

M

OLDRADI DE PONTE LAVDENSIS

VTRIVSQVAE CENSVRAE LVMINIS IN ROMANAE CVRIAE CONSISTORIO

Aduocati Clarissimi.

Consilia, seu Responsa, & Quæstiones Aureæ,

IN QVIBVS EA QVAE AD QVOTIDIANVM VSVM IN FORENSIBVS negotijs, & controuersiis spectant, subtilissimè & exactissimè perstringuntur.

Cum expunctionibus, Castigationibus, & nouis Additionibus Acutissimi Iureconsulti Domini Rainaldi Corsi, quas oportunis locis & separatas ab antiquis, & illis insertas hoc asterisco * ordinatas studiosus cognoscere poterit.

Cum Summarijs, & Indice, in quo allegationes multæ corruptæ, suis locis restitutæ sunt.

CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS.
Apud Franciscum Zilettum.
M. D. LXX.

MARCO ANTONIO
BOBBAE CARDINALI
AMPLISSIMO,
Rainaldus Corſus I. C. S. D.

VI verò potius has noſtras in OLDRADVM *Lucubrationes, quàm tibi* BOBBA *Card. ampliſsime, dicem? cuius & ego ſemper obſeruantiſsimus fui, & cuius beneuolentiam cum ſumma humanitate coniunctam horis omnibus expertus ſum; ex illo videlicet tempore, quo ſtudiorum communitas nos Bononiæ conciliauit, unaque Andream Alciatum, ac Socinum deinde iuniorem præceptores habuimus, vigilantiſsimamque ſomniculoſorum Academiam ſimul coluimus. Quæ memorare ſingula nunc etiam libet, vt quandam adoleſcentiæ noſtræ honeſtam fœlicitatem. Nunc tu proximum ſummo faſtigium aſcendiſti,* DEO QVE OPT. MAX. *annuente inter proceres ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ adſcriptus emines. Qua de re non tàm tibi, quàm ipſi ordini gratulor; atque lætitiam meam, vt ſuam alij facibus, nocturnisque luminibus declarant, hoc munere manifeſto. Eſt quippè* OLDRADVS *inter Iuriſprudentes facis inſtar, & luminis. cumque propter librariorum incuriam ſqualleret in tenebris, ego, vt illum excitarem, atque in proprium reſtituerem nitorem, nihil omninò laboris pretermiſi. Tu, quicquid hoc ipſum fuerit, benignè excipe, meque (quod maximè cupio) in tuis habe, ac benè vale. Idibus Octobris, Anno Salutis,* M D LXX.

INDEX

IN QVO OMNIA PRINCIPALIA NOTATV DIGNA IN CONSILIIS & Quæstionibus Domini Oldradi comprehensa Serie alphabetica ita ordinata sunt, ut & facilitas inueniendi in eo adsit, & collatione cum alijs facta, restituta multa cognoscantur.

¶Clausula

illius

L

Q

Quarta

Quarta

R

S

T

FINIS.

HAEC SVNT CONSILIA OLDRADI.

Quibus similes aliquando decisiones, aliquando vero motiua effectualiter eadem adducit & facit Io.And.in addi.Specu.in locis hic specialius designatis.

¶ Secundum consilium in addi.Spe.in ti.de dilatio.§.dilationum.in fi.
¶ Tertium in ti.de citatione.§.uiso in prin.
¶ Sextum super rubrica de executione sententiæ.
¶ Decimum in tit.de iurisdi.om.iudi.uer.quæ autem meri. ibi allegat Old.
¶ Duodecimum in tit.de cita.prima colum.
¶ Decimumtertium quo ad primam. q.de nullitate.in tit.de li.cont.§.nunc tangamus.uersi.quid causa.quo ad secundam q.de citatione in ti.de cit.§.uiso.uersi.item licet in die.ubi latius prosequitur.
¶ xiiij.Consilium in ti.de legato.§.nunc de episcoporum.uer. ipsi quoque in multis.
¶ xv.in ti.de sen.prola.§.ij.uer.quid si præconizatum.
¶ xvii.titu.de feudis.§.quoniam.uersi.xl.quæritur.
¶ xviii.super rubrica de iurepatronatus.
¶ xix.de præscriptio.in §.sic libellus.uersi.quid si debitor.
¶ xxi.in tit.de test.§.in primis.in uersi.quinta quæstio.
¶ xxii.tit.de rescri.præsentatione.§.fi.uer.item quod obtentum est.
¶ xxiiii.Consilium in tit.de loca.§.nunc aliqua.uersi.93.
¶ xxv.super rubrica de sepultura.
¶ xxvi.tit.de instrumentorum editione.§.porro.uer.& nota alias particularius.
¶ xxvii.titu.de expensis.§.expensæ igitur.uer.de expensis autem.
¶ xxxi.ti.de obli.& solu.§.nunc aliqua.uer.quid si sub certa pœna.
¶ xxxiiii.in tit.de loca.§.nunc aliqua.uersi.7x.
¶ xxxvi.super rubrica de iudæis.
¶ xxxvii.in tit.de instru.edi.§.instrumentum quoque.& §. postremo. uer. quid si aliquod instrumentum. Tertiam quæstionem in eodem consilio de datione in solutum posuit Io.An.in ti.de iudi.quarta parte.§. sequitur.v.col.uersi.item quod hæredes.
¶ xxxviii.titu.de expensis super rubri.in fi.
¶ xliiii.super rub.de cleri.ægrotan.
¶ xlviii.super 2.libello de cle.non residen.
¶ xlix.consilio allegatur Oldra.in l.cum clericis.C.de epi.& cle.
¶ l.super rubri.de cler.non residen.
¶ li.titu.de iudæis.in fine.
¶ lii.super rubr.de tutore.
¶ liii.titu.de iniur.in prin.quo ad primum articulum,& quo ad secundum. titu.de accusa.uersi.quid si obiiciens.
¶ liiii.tit.de immunitate.eccle.circa prin.
¶ lvii.tit.de actio.& peti.§.super quæstionibus,uersi. per literas quoque. in 2.colum.
¶ lviii.super rubri.de conces.præben.
¶ lx.tit.de appellatione.§.nunc breuiter.uer.item pone.super rubri. de appellatione.
¶ lxiii.titu.de præsum.§.species autem.uer.probabilis.
¶ lxviii super rubri.de pigno.in ulti.colum.
¶ lxxi.in rubri.de iudæis,an sit licitum bellum contra saracenos, & potius consuluit in contrarium.
¶ lxxiij.super eadem rubri.
¶ lxxiiii.super rubri.de crimine falsi.
¶ lxxv.titu.de instru.edi.§.restat. uersi.sed quis potest facere.
¶ lxxvi.super rubri.de offi.ordi.
¶ lxxxvi.super rubri.de iudæis.
¶ lxxxviij.tit.de citatione.§.contra citationem.uer. item quòd iudex citat.
¶ xc.super rubri de iureiuran.circa prin.
¶ xcj.super rubri.de iudæis.
¶ xcij.super rubri.de locato.
¶ xciiij.super rubri.de feudis.
¶ xcvij.titu.de lite.mo.uer.xx.quæritur.
¶ c.titu.de sindico.uer.item opponitur quòd nomina.
¶ cj.titu.de teste.§.nunc uidendum.uer.nunc uidendum.
¶ cij.super rubri de præbend.
¶ cv.ti.de instr.edi.§.compendiose.uer.sed nunquid de consuetudine.
¶ cvij.in rubri.de succes.abintesta.
¶ cviij.tit.de instru.edi.§.nunc uero aliqua.uer.quid si executurum.
¶ cxj.titu.de testa.§.in primis.uer.quid si legatum.
¶ cxvj.titu.de teste.§.nunc uidendum.uer.nunc uidendum.
¶ cxviij. super rubri.de conces.præben.
¶ cxix.titu.de instru.edi.§ compendiose.uer.quid si prius.
¶ cxx.super rubri.de iureiuran.
¶ cxxij.titu.de elec.§.j.prope prin.
¶ cxxvj.titu.de confessionibus.§.postremo.uer.si uero sit.
¶ cxxx.tit.de procuratore.§.ratione autem formæ. uer. quid si duo.
¶ cxxxiiij.ti.de instr.edi.§.dicto de impugnatione.uer. nunc dicamus.
¶ cxxxv.ti.de succes.abintesta.
¶ cxxxvj.super rubri.de præben.& rubri.de conces.præben.
¶ cxxxvij.super rubri.de conces.præben.
¶ cxl.ti.de legato § uidendum testat.uer.sed nunquid noceat
¶ cxli.in ti.de testa. xviij.col.uer.pone.A.
¶ cxlij. eo.tit.eadem addi.uersi.occurrit etiam casus.
¶ cxliij. super rubrica de institutionibus.
¶ cxliiij.de instru. edi.§.compendiose.uersi.quid si prius.
¶ cxlv.ti.de teste.super rubri.uersi.item cum quis utile.
¶ cxlvi.in ti.de actio.& peti.§. super petitionibus. uersi. per literas quoq;.
¶ clj.ti.de dona.§.i.uer.quid si pluribus.
¶ cliii.super rubri.de succes.ab intesta.in fi.
¶ clvi.ti.de arbitro.§. sequitur de quibusdam. uersi. item quid si compromissum.& uer.sed nunquid Abbas.
¶ clvii. super rubri.de app. ubi dicit quòd fuit sibi proposita quæstio dum esset in curia.
¶ clxvi.in ti.de execu.senten.super rubri.quasi eadem uerba.
¶ clxiii.ti.de iuris.om.iudi.§.unico.uers. quæ autem meri.in addi.magna.
¶ clxv.ti de cleri.non residen.in prin.
¶ clxvi.super rubri. de sequestra.fruc.
¶ clxvii.ti.de teste. §. nunc uidendum.uersi. nunc uidendum. uersi. & quia tutela.& eodem.§.uersi.hoc etiam nota.
¶ clxviii.super rub.de conces præben.
¶ clxix.ti.de censibus.§.nunc dicendum.uersi.porro Rheginus.
¶ clxxii.ti.de teste.§.nunc uidendum.in prin.& per.v.colum.
¶ clxxiii.ti.de instru.edi.§.porro.uersi item nota quod donationes.
¶ clxxiiii.ti.de testa.§.in primis.uersi.an quod factum est.
¶ clxxv.super rubri.de conces.præben.
¶ clxxvii.in ti de testa.x. col. §.i.uersi.pone.A.in addi. inci. huic quæstioni. ibi.occurrit.
¶ clxxviii.uide Io. And.in tit. de feu.circa prin.ibi ponit de feudo nouo & antiquo & quid sint.
¶ clxxxij.ti.de his quæ fi.a.præla.in rub uersi.hoc autem nota.
¶ clxxxv.ti.de actio.& peti.§.super petitionibus.uersi. per literas.
¶ clxxxvj.super rubri.de iureiuran.
¶ clxxxviij.ti de teste.§.nunc uidendũ uersic.nunc uidendũ. in magna addi.
¶ cxcj.tit.de rescrip.præsentatione.uersi.fin.§.item quod obtentum.
¶ cxcij.ti.de aduoca.§. sequitur.uersic.quæ autem, ponit easdem regulas in criminalibus, nec tamen quæstionem.
¶ cxcv. super rubrica de cle. non residen.
¶ cxcvj.super rubrica qui filij sint legi.
¶ cxcvij.ti.de emp.& uen.§.i circa fi nec.plerunque contingit.
¶ cxcviii.ti.de accusa.§.qualiter.uer.quod si accusatus.
¶ cxcix.ti.de teste.§.nunc uidendum.
¶ cci.super rubri.de conces.præben.
¶ ccii super rubrica ne cleri.uel mona.
¶ cciii.super rubri.de rerum permu.
¶ ccvii.ponit in ti.de usur.in rubri.
¶ ccix.super rub.de sortileg.
¶ ccxii.super rubri.de testa.versi.occurrit.
¶ ccxiii.ti.qui filii sint legi.uersic. quid si dixit in testamento.
¶ ccxiiij. de na.ex li.uen.uersi.emancipationis autem.
¶ ccxv.ti. de fil.præsbyterorum.
¶ ccxvi.super rub. de conces. præben. & quo ad articulum declarationis, super rub.de appel.in fin.
¶ ccxvii.tit. de emp.& uen.§.i.uersi.super forma.
¶ ccxviii de fruc.& interesse.§.[illegible]uer ti.quæritur.
¶ ccxxiii.super rubri.de præben.uersi.proponitur quæstio.
¶ ccxxiiii.super rubri.de feudis.in.v.col.
¶ ccxxvi.ti.de reb.eccle.non alie.in rubrica.
¶ ccxxvii.de petito.& possesso. §. quoniam in superioribus, in fine. quæ in eodem ponit Oldra.post uersicul. quarto obiicit. ponit Ioannes Andr. in titulo de præbend.in rubrica,ibi de secunda parte rubricæ.
¶ ccxxxiii.super rubric.de præscrip.uersi.est autem dubium.
¶ ccxxxv.super rubri.de conces.præbend.
¶ ccxxxvj.tit.de deci §.unico.in addi.magna.
¶ ccxxxviij.tit.de legato.§.restat uidere.uersi.quid si causa committitur.
¶ ccxl.tit.de locato.§.fi.uersi xciij.
¶ ccxlj.ti.de iudi.§.sequitur uidere.uersi.dubitari.
¶ ccxliij.super rubri.de condi. appo.
¶ ccxliiij.prosequitur in ti.de teste.§. nũc uidẽdũ. in prin.inci.ad obiectus.
¶ ccxlvj. ti.de electio.§.j.in uersi.quid si canonici.
¶ ccxlvij.super rubr.qui fil.sint legi.uer.quarto si natus.
¶ ccxlviii ti.de instru.edi.§.compendiose.uer.quid si de consuetudine.
¶ ccl.incipiens,factum tale est.bo.me.ponit in ti.de oblig.& solu. §.nunc aliqua.in fi.cuius sunt quasi uerba formalia.
¶ cclij.in ti.de iuris.om.iu.§.expedito.uer.quæ autem bona.
¶ ccliij.ti.de instru.edi.§.porro.uer. donatio autem. & ti.de dona.uer.quid si aliquis dat bona.
¶ ccliiij.dicta & rationes ponit Io.And.in ti.de teste. §.nũc uidẽdũ in prin.
¶ cclvj.super rub.de clandesti.desponsatione.
¶ cclvij.super rub de præben.quo ad membrum permutationis.
¶ cclx.super rub.de electione.
¶ cclxiiij.ti.de teste.§.nunc uidendum.uer.hoc etiam nota.
¶ cclxv.ponit Io.An.in ti.de Iudæis & Sarace.in rub.

¶ Quam enim eum fecerit Io.An.licet inspicere ex ipsius uerbis in ti.de accusa.§.sequitur.in.9.col.uer.quid si bannitus.in magna addi.inci. quod hic dicitur.ibi, elegans Oldr.quæstio se offert.

CONSILIA, ET QVAESTIONES AVREAE OLDRADI DE PONTE DE LAVDE, IN ROMANA CVRIA Aduocati Consistorialis Clarissimi.

Cum doctissimis additionibus Rainaldi Corsi Iurisconsulti eccellentissimi, feliciter incipiunt.

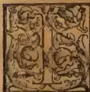
De restitu. spolia. & de procurato.

SVMMARIVM.

1 *Tituli probatio requiritur in restitutione, qua petitur fieri de beneficio, etiam si dicatur attentatum, & non sufficit promoto probare regis collationem, siue præsentationem de illo beneficio sibi fuisse factam. cum plu. nu. seq.*

8 *Item si duo instrumenta mandati procuratoris producantur de eadem data in personas diuersorum, mutuo se impediunt, ubi non apparet aliquo modo de prioritate alterius. & nu. 9.*

CONSILIVM PRIMVM.

N causa Eboracen. Attendẽdum est, quod multi, & uarij processus facti fuerunt inter procuratores domini Ioan. Boncho, qui fuerunt semper mutati ex vna parte, & magistrum Ioan. de Rocha procuratorẽ domini Io. de Buncho ex altera. uidens dominus Ber. Roiardi auditor causæ omnes illos processus non subsistere pronunciauit reiterãdum esse processum: quia propter diuersitatem procuratorum, qui processerant in dicta causa, & eam prosequuti fuerãt, processus habitus in dicta causa erat reiterãdus ab actu, quo incepit procedere in dicta causa magister Io. de Rocha, tanquam substitutus à magistro. G. de Boa. cùm de substitutione sua non constiterit, nec constaret. postq; interlocutoriam nullius partis appellatione suspensam magister. A. de Cignario substitutus à magistro A. Sapiti uno ex principalibus procuratoribus, ut dicitur domini Io. Bons. iterauit petitionem datam prius super reuocatione attentatorum, & articulos quos iam dudum declarat. ¶ Pro parte uero domini Io. de Boncho nulli articuli dati sunt, nec antiqui repetiti, nec terminus datus ad articulandum. ¶ Modo ex articulis datis per magistrum. A. de Cignario in prima causa, & repetitis in secunda, & positionibus datis per eundem petit idem magister. A. attentata circa possessionem, & statum possessionis domini sui in ipsius præiudicium post quandam diffinitiuam sententiam latam per commissarios do. Archiepiscopi Eboracen. ante omnia reuocari, & in statu, in quo erãt tempore dictæ sententiæ, & tempore appellationis reduci, & ipsum dominũ restitui, & reintegrari ante omnia ad possessionem, & statum dictæ possessionis, in qua erat tempore dictæ sententiæ, & dictæ appellationis, & ante. ¶ Modo quæritur, an ex productis hoc fieri debeat. & dicendum videtur, quòd non, pluribus rationibus. & primo quia do. B. Roiardi pronunciauit reiterandum esse processum ut suprà dictum est. Et cum post dictam pronunciationem nulli articuli sint oblati pro parte domini Io. de Boncho, nec datus terminus ad articulandum, dari debet de nouo† quia primo processu per sententiam circunducto, imò tacitè pronunciato nullo, omnia ex integro agi debent: vt. ff. de appel. l. si expressim. C. de sen. & interlo. om. iud. l. j. extrà. de elect. c. dudum. ij. & taogit gloss. ff. de re iudi. cùm querebatur.

2 ¶ †Secundò quia ad hoc, vt fiat restitutio, siue reintegratio, oportet apparere eum, qui se reintegrari petit, possedisse eo tempore, quo se spoliatum, siue quo aliquid contra se indebitè attentatum asserit: vt. ff. de vi, & vi ar. l. j. §. interdictum autem hoc. sed hoc non est probatum: ergo &c.

3 ¶ †Non ob. processus quidam in Anglia habitus per commissarios episcopi Eboracen. quia nõ est per partem nostram productus, sed per aduersam, nec recognitus: vnde remanet sicut scriptura priuata, quam constat fidem non facere: vt. C. de proba. l. instrumenta. & extrà de fide instru c. ij. & datò quòd ille processus esset recognitus, adhuc quantum ad possessionem partis aduersæ, si quando contigit mentionem fieri, sermo ille semper fuit enunciatiuus, qui probationem non facit: vt C. arbi. tute. l. j. commu. vtriusque iudi. l. scriptura. & extra de priuile. si Papa. li. vj.

4 ¶ †Tertiò quia ad hoc, vt in beneficialibus fiat restitutio, siuè reintegratio, oportet eum, qui reintegrationem huiusmodi petit, aliqualiter probare titulum iustum, & legitimè possessionis, [a] cui innititur: quia cum probare debeat possessionem (vt dictum est suprà) & possessio in beneficialibus non sit sine institutione canonica. vt extrà de reg. iur. c. j. li. vj. & de insti. c. ex frequentibus. & hoc est, quod dicit lex quædam: interdicta, quæ de locis sacris vel religiosis proponuntur, proprietatis causam continent: vt. ff. de interdic. l. ij. §. quædam. Et apparet, quòd necessaria est probatio institutionis canonicæ, quæ non est in quæstione nostra probata, imò contrarium apparet ex dictis partis aduersæ: Innititur enim para aduersa collationi regis, & postea declarando dicit, quod collatio illa vim præsentationis habet.

5 ¶ †Sed constat, quòd simplex præsentatio non dat titulum possidendi: ergò &c. vt extrà de offi. le. c. dilectus. Prætereà de collatione regis, quam allegant, non apparet. ¶ Quartò datò, quòd omnia prædicta cessarent, adhuc restitutio, siuè

reintegratio, quæ petitur, fieri non debet: quia ex positioni-
bus, & con[illegible] ar[illegible]ticulis apparet, quòd pars aduersa nunquam
titulu[illegible] quem canonicum habuit. ¶ Dicunt enim in po-
sitionibus: de consuetudine Rex Angliæ cõfert beneficia va-
cantia tempore quo temporalia ecclesiarũ sunt sub sua ma
nu. Postea dicunt, ꝙ Rex Angliæ tẽpore quo temporalia ec-
clesiæ Eboraceñ. erant ad manum suam, contulit hoc bene-
ficium, quod asserunt fuisse domini Thomæ secundum eos
consecrati, & confirmati in Archiepiscopum Eboraceñ. per
quæ apparet, ꝙ dictum beneficium tempore collationis Re
6 gis nondum vacauerat † quia beneficia, promotorum nõ va
cant, nisi cum plenam, & pacificam fuerint possessionẽ ade-
pti archiepiscopatus, seu episcopatus, ad quos promoueren
tur. extra de elec. c. cum in cunctis & eo. ti. commissa. lib. vj.
7 & ibi no. p Archi. & xxj. q. ij. si quis iam translatus. ¶ † Non
ob. si dicatur, ꝙ nos damus eisdem titulum, quẽ & pars ad-
uersa dat, videlicet collatione regis: quia nos sumus posses-
sores, & de titulo possessoris quærendũ non est: sed solummo
do petitoris: vt. ff. de iu. fis. l. extat decretũ C. de peti. hære. l.
cogi. ¶ Vnde & si tam meus titulus, q̃ suus sit imperfectus, &
nullus, debet tamen absolui possidens. C. de rei ven. l. res alie
nas. ff. si vsusfructus, peta. l. vtifrui. & no. p Inn. extra de pcu,
8 c. ex insinuatione. ¶ † Nec potest pars aduersa se iuuare ex
articulo partis nostræ: quia cùm ipsi contrarium dixerunt di
cendo: ꝙ collatio Regis habet uim præsentationis: nostrũ ar
ticulũ negasse videntur dando eius cõtrarium: vt. ff. de pro-
cur. l. Põponius. §. si is. & de exce. rei iu. l. si inter me. & sic nõ
potest se iuuare ex articulo quẽ in effectu renuit & negauit.
b ut extra de cẽsi. c. olim. & ibi no. per Inn. [b] ¶ Attendatur ẽt
ꝙ A. de Agnano nõ est substitutus à magistro. A. sapienti ui-
ro, q simul cum quodã alio in vno alio instrumento fuit cõ
stitutus procurator, & de duobus alijs in vno alio instrumẽ-
to eiusdem tamen datæ, & in aliquo diuersæ tamẽ formæ cõ
stitutis: & sic sunt quatuor pcuratores in duobus instrumen
9 tis eiusdem datæ: Sed potuit esse diuersitas in horis. † Vnde
dubium est, quod ex illis procuratorijs præcesserit, & per cõ
sequens quod eorum alterum reuocauerit. vt. ff. de procu. l.
si quis cum procuratorio. §. vlti. Et in isto dubio nullus eorũ
c debet admitti. [c] ut. ff. de testa. tu. l. duo sunt Titij. & de hær. in
sti. l. in tempus. §. j. Sicut dicitur de duobus testamentis, in q
bus sunt diuersi instituti: nec apparet, quod eorũ sit posterius
altero: q a ex neutro poterit adiri hæreditas. ff. de acqui. hæ-
re. l. eum, qui duobus. in prin. & per illam. l. terminatur quæ-
stio sabbatina tacta. C. de edi. diui Adri. tol. l. vlti. & ff. de bo.
10 pos. secundum tab. l. j. §. si in duobus. ¶ † Nec priuilegiũ re-
stitutorij iudicij, quod est, vt antè omnia restituatur spolia-
d tus, [d] vendicat sibi locũ, cùm ex iam productis appareat spo
liatum nullũ ius habere, & hoc in spiritualibus, ne detur ali-
cui materia peccandi. Secus in prophanis: ut hæc probantur
extrà de diuor. & repu. c. significasti. & no. per Inno. extrà de
fil. præsby. c. constitutus. & pro hoc extrà de resti. spo. c. lite-
ras. ibi. & probationes offerũtur &c. & ff. ut in pos. leg. l. si is,
e à quo. in prin. & ad exhi. l. iij. §. ibidem. [e] ¶ Quòd autẽ dictus
do. Io. Boochus nullum ius habeat, apparet, quia nullam insti
tutionem, uel collationem allegat, sed solam præsentationẽ,
vt ex declarationibus eius apparet. Et dato ꝙ collationẽ ue-
ram allegaret, allegat eam factam de beneficio non uacãte,
vtpote archiepiscopo nondum temporalitatẽ adepto, vt di-
ctum est. s. imò nec spiritualitatem, quod apparet: quia si spi
ritualitatem habuisset, sibi scripsisset Rex, ꝙ dictum do. Io.
admitteret in canonicum, & in fratrem, & sibi assignaret stal
11 lum in choro, & locum in c. † cum de iure communi institu
tio, & destitutio pertineat ad episcopum ex. l. iurisdictionis.
ut extrà de offi. ordi. conquerente. quod non fecit, sed scri-
psit decano & capitulo Eboraceñ. quasi archiepiscopali va-
cante. ut de insti. c. etsi capitulum. lib. vj. & de hoc dat ar-
12 ticulum pars aduersa. ¶ † Ita ẽt apparet eum nõ habere, nec
habuisse ius alia rõne. quia solũ actũ Regis allegat: q ius ad
canonicatum dare non potest. xvj. q. vij. si quis deinceps. nec
ostendit aliquam institutionem, uel confirmationẽ, uel actũ
aliquem à persona ecclesiastica procedẽtem: qui necessarius
est, ut quis ius habeat in canonicatu, quod est quid spiritua-
le, siuè Imperator, siuè Rex conferat, vel præsentet: vt no. ple
13 nè per Innoc. extrà de elec. quod sicut. † Imò quando posse-
dit, propria autoritate possedisse uidetur, & sic magis illicitẽ
detinuisse, quàm possedisse. xvj. q. vij. c. placuit. C. de acqui.
pos. l. improba. ff. de acquir. pos. l. si ex stipulatu. & extra de
priui. c. pastoralis. & dato ꝙ collatio, seu præsentatio Regis
potuisset ei ius dare, & dederit, tamen illud perdidit, quia ta
lem collationem, siuè præsentationem habuit pro derelicta:
quod apparet ex transcursu temporis, quo collatio fuit facta
14 per Regem. xxviij. sui regni anno † & sic ex transcursu tempo
ris præsumitur animus habendi pro derelicto: & indicatur
etiam quæsiti iuris amissio. vt. ff. de acqui. pos. l. peregrè. &
l. si de eo. §. si fortè. & ibi no. & sic multiplici ratione appa-
ret, ꝙ dictus dominus Io. Bonchus nullum ius habet, nec un
quàm habuit in dicta præbenda, imò nec possedit, licet for-
tè posset aliquis dicere eum tenuisse vt prædonem: & sic nul
15 lo modo restituendus est, vt ex superioribus patet. † Nõ ob.
id, quod. s. dictum est, beneficia uacare antè adeptam posses
sionem pacificam, ut ait articulus p partem nostram datus, q
incipit. Item, ꝙ dictam consecrationem &c. quia uetum est,
ꝙ per consecrationem inducitur uacatio, sed non statim cõ-
secratione facta: sicut lex dicit: ꝙ ex placito pmutationis na-
f scitur actio: sed non statim, sed demũ traditione secuta [f]. C.
16 de re. permu. l. ex placito. & ibi no. † Nec ob. si diceretur ꝙ,
reuocatio attẽtatorum aliquid plus priuilegij habeat, quàm
simplex iudicium restitutorium: quia hoc non reperitur in iu
re scriptum: quia sicut de attentatis per diffinitiuam senten-
tiam dicitur, ꝙ antè omnia debent per appellationis iudicẽ
retractari: sic etiam dicitur de spoliato: ut apparet extrà de
appel. c. non solùm. lib. vj. & C. si per uim uel alio modo. l. j.
& sic eodem latino, & eisdem uerbis loquuntur iura in utro-
que casu. Debent igitur paribus passibus ambulare; sed spo
liatus non restituitur, cum apparet eum ius non habuisse: igi-
tur nec per modum attentati restitutio fiet. ¶ Præterea attẽ-
datur. c. non solum. quod facit differentiam quando appel-
latur à diffinitiua, & quando ab interlocutoria: quia quando
à grauamine, non fit reuocatio attentatorum, nisi prius ap-
pellationis causam constiterit esse ueram: quando uero à dif
finitiua, fit reuocatio antè omnia, idest antequàm de verita-
te causæ appellationis appareat: non autem dicit reuocatio-
nem fieri, cum iã de falsitate causæ appellationis appareat:
& sic sint diuersa disputare de iustitia appellationis: quo ca-
su fit reuocatio etiam in euidenti potest apparere per acta in
iudicio & iniustitiã appellantis quo casu non fit reuocatio ar.
ff. ne uis fiat ei qui in pos. esse dicetur. l. j. §. hæc uerba. & ff.
de carbo. edi. l. iij. §. causæ. & maximè quia appellatio, ex cu-
ius uirtute dicit pars aduersa debere fieri reuocationem attẽ
tatorum, falsam patenter, & de iure ut impossibilem causam
continet. Dicit enim, ꝙ dudum ex collatione bonæ memo-
riæ do. Regis Angliæ &c. & de hoc erat falsum, quia ipsimet
17 dicunt, ꝙ ad Regẽ non collatio, sed præsentatio pertinebat † &
impossibile erat de iure, ꝙ laicus posset titulũ in ecclesia cõ
ferre. xvj. q. vij. si quis deinceps. & c. laici. & per laicos. extrà
de iure patro. c. præterea. & de priuile. cùm & plantare. ibi.
18 ecclesias uerò &c. ¶ † Cùm igitur appellatio in sui forma,
superficie, & figura patentem facti falsitatem, & euidentem
iuris impossibilitatem cõtinuerit, effectum appellationis nõ
habet, nec ex uirtute eius posset sequi aliqua reuocatio atten
tatorum. ar. ff. quæ sen. sine appel. rescin. l. j. §. item contra sa
cros. ff. de inter. actio. l. in confessionibus. & extrà de sen. ex.
c. uenerabilibus. li. vj. cum multis similibus. Ex prædictis ita-
que apparet remotis omnibus obiectionibus reuocationem
19 attentatorum, quæ petitur, fieri nõ debere. ¶ † Sed an is, qui
habet possessionem clandestinam, possit contra actorẽ exci
pere de iure dominij, dubitatio est: quia iura uidentur æqui
parare uiolentam, & clandestinam. Sicut ergo non licet con
trà uiolentam excipere de dominio, sic non habenti clande-
stinam. ff. quod ui aut clam. l. j. §. j. ad l. faui. de plagia. l. j. §. cũ
qui fugitiuum. sed do. Dy. videtur ꝙ longè improbior sit uio
g lentus, quàm clandestinus. [g] vt. ff. de fur. l. si uendidero. §. cum
raptor, & idem clandestinus postea potest excipere de domi
nio. C. de proba. l. iij. §. eius.

ADDITIO.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Possessionis.] *Adde castrensem in consi.401.uiso processu unà cum sententiis col.fi.in 1. uol.*

b ¶ Pee Innocentium.] *Adde hic Spec. de positio. §. octauo loco in 2.col.Bar.in l.non utique de excep.& in l.4. col. 3.de his, quibus ut in d.Alex. post alios in l.3.C.de repud. haredi. Bertr. plura accumulantem in consi.91.ex propositis.col.2. Et in consi. 131,Libellus col.2.uol.3.Eundem in consi.240.certum est.col.1. nu.4.uol. .Rot.in antiquis decis. 311.*

c ¶ Admitti.] *Adde & uide Alex.in l.si quis antea col.2.de acqui.poss. allegantem Bal. in l.falsus.C.de fur. & Alciat.magistrum meum in tracta.Prasump.Reg.3.Prasum.43.*

d ¶ Spoliatus.] *Adde quod hoc priuilegium duodecim restringitur limitationibus à Soci. in fall. 379.*

e ¶ Ibidem.] *Adde Marsiliy singulare undecimum, ubi notat, ceu singularem, hanc distinctionem Oldradi.*

f ¶ Sequuta.] *Adde quod author contrarium tenet infra consil. 199.in prin.*

ADDITIO ANTIQVA.

g ¶ Quam clandestinus.] *Adde quod & clandestinitas possessionis est ita priuilegiata sicut sunt alia remedia possessoria.unde sicut in aliis possessoriis spoliatus ante omnia debet restitui l.si quis à se fundum C.ad l.iul.de ui. ita in ista possessione clam occupata debet primus possessor ante omnia restitui ad possessionem textus est coniuncta gl.in c.item cum quis.de resti.spo.& ibi multum no..Ant.de But.Et adde quod possessio clandestina non est uitium reale, sed personale, nec dicitur uitiosa quæ ad quemcunq; transeat ita tenet Bar. in l. furtum.§.fundi quoque ff. de usuca. Idem tenet d.Ias.in l.clam possidere col.2. uersi.dic melius. ff. de acqui.pos.allegat gl.in l.pompo.§.cum quis.ff. eo. & gl. in l.si.in uerbo nec prædonem C.unde ui & gl.in l. uisa C.e.licet Bart. in d.l.si.C.unde ui.distinguat,ut ibi per eum, & adde quod possessio uiolenta non releuat possidentem ut no.Bal.in l.eam quæ C. de libe.causa & Bar.in l. uis eius C. de proba. Et unquid clandestinum possessorem possum eiicere propria authoritate sicut & uiolentum possessorem ui possum repellere incontinenti unde glo. & ibi Bar.in l.1.§.interdictum.ff.uti pos.& Pe.de Anch.in ca. cum uenissent de re. spo. Et quid si aliquis à me clam possidet an possum eum ex interuallo eiicere si possideo ciuiliter uide Bal. in repeti.l.1.col.8 uer.sed quid C.unde ui.Et quæ sint requisita ad hoc ut possessio dicatur clandestina. uide omnino d. Ias. in d. l.clam possidere in primo nota.*

a

De appellationibus.

SVMMARIVM.

1 *Si appellatur à prouisione, & episcopus assignat terminum ad prosequendum, est recessum à prouisione c. statutmus, de elec.lib.6.*

a CONSILIVM II.

1 VBI sunt duæ prouisiones circa idem, † quarũ una prius operatur, q̃ altera, q potuit una uti, & non est usus, ab usu alterius est exclusus.ut.ff.de le.j.l.licet, & l.si fundum.§.si paterfa.à filio impubere. Sed hic est deuolutio p l.j.& p c.statuimus.lib.6.igitur per oẽm locũ nõ hẽt: quia primã operationem suã statim facit in momẽto appellationis emissæ,quod nõ facit alia,sic est in mixtione sui, & necessarij,& additione extranei.ff.de leg.j.si post mortem, §.j.de ope.leg.l.si optio.& de cõdi.& demon.l.Iulianus: quia nõ rñe produa,nisi in defectũ,hoc est una in defectũ alterius.
2 ¶ † Secundò si contra idem remedium,ut circa deuolutioné, & citationem diuersæ leges diuersis temporibus inducantur, quarum prima factũ hominis exigit,hoc autem altera non requirit:secũda prodita prima uidetur esse correcta: ut apparet in c.bonæ memoriæ j.extrà de elec.& C. q admit.ad bo.pos. l.ul.ff.de suc.edi.l.j.§.decretalia, & habet expresse. C. de cur.
3 fur.l.ult.§.sin autem ex alia. ¶ † Tertiò cũ duo disparis potestatis ad idem concurrunt, minor absoluitur à maiore.ff.de fideius.l.generaliter.de duobus reis.l.si reus,sed hic ad idem, id est ad deuolutionis effectum duo concurrunt. s.lex deuoluẽs, & factũ hominis,siue pfixio ab hoĩe: sed cã principalis agens potẽtius operatur, quã homo, q est secundarius agens, quia
4 quidqd agit in uirtute legis agit &c. ¶ † Quartò tunc demũ dici pfixio deuoluit,si causam non inueniat deuolutã: ut probatur.ff.de procu.l.licet.§.ea obligatio, & hoc dicit lex. nõ.n. est necesse pro hærede gerere,qui se iã hæredi &c.ut ff.de hære.insti.l.liber hõ.§.Titius,& probat bene.ff.de uer.ob.l.cũ,q ita.§.qui sibi,& de solu.l.stichũ,aut pãphilũ.§.qsitũ.¶ Quintò ex adiectione alterius tpis resultat psumptio correctionis, ut.ff.de præto.stipu.l.pe.& de condi.& demon.l.non ad ea.

De dolo, & contumacia.

SVMMADRIVM.

1 *In causa electionis post peremptorium edictum ueniens, & uolens se opponere non auditur.cum plu. nu.seq.*

10 *Quæ sit differentia inter peremptorium,& edictum.& nu. 12,*

CONSILIVM III.

CVM causa electionis concordiæ ecclesiæ Eboracẽ. de do. Io. mussea sit in curia p uiã remissionis factæ p do. archiepm Rothomagen. & dñs noster cãm cõmiserit in eo statu, in quo erat, cũ intrauit curiã Romanã,& tũc corã reuerẽdo pre do.G.de Madageto epo pnestino Cardinali,cui dicta cã est cõmissa cõpareat quidã Io. dictus Cæson se cõfirmationi electionis pdictæ opponẽs,& dicẽs se sacerdotẽ parochialẽ in diœcesi Eboracẽ. & in cõtrariũ dicatur pro parte electi eũ nõ debere ad se opponendũ, uel cõtradicendũ admitti,pro eo, q inter tps perẽptorij edicti interpositi p dõm archiepm Rothomagen.nihil debitè, uel legitimè opposuit. Et in quæstione, utrũ lapsus illius edicti perẽptorij sic eũ excludat, q nullo modo admitti debeat, & dicẽ-
1 dũ est, q oĩno dẽt excludi, qđ sic primo probaĩ. † Cõstat hõi oppositores uicẽ hẽre accusatorũ,ut in aut.qũo oporteat epis. & reli.cleri.ad ordines deduci. §. si qs aũt talis, & de sanctis. epis.§.si qs aũt ad ordinationẽ,sed in accusatoribus sic est, q si alicui certũ tps ad accusandũ pfigatur p iudicẽ,post tps illud non poterit accusare.ut.ff.de accu.l.cũ titia. ergo sic est in pro
2 posito. ¶ † Secundò sic sicut q post inchoatã accusationẽ destitit,nõ auditur ad repetendũ reũ.ff.ad turpil.l.q destitit,& l. in senatus.§.si pp mortẽ.in fi.& C.ad turpillia. l.quãuis, sic & q à principio negat se accusare uelle vr.ff.de adul.l.si maritus. §.si negauerit,sed omnis ille, qui nõ uenit ad accusandũ intra tps pfixũ à iudice,vr expresse negare se accusare uelle:ut.C.q accu.nõ pos.l.si ea.& no. ff. de neg. gest.l.si ego. ergo postea ueniens nõ auditur,& pbatur ista rõ per tex.iuris.ff.ad turpi.l.
3 ab accusatore.§.destitisse. ¶ † Tertiò oppositiones hmõi statum hominis contingunt,& famã sigillãt, quia notatum relinquũt,ut extra de ele.c.super eo.Sed in talibus accusationibus, q statũ hominis respiciũt,lapsus tpis à iudice præfixi omnibus uiã claudit,ut amplius nõ audiri debeãt:ut C. de ingenu. & manu.l.diffamari. Imò certè nõ solũ in huiusmodi oppositionib. quæ genus illaudabilis inuẽtionis assumũt,ut 2.q.7.si quis eps, sed ẽt in accusationibus, p quas qs prosequitur ius suũ,lapsus tpis à iudice pfixi quem excludit à potestate agendi: ut ff. de leg.2.l.si tamen quibusdã,ubi no.de bo.auto.iud.pos.l.4.& de hære.insti.l.si quis instituatur. Dubiũ ergo uideri non dẽt ipsum totaliter excludendum,ut ff.de leg.2. l.si tamẽ quibusdã, & ibi no.& de bo.aut.ind.pos l.4.& de hære. insti. l.si quis ita
4 instituatur. ¶ † Quartò qui intra tpt præfixum non uenit,edictum,siue decretum propositum contemnere uidetur: ut ff.de col. bo. l.nonnunquam. Pœna autem non parentis decreto prætoris est,ut præ:or ei iurisdictionẽ suam deneget: ut. ff. ex qui.cau. ma.l.& si pprætorem §. sed & si dudum decreto, & ibi ista opinio terminatur in gl.ordi. quæ incipit, ut quia sta-
5 tuit tempus &c. ¶ † Quintò attendendum est, q c.si.extra de elec. li.6. dicit assignari peremptorium competens, ex cuius uocabuli pprietate apparet qđ, post illũ terminũ aliquis audiri non debet.scribitur enim tex.legis,q peremptoriũ inde hoc

no men sumpsit, ꝙ perimit disceptationem, hoc est ultra non
patitur aduersarium tergiuersari: ut. ff. de iudi. l. & tertium,
ubi hæc uerba ponuntur in tex. & nisi opponendi uiam perime
ret, frustra peremptorium diceretur, cùm nihil perimeret: con
tra legem. C. de neter. l. j. li. 12. & ff. de uerb. sig. l. tugurij, & ibi
notat. & nisi hoc operaretur uerè, illud peremptoriũ de nullo
seruiret, imò & careret omni efficacia, & effectu: contra iura
ff. ad munici. l. j. & frustra membranas occuparent 19. dist. si
Romanorum, & nonne doctores tenent, quòd post peremepto
rium datum in causa non auditur quis ad opponendum crimi
na? utique quia post peremptorium nemo auditur, nisi de æq-
tate, quæ alias suaderet restitutionem indulgeri, ut extrà de in
integrum resti. c. coram. Sed ad crimina, seu obiectus criminũ
non datur restitutio. ut. ff. de mino. l. auxilium, & no. per Cóp.
6 extra de elec. c. quod sicut. ¶ † Ex prædictis itaque manifestè
apparet dictum oppositorem nullatenus admittendum, Re-
stat igitur, ut ad obiecta respondeatur, & primò ad l. mancipio
rum. ff. de opt. le. & ad id quod no. extra qui ma. accu. pos. cap.
cùm in tua, & primò lex mancipiorum ad propositum non ac-
cedit, quia ibi post terminum legatarius ueniebat ad suũ, uel
sibi debitum, hic autem opponens non rem familiarem prose
quitur: sed ad alterius dumtaxat repulsionem intendit: & hæc
paria non sunt. ut ff. de sepul. uio. l. sepulchra uiolata. in fi. etiã
colligitur benè hoc ex coniunctione legum. ff. de iniur. l. quod
senatus, & l. prætor. §. j. & C. quãdo ci. ac. præ. crimi. l. j. & utro
bique notatur. ¶ † Secundò quod no. in c. cùm in tua, non tã-
git propositum: quia illud locum habet in matrimonio carna
li, quo casu etiam diffinitiua sententia nunquam transit in rẽ
iudicatam: ut extra de re iudi. c. lator, & c. cósanguinei, quod se
cus esset in matrimonio spirituali, ut no. Inno. extra de do. &
contu. cùm olim. præterea alia responsio est communis iàm
ad l. mancipiorum, q̃ ad no. in c. cum in tua, quia nec ibi in il-
lis duobus iuribus fuit peremptorium edictum, sed in ea. cum
in tua, fuit simplex bannum; & in l. mancipiorum fuit simplex
8 terminus. unde ad propositum non accedunt. ¶ † Ad id,
quod dicitur, quod iura pro parte domini electi allegata locũ
habent in termino certæ personæ assignato, non autem in edi-
cto generaliter proposito? Respondetur; imò certè & in cau
sa generali locum habẽt sine programmate taliter proposito.
ut C. de remis. pigno. l. si eo tempore, & C. si minor ab hæredi.
se absti. aut. si def. & expresse. ff. ubi pupil. educari debeat l. ul-
ti. & ff. ex qui. cau. maio. l. ergo, in princ. & ex qui. cau. in pos.
9 eatur l. hoc autem. §. j. & ibi no. ¶ † Ad id autem, quod dici-
tur, ꝙ illud edictum fuit comminatio, & non sententia: respon
detur, ꝙ edictum duo habuit, scilicet temporis peremptorij
præfixionem, & futuram processus comminationem, sicut est
de natura peremptoriæ cuiuslibet: ut ff. de peremptorio iudi.
l. in peremptorio. Licet ergo comminatio illa non habeat
uim sententiæ, ut C. comminationes, uel epistolas, in rubro,
& in nigro, cũ ipsum peremptorium manet, & uirtus eius, &
nullatenus uacuatur: ut expresse probatur extra de dolo, & con
tumacia c. cum dilecti. ubi citatus peremptorie ad dominicã,
qua cantatur ego sum pastor bonus, cum comminatione, ꝙ
abinde procederetur in negocio, quantum de iure esset, post
terminum diutius expectans tandem ex ui peremptorij pro-
10 nunciatus fuit contumax. ¶ † Ad id, quod dicitur, ꝙ diffe-
rentia est inter terminum, & edictum. Respondetur: ꝙ edi-
ctum non minus ligat, q̃ terminus, ut in aut. de litis contesta.
§. omnem. unde sumpta est. ut in aut. qui semel, & extra de do
lo & contu. c. uenerabilis, & in extrauag. Bonifacij viij. rẽ non
11 nouã. ¶ † Ad id, qđ dicitur ultimò, ꝙ dominus archiepisco
pus uidetur peremptorium reuocasse per ea uerba, quæ pro-
tulit, dum commissariis quibusdam commisit, ut die, & hora
prædicti peremptorij præfixis ad locum in edicto comprehen
sum accederent, & iam dictum electum, & electores, & di-
ctum Io. Cæson, ac quoscunque alios, qui uellent facere, dice
re, aut proponere super facto electionis prędictæ, audirent, &
fideliter sub publica manu referrẽt, ut deliberare plenius pos-
sit, quid, & quod super præmissis, & eandem tangentibus sit
agendum? Respondetur: ꝙ ista uerba non inducunt modum
reuocandi, sed magis exequendi, ut cum ipse personaliter in-
teresse non poterit, posset alij, quod incumbebat fieri in ter-
mino, expediendum committere, ut in aut. de iudi. circa prin.
12 col. 6. † Circa quod est attendendum, ꝙ edictũ peremptoriũ
duo habet in se. unũ respectu inferioris, ut præcludat, ne per la
xitudinẽ temporis euagetur, ut dictũ est. s. Aliud respectu supe
rioris, ut ad deliberationem, & negocij expeditionẽ per propo
sita, uel non proposita intra tempus uiã aperiat. Si ergo archi-
episcopus, ut deliberaret plenius &c. expressit, quod inerat, &
sic effectũ rei, siue edicti in aliquo non mutauit: iuxta legẽ dicẽ
tem: sæpenumero tantum: quasi dicat casualiter est hoc, ꝙ mu
tatur rei effectus. Si uero expresserit testator, quod si non fecis
set, inesset tamen, ut ff. de condi. & demon. l. si in diem. §. ult. ff.
quã. di. le. ce. l. si dies. §. fi. & l. si titio. §. ul. de leg. j. l. 3. Ex prædi-
ctis itaq; patet, quod repulso obiectore prædicto debet pos-
sicium ad dictæ electionis examinationẽ, & confirmationem
procedi, & sic sententiatũ fuit per dñm G. de Mandageto Car-
di. Prænestinum, & confirmatum per dominũ L. Frodoli Car-
di. Tusculanum. Vltimò per totum collegium Cardinalium
a tempore Io. papæ xxij. anno primo[a].

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Anno primo.] *Adde uide Io. And. in addi. ad Spec. §. uiso in prima additione longa,*

De foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Laicus, qui post delictum factus est clericus, non debet per secularem iudicem coerceri. & num. 2.*

CONSILIVM IIII.

a QVOD laicus delinquens, [a] & post † delictum factus
1 clericus non debet per iudicem secularem coerce-
ri, probatur sic: quia superueniens priuilegium quẽ
exigit à priori onere, quod incumbebat. ff. de excu.
tu. l. spadone. §. si autem quis tutor. & l. iure peritos. in prin. Itẽ
etiam sacerdotium superueniens tollit munus publicum iam
iniunctum, ut expresse habetur. ff. de na. & excu. mu. l. prætor.
circa princip. ibi, uel si qui sacerdotiũ nacti sunt. Et soluit có-
promissum iã factum. ut ff. de arbi. l. non distinguemus. §. sacer
dotio. Et hoc manifestè apparet in pagano, qui deliquit existẽs
paganus, & iam accusatus de crimine factus est miles, quia de
crimine non agitur sub primo iudice, sed sub secundo: ut ff. de
re mil. l. q. cum uno, §. reus, & uĩ esse casus. ff. de accu. l. hos ac-
cusare, in prin. & §. 1. Et accedit, quod superueniens dignitas
soluit uinculum obligationis pcedentis etiã uoluntariæ cótra
ctæ. ut ff. de ope. li. l. interdũ. Ad contraria uerò, sicut sunt. ff. de
iuris. om. iudi. l. cum quædã puella, & de iudi. l. si quis post ea.
& extra de foro compe. c. proposuisti. Respondetur, ꝙ ibi nó
mutatur forus, sed adiicitur, inter quæ est differentia. ut ff. de
sena. l. senatores, & de exerci. acti. l. si cura, §. itẽ si seruus. Præ-
terea in illis tribus iuribus nó mutatur status, sed adiicitur fo-
rus, hic uerò mutatur forus, & status, & 4. dist. c. 1. ibi nequa-
quam studens seculum fugere, seu mutare &c. & probatur hęc
opi. quod confugiens ad ecclesiam etiam pro crimine non in-
de abstrahitur, nec contra eum medio tempore criminaliter
proceditur, nisi in quibusdam criminibus propter eorum enor
mitatẽ: ut colligitur C. de his qui ad ecclesiam confugiũt l. præ
senti, & aut. de man. prin. §. sed neque hoc. §. neq; aũt homici-
diis. col. 3. ergo multofortius hoc priuilegium dabitur ei, q in
2 corporat se collegio ecclesiastico. ¶ † Qui aũt contra istam
opi. aliquando scripserunt, dixerunt, ꝙ si constaret eum factũ
b clericum in fraudem, hoc priuilegium non haberet locũ. [b] De
fraude autem dicunt non debere præsumi, nisi iam esset ac-
cusatus, uel in crimine deprehensus eo tempore, quo fit cle-
ricus per l. ff. de bonis eorũ qui mor. sibi consciue l. ult. quorũ
neutrum fuit in casu nostro; & sic cessat eorum opinio, & pri-
mæ rationes concludunt, Et sic sententiatum fuit per sene-
scalum prouincię in curia aquensi. de hoc Io. And de oblig. ad
ratio. c. 1. & uide quod no. per Spec. in tit. de reo. uer. sed quid
si pendente, & uersi. seq.

ADDITIO

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Delinquens] *Adde quod Materia huius 4. cons. tractatur in l.pen. ff. de iuris. omnium iud. Bar. in l.1. de poenis. Et in tracta. de iurisdi. col. 2. quibus locis omnibus concluditur cum Oldr. Idem Bar. in l.fi. si ex nox. causa agatur in utraque lectura. Et quid de illo, qui post contractum factus est clericus. uide Alexan. in l. nemo potest. in fi. de leg. 1. eundem Alex. circa materiam consi. in l. si seruum. num. 3. si ex nox. causa agatur. Barto. in l. nemo potest. col. pe. de leg. 1. & in l. Idem ulpianus. §. 1. de excu. tu. Adde in terminis Oldradi Io. de Imo. cōsi. 118. in casu praemisso cōis opinio. Alex. cōs. 210. in 2. par. & 58. in 4. Doct. in c. cū non ab homine. de iudi. Ancha. in c. Ea quae. in 13. q. num. 19. de reg. iu. in 6.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶Non haberet locum.] *Adde Bal. per illum tex. in l. si quis decurio. C. de sal. ubi dicit quod clericatus superueniens post delictum commissum non prosit ad aliquid nec ad torturam. & adde quod clericatus assumptus in fraudem obligationis iam contracta non prodest sed perinde est ac si non esset clericus & hoc maxime est uerum in clericatu assumpto clandestine ut no. Bal. in l. officiales. C. de sacrosan. eccl.[a] & Adde, quòd fraus nō praesumitur in eo, qui religionem uouerat ante delictum perpetratum, & de hoc statur iuramēto illius. Bal. in l. i. C. An seruus ex suo fac. Pet. Gher. in sing. 52.*

De donationibus.

SVMMARIVM.

1 *Donatio simplex dicitur non ob causam licet quis dicat se donare propter recepta seruitia, si non specificet.*

CONSILIVM V.

a TITIVS dedit duobus coniugibus[a] matrimonialiter iunctis omnia bona sua retēto sibi vsufructu dicens sic. Ratione matrimonij contracti inter vos, consideransq́; & attendens, quod vos coniuges multa grata seruitia mihi fecistis, & de die in diem mihi impenditis, volens remunerare saltem in parte ex certa scientia, spōtanea voluntate, ac libera, proprio iure libere donaui, dedi, & tradidi purè, & liberè, & simpliciter inter viuos, ac irreuocabiliter talia bona &c. postmodum dicit, nec ipsa[illegible]tionem ingratitudinis causa, vel alia qualibet ceuoc[illegible]lo, & renuncians super hoc ex certa scientia iuribus dicentibus, quod dona-
1 tio poterit reuocari propter ingratitudinē &c. ¶ †Nunc quaeritur, an inspectis verbis positis in principio dicatur donatio ob causam? an inspectis positis postea debeat cēseri donatio simplex? & videtur, quod censeri debeat donatio simplex propter verba inferiora: etiam videtur, quod censeri debeat donatio ante nup. vt ff. de dona. ante nup. l. vl. ibi: quia quasi antipherna possunt intelligi, & non simplex donatio &c. & ff. de do. l. j. & ibi no. Non ob. in princ. donationis apposita. s. matrimonij &c. quia qñcunque apponitur causa talis, videtur in dubio impulsiua: vt ff. de condi. & demon. l. Titio. in prin. & de do. inter vi. & vxo. l. sed & si mors in fi. C. de iure do. l. si mulier. & ibi no. & no. ff. de do. l. 2. in fi. & l. 3. Nō ob. l. ff. de do. l. aqlius. q a ibi descendit ad speciē recepti seruitij, quòd remunerare voluit: hic autem stetit in verbis gñalibus, & nudo sermone effusis, quae videntur magis posita ad colorem: arg. ff. de dolo. l. quod venditor: & eorum, quae ibi no. & de aedi. edic. l. si quis venditor. & l. sciendum. in princ.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Coniugibus.] *In proposito huius consi. uide Alexand. in l. si donatione. col. 3. C. de colla. Soci. in consi. 295. quod incipit. in causa contra filios, & haeredes Petri. col. 2. uer. Circa secundā difficultatem. Quo in loco Soci. sequitur opi. Oldr. hic. At contrariū Dec. tenet propter multa iura, & rationes in cons. 20. uol. 1. Bal. tamen in l. illud. in 4. q. C. de sacrosan. eccl. tenet & ipse cum Oldr. sequitur Ias. in consi. 227. col. 9. uol. 2.*

De foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Causarum criminalium si duo cognitionem habent, & unus solus executionem, potest erigere furcas.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO est talis, duo sunt homines habentes in uno loco cognitionem criminaliū causarū. vnus ex eis solus habet executionem. qui habet executionem in dicto loco, vult erigere furcas: alter contradicit: quaeritur, an ille, qui habet executionem inuito alio possit? Et dicendum est, quod sic: quia in omni contradictione est ratio contradictionis attendenda: vt C. de edic. diui. adri. tollen. l. vlt. ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. j. ibi tātū iuris &c. ¶ Secunda ratio est: quia ei competit signum, cui & res signata: vt ff. ad l. Cornel. de Fal. eos. §. qui se. & de iure aureorum annul. per totum. & C. de athletis. l. j. li. x. sed uni competit executio, ergo & ei competit signum, quod in furcarum defixione habetur ar. C. de offi. praefec. praeto. africae. l. in nomine domini. ibi sicut ex clausuris, & burgio &c. ¶ Tertio videtur haec opinio cōfirmari per l. ff. de vsu & habi. l. furca. §. si dominus. Et si dubitet alter, ne etiam circa cognitionem sibi in posterum praeiudicium paretur fiat cum protestatione, quam lex ponit. ff. de exhi. libe. a pare. l. 3. §. pe. ibi: vt sine diminutiōe &c. & de aqua quoti. & aesti. l. pe. ibi sine praeiudicio obtinēdae seruitutis &c. de testa. tute. l. idem fiet: ibi sine vllo litis praeiudicio &c. adde quae no. J. in 58. quaestio.

De poenis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ratione delicti commissi in personam suam aliquid exigens tenetur ad restitutionem.*

CONSILIVM VII.

QVAEDAM maledicta mulier de ciuitate Aptanēsi fecit facturas in personam dñi tēporalis illius ciuitatis: dñs fecit eā capi, & incarcerari & cognouit de crimine, & fecit sibi pmitti per sacramentum, quod tm̄ solueret, & extorsit ab ea. dñs mortuus est dimissis executoribus ad restituendum malefacta sua. Modo quaeritur, an illud extortum sic à muliere supradicta p dictū dñm debeat per dictos
1 executores restitui. ¶ †Pro veritate qōnis habenda: est attendendum, quod qlibet magistratus, siue iurisdictionē habens, pōt aliqd dupliciter facere: qa aliqñ facit, vt priuatus, & aliqñ facit, vt vtens officio suo, seu iurisdictione: vt ff. de iureiur. l. nec magistratibus, extra de elec. c. cum inter vniuersas. & c. quod sicut §. pterea. & no. ff. de re. iur. nō videntur data. §. q iussu. Sic etiā iniuria, q̄ infertur ei, aliqñ infertur, vt in priuatum, & hoc ca-
a su de iniuria cognoscere nō pōt, nec pęnā imponere. vt ff. de iuri. om. iudic. l. q iurisdictioni. ff. de iniur. l. lex cornelia. & ff. de offi. psi. l. senatus. Sed hoc casu debet pęnes superiorē q̄relā supponere, vt expresse hē in aut. de defensori. ciuitatum: si verò egerunt. Aliqñ, nec vt in magistratum iurisdictionem exercentem. hoc aūt casu potest vendicare iniuriā, quasi dignitati illatā: ar. ff. de postu. l. j. in prin. & ff. de iur. om. iud. l. si familia. circa prin. ij. q. 7. c. si quis ab epō. 45. di. & qui emendat. & extra de pe. c. romana. lib. vj. & ibi no. p Arch. 2. q. 7. c. si qs erga. & ibi no. p Io. & no. p Inn. extra de poenis. c. dilectus. ¶ Cū igitur delictū, de quo quaeritur, nō cessecit in dānationē iurisdictionis domini supradicti: sed magis cōmissum fuerit in eū, ut in priuatū, apparet, quod de hoc ipse cognoscere nō potuit, & incarceratio illicita fuit, qa non fuit facta iure licito, & per ma-
2 gistratum licitè agentem, ut ff. quod me. cā. l. iij. †Et ideò oīs promissio ob eam cām extorta nullius fuit momēti. ut. ff. quod me. cā. l. qui in carcerē, & cū nō tenuerit obligatio principalis, nō tenuit accessoria, ut C. de usu. l. eos. circa princ. & ff. de re. iu.
3 cū principalis, †Nec facēm est obligatoriū, qn salīē superioris

authoritate posit per dispensationẽ ueniri contra ipsum sacramentũ, ut extra quod me. causa. ad aures, & c. ad audientiã, & c. cum dilectus, cum sim. Ex quibus manifeste apparet, ꝙ tale extortum malè ablatum est, & restitui debet per executores datos ad restituendum malè ablata,

De uerborum signifi. uel de testam.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia, uel uniuersalia testatoris quomodo debeant restringi, uel intelligi per praecedentia, uel sequẽtia, & nu. 3.*

CONSILIVM VIII.

QVIDAM paterfa. fecit testũ, & inter cætera hæc uerba inseruit, Itẽ debita, clamores, & legata mea, & pr̃is, & m̃ris, & uxoris meorũ quondã patruorũ, auunculorũ, & fratrũ meorũ uolo, & pcipio reddi, & solui per dictos. B. & C. filios meos pdictos; uidelicet ꝙ dictus. C. præpositus Briuaten. soluat, & soluere teneatur oĩa debita quibuscũq; creditoribus auicẽ, & uillarũ Briuatẽ, & casse dei, & spãliter summã pecuniæ, q̃ soluẽda restat dño de rupe baroni sibi promissam in dote cum addita filia mea modo, & forma qbus ã, nec non oĩa alia debita, & clamores, & legata mea, & dictorũ parentum meorum qbuscunq; creditoribus, q̃ debeo, & teneor ex quacũq; cã, soluat, & soluere teneatur. Modo q̃rit an dictus, C. pposítus Briuatẽ. teneatur ad oĩa debita, clamores, & legata, an ad ea duntaxat, q̃ debentur in locis su-
1 perius nominatis. ¶ † Et vr̃ dicẽdũ, ꝙ teneatur ad ea dũtaxat, q̃ debeñt in locis superius noĩatis: qa generalitas, & uniuersitas sermonis postremo loco prolati declarationẽ limitationẽ, & specificationẽ recipit ex spẽ pcedenti, nec ultra ipsam amplius euagañ, ut C. fa. erc. l. quoties, & ff. de le. 2. l. legato, §. j,
a alias sub. l. cũ ita. §. fi. & de ui. tri. & ole. le. l. ul. §. ult.[a] ¶ † Scd̃ò
2 hoc idem probatur sic. pcedentia nõ minus minuũt, & decla-
b rãt significatũ subsequẽtiũ, q̃ subsequentia pcedẽtiũ,[b] ut. ff. de le. j l. si seruus pluriũ. §. ult. & no. ff. de uer. sig. l. si cũ tibi fundũ, sed ultima clausula certi loci adiectionẽ habẽs minuit uim, & effectũ generalis legati pcedentis, & arctat ad locũ spãliter cõ
c prehẽsũ: ut ff. de penu. le. l. nã qd̃. §. ul. ergo &c.[c] † Tertiò atten
3 dẽda est in hoc testõ duplex gñalitas: una est, seu esse põt gñalitas locorũ. Alia est, seu esse põt gñalitas creditorũ. Sic aũt est, ꝙ gñalitas unũ respiciẽs nil amplius de eo, q̃ alterũ respicit, sicut nec legitimatio legitimaret; ut colligiẽ, si subtiliter attẽdañ. ff. de ali. & cib. le. l, Alio. in fi, ubi illa uerba, q̃ uiua pręstabã &c. eò ꝙ alimẽta respicit, in alimentorũ pstatione taxationẽ inducunt, numerũ uerò legatorũ nequaquã restringũt, sic in proposito, cũ facta sit specificatio quorundã locorũ, clausula generalis, in qua dr̃ oĩa debita alia &c. cũ nõ sit designatiua locorũ, sed substantiæ, loca ipsa nõ ampliat, sed substãtiã creditorũ, & legatariorum intrà loca enumerata. & hoc probatur expresse. ff. de le. 3. l. quæsitũ. §. j, iũctis secundo, & ul. resp. eius
4 dẽ. §. cũ gl ibi signata, ubi vr̃ ista qõ terminata. ¶ † Quartò uerba illa oĩa debita, qbuscunq; creditoribus auicẽ. & uillarũ Briuatę, & Cassedei &c. quãtũ ad loca, enumerationẽ indiuiduorũ inducunt. Sed hæc est regula, ꝙ enumeratis qbusdã indiuiduis, si subiiciatur clausula generalis, nõ ampliatur indiuiduorũ enumeratio, imò stat in suis iuribus, sicut prius. Sicut dr̃ de eo, q legauit duas statuas marmoreas, & oẽ marmor: qa per adiectionẽ oĩs marmoris de statuis marmoreis non uenient,
d nisi duæ:[d] ut ff. de le. 3. l. hæres meus. § j. de aur. & ar. le. l. j. §. itẽ si duæ. sic ergò in proposito, cũ loca sint per modũ indiuiduorũ enumerata, nõ fit locorũ ampliatio per aliquẽ generalẽ sermonẽ postea subiectũ: sed magis genus ipsum ad indiuidua limitatur: ut ff. de fun. instru. & instru. leg. l. cũ delanionis. §. cũ
5 eũdem. & no. e. ti. l. q̃sitũ. §. si qs ita fundũ. ¶ † Quintò, & ultimò hoc idẽ suadet duplex notabilis coniectura, q in testamentis attẽditur: ut ff. de le. 2. l. cũ proponebatur. Prima est, ꝙ cũ in parte huius clausulæ iusserit debita, & clamores, & legata solui per utrunq; filiorũ, & in ultima generalis prioris cõmemorationẽ nõ fecerit, nõ vr̃ a prima, quasi se corrigẽs, recessisse: ut ff. de condi. & dem. l. nõ ad ea, sed in his dũtaxat locis, q̃ nominauit expresse. ar. ff. de adimẽ. & trãsfe. le. l. alũnæ. §. q. filias. Secunda est captio, q̃ insurgeret ex contrario intellectu: qa legatũ dicto. C. relictũ loco legitimæ institutionis totaliter euacuaretur, & exinaniretur. Et hanc captiosam interpretationem in dubiis testatoris uoluntatibus iura refugiunt: ut ff. de aur. & ar. le. l. si uxori mundus, in prin. de fun. instr. & instru. leg. l. q̃sitũ. §. sed si ipse papinianus, & de leg. j. si res obligata, ibi. uel potest esse aliquid &c. ¶ Ex pdictis itaq; uidereẽ probabiliter posse cõcludi dictũ. C. ad ea dũtaxat teneri, q̃ in
e connumeratis specialiter locis sunt debita, uel relicta.[e]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ §. ult.] *Adde & uide ibi Bar. & Alex. in consi. 248. uol. 6.*
b ¶ Præcedentium.] *Adde quòd dicit tamen Iason, quòd clausula praecedens est maioris efficacia ad determinationem sequentium, quam e conuerso. Vide eum in consi. 6. col. 5. in fi. & 6. in prin uol. 3. post Bar. in l. quisquis. de leg. 3. & post aliorum authoritates, qua allegantur in d. consi. Et quomodo una clausula declaret aliam, uide accumulata per eundem Ias. in consi. 5. col. 3. in fi. d. uol. 3. uide Imo. in consi. 143.*
c ¶ Ergo &c.] *Adde qua posuit Decius huius consilij memor in consi. 92. uol. 1,*
d ¶ Nisi duæ,] *Adde & iunge infra consi. 297. circa medium,*
e ¶ Vel relicta.] *Adde & uide quoque Bertr. cons. 77. uol. ij,*

De electione.

SVMMARIVM.

1 *Electus, qui distat à curia per 30. dietas, ante confirmationem administrans ad instantiam cap. & pro necessitate ecclesia non cadit à iure sua.*

CONSILIVM IX.

POSITO sine pjudicio, ꝙ dominus bracaren. concorditer electus (q̃ ecclesia est sedi apostolicę immediatè subiecta, & à curia Romana distat per xxx. dietas, & plus) ad magnã instantiã sui capituli, & propter ecclesiæ necesitatẽ urgentẽ non dũ obtẽta confirmatione à sede apostolica administrauerit, seu administrationi bonorum ecclesiæ se immiscuerit: à iure tñ suo nõ cecidit: & p-
1 baẽ rationibus infrascriptis. ¶ † Primò: qa decretalis nihil est. extrà de ele[illegible]ttit ualdè remotis prælatis in cõcordia electis, & imme[illegible]postolicè sedi subiectis administrare propter utilitates, & necessitates ecclesiarũ: & sic duę causæ ibi redduntur. s. longa distantia, propter quã multa in talibus statuunẽ, ut 63. dis. ca. cũ lõgè. extra de dolo, & contu. capi. cum
2 olim, circa fi. de in integ. rest. cap. ex literis. circa finẽ. ¶ † Alia causa est utilitas ecclesiarũ, uel necessitas, propter quã multa statuunẽ, & sine præiudicio pmittuntur. extra de elec. cap. ne p defectu l. di. c. postq̃. extrà de elec. c. quã sit. li. 6. ar. C. de adm. tut. l. lex, q̃. & ff. eo. ti. l. tutor, utraq; aũt rõ hoc casu uẽdicat sibi locũ: quare & ipsa cõstitutio locũ hẽt. Nec diuersitatis rõ reddi põt. Ergo necesse est, ut idẽ ius seruet in ea: sicut arguit lex, ꝙ hæres, q soluit legata, nõ põt falcidiã detrahere postea: qa uoluntatẽ defuncti approbasse vr̃. Quid ergo si promisit unũ? aliud uidebatur; tamẽ, quia eadẽ est ratio. s. approbatio uolũtatis, idẽ ius esse dẽt. C. ad l. fal. l. fi. ff. de uer. ob. l. à Titio. & extrà de trãs. c, inter corporalia. §. j. ff. de iniusto rup. & irri, testo. l. iij. §. j. Itẽ cũ iura dicãt mentẽ, & sensum, non uerba spectari: & ideò uerba legis possunt offendi eius suia, & mẽte
3 retenta; † Attẽdenda est mẽs, & rõ, q̃ mouit legislatorem, ut ibi
a sit locus legi, ubi est locus rationi[a] mouenti cõditorẽ legis: & ea deficiente lex cesset. ut. ff. q. pe. tu. l, credẽdũ. 2. respõs. & sic iuri sperii legũ uertices scribũt. ff. de exc. tu. l. scire. §. erit igiẽ. ff. de iure pa. l. adigere. §. q̃uis, & de cõd. & dem. l. pater, & l. in cõditionibus, & de re mil. l. milites agrũ. in prin. Hic aũt locũ hẽt mẽs, & uoluntas dẽt attẽdi magis, q̃ legis uerba; ut in auẽ. de nup. §. disponat. & in prædictis iuribus allega. ¶ Concludẽdũ est ergo, ꝙ in hoc casu oĩa cõcurrunt similia, & locum hẽt decre. nihil est. Nec ob, ꝙ ea nõ loq vr̃, qũ curia est in urbe, qa tex. hoc nõ dicit, & si diceret excẽpli cã positũ esset: & ideò idẽ

esset dicendum, ubi eadem rō locū hēt. ff. de ui, & ui ar. l. j. §. uulgò. q. illa nō fuit causa, q̄ essent ultra montes, sed ecclesiarum utilitas, & remotio, ut dictum est. Séper.n. uerba legis trahunt ad mentem, & rōnē legis: nō eʒ: sic uerba testōris ad mētē eius trahuntur. ut. ff. de leg. a. l. cū pater §. dulcissimis, &
4 de cōdi. & demon. l. in testō, & l. illius. ff. de legib. l. scire. †Praeterea aut sequemur corium literæ, aut eius ratiōnē. Si corium literæ attēdamus, recipiamus, q̄ uerbū sonat. ff. qui & a q. manu. lib. uō fi. l. prospexit. & iudi. sol. l. iudicatum. Istud priuilegium conceditur oībus ultra italiā cōstitutis, de quib. est iste. Cū tunc papa esset in urbe, qn̄ dictam condidit decretalē in cōcilio Lateran. ergo locum hēt in isto. Nec est distinguendum, ubi sit papa, postq̄ ipse nō distinxit. Sciebat. n. uel scire poterat papā posse cū sua curia citra montes morari: cū multi prædecessorum suorū ibi morati fuissent, cōciliaq; fecissent. Vnde cum in casu illo, si uoluisset decretalē seruari, hoc adiicere potuisset, & hoc non fecit, stādū est textui literali. ut C. de cad. tollen. l. j. §. si uerò. extra de ele. c. ad audientiā. ff. de leg. pręstā. ʒ tab. bo. pos. pet. l. j. §. generaliter. xix. di. c. si Romanorum, extra de trāsl. inter corporalia. Nō dēt ergo à litera recedi. ff. de leg. iij. non aliter. præsertim in casu, ubi eadē rō. s. longa distātia locum hēt. Aut stabimus menti, & rōni decre. q̄ tunc multo fortius locū hēt, ut superius est probatum, alioquin tollent, quæ in paribus casibus paria iura desiderantur: ff. de fun. instr. & instr. le. l. si ita. §. mulier. & in li. feudorum de pace tenenda. l. hac edictali. §. fi. Item proponit dictus dn̄s electus, q̄ in toto regno Portugaliæ, in quo est dicta ecclesia, est, & fuit consuetudo, & obseruātia ibidem, & in locis circunuicinis obtenta, & seruata in ecclesiis cathedralibus sedi apostolicæ immediatē subiectis, q̄ quandocunq; tales ecclesias uacare contingit, & aliqui concorditer eliguntur, illi sic electi post consensum pręstitum ante confirmationem obtentā administrāt, & administrare cōsueuerunt bona, & res ecclesiæ per se, & p alios, spiritualia, & temporalia. Et sic est, & fuit obseruatū, & obtentum à patribus illis, & uicinis per xl. annos, & amplius. Et post tm̄ tempus, cuius memoria in cōtrariū nō existit. Etiā dn̄o papa cum sua curia citra montes residente. Et idem etiā seruatum, & factum fuit pl̄ies, & p pfes electos tempore dn̄i papæ Cle-
5 mentis quod nunc est seruatū, & factū, palā, & publicè. †Vnde licuit, & licet dicto electo propter talē cōsuetudinē administrare. cōsuetudo si quidē ius facit, & dat iurisdictionē, & administrationē, ubi alias nō liceret. C. de emāc. li. l. j. & fi. & de suscep. & arch. l. neminē. & de iu. fis. l. pe. li. x. Vnde minimē sunt mutāda, q̄ longā interpretationem, uel obseruātiā habuerunt. ff. de le. l. minimè. & C. de exac. trib. l. missi. li. 10. & de primi. & secū. l. praeclara, circa fi. li. xij & ar. ff. de admi. tu. l. si fine
6 §. lucius. & de decu. l. nō tm̄. §. nonnunq̄. ¶ †Præterea dato, q̄ ista decretalis nihil est sit dubia: cōsuetudo pōt eā interpretari, & est stādum tali interpretationi. ff. de legi. l. si interpretādū. & quod fit per legē, pōt fieri per consuetudinē. ff. de legi. l. de quibus. C. de fideiuss. l. ult. Et quod talis cōsuetudo sit approbanda de iure, no. gl. in d. c. nihil est. & Inn. in c. qualiter. eo. ti. & Host. extra de simo. c. licet. Itē proponit dictus electus, q̄ capitulū bracharen. deliberatione diligēti, & tractatu habitis propter euidentem utilitatē, & necessitatē ecclesiæ bracharē. hāc suscipienād penes eum instituerūt: & q̄ de ecclesiæ cōsuetudine hoc facere poterat, asseruerunt: & ad eam recipiendā
7 quodammodo cōpulerunt eundē. †Et multa facit talis necessitas, uel utilitas licita, q̄ alias erāt prohibita: ut in d. c. nihil est, & c. cum nobis olim. §. fi. & c. in causis, in fi. & in præallegata l. lex C. de anni. to. quare prædictis concurrentibus est excusatus electus à pœna, qui istis rationibus motus, & habito super hoc cōsilio sapiētum ita credit sibi licere. ff. de abigeis. l. j. §. fi. extra de simo. c. sicut. ubi no. Hos. & alij: & pro euidenti utilitate, uel necessitate pōt de licētia superiorū, uel ēt de consuetudine electus in concordia administrare, & ita no. Archi in c. auaritiæ cæcitas. eo. ti. li. 6. Nō ob. q̄ per aliquos dicitur: q̄ illa decretalis nihil est dispēsatio, & ideò nō extenditur ultra casum. s. ad illos, q̄ sunt ultra italiā, qn̄ est curia citrā mōtes. Qm̄ ad hoc respondetur, q̄ distātia attenditur, ut superius fuit dictum. Itē hic fuit dispēsatio iuris, & in corpore iuris redacta, nec ulterius ab homine postulanda: unde est ius cōe in cōsimilibus rationē eandem habentibus, postq̄ est in corpore iuris clausū. C. de iusti. co. cōfir. cōstitutione prima. §. nulla. ff. de cōdi. insti. l. q̄ sub conditione. §. fi. Itē est iuris dispēsatioᵃ. i. concessio facta ecclesiis, nō personis, redacta in corpore iuris: qua re ad cōsequentiā trahi debet, ubi ratio, & æquitas eadē inueniēt: nisi in iure sic cōstituerē ȝriū caueat expressē, ut C. de decu. l. neque dnro theū, & l. ductitij. li. 2. & de nouo codi. cōpo. l. unica §. pe. insti. de iure natu. gen. & ciui. §. quod princi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Rationi.] *Adde quòd ratio legis est attendenda. In quo adde Bar. in consi. 198. in nomine domini. circa med.*

b ¶[Dispensatio.] *Adde quòd differentia est inter dispensationem iurisque in corpore iuris redacta est, & alias dispensationes. Nam regulariter aliæ dispensationes stricti sunt iuris, nec extenduntur & tā ad casum maiorem, & habentem maiorem rationem. & sic de fil presb. in 6. Host in c. Postulasti. de rescrip. Excipitur casus, cum dispensatio iuris est, & in corpore iuris inserta secundum Oldr. hic. Excipiuntur, & alij casus, quos Feli. enumerat in d. c. postulasti. col. 13. uide episcopum Diaz reg. 195.*

De emptio. & venditio.

SVMMARIVM.

1 *Cum quis uendit castrum cum iuribus, & pertinentijs suis, excepto mæro, & mixto imperio, quid per hac uerba uideatur exceptum. cum plu. sequen.*

CONSILIVM X.

VENDITVM est castrum cum ioribus, & attinētiis suis, excepto mæro, & mixto imperio. Modo quæritur quid sub appellatione mæri, & mixti im-
1 perij esse uideatur exceptum. ¶ †Et breuiter illo an te cognito, quid sub appellatione pertinentiarum contineatur, quod non multum prosequor: quia plenè not. per Inn. extra de resti. spo. c. cum ad sedē, & habetur extra de do. inter dilectos. Videndum est, quid sit mærum imperium, & quid mixtum, quis hoc cognito scietur, quæ causæ sub uno, & quæ sub alio comprehenduntur. Equidem mærum imperiū sic contin-
2 git magistraliter describi. †Mærū imperium est potestas, seu iurisdictio seuerioris ultionis exercendæ in personā pro utilitate publica introducta. Potestas ponitur in descriptione, tanquam genus: quod & de multis aliis potestatibus dicitur: ut. ff. de uerb. sig. l. potestatis, q̄ autem subiicitur seuerioris ultionis &c. differentiæ sunt, quia & si aliæ sententiæ quædam seueræ sunt, tamen quæ ea mæro imperio procedit seuerior est, ut C. de pœnis l. qui sententiam. & ff. de his qui no. infa. l. & si seuerior. & ff. de pœnis l. respiciēdū, quod autem subiicitur in personam, dictum est ad differentiā omnium causarū, quæ in personam pœnam non infligunt: quæ puniuntur in tex. ff. de uar. & extraor. cog. l. cognitionū genera, & per hoc apparet, q̄ omnis capitalis causa, quæ triplica est. ut ff. de pub. iud. l. 2. & de bono. pos. l. edicto. §. j. & de pœ. l. ij. est de mæro imperio: si-
a cut uo. ff. de iur. om. iud. l. imperium. & idem dicendum uidetur de cuiuslibet membri mutilatione: ut in aut. de colla. §. prohibemus. & no. C. de offi. eius qui ui. al. ge. l. ultim. & in præalleg. l. imperium in glo. si ergo, super uerbo animaduertendum, & in qualibet in corpus coertione, ut ff. de pœnis. l. in seruorum. §. ultim. excepta modica, sine qua iurisdictio bene explicari non pōt. ut. ff. de offi. eius cui man, est iurisd. l. ult. §.
3 ul. †Mixtum uero imperiū sic solet describi. Mixtum imperiū est iurisdictio explicandi q̄stiones ciuiles, quæ sui excellentia maioribus iudicibus deputātur, ut prouinciarum præsidibus: ut C. de peda. iudi. l. 2. quæ uero defensoribus competunt, & de earum numero non sunt, & istæ hodiè uidētur esse causæ ciuiles usq; ad ccc. aureos: ut in aut. de defen. ciui. §. & idē, & leuia crimina, ex quorum pœnis de iure communi non contingitur corpus, sed modica pecuniaria pœna infligitur, ut in aut. de defen. ciui. §. audient, & sic apparet, q̄ causæ sint mæri, & mixti imperij: & q̄ remaneāt sub iurisdictione simplici. connumerare

Quarta

T

hæredis

FINIS.

HAEC SVNT CONSILIA OLDRADI.

Quibus similes aliquando decisiones, aliquando vero motiua effectualiter eadem adducit & facit Io.And.in addi.Specu.in locis hic specialius designatis.

¶ Secundum consilium in addi.Spe.in ti.de dilatio.§.dilationum.in fi.
¶ Tertium in ti.de citatione.§.uiso in prin.
¶ Sextum super rubrica de executione sententiæ.
¶ Decimum in tit.de iurisdi.om.iudi.uer.quæ autem meri. ibi allegat Old.
¶ Duodecimum in tit.de cita.prima colum.
¶ Decimumtertium quo ad primam. q.de nullitate.in tit.de li.cont. §.nūc tangamus.uersi.quid causa. quo ad secundam q.de citatione in ti. de cit. §.uiso.uersi.item licet in die.ubi latius prosequitur.
¶ xiiij.Consilium in ti.de legato.§.nunc de episcoporum.uer. ipsi quoque in multis.
¶ xv.in ti.de sen.proia.§.ij.uer.quid si præconizatum.
¶ xvii.titu.de feudis.§.quoniam.uersi.xl.quæritur.
¶ xviii.super rubrica de iurepatronatus.
¶ xix.de præscriptio.in §.sic libellus.uersi.quid si debitor.
¶ xxi.in tit.de test.§.in primis.in uersi.quinta quæstio.
¶ xxii.tit.de rescri.præsentatione.§.fi.uer.item quod obtentum est.
¶ xxiiii.Consilium in tit.de loca.§.nunc aliqua.uersi.93.
¶ xxv. super rubrica de sepulturis.
¶ xxvi.tit.de instrumentorum editione.§.porro.uer.& uata alias particularius.
¶ xxvii.titu.de expensis.§.expensæ igitur.uer.de expensis autem.
¶ xxxii.ti.de obli.& solu.§.nunc aliqua.uer.quid si sub certa pœna.
¶ xxxiiii.in tit.de loca.§.nunc aliqua.uersi.72.
¶ xxxvi.super rubrica de iudæis.
¶ xxxvii.in tit.de instru.edi.§.instrumentum quoque.& §. postremo. uer. quid si aliquod instrumentum.Tertiam quæstionem in eodem consilio de datione in solutum posuit Io.An.in ti.de iudi.quarta parte.§. sequitur.v.col.uersi.item quod hæredes.
¶ xxxviii.titu.de expensis super rubri.in fi.
¶ xliiii.super rub.de cleri.ægrotan.
¶ xlviii.super 2.libellu de cle.non residen.
¶ xlix.consilio allegatur Oldra.in l.cum clericis.C.de epi.& cle.
¶ l.super rubri.de cler non residen.
¶ li.titu.de iudæis.in fine.
¶ lii.super rubr.de tutore.
¶ liii titu.de iniur.in prin.quo ad primum articulum,& quo ad secundum. titu.de accusa.uersi.quid si obiiciens.
¶ liiii.tit.de immunita.eccle.circa prin.
¶ lvii.tit de actio.& peti.§.super quæstionibus,uersi. per literas quoque. in 2.colum.
¶ lviii.super rubri.de concess.præben.
¶ lx.tit.de appellatione.§.nunc breuiter.uer.item pone.super rubri.de appellatione.
¶ lxiiii.titu.de præsum.§.species autem.uer.probabilis.
¶ lxviii super rubri.de pignu.in ultu.colum.
¶ lxxi.in rubri.de iudæis,an sit licitum bellum contra saracenos, & potius consuluit in contrarium.
¶ lxxiij.super eadem rubri.
¶ lxxiiii.super rubri.de crimine falsi.
¶ lxxv.titu.de instru.edi.§.restat. uersi.sed quis potest facere.
¶ lxxvi.super rubri.de offi.ordi.
¶ lxxxvii.super rubri.de iudæis.
¶ lxxxviij.tit.de citatione.§.contra citationem.uer. item quód iudex citat.
¶ xc.super rubri.de iureiuran.circa prin.
¶ xcj.super rubri.de iudæis.
¶ xcij.super rubri.de locato.
¶ xciiij.super rubri.de feudis.
¶ xcvij.titu.de sta.mo.uer.xx.quæritur.
¶ c.titu.de sindicu.uer.item opponitur quód nomina.
¶ cj.titu.de teste.§.nunc uidendum.uer.nunc uidendum.
¶ cij.super rubri de præbend.
¶ cv.ti.de instr.edi §.compendiose.uer.sed nunquid de consuetudine.
¶ cvij.in rubri.de succes.abintesta.
¶ cviij.tit.de instru.edi.§.nunc uero aliqua.uer.quid si executorum.
¶ cxj.titu.de testa.§.in primis.uer.quid si legatum.
¶ cxvj.titu.de teste.§.nunc uidendum.uer.nunc uidendum.
¶ cxviij. super rubri.de conces.præben.
¶ cxix.titu.de instru.edi.§ compendiose.uer.quid si prius.
¶ cxx.super rubri.de iureiuran.
¶ cxxij.titu.de elec.§.j.prope prin.
¶ cxxvj.titu.de confessionibus.§.postremo.uer.si uero sit.
¶ cxxx.tit.de procuratore.§.ratione autem formæ. uer. quid si duo.
¶ cxxxiiij.ti.de instr.edi.§.dicto de impugnatione.uer. nunc dicamus.
¶ cxxxv.ti.de succes.abintesta.
¶ cxxxvj.super rubri.de præben.& rubri.de conces.præben.
¶ cxxxvij.super rubri.de conces.præben.
¶ cxl.ti.de legato § uidendum restat.uer.sed nunquid nocet.
¶ cxli.in ti.de testa. xviij.col.uer.pone.A.
¶ cxlij. eo.ti.eadem addi. uersi.occurrit etiam casus.
¶ cxliij. super rubrica de institutionibus.
¶ cxliiij.de instru. edi.§.compendiose.uersi.quid si prius.
¶ cxlv.ti.de teste.super rubri.uersi.ire rum quis uile.
¶ cxlvi.in ti.de actio.& peti.§. super petitionibus. uersi. per literas quoq;.
¶ clj.ti.de dona.§.i.uer.quid si pluribus.
¶ cliii.super rubri.de succes.ab intesta.in fi.
¶ clvi.ti.de arbitro.§. sequitur de quibusdam. uersi. item quid si compromissum.& uer.sed nunquid Abbas.
¶ clvii. super rubri.de app. ubi dicit quód fuit sibi proposita quæstio dum esset in curia.
¶ clxvi.in ti.de execu.senten.super rubri.quasi eadem uerba.
¶ clxiii.ti.de iuris.om.iudi.§.unico.uers. quæ autem meri.in addi.magna.
¶ clxv.ti de cleri.non residen.in prin.
¶ clxvi.super rubri. de sequestra.fruc.
¶ clxvii.ti.de teste. §. nunc uidendum.uersi. nunc uidendum. uersi. & quis infra.& eodem.§.uersi.hoc etiam nota.
¶ clxviii. super rub.de conces præben.
¶ clxix.ti.de censibus.§.nunc dicendum.uersi.porro Rheginus.
¶ clxxii.ti.de teste.§.nunc uidendum.in prin.& per.v.colum.
¶ clxxiii.ti.de instru.edi.§.porro.uersi.item nota quod donationes.
¶ clxxiiii.ti.de testa §.in primis.uersi.an quod factum est.
¶ clxxv.super rubri.de conces.præben.
¶ clxxvii.in ti de testa.x. col. §.i.uersi.pone.A.in addi. inci. huic quæstioni. ibi.occurrit.
¶ clxxviii.uide Io.And.in tit. de feu.circa prin.ibi ponit de feudo nouo & antiquo & quid sint.
¶ clxxxij.ti.de his quæ fi.a.præla.in rub uersi.hoc autem nota.
¶ clxxxv.ti.de actio.& peti.§.super petitionibus.uersi. per literas.
¶ clxxxvj.super rubri.de iureiuran.
¶ clxxxviij.ti de teste.§.nunc uidendū.uersic.nunc uidendū. in magna addi.
¶ cxcj.tit.de rescrip.præsentatione.uersi.fin.§.item quod obtentum.
¶ cxcij.ti.de aduoca.§. sequitur.uersic.quæ autem, ponit easdem regulas in criminalibus, nec tamen quæstionem.
¶ cxcv. super rubrica de cle. non residen.
¶ cxcvj.super rubrica qui filij sint legi.
¶ cxcvij ti.de emp.& uen.§.i circa fi uer.plerunque contingit.
¶ cxcviii.ti.de accusa.§.qualiter.uer.quod si accusatus.
¶ cxcix.ti.de teste.§.nune uidendum.
¶ cci.super rubri.de conces.præben.
¶ ccii.super rubrica ne cleri.uel mona.
¶ cciii.super rubri.de rerum permu.
¶ ccvii.ponit in ti.de usur.in rubri.
¶ ccix.super rub.de sortileg.
¶ ccxii.super rubri.de testa.uersi.occurrit.
¶ ccxiii.ti.qui filii sint legi.uersic. quid si dixit in testamento.
¶ ccxiiij.de na.ex li.uen.uersi.emancipationis autem.
¶ ccxv.ti.de fil.præsbyterorum.
¶ ccxvi.super rub.de conces.præben.& quo ad articulum declarationis, super rub.de appel.in fin.
¶ ccxvii.tit.de emp.& uen.§.i.uersi.super forma.
¶ ccxviii.de fruc.& interesse.§.[illegible].uer [illegible].quæritur.
¶ ccxxii.super rubri.de præben.uersi.proponitur quæstio.
¶ ccxxiiii.super rubri.de feudis.in.v.col.
¶ ccxxvi.ti.de reb.eccle.non alie.in rubrica.
¶ ccxxvii.de petito.& possesso.§.quoniam in superioribus, in fine.quæ in eodem ponit Oldra.post uersicul.quarto ubi est.ponit Ioannes Andr. in titulo de præbend.in rubrica,ibi de secunda parte rubricæ.
¶ ccxxxiiii.super rubric.de præscrip.uersi.est autem dubium.
¶ ccxxxv.super rubri.de conces.præbend.
¶ ccxxxvj tit.de deci §.unico.in addi.magna.
¶ ccxxxviij.tit.de legato.§.restat uidere.uersi.quid si causa committitur.
¶ ccxl.tit.de locato.§.ii.uersi xciij.
¶ ccxlj.ti.de iudi.§.sequitur uidere.uersi.dubitari.
¶ ccxliij.super rubri.de condi.appo.
¶ ccxliiij.prosequitur in ti.de teste.§. nūc uidēdū. in prin.inci.ad obiectus.
¶ ccxlvj. ti.de electio.§.j.in uersi.quid si canonici.
¶ ccxlvij.super rubr.qui fil.sint legi.uer.quæro si nati.
¶ ccxlviii.ti.de instru.edi.§.compendiose.uer.quid si de consuetudine.
¶ ccl.incipiens,factum tale est.bo.me.ponit in ti.de oblig.& solu. §.nunc aliqua.in fi.cuius sunt quasi uerba formalia.
¶ cclij.in ti.de iuris.om.iu.§.expedito.uer.quæ autem bona.
¶ ccliij.ti.de instru.edi.§.porro.uer. donatio autem. & ti.de dona.uer.quid si aliquis dat bona.
¶ ccliiij.dicta & rationes ponit Io.And.in ti.de teste. §.nūc uidēdū.in prin.
¶ cclvj.super rub.de clandesti.desponsatione.
¶ cclvij.super rub.de præben.quo ad membrum permutationis.
¶ cclx.super rub.de electione.
¶ cclxiij.ti.de teste.§.nunc uidendum.uer.hoc etiam nota.
¶ cclxv.ponit Io.An.in ti.de Iudæis & Sarace.in rub.

¶ Quam enim eum feceris Io.An.licet inspicere ex ipsius uerbis in ti.de accusa.§.sequitur.in.9.col.uer.quid si bannitus.in magna addi.inci. quod hic dicitur.ibi, elegans Oldr.quæstio se offert.

CONSILIA, ET QVAESTIONES AVREAE OLDRADI DE PONTE DE LAVDE, IN ROMANA CVRIA Aduocati Consistorialis Clarissimi.

Cum doctissimis additionibus Rainaldi Corsi Iurisconsulti eccellentissimi, feliciter incipiunt.

De restitu. spolia. & de procurato.

SVMMARIVM.

1 *Tituli probatio requiritur in restitutione, quæ petitur fieri de beneficio, etiamsi dicatur attentatum, & non sufficit promoto probare regis collationem, siue præsentationem de illo beneficio sibi fuisse factam. cum plu. nu. seq.*

8 *Item si duo instrumenta mandati procuratoris producantur de eadem data in personas diuersorum, mutuo se impediunt, ubi non apparet aliquo modo de prioritate alterius. & nu. 9.*

CONSILIVM PRIMVM.

N causa Eboracen. Attendẽdum est, quod multi, & uarij processus facti fuerunt inter procuratores domini Ioan. Boncho, qui fuerunt semper mutati ex vna parte, & magistrum Ioan. de Rocha procuratorẽ domini Io. de Boncho ex altera. uidens dominus Ber. Roiardi auditor causæ omnes illos processus non subsistere pronunciauit reiterãdum esse processum: quia propter diuersitatem procuratorum, qui processerant in dicta causa, & eam prosequuti fuerãt, processus habitus in dicta causa erat reiterãdus ab actu, quo incepit procedere in dicta causa magister Io. de Rocha. tanquam substitutus à magistro. G. de Bos. cùm de substitutione sua non constiterit, nec constaret. postq; interlocutoriam nullius partis appellatione suspensam magister. A. de Cignario substitutus à magistro A. Sapiti uno ex principalibus procuratoribus, ut dicitur domini Io. Bons. iterauit petitionem datam prius super reuocatione attentatorum, & articulos quos iam dudum declarat. ¶ Pro parte uero domini Io. de Boncho nulli articuli dati sunt, nec antiqui repetiti, nec terminus datus ad articulandum. ¶ Modo ex articulis datis per magistrum. A. de Cignario in prima causa, & repetitis in secunda, & positionibus datis per eundem petit idem magister. A. attentata circa possessionem, & statum possessionis domini sui in ipsius præiudicium post quandam diffinitiuam sententiam latam per commissarios do. Archiepiscopi Eboracen. ante omnia reuocari, & in statu, in quo erãt tempore dictæ sententiæ, & tempore appellationis reduci, & ipsum dominũ restitui, & reintegrari ante omnia ad possessionem, & statum dictæ possessionis, in qua erat tempore dictæ sententiæ, & dictæ appellationis, & ante. ¶ Modo quæritur, an ex productis hoc fieri debeat. & dicendum videtur, quòd non, pluribus rationibus. & primo quia do. B. Roiardi pronunciauit reiterandum esse processum ut suprà dictum est. Et cum post dictam pronunciationem nulli articuli sint oblati pro parte domini Io. de Boucho, nec da-
1 tus terminus ad articulandum, dari debet de nouo† quia primo processu per sententiam circunducto, imò tacitè pronunciato nullo, omnia ex integro agi debent: vt. ff. de appel. l si expressim. C. de sen. & interlo. om. iud. l. j. extrà. de elect. c. dudum. ij. & tangit gloss. ff. de re iudi. cùm querebatur.
2 ¶ †Secundò quia ad hoc, vt fiat restitutio, siue reintegratio, oportet apparere eum, qui se reintegrari petit, possedisse eo tempore, quo se spoliatum, siue quo aliquid contra se indebitè attentatum asserit: vt. ff. de vi, & vi ar. l. j. §. interdictum
3 autem hoc. sed hoc non est probatum: ergo &c. ¶ †Non ob. processus quidam in Anglia habitus per commissarios episcopi Eboracen. quia nõ est per partem nostram productus, sed per aduersam, nec recognitus: vnde remanet sicut scriptura priuata, quam constat fidem non facere: vt. C. de proba. l. instrumenta. & extrà de fide instru c. ij. & datò quòd ille processus esset recognitus, adhuc quantum ad possessionem partis aduersæ, si quando contigit mentionem fieri, sermo ille semper fuit enunciatiuus, qui probationem non facit: vt C. arbi. tute. l. j. commu. vtriusque iudi. l. scriptura. & extra de
4 priuile. si Papa. li. vj. ¶ †Tertiò quia ad hoc, vt in beneficialibus fiat restitutio, siuè reintegratio, oportet eum, qui reintegrationem huiusmodi petit, aliqualiter probare titulum iu-
a stum, & legitimè possessionis, [a] cui innititur: quia cum probare debeat possessionem (vt dictum est suprà) & possessio in beneficialibus non sit sine institutione canonica. vt extrà de reg. iur. c. j. li. vj. & de insti. c. ex frequentibus. & hoc est, quod dicit lex quædam: interdicta, quæ de locis sacris vel religiosis proponuntur, proprietatis causam continent: vt. ff. de interdic. l. ij. §. quædam. Et apparet, quòd necessaria est probatio institutionis canonicæ, quæ non est in quæstione nostra probata, imò contrarium apparet ex dictis partis aduersæ: Innititur enim pars aduersa collationi regis, & postea declarando dicit, quod collatio illa vim præsentationis habet.
5 ¶ †Sed constat, quòd simplex præsentatio non dat titulum possidendi: ergò &c. vt extrà de offi. le. c. dilectus. Præterea de collatione regis, quam allegant, non apparet. ¶ Quartò datũ, quòd omnia prædicta cessarent, adhuc restitutio, siuè

reintegratio, quæ petitur, fieri non debet: quia ex positioni-
bus, & [illegible] articulis apparet, quòd pars aduersa nunquam
titulum [illegible] quem canonicum habuit. ¶ Dicunt enim in po-
sitionibus: de consuetudine Rex Angliæ cõfert beneficia va-
cantia tempore quo temporalia ecclesiarũ sunt sub sua ma
nu. Postea dicunt, q Rex Angliæ tẽpore quo temporalia ec-
clesiæ Eboraceñ. erant ad manum suam, contulit hoc bene-
ficium, quod asserunt fuisse domini Thomæ secundum eos
consecrati, & confirmati in Archiepiscopum Eboraceñ. per
quæ apparet, q dictum beneficium tempore collationis Re
6 gis nondum vacauerat † quia beneficia, promotorum nõ va
cant, nisi cum plenam, & pacificam fuerint possessionẽ ade-
pti archiepiscopatus, seu episcopatus, ad quos promoueren
tur. extra de elec. c. cum in cunctis & co. ti. commissa. lib. vj.
7 & ibi no. p Archi. & xsj. q. ij. si quis iam translatus. ¶ † Non
ob. si dicatur, q nos damus eisdem titulum, quẽ & pars ad-
uersa dat, videlicet collatione regis: quia nos sumus posses-
sores, & de titulo possessoris quærendũ non est: sed solummo
do petitoris: vt. ff. de iu. fis. l. extat decretũ C. de peti. hære. l.
cogi. ¶ Vnde & si tam meus titulus, q̃ suus sit imperfectus, &
nullus, debet tamen absolui possidens. C. de rei ven. l. res alie
nas. ff. si vsusfructus, peta. l. vtifrui. & no. p Inn. extra de pcu,
8 c. ex insinuatione. ¶ † Nec potest pars aduersa se iuuare ex
articulo partis nostræ: quia cùm ipsi contrarium dixerunt di
cendo: q collatio Regis habet uim præsentationis: nostrũ ar
ticulũ negasse videntur dando eius cõtrarium: vt. ff. de pro-
cur. l. Põponius. §. si is. & de exce. rei iu. l. si inter me. & sic nõ
potest se iuuare ex articulo quẽ in effectu renuit & negauit.
b ut extra de cẽs. c. olim. & ibi no. per Inn.[b] ¶ Attendatur ẽt
q A. de Agnano nõ est substitutus à magistro. A. sapienti ui-
ro, q simul cum quodã alio in vno alio instrumento fuit cõ
stitutus procurator, & de duobus alijs in vno alio instrumẽ-
to eiusdem tamen datæ, & in aliquo diuersæ tamẽ formæ cõ
stitutis: & sic sunt quatuor pcuratores in duobus instrumen
9 tis eiusdem datæ: Sed potuit esse diuersitas in horis. † Vnde
dubium est, quod ex illis procuratorijs præcesserit, & per cõ
sequens quod eorum alterum reuocauerit. vt. ff. de procu. l.
si quis cum procuratorio. §. vlti. Et in isto dubio nullus eorũ
c debet admitti.[c] ut. ff. de testa. tu. l. duo sunt Titij. & de hær. in
sti. l. in tempus. §. j. Sicut dicitur de duobus testamentis, in q
bus sunt diuersi instituti: nec apparet, quod eorũ sit posterius
altero: q a ex neutro poterit adiri hæreditas. ff. de acqui. hæ-
re. l. cum, qui duobus. in prin. & per illam. l. terminatur quæ-
stio sabbatina tacta. C. de edi. diui Adri. tol. l. vlti. & ff. de bo.
10 pos. secundum tab. l. j. §. si in duobus. ¶ † Nec priuilegiũ re-
stitutorij iudicij, quod est, vt antè omnia restituatur spolia-
d tus,[d] vendicat sibi locũ, cùm ex iam productis appareat spo
liatum nullũ ius habere, & hoc in spiritualibus, ne detur ali-
cui materia peccandi. Secus in prophanis: ut hæc probantur
extrà de diuor. & repu. c. significasti. & no. per Inno. extrà de
fil. præsby. c. constitutus. & pro hoc extrà de resti. spo. c. lite-
ras. ibi. & probationes offerũtur &c. & ff. ut in pos. leg. l. si is,
e à quo. in prin. & ad exhi. l. iij. §. ibidem.[e] ¶ Quòd autẽ dictus
do. Io. Bonchus nullum ius habeat, apparet, quia nullam insti
tutionem, uel collationem allegat, sed solam præsentationẽ,
vt ex declarationibus eius apparet. Et dato q collationẽ ue-
tam allegaret, allegat eam factam de beneficio non uacãte,
vtpote archiepiscopo nondum temporalitatẽ adepto, vt di-
ctum est. s. imò nec spiritualitatem, quod apparet: quia si spi
ritualitatem habuisset, sibi scripsisset Rex, q dictum do. Io.
admitteret in canonicum, & in fratrem, & sibi assignaret stal
11 lum in choro, & locum in c. † cum de iure communi institu
tio, & destitutio pertineat ad episcopum ex. l. iurisdictionis.
ut extrà de offi. ordi. conquerente. quod non fecit, sed scri-
psit decano & capitulo Eboraceñ. quasi archiepiscopali va-
cante. ut de insti. c. etsi capitulum. lib. vj. & de hoc dat ar-
12 ticulum pars aduersa. ¶ † Ita ẽt apparet eum nõ habere, nec
habuisse iua alia rõne, quia solũ actũ Regis allegat: q ius ad
canonicatum dare non potest. xvj. q. vij. si quis deinceps. nec
ostendit aliquam institutionem, uel confirmationẽ, uel actũ
aliquem à persona ecclesiastica procedẽrem: qui necessarius
est, ut quis ius habeat in canonicatu, quod est quid spiritua-
le, siuè Imperator, siuè Rex conferat, vel præsentet: vt no. ple
13 nè per Innoc. extrà de elec. quod sicut. † Imò quando posse-
dit, propria autoritate possedisse uidetur, & sic magis illicitè
detinuisse, quàm possedisse. xvj. q. vij. c. placuit. C. de acqui.
pos. l. improba. ff. de acquir. pos. l. si ex stipulatu. & extra de
priui. c. pastoralis, & dato q collatio, seu præsentatio Regis
potuisset ei ius dare, & dederit, tamen illud perdidit, quia ta
lem collationem, siuè præsentationem habuit pro derelicta:
quod apparet ex transcursu temporis, quo collatio fuit facta
14 per Regem. xxviij. sui regni anno † & sic ex transcursu tempo
ris præsumitur animus habendi pro derelicto: & iudicatur
etiam quæsiti iuris amissio. vt. ff. de acqui. pos. l. peregrè. &
l. si de eo. §. si fortè. & ibi no. & sic multiplici ratione appa-
ret, q dictus dominus Io. Bonchus nullum ius habet, nec un
quàm habuit in dicta præbenda, imò nec possedit, licet for-
tè posset aliquis dicere eum tenuisse vt prædonem: & sic nul
15 lo modo restituendus est, vt ex superioribus patet. † Nõ ob.
id, quod. s. dictum est, beneficia uacare antè adeptam posses
sionem pacificam, ut ait articulus p partem nostram datus, q
incipit. Item, q dictam consecrationem &c. quia uerum est,
q per consecrationem inducitur uacatio, sed non statim cõ-
secratione facta: sicut lex dicit: q ex placito pmutationis na-
f scitur actio: sed non statim, sed demũ traditione secuta[f]. C.
16 de re. permu. l. ex placito. & ibi no. † Nec ob. si diceretur q,
reuocatio attẽtatorum aliquid plus priuilegij habeat, quàm
simplex iudicium restitutorium: quia hoc non reperitur in iu
re scriptum: quia sicut de attentatis per diffinitiuam senten-
tiam dicitur, q antè omnia debent per appellationis iudicẽ
retractari: sic etiam dicitur de spoliato: ut apparet extrà de
appel. c. non solùm. lib. vj. & C. si per uim uel alio modo. l. j.
& sic eodem latino, & eisdem uerbis loquuntur iura in utro-
que casu. Debent igitur paribus passibus ambulare; sed spo
liatus non restituitur, cùm apparet eum ius non habuisse: igi-
tur nec per modum attentati restitutio fieri. ¶ Præterea attẽ-
datur. c. non solum. quod facit differentiam quando appel-
latur à diffinitiua, & quando ab interlocutoria: quia quando
à grauamine, non fit reuocatio attentatorum, nisi prius ap-
pellationis causam constiterit esse ueram: quando uero à dif
finitiua, fit reuocatio antè omnia, idest antequàm de verita-
te causæ appellationis appareat: non autem dicit reuocatio-
nem fieri, cum iã de falsitate causæ appellationis appareat t
& sic sint diuersa disputare de iustitia appellationis: quo ca-
su fit reuocatio etiam in euidenti potest apparere per acta in
iudicio & iustitiã appellantis quo casu non fit reuocatio ar.
ff. ne uis fiat ei qui in pos. esse dicetur. l. j. §. hæc uerba. & ff.
de carbo. edi. l. iij. §. causæ. & maximè quia appellatio, ex cu-
ius uirtute dicit pars aduersa debere fieri reuocationem attẽ
tatorum, falsam patenter, & de iure ut impossibilem causam
continet. Dicit enim, q dudum ex collatione bonæ memo-
riæ do. Regis Angliæ &c. & de hoc erat falsum, quia ipsimet
17 dicunt, q ad Regẽ non collatio, sed præsentatio ptinebat † &
impossibile erat de iure, q laicus posset titulũ in ecclesia cõ
ferre. xvj. q. vij. si quis deinceps. & c. laici. & per laicos. extrà
de iure patro. c. præterea. & de priuile. cùm & plantate. ibi.
18 ecclesias uerò &c. ¶ † Cùm igitur appellatio in sui forma,
superficie, & figura patentem facti falsitatem, & euidentem
iuris impossibilitatem cõtinuerit, effectum appellationis nõ
habet, nec ex uirtute eius posset sequi aliqua reuocatio atten
tatorum. ar. ff. quæ sen. sine appel. rescin. l. j. §. item contra fa
ctos. ff. de inter. actio. l. in confessionibus. & extrà de sen. ex.
c. uenerabilibus. li. vj. cum multis similibus. Ex prædictis ita-
que apparet remotis omnibus obiectionibus reuocationem
19 attentatorum, quæ petitur, fieri nõ debere. ¶ † Sed an is, qui
habet possessionem clandestinam, possit contra actorẽ exci
pere de iure dominij, dubitatio est: quia iura uidentur æqui
parare uiolentam, & clandestinam. Sicut ergo non licet con
trà uiolentam excipere de dominio, sic non habenti clande-
stinam. ff. quod ui aut clam. l. j. §. j. ad l. faui. de plagia. l. j. §. cũ
qui fugitiuum. sed do. Dy. videtur q longè improbior sit uio
g lentus, quàm clandestinus.[g] vt. ff. de fur. l. si uendidero. §. cum
raptor, & idem clandestinus postea potest excipere de domi
nio. C. de proba. l. iij. §. eius.

ADDITIO.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Possessionis.] *Adde castrensem in consi. 40 1. uiso processu unà cum sententia col. fi. in 1. uol.*

b ¶ Per innocentium.] *Adde hic Spec. de positio. §. octauo loco in 2. col. Bar. in l. non utique de excep. & in l. 4. col. 3. de his, quibus ut ind. Alex. post alios in l. 3. C. de repud. hæredi. Bertr. plura accumulantem in consi. 92. ex propositis. col. 2. Et in consi. 131. Libellus col. 2. uol. 3. Eundem in consi. 140. certum est. col. 1. in. 4. uol. Rot. in antiquis decis. 311.*

c ¶ Admitti.] *Adde & uide Alex. in l. si quis antea col. 2. de acqui. poss. allegantem Bal. in l. falsus. C. de fur. & Alciat. magistrum meum in tracta. Præsump. Reg. 3. Præsum. 43.*

d ¶ Spoliatus.] *Adde quod hoc priuilegium duodecim restringitur limitationibus à Soci. in fall. 379.*

e ¶ Ibidem.] *Adde Marsiliu singulare undecimum, ubi notat, ceu singularem, hanc distinctionem Oldradi.*

f ¶ Sequuta.] *Adde quod author contrarium tenet infra consil. 199. in prin.*

ADDITIO ANTIQVA.

g ¶ Quam clandestinus.] *Adde quod & clandestinitas possessionis est ita priuilegiata sicut sunt alia remedia possessoria. unde sicut in aliis possessoriis spoliatus ante omnia debet restitui l. si quis à se fundum C. ad l. iul. de ui. ita in ista possessione clam occupata debet primus possessor ante omnia restitui ad possessionem textus est coniuncta gl. in c. item cum quis. de resti. spo. & ibi multum no. Ant. de But. Et adde quod possessio clandestina non est uitium reale, sed personale, nec dicitur uitiosa quæ ad quemcunq; transeat ita tenet Bar. in l. furtum. §. fundi quoque ff. de usuca. Idem tenet d. Ias. in l. clam possidere col. 2. uersi. dic melius. ff. de acqui. pos. allegat gl. in l. pompo. §. cum quis. ff. eo. & gl. in l. si. in uerbo nec prædonem C. unde ui & gl. in l. uitia C. eo. licet Bart. in d. l. fi. C. unde ui distinguat, ut ibi per eum, & adde quod possessio uiolenta non releuat possidentem ut no. Bal. in l. eam quæ C. de libe. causa & Bar. in l. uis eius C. de proba. Et nunquid clandestinum possessorem possim eiicere propria authoritate sicut & uiolentum possessorem ui possum repellere incontinenti unde glo. & ibi Bar. in l. 1. §. interdictum. ff. uti pos. & Pe. de Anch. in ca. cum uenissent de re. spo. Et quid si aliquis à me clam possidet an possum eum ex interuallo eiicere si possideo ciuiliter uide Bal. in repeti. l. 1. col. 8. uer. sed quid C. unde ui. Et quæ sint requisita ad hoc ut possessio dicatur clandestina. uide omnino d. Ias. in d. l. clam possidere in primo nota.*

De appellationibus.

SVMMARIVM.

1 *Si appellatur à prouisione, & episcopus assignat terminum ad prosequendum, est recessum à prouisione c. statumus, de elec. lib. 6.*

CONSILIVM II.

1 VBI sunt duæ prouisiones circa idem, † quarũ una prius operatur, q̃ altera, q potuit una uti, & non est usus, ab usu alterius est exclusus: ut ff. de le. j. l. licet, & l. si fundum. §. si paterfa. à filio impubere. Sed hic est deuolutio p l. j. & p c. statuimus. lib. 6. igitur per oẽm locũ nõ hẽt: quia primã operationem suã statim facit in momẽto appellationis emissæ, quod nõ facit alia, sic est in mixtione sui, & necessarij, & additione extranei. ff. de leg. j. l. si post mortem, §. j. de ope. leg. l. si optio. & de cõdi. & demon. l. Iulianus: quia nõ vñr prodita, nisi in defectũ, hoc est una in defectũ alterius.

2 ¶ † Secundò si contra idem remedium, ut circa deuolutionẽ, & citationem diuersæ leges diuersis temporibus inducantur, quarum prima factũ hominis exigit, hoc autem altera non requirit: secũda prodita prima uidetur esse correcta: ut apparet in c. bonæ memoriæ j. extrà de elec. & C. q admit. ad bo. pos. l. ul. ff. de suc. edi. l. j. §. decretalis, & habet expresse. C. de cur.

3 fur. l. ult. §. sin autem ex alia. ¶ † Tertiò cũ duo disparis potestatis ad idem concurrunt, minor absoluitur à maiore. ff. de fideius. l. generaliter. de duobus reis. l. si reus, sed hic ad idem, id est ad deuolutionis effectum duo concurrunt. s. lex deuoluẽs, & factũ hominis, siue pfixio ab hoĩe: sed cã principalis agens potẽtius operatur, quã homo, q est secundarius agens, quia
4 quidqd agit in uirtute legis agit &c. ¶ † Quartò tunc demũ dici pfixio deuoluit, si causam non inueniat deuolutã: ut probatur. ff. de procu. l. licet. §. ea obligatio, & hoc dicit lex. nõ. n. est necesse pro hærede gerere, qui se iã hæredi &c. ut ff. de hære. insti. l. liber hõ. §. Titius, & probaẽ benc. ff. de uer. ob. l. eũ, q ita. §. qui sibi, & de solu. l. stichũ, aut pãphilũ. §. q̃sitũ. ¶ Quintò ex adiectione alterius tpis resultat psumptio correctionis, ut. ff. de præto, stipu. l. pe. & de condi. & demon. l. non ad ea.

De dolo, & contumacia.

SVMMADRIVM.

1 *In causa electionis post peremptorium edictum ueniens, & uolens se opponere non auditur. cum plu. un. seq.*

10 *Quæ sit differentia inter peremptorium, & edictum. & nu. 12.*

CONSILIVM III.

CVM causa electionis concordiæ ecclesiæ Eboracẽ. de do. Io. musca sit in curia p uiã remissionis factæ p do. archiepm Rothomagen. & dña noster cãm cõmiserit in eo statu, in quo erat, cũ intrauit curiã Romanã, & tũc corã reuerẽdo pře do. G. de Madageto epo pnestino Cardinali, cui dicta cã est cõmissa cõpareat quidã Io. dictus Cæson se cõfirmationi electionis pdictæ opponẽs, & dicẽs se sacerdotẽ parochialẽ in diœcesi Eboracẽ. & in cõtrariũ dicatur pro parte electi eũ nõ debere ad se opponendũ, uel cõtradicendũ admitti, pro eo, q inter tps perẽptorij edicti interpositi p dõm archiepm Rothomagen. nihil debitẽ, uel legitimè opposuit. Et in quæstione, utrũ lapsus illius edicti perẽptorij sic eũ excludat, q nullo modo admitti debeat, & dicẽ-
1 dũ est, q oĩno dẽt excludi, qđ sic primo probaẽ. † Cõstat hõi oppositores uicẽ hřẽ accusatorũ, ut in auẽ. qũo oporteat epis. & reli. cleri. ad ordines deduci. §. si qs aũt talis, & de sanctis. epis. §. si qs aũt ad ordinationẽ, sed in accusatoribus sic est, q si alicui certũ tps ad accusandũ pfigatur p iudicẽ, post tps illud non poterit accusare. ut. ff. de accu. l. cũ titia. ergo sic est in pro
2 posito. ¶ † Secundò sic sicut q post inchoatã accusationẽ destitit, nõ auditur ad repetendũ reũ. ff. ad turpil. l. q destitit, & l. in senatus. §. si pp mortẽ. in fi. & C. ad turpillia. l. quãuis, sic & q à principio negat se accusare uelle vř. ff. de adul. l. si maritus. §. si negauerit, sed omnis ille, qui nõ uenit ad accusandũ intra tps pfixũ à iudice, vř expressè negare se accusare uelle: ut. C. q accu. nõ pos. l. si ea. & no. ff. de neg. gest. l. si ego. ergo postea ueniens nõ auditur, & pbatur ista rõ per tex. iuris. ff. ad turpi. l.
3 ab accusatore. §. destitisse. ¶ † Tertiò oppositiones hmõi statum hominis contingunt, & famã sigillãt, quia notatum relinquũt, ut extra de ele. c. super eo. Sed in talibus accusationibus, q̃ statũ hominis respiciũt, lapsus tpis à iudice præfixi omnibus uiã claudit, ut amplius nõ audiri debeãt: ut C. de ingenu. & manu. l. diffamari. Imò certè nõ solũ in huiusmodi oppositionib. quæ genus illaudabilis inuẽtionis assumũt, ut 2. q. 7. si quis eps, sed ẽt in accusationibus, p quas qs prosequitur ius suũ, lapsus tpis à iudice pfixi quem excludit à potestate agendi: ut ff. de leg. 2. l. si tamen quibusdã, ubi no. de bo. auto. iud. pos. l. 4. & de hære. insti. l. si quis instituatur. Dubiũ ergo uideri non dẽt ipsum totaliter excludendum, ut ff. de leg. 2. l. si tamẽ quibusdã, & ibi no. & de bo. auẽ. iud. pos. l. 4. & de hære. insti. l. si quis ita
4 instituatur. ¶ † Quartò qui intra tps præfixũm non uenit, edictum, siue decretum propositum contemnere uidetur: ut ff. de col. bo. l. nonnunquam. Pœna autem non parentia decreto prætoris est, ut prætor ei iurisdictionẽ suam deneget: ut. ff. ex qui. cau. ma. l. & si ppratorem §. sed & si dudum decreto, & ibi ista opinio terminatur in gl. ordi. quæ incipit, ut quia sta-
5 tuit tempus &c. ¶ † Quintò attendendum est, q c. fi. extra de elec. li. 6. dicit assignari peremptorium competens, ex cuius uocabuli pprietate apparet qđ, post illũ terminũ aliquis audiri non debet. scribitur enim tex. legis, q peremptoriũ inde hoc

nomen sumpsit, quòd perimit disceptationem, hoc est ultra non patitur aduersarium tergiuersari: ut. ff. de iudi. l. & tertium, ubi hæc uerba ponuntur in tex. & nisi opponendi uiam perimeret, frustra peremptorium diceretur, cùm nihil perimeret: contra legem. C. de ueter. l. j. li. 12. & ff. de uerb. sig. l. tugurij, & ibi notat. & nisi hoc operaretur uerè, illud peremptoriũ de nullo seruiret, imò & careret omni efficacia, & effectu: contra iura ff. ad municip. l. j. & frustra membranas occuparent 19. dist. si Romanorum, & nonne doctores tenent, quòd post peremptorium datum in causa non auditur quis ad opponendum crimina? utique quia post peremptorium nemo auditur, nisi de æquitate, quæ alias suaderet restitutionem indulgeri, ut extra de in integrum resti. c. coram. Sed ad crimina, seu obiectus criminũ non datur restitutio, ut. ff. de mino. l. auxilium, & no. per Cõp. extra de elec. c. quod sicut. ¶ † Ex prædictis itaque manifestè apparet dictum oppositorem nullatenus ad mittendum. Restat igitur, ut ad obiecta respondeatur, & primò ad l. mancipiorum. ff. de opt. le. & ad id quod no. extra qui ma. accu. pos. cap. cùm in tua, & primò lex mancipiorum ad propositum non accedit, quia ibi post terminum legatarius ueniebat ad suũ, uel sibi debitum, hic autem opponens non rem familiarem prosequitur: sed ad alterius dumtaxat repulsionem intendit: & hæc paria non sunt, ut ff. de sepul. uio. l. sepulchra uiolata. in fi. etiã colligitur benè hoc ex coniunctione legum, ff. de iniur. l. quod senatus, & l. prætor. §. j. & C. quãdo ci. ac. præ. crimi. l. j. & ubique notatur. ¶ † Secundò quod no. in c. cùm in tua, non tãgit propositum: quia illud locum habet in matrimonio carnali, quo casu etiam diffinitiua sententia nunquam transit in rẽ iudicatam: ut extra de re iudi. c. lator, & c. cõsanguinei, quod secus esset in matrimonio spirituali, ut no. Inno. extra de do. & contu. cùm olim. præterea alia responsio est communis tàm ad l. mancipiorum, quàm ad no. in c. cum in tua, quia nec ibi in illis duobus iuribus fuit peremptorium edictum, sed in ca. cum in tua, fuit simplex bannum; & in l. mancipiorum fuit simplex terminus, unde ad propositum non accedunt. ¶ † Ad id, quod dicitur, quod iura pro parte domini electi allegata locũ habent in termino certæ personæ assignato, non autem in edicto generaliter proposito? Respondetur: imò certè & in casu generali locum habẽt sine programmate taliter proposito. ut C. de remis. pigno. l. si eo tempore, & C. si minor ab hæredi. se absti. aut. si des. & expressè. ff. ubi pupil. educari debeat l. ulti. & ff. ex qui. cau. maio. l. ergo, in princ. & ex qui. cau. in possessionem eatur l. hoc autem. §. j. & ibi no. ¶ † Ad id autem, quod dicitur, quòd illud edictum fuit comminatio, & non sententia: respondetur, quòd edictum duo habuit, scilicet temporis peremptorij præfixionem, & futuram processus comminationem, sicut est de natura peremptoriæ cuiuslibet: ut ff. de peremptorio iudi. l. in peremptorio. Licet ergo comminatio illa non habeat uim sententiæ, ut C. comminationes, uel epistolas, in rubro, & in nigro, cũ ipsum peremptorium manet, & uirtus eius, & nullatenus uacuatur: ut expressè probatur extra de dolo, & contumacia c. cum dilecti. ubi citatus peremptorie ad dominicã, qua cantatur ego sum pastor bonus, cum comminatione, quòd abinde procederetur in negocio, quantum de iure esset, post terminum diutius expectans tandem ex ui peremptorij pronunciatus fuit contumax. ¶ † Ad id, quod dicitur, quòd differentia est inter terminum, & edictum. Respondetur: quòd edictum non minus ligat, quàm terminus, ut in aut. de litis contesta. §. omnem. unde sumpta est. ut in aut. qui semel, & extra de dolo & contu. c. uenerabilis, & in extrauag. Bonifacij viij. rẽ non nouã. ¶ † Ad id quod dicitur ultimò, quòd dominus archiepiscopus uidetur peremptorium reuocasse per ea uerba, quæ protulit, dum commissariis quibusdam commisit, ut dic, & hora prædicti peremptorij præfixis ad locum in edicto comprehensum accederent, & tam dictum electum, & electores, & dictum Io. Cæson, ac quoscunque alios, qui uellent facere, dicere, aut proponere super facto electionis prædictæ, audirent, & fideliter sub publica manu referrẽt, ut deliberare plenius possit, quid, & quod super præmissis, & eandem tangentibus sit agendum? Respondetur: quòd ista uerba non inducunt modum reuocandi, sed magis exequendi, ut cum ipse personaliter interesse non poterit, posset alij, quod incumbebat fieri in termino, expediendum committere, ut in aut. de iudi. circa prin. col. 6. † Circa quod est attendendum, quòd edictũ peremptoriũ duo habet in se. unũ respectu inferioris, ut præcludat, ne per la situdinẽ temporis euagetur, ut dictũ est. s. Aliud respectu superioris, ut ad deliberationem, & negoci j expeditionẽ per proposita, uel non proposita intra tempus uiã aperiat. Si ergo archiepiscopus, ut deliberaret plenius &c. expressit, quod inerat, & sic effectũ rei, siue edicti in aliquo non mutauit: iuxta legẽ dicẽtem: sæpenumero tantum: quasi dicat casualiter est hoc, quòd maturarci effectus. Si uero expressisset testator, quod si non fecisset, inesset tamen, ut ff. de condi. & demon. l. si in diem. §. ult. ff. quã. di. le. ce. l. si dies. §. fi. & l. si titio. §. ul. de leg. j. l. 3. Ex prædictis itaque patet, quod repulso obiectore prædicto debet possicium ad dictæ electionis examinationẽ, & confirmationem procedi, & sic sententiatũ fuit per dñm G. de Mandageto Cardi. Prænestinum, & confirmatum per dominũ L. Frodoli Cardi. Tusculanum, Vltimò per totum collegium Cardinalium tempore Io. papæ xxij. anno primo[a].

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Anno primo.] *Adde uide Io. And. in addi. ad Spec. §. uiso in prima additione longa,*

De foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Laicus, qui post delictum factus est clericus, non debet per secularem iudicem coerceri. & num. 2.*

CONSILIVM IIII.

QVOD laicus delinquens,[a] & post † delictum factus clericus non debet per iudicem secularem coerceri, probatur sic: quia superueniens priuilegium quẽ exigit à priori onere, quod incumbebat. ff. de excu. tu. l. spadone, §. si autem quis tutor. & l. iure peritos. in prin. Itẽ etiam sacerdotium superueniens tollit munus publicum iam iniunctum, ut expresse habetur. ff. de na. & excu. mu. l. prætor. circa princip. ibi, uel si qui sacerdotiũ nacti sunt. Et soluitur cõpromissum iã factum, ut ff. de arbi. l. non distinguemus. §. sacerdotio. Et hoc manifestè apparet in pagano, qui deliquit existẽs paganus, & inquisitus de crimine factus est miles, quia de crimine non agitur sub primo iudice, sed sub secundo: ut ff. de re mil. l. q cum uno, §. reus, & uẽ esse casus. ff. de accu. l. hos accusare, in prin. & §. 1. Et accedit, quod superueniens dignitas soluit uinculum obligationis pcedentis etiã uoluntariæ cõtractæ, ut ff. de opc. li. l. interdũ. Ad contraria uerò, sicut sunt. ff. de iurisd. omn. iudi. l. cum quæda puella, & de iudi. l. si quis post ea. & extra de foro compe. c. proposuisti, Respondetur, quòd ibi nõ mutatur forus, sed adijcitur, inter quæ est differentia. ut ff. de sena. l. senatores, & de excu. tu. l. si cura, §. itẽ si seruus. Præterea in illis tribus iuribus nõ mutatur status, sed adijcitur forus, hic uerò mutatur forus, & status, & 4. dist. c. 1. ibi nequaquam studens seculum fugere, seu mutare &c. & probatur hoc opi. quod confugiens ad ecclesiam etiam pro crimine non inde abstrahitur, nec contra eum medio tempore criminaliter proceditur, nisi in quibusdam criminibus propter eorum enormitatẽ: ut colligitur C. de his qui ad ecclesiam confugiũt. l. præsenti, & aut. de man. prin. §. sed neque hoc. §. neq; aũt homicidiis. col. 3. ergo multo fortius hoc priuilegium dabitur ei, qui incorporat se collegio ecclesiastico. ¶ † Qui aũt contra istam opi. aliquando scripserunt, dixerunt, quòd si constaret eum factũ clericum in fraudem, hoc priuilegium non haberet locũ.[b] De fraude autem dicunt non debere præsumi, nisi iam esset accusatus, uel in crimine deprehensus eo tempore, quo fit clericus per l. ff. de bonis eorũ qui mor. sibi consciue l. ult. quorũ neutrum fuit in casu nostro; & sic cessat eorum opinio, & primæ rationes concludunt. Et sic sententiatum fuit per senescalum prouinciæ in curia aquensi. de hoc Io. And de oblig. ad ratio. c. 1. & uide quod no. per Spec. in tit. de reo. uer. sed quid si pendente, & uersi. seq.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Delinquens] *Adde quod Materia huius 4. cons. tractatur in l. pen. ff. de iurisd. omnium iud. Bar. in l. i. de pœnis. Et in tracta. de iurisdi. col. 2. quibus locis omnibus concluditur cum Oldr. Idem Bar. in l. si. si ex nox. causa agatur in utraque lectura. Et quid de illo, qui post contractum factus est clericus. uide Alexan. in l. nemo potest. in fi. de leg. 1. eundem Alex. circa materiam consi. in l. si seruum. num. 3. si ex nox. causa agatur. Barto. in l. nemo potest. col. pe. de leg. 1. & in l. Idem ulpianus. §. 1. de excu. tu. Adde in terminis Oldradi Io. de Imo. cōsi. 118. in casu præmisso cōis opinio. Alex. cōs. 210. in 2. par. & 58. in 4. Doct. in c. cū non ab homine. de iudi. Ancha. in c. Ea quæ. in 13. q. num. 19. de reg. iu. in 6.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶Non haberet locum.] *Adde Bal. per illum tex. in l. si quis decurio. C. de fal. ubi dicit quod clericatus superueniens post delictum commissum non prosit ad aliquid nec ad torturam. & adde quod clericatus assumptus in fraudem obligationis iam contractæ non prodest sed perinde est ac si non esset clericus & hoc maxime est uerum in clericatu assumpto clandestine ut no. Bal. in l. officiales. C. de sacrosan. eccl. & Adde, quòd fraus nō præsumitur in eo, qui religionem uouerat ante delictum perpetratum, & de hoc statur iuramento illius. Bal. in l. i. C. An seruus ex suo fac. Pet. Gher. in sing. 52.*

De donationibus.

SVMMARIVM.

1 *Donatio simplex dicitur non ob causam licet quis dicat se donare propter recepta seruitia, si non specificet.*

CONSILIVM V.

a TITIVS dedit duobus coniugibus [a] matrimonialiter iunctis omnia bona sua retēto sibi vsufructu dicens sic. Ratione matrimonij contracti inter vos, considransq; & attendens, q vos coniuges multa grata seruitia mihi fecistis, & de die in diem mihi impenditis, volens remunerare saltem in parte ex certa scientia, spōtanea voluntate, ac libera, proprio iure libere donaui, dedi, & tradidi purè, & liberè, & simpliciter inter viuos, ac irreuocabiliter talia bona &c. postmodum dicit, nec ipsa[m] [reuoca]tionem ingratitudinis causa, vel alia qualibet reuoc[a]lo, & renuncians super hoc ex certa scientia iuribus dicentibus, q dona-

1 tio poterit reuocari propter ingratitudinē &c. ¶†Nunc quæritur, an inspectis verbis positis in principio dicatur donatio ob causam? an inspectis positis postea debeat cēseri donatio simplex? & videtur, q censeri debeat donatio simplex propter verba inferiora: etiam videtur, q censeri debeat donatio ante nup. vt ff. de dona. ante nup. l. vl. ibi: quia quasi antipherna possunt intelligi, & non simplex donatio &c. & ff. de do. l. j. & ibi no. Non ob. in princ. donationis apposita. s. matrimonij &c. quia qńcunque apponitur causa talis, videtur in dubio impulsiua: vt ff. de condi. & demon. l. Titio. in prin. & de do. inter vi. & vxo. l. sed & si mors in fi. C. de iure do. l. si mulier. & ibi no. & no. ff. de do. l. 2. in fi. & l. 3. Nō ob. l. ff. de do. l. aqlius. q a ibi descendit ad speciē recepti seruitij, quòd remunerare voluit: hic autem stetit in verbis gñalibus, & nudo sermone effusis, quæ videntur magis posita ad colorem: arg. ff. de dolo. l. quod venditor: & eorum, quæ ibi no. & de ædi. edic. l. si quis venditor. & l. sciendum. in princ.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Coniugibus.] *In proposito huius consi. uide Alexand. in l. si donatione. col. 3. C. de colla. Soci. in consi. 295. quod incipit. in causa contra filios, & hæredes Petri. col. 2. uer. Circa secundā difficultatem. Quo in loco Soci. sequitur opi. Oldr. hic. At contrariū Dec. tenet propter multa iura, & rationes in cons. 20. uol. 1. Bal. tamen in l. illud. in 4. q. C. de sacrosan. eccl. tenet & ipse cum Oldr. sequitur Ias. in consi. 237. col. 9. uol. 2.*

De foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Causarum criminalium si duo cognitionem habent, & unus solus executionem, potest erigere furcas.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO est talis, duo sunt homines habentes in uno loco cognitionem criminaliū causarū. vnus ex eis solus habet executionem. qui habet executionem in dicto loco, vult erigere furcas: alter contradicit: quæritur, an ille, qui habet executionem inuito alio possit? Et dicendum est, q sic: quia in omni contradictione est ratio contradictionis attendenda: vt C. de edic. diui. adri. tollen. l. vlt. ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. j. ibi tātū iuris &c. ¶Secunda ratio est: quia ei competit signum, cui & res signata: vt ff. ad l. Cornel. de Fal. eos. §. qui se. & de iure aureorum annul. per totum. & C. de athletis. l. j. li. x. sed uni competit executio, ergo & ei competit signum, q in furcarum defixione habetur ar. C. de offi. præfec. præto. africæ. l. in nomine domini. ibi sicut ex clausuris, & burgio &c. ¶Tertio videtur hęc opinio cōfirmari per l. ff. de vsu & habi. l. furca. §. si dominus. Et si dubitet alter, ne etiam circa cognitionem sibi in posterum præiudicium paretur fiat cum protestatione, quam lex ponit. ff. de exhi. libe. a parē. l. 3. §. pe. ibi: vt sine diminutiōe &c. & de aqua quoti. & æsti. l. pe. ibi sine præiudicio obtinēdæ seruituris &c. de testa. tute. l. idem fiet: ibi sine vllo litis præiudicio &c. adde quæ no. J. in 58. quæstio.

De pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ratione delicti commissi in personam suam aliquid exigens tenetur ad restitutionem.*

CONSILIVM VII.

QVAEDAM maledicta mulier de ciuitate Aptanēsi fecit facturas in personam dñi tēporalis illius ciuitatis: dñs fecit eā capi, & incarcerari & cognouit de crimine, & fecit sibi pmitti per sacramentum, q tm̄ solueret, & extorsit ab ea. dñs mortuus est dimissis executoribus ad restituendum malefacta sua. Modo quæritur, an illud extortum sic à muliere supradicta p dictū dñm debeat per dictos

1 executores restitui. ¶†Pro veritate qōnis habenda: est attendendum, q qlibet magistratus, siue iurisdictionē habens, pōt aliqd dupliciter facere: qa aliqń facit, vt priuatus, & aliqń facit, vt vtens officio suo, seu iurisdictione: vt ff. de iureiur. l. nec magistratibus, extra de elec. c. cum inter vniuersas. & c. q sicut §. pterea. & no. ff. de re. iur. nō videntur data. §. q iussu. Sic etiā iniuria, q̄ infertur ei, aliqń infertur, vt in priuatum, & hoc casu de iniuria cognoscere nō pōt, nec pęnā imponere. vt ff. de iuri. om. iudic. l. q iurisdictioni. ff. de iniur. l. lex cornelia. & ff. de offi. psi. l. senatus. Sed hoc casu debet pęnes superiorē q̄relā supponere, vt expresse hr̄ in aut. de defensori. ciuitatum: si verò egerunt. Aliqń, nec vt in magistratum iurisdictionem exercentem. hoc aūt casu potest vendicare iniuriā, quasi dignitati illatā: ar. ff. de postu. l. j. in prin. & ff. de iur. om. iud. l. si familia. circa prin. ij. q. 7. c. si quis ab epō. 45. di. & qui emendat. & extra de pe. c. romana. lib. vj. & ibi no. p Arch. 2. q. 7. c. si qs erga, & ibi no. p Io. & no. p Inn. extra de pœnis. c. dilectus. ¶Cū igitur delictū, de quo quæritur, nō cesserit in dānationē iurisdictionis domini supradicti: sed magis cōmissum fuerit in eū, ut in priuatū, apparet, q de hoc ipse cognoscere nō potuit, & incarceratio illicita fuit, qa non fuit facta iure licito, & per ma-

2 gistratum licitè agentem, ut ff. q me. cā. l. iij. †Et ideò oīs promissio ob eam cām extorta nullius fuit momēti. ut. ff. q me. cā. l. qui in carcerē, & cū nō tenuerit obligatio principalis, nō tenuit accessoria, ut C. de usu. l. eos. circa princ. & ff. de re. iu.

3 cū principalis. †Nec sacr̄m est obligatoriū, qn saltē superioris

authoritate posit per dispensationē ueniri contra ipsum sa-
cramentū,ut extra quod me.causa.ad aures,& c.ad audientiā,
& c.cum dilectus, cum sim. Ex quibus manifestè apparet, ꝙ
tale extortum malè ablatum est,& restitui debet per executo
res datos ad restituendum malè ablata.

De uerborum signifi. uel de testam.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia, uel uniuersalia testatoris quomodo debeant restringi, uel intelligi per præcedentia, uel sequētia,& nu.3.*

CONSILIVM VIII.

QVIDAM paterfa. fecit testū, & inter cætera hæc
uerba inseruit, Itē debita, clamores, & legata mea,
& pris,& mris , & uxoris meorū quondā patruorū,
auunculorū,[1]& fratrū meorū nolo, & pcipio reddi,
& solui per dictos,B.& C.filios meos pdictos;uidelicet ꝙ di-
ctus.C.præpositus Briuaten.soluat,& soluere teneatur oia de
bita quibuscūq; creditoribus auicē,& uillarū Briuatē,& casse
dei,& spāliter summā pecuniæ , q soluēda restat dño de rupe
baroni sibi promissam in dote cum addita filia mea modo, &
forma qbus ē,nec non oīa alia debita , & clamores , & legata
mea,& dictorū parentum meorum qbuscunq; creditoribus,q
debeo,& teneor ex quacūq; cā,soluat,& soluere teneatur, Mo
do q̄rit an dictus, C.pposītus Briuatē, teneatur ad oīa debita,
clamores,& legata,an ad ea duntaxat , q debentur in locis su-
1 perius nominatis.¶ †Et vr̄ dicēdū,ꝙ teneatur ad ea dūtaxat ,
q debent in locis superius noīatis:qa generalitas , & uniuersi-
tas sermonis postremo loco prolati declaratione limitationē,
& specificationē recipit ex spē pcedenti, nec ultra ipsam am-
plius euagat, ut C. fa.erc. l.quoties, & ff.de le.2.l.legato. §.j.
a alias sub.l.cō ita.§.fi.& de ui.tri.& ole.le.l.ul.§.ult.[a] ¶ †Scdō
2 hoc idem probatur sic.pcedentia nō minus minuūt , & decla-
b rāt significatū subsequētiū,q̄ subsequentia pcedētiū,[b]ut.ff.de
le.j l.si seruus pluriū.§.ult.& uo.ff.de uer.sig.l.si cū tibi fundū,
sed ultima clausula certi loci adiectionē habēs minuit uim, &
effectū generalis legati pcedentis,& arctat ad locū spāliter cō
c prehēsū:ut ff.de penu.le.l.nā qđ.§.ul.ergo &c.[c]† Tertiò atten
3 dēda est in hoc testō duplex gnālitas:una est,seu esse pōt gnāli
tas locorū. Alia est,seu esse pōt gnālitas creditorū.Sic aūt est,
ꝙ gnālitas unū respiciēs nil amplius de eo , q̄ alterū respicit,
sicut nec legitimatio legitimaret; ut colligit,si subiliter attē-
dat.ff.de ali.& cib.le.l.Alio.in fi.ubi illa uerba,q uina pręstabā
&c.eò ꝙ alimēta respicit , in alimentorū pstatione taxationē
inducunt , numerū uerò legatorū nequaquā restringūt , sic in
proposito,cū facta sit specificatio quorundā locorū , clausula
generalis,in qua dr̄ oīa debita alia &c. cō nō sit designatiua lo
corū,sed substantiæ,loca ipsa nō ampliat,sed substātiā credi-
torū,& legatariorum intrà loca enumerata , & hoc probatur
expresse.ff.de le.3.l.quæsitū.§.j.iūctis secundo,& ul.resp.eius
4 dē.§.cū gl ibi signata,ubi vr̄ ista qō terminata.¶ † Quartò uer
ba illa oīa debita,qbuscunq; creditoribus auicē.& uillarū Bri
uatę,& Cassedei &c.quātū ad loca, enumerationē indiuiduo
rū inducunt.Sed hæc est regula,ꝙ enumeratis qbusdā indiui-
duis,si subiiciatur clausula generalis,uō ampliatur indiuiduo-
rū enumeratio,imò stat in suis ioribus,sicut prius . Sicut dr̄ de
eo,q legauit duas statuas marmoreas , & oē marmor : qa per
adiectionē oīs marmoris de statuis marmoreis noo ueniene ,
d nisi duæ:[d]ut ff.de le.3. l.hæres meus.§ j.de aur.& ar.le.l.j.§.itē
si duæ.sic ergò in proposito,cū loca sint per modū indiuiduo-
rū enumerata,nō fit locorū ampliatio per aliquē generalē ser
monē postea subiectū:sed magis genus ipsum ad indiuidua li-
mitator:ut ff.de sun.instru.& instru.leg.l.cū delanionis. §. cū
5 eūdem.& oo.e.ti.l.q̄sitū.§. si qs ita fundū. ¶ †Quintò,& ulti-
mò hoc idē suadet duplex notabilis coniectura, q io testamen
tis attēditur:ut ff.de le.2.l.cū proponebatur . Prima est, ꝙ cū
in parte huius clausulæ iusserit debita, & clamores, & legata
solui per utrunq; filiorū,& in ultima generalis prioris cōme-
morationē nō fecerit,nō vr̄ a prima,quasi se corrigēs , reces-
sisse:ut ff.de condi.& dem.l.nō ad ea , sed in his dūtaxat locis,
q nominauit expresse.ar.ff.de adimē. & trāsfe.le. l.alūnæ.§.q
filias,Secunda est captio , q insurgeret ex contrario intellectu:
qa legatū dicto. C.relictū loco legitimæ institutionis totali-
ter euacuaretur,& exinaniretur. Et hanc captiosam interpre-
tationem in dubiis testatoris uoluntatibus iura refugiunt : ut
ff.de aut.& ar.le.l.si oxori mundus, in prin.de fun. instr. & in-
stru.leg.l.q̄sitū.§.sed si ipse papinianus,& de leg.j. si res obli-
gata,ibi.uel potest esse aliquid &c. ¶ Ex pdictis itaq; uideret
probabiliter posse cōclodi dictū.C.ad ea dūtaxat teneri , q in
e connumeratis specialiter locis sunt debita,uel relicta.[e]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ §.ult.] *Adde & uide ibi Bar. & Alex. in consi. 248.uol.6.*
b ¶ Præcedentium.] *Adde quòd dicit tamen Iason, quòd clausula præcedens est maioris efficaciæ ad determinationem sequentium, quam e conuerso. Vide eum in consi.6.col.5. in fi.& 6. in prin uol.3.post Bar.in l.quisquis. de leg.3.& post aliorum authoritates, quæ allegantur in d.consi . Et quomodo una clausula declaret aliam, uide accumulata per eundem Ias. in consi. 5. col. 3.in fi.d.uol.3.uide Imo.in consi.143.*
c ¶ Ergo &c.] *Adde quæ posuit Decius huius consilij memor in consi.92.uol.1.*
d ¶ Nisi duæ,] *Adde & iunge infra consi. 297. circa medium.*
e ¶ Vel relicta.] *Adde & uide quoque Bertr.cons.77.uol.3.*

De electione.

SVMMARIVM.

1 *Electus, qui distat à curia per 30. dietas,ante confirmationem administrans ad instantiam cap. & pro necessitate ecclesiæ non cadit à iure suo.*

CONSILIVM IX.

POSITO sine pîudicio,ꝙ dominus bracaren. con-
corditer electus(q ecclesia est sedi apostolicę imme
diatè subiecta,& à curia Romana distat per xxx.die
tas,& plus)ad magnā instantiā sui capituli , & pro-
pter ecclesiæ necessitatē urgentē non dū obtēta confirmatio-
ne à sede apostolica administrauerit,seu administrationi bo-
norum ecclesiæ se immiscuerit:à iure tñ suo uō cecidit:& p-
1 bat rationibus infrascriptis.¶ † Primò: qa decretalis nihil est.
extrà de ele[illegible]tit ualdè remotis prælatis in cōcordia cle
ctis,& imme[illegible]apostolicè sedi subiectis administrare pro
pter utilitates , & necessitates ecclesiarū : & sic duę causæ ibi
redduntur.s.longa distantia,propter quā multa in talibus sta-
tuunt,ut 63.dis.ca.cū lōgè.extra de dolo , & contu. capi. cum
2 olim,circa fi.de in integ.rest.cap.ex literis.circa finē. ¶ † Alia
causa est utilitas ecclesiarū, uel necessitas , propter quā multa
statuunt,& sine præiudicio pmittuntur.extra de elec.cap.ne p
defectu l.di.c.postq̄.extrà de elec. c.quā sit.li.6.ar, C.de adm.
tut.l.lex,q.& ff.eo.ti.l.tutor,utraq; aūt rō hoc casu uēdicat si
bi locū : quare & ipsa cōstitutio locū hēt . Nec diuersitatis rō
reddi pōt. Ergo necesse est,ut idē ius seruet in ea : sicut arguit
lex,ꝙ hæres,q soluit legata,nō pōt falcidiā detrahere posteas
qa uoluntatē defuncti approbasse vr̄ , Quid ergo si promisit
unū?aliud uidebatur; tamē , quia eadē est ratio.l. approbatio
uolūtatis,idē ius esse dēt, C.ad l.fal.l.fi.ff.de uer,ob.l.à Titio.
& extrà de trās.c,inter corporalia.§.j.ff.de iniusto rup. & ir-
ri.testo.l.iij.§.j.Itē cū iura dicāt mentē,& sensum, non uerba
spectari:& ideò uerba legis possunt offendi eius snīa , & mēte
3 retenta;† Attēdenda est mēs,& rō,q mouit legislatorem,ut ibi
a sit locus legi,ubi est locus rationi [a]mouenti cōditorē legis:&
ea deficiente lex cesset.ut.ff.q pe.tu.l.credēdū.2.respōs. & sic
iurisperiti legū uertices scribūt.ff.de exe.tu. l.scire.§.erit igit.
ff.de iure pa.l.adigere.§.q̄uis,& de cōd.& dem.l.pater, & l.in
cōditionibus,& de re mil.l.milites sgrū.in prin.Hic aūt locū
hēt mēs,& uoluntas dēt attēdi magis,q̄ legis uerba : ut in auē.
de nup.§.disponat.& in prædictis iuribus allega.¶ Concludē-
dū est ergo,ꝙ in hoc casu oīa cōcurrunt similia,& locum hēt
decre.nihil est.Nec ob.ꝙ ea nō loq vr̄,qñ curia est in urbe,qa
tex.hoc uō dicit,& si diceret exēpli cā potius esset : & ideò idē

esset dicendum, ubi eadem rõ locũ hẽt. ff. de ui, & ui ar. l. j. §.
uulgò. q̃a illa nõ fuit causa, ꝙ essent ultra montes, sed eccle-
siarum utilitas, & remotio, ut dictum est. Sẽper. n. uerba legis
trahunt ad mentem, & rõnẽ legis: nõ cõ: sic uerba testõris ad
mẽtẽ eius trahuntur. ut. ff. de leg. 2. l. cũ pater §. dulcissimis, &
4 de cõdi. & demon. l. in testõ, & l. illius. ff. de legib. l. scire. †Præ
terea aut sequemur corium literæ, aut eius rationẽ. Si corium
literæ attẽdamus, recipiamus, ꝙ uerbũ sonat. ff. qui & a q. ma
nu. lib. nõ fi. l. prospexit. & iudi. sol. l. iudicatum. Istud priuile-
gium conceditur oĩbus ultra Italiã cõstitutis, de quib. est iste.
Cũ tunc papa esset in urbe, qñ dictam condidit decretalẽ in cõ
cilio Lateran. ergo locum hẽt in isto. Nec est distinguendum,
ubi sit papa, postq̃ ipse nõ distinxit. Sciebat. n. uel scire pote-
rat papã posse cũ sua curia citra montes morari: cũ multi præ-
decessorum suorũ ibi morati fuissent, cõciliaq; fecissent. Vn-
de cum in casu illo, si uoluisset decretalẽ seruari, hoc adiicere
potuisset, & hoc non fecit, stãdũ est textui literali. ut C. de cad.
tollen. l. j. §. si uerò. extra de ele. c. ad audientiã. ff. de leg. prę stã.
ꝙ tab. bo. pos. pet. l. j. §. generaliter. xix. di. c. si Romanorum, ex
tra de trãsl. inter corporalia. Nõ dẽt ergo à litera recedi. ff. de
leg. iij. non aliter. præsertim in casu, ubi eadẽ rõ. s. longa distã
tia locum hẽt. Aut stabimus menti, & rõni decre. q̃ tunc mul-
to fortiu s locũ hẽt, ut superius est probatum, alioquin tollentẽ,
quæ in paribus casibus paria iura desiderantur. ff. de fun. instr.
& instr. le. l. si ita. §. mulier. & in li. feudorum de pace tenenda.
l. hac edictali. §. fi. Item proponit dictus dñs electus, ꝙ in toto
regno Portugaliæ, in quo est dicta ecclesia, est, & fuit consuetu
do, & obseruãtia ibidem, & in locis circumuicinis obtenta, &
seruata in ecclesiis cathedralibus sedi apostolicæ immediatè
subiectis, ꝙ quandocunq; tales ecclesias uacare contingit, &
aliqui concorditer eliguntur, illi sic electi post consensum p̃
stitum ante confirmationem obtentã administrãt, & admini-
strare cõsueuerunt bona, & res ecclesiæ per se, & p alios, spiri
tualia, & temporalia. Et sic est, & fuit obseruatũ, & obtentum
in partibus illis, & uicinis per xl. annos, & amplius. Et post tũ
tempus, cuius memoria in cõtrariũ nõ existit. Etiã dño papa
cum sua curia citra montes residente. Et idem etiã seruatum,
& factum fuit pñes, & p pñes electos tempore dñi papæ Cle-
5 mentis quod nunc est seruatũ, & factũ, palã, & publicè. †Vnde
licuit, & licet dicto electo propter talẽ cõsuetudinẽ admini-
strare. cõsuetudo siquidẽ ius facit, & dat iurisdictionẽ, & ad-
ministrationẽ, ubi alias nõ liceret. C. de emãc. li. l. j. & fi. & de
suscep. & arch. l. neminẽ. & de iu. fis. l. pe. li. x. Vnde minimè
sunt mutãda, q̃ longã interpretationem, uel obseruãtiã habue-
runt. ff. de le. l. minimè. & C. de exac. trib. l. missi. li. x o. & de pri
mi. & secũ. l. præclara, circa fi. li. xij & ar. ff. de admi. tu. l. si sine
6 §. lucius. & de decu. l. nõ tñ. §. nonnunq̃. ¶ †Præterea dato, ꝙ
ista decretalis nihil est sit dubia: cõsuetudo põt eã interpreta-
ri, & est stãdum tali interpretationi. ff. de legi. l. si interpretã-
dũ. & quod fit per legẽ, põt fieri per consuetudinẽ. ff. de legi. l.
de quibus. C. de fideius. l. ult. Et quod talis cõsuetudo sit appro-
banda de iure, no. gl. in d. c. nihil est. & Inn. in c. qualiter. eo. ti.
& Host. extra de simo. c. licet. Itẽ proponit dictus electus, ꝙ
capitulũ bracharen. deliberatione diligẽti, & tractatu habitis
propter euidentem utilitatẽ, & necessitatẽ ecclesiæ bracharẽ.
hãc suscipienãd penes eum instituerũt: & ꝙ de ecclesiæ cõsue
tudine hoc facere poterat, asseruerunt: & ad eam recipiendã
7 quodammodo cõpulerunt eundẽ. †Et multa facit talia neces-
sitas, uel utilitas licita, q̃ alias erãt prohibita: ut in d. c. nihil est,
& c. cum nobis olim. §. fi. & c. in causis. in fi. & in præallegata l.
lex C. de ami. tu. quare prædictis concurrentibus est excusa-
tus electus à pœna, qui istis rationibus motus, & habito super
hoc cõsilio sapiẽtum ita credit sibi licere. ff. de abigeis. l. j. §. fi.
extra de simo. c. sicut. ubi no. Hos. & alij. & pro euidenti utili-
tate, uel necessitate põt de licẽtia superiorũ, uel ẽt de consue
tudine electus in concordia administrare, & ita no. Archi in c.
auaritiæ cæcitas. eo. ti. li. 6. Nõ ob. ꝙ per aliquos dicitur: ꝙ il-
la decretalis nihil est dispẽsatio, & ideò nõ extenditur ultra ca
sum. s. ad illos, q sunt ultra italiã, qñ est curia citrà mõtes. Qñ
ad hoc respondetur, ꝙ distãtia attenditur, ut superius fuit di-
ctum. Itẽ hic fuit dispẽsatio iuris, & in corpore iuris redacta,
nec ulterius ab homine postulanda: unde est ius cõe in cõsi-
milibus rationẽ eandem habentibus, postq̃ est in corpore iuris
clausa. C. de iusti. co. cõfir. cõstitutione prima. §. nulla. ff. de cõ
di. insti. l. q̃ sub conditione. §. fi. Itẽ est iuris dispẽsatio[b]. i. con-
cessio facta ecclesiis, nõ personis, redacta in corpore iuris: qua
re ad cõsequentiã trahi debet, ubi ratio, & æquitas eadẽ inue-
niẽt: nisi in iure sic cõstituẽte cõtrariũ caueatẽ expressè, ut C. de de-
cu. l. neque dorotheũ, & l. doctrij. li. x. & de nouo codi. cõpo.
l. unica §. pe. insti. de iure natu. gen. & ciui. §. quod princi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Rationi.] *Adde quòd ratio legis est attendenda. In quo adde Bar. in consi. 198. in nomine domini. circa med.*

b ¶[Dispensatio.] *Adde quòd differentia est inter dispensationem iurisque in corpore iuris redacta est, & alias dispensationes. Nam regulariter aliæ dispensationes stricti sunt iuris, nec extenduntur etiã ad casum maiorem, & habentem maiorem rationem. c. fi. de fil. presb. in 6. Host in c. Postulasti. de rescrip. Excipitur casus, cum dispensatio iuris est, & in corpore iuris inserta secundum Oldr. hic. Excipiuntur, & alij casus, quos Feli. enumerat in d. c. postulasti. col. 13. uide episcopum Diaz reg. 195.*

De emptio. & venditio.

SVMMARIVM.

1 *Cùm quis uendit castrum cum iuribus, & pertinentiis suis, excepto mæro, & mixto imperio, quid per hac uerba uideatur exceptum. cum plu. sequen.*

CONSILIVM X.

VENDITVM est castrum cum iuribus, & attinẽ
tiis suis, excepto mæro, & mixto imperio. Modo
quæritur quid sub appellatione mæri, & mixti im-
1 perij esse uideatur exceptum. ¶ †Et breuiter illo an
te cognito, quid sub appellatione pertinentiarum continea-
tur, quod non multum prosequor: quia plenè not. per Inn. ex-
tra de resti. spo. c. cum ad sedẽ, & habetur extra de do. inter di
lectos. Videndum est, quid sit mærum imperium, & quid mix-
tum, quia hoc cognito scietur, quæ causæ sub uno, & quæ sub
alio comprehenduntur. Equidem mærum imperiũ sic contin-
2 git magistraliter describi. †Mærũ imperium est potestas, seu
iurisdictio seuerioris ultionis exercendæ in personã pro utili-
tate publica introducta. Potestas ponitur in descriptione, tan-
quam genus: quod & de multis aliis potestatibus dicitur: ut. ff.
de uerb. sig. l. potestatis, ꝙ autem subiicitur seuerioris ultionis
&c. differentię sunt, quia & si aliæ sententiæ quædam seueræ
sunt, tamen quæ ex mæro imperio procedit seuerior est, ut C.
de pœnis l. qui sententiam. & ff. de his qui no. insa. l. & si seue-
rior. & ff. de pœnis l. respiciẽdũ, quod autem subiicitur in per
sonam, dictum est ad differentiã omnium causarũ, quæ in per
sonam pœnam non infligunt: quæ ponuntur in tex. ff. de uar.
& extraor. cog. l. cognitionũ genera, & per hoc apparet, ꝙ o-
mnis capitalis causa, quæ triplex est. ut ff. de pub. iud. l. 2. & de
bono. pos. l. edicto. §. j. & de pœ. l. ij. est de mæro imperio: si-
a cut no. ff. de iur. om. iud. l. imperium.[a] & idem dicendum uide-
tur de cuiuslibet membri mutilatione: ut in aut. de colla. §. pro
hibemus. & no. C. de offi. eius qui ui. al. ge. l. ultim. & in præ-
alleg. l. imperium in glo. si ergo, super uerbo animaduerten-
dum, & in qualibet in corpus coertione, ut ff. de pœnis. l. in
seruorum. §. ultim. excepta modica, sine qua iurisdictio bene
explicari non põt. ut. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. ult. §.
3 ul. †Mixtum uero imperiũ sic solet describi. Mixtum imperiũ
est iurisdictio explicandi q̃stiones ciuiles, quæ sui excellentia
maioribus iudicibus deputãtur, ut prouinciarum præsidibus:
ut C. de peda. iudi. l. 2. quæ uero defensoribus competunt, de
earum numero non sunt, & istæ hodiæ uidẽtur esse causæ ciui
les usq; ad ccc. aureos: ut in aut. de defen. ciui. §. & idẽ, & leuia
crimina, ea quorum pœnis de iure communi non contingitur
corpus, sed modica pecuniaria pœna infligitur, ut in aut. de
defen. ciui. §. audient, & sic apparet, q̃ causæ sint mæri, & mixti
imperij: & q̃ remaneãt sub iurisdictione simplici, enumerare

autem actus maioribus iudicibus reseruatos, & per hoc de mixto imperio existētes superuacuū est. sunt enim multi: sicut est tutoris datio. ut ff. de tute. l. muto. §. tutoris, & decretum super alimentis, & huiusmodi: ut ff. de transa. l. cum hi. & per totā legem, & sic ex superioribus, quātum per regulas tradi potest, colligere licet, quæ causæ sub uno, & quæ sub altero comprehendantur, & per cōsequens, q causæ sub iurisdictione simplici remaneāt, ac p hoc q d t emptorē dicti castri trāseat, & q duō.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ L. imperium.] *Adde quòd ibi hanc materiam tractant diffusè omnes scribentes.*

De uerbo. sig. uel de priuile.

SVMMARIVM.

1 *Concessum ad usus pauperum infirmorum uidetur cōcessum etiā pro eis seruientibus.*

CONSILIVM XI.

THEMA tale est. In quadā clausula priuilegij apostolici sic continetur. De prouētibus, & redditibus hospitaliū pauperū infirmorū, q in usus pauperum cōuertunt, decima non soluatur. modo quæritur, an de prouentibus, & redditibus, qui in usus hospitaliorū, q ho spitalibus præsunt, & pauperibus deseruiunt, cōuertuntur, de-
1 cima solui debeat. † & vr, q nō, quia beneficia principū, siue priuilegia latissimē recipiūt interpretationē: ut ff. de coust. prin. l. ult. C. de bo. uacā. l. si qn, & extrā de uer. sig. c. olim tibi, cum si. & non est absonū idē priuilegiū datū intelligi de hospitalariis seruiētibus pauperibus, q a sine ipsis esse non possunt: ut C. de uxo. mil. l. j. & ij. & ar. ff. de bo. pos. ex test. mil. l. unica. & de fun. instru. & instru. le. l. quæsitū. §. si instructū. ibi pedagia &c. unde & priuilegium datū militi, datur medico militis, & militis comiti. ut ff. de excu. tut. l. administrantes. §. j. & quibus ex cau. ma. l. inter eos. §. ult. & uerè in usum pauperum uidetur conuerti, quod in necessarium usum deseruientiū pauperibus conuertiē. Sicut uidetur ad armādā nauē esse cōuersum, quod expensum est in alimenta nautarū, sine qbus nauis produci nō posset: ut. ff. de exer. l. j. §. nō aūt ex oī. ibi. uel nautas exhibendos &c. & hoc expressē indicat lex, dum dicit. si testator legat uxori eius causa parata: cedūt in legatū etiā ea, q parata erant ad usum ancillæ seruientis uxori: quasi per quoddā mediū uideantur uxoris causa parata: ut ff. de aur. & ar. le. l. uxori. & ibi no. & ff. de usu & habi. l. ceterū. de præcario l. pe. de uer. obl. l. si stipulatus fuero, & de iti. actuq; prima. l. ueteres, & sic crede rē ego Oldr. de iure tenendū, quātū pro præsenti occurrit, potissimē cùm talis intellectus uerbis cōgruat, & a cōcedētis mēte non discrepet. ut ff. de le. j. l. ab oībus, in fi. primi respōsi. nec ex hoc aliquis enormiter lædat, extra de uer. sig. c. quid per nouale. de deci. c. dilectus & c. suggestū. & ff. ne quid in loco pu-
a blico. l. j. §. sunt qui putāt, in cuius testimoniū sigillum &c.a

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Sigillum &c.] *Adde & iunge hic, quæ dicuntur infra in cons. 27. & adde Marsi. in sing. 175. ubi id præcipuū notat, quòd habens licentiam aliquid faciendi, ut puta occidendi hominem, potest quoq; amicos in id congregare, et refert Cæpolam asserentem in quodam suo consi. se ita obtinuisse in facto Veronæ, ubi extat statutum, quòd fratri reperienti aliquem cum sorore sua turpiter conuersantem licet eum occidere. Adde etiam, quæ not. in l. lecta. si cer. pe. ubi Alex. in 3. col. nu. 4. in gl. in uer. de domo.*

De de dolo, & contu. & de app.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ab uno actu quando sit citandus ad sententiam, uel alios actus, & nu. seq.*

CONSILIVM XII.

QVAESTIO est prima: utrū in cā nullitatis, & iniq latæ per iudicē ex mero officio lite cōtest. & in partis cōtumaciā (ut dicit procedentē, ac contumaciā puniētē) possit per maiorē iudicē aditū ob hoc ipsum pcedi priori iudice citato, & parte aduersa (si est) & propter cōtumaciā absente, sed uenire nō curāte, & sic li. nō cōt.
1 ¶ † Secūda qō est, utrū, si dictus primus iudex citatus per maiorē ad procedēdū in cā nullitatis appellauerit à citatione, & cōtētis in ea, sit de necessitate citādus ad sniam audiēdam, seu ad aliquē actū iudiciariū per ipsum maiorē iudicē exercēdū, & licet de cā nullitatis sniæ peractis solēnibus latæ, & ad instantiā partis, fuerit apud aliquos aliqua dubitatio, an in ea possit pcedi li. nō contest. quibusdā dicētibus, q nō propter rōnem generalē, q est, q lite non cont. diffinitiua nō fert, quia est principiū, & iudicij fundamētū. ut C. de li. cōt. l. unica. ff. rē ra. ha. l. amplius & no. ff. de iur. om. iu. l. & quia, & habetur expressē de elec. c. dudū rothomag. & no. C. de sen. & interlo. om. iu. l. plaiā, & de his, qui ad eccle. confugi. l. præsenti, & quia priuilegiū est causæ appellationis, ut in ea possit procedi lit. non contest. ut C. de tēpo. & repa. appel. ult. §. & illud, ergo in cæteris est ius cōe in ɔriū: ut ff. de legi. & sena. cōsul. l. ius singulare, & ff. ad muni. l. j. Cōstat aūt distare cām nullitatis à cā appellationis: & sic uideret aliquib. priuilegiū appellationis ad cām nullitatis nō extēdi. Aliis in ɔriū sentientibus, quia cū causæ appellationis, & nullitatis una, uel saltem similis sit cā, eisdē debent moribus uiuere, & regulis iudicari. ut C. de in off. do. l. ult. & rō diuersitatis inter ipsas causas reddi nō pōt, ergo &c. ut ff. de iniusto rup. & irri. test. l. posthumi per uirilē. circa prin. & de uer. ob. l. a titio. imò certè vr maior rō in cā nullitatis, q in cā appellationis: quia in causa nullitatis semper arguit iniquitas iudicantis, absq; eo, q tāgat iustitia partis: & sic uideretur maiori rōne posse procedi li. non contest. q in eā appellationis, in qua semper d. iustitia partis agit, ut extra de appllatio. c. inter po. ita. §. fané. imò est tāta inter appellationē, & nullitatē co-
a nexitas, q sola appellatio ēt cognitionē nullitatis deuoluit: vt ff. sa. erc. l. qdā mulier, & de iu. pa. l. ol. & no. C. quando prouo. nō est necesse l. r. & per Inn. extra de app. c. dilecto. & sic vr in eis idē ius debere seruari &c. extra de consti. c. trāslato, & hoc idē uidemus in supplicatione, per quā rescindit snia præfecti prætorio. Agit. n. in absentia partis li. nō cont. ut C. de temp. & repara. appel. l. pe. in uer. cui cōsentaneū &c. & sic non est solū priuilegiū causæ appellationis. Nā sub uerbo appellationis cōtinet oīs ula, per quā de prioris sniæ iniquitate tractāt: qui aūt dicit nullā, bene dicit iniquā, licet non cōuertatur, & ideò rectè pō. sub priuilegio appellationis cōcesso nullitas includi, quia est qdā spēa appellādi. ut ff. de arb. l. non distinguemus. §. cū quidā. Et simile vr in causa restitutionis in integrū principaliter petitæ, in qua daē libellus, & sic lit. cont. pcedit partibus præsentibus. ut extrā de off. iudi. c. iudicis officiū, & tamē in ea proceditur lit. non cōt. si quis per cōtumaciā desistit. ut ff. de mi. l. in causæ. §. causæ, & vr subtiliter intuenti esse casus extra de proc. c. in nostra, & hmōi sententiæ fuit Inn. in præal. c. iudicis officiū. extra de offi. iudi. in gl. officiū iudicis hēt locū &c. in fi. gl. & in d. c. in nostra. Tamen de qōne, de qua qritur in præsenti dubio, non uidetur, quin possit procedi li. nō cōt. priore tamē iudice citato, & uenire recusante: quia talis naturę dēt esse secūda cā, qualis fuit & prima: ut ff. an per aliū cā appel. exerceri possit l. j. Sed ad multādū contumacē, siue condēnandū propter contumaciā, pcedi potuit li. non cont, sicut & de sententia data die feriata dicit, q etiā die feriata reuocari dēt, sicut est data. ut ff. de euic. l. minor in fi. j. respon. Et cū in facto ēt proponatur, q reus, qui sentētiā nullā dicit, prōptā fidē offert de nullitate ipsius sniæ: ut C. qnā pro. nō est neces-
2 se l. j. ¶ † Ad secundā qōnē vr dicēdū, q licet cōtumax in uno articulo, citādus sit ad aliū, & potissimē ad sententiā audiēdā; quia qui prius non paruit, pōt hodie uelle parere: ut. ff. ad sen. consul. tertul. l. j. §. si quis edicta, & l. filij mater, & quia pœna contumaciæ, q est, ut pcedatur eo non uocato, non debet ul-
tra

tra extẽdi, q̃ ipsa cõtumacia sit cõmissa: ut ff. de his, q. ut indig
l. rescriptũ, & ff. ad treb. l. paulus. cũ si. Et hæc fuit sñia Inn. ex-
trà de ele. c. ecclesia uestra ij. de accu. c. ad petitionẽ. tñ in nřo
casu nõ est necesse eũ ulterius citari, sed ad sñiam nullitatis ꝓ
cedi põt: & hoc ideò, q a nõ fuit citatus ad certũ articulũ, sed
ad debitè procedẽdũ: & sic citatus uidetur ad totã cãm: & ꝑ cõ
sequens cõtumacia sua totã cãm respexit, & in tota cã eũ cõtu
macẽ reputãt, sicut & cõditio adiecta institutionẽ afficit, & re
spicit oĩa in testõ ascripta. ut. ff. qñ di. le. ce. l. si dies. §. ul. & de
cõdi. & dem. l. q̃ cõditio. & hęc fuit sñia Inn. extra de off. dele.
c. cõsuluit. in gl. no. sufficere &c. & de proc. c. auditis, & ibidẽ
ẽt no. per Host. & quia appellauit, & appellans recessit, & de
hoc est casus extra de dolo & contu. c. eum, qui. lib. 6.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Deuoluit.] *Adde hic decis. Ro. 340. In no. qua est 5. sub tit. de lit. contest. nu. 3.*

De solutionibus.

SVMMARIVM.

Monetæ estimatio consideratur, quæ erat tempore latæ sententiæ, uel laudi: non quæ erat tempore solutionis, & nu. seq.

CONSILIVM XIII.

a CVM quæstio[a] esset inter quosdã de quadã hæredi-
tate, arbitri inter eos respectũ habentes ad certam
quotã uni parti adiudicãdã, nõ tñ per uiam quotæ
æstimauerunt totã hæreditatẽ ad certã quãtitatem
turonen. paruorũ habito in hac taxatione respectu, ꝙ turonẽ.
grossus ualet xv. uel xvj. turon. paruos, sicut mos in patria tunc
seruabatur, & tali taxatione habita uni adiudicauerũt totã hę
reditatẽ, & eũdẽ condẽnauerunt alteri ad ꝓstãdũ', & soluendũ
xij. libras turon. paruorũ. Modò uult debitor soluere turonen.
grossos, sed in tanta q̃titate, ꝙ habito respectu ad ualorẽ tu-
ron. grossorũ pro xv. uel xvj. paruis turo. cõputãdo, ut tũc fie-
bat. s. tpe lati arbitrij integra solutio. creditor uero uult turo.
paruos hodie currẽtes, ex qbus turo. grossus nõ ualet nisi 14.
1 Quæritur, q d iuris? ¶ † Et certè dicendũ solutionẽ debere fie-
ri habito respectu ad cõsuetudinẽ, q̃ tẽpore lati arbitri uigebat
q̃ erat, ut licet q s de turo. paruis loquereř, non tñ de eis fiebat
solutio, sed ponebatur' grossus ꝓ xv. uel xvj. turo. paruis. Et ꝙ
b talis consuetudo attendi debeat, [b] probatur. ff. de le. j. si seruus
pluriũ. §. ult. de le. 3. l. nũmis. de fun. instru. & instru. le. l. cũ de-
lanionis. §. asinã. de testa. l. hæredes palã. §. sed si notũ. Et ꝙ hu
ius tpis cõsuetudo debeat attẽdi, probař. ff. de le. 3. l. uxorẽ. §.
testõ. de ꝯhẽ. empt. & uẽ. l. imperatores, & extrà de cẽsi. c. olim
ibi no. & hoc ẽt uerisimilitudo ostẽdit. Nec. n. uerisimile est,
ꝙ arbiter in æstimatione totius hæreditatis de talibus turon.
maioris ualoris senserit: q a talis dẽt esse deductio, qualis fuit
in ipsa origine, ex qua deducitur: ut ff. de fun. instr. & instr. leg.
l. iij. & ff. de serui. rusti. ꝑdi. l. qui duo prædia. §. ij. Et in talibus
uerisimilitudo pro l. habetur. ut ff. de reg. iur. l. semper in stipu
lationibus, & l. in obscuris, & ibi no. & cessante uerisimilitudi
ne, adhuc qđ minimũ ẽ, sequeremur, ut in dictis reg. iur. & d. l.
nũmis. ff. de le. j. l. apud Iulianũ. §. seio. & hãc interpretationẽ
apertè probat. ff. de hære. insti. l. qui non militabat. §. lucio.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Cùm quæstio.] *Adde quòd similem quæstionem similiter decidit infra consi. 31. & infra consi. 168. in 3. q. uide autem, quæ ibi not. et adde remissiones factas per Alex. in l. cùm quid. col. pe. si cer. pe. Item nota, quòd Rom. in consi. 123. diffuso sermone improbat Oldr. Ab. loquitur in simili materia in consi. 56. Quòd solutio. uol. ij. Oldr. idem infra in consi. 250. Alex. in addi. longa ad Bar. in l. eleganter. §. Qui reprobos, de pig. actio. idem consi. 104. in 1. uol. Afflic. Decis. 90. & Decis. 194. Vbi concludit in contractibus attendi ualorem, qui erat tempore contractus, si postea mutata sit moneta in ualore.*

b ¶ Debeat.] *Adde quòd de hac materia tractat similiter Anch. in cle. 2 de decimis. Anagninus in c. Ad falsariorum. de cri. fal. col. 3. & 4. Marsil. in l. Qui falsam in prin. ff. eod. titu.*

De elect. uel de concessione præb.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia abbatis uacant post adeptam possessionem antè benedictionem.*

CONSILIVM XIIII.

1 CVM quæritur, an † beneficium promoti ad abba-
tiam post ipsius pacificam possessionẽ adeptã de iu
a re uacet, [a] licet non fuerit benedictus: est dicendũ, ꝙ
sic. quod probatur incõuincibiliter. Priuilegiũ spe-
ciale est electi in epm, ꝙ usq; ad consecrationẽ, uel saltẽ usque
ad tps lapsum de consecrandis epis possit priora beneficia re-
tinere per c. cũ in cunctis. §. cũ uerò, extra de elec. ergo ab aliis
usurpandũ nõ est. extrà de priui. c. sanè. Hæc ratio est dñi Hos.
extra de præbẽ. c. de multa. §. his quoq;. ꝙ aũt sit priuilegiũ, ex
pressè no. Hug. 92. dis. c. si qui epi. ubi dicit, ꝙ est in electo in
epm speciale, ꝙ possit sua beneficia retinere usq; ad consecra-
tionẽ. & Hos. no. in sum. de ele. §. quo tpe. in uer. q d aũt &c. &
ex causa est concessum, ut ibi no. Hus. Nõ ergo ad aliũ casum
penitus diuersum trahi dẽt: licet in illo eadẽ rõ uideař, qđ tñ
falsum est: ut j̃. dicetur. xvj q. j. hunc ẽt. Itẽ si hoc esset uerũ, seq̃
retur absurdũ. s. ꝙ perpetuo possent priora beneficia propria
retinere: quia cũ non sit determinatum iure, j̃. qđ tps benedi-
ctionẽ petãt abbates, in optione ipsorum esset quandocunq;,
& sic maiori prærogatiua gauderẽt, q̃ electi in epos: in quibus
est determinatũ tps, ut c. di. c. qm̃, ꝙ tñ absurdũ esset. Item pro
uisum est in cle. in epos tm̃, & ex cã (ut s̃. dictum est) ꝙ possint
sua beneficia retinere, donec fuerint cõsecrati: ut in ca. cum in
cunctis. ergo ad alios non extenditur: qđ probatur: q a iura lo
quẽtia de dignitatibus, de epatibus nullatenus intelliguntur.
extrà de concess. præben. c. dilectus. nec ẽt uiceuersa. arg. ꝭm
oẽs extra de elec. q̃ q̃. in fi. li. 6. ergo qđ de electione in epos dř,
ad abbates nullatenus extenditur, ar. optimũ. extra de off. dele.
c. 2. li. 6. de sen. excõ. q a, & ꝙ idẽ sit iudiciũ de epis, & de ele-
ctis cõfirmatis, hř extra de transla. epi. c. ij. itẽ abbatia inter in
feriora beneficia cõputatur. ut c. cùm in cunctis. §. inferiora, &
2 c. q̃ q̃. eo. tit. li. 6. ꝭm oẽs. ¶ † Modò ita est: ꝙ si habenti archidia
conatũ, uel ꝑsonatũ, uel beneficiũ cum cura cõferatř simile, &
possessionẽ adeptus sit, ut per ipsum stet, ipso iure uacat pri-
mũ, ita ꝙ cõferri põt. extra de ꝑben. c. de multa. nullo tpe ẽt
ꝑtextu ordinationis expectato, posito ꝙ beneficiũ ordines re-
quirat, ut no. Inn. in c. de multa. extra de ꝑb. in gl. no. solã &c.
in uer. melius credimus &c. & Host. ibidẽ. Si ergò sola facti ad
ministratio, uel ius administrãdi inspicitur, cum collatione tñ
ꝓcedenti, nõ q̃ facienda est: sequitur, ꝙ administrãdo à primo
beneficio cadet, licet non fuerit benedictus. Itẽ pro Deo quæ
est ratio, ꝙ in epm ꝓmotus retineat sua beneficia, donec fue
rit consecratus? hæc est potissima: q a repelli põt per uiam ex-
ceptionis, ne fiat eps: ut in ꝑall. c. super his. & no. Inn. in c. cum
3 in cunctis. † Sed ꝙ iste abbas repelli possit per exceptionem,
ne benedicatur, habetur in c. meminimus. non excipit tamen,
ꝙ non fiat abbas: quia iã est: ut extrà de sup. negl. ꝑl. c. j. & xix.
dis. qm̃. errauit ergo Host. cũ dixit extra de æta. & qual. c. tuã,
& de reiud. c. inter. in fi. ꝙ abbas non benedictus uocari non
debet abbas, sed in abbatem electus: quẽ errorem iura allega-
ta extirpant, & cancellariæ stilus, qui prouisum, uel electũ con
firmatum, non benedictum, statim abbatẽ uocat, in episcopo
tamen secus, qui non est eps, donec fuerit cõsecratus ꝭm Inn.
in præal. c. cũ in cunctis. §. cũ uerò. & tñ in abbate de benedi-
ctione mentionẽ nõ facit, sed de eius promotione tñ, quod fa
ceret, si solum benedictio ipsa uacare faceret. itẽ si quis trãs-
latus est de una ecclesia ad aliã, nil dẽt cõe habere cum prima,
cũ ipso iure uacet prima. xxj. q ij c. si quis iã, & q. j. ca. relatio.
4 † Modò de iure translatus [b] intelligitur, cũ cõfirmatus est cor-
b poralẽ possessionẽ adeptus: ut no. Inn extra de elec. c. de mul-
ta, & no. xviij. q. j. c. unico, & xcij. dist. c. si qui. in princ. ubi cla-

rè dicit.& Host.extra de præben.de multa.cum igitur admini st: aret pacifi.e,primum uacare dēt.In epo autem est speciale, qui usq; ad transactum tempus de episcopis cõsecrandis bene ficia retinet,licet recipiendu epatum de iure priora beneficia renunciare intelligatur:q a ex quo non est tẽpus, põt dimittere epatum,& ad prima beneficia redire.extra de trãsla præl. in tex corporalia,quamuis sit seruatum à iure, q si ex necessitate iuris cassetur electio,possit ad prima beneficia redire:ut in p alle.c.cum in cunctis.& in Inn.& Hos. qui hoc notant extrà de testi.c.in nostra. aliat iniquũ esset,nisi in casu à iure expresso, q quis duo beneficia duplicia retineret. ar. extra.de præb. c. cum singula li.6.Item si hoc esset, q abbas beneficia priora retineret,d, ne c benedictus esset , quia per exceptionem repellı potest:sequeretur absurdum,q quilibet ad beneficium cũ cura,uel aliud similę promotus retinere posset beneficia priora u:pote personatum, uel simile, quæ simul cũ illo compati non possunt, donec in presbyterum esset ordinatus: quare? quia, dum ordinatur,nedum excipitur,q ab ordine repellitur, sed etiam ab obtento:ut est expressum extra de accus.c.super his. §.post confirmationem.& arg.extra de elec. c.cum in cunctis

5 §.inferiora.†Sed hoc falsum est:quia statim uacant priora beneficia post possessi nem adeptã.extra de elec. c.cõmissam, & de præb.c.licet li.6. Nullo etiam tempore prætextu ordinatio nis expectãtoꝛ:ut expressẽ no Inn.& Host. in c.de multa. in gl. no.fulam &c.uer. melius &c.ut præstudictum est . Idem uidetur notare Inn.extra de ele.cum in cunctis oero. super uer. dispondendi.& Ber.ibidem super uer.ad quem spectat. in fi.& facit adhoc extra de præben.c.cum singula li.6.¶ Quid plus?ea sus uidetur avj.q.j.presbyteros.ubi dicitur,q tactus abbas cogitur priora beneficia dimittere,non obstante, q excipitur,q non fiat abbas: quia iam est:alias peccaret , & erraret , qui se abbatem uocaret : sed excipitur,q non benedicatur , sicut de archipresbytero, & archidiacono pacificam possessionẽ adepto dicitur: quia cùm ordinatur, excipi potest, ne ordinetur, sed non excipitur,q non fiant archidiaconi, uel archipresbyteri:quia iam sunt secundum Inn.& Host.c.de multa. In episcopo secus,quia non est episcopus, donec fuerit consecratus: & ideò non mirum si sibi beneficia reseruantur . Sed iste sine benedictione est abbas:ut in præall.c.meminimus,& de sup.ne-

6 gli.præla.c.j.¶ †Ad aliud , cùm dicitur , q eadem ratio est in abbate,quæ in episcopo &c.non est uerum , quia in episcopo character imprimitur:ut not. extra de tenun.post translatione, dumtamen fuerit presbyter.extra de excep.c.ex literis. In abbate non imprimitur , quia in benedictione non recipit aliquem ordinem , sed est quædam orationum solemnitas secundum Hug.lxix.dist.c.quoniam.j.q.j manus. Itẽ omnes electi in episcopos consecrantur,alias episcopi non sunt,ut supradictum est. Abbates non omnes benedicuntur,sed illi duntaxat,in qui bus est de consuetudine introductum : & tamen sunt abbates secundum Hug.ad idem 12.q.ij. alienationes. Item in consecratione episcopi matrimonium spirituale confirmatur. extra de transl.c.fi.ut ex ipsius episcopi consecratione apparet. In abbatis benedictione nequaquam . non est ergo eadem ratio.& si esset,quod tamen uerum non est, nihilominus sic priuilegium extendi non debet.extra de priuileg. c.sanè.16.q. 1. hic etiam,ut supra ostensum est. ¶ Ad aliud , cum dicitur, q benedictio abbatis consecratio appellatur 12. q. 2. alienationes . Dico,q (ut ibi exponitur) consecratio pro benedictio-

7 ne accipitur. ¶ †Ad aliud,cum dicitur,q & benedictio, sicut & consecratio.die dominica conferri debet. Et ita de consuetudine obseruatur. Respondetur,q non est etiam necessariũ: quia non est maior abbatis benedictio, quàm altaris consecratio, in qua fit unctio:quæ quidem potest cõferri omni die : ut extrà de consecra.eccle.uel alta.c.2.licet Host.tutius reputet, q die dominico conferatur , secundum eum extra de ætat. & qualitate c.cum contingat . In consecratione autem uirginum secus est , quia in illis expressum est à iure , quòd diebus dominicis conferatur. Nun obstat , quod dicitur, q de consuetudine obseruatur,quòd abbates usque ad benedictionem retineant priora beneficia : quia multa per patientiam tolerã-

8 tur &c. extra de præben,cum iam dudum.† Non obstat,quod dicitur, quod regulariter abbatiæ episcopatibus æquiparantur:ut uide-ur notare Archi.extrà de præben c.l.cei.ij.lib. vj. Item quod infrà tres menses,sicut episcopus,eligi debet. extrà de lec.c.ne pro defectu.& eo.ti.c.quam sit.li.6.& in similibus,sicut est electioni consentire, & electionis suæ cõfirmationem petere,ut ibi:quã non est uerum . Imò tũ in illis casibus æquiparantur,in quibus inuenitur à iure expressum, sicut est in præmissis. Et idem in monasteriis, quæ per priores , uel alios sunt solita gubernari:propter uerbum,quod dicit.c. ne

9 pro defectu,ibi,& regularium.& c.quam sit.§.cæterum.† q̃d probo:quia nullo iure nominatim cauetur, cuius ætatis abbas esse debeat ,licet de abbatissa nouo iure caueatur:quod anno rum.xxx.esse debet.extrà de elec.c.indemnitatibus.li.6. & tñ. communiter tenetur, q sufficit, q attingat xxv. annum.p.§. inferiora.& tñ si æquipararentur,requireret.xxx. quod falsum est.Item sequeretur, q monachus irregularis, ut pote homicida,qui non potest esse episcopus:extrà de excep. c. ex literis. abbas esse non posset:q.tamẽ falsum est extrà de æta. & qua li.c.tuam.& l.di.c.accedens. Item sequeretur absurdum,quia diaconus,qui non potest ex causa esse præsbyter, posset in episcopum consecrari:quod falsum est per.c.allegatum ex literis.& talis diaconus abbas esse poterit:ut in præalleg.c. acce-

10 dens.& multa alia sequerentur absurda.† Nec ob. quod dicit Archi.in præalleg.c.licẽt.ubi uidetur innuere, q nomine dignitatis inferioris abbatia non comprehenditur,quod fateor in casu illius.c.quod odiosum est, & pœnale uidelicet qd̃ manus ordinarij ligentur , q suum beneficium conferre possit, & ideò restringi debet potius. q̃ laxari.ut extrà de ele. c.sta-

11 tutum.de reg.iuris.odia.li.6.de pœni.di.j.§.pe.†Itẽ non ob. quod dicitur, q abb.non benedictus nõ habet plenum ius. ut no.in sæpe all'c.meminimus. quia non potest conferre ordines,nec tonsuram dare.69.di.quoniam. extrà de æta. & qua. cum contingat.quia licẽt ista non posuit,tamen perfectẽ trã-

12 slatus est,& administrat. quod probatur.† Video(ut supradictum est)q si habeant archidiaconatum, uel simile, conferatur beneficium,cura ipso iure uacabit quam primum secundi pacificam possessionem adeptus fuerit.extrà de elec. c.commissa.de præben.licẽt.ij. li.6.licẽt non fuerit in presbyterum ordinatus.secundum Inno.& Host.in c.de multa.extrà de præben. & tamen certum est, q baptizare non poterit. de conse. di.4.constat.nec pœnitentias iniungere,ut extrà de pœnitẽn. & remis. pec totum.nec similia facere , quæ pertinent ad curam:nec tempus,in quo posset ista expectare(ut dictum est supra)ergo nec in abbate benedictio expectari debet : & si uerè loquamur, benedictio non dat abbati potestatem ordines cõferendi,sed ipsius executionem:quia non benedictus presbyter tamen confert.extrà de supplen.negli.præl.c.j.Item abbatissa benedicitur. ut in c. sæpe alle. meminimus & tamen ordines non confert:ergo non conferuntur ordines ab abbate benedictionis uirtute , sed ex generali priuilegio abbatibus benedictis concesso.ut notat Inno. extrà de sup.negli.præla.c.j. Nec ob. si dicatur q ante benedictionem non utitur baculo pastorali , quia hoc ideò est,quia nondum sibi traditus est, licẽt fortè non esset error, si ante uteretur,quia iam abbas est.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Vacet.] *Adde ble no.per Domin.de San.Gem.in c. indemnitatibus §.j.in 5.not.de elec.in 6.*

b ¶ Translatus.] *Adde quãdo translatus quis intelligatur,& pro hoc facit : quia translatus participium est perfecti temporis, & consumatum actum significat , non captum ut dicitur simili in l, j.in fi, Quòd quisque iuris.*

De poe. uel de dolo, & contumacia.

SUMMARIUM.

1 *Multa , uel pena potest imponi per iudicem ultrà l. eos. C.de*

C.de mo. mult. quando imponitur pro contumacia furti, uel aliorum criminum maiorum, cum num. sequen.

CONSILIVM XV.

CIRCA processum, & ex eo primum dubium occurrit,
1 † an sententia sit nulla, quia condemnatio facta est in sexcentis libris paruorum turonensiũ: & sic uidetur in ... ulcando excessus modus legis. C. de mo. mult. l. ultim. & per hoc sententia ipsa saltem inquantum excedit, nulla uidetur, ut ... quando prouo. non est necesse l. certa ratione, in fine. & 2. q. 6. §. item cum circa, & ibi no. ¶ Sed in contrarium uerius uidetur, quòd per hoc sententia illa uitiari non possit, quia limitatio illius l. ultim. C. de mo. mult. non uidetur habere locum in contumacia, quæ cõmittitur, cùm agitur de furto, peculatu, & aliis huiusmodi maioribus criminibus: & ibidem dicitur, cum dicit: nec tamen ad huiusmodi legis moderationem &c. & ratio potest esse, quia ubi maior contumacia, ibi maior pœna. ut ff. qui. ex cau. in pos. ea. l. hæc autem. §. ultim. & de pœnis l. relegati.
2 † Maior est autem contumacia, quæ in grauium criminum cognitionem occurrit, quàm quæ in causis ciuilibus, & ratio potest esse, quia cum contumacia circa id, de quo principaliter agitur, suspitionem inducat: ut in auth. de exhi. & introdu. reis, §. si uero quidam, & C. de omni agro deser. l. locorum, & ff. de suspe. tu. l. impube. constat, quòd quia maiora, & atrociora suspicionem inducunt, maiorem, & atrociorem contumaciam inducant, ar. ff. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l.
3 iij. §. idem rescripsit. † Potest & aliter responderi ad l. eos, uidelicet, quòd dicta lex loquatur de multa, quæ imponitur ratione contempti præcepti indeterminati, id est certæ pœnæ ab initio non submissi: sed ubi à principio in ipso præcepto iudex certam pœnam inserit, non uidetur habere locum: sed ipsa pœna per contemptum committitur, & nisi esset nimis excessiua, in ea contumax meritò condemnatur, & de ista potest intelligi, quod dicitur, quòd in multis iudicis potes-
a tas est quantum dicat, [a] & alibi dicitur, & multa quidem ex arbitrio eius uenit, qui multam dicit. ff. de uerbo. signific. l. si qua pœna, & l. aliud est fraus. §. j. Nec obuiat, quod dicitur in l. si qua pœna. in fi. ibi nisi cum lege est statutum, quantum dicat: quasi ibi loquatur de lege eos: quia hoc falsum est. non enim lex eos, constituit quantam dicat, sed quantam non dicat: & ideo ibi de illa non loquitur, & potest esse ratio huius differentiæ: quia id potest prætor in actibus, qui ab ipso procedunt in ipso initio, cum producit, quòd possunt contrahentes, cum conueniunt, seu contrahunt: ut argum. ff. de manumis. l. seruus hac lege, & de uerborum obligat. l. in conuentionalibus, non autem si ex postfacto, ut. ff. de præto. stipu. l. j. §. ultim. De contrahentibus autem constat, quòd possunt contractui pœnam apponere, quantam uolunt, ut ff. de uerborum obligat. l. stipulatio ista. §. alteri. ergo &c. Præterea cum officium prætoris in edictis consistat. ut ff. de offi. asses. l. prima potest illud à principio, cum sit certa pœna, uallare. ut ff. de ser. fug. l. diuus. ibi. & si res ita exegerit &c. & sic cum per talem certificationem à principio factam, antequam delictum contumaciæ committatur pœna facta sit certa; & hoc factum sit in uirtute legis permittentis; hoc iam non multa;
b sed magis pœna dicetur per prædictas. ll. [b] Aliud est fraus. ut l. si qua pœna, & probatur ista distinctio argum. ff. de iure patro. l. j. & de administratio. tuto. l. tutor; qui repertorium. §. si deponi. & est casus. ff. de custo. & exhib. re. l. si quis reum, & ibi no. in ultim. gloss. quæ uidetur aperte dicere, quòd limitatio. l. eos, locum habet, quando in decreto, siue in præcepto iudicis non erat quantitas comprehensa, & hoc etiam sensisse uidetur Host. in sum. de sen. & re iudic. in rubricella de multa. §. & pro quibus, & hanc, sicut ipse narrat, uniuersalis approbat consuetudo. Vnde minimè sunt immutanda &c. ff. de legi. l. minimè.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Quantum dicat.] *Adde quòd inducitur hoc subtiliter ad declarationem l. ij. C. de sen. quæ sine cer. quanti. prola. est. propter quem textum Doct. communiter arbitrantur sententiam, quæ cautum est indemnitatem præstari reip. incertam esse, & mirũ in modum se torquent. ut effugiant oppositionem. §. curare. institut. de actio. At tu dicas indubitanter sententiam eiusmodi certam esse, quia utcunque resp. lædatur, fit contra sententiam. Neq; enim in tali sententia expressum est, quantum quis faciat, sed quantum non faciat: uidelicet ut abstineat ab omni læsione reip. unde licet uerba sententiæ, eò quòd generaliter prolata fuerint, incerta uideantur, tamen effectus uerborum certissimus est. sunt enim prolata negatiuè, & negatiuus sermo in infinitum extenditur: ut mox not. in consi. seq. Nec ob. si dicatur Oldradum hic appellare præceptum, de quo l. eos. loquitur, indeterminatum. unde sequitur, quòd etiam sententia, de qua in d. l. 2. tractatur, sit dicenda indeterminata, atque incerta. Nam respondeo, quòd uerum est non esse determinatam quantitatem, in qua iudex potest dispositionem legis eos. excedere. Potest enim, & in duplum, & triplũ, & plus, minusve, ultra id, quod in d. l. statuitur, condemnare. Attamen certũ, & determinatum est, quòd in quantulacunq; parte excedat legis dispositionẽ condemnando, contra legem uenit. fit ergo, & in sententia, ut dictum est. Nec ob. pariter, si dicatur, quòd quoties præsupponamus sententiam, de qua in d. l. ij. agitur, certam esse, toties ea lex rubricæ non conueniet, quæ inscribitur. De sen. quæ sine cer. quan. &c. quoniã respondeo, quòd imò ita declarata maximè conuenit titulo. Est enim prolata sine certa quantitate, sed in se tamen, & quod attinet ad eius effectum, est quàm certissima. Atque hæc omnia obserua pro intellectu d. l. ij. quoniã sunt noua, nec ipse usquã ab alio talẽ declarationẽ accepi.*

b ¶ Per prædictas. ll.] *Adde quòd argumentũ est non absimile ei, quo uidentur uti Domini de Rota decis. 18. in additione penul. in antiq. Cùm enim propter delictum filius à statuto priuatur legitima, tunc ille delinquens uidetur consentire pœnæ contra se statutæ, neque tam per legem, quàm ex suo consensu legitima illi aufertur, ex quo antè delictum certificatio pœnæ facta erat.*

De testamentis.

SVMMARIVM.

1 *Pater quando legat filiæ, ne contrahat nisi cum mercatore, si primo contrahat cum mercatore, & eo mortuo cũ milite, amittit legatum, & nu. 2.*

3 *Negatiuus sermo primario actu non finitur.*

4 *Item excluditur à primo tantùm gradu substitutionis, & si amittit cui debeat applicari, & de remedio, & nu. 5. & 6.*

CONSILIVM XVI.

a THEMA tale est. [a] Titius habens unam filiam cuidam nobili maritatam, & duos filios, & quandam aliam filiam nomine. G. impuberem ex iustis nuptiis, suum condidit testamentum, in quo dictam impuberem in certa summa, si nuberet, & si non nuberet, in alia summa pecuniæ sibi hæredem instituit: & eidem substituit, si decederet sine prole legitima, in pecuniæ summam pupillariter, uulgariter, & obliquè filios præfatos suos fratres, uel eorum liberos, & super alia summa iam dictam sororem suam maritatam instituit: & dictam filiam maritatam in certis bonis pro ea in dotem datis, & uentrem uxoris suæ, si prægnans esset, & ad lucem ueniret; in omnibus aliis dictos filios sibi hæredes instituendo, & substituendo eos per hæc uerba: & si contingat (quod absit) alterum eorum mori in pupillari ætate, uel postea quandocunque sine prole legitima ex eo procreata, substituo ei pupillariter, uulgariter, & per fideicommissum superstitem, uel eius liberum, uel liberos ex iustis nuptiis procreatum, seu procreatos, ¶ Et ponit multa uerba inhibitoria in ipso testamento, postea subiunxit sequentia uerba; uolo, & districtè inhibeo, & præcipio dictis filiis meis, & hæredibus uniuersalibus supradictis, ac etiam

filiæ

filiæ meæ, ne contrahant matrimonium, nisi cũ filiabus, filiis,
nepotibus, affinibus, uel propinquis mercatorũ, qui, & quæ
se gerant, & gerere intendant, & procedãt tempore, & diebus
suis more mercatorũ, & cum mercatoribus conuersentur, &
mercatores censeantur: & si secus facerent, uel uenirent, cũ,
eos, uel eam contra facientem, uel facientes, uenientẽ, uel ue-
nientes exhæredo, & priuari uolo omnibus bonis meis: & ad
legitimam tantum eum, uel eos mihi prædicto casu, uel casi-
bus hæredem, & hæredes instituo, sic ut nihil aliud petere pos-
sit in aliis bonis meis &c. processu tẽporis filia non maritata
contraxit cum filio cuiusdam mercatoris, qui maritus obiit re
licta uxore prædicta, q̃ quidẽ mulier sic relicta modo nubere
uult secundo, dũmodo non obstantibus supradictis id facere
posit impunè cũ nobili, seu alio alterius conditionis, & sta-
tus, quam ipse pater in dicto suo testamento ordinauerit. Ex
quibus quæritur primò: an id facere posit. Secundò: si nõ pos-
sit, & contrahat cum non permisso, ut supra. & contingat eam
incidere ea hoc in exhæredatione, seu pœna apposita in testa-
mento per patrem; an incidet quò ad gradum substitutionis
prædictorũ, uel tãtũ institutionis. Tertiò: cui applicaretur id,
quo priuaretur occasione coniugij memorati. Quartò petit:
& si non posit impunè qualitate facti ipsius hoc facere an pos
1 sit aliquod remediũ dari super hoc, & quale. ¶ † Ad primã quæ
stionem, qua quæritur, an id facere posit &c. vr̃ dicendum, q
nõ: quia licet matrimonia tã in contrahendo, q̃ in distrahẽdo
ab omni pœnarũ genere debeant esse libera, ut ff. de uer. ob. l.
titia. & l. si stipulatio facta fuerit, & C. de inuti. stip. l. 2. & de
spõsa. l. ult. & extra de spõ. c. gẽma. Et hoc tã inter ipsos, q̃ in-
ter alios, quorũ interpretatio põt ad fraudẽ huius legis accedo
re: ut ff. de condi. & demõ. l. hæres meus. §. ult. tñ aliquid sub
uerbo huius legis relinqui non est prohibitũ: quasi sub spe cu-
iusdã lucri ad certas honestas nuptias inuitari, ut ff. de condi.
insti. l. uter ex fratribus. C. de insti. & substitu. sub condi. fac. l.
ij. & ff. de condi. & demon. l. titio. §. titio. Et licet tale præce-
ptum uideatur pœnam continere, ut C. de his, quæ pœne no-
mine l. unica. & ff. de his quæ pœne nomine l. ij. tñ secundum
rẽ, & ueritatẽ attentam pœna non infligitur, per quã aliquid
proprium absit, uel ab futurum sit: unde proprie pœna non est
ar. ff. de dã. inf. l. damnum, & dãnatio, & l. proculus. Sed est cer
ta lex, & cõtradictio apposita rei, q̃ datur, qđ est licitũ, ut ff. de
pac. do. l. ob res. §. j. & de solu. l. j. Nec refert, utrum à princi-
pio sub huiusmodi conditione relinquatur, an purè relictum
sub cõditione tali adimatur, ut ff. de adimẽ. & trãsfe. le. l. si lega
tũ purè. solũ igitur circa hoc illud principaliter attendẽdũ vr̃,
utrum nuptiæ cũ mercatoribus deceant statum, & conditionẽ
mulieris, de qua quærit̃, q a si sic, seruãda est dispositio testato
2 ris. † Si aũt p̃dictæ nuptiæ dedecori sint ipsi mulieri, & eius cõ
ditioni, siue statui nõ conueniant, dicendum est præceptum il-
lud inhonestum, ac per hoc impossibile, ut ff. de bo. pos. con-
tra tab. l. iij. §. si emancipatus, & de condi. insti. l. filius. de ope.
lib. l. eius artificij, de pac. do. l. auus, & de uer. ob. l. nepos pro-
culo, & quasi in fraudem legis appositũ sine pœna posse con-
temni, nec seruandũ esse: ut ff. de cõdi. & demon. l. hoc modo.
3 † Nec in hoc multũ attendendũ uidetur, q istud sit s̃m matri-
moniũ: quia licet sermo affirmatiuus ad primũ matrimoniũ
referatur: ut ff. de uer. sig. l. boues. §. hoc sermone. & de leg. ij. l.
cum pater. §. certam pecuniam, & de iure do. l. dotis promis-
b sio. Negatiuus tamen tali actu primario non finitur: [b] ut. ff. de
uer. ob. l. si sic, & de condi. & demon. l. huc genus, & ibi no. Et
hoc manifestè demonstrat dispositio testatoris, cũ dicit in fin.
cum filiabus, filiis &c. quia nõ potest esse nupta simul, nisi uni:
ut inst. de nup. §. affinitatis, & pluralitas nõ uerificetur in uno,
ut ff. de leg. 2. l. meuius. §. eum qui. & ibi not. oportet intelligi
de matrimoniis tempore successiuo successiuè contractis, si-
4 ue contrahendis, ut ff. iud. sol. l. nouissima. ¶ † Ad secundã quæ
stionẽ, qua quæritur si contingeret, q nõ posset contrahere, &
contraheret cũ non permisso, an per hoc etiã uideatur exclu-
sa, siuè exhæredata non tantum à gradu institutionis, sed & sub
stitutionis &c. Videtur dicendum, q sic: quia exhæredatio fa-
cta reperitur post omnes gradus, & sic contrahitur ad oẽs gra-
dus: ut C. de lib. præt. uel exhære. l. j. extra de rescrip. c. olim ex
literis. de appel. c. inquisitioni, & hoc etiam indicant illa uer-
ba per testatorẽ apposita: ibi q nil posit amplius petere &c.
ut ff. de hære. institu. l. quoties. §. si duo. in fi. & hoc uidemus in
eo, qui arguit principale testamentum: quia non solum à pri-
mis tabulis repellendus est, sed etiam à secundis tabulis, ut ff.
de his, quib. ut indi. l. post legatum. §. qui principale. & de uul.
& pupil. substi. l. is, qui contra tabulas, & de bonis liber. l. in ser
uitute. §. si quis. cum si. sed illa iura loquuntur in impugnante
testamentum, q uidetur impugnare ea omnia, quæ sunt in eo.
secus in eo, qui testamentum non impugnat, sed testatoris di-
spositionem in aliquo non seruat: cuius pœna non sic ad om-
nes gradus extenditur, sed magis arctatur, ad eam, scilicet rẽ,
in qua defuncti uoluntatem non seruat, ut ff. de his, qui. ut in-
dig. l. rescriptum. ad treb. l. paulus respondit: si certa. & hoc
probat lex. ff. de uulg. & pupil. substi. l. ex facto. §. ulti. & arg. ff.
de his, quib. ut indig. l. eum, qui tacitum. §. pro parte, & hoc in-
dicant uerba testatoris; dum dicit: priuari uolo omnibus bonis
meis usque ad legitimam tantum &c. propter quæ uerba uide
tur effectum illius dispositionis conferre in tempus, quo legi-
timæ portionis uendicatio locum habet. ar. ff. qui petant tuto.
l. credendum. §. hoc autem matri. cum ibi not. C. de impub. &
aliis substi. l. precibus. hoc autem tempus est uigentis primi
gradus, eò q huiusmodi portionis præstatio dilationem non
recipit. ut C. de inoffi. test. l. quoniã in prioribus, & hæc æquior
opinio uidetur propter uitandum nuptiarum impedimentũ:
ut ff. de condi. & demon. l. hoc modo. in fi. & quia huiusmodi
exhæredationes adiuuandæ non sunt: ut ff. de liber. & posthu.
5 l. cum quidam. ¶ † Ad tertiam quæstionem, qua quæritur, cui
applicaretur illud, quo mulier priuaretur occasione coniugij
memorati &c. Breuiter uidetur dicendum, q fratri qui prius
testatoris uoluntatem contempsit, nil applicetur, & hic est ca-
sus, ff. de lega. ij. cum pater. §. libertis. Sed uidetur ad alios de-
uolui, ut in aut. de hære. & falc. §. his ergo à nobis præordina
tis &c. sed illud locum habet, quando quis priuatur commodo
à testatoris dispositione ueniente propter non seruatam uo-
luntatem, quæ tamen ab alio seruari potest. secus in casu no-
stro, ubi non sic est: unde uideretur uerius applicandum esse
fisco, tanquam ablatum indigno: ut ff. de his qui. ut indi. l. cũ
quidam, & de iure fisci. l. lucius. nec enim habet cohæredem,
cui hæc applicari possint: ut ostensum est supra licet haberet
uenientem ab intestato, id est sororem maritatam, pro qua ui
deretur facere. ff. si tabulæ testa. nullæ exta. l. j. §. pen. Sed hoc
contrarium soluitur, & fiscus præfertur, ut ff. de his, quæ in
6 testa. delen. l. proxi. & ibi not. ¶ † Super quarto uerò, & ulti-
mo, quo quæritur, quale posit super prædictis remedium
adhiberi. Videtur dicendum, quòd si hi, quos spes prædi-
cti emolumenti percipiendi contingit, matrimonio consenti-
rent, esset mulier tuta, quantum ad ipsos: ut C. de fideicom.
l. quoties. ff. de leg. j. l. nihil proponit. §. j. & in authen. de rap.
mulie. circa fi. uel si iudex ordinarius uocatis his, quorum in-
terest: & quos proxima spes emolumenti contingit: ut ff. de
uentre inspi. l. j. §. penul. ibi denunciari oporteret &c. & si cui
plus quàm per legem falc. l. j. §. j. cum dicitur, pronunciaret præ
ceptum ipsum, tanquam repugnans utilitati publicæ, & com
modo mulieris non debere de necessitate seruari, sed posse
impunè cõtemni: ut ff. de excusatio. tuto. l. qui testamento, &
de iur. omnium iudi. l. si quis id quod. §. doli. potissimè cùm sit
mulier, & agat de damno uitando: ut ff. de iur. & fac. igno. l.
error. cum similibus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Thema tale est.] *Adde & uide Ias. consi. 132. uol. 1.*
b ¶ Non finitur.] *Adde quòd imò extenditur in infinitum. Dec. in l. 1. col. 4. in penult. not. C. de pac. Et iunge hic, quæ dicta sunt super consi. præcedenti circa intellectum l. ij. C. de sen. quæ sine cer. quan. prola. est. uide Guarn. in rubr. de uerb ob. q. 14. col. 3.*

De foro

De foro competenti, & de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui tenebat in emphyteusim prædium à domino tempo*
rali, si condemnetur de hæresi, prædium applicatur domino
temporali.cum plu.seq.

CONSILIVM XVII.

a THEMA tale est.[a] Quidã clericus tenens bona em-
phyteuticaria à quodam domino temporali habẽti
omnimodam iurisdictionem in loco, ubi sunt situa-
ta illa bona immobilia, propter excessum, quem cõ
miserat, fuit à suo episcopo condemnatus, & sibi bona adem
pta fuerunt. Et declaratum fuit ea esse episcopo applicanda.
Dominus temporalis dicit, ꝙ bona immobilia, quæ teneban-
tur ab eo, sibi debent potius applicari, q̃ episcopo. quæritur,
1 quid iuris? ¶ † Et primò uidetur, quod episcopo debeãt appli-
cari: quia res sequuntur conditionem personæ. C. de impo.
luc.desc.l.unica li. 10. in aut.de eccl. ti. §. adhuc. extra de iure
pat.c.si laicus li.6. Nõ enim homines propter res, sed res pro-
pter homines Deus creauit. ff.de usu.l.in pecudum. ad fi. de iu
re codi l.quidam referunt. Præterea magis dignũ trahit ad se
minus dignum extra de conse.eccl.uel alta.c.ꝙ in dubiis. cum
ibi no. Cum ergo persona clerici delinquentis censeat esse de
foro episcopi: similiter & eius bona. Præterea bona clericorũ
gaudent eorum priuilegio, sicut bona ecclesiarum: ergo eodẽ
iure censentur 12.q.2.ecclesiarum seruos 16.q.1. similiter er
go &c. ¶ Sed his non obstantibus dicendum puto, ꝙ ad domi
b num temporalem debent bona[b] redire, rationibus, quæ sequũ
tur. Prima est 1 quia sunt quædã bona, quæ regulantur iuxta
2 conditionem personæ, sicut sunt mobilia. † Item etiam pecu-
lium clerici profectitium, id est intuitu ecclesiæ acquisitum:
quibus casibus intelliguntur iura superius allegata, & pro hoc
C.de meta.l.archiatris li.12. & facit adhoc quod no. Host. in
sum.de pecu.cleri.cum iuribus ibi alleg. Sũt & alia bona, quæ
non regulantur iuxta conditionem personæ, sed habent pro-
priam, & separatam regulationem: ut sunt bona patrimonia-
lia clericorum, quæ peculium aduentitium possunt dici: quia
non sunt intuitu ecclesiæ, nec de eius bonis acquisita: præser-
tim immobilia in quibus dicitur ꝙ ratione talium bonorum
clerici sunt dominis temporalibus obnoxij 11.q.1.§.cum er-
go.uer.his itaque respondetur. Quo casu dicendum est talia
bona propter delictum possessoris domino temporali appli-
cari C.de anno.& tribu.l.indictiones li.10.ar.viij.dist. quo iu
re. Video enim ꝙ ratione rei, de qua agitur, si sit feudalis, con
uenitur clericus coram domino, secundum communem opi-
nionem, licet alij dixerint contrariũ.extra de foro compe.ca.
uerũ, & ca.ex transmissa, & pro hoc extra de app. ca.Romana
§.dẽt.li.6.cũ ibi no. Quid plura? lex istam quæstionẽ patentee
determinat C.de exac.tribu.l.fi.li.x.& facit adhoc.C.de uecti.
3 & cõmis.l.ex præstatione. † Præterea leges uñr etiã distingue-
re. Dr̃ enim ꝙ bona immobilia iure postliminij ad priorem
dñm reuertũtur. ff.de capti.& postli.reuer.l.si captiuis.§.j. bo
na uero mobilia nõ: sed de iure præoccupantiũ sunt: ut eo.ti.l.
si quid. Præterea dr̃ in decretali: ꝙ si aliquis habens in sua diœ-
cesi ecclesiam delinquat in alia, iudex, in cuius diœcesi est ec-
clesia, ipsum priuabit ecclesia, realiter sententiã alterius exe-
quendo: & ecclesia ad eius dispositionẽ, cuius erat, reuertetur.
extra de foro.cõp.c.postulasti. sic itaque põt dici in hoc casu,
ꝙ licet eps fuerit iudex cõpetens ad cõdemnandũ clericum,
tñ dñs tẽporalis, quò ad bona, quæ ab eo tenebat, & quæ erãt
sub eius iurisdictione, sñiam exequetur, & dicta bona ad eum
4 reuertentur. † Pręterea lex dicit; ꝙ bona feudalia committũtur
dño feudi immediatè: ergo idem dico in emphyteusi pari ra-
tione: & hoc probatur x.collat.de prohi.feu.alie.c.imperialẽ.
§.illo. Quid plura? idem uideo in casu conuerso. Nã si uasallus
ecclesiæ laicus cõmittat tale quid, propter quod feudo priua-
ri debeat, feudum ad ecclesiã redire debet, extrà de pœnis c.in
quibusdam.§.fi.& e.ti.c.fœlicis.circa prin.li.6. Si ergo isto iu
re utitur ecclesia pro se, illud etiam ius dẽt recipere contra se
ff.de condictione.inde. l.frater à fratre 4.q.3. si quis testibus
5 aix.dist.si Romanorum. † Rursus etiã talis est cõmunis obser-
uantia curiæ Gallicanæ in toto regno (ut asseritur mihi) ꝙ bo
na mobilia clericorum delinquentium episcopis applicentur.
Immobilia uerò dñis temporalibus, à quibus tenentur, habẽti
bus tamen iurisdictionem omnimodã.cũ ergo mutari nõ de-
beant, quæ longam interpretationem habuerunt, dicendũ est
ut supra, & pro hoc.ff.de legibus.l.minimè.cum similib. Nec
obstat decretalis si laicos, quia loquitur in iure patro. quod est
magis spirituale, quã temporale, & de patientia sola est, ꝙ à
laico possideatur, quare, si ad ecclesiam reuertitur, nõ est iuris,
sed recuperat naturã propriam: cum res de facili reuertaẽ ad
6 suã naturã. ff.de pac. iurisg.§.sed cũ nulla. † Præterea sic se hẽt
uniuersalis consuetudo in regno Franciæ, quæ pro lege est ser
uanda. ff.de sepul.uio.l.3.§.diuus in fi. C.de eman.liber.l.j. &
ult. C.de diuer.off.l.uiros li.xij. quã cõsuetudinem etiam pars
aduersa non negat, sed dicit eã non ualere, quia contra eccle-
siasticas libertates. Sed dico, ꝙ hoc non obstante posita cõsue-
7 tudine rectè secundum eã in casu nostro iudicari debet. † Cir-
ca quod sciendũ est ꝙ de iure scripto regulariter bona non cõ
fiscãtur: ut C.de bo.proscrip.in autẽ.bona damnatorum, in coc
pore autẽ.ut nulli iudi.§.fi. Sed ex cõsuetudine hoc habetur. Si
ergo consuetudo hoc inducit, ꝙ bona immobilia debeant ad
dñm temporalem pertinere, nõ vr̃ ecclesiæ aliquid auferre, sed
potius non dare, & hoc bene potest fieri, sicut de seruo, & filio
dr̃, ꝙ licet non possint dño, & patri aliquid auferre: bene pos-
sunt facere tamen, ꝙ non acquiratur eis: ut est expressum. C.
de acqui.pos.l.fi. C.de pac.l.seruus. ff.de pac. l.quæ iuris ciui-
lis.§.sed filius. Quinimò contra ecclesiam rectè præscribi po-
test in dominio rerum, quæ non sunt Dominico usui dedica-
tę. C.de sac.san.eccl.autẽ.quas actiones. ergò & in casu nostro
rectè contra ecclesiam præscribi potuit, & consuetudo potuit
dare domino temporali. Item consuetudo prędicta, scilicet ꝙ
episcopus habeat bona mobilia tantùm, de iure probari uide-
tur. Nam sicut clerici sunt priuilegiati in persona, ut tantũ co
ram episcopo conueniantur, sic reperiuntur quidam priuile-
giati, ut ad sordida munera minimè teneantur. nunquid ergo
prædictum priuilegium ad res immobiles se non extenderet,
sed ad mobiles tantum: ergo & priuilegium clerico cõcessum
trahit secum mobilia tantum. hoc probatur C.de his, qui in sa
cro pala.mili.l.j.li.12. sicut & dicit lex: ꝙ res curiales alienatæ
in non curialem lucratiuo titulo patiebantur olim descriptio
nem, si essent immobiles: mobiles non: imò ille permitteban-
tur dispositioni curialis, & sequebantur dispositionem eius. sic
& hic bona mobilia clerici sequentur clericum, & pertinebunt
ad ipsum. Bona uerò immobilia patientur confiscationem,
& pertinebũt ad dominum temporalem: ut C.de impo. lucra.
8 descrip.l.j.in princ.lib.10. † Hoc idem habetur per Frede. qui
dicit, ꝙ si fractor pacis fugerit à facie iudicis, res eius mobi-
les populo dispensantur, res uerò immobiles hæredibus appli
cantur. Si uerò eis auferãtur, non committuntur ei, qui de perso
na eorum cognoscebat, sed rei applicãtur in feudum, in x.col.
de treu & pace.§.si uerò uiolator pacis. & ibidem propè dicit,
ꝙ si clericus pacem uiolauerit, puniatur pœna pecuniaria, quæ
applicatur domino temporali: licet per episcopum fuerit cõ-
demnatus, ut j̃.c.ti.de pace & treu.§.si clericus. alias est sub ti.
seu Rubri.de clerico uiolatore pacis in princ. Item hoc pro-
bant duæ leges in contrarium alleg. una est. C.de hæreti. autẽ.
idem esse in fi. Nam & si in crimine hæresis merè ecclesiastico
admittitur fiscus, & post annum ecclesia ius habebat petendi,
perdit per lapsum anni, apparet, ꝙ illa determinatio, scilicet
ꝙ bona habeat ecclesia, non est de iure communi, sed specia-
9 li. † Et ideo ita de facili tollitur, & specialia facilius tollun-
tur, q̃ communia: ut in corpore autẽ. de non alie.§. quia uerò
uerisimile. si igitur ibi est speciale: ergo in aliis erit ius com-
mune, ut scilicet ante annũ fiscus habeat bona clerici ex aliis
criminibus condemnati per eandem uide facit lex per partem
aduersam allegata, ut clerici apud proprios episcopos: quia ibi
est speciale in crimine ecclesiastico, ut multa applicetur epi-
scopo. igitur in contrarium est ius commune, ut ibi patet. Itẽ

loquitur

loquitur in multa pecuniaria. Item posito, ꝙ consuetudo hoc
non daret cum de iure aliud dici non potest, cum bona mobi-
lia clericorum sic condẽnatorum, ut ponitur in themate, de-
beant ad dñm temporalem pertinere; sic enim statuit lex, C. de
episcopali audi. l. addictos, & gl. dicit ibidẽ in patrimonio pu
niri clericum per iudicem secularem. Item attendatur quo iu-
9 re fit confiscatio. † Et sciendum est, ꝙ cõfiscatio bonorũ quæ
10 dam est extraordinaria. i. in casu nõ expresso à iure, sed ex iudi
cis potestate, & ista conceditur illustribus in summa potesta-
te positis, & de hoc loquitur lex. C. ne sine iussu prin. lice. con-
fisca. l. j. Alia est confiscatio ordinaria. i. in casu à lege pmisso,
uel ex regni consuetudine generaliter, & ista fit p quemcunq;
iudicẽ habentem merum imperiũ ratione territorij, & non p
alium: qa cõfiscatio fit ratione iurisdictionis, & iurisdictio ter
ritorio adhæret: ut C. ubi, & apud quem l. fi. nunc arguo. ille, q
non habet territorium, non dẽt hrẽ confiscationẽ bonorũ: sed
eps nõ hẽt territorium, quod patet expressè, quia lex dicit, ꝙ
si qs eps pronunciauerit inter clericos, iudex secularis execu-
tioni propriè tradere dẽt, & hoc ideò, qa eps non hẽt potesta-
tẽ realiter exequẽdi. ut in auẽ. de sanctis. epis. §. si qs aũt litigã-
tiũ. & C. de epali audi. l. si qs aũt litigantium. ergo &c. Item ad
uertendum, ꝙ nulla lex, uel decretalis pro contraria parte alle-
gata concludit, ꝙ debeat dicta bona eps hrẽ: sed benè uñr ali-
qua concludere, ꝙ ecclesia, in cuius parochia morabatur, de-
beat hrẽ: & istud satis potest dici de seruientibus ecclesiæ. sic
loquitur in auẽ. de ec. ti. §. si quis aũt eps. Sed ꝙ bona clerico-
rũ nõ seruiẽtiũ ecclesiæ applicentur ecclesię: nõ concludit lex,
seu ratio. Sicut dr̃, ꝙ nec tales, qui non deseruiunt, hñt per om
nia priuilegiũ clericorũ. C. de epis. & cle. l. generaliter. nec de-
bent tales clerici nõ deseruientes ecclesię curialibus cõparari,
sed rectè militibus comparari possunt seruientes. Audiat ergo
iudex de hoc cognoscẽs legẽ loquentẽ de milite: quia si miles
cõmittat delictũ modicum, bona applicantur cognatis, uel si
nõ habeat cognatos, applicãtur legioni, in qua militabat, ut pu
ta quia se occidit tædio uitæ, qđ est delictũ in milite leue, li-
cet in pagano nõ esset. si aũt se occidat ob cõscientiã criminis,
tunc confiscant, licet in castrensibus pmittit, ut testari possit,
si dãnatus sit ex crimine militari. Et hæc probantur. ff. de iniu.
rup. & irri. test. l. si qs ex hæreditate filio. §. ꝙ si tædio uitę. & de
test. mi. l. ex militari, & de don. inter ui. & uxo. l. cũ hic testatus
§. similis. Non ob iura in cõtrariũ allegata. nã cùm primò dr̃,
ꝙ pdia tributoria possunt per clericos possideri: uerũ est, si li-
citè ad eos peruenerint: qđ non est in casu pñti, ut ã. dictũ est.
Secundo nõ obstat, qđ dr̃, ꝙ confiscatio dẽt fieri p ordinariũ
delinquẽtis: qa hoc põt dici uerum esse, si sit ordinarius rõne
territorij, qa sic eodem modo hrẽt potestatẽ in laicos, sicut in
clericos, q tñ laici sunt j. territoriũ suum, uel diœcesim eius:
uel aliter uerũ est, ꝙ fit per ordinariũ delinquentis in his, q̃ sibi
sunt subiecta. Sed bona patrimonialia nõ sunt sibi subiecta, sed
dño temporali: ergo &c. & hoc facit. ff. de bo. auto. in. pos. l. cũ
unus. §. is qui. Nõ ob. qđ tertio dr̃, ꝙ bona sequuntur personã,
& regulantur sm conditionem personæ &c. quoniã uerum est,
ubi bona comitantur personã, & tractamus de bonis, quãtùm
ad utilitatẽ personæ. secus quantùm ad utilitatem alterius: si-
cut alibi dr̃ de partu, ꝙ pro nato haberetur, quantũ ad sui cõ-
modũ, sed quantũ ad aliorũ cõmodũ, non: ut ff. de sta. ho. l. qui
11 in utero. † Nec obstat, qđ eadẽ ratione dr̃, ꝙ continentia cau
sæ diuidi nõ dẽt: qa uerũ est, quo ad cognitionẽ, & sñiam, sed
quin, quo ad utilitatẽ, diuidi possit, non est uerũ, & sic intelligi
12 tur. d. l. nulli. † Nec obstat deinde, qđ dr̃, ꝙ cognitio, & inquisi
tio criminũ p clericos cõmissorũ ad epm pertinẽt: ergo & bo-
na eorũ. Nã hoc nõ sequitur: qa pp bona iudices pdicta inq-
rere non tenẽtur. Primò ideò, quia iurisdictionẽ hñt, ẽt patet
expressè, ꝙ bona nõ sint causa istorum, quia constat, ꝙ de iu-
re scripto condemnatus bona regulariter nõ pdit. Nec est in-
conueniens, ꝙ unus habeat utilitatẽ, & alius sustineat onus: qa
sic hr̃ expressè in simili. ff. de leg. iij. l. his uerbis. §. fi. ubi dr̃, ꝙ
si testator legauerit militiã, hæres introitum militiæ soluere
tenetur. Et tñ legatarius hẽt utilitatẽ. ff. de usufru. l. quęro. ff. de
usufru. ti. generali. l. ad hæc. & l. si pendens. §. si quis cloacarij.
Nec obst. §. qđ si delinquentes. quia sm ueriorem intellectũ il-
le, §. loquitur de officialibus delinquẽtibus, quod expressè ibi
dicit glo. cũ dicit inuenit. s. pdictos milites, de quibus loquitur
tex. pcedens: quia erat officialis, pp quod ille tex. in casu no-
stro locum non hẽt. Item ponamus, ꝙ iudex ex officio hoc fa-
cit, intelligo præcipiendo: & sic benè poterit facere, quantun-
cunq; alius. s. dñs tẽporalis teneat bona. Itẽ intelligitur ille tex.
de iudice, q est iudex ratione territorij: licet potestas eius sit
territorio limitata: sicut & de magistro militũ, q est iudex in-
ter milites. Et p eandẽ uiã respondetur ad tex. de pace tenẽda.
Nõ ob. qđ dr̃, ꝙ non posset liberè pœnas imponere: qa sic se-
queretur, ꝙ nec aliqs iudex, cũ nullus habeat confiscationẽ,
quãtũ ad utilitatẽ de iure ẽt scripto, nisi solus imperator. Non
ob. qđ dr̃, ꝙ secundario dẽt ad ipsum ptinere: qa uerũ est, quã
tũ ad cognitionẽ. c. de lapsis. allegatũ pro parte cõtraria loq-
tur, ꝙ debeat ali de propriis bonis, & paratus est dñs tẽporalis
alere eũ, si mobilia eius nõ sufficiãt. Nõ ob. qđ arguit, ꝙ confi
scatio est introducta ad remunerationẽ sumptuum, & laborũ:
quia salua gratia dicẽtium nõ est uerum. Sed benè est uerũ, ꝙ
panicularia tñ fiebãt autoritate iudicũ propter sumptus, sed
nõ alia, ut ff. de bo. dam. l. diuus. Nõ ob. quod dr̃, ꝙ diligẽtia ei
esset nociua qa oĩa bona clerici extãt sibi subiecta: quia uerũ
est, ꝙ extãt sibi subiecta ex quadam cõsequẽtia, & nũc essent,
si hrẽt. unde non erant bona mobilia epo subiecta, ut bona. Vl
tima rõ, qua dr̃, ꝙ bona clericorũ sine legitimo successore mo
riẽtiũ pertinent ad ecclesiã. non ob. quia non concludit, ꝙ per-
tineant ad epm, sed ad ecclesiã: uel (ut uerius credo) ibi loquit
de clericis, qui erant in cõtinuo seruitio ecclesiæ deputati, &
13 in illis dẽt esse idẽ, & in milite: ut est s. probatũ. † Ad auẽ. idẽ in
uestiariis, & ad tex. ut clerici apud proprios epos. est suprà re-
sponsum, quia pro parte ista faciunt, si benè intelligantur. Ad
l. si quis presbyter. dico, ꝙ nõ loquitur in cõfiscatione, & ideò
non est idem, ut est ã. de milite allegatũ. Et quia s. petenti cõ
silium pro domino temporali non sufficit more prouincialiũ,
qui non ueritatem, sed longam scripturam desiderant, ꝙ bo-
na immobilia clerici, de quo quæritur, pro crimine per epm con
demnati ratione cuius criminis amittere dẽt bona, debeantur
dño temporali, maximè cùm ab ipso in emphyteusim tenebã-
tur, & non epo applicari probatur rationibus infra scriptis.
¶ Primo quoniam dominus temporalis, à quo res in emphy-
teusim tenentur, est iudex specialis, & immediatus emphyteu-
tæ, quantum tangit res illas emphyteuticarias, & ordinatio, &
cognitio quo ad illas res, est sua, & ꝙ sit iudex, etiam si alias
iurisdictionem, quo ad illam personam nõ haberet, probatur
in authentica de prohibita feudi aliena. §. præterea, & in auẽ.
de quæstio. §. si uero forsitan. circa princ. colla. 6. etiam si em-
phyteuta sit clericus. extra de iudiciis. capi. cæterùm. si ergo
iste est proximior, & immediatè sibi debebitur applicari, sicut
uidemus: ꝙ ubi sunt duo superiores, inferior rem amittat, uel
non acquirit & applicatur proximiori, & magis speciali, &
non alteri. ff. de legatis a. l. ultima. alias incipit si filio. & lac.
10. col. de prohi. aliena. feu. imperialem. §. illud. Cùm enim
iste sit dominus duobus respectibus, & quia habet iurisdictio
nem territorij, & quia iudex specialis, quo ad res, magis sibi,
quàm episcopo, debebant applicari, ut sic duo uincula uincãt
unum: ut insti. de adop. §. ij. in authen. de consan. & uteri. fra-
14 tribus. circa princi. C. de adop. l. cum ita adoptiuis. † Item cer-
tum est, ꝙ iurisdictiones sunt in territorio domini tempora-
lis: licet enim inter episcopum, & dominum temporalem di-
stinguatur iurisdictio per psonas magis, quàm per territoriũ:
tamen constat, quod licet per clericum res temporales teneañ,
tur, quantum est de rebus istis, adhuc remanent in ordinatio-
ne domini temporalis, & ius committendi res istas penes eum
remanet sibi saluum: nec istæ res sequuntur ordinationem
personæ: ut probatur C. de episcopis & cler. l. de his, ubi com
mittitur penes dominum temporalem. arg. ff. de mune. & ho-
no. l. fi. §. patrimonium. & C. de exac. tri. l. fi. quare magis do-
mino temporali, quàm episcopo debent applicari. Et propter
hoc etiam dicimus, ꝙ dominus temporalis in rebus, & earum
15 amissione potest clericum condemnare: nec pœna † applicabi
tur epo, imò dño temporali: ut patet. C. ut nemo. pri. l. 2. C. de
epi. & cle. l. reperita. C. de sa. san. eccl. l. iubemus. C. de naui. nõ
excu.

excu.l.ij.li.x. Quare non est mirum, si ab eo bona, in quibus
iste dominus habet ius reale sibi applicentur, cum etiam alia
bona clerici, qui per suum priuilegium subiectus est, quò ad
personam episcopo: sed certè bona immobilia conditionem
clerici non sequuntur, vt ad eius priuilegium trahātur, quod
patet manifestè, quoniam sic clericus priuilegiatus est, sicut
milites in castris existentes sunt priuilegiati, vt. C. de test.
16 mili.l.milites.& in sti.e.ti.per totum.&.ff.eo.tu.l.j. † Sed po
namus militi ad militiam eunti do bona: nunquid sequuntur
priuilegium, & conditionem personæ. Distingue, aut sunt
mobilia, & tunc non sequuntur, sicut probatur. C. fami.her-
cis.l.si filius.in prin.& §.prædic.& C.de impo.lucra descrip.
l.j.lib.x.arg.ff.de supel.leg.l.ij. Cum ergò ista bona immo-
bilia personam non sequantur, nec episcopo applicabun-
tur, sed penes dominum temporalem remanebunt: quoniam
(sicut dixi) res per se non sunt subiectæ episcopo, sed domi-
no temporali. Vnde sibi debent, non illi applicari, quoniam
dicit lex: si habeam domum in uno territorio, quòd marmo-
ra illius domus benè possunt applicari ciuitati, in cuius ter-
ritorio sunt. sed nunquid alteri ciuitati? dicitur, quòd non.
quare cùm iste episcopus reputetur non superior, non de-
17 bent sibi, sed alteri domino applicari. † Item hoc probatur,
quoniam uides, ꝙ si pupillus habeat bona sub diuersis iudi-
cibus, quamuis etiam vnus de illis habeat pupilli personam
in suo territorio, & sua ordinatione, non propter hoc de bo
nis in alterius territorio ordinabit, sed iudex, cui subsunt:
quare licet episcopus personam ratione priuilegij habeat
in sua iurisdictione, non propter hoc ordinatio bonorum, &
confiscatio pertinebit ad eum, sed ad illum, in cuius territo-
rio sunt. s. ad dominum temporalem. ff. de tuto. & cura. da.
ab his.l.pupillo.ff.de excu.tuto.l.iurisperitos.§.cũ oriũdus.
& not.eo.ti.l.non solum.§.& qui in testō.&.C.ubi petā.tu-
to.l.j. per quas leges determinant doc. ꝙ bona condemnati
debeant applicari domino, in cuius territorio sunt, & non il
li iudici, qui cōdemnat, ut.ff.de bo.auto.iu.pos.l.cùm unus.
§.is, qui. Istæ res emphyteoticariæ, & feudales taliter uidētur
conditionatæ, ꝙ non debent in ecclesiam alienari. Et est ra-
tio: quia dominus posset præiudicium pati, quoniam non ita
ab ecclesia possent ad eum reuerti, sicut à priuata persona, ut
in lib.feu.de alie.feu.Mediolaneñ.circa prin.& in uer. sed di
uersum obseruabatur in ecclesia &c. quare si bona publicen-
tur, ita parum per istam publicationem poterit ad ecclesiam
peruenire: quia ubi res aliqua prohibetur in alium trāsferri,
per publicationem bonorum non potest uenire ad illum, ut
18 probatur.ff.de fideicom.lib.l.cum uerò.& l.rogo. † Et pro-
batur per alium modum: quoniā ubi aliquis rem alienare ꝓ-
hibetur, sicut sunt res emphyteoticariæ, quæ sine domini uo
d luntate [d] alienari nō possunt, ut.C.de iure emphy.l.fi.si ex ne
cessitate ex sua persona proueniente alienet, nō tenet, nisi tā
tum, quò ad tēpus, quo ipse erat ius percepturus: ut.ff.de iu-
re fis.l.Gracchus.§.fi.ff.de leg.ij.l.peto.§.prædium.&.l.unũ
ex familia.§.quod si talia.& ar.in l.feu.de capitulis Corradi.
§.fi.&.ff.ad Treb.l.ea facto. quare uidetur magis, ꝙ proprie
tas harum rerum non possit penes ecclesiam remanere. Item
iste clericus (prout dixi) episcopo, quo ad personā, & baro-
ni, quo ad bona, & etiam quo ad personam, quantum tangit
causam illorum bonorũ, est subiectus: quare dico, ꝙ non po
test fieri per eum, ꝙ illud, quod spectat ad causam domini,
in episcopum alium dominum suum transferatur. & hoc ui-
demus manifestè in seruo plurium dominorum, quoniā si de
causa, uel de bonis, uel de peculio spectante ad unum alteri
stipuletur, nihilominus alter dominus erit potior ut.ff.de sti
pu.ser.l.j.§.si seruus communis. imò & si est unus ad quē pti-
neat persona serui, & alter habeat illum subiectum, quò ad
aliquas causas, tamen inquantum tangit illas causas, non po
terit applicari alteri, cuius erat persona, ut in proprietario,
& fructuario habetur ut in proxi.alleg.l.j. not. de stipu. ser.
19 §.si fructuarius. † Quare quāquā iste clericus, quo ad perso
nam episcopi reputetur: quantum tangit causam, per quam
domino temporali erat subiectus: episcopo per eum acquiri
non poterit. imò si episcopo per sententiam, uel aliàs esset q̄-
situm, isti domino restituere teneretur. Hoc probatur opti-
mè.ff.de stip.ser.l.pe.& ar.de actio.empt.& uēdi.l. si seruus.
& si cert.pe.l.cùm fundus.§.seruum.in fi.& ad hoc facit.ff.de
pecu.l.hinc quęritur.§.pe. Item probatur, quoniam uidemus
in simili, ꝙ si seruus habeat peculium ꝙ est quasi patrimoniũ
serui, ut.ff.de pecu.leg.l.deinque.circa fin. & in illo sint cre-
ditores, & ius habentes, & quæratur, quis in bonis peculiari-
bus præferatur? certum est præferri dominum, à quo seruus
habuit peculium. cuius rationem reddũt leges, quoniam iste
dominus, à quo res deuenerunt, tanquàm antiquior cæteris
uidetur præuenisse. simile uidetur, quo ad istum episcopum,
cum dominus tēporalis sit antiquior, quo ad res, quàm epi-
scopus, & sic potior: ut probantur hæc.ff.de pecu. ser.l. & si
damnum.§.pe.& 6.seq.l.si noxa.§.j.& seq.&.ff. de pecu.leg.
l.si peculium.circa prin. & l.deniq; cum si. item certum est,
ꝙ episcopus ius non habet, nisi propter hoc, ꝙ ista bona se-
20 quũtur conditionem personæ, & priuilegium fori. † Sed cer
tè istud nihil facit: quoniam ubi persona priuilegiata habet
bona, iura distinguunt: quia si sint bona, quæ habet ut talis, &
sic priuilegiatus, illa sequũtur eum, etiam si sint immobilia.
sed si sint alia bona, quæ non habet, ut priuilegiatus, & ut ta-
lis, illa non sequuntur personam, nec ſm personæ priuilegiũ
regulātur. Vnde si iste clericus habet aliqua bona, ut clericus,
fortè in ecclesia in aliquibus bonis, illa bona personā sequũ
tur: sed si ista bona, quæ habet, ut emphyteota, habet anteq̄
esset clericus, non sequuntur eius priuilegium. ita probatur.
C.de excu.mune.l.maximarum.§.ult.ar.ff.de in integ.rest.l.
iij. licet enim iste deliquerit, res istæ, in quibus dominus tem
poralis habet dominium, non deliquerunt, quare nō episco-
po pro delicto, sed domino temporali propter consuetudi-
nem, & legem applicabuntur propter commissum. Itē quā-
quā diceremus, ꝙ ratione cuiusdam connexitatis ad perso-
nam bona istius uiderētur debere episcopo applicari: Dico,
ꝙ illud haberet locũ de bonis, quæ sunt in iurisdictione epi-
scopi, non de bonis quæ sunt in territorio baronis. Hoc pro-
batur in simili: licet legato actore, q est in fundo, ratione cō
nexitatis contubernalis, & liberi ueniant in legato, uerum est
de illis, qui erant in loco illo: sed si extra locum, nō operatur
illa connexitas talem sequelam. ita probatur.ff.de fundo in-
stru.& instru.leg.l.quæsiuum.§. item lanificas. &.§. si fundus
instructus. iuncta.l.eo.titu.seia.§.prædia.circa fi. Et hoc uide
mus in simili: quoniam licet persona, cũ nascitur, patriæ na-
scatur. ut.ff.de cap.& postli.reuer.l.postliminium.§.filius.&
de mune.& hono.l.& qui originem. Et habeat ēt domiciliũ,
& sic illa ciuitas habeat ordinationem personæ: tamen si ha-
beat bona ī territorio alterius ciuitatis, illa bona contribuēt,
ubi erunt: Et ordinatio istorum bonorum pertinebit ad su-
periorem illius territorij: non autem personam sequentur: ut
C.de mulie.& in quo loco.l.unica.lib.x.cum ibi no. Vnde si-
cut pater peculium filij occupat iure suo, etiam si filius con-
demnetur, cum confiscantur eius bona: sic iste dominus ista
bona, quæ sunt quasi peculium, quia ab eo tenentur, suo iure
occupabit. C.de bo.proscri.l.filius. Item cum bona processe
rint ab isto domino, quoniam ab eo, uel suis fuerunt data in
emphyteosim, certè si emphyteota amittat, melius est, & ra-
tionabilius, ꝙ isti domino applicentur, quàm quòd in alium
transferantur, sicut etiam uides, ꝙ si plures in fundo uno ha-
beant aquæductũ, melius est, si unus amittat, ꝙ eius pars re-
uertatur ad dominum, quàm quod transferatur ad alium: ut.
ff.quemad.ser.amu.l.aquam. circa fi. & per eundem modũ.
ff.de usu.l.dominus.circa fi.ff.de ali.& cib.leg.l.iij.circa fi.&
ad hoc facit.ff.ne quid in loco pu.l.ij.§.uiarum.&.ff.de locis
& iti. pub.l.uiæ uicinales.& pro hoc facit, quoniam si mari-
tus dedit bona mulieri, & mortuo uiro mulier ueniat ad secũ
da uota, punitur, & amittit illa bona: & tamen non applican-
tur ei, qui condemnat, imò illis, à quibus uenerunt. quare eo
dem modo isti domino, à quo res uenerunt, applicabuntur,
imò remanebunt penes dominum, qui habet causam anti-
21 quiorem. † Et hoc probatur in simili: quoniam si res mobi-
les in bello capiũtur, in præda sunt, & publicantur.ff.dè cap.
& postli.reuer.l.si qui in bello.ar.ff.ad.l.iul.pecu.l. pe. & de
acquiren.re.do.l.transfuga. sed ponamus, res immobiles oc
cupantur in bello, nunquid publicantur? certè non, imò illis,
qui

qui habent causam antiquiorem, applicantur. ff. de capti. & postli. reuer. l. si captiui. §. j. & ita ibi glos. concor. & propter hoc dicitur alibi, quod si aliquis delinquat in territorio cuiusdã iudicis, & fugiat ad territorium alterius iudicis si primus iudex ipsum insequatur, persona, & bona mobilia debẽt illi iudici præsentari, licet immobilia non, sed remanent penes illum iudicem, sub quo sunt. in li. feu. de cleri. uio. pac. §. si iu-
22 dex. † Item uidemus hoc alibi: quod licet aliquis forum sortiatur penes episcopum, & episcopus ipsum condemnet, non propter hoc bona ipsius condemnati episcopo applicantur, imò domino temporali. & hoc uideo in crimine hæresis, in quo episcopus cognoscit, ut in auth. de mand. princ. §. si uerò canonicum. & in auth. ut cleri. apud propri. episcopum. §. si uerò ecclesiasticum. & tamen certum est, quod bona applicantur domino temporali. C. de hære. auth. Gazaros. & in pluribus legibus illius tit. & si dicatur, quod imò bona clerici ecclesiæ applicantur: ut. C. de hære. auth. idem est. in fi. Non ob. hoc, ut in alijs rationibus dictum est, quia ibi sunt duo, scilicet clericus & crimẽ ecclesiasticum: & quia etiam si clericus non esset, cognitio erat ecclesiæ: sed hoc in nostro casu non
23 erat crimen canonicum. † Item ibi bona sunt condonata, & aliquis habet ius in eis, quare si contingat delinquere illum, qui habet talia bona, licet ipse bona amittat, illa non debent applicari illi, qui condẽnat, sed alij, respectu cuius bona erãt condonata in emphyteosim. & iste est emphyteota, ergo & illi domino, à quo tenebãtur, debebant applicari. [e] hæc probantur. C. de incæst. nup. l. iij. & C. de bo. proscrip. l. j. & fina. C. de sacrosanctis ecclesijs. l. si quis præsbyter. & ff. de bon. dam. l. fin. §. si libertinum. argumẽto. ff. de pub. l. fina. in prin. Nec erit mirum, si episcopus cognoscat, & condemnet, & alter habeat emolumentum, nec etiam ad alimentandum clericum teneatur, quoniam sicut uidemus, quod ex facto alterius emolumentum habere possum, nec propter hoc teneor. ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. idẽ Labeo. ar. ff. de bo. auto. iudi. pos. l. cùm unus. circa prin. & aliquãdo uni legatur, & alter habet emolumentum. ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. interdum. & pro hoc optimè facit. l. [f] quoniã si ab ecclesia res emphyteoticariæ teneãtur, & res illa propter delictum sit penes alium, ecclesia recuperare potest rem illam, quæ ab ecclesia tenebatur, uel si uult, potest dimittere pro annua pensione, & in hoc est electio ecclesiæ, quod facere magis uelit. quare eodem modo, si ad ecclesiam res emphyteoticariæ domini temporalis deuenerunt, recuperare potest eas. hæc probantur in auth. de alie. & emphy. §. si uerò contingit. circa princip. collat. viij.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Adde quod Io. And. tractat hanc quæstionem in addi. ad Spe. de feu. §. j. col. 18. in uer. e j. §. Domus. quæ additio cæteris in eo loco est longior. Et si libet scire, quid iuris sit in contrario casu, cùm laicus ab ecclesia tenet emphyteosim, & delinquit, ita ut priuandus sit bonis: Vide Castren. in cons. 158. Ad hæc uide Alexan. in l. si finita. §. pe. in 8. col. & deinceps. ff. de dam. inf. ubi inquit ex Romani sententia plerosque Doct. conuenire cum Oldr. hic. Tamen datur quædam limitatio, ut ibi uideri potest. Hanc ipsam quæstionem Ancha. tractat in repet. c. Ea, quæ. col. 31. de reg. iu. in 6. Card. cõtra Oldr. tenet in clem. ij. de hæret. Vide Episcopum Diaz, in pract. sua crimina. cano. cap. 106. num. 7. ubi notat Felynum, tanquàm minus bene Cardinalem intellexerit. Belusius omnino uidendus in rep. cap. j. §. contrahentes. num. 106. de so. comp. in 6.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶ Debent bona redire.] *Adde quòd ubi bona emphyteotæ ex delicto fisco applicantur dominium directum non dicitur confiscatum sed solum utile secundum d. Gui. Pap. post Iac. de Are. quem alleg. in q. 438. incip. emphyteota. & quid si emphyteota commisit delictum propter quòd est condemnatus & bona debent sibi auferri: nunquid bona emphyteotica applicentur fisco. Vide Baldum in l. si quis præsbyter. C. de epis. & clericis.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶ Confiscatio.] *Adde in hoc articulo. Vide Episcopum Diaz latè differentem in pract. sua crimina. canoni. cap. 134. super uer. Bonorum publicatione punire.*

ADDITIO ANTIQVA.

d ¶ Sine domini uoluntate.] *Adde & nunquid emphyteota possit rem emphyteoticariam donare domino irrequisito ut non incidat in pœnam. l. fin. C. de iu. emphy. & an transeat dominium in donatarium sine inuestitura domini directi uide plenè per dominum Gui. Pap. in quæstione. 46 anci. an emphyteota. & nunquid possit dari in dotem & pignorari irrequisito domino. uide quòd eleganter consulendo tenuit do Alex. in consil. 317. incip. uiso themate. in u. uol. & nunquid emphyteota utile suum dominium irrequisito domino alteri uendere uel donare possit. tradit latè idem Alex. in consil. 119. incip. uisis narratis. in fi. 3. uol. ubi etiam concludit quòd sicut emphyteota non potest uendere irrequisito domino ita non potest ad longum tempus locare. unum tamen non omittas quòd locatio facta ad decennium dicitur facta ad longum tempus. licet enim glo. uario modo loquantur ita communiter tenetur ut concludit dom. Philip. Deci. post alios quos refert in consi. 204. incip. in causa. in prima parte consil. & adde quòd quando emphyteota uult suam emphyteosim uendere lex dicit debere interuenire uoluntatem & consensum domini. l. fi. C. de iure emphy. circa prin. & an licentia de sui natura debeat actum præcedere. uide Pau. de Cast. in consilio 329. incip. circa primum notandum. in princip. in ij. parte consi.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

e ¶ Applicari.] *Adde & dic clarius ergo & in emphyteosi, si delinquat emphyteota, bona illi domino, à quo tenebantur, debebunt applicari.*

f ¶ Facit. l.] *Adde quem tex. uoluerit autor allegare, incertum est. Quæ uerò sequuntur, ita uidentur restituenda. Ita si ab ecclesia & cætera.*

De institu. de sententia, & re iud. de appel. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Approbatus per episcopum ad duas parochiales ecclesias potest postea reprobari, si præsentetur ad tertiam, & reperitur insufficiens. & num. 4.*

2 *Repulsio ab institutione non est sententia diffinitiua, sed decretum.*

3 *Item sententia lata super re notoria non suspenditur per appellationem interpositam infra decendium, sed potest mandari executioni.*

CONSILIVM XVIII.

1 Circa † primum articulum ex themate collectum quæst: an admissus ad duas parochiales ecclesias successiuè per ordinariũ possit, si uocetur ad tertiam, & subiectus examini inueniatur idiota, totaliter repelli. uidetur primò, quod non: quia quem primo approbauit, reprobare non potest [a]. ff. de adult. l. si uxor. §. ult. C. de test. l. si quis testibus. & de edil. edi. l. quod si uolit. §. infectum. Neque potest opinari eum ad unum dignum, & ad alterum per omnia similiter indignum esse. in. j. q. j. sicut Christus. & qui reputatur dignus ad ordines, reputari debet dignus ad beneficium illi ordini cõueniens. ut extra de ætate & quali. c. accepimus. & ar. extra de accu. nulli. & de sententia excõmuni. in præsentia. & pro hoc. iij. q. vj. quippè. sed contrariũ uidetur dicendum: est enim speciale in medico, qui semel approbatus potest adhuc reprobari propter periculũ quod uertitur in exercitio artis suæ: ut. ff. de mune. & hono. l. ut gradatim.

datim.§.reprobari.C.de professo.& medi.l.ij.li.x.& ff.de ex-
cu.tuto.l.sed reprobari.in prin.constat autem,ꝙ maius peri-
culum uertitur in imperitia medici animarum,q̄ in imperitia
medici corporum: ut extra de æta.& quali. cum sit ars artiũ.
Sicut uidemus in eo,qui præponitur colligendis, & conseruã
dis pecuniis ciuitatum deputatis ad opera,uel frumenta:quia
eliguntur per episcopum primates,& potiores ciuitatis:& ta
men si inefficax.i.inutilis reperitur, postea reprobatur, ut in
aut.de colla.§.iubemus.colla.ix.quia aut non fuit primò exa-
minatus,aut perfunctoriè examinatus, nec fuit pronũciatum
eum tunc idoneum,licèt fuerit,ut idoneus admissus, & iõ ite-
rum reprobari potest.ut.ff.de bo.lib.l.si filius.§.cum filius. in
uer.planè si contra eũ & ff.de leg.præstan.contra tab.bo.pos.
peti.l.filium.§.si quis contra ta.& C.quo.bo.l.j.& ibi not.&
hæc fuit sñia domini Inn.in c.accepimus.s̃.allegato.& q pro
ponit aliquem criminosum, põt eum denunciare de crimine
nec poterit prætextu facti sui denunciatione excludi. extra de
iureiu.c.quemadmodum.& c.ult. & alio denunciante põt de
eo iustitiam facere:aliàs compelleretur facere iniustũ,& cõ-
mittere peccatũ.Item inquirere potest, si primus se ignoras-
se dicat,nec poterat replicare,ꝙ sciebat, quod notoriũ erat:
quia sic fateretur excipiens crimen suum,& seipsum exclude
ret.ut.C.de uiu.patri.l.professio.& ff.qñ appellan.sit.l.si pro
curator.§. sed si auus.& hæc fuit sententia do.Inn.de cleri.cõ
iug.c.diuersis falla. ¶ Ad cõtraria uerò breuiter patet rõ,q a
oĩa loquuntur de cõsequentibus ad prima cohærentibus,uel
connexis hoc autem non sic.ar.pro hoc.ff.quorum leg.l.j.§.
a si dux. ¶ † Ad secundum articulum,quo quæritur,an talis re-
pulsio præsentati per euidentem scientiæ defectum dicatur sen
tentia diffinitiua:breuiter uidetur,ꝙ sic: quia finem ponit ne
gocio,de quo quæritur,ergo &c.ff.de re iudi.l.j. sed contra-
rium uidetur uerius quia contrariorum eadem est disciplina.
ut.ff.de his qui sunt sui uel alie.iuris.l.j.& illa sententia cen-
setur diffinitiua,cuius contraria censetur non diffinitiua: ut
no.per Bar.extra de elec.in c.cupientes.Sed constat qđ cõfir-
matio,uel admissio alicuius nõ seruato ordine iudiciario nõ
est diffinitiua: quia si talis esset non teneret quia lata contra
solitum iudiciorum ordinẽ.ut.C.quomodo & qñ iudex.l.
prolatam.& hæc fuit sententia do.Inn.extra de appel.c.constitu-
tus.in gl.sed quare nõ potius &c. imò magis appellatur decre
tum admissorium,uel reprobatorium:ut.ff.qñ appel.sit.l.j §.
3 solent.& C.de appel.l.hi qui ad ciuilia. ¶ † Ad tertiũ,quo q̃ri
tur,an lata sententia super notorio,& ipsa executioni mãda
ta,appellatio subsequens infra decẽdium emissa faciat inno-
uata inter sententiam, & appellationem in statum pristinum
reuocari,uꝰ? ꝙ sic, quia sicut in appellatione nihil debet inno
uari,& innouata reuocantur, ita nihil debet fieri in præiudi-
cium deliberationis,quæ sit,utrùm quis appellet.C. de appel.
l.appellatio.& no.ff.nil innouari appel.pen.l.unica.& est ho
die tex.extra de appel.c.non solum.lib.6. ¶ Sed contrarium
uř uerius:quia notorietas impedit appellationem.extra de ap
pel.c.cum sit Romana.& c.peruenit.& c.consuluit.ex quo.n.
factum ipsum,siue defectus notorius est,qui appellat,appella
re uidetur,ne id faciat, quod ex edicto perpetuo decernitur.
b f.ne defectus notorius [b] hæc autem appellatio admitti nõ de
c bet de iure:[c] ut.ff.de ap.reci.l.ulti.& de uer. sig. si qua pœna.
& per hoc patet responsio ad id,de quo quæritur,an sentẽtia
super notorio lata possit statim executioni mandari non ex-
pectato decẽdio quia dicendum est,ꝙ cum decẽdium datum
sit ad deliberandum,utrum quis uelit appellare,uel nonut in
aut.de appel.& intrà quæ tempora.in prin. & hic certum sit
appellari non posse,frustra esset expectare, quod expectatũ
non prodest:ut.ff.ad uelle.l.aliquando.§.ul.& ff.de acqui.hæ
4 re.l.cũ hæres.§.fi.& argu.ff.de cu.bo.dando.l.j. ¶ † Ad quar-
tum,quo quæritur, an ex quo constat notoriè per examinatio
nem præsentati ipsum præsentatum pati euidentem, & ma-
nifestum scientiæ defectum,in repellendo eundem,solenni-
tatem iudicialem debeat episcopus per omnia obseruare:&
dicendum est,ꝙ non:quia cum incipit sine solennitate iudi-
ciali examinare,oportet ꝙ talis formetur euẽtus,quia à pri-
mordio tituli posterior formatur euentus.C.de impo.lucra.
describ.l. j.circa fi.Cum enim duplex fuerit uia. una proce-
dendi à toto principio iudicialiter, & alia sine figura iudicij,
ex quo eligit unam,habet illam seruare:ut. C.de codi.l.ultim.
& pro hoc bene facit.ff.de cur.fur.l.cuius bonis.in prin.& qđ
no.Arch.extra de appel.c.non solum.li. 6.& idem no. Inno.
in executore,cui commissum est,ut examinet,& referat.ut ip
se uot.extra de præsump.c.dudum.& idem no.Compo.extra
de rescrip.c.mãdatum.in gl. pone qđ à.in uer.sed ꝙ ante cõ
5 clusionem. ¶ † Ad quintum,quo dicitur,an dicta appellatio
sit iudicialis,uel extraiudicialis: Dicendum est,quod sit iudi-
cialis:licet enim non sit ibi assistentia trium personarum,
quæ in iudicio requiritur:ut.C.de asser.tol.l.ulti.circa fin.&
extra de uerbo.sig.c.forus. grauamen tamen (si quod est) in-
fertur à iudice,& ideò locum habet.ca.extra de appel. cordi.
& non est necesse seruare formam constitutionis ut circa. ex
6 tra de elec.c.constitutio.li.6. ¶ † Ad sextum, cum quæritur,
an causa appellationis huius de sui natura sit in curia : uel an
possint iudices impetrari ad partes: uidetur dicendum, ꝙ cã
sit in curia, si appellatum est à prouisione facta per ordina-
rios reprobata præsentatione prima.& hoc per.c.statuimus.
extra de elec.lib.vj. Si autem appellatum est tantum à repro-
batione præsentationis,non uidetur causa esse in curia,si esset
facta patrono laico Si uidetur habere locum.c.cordi.ut dictũ
est supra.In collegio uerò,& ecclesiastica persona præsentan
te, quia pinguius ius habent, quàm laici:argu.xvj.q.v.si quis
episcoporum. & quasi cuidam electioni æquipollent: ideò
habet locũ pœna.c.cum in cũctis.extra de elec.contra præsen
tãtes scienter indignos:ut.no.extra de offi.ordi. cũ uos.& ua
riatio non admittitur, sicut nec in electione, ut extra de iure
pa. cum autem. uidetur ergò dicendum causam esse in curia
per.c.statuimus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Non potest.] *huius autoritatis meminit Dec. in cons. 475. col. 4. in prin. uol. 4. & limitat tunc posse reprobari, quod semel est approbatum, quando approbatio facta fuit per errorem.*
b ¶ Notorius.] *Adde quod puniantur uel plectantur meo iudicio est restituendum.*
c ¶ De iure.] *hoc ipsum Spec. decidit in §. uidendum. iuxta medium. de execu. sententia. & ibi Ioan. And. in additione maiori.*

De præscriptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides donatoris non impedit præscriptionem donatarij possidentis bona fide non obstante hypothecaria: & de duplici mala fide. Et an aut. malæ fidei corrigat iura antiqua.*

CONSILIVM XIX.

THEMA tale est. Quidam pater familias ob certã & legitimam causam efficacem ad obligationem contrahendam obligauit se cuidã creditori in certa quantitate pecuniæ, & obligauit ad hunc debitũ omnia bona sua pignori. deinde filium horum omnium ignarum emancipauit, & eidem post emancipationem aliqua castra in generali obligatione sub uerbis generalibus comprehensa donauit. Hic filius hypothecam ignorans tenuit bona fide,& donationis titulo per decẽnium, & ultra:nunc per creditorem hypothecaria conuẽtus uult se præscriptione tueri:
1 quærit̃,an possit. ¶ † Et uidetur, ꝙ sic.C.si aduer. cred.l.j.&
tj.ff. de diuer. & tempo. præscript. l. creditor. &. l. an ui-
tium.§. ult. ¶ In contrarium autem uidetur authen. malæ
fidei.In hoc ergo stat uirtus quæstionis, an authẽ.malæ fidei.
corrigat rub. C. si aduer. credit. & alias similes, uel non.
¶ Ad cuius intelligentiam est sciendum, quòd in aliquo

a potest attendi duplex mala fides: [a] una uera, & propria, secundum quam quis scit rem, quam possidet alienam esse, uel alteri obligatam: altera ficta, & ad alterũ ex alterius persona iuris quadam fictione transmissa, ſm quam, q̃tũcunque quis sit bonæ fidei, ex persona autoris malæ fidei censetur: ut ff. de usuc. pro empto. l. 2. §. defunctus. & de diuer. & temp. præscri. l. cum hæres. Si de prima loquamur, tunc propria scientia rei alienæ impedit præscriptionẽ longi temporis respectu hypothecariæ: ut ff. de acquir. pos. l. si quis fundum. in pe. & ult. rñ. & not. C. de præscrip. xxx. uel. xl. an. sicut in rẽ. in gl. malæ fidei &c. Si uerò de secũda mala fide loquamur. i. de p̃sona autoris in habentẽ ab eo cãm, & hęc scientia rei obligatæ, q̃ fuit in autore, non impedit præscriptionem contrà hypothecariã in emptore, seu donatario hoc ignorante: ut in toto ti. C. si aduer. credi. Nec obuiat aut. malæ fidei: quia loquitur respectu domini, ut apparet in determinatione ĩ eadẽ aut. posita: ibi: dũ dicit: si uerus dñs ignorat ius suum &c. & in corpore aut. ut sponsa. largi. §. rursus. colł. ix. ibi: si aũt dominus ignorat alienatarum rerum &c. & hoc probatur rõne, in quo casu iure antiquo per alienationem rei mobilia committebatur furtum, ac p̱ hoc rea in usu capibiles reddebantur: ut insti. de usuc. §. furtiuæ. eodẽ casu per aut̃. malæfidei. iustinianus negens rei immobili furtũ inducere propter malã fidẽ alienantis, rei resistente nã, q̃ contractari, & baiulari nõ põt, ut, ff. de usu. l. quare. saltem inhibitionẽ longi tp̃is præscriptionis induxerit. Sed constat, ꝙ si debitor rem mobilem obligatã à creditore surripiat, licet fiat furtũ, & teneatur furti surripiens, res tñ non fit furtiua, ut impediatur rei usucapio: ut. ff. de usuca. scio. §. si rẽ. & de fur. l. cũ eos. §. j. sic ergò & in immobili, scientia donatoris scientis rẽ obligatã nõ impedit præscripti. donatarij ignorantis contra hyphothecariam, & sic remanet titulus C. si aduer. cred. cum si. non correct. & aut̃. malæ fidei loq̃tur de malefidei possessore respectu domini. Nec enim aliter malefidei possessor dr̃, quia circa rei possessionẽ nulla mala fides uersatur; ut. ff. de uer. si. bonæ fidei. de contrahẽ. emp. & uen. l. quia quolibet, sed magis habet scientiam cuiusdam iuris extrinseci, & extranei à dominio, & possessione, puta hyphothecæ: ut ff. de leg. ij. l. meuius. §. pe, ergò aut̃. malæ fidei non uendicat sibi locũ: & hæc fuit ẽt opi. Spe. de prescrip. §. pe. & Iac. de are. in aut̃. malæ fidei, & ibi de hoc per Cy.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Mala fides.] *Adde de duplici hac specie malæ fidei Balbus agit in tracta. præscrip. in 2. par. 3. par. in princ. in 3. q. Et ponit duplicem effectum huius distinctionis. Primus est, quòd iura loquentia de mala fide intelliguntur loqui de uera, & nõ de ficta. Secundus est, quòd licet error iuris dicatur inducere malam fidem in usucapione, & longi temporis præscriptione. l. Nunquã in usucap. in prin. & ibi no. ff. de usucap Dyn. in c. possessor. de reg. iur. in 6. tamen dicitur malafides ficta. Et talis ficta nunquã nocet hæredi, quamuis uera noceat, l. sequitur, § hæres. de usuca. Gl. maior in l. tutor rerum. de admi. tuto. Castren. in d. l. Nunquã in prin. Adde in hac materia Doct. in l. Pomponius. §. cum quis. de acqui. posses. Alex. in consi. 83. & 120. in 6. uol. Negusantium de pigno. in 1. membro sextæ partis. nu. 31. uer. septimò limita, soci. in fallentis, reg. 33.*

De testa. & de succes. ab intestato.

SUMMARIUM.

1 *Existentia sui hæredis habetur pro aditione. & nu. 2.*
3 *Et an tacita uulgaris excludat matrem, & requirat aditionem. nu 12. & 13.*
4 *Hæreditatem non aditam pupillus non transmittit ad matrem.*

CONSILIUM XX.

QUIDAM habens matrem, & uxorem prægnantẽ in suo testõ instituit hęredem posthumum, & substituit p̱ hũc modũ: si posthumus decederet in pupillari ætate uel postea quandocunq;, tales fratres meos substituo: & dedit matrem suam tutricem posthumo, & mortuo testatore natus est posthumus, & eadem die mortuus: superstitibus matre, & auia, & fratre testatoris. Nunc est quæstio inter matrem, & fratres substitutos. dicit mater, ꝙ quia posthumus non adiuit hęreditatem, ꝙ substituti non debent admitti. Primò quæritur: an substituti sint admittendi ex pupillari substitutione, cum nõ fuerit adita hæreditas paterna? Secundò quæritur, si dicatur, ꝙ non admittuntur substituti ex pupillari substitutione: an saltem admittantur ex uulgari subintellecta in expressa pupillari? Tertiò quęritur, an hære-
1 ditatem non aditam pupillus transmittat ad matrem. ¶ † Ad primam quæstionẽ uidetur aliquibus dicendum, ꝙ substituti ueniant ex pupillari. quia sola existentia sui hæredis operatur confirmationem eorum omnium, quæ ad esse suum aditionẽ requiruntur: ut. ff. de fideicommis. liber. l. cùm quasi. §. sed & si quis sine hærede. & ad Treb. ita tamen. §. si pater filium. & ibi no. & est casus idem in substitutione pupillari. ff. de acqui. hære l. filius qui se. si nihil ad literam subaudiatur. & l. q̃situm. & l. Iulianus, & in omnibus tangit glo. & ſm hoc, ꝙ dicitur. ff. de uul. & pup. substi. l. a. §. adeò. ꝙ pupillaris teneat, necesse est, ꝙ ex paterno adiri intelligitur ex substitutione facta exhæredato: sed ſm huc uulgaris tacita, de qua lex loquitur. ff. de uulga. & pupi. substi. l. iam hoc iure. nunquã habebit locum. mortuo enim pupil. ante testatorem, licet uulgaris expressa, si facta est, locum haberet: ut. C. de cad. tol. l. j. §. in nouissimo. & ibi no. & . ff. de fideicommis. liber. l. thais ancilla. §. splendosorus. uulgaris tacita expirat. ut. ff. de cap. & postli. reuer. ꝙ si filius. & ibi no. de uulg. & pup. l. lex Cornelia. in ulti. rñso. licet ibi no. contrarium, eo uiuente post testatorem locum non habet: quia quãtuncunque abstineat, pupillaris locũ habet ſm p̃missa. Sed hoc est absurdũ, & falsum. s. ꝙ uulgaris tacita sit a lege subintellecta, & nunq̃ locũ hr̃e posset. Vr̃ dicendũ, qđ pupillaris locum non habeat, nisi exp̃sse adeatur ex paterno. & §. adeò intelligatur generaliter, sicuti & generaliter loquit̃.
2 † Et quod dr̃ de existentia sui hr̃dis, & ꝙ habeatur pro aditione, habet locũ in his, quæ hr̃ditate non adita omnino pereũt, ut sunt legata, & fideicõmissum ẽt uniuersale. Sed successio testõris, nec eius uoluntas perit pupillari substitutione propter defectum aditionis deficiente: imò ille, qui erat pupillariter substitutus, ex tacita uulgari succedit, & sic sola succedendi qualitas. i. uoluntas immutetur: ut. ff. de hęre. insti. l. 2. §. pen. quod intelligo uulgari expressa de aliquo non facta: tunc enĩ cessaret tacita: ut. ff. de uulga. & pup. sub. l. cum filio. Et ad leges in contrarium adductas solue, ut in qualibet earum not.
3 ¶ † Ad secundam quæstionẽ ur̃ dicendum: ꝙ ex uulgari tacita admittant̃ substituti: quia hic benè admittitur contra matrem: ut no. C. de insti. sub condi. fa. l. ult. Et si contra hoc dicat̃, ꝙ uulgaris tacita requirit aditionẽ: ut. ff. ad treb. l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulianus. & ibi no. Rñdeo, ꝙ hæc non est uera opinio, ꝙ illud requiratur ad alicuius cõfirmationẽ, quod solet eius interitum inducere: sed aditio interimit uulgarem: ut. C. de impub. & alijs subst. l. post aditam. ergo &c. Præterea hæc opin. menti, & uerbis uulgaris repugnat, ut institu. de uulga. substitu. in princip. Non obst. §. idem Iulianus. quia quod ibi dicitur: confirmatis patris tabulis per aditionem ex paterno poterunt ambo cogi adire ex substitutione &c. non debet intelligi ex ulgari tacita, ut gloss. ibi intelligit, sed ex pupillari expressa, ut bona pupilli ueniant in restitutione, quæ ex uulgari tacita non uenirent, sed solum paterna: ut. ff. de uulg. & pupilla. substitutione l. si plures. §. ad substitutos. Præterea si in hoc casu uulgaria tacita additionem requireret, ut pupillaris, similiter iam ex toto periret uoluntas defuncti, & hæreditas ad extraneos deuolueretur. & hoc casu existentia sui hæredis

habetur

4 habetur pro aditione, ut dictum est. 3. ¶ † Ad tertiam quæstionem uidetur dicendum, quòd cessante substitutione transmissio fiat ad matrem hæreditatis paternæ regulariter: ut. C. de suis & legi. hære. l. apud hostes. ff. de reb. dub. c. qui duos. §. cum in bello. & de iure fisci. l. Lucius. & de castrensi pecu. l. hæreditatem. §. filius. licet in casu de quo quæritur multum hanc trãsmissionem impediat mater testatoris: ut. ff. ad Tertul. l. 2. §. si qs ex liberis. & hoc no. domi. Odof. C. de iure delib. l. si infanti. Vndè in summa uidetur, quod ex hac successione nullum debeat mater infantis, siuè posthumi commodum reportare.

De testamen. uel suc. ab intesta.

SVMMARIVM.

1 *Testator si substituit filio suo, uel hæredi, si decesserit sine filijs, tunc mortuo illo hærede cum filijs expirat substitutio, licet postea illi filij moriantur sine prole.*

2 *Et quo intelligitur illud hæres hæredis testatoris est hæres.*

CONSILIVM XXI.

THEMA tale est. Testator habebat fratrem unum, & ex fratre præmortuo unum nepotem, & ex quodam alio fratre præmortuo tres nepotes: eos côiter hæredes instituit in oĩbus bonis suis. scilicet fratrem in tertia parte, unicum nepotem in alia tertia parte, & alios tres nepotes in alia tertia parte, eosque substituit istu mõ. Si aliquis hæredum meorũ sine filijs, aut nepotibus, aut deinceps descendentibus, & masculis, mori cõtigerit: eius portio deuoluatur ad cohæredes superstites, uel eorũ hæredes, dummodo sint masculi, & ex masculis per rectam lineã descendentibus. Mulieres aũt ex mulieribus descendẽtes ad huius successionẽ penitus excludo: quibus singulis mulieribus mille libræ una sola mulier superesset ex illo, cuius portio ad illos deuenerit, dari mando ab hęredib. memoratis. Si uerò plures mulieres extiterint, quælibet earum. cccc. lib. pro dotibus ipsarum uolo esse cõtentã. Qđ si fortè oẽs præfati hæredes nolunt hmõi dotes soluere, tunc portio deficientis deuoluatur ad Romanam Ecclesiam cũ eodem onere quãtitatũ. quod si nec ecclesia, nec dicti hæredes legitimè requisiti uoluerint soluere dictas dotes, tũc ipsa portio deuoluatur ad ipsam mulierẽ superstitem, & nubat, si uoluerit in ea. Volo quoq; quod si oẽs prædictos hæredes absq; filijs, aut nepotibus deinceps masculini sexus descendentibus ex masculis, ut dictum est suprà, mori contigerit, bona mea ad Romanam ecclesiam deuoluantur. Testatore mortuo mortuus est unicus nepos ex fratre præmortuo institutus quatuor filijs relictis, ex qbus duo mortui sunt absque prole. Deinde tertius unica filia relicta, quam hæredẽ instituit. Mox quartus mortuus est absque prole, prædicta nepte sua instituta, nunc ueniunt masculi ex descendentibus cohæredibus institutis, & petunt se admitti iure præfatæ institutionis ad bona, in quibus est ista filia a patre, & patruo instituta: quæritur, an debeat? ¶ † Et mihi uidetur in quæstione dicendũ, quod substitutio, de qua dicitur, quãtum tãm mens, quàm uerba fideicommissariam inducunt, expirauerit in personã eius, qui decessit quatuor liberis masculis superstitibus, quidquid postea de liberis cõtigerit: [a] ut. C. quãdo di. le. ce. l. cũ usufr. & de instit. & substit. sub condi. fac. l. si quis hæredem. ff. ad treb. l. hæredi. in prin. & ar. à contrario sensu in eo. tit. l. ex facto. §. si quis autem susceperit quidem filium. Nec huic obuiat, quòd in princ. substitutionis testator dixit: si aliquem hæredum meorum sine filijs &c. quasi per hæc uerba non solum grauare intẽdit primos, heredes, † eò quòd regulariter hæres hæredis testatoris est hæres. [b] ut in regula iuris: qui per successorem. & de uer. sig. sciendum. C. de hære. insti. l. ulti. cum si. quia pronomen meorum [c] ad principaliter, substitutos tñ significatũ restringit: ut. ff. de au. & argẽ. leg. l. si ita esset legatũ. & cum hæc substitutio fideicõmissum inducat sub conditione relictũ, non uidetur respectũ habuisse ad hæredes hæredum, nisi de hoc expresse dixisset: ut. ff. de leg. 3. l. si finita fuerit. §. ult. illa enim uerba si aliquem hæredum meorum &c. uidentur referri ad nominatos duntaxat: sicut cùm quæritur, an prælegata ueniant in restitutionem. Dici enim consueuit, quòd sic iam nominata: non autem, quæ sequuntur: ut no. C. de fideicom. l. cùm uirum. Et quia secundum ueritatem filij masculi hæredum scriptorum non sunt hæredes testatoris primi expressa eius uocatione, licet expressa uoluntate substitutum excludant: ut. ff. de leg. j. l. filius. §. cùm quis. de uulg. & pup. substit. l. uel singulis. & de hæredi. institu. l. Lucius. & ibi nota. Si autem sit iniunctum fideicommissum, eos non apprehendit, sed solùm scriptos, & expressa uoluntate uocatos: ut no. ff. de iure codicil. l. si quis cum testamentum. §. ult. in fi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Contigerit.] *Adde Bertran. in consil. 217. Ponitur in facto. uol. 1. Et in consi. 108. eo. x. & in consi. 300 supposito testamento col. 1. uol. 3. & consi. 105. Pace salua. eo. uol. Dec. in consi. 269. in antepe. col. nu. 13. uol. 2. & in consi. 270. eo. uol. idẽ in cõsi. 477. in pri. uol. 4. Et limita hoc respõsum Oldr. quod quotidie ab oĩb. allegatur: ut non procedat, quãdo testatoris mens põt colligi fuisse alia. Curt. Iun. quẽ uide in consi. 121. col. 7. Vide quoq; eundem Bertr. in consi. 340. col. pen. & fi. uol. 2. Ias. in consi. 51. in fi. uol. 3. Alcia. de uerb. sign. lib. 3. in 6. col.*

b ¶ Hæres.] *hæc reg. limitatur etiam per l. ambiguitatem. C. de usufr.*

c ¶ Quia pronomem meorum.] *simile notat Bartol. in l. serui electione. §. fin. uer. item quæro. de leg. 1. Et ad declarationem cõclusionis istius. quando hæres hæredis dicatur hæres testatoris uide Bar. in l. fi. in 3. not. C. de hæredi. insti. Et ibi præclaram remissionem in apostillis super uer. Qui hæredes.*

De electio. & de priui. & de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Si duo eligantur in imperatores, & uterque administret, non ualet priuilegium alterius tantum, sed pendet ex euentu utriusque circa idem. sic tamẽ priuilegium, in quo taceretur onus alias impositum ciuitati non ualet. cum nu. seq.*

CONSILIVM XXII.

a AD QVAESTIONEM, [a] qua quæritur, † Si
1 duo sunt electi in reges alamaniæ, & quilibet administret, an quilibet eorum possit dare priuilegia, saltem ad hunc effectum, dum negocium pendet, præsertim cum eorum quilibet asserat se à maiori parte uocem in electione habentium fore electum. Videtur primò dicendũ, quod quilibet eorum possit dare priuilegia. Et hoc facit rõ dubitationis dependentis, cuius rõne interdum quis utitur re non sua, etiam consumendo, quam alias consumere non liceret, ut ff. de usufr. l. usufructuarium. §. si in uarijs. Interdum quis uendicat rem etiam non suam propter dubitationem, & difficilem discretionem ab altera: ut ff. de rei uen. l. item Pomponius scribit. in prin. & insti. de rerum diuisi. §. quod si frumentum. & ibi not. & cum disputatio est inter plures eodem nomine uocatos de legato præstando, uterque petit ab hærede satisdari de legato præstando in diei, uel conditionis euentum. & tamen constat, quod non nisi uni deberi potest: ut ff. ut lega. & fideicommis. nomine caueatur. l. si duo eiusdem nominis. & l. sed & ipsis. & de præto. stipu. l. paulus. §. fi. & hoc idem est in substituto pupillariter ei, qui ex duobus impuberibus supremis moritur, ambobus enim simul defunctis, propter dubiũ ad utriusque hęreditatem admittitur institutus: ut ff. de bo. pos. secundum tab. l. qui ex liberis. & de uulga. & pupilla. substitu. l. ex duobus. in princ. ita hic, ex quo eorum quilibet administrat, electionẽ à maiori parte prætẽdens, cũ electio talis sit; quæ quãtũ ad expeditionẽ eius, de quo quæritur, nullius cõfirmatione indigeat, uidetur, quòd acta per administrationem medio

tempore teneant saltem q̃tum ad effectum medij temporis:
ut argum.ff.de offic. præsi.l.barbarius.&.C.de testa.l.j.liber-
tas enim data ab eo, qui postea seruus pronúciatus est, tenet:
ut ff.qui,& à qui.manu.lib.non fiunt. l.competit.& alienatio
facta ab hr̃de alienare probibito propter proprium æs alie-
nú tenet, donec hæres uiuit:ut ff.de leg.2.l. peto §.prædium.
undè nullo alio euentu considerato uidetur medio tempore
saltem concessionem tenere: & pro hoc est tex.C.de scn.paf-
sis.& restit.l.ult. & quod ibi no. ¶ In ɔ̃rium uidetur neutrius
tenere concessionem propter iuris,& facti ambiguitatem in
utroq; quæ utrunq; impedire uidetur:ut.ff.de test.tutel.l.duo
sunt Titij.& de hære.insti.l.in tempus.§.quoties. & qđ. s̃.de
administratione in utroque actu concurrente dictū est, in cō
trarium uidetur inducere. s. ut alter alterum concursu impe-
diat:ut ff.de usufruc.l.quoties.in.ij.responso.& quia uterque
de statu suo dubitat, neuter executionem eorum, q́ alias pos
set habet.ff.de testa.l.de statu.& de leg. iij.l. j. Hæc namq; est
natura repugnãtiæ, ut neutrum tenere efficiat:ut ff.de reg.iur.
l.ubi repugnantia. ¶ Et ibi no.etiam, ꝙ hæredi post motam
hæreditatis controuersiam est omnis alienatio impedita: ut
ff.de peti.hæred.l.diuus.in prin.& in uer. causa autem cogni
2 ta.& fami.ercis.l.alienationes. † Sed uerius uidetur, Decitio.
effectus concessionis ex euentu pendeat.arg.ff.de testa.tutel.
l.iure nostro.§.fi.ibi euentus iudicatæ rei declarabit &c.& de
solu.qui res.in j.ij.& iij.respon.& de rebus dubijs.l.quædam.
C.de iudic.l.rem non nouam.ueritate autem apparente actū
cum altero non subsistet:ut ff.de pact.si tibi decem.§.cū pos-
sessor. Nec quantùm ad hoc administratio quicquam facit:
ut ff.de rebus eorum, qui sub tute. uel cura. sunt. l. qui neque.
C.de tuto.uel cura.qui non satisdede.l.in dubium.& l.ulti.in
quib.cau.in integ. resti.non est necessaria. l.si tutor. Neq; est
eadem huius pro principe se gerentis, & ueri principis admi-
nistratio:ut. ff.de eo, qui pro tuto.uel cura. ne. ge.l. 2.de do.
exce.l.apud celsum. §. si quis non tutor. Nec in hoc multum
administratio facit, quoniam constat obuium ius habere: ut.
C.de mune.& ac.l.actuarios.li.xij & ibi no. ff.de condi.inde.
l. si urbana.in penul. responso. & de sol. l. qui hominem §. si
nullo.& pro hoc, quod not.Inn.extrà de elec.c.nihil. & de re-
sti.spo. c.in literis. Veritate quippè apparente ei standum est
opinione repulsa.viij.dist.ueritate.& liquet priuilegium con-
cessum ab eo, qui succumbit, non concessum à principe, sed
tyranno,& ideò nullum.& hic est casus.C. de episc.& cle.l.de
3 cernimus.† Ad aliam quæstionem, qua quæritur, an cum duo
sint electi,& uterq; administret,& omnia agat, ut rex,& uter
que super eodem negocio eius formæ, seu substantiæ priuile-
gium concesserit, an ex concessione facta per ambos sic nego
cium sit solidatum, sicque robur habeat, ꝙ non dependeat ea
euentu, cum certissimū sit unum ex eis ius habere pro eo, qđ
qui electus est à maiori parte, ille ius habet: nec requiruntur
aliæ rimulæ iuris, sed attenditur numerus tantum in electio-
ne imperij? Videtur dicendum, quod negocium solidatū non
sit: sed ratio solidationis iuris, & facti à principio effectum e-
ius, de quo quæritur, impediunt: ut probatum est in argumen
tis pro ista parte in superiori quæstione inductis, ergò quicū
que sit exitus, ea postfacto non conualescit:ut ff.de reg.iur.l.
quod ab initio.& de uerbo.ob.l.continuus. §.cum quis.in fi.
& insti.de inuti. stip.§.j.Hæres enim duobus testamentis eius
dem testatoris scriptis dubitans, quod eorum teneat, ex neu-
tro adit:ut ff.de acqui. hæred. l. eum qui duobus. sic nec ille
priuilegiatus ex alicuius concessione ius quærit. ¶ Sed con-
trarium uerius uidetur: quia huic priuilegiato, qualiscunque
sit exitus quæstionis duorum electorum sic in reges, uidetur
sufficienter esse prouisum; ut ff.de acqui.hære.l.cum hæres.§.
ulti.de hæredi.insti. l. si quis ita hæredem scripserit. ad uelle-
ia.l.aliquando.§.ult.& de condi.indebi.Iulianus. Non solùm
enim ex declaratione iuris alterius competentis: imò etiam
ex noua acquisitione ius priuilegiati uidetur solidatum: ut ff.
de usucap.l.cum uir prædium.de fundo do.l.pe. de rei uen.l.si
à Titio.& de doli excep.apud celsum.§.si à Titio. & ad Treb.
l.filiam fratribus.& etiam à iure admissa prouisio, quia quis
uult sibi,& actibus suis in omnem euentum prouidere. ff. de
uulg.& pup.sub.l. cohæredi. §.cùm filię. & de mili.testa.l.iij.
4 in fi.& de testa.manu.l.si iuris.cum si. ¶ † Ad aliam quæstio
nem, qua quæritur, si unus, uel duo (ut suprà) concesserint u-
num priuilegiū pedagij in aliquibus locis: an si loca illa one-
rata sunt pluribus alijs pedagijs, possit obijci, seu uitietur pri
uilegium, quia mentio non est habita de prædicto onere alio
rum pedagiorum? Breuiter ur̃ dicendum, quod priuilegium
ea hoc surreptitium censeatur, quia si princeps sciuisset, no-
uum grauamen subditis non indixisset. ar. ff. de leg.ij.l.titia.
§.qui inuitus.& de dote præleg.l.quod dotem. Et nihil debet
taceri, qđ potuisset principem in cōtrariū mouere: ut C.si cō
tra ius, uel uti.pub. l. p̃scriptione. ibi uel tacendi fraude &c.
& ad hoc bene facit.ff.de pecu.le.l.cū dñs.in princ. de appel.
j.§.j.translatione græca.C.de peti.hær.l.si putas.extrà de fal.
c.j.xj.q.c.quisquis. Et hoc certè esset in cōcessionibus papę,
quia nisi de mente papæ apparet scientia ibi expectantes esse
per clausulam aliquam generalem, uel spetialem, gratia sur-
b repetitia esset: [b] ut extrà de rescri.c.mandatum. & ibi no.&.c.
literis.&.c.Abbatem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad quæstionem.] *Adde circà materiam præsentis cons. uide Ioannem,& Alex.Imolenses in l.licet.de leg. 1.*

b ¶ Gratia surreptitia esset.] *Adde Ias. in prin. consi.165.uol. 4.ubi meminit huius ult.conclusionis Oldr. Alex.in consi. ... 1.col. uol.1.eundem Ias.in l.2.propè fi.C.si contra ius.*

De priuilegijs.

SVMMARIVM.

1 *Si duo electi in imperatores concedunt priuilegia, usus illorum est interdictus impetrantibus, quousq; declaretur quis eorum ius habeat, secus si uterque concessit idem priuilegium. cum nume.sequen.*

CONSILIVM XXIII.

VIDI quæstiones pro parte uestra mihi missas, &
quæstiones illæ ex responsionibus meis aliàs mis-
sis suboriri uidentur. Breuiter, quod intellexistis,
& intelligo,& declaro sic: quia in q̃stione, qua q́ri-
tur, an duobus contendentibus possit q̃libet priuilegiū conce
1 dere † rñdi pendere effectū concessionis priuilegij ex euentu.
Hoc aũt intelligo.i.declarationē effectus concessionis. reali-
ter enim ipsa cōcessio non pendet, quia aut statim ualet, aut
nō.ar.ff.cōia p̃di.l.ult.in fi.& qđ ibi no.& ff. de stipu.ser.l. u-
susfructus sine persona.in fi.de uer.ob.l.continuus.§.cū quis.
in si.& quod not.insti.q.mo.pat.potestas soluitur. §.si ab ho
stibus. Est ergò effectus ipse concessionis, utrum teneat, uel
nō, in se certus, licet propter facti quæstionem sit nobis incer
tus: ut ff.de iudi.l.sed si restituat.§. ult.& si cer.pet.l.cū ad p̃-
sens & l.seq.C.qui admit.ad bo.pos. p̃nt.l. q̃diu p̃fecti qōnē.
2 † Ad id aũt, quod quæritur, an hoc casu pēdeat usus cōcessio
nis, ut sit medio tpe interdictus? rōnabilis est qō: quia interdū
aliq d nō pēdet, sed effectus eius dūtaxat pendere dicit. ff. de
dona.inter ui.& uxo.l.cū hic status.§.si naũt. ibi dr̃ pēdere ac
cepti lationē, non ipsam, sed effectū eius &c. Sed in hoc dico,
ꝙ s̃m ueritatē, sicut efficacia concessionis non pēdet, ita nec
usus s̃m rē pendere debet. uerum qa pēdere debet cōtrouer-
sia de iure cōcedētis, ex cuius euētu apparebit, utrū cōcessio
tenuerit, uel nō, habēt subditi iustā cām nō admittēdi talē im
petrantē ad usus priuilegij.ar.ff.de bo.lib.l.q̃diu.de eace.rei
iu.l.2.ad carbo.l.3.§ cum extaret. & de cōdi.inde.l. sufficit.
3 ¶ † Ad aliā qōnē, qua q́rit̄, utrū usus priuilegij concessi eidē
de eodē,& sub eadē forma à quolibet ex duob. de imperio cō
tendentibus sit interdictus contentione pendente? mihi uide
tur, ꝙ non, quia certum est in oēm euentū impetrantem uni
formiter ius habere, sicut natiuitas posthumi, q́ speratur nō
differt aditionem uiuentis existentis in eodem gradu, cū eo q;
dē saltē in ea parte, quā in oēm euentū habiturus est: ut ff.de
acq.hære.l.cū q dā.§.ul. & l.neuter.de iud.l. sed & si restitua-
tur.

tur.§.ult.& si pars hære.pet.l.antiqui.Et hoc probant rationes alias in quæstione hac adductæ. Cum enim efficacia concessionis ex euentu nullo modo pendeat, non debet usus eius aliqualiter interdici:sicut scribitur in iure, ꝙ pendente controuersia super petitione hæreditatis inter duos interim usus actionis pro legatis competentis, eo ꝙ effectus eorum, ex testamento dependet, ut ff.de pig.l.li superatus.in ij.responso. aliqualiter suspenditur. usus uerò actionum creditoribus competentium, quia ex testamento non pendent, nullatenus est interdictus: quoniã certum est in omnẽ euentum eas habituras effectum, & est casus. C.de peti.hær.l.ult & uidetur, ꝙ ista quæstio possit determinari ꝑ casum legis:ut ff.de usufru. l.quicunque.§.si fundos.in ij.responso.& uidetur cautũ, ꝙ utriq; concessioni innitatur impetrans:ut extra de conces.præb.c.post elec. nec ob.extra de elec.c.ut quis dias li.6.q̃a ibi agebatur de iure q̃rendo,hic aũt de usu iuris efficaciter iam quæsiti:sicut ibidem no.Arch.& ꝑ hoc patet responsio ad ea oĩa,q̃ possunt in cõtrarium adduci,& hoc ẽt modo põt absolui c.ij.extrà de in integ.restitu.ẽt inquantum contradicere uideretur his,q̃ in superiori qõne dixi.ad l.j.§.si pendeat.& ad l.bouem.§.ult. de ædi.edi. patet responsio:quia ibi,quod expectabatur,faciebat agentem ius habere,uel non habere. In casu autem nostro quicunque exitus de controuersia imperij sequatur, non facit impetrantẽ ius habere,sed declarat statim,an habeat,uel non habeat,ut dictum est ẽ,unde sto in iam dictis.s ꝙ subditi propter pendentem controuersiam in casu, quo ab uno solo manauit concessio, probabilem causam habeant non parendi. quando uerò à duobus manauit,credo diuersum.

De censibus, & de uerborum sig.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius omnium bonorum debet habere laudimium omnium rerum censualium. Et quid sit laudimium.*

CONSILIVM XXIIII.

1 QVOD dominæ usufructuariæ. † cui est bonorum omnium usufructus relictus, debeatur omne id, ꝙ ex laudimio rerum censualium, quæ in bonis, quorum usufructus relictus est, reperiuntur, percipiẽ, ostenditur rationibus j.scriptis. ¶ Prima negari non potest, quin in bonis sit ius percipiendi laudimium, quandocunq; casus occurrat:ut ff.de uer.si.l.bonorũ appellatio. Non obstante, ꝙ præsentialiter non debeatur:quia spes est deberi, quandocunq; contingat alienationem fieri arg.ff.de act. & obli.is,cui.& quibus ex causis in pos.ea.l.in possessionem.& insti.de uer. obli.§.ex conditionali. Qui ergo legat usumfructum omnium bonorum suorum, legare uidetur talis iuris usumfructum, eò ꝙ in bonis est, ut probatum est. Fructus autem rei est utilitas ex re, uel propter rem quomodocunq; perueniens: ut ff. de re. iur.l.fructus, & ibi no. nec ꝑ hoc minus in legato usufructus includitur, ꝙ legati tempore actu nõ debebatur: q̃a saltem debebatur spe. arg.ff.de usufr.leg.l sempronius.C.de dona. l.spẽ & ff.de hære.uel actio.uen l.multum interest. ¶ Secũda ratio est, quia usufructuario uiuente breuiter proprietarius nihil utilitatis percipit, nec de re pro uoluntate disponit: ut ff. de usufru.& ha.l.ult.& de usufru.l.hactenus.§.fi.& l.seq.cum igitur in tali debitoris censualis mutatione in commodum usufructuarij uerti possit, ut potè quia de bono in malum possit conuersio fieri:ut.ff.sol.ma.l.ij & de uer.obl.l.si quis stipulatus.in si debet in tali traslatione consensus usufructuariæ requiri, ut ff.de aqua plu.ar.l.in concedendo.ne ei inuitæ detur debitor, quem non uult:ut ff.de noua.l.stichum.§.ult. sic ergo debetur laudimium, quod datur propter consensum:ut C.de iu.emph. l.ult. ¶ Tertia ratio est laudimium hoc uidetur esse quoddam incrementum quasi usufructu legato implicitum nouiter antè decretum, cedit igitur in legatum.ar.ff.li ex nuxa.causa aga.l. ult. ff.de usufru.l.item si fundi.§.sed si insulam. ¶ Quarta ratio est.cùm bonorum usufructus legatur, & ad aliquem quocunque modo usufructus perceptio pertinet, omnis utilitatis perceptio etiam ex incorporalibus prouueniens debetur usufructuario:ut ff. de usufru.leg.l.uxori.& si quod etiã ex obligatione, quæ de quinquennio in quinquennium commutatur: ut ff. sol.ma.l.diuortio.§.item si locatio. Sicut ergo sequuntur fructuariũ quocunque modo debita ex obligatione conuentionali, sic & debita ex obligatiõe legali, q̃ nõ est minoris efficaciæ: ut ff.de act.& obl.l.obligamur. sed laudimium potest dici esse in obligatione legali per l.ult.C.de iu.emphy. ergo dici debet sub legato usufructus comprehendi. ¶ Quintò, & ultimò uidetur hoc posse colligi ex generalitate legis. ff.de usufr. l.usufru.leg.§.j.l.si fundi.in principio.

De sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura non electa si quis decedit, debet sepeliri in ecclesia ubi pater, & auus illius sunt sepulti.*

CONSILIVM XXV.

1 THEMA tale est. Aliquis propter defectum ætatis intestabilis, uel testabilis, sed non testans, decessit sibi nulla sepultura electa, pater, & auus apud prædicatores elegerunt sepulturam. superiores uero in parochiali ecclesia sunt sepulti. nunc quæritur, q̃ istarũ ecclesiarũ debeat in huius sepultura defuncti ꝑferri, utrum. s. prædicatores, in quorum ecclesia immediatorũ superiorum corpora requiescunt, an uerò parochialis ecclesia, in qua defuncti superiores, licet mediati, & remoti, puta proauus &c. sunt sepulti?
2 † Et uĩ, ꝙ parochialis ecclesia præferri debeat, quia sicut locus originis ꝑfertur domicilio acquisito: ut ff.ad muni.l.libertus.§.præscriptio.in ij.responso.& de decu.l.j.& no.C.de inco.l.ciues. sic & ecclesia parochialis, quæ per baptismum, & ministrationem sacramentorum regenerationem induxit. Præterea c.is, qui & c.licet pater.extra de sepul. lib.6. loquuntur de
2 ecclesia, in qua consueuerunt sepeliri maiores. † Maiorum aũt appellatio propriè, & strictè sumpta est tantum ultra tritauũ: ut ff.de gradi. l.iurisconsultus.§.parentes. & ff. de in ius uo.l. quicunq; .§.parentes.& ibi no. Non est ergo in dubio à significatione uocabuli recedendum: ut ff.de exercito.l.j.§.si is, q. naue u.& de leg.3.l.non aliter. præterea parochialis duplici iure nititur.s quia & maiorum ibidem corpora sunt sepulta: & quia parochialis est, & ministrauit ecclesiastica: debet ergo uincere eam, quæ uni duntaxat innititur iuri, ut in aut. de consan. & uteri.frat.§.pe.col.4.C.de adop.l.ult.si uerò pater naturalis. ¶ Sed contrarium uidetur uerius: nam sicut se habet domicilium in uiuentibus, sic se habet ius tumulandi in defunctis. xiij q.ij.ubicunque.in fine.sed in domiciliis uiuentium sic est, ꝙ filius originale, & immediatum domicilium patris sequit: non aliorum superiorum: alioqui oporteret nos agrum quærere Damascenum, ubi formatus fuit Adam, ut ff.ad muni.l.
3 assumptio.§.filij, & ibi no.ergo &c. † Præterea quantò causa est proximior, tantò magis influit, & potest supra causatum, maximè secundum iuristas, qui proximam cuique rei potissime causam attendunt: ut ff.de excep. rei iudi. l.cum de hoc. & de condi. ob turpem cau. l.penul. & no.ff.re.amo. l.si mulier, cum de uiri uita desperasset. Sed constat patrem, & auum proximiores esse ad hunc, de quo quæritur. ergo &c. Præterea uiuenti ex quadam sanguinis charitate introducta uidetur affectio, sicut colligi potest ex his, quæ dñr xiij.q.ij.ebron. Sed cõstat maiorẽ esse affectionẽ inter filium respectu patris, & nepotẽ respectu aui, q̃ respectu remotiorum. ergo maior erit in tumulando, ut sicut dura est eorum uiuentiũ separatio, sic sit ẽt defunctorũ: ut ff.de ædi.edic.l.pleriq; & de fun. instr. & instr.le.l.quæsitum.§.uxores. Præterea id debet de iure seruari, qđ uerisimile est cõis legislatorem uel priuatæ, ut testatorem disposuisse, uel disposituꝝ fuisse, si ei id, de quo quæritur,

tor, occurrisset, ut de codicil. l. qui graui. & ff. de pac. l. tale pactum. §. pater, qui dotē. & C. de inoffi. test. l. iij. sed cùm iura nouissima potissimè cuicunq; dēt licentiam eligēdi sepulturā, ut extrà de sepul. c. cū q's li. 6. Consonum est rationi id sequi, quod est uerisimile defunctum, si testabilis, uel testatus fuisset, electurum fuisse. sed uerisimile est, ꝙ proximiorum sibi sepulturā elegisset, quia in his, q̄ ex affectione, & sanguinis charitate descēdunt, proximiori quisq; loco vř inuitatus: ut. ff. de leg. ij. l. peto. §. fratre, & C. de fideicom. l. cùm acutissimi, & de insti. & sub. sub cōd. fac. l. generaliter. Præterea si obligatio ad sepulturam certā à proauo, & superiori descendit in hunc defectum, hoc est mediante persona patris, & aui, ut ff. de colla. bo. l. dotem auus. Sed p electionē alterius sepulturæ factā per patrē, & auum facta est interruptio huius medij, ergo impeditus est descēsus ad hoc extremū, ut C. de q̇sti. l. diuo marco. & de natu. li. l. ult. Præterea in omni uariatione proximus, & morti magis coniunctus status inspicitur, sed sepulturæ patris, & aui sunt ultimæ, & morti huius defuncti magis proximè, ergò ipsę attendentur: ut C. ne de sta. defun. l. si pater. ff. de ali. & cib. le. l. mela. circa prin. & eam ad se trahent. Sicut dř de insula in flumine nata, q̄ si in medio sit fluminis, cōis est eorum, q propè ripam ab utraq; parte fluminis p̄dia possident. si aūt alterius parti proximior sit, corū tm̄ est, q ab ea parte prædia possiderent: ut ff. de acq. r. re. do. l. adeo. §. insula. Præterea q d est dicere, ꝙ corū sepulturæ hunc, de quo quæritur, ad sepulturā trahant, quibus ipse agnatus, uel cognatus nō fuit, ut potè nec eis uiuētibus conceptus, illius sepultura omissa, q ipsum generauit? & sumitur hæc ratio ex tex. ff. de suis, & legi. hære. l. titius, & duabus legibus seq. & ff. unde cog. l. j. §. si quis proximior, & ex his uidetur hæc sňia uerior. ¶ Ad opposita ergò sic breuiter
4 respondetur. ¶ † Et primò ad primū, q a magis originaliter inest homini liberum arbitriū in electione uera pręsumpta sepulturæ, q̄ obligatio ad parochialē ecclesiā: quia nihil est, ꝙ adeò hominibus debeatur, q̄ ut supremæ uoluntatis liber sit stylus, & est licitum, qď irritum non redit arbitriū, ut C. de sac. san. ecclē. l. j. & in aut. de nup. §. disponat. & xiij. q. ij. c. ultima uoluntas. & hoc dicit expressè c. is, qui. extrà de sepul. lib. 6. ibi uel in ea potius in maiorum &c. & c. licet pater. prout alternatio ibi posita demonstrat ordinem, nō dat electionem. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. pe. & sic apparet, ꝙ argumentum primum deficit
5 in propositione minori. ¶ † Ad secundum respondetur, ꝙ licet maiorum appellatio strictè sumpta talis sit, ut ff. de interd. & rele. l. ij. tamen in patre, & auo eius significatio uerificatur: ut C. de coarta. princ. & cornicu. si coartalis li. xij. ibi, cui ma-
6 iorum suorum &c. ¶ † Ad tertium, cùm dicitur, ꝙ ecclesia parochialis duplici iuri innititur &c. Respondetur, ꝙ non solùm innititur duplici iuri, imò nulli, quia parochialem esse respectu eius, in qua sepulti sunt maiores, nihil facit. ergò numerū non constituit, nec ibidem immediatorum maiorum corpora sunt sepulta, licet ibi sit familiare: & fortè communis agnationis sepulchrum. alibi tamen est hæreditarium, speciale, & proprium, inter quæ multum refert, ut ff. de relig. & sum. fu. l. familiaria sepulchra, & l. seq. & in toto iure potentius est, quod refertur ad speciem, q̄ quod refertur ad genus: ut ff. de leg. iij. l. seruis urbanis. §. ult. & de re iu. l. in toto. Videat ergo parochialis ecclesia, q̄ se iactat duplici iure uti, & aduertat, quia uidetur omni iure destitui. Oldra.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Adde quod Alcia. præceptor meus in l. Appellatione parentis. ff. de uerborum signifi. meminit huius consi. 25. & illud sequitur.*

De donationibus.

SVMMARIVM.

1 *Pater si filia existenti in potestate sua consentiat, quòd possit de dote donationem causa mortis facere, ipsa filia potest donare fratri in eadem potestate existenti.*

CONSILIVM XXVI.

1 PATER † consensit filiæ dotatæ [a] in potestate exi-
a stenti, ut de dote sua possit mortis causa donare, cui uoluerit. Filia donauit uni ex fratribus in potestate pr̄is existenti. Quæritur an ualeat donatio? & vř, ꝙ non: sicut nec pater pōt ascriberę filio in testamento extra aliquid, ꝙ ei q̇ratur: ut ff. ad l. Cor. de fal. l. si pater filio, & q a vř patrē in acq̇sitione sibi facienda autoritatē p̄stitisse, nō ualet, ut ff. de auto. tu. l. j. & ibi de hoc no. & l. qď dř. §. ult. Sed ɔ̄rium vř non improbabiliter dici posse: qď sic probať. Talis promissio, quātū ad exercitium huius actus, idē operať, qď emancipatio, quantū ad oēs. ut ff. de dona. l. tā is C. ad senatusc. Mac. l. si p̄mittēte, sed constat, ꝙ emācipatus posset fratribus donare: ergo &c. ¶ Secundò probať, dn̄s, uel pr̄ concedendo peculiū filio uel seruo vř cōcedere p̄tātē obligationis cōtrahēdæ cū his, q in concedentis p̄tāte sunt. ut. ff. de pecul. l. sed si dānū. §. j. & insti. ꝙ cū eo. §. cū aūt. & sic ergo cū p̄mittat donare, quasi ꝙ donauerit fr̄i, hic casus attulit, & uolūtas donātis, nō uolūtas
2 p̄mittētis fecit. ar. ff. ad l. Cor. de fal. l. de eo. in fi. & de cōdi. & dem. l. in cōditionibus. ¶ † Tertio probať, cū de iure cōi dos à pr̄e p̄fecta debeat redire ad pr̄em extātibus liberis, uel nō ꝯm opi. cōem. ut C. so. ma. l. dos a pr̄e. si cōsentiret, & in spē faceret actū, p quē reuerterēť ad ipsum, teneret cōsensus: q a necesse est illud fieri, & hic est casus. ff. de cōtrahen. emp. & uē. fistulas. §. j. sic ergo habes propositū. ¶ Quartò probatur. gl. in d. l. ff. de au. tu. vř fateri, ꝙ quātū ad ipsam proprietatē teneret donatio, sed quo ad usumfr. nō. Sed certè si tenet quo ad proprietatē, necesse est ēt tenere quo ad usumfr. q a si usumfructū pr̄i q̇rere nō pōt, q̇rat sibi. qď. n. pr̄i p filiū q̇ri nō pōt, ipsi filio q̇rit. sicut dř ꝙ uni dn̄o q̇ri nō pōt, alteri p seruū insolidū quæritur: ut ff. de stip. ser. l. proinde. §. ult. & q̇d q̇d liber homo bona fide possessus bonæ fidei possessori q̇rere nō pōt, sibi quærit: ut ff. de acqui. rer. do. l. liber hō. §. ult. factum cuius executionē nō pōt seruus acquirere dn̄o, q̇rit sibi: ut insti. de stip. ser. §. cū sanctū, & hoc ēt gl. sentit. C. de bo. q lib. aut. itē in his. ubi dicit; ꝙ si legať usufructus filio, totū sibi q̇rit, q a nihil est, quod pr̄i q̇ri possit, eò ꝙ seruus seruitutis &c. ff. de usufr. le. l. j. ¶ Ex p̄dictis ad contraria patet responsio tā consideratione p̄stati consensus, qui ab autoritate distat, q̄ in uno dūtaxat negocio interponitur, & in ipso: ut ff. de auto. tu. l. obligari tutor. (Hæc autem promissio non unam tantum donationem causa mortis, sed plures complectitur, & ab eis in tempore distat: ut d. l. tā is, & ff. de dona. l. filius,) q̄ ex consideratione rei, quæ ad patrem erat reditura de iure, & in qua per talem donationem nihil ei acquiritur, ut ostensum est supra ex his ergo patet dici posse dictam donationem tenere de iure.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Dotatæ.] *Adde & uide in materia huius 16. consil. Alex. remissiuè in l. antepen. in fi. C. qui admitti. & ibi Curt. in apostillis. Dec. in consi. 245. col. 2. & 3. uol. 2. Capol. in responsis ciuilibus consi. 58. casus, qui oritur super quinto dubio principali col. 13. Vbi in fortioribus terminis concludit ualere donationem etiam ipsi patri a filia factam eo ad sui utilitatem præstante consensum.*

De postula. præla. & de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 *Frater de ordine mendicantium postulatus debet ex bonis ecclesiæ habere expensas.*

CONSILIVM XXVII.

THEMA tale est. Vacāte quodā monasterio monachi unanimiter, & concorditer postulauerūt in abbatē quendā de ordine p̄dicatorū. Nūc ille, cū uelit postulationē suā prosequi, nec habeat expēsas, q a ē de ordine mēdicātiū, uertiť in q̄ōne, an postulātes teneanť eidē de bonis monasterij negocij p̄secutioni sufficiētes ministra
2 re expēsas. ¶ † Et breuiter est dicendū, ꝙ sic. sicut. n. usufructus

ctus legatus adminiculis eget, sine quibus quis uti frui non po-
test, sicut uia, & itinere, & ideo ad hæc proprietarius obligat̃s
ut. ff. si usus fruc. pet. l. j. §. j. Sic uidetur, ꝙ postulãtes ad expen-
sarum adminicula teneantur, cum sciuerint naturam negocij,
quod non potest alibi, nisi in curia, expediri, ut conditioné per
sonæ pauperis, & nihil habẽtis. ar. ad hoc. ff. de leg. iij. l. fideic.
§. si uero. & de usu & ha. l. plenum. §. equiti j. & de iudi. l. & si su
2 sceperit. §. j. ¶ † Secundò sicut tenetur filius diues ad alimen-
ta patri inopi præstanda, sic & pater filio, ut. ff. de lib. agno l. si
qs a liberis. ĩ prin. sed sic iste est, ꝙ de bonis alicuius ꝓꝑ paup
tatem præstantur alimenta puero iam nato, de cuius tamen fi-
liatione non constat: imò etiã nascituro, & uentri, ut possit ad
partum usq; peruenire, & hæc legantur. ff. de carbo. l. sed & si
is. §. an auté. & de uent. in pos. mit. l. j. §. generaliter & l. extra-
neo, ergo & futuro patri præstabuntur necessaria ut possit ad
paternitatem peruenire, licet pendeat ex euentu: quia nec in-
3 grata natiuitas partus certa est. ¶ † Tertiò si contra seipsum
paupertatem quis aduersario præstat expẽsas, ut. ff. de inof. te.
l. si. ĩstituta eo. §. de inofficioso. & C. de ord. co. l. ul. quãto ma
4 gis pro se, & prosecutore operis, quod fecerunt. ¶ † Quartò
uidetur expressum: qui legat militiam, legare uidetur omnea
expensas, quæ necessariæ sunt ad ingressum militiæ: ut. ff. de le.
iij. l. pe. §. ult. Sic uidetur de istis postulantibus ad militiam ec
clesiasticam, ꝙ teneantur ad necessarias expensas, sine quibus
id, quod quæritur, haberi non potest, cum postulatus sit paup.
& nihil habens, & pro hoc extra de accu. c. ex parte. Nec dona
tio in hoc dicitur, uel uertit ex parte postulãtium, sicut nec ma
ritua dicitur donare uxori ad ipsum proficiscẽti: imò quocũq;
uadat, de eius tamen consensu, & subditur ratio, quia non do-
nat, qui necessarijs oneribus succurrit. Et sic appellat talium
sumptuum præstandorum onera necessaria. i. necessariò exhi-
benda: ut. ff. de do. inter uirum & uxo. l. si pars pro uxore, & de
5 pac. do. l. inter socerum. §. cõuenit &c. ¶ † Quintò, & ultimò
hæc fuit sentẽtia expresse Bar. extrà de elec. capi. cupientes. in
pe. gl. in fi. Et in hoc erit melior conditio pauperis, quàm diui
sis: ut C. de epi. & cle. l. si quis ad declinãdam, & ff. ut in pos. le.
a l. pe. & Io. an. in c. cupientes. in ult. gl. in fi.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ In fine.] *Adde & iunge quæ not. supra consi. 11.*

De donationibus, & de testamen.

SVMMARIVM.

1 *Pater si dat aliquid filio in uita cum onere restitutionis, & post ea in testamento legat sibi aliquid iure institutionis, & uult eum esse contentum cum illo, & cum donatione, quam sibi fecerat, propter hoc uidetur remittere onus restitutionis appositum in donatione. & nu. 2.*

CONSILIVM XXVIII.

1 VISA donatione †, quæ onus cõditionalis restitutio
nia habet, & uisis uerbis testamẽti, quæ talia sunt. De
alijs uero bonis meis lego filio meo B. quondam. N.
uxoris meæ primæ. c. lib. paruorum turoñ. iure insti-
tutionis, cum quibus, & cum his, quæ sibi dedit tpe, quo cõtra-
xit, sit contentus &c. ¶ Videtur deductum, ꝙ onus conditio-
nalis restitutionis in donatione iniunctum sit remissum: quia
per illa uerba, & cum his &c. uidetur bona donata in testamen
to reliquisse, ut ff. de re du. l. si ta, qui ducenta. in prin. §. s. si au-
tem sic interpretationem recipiunt, ut aliquid operẽtur, ut. ff.
de leg. 1. l. si qñ. de usu. l. si stipulatus, & ad muni. l. 1. in fi. operẽ
tur ergò ademptionem oneris. ut. ff. de leg. 1. si creditori. & l. se. si
enim idem eidem, & sub eadem conditione relinquitur, quod
emolumentum legati futurum est? quasi dicat nullum est: ut
ff. de leg. 2. l. meuius. in fi. 3. respon. ¶ Secunda est ratio: quia
a cum una res alicui cum onere relinquitur, & secundò [a] eidem
simpliciter, onus uidetur ademptum: ut. ff. de adi. & transf. leg.
l. si tibi certam. secus si transferatur in aliam personam: ut. ff.
de ali. & ci. le. l. caio. cum si. ¶ Tertiò facit, quia dicta bona
sunt in testa. relicta pro legitima, ut ex uerbis, & mente testa-
menti colligi potest: quæ nulli potest grauamini subijci, ut. C.
2 de inof. test. quoniam in prioribus. † Nec ob. consuetudo lo-
ci: quia cum contradicit iuri communi, imò naturali: ut. ff. de
bo. dam. l. cum ratio. non producetur ad consequẽtia: ut. ff. de
leg. & senatuscon. l. ꝙ uerò. & locum habet, cum de uoluntate
expressa testatoris apparet, quæ cũ in hoc non appareat. s. ꝙ
grauare uoluerit, stabitur iuri communi, & ab eo, quant omi-
nus possumus recedemus: ut. C. de noxa. l. 2. & extrà de consue
tudinibus. cum dilectua.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Et secundò.] *Expone. i. iterum illi ipsi relinquitur.*

De pœnis, & de censibus.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota cessans in solutione partis cadit à toto iure: sed secus in censu. nu. 2.*

CONSILIVM XXIX.

1 DE rigore iuris uidetur dicendũ, ꝙ emphyteota ces-
a sans in solutione partis debiti canonis cadat à toto
iure suo, [a] quia pœna, quæ adijcitur dationi, & pro
pter neglectam dationem committitur, insolidum
b committitur, [b] etiam si in parte cessetur, ut. ff. de uer. ob. l. sti-
pulationum aliæ. §. si tu sortem. & fa. erc. hæredea. §. idem iuria
& de contrahen. emp. & uend. l. fistulas. §. qui fundum. &. C. de
distrac. pig. l. quãdiu. Cõstat enim talem emphyteotam nõ ser
uasse legem contractus: ut. ff. de leg. 1. l. etiã si partis. & ad sil-
le. l. si quis in graui. §. si quis tabulas. in. 2. respon. Frustra ergò
petit sibi legem seruari. ff. loc. & conduc. l. quæro. §. inter loca-
torem: & in iudicija dicunt communiter doc. speciale, ut uno
de promissis completo altero non competat exceptio contra
petitionem pœnæ pro parte impletę. ff. in ius uoc. ut eant. l.
ult. & si qs cau. l. si seruus. §. 1. & ibi plene not. Aliàs si pro par
se solum applicaretur domino, ad cõmunionem cum emphy-
teota compelletur inuitus contra legem. ff. de condi. inde. l. si
non sortem. §. si centum. Non ob. de reli. do. constitutus. quia
non loquitur in contractu emphyteotico, sed censuali, in quo
nõ sic fit facilis commissio: ut ibi no. in tex. & gl. per Inn. Non
ob. c. propter. extra de loca. & condu. quia ibi fiebat remissio
ex superueniente casu fortuito, qui debet commẽsurari ipsi ca
sui. ar. de annuis. leg. l. seio ami. Hic auté agitur de pœna frau-
dis contumacis: ut in auth. de hęr. & fal. §. si quis autem non im
plens. & per hoc. ff. de incen. rui. nau. l. 2. §. senatus. & pro hac
respõsione optimè facit. ff. ad sille. l. propter ueneni. §. 1. &. c.
raynal. §. cętero. extra de testa. non est necesse respondere, qa
2 ad propositum modicum accedit. † sed pro alia parte magis
faceret. ff. ad l. fal. paulus. & ad treb. al l. l. paulus respõdit. & de
his qui. ut ind. l. rescriptum. & ff. de aqua quo. & æstiua. l. 1. §.
trebatius, sed in omnibus illis erant corpora distincta, & sepa
rata, & ideo unum propter alterum non perditur, ut. ff. quorũ
leg. l. 1. §. si duę. Hic autem erat una res, & unica pensio debita
ratione illius, licet qualitas rerum soluendarum esset diuersa,
quod tamen non mutauit naturam rei soluendæ, si esset unica:
ut. ff. quando dies le. ce. l. nec refert.

ADDITIO ANTIQVA.

a ¶ Cadat a toto iure suo.] *Adde Bal. in ru. C. de contrah. empt. col. 3. uersi. deinde quæro ubi dicit quòd si quis emit emphyteosim pacto apposito quod si infra annum non soluerit censum res incidat in commissum quòd propter censum unius denarij non solutũ rem perdit. alle. gl. quàm dicit notabilem in l. res bona fide. ff. eo. & adde quod emphyteota non priuatur emphyteosi propter alienationem uel aliam iustam causam nisi appareat de uoluntate domini. ut no. Barto. per illum text. in l. 2. C. de iur. emp. et idem Bal. Ang. Saly. & doct. ibi sequuntur Bar. in l. 1. ff. si ager uec. Alexã. in cons. 92. incip. uiso. in. 3. uol. & in cons. 93. incip. uiso & diligẽter in. 4. uol. & est simile in uasallo qui licet priuetur feudo propter aliquam iustam causam. hoc intelligitur si dominus uelit & hoc petat ut Bal. decidit in l. si. C. de reuo. do. in fi. refert & sequi-*

tur d. Phi. dec. in consi. 185. incip. ulterius reuocatur. in prima parte consiliorum ubi dicitur quod in tali priuatione requiritur sententia declaratoria.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

b ¶ Committitur.] *Adde, quòd Iaſ. in l. 2. col. 18. uer. sextodecimo quæro. C. de iu. emph. sequitur Old. hic, dicitq; eius opinionem esse magis communem, & allegat concordan. Sed tamen limitat dupliciter. Si per errorem minus soluatur: quod probat per l. Quamuis rationes. de cond. & dem. Atque si paupertas impediat, ita ut cessetur à solutione, quæ fuit limitatio Spec. in loco, quem ipse allegat. Vide Roma. remissiuè in additio. Bar in l. stipulationum. §. fi. de uerb. obli. Diaz reg. 232.*

De alienatione mutandi iudicij cauſa facta. & de pactis. & de donatio.

SVMMARIVM.

1 *Donantes ius, & usum aquæ non possunt uenire contra ca ratione quia facta sit in potentiorem. num. 1.*
2 *Stipulatio facta per cardinalem, uel notarium in commodum Romanæ ecclesiæ ualet. num. 2.*
3 *In donatione facta ecclesiæ non requiritur expreſsio causæ etiã sine traditione. In conceſsione usus aquæ requiritur consensus eorum, in quorum poſſeſsionibus aqua oritur, & etiam eorum, qui ex conceſsione læduntur, & etiã domini loci. & nu. 4.*

CONSILIVM XXX.

FACTVM tale eſt. Quædã certæ, & nominatę personæ castri de carumbo donauerunt do. A. cardinali de Pelagrua, & cuidã notario publico stipulãtibus, & recipientibus noĩe dñi papæ Clementis V. aquã quorundã fontiũ, qui naſcuntur, & ſunt in territorio dicti castri, & remiſerunt ius, quod hñt in aqua fontiũ prædictorum: illæ. ſ. perſonæ, q̃ hñt poſſeſsiones in tenimento, ubi ſunt dicti fontes, qui irrigantur ex dicta aqua: & nõ aliæ perſonę. Ex hoc primò quæritur, utrum iſta donatio facta dictis do. Car. & notario recipientibus noĩe dñi Papæ ualeat, & teneat, cũ ſit facta
1 in potentiorem perſonã, quã donantes ſint. ¶ † Dico adhoc: q donantes ius aquæ non poſſunt contra donationem uenire: q̃a facta ſit in potentiorem, arg. C. de tranſ. l. tranſactione finita. & de reuo. his, quæ in frau. credi. l. filios, & de reuo. don. cũ cõfitearis aũt. cuius ius ex hoc lædetur, bene poſſet: ut ff. & C.
2 de iur. emph. l. ultima. ibi his tamen perſonis &c. ¶ † Secundò quæritur ex dicto themate, utrũ prædicti Cardinalis, & notarius potuerint ſtipulari pro dño noſtro Papa: & ſi ualeat receptio, & ſtipulatio p̃dictorum. ¶ Dico adhoc: q ſic, quia p traditionem rei corporalis factam per donantẽ procuratori donatarij altero agente, ut in donatarium dominium transferat, donatario dñium ſtatim quæritur: ut ff. de dona. l. qui mihi donatũ. & ibi no. de acq. re. do. ſi procurator. & no. C. de his, qui à nõ do. manu. l. fœliciſsimã, & p traditionẽ factam negociorũ geſtori quæritur dño ratihabitione ſecuta: ut. ff. de ne. ge. l. ſi ego, & ibi no. & ff. de acqui. poſ. l. cõis ſeruus. §. ult. Sic rectè in donatione iuris aquæ ducendæ, in quo eſt quaſi quoddã dominiũ, ut C. de aquædu. l. uſum li. 11. & ff. ſi uſufr. pe. l. ſi uſumfructum, & potiſsimè hæc in eccleſia procedunt, in qua eſt facilior tranſlatio rei donatæ, q̃ in priuato: ut C. de ſac. ſan. eccl. l. ut inter diuinũ. De actione uerò, & ſtipulatione quærenda p notariũ alterius noĩe ſtipulantẽ dubium non vř, ut ff. rẽ pupil-
3 li ſal. fore l. ij. & de adopti. l. nõ aliter. ¶ † Tertiò quæritur ex dicto Themate, ſi de iure dẽt exprimi cauſa, pp quã fiat dona-
a tio, & remiſsio ſupradicta. [a] ¶ Dico ad hoc: q licet in promiſsionibus regulariter cauſa requiratur: alias agẽti ex ea obſtat doli exceptio: ut. ff. de doli. excep. l. pure. §. circa. In donatione tamen eſt pro rõne uoluntas: ut ff. de dona. l. j. Et idẽ in urbe Romana & in ciuitate alia: ut C. de hær. inſti. l. hæreditatis. Et hoc ſi ad traditionem uel æqpollentẽ actum proceſſum ſit. Si uerò ſtatum eſſet in finibus nudæ promiſsionis tunc uideretur hĩc locum conſideratio cauſæ, ut. ff. de don. l. hoc iure in prin. ſed in eccleſia opportuna menſura eſt rerum donatarum immenſitas. ut in aut. de non alie. aut permu. rebus eccleſiaſticis.
4 §. finibus igitur imperio. ¶ † Quartò requiritur ex dicto Themate ſi dicti fontes ſunt in poſſeſsionibus certarũ perſonarũ ſi illæ perſonæ potuerunt dare dictam aquã & curſum ipſius. Et ſi ſufficiat donatio & remiſsio eorũdem uel illorũ cum eis, qui exinde hñt utilitatẽ ſicut in irrigando & fructus occaſione dictæ aquæ percipiendo. ¶ Dico ad hoc q eorũ oĩum conſenſus requiritur, q aliqualiter ex tali cõceſsione lædantur, ut ff. de aqua plu. ar. l. in concedendo. & de ſerui. ru. præ. l. p quem
5 locũ, & l. quintus. ¶ † Quintò quęritur ex dicto Themate ſi p̃dicti fontes ſunt in loco publico, ſi tũc oporteret de iure, q fiat donatio & remiſsio ſupradictæ p uniuerſitatẽ dicti loci. ¶ Di
6 co ad hoc, q ſic p l. in cõcedẽdo. ff. de aqua plu. arc. ¶ † Sextò q̃ritur licet de iure ualeat tranſitus ipſius aquæ q̃ fiet p territoriũ de carũbo & p poſſeſsiones certarũ pſonarum dicti loci ſi poterit fieri ſine conſenſu dñi & illarũ perſonarum quarum ſunt dictæ poſſeſsiones. ¶ Dico ad hoc q nõ ut C. de ſerui. & aqua. l. per agrum. & ff. ad l. aquil. l. quẽadmodum. §. j. cum ſi.
7 ¶ † Septimò quæritur ſi oportet, q interueniat cõfirmatio ſeu cõceſsio facienda per dominam comitiſſam, q̃ uſuſructuaria tantum eſt uel per filios ſuos & alios hoĩes de carumbo & ſi inde debetur crizenium ſiue laudimium qm̃ ipſi hoĩes de carũbo habebunt inde quantitatem pecuniæ. ¶ Dico ad hoc q cõſenſus eorum, de quibus quæritur neceſſarius eſt per l. in concedendo ſupra proxima allegatione.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Et remiſsio ſupradicta.] *Adde & uide Bertran. in consi. 255. col. 2. uol. 2. quod consi. incipit. Viso consultationis themate.*

De ſolutionibus, & de teſtamen.

SVMMARIVM.

1 *Legata debent solui de illa moneta, quæ erat tempore conditi testamenti.*

CONSILIVM XXXI.

THEMA tale eſt. [a] Quidam condens teſtamentum reliquit ad pias cauſas cc. li. pro anima ſua per hæc uerba. Lego, & accipio de bonis meis pro aĩa mea, & parentum meorum, & pro ſoluendis ipſorum ſorefactis, & meis, & expenſis, & ſunerariis meo corpori faciendis, & legatis infraſcriptis exoluendis cc. li. &c. nõ dixit de qua moneta: poſtea condito teſtamento uixit per x. an. & mortuua eſt. Quæritur nunc, de qua moneta debeant ſolui dictæ cc. li. an de moneta, quæ currebat tempore conditi teſtamenti. An
1 de moneta, quæ currebat tempore mortis teſtatoris? † Et ſciẽdum eſt, q ſolutio debet fieri de moneta uſuali, quæ currebat tempore conditi teſtamenti, & uidetur caſus. ff. de le. iij. uxorẽ §. teſtamento. & de au. & arg. leg. l. medico, & ibi no. & de libera. le. l. aurelius. §. teſtamento. & §. Titius. Et ſic uidetur etiam in contractibus, ut ff. de contrahen. emp. & uen. l. imperatores, & de uer. ob. continuus. §. cum quis, & de ſtipu. ſer. uſufructus, & ſi cer. pet. l. cum quid mutuum. & extra de cenſi. c. olim, & ibi no. Et hæc fuit ſententia domini Azonis in Brocardicis in rubricella eadem menſura, uel moneta debetur, quæ erat tempore contractus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale eſt.] *Adde & uide simile consi. supra quod est 13. & infra consi. 168. in iij. q. & consi. 250. per totum. Item adde consi. Maria. antiqui 6. in 1. part. Quod incipit. Prædicta consultatio. ubi inserto hoc Oldradi cõsilio idẽ multis argumentis cõprobatur.*

De foro compe. uel de uerb. ſigni. Extraordinarie. Ad municipales.

SVMMARIVM.

1 *Nomine uniuersitatis ueniunt & sacerdotes.*

CON-

CONSILIVM XXXII.

1 QVAESTIO † est, utrũ sacerdos cēseri possit, & debeat de uniuersitate. Et probatur, quòd sic rationibus infrascriptis. Et primò: sicut se hēt domus ad uniuersitatē domorũ, sic homo ad uniuersitatē psonarum. Vnde sm̃ qualitatē rerũ, & ipsis inhæreotes diuersis uniuersitatibus asenbuntur: ut ff. de acqui. pos. l. re pignoris, & de le. iij. l. seruis urbanis, in prin. §. j. & melius. ff. de fun. instr. & instru. le. l. cum delanionis. §. fabinus. Sed cōstat, quòd ecclesia est de uniuersitate domorũ intra territorium positarum: ut ff. de uerb. sig. l. pupillus. §. territorium. ergo & sacerdos cēsebitur de uniuersitate psonarum. ¶ Secundò constat uniuersitatē augeri, & minui, & mutari: ut ff. de iud. l. proponebatur. ff. de fun. instr. & instru. le. l. pe. & de le ij. l. peculium, & C. de decu. l. prouidendum. Sicut enim augetur uniuersitas per nouum incolam in ciuitate receptum, ut cum aliis incolis munera subeat: ut. ff. ad muni. l. j. in ij. respon. sic & per erectionem nouæ ecclesiæ, & aduentum noui sacerdotis: quia non minus in istis ius publicum consistit, quàm in priuatis incolis: imò proprius, & immediatius: ut ff. de iusti. & iur. l. j. §. publicum ius, & in aut. ut liceat matri, & auiæ. §. quia uero ita comperiuntur. col. 8. Ergo sicut noui incolæ de uniuersitate fiunt, sic & hic sacerdos. ¶ Tertiò non ne philosophi etiam pagani, sicut fuit ipodomus euriphontis, totam religionem diuisit in tres partes, unam, quam sacram, alteram publicam, & alteram propriam appellauit uniuersitatem, & ea, quæ uniuersitatis sunt, in tres partes unum totum diuidens ante, sicut narrat philosophus ij. polit. iiij. c. circa medium. Cum ergo sint partes eiusdem totius, sacra, & priuata, non dñt diuerso iure censeri: ut ff. de usucap. l. eum qui edes. Et iccircò tanquam pars uniuersitatis, possunt personæ ecclesiasticæ frui statutis uniuersitatum, & singulariũ uti in sui fauorẽ, ut x. dist. si in adiutorium, & pro hoc etiam facit xj. q. j. duo sunt genera. Nec obst. quòd dictus sacerdos, tanquam ecclesiastica persona, multis priuilegiis gaudet: nõ enim per hoc est minus
2 pars uniuersitatis. † Nam & decuriones, & senatores, & eminẽtissimi uiri, & medici, & legũ doctores multis gaudẽt priuilegiis tam in psonis, quàm in rebus: ut. ff. de pœnis l. moris. §. istæ fere, & C. de quæstionibus l. diuo marco, & de professoribus & medi. l. medicos, & tñ constat, quòd oẽs appellatione populi, & uniuersitatis continẽtur. ut insti. de iure natura. gen. & ciui. §. plebiscitum. sic enim talis immunitas non impedit, quominus sacerdos sit de uniuersitate, si sic debetur ei ius pascendi: ut ff. si seruitus uendi. l. testatrix. §. j.

De testamen. & de successionibus abintestato, & de secundis nup. Extraord. ff. de uul. & pu. sub.

SVMMARIVM.

1 *Mater habens duos filios, si eos adinuicem substituat, uidetur eos uulgariter substituere: ideo uno eorum mortuo ante aditã hæreditatem alias ei succedit: sed si aduenerat hæreditatẽ, tunc frater, & pater pariter ei succedunt abintestato. & nu. 2.*

3 *Item maritus transiens ad secundas nuptias perdit legatum uxoris præmortuæ.*

4 *Item frater uterinus, & consanguineus excludit fratrem consanguineum tantum à successione fratris, & mater succedit cum filio in uirilem.*

CONSILIVM XXXIII.

QVIDAM habuit uxorem, ex qua habuit duos filios, uxor decessit condito testamẽto, in quo dictos filios instituit heredes sibi, & unum alteri substituit. Vnus istorum filiorum decessit in pupillari ætate uiuente patre. Quæritur, quod ius est acquisitum patri? Item dicta uxor legauit marito suo quandam petiam terræ ad suã uoluntatem omnimodam. Nunc ita est, quòd dictus maritus conuolauit ad secundas nuptias, & ex secundo matrimonio habuit duos filios: tandem decessit abintestato, quæritur, utrum isti liberi ex secundo matrimonio nati debeãt succedere æquis portionibus cum libero primi matrimonij in proprietate acquisita dicto patri ex hæreditate filij defuncti ex primo matrimonio, & in legato facto dicto patri per propriam uxorem? Item quidam filius ex secundo matrimonio modo decessit, quæritur, an primus ex primo matrimonio debeat æqua lance succedere in bonis dicti filij ultimò defuncti ex secundo matrimonio, & quod ius habet mater in dictis bonis dicti filij ultimò
1 defuncti? † Si quis substitutionem, de qua in prima quæstione fit mentio, diligenter aduertat, cẽsebit eam in eff. ẽtu reciprocam, quam quidam dicunt in se fideicommissariam cõtinere, ut ff. de uulg. & pu. subst. l. qui plures. ibi quoniam inuicem in omnem causam &c. Sed contrarium magis uidetur dicendum, scilicet quòd si iure directo, puta uulgari, uel pupillari ualere potuit, fideicommissariam non comprehendat: ut ff. de uul. & pu. substi. l. lucius. si uero non potuisset directo iure; ut quia in eo dictis facta fuisset tũc fideicommissariam induceret. ar. ff. de le. tij. l. cum quis decedens. §. setam. & est tex. ff. ad treb. l. sceuo la. in fi. & ibi no. In nostro autem casu potuit ualere iure directo: quia uim uulgaris habere potuit, quæ fit à quocunq; ergò fideicommissariam non continebat. Respondendum est ergo ad quæstionem, quòd aut ille filius, qui decessit primò, decessit hæreditate adita materna, aut non. primo casu, cum expirauerit substitutio uulgaris facta per matrem post aditionem hæreditatis: ut C. de impu. & aliis substi. l. post aditam. locus erat successioni abintestato, ut pariter ueniãt, pater, & frater superstites: ut in aut. de hæredi. abinte. §. consequens. nisi secundæ nuptiæ aliud inducerent: de quibus infra dicetur. secũdo casu locus est substitutioni uulgari, ex qua solus frater uocabitur, ut ff. de uulg. & pu. sub. l. si mater. Nec curo in hac qõne de l. si infanti. C. de iur. deli. Nec de his, quæ notari cõsueuerũt C. de his, q. ante aper. ta. l. unica. quia ille locũ hũt cessãte prouisione hois, q.
2 hic nõ cessauit. † Verũ, quia proponitur patrem ad secundas nuptias conuolasse, uidetur, quòd in solo usufructu bonorum obuenientium filio à matre succedat pater: frater autem in sua proprietate succedat in usufructu portionis suæ, quæ est dimidia, per auẽ. de nup. §. hinc nos. co. iij. quæ corrigit auẽ. de non eligendo secundo nubẽn. §. cum igitur, & nõ corrigitur per auẽ. de hære. ab intest. ut no. in d. §. hinc nos. & C. ad tertul. auẽ. de
3 functo. Ex his patet responsio ad primum membrum secũdæ quæstionis. ¶ † Ad secundum uero membrum, in quo fit mentio de legato patri relicto per uxorẽ, uidetur dicendum, quòd per hoc, quòd transiuit ad secundas nuptias, priuatus fuerit proprietate legati, ut in auẽ. de nup. §. si uerò expectetur. Nec moueat quemquam, quòd dicta iura in muliere binuba loquantur, quia
a regulariter idem in binubo: ut C. de secun. nup. l. generaliter,
4 & l. pen. & no. Azo in sum. eo. ti. §. item quæcunq;. ¶ † Ad tertiam quæstionem uidetur dicendum, quòd filius primi matrimonij, qui erat superuterinus, id est consanguineus tantũ ad eum, de cuius successione nunc agitur, nõ succedit una cũ consanguineo, & uterino, quia duplex funiculus uincit simpliciem: ut C. de leg. hæredi. auẽ. cessante, & auẽ. post fratres. Mater uerò nũc defuncti succedit cum filio superstite utrinq; coniuncto in uirilem, ut in præalle. auẽ. defuncto.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ In binubo.] *Adde, & not. uirum mulieri ex aquari, quo ad secundas nuptias.*

De emptione, & uenditione extraordinarie C. communi diuidundo.

SVMMARIVM.

1 *Molendina tenens à pluribus pro indiuiso si uendat, & maior pars consentiat, non consentiens non tenetur sequi uoluntatem aliorum: & si fiat æstimatio, stabitur personæ respectu primæ uenditionis. cum seq. nu.*

CON-

CONSILIVM XXXIIII.

a VAESTIO talis est. a Quidam tenens in emphyteosim quædam molendina sita in duabus petijs terræ à quodã. C.pro.8.parte. & ã.G. & R.pro.7.partibus indiuisis uẽdidit dicta molendina, & res alias titio certo prætio conuento inter eos: inter quas uẽditas sunt quædam res, quæ a quibusdam aliis dominis tenentur: accidit, ꝙ capitulum & R. dicto titio dictam uenditionem laudauerunt. dictus G. requisitus laudare dixit se uelle retinere, & petiit æstimari partem, quæ ab eo tenetur, dixit titius, ꝙ ipse nõ potest diuisionem facere, nisi de uoluntate dicti C. & dicti R. sicque dictum G. ius retentionis non habere, sed laudare teneri, cum habentes maiorem partem in dictis molendinis dicto Titio laudauerint. Nunc quæritur, an dictus G. teneatur sequi laudationem, & laudare dictam uenditionem, uel ius prælationis possit habere? & sic an de nouo ius, quod habet dictus G. debeat æstimari, an stari uenditioni factæ, ita ꝙ æstimetur iuxta prædicti prætij quantitatem. Item posito, ꝙ dictus G. posset retinere, an portio dictorum C. & R. fieret deterior, an dictum capitulum & R. possunt contradicere, ne dictus G.
1 possit retinere. ¶†Ad primam quæstionem, qua quæritur an G. teneatur sequi laudationem consortum suorum, uel possit ius prælationis habere, uidetur dicendũ, ꝙ teneatur sequi laudationem, tanquam numero plurium, & maiorem partem habentium: ut C. de dona. l. sancimus. §. ne autem. de metatis l. ij. in prin. & quando, & quibus quarta pars debetur l. ij. in prin. & ff. de pac. l. maiorem. sed contrarium magis credo in re communi pluribus, ut singulis. Nam unus maioris partis necessariò non sequitur uoluntatem: imò magis unius prohibitio cæterorum actum impedit. ut ff. communi diui. l. sabinus. & ff. de serui. ur. præd. l. pariete, & uidetur satis expressum. ff. fam. erci. l. hæredes. §. si incerto. cum enim domino detur ius prælationis, non minus est G. dominus portionis suæ pro indiuiso: quæ indiuisa est, & ideo ei daretur rei uendicatio, ut ff. de rei uen. l. quæ de toto. in prin. §. incertæ, & ar. ff. de procu. qui proprio. §. ult. si autem sic datur ei ius retinendi partem suam per l. C. de iure emphy. l. ult. & hanc partem multum iuuat, imò uidetur quæstionem decidere l. ff. de in diem adiec. l. quod autem.
2 §. ult. cum duabus seq. † Nec possunt alij duo consortes impedire. G. quo minus iure retentionis utatur, quoniam posset eos inuitos ad diuisionem prouocare, per quam fieret diuisio, uel adiudicatio, secundum quod rei natura pateretur, ut ff. communi diui. l. communi diui in princ. §. j. nec hoc tollit portio uis modicitas, quoniam hoc non facit à iure communi deuiari, ut ff. de dam. infec. l. si proprietarius, & ut in pos. leg. l. quãuis. est enim speciale in communi seruo manumisso, ꝙ unus de necessitate alterius, siue aliorum consortum sequitur uoluntatem? ut C. de communi seruo ma. l. j. & sic est solutum ad pri-
3 mam, & ultimam quæstionem. ¶†Ad mediam, qua quæritur an de nouo ius, quod habet dictus G. debeat æstimari, an stari uenditioni factæ, ita ꝙ estimetur iuxta prædicti prætij quantitatem, dicendum est, ꝙ stari debet pretio in prima uenditione taxato: sicut dicit l. ult. C. de iure emphy. ibi & tantam præstare quantitatem quãtam ipse reuera ab alio recipere potest, ipsum dominum omnimodo comparere &c. & sicut hoc attenditur in tota re, ita & in parte: ut ff. pro dereli. l. an pars, & de acqui. hære. l. si seruus. dabit ergo G. tantam partem ipsius pretij, quãta est portio, quã retinet: ut. ff. de euic. l. j. in ij. respõso,

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Talis est.] *Adde & uide Io. And. in additio. ad Spe. sub tit. de emphy. col. 25. num. 93. Quæ additio est in uerbo fisci: & incipit. Habeo per Gud. de Suz.*

De his, quæ ui, metusve causa fiunt: uel de raptoribus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum cum muliere per uim: licet sit cognita, si tamen aufugit, cùm potuit: non ualet, cum nu. seq.*

CONSILIVM XXXV.

ACTVM tale est. Quidam Io. nomine laicus terececeẽ. diœce. ad nuptias cuiusdam Margaretæ aspirans, quamquam ipse sciret ipsam nolle cum eo matrimonium contrahere, associatis sibi quibusdam ipsam rapuit uiolenter, ipsamq; inuitam, & penitus renitentem per uim, & metum mortis, qui cadere poterat in constante, cõpulit in quorundam præsentia ad contrahendum matrimonium per uerba de præsenti cum eodem, & postmodum eam, quam inuitam, & renitentem tenebat inclusam, cognouit carnaliter eodem metu semper durante, & post carnalem copulam per 12. dies, uel circà, ipsam uiolenter tenuit in domo reclusam in sua renitentia semper perdurantem. Quæ margareta, quamprimum facultas adfuit, aufugit ab eo, & statim publicè extitit protestata, ꝙ nunquam consenserat in eundem in aliquo actu ad matrimonium pertinente. Quæritur an sit cõ
1 tractum matrimonium inter eos. † Et breuiter est dicendum, ꝙ præmissis existentibus ueris inter ipsos nullum fuit matrimonium celebratum, quod probatur sic. matrimonium contrahitur per legitimum uiri, & mulieris consensum 27. q. 2. c. cum sufficiat, & extra de spon. c. cum locum & c. tuæ, & cap. tua nobis. licet quo ad ecclesiam necessaria sint uerba consensum exprimentia de præsenti, ut dicunt iura prædicta. Licet ergo in dicto contractu fuerit forma coniugalis contractus, scilicet uerba, & carnalis copula, ex quo substantia coniugalis contractus, scilicet consensus dictæ Margaretæ absuit, uerba præfata, & carnalis copula nequiuerunt coniugale foedus per
2 ficere inter eos. † Nec ob. si dicatur, quod ipsa expressit uerba apta ad matrimonium contrahendum, & cognita fuit carnaliter per dictum Io. cum quo stetit reclusa 12. diebus, uel circà, unde uidetur in eum tacite consensisse, extra de spon. ad id quod. & qui matri. accu. possunt c. insuper, quia mulier, de qua fit mentio in præall. c. ad id quod. per annum, & dimidium
3 cohabitauit cum uiro, & potuit ab eo fugere, & noluit. † Hæc autem Margareta inclusa detenta fuit, & statim, cum potuit, aufugit, ut dictum est suprà. unde in d. c. ad id quod. in gl. quæ incipit & ita per patientiam, in fine. ponuntur uersus. Effuge, cùm poteris, ne consensisse puteris. quod si perstiteris, tunc sua semper eris. Item mulier, de qua fit mentio in præall. c. insuper pmisit se cognosci, & potuit à uiro recedere, & noluit. sed ista Margareta, cum potuit aufugit, & ideò nullum fuit matrimonium inter eos, ut expressè habetur extra de spon. c. con sultationi. & c. ueniens. Nam in matrimoniali contractu liber debet esse consensus, ut in præall. c. cum locum. extra de spon. hic autem non liber, sed per uim & metum, qui cadere pote-
a rat in constantẽ, & ideò nullũ fuit matrimonium inter eos. a

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Inter eos.] *Adde huic consi. quæ scripsit Cap. in ciuil. consi. ij. & iiij. Boer. consi. xx. in fi.*

De iudæis, de hæreticis, & inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitor hæreticæ prauitatis potest procedere contra iudæum, qui christianum negantem fidem, & condescendentem ad sectam iudæorum recipit, & occultat, & contra facientes aliquid in uituperium Christi. & nu. 4. & 8.*

CONSILIVM XXXVI.

a INFRASCRIPTI sunt articuli a inquisitoris hæreticæ prauitatis in partibus Romaniæ. In primis quidam iudæus baptizatus, & Christianus effectus longo tempore stetit in Christianismo. Postea negata fide Christi lapsus est in iudaismũ, quem quidam iudæus suscepit in domo sua sciens eum esse Christianum, & longo tempore secum tenuit, & uxorem iudæam ei dedit, & sic eum fouit in iudaismo. Item quidam alius iudæus emit unum puerum

rum Christianum, quem circuncidit, & negare fidem Christi
fecit uocatis adhuc quibusdam aliis iudæis, qui una cũ eo circũ
ciderunt, & mortuo principali unus illorum, qui in eius circũ-
cisione fuerant, dictum puerum suscepit, & secum multo tem-
pore tenuit, & tandem timens inquisitionem misit eum in Ale
xandriam, ne posset reduci ad Christianismum. Item idem iu-
dæus emit unam Christianam, & eam fecit iudaizare negata
fide Christi. postea eam in uxorem duxit, de qua suscepit duos
filios. & quia factum erat iam manifestum Christianis, eam ue
neno occidit, mortuus est autem cum ea filius paruulus quem
lactabat. Postea eo mortuo commissarij eius superstitem filiũ
miserunt in Alexandriam, ne posset per christianos requiri, tã
quam filios Christianæ. Item cum quidam iudæus fuisset accu
satus, ꝙ fuerat christianus, & de hoc inquireret inquisitor.
Quidam alter iudæus fecit pactum cũ accusato pro certa sum
ma pecuniæ, ꝙ infra certum tempus eriperet eum de manibus
inquisitoris, qui eum tenebat sub fideiussione, & fecit, quantũ
potuit, uerbis, scriptis, & factis clericos, & laicos concitando
contra inquisitorem, ita ꝙ uix inquisitor potuit habere uerita
tem de hæretico accusato. Item quidam iudæi baptizati in di
uersis partibus uenerunt in insulam cretæ, & ibi uiuebant, ut
iudæi. Et dum de talibus inquisitor inquireret, aliqui iudæi, q
eos sciebant esse christianos, intantum eos molestauerunt, ut
recederent de terra, ne possent per inquisitorem capi, & redu-
ci ad christianismum, ꝙ coacti sunt recedere receptis condu-
ctis, & expensis ab illis iudæis, quos tunc, cum sciuit, inquisitor
persecutus est, & quosdam cœpit: alij uerò fugerunt ad terras
Sarracenorum. Item quidam iudæi emunt christianos, & por-
tant in Alexandriam, ubi uendunt eos iudæis, & sarracenis, de
quibus constat eis, ꝙ faciunt negare fidem Christi. Item aliqui
iudæi in parasceue crucifigunt agnum, siue ouem, & crucẽ cõ
spuunt, & pedibus cõculcant in uituperium Iesu Christi. Nũc
1 quæritur, qualiter potest procedi contra tales? ¶ † Ad primũ
articulum respondetur, ꝙ contra talem iudæum poterit per in
quisitorem procedi, sicut receptatorem hæretici, ut extrà de
hære. c. contra christianos. Fuit enim talis receptator hæreti-
cus ff. de recepta. l. j. & ij. & C. de his, qui latro. uel alios crimi.
reos occultant l. j. & ij. Crimen enim receptationis committi
tur etiam ex uno actu. ar. ff. ad l. iul. de adul. l. mariti lenociniũ,
§. quæ sunt, & colligi potest extra de pœ. c. felicis. li. 6. nedum
hic, ubi fuit actus per tempus continuatus, ar. C. de incef. nup.
l. qui contra, & talis receptator non fuit sola receptatione cõ-
tentus, sed per matrimonium cum iudæa eo procurante con-
tractum. uidetur crimini iudaismi, & apostasię, quæ hæresi eq
pollet, fauisse. imò ad ipsum plectenda suasione traxisse: ut C.
de apos. l. eum, quicunq;. Et talis suasio plus est, q̃ compulsio. ff.
de seruo cor. l. j. §. persuadere. Si autem Christianus hoc fecis-
set, cõstat, ꝙ contra eum procedi posset per inquisitorem. sed
nunquid excusabitur, quia iudæus? dico, ꝙ non, quia ratione
delicti fit de foro ecclesiæ, ut extra de iudæis. c. postulasti. &
2 no. infra eo. ti. c. ita quorum. † & si dicatur nihil ad nos de his,
quæ foris sunt. uerum est, ut per excommunicationem possit
cogi, quia cum excommunicatio eijciat extra ecclesiam, in iu
dæo locum non habet, qui extra ecclesiã est, ut ff. de iniu. rup.
& irri. te. l. nam & si sub conditione. Vel nihil ad nos &c. Ve-
rum est, ut compellant ad fidem, ad quam sola diuina gratia
uocantur: ut xlv. di. de iudæis, & de hoc pleuè no. Inn. extra de
uo. & uo. red. c. ꝙ super. Item tales apostatantes dicuntur præ
uaricari in Christum: ut j. q. iiij. iudæi & ij. q. vij. non potest, &
c. alieni, & rectè, quia pro dicta causa sua, id est assumpta fide
per baptismum diuersam partem adiuuant per infidelitatem,
& ritum ut ff. de præuaricatoribus l. j. & de his, qui no. infa. l.
3 athleta. §. pe. † Præuaricator aũt potest coram iudice, coram
quo præuaricatus est, & cui præuaricationis iniuriam irroga-
uit, accusari, conuinci & per eum puniri, ut C. de calum. l. j. ff.
ad tur. l. j. §. j. C. de aduo. di. iu. l. j. & de testi. l. nullum. Et talis
est iudex ad defensionem fidei per sedem apostolicam deputa
tus, sicut inquisitor. Et hoc idem contra cooperantes in crimi-
ne præall. c. contra christianos. ideò cum iudæus, de quo quæri
tur, excesserit suos terminos, non est mirum, si à non suis ter-
minis excedatur C. de edi. diui Adri. tol. l. ult. & de iudæis l. iu-
4 dæos. ¶ † Item respondetur ad secundum, & tertium articulũ
per superiores. & pro hoc. C. de iu. l. iudæi. & C. ne manci. chri
stia. hære. uel paga. uel iudæ habeat l. uni. cum enim, quantum
ad ea, quæ sunt de limitibus officij, fungatur uice papæ, ut. ff.
de off. proc. & le. l. si uel in aliam, & l. seq. C. de of. uic. præfe. l.
j. extra de ele. c. si abbatem. contra omnes suam iurisdictionẽ
exercebit, qui ad prædia sua tumultuosus accedit, ut de catho-
lico furtum faciat, & errare compellat: ut ff. de offi. procu. cę-
sa. l. ultima. Et de his habetur liiij. di. mancipia. & de conse. di-
5 st. iiij. plerisque ex iudæis. ¶ † Item respondetur ad iiij. articu
culũ. ar. extra de homi. c. sicut dignum. Et uidetur expressum
6 4. q. 6. c. 1. ibi illud uerò fidentissime &c. ¶ † Item respõdetur
ad quintũ articulũ. ff. de fur. l. qui seruo. qa ibi persuasum fuit
seruũ qđ sibi natura ꝑ licebat: ut ff. de pec. l. sed si damnum. §. si
ipse. & sicut contra ipsum seruum etiam naturalis non fuit or
ta obligatio, ita nec contra persuasorem, ut in eo. ti. l. sed si is,
qui rem §. si tu titium. & de reg. iur. l. cum principale. In casu
autem, de quo quæritur, est totum contrarium, & ideò nõ ob-
7 uiat. ¶ † Item respondetur ad sextum per superiores rationes,
& pro hoc. ff. ad l. pompeiam de pari. l. utrum. & l. si sciente.
8 ¶ † Ad septimum, & ultimum respondetur, ꝙ licet istud, de
quo in quæstione contraria proponitur fiat in iniuriam fidei
christianæ, & per hoc, ut desistant, debeant per ordinarios se-
culares, & ecclesiasticos saltem indirectè coerceri: ut, C. de iu-
dæis l. iudæos. Quia tamen per hoc error non inducitur, non
uidetur, ꝙ spectet ad officium inquisitoris, cuius officium est
limitatum: ut extra de hæreticis c. accusatus. §. sanè.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Articuli.] *Adde pro additione generali huius consi. uide re-
missiones Landriani in apostillis ad Bar. in j. constit. ff. in ipso prin.
in apostilla, quæ incipit Christi præsidio. Et iunge casum specialem
de iudæo delinquente infra consi. ult. Et quid sit hæresis, & quo-
modo probanda. uide infra consi. 210. & nunquid inquisitor pos-
sit procedere aduersus illum, qui falsus est se malè sentire de fi-
de, & de peccato huiusmodi accepit pœnitentiam, sed non
impleuit; item an possit procedere contra eum, qui hæreses præ
dicauit, moxq; correctus à superiore cecinit ipse Palinodiam,
sed noluit nihilominus corrigere, quæ scholaris suus ipso dictan-
te scripserat. Vide Cald. sub ti. de hære. consi. 1. & proprius ad
materiam an possit iudæum punire, qui seduxerit iudæum bapti-
zatum. Aret. consi. 157. col. 3. num. 4. Item plura circa iudæorum
causas maximè notabilia uideto apud Ferra. caut. 24.*

De testibus. de rescriptis, uel priuilegiis. & de emptione, & uenditione.

SVMMARIVM.

1 *Testis dictum partim uerè, & partim falsè deponentis non ualet.*
2 *Nec princeps per rescriptum facere potest quod ualeat.*
3 *In datione in solutum potest quis se dicere deceptum ultra di-
midiam iusti pretij. & nu. 3.*

CONSILIVM XXXVII.

1 AD PRIMAM † quæstionem, qua quæritur, an de
positiones testium, quorum quilibet deposuit pro
parte uerum, & pro parte falsum fidem faciant, uel
a non: [a] Licet multi dixerint, utrum articuli, super q-
bus deposuerunt, sint separati, uel coniuncti: cohærẽtes, uel ad
inuicem dependentes: ut primo casu unum propter alterum
non uitietur: secundo casu sic: ut ff. de mino. l. asse. §. ex causa,
& de aqua quoti. & æsti. l. j. §. item quæritur, & §. Trebatius. &
C. de transac. l. si ex falsis. Et in hac opi. uidetur fuisse gl. ix. di.
si ad scripturas sacras. Verius tamẽ uidetur, ꝙ siue articuli sint
separati, siue non: testimonium testis unicum sit super uno fun
damento, scilicet iuramento fundatum: ut C. de test. l. iusiuran
di. ac per hoc unicum debeat dici, licet plures articulos com-
plectatur: ut ff. arbo. fur. cæsa. l. si gemina. & si pars est falsa, to-

rum dictum innutile reddetur. ar. ff. de ædil. edic. l. cum eiusdē. & est tex. 3. q. 9. pure simplex, & in præalleg. c. si ad scripturas sacras. Et hoc intelligo uerum, si falsitas reperiatur in substantialibus facti de quo quæritur, & quæ poterant, & debebāt sub iuramento comprehendi: alias secus: ut extra de fide instru. ca. ex literis. C. de testa. l. si unus. & no. de edic. diui Adri. tollen. l. ulti. & fuit opi. Inn. extra de hæreticis ca. fraternitatis in j. & ij. gl. & tangit extra de offi. & pote. iudi. dele. cum in iure. ¶ † Ad
2 secundam quæstionem qua quæritur, an dominus rex, licet de hoc non constet, potuerit facere, quod super eo, quod uerum dixerunt, uidelicet non obstante, quod multa falsa in substantialib. dixerunt: dicendum uidetur omissa disputatione, & de potestate regis, de qua scriptum est, quod legem à superiore manantem tollere non potest: ut C. de off. præfec. præto. orien. l. normā: alias incipit formam, quod non potuit, quia talis etiam interlocutio ab imperatore emanans parte absente ius eius non lædit: ut C. si per uim, uel alio modo l. ult. Nec rescriptum, quod uires principalis negocij exhaurit, ualet: ut C. de preci. imperato. offe. l. ij. maximè cum repugnantiam iuris communis habeat, ut C. si cōtra ius uel utili. publi. l. ult. & cum posuerit testes falsum deponere circa substantialia negocij, quæ falsitas totum dictum uitiat, & circa extrinseca omnino remota, quæ non uitiat, ut dictum est supra, intelligendum est regem, dum dixit, quod uolebat etiam ualere testes, inquantum ueritatē dixerant, inquantum uero falsum, non intellexisse de falsitate extrinseca, & accidentali, sic responsum suum interpretationem recipiat secundum ius commune. ut C. de inoffi. test. l. si quando. extra de elec. capi. ecclesia uestra. & de rescrip. cap. cum adeo.
3 ¶ † Ad tertiam quæstionem, qua quæritur, cum domina G. decepta fuerit ultra dimidiam iusti prætij in datione insolutum, utrum possit petere talem dationem rescindi, uel iustum prætium suppleri, dicendum uidetur, quod sic, quia talis datio insolutum uim uenditionis habet, non quidem a uēndente procedentis: sed ab eo, cuius res erat, ut ff. de euic. l. si plus. §. si iussu. fami. ercis. l. qui errat. de distrac. pign. l. rescriptum. §. si alienā. & C. de euic. l. si prædium, & l. si ob causam. Si sic, ergo locum habet beneficium l. C. de rescin. uen. l. rem maioris prætij, & ff. de iure pa. l. j. §. si quis in fraudem. imò forte dici posset uenditionem prædictam non tenuisse, eò quod fraudulenter lōge maiori prætio facta fuit. ut C. de rescin. uen. l. si quis, & de fide instrum. & iur. hastę fisc. l. j. & ij. de iure fisci. si minor li x. Et nihilominus contra dolose rem sic uiliori prætio distrahentē prodita est de iure actio de dolo, ut ff. de euic. l. si pignora. & no. ff. de neg. ge. l. iij. §. si executor.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

1 ¶ Vel non.] *Adde & quid si instrumentum reperiatur in aliqua parte uitiatum, aut falsum, nunquid totum corruat? uide Spec. de instrum. editio. §. instrumentum ergò publicum. in 4. col. num. 10. Et quæ ibi in additio. & circa reg. generaliter, quando utile per inutile uitietur, uide gl. 2. Dy. in c. utile. de reg. iur. in 6. Tor. instit. de inut. stipul. in 9. col. Doct. omnes in l. certi condictio. §. Quoniam. si cer. pet. Dec. remissiuè in c. eum super in 5. no. de offi. deleg. Præ cæteris autem uide Bal. in d. §. Quoniam in 4. & 5. col. ubi iuramentum propriè dicit esse indiuisibile sequens Oldr. hic. Vide & in materia falsitatis instrumenti, quòd scilicet reputetur falsum totum, si in aliqua parte sit falsitas uitio notarij, Specul. de instru. edi. §. ostenso. col. 8. num. 23. Rot. in anti. Decis. 307. Bal. consi. 56. factum tale in j. col. in 3. uol. & consi. 405. quæstio est in 4. uol. & amplia hanc reg. etiam si falsitas esset in uerbis narratiuis notarij. Limita autem quinque modis. Primò, cùm falsitas est præsumpta. Secundò, ubi uitium est in accessorio. Tertiò, quando falsitas est in parte instrumenti minimè substantiali, ut cùm falsò quid demonstratur, de cuius corpore aliter constat. Quartò, quoties ob falsam partis adsertionem, & non uitio notarij falsitas est commissa. Quintò, & ultimò, quotiescunque pars aduersus quam instrumentum eiusmodi producitur, illud acceptat in partibus non falsis redarguendo solùm in partibus falsis. Hæc Diaz latius in reg. sua 348. Quæ libuit rescribere, quoniam maximè cōducūt. Vide quoq; Ale. remissiuè in l. j. §. si quis simpliciter iuxta fi. ff. de uer. obl. Bert. in consi. 183. niso processu causa capta. col. 5. num. 14. uol. 2. Fed. Petrucium Senensem in consi. 269. ubi si quis partim fuerat absoluendus, partem condemnandus, fueritq; absolutus solùm, uel condemnatus, sententiam ipso iure ualere negat. Item ex communi opinio. decidit totam annullari sententiam, in qua error expressus est calculi. Modò ea unico comprehensa sit capitulo. Quòd si pluribus capitulis comprehensa sit sententia, illud tantum capitulum annullatur, in quo error calculi accidit. Item si contingat sententiam pro parte acceptari, & ab eadem pro alia parte appellari, num pars acceptata digna sit executione? Vide Boer. Decis. 73. in 1. par. & quid quando aliquis in aliquot capitulis obtinuit, in aliis condemnatus est, an debeat pro rata in expensis condemnari? uide eiusdem Decis. seq. Adde circa sententiam tex. & gl. in l. etiam j. §. j. de mino. Bar. in l. j. C. si aduer. sen. Vant. de nullita. c. 9. nu. 35.*

De rebus ecclesiæ, uel de his, quæ fiunt à maiori, uel minori parte capituli.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus singularis appellans contra impetrantem debet habere expensas ab ecclesia, si constat id fecisse in utilitatem ecclesiæ, alias non & nu. 2.*

CONSILIVM XXXVIII.

THEMA tale est. Quidam episcopus autoritate apostolica sibi concessa contulit quoddam beneficium cuidam canonico tholosano dispensando autoritate prædicta cum eodem, quod posset beneficium, quod prius obtinebat in eadem ecclesia, licitè retinere constitutione concilij generalis, & alia quacunque contraria non obstante. duo canonici eiusdem ecclesiæ, uel etiam plures appellauerunt ad sedem apostolicam ab illa collatione, seu prouisione, & dispensatione facta canonico prædicto, tanquam singulares personæ, & non nomine capituli, ut sindici, uel procuratores ipsius: sed solum dicebant se grauatos, & ecclesiam suam tholosanam occasione prædictæ collationis, & dispensationis. Modo quæritur, an isti qui appellauerunt, de bonis capituli possint, & debeant habere expensas ad prosequendum [illegible] appellationem prædictam, maximè cum dicti appellantes ha-
2 beant beneficia in dicta ecclesia, uel saltē plures ex eis. ¶ † Breuiter ad prædicta uidetur dicendum, quod expensæ de bonis capituli, & ecclesiæ faciendæ non sint. Circa quod est notandum: quod canonici scientes prouisionem, & dispensationem, & non appellantes, nec contradicentes pro consentientibus habent. ut C. de err. re aduoca. l. ulti. de postulā. l. j. si sæpius in integ. re. postu. l. j. de tempo. & repara. appel. l. ij. in fi. ff. de re iud. sæpe. extra eo. ti. c. ult. cum sim. Si ergo aliqui singulares sint appellantes, obuiam in hoc habere, uel saltem ab initio habuisse uidentur capituli uoluntatem: de bonis ergo capituli non sub-
3 ministrabuntur expensæ, ut C. de neg. ge. l. ult. † Secundò attendendum est, quod expensæ, quas ex effectu iam secuto constat factas in utilitatem ecclesiæ, peti possunt: ut xij. q. iiij. quicunq; extra de elec. in præteritæ. & no. extra de proc. c. cum pro causa. antequam fiant, cùm probabile dubium emergat, utrum cōmodum, uel incommodum sit inde sequuturum, de bonis ecclesiæ faciendæ non sunt. Nec enim negociorum gestor, nec coniuncta persona potest petere expensas fieri sibi, sed in utilitatem iam factas restitui. ut. ff. quod cuiusq; uniuersi. nomine l. sicut municipium in 2. respon. & de neg. ge. l. qui aliena. §. fi. Nisi esset talis persona, quæ prima facie utilitatem ecclesiæ prosequeretur, & proprium non haberet, ut extra de accu. cap. ex parte. & olim. quorum utrunque hic cessat: quia & utilitas dubia, & a toto principio uoluntas capituli non appellantis cōtraria, & administrationes habet. omnis ergo administra-
a tor capituli habet in dubio ab huius expensis abstinere.[a] ar. ff. de ritu nup. l. adoptiuus. §. j. in fi. & pro hoc bene facit. ff. de adminis. tu. l. tutor secundum dignitatem. §. fi. & de tute. & rationibus distra. l. j. §. sed nonnullos. Et istius sententiæ fuit Inn. si qu[illegible]

diligenter

diligenter aduertat, in d.c.ut præteritæ. & expressè Host. extra
a de electio.c.cùm inter canonicos.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Inter canonicos.] *Adde etiam Io. And. in terminis addendo ad Spec. in rub. de expen. ubi inter alia hæc duo præcipua dicit. Alterum, quòd euenit declarat, an gestari negotiorum debeantur expensæ. Alterum, quòd in hoc gestor a procuratore differt: Quia gestor non nisi factas utiliter expensas petit: Procurator uerò faciendas, dato quòd damnum etiam subsequatur.*

De testa. & de successione ab inte.

SVMMARIVM.

1 *Licet legatum sit incapaci, si ei substituitur capax, ille ueniet, & non succedentes ab intestato, nec fiscus. & nu. 2.*

CONSILIVM XXXIX.

THEMA tale est. Legatum factum est non capaci: sed substitutio ei facta est de duobus capacibus, uno post alterū successiuè, in casu scilicet, q si non capax decederet sine liberis, uel libero legitimo, illud legatū reuerteretur alteri de dictis capacibus substitutis. Et similiter si primus substitutus decederet reuerteretur secundo substituto. Moritur ille legatarius, seu fideicommissarius non capax in infantili ætate. Nunc quæritur, an illud legatum sit deuolutum fisco, uel illi primo substituto, uel uenientibus ab intestato? Et si sit deuolutum fisco, uel uenientibus abintestato: an intelligantur esse rogati legatum recipere, & restitue
1 re illi primo substituto capaci, necne? ¶ † Breuiter dicendum uidetur in quæstione præsenti, q fisco locus non sit, quia insti tutus de restituendo non capaci fidem non accommodauit: id est ad solutionē nulla cautione, uel pollicitatione se astrinxit. licet eum testator rogauerit, quem sic loqui prohibere non po terat: ut ff. de his, qui ut indi. l. in fraudem. Præterea quicquid te stator dixit, palam fuit, & ideò fiscus non habet locum: ut ff. de iure fisci l. non intelligitur, in prin. & ibi no. & §. si quis palā.
2 Nec est locus uenientibus abintestato. † Sed nunc secundi lega tarij, seu fideicommissarij conditione extante, secundus legatarius ueniet ad legatum, nō obstāte incapacitate primi: ut ff. de excu. tu. l. legatarius. §. si quis aliquem testari prohibuerit l. j. §. sed si legatum. de le. ij. l. cum ei, qui partem, & ad trebel. l. co gi. §. hi, qui solidum, & facit quod no. in l. eam, quā C. de fidei com. glo. si. Io talibus enim non interpositi, sed capientis persona spectatur: ut ff. ad l. fal. l. cum dotem, & de leg. præstan. contra tab. bo. pos. pe. l. iij. §. sed si proponas. Nec distinguitur hoc, utrum interpositus sit capax insolidum, uel pro parte, sicut in instituto de restituendo grauato distinxit: gl. in d. l. eam quam. Non ob. C. de natura. li. l. j. quia uel in casu speciali loquitur, uel cum non capaci alius capax substitutus non inueni tur, quo casu etiam ad fiscum peruenisset legatum existente conditione secundi, & fiscus restituere teneretur. ut C. ad l. fal. l. iij. & ff. eo. tit. l. beneficio. & ar. ff. ad trebel. l. Marcellus. §. penul. & finali.

De testamen. extraord. C. de liberis præteritis.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes ex filia possunt dicere testamentum aui nullum, quia fuerunt præteriti non inserta causa.*

CONSILIVM XL.

BREVITER uidetur, q nepotes ex filia possunt petere declarari testamentum aui nullum, quia inueniunt se præteritos sine insertione alicuius causæ. licet enim præteritio matris, & ascendentium per eam lineam haberetur pro exhæredatione: ut ff. de bo. pos. contra ta. l. illud. §. ad testamēta. & insti. de exher. li. §. materi. deoq; querela necessaria erat: hodie tamen, si præterantur descendē tes per lineam maternam ab ascendentibus per lineam eandē sine insertione alicuius de causis à legibus approbatis, nullum
a est testamentum,[a] ut in auth. ut cum de ap. cogno. §. aliud quoque capitulum, coll. 8. & no. de li. præte. uel exhære. auth. ex cau sa. Nec ob. q hi nepotes præteribantur a matre tempore conditi testamenti, quia tēpore mortis matre prædecedente cæpe runt tenere eius locum, sicut & in suis esset, ut insti. de hæred. quali. & diffe. §. sui. & ff. de iniu. rup. & irri. te. posthumorum propter identitatem rationis. & q in linea materna, sicut in linea paterna, subductio personæ alium ad rumpendum testamentum admittit faciat, probatur insti. de succes. li. §. si uero testamentum. in quo. §. linea utraque in admissione patroni exclusio filio non ad imparia iudicatur. Si uero testamentum teneret, & supplementum petere uellent, excluderentur ex pacto iurato per matrem: quia cum ex persona matris supplementū peterent, quia cum ipsi ab auo nihil habeant, ut ipsi supplementum petere possunt: quia ei, quod non præexistit, non fit supplementum: ut ff. de acqui. pos. l. pomponius. §. j. & in persona matris pactum de iure canonico fuit efficax propter uinculum sacramenti: ut extra de pac. c. quamuis pactum. li. 6. & obstabit
b ea omnibus uenientibus ex persona sua[b] ut. ff. de regu. iur. l. ex qua persona, & in pall. l. pomponius. §. cum quis, & hoc modo soluitur per gl. contrarium de leg. si is cui. in princ. ff. de inoff. testa. ad l. si quis filium. C. eo. ti.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Testamentum.] *Adde quod Decius citat hunc locum in consi. 478. col. 3. num. 9. in 4. parte. Nec contradicit.*
b ¶ Ex persona sua]. *Adde hoc, quod ultimo loco dicit Oldr. esse communem opi. teste Alex. in consi. 29. in fi. uol. 3.*

De concessione præbendæ.

SVMMARIVM.

1 *Clausula: si eum uitæ laudabilis esse reperreris: differt ab illa: si prædictus clericus esset uitæ laudabilis, nam in primo casu inducitur conditio, in secundo non. & nu. 2.*

CONSILIVM XLI.

a BREVITER uidetur[a] inter thema propositum aduocatis curiæ, & aliud nunc de partibus uisum, quædam in terminis esse distantia: quia in themate aduocatis proposito dicitur in apostolica litera cō tineri, si eum uitæ laudabilis esse repperies &c. in altero uerò dicitur, si prædictus clericus esset uitæ laudabilis &c. inter quæ uidetur notabilis differentia esse, ut prima ad futurum referat,
1 secunda uerò ad præsens. † Et ideò prima uerba conditionem faciunt. secunda uerò non, ut. ff. de leg. j. l. stichum, qui meus erit. non enim inest prouisioni, quæ mādatur authoritate apo stolica fieri, conditio examinis, siue inquisitionis, & idoneitatis per inquisitionem inuentæ. unde talis prouisor non debet de idoneitate personæ inquirere, nec obiicientes audire. ar. C. de ex. rei iudi. l. si, ut proponis. & not. per do. Inn. extra de con cess. præben. c. proposuit. & de re iudi. c. de cætero. & per Cōpo. extra de elec. c. cum inter canonicos. in gl. sed pone. circa fi. sed cum mandatur, q de idoneitate personæ solerter inquirat, & si eum idoneum reperit, prouideat &c. necesse habet an te prouisionem inquirere. ar. ff. de transa. l. cum hi. §. si prætor. & de rebus eorum, qui sub tute. uel cura. l. magis puto. §. si æs alienum. & hoc propter formam mandati, quæ est exacta diligentia obseruanda, ut ff. mand. l. diligenter, & l. si quis pro eo. & extra de rescrip. c. cum dilecta. Et sic prima uerba factum hominis declarantis requirunt, secunda non, sed solum existētiam idoneitatis de præsenti capossunt, quæ in rerum natura certa est, licet apud nos incerta: & ideo conditionem non faciunt. ar. ff. de iudi. l. sed & si restituatur. §. ult. & de condi. insti. l. institutio talis. ff. si cer. pe. l. cum ad præsens. & l. cum ita que.
2 † Et hæc est ratio, quare hæc uerba in legato adiecta, si uoluerit legatarius, legatum conditionale faciunt. sed licet insit illa conditio omni legato, si uoluerit legatarius, quantum ad acquisitionem irrepudiabilem, quia legatum donatio est, ut ff. de leg.

leg.ij.l.legatum est donatio quædam.& illa nolenti nõ qritur ff.de dona.l.hoc iure.§.non põt. tũ illa uerba adiecta requirunt declaratione hois, & legatũ cõditionale faciunt.ff.de lega.j.l. si ita.§.illi, & de condi.& de.l.si ita expressum.si aũt hæc uerba sunt,cõstat decretum in literis appositũ,& insinuationẽ uolũtatis executionis ad literarũ formã se referẽtis in se cõditionẽ habuisse: ut extra de cõces.pb.c.q̃a cũctis. Et per consequens illa duo bñficia,q̃ uacauerunt cõditiõe pẽdente,potuisse conferri alijs,ut in d.c. q̃a cunctis.& extra de pben.c.dudum.lib. vj.ac p hoc nullã posse tali impetrãti negligẽtiã imputari.C. de iu.do.l. in rebus.§.omnes.de præscri.xxx.uel.xl. ann.l.cum notissimi,§.illud. & qui admit.ad bo.pos.possunt.§. quamdiu præfecti. & per hoc credo potuisse, & debuisse clerico de quo quæritur,de hoc tertio beneficio,quod est primum post puri ficatam conditionem, prouideri de iure.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Breuiter uidetur.] *Adde uide Spe.de actio.& peti.§.pe. col. 6.nu.19.uer.quid si Papa.*

De arbitris.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri plures ubi sunt electi à partibus, tunc ualet pronunciatio plurium, quando omnes pronunciant, uel maior pars præsente minore, & sine causa nolente pronunciare alias secus.& nu.2.*

CONSILIVM XLII.

ORVM, q̃ in faciendo consistũt, quædã facienti[b] industriã respiciũt:quædã uero solius facti executionẽ attẽdũt. Pria quidẽ sic personis electis inhærẽt, ut p altos expediri et ex cõmisiõe ñ possint:ut. C. de cadu.tol.l.unica.§.si uero talis.ff. de solu.l.iter artifices, & a extra de offi.& pote.iudi.dele.c.qm̃ aplica.[2] Scd'a uero p quẽcunq; expediri sufficit, dummodo pconceptus effectus facti se qnat ut.ff.de uer.ob.l.cũ seruus.C.si mãci.ita fu.alie.ut manu. l.si puellã.& in auf.de hæredi.& fal.§.his igit.sub prio genere sũt arbitria ut.ff.de uerb.obl.l.si quis arbitratu.ea aũt, quæ in prio genere sunt pluribus cõmissa,sic p oẽs expediri requirunt, q̃ p unũ,seu aliquos facta inetiõne legis, siue hois loquẽtis non implet ut.ff.de test.manu.l.si ita fuerit libertas. & de condi.& de.l.pe.in princ.si autẽ sic est, cõstat manifestẽ, q̃ per aliquos arbitrium latum ex quo non per oẽs fertur non tenet: sicut & cũ plures in expeditiõe alicuius actus icludunt hac intẽtiõe, q̃ unus nõ possit sine altero expedire:ut.ff.de exer.l.j.§.si plures. de isti.l.sed & si pupillus.§.conditio.de admi.tu.l. titiũ & me uiũ,in prin.& ff.mã.l.ideq; in fundo.§ itẽ si ca.Et hæc rõnẽ p bat lex in aut.ut iudi.non expec.sacras iussi.§.pen. Secunda rõ est.ita demum ur,etiam secũdum gl.quæ plus, & fauorabilius in hac materia sensit, quòd maior pars plurium arbitrorum possit in pronunciando præualere, cũ omnes pronunciant,sed in pronunciando discordãt, quippe tunc omnes pronunciant, sicut & iussi sunt ut.ff.de re iudi.l.Pomponius ait.& l.si uni.& de arbitris.l.si in tres.uel fm aliquas gl. cum maior pars pronunciat præsente altera,sed pronunciare nolente: & hoc modo loquuntur gl.l.item si unus. ff. de ar.sed ubi pñs,& pronũciare, & simul coarbitrari uult, quod alter possit eum præueniendo supplantare, & ei potestatem arbitrandi auferre non dicunt:non enim est digna premio causa præceps:ut ff.de iure fis.l. edicto.§. cũ ante. & ad tertul.l.j.§. sed si forte.de acq. hæ.l.cũ seruus. &.ff.de adul.l.si maritus.§.j.& extra de app.§ pe.& potissimẽ,cũ iustã causam dilationis inijcit minor pars; sicut quia sunt rustici, & uolunt consulere peritiores: ut.ff.de usur.l.sciendum,de bo.pos.l.in bonorum. de proba.l. cum de indebito.§.j.&.ff.so.ma.l.dotem.cum in talib.melius sit aliquantulum differre, quàm sententiã precipitare ut.ff.de fideic.lib. l.cum quasi.§.elegãter.& de uac.& excu.mune.l. pretor.§.ul. Tertia ratio;quia lite iam finita per sententiã,& renunciationem appellationis, ut.ff.de pac.l.tale pactum.§.qui puocauit. dictum compromissum interuenit, & sententia: quod nec in

sententia uera esse potest:ut.ff.quæ sentẽtiæ sine ap.resc.in. §.j. Nec in arbitramento, q̃ locum transactionis obtinet, ut alias dictum est.& quod no. p.d.Ion. extrà de iure iu.c.q̃ntauallis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Quoniam Apostolica.] *Adde doct.in l.1.de off.eius.& Dec. præsertim in 2.not.*

De dolo & contu.& de sententia, & de re iudi.& de pœnis. Extraordinariè. C.ad.l.Iul.maiesta.

SVMMARIVM.

1 *Citatio facta etiam per imperatorem in loco non tuto uel ad locum non tutum uel si est inimicus citati non arctat citatum quia modum defensionis citati non tollit nec princeps potest tollere talem modum citandi per nuncium uel per literas aut per edictum sed quo ad iterationem citationis sic, dummodo citatio perueniat ad notitiam citati alias processus uel sententia non ualet.& nu.seq.usque ad nu.7.*

CONSILIVM XLIII.

a VAERITVR [a] utrũ citatio facta in loco, ubi cõiter habitabãt inimici notorij citati, absente lõge ipso citato, ex hoc reddatur nulla, & per consequens processus,& sententia subsecuta. ¶Item quæritur, utrum si citatus notorie nequeat sine grandi periculo ad locum, ad quem citatus est, cõparere ex hoc posit sententia dici nulla? ¶Item quæritur, utrum si familiares citatis sint manifestẽ inimici capitales citati,& sint potentes,& multi, citatio sit nulla, ita quod necesse non sit citatum comparere, uel mittere excusatorẽ? ¶Item queritur si imperator capitalis inimicus regis fuerit tempore processus, & sententiæ: sententia sit nulla? ¶Item quæritur, utrum edictum citatorium, in dicta causa publicẽ propositum apprehendat regem, qui citationis tempore erat extra districtum citantis, nec infra eiua districtum domicilium obtinebat?Itẽ quæritur, utrum rex uassallus imperij pro certis rebus non habens infra districtum imperialẽ domicilium potuerit cõmittere crimẽ lesæ maiestatis cõtra imperatorẽ. De fellonia.n.nõ est dubiũ, quin eam cõmittere posit. ¶Item quæritur, utrum rex ante iuramentum fidelitatis imperatori præstitum contrà imperatorem ipsum crimẽ

1 læsæ maiestatis potuerit cõmisisse? ¶ † Pro examinatione eorum, de quibus quæritur, primò illud puto uidendum, utrũ citatio sic sit de esse iudicij, quod pretermissa per principẽ sententiam nullam reddat, & potissimẽ criminalẽ? Circa quod dicendum uĩ, q̃ in citatione considerantur duo.s. effectus intentus, & ad ipsum perueniendi modus. effectus intentus est scientia citati, & facultas defendendi. Et hoc nõ uidetur posse omitti, quin interueniat uerẽ,uel interpretatiuẽ: ut in.c.nos in quenquam. Sicut enim iure naturæ permissa est unicuique defensio cõtra extraiudicialem uiolentiã ut.ff.de iusti.& iure.l.ut uim. &.ff ad.l.aquil.l.scientiam.§.qui cum aliter. Adeoq; q̃ in brutis uiget huiusmodi permisio: ut.ff.si quadru.pau se.dicatur. l.j.§.cum arietes. Sic & aduersus uiolentiam iudicialem: ut.ff. de iniur.l.nec magistratibus.extra de resti. spo. cõquerente.& ff.ad leg.aquil.l. quemadmodum.§. magistratus. &.C.de iure fis.l.facultas.& l.prohibetur. Verum quia omnis licitus defendendi modus debet cõmensurari modo offendendi, qui intenditur, ut.C. vñ ui.l. si quis ĩ tantã.&.C.de iuris.om. iu.l.j.& ibi no. Iccirco in iudicialibus licet iure naturæ cuilibet se defendere iudicialiter non iniurijs,& opprobrijs ut.C. de postu. l.quisquis.sed quia defensio sine scientia esse non potest, necessaria est omnino scientia uera, uel interpretatiua, & cum princeps hac non precedente iudicat, subtrahit huiusmodi defensionem iure naturæ concessam:sed hoc non potest prin

b ceps [b] ut insti.de iur.natura.gen.& ciui.§.sed naturalia.& no. Compo.c.sicut.extra de ele.ergo & c. Modus autem inducendi hanc scientiam uerẽ uel interpretatiuẽ est citatio. & ideo

eum

cum inchoatur modus offendendi, ideſt per quẽ pars poteſt
offendi, ſtatim datur poſsibilitas defendendi per citationem.
& hoc eſt quod tex. dicit. omnium autem actionum inſtituen-
darum principium ab ea parte edicti proficiſcitur, quã præ-
tor edicit: ut. ff. de in ius uo. l. j. inſti. de pœna temere liti. §. ul-
timo. ſed citationes habent ſuos modos, quia aliquando per nũ
cium. & aliquãdo per epiſtolã, & aliquãdo p edicta: ut. C. quo
modo & quan. ind. l. conſentaneum. a uẽ. de litigioſis. §. omnẽ.
&. ff. de fideicõ. li. l. cum uero. §. ſubuentum eſt. Et eſt quidam
modus citationũ ipſorum iteratione conſiſtens. ut. ff. de fer.
l. in pecuniarijs. & de publi. iudi. inter acta. l. & hmõi. Et ad hũc
c modũ non uidetur princeps arctari. [c] ar. expreſſum. ff. mã. l. apud
eum. quia iſti non ſunt modi de iure naturæ; ſed de iure ſim
pliciter poſitiuo, cui princeps non eſt neceſſario alligatus: ut
ff. de le. & ſena. conſul. l. princeps. &. C. eo. ti. l. digna uox. Hoc
2 ſic præmiſſo. † dico quod omnis citatio, quę per aliquod acci
dens maximè ipſi citati notum ſecum affert impedimentum
defenſionis citati, non arctat, quia non poteſt parere effectũ,
propter quẽ eſt inducta. ſ. facultatem defenſionis. Et ideo pro
non facta habetur oĩno. ar. ff. qđ cuiuſq; uni. nomi. l. j. §. & qui
dem. &. C. de cura. furio. l. ulti. §. ſinaũt teſtamen. & eſt expreſ
ſum. ff. quod ui aut clam. l. qui aliter §. j. Et ex his patet reſpon-
ſio ad primas quatuor quęſtiones: quia in una quaq; earum p
ponitur legitima, & notoria cauſa defenſionem impediens:
quia quælibet earum inſtans periculum mortis demõſtrat ut.
ff. de dona. cau. mor. l. iij. cum tribus. ll. ſe. & ideo à latitatione
excuſat ut. ff. qui. ex cau. in poſ. eatur. l. fulcinius. §. quid ſit lati-
tare. Et ideo prima cauſa, de qua in ipſa quæſtione fit mẽtio,
3 uitiat citationem, ac per hoc ſententiã nullam reddere. † Si enim
citatus per eum, cui ex conſenſu proprio obligatus eſt ad pa-
rendum, citatus ad locum inhoneſtum non tenetur compare
re propter conſeruationem famę ut. ff. de arbi. l. ſi cum dies. §.
pe. multofortius ſi erat facta ad eum locũ, in quo eſt periculũ
uitæ iuxta legem dicentem: nam cuius famæ, multofortius par
cendum eſt uitæ ut. ff. ad legem Iuliam de adulte. l. ſi adulter. &
l. ſi adulterium cum inceſtu. §. liberto. idem uĩ de ſecunda cau
ſa in ſecunda quæſtione propoſita: quia citatio quædam ſentẽ
tia eſt. ut. C. de epiſ. & cle. l. cum clericis. Inciuile autem eſt li-
berum hominem inuitum iubere facere, quod non poteſt ut.
ff. de pe. l. mortis. §. ſunt autem. & nullo iure ad impoſsibile quis
obligatus eſt ut. ff. de reg. iur. l. impoſsibilium. ſed illa dicun-
tur impoſsibilia, quæ ſine ſalutis periculo non poſſumus. &
ideo ad talem locum quis ire non compellitur ut. C. ad treb. l.
ſed ſi alio & l. ſe. Et in talibus uocationibus, & itineribus habẽ
da eſt rõ humanitatis, quæ nulla fuit in citatiõe tali. ff. quibus
ex cauſis maior. l. ſi cui. §. tã diu. in fi. & de uaca. & excu. mune
rum. l. tempus. Et iuſtus timor periculi eſt iuſta cauſa rece-
dendi ab eo, cui quis naturaliter eſt, & ciuiliter obligatus ut.
4 ff. loca. & condu. l. habitatores. §. j. ¶ † Idem uĩ de tertia cauſa
in tertia quæſtione propoſita, qđ probatur. Legatio eſt publi
cum munus, & ideò ad id ſubeundum quis compellitur, ut. ff.
de mune. & hono. l. ult. §. legati, & tamen lex dicit, quòd ad
amicum, uel domeſticum eius, quem accuſat non tenetur le-
gationem ſuſcipere. ff. de legationibus. l. ſciendum. §. ſi
accuſatio. & hoc eſt propter amicitiam & domeſticitatem:
quam habet cum accuſato, qui accuſatoris præſumitur ini-
5 micus: ut in auẽ. de teſt. §. ſi uero quis dicat. ¶ † Idem uidetur
de quarta eadẽ ratione, & maiori: ut C. de inoffi. te. l. liberi. &
ff. de offi. pręfe. urbis. l. j. §. certè. Et pro omnibus his facit ca-
tra ut lite non conte. c. accedens. ij. de ſen. excõ. c. decetero. &
6 c. quamuis. ¶ † Ad quintã quæſtionem uidetur dicẽdum quod
ad hoc, ut de regulari ordine edictum citatorium liget, opor-
tet, quod fiat in cauſa neceſsitatis: puta quãdo fit contra incertos
ut. C. ſi ut ſe ab heredi. abſti. auẽ. ſi omnes. & de remiſ. pig. ſi eo
tempore. C. ubi pupil. educa. debe. l. fi. & extra de elec. c. ult. li.
vj. ſi contra certum quid fiat in ſubſidium. ſ. de illo, de quo quę
ritur non inuento in loco, unde citari ualeat. ut. ff. de agno. li. à
paren. l. j. de dam. infe. l. iiij. §. totiens. & quod ui aut clã. l. aut qui
aliter. §. j. extra de dolo & contu. c. ult. de cle. non reſi. c. tuę. &
7 de eo qui mittitur in poſ. cauſa rei ſeruã. ſi aduerſarius. † Et quod
in tali loco fiat, quod uerſimile ſit, quod poſſet ad citati notitiam per

uenire ut. ff. de inſti. l. ſed & ſi pupillus. §. pſcribere. & quod ui aut
clam. l. ſemper. §. hoc edictum. Imo & ſi eſſet in loco, unde cita
ri non poſſet: puta quia locus non eſſet de iuriſdictione ciuita
tis: poneretur edictum in loco debito. & notificaretur per li-
teras, uel nuncium edictum propoſitum eſſe, & potiſsimè hoc
debet in criminibus obſeruari, ut hoc traditur in tex. ff. de re-
quiren. reis. l. j. §. item cum edicto. Cum ergo proponatur edi
ctum cõtra certã perſonam emanaſſe, & de quo ſciebatur, ubi
erat, & ei nihil notificatũ, & ppoſiũ q̃tũ in loco abdito, uide
tur dicendum, quod ſententia ex uirtute talis edicti lata, ſit nulla
8 de iure. † Circa ſextam quæſtionẽ attẽdẽdum eſt, quod maieſtas
dicitur quaſi maior ſtans, ſiue maior poteſtas. arguendo ergo
à ratione nominis. ut. C. de. & epi. & cle. l. decernimus. & ff. de
c uerbo. ſig. l. tugurij. & ibi no. non committitur crimen læſæ
maieſtatis, niſi cum læditur maior poteſtas: oportet ergo, quod ſit
maior poteſtas, ſed hic nulla eſt poteſtas in læſo reſpectu læ-
dentis loquẽdo de poteſtate, prout accipit. l. ff. de uer. ſig. l. po
teſtatis. Et ſi dicatur feudum ab eo tenere. Reſpondeo hoc nõ
dat domino imperium in uaſallum. Eſt enim quidam contra-
ctus, in quo quis alteri obligatur, ut in col. x. de noua fide. for-
ma. non autem imperium conceditur: ut ſatis poteſt colligi ex
no. per Inno. extra de fo. compe. c. poſtulaſti. Si non habet me
rum imperium, non eſt ſub poteſtate ſua: ſic enim lædendo nõ
dicitur lædere maiorem poteſtatem, quia nec poteſtatem. Et
hoc modo accipitur illud uerbum euangelij. Nam & ego ho
mo ſum ſub poteſtate poſitus &c. Et hoc ſatis poteſt colligi,
quia quis tenetur protegere ducem belli. Sed hoc non dicitur
de quocunque duce, ſed de ſuo duce. Et ideo cum miniſterio
adijcitur in l. qui præpoſitum ſuum &c. ut. ff. de re mili. omne
delictum. §. qui præpoſitum ſuum. Hoc etiam uidetur expreſ-
ſè dixiſſe lex, dum dicit: lex autem iulia maieſta. præcipit eũ,
qui maieſtatem publ. cam læſerit temerè &c. ut. ff. ad l. iuliam
maieſt. l. lex. xij. tabu. in iij. reſponſo. Imperator autem, & ſi
maieſtas ſit, non eſt publica reſpectu eius, de quo quæritur,
quia poteſtas eius non eſt communicabilis, ſiue communica
ta, ergo non eſt publica: ut. ff. ne quid in lo. pu. fiat. l. ij. §. uiarũ.
Et ſi dicetur, imò ratione feudi, reſponſum eſt ſupra. & hoc
eſt etiam uidere in hoſte, qui committens in principem, ſiue
ei bellum indicens non dicitur committere crimen læſæ maie
ſtatis: ut ff. de capti. & poſtli. reuer. l. hoſtes. ille ergo propriè
dicitur crimen læſæ maieſtatis committere, qui iuriſdictioni,
d & poteſtati imperij [d] ſuppoſitus ab obedientia ſe realiter ſub
trahens hoſtis animum aſſumit, & ſe domino ſuo aduerſariũ
parat. Et ideo tales perduelles uocantur: ideſt perfectè ad duel
lum, ſiue bellum clandeſtinum, uel publicum parati, & accin-
cti. Vnde & tale crimen uocatum eſt crimen perduellionis:
ut. ff. de uerbor. ſign. l. quos non hoſtes, in prin. de dona. l. do-
nationes. §. fi. & inſti. de hære. ab inte. §. per contrarium. &. ff.
de le. ij. l. cum filius. §. reis. Vbi ergo non eſt ſubtractio à iuriſ-
dictionali poteſtate principis, nõ eſt illud crimen, ſed hoc eſt
ſic: ergo &c. † Sed in contrarium multum facit, quia qui po-
9 teſt dare, facilius poteſt ei, quod eſt, qualitatem adijcere, ut
colligitur ea ſolutione duarum legum, quæ ſimul cõtradicere
uidẽtur. ff. de leg. j. l. talis ſcriptura. & ibi no. & de leg. iij. l. uxo
ri. & eſt caſus in l. unica in prin. C. de rei uxo. actio. ſed leges,
& conſuetudines prouinciarum faciunt, quod non eſt delictũ,
eſſe delictum: ut. ff. de extraor. criminibus. ſæcularij. §. ſunt q-
dam. & de pæ. l. aut factæ. ergo multofortius delicto qualitatẽ
adijciunt. Si ſic, ergò ſi in imperio quis cõmittat in principem,
diceretur committere crimen læſæ maieſtatis: quia talis eſt lex
illius loci. ar. pro hoc. viij. di. quæ contra mores, & quod no.
Compo. extra de conſue. c. j. & per omnes alios extra de ſen-
ten. excomuni. c. à nobis. Præterea qui iuuat alium in delicto,
idem crimen contrahit cum eodem. ut. ff. ad. l. pompe. de pa-
ri. l. ſi ſciẽte. & pro hoc. C. ut nemo ad ſuum patro. ſuſci. colo.
uel ru. l. j. li. xj. & auẽ. de ſanctiſ. epiſ. §. præ omnibus. ix. col. &
extra de ſen. excomuni. c. ſi concubinæ. Sed rex iſte, de quo q-
ritur, præſtitit auxilium his, qui poterant committere crimen
læſæ maieſtatis: ergo &c. ¶ Sed ad primum patet reſponſio p
uerum intellectum propoſitionis minoris, quia cum dicitur:
quod talis eſt lex illius loci &c. Rñdet uerũ eſt, quod lex illius loci eſt,
quód

q subditus cōmittēs in principē cōmittat crimē lęsæ maiestatis, sed in non subdito non est lex ista imposita.ut.C.de summa trini.& fi.catho.l.j.Et si dicatur, q fit subditus propter delictum ut.C.ubi de crimine agi oportet.l.j.Respondeo uerum
10 est,non talis,nec taliter.† Et si dicatur,nonne unusquisque delinquens iudicabitur secundum leges loci,in quo delinquit?ut dicitur de consuetudine loci celebrati contractus.ff.de euic.l.si fundus.& contractus & delicta, quantum ad hoc paribus passibus ambulant:ut.ff.de.iudi.l.omnē.& in auт. ut omnes obediant iudi.prouincię.§.j.col.v. Respondeo uerum est,si de intentione legislatoris fuit factum ipsum afficere,& ratione facti omnem personam punire quæ incideret in ipsum . sed hoc non est,quia de intentione principis est uirtute legis astringere eos duntaxat,qui sub imperij regimine distringuntur, ut dictum est supra.& probatur.C.de incest.nup.l.neminem.& de nup.l.imperialis.ergo non plus extenditur lex quam fuit de intentione legislatoris: ut.ff.qui pe.tu.l.credendum. & de excu.
11 tu.l.scire oportet.§.aliud.cum si. ¶ † Ad secundū,rū dicitur, qui iuuat alienum &c.Potest responderi falsum est.non enim est fur manifestus,uel non manifestus , qui furi opem præstat: ut.ff.de fur.l.is qui opem.Sed quia hęc solutio non sufficeret, eo q si fur non sit,furti tamen tenetur.Respondeo aliter,& dico q illud habet locum, quando ex intentione legem condentis , & legis super hoc condendæ potestatem habentis iuuans erat æque subijcibilis legi,& pœnæ legis, sicut is , quem iuuat. sed hic iuuans,& adiuti nec ex intentione conditoris legis , ut probatum est supra , nec ex potestate ipsius legem condentis sunt pariter subijcibiles legi. Et ideo non pariter subijciuntur ut.ff.de duobus re.l.si ex duobus.§.ul.& l.si id quod.§.fi. Et p supradicta patet uia ad solutionem ultimę quæstionis conferendo prædicta conscripsi cupiens super his scire à maioribus dominis meis Card.ueritatem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Quæritur .] *in proposito huius consi. uide Gand. de malef.sub Rub.utrum procura.in malef.interue.colum.5.nu.8.Spe. de cita.§.1.col.4.uer.item quòd sit citatus ad locum. Dominum Iacob.Belusium.in rep.c.1.§.Contrahentes. in uer.traherc num. 30.de fo.comp.in 6.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶ Sed hoc non potest princeps .] *Aduerte quòd princeps potest tollere citationem causa subsistente: ut concludit . d. Alex. in consi. 2.incip .uisis codicillis col.7.uer.& non dubium in primo uol.per glo. quam reputat notabilem in l. antepe. ff.ex quibus cau.maio.& no.Bal.in l.cessante. C. quomodo & quando iud.& in l.nec causas.C.de appel.& ibi Bal. respondet ad clemē. pastoralis.de re iud.& adde Hostien.& Io.An in c.in nostra.de procu . ubi dicunt quòd de plenitudine Papa procedit parte non citata .*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶Arctati.] *Adde Alex.consi.103.uol.4.Aret.consi.163.col.8. Roma.sing.664.ubi not.quòd contra illos, qui sunt rebelles ecclesia,uel imperij,& castra eorum detinent , potest sententia ferri absq; citatione.ibi etiā uide castil. remissiuè in additio.Et Rebellis ille dicitur , qui transfugit à Domino , cui subditus est,& se conuertit ad hostes,& in hostem illius. Dec. consi.544.in 1.col. uol.4.& consi.604.& 606.in prin.uol.5.*

d ¶Et potestati imperij.] *Adde Bar in extrauag. ad reprimen.in uer.Rebellando.Item adde remissiones, quas ponit Dec.in l.si familia.in 1.col.secundo not.ff.de iurisd. omnium iud. Pulcrum est consi.Anch.339. Ex prædicta facti narratione. Cald.lib. 5.sub Rubrica de accu.consi.6.*

De præben.& de cleri. ægro.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus propter senium , uel morbum coadiutorem accipiens debet esse præsens in capitulo.*
Et an in collatione beneficiorum, & in alijs requiratur consensus coadiutoris.
Et quam potestatem habeat coadiutor.cum nu.seq.

CONSILIVM XLIIII.

1 QVAERITVR † si episcopus senio, uel alio impedimento perpetuo detentus,uidelicet cæcitate coadiutorem sibi assumat de consilio,& assensu capituli sui : nunquid tempore præstationis consilij , uel consensus capituli huius oporteat de necessitate iuris episcopum esse præsentem in capitulo per se, uel procuratorem.Et est dicendum, q licèt in exhibitione consilij uideatur præsentia necessaria , eo quòd uidetur præsupponere quandam mutuam deliberationem, quæ inter absentes non congruit.ut.ff. de arbi. item si unus.§.fi. Tamen contrarium uidetur uerius. ut.ff.de fideius. & heredi. & cu.l.ij. de tu. & cu.da.ab his.l.di
2 uus.& quādo ap.sit.l.j.§.si præses. ¶ † Itē quæritur: quis post assumptionem huius habebit administrationem , & exercitiū iurisdictionis,& aliorum spiritualiū, & temporalium ad episcopum,& episcopatum eius pertinentiū. Vtrum ipse episcopus cum consilio coadiutoris uel coadiutor per se nomine episcopi? ¶ Ad hoc uidetur dicendum, q aut datur coadiutor alicui sanæ mentis existenti, puta propter certā causam , ut timorem dilapidationis, & tunc ad exercitium eius causæ , propter quam datus est coadiutor, non erit sine consilio,& assensu coadiutoris:ut extrà de offi.& pote.iudi.deleg.c.uenerabili.si autem propter mentis alienationem, & nimiam senectutem, uel infirmitatē datur coadiutor , uidetur habere in spiritualibus, & temporalibus,generalem,& liberam potestatem.ut. vj. q.j. c.j.& ibi no.& c.quis triste.& c.petisti.& c.quia frater. & extra de sup.ne.præla.c.grandi.li. vj. & quod faciet , non faciet nomine episcopi. uel constituentium eum sed nomine ecclesię:ut no.Inn.extrà de procu.consulti.ad fi.ul.gl.Et ex quo habet generalem,& liberam potestatem,potest illa uti. de qbus
3 habetur extra de elec.c.is cui li.vj. ¶ †Item quæritur:nunquid in collatione beneficiorum requiritur consensus coadiutoris, uel consilium?Et quis faciet commissiones, & quis scribet: & dabit literas,& sub quo sigillo,& cuius nomine?¶ Ad hæc omnia hæc quæsita patet responsio p superius dicta,excepta collatione beneficiorum, quæ non uidetur ad talem coadiutorē pertinere,ut ar.extrà de sup.ne.pre.c.ecclesiæ.§.fin.& not.per Archi.extrà de cle.ægro.c.pastoralis.li.vj.sed hoc non uidetur posse stare,quia si habet generalem,& liberā, & hoc potest,ut in.d.c.is cui. Præterea,si ponamus episcopo seni , & continuū mentis exilium patienti datum coadiutorem,si coadiutor prouidere non possit, diutius uacabunt ecclesiæ , quia nescitur, quando resipiscat,uel moriatur:ut. C. de usufr.l. ambiguitatem.& ideo isto casu hoc sibi licere uidetur.arg. bonum.ff.de admi.tu.l.inter bonorum.Si uerò esset talis senectus in causa dandi coadiutorem, quæ mentis exilium non induceret , sed ad exteriora,quæ solius facti sunt , eum redderet impotentē: quia sæpe accidit,quòd senectus, & infirmitas uirtutem cordis augmentat:ut extra de renun.literas.& c.nisi cum pridem. & ff.de cap.& postli.reuer.postliminium. §. fin.tunc collatio non uidetur pertinere ad coadiutorem , sicut nec nuptiæ ad curatorem adulti:ut C.de nup.l.in copulandis . Et sic possunt opi.doct.ad concordiam reduci,& c.pastoralis.inquantum p hibet alienationē,intelligitur in uoluntaria alienatione. Collatio autem beneficiorum est necessaria. Inter hæc enim mul-
4 tum refert,ut.ff.fam.erc.l.alienationem. cum sim. ¶ † Item quæritur,nunquid aliqua potest episcopus per se,& ex se post huius assumptionem?& si sic,quæ:& quæ non. Ad hoc ex supe
5 rioribus patet responsio . ¶ Item quæritur , nunquid sufficiat consensus maioris,& sanioris partis totius capituli in assumptione coadiutoris huiusmodi nullo consilio,uel contractu super hoc præcedente , præsertim cum capitulum dicat , quòd de consilio,& assensu capituli assumi debeat?& uidetur dicendum, q sufficiat consensus capituli: quia in consensu capituli est consilium,licet non pręcedat indistinctè tempore.& hoc

iudicat

iudicat secundum responsum.c. pastoralis.ubi esset maior rõ consilij:quia donationi episcopus non assentit,& tamen ibi de consilio nulla mentio fit: sed de solo consensu. Præterea si tractatum uoluisset precedere,hoc canonis dixisset conditor, sicut dixit extrà de his quæ fiunt à prela.sine consensu ca.c.tua. & de re.eccle.non alie.c.dudum.Sed illa duo in.c.pastoralis cõiunxit:quia non sufficit primum sine secundo:secundum autẽ includit primum:ut consueuit dici in consilio.ff. de acquir. pos.l.quemadmodum.

De testamen. extraordi. ff. de vulg. & pupilla. substi.

SVMMARIVM.

1 *Testator si substituit filiæ suæ puberi hoc modo: substituo filiæ meæ heredi uniuersali, si contingat eam decedere sine harede, titium uulgariter: talis substitutio dicitur fideicommissaria,& non uulgaris.& nu.2.*

CONSILIVM XLV.

CVM in narratione facti mihi expositi dicatur,q̃ domina Vierna tempore conditi testi erat pubes, de pupillari loqui non expedit:ut.ff. de uul.& pu.sub. uerbis.l.ciui.&.l.in pupilari.de qua,si pupilla fuisset,potuisset probabilis dubitatio suboriri: in.e.ti.l.centurio. non ob.gl.posita super.l.præcibus. C. de impu. & alijs subst. quæ solam uerbotum figuram attendit. sic ergò substitutio, cum facta sit puberi per uerbum commune substituo,ut ff.de uul.& pu.sub. iam hoc iure. absq; dubio fideicommissaria est censenda, ut.C.de insti.& subst.sub conditione factis.l. generaliter.& ar.ff.de condi.& de.l. pater seuerinam.§. conditionum.&.ff.ad treb.l.ex facto.in prin.Nec ob. q̃ instituendo dixit testator se uulgariter substituere:quia cum in substituendo usus fuerit testator his uerbis: & si contigerit ipsam Viernam filiam, & hæredem meam uniuersalem &c. uidetur effectum substitutionis contulisse in tempus, quo Vierna hæres fuerit,& sine legitimo hærede decesserit:ut.ff.de cõdi. & de.l. qui hæredi.§.ult.& de leg.j.l.quæsitum.§.j.in uersi.huius autẽ conditionis &c.sed hoc expresè contradicit naturæ uulgaris, quæ per aditionem hæreditatis expirat:ut C.de impu. & alijs subst.l.post aditam.& ideo,ne uitietur substitutio, quasi collata in tempus,in quo finiretur:ut.ff. de usufr.l.titio. & de manu.test.l. libertas. intelligendum est illud uerbum uulgariter superfluè,& nihil operari.ar.expresè.ff. de hæredi.insti.l.quo
2 ties.§.si q̃s ita scripserit & de uerb.ob.l.q̃ extrinsecus. † Nec tales enunciationes ueritatem rei immutare. & hic est casus expressus.ff.de cast.pecul.l.si fortè. & de præscrip.uerb.l.in insulam.& no.C.de colla.l.si donatione.& illud uerbum uulgariter prolatum ab literarum ignaro non debet intelligi, prout dicit speciem substitutionis distinctam ab alijs, quia hoc non intelligebat,nec cognoscebat proferens,de qua etiam iurisperiti sæpe concertant.Sed ad simplex,& nudum factum, & uulgaritatem quandam, non iuris subtilitatem ,est tale beneficium referendum.argum.ff.de condi.& de.l. quibus diebus.§. dominus.de pec.l.nec seruus. de uerbo. obl.l. stipulatio ista §.hæc quoque stipulatio. & ibi not. Nec in causa testatoris ad diffinitionem. i. strictam uerborum significationem descendendum est,cum plerunq; abusiuè loquantur &c.ut. ff. de leg.
a iij.l.non aliter.& de acqui.rerum do.l.insula.in fi.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶In fi.] *Adde quæ dicit idem Oldr.infra. consi.219.in decis. articuli.*

De accusationibus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus accusans subditum debet se obligare ad pœnam talionis.*

CONSILIVM XLVI.

VIDETVR, quod episcopus accusans subditũ
1 † debeat se obligare ad pœnam talionis,[a] sicut ecõ
a trà,non obstante inæqualitate status.sic enim uidemus in coniugibus: q̃a uxor est pœnè ancilla uiri: ut.33.q.v.c.hæc imago.& c.seq. & tamen uir accusans uxorẽ de adulterio non obstante imparitate se obligat ad talionem: ut extrà de procu.c.tuæ.nisi in casu,qui ponitur in dict. c.hæc imago.& c.seq. & ibi no. Præterea certi sunt casus, in quibus calumnia excusatur à talione:qui no.2. q.iij.calumniator, & iste non est de illis:ergò &c. Præterea ita punitur præsbyter, & diaconus accusantes subdiaconum,sicut ecõtrà,imò in subdiacono fit mutatio pœne;quia talio in eo cadere non potest:
2 ut.v.q.6.quia iuxtà. † Præterea uidetur casus legis. dicit enĩ lex: q̃ sicut illustres accusantes priuatos se inscribunt, sic & priuati,cum accusant illustres,ut.C.de iniur.l. fi. Nec in hoc imparitas status aliquid facit,imò magis delinquit episcopus, quàm subditus,& ex eodem crimine per utrunque commisso plus punitur episcopus, quàm subditus , & maior in gradu,q̃ minor:ut extrà de cle. uena.cap.ij. & ibi no.& xl. dist.homo Christianus.& no.j.q.j.quicquid. & hoc etiam uidetur æquũ, ne sub prætextu concessi priuilegij flagitiorum crescat authoritas:ut.C.de priuil.schola.l.ij.in fi.li.xij.Et de ista quæstione uidetur mihi quòd sit text.& casus in ratione in lib. feud. de consue.re.feu.iuxta fi.cap.fins.Nam in illis casibus in quibus dominus non tenetur iurare de calumnia , nec uasallus e-
b contrà.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Pœnam talionis.] *Ex hoc consil. & eius rationibus mihi uidetur elici conclusionem,claram,& ueram, quòd in quibus casibus Duellum permittitur,in ijs pronocator uiuere tueri se nullo modo possit,ne congrediatur, quamuis longè sit nobilior, ac potentior aduersario, imo quamuis sit illi dominus, dum tamen maiorem alium dominum recognoscat. Et not.quia multi,& fortè plerique contrarium responderent. Nec alibi fortasse sunt hæ rationes ita congesta.*

b ¶ Vasallus econtrà.] *Pro supplementa huius consili. obserua , quòd si Episcopus , uel alius iudex ecclesiasticus inquirit ad punitionem criminis per pœnitentiam, potest reus dare procuratorem. Sin uerò ecclesiasticus iudex inquirat ad depositionem, tunc procurator dari non potest. Ita not. Bernar. in addi. Ang.de malef.in uer.Hæc est quædam inquisitio in 1.pagi.*

De apostatis.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest remittere pœnam apostatico , sed non debet permittere,quod cito promoueatur.& un.seq.*

CONSILIVM XLVII.

1 PATER sanctissime in casu nostro † uolenti sequi rigorem nõ essent necessariæ magnæ allegationes, quia scelers istius miseri ita sunt notoria , & de his pluries,& plene hic actum est,q̃ nemo dubitat,q̃n consideratis suis demeritis nulla pœna ferè inueniretur sufficiens.Ergò posset dici,q̃ licet misericordia admittat eum ad sacramenta ecclesiæ , quæ non claudit gremium redeunti , ut C.de sum. trinita. epistola inter claras. non tamen eximitur à pœna:ut extrà de hæreti.super eo.li.6.Nemo enim tali peccato penitentia desinit esse nocens.ff. de fur.l. qui ea mente.C. de aposta.l.3 .& ibi no.cũ nõ solũ actũ notabilẽ inchoauerit, sed et cõsummauerit:ut.ff.ui bo.rab.l.pe.& si aliq̃d omiserit, hoc fuit,q̃a nõ potuit.ff.ad.l.põpe.de pari.l.j.in fi.Nõ.n.ẽ de

numero illorum, de quibus dicitur, potuit facere mala & nõ fecit: sed potius posset ipse dicere, quod dicit Seneca de senectute, regratior senectuti, quia oĩa, quæ debebã nolle, & uel le nõ possum, & nos regratiamur deo, qa q̃ ipse omisit q̃ nolle debuit, non potuit. sed uidetur mihi, ꝙ decet sanctitas uestra sicut incipit eum pie, & clementer recipere, sic cum pietate, & clementia prosequatur. dicit enim ille Valerius maximus nar rans clementiam Scipionis erga regem Armeniæ quem tenebat captum, qui multum offenderat rẽ publicam Romanorũ, licet egregium sit hostem deijcere, maioris tamen laudis est scire misereri. & quãtò iste miser infelicior est omnibus alijs, & delictum suum directè respiciebat personam, & statum nestrum, tanto magis uobis reputabitur ad laudem. † Nam & di-
2 cit Seneca in primo libro de clementia. nullum tantum decet clementia, sicut principem. unde dicit ille sanctissimus imperator, ꝙ nihil tam peculiare est imperialis maiestatis, sicut humanitas. C. de do. inter ui. & uxo. l. fi. C. de nup. imperialis. & si hoc dicitur de principe seculari, & temporali, multòmagis de principe ecclesiæ, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit. C. de episco. & cleric. l. si quis in hoc, unde in laudem Octauiani dr̃, ꝙ erat natura clemens in omnes, austerus in paucos. Dico etiam, ꝙ expedit propter magnam utilitatẽ, quæ inde potest insurgere ecclesiæ, & fidei. Nam per hæc infideles, & rebelles ecclesiæ facilius ad gremium ecclesiæ reducentur. Videntes enim, ꝙ ita clementer uos habetis erga istũ, qui ultra omnes deliquit, & fuit caput scandali, & petra offensionis, confidenter poterunt sperare, ꝙ benignius uos habebitis erga eos, si ad obedientiam uenerint. Nam ut dicit Seneca in primo libro de clementia. multos uicit clementia, quos seueritas non potuit subiugare. Vbi narrat de quodam, qui multa fecit ad hostes destruendos, & uidens ꝙ non poterat perficere, consuluit uxorem suam, quæ dixit ei, fac sicut medici solent facere. Nam cum uidẽt ꝙ sic data remedia non prosunt, utuntur contrarijs, & tu usque nunc usus est potentia, & nihil profecisti, nunc utaris clementia. & ipse usus fuit consilio uxoris, & omnes sibi subiecit. Pater sanctissime sanctitas uestra multum probauit & m̃ts expendit tota die: unde ex quo deus sola sua benignitate ꝑ uias incogitatas inimicos uestros cõfudit, & eos tradit ad manus uestras, rẽgratiemini sibi, & imitamini eum, ut dicit. l. imperialis. ut animi minima, ita magna clementia, quia per hoc omnes alios deuincetis, iuxta illud ꝙ dicit Solinus de Cæsare, quia quos armis subiecit, clementia magis deuicit. Sed pater sanctissime in minima sunt gradus, propter quod uidetur mihi, ꝙ licet non debeat esse modica, tamen non debet esse multum emolliens, uel effusa, ut. xlv. di. disciplina. Videtur ergò saluo meliori iudicio, ꝙ nunc à principio quoddam medium sit tenendum. Nam continuè sanctitas uestra poterit crescere in gratijs, ꝓut uiderit expedire, & perseuerantiam uiderit in eodem. Vnde uideretur, ꝙ sanctitas uestra deberet remittere illi pœnas iuxta. c. j. q. j. si quis hæreticæ. & j. q. 7. saluberrimum. & ꝙ permitteretur in suo ordine celebrare. Sed licet illa capitula dicãt, ꝙ auferatur sibi omnis spes ꝓmotionis, ꝙ in hoc debebit mitigari, scilicet ꝙ nõ tollatur sibi spes, imo detur sibi, si perseuerauerit. sed ꝙ tunc promoueatur ad dignitatem, non uideretur mihi triplici rõ-
3 ne. † Primò quia iura uolunt, ꝙ magna cantela adhibeatur circa istos hæreticos propter timorem fictionis, extrà de hæreti. ut officium. libr. 6. fingunt enim plerunque propter assequendas bonorum potentias, ut dicit text. l. dist. ut constitueretur. Secundò quia nemo delinquendo suam conditionem meliorem potest facere. de reg. iur. non fraudantur. §. nemo, quia uideretur de dolo, & malitia sua commodum reportare, quod non debet esse. extrà de rescript. sedes. & de dolo & contuma. ex literis. & ne tantus honor sibi detur, unde alij fideles, qui bene seruierunt, scrupuloso corde moueantur. argument. xvj. quæstio. vij. capit. primo. Tertiò quia iste est conuictus habere uxorem, & de illa sententia facta est mentio in processibus uestris. unde antequam aliud declaretur super hoc, non uidetur, quod debeat fieri.

De clericis non residentibus.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis in absentia suorum beneficiorum fructus sine aliquo priuilegio debet de iure recipere, & habere. & nu. 2.*

CONSILIVM XLVIII.

1 IVS commune † pro residentibus habet in seruitio ecclesiæ existentes, extrà de cle. non residen. ex parte. Seruientes autem Romanæ Ecclesiæ, quæ mater est omnium, & magistra, & quæ omnium ecclesiarum gerit solicitudinem, siuè curam: ut habetur in prœmio. libr. 6. de censi. cum instantia. singulis ecclesijs creditur seruire extrà de postula. prælato. capi. j. & in hoc priuata utilitas includitur in communi, ut ibi habetur. Nam etiam lex humana statuit, ꝙ in ciuitate Romana philosophantes eisdẽ priuilegijs gaudeant. ff. de excu. tuto. l. sed reprobari. §. in Romana. & de uaca. mu. l. eos. in prin. Et ideo Honorius quartus statuit, ꝙ familiares Papæ, qui circa eum se obsequiales exhibent, fructus beneficiorum suorum recipiant, quia non debẽt minori prærogatiua gaudere, quàm alij in seruitio ecclesiæ existentes. extra de cle. non resi. cum dilectus. & c. ad audien-
2 tiam. ubi per omnes doct. † Et debuit uestra discretio considerare, ꝙ cardinales magis sunt familiares, quàm alij, & principalius seruitio ecclesiæ insistunt, qui etiam assumunt partẽ ponderis diei, & æstus, sicut illi, qui in partem solicitudinis sunt uocati, & de quorum consilio summus pontifex agenda ordinat, & disponit. extra de elec. fundamenta. §. decet. & sunt sibi collaterales. extrà de offi. dele. excommunicatis. & c. officij. eod. tit. li. 6. unde ut pars sui corporis esse uidentur. ff. de excu. tut. l. iurisperitos. & C. ad. l. Iul. maiesta. l. quisquis. & 6. q. j. uerum. & extrà de pœnis. fœlicis. lib. 6.

De uerborum significa.

SVMMARIVM.

1 *Dictiones significantes terminum à quo, & terminum ad quem, quando includant, & excludant, & de multis dictionibus uide hac plenè cum nu. seq.*

CONSILIVM XLIX.

1 CONSVEVIT dubitari, † an terminus ad quẽ, & à quo sumantur inclusiuè. uel exclusiuè. Et primò uideamus de termino à quo, circa quem sciendum est, ꝙ sunt quædam dictiones, per quas designatur, ut sunt. a, ab, & de. & licet inueniantur ex pluribus iuribus & quandoque per doct. intelligantur inclusiue & quandoque exclusiue non tamen semper ex eodem text. probatur inclusio, uel exclusio, & ideo de qualibet summã concordantias. Et primo illas, per quas per text. melius probatur inclusio, quàm exclusio. ¶ Quod. à. sumatur inclusiuè. ff. ad l. iul. de adul. l. pater. §. j. & facit eo. tit. l. miles. §. adulterij. C. de adno. diuer. iudi. l. post duos. ff. de sena. l. fi. & C. de nup. l. à caligato. à quibus mu. uel præsta. non licet, se excu. l. j. libr. x. ff. de excu. tu. l. scire. in autẽtica de t pe nõ solu. pe. §. gñraliter. col. 7. & 31. dist. ca. aliter. Nam à subdiacono usq; ad episcopũ nõ licet uxorẽ hr̃e, & tñ subdiaconus includit. 34. di. si subdiaco. & 93. di. à subdiacono. & 77. di. c. nõ aũr. & 2. q. 6. anteriorũ. & 15. q. 4. c. pe. & q. fi. c. cũ mulier. extra de terijs. capellanus. & de ꝓb. licet. de ele. c. statuimus. & c. q̃ sit. & c. si electio. et c. cũ ex eo. & de p̃bẽ. executor li. 6. & de treu. & pace. c. j. & de ap. sicut in cle. & ibi Io. And. Arch. in c. statuimus. & in c. aliter. al legato. ¶. Qđ à sumat exclusiuè, vr̃ ꝓbari ff. de hær. inst. seruũ. §. hr̃dnas. & inst. eo. §. hr̃dnas. & ff. de actio. emp. l. idem. §. fi. & qđ ibi no. & C. de eroga. mili. annonę. l. iubemus. ij. li. 12. & ff. de flumi. l. pe. & ꝙ sumat exclusiuè, vr̃ probari. Nã ꝑ iura antiq̃ ĩ ordinib. reqrebat, ꝙ numerus eẽt cõpletus, ut. 78. di. c. j. & no. 77. di. in summa. & tñ in. 38. di. de his. dicitur, quod à

xx. anno

xx.anno recipiet diaconatũ.& ſic apparet,ꝗ excludit per eũ-
dem modum.facit.lxxviij.diſt.c.fi.lxxvij.diſt.in ueteri. ¶ De
dictione ex:no.Ho.extrà de elec.cum in cunctis.ſuper uerbo
exegerit.¶ De ab.ff.de aquæ quoti.& æſti.l.i.§. æſtatẽ. &.C.
de tem.& repara.app.l.fi.in princ.& in uſibus feu. & de noua
fideli.forma.ca.j. &. v. diſtin. c.j.&. ij. &.lxxvij. diſt.in uete
ri.&.xxxv.quæſtione.vj.ab iſto.& no. Archi.xxxj.di. c. pe.ali
ter. Quod ſumatur excluſiuè.ff. ſolut. matr. l. de diuiſione.
& l.ſi autem.& l.de diuortio. & de liber.agno.l.j.§.dies. & ibi
Iacob.de Areti. & de iti.actuq; pri.l.j.§.annũ.& de act.& ob.
l.obligationum ferè.in prin.& ad l.Iuliam de adul.l.mariti.§.
ſcio.ad turp.l.ut priuatũ,& qñ app.fu.l.j.§.biduum.& §. fi.&
C.de lon.temp.præſcri.l.j.& ff.de temp.app.l.j.& de nautico
fenore.l.in nautica. & 31.di.tenere. & not.Arch.c.di.ante.&
3.q. t.quiſquis.& de reſt.ſpo.c.j.lib.6.facit. 8a.diſt. propo-
ſuiſti.ſed ꝗ excludat,facit,ꝗ ex ſeparatione no. ar. C.de no-
uo.C.componen.l.j.in princ. ibi ex quæſtor. l.di.accedens.&
ꝗ no.ibi Arch.ante excommunicationem.i.ſeparationem. 3.
2 q.4.c.ſamili. ¶ † De præpoſitione de:no.Arch.t 3.q.j.c.i. de
qua etiam uidetur.ff.depoſiti.l.j.in prin.35.diſt.c.j. ¶ Quod
terminus à quo,ſumatur excluſiuè,no.G.durãdi. c. ſtatutum.
extra de præben.lib.vj. ꝗ quidam legiſtæ uoluerunt tenere ꝑ
ea,quæ nu.glo.ff.de actio.emp.l.ratio.§.fi.& etiam.no.Arch.
in prædicto.c.ſtatutum. ubi tenet contrarium &c. ſtatuimus.
j.reſponſo.Idem tenet Iaco.de Are.ff.de lib.agno.l.j.& Ioã.
An.extrà de appel.ſicut in cle.Licet in c.frequẽs.de reſti.ſpo.
uariet.& Ia.de Are.ff.de manu.l.j.& Iac.de Bel.ſi quis cautio
nibus.l.j.& Nico.de Mat. ff.de ſer.l.more romano.& Archi.
13.q.j.c.j.& quõ Bononiæ diſputata. 35. ¶ Terminus ad quẽ
3 deſignatur per uſque,intra,ad. ¶ † Quod uſque ſumatur in-
cluſiuè,probatur. C.de epiſ.& cle.cum clericis.§. memorati.
& de procu.aut.ꝗ ius.& ibi dixi ego Oldra. C. de uſur.l.eos.
§.j.& de aduo.diuer.iudi.l.poſt dies.& de erogatione mili.an
no.l.iubemus.a.li.xij.ff.de inof.teſt.l. Papinianus.§.meminiſ
ſe.de le.2.quidam in teſtamento.& de gradibus.l.iuriſconſul
tus.§.parẽtes.de uerb.ob.l.j.§.fi.& l.eũ,qui ita.§.ita.& de pœ
nis.abſentem.& de uerb.ſignifi. abſente.ſic etiam intelligunt
gl.de epiſ.& cler.autem.generaliter. & de ſportulis.l. 2.C.de
lib.præte.l.maximum uitium.circa medium.& de temp.app.
l.fi.in prin.& de modo multarum.l.illuſtres.& de defenſo.ci
ui.l.j.C.à quibus mu.uel præſta.l.j.li.x.de iud.properandum.
§.ſinaũt.quomodo,& quando iudex.aut.qui ſemel.ff.de inof
fi.teſta.l.quemadmodum. & de offi. procon. l. meminiſſe. &
ibi.Guil.de Cu.& de cu.& de ſena.l.fi.& ibi Iac.de Are.& Ar-
chi.& Iac.de Ra. de dolo.l. uſque.& ibi not.de leg.j.quidam.
§.ſi tibi.de le.3.l.patronus.§.ſempronio.& ibi dixi.& ff.quan
do dies le.ce.l.ſi cum præfinitione.de leg.præſtã. contra tab.
bo.poſ.pe.l. [illegible]lium.in prin.& l. nam ſecundũ.& ſi tabulæ teſt.
nullæ ex.l.j.§.fin.de carbo.edi.l.ideo.ſi nam.§.ſi. & de actio.
& obli.l.obligationum ferè.in princ.de iti.actuque pri.l.j.§.
Iulianus.& de uerb.ob.l.qui Romæ.§. callimachus.ad l.Iul.pe
cu.l.ſacrilegij pœnam.& ff.de uerb.ſig.l.in aut. de non alie.§.
ſimili modo.coll.4.de iud.§.hæc.coll.vj. in uſibus.feud.de no
ua ſide.forma.c.j.extra de presby. non baptiza. c. ueniens. de
elec.c.ex eo.& de reſcrip. ſi gratioſè.lib.6. & ibi Archi. & c.ſi
propter tua debita.de emp.& uen. ad noſtram.& de ſerijs ca-
pellanus.31.diſt.aliter.32.diſt. de illo & ibi Archi. 77.diſtin.
quicunque.93.quæſt.j.c.j.15. q. fi.c.cum multe. 22.quæſtio.
decreuit.23.q.j.c.j.22.q.ij.ca.j.de treu.& pac.j. Quod ſumatẽ
excluſiuè,facit.ff.de adop. ſi arrogatorum. ꝗ me. cau.ſi cum
exceptione.c.hæc autem.de ſerui.ruſti.præ.l.fi. de hære.inſti.
ſeruum.§.hæred.uas.& inſti.e.§.hæreditas.ff.de tutel.l.quæſi-
tum,de leg.j.l.filiusfamilias.§.j.an cau.ap.per Al.l.j.§.j.de flu
mini.quo minus.in aut.qui. mo.nat. effi.legi.§.item ſi appel-
latione.extrà.de æta.& qua,à mulits.& de urdi.ab epiſ.qui re
nun.epiſ.cap.j.& ibi not. de in integrum reſtitu. cum ea lite-
ris.& de dila.ca. fin.de dolo,& contu. cum dilecti.de fide in-
ſtrumen.cum dilectus.l.di. acceden. & quod ibi not. Archid.
de pœ.diſtin.iij.inter hæc.de pœni.diſtin.ij.ſcio. 34.diſtinct.
ſubdiaconus.& Matthæi. 11.& 12.machabeorum. v. in fine.
4 ¶ † Quòd intra includat, expreſsè probatur.C.ut inter cer
tum tempus crimi.quæſtio terminetur.l.j.& fi.ff.de appel.re-
cipi.l.intra.& quando appel.ſit.l.j.ſi quis ſuſpectum tutorem.
§.biduum.in ea.l.ff.de adul.l.ſcite.§.erit.de damno infec. l.qui
bona.§.fina.& de accu.l.libellorum in fi.ad turpil.l. ab accuſa
tione.& l.ſi interueniente.&.C.de erogatio.mili. annonæ.l.iu
bemus.a.libro. 12.'quomodo, aut quando.iudex. autem.qui
ſemel.de bonis auto.iud.poſſi.l.cum proponas.ff.de ædi. edi.
l.ſi uenditor.C.de fide.l.pe.& de tempo.appel.l.ij.in auten.de
app.§.j.col. 4. & de tempo. non ſol.pe.§.generaliter. collat.
vij. Quòd excludat, facit argum.ff.de uerbo. obliga.l.qui ro-
mæ.§.j. ubi promiſit nauigare intra idus ſeptembris & poſtea
dicit ꝗ nauigauit ante ſecundam compoſitionem per ꝗ in-
5 nuit,ꝗ non excludit idus. ¶ † Quod infra includat,proba-
tur.ff.de execu.tuto.l.ſcire.§.ſunt.& requirẽ.leg.l.j.& fi.& l.an-
nus.& expreſsè extrà de appe. commiſſa.& de appel.ab eo.&
de regu.ca.j.& ij.& de elect.ſtatuimus. & ea, quàm ſit.libr.vj.
& de in integ.reſtitutio.ca. j. & in clemen. ut lite non conteſt.
quoniam frequenter.§.in alijs. & de conceſ. præbend. ca.j.&
not.Io. mo. de excep.pia. Sed quod excludat ,facit extrà de
fide inſtrumen.inter dilectos. & de præſcript. ad audientiam.
6 de uerbo.ſignificati. Abbate. ¶ † De ad,quod includat, pro-
batur. ff.de condi. & demonſt. l. non putabam. & Archidia-
co.77.diſtinct.præsbyter.glo.ff.de dolo.l.uſque.uidetur ſen-
tire ,quod includat , uel excludat ut fauor amplietur , uel ut
odium reſtringatur . Sed hic conſueuit impugnari , quia pœ-
næ odioſæ ſunt. ff. de pœ. interpretatione. & tamen includi-
tur. ff. de his , qui not. infa. quid ergo: de extraordina. cri.l.
ſaccularij.§.ſunt quædam. Et ideo dicunt alij , quod ubi ap-
paret de mente , illi ſtabimus.argumen. ff.de reg. iur.ſemper
in ſtipu. Et hoc ſiue ex ſe conſtet, ſiue per coniecturas: ut
not.ff.de leg.3.l.patronus.§.ſempronio. argum. ff. de lega.ij.
qui ſolidum.§.j. de rebus dub. l.j. Sed ubi non conſtaret,ſta-
rem opinioni gloſſ. quòd conſideretur fauor , & odium. Hoc
ſentit Dyn.in l. à caligato. niſi incluſio contradiceret legi , &
omninò dublum eſſet dicere,quòd includeret. Hoc expreſsè
iura dicunt intrà , & infrà , per quæ terminus ad quem deſi-
gnatur: Et iura promiſcue utuntur iſtis uerbis , ſcilicet uſ-
que , intrà , & infrà. ut. C. de eroga.mili.annonæ.l. iubemus.
ij. libro. 12. & in autent. de tempo. non ſolo. pecn. §. gene-
raliter.& de excuſatio.tutor.l.ſcire.& de acquiren.rerum do.
l. 3. & C. eod.l.j.& hoc tenet Ioan. & Compo. extra de exce.
pia.& pro hoc quod not. Archidiaco. 13.quæſtio. j. §. j.& de
7 pace refor,in princ.colum. 10.ubi cõcludit. ¶ † Dictio ubi
includit. C.de actio.actione.& dic ut ibi. Cyn. & extrà de re-
gu.iur. non dimittitur. & Petr. de Bel. ff.de uerbo. obliga.de-
cem ſtipulatus.& not.gloſſ.ff. ſi quis cau.l.ſi eum. §.fin. & ibi
labeo in diffinitione. & Archid. extrà de conſti.capitu. 1.libr.
8 6.& 35.quæſtione.vj.ab iſto. ¶ † De præter. ff. de pigno.
actio.l.j.& ibi Guil.de Cu.& de adimẽ. leg.l. fundo. & Inno.
& Compo.de elec.dudum.& Iaco.de Are.ff.de dam.infec. q
bona.§.ſi quis quia.& Arch. 13.quæſtione. 2.ebron. ¶ Quod
quandoque ante includat.ff. de uerbor. obliga. qui ante.§.& l.
eum.§.qui ita.& l.cum ſtipulatus de uerbor.ſignificatio. arti-
culis.§.j.& no. 2.quæſtione.vj.anteriorum. & 78.diſtin.præſ-
9 byter.& 31.diſtin.ante. ¶ † De in, [a] quòd includat, facit. 2.
a quæſtione. vj. anteriorum.circa princ. ibi interdum. & ff. de
conditionibus & demonſtrationibus ſi in annos. & ibi Petr.
de Bel. Et de multiplici ſignificatione iſtius propoſitio-
nis in: not. Archidiaco.40.diſtinct.ſi Papa. & ff.de lib.& po-
ſthum. l. Gallus. in princip. & ibi etiam Iacob.de Areti. §.
ille caſus indifficilis. & de ſuis , & legitimis hæredibus. l. j.
10 ¶ † De abſque. Archidiaco. extrà de procura. qui gene-
raliter. & 26.quæſtione.v.non eſt noſtrum.'& ibi Archidiaco.
11 & 34.diſtinct. pſalmiſta. ¶ † De ſeu. ff. de auro & argen.
lega.l. ſi quis ita. & not. Archidiaco. 63. diſtinct. ergo. &
12 ibi Archidiaco. de reſcript. ſtatutum. libro. 6. ¶ † De
nunc. Archidiaco. 63.diſtinct. ego. ¶ Et ibi de tunc.ff.de
13 condi.& demon.l.3.¶ † De uel,& aut,ꝗ no. Archi. lxiij.diſt.
ego.C.de uerb.ſig.cũ quidam.& ibi plenè. Cy. & C.'per quas
pſonas.l. 2.& no.ff.de iur.& fac.igno.in rub.& ff.de reb dub.
14 l.2. ¶ † De iuxtà,extrà de uerb.ſigni.Abbate. & de offi. dele.

quoniam Abb.& de fide instru.ex literis.& C.de episc. & cle.
l.j.& ꝙ no.Ia.de Are.C.de insti.& substi.l.si testamentum. &
15 Nico.de Mat.ff.de iureiuran.admonendi. ¶ † De quasi ha-
bes.ff.sol.ma.l.si ante.& ibi not.& lxxviij.distin.presbyter.de
16 deci.parochianos. & ibi Host.¶ † de tanquam . de maio. &
17 obedien.solitæ.¶ † De allodio [b] habes in gl.C.de inge.& ma
b nu.l.penulti.&.ff.de relig.& sum.fu. & si quis.§. sed interdũ.
& in usibus feudo.si de feudo defuncti controuersia fuerit.ca-
pitu.ij.&.iij.de pace iura.firman.§.ad hoc.& ibi Iaco.de Bel.
Et allodium secundum catholicon idem est, quod proprium.
Et licet denotet libertatem rei,non tamen excludit superiori-
tatem,uel iurisdictionem alterius:ut expresse dicit.§.ad hoc.
18 & ita sentit Hostie.extrà de iurei,nimis.¶ † De ferè,& pene.[c]
c C.de ue.iur.enucle.l.ij.&.iij.q̃stio.viij.qui sine.& uide quod
no.Gul.de Cu.ff.si quis cau.& si post tres.& de mino.intrà uii
19 le.¶ † De propè.de doli excep.l.apud Celsum.§. de dolo au
tem.& quod not.de noua.l.j.& ad.l.fal.si pupillus. & institu.
de inuti.stipu.§.pupillos. & extra de despon. impu. continee-
batur.& quod not.Pet.de Belui.ff.de legatis.l.seruus legatus.
§.cum quid.& quod not.ff.de ori.iur.l.ij.§.hoc idem tempo-
d ribus.[d]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ De in.] *Adde circa hanc dictionem,uide Alex.in l. Gallus.§. ille casus.colum.4.uer.ul'imò quia Bar.de lib.& posth.*
b ¶ De allodio.] *Adde & uide Ias.in pralud.feu.col.45.uer. Addite etiam.*
c ¶ Et pene.] *Adde QVASI idem est cum FERE, & PENE. Vide ergò Cap. consi.1.in ciuilibus .nume. 15. Pet.gher.fin.46.*
d ¶ Temporibus.] *Adde uide in ma eria huius consi. Dominum Iac.de Belnis.in repet.c.1.§.Contrahentes.in uer. super contractibus.num.23.de fo.compe.lib.6.ubi in effectu cùm remissiue , tum decisiuè uidetur talem constituere reg.ut utandus sit semper prauus intellectus,& potius impropriandæ dictiones. Alio,ui non debemus à proprietate recedere. Quæ qualis sit in multis dictionibus idem Doct.eo loco insigniter differit.*

De rescriptis, uel de priuile.

SVMMARIVM.

1 *Gratia concessa ad quinquennium,alio quinquennio cuius facta in præcibus non fuerit mentio iam pendente , incipit a tempore datæ.*

CONSILIVM L.

GRATIA concessa est alicui prælato , quòd usque ad quinquennium conferat beneficia suorum clericorum.Post biennium impetrauit similem gratiam non facta mentione de prima.quæritur,quando incipiat secundum quinquennium. ¶ Dicunt quidam,quòd à fine primi quinquennij . quia beneficium principis latissimè est interpretandum:ut.ff.de const.princi.l.beneficium. Nam priuilegium debet aliquid operari.ff.ad municipales.l.j. & ꝓ hoc allegant.ff.ad turpil.l.in senatus.§. quanquam . ¶ Videtur,quòd in utraque gratia tempus currat a tempore datæ. extra de rescrip.eam te.& co.ti.si eo tempore.li.vj.de deci. statutum.& no.Archi.in ca.si propter tua.co.li. Nec est mirum, si id tempus satisfaciat utrique gratiæ . Nam & una solutio quandoque satisfacit duabus obligationibus.ff.de sol.l.actio nibus.Nec est nouum,quòd eadem res debeatur eidem personæ ex duabus causis.ff.de act.emp.non est nouum. de reg.iur. non ut ex pluribus.Et si plures obligationes in eadem persona concurrentes sunt lucratiuæ, una solutio satisfaciat omnibus.ff.de act.& oblig.l. omnes. Et ita hic, cum utraque causa sit lucratiua.pro hoc facit,quod not,Ioan.And. extra de elec, prouida.in glos.credo.ubi dicit , quòd unum tempus satisfaciat duabus pœnis,sibi imputet,qui taliter impetrauit. & quã tum ad hoc etiam facit quod no.Io.An.extra de consue. cum cũ in tua.li.vj. & quod no.Ia.& Pe.de bella per.l. permittitur. de leg.§.duobus.& pro hoc de adul.l.si maritus.j.&.ij.respon so.Non ob.quod dicitur,ꝙ in beneficijs est plenissimè interpretandum, quia uetum est contra concedentem , sed non in præiudicium tertij. ff. ne quid in loco publ.l.ij. §. si quis.Et hoc esset extendere , ac etiam interpretari contra proprietatem uerborum.

De iudæis, & Saracenis.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus transiens ad sectam Saracenorum non est puniendus à nobis: & sic melior est secta Saracenorum,quam iudæorum. & nume. 2.*

CONSILIVM LI.

1 IVDAEVS † transiuit ad sectam saracenorũ:quæ
ritur,an sit puniendus? ¶ Et uidetur, ꝙ non, cum
ambæ istæ sectæ tolerentur à nobis,ut. C. de paga
nis.l.Christianus.& extrà de iudæ.& si iudæos,si v-
trobique sit in statu dãnationis,nõ est curandum,in qua earũ
sit,q̃a non refert,quid ex æquipollentib. fiat.arg.C. de epi. &
cle.l.deo nobis.& cũ ubique sit extra ecclesiã , nihil ad nos de
eo,iuxta uerbũ Apostoli dicentis.j. ad Corin. v.c.quid ad nos
de his,q̃ foris sunt.transumptiuè posuũ. 2.q.j.multi.& iudæi,
& saraceni cõstõnibus canonis non ligant.extrà de diuor.gau
demus.Nã cũ liberi arbitrij creauerit nos deus. de pæ.di. 2.si
eñ.ẽt ad fidẽ catholicã,q̃ ueritatẽ colit,in qua pfectè salus in
uenit,nemo cõpellit.45.di.de iudęis.multo ergo minus q̃s ad
superstitionẽ iudaicã cõpellit. & iõ ad fidẽ catholicã semel su
sceptã seruandã q̃s cõpellit.ut d.c. de iudæis.q̃a ex quo ueri-
tatẽ agnouit, non dẽt amplius retrò ire, iuxta uerbũ ueritatis
dicẽtis Lucę.9.q̃ ponit manũ ad aratrum,& respicit retrò,nõ
est aptus regno dei,extra de uoto .magnæ . Et de tali dr̃,ꝙ me
lius fuisset uiã dñi nõ agnoscere,quã post agnitã retrò ire.ex-
tra de aposta.q.d. .Et tales dicunt apostatare,id est retrò abi-
2 re.26.q.ti.c.obseruetis.† Sed hoc de iudæo ad sectã saraceno
rũ trãseũte dici non pt̃,q̃a cũ ueritatẽ nõ agnouerit,nõ vr̃ re-
tro respicere,nec uiã dñi relinq̃re.Imo cũ secta saracenorũ sit
minus mala,q̃ iudæor ,iuxta uerbũ dñi dicẽtis Matthęi.xj.to
lerabil us erit sodomis in die iudicij,quã uobis.Et ꝓpheta E-
zechiel dicit eis iu ficatis Sodomã,qđ exponẽs Aug.in coo-
peratione vſa iusta facta est. Et dicit,ꝙ iudæi peiores sunt gẽ
tilib.j.q.j.nõnè.& q̃ su tõ,ibi no.Nõ est ergo puniẽdus,q̃ uiã
minus mala elegit.ff.de re.iu.l.quoties. & ꝙ sint peiores satis
denotat eccl'a,q̃a cũ i die parasceue oret ꝓ oĩbus,ꝓ iudæis nõ
flectit genua sed ꝓ paganis sic. Et iõ leges puniẽtes apostatas
semꝑ loquũt,qñ catholicus trãsit ad aliã sectã.C.de iudæ.iu-
dæi.& ne sãctũ baptis.reiteret.l.ij.imò hoc vr̃ ꝓbari i l.fi.Nã
si aliq̃s initiauit fidẽ catholicã, & ꝯuertit se ad aliã punit pęna
exilij:& sic minori,quã si eẽt pfectè xp̃ianus.Per q̃ vr̃ sẽtire,ꝙ
si nõ initiasset fidẽ catholicã,licet trãsiret ad aliã,nõ puniret.

De iudicijs extraordinarè de administratione tutorum, & curatorum.

SVMMARIVM.

1 *Tutela regis an finiatur.14.anno. Et an tunc possit per se administrare antè 25.annum. & nu. 2.*

CONSILIVM LII.

1 QVAESTIO † est talis:an tutela regis [a] finiatur.
a 14.anno finito:Et an tunc possit per se administra
re & ꝙ tutela finiatur pubertate,& sic.14.anno.cõ
pleto,probatur insti. q̃bus modis tutela finitur. in
prin.& C.qñ tu.uel cu.esse desinant.l.j.& fi.arg.extrà de resti.
spo.ex parte. & de despõ. ipu.c.ex literis.& no.de obli. ad ra.
or.ca. Et uidetur , ꝙ tutela finita poterit administrare. Nam
ubi aliq̃s ẽ capax alicuius iuris, officij,uel dignitatis poterit il
lud administrare, & ẽt ad iudicium deducere sinè autoritate
alicuius per se,& per aliũ,dũm sit pubes,& quo ad illud lẽtimã
ætatem

ætatem censetur habere extra de resti. spo.ex pte.& de iudi.si annum lib.vj.Cũ ergò dignitas regni cadit in eo, ex quo fuit pubes, poterit administrare: quia uideo, quòd mulier q̃ alias inhabilis est ad iudicandum:ut ff.de reg.iur.l.fœmine. tamen in casu ubi est capax iurisdictionis, ut quia habet ex successione, iudicat.ut extra de arbi.ca.dilecti.xij.q. ij. cum deuotissimam. Sic dicam in rege, q̃ licet ratione ætatis alias sit inhabilis, quia tamen hoc habet ex successione. Imò quia natura, posit administrare, & etiam iudicare. Nam cum ipse sit ordinarius. extrà de electio. cum nobis. imò si est imperator mundi dominus. ff. ad. l. rhodiam de iactu. l. deprecatio. Etiam si minor sententiam tulerit, ualebit. nam hoc habet & prætor,& consul. ff.de re indi. quidam consulebat. & not. de iudicijs.l.cum prætor.§.finaũt.extra de offi. dele. c.uno de legatorum, multo magis princeps, quia omnia iura censẽt in pectore habere.C.de test.l.oĩum. & non potest errare, pter multos sibi astantes, & propter officia in domo sua ab antiquo ordinata, & maximè quia princeps legibus solutus est.ff. de leg.princeps. Nec curatorẽ habere cõpellitur.insti.de cura.§.inuiti.Et maximè iste, in quo discretio supplet ætatem.extra de despon.impu.c.tuæ.78. dist. monachus nouitius. C.de proxi.sacro. scri.l. unicuique. De isto. n.potest dici illud Lucæ. 2.c.puer crescebat,& confortabatur plenus sapientia,& gratia dei erat cum illo. Nam & Salomonem adhuc puerum elegit deus, ut legitur.j.paralipomenon. 19.c.& ecclesia.14.Posuit.Dauid puero suo excitare regem ex ipso fortissimum. Melior est puer sapiens rege stulto,& sene. Ecc.4. Ex studijs suis cognoscitur puer.prouerbiorum. 20. & extra de præsump.c. ex studijs. Imò uidetur necessarium, q̃ ipse assumat regimen, quia propter dissensionem tutorum destructa est terra iuxta illud. Omne regnũ in seipsum diuisum desolabitur. Matthæi. 12.ista aũt dissensio sedari non potest, nisi ipse exeat,& regimen assumat. Et pñt sibi dari assistentes sapientes, de quorũ consilio ipse regat. ¶ † Sed q̃ tutela non finiatur in. 14.anno:
5 sed debeamus expectare finem. 25.uidetur probari in libro legionis.li.3.C.de orphanis.l.j.& fi.in 2.practica.c.15.l.3. ubi dr̃, q̃ tutela regia finitur.in. 20.imò uidetur, q̃ antè.xxv. non possit administrare. Nam constat, q̃ fragile est, & infirmũ huius ætatis consilium multis captionibus,& multorũ insidijs expositis. Et ideo eis rerũ suarum administratio committi non debet etiam si rem suam benè gerant.ff.de mino.l.j. Indè est, q̃ quãtumcunque discretus ueniam ætatis ante. xx.annum impetrare non potest. C. de his qui ueniam æta. impe.l. omnes. item sua negocia administrare non possunt, in quibus quilibet est moderator,& arbiter:ut.C.manda.l.in re mandata. Et in quibus, si lædatur publica utilitas, non ledit,& in quibus negligentia,& culpa punitur.ff.so.ma.l.etiam. Multominus negocia publica, puta imperialia, uel regalia poterit administrare: quia ubi maius periculum uertitur, cautius est agendũ.ff. de carbo.edic.l.j.§.sed si quis. 7.q.ul.c.fi. Et cum stabilẽ mentem nondum adeptus sit in tam tenera etate, non debet sapiẽtium hominum iura pertractare.C.de testa. mili.l.fi. Et ideò ad rẽpublicam administrandam antè.xxv.annum minores admitti non debent.ff.de mune.& hono.l.ad rempublicam. Indecorum esset enim, ut hi debeant rempublicam gerere, qui non norunt gubernare seipsos.ar.extrà de æta.& quali.indecorum. Et qui alieno consilio in rebus suis egent, aliorum curam gerere non debent.insti.de excu.tut.§.minores.& in aut. de sanctiss.epis.§.j.col.pe.uel.9. Præsumptio.n.uiolenta est cõtrà iuuenes, q̃ non possint prudenter regere. Et ideò scriptũ est. Nemo iuuenes eligit duces, quia constat eos non esse prudentes. Nam & ille sapiens Salomon, licet tria dicat sibi difficilia: fatetur tamen se quartum penitus ignorare.s.uiam uiri in adolescentia.prouerb.30.Et meritò, quia dicitur prouerb. 22.stultitia colligata est in corde pueri: & dominus comminans peruersis regionibus ait. Esaiæ.4.ca.dabo pueros principes eorum. Et ille sapiens compatiens terræ ait eccle.x.uæ terræ, cuius rex puer est, & principes eius mane comedunt. Nec est eadem ratio in rege, quæ in alijs priuatis, cum officium suum sit iustitiam exercere. 23. q.v.c.regum. Nec error suus posset emendari, cum non sit ad quem appellet, quia superiorem non habet: argum. extra de dona. inter uirum & uxorem.c.& si necesse.63.dist. adrianus.& ibi.no.maximè in criminalibus, in quibus de consuetudine terræ non appellatur. Et talis actus, qui non reciperet reparationem arg.ff.de ap.reci.l. 2.& minor. xxv. annis personam standi in iudicio non habet; imò eo inuito ad iudicia datur curator. institu.de cur.§. inuiti. multò ergo minus, ut sit iudex: imò uidetur, quòd regi etiam inuito detur curator.extra de sup.neg.præla.
b grandi. lib. 6.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[An tutela regia.] *Adde An tutela regis in 14.anno.expiret, Ioan.And.examinat in Addi. Spec. de tut.in prin. Et dicta hic per Oldr.sibi accommodat.*

b ¶[Grandi lib.vj.] *Adde quòd Et hoc tenet Domin.de San.Gem. in d.c.Vide Ias.in l.fi.C.de testamento mili.circa med. Bal.in l. i. de conf.*

De iniurijs.

SVMMARIVM.

1 *Actione iniuriarum quis tenetur de uerbo iniurioso: quod tamen uerum est, si dicatur in iudicio, uel extrà, animo iniuriandi, cum nu.seq.*

CONSILIVM LIII.

1 CONSVEVIT † Dubitari,[a] an dicẽs alicui uer-
2 bum contumeliosum, quod tamen est uerum, teneatur actione iniuriarum. ¶ Et vr̃, q̃ non. C. de iniur.si non conuitij.& l.si quidem. & ff. eo.l eum qui.ubi hoc simpliciter tenet gl.siue dicatur in iudicio, siuè extrà.& no.insti.eo.in prin. Hosti.tamen in summa eod. titu.§. contra quos.uidetur distinguere, an illud proueniat culpa illius, cui dicitur:& tunc nõ teneatur.aut sinè culpa, ut quia uocauit eum bastardum,& tunc teneatur.ar. 16.dist.nasci.facit. C.de natu.lib.l.legem. Alij dicunt, q̃ aut illud conuicium dicitur in iudicio,& non tenetur; si extrà, sic:& hoc uidetur placere Io.ij.q.j.si peccauerit.in solutione ad.l. eum qui. præalleg. Alij dicunt, q̃ aut illud conuicium expedit reipublicæ fieri notum: aut non: si expedit, tunc siuè proueniat culpa illius, ut homicidium, uel simile: siuè culpa, ut quia est leprosus, quia tamẽ expedit reipublicæ: detegit: eo q̃ morbus sit contagiosus: & tunc, si est uerum, non tenetur:ut ff.eo. quod reipublice. & l. eũ qui. Aut non expedit reipublicæ detegi, ut quia uocauit eũ bastardum, claudum, uel similem: & tunc, etiam si sit uerum tenetur. defectus.n. nostros detegi inhumanum, & iniuriosum est.C. quando, & quibus quarta pars.l. 2.lib.x. Salua ueritate ego aliter dicerem,& sic, q̃ aut conuicium dr̃ in iudicio, aut
2 extrà. † Si in iudicio non probatur uerum, non tenetur dicẽs. sic intelligo.l.si quidem.C.e. ff.e. si quis de libertate.C.de lib. cã.si tibi. Nam non uidetur iniuriam facere, qui iure suo utitur, & ordinaria actione experitur. ff. de reg. iur. l.factum.§.non uidetur. iuris enim executio non habet iniuriam. ff.eo.l.iniuriarum. Si extrà iudicium: aut per libellum famosum, aut sinè. Si per libellum, etiam si sit uerum, tenetur. C. de famo.lib. l.j.& ibi no.& in l.eum qui.ff.eo. Aliqui tamen in hoc habent contrà: quod uidetur placere canonistis.v. q.j.c. j.&.ij. Si sinè libello: aut illud conuicium dicitur ex causa, aut sinè causa. Si ex causa, puta correctionis (quod potest etiam quandoque dici publicè iuxtà illud. Peccantem coràm omnibus argue. xl. dist.illud) uel dicit coràm superiore, licet non in iudicio, ea intentione, ut iste puniatur,& pœna illius sit alijs exemplum: ut C.ad l.Iul.repe.l.j.& ij.q.j.quia propter. Nam ad hoc expedit peccata nocentium fieri nota, ut dicit l. eum qui. ne maleficia remaneant impunita. ff. ad l.aquil.ita uulneratus.uel dicat. ut à proximis nocumentum corporale auferat, ut quia uult tradere ciuitatem, uel est leprosus, uel simile. Vel habet nocumentũ spirituale, ut quia est hereticus occultus,&

posset simplices de facili decipere, uel excõitatus, & dicit, ut
rubore cõfusus pæniteat. Nam tunc bonum est manifestare,
ne deterius putrescat in corde. v. q. v. c. j. Vel dicit eum bastar
dum, ut repellatur ab hæreditate, uel promotione. extrà. qui
filij sint legiti. lator. & de purg. cano. accedens. Et tunc, cum
dicat ex cã, & non animo iniuriandi: ut in istis exemplis, ac si-
milibus, non tenetur, ut in d. l. eum qui. cum si. ar. C. de episc.
& cle. nulli. in fi. & ff. de iniurijs. quod reipublicæ. Sit rõ, quia
cum actio iniuriarum non detur, nisi contra illum, qui aĩum
iniuriandi habuit, ut C. eo. si non conuitij. & animus probe-
3 tur ex præsumptione uerbi, uel facti. † Nam talis præsumitur
animus qualia sunt uerba, uel facta. ff. de supel. leg. l. labeo. &
de tu. & cu. datis ab his. l. scire. & no. in l. si non conuitij. proba
tio causæ tollit præsumptionem uerborum. argu. eorum quæ
no. C. ad. l. Cor. de Sicar. l. j. una. n. p̃sumptio tollit aliã. ff. de in
inte. rest. l. diuus. & extrà. de ele. cũ inter. r. Et sic cũ animũ iniu
riãdi nõ habeat, quod apparet, & q̃a uerũ dixit, & quia causam
dicendi habuit, non tenebitur actione iniuriarum. Voluntate
enim, & proposito maleficia distinguuntur. ff. de fur. l. qui in-
iuriæ. extra de sen. excomm. cum uoluntate. Imò quandoque
ex causa, nec iusta, nec uera p̃sumitur dicẽrẽ uerbum, qđ aliàs
de sui natura est iniuriosum, non esse dictum aĩo iniuriandi,
& talis cã excusat dicentem ab actione iniuriarum. ff. eo. item
apud. §. si quis astrologus. Sed si dicit conuitium sine cã: puta
in rixa, & sic cã iniuriandi, ẽt si sit uerum, tenebit̃ dicens actio
ne iniuriarum, siuè illud cõuitium proueniat ex culpa, siuè nõ.
Nam hic adest illud, quod est substantia in actione iniuriarũ.
s. aĩus iniuriandi. Iniuria enim ex affectu facientis consistit. ff.
e. l. illud. & l. eum qui. §. fin Et cum aĩus probetur ex qualitate
uerborum, & modo dicendi, ex quo uerba sunt cõtumeliosa,
stabimus isti præsumptioni, donec constet de cõtrario: ut no.
4 in d. l. eum q. † Nec sola ueritas cõuicij eximet eum ab actio
ne iniuriarum. argu. C. de postu. quisquis. & de officio recto-
ris prouinciæ. l. iustissimos. ibi. cum dicit si uere nocens fuerit
nec per libidinem. Et sic ad hoc, ut eximatur quis ab actione
iniuriarum, non solum requiritur ueritas conuitij, sed q̃ ab
sit libido, uel uoluntas iniuriandi: & bene facit. ff. quemad. te-
sta. aperi. l. 3. ubi quæ tangunt ignominiam alicuius, impera-
tor prohibet detegi. Non enim debet aliquis alterius infamiã
sine causa detegere. Defectus enim nostros detegi inhuma-
nũ, & iniuriosum est. C. qñ & quibus quarta pars. l. 2. lib. x. Et
cum ex delictis consideretur uoluntas, & non exitus. ad. l. Cor.
de sica. l. diuus. licet factum, uel dictum sit bonum, & utile in
se, si tamen malo mõ, & animo fiat puniatur. xxiij. q. v. relegan
tes. Nam Christum crucifigi: & bonum, & utile fuit, quia per
hoc redempti sumus, tñ facientes dignè puniti sunt, q̃a malo
animo fecerunt: ut ibi no. & extrà de collusione detegenda ca.
j. Sed tamen econtrà non curamus si factum, uel dictum sit ma
lum in se, si tamen uoluntas iniuriandi absit: ut in d. l. illud. §.
5 j. & 2. † Mens enim, & uoluntas magis sunt attendenda, quã
factum, 15. q. 6. c. j. in fi. & 23. q. 8. qui occidit. ff. de fur. l. uerũ.
& l. qui iniuriæ. & in prællegato. §. si q̃s astrologus. Et uideo,
q̃ qui malo zelo mouentur, à denunciatione repelluntur. ex-
tra de re iudi. cum I. & A. de accu. cũ oportet. multò ergò ma-
gis à diffamatione dñt repelli. Nã quod in una domo agitur,
in alia notificari non debet. vj. q. j. ex merito. Nam talis non
est dicendus corrector, sed proditor. 2. q. j. si peccauerit. Et di
cit Thomas: qui uera crimina iniustè prodit detractor est, &
delinquit. Et magna iniquitas est detrahere: iuxtà illud Io. 3.
q̃ detrahit fratri suo, homicida est. q. 6. j. in sum. & ibi Archi.
in psalmo. detrahẽtem proximo suo hunc prosequabar. Non
ob. l. eum qui. quia (ut dixi) loquitur, quando faciat ad eum fi
nem, ut puniatur, licet non in iudicio, ut per hoc alij à simili-
bus arceantur. Nam ad hoc solum expedit peccata nocentiũ
fieri nota: quod uult. l. eum qui. ne remaneant impunita: ut in
6 l. ita uulneratus. & hoc qñ conuicium probatur uerũ. ¶ † Sed
quid si opponitur per modum exceptionis, & non probatur
uerum, opponens põt ne cõueniri actione iniuriarum? Et ur̃,
q̃ non: nàm cum in iniuria solum attendatur aĩus, & affectus
(ut suprà probatum est) non uidetur animum iniuriandi ha-
bere, qui exceptionẽ opponit: quia hoc facit, ut aliũ ab intẽ-
tione repellat, & ipse condemnationẽ euadat, non ut alius pu
niatur. extrà de ordi. cog. c. cùm dilectus. Indè est, q̃ crimen
tali modo probatum non infamat. ff. de his qui not. infa. l. lu-
cius. Cã. n. dicendi eximet eum ab actione iniuriarũ, ẽt si non
probetur uera: ut est dictũ per. §. si quis astrologus. Iuris enim
executio non habet iniuriã. ff. de iniur. l. iniuriarum. Imo excu
satur, qui alij nocet, duntamen faciat animo sibi proficiendi.
ff. de aqua plu. ar. l. j. §. denique. Nemini. n. iniuriam facit, qui
utitur iure suo. ff. de reg. iur. l. nullus. & extrà de elec. c. cũ ec-
clesia. † Et ignoscendum est ei, qui sanguinem suum qualiter
7 cũq; uoluit redemptũ habere. ff. de bonis eorum qui mor. sibi
cõsciue. l. j. imò parcitur illi, qui prouocatus uoluit se ulcisci.
8 ff. de bonis li. qui cum maior. §. si libertus. † Et cum sit dubiũ,
an fecerit cã iuris sui conseruandi, uel alteri iniuriandi, præsu
mendum est, q̃ cã sui iuris conseruandi: sicut dicimus de illo,
qui rem communem amouit, quia potius præsumimus uelle
eum suo iure uti, q̃ furti consilium inire. ff. pro so. l. meritò. &
de iniurijs. itẽ apud. §. si eãm. & de pæ. l. interpretatione. Præ-
terea speciale est, quòd nec filius contrà patrem, nec libertus
contrà patronum opponat exceptiones famosas, ergo alijs est
ius commune in contrarium. ff. de doli excep. l. apud celsum.
§. aduersus. & ar. ff. de iudi. cùm prætor. & hoc tenet Albertus
de Gandino in quæstione maleficiorum. §. qui põt accusare. &
Vbertus de Bonacursio in sum. & Guil. de Cu. ff. quod q̃sque
iur. l. fi. facit. ff. de iure fisci. l. fiscus. & l. 2. §. j. & l. deferre. §. si
cõem. & l. delator. C. de delatorib. l. nulla. li. x. & quod ibi no.
ar. ff. de lib. cã. qui ex libertate. & de in ius uocan. si libertus.
9 de bonis. li. q. maior. §. si patris in fi. ibi uel calũniosam. † Di-
cit tñ, q̃ tutius est, si proponitur cum protestatione, q̃ nõ di-
cit animo iniuriandi, pro hoc facit: quia licitum est hostẽ etiã
per insidias uertere. xxiij. q. ij. domus. Sed q̃ teneatur, uidetur
expresse probare. C. e. si non conuicij. & l. si quidem. & de lib.
ca. si tibi. & ff. e. non solũ. §. fi. & le. se. Et qui exceptionẽ pau-
pertatis opponit, tenetur iniuriarum, si eam non probet. ff. qui
satisda. cog. l. si uero. §. j. Et opponens contra electum crimi-
na, si non probẽtur. extra de elec. c. j. li. 6. & de ac. super his. &
licet crimina tali modo probata nõ infamẽt de iure, infamãt
tñ de facto. ff. de doli excep. apud celsum. §. aduersus. extrà de
testi. testimonium, facit C. de postulã. quisquis. Non ob. quod
dicitur, q̃ in iniuria attenditur animus, & q̃ excipiens magis
uidetur hoc dicere, ut se defendat, & agentem repellat, quàm
ut ei iniurietur: quia licet in princ. sit ista præsumptio p̃ eo,
q̃ faciat cã sui iuris conseruandi ex fine, & defectu probatio-
nis, resurgit alia præsumptio contra eum. s. quod cã opposuit
10 animo calumniandi. † Nam qui non probat, quod opponit, ẽt
excipiendo, calumniari ur̃. C. de aduo. diuer. iudi. l. j. 2j. q. iij. q.
non probauerit. extrà de calum. c. cũ dilectus. & de elec. statu
tũ. l. 6. & ibi no. Et etiam potest actione iniuriarum conueni
ri. C. de li. causa. si tibi. Et ista ultima tollit primam. ar. C. de
in integ. resti. diuus. & extrà de elec. cum inter. r. seniorẽ. imò
pro illo, contra quem opponitur, sunt duæ præsumptiones;
una uerborum, quæ sunt de sui natura mala, & contumeliosa,
per quæ probatur animus: ut in d. l. si non conuicij. Alia defe-
ctus probationis, & sic iste duæ præsumptiones tollũt unam.
in aut. de consan. & uteri. fratri. §. j. extrà de treuga, & pace. c.
j. & hoc fortè uerius, nisi iusta cã dicẽdi releuaret à calumnia.
ut in c. statuimus. & C. de calum. l. qui non probasse. Non ob.
quod dicitur, q̃ crimen tali modo probatum non infamat: q̃a
(ut dixi) licet non infamet de iure, infamat tamen de facto,
ut in prædicto ca. testimonium. Et ad hoc, ut detur actio iniu
riarum, sufficit, si aliquid dicatur in contumeliam, etiam si il-
11 lud non infamet. ff. e. l. j. ¶ † Ad illud, quod dicitur, q̃ debet
attendi causa: non ob. quia præsumptio causæ tollitur per præ
sumptionem calumniæ, quæ insurgit ex defectu probationis.
Non ob. q̃ nemini faciat iniuriam, qui utitur &c. quia isti nõ
competebat ius opponẽdi: quod apparet: quia non probauit.
C. e. si quidem. Non ob. q̃ debet ignosci sanguinem suum &c.
quia debet intelligi duntamen non sit per calumniam: ut ibi
no. Non ob. l. q. cũ maior. §. si libertus. q̃a ibi opposuit, & p̃-
bauit. Nõ ob. qđ dr̃, q̃, cũ sit dubiũ, debemus p̃sumere, q̃ fece
rit aĩo iuris sui conseruãdi magis, q̃ animo iniuriãdi: q̃a illud
esset

esset uerum, si æquales essent præsumptiones: sed cum pro il lo, contra quem opponuntur, sint plures præsumptiones, & uio lentiores, eis stabimus. arg. extra qui filij sint legi. transmisse. & quod no. Inno. extra de præscri. si diligenti. Ad id, quod di cit, quod speciale est in patre, & patrono, ne contra eos opponā tur exceptiones famosæ: Et sic uidetur in contrariū ius eōe. Dico, quod est speciale in illis, quod uera non opponat contra eos, sed non uera, & calūniosē, nec contra illos, nec contra alios debent opponi ut in c. statuimus. Alienæ enim uerecundiæ ca lumniose impune insidiari non licet, ij. q. iij. c. j. in fi. ¶ † Nā licet conuitium non sit pro accusatione habendum: ut. c. q. j. c. si quis iratus est. tamen habendum est pro iniuria, ut ibi no. non ob. l. si. ff. quod quisque iuris. quia ibi iustè fiebat. Ad l. nulla. & l. delator. cum si. est difficilis responsio, nisi dicas speciale in pœna delationis: non tamen negant leges illæ, quin possit iniuriarum agi. sed non benè uideo rationem diuersitatis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Dubitari.] *Adde, & huic consi. Oldradi coniunge consiliū Ro. 96. super eo, quo quæritur, an actione iniuriarum. Additionem Bologni ad Ioannem de Ana. consi. 44.*

De immunitate ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Fugiens pro debito ad ecclesiam debet inde extrahi, si secundum ius municipale debet incarcerari pro debito. & nu. 2.*

3 *Item iudeus, & infidelis non gaudent immunitate ecclesiæ.*

CONSILIVM LIIII.

1 IN FVGIENS † pro debito ad ecclesiam de- a beat inde extrahi? a ¶ Et sic potest dici, quod inspe- cto iure communi, cum quod liber homo nō capi tur pro debito, nec debet creditori seruire: ut C. de ac. & ob. l. ob aes. & extrà de pi. c. lator. nō debet indè extrahi, & sic loquitur. l. præsenti. §. j. C. de his, qui ad ecclesiam confugi. & in aut. de man. prin. §. sed neque. quia etiam si esset ex tra ecclesiam, non caperetur, si uellet cedere bonis. C. qui bo. ce. pos. l. j. Sed inspecto iure municipali, secūdum quod liber homo pro debito capitur, & traditur in seruitiū creditoris, debet extrahi. Nām eū persona uirtute iuris municipalis sit affecta, & quodammodò conditionata ad seruiendum præsti ta securitate debet extrahi: ne creditor, qui quodāmodo est do minus eius, seruo defraudetur. & hoc benè probatur in. d. l. præsenti. §. sanè. ubi seruus, uel ascriptitius, uel alterius condi tionis suppositus, præstita securitate extrahitur. Et princeps, qui immunitatem concessit ecclesiæ, licet pœnā, quæ ius pu- blicum respicit, uel quæ sibi erat applicanda, potuerit remit- tere, ius partis tamen non remisit, ar. eorum, quæ notā. C. de in ius uoc. l. j. & ff. de seruis fug. l. j. arg. xxxvj. q. j. de raptorib. facit etiam, quia ecclesia solūm liberat eum à pœna corpora li. ut extrà de immu. eccle. c. inter. xvij. q. iiij. diffiniuit. & ca. idem constituimus. & ca. reum, & ibi per Archi. Non tamen tollit, quin alia pœna puniatur. Imò permittit, ut in eisdem. c.

2 habetur. † Cum igitur ius municipale habeat, ut capiantur, non tuebitur eum ecclesia. Item in casibus, in quibus de iure cōmuni quis pro debito capitur, extrahitur ab ecclesia, indè est, quod debitor tributorum extrahitur, ut C. de exac. trib. in l. nemo. & ibi no. lib. x. Licet in hoc aliqui contra, ut no. C. qui bonis cedere possunt. l. j. cùm ergò in casu illo de iure muni- cipali possit capi, poterit etiam extrahi. Et hoc expresse di- cit. l. municipalis. in fi ia. li. Et circa hoc attenditur consuetu- do, ut no. Inno. in c. inter. ubi autem fugit propter maleficiū, ecclesia defendit eum à pœna corporali, sed debet in aliam commutari, ut in prædictis capitulis habetur. Sed quærit In- no. in c. inter. an tunc possit incarcerari? & non soluit. Et quod

b dicitur in c. diffiniuit. quod sacerdos debet eum custodire, b ne fugiat, & si fugiat, quod tenetur: intellige, quādo debet extra here, & non extraxit: quia tunc fuit in culpa: ut ibi no. Archi.

3 ¶ † Quid de iudæo, uel infideli. Dic quod non defendit eum ecclesia. C. e. l. j. & ibi no. in aut. de manda. prin. §. publicorū. col. 2. & no. in c. inter. & no. Arch. xvij. q. iiij c. diffiniuit. & ibi

4 Hu. contra. ¶ † Quid de eo, qui duerur captus per ecclesia.

5 Die quòd extrahitur: no. Arch xvij. q. 4. antiquitus. ¶ † Quid

c de eo, qui fugit ad corpus Christi? no. Host. in sum. eo. titu. c

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Indè extrahi.] *Adde & uide omnino præceptorem meum Dominum Alcia. in tracta. præsump. Reg. 3. Præsump. 33. Bart. & Doct. in l. Præsenti. C. de his qui ad eccle. confug. Atque un- ge in hac materia consi. infra. 154. Alex. consi. 145. uol. 7. Ioan. And. in addi. ad Spe. de immu. eccle. Boer. Decis. 109. & seq. in 1. par. Bossium in tit. de captu. char. u. Ias. in l. Vnum. col. 3. & 4. si cer. pet. Ab. & alios in c. inter. de immu. eccl.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶ Debet eum custodire.] *Adde quòd non debet tamen com- peditari in ecclesia de iure & contrarium facientes infringunt immunitatem ecclesiæ, ac si ipsum extraherent, & incidunt in pœ nam. l. fideli. C. de his, qui ad eccle. confug. ita tenet do. Gui. Pa- pa in q. 221. incip. in camera. ar. l. 1. §. pe. ff. de ui. & ui ar. & nū quid homicida uoluntarius gaudeat immunitate ecclesiæ, & qui gaudeāt immu. eccl. & qui nō, uide oīno per eundē in præleg. q.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶ Eodem titulo.] *Adde quod Io. And. huic consi. subscribit. & ferè uerba formalia refert ad Specu. de immuni. ecclesia. & dic quod confugiens ad sacerdotem, qui dominicum corpus defert, aquè securus est, atque ille, qui ad statuam Cæsaris confugit: Argumento à maiori. Hoc no. Host. in c. sanè. de elec. refert Rui in Rub. de ope. no. nun. col. ij. cor se. in sing. in uer. Cardinalis. & in uer. priuilegium. Tu aūt adde in hac materia pulchram. C. ce- stij senatoris sententiam, qua disseruit Principes quidem instar Deorum esse: sed neque à Dijs nisi iustas supplicum preces audi- ri, neque quem juàm in Capitolium, aliaue urbis templa perfuge re, ut eo subsidio ad flagitia utatur. Abolitas leges, & funditus uersas, ubi in foro, in limine Curiæ ab Annia Rufilla, quam frau dis sub iudice damnauisset, probra sibi, & minæ intendantur, ne què ipse audeat ius experiri ob effigiem imperatoris oppositam. Hæc tacitus lib. Annalium. 3. Qua digna censui ut hic adnota- rentur. Ouidius quoque metam. 5. de Perseo, Phinetique pugna sic inquit.*

-stratis tum denique Perseus.
Exilijt, teloque ferox inimica remisso.
Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus.
Isset: & indignum, scelerato profuit ara.

Adeò indignatur, profanus Poeta, quòd ara, in qua Deus iusti ssimus colitur, iniquissimo homini profuerit.
Sed nonne Deus ipse opt. max. legem dixit huiusmodi in Exodo. c. 21. Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per in sidias, ab altari meo auelles eum, ut indè moriatur. Altare igi- tur suum negat Deus profuturum esse impijs. Neque uero silen tio prætereundum est illud Agesilai, qui cum quidam illū urge- ret improbe postulando, dixissetque & promisisti, atque idē crebrò repeteret, quando iam fas non esset negare quod peteba- tur. Rectè sanè, inquit, si quidem iustum est, quod petis, promis- si: sin minus, non promisi. Cumq; ille nondum faceret flagitandi fi nem, sed subijceret, Atque decet Reges præstare, quicquid uel capite annuerint. Nihilo magis, respondit, quàm eos, qui Reges adeunt decet ea petere, loquique quæ iusta sunt spectantes si- mul & opportunitatem, & quid Regibus conueniat, decorumq; sit. Vide tamen Bosium in loco, ubi illum in antecedente consi. al leganimus. Couarr. in lib. 4. Variarum resolut tur. cap. 20.

De immunitate eccle.

SVMMARIVM.

1 *Computantur. xxx. passus, infra quos gaudet ecclesia immuni- tate per totum circuitum.*

CONSILIVM LV.

1 CONSVEVIT † dubitari, qualiter computētur. xxx. passus, infrà quos gaudet ecclesia immunitate. ¶ Et dicit scholasticus in candelabro, ad eam parteni tantum, ubi est cæmiterium, & dicit, ꝙ ita tenet Hu. Et ideò in decretalibus nō dicitur de. xxx. passibus, sed de ecclesia, & cęmiterio. Ego credo, ꝙ istos. 30. passus habeat in toto circuitu: & hoc expresse habetur. 17. q. 4. diffiniuit. & capi. quisquis. Nam maior ecclesia debet in circuitu habere. xl. passus intrà quos nulla domus etiam ecclesiarum debet edificari. xij. q. j. in illa. & illa bene gaudet immunitate: ut in ca. quisquis. & in eo casu intelligunt aliqui, ꝙ palatium episcopi gaudeat immunitate: scilicet cum est infra dictos passus: ut in c. id constituimus. licet in hoc aliqui contrà.

De priui. & de his, quæ fiunt à maiori parte capituli

SVMMARIVM.

1 *Impetrās gratiam, quòd fructus beneficiorum suorum in absentia percipiat per biennium: si stetit per annum ad præsentandum literas, percipit fructus illius anni à tēpore datæ: sed de primo anno debet petere non à capitulo, sed ab his, qui hæc perceperunt. & nu. 2.*

CONSILIVM LVI.

1 NVLLIVS † impetrauit gratiam à sede apostolica, ꝙ perciperet fructus præbendæ suæ in absentia usque ad biennium. Stetit per annum, ꝙ non præsentauit literas: nunc pręsentat, & petit fructus illius anni, uel saltem, ꝙ biennium computetur à tempore pręsentationis. sed ꝙ iniustè petat, probatur: quia tempus istud non à tempore præsentationis, sed à tēpore datæ incipit currere. de rescrip. eam te. & de præben. dilectus, & ar. de deci. ca. 2. & de rescrip. si propter tua. li. 6. & ibi per Archid. & sic repellitur à secundo. Sed ꝙ non debeat habere fructus primi: probatur. Nām per negligentiam, quò ad istud tempus gratia fuit extincta. extrà de rescrip. c. tibi, qui. in fi. & de præben. si clericus. li. 6. Et ꝙ fuerit notabilis negligētia, apparet ex eo, quia cum ipse canonicus sit in ecclesia, & per aliqua tpa residentiam fecerit. scit, & scire debuit statuta, & consuetudines, per quæ certis temporibus anni fructus diuidūtur inter illos, qui reputantur præsentes. arg. extrà. qui matri. accu. non possunt. cum in tua. Nec licuit ignorare, qđ omnibus erat notū. de postulat. c. j. Maximè cum dictis temporibus ipse aliquando fructus perceperit. & sic debuit illis tēporibus literas præsentare, & partem fructuum sibi contingentium petere: quod cum non fecerit, & tanto tempore tacuerit, & permisit alios sequentes percipere, satis vr̄ notabilis negligentia: & sic suū ius amisit. argumē. ff. de re iud. sæpè. & extra eo. c. pe. & fructus percepti negligentia non petentis in restitutione nō ueniunt. ff. ad treb. mulier. §. si hæres. maximè bona fide consumpti. C. de rei uendi. certum. & posito sinè præiudicio, ꝙ non fuerit negligens, adhuc credo, ꝙ nō debet petere à capitulo, sed à quolibet percipientium partem sibi contingentem petere debet. Cum capitulum ignorans gratiam sibi factam bona fide distribuit inter illos, quibus alias deberetur. ar. C. de iur. 2 deli. sancimus. §. sui uero. & §. licentiam. † Nam cùm ad capitulum de iure communi, & de consuetudine spectet diuisio fructuum ignorans gratiam diuisit, & inter seruientes distribuit, ualet distributio. nec capitulum distribuens tenetur, ēt si illi, qui perceperunt, sint non soluendo. ff. de condi. inde. l. 2. in fi. & l. seq. Nam si papa mandat alicui prouideri de beneficio, & ordinarius, uel ille, ad quē alias spectat collatio, ignorans conferat, tenet collatio, ut in prædicto. c. dilectus. & de conces. præben. c. j. lib. 6. Alias ignorantia puniretur, ꝙ esse non debet. ar. ff. de his qui no. infa. l. genero.

De concessio. præbendæ,

SVMMARIVM.

1 *Papa si suorum clericorum commensalium beneficia sua collationi reseruauerit, & aliquo eorum mortuo contulerit eius beneficium alicui absenti, qui, antequam reciperet literas, uel consentiret, mortuus est, potest iterum conferre.*

CONSILIVM LVII.

1 PAPA † reseruauit collationi suæ beneficia suorū
2 commensalium.[a] Mortuo uno beneficium suum contulit cuidam absenti, qui antequam reciperet literas, mortuus est. Quæritur, an ordinarius possit beneficium conferre? ¶ Et uidetur, ꝙ non: cùm collatio spectet ad papam iure proprio: ut extrà de præben. c. 2. lib. 6. & ex quo prima collatio non habuit effectū, iterum poterit conferre, extrà de elec. si compromissarius. melius. c. ti. si electio. li. 6. ubi no. Io. An. ꝙ decretalis illa habet locum in casu. c. statutum. extra de præben. li. 6. Quòd aūt prima collatio non habuerit effectum, probatur. Nam in acquisitione beneficij requiritur consensus eligentiū, & electi, conferentis, & illius, cui confertur. extrà de elec. cum inter canonicos. de præben. si tibi absenti. li. 6. Cum ergò de consensu istius non apparet, dicimus collationem non habere effectum. Nā moriens nō habetur pro consentiente. ff. loca. & condu. l. 4. extra de reseri. si gratiosè. li 6. & dicunt doct. ꝙ antequā absens consentiat, dicitur beneficium uacare, licet non sit libera dispositio eius: ut no. Io. An. in præaleg. c. si tibi absenti. Nec sufficit, si sciat antè mortem, nisi collatio per collatorem sit sibi notificata: ut in d. c. si tibi absenti. & ibi Arch. & facit. ff. de contrah. em. l. 1. C. de dona. l. nec ambigitur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Commensalium.] *uide Ioan. And. in addi. ad Spe. de filio. & peti. §. pen. in extrema additione super uer. Ex parte. Et uide Amba. consi. 57. Circunscriptis regulis Cancellariæ.*

De concessio. præben. & de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetratum, si tempore impetrationis excedat summam, sed tempore uacationis non excedat debetur impetranti. cum nu. sequen.*

CONSILIVM LVIII.

QVIDAM impetrauit primū beneficiū, quod uacaret in diocesi Valentina ualens centum libras. tēpore impetrationis erat quoddā beneficium, quod excedebat prædictā summam, sed nūc tpe uacatio
1 nis non excedit. quæritur, an debeatur impetranti. ¶ † Et ꝙ non debeatur, & sit inspiciendum tps impetrationis, non aūt tps uacationis, vr̄ posse probari sic. Nam & in legatis inspicimus tpa testamēti: & ideò si marmora iniuncta ædibus sint legata, non ualet legatū, ēt si desierint esse iniuncta. ff. de leg. 1. l. cætera. Et hæc est regula catoniana, ut si legatum nō teneat ab initio propter naturam rei, etiā si mutet naturā non debeatur. ff. de re. cato. l. j. sic & in proposito, cum ab initio concessio non extendat se ad istud beneficium propter quantitatem
2 excedentē, licet mō mutet conditionē, non debebitur. † Et ꝓpriè arguitur de legato ad beneficium, cum in utroque dicatur donatio. ff. de leg. 2. l. legatum. extrà de conces. præben. quia diuersitatem. & ne sede ua. illam. & sic quod ab initio non tenuit, tractu temporis non conualescit: ut. l. quæ ab initio. ff. de re. iur. extrà eo. c. non firmatur. & in spūalibus spectamus initium. extrà. de ele. dudum. j. & de rescrip. eā te. & melius eo. tit. si eo tempore. li. 6. facit eo. ti. literas. in cle. facit. ff. de leg. 3. l. 4. §. filio. ¶ Cōtra vr̄, ꝙ debeatur, & ꝙ nō tps impetrationis,

nis, sed uacationis debeat attendi: & meritò, qa tūc sibi plenū ius per colationem acquiritur, extrà de cõces. pben. c. fi. li. vj. Nam si legetur liberis, uxori, uel cognatis, sufficit, si tempore mortis inueniatur inter liberos, uxorē, uel cognatos. ff. de leg. pst. l. interuenit. & l. si dote. de leg. iij. itē legatis. §. pe. de reb.
3 dub. si cognatis † Et est rō, quia per mortem plenum ius acquirit legatario. ff. de furt. à titio. & cum quæritur, an legatarius sit capax, tps mortis inspicit. ff. de do. cau. mor. l. in mortis. & de iure fis. non intelligitur. §. qñ. & quantitatē, uel qualitatē rei nos attendimus, quæ est tempore mortis. institut de lega. §. grege. & §. si peculium. ff. de leg. j. grege. Itē & æstimationem attendimus, quæ est tēpore mortis. ff. ad l. fal. l. lex falcidia. & l. in quantitate. & sic cū res deueniat ad eū casum, à quo potuit incipere, dicamus, q debeatur. extrà de cõuer. coniug. c. placet. sic econtrà cū res deueniat ad eum casum, à quo non potuit incipere, uitiatur. ff. de iud. l. si à me. & l. si alter. aliàs inci pit Iulianus. facit ff. de optio leg. l. fi. Itē vr utrūq; tps spectari. l. impetrationis, & uacationis. Nā in hærede utrunq; inspicimus, an sit capax. s. tps testi, & mortis. ff. de hære. insti. l. si alienū. §. in extraneis. & inst. de hære. quali. & diffe. §. in extraneis. Satis crederē, q tale beneficium debetur impetranti p scēdò
4 allegata. † Nā cū res deducitur ad eū casum, à quo nō potuit hre initiū, distinguemus, aut erat cõsummatus, & tūc nō uitiatur. & sic uerificat regula. actus licitè. extra de reg. iur. ff. e. in ambiguis. §. j. aut nō erat cõsummatus, & tūc uitiatur, & sic loquuntur cõtraria. sic soluit gl. ff. de ser. l. pterea. & dixi in pdicta regula. actus. Sic econtra, cum ante consummationē ue nit ad eū casum, à quo potuit incipere, cõfirmabit, ut cõtrariorū eadē sit disciplina. ff. de his, q sunt sui, uel ali. iur. l. j. facit ca. placet extra de conuer. cõiug. Et sic certe est in casu nostro. Nā anteq̃ iste ius plenū consequeret in re, qđ cõsequit p uacationem, & collationē, ut in palle. c. fi. de cõcesl. pbē. li. vj. beneficiū est redactū ad eā summā, à qua poterat hre initiū: ut si dicatur, q cessante cā prohibitionis cesset prohibitio. l.
5 adigere. §. quauis. ff. de iure pa. † Et q tps uacationis debeat attendi, satis vr casus extra de pben. ei, cui. li. vj. nō ob. l. cætera, & regula catoniana, qñ hñt locū in re purè legata. nā loquuntur de re, q nō purè, imò sub conditione, uel saltē die incerta debetur, in quibus regula nō uendicat sibi locū, ut in pdictis legibus apparet, imò attēdimus tps existentis cõditionis, uel diei. ff. de leg. præstan. l. interuenit. quia tunc dies cedit. C. de ca. tol. l. j. §. sinautē. & nō solū attēdimus tps, qñ dies cedit, qñ tū tñ adrē, sed & quantum ad æstimationē. probatur hoc. ff. de uer. ob. l. quoties in diē. & si cer. pet. l. uinū. Non ob. c. si eo tpe. quia ibi persona erat inhabilis, & sic cū gratia fuerit subsepta, & per consequens nulla, ex superueniente casu nō potuit confirmari, ut in regula non firmatur. nā circa habilitatē personæ respicimus initiū: ut in c. dudū. extra de elec. non ob. c. literas. quia speciale est, ut ibi no. per Io. An. non ob. §. in extraneis. quia loquitur in hærede, non in beneficio, quod magis assimulatur legato. ut supra dixi.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Vt suprà dixi. *Adde & limita dupliciter huius consilij decisionem, ut per Feli. in c. Ad aures. col. fi. de rescrip.*

De offi. iud. & de uerb. signifi. Extraordi. ff. de tuto. & cu. datis ab his.

SVMMARIVM.

1 *Curatorem ad litem etiam delegatus potest dare ad causam coram eo uertentem: & de alijs hic distinguitur.*
2 *Curatoris datio est mixti imperij. & nu. seq.*

CONSILIVM LIX.

1 ERTITVR † in dubium, quis possit dare curatorem ad litē? & dicit Spec. in ti. de cura. quod omnis iudex etiam delegatus. Sed uidetur sic posse distingui, qa aut quærimus, à quo, aut in quo loco. si quærimus, à quo, dico, quod idem iudices dant curatores, qui & tutores. instit. de curatoribus in prin. & satis apparet, quia ferè io omnib. rubricis permixtè ponit de tutoribus & curatorib. per quod satis apparet idem esse in utroq;, exceptis quibusdam, quæ no. ff. de tu. & cu. da. ab his l. curatorem. & cùm non inueniam exceptum de curatore ad litē, idem dicā in eo. ff. de publi. l. de pretio. Et quod datio tutoris ad litem sit mixti imperij, probatur. ff. de tutel. l. qui habet. §. quolibet de iuncta glo. nam tex. loquitur de curatore ad litem. & dicit glo. qđ
2 est mixti imperij, per quod apparet, quod non potest delegari ff. de tu. & cu. l. nec mandante. Hoc satis uoluit dicere imperator. C. qui pe. tu. l. j. ubi dicit, quod debēt peti à competenti iudice, quasi dicat, non ab omni, ut sic idem ius in particulari, q est in generali. ar. ff. de rei uē. quæ de tota. pro hoc facit, qa olim uocabatur prætorius. insti. de auth. tu. §. fin. quia dabatur à prætore. ar. ff. ad l. aquil. l. j. Cùm ergo hodie in locum [...] detur curator, dicam eodem iure censeri. arg. insti. de ac. §. fuerat. hoc etiam expressè not. Inn. extrà de procu. petitio. Quod tamen de iure canonico recipit limitationem: nam delegatus papæ, uel subdelegatus ab eo dat talem curatorem in litibus, quæ coram eis uersantur. extrà de iudi. cap. fin. lib. vj.
2 † Aut quærimus in quo loco. & dicit Iac. de Are. quod à iudice illius loci, coram quo causa uertitur. sic no. C. ubi petantur tutores. l. j. & ibi uide, quid si minor sit clericus. idem no. per Pet. de Bella Per. ff. de tu. & cura. c. dinus. & hæc per legē. C. de prædi. minorum. l. si prædiū. cum ibi no. per Iac. de Are. & Cyn. pro hoc facit, quod no. ff. de iudi. l. si longius. in fi. Sed contra hoc. C. de adminstra. tu. l. fi. §. j. ubi dicit recurrendum esse ad competentem iudicem per eum, coram quo lis uertit, & per hoc dictum. c. fi. ubi dicit, quod debet ei dari per suum episcopum. Sed in hoc posset sic dici. Quia aut quærimus de curatore dato simpliciter ad lites. Et cum iste uideatur datus ad omnes, ut in l. qui habet. §. fi. dico, quod debet dari à suo iudice: & tunc poterit non solum lites, quæ sunt infra illam prouinciam tractare: sed etiam lites, quæ fuerunt extra prouinciā illam, ut statim dicam in tutore. & sic locū habet. l. fin. §. j. & c. allegatū. quia lex loquitur in curatore generali: capitulum. in procuratore simpliciter constituto ad lites, qui satis equiparatur generali. Aut quærimus de curatore dato ad unam litem tantum: & tunc debet dari ab illo, ubi causa tractatur, cū tamen sit talis cui hoc competat de iure, sicut consueuit dici in prorogatione. C. de iurisdi. om. iu. l. j. Et in hoc sit uera opi. Ia. de Are. & Pet. de Bella perti. & hoc bene probat dictum. c. fi. nam in prin. §. ubi dicitur, q detur à suo episcopo loquitur de dato simpliciter ad lites. Vbi autem dicit, quod debet dari à
3 delegato, dicit de dato ad illā causam tantum. † Sed & alias distinguūt doctores in tut. uel curato. generali, qa aut dat simpliciter: & tunc debet dari à iudice domicilij, uel origints, & non solum ubi admistrabit, sed etiam extrà prouinciam. ut no tat gl. ff. de excusa. tutorum. l. propter litem. §. licet. Aut datur ad certa bona: & tunc iudex illius loci, ubi sunt bona, & non alius. Et sic debet intelligi gl. ff. de excusatio. tutorum. l. nō solū. §. testamento. C. eodem. l. ij. Et circa hoc uide, quod no. Azo in summa. C. de in litem dando tutore. Item dubitat Spec. in prædicto titu. an debeat satisdare: sed nō uidetur dubium. ff. de administra. tut. §. defensionem. & de curatore furio. l. tin. §. & si omnes. not. Inn. in. c. petitio. extrà de procuratori. & Arch. in prædicto. c. fi. Item dubitatur, an possit compelli? sed non uideo, quare nō. cū sit munus publicū, & speciale sit in curatore dato bonis, quod non compellitur. ff. de curatore bonis dan. l. ij. Quæritur, an debeat facere inuentarium no. glo. & doc. in l. de creationibus. C. de episcopali audientia.

De appellationibus. Extraordi. C. de tempo. Appel.

SVMMARIVM.

1 *Hic tractatur de multiplici termino appellationis: & an quolibet ipsorum lapso dicatur appellatio deserta: & an appellatus potest prosequi appellationem mutto appellante.*

Item

Item propter quod impedimentum appellantis non currant sibi fatalia primum & secundum: & quantum datur sibi de tempore lapsorum fatalium.

Item negligentia appellantis & quomodo probatur impedimentum à quo tempore incipiat currere primum fatale appellationis. cum nu. seq.

CONSILIVM LX.

1 EST TEMPVS, †quod datur ad iter arripiendum
& hoc q̃nque datur à iure, ut de ele, statuimus &.c.
cupientes, de offi. or. c. quamuis. l. vj. Quandoq; datẽ
ab homine & hoc regulariter: Nã datur à iudice. al-
legatur extrà de re iudi. cum causam. melius de ap. peruenit. &
c. ad hoc. iij. sed in. c. cum causam, terminus fuit assignatus ad
prosequendum, & reputatur non appellans, qui intra illud tẽ-
pus non arripuit iter. Vnde decretalis illa probat, quod cũ da-
tur terminus ad prosequendum, infra illum debet iter arripe-
re. Et per decretalem illam noluit dicere Spe. quod cũ datur
terminus ad prosequendum, sufficit, si faciat, quod uerbum so-
nat, no. gl. de renun, ueniens & alle. de ap. peruenit, sed Inn.
ibi uidetur dicere, ꝙ non sufficit iter arripere, nisi & se iudici
præsentauerit. & alle. c. cum sit romana. de appel. quod. c. lo-
quitur in termino ad prosequendum. & fortè de illo intellexit
Inn. & ideo Arc. d. c. cum sit. super uerbo. prosecutus. dicit, ꝙ
intelligi debet, ut in. ca. peruenit, notatur. & sic postquam iter
arripuit, remanet in termino iuris. quod tempus (ut dicit gl. in
c. sæpè. & Specu.) incipit currere post finem termini ab homi-
ne statuti. quod durum uidetur, ut infra dicã. Et terminus ad
præsentandum iste etiam non statuitur à iure, nisi in casibus,
ubi statuitur ad iter arripiendum. nã debet se præsentare quã-
cito commodè poterit: ut in. c. statuimus &. c. cupientes. &. c.
quamuis. & tunc an sufficiat se præsentare, uel debeat auditorẽ
impetrare: uide quod no. Compost. in. c. statuimus. & Spe. in
§. nũc breuiter. Quãdoq; statuitur ab homine. extrà de ap. per
sonas. &. c. cum sit. tamen. c. cum sit. potius loquitur de termi-
no ad prosequendum, & in hoc termino debet iter arripere: ut
in. c. cum causam. sed non sufficit, nisi & se iudici repræsentet,
sed si iudici se repræsentet, non compellitur in causa procede
re infra terminum iuris: & no. Arc. ij. q. vj. appellatore. & Spe.
in. §. nunc breuiter. uer. item pone hic. pro quibus facit quod
no. in. c. cum sit. Est terminus ad prosequendum. & de hoc lo-
quũtur multa capitula. c. consuluit. c. reprehẽsibilis. & c. ad au
res. c. directæ. c. sæpè. c. oblatæ &. c. cũ spẽli. c. Nicolao. de te-
nun, ueniens. & c. cordi. de ap. li. vj. &. c. quã diu. in cle. & om-
nia ista loquuntur de termino statuto ab homine ad prosequẽ
dum. quãdoq; à iudice: quandoq; ab appellante. & dicunt, ꝙ si
infra terminum non prosequatur, rata manet sententia. Verũ
est tñ, ꝙ doc. & gl. non uñr facere diferẽtiam inter terminum
ad p̃sentandũ, & terminũ ad ꝓsequẽdũ, imò quasi ꝓ eodẽ po-
nũt. unde glos. in. c. personas. dicit, ꝙ q̃nq; datur terminus ad
iter arripiendum: quandoq; terminus ad præsentandum: quan
doq; ad diffiniendum. & nihil dicit de prosequendo. idem no.
Inn. in. c. ex insinuatione. idem no. Io. ij. q. vj. appellatore. ꝙ
ubi terminus assignatur ab homine, sufficit, si intra illum se
iudici repræsentet. Imò plus dicit Spec. in. d. §. nunc breuiter.
circa fi. ꝙ ubi terminus assignatur ad prosequendum, sufficit,
ꝙ infra illum iter arripiat. alle. c. cum causam. de re iud. sed. c.
non dicit, quod illud solum sufficiat, sed dicit, ꝙ est necesse, ꝙ
iter arripiat, sed pro hoc facit, ne beneficium iuris isti appellã
ti auferatur: & quia iudex à quo prouocatur [a] forte nimis bre-
uẽ terminum assignaret. & quod no. in. c. cum sit. Sed certe di-
cunt omnia ista capitula, ꝙ debet hẽre terminũ iur. nisi iudex
ex causa fuerit moderatus: & tamen secundum hoc appellans,
cui terminus assignatur, nõ habet nimis temporis, nec quò ad
prosecutionem, nec quò ad diffinitionem, quod tamen uide-
tur uelle tex. imò secundum opi. gl. in. c. oblatæ, quã approbat
Spec. qui uult, quòd terminus iuris incipiat currere à fine ter-
mini per hominem assignati, habebit plus. & ideo uideretur di
cendum, quod sit differentia inter terminum ad præsentandũ,
& terminum ad prosequendum, ut in termino ad præsentãdũ
dicamus: ut supra. In termino ad prosequendum dicamus, ꝙ
plus teneatur prosequi, licet non arctetur ad diffiniendum, ut
dicitur in secunda solu. in. c. cum sit. quæ tamen ibi non appro
batur. Et potest rñderi ad id, quod dicitur, ꝙ beneficium iu-
ris &c. quia uerũ est, nisi per aliam legem detur potestas mi-
nuendi: ut not. Archi. xxviij. dist. de his. & sic in casu nostro, li
cet à lege nostra detur terminus, tamẽ per aliam legem datur
potestas abbreuiandi, ut in omnibus. c. Non ob. quod dicitur,
ꝙ iudex fortè prouocatus abbreuiaret, quia tunc posset appel
lari. extrà de dil. c. j. & uidemus, ꝙ iudex recusatus assignat
terminum ad finiendum causam recusationis. extrà de app. le
gitima. sed licet hoc uideatur probabiliter dictum, tamen om-
nes tenent primum. unde non esset tutum recedere ab his. ff. de
legi. minimè. sed dubitando scripsi. Et isti termini assignãtur à
iudice, uel appellante. Pars autem appellata non posset talem
terminum assignare: ut. not. Inn. in. c. oblatæ. de app. & Archi.
in. c. cordi. eo. ti. Spe. in fi. §. qualiter. circa fi. & habentur loco
perẽptorij, quò ad iudicem ad quem, ut. c. sæpe. De termino
ad iter arripiendum, uel præsentandum, dicit Nicol. de Mat. ꝙ
nihil habetur in iure ciuili, nisi quod tangit glo. C. ne in una, ea
dẽq; causa. l. j. sed uidetur quod lex. C. de app. l. præses. loqua-
tur de termino ad se præsentandum, sed ipse dicit, ꝙ loquitur
de termino ad petendum apostolos. sed ego non uideo diffe-
rentiam. Est terminus ad faciendum, & iste non statuitur ab
homine: ut no. Inn. in. c. cum sit &. c. ex insinuatione. & ibi Inn.
sed talis terminus est à iure, & est annus, uel ex causa biẽnium:
ut in aut. ei, qui appellat. &. c. cum sit. cum multis si. Terminus
hominis præueniri non potest, nec impetrãdo literas, nec pro
cedendo in causa, nec ab appellante, nec ab appellato: ut in. c.
oblatæ. & in. c. sæpè. & ibi Inno. sed cum talis terminus obti-
neat uicem peremptorij, ex tunc altera parte instante etiam
appellata proceditur: ut in. c. sæpè. & de hoc nihil in iure ciui-
li. Terminum iuris pars appellans quandoq; potest præuenire,
tàm impetrando, quam prosequẽdo, cum in eius fauorem sit
inductum, ut in aut. ei, qui appellat. dum tamen malitiosè non
præueniat: ut no. Inn. in c. sæpè. Pars appellata de iure ciuili nõ
potest petere confirmationem sententiæ nisi cum unus mẽsis
restat de termino. Potest tamẽ causam introducere: ut in aut.
appellatore. & ibi no. Nic. de Mat. uidetur dicere, quod non
solum possit introducere, imò & prosequi, sed non senten-
2 tiam petere. † Circa partem appellatam multum uariant ca-
nonistæ. & dicit Innoc. in cap. sæpè. in fi. quod pars appella-
ta quandocunque potest literas impetrare, duntamen malitia
cesset, sed causam non potest prosequi, nisi cum unus mensis
restat de termino: & ita intelligit. c. oblatæ. Sed ibi uariat, &
uidetur tenere (licet non firmet) quod tam appellans, quàm
appellatus, etiam ante mensem ultimum, possunt non solum
impetrare, sed etiam prosequi. & ad hoc respondet ibi. Spec.
in §. Nunc breuiter. recitat opiniones, & nil eligit. Arch. q̃ õ. vj.
3 appellatore. uidetur approbare primam opi. ¶ † Quid si impe
ditus est? Dicendum est, quod si infra annum est impeditus,
quantumcunque modico tempore, ipso iure datur sibi inte-
grum biennium: sed in biennio datur sibi per beneficium re-
sti. quantum fuit impeditus. ut in auth. ei qui. no. argum. ff. de
uerb. sig. l. ij. & ibi Ia. de Are. & no. Innoc. in ca. ex ratione. ubi
dicit idem esse in termino hominis, licet aliqui contra. Sed
quando dicitur negligens in primo, ut excludatur à secundo.
C. de temp. & repa. app. l. fin. §. illud. uer. iubemus. ubi ipse Ni
col. de Mat. & Cy. tenent, quod si est tanto tempore negligẽs
in primo, quod sit uerisimile eum non posse finire causam, nõ
habebit secundum. Innoc. dicit aliter, & uidetur melius, quod
si iste tali tempore incipit, quod sit uerisimile secundum arbi
trium iudicis, quod potuisset causam finire, nisi inopinatum
quid emergeret: tunc etiam si una die fuerit impeditus, habe-
bit secundum annum integrum. ita not. in cap. ex ratione. &
pro hoc. ff. si quis cau. l. ij. §. pen. & hoc uidetur probare auth.
item non appellator. ibi nouissima induciarum die. & dicit gl.
j. in ul. dila. Et ideò appellatus non potest prosequi, nisi cum
superest mensis, quia appellans potest, quandocunque uult.
Dicit tamen, quod si impedimento cessante aliquid tempo-
ris remanet: debet omninò incipere, licet non possit finire.
Sed pone quod in princ. tantum fuit tanto tempore impedi-
tus,

tus, quod uerisimiliter potuisset illo tempore causam finire, ui si impedimentum fuisset, in fine anni fuit uegligens tanto tempore, quod uerisimiliter potuisset causam finere, nunquid cõsiderabimus primum impedimentum, uel secundam negligentiam? Et uidetur, ꝙ negligentiam: uam ultima mora nocet. ff. de peri. & commo. rei uen. l. fi. & hoc uidetur sentire Inu. cum dicit, quod finito impedimento debet inchoare, si restat aliquid de tempore. pro hoc. quia iura dicunt non dari biennium, nisi manifestissimè probet, ꝙ per eum non stetit, quin causa finiretur. hoc probatur in d. l. fi. §. illud. uer. iubemus. & pro hoc de ap. constitutus. sed contra hoc est, quia sic arctatur sibi

4 beneficium iuris. ¶ † Qualiter probatur impedimentum? dicit Spe. quod per iuramẽtum, no. eo. ti. § nunc breuiter. uer. quid ergò. de hoc per Archi. extra de dolo & contu. c. j. li. vj. la. de

5 Are. ff. de exc. tut. l. scire. §. sufficit. ¶ † A quo tempore incipiat currere annus? De hoc gl. i. d. l. ij. §. illud. ubi recitat tres opiniones. & secundam approbãt Dy. & Nic. de Ma. quæ habet, quod à tẽpore appel. idem Io. An. in c. ex ratione, quæ hodie approbatur in cle. c. ij. sicut. & ibi plenè per eum. & hoc quando non est terminus ab homine assignatus, quia tunc à fine termini. ita no. glo. in. c. sæpè. quod non placuit Spe. in §. qualiter. uer. annus. sed Hosti. contrà, quod uidet placere Io. An. in c. sæpè. Et meritò, quia secũdum hoc plus temporis habebit is, cui est terminus assignatus ab homine, quam alius: & tamen contrarium nolunt illa iura. c. cum sit. cum fi. Differẽtiam inter appellationem iudicialẽ, & extra iudicialem uide per Io. An. de elc. cum nobis. & c. inter canonicos, per Inn. de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. j. de despon. impu. ad dissoluendum. & Archi. de appel. romana. li. vj.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Prouocatus.] *Adde & expone prouocatus, idest irritatus, quia sententiæ sua non paretur.*

De priuile. & de uerb. obli.

SUMMARIUM.

1 *Nomine incertorum legatorum quid contineatur si priuilegiũ conceditur alicui regi, quod possit conuertere incerta legata in utilitatem passagij. & nu. seq.*

CONSILIUM LXI.

1 CUM † regi Franciæ sit cõcessum, ꝙ legata incerta, & indistinctè relicta conuertantur ad utilitatem passagij, quæritur, quid includatur in istis uerbis? Et primò intelligo indistinctè, quod generaliter, & sine distinctione est relictum. ut ar. de le. iij. Nummis. & de of si. præsi. l. iij. & de aleatori. l. j. §. j. & sic propter generalitatem est incertum: ut. ff. de so. l. cum sticlius. & de in iure fis. l. ita fidei. Et intelligo incertum, quando non est proprio nomine designatum, uel ea denunciatione, quæ uice nominis fungatur. ff. si cer. pe. l. certum. Vel quia subalternationem: ut. ff. de in iu. l. ait prætor. §. quod autem. Et ut articulus procedat intelligo, quãdo incertitudo est in relictis ad pias causas, quia hoc pertiner ad iudicium ecclesiæ: ut. C. de epis. & cle. l. nulli. & ff. de pe. here. l. hæreditas. & extra de test. c. tua nos. & c. relatum. Et tunc dico, ꝙ quandoq; est incertitudo circa res legatas, quan-

2 doq; circa personas eorum, quibus legatur. ¶ † Quando circa res, tunc non uidetur, quòd illa ueniant in concessione. nam cum saltem debeatur, quod minimum est ut. ff. de le. j. apud Iu lianum. §. Seio. de le. iij. minimis. hoc non posset fieri sine præiudicio illius, cui debetur, & sic fauendum est passagio, ut tamen alijs iniuria non fiat: ut extra de for compe. ex tenore.

3 ¶ † Circa psonas dico sic, ꝙ aut à prin. est incerta, sed ex post facto potest certificari, & tunc nõ uidet, qđ debeantur, ut in tali exẽplo, uidelicet si relinquatur fratribus, qui interfuerint in sepultura mea, uel sub aliqua conditione, per cuius existentiam reducatur ad certitudinem: ut. ff. de reb. dub. l. quidam. si autem est incerta à princip. neque ex postfacto potest certificari, & sic semper est incerta, tunc adhuc considerarem, an legatum istud relictum esset contemplatione legatarij incerti tantum, an contemplatione, uel ob honorem alcuius certi: & tunc quando contemplatione, uel ob honorem alicuius certi dicerem hoc esse certum, considerata persona, propter quam legatum fuit. argum. ff. so. mat. l. si uerò. §. j. de pe. l. qui proprio. §. ut incertis. & quod ibi no. & melius ff. de le. j. ciuitatib. ubi legata relicta hominibus alicuius ciuitatis ob honorem ciuitatis uidentur relicta ciuitati, & debentur, licet aliàs uiderentur incerta. facit. ff. de an. leg. annua. §. à titio. cum si. ibi uo. & uidetur casus. C. de epi. & cle. l. si quis ad declinandam. §. sin. autem persona. Quandoq; relictum est contemplatione legatariorum tantum: & tunc aut dispensatio, uel distributio, uel electio est commissa alicui, aut nõ. si non, tunc uidetur ꝙ illa debeatur, cum ista pertineat ad dispensationem ecclesiæ, ut in. l. nulli. C. de epis. & cle. Si autem distributio, electio, uel dispensatio alicui est commissa, adhuc uidetur, ꝙ nõ debeatur,

a quia cõmittendo arbitrio alicuius dicit lex, [a] quod uel ad certam rem exprimit. ff. de leg. ij. l. j. Nam ista uidetur esse æqua lia, uel ꝙ aliquid sit certũ ab initio, uel ꝙ ex postfacto possit certificari: sicut dicimus de interesse, uel expensis. l. terminato. C. de fru. & lit. expẽ. & insti. de act. §. curare. & uidetur expressum in. d. l. nulli. in prin. ubi episcopus non se intromittit, quã dõ alicui certæ personæ committitur. & in constitutione pro curatoris requiritur, ꝙ sit certus. ff. de procutor. l. j. & tamen si constituo aliquem, ut faciat procuratorem, ualet, quia per illum certificatur. ut no. in d. l. j. cum sim. Tamen sanctissime pater uidetur etiam in casu isto, quando dispensatio sit certæ personæ commissa, quòd sanctitas uestra debeat hoc facere. nam cum arbitrio istius sit commissum, uidetur tanquam bono uiro esse commissum, uel licet ex sua conscientia debeat distribuere, tamen, si erraret, posset corrigi. arg. ff. pro so. l. societatem. Inde est, quòd compellitur, ut not. in d. l. nulli. maximè ex quo recipit, & ex quo constat istam causam esse magis piam, debeat in eam expendere. Vnde si uos hoc ordinetis, nulla sit sibi iniuria, ex quo nullum commodum erit habiturus, maximè cum uos etiam ordinatis ad certum usum possitis ad alium usum conuertere, ut ff. de admini. rerum ad ciui. per. l. legatum. & de usufru. lega. l. legatum. & de expen. lu. l. j. lib. xj. & extra de reli. do. l. ij. in cle.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Dicit lex.] *Adde legendum puto, quòd uelut certam rem exprimit. siuè. Quòd ualet, ac certam rem exprimit. Corrupta meo quidem iudicio est lectio communis.*

De priuile. & de uoto.

SUMMARIUM.

1 *Propter antipapam Romæ creatum & Bauarum ibi receptum contra processus ecclesiæ per papam priuilegia Romanæ ecclesiæ reuocari non licet.*

2 *Item appellatione ciuitatum non uenit ciuitas Romana.*

3 *Item Romani habent de consuetudine miseras oblationes facere in ecclesijs scilicet filum & fabam & similia. & nu. 4.*

5 *Item Guelphi sunt deuoti ecclesiæ Romanæ, & etiam Hispani.*

6 *Item de multis Pontificibus expulsis ab urbe.*

7 *Item Principes seculares possunt inuocari in auxilium ecclesiæ Romanæ.*

8 *Et dari potest cruciata contra schismaticos, & contradictores ecclesiæ Romanæ.*

CONSILIUM LXII.

1 ET † circa hæc ueniunt tria consideranda. Primò an liceat. Secundò an deceat. Tertiò an expediat. Et iuxta primum considerato graui excessu, & delicto illorum, qui regunt ciuitatem Romanam, quod uidetur factum ab omnibus, ut ff. ad munici. l. quod maior. & de re.

de re.iur.aliud.§.refertur.quod quidem delictum non potest
esse granius,cum intendant diuidere ecclesiæ unitatem.xxiiij.
q.j.schisma. & c.aduocauit.omni pœna sunt digni. xxiiij.q.j.
didicimus.Totú enim mundum posuerunt in scandalo,& rui-
na,& ecclesiam istam in ista magna tribulatione, Vnde om-
ni priuilegio,& honore reddiderunt se indignos.Reatus enim
omnem honorem excludit. C. ubi senato. & clarissimi.l.j. De
potestate uestra dubitare sacrilegum esset.ar.C.de cri.sacri.l.
ij.uocatus estis in plenitudinē potestatis.ij.q.vj.c. certe. &.c.
qui scit.unde sententias,statuta,& etiā priuilegia potestis re-
uocare. de re iudi. cùm olim. de in integ. resti. cum ex literis.
xxxv.q.ix sententia.&.c.sequē.xxv.q.ſi.§.ex.his. maximè ex iu
sta causa,ut est ista,ne communicetur cū excomunicatis,schi-
smaticis,& hæreticis, exemplo domini dicentis. Matth.x.in
Viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne
intraueritis.& Mar.vj. Quicúq; nō receperit & non audierit
uos, exeuntes è ciuitate puluerem de pedibus uestris excu-
tite in testimoniū illius. Et ꝙ cum schismaticis nō sit standū,
nec eundum, Inuenies multa.vij.q.j. denique. imò ibi stantes
debent fugere,exēplo Ioannis,qui exiuit de balneo,cum uidit
Cherintû hereticum.xxiiij.q.j.omnes.& c.seq.c.qui dignior.
quasi per totam illam quæstionem.& in psal. Cum impijs nō
sedebo.& ibi.cum iniqua gerentibus non introibo. Isti Nanq;
omnes hostes sunt ecclesiæ quia nō tenent uniuersalis ecclesiæ
unitatem.xxiiij.q.j:alienus. Imò peiores barbaris.j. q. nonne.
xxiiij.quæstio.j.non afferamus. Et sic cum propter persecutio
nem hostium sedes, & corpora sanctorū possent mutari. vij.
q.j.& temporis qualitas.& de conse.dist.j.cum tribus. &.c.cor
pora.propter discordiam patronorum clauduntur ecclesiæ reli
quiæ auferuntur.extra de iurepa.c.j.&.ij.xvj.q.vij.considerā-
dum.&.c.si plures.multò ergò magis posunt priuilegia suspen
di,& quandoq; ea,quæ competunt de iure cómuni suspendun
tur propter præsentiam alicuius. ut extra de spō. c. non est uo
bis.multò ergò magis priuilegia possunt suspēdi, quæ facilius
tolluntur,quam iura cómunia:ut in aut.de non alie.§. quia ue
rò uerisimile.quia ecclesia,ubi sunt schismatici, non est eccle
sia.xxiiij.q.j .pudenda.Imo uocatur synagoga ecclesia cathe-
dralis,seu etiam diocesis.vij.q.j. sicut alterius.no. Arch. extra
de p̄ben.felicis & ubicūq; sunt boni, ibi est ecclesia Romana,
ar.xxj.di.quâuis.& ibi gl.no.Ho.extra,de auto.& usupal. c.fi.
ar.extra de iurciu.ergo.& quod ibi.no.In. extra.de elec.ne Ro
mani.in.fi.in cle.Et illa est illa ecclesia, quæ iubente domino
statuta est.xxiij.q.j.rogamus.extra de elec. fundamenta. li.vj.
& utrobiq; Arch. extra quam non inuenitur salus.j.q.j. extra
ecclesiam.xxiiij.q. j.quia.de qua in canticis.Vna est columba
mea.xxiiij.q.j.loquitur.& dicitur Leuit.ij.cap. transferentur
ossa regum,& ossa patrum nostrorū de loco suo:& in psalmo.
a uineam de egypto transtulisti.¶ † Sed pater sanctissime iura
ista loquuntur in alijs ecclesijs, & priuilegijs,& nō ecclesiæ ro
manæ,& sic inter alias ciuitates, & ciuitatem Romanam ma-
gna est diferētia. Illa enim est respublica,aliæ loco priuatorū
habētur.ff.de uer.si.eum qui.ad macedo.l. nihil.In pœnis ēt ex
cipitur. ut in.c. felicis. extra de pę. li.vj. & Ecclesia Romana
multis priuilegijs gaudet: ut in aut.ut ecclesia Romana c.an-
norum gaudeat priuile. in rubro & in nig. & est omnium ma-
ter,& magistra. C. de sum.tri.in epistola inter claras.xij.di.c.
j.de sum.tri. dānamus, Et ibi est fons sacerdotij.i aut.ut eccle
sia Romana.c.annorum gaudeat priuilegio.in prin.col.ij.Illā
enim imperator cælestis instituit.extrà de ele.fundamenta. &
Ecclesia illa iubente domino ab antiochia Romam translata
est.xxiiij.q.j.rogamus.Illam enim ipse solus fundauit,& illius
priuilegio fungitur.xxij.di.c.j.Imò dicit tex. ꝙ non ab aposto
lis,sed ab ipso saluatore nostro primatū obtinuit. c. di.c. sac.
a san.[a]Ipse enim locum elegit,& uidetur,ꝙ etiam ratione perse
cutionis noluit eam deserere,quod ex eo apparet, quia Petrū
persecutionem fugientem ad illā reuocauit dicens per se uelle
ibi pati,seu etiam crucifigi antequam uellet locum illum dese
reret in.c.per uenerabilē.extra qui fi.sint.le. Exemplo illius,
qui uineā suam proprio cruore defendit. 24.q.8.moueor. Istā
enim ecclesiam diuina prouidentia incommutabili dispositio
ne alijs. prætulit ecclesijs ut in proæ.vj.li.Inferior enim legē
superiori tollere non potest.xv.q.j. sunt quędam. Nam non
licet trāsferre terminos,quos posuerūt patres nostri. Prouer.
xxij.transumptiuè positum.xxv.q.j. quæ ad perpetuam. Qui
enim,quæ docuerunt apostoli destruere (quod absit) nititur,
non est sententiam dare, sed magis errare conuincitur.xxv.q.
j.sunt quidam. Hoc enim esset mutare generalem statū eccle-
siæ,quod non uidetur licere Papæ:ut no.Inn.extrà de consue-
tu.quantæ.& de biga.c.ij.Ab illis enim Papa abstinere debet.
quæ sine manifesta decoloratiōe ecclesiæ fieri nō possunt.j.q.
vij.c.& si illa.& ideo dicit Greg. si ea destruerem,quæ antecef
sores,& patres nostri fecerunt,non constructor, sed euersor
iustè comprobarer.xxv.q.ij.si ea.Istud est enim illud tabernacu
lum,quod nequaquam trāsferri poterit, nec auferentur plani
eius in sempiternum.Esaię.xxxiij.Nec ob,quod dicitur,ꝙ ista
intelligantur de ecclesia Romana uniuersali,quæ est,ubicunq;
3 est Papa.† quia dico,ꝙ licet uerum sit,ꝙ ecclesia sumitur mul
tis modis,qui notan. extrà de uer. sig.c.cum clerici. tamen cū
additur Romana,restringuntur ad illam materialem, quæ est
Romæ ar.illius.c.cùm clericis. Nam ibi dicitur placentinæ,&
restringitur ad cathedralem. Sequentia restringunt præceden
tia,& ecōuerso.ff.de pe.leg.nā qđ liquidè.§.fi.Nam uniuersa
lis unica est,& unitas diuisionem non recipit ut in.c.loquitur.
xxiiij.q.j.& tamen in iuribus. supra.alle.ubi loquitur de Ro-
mana,facit diferentiam inter illam & alias, & sic apparet, ꝙ
loquitur de materiali quæ ē Romę.facit quod no.Archi.in.c.
fundamenta.extra de elec.xxiiij.q.j primus. De decentia pa-
ter sanctissime:uidetur,quandiu alia supersunt remedia, quæ
directè respiciant istos maledictos intrusum, & hæreticum,
quòd sit abstinendum ab isto, qui aliqualiter uidetur detrahe
re honori illorum beatorum apostolorum.Successor enim de-
bet augmentare honorem prædecessorum. Hinc est, quòd
opera incepta a prædecessore iubentur adimplere. C. de ope.
pub.l.fi.extra de rescri.c.literas.Et si iniuria fiat sepulchro te-
statoris,uel eius reliquijs,uidetur fieri hæredi, uel successori.
ff.de iniu.l.j.& de sepul.uio.l.quæsitum. & cum uos sitis suc-
cessor apostolorum,debetis honorem eorum augmentare, &
& non diminuere.extra de trans la.quanto. De expedienti pa-
ter sanctissime propter tria uidetur nullo modo expedire. pri
mò quia non uidetur multum uobis prodesse, nec eis nocere
Secundo quia ex hoc uiderentur aliqualiter illi beati Apostoli
offendi. Tertio quia uideretur per hoc augmentari scanda-
lum.& ratio mouens ad hoc uidetur esse, ne ipsi lucrum sen-
tiant a peregrinis.sed nos uidemus,quòd similis inhibitio fa-
cta est uolentibus ire ad sepulchrum,& tamen omnibus con-
stat, quòd modicum, uel nullum fructum affert, nec per hoc
recuperabitur,nisi dominus aliter prouideat. imò illa inhibi-
tio multis est causa perditionis,quia uadunt,& incurrunt sen-
tentias,& moriuntur(proh dolor)in eis.¶ Præterea pater san
ctissime tanta est hodie dissensio, & guerra in mundo, quòd
uix est dare prouinciam,ubi non sit guerra. Et ideo pauci pe-
regrinantur,& si aliqui uadunt,sunt pauperes, uel saltem ua-
dunt in uili habitu,ut non cognoscantur:& sic modicum offe-
runt,& etiam Romani habent de consuetudine miseras obla-
tiones facere,quia filum,fabā,uel similes miserias: & sic mo-
dicum commodum eis obueniret ex hoc. Et de modico non
est curandum.ff.cōmod.l.in rebus.§.possunt. & maximè quia
(ut dicunt isti domini)ista sunt deputata certis usibus, quia fa
bricæ,luminaribus,& similibus operibus pijs. Secundò,quia
per hoc uidentur offendi beati Apostoli, quia detraheretur
honori,& reuerentiæ,quæ eis a fidelibus consueuit exhiberi.
& pater sancte inter alia,per quæ credo, quòd ista ecclesia iu-
uatur,& etiam sustentatur, sunt merita, & orationes illorum
beatorum Apostolorum,qui eam suo sanguine consecraue-
runt.xxj.dist. quamuis. & hoc etiam ipse Apostolus pollice-
tur in epistola ad Romanos. in prin. quòd sine intermissione
faciat memoriam de ea in orationibus suis : transumptiuè po
situm.xxij.dist.sac.san. Et si aliquo tempore indiguit intercef
sione eorum,indiget hodie,& sic non uidetur tutū eos in ali-
quo offendere,quia experientia docet, quòd qui uult habere
intercessorem,uel aduocatum,placat eum, inquātum potest.
Et per hoc non solum eorum detraheretur honori. sed cum
iste

istæ oblationes sint assignatæ fabricæ, & alijs pijs usibus eccle
siæ, posset uenire in ruinam, & destructionem, de qua nō dubi
to, q̄ sanctitas uestra doleret. Nā sicut dicitur de illis mulieri
bus, quæ contendebant super filio, cuius esset. extrà de p̄sum.
afferte. illa, quæ nō erat uera mater, non dolebat de destructio
ne filij: & ideo de facili consensit in destructione, & diuisione
ipsius, & dixit, nec mihi, nec tibi sed diuidatur. ita iste intrusus,
qui scit se non esse verum sponsum, nec eam sibi legitimè copu
latam, & q̄ diu non poterit eam retinere, nō curabit de destru
ctione eius, imò gaudebit, quia ad hoc intendit. sed illa, quæ
erat uera mater, dolebat de destructione ipsius. & dicit tex. q̄
commota sunt uiscera eius super filio, & potius uoluit consen
tire, q̄ nutriretur sub illa matre putatiua, quam uidere destru
ctionem ipsius sperans eū recuperare: Sic à simili beatissime
pater, cum uos sitis uerus sponsus, & sciatis, q̄ ipsa est uobis
legitimè copulata, commoueri debēt uiscera uestra, & etiam
nostra, qui ad eius seruitium uocati sumus super destructione
illius. Et melius est aliquo tempore sustinere, q̄ sit sub illo ne
ro persecutore, quam uidere destructionem illius, quia non
potest diu durare, quin uos recuperetis eā. Nā ueritas uincit.
viij. di. consuetudo. & schismatici, licet inter uitia ferueāt, in-
crementa habere non possunt, sed cito cum sua æmulatione
deficiunt. vij. q. j. nouatianus. ¶ Tertiò uidetur per hoc augmē
tari scandalum: quia sicut dictum est per dominos meos, ueri
simile est, q̄ multi sunt Romæ, quibus hoc displicet, & qui li-
benter contradicerent, si auderent, sed non audent propter il
lum tyrannum. & si iste processus fieret timet, ne scandalizarē
5 tur. † Nam pro certo pater sanctissime ego nescio, si dicitur
uobis, sed in ciuitate ista iam sciunt quasi per omnes, q̄ hic tra
ctatur de hoc, & non dubitetis, q̄ nō solum romani, sed etiam
omnes italici, q̄ magis sunt deuoti ecclesiæ, & guelphi omnes
nimis dolent, & scandalizantur. & ideo timendum est, ne ex
hoc guelphi, & gibellini fiant amici. & ruinam non inuenerit
Christi, ecclesiæ, & fortè non solum ipsi, sed aliæ nationes
possent ex hoc scandalizari. Et de alijs nationibus ego non
multum scio. Sed de natione hispanorum ego dico uobis, q̄
multum dolebunt, quia ipsi habent magnam deuotionem ad
limina apostolorū, intantū q̄ ego audiui pluries, q̄ sunt mul-
ti, qui non distant ab ecclesia beati Iacobi per unam dietam,
& nunquam intrauerunt ecclesiam, & tamen peregrinantur,
& uadunt Romam. Et sic iustè potest timeri scandalum. Et sic
pater sanctissime, cum processus iste non inducat magnam
utilitatem, & possit inducere magnum scandalum, uidetur, q̄
nullo modo expediat ad præsens, maximè cum nō pareat tem
pori & q̄ sit uendum alijs remedijs facti magis urgentibus.
6 † Nā pater sanctissime ista pestis maledicta multoties fuit, &
non inuenio, q̄ cessauerit per processus, sed quasi semper hu-
mano auxilio fuerūt à sede repulsi. lxxix. di. si quis pecunia: Et
sic fuit tempore Leonis, & Adria. nam iuit Carolus, & cæpit
b Desiderium, & uicit longobardos, & restituit ecclesia, [b] xxiij.
q. viij. hortatu. lxiij. di. Adrianus. item Io. xi. passus est magnas
persecutiones à quodam berēgario. Et fuit accersitus primus
rex saxoniæ, qui cæpit berengarium, & ecclesiam restituit pri
stinæ libertati. Itē Leo. ix. fuit expulsus ab urbe, & creatus be-
nedictus. q̄ audiens dictus Otto primus reuersus est Romā,
& obsedit ciuitatem, donec fuit sibi traditus ille intrusus, &
misit illum in exilium in saxoniam, & ibi mortuus est. De isto
habetur. lxiij. di. in synodo. item Io. xij. fuit expulsus per quen
dam Crescentium patricium. Fuit accitus Otto tertius rex sa-
xoniæ, qui iuit & fugato illo Crescentio totam suam proge-
niem extirpauit, & tunc fuit creatus Greg. v. qui erat de gene
re Ottonis. & post recessum Otto. fuit dictus Greg. expulsus p
dictum Cresc. & Romanos, & fuit creatus Io. episcopus placē
tinus. quod audiens dictus Otto reuersus est Romam, & obse
dit eos in castro Sancti Angeli, donec cæpit utrunq;, & mem
7 bris mutilauit. † & sic pater sanctissime, quia isti maledicti ita
obturauerunt aures suas, nec curant de processibus, & sen-
tentijs, expedit, ut sanctitas uestra ponat se ad fortia, & in ma
nu potēti, & brachio excelso repellat illos de illa sancta sede.
nam ferro abscindenda sunt uulnera, quæ fomentorum non su
scipiunt medicinam. xvj. q. j. in canonibus. & j. q. v. reperiūtur.

Et Omnes conatus nostros, ei causæ debemus impendere, in
qua vt is salus ecclesię infestatur. xxiij. q. j. memor. Ista est
enim talis, quæ ecclesiæ nititur diuidere unitatem. xxiiij. q. j.
schisma. & c. aduocauit. & ideo non solum cum rebus, sed cū
personis nos debemus opponere, exemplo illius, qui uineam
suam proprio cruore defendit. xxiij. q. vij. moueor. & pro do
8 mo Israel murum nos opponere. quæstio. iij. saluator † & q̄
possit p̄dicari crux contra tales schismaticos, probatur. xxiij.
q. v. hortatur. & c. ut pridem. & indulgentia concedi: ut ea. q.
c. omniū timor Et Leo Papa cōtra benedictum Romā egres-
sus est, ut ea. causa, & q̄stione. omnium timor. Et isti peiores
sunt saracenis. j. q. j. nonne. & principes possunt uocari ad
defensionem ecclesiæ. xxiij. q. v. princeps. & c. de ligutibus. &
c. quali. & tales interficiens non est excommunicatus. xxiij. q. j.
excommunicatorum. imò haberet indulgentiam. xxiij. q. v. om
niū. Lites, uel Bella consueuerunt timeri propter dubiū finis. j.
Reg. vj. c. & ff. de pecu. q̄ debēt. sed in hoc finis, & uictoria cer
ta est, quia ecclesia ueritatem sequitur, quæ semper uincit, &
præualet in perpetuum. Esdras. xviij. di. consuetudo. & supra
petram solidam fundata est: & ideo ruere non potest. xxiiij. q.
j. loquitur. Et licet nauicula Petri possit fluctuare, perire non
potest. xxiij. q. j. non turbatur. Nam uera religio casui subia-
cere non potest. in epistola inter claras. & schismatici, licet in
ter uitia ferueant, incrementa habere non possunt. vj. q. j. noua
tianus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Sac. san.] *Adde, quæ nos in Indagationibus iuris lib. 3. c. ult. la
tè congessimus.*

b ¶ Et restituit ecclesiam] *Adde quod Ex hoc tempore condi-
tum Corrig   nus fuit. qui est locus insignis, & domicilij mei sedes
in Gallia Togata. Constat enim Gibertum I. Austriam, qui Ducis
Burgundiæ filius natu minimus erat, Cæsariani exercitus Impera
torem fuisse, ac Desiderij uires contriuisse. Et ab hoc Giberto flu
xit nobilissima Corrigiensium stirps, atque oppidum Corrigij tūc
primum fuit extructum. Vide nostram de Gibert. uq. Corrigense
Hist. ubi hæc latius prosequuti sumus.*

De uerborum signifi.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales à quo tempore citrà fuerunt.*

CONSILIVM LXIII.

1 VO † tempore fuerunt Cardinales, no. Arc. extrà
de cle. c. ubi periculum. & licet uideatur, q̄ quādo
Constanti. fecit donationem Siluestro, q̄ non erāt
Cardinales, quia non fecit mentionem de eis, sed
de clericis: sed postea, cùm fecit generalem synodum Silue-
a ster iam erant Cardinales: ut habetur. ij. q. 4. c. præsul. [a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ C. Præsul.] *Adde, quod Archidiaconum, & Oldradum arguit
Rom. in ult. consi. col. 3. quem pete omnino. Putantur autem Car-
dinales obtinere locum septuaginta seniorum, quibus unis apud
Hebræos antiquitus arcana communicabantur: teste Cal. lectio.
antiq. lib. 6. c. 1. & ideò Cardinales dicuntur: quia quicquid est in
re qualibet præcipuū, eo nomine nuncupatur rectissimè. sunt ue-
ro hi nostræ religionis consiliarij præcipui. Vide Doct. & maxi-
mè Fel. in ca. cum te. col. 6. de re iud. Barba. in 1. consi. uol. 1. Ad
de D. clem. Card. Aracæli in theolog. institutio. par. 5. cap. 20. in
fi. ubi quasi unum corpus esse cum summo pontifice, cuius sunt mē
bra spiritualia, scribit, uocemque ideò definitiuam in concilijs ha
bere, & quamuis Episcopi non sint, Episcopali tamen iurisdictio-
ne fulgere.*

De

De electione,

SUMMARIUM.

1 *Electis duobus in discordia, uno ex canonicis contempto, si con-
temptus unius electioni consentit potest aliam impugnare.*

CONSILIUM LXIIII.

QUODAM canonico contempto duo sunt electi
in discordia. iste contēptus consentit unius electio
1 ni.† Quæritur, an possit aliam impugnare? ¶ Et ui
detur, quod non. & hoc uidetur tenere glo. extrà de
elec. capi. ecclesia, & mandagorus. di. xxxiij. capi. si assumptus.
§. sanè. ¶ In contrarium facit: quia quando alicui competunt
duo iura, etiam contra eundem, potest unô remittere, & aliud
intentare. ar. ff. de ser. ru. prædio. l. si domus. extrà de auro. &
usu pal. c. ex tuarum. Multo ergò magis, si contra diuersos. ut
hęc. ar. ff. q̄ ui, aut clā. l. semper. §. si in sepulchro. Pręterea, qđ
ob gratiam alicui conceditur, non debet in eius dispendium
retorqueri. extrà de regu. in. quod ob gratiā. C. de legi. l. quod
fauore. quod esset, si iste repelleretur à prosecutione contē-
ptus contra aduersarium. Quæ enim inducta sunt ad augmen-
tum, non debent inducere diminutionem. ff. de leg. j. l. si cui ser
ui. res enim inter alios acta alijs regulariter nō nocere, nec pro
desse debet. C. res inter alios acta. in rubro, & nigro. extrà de
re iudi. quamuis. & ibi no. ff. de excep. rei iudi. si cum uno. nisi
communio, uel connexitas, uel ratio spālis induceret contra
rium. ff. si ser. uen. l. loci corpus. §. si fun. ff. quemad. ser. amit. l.
si cōem. cum si. quod non est hic. Imò cum isti electi sint con-
trarij, & quasi inimici, adhærendo uni & consentiēdo electio-
ni pro ipso factæ uidetur se constituere aduersarium, & inimi
cum alterius, ar. C. de inoffi. test. l. liberi. Nam si per liberam
personam, quæ nostro iuri non est subiecta, nihil possumus ac
quirere: ut. C. per quas pso. nobis acqui. per totum. mult omi-
nus per aduersarium nostrum. Et si impetro rescriptum con-
tra plures, possum unum conuenire, & alium remittere: ut no.
Io. An. extra de rescri. c. ij. li. vi. in gl. illorum. Et in una senten
tia possum pro parte consentire, & pro parte appellare. extrà
de test. Ray. & Ray. circa me. Præterea cum electio debeat fie
ri omnibus præsentibus. ut in. c. quia propter. extra de elec. &
absentes debeant de iure uocari, ut in. c. quod sicut. si hic nō sit
absens, contēnitur, & sic fit ei iniuria, ut no. in. c. licut. & dicit
Arch. extrà de præben. cum ecclesijs. quod est iniuria persona
lis: contumeliam enim dicit iniuriam: ff. de iniur. l. j. in prin. &
licet de æquitate, ut dicit Inn. in. c. quod sicut. canonici, qui nō
citauerunt absentē, & sic cum contēpserunt sint puniendi, ut
pœna suos teneret autores, & non electus, qui non deliquit, ex
tra de elec. cupientes. §. cæterum. &. ff. de reg. iu. l. non debet. ta
men de rigore iuris introductum est, quod ad petitionē istius
electio irritetur, & quod plus noceat contemptus unius, quā
multorum contradictio in præsenti: ut in. c. quod sicut. &. c. bo
næ. Et sic cum iste prosequatur suā iniuriā, quę est iuris pœna:
pœna unius non liberabit alium. ff. ad. l. aquil. item mela. §. si
plures. xij. q. ij. cum de notissima. & sic solutio unius non libe-
rabit alium, sicut nec remissio, quæ solutioni comparatur. ff.
de lib. le. l. si solum, §. j. & de uer. sig. l. liberationis. Iniquū enim
esset istum facto sui aduersarij liberari. ff. de neg. ge. l. sinaūt.
§. si duobus. & in hoc satis uidetur innuere tex. in. c. bonæ. & c.
quod sicut. &. c. ecclesia uestra. de elec. si bene aduertātur. Nā
in c. bonæ. fuerunt duæ electiones celebratæ in discordia, & ta
men in cassatione unius fit mentio de contemptu, in alia non.
& in. c. ecclesia, fuerunt similiter duæ electiones, una de. B. car
di. alia de. R. Guli. qui dicebatur cōtemptus, consensit electio
ni factæ de. R. contra. B. cardi. Opponebatur de cōtēptu istius
Guli. dicentis electionem ex hoc nullam. Item nolebant istum
contemptum computare, ita quod augerēt numerum dicti. R.
& Car. respondebat, quod uox illius nō augebat, & qđ nō fue-
rat contēptus, & posito, quod fuisset contēptus, quod electio
esset nulla, tamē nō negabat, quin posset se opponere. Et ideo
dicit tex. quod in eorum absentia fieri contigerit, eis instan-
tibus irritari debet. extra de præben. cum in ecclesijs. in fi. Et
dicit in. c. quod sicut. quod infirmanda erit penitus electio ta-
liter celebrata, nisi postea curauerit consentire. Cum ergò ille
isti electioni non probetur consensisse, meritò irritabitur, ne
gratia uni facta ad alium, maxime suum aduersarium, exten-
datur. xvj. q. j. c. hinc etiā. & illud uoluit sentire tex. extrà de ele.
nulli. li. vj. in prin. ubi, quod si quis consentit electioni ab alijs
celebratæ, illum non potest super electione illa impugnare,
a quasi ad alium sit [a] eius electioni non consensit. & hoc dicit
Stephanus doctor decretorum in quęstione, quam disputauit
Bononiæ. & est xxxix. inter. disputatas.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad alium sit.] *Adde & expone, id est ad alium pertineat, & de alio, id est de tali persona sit facta, cuius &c.*

De schisma. & de priuile.

SUMMARIUM.

1 *De modo procedendi contra certos fratres fugitiuos arrestatos
in curia de mandato papæ: & contra imperatorem & antipa-
pam. & nu. 4.*
7 *Et an collegium uel uniuersitas potest accusari criminaliter seu
ciuiliter. Et priuilegia concessa uni monasterio circa confessio
nes & prædicationes debent reuocari si collegialiter faciant
fratres aliquid contra sedem apostolicam principaliter. & numero 8.*

CONSILIUM LXV.

a HIC. agitur de duobus [a] Primo de modo proceden
di contra istos miseros fugitiuos. secundo de mo-
do procedendi contra istos proditores, intrusum,
& bauarum. Et circa fugitiuos uertitur in dubium
2 de duobus. † Primò an contumacia, & fuga inducant ueram
probationem, et sic habeantur pro confessis, siue conuictis,
aut non? & an sint citandi? ¶ Et quod habeātur pro confessis,
b siue pro conuictis, probatur, quia fuerūt arrestati [b] per Papā,
& arrestum legis, & principis uidentur æquiparari. ut in aut.
de consulibus. §. fi. sed sic est in arresto legis, ut fugientes ha
beanē pro confessis. C. de assesso. l. cōsiliarios: ut omnes tā mi
litares quam ciuiles l. j. de omni agro deser. l. locorum domi-
ni. & ibi gaberius. & in auē. de exhibē. & intro. reis §. si uerò: ex
trà de psum. nullus. iij. q. j. decernimus. xj. q. j. Christianus. C.
de coarta. l. si apparitor li. xij. ff. de iure fis. l. senatus. §. diui. i
auē. de collatio. §. prohibemus. Nam frangendo arrestum uide
tur frangere carcerē. sed carcerē frangens vr̄ confiteri. ff. de ef
frac. l. j. de cu. reo. l. milites. §. ī eos. & de re mili. l. milites. §. eis.
de pœnis. aut dāna. §. qsqs. Licet doctores iuris canonici, & ci
uilis quærāt, an de grauibus criminibus possint absentes cōde
nari: quia doctores iuris ciuilis tenent, quod non, etiam lite cō
te. ut in. l. absentem. ff. de pœnis. &. C. de acc. absente. Et docto
res iuris canonici distinguunt, an sit lis conte. uel non. & an li
queat de causa, uel non: ut consueuit notari. extrà de dolo &
c contu. ueritatis. tamen in hoc quasi omnes concordant [c] q̄ cō
tumacia, siue fuga non inducat ueram probationem, sed suspi
tionem uel semiplenam probationem: ut. ff. de iurtiu. l. admo
nendi. pro hoc uidetur tex. de cust. re. l. diuus. ibi non pro cō-
demnatis, sed quasi reintegra quæratur. C. de his, qui latrones,
uel alios cri. reos occul. l. ij. ibi & conuicti penas subeant com
petentes. C. de rap. uirgi. l. j. ibi post legitimas, & iuri cognitas
probationes. extra de cōfessis. c. ij. li. vj. † ideo talis suspectus
de hæresi fugiens excommunicatur, & si per annum perstiterit
in excommunicatione, habetur pro conuicto. & sic non sola
contumacia siue fuga, sed cum transcursu anni perseuerant[...]
excommunicationis facit eum confessum. extra de hære. ex[...]
municamus. §. qui autem. eo. tit. c. cum contumacia. lib. vj. [...]
q. iij. rursus. &c. quicunque. Hoc uerum, nisi in officiali, [...]
3 iuribus in princ. alleg. & C. de pœ. l. uendicari. ¶ † Venio a[...]
cundum, an sint citandi? Et dico, quod non, quia cum c[...]

fiat

fiat ad probandum contumaciam. & hic constat de uera con
tumacia, imò de uerissima q̃a dixit se nolle uenire, vñ nõ est,
quare citetꝰ, cũ in certis, nõ in incertis sit locus coniecturis. ff.
de uer. ob. l. continuus. facit. l. cessante. C. quomodo. & quãdo
iu. secundum unum intellectũ gl. & hoc expressè no. c. ti. trea
denunciationes. no. Inn. extrà de accu. ad petitionẽ. ubi tenet,
quod uerè contumax ad nullum actum est citandus, etiam ad
sententiam. facit decretalis cum qui. extrà de dolo & contu.
4 li. vj. & ibi Archi. ¶ † Venio ad tertium de modo procedendi
contra istos bauarum, & intrusum. Et de hoc breuiter me ex-
pedio: quia nequitia, & malitia istorum conditorum ita est no
ta, quod non indiget magna exaggeratione, sed magna uindi
cta. lxxiij. dist. ubi & iste maledictus intrusus non solum est pu
niendus pœna canonica, sed ciuili. Et ideo dicit tex. qđ debet
anathematizari, & humano auxilio apostolica sede depelli.
lxxix. di. si quis pecuniam. & ibi gl. Et meritò, quia ex isto fa-
cto multa grauissima crimina incurrit, & de omnibus puniri
potest. C. de accu. l. qui de crimine. & l. si quis homicidij. Ipse
sanctissimam fidem Petri uobis uiuente, & legitime eam pos
sidente propria temeritate cum potentia illius hæretici ausus
est maculare: & ideò, tanquam excõmunicatus, & præcisus, est
a communione ecclesiæ repellendus, ut cum Datan & Abiron
suam recipiat portionem. extrà de elec. licet. de conces. præ-
bendæ. c. j. Iniuriam enim fecit cathedræ indigne sedendo in
ea. xl. di. multi. imò tanquam infamis, & adulter est ab omni-
bus honoribus repellendus. j. q. ij. audiuimus. vij. q. ij. sicut.
Fur enim est, & latro, quia non intrat per ostium. xj. q. j. nõ fu
rem. & c. tres personas. xxiij. q. iiij. Item est apostata. & dicit
tex. quod non amplius apostolicus nuncupetur in. c. allegato
si quis pecuniam. lxxix. di. c. j. & est schismaticus, quia unita-
tem ecclesiæ diuidere nititur. xxiiij. q. j. schismati. & c. aduo-
cauit. de falsitate eius etiam constat, cum falsum nomen sibi
assumpserit, & falsis insignijs usus sit. ff. ad. l. cor. de fal. & l.
eos. §. q. qd plura? proditor est, & antichristus. & ideo tanquã
inuasor, & persecutor christianitatis est repellendus. 23. dist.
in nomine Domini. ex quo. c. potest formari processus con-
tra illos miseros suos Cardinales, quos credo eadem pœna
puniendos: ut in dicto. c. in nomine Domini. Dignum enim
est, ut qui ei ministrat, eum sequatur, & in carcere, ubi ipse
fuerit, ibi sint ministri eius. Et non solum ipsi sunt puniendi,
sed fautores, receptores, & credentes eis. de hæreti. excommu
nicamus. §. credentes. & cap. sicut. & c. fi. & eodem ti. c. accusa
tus. & c. statutum. & de schismati. c. j. li. vj. & Hostien. satis in
summa. eo. tit. §. quæ pœna. Et meritò sine his diu durare non
possent. ff. de rece. l. j. omnes enim penæ, & culpæ obnoxij
sunt, qui schismaticis contra præpositos sacerdotes irreligio-
sa se temeritate immiscuerunt. 24. q. 4. didicimus. & etiam ma
iori pœna sunt digni, si sunt clerici, uel religiosi. ut in c. excõ-
5 municamus. §. si uero. & in c. accusatus. in h. ¶ † Venio ad ulti
mum, an sit citandus? Et credo quòd non, quia hoc uidetur uel
le capi. in nomine Domini. 23. distin. quod nec aliqua ei au-
dientia aliquo modo reseruetur. Præterea istud est notorium
actus permanentis. Et licet uarient doc. an sint citandi? ut ex-
trà de iureiur. ad nostram. & de purga. cano. cap. pe. & de trãs-
la. quantò. tamen etiam Innoc. qui hanc opi. uidetur tenere, di
cit quod est uerum, nisi scandalum, uel periculum sit in mora.
& ita intelligit extrà de elec. bonæ me. magunt. hoc ipse not.
extrà. de cle. coniu. c. cum tua. Et licet uarient doc. an in noto
rio sit citatio facienda, quantum ad examinationem ipsam?
attamen quo ad sententiam, nullus dubitat, ut no. extrà de te.
6 co. super eo. ¶ † Hic agitur de pœna imponenda ipsis fratri-
bus uiolantibus interdictum, & dupliciter de pœna imponen
da singulis personis, & de pœna imponenda collegio, siue con
uentui. De pœna imponenda singulis personis certũ est, quod
irregularitatem incurrunt, suspensi sunt, & ineligibiles facti
actiuè, & passiuè, & excommunicati. de se. excom. c. is qui li.
vj. de exces. præla. tanta. de senten. excõ. c. j. in cle. Religiosi
enim grauius puniuntur. religio enim aggrauat delictum. extra
de hærede. accusatus. in fi. li. vj. Tamen hic magis considero cõ
temptum ecclesiæ, & inobedientiam istorum, quam uiolatio
nem interdicti. Nã si modus, & inobedientia considerentur,
taliter inobedientes possunt hæretici nuncupari. xix. di. nulli
fas. Et sic adiectiõe maioris criminis prius delictũ ueniet gra
uius puniendum. C. de rap. uir. l. j. circa medium. nam ubi ma-
gis exceditur, grauius est iudicandum. de exces. præla. tanta.
& sic cũ isti religiosi ꝓ sola uiolatione sint in arctiorib. mona
sterijs detrudendi, ut in. c. postulasti. extrà de cle. excom. mi.
Ex adiunctione istius inobedientiæ dicã eos grauius punien-
7 dos, ut sic loco monasterij succedat carcer. ¶ † Circa pœnam
imponendam collegio, siue conuentui, est uidendum de duo
bus. Primò an collegium, siue uniuersitas possit accusari, & pu
niri criminaliter? Secundò an priuilegia confessionum, & præ
dicationum, quo ad illum conuentum, possint, uel debeant re
uocari? Et an collegium, uel uniuersitas possit accusari crimi-
naliter? Diuersi diuersa senserunt. & Inn. & Ho. uidentur tene-
re, ꝙ non, sed quod singulares personæ, quæ inuentæ fuerint
culpabiles, illæ accusentur, puniantur, alias sequeretur absur
ditas, ꝙ inculpabiles puniantur, uel absentes, pueri, & mulie-
res, & qui non consenserunt delicto. Et melius est nocentem
relinquere impunitum, quam innocentem condemnare. ff. de
pœnis. absentem. Et quia uniuersitas, & collegium nomina
sunt iuris, & non habent animam, excõmunicari non possunt.
de sen. excom. Romana. §. in uniuersitatem. lib. vj. & hoc uide
tur placere Io. xij. q. ij. episcopus, qui. & ibi proceditur nõ per
uiam accusationis, sed per modum inquisitionis, ut no. ibi. &
extrà de simo. c. ueniens. & c. dilectus. ij. & ibi plenè Io. An. sed
Bar. brix. contra, ꝙ possit accusari in eo. c. episcopus, qui. sed
Ia. de Are. distinguit inter delictum negligentiæ, ut tunc possit
ut in. l. iubemus nullam nauem. C. de sac. san. ecc. Et delictum
cooperationis, & tunc non possit. hoc ipse no. C. unde ui. si
quis in tantam. Communiter tenetur, quod possit accusari, &
b puniri.[b] quia & delinquere potest & metum inferre. ff. ꝙ me-
tus cau. l. metum. §. animaduertendum. & licet non de facili,
tamen dolum committit ut no. ff. de dolo. l. si ex dolo. & ibi Ni
co. de mata. & consentit. ff. de liber. uniuer. l. j. licet non de fa-
cili ut ibi & possidet: ut ff. de ac. pos. l. j. in fi. & l. sequ. & usu-
capit, ut ibi. tamen usucapio sine possessione non procedit
ut. ff. de usuc. l. sine possessione. saltem ciuili, quæ animo reti-
netur. ut in. l. j. §. per seruum, qui in fuga. ff. de acqui. pos. imò,
quia ut plurimum delinquebant, omnia collegia sunt repro-
bata, nisi inueniãtur approbata. ff. de illici. colleg. in rubro, &
nigro, & hoc satis probatur in. l. tam collatores. circa me. C.
de re mi. l. xij. ubi dicitur, ꝙ collegium se defendit per procu-
ratorem in ciuili, quã in criminali. facit. ff. qui. mo. usufr. ami.
l. si usus fructus legetur. Punitur etiam pœnis spiritualibus, ut
suspẽsionis, & interdicti. extrà de sen. excom. si sententia. §. si.
li. vj. imò aliqui uoluerunt tenere, ꝙ si excommunicetur, ꝙ te
net sententia: ut no. Io. in. c. Romana. facit extrà de pę. felicis.
li. vj. xxv. q. ij. ita nos. de elec. ubi periculum. §. ciuitas. sed pro-
ut dixit do. Papa Io. xxij. semel in consistorio, uniuersitas, siue
collegium non habent ueram personam, nec animam, quia
nomina sunt iuris: & quantum ad rei ueritatem, cum animam
non habeant delinquere nõ possunt, neq; possunt puniri, cum
non sint capaces pœnæ. Sed licet non habeant ueram personã,
tamen habent personam fictam fictione iuris. Et ideò dicit
lex, ꝙ municipium, curia, & societas uicem personæ sustinẽt.
ff. de fideiuss. l. mortuo. & sic eadem fictione animam habent,
& delinquere possunt, & puniri, ea tamen pœna, quæ possit
8 cadere in eis. † & ideo dicit Innoc. ꝙ priuatur priuilegijs, &
sic capite minuitur, & sic, sicut uera persona per mortem natu
ralem desineret esse ꝙ erat, sic & ista persona ficta per mortẽ
ciuilem, quæ est. ut priuetur priuilegijs uniuersitatis, desinit
esse, ꝙ erat, quia amodo non erit uniuersitas. & ꝙ priuilegia
possint reuocari, uidetur, cum incipiãt esse iniqua, uel damno
sa. ff. de uulg. & pu. l. ex facto. extrà de deci. suggestum. Et nõ
potest esse magis iniquum, quam si utatur eo in contumeliam
concedentis: sicut faciunt isti, qui utuntur eo priuilegio prædi
cando ad ruinam istius matris ecclesiæ, quæ eos fuit semper
gratiosissimè prosecuta, & sic reddunt ei pro gratia cõtume
lias, sicut mus, uipera, serpẽs in gremio, & ignis in sinu: de qui
bus extra de iudæ. & si iudæos. & sic indignos se fecerunt istis
priuilegijs: & ideò eorum immunitate gaudere non debent,
extrà

extrà de immu. eccle.c.fi.Frustra.n. auxiliũ legis inuocat,qui in eã cõmittit.extrà de usu.c.q̃a frustra.q̃a improbabili temeritate id,quod non habet assumpsit.xxv.q.fi.c.sic decet.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[De duobus.] *Adde & uide in lxv. huius consi. materia Ioan. And.in addi.Spec.de præsump. §.fi. circa med. in addi. quæ incipit.Hic est insistandum.Cap.in criminalib.consi.6.*

b ¶[Arrestari.] *Adde quod arrestare est alicuius personam, seu bona mandato iudicis impedire,ne amoueantur,donec respõdeat conquerenti.Alberi.in Dictiona.*

c ¶[Concordanx.] *Adde Gandi.in tracta. malef.sub rub. de præsump.& indi.dub.col.11.num.20.fugam pro indicio ponit, unde & ipse conuenit Oldr. Adde Io.de Ana.consi.1.Alex.cons.65.& 67.uol.3.*

ADDITIO ANTIQVA.

d ¶[Possit accusari & puniri.] *Adde in hac materia uidẽdũ Phil. Cor.in consi.224.inci.considerata forma in quarto uol. & Bart. in l.aut.§.fi.ff.de pe.& adde,quòd uniuersitas potest committere dolum quando facit aliquid coadunato consilio, & campana sonata:ut concludit Bart. in l.hæredibus. §.sed municeps. ff. de dolo.*

De iniurijs,& damno dato extraor.ff.quod cuiusque uni.no.agi.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas non punitur ex delicto administratorum.*
2 *Vniuersitas potest agere,ut fiat emenda subdito suo.*

CONSILIVM LXVI.

AN ex delicto administratorum, uel præsidentium puniatur uniuersitas? ¶ Et uidetur,ꝙ sic.ff.ad mu.l.municeps.&.de con.& demon.l.municipibus.C.de aduo.diuer.iudi.l.restituendæ.& hoc uidetur tenere gl.ff.de reg.iu.l.aliud.§.refertur.&.ff.de dolo.l.ex dolo.§.sed an municeps. ¶ Sed contrarium uidetur ea.l.§.de dolo autem decurionum,nam in generali mandato eis ab uniuersitate dato non ueniunt illicita.ff.quæ in frau.cre.l.si pater.& de cõdi.inde.l.si procurator.§.si.& no. Nico.de Mat.in.d.l.si dolo.& uidetur casus.ff.de magi.conue.l.j.in prin.& extra de simo.ueniens.&.c.dilectus. & de sen.excõ. graue.ubi licet ipsi p̃sidentes puniantur,non tamen uniuersitas,nisi mandaret uel ratum
a haberet,ut ibi not.Inn.&.ff.de publi.l.j.§.dominus [a] ¶ † An
1 pro iniuria facta uni de collegio possit collegium agere. Et uidetur,ꝙ non.ff.de re. di.in tantum.§.uniuersitatis. & de iniuus.l.sed & si hac lege.§.qui manumittitur. & ꝙ cuiusq; uni.l.sicut.Itaq; certæ uidentur personæ,quæ possunt agere pro iniuria alteri facta,ut in.l.j.ff.de iniur.& ista non est de illis. Nec mater agit pro iniuria filij, quia nõ habet in eum potestatem. Nec agitur pro iniuria subditi. extra de priuil.c.autoritate. ¶ In contrarium uidetur,nam qui tãgit membrum,totum corpus tangit.ff.de fur.l.uulgaris,canonizata.de pœ. dist.j. & ibi no.dico uniuersitas cum habeatur loco domini j: ut.ff.ad muni.l.de iure.& C.de decu.l.generali.põt petere,ꝙ fiat emenda subdito suo.xxiij.q.ij.dominus.& no.extra de sen.excõ.si iudex.li.vj.Item si est talis actus, in quo respiciat contumeliã in ipsam uniuersitatem,potest etiam agere nomine suo:ut in.d.l.ij.quod no.Hosti.de sentẽ.excom.ut famæ.& in summa eo.ti.§.sed qualiter hæc absolui o.facit extrà de foro compe. c.ij.& c.diligenti in fi.& de senten.excom.cum desideres.& c.con
b tingit & quod ibi no.Inno. [b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[L.j.§.dominus.] *Adde autem notabiliter circa puniendã uniuersitatem de crimine,quòd ea nunquàm pœna mortis puniri potest,& si crimen in se dignum sit morte. Neque enim uniuersitas corpus habet uerum, sed fictum, essetque absurdum, ut infantes,& alij quamplurimi ex uniuersitate,qui non deliquerunt,pœnam mortis subirent.Minuitur itaq; pœna in uniuersitatẽ. Non. in tracta:ad defensam sub Rub.Homicida quib.ex cau.à pœ. mortis excuse. num. 126.Item adde in spetie uniuersitatem non posse excommunicari,nisi dicatur,puta,Excõmunicamus omnes, & singulos de tali uniuersitate,quicunque autores fuerunt siue participes huiusmodi criminis. D.Card. Araceli in institutionibus Catholicis.tit.de sacram ord.cap.53.col.8.*

b ¶[Quod ibi no.Inno.] *Adde & iunge in hac materia cons.infrà 315.Decis.Afflicti.370.Boss.tit.qui banniri poss.*

De præbendis,& de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Si duo, uel plures in parochiali ecclesia animarum curam sine cuiusquam commissione de antiqua consuetudine consueuerunt exercere,nullus intelligitur esse curatus.cum nu.seq.*

CONSILIVM LXVII.

QVAESTIO talis est.In aliquo episcopatu est talis consuetudo, ꝙ in singulis ecclesijs beneficialibus, seu parochialibus instituantur duo clerici parochiales indeterminatè,nõ committendo expressè eorum curam alicui, & tamen quilibet istorum consueuit audire confessiones.baptizare, & cætera facere, quæ spectant ad curã animarum. Ex hoc themate quæritur,an quilibet istorum dicatur habere curam,uel nondum sic sciatur,an in eis habeat locum.c.licet canon.de ele.li.vj.&.c. de multa. extra de-
1 præben. ¶ † In quæstione ista de iure sic credo dicendum, ꝙ nullus istorum habet curam,& sic in eis non habeant locum dictæ constitutiones.& hoc probatur sic. qui curam animarum non habent,dictis constitutionibus non ligantur, ut ex eis manifestè colligitur, sed nullus eorum habet curam, ut probabo, ergò &c.Quòd nullus istorum habeat curã, sic probo. Matrimonium carnale, & spirituale æquiparantur.extra de transla. inter corporalia.sed ita est in carnali,ꝙ una sponsa duos sponsos eodem tempore habere non potest.extra de spon. duo.c.j.ergò sic in spirituali erit, ꝙ una ecclesia, quæ sponsa meritò nuncupatur,plures sponsos clericos, qui eiusdem curam pariter eodem tempore habeãt,habere nõ potest. uidetur expressum.extra de preben.cum non ignores.& melius.xxj.q.ij.sicut in una.& ibi est casus. aliàs in una ecclesia essent duo capita, quod esset monstrum.extra de offi.or.quia plerisq;.& si dicatur,pœnes quem ergo erit cura? ego dicam, ꝙ aut isti clerici faciunt collegium,& tunc pœnes collegium,& nõ pœnes singulos.extrà de offi.or.irrefragabili.§.excessus.ar.ff. de re. di. in tantum.§.uniuersitatis.Si non faciunt collegium, tunc erit pœnes Archidiaconum, uel superiorẽ.ar. extrà de of.or.c.j.
2 † Nec ob.ꝙ isti clerici exercent officium curæ audiendo confessiones, baptizando,& alia,quæ ad curã spectant, exercendo: quia per hoc non dicuntur habere curam.ar. eorum quæ no.Inno.extrà de præben.de multa.in fi.ibi, si autem ministeria &c.ita intelligit Archi.in sua additione.& ibi Host.& non solum quilibet eorum non habet curam per se, ubi nulli expressè commissa est:imò etiam,si alicui eorum cura temporaliter est cõmissa per collegium,uel superiorẽ, adhuc nõ diceretur habere curam. secus si perpetuò esset sibi commissa per collegiũ,uel superiorem,uel si de consuetudine haberet, ita, ꝙ ab ea sine causa remoueri non posset: quia tunc diceretur habere curam. & locum haberent in eo dictæ constitutiones: ut expræssè no. Inn.in c. cum non ignores. de præben. & ibi Archi.in additione.& clarius Host.& ita debet intelligi,quod dicitur,ꝙ in una ecclesia unus debet esse sacerdos,sponsus,& rector,qui curam habeat.vij.q.j. in apibus. & melius in præalle.c.sicut una. 21. q. 2.ibi, sed unum tantummodo habeat sacerdotem, qui eam castè, & sincerè regat:nõ tamẽ negatur quin plures clerici possint esse in una ecclesia,ut ibi no. Ioan.

maximè

maximè si patiantur eius facultates. vij.q.j.illud & ibi no.cõsi lium Pe.hispani. ¶ Licet considerato themate proposita quæstionis probabiliter dici possit.c.de multa.&.c.licet canon.& pœnas in eis contentas locum non debere habere, actum secũ dum earum mentem, quæ magis consideranda fore uidetur, quam uerba,locum habent. præfertur enim intentio uerbis.j. q.j.Marchio.& extrà de uer. sig.c.in his. Certũ est,n.q̃ prædicta.c.uidentur solum considerare,& habere locum in assumptis singulariter, & suo nomine ad curam plebis ministrandã, siuè hoc obtineat de iure,siuè de consuetudine, uel statuto,cũ his modis iurisdictio tam in spiritualibus, q̃ in temporalibus acquiratur.extrà de so.compe.c. cum contingat.& de elec.du dum. Cum igitur tales instituantur perpetuò, & assumantur ad curam plebis suo nomine ministrandam, ut in themate,nõ immeritò posset dici dicta. c. & in eis contenta locum habere,& obtinere penitus in eisdem. Verum propter euidentem, & intollerabilem iuris repugnantiã in præsenti quæstione cõ trarium dicere cogor, & adhæreo penitus Apulio, qui primo allegauit.& credo ipsum ueritatem tetigisse. Nõ.n.est dubiũ, q̃ dicta.c.locum habent in alijs, qui tanquam prælati suo nomine singulariter ad regimen parochialis ecclesię,& populi assumuntur. Cum ergò unius ecclesiæ sub unius limitatione cõstitutæ duo prælati eodem, & pari modo iurisdictionem spiritualem obtinentes de iure esse non ualeant. 2 1.q.j.sicut.extrà, de offi.or.quoniã. Nec posset de consuetudine obtineri, cùm iuris naturalis ratio repugnet,à quo cõsuetudo uincitur.7.di. per totum.& ita sentit Inn.extrà de so. cõpe. cum contingat. Nec prædictas decretales possumus ad alios extendere,cũ sint

3 penales.de pœni.di.j.pœnæ.extrà de reg.iu. odia. † Habemus ergò concludere,q̃ sic instituti non instituuntur , nec assumũtur,tanquã prælati,sed sunt ibi,ut perpetuò beneficiati.extrà de filijs præsby.proposuit.& c.cõstitutus. & extrà de iure patronatus.quibus beneficijs administratio curæ,seu solũ ministerium est annexum, non tamẽ ipsa cura, qđ etiam fieri potest:ut no.Inn.& Host.de præben. de multa.in fi. & facit eo.ti. significatum.& de filijs præsby.proposuit.Et dicimus in talibus ecclesijs episcopum etiam prælatum immediatum secundum ea,quæ no.Host.extrà de so. cõpe.c. cùm contingat.ubi dicit,q̃ in ecclesijs,in quibus non reperitur prælatus, episcopus erit ibi prælatus.& not. Arch.in prædicto.c.sicut una,ubi determinat expresse,q̃ dicta.c.non habent locũ in isto.& sic credo uerũ consilium domini Gentilis:licet in prædicta quæstione posit aliquis legistæ more considerans dicere non esse absonum pluribus insolidum curam populi competere , sicut in pluribus tutoribus,& curatoribus cura, & tutela pupilli,& cura adulti.ff.de admi.tut.l.decreto.§.j. C.si unus ex plu. tu.l.j.de auto.præstan.l.fi. Et pluribus magistratibus iurisdictio,& cura populi:ut.ff.ad muni.l.magistratum.& in omnibus incorporalibus,quæ actiuè,& passiuè, & pluribus debentur in solidum , ea pluribus debentur, & competunt: ut.ff.de re.iur.ca q̃ in partes.& per hoc concluderem.c. licet canon.& c.de multa.in proposita quæstione locum habere.ar. ff.qđ cũ fal.tu.auto.l.ij. §. item hoc edictũ.de asi.lib.l.j.§.quamuis. Attendentes et indentitatẽ rõnis , pro quo optimè facit.ff.de

a ritu nu.si qs tutor.in prin.ij. rñsio. Tñ superius scribentium a rões,& autoritates contrariũ sentire compellunt,quoniã de his quibus fit mentio in themate,nõ est cura, sed exercitiũ tñ iurisdictionis alteri cõpetentis.ff. de offi. eius cui man.est iurisdi.l.j.§.qui mandatã.& l. si prætor. & de iurisdi. om. iud.l. solent.inter hæc aũt multum refert.arg.ff.de euic. si usumfru

4 ctum fundi.& qđ no.extrà de loc.& condu.uestra. † Sicut refert aliquem esse ingenuũ.& iura ingenuitatis habere: ut colligitur ex solutione duarum legũ,q̃ simul contradicere uidentur.ff.de ritu nup.l.sciendũ.de sta.ho.l.fi.& utrobique not.cũ ergò c.licet canon. & de multa sint penalia. non uidentur ad casum,de quo quæritur,extendenda. Et hæc opinio bene confirmatur.extra de ele.statutũ.li.6. Sic aliud est mors, & aliud est,quod est loco mortis.ff.de uer.sig.l.mortis & ibi no. Et aliud est esse exemptum,& aliud priuilegia exemptionis habere.ar.extrà de priui.si Papa.& c.nolentes.& de uer. sig.c. uniẽs lib.6.& seruus , cui concessum est ius anulorum aureorum, habet iura,& priuilegia ingenuitatis , & tamen non est ingenuus.ff.de iu.annulo. aure.l.2.& eo.tit.l.pen. & fi. Et aliud est religiosum esse, & aliud priuilegia religiosorum habere. de sen.excom.c.religioso.li.6.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Scribentium.] *præsens consi. à pluribus fuisse Doctoribus conscriptum ex eius lectione patet. Verisimile est autem ultimam partem Oldradi fuisse, tùm quòd in eius uolumine insertum est , & subscriptiones carent , tum quòd eius planè redolet phrasim.*

De pignoribus, & de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Cùm dicitur idonea cautio, non sufficit hypotheca.*

CONSILIVM LXVIII.

1 NOMINE † cautionis regulariter sola promissio
a intelligit.C.de uer.sig.sancimus.& ibi per Mode. a Sed cũ adijcitur idonea intelligimus fideiussiones, uel pignora.ff.man.l.mandato titij.§.fi.de fideicõ. li.l.ergò.§.adijci.Sed nunquid, cum dicit idonea sufficit hypotheca? & uidetur q̃ sic,ut no.in d.§.& uidetur casus.C.de omni agro deser.l.quicũque.li.1j.Sed dicebat semel papa in consistorio,q̃ non faciebat,quia ibi est speciale, ubi dicit text. q̃ obligatis fundis idoneè caueat.sed non dicit,q̃ idonea cautio sit obligare fundos.facit.C.de fun patrimo.l. quicũque & de loca.prædio.ciuilium.l.j.li.xj.Sed q̃ nõ sufficiat,facit , quod text.dicit pignora.& pignus est, quod transit ad creditorem: hypotheca,quæ non transit.ff.de pig.ac.l.si rem.§.propriè. Et ualdè melius est possidere,quàm à possidente petere.ff.de rei uen.l.is,qui. Et minus dare fideiussores,quàm pignora:quia licet prætoriæ stipulationes personas desiderent : ut.ff.de præto.stipu.l.prætoriæ tamen si dantur pignora,satisfit,quia plus uidetur dare:ut ibi no.ar.ff.de col.bo.l.j.§.iube. nam cum tutius est incumbere pignori,q̃ agere in personam.insti.de ob. quæ ex delicto nascuntur.§.furti,ar.tamen contra.13.q.fin.ut pridem.& q̃ ibi no.& fideiussor est personaliter obligatus.ff. de uer.ob l.stipulationum aliæ.& C.de fideius.l.blanditus. & tamen melius est dare fideiussorem,q̃ hypothecam.& C.de epi. & cle. l. omnes. in auť. de san.epis.§.si quis aũt.colla. ix. ubi datur priuilegium clericis , q̃ non dent fideiussores,sed promittant cum hypotheca: & uidetur casus.ff.ut lega.noie caueat.l. filio. Sic multominus est dare hypothecam,q̃ fideiussores.sed contraria uidetur reg.iuris.plus cautionis est. sed dic, q̃ ibi loquitur de pignore.tamen contra ibi uidetur sentire de hypotheca. De sufficienti cautione habetur extrà de rest.spo. ex transmissa.& c.literas.de iureiu.ad nostram.da conuer. coniug.ex publico.de dolo & contu.c.actor.li.6. De idonea.de fideiusso.constitutus.de pigno.ca. fi.de confe. di.4.§.j.ut fin.ut non contest.quoniam.§.in alijs.De competenti. de sen.ex cõ. solet.rectè casum habes. ff. de colla.bono.l. 2.§. casum secutum.ff.qui satis.cog.& notatur in l. mandato titij.§.fin.& ibi no.de hoc plenè.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Per Moder.] *uide præ cæteris Ias. ibi egregiè loquentem.*

De maioritate, & obedient.

SVMMARIVM.

1 *Imperatori omnes reges, & principes non debent de iure subesse, nec de iure positiuo.*

*Et poteſtas regum fundatur utroque iure ſed imperatoris non.
cum nu.ſequen.*

CONSILIVM LXIX.

CONSVEVIT. †dubitari an omnes reges, & prin
cipes debeāt de iure ſubeſſe imperatori? Et uř, ꝙ
ſic: mundi. n. dñs.ff.ad l.Rho. de iactu.l.depcatio.
omnia.n.ſunt principis.C.de quadr.præſcr.l. bene
à Zenone.ff.ne quid in lo.pub.l.j.§.ſi quis à principe.& §. me
ritò. & rem unius põt alteri dare.ff.de rei uen.l. item ſi uerbe
ratum.& de euic.Lucius. Populus.n.ei, & in eum omne ſuum
a imperium, & ptātē tranſtulit.[a] inſ.de iu.natu.§.ſed qđ princ.
C.de uete.iure enucle.l.j.§.cū eum.ff. de ori.iu.l.ij.§.igitur.&
b eū in dñm[b] elegit. Populus.n.eligit principē, ut apparet in Sau
le.j.Reg.xx.c.8.q.1.Moyſes.& ibi no. 93.diſt. legimus. ſicut
collegiū, ſiue capitulū prælatum. extra de elc. & c.j. & c.cum
eccleſia uulterana. Neceſſaria.n. fuit ꝑ unum reipublicæ pro
uideri.ff.de ori.iu.l.2.§.nouiſsimè.7.q.1.in apibus. Nam nisi
ti de facili diſſentiūt.ff.ꝙ cuiuſq; uni.l.j.& ſi ſunt multi, erūt
multa capita, quaſi monſtrum.extra de offi.or.quāro. Sub eo
eñ ſunt oēs nationes.11.q.1.§.hoc ſi quis.& totius orbis ob
tinet monarchiam.12.q.2.ſiturum. Et meritò, quia imperiū
à cæleſti maieſtate traditum eſt.C.de ue iu.enu.l.j.in prin. Sa
cerdotium eñ, & imperium ex eodem fonte ꝓcedunt. in au
thē.qūo oporteat epos.§.j. & de non alie. & ꝑmu.§.ſi minus.
co.2. Imperatorem.n. Deus miſit legem animatam in terris.
in aut.de conſulibus.§.fi. col.4. & ideò Deus de cœlo impe-
rium cōſtituit, ut facilius legem imponat, & generi humano
diſtribuat, in aut.de inſtr.cau.& fi.§.qui igitur col. 6.& ſic cū
à Deo fuerit inſtitutū imperiū· qa nō eſt poteſtas, niſi à Deo.
extra de hom.ꝓ humani.c.j.li. 6.qui ei reſiſtit, Dei ordinatio
ni reſiſtit. 11.q.3.qui reſiſtit. Qui.n. præceptum imperatoris
contēnit, ſibijpſi iudicium acquirit, & inter hoīes pœnas luit,
& apud Deū frontem non habebit. 11.q.3. imperatores. oīa.
n.ſibi licent, & ſua ſunt uniuerſa.23.q.7.conuenior. Hoc etiā
probatur in c.ꝑ uenerabilem.qui filij ſint legi.ubi dicitur no
tabiliter, ꝙ Rex Franciæ de facto non cognuſcit ſupiorem.
q.d.tñ de iure debet recognoſcere, & hēt auctoritatem eccle
ſiæ, quæ imperium à grecis tranſtulit in germanos extra de
elec.uenerabilem.& ibi no.& in pluribus alijs locis. Et de hi-
ſpania, q̄ fuerit ſubiecta impatori, expreſſe habes.ff. de ori.
iur.l.2.§.quia & ff.de interdi.relega.l.relegatorum.§. interdi
cere.ubi reſpondet præſidi Hiſpaniæ.& 11.q.1.§.hoc ſi quis,
& dominus Ieſus Chriſtus mandauit reddi, quæ ſunt cæſaris,
cæſari. Matthæi.22.c.& Inno.extra de re iudica.c.cùm te.
Et de hiſpania, ꝙ fuerit ſubiecta Romanis j. Machab. 8. ca.
dicit Commentator in hiſtoria ſcholaſtica, ꝙ in uera monar
chia requiruntur tria; potentia; ſapientia; & diuinus cultus. &
de hoc Ptolomeus in cronica. li. 9.c. xx. & ut bene pateat, &
2 clareat ueritas, oportet nos altius exordiri. †Et eſt ſciendum,
ꝙ ius eſt unum generale continens in ſe multas ſpecies.j.diſt.
§.eſt autem.& ca.generale ius. & aliud eſt diuinum, & aliud
humanum ea. di. c. 1. Ius autem diuinum continet & legem
ueterē, & legē nouā, i. euangeliorum. Et de lege ueteri uř, ꝙ
īperium nō habeat poteſtatem. Nec inuenio, ꝙ imperator ſit
dominus. Inde enim proceſsit imperium, cum imperium Ro
manorum incæperit à tempore, quo populus in eum tranſtu
lit poteſtatem: ut d.l.2.ff.de ori.iur. Deus, qui cuncta creauit,
ut habetur Gene.ij.c.dominus eſt omnium. ut in Pſal. Domi
ni eſt terra, & plenitudo eius orbis terrarum, & uniuerſi qui ha
bitant in eo. ipſe à principio per ſeipſum rexit, & iuriſdictio-
nem exercuit, ſicut facto rem ſuam gubernat, & regit, & ho-
mini dedit præcepta, & prohibitiones; ut Gen.ij. & ipſis trā-
ſgredientibus, & peccantibus pœnam impoſuit. in Gen. iij.
Quia expulit eos de Paradiſo, & per ſe puniuit, ut lamech.
Geñ.iiij. Et multos alios: tamen quia propter hominem tan
ta creauerat. Geñ.1.ff.de uſu.in pecudum, ea ſibi conceſsit.
ut in pſal. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filiis ho
minum.& quia communio parit diſcordiam.ff.de leg.ij.l. cū
pater.§.dulciſsimis. Voluit, ꝙ occupanti concederentur: ut hř
Deut.13.c. Quamcunque terram calcauerit pes tuus, tua ſit.
3 & ſic de.l.iſta permiſſa fuerunt regna, ut apparet in Dauid,
Saule, Salomone, & pluribus aliis approbatis à Deo. extra
de ſac.unc.cap.j.§.unde in ueteri. Vbi numerat aliquos re-
ges unctos de mādato dei; ut dř Prouerb.8.c. ꝑ me reges re-
gnāt.& in pſalmo dicente: Deus iudicium tuum regi da. & in
pluribus locis fit mentio de regibus. Sed non inuenies de im
peratore, quia nec illo tempore fuit imperium, ſed poſtea
per multa tempora incæpit. De lege noua, ſiue de euange-
lica etiam nihil inuenio, per quod uideatur imperium ap-
probatum: licet fuerit poſt imperium. De regibus inuenio:
ut habetur.j.Pet.ij.ca. Deum timete, regem honorificate.
Et illud. ſubditi eſtote omni poteſtati, ſiue regi, tanquàm
præcellenti, ſiue ducibus, tanquam ab eo miſsis. idem doc.
extra de maio. & obedien. ſolitæ. Imò per Chriſtum omnes
monarchiæ fuerunt deſtructæ, & etiam reprobatæ. Ipſe enim
eſt ille lapis ſine manibus abſciſſus, qui ſtatuam percuſsit in
pedibus, & contriuit. Per quam ſtatuam illæ quatuor mo-
narchiæ figurantur, ſcilicet Aſſyriorum. Perſarum. Græco-
rum, & Romanorum: ut habetur Dañ.ij.c.& Ioan. Chriſo.
Et eſt notandum, quod eam percuſsit pedibus: quia ſicut pes
eſt ultima pars corporis, ſic Romanorum monarchia fuit ul
tima. Vnde illam uidetur ſpecialius reprobaſſe, & meritò,
quia omnes monarchiæ per uiolentiam, & uſurpationem in
cæperunt. Dignum enim fuit, ut propter iniuſtitias ſuas re-
gnum de gente in gentem transferretur. Eccleſiaſtes.x. ca
Et factum eſt regnum huius mundi domini Dei noſtri, &
Chriſti filij eius, & regna in ſecula. Apo.11. Sibi enim data
omnis eſt poteſtas in cœlo, & in terra. Matth.ultim.c.ut im-
pleatur illud Ezechiel.lxxxvij. Faciam eos gentem unam, &
erit unus rex omnibus imperiis, & non erunt ultra duæ gen-
tes. unde gloſſ. Dañ.ij.c.dicit, ꝙ ſicut à principio nil fortius
Romanorum imperio, ſic in fine nil debilius inuenitur. non
ob.illud. Matth.xxij. Reddite, quæ ſunt cæſaris, cæſari, & q̄
4 ſunt Dei Deo. †Per quę dicunt aliqui imperium eſſe appro-
batum à Chriſtu: quia nec iubet ei reddi omnia, ſed quæ ſua
ſunt. ſi ergò dicit omnia ſua, probet relatiuum enim quæ re
ſtringit.ar.C.de ſumma Tri.& fi.catho.l.1. ibi quos demen-
tiæ noſtræ. Et ideò cum Iudæi tentantes interrogarent eum, ſi
liceret dare cenſum cæſari, primò uoluit uidere nummiſma.
& cum interrogaſſet, cuius eſt hæc imago, & ſuperſcriptio,
& ipſi reſpondiſſent cæſaris, tunc dixit. Reddite, quæ ſunt
cæſaris, cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo. Imaginem enim ſuam
iuſsit ſibi reddi: ut habetur eo.c. & fortè ut ſcandalum euita
ret, ſicut propter ſcandalum uitandum ipſe ſoluit tributum
Matth.17.& 28. quæſt.1.c.iam nunc. per ꝙ ſatis colligitur
monarchiam, & dominium ipſum imperatorem per uiolen-
tiam & tyrannidem obtinere. Nam cum primo fuerunt ex per
miſsione diuina occupata, & diſtincta per patres noſtros, ut
ſic dicam, & reges inſtituti, & alij auctoritate Dei, ut ſ̄.dictū
eſt. & habetur 1.diſt.ius gentium, non licuit imperatori ea do
minis ſuis auferre, & ſibi appropriare, prohibente hoc lege
naturali, & diuina, quæ habet, ꝙ tibi non uis fieri, alteri non
facias. Matth.7.1.diſt.ius humanum. Nec licuit tranſgredi ter
minos, quos poſuerunt patres noſtri. Prouer.22.c.in fi. & ex-
tra de ſepul.ca. 1. in fin. qui terram diuiſerant, ut apparet in
Abraam. & Loth. ut ſupradictum eſt. Et inter præcepta domi
ni indiſtinctè dř, non concupiſces rem proximi tui. Exod.20.
c.in quo omnis rapina; & uiolentia prohibetur.14.q.5. pœna
le.& ſic cum peccauerit ea illicitè occupando, & non dimit
titur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. extra de regul. iur.
peccatum.14.q.6.cum res.& ſi tenetur ad reſtitutionem, po-
teſt ſibi dici, ꝙ dolo facit. quia petit, quod reſtituturus eſt
imò nec poſſeſſio, nec detētatio dēt ſibi reſtitui, & ſi cōſtaret
eum poſſediſſe, & ſpoliatum fuiſſe, cū nō ſolū ſit pręſumptio
iuris contra eum, ſed ꝙ ea occupauit iniuſtè; & ſic non eſſet
ſibi reſtitutio facienda. extra de reſt.ſpo.ad decimas. libr. 6.
Imò eſt notorium iuris, quod in legibus ſuis continetur, ꝙ ꝑ
5 uiolentiam habuit: ut ſ̄.& j̄.patebit. ¶ †Modò eſt uidendum
an poſsit ſe probare dominum de iure humano? Et iuris
humani, quo ad hoc, plures ſunt ſpecies. Quia eſt ius na-
tura-

turale primæuum,& ius gentium,& ius ciuile, & etiamius ca
uonicum.ff.de iustit.& iure.l.j.§.pen.& fi.& l.ius ciuile.ij.di-
stin.in prin.Et de iure naturali primęuo nec sunt regna,nec im
perium,quia id ius consistit in his,quę omnibus animalibus,tã
rationalibus,q̃ irrationalibus communia sunt, ut est maris, &
fœminæ coniunctio.& liberorum procreatio.ff.de iusti.& iu-
re.l.j.§.ius naturale.De iure gentium,quod etiã naturale uo-
catur insti.de re.diui.§.singulorum. quia naturali rõne est in-
troductum.j.di.ius naturale.quæ in nullius bonis sunt, occu-
panti conceduntur.ff.de acqui.re.do.quæ enim.j.distin. ius na
turale.insti.de re.diui.§.quòd enim.quoniam ad utilitatem ho-
minum Deus cuncta creauit.ff.de usur.l.in pecudum.& de iu-
re isto per occupationem distincta sunt dominia,& regna con
dita.ff.de iust.& iu.l.ex hoc iure.Et sic cum de iure isto sint re-
ges,& Imperatores solum fuerint de iure ciuili(quia per po-
pulum Romanum:ut infra patebit)reges iustiorem titulum ha-
bent,tanquam iure quodammodo naturali,quod diuina pro-
uidentia constitutum semper firmum, atque immutabile per-
seuerat.insti.de iu.natu.§.quod uerò. & antiquiorem. insti.de
re.di.§.singulorum.&.ff.de acqui. re.do.l.j.§. & quia de iure
ciuili.& sciendum,quod ius ciuile dicitur ius propriũ cuiusli-
bet ciuitatis.ff.de acqui.re.do.l.j.§.j.ff. de iusti.& iu.in.l.om-
6 nes.†Sed cum simpliciter ius ciuile dicimus, ius Romanorum
per excellentiam intelligimus.insti.de iu.na.§.sed quoties.sed
si ius cuiuslibet ciuitatis consideremus, de illo nõ est dubium,
quia multæ ciuitates,& reges fecerunt leges,& cõstitutiones,
quod non subessent Imperatori, & scio q̃ inter aliàs Hispani
fecerunt unam,q̃ quicunque allegaret.l. Imperatoris in iudi-
cio,capite puniatur.Si consideremus ius ciuile Romanorum,
q̃ diuiditur in sex species.l.leges,plebiscita, senatusconsulta,
principum placita,magistratuum edictum,& responsa pruden
tum.insti.de iure na.§.scriptum.&.ff.de iust.& iu.l. ius autem
ciuile.quæ omnia ab ipso populo, uel Imperatore receperunt
auctoritatem.C.de legi.l.fi.& ff.eo.nõ ambigitur. & quod ibi
no.& ff.de ori. iur.l.ij.§. exactis. De isto si uolumus de facili
nos possumus expedire quia non debet credi illis quorum re-
pellerentur auctoritates. extra de here. fraternitatis. & de te-
sti.licèt ex quadam.nec plus debet credi mortuæ uoci princi-
pis quàm uiuæ.leges enim sunt mortuæ uoces principis ipse
autem est uiua uox.in auẽ. de consulibus. .fi.col.iiij. & sic cũ
populo Romano uel etiam Imperatori si hoc dicerent nõ cre
deretur quia in facto proprio in quo nullus idoneus testis in-
uenitur.ff.de test.l.nullus.& iuste posset sibi dici cur de teipso
testimonium perhibes & testimonium tuum uerum non est.
multo minus crederetur legibus uel scripturis suis ut in præal-
7 le.c.fraternitatis.& c.licèt ex quadam.† Sed ut clarius pateat
iustitia nostra etiam secundum.ll.suas possumus nos defende
re & eum ex suis codicibus conuincemus.lxv.dist.qui sincerã.
Nam aut ipse uoluit agere petitorio,aut possessorio si petito
rio debet se probare dñm de iure gentium uel ciuili.ff. de rei
uendi.l.in rem actio. Vidẽdum est ergo,qualiter acquisiuit do
minium.& ipse allegat,q̃ habet causam à populo,qui ei con-
cessit,& in eum transtulit oẽm Imperij potestatem.Item quia
omnes prouincias occupauit ab hostibus Imperij, & sic per
istud bellum factæ fuerunt suæ.ff.de cap.& postli.reuer.l.post
liminium.&.l.hostes.¶ Ad primum respondetur sic, quòd po
pulus non potuit plus iuris conferre in eum, quàm habuit.ff.
de acqui.re.do.l.traditio.ff.de re.iu.l.aliud absurdum.sed po-
pulus non habuit de iure dominium super aliàs nationes, er-
go nec ipse.Et q̃ populus non habuerit de iure dominium,li-
cèt pars sua debeat hoc probare,& nisi probet, seq debeat ab-
solutio etiam si possidens non sit dominus.C. de rei uen.l. res
alienas.tñ quia notorium in iure est populum iniustè, & uio-
lenter detinuisse dominiũ,assumamus onus probationis.ff. de
proba.l.circà.Et ideò uideamus,qualiter populus habuit dñiũ
mundi,& iurisdictionẽ.Certum est,q̃ ciuitas Romana edifica
ta fuit per Romulũ,& Remũ,q erant fratres,& fuerunt reges.
ff.de ori.iur.l.j.in prin.& no.de re.di.l.fi. & qui iurisdictionẽ
habuerunt,& imperauerunt,ut eisdem legibus habetur.Imò &
unus interfecit alium, qui contra suum fecit interdictum: ut
in d.l.fin.& vij.q.j.in apibus. de iure autem uidentur habuis-
se iurisdictionem,cum locum,ædificauerunt, & sic dictum est
in auẽ. de quæstore.§.si uerò forsan. Sed expellendo reges, q
erant eorum dñi,& constituendo alium dñm,siue principem,
iram Dei uidentur cõtra se prouocasse 7.q.1.deniq;.& sic nec
dñium,nec iurisdictionem possunt se dicere hẽre de iure. Nã
ius dicitur quid iustum.j.di.ius naturale.& q̃ ipsi expulerunt
ut dñm suũ non fuit iustum,nec licitum,& sic non potuerunt
8 in Imperatorem transferre,quod nõ hẽbant.†Nec præscriptio
ne possent se iuuare ipsi,nec successores sui, q̃a oẽs malã fidẽ
habuerunt.Nec ob.si dicatur,q̃ qui in alterius locũ succedit,
iustam cãm ignorantiæ vr̃ hẽre.ff.de re.iu. qui in alterius. q̃a
hoc esset uerũ,ubi ageretur de ignorantia facti:sed cũ hic con
stet de uiolentia per iura,ut in iuribus.ã.alle. & iura sint certa.
ff.de iur.& facti igno.l.j.in oĩ tpe potius est hoc ignorantia iu
ris,q̃ facti,quæ in præscriptionibus non ꝓdest.ff. de usuca.l.
nunq̃ & de iur.& fac.igno.l.iuris ignorantia. imò oẽs uidẽtur
esse successores uitiorum,& culpæ.ff.de diuer.& tẽpo.præscri.
l:cum hæres.& de fruc.& lit expen.l.ij.nec põt se iuuare ex lõ
gissima præscriptione,quæ uidetur ẽm leges procedere,etiã
cum mala fide,quia ex illa solum datur retentio,siue exceptio,
sed si res ad aliũ peruenerit,nõ põt eam petere.C.de præscrip.
xxx.an.l.si quis emptionis. Et si dicatur, q̃ malafide præscri-
bens agit cõtra uiolentum,ẽt dñm:ut ea l.§.sed hęc. Rñdeo q̃
§.ille loquitur de uiolentia illicita,& iniusta, sed hic fuit lici-
ta,quia à iure permissa.Nam cũ essent saraceni, & alij hostes
populi Romani,Imperatores licitè potuissent per uiolentiam
occupare non sua,& fuissent facta sua:ut in l.postliminium.&
l.hostes:multò ergo magis potuerunt occupare sua. & si nos
acquisiuimus ab hostibus eorum, non tenemur eis restituere.
nec ob.ff.de capti.& postli.re.si captiuus.quia tpe,quo acqui-
siuimus,non eramus ei subditi,nec recognoscebamus eum do
minum.23.q.5.sciant.& eam sine adiutorio eius proprio san
guine cum multis laboribus,& periculis,& expensis acquisiui-
mus ut no.lxiij.di.Adrianus.& cum ipse dicat, quòd per arma
Imperium suum muniuit. de Iustiniano codi. confirman.l.j.
9 †Certè melius,& iustius hoc possunt dicere Hispani, qui per
arma terram illam ab infidelibus acquisiuerunt. Non ob.quod
dicitur quòd est mundi dominus,quia alibi fatetur ipse,q̃ mul
ti erant,qui non erant subditi,quorum aliqui erant hostes, ali
qui fœderati,alij reges,alij amici.ff. de cap. & postli. reuer. l.
postliminium.& C. de sum.trini.l.cunctos.& de cõmer.& mer
cato.l.mercatores.& quod ibi no.& in proœ.ff. in prin. ibi oẽ
rei nostræ &c.de nouo codi.confir.l.j. in fi.ibi nostro subie-
10 ctas Imperio.& ibi Alber.pa.† Nec ob.q̃ dicitur,quod Impe-
rium fuit à Deo constitutum,quia hoc ego non inuenio per le
gem nouã, neq; ueterem. Et fortè debet intelligi permissiuè,
quia non ptãs,nisi à Deo,iuxta illud:nõ haberes in me ptãtem,
nisi tradita tibi esset desuper. Et cum(benedictus Deus) nos
gaudeamus commodo possessionis,& libertatis.ff.de rei uen.
l.is qui.& à tanto tpe,cuius non extat memoria in contrariũ,
ẽt ad defensionem nostram possumus plures exceptiones op-
ponere,& contrarias.ff.de excep.l.nemo.& ideò possumus al
legare excep. quæ in casu isto sufficerent.C. de fun.patrimo.
l.fi.ff.de censi.l.forma.no.C.de præscri.xxx.an.l.comperijt.&
no.in c. Adrianus.lxiij.dist.licèt non probet exceptio, sufficit
probare de tpe.ff.de usur.l.cum de in rem uerso.& de doli ex-
cep.l.ij.§.j.Præterea possunt dicere,q̃ infideles, qui terrã ha-
buerunt,conuersi sunt ad fidem,& sic dominium in iurisdictio
nem retinuerunt:ut dicit Inno.extra de uoto.quòd super his.
Et licèt iura subiectionis non possint præscribi à priuato: ut
in l.comperiit.C.de præscrip.xxx.an.possunt ab alia ciuitate,
uel principe præscribi.ut no. Arch. 16.q.3.c.placuit. non ob.
quod de iure canonico dicitur, quod ecclesia à Græcis Impe-
riũ transtulit in Germanos.extra de elec.per uenerabilem, q̃a
ex hoc nõ probatur,quod Imperator sit dñs mundi, nec quod
ecclesia plus iuris sibi cõcesserit ex ista concessione, quã antea
habuerit:q̃a ꝓ confirmationẽ nõ tribuitur plus iuris. extra de
confir.uti.c.j. & ij. non ob. quod in apibus unus est princeps:
quia nec ego dico, quod in uno regno sint duo reges: sed in
quolibet regno unus rex. Nec hoc probat dictum.c. immo
permittit:nam una apes non est rex omnium apum de mun-

do, Imò in quolibet uase est unus rex. Nec omnes grues de mundo sequuntur unam, sed una cõgregatio sequitur unam, & alia aliam. Sic etiam in quolibet regno erit unus rex, & tamen qñq; fuerunt duo imperatores. ff. de pac. l. imperatores.
31 †Nec ob. qđ dr̃ imperatori licere oĩa, & ipsius esse uniuersa. 23. q. 8, conuenior. quia illa erat allegatio partis, ut ibi patet. Nec ob. 8. dist. quo iure, ubi dr̃, qđ iura humana imperatorũ sunt, quia nõ solius imperatoris, imò ẽt regum, ut ꝓbatur statim in eod. c. ibi ꝑ imperatores, & reges seculi. ibi per iura re
32 gũ possidentur possessiones. † Non ob. qđ dr̃, ꝙ habuit ꝑ electionem populi, & principes per electionem assumuntur ut apparet in Sau. j. Reg. c. ix. & 8, q. t. Moy. & ibi no. qa nõ oẽs principes assumuntur per electionem, quia aliq per successionem. 7. q. t. deniq;. & ibi no. extra de sup. neg. ꝑla. grandi. lib. 9. & ibi per Inn. & Arch. Et posito qđ de rigore iuris deberet eligi, non tamen illa iura probant, ꝙ unus populus possit eligere principem, qui dñetur toti mundo: quia posito hoc, qđ possit sibi eligere dñm, non tñ per hoc sequitur, ꝙ possit aliis eligere dñm. Vnde ꝑtãtes habuerũt ortũ. uide in sum. col. 2. parte. c. 3. nec ob. ꝙ dr̃, qđ sub eo sunt oẽs nationes. 11. q. 3. §. hoc si quis. quia illud est dictum Gratiani, qui refert imperatorem Carolum sic dixisse. nec ob. illud, qđ dicitur totius mũdi obtinet monarchiam. 22. q. 2. facturam. nam ibi dr̃, ꝙ principes Romani, qui totius orbis monarchiam tenebãt, & hoc
c non negatur, quin tenuerint, sed negat̃, ꝙ iustè tenuerint.[c] nã & persæ. & Syri & Greci tennerunt, & tñ non sunt nunc dñi. Nec oĩs, qui tenet, est dñs, nec ẽt possidens. C. de ꝓb. l. cñ res. & ibi no. Non ob. 11. q. 3. §. imperatores. ubi vr̃ dicere, ꝙ qui ꝑceptum imperatoris contẽnit, iudĩciũ sibi acquirit, & inter hostes pœnã luit, & apud Deũ frontem non habebit, quia nõ loqtur tm̃ in imperatore, sed in alio quolibet principe ueritatẽ iubente. Et ꝓbatur ꝑ id, qđ sequitur, qui facere uoluerit, qđ ei ꝑ cor regis ipsa ueritas iusserit. Cor eñ regis in manu Dei est, & ubi uoluerit, inclinabit illud, ut in epistola inter claras, & sic intelligitur. c. q resistit. & c. quærit̃ non ob. c. ꝑ uenerabilẽ. ubi dr̃, ꝙ rex Franciæ de facto non recognoscit supiorem, qs nec de facto, nec ẽt de iure, ut patet ꝑ supradicta. Nõ ob. d. gl. qa eorũ dicta, licèt sint rõnabilia, non sunt auctoriaabilia, 9. di. deniq;. 11. q. 3, nolite, & ibi Arch. & qđ no. ff. de of. ꝑsid. sed licèt, maximè q a subditi impatoris, ut apparet in Ioãne, qui erat Theutonicus, & alij italici. Sed hispani notauerũt contra. 63. dist. Adri. & Vincen. & Io. de Deo. extrà de dona. inter uir. & uxo. c. & si necesse.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Transtulit.] *Adde. Videas Bar. in extrauag. Ad reprimẽdũ. in ipso prin.] Gl. super uer. totius orbis Dec. in c. Nouit. co. 4. de iu. Ang. notabiliter in §. sacræ. inst. de re. di. super 2. gl. Anno (inquit Sex. Aurelius uictor in octauiani uita) urbis conditæ 722. Ab exactis uerò Regibus 480q; mos Romæ repetitus uni prorsus parendi, pro Rege imperatori, uel sanctiori nomine Augusto appellato.*

b ¶In dominum.] *Primus Caligula diademate imposito Dominũ se iußit appellari. Et post hunc Domitianus more Caligulæ Dominum se se Deumq; dici coegit. Hæc idem sex. in Caligula, & Domitiani uita.*

c ¶Et l. hostes.] *Vide Alexand. in l. t. co. 10. num. 80. uer. Capio Gl. super uer. Bello. de acqui. poß. & ibi Doct. in Additio. remissiuè.*

ADDITIO ANTIQVA.

d ¶Imperium fuit à Deo constitutum] *Adde. Nunquid imperium processerit à Deo & ab ecclesia. uide Ale. in cons. 24. inci. ponderatis bis col. fi. ad fi. in 5. no. & adde quòd imperator est dominus totius mũdi respectu uniuersi non respectu rerum singularium personarũ: nisi quo ad protectionẽ ut no. gl. & Bar. in proœmi. ff. orum. in prin. & per Bar. in l. 1. §. per hanc. ff. de rei uen. & in extraua. ad reprimendum. in uerbo totius orbis. & Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadri. præscr. & Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & fide ca. sequitur Ale. in cons. 218. inci. in cã & lite col fi. uer. unde uidemus in ij. no. & nunquid duo possint esse simul imperatores eodẽ tẽpore uide oĩno. d. Ias. in l. licet imperator. in 1. no. ff. de le. 1. uñ tamẽ non omisso quòd electus in imperatorẽ si nõdũ est coronatus eius rescripta nõ ualẽt ut firmat idẽ d. Ias. post alios quos refert in l. quamuis. in primo no. C. de inof. test. nec est imperator ante coronationẽ sed rex Romanorũ ut expresse dicit Bar. in prima const. ff. orum. ad fi. per tex. in c. uenerabilem. de cle. & adde Saly. in l. deprecatio. & ibi dixi in apostil. ad ipsum. ff. ad l. Rho. de iactu.* Additio. Quòd imperium dependeat ab ecclesia tenet Are. in cons. 58. col. 4. Estq; maximè notabile. & aduersus Old. decisionem in hoc consi. illud, quod Bar. ponit in l. Hostes in ij. colu. de capt. & postli. reuer. dum inquit. Et fortè, si quis diceret dominum imperatorem non esse dominũ, & monarcham totius orbis, esset hæreticus: quia diceret contra determinationem ecclesiæ, & contra tex. sancti Euange. Dantis etiam Florentini Poetæ auctoritas est contra Old. in sexto cantu Paradisi. Tamen ultra hæc omnia uideatur Din. in cap. 1. in prin. in 1. & 2. colu. de pac. iura. firma. tenen.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶Tenuerint.] *Adde & dic. Quos autẽ homines Romanos esse? Nempè pastores, qui latrocinio iustis dominis ademptum solum teneant: qui uxores, cum propter originis dehonestamenta nec inuenirent, ui publica rapuerint: qui denique urbem suam parricidio condiderint, murorumque fundamenta sanguine asperserint. Hæc in Romanos exprobauerunt Aetoli teste iustino libro. 28. Quæ mirificè totam Oldradi hic mentem complectuntur. Videri etiam potest in eiusdem Historiæ libro 38. oratio Mithridatis, quæ in Romanos non lenius, quàm Aetoli inuehitur.*

De maio. & obedien. uel de treu. & pace. Extraordi. ff. de Capti. & postli. reuer.

SVMMARIVM.

1 *Principes nõ recognoscentes dominum saltem de facto possunt sibi indicere bellum de iure fori: sed si unus recognoscit superiorem, ille non potest sine auctoritate superioris indicere. Si uero alter, qui uult indicere, non recognoscit, debet petere à superiori alterius, ut faciat iustitiam de eo. & de iure poli consideratur causa, & uoluntas.*

CONSILIVM LXX.

1 AN Principes non recognoscentes † dñm saltem de facto possint sibi bellũ indicere, ita ꝙ occupata ꝑ eos efficiantur sua, & hoĩes serui? Dic, ꝙ aut quærimus de iure fori, aut de iure poli: si de iure fori, vr̃, ꝙ sic, dici posset. aut nullus recognoscit superiorem, aut alter sic: si nullus, vr̃, ꝙ sic, quia non est, ꝑ quem consequat̃ iustitiã arg. C. de iudæ. l. nullus. ff. q̃ in fra. cre. l. ait ꝑtor. §. si debitorẽ. 23. q. 2. dñi. no. In. extra de rest. spo. oĩ. & ibi Host. nã & oẽs de
2 iure subsunt imperio.[a] & tñ q se cõstituũt hostes imperij, põt dicere bellum imperatori, & q̃ occupant, sua sunt. ff. de capti. & postli. reuer. l. postliminium. & l. hostes. Si alter hẽt superiorem, & tunc, aut indicẽs bellum, aut alter: si indicẽs: non vr̃, ꝙ possit sine auctoritate superioris, ut no. Inn. in d. c. olim. facit C. ut armo. usus. l. j. li. xj. aut ille, cui indicitur: & tunc dominus eius vr̃ primò requirendus, ut faciat iustitiam: ut in d. ca. dominus. de iure poli credo considerari causam, & uoluntatem. 24. q. t. quid culpatur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Imperio.] *Hæc ratio uidetur aduersari præcedenti consilio. sed Oldr. in hoc loco potius aliorum sententiam refert quam exprimat suam.*

De treug. & pace. extraordinariè. ff. de capti. & postli. reuersis.

SVMMARIVM.

1 *Bellum si sit iustum, Christianus potest sine peccato ad defensionem suam uti auxilio infidelium pro parte sua. cum nu. seq.*

CONSILIVM LXXI.

1 NVNQVID Christianus possit sine peccato ad defensionem suam uti auxilio, siue adiutorio infidelium? & uidetur, quòd sic. nam quod quis ob tutelam sui corporis fecerit, iure fecisse existimatur. ff. de iusti. & iur. l. ut uim. maximè si se aliter tueri non potest. ff. ad l. aquil. l. sicienciam. §. qui cum aliter. uel si iustè timet, quòd se aliter tueri non possit. eo. titu. l. si quis fumo. Indè est quòd in periculo uitæ constituto ignoscitur, nò solum si aggressorem occidat, sed etiam si alium etiam non socium. C. ad l. cor. de sica. l. 2. & l. is, qui aggressorem, & ibi not. ar. ff. ad. l. aquil. queadmodù. §. idem labeo. & de incen. rui. & nau. l. 3. §. quod ait. ar. ff. de
2 bo. lib. qui cum maior. §. si libertus. † Ignoscendum enim est illi, qui qualitercunque sanguinem suum redimere uoluit. ff. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l. j. in fi. nec solum cum infidelibus, & dolosis possumus inimicos impugnare, sed per dolum. 22. q. ij. utilem. & 23. q. ij. dominus. ff. de capti. & postli. re. l. nihil interest. nam & canes in ecclesia propter pacem ecclesiæ toleramus. xxij. q. 4. quidam. exemplo domini, qui cum malis quandoque facit uindictam. 22. q. v. §. hinc notandum. Nam si cut uidemus ecòtra, quòd in bello iusto fideles obediunt, & iuuant infideles. 11. q. iij. Iulianus. 23. q. j. §. ordo. & ad defensionem fructuum utimur arte Mathematica. C. de Matema. l. eorum. cum tamen sit utroque testamento prohibita. & Paulus, ut ad sui defensionem prouocaret phariseos, dixit se phariseum. Actuum. 23. c. & petijt à præside milites, quorum auxilio seruaretur illæsus. 23. q. 4. §. sex. in fi. & c. Maximianus, & Machabæi, qui fuerunt uiri sci, & pugiles fidei, inierunt pactum cum Romanis, ut mutuò se iuuarent: ut. j. Mach. 8. c. & tamen Romani erant pagani: & Abraam confœderauit se cum Eschol, & cum secum duxit ad bellum: & tamen non erat de lege sua. Gen. 14. & Math. v. c. & tempore necessitatis communicamus excommunicatis. & Salomon ligna pro edificando templo recepit ab infidelibus. ¶ In contrarium uidetur illud Paralipo. 19. impio præbes auxilium, & his, qui dominum oderunt, ami
a citia iungeris. [a] Et rex Hierusalem fuit per prophetam reprehensus, quia uoluit se iunare cum regibus Israel. 37. & 23. q. 3. ca. j. & c. sex. & c. Maximianus. ¶ Sed ad primum respondetur, quòd ibi bellum fuit iniustum. Et ad secundum, quòd illi de Israel uolebant inducere eos de Iudæa, & Hierusalem ad adorādū uitulos aureos. 23. q. 3. sex. & ca. seq. & 23. di. c. j. Inter malos procuranda est diuisio, & dissensio. nam (ut dicit beatus Greg. in moralibus) sicut noxium est, si unitas desit bonis: sic est perniciosum, si non desit malis. peruersos quippe unitas corroborat, dum concordat: & tanto magis incorrigibiles, quantò unanimes facit. & ideo Paulus se pharisæum dixit, & diuisio facta est inter pharisæos, & Sadducæos, & liberatiunē consecutus est. Actuum. 23. atque ibi dicit gl. quòd sicut unitas bonorum utilis est, sic malorum unitas semper bonis nociua est. Et propter tales saluator Luc. 12. dicit, quòd non uenit pacē dare in terras sed separationem, unde Esaiæ. 48. Dissolue colligationes impietatis, & fasciculos deprimentes. Atq; etiam inter hostes discordias procurare sapientis est ducis: ut uult dicere Vegetius de re militari in c. x. & de hoc Isidorus in lib. 3. de sum. bo. c. 31. de malorum concordia.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Iungeris.] *Adde quod sunt uerba Iehu ad Iosaphat dicentis. Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt dominū, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem domini merebaris, sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, ut requireres Deum.*

De Iudæis, & Sarracenis.

SVMMARIVM.

1 *Bellum licitum est cōtra Sarracenos hispaniæ, etiam si uelint uiuere in pace, quia eorum terras possederunt Christiani.*
2 *Item Papa potest indicere, uel imponere decimam pro tam pio opere.*
3 *Et quòd dominium terrarum hodie non sit apud eos, & unde aduenerunt sarraceni. cum seq.*

CONSILIVM LXXII.

AN CONTRA † Sarracenos Hispaniæ sit bellū
1 licitum. [a] ¶ Et uidetur, quòd eis uolentibus in
a pace, & quietè uiuere non sit molestia inferenda. C. de pag. l. Christianis. pro hoc, quod not. Inno. extra de noto. quòd super his. quia non est quis compellendus ad fidem. extra de Iudæ. c. sicut. xxiij. q. j. fidem. alv. dist. de iudæis. & c. qui sincera. xxiij. q. iiij. c. pe. Et sic contra persequentes tantum uidetur posse indici bellum. arg. a 3. q. 6. dispar. Et pro hoc, quod dicit Apostolus ad Roma. uobis tam ultrà bella non esse carnalia peragenda. 23. q. j. Nisi in fi. & ibi not. Ac- chid. & Malachiæ j. ab ortu, inquit, solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sanctificatus, & offertur nomini meo oblatio munda. & de hoc in cronica Ptolomæi in prologo. & illud: constitues eos principes super omnem terram. Nec eorum potestas fuit arctata, uel limitata, sed dilatata, & ampliata. Et excessit ab ortu usque ad occasum, & à mari usque ad mare, & à flumine usq; ad finem orbis terrarum. Et illud: filium, quem constituit hæredem uniuersorum. de hoc etiam Odof. in sermone natalis Domini. xv. fo. & ibi Reges peccant in recipiendo ab eis tributum, & dando eis pacem. & in fo. xx. quòd fortè per sexcentos annos oriens, & occidens seruierunt Christo usque ad tempus Machometi. Sed quòd contra Sarracenos illos bellum sit licitum, probatur sic. quia aut ipsi impugnant Christianos: & tunc non est dubium; ut in cap. dispar. Nam tunc licitum est uim ui repellere. Nam quod quis ad defensionem sui facit, iustè fecisse æstimatur. de iusti. & iu. l. ut uim. & ad l. Aquil. l. scientiam. §. qui cum aliter. extrà de sen. excom. cap. si uerò. Aut ipsi non impugnant, & adhuc dico, quòd bellum debet eis inferri, quia uerisimile est, quòd quādocūq; ipsi opportunitatē habebūt, oppugnabūt, & persequentur Christianos, & ecclesiā. nā hæc uidentur eis naturaliter inesse. Vnde dicit magister in scholastica historia. j. c. de fuga agni. quòd illud, quod scribitur Gen. xvj. De patre eorum Ismael, a quo ipsi descendunt. no. extra de Iudæ. & Sarra. c. & si Iudæos. c. manus eius 3 oēs, & manus eorū contra eū, & è regione fratrū suorū figet tentoria: uerificatur in Sarracenis, qui de genere suo descendunt. nā ipsi pugnant contra oēs, & oēs pugnant contra eos, & ideò licèt mō sint in pace, quia forte non uident se posse nocere, quia tamen uerisimile uidetur, quòd in futurū pacem perturbabūt, nō est eis indulgendum. xxiij. q. j. noli. iu fi. Et præsuppolito, quòd nunc, & in futurum uellent omnem pacem, adhuc dico, quòd bel
2 lū est iustum, & licitum. † Nā tota illa prouincia Hispaniæ fuit Christianorū, & fuerūt ibi ecclesiæ, monasteria, & alia pia loca, ubi laudabat, & colebatur Christus, & fuerant sanctæ catholicæ ecclesiæ, & isti Sarraceni uiolenter occupauerunt ea, nos spoliando permissione diuina pp peccata nra. lvj. dist. si gens Anglorum. quæ licet pro maiori parte sit recuperata. ut no. 63. di. Adrianus. adhuc tn̄ tenēt partē, & sic cū nos agamus ad recuperationē patriæ, qua sumus per uiolentiā spoliati, licitū est bellū: ut in c. dispac. & hoc debet iudicari defensio, & nō inuasio. ac. C. unde ui. l. j. quia quod quis ob defensionē suam facit, iustè fecisse æstimatur: ut in l. prælle. scientiā. & hoc est tenuit Inn. in c. quod super his. ubi terra fuerit aliquo tem-
3 pore Christianorum, bellum sit licitum. † Ipse tamen magis strictè locutus est in materia ista. nā tenet quòd iurisdictio, & dominium nō possit hodie esse penes infideles. Ho. tū tenet 3riū. Et salua ueritate uidetur, quòd opi. Host. sit uerior. nam ra-

tio Innocen. uidetur habere locum in omni terra, quæ hodie à Sarracenis possidetur. non enim est locus, ubi nomen Christi non fuerit laudatum, & cultum. Vnde de Apostolis legimus, ꝙ in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum. xix.di. ita dominus. & ipse saluator dixit discipulis suis, eritis mihi testes in omni iudæa, & samaria, & usque ad ultimum terræ. al. dist. æstimat. & pro hoc. xxj. di. in nouo. De Christo enim uerificatur, ꝙ omnes reges terræ adorabunt eum, & omnes gentes seruient ei. xxiij. q. iij. displicet. & ideo dicit Host. ꝙ hodie non est iurisdictio, nec dominium, nec honor, nec potestas pœnes infideles: nam per aduentum Christi translata sunt in Christianos. transfertur enim regnum de gente in gentem propter iniustitias suas. xxiij. q. si. c. si de rebus. omnia enim subiecta sunt Christo, oues, & boues, & pecora campi: ut habetur in psalmo. viij. ubi dicit gloss. ꝙ omnia dicit, quia nec celestia, nec terrena dimisit. arg. xix. distinct. si Romanorum. Per oues enim intelligimus Christianos, quorum in tempore Saluator dicit se esse pastorem, & fuit pastor bonus, quia animam suã posuit pro ouibus suis. Math. x. & 23. q. 4. tres. Item personas has cõmisit Petro, & eius successoribus pascendas, & monendas, & ampliandas. 8. q. 1. in scripturis. Sed per boues & pecora campi intelligimus Saracenos, qui tanquam bestiæ ratione carentes relicto Deo uero colunt idola, & uide in frumento in uerbo Saracenis. Et Saraceni ad literam uocantur bestiæ, quia & Ismael pater eorum uocatus est a domino Onager. & fuit ratio: ut dicit Metodius, quia futurum erat, quòd qui de genere suo descenderẽt, omnem bestiarum rabiem supergrederentur, & mansuetarũ numerus contereretur ab eis. in sacris enim locis (dicit ipse.) iugulabunt sacerdotes, & ibidem cum mulieribus dormient, & ad sepulcra sanctorum iumẽta alligabunt. & hoc propter peccata Christianorum, ut hæc narrat magister in historia scholastica in prædicta figura agar. Et uerè omnem hanc sæuitiam permittente Deo ipsi exercuerunt in illa prouincia. argu. 6. q. 1. sciscitaris. Et licet istæ bestiæ, quo ad pastum Petro non uideantur commissæ, sunt tamen pedibus eius subiectæ, quò ad dominium, & potestatem. Vndè de ecclesia intelligitur illud, quòd Abraam dicit Sarræ uxori suæ conquerenti de illa maledicta ancilla, quæ eam contemnebat. Ecce inquit ancilla tua in manu tua, utere ea ut libet. Gen. xvj. per Sarram enim ista sancta catholica ecclesia significatur. Per agar ancillam illa maledicta secta Machometti, quæ ab ea traxit originem. 23. q. 3. quando & c. si ecclesia. Vtatur ergo ista sancta ecclesia, quæ per Sarram significatur: ista maledicta ancilla, ut fuit usa illa beata Sarra, eam affligendo, ut in prædicto. ca. si ecclesia. Vtatur etiam, ut præcepit dominus, eijciendo, & expellendo eam, & filios eius ab hæreditate, & possessione, ne partem habeant cum filijs liberis. 23. q. 4. recurrat. & c. dixit Sarra. & c. dicat. Nam cum sint filij ancillæ, & sic serui (partus enim sequitur uentrem. ff. de statu hom. l. in seruorum) imò serui à domino reprobati, ut extra de Iudæ. c. si Iudæos. non sunt capaces iurisdictionis, dominij, uel honoris. ff. de iudi. l. cũ prætor. & de arbi. l. parui. §. sed si seruum. & de acq. re. do. liber homo. Et sic cum bellum istud tendat ad defensionem fidei, & recuperationem illius terræ qua fuimus spoliati, & in qua colebatur Christus, & sic ad ampliationem fidei, & eiectionem istius maledictæ ancillæ, & filiorũ eius, nullus uenit in dubiũ, quin sit licitum. & ideo ista sancta ecclesia, & prædicatores nostri semper approbauerunt istam guerram inducendo, & hortando reges ad eam & concedendo illi multa subsidia spiritualia, & temporalia, nec sine causa, quia concilium generale uidetur æquare meritò facientes guerram istam, & Hierosolimitanam: xxiij. q. si. pessimã. in fi. & facit, qđ no. Archi. xxiij. q. vij.
4 de rebus. † Et ꝙ decimæ concedantur ꝑ actu tã pio, facit, quia per hoc communis utilitas procuratur, tã clericorum, q̃ laicorum, & ecclesiarum: ergò non est inconueniens ut contribuãt in onere ac. ff. ad. l. rho. de iactu. l. ij. §. æquissimum. Itẽ quia ꝑ redemptione captiuorum etiam res Sacræ, & sanctæ debent uẽdi. C. de sac. ec. l. sancimus. xij. q. ij. sicut. & c. aurum. Hoc autẽ agitur, ut redimantur captiui, & etiam ecclesiæ, quæ per eos tenẽtur occupatæ, & ut aliæ defendantur, in qbus melius est ante tempus occurrere, quam post & c. C. quib. cau. in inte. resti. non est necess. l. fi.

Additio Rainaldi Corsi.

a ¶ Bellum licitum.] *Adde quod quamuis hoc consil. uerum sit, & probandũ contra Sarracenos specialiter, secus tamen est cõtra alios generaliter infideles: nisi contrà illos, qui nobis impedimento sint, quominus ad Sarracenos possimus peruenire. Vnde talis cõclusio in hac materia pro regula firmari debet. Infideles nec in personis, nec in rebus, siuè recta uia, siuè obliqua, etiam principis autoritate mediante, à Christianis offendi debent. Fallit; ubi subest iusta causa. Et huius iustæ causæ duo inter cætera exempla adferri possunt. Sarraceni, eò quòd terram sacram nobis debitam, occupent, à nobis licitè offenduntur. Item Turcæ, eò quòd ire nos ad Sarracenos sine bello non permittant. Cæteræ omnes causæ nihilo magis iustæ sunt contra infideles, quã essent contra Christianos. Hæc eliciuntur ex commento Bar. ad l. Christianis. C. de paga. & Decij ad c. Quæ in ecclesiarum. col. 9. nume. 25. uer. secunda conclusio Abb. de constitu. Adde Diaz reg. 582. Est autem proximum huic consilio aliud consilium. infra. nu. 91. Item nu. 264. Et quoniam Turcæ his temporibus Sarracenis pulsis sacra terra ditionem detinent, nobis meritò sine ulla exceptione sunt hostes, atque aduersum illos bella nobis gerere prorsus licet.*

De pœnitentijs, & remissionibus.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiarum literas si prælatus concessit pro opere, quod fit extra suam diocesim sine licentia illius episcopi, in cuius diocesi fit indulgentia, non prodest subdito concedentis.*

2 *Item de intellectu. c. nostro. de pœ. & remis. & aliorum multorum iurium dicentium, quòd extrà territorium ius dicenti nõ paretur impunè, uel econuersò. cum nu. seq.*

CONSILIVM LXXIII.

1 QVAERITVR, † si prælatus concedit literas indulgentiarum pro opere, quod fit extrà suam dioce. absq; licentia, uel consensu illius episcopi, in cuius dioce. fit opus: an talis indulgẽtia prosit subdito cõcedentis. ¶ Et uidetur, ꝙ sic: quia dare indulgẽtias quodãmodo est de uolũtaria iurisdictione, & talia pñt extrà territoriũ exerceri. ff. de adop. emancipari. & de offi. procon. l. ij. Præterea hæc uidetur donatio, quæ uidetur posse extrà territorium exerceri: sicut dicimus in collatione beneficiorum, quæ potest extrà territorium exerceri. ar. extrà de app. qua fronte. & no. Inn. extra de of. leg. nouit. Præterea est absolutio à pœna, quæ uidetur posse extrà territorium fieri. ar. extrà de sen. excom. sacro. & d. c. nouit. Nãm ista in quibus non uertit causæ cognitio, uidetur, ꝙ possint extrà territorium fieri, uel exerceri, cũ per hoc non præiudicetur iudici, in cuius territorio fiunt. ar. eorum, quæ no. Inn. in præalle. c. nouit. & arg. C. de epi. & cle. l. omnes. §. si uero apparitor. & de offi. præfe. urb. l. ij. Indè est, ꝙ fertur sententia infrà territorium, & extrà mandatur executioni. ff. de re iu. l. à diuo pio. in prin. & de bo. auto. iudi. pos. l. cùm unus. §. penult. C. de iudic. properandum. §. sin autem reus. & extrà de foro competen. Romana. §. contrahentes. Et sententia priuationis fertur de beneficio contrà subditum extra territorium existentẽ. extra de foro competen. cap. postulasti. 9. quæstion. 3. si quis à proprio. & 7. quæstio. j. si quis præsbyter. 32. quæst. v. præceptis. & uidemus, quòd quis conuenitur in loco domicilij pro re, quæ est extrà. C. ubi in rem act. l. fi. & ff. de iudi. quod legatur. & l. si fideicommissum. Ista enim incorporalia ubique ius suum, & effectum extendunt. C. de præscription. long. temp. l. fina. & uidemus, quòd tutor in domicilio datus administrat bona extra territorium

torium constituentis.ff.de execu. tu.l. propter litem.§.j. & ibi
no.licet contrarium notetur.C.eo.ti.l.non solum.§. qui testa
mento.de hoc. C.obi petan.tuto. l.j.Et ex decreto iudicis do-
micilij uenduntur bona extrà territorium consistentia.ff. de
reb.eorum,qui sub tu.uel cura.l.magis puto §.illud.& ar.eo-
rum,quæ notan.xvij q.iiij.in uenditionis & quod no. Inn.ex-
trà de priui.c.pastoralis.& circà hoc uide,quod no.Ia.de Are.
C.de prædi.mi.l.fi. prædium Et iste uidetur actus conditiona
2 lis,si dederit,uel qui dederit.¶ † Nam relatiuum quis. uel qui
a adiectū uerbo futuri temporis [a] addit conditionem.ff. de leg.
j.l.& itaque.Et in conditionalibus uidetur, ꝙ debeat attendi
tempus conditionis:ut purificet actum.ff. de peri.& com.rei
uen.ꝙ si pendente.in prin.& qui pu.in pig.ha.l. potior. Nam
ibi notatur,ut finis trahatur ad principium.ff.de cap.& postli.
reuer.in bello. §. codicilli. Vt a primordio tituli posterior
formetur euentus.C. de impo.lucra. descrip.l.j.li.x. Et idem
uidetur in loco,ꝙ debeat attendi,ubi conditio fuit apposita,
uel indulgentia concessa.ff.si cer.pe. l.uinum. ut si attendatur
locus à quo,& non in quem.ar.ff. de condi.insti.l.institutio ta
lis. de hær.insti. l.asse toto.& de cōdi.& demō.si ita scripsero.
ar.ff.de ad.tu.l.titiū.§.tutores.& l. tutores. §.rerū. Pro hoc il-
b lud generale. initium spectandū: [b] de quo extra de elec. dudū.
& ff.de inno.l.iij.§. scio.Præterea istæ indulgentiæ sunt de fo
ro pœnitentiæ:quia per eas fit remissio pœnitentiæ: ut in d c.
cum ex eo. & ideo de his tractatur in ti. de pœni. & remis. Et
in his , quæ sunt in foro pœnitentiæ non consideramus locū,
ubi actus fit,sed cōsideramus,quis est prælatus illius . Et ideo
dicitur,ꝙ ratione delicti non sortitur quis forum pœnitentiæ:
no.Io.xvj.q.j.c.j.& dicit Host.ꝙ præsbyter potest extrà suam
parochiam audire subditum suum in summa . de pœ. §. cui.
Præterea,licet quis prohibeatur inmittere falcem in messem
alienam.s. usurpando iurisdictionem,tamen bene potest spi-
cas manu conterere.i.animas à uitijs purgare,& conuertere.i.
ecclesiæ incorporare, ut exponit Archi.vj.q.iij.scriptum.Per
indulgentias enim non uidetur aliquid iurisdictionis usurpa-
3 re,sed animam a uitijs purgare.¶ † In contrarium uidetur: ꝙ
talis indulgentia non prosit,quia extrà territorum est.ff. de of
fi.præsi.l.iij.& de iurisdi.om.iudi.l.fi. & uidetur casus in c. ut
animarum.extrà de const.li.vj.ubi sententia lata intra territo
rium non ligat subditum actum extrà territorium exercentē:
locus enim,ubi actus sumit effectum, debet considerari.arg.
ff.de offi.præfe.urb.l.fi.de actio.& obliga.l. contraxisse. & de
bo.auto.iud.pos.l.ij. notatur ff.de iud. . ij.§.ij. Item & tēpus
attenditur,in quo actus confirmatur.ff.de do.inter vi. & uxo.
l.quia in id tempus.& C.de dona.ante nup.l. qood sponse . &
de hære.insti.in tempus.& de manu.test.l.scio.C.ad leg. fauā
de pla.in fuga.extrà de re iudi.abbate.li.vj.C.de manu.test.l.j.
ff.de testa.mi.l.si quis aliū.§. fi.ff. ad mace l. si filius.§.fi.ff. de
fun.instr. l.cum quidam.de arbi.si cum dies.§.inter. de iurisd.
1 om.iu.l. cum.& locus,& tempus paribus passibus ambulāt. [c] ff.
si cer.pe. l. uinum. & de trit. l.fi. Prætera quo ad iurisdictio-
nem æqualiter prohibetur excessus,quo ad reum,sicut quò ad lo
cum:ut in l.extrà territorium. arg. insti. de act.§. plus. & extrà
de plus pet.c.j.Sed qui extenditur in re,nihil agit, etiam in in
dulgentiaut expresse habetur in c. accendentibus.de exces.præ
la.ubi abb. excedebat concedendo indulgentias: & sic nec per
consequens potest quò ad locum, cum uterq; excessus æquali
4 ter prohibeatur. † Præterea id uidet præsupponere.c.quod au
tem. extra de pœni. & rem. si ratio.c. attendatur : quia dicit,
quod non subdito non potest dari indulgentia . Et ratio est:
quia qui non potest ligare,uel absoluere,non potest indulgē-
tiam concedere:non enim minus commendanda est ratio , quā
lex.ff.de iure pa. l.adigere.§.quamuis . lex enim rationē ipsam
cōmēdat.j.dist.consuetudo. Et ratio etiam arctat ,& extendit.
l.ff.de calum.l.& quia. & de leg.ij. cum pater. §. dulcissimis.
Et ideò excommunicatus,uel hæreticus non potest indulgen-
tias concedere,quia non potest ligare.argu.xxiij.q.j.concede
re. Imò facilius,& lenius esse uidetur ligare, quam indulgen-
tias concedere. ut de pœni.di.j. uerbum. sed extrà territorum
non potest subditus ligari, ut in c.ut animarum. ergò nec in-
dulgentias concedere.Nam non subditum possum ligare,si de

linquat infrà territorium meum.de rapto.c.j.& de sent. excō
nup.vj.q.iij.placuit.& tamen non possum illi indulgentias con
cedere,quātuncunque actum meritorium in mea dioceli exer
ceat.de pœni.& remis.c.quod autem.& ideo posset sic argui.
qui non potest quod est facilius,& leuius,non poterit,quod est
difficilius,& grauius.sic arguit tex.ff.de sena.l.qui indignus.&
de sen.excom.pro illorum.sed ligare extrà territorium est faci
lius,& leuius, ut dixi.& tamen non poterit extrà territorium.
ut in c.ut animarum.ergò nec indulgentias concedere , quod
est difficilius,& grauius . ¶ Præterea prohibetur prælatis , ne
ad alienam diocesim,uel possessionem accedāt: & sic tria prin
cipaliter interdicunt.s.iudicare,ordinarie,uel aliqd de reb. ad
d aliū spectātib. disponere.9 q.ij. [d] nullus. 7.q.iij.scriptū.Sed ii
est dubium ꝙ ecclesia, & alia pia loca infrà diocesim suam cō
stituta ad episcopi diocesis dispōnem spectant.xvj.q.vij. om-
nes basilicæ. Nō ergò de eis disponere debet , eis pro fabrica,
uel similibus indulgentias concedendo, alius episcopus,in cu
ius diocesi non sunt.& ideo uoluit iura , ꝙ non celebret , uel
prædicet,nisi inuitatus.vij.q.j. episcopi. & præsby. & vj.q.iij.
scriptum.pro hoc uidetur facere extrà de pœ.& remis.nostro.
ubi permittit archiepiscopo,ꝙ posit per prouinciam conce-
dere: & sic extrà uidetur quodam modo denegare.ff. de iudi.
cum prætor. & de præsum . nonnè. sumendo arg. a contrario
e sensu, [e] quod est ualidissimum in iure.ff.de offi.eius , cui man.
est iuris.l.j.sed ad hoc respondebatur,ꝙ.c. istud non faciebat
causam dubitationis:quæ fuerat:nam subditis poterat conce-
dere:non subdito non poterat:dubitabatur:an posset conrede
re prouinciali : quia non est simpliciter subditus : sed quò ad
quid.extrà de so.compe. Romana.li.vj. & Papa respondet , ꝙ
sic.Et sic.c.istud non intendit aliquid disponere de loco,sed de
personis.Sed iste intellectus non congruit literæ:quia nec per
uerba,quærentis,nec etiam respondentis possumus aliquid col
ligere de persona, sed de loco tantum. & ideo non est receden
dum à propria significatione uerborū. ff.de le.iij.nō aliter.ma
ximè ubi uerba possunt habere propriū , & sanum intellectū.
arg.ff.de aur.& ar.leg.l.plautius.sed alia uidetur fuisse dubita-
tio,quæ habuit ortum ex.c.proxi.præcedenti.Nam ibi Papa de
dit formam , secundum quam episcopi possunt indulgentias
per suas dioeceses concedere. modò archiepiscopus dubitabat:
an secundum illam formam posset per prouinciam concede-
re:quia in prouincia non est iudex immediatus, sed mediatus.
Vndè quæritur , an posit per prouinciam concedere literas
remissionis? Et Papa respondet repetendo uerba quæstionis,
ꝙ talis literas poterit liberè per suam prouinciam concedere,
& sic de loco disposuit , & non de personis:& iste intellectus
congruit literæ , ꝙ posit per prouinciam non autem extra.
5 † Sed remanet dubium:an istæ literæ concessæ pro opere, qđ
fit extrà prouintiam,cum subditi habeāt indulgentiam, dican
tur concedi per prouinciam,uel extrà.Et si dicamus,ꝙ istæ li-
teræ concedātur personis, erunt per prouinciam. Si dicamus,
ꝙ loco,erunt extra.sed uidetur,ꝙ loco Nām istæ rē attribuunt
causæ proximæ,& non remotæ .ff.de condi.ob. tur. cau.l.pe.
& de exce.rei iudi.cum hoc.no.gl.ff.re.amo. l. si mulier.& ex-
trà de homi. decreto . Videamus ergò , quæ fuit causa pro-
xima,& principalis concessionis istarum literarum . Et cer-
tè fauor ecclesiæ , si non haberet ecclesiā, uel alius pius lo-
cus , unde fabricaretur , uel sustentaretur , uel si ideò conces-
se sunt literæ,ut ille locus per frequentiam populi amplius ho
noretur:ut dicit.ca.antiquorū quod fuit extrauag. Bonifacij:
qui loquitur in basilica apostoli. sibi ergo debent attribui istæ
literæ:& ideo dicit lex,ꝙ litera, quæ mea causa facta est,mea
quodammodo esse uidetur . Cùm ergo ista litera principali-
ter causa ecclesiæ sit concessa sua esse uidetur.ff. de eden.præ-
tor. in princ. imò etiam quò ad dominiū est , quia charta erat
sua , & litera cedit chartæ.ff.de acquiren.rerum do.l.qua ra-
tione.§.literæ.insti.de re.di.§.literæ . Vel si non erat sua , sed
soluit notario,ut communiter fit , adhuc fit sua. C.de exhib.
re.l.fin.& ibi not.& de condi.causa da.l.dissolutæ. & de sol.l.
fi.Et per ea dantur actiones,quæ competunt domino.s.ad ex
hibendum ff.ad exbib.l.3.§.interdum. ff.de rei uen. l. in rē.§.
j.Non ob. quod dī,ꝙ locus non est capax indulgentiarum,

sed personæ: quia quò ad oēs, ut nos uideamus, cui concedū-
tur literæ, non curo, quis consequatur indulgentiam, uel quis
sit capax indulgentiarum: sed sufficit mihi, quòd locus sit ca-
pax illius causæ, propter quam principaliter literæ sunt con-
cessæ. s. illius eleæmosynæ, quæ datur, uel illius honoris. Et
ideo dicit lex, quòd illud, quod ob honorem ciuitatis legatur
ciuitati, relinquitur de illo, qui legauit prandium illis, qui fa-
cerent ludos certos in ciuitate Romana; sed ciuitas non erat
capax illius legati: quia non comedit, nec bibit, sed ludentes
tantum: quia tamen est capax illius honoris, quæ fuit princi-
palis proxima causa legati, dicitur legatum ciuitati relictum. ff. de
leg. j. ciuitatibus. & de hoc possent inueniri multa exempla
in iure. Nam sicut hic fit remissio pœnæ spiritualis per istam
indulgentiam: sic quandoque fit per indulgentiam, uel priuile
gium remissio pœnæ temporalis. Nam si aliquis delinquit, &
fugit ad ecclesiam, est immunis: & tamen ecclesia non est ca-
pax istius indulgentiæ: & quia non potest suspendi, uel fusti-
gari, & tamen priuilegium, & immunitas est ecclesiæ. de im-
munitate ecclesiarum. per totum. & maximè in rubri. quia in
honorem ecclesiæ principaliter est concessum. Item conceditur
tur priuilegium, quòd clerici alicuius ecclesiæ non possint ex
communicari. ecclesia tamen non est capax istius priuilegij:
quia non potest excommunicari; & tamen priuilegium eccle-
siæ est, quia propter honorem ecclesiæ principaliter est con-
cessum extrà de priuile. cum capella. & c. quoniam. de uerbo.
sig. c. peu. lib. vj. Nonnè tota die hoc faciunt principes? quia,
ut inducant homines ad morandum in aliquo loco, concedūt
indulgentias, & immunitates, ne soluant tributa, & tamen pri
uilegium est ciuitatis. ff. de cēsi. l. j. Et sic, cum istæ literæ prin
cipaliter concedantur loco, extrà prouinciam non ualebunt,
& quia priuilegium non potest dari loco non subdito. Nam
priuilegium est lex specialis, uel priuata, quasi in subditorum
priuatam utilitatem lata. iij. distin. priuilegia. xxv. q. j. §. fi. dif-
fert ergo à literca communi, sicut species à suo genere. Sed
non est dubium: q per legem non potest quis locum sibi non
subditum includere. C. de sum. tri. & fide catho. l. j. in priu. &
ff de cap. & postli. reuer. l. postliminium in fi. ergò nec priuile
f gium. [f] † A quo enim remouetur genus, & quælibet eius spe
6 cies. ff. de dona. filius. in fi. & insti. de succes. cog. §. peuulti. &
ideo dicit Host. in sum. de priui. §. cui. quòd ille potest priuile-
gium concedere, qui in casu illo potest legem condere. & iō
dicunt iura, q princeps non potest per legem, uel priuilegiū
ecclesiam includere, etiam si sit in fauorem ecclesiæ, nisi sit p
ecclesiam recepta, uel etiam approbata. extra de consti. c. ec-
clesia sanctæ Mariæ. 96. dist. bene quidem. no. Inn. in c. audi-
tis. extrà de in integ. resti. non ob. quod dicitur, q dare indul-
gentiam est de uoluntaria iurisdictione: Quia hoc non uide-
tur uerum: quia tunc posset inter non subditos exerceri: ut in
dictis legibus habetur, quod tamen negat. c. quod autem. Præ
terea. c. quod autem. requirit in dante indulgentias, q possit
ligare, qui est actus in inuitum. ar. v. q. j. non omnes. vj. di. sed
pensandum. & tales sunt de concedentis iurisdictione. arg. ff.
de uer. ob. inter stipulantē. §. j. Non ob. quod dicitur, q in his,
quibus actus iurisdictionis non exercetur, non præiudicatur il
li episcopo, & sic uidetur, q possit in aliena dioceli fieri: quia
ordinare non est actus iurisdictionis, & tamē subditum meū
non possum in aliena iurisdictione ordinare. extrà de usu pal.
ca. ex tuatum. & quia, ut dictum est, non solum iudicium est
prohibitum imò & dispositio de rebus alienis: quod esset hic:
& licet mandetur sententia executioni in bonis extrà territo-
rium, hoc tamen fit per iudicē illius prouinciæ, non, ut dicunt
dicta iura, & sic fit de consensu suo, quod hic non negatur pos
se fieri. ar. extrà de fo. compe. c. j. in cle. & de re iudi. c. pasto-
ralis. Et sic in loco domicilij conuenitur pro re, quæ est ex-
tra, tamen extrà mandabitur executioni, nisi per illum iudicē,
qui est ibi. † Non ob. qđ dr̄, q indulgentiæ sunt de foro pœ-
nitētiæ: quia duplex est indulgentia. Vna specialis, quæ datur
à præsbytero, cui commissum est secundum uarios modos
prouidere peccatori, & ista est de foro pœnitentiæ. Et iō non
posset concedi, nisi à præsbytero: quia alius non habet claues.
de pœni. dist. j. multiplex. & c. uerbum. Alia est generalis, quæ
datur ab episcopis: & ista non est de foro pœnitentiæ, sed de
lege iurisdictionis: ut in c. accedentibus. extra de exces. prælat.
ubi dicit, q est episcopalis dignitatis, & iurisdictionis, non di
cit ordinis. & ideo dicit beatus Tho. & omnes docto. dicunt,
q clerici, & diaconi possunt eas concedere, quia possunt exer
cere ea, quæ sunt episcopalis dignitatis. extrà de elec. c. trans
8 missam. † Præterea dicere, q ea, quæ sunt de foro pœnitentiæ
possunt extra territorium exerceri, licet hoc dicat Host. non
reputo bene clarum, uel expeditum: quia ipse non probat,
nisi q a sunt de uoluntaria iurisdictione, & ad hoc responsum
est. suprà. & facit. eod. titu. cui ius. & ideo Archidia. de pœnis.
dist 6. c. placuit. recitat opin. Hostien. & in fi. dicit, q per. cap.
super cathedram ne se. lib. 6. in cle. ibi extrà ciuitates, ubi præ
dicatores constituti secundum formam illius decretalis sunt,
quò ad audiendas confessiones, quasi curati, & tamen extrà eū
dem locum non possunt homines illius loci audire. sed. G. de
modo. lau. respondet, q fratres sunt delegati præsbyteri ordi
narij. sed ista ratio non bene sedet in animo meo, quia sicut
delegatus habet locum, in quo constituitur pro territorio. ex
trà de rescrip. c. statutum. §. in nullo. sic præsbyter suam paro-
chiā, & episcopus suam diocesim. imo magis deberet hoc pos
se delegatus, cùm repræsentet personam illius, cuius totus mū
dus est territorium, ut est papa, uel imperator. Non ob. l. asse.
cum si. quia in codicillis nihil datur, sed quod datum est in te-
9 stamento, declaratur. † Et non inspicimus tempus, nec locū
declarationis: quia qui declarat non dat. ff. de acq. re. do. adeò.
§. cum quis de testa. hæredes palam. §. sed si notam facit. C. de
fruc. & lit. expen. l. terminato & quod ibi not. Cy. & C. de co-
di. l. fine. extrà de appel. c. nouit. Non ob. quod dicitur de actu
conditionali: quia illud est de fictione iuris: sicut in. §. codicil-
li. in l. in bello. de cap. & postli. reuer. Fictio autem in spiritua
libus non præiudicat ueritati. undè de fictione iuris iudicata
pro ueritate accipiuntur: non tamen in temporalibus. 35. q.
9. his ita & ibi no. & quod no. Arch. extra de uoto. c. j. lib. 6. an.
g extra de apel. ino. c. præterea. [g]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Temporis.] *de isto relatiuo iunge hic, quæ not. infra consi. 126. col. vj.*

b ¶[Spectandum.] *Adde not. initium spectandum. Est enim potentissima pars cuiusque rei. l. 1. de orig. iu.*

c ¶[Ad locum.] *Adde quod locus, & tempus paribus passibus ambulant. Hinc cōsequens est, ut iudicis arbitrio dimittatur, quā do locus dicatur uicinus, & quando remotus: sicut de lōgo, & de breui tempore dicitur. Gl. & Bar. in l. 4. §. si iam uicinum. de dam. inf. Tex. in c. Nonnulli de rescrip. & in c. Præsenti. §. loca. de præ ben. in 6. Gl. in c. fi. in uer. uicinarum. de pæ. eo lib. 6. Alex. consi. 57. col. 2. num. 6. uol. 3. idemque postea censuit alibi agrum Mediolanensem, & Veronensem respectu Imolensis esse remotos, quam sententiam ipse existimo conuenire cum tex. in d. c. Nonnulli. in prin. dùm ibi concluditur eum locum dici remotum, qui distat ultra duas dietas uulgares. Vide eundem Alex. in consi. 172. in 6 uol. Spec. de expen. §. sexto. nume. 18. Et hæc nota circà locum, quia non alibi ita congesta reperies. Et ego alias in facto plurimum laboraui, ut inducerem iudicem ad arbitrādum, quòd Bergomi ciuitas respectu Corrigii oppidi esset locus longinquus. Nec potui obtinere in secunda instantia. obtinuerā tamen in prima. Et item obtinui in tertia. Et credo me obtinuisse maximè propter illud consi. Alex. 172. uol. 6. circà tempus, quòd dimittatur arbitrio iudicis, quando dicendum sit longum, habemus. Ang. Instit. de usucap. in prin. col. pen. in glos. quæ est in uer. Idem glo. & Bar. in l. si finita. §. Non autem. de dam. inf.*

d ¶[Q. ij.] *Tria capitula in ea q. incipiunt Nullus. sed duo priora faciunt.*

e ¶[A contrario sensu.] *Adde quod Arg. à contrario sensu ualidissimum est in iure. Nec habet locum ex sola mente, sed etiam ex proprietate uerborum: Quicquid Doct. altercentur in d. l. 1. de off. eius. Et pro hoc ego, usque dum scholaris Bononiæ agerem, consueui ponderare tex. à nemine antea animaduersum, neque in hoc articulo (quod mihi constet) allegatum in l. Iurisgentium. §. Prætor ait. iuncto. §. Dolo malo. ff. de pac. Prætor (inquit Text.)*

ait. Pacta conuenta, quæ neque dolo malo, neque aduersus leges &c. facta erût, seruabo. Dein de subiungitur. Dolo malo, ait Prator, pactum se non seruaturum. Quomodo quæso posset Tex. esse magis apertus? Aut quis obijcere uelit Vlpiano, quòd Prætoris uerba uerè, ac propriè non resumat? Is nempè inquit. Ait prator. Non autem: colligitur ex mente pratoris. Amplius autem dico ex sententia præceptoris Alciati. de uerb. sig. lib. ij. quòd argumentum huiusmodi non ex uerbis solùm, sed etiam ex mente sumendum est, ad hoc ut teneat. Quod notatu dignum est. & quãdo tale arg. in statutis sumi posßit, uel non, Rom. latè, & egregiè tradit in consi. 399.

f ¶[Priuilegium.] *Adde quod Arg. à priuilegio ad legem ualet, tanquam à spetie ad genus: quia priuilegium lex est priuata. & circà hunc modum argumentandi conclude: quòd à spetie ad genus, ualet argumentum affirmatiuè tantum. A genere ad speciem negatiuè tantum. & non econuerso. ut homo est, ergò animal. Item non est animal, ergò neque homo. At non ualeret: non est homo, igitur neque animal. Sunt enim plures speties animaliũ. Nec item ualeret. Est animal, igitur est homo. Vide Doct. & Auge. præsertim in §. Plebiscitum. Instit. de iu. nat. gen. & ciui.*

g ¶[Præterea.] *Adde omnino uidendum Beluisium in rep. c. j. §. contrahentes. in ult. chartis. de so. comp. lib. 6. ubi has ipsas quæstiones Oldradi latißimè examinat.*

De sortilegijs.

SVMMARIVM.

1 *Alchimista non peccat; nec alchimia est ars prohibita: Dummodo Alchimista hanc uirtutem tribuant Deo.*

CONSILIVM LXXIIII.

1 AN alchimista † peccet, uel alchimia sit ars prohibita? [a] Et uidetur, quòd sic, & quod ars alchimiæ sit prohibita. facit: quod dicit tex. 26. q. j. c. episcopi. quòd quisquis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius mutari, aut transferri in aliam speciem, aut in aliá similitudinem, nisi ab ipso creatore, infidelis est, & pagano deterior. Præterea isti alchimistæ sunt multa dicentes, & ad ueritatem scientiæ nunquam peruenientes. 25. q. v. nec mirum. & sic dant occasionem multis deceptionibus. Nec est scientia, quæ ducat ad pietatem, ut consueuit dici in astrologia. ar. 27. di. si quis. & no. Inn. extra de sorti. c. qui. non enim posset fieri sine auri decoctione, quæ uidetur à iure prohibita. C. de auri publici perse. l. j. lib. x. ¶In contrarium uidetur, quòd isti, qui stanno, uel plumbo, uel alio uili metallo producunt aurum, uel argentum, dum tamen hoc non faciant per artem magicam, uel aliam legibus odiosam: ut dicit lex. C. de thesau. l. j. li. x. non sunt reprehendendi, sed potius laudandi. isti sunt metallarij, qui labore proprio sibi, & reipublicæ commoda comparant C. de metal. l. j. li. 11. & iura propter publicam utilitatem, quę ex eorum officio uidetur resultare, fauent eis. nam possunt inuito domino ingredi fundum alienum ad metallum inquirendum. C. de metalla. l. 2. & l. quosdam. & ibi no. quod alias nõ liceret. ff. de acquiren. re. do. l. iij. & C. de thesau. l. j. lib. x. Nec ipsi dicunt unam speciem mutari in aliam, ut eis imponitur, quia hoc non est possibile: sed dicunt, quòd ex una specie metalli. s. stanno potest alia species metalli. s. aurum produci. Nec hoc est inconueniens: nam & uidemus, quòd quandoque ex re mortua producitur uiua, ut uidemus in uermibus, ex quibus
b producitur sericum, [b] & alijs pluribus. & ex herba producitur uitrum. Multomagis ex metalis, in quibus est maior conuenientia, & similitudo. Nam, ut ipsi tradunt, & habetur in libro de proprietatibus rerum. in c. de alchimia, omnia metalla procedunt ex eodem principio. s. ex sulfure, & argento uiuo, sed ex uirtute elementorum quidá habent maiorẽ influẽtiá in uno loco, quam in alio, in una mineria fit stannũ, in alia argentum, in alia aurum, & sic de alijs. Cum ergò ars imitetur naturam. ar. ff. de adop. l. si adoptio. non uidentur isti alchimistæ peccare, si per uirtutem istam, quæ est in herbis, uel lapidibus. uel elementis, uolunt de stãno facere argentum. Nam cũ sint quasi ex eodem principio, & similia, in habentibus symbolũ facilior est transitus. insti. quib. mo. tol. obl. §. j. Multę enim aũt uirtutes insitæ herbis, & lapidibus. xvj. q. si. c. si. Insũt enim, ut dicit beatus Aug. rebus corporeis per omnia elementa quędam occultæ seminariæ rationes, quibus, cum data fuerit opportunitas temporalis, & causalis, prorumpunt in species deditas suis modis, & finibus. 26. q. 5. nec mirum. circa fi. Si ergò ipsi hoc attribuunt Deo, non uidentur peccare. Præterea video, quod non est magna pœna in eo, qui dat, siuè obligat æs pro auro, etiam scienter. ff. de pig. act. l. j. & de crimi. stellio. l. ij.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Probibita.] *Pete And. de Iser. & Bald. in cap. j. Quæ sint rega.*

b ¶[Sericum.] *Adde ut uidere est apud Vidam de Bomby.*

De offic. ordina. & de fide instrumentor. Extraordin. C. de tabel. libro decimo.

SVMMARIVM.

1 *Notarium creare potest quilibet episcopus, uel ordinarius infrà suum territorium.*

2 *Notariatus est uile officium, & non dignitas.*

CONSILIVM LXXV.

1 QVIS possit † Creare notarium; [a] dicit Innoc. extrà de fide instru. c. cum P. quòd Papa, & Imperator, & non alius: quia usus tabellionum ab eis fuit inuentus, & approbatus. Et nusquam inuenies, quòd alius possit, ergò non est ab alijs præsumendum. extrà de trãsla. præla. c. inter corporalia. Item quòd credatur pelli animalis mortui, hoc est contra ius commune, & quodammodo cõtrà ius naturale. Sed contra ius non licet alicui facere, nisi principi. arg. ff. de legi. l. princeps. pro eo facit, licet non alleget. C. de nume. & actua. l. actuarios. li. xij. in aut. de tabel. §. si uerò. ibi tabellio, qui auctoritatem habet à nobis. col. iiij. Videtur tamen, quòd alij reges, qui supremum habent imperium, hoc possint. extrà qui fi. sint legi. per uenerabilem. Vel qui habent ex priuilegio, & consuetudine. ar. de emanci. lib. l. j. & extrà de priui. accedentibus. in auth. de non alie. §. ad hoc. & de tabel. §. ut in auth. in princ. sed Host. in prædicto. ca. cum P. & in sum. eo. ti. §. quibus. & ne cle. uel mo. §. quæ sunt permissa. uer. quid igitur, tenet, quòd quilibet episcopus, uel ordinarius infrà suam diœcesim possit. x. q. j. regenda. xij. q. j. episcopus. & c. præcipimus. Et quia hæc potest consuetudo, quæ firmatur in tacito consensu populi. ff. de legi. de quibus. ergo expressè poterit. Spe. in tit. de instru. edi. §. restat. uersi. sed quis. recitat opiniones, & non eligit. salua ueritate crederem opinionem Host. ueriorem, & magis consonam iuri. Nàm generali lege sancitum est, ut in singulis prouincijs, & diocesibus tabellarij ordinentur. C. de tabellarijs. l. generali li. x. & tamẽ princeps non statuit, per quem, nec sibi hoc retinuit. Vnde rectoribus prouinciarum commisisse uidetur. ff. de offi. præsi. l. j. §. cum urbem. ar. extrà de sen. excom. nuper. & cum hoc non sit de iure prohibitum, uidetur concessum, cum non sit de prohibitorijs. ff. ex qui. cau. maio. necnon. §. j. Maximæ enim causæ, & collatio supremarũ dignitatum papæ, & principi reseruantur. ut extrà de transla. prælato. c. j. de exces. prælat. sicut venire. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. j. sed non inferiorum.
2 † Notariatus autem non est dignitas [b] quod patet, quia liber-
b tus potest esse notarius. C. de seruis reipublicæ manu. l. fi. & tamen non potest dignitatem habere. C. ad. l. Iul. maie. l. j. imò notariatus est uile officium, & ideo decurio prohibetur esse tabellio. C. de decu. l. uniuersos. li. 10. & ibi no. & de lega. l. 3. li. 10. Quod apparet etiam ex nomine, quia seruus reipublicæ appellatur. C. de adop. ualet enim arg. ex nomine. insti. de dona. §.

ns.§.est & aliud.nec est uerisimile, q princeps ita uile officiũ sibi retinuisset, maximè in prouincijs ita remotis. Imò lex dicit, quòd per ordinarium compellitur istud officium assumere.C.ne libertus actum reipublicæ.l.j.lib.x.& ibi not. Et si delinquunt, eos ordinarij puniant, & destituant. C.de sac.san.ec. l.iubemus.§.his tabellionibus. Et tamen sic eos nõ possunt punire,& destituere.C.de off.præfec. uigi.l.ij.io auth.de defen. ci.§.in biennio, col. uj. Et à iudicibus uidetur recipere autoritatem:nam & de mandato eis stipulamur,& non aliàs.ff. rem pupil.sal.fo.l.iij.Et protocollum unius notarij mortui cõmittitur alteri.extrà de fide instr.c.cum.P.& extra de fo.com pe.Romana.§.clericos.Non ob.l.actuarios. quia illud officiũ proponebatur pecunijs recipiendis,ubi cautius agitur, nec cuilibet personæ committitur.arg.ff. de sol.l. hoc iure.& not.ff. de procu.l qui proprio.§.qui alieno. Non ob.auth.de tabel.§. ut autem.quia localis est Et loquitur de autoritate, quam ibi statim concesserat,quòd posset delegare.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Creare notarium.]Huius cons. uerba habentur eadem ferè in addi.Io.And.ad Spec.de instru.edi.§.Restat.col. 7.in uerbo igitur.Vide Spec.de procura.§.Ratione autem formæ constitutionis. uersi. Non enim sit Boer.Decis.50.in pen.char.par. 1.

b ¶Dignitas.] Oldradum hic sequitur Dec. in l.unica in fin. C.de mand.prin.addens,quod spurius potest esse notarius,ex quo non est dignitas,nisi uellet esse notarius ad bancum, quo casu prohibetur.Sunt etiam(ut idem doctor inquit) duo casus, in quibus notariatus est dignitas.Vnus specialis, cum quis notarius est principis. Alter generalis,cum creatus est simul notarius, & ordinarius iudex. In hac materia loquitur Bart. consi.77. Quæritur, an notarius.Dec.consi.40.in.1.uol.

De pœnitentijs, & remissionibus.

SVMMARIVM.

1 Indulgentiam si quis iusto errore ductus, & deceptus credidit ueram, & ideo dedit falso quæstori eleemosynam, non consequitur eam. Et deus cor interrogat &c. scilicet quò ad hoc, ut actus sit bonus, uel malus; sed non ad hoc, ut sit meritorius. summa.seq.

CONSILIVM LXXVI.

1 QVAERITVR † de illo, qui iusto errore ductus, & deceptus credens indulgentiam ueram dedit falso quæstori eleemosynam,an consequatur eam?Et uidetur,quòd error probabilis eum excusat. argu. ff.de offi.præsi.l.barbarius.C.de sent.& interlo. omn. iudi.l.ij. extrà de iure pa.consultationibus.de cau. pos. & proprie. cũ olim.& de elec.nihil.cum sim.Communis enim opinio præfertur ueritati.ff.de sopel leg.l.labeo.& de acqui.hære.cum quidam.§.quod dicitur.cum simi. extrà de bigamis . nuper cum il la parte generalis,seu communis opin.præfertur ueritati.Pro hoc extrà de presbytero non bap.c.ueniens.quia Deus non ea operibus iudicat,sed ex intẽtione,& corde.xxij.q.v. qui piora

2 re.† Cor.n.interrogat,& nõ manum.xiij.q.v.si quid . Et non tantum considerat,quæ fiunt:quantum quo animo fiunt . xvj. q.vj.si à sacerdotibus & dicit beatus Isidorus, quòd ex intentione aut probatur bonum,aut probatur indignũ . & Ambrosius:ubi non adest intentio operi,non dicitur meritorium,nec demeritorium.& Beda:ex merito intentionis discernuntur opera,an sint lucis,uel tenebrarum.& glo. Matth.iij. thesaurus est cordis intentio,ex qua Deus iudicat opera . Voluntate.n. & proposito malefica distinguuntur.ff.de fur.l.qui iniuriæ.extrà de sent.excom.cum uoluntate. Pro hoc facit, quòd ista communis opin.nulli præiudicat,imò prodest. Et ideo nõ est mirum,quia fauorabilis,si præiudicat ueritati ut dicunt doc.

3 in sol.brocardicorum.& no.Iac.de Are.in l.barbarius. ¶†In cõtrarium facit:quia ueritas opinioni præfertur. insti.de leg. §.si rem.ff.de iur.& fac.igno.l.regula.§.qui ignorat. & de manumissis uindicta. si pater. C. plus ualere quod agitur. in rubro,& nigro:cum alia parte bro. viij.dist. ueritate. & c.consuetudo.extrà qui filij sint le.per tuas.ij. Maximè in spiritualibus ubi non opinioni,imò solutioni iuris præponitur, quæ est maioris potentiæ,& uirtutis.35.q.9.§.his ita.& no. expressè Archi.de uoto,& uoti redẽ.ca.j.li.vj.& de offi.dele. cum plures. pro hoc.ff.de iureiu.l.iuiurandũ , quod ex conuen. §.j.ar. extrà de elec.duduio.& de pœ.c.indulgentiæ.li.vj.& co.tit.c.abusionibus.in cle.ibi.& de exce.multiplici annuarum.quæ quidem deceptio non resultat,nisi ex defectu indulgentiæ , non autem extorsione pecuniæ.quia illud non nocere animæ,imò quandoque prodest.ar.v.q.v. non omnis. † Non ob.quod dicitur

4 q deus intentionem considerat, quia uerum est, quò ad hoc, ut actus iudicetur bonus,uel malus, meritorius.uel demeritorius.quia uoluntate, & proposito malefica distinguuntur : ut in l.qui iniuriæ.& probatur .ff.de uiu.l.illud. §. si.cum.l.sc.& Litem apud.§.si quis uirgineor. ubi actus fiunt iniuriosus,& tamen non tenetur de iniuria , quia non habuit animum delinquendi.Sed quantum ad quantitatem pœnæ,uel præmij,non consideratur opinio,uel intentio,ut sit illud præmium, uel illam pœnã cõsequatur , quod uel quia ipse credebat, sed ueritas.ff. de uiuu.cum,qui.§.si iniuria.& de furtis.uulgaris.§.si quis ps. ff.de seruo cor.l.vj. §.j. & quod ui , aut clam.l.aut qui aliter. §.si quis.bene fa. q no. extrà de sen.excom. c. in audientia. & 34.q.ij.in fun.hoc probat.l.impuberem.ff.ad l.cor.de fal.§.j. quia ibi ascripsit legatum libero homini , quẽ credebat seruũ. Et dicit tex. q quò ad cognitionem animi , est quasi diceret, q ad hoc ut uideamus,an sit delictum,uel non,inspicimus animum:sed quò ad quantitatẽ pœnæ non: quia nõ punitur de sal so.facit.ff.de.fur.l.falsus.§.qui alienã. &. l.inter omnes.§.pe. & fi.facit etiam C.de repu.uxor.ad.l.iul.de adul.l.pe. & l.si ad ulterium cum incestu.§.j.ubi si contrahitur matrimonium cũ coniugata,uel consanguinea ignoranter, excusatur : quia contractus erat legitimus , & non intendebat delinquere:sed ubi cum tali fornicaretur , ignorantia non excusaret cum à pœna adulterij , uel incestus: ut innuunt prædictæ leges.pro hoc facit illud,quod legitur.iiij.Genes.de Lamech.qui interfecit Cain.& tamen non credebat eum hominem,sed bestiam. at quia delinquere intendebat,non inspicitur eius credulitas, imò punitur,sicut fecisset. & facit de Loth.35.dist. vj. dic. & 15. q.j.inebriauerunt.item facit Genesis.20.de illo Abimelech, q tulit uxorem abrahæ credens eam sororem suam.& tamen dicit dominus,q quia uxorata erat,tanquam adulter morte punitus fuisset,si accessisset ad eam : nec excusaret eũ à pœna adulterij sua credulitas : quia delinquere intendebat. sed contra hoc facit,quod no.io d.l.uxor.& tota quæstio Pilei. & no.34. q.ij.in lectum,& facit ca .q.c.si quis. ij. cum duobus capitulis seq.ubi intendebat fornicari,& sic delinquere,& tamẽ propter ignorantiam,excusatur ab adulterio, uel incestu.nam cũ culpa præcedat casum,non uidetetur eum talis ignorantia excusare.ar.ff.commo.si ut certo.§. interdum. & quia dabat operã rei illicitæ.extrà de homicidio.continebatur. & c. dilectus.ff. de reg.iu.l.culpa. Ad.c.ueniens respondetur , q secundũ Aug. deus supplet ea , quæ sunt de necessitate salutis . Præterea iste dando eleemosynam, ut indulgentiam,uel remissionem consequatur,uidetur quodammodo soluere.quam , debebat pœnam.Satisfactio enim loco solutionis habetur.ff.de sol.l.satisfactio. & soluendo isti falso quæstori non consequitur liberationẽ.ff. q sal.tu.l.j.§. fi. & de solu. & no.C. de fur.l.falsus. non enim dimittitur debitum,sed augetur,si uni debitum alteri persoluatur.l.inuito.C.de solutionibus.

De offi. vica. & de offi. ordina. & de concess.præbend.

SVMMARIVM.

1 Episcopus non potest concedere certæ personæ, quam constituit officialem, uel uicarium generalem, potestatem conferendi beneficia uacatura.

CON-

CONSILIVM LXXVII.

QVOD episcopus non posit concedere † certæ personæ, quam constituit officialem, uel uicarium generalem, potestatem conferendi beneficia uacatura: expresse probant iura extrà de conces. præb. constitutus. Et ibi quasi per omnes doc. hoc enim à solo Papa potest fieri: ut no. Inn. & Host. extrà de of. dele. ex parte. & probatur expresse de offi. dele. c. pe. §. prohibemus. Sed si constitueret eum uicarium generalem, uel officialem, posset: ut no. de offi. uica. c. fi. 16. q. j. statuimus. & ibi Archi. & Host. in pręal. c. cõstitutus. Et hoc expresse nota. Io. An. Io. mona. & Archi. in §. prohibemus allegato. ad hoc facit. ff. de pręben. statutum. in fi. li. vj. & ibi Archi. & Io. And. & hoc fit in fraudem, & multiplicantur collatores, & fiunt multæ fraudes in collationibus.

De exceptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Crimen probatum per modum exceptionis non uenit puniẽdum.*

CONSILIVM LXXVIII.

1 AN crimen probatũ per modum exceptionis † ueniat puniẽdum. ff. de exce. l. j. de accu. si cui. Ia. de Aret. C. de ser. fugi. quicunque. §. fi. & ad. l. Cor. de fal. l. ubi, & utrobiq; Cy. de hoc extra de confes. cum super. & quod ibi no. Inn. & Host. de ordi. cogni. cum dilectus. & de fideiussoribus. peruenit. & de ele. per inquisitionem. de purga. cano. c. inter. Arch. 33. dist. laici. 2. q. j. in primis. & ca. multi. extrà de iureiu. c. fi. li. 6. & Inn. extrà de accu. c. qualiter, & quando. ij. & Ber. & compo. extrà de rescri. mandatum. Ni-
2 co. de Mat. ff. de his, qui no. infa. l. Lucius.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

2 ¶L. Lucius.] *Vide D. Aegid. Bossium inter uarios eius tractatus circa crimina tit. Quomodo proceda. per excep. ubi inter cætera, si non solum excipiatur de crimine, sed insletur etiam ad pœnam, dicit crimen debere puniri.*

De reg. iur. & de uerbor. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Specialia duo in eodem subiecto non possunt concurrere.*
2 *Item nomine cibi non continetur potus.*

CONSILIVM LXXIX.

DVO Specialia in eodem subiecto concurrere non
2 possunt.[a] de do. promis. l. j. & ff. de iu. do. l. cũ post. §. gener. & ibi no. & uide ibi per Iac. de Bella per.
2 ¶† An nomine cibi contineatur potus? no. Arch. xxxj. dist. omninò. & de conse. di. 2. in quibus, facit. ff. de aur. & arg. leg. & si non sint. §. cui. & quòd not. de ali. & cib. leg. l. legatus. ¶In contrarium facit, quia ista ponuntur ut plurimum, ut diuersa: ut in d. tit. de aur. & arg. leg. l. pe. & l. pediculis. §. argento, & §. seq. Vnde saluator noster dixit Caro mea uere est cibus, & sanguis meus uerè est potus. ut in præaleg. §. in quibus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Non possunt.] *Adde quod hæc regula procedit, cum ex eodem fonte oritur utrumque speciale, siue sint duæ fictione siue duæ præsumptiones, siue una fictio, & altera præsumptio. Limitatur autem, cùm ex diuersis fontibus duo specialia oriuntur, & unum uenit in consequentiam alterius. Alex. in l. si aliquam col. 7. de acqui. poss.*

De reg. iur. & de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Talia sunt subiecta, qualia prædicata permittunt. Et quare alearum ludus sit prohibitus.*
2 *Item uerbum monitio ponitur pro præcepto.*

CONSILIVM LXXX.

1 TALIA sunt subiecta, qualia † prędicata permittũtur. ff. de ui. tri. & oleo lega. l. qui uinum. & ibi Iac. de Aret. Excusatur quis à culpa propter culpã. 15. q. j. inebriauerunt. & quod ibi no. Arch. & 34. di. si quis. ¶Quare ludus, uel alea sit prohibitus: no. Arch. 35. dist.
2 episcopus. † uerbum monitio præceptum importat. xxxviij. dist. ignorantia.

De offi. delega. & de senten. excom. & de rescrip. & de uerbo. significatio.

SVMMARIVM.

1 *Processus delegati iniustè factus contrà possidentem beneficiũ, qui uult stare iuri, non ualet, etiam si in eum ferat excommunicationem, ut desistat à possessione.*
2 *Item præstimonium est beneficium, & dicitur quasi præstans munium. cum. nu. seq.*

CONSILIVM LXXXI.

1 QVO'D processus factus per executores dñi Guil. non liget decanum, uidetur posse probari. Primò: quia sententia lata contra contradictores, & rebelles non ligat, nisi contradictores facti, & non iuris. Iste autem opponendo surreptionem fuit contradictor iuris, & sic prædictis sententijs non uidetur ligari. argu. extrà de præben. pro illorum. & ibi Inno. Host. & ar. eo. tit. si cui. li.
2 6. † Nam surreptio gratiam reddit nullam. extrà de præben.
a si motu. & per consequens processum.[a] extrà de rescri. ad audientiam. Nam cum isti executores sint delegati: ut extrà de rescript. si tibi. sententia delegati iniusta non ligat. argum. extrà de præben. ca. fi. & no. Inno. & Host. extrà de of. deleg. c. j. li. 6. Oppositio autem istius surreptionis nõ solum fuit uera, ut apparet ex processu, sed etiam legitima: & q fuerit legitima probatur. Nã præstimonia sunt beneficia. sunt enim ecclesiastica, quia non possunt, nisi clericis conferri. de tempo. ordi. cum nullus. li. vj. & arg. ff. de aur. & argen. leg. l. uestis. §. uestimenta: imò nec posset alteri conferri, cum consistant in perceptione decimarum. extra de decimis. suggestum. 16. q. 4. c. j. Itẽ est perpetuum, quod ẽt uidetur requiri. ar. ff. de adop. si tibi. & de rescrip. postulasti. & not. extrà de cleri. ægro. c. ex parte. & q sit beneficium, probat ethimologia uocabuli. arg. in x. col. in quibus casi. feud. amit. c. oblitus. ar. ff. commo. l. in commodato. §. sicut. Et dicit Host. præstimonium. i. præstans munium. not. extra de rescrip. postulasti. Et q sint beneficia not. Ber. & compo. extra de elec. statuimus. super uer-
3 bo canonice. li. vj. † & q de præstimonijs sit facienda mentio expresse, not. Host. de rescrip. postulasti. & de elec. dudum. 2. ubi dicit propter hæc fuisse cassatam electionem electi Compostellani. & G. in Spe. in tit. de leg. in materia de dispensationibus. §. uidendum restat. uer. sed nunquid nocet. not. Archid. extra de præben. non potest. li. vj. ¶Non ob. q non requirit residentiam, & q fructus recipit in absentia: quia quò ad surreptionem, de hoc non curatur, nam & de pensione, uel etiam de redditu debet facere mentionẽ. extrà de res. ad audientiam. xvj. q. j. possessiones. & notant doct. in præalleg. cap. postulasti. & cap. dudum. ij. non ob. q generaliter expressit. non obstante quòd ecclesia conchen. canonicatum cum præstimonijs, & præstimonialibus portionibus noscitur obtinere. Primò: quia portiones præstimoniales non sunt in ecclesia conchen. per quam cathedralis intelligitur. extrà de uerbo. signifi. cum clerici. maximè in odiosis. arg. extrà de pręben. quamuis. lib. vj.

lib.vj.sed sunt in ecclesijs diœcesis. Præterea ista generalis,&
4 indefinita expressio non sufficit. † Nam talis gratia ex duo-
bus redditur odiosa:quia ad beneficia.extrà de præben.quam
uis.li.6.& quia per eam peruenitur ad pluralitatem, quæ est
canonibus inimica.extrà de præben. quia in tantum. & quan-
tò plus augmentatur pluralitas,tanto magis augmentatur o-
dium.arg.extrà de elec.dudum. cum iste non solum duorum,
imò uiginti sibi uelit stipendia uendicare:ut habetur in extra-
naganti.execrabilis.& de præbend.cum singu. li. vj. † & ideò
5 iuris conditores istud odium detestantes statuerunt, ꝙ impe-
trantes de obtentis beneficijs deberent facere mentionem.de
rescri.ad audientiam.& c.in nostra.& c. ad aures.de elec.du-
dum.quantuncunque modicum. de præben.si motu. & c. non
potest,de offi.leg.collato.li. 6. Fuit ratio: ut certificati æqua
distributione pensarent, an esset cum talibus dispensandum,
consideratis meritis,& conditione personarum. argu extrà de
præben.de multa.in fi.Nàm qui omnibus præest, debet omni
bus iusta distribuere, ne cuiquam personæ quod est honorabi
lius tribuat,undè alij scrupuloso corde moueantur. 16. q.vij.
c.j.cù non debeat(ut dicit Paulus)unus esurire, & alius ebrius
esse.imò præsidens,prout cuiusque locum,& meritum cogno
uerit,distribuere debet.12.q.2.c.uulteranæ.Nam de hoc in di
uino iudicio redditurus est rationem.ea causa. & q.2.adhuc.
taliter ergò est facienda expressio,ut per eam plenè possit in
strui præsidens,utiq; possit prædicta pensare: aliter non dispē
satio,sed dissipatio poterit non immeritò nuncupari: ut not.
Host.in præal.c.quoniam.Sed ista generalis,& indefinita nun
est talis:generalitas enim inducit obscuritatem, & dubietatē.
ff.de iure fisci.ita fidei.ar.ff.si cer.pet.l.certum.Non enim re-
fert,an nihil,an obscurè quis exprimat, ita ꝙ incertum dimie
tat prouidentem.ar.ff.de inter.act.l.de æta.§.nihil. Nihil enī
ualet,ꝙ incertum est. ff. communia prædio. l. in contrahen-
dis. Et si sub tali generali, & indefinita dicamus includi. ax.
beneficia: eadem ratione dicemus decentum,uel mille: quod
esset absurdum sic ire in infinitum. Et infinitas,quia dat locū
exceptioni, reprobatur etiam in literis de iustitia, quæ non
sunt adeò odiosæ.extrà de rescrip.cum in multis.li.vj.ar.ff.de
leg.3.fideicommissa.§.sicut. ar. extrà de offi.deleg. ex literis.
& de dolo,& contu.ex literis.Nec est uerisimile,ꝙ per talem
cōcessionem generalem tot beneficia concederet cum specia
liter uix ex certa scientia habenti unum aliud concedat: ut in
prædi.c.postulasti.& ar.extrà de reg.iur.in generali.in odiosis
enim pluralitas in duobus,in quibus saluatur, restringitur. ff.
de ma.test.libertas.§. post annos.& de uerb. signi.inter. §. ita
data.extra de præben.non potest.li.6. & ꝙ expresse sit facien-
da mentio de singulis, uidetur hodie expressum in cle. de of-
6 c.fi.& Io. Mo.in reg. iur.in generali. † Et sic licet in præiudi-
cium decani sententia transiuerit in rem iudicatam:non uide
tur,ꝙ possidens cum bona conscientia possit retinere: cum
beneficium sine canonica institutione teneri non possit.extrà
de re iud.c.beneficium.facit,quod no.Ber. & Compo.de re-
7 scrip.super literis. † Præterea(posito sine præiudicio,ꝙ di-
cta expressio sufficeret,& sic gratia non fuisset surreptitia) ui
detur, ꝙ decanus sententias processuum non incurrerit: quia
tempore acceptationis domini Nicolai ipse erat in possessio-
ne,& super oppositionibus suis obtulit se paratum stare iuri,
& non fuit admissus,& tamen non debuit sine causæ cognitio
ne capelli à possessione.extrà de præben.sed.C.si per uim,uel
alio modo.l.fin.depositi.l.j.§.apud Iulianum. & ideò senten-
tia excommunicationis etiam nominatim in eum lata non
tenuit,cum executores non habuerint in eum potestatem,ni-
si indebitè contradiceret. ipse autem nolens possessionem si-
ne cognitione dimittere non indebitè contradixit. ut no. In-
no.Host.Io.Cal.& Archi.extrà de conces.præben.quia in cun
ctis.lib.vj.Sicut enim ei,qui dicit aliquid priua esse factum,in
cumbit probatio:ut C.de don.ante.nup.l.de rebus.& ibi Cy.
& de iure fis.l.j.lib.x. de rei uen.quoties. sic etiam ei; qui dicit
aliquid post factum,incumbit probatio.C.de pe.hæ.e:l.si post
motam.& ibi Albe. papi. & de proba. matrem. & ibi Iac. de
Are.& Cy.facit.ff.de nou.ope.nū. nō solū.§. sciendum.extra
de sen.excom.uenerabilibus.in fin. & quod ibi no.Io. And.&

extrà de rescrip.literas.in cle.habere aduersarios,siuè æmulos
prodest: ut narrat Valerius in li.2.c.8. ꝙ Scipio africanus di-
cebat infirmis animis hostem esse securitatem. vndè idoneū
tutorem & necessarium putabat esse tutorem. Et dicit Hug.
ꝙ ad uirtutis exercitium excitat alieni liuoris aculeus. undè
Iacob, qui in baculo suo transiuit Iordanem, non redijsset cū
duabus turmis.nisi Esau fratris sui inuidia agitasset eum. Nec
Ioseph imperasset ægypto, nisi eum fratrum inuidia uendi-
disset. Et dominus ab Apostolo Paulo stimulum carnis anferre
noluit. Nam uirtus in infirmitate perficitur. unde Grego.
in mora. electorum desideria, cum aduersitate premuntur,
proficiunt. undè Seneca de prouincia. marcet sine aduersario
uirtus. & Greg. in moralibus dicit, ꝙ securitas mater est ne-
gligentiæ.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[processum.] *Adde quod Hoc ipsum Dec. examinando probat in c.Caeterum.col.3.de rescrip.& multas aliorum ibi congerit autoritates.*

De sepulturis,& de exces.prælato.

SVMMARIVM.

1 *Fratres non possunt cum cruce,& processionaliter ingredi parochiam inuito rectore ad portandum corpus eius, qui apud eos elegit sepulturam:& si ingrediantur cum cruce.faciunt iniuriam rectori, & potest impune eis crux à rectore auferri.& nu. seq.*

CONSILIVM LXXXII.

1 AN fratres possint cum cruce, & † processionaliter
a ingredi parochiam [a] inuito rectore ad portandum
corpus eius,qui apud eos elegit sepulturam?Et pro
b fratribus uide allegationes Oldradi [b] super. ca.so-
per cathedram.sed fratribus duo uidentur obstare. Primò: ꝙ a
iure communi non habent sepulturas.ut no. Inn. extrà de se-
pul.c.j.& ibi Ho.& c.fraternitatem.& Archi.extrà de pac.c.j.
2 li.vj.† Secundò : quia non debet quis alienam parochiam in-
gredi ad aliquod diuinum officium exercendum, uel ibi ali-
quid disponendum contrà uoluntatem episcopi, uel recto-
ris.vij.q.j.episcopi.ix.q.ij.nullus.vj.q.iij.scriptum.licet.ergò.
c.super cathedram.tollat primum obstaculum: quia concedit
eis sepulturas,remanet tamen secundū. Et ubi duo impediunt
aliquem actum, cessatio unius non sufficit.ff.de hære. insti.si
non est lex.in prin.C.si contrà matris uolunt. tutor.l.j.& extrà
de usupal. ex tuarum. & ff.de serui.rusti. prædio.l.si dominus.
& hoc etiam uidetur sentire text.in c.super cathedrā. §.huius-
modi.cum dicit,recipere ualent.q.d.si portentur,recipiant,&
non alias.Nàm & portare funus ad ecclesiam,etiā aliam,[c] re-
c ctori de iure uidetur competere.ar. ff. de sepul. cùm liberum.
in prin.& ibi Ioan.And. item cùm parochiæ sint diuisæ. 13. q.
j.c.j.licitè poterit prælatus uolentes ingredi prohibere. Tran
sire enim per agrum alienum ius non est.j. dist.in prin.maxi-
mè ubi transitus est domino noxius:ut ibi no.& 23.q. 2.c.nl-
ti.Et ideo etiam in casibus spiritualibus, ubi licitum est ingre-
di,ut pro glande legenda: prius debet cauere dominum se ser
uaturum indemnem.ff.ad exhi.l.Iulianus.§.si glans. & l.The-
saurus.cum ergò ingressus istorum fuerit noxius rectori: quia
amisit, quod habere consueuit ea portatione funeris,iustè po
tuerunt prohiberi. Nam licet quis in suo possit facere, non
debet tamen in alienum immittere.ff. si ser.uen.l.sicuti. §. ari
sto.ff. de aqua plu.arcen. l.j. §. idem ait. Nec uidetur iniu-
riam fecisse prohibendo eos ingredi. nàm uenatorem uolen-
tem ingredi fundum meum ad uenandum, uel auem ibi exi-
stentem capiendum, prohibere possum. insti. de re. diui. §.
feræ.& tamen si auis exeat, ipse poterit eam capere. ff.de ac-
quir.rerum dom.l.iij. & l.naturalem.§.apum quoque.isti au-
tem uenatoribus æquiparari possunt: quia uidentur esse
soliciti de præda alibi educata. argum.13.q.j. cap.j. Nec ui-
detur

detur rector iniuriam fecisse auferendo eis crucem. ar. extrà de rest.spo.c.cũ ad sedẽ.ubi episcopus abstulit crucem hospitalarija.Nam & si quis proiectum immittat in fundum meũ, ego possum eum autoritate propria prescindere.ff.ad.l.Aql. quemadmodum.§.j.& uelum tollere.ff.ne quid in lo.pu.l.j. §.cum quidam uelum.ff.uti pos.l.si duo.§. item uidemus. qđ ui aut clam.l.fi.§.pe.Et uelum regiũ posuum in prædio meo possum scindere.C.ut nemo priuatus uela.l.j. Et si in prohibendo fuisset excessus modus, dẽt fratribus imputari, qui uiolentiam facere incæperunt.ff.si quadru.pau.fe.di.l.j.§.cũ arietes.extrà de iurein.c.fi.& C.ad.l. Iul. de ui publi. l. quoniam multa facinora.Nam(ut dicit Tullius in libro de officijs) detrahere aliquid alteri,& hominem cum hominis incommodo suum commodum augere magis est cõtra natuεam,q̃ mors. Et non facio iniuriam carceri imperatoris,cum errorem corrigo desertoris.xxvj.q.j.c. fi.& ar.ff.de pœnis. l. capitalium. §.ad statuas.in fi.§.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Parochiam.] *Adde & uide Domin. de san. Gem. in c.ij. in.5. col.de constitu.in 6.*

b ¶[Oldradi.] *Adde quod hinc uidetur colligi hoc consil.non esse Oldr.Opinor autẽ his uerbis significari consi.quod est infra.225. latissimum in hac materia.sanèque uidetur contrarium, sed loquitur in casibus priuilegiatis.*

c ¶[Etiam aliam.] *Adde & dic,id est etiam,qua non sit sua. Vel melius:lege alienam.*

De foro competen.& de præscrip.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest declinare forum regis uolentis cognoscere, an sit iurisdictio sua in ciuitate,si ecclesia est in possessione. cũ. plu.nume.sequen.*

8 *Et limes diœc.non potest præscribi:sed limes territorij sic.*

CONSILIVM LXXXIII.

a AN Episcopus[a] posit declinare forum regis uolen-
1 tis cognoscere, † an iurisdictio sua sit in ciuitate
portugaliæ?Et uidetur, q non. Nam ipsius est cognoscere,an sua sit iurisdictio.de iudi.si qs ex aliena.& princeps in causa sua potest esse iudea.ff.de his, quæ in testamento delen.l.proxi.xxj.dist.nũc. licet honestius faciat, si alteri committat.C.de quad.præscrip.l. bene à Zenone. & notatur extrà de iudi. cum uenissent. hic enim agitur de reb. tẽporalibus,de quibus ipse est iudex,& dominus.ff.ad.l.rho. de iactu.l.de precatio.& maximè quo ad iurisdictionem. ut in d.l.bene à Zenone.& 2.q6.7. conuenior.& ibi no.Populus enim in eum transtulit omnem suam potestatem. institu. de iure naturali.§.sed quod prin.ff.de orig.iur.l.ij.§.deinde cum esset. iura enim humana regum sunt: nec alio iure posideri possunt.nam si dicas quid mihi,& regi?andi Aug.dicentẽ. Nihil ergo tibi,& possesioni.viij.dist.quo iure.Vnde licet clericum nõ posit in personam punire, puniet in patrimonio, quod ei subest.C.de epis.audi.l.addictos supplicio.& ibi not. & ideo dicit Inn.extra de fo.compe.postulasti. quòd eius constitutio ligat possesiones clericorum.ar.viij.dist. quæ cõtra. Ratione enim temporalium clerici regibus sunt subiecti.aj. q.j.§.his ita.& xxiij.q.iij.c.sed notandum.de ma.& obe. solite.C.de epis.& cle.de his.non est ergo absurdum, si ipse cognoscat:quia & si ecclesia aliquid tenet in feudum, coram domino feudi cogitur respondere.extra de iudi. certum: de fo. compe.transmissa. & c.uerum. quia Dei filius recognoscens ei tributum soluit.xj.q.j.magnum.iubens reddi,quæ sunt Cæsaris Cæsari:& quæ sunt Dei, Deo. Matth. xxij. per hoc duas iurisdictiones distinguens: diuinam scilicet & humanam. ar. de conse.di.iij.celebritatem in fi.nam in eadem ciuitate duo sunt populi scilicet clericorum,& laicorum.xxij.q.j.duo. Et duæ uita carnalis,& spiritualis.extra de renun. nisi cum pridem.§.pe.duo principatus,& duo genera militum,scilicet ecclesiæ,& seculi.l.dist.clericum,qui paganũ.& Pontificalis,& regalis potestas.xciiij.dist.duo.& sic duæ iurisdictiones: diuina scilicet & humana.maxima enim sunt dona Dei,& à superna collata elementia:sacerdotium scilicet & imperium. sacerdotium diuinis ministeriis:imperium humanis præsidens, ab uno,eodemque principio utrunque procedẽs.in aut.quomodo oportet epos,& cęteros clericos.§.j.col.j.Duo enim sunt gladij:spiritualis & materialis.av.q.vj.auctoritate. & non dicit saluator alterum superfluum:sed satis est. Lucæ.xxij.Per hoc duas iurisdictiones denotans esse necessarias. Et ne uni præsidens alteram usurparet, Petrũ uolentẽ uti materiali gladio,ut suum magistrum à Iudæorũ iniurijs defensaret,reprehendit dicens.Conuerte gladium in locum suum. & usurpanti iurisdictionem alterius pœnam extitit comminatus, cum addidit:omnis,qui gladium accipit scilicet iurisdictionem ad alium spectãtem: gladio peribit. 23.q.8.in qcunq; spiritualẽ hẽt gladiũ ecclia.23.q.2.iter hoc.Materialẽ Rea.unde de eo dicit apostolus ad Romanos. xiiij. q non sine causa gladium portat. & ratione istius gladij omnis anima uidetur ei subiecta.j.Petri.ij.& extra de cen.omnis anima.& omnis, qui præter eius auctoritatem istum gladium acceperit, gladio peribit.xxiij.q.iiij.in prin.nam cum ad uerum uentum est,nec imperator iura pontificis arripiat,nec pontifex nomen imperatoris usurpet:quoniam idem mediator Dei,& hominum homo Christus Iesus actibus proptiis officia potestatis distinxit, ut Christiani imperatores pro æterna uita pontificibus egeant, & pontifices pro cursu temporalium rerum tantummodò imperialibus legibus uteretur. 10.di.quoniam.96. di.
2 cum ad uerum.† Et ideo,quod imperatori traditum est, non debet ecclesia tollere, ne promiscuis actibus rerum turbentur officia.C.de test.Indecorum enim est, si unum membrũ alterius membri fungatur officio.89.di.c.j. ratione enim rei sortitur quis forum.extra de fo.compe.c.sanè.ff.de iud.quod legatur.Et ideò iudex secularis de re spirituali iudicare nõ potest.extrà de iudi.decernimus. Sic econtra iudex ecclesiasticus de re corporali se intromittere non potest:ut contrariorum eadem sit disciplina.ff.de his,qui sunt sui, uel alie. iur.l. j.& cum intentio Regis sit de iure communi fundata. ar. 16. q.7.omnes basilicæ.& 22.q.fi.c.q̃uis.& q ibi no.Archid.qui se dicit priuilegio,uel præscriptione munitum, debet hoc coram eo ostendere. ar. extra de priui.cum personæ.lib.vj. Et ideo Rex sapienter facit,si non cõstituit se actorem,sed Reũ: ut no.Inno.extra de uer.sig.ex parte.ut sic actor forum rei sequatur.extra de fo.compe.si clericus. Pro rege facit: quia in temporalibus ab episcopo appellatur ad eum. extra de appell. Romana.§. debet. libr. vj. & quod ibi not. Sed quod
3 † episcopus posit declinare iurisdictionem:probatur:nam ecclesia est in possesione,& ideo omnia iura clamant, q actor forum rei sequi debet. extra de fo. compe. cum sit generale. 11.q.1.experientia.& C.de iuris.om.iu.l.in criminali. & ubi in rẽ actio.l.fi.nam quantũ ad forũ regulariter persona attẽditur,& non res. Et inde est, q re alibi constituta extra territoriũ quis conueniẽt in loco domicilij.ff.de iudi.qđ legat. & de re iud.à diuo pio.C.ubi in rẽ actio.l.fi.& de iud.l.ppe- randũ.§.si aũt.extra de fo.compe.ex parte.B.& c. fi.& in aut. de eccl.ti.§.ad hæc.col.9.Accessoria enim sunt,& pp hoĩem creata sunt.ff.de usu.in pecudum.& de iure codi.conticiũtur. & accessoriũ naturã sequitur principalis.ff.de re iudi.cũ principalis.& eo.ti.c.accessoriũ.li.vj.etiã quo ad forum: ut uidemus in uxore,filiis,& seruientibus.C. de epis.& cle.l.ij. de iudi.quoties.C.qui,& aduersus quos.l.fi. & de comitibus consisto.l.j.& de proximis sacro.scri.l.in sacris.li. 12.extra de dona.inter uir.& ua.c.de prudẽtia.ff.de iuris.om.iu.l.cũ q̃dam. q.n. iudex est personæ,est ẽt bonorũ.d.c.de prudentia.C.ubi sena.uel claris.l.quoties.§.adeò aũt.& mutata conditione psonæ rei statũ conuenit immutari.C.de impo. lucra.descrip. l.j.ẽt quo ad forũ.arg.ff.de iud.l.si põt.Si enim per militiam secularẽ mutat quis forũ:ut.C.de agen.in rebus.l.ex eo. & de silentia.l.ij.li.12.ff.de re mi.l.qui cũ uno.§.si naũt reus.multo magis per celestẽ.arg.ff.de arbi.non distinguemus.§.sacerdotiũ:& de pac.l.si quis in conscribẽdo.duplex est enim militia.
4 l.di.clericum.& lix.di.c.si officia.† Et q mutatione personæ

mutetur

mutetur forum, etiam quo ad res, probatur, nã ex hoc funda-
tur æquitas illius tituli. C. ne li, poten. l. j. ff. de alie. in. mu. cau
sa fa. l. j. ij. & iij. in prin. Cum ergo ista bona, & iurisdictio sint
in ecclesiam translata, eius conditionem sequentur: nam quæ
religiosis adhærent, religiosa sunt. ff. de rei uen. quæ religio-
sis. & magis dignum trahit ad se minus dignum, extra de con-
se. eccle. ꝙ in dubijs. & ff. de usuca. eum, qui ædes. Et ideo di
cit lex, ꝙ ea, quæ diuini iuris sunt, humanis nexibus alligari
non debent. C. de sacrosan. eccl. sancimus. Et quæ semel Deo
dedicata sunt, ad humanos usus redire non debet. ff. de re. di.
l. in tantum. §. sacræ. Cum ergo clerici nõ sint de iurisdictione
sua: nam iurisdictiones sunt distinctæ: ut supra probatum
est: per consequens nec bona. & ideo dicit canon. quòd
nullus episcopus, nec pro ciuili causa, nec pro crimina-
li apud quemuis iudicem siue ciuilem, siue militarem produ-
catur in causa, aj. q. j. nullus. † Laicis enim de reb. ecclesiæ ali-
5 quid disponendi nulla unq̃ legitur attributa facultas. 96. di. c.
j. Hi enim, qui tantum humanis rebus, & non diuinis præsunt,
quomodo de his, per quos ministrantur diuina, iudicare præ
sumunt, penitus ignoramus. 93. di. deniq;. imò grauiter delin-
quit iurisdictionem domini usurpando, & uidetur iniuriã fa-
cere. ij. q. j. Deus opñs & cauere dẽt, ne à domino flagelletur:
sicut ille Rex Ozias: qui lepra legitur esse percussus: quia offi
cium sacerdotij usurpauit. de quo in ij. Parali. xxvj. & trãsum
ptiue. ij. q. vij. §. sed notandum. Priuilegium enim est ordinis
clericalis: ꝙ non possit coram seculari iudice conueniri. xj. q.
j. inolita. & c. placuit, cui etiam non posset renunciare. extra
de fo. compe. si diligenti. Non ob. si dicatur: ꝙ laici nati sunt
& sic subditi legi. quis ergo exemit eos? quia respondetur: ꝙ
Deus, qui iurisdictiones distinxit: ut. s̃. probatum est. Clerici
enim per assumptiones celestis militiæ corpus & animã Dei
seruitio dedicarunt, & in sortem Christi transtulerunt. xij. q.
j. cum portio. & sic de eius foro facti sunt. ar. xcv. di. impera-
tor. Posset etiam dici: ꝙ princeps hoc priuilegium concessit.
In aut. ut clerici apud proprios episcopos. §. si uero. col. vj. &
de san. epis. §. si quis contra clericum. & plene. C. de sac. san.
ec. aut. statuimus. quæ leges sunt per ecclesiam receptæ, & ẽt
approbatæ. x. di. si in adiutorium. & no. per Inn. de ma. & obe.
c. si quis. & cum ab initio omnes causæ, ẽt laicorum tractaren
tur coram sacerdotibus: ut habetur Deute. 18. & extra qui fi.
sint legi. per uenerabilẽ. non uidetur eis fieri iniuria, si res con
uertat, quantũ ad clericos, ad suum statũ. ar. ff. de pac. si unus.
§. si pactus. & de qõne ista satis põt dici casus extra de iu. c. pe.
& fi. extra de fo. cõpe. cõquestus. imò usurpãs posset excõica
6 ri. acvj. di. duo sunt. † Nõ ob. quod dr̃, ꝙ temporalia subsunt
regibus, quia istud hẽt locum quo ad opera regalia, q̃ directè
respiciunt rẽ. ut. ff. de mu. & bo. l. munerũ. §. pñimoniũ. xj. q. j.
tributũ. & sic loqtur de foro, ubi magis cõsideratur persona,
q̃ res, ut. ã. dictum est. nec ob. si dr̃, ꝙ ratione rei forum sorti
tur quis: quia uerũ est loci, sed non iudicis: ut no. ar. xj. q. j. cle
ricum. † Nec ob. si dicatur: ꝙ sicut laicus non cognoscit de iu
7 re spũali, sic nec clericus dẽt cognoscere de temporali: quia
non est par rõ, cum laicus non sit capax iurisdictionis spũa-
lis: ut in c. decernimus de iu. arg. ff. de iudi. solemus. §. si a tu
culator, sed clericus bene est capax temporalis. C. de epis. au.
l. epale. & in aut. si quis. de iud. aut. si uerò contigerit. nõ ob.
ꝙ laicus cognoscat de feudo: & sic vr̃, quòd de temporalibus
cum ab eo teneantur: ut in c. solitæ. Alia enim rõ est in feudo:
q: dñium est pœnes dñm: non sic in rebus simpl'r ecclesiæ da
tis, in q̃bus dñium statim transit ad ecclesiã ut. C. de sac. san.
ec. ut inter diuinũ. & in uullo tenetur donatori. extra de do-
na. dilectus. Et Inn. de fo. compe. uerũ. non ob. ꝙ intentio Re
gis est fundata de iure cõi. & sic corã eodẽ pbari dẽt exceptio
ut in c. cũ psonæ, de priui. li. 6. q: ibi est spãle in illis, q de iu-
re cõi subsunt, & opponũt exceptionẽ, ut correctiones ordi-
nariorũ euitent. nos loq̃mur ĩ illis, q de iure cõi nõ subsunt
imò nec põt subesse, ut in c. si diligenti. & iõ tales non tenenẽ
ire ad allegandũ priuilegium, cum notoriũ sit, ꝙ clericus non
potest coram seculari iudice conueniri. ff. de iud. l. si quis ex
aliena. & extra de accu. ueniens. melius. aj. q. j. nullus eps. 15.
q. 4. c. ij. & ibi Ar. & qa qõ est de limitibus, est sciendũ, quod
dicit Host. extra de parochijs super eo ꝙ limes sumitur largè
8 & strictè. † Vnde licet limites diœcesum, siue parochiarũ sint
imprǽscriptibiles, secus in limitibus territoriorũ, uel agro-
rum ut ibi no. extrà de offi. ar. dile. & est ratio: quia ut dicit
Inn. extra de proba. cum causam: temporalia occupanti quan
doque conceduntur, sed non spiritualia: ut no. 16. q. 3. quicun
que. Et quod no. extra de præscrip. quia iudicante.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ An Episcopus.] *Adde quod in præsentis consi. materia facit, quod Soci. no. in consi. 65. super proposita quæstione legitimatio nis. col. 3. uol. j Dec. in l. fi. num. 16. ff. de iurisd. omnium iud.*

De regulis iuris.

SVMMARIVM.

1 *Libros multos expedit habere.*

CONSILIVM LXXXIIII.

a AN expediat † hr̃e multos libros. [a] Et vr̃, ꝙ nõ, quo
1 niam multorum librorũ, & multorũ autorũ, & oĩa
gñia uoluminũ copia aliquid hẽt uagũ, & instabile,
ut dicit Seneca, nusq̃ est, qui ubique est. Et uitam in
peregrinatione agẽtibus hoc euenit, ut multa habeant hospi-
tia, amicitias nullas, nec prodest cibus sumptus, qui statim euo
mit. nec conualescit planta, q̃ sæpe transfert. nihil est ita utile,
q̃ ꝙ in transitu prodest. & nihil ita impedit sanitatẽ, sicut cre-
bra remediorũ mutatio. quia non uenit ad cicatricẽ uulnus,
in quo plura tentãtur remedia. & fastidiẽtis stomachi est mul
ta degustare: quia ubi uaria sunt, & diuersa, inquinant, & non
alunt. de hoc in morali dignitate philosophorũ in fi. & Sene-
ca in epi. 34. Turpe est seni, aut prospicienti senectutẽ ex cõ-
mentario sapere. idẽ in libro de beneficijs. c. iij. plus solet pro
desse, si pauca pcepta teneas, & illa in prõptu habeas, q̃ si mul-
ta didiceris, & illa in promptu non habeas fastidientis, & non
proficientis est oĩa circumire. Et faciendi plures libros nullus
est finis. Ecclesia. ulti. c. & de hoc in colloquio parte. v. di. ij. &
Seneca in epist. ij. ¶ In contrariũ facit. ꝙ est fragilis hoĩm me
moria, & rerũ turbini non sufficiens, & quantũ recipit, tãtũ
necesse est, ut emittat, ut ait Seneca. Et iõ dicit lex. C. de uet.
iur. enu. ꝙ oĩum habere memoriã diuinitatis potius est, q̃ hu-
manitatis. Et ideo necessarij sunt libri. Et ideo dicebat Hier.
in epistola. al. Vtinã oĩum tractatorũ haberem uolumina, ut
tarditatem ingenij eruditionis diligentia cõpensarẽ. & Aug.
li. j. s̃ achademicos. sine scripto aures decerpunt laborem stu
dentiũ, sicut uenti puluerẽ tollunt. de hoc in libro de oculo. in
xj. c. iij. in conditione. & ille uersificator dicebat. Haurit aquã
cribro, qui discere uult sine lib. & cato. multa legas facito:
perlectis perlege multa. & Hie. in quadã epi. multa in manu
recipio ut à multis multa cognoscam. nam (ut sapiens dicit.)
uir in multis expertus multa cogitat: qui aũt non est expertus
quid scit? quasi dicat nihil. Vnde dicit Policratus. li. 11. c. j. ꝙ
multitudinẽ librorũ esse aliquid utilius ad sciam aspiranti, fa
cile non credit pp obseruantiã mandatorũ Dei. Et dicit ibi,
ꝙ non credit sine lectione autorũ posse fieri hoĩem literatũ.
Ad hoc nos ẽt prouocant exẽpla maiorum: qui multũ fuerũt
curiosi circa habendos multos libros. Quare narrat Aug. li.
ij. ꝙ licèt Plato egenus esset pecuniæ, tñ tres libros Pithagori
ci philosophi. x. milibus denariorũ emit. & idẽ narrat de Ari
stotele, qui emit libros Platonis post mortẽ suã talentis atti
cis tribus: qđ est sm nostrum computum sestertia, & duo mi
lia. & de his in libro de moribus, uita, & noctibus philosopho
rum in tertia parte. Et narratur, ꝙ beatus Thomas dixit, ꝙ
magis uellet habere Chrysostomum super Mattheum, q̃ ciui
tatem Pari. Expedit enim cuilibet studioso habere multos li
bros, ut ex eorum lectione doctior, & melior efficiatur ar. ff.
ad exhi. l. pe. & hispani cõsueuerunt circa hoc esse curiosi. Vñ
narrat Io. ꝙ hispani nolẽtes hr̃e copiã librorũ inuitauerũt eũ
& dederũt uinũ rubeũ mixtũ cũ albo, ut inebriatus cõmoda-
ret eis libros ut ipse no. C. de dolo. l. dolũ. Sed ut dicit Hiero.
in

in prologo super Esdram. inuidi libenter occultè legunt, quę publice latrant.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Multos libros.] *Adde quod Spe. in fi. uniuersi tẽporis consuluit hoc primum: scilicet non expedire cuiquam plures libros habere. Turbat si quidẽ (ait ille) acumen ingenij legentium prolixa multitudo librorum. Vide illum lib. 4. pagina extrema. cuius opinionem Petrarcha comprobat hoc exemplo. Vt (inquit) ciborum sic librorum usus pro utentis qualitate limitandus est. Et Paulo post sapiens non copiam, sed sufficientiam rerum uult. illa enim sapè pestilens: Hæc semper utilis. Item infrà ut non nullis ad uincendum multitudo bellatorum, sic librorum multitudo multis ad discendum nocuit, & ex copia (ut fit) inopia orta est. Quid autem si plures quis habeat libros? Non abijciendi (inquit) sed sequestrandi, & melioribus utendum, cauendumque ne qui forsan in tẽpore profuturi essent, intempestiui obsint. Hæc nobilis ille scriptor admonuit lib. 1. de remed. utriusque fortu. cap. 43. Quæ studiosos omnes memoriæ mandasse nunquàm profectò pœnitebit.*

De priuile. & de regu. iuris.

SVMMARIVM.

1 *Propositio coram domino papa de reducendo curiam ad urbem Romanã: & de priuilegio urbis: & ecclesiæ Romanæ, & Hierosolymitanæ. Et sic Papa absens ab urbe Romana, quàm citius potest, debet ad eam redire: quia ibi collocauit deus sedẽ suam: licet aliæ ciuitates reperiantur magis tranquillæ, & meliorum hominum. Nàm deus domos duas habet in mundo: scilicet Hierosolymitanam & Romanam.*

CONSILIVM LXXXV.

a SANCTISSIME pater potẽtia dei magna est.[a] sed inter alia, in quibus dei potestatem magnam uidemus, est unum: quia res omnino desperatas, quando sibi placet, perducit ad effectum: & sanctissime pater in mundo isto deus duas habet domos, siuè ecclesias principales, & peculiares, pro quibus multum fecit, & quas multum dilexit, & à quibus propter peccata hominum uidetur faciem auertisse: & ideo nimium sunt afflictæ, &
1 desolatæ. † Vna est ecclesia Hierosolymitana, quam ipse suo beatissimo sanguine consecrauit. Alia est Romana, quam ipse solus fundauit: ut dicit cañ. 22. di. c. j. & sanguine illorum beatorum Apostolorum fundatorum nostræ fidei dedicauit, à quibus (ut dixi) diu est, ꝙ auertit caput (ut credo) propter peccata hominum: unde ualdè sunt afflictæ, ac etiã desolatæ. sed uidetur, ꝙ istis temporibus incipiat conuertere faciẽ ad eos. Nam uidemus, quòd ipse, qui cor regis habet in manu, inclinauit cor regis Franciæ ad uisitandum ecclesiam Hierosolymitanã, & assunpsit istud sanctum passagium: quod tamẽ isto tempore desperabatur: quia nec negocia uidebantur disposita ad hoc. Itẽ uidemus, quòd ipse, q beatum Petrum fugientẽ ab urbe reuocauit, incipit tangere cor nostrum, & reuocare nos ad uisitandum illam suam ecclesiam: quòd item non sperabatur istis temporibus posse tractari. licet credam, quòd non est homo in mundo Christianus à maioribus regibus mundi usque ad minorem uetulam de mundo, qui deposita propria, & particulari affectione non desideret, ꝙ curia sit Romæ, & qui non habeat pro malo, ꝙ sit alibi. Nec credo, quòd de aliqua re sit tanta oblocutio contra sanctitatem uestram, & contrà nos omnes, sicut de hoc, quia non imus ad illam sanctam ecclesiam. Et pater sanctissime ista à Deo uidentur procedere. Vnde posset uobis, & regi Franciæ dici illud, quod dicebat ille Seneca in quadam litera remissiua ad Paulum. Hos sensus credemus per te dictos, sed non ex te. Et ille modus uisitandi illas sanctas ecclesias credo per uos inceptos, sed non ex uobis, sed à spiritu sancto. Spiritus enim dei, ubi uult spirat, & quando. Vnde beatissime pater uidetur mihi, ꝙ congruè, & propriè sanctitas uestra potest dicere illud, quod dixit ille, cuius locum uos tenetis in terris: s. tempus est, ut reuertar ad eum, qui me misit. Deus, n. prædecessorem uestrum, & uos misit ad istas partes ad tempus propter aliquas necessitates istarum partium, quibus inter principes, & omnes alios nunc est magna pax, unitas, & concordia: & omnes istæ partes sunt in bono statu, & tpaliter, & spiritualiter. Tempus ergò est amodo, ut sanctitas uestra reuertatur ad eum, qui misit eam, & reuertatur ad sponsam suam prædilectam, & uisitet, & consoletur eam, & reparet suum patrimonium, & suam dotẽ, quæ multipliciter est collapsa. Sanctissime pater diu est, ꝙ irrigastis agros alienos: tp̃s est, ut irrigetis uestros: qui sitiunt, & spiritualiter, & temporaliter. Et beatissime pater non est in mundo, qui diligat honorem uestrum, & utilitatem corporis, & animæ insimul: qui non debeat desiderare nos in illa sancta sede sancti Petri. & deus faciat uobis multas gratias, & in discretione, & in scientia, & in statu, & salute corporis, & ista erit perfectior omniũ. Et sanctissime pater ego non nego, imò fateor, ꝙ aliæ ciuitates inuenirentũ magis delicatæ, & in maiori tranqllitate, & ciues magis cõcordes, & melioris dispositionis ad pacẽ, & trãqllitatẽ. sed pater beatissime deus ecclã noluit fundare in magnis delitijs, & in magna tranquillitate: q a si uoluisset, sciuisset, & potuisset. Nauicula enim petri in mari est posita; & non in terra: ubi frequenter procellis, & tempestatibus agitatur. tñ bene scimus, ꝙ ei nocere non possunt, quia protectorem habet illum cui mare, & uenti obtemperãt. Nã scriptũ est; ꝙ imperauit uẽtis, & mari, & cessauit tẽpestas. Et quare nos quærimus longiora exẽpla? nõne uidemus oculis nr̃is: q̃ta fuit tẽpestas isto tpe ĩ lõbardia? Nã ĩtrauit bauarus ĩperator cũ magna potẽtia (q erãt tyrãni ꝯ ecclesiã) ille maledictus Petrus de tornario sedẽ Petri occupãs cardinales habuit notarios, & officiales, & magnam curiam, & sequaces. Verè etiam multi iusti, qui remoti erant, habuerunt malas tentàtiones: & benedictus Deus, quia dies illi fuerunt abbreuiati: quia si plus durassent magnum fuisset damnum fidei. Sanctissime pater multa sunt, & magna ista dei beneficia. regratiemini sibi & facietis, ut dicit ille Vegetius in li. de re mili. fortunæ beneficijs manus iungendæ sunt. & uos dei beneficijs iungatis manus, & uiuetis, & licet ipse fecerit, quod est maius: perficietis, quod deest. & quod adhuc est infirmum, firmabitis, atque souebitis. Medicus non est necessarius sanis, sed malè habentibus, istæ partes in bona cõualescentia, & in bona sanitate sunt, benedictus deus. Debitis ergò ire ad illos, qui adhuc sunt infirmi, & ægri, ut sanetis, & curetis eos, & ibi erit honor, & gloria. ibi erit lux. ibi erit meritum. Et pater sancte, si illa patria esset multum delectabilis, & esset in magna tranquillitate, & magna concordia, in quo appareret uestra bonitas? uestra sanctitas? quod esset uobis meritum? ipsi essent laudandi. Dei filius non uenit propter iustos, sed propter peccatores. Et sanctissime pater fide tenemus: ꝙ de omnibus reddituri sumus rationem. & si Deus de omni uerbo ocioso requirit rationem, multo magis de sua ecclesia: quam tantum dilexit: pro qua obtulit se uelle mori, antequam desereretur. Et si ignorantia nõ excusat pastorem: multo magis accusabit ipsum sciẽtia. & si sciẽtia, multo magis requisitio. Sponsa uestra requirit uos. grex. uester clamat, requirit, & petit subsidium; postulat defensionem? cum quam poteritis cõsciẽtia denegare, quin uisitetis & defendatis eam? bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis. & si animam, multo magis debet sustinere pro eis aliquam incommoditatem. pastor estis, non mercenarius, qui fugit, & dimittit oues unde beatissime pater concludendo uidetur mihi, ꝙ debeatis habere oculum ad illam sanctam Sedẽ: & quamcitò poteritis, debeatis eam uisitare: & ex quo requirunt uos cum tãta instantia, & toties, ꝙ omnino debeatis ire. scriptum est enim. unam petij à domino, hanc requiram &c. unam petistis: ipse dedit uobis bonam, & magnam: requiratis eam: uisitetis eam. debet uos inducere libertas ecclesiæ. & honor, qui multum minuitur, quando pontifex non est in loco proprio, sed in dominio alieno. indè quando Constan. cæsar dedit urbem beato Siluestro, ista fuit una ratio, quia non erat dignum, ꝙ ubi sederet uicarius Chrsti, aliquis haberet terrenam postatem. extrà de elec. fundamenta. lib. vij.

ADDI-

ADDITIO RAINALDI CORSI.

¶Magna est.] *Adde & ad hoc Vide, nec pœnitebit, inter Francisci Petrarcæ latinos libros epistolam quandam Galli Monachi cisterciẽsis detrahentis Italiæ, & Papam damnantis, quòd Romam è Gallia retulisset sedem. Moxque reperies inuectiuam Petrarcæ aduersus Galli calumnias. Nec à præsentis consilij materia aberabis. Sed adhuc propior est huic materiæ seniliũ epistolarum eiusdẽ Petrarcæ liber sextus, quem unica epistola absoluit hortans Vrbanum. v. Pont. Max. ne iam amplius differat suum in Romanam urbem reditum. Postea uero gratulatur eidem, qui se audierat, in epistola. j. lib. 9. Et est in eadem materia epistola quoque sequens ad Fran. Bruni uirum à secretis summi Pon.*

De fo. compe. & de officio ordina.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia in criminibus ecclesiasticis potest punire laicum, uel eum capere.*

CONSILIVM LXXXVI.

1 QVAERITVR, an ecclesia in criminibus † ecclesiasticis posait punire laicum, uel capere. Dicũt aliqui, ꝙ non, sed solũ per censurã ecclesiasticam cõpellere. ar. extra de fo. cõpe. c. cũ laicus. li. vj. & ar. extra de offi. or. cũ epũs li. vj. ubi licèt dicat generaliter, ꝙ epũs de causis ad forũ ecclesiasticum spectantibus in quolibet loco sui epatus posit cognoscere, tũ quando loquit̃ de captione, statim restringit ad clericos. idẽ vr̃ sentire. extra de pęnis. c. q̃uia. li. vj. maximè de iure ciuili, ubi uidetur, ꝙ nõ posit cognoscere sine p̃side. in aut. de man. prin. §. si uero canonicum. col. iij. Pro hoc vr̃ facere. C. de sac. san. ec. l. placet. ubi iudex ecclesiasticus excõicat, & secularis deportat sacrilegum. ¶In p̃rium vr̃. nã rõne delicti factus est de foro ecclesiæ. C. de epi. & cle. aut. item nulla cõitas. ubi no. extra de fo. compe. cũ sit generale & c. ex tenore. Ad epm ergo spectat subditũ, siue laicum, siue clericum non solum corrigere, sed punire dumtamẽ ſm canones, & ad hoc inuocat brachium seculare extra de of. ord. c. j. & ibi per gl. & Inn. vr̃ tex. C. de epi. & cle. aut. cã, q̃ fit cũ monacho, in fi. & noie cẽsuræ ecclesiasticæ excõicatio, interdictum, & suspensio continetur. extra de uer. sig. quærẽti. q̃ tendunt ad correctionẽ. non ad pœnã: ut ibi no. Io. An. & hoc apparet in hæresi, qđ est crimen ecclesiasticum. Sed alij dicunt, quòd ibi est speciale. & facit extra de pœnis. fœlicis
2 li. vj. & eo. ti. in cle. c. j. & de censibus Romana. li. vj.[a] &c.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Romana lib. vj.] *Adde & ad hoc uide Dom. de san. Gem. in c. ij. in ij. col. de constitu. in 6.*

De Iudæis, & Sarracenis.

SVMMARIVM.

1 *Princeps potest sine peccato expellere Iudæos, & Sarracenos de regno suo, & eorum bona auferre. & nu. 2.*

3 *Et an Papa hoc possit præcipere principibus. & persuadere.*

CONSILIVM LXXXVII.

1 QVAERITVR, an princeps posit † sine peccato expellere Iudæos, & Sarracenos de regno suo, & eis bona auferre: & an papa hoc posit p̃cipere principibus, uel persuadere. Et primò vr̃, ꝙ non. Nã quiete Iudæis sub imperio degentibus molestia inferri nõ debet, nec eis bona auferri. C. de Iudæ. nullus. & de paga. l. Christianus. & extra de Iudæ. multorum. & p̃ Christianos præscribũt. 16. q. 3. Porrò. & ibi no. Et si iusta posideant bona, eis auferri non dñt, ut no. 23. q. 7. si de rebus. & ibi Arch. & princeps, si sine cã bona sua eis auferat, peccat, quia licet sit dñs quo ad protectionem, non tamen eos sine iusta cã spoliat, ut not. C. de quadr. p̃scr. l. bene à Zenone. & no. Inn. extra de immu. ecc. quia pleriq;. Vnde dicit ipse, & Ho. extra de uoto. ꝙ sup bis. ꝙ papa non dẽt eis bona auferre: imò ꝙ dẽt eos tolerare. 45. di. qui sincerã. & extra de Iudæ. & Sara. & si Iudæos. Et sit rõ. ut per eorum consortiũ eos Deo lucrari posimus. & 24. q. 4. infideles. & ar. xj. q. 3. ad mensam. & extra de diuor. & c. q̃ta. maximè sunt tolerandi Iudæi, quia utiles sunt fidei nostræ. Vnde dicit Aug. super psalmo. 40. Iudæi, tãq̃ capsarij nostri, nobis seruiunt. Nã studentibus nobis codices nobis purgant: ne per hoc codices, in quibus sunt, lex & prophetæ, per quos p̃dicatus Christus est, & fidem nostrã probemus cum paganis. & alijs incredulis. nam cum codices nostri eis sunt suspecti, melius eos per codices inimicorum conuincimus. & Greg. in omelia Io. dicit ꝙ in fine mundi à Chr̃o illuminabuntur. Et si de toto mundo expellerentur, non remanerent aliqui, cum tamen lex dicat, ꝙ tunc reliquiæ Israel saluæ fient. Et ꝙ tolerari debeant, probat Aug. super psalmo. l. ubi dicit, ꝙ fuit figuratum in illo Cain, qui fratrem suum occidit. & ideo accepit signũ, ne interficeretur, ut sic iste peruersus populus sit signatus, ne occidatur, imò toleretur. † Sed licet priuata persona
2 non debeat eis molestiam inferre, vr̃, ꝙ princeps posit maximè Iudæis, quia serui sunt facti per mortem Christi. extrã de Iudæ. & si Iudæos, quod fuit mandatum executioni per Constan. ut no. Host. eo. ti. c. cõsuluit. & ex hoc dicit Archi. 45. di. qui sincerã. quod princeps, qui est eorũ dñs, põt eos uendere: ergò multo magis expellere. ar. C. si seruus asportandus neneat. l. j. & ij. Et ob istam ẽt rationẽ dicit idẽ Arch. 54. di. fraternitatẽ. ꝙ põt eis auferre bona, cum non habeant ea, nisi ut peculiũ: allegat extra de Iudæis. Iudæi. ubi dicit, ꝙ si conuertantur, non sunt eis bona auferenda. Ergo à p̃rio sensu, si non cõuertantur, sic. melius facit. eo. ti. c. sicut, ubi dicit, ꝙ nõ sunt molestandi, nec priuandi bonis sine licentia terrenæ p̃tãtis: ergo cũ licentia sic. Præterea isti sustinentur ex pietate, & gr̃a: ut dr̃ in c. & si Iudæos. Non ergo dẽt, trahi ad necessitatẽ. ff. de offi. procon. l. solent in fi. nã sufficit si uel in paucis amici laborib. consulatẽ. C. de ne. ge. l. tutori. Nec est de quo posint conqueri, quia habuerunt gr̃am, uelut alieni, ut dicit Boetius in li. de consolatione. & hoc videt̃ uerũ, ubi Christianis imminet periculũ, uel scandalũ: ut no. Inn. extra de uoto, ꝙ super bis. nã cũ abusi fuerint gratia, priuilegiũ merentur amittere, tanq̃ ingrati: ut in c. & si Iudæos. & apparet de grauamine ecclesiarum, quia non soluunt decimas de posessionibus suis. Et ideo domini deberent compelli ad locanda prædia talibus qui decimas soluant. extra de decimis. c. de terris. & c. quibusdam. de usur. c. quanto. Et satis figuratum uidetur in illa ancilla, à qua ipsi descendunt, quia eo ꝙ superbe & ingratè se habuit, ad liberã per quã ecclesia designatur, fuit expulsa. Nã
3 dictũ fuit eijce ancillã, & filium eius. 23. q. 3. si ecclesia. † licèt ubi quietè uiuerent, & non esset scandalum, non uidetur, quòd papa hoc deberet præcipere, uel suadere principibus per ea, quæ not. in d. c. quòd super bis. & nihil ad eum de his, qui foris sunt. extra de diuor. gaudemus. tamen Greg. in registro uidetur comminari prælatis sardinens. si paganos rusticos habuerint, & præcipit, quòd augeant eis pensiones, ut per hoc redeant ad tramitem ueritatis, & para illius epistolæ est. xxiij. quæstio. vij. iam uerò. Sed in alia epistola, quam mittit procuratori patrimonij, aliter uidetur loqui de Iudæis, quia non differt, quòd non habeant Iudæos, & quod non augmentet eis pensiones, sed quòd promittat eis pensionis remissionem, ut per hoc citius conuertantur.

De dolo, & contumacia.

SVMMARIVM.

1 *Iudex intra territorium existens mandauit executori ut citaret quendam suum subditum extra existentẽ: quod fecit quæritur, an talis citatio arctet citatum & consideratur triplex locus: scilicet in quo, & ubi, & ad quem.*

Item de cle. pastoralis. de re iu. & nu. 2.

CON-

CONSILIVM LXXXVIII.

1 TERTIO quæritur de tali q̃one. †Iudex intra territorium existẽs mandauit executori, ꝙ citaret quendam suum subditum extra existentem, ꝙ fecit, quæritur, an talis citatio arctet citatum[a] Et aduertatis: qa in hoc uariant doc. Nã qdã dñt, ꝙ nõ: & hoc tenet Ni. de Mat. qui fuit magnus hõ in iure per. l. istã. Nã executor citãdo repsentat iudicem, q mandauit. ar. ꝗ. de of. eius cui mã. est iurisd. & si prætor. sed si iudex esset ibi, ut citator, esset priuatus. de offi. præsi. l. 3. & sic nõ pôt citare. ergò sic executor eius psonã suã repsentans. Præterea non posset citare ultra tempus suæ iurisdõnis ut ar. l. si eum qui. ergò nec ultra locum[b] ut satis est dictum per l. unum. Sed dicit: ꝙ fiet citatio p edicta. C. quõ & qñ iudex. auć. qui semel. uel p uocẽ præconis. C. ubi in rem actio auć. qua in prouincia. aut mittentur literæ iudici illius puinciæ, ubi degit, qui eũ citabit. C. de requirẽdis reis l. j. & de bonis auto. iudicis posś. l. unus. §. pe. †Ista opi. cum canonibus uidetur hodie approbari. extra de re iu. pastoralis. In constitutione cle. ubi dicit Papa: ꝙ imperator non potuit citare regem Rubertum extra districtum imperij existentem. Alij dñt, ꝙ citatio ualet. Nam ista sunt paria: aliqui dici loco congruo uel incongruo: si tñ effectum conferat in congruum tempus. Et ideo dicit lex: ꝙ si iudex extra territorium existens delegat cãm in prouincia cognoscendam, ualet delegatio, quia effectũ & cognitionem confert in locum congruum. sic & hic, licet citatio fuerit loco incongruo: quia tamen effectum confert in locum cõgruũ. s. ut ueniat rñsurus in prouincia ualebit citatio C. de offi. præfe. ur. l. fi. hoc ẽt probatur. ff. de do. inter ui. & ux. si eum seruum. §. fi. cum l. seq. de hæredibus instituẽdis. in tpe. arguendo de tpe ad locum. Et ideo dñt, ꝙ ẽt si iudex esset extra territorium, posset citare, & vr ponere Aurelianus. Dñi salua ueritate ego credo tria loca consideranda. Primò est considerandus locus, ubi iudex facit præceptum de citando. Secũdò locus, ubi executor citat. Tertiò locus, ad quem citat. Primo dico, ꝙ est considerandus locus, ubi iudex pronunciat de citando: quia nemo citandus est, nisi de quo iudex pronunciauerit. C. de exhi. reis. l. neminem. & in auć. de quæstore. cum talis pnunciatio de citando sit snia, ut C. de epi. & cle. cum clericus. § fi. de his qui ad eccle. confu. l. præsenti. §. sed si quidem. & lata extra territorium non ualeret. Præterea processus extra territorium factus non ualet: ut hic: sed citatio est de processu ut inst. de pe. te. liti. §. fin. & extra de prob. quoniam contra falsam. ergo citatio extra facta non ualet, maxime quia in iudicijs nos attendimus initium: ut C. qui legitim personam. l. eũ. qui dare tutores possunt. l. uniuersas. Præterea ꝙ existens extra nõ possit citare, facit, quia prius ius est quo ad exercitium: ut dictũ est supra l. 3. de offi. præsi. Sed citare esset exercere iurisdõnem quod patet. uam p eã interrumpitur præscriptio. C. de pscrip. 30. ann. l. sicut. & perpetuatur iurisdõ saltẽ ẽm canones, ut extra de offi. dele. gratum. Et ꝙ non possit existens extra citare: facit extra de res. statutum. §. nullo. li. 6. Secundò est considerãdus locus, ubi executor preceptum exequitur, & tunc habet locum secunda opi. ꝙ citatio extra territorium ualeat per iura allegata: quia præceptum, quod facit, confert effectum in locum congruum, pro hoc consuenit allegari. C. de epi. & cle. omnes. §. si uerò apparitor, de of. præfe. urb. l. ij. pro hoc bene facit canon. extra de fo. compe. Romana. §. contrahentes. Tertiò est considerandus locus, ad quem citatur: & hic non est dubium, quòd cum citatio fiat ad locum incongruũ non teneri quia iudex ibi non posset cognoscere: ut hic. ff. de ar. si cum dies. §. si arbitri. & facit. ff. si quis in ius uo. non ierit. l. 2. in fi. Non tamen nego, qui sit bonus modus citandi, quòd scribatur iudici illius, prouinciæ, ubi degit, quòd eum citet: sed citatio ad domum, uel alibi facta intra prouinciam nõ semper arctat, si fortè eius copia haberi non posit. C. de li. agnos. l. j. §. j. & quod ni, aut clam. l. si fortè, & not. in prædicta. l. iiij. §. toties. hoc satis probat præal. l. de requirendis reis l. j. ibi edictis in prouincia citetur, & tamen scribatur magistratui; ut et notificet citationem. de hoc habes clarius hodie extra de iudi. ca. t. in cle. quæ declarat extrauagantem Bonifacij, rem non nouam, sed modò restat respondere ad consti. clemen. pastoralis. de re iudi. & nõ uideo, nisi quòd sicut imperator uoluntariè procedebat contra regem Robertum, ita & Clemens uoluntariè reuocabat sententiam, & ferueat eam ipsi in foro suo. s. di. constitutiones. Aliter solue secundum Io. An. ut scripsit in prædicto. §. contrahentes super uerbo citati. ad finem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Arctet citatum.] *Adde, ad hoc, quibus modis possit quispiam citare subditum suum extra territorium existentem, uide Bart. in extrauag. ad reprimen. in uer. per edictum, col. 9. Maria Soci. in c. fi. col. 13. de fo. compe.*

b ¶Vltra locum.] *Adde quod ualet arg. de tempore ad locum.*

De offi. ord. & de fo. compe. & de officio delega.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus si inuocat brachium seculare contra clericum suum: qui ab eo ad sedem apostolicam appellauit: iudex secularis nõ debet eum iuuare, nisi quando non habet ultrà, quid faciat, & fecit, quod potuit. cum nu. seq.*

CONSILIVM LXXXIX.

1 EPISCOPVS †inuocat brachium seculare[a] contra clericum suum: qui tamen ab eo ex causis probabilibus ad sedem apostolicam appellauit. Quæritur, an princeps uel iudex secularis debeat eum iuuare. Et uidetur, quòd sic. nam brachium seculare præstans tanquam executor est, & sic quantumcunque sciat sniam iniustam, tenetur exequi. extra de offi. dele. pastoralis. §. quia uero. & de re iudi. de cætero. imo ad hoc pôt cõpelli: extra de malefi. c. ij. & vr casus C. de his, qui latro. uel alios crimi. reos occultant. l. fi. circa medium, ubi ponit pœnam inuocanti in casu isto, p qđ dat satis intelligi, ꝙ inuocatus i omni casu debet iuuare. †Videmus ẽt, ꝙ iudex qui remittit delinquẽtẽ, nõ cognoscit, an delinquerit. no. 3. q. 6. i summa. & vr casus. ff. de acc. l. i cui. §. fi. & de hoc C. ubi de cri. agi oportet. auć. qua in prouincia. Et si hoc esset uerum, semp clerici potentes eluderẽt correctionẽ appellãdo: cum tñ a correctione nõ appelletur. extra de app. ad nostrã. & ca. irreprehẽsibilis. & in dubio magis præsumẽdu est p sniã iudicis, siuè pro præcepto, q̃ pro appellatore: qa p iudice psumẽ

b dum est[b] extra de re iudi. c. sicut. & c. cum inter uos. sed p appellatione non, nisi prout fuerit cã. extra de app. ut debitus. & c. causam. ¶†In contrarium facit. nam ea, q̃ fiunt a iudice, si ad eius nõ spectãt officium, uiribus non subsistunt. extra de re. iur. ea, quæ li. 6. & quæ cõtra ius fiunt, debent p infectis haberi: ut eo. c. Sed per appellationem suspensa est eius iurisdõ: extra de iureiu. uenientes. l mò secundum leges est extincta. ff. ad Tur. l. j. in fi. In tñ ꝙ quicquid agit pendente appellatione, est nullum. extra de appel. ad audientiam. & c. ad præsentiam, & eodem titulo non solum. lib. 6. C & ff. nil noua. appel. pendente. in rubro, & nigro. sic cum hæc fiant a non competenti iudice; ut extra de iudi. at si clerici. C. si a non competenti iudice l l. fina. impunè potest ei non parcri. ff. de iurisd. omni. iudi. l. fina. & extra de consti. cap. ij. lib. 6. Nam quantum ad hoc priuatus est. ff. de offi. præsi. l. 3. & sic ẽt in istis casibus subditus potest ei resistere. C. de iure fis. prohibitum li. x. & de metatis. l. deuotam. 23. q. 6. 1. quid culpatur, & 11. quæst. 3. non semper. x duobus sequen. no. Inn. extra de te. npo. ordi. ad aures. Immo procedendo pendente appellatione uidetur superiori iniuriam facere cognoscendo de causa ad superiorem pertinente. 2. quæstio. 1. nomen. & 2. quæstio. 1. unde. & quæstione sexta augmenta, Nam qui se scit alijs esse oppositum non debet moleste ferre alium sibi præesse prælatum. 2.

q6 6.qui se fecit. Et ib festus Paulum cæsarem appellantē ad cæsarē remisit. Actu. 25. imo procedens pecat, & punitur. 2.q. 3. decreto. cum tribus. c. seq. extra de appella. de priore. C. de appella. quoniam iudices. ubi etiam dicitur, quòd officiala non resistens punitur in xxx. pondo auri. & ibi est casus istius qōnis. Et ad denotandum, q non debet brachium seculare inin stis suum auxilium impartiri. Dicit tea. q debet eum iuuare ad ea, quæ Deo sunt placita, exequendum, & nō ad piudicandum.
4 extra de offi. ór. c. 1.† Imò canon vr innuere: q antequam suū auxilium impartiatur: debet aliqualiter examinare, an iustum sit præceptum, 23. quæstione 5. administratores. ff. ad muni. l. de iure. & C. de agri. censi. & colonis. & quod utrobique no. per quæ iura tenent do. q remittens criminosum, prius debet
c aliquali cognoscere [c] no. Io. An. extra de re iu. pastoralis. in cle. & hoc credo uerius, maximè si appellatio est emissa ea cā probabili. Non ob. ca. pastoralis. §. quia uerò, nam ibi non fuit appellatum: ut ibi no. gl. & Inn. & c. cum in iure. & est qō disputa
5 ta. 25.† Dic tamen: quod inuocatio tunc habet locum [d] quan-
d do inuocans fecit, quòd potuit, & non habet ultra, quid faciat. extra de iudi. cū non ab hoie. de malefi. c. ij. ibi si necesse fuerit. Vnde semper iura, quæ de hac inuocatione loquuntur, ponunt hāc clausula, si necesse fuerit: si opus fuerit, & huiusmodi. de offi. ordi. c. 1. & c. quoniam. de statu regularium. periculoso.
6 li. 6. C. de his, qui latro occul. l. ij. ¶ † Sed an executor apostolicus, uel iudex delegatus a Papa possit inuocare brachium seculare: dic, ut no. Inn. Ho. & Io. An. extra de offi. dele. c. significasti. & in Spe. c. ti. de legato. uer. no. q pōt. & per Gui. 23. q. 5. administratores. & per eundem extra d. hære. c. ut officium. sup uerbo brachij, li. 6. quorum opiniones diuersas concordat no. Guil. de Monte Lau. extra de offi. dele. c. 1. in gl. contrarium ui debatur &c.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Brachium seculare.] *Adde & uide in materia huius 89. cons. Der. in c. Nouit. de iudi. Ancha. in c. Ea, quæ. in x. q. de reg. iu. in 6. Doct. l. ut uim. ubi Bolog. n. 90. de iusti. & iu. Oldr. ipsum infra con. 3 in fi. cum us. quæ ibi addidimus Sane huic Oldradi sententiæ subscribit mentionem faciens præsentis cons. D. Ia. de Bel. in repe c. 1. §. contrahentes. nu. 46. de so. comp. in 6.*

b ¶Præsumendum est]. *Adde quod præsumitur pro sententia. Vnde scriptum est ecclesiasti. 8. Non iudices contra iudicem, quoniā secundum quod iustum est indicat.*

c ¶Cognoscere] *Adde quomodo facienda sit remissio, & in hoc ui. Ma. mu'ta suo more congerentem circa articulum remissionis in practi. sua ertm. §. opportunè. num. 32. & deinceps. Aegid. ti. de so. comp. a nu. 50. per aliquot seq. num. Oldr. ipsum infra conf. 124 & quæ à nobis eo in loco sunt addita.*

ADDITIO ANTIQVA.

d ¶Inuocatio tunc habet locum.] *Et adde, quòd contra contemnētem sententiam excommunicationis inuocatur brachium seculare ut no. Te. de Anch. in c. postulasti. de hom. & dicitur contemnere secundum Hosti. ex quo infra diem: per hominem assignatum non satisfacit. ca. ex publica. de conuer. coniuga.*

De iureiuran. & de fide instru.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum factum per aliquem, quòd non fideiubebit, est licitum etiam in clerico, nisi esset reus in tanta necessitate, quòd ui ta temporalis, uel spiritalis sua aliàs periclitaretur.*

CONSILIVM XC.

1 QVIDAM iurauit non fideiubere, † Quæritur an
a iurū sit illicitum. [a] Et vr, q sic, cum uideatur 5 bonū charitatis. 22. q. 4. qui sacro. & c. inter cætera. & extra de iureiu. cum quidam, si tā sit clericus, non uidetur illicitum, quia ad hoc tenetur de iure. extra de fideiuss. c. 1. 11. q. 1. te quidem. sed cum laicus teneatur pro proximo fideiubere. xj. q. j. sicut. imo dicit Arch. ibi, q peccat, si nō fideiubeat, vr in laico esse illicitum. Sed q & in laico non sit illicitū vr? Nam ad hoc, ut iuramentum sit illicitum, requiritur, q per eius obseruantiam utraque salua spiritualis, & tpalis, uel saltē altera periclitetur. 22. q. 4. §. si. quòd non est hic. Et alio modo necessitatibus proximi possumus subuenire, quòd sufficit, ut habetur in fine dicti. §. Crederem tamen, q si tanta esset necessitas fideiussoris, nisi iste iurans fideiuberet, q altera salus periclitaretur, uel corporalis, uel spiritualis, q non obstante isto iuramento posset fideiubere etiam clericus. ar. 86. di. non satis. Et quia non uidetur iurasse non fideiubere in tanta necessitate, uel non hoc sensit, iurm esset illicitum. ar. extra de iureiu. c. quantò. Et de hoc Arch. 22. q. 1. non est.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Illicitum.] *Adde & uide Ioan. And. in addi. Spe. super rubr. de iureiu. circa me. & Doct. in addi. Ale. in l. fi. & super uer. Authoritas. ff. Qui satis. co. Et iunge hic, quæ dicuntur infra in cons. 95. & 97. Marsil. in rubr. de fideiu. nu. 204. disputat super præsenti quæstione, & tandem conuenit cum Oldrado.*

De decimis, & de Iudæ. & Saracenis.

SVMMARIVM.

1 *Saraceni ad solutionem decimarum de terris ab eis possessis compelluntur indirectè secundum iura hic allega. & nu. seq.*

CONSILIVM XCI.

1 VENIT in dubium, an Saraceni † debeant compelli ad solutionem decimarum de terris ab eis possessis? Et qualiter debeant cōpelli? Et pro saracenis facit, quia nunquam soluerūt. Item quia terræ illæ fem per fuerunt saracenorum, pro hoc ultimo facit extra de usu. quantò: ad finem sumpto ar. a contrario &c. Credo, q tenentur. nam cum decimæ sint tributum. 16. q. 1. decimæ. a quolibet possessore sunt soluendæ. extra de decimis. pastoralis. C. sine cēsu, uel reliquijs l. 2. & 3. et infideli. extra de decimis. c. de terris. & c. tua. Cum ergo ipse uniuersorum sit dñs, ut in psal. Dñi est terra, & plenitudo eius. & d. c. tua. a quocunque terra excolatur, decima ei soluenda est. ar. C. de aono. & tribu. l. j. li. x. Immo dñs terræ est p censuram ecclesiasticam cōpellendus, ut ta libus terras suas det excolendas, qui sine difficultate ecclesijs decimas soluant, ut e. ti. in aliquibus, q satis uidetur de iure,
2 maximè secūdum Inn. qui exemplificat in saracenis.† Nō ob. consuetudo in decimis prædialibus, ut c. in aliquibus, & plenè no. Io. An. in ru. de decimis, li. 6. nec ob. quod soluunt regi. nam si quod vni debetur, alteri soluatur, non contingit liberatio. C. de solu. inuito. extra d e iureiu. c. eam te. Et decimæ in laicū cadere non possunt: ut e. c. ad hoc, & l. quamuis. imò rex recipiendo, uī sacrilegium committere. 16. q. 7. decimas. & extra de decimis tua. Nou ob. q dicitur, q terra ista semper fuit saracenorum: quia non est uerum: immo totum quicquid est circa mare, fuit christianorum. Et sic recuperatum debet redire ad pristinam naturam. ff. de relig. & sump. fune. c. cum loca. 7. q. 1. pastoralis. & posito q non fuisset Christianorum, tamen ex quo ad dominium Christi est redacta, debet regi lege diuina, per q̄ sunt decimæ institutæ, ut in c. parochianos. Nec negari pōt, q hodie est christianorum, & saraceni solum sint laboratores, uel coloni. Nec ob. ar. 3rium, q posset sumi in c. quanto, de usur. quia induceret contrarietatem iuris, & peccatum, contra ea,
3 quæ no. in l. cōuenticulā. C. de epis. & cle. ¶ † Ad secūdum, qualiter debeant compelli: dic uno modo, ut in c. in aliquibus, scilicet ut compellantur domini non tradere eis terras ad laborandum, Secundo modo secundum formam decretalis postulasti, extra de iudæ.

ADDI.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Extra de iudæ.] *Adde proximum huic consilio responsum supra 72. infra 264.*

De deposito extraordi. C. de custodia. reo. uel castro.

SVMMARIVM.

1 *Miles, cui rex castrum custodiendum commisit, tenetur de mala custodia si commisit illud custodiendum alteri, cuius culpa fuit captum dictum castrum, & culpa præsumitur, nisi probetur contrarium, etiam si sit nobilis, cui commisit.*

CONSILIVM XCII.

1 REX habebat castrum, & cum haberet † guerram cũ
hostibus, conuenit cũ quodam milite, ꝙ custodiret
illud sibi, & pro mercede certum sibi salarium cõsti
tuit. Miles ille cõmmisit custodiam cuidam: hostes
uenerunt, & occupauerunt castrum culpa illius. Modo quæri-
tur, utrũ teneatur miles? & est de iure nobiliũ terræ nostræ, ꝙ
si cõmisit nobili, non tenetur: si ignobili, tenetur: & satis cõso-
nũ est iuri cõi ar. ff. de cu. re. l. fi. in prin. C. e. l. ad cõmẽtariẽsem
& ar. ff. nau. cau. l. fi. §. hac actione. sed posito, ꝙ commisit nobi
li, nunquid tenetur eum præsentare regi? C. loca. l. ex diui. Et
vr̃ ꝙ sic ar. sumpto a cõtrario literæ in d. l. ad commentarien-
sem. Vel fortè, ẽe si non præsentet vr̃ liberatus: qa cũ tpe com
missæ custodiæ diligens, & sufficiens reputaretur, non dẽt noce
re, si postea mutauit mores. ar. eorum, quæ dñr de magistrati-
bus, qui dant tutores. ff. de magi. conue. l. j. §. si magistratus. &
de ne. ge. l. huis. §. si pecuniã. & de admi. re. ad ci. perti. l. 3. si eo
tpe. ff. commo. l. argentum. Sed pone, ꝙ miles p se amisit, nun
quid tenetur, & si dolo, non est dubium. Et licet lata culpa in
a criminibus dolo non æquiparetur[a] ut no. ff. de uer. sig. l. magna
negligentia. tamen fallit hoc, ut ff. de cu. re. l. miles in prin. & l.
ad cõmẽtariensem. C. e. Item & tenetur de leui, quia mercedẽ
2 recepit. ff. commo. si ut certo. † Itẽ & de leuissima, si certa cu-
stodia fuit adhibita. ff. loc. l. mercedẽ. licet uideatur, ꝙ non sit
ita grauiter puniendus: ut ff. de cust. reo. l. milites. & l. fi. sed nũ
quid tenetur de uiolentia? Et vr̃, ꝙ non: quia est casus fortuitus
ut probatur. ff. com. l. in rebus. in princi. qui nullo humano iudi
cio præuideri possunt: unde non vr̃ teneri. ff. de admi. re. ad ci-
ui. pertinen. l. ij. §. si eo tempore. C. de pig. act. l. quæ fortuitis.
Et quia nulla custodia fieri potest, ne damnum iniuria detur. ff.
commo. l. ad eos. ff. lo. l. sed de damno. Tu dic ꝙ aut culpa præ
cessit uiolentiam, & tunc tenet̃, ut quia non habebat tot hoĩes
in castro, sicut erat conuentum, uel non habebant arma, uel uic
tualia deficiebant, tenetur aũt ar. ff. loc. si merces. §. culpæ. ff.
commo. si ut certo. §. j. Maximè si culpa fuit prærordinata ad
casum ar. ff. ad l. Rhodiam de iactu. l. fi. & semper præsumitur
culpa, nisi ipse probet contrarium, ut ff. de cu. re. l. fi. & ibi no.
ff. de æden. si quis ex argentarijs. §. fi. & no. Dy. ff. so. ma. l. mo-
ra. si culpa non præcessit, videtur per iura superius allegata, ꝙ
non teneatur: tñ de iure nobilium tenetur. Et uidetur posse
probari de iure: nam cum rex custodiam sibi commiserit obẽ
tu uiolentiæ, debet & de uiolentia teneri. ar. optimum. C. com
mo. l. j. & quod ibi no. Iac. de Are. & quod tacitè agitur, pro
expresso habendum est. ff. si cer. pe. l. cum quid. Nam & caupo
recipiendo res etiam de damno uidetur se obligare. ff. nau. cau
b po. l. nauta. §. fi.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Aequiparetur.] *Adde quod Hæc est regula, quam ne limita decem modis: ut colligit Diaz Episcopus in reg. 540. ꝭ Et eum pete omnino. Ac ude etiam, quæ remissiuè notantur in additio. Christo. Por. Insti. de lega. §. si quis debitori.*

b ¶ L. nauta. §. fin.] *Adde Roma. in terminis cons. 393. Vbi rectius reddatur.*

De iureiuran. & de sententen. excommu. & offi. delega.

SVMMARIVM.

1 *Castrum recipiens sub homagio à rege custodiendum, ut sibi restituat, licet fuerit excommunicatus à delegatis Papæ, ut restitueret ecclesiæ, cuius castrum erat, non incurrit excommunicationem, eo quia si contrarium fecisset maximam ignominiam incurrisset propter homagium, & iuramentum, & ante omnia debet absolui præstita cautione de stando iuri: non obstante contradictione partis aduersæ maximè si est senex cum plurimè sequ.*

CONSILIVM XCIII.

1 MAGISTER ordinis de Alcantara † recepit a re
ge quædam castra, quæ fuerunt ordinis templi, in cu
stodia; & sub homagio. monitus per quosdam execu
tores, ut restitueret dicta castra ordinis hospitali, cu
a ius[a] bona templi fuerunt unita, non restituit ordini, sed resti-
tuit regi, cui fecerat homagium & propter hoc fuit excõica-
tus. Nunc uenit, & dicit sñtam iniustam, & petit se absolui pa-
ratus cauere de stando iuri. opponitur de manifesta offensa; &
sic ꝙ primò debet satisfacere, ut extra de uer. si. ex parte. Quæ-
ritur, quid iuris? Et ꝙ magister debeat absolui, facit, quia alle-
2 gat, ꝙ timore homagij non restituit. ¶ † Circa qđ sciendũ est,
quòd secundum consuetudinem hispaniæ est: ꝙ qui castrum
recipit sub homagio, debet illud restituere illi, a quo recepit,
& non alij: alioquin incidit in crimen proditionis: ꝙ est maius
crimen, ꝙ possit esse in illa patria. & licet crimen proditionis
largius sumatur in iure: ut ff. de preuarica. l. j. & de capti. & post
li. reuer. l. postliminij. §. transfugæ. & de re mi. l. omnem. §. ex-
ploratores. & l. proditores. Tamen secundum consuetudi-
nem illius patriæ sumitur pro crimine læsæ maiestatis. Et so-
lum restringitur ad tres casus. s. si interficiat dominum, uel nõ
restituat castrum. Vel faciat domino illam iniuriã, de qua lo-
3 quitur in ul. feu. in quibus causis feu. amit. c. 1. † Nec hoc est ab
surdum, ꝙ in una prouincia grauius puniatur unum crimen, q̃
in alia: ut exemplificat lex saecularij. §. sunt quidam. ff. de ex-
traor. cri. quia hoc contingit ex eo, ꝙ illa crimina sunt in illis
prouincijs magis periculosa: & quia terra illa continuè fuit in
guerra contra inimicos fidei, & ex proditione castrorum ma-
gna pericula imminebant. Ideo antiqui uolentes obuiare peri
culis quicquid rigorositatis potuerunt cogitare, statuerunt cir-
ca restitutionem, & custodiam castrorum. Vnde statuerunt
idem crimen esse non restituere castrum, & interficere domi-
num. Immo quasi maius cum per amissionem castri & domi
nus amittebat vitam, & patriam, & fides periclitabatur. Pœ-
na autem istius criminis est non solum amissio uitæ, & bono-
rum, sed & perpetua macula, & infamia sua, & totius generis
sui. C. ad l. Iul. maie. l. quisquis. Si ergo magister tanti crimi-
nis timore, & ut euitaret tantam pœnam, non restituit castra,
non uidetur deliquisse: nam timor mortis excusat. ff. quod me.
causa. l. iiij. & ex quibus causis maiores. l. metum. & C. de tran
4 sa. l. interpositas. extra quod me. causa. c. 2. † Vndè mors &
de iure timetur, & de more uitatur. extra de re iudi. c. pastora.
circa medium in cle. Et timor mortis excusat ab homicidio. ff.
ad l. Cor. de Sica. l. is, qui aggressorem. & ff. ad l. Aquil. l. scien
tiam. argu. cod. titu. l. quemadmodum. §. Idem Labeo. & quod
ibi no. Nec propter bona temporalia tenetur quis mortem
subire, sed & infamia debuit eum excusare cum nobilibus;
& bonis uiris: maximè cum in patria illa timor iste sit ma-
ior quam mortis. ff. quod me. causa. isti quidem. arg. ff. ex qui.
cau. maio. in l. nec. §. j. Si ergo uolens parcere pudori suo, &
famæ non restituit, non debet reprehendi. ff. man. quintus mu
tius. & præceptum de restituendo ꝯ fidem homagij fuit ꝯ bo-
nos mores, & sic p ꝯñs ipossibile. ff. de cõdi. isti. l. cõditiones.

l.quidam & x. distin. constitutiones. Et ideo non obligauit
cum impossibilium nulla sit obligatio: ut in reg. iur.impossi-
lium. & cap.non est obligatorium contra bonos mores præ-
stitum iuramentum,eo.titulo libro sexto.Nam hęc possumus
q̃ salua dignitate, & honore possumus. ff. de uer.sign.l. nepos
proculo. Et ideo dicit lex, q͞ quæ contra bonos mores fiunt,
& facta pietatem,& uerecundiam nostram lædunt,nec nos fa-
cere posse credendum est.ff.de condi.insti. filius. Cum ergò
talia restitutio fidem homagij,& æstimationem, & uerecundiá
eius læsisset,non potuit,nec debuit facere. † nam ea facere de-
5 bemus,quæ sine uerecundia,& rubore facere possumus. ff. de
fur.l.pe.& de usur.l. iij.& ff.de iu.do.l. & quis. Et maximè
habet locum in milite, q honorem suum debet præferre om-
ni utilitati.ff.ad l.Iuliam.de adul.l.miles.§.j. Non enim debet
quis honorem proprium propter compendium omittere. ff.si
quis omis.causa test.l.Iulianus. Et polito sine præiudicio, q͞
non incurrisset infamiam iuris,infamiam tamen facti re ipsa,
& opinionē hominum effugere non potuisset.ff. de obsequijs.
l.ij.quæ malos effectus habet.C.de digni.l.ij.li.12.& 81.dist.
tantis Daniel.& crudelis fuisset,si famam suam neglexisset 12
q.1.nolo.iuxta illud Eccle.41.Curam habe de bono nomine,
quia magis perseuerabit tibi, quàm mille thesauri magni pre-
tiosi. Coadiuuat executionem magistri: quia simplex est &
miles,& talis persona,cui non est opprobrium ignorare iura,
inter quæ non uersatur. Nam imperator milites potius arma
scire noluit,quàm leges.C.de iu.delı.l. sancimus. Vnde iuris
ignorantia nos excusat.C.de iur.& fac.igno.l.j. Nec uidetur
errasse,si in tanto dubio,& in tanto periculo ante uoluit tolera
re sententiam excommunicationis quàm tam graue crimē in-
currere.ar.extra de resti.spo.literas,& de sen.excom. inquisi-
tionis.sicut fecerunt illi iudices.in c.transmissa.extra de fo.cō
pe.qui licet fuerint moniti,q͞ responderent sub episcopo, ta-
men quia dominus inhibuit eis sub homagio, ne responderēt,
ante uoluerunt sustinere excommunicationem, quàm facere
contra fidem homagij.simplicitati n.iura indulgent. ff. de iu.
om.iudi.l.si id,quod.& de proba.l.cum de indebito. maxime
quia fecit,q͞d secundum conditionem regionis fieri consueuit
ff.de pig.act.l.si pignore.& quod à pluribus,imò ab omnibus
credebatur,& creditur esse uerum.ff.ad mace.l.filius & de off.
præto.l.Barbarius. Et sic cum iustas causas habuerit, quare
non restituit,sententia uidetur fuisse iniusta,& posset dici nul
la,cum isti fuerint delegati ar.extra de præben. c.fi. & no. Ar-
6 chi. extra de offi. delega. statuimus.lib. 6.11.q.3.c.j.¶ † Sed
ad impediendum absolutionem opponebantur multa. Pri-
mò:quia hic constabat de manifesta offensa per confessionē
suam:quia confitebatur,q͞ fuerat iussus restituere,& quia non
restituerat,fuerat excommunicatus per sententiam:& sic effi-
citur res notoria.de cohabitatione clericorū,& mulierum.ue-
stra.& hoc no.Inno.& Archi.extra de sen.excomm.solet.Præ-
terea qui petit absolui,confitetur sententiam.extra de ele.ue-
nerabilem.Item dicebatur.q͞ excusationes non erāt legitimę.
Nec homagium excusabat eum:quia in homagio, & iuramen
to semper intelligitur auctoritas superioris excepta. extra de
resrip.constitutus.& de iureiuran.uenientes.de ele. significa-
sti.& 25.q.1.§.fin.extra de hæreti.c.fi.in usi. feu. de prohibita
feu.alie.per Fede.c. imperialē. in fi.quia maiori prius fuisset
obediendum. 11.q.3.qui resistit.& prius domino spirituali, q̃
temporali: ut ea.q.c.si dominus. & obediendo ei non debuit
timere,quia non incurrisset pœnam. Nam quod legitimè fa
ctum est, pœnam non meretur. C. de adul.l.gracchus.& sic
apparet, quòd uanus fuit talis timor,& uani timoris nulla est
excusatio.ff.de reg.iur.l.uani timoris.& cum iuramentum fue
rit illicitum,non fuit seruandum.ff. de condi. insti.l. quæ sub
conditione. 15.q.6.nos sanctorum. Nec etiam timor mor-
tis excusat à peccato,maximè mortali extra quod me.causa fa
cris. Item non restituendo rem alienam peccabat mortali-
ter. Et antè debemus omnia mala pati,quàm malo consenti-
7 re. 32.q.5.ita ne. † Præterea consuetudo de homagio, quæ
est inter laicos,non astringit ecclesiasticas personas: sicut sunt
isti. argum.extra de iudi.cleri.& de uita.& honesta.cleri.c. fi.
quia duo sunt populi.immo minores sunt laici.& ideò eorum
consuetudo,siue lex non obligauit maiores,sicut nec plebisci-
tum obligabat senatores, ex quo ipsi non consenserunt.argu.
insti.de iu.natu.§.ex non scripto. & ibi Iac. & Hosti. extra de
8 consue.cum dilectus.& quod no. Arch.x dist.1.in fi. † Præte-
rea opponebatur,quod quando concurrit dominus,& depo-
nens,priùs est restituenda res domino.ff.de rei uen. officium
& ff.depo.l.bona fides. maximè ex quo iudex interdicebat, ne
restitueretur: not.gloss.in aut. depo.§.j.argumen.ff. de le.j.
9 Paulo. † Præterea opponebatur:quod polito,q͞ excusatio-
nes essent legitimæ, non constabat de eis,& sic perinde erat,ac
si non essent. Nec pendente probatione debebat absolui: ut
not. Innocen.& Arch.extra de senten.excommu.solet.libr.6.
& clarius Hostien.ex͞ de uerbo. significa. ex parte in fi. Sed
ad id,quod dicebatur: quòd iussus restituere,& sententia pro-
bant manifestum: dicebatur, quòd illud habebat locum, quā
do sententia ferebatur in forma iudicij, & inter partes: secus
si extra iudicium fiebat monitio, & ferebatur sententia: ut
not. gloss. in c. ex parte.& est casus extra de senten. excom.
uenerabilibus.§.hoc ipsum.& §. si iudex & hoc est contra.c.ex
parte. nam ibi iussus fuit emendare delictum, & quia non fe-
10 cit,fuit sententia excommu. lata in eum. † Et cùm quæri-
tur,an debeat differri absolutio distinguit text. aut fuit offen-
sa manifesta, aut non.& sic apparet, quòd monitio,& senten
tia non probant manifestam, nisi alias sit manifesta. Et hoc
expresse dicunt ibi Innocen.& Archid. Et ad hoc, ut differa-
tur absolutio,non sufficit,si constet de offensa. immo requi-
ritur, quòd offensa fuerit manifesta tempore latæ sententiæ:
maximè quia hic opponuntur tales excusationes,quæ non so
lùm tollunt manifestam,immo tollunt offensam. Et quòd iu-
stæ excusationes reddant offensam dubiam,quæ alias uideba-
tur manifesta: uidetur casus extra de senten.excommu.uene-
rabilibus.§.idem est lib.6.& quod me.causa.c.1. Nam proba
bilis negatio reddit offensam dubiam. C.quibus ad lib. pro-
clamare non licet. l. iij.& nota.Innocen.& Ber.in d.c.ex par-
11 te. ¶ † Ad id, quod dicitur: quòd petens se absolui confitetur
b excommunicationem facilis est responsio:ut not. Innocen.
& Bern.in prædicto, cap.uenerabilem. sed hoc non curatur,
quia expressè confitetur, sed dicit iniustam. & iura nolunt,
quòd semper debeat absolui non obstante contradictione par
12 tis:extra de app.qua fronte nisi constet de manifesta.† Ad id,
quod opponebatur, quòd auctoritas superioris in omni iura-
mento,& homagio uidetur esse excepta,licèt auctoritas præ-
dicta posset aliter exponi: ut in eisdem iuribus not. Respon-
detur: quòd non negatur, quin Papa sit superior, & quin au-
ctoritas illius sit excepta.& quòd possit absoluere ab homa-
gio,& iuramento,uti in iuribus allegatis: maxime ex iusta cau
sa, ut not.extra de renun. cum inter. in fi.sed dicitur, quòd li-
cet potuerit, non tamen fecit: & potestas non semper ducitur
in actum.ff.de iud.non quicquid. Nec per generalem proces
sum, & commissionem contra occupatores intentionis suæ
fuit procedere contra istum, qui tenebat sub homagio, & iu
ramento: cum in generali non ueniant ea, quæ non esset quis
in specie concessurus. extra de regulis iuris in generali. C.
quæ res pign.obli.possunt.l.j. Et ea ratio debet mouere de-
legatum, quæ moueret delegantem. Immo est uerisimile,
quòd si sciuisset, quòd sub homagio, & iuramento tenebat,
& quòd tantum crimen secundum consuetudinem incurrisset,
non præcepisset, quòd restitueret,sed alio modo processis-
set, & si uoluisset, non est dubium, quòd expressisset. extra
de transac. inter corporalia. & C.de cadu.tollen.l.j.§.si dicen
do. Non obstante homagio, uel iuramento, uel absoluen-
do eum ab eis, ut etiam consueuerunt prædecessores sui face-
re. extra de supplen.negli.præla.grandi.& de re iu. ad aposto
licæ. lib. 6. & de elec.uenerabilem. quod etiam ipse consue
uit obseruare in processibus suis, ut patet in extrauaganti-
bus per eum editis. sed si hoc dixisset.certum est, quod pro-
uidisset ei de remedio, ne tantum crimen,& pœnam incurre-
ret. Nam ubi homagium erat illicitum, quia super re spiri-
tuali interpositum: extra de regul.iur. indignum. tamen,ne
infamiam saltem facti incurreret, Papa absoluit ab eo, &
ad conseruationem,& prouisionem illius concessit sibi literas
extra

extrà de simonia.ex diligenti. † Nam & ubi iuramentum est
illicitum,ex causis superuenientibus necessaria est absolutio.
ut.12.q.3.§.fi.& de iureiu.peruenit.cap.quanto.& c.cum qui-
dam.extra de ele.uenerabilem . & ibi per doct. & multo-
magis ergo, ubi fuit illicitum , ut hic.Non ergo peccauit iste,
nec posset dici inobediens, cum iustam excusationẽ habuerit.
extrà de rescrip. si quando.& de præben.cum teneamur. & C.
si contra ius,uel uti.pub.l.præsenti.& ibi no.unde si Papa mã
dat aliquem recipi in canonicum, non tenetur capitulum , uel
episcopus obedire contra statutum iuramento firmatum. ex-
tra de rescrip.constitutus. & quod not. Innocen. extra de re-
nun.cum inter. quia nec lex, uel consuetudo tollit pactiones
præcedentes : maximè iuramento confirmatas : nisi hoc in eis
caueatur expresse. argumen.extra de pact.ca.1.& de elec. ubi
periculum. circa fi.& de sepul.super cathedram.& ibi consue-
14 uit notari. † Præterea processus factus contra occupato-
res , & illicitos detentores non se extendit ad istos, qui tempo
re sententiæ erant liciti, licet postea facti sint illiciti:quia cum
ista uerba occupatores , & illicitos detentores respiciant præ-
sens tempus non comprehendunt futuros.argumen. ff. de au.
& ar.le. si ita .§.extra de re.quia nonnulli.& eo.ti.§.fi.Ad id, ꝙ
opponebatur,ꝙ talis timor facti non debet attendi:dicebatur,
ꝙ imo talis timor est iustus.ff.quod me. causa.l. iij.& l.nec ti-
15 mor est. ibi potuit & non iure occidi.† Ad id , quod oppone-
batur , quòd timor infamiæ,& etiam mortis non excusat a pec
cato, maximè mortali : fuit responsum, quòd illud habet lo-
cum, ubi aliquid re ipsa malum erat.argumen.22. quæstio.4.
§.fi.sed ubi re ipsa non est malum , sed ideò est malum quia
non obeditur , tunc timor bene excusat , quia ex quo iustam
causam habet , non potest dici inobediens. Vnde si aliquis
est citatus , ut compareat, si non obedit,peccat mortaliter : ꝙ
apparet , quia excommunicatur,& excommunicatio non fer
tur,nisi pro mortali.11.q.3.nemo.& no.extra de uerbo. signi.
ex parte.ff.de iud.si locus.& est casus extra de senten. excom.
uenerabilibus.§. hoc ipsum.extra de re iud.pasto.in cle. ubi di
cit , ꝙ hoc de iure timetur , & de morte uitatur . Præterea
contrariorum eadem est disciplina.ff.de his, qui sunt sui , uel
alie.iur.l.j. Vnde de iure qui ex timore omittit preceptum ,
non debet sustinere pœnam. Exemplum de coruo, cui man-
dabat beatus Bene.ex parte domini nostri Iesu Christi , quòd
portaret panem tinctum ueneno.& ipse timens uenenum uo-
litabat,& crocitabat circunquaque dans intelligere, quòd obe
dire uolebat sed timore ueneni non poterat,ut narrat beatus
16 Grego. in dialogo lib.2. † Ad id,quod opponebatur, ꝙ con
suetudo super homagio , cum sit laicorum, non astringit per-
sonas ecclesiasticas: fuit responsum,quòd habet locum,quan-
do consuetudo est specialis,& propria laicorum. Sed si con-
suetudo est patriæ,& communiter respicit laicos , & clericos,
omnes ligat,non tanquam consuetudo laicorum:immò ut cõ-
suetudo clericorum.arg.extra de fid.instru.cũ dilectus. & me-
lius de in inte.resti.constitutus.& sic no.Inno.extra de con-
sue.cum dilectus. Et sic potest intelligi,quod no.glo. ff. de po
stulan.l.j. Et talis est ista, quæ semper fuit obseruata tam p cle
ricos,quam per laicos. Vnde clericus , si non seruat homa-
gium,potest de proditione accusari:ut no.Inn.extra de fo.cõ
17 pe.uerum.¶ † Ad id,quod dicebatur,quòd cum dominus con
currit cum deponente, dominus debet præferri : fuit respon-
sum : quòd hoc haberet locum:nisi consuetudo esset contra-
ria : quæ uidetur ualere . Nam quòd potest lex,potest & con
suetudo.ff.de legibus.l.de quibus.sed hoc potest lex.ut ff.nau.
cau.l.j.§.idem Pomponius alias est lex & incipit petiri. ergo
& consuetudo, & lex municipalis : Præterea ꝙ res restitua-
tur deponenti est de iure gen.quod est quodammodo natura-
le. Sed quòd restituatur domino,est de iure ciuili: ut hoc pro
batur.ff.depositi.bona fides.in prin. Sed non est dubiũ, quòd
consuetudo , & lex municipalis derogant iuri ciuili in loco, in
quo sunt.ff. de iusti. & iu.l. omnes.& in præallegata.l. de qui-
bus, ergò consuetudo,quòd restituatur deponenti derogabit
iuri ciuili,quòd habet,quòd restituatur domino ; maximè quia
congruit iuri naturali: cui in hoc fuerat detractum per ius ci-
18 le:ut sic res reuertatur ad suam propriam naturam.† Et sit ra-
tione, bonę fidei, quæ in istis custodijs debet exuberare. ut ff.
depositi.l.j.ne frangat,graue est enim fidem depositi , & custo
diæ frangere.ff.depositi.l.j.§.meritò, & argumen.ff. de consti.
pec.l.j. & C. de dolo. l.j. maxime ne officium custodię, quòd
assumpsit , sit sibi damnosum. C.de admini.tuto. l. cum quæ
dam.argumen.ff.de his,quibus ut indi.l.post legatum.§. aduo
19 catum.l.tutorem. ¶ † Ad id, quod dicebatur : quòd pen-
dente probatione super excusationibus non debebat absolui di
cebatur,quòd immo debebat. Et casus erat hodiè expressus.
in cap.uenerabilibus.§. idem est.ibi protinus absoluatur. Vbi
exponunt omnes doc.protinus.i.statim , & antè omnia & al-
legant de offi.delega.cum contingat. facit extra quod me.cau
sa.c.1. Non ob.quòd not.in c.solet.quia ibi dicebatur nulla .
Et est ratio : quia ibi non est tantum periculum . & ideo in c.
cum contingat.dicitur , quòd ubi sententia dicitur nulla , an-
te recipiuntur probationes , quàm absoluatur.sed ubi dici-
tur iniusta , tunc statim absoluitur. Et potest esse ratio pro-
pter magnam moram . Nam , ut dicit Innocen. in ca. sacro.
ubi magna mora intercessura est, etiam si non sit aliud pericu
lum , absoluendus est cum cautione , cuius cognitio , & iudi-
cium magnas moras habet maximè in curia . Ex alio capite
uidebatur magister absoluendus : scilicet propter periculum
moræ recepta tamen cautione ab eo de parendo iuri. extra de
senten.excommu.sacro.c.1.& ca.nuper in fi. nisi per dilatio-
nem periculum immineat animarum.extra de pœn. & remis.
20 ca.fi.† Et de periculo moræ in persona istius satis constat ex
aspectu , quia senex est : & licet alias sit fortis , tamen faci-
lius absoluitur propter periculum , quod continuè imminet
ei:ut not.Innocen. de senten. excommu.eo. quamuis ex uici-
nitate , & propinquitate mortis. lxxxv. distin.tanta. & argu.
xvj.qõ.2.illud . Et est perpetuum periculum : quia continuè
augmentatur . & licet quo ad alia dicatur senex septuagena-
rius : ut ff. de iur. immu. l.iij. & C. qui ætate.l. j. tamen quo
ad periculum mortis senex est quinquagenarius: ut not.Inno-
cen.extra ut lit.non conte.quoniam frequenter.& ideo in ca-
sibus reseruatis , in quibus alias differtur absolutio , donec
quis ueniat ad curiam,in sene non differtur propter periculum
ut in cap.quamuis,& ca.ex noscitur.& c. quod in his . Immo
& si aliud periculum non esset : nisi quia magna mora inter-
cessura est : debet absolui : ut not.Innocen.in cap. sacro. quia
in magna mora semper inest periculum : & sic concludebatur
pro magistro: quod cum paratus erat cauere omni modo,quo
melius posset: de parendo iuri,& de stando ordinationi, & uo
luntati Papæ, & de præstando omnem emendam , & satisfa-
ctionem , non obstante contradictione partis alterius: debet
absolui.extra de appellat.qua fronte.cum ecclesia non clau-
dat gremium redeunti . C.de summ.Trin.epistola inter cla
ras.etiam relapso. extra de hæreticis. ca.super eo . nec mali-
tijs istorum erat indulgendum, ut ff.de rei uendi.in fundo. fin
ge pauperem . qui uolebat nocere isti , cum tamen per istam
uiam sibi non prodesset. ff.de sol.l. ij.& de aqua plu.arcen. in
21 sum.§.item uarijs. † Præterea cum non posit restituere,
uidetur absoluendus cum cautione, si uenerit ad pinguiorem
fortunam. extra de solu. Odoardus. Et not.in prædicto ca.
ex parte . nec de bonis ordinis tenetur satisfacere . nam deli-
ctum ipsius in damnum ordinis redundare non debet . Et ista
custodia castri facta est personæ & non ecclesiæ,uel ordini.ex-
tra depositi.c.1.Homagium , si quidem & iuramentum per-
sonale est ex parte præstantis: ut not. Innocen. extra de iu-
reiuran.ueritatis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Cuius.] *Adde & dic quod Forte sanior lectio esset cui.*
b ¶ Excómunicationem.] *Adde, & Tu tene pertinaciter in con-*
trarium: enim communis est opi. quòd qui petit absolutionem à
sententia excommunicationis , non tamen ritè se excommunica-
tum fuisse fatetur. Gloss.in ca.sacro.de sententia excommunica.
Bar.& Doct. in l.Decem.de uerbo.obliga. Et l. j.in prin.de ope.
no.nun.

c ¶ Veritatis.] *Adde circa materiam huius consi. uidelicet an, & quando difficultas tueatur ab excommunicatione. Vide remissiones ab Alex. factas in fi. l. Quod te. si cer. pet. Et an difficultas à periurio excuset. Vide Ancio. in consi. 75.*

De pactis. & de iureiu. & de succes. ab intesta. & de test. & de senten. & re iudica. & de dona. inter virum, & vxorem.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio regis de non alienando bona regni etiam iuramento firmata, si à principio fuit inutilis, eius morte non confirmatur. cum num. seq.*

CONSILIVM XCIIII.

ELEGANTER circa negotium, de quo agitur
apud magnæ auctoritatis, & profundæ sciæ uiros
quorũ discretioni ipsum negociũ dignoscitur essa
commissum, plura dubia sunt subtiliter pertractã
da. Et quantum iogenij mei paruitas capit, oia per sapiẽtes
prædictos discussa circa hoc reuolnuntur. ¶ Vtrũ uidelicet
statutum, & iurm̃ regis, ac notarij publici stipulatio p̃ letm̃
considerata, prout in scriptura fuerunt redacta, donationibus
factis, uel faciendis obstiterint, & obstent? ¶ Secundum
si p̃ id, q̃ tunc plus dicit fuisse in mente dñi regis agitatũ. Et
ẽt ipsis uerbis expressum, speretur hmõi obstaculũ posse tolli?
& quæ actio competat dñæ reginę? ¶ Tertiò esto q̃ competat,
& q̃ certũ existat, an cõtra dñm regẽ eius filio primogenito
in gñe, uel in spẽ non uocato iudiciũ efficaciter instituí
possit, adeò ẽt q̃ snia lata, aut alia ordinatio facta cõtra
dñm regem, uel alia agitata cum ipso solo, obstent perpetuò
filio primogenito prædicto? ¶ Quartò dato q̃ hoc fieri non
possit filio non uocato, an sufficiat omnes, quorum interest
gñaliter uocari, ut sic filius in gñe cõprahendatur, uel sit necesse
ipsum noiatim uocari? ¶ Quintò si ipsius filij in spẽ necessaria
sit uocatio, qũo, & p̃ quẽ de curatore poterit prouideri?
¶ Sextò ubi oia defecerint, an saltem testes ad æternam
rei memoriam utiliter recipi possint? Considerando in oĩbus
his, q̃ dictus filius existit in patria ptãte, & infra pupillarem
ætatẽ; & quidẽ mouit ille, q̃ ad me primò scribẽtẽ recursum
dubia præscripta inter ipsum, & me mota habuit pro negocio
supradicto, quia omnia in collationem deducta fuerunt.
1 † Et quantum ad primum dubium, mihi uidebatur probabiliter
allegari posse, etiam per rationes tactas à sapientibus prædictis.
Statutum, & iuramentum regis donatiooes præfatas
nullas minimè reddidisse, nec ea stipulatione prædicta ius dicto
primogenito filio fuisse quæsitum: intantum quòd cùm
ipsa stipulatio à sui principio fuisset inutilis: ut institu. de inuti.
stipu. §. item inutilis. & §. furiosus in fi. & ff. de fideiusso. l. si
quis pro eo. §. j. etiam morte non confirmatur patris. Videtur
enim, quod quando stipulatio est inutilis ratione personarum
considerato tempore conceptionis ipsius stipulationis,
nunquam efficitur utilis, etiam si conditionaliter foret concepta,
& tempore, quo uenit conditio, cesset uitium, quod inhęret
tempore conceptionis. nam qualis sit conditio personæ stipulantis,
tempore, quo stipulatur, attenditur, & ex præsenti uires
accipit stipulatio, nec in pendenti esse, nec quo ad sui uigorem
suspendi potest, & si ea petitio suspensa sit, ut ff. de stipu.
seruo. l. si seruus communis stipuletur. & l. usufructus, &
de uerbo. ob. l. filiusfa. sub conditione, & de regul. iur. l. non
omne. §. in stipulationibus. & facit etiam. ff. de ser. expor. l. si
minor. Et hoc etiam uoluit dicere gloss. ff. de uerbo. obliga.
l. liber homo. quamuis io hoc aliquis de sapientibus prædictis
scripserit contrarium: sed quia hæc allegatio semper salua dominæ
reginæ permanebit, uisum fuit his, qui ipsius dominæ
reginæ utilitatem, & honorem diligunt, dubijs, quæ per curiosos
in posterum fieri possent, occurrere, quantum est possibile.
censent uerò in allegatione huius non esse ad præsens immorandum.
2 † Quantum ad alia dubia, prudentiam sapientum
nolo latere, quòd opera mea ad hoc non fuit requisita, ut toto
ingenio uias, & iura exquirerem ad dictum negocium, & ipsius
introductionem impedienda: Sed magis ad idem negocium,
quatenus ipsius natura, & circunstantiæ patiuntur, promouendum,
& quantum fieri potest, in toto ponendum. Et
ideò, si placet, non mirentur, nec mihi imputent sapientes prędicti,
si uias cum multiplicatione iurium non scripsi ad impediendum
negocium supradictum. Scio enim, quòd contra rescripta,
& libellos eosdem, etiam si non interesset agentis,
cùm ad uigorem iudicialis necessariò non requiratur, quòd interfit
actoris, nec ea tali omissione fraus, aut collusio potest
impingi, & maximè ubi talis persona interuenit, prout dominus
rex existit, qui etiam in fraudem proprij filij non præsumitur
de facili quid machinari, paterna affectione suspitionem
fraudis, & circunuentionis resecante: ut C. de adop. l. cùm in
adoptiuis. §. si uero. Nam hoc solum ad præsens quæritur,
an dominus rex in æditione statuti prædicti senserit de uxore,
3 & filijs procreandis? † Et an domino regi aliquid illicitum
posset impingi ex donationibus supradictis? existimans itaque
dominum regem nolle in hoc negocio de iuris apicibus disputare,
cum hoc, ubi de bona fide agitur, minimè conueniat, ut ff.
man. l. si fideiussor. §. quædam. nec uelle omnes exceptiones exquirere,
ac si iudicium meum redderetur prorsus in inuitum:
& considerans, quòd princeps, scilicet Papa ad talis facti narrationem
in suo rescripto expressam ipsum rescriptum cum
ampla potestate ea certa scientia concesserat, sciens utique dominæ
reginæ ea tali facto competere, uel non procedere de rigore
iuris actionem, & non solum iuris actionem, & per tramites
stricti iuris. Sed etiam summariè iussit procedi, nec solùm
ipsius dominæ reginæ fauorem, sed etiam domini regis
attendit, & non putaui, nec puto circa hoc, an, & quæ actio
de præsenti dominæ reginæ competat, aut circa formulam libelli
multum indè morandum. Nam si libellus transeat ad id,
quod principaliter intenditur, & per dictum rescriptum committitur,
concludens non uideo, quod illud, quod seruata forma
commissionis apostolicæ pronunciabitur, siue statuetur,
aut declarabitur, ualeat, quando iuribus subsistat ratione defectus
iurisdictionis, aut interesse dominæ reginæ agentis rationabiliter
4 impugnari, cum de iurisdictione constet, † nec etiã
defectus interesse agentis redderet instantiam, aut sententiam
sine declarationẽ iudicum nullam. argumen. ff. fami. hercis. l.
cum putarem. & de inoffi. testamen. l. posthumus. §. j. & extra
de senten. & re iudica. cap. Abbate. §. sed ad hoc lib. 6. & quod
legit. & nota. ff. de iudici. l. licet & rem ra. ha. l. iij. §. falsus &
per Innocen. de procu. cap. in nostra. in gloss. qualiter. quæ in
pluribus facit ad materiam. Attendens insuper tantam in facto
fore difficultatem; prout mihi proponebatur, quòd filius
in genere, uel in specie notari, aut inuito curator dari, præsertim
absque scandalo, & magni tumultus periculo, non poterat,
ultra hoc, quòd idem filius pupillus existens, & tutorem,
uel ad litem curatorem non habens in mora constitui non ualeat,
nec ei frustratio nocere debeat: ut ff. vt in pos. lega. l. is
cui. §. cessatum. & de regul. iur. l. pupillus. putaui inaniter
circa hoc laborare. Nam & secundum philosophum de impossibilibus
non consiliatur. Sed quia domini regis, & testiũ
qui æditioni supradicti statuti interfuerunt, testimonia iurata
de intentione ipsius domini regis, & sententia, quæ contra ipsum
dominum regem auctoritate apostolica. Et ad cautelam
regiam fertur, multum posset futuram donationem prædi-
5 ctarum defensioni diuersis considerationibus suffragari. † Ad
hæc duo dubia, quæ tertium, & sextum superius proponuntur,
in quibus saltem facti impossibilitas, seu magna difficultas,
& perplexitas non subest conuerti, Et dixi, & dico saluo
meliori iudicio, quod sententia lata contra patrem ex ipsius
patris coofessione iurata, & aliorum testium depositionibus
iuratis, & ex aliis probationibus, quæ in facto consistunt,
obstabit filio hæredi, saltem exceptionis ope, per
rationes; & iura per me alias ad hoc allegata, quæ non re-
6 peto causa breuitatis, † Sed contra hoc instatur quia ut in

contrarium

contrarium allegatur, ius fuit ex supradicta stipulatione fi-
lio quæsitum, & sic a patre mortuo tuebitur se iure iā mor-
tem quæsito sibi. Sed quantum ad stipulationem breuissimè
dici pōt q aut non tenuit rōne notarij filio stipulantis & q-
rere nocumentis ut bene rōnibus & iurib. ac auctoritate dñi
Inn. per dictos sapientes persuasum est, aut non tenuit rōne
potestatis: aut ipsius filij pupillaris ætatis per iura præalleg.
insti. de inuti. stip. §. itē inutilis. & §. furiosus. in fi. & ff. de fide
iuss. l. si quis pro eo. §. j. & accedit C. de do. l. si quis in emanci-
patum. adeò ut uires non recipiat in excursum in id tempus
quo erat sui iuris quamuis alij sentirent contrariū ubi fuit
ut superius allegaui & probaui. quinimo ipse excursus faciet
contra eum tum statim mortuo patre erit hæres eiusdem sic
quòd omnes actiones erunt confusè creditore debitori suc-
cedente, ut C. de hæreditari. ac. l. ut debitum. uel si ipsa stipu
latio ex omni parte tenuit & per eam ius filio quæsitum fuit
adhuc ipso filio hæredi etiam ex sua persona contra factum
& iusiurandum patris & sententia lata contra eundem patrē
uenire nolenti obstabit exceptio ut C. de re. ali. uel non alie.
l. uenditrici. 2. responso. & ff. de euic. l. uendicantem & de li-
bera. cau. l. filium. & in auē. de iureiu. à mori. præsti. de excep.
rei uen. & tra. l. j. ij. respon. & l. ulti. & est expressum, C. de do.
l. si patri. à contrario sensu quæ. l. sano intellectu habet intel-
ligi libertate facta de rebus proprijs filij emancipati. & C. de
libe. causa. si ab eo. & de rei uen. l. cum a matre. Vbi gl. rñdet
omnibus ll. in contrarium quantum ad hunc punctum per ali
quem ea dictis sapientibus assumentem opinionem ibi reprobatam allegatis. Hæredem. n. eiusdem potestatis iurisq; c sse
se cuius fuit defunctus constat. ff. de reg. iur. hæredem. Sic
ergo ratione primæ stipulationis filius hæres minimè pote-
rit se tueri, nec suffragabitur dicto filio, si ipsa sententia fera
tur, eo etiam in minori, seu pupillari ætate constituto, ut C.
de testa. mili. l. quæ à patre. si aduer. uen. pig. l. ij. & de his qui.
7 ut indi. l. polla. † Sed adhuc instatur, & dr̄, q quamuis secun-
a dum præmissa uideatur, q filio non proderit stipulatio: uide
tur saltem, q ius primogenituræ [a]proderit ipsi, & ei objici
non possit sententia lata contra patrem: cùm (prout allegat)
filius primogenitus succedat in regno iure proprio dupliciter. s. ex dispositione dñi Ia. regis antiqui, qui iure primogeni
turæ disposuit suos liberos admittendos, & iuris communis
dispositione iuxta no. per aliquos canonistas de uo. & uoti re.
c. licèt. Et etiam aliquos legistas: quasi à genere, non à patre
regnum habere uideatur. pro quo fortiter facit. ff. de interdi.
& releg. l. ij. Et ideò non uidetur, q ipsi patri de ipso regno
gratias habeat referre. Et in tantum uidetur aliquibus, qđ
filio primogenito regnum debeatur, quòd pater ipsum pri-
8 mogenitum regno priuare non posset. † sed quanquam di-
spositio do. Ia. regis posset non improbabiliter impugnari,
quia iura sanguinis, & naturalia per ipsum non potuerūt im
mutari, nec unus solus filius admitti, & cæteri excludi tamen
concesso ad præsens, q hoc sit de iure communi, dico, quod
primogenitus reuera est hæres sui patris. & hoc ostendo. Cer
tum est, quòd naturale præcessit omne ius positiuum, ut po-
test liquidè uideri ex pluribus legibus, quæ habentur. ff. de iu
sti. & iu. in prin. decre. di. j. Item certum est, quod antè fuerūt
populi, & hominum multitudines, q̄ regna, uel reges, prout
habetur ex historijs, ut pulchrè asseruit fœ. re. Clemens Papa
j. in quadam epistola sua, & patet etiam. ff. de orig. iur. l. ij.
Vlterius certum est, q iure naturali inspecto non solum pri
mogenitus, sed etiam minores filij patri in omni iure, quòd
ei competebat tempore mortis suæ, succedunt, cum natura
filios ætatis, uel sexus distinctione non habita ad successio-
nem uocet, successoresque eos faciat parentum suorum: ut
ff. unde liberi. l. scripto hæredi. C. de libe. præte. l. maximum
uitium. & de legi. hær. l. lege. & in auē. de trien. & se. §. hinc
nos. & ff. de bo. dam. l. cum ratio. & de inof. testa. l. uitium. sūt
.n. filij æqualiter pars parentis. & ideo iure naturali pariter
ipsi succedunt, ut ponit philos. viij. Ethicorum. Et in tantum
natura ipsos filios ad successionem uocat sui patris, ut etiā
uiuente patre idem filij bonorum paternorum quodam mo
do domini æstimentur, & eo mortuo inter ipsos a patrem, &
filios continuatio dominij, atque bonorum libera admini-
stratio magis, quam hæreditatis perceptio uideatur. ff. de
libe. & posthum. l. in suis. j. Fateri ergò necesse est, quòd iure
naturali inspecto, quod præcessit ius quodlibet positiuum,
non solum primogenitus, sed & minores fratres eius sunt sui
patris hæredes. Huic quoque iure naturali eius positiuum ro
manum consonum esse manifestum est. & forsan ipsum ius
romanum est dictum iuris naturalis, saltem quò ad certam
portionem certis personis relinquendam executiuum: ut in
auē. de hære. & fal. §. primum uerum, quia unitas multitudi-
nis, seu populi, quæ dr̄ pax, in qua bonum, & salus ipsius mul
titudinis consistit, dicente Cassiodoro: Omni quippè regno
desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi profi-
ciunt, & utilitas gētium custoditur. hæc est bonarum artium
mater decora, hæc mortalium genus multiplicat, facultates
protendit, mores extollit, & legislatori cōgruit bono, & gra
ui præsidi curāre pacatam, atque quietam esse, quam regit,
prouinciam. nam pace remota socialis uitæ perit utilitas.
Quinimmò multitudo dissentiens sibijpsi fit onerosa, & p
consequens nihil habet honesti. Opus fuit, & ad unitatem
& pacem huiusmodi inducendam, nutriendam, & conseruan
dam aliquo regente, & dirigente, per quem ipsa multitudo
regatur, & dirigatur. unde & Salomon pue. 11. dicit, ubi nō
est gubernator, corruit populus. Quantò igitur regimen effi
cacius fuit ad unitatem, & pacem conseruandam, tantò erit
utilius. Manifestum autem est, quòd efficacius unitatem ef
ficere, & conseruare potest id, quod est per se unum, quam
plures. In pluribus. n. requiritur quædam unio, ut modo de-
bito regere possit. Vniri uerò dicuntur plura per approba-
tionem ad unum. Multis enim existentibus in uniuersita-
te, seu multitudinē paribus rectoribus, & unoquoque id, qđ
sibi foret delectabile, prouidente, multitudo ipsa de facili di
spergetur, & uniuersitas subsistere non poterit. Sic in natu
ra uidemus, quod ars imitatur, ut insti. de adop. §. minorem.
Nam in membrorum pluralitate est unicum caput. quod si
in eodem corpore plura capita reperiantur, dicitur esse mō
strum: ut ff. de statu homi. l. non sunt liberi. & in apibus unus
est princeps, gruesque unam sequuntur. 7. q. 1. in apibus. & in
toto uniuerso unus Deus omnium factor, & rector, ut ait.
Philosophus. in xij. metaphisicæ. exemplū quoque de unita
te huius in populo capitis habetur in diuina scriptura, ubi
dominus per Eze. dicit. seruus meus Dauid rex super eos e-
rit, & pastor unus erit omnium illorum. & pro munere pro-
mittit populo suo, quòd ponet sibi caput unum, & quod
9 princeps unus erit in medio eorum. † His quoque conside
rationibus prohibuit Papa generali concilio, ne una, eadem-
que ciuitas siue diœcesis diuersos haberet Pontifices, tan-
quam unum corpus diuersa capita, quasi monstrum: & à
canone sancitum est, ut singulæ prouinciæ singulos Archi-
episcopos haberent, ut extra de offi. ordi. cap. quoniam in
plerisque. & in præallega. cap. in apibus. Et Romano po-
pulo, dum rectus esset per plures, necessarium uisum est
reipublicæ per vnum consuli: ut ff. de regulis iuris l. ij. §.
deinde, quia difficile. prætori quoque curæ fuit, ne tute-
la per plures administretur. facilius enim unus tutor actio
nes exercet, & excipit, ne per multos tutela spargatur, ut
ff. de admini. tutor. l. iiij. §. apparet. His itaque conside-
rationibus inductum est, ut vni regno vnicum caput præ-
sit, quòd populum, & multitudinem inter ipsum consisten
tes regat, & dirigat, & vnitatem, & pacem inter ipsos nu-
triat, & conseruet. oportet autem hoc considerare iure posi
tiuo, seu ciuili, siue scriptum, siue non scriptum dicatur,
forè adductum, cum per talem iurisdictionem iure natu-
10 rali aliquid reddatur: vt ff. de iusti. & iu. l. ius ciuile. † Et
quamuis aliquibus visum sit probabilibus in hoc rationi-
bus non carentibus, quòd huius caput per electionem
foret assumendum, tamen obtentum, & vsitatum est, &
esse utilius approbatum est, quòd iure hæreditatis, & per
successionem ipsum caput, scilicet unicus rex in regno uno
habeatur. sed quia mortuo principali capite, uidelicet
rege, urgente discordia de facili poterat suboriri, qui in

principali capite regiminis deberet substitui, utile fuit
circa personam determinare, ex qua semper assumeretur
ipsum principale caput, scilicet unus rex populi guber-
nator, sicut etiam habetur in simi. ff. de muue. & hono. l. ut
gradatim. §. & si lege. & l. reperto, in prin. Et iterum, quoniã
dissensio esse potuisset, quis ex ipsa prosapia assumeretur in
regem, utilissimum fuit determinare, quis mortuo rege re-
gnare deberet. Et rationabiliter uisum est, ꝙ unus ex filijs,
& quidem primogenitus ipsius regis. Et hoc duplici ratione.
Primò, ut Rex uiuens & prævidens alterum ex filijs suis re-
gnare debere, plus curet de ampliatione, & utilitate regni sui.
Secundò, quia pluribus existentibus filijs rationabile fuit sta
tuere, ꝙ primogenitus in regem succedat. nam natura dedit
eidem generi hic quidem est senius hic autem iunius quorũ
hos quidem subijci hos principali debet ne indigari debet iu
b uenis secundum ætatem subiectus futurus ualentior. [b] Hone
stum enim est iuuenes ministrare, & senioribus obedire, ut
ait philosophus. vij. politicorum. & facit. ff. de fide instru. l.
fi. Hoc etiam suadet dilectio, quam pater communiter habet
ad filium primogenitum, ut ampliori solicitudine de bono
regni curet sciens ipsum ad filium plus dilectum peruentu-
rum. Si quis igitur diligenter attẽdat rationes prædictas, ob
quas inductum extitit dictum ius positiuum, uidelicet ꝙ so-
lus primogenitus in regno principetur, ipsum ius principali-
ter ratione regiminis fuit inductum, ut unitas ipsius regimi-
nis regno, per quem pax, & quies multitudinis, & populi in
c regno consistentium conseruaretur. [c] ¶ Vnde per idem ius
ad hũc finem disponens non tollitur ratio naturalis supradi-
cta, nec naturæ ueritas adumbratur, secundum quam filius pri-
mogenitus est hæres patris, quamuis in ipsum filium primo-
genitum taliter ius positiuum constuat reliquos filios exclu-
dens. & pro hoc facit. ff. de li. & post. l. filio. & de usu earũ re-
rum, quæ usu consu. l. j. ibi, nec enim naturalis rõ auctoritate
senatus potuit commutari. & C. de iure do. l. in rebus. Nec ꝑ
ipsum ius positiuum datur filio primogenito, ꝙ sit hæres pa
tris. hæc enim ratio naturalis dedit eidem, ut superius osten
sum est. nec iuri filiationis ipsius nocere, seu detrahere debet
ius primogenituræ additum eidem. & pro hoc bene facit. ff.
si à pa. quis su. ma. l. j. §. fi. sicut fortè nec ius positiuum, quo
legitima in bonis patris filio præseruatur, & quo statuitur,
quòd pater filium legitima priuare non possit, nec filio ali-
quod grauamen imponere, ipsum filium in legitima facit pa
tris hæredem, sed primum ius, s. naturale, secundum quod ip
sa legitima interdũ appellatur debita iure naturæ: ut in præ-
alleg. aut. de trien. & semis. §. hoc nos. & C. quorum bo. l. ult.
& quæ appellatur debita pars, interdum appellatur debitũ
simpliciter, quandoque uerò debitum bonorum subsidium:
ut C. de inof. test. sancimus. & de inof. do. l. si totum. Dixi au
tem fortè, quia sunt, qui dicunt, ꝙ iure ciuili positiuo legiti-
ma filio debetur: & ob hoc tenent, ꝙ filius per. l. municipalẽ
10 possit legitima priuari, & hoc probant, sicut placet eis. † Alij
uerò dicunt: quod taxatio quotæ fuit, & est de iure ciuili posi
tiuo, sicut & aliàs ius ciuile distinguit ius diuinum, A patet in
numero testium in testamentis, de quo. C. si contra ius, uel
uti. pub. l. fi. & etiam de testi. c. licet uniuersis. cum ibi not. &
per Inn. extrà de consti. c. quæ in ecclesiarum. sed quòd por-
tio aliqua in bonis patris sit filio debita, est de iure natu. cum
ipso iure naturali pater filium alimentare teneatur. & ideo di
cunt isti, quòd per. l. muni. non potest filius priuari totaliter
substantia patris. Et ita audiui a solennissimo doctore in sco
d lis disputari, & determinari. [d] Sed siue dicatur, quod iure na-
turali, siue qđ ciuili positiuo hæreditas paterna filio debea-
11 tur, † certum est, quod ipsum ius præcessit ius consuetudina
rium, quo minores filij à successione regni excluduntur: &
secundum hoc primogenitus, ex primæuo iure censetur hæ
res: siue illud ius sit naturale, siue sit ciuile positiuum. Nam
quoties lex obligationem introducit super eo facto, super
quo uetus actio competebat, nisi nominatim caueat, ut ea
sola actione utamur, etiam ueteres eo nomine cõpetũt actio-
nes, ut. ff. de actio. & ob. l. quoties. & de publi. l. j. nec iuri ue-
teri est in aliquo derogatum, ut de sepul. uiola. l. qui sepul-
chra. Et si hoc obtinet in iure positiuo addito priori positi
uo: multo magis obtinet in positiuo addito naturali, quòd
immutari non potest in totum, ut in §. sed naturalia. Verum
hoc adijcit filio primogenito ius positiuũ posterius iure na-
turali, & ciuili, ꝙ per ipsum primogenitus reliquos fratres
suos à successione regni excludat. & hoc toleratur in regnis
propter publicam utilitatem, & propter considerationes: sic
quoque ius ipsum positiuum, siue sit scriptum, siue consuetu
dinarium, est duntaxat filiorum suorum minorum exclusiuũ,
& ordinis inter filios inductum, non autem derogat paterno
nexui, neque iuri a patre in filium primogenitum alias ema-
12 nato. Et ex hoc etiam assumitur talis ratio. † Certum est, ꝙ
dispositio inducta ad aliquas, siue res, siue personas excludẽ
dum, iure nouo collationem non operatur, ut ff. de hære. in-
sti. l. ex facto. & de le. j. l. legata. & de condi. & demon. l. cum
tale. §. fi. Talis enim iuris exclusio fit, quò magis certæ perso
næ à dignitate aliqua excludantur, prout habetur in simili ꝑ-
alleg. l. ut gradatim. §. & si. & l. rescripto. in princip. non quò
magis alicui alij ius nouum conferatur. Nam si quis ita di-
xerit, si legitimus uolit esse hæres, tu hæres esto: quamuis legi
timus uirtute uerborum huius taliter institutum excludere
possit, non tamen ipse legitimus admittitur uirtute testamẽ
ti, sed ex iure primæuo. s. ab intestato aliàs sibi competente,
ut ff. de hæredi. insti. l. si quis hæres instituatur. Et idem est,
si dicat, si filius meus decedat sine liberis. Titius sit hæres, uel
13 hæreditas restituatur eidem. † Nam si filius habet liberos, il-
li excludunt substitutum ex ui conditionis testamenti, nõ au
tem ipsi ex testamento sunt hæredes: ut no. ff. de hære. insti.
l. Lucius. in fi. & de le. j. l. filiusfa. §. cum quis. & probatur. ff.
ad Treb. l. ex facto. §. ex facto tractatum. ubi apparet, quòd
licèt excludant substitutum, non tamen excludunt fiscum, ꝙ
tamen facerent, si ex testamento possent admitti. ad hoc etiã
facit. C. de natu. libe. aut. licet. & ff. qui potiores in pigno. ha
beantur. l. Claudius. Ex hoc itaque sequitur, quod fi- e
lius primogenitus est hæres sui patris ex iure primæuo, non a
autem ex iure positiuo subsequenter reliquos filios excludẽ
14 te. ¶ † Vlterius sic probatur certum est, quòd duntaxat per
dispositionem ultimæ uoluntatis aliquis potest aliquo one-
re onerari, ad quem aliquid morte ipsius onerantis est peruẽ
turum, uel non admittitur per dispositionem eandem, ut ff.
de le. iij. l. j. §. sciendum. & C. de fideicomm. l. ab eo. sed cer-
tum est: quòd filius primogenitus regis potest per ipsum pa-
trem onerari, & adeo efficaciter, ꝙ nisi ipsa onera impleat,
potest ipse primogenitus iure primogenituræ priuari, & re-
gnum ad minorem filium transferri, ut extra de uo. & uo. re.
c. licèt. ergo sequitur necessariò, quòd morte ipsius patris, &
15 ab eodem ad eundem primogenitum peruenit regnũ. † Am g
plius certum est ꝙ in omni iure, quòd patri tempore mor-
tis ipsius incommutabiliter competit, filius succedit eidem,
& ipso iure est hæres ipsius, ut ff. de libe. & posth. l. in suis. &
unde legi. l. scripto hæredi. & si quis omissa causa test. l. j. §. q
in potestate. & de stip. seruo. l. liber homo stipula. §. apud La
beonem. cum suis similibus. Sed certum est secundum opi
nionem, quæ præstantior est de ueritate iuris, quòd si primo
e genitus superstitibus ꝓprio filio, & patre, ac fratre decedat:
& deinde ipse pater, frater filio primogeniti in regno præ-
fertur. argumen. ad hoc. ff. de leg. ij. l. cum ita. §. in fideicom-
mis. & C. quando dies leg. l. agrum. de bonis ma. l. iij. §. in oẽ
potibus. ff. de uerbo. signi. l. fin. ff. ad Treb. hæredes. §. inter.
Ergò necessariò resultat, quod filio, uiuente patre, ius non
fuit incommutabiliter quæsitum in regno, alioquin ipsum
ad suum proprium filium transmisisset. Iterum certum est,
quòd ea, quæ filio patre uiuente quæruntur, eadem remanẽt
post mortem patris, etiam si paternam repudiet hæreditatẽ,
ut C. de secun. nup. l. si quis prioris. de quo satis tangitur in
l. sancimus. §. in computatione. Sed certum est, quòd si mor-
tuo patre rege primogenitus repudiaret hæreditatem pa-
tris, non regnum deuolueretur ad secundum genitũ. arg. ff.
de assig. lib. l. j. §. assignare. & l. iij. §. j. cum duabus. ll. sequen
tibus. & in a. colla. an agnatus, uel filius defuncti repudiet hę
redi. &c. & facit. ff. de acqui. hæredi. l. j. §. qui semel. Ergo
ideò

16 ideò, quia filius est hęres patris, regnũ pertinet ad ipsum. † Pro
quo facit ẽt, quia si filius in legitima foret institutus, ipse ab
hæreditate paterna abstinere, & ipsam legitimam habere non
posset, quanq̃ legitima debita dicatur: quia licèt sit debita, in
ea tamẽ potest institui, & iure institutionis capit ipsam, ut no.
extrà de testa. c. Raynu. in gl. retinebunt. & ff. de minor. l. iiij. §.
sed uerum. in glo. ex hoc uerbo. facit ẽt, ꝙ no. C. de inof. test. l.
ex tribus. Rursus si filius primogenitus caperet regnum, ut oĩ-
nò æs alienum sibi debitum à patre, & eo modo, quo filius ca-
pit materna, ut quidam ex sapientibus sentire nixus est, pater
non posset ex causa filium primogenitũ regno priuare. Sed cõ
stat hoc esse falsum, ut patet in sacra scriptura Gene. xliiij. &
præalleg. c. v. ubi ad literam dicitur, ꝙ Rubẽ fuit primogeni-
tus Israel: sed cum ascendisset ad cubile, & uiolasset torum pa-
tris sui, data sunt primogenita eius per patrem filijs Ioseph,
& non est reputatus ei in primogenitum. quod ẽt rex minorẽ
filium maiori filio pretulerit in regno habetur. iiij. Regum. c. j.
ubi patet, quod Dauid prætulit in regno Salomoñẽ filiũ suum
minorẽ Abdoniæ filio suo maiori ipso Salomone. Et pro hoc
ẽt facit allega. decreta. licet de uo. & no. redẽ. ubi patet, ꝙ per
impositionẽ onerum à patre, & eorum non impletionem per
filium primogenitũ, idem primogenitus iure primogenituræ
priuabitur. Demũ; ꝙ sententiam contra patrẽ obstet eius fi-
lio primogenito, cũ rex erit, ẽt si non diceretur hæres eiusdem
incommutabiliter, sic probatur. Certũ est, ꝙ is, qui alij in uni-
uersali regimine, & administratione iurium, seu bonorum,
seu omnibus bonis, uel ẽt certa parte bonorum per modũ quo
tæ succedit, per hoc ius nomen, & effectum sortitur hæredis,
& actiones intentàt, & creditoribus eius, cui succedit, tenetur,
ac sententia, siue arbitrium contra prædecessorem lata, seu pro-
mulgatum obstat eidem, ẽt si reuera hæres non sit, & ab eo prę
17 cessore non habeat cãm. † Imò etiã si præmissa habeat contra
uoluntatem prædecessoris eiusdem, prout hoc patet in episco
po, & œconomo, cui patrimonium pauperibus, seu captiuis
relictum distribuendum. l. defert: ut. C. de episco. & cleri. l. si qs
ad declinandam. §. licentiam. & in filio ẽt exhæredato, uel alio
quocunq;, cui ex trebelliano hæreditas est restituta: ut. ff. quod
cum eo. l. si filius. & de bo. lib. si necesse. §. fi. & ad Tre. l. j. circa
pri. & in fisco, cui oĩa alicuius bona, uel ipsorũ bonorũ aliqua
quota sit publicata: ut. ff. sol. mat. l. si marito publico iudicio. &
C. de iudi. pu. uel priua. l. ij. & in fisco contra uoluntatẽ defun-
cti ex legis tñ permissione succedente. ut. ff. ad sil. l. cum fisco.
& ad Tre. l. Macellus. §. fi. & de leg. j. quidam testamẽto. §. j. Et
in prælato in prælatura, & per consequens in regimine, & ad-
ministratione succedente, qui ex contractu sui prædecessoris
18 tenetur, ut extra de solu. c. j. † Et cui sententia lata, siue arbi-
trium promulgatũ contra prælatum prędecessorem obstàt in-
dubitanter, ut extra de senten. & re iudi. c. cum inter. & de præ
scri. c. cum olim. comparatur enim prælatus successor hæredi,
ut dicto ca. j. quãuis à prælato prædecessorę non habeat cãm,
ut no. Inno. capi. ex parte. & Ioan. Mona. ut lit. penden. capi. ij.
lib. vj. & ei, cui libertatis causa bona adijciuntur: ut institu. eo.
titu. & in corpore, seu collegio in bonis eius qui de eodem cor
pore seu collegio extiterat succedente: ut C. de hæredi. decur.
l. fi. Quorum ratio est, quia & si prædicti non sint propriè hæ-
redes, ut etiã aliqui ex ipsis; sed aliqui præter, & aliqui contra
uoluntatẽ defuncti regimen habent & administrationem, siue
bona capiant effectu tamen sunt hæredes, & hæredum loco ha
bentur, & hæredibus comparantur, ut liquet colligere ex iuri-
19 bus supradictis. † Item certum est, ꝙ filius primogenitus in
uniuersali regimine, & administratione iurium, & honorũ re-
galiũ succedit, & per consequens effectu hæres est, & loco hæ-
redis habetur, & est censendus. pro quo etiam facit. C. de soli.
l. successores. & ꝙ no. C. de acquirenda possessio. l. uitia. ¶ Ex
omnibus igitur præmissis concluditur, quod siue filius primo-
genitus propriè hæres de iure hæreditario regnum habere dica
tur, quod uerissimum uidetur, siue loco hæredis habeatur, &
hæres effectu censeatur, & hęredi cõparetur, quod fateri omni
nò necessarium est sententia lata contra patrẽ obstabit eidem.
20 † Non obstat, sed magis pro hac parte facit. ff. de interdictis, &
relegatis. l. iij. Lex enim illa expressè concedit, quod ciuitatis
amissio adimat liberis omne id, quod à patre ipsorũ peruen-
turum esset ad eos, si intestatus in ciuitate decessisset, hoc est
hæreditatem, & liberos, & si quid aliud in hoc genere reperiri
põt. Quæ uerò nõ à patre, sed à genere tribuuntur, manere in-
21 columia. † Constat aũt, quod si rex intestatus moriatur, ad fi
lium primogenitum hæreditas patris peruenit, non solũ quia
de genere, sed quia filius talis patris, & iure filiationis. si enim
filius huius patris non esset, regnum utiq;, quãuis foret de ge-
nere, non haberet. Ex quo patet, ꝙ de genere esse nõ est per se
causa, ut in regno succedat, sed esse filium est causa proxima,
& immediata, quare succedit. immo quia filius est de genere.
non aũt omnis, qui de genere est, filius est. nec cã sola generis
cæteros ex genere excludere posset. Item in secundo responso
legis loquitur de his, quæ à patre nunquã administrata, uel pos
sessa fuerunt, in quibus non põt dici ipsius patris, qui ciuitatẽ
amisit, propriè hæres, aut loco hæredis, uel effectu hæres cen-
sendus. ex quibus patet, quãtũ ad propositum accedit, quod de
bonis maternis, & similibus, quæ filio Titij, non quia filius Ti-
22 tij: sed q̃a filio sæpè obueniunt, † in ꝯriñ allegat̃ allegatio quo
que de inuentarij beneficio impertinens est, quantum ad hunc
articulum, quo quæritur, an sententia contra patrem præiudi
cet primogenito hæredi, uel uniuersali successori? De stipula-
tionis enim articulo dictũ est ꝙ est impertinens, quia incertũ
est, si primogenitus inuentarij beneficio utetur, ubi etiam at-
tenditur, quod no. in præallegata. l. cùm à matre. Est quoq; ni-
mis scrupulosa, & regibus nimis uerecunda, cum nusquã relatũ
sit, ꝙ reges Aragoniæ hoc bñficio sint usi, nec unq̃ utentur tali
miseria, domino, id est Deo concedente. & cogitent, qui de
fendere nituntur, quod sñia lata contra regem non præiudicet
primogenito filio ea ratione, qua succedit in regno iure pro-
prio. s. primogenituræ, in quantas incidunt absurditates. Pona-
tur enim, quod rex Aragoniæ unam partem regni Castellæ oc
cupasset & ob hoc inter ipsos coram iudice competente lis agi
tata fuisset & demum ex confessione ipsius regis Aragoniæ, &
alijs probationibus sententia lata contra ipsum esset, & eidem
ipse rex acquieuisset, nunquid primogenitus succumbentis al-
legare posset, hæc sententia mihi non præiudicat: quia pater
meus collusit; uel quia pater meus etiam in meum id præiudi-
cium fecit, & bonam fidem agnoscere non potuit, quia proba
tiones contra eum factæ mihi non obsunt, cum non sim hæres
patris mei, sed iure proprio. s. primogenituræ in regno succes
23 sit. † Sed quid in casu præsenti argumenta quæruntur, nonne in
iure expressum est, quod reges possunt donationes, uel aliena-
tiones dignitatem regiam grauiter non lædentes facere? & ꝙ
donationes, uel alienationes ipsas filius seruare tenetur, nec cõ
tra ipsas potest uenire? utique expressum est: ut extra de sen. &
re iudica. c. Abbate. lib. vj. & de iureiuran. c. intellectis. immo
ipsorum regum donationes, præsertim in proprias cõiuges, &
maximè propter nuptias, & etiam in filios, qui non sunt extra-
nei & quos saltem secundum eorum decentiã iure naturali ali-
mentare tenentur, ualidiores sunt, & paucioribus uinculis, &
solemnitatibus subsunt, quam donationes aliorum. C. de do-
na. inter uirum & uxorem. l. donationes, quas diuus. de quadri.
præscriptio. l. ij. & iij. de donatio. l. sancimus. & C. communia
de leg. auẽ. quæ res. & facit etiam ad id, quod de donatio. in fi-
lios collatis dictum est. ff. de iustitia, & iure. l. j. §. pe. de legat. ij.
cum pater. §. cùm inter. &. C. de fideicom. l. uoluntas. alioqui
miserrima, & quodãmodò seruilis foret regum cõditio, si nec
inter uiuos donare, nec in morte legare qd possent pp ius pri
mogenituræ filiorũ suorum. Et id cõsuetudine ubique obtentũ
est, Nimirum cũ regum propriũ sit donare unde in laudem Ti-
f berij [1] Imperatoris scriptũ est, ꝙ recordatus sup cenam, quod
nihil unquam tota die præstitisset, memorabilem illã, meri-
toque laudandam uocẽ edidit, amici diem perdidi. & ex hoc ẽt
approbatur, ꝙ de sententia obstante primogenito dictum est.
24 † Nam si donationi factæ per regem, per quam rex contrahe-
re dicitur: ut C. quod me. causa. l. si donationis. & de præscrip.
xxx. annorum. l. si quis emptionis. primogenitus stare tenetur.
ergo & gestis in iudicio per ipsum regẽ, cùm etiam in iudicijs
quasi contrahere dicamus: ut. ff. de pecu. l. iij. §. idem scribit. &
de tutelis, & rationibus distra. l. defensor.]

ADDI.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Primogenituræ.] *Adde & in hac primogenituræ materia uide quæstionem, quam Bal. ponit in addi. ad spec. de feu col. 3. & seq. Et iunge, quæ habentur infrà in consi. 224. item uide Alex. omnino in l. is potest col. ij. de acqui. hæredi. & ibi Constantinopolitanum in additionibus.*

b ¶Valentiori.] *Adde & restitue sic, humano generi, hic quidem ut sit senior, ille iunior, quorum hos subijci, illos dominari decet nec ætate defertur honor.*

c ¶Conseruaretur.] *Adde his rationibus, quòd melius regno consulitur, si statim Rex substituatur, quàm si uacet sedes. Ideò filij per successionem uocantur non expectata electione. Item ardentiore animo, atque alacriore studet Rex, ut Regnum quàm fieri potest optimè conseruetur, ex quo priorem ex se natum successurum uidet, nec expectare oportet, ut alij nascantur filij Quod semper incertum est. Quid enim, si secundo, uel tertio regnum deferretur? Pro spe incerta Rex certum dolorem haberet uidendo filium, qui iam natus esset cariturum regno, dubius, an alij postea nascerentur. Immineret etiam periculum ne ualidior ætate infirmiorem opprimeret. In summaque ciuilis status ratio turbaretur prorsus, si excluso illo, qui statim per se, aut certè maturius habenas regni suscipere potest, uocaretur alius sub tutela, & cura diutius futurus.*

d ¶Determinari.] *Adde, & iunge hic, quæ notauimus suprà consi. 15. in fi. & infrà consi. 135. in. j. col. Adde nostrã disputationem in indagationibus iuris lib. j. cap. 28. ubi latè hunc articulum examinando tenuimus legitimam non esse de iure natura, ex quo sequitur, quòd possit tolli à statuto.*

e ¶Primogenitus.] *Adde & uide Bartol. in l. cum satis num. 11. C. de agric. & cen. 11. lib. cremen. sing. L. Exemplum ab Historia Xerxis petitum qui cum iunior esset, natus tamen Regi. prælatus fuit antiquiori nato ante regnum à patre quæsitum. Iusti. li. 2. iunge, quæ infrà no. consi. 224. Et circa no. crem. adde opti. textum, & opti. Glos. in l. si. 6. in filijs. ff. de decurio. Quæ nos notauimus in indagationibus nostris lib. 3. cap. 6.*

f ¶Tiberij.] *Adde Pro Tiberio substituendum est Tito, si Historicis, præsertim autem Sex. Aurelio Victori, ut par est, credimus.*

De donatio. inter uir. & uxorem. & de iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Rex potest facere donationem reginæ de parte regni, si grauiter non præiudicet regno.*

2 4 *Etiam si rex fecerit iuramentum de non alienando bona immobilia regni sui stipulanti notario, & fecit statutum super hoc, tamen bene potest donare reginæ suæ uxori propter nuptias, uel simpliciter, non obstante iuramento, & statuto: maximè ut euitetur scandalum: quia uxor sua uidetur excepta: & statur declarationi ipsius regis iurantis, quomodo intellexit prædictam promissionem, & statutum, siue iuramentum. nec eo mortuo filius eius hæres potest contrauenire. & nu. plu. seq.*

CONSILIVM XCV.

1 a EX forma istius statuti, [a] ordinationis, uel promissionis uidetur colligi dominum regem dominæ reginæ, uel filijs ex ea nascituris non potuisse, nec posse aliquid immobile donare. Nam omnem modũ alienationis comprehendit, ut ex eius contextu apparet. quod sic statuti probant uerba, cum dicit. statuimus. & cùm statutũ sit lex. ff. de iusti. & iu. l. omnes. & prohibuit alienationem, etiam dominij translationem impedit. C. de legi. non dubium. & de re. alie. uel non. l. fina. Præterea hoc promisit notario stipulãti, & uice, & nomine heredum, & quorum interest. Per eum enim potuit, tanquam per publicam personam, hæredibus acquiri. ff. rem pu. sal. fo. l. ij. institu. de adop. §. cum autem. Et talis promissio ualet, cum alterius interest. ff. de distra. pign. l. si creditor. §. si. & no. ff. de pac. l. pe. quæ uidetur contraria. maximè cũ
iuramentum interuenerit: quod uidetur seruandum: cum pos-
sit seruari sine interitu salutis æternæ. extra de iureiuran. capi.
si uerò. & de pac. quamuis. lib. vj. & maximè, quia istud iura-
mentum uidetur licitum, & iuri consonum: cùm per tales do-
nationes, & alienationes diminuantur iura regni: quod esset
contrà iuramentum, quod præstitit in principio sui regiminis:
arg. extra de iureiur. intellecto. & cùm in fauore hæredum iura
mentum sit præstitum, non uidetur sine eorum uoluntate pos
se remitti. extra de spon. c. ij. Præterea uerba istius ordinatio-
nis, siue statuti sunt multum generalia. Et sic omnem personã
uidentur includere. xix dist. si Romano. Præterea excipit infan
tes natos suos: per quod de iam natis uidetur, quòd senserit, quia
dixit natos. & quia dicendo, uel legando filijs, iura intelligunt
de natis, non de nasciturie. ff. de le. j. l. qui filiabus. & excipien-
2 do filios natos omnes alias personas uidetur includere. †Ex-
ceptio enim confirmat regulam in non exceptis. ff. de fundo
instru. l. quæsitum. §. idem respondit. in auth. de non alie. aut per-
mu. §. ut autem. collatio. ij. Nec depositiones testium uidentur
ualere: cum non fuerint recepti uocata parte. extra de testi. si-
gnificauit. & sint in suis dictis singulares. Imò uidentur adinui-
cem sibi contradicere. extra de proba. licèt &c. ¶Sed quòd dictis
statuto, ordinatione, promissione, & iuramento nequaquam
obstantibus potuerit, & possit donare filijs nascituris, & uxo-
ri: manifestè duo uidentur probare. s. exceptio specialis, & con
iectura uerisimilis. Et quia de duobus agitur. s. filiis, & uxore:
Primò dicatur de filiis. Et de illis nulla uidetur dubitatio: cùm
etiam ea forma istius statuti, siue ordinationis (si tale nomen
meretur habere) appareat eum filios excepisse. ibi exceptis in-
clitis infantibus natis nostris. non est ergo, quo ad istos, ad alias
coniecturas recurrendum. nam in incertis locus est coniectu-
ris. ff. de uerbo. obli. l. continuus. Per quæ uerba non solum na
tos, sed nascituros. excepisse uidetur. uerbum. n. natis nõ poni
tur adiectiuè, sed potius substantiuè in filiis: ut etiam ponitur
extra de natis ex lib. uen. capi. i. Nam secundum uulgare Hispa
niæ filii regum uocantur infantes. & ipse excepisset infantes.
sed ne omnes infantes. s. tam fratres, quàm filii uiderentur exce
pti, adiecit natis nostris. i. filiis nostris: ut per hoc exceptio re-
3 stringatur ad filios. †Prouisio. n. filiis facta non solum includit
natos, sed etiam nascituros argumen. ff. de testamen. tu. l. si quis
insti. qui dare tu. poss. §. fi. ff. de ope. lib. si quis opera. de uerb.
signifi. nomen filiorum. maximè cũ agitur de damno uitando,
scilicet ne per istud statutum lædantur. Et per hoc nõ ob. ff. de
leg. i. qui filiabus. & ibi no. Non. n. par, eademque ratio est lu-
cra non capere, & damna sentire. C. de codicil. l. fi. & cũ ipse in
principio statuti dixerit patrem filiis suis multas donationes
fecisse, Et quòd ad hoc de iure naturali tenebatur, non est credibi
le, quòd per tale statutum uoluerit filios suos à iure naturali ex-
4 cludere. †Nam statutum contrà ius naturale æditum non ua-
let. arg. extra de iudi. pastoralis. in cle. & no. Inno. extra de cõ-
stitutio. quæ in ecclesiarum. Et hoc clarè deponunt oẽs testes
in dicto statuto conscripti. quod sufficeret, etiã si in statuto fuis
set omissum per notarium, cũ per hoc non cõtra dicant instru
mento: immo addant. extra de fide instrumẽto. capi. cum. P. &
ibi no. Et hoc etiam probatur per iuramentum regis: qui dicit
5 se expressè dixisse, & sic etiam intellexisse. †Eius enim est in-
terpretatio, uel declaratio cuius est concedere: ut C. de leg. l. fi.
xi. q. i. §. his omnibus. maximè cum talis interpretatio cum dis
similitudine concordet. Nam etiam in dubiis, & obscuris, etiã
pactis, & stipulationibus, ubi fit interpretatio contra proferen
tem, inspicimus, quod est uerisimilius. ff. de uerbo. obligatio.
semp in stipulationibus. & no. ff. de pactis. ueteribus. extra de
6 reg. iur. c. inspicimus. †Non enim est uerisimile patrem de hoc
cogitasse, ut eos, qui postea nascerentur, exhæredasset. ar. ff. de
uulga. & pu. substi. l. ex facto. esset enim talis inofficiosa ordi-
natio quodammodo exhæredatio: cũ per eam filii à bonis pa-
ternis totaliter excluderentur. argumen. ff. de uerborum obli-
gatio. l. quidam. nã in uita non haberent aliquid de bonis pa-
tris: nec etiam in morte: cum solus filius maior de consuetudi
ne regni in totum succedat. Imò est uerisimile per talem ordi-
nationẽ filios nascituros eũ noluisse excludere, qui nascendo
propter præsumptam uoluntatem patris (licèt de his non fa-
ceret

ceret mentionē)donationē tū ab eo aň legitimè factā reuo
cāt.de donationib.l.nónnoq̄.Nā & à gñali substitutione fidei
commissaria facta p patrem filij uidentur excepti.C. de fidei
commis.cum acutissimi.ff.de cond.& demonstra.cum auris.
ne videatur per hmôi uerborum generalium angustias illos
penè fructu paterno defraudare.C.de institutionibus , & sub-
stitu.l.generaliter.& hoc ratione affectionis attēta.nam eos
consueuerunt magis diligere,q̄ seipsos.ff.qđ me.cau.isti qui-
dem.23.q.4.ea uindicta,una enim caro sunt. 35. q. 3. §. his
ita.nam omnia,quæ nostra sunt,ex uoto filijs paramus.ff. de
bo.liber.nihil.circà medium.C.de legi.hære.l. de emancipa.
16.q.1.prædicator.imò uiuente patre quodammodo domini
7 sunt.ff.de lib.& posth.in suis.† Quòd in prædicta ordinatione
uxor uideatur includi:probatur ex eo, q ex forma dicti statu
ti continet illa clausula: q posset in casu utilitatis, & necessi
tatis regni donare. sed q istud matrimonium sit in magnam
utilitatem regis , & regni: imò totius fidei Christianæ patet.
Nam per hoc multæ discordiæ sunt solutæ inter regna,& re
ges Castellæ,& Aragoniæ, quæ olim fuerunt inter suos præde
cessores.ad hoc.n.debent boni principes intendere,ut pacem
procurent subditis,& scandala remoueant. Non enim nisi in
pacis tempore benè colitur pacis autor. extra de sepul. super
cathedram.in clementi.Et ideò dicebat ille Iustinianus sacra
tissimus imperator:q uolūtarios labores libenter appetebat
ut quietem subditis præpararet: in authen. ut diui. iussio. in
prin.collatio.8.& Bonifa.in prin.libro.6.& de offi. lega. ca-
pitulo.j.Et si ad hoc matrimonium contrahatur,iura permit
tunt res prohibitas alienari posse , ut dos , uel donatio cōsti
tuatur:ut.C.communia de legatis authē.res quæ.attenta sim
plici utilitate,q̄ ex matrimonio resultat pp procreationem li
b berorum:multo magis debent permitti b in casu,ubi tot, & tā
tæ utilitates possint resultare:quia non solum pax, & concor
dia:imò expugnatio infidelium.nec etiam potuisset mr̄imo-
nium fieri,nisi magnæ donationes fierent:sicut alias inter ta-
les fuit consuetū fieri,ar.ff.de adm.tu.l.cum plures.§.cū tor.
8 † Et hac ratione attenta ; licet iura prohibeāt simplicem do-
nationem inter uirum,& uxorem.ff.de do.inter ui.& uxo.l. j.
tamen permittunt inter regem ,& reginam.C.de do.inter ui.
& uxo.l.donationes. Nec uidetur, q prohibitio istius statuti
debeat esse maioris potentiæ.& uirtutis,cum generaliter pro
hibeat regem donare,nec specialem mētionem faciat de uxo
re,q̄ prohibet.l.communis, quæ specialiter prohibet de uxo
re,& tamen non includit reginam. Nam fortior debet esse p
hibitio specialis,q̄ generalis.ff.de iureiu.l.item apud Labeo-
nem.§.hoc edictum,in generali em̄ locutione solum includū
tur ea , quæ loquentem est uerisimile inclusurum.ff. de pecu.
l.q̄ peculij.de leg. q̄ iure. Et cum ista uerba sint generalia , &
sint dubia,& obscura.ff.de sol.cū sociis.de iur.fisci.ita fidei.
9 & sic declaratione indigent.ar.ff. de libel.obla.c. 2. † Et cum
dominus rex per iuramentum affirmet, & declaret se non in
tellexisse de uxore,& de filijs,eius declarationi standum est.
extra de iurein.quanto.& c.ueniens.maximè ubi sm̄ opinio.
uerisimilem concordant:ut notant Inn.in c.ueniens. Verisimi
lius enim est , q per talem ordinationem generalem non ui-
deatur à bonis suis excludere,quos non esset in specie exclu-
surus.extra de regu.iu.in generali. Verisimilitudo etiam col-
ligitur ex necessitudine,coniunctione,& dilectione persona
rum.nam prudentioribus placuit rationem affectionis habē-
dam.ff.mandati.cum seruus.de lega.j.si seruus plurium. §.fi.
& de liberat lega.l.aurelius.§ titius. Item inter maritum , &
uxorem potius est unitas,q̄ coniunctio. nam unum corpus ,
& una caro sunt.xxij. q. ij. agathosa . Vnde sibi admuicem
communicant actiones.xxx.q.extra de cogna. spiritua. mar-
tinus. socia enim est diuinæ , & humanæ domus. C. de cri.
expil. hæredi.l.aduersus. Vnde societas uitæ eam quodam-
mō dominam facit.ff.re.amo.l.j.Et iō inter eos dēt esse diui
10 ni , & humani iuris communicatio.ff.de ritu nup.l.1.† Vndè
stipulans sibi alimenta,& uxori stipulari uidetur. 33.q. 2. ad-
monere.& ibi not. Et ideò ex præcepto apostoli tenetur in
Hester. Vnde generalibus constitutionibus prohibitoriis nō
ur̄ includi. Vñ cum ille rex Assuerus fecisset statutū; q qcūq;
nō uocatus ingrederet̄ ad eū,morte puniret̄: cū regina ingres
sa ad eum timeret incidisse in pœnā constōnis, rex legitur re-
spondisse: Non enim pro te,sed pro omnibus constituta est
hæc lex Hester. ubi exponit magister in historia scholastica
omnibus,scilicet subditis.Ipsa autem, & cógregans erat:qua
si dicat: non est uerisimile, p sibi consortem,& congregātem
noluerit includere : quia sicut nec ipsam ligaret : ita nec sibi
æqualem.ar.ff.de arbi.nam magistratus.omnia enim priuile
gia,quæ princeps habet sibi concessit.ff.de legi. princeps. In
generali enim sermone non solum loquens persona, sed con-
iunctæ uidentur exceptæ.ff.loca. qui in sulam.§.fi. Vnde cum
prohibetur alicui, ne aliquid pro alijs faciat,uxor, & filij ui-
dentur excepti. Vnde sicut potest pro se , sic & pro eis.ff. de
post.l.2.& hoc,quia una persona,& caro sunt: ut dictum est :
& ex præcepto apostoli tenetur eam diligere , ut seipsum. ad
Ephe. v. sicut Christus dilexit ecclesiam , & seipsum tradidit
pro ea: ita & uiri dn̄t uxores suas diligere,sicut corpora sua.
Maximè reges, qui magno fauore prosequuntur uxores , qđ
apparet,quia eadem priuilegia , quæ ipsi habent ,concedunt
uxoribus.ff.de legi.l.princeps & de iure fisci.l. fiscus. Vnde
consilia sua cum eis participāt. ut in auth. ut iudices sine quo
11 quo suffr.§.hæc omnia.col. 2. † Quantò enim nobiliores sunt
tāto uxores suas magis diligunt,ar.ff.de adul.l.si uxor.§.j.ibi
non soli(inquit)atrides uxores amant.& exponit glo.1. nobi
lissimi.& diligit quis uxores magis,q̄ patrē, uel matrē. Apo.
4.Imò propter hoc relinquet quis patrem, & matrem, & ad-
hærebit uxori.Gene.2.c.extra de diuor.gaudemus. Et debet
maritus esse solicitus,qualiter placeat uxori. Ad Corin.7.un-
de cùm iste rex hic non fuisset sollicitus de dilectione:immo
de odio nō est uerisile, q psonas tāta cōiunctione,& chari
tate coniunctas in tali ordinatione generali intellexisset inclu
dere,ar.ff.de pign.l.obligatione.& l.denique.C. quæ res pig.
ob.po.l. 2.& extra de iureiu.quintauallis. ubi satis posset dici
casus;& eos à sua munificentia,& largitate excludere. ne ui-
deatur tam cōiunctis, & necessarijs personis humanitatis sub
sidia denegare:qđ esset illicitum,& contrarium rationi. extra
de iureiu.cùm quædam.Non enim de coniunctis,sed de extra
neis cogitasse uidetur.ar.ff.communia præd.l.quicquid. Vndè
cùm lex generaliter interdicat filiofa.donare , non tamen ad
tam coniunctas personas prohibitio se extendit.ff.de dona. fi
liusfa.& ibi no.ar.ff.de admi.tuto.l.cum plures. §. in primis .
Nam in tam necessariis,coniunctisq; personis sub liberalita-
tis nomine debitum naturale persoluitur.C. de imponen. lu-
cra.descrip.l.1.lib.2.& ar.ff.de tut.& rationi.distra.l. 1.§. sed
12 nonullos.& qđ ibi no.† Et licet in instrumento illius ordina-
tionis non cōtineatur expresè, q uxorem exciperet,ex quo
tamen constat, q tunc expresè eam excepit,licet fuerit omis
sum errore,negligentia,uel malitia notarij,non debet regine
obesse,si fuit minus dictum,q̄ scriptum.C.de test.l.errore. &
l.ambiguitates.Quod autem eam expresè exceperit, pbatur
per iuramentum regis,cui uidetur credi cum de facto suo in-
terrogatur.ar.ff.de do.præle.l.theopompus. & C. de quæstio
nibus.l.interrogari. est enim quasi iuramentum purgationis.
C.de his qui ad eccle.confu.l.præsenti. maximè cùm non so-
lùm unus testis:imò,& duo expresse concordent cum eo. ex-
tra de testi.in omni negocio. & de procu.ex insinuatione.ma
ximè ubi tot ,& tantæ uerisimilitudines concurrunt , & dictū
suum coadiuuant.C.de reb.cred.l.in bonæfidei.& ibi not. ff.
de iureiu.admonendi.nam quæ non prosunt singula,multa iu
uant.C.de proba.instrumēta. Nec est uerisimile tantum prin
cipem immemorem esse propriæ salutis , & deierare.C.ad l.
Iul.repe.l.fi. Et cum hic interuenerint duo iuramenta: unum
generale, q non donaret alicui:aliud quod sub illa ordinatio
ne non intellexit includere uxorem,& filios:imò q eos expres-
sè exclusit:taliter sunt uerba interpretanda, q reatus periurij
euitetur.ar.extra de testi.cùm tu.& de pœn.di. 1. periculosè.
etiam si uerba aliqualiter contradicerent. vj. q. j. antecessor.
& c.cum prædecessor:.maximè.cùm hæc patiuntur uerba ciui
13 liter intellecta.ff.de serui.l.si cui.† Non ob. q statutum,& sic
lex per consequens,impedit translationem dominij: quia po
test dici. q non est propriè statutum,siue lex:cum sit ob sin-
gularem

gularem utilitatem,& nō cōmunem latam dist.iiij.erit aūt lex,
& fit ad ligandum,& etiam obligandum condentem:quod est
contrà naturam legis.nam condēns nō ligatur suis statutis,seu
legibus.ff.de legi.princeps.C.eo.digna uox.arg.ff.de arbi.l.pe.
14 & ad treb.ille,à quo.§.tempestiuum.† Præterea posito, q̄ sit
lex,eam poterit reuocare. Nemo enim potest sibi legem dice
re,à qua non ualeat recedere.ff.de leg.iij.si quis in prin.nō ob-
stat:q̄ sit iurata:cū etiam iuratam,& ab initio licitam posit
ex causa reuocare.extra de his,quæ fiunt à maio.parte.capi.c.
j.& ibi per modernos.& no.xj.dist.in his causa satis est suffici-
ens.s.ne scandalum inter coniuges,& per cōiuges inter reges
oriatur:cū rex castellæ frater eius reputaret se delusum, & hoc
factum in fraudem,& uituperium suum, & propter scandala
iura uolunt quem absolui etiam à iuramēto licito.c 5.q.6. au-
15 ctoritate.& extra.de iureiur.quanto.† Prætereà cum(ut supra
dictum est)non sit uerisimile eos in tali ordinatione include-
re,sicut non obstabit promissio,sic nec iuramentum:quia iu-
ramentum non addidit ad consensum nisi religionis uinculū.
In his ergo,in quibus non consensit, nec cogitauit, iuramen-
tum non obligat.ff.de operis liber.l.si libertus.C.de non nu.
pec.l.fi.de iureiur.petitio.& c.ueniens.& ibi per Inno.& Ho-
stien.Prætereà posito sine præiudicio,q̄ expressè inclusisset,&
iuramentum teneret,tamen dominij translatio impediretur:
16 ut no.Inno.& Hostien. extra de præben.dilecto.† Non ob.
quod dicitur,esse ius acquisitum hæredibus per stipulationem
notarij: quia hoc posset esse uerum,quo ad personas inclusas:
istæ autem non sunt inclusæ,ut dictum est supra.Prætereà nec
hæres etiam post mortem regis posset contrauenire,tum quia
quem de euictione tenet actio,eundem agentem repellit exce-
ptio.C.de euic.l.exceptio.&.l.ob causam.tum quia contra te-
statoris iuramentum non licèt hæredi uenire.in auten. de iure
iuran.à mo.præs.in prin.col.v.ff.de le.iij.cum quis.§. in codi-
17 cillis.extra de uo.licèt.† Non ob.c.intellecto, quia si esset in
præiudiciū regni,tunc ex alio capite,non tamen uirtute istius,
ualeret.Non ob.quod ad receptionem testium non fuit uoca
ta pars,quia nec debuit uocari: uiuente enim testatore hæres
nullum ius habet.Prætereà, si præsens esset, contradicere non
posset:quia(ut dictum est)non potest contra iuramentum pa-
c tris uenire.Et sic non uidetur,q̄ debuerit uocari [c].ff.de fidei-
commis.lib.l.iij.§. illud. & extra de regu.iur. qui potest. Non
ob.quòd excipit filios, nam sic uidetur includere uxorem per
exceptionem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Statuti.] *Adde & iunge huic consi.circa illud,quod dicitur de iuramento,quæ notata sunt supra in consi.90.& infra consi.97. Et circa materiam donationis,quæ fit à Rege, uide Alexan.in l. quanquam.C.de milita.testamento.*

b ¶Permitti.] *Adde & dic rectius, debemus dicere, quod permittant.*

c ¶Vocari.] *Adde & no.hunc casum tanquam singularem exceptum à reg.quæ habet ad ualiditatem cuiusque actus præiudicialis requiri citationem partis. Nam fallit,ubi pars, quæ citari debuerat,si fuisset præsens,nihil in contrarium allegare potuisset, ut hic dicitur & uide Marsi.singu.30.*

De statu Monachorum.

SVMMARIVM.

1 *Papa non potest unam monacham,etiam iam professam,includere in monasterium magis arctum contra uoluntatem eius: & requiritur,quòd det ei alium annum probationis in illo monasterio.*

CONSILIVM. XCVI.

1 NVNQVID monacham posit † includere Papa
contrà suam uoluntatem? Ioan.Mona.& Ioan.An.
ambo no.qđ tie.i c.periculoso.extra de statu reg.&
2 Ioan.And.de iur.quod oēs.† Sed mouet contrarium.
Nam ab initio datur ingresso annus probationis,ut experiatur
asperitates ordinis:infrà quem, si ei non placet, potest exire.
extra de regu.iur.c.ad Apostolicam.& eo.titu.c.j.lib.vj.Non
ergo uidetur, quòd contra uoluntatem suam ad asperiorem
uitam debeat astringi:uel saltem quin concedatur sibi alius an-
nus.Et pro hoc quod no. Ho. de regula. in sum.§. ad quid te-
netur. de hoc Archi.lxxiiij.dist.gesta.& xj.q.j. certe. & quod
no.lxxij.dist.proposuisti.& hoc clare uidetur text.dicere.xxx.
distin.ante triennium. & xxxiij.distin. de his. & ibi Hug. &
extra ne clerici uel Monach.c.j. & de conditio. appo. capi.
fin.& ff. de usu & habi.l.per seruum.& C. de sacrosan. eccle.
authen. sed si.

De iureiurando.

SVMMARIVM.

1 *Abbas,qui iurauit non creare monachos sine consensu cuiusdam prælati non sui ad mandatum episcopi potest eos creare sine labe periurij. cum nu. seq.*

CONSILIVM. XCVII. 2

1 FACTVM tale est.[a] Quidā Abbas cuiusdam mo
nasterij ordinis sancti Benedicti,ad quem, & con-
uentum suum spectat creatio Monachorum, præ-
stitit iuramentum inscio cōuentu ipsius monasterij
cuidam prælato nullam iurisdictionem,potestatem,uel aucto
ritatem habenti in ipsum Abbatem, seu in dictum monaste-
rium,de non recipiendo aliquem, uel aliquos in monachum, d
seu monachos ipsius monasterij inconsulto ipso prælato, seu
absque eius licentia,uel consensu.Modò dictum monasterium
indiget monachis,& facultates habet sufficientes ad prouidē-
dum monachis satis pluribus, quàm sint in ipso monasterio:
Pluces etiam monachos,quàm nunc habeat, consueuit habe- e
re, Diocesanus, cui immediate subest dictum monasterium,
admonet dictos Abbatem & conuentum, eisque præcipit, &
iniungit,ut recipiant monachos,quot,& quos crediderint ipsi
monasterio fore idoneos: Abbas timet de dicto iuramento.
Quæritur nunc:an dicti Abbas, & conuentus ad monitionem,
& mandatum dicti dioce.teneantur,siue eis liceat,uel possint,
non obstante dicto iuramento in d.monasterio recipere mo-
nachos,qui eis idonei, & utiles dicto monasterio uideantur,
quando,& quotiens eis uidebitur expedire, inconsulto dicto
prælato,seu absque eius licentia,uel cōsensu:& si opus est,dio
1 cesani dispensatione?† Et uidetur,q̄ Abbas contrà proprium
iuramentum non posit recipere monachos: quia licèt iure
communi nullus ex consortibus posit imponere seruitutem:
ipse tamen imponens non potest sua auctoritate contraface-
re,uel uenire:ut.ff.de serui.rusti.prędi.l.per fundū.& de adop.
l.per mortem.Secunda ratio est:quia omne sacramentum ser
uandum est,nisi seruatum uergat in interitum salutis æternæ:
ut extra de iureiuran.c.si uero.& C. si aduer.uendi.l.j. Tertia
ratio est:quia contrà proprium iuramentum etiam temera-
rium nulli licèt propria auctoritate uenire; ut extra de ele.c.
uenerabilem.§.eos igitur.in uersi.idem etiam contrà propriū.
¶Sed contrarium uerius est dicendum:quia cum receptio mo
nachorum simul pertineat ab Abbatem,& monachos, ut ad
collegium.xvj.quæstio.ultima.§. ultimo.non licuit alicui eo-
rum tale ius subijcere seruituti: quia seruitus non constitui-
tur,nisi per dominum: ut.ff. communia prædi.l.j.& institu.
de seruituti.§.ideò autem. sed rei, uel iuris sic communis nul
lus est dominus:ut.ff. de quæstio.l.j.§. seruū. & de rerū diui.
l.in tantum.§.uniuersitatis.ergo &c. Sic ipse idem potest con
trauenire:ut C.de sacrosanct.eccle.l.iubemus.§.sanè.de agri.
& cen.l.quemadmodum.lib.xj.extra de elec.c.nosti.& nota.
2 extra de cleri.coniu.c. diuersis fallacijs.† Secunda ratio est:
quia cum ex utilitate monasterii procedat semper ordinem
plenū esse:ut.ff. de decu.l.generaliter.§.spurios.per hoc enim
augetur cultus diuinus:ut extra de constitu.c. ex parte. Mani-
festum

festum est, quòd non debet seruari sacramentum, per quod
utilitas ecclesiæ oppugnatur: ut extra de iureiurando. c. peruenit. primo. Immo non iuramenta, sed periuria sunt dicenda,
quæ contra utilitatem ecclesiasticam attentantur. ut eod. titu.
c. sicut nostris. & de his, quæ fiunt à maio. par. cap. c. j. Rescinditur nempè principis rescriptum, quod ex post facto incipit
esse captiosum: ut. ff. de uul. & pup. sub. l. ex facto. circa prin.
3 & extra de deci. c. suggestū. ¶ † Debet ergo illud sacramētum
ciuiliter intelligi, nisi subsit urgens necessitas, qua subsistente
non intelligitur sacramentum rumpi: ut. ff. qui satisda. co. l. ul.
& pro hoc. ff. de serui. l. si cui. & de op. li. l. si libertus. & optimè
4 extra de iureiuran. c. quærelam. † Tertia ratio est: quia monasteria, quantum ad omnem eorum utilitatem, subsunt episcopis: ut. 12. quæst. 2. Abbates, & tribus. c. se. sed in omni iuramento intelligitur auctoritas superioris excepta: ut. ff. ad municipa. l. Imperatores. & extra de iureiuran. c. uenientes. ergo auctoritas, & mandatum episcopi, ut superioris, uidetur exce-
5 pta. † Præterea hæc submissio est ecclesiasticæ libertatis diminutio, & quædam alienatio: ut optimè probatur in rationibus
præmissis. sed submissiones diminutionis uim libertatis ecclesiæ obtinentes non tenent ipso iure, ut etiā legitur de Patriarcha. extra de elec. c. cum terra. & de re. eccle. non alie. c. hoc cōsultissimo. §. contractus lib. vi. ergo &c. & per consequens nec
iuramentum superadictum. ut C. de leg. l. non dubium. 22. q. 4.
c. i. & ii. extra de consuetu. c. i. & de iureiuran. c. i. lib. vi. Item
cum sapiat alienationem, ut dictum est, cōtra legem: ergo &c.
Item contra ius publicum, cui pacto renunciari non potest, ut.
ff. de pac. l. iuris gen. §. si paciscar. & l. ius publicum. & per consequens præstans tale iuramentum potest uenire contra: ut. ff.
de libera. cau. l. i. ff. de sepulc. uio. l. iii. §. si is cuius. Videtur ergo, quòd auctoritate propria possit uenire contra: cum ius ipsum tale iuramentum remittat, ut. ff. de condit. institu. l. quæ
sub conditione. §. ulti. & de leg. iii. l. fideicommissa. §. si quis il-
6 licitè. † Et si dicatur iste, cuius debet requiri assensus, consentiet, quando opus fuerit, & requiretur, & ita iuramentum seruari potest sine interitu salutis æternæ, ut in præalle. c. uenerabilem. extra de elec. Respondetur immo quòd cultus diuinus
extra minuitur, uel apertè saltem arctatur. Item quòd alienatio est. Item quòd ex quo superior hoc Abbati præcepit, etiā
si dispensatione egeat, secum dispensasse præcipiendo uidetur. Sic legitur in seruo, cui datur in testamento tutor. Nam tacitè recipit libertatem: ut insti. qui dari tut. in test. pos. §. i. & C.
de te. mili. l. certi iuris. cum hoc sciens præcipit, ut. ff. de usu,
& ha. l. plenum. §. equitii. Cū enim superior præcipit id, quod
agitur: etiam per consequens non dispensat, & autor fit. ut. ff.
de auto. tu. l. etiam. & de re iu. l. non potest & l. qui iussu. Vltimò est casus pro parte ista, si rectè consideretur, extra de censi. capitu. significauit. Et hæc pars, tanquam uera, uidetur fortioribus rationibus, & potioribus iuribus communiri.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale.] *Adde huic consi. aliud consi. supra 90. & item aliud, quod est 95. & quæ ibi no.*

De censibus, & exactionibus. Extraordinarie. ff. de mu. & ho.

SVMMARIVM.

1 *Contribuere si unus tenetur ad munera, quæ fiunt causa utilitatis, uel necessitatis, tenetur præstare munera, quæ fiunt causa necessitatis in habitu, licet non actu. & nu. seq.*

CONSILIVM. XCVIII.

FACTVM tale est. Quædam uniuersitas, seu syndicus eius egit contra aliquos nobiles eiusdem loci.
qui uolebant se eximere à contributione munerum,
a a Et tandem fuit sententia lata inter cætera per hæc
uerba: quod si contingat aliquam talliam indici per dominum
regem nostrum, uel eius delegationem, quæ fieret gratia publicæ, & communis utilitatis, & necessitatis communicatum
prouinciæ falcateris hominibus de uacinio in illis dare, & soluere teneatur dictus procurator. Et per eum dictum nobiles
cum uniuersitate præfata pro modo facultatum, quas ipsi nobiles tenebant, & possidebant in dicto castro, uel eius territorio tempore indictionis, seu talliæ faciendæ. ¶ Quæritur
modo, si talliæ, quas indicet rex, seu eius curia, reputentur
fieri gratia publicæ utilitatis, & necessitatis. Et est sciendum
quòd rex habet in dictis communitatibus, & prouincia iura imperialia, & quæ pertinent ad imperiale seruitium ex
priuilegio imperiali. Item rex, seu eius procurator bis in
anno annuatim indicit in dicto castro duo munera: unū quòd
uocatur alberga: aliud caualcata. alberga præstatur ista ratione: quia solebant communes prouinciæ ire ad castra: & audiebant quærelas hominum de dominis suis: tunc homines soluebant expensas, & illud uocatur alberga: quæ hodie soluitur
in pecunia annuatim. Caualcata est pro exercitu regis: quæ
1 quamuis non fiat, soluitur in pecunia annuatim. † Modo est
in quæstione ex istis uerbis sententiæ: an ipsi nobiles teneantur ad dicta duo munera: licet hodie nullus circumeat prouinciam inferioribus de dominis suis iustitiam ministrando: quia
tamen sunt iudices in singulis locis, qui hoc ipsum faciunt, &
de publico salarium à rege recipiunt. Et uidetur, quòd talis
expensa, de qua loquitur lex in authen. de iudicibus. §. ne autem. loco albergæ successerit, ac per hoc eius naturam habeat. ut. ff. de conditio. & demonstra. l. filiæ. institu. de actio. §.
fuerat. &. ff. de donatio. inter ui. & uxor. l. si donante. §. spon-
2 sus. † Vnde cum exhibitio talis iustitiæ habeat in se publicam
utilitatem, & necessitatem: ut. C. ne lice. poten. l. j. §. ultimo.
& in authen. ut omnes obediant iudici prouinciarum. in princi. uidetur, quòd huiusmodi expensas nobiles, de quibus quæritur, contribuere teneantur: quia uerum est propter prouinciæ utilitatem, & necessitatem: ut ar. ff. de ori. iur. l. ij. §. post
originem. & de iusti. & iur. l. j. §. publicum. & pro hoc bene
facit. ff. ne quid in loco pu. fiat. l. ij. §. uiarum. ibi refectio enim
idcirco de communi fit & c. Et in hoc uidetur, quòd à summis sarcina ad infimos usque decurrat: ut. C. à quibus mu. uel
3 præsta. nemini liceat se excusa. l. j. libr. x. † ¶ Et idem uidetur
de secunda dicendum: licet enim non semper fiat exercitus,
expedit uti prouisione, ut cum locus fuerit, in ærario sit pecunia, ex qua militibus satisfiat. Et istud uigente Romano Imperio, quo tempore incalescebat cura reipublicæ, stipendium
uocabatur: quia per stipes, idest modica æra colligebatur: ut.
ff. de uerbo. significa. l. ager. §. stipendium. Sicut enim in œconomica expedit habere peculium subsidij causa repositum: ut
ff. de lega. iij. l. si chorus. §. j. sic etiam in regali: ut. C. de nume.
& actu. chartu. & adiutoribus. l. in prouincijs. lib. xij. & ibi no.
4 † Si ergo unumquodque tale, est qualis est finis. ut. ff. de aur.
& argen. leg. l. si in argento. ar. ff. soluto matrimonio. l. j. Finis
autem exercitus est ad bonum publicum: ut C. de re. mili. l.
milites. & C. locati & conduc. l. milites. & de exact. tri. l. nemo. pro tanto à tali communione nullus prærogatiua aliqua
excusatur: ut C. de curiis publico. l. nullus. & de quibus mu. uel
præstationibus. l. ij. & de sacrosanct. eccle. l. neminem. Et propter hoc principaliter tributa debentur. Vnde Augu. Christus tributa Cæsari monet reddi, quia per bella necessario militi stipendia præbentur. ut xxiij. quæstio. j. quid culpatur. &
ab huiusmodi contributione nullus excipitur. Si enim censum filius Dei soluit, quis tu tantus es, qui non putas esse soluendum? ut. xj. quæsti. j. magnum. Sed his omnibus obstat
quod in sententia dicitur: quòd si contingat aliquam talliam indici, quæ fiet gratia publicæ, & communis utilitatis,
& necessitatis & c: quasi de futuris, & extraordinarijs indictionibus intellexerit. Sed huic respondetur: quòd proprietas uerborum non ob. ut. ff. arbo. furt. Cæsarum. l. cædere. §.
sub Cęsare. nec etiam mens. Licet enim talliā indicendi causa,
& regalia sint antiqui actus: tamen indictionis omni anno est
nouus: & hoc respectu ordinariæ præstationis indictiones
appellatur. Extraordinariæ uero superindicta: ut. C. de indictio. in rubrica. & ibi nota & de superindictio. in rubri. lib. x.

ADDI.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Munerum.] *In hac talliarum, seu contributionum materia, uide Bertr. egregiè loquentem in consi. 133. uiso processu causæ agitatæ per & inter syndicos uol. 1. ubi ponit, quæ differentia debeat seruari in imponendo talliam ciuibus & incolis, & in imponendo eandem forensibus, atque extraneis. Vide & Alexan. in consi. 34. nolumi. 2. in 1. col. & consi. 67. eod. nolumi. Oldr. infrà consi. 169. Et Bertr. in consi. 141 uisis duobus publicis instrumentis uo lu. 1. ubi nullam de iure differentiam seruari debere ait inter nobiles, & ignobiles, cum collecta imponitur. Adde Boer. Decis. 126. & 131. in 1. par. idem consi. 9. in fi.*

De testamentis, & extraordi. ff. de uulga. & pupilla.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio: si filius meus decesserit sine haerede ex suo corpore procreato, talem substituo: si filius moriatur intra pubertatem: est fideicommissaria.*
Item de c. si pater. de testa. lib. 6. & nu. seq.

CONSILIVM XCIX.

FACTVM tale est.[a] Quidam testator habens uxorem, & quendam filium impuberem, institutionem, & substitutionem fecit sub his uerbis. In omnibus alijs meis bonis, & iuribus, mobilibus, & immobilibus, & actionibus, quibuscunq;, ubicunq;, qualiacunque, quacunq; & quocunq; noie censeantur, mihi hæredes uniuersales instituo. G. filium meum, & uentrem uxoris meæ (si prægnans est) & si filium, uel filiã pepererit, & ad lucẽ peruenerit, æquis portionibus. Et si filius, uel filia ex dicta uxore mea nascitu rus, uel nascitura decederet absque hærede ex suo corpore legitimè procreato, substituo eidem dictum. G. filium meum. Et si dictus. G. decederet sine hærede ex suo corpore procreato, substituo eis fratrem meum. Postmodum testator mortuus est remanentibus uxore, & filio. postea uerò dictus filius impubes mortuus est, & dicta uxor non erat prægnans. ¶ Modo quæritur, an dicta substitutio fuerit pupillaris directa, & sic an mater impuberis penitus excludatur: an fuerit obliqua, seu fideicommissaria. Et sic an mater succedat ei & detracta medietate pro legitima, & trebellianica aliam restituere te-
1 neatur. ¶ † In quæstione prædicta qua quæritur, an substitutio facta per testatorem prædictum de fratre, & filijs ipsius, si ambos filios decedere contingeret ex suo corpore procreatos: uisis uerbis substitutionis ipsius suprà positis credo mero iure eam iudicandam fidei commissariam. & hoc duplici ratione. Prima: quia constat, quòd pater uoluit effectum substitutio-
b nis dirigere[b] in id tempus quo filij poterant habere filios, dummodo sine eis decederent: ut uerba testatoris ostendunt, cuius mens potissimè in iudicio, & discretione substituentium attenditur: ut. ff. de uulga. & pupil. substi. l. iam hoc iure. in pe. responso. ibi. ita enim in altero & c. & C. de impu. & alijs sub. l. quàuis. & probatur expressè. ff. qui petant tu. uel cu. l. creden dum. §. hoc autem. & ibi no. Vt igitur ualeat substitutio secun dum mẽtem testatoris, oportet eam esse talem, quæ tunc post pubertatem possit ualere. hæc autem est sola fideicommissaria. ut ff. de uulga. & pupil. substitu. l. uerbis ciuilibus & l. pupillari. Et si dicatur, quòd pro uno tempore poterat esse directa; puta pro tempore pupillaris ætatis: & pro altero fideicommissaria: puta pro tempore, quòd post pubertatem excurrit: Dico, quòd hæc uariatio non admittitur, nisi in milite. ut. ff. de uulga. & pupilla. sub. l. Centurio. ubi talis mutatio dicitur esse ex priuilegio. ergo ius commune est in contrariũ.
2 ¶ † Secunda ratio est: quia substitutio recipit suum quale ex uerborum forma à principio considerata, non autem ex intrinseco accidenti. Vnde breuiloqua impuberibus in potestate existentibus facta duas substitutiones continet in personam cuiuslibet: quas non admittit in personam impuberis: licet alter ex post facto prius ad pubertatem peruenias: ut in præalleg. l. iam hoc iure. ff. de uulga. & pupillari substitu. & not. eod. titu. l. lucius. Quasi hoc sit dicere, quòd à principio debet de natura substitutionis pro toto tempore uni formiter iudicari non autem ex uariatione casus extrinseci de-
3 pendere. ¶ † Tertiò uidetur casus. C. de institutio. & substi. sub condi. fac. l. generaliter. In primo casu, in quo per necessariam subauditionem, quam & glo. ponit, facta erat substitutio per hæc uerba. Substituo, & si decesserit. & tamen text. appellat eam fideicommissariam, dum in soluendo quæstionem semper de restitutione mentionem faciat, & deductione falcidiæ. ibi. in omnium penè fructu &c. & ibi no. Nec curandum est, quòd ibi fit mentio de pluribus conditionibus substitutioni adiectis: quia pluralitas conditionum non facit ad qualitatem substitutionis: sed ad facultatem, uel difficultatem purificationis. non allego modò ultimum ea sum illius. l. licet & ib. bene colligatur, quòd uerbum substituo habile est ad fideicommissariam: non dico autem, ut tollantur contraria. Ad c. si pater extra de testa. patet solutio: quia ibi erant uerba de necessitate directa, uel saltem dubia: hic uero non, sed clara. Si igitur fideicommissaria est, capiet mater bona, & ea demũ sua restitues facta deductione debita. quanta autem sit illa deductio, credo simpliciter cum Odof. scilicet, quòd una tantum de ueritate iuris ciuilis. ut C. ad Trebel. l. iubemus. ubi est casus, & apertè C. communia de le. authen. res quæ. uerum in hoc glossatores ferè omnes aliter senserunt. Et canonistæ eorum opi. sunt secuti. Nolui in hoc per modum pretiosi consilij certum ad præsens eligere. Sed relinquo conscientiæ iudicare debentis: potissimè quia arbitrator essẽ: sed, nisi aliud audirem, & nouum sit, crederem ut præmisi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Glos. fin. in l. Centurio. de uulga. & pupilla. optima est in materia præsentis consilij. Et aduertendum est, quòd Oldr. allegatur sibi ipsi contrarius in consi. infra 125. quod tamen consi. communiter reprobatur. Vide Bar. in d. l. Centurio ut ibi col. 7. uer. Tertio principaliter quæro. Et ibi Doct. in addi.*
b ¶ Dirigere.] *In hac parte potissimum consi. opi. est contra Oldr. teste Iaso. in consi. 190. col. 7. nolu. 1.*

De fide instrumentorum,

SVMMARIVM.

1 *Capitulum cum constituit procuratorem, non est necesse exprimi nomina canonicorum, quando constitutio sonat in nomen collectiuum: puta: quia in eo dicitur, quòd capitulum constituit procuratorem, secus si per nomina singularia, puta canonici & c. & nume. 2. 3. & 4. Item notariatus est uile officium, & non est dignitas.*

CONSILIVM C.

1 IN EXECVTIONE † incumbentium actuum actiuè, & passiuè se habent uniuersitas, & collegium, sicut unum certum, & determinatum corpus. ut ff. de fideiusso. l. mortuo. ex qui. cau. maio. l. ergo. §. fina. C. de offi. recto. prouin. l. ciuitas. & ut nemo ad suum patrocinium recipiat colo. uel rusti. l. j. lib. xj. & de decu. urbis Romæ. l. ij. Sed unum per circumlocutiones certum, & demonstratum corpus implet opus intentum: quia non refert proprio nomine, an ea demonstratione, quæ proptij no minis uice fungatur, aliquid demonstretur: ut si dicatur: Episcopus talis ecclesiæ constituit talem procuratorem &c. ut. ff. si cer. pe. l. certum. & de conditio. & demonstra. l. nominatim. ergo idem erit in collegio: ut si dicatur: capitulum talis ecclesiæ sic constituit &c. tale procuratorium teneat, & dicitur

2 iure procedat.† Secundò certa, & demonstrata aliam demon-
strationem requirere superuacuum est. ut.ff. de dote præle.l.
j.§.ulti. sed cum dicitur:capitulum talis ecclesiæ : res est certa,
& demonstrata:ergo aliam demonstrationem quærere super-
uacuum est. Prima est probata. secunda probatur. Ad hoc,
ut teneat legatum in personam legatarij,requiritur certitudo:
ut institu.de leg.§.in certis. Sed si aliquid relinquatur collegio,
uel ecclesiæ,tenet legatum:ut C.de sacrosanctis ecclesi l.j.ff.
de legatis tertio.l. pater.§.tusculanus.&.l.Lucius.§. collegio.
ergo est ibi certitudo. si sic:omnis alia superuacua est,& quæ-
3 ri non debet.¶† Tertiò in omnibus collectiuis ad ueritatem
b propositionis indefinita æquipollet uniuersali. [b] habetur, &
probatur.ff. de interroga. act.l. si defensor.§.j.unde hæc pro
positio:populus talis loci tale quid fecit:non est uera, nisi aut
omnes de populo fecerint, aut tanta pars, in qua totus po-
pulus iuris fictione reputetur ut de decu.l. nominationum. de
regu.iur.l.aliud.§.refertur.& quod cuiusque uni.no.l.nulli.&
l.planè.sed secundum omnes,si in procuratorio, de quo est
sermo,esset signum uniuersale, tenet,seu ualet : ergo & si in-
4 definitum.¶† Quartò uidetur expressum.ff.de leg.uj. si cho-
rus.in princi.ubi dicitur:si chorus,aut familia legetur, perin-
de est,quasi singuli homines legari sint. quod ergo aliquan-
do no.doc.debere nomina exprimi:locum habet, quando pro
curatorium fit per nomina singularia corpora designantia:ut
canonici talis ecclesiæ fecerunt &c.& est ratio, quia talis ser-
c mo posset uerificari de duobus tantum:[c]ut.ff.de uerbo.signi.
l.inter illam.§.ul. & de testa.manu.l.libertas.§.ul.secus autem
si per collectiua certam iuris determinationem habentia : ut
capitulum talis ecclesiæ. arg. duarum legum,quæ simul con-
tradicere uidentur.ff.de acquiren. possessio.l. possideri.in fi.
iiij.responsi.& ad trebellia.l. restituta. in princi. & probatur
bene hæc distinctio.ff. de lega.ij.l. quoties. & l. grege. & ita
loquitur.c.ulti.extra de procurato.& quod ibi not.per Inno.
5 †Non ob.si dicatur tabellionis officium [d] non est deponere,
d uel fidem facere de his, quæ iuris sunt, sicut nec testis:per ea,
quæ not.Innocen.extra de testi.c.cum causam.quia falsum est
hoc. Aliud enim est in tabellione, cuius fides est approba-
ta : quia de solennitate præsumitur, etiam si non appareat:ut
ff.de uerbo.obliga.l.sciendum.& institu. de fideiusso.§.si scri-
6 ptum. ergo & potest libere attestari. † Secus autem in teste,
cuius fides approbata non est. & hæc fuit opinio Ioannis C.de
usur.l.j.& ibi not.aliàs notarius non posset dicere aliquem so
lenniter stipulatum:quia solenniter stipulari iuris est. Cuius
contrarium est tam de iure, quam de consuetudine : nedum
quia de procuratorio,de quo agitur, non tantùm adest pu-
blici notarij attestatio: sed & sigillum capituli est appensum
ipsi procuratorio:cui quidem sigillo est standum, cum fidem
plenam facit. ar. extra de ap.c.significauit. & de probatio.ca.
iij.& ff.de procura.l.si procuratorem. Ad fidem enim rei ge-
stæ faciendam instrumentum publicum,& sigillum parifican-
e tur:ut extra de senten.excommunic. cum medicinalis [e] & de
elect.ut circa.lib.vj. argu.C. de epi. & cle.l. si quis in hoc.&.
l.quasi. stabitur ergo his literis donec probetur contrarium:
ut extra de probat.c. post cessionem.& C. de probatio.l. cum
7 precibus.† Quòd autem certa sit demonstratio, ubi est capi-
tulum, seu collegium,siue ecclesia, aut uniuersitas quæcun-
que,apparet tam ex iuribus ciuilibus supra alle. quàm cano-
nicis. Certum est enim,quòd in iudicio personæ actoris, &
8 rei debet esse certa tam in exordio, quàm in fine.† Constat
autem sub nomine ecclesiæ capituli,ciuitatis, & uniuersitatis
actionem,& defensionem proponi,& cum eorum designatio-
ne sententiam ferri: ut extra de rescriptis.causam, quæ inter.
& c.capitulum sanctæ Crucis.ut lite penden.c. ecclesia.ij. de
proba.c.licet causam.de iureiuran.c. uenientes.de exceptio.c.
significauerunt & in præalleg.l.ciuitas.C.de offi.recto.prouin.
& pro hoc C.de epi.& cleri.l.omnia. In talibus enim conti-
nens ponitur pro contento.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Demonstretur.] *Nominatim fieri quando aliquid dicatur, no*
tatum reperies infra in addi. meis ad consi. 172. in 3. col. re-
missiuè.
b ¶ Vniuersali.] *De hac materia indefinita, quando æquipolleat*
uniuersali,uel non uide infra in d.consi.172.col.3. & quæ ibi ad
duntur.item uide Alexan.in consi.67.col.3. uers. Nec sufficit.
nolum.2.
c ¶ De duobus.] *Adde Bertrandi consilium in secunda parte cen*
tesimum duodecimum,quod incipit.Visis quibusdam prætensis co
pus in 2. col.
d ¶ Tabellionis officium.] *Adde quod aduersatur huic decisioni*
Oldradi Innocen.in c. causam. de testibus. Verum Domin. de S.
Gemin.enititur, ut hos doctores concordet, in c. si quis iusto in
prin.uu.y.de electio.in.6.ibi uide omnino & uide etiam Fede. de
Senis consi.288.
e ¶ Cum medicinalis.] *Adde quod Hoc est c.1.in 6.*

De electionibus, & de testi.

SVMMARIVM.

1 *De obseruantia.c. cupientes, & de pœna non seruantis, & de saluatione quorundam testium singularium, & nume. 2. cum pluri.seq.Item infi.dicitur,quòd licet forma.c.cupientes,non sic seruata, tamen bene admittitur quis per uiam denunciationis, uel accusationis.*

CONSILIVM. CI.

QVIA in cuiuslibet iudicij consideratione prior est
1 examinatio personarum† uidendum est primò de
personis opponentibus,an sint tales, quæ debeant
ad opponendum admitti. Et de domino.G.de mon
te fraudo.& G.de urbino,eo quòd sunt canonici ecclesiæ Me
ten.non est dubium, quòd admitti dñt.ut extra de elect.c.cum
in iure.suprà de exceptio.c. dilecti.& de accusa.c. super his.
Item de domino.G.comite baren. non debet in dubium re-
uocari, quoniã in articulis principalis causæ datur. quòd ipse
est fidelis,& uasallus episcopatus, & ecclesiæ Meten. Et ideò
ex sacramento fidelitatis tenetur ecclesiam defendere, & à no
xija præseruare,ut in a.collatio. de forma fidelitatis c.j. Inter
hæc autem est solicitudinem adhibere.ne ei non idoneus pa-
stor præficiatur.ar.eius,quod dicitur de liberto.ff. qui pe. tu.
l.j.§.ulti. ad Tertul.l.ij.§. sed si fortè à libertis, ex qui. cau. in
posess.ca.l.hoc autem.§.j.in uersi.liberi etiam,si qui sunt &c.
Et cum Episcopus Meteñ.habeat quandam superioritatem in
eum,sicut habet dominus in uasallum,interest eius bonum, &
quietum habere dominum.ar.ff.de fidei commis.liber.l. is qui
ex causa.& l.generaliter.§.fi.& de.ali.& cib.leg.l.cum unus,in
ij.respon. & cum in eodem articulo detur, quòd comes Ba-
ren.est subditus,& de curia ecclesiæ Meten.non dubium,quòd
debet ad oppositionem admitti:ut in authen.quomodo opor.
epi.& cæteros cle.ad ordinationem perduci.§.si quis autem ta
lis,& in authen.de san.epi.§.si quis aũt.quia cum ius publicum
constat in sacris,& sacerdotibus,non solum clericus sed etiam
laicus subditus admittitur,ut expressè not.Ho.extra. de accu.
2 c.super his in glos.ad excipiendum de crimine.† Præterea cum
secundum terminum datum agatur solummodo de obseruan
tia constitutionis,cupientes, hæc quærere non est præsentis
considerationis.legitimatis ergo personis opponentiũ super-
est uidere,an propter aliquod superueniens eorum aliquis im
pediatur à prosecutione oppositionis. Et primò contra do-
minum comitem duo opponuntur:unum, scilicet quòd infrà
tempus à constitutione taxatum non uenit.Secundũ est, quod
illicentiatus recessit,sed ad primum patet responsio : quia cũ
ecclesia Meten. non sit Romanæ ecclesiæ immediate subie-
cta non tenebatur comes deuitare causam electionũ per ap-
pellationem ad sedem Apostolicam deuolutam, ut.ff. man.l.si
procurator.§.si ignorantes,& l.si fideiussor.§.si cum debitor.
Potissimè cum semper,& regulariter ignorantia præsumatur
ut.ff.de proba.l.uerius. Ad ueniendum autem ad curiam igno
rans nulla constitutione arctatur,ut C.de tab.l. generali lib.x.
&.ff.

& ff.de his,qui no,infa.l,genero.de calumniatoribus.l,annuis
& de edil. edic.l. cum sex. de essentia est indubitata scientia
inducta per ostensionem etiam publici instrumenti:ut not. oẽs
doct.extra de elec.c.statuimus,& de hoc etiam facta est decla
3 ratio in consilio Viennen.de elec.c.causam electionis. ¶ †Ad
secundum respondetur,ꝙ sufficit à principio ex multis oppo-
nentibus ad eadem crimina duos uenire. ut in c. cupientes.
§.si uerò in discordia.de elec.lib.vj.quia sufficit uenire unum,
aut duos pro omnibus uerba facturos.ut C.de eroga. mi. an-
no.l.pe.circa fi.lib.ij.Si non tenebantur uenire : ergo uenięntes
duobus semper dimissis possunt impunè recedere : quia cum.
c.si postquam.extra de elec.factum sit ad interpretationem.c.
cupientes.ut ex litera eius apparet:illos duntaxat arctat stare,
quos cõstitutio cupientes arctabat uenire . ut in authen.de na
tu.li,ante dota.instrumẽta natis. circa fi. ubi no. Et notat Ioã.
And d.c.si postquam.quòd non requiritur,nisi duos stare.Præ
terea in habentibus exercitium iurisdictionis, & alligatis ma-
gnis dignitatibus est speciale,quòd uenire non teneantur,ut in
c.cupientes.§.ult.& c. si postquam. quod quando ad standum
4 obligat de nullo alio loquitur,nisi de elect.¶ †Et si dicatur ea
dem est ratio in oppositore. Respondetur , ꝙ hoc ar. cessat in
pœnalibus ut ff.solu.matr.l.si uero.§.de uiro. & ff.si à parente
quis fuerit manu.l.pe. Et si dicatur,ex quo uenit usus iure com
muni,renunciasse uidetur priuilegio suo,quod erat,ut uenire
non teneretur,ut C.de pac.do.l.ulti.Respondetur,quod si pro
uisio hominis habeat se in minus,quàm prouisio legis : tunc p
tale factum uidetur renunciare beneficio legis:ut ff.solu.mat.
si cum dotem.in prin.&.C.de pac.do.l. ulti. si uero habeat se
in plus,ut quia aliquid facit.ꝙ lex eum facere non compellit,
non renunciat priuilegio legis,quæ minus eum cogebat:ut.ff.
de mili.testa.l.iij.& C.de excu.tu.l.uoluntariæ. Et ratio utriuſ
que colligitur ex tex.ff.quemadmodũ serui.amit.l. is , cui uia.
Sed quia uenit non obligatus uenire &c.plus fecit, quàm tene
batur: ergo &c. ¶ Nunc itaque ad canonicos se opponentes,
dimisso domino Io.de monteferrando, eo quòd est rebus hu-
manis exemptus,conuertamus sermonem. Et quidem eis de
temporibus non seruatis nihil potest opponi, quia duobus exi
stentium electis opponentes de capi.ad ueniendum personali
ter astricti nõ sunt, quia sufficit,quòd instructores pro eis sint
in curia,ut no.per omnes docto.in c.cupientes.§.si uero in di-
scordia. Duabus uero electionibus deductis ad unam per re-
nunciationem unius.& hoc ad canonicorum in partibus exi-
stentium noticiam deducto statim dicti duo canonici scilicet.
G.de monte ferrando &.G.de Vrbino uenerunt. Vnde de eis,
quantum ad hoc,nulla est hæsitatio. ¶ Sed eis duo opponun-
tur. ¶ Primum,quòd cum sint de capitulo, & de electoribus do
mini.P.de trena,qui renunciauit , nõ miserunt instructores cũ
electo suo. Vnde excludi dicuntur à totali ꝓsecutione proces-
sus.Secundum,ꝙ si miserunt,non miserunt eos sufficienter in
structos,secundum quod dñt,cum actus,iuribus,& munimen-
5 tis.¶ †Sed ad primum respondetur,quòd cum secundum ueri
tatem,& per instrumenta publica appareat, & per testes duos
uenisse,ut instructores,& se præsentasse, & talis p̄sumitur mis-
sio:quia cum agimus de actu extraiudiciali,præsumitur adeſ-
se solennitas,nisi probetur abesse:ut no.per Inno.& Host.ex-
tra de eo,qui sue.ordi.susce.c.innotuit.& per Archidia : extra
de ele.is qui contra. lib.vj. Et dato,quòd non præsumeret,est
plenè probatum per unum testem , scilicet Adam proleti hoc
expresse dicentem super primo articulo in prima interroga-
tione,& expressius in tertia,& per famam publicam quæ per
plures testes probatur.hoc autem dubium non plenè proba-
a ret [a] ut extra de successio. abintesta.c.cum dilectus. Immo
certe & quantum ad hoc sola fama sufficeret,quia ius,& na-
tura æquipollent ut.ff. de conditio. institu.l. conditiones &
l.filius.& no.C.de confes.l.j.sicut ergo in his, quæ sunt de ne-
b cessitate naturę ut mors:sola fama plenè ꝓbat [b] ut no.ff.de te
sti.l.testium fides.§.eiusdem quoq; principis & C.sol. mat.l.si
quidem.sic & in his quæ iuris necessitate facienda incũbunt:
sed missio est huiusmodi,ergo &c. In talibus nempè,quæ ali-
cui de iuris necessitate incumbunt , multum facilis est iuris
præsumptio,unde ibi omnis patientia operatur consensum.ut

ff.si serui.uen.l.si à te.& C.de acqui.pos.l.minus.& accidit be
6 ne,quòd no.ff.de acqui.pos.l,fundi. †& quis potest presertim,
ubi agitur de pœna euitanda , rationabiliter dubitare missio-
nem sufficienter esse probatam per unum testem , & per fa-
mam , & per alium testem dicentem se fuisse ad ostium ca-
pituli , & dum exibant audiuisse à canonicis quòd constitue-
rant domi. Ioan.de monteferrando,& Adam poleti instructo
res:& per alium testem,qui dicit finaliter hoc audiuisse, & per
incumbentem scribentem necessitatem mittendi, & per effe-
ctum facti realiter subsecuti.de quo loquitur lex. C.de adul.l.si
qui adulteri.certe nemo.ut C.de rei uendi.l, iudicia certa. sed
dictum Adę poleti nititur pars aduersa tollere dicens,quòd in
terrogatione ei facta respondit,quòd non fuerunt missi ab ele
ctoribus &c.Sed certe,si quis seriem dicti eius diligenter attẽ
dat,hoc noluit dicere.Immo aperte dicit,ꝙ missi fuerunt in-
structores per electores domini.P.& Io.sed non miserunt à se
ipsis.Sed requisiti per ipsum do. Ioan. & ꝙ certos mitterent,
hoc expresse dicit in secunda interrogatione ei facta super pri
mo articulo. Quod ergo postea dicit in alia interrogatione,
ꝙ non fuerunt missi ab electoribus,debet intelligi ab electo
ribus missionem præuenientibus , sed requisiti miserunt : &
propter contrarietatem tollendam:ut extra de test.c. cum tu.
& hoc patenter demonstrat eius responsio,de qua pars aduer-
sa gloriatur.cum enim primus in prima , & in secunda inter-
rogatione dixisset instructores ab electoribus do.Ioã.missos:
postea in alia interrogatione dixit,ꝙ fuerunt missi pro instru
ctoribus ad curiam intra tempus, sed non ab electoribus ip-
sius do.P,Sed quia hæc adiectio sed non ab electoribus &c. ui
debatur prius dicto per eum esse contraria , statim subiunxit,
ꝙ tñ ad requisitionem suam in c.factam.ut supra proxim.ac.
†facta ac si manifeste dicat,considerata serie totius dicti sui,
7 quæ debet considerari.ut.ff.de hære.insti.l.qui nõ militabat.
§.lucio.de te.hæredes palam.§.sed si notã.ff.de le.j.[1], si seruus
plurium.§.ol.quia missi fuerunt ab electoribus non in missio
ne præuenientibus,sed requisitis.dictum autem alterius depo
nẽtis qui erat ad ostium & c.nisi pars aduersa tolleret dicens,
ꝙ erat familiaris,do.Ioan.de montefferra. Sed ad hoc respon-
detur,ꝙ hoc non tollit,quin in fauorem aliorum oppositorũ
deponere potuerit. Præterea cum de pecuniario commodo do
mini sui non agatur. Non ob. talis familiaritas ar.ff. ad l. cor.
de fal.de eo.& l.si pater.& no.ff.de testa l.qui testamento. Ar
guitur enim hic de publico interesse. Et hoc modo debet intel
ligi,ꝙ no. Inn.extra de testa.c.in literis,ad id, quod dicit pars
aduersa,quod non est positum nec probatũ , ꝙ dictus.G. fuit
de mittentibus,quare dicitur eum excludendum : facilis respõ
sio est,quia probatum est sufficienter,ꝙ electores domini P.
miserunt instructores,& dictus do.G.fuit de electoribus eius,
ergo & de ipso uidetur facta ꝓbatio,ac si singulariter, & prin
cipaliter de eo probatum foret:ut.ff.de le.iij.l.si chorus. & de
usu & ha.l.si ita. præsertim cum sit eadem ratio comprehenso-
rum sub illo indefinito sermone:ut.ff. de leg.ij.l. si pluribus. in
prin.& no.per Io.mo.extra de elec.c.ut circa.& per do.Dy.de
8 regu.iur.in prin. ¶ †Præterea dato,quod dictus do.G.tempo-
re missionis instructorum non fuisset in c.ipse per hoc nõ ex-
cluderet facta sufficienti missione per socios , & collectores
suos: q̃a actus missionis non incumbit singulis,ut singulis,sed
singulis,ut uniuersis,siue de uniuersitate aliqua existẽtibus, pu
ta de toto capitulo,qñ electio est in cõcordia:uel de parte cer
ta,qũ in discordia:quæ pars,etsi esset minor,tñ eo quod dicit
quantũ quod respectu totius uniuersitatẽ quãdã constituit:ut
9 ff.de le.j.l.si quis à filio.§.fi. ¶ †In actibus aũt huiusmodi refer
tur ad oẽs,quod fit ꝑ maiorẽ partem:ut.ff.de reg.iur.l. aliud.
§.refertur.& ad munici.l.quod maior.C.de decu.l. nominatio
num forma. Ad 2m,quod dicitur, quod non uenerunt sufficiẽ
ter instructi:r̃ndetur saltẽ per hoc , quod electus portauit oĩa
ad utilitatem cõmunem,ergo uidentur sufficienter uenisse ut.
ff.de uer.sign.l.quos nos hostes.§.locuplea. & de dan. infe.l. si
ita. Et si præter,& ꝯ cõem usum aliquid cõtingit, puta quia ele
ctus renunciauit,& oĩa exportauit,hoc non est instructoribus
uel eos mittentibus imputandum:ut. ff.de contrahen.emp.&
uen.l,fistulas.§.ul. Secuti enim sunt communem morem, & cõ
suetudinem .

ſuetudinem.ut ff.de edil.edic.l.quod ſi nobia.§.quia ſi aſai-
dua & l.quis ſit fugitiuus.§.apud labeonem.Non ob. quod di-
citur, ꝙ ſequens caſus non liberat à præcedenti culpa per le-
gem.ff.loca.& condu.uideamus.§.j.quia uerum eſt à præcedē
ti culpa in faciendo commiſſa, ſecus in non faciendo: ut. ff.de
impen.in re.do.fa.l.& in totum. Vel uerius non liberat à cul-
pa contrà pactum expreſſe commiſſa, ab alia liberat. ut. ff. ad
10 l.rho.de iactu.l.fi. & ibi nota. ¶ † Ad id, quod dicit pars ad-
uerſa, ꝙ non fuerunt miſi per inſtrumentum, hoc eſt de eorū
miſsione non fuit facta ſcriptura. Reſpondetur non eſſe neceſ
ſe, quia caſus ſunt ſpeciales, in quibus ſcriptura requiritur, qui
notantur.C.de pac.l.pactum, quod bona fide.de quorum nu-
mero iſte non eſt. Et regula eſt in contrarium:ut. ff.de pigno.
l.contrahitur.& C.de fide inſtru.l.in exercendis.& not. Arch.
in prima conſtitutione.6.lib.Præterea, ſi eſſet neceſſaria, præ
ſumeretur affuiſſe, quia actus eſt extraiudicialis, ut dictum eſt
11 ſupra. ¶ Et dato, ꝙ excludantur oppoſitores, quia non eſt ſer
uata per eos conſtitutio cupientes, admittentur per uiam de-
nunciationis:ut extrà de accu.c.ueniens.§.prælatorum.Et hęc
fuit opinio omnium qui glo.ſeruauerunt. c.cupientes ut not.
per Bar.in d.c.cupientes.§.cæterum.uerſi.opponentes, uel op
ponentium &c. ſuper uerbo ſimili pœna plectenda. & ibi per
Io.mo.Arch.& Io.And.& idem, ſi per modum ordinariæ ac-
cuſationis. Non obſeruantia enim conſtitutionis repellit ab
oppoſitione, & exceptione, ſed à denunciatione, & accuſatio-
ne non. Vndè debemus eſſe contenti pęnis lege compreben-
ſis:ut ff.de uer.ob.l.ſi ſtipulatio.& maritus excluſus à poteſta-
te accuſandi iure mariti, accuſare poteſt iure extranei: ut.C.
de adul.l.iure mariti. Et filius excluſus ab unde liberi, uenire
poteſt ad ſucceſsionem patris per unde agnati. ff. de ſucceſ.
edi.l.j.§.ſed uidendum. & pro hoc facit regula iuris: quoties
duplici. Et hoc expreſſè dicit tex.l.ei, q alio iure uenit, quàm
eo, quod amiſit, non nocet id, per quod perdidit, ſed pro-
deſt id, quod habet.ut. ff. de bo.lib.l.ſi filius.in fin. primi re-
ſponſi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Probaret.] *Non eſt plenè probare: ſic cenſeo reſtituendum.*
b ¶[Plene probat.] *Adde quod contrarium Alex.reſpondit in cō-
ſi.25.uol.4.Corn.in conſi.x.uol.j.ſed Oldrado adſtipulatur præ-
ter ea, quæ ipſe allegat, Gloſ. in c. quoniam frequenter. §.ſin au-
tem de carnali.ut lit.non conte.ibique Feli.& Abb.Spe.de noto.
cri.§ Fama.col.ij.ubi & doctor. in addi.Bart. in l.Genero. de ijs,
qui not.inf.s.in l.ij.§. ſi dubitetur.Quem admo.teſta.aperi.& in
d.l.ſi quidem.ubi Io.quoq; Fab.in ſuo breuia.Idem Bar.in tract.
teſtimo.§.Mortuum.& in l.Quoties.C.de naufr.lib. x. ubi Ang.
Item.& Alex.ſibi non conſtans.Bal.in l.fi.de ijs, qui no. inf. Et
in c.j.§.fi.Qui feu.dare poſ.in uſi.feu.Lanfr.in c. Quoniam con-
tra.in uer.Teſtium depoſitiones.col.pen.de probat.Papien.in for.
lib.quo petitur heredi.ex teſtamento.in uer.Poſſidebat.Iaſ.in l.
cum ea.propè fi.C.de tranſ.Alcia.in tract.Præſump.Reg.j. Præ
ſump.44.in fi.Cor.ſibi aduerſans in conſi.96.col.ij.uol. 4.Alex.
in conſ.4.col 3.uol.ii.172.uol.6.27.uol 7.Butrig.in rep.l.Quod
te.num.48.col.xiij.Si cer.pet. Alex.in l.is poteſt.col. pe. de ac-
qui.hære. ubi habetur etiam, quid ſi duæ famæ contrariæ urgeant*

De conſtitu.& de uerbo.ſig.

SVMMARIVM.

1 *Licet conſtitutio eccleſiæ habeat, quòd uacante eccleſia præpo-
ſitus gerat uicem archiepiſcopi: ex hoc tamen præpoſitura non
dicitur habere curam animarum: nec extrauagans.execrabi-
lis in ea locum habet.& nu.ſeq.*

CONSILIVM CII.

FACTVM tale eſt. Statutum eſt in eccleſia tarra-
cone. per archiepiſcopum, & capitulum, ꝙ uacan-
a te ſede prępoſitus, quicunque fuerit uel abſens [a] ex
trà prouinciam, aut prouinciam quandocunque
exiuerit, incontinenti camerarius eiuſdem eccleſiæ gerat ui-
cea archiepiſcopi in temporalibus, & ſpiritualibus ſicut ipſe
præpoſitus gerebat. Si autem camerarius mortuus fuerit, aut
abſens à diœceſi, aut diœceſim quandocunque exiuerit, archi
a diaconus maior gerat uices archiepiſcopi, ſicut dicti præpo-
ſitus, uel camerarius. Si autem archidiaconus fuerit mor-
b tuus, uel abſens à diœceſi [b] quandocunque exiuerit, ſacriſta
gerat uices archiepiſcopi, ſicut dicti præpoſitus, camerarius,
uel archiepiſcopus gerebant. Modò quæritur: utrum quili-
bet prædictorum dicatur, uel cenſeatur ratione ſui beneficij
habere curam animarum propter prædicta: prout cura intel-
ligitur in caſu conſtitutionis.execrabilis. nuper editæ contrà
obtinentes nunc pluralitatem dignitatum, uel aliorum bene-
ficiorum, quæ non poſſunt ſimul teneri abſque diſpenſa-
tiône? Et an ea hoc eorum dignitatibus imminere dicatur
1 cura animarum. † Et certè uidetur dicendum, ꝙ talia bene-
ficia curata non ſint: quia licet poſsit eis cura accedere, non
tamen competit, niſi extrinſecus adueniat: & non debet ali-
quid tale dici ex eo, quod contingere poſſet, ſed ex eo, quod
eſt:ut ff.de in litem iu.l.j.& de fideiuſ.l.ult. & de fideicom. li.
l.iiij. §. j. quia de rebus ſic ſe habentibus loquimur: ut not.
ff.de condi.ob cauſam da.l. quod ſeruus. Præterea cum cu-
ra ad dignitatem epiſcopalem pertineat, & ad epiſcopum,
ut ad ſponſum, & adminiſtratorem, uidetur, quòd etiam di-
gnitate uacante, cura, inquantum dicitur ius, ipſi dignitati in-
hæreat, & ab ea ſit inſeparabilis, ſicut incorporalia regulari-
ter:ut ff.pro ſocio.l.iij. in princip.& ibi no. & de pecu.l.quis
ergo caſus, ſicut iura incorporalia iacente hæreditate ma-
nent penes eam:ut ff.de aqui.poſ.l. cum hæredes. & confeſſo
1 ria pro ſeruitutibus debitis prædijs hæreditarijs ſola aditio-
ne competit hæredi:ut ff.de pe.hære.l.non tantum. §.fin.Ex-
ercitium uero curæ, quia factum dicitur penes dignitatem ia-
centem eſſe non poteſt:ut in d.l. cum hæredes. ff. de acquir.
poſ.ff.ſi quis teſtamento liber eſſe iuſſus fuerit.l. j.§.ſceuola.
Et ideo illud tranſit ad propoſitum, de quo eſt ſermo, & ex
hoc ſolo non poteſt curatus dici: ſicut nec proconſul dicitur,
qui ad tempus cōſulatum obtinet præſide defuncto, imò pro
priè ſurrogatus dicitur:ut ff.de tut.& cu.da.ab his l.j.C.de of-
fi.eius qui uicē alterius iudicis ob.l.2.Ex temporali uerò exer
citio curæ, iure penes alterum remanente, non debet cenſeri
beneficium curatum:ut apparet per hanc nouam conſtitutio
2 nem.execrabilis.inquātum loquitur de uicario tpali.¶ † Nec
eſt nouum penes unum eſſe ius uſusfructus, & penes alium fa-
cultatem fructuum percipiendorum, ut ff.de iure do.l.ſi uſuſ
fructus.& ſol.ma.l.uſufructu.cum ſi. Et ideo habito reſpectu
ad ius dicitur uicens gerens alterius:ut extra de reſc.c.eam te.
& ibi de hoc per Inn.& Compo.& pro hoc.ff. communi diui.
l.communi di.§.cum de uſufructu.in fi.& ibi no. Et ex his pro
babiliter uidetur poſſe concludi, ꝙ talia beneficia ſub conſti-
tutione non cadunt.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Abſens.] *Adde & melius dic forte.uices gerat archiepiſcopi, uel
ſi præpoſitus fuerit abſens &c.*
b ¶[A diœceſi.] *Adde & dic tu melius aut diœceſim quandocun-
que &c.*

De electio. & de uerb.ſig.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio.ca.quorundam.§.circa.de elec.li. 6.non habet locum
in monacho electo ad abbatiam proprij monaſterij.*

CONSILIVM. CIII.

1 QVAESTIO eſt, an.c.quorundam. §. circa. extra
de ele.li.vj.quod dicit electionem factam à mino-
ri parte inter non mendicantes nullum prorſus
ius tribuere electo, locū habeat in monacho

electo ad Abbatiam proprij monasterij? Et vr̃, q locum ha-
beat in eo duntaxat, qui ad administrationem, uel prælaturã
alterius monasterij eligitur,& non proprij. Et hoc quadrupli-
citer oñdit. ¶ Primo sic quale est principium legis, seu consti-
tutionis, talis est tota lex, seu constõ: ut ff. de iur. & fac. igno. l.
regula. §. ul. quia à primordio tituli posterior format eventus:
ut C. de impo. lucra. descri. l. j. in pe. rñso. li. x. & ar. ff. de le. ij. l.
cum filius. §. hæres. Sed principiũ dictæ constitutionis, ex quo
disponere incipit: quod est ibi. uolentes ergo &c. loquitur de
electis ad prælaturam extra ordinẽ suum. ergo de talibus ele-
2 ctis extra ordinẽ tota constõ debet intelligi. ¶ † Secundò hoc
a probat præfatio,[a] seu proœmium ipsius constõnis: qm̃ ex ipsa
patenter mens legislatoris colligitur: ut ff. de hære. insti. l. ulti.
& de adi. & transfe. leg. l. alumnæ. §. ulti. sed in præfatione dici
tur: q intendit providere contra eos, qui extra administratio-
nem proprij ordinis solium conscendere moliuntur: ergo de
intentione conditoris canonis non fuit aliquid innouare circa
electos in proprio monasterio. Et sic remanent in iure anti-
quo: ut C. de app. l. præcipimus. & de testa. l. sancimus. Nec est
uerũ quia facilior est promotio in proprio, q̃ transitus ad alie
num. Ad alienum autem est postulatio. Sed in proprio est ele-
ctio: ut extra de renun. post translationem. & ibi no. per Inno.
& de postu. præla. c. ultimo. & ibi similiter no. per eundem. li-
cèt hodie uideatur ẽt in alieno eum eligi posse: ut extra de ele.
3 c. nullus. li. 6. ubi no. per Archi. ¶ † Tertiò hoc idem probat de
cursus constitutionis quorũdam: quæ tam in prima, q̃ in ulti-
ma sui parte loquitur de his, qui suorum superiorum obtento.
consensu eliguntur: per quod apparet q loquitur de his, q eli-
guntur extra suum monasterium, & superiorem habent. Qui
enim in Abbates monasterij proprij eliguntur, propriè talem
superiorem, à quo licentiam consentiendi requirant, non dñr
habere. igitur de primis. i. de his, qui extra suum monasterium
eliguntur, lex loqui intendit. ar. optimum. ff. de flumi. l. j. §. non
4 autem omne. & de admi. tu. l. ita autem. circa prin. ¶ † Quartò
hoc denotat copulatiua dictio quoque: quæ est in §. circa reli-
giosus, cuius natura est præcedentium, & omnium eorum ac-
cedentium repetitionem inducere: ut ff. de le. iij. l. in repeten-
dis. de fundo instr. le. l. sæpè. §. Caio. Cum igitur ante illum. §.
circa religiosos. semper locutus fuerit cõditor canonis de ele
ctis ad prælaturas extra administrationem proprij ordinis: di-
cendo postea: circa quoque alios, debet etiam intelligi: uideli
cet extra administrationem proprij ordinis. aliter (cõtra quo
que) uim repetitionis non hẽt. Et pro hoc in insti. ad. l. Aquil.
§. Ex hoc tamen capite ibi, nam plebem Romanam, quæ Aqui
lio tribuno rogante hãc. l. tulit, contentam fuisse, q prima par
te hoc uerbo usa est &c. qui. §. hoc ar. & superiora cõprobat.
5 ¶ † Quinto, & ultimo mens legislatoris lex est,[b] & non uerba.
b ut ff. de legi. & senatuscon. l. scire leges. & no. eodem ti. l. cõtra
le. & l. fraus, & C. eo. ti. l. non dubium. sed mens conditoris il-
lius decretalis fuit plus arctare mendicantes, quàm non men-
dicantes: quod apparet: quia mendicantes in discordia eligi nõ
possunt. Non mendicantes autem possunt: dummodo nõ à mi
nori parte. sed mendicantibus legem non imposuit, cum eligũ
tur in propriis monasterijs: ergo nec non mendicantibus in-
telligitur lex imposita. alioquin contra legislatoris mentem
plus arctati essent non mẽdicantes: quod est absurdum. & hoc
bene probatur extra de elec. indemnitatibus. §. si qua uerò, ibi.
uidetur poni speciale in electa in abbatissam proprij monaste
rij à minori parte, ut non teneat ipso iure. in monasterijs er-
go uirorum uidetur ius commune in contrarium. ut. ff. de le.
6 & se. consul. l. ius singulare, & ad muni. l. j. † Non ob. responsio
ad ea, quæ possent induci pro contraria parte: illud scilicet uer
bum ad prælationes quaslibet: quod est in §. circa: quia illud
distributiuum quaslibet distribuit inter administrationes eius
dem ordinis tantum, quæ plures esse possunt: & non respicit
administrationem alterius ordinis. ar. pro hoc. ff. de le. iij. l. q-
situm. §. in eũ. & de al. & ci. le. l. à filio. §. fi. Verba domini Car.
manu scripta sunt, quæ sequuntur. Contrarium tenẽt omnes.
Et ipse etiam dixit mihi, q tenebat cõtrarium. imò hoc tenet
Archi. & Io. Mo. Sed Io. And. tenet cõtrarium. & pro eo facit,
q licèt in prin. & in §. j. dicat de administratione extra ꝓpriũ
ordinem tamen adiecit uerbum quaslibet: per quod uidetur
sensisse tam de suo monasterio, quàm de extraneo.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Præfatio.] *Adde quod ex præfatione declaratur intentio, & causa finalis, & quod præfamur, in dispositione repetere præsumimur. Zab. consi. 132. & 147. Imo. consi. 128. Rom. consi. 165. & 90. Alex. consi. 7. in ij. uol. Ias. consi. 221. col. 6. uol. ij. Marsil. consi. 19. num. 5. uol. j. Dec. in l. j. in j. col. si cer. pet. Lap. alleg. 101. col. 7. uer. circa secundum.*
b ¶ Lex est.] *Adde qđ à mẽte legis non est recedendũ, & si uõ est eadem cum uerborum figura, immo & si uerba sint contraria. Marsil. in l. sed sciendum: col. ij. numero 6. Ad l. Pomp. de Parrici. Et mens colligitur ex ratione, estque idem mens, & ratio. Ang. consi. 344. Martinus. in j. col. Atque uerba sunt ad mentem redigenda, non è conuerso. Idem consi. 221. propè fi. Nec propter nimiam subtilitatem debemus fraudare mentem legis. Castren. consi. 336. Præsens casus modicam. Ias. cons. 206. col. 5. uer. solum ergo. in ij. par. & realitatem, ac mentem legis sequi conuenit, non uerbis pertinaciter insistere. l. Benignius. de legi. Nec dicitur casus omissus à lege, qui saltem in genere consideratus, & ratione, ac mente comprehensus fuit. Ang. consi. 389. Totum demum statutum. Videatur autem ultra hæc omnia Bal. in d. l. Non dubium. de legi.*

De censibus, & exactio.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sint iusta causæ ut Papa possit petere charitatiuum subsidium tanquam dominus temporalis, uel tanquam princeps illud imponens. & nu. sequen.*

CONSILIVM CXXII.

CIRCA propositam quæstionem: in qua dominus
noster Papa Io. xxij. petit sibi charitatiuum subsidiũ
impendi, & per subditos moderatam collationẽ fie-
ri pro emptione castri de uariaco: est considerandus
dominus noster altero de duobus modis. Vno mõ, ut simplex
dominus comitatus, seu terræ Venetini præ aliis dominis ni-
hil habẽs. Et alio mõ, ut summus princeps, & dominorum dña
præ aliis multas prerogatiuas habens. Si quidem primo modo
1 consideretur, vr̃, q liceat ei tale subsidium petere. † Cõstat. n.
q ratione publicæ utilitatis de communi subsidium peti pt̃, &
collatio implorari: iuxta illud: refectio ei &c. iccircò de cõi fit
quia usum, utilitatemque communem habet: ut ff. ne quid in
loco pu. l. ij. §. uiarum, & alibi. nulla. n. ratione debent ab hoc,
quod in cõe omnibus profuturũ est seiungi: ut C. de colla. fun
dorum patri. & emphy. l. j. li. xj. quasi patenter hæc iura cõclu-
dant: sicut qđ cedit in honorem, uel commodũ priuati, debet
eius impendiis expediri: ut C. de lta. & ima. l. ut uirtutum. & ff.
de adul. l. si postulauerit. circa prin. & C. de ero. mili. anno. l. vl
2 tima. † Sic quod cedit in honorem, & commodum publicũ, dẽt
publicis sumptibus subleuari: ut in hoc æqua sit utriusque cõdi
tio, ut ff. de fideicom. l. mortuo. ff. qui. ex esu. ma. l. item ait p̃-
tor. in prin. iuncta. l. ergo. §. ulti. eo. ti. & C. ut nemo ad suũ pa-
tri. susci. ealo. uel ru. l. j. lib. xj. sed in emptione castri de uaria-
co publica uersatur utilitas: ergo & de publico, siue cõi fiet col
3 latio. Quòd autem publica uersetur utilitas, probatur. ¶ † Pri
mò ex grauis, & duri, & potentis uicini elongatione. argu. ff.
de contrahen. empt. & uendi. l. quod sæpè. §. ultimo. & de le.
ij. l. si cui fundum. & quod not. ff. sol. mat. l. j. in ij. respon-
so. Et hic est casus. l. dicentis: qui fortè consortibus suis gra-
uis, ac molestus existat &c. ut C. de agri. & man. dominicis,
4 uel fisc. l. ult. §. ul. † Secundò: quia facilius poterit hostibus
resisti. Hinc est: quòd per talem securitatem omnes enim
pelluntur in faciendis, uel reficiendis uallis ciuitatis: ut. C.
de immu. nemini conceden. l. 2. libro. x. & ibi not. & de priui.
domus augustæ. l. absit. & de oper. publicis. l. ad portus. & l.
5 omnes prouinciarum rectores. ¶ † Tertiò: quia bonos

domini

domini honor est subditi. Nam uniuersis redditur, quod
pro uoto omnium primatibus indulgetur: ut C. de aduo. di-
uer.iu. l. restituendæ. Honor autem domini est, quantò quis
maioribus, & melioribus præest: ut in authen. de defen. ci. §.
j. Si igitur honor domini est honor uasalli, & in hoc uertitur
honor: ergò & commodum, quod etiam in honore æstima-
6 tur: ut ff. si quis omissa causa testamen. l. iul. ¶ † Quartò
uertitur publica utilitas: quia quantò erunt plures tales ha-
biles, subditi facilius ea quæ incumbent, onera supportabunt:
a [a] ut. C. de commer. & merca. l. j. de exact. tri. l. autores. de pri-
ui. domus augustæ. l. 2. libr. xij. & utrobique not. Cum igi-
tur multiplex pateat publica utilitas: manifestum est secun-
dum præmissam regulam multiplici iure probatam publicè
posse: imò debere collationem exposci, & ex parte subdi-
torum obsequiosè præstari. & hic est casus legis dicentis cum
omnea in commune (si necessitas exegerit) conueniat uti-
litatibus publicis obedire, & subuentionem sine dignitatis
priuilegio celebrare. C. de nauibus non excusandis. l. j. in fin.
7 libr. xj. † Si uerò secundo modo consideretur dominus no-
ster Papa: scilicet ut summus princeps: planum est, quòd
tale subsidium potest petere, & inuitis subditis indicere: ut
C. de superindi. l. j. lib. 10. Et in hoc nullum priuilegium pro
dest iuxtà legem dicentem. Nulla igitur domus, uel sacri pa-
trimonij, uel emphyteotici iure, uel hominibus priuatorum.
(Etiam si priuilegium aliquod habere doceatur) ab hac ne-
cessitate seiuncta sit: quæ iam non extraordinarium (ut ha-
ctenus) Sed nobis facientibus canonicum nomen accepit.
8 C. de superindic. l. prima. libr. x. † Per quæ etiam patet re-
sponsio ad priuilegia illorum de comitatu uenesini: nedum
quia solutione talis iuris priuilegiantis, ut comitis tholosa-
ni: de quo glo. mentionem facit. C. de comitibus, qui prouin.
regunt in rub. in iure consolidato superiora quæ ipse causam
habeat priuilegium uidetur esse finitum: ut. ff. de pu. l. lex ue-
ctigali. & de in diem adiec. l. 6. §. sed & marcellus. Per quæ pa
tet, non obstantibus obiectis, & propositis per illos de comita
tu, domini nostri Papæ intentionem. & petitionem fundatam
esse de iure communi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Supportabunt.] *Adde Bertran. cons. 133. niso processu causa agitata uol. ij. nu. 6. in j. par.*

De consuetu. & de fide instru.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo reddit instrumentum insufficiens, quod aliàs de iure communi esset sufficiens. & nn. seq.*

CONSILIVM CV.

VIDETVR dicendum pater sanctæ, quòd is, de
quo quæritur, impediatur à promotione non ex
uirtute consuetudinis, sed quia constat eum illegi-
timum, nec sufficienter apparet eum legitimum:
1 quia consuetudo detrahit instrumento. † Quod sic pro-
batur. regulariter quod potest in unum oppositorum, po-
test etiam in reliquum: ut de ac. hæ. l. si, qui hæres. in princip.
& l. is potest. sed consuetudo facit instrumentum, quod non
est aliàs de iure communi sufficiens ad probandum, esse suffi-
a ciens: ut extrà de fide instrumen. cap. cum dilectus. fina. 1 [a] er-
2 gò &c. † Præterea expressum est, quod propter consuetudinem
eligibilis de iure communi fit ineligibilis: ut extrà de ele. co-
niug. cap. cum olim. & ibi not. Et qui est habilis ad contra-
hendum matrimonium de iure, fit inhabilis per consuetu-
dinem: ut extrà de cog. spirituali. ca. super eo. Ergò uidetur,
quod consuetudo possit facere insufficientem probationem le-
3 gitimationis istius, licet aliàs sit sui natura sufficiens. † In
talibus enim locorum consuetudo attenditur: ut C. de testa. l.
ultima circa medium. & potissimè in promotionibus, & quæ
circa eas sunt: ff. de decu. l. non tantùm. §. ultimò. Præterea
attendatur: quia hæc consuetudo tendit ad decisionem: er-
gò &c. ut. ff. de euic. l. fundus. & ff. de admini. tuto. l. sine hæ-
rede. §. Lucius.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Fina. i.] *Adde quod uult dicere. §. fi. & ibi Gloss. 1. in uersi. Approbata.*

De excep. de re iudi. & de uer. signi.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus ad cle. ut calumnijs. de re iudi. quòd non habeat locum in unica sententia lata diffinitiua, sed in tribus, etiam si pronuncietur super desertione appellationis. cum numer. sequent.*

2 *Sententia appellatio simplex diffinitiuam propriè comprehendit.*

3 *Sententia illa est diffinitiua, cuius contraria diffinitiua esset, & è conuerso.*

5 *Et de uerbis uniuersalibus: ut nullatenus.*

CONSILIVM CVI.

QVOD litera executoria, quæ in causa castri Karo-
li petitur, relaxari non debeat, ostenditur sic. Con-
stat, quòd exceptio nullitatis sententiæ, de cuius
executione agitur. executionem impedit, & retar-
dat: ut C. si ex falsis inst. l. ul. de iu. l. si prætor. §. marcellus. & ff.
de re iudica. l. si cum nulla. secundum unum intellectum. Quia
eius, quod nullum est, nullus debet esse effectus: ut ff. de le. 2.
1 cum pater. §. curatoris. & ibi not. ¶ † Sed ad hoc obijcit pars
aduersa ex decretali cle. extra de sent. & de re iud. ut calum-
nijs. in concilio uienen. ubi dicitur, quod post tres sententias latas
in petitorio, seu possessorio is, qui succumbit, ad agendum de
nullitate ipsarum, uel alicuius earum, nullatenus admittatur,
donec huiusmodi sententiæ plenarie fuerint executioni man
2 date. † Et uerè non ob. hoc: quia illa decretalis post latas tres
sententias diffinitiuas loquitur: quod apparet ex ui uocabuli
a sententias: quod anthonomasticè diffinitiuam demonstrat: [a]
ut. ff. de re iud. l. quod iussit. & C. de sen. & interlo. om. iu. §. post
sententiam. Et ex eo, quod ibi dicitur: super petitorio: uel pos
sessorio: super quorum utroque sententiam latam constat dif-
finitiuam esse. De lata super petitorio constat. De lata super
possessorio not. C. si de momenta. pos. fuerit ap. l. j. & hoc etiã
apparet ex uicinitate scripturæ: quia in eadem decretali in §. j.
3 expressè loquitur de sententijs diffinitiuis. † Constat autẽ, quod
sententia, qua pronunciatur appellationem esse desertam, nõ
est diffinitiua: quia eius contraria non est diffinitiua: ut not.
per Car. & Io. mo. in c. cupientes. Et sic dictum ca. ad proposi-
tum non accedit. sed non ratio mouens canonis conditorem.
Ratio enim fuit: quia in negocio tanta maturitate digesto,
quod trina sit diffinitiua sententia diffinitum, non est uerisimi
le errorem, uel circumuentionem aliquam interuenisse: iuxta
legem dicentem. nemini uenit in dubium, quod repetita præle
ctio probauit. hoc satis est ualidũ, satisq; famosum. C. de emẽ.
iu. co. in secunda eius editione. circà fi. constitutionis. & ff. ue.
l. si mulier. & Cod. de diuor. & re. l. dubium non est. quod ho. in
b aut. de ap. & infrà quæ tpa. circa prin. [b] col. 4. quod oia cessant in
casu proposito. nunquam. n. nisi semel per dñm Ia. de columna
cognitũ fuit de iusticia causæ huius, de cuius executione nunc
4 agitur. Et sic cessant tã uerba capituli. ut calũnijs. quàm ratio. † Et
si dicatur: imò ratio fuit, ut litigantiũ calũniæ reprimantur: ut di
cit prin. decr. Rõdetur: uerum est: sed nulla põt ibi præsumi ca
lũnia, ubi incõtinenti ex actis principalis causæ se prõpta nulli
c tatis offert probatio. [c] Et hic est casus expressus, qui quæ-
stionem decidit. C. quando prouocare non est necess. l. prima
& extra de restitut. spoliator. cap. literas in penul. responso.
5 ibi. & probationes offeruntur incontinenti paratę &c. † Et

si dicatur tex.c.ut calúniis.dicit, ꝙ nullatenus admittatur. Respondetur, uerum est in casu in constitutione comprehenso: sed noster casus, nec in sententia, nec in uerbis comprehenditur: ut ostensum est suprà, ergò &c. Et hic est casus. ff. de le.j. l.si ancillam, in fi. Præterea dato, ꝙ casus noster esset in constitutione illa comprehensus, adhuc ille sermo uniuersalis: nulla tenus admittatur: Deberet ciuiliter intelligi, scilicet ꝙ saluæ essent exceptiones, quarũ probatio esset in prompto, & altiorem indaginem non requireret. sicut habetur. ff. ut in pos. leg. l.si ita, à quo. in prin. ad exhibẽ. l. 3. §. ibidem. ad tre. l. ille à quo. §. si de testamento. & not. C. de edi. diui adri. tol. l. 2. Et quòd
e talis uniuersalis sermo aliorum iurium [e] determinationem recipiat, probatur expræssè. ff. quod ui aut clam. l. j. §. denique. & ibi not. in glo. s. tali &c. ff. de peti. here. l. & non tantum. §. ꝙ si peremptorie. & ibi no. in gl. nimis largè locutus est &c. Sic itaque cessantibus uerbis, & ratione nouæ constitutionis. & calumnijs. standum est antiquis iuribus; scilicet ꝙ retenta litera executoria procedatur ad cognitionem nullitatis, cuius prompta ex actis principalis causæ offertur probatio, quæ omnem calumniæ præsumptionem excludit. & hic est casus expressus. C. quando prouo. non est necesse. l. j. quæ lex benè uideatur: quia decidit quæstionem. & pro hac decisione facit. C. de edict. diu. adria. tol. l. 2. cum gloss. posita ibi, statim uult eã probare filius, & tunc non &c. ad idem faciunt leges in eadem gloss. allegatæ per archiepiscopum tarrachon. & pro hoc uidetur optimè facere: quia quando probationes sunt in promptu, & offeruntur, non uidetur esse iudicatum: imò negari potest esse iudicatum. ad quod. l. post iudicatam. cum ibi not. per gloss. not. super uerbo subesse possit. C.
f de transac. [f]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Demonstrat.] *Adde quod probatur ex Rub. C. de filijs, & interlo. omnium iudi. Dictio. enim, &, ponitur inter diuersa: ut est Gl. in c. Querelam. de simon. Et pro hoc Castren. in d. l. Quod uerò in princip. & in Rubr. ff. de re iudi. & ibi Ripa in 4. col. dat duas limitationes. uidelicet ut procedat strictè, & quòd secus sit in fauorabilibus. Adducit, & tertiam limitationem, quando exempli gratia in aliqua parte statuti mentio fit simplex de sententia, deinde in eodem capitulo exprimitur alibi de sententia definitiua. Sed quis hanc disputat, eò me refero. Et addo pro opi. Oldra. Diaz in reg. 662.*

b ¶ Circa.] *Vult allegare Gl. in uer. Plenißimè. reddentem huiusmodi rationem. Quicquid enim consilij moderatione perficitur, non consueuit pœnitudinis rubore perfundi, sed perpetua firmitate durare.*

c ¶ Probatio.] *Hinc dicitur negationem non deberi attendi, ubi in promptu sunt euidentes probationes in contrarium. Et paria esse, quòd debitum sit liquidum uel quod breuiter poßit liquidari absque longiore indagine. Alexand. in l. quidam. col. penul. ff. si certum peta.*

d ¶ Nullatenus.] *De dictione Nullatenus uide Ias. in consi. 7. col. j. uol. j. dicentem, quòd insitu actum ipso iure: ut uol. Gl. singularis in aut. si qua mulier. C. ad S.C. Vell.*

e ¶ Iurium.] *Sermo uniuersalis aliorum iurium determinationem accipit. Et in hoc uide Soci. fall. 229. præsertim in limitat. 32.*

f ¶ C. de transact.] *Bar. hoc ipsum tenet in constitutio. ad reprimẽ. in uer. summariè col. 3. in fin. & 4. in princip. extenditq; ut impediatur etiam executio, quando opponitur sententiam non mereri executionem, nisi quatenus quis fatere potest, & similia. Adde Panormit. in consi. 55. uolum. 2. & Castren. in consi. 320. Alex. in consi. 219. alias est. 76. uol. 2. Soci. in fall. cxxj. ubi duas addit limitationes præter hanc Oldradi. Prima est, quando nullitas ex defectu iurisdictionis causatur. Altera cùm nullitas, pendet ex dispositione iuris naturalis quam ultimam limitationem Socinus promisit ex consi. infra. cxij. & 4. Ad hæc Marsil. consil. 116. & 64. uol. 1. Adde singu. consi. Alexand. quod est. 225. uolum. 6. item adde Marsil. sing. 187.*

De testamentis, & extraordina. C. ad treb. de le. & fideicom.

SVMMARIVM.

1 *Statutum minuens bonorum subsidium ualet, quando minus relinquitur: secus si plus. Et si ualeat, non debet extendi ad quartam trebellianicam, etiam si filius sit ingratus. cum nu. seq. usque ad nu. 6.*

6 *Item prælegata non ueniunt in restitutionem, inquantum sunt uerè legata.*

7 *Item res alienata computantur in quartam.*

8 *Item hæres non potest in una re quartam deducere regulariter.*

9 *Item cautio de non ueniendo contrà diuisionem non præiudicat fideicommissario uniuersali.*

CONSILIVM CVII.

CIRCA, ius municipale, siue consuetudinem Ale
1 sti duo quæri possunt. [a] Primum an teneat. † Se
a cundum an datò, ꝙ teneat, in casu nostro uendicet sibi locum. & licet circà primum probabiles rationes suadere uideantur ipsum ius municipale, siuè consuetudinem non tenere: quia debitum bonorum subsidium in honorem sanguinis tribuitur: ut ff. de suc. edicto. l. j. §. largius. & iura sanguinis nullo iure ciuili tolli possunt: ut ff. de reg. iur. l. iura sanguinis. & filius proximus agnatus est patri: ut. ff. de suis & legi. hær. l. filius. & ius agnationis non potest pacto tolli. ff. de pac. l. ius agnationis. ergo nec lege municipali, quæ nõ est, nisi quædam ciuium conuentio: ut ff. de leg. l. de quibus. &
2 l. sed ea. † Præterea successio patris, & maximè debitum bonorum subsidium debetur filio de iure naturæ: ut ff. unde liberi. l. scripto hæredi. de bonis damnatorum. l. cum ratio. Iura autem naturalia immutabilia sunt: ut insti. de iure naturali, gẽ. & ciui. §. sed naturalia. Nec ea ciuilis ratio corrumpere potest: ut insti. de legi. agn. tute. §. fin. Et debitum dicitur filio non ingrato: ut. C. de codi. l. ultim. & de impo. luc. des. l. j. & ideò eo filius etiam per peccatum inobedientiæ non priuatur: ut in authen. de hære. & fal. §. si quis autem non implens.
3 ¶ † In contrarium magis tamen uidetur: [b] quia licet iure naturæ successio patris filijs deferatur ab intestato: tamen & & iure naturæ nihil est, quod magis naturali æquitati conueniat, quàm uoluntatem domini uolentis res suas in alium quemcunque transferri ratam habere, ut insti. de rerum di. §. per traditionem. & ff. si à paren. quis fuerit ma. l. non usque adeò. & C. de sacro. sanct. eccle. l. prima. Vnde non reperitur iure naturæ, quòd contrà testamentum patris filium prætereuntis, uel etiam indebitè exheredantis aliquod auxilium proditum sit. Cùm enim ius dicendi nullum ratione præteritionis detur solum existenti in potestate: ut ff. de lib. & posthu. l. si filius, qui in potestate. & de iniusto, ru. & irri. testamento. l. posthumi per uirilem. §. ex his apparet. & patria potestas sit solum de iure ciuili: ut ff. de rei uen. l. prima. & institutio. de patria pote. §. j. apparet, ꝙ ius dicendi nullum ratione præteritionis non erat ante ius ciuile. Item cum exhæredatus ritè ad successionem patris uenire non posit, nisi per querelam; ut ff. de bo. posses. contra tab. l. si post mortem. §. exhæredati. Querela autem inofficiosi sit de iure ciuili. ff. de inoffi. testamen. l. filio. §. ultim. & ibi not. de uulg. & pupil. sub. l. ex duobus. §. fin. & ibi similiter not. apparet, ꝙ ante ius ciuile nulla erat uia rumpendi dispositionem defuncti, & uia similiter petendi supplementum est à iure ciuili: ut C. de inoffic. testamen. l. omnimodo. Antè igitur ius ciuile licebat cuilibet ciui Romano de bonis suis pro uoto disponere, ut in l. fal. primo capite continebatur: ut ff. ad l. fal. l. j. in prin. Si igitur hæc omnia à iure ciuili sunt, alio iure tolli possunt, ut præallega-
4 to. §. ultim. insti. de le agn. to. ¶ † Circa secundum uero, an scilicet in hoc casu nostro dictum ius municipale uendicet sibi locum inquantum de deductione quartæ trebellianicæ quæritur: Dicendum est, absque dubio quod locum non habet: quia

quia cum ius municipale patenter iuri communi contradicat,
non est producendum ad consequentias:ut. ff. de legi.& sena.
consul. l. quòd uero. & l. cum non ratione. & ff. de re iud. l.
quæ propter necessitatem.& extra eo.ti.c.quæ à iure. libr. 6.
Cum ergo statutum de debito bonorum subsidio loquatur,
ad quartam Trebellianicam non trahetur. Quoniam constat
ea esse diuersa tam inductionis tempore,quàm inducendi ra
tione,separatorum igitur separata est ratio,& ex ratione iudi
cium:ut C.de do.inter ui.& uxo.l.si maritus.ff.ad carbo. l.de
bonis,in prin.& cũ in solo debito bonorum subsidio ius mu-
nicipale loquatur,melius est uerbis edicti subseruire,ut ff. de
exer,l.j.§ si is,qui nauem, & benigniorem sententiam sequi:
ut ff.de re.iu.l. ea quæ in partea. §.j. & non nisi eatenus est à
ueteri iure discedendum: quatenus nouum priori contrariũ
prohibitum reperitur:ut C.de sp.l.præcipimus,de te.l.sanci
mus.ff.de adi.& transfe.le.l.alumnæ.§.qui filias,& in aut. de
5 admi.offi.in sacris app.in fi.† Sed an saltem in debito bono-
rum subsidio ius municipale in hoc casu uẽdicet sibi locum?
Adhuc uidetur dicendum,quòd non:quia si quis uerba statu-
ti diligenter aduertat,uidetur loqui in eo, qui à principio fi-
lio relinquit minus debito bonorum subsidio.casus autẽ no-
ster est de eo,qui plus relinquit, puta medietatem bonorum,
sed de restituendo rogauit,hæc autem constat esse diuersa ar.
eorum,quæ dicuntur de hærede occisi necem defuncti uendi
cante: quia reis iniquitate præsidis absolutis non tenetur ap-
pellare,sed si appellauit,tenetur prosequi:ut colligitur ex so-
lu.duarũ legũ.C.de his,q ut indi.l.minoribus.& ff. ad silleia.
l.propter ueneni.§.fina. & ibi not. & potest esse diuersitatis
ratio: quia in patre à toto principio minus debito bonorum
subsidio relinquẽte quicquid ultra petitur,contra expressam
uoluntatem petitur:ut.ff.de neg.gest.qui aliena.§. libertos.in
eo,autem qui in toto,uel maiori parte debito bonorum sub
sidio instituit, & de restituendo rogat, licet omnis deductio
uideatur esse contra tacitam uoluntatem rogantis:ut.ff. ad.l.
fal.l.Titia.non tamen expressè eam prohibuit.Et in his inter
tacitam,& expressam ꝓhibitionem multum refert:ut in aut.
de hære.& fal.§.si uero expressum.Quare ex prædictis uidet,
quòd deductioni duarum quartarũ,seu tertiæ, & quartæ hoc
6 casu ius municipale non obuiet. ¶ † Circa secundam quæstio
nem ex themate elicitam:qua quæritur: an prælegata ueniant
in restitutione;Primo inuestigandum esset, an talis substitu-
tio reciproca habeat in se fideicommissariã. Et licet de hoc
apud multos fuerit hæsitatio:tamẽ in casu nostro.ubi duplex
fuit substitutio:una pupillaris ætatis tempore limitata & alte
ra post ipsum tempus extensa;puta:quia dixit: si decesserit in-
fra pupillarem ætatem,uel postea quandocunque &c.Dubiũ
non uidetur quin pro tempore post pupillarem ætatem fidei
commissariũ contineat. Verbũ enim substituo commune est
ad utranque scilicet directam, & fideicommissariam aptum:
ut.ff.de uul.& pu.sub.l.iam hoc iure.& C.de insti.& substi.l.
generaliter.& de impu.& aliis substi.l.precibus.arg.ff.de cõ
di.& demon.l. pater seuerinam.§. conditionum. & de hoc.i.
de tali substitutione reciproca, quod in omnem casum sub-
stituisse uideatur,dicitur. ff.de uulg.& pup.sub. l. qui plures.
Præsupposito ergo, ꝙ dicta substitutio in se fideicõmissum
contineat,uidetur dicendum, ꝙ prælegata in fideicommisso
non ueniant : quoniam licet iure institutionis relinquantur,
constat ea esse legata:ut.C.de hære.insti.l. quoties. nisi cum
ageretur de exclusione querelæ inoffi. test. ut in aut.ut cũ de
app.cog.§.aliud quoque capitulum.& ff.ad Treb.l. si qs prio
re. Legata autem in restitutione fideicommis. non ueniunt,
cum quia rogatur restituere portionem hæreditariam: ut.ff.
ad Treb.l. Marcellus.§.quidam liberis:uel hæreditatem:ut ff.
de leg.iij.l. Titius. sed cum omnia substitutio sit secũdaria in
stitutio:ut ff.de uul.& pu. sub.l.j. in prin,is, cui restitutio fit,
ex uirtute substitutionis factæ de eo uocatus uidetur ad id,ꝙ
institutio uirtute institutionis deferebat, & sic ad hæredita-
tem:ut.ff.ad.l.fal.l.in ratione.j.§. si filio. ibi subducta perso-
na pupillari reuocãdi sunt ad intellectum substitutionis &c.
Si ergo per substitutionem uidetur hæreditas restitui iussa,

& in hoc prælegata non ueniunt, ut supra ergo & c. Et hoc in
telligo de prælegatis,in quantum iure legati capiuntur, secus
in eo,quod hæreditario iure capitur:ut ff.ad Treb.l. in fidei-
7 commissaria.§.ulti.¶ † Ad tertiam quæstionem, qua quæri-
tur,an res alienatę computari debeant in quartam:dicendum
est breuiter,quòd sic:ut.ff.ad Treb.l. Marcellus.§.res, quæ.&
si pro multo minori uendidit,quàm ualerent, habebitur re-
spectus ad uerum pretium,non ad id,quo distractæ sunt : quia
in hoc uertitur lata culpa, de qua hæres fideicommissario te-
8 netur:ut.ff.ad Trebel.l.mulier.§.sed etenim.¶ † Ad quartam
quæstionem,qua quæritur,si agatur contra emptores ad rerũ
restitutionem : an ipsi emptores possint opponere de restitu-
tione duarum quartarum, uel unius ex persona fratris roga-
ti;Dicendum uidetur,quòd emptori competat exceptio,quę
& ueditori competere poterat: ut ff.de contrahen. emp. &
uen.l.dolia.§.j. & C. de euic l. emptor. Superest ergo solum
quærere,an scriptus hæres possit quartam sibi in una re dedu
cere. Et in hoc est communis opi. glo. quòd non possit : ut
ff.ad.l.Fal.l.plautius,& l.in quantitate.§.ultimo. & plene no.
C.ad.l.fal.l.ij. Doctoris autem mei do.Dy.opi.erat, quòd ex
pluribus rebus diuersis legatariis relictis nõ in una re pro om
nibus falcidia eligi poterat : & sic loquuntur leges allegatæ.
Ex pluribus uero rebus pluribus legatis posset Falcidia eligi:
ut.ff.ad.l.Fal.si ex pluribus. & secundum hoc in casu nostro
competeret exceptio emptoribus,quasi in rebus alienatis elli
cita Falcidia:sed glo.quæ est in l.Marcellus.§.res, quę.innuit,
quòd non competat,nisi hoc uelit fideicommissarius, & hoc
in quarta Trebellianica, & falcidia iure institutionis debita.
c In debito uerò bonorum subsidio, [c] in quo filius quasi credi-
tor patris censetur:ut.C.de codicillis.l.ultima. Multi alij di-
cunt scientes,quòd exceptio emptoribus competat: argu. ff.
de distra.pigno.l.creditores.& innuitur, si rectè intelligatur,
9 in aut.de restu.& ea,quæ parit.§.quamobrem.¶ † Ad quintã
quæstionem,qua quæritur: an cautio de non ueniendo cõtra
diuisionem rei singularis præiudicet, quantum ad fideicom-
missariam uniuersalem : Dicendum uidetur, quòd quicquid
sit de diuisione uniuersitatis,& cautione de non ueniendo cõ
tra(super hoc præiudicetur fideicommissario uniuersali,)
de quo habetur,ff.de verb,oblig.l.qui Romæ.§. duo fratres.
C.de pactis.l.j.& ff.de lega.ij.l.cum pater.§. hæreditates. ij.
tamen in casu propositæ quæstionis dubium non uidetur:
quia per diuisionem rei, & cautionem circa eam præstitam
non debet fideicommissario uniuersali præiudicari: & ꝓ hoc
ff.ad Trebellianum.l.Paulus respondit,de his,quibus ut indi.
10 l.rescriptum & quorum lega.l.j.§.si duæ. ¶ † Ad sextam quæ
stionem,qua quæritur an protestatio facta per dictum.P.&c.
uidetur dicendum, quòd fideicommissarius uniuersalis per
adeptionem talis possessionis ante restitutam hæreditatem
re, uel uerbo incideret in pœnam legis. C. de legibus. non
dubium.talis protestatio,cui factum ipsum contradicit,eum
modicum iuuaret:ut.ff.locati & conduc.l.cum plures. §. lo-
cator,& extra de consti.cap.cum.M.Ferrarien. Verum cum
glossatores teneant fideicommissarium uniuersalem esse con
tradictorem legitimum hærede petentę missionem ex edi-
cto diui Adri. C. de edicto diui Adri. tol. l. ultima. non est
usquequaque certũ,quòd pœna legis non dubium locum ha-
beat : quia si locum haberet, nullo modo esset legitimus con
tradictor. Et cum in quęstione proponatur, quòd fideicom
missarius ignorabat hæredem possessionem domus accepis-
se,& probabiliter poterat ignorare,cum adhuc corpus defun
cti non esset traditum ecclesiasticæ sepulturæ, satis uidetur
e excusatus à pœna legis. [e] argum. ff. de his qui not. infam. l.
genero.& ad l.si quis in graui.§. si quis ignorans. ui bo. rap.
11 l.ij. §.publicanus.& C.de tabu. l. generali. ¶ † Ad septimam
quęstionem, qua quæritur, posito quod per diuisionem re-
rum singularium, & cautionem de non ueniendo contra &c.
uidetur dicendum, quòd cum in rebus diuisis is, cui res per
diuisionem obtingit,partem habeat à seipso, ut hæres partẽ
à cohærede diuisionis iure:ut not.ff.fami.er.l.si familiæ.eam
partem, quam habet, ut hæres, sibi computet in quartam.

Eam uero, quam habet à cohærede diuisionis iure, non com
putet, quasi illam haberet ab extraneo sibi quæsitam non
titulo locratino, sed eius permutationis iure, quæ in di-
uisione latet, ut. ff. de leg. ij. cum pater. §. hæreditatem, ij. &
fa. er. l. si filia. §. si pater. & pro hoc. ff. de dote præle. l. cum qa
uxori. §. nam & si quis ad uullum. in fi. & de hoc tangitur. ff.
12 de uerb. obli. l. qui Romæ. §. duo fratres. ¶ † Ad octauã quæ-
stionem, & ultimam dicendum uidetur, q dicta uxor precium
rerum dotalium posiit retinere: quia nec pecunia succedit lo
co rei. ff. de pe. hæredi. l. si & rem, & precium. de le. ij. l. impe-
rator. & l. se. & de tali commutatione loqtur. l. ff. de iure do.
l. ita constante. & in eam causam, siue pro ea constat res sub-
iacentes fideicommisso posse obligari. Imò & pro eius so-
lutione distrahi, ut in autent. de restitu. fideicom. §. nobis,
colum. 9. & est signata. C. ad Trebel. autent. contra rogatos.
& ibi not.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ [Quæri possunt.] *Adde quod huius consi. Bertran. meminit in*
consi. 127. Non puto. col. 6. num. 18. in 3. par. ibi uide, plura
enim allegat.
b ¶ [Magis tamen uidetur.] *Adde & iunge hic, quæ dicuntur con*
si. 135. & consi. 205. Communis opi. est cum Oldr. ut statutum
posit non solum minuere, sed etiam tollere legitimam. Faciunt
quæ in 101. Alleg. Lapi habētur col. 3. & 4. Maxime si de sola di
minutione loquamur. Et ubi subsit causa, quod est de mente Io.
de Ana. consi. 4.
c ¶ [Subsidio.] *Adde quod licet in una re eligere bonorum subsi-*
dium. Quod intellige, nisi totum eligat in re meliori, uel alteri le
gata, aut spiritualiter obligata, & breuiter arbitrio boni uiri,
id est iudicis. Alex. & Ias. in l. Marcellus. §. Res, quæ in fi. ad se-
natusc. Treb. uide Bertran. consi. ult. col. j. in j. par. Aret. con-
sil. 155. in fi.
d ¶ [Iuuaret.] *Adde quod hoc adeo uerum est, ut protestatio con*
traria facto nõ attendatur, quòd etiam si quis præmittat malam
protestationem, & deinde faciat bonum opus, talis protesta-
tio præmissa nihil nocet. sententia est CHRISTI *in parabola*
de duobus filijs. Matth. 21. Anch. consi. 50. in prin.
e ¶ [A pœna legis.] *Adde hic deci. in l. j. col. 6. C. de pact.*

De condi. apposi. & de lib. obla. & de restitutione in integrum. Extraor. C. de insti. & sub. & resti. sub. condi. fac.

S V M M A R I V M.

1 *Conditio apposita instituto à testatore censetur repetita in sub*
stituto: sed quando testator prohibuit aditionem, & facit ml'
tionem possessionis, non censetur uenire cõtra hæres solo ani-
mo adeundo: & etiam si solo animo uideretur contrauenire
adeunda, tamen transferendo ius sibi competens in suum hæ-
redem non censetur uenire contra uoluntatem testantis. &
nu. seq. usque ad nume. 5.
Item libellus procedit, in quo minor dicit sententiam nullam, &
si qua sit, petit restitutionem in integrum, modo in libello ad-
ducat causam: aliàs non procedit libellus quo ad restitutio-
nem in integ.

CONSILIVM CVIII.

TITIVS ueniens ad mortem condidit testamentũ:
& post multa legata relicta sic dixit. Cætera alia bo
na mobilia, immobilia relinquo. G. fratri meo t
& ipsum hæredem instituo sub tali conditione q
ipse teneat, & posideat dicta bona omnibus diebus uitæ suę
& habeat inde usumfructum. Et non posit dicta bona uende
re, nec alienare in perpetuum, nec partem ipsorum. Verunta
men si habuerit filium legitimum obitus sui tempore, nolo,
& concedo, q posit ea dare illi, & dimittere, & facere om-
nes uoluntates suas: adijciens, q dictus. G. non succedat, nec
posideat dicta bona, nec partem ipsorum, nec posit habere
nec recipere possesionem ipsorum, donec dicta legata sint
completa &c. quæ in testamento meo cõtinentur, per execu
tores testamenti ipsius, quibus liberam concedo omnimodã
potestatem &c. Si uero dictus. G. receperit possesionem di-
ctorum bonorum, & fortiaret dictos executores, nec conten
tauerit, ut tãgere, uel tangi faceret in prædictis bonis, seu red
ditibus eorum, donec præmissa completa fuerint, remoueo,
atque reuoco, & casso illum. G. hæredem à successione dicto
rum bonorum, & in tali casu nil sibi dimitto: & si contra præ
dicta uenerit, uel aliquod prædictorum (ut præmittitur) fa-
cio, & sublituo hæredem nepotem meum: ita uidelicet: quòd
dicti executores mei compleant, & compleri faciant uniuer-
sa, & singula in prædicto testamento contenta: antequàm re-
cipiat possesionem hæreditatis prædictæ. Nec in dicta bo-
na dictus. G: successerit in forma superius contenta de dicto.
G. Et si forte dictus. G. prænominatus hæres contra prædicta
uenerit ullo modo, nil sibi dimitto, nec posit de bonis meis
aliqd petere, seu habere. Et in hoc casu præfata bona in pias
causas distribuenda per executores præfati testamenti dimi-
sit. ¶ Ex isto themate eliciuntur tres quæstiones. Primo: utrũ
conditio pœnalis apposita in instituto ueniente contra uo-
luntatem testatoris, in substituto repetita uideatur per uer-
ba in substitutione contenta: ita uidelicet: quòd dicatur exe-
cutores &c. usque ad fi. ¶ Secundo: si intelligatur repetita: an
antequàm executores compleuerint uoluntatem defuncti, so
lo animo aditio uideatur prohibita: ita uidelicet: quòd si ani-
mo solum adeat, intelligatur substitutus hæreditate testato-
ris priuatus. ¶ Tertio: cum contenta in testamento comple-
ta non fuerint, nec aliter per substitutum bona defuncti ap-
prehensa, an substitutus priuatus censeatur, uel priuari de-
beat hæreditate sibi relicta: cum in testamento suo ius sibi in
præfata hæreditate competens ipse substitutus fratri suo re-
linquat. ¶ Quartò ex alia parte quæritur: si sententia sit lata
contra minorem: & minor dicat eam nullam: adiiciens in li-
bello: & si qua sit, peto me restitui aduersus eam. An talis
libellus sit admittendus? Et est dubium: quia est alterna-
tiua. seu conditionalis petitio, nec exprimitur cã, quare restõ
1 postulatur. ¶ † Circa primam qõnem, & si de repetitione taci
ta circa eundem gradum, & diuersas leges loquatur, ut de pri
mo habetur. ff. de le. iij. in l. repetẽdis. de fun. instruc. & instru.
leg. l. Seia. §. Caio. de adi. & transf. leg. l. legatum sub cõdi. da
tum. & de condi. & demon. l. auia. & l. libertis. De scdo habet.
ff. de le. j. l. licèt imperator. & l. cui serui. §. ultimo. & l. quid er
go. & ibi no. & de le. ij. l. si Titio. §. Iulianus. & l. cum pater. §.
ab instituto. & C. ad Treb. l. non iustam. In casu tamen psen-
ti superfluum uidetur de huius tacita repetitione tractare: qa
testator clarè uolũtatem suam expresit: dum dixit. ita uideli-
cet, q dicti executores compleant, & compleri faciant: ut. ff.
de usufr. le. l. generali. §. filios. de le. ij. l. ille, aut ille. §. cum in
uerbis. Attendendũ est tñ: q licèt testõr id, de quo qritur, con
ditionẽ uocauerit: conditio tñ proprie nõ est, sed onus quod
dã prohibitæ alienationis per institutum, uel prohibitio adi-
piscendæ possesionis ante certum tempus: puta ante legata
2 soluta: ut. ff. de manumi. t. test. l. mæuia. ¶ † Circa secundã qõ-
nem uideretur dicendum, q aditio ẽt solo animo prohibita
uideatur. Prohibuit enim tam instituto, q̃ substituto succes-
sionẽ ante legata persoluta. Et succesio, quæ idem est, quod
aditio, fit solo animo, ut insti. de hære. quali. & diffe. §. pe. & fi.
& ff. de acqui. hære. pro hærede. ¶ Sed in cõtrarium uerius uidetur
rationibus infrascriptis. Primò propter uitandam perplexita
tem, quæ actum inutilem reddit: ut. ff. de condi. insti. l. Titius.
& de leg. j. l. si quis à filio. j. & ij. responso. quæ in dubio uitã-
da est: ut. ff. de reb. du. l. quoties. & de uerb. obli. l. quoties. Per
plexitas aũt, & inutilitas sic declaratur. legata efficaciter non
ualent, nisi hæreditate adita, & executores se executionis offi
cio immiscere non possunt, nisi post aditam hæreditatẽ, quia
ex aditione pendent oĩa in testamẽto ascripta: ut. C. de fidei-
commis.

commiss.l.eam,quam.ff.de testa.tu.l. si nemo hæreditatem.de test.manu.l.testamento manumis.de bo.li.l.3.§.ut patronus. Si ergò intelligeretur etiam solius animi aditio impedita antè soluta legata per executores.& legata per executores solui nō possent,nisi prius hæreditate adita:de necessitate sequeretur, ꝙ ista duo quasi perplexa se mutuo impedirent:ut no.ff.de te sta.tuto.l.si nemo.& C.eodem titulo. l. j. nisi fortè diceretur, ꝙ etiam antè aditam hæredū atem executores se de facto exe cutionis officio immiscerent,& legata nondum efficaciter de bita persoluerent:ut ff.de conditio.insti.l.mulier. §. si quis hæ reditate. Secundò propter ipsius testatoris uoluntatem,quæ ex prohibitionis uoluntate colligitur: licet enim successionem prohibuerit : hoc tamen fecit solum propter uitandum impedimentum : quod poterit mitti officio executoris ex apprehensione possessionis hæreditariæ. In hoc ergò non debet attendi uerborum proprietas : sed magis testatoris intentio, & prohibendi ratio.ut ff.de le. .l.cum filio.& de usu.& habi. l.si habitatio.in uersi.sed sic relictus. Nec est hic intellectus à inre extraneus, quoniam successio ultimum effectum suum nō habet,nisi post hæreditatem aditam,& rerum hæreditariarum possessionem apprehensam:ut ff. de crimine expil.hær.l. 2.&no.C.de legi.l.non dubium.Tertiò propter pœnæ impo sitionem.Cum enim pœna sit imposita soli adeptioni possessionis:ut ibi, dùm dixit testator. si uerò dictus. G. receperit possessionem dictorum bonorum &c. id duntaxat uidetur in prohibitione uenire,quod est in pœnam deductum.arg.sumpto ab effectu.ff.de reg.iur. l. cuius effectus. C de summa trinita.& fide catho.l. 3. ibi igitur si clericus erat &c. & not.ff. de regu. iuris. l. nullus uidetur dolo facere. ¶ † Circa ter-

3 tiam quæstionem uidetur dicendum : ꝙ per tale delictum, de quo fit mentio in quæstione, dictus substitutus censeri non debeat priuatus hæreditate sibi relicta:quia sola animi destinatio non uidetur esse prohibita: sed possessionis apprehensio (ut dictum est in superiori quæstione) & in tali relicto non deprehenditur aliquis actus illicitus in substituto:ut C.de iure deli. si auia. Nec obstat si dicatur, ꝙ etiam successio, quæ ex sola aditione contingit, prohibita est; quia ex uerbis adiunctis, & circa institutum prolatis:dum dixit testator,adij ciens,ꝙ dictus. G. non succedat &c. postea subdit possideat &c.quæ primi uerbi significatio ad solam possessionis ademptionem arctat,ut ff.de uerborum signific. l. si contingit fundum. & de fun.instruc.& instru. leg. l.cum delanionis.§.cum fundum. Et idem dicendum est de uerbis prolatis circa substitutum, quem uoluit plus grauari,quàm institutum,ut apparet, dum in substitutione dixit. in forma superius contenta &c.Et dato, ꝙ aditio solo animo esset impedita per testatore: adhuc hæres in relinquendo ius, quod in præfata hæreditate habet,non uidetur aliquid illicitum commisisse:quia uidetur solum reliquisse ius,quod habet in re,uel pro re ut. ff.de lega. j.l.serui electione. §. j.& ultimo.l. senatus. §. fin. & l apud iulianum. §.si titius & not.de leg. 2.l.meuius.§. penul. Illud autem ius non erat aditio,nec hæreditas, sed ius adeundi ipsam hæreditatem. Hoc autem ius aut non erat transmissibile: & tunc non teneret relictum ut.ff.de usufruc.l. l.sticho testamē to. Aut erat transmissibile,& teneret,ut probant.ll.superius

4 alle. † Superest ergò uidere, an tale ius sit transmissibile.& uidetur,ꝙ non : quia hæreditatem non aditam quis regulariter non transmittit.ut.C.de ca. tol.l.j.§.in nouissimo. sed for tè cum huiusmodi aditio institutione existente; puta licet adi tio fuit usque in diem solutorum legatorum dilata ut. C.quā do di.le.ce.ex his uerbis.& ibi not. si per alterius effectum, & fortè negligentiam non executum,uel à testatore procedē te dilata,dici posset non improbabiliter ius adeundi transmis sibile esse.argu.legum.ff.de acqui.hære.l.uenter.ad fil.l.si quis in graui.§.eleganter.ad carb.scriptus hæres.& de bo.pos.con

5 tratab.l.illud. §. fin.& l.seq. ¶ † Ad ultimam quæstionem, qua quæritur ex alia parte,an sententia lata &c. Breuiter est di cendum,ꝙ respectu alternatiuæ,de qua fit mentio,talis libellus non reprobatur, imò sic formatur in text. extra de in inte.restitu.capitulo constitutus. & ibi no. per Innocen.eo uerò respectu , quo petitur restitutio sine adiectione alicuius causæ, uidetur libellus non procedere : quia in libello est causa exprimenda.ut.C.de edic.di.adri.a.tol.l.ultim. ibi.arbitrium requiratur,ut causa &c.& not. ff.de eden.l.j.in princip.& maxime in restitutione in integrum : in qua non au ditur quis incolorate desiderans : idest sine expressione causæ.ff.de minor. l. minor autem magistratus. non enim sequitur, lata est sententia contra minorem : ergo debet ei resti-

a tutio indulgeri. [a] quia possibile est eum usum esse iure maiora, & exigente iustitia sententiam latam contra eum, & sic non restitueretur,ut.C. de in inte. resti.mino.l.ulti. & de fideiuss.l.inter eos.§.cum inter. quare cùm libellus sit syllogismus legistarum , non est bonus,nisi comprehendat id, ex quo de necessitate sequatur intentio petitoris.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Indulgeri.] *Ad corroborationem simul, & declarationem huius ultimæ conclusionis circa minorem petentem se restitui, dic, quòd minori, ut restitutionem consequi possit, tria sunt probanda. Aetas minor. Læsio. Et quòd hæc dolo aduersarij,uel nimia sui facilitate sibi contigerit. l.uerùm.§.sciendum. de mino. Alcia.Reg 1.Præsump.4 2.in fi.4.col.Ias. in l.Nam & postea.§.si minor.de iureiu. Alciatus tamen in d. Præsumptione extendit,ac declarat, ut minor restituatur, etiam si ex uerisimili ignorantia læsus fuerit, non dolo aduersarij, uel facilitate sui. Atque hoc non ex edicto de minoribus: sed ex clausula generali i qua mihi iusta causa uidebitur. Ad hæc, ut scias petere restitutionem, notā , quòd minor utcunque læsus, si dicat se circumscriptum fuisse rectè concludit in libello restitutionis in integrum. Bald. in l.fina.per illum tex.C. de in integrum restitutione mino. Aret. Insilunt.de actionibus. §. 1.col.mihi. 4. uersic. Ex his infertur. In casu etiam minor non obtinet non constita aliter de læsione, uidelicet quando compromisit in arbitrum. l.si minor 25. annis filiosfam.§.Minores.de mino. Et est ratio secundum Gloss. 2. & Doct. quia per huiusmodi compromissum amittit beneficium appellandi. l. j.C de arbi.Cor. consil. 178. colum. 2. uolum. 3. Ioan. Nico.in addi. ad d. Alciati Præsumptionem mme. 6.*

De decimis,& de priuile.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si concedat Papa religiosis , quòd possint percipere decimas noualium sicut antiquas habent ,tunc habetur respectus ad illas antiquas,quas percipiebant,& sic illas,sicut istas possidere possunt absque pœna cle.j.de deci.& nu.2.*

CONSILIVM CIX.

NICOLAVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei dilectis filijs abbati , & conuentui Clu

1 niacen. &c. † Cum à uobis petitur , quod iustum est,& honestū,tā rigor æquitatis , ꝙ ordo rationis postulat, ut id per solicitudinem officij nostri ad debitum per ducatur effectum: ea propter dilecti in domino filij uestri iustis postulationibus grato concurrentes assensu ad instan. fe. re Greg. Papæ ix.prædecessoris nostri nobis fratribus uestris autoritate præsentium indulgemus, ut infrà parochias uestras pro ea portione , qua ueteres decimas ibi habetis , atque per cipitis,de noualibus redactis nouiter ad culturam, quæ, à tem pore, quo non exiat memoria , fuerunt exculta , decimas per cipere ualeatis. Rationabilis dubitatio non uidetur: quia priuilegium datum religiosis personis à Papa super decima sit causa legitima ea percipiendi: quoniam. l. priuata est ut iiij. di. priuilegia. & extra de decimis. suggestum. & cap.ex parte.& c.ad audientiam.& c.dudum.cum si. Cum ergò mona sliu Cluniacen.habeāt ex priuilegio supradicto ius percipiēdi

decimas noualiũ per parochias suas pro ea portione, qua ueteres percipiunt, manifestum est, ꝙ cum non excedant terminos priuilegij, non incidunt in pœnam, c. extrà de decimis, religiosi, in consi. Viennen. quod loquitur de religiosis sibi appropriantibus decimas ad eos ex causa legitima non spectan-
1 tes. † Nam instè possidet, qui autoritate prætoris possidet, ut. ff. de acqui. pos. l. iustè. & de religio. & sump. fu. l. & si quis, circa prin. multo fortius qui autoritate principis. ar. C. de dona. inter ui. & uxo. l. pe. de his qui ueniam ęta. impe. l. j. & de diuer. offi. & appari. iudi. l. probatorias. imò notã infamię subit, qui tale rescriptum, seu priuilegium stultè interpretari uoluerit, & sacrilegij quodam modo crimen contrahit, ut. C. de leg. & consti. l. 2. & de diuer. rescr. l. sacrilegij. Solum illud superest pro quanta portione debeãt percipere decimas noualium. Et ad hoc est dicendum, ꝙ aut in antiquis decimis percipiebant plusquam dimidiam, ut quia integrè eas percipiebãt, uel tres partes, uel huiusmodi. Et tunc erunt contenti dimidia noualium, aut minus dimidia. Et sic erunt contenti illa portione, quã percipiebant in antiquis, ut extra de deci. c. statuto. li. 6. & no. per Inno. extrà de priuilegijs. c. antepenultimo.

De do. & de dote post diuor. resti.

SVMMARIVM.

1 *Pater si filio contrahenti matrimonium, uel eius uxori det certum quid propter nuptias, & ille filius habeat filiam, & illud ei donet, licet non potuerit, tamen filia debet id habere, & ea mortua succedit sibi mater, & non auus. cum nu. seq.*

CONSILIVM CX.

1 PRO † examinatione ueritatis circa thema propositum est attendendum: ꝙ donatio propter nuptias à patre mariti collata in uxorem, uel in ipsum filiũ conuertenda tamen in ipsam, & donatio propter nuptias sunt paris efficacię, & uirtutis, ut. C. de col. l. ut liberis. Et non dicitur simplex donatio, sed ob causam donatio: ut in aut. de triẽ. & se. §. illud quoque. col. 3. Et ideo sicut dos, sic & propter nuptias donatio abscedit de bonis patris constituentis. ut. ff. de coll. do. l. ul. & de coll. bo. l. filium emãcipatum. Et si filij extant ex matrimonio, debent in tali donatione propter nuptias succedere. & hic est casus. C. de col. l. illam. §. talem. sed cum hic extaret filia, successura erat in donatione prædicta. Donatio ergo, quæ fuit in ipsam collata, non fuit, nisi quędam præuentio successionis futuræ. ut. ff. ad. l. fal. eum quo de peculio. §. ultimò. & si à paren. quis fue. mann. l. j. §. si parens. Donatio itaque in filiam facta, aut nulla fuit, sed mortuo patre in ea filia succedit. Aut si aliqua fuit, quasi de re aduentitia, & quæ iã de bonis aui recesserat fuit celebrata, & sic auo nihil quæri potuit, nisi solus ususfruc. proprietate apud nepté remanente, in qua postea ea mortua mater succedit, nisi obuiarent uerba in donatione apposita. uidelicet. illa uerba. ita tamen, ꝙ si dicta Gui. &c. Quæ uerba uerè non ob. quia si ponamus eam donatariam fuisse causa mortis, ille non fuit modus sufficiens ad substituendum ei sed debuit fieri per stipulationem illius, qui substituebatur: ut ff. de do. causa mor. l. si cui. &
2 l. inter mortis. & ff. de le. ij. l. ut hæredibus. ¶ † Nec potest dici, ꝙ teneat fideicommissum ab ipsa, tanquam donataria causa mortis, relictum. secundum. l. ff. de leg. ij. cum pater. §. eorum. & no. C. de dona. causa mortis. l. j. quia pater istius neptis filiusfa. erat, qui nõ potest testari, etiam in aduentitijs, & etiam patre consentiẽte: ut. C. qui te. fa. pos. l. pe. & no. ff. ad Treb. l. j. §. in filij. Et sic per consequens nec legare, nec fideicõmissum relinquere: ut. ff. de le. 3. l. j. in fi. 2. responso. Tenere ergò potuit donatio in ipsam facta; & tñ, quia grauamen est impositũ, nõ tenuit: quia unius potestatem habebat consensu patris: alterius uero non: ut. ff. de le. j. l. ij. & ibi no. & de dona. cã mor. l. thais. §. j. & ibi similiter no. ¶ Præterea attendendũ est, ꝙ cõsensu patris nõ potuit roborare id, quod in suum cõmodũ ce-
a debat,[a] sicut in restõne, q̃ in filiæ donatione iniungebat in euẽtum, si decederet sine liberis. ar. ff. de auto. tu. l. j. & l. quod dicitur. & ad l. Cor. de fal. l. si quis legatum. & l. de eo & l. filius. & in multis. ll. illius tituli. onere iniuncto ergò habito pro non apposito manet ipsa donatio penes filiam rata, & firma. arg. ff. de condi. & demon. l. si quis eum. & ff. de donatio. inter uirũ & uxo. l. si sponsus. §. j. in princ. 2. responso. & de lib. leg. l. is q. duos in. j. rñ. Et si quid iuris habuisset pater in proprietate rei donatæ reuera, ipse, dum consensit, ut donaret, amisit. Quia qui alij consensit, ipse sua iura perdit. ut. C. de admi. tu. l. cum quidam. Ex prædictis itaque manifestè apparet, ꝙ sinè donatio non tenuerit, & ad filiam bona iure successionis peruenerunt, siue tenuerit, ut uidetur de iure, dicta filia proprietatem habuit in bonis, & ei defunctæ potuit mater abintestato succedere non obstante grauamine, quod ei dicitur esse impositũ. Illud uerò, quod contra processum dicitur de minori ætate matris &c. tollitur per l. C. de procuratoribus, non eo minus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Cedebat.] *uide Rom. consi. 515.*

De testamentis. extraord. C. ad. l. falcidiam.

SVMMARIVM.

1 *Si quis leget ad pias causas, & aliter ità quòd leget ultra omnia bona sua centum libras, istæ centum libræ debent detrahi de omnibus legatis; quia non est ista falcidia.*

CONSILIVM CXI.

QVIDAM cõdidit testm̃, in quo multa legata fecit tã ad pias cãs, q̃ ad alias sic, ꝙ plus legauit cẽtũ libras, q̃ ualeret bña sua. Quæritur an dictæ centũ libræ, in qb. testõr excessit, detrahent cõiter
1 legatis pijs, & nõ pijs. aut de qbus detrahent. ¶ † Dico breuiter ꝙ illæ centũ libræ, in quib. testator excessit p̃rimoniũ suũ de omnib. bõis cõiter detrahent, & hæc p. l. ff. ad l. fal. l. si post missionẽ. & l. in q̃titate. §. ul. & ff. de mili. test. l. si nõ cõpolita. in uer. quid ergo si consumant &c. Nec ob. q. l. falcidia in legatis ad pias causas locum nõ habet, quia hæc non est propriè falcidia: sed declaratio legati pro tali excessu ab initio inani-
a ter relicti:[a] ut. ff. ad treb. l. j. §. is, qui quadraginta.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Relicti.] *Adde uidendam Io. Andreæ ad Speculatorem apostillam in. §. 1. col. 7. in uer. in aut. similiter. de testa.*

De rescriptis, & de priuile.

SVMMARIVM.

a *Statutum, quòd omnium beneficiorum uacantium usque ad decennium per annum fructus debeantur fabricæ: uacauit in fine decennij beneficium; quæritur, an fructus debeantur fabricæ. & concluditur, quòd sic, licet fructus percipiantur post decennium. cum nu. seq.*

CONSILIVM CXII.

STATVTVM factum fuit in ecclesia Valentina, cuius clausula sic se habet. Proinde duximus ordinandum, ꝙ redditus omnes, & prouẽtus parochialiũ ecclesiarũ qũolibet uacantiũ in ciuitate, & diœcesi Valentina, & beneficiorũ capituli &c. à Kalendis Maij instantibus usque ad. x. annos seq̃ntes continuè cõpletos cedãt, & conuertant in usus, & sumptus necessarios fabricæ dictæ sedis in primo duntaxat anno. Vltrà uerò. x. annos præsens statutũ nolumus pdurare: imò liberè, & plenè ꝓuentua, redditusq; ecclesiarum, & beneficiorum capituli (ut. s̃. diximus) redeant, & accrescant nouorum rectorum, canonicorũ, & prælatorũ usibus: sicut prius añ hoc statutũ. & hæc insurgit q̃stio. q̃dã Præpositura uacauit i dicta eccl'a Valẽtina. xv. Kalẽdas Aprilis in fi. anni. x. antedicti: & ita i sequẽtib. Kalẽdis Maij fuerũt cõ-

pleti

pleti ꝑdicti .x. anni fructus, & redditus ipsius præpositur æ pro
maiori pte colliguntur, & percipiuntur post lapsum decennij
& prædictas Kalendas Maij. Vndè quia uacauit præpositura
intra decennium, sed fructus percipiuntur ultra decēniū: Quę
ritur, an isti fructus pro rata temporis, an in totum, uel in nul
1 lo fabricæ dictæ ecclesiæ debeantur? ¶ † Ad istam quæstionē
uidetur dicendum: ꝙ fructus, de quibus quæritur, debeantur
in totum fabricæ, ut sic sufficiat beneficium intra decennium
uacauisse, licet fructus post decennium percipiātur: sicut quā
tum ad acquirendum patri sufficit in filio stipulante stipula-
tionem conceptam durante patria potestate, licet post eam fi
nitam conditio obligationis aduenerit. ff. de uer. oblig. l. si fi-
lius. & de stipu. seruo. l. ultima. Et hoc ex uerbis statuti appa-
ret, dum dicit: ꝙ omnes fructus, & redditus &c. Cum enim
fructus considerari debeant non solum eo tempore, quo per-
cipiuntur, sed quo corantur, & totius anni unus sit fructus: ut
ff. so. ma. l. diuortio. §. non solum. & §. fin. & non diceretur ꝑ-
cipere omnes, si ex eis pars aliqua attribueretur alteri. ff. de
2 uer. sig. l. rectè dicimus. in ij. responso. ¶ † Et quia cum signifi
catio sumitur ex uniuerso, si pars orationis est falsa, totam
orationem falsam efficit. ff. de reb. dub. l. si is qui ducenta. §.
utrum. Et hoc etiam aliter indicat ipsum statutum: quia lo-
quitur de beneficijs uacantibus intra decem annos: & sic est
tempus appositum soli uacationi, & non curatur, qūcunque
percipiantur fructus. & hoc optimè probat. ff. de contrahen.
emp. & uendi. l. qui fundum. ſm intellectum Io. An. & ad hoc
C. de posth. hære. insti. l. ul. & hoc etiam uidentur sentire doc.
extra de rescrip. capi. si propter. ubi dicunt: ꝙ gratia facta de
fructib. primi anni beneficiorum uacantium ī. quinquenniū
dēt intelligi de quinquennio integro: quia fauorabilis est talis
gratia. ar. ff. de mino. l. 3. §. minorem. & de statu liberorum. l.
cū hæres. §. stichus, si igit̄ de integro dēt ītelligi, quacūq; die tē
poris uacet beneficium, priuilegium, & constitutio de fructi-
bus primi anni uendicat sibi locum. ut. ff. de suc. edic. l. 1. §. qđ
3 diximus. † Nec ob. ꝙ cōsueuit dici de fructibus, qui recipiunt
ultimo anno matrimonij, qui diuidunt pro rata constantis, &
soluti matrimonij: quia illa diuisio sic fit, eo ꝙ fructus dotis
propter onera mr̄imonij debeantur: ut. ff. de adimen. & trans
feren. le. l. alumnæ. §. ab hæredibus. Hic autem fructus sunt de
putati certo vsui, qui tempore non finitur. & sic. l. diuortio.
ff. solu. ma. quæ de huiusmodi diuisione loquitur ad proposi-
tum non accedit. Nec credo curandum de distinctione tem
poris, quæ fit in x. col. in rub. hic finitur. l. deinde incipiunt cō
suetudines regni. §. pe. quia in nostro proposito non uendicat
sibi locum.

De solutionibus, & de testamentis. extra. C. fami liæ ercis. uel communi diui.

SVMMARIVM.

1 *Legitimæ supplementum non potest ex singulis rebus detrahi. cum sequen. nu.*

CONSILIVM CXIII.

1 QVAESTIO, † Qua quæritur, an supplemētum le
gitimæ sit ex rebus singulis detrahendum dubita
tionem hēt, qm̄ in quarta falcidia apud antiquos
dubitatio fuit. ut. ff. ad legē fal. l. plurib. & ad
trebel. l. si legatus. §. multum. & nota. C. ad legem fal. l. ij. Sed
quicquid in alijs deductionibus dicatur, in ea tamen de qua
dicitur, dico supplementum faciendum esse ex substantia te-
2 statoris. a Circa tamen modum deductionis, seu supplemen
ti ex substātia faciendi, uerti dēt arbitrium boni uiri. & hęc
est mens. l. si rectè intelligatur. C. de inof. test. l. sancimus. Li
cet. n. ī. dicat: supplementum fieri ex substātia, & ex reb. testa
toris: in prin. tamen dixit: ꝙ & si in testamento non adijcia-
tur, uiri boni arbitratu repleri filio attamen ipso iure inesse
eādē repletionem, ꝙ ꝑ uerbum eandem notetur quia repete
2 re uidetur repletionem uiri boni arbitrio faciendam. ¶ † Vir
aūt bonus nequaq̄ arbitratur, ꝙ in singulis rebus supplemen
tum habeatur ꝑꝑ uitandam communionem, q̄ materiam di
scordiarum parere consueuit: ut. ff. de le. ij. l. cum pater: §. dul
cissimis. & de rebus eorum, qui sub tutela, uel cura sunt. l.
neque. §. ult. imò ei qui maiorem partem habet puta scripto
hæredi in dubio deberet electio deferri: ut. C. qn̄. & quib. quar
ta pars debetur. l. ij. circa prin. li. x. & de metatis. l. ij. lib. xij. &
de do. l. sancimus. §. ne autem. & ff. de acqui. rerum do. l. quic
3 quid infecto argento. §. ulti. ¶ † Et potissimè in casu de quo
nunc agitur coram arbitris, & arbitratorib. qui habent diri-
mere omnes controuersias inter fratres. Et sic habent respice
re non solùm supplementum, ꝙ petitur, sed etiam discordiā
tollere ex supplemento, quæ si in singulis reb. fieret sequere
tur. & hoc uoluit dicere. C. familiæ erciscundæ. l. filiū. & ideò
posita est in titulo illo. intendit. n. ibi instruere iudicem, qui
de diuisione cognoscit, nō qui deductionē duntaxat attendit
aliàs posita esset in titulo ad Trebellia. & ideo multum est at-
tēdenda, quia officiū iudicis diuidentis instruitur, ut coaptet
uoluntati testatoris. Et sic illa lex non obuiat opinioni com-
muni, quæ deductionem quærit, quia illa non deductionem,
sed diuisionem considerat, sicut & hoc debent arbitri facere:
quia omnem debent inter fratres controuersiam terminare,
& sic haberet iudicium sequi testatoris: qui in pecunia certa
instituit & non eum à rerum communione exclusit: Duo. n.
tali institutione fecit, s. à communione exclusionem, & in cer
ta quantitate institutionem: ut. ff. de legatis. 2. l. cum filius. §.
cum inter & ar. ff. de manu. test. l. si quis ita scripserit. Et
sic in hoc omitto disputationem legum. ff. de legatis. 1. l.
amplius. §. ultimo. & de peculio legato. l. si peculium. cum
similibus.

ADDITIO ANTIQVA.

a ¶ Ex substantia testatoris.] *Nunquid de substantia te-
statoris debeat fieri suppletio legitimæ & an quis possit dicere
nolo rem non pecuniam uide quòd eleganter consulendo tenuit
Phi. Cor. in consi. 26. inci. in hac consultatione. in 3. no. & de qui
bus rebus debeat fieri supplementum legitimæ late tradit idem
Phi. Cor. in consi. 148. incip. circa primum. in 4. no. & in consilio
cxc. inci. pro decisione. in 2. no.*

De donatio. & de testamen. extra. C. de acqui. pos.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum faciens si dixit se donare inter uiuos, donatio re-
uocari non potest.*
2 *Et constituens se nomine alterius possidere transfert possessio-
nem.*

CONSILIVM CXIIII.

a FACTVM est tale. a Quędam mulier condidit te-
stamentū, & sibi hæredem uniuersalem instituit Io.
& in fine testamenti adiecit: hoc testamentum meū
ualere uolo iure testamenti, aut codicillorum, aut
donationis inter uiuos, quàm nunc facio &c. Ioanni præ-
senti stipulanti, & respondenti. Et do tibi auctoritatem, ut
possis apprehendere possessionem bonorum meorū, & ex-
nunc, prout ex tunc dicta mulier se constituit possidere interī
nomine dicti Io. Processu temporis dicta mulier donatione
inter uiuos donauit omnia bona sua quibusdam aliis, quibus
possessionem tradidit actualiater, & eam tenuerunt, & posse
derūt. Qua muliere mortua quærit̄ q̄s melius ius hēt in bonis
1 ꝑdictis. ¶ † In q̄one prædicta vr̄, ꝙ potior sit prioris donata-
rij conditio duplici respectu. Primus est, ꝙ donatio in eū col
lata fuit inter uiuos, pura, & irreuocabilis: ut in testō contine
tur, & ministerio donatoris in donatariū fuit trāslata posses
sio: ut. ff. de ac. posse. l. ꝙ meo. & de rei uendi. l. quædā mulier.
est ergo potior omnib. alijs postea traditionem assecutis, ut.
C. de rei uend. l. quotiens. ff. de act. emp. & uendi. l. si ea res. §.
ulti-

a ulti.& no.ff.de publi.l.si res.§.fi.¶†Circa q̄ est attendendū,
q̄ uera donatio inter uiuos pōt etiam in testō fieri: ut colligi
tur ex coniunctione duarum legum.ff.de assignatio.liber.l.j.
§.si assignare.& l.si assignare.& no.ff.de testam. hæredes pa-
lam.§.ulti.& si talis donatio fiat, & dicatur, q̄ irreuocabilis
sit ex cā mortis naturam donationis inter uiuos assumit,& nō
poterit reuocari.ff.de donatione causa mortis.l. ubi ita dona
b tur.[b]Et dicitur tunc quis, non tā causa mortis donare, quàm
moriens.ut.ff.de dona.cau.mor.l.seiæ.§.fi. Nec dicat aliquis
per illa uerba, per quæ constituit donans se nomine donatarij
possidere, possessionem nō esse translatam: quia tunc demū,
& semper (nisi aliud impediat) illa uerba possessionem trans-
ferunt, cum proferantur ab eo, qui tempore prolationis pos-
sidet: aliàs secus.ut.ff.de acqui.posses.l.quamuis.§. si condu-
c ctor. ¶†Iuxta hoc etiam est attendendum, q̄ illis uerbis, p
quæ donatrix donatarij se nomine possidere constituit. nulla
dies, nulla conditio est adiecta: ergò pure debent illa uerba
intelligi: ut.ff.de lega.ij.l.omnia.ff.de regul.iur.l.in omnibus
sed apprehensio corporalis, quæ facit detentionem: ut no.ff.
de acqui. poss.l.t.in 4.responso. uidetur habuisse diem post
mortem donatricis, quæ dies, & si desiderat petitionem, non
tamen suspendit obligationem, nec præsentem soliditatem
eius, cui adijcitur: ut.ff.de uerborum significat. l. cedere diē.
& de uerborum obligatio.centesimis.in prin.Potissime. cum
dies adiecta talis est, quam certum est futuram esse: ut. ff. de
conditio.indebit.l.nam & si cum moriar. & de nouatio. l. si
pupillus.§.qui sub conditione.& hoc locum habet in contra
ctibus, in quibus actiones possunt incipere ab hæredibus, &
contra hæredes: ut.C.de contrahenda & committenda stipu.
l.scrupulosam, & inst.de inutilibus stipulationib.§.post mor-
tem.in quo istud attendatur, q̄ titulus.C.ut ab hærede,& cō-
d tra hæredes actiones incipiant:[d] non dicit obligationes, sed
actiones, ut det intelligere, q̄ obligatio statim nascitur, licet
actio, quæ per exactionem fit, in tempus differatur.ut ibi not.
per Azonem in summa eodem titu.Sic dico, q̄ per adiectio-
nem mortis donatricis translatio possessionis, quæ pura uide
tur non suspenditur, licet effectus translatę possessionis, qui
per apprehensionem habetur differatur: & possumus dicere il
lud legale: non conditione, sed mora suspenditur: non potest
enim conditio non existere.ut.ff.de condi. & demon. l. hæres
meus in 1.responsu. & in dubio debet intelligi purè translata,
ut.ff.de iure do.l.sed nisi hoc euidenter. Et pro ista parte facit
ff.qui po.in pig.ha.l.potior.& l.qui balneum. in prin. §. 1. &
4 §.sed & si hæres.†Secundus respectus est: quia dato, q̄ in pri-
mum donatarium non esset translatum dñium, promisit ta-
men donatrix contra ipsam donationem nūquam facere uel
uenire sub hypotheca, & obligatione omnium bonorum suo
rum: q̄ quidem promissio, si contrafecerit, commissa est ad in
teresse: qđ est tacitè in omnibus obligationibus factu, & quæ
in nō faciendo cōsistūt: ut.ff.de re iu.si quis ab alio.§.ul.& de
uer.ob.l.ij.§.fi.cum duabus.ll.se.& l. stipulationes non diui-
duntur.§.Celsus. Et p consequens bona omnia sunt hypothe
cata quasi existente cōditione debiti.i. interesse tacitè promis
si.ut.ff.de pig.l.grege. §. si sub conditione. Et sic in omnem
euentum uidetur, q̄ primus donatarius ius habeat in rebus,
de quibus si quas recuperet per hypothecariam, eis incumbet
usq; ad satisfactionem integri interesse, q̄ est quantum res ip
sæ ualent. & sic per indirectum consequeretur intentum suum
primus donatarius.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Tale est.] *Adde & iunge hic consi.127.& 160 ubi quid iuris si iuramentum apponatur in testamento.*

b ¶[Vbi ita donatur.] *Adde quod Et hoc præsertim uerum est, quoties iuramentum apponitur. Aret.in consi.74.col.2.uer.Primus ratio.Materia est in l.si alienam.§.Marcellus.et in d.l.ubi ita donatur.de dona.causa mor.Facit pro opi.Oldra.quia nuncupatio contrahentium, siue disponentium non immutat substantiam rei: uĕ nec multiplicatio uerborum.l.Pediculis.§.Labeo. de au. & arg.lega Notatur infra in consi.139.in secundo quæstio.& in de & si quis ditissimus legauerit suæ paupertatis dimidiā intelligetur de semisse.Bar.in l.Lucius.§.Hæredū ff.ad senat.Treb.Bal. in Rub.C.de uer.sign.Crem sin.23.Quia tamen satis disputatur hæc quæstio, uide Ale.in l.Quæ dotis 14.col.fol.ma.Ias.in cons.5.& in seq.uol.3.Dec.in consi.303.uol.2.Roma.in consil.171. ubi communem opi.dicit esse contra Oldradum .sicq; in testamento donari non posse.uide eundem in consi.293. in prin.*

c ¶[Si conductor.] *Adde.Et dic, quòd hæc clausula cōstituti trāsfert rerum possessionem, ut not.Alcia.Magister meus in l.Alienatum.in gl.1.de uer.signi.Et si libet addiscere. quo rectiore modo talis clausula extendatur, pete Bar.in l.interdum.in fi.princ. de acqui.poss.uideq; insuper eundem in repet.l.3.col.3.C.de pigno.ubi de uirtute huius clausulæ tractat.Soc.fall.118.sciendū, tamen, quòd contra Oldradum hoc tenet Ale.post Bar.& Bal. in l.1,§.si uir.co.3.de acqui.poss.Rom.consi.171. Et hæc iungenda sunt inferius consi.139.*

d ¶[Incipiant.] *Adde & Not.declarat.in Rub. C.ut ab hærede, & cotra hære.actio.incip.*

De uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Super his uerbis sine strepitu, de plano, & figura iudicij. Et de de dictione quasi.& nu.seq.*

CONSILIVM CXV.

1 IN Iudicio potest considerare triplicis[a] consideratio-
a nis actus. quidam procedunt à iudice. quidā à par
te, & quidam pariter ab utroque. Et omnes isti, si
dumtaxat solemnitatem respiciant, & eorum omis
sio cognitionem iustitiæ non impediat, per prædicta uerba
uidentur esse remissa. Nec in iudicio necessariò obseruantur
Et ne res exemplis egeat: iudicem pro tribunali sedere, sen-
tentiam necessariò de scripto recitatione proferre, ad audien-
dam sententiam partes peremptoriè citare, qui actus à iudi-
ce causantur, per prima uerba uidentur esse remissa: ut. ff. de
accu.l.leuia.de quæstionibus.l.unius facinoris. & l.ulti. & de
officio.procon.& lega.l.ne quicquam.§. de plano. quis ordo
in bo.poss.seruetur.l.ij.§.dies.& de adul.l.miles.§. sexaginta.
Frustratoriæ uerò exceptiones, & friuolæ appellationes per
secunda uerba summota uidētur. Hæc enim per quoddā qua-
si comitium perstrepere examini consueuerunt, & tarditatē
mittere ueritati. ut C.de adul.l.adulterium.de inof. testa. l. si
quis in suo.de consor.eiusdem lit. l. 1. de studiis libera. urbis
Romæ.l.j.& cultum iustitia perdit, quam in silentio iudicij
obstrepentium turba confundit.ut 1.q.4.in loco.libellum ue
ro iudici, uel parti coram iudice in scriptis offerri, uel litis cō
testationem fieri per ultima uerba absque dubio remittūtur.
Iudicium enim est actus trium personarum, iudicis, actoris, &
rei: ut extrà de uer.sig.c.forus.& C. de asser. tollen.l ij. in fin.
Figura autem cuiuscunque rei est ipsius rei apparens facies,
ut ff.de actionibus,& obl.l.non figura. Illi ergo actus per uer
ba huiusmodi remittuntur, quæ perficiuntur per illas tres per
sonas, quæ ad constructionem recti iudicij requiruntur, & so
lemnitatem tantum respiciunt, non negocij ueritatem, ut ap
paret in exemplis, quæ superius sunt expressa. & hoc uoluit
notare.l.C.de latina liber.tollen.l.j.§. simili quoque modo.
ubi dicit.& quasi iudicij figuram &c. ut illud (quasi) sit diminu
a tionis nota.†Non enim ibi erat uera figura iudicij, quia non
erant nisi duæ personæ in iudicio.s.iudex, & dominus serui eū
confitens filium, uel nominans, unde mero iure non prętudi-
caret.ut.ff.de confes.l.certum.§.si quis absente. sed ex dispen
satione illius.l.fauore libertatis prędicat. Ex prædictis ergo
apparet, q̄ quantum ad id, de quo quæritur, planum, & stre-
pitus non opponuntur, quia non idem, sed diuersa respi-
ciunt. Si ergo prædicta ad constitutionem sub stilo debito
reducantur, uidetur iuri satisfieri, & debitæ causarum prolixi
tati succurritur.

ADDI-

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Triplicis.] *Adde de uirtute horum uerborum: de plano, sine strepitu & figura iudicij, Bar. latè differit in constit. ad reprimen. Rom. in consi. 20 & in consi. 211. 409. 297. Ias. consi. 162. in 4. uol. Et quid si dicatur: Committimus cām ut in ca. terminis non seruatis sed sola facti ueritate inspecta procedatur: Rota Decis. 33. in nouis Rom. sing. 783. Ias. in l. certi condictio. §. nummos col. 7. si cer. peta. Bertran. consil. 110. spectabilis uir. col. j. uol. 3. Idem Ias. consi. 72. in fi. uol. j. Et quid si detur potestas procedendi de facto Bar. consi. 82. Punctus quod. Marsil. sing. 486. & 494.*

De exceptioni. & de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Articulus concernens ius, & substantiam alicuius iuris principalis dicitur de iure partis: sed si concernit ius alterius dicitur impugnatiuus. & nu. seq.*

CONSILIVM CXVI.

a TITIVS impetrauit. [a] xv. die februarij ecclesiā sancti Petri, tanq̄ uacantem de iure, & de facto p mortem proprij rectoris. Sempronius impetrauit eandem ecclesiam. xv. die mensis Martij. Orta est inter impetrantes contentio, & dat Sempronius secundò impetrans, per cuius appellationem causa est, in curia, talem articulum. Item ponit, & probare intendit, quod Ioan. quōdam rector sancti Petri decessit post. xv. diem Februarij, & ante xv. diem Martij &c. Titius primus impetrans dicit hunc articulum non admittendum, quia prima pars eius est impugnatiua, & ex appellatione non descendit. Quæritur, quid iuris? Et quod articulus, de quo quæritur, sit impugnatiuus, & per consequens admitti non debeat, cum ex appellatione nō de-
1 scendat: † Sic probatur. omnis ille articulus cēsetur impugnatiuus, qui per se tantum consideratus ius alterius impugnat, uel alicui alteri articulo in iudicio iam producto adiunctus hoc idē operatur: sic flumen dicitur nauigabile, uel quod nauigabile fit per adiunctionem alterius. ut. ff. de aqua plu. arcēda. l. si autem plures. §. ultimo. & de flumi. l. quo minus. sed articulus, de quo quæritur, est talis, quia adiunctus gratiæ Titij impugnat ipsam gratiā, quasi p obreptionem: immo quasi super beneficio adhuc uiuētis impetratam. Habet enim articulus duas partes. Primam scilicet, q̄ Ioā. rector sancti Petri decessit post. xv. die Februarij: quæ pars concludit, q̄ gratia Titij fuit super beneficio uiuentis, eo q̄ præcedit dictam diē in data. Secunda pars articuli dicit, q̄ dictus rector decessit. ante. xv. diem Martij, & absque dubio hæc pars est de iure dātis: quia sufficienter ponit impetrationem per se factā de ua-
2 cante beneficio. † Cum ergo primam partem articuli, dat in ius alienum immittit, & sic dicitur impugnare: & hoc non licet. arg. ff. si serui. uen. l. sicuti. §. Aristo. & cum quantum ad defensionē iuris sufficiat ultima pars articuli, apparet, quòd prima est simpliciter nociua, & sic non admittenda: ut. ff. de
3 aqua pluui. arcen. l. j. §. idem ait. & §. denique. † Et cum quantum ad fundationem proprij iuris tantum consequatur ex ultima clausula, quantum etiam ex prima, apparet, q̄ prima in alterius perniciem est data: & sic impugnatiua, & non admittenda. arg. ff. de leg. præstan. contra tabu. bono. possesso. pe. l. uirilis. §. si adierit. Obrependo enim, & de iure suo dando tacitè transit ad impugnationem alterius. contra. l. C. qui legitimam personā. l. momentaneæ. & extra de exceptionibus. c. cum inter priorem. in fine. Illi enim articuli dicuntur propriè de iure alicuius esse, qui sunt de substantialibus, & essentialibus iuris illius, ex quibus ipsum ius creatur, sicut materiatum ex materia. argumento. ff. de contrahenda emptio. & uenditio. l. pacta conuenta. sed amotio prioris in gradu non est
4 huiusmodi. † Non enim est ius secundi ex amotione primi, sicut ex substantia, uel ex materia. ar. ff. de militari testamen. l. quærebatur. §. ultimo. & de coniugen. cum emanci. lib. l. j. §. nunc uideamus. in uer. nec q̄ nepotibus. & ff. de pecu. l. eo tēpore. §. ultimo. & no. ff. de acquirenda possessione. l. qui absenti. §. ultimo. & de lo. pu. fruen. l. unica. in priu. in gl. hoc est casus &c. Vltimo hoc uidetur in iure expressum de duobus filiis impuberibus, quorum unus dicit se filium, alter etiam se esse filium. qui enim dicit se filium, ius suum tantum defendit: qui autem dicit se filium, ius alterius tangit. Et ideo concludit lex, q̄ iste talis status controuersiam non patitur, sed facit, ut hæc leguntur. ff. ad carbonianum. l. iij. §. si duo, qui. & eius ratio, & motus bene attendatur. Ex prædictis itaque apparet, quod ille articulus, tanquàm impugnatiuus ex toto debet cadere, cum ex appellatione non descendat, & sic sententiauit dominus Ber. Rolandi in palatio Apostolico. Oldrad.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Impetrauit.] *Adde Io. An. in additis. Spec. de teste. §. Nunc uidendum. in j. addi. qua magna est, in quinta.*

De constitutione, & de priui.

SVMMARIVM.

1 *Studentes Romæ habent priuilegium percipiēdi fructus beneficiorum suorum, & eos percipiunt, non obstante statuto ecclesiæ, quòd per annum debeat facere residentiam: quia illud statutum tollitur per clausulas generales: non obstantibus quibuscunque. cum nu. seq.*

CONSILIVM CXVII.

BONAE memoriæ dominus Bonifacius papa. viij. concessit priuilegium studentibus in urbe, in quo inter alia continetur. Vt autem doctores, & scholares prædicti eo liberius iutēdere ualeant studio, ac proficere in eodem, quo maioris fuerint gratiæ fauore muniti: ipsis auctoritate apostolica concedimus: ut dum huiusmodi studio docendo, uel audiendo insistent, fructus redditus, & prouentus omnium beneficiorum suorum cū cura, uel sine cura ēt si eorū aliqua psonatus, uel dignitates existēt cum ea possint integritate percipere (quotidianis distributionibus duntaxat exceptis) cum qua illos perciperent: si in ecclesiis: in quibus illa obtinent personaliter residerent, & ad residendum in eis minimè teneantur: nec ad id à quoq̄ ualeant coarctari. non obstantibus quibuscunque statutis, & consuetudinibus contrarijs dictarum ecclesiarum iuramento confirmatione sedis Apostolicæ, uel quacunque firmitate alia roboratis. etiam si de illis obseruandis per se, uel per procuratores suos præstitissent forsitan iuramentum &c. Vnde cum dicatur dominus. P. canonicus Lingoneñ. in urbe causa studendi permansisse per id tēpus, quo residentia requiritur in ecclesia Lingoneñ. p lucrādis fructib. grossia totius anni. Opponitē eidem domi. P. per capitulum: quod dictos fructus habere nō debet rationibus infrascriptis. Primo: quia statutum, & consuetudo sunt in ecclesia Lingoneñ. q̄ nullus canonicus Lingoneñ. potest facere stagium suum in scholis: nisi primo fecerit residentiam personalem. Item nisi sit promotus in sacris. Item nisi primo petierit licētiam à capitulo memorato. Itē nisi quolibet anno significauit stagium suum in studio generali fecisse. Item quia in prædicto priuilegio non est inserta illa clausula non obstante si primam non fecerit residentiam psonalem, nec sit constitutus in sacris, nec petierit licentiam à capitulo, nec ipse capitulo significauit stagium suum fecisse in studio generali unde dicit capitulum se non teneri de fru-
1 ctibus præbendæ suæ respondere eidem. ¶ † Quæritur quid iuris attento themate proposito. Credo de iure fructus beneficij Lingoneñ. per id tempus, quo dictus dominus. P. studuit in urbe, sibi deberi ex uigore indulgentiæ. Nullum enim dubium quin Romanus pontifex possit singulares cuiuscunque ecclesiæ consuetudines tollere, si uult. ff. de sepul. uio. l. iij. §. diuus. C: de usu. l. eos. ne filius pro parte. autenti. omnes peregrini

grini.C.de furtis,& seruo cor.autenti,nauigia.& extra de cō
stitutio.c.j.lib. 6. Hoc autem expresse sustulit per illa uerba:
non obstantibus quibuscunque statutis &c. extra de electio.
2 capi.quia sæpe.& cap.cum non deceat.¶ †Non obstat, q de
a statuto primæ residentiæ spetialem mentionem[a] non fecit:qa
generalis clausula,quantum ad comprehensa sub ipsa, sic sin
gula complectitur,acsi essent spetialiter enumerata : ut.ff.de
lega.iij.si chorus,ut priu.C.de quadrien.præscri.l.ij.& de præ
scriptio.30.uel.40.annorum.l. omnes nocendi. Et hoc indi-
b cat uerbum uniuersale quibuscunque:[b] ut.ff.de hæredibus in
stituendis.l.hoc articulo.& C.de pactis.l.si creditores. & ibi
no.Et quia uoluit tales studentes cum ea integritate percipe-
re,cum qua perciperent si personaliter residerent , & eos pro
residentibus uoluit haberi:ut.ff.quibus ex cau.maio. l. Iulia-
nus.§.ul.& de re milita.l.pe.in fi.ubi hoc satis est expressum.
3 Et attendatur benè,q ista indulgentia non est restringenda:
quia non est data personæ, sed causæ:ut.ff.de iur. inmuni. l.
semper.§. item nauicularij. imò talis indulgentia est amplian
da,ut extra de uerborum sig.c.olim.& ff.de const.prin.l. ult.
Et pro ista parte facit.c.extra de rescri. si propter tua debita.
c li.6.ſm intellectum Io.An.sed Arch.contra[c] cuius opi.si uera
esset,ad propositum non accedet:quia ibi loquitur de fructi-
bus certam personam,uel certum usum respicientibus , qbus
statim in uacatione beneficij quesitum est ius in fructibus:
ut.ff.de acqui. hære.l.filium emancipatum.hic āt do.Pe.se fa
cit habilem ad capiendum fructus in absentia tali, antequam
aliquis ius haberet in huiusmodi fructuum perceptione. &
pro hoc.C.de in.& fac.ign.l.ij.cum ibi no.& pro hoc etiam.
d ff.de uer.ob.l.stipulatus sim mihi à proculo.[d]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Mentionem.] *Adde clausula non ob.quando requirat specia lem legis,cui derogatur, expressionem : habemus remissiuè per Ale.in l.asta.§.si.de re iu.Barba.in consi. 55.col. xiij.uolum.2. Quod consi.incipit.sapienter scribis Psal.Dec.in consi.cclxix.co. 3.in fi.uo.ij.Ias.consi. 227.col.xij. uol.ij. Vide Crot. in repe.c.i. co.8.& deinceps.de constitutio.infra consi.247.& cccxxij. in dictis,quæ ibi apposui.*
b ¶Quibuscunque.] *Adde quod quicunque pronomen est terminus uniuersalis.Et circa huius pronominis usum, ac significatum: puta cum datur facultas legitimandi quoscunque spurios: uel cū feudum acquiritur pro se,& quibuscunque hæredibus:uide Ias. in consi.125.co.fi.no.4.Gl.in cle.i.in uer.Quibuscunque de iudi. Oldradum ipsum infra in consi.cccxxij.& quæ ibi notaui.*
c ¶Contra.] *Adde ut dic, Quamuis Arch.contra sed & si huius opi.uera esset,ad propositum tamen non accederet.*
d ¶Proculo.] *Adde Boerij Decis.17.in 1.par.*

De præbendis, & de uerbo.signi.

SVMMARIVM.

Beneficium si quis impetrat usque ad certam summam in summa non computantur distributiones quotidianæ,& nu.seq.

CONSILIVM CXVIII.

EX Virtute gratiæ in forma communi pauperi cleri
co factæ,in qua est illa clausula. Cæterum distri-
ctius inhibemus,ut ei de ecclesiastico beneficio,cu
ius redditus , & prouentus annui. xxx. librarum
summam non excedent,ualeat prouideri &c. Prouisum est in
quadā ecclesia,i qua est certus canonicorū numerus, & distin
ctio præbendarum , & certi redditus in cōi , ex quibus singu
lis horis præstātur quotidianæ distributiones,quas nullus p-
cipit,nisi præbendatus,& unusquisq; præbendatus soluit de-
cimam & capitulum de communi.Et si decima uniuscuiusq;
pbendæ pro se attendatur, est infra quantitatem in literis gra
tiæ comprehensam. Si uerò fiat coniunctio quotidianarum
distributionum,etiam quæ unumquenq; canonicum contin-
gunt,cum præbendis cuiuslibet,excedet una quæque summā
in literis comprehensam. Est ergo in quæstione,an debeat fie
ri coniunctio an cuiusq; per se consideratione habita censeri a
debeat præbendam talem,de qua agitur , esse infra summam
1 in literis gratiæ comprehensam? ¶ †Et uidetur,q coniunctio
fieri non debeat,quia dominus Papa prouidere uoluit de be-
neficio,cuius redditus &c. Quotidianæ autem distributiones
non augent corpus præbendæ , sed propter operam personæ
debentur.arg.ff.si mensor falsum modum dixerit.l.j. secundo
responso,& ff.pro socio.l.cum duobus.§.si inchoanda. ibi p-
tium enim operæ est &c. Et sic cum debeatur rōne operę per
sonæ ,nullam communionem habet cum re ipsa , sed personā
tantum respicit:ut.ff. de usu.& habi.l.usus aquæ.& de ser.ru-
sti.prædio.l.prætor.& ibi no.& de alimen.& cib.leg.l. me-
2 la.§.ul. ¶ †Secundò aptitudo acquisitionis non auget pretiū
rei,& hoc est q in iure scribitur , qđ seruo alicuius instituto
hærede , non per hoc est dñs locupletior , nec seruus maioris
æstimationis,q̄ prius,ut ff.ad legem fal.l. prætia.ibi , sed nec
heredem post mortem &c. Et redditur ratio in tex. quia mul
tis causis accidere potest ne iussu nostro adeat.ac si expertè di
cat,qđ illud,qđ pōt acquiri,& non acquiri , ante realem , &
actualem acquisitionem quenquam locupletiorem non red-
dit: quia multa accidere possunt , ut illud non capiat:ut ff. de
acquirem.re. domi.l. naturalem.§.j. in tertio responso, talis
autem est perceptio quotidianarum distributionum , quæ ex
euentu dependet. Et quia factum hominis requirunt, cum ip
so corpore præbendæ communionem non habent , quæ sine
facto alicuius hominis percipitur.ar ff.de seru.rust. prædio,
3 l.foramen in j.& ij.responso. ¶ †Tertiò uř tex.expressus , qa
cum perceptio quotidianarum distributionum pendeat,& ex
incerto fortunæ exitum habeat, Et diuidatur p singulos dies,
& per singulas horas,quibus aliàs deseruiret,non est inter so-
ipsas , nec de ipsis ad corpus præbendę aliqua facianda coniū
ctio.ut.C.de dona.l.sancimus.§.si quis aūt tale. ¶ †Quartò
4 ea,quæ sunt generum diuersorum,& una quæq; per se imper
fecta , inuicem non coniunguntur , ut aliquod perfectum fa-
ciāt . Et ideo qui est.62.ann.& tres liberos habet incolumes,
à muneribus ciuilibus non excusatur; quia unaquæq; excusa-
tio per se est in sufficiens , & imperfectæ excusationes com-
munionem non faciunt,ut ff.de ua.& excu.mu.l. 1. §. ult. ubi
no.& de excus.tu.l.spadonem.§.qui iura.& no. 23.di. c. qua
druplam. Constat autem redditus,qui percipiuntur,ex corpo
re beneficij,& debentur unicuiq; absenti,& perceptio quoti-
dianarum distributionum sunt in diuerso genere , & diuersa
natura. Et q de uno dř,de altero dictum non uidetur:ut extra
de cle.non resi.de cætero.& c.licet.non ergo est inter ea com
municatio facienda. ¶ †Quintò ut ex duobus diuersis consti
5 tuatur unum corpus, necesse est unionem fieri eadem mate-
ria mediante. Vnde brachium adiunctum statuæ per applum
baturam non construit unum corpus cum ea , sed si per fer
ruminationem adiungatur unum corpus constituit.ut. ff. de
rei uendi.l.in rem actio.§.item quæcunque. Nunc autem ita
est,qđ perceptio quotidianarum distributionum , & fructuū
corporis præbendæ non concurrunt in personam eiusdem, ni
si hoīs opera mediāte q̄ in uno requiritur , in alio non : ergo
oportet, q non sit coniunctio,& concursus utriusque eadem
materia mediante,quia si hoc esset,necessariò esset in utroq;,
6 sed hoc est falsum,ergo &c. ¶ †Sextò ad hoc ut beneficium
non cadat sub gratia,oportet, quod beneficium excedat sum
mam ſm taxationem decimæ ipsum beneficium recipientis.
Et hoc est,quod litera dicit,cuius redditus & prouentus &c.
quæ uerba notant relationem substantiæ ſm illud, q soluitur
per totum capitulum, non afficiunt præbendam alicuius in
specie:quia non respiciunt certum corpus. ut ff.de usu.l. si fi-
deicommissum,§.tractatum.nec quod debet uniuersitas, de-
bent singuli.ut.ff.quod cuiusque uniuersitatis nomine. l. si-
7 cut municipium.§j. ¶ †Quomodo ergo potest dici præben-
dam,de qua agitur,quæ est corpus per se subsistens, excedere
summā i literis taxatā ſm taxationē decimæ,cū decima eā re
spiciens non excedat summam 20.librarum ? Certe hoc dici
potest.ſ.per respectum ad ipsam decimam, quam debet totū
capi-

capitulum:sed iste respectus haberi non debet, ut probant in ra superius allegata.ergo &c. Ex prædictis itaque liquido apparet,& nulla,quantum ad præsentem casum, coniunctio est inter quotidianas distributiones, & corpus præbendæ,de qua agitur.unde dici potest, quod separatorum separata est rō. ut.C.de dona.l.si maritus.& pro hoc facit.ff.de iurisdictione omnium iudi.l.si idem cum eodem.in prin.cum si.sed est arg. contra.ff.de leg.præstan.contra tab.bono.possess.pe.l. ultim. §.si quis ex liberis.

De testamen. militar. cap. cùm omnes. & relat.

SVMMARIVM.

1 *Si testamentū perfectum quidam fecit: deinde aliud scripsit in papyro etiam coram duobus testibus,& misit pro notario & antequam ueniret notarius mortuus est primum non est per hoc reuocatum.& nu.seq.*

CONSILIVM CXIX.

TITIVS Condidit testamentem in scriptis, in quo quædam legata fecit,& postremò sibi hæredem instituit beatam Virginem Mariam de ordine Augustinorum de ciuitate Biterrensi,& fecit executores dedit,eis potestatem recipiendi bona sua,&soluendi debita, & legata &c.&c. & hoc fuit factum anno Domini.M. ccciij. de mense Septembris.processu temporis mortuo testatore dicti executores Augustiniani beatæ Mariæ de Biterris hæredes petût se mitti in possessionem bonorū dicti quondā testatoris per iudicem ordinarium ostendentes,&exhibentes dictum testamentum non cancellatum, non uitiatum &c.Ad quæ se opponunt quidam de capitulo Biterreñ. qui dicunt testamentum condidisse,siue ultimam uoluntatem sine scriptis, in quo dicebat sibi hæredes instituisse pauperes Christi de Biterris, quare petunt dicta bona eis tradi asserendo ultimam uoluntatem priori derogatiuam. Ad quorum fidem faciendam produxerunt quædam acta in papyro scripta continentia depositiones duorum testium,quorum unus deposuit, quod dictus testator anno domini.M.cccx.de mense Augusti tentus in infirmitate, qua decessit apud malausanam existens, fecit uocari ipsum,& alium testem,& ibidem fecit scribi per quēdam suū clericū omnia sua mobilia:& fecit quædam certa legata.& quod in alijs bonis suis instituebat pauperes Christi de Biterris. Et quod rogauit ipsum testem.& alium,quod dictam ordinationem facerent scribi per aliquem notarium, & ea scripta uocarentur testes in eius præsentia,& omnia in formam publicam redigerentur:& sic ipse,& alius testis recesserunt, & postea nihil aliud factum fuit.Postmodum dictus infirmus se fecit portari ad carpentoracte,ubi sequenti die decessit. idem dicit et
1 sectu secundus testis.†Modo quæritur, quid iuris?& uidetur, quod primum testamentum sit sublatum, quia ultima uoluntas seruanda est.in authentica de nuptiis.§. dispo nat.C.de sacro sanct.eccle.l.j. quæ potest usque ad extremum uitę exitū mutari.ut.ff.de legat.j.l. si mihi,& tibi.§.in legatis.cum similib. & pro hac parte facit.ff.de testamento mili.l.diuus adrianus.
a ¶Sed contrarium credo dicendum in casu nostro:[a] quia nō potest dici de iure per testes probatum esse testamentum, si probata est quędam præuia dispositio ad testandum, seu quædam noda uerborum enunciatio & in testamentum postea redigenda.Sicut enim scriptura, quam habet iudex ante forma re,deinde in libellum redigere,non est sententia:sed quædam præuia dispositio ad sententiam. ut C. de sententiis ex peri-
b culo[b] recitan.l. 2. ita neque hoc dici potest testamentum, sed quædam præordinatio priuata in testamentum postea redigenda.& procedit hæc argumentatio de sententia ad testamentum, quia & testamentum sententia dicitur.ut C.qui testamenta face.possunt.l.hac consultissima.§.at cum humana. & ar.ff.de manumis.l.seruus hac lege.& cum disponeret testator solemnes testes adhibere, & in scripturam publicam per notarium redigi facere,ante hæc impleta,nihil est actum, quod subsistat.ar.C.de fid.instrumen.l.contractus. & magis dicitur testamentum cæpisse facere,immo magis parauisse facere, quā fecisse.ut.ff. de testamentis.l.si is,qui testamentum.& talis probatio, ut tollatur testamentum solemne in scriptis redactū quod præcedit,admitti non debet,etiam si in secundo, quod per tales testes probatur, nominatus esset imperator.ut C.de testamen.l.uoluntas.& est casus in quæstione ista expressus. ff. de testamentis ex ea scriptura,& de le. 3.l. fideicommissa.§.j.
c & ibi no.[c] †Non obstat c.cum esses,& c.relatum.extra de te-
2 stamen.quia ibi constabat saltem per duos testamentum factum,hic autem non,sed paratum fieri, ut probatum est supra.Præterea ibi non præcedebat aliquod solemne testamentum,de cuius rescissione ageretur,hic sic.& colligitur hæc solutio.C.de testam.l.hac consultissima.§.ex imperfecto. iuncto.§.ultimo.eiusdem.l.& in authentica. de testam.imperfe §.j.unā sumpta est authen.hæc inter liberos. & ex hoc patet so
3 lutio ad §.ex imperfecto.& ad l.ul.C.fami.ercis.cum si.†Præterea attendat,quod in testamento primo solemni, & perfecto. est similiter causa pia, quia instituta est beata Virgo, ut in auth.de eccle.ti.§.si quis autem unū sanctorum. Vndè cessat omne priuilegium,quod dici posset deberi dispositioni secū dū propter causam piam.& hic est casus in aut.de sar.&i.epis. §.sed hoc præsenti.in fin. collat.9.Et ita credo ego Oldradus de Laude de iure tenendum,in cuius rei testimoniū sigillum
d meum duxi præsentibus apponendum.[d]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶In casu nostro.] *Communis est hac opi.Oldrad. teste Iaso.in consi.155.uol.4.*
b ¶Periculo.] *Adde quod breuiculo dici potest.*
c ¶Et ibi no.] *Adde Ancb.consi.339.An essentia.Barb.consi.31. col. in 1.par.*
d ¶Apponendum.] *Vide Dec.tenentem cum hac decisione Oldra. in ca.1.colum.4.de fi.instrum.ubi alios quoq; tenentes pro hac opi.allegat.Vide insuper Fran.Cur.cum hac similiter opi.transeuntem,& allegantem alios concordantes,atque dicentem,quod Oldra.hic mirabiliter loquitur in repet.l.Admonendi. colū. 34. num. 123.uer.Quartò per id.ff.de iureiu. Adde Io. And. in addi.ad Spe.de instru.editio.§.compendiose.uer. quid si prius. Iaso. in l.hac consultissima.§.ex imperfecto.col.4.C.de testa idem consi.155.uo.4.*

De iureiurando.

SVMMARIVM.

1 *In relaxatione iuramenti de non petendis usuris est pars uocanda,quando agitur,ut tollatur contractus usurarius, alias secus,& nu.seq.*

CONSILIVM CXX.

AD duplicem finem peti pōt relaxari iuramentum super usurario contractu interpositum. Ad unum scilicet ut per hoc ipsum obligatio, quæ contracta erat, uel contracta dicebatur super usuris, ex toto tollatur:& tunc locum habet partis uocatio : solemnis examinatio:& compulsio creditoris ad relaxandum iuramen
1 tum:cū cōstabit de ueritate usurarij contractus. ¶†Ad finem effectum peti pōt:non ad debitum usurariū per hoc tollendū sed ad habilitādum psonam,ut non obstante sacramēto possit detegere fraudem contractus.& hic ille ordo non requirit
a [a]quia de grandi piudicio creditoris non agitur: remanet eī omne ius sibi saluum ad debitum defendendum: immo ille ordo hic locū habere non posset. Non.n. posset cogi creditor celaxare sacramentum, nisi constet prius debitum vsurarium qd constare non potest obstāte iuramento, quod impedit debitorem

blιorem fraudē detegre, nisi prius illud, qnantū ad hoc tollat̃
& iõ ibi ille ordo locū non hẽt. potissimè ubi absens est credi
tor, qui super hoc moueri non põt. & sine ordine tali istud ṕr
decẽter cõcedi: q a iuri partis non detrahitur. Sicut dr̃ de liber
to, q petit ueniā à ṕtore, ut possit patronū uocare in ius. & de
filio emãcipato q petit discerni bo. pos. cã litia aguo scendę. i.
sibi dari licentiam, ut possit proponere querimoniam inoffi-
ciosi testamenti contra testamẽtum patris. ut C. de testa. l. a.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Non requiritur.] *Adde quod contrarium consulit Bertran. in consi. cxiiij. par. ij. Dicitque uideri uerius, & magis communiter teneri, ut in quacunque relaxatione iuramenti pars, qua inde læ di potest citetur: Alioquin relaxatio est nulla. Vide autem Ioan. And. omnino, qui loquitur egregiè in addi. Spec. super rub. de in rein. ad fi. & iunge hic consi. infra 186. Adde Alc. consi. ccxxij. nu. 8. uol. ij. qui dicit faciendam esse relaxationem iuramenti causa congnita item adde Soc. in consi. 50. in causa nobilium comitū de Anguisolis. col. 4. uol. 1. ubi dicit si iuramenta plura fuerint facienda esse totidem relaxationes. Et decidit ibidem, quid iuris, cum partes egerunt, ne relaxatio peteretur. In hac ipsa materia adde eundem Bertr. in consi. 186. eadem par. ij. Rotam in anti. Decis. 767. ubi casus singularis ponitur, uidelicet, quòd iuramentum relaxari potest ad effectum agendi, sed non ad effectum probandi. Laurentium Rodulphum in tractatu de usur. quæstione. 155.*

De feudis, & de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Recognoscent se tenere castrum in feudum ab aliquo uidetur recognoscere territorium, & iurisdictionem territorii, & si concedat quis feudum hoc modo, sicut genitor meus tibi contulit, ita ego concedo: si est necesse ostendere concessionem. Et de perceptione regalium ratione castri. & nu. seq.*

CONSILIVM CXXI.

1 AD † primam qõnẽ, qua q̃ritur, utrū miles recogno
scens castrū in feudū ab altero uideat̃ hoc ipso re-
cognoscere & territoriū. Vr̃ primo dicendū, q sic:
quia castrū, & territoriū quoddã totū constituũt
intra certos fines. ut. ff. de uer. sig. l. pupillus. §. territoriū. Nõ
ergo dẽt hoc totū diuerso iure cẽseri. ut ff. de olucap. l. cū, q
ædes. ne huius totius ṗs libera, & ṗs alterius subancillari cen
seant̃. ot. ff. de excep. rei iu. l. iudicatæ. circa prin. & de lib. cã.
2 l. duob. ¶ † Sc̃do territoriū castri subiacet castro. ar. ff. ad mu
niri. l. q ex uicu. C. de epis. & cle. l. nulli. & ff. de iud. l. insulæ.
cū si. Qui ergò recognoscit castrum, vr̃ recognoscere id oẽ,
q subiacet castro. ut. ff. de adop. l. si pater, & ar. C. de pec. eius
3 q liber. merue. in l. j. rñsu. j. ¶ † Tertiò accessoriū seq̃tur prin
a cipale. ut. [a] ff. commod. l. si ut certo. §. usq; adeò. & de institor.
l. cuicũq; §. pe. & ff. man. §. idemq; papinianus. sed territoriū
hẽt se ad castrū ṗ modū accessorij ad principale: q apparet:
quia qui præscribitur uni, præscribitur & alteri. 16. q. 5. si quis epo
4 rum. & cap. possessio territorij. ergo &c. ¶ † Quartò constat
territoriū castri immediatè ipsi castro coniunctum: nec ali-
quid in medio esse, quod earum immediatatem impediat: to-
tum. n. eidẽ dño seruit. ar. ff. de ser. ru. ṕd. l. q sella. §. ul. Si sic,
ergo recognito principali, ut castro, & connexum sine coniun
ctum, ut territorium recognitum esse vr̃, ut. ff. de act. emp. &
uẽ. l. creditor. §. ul. & de leg. 3. l. prædiis. §. balneas. §. pe. & §. fi.
5 ¶ † Quinto hoc idem appet sic. imperator committit urbem
ṕfecto urbis: de territorio (ut appareat) nihil dicens: & tñ lex
arguit, q ẽt territorium ṕfecto urbis uideatur esse commis-
sum. ut hæc legũtur. ff. de of. præfe. urbis. l. j. §. inimico. Et eṗs
dr̃ esse ciuitatis eṗs, & tamen est & diœcesis. ut extra de reli.
domi. c. de xenodochiis. & 16. q. 5. si quis eporum & q. 6. oẽs.
6 ¶ † Sextò ur̃ casus. ff. si ser. uendi. l. si testatrix. §. j. In contrariū
ur̃ uerius. s. q recognoscendo castrum non ṗ hoc recogno-
scat & territorium: diuersa enim sunt nomina, ex quo sequit̃
eorum diuersitas in substantia. C. de codi. l. si idem codicilli.
ergo facta mentione de uno in recognitione non per hoc in-
telligitur facta de altero, q nominatum non est ut. ff. de le.
iij. l. lucius. §. collegio. ar. ff. de uer. ob. l. quicquid astringendę
7 ¶ Secundò in expositione uocabulorū attendendus est usus,
& consuetudo loquendi. ut. ff. de leg. iij. l. legatus. §. ul. & l. nū
mis. de uer. sig. l. anniculus & de testam. manu. l. si ita fuerit. &
extra de sponsa. c. ex literis. sed sic est, q in communi modo
loquendi castrum appellatur, quod murotenus cingit̃: territo
riū uero quod extra, ergo sub recognitione unius alterū non
8 cõṕhenditur, ut. ff. de uer. sig. l. ij. & l. ut alphenus. ¶ † Tertiò
sicut se habet territorium castri ad castrum, sic diœcesis ad ci
uitatem: sed sic est, q sub appellatione ciuitatis non contine
tur diœcesis in actibus potissimè odiosis restringendis: ut in
rescriptis ad lites ad beneficia. ut extra. de rescr. c. Rodul. & ex
9 tra de præben. quamuis §. quamquam. li. 6. ergo &c. ¶ † Quar
tò in actibus denotantibus trãslationem iuris de uno in alte-
rum, accessorium non omnino principali cohærens, sed ab eo
diuisibile, translato principali in translationem non uenit. ut
ff. de contrah. emp. & uendi. l. quoties. & de pecu. lega. l. ante-
pe. & de fun. instruc. & instru. leg. l. ij. §. j. de sup. leg. l. ult. sed
territtorium castri ad castrum non solum est diuisibile, sed di
uisum pariete medio. ut ff. commu. prædi. l. si quis duas. §. j. &
de leg. j. l. q in rerum. §. si quis post testamentum & unum ab
altero loco & qualitate secernitur. ut C. de præd. & alijs rebus
10 minor. l. si prædium. si sic, ergo &c. ¶ † Quintò quomodo dici
tur unum ab altero contineri, cum de eorum quolibet per se
à iure communi, ut de diuersis, diuersa iura tradantur? ut ṗba
tur. C. si curia. reli. ciui. rus habita. malu. l. unica. li. x. & xxj. q. j.
11 c. clericus ab instanti. & ibi nota. ¶ † Sextò uidetur expressum
lxiij. di. Ludouicus. & ibi tangitur ista quæstio per glo. & pro
hoc facit tex. C. de bo. uac. l. si quando. ubi adiacentia rei do-
natæ non cedunt in donationem, uel concessionem, nisi dictū
sit integro statu, uel cum omni iure suo &c. ut ibi dicitur. li-
cet glo. contrarium innuat. & pro hoc etiam facit, quia q uẽ
dit prædium, & excipit fontem, non uidetur excipere solum,
quod est circa fontem, nisi expreßè dicat. ut ff. de ser. rust. ṕ-
di. l. qui duo. ij. rñso. Et sub appellatione fluminis non conti-
nentur ripa fluminis. ut ff. de flumi. l. j. §. in flumine. Et hanc
ṗtem credo ualidiorib. rõnib. inniti: nisi obseruãtia, uel cõis
loquendi modus, uel actus aliquis exterior interpretationem
12 aliã induxisset. ¶ † Ad sc̃dam qõnem, [b] qua quæritur an facta
b concessione alicuius iuris in feudū ṗ hæc uerba: quia sicut ue
nerãdæ memoriæ genitor noster fideli nostro feudum conces
sit, ita & nos concedimus &c. necesse habeat uasallus, ad hoc
ut secunda concessio ualeat, ostendere primam? Dico breui-
ter, q non: & hoc per l. ff. de dona. l. ex hac scriptura. ut C. e ti.
l. si donare. & ibi soluitur contrarium per gl. de auĩ. si quis in
aliquo. C. de eden. & C. de fal. cã adiec. le. l. j. de epis. & cle. l. j.
13 & extra de uer. si. c. abbate. ¶ † Neq;. n. cã, q̃ ṗfertur ṗ illa uer
ba quia sicut uenerandæ memoriæ &c. s. uitiat id, de quo agi
tur, etiam si uera non esset: ut ff. de conditio. & demon. l. de-
monstratio. §. quod autem iure. & inst. de leg. §. huic proxima.
Nisi forte esset talis causa, qua non subsistente concedens nõ
esset aliàs concessurus. Sed hoc debet probari per eum, q dicit
concedentem aliàs concessurum non fuisse: ut expresse habe
c tur. ff. de conditio. & demonstra. l. cum tale. §. falsam. [c] Et po-
tissimè in casu nostro, ubi considerata conditio notabilis con
cedentis. & eius, cui facta est concessio, & utriusque consue-
tudo liberalitatis ampliationem, seu concessę amplæ liberta-
tis præsumptionem inducit. ar. ff. de donatio. l. filiusfami. &
ff. de iud. sed & si susceperit. §. j. in ij. responso. ff. de usu. & ha
bi. l. plenum. §. æquitij. de au. & ar. le. l. titia. §. ul. de ali. & cib.
14 le. l. pe. & de act. & ob. l. ul. in fi. ¶ † Ad tertiam qõnem, qua
quærit̃, utrū ṗ illa uerba: notandū tamen, q in his oĩb. &c. co-
mes uideatur habere regalia i sancto Io. & bonofonte, & alijs
locis de quibus specialiter iam cautum erat q Lugdunen. ec-
clesiæ liberæ remanerent. Dico breuiter, quod non: quia per
præcedentia uerba, in quibus cautum erat, q libere remane-
rent regalia, uiderẽtur comiti esse denegata. ut. ff. de euic. l. pe.
ff. de

ff.de uerb.sig.qui ut nomine. nusq̄ enim per illa uerba sequen
tia generalia:notandum tamen,ꝙ in his omnibus &c. uidetur
regalia concessisse in his locis,in quibus iam ademerat per ex
pressionem illius uerbi:liberæ remanserunt &c. ut hic expres
se legitur.ff.ad Treb.l. si quis priore.in fi. secundum unum in
tellectum. Debet itaque ille generalis sermo:notandum,ꝙ in
his omnibus &c.recipere distinctionē ex his, quæ superius ex-
primuntur,ut ea non excludat,de qu bus in contrariū speciali
ter est expressum,ut C.fami.erc.l.quoties.& ff.de lega.ij.l. cū
ita legatur.§.qui plures. Circa quod illud etiam considerandū
est,ꝙ illa uerba:notandum tamen,ꝙ in his omnibus &c. posi-
ta fuerunt in fauorem ecclesiæ lugduoen.ut tenor uerborū in-
dicat.Cum ergo expressa fuerit ad excipiendum de iure,quod
uidebatur in comitem transire:nusq̄ dici potest,ꝙ uideant ius
comitis auxisse in specialiter exceptis:ut ff.de leg.j.l.legata in-
utiliter.& ff.de uulga.& pupil.substi.l.ex facto.j.& de adimen.
& transfe.le.l.legata inutiliter.& ad Trebel.l.deducta.§.pen.
15 ¶†Super eo uero,quod clarius quæritur,an recognoscendo,
& fatēdo,ꝙ iurisdictio,& superioritas competat in castro, &
incolis castri, uideatur fundata intentio comitis etiam ad su-
perioritatem,& iurisdictionem in territorio. Breuiter uidetˀ,
ꝙ sic:quia oē id,quod recipit,uel includit principale, respicit
& includit omne id,quod pendet ab illo:ut probatur. C.de co
di.l.j.ff.de iniu.rup.& irri.testa.l. nam & si sub conditione.§.
pe.de testa.tu.l.si hæreditas.§.qui filium.ibi.& cum confirma
tum sit testamentum,sed iurisdictio in territorio pendet ex iu
risdictione in castro,quasi ex capite:sicut aqua,quæ ex castello
ducitur,ex castello pendet.ut ff.de aqua quoti.& æsti.l.j.§.ait
16 prætor.& §.quo ex castello.& §.seq.ergo &c. ¶†Secundò iu-
risdictio castri,& territorij in se una est incorporalis,& per cō
sequens indiuisibilis:ut ff.de uerb.ob.l.stipulationes non diui-
duntur.in prin.ad.l.Falci.l.j.§.si usufructus.de ser.rusti.prædi.
una est uia.ergo recognitio castri, & confessio iurisdictionis
in ipso non debet dici recognitio circa partem recognitionis,
sed potius circa ipsam totam tam in castro, q̄ in territorio:
ut ff.quemad.serui.amit.l.si stilicidij.§.ulti.& si serui.uend.l.si
17 eo loco.§.ult.si sic,ergo &c.¶† Tertio iurisdictio castri ap-
ta est comprehendere iurisdictionem.ut no. Inn.extra de iure
patro.c.ex literis. qui ergo effuso sermone castrum recogno-
scit,totam iurisdictionem recognouisse uidetur.Sicut dicitur
de patre dotante:ut C.de do.promis.& nuda pollicita.l. ult.&
ff.de interro.actio.l.siue.§. qui interrogatus. & de uino tri. &
18 oleo leg.l.quidam hærede.¶†Quarto constat, ꝙ recognitio
est actus præscriptionis interruptionem inducens.ut C. de p̄-
scrip.xxx.uel xl.an.l.cum notissimi.§.sed & si quis.sed actus in
terruptionem inducens non solum afficit id, quod interruptio
nem inducit,sed omne,quod pendet ab illo:ut C. de anna. ex-
ce.l.ult.& est casus in d.§.sed & si quis.ubi in text. de recogni-
tione loquitur,sed iurisdictio territorij pēdet ex castro,ergo.
¶ Quinto & ult.uidetur casus.ff.de offi.præfec.urb.l.j. ini-
tio.& ad hoc ff.de iuris.om.iud.l.ult.& de capti. & postli. re-
uer.l postliminij reuersis.ibi anteq̄ in præsidia perducatur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Principale.] *Adde etiam si accessorium sit dignius.§.si tamen alienam. instit. de rerum diui. Et declara accessorium tunc suum principale sequi,cum sine co stare non potest, estque omnino cohærens,nec diuisibile Alex.in l.ij.§.fi. col.pen. num. 24. & ibi Doct.in addi.ff.de acqui.poss.*
b ¶Quæstionem.] *Adde in hac ij.q.uide Ias.in lectu.l.Admonendi col.8.de iureiu.eundem in repet ipsius legis col.15.*
c ¶Falsam.] *Adde & uige hic addita per Io.And.ad Spe. de fen. in fine principij.in uer.instrumentum:*

De electione.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum si citatur ad certum diem ad electionem, minor pars non potest terminum prorogare.*

CONSILIVM CXVII.

ITATO capitulo cuiusdā ecclesiæ cathedralis ad
certum diem pro celebranda electione pastoris per
præsentes, qui citari poterant, in termino præfixo
reperti sunt.xxvij.canonici,quorum.xiij. diem ele-
ctionis prorogarunt. Alij uero.xiiii.prorogationi contradicē-
tes ad electionem processerunt. Postea electores prorogantes
dicentes se prorogasse ultra terminum iuris abbreuiarunt eū-
dem primis eligentibus in abbreuiatione huiusmodi non uo-
1 tis.†Modò quæritur,utrum prorogatio tenuerit,& si tenuit,an
abbreuiatio tenuerit, & an his duobus actibus non obstanti-
bus debeat celebrata electio præualere? Et dicendum est, qđ
prorogatio,quæ extenditur in diem,quo ad prorogantes, eo
quod ius eligendi apud prorogantes futurū non est,non tenet.
ut.ff.de iuri.om.iudi.l.cum,qui iudicare.§.ult. ff. de arbi. l. si
cum dies §.si intra diem.ff.de pe.l.ul.cum si.& secundum hoc
prorogatio,quæ non tenuit ipso iure,electionē impedire non
potuit:quia non præstat impedimentum,quod de iure nō sor
titur effectum:ut.ff.de uerb.ob.l. si dari.& de leg.j.l. si seruus
legatus.§.si seruus.extra de electi.c.auditis,& in reg. iur. non
præstat,li.vj.& per consequens abbreuiatio nullius fuisset ef-
fectus,quia sublata prorogatione abbreuiatio locum hēre non
potest,ar.ff.rerum amo.l.si concubinam.in secundo responso.
Præterea abbreuiatio non inuenisset rem integram, sed secuta
fuisset prouisionem iam factam, & sic non ualuisset, extra de
elect.c.auditis.Si uero prorogatio fuit facta in diem, quæ est
intra tempus ad eligendum datum,adhuc uidetur, ꝙ proroga
tio non tenuerit, quia quod requiritur in termini præfixione
à principio,hoc requiritur in eiusdē prorogatione ex post fa-
cto,arg.ff.loca.& condu.l.quia certum.ff.de preca.l.si manen
te.§.ulti.& l.seq. & ff.de iu.do.l.stipulatio.& no.in simili p In-
no.extra de emp.& uen.c.cum dilecti.sed in præfixione termi
ni à princi.requiritur saltem maior pars capituli:ut.ff.quod cu
iusque uni.no.l.nulli.C.de decu.l.nominationum.nisi esset ali
quis inter eos,qui de consuetudine hoc haberet. ut no.pe. In-
no.& Compostel.extra de elec.c. cum nobis olim. ergo & in
prorogatione debet maior pars consentire.sed in casu nostro
2 non fuit,ergo &c.†Præterea totum capitulum statuit diē cer-
tam: non ergo potuit postea pars capituli illud decretum tolle
re,siue rescindere.ut extra de his quæ fi.à ma.parte capi.c.j.&
65.dist.c.3.& 4.Præterea præfixio prima facta per totum ca-
pitulum est loco cuiusdam decreti decurionum.ar.ff.de arbi.
l.qualem.§.ult.decretum autem decurionum rescindi non po
test,nisi rescisio tēdat ad publicam utilitatem:ut ff.de decre.
decur.l.quod semel.sed hæc rescisio prioris decreti, quæ in-
ducebatur per prorogationem diei, non tendebat ad publicā
utilitatem:imo damnum diutinum inducebat,quod ex diutina
uacatione consurgit:ut.l.dist. c. postq̄ extra de elec. c. ne pro
defectu.c.q̄ sit.e.ti.li.6.Et sic non tenuit, quia in rebus nouis
constituendis euidens debet esse utilitas, ut discedatur ab eo,
3 quod æquum uisum fuit,ut.ff.de consti.prin.l.ul.†Præterea in
pari potior est conditio prohibentis: ut ff. ne quid in lo. pub.
fiat.l.ij.§.hoc interdictum ff.si ser.uen.l. an in ius.& communi
di.l.sabinus,sed in casu nostro.13. erant uolētes mutare diem
statutum: & 14.uolentes mutationem prohibere: & sic prohi-
bentiū melior dēt esse conditio. Ex prædictis itaq; manifestè
apparet,quod prorogatione,& abbreuiatione,de q̄bus supra-
dictum est,nullum habentibus effectum, de iure remanet secū
da electio facta in termino abbreuiato non facta in tempore
legitimè statuto,seu præfixo:& per consequens,cum facta fue
rit dudum post primam non cassatam, nulla est,aut annullan
da,per.c.quod sicut.extra de elec.

De successione ab intestato.

SVMMARIVM.

1 *Mater instituta à filio potest agere ad supplementum legitimæ, licèt sorores filij sint præteritæ,& nu.seq.*

CON-

CONSILIVM. CXXIII.

1 QVIDAM † pontius nullos habens descendentes [a]
a relictis tribus sororibus, & filia cuiusdam sororis
præmortuæ, & matre sua superstitibus, diem clau-
sit extremum suo condito testamento, in quo fi
liam sororis præmortuæ hæredem uniuersalem instituit: ma
tri autem iure institutionis centum reliquit, & sorores omnes
tam mortuæ, quàm uiuentes erant utrinque coniunctæ. nunc
adita hæreditate per neptem conqueritur mater dicens se non
habere legitimam ex illis contentam, quare petit sibi supple-
ri legitimam per l. omnimodo. l. sancimus. §. prælationem. q.
ll sunt. C. de inoffic. testa. dicens, q; legitima sua est tertia pars
bonorum omnium dicti petri filij sui. ¶ Ex aduerso uerò di-
citur, q; non debet habere, nisi dimidiam partem illius partis,
quam esset habitura abintestato, per autent. de triente, & se-
misse. §. j. Nam abintestato successissent una cum matre dictę
tres sorores, & dicta neptis; & sic essent quinque: quare mater
nō habuisset, nisi quintam partem abintestato. debet ergò ha
2 bere semissem quintę, & non plus. † Modò quæritur, quid iu-
ris? atque qd mater, de qua qritur, possit petere supplementū
legitimæ: idest tertiæ omnium bonorum, non obstante supe-
rexistentia sororum testatoris: Probatur rationibus infrascri
ptis. ¶ Et primò quoties aliquis alium aptitudinaliter per p̄-
lationem excludit, uel cum eo concurrendo portionem mi-
nuit, locum habet exclusio, uel minutio, quoties excludens, uel
minuens rem habiturus est, à qua excluditur pars, & aliás nō:
ut ff. ad tertul. l. siuè ingenua. §. sed si quis. sed hæ sorores nihil
sibi uendicare possunt: ut ff. de inoffi. testamen. l. j. & C. eo. tit.
l. fratres. ergò nec alterius. i. matris portionem minuunt: ut ff.
de bono possess. contra tabu. l. si post mortem. §. liberi. Secun-
do contrariorum eadem est disciplina: ut ff. de leg. 3. l. ult. §. ul
timo: & de uulg. & pupil. substi. l. & si contra tabu. sed eligens
decedere intestatus, uidetur uocasse omnes, quos scit successu
ros abintestato: ut ff. de iur. codicil. l. si quis cùm testamētum.
l. conficiuntur. in princip. & de lega. j. l. ab exhæredati. in fin. j.
respon. econtra in eligente testari, inter quos naturalis est
pugna: ut ff. de re. iu. l. ius nostrum. Omnes uidentur exclusi,
qui non reperiuntur uocati: sed constat, q; exclusus à disposi-
tione testantis: ut puta per exhæredationem ritè, & rectè fa-
ctam: non minuit legitimam partem alterius, imò auget: ut ex
pressè habetur in aut. de nup. §. soluto. ibi si quis enim ex eis
ingratus uidetur &c. ergò exclusus per conditum testamētum,
ut sunt sorores, de quibus nulla mentio in testamento facta
est, non minuit portionem legitimam matris, sed magis auge
3 bunt. ¶ † Tertiò hoc uidemus regulare esse in omnibus si-
milibus: quia paria sunt, cum agitur de successione deferen-
da, uel portione delata augenda, uel minuenda, aliquos non
subesse, uel tales subesse, qui admitti non possunt: expressè ha-
betur in insti. de suc. lib. §. sed nostra. ibi: si uerò testamentum
quidem fecerunt &c. ff. de bo. lib. l. communi liberto. & de cō-
trata. l. j. §. filium. Sed hic sorores testatoris sunt tales, qui ad-
mitti non possunt, ut dictum est suprà, ergò quantum ad id, de
quo agitur, perindè est, ac si non superessent. ar. ff. de legi. tut.
l. in testamento. & ff. de lib. & posthu. l. Gallus. §. & quid si tan
4 tum in mortis filij casum. ¶ † Quartò quandocunque ali-
quorum occurrat exclusio, si agatur de legitima portione non
exclusi, exclusorum portio accrescit non excluso, sicut scribi-
tur de patre habente filios naturales tantum, & decedente ab
intestato: quia quarta pars totius assis erit uenientium abinte
stato. Non uenientium uerò erit naturalium filiorum, si se
uoluerint in curiam deputare. sed si quibusdam nolentibus v-
nus solus se curiæ deputet, aliorum portio isti se deputanti ac
crescit, & solus habebit nominationem uenientium, quæ est le
gitima portio talium naturalium filiorum in successione pa-
tris intestati: ut in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis autem legi-
timos. & §. si uerò ille quidem. colla. 7. per quem tex. uidetur
nostra quæstio terminata. Accedit etiam ad hoc. ff. de inoff.
testamen. l. qui repudiantis. l. si proponas. §. ulti. Non obst. l.
Papinianus. §. quoniam autem quarta. in eod. titu. quia ibi erat
species querelæ, quæ tale ius accrescendi impedit: ut ff. de bo.
lib. l. si necesse. §. si deportatur. secundo responso. Non ob. qd
communiter dicitur, q; ad excludendum aliquem à querela,
uel supplemento sufficit, q; habeat tertiam eius, quod habitu-
rus erat ab intestato: ut insti. de inoffi. testa. §. ulti. quia uerum
est in omnibus existentibus paribus. Vnde sicut in successione
abintestato, si sorores essent aliqua ratione exclusæ, mater ha-
buisset totam, & sic triens fuisset eius legitima. sic & in mō suc
cedendi, de quo agitur, cùm exclusæ sint sorores, nec dicere-
tur habere nisi tertiam eius, quod habitura esset abintestato,
testatoris sororibus sic exclusis, uti uisæ sunt: & sic non uitia-
tur illa regula, sed uerificatur ex toto. Et ita credo de iure te-
b nendum. [b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Descendentes.] *Adde Bar. in l. pater filium in 4. col. ff. de inof. fic. testa.*
b ¶ Tenendum.] *Hæc opi. Oldra. quòd matris legitima sit tertia totius assis, quamuis sorores adsint, communis est secundum Alex. in l. si pluribus. §. pe. in fi. de leg. j.*

De foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Delinquens in regno Angliæ existens in curia Romana ad regē Angliæ per regis literas non debet remitti. & nu. seq.*

CONSILIVM CXXIIII.

a QVO'D remissio, [a] quæ ex parte regis † Angliæ de
1 persona Petri de Frescobaldis de Florentia coram
mareschallo Romanæ curiæ fieri non debeat, nec
detentio ipsius, probatur clarè rationib. infrascri-
ptis. Primò ratione personæ petentium, quæ legitimæ non
sunt: & siuè ciuiliter, siuè criminaliter agatur, ante omnia de
personis constare oportet: ut C. de procurat. l. sed in initio. ff.
de iure do. l. quidam. & de mune. & hono. l. rescrip. §. si quis ac
cusatorem. Et ideo communiter dicitur: si legitimus non fue-
2 rit accusator, non fatigetur accusatus. extrà de accu. c. j. † Nō
ob. si dicatur emanasse literas regias: quia in hoc casu sufficiē-
tes non sunt. ut ff. ad turpil. l. ab accusatione. §. nunciatores. de
cust. & exhi. reo. l. diuus. 2. & C. de accu. l. singuli. Sed dato, q;
appareret persona sufficiens, adhuc remissio fieri non debet
multiplici ratione. Primò, quia remissio fieri non debet, nisi
cum iudex per literas publicas requiritur, ut remittat: ut in au
then. ut nulli iudi. §. si uerò quis comprehensorum. literæ aūt
regia in hoc casu non sunt publicæ, sed priuatæ, nec in hoc ca-
su ipse est iudex, sed pars. Et ideo ad eum remissio fieri nō de
bet: quia abolita est pro iniqua sententia, ut quis detur suis
creditoribus lacerandus: de qua scribit gl. C. qui bo. cede. pos.
3 l. j. † Et specialissimum est in Romano pontifice, & impera-
tore, qui de causis ad ecclesiam, uel imperium pertinentibus
b cognoscunt. [b] ut ff. de his, quæ in test. delen. l. proxi. & alijs co-
gnoscendas committunt: ut. C. si aduer. fiscum. l. 2. & ubi cau-
sæ fiscales. l. ad fiscum. imò secundum do. Innocen. in eis hone
stum est, q; eligant arbitros. ar. 11. q. j. si clericus. & 3. q. 5. quia
suspecti. & no. plenè per Inn. extra de uerbo. sig. c. ex parte Er
go aliud in rege: quia simile priuilegium &c. ut ff. ad municip.
l. simile. & ff. de postulan. l. j. §. de quo. & de tutel. l. tutor. §. tu
tores. & potest colligi no. per Inno. extra de fide instru. capitu
4 lo cùm. p. tabellio. ¶ † Secundò remissio locum non habet, ni
si coram iudice remittente aliqualiter constet de crimine, nō
per solum dictum petētis remissionem argumento ff. de pub.
& vec. l. interdum. in secondo responso. ibi. & aut uxorem cor
rupisse &c. sed hic nullo modo constat: imò nec aliqua præ-
cedit infamia, nisi ortum habuerit à subditis remissionem pe-
tentis: ergò &c. ¶ Tertiò remissio, ut cognoscatur, non fit de
maiori tribunali ad minus, sed econtrà: ut in aut. de app. & in-
trà quæ tempora. circà princ. & ff. quib. ex can. in pos. ea. l. ad
cognitionem. & de appel. l. ad principem. sed constat, quòd

Romana

Romana curia maior est omnium curiarum mundi: ergo &c.

c ᶜ¶ †Quarto consuetudo urbis Romæ lex est.ut insti. de satis.
5 §.ul.& ff.de leg.& senatuscon.l.de quibus.consuetudo autem semper fuit in curia Romana,ut nunquam remittat, licet iste casus sæpe,& sæpe accideret.Seruare ergo eã pro lege debet dominus Marescallus,cui maiorum suorum exempla præiudicant:ut C.de coarcta.l.si coartalis.li.12.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Remissio.] *Adde & in materia remissionis uide Boe.in Decis. 29.in j.par.Et dic,qđ regula ex totius Italiæ consuetudine in criminalibus non fieret Marsil consi.99.nu.21.& in l.j.nu.123.C. de rap.uirg.nec non in pract.crim.§.Opportunè.nu.35.Milleus quoque de uno regno ad aliud non fieri dicit,& hoc quotidiè uideri in Francia & regnis uicinis Mill.in Practica crim.in glo.in uer.mihi Præpositus.nu.73.fol.48.Quem tamen uide Oldr.idem non nihil attigit huc pertinens supra cons.89.*

b ¶Cognoscunt.] *Adde quod hoc sequitur Dec in l.Qui iurisdictioni in prin.de iurisd.om.iud.statuens reg. quòd in causa propria nullus idoneus est iudex,& si sit dominus in loca: Et allegans hoc cons.quod in hoc facit,dum limitat eam reg. in Pontifice,& Cæsare.*

c ¶Ergo & c.] *Adde & uide quæ scripsimus in indagationib.iuris lib.3.ca ult.*

De testamen.& de uer.signi.Extrauor.C.de impu.& alijs sub.

SVMMARIVM.

1 *Pater quando substituit filiis suis impuberibus per uerbum cõmune.s.substituo,si decesserit sine hærede ex corpore sua procreata,& adijcit,quòd in illo casu substitutum sibi hæredem instituit,tunc,si filij decedant infrà pubertatem,substitutio est directa,& excluditur.mater propter uerbum instituo, quod est directum.& nu.seq.*

3 *Et de uerbis obliquis,& directis.& nu. 4.*

CONSILIVM CXXV.

1 IN †proposito themate,uidelicet an substitutione hoc mõ facta.Et eisdẽ filijs meis,& hæredibus substituo Stephanum fratrem meum,si ipse,uel ipsa decederent sine hærede ex proprio corpore, & legitimo matrimonio procreato.Et in illo casu dictum fratrẽ meũ uniuersalem hæredem mihi substituo &c. ¶ Vr̃ posse dici,
a ᵃ ꝙ ipsis filijs in pupillari ætate defunctis Stephanus ad oĩa bona ipsorum pupillorum absque deductione aliqua ꝑ matrẽ facienda,quæ est in medio,debeat admitti. Cum.n.in substitutione prædicta positũ sit uerbũ cõe habens se ad obliquã,& directam substitutionem.s.substituo,ut C.de insti.& substi.l.generaliter.§.cum aũt.& no.in l.præcibus.in fi.gl.secus dicerem &c.ac demum in eadem testatoris dispositione circa idem sequatur uerbum directum.s.instituo,vr̃,ꝙ dicta substitutio cẽsenda sit potius directa,quam obliqua ar.C.de hære.insti.l.fi. & extra de te.c.si pater.li. 6. Quæ quidem decretalis vr̃ casus præsentia qõnis,nedum quia(ut prædixi)testator in eadem dispositione circa idem subijciendo uerbum directum uidet̃ satis animum suum declarasse, in quo intellectu accipi debeat præcedens æquiuocum siue commune uerbũ,pro quo est ar.
2 ff.de leg. iij.l.pater.§. filiam.& C.de fideico.l.si frater.† Nec ob.si dicatur,ꝙ potius censeri debet dicta substitutio fideic. siue obliqua,ut omni tpe valeat.ar.ff.de reb.du.l.quoties. & de re.iu.l.quoties.quam directa,quę tantum infra pupillarem ætatem ualeret:ut ff.de uul.& pup.substi.l.uerbum,& l.in pupillari.ꝙ ẽt sentire uidetur gl.in præall.l.præcibus. circa medium gl.prædictæ,rõnem dicti sui sobijciens, quam prædixi. Et quia si non ualet,vt directa post pubertatem,ergo nec antea.Item quia vna est,sed non directa,ergo fideicõmissaria ꝓ toto tempore &c.nam dico,ꝙ hæ rõnes non procedunt, est enim notanda differentia inter uerba obliqua,vt volo, rogo, mando,& similia:vt C.de leg.l.ij.& in insti.de fideic. hære.& uerba directa,ut esto,uel sis hæres,& similia.& uerba communia,ut est uerbum substituo.Et posset poni exemplum de uerbo cõi per id,quod habetur in d.c.si pater.extra de testa. li.6. uidelicet talis moriatur tali.Nam si quidẽ per uerba obliqua sit facta substitutio,semper est fideicommissaria: & pro hoc. ff.ad Trebel.l.uam quod §.fi.& l.cogi.& l.ex facto,in prin. de uul.& pup.substi.l.cohæres.§.cum filiæ. †Nec talis substitu-
3 tio a pagano facta ullo modo trahi potest ad directam ar. ff. de fideicom.lib.l.amto.& ita etiam no.in gl.prædicta. Si uero substitutio uerbis directis sit concepta,tunc uidetur standum esse præalle.l.uerbis ciuilibus.ff.de uul.& pu.substi.ut directa non obliquetur,nisi fortè ex priuilegio testantis:ut C.de uul. & pup.substi.l.centurio.vel fau ore libertatis,ut ff.de fideicõ. li.l.generaliter §.si quis seruo.& l.thais.in prin.in quibus casibus posset intelligi dictum.c.si pater.uer.quanquã &c. Sed si per uerbum cõe ut facta substitutio,tunc uidetur,ꝙ usque ad pubertatem sit directa,& post efficiatur fideicõmissaria,vt sic eo tpe,quo potest sit directa,&qñ non potest, sit fideicom. & hoc modo semper ualebit.nec.n.absurdum est,aut insolitũ ꝙ diuersis tporibus eadem dispositio diuersos importet effectus,seu diuersimodè accipiatur,aut ꝙ sub una uerborũ conceptione diuersæ substitutiones comprehendantur.arg.ff. de hæ.insti.l.iij.§.fi.& in sæpe alleg.l præcibus. & ff,de a.bi.l. Celsus.de acqui.hære.l.illud.Et patet manifestè in compẽdiosa substitutione,sicut ẽt alias uidemus,ꝙ uerbũ a testatore ꝓlatum uno tpe,unam significationem retinet, & post modo aliam assumit:ut ff.de condi.& demon.l. pater seuerinam. §.
4 conditionum uerba.†Et ꝙ uerbum prædictum substituo directam fideicommissariam possit importare,optimè facit. l. ff. ad Treb.sceuola.sic ẽt uidetur intelligere gl. in d.l. præcibus. sæpius alle.licet uoluerit notare differentiam inter substitutionem,quæ uerbo communi fit tpibus pupillaris ætatis,& pubertatis expressis,quasi tunc duæ sint substitutiones, & substitutionem,quæ eodem uerbo fit temporibus prædictis,non specificatis.tamen quantum ad effectum inter prædicta nulla differentia uidetur,nec ullo iure comprobatur.imò satis dici potest,ꝙ in uerbis substitutionis in themate propositis duo ipa sub compendio complectuntur.Et pro hoc.l.superius alle. & ar.ff.quib.mo.usufr.amit.l.sicut.in prin. ¶ Ex præmissis itaque uidetur concludi,quòd cum uerba in substitutione prædicta posita etiam ex sui natura ad directam substitutionem possint trahi,& in dubio interpretatio facienda sit, ut substitutio sit potius directa,quàm obliqua,ac mens.testatoris non repugnet,sed potius confirmet,exclusa matre substitutus in omnibus bonis sit admittendus.ad quod facit ff.de le.j.ab omnibus. in prin.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Videtur posse dici.] *Adde & uide quæ notaui supra in cons. 99.quoniam Oldr.sibi non constare allegatur.Et illud consi.acceptatur communiter hoc reprobato,sicus Rota censuit Neapolitana teste Afflicto in Decis.367.*

De procuratoribus,de confessis, & de condi. appo.& de uerbo.sig.

SVMMARIVM.

5 *Confessio procuratoris non nocet domino.& plu.nu.seq.*

6 *Et de relatiuo quis uel qui.*

CONSILIVM CXXVI.

1 NATVRA †cuiusque mandati est comprehendere non expressa,sed expressis connexa ut ff. de admi ni.tut.l.ita autem.§.si tutor. & l. tres tutores. circa medium.ibi nisi si quæ talia,sunt, q uel cõsũmationẽ cœptorũ desiderant,uel ita cõiũcta sũt,ut separi nõ debuerint.

riut.& de neg.l.eum actum. Et hæc annexitas interdum est
ex parte ante, interdum ex parte post.& de utrisq; sp est idē
iudiciū, ut licèt in mandato expressa non sint, semp tñ conne
xa intelligantur. De primis hr̄.ff.de iurisd.om.iu.l.ij. de proc.
l.ad rem.& l.ad legatum.cōia p̄diorum.l.refectionis,& de iti,
actuque priua.l.ueteres. De secundis hr̄.ff.de procu.l. q pcu
ratores dat.& de serui.rusti.prædio.l.3.§.ul. Et iō qui talia a-
git, dr̄ iuxta mandatum agere,& est idem, ac si intra fines man
dati ageret.ut ff.iu.sol.l.iam tñ.§.in hoc. Et iō habens manda
tum ad eligendū pōt postulare, quia est ei proximum. ut ex-
tra de ele.c.in causis.& de renun.c.post trāslationem. Sed iste
actus confessionum est coniunctus,& conneaus ei, q in man
dato includitur, ut pote præambulū ad expeditionem manda
ti.ut ff.commu.diui.l.arbor.§.de uestibulo. ergo necesse est
dicere sub mandato includi,& sic p procuratorem talem pos-
2 se expediri. ¶ † Secundò quia qñ sunt duo talia, quorū unū de
necessitate alterū, ut sit p̄ambulū, p̄supponit, statim, uno posi
to & alterum positum intelligitur ut ff.de acq.hæ.l.illud. & l.
nec.§.ul. Sed expeditio mandati, quantum ad id, de quo quæ
ritur, sequi non poterat, nisi constaret eum citatum ab homi-
ne &c.ergò illud constare tanq̄ necessarium præambulū, non
dr̄ a mandato extraneū, sed in eo quadam iurisdōne inclusū,
quasi incidens in expeditione mandati, sicut cognitio status,
cū incidit in aliā cām expeditur p iudicē pedaneū, q alias de
cā status cognitionem non habet.ut C.de iudi. l. quoties. de
ordi.iudi.l.j.& arbiter,& delegatus de cā restōnis cognoscit,
cum in uotionem suam incidit; ut C.ubi, & apud quos in in-
te.resti.pe.l.ulti.extra de in inte.resti.c.cā.& ibi no. Et procu
rator petit resti.in inte, cum incidit in causam, absque specia
li mandato.ut in præalle.c.causa.cum tamen alias requiratur
speciale mandatum.ut ff.de mino.l.si illud.§.si talis. Et iudex
cognoscit, an sua sit iurisdictio.ut ff.de iudi.l.si quis ex aliena,
& si quis in ius uo.non ierit.l.ij. Et præses prouinciæ, in qua
quis uocatur ad munus, cognoscit, an uocatus incola sit in ea
dem prouincia, in qua uocatur, ut ff.ad muni.l.de iure, in prin.
Et hæc omnia contingunt, quia quæ incumbunt, aliter expedi
ri non possunt; & quia talia incidentia non sunt omnino ex-
tranea ab his, in quæ necessario incidunt. sed ex illis oriūtur,
& eis coniuncta sunt, ut C.de temp.& repa.ap.l. per hanc. &
ff.de fun.instru.& instru.leg.l.cum delanionis.§.aliná, in uer,
q si.n.ibi, deinceps in infinitum proximus quibusque proxi-
ma capitula præcedunt &c. hę sunt uerba Ber.super præalle c.
cā.extra de in inte.resti, sed hæc omnia occurrunt in proposi-
to ergo &c. Necest extraneum arguere à iurisdōne iudicis ad
mandatum procuratoris. sic.n. æquiparat Compo. extrà de re
sti.c.pastoralis. dū quærit, an acta per iudicem, cuius est reuo-
3 cata iurisdictio, teneant. ¶ † Tertiò confessioni administrato
ris statur, per quam detegitur rem eius alienationi subesse, cū
aliàs ea sui natura,& iure communi non subsit, ut si tutor con
fiteatur rem debitam à patre pupilli; & tunc alienare poterit
sine decreto, ut probatur ex coniunctione legum.ff.de reb.eo.
qui sub tu.uel cu.sunt l.magis puto.§.si pupil. & de admi.tu.
l.quoties.§.sicut autem. Sic dico, quòd confessioni procura-
a toris statur,[a] qui q̄ detegitur rē intra fines mandati esse. Et p
consequens subesse eius alienationi per deductionem in indi-
cium, ut ff.de iure deli.l.ait prætor. Sic & scriptus hæres datus
tutor adeundo semetipsum tutorem facit, uel tute, suæ uiam
4 aperit, ut ff.de test.tu.l.tutores non ab hærede. ¶ † Quartò in
telligentia dicturum ex causis est assumenda dicendi.ff. de le.
3.l.cum filio.& extra de uer.sig.c.intelligentia. Aduertamus
igitur causam, quare constituens talem procuratorem consti-
tuit,& certe ut uitaret pœnam contumaciæ ar.ff.de neg. ge.l.
j. Et sic vr̄ eum constituisse talem, q per huius cōstitutionem
non fiat deterior conditio actorū: ut ff.ex quibus cau. in pos.
ea.l.ij.§.defendi. Et per hoc uidetur constituisse eum ad reci-
piendum probationes, in quibus probetur eum citatum ab ho
mine, vel à iure, alias non uideretur sufficienter defendi, eo q
actorem compelleret ad duo iudicia, qui deberet posse p u-
num, ut ar.ff.de mino. 25.annis.cui fideicommissum. Sed sic
est, uidelicet q persona erat habilis super hoc probationē re-
cipere, puta per probationem citationis,& in hanc partem in

iudicio faciebat, q per tres personas requiritur; ut C.de asser.
tol.vl.in fi.ergo impunibile.ar.in auten.de his, qui ingre. ad
appe.§.pen.& no.super.l.ij. C.de iura.calum.& si punibile: er
go &c. Præterea si datus est ad dissolutionem huius dubieta-
tis scilicet, an constituens sit citatus ab homine, uel à iure, qd
nemo sani capitis potest negare, vnde in eius faciem posset
produci citatio; ergo datus est ad interrogationes, & respon-
siones, quæ possunt in huiusmodi ambiguitatis dissolutione
contingere: ut ff.de procu.l.non solum, in prin. si sic habemus
5 propositum, scilicet q eius defensioni standum est. ¶ † Quin
to approbatio firmat iudicium ut ff.de procura.l.licet. etiam
tacita, ut ff.rem ra.ha.l.iij.§.falsus. Sed hic est secuta illa taci
ta per hoc, quod non contradixit, cum contradicendi potesta
tem haberet vt ff.de adop.l. in adop.ff. ad mace. l. filius, furti
aduer.nau.cau.stab.l.j.§.ul.de re iud.l.sæpe. & no.in l. Gaius
de pig.act. Item quia taciturnitas non stetit in finibus taciturnitatis, sed habuit aliquid, q est indicatiuum consensus sicut
soluere aduocatis procuratoribus &c.ar.ff.de inof.test.l.ulti.
ad Macedo.l.sed Iulianus.§.pe.in fi.C.de condi.inde.l.debitū
in a.responso.ff. de eui.l. quidā ea parte.ff.de tute.l. si filius.
rem ra.ha.l.Paulus.& ff.de diuor.& repu.l.ul. cum si. ergo &
si procuratorium non esset sufficiens iudicium tñ conualuis-
6 set per ratihabitionem saltem tacitam ut est dictum. ¶ † In
b contrarium relatiuum quem,& quod [b] adiectum incerto cor-
pori facit conditionem ut ff.de aur.& arg.leg.l.quintus.& de
leg.3.l.ea tamen adiectio.& de leg.1.l.si sicut.§.j.& ibi no. er
go cum dr̄ ad omnes causas in quibus constiterit &c. hæc ver-
ba vim conditionis habēt.i.si constiterit. Sed omne quod pen
det ex cōditione de necessitate præsupponit impletioné con
ditionis ut ff.de condi & demō.l.qui hæredi.§.ul. sed hoc mā-
datum ea cōditione pēdet, ut dictū est, ergò necesse est prius
cōditionem extare, quam mādatarius ad impletionem māda
ti accedat. sed si in casu proposito procuratoris confessio uale
ret ex virtute mādati, iam mādatum haberet effectum, & de-
duceretur in actum ante conditionem impletam, sed hoc est
7 incōueniēs,& falsum, ergo & primum. ¶ † Secundo qui inni
titur iuri in se ab altero procedēti, illius iuris ampliādi potesta
tem nō habet, vt ff.de leg.ij.l.cum ita legatum.§.j.& de leg.3.
l.nomē debitoris.§.j. sed procurator est huiusmodi quia inni
titur mādato,& domino procedēti, ergo in eius potestate nō
est, quid in mādato claudatur: sed hoc esset, si eius cōfessioni
staretur, ut ar.ff.de reb.eorum qui sub tu.vel cura.sunt. l. ma-
gis puto.§.si pupillus.de transa.l.cum hi.iij.§.si cum lis, & ff.
de tu.& cur.da.ab his.l.scire oportet, §.j. & de iura. calum. l.
ij.§. hoc etiam,& probatur bene hoc argum.ff.si quis in frau.
pat.l.j.§. utrum autem, in uer, quid si in lite. & in frau. cre.
8 l.iij.in prin. ¶ † Tertiò conditiones expressæ plus suspen-
dunt, quam tacitæ, i. quæ sui natura insunt etiam nō apposi-
tæ: vt ff.de cōdi.& demon.l.conditiones extrinsecus. & no.
ff. de pac.l. item quia conuentiones, circa prin, sed admini-
strator cuius potestas ex tacita cōditione pēdet tacitam cōdi
tionem nō implet vt administrationi suæ viam aperiat, sed
datur alius ad implédum, vt ff.de testa.tu.l.si hæreditas. & no.
in eo.titu.l.si nemo, ergo multo fortius expressum nō imple
bit, sed per illa verba, in quibus constiterit &c. expressa con-
ditio videtur adiecta vt ostensum est in prima ratione, ergo
eius implēdi potestas procuratori nō competit, sed iuris im-
9 pletio ab altero expectatur. ¶ † Quarto quoties mandatum
certum est, a forma recedi non debet; vt textualiter legitur.
ff.mandati. super eo, & l. diligenter; sed forma mādati non
habet ad confitendum, ergo & confiteri non poterit, cum
nec de ipso cogitasse videtur, de quo, siue cui loquebatur: vt
arg.ff.de sena. l.ij. Et si dicatur, quod licet hoc in mandato
non sit, est tamen mandato proximum. Dico quod proxi-
ma non sunt eadem cum his, quæ propria sunt, & in ean-
dem obligationem, vel actionem non veniūt vt ff.de fur.l.in
ficiando. in prin.& mandatum super vno ad aliud tale non ex
tenditur. Vnde iussus adire non habet potestatem bo.pos.pe-
tendi.vt ff.de acqui.here.l.si quis mihi bona.§.iussum.in ver.
10 sed quid si mādatus secūdū intellectū glo. † Quinto ista duo
confessio,& sententia æquiparantur, vt ff. de re iudi. l. post
rem

rem iudicatam, sed sniã, qua pronunciatur eum, qui nõ est pro curator, esse procuratorem, non præiudicat dño. ar. ff. de testa. tu. l. iure nostro in ij. respon. & ff. de collu. detegen. l. cum non iusto. & no. per compo. extra de rescri. c. ex literis. si non obesset dño sententia: ergo nec confessio a paritate actuum arguẽdo, ut arguit lex. ff. so lu. ma. si socer. in secundo responso. cum multis si. Hæc dicta sunt disputationis gratia. decidat sanctitas uestra, quæ omnia habet in scrinio pectoris sui, quid sit iuris.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Statur.] *De hoc articulo. uide infra consi. 263. col. 2.*

b ¶Quem & quod.] *De relatiuo quis, uel qui uide Bar. & alios in l. Stichum, qui meus erit. de leg. j. Bar. in l. j. C. de sum. Trini. Dec. col. 261. col. 1. uer. His tamẽ non ob. parte ij. supra con. 73. col. 2.*

De iureiurando, & de testamentis.

SVMMARIVM.

1 *Testator promittens, & iurans aliud non facere testamentum, potest illud mutare, si testator filios, & filias pro uirili hæredes in testamento instituerit.*

CONSILIVM CXXVII.

a VISO instsō pacti initi, ² & stipulatione uallati per B. de S. Fœlicio cum R. & B. notario recipienre noie, & uice G. futuræ uxoris dicti. R. & intellecta. q. qua quæritur, an dictus. B. possit contra formam dicti

1 pacti iurati restari, ita quod testamentum teneat. †Breuiter ui detur de iure ciuili dicendum, ꝙ testamentum cõtra formã dicti pacti factum ualebit: quia pactum ipsum, tanquam contra bonos mores initum, non tenuit, quia siue excipiatur negatiuẽ, ut quis non succedat, siue affirmatiuẽ, ut succedat, iura censent tale pactum non tenere. & de primo probatur. C. de colla. l. pactum. de inofficio. testamen. l. si quando. §. j. ff. de suis & legi. hære. l. ult. de secundo probatur. C. de pac. l. pactum quod dotali. & de transa. l. cum donationis. de pac. conuen. tam super dote. l. hæreditas. de inuti. stipu. ex eo. ff. de uer. ob. l. stipulatio hoc mõ. Si sic constat iuſm non ualidas se pactum: ut C. de legi. & consti. l. non dubium. ff. de pac. l. iurisgen. §. & generaliter. & de le. j. l. si quis inquilinos. §. ul. & C. de nup. aut. ꝙ eis. & no. in d. l. pactum ꝙ dotali. C. de pac. nec renunciatio in instsō contenta ad hoc aliquid operatur ut C. de pa. do. l. conuenire. & arg. ff. pro soc. l. cum duobus. §. idẽ respondit societatem. Et certi, & determinati sunt modi, quibus quis fit, uel est intestabilis: qui habentur insti. quib. nõ est permis. fa. testamentum per totum. sed ille non est de illis. er-

2 go &c. ar. l. patre. ff. de his, qui sunt sui, uel alie. iu. † Præterea qua rõne pactum alicui factum de non uendendo rem suam alteri, etiam si esset iusō firmatum, non posset impedire uenditionẽ, & dñij translationem, ut ff. de pac. l. nemo. & C. de cond. ob causam datorum. l. ea. & ibi no. ergo multo fortius impedire non potuit soliditatem condendi testamenti, si id fieri cõtingat. ar. ff. communia prædi. l. ul. & de hære. inst. l. illa institutio. iuramentum. n. in spiritualibus interpositum impedit effectũ eius ꝙ fit ꝯ illud: sicut dicimus non tenere receptionẽ canonici ꝯ numerum iuratum: sed in t palibus secus: ut extra de præb. c. dilecto. & ibi no. per Inn. & hanc. q. tetigit glo. 13. q. 2. ultima uoluntas. Canonistæ uero dicunt de æquitate tale pactum propter iuſm seruandum. ar. extra de iurei. c. cum contingat. & extrac. ti. licet, li. 6. & de pact. c. quamuis. & ar. eorum quæ no. Archi. in c. 1. de sepul. li. 6. in gloss. no. uerba. Et ex his multi canonistæ dicerent testamentum non tenere. sic no. Spe. in ti. de instru. æditio. §. compendiosẽ. in uer. quid si quis iurauerit non contrauenire, & etiam potest colligi per scripta & per Host.

3 in summa de sepul. §. an licitum. in uer. quid si quis eligat. †Sed salua eorum reuerentia, quicquid de uiribus pacti loquantur, non possunt dicere testamentum non tenere, ut ex superioribus clare patet: quia non reperitur in iure, quòd periurus simpliciter sit intestabilis: nisi forre quis dicere uellet, quòd ueniens contra pactum iuratum sit infamis. ut C. de transac. l. si quis maior, & no. ff. de his qui notan. infa. l. Lucius. ut per hoc non possit esse testis in testamento, nec per consequens testari ut ff. de testa. l. is cui. & l. cum. l. Vnde breuiter canonistæ tenerent testamentum non tenere legistæ uero dicerent, quòd sic unde consilium meum esset, quòd is, de quo quæritur, conderet testamentum, in quo filios, & filias omnes pro uirili hæredes institueret. Et hæc dispositio esset conformis pacto, iuramento, & iuri communi. & omnem aliam reputo periculo non carere.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Pacti initi.] *Iunge hic consi. supra 114. & infra 160.*

De iud. de ele. & de maio. & obed.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus hospitalis hierosolymitani ex causa potest deponere magistrum suum, maxime si confœderationem faciat cum inimicis fidei Christianæ, & potest alium eligere, quia maior est conuentus ipso magistro, & nu. seq.*

CONSILIVM CXXVIII.

QVONIAM ad inuestigationem efficaciæ cuiuslibet actus ex ordine prius est de facientis potestare perquirendum, ut ff. de confir. tu. l. naturali. §. si quæratur. & de test. l. si quæramus. Primò uidendum est de potestate conuentus S. Io. Hierosolymitani respectu magistri, an s. cæteris legitimẽ actis, tam ex ordine, quam ex causa potuerit conuentus deponere magistrum? Verum quia qui ueritatem causarum coniũciunt, non facile ad culpam ueniunt, si ueritatem facti examinent in auẽ. ut defuncti, seu funera. in prin. colla. v. & ex diuersitate factorum separatio iuris inducitur ut C. si nous ex pluri. app. l. j. Aliqua, quæ facti sunt partim ex regula, partim ex antiquis obseruantijs ordinis, & sedis etiam apostolicæ patientia, & appellatione communi descendentia permittunt, ut eis tanquam ex fundamento ueri facti sufficientius, & clarius argui possit ad propositam. q. & illa quidem sunt hæc. ¶In primis quidem in regula hospitalariorum continetur, quòd conuentus de omnibus causis pertinentibus ad res, uel ad personas possit reddere uerum iudicium in suis capitulis, uel congregationibus eorum. Item statutis, & consuetudinibus eorum comprehenditur, quòd magister debet iurare seruare statuta, & consuetudines, & regulam conuentus. Item quòd deliberata, & ordinata per conuentum inuiolabiliter obseruabit. Item in pluribus capitulis cõuentus taxauit potestatem magistri circa familiam, & expensas, ita quòd non est sibi licitum excedere illam taxationem, nisi de uoluntate conuentus: ita quòd conuentus potest augere, & diminuere potestatem siue officium magistri, prout sibi uidetur expedire: Item cauetur in eisdem, quòd si magister faciat aliquod præceptum contra ius, & non uelit reuocare, conuentus potest illud reuocare, & corrigere. Item conuentus ex consuetudine potest delinquentes punire, & pœnam iuxta qualitatem delicti imponere. Item si aliquis frater conqueratur de magistro, conuentus faciat ius inter magistrum, & conquerentem de eo. Item magister non potest recedere a conuentu sine licentia petita, & obtenta. Item contigit in quibusdam magistris ipsius domus, quòd cum essent absentes absque licentia conuentus, citabantur per conuentum, ut infra certum tempus eis præfixum deberent reuerti, una cum comminatione tali, ꝙ nisi reuerterentur, ipse cõuentus ad electionem alterius magistri procederet, & ad depositionem, seu priuationem eorum. quidam magistri dubitantes de statu suo obediebant mandatis conuentus. Item accidit in dicta domo, qđ quidã magister cũ dubitaret de priuatione pp quędam quę cõmiserat, renunciauit officio suo in manibus conuentus, qua resi-

resignatione facta, & recepta conuentus elegit alium in magistrum, cuius electio fuit reputata legitima. Item quicquid indistinctè facit conuentus, uel maior pars, illud debet obseruari per omnes, ac etiam per magistrum. Item magister non habet plus de prærogatiua, quam alius quiuis frater, nec in capitulo, nec in mensa, quantũ ad uocẽ. Itẽ solus conuẽtus ordinat, & disponit de negocijs domus sub nomine conuẽtus, & habet iurisdictionem in magistrum, sicut in quemlibet alium fratrem. Item magister seruare debet statuta, & ordinamenta conuentus. Item magister, ut in pluribus, uocatur custos & seruus pauperum. Item sola electione facta de magistro per conuentum ipse magister consequitur administrationẽ, & suæ electionis confirmationem absque alterius auctoritate. Item, ea, quæ in ordine committuntur per aliquẽ officialẽ, auctoritate conuentus puniuntur, & reparantur. Item in deliberatione habenda super quibuscunque negocijs domus, quilibet frater ad hoc uocatus dicit, ꝙ sibi vr̃, ac ẽt magister, & tunc conuentus deliberat, & ſm illa consilia ordinat, & disponit, prout sibi vr̃ expediens: quę ordinatio ẽt per magistrum obseruari debet immo etiam inuito magistro, & contradicente maior pars conuentus potest ordinare, & disponere, & magister tenetur illud obseruare. Item si magister, vel aliquis balliuus faciat clamorem, vel velit accusare aliquem fratrem, uenit ad conuentum, & conuentus facit, sicut uĩ sibi expedire. Item si tractetur, ꝙ aliquis frater fiat miles, magister hoc non potest absque licentia conuẽtus, uel saltem maioris partis ipsius. Item in pluribus capitulis generalibus conuentus ordinauit, & disposuit circa officium magistri, & circa suam familiam. Item si magister, uel aliquis balliuus in officio præcipiat alicui fratri, qđ sibi nõ uideatur faciendum, Et ille frater petat super hoc uerũ iudiciũ conuentus, ille frater non tenetur sibi obedire. immo expectat iudicium conuẽtus & illud obseruat. Item cum solus magister bullaret literas, quæ mittebantur, conuentus istud reuocauit,
2 statuens, ut ẽt de bulla cõuentus bullarentur. † Ex prædictis itaque manifestè ostẽditur, & probatur, ꝙ conuentus habet potestatem deponendi magistrum. & primo sic. in regula eorũ continetur, ꝙ conuentus de omnibus causis pertinentibus & c. quę uerba late patent, & iudicium comprehendunt, aptum tñ personis talibus. ff. de sta. homi. l. j. de uar. & extraordi. cogni. l. cognitionum. & quia nulla fit personarum distinctio, sub tali effuso sermone magni, & parui, ac etiam ipse magister comprehenditur. insti. de iure natu. §. plebiscitum. ff. de his qui notan. infa. l. ij. in prin. ubi appellatione exercitus continetur dux, & omnis ille, qui præest. ff. de uerbo. sig. l. familiæ. ff. de testa. tut. l. tutor incertus. §. j. C. de digni. l. ius senatorum. lib. 12. extra de
3 uer. sig. c. cum clerici. † Cessat ergo distinctio hominis, ubi non est distinctio legis. ut ff. de leg. præstan. contra tab. bo. pos. l. j. §. & generali. & de offi. præsi. l. iij. & confirmatur bene hoc argu. extra de simo. c. ul. quod etiam confirmatur sic. Quia ex quo conuentus poterat reddere iudicium de omni re, & persona, & quicquid est in magistro, ut magister, est res, ut puta magisterium, uel persona, ut puta Titius, ergò cõuentus separationem
4 talis, uel altar: persona poterit facere. † Sicut dicimus, ꝙ actio mixta non facit membrum distinctum per se, sed est realis, qñ competit pro rebus, & personalis, quando contra personam, ut no. insti. de act. §. j. in gl. §. quędam. ar. C. de accu. l. qui de crimine. de repu. hære. l. ul. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. l. patre furioso circa fi. Et si dicatur, ergo inferior priuabit superiorem. Respondeo non est uerum, quia totus conuentus penes quem est potestas totius ordinis, superior est magistro, sicut apparet ex multis actibus superius descriptis, de quibus infra dicetur. Vnde interdum capitulum iudicat de decano, & eũ corrigit, & punit, quia iurisdictio in tali casu est penes capitulum, quòd est maius quolibet de capitulo, ẽt maiore quolibet singulari. ut extra de offi. ordi. c. irrefragabili. §. excessus. & ibi de hoc per Inn. & gl. & expressè per Inno. extra de præb. c. cum non ignores. Sic uidemus expressè, ꝙ pares curiæ iudicãt de causa domini: quia quantum ad hoc superiores sunt sui: ut in colla. x. causa feudi apud pares curiæ. c. s. & de lege Conradi.
5 circa prin. de prohi. feu. alie. per Fede. §. præterea. ¶ † Circa quòd etiam attendendum est, quòd quicquid habet magister

in ordine, non habet per uiam translatæ potestatis in ipsum, & ablatæ à conuentu, sed per uiam nudi ministerij, & simplicis commissionis, iure penes conuentum remanente, ut statim patebit, & etiam ex origine, & initijs dictæ religionis apparet prout Ricardus de Sancto Victo. in quodam libello nobis, declarauit. Sic etiam alias aliquando causa est penes unum, & exercitium penes alium. ut extra de offi. ordinarij. c. inter cætera. & ius utendi, & fruendi, qui est ususfructus, penes unum, & utendi commoditas penes alium. ff. de iur. do. l. si usufr. & soluto matrimonio. l. usufructu. sic aliquando iurisdictio, & potestas est penes unum, & exercitium penes alium. ut ff. de offi. eius cui mand. est iurisdictio. l. j. circa finem. de iuris. om. iudi. l. solet. & no. extra de deci. quamuis. & si sic, constat eum posse reuocari per conuentum, extra de statu mo. c. ij. & c. cum ad monasterium. §. tales. de confirma. uti. uel inuti. c. porrecta.
6 † Quòd autem nudum ministerium sibi uideatur esse concessum, apparet, quia sine aliqua superioris confirmatione, uel aliquo, quod confirmationis loco habeatur, administrat, quod non posset, si uerum titulum haberet, quia talem administrationem intitulatam, qualiscunque sit persona ecclesiastica, nõ adipiscitur, etiam si sit simplex canonicus, sine confirmatione, uel aliquo, quod habeatur loco confirmationis, ut expresse notauit Innocen. Host. Ber. & Compo. extra de elec. c. transmissam. circa prin. & c. ulti. in gloss. quæ cadit super uerbo administrat: & plene traditur extra de præbẽ. c. cum qui. §. insuper. li. 6. & ibi not. Archi. † Nec propter hoc potest dici, ꝙ habeat
7 hoc de consuetudine. s. ꝙ sine confirmatione administret, & censeatur habere titulum, quasi consuetudo det titulum, sicut dat iurisdictionem. C. de eman. li. l. j. quia talis consuetudo est de iure reprobata: ut extra de consue. c. cum uenerabilis. & nota Innocem. in d. c. transmissam. Et si aliqui ordines hoc hẽant, quòd sine confirmatione hoc possunt, non est ex consuetudine, sed ex priuilegio sedis apostolicæ ut no. Cõp. extra de consue. cum uenerabilis. Non ergo consuetudo fuit ratio, quare magister administret sine confirmatione, quia cum sic reprobata de iure, non est uerisimile, quòd ecclesia Romana eam tolerasset tanto tempore. sed fuit ratio, quia habet nudam administrationem, non intitulatam, quæ potest per illum reuocari, qui concessit, per iura supra alleg. & præsertim ex causa, & uolente, & consentiente magistro, ut fuit in casu nostro. nã cum frater Falco magister quondam pluries fuisset requisitus a conuentu, vt ad conuentum rediret, & cum comminatione, quòd alias ad alterius magistri electionem procederet, respondit præsentibus procuratoribus conuentus sponte, quòd nolebat esse magister eorum, & facerent magistrum, quem uellent. quæ uerba, ex quo administrationem habent ex sola electione conuentus, nec pendet aliundè, operantur de iure plenam renũciationem. nam iuri mihi acquisito per electionem solam possum renunciare absque superioris auctoritate, ut not. extra de ele. c. cum inter canonicos. in glo. sed in ueritate &c. & de trã-
8 sla. præla. c. inter corporalia. ibi sicut autem &c. † Et quòd habeat nudum ministerium, denotat etiam nomen custodis, quo se appellat, & sic per sedem apostolicam nuncupatur custos pauperum, ut probatur expresse. ff. de insti. l. sed & si pupillus. §. sed si alias. ibi, cũ hic magister custodis sit loco &c. & si dicatur, immo uocatur magister, dico, quòd hoc etiam sonat nudum ministerium, & quandam maiorem iniunctam solicitudinem in agendis, ut ff. de uerbo. signifi. l. quibus. præcipua. arg. quia ex ipso nomine colligimus, quid eius importet officium vt C. de offi. præfec. ur. l. j. ff. de offi. quæsto. l. j. ff. de adul. l. inter liberos. §. j. item argu. quia custos in iure sumitur pro eo, q. nudum habet ministerium non autem aliquam dignitatem, vt no. extra de offi. custo. c. 1. & ex his sequitur conclusio manifesta, vt cum ex solo conuentu, & a nullo alio ei cura, & officium huiusmodi iniungatur, indè eis fiat curæ priuatio, vt in aut. de defen. ciui. §. nõ habẽte. col. 3. Sic & magistratus antiqui à populo creabantur, & in manu populi sicut superioris renũciabant. ff. de ori. iu. l. 2. §. sed cũ placuisset, ꝙ nõ potuisset fieri nisi populus fuisset superior, ut not. ff. de offi. præsi. l. legatus. extra de renun. ca. admonet. & iterum legitur populum Romanum ante translatam potestatem in principem exegisse. i.

ſe.i.expuliſſe reges,quos ſibi creauerant , nec reperitur fuiſſe
reprobatum iure.in d.l.ij.de orig.iur.§. exactis demum regi-
bus.Et ſi dicatur,ergò erit dare collegium ſine ſuperiori,& ſi-
ne capite,reſpondetur,ꝙ non eſt de eſſe collegij habere præ-
latum,nec hoc dr̃.ff.ꝙ cuiuſque uni. no.l.2. ubi ponuntur eſ-
ſentialia uniuerſitatis.& hæc fuit opi.Inn.in c.cum non igno-
res.de præben.Et poteſt colligi ex notatis per eum extra de iu
re pa.c.poſtulaſti.& de exceſ.præla.c. dilecta. ſed talia colle-
gia ceſſante exemptione habent ordinarium pro capite,exem-
9 pti uerò Papam.¶ †Secundò ſic arguitur.nullus inferior ſupe-
riori legem imponit,quia non habet imperium par in parem:
multominus minor in maiorem.ff. ad treb.l.ille,a quo.§.tem
peſtiuum.de arbi.l.nam & magiſtratus.extra de maio.& obe.
c.cum inferior.& Eſaiæ.x.ſcribitur.Nunquid gloriabitur ſecu
ris contra eum,qui ſecat in ea?aut exaltabitur contra eum,qui
trahit eam?& leguntur hæc.21.di.c.inferior. adeo ꝙ non pōt
conſuetudo in contrarium introduci,niſi fortè in notorijs, in
quibus in noſtro caſu non fuit proceſſum,ut no.per Inn.&Ho
ſtien.extra de of.ordi.c.irrefragabili.§.pe.& tangitur per eoſ
dem extra de app.c.dilectis.& niſi in regularibus, ut infra di-
cetur:ſecundum ſtatuta ordinis, & conſuetudines , conuentua
facit ordinationes,& ſtatuta,quæ magiſter in ingreſſu ſerua-
re [illegible] ergo [illegible] conuentu[illegible] it ſuperior ex eo ꝙ ei le-
[illegible], ut autem per iſte ſacramentum in omnibus ordini
[illegible]ter ſubmittit,quo caſu ēt ſuperior iudicatur ab in-
feriore.ff.de iuriſdi.omni.iudi.l.eſt receptum. 11.qō. 1.perue
10 nit. ¶ †Tertiò ſic arguitur,conuentus pōt augere, & diminue
re poteſtatem magiſtri,prout ſibi uidetur expedire , ut ſupra
oſtēſum eſt,ex quo ſic arguitur . Duæ ſunt regulæ,una qua ca
uetur quòd qui poteſt totum tollere,poteſt minuere.ff.de pac.
l.iuriſgen.§.adeò.ff.de in litem iur.l.uideamus.§.iurare.& ēcō
tra qui poteſt minuere,poteſt & totum tollere ſi hoc mate-
11 ria requirat.†Per iteratas enim minutiones cōſtat ſæpe ad ni
hilum deueniri.hinc eſt,ꝙ ſub uerbo minus continetur nihil,
ut ff.de uer.ſig.l.uerbum amplius.& l.minus . & minus tribui
dicitur,cum nihil tribuitur.ff.de fide inſtru.l. amiſſi. ff. de tri-
bu.l.illud §.minus.& hoc expreſſe apparet in eo, ꝙ ſcribitur
in iure:expenſæ neceſſariæ dotem minuunt ipſo iure, & tamē
ſi tantum ſit impenſum,quantum eſt fundus dotalis, etiam pe
rimit. Nam tunc fundus dotalis eſſe deſinit.ff. de impen. in re-
12 bus do.fac.l.quod dicitur.ff.de iure do.l. ſi is.§.ult. † Et hanc
ſignificationem denotant illa uerba in ſtatuto comprehenſa ,
prout ſibi uidebitur expedire,quæ uerba latum habent ſignifi-
catum,uidebitur.i.uideri poterit.ff.de ſtā.li.l.Labeo. Item uer
bum uidebitur exponitur.i.uideri debet.ff.de fideicom. lib. l.
Thais ancilla.§.ſoror.Hic autem frater Falco quondam magi
ſter ex multis negligentijs,dilapidationibus,& enormibus cri
minibus,& ut non taceatur pp confœderationem factā, cum
hoſtibus fidei Chriſtianæ,qui omnem honorem excludunt,ut
C.ubi ſenato.uel cla.l.j.de curio.& ſta.l.per id tempus,de lu-
cris aduo.l.iij.non ſolum uideri potuit conuentui eſſe amouē
dum ſed etiam uideri debuit.& ſic quod factum eſt, alias fieri
potuit in uirtute ſtatuti ordinis approbati per ſedem apoſto-
licam.arg.ff.de hære.inſti.l.aſſe.de lega.ij.unum ex familia. §.
ſi de falcidia.& de manumiſ.uindi.l.ſi pater.& eſt expreſſum .
11.q.3.nemo contemnat.& no.per Archi.extra de conſtitu.c.
ut animarum lib.6. Iſta autem conſequentia,quòd ſi conuen
tus poteſt diminuere ex cauſis,ſecundum ꝙ uidetur expedire,
& qñcunque ꝙ ex cā ſufficienti contingente in totum poſſit
tollere,ſic poteſt probari . Ex quo non proponitur de parte
certa,uel quota: & ſic omnes partes ſtant uniformiter , & tra-
ctatur de cauſis tangentibus totalem poteſtatem magiſtri: q̃a
ſunt ſufficientes ad eius diſpoſitionem:ergo qua rōne minuet
unam partem,eadem ratione & ſic totum pōt tollere. Vnde ſi
uir leget uxori illam partem,in qua ſolebant habitare:ꝗa pars
illa diſcerni nō poteſt,omnes partes ueniunt. alias diceremus
ꝙ nihil ueniet,ꝗ habeat partem,ſed omnes partes uenięt pro
pter hoc,ꝙ ſtatutum eſt.ff.de lega. 2.ſi lego tibi uinum intelli
gitur de uino primi anni præteriti,quia cum alias tp̄s præteri-
tum fuiſſet uniformiter ſpectaremus totum tempus , & ſic eēt
proceſſus in infinitum,ut ff.de uino tri.& oleo leg.l.uetus.& l.
ſeq. ſi intelligitur de uer.ob.l.eum,qui Kalendas.& hoc proba
tur per conſequentiam logicorum.Nam qñ ex oppoſito con
ſequentis infertur oppoſitum antecedentis , conſequentia eſt
bona,ut probari poteſt.C.unde legi.l.pe.de in int.e.reſti.l. ult.
in gl.Mō detur oppoſitum conſequentis:non pōt tollere. er-
go ſequitur nec minuere. Et ꝙ hoc ſit uerum probatur ſecun
dum theologos,quia peccata uenialia non poſſunt charitatem
tollere,ideo non poſſunt minuere:Idem dr̃ de pœna damnato
rum:ſicut potentia creata illam pœnam tollere non poteſt,ita
nec ipſam minuere:quia ſi poneres,ꝙ poſſet minuere , finali-
ter deueniretur ad annullationem totius.Et ſi dicatur,non po-
teſt tollere,ergo nec minuere.non hoc ſequitur,quia paterfa-
milias totum patrimonium non poteſt legatis exhaurire,quin
ſeruetur quarta filijs,& tamen poteſt minuere uſque ad legiti
mam.& idem opponitur de debitore qui alienat in frau.cre.
Reſpondeo iſta ꝯria habent locum,qñ poteſtas minuendi eſt
limitata tempore,nec alias & tractatur de re finibili,& termi-
nabili,ſicut in caſu noſtro ſemper ſequitur,ſi non pōt tollere
in totum,ergo nec minuere.Et econtra ſi pōt minuere, ergo ī
totum tollere.Vnde ſi opponamus,ꝙ paterfamilias habeat fi-
lios ingratos,quia modo ceſſat limitatio diminutionis patri-
monij,ſicut poteſt diminuere,ita in totum exhaurire:ut no.C.
13 de inof.do.l.qui totas.& l.j. †Sic dicimus quòd expenſæ neceſ
ſariæ minuunt dotem ipſo iure:ſed quia minutio non eſt de iu
re limitata,ideo ſicut poſſunt diminuere,ita in totum tollere.
ff.de iure dotium.l.ſi is.§.quod dicitur.& ideo dicit lex, quòd
non paſſim permittendum eſt tutori res pupillares diminue-
re,ne ſic ueniatur ad conſumptionem totius patrimonij.ff.de
reb.eorum.qui ſub tu.uel cu.ſunt,l.magis.§.non paſſim. Sicut
etiam maritus non poteſt minuere res dotales,ne mulier rema
neat indotata,quaſi diceret,conceſſa diminutione deuenire-
tur ad erogationem totius,ut no.inſti.quibus alie. li. §. item
lex Iulia.ſicut dicitur , quòd diminutio capitis accipitur pro
degradatione,& abrogatione totius ſtatus.ff.de cap.dimi.l.ſi.
extra de accu.c.qualiter.ibi dicitur diminutionem capitis.i.
degradationem &c.Et hoc maximè,quia iſta poteſtas, de cu-
ius diminutione tractatur,habet originem,& dependet a po-
teſtate ipſius conuentus.ar.ff.de neg.ge.l. diuortio.de priuile.
14 credi.l.ij.ff.de iudi.l.iudicium ſoluitur. ¶ †Quarto arguitur
ſic.ſuperioris eſt proprie inferiorum errata corrigere hinc eſt
quòd appellationes, in quibus agitur de correctione prioris
ſententiæ,ut ff.de app.l.j.in prin. de minori.l. præfecti non
fiunt ad minorem neque ad parem.ut in d.l.j.§.ſi quis in app.
& in auē.de appel.& intra quæ tp̄a.§.illo uidelicet. col. 4.ff.
de mino.l.minor autem.cum ergo conuentus exceſſus magi-
ſtri corrigat,ut ſupra dictum eſt,quare &c.quam ſuperiorita-
tem etiam demonſtrāt iteratæ citationes factæ per conuen-
tum de magiſtris ſe abſentantibus a conuentu quòd redeant
ad conuentum ſub comminatione depoſitionis,niſi redirent,
quæ comminatio non procedit,niſi ab eo, qui habet poteſta-
tem infligendi pœnam comminatam.ff.de cuſto.& exhi. reo.
l.ſi quis.& de iure,pa.l.j.ij.reſponſo.de offi.præfec. ur. l. j. §.
Sempronius.& renuntiatio facta in manibus conuentus per
eum,qui dubitat ſe deponi,quæ non poteſt fieri niſi in manus
ſuperioris,ut ſupra dictum eſt,& non cuiuſcunque ſuperio-
ris,ſed talis,q habeat poteſtatē remouendi.extra de transla.
præla.c.inter corporalia.& no.expreſſè per Innocen.extra de
cleri.non reſi.c.qualiter.Nam eadem poteſtas poſſet recipere
reſignationem,& poſſet deponere ex cauſa,ut ibi not.& ff.de
15 offi.præſi.l.legatus. ¶ Quinto arguitur ſic qui iudicat de a-
lio contentioſe,ſuperior eſt ei, dè quo iudicat,ff. de iuriſ.om
ni.iu.l. ulti.& l.eſt receptum.ff.de tuto.& curato.da.ab his.l. j.
in fi.& l.ius dandi. in.ul.reſponſo . C.qui da.tu. poſſunt.l.ne
que,quia ut ſupradictum eſt, non habet imperium par in pa-
rem , nec minor in maiorem . Vnde ſcriptum eſt tu quis es,
qui iudicas ſeruum alienum?domino enim ſuo ſtat , aut ca-
dit. quaſi diceret, non eſt propriè iudicium , niſi ſuperioris
in inferiorem ſuum . ſed conuentus facit ius de magiſtro ,
aliquo fratre de eo quærimoniam proponente , ut appa-
ret ex ſuperius narratis in facto . ergo eſt ſuperior ei , de
quo ius dicit . hoc etiam probatur , quia magiſter non po-

ſeſt de conuẽtu recedere, niſi petita licentia, & obtenta a conuentu, licentiam nanque dare eſt proprie ſuperioris: ut ff. de re mi. l. officium in ij. reſponſo. C. de commeatu l. j. & de decu.
36 l. ſi quis decurio. lib. x. ¶ Sexto uidetur caſus ſecundum intellectum Gof. extra de appel. c. quia nos. & ibi no. expreſſe de hac q̃one per Inn. & Hoſt. in terminis noſtris. ſ. de magiſtro tẽpli, & hoſpitalis, nec quenquam decipiat argumentatio tracta a ſuperioribus ſecularium clericorum ad habentes ſuperioritates aliquas inter regulares, quorum facili, & leui cã fit amotio, & in quibus facile amotionis conſuetudo inducitur, & inducta ſeruatur extra de app. c. cum ſpeciali. in fi. de accu. c. qualiter. ij. in fi. & de ſimo. c. per tuas. & præſertim in hoſpitalib. ubi magiſtri hoſpitalium propriè magiſtri non ſunt, & titulũ non habent, ſed nudam adminiſtrationem, & temporaliũ dun taxat, non ſpiritualium, quia cum ſint laici, illa in eis cadere non poſſunt, ut extra de elec. c. ſacroſan. & c. maſſana. de præſcri. c. cauſam quæ. nec per eorum mortem, uel amotionem inducitur uacatio, quia non eſt priuatio, ubi non præceſſit habitus. ff. de uer. obliga. l. decem. de condi. & demon. ti. io. nec cõſtituto cupientes in eis locum habet: ut no. de magiſtro templi, & hoſpitalis Bar. & omnes glo. in d. c. cupientes. ex quo patet ſolutio ad omnia argumenta, quæ poſſunt induci de habentibus ſpiritualem iuriſdictionem, ſeu prælaturam, quia ſpiritualia facilius conſtruuntur, quam deſtruantur: temporalia uerò econtra. extra de transla. præla. c. inter corporalia. ¶ Ex prædictis itaque manifeſtè patet, quod poteſtas conuentus cæteris concurrentibus ſe ad talis magiſtri, imò magis cuſtodis, & adminiſtratoris ſimplicis ſecularis, & laici, ordinationibus, & ſtatutis conuentus eſt toto ſuppoſiti depoſitionem extendit: imò quòd plus eſt, ſuppoſito, quod conuentus non habuit poteſtatem deponendi magiſtrum, & quod magiſter habuit titulum, uel dignitatem, tamen ex confœderatione, quam fecit cum inimicis fidei chriſtianæ. lus, & dignitatem, ſi quam habuit, amiſit ipſo iure, cum hoc fecerit contra ſacramentum, & profeſſionem ſuã & in præiudicium totius ordinis, ut C. de digni. l. quoties. in fi. & ibi no. in gl. Sic et, qñ aliquis incurrit infamiã ipſo facto de iure, amittit ipſo iure dignitatem, ut d. l. quoties. Et per conſequens indiſtinctè concluditur cæteris legitimè concurrẽtibus, quod conuentus alium in magiſtrum potuerit eligere, addito argumento, quia uſufructuarius, qui non defendit ſeruum eo caſu, quo tenebatur defendere, amittit ius ſuum ipſo iure. ff. ſi ex noxa. cã aga. l. ſi cum uſufructuario. Ex tali uero ptãte penes conuentum reſidente pp nonnullos exceſſus illicitos, & dilapidationem, & crimina enormia, quæ ob reuerentiam ſanctitatis ueſtræ, & ſedis apoſtolicæ, ac et ob honorem totius ordinis ſuticentur, & quia ea creduntur eẽ notoria, ac et ſanctitatem ueſtrã per certos inquiſitores per uos Rhodum ſuper hoc ſpãliter nuper deſtinatos eſſe creditur informatam, & de quibus procuratores conuentus parati ſunt facere plenam fidem, ipſum fratrem Falconem quondam magiſtrum domus hoſpitalis conuentus ſancti Io. hieroſolymitani legitimo proceſſu cõtra eum ſeruato depoſuit a cura, & ſolicitudine ordinis, & ex magiſterio ſibi incumbentibus ritè amouit, ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam per eoſdem idem conuentus reuocauit, & interdixit eidem. Quibus legitimè ſic peractis idem conuẽtus fratrem Mauricium ritè, & concorditer, ac nemine diſcrepante uirum utique prudentem, prouidum, & toti ordini neceſſarium in magiſtrum dictæ domus elegit, & aſſumpſit, adminiſtrationem totius ordinis, & ea, quę magiſtris ſolita ſunt competere, committentes eidem.

De locato, & conducto. & de emptione & uendi. & de uerbo. ſigni.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, quando uendit fructus ſui archidiaconatus, uel locat, illud, quod conſueuit ſibi dari in ſuo iucundo aduentu, non cedit emptori, uel conductori.*

CONSILIVM CXXIX.

1 IN q̃one, qua quæritur: an illud, quod ſolitum eſt pſtari archidiacono de campinia in eccleſia Leodieñ in ſuo iucundo aduentu: ueniat ad locationẽ fructuũ archidiaconatus, de quo loquitur inſtrumentum exhibitum: dico, quod non: quia ſolum illud uenit, quod debetur archidiaconatui: ut uerba inſtrumenti oſtendunt ibi: dum dicit: ratione archidiaconatus ſui & c. illud autem, de quo quæritur, non debetur archidiaconatui, ſed magis perſonæ archidiaconi. ar. ff. ſi quid in frau. pa. l. j. §. pe. & hoc probatur ſic. quicquid maritus ſeruum dotalem manumittens conſequitur ex bonis liberti, reſtituit uxori: beneficium tamen quod in eum libertus contulit, in reſtitutione non uenit: ut ff. ſo. ma. l. ſi uerò. §. item quicquid. & pro hoc. ff. ad Trebel. l. debitor. §. fi. & uerba contractus ſunt referenda ad ea, quæ certam formam erogationis annuæ habent, non incertam liberalitatis uoluntatem. Vt ſcribuntur hæc uerba in tex. ff. de annu. leg. l. ſeio amico. §. medico. & multum refert inter præſtationem, quæ debetur ratione ingreſſus: & aliam, quæ actum ingrediendi non reſpicit, ut colligitur ex ſolutione duarum legum, quæ inuicem contradicere uidentur. ff. de uſufru. le. l. quæro. & de lega. 3. bis uerbis. §. alumno. & ibi no.

De procura. de ſenten. & re iudi.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſicut morte conſtituentis procuratorem finitur, ſic morte ſubſtituentis poſt litem conteſtatam, & nu. 2.*

4 *Item de duobus priuilegijs conceſsis a iure procuratori poſt litem à ſe conteſtatam.*

Item quando duo ſunt conſtituti procuratores ſimpliciter, ſi unus tantum altero non reſiſtente proſequitur cauſam, ualet per eum factum, maximè ſi ille, qui conſtituit, non opponat, ſed alter.

8 *Item appellatio facta per non procuratorẽ poteſt ratificari per dominum infra. x. dies à tempore ſcientiæ, & nu. 12.*

13 *Et interlocutoria poteſt impugnari uel iuſtificari ex nouiter productis ſi parti non poteſt aliquid imputari de oppoſitione ante ſententiam.*

CONSILIVM CXXX.

MMISSA prolixitate facti, niſi quatẽ ad pſentẽ pertinet q̃onem, ſciendum eſt, quod ratione cuiuſdam contractus ſolenniter celebrati inter monaſteriũ Cenſeñ. ex parte una, & monaſterium uallis magnæ ex altera ſuper eccleſia de palatio, ad cuius reſciſſionẽ monaſteriũ Cenſeñ, ꝫ fidem propriam, iuramentum, & confirmationem ſedis apoſtolicæ ſubſecutã intẽdit, monaſterio uallis magnæ uolente illud, ſicut debet, tenaciter obſeruare, orta materiam q̃onis. & ad romanam curiã deducta frater Deodatus procurator monaſterij Cenſenſis habens mandatũ ad ſubſtituẽdũ, & reuocandũ ſubſtitutum, ſubſtituit magiſtrũ. R. de ſetia trãs ferens in eum totaliter uices ſuas qui. R. mandatum aſſumens cõteſtatus eſt litem datis articulis, & ad partes remiſſione decreta dictus magiſter. R. ſic p conteſtationem dñs litis factus ſubſtituit, & conſtituit præfatum fratrem Deodatum procuratorem, qui mandatum aſſumens ad partes iuit, & proſecutus eſt remiſſionem. & tandem cauſa completa, & ad curiã remiſſa frater Deodatus ad aliquos actus proceſſit, paucos tamen, dicto magiſtro. R præſente, & dicente, quòd nolebat intereſſe proſecutioni cauſæ, & cum nouus procurator uallis magnæ. i. alius a primo, cum quo actum fuerat primum litigium, diceret proceſſum nullum monaſterij dicens, quòd procurator Cẽſenſis exceſſerat fines mãdati ei dati, mortuus eſt dictus. R. & i iudicio nullitatis hmõi proceſſũ eſt cũ dicto fratre Deodato utẽte duobus procuratorijs: uno, quod habebat a dicto. R. iã mortuo, de quo ſupra habita eſt mentio. & altero, quod habuit ab abbate ſolo ſine conuentu, quod conceptum fuit in conſil. Vienneñſi. Pro parte uero monaſterij uallis magnæ proceſſum eſt in huiuſmodi nullitate per fratrem. G. qui habuit ſuffi-

sufficientissimum mandatum, qui & postea in ipsa cā apod a-
cta substituit magistros Pland. & ꝙ. de trebijs simpliciter, nō
dicto quemlibet insolidum. Et tādem cā super nullitate in re
lationibus posita, & super ea diutius disputato, dñs auditor
tam ante relationes, q̃ post cum dicto. N. processit ad multos
actus, licet faceret ad cautelam citationes fieri per audiētiam
de Abbate, & conuentu uallis magnæ. Et tandem dedit dicto.
N. terminum ad dicendū contra attestationes principalis cau
sæ saluo iure nullitatis. Et hic dictus Nico. sentiens se graua-
tum, eo ꝙ primus articulus nullitatis, tanquam præiudicialis,
etiam plenè discussus terminari debeat, appellauit, & cā com-
missa fuit domino Vitali de furno Card. & cum deberet pro-
nunciare exigente iustitia, & tollere grauamē, ꝙ intulerat pri
mus auditor, oppositum fuit, ꝙ appellatio interposita per. N.
non ualebat, quia cū haberet magistrū P. de laude consociū, &
collegam. nec esset dictum, ꝙ quilibet eorum esset procura-
tor insolidum, unus sine alio nequiuerat appellare per c. extra
de procu. si duo. lib. 6. Et ex hoc motus dñs Cardi. pronuncia
uit contra partem monasterij uallis magnæ dicēs appellatio-
nem non tenuisse, & condemnauit dictum. N. tanquam procu
ratorem monasterij uallis magnæ in expensis, a qua sñia fuit ꝑ
alium monachum procuratorem legitimum uallis magnæ le-
gitimè appellatum. & tunc est nobis causa tam nullitatis, q̃ ap
pellationis commissa, & coram uobis hæc omnia producta
sunt. Et ultra producta est quædam ratificatio abbatis, & con
uentus uallis magnæ, per quam ratificauit appellationem ꝑ di
ctum. N. interpositam, & omnia actitata cum eodem. † Modo
1 ea prædictis quæritur, an sententia lata per do. Vitalem sit ali
qua, uel nulla? uel si aliqua, an æqua, uel iniqua? & an ratifica-
tio possit aliquid ratificationi appellationis prædictæ prodes
se? & ꝙ sñia dñi Vitalis sit ipso iure nulla apparet: qa acta est
cum fratre Deodato, qui procurator non est, qđ sic ostendit,
quia aut dicemus eum procuratorem ex uirtute mandati, qđ
habet ex abbate solo. & ꝙ solus Abbas sine conuentu consti-
tuat procuratorem, hoc esse nō pōt, quia sine conuentu facere
nequit. ut extra de procu. c. 1. & de rescri. c. edoceri. & no. ex-
tra de iud. causam quæ. Aut dicemus eum procoratorē ex uir
tute primi mandati, quod habuit ab Abbate. & conuentu, &
hoc esse nō pōt, quia ptātem totaliter transtulit in R. qui fa-
ctus fuit dominus litis per contestationem, & sic reuocari non
2 potuit. ut extra de procu. c. is, qui procurator. li. 6. † Nā ptās,
quæ datur procuratori ad substituendum, substitutione facta
finita est, nisi in procuratorio addatur, & reuocandi &c. ea
tunc. n. reuocare potest ante litem conte. sicut & dominus po
terat, quia ipsa clausula reuocandi &c. facit eum parem domi
no, quoadhoc, ita ꝙ sicut dominus ante litem conte. reuoca-
re poterat, sic & procurator, qui habet potestatem reuocandi,
ꝙ facere non posset, si specialiter illam potestatem non habe
ret, ut in iuribus præalle. Post uero litem contest. substitutum
non potest substituens reuocare, quia dominus hoc non pos-
set, & in hoc non est melior potestas procuratoris substituen-
tis, q̃ domini, qui procuratorem constitutum reuocare non
potest post contestationem per procuratorem factam. ut ff. de
procur. l. post litem, & l. seq. Præterea non apparet, ꝙ. R. fuit
per fratrem Deodatum expressè reuocatus, quod fuit neces-
se, ut reuocatus diceretur, quia de forma mandati dati fratri
Deodato per monasterium consen. fuit, ꝙ posset substituere,
& reuocare, & ubi forma data est ad aliquem actum, illa de-
bet exprimi in dicendo, ut no. Inn. extra de consue. c. 2. in glo.
2. & sic non sufficit reuocatio procuratoris substituentis. Nec
simile est in eo, ut in uero domino, qui tacitè procuratorē re-
uocare potest, ut in c. si quem. li. 6. extra de procu. & in alijs
iuribus de tacita reuocatione loquentibus, quia domino cer-
ta forma data non est ab homine, nec a iure, quæ quo ad ip-
sum sit omninò exprimenda, sicut exprimi debet per procura-
rem, cui à iure data est forma reuocandi, quæ tenaciter est ser-
uanda, ut in c. cum dilecta. extra de rescrip. & in dicendo expri
menda, ut supra dictum est. aut dicemus eum procuratorem
ex uirtute potestatis translatæ per. R. & hoc esse non potest du
plici ratione. Vna, quia traslata fuit in eum respectu certorum
[illegible], ad quæ fiebat remissio, sicut dicitur delegante testes

ram frumentariam, quia ad certum locum respectum habuis-
se uidetur. & ideo alibi non præstabitor. ff. de iud. l. sed & si su
3 sceperit. §. j. & de excu. tu. l. iure peritos. in fi. j. responsi. † Et
si in dicto procuratorio aliqua uerba generalia uideantur, ar-
ctationem tamen recipiunt ex designatione præcedentis loci.
ut C. de transac. l. si de certa. & ff. de arbi. l. si cum dies. §. plenū.
Alia ratione non possumus eum dicere procuratorem ea uirtu
te potestatis trāslatæ per R. in ipsum, quia substitutus procura
tor ex uirture substitutionis alium substituere nequit, quia ta
lia non egrediuntur personam. ff. de condi. & demon. l. qui hæ-
redi. & insti. de stip. ser. §. sed cum factum. ergo debet dicere,
ꝙ tanquam dominus litis effectus per litis conte. constituerit
& sic alia potestas, & alterius naturæ ab illa, quā prius habe-
bat, ut expressè colligitur. ff. ad l. Fal. l. si a me tibi. Si. n. est no
ua potestas, & altera a priore, sequitur, ꝙ finitum sit tale man
datum mandatore. i. R. defuncto, ut insti. man. §. rectè. C. mā.
l. mandatum. ff. man. l. inter causas. in prin. & de leg. ij. l. cū pa-
ter. §. nemo. cum si. non ob. ꝙ R. erat litem contestatus, hoc. u.
bene fecit eum dominum litis, & instantiæ, ut ff. de doli exce-
ptione. l. si procurator. in tantum quòd potest alium procura-
torem substituere. ut C. de procu. l. procuratoribus. & manda-
tum ipsius, qui litem contestatus est, non finitur morte consti
tuentis. ut C. de procu. l. nulla. sed si uirture contestationis sub
stituat alium, non est dubium, ꝙ morte ipsius substituentis fi-
nitur mandatum, siue substitutio. nec enim efficacius opera-
tur, nec tenacius inhæret, uel diutius perseuerat mandatum,
quod manat a procuratore, qui est factus per contestationem
dominus, non rei, sed solius instantiæ, & non uerè, sed sola iu-
ris dispositione, q̃ illud, ꝙ emanat a uero dño. sed constat ꝙ si
dñs rei post litem per seipsum contestatam procuratorem cō
stituisset, & deinde qñcunque decederet, finiretur mandatum,
quia nihil arbitramur interesse, utrum ab initio, an lite iam
cepta lis transitum faciat ad procuratorem, sicut ergo finire-
tur, si constitutus esset ante litem conte. & moreretur domi-
nus ante litem per procuratorem de quo constat contest[illegible]tam
ut ff. de iurisdic. om. iu. l. & quia si. † Et si constituatur post litē
4 per dñm conte. ut uerificetur regula. C. de procu. nihil arbitra
mur. & ſm Io. quæ opi. hodie approbatur. extra de procu. c. 2.
1. & ibi no. ſm Io. And. solus ergo actus contestationis dat ip
si contestanti duo priuilegia. s. procuratorem substituendi, &
mandatum sibi iniunctum, & etiam post mortem mandato-
ria exequendi, ut C. de procu. l. neque. in fi. & l. nulla. sed neu-
trum istorum transit ad eum, qui mandatum habet ab eo, si-
ue qui ab eo substituitor, quia non transiret ad eum, qui non
constitueretur a uero rei dño etiam post litem conte. † Et si di
5 cator, ad quem reuertetur ista potestas in casu nostro? respon
deo ad uerum rei dominum. i. ad monasterium, unde origina-
liter emanauit. Sicut dicitur, ꝙ defuncto subdelegato, cui pri-
mus delegatus commisit totaliter uices suas, ex quo aliquali-
ter usus est iurisdōne sibi commissa, iurisdō nō reuertetur ad
subdelegātē, sed ad fontem. ut extra de of. del. c. q̃uis. li. 6. Et si
in subdelegato non reuertitur ad subdelegantem, sed ad fontē
multo fortius procuratore substituto lite cōtestata per ipsum
non reuertitur potestas ad substituentem, quia facilius, & c-
tius abdicat a se omnem potestatem procuratoris substituēdo
q̃ delegans subdelegando. ut colligitur benè extra de procu-
ra. c. is, qui a procuratore. † Non ob. c. duo. extra de procu. li. 6.
6 qm ibi loquitur in pluribus procuratoribus, & socijs colle-
gis insolidum simul datis cum clausula, quòd non sit melior
conditio occupantis: tunc enim si occupantem ipsum, qui uir
tute occupationis præferebatur alteri contra uoluntatem cō
stituentis impediri, uel infirmari contingat. absque dubio al-
ter procedit in causa, non uirtute alicuius potestatis regre-
dientis in ipsum, immo suæ propriæ, quam semper habuit,
sed ligatam ꝑ poccupationem alterius. ut ff. de autori. tu-
to. l. & si i pluribus. & ibi no. extra de rescrip. pastoralis. sed
in casu nostro non sic. & colligitur ratio diuersitatis ex tex.
C. de cadu. tollen. l. j. §. ubi autem legatarii. iuncto. §. se-
quen. qui incipit: si uero non omnes. Non obst. si dicatur.
quod frater Deodatus uideatur, ex quo causa fuit ad curiā re
missa, reuocasse magistrum. R. quia reuocationi magi-

stri.R.non consensit, immò in iudicio protestabatur, & di-
cebat, q uolebat causam ducere, & cum contestatus eēt litē,
ab eo inuito non poterat reuocari.ut.ff.de procu.l.post litem
& l.quæ omnia.& extra de proc.c.quamuis procurator. Præte
rea frater Deoda.non habuit animū reuocandi, sed utendi ptá
te, q̄ habebat in se trāslatā, & credebat, & decebat p substōnē
de se factā per.R.q apparet, qa semper utebatur & hodie uti
tur instro illius substitutionis. Vnde ex coniecturis apparet, q
reuocare uolebat.& ideò reuocatio non est facta, ut extra de
procu.c.si quem ab ea forma. Præterea cum, secundum q di-
cit pars aduersa, omnis potestas. R. translata eēt in fratrem
Deodatum, non erat aliquid apud.R.qđ per præsentiam fra-
tris Deodati reuocaretur: & p hoc q causam niuente. R. in
uno uel duobus terminis tractauit: non.n.potest reuocari, si-
cut nec tolli, quod non est.ut ff.de iniust.rup.& irri.test.l.nam
7 & si.ff.de condi.& de.l.si Titio.† Et sic breuiter concludendo
ad istud.j.dubium dicendum est sententiam, & quicquid actū
est cum fratre Deodato nullum esse, & nihil ualere de iure,
quia inniti non potest mādato dato ab Abbate, qui solus hoc
facere nō potuit, nec pōt inniti mādato dato ab abbate, & cō
uentu, quia potestatem illam transtulit in R.qui ex eo, & eius
uirtute litem contestatus fuit, non potest inniti in eum trāsla-
te per.R.ptāti, quia localis fuit, & dato q generalis, extincta
fuit, & est post mortem.R.constituentis, nec inniti pōt ptāt
per eum, ut dicunt, tacitè reuocatæ: quia hoc ab initio.R. fieri
non potuit, nec reuocare uoluit, nec penes eum.R.erat, q re-
uocari posset. Et sic omni consideratione reperitur frater Deo
datus sine mandato, & quicquid actum est actum cum perso-
8 na minus legitima ipso iure nullum est.¶ † Ad secundum du-
bium, dato sine præiudicio, q sniā dñi Vitalis fuerit aliqua, vĒ
manifestè dicendum, q fuerit iniqua pp cuius declarationē at
tēdēdū est, q licet apud antiquos doc.fuit qō, an ex pluribus
simplr datis quilibet uideatur insolidum datus ueritas tamen
uř fuisse & eē q quilibet uideatur datus insolidum ad simili-
tudinem tutorum, & curatorum, & executorum ultimarum
uoluntatum, & curatorum, qui dantur bonis, ut ff.de admi.tu.
l.de test.§.j.extra de testa.c.religiosus.l.6.& ff.de cura.bo.dā.
l.curatore.§.si plures. Et probatur expresse in procuratore.ff.
man.l.creditor mandatorem, §.duobus & ff.de procu.l.q pro
prio.§.fi.& licet opi.Azo.uideatur in contrarium fuisse, hanc
tñ opi.ius canonicum approbasse vř, extra de procu.non iniu
stè, & ibi no.in gl.B.quæ incipit, sic ergo patet, in fi.& no. cla
rè in Spe.de procu.§.rōne, aut.formę in uer.q d si duo, uel plu
res.& p Inn.& Host.in e.ti.c.in uostra.§.ergò si duo.qui dixit
de duobus procuratoribus simul datis, non adiecto insolidū,
unum sine altero non debere admitti ad exceptionem illā fe-
cit procuratorium.s.ut posit opponi tam per partem, q̄ p iu-
dicem, de quibus exceptionibus hř.ff.de proba.l.in exce.ff. de
dam.infe.l.inter quos.§.alieno nomine, non aūt mandatum de
bilitauit, quominus uideatur ad utrunque procuratorium di-
rectum insolidum, sicut dř de milite, muliere, & similibus, qui
& si ad executionem mandati admitti non debeant, eis tñ ad-
missis, quod cum eis agitur, bene tenet.ff.de proc.l.filiusfami-
lias.§.ueterani.& C.eo.ti.ita demum, sicut est ēē uidere, q ad
cām criminalem admitti procurator non debet ad plenam de
fensionē.ff.de pub.iud.l.pe.§.ad crimē. Et propterea Papa di-
cit nec procuratorem eius in cā possemus recipere criminali:
extra de accu.c.ueniens.tamen si admissus sit, iudicium cū eo
actum tenet, ut C.de adul.quamuis.& no. extra de iud. c.iuris
esse ambiguum.li.6.& uidemus in seruo, qui ad supplicādum
admitti non debet, & tamen si admissus rescriptum reporta-
uit, tenet: ut C.de preci.impe.offe.l.uniuersis.non dēt queri
quid admitti debuerit. Sed quid si iudex parte consentiente ad
miserit? ut ff.de ædi.edic.l.quòd si nolit.§.in factum.& dato q
unus sine altero non deberet admitti, & quòd factum cū uno
cum posset rationabiliter impugnari, hoc haberet locum in
eo, qui constituit, hoc potente, in cuius fauorem inductum ui-
detur, quod unus sine altero non admittatur, quasi de uno tan
tum confisus non fuerit, ut ff.de exerci.l.j.§.si plures.& de in-
stitu.sed & si pupillus.§.si plures, & hanc rationem reddit In-
no.& Hostien.post eum extra de procu.c.in nostra. Alter aūt,
in cuius fauorem hoc dictum non est, hoc petere, uel negare
non potest.ar.bonum.ff.de iure do.l.si res.§.similiter.& no.ff.
de do.l.eleganter.in prin.in gl.mag. Et potissimè ex quo in per
sonam talis procuratoris, & per eum in personam dñi illatū
est grauamen, admitti debuit ad petendum releuamen graua-
minis per interpositionem appellationis.ar.C.si per uim, uel
9 alio modo l.j.& ff.de euic.l.minor.§.j.cum ibi no.† Non ob.
q dicit pars aduersa talem procuratorem admissum non esse
pto eo q semper fiebant citationes in audientia, quia fiebant
ad abundantem cautelam, non ex necessitate, & omnes termi-
ni, & processus fundabantur in personam N.procuratoris, im-
mo nec fieri debeant citationes per audientiam, quia dū con-
staret auditori & notorium esset.P.de laude & N. procura-
tores esse præsentes in curia, ac per hoc constabat ei legitimā
personam in curia esse saltem ambos simul iunctos, citatio p
audientiam locum non habuit, quæ tenet uicem citationis per
edicta & qui citandi modus habet locum in subsidium princi-
palis, uel procuratore non inuento, ut in extrauag.decre. rem
non nouam.quæ fuit Bonifa.VI. & nota. per Innocen. extra
10 de eo, qui mit.in pos.causa rei ser.c.si aduersarius.† Non ob.
quod all.per aduersam partem, q speciale est in causa electio
nis, & huiusmodi, q iudex posit unum ex pluribus procura-
toribus non insolidum datis eligere: ut in prealle.c. si duo. §.
sanè. Et sic dicunt in cæteris esse contra iura commune, quia
bene fateor esse spāle in causis electionis, & huiusmodi q iu-
dex etiam parte inuita, & procuratoribus simul ad causam ue
nientibus, & neutro alteri deferenti, licet causam occupare uo
lente, unum preeligere posit, quia regulariter esse non potest
cum procurator a iudice non procedat, sed a parte, ut not.per
Inn.extra de procu.c.in nostra, sed nequaquam ibi dicitur esse
speciale, q si ex duobus procuratoribus non insolidum simul
datis uno cessante alter ueniat, ut prosequatur, quod actū est
11 cum tali teneat, & ideo ad propositum non accedit.† Non ob.
similiter, quod allegatur de iudice delegato, & arbitro. ff. de
re iudi.l. duo ex tribus.& ff.de arb.l.pædius.§.j. quia uendi-
cat sibi locum in personis, in quibus, & ex quibus totius nego
cij decisio, & ueritatis inquisitio pendet. Et ideo unus sine
altero negocium decidere non potest, uel in causa procedere,
eo quod per ampliores homines perfectissimè ueritas reuela
tur: ut C.de fideicom.l.ulti. Et integrum est iudicium, quod
plurimorum sententija cōfirmatur.ut extra de offi.dele. c.pru
dentiam circa prin.procuratores autem tales non sunt.& ideo
argu.ad propositum non accedit. Et sic expeditum est secun-
dum dubium, per quod apparet sententiam domini Vitalis
Cardinalis salua sui reuerentia fuisse iniquam, & esse. Et pro
Deo attendatis uos domine Car.q dominus Vitalis non repu
tauit.N.fuisse, & esse sufficientem procuratorem monasterij
uallis magnæ, & tamen condemnauit eum, ut procuratorem
uallis magnæ in expensis. Et sic uidetur fuisse contrarius.ff.
quando app.sit.l.si procuratorio.§.j. & C.de mune.patrimo.
l.professio.li.x. Item ex dicta condemnatione expensarum ap
paret, q monasterium uallis mag. fuit granatum, & propter
hoc bene appellatum: quia sicut uidetur, & colligere potuistis
ex iuribus.& rationibus supradictis, & subsequentibus, & di-
scussionibus iurium factis tam coram uobis, quam coram do-
mino Vitali, & ex facto dato, & probato coram utroque, ap-
paret, quod monasteriū uallis magnæ iustam causam habuit,
& rationabilem defendendi appellationem, & alia facta per.
N.coram domino auditore, & in tali casu non cadit de iure
condemnatio expensarum, ut legitur extra de pœ.c. calumnia
& de dolo, & contu.c.fin.& ibi per Inno.& alios plenius per
Spec.de expen.§.nunc de expensis.uer.in hoc autem.& §. nūc
12 uidendum. circa prin. ¶ † Nunc transeamus ad tertium pun
ctum, siue dubium, quod est de ratihabitione, circa hoc di-
cendum uidetur, quod dato quod appellatio interposita per
N. non tenuisset: confirmatur tamen per ratihabitionem se-
cutam, & nunc in iudicio productam, ut ff.de appel.reci.l.
j.& ff.de indi.l.licet. Non obst.quòd opponitur, q rata de
bet haberi infra decendium per l.ff.rem ra.ha.l.bonorum, qa
sicut ad appellandum currit tempus solum a tpe sciæ vt C.
quomō, & qñ iu.l.ab eo.& de liberali causa.l.iiij. ita & habe-
ri

ri debet rata intra decem dies, ex quo dominus scit appellationem interpositam, uel grauamen illatum, ut probatur ex cõiunctione duarum legum. ff. de acquir. hære. l. si quis alicui. in fine. & C. de cura. furio. l. fi. §. tali. & sic no. Compo. in c. statuimus. extrà de elec. in glo. qualiter probationes &c. sed Inno. uidetur notare contrarium. extrà de elec. cap. auditis. & quod
13 not. extra de appel. ca. appellanti. a. respon. in clem. † Non ob. quòd dicit pars aduersa interlocutoriam non posse iustificari, uel impugnari ex nouis per nota. per Innoc. extra de nou. oper. nuncia. cap. significantibus. quia ex nouis, in quibus potest litigatori culpa ascribi: quia in iudicio non apposuit, illud, locum habet: sed in nouiter ortis, in quibus nulla culpa potest litiganti ascribi, non uendicat sibi locum: quia in talibus nullus lapsus t pis nullus terminus uiam præcludit. ut. ff. ꝙ cum eo, qui in alie. pote. est. l. si filius. extrà de offic. deleg. c. insinuante. & not. per Compost. extrà de electio. c. quòd sicut. Et potissimè, quando orta nouiter talia sunt, quæ retro recurrunt, & ad præterita effectum suum extendunt, qualis est ratihabitio. ut. ff. de pig. l. si fundum. §. j. & ff. de solu. l. cum decem. §. j. & ff. de iudi. l. licet. & C. ad Maced. l. fi. cũ si. Item à uestra memoria non recedat, quòd quædam interrogationes datæ sunt coram domino Onofrio auditore causæ per. N. nec possunt impediri per rationes partis aduersæ, quo minus fiant, quæ pars aduersa dicit, quòd ista noua sunt, & appellatio ex nouis extra acta iustificari non potest. & uerè non possunt impediri, quia ista non sunt noua extra acta, sed acta, & actitata coram domino. N. & coram domino Vitali, & etiam petita, licet non redacta in scriptis, & quæ licet per scripturam actoris probari non possint tamen probari possunt per alias legitimas probationes, ut not. per Inno. extra de proba. c. quoniam contra falsam in fi. & inter legitimas probationes interrogatio, & confessio annumeratur.

¶ Ex prædictis itaque manifestè concluditur, ꝙ sententia lata domini Vitalis pronunciari debet nulla pp defectum potestatis fratris Deodati, quæ nulla fuit. Et dato sine præiudicio, ꝙ esset aliqua, pronunciari debet iniqua propter insufficiẽtiam. N. procuratoris ad appellandum, & ad remissionem iudicis, & partis, & ratihabitionem nouiter subsecutam. cætera suppleat uestra paternitas reuerenda.

De testamen. & de uerbo. significa. Extraor. C. de impu. & alijs substitu. & ad trebel. & fa. hercíscundæ.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio fideicommissaria licet expiret mortuo fideicommissario, uiuente hærede, tamen si testator instituit filiam suam, & eius hæredes ex corpore suo procreatos, uenit non solum eius hæres uniuersalis, sed alij filij ipsius hæredis & nu. seq.*

CONSILIVM. CXXXI.

VIDAM habens tres filias, & duos filios legauit cuilibet filiarum. l. libras iure institutionis, quas cui libet in dotem constituerat: unum uero ex filijs uniuersalem hæredem instituit, & substituit sub hac forma. Si uero prædictum Ioã. hǣdem meũ uniuersalem per me institutũ sine hærede ex suo corpore legitimo procreatõ mori contingeret, eidem. B. filiam meam, & eius hæredes ab ea legitime ex suo corpore procreatos substituo. deinde mortuus est testator prædictus, & mortua est dicta. B. substituta relictis pluribus filijs, sed uno substituto hærede uniuersali, qui uniuersalis hr̃s dictæ. B. postea mortuus est superstite sibi filio, ꝙ filius similiter mortuus est nullo descendente relicto, sed superstitibus patruis, siue filijs quondam dictæ. B. Modo hæres uniuersalis primi testatoris, s. Ioannes, ꝙ adhuc uiuit, sed filios non habet, quæritur, an ualeat dicta substitutio, uel sit caduca: cùm præmortua sit dicta. B. soror sua sibi substituta, & eius hæres uniuersalis, & filius hæredis, licet adhuc uiuant alij filij dictæ sororis suæ sibi substitutæ: Et si dicatur substitutionem tenere, quæritur de quanta parte bonorum Ioannes potest dispo-nere. Itẽ quis habeat portare onera debitorum, & legatorum
1 primi testatoris. ¶ † Ad primam quæstionem [a] uidetur dicen-
a dum, quòd cùm substitutio fuerit fideicõnussaria, & per hoc extinctum sit fideicommissum in personam morientiũ fideicommissi conditione pendente, siue de uniuersali, siue de singulari fideicommisso loquamur: ut C. de fideicom. si in personam. de cadu. tol. l. j. §. sin autem sub conditione. ff. de leg. ij. l. miles. §. j. & l. unum ex familia. §. rogo, in fi. de ali. & cib. leg. l. quæro. de leg. ij. l. cũ pater. §. hæreditatẽ. j. de uul. & pup. substi. l. qui plures. & no. C. de his qui ante aper. tab. l. j. tamen in personam filiorum uiuentium ex. B. qui uocati uidentur per illa uerba: & eius hæredes ab ipsa legitimè ex suo corpore procreatos & c. ut ff. de leg. iij. l. ex facto. §. ult. extinctũ non est fideicommissum, sed eius conditione stante, & grauato sine liberis moriente locus erit restitutioni legitimæ quartæ, & quartæ trebellianicæ secundum opin. communem: ut C. ad l. fal. q. q. ubi no. ff. de inof. test. l. papinianus. §. si quis impubes. & in aut. de hære. & fal. §. si quis aũt non implẽs, & hoc casu fructus medio tempore percepti non imputãtur in legitimã, cuius detractio fit ex ipsis rebus hæreditarijs: ut C. de inof. test. l. sancimus. Nec
b in trebellianicã: [b] ut C. ad trebel. l. j. l. iubemus. §. j. aliàs cõiter imputentur iudicio testatoris: ut ff. ad treb. ex facto. §. si hæres. & uo. in d. l. papinianus. §. si conditioni. Et per hoc patet respõ
2 sio ad secundam quæstionem. ¶ † Ad tertiam uerò de onere æris alieni, & legatorum dicendum uidetur, ꝙ onus æris alieni pro rata retentorũ, & restituendorũ bonorũ utrunq; respiciat, qm̃ & legitimã minuit: ut ff. de inof. test. l. papinianus. ad treb. l. j. De onere uerò legatorum uidetur dicendum, ꝙ illud non minuat legitimã: ut C. de inof. test. l. quoniã in prioribus, nec trebellianicã, hoc casu, præsertim nunc, si sit in residuo, qd̃ sufficiat ad legata: ut C. ad treb. l. ult. & no. in eo. ti. l. ij. & ff. eo. tit. l. j. §. ult. & ibi not.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad primam quæstionem.] *Vide in hac prima quæstione Bertran. in consi. 272. Ponitur in facto. col. 3. uolu. 3. qui pro se Oldr. hic, & alios alijs in locis allegat. Vide etiam Iaso. qui multa accumulat, in consi. 142. col. 9. uer. duodecimo pro parte dominæ Luciæ uolu. 2. Item Dec. consi. 480. col. 3. uers. uenio ad secundum dubium uolu. 4. Vide rursus eundem Bertran. in consi. 145. Ponitur in facto, quòd dudum col. 9. uolu. 1.*

b ¶ Nec in trebellianicam.] *De hoc uide Alexan. in l. quod de bonis. §. Quod anus. Ad l. falc.*

De dona. inter uir. & ux. & de pac. & de iureiur. & de testa. Extraor. de fideicommissis.

SVMMARIVM.

1 *Pater, si tempore, quo dotat filiam, uult, quòd si illa moriatur sine liberis, reuertatur ad suos propinquos: ex tali pacto oritur actio propinquioribus, ita ut non possit tolli, nisi per stipulationem. & nu. seq.*

2 *Pactum de futura successione licet non teneat; tamen firmatur iuramento: & de uerbis dico me contentã, & pagatã. & nu. 9.*

5 *An pater possit dimittere in testamento filiæ suæ dotatæ, & renunciatæ hæreditati paterna aliquid cum grauamine restitutionis ipsius & dotis recepta.*

CONSILIVM CXXXII.

ITIVS habens filiam B. nomine fecit illi donationem tempore nuptiarum sub forma, quæ sequitur. Ego Titius dono tibi filiæ meæ. B. pro parte, & legitima tua omnium bonorum meorum, & eorum, quæ fuerunt matris tuæ, & Gnl. aui tui. MCC. morabatinos bonos auri, quos quidem. MCC. morabatinos tu iã dicta filia mea teneas, atque possideas toto tempore uitæ tuæ cum marito, cum infante, & in obitu tuo facias de. medietate uoluntatem tuam, & alteram medietatem infantibus ex te, & uiro tuo procreatis dimittere tenearis. Si uerò infantes uobis defuerint, uel infrà an. 14. obierint (quod Deus auertat) ipsa medietas in fantibus

fantibus assignata mihi, uel meis propinquioribus reuertatur. Et post unum annum dicta. B. præfato Titio patri suo absolutionem fecit sub hac forma. Ego. B. confiteor uobis domino Titio patri meo, ꝙ de bonis uestris, & quæ fuerunt quondam matris meæ, & Gul. aui mei, dedistis mihi pro dote tẽpore nuptiarum. MCC. morabatinos boni auri. Quia igitur pro eis pagata sum, & contenta de parte, ac legitima mea omnium nostrorũ bonorum, & matris quondam meæ absoluo, diffinio, & remitto uobis, & uestris perpetuò bona paterna, & materna, & aliorum meorum mobilia & immobilia: ita ꝙ in ipsis bonis patre nis ego, & mei non possimus quidquam petere de cætero ratione partis, uel legitimæ meæ, nec pro supplemẽto legitimæ, nec ratione legati, nec aliqua alia ratione imò per me, & alios meos facio uobis, ac uestris finem perpetuum, & pactum de non petendo ammodo quidquam de bonis paternis, & maternis, & auitis. Denique renuncians beneficio minoris ætatis, & restitutionis officio, & omni alij iuri communi, & spẽali, quo minor potest iuuari, iuro per Deum, & hæc sancta Euangelia corporaliter à me tacta, ꝙ contra dictam confessionem, & absolutionem, diffinitionem, & remissionem nullo modo ueniam per me, uel interpositam personã, aliquo iure, uel rõne, mõ, causa &c. & cuncta omnia supradicta, & singula rata, & firma semper habebo, & inuiolabiliter obseruabo. Et post hæc dictus Titius in suo ultimo testamento dimisit præfatæ filiæ suæ iure institutionis bona quædam mobilia adijciens in testõ suo hæc, quæ sequuntur. quæ bona prædicta legata. quæ dictæ. B. facio, dimitto sibi iure institutionis pro legatis matris quondam suæ, & Gul. aui sui. Et in his, quæ sibi dimitto modo, & cum illis, quæ sibi dedi tempore nuptiarum suarum, ipsam mihi hæredem instituo. Ita ꝙ, si dicta B. filia mea decesserit sine liberis legitimis, totum illud, quod sibi dimitto modo, reuertatur Luciæ filiæ meæ, uel hæredibus ipsius Luciæ &c. Quia in proposito themate de triplici scriptura mentio habetur. De prima uidelicet, qua pater donans filiæ dixit ergo Titius dono tibi. B. filiæ meæ &c. Et de secunda, qua filia post dicti tẽporis lapsum remissionẽ, & absolutionem fecit ꝑ hæc uerba. Ego. B. confiteor uobis Titio patri meo &c. Et tertia, qua pater cõdidit testamentum, & filiæ quædam legauit, & post hæc subiecit hæc uerba: quæ omnia prædicta legata &c. & qua ex istis tribus scripturis tota uis quæstionis dependet, de his agamus per ordinem. †Et primò de prima: utrum. s. ex pacto ibidem apposito
1 .s. mihi uel meis propinquioribus reuertatur &c. orta sit actio proximioribus patris, & uidetur ꝙ non: quia pater dotans filiã, & aliquid super eius redditione simplici pacto conueniens, nec sibi, nec alteri actionem quærit, ut C. de iure. do. l. auia. & hæc est differentia inter patrem, & extraneum: quia extraneus incõtinẽti paciscens quærit sibi actionem præscriptis uerbis, quod nõ facit pater, ut ibidem no. C. de rei uxoriæ actione. l. j. §. accedit &. §. extraneũ. sed in contrarium vr̃ ueritas. l. ꝙ ex dicto pacto orta sit quædã actio præscrip. uer. ut C. de dona. l. legem. & est casus. C. de donat. quæ sub modo. l. quoties. Nec obstat. l. auia. quia hic nõ loquimur de patre pro filia dotem dante, sed de patre ipsi filiæ rectè donante: quæ multum differunt: ut aperte colligitur. ff. de lega. ij. l. cum pater. §. pater certam & §. pater filiæ mancipia. ubi est casus istius dubitationis, secundũ ꝙ legebat do. Dyn. Et dato ꝙ de dote loqueremur, forte refert, utrum pactum dotis respiciens restitutionem præcedat dationem dotis, an sequatur. siquidem præcedat, & tunc pactum appositum actionẽ inducit: ut. ff. de pac. do. l. cum dos. circa prin. ibi, quanq̃ ut initio dotis dandæ &c. ꝙ uerbũ dandæ notat dationem futuram. aut post dotem datam, quo casu, cum ex ipsa datione orta sit actio iuris cõis patri, & filiæ: ut ff. sol. mat. l. ij. actio ipsa nouari non potuit, nisi per stipulationem: quia nudum pactum regulari ter non nouat: sed sola stipulatio: ut insti. quibus mo. tollitur ob. §. præterea. sed ubi præcedit, non habet necesse nouaret quia non præcedit aliqua obligatio, quæ nouetur, ut. ff. de noua. l. quoties. §. sed qd si sub conditione. Sic & refert, utrum tempus adijciatur ipsi substantiæ legati, an legato perfecto adijciatur solutioni: quia in primo casu dies incertus conditionem facit, in secundo non. & ideò in primo casu impedit transmissionem: in secundo non impedit transmissionem, sed suspendit solutionẽ, ut colligitur ex solutione duarum legum, quæ simul contradicere uidẽtur. ff. de leg. j. l. si cui. & de test. manu. l. si ita scriptum fuerit. quæ uidentur contradicere legi. C. quando di. le. ce. l. ex his uerbis & ibi de hoc no. & hoc de prima scriptura, & ad quæstionem petitam ex ea sufficiant.
2 ¶ †Nũc autem de secunda dicamus: circa quam notandum est, quòd licet pactum circa futuram successionem nõ teneat, ut C. de pac. l. pactum quod dotali. & de colla. l. pactum quod dotali. iure tamen canonico, si iuramentum interuenit, omnino seruandum est, ut extra de pac. c. quãuis pactum. lib. vi. & etiam iure ciuili potest aliquid dari à patre filio, ut in legitimam computetur: ut ff. si à paren. quis fue. manu. l. j. §. si parens. & ad. l. fal. l. cum quæstio. de pecu. §. ulti. sed cum hic interuenerit iuramentum, non est quæstio, quia necesse habet ei stari. Et notentur uerba remissionis ipsius, in qua dicitur: quia igitur pagata sum, & contenta de parte, & legitima omniũ bonorum ustrorũ &c. per quæ uerba seipsam alienam reddidit ab ulteriori, seu maiori legitima, siue petendo, siue etiam retinendo: quia dixit contenta &c. ut hr̃ expressè. ff. de hære. insti. l. qui uolebat. & in authen. ut cum de appel. cog. §. hoc aũt disposuimus. col. viij. Nec ob. uerba illa: ita ꝙ in ipsis bonis &c. quæ posita sunt ad declarandum, non ad minuendum. Et ideò præcedentium significationem non minuent: ut. ff. de fun. instru. & instru. le. l. quæsitum. §. pe. & l. si mancipia. & de aur. & argẽ. le. l. pediculis. §. labeo. & pro hoc. ff. ad treb. l. deducta. §. pe. & sic, cum per dictam scripturam se iam redderet alienam ab ampliori legitima, siue petendo, siue retinendo constat, quòd iu-
3 ramentum tam à petendo, quã à retinendo repellit eã. ¶ †Nec ob. ꝙ in confessione mentionem non fecit de mille & cc. morabatinis auri, & quia de pacto redditionis sexcentorum morabatinorum auri mentionem non fecit: quia bene fecit mentionem de datione facta, seu donatione in eãdem collata tpe nuptiarum: Et sic uidetur fecisse mentionem de omni eo, quod continebatur in ea: ut. ff. de testa. tu. l. si hæreditas. §. qui filiũ. & hoc etiam inducit uirtus subintellectæ repetitionis: ut insti. de le. Aquil. §. hoc tamen capite. ff de coniungen. cum eman. li. l. ij. de pac. l. item quia conuentiones. §. ul. & hęc de secunda scri-
4 ptura sufficiant. †Nunc autem de tertia dicamus: circa quam uidendum est, an testator uideatur filiã instituisse etiam in rebus, quas sibi dedit tempore nuptiarum, ut sic eas habeat uirtute institutionis, non ex uirtute in eam collatæ donationis ꝑ illa uerba in testamento ꝑlata. Et in his, quæ sibi dimitto modo, & cum illis, quæ sibi dedi tempore nuptiarũ suarum, ipsam mihi hæredem instituo &c. Et uidetur dicendum, ꝙ sicut ex illorum uirtute uerborum, & cum illis &c. quę coniunctionẽ rerum indubitatam inducit, ut. ff. de vsufru. leg. l. illi cum illo. & de leg. ij. l. Titiæ textores. § pe. immò uidetur ibi geminatum coniunctionis signum: Sunt enim ibi duę monosyllabæ. s. &: & cum: quarum utraq; coniunctionem facit, de prima probatur. ff. de uer. sig. l. triplici. & sic superuenientetitulo fortiori institutionis euacuatur primus. s. donationis, quæ irreuocabiliter non tenebat, ut dictum est supra & pro hoc. ff. de hæred. instituen. l. seruus alienos. qui fideicommissis, & ff. ad. l. fal. l. fundũ & pro hoc optimè facit. ff. de dote prælegat. l. qui ita legat. Et si iure institutionis habet, in fideicommissariam restitutionẽ ueniunt per illa uerba, ita ꝙ si prædicta filia mea &c. ut id ueniat in restitutionem, ꝙ deductum est in institutionem. argu. C. de impube. & alijs subst. l. j. & id uideatur tempore institutionis datum, quod cum adimi potuerit, non est ademptum: sed potius in restitutione deductum, ut. ff. de leg. iij. l. j. §. sciendum. & secundum hoc, cum sit locus fideicommissi, quo grauata est filia, fiet restitutio omnium hæredibus Luciæ deducta legitima, & trebellianica, secundum ea, quæ notantur. ff. de inof. test. l. papinianus. §. meminisse. in fi. & C. ad l. fal. l. quanquam. sed circa hoc est attendendum, quòd sexcenti morabatini remanebunt penes filiam pro dotali summa omnium vna cum usufructu sexcentorum vsque ad existentem conditionem fideicommissi: quia à iurata taxatione legitimæ non est recessum: de qua
5 taxatione loquitur. l. ff. de op. lib. l. si ita stipulatio. †Nec est recessum à uirtute illorum uerborum, quibus cum iuramento dixit

dixit se contentam esse pro omni legitima; ergo manet iterum illorum uerborum effectus:ut.ff.de adimen.& transferen. leg.l.alumnæ.§.qui filias.& secatione legitimæ etiam hoc ca su non plus habebit, quàm prius habitura esset, si ces sibi donatæ non fuissent in institutionem deductæ,& legatę eidem in testamento, relicta autem iure institutionis uenient in restitutionem trebellianica deducta. nec est locus quærere, an in dote fieri posset fideicōmissaria substitutio: quia non de dote, sed donatione quærimus, ut dictum est supra, sed & si de hoc quæritur licet uideretur aliquibus substitutionem huiusmodi non tenere in dote, eo quòd in huiusmodi substitutione non ueniunt bona alia, quam quæ à fideicommittente obueniunt: ut.ff. de vulga.& pupil.sub.l.cohæredes.§.cum filiæ.& dos non uidetur uenire à patre fideicommittente, eo quòd dudum tēpore dotis datæ de bonis eius abscesit: ut ff.de col. dot.l. ultima. & tamen uerum est eam tenere, inquantum dos excedit legitimam: ut ff.de leg.ij.l.ultima.§.filiæ. Si uero iure institutionis hec supradicta non habet, sed remanet, ut prius, quæstio plana est, quòd sexcenti morabatini in restitutionem ueniunt p actionem præscriptis uerbis propter.l.in donatione apposită, de qua supradictum est. quod enim non transfertur, iure pristi no peti potest; vt ff.de usu.l.si stipulatus.§.ultimo.& legata ne nient in restitutionem ea uirtute fideicommissi iniunčti, & for te nulla deductio fiet, quia filia, licet illa legata iure institutio nis percipiat, nec testamentum per querelam expugnet: ut in authen.vt cum de appella.cog.§.aliud quoque capitulum. tamen uera legataria est; vt de hęre.institu.l.quoties.& no.extra de test.Raynutius.& legatario facultas deductionis non datur: vt ff.ad.l.fal.l.lex falcidia si interueniat.§.ultimo & no.C. cōmu.de leg. le.ij. Et sic in summa non refert multum, utrum pecunia donata tempore nuptiarum ueniat in institutionē, vel non: quia & si in institutionem ueniat, institutioni subiacet, &
6 legitima non augetur ultra taxationem inratam. †Et hoc uidetur esse de mente testatoris, qui paratissime curauit etiam alia filiæ in testamento relicta debere restitui hæredibus Luciæ, quibus etiam restitutio fieret secundum legem in donatione appositam. & pro tali coniecturata uoluntate facit.ff. de testa.manu.l.si quis locuples.& de hæredi, insti.l. Lucius.& ad trebel.l.hæredes.§.cum ita.

ADDITIO ANTIQVA.

a Seruandum est.] *Nunquid pactum super futura successione ualeat: & an firmetur iuramento? uide, quod eleganter consuluit d.Alexan.in consi.28.incip.ponderatis uerbis.in.3.uolu. & do. mi.Phi.dec.in cōs.ccxx.incip.in causa in.2.parte consi. & Bal.i. l.licet inter priuatos.C.de pac. & in l.fi.C.de pac.aduerte tamen quòd pactum factum de futura successione mortui, ualet: ut noluit Bar.in l.i.C.eo. & nunquid pactum de non succedendo firmetur iuramento.tradit idem decius in consi.31.inci. & pro ceuui. in prima parte consiliorum. & d.Guido. Papæ in q.ccel.incip. utrum renunciatio.*

De feudis,& conses.& de uerborum significa.

SVMMARIVM.

1 *Recognoscens se tenere quidquid tenet in castro ab episcopo excepta certa domo, non per hoc uidetur cognoscere feudum ab episcopo, nec dare sibi proprietatem, quam habet, quia illa exceptio non firmat regulam in omnibus generaliter, & confessio generalis hoc casu non nocet. & nume.seq.*

CONSILIVM. CXXXIII.

FACTVM tale est. Dominus S.dominus Vticen. facit quandam recognitionem episcopo uticen.per hæc uerba.recognosco à Vticen.episcopo, quidqd habeo in ciuitate Vticē.uel aliquis pro me,& teneo pro te, exceptis domibus, quæ sunt in loco, qui nocatur uiguaria. Nunc quæritur an per recognitionē huiusmodi censeatur recognouisse se tenere in feudū à dño episcopo iurisdictionē, quam habet in hominibus habitantibus in ciuitate Vticen. ita q per hoc fuerit dicto episcopo, uel eius epis ius feudale in iurisdictione Vticen.acquisitum? Et uidetur dicendum, q sic, qa qui omne dicit, nihil excipit. Vnde cum uerbum (quidquid) sit uniuersale, uidetur dicendum, q nedum alia, quæ dictus.S. habet in ciuitate Vticen. sed ēt & iurisdictionem uideat tenere ab eo. Sed in contrarium uidetur dicendum, uidelicet q per huiusmodi recognitionem non censeatur dictus dominus Vticen.tenere in feudum iurisdictionem, quam habet in hominibus habitantibus in ciuitate Vticensi,& hoc rationibus infra-
1 scrip. ¶†Primò quia pruut iure cauetur, cum quis habens penum in locis pluribus legat penum indefinitæ, seu generaliter, & excipit uinum, quod Romæ habet: per exceptionem huiusmodi restringitur generalitas, ut censeatur legasse tantum penum, quod habet in ciuitate Romana & ff.de penu legata.l.nā quod in fi.& sic pręcedentia per subsequētia restringuntur, ut ibi no. sic ergo est dicēdum in quæstione prædicta. Nam licet dominus Vticen. generaliter recognouerit, quidquid habet in ciuitate Vticen. excipiendo domos, quæ sunt in loco uocato uiguaria, censetur generalitas cestricta ad res corporales, cum domus sint res corporales. Vnde cum iurisdictio sit rea incorporalis, qa tangi non potest ut insti.de rebus corpo. & incorporalibus.§.incorporales. dici non potest iurisdictionem, quā dominus.S.habet in hominibus dictæ ciuitatis, in dicta recognitione uenisse, seu comprehensam fuisse. Hæc ratio non uidetur multum concludere, quia non est de natura exceptionis arctare generalitatem pręcedentem, nisi in exceptuatis, immo in alijs confirmat: ut.ff.de fundo instructo,& instrumento legato.l.quęsitum.§.idem respondit domo instructa. in authen. de non alienandis, aut permutan. rebus eccle.§.ut autem lex.&
2 no.ff.de reg.iur.l.j.in fi.glo. †Non ob.l. nam quod.§. ultimo. quia illud non ita ibidem disponitur ex uirtute exceptionis arctantis, sed propter obscuritatem locutionis quo casu debetur semper, quod est minimum: ut.ff.de leg.l.apud Iulianum.§.socio.& de leg. minimis.& no.in d.§.iij.uani q. Si enim illud esset uirtute exceptionis arctantis, arctatum fuisset legatum pe uoris pręcedentis, quod sui natura comprehendit quæ sunt in esu,& potu.ut in eo.titu.l.iij.in princi, sed solum ad ea, quæ in potu consistunt, quia solum uinum excepit, sicut fit alibi.ff. de vi.tri.& oleo leg.l.ulti. q tamen ibi non dicitur, sed solùm de arctatione loci dicit, quia circa illud tantùm locutionis obscu-
3 ritas uertebatuc. †Item alia ratione, quia dicta recognitio fuit generalis,& generalitas parit obscuritatem: ut.ff. de iuc.fisci. sta fidei.&.ff.communia predio.l.in tractandis.cū si.cōstat autem de iure, q in obscuris, seu ambiguis quod minus est censetur legatum, seu recognitum: ut ff.de reg.iu.l.semper in obscuris.cū igitur iurisdictio, maxime illa, quæ habet mærum,& mixtum imperium, sit plus, q sint predia vrbana,& rustica, nō censetur per dicta uerba generalia dictus dominus.S.Vticen. iurisdictionem suam in hominibus habitantibus utica recognouisse. Sed rationem istam multum impugnat, q obscuritas à recognoscente processit. Et ideò contra eum interpretationem recipit.vt ff.de cōtrahen. emp.& uen.l.si in emptione.in prin. & no.ff.de pac.l. veteribus. & expressè colligitur per glos.in præal.l.in tradendis.C.cōmunia præ. Item alia ratione, quia dictus dominus Vticen. recognitionē faciendo prædictam recognouit, q habebat iurisdictionem in ciuitate Vticen. constat aūt, q iurisdictio exercetur in hominibus ipsius ciuitatis, non autem in ipsa ciuitate, sicut sunt homines in ipsa ciuitate, licet, exerceatur in his, quę sunt intra ciuitatem ipsam, sicut sunt homines in ipsa ciuitate habitantes,& propterea recognoscens, quidquid habet in ciuitate prædicta, non censetur recognouisse iurisdictionem, quæ in ipsis hominibus exercetur. arg.ff. de leg.iij.l.ciuibus. Hæc ratio uidetur tolli per.l.ff. præ.l.iij.
4 †Item alia ratione, quia recognitionem talem faciendo, per quam recognouit ab episcopo Vticen. quicquid habebat in ciuitate Vticen.nō adijciendo causam in ipsa recognitione, constat de iure recognitionem prædictam non ualere, dictumque dominum Vticen. talem recognitionem faciendo nihil egisse,& eundem episcopum per ipsam recognitionem nihil acquisiuisse, cum talis recognitio, seu confessio fuerit

fuerit indiscreta, per quàm dominium seu, Ius acquiri non potuit episcopo memorato, ut C. de iur. & fac. igno. l. cum falsa. & ff. de proba. l. cùm de indebito. §. fi. cum si. Hæc videtur mi-
5 hi fortis ratio. † Et addo, quia aut ista recognitio inducitur ad feudum per eam tunc inducendum, siue cõstituendum, aut ad probandum dudum constiturum. Primò casu nihil ualet. certus est enim modus constituendi feudum, puta per inuestituram, ut in x. colla. qualiter feudum acqui. non autem hæc fit p simplicem recognitionem, ut C. de lib. cã. l. liberos. & l. parentes. & l. interrogata. Et hæc fuit opi. Odofre. in lectura. C. de pac. l. traditionibus. Secundo casu similiter nihil ualet, quia fuit totaliter incerta re, & genere. Et sic non affert præiudiciũ aliquod, ut ff. de confes. l. certum in prin. Præterea non habuit causam, q̃ est necesse, ut aliquod robur habeat, ut probatũ est per leges allega. in ratione, & est casus. C. de Apoc. publi. l. j. lib. x. quibus rationibus potest dici recognitionem prædictam non tribuere ius dicto episcopo in iurisdictione, quam habet dictus dominus Vticen. in hominibus ciuitatis Vticen. Nõ ob. quòd facta fuit generaliter, & qui omne dicit, nihil excipit, uel excludit, quia illud habet ueritatem, cum post uerba generalia nihil subsequitur, q̃ præcedentia restringant, sicut fuit in recognitione prædicta, vt superius est probatum, & cum generalis obligatio ex causa sufficienti ad obligandum procedit, & causa sufficiens ad obligandum, seu ius in re constituendum præcedit, & exprimitur. quod in recognitionem factum non fuit. & propterea est inualida. quare ex ea non fuit dicto episcopo, uel eius episcopis ius aliquod, potissimè in iurisdictione prædicta, acquisitum.

De testamentis. extraordinarie. C. ad Trebellianum.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius uniuersalis, & filius hæres, si non conficiunt inuentarium tenentur satisfacere legatarijs, & creditoribus non detracta trebellianica, nec legitima. & nume. seq.*

CONSILIVM CXXXIIII.

a SATIS † credo consonum rei, q̃ scriptus hæres [a] ro-
1 gatus de restituendo uniuersum in diem, uel sub cõditione, sponte adiens per omissionem inuentarij priuetur deductione trebellianicæ & hanc rem ex omni casu etiam iniunctæ restitutionis conditione existente, uel die adueniente, mansurus est hæres saltem pro parte retenta, & pro ea parte creditoribus obligatus, ut C. ad Treb. l. j. & etiam legatarijs in casu in eo. ti. l. ij. & ff. e. ti. l. j. §. fi. & quia sicut hæres priuatus singularibus legatis per subtractionem rerum hæreditariarum posset falcidiam inducere, ita & iste trebellianicam. Cum enim fructus medio tempore ex rebus hæreditarijs percepti debeant imputari in quartã. ut. ff. ad tre. l. mulier. §. si hrs. & sic hæres subtrahendo res hæreditarias, quarum fortè fructus ad quartam sufficerent, induceret deductionem
2 trebellianicæ, quæ alias locum nõ haberet. † Præterea scriptus hæres dicitur obligatus fideicommissario uniuersali ad reddẽdum rationem de bonis hæreditarijs: obligetur ergo legi inuẽtarij, ut facilior sit redditio rõnis, & hoc legitur ff. de condi. & demon. l. cũ tale. §. j. & per hoc ẽt bene facit æquiparatio singularium, & uniuersalium fideicõmissorũ. ut ff. si quis ob. cau. te. l. finium. §. j. & de adimen. le. l. iij. §. j. Et tamen ut dictum est supra mansurus sit nomine, & re hæres, & saltem pro parte in partiario hærede lex inuentarij locũ hẽt. ut C. de iu. delibe. l. ul-
3 tima. §. j. † Sed an filius p omissionẽ inuentarij perdat legitimã licet inuitus à glossatorũ opinione recedam, tñ satis mihi vidẽtur superius scriptæ rationes in contrariũ cogere. Et ad hoc ẽt multum mouet, q̃ legum latores uolentes priuilegium legitimæ demonstrare ipsam appellant, quasi æs alienum: ut. ff. de inof. te. l. papinia. §. si quis impubes. & de adop. l. si arrogator. §. j. & no. ff. sd. l. cor. de fal. l. si quis legatũ. §. fi. sed æs alienum hæredi debitum omisso inuentario confusione extinguitur: ut C. de iure deli. l. ultim. §. in computatione. ergo & quasi æs alienum, ut legitima. Præterea tota lex ulti. mixtim, & cõmuniter videtur loqui in filio, & extraneo: ut in §. sinaũt dubijs. &. §. sin uero postq̃. ergo & sic intelligetur illa, quæ est in aut. de hære. & fal. quæ est facta ad adeundum: ut ibi dicitur in §. si uero nõ fecerit. & in eiusdem personis uendicat sibi locum: ut in auth. de natu. fil. ante do. instru. natis. §. fi. Sed illa de hæred. & falci. condemnat hæredem ad dandum de suo proprio, si omittat cõfectionẽ inuentarij: ergo filium de debito bonorũ subsidio.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Scriptus hæres.] *Vide Bertran. in consi. 127 Non puto col. 6. nume. 19. par. 3. qui refert hinc inde opiniones. Item Dec. in consi. 480. in ulti. col. nume. 16. uolu. 4. ubi inquit hanc Oldr. opi. uideri magis communem, & subdit etiam id patere, nec à tali opi. esse in iudicando, consulendo, ue recedendum, uide etiam Bar. in authen. sed cum testator in 3. col. nume. 12. C. ad leg. fal. & ibi Doct. in addi. Eundem Bar. in consi. ij. domino Ioanni Ardizini.*

De successionibus ab intestato. extraordi. autem, de hæredi. quæ ab intestato. & C. de colla.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd filia sit contenta certa parte, & ultrà non succedat, ualet.*
Item dicit ibi, quòd etiam ab intestato nõ succedit, tunc nec potest petere collationem donationis fratris fieri. & nu. seq.

CONSILIVM CXXXV.

FACTVM est tale. Quidam nomine. G. habens filium & filiam: filiam in matrimonio collocauit, & dedit ei centum nomine dotis, processu tp̃is dictus. G. dedit uxorem filio, & donauit ei donationẽ pp nuptias, & conferendo in eum ultimum iudicium mille libras post uitam suam, & ita attendere, & complere iurauit dictus. G. ad sancta Dei euangelia cum omnibus renunciationibus iuris. processu temporis dictus. G. mortuus est nullo per eum condito testamento. modo uenit dicta filia, & uult succedere ab intestato una cum fratre sub æquis partibus in omnibus bonis, quæ dictus. G. possidebat tempore mortis suæ, fratre dicente, q̃ non debet uirtute cuiusdam statuti, q̃ pro lege seruatur in ciuitate, seu loco de Sinodrio, unde erat dictus G. cuius statuti tenor talis est. Pater, qui maritat filiam suam, uel filias suas cum hæreditate oneris, uel honoris, uel hæreditatis eas cum onere, uel honore, postea non possunt illæ filiæ aliq̃d petere in bonis paternis, nisi pater eius dimiserit. Et si pater habet magis unum filium, & aliam filiam, quę non sit maritata, & pater moritur intestatus, bona patris intestati remittunt filio, & filię non maritatis, uel non hæreditatis æquis portionibus. Et si moritur aliqua de maritatis filiabus, & hæreditatis à patre sine testamento, & hęredibus, bona eius reuertuntur cõmuniter fratribus superstitibus patre iam mortuo. Et idem dicimus in matre, & eius bonis &c. Item dicit dicta filia maritata, q̃ frater suus tenetur conferre in cõmuni dictas mille lib. & ipsa dictas. c. quas habuit pro dote, deinde diuidere omnia æquis partibus, dicto fratre in contrarium asserente, q̃ non tenetur uirtute alterius statuti, q̃ pro lege seruatur in Sinodrio, cuius tenor talis est. Dotes, uel hæreditates, uel pp nuptias donationes, uel sponsalitiæ largitas æquis passibus non ambulent, sed pro libito conferentiu ex vtraq; , vel ex vna so-
1 la ualeant. † Quæritur modo, quid iuris. [a] Pro fundamento di-
a cendorum primò uidendum est, an statutum, quo dotata filia à patris successione excluditur, nisi ei pater dimiserit, teneat? Et uidetur dicendum, quòd sic per generalitatem regulæ positæ. ff. de iusti. & iu. l. omnes populi. ff. commu. prædio. l. uenditor. §. si constat. Et si diceretur, est contra ius naturæ, quòd uidetur filios ad successionem parentum uocare. ff. de bonis dã.

l.cum ratio.& unde liberi.l.scripto hæredi.Respondetur, certam quotam filio deberi non est à iure naturæ, quòd apparet, quia uariatarnt in authen.de trien.& se.§.j.& habetur hoc expressè in longobarda de successionibus.l.pater filiā.& si hoc potest quandocunque pacto inter priuatos inito induci,quòd constat fieri posse,ut extra de pac.c.quanuis. lib.vj. ergo &.l. municipali.ut.C.de fideicommis.l.vl.in fi.quia & sic econtra regulariter esset:ut.ff.de pac.l.non impossibile. Et si ipsa filia in iure municipali à successione excluditur, frustra de collatione ei facienda quæritur. Sicut enim non confert quis, nisi succedat,ut.ff.de col.do.l.pe.in fi.ita nec confertur eidem,nisi succedenti,eo quòd nulli alij,nisi succedenti,per alterius cõcursum irrogetur iniuria,ut.ff.de coniug. cum emanci.li.l.j.§.
2 emancipatus. Et ex his patet solutio quæstionis. † Nec est necesse quærere,an datum,filio propter nuptias ueniat in collationem,quia & si esset uera donatio propter nuptias, certũ est,q̃ ueniret:ut C.de col.l.ut liberis,ibi nulla discretione intercedente &c.Si uero collatum esset in supremum iudicium, ut hic,non cõferretur:ut C.fami.hercis.l.filiæ.& no.C.de col. si donationes.sed hæc disceptatio cessat,quia non est persona, quæ possit collationem petere,eo q̃ impediente iure municipali(ut dictum est supra)cum fratre filia non succedit.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Quid iuris.]*Circa hanc quæstionem,nunquid legitima per statutum possit minui,uel tolli,iunge cõsi.ĩ.94.& 107.& quæ no. infra con.205. Tenetur cum Oldr.communiter, quòd sic.Vnde Maria.Soci.in c.si diligenti.col.3.extra de foro compe.arguens d statuto ad pactum tenet ualere quoque pactum,si filius renunciet legitimæ.Non tamen ualeret statutum,neq; renunciatio priuans filium,ne aleretur à patre,quononiã esset ab omni humanitate alienum,ut ibidum.*

De concessi. præben.& de rescrip.& de uerborum significa.

SVMMARIVM.

1 *Tempus acceptationis currit, antequam expectans habeat literas expeditas.*
Et de uirtute clausulæ anteferri.Et quod inhibitio non impedit ea,quæ sunt iuris,sed ea, quæ sunt facti,& de decreto irritante.& nume.2.
3 *Cum duo expectant præbendam, quam infra mensem duxerint acceptandam,secundus non potest in primo mense acceptare.*

CONSILIVM CXXXVI.

a QVOD ex productis,[a] & probatis plenè liqueat de iure do.G.de Barctho,ac per hoc debeat super præpositura aduen.de qua agitur,tanquam reus,uictoriam reportare, ostenditur sic. & quia tota ista quæstio in duas partes diuiditur.s.in ius partium, & obiectua. De iure partium prius est uidendum, deinde obiectus pote-
1 runt facile pertransiri. ¶ †Circa ius ergo domini G.est considerandum,quòd aliquando quis plenum,& merum ius habet, sed deficit probatio,ut ff.de testa.tu.l.duo sunt Titij.& superueniente probatione,& ueritate apparente statur ueritati, & cessat opi.vt.ff.de æden.l.argentarius.§.ulti. de fur.l. quidam tabularum.viij.distin.c.ueritate.In proposito itaque attendendum est,quòd per literas domini nostri Ioan.Papæ.xxij.superuenit probatio ueritatis,& antiquæ gratiæ concessæ dicto.G. per bo.me.dominum Cle.sub data.xv.Kalen.Augusti pontificatus sui an.viij.cum decreto,quod decreuit irritum, & inane,si quid à quoquam scienter, uel ignoranter contigerit attentari,& cum appositione mensis,& clausulę anteferri.quòd autem litera prædicta domi.Ioan.Papæ de pręfata gratia domini Cle. plenam probationem faciat de se, nisi aliter impugnetur, clarè patet, nec credo aliquem probabiliter dubitare,ut C.de te.omnium.& extra de priuile.c.si Papa.& est hodie expressa constitutio Clementis extra de probatio.c.literis. Si autem de gratia domini Clementia Papæ appareat,sicut apparet,nulli dubium est dictum do.G. potius ius habere. habebat enim clausulam anteferri, quæ eum faciebat etiam prio-
2 ribus tempore potiorem,ut C.qui potio.in pig.ha.l.licet.†Et quamuis de uirtute illius clausulæ antiquitus fuerit dubitatio sicut no. Compo.extra de rescrip.c.causam, quæ. tamen hodie dubium non est tam ex forma iuris communis,quod præfert ex uirtute clausulæ talem impetrantem omnibus, etiam auctoritate Apostolica expectantibus:ut extra de præben.c. quondam.lib.vj.quàm ex forma literæ expressè dicentis cum omnibus,præterquam auctoritate sua expectantibus, anteferri, quæ exceptio non esset bona,nisi de Apostolicis intelligeretur:quia omnis bona exceptio debet esse de regula, ut not. de re.iu.l.j.& quia respectu aliorum hæc clausula etiam superuacua de iure communi apostolici alijs præferuntur, cessante etiam prærogatiua clausulæ.C.de aduo.diuer.iudi.l. restituendæ & extra de præben.c.hi,qui.lib.vj.Cum igitur tempore,quo decessit dominus.C. de Linichone, iam dominus.G. de Baretho haberet gratiam suam cum clausula anteferri,constat,quòd tunc secundùm ueritatem præferri debuit domino. P. de sinamor,qui expectabat de manibus domini Benedicti Papæ.xij. & decretum appositum in gratia domini.G. de Baretho ligauit manus cuiuslibet alterius, etiam ignorantis, ut extra de rescrip.c.tibi,qui.de præben. dudum.§.nos igitur.&.
3 c.si postquam.& in c.quia cunctis. †Collatio itaque facta do. P.de sinamutho,quam etiam per articulos partis diuersæ constat factam esse intra mensem à die mortis domini.G. de Linichone,& sic intra mensem datum domino.G. de Baretho,nulla fuit,quoniam tempus alterius pendebat,ut C.qui admit.ad bono.posses.possunt.l.ulti.ff.de lib.l. si filius.§. cum filius. & hoc operatur præfixio mensis, sicut olim not. Arch.extra de præben.c.dudum.& hodie est expressum in decret.Clementis extra de concessione præben.cum ei,quem.in ij.responso.& decretum,& dictio interim, de qua habetur.C. de dila.l. siue pars.&.ff.de do.inter uir.& uxo.l.si & interim. in princi. & in
4 multis iuribus.† Et illa uerba scienter,uel ignoranter, quæ intentionem scribentis manifestè declarant, sicut habetur in c. quia cunctis.extra de concessio.præben.lib.vj. nec conualescere potuit per hoc,quòd do. G. de Baretho non acceptauerit intra mensem sibi præfixum,quia cum nulla fuerit à principio (ut dictum est) ex postfacto conualescere non potest, ut.ff. de lib.& post.l.si filius.& extra de præben.si clericus.& sic apparet,quòd collatio facta.d.P. nec à princi. nec ex post facto aliquod ius illi tribuit. tempore ergo, quo prouisum fuit.do. G. per executorem datum à domi.Ioan.Papa.xxij.res erat integra.& sic non obstan. temporis lapsu, ei potuit, & debuit prouideri.ar.ff.de in.delibe.l. si quis suus hæres.de optio.leg. l.mancipiorum.& extra de præca. si tibi absenti.in fin. & no. per Archidia.eod titu.c.dudum.in si.glo.quæ incipit.infra eo.
5 li.&c.† Præterea per data,& confessata partis aduersæ apparet procuratorem domi.G. de eius mandato dictam præposituram acceptasse,nedum etiam,quia non debet ad negligentiam imputari,si non acceptasset,cum propter defectum probationis acceptatio fuisset infructuosa.ar.ff. quis ordo in bo. pos. seruetur.l. ult. extra de elect. ut circa. ad fi. & principiũ cursus istius mensis, licet in literis Apostolicis contineatur à tempore notitiæ non incipiet statim cum d.G.sciuit,sed cum scientia per acceptationem utilem, & efficacem ad prouisionem etiam consequendam exiuit in actum, quòd nusquam fuit propter defectum probationis ante literam domini nostri Papæ Ioan.& quod sic trahatur cursus temporis, etiam cõtra id,quod litera sonat,probant iura.ff. de iure do.l. tali facta stipulatione.de statu lib.l.ij.&.l. si quis hæredi.& de conditio.& demonstra.l.si in diem in.j.& ij. responso. Non ob. quod aduersarij dicunt nullum ius quæsitum esse domino.G. per gratiam do.Cle. dicentes,quòd ad ipsum dicta gratia nõ peruenit.per c.si tibi absenti.in prin.quia cum ex litera do.Io. Papæ appareat petitionem fuisse oblatam domino Cle.pro dicta gratia impetranda:& extranea persona nunquam intelli-

genda

genda sit in actu:ut.ff.de uer.ob.l. ita stipulatus.§.Chrysogo-
nus.credendū est in dubio dictā petitionē per dictum doml.
G.esse oblatam,sicut & pactum in dubio intelligitur per eum
appositum,in cuius fauorem cedit:ut.ff.de contrahen. emp.&
uen.l.cum manu sata.in.ij.respooso.& ibi no.si sic,fuit statim
quæsitum iua dicto domino.G.ex gratia ante dicta: quia cum
gratia perficiatur utriusque cōnsensu, sufficit scripturam in-
teruenire,etiam inter absentes,per quam de utriusque consen
su appareat:sicut est petitio,& subscriptio Papę.ut.ff.de actio.
& obli.§.consensu. & ibi no.de dona.l. qui mihi donatum. &.
6 C.de sacr.sanct.eccle.l.illud.†Præterea nec expedit literas do
mini nostri Papæ Io.dicentis uelle gratiam domini Clemen. à
die uidelicet.xv.Kal.Augusti,qua concessa fuit, habere plenā
roboris firmitatem,& illum effectum sortiri debere, quem ha
beret ab eadem die,si supradicta gratia concessa eidem domi-
no.G.sufficientes,& plenas apostolicas literas habuisset,ꝙ er
go habuerit,uel ooo habnerit, noo est amplius disputandum:
quia super hoc dominus Papa fingit,& contra fictionem legis
animatę sicut,nec inanimatæ,non est aliquid admittendum:ut
ff.de adop.l.his uerbis.in fi.& de rei nao.actio.l.j. circa prin.
7 †Noo ob.qnod dicunt aduersarij literam domini oostri Io.
Papæ obreptitiam esse, quia tacitum fuit de possessione do.
P.de funiro, & de pendentia litis.primum qnidem non obstat,
quia litera domini Io.Papæ non est propriè gratia,sed proba
tio,& declaratio grāæ antiquę:ut.ff.de testa.l.hęrdea palā.§.j.de
acqren.re.do.l.adeo.§.cum quis. Et magis dicitur factum præ
decessoris prosequi,quàm gratiam impartiri: ut extra de re-
scrip.super literis.ij.Nō ob.secunda ratio,quia per inspectio-
nem ipsius literæ apparet de lire Papam sciuisse,& mentionem
fecisse,ibi, cùm dixit: & una cum dignitate prædictæ ecclesiæ
aduen.super qua tunc litigabas,sicut adhuc litigas &c. à liqui-
dato itaque iure dicti do.G.& manifestè ostenso ꝙ dictus do
minus.P.nullum ius habet,conuertamus sermonem ad obie-
8 ctus.¶†Et constat dictum dominum.P.ad obiectus aliquos
admitti non debere,quia constat eius non interesse,& eū nul-
lum iua in præposituram habere quare eius articuli admitti noo
debeot:ut.ff.de bo.posses.ſm tab.l. qui ex liberis.§. ultimo.&
ibi no.ſm intellectum Azo.& per Inno. extra de re. iu.c.cum
Bertoldus.ad fi.imò fortè à tempore quo per literas do.Inno.
Papæ.innotuit præfato domino Papæ gratiam factam do.G.
incæpit esse intrusus:ut.ff.de do.exce.l.ij.§.generaliter. & ex-
pressè.ff.deposi.l.si quis inficiatus.& de tributo.l.illud.§.si cu-
9 ius.in ner.si tamen ignorans.†Præterea articuli sui descendunt
ea appellatione non sufficienter iurata,quia in iuramento de-
ficit ſm se,quod iura videntur de necessitate requirere: ut in
eodem.c.vt circa.in c.is,qui cōtra certam.& in c. procurator.
Præterea obiectus ipsi sunt in appellaoone minus sufficienter
expressi,ut ex inspectione ipsius euidenter apparet. tres enim
tm̄ sunt obiectus,de quibus in appellatione fit mentio.s.intru-
sio,& circa hunc aduertatur,ꝙ do.G.utitur gratia à do.Cle.si
bi concessa.xv.Kal.Augusti,pontificatus sui ann.viij.in appella
tione aūt,cum de intrusione fit mentio,licet dicatur,ꝙ intru-
sit se etiam ante creationem domini nostri Papæ Ioā.non tñ
dicitur,ꝙ post tempus prędictum.s.diem.xv.Kalē.Augusti.Et
sic potuit esse ante gratiam,quod si fuisset, futuram gratiam
non extinxisset.arg.ff.de conditio.& demonstra.l.si Titio. &.
ff.manda.l.si mandauero.§.item cuius.Etiam si dicatur,quod
ad minus inhabilitatem contraxisset:Respondetur, esto ꝙ ita
sit obiectus,remanet obscurus propter duplicitatem tempo-
ris,& effectus,qui secundum relationem ad diuersa potest es
se diuersus,scilicet uel quæsiti iuris priuatio, uel inhabilitas
ad quærendum:ut.ff.de serui.ur.pręd.l.si seruitus.si autem sic,
peccat in capitulum ut circa. & sic omnes articuli super hoc
10 fundati cadunt.¶†Secundus obiectus est de uocatione ad iu
dicium seculare,& in hoc similiter non datur, coram quo iu-
dice,& ideò obscurus. Tertius est de obreptione. & ad hunc
est suprà plenè respoosum. qoare cessantibus obiectibus ius
do.G.ea superioribus apparet liquidum,& manifestè conclu-
ditur repulsis articulis partis aduersæ pro ipso.do.G. debere
diffinitiuam sententiam promulgari.Non ob.si dicatur,quòd
non apparet.do.G.inductum in possessionē ex collatione do-
mini episcopi atrebaten.tanquam executoriæ quia ad quæren
dum ius in re sufficit eaecutoris collatio sine possessione, vt
extra de conces.præben.lib.vj. Et cum hincinde agatur petito
rio,solùm quærendum est quis agentium potius in re ius ha-
beat. proprietas enim ad se trahit possessionem: ut.ff.de rei
uen.l.officium.& extra de causa posses.& proprie.c.cum dile-
11 ctus.†Non ob.quòd pars aduersa dicit, quod dominus.G. se
præpositū appellauit.Hoc enim nō arguit intrusionem, cum
enim facti sit,sicut & possessio, siue possessionis adeptio: ut.
ff.de acqui.poss.l.quemadmodum.& quibus ea cau.ma.l.deni
que.& extra de conces.præben.c.cum nostris. in summa pos-
sessionis non refert iusta,an iniusta sit,ut.ff. de acquir. poss.l.
iij.§.ex cōtrario.nec nudia uerbia committitur, ut extra de eo,
qui mit.in pos.causa rei ser.c.j.pro hoc bene facit C.de proba
tio.l.non epistolis.&.l.non nudis.&.ff.de proba.l. neque pro-
fessio.&.ff.de ædi.edic.l.bouem.§.j.in fi. de uerbo. signifi.l.si
fugitiuus.nec sola denominatio facit,& probat aliquem mu
nicipem:ut.ff.ad mun.l.ulti.§.pe.& probātur hæc per ea,quæ
12 notantur per omnes extra de elec.c.auaritiæ lib.vj. †Non ob.
ꝙ dicitur pro parte aduersa,quòd in litera domini Ioan.Papæ
non fuit facta mentio de inhibitione,quæ facta erat per audi-
torem:aut enim iste obiectus fit,quasi concessio literæ domi
ni oostri Papæ sit contra inhibitionem auditoris, & hoc uerū
non est,quia inhibitio prohibet solùm ea,quæ facti sunt, non
ea,quæ iuris sunt,& de iure fiunt,ut.ff.quod quisq; iur. io aliū
statuerit.l.ulti.& nn.per Inno.extra de præscriptio.c.ueniens.
Aut fit ad reddendum literam subreptitiam,& similiter etiam
non procedit, quia ut dictum est supra non est noua gratia,
sed probatio antiquæ.ar.bo.ff.de minor.l.iij.§.scio. & si dica-
tur,immò est gratia, quia executores sunt ibi dati, qui prius
non erant.Respondetur,quod hoc non facit eam nouam gra
tiam,sed est ius commune eaecutoris prioris.C. de diuer. re-
scri.& pragma.sancti.l.ij.io.responso. & extra de rescrip.c.li
teris.immo si ueritas fuisset oota per cancellariam,nō habuis
set executores,ex quo apparet,quòd non est gratia.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Ex productis.] *Huic consi. & seq. adde spe. de actio. & peti. col.pe.nu.28.uer. Item qui optat. & ibi Ioan. And. in addi.in uersi.obtinebit.*

De concessione præbendæ.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium si plures sunt expectantes quòd infra mensem quisque eorum duxerit acceptandum & uacat beneficium si sunt impares quilibet habet unum mensem itaque primum habet primus & secundus habet secundum si primus primum non acceptat.*

CONSILIVM CXXXVII.

PLVRES sunt in eadem ecclesia expectantes cum
clausula,quam infrà mensem à die notę uacationis
1 duxerint eorum quilibet acceptandā.†Modo quæ-
ritur,an eorum quilibet ſm ordinem impetrantiū,
ac impetrationum suarum habeat integrum unum mēsem? An
unus tantū mensis omnibus detur,ut post unius mensis lapsum
à tempore uacationis præbendæ omnes expectantes intelligā
tur exclusi? Et primò videtur,quòd vnus mensis tantum omni
bus expectantibus detur,hoc enim dici suadet ecclesiarū peri
culosa & uitanda uacatio.ar.extra de elec.c. ut circa. de appel
la.oblatæ.& de conces.præbeo.c.nulla.§.ij.Secundò hoc pro-
batur sic,pater,& maritus ad accusationem adulterij quodam
ordine admittuntur,ut primò maritus:secundò pater admit-
tatur,quia maritus maiori iure, & propensiori dolore uindi-
ctam prosequitur.Et tamen in iure dicitur,ꝙ si uterque negli
git,utriq; tempora cedunt,ut.ff.ad l. iul. de adul.l.ij.§.ult.& l.
seq.& l.si maritus puenit.circa princ.Tertiò videt̄ casus extra
de

de consue, cum in tua.§.vl.lib.vj.vbi tēpus.xx. dierum datur
omnibus canonicis ad optandum,& licet antiquiores ſm or-
dinem optandi habeant ptātem,omnibus tñ ſimul, & unifor-
miter tempus currit. Quartò uidetur hoc hodie deciſum , qa
determinatum eſt, q̄ menſis ad acceptandum currit à tempo
re notæ uacationis,& tunc iuris fictione dicitur eſſe nota,cum
in eccleſia notę eſt de conceſ.præben.cū ei in concilio uien-
nē.Ex quo ſic arguitur,tu ſi diceres, q̄ quilibet expectantium
haberet per ſe menſem integrū,ſecundo,& tertio expectanti
non curreret tēpus à die notæ uacationis , ſed ſecundo à die
excluſionis primi,& tertio à die excluſionis ſecundi, & ſic de
cęteris,& hoc uidetur contra mentē illius decretalis. Quintò
adhuc uidetur caſus pro hac parte,quia oēs uocati ad ſucceſ-
ſionem impuberis ab inteſtato,ab eius ſucceſsione impube-
ris decedentis repelluntur,ſi interim ei tutorem non petant,
& non uidentur tot anni dari,quot ſunt ſecundū ordinē gra-
duum ad ſucceſsionē uocati,ut C.de legi. hære.l. ſciant oēs.
2 ¶ †In contrarium.ſ.q̄ vnuſquiſq; habeat ſuum menſem in-
tegrum,probatur ſic,Primò quoties ſunt aliqui ad aliquid ſe-
cundū ordinem,& ſucceſsionem uocati cū tēporis limitatio
ne,in curſu t̄pis non concurrunt,ſed unuſquiſq; propriū tem
pus habet,ſiue illud tempus ſit à lege præfixum,ſiue ab homi
ne pręfigendū.De primo probatur.ff.de bon. poſſ.l. ſi plures
gradus.inſti.de bo.poſ.§.pe.& C.qui admit.ad bo. poſ.poſ-
ſunt.l.ultima.De ſecundo probatur.ff.de iure deli.l.ſi plures
gradus.& melius.ff.de acqui.hære.l.quādiu.§.ſi. ſed ſic eſt in
propoſito,quia plures ſunt ſucceſsiuę impetrātes, & ſecundū
ordinem ſunt uocati.ergo &c.Secundò probatur ſic , ad actū
exercendum tēpus non currit,niſi cū poteſt actus libere exer
ceri ut C.de anna.excep.l.j.§.ulti.de iure delib.l. ultima &.l.
donec tamen.ff.de ſtipu. ſeruo.l.ſi ſeruus hæreditarius. & de
iu.l.ij.§.in omnibus.ſed intra menſem datū primo non ad-
mittitur ſecundus iuxta illud legale,& ſine dubio qui ſequen-
tis gradus ſunt,nō admittuntur interim,cū enim pręcedit alia
poſſeſsio,qui ſequitur,accipere nō poteſt.ut.ff.de bonis lib.
l.ſi filius.§.cū filius.ergo &c.Tertiò qui contrariū ſentiunt, &
omnibus expectantibus eundem menſem cedere dicunt,ſecū
dum,& tertium impetrantes,& ſic de cæteris,ad actum nuga
torium,& omninò ſuperuacuū cogunt contra legem.ff.man.
l.ij.in ij.rñſo.de pac.iuriſgen.§.dolo.& de leg.Quòd uero ac
ceptatio ſecundi intra menſem primi ſit nugatoria inutilis,&
ſuperuacua ꝓbatur ſic,aut acceptauit ſimpliciter,aut ſub con
ditione,ſi primus non acceptaret.Primo caſu non ualet,quia
acceptauit bñficiū non ſibi debitū,ſed alteri.ar.C.de edic.di
ui.Adri.tol.l.j.ff.de leg.ij.l.ſi quis ſeruū.§.circa.& de uen.in-
3 ſpi.l.j.§.pe.†Secundo caſu ſimplr eſt inutilis , qa acceptatio
conditionē actum ſuſpendentē non recipit, ſicut optio ſerui,
ut.ff.de re.iur.l.actus legitimi.& extra de elec.c. in collatio-
nibus li.vj.& tetigit Inno.extra de reſcri.c.in noſtra.ſi ſic eſt,
habetur propoſitū,uidelicet q̄ ſero impetranti primus men-
ſis non currit.Non ob.ſi dicatur, q̄ intra menſem primi ēt ſe
cundus acceptare pōt,& ita demū tenebit,ſi primus nō acce-
ptet.Hoc enim oſtenſum eſt falſum eſſe pp ineptitudinē for-
mæ acceptationis,Sed dato, q̄ uerū eſſet,adhuc non curreret
ſecundo tempus ad eam acceptationē faciendam,cuius effica
cia ex alieno penderet arbitrio,& hic eſt caſus.ff.quis ordo in
4 bo.poſ.ſeruetur.l.ul.§.j. † Quartò Papa pro ſecundo impe-
trante reſeruauit beneficiū nulli alij de iure debitum,& acce-
ptationem huius beneficij alteri de iure non debiti menſem
adiecit,ſed pendente menſe primi impetrantis non poterit ſe
cundus impetrans non dicere beneficiū liberū uacans, & alte
ri de iure non debitum,ut extra de præben.c.ſi tibi abſenti,li.
vj.ergo pendente menſe primi ſecundo tēpus non currit, nec
prius dicitur præſcriptum, q̄ debitum contra.l.ff. de uſuca.l.
iuſte.§.ſi cū apud hoſtes.in.ij.rñſo.Quintò uidet̄ expreſſum.
matri,& alijs ad ſucceſsionem filij ab inteſtato uenientibus
datur annus ad tutorem petendum,ut non excludantur à ſuc
ceſsione impuberis decedentis,ut prealle.l.ſciant,C. de legi.
hære.Et tñ non uidetur, q̄ tēpus pariter omnibus currat , ſed
ſecundū ordinē capitū,ut prius matri,deinde alteri capiti,pu-
ta agnatis.Et iō in iure ſcribitur, q̄ excluſa matre pp tutorē
infra tēpus debitū non petitum agnati uocantur, quod nō eſ-
5 ſet,ſi tēpus pariter oībus cederet ut ff.ad tertul.l.ij.§.vl. †Nec
eſt mirū, q̄ ēt inter eos,qui ſunt in eodem gradu, ſed non or
dine,ut auus & nepos in ſucceſsione filij, q̄ ſunt habito reſpe
ctu ad defunctū in eodē gradu,quia in primo,ſed non in or-
dine,quia auus in ordine aſcendentiū , pendente cā filiorum
patris intentio adhuc pendet:ut.ff.de hære.inſti.l.pater filio.
Si pendet,ei tēpus currere non pōt,quia q̄ pendet,nondū eſt,
quaſi ſi ſit.ff.de reg.iur.l.is damnū dat.§.quod pendet.& hoc
6 videtur uere,& de iure tenendum.¶ †Ad contraria patet re-
ſponſio.Et primo ad primū , quod fundatur in periculo diu-
turnæ uacationis,quia non eſt uerisimile , quādo tot ſunt ex-
pectātes, q̄ uacatio poſsit ultra ſemeſtre tēpus extendi, quod
eſt tempus canonicæ uacationis:ut extra de conceſ. præben.
c.nulla.quia nō eſt uerisimile, q̄ Papa pro expectantibus gra-
uet eccleſias:ut extra de reſcrip.c.mandatū. & c. Abbatē. Et
ad ea,quæ frequenter accidunt iura adaptantur:ut in authen.
ut ma.debitrices,& credi. circa prin.& ff.de legi.& ſena.con-
ſul.l.nā ad ea.& l.ſeq,Pręterea cōtra hoc inuentū eſt remediū
cōmode.extra de elec.c.nemo.Et q̄ ſuperior poſsit de fructi
bus eccleſiæ interim facere deſeruiri:ut extra de app.c. perue
7 nit.¶ †Ad ſecundū de.l.ſi maritus.reſpōdetur , q̄ inter patrē,
& maritū non eſt ordo uocationis,ſed prælationis,non enim
uocati ſunt ſecundū ordinem,ut prius unus dicatur uocatus,
q̄ alter,ſed oēs pariter uocati ſunt,quaſi ad executionē crimi
nis publici.Et iō oībus negligentibus currit tēpus:eſt tamen
inter eos ordo ꝑlationis,quia ſi ad accuſationē concurrant,a
ter puta maritus,præfertur alteri,ex maiori coniunctione,&
minori fraude præſumpta:ut.ff.de accu.l.ſi plures.& de collu.
8 detegen.l.vl.§.vl.†Ad tertiū de ca.in tua. Rūdetur, q̄ ibi loq-
tur de eodē t̄pe eadē.l.pluribus ſtatuto,ut uni,puta toti.c.qñ
unū tm̄ corpus repreſentat,ut.ff.de fideiuſ.l.mortuo.Hic aūt
loquitur de diuerſis t̄pibus diuerſis impetrantibus, & ut oīnò
9 diuerſis,& per diuerſas cōceſsiones præfixis. ¶ †Ad quartum
de.c.cum ei quem. reſpondetur , q̄ ibi ſtatuitur tēpus, à quo
menſis ei,cui currit,incipit curſum ſuū,quia à t̄pe notæ uaca
tionis uerè,uel præſumptiuè,ſed nequaq̄ dicit, q̄ cuilibet no
ta ſit,currat.Sed q̄ non currat,niſi à tēpore notitiæ,ut ēt hæc
forma literæ Apoſtolicæ determinat , qualis debet eſſe noti-
10 tia.¶ †Ad quintū de.l.ſciant.reſpondetur, q̄ illa ad propoſi
tū nihil facit.quia licet dicat, q̄ omnibus ad ſucceſsionē ab in
teſtato uenturis datus eſt annus ad petendum tutorem,non di
cit, q̄ omnibus unus tm̄ datus ſit annus.Sed ar.ul. pro contra
ria parte adductum arguit, q̄ cuilibet gradui vnus annus de-
tur.Prætcrea dictum eſt in l.ſi maritus, q̄ in tali facultate pe-
tendi tutorem non eſt ordo uocationis,ſed prælationis dunta
xat.ut.ff.ad tertul.l.ij.§.ſi forte.& ideo ad propoſitum nō ac-
cedit.in hoc igitur uidetur ueritas remanere,vt unuſquiſque
expectantium habeat unum menſem.

De teſtamen.& de ſucceſsione ab inteſta. extra. or.C. de libe. præte. & de codicil. & ad Trebel.item unde ui. & de colla. ff. de tute.

SVMMARIVM.

1 *Legata non debentur,ſi exiſtens in poteſtate teſtatoris præteritur . & nume.ſeq.*

3 *Item per confirmationem teſtamenti in quo nepos ſuus præteritur in codicillis factam hæredes inſtituti in teſtamento tenentur reſtituere hæreditatem per fideicommiſſum retenta ſibi Trebellianica.& nu.4.*

5 *Filius ſi prohibitus occupare aliquam rem in teſtamento patris nullo occupet non cadit in pœnam ibidem appoſitam:quia uidetur facere bono animo ut reſtituat.*

6 *Item datum à patre filio ſuo tempore emancipationis uenit cōferendum.*

7 *Item tutela data in codicillis in teſtamento non confirmatis ualet.*

CONSILIVM

CONSILIVM. CXXXVIII.

THEMA tale est. Durandus habens quatuor fi-
lios, inter quos. P. quem emancipauerat, exquo re-
tenti & constituti nepotes in ipsius. D. fuerant po-
testate, testm̃ faciens eidem. P. emancipato ultra il-
la, quæ sibi donauerat, certas res iure institutionis reliquit, q
bus uoluit esse contentum. Alioqui si de iure, uel de facto in
iudicio, uel extra aliqua rõne, uel causa cõtrouersiam moue-
ret in bonis ipsius, ipsum à bonis omnibus ultra legitimã ex-
cludebat, & uolebat Ioanni &. G. filijs suis applicari. Item. B.
& C. filios suos in certis rebus hæredes instituit, quibus rebus
pœna prædicta uoluit esse cõtentos. Item. C. filium suum in
omnibus alijs hæredem instituit uniuersalẽ, de nepotibus ex.
P. nulla in testamento hita mentione. Item in codẽ testõ uxo-
ri suæ, & alijs multa legata reliquit. tandẽ ad mortem ueniens
codicillos fecit, in quibus testm̃ confirmans per hæc uerba te
stamentũ, quod ante hos codicillos condiderã scriptum ma
nu talis notarij, & omnia, quæ in eo cõtinentur, uolo habere
omninò perpetuã firmitatẽ. legauit ẽt alia eidem uxori, & eã
liberorũ suorũ tutricẽ dedit. mortuo testõre dictus. P. auctori
tate propria domus paternæ sibi non relictæ possessionem in
trauit hærede uniuersali, & matre eius fructuaria existentibus
1 in eadem. ¶ † Ex prædictis quæritur primò, utrum posito si-
ne præiudicio, quod pp præteritionem nepotum in potestate
constitutorũ testm̃ sit nullum, quantũ ad institutiones filio-
2 rũ, saltem legata in testamento relicta ualeant? ¶ † Secundò
quæritur, nunquid per cõfirmationẽ factã de testõ in codicil
lis hæredes in testamento diuersimode instituti ad partes sibi
relictas ueniant iure fideicõmissi, ret ẽta p quẽlibet de ipsis fi
3 lijs, tanq̃ ab itestato hr̃dibus, Trebellianica portione? ¶ † Ter
tiò quæritur, utrum. P. prædictus, qui auctoritate propria pos
sessionem domus, tanq̃ hr̃s intrauit contra ꝓhibitionem te
statoris, & legis, puniatur: ut licet forte alias duas quartas pos
set habere, nunc propter pœnam in testõ appositam non pos
sit habere, nisi quartã iure naturæ, uel propter pœnã. l. si quis
in tantam. debeat carere utraq;, præsertim cum intrauerit di-
ctã domũ filio hærede uniuersali, & matre eius fructuaria exi
stentibus in eadem? ¶ Quartò quæritur, utrum dato sine præ
iudicio, ꝙ dictus. P. possit habere duas quartas, uel unam, cõ
ferre debeat bona olim sibi in emancipatione donata per pa-
trem? ¶ Quintò quæritur, utrũ tutela in codicillis testamẽto
non confirmato data ualeat? ¶ Ad primam q̃õnem uideretur
plerisq; dicendũ legata, de quibus quæritur, deberi ex benefi-
cio aut. ex cã. & quia per præteritionem nepotis in potestate
retenti præsumitur testm̃ nullum, non uidetur, quod legata
nllo tẽpore ab institutione pependerint, & sic per seipsa de-
tecta nullitate subsistant, ex bñficio dictæ aut. arg. ff. de in-
iusto, rup. & irri. fac. testa. l. nam & si sub conditione. ibi, rum
pendo aũt &c. Et hoc idem no. Azo in summa de inofficio.
testa. Sed contrarium uerius uidetur, constat enim, ꝙ iure an
tiquo, testõ nullo dicto per præteritionem existentis in pote
state, res totaliter ad cãm intestati reducitur. ff. de li. & post. l.
ulti. neq; libertates, neq; legata debẽtur: ut. ff. de iniusto ru. &
irri. testa l. filio. neq; hæc iura corriguntur per aut. ex cã. in
quantum de præteritione loquitur, debet enim intelligi de
his, qui præteriti olim in rumpendo testamentu, laborant,
qualis erat emancipatus, qui petebat contra tab. ut. ff. de bono
rum possessio. contra tabulas. l. j. Et præteritus à matre, uel li
nea materna, qui cum haberetur pro exhæredato: ut insti-
tu. de exhæreda. lib. §. mater. necesse habebat proponere que
relam: ut. ff. de bonorum possessio. contra tabulas. l. post mor
tem. §. exhæredati. Et in eorum fauorem dictum est, quod
causa legitima in præteritione non posita testamentum, quã
tum ad institutionem, est ipso iure nullum. & hi non labo-
rãt in petendo contra tabulas, uel proponendo querelam.
Sed in descendentibus per lineam masculinam in potestate
constitutis præteritis nullum afferret commodum dicta au-
then. ex causa. quia omni tempore dicebant nullum testamen
tum sine imploratione alicuius extranei auxilij. Si ergo ea be
neficiu authenticæ tenerentur ad legata, ad quæ olim non te-
nebantur, ut ostensum est supra, solum ad eorum incommo-
dum esset authentica, & ad nullum commodum: hoc autẽ est
contra mentem. l. in authen. ut cum de appellatione cogno.
§. si autem hæc omnia. ubi inuenit aut. in fauorem filiorum fa
ctam. ergo locum habet in his duntaxat, in quibus institutio
pro nulla habetur, & ultra iura antiqua nouum eis parit com
modum. sed existens in potestate præteritua non est huiusmo
4 di, ergo &c. ¶ † Ad secundam quæstionem uideretur fortas-
se aliquibus talem confirmationem nõ tenere, quasi non pos
sit per codicillos testm̃ confirmari, ut. ff. de iu. codi. l. quod p
manus. sed contrarium magis videtur, cum enim supponatur
testamentum nullum propter præteritionem nepotis in po-
testate constituti, à toto principio nullum fuit: ut. ff. de iniu.
rup. & irri. testa. l. posthumi per uitilem. §. ex his. & de li. &
post. l. si filius: & sic nunquam codicilli ab eo dependentiam
habuerunt, ut in superiori quæstione dictum est. & sic tanquã
per se subsistentes nullum uitiũ contraxerunt, uel contrahunt
ex nullitate testamenti, ac per consequens nullius præteritio-
ne læduntur: ut. ff. de iure codi. l. si quis cum testm̃. in ij. respõ-
so. & l. qui grauis. & l. pe. Per cõfirmationem ergo testi inutilis
factam in codicillis utilibus quæ trahitur non solum ad lega-
ta in testamento relicta, sed ẽt ad institutiones: ut. ff. de lib. &
posthu. l. posthumus. §. si paganus. & ad treb. l. si q̃ priore. ipsa
institutio in codicillis facta uidetur, ut. ff. de hære. insti. l. asse.
& de condi. insti. l. institutio talis. Si autem sic, cõstat ipsam ad
a fideicommissum trahi.[a] ut. ff. ad tre. l. Scæuola. & de le. iij. l. cũ
quis decedens. §. seyam. & videtur apertè casus in tota ista. q.
5 ff. de iure codi. l. ij. §. ul. ¶ † Ad tertiam q̃õnem videtur dicen-
dum pœnam locum habere, ut C. de his, quæ pœnæ nomine.
l. unica. Sed dicetur, cum præsup ponatur testamentum nullũ,
quõ potest pœna tenere apposita in testamentu, ꝙ nullũ est?
ut. ff. de his, quæ in testõ delen. l. proxi. Hoc tollitur per cõfir-
mationem factam, quæ sicut confirmauit testamentum, ita vr̃
pœnam, & omnia in ipso scripta (habilia tamen in talem con
firmationem deduci) confirmasse, ut. ff. de test. tutel. l. si hæredi
tas. §. qui filium. sed cum res sit in causa intestati, & oẽs æqua-
liter ab intestato ueniant, & sibi inuicem ex vi codicillorum
restituant portiones eorum cuilibet in testõ ascriptas ex nota
bili præsumptione credendum est. P. non fuisse ingressum do
mum, ut sibi quicquam illicitè usurpet, uel aliquid contra di-
spositionem testantis retineat, sed ut capiat, & restituat, ut te
netur: ut. ff. pro so. l. merito. & de iniur. item apud labeonem.
§. si cõem. & de seruo corrup. l. si quis seruum in ij. responso.
6 ¶ † Ad quartam quæstionem videtur dicendum, ꝙ data filio
emancipationis tempore ueniant conferenda tam iure codi-
cis: ut. C. de col. l. ut liberis in fi. quam authenticorũ, per aut.
ex testamento signatam super. l. j. eo. ti. Et si dicatur simplex
b donatio[b] est, quæ sm̃ Ioan. non confertur, ut ibidem no. rũ-
c detur nõ est, imò uidetur in dubio datum ob cãm[c]. s. ut se pa
tiatur emancipari, cum enim non possit emancipari inuitus,
ut in aut. qui mo. na. effi. sui. §. generaliter. & C. de eman. lib.
l. iubemus. ꝙ ei datur tempore emancipationis, videtur datũ
ob cãm prædictam, ut scilicet patiatur se emancipari. ar. ff.
de do. inter vi & vxo. l. quæ cã. & extra de ele. c. officij. ut post
emancipationem, cũ tñ tẽpore emancipationis actum sit, ut
detur. ar. ff. de sol. l. modestinus. Secus autẽ in donatis simplici
ter, & ex interuallo. Quod probatur tali ratione. Si pater, qui
non cõpellitur filium emancipare: ut. ff. de adop. l. non põt. &
ut eum emancipet, aliquid a filio recipit, cõputat sibi in legi-
timam, ut. ff. si à parente quis fuerit manu. l. j. §. si parens. Ergo
& è contra filius, ꝙ recipit emancipationis tẽpore, ut patiat
se emancipari, computabit in legitimam. Si sic, ergo confer-
tur, ut C. de col. l. illud. Item attendatur circa hoc, quòd lex,
ut liberis. loquitur etiam de datis ob causam, & inter illa enu
7 merat data emancipationis tempore. ¶ † Ad quintam, &
ultimam quæstionem videtur dicendum, ꝙ non ualet, ut. ff.
de testa. tute. l. iij. Sed magis videtur, ꝙ teneat, quia hodie sem
per intelliguntur codicilli confirmati: ut insti. de codi. §. non
tantum. & cum nullum factum sit testamẽtum, uel tale, ꝙ pro
nullo hr̃, nihil desiderant codicilli, sed uicem testamenti ꝑhi
bent: ut. ff. de iure codi. l. ab intestato.

ADDI-

ADDITIO RAINALDI CORSI.

n ¶ Fideicommissum.] *Quia quod hic dicitur pertinet ad materiā clausula codicillaris, iunge hic, quæ no. infrà in cons. 149. & 171. Et uide in tali materia Bar. in l. ex ea. §. t. de testa. in l. Quia aut. si quis omisu. causa testa. in l. Posthumus. §. fi. de inusta, rup. & irrito testamento. in l. j. de iu. codi. & in auth. ex causa. C. de lib. præte. Bald. in d. l. ex eo. & in d. aut. ex causa. Castren. in l. t. in fi. C. de posthu. hæredib. instit. Alex. quem omnino uide (explanat enim breuiter, & lucidè hanc materiam) in l. certi. C. de testamen ta mili Et in consi. 26. uol. t. Conclusio est, quòd hæc clausula testamento inserta operatur, ut uenientes ab intestato censeantur per fideicommissum granati de restituendo hæredi scripto, quatenus ille ex testamento capere non possit eo quòd inualidum sit testamentum. Et idem est de codicillis separatis à testamento.*

b ¶ Simplex donatio.] *An donatio factu simpliciter filio emancipato debeat conferri, uide Bar. & Doct. in aut. Ex testamento. C. de coll. Communis opi. est cum Bar. ut conferatur. Teste Alexan. ibidem in additio. An uerò donatio facta simpliciter filio, qui sit in potestate ueniat conferenda, habes infra. consi. 151.*

c ¶ Datum ob causam.] *Hæc etiam fuit opi. Nic. Ma. quem Bart. reprehendit tenens, quod donatio facta filio tempore emancipationis simplex sit, & ideò conferenda. in l. ut liberis in fi. C. de coll. & ibi uide, quæ faciant ad materiam, notata remissiuè in additio.*

De donationi. de causa possess. & proprie. & de condi. appo. & de uerb. sign. extraor. C. de aqui. pos. & ff. de præscrip. uerbis.

SVMMARIVM.

1 *Donans bona sua alicui post eius obitum ex honesta causa intelligitur de bonis quæ habebat tempore contractus & non restrictatur prætextu futuræ successionis: & si faciat ob mutuum commodum suum & donatarij non est propriè donatio sed honesta prouisio: & talis donatio seu prouisio ob honestam causam non indiget insinuatione quare non est propriè donatio.*

5 *Et si donator se constituit possidere præcario nomine donatarij dicitur transferre in eum possessionem & adueniente conditione mortis utraque possessio transfertur in donatarium scilicet ciuilis & naturalis: & inest conditio si liberos non habeat donator uel ante moriatur. cum nu. seq.*

Item ad impediendam possessionem adipiscendam admittitur quilibet contradictor qui censetur habere ius in re uiuente defuncto sed non obijcit de iure tertij à quo nullum ius habet.

13 *Dictamen sapientis quale debeat esse.*

CONSILIVM CXXXIX.

a AD HABENDAM [a] aliqualem notitiam eorū, de quibus circa thema propositum probabiliter dubitatur, plura examinanda occurrunt. & primò, an talis conuentio teneat? Et uidetur, quòd non quasi fuerit de successione futura, & sic in ualida: ut. C. de pac. l. pactum, quòd dotali. & l. ul. & de pac. conuen. super do. l. hæreditas. ff. pro soc. l. cum duobus. §. idem respondet. de uer. ob. l. stipulatio hoc modo. cum si, Sed cōtrarium uidetur uerius, quia bona sua, uel eorum partem potest quis alij donare post mortē, uel etiam promittere, ut. C. ut actiones ab hærede, & contra hæredem incipiant. l. j. insti. de inuti. stip. §. post mortem. C. de do. l. si quis argentum. §. sed si quis uniuersitatis. & de bo. au to. iud. pos. l. hæreditariū. & no. in d. l. ul. C. de pac. & d. l. hæreditas. C. de pac. conuen. Nec dicitur pactum de successione futura, quia non promittitur, ut futura successio, quæ non potest deberi, nisi aut ex testamento, aut abintestato. Hæc autem bona debentur ex obligatione statim effectum habente quantum ad obligationem, licet differatur quantum ad exsecutionem seu ad Executionem. & prò hoc est argu. ff. ad tre. l. mo lier. §. ul. & hoc intelligo, nisi apposita fuerit conditio non existentiæ liberorum. & quia de utroque potest contingere alterū alteri pcedere, q conuentionē conditionalē reddunt, & ideo obligationis natiuitatem suspendunt: ut. ff. de condi. & demō. l. legata sub condi. & de uerb. sig. l. cedere diem. sed quando cū que existit, retrotrahitur: ut. ff. qui potio. in pig. ha. l. potior in pig. 2. rńso. & de peri. & commo. rei uendi. l. necessariō. §. j.

2 ¶ † Præterea cùm uerba conuentionis trahantur solùm ad bona, quæ contrahentium erant tempore contractus, ex uerborum proprietate, & aduerbij nūc adiectione: ut. ff. de au. & argen. leg. l. si ita. & de serui. urba. prædio. l. si seruitus. non est dubium successionem non inducere, & hæreditatem propriè nō complecti, quæ & fieri, & augeri potest ex nouiter quærendis: ut. ff. de separa. bono. l. si creditores in fi. & C. arbi. tutel. l. si defunctus. Talia autem uerba debitè in testamento prolata, ut il li bona mea relinquo, benè inducerent institutionem: ut. ff. de mili. testa. l. Diuus. ad trebel. l. nam q. §. ul. & no. de hæredi. insti. l. his uerbis. in prin. in aut. de hæredi. & fal. §. si uerò nulla.

3 ¶ † Secundum erit, in quam speciem contractus cadat? Et uī, q in donationis speciem: quoniam ad conuentiones huiusmodi est nullo iure cogente decursum. ergò &c. ff. de re. iur. l. donari.[b] & sic eam etiam contrahentes appellant. Vnde uerisimile est, q sic senserint: ut. ff. de supel lega. l. labeo. Sed contrariū magis uidetur. s. q cùm in conuentione huius uertitur conside ratio mutui commodi, non sit propriè donatio [c] ut ff. de dona. l. j. & C. de pactis. l. licet. & ibi not. erit ergo promissio quædam ob honestam cām facta, de qua loquitur præalle. l. i.

4 ff. de dona. † Non ob. q nullo iure cogente concedatur, quia illa regula non debet intelligi positiuè, ut qdquid à principio nullo iure cogente conceditur sit donatio, quia secundū hoc sequeretur, q uenditio, & cæteri ferè contractus essent donationes, quia ad eos ineundos regulariter inuitus quis non cōpellitur. C. de act. & oblig. l. licet. & de iure deli. l. nec emere. hoc autem est falsum. ergò &c. Sed debet intelligi priuatiuè, ut nihil sit donatio, quod ex necessitate causetur. ut. ff. de leg. ij. l. unum ex familia. §. sed de facili. & de admen. & transfere. legat. l. rem legatam. Non ob. similiter nuncupatio contrahentium, quia ueritatem rei natura insitā talis nuncupatio non immutat: ut. ff. de Castren. pec. l. si fortè. & no. ff. de præscrip. uerbis. d insulam. & loca. & condu. l. si nna in princ.[d] ¶ † Tertium erit,

5 quis sit effectus huius conuentionis? Ad hoc breuiter est dicendum, quod cùm titulus, qui præsumitur, traditione secuta sit habilis ad dñium transferendum, & per consequens possessionem, ut. ff. de acq. pos. l. 3. §. genera possessionum. & cùm inter ueneriut uerba possessionem trāsferentia sub conditione cau sali, & die, ut sunt illa per quæ constituit alter se alterius nomine præcariò posidere: ut. ff. de acq. pos. l. quod meo. translata dicantur dominium, & possessio, sub conditione tñut. ff. de ac qui. pos. l. qui absenti. §. j. de iure do. l. dotis fructus. §. ul. & existente conditione effectus eius retrò recurrit, ut dictum est su

6 prà. ar. ff. de le. j. l. seruū filij. ¶ † Quartum, quæ, seu qualis pos sessio uideatur translata conditione existente? & uidetur dicē dum, quod omnis. s. ciuilis, & naturalis cùm. n. in instrumento dicatur, q uolentes omnem possessionem transferre, illud signum uniuersale omnem non potest saluari in una tñ: ut. ff. de le. 3. l. Iulia. in princ. & colligitur ex solutione duarum legum, quæ sibi cōtradicere uidentur. ff. de leg. 1. l. legatorum petitio. §. ul. & l. in cuius. §. pe. & ibi no. & hoc in præcario concedēte, ut. ff. de præca. l. certè. §. is, qui. & hoc idem etiam contingere potest in eo, qui prius posidens constituit se alterius nomine præcariò posidere ex prima causa: ut. ff. de acq. pos. l. interdū. & ibi uo. uel saltem in dubio ciuilē transfert naturali habita à præcario concedente: ut. ff. de præca. l. & habet. §. eum qui. &

7 ibi no. ¶ † Quintum, quando uideatur conditio existere, ut uideatur purificata conuentio? & est dicendū, q non post mortem, sed cum quis eorum altero superstite, uel liberis eius ad cuius statum morientis peruenerit, quod infallibiliter incipiat certum esse, cum uenerit, & in actu moriendi existens liberis nō extantibus. Nec in hoc spectatur tempus, qđ erit post mortem, ut hæc probantur. ff. de legi. l. ab omnibus. §. cùm quidā.

de lega.ij.l. pe. §.titio.& quando di.le.ce.l.ultim.ubi no.imò
anticipat hæc existentia conditionis actum moriendi, licet us
que tunc dies protrahatur:ut ff. de condit. instit. l. ult. Habet
enim ista conuentio pro conditione hoc, quod est liberos nó
exiltere, mortem autem pro die:ut.ff.de uerbo.oblig.l.in illa.
& de condi.& demon.l.pupillus.§.Titio.& l. cum tale.§.me-
uiæ. Tali igitur conditione infallibiter existente, dudum ante
mortem retrò uidetur dominium, & omnis possesio esse trás
8 lata:& probatum est.suprà. ¶ † Sextò, cùm ista bona sint feu-
dalia, non uidetur talem cóuentionem tenuisse, quæ licet post
mortem, alienationem tamen inducit, ut. ff.de lega. ij.l.peto.
§.fratre.C.de secun.nup.l.si quis prioris.§.j.Sed ad hoc breui-
ter respondetur, q hoc posset dicere dominus feudi:hæredes
autem præscripti non.& hic est casus.ff.fa.ercis.l.is consequē
ter.§.j.& ibi not. Nec enim potest quis se iuuare ex iure ter-
tij, à quo nullum ius habet:ut. ff.si ser.uendi. l. loci corpus. §.
competit. & qui potiores in pigno.habeantur. l. si prior. §. si
9 simpliciter.& not.ff.si ager uecti. uel emphi. pet. l. ij. ¶ † Se-
ptimum est, an is, de quo quæritur, sit legitimus contradictor
ad impediendum misionem, quæ petitur ex edicto?& uide-
tur, q non:quia cum defunctus saltem detinuerit res istas, uel
naturaliter possederit, in eas debet fieri misio; quia etiam in
petitione hæreditatis uenirent:ut ff.de peti.hære.l.& non tan-
tum.in prin.& ita no.C. de edi.diui adri.tol.l.ulti.Sed contra
rium magis uidetur: cum enim misio talis sit iudicium posses
sorium adipiscendæ possesionis, legitimas exceptiones ad-
mittit, quorum exitus facilis est, & altiorem indaginē non exi-
git:ut ff.ad carbo.l.iij.§. causæ.& §. duæ. ut in pos.leg. si is, à
quo.ad exhi.l.iij.§.ibi.& ad tre.l.exquo.§.si de testamento. &
no.C.de edi.diui adri.tol.l.ij.illa autem quæ obijcitur est hu-
iusmodi, ergò &c.Præterea secundum opi. Azo.legitimus cō
tradictor censetur, qui habet titulum uiuente defuncto quæsi
tum: ut not.in præal. l.ultim.C.de edic. diui adri. tol. sed iste
est huiusmodi, ergò &c. † Et si dicatur: ille solus est legiti-
10 mus contradictor, qui tenet rem, aliàs non dicitur contra-
dictor, sed competitor, de quo potest intelligi ff.ad treb.l.fi-
liam fratribus.& C.de edic.diui adri. tol. l. j. Respondeo, q
iste contradictor non solùm rem tenet, sed & uerè posidet,
uel utroque modo, ut ostensum est supra in quarto dubio. Vel
saltem ciuiliter, pro qua recuperanda daretur interdictum un
de ui. [c] ut ff. de ui & ui ar.l.j.§.interdictum hoc.in uer.siuè au-
e tem corpore, siuè animo &c. ¶ † Circa q attendendum
11 est, q si qua possesio, puta naturalis, erat penes decedentem,
in cuius persona extitit conditio conuentionis, illa erat præca
ria:quæ & si possesio sit:debilis tamen est:ut ff.communi di-
ui.l.communi diui.§.inter prædones.& de pu.l.quæcunque.§.
interdum, & solubilis in morte rogantis præcario: quia & ip-
sum præcarium finitur.ut ff.de præca. l.cum præcario.§.ul.Et
si dicatur hoc præcarium non tenuit: quia in re propria rogā
tis, uel constituentis se precario posidere:& ideo non tenuit:
ut.ff.de acqui.pos.l.si de eo.§.ulti.& in regula iuris. neque de-
positum.& ff.depositi.l.qui rem. Respondeo, q hæc omnia
pendent ex conditionis euentu, quæ existens dudum fingit
rem exisse de bonis, ac per consequens præcarium tenuisse
ut dictum est suprà. Preterea dato, q nulla esset fictio, ex tem
pore tamen extantis conditionis idest cum infallibiter incæ-
pit uerum esse constituentem se alterius nomine precario pos
sidere, sine liberis decedente altero superstite, uel liberis eius,
& res de bonis exiuit, & præcarium tenuit:quia quod opera-
retur à principio purum, hoc operatur ex postfacto per existē
tiam conditionis purificatum.ff.de hære.insti.l.si solum.in fi.
12 † Ad ar.cum dicitur res etiam solum detentæ, ut depositi, ue-
nirent in petitione hæreditatis, ergo & hoc possessorium.Re-
spondeo uerum est, q ueniunt in hoc, & in illud, id est aptæ
fiunt uenire cessante quolibet extrinseco accidenti. i. nisi ab-
strahatur alterius iustiore petitione; quia tunc non:ut ff.depo
siti.l.bonafides.Et qs rectè considerans diceret scriptos hēdes
admitti ad adipiscendū naturalē possesionē rei, quæ sua non
est, & alterum non admitti ad defensionem suæ ciuilis in re
propria, ne turbetur per naturalem, & alteri tribuenda?ut no.
ff.de acqui.posses.l.clam posidere. §. qui ad nundinas. Vndè
& si uideatur talis in superficie competitor in effectu, tamen
est propriæ possesionis defensor. argumen. ff. de nou. oper.
nunciat.l. de pupillo. §. fina. alias est sub.l. quis in re præsen-
13 ti, & de priuil. cre. l. si pupillus defendere. ¶ † Octauum
est, an talis constitutio potuerit apponi ex dictamine sa-
pientum habito respectu ad cedulam, quæ prius facta erat
f per notatium? Et dicendum est quòd dictamen [f] sapientis
debet esse circa consolidationem contractus, salua manen-
te substantia: ut not. ff. mand. l. si mandato Titij. §. ultimo.
quòd habetur. ff. de institu. l.illa institutio.& sub uerbo &c.
quo sæpe vsus est notarius, continetur, quòd est de natura il-
lius contractus: ut. ff. de lib. & posthu. l. Gallus. §. quidam
rectè.de iureiuran. l. si duo patroni.§. inde. Et quòd etiam
de consuetudine consueuit apponi: ut. ff. de ædil.edic.l.quòd
si nolit. §. qui asidua. de aqua plu. arcen. l. si prius. §. pla-
cuit. Nemo autem talem constitutionem dubitat esse de na-
tura contractus, per quem quis intendit transferre domi-
nium, & consuetum esse etiam apponi, eò quòd per ipsam
mens contrahentium facilius, & efficacius assequatur fina-
le intentum. argumen. pro hoc. ff. de testam. manu. l.si quis
locuples. C. communia de lega. prima circa medium. & ff.de
14 legat. iij. l. quisquis. ¶ † Nonum est, quod iste contra-
ctus insinuatus non fuit. Sed de hoc non expedit multum
loqui. quia cum ostensum sit supra quod non est donatio:
sed ob causam honestam prouisio, legi insinuationis non
subiacet: ut ff. de donat. l. Atilius. tantum enim quisquis
uerè recipere sperabat, quantum & erogabat, siue promit-
15 tebat, vt ff. de legat.primo.l. ciuitatibus. §. vlti. ¶ † De-
cimò dubitari non conuenit de termino lapso, quia eius
lapsu non obstante, exquo res est integra, semper recipi-
tur prompta probatio, puta per instrumentum. argum. ff.
de optio. leg. mancipiorum. & extrà de præbend. cap. si tibi
absenti.libr.vj.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad habendam.] *Bertrā.probat hoc cons.in consi. suo 113.nu. 4.uolum.2. Et pro declaratione eius, quod traditur hic in tertio, quarto, & quinto dubio uideatur omnino Dec.in consi. 247.per totum.parte.2. Alex. quoque probat hoc consi. in consi. suo.28. in 3.uol. & in consi.82.in ij. Ias. in l.stipulatio hoc modo. col. 9. de uerb.oblig.Materia examinatur in l.fi.C.de pac.*

b ¶ L.donari.] *Not.declaratam l.Donari.ff.de reg.iur.*

c ¶ Proprie donatio.] *De hoc Bertran.agit in consi. 280. Ponitur in facto, quòd dudum anno uidelicet domini.1463.col. 6. uer. sed fortè.uol. 2. Marsil.more suo plura congerens in consi. 106. col. 6.uolum.2.*

d ¶ L.si una in prin.] *Adde Bertran.in consi. 337.nu. 2.uol. 3.ubi extendit hoc dictū ad Papam quoq;, cuius nuncupatio rei ueritatem non mutat. Et facit ad quæstionem, cùm donatur causa mortis expressa, sed tamen promittitur non reuocare: Censenda est n. talis donatio inter uiuos: ut conclusum fuit suprà in consi. 114. Item adde Spec.de arbit.§.fi.col. 2.nu.7.ibi. Nam uerborum. Alexan.ad Barto.in l.1.uersic. Et licet Barto. C.de metrop. Berito. lib. 11. Circà effectum clausula constituti uideatur omnino.Ias.in consi.147.in 2.dub.uol.2.Bertran.consi.137.col. 2.uol.1.*

e ¶ Vnde ui.] *Reijcitur opi.Oldra.à Rom.in consi.139.& ab alijs, ut notaui supra in consi.114.*

f ¶ Dictamen.] *De hac clausula ad dictamen, siue consilium sapientis in instrumento apposita uide Bar.Laté, ac magistraliter in l.illa institutio.de hæredi.institu. Alex.in l. Quicquid adstringenda.de uerb.ob.in l.iij.Qui satisd.cog.ff.de pact.in l.ex ea.in prin. de uerbo.oblig. Et quid si conuentum sit, an præstetur cautio ad consilium sapientis, uide Ias.in l.sancimus.propè fi.C.de uerb.sig. qui dicit communiter teneri, quòd sapiens non posit declarare, ut pignora, uel fideiussores præstentur: Nisi adiectum sit in conuentione, ut præstetur idonea, uel sufficiens cautio, aut eiusmodi uerba sint prolata. Imò in cap.1.col.8.de constitu.communiter (ut quit) dicitur, quòd poterit sapiens facere appon illa, quæ sunt de consuetudine.*

De uerborum significa. & de cleri, non resi. & de rescrip.

S V M M A R I V M.

1 *Præstimonia multa habens & impetrans beneficium satis est quòd faciat mentionem eorum in genere licèt non in specie. Et constitutio loquens de beneficiis habet locum in præstimoniis. Item in ualore beneficij non computantur distributiones quotidianæ. Distributiones quotidianæ in casu extrauagantis suscepti accrescunt ecclesiæ seruientibus, cum nu. seq.*

CONSILIUM CXL.

IN ecclesia calaguritana sunt quædā beneficia, quæ uocantur præstimonia. & hęc præstimonia de consuetudine ipsius ecclesiæ non conferuntur nisi beneficiisto in dicta ecclesia. item nullum requirunt seruitium personale, nec residentiam, immo fructus eorum datur absentibus, ac si in eis personaliter residerent. & hoc de cōsuetudine. Item fructus eorum non sufficerent ad sustentationē clerici uolentis ibidem residere. Item in dicta ecclesia non est facta taxatio decimæ. Item consuetudo est in dicta ecclesia, ꝙ clericus ipsius ecclesiæ decedens post Kalendas Decembris fructus omnium præstimoniorum percipiat anno seq. Si uero ante Kalendas dicti mensis decesserit. nihil percipiet anno sequēti de fructibus ante dictis. Circa fructus dictorū præstimoniorum percipiendos, Sic dubitatur. ¶ Primo in constitutione dñi Io. Papæ. 22. quæ incipit, suscepti regiminis, cauetur expressè ꝙ in ecclesijs, in quibus ex consuetudine, priuilegio, uel statuto fructus beneficiorum uacantium primi, uel secundi, aut alterius cuiuscunque anni defuncto debentur, in ecclesiis, uel partibus, in quibus decimarum taxatio non est facta fructus. & obuentiones huius tunc uacantes per medium diuidantur, quorū medietatem habeat defunctus, reliquam uero medietatem is, cui beneficium est concessum. ¶ Secundò continetur in dicta constitutione, quod fructus, & obuentiones beneficij sic uacātis, ꝙ in decima soluere consueuit, inter uiuum, & defunctum per medium diuidatur. Ex hoc dubitatur sic. cùm in dicta ecclesia tam annalia, q̄ distributiones quotidianæ, & pictantiæ ueniant in solutionem decimæ, uidetur, ꝙ sicut uiuus percipit medietatem annalium, quæ pertinebant defuncto, sic & defunctus debeat percipere medietatem dictarum distributionum, & pictantiarum, quæ uiuo pertinent seruienti. ¶ Tertiò ponatur, ꝙ uiuus, cui confertur tale beneficium, de cuius fructibus defunctus debet habere medietatem iuxta constitutionem p̄dictam, nolet residere in ecclesia illo anno, & sic de distributionibus, & pictantiis nihil habeat secundum constitutionem ecclesiæ. Quæritur, an defunctus, debeat habere medietatē suā, ac si uiuus in ecclesia residere? ¶ Quartò, si mortuus medietatem illam habere debeat, quæritur, an alia medietas, q̄ haberet uiuus, si in ecclesia resideret, accrescat defuncto, uel debeat cōuerti in mensam capituli ecclesiæ antedictæ? ¶ Alia q̄stio erat talis. Quidam impetrauit in dicta ecclesia canonicatum, & p̄bēdam, & ipse est beneficiatus in aliis ecclesiis cathedralibus: & habet p̄stimonia, & præstimoniales portiones in eis. & non fecit mentionem de eis singulariter, licèt illa præstimonia non sint annexa canonicatibus, nec dignitati, quā obtinet, imò p se sunt separata, & perpetua: sed fecit mentionem isto modo, non obstante hoc, & hoc, seu ꝙ in burgensi sacrillia, ac in palētina ecclesiis canonicatus, & præbendas cum præstimoniis, & præstimonialibus portionibus &c. Modo quæritur, an dicta expressio sit sufficiens, uel dicta gratia subreptitia sit cēsenda?

1 † Ad primam quæstionem, qua quæritur, an constitutio noua, suscepti regiminis. locum habeat in præstimoniis, de quibus fit mentio in quæstione, uidetur de iure dicendum, ꝙ sic. Nemo enim negare potest tale pręstimonium esse ecclesiasticum beneficium: beneficium enim constat ex ethimologia nominis, ut in x. col. quibus mo. feu. amit. c. obertus. ff. commoda.
2 l. in commodato, §. sicut, & de seruis ex. l. seruus. ea. l. † Quòd autem sit ecclesiasticum apparet, quia solum ecclesiasticis personis confertur. i. canonicis. ar. ff. de au. & ar. lega. l. uestia. §. uestimenta. Et quia non est temporale, sed perpetuum, ꝙ est de ecclasiastici beneficij natura. ar. ff. de adop. l. quæsitum. & not. de cle. ægro. c. ex parte. & no. per Comp. extra de ele. c. statuimus. sup uerbo canonis. & probatur bene extra de re. c. ad audientiam. Et ex his uidetur dicendum, ꝙ constitutio locū habeat.
3 † Et si dicatur, licèt sit beneficium, nō est tale, ꝙ sufficiat: respondetur, ꝙ paruum, & magnum regulariter in iure differentiam non inducunt, ut ff. de dam. inf. l. si proprietarius. & si cui plusq̄ per. l. fal. l. j. §. cum dicitur. ut in pos. le. l. quis minima. & de comun. cum eman. di. l. j. §. illud. & licèt per se nō sufficiat, tamen alteri coniunctum poterit sufficere, uel alterum sufficiens facere, arg. ff. de aqua plu. ar. l. si autem plures. §. ult. & de fluminib. l. quominus. & si dicatur, non requirit residentiam ex consuetudine? R̄ndetur, ꝙ omne bn̄ficium, quantumcunque modicū, de sui natura requirit residētiam extra de cle. non resi. c. conquerente. no. per Ion. in c. ri. c. ul. & ad hoc se retulit dominus noster Papa in constitutione sua prædicta, non ad id, quod ex consuetudine, & per accidens est introductum, arg. in inst. de re. di. §. pauonum. & ff. de iust. & iu. l. ultima. præterea si non requirit residentiam, si tamen perciperet, inuitare posset ad residentiam, sicut quis præmio prouocatur: ut. C. in qui. cā. serui pro pręmio accipiant liber. l. j. & de offi. asess. l. j. ¶
4 † Ad secundam quæstionem uidetur dicendum, ꝙ ea mente dictæ constitutionis nō debeatur medietas quotidianarum distributionum, & pictantiarum defuncto, cùm. n. ante constitutionē non debebantur, & constitutio ædita sit ad minuendum tales præstationes, non operabitur contrarium eius. i. non addetur. ut. ff. de le. j. l. legata. de hære. inst. l. ex facto infra de adi. & trāsfe. le. l. legata. de condi. & dem. l. cum sale. §. ul. Nec ob. uerba, quæ uidentur ar. inducere per l. ff. de libe. l. aurelius. §. testamēto ita. ¶
5 † Ad tertiam q̄õnem uidetur dicendum, ꝙ residere, uel non residere dum uiuit, nihil eidem defuncto prodest, ut p hoc plus, vel minus percipiat. ar. ff. de hære. inst. l. pater la. Imò si uiuens non vult residere, applicari debet ecclesiæ, cui per residentiam utilis esse noluit, ut C. de le. l. legatarius. & ff. de his, qui. ut indi. l. 3. §. amittere. cū sim. & sic p ea, quæ proximè dicta sunt, patet responsio ad quartam quæstionem: licet. n. ius accrescendi partem respiciat, non personam: & ideo transferatur ad hæredem: ut. ff. de suis, & legi. hære. l. si ex pluribus. & de acqui. hæ. l. qui ex pluribus. & l. qui pater. cum si. tamē hoc ius accrescendi locum non habet, ut. ff. quemad. seru. amit. l. aquā & cum (ut dictū est s̄.) defunctus nullam portionem habeat, sibi nihil accrescere potest, sed accedit ecclesiæ, quæ seruitio defraudatur. ar. ff. de calum. l. generaliter. §. illud & de iurepa. l.
6 diuus Vespasianus. §. ul. in fi. † Ad aliam quæstionem, quæ quinto loco proponitur, uī aliquib. dicendū ꝙ singulariter esset de singulis p̄stimonijs mentio facienda. cùm. n. sint beneficia (ut s̄. dictum est) uī singularis mentio facienda, ut no. extra de rescr. c. si proponente. & de præb. c. non pōt. & c. si motu. li. 6. sed cum p̄supponatur in themate, ꝙ multa præstimonia ē i eadē ecclesia pōt de consuetudine obtineri, fortè sunt censenda magis unum, q̄ plura. ar. ff. arbo. fur. cæsarum. l. si gemma. Et magis quoddam commodum, siue stipendium canonico deputatum, de quo potest loqui. C. de execu. rei iu. l. stipendia. & ff. de re iu. l. commodis. Et cùm in istis s̄m consuetudinem multum do non sit canonibus inimica, non est in eis eadem ratio, quæ in beneficiis: ut extra de præben. c. quia in tantum & c. cum iam dudum. Et pro hoc aliqualiter facit, quòd no. Archi. in dic. ca. non potest, ubi dicit, quòd duo beneficia, quæ ea dispensatione simul teneri possunt, habentur pro uno: & hoc uerius uidetur.

De successionibus ab intestato. extra. C. de cadu. tol.

S V M M A R I V M.

1 *Testator si instituit hæredem cui si decederet sine prole legitima substituit alium: quo nō existente substituit aliū tertium, & ui-*

uo testatore mortuus est institutus relictis filijs: & etiam mortuus est secundus substitutus: & postea moriatur testator: illud testamentum est quasi caducum, & non ueniunt filij instituti, nec tertius substitutus, sed uenientes abintestato, cum plu. nu. seq.

CONSILIVM CXLI.

1 THEMA tale est, [a] Dominus G. Leuionē, in suo patri
monio hǣdē instituit R. nepotem suū, cui si decederet
sine prole lrīma, substituit dñm. G. fratrē suum, pa-
trēq; dicti. R. hæredis instituti, si superuixeret: quo,
G, non superstite eidē. R. in illo casu substituit do. Delphinam
uxorē. R. neptē suā. uiuo testatore mortuus est R. hæres institu
tus relictis legitimis, & naturalib. liberis: mortuus est ēt uiuo te
statore dictus. G. substitutus: deindè mortuus est dictus. G. te-
stator: modo filij dicti. R. hæredis instituti petunt hæreditatem
& dicta do. Delphina petit hæreditatem. Quæritur quis habe-
re debeat. & quō succedere, & pro quibus portionibus? Et
utrum ex testō, uel ab intestato? Breuiter fm thema proposi-
tum totum testm̄ reputo deficere, & uenientes ab intestato, qui
sunt proximiores præfato testatori in gradu parentelæ, puto
2 de iure admittendos. †Et primò hoc euidenter apparet ea di-
ctæ institutionis, & prædictarum institutionum defectu. certū
est. n. præfatā institutionem deuenisse in cām quasi caduci: qa
prædictus institutus viuo testatore decessit, & sic quantum ad
eum non potuit institutio prædicta suum sortiri effectum: ut
C. de cad. tol. l. unica. §. & cum triplici. & ff. de legat. 2. l. pater
alias incipit celsus. eadē rōne ēt prima substitutio facta de G.
patre instituti prædicti, qui ēt mortuus est uiuo testatore. inu
tilis reputatur. & ēt quia conditio in d. prima substitutione ap
posita defecit; quia prædictus institutus liberis relictis decessit
& sic prędicta substitutio subsistere non potuit, nec pōt. ff. ad
Tre. l. hæredibus. §. fi. & l. ex facto. §. si quis rogatus cum si. To-
ta ergo dubitatio præsentis qōnis subsistit circa substitutionē
secundo loco factam de domina Delphina nepte præfati testa
toris: & absque dubio uidetur dicendum ipsam subsistere non
posse, immo uacuam remanere omni iure, & effectu & ina-
nem. & hoc multiplici ratione. Primò, quia dicta secunda
substitutio videtur continere vnam expressam conditionem
consideratis verbis ipsius substitutionis secundæ: ac etiam pri-
ma substitutionis cā præcedentis. præfatus. n. dominus testator
substituit dominum G. fratrem suum nepoti suo prædicto, si
superuixisset eidem: quo non superstite eidem nepoti tunc in
illo casu substituit. d. neptem suam. cùm ergo. d. G. fratri testa-
toris primo substitutus superstes fuerit, seu superuixerit præ-
fato instituto: euidenter apparet dictæ substitutioni locum
non esse: sicut dicimus alibi: quando testator apponit conditio
nem expressam in personam substituti substituendo, si sine li-
beris decesserit, quia liberis superstitibus uno, vel pluribus di-
cto instituto præmortuo substitutio deficit: nec sufficit dictū
institutum liberos habuisse. ad hoc vt dicta substitutio deficiat
nisi eidem substituto liberi superuixerint. ff. ad Tre. l. ex facto.
§. si quis autem. & de uerbo. signi. l. non est sine liberis. & ff. ad
Trebel. l. hæredibus circa prin. & l. hæredes. §. cum ita. & C. de
condi. inser. l. j. cum sim. Secus tamen esset si testator sub tali
cōditione substitueret: si institutus liberos non habuisset quia
hoc casu sufficeret, ad hoc quod substitutio prædicta defi-
ceret, quòd prædictus institutus vnum, vel plures habuis-
set, quamuis instituto non superuixisset. vnde hoc casu non
sufficeret, ad hoc quòd substitutio prædicta deficeret aliquo
tempore liberos vnum, uel plures habuisse. argumen. ad hoc.
C. quando dies leg. ce. l. cum uxor. vnde sufficit talem condi-
tionem semel extare, quamuis non perseueret, quia semel ex
b titit adimpleta: [b] ut. ff. de fideicommiss. libe. l. rogo in fi. & ar
gumen. C. de inst. & subst. l. antepe. cum sim. propter q͂ in casu
nostro cum præfatus primus substitutus superuixerit dicto in
a stituto, vr̃ dicta cōditio substitutionis defecisse. †Et sic per con
sequens præfata secunda substitutio facta de nepte uiribus
subsistere non posse, quare ex hoc capite uidetur dictum
testamentū redire ad cām intestati pp defectum conditionis
supradictæ: pro quo optime facit. ff. unde lib. l. si filiusfa. & sa-
tis est expressum. ff. de uul. & pu. sub. l. qui habebat. cum si. Item
ēt ex alio capite vr̃ q͂ dicta scd̃a substitutio sit uiribus uacuata.
certum est. n. fm factum propositum, q͂ præfatus testator in
prima uoluit per existentiam liberorum superstitum dicto in
stituto primam substitutionem euanescere, & sic fratrem suū
primo substitutum in præmisso casu excludi per existentiam li
berorum superstitū eidem instituto, si igitur à prima institutio
ne dictus frater testatoris ex hac causa excluditur, & hoc capi-
te, beoe uerisimile est prædictam conditionem tacite esse re-
petitam in persona secundo loco substituta, ne uideatur te-
stator in dicta substitutione secunda prætulisse dictam neptē
suam liberis dicti instituti, qui eos prætulit dicto fratri in sub
stitutione de eo facta, cum non sit uerisimile etiam plus uo-
luisse iura transferre ad secundo loco substitutam, quam
primo dedit substituto. ff. de cond. & dem. l. publius. §. Titia. iū
cta. l. ff. de hære. inst. l. Lucius. circa fi. & ar. ff. de ali. & ci. leg. l. li-
3 bertus. §. ab hæredibus cum simi. † Nec ob. si obijciatur, quia
cōditio prædicta dicit ultimæ substitutæ, ne grauetur dicta sub
stituta multiplici onere substitutionum prædictarum, uidetur
impedire. ff. de hær. inst. l. sub conditione. & non obstante, qa
ex coniectura mentis testantis, qui quantum ad substitutionē
dictam primam uoluit eam deficere prædictam conditionem
contra fratrem suum, coniecturamus verisimiliter voluisse, &
fecisse in secunda substitutione, & repetisse tacite cōtra neptē
suam. ex coniectura. n. mentis testatoris facimus repetitionē,
& eam tacite inducimus in persona substituti circa grauami-
na apposita in personam. inst. ff. de leg. j. l. licet & de lega. 2. l.
cùm pater. §. ab instituto. cum si. Item ex alio capite dicta sub
stituta impeditur, quia dicta sua substitutio fm ueritatem cū
conditiones contineat (vt præmissum est) debet fideicommissa
ria reputari. C. de inst. & subst. l. generaliter. in prin. & §. j. & in
l. precib. C. de impu. & aliis subst. & ff. de vul. & pu. sub. l. centu
4 rio. cum ibi no. †Cùm igitur per aliquem non sit adita hæredi-
tas ex testamento, nec adiri potuerit fm thema propositum,
cum præfati institutus, & substitutus mortui fuerint viuo te-
statore prædicto, non videtur hoc casu, q͂ dicta substituta ad-
mitti posit, cum non adita hęreditate ex testamento p mor
tem præuenientem hæredem scriptum substitutiones fideicō
missariæ, si factæ sint, subsistere non queant. ff. ad Treb. l. si pa-
troni filius. §. qui fideicommissis. & in e. ti. l. ille, à quo. §. j. & l.
apud Iul. §. antistia. & hoc uidetur no. gl. C. de fideicomm. l. cā,
quam. super uerbo, in familia, ibi, cum dicitur. sed si ipsa nunc
adiret &c. nec multum curo, si testator apposuit illa uerba, si
non ualet iure testamenti, ualeat iure codicillorum &c. quia il
la uerba se referunt ad solemnitatem testamenti, quia si te-
stamentum deficit in solemnitate debita, & non potest ualere,
ut testamentum, saltem ualebit, ut codicillus. ff. de te. l. ex ea
scriptura. §. j. & de le. ij. l. cum pater. §. filius matrem, & C. de co
di. l. ultim. cum simi. in casu autem nostro non deficit testamē
tum, seu institutio prædicta ibidem contenta prætextu defe-
ctus solemnitatis, sed alio iure, ut apparet per præmissa, qua-
tenus &c, & sic uidetur no. glo. C. de lib. præte. uel exhære. aut.
5 ex causa. circa finē. glo. ff. de leg. iij. l. j. §. si. cum l. seq. ¶ †Item
prout supra dictum est, apparet præfatas conditiones conten-
tas in dicta substitutione facta de nepte prædicta defecisse, &
sic dictam substitutionem iuxta uoluntatem testatoris nullum
potuisse sortiri effectum. ut supra est plenius allegatum. & per
istam modum respondetur. C. de cad. tol. l. unica. §. pro secun-
do. ubi admittitur substitutus in vulgari substitutione, quia
nullam aliam conditionem continebat dicta substitutio extrin
seca, nisi eam, quæ cōtinetur, & uenit ea natura substitutio. vul
garis. At in casu nostro aliæ cōditiones extrinsecæ sunt, & intel
liguntur appositæ, seu repetitæ in p̄fata ultima substōne: qua
re eis deficientib. uel earū altera tota dicta ultima substitutio
euanescit, ut dictū est. pro quo facit, q͂ no. & dicitur. ff. de vul.
& pu. sub. l. qui habebat. cum sua gl. & s̄ de acqui. hær. l. toties.
6 cum si. †Nec etiam illud est omittendum de liberis primi insti
tuti, quin excludantur omninò à successione prædicta. ex testa
mento enim venire non possunt, quia quamuis de eis con-
ditio sit apposita, per eorum non existentiam, uel existen-
tiam

etiam tempore mortis præfati instituti, quantum ad substitutiones prædictas, tamen ex uerbis præfatis, seu ex mente dicti testatoris percipi potest, q substitutio aliqua intelligatur facta, seu fideicommissum relictum liberis supradictis, quãuis existentia dictorum liberorum aliud operetur, & substitutiones prædictas faciat deficere, ita q ipsis dicto patri suo hæredi instituto hæredibus existentibus in casu, quo ipse pater hæres existere uideatur, ex mente testantis eos prætulisse alijs substitutis, ut quantum ad hoc, q patri suo hædi instituto succedant secundum commune uotum parentum, non q ad hoc dictus pater hæres institutus propter præfatam conditionem de non existentis liberorum sit astrictus iure fideicommissi ad aliquid relinquendum eidem; & sic intelligitur de leg. j. l. si filius fa. §. cùm quis. adiuncta, l. ff. de hæ. insti. si quis ita hærea instituatur. cum ibi no. in eo. ti. ff. de uul. & pup. sub. l. Lucius. in gl. deficiente igitur patre liberorum in institutione prædicta præfati liberi uenire non poterunt ad dictam successionem, nec etiam præfata substituta, autoritate prædicti testamenti, sed proximiores abintestato prædicti testatoris, ut suprà declaratum est. pro quo facit. ff. de uul. & pupil. subst. l. lex cornelia in fi. & ff. de cap. & postli. reuer. l. q si filius, si ratio dictarum legum attendatur.
7 † Veruntamen dicta substituta, cùm sit proximior abintestato, & etiam eius sorores quæ sunt in eodem gradu, exclusis liberis præfati instituti ad dictam hæreditatem admittentur: ut in aut. de hære. abinte. §. reliquiæ. ibi, cum dicitur, nulli alij omninò personæ ut not. C. de legi. hære. in auth. post fratres, fratrumque filios, in glo.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Tale est.] *Videndum est consi. Alex. in 2. uol. 330. secundum ordinem 1. uol. Quod consi. incipit. Viso tit. quæstionis. ubi Alex. in 5. col. asserit præsens consi. Oldradi communi calculo Doctorũ approbari. Soci. quoque in hanc uenit sententiam consi. 76. in fin. uol. 3. At magister meus Alcia. contrarium tenuit, de uerb. signi. libr. 3. col. 18.*

b Extitit adimpleta.] *Ias. secũdũ hãc doctrinã determinat casum in consi. 67. in prin uol. 1. Et ultra Oldr. allegat Io. And. in additio Spe. in titu. de testa. §. In primis circa fi. in ult. quæstione.*

De testamen. & de suc. abintesta. extraordi. C. de impu. & alijs substit.

SVMMARIVM.

1 *Testator si instituit posthumum, uel posthumos suos nascituros, & substituat posthumis in plurali sorores suas: tunc si nascatur unus tantum, & moriatur in pupillari, non uenit substitutus, sed mater posthumi. & nu. 2.*

CONSILIVM CXLII.

FACTVM tale est. Testator habens uxorem prægnantem dixit: si nascatur posthumus masculus, eum mihi uniuersalem hæredẽ instituo: idem si posthuma; si duo posthumi, æqualiter. Si uerò posthumus, & posthuma: posthumum uniuersalem hæredem instituit: & posthumam iussit usque ad certam quantitatẽ dotari. Et subiunxit hæc uerba substitutionis: & si fortè (quod absit) aliquem dictorũ posthumorum (si contingeret esse duos, aut plures) mori contigerit in pupillari ætate, uel alias quandocunq; sine hærede de suo corpore legitimè procreato, super uiuentem, seu superuiuentes, præmorienti, aut præmorientibus substituit. & si prædictos posthumos omnes decedere contigerit in pupillari ætate, uel aliàs quandocunque sine hærde de suo corpore, uel de suis corporibus legitimè procreatis. L. & G. sorores suas eisdem posthumis æquis portionibus substituit: testatore defuncto natus est posthumus, qui patris hæres fuit, & mortuus in pupillari ætate: quæritur, an substitutio uendicet sibi locum, & excluda-
1 tur mater, an deducta sit successio ad causam intestati? † Ex ali-
a quibus uidetur dicendum, [a] q substitutio locum habeat, ut q testator disponit substituendo pluribus posthumis, hoc locũ habeat & in uno, arg. ff. ad tre. l. hæredes. §. cùm ita. ui bo. rap. l. 2. §. homines coactos. & de ne. gest. l. 3. §. negocia. sicut & è contrà. imò multomagis; ut ff. de assigna. lib. l. j. §. item hoc dictũ. & tales interpretationes sæpe leges faciũt, & coniecturas admittũt. vt ff. de lib. & posthu. l. si ita. de hære. insti. l. clemens patronus. & de le. j. l. qui filiabus. §. j. ¶ Sed contrarium uidetur uerius: quia substitutionem videtur concessisse testator solùm in casu, quo plures posthumi nascerentur; si ergo nascatur unus tantum, iste casus, quantum ad substitutionem, est omissus: relinquitur ergò dispositioni iuris communis, ut ff. de lib. & posthu. l. commodissimè. præsertim cùm agitur de odio, ut est exclusio matris à luctuosa filij hæreditate. ut. ff. de uen. in pos. mitten. l. j. §. sed & incertum. cum ergo sorores substitutæ non sint uocatæ, nisi in euentum, quo omnes posthumos decedere contigerit &c. ergò illud signum uniuersale omnes, & pluralis sermo non possent secundum sui propriam significationem in uno saluari; ut colligitur ex solutione duarũ legum, quæ simul contradicere uidentur. ff. de le. 2. l. cùm ita.
2 §. qui plures. & in eo. tit. l. in cuius. §. cum qui. & ibi no. † Vnde dico matrem ex uerborum proprietate non esse exclusam, nec ex tacita coniectura excludẽdam: quia coniectura non admittitur contra matrem, ut C. de insti. sub condi. factis. l. ul. &
b de impu. & alijs substi. l. precibus. & utrobique no. [b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Videtur dicendum.] *Vide Alex. post alios remissiuè in l. 2. col. x. uer. Item dum Bar. hic concludit. de uulg. & pup.*

b ¶Et utrobiq; not.] *Additio. Dec. hoc consi. Oldr. probat in suo consil. 245. in fin. uol. 2. Alcia. reprehendit asserens contrarium communiter teneri de uerb. sig. lib. iij. col. 26.*

De rescrip. & de. cap. duobus. eo. titu. libro 6. & de uer. sig. & de conces. præben.

SVMMARIVM.

1 *Si Papa contulit eadem die duobus in eadem ecclesia præbẽdas, non obstante quòd aliqui apostolica autoritate in eadem ecclesia sint recepti, aut, ut recipiantur: insistant: gratia secundo præsentantis est omninò nulla. & nu. seq.*

3 *Et clausula non obstante posita in tali gratia non facit eam ualere ad id, quod papa uelit ipsis ambobus prouidere: sed tollit surreptionem tantum: & de uerbo omninò careat quid significet. nume. 2.*

4 *Item sola traditio possessionis non inducit collationem.*

CONSILIVM CXLIII.

THEMA tale est. Dominus. B. papa uolens facere gratiam spãlem. I. contulit ei canonicatum, & præbendam in ecclesia Ferrarieñ. si qua tunc uacabat, alioquin suæ collationi reseruauit eandem, cum uacauerit, eidem, I. conferẽdam, certis sibi executoribus deputatis, quo. I. nullã consecuto præbendam idem dñs, B. Papa diem clausit extremum, cui succedens dñs Cle. Papa quintus in dicta Ferrarieñ. ecclesia Benedicto de fio. & Archi. de luca una,
a & eadem die [a] data per similes speciales literas canonicatũ contulit, & p̃bendã cũ clausula anteferri, & nõ obstantibus cõsuetis certis eis executoribus deputatis; q. B. priusquàm. A. literas suas C. archipresbytero, & canonicis ferra. p̃sentauerit, ab ipsis in canonicũ, & fratrẽ fuit receptus stallo sibi in choro, & loco in ca. assignatis. Posteà ueniẽs ipse. A. similiter suas literas præsentauit, qui. A. ab ipsis anteà hac protestatione præmissa, q per receptionem, quã de ipso facere intẽdunt, nullum aliud ius, quàm qđ haberet, intendebant conferre de nouo, simpliciter in canonicum est receptus cum assignatione stalli in choro, & loci in c. simili protestatione per quendam alium canonicum ferrari. præmissa, sicut de prædictis omnibus constat per literas apostolicas, & publica instrumenta, post hæc uacauit archipresbyteratus ecclesiæ prædictæ, cui certa est præbẽ-

da anneza. ad quem dominus. B. fuit per, c. electus, & per epi-
scopum confirmatus, in possessionem pacificam inductus: de-
mum uacante præbenda quadam dictis, I. & A. contendẽtibus
se ius habere in ipsa pro vtraque parte diuersi sunt habiti pro-
cessus, & concertationes multiplices hinc, & inde. Nunc quæri
tur, quis dictorum dominorum, an. I. vel. A. ius habeat in præ-
benda. clausulæ autem prædictorum rescriptorũ sic se habent,
seu si aliqui apostolica, uel alia q̃uis auctoritate, in eadem ec-
clesia in canonicos sint recepti, vel, vt recipiantur, insistant: q-
bus omnibus, præterq̃ auctoritate nostra receptis, nel præben
das expectantibus, in eadem te in assecutione præbendæ volu
1 mus anteferri &c. † Pro declaratione dubiorum primò sciẽdũ
est, ꝙ decretalis duobus, inquantum loquit̃ de simul impetran
tibus, & præsentantibus, vel simul impetrantibus in diuersistẽ
poribus præsentantibus, iubet in quolibet casuum prædicto-
rum vnum carere impetratis omninò. Nec fundatur tãtum su
per vitando grauamine ecclesiarum, imò super quadã iuris im
possibilitate, quæ de necessitate aut totam gratiam, aut saltẽ
alteram partem gratię hẽt uitiare de iure. Decens enim est, ꝙ
in impetrationibus qui prior est tempore potior sit in iure:
vt in re. iur. qui prior est. & extra de rescrip. c. tibi, qui. lib. 6. &
hæc fuit opi. Ho, qui non attendit prioritatem in præsentãdo,
sed solum in impetrando: ut ipse no. extrà de rescrip. c. Abba-
tem. Nunc autem: ex duobus impetrãtibus una die, si apparet,
quis sit primus, ille præfertur: vt in c. duobus, in j. respõso. &
fundatur valde bene. ff. de pig. l. si fundus. §. si duo. Si vero non
apparet, quis prius impetrauerit, cùm agat̃ de iure indiuisibilis
canonicatus scilicet, & præbendæ, videt nullum debere admit
ti de rigore iuris: ut ff. de reb. du. l. si fuerit, de res. iure. l. duo sũt
Titij. verum quia constat oĩnò Papam saltem uni gratiam eius
facere uoluisse rectè statuit illum, tanq̃ priorem admittẽdum,
qui prius præsentat; sic in dissolutione perplexæ obligationis
is solum ad agendum admittitur, q̃ prius lit. cõtestatur, altero
totaliter, & in perpetuũ ab omni commodo actiuæ obligatio-
2 nis excluso: ut ff. de uerbo. ob. l. si Titius. † Et hoc dicit tex. in c.
b duobus. pen. respõso. dum dicit alias omninò [b] careat impetra
tis. idem est dicere habeatur totaliter pro non impetrante: sic
exponunt̃ hæc verba. C. si cõtra ius, vel utili. pu. l. & si legibus,
cùm igit̃ litera Papalis sit in quolibet impetrante loco tituli,
seu gratia in litera contenta, titulo ad quandam fictionem nul
litatis deducto, nunq̃ ex eo poterit bñficium obtineri: ut ff. de
ac. re. do. l. nunq̃. C. de rei uen. l. nullo. nec aliquo euẽtu potest
reuiuiscere: vt de iniust. ru. & irri. te. l. si filius. & de mil. test.
l. militis codicil §. ul & extra de præben. c. quodam. & ideo be
ne no. Arch. ꝙ si talis ultimo præsentans reciperetur, non dice
retur apostolica auctoritate receptus. & per hoc apparet solu
tio ad id, quod opponitur de. c. mandatum. & de his, q̃ ibi no.
quia si primus non prosequitur grattã, secũdus admittitur. ibi
enim bulla literarum, seu gratiarum erat nulla ipso iure, eo ꝙ
illud ius inficit finem. i. duorum impetrantiũ assecutionem in
eadem ecclesia propter ecclesiarum grauamen uitandum. di-
spositio uerò c. duob. inficit. & ipso iure nullũ fingit principiũ.
i. literã, seu gratiam secundò præsentantis, non solum ꝓpter
uitandum ecclesiæ grauamen, sed propter quandam iuris im-
possibilitatem, & prolixitatem quandam uitandam, vt osten-
sum est. s. Præterea sicut in themate dicit. B. non est exclusus
sine ecclesiæ onere, & sui emolumenti perceptione: factus est
enim archipresbyter, & assecutus est pręhendam: quod sufficit
ad excludendum secundò præsentantem: etiam si solum onus
ecclesiæ attenderet̃. vt no. compostel. in eo impetrante, cui ca-
pitulum assignauit pensionem, ut ipse no. in præalle. c. manda
3 tum. in ij. gl. ¶ † Ad secundum dubium, quod mouetur, uideli-
cet quod c lꝫ quantumcunque generales in non obstantib. po
sitæ ostendũt de intentione Papæ fuisse prouidere vtriq;. & iõ
locũ habet finis illius, c. duob. rñdet̃ per intellectum illius ver-
si. Dicit enim, ꝙ oportet, ꝙ in litera secundò impetrantis, & p̃-
sentantis expressè appareat ꝙ voluit prouidere utrique. Hæc
autem generalitas non obstantium non facit; solum enim hoc
operat̃, ꝙ secunda litera non dicat̃ obreptitia: vt extra de præ
scrip, c. constitutus. & in eo. ti. c. cùm aliquibus. li. 6. & ibi no.
per Io. Mo. & per Arc. ad esse tamen gratiæ prioris nihil faciũt
immo nec ad ipsius eiusdem gratię, in qua ponunt̃, nisi quia re
mouent obreptionis obstaculũ. ut extra de præben. c. si digni-
tatem. in concil. vien. cum igitur illa generalitas nihil aliud fa
ciat, nisi ꝙ tollit obreptionis obstaculum, ꝙ obstare posset se
cundo huiusmodi literam præsentanti, non potest dici, ꝙ per
hoc appareat Papam voluisse prouidere vtriq. præterea requi
ritur, ꝙ expressè appareat: per talem autem effusum sermonẽ
non potest dici fieri expressionem voluntatis, seu de prouiden
tis intentione apparere expressè. vt. ff. de ver. ob. l. quidquid a-
stringendæ. de iniuriis. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. cũ
si. præterea verba non obstantium talia sunt: seu si aliqui Apo
stolica, vel alia quauis auctoritate in canonicos sint recepti,
vel, vt recipiantur insistant: prima pars istius clausulæ genera-
lis non potest comprehendere aliquam de impetrantibus ea-
dem die, qua nullus eorũ in canonicũ erat receptus. Nec secũ-
da, quia angustia temporis non compatiebat̃ eos pro sui rece
ptione insistere. ar. ff. de le. j. l. si mihi, & tibi. §. si quis seruos.
in fi. & de iure fisci. lege edicto. §. extat. in fine. & de damno in
fe cto. l. hoc amplius. in secundo responso. Pręterea cũ ex duo-
bus impetrantibus eadem die non appareat, quis primo impe
trauerit, & Papa intellexerit, potest dici apparere sub illis uer
bis: vel, vt recipiant̃, insistant: intellexisse de primo præsentan-
te: quia fortè nondum impetrauerat, & oportet, ꝙ in litera se-
cundo præsentata expressè appareat, ꝙ voluerit prouidere
4 utriq;, ut litera dicit. ¶ † Ad tertium, cùm dicitur, ꝙ sola tradi
tio possessionis inducit collationem. respondetur; ꝙ hoc non
uidetur uerum: sicut nec petitio operarum inducit inductionẽ
earum, nisi prius inductæ sint: ut ff. de operis liber. l. si quis hac
lege. §. iudicium. Non ob. quod no. Compost. extra de elec. c.
transmissam. ubi tenet, quòd inuestitura facta ab eo, ad quem
pertinet collatio, inducit collationem, quia illi duo actus sci-
licet inuestitura, & collatio iuris sunt, & in re ius tribuunt, &
ideo faciliorem iunctionem recipiunt id est facilius unus uice
alterius fungitur, quia in eodem genere sunt: ut ff. si cer. pet. l.
ij. & ff. de bo. pos. l. sed cum patrono. hinc est, quòd una bono
rum possessio interdum in alteram etiam sibi oppositam con
uertitur, quia in eodem genere sunt: ut ff. de bo. pos. secundum
tab l. ij. §. sub conditione. & de coll. dotis. l. filius emancipa-
tus. & tamen petitio boñ. poss. non operatur aditionem, quæ
fit etiam solo animo, eo quòd non est eiusdem generis cũ adi
tione: ut no. C. de iure deli. l. puberem. sic possessio cum sit fa-
cti, & in rei proprietate ius non tribuat, non est sub eodem
genere cum collatione, & ideo eam, sicut inuestitura, operari
non potest.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Vna & eadem die.] *Credo legendum de Luca per similes spe-*
ciales literas una, & eadem die datas canonicatum &c.
b ¶ Aliàs omnino.] *Aduerbium omnino importat ipso iure, & om*
nibus resecatis conditionibus, atque impedimentis. Probatur in
§. fi. instit. de legi. agn. succ. Matthesil. sing. 112. Corset. in sing. in
uer. omnino. Bertran. in consi. 489. num. 2. par. 2. & ea. par. consi.
77. num. 12. Rui. in Rub. de op. no. nun. col. 4. Importat etiam indi-
stinctè. Alex. in l. ij. col. 10. uer. Item dominus Bar. hic concludit
de uulg. & pup.

De successionibus ab intestato.

SVMMARIVM.

1 *Si testator incidit, uel cancellat testamentum, an sit locus fi-*
sco; uel uenientibus ab intestato? distinguitur. & nu. seq.

CONSILIVM CXLIIII.

1 CIRCA † MATERIAM propositæ quæstio-
nis, de qua not. C. de testamen. l. uestram. diuer-
si diuersa scripserunt. sed, ut ueritas pateat, duo
sunt membra præmittenda: in quorum decisione
omnes

omnes consentiunt . deinde agetur de tertio , in cuius de-
cisione diuersitas inter doctoc. occurrit . prima duo mem-
bra talia sunt:ꝙ aut constat,ꝙ per incisionem,cancellationẽ,
uel reuocationem testamenti uoluit patersa.decedere intesta-
tus:aut constat,ꝙ noluit decedere intestatus,sed scriptos solũ
iudicauit indignos.Primo casu uenient uenientes abintestato,
& habebitucin effectu perinde, ac si nullum unq̃ fuisset condi-
tum testamentum.ut C.de test.l.nestrá in j.respõso.ff. de test.
l.ad testamentum.§.si signa.& ar.ff.de bo.pos. secundum tab.
l.qui testamento.§.testamento.secundo casu absque dubio lo
cus est fisco.ut C.de his,qui.ut indi.l.hæreditas.qui tenebitur
ad legata.ut ff.ad sil.l.cum fisco.si quis aliquem testari prohi-
buerit.l.ij §.ulti.in tertio uero casu , ubi dubium est de mente
testatoris reuocantis testamentum per incisionem,cancellatio
2 nem,uel alium actum his similem† dicendum est : ꝙ aut actus
rescisionem testamenti inducens unifocmiter totum respicit
testamentum,i.pariter hæredum institutionem, & legatorum
ascriptionem:ut est simples incisio,uel totius testamenti cãcel
latio,& hoc casu ueniunt uenientes abintestato.ut ff.si tabulæ
testamenti nullæ ex.l.j.§.si hæres institutus.& in præalle.l.ue-
3 stram in j.responso.† Nec enim potest dici locũ esse fisco pro
pter conseruationem legatorum, quæ pariter testatoc in cãcel
lationem,uel incisionem inuoluit,sicut & institutionem, ut ff.
de his,quæ in testamento delentuc.l.j.§.sed consulto.cum etiá
sit facilior legatorũ ademptio,q̃ institutionis.ut ff.de adimen.
& transfe.le.ex parte.& talis deuolutio in fiscum proptec con
seruationem legatorum repugnaret uoluntati testatoris lega-
ta(ut apparet pec actum ademptionem pcoducentem) deberi
nolentis.ut.ff.de doli ex.l.apud celsum.§.prætereа.C. de fidei
com.l.fideicommissa.cum si. Si uero actus rescisionem indu-
cens non respicit omnia in testamento ascripta,sed institutio
nem hæredum tãtum:ut quia hæredum,unius, uel plurium,no
mina cancellauit reliquo testamento sano,& integro remanẽ-
te:& tunc apparet,ꝙ noluit totaliter intestatus decedere , sed
legata uoluit deberi per hoc,ꝙ ea non cancellauit.ar.ff.de mi
4 li.test.l.tribunus.§.ul.† Nec potest esse locus uenientibus abin
testato: quia legata non debentur secundum uoluntatem testá
tis hæreditate ex testamento non adita. nam adita hæreditate
legata incipiunt deberi,licèt eis ut indignis,& extremam uolũ
tatẽ defuncti non habentibus auferatur hæreditas.ut ff.de uul.
& pu.sub.l.ex facto.§.nihil longius.& hoc modo loquituc. ff.
de his,qui.ut indi.l.cum quidam.in ij.respõso. Sed huic distin
ctione duæ.ll.uidentur obstare.ff.de his,qui.ut indig. l.cum ta
bulis.§.fi.& de his,quæ in testamento delentur.l.proaimẽ.ibi.
sentẽtia autem imperatoris Antonini Augusti &c. in quarum
qualibet erat actus pariter totum testamentum concernẽs: pu
5 ta institutio:& tamen uidetuc,ꝙ locus est fisco.¶ †Ad contra
ria respondetur, ꝙ in nulla illarum legum stetit testator in fi-
nibus actus communis.i.rescisionem primi testamẽti pariter
concernentis: sed processit ad alium actum,qui prioris casum
ostendit:incidit enim testamentum: & hoc non contentus no-
men hæredis,uel hæredum induxit,ex cuius actus adiunctione
patenter ostendit,quid mouit eum ad incidendum: quia hære
dum odium,non legatariorum.& ideo,ut legata debeantur se
cundum testatoris uolũtatem,locus est fisco: ut dictum est.s.
probatur hæc ratio.ff.de his,quæ in test.delentur.l.ij.& l.pe.ul
ti.responso.Nec hoc mirum est:quia sicut uerbum sequens ar
ctat,& declarat præcedens:ut ff.de uer.sig.l.si cum tibi fundũ.
& l. seruus.ita & actus sequens actum præcedentem vt. ff. de
6 manu.testa.l.in testamento centurio.§.vl.†Sed adhuc instatur
de l.vl.ff.de his,quæ in te.delen.vbi testamentum fuit cancel-
latum,& tamen non est locus fisco, nec venientibus abintesta
to,nisi venientes abintestato uoluntatem defuncti probẽt.sed
ibi est ratio:quia ibi non potest dici testamentum incisum. cũ
adhuc existat vnum integrum,& originale vt ff.de bo.pos. se-
cundum tab.l.j.§.si quis in duobus.& quemadmo.testam. ape
7 riantur. l. antepenul. † Et ex his patet solutio , & concordia
omnium legum, & doctorum de hac materia loquentium.
& relato sermone ad thema nostrum apparet bona non de-
uolui ad fiscum , sed uenientibus abintestato deberi . illud ẽt
nõ omittitur,quod dicitur pcobatũ esse,ꝙ post cancellationẽ
testamenti testator dixit,dum requireretuc,ꝙ faceret testamẽ
tum,ꝙ uolebat omnia bona sua esse neptis suæ, propter quod
apparet quieuisse iram,si qua inter eos fuit ut ff.de adi.& trãs.
le.l.iij.§.ul.& l.se.& de do.inter ui & uxo.l. cum hic status. §.
diuortium.Et fortè posset dici nouum testamentum secũdum
canonistas:ut extra de testa.c. relatum , uel ad minus apparet
fiscum non habere ultimam uoluntatem defuncti. Vnde cũ fun
gatuc iure priuati;ut ff.de pe.hære.l.item ueniũt.§.ait senatus.
non debet ad bona admitti:ut ff.de his,qui.ut indi.l. cum qui
dam.in principio.

De offi.deleg.& de sen.excommu.& de testibus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex remissionis potest absoluere testes ad cautelam, ut testifi-
centur,si ut habet id commissione; aliàs secus & nu.seq.*

CONSILIVM CXLV.

QVAERITVR, si testes sint excõmunicati,utrum
absolutio eis cõcessa ad cautelam à iudicibus remis
sionis reddat hos habiles ad ferẽdum testimonium?
1 ¶ †Respondeo:[a] si concessa sit iudicibus potestas ab
a soluẽdi ad cautelam:non est dubium:ꝙ redduntur habiles , ut
extra de testi.c.ueniẽs.ij.in fi.Sed an,si non sit expressè concẽs
sa,possint absolui?uidetur,ꝙ sic.extra de ap.c.ad præsentiam.
& hoc tenet Archi.extra de sen.escom.c.solet, sed Inn.& Ho.
notant contrarium & Io.Mo.in c.solet.Item quæritur, utrum
de stilo curiæ Romanæ sit concessus certus numerus testium
sup quolibet articulo propter inesfrenatam productionem te
stium?rñdeo hoc totum stat in arbitrio iudicis recipientis,qui
circa hoc habet cũ magna cautela procedere:nec etiam in hoc
potest bene certa meta dari:ut ff.de usur.l.mora.& est expres-
sum,ff.de test.l.j.§.fi.licèt decretalis de quadragenario nume-
ro faciat mentionem.ut extra de testi.causam quæ.& ibi no.p
2 Inn.& Hosti.¶ †Item quæritur,utrum aliqui, qui detenti fue
rint in carcere alicuius episcopi ,possint probare ꝯ ipsum epi-
scopum?Respondeo:non recordor prohibitum:licèt fortè mi
noris per hoc sint fidei,& auctoritatis.ut in aut.de testi.§.si ve
3 ro odiosus.¶ †Item quęritur, utrum seruientes ipsius episcopi
expulsi de suo seruitio propter crimina,& excessus eorum sint
recipiendi in testes?respondeo:crimina, & excessus possunt es
se causa repellẽdi.sed ꝙ fuerint seruiẽtes,& familiares,non.ut
extra de accu.nulli.& 2.q.6.cum pastoris.Item quæritur,utrũ
b laici,utrum bigami,utrum mulieres:[b]respondeo de his tribus
videĩ esse cõis opi. ꝙ si agatuc de crimine criminaliter , testes
esse nõ possunt,ut 2.q.7.uer.in fi.& c.ipsi Apostoli.& c. testes
& 15.q.3.ex eo.& c.j.secus in inquisitione, quæ fit ex officio,
ut extra de testi.c. quoniam. uel ẽt si agatur de crimine ciuili-
ter,ut extra de testi.c.tam literis. Quidam ẽt scripserunt, ꝙ ẽt
si ageretur ciuiliter, puta ad amotionem uillici à uillicatione,
tales non admitti debere ad ferẽdum testimonium & hoc no.
Io.8t.di.præsbyter.& Hug.5.q.6.quia iuata.sed prima opi. vr̃
4 verior.¶ †Item quærit̃,vtrum illi,qui habuerunt contentionẽ
cum episcopo?Respondeo:nec isti videntur repelli:ut insti.de
escu.tu.§.item propter , & in aut. de testi. §. si vero odiosus.
5 ¶ †Item quæritur,vtrum de genere illorum, qui denunciaue-
runt epm,uel appellauerũt ꝯ eũ,ac ẽt sibi adhærentiũ , debeant
admitti in testes?Rñdeo:nec isti repellunt per ea,q̃ not. C.de
testi.l.parentes,& liberi. licèt non sint tantæ fidei , sicut extra-
nei.si enim sola amicitia detrahit in aliquo fidei testis , vt C.
de testi.l.ij.§.j.multo fortius consanguinitas:ut ff. de iniu.l.lex
6 cornelia.circa prin.¶ †Item quæritur, vtrum episcopus ad sui
defensionem, & ad probandum ꝯtrium propositum per ipsum
debeat habere maiorem fauorem in pductione testium, q̃ ac
cusator?Respondeo. maior fauor videtur deberi accusato , q̃
accusatori,ut ff.de fer.& dila.l.vlti.accusator namque illauda-
bile genus intentionis assumit.2.q.7.si quis episcopus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Respondeo.] *Adde & iunge hic, quod notatur infra conf. 278.uer.super tertio.*

b ¶ Vtrum mulieres.] *Circa mulierem uide Alexan. consi. 11. col. 2.uer.circa quartum uol.j. enumerantem inter cætera Simoniam, Hæresim, ac læsæ maiestatis crimen, in quibus mulier admittitur. Vide etiam Hipp.de Marsil.consi.18.Protector.antepe.col. & consi.22.Gratia.& consi.59.Diuino.col.fi.& consi.101.Illumina.col.j.& consi.130.Conditor.num.34.Vide insuper Alcia. de præsumptio.Reg.j.Præsumptio. 47. assignãtem rationem, cur mulier non admittatur in foro canonico ad testimonium ferendũ in causis criminalib. Propter scilicet eius inconstantiam. Item ibi uide, quomodo in subsidium admittatur, quando ueritas aliter haberi non potest ex natura facti, siue criminis, cui uerisimiliter habitu, & actu alij testes interuenire non potuerunt. Quæ declaratio notabilis est, & porrigitur ad oẽs testes inhabiles: Fuitque Ant.de But.in c.tertio loco.de proba.& consi.24.incip.Quæstio hæc dubia: Quam sequuti sunt plures relati in d. Præsumptione à Io.Nicol.Arelatano in additio. Et de hac ipsa quæstione, quando testes inhabiles in delictis admittantur. uide eosdem Alcia. & Io.Nicol.eadem reg.Præsumptione 39.*

De elec.& conces.præben.

SVMMARIVM.

1 *Papa si mandat prouideri alicui de beneficio spectante ad collationem episcopi, & capituli &c. an debeatur sibi beneficium, cuius electio spectat ad eosdem. & nu.seq.*

CONSILIVM CXLVI.

FACTVM est tale. De consuetudine ecclesiæ eduẽ. hactenus obseruata electio cantoris prædictæ ecclesiæ cantoris dignitas est in dicta ecclesia ad decanũ, & capitulum eiusdem ecclesiæ pertinet, & pertinuit à temporibus retroactis, & à tantis, ꝙ de contrario memoria non existit. & quandocunque uacauit in ecclesia prædicta cantoria dicti decanus, & capitulum semper elegerunt cantorem ad cantoriam prædictam, & consueuerunt uocari, sicut in electione decani ad electionem cantoris celebrandam canonici absentes; præsentes tamen in prouincia de consuetudine prædicta. ¶Item ad dictam electionem celebrandam proceditur per uiam compromissi, per uiam scrutinij, & per uiam sancti Spiritus seruatis solennitatibus, quæ seruantur in aliis electionibus. Item facta electione concorditer decanus assignat cantori electo stallum in choro, & locum in c. in locis, in quibus alius stare, nec sedere consueuit, præterquã ipse cantor. Item cãtor ecclesiæ eduen. habet prærogatiuas ratione cantoriæ suæ. s. succentorem præsentare capitulo; canonicum tamen eduen. Item scholas ciuitatis, & maioris partis diœcesis eduen. cõferre, clericos ponere in choro ecclesiæ non beneficiatos, de suis maleficiis corrigere, & punire, & à choro eijcere. & similia. ¶Item electio cantoris de consuetudine ecclesiæ eduen. approbata, & obseruata, non præsentatur episcopo, uel archiepiscopo, non examinatur, non solenniter confirmatur, de consuetudine non examinatur: quia oportet, ꝙ sit canonicus eduen. ille cãtor, qui pro examinato habetur. dominus Papa fecit gratiam primo de dignitate, seu personatu in ecclesia eduen. spectante ad collationem episcopi, & capituli eduẽ. communiter, uel diuisim, nõ expresso in litera gratiæ, si per electionem fiat. Dominus autem episcopus eduen. solus habet conferre certas dignitates, & personatus ecclesiæ eduen. exceptis dignitatibus decanatus, & cantoriæ, in quibus capitulum consueuit eligere decanum, & cantorem, prout superius est expressum. Modo quæritur, utrum sub dicta gratia contineatur dicta cantoria? & uidetur, ꝙ non: cum in dicta gratia de electione nulla mentio fiat. Econtra dicit impetrans, ꝙ cantoria continetur sub gratia. nam quãuis eligatur: prout dictum est; tamen persona nõ examinatur, nec confirmatur, sed facta electione cantoris concorditer statim per decanum installatur de consuetudine, ut di-
1 ctum est. s. ¶†Super prædictis quæritur, an dicta cantoria cõ-
tineatur sub gratia supradicta, uel non? Circa propositum thema non ociose attendendum est, ꝙ licẽt Inn. & Ho. circa assumptionem simplicium canonicorum dissenserint, Inn. dicẽte ꝙ non est in eis necessario seruanda forma. c. quia propter. extra de elec. sed sufficit de uoluntate canonicorum apparere sine obseruantia formæ. extra de conces. præben. c. ex parte. & ibi no. per Inn. & Ho. contrariũ asserente ex mente. c. quia propter. & hoc per iura extra de præben. dilecto. & de conces. præben. c. literas. cuius opi. uidetur per iura noua comprobari, ut extra de elec. c. statuimus. & c. ut circa. & c. quia contra ecclesiam. & in quolibet istorum no. per Archi. de dignitatibus autem, uel personatibus apud eos non uidetur hæsitatio fuisse, quin deberet forma. c. quia propter. exacta diligentia obserua-
2 ri, ut extra de elec. dudum. †Cum igitur cantoria, de qua agit. in ecclæsia eduen. hebeatur, & numeretur inter dignitates, seu personatus, ac per hoc talis censeri debeat, ut. ff. de lega. iij. l. non aliter. §. ul. & l. seruis urbanis. in ij. respon. & no. per Inno. extra de præben. c. de multa. manifestum est, ꝙ creatio cantoris de iure communi debet fieri per electionem solẽnem, si sic, non cadit sub litera impetrantis, ut extra de præben. c. cum il-
3 lis. §. j li. vj. & arg. de offi. dele. c. deliberatione. †Secundò dato ꝙ de iure communi non deberet quis ad dignitatem, uel personatum per formam solennis ele. assumi, præsupponitur consuetudo necessitatis ad obseruantiam formæ, quæ cum sit rationabilis, & præscripta, tenet uim legis, ut. ff. de le. & sc. cõsul. l. de quibus. & instit. de iure na. gen. & ci. §. & non ineleganter. præsertim in electione. ff. de decurio. l. non tantum, §. ti. extra de consue. c. cum dilectus. de uer. si. c. abbate. & ibi no. per Inn. & 9. q. 3. conquestus. & ibi no. per Io. & melius. 8. di. frustra. Si uero, uel de iure communi, uel ex uirtute cõsuetudinis est seruanda forma, de necessitate sequitur, ꝙ sit ibi ueræ electionis substantia: quia in talibus forma rei est esse rei; ut. ff. ad tabi. l. Iul. §. si rem. de au. & ar. le. l. scia. & de uer. si. l. mulieres. §. res abesse. si sic, nõ cadit sub gratia literæ, ut dictum est. s. sed ad hoc opponitur, ꝙ non sit uera electio, quia non cõfirmatur, ꝙ est necesse in uera electione, ut extra de elec. c. nostri. & c. dudum. & c. nihil est. & hoc habet confiteri electus per. c. alias, si diceret confirmationem necessariam esse, seipsum excluderet, quia inueniret administrasse iure cantoriæ nulla confirmatione præcedente, & sic incidisset in c. auaritiæ cæcitas. extra de elec. li. 6.
4 †Sed ad hoc respondetur, & primo ad primam partem argumenti, cum dicitur non confirmatur, ergo non est electio. Etenim electio, & confirmatio sunt actus diuersi, & à diuersis procedentes, ut extra de trans. prælatorum. capitulo ult. confirmatio namque ad ele. nihil noui iuris superaddit. sed solum administrationis exercitium concedit, sicut & decretum iudicis, quo tutori administrationem pupillarium rerum decernit: ut. C. arbi. tu. l. ul. §. illo. & no. ff. de admi. tu. l. tutor, quæ repertoriũ. in iij. responso. & no. expressè. 63. di. quanto. & clarè extra de elec. si electio li. 6. si ergo sunt omninò diuersa, non sequitur, ꝙ secundo amoto ex cõsuetudine, uel alio modo, amotum sit primum; quia sunt secreta. i. separata, sed secretorum. i. separatorum separata debet esse ratio, ut. C. de dona. inter ui. & uxo. l. si maritus. ff. ad carbo. l. de bonis. in prin. ff. de mino. l. Pomponius emuli, ibi, quid enim habet commune &c. quemadmo-
5 dum ser. amit. l. nam satis. §. j. & de acqui. pos. l. nihil. †Et si aliquã reperiatur scriptum per doc. ꝙ electio hẽt partes suas, & ponunt confirmationẽ pro parte electionis: rñdetur. ꝙ eiusdem causæ, & effectus est, ꝙ loco confirmationis adiicit, ut installatio per decanum, ut ff. si quis test. liber esse ius. fuerit. l. j. §. Hæc actio locũ hẽt ibi, nã & si in locũ deficiens &c. imò pro eodem habetur, ut in pal. l. de bonis. §. q de pupillo. ibi, hæc. n. possessio per satisdationem &c. rñdetur & aliter, qđ hoc dẽt intelligi de pfectissima electione, q iã sortita est suũ intentum; quã ex cõfirmatione contingit. ar. ff. ad. l. fal. l. si is, qui quadringenta, §. ul. & hoc etiam respectu dicitur uenditio traditione impleri, ut. ff. de actio. empt. & uen. l. si quis aliena. & tamen constat, quantum ad perfectionem obligationis, eam solo consensu esse perfectam, ut. ff. de act. & ob. l. consensu. & de contrahen. emp. & uen. l. j. §. ult. ad secundã partem argumẽti responde-
tur,

tur, quòd dominus Milo electus nō omninò sine confirmatio
ne accessit: quia habuit actum à superiore suo emanantem. sci
licet installationem à decano; nec est absonum dicere, quòd
ex consuetudine iudicatur, quòd unus actus effectum alterius
a repraesentet, sicut scotatio [a] traditionem operatur, ut extra de
consuetu. cap. ex literis. & in x, col, quid sit inuestitura. ca. t. in
j. responso. & hoc etiam nota. Inno, extra de electio. transmis-
6 sa. & de simo. capi. ex insinuatione. † Et si aliqui doct. scripse-
pserunt, quod non potest consuetudine introduci, ut quis si-
ne confirmatione administret. Verū est, nisi ibi sit alius actus
à superiore procedens, & hunc repraesentans. quia in talibus
non refert, quo modo superior uoluntatem suam declaret: ut
no. per Inn. extra de re iudi, c. cum Bertoldus. in gl. mirum ui
detur &c. & per Arch. extra de elc, c. ut quis duas in glo. quis
inter duos. praeterea non uidetur eorum opi. procedere. cōstat
enim posse priuilegio concedi, ut quis sine confirmatione ad-
ministret: ut extra de sup. neg. praela. c, j. & de appe. c. quia uos,
& ibi no. per Host, si potest priuilegio, ergò & consuetudine,
sunt enim paria haec: ut no, per Inn, extra de iudi. c. nouit. & p-
sertim hoc fieri, seu introduci potest in illo electo, in quo exa
minatio personae est superuacua, ut hic, dicitur enim consuetu
dinem esse, q non eligatur, nisi canonicus, qui cùm ex conuer-
satione debeat esse notus, examinatione non indiget, ut xlvij.
di. de petro. & no. 23. di. qui episcopus. l. cessantibus itaq; obie
ctis, ut potè inualidis uidetur dicendum impetrantem in hac
cantoria nullum ius habere, sed electo, per capitulum ius in ea
b dem plenissimum competere, [b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Sicut scotatio.] *Scotationis nomen, quòd planè sit barbarum, dici potuisse opinor, tanquam excuticatio. Ait enim pontifex in d. c. ex literis. quod est c. ij. de consuetu. formam transferendi possessionem per hunc modum, qui scotatio uulgariter appellatur, talem fuisse, quòd modicum terrae manu, uel paly extremitate suscipitur. imponiturhe altari. Vulgaris autem sermo excuticari glebam inquit, cùm superficies auellitur. Vel dictum est forte à quadam herba, quam uulgares scotanum uocant, cuius copia est in plerisque locis, & hac coria conficiuntur, tanquam herba simul, & gleba diuellantur. Non est porrò silentio praetereūda mira quadā huius herbae experientia, quae coria eiusmodi antiquas literas iā fermè abolitas renouant, utque commodè legantur, praestant, si frigida mergantur aqua, deinde literis admoueantur. Id quod me docuit praestātissimus in omni scientiarū genere D. Vincianus Brunorius à Corinaldo, cui scriptores antiqui plurimum debent.*

b ¶ Nullum ius competere.] *Adde Io. And. in add. ad Spe. de act. et peti. §. super. ad finem in additione longa in uer. significauerunt. in prima parte eius additionis.*

De appellatio. & recusa.

SVMMARIVM.

1 *Si Iudex ordinarius est recusatus, & alius est sibi adiunctus, processus per eos habitus non ualet in casu isto. tamen distinguuntur tres casus. & nu. seq.*

CONSILIVM. CXLVII.

a THAEMA Tale est. [a] Recusatus est iudex ordinarius
b alius est sibi adiunctus, [b] quaeritur, an processus per
1 eos habitus teneat, uel non? ¶ † Ad primum quidem
opponitur de l. j. §. si pomponius. ff, quod fal. tu. auto.
respondetur, q ibi ueritas, & opi. siuè intentio non contradice
bant, uerus enim tutor sciebat se uerum tutorem, & per conse
quens se posse solum, & insolidum auctorizare; ut ff. de curat.
fur. l. consilio. §. ul. de admi. tu. l. si plures, in prin, & C. si unus ex
plu, tu. l. j. q ergo secum alium admisit, hoc non facit ad soli-
dandum actum proprium, seu auctoritatem, quam praestabat,
sed in casu, de quo agitur, & in casu. ca. cum super abbatia. de
off. deleg, unus iudex admisit alium, tanquam secum conficien
tem actum, & sine quo non credebat actum posse expedire, si-
cut nec uerè potuit in casu praesenti: ut in auth. ut diffe. iudic.
§. si uerò contigerit col. ix. & in casu. c. cùm super abbatia. non
po uisset, si uerum fuisset, quod credebat. unde sunt in summa
tres casus. In primo ueritas cum opi. concordabat affirmatiuè.
in §. si Pomponius. quia ut dictum est. s. uerus tutor solus pote
rat auctoritatem praestare, & ita credebat, & sciebat. In secun-
do casu in c. cum super abbatia. ueritas à uoluntate discorda-
bat, & ideo uitium inducitur in actu. ar. ff. de reb. dub. l. in amb
guo. & de acqui. haere. l. si is, ad quem. & l. haeres institutus. In
tertio casu, s, in casu nostro ueritas cum opi. concordabat ne-
gatiuè: uidelicet, q recusatus credebat se solum non posse pro
cedere: & ita uerum erat, sed fuit error in modo adiunctionis
& ideo uitiatur actus: ut ff. de ap. l. si constat. uni enim commis-
sum à iure communi, ut episcopo non potest alius per sui adiū
ctionem aliquid usurpare: ut C. de testa. l. consulta diualia. & de
exac. & transla. mi. annonarum. l. ij. & ibi no. li. xij. & ita ex di-
stinctione casuum apparet, quòd nulla est inter eos cōmunio.
2 ¶ † Ad secundum dicitur, quòd iudex non potest à se abdicare
iurisdictionem, & ideo sibi alium adiungendo à se iurisdictio-
nem non abdicauit, immo tenuit, quod egit, quod no. extra de
elec. c. illa quotidiana. & de praescri. c. cum ex officij. responde
tur ad primum, q abdicatio denotat quandam totalem sepa-
rationem: ut. C. de pa. po. l. abdicatio. & hoc fieri non potest,
ut. ff. de off. praesi. l. legatus. sed per aliquem bene potest suae iu
risdictioni in aliquo derogare, puta se pronunciando in aliqua
re, uel causa non iudicem: ut. ff. de iudi. l. si quis ex alie. & haec
disparia sunt: ut ff. de uer. si. l. derogatur. & no. in ins. de iure na.
3 gē. & ciui. §. sed naturalia. ¶ † Ad tertium respondetur, q adiū
ctio alterius non abrogauit, seu derogauit iurisdictionem iu-
dicis in aliquo, nec aliquis actus ab eo procedens, ut loquun-
tur iura in contrarium allegata, sed actus procedens in parte. i.
allegatio suspicionis, & recusatio manus eius ligauit, ut in tuto
re dicit. C. de suspe. tu. l. eum, quem. de solu. l. & si forte. §. j. con
tra quam suspicionem, uel uinculum ex ea proueniens à iure. i.
c adiunctio episcopi, quae seruata non fuerit, uinculum, [c] suspi-
cionis mansit. ar. ff. de accepti. l. inutilis, in prin. secundum cō-
4 munem literam. & de leg. 3. l. si iure. † Ad l. cum apertissimi. C.
de iud. respondetur, q ibi loquitur de recusatione delegati, in
quo casu lex dat potestatem, immo imponit necessitatē par-
tibus ad eligendos arbitros, qui demùm post electionem à iu-
re potestatem habent, ut ibidem dicitur: & ff. de uer. sig. l. obue
nire. hic autem loquitur de ordinario allegato suspecto, quo
casu lex statim adiungit episcopum sine hominis adiunctione,
uel facto: ut in §. si uerò contigerit. & ideo in hoc iudex, uel par
tes nihil possunt, sicut apparet in tutore legitimo, quem lex uo-
cat: ut ff. de legi. tuto. l. legitimos. & ideo si detur alius à iudice,
datio ipso iure nō tenet. ff. de tut. & ratio. dist. l. si tutor reipu
blicae causa. §. j. & de excu. tu. l. qui testamento. & C. qui dari.
tu. po. l. si sororis. nec enim possunt priuati uel iudex super le-
gum dispositionem, ut ff. de uul. & pu. sub. l. in pupillari. de suis
& le. haere. l. ult. de admi. tu. l. quidam decedens. ff. de feriis. l. t.
de testa. tute. l. iure nostro. & de praediis, & aliis rebus. mino. l.
quamuis. & per hoc patet responsio ad aliud obiectum de so
lemnitate, quae potest remitti consensu partium. quia id utiq;
uerum est, quando lex nihil praecisè disponit, sed partibus di-
sponendum relinquit alias non: ut. ff. de le. j. l. nemo. ad ultimū
quod opponitur, quod si nō tenuit ut adiunctus, saltem tenuit
ut arbiter. Respondetur, quod hoc non procedit, quia non est
actum, ut esset arbiter, sed ut esset iudex. Vndè quod uoluit,
potuit, &c. ut C. si quis alteri, uel sibi. l. multum. & ff. de iure co
di. l. j. de const. pecu. l. j. §. j. cum si.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Vide, quae notat And. Ponc. in additio. Bar. super authen. si uerò contigerit. C. de iudi. ubi huius consi. meminit.*

b ¶ Alius est sibi adiunctus.] *ex sequentibus uidetur hanc casus positionem ita debere integrari, alium sibi adiunxit.*

c ¶ Vinculum.] *Videntur hac uerba ita fermè restituenda. licet adiunctio episcopi ualida non fuerit uinculum tamen.*

De

De uerborum significatio. extraor. Ç. ad l. iul. maiesta,

SVMMARIVM.

1 *Nomine omnium obuentionum non ueniunt pœnæ, uel perditio bonorum feudalium, uel aliorum, nec propinæ.*
2 *Item uerbum uniuersale debet intelligi ciuiliter: & prædicta habent locum in crimine læsæ maiestatis. & nu. seq.*

CONSILIVM CXLVIII.

ACTVM est tale. Quidam comes habens comitatum unum, in quo ipse est mærus dominus habens in
dicto comitatu iurisdictionem, & mixtum, ac merũ
imperium: quia per se omnia expedite non poterat;
posuit in dicto comitatu castellanum unum, qui est feudatarius suus, & homo suus ligius tenens in feudum à dicto comite
castellaniam, debens dicto comiti assidere quando sedet in iustitia, & quando emendæ sunt iudicatæ, suis propriis expensis
equitare pro executione facienda pro dictis debitis soluendis,
habet etiam dictus comes bona ꝓpria, & feudatarios ꝓprios.
& castellanus hẽt aliqua bona ꝓpria, & aliquos ꝓprios feudatarios. modo facta est quædam recognitio de dicta castellania
ꝑ talem modum, ꝙ comes cognoscit, ꝙ dictam castellaniam
dictus castellanus tenet in feudum à dicto comite, & inde est
homo suus ligius: insuper recognoscit in eadem litera quartã
partem ex una parte comitatus: & octauam ex alia omnium,
quæ sibi euenire possunt quandocunque, & qualitercunque, &
quæ ad aliquam utilitatem euenire poterunt ad dictum comitem. Ex istis insurgunt quæstiones. Primò, si feudatarij proprij
dicti comitis proditionem forefaciunt in personam dicti comitis, uel proditionaliter se opponãt dicto comiti personam
suam, uel terram suam impugnando, & sic perdant ipso facto
feuda sua, an castellanus per generalem recognitionem feudi
sui debeat habere de illis feudis partem suam, uel non? Secundo, si tales forefactores habeant bona non feudalia, & forefaciant dicta bona per modum prædictum committendo in comitem crimen læsæ maiestatis, utrum castellanus in illis bonis
debeat habere partem, uel non? Tertiò, si tales malefactores teneant decimas sub annuo censu ab ecclesijs, & forefaciant eas
per modum prædictum, utrum castellanus per illam generalẽ
recognitionem debeat habere partem, uel non? Quarto si homines dicti comitis donent sibi soli aliquam pecuniam contẽplatione suæ personæ tantum, an in illa castellanus habeat par
1 tem, uel non? ¶ †Ad primam quæstionem uidetur dicendum,
ꝙ dictus castellanus admitti debeat ad bona, & res, de quibus
in quæstione quæritur: & in eis habere partem suam. & hoc ꝑꝑ
uerba multũ uniuersalia in recognitione apposita, dum ibi dictum est, omnium, quæ sibi obuenire possunt quandocunque,
& qualitercunque: & quæ ad aliquam utilitatem obuenire poterunt ad dictum comitem &c. Sunt enim dicta uerba uniuersalia ad omnia complectenda, nisi probentur excepta: ut. ff. de
penu. leg. l. ulti. & de usufru. earum rerum, quæ usu consu. l. j. in
princi. de lega. præstan. contra tab. bonorum pos. pe. l. j. & de
aleatoribus. l. j. §. quod uerò prætor. iterum illa uerba quandocunque, & qualitercunque etiam uniuersitatem notant: ut. ff. q
in frau. cre. l. j. §. ul. & de excep. rei iu. l. si mater. §. eandem. in fi.
2 est etiam ibi uerbum possunt, [a] cuius significatio est multum
complexiua, & extensiua: ut. ff. de le. iij. l. si ita quis testamento
& de condi. ob causam. l. quod si seruus. in fi. & ibi no. pro hac
parte uidetur casus. ff. pro socio. l. cùm duob. §. ul. ubi socius
confert cum socio etiam quod ob iniuriam sibi illatam conse
3 cutus est. †Sed his omnibus non obstantibus uidetur in contrarium sentiendum multiplici ratione. ¶ Prima est: quia intelligentia dictorum ex causis est assumẽda per iudicem: ut. ff.
de le. 3. l. cum filio. & extra de uer. sig. c. intelligẽtiam, causa autem, quare castellano commodum aliquod participatum fuit,
illa est quia laborare habet in assistendo comiti iustitiã reddẽti, & iudicialiter sedenti: & ideo dignum est, ꝙ præmium recipiat: ut. C. in qui. cau. serui pro præmio recip. liber. l. j. C. de
3 offi. assesso. l. j. & in aut. de iudi. §. ne autem. †Sed in casu quæstionis quæsuæ non debet comes in iure sedere, uel iusticiam
reddere, sed hoc ad pares curiæ pertinet, ut in x. col. de feu. sine culpa non amitten. c. j. & quo tempore mil. inuesti. pe. debeat. c. iij. alias est sub. §. sancimus. & de prohi. ali. feu. per Fed.
l. imperialem. §. pe. ergo nec castellanus habet assidere, nec in
hoc laborem aliquem perferre. Cessante itaque labore, qui est
causa præmij, cessabit eius perceptio: ut. ff. de excu. tu. l. tutor
petitus. §. j. de uaca. & excu. mu. l. semper. §. negociatoris. & de
leg. j. l. etiam si patris. est enim commodum onus respiciens, &
ipsum commutans: ut ff. de ali. & ci. leg. l. Caio. & de adi. & trãsfe. leg. l. alumnæ. §. ab hærede. & unum propter alium distinguitur, ut insti. de socie. §. illud. †Secunda ratio est: quia cogita
4 tum uidetur de communicandis his, quę perueniunt ad comitem, ut ad iudicem, ut & mens, & contextus uerborum recognitionis ostendunt, ut ex superioribus satis patet & ex præfatione recognitionis ipsius, quæ in hoc plurimũ est attẽdẽda: dete
git enim mentem loquentis: ut. ff. de hære. insti. l. ult. & de adi.
& transfe. leg. l. alumnæ. §. fi. accedit ad hoc totum. ff. de ma. testa. l. mæuia. est nanque considerare comitem, ut simplex comes est, & ut aliqualis causarum iudex, & cognitor est. ar. ff. de
lib. ho. exhi. l. iiij. §. si cũ quis. ibi, pietas enim gemina est &c.
C. de epis. audi. l. decernimus. ibi, hac sinceritate geminam præbiturum, & sacerdotis, & iudicis &c. & ff. quod cuiusque uniuo. l. item eorum. circa prin. & in toto illo generali, de quo no.
5 ff. de adop. l. si pater. §. qui duos. †Constat autem, quod ista nõ
perueniunt ad eum, ut ad iudicem iudicantem, sed simpliciter
ut ad comitem peruentura etiam quolibet alio iudicante. ff.
de noxa. l. quemad. §. & ij. responso. Tertia ratio est, quia secundum recognitionem, i. ultima uerba in recognitione apposita, illa sunt communicanda, quæ ad aliquam utilitatem peruenire possunt. quorum uerborum uirtus præcedentium significatum limitat, & restringit: ut. ff. pro soc. l. sed & si adũciatur.
& de uerbo. signi. l. si cum tibi fundum. non autem uidetur ad
utilitatem pertinere, quod non tam nouiter accedit, quam de
solito in feudationis contractu ad antiquum dominium, & in
antiquam causam redit: ut. ff. de libe. & posthu. filio. & de alie.
iudi. mu. causa facta. l. redhibito. & qui mo. pig. uel hypo. solu. l. uoluntate. Præsertim, ubi tantum, uel plus abest, quantum
adest: ut. ff. de leg. j. l. ciuitatibus. §. ult. & pro soc. l. mutius. §. j.
in publicatione uerò bonorum, de quibus quæritur, & si bona
uideantur aliqualiter comiti accedere, obsequium tamen, & honorificentia uasalli perditur, cuius contemplatione non est dubium quodam respectu aliquem locupletiorem dici: ut. ff. de
act. emp. & uendi. l. idemq; & l. Iulianus. §. ulti. & de euic. l. sed
6 hoc nomine. de ser. cot. l. ut tantum. §. ul. †Quarta ratio est, quia
quicquid ex causa in quæstione contenta ad comitem deuoluitur hoc totum est ultimo eidem irrogatæ iniuriæ. ar. ff. de liti. l.
ultim. & de iure pa. l. diuus uespasianus. in iij. respon. & expressum est in x. coll. qui mo. feu. amit. c. j. pe. §. id autem, quod
alicui in uindictam propriæ iniurię debetur alteri non communicatur. unde filius emancipatus non confert suo, quod ex iniuriarum actione consequitur ut ff. de col. bo. l. ij. §. emancipatus. nec bonæfidei possessor hæreditatis restituit uero hæredi,
quod per actionem iniuriarum consequitur propter iniuriam
sibi illatam in deiectione ex fundo hæreditario: ut. ff. de pe. hæ.
l. at ubi, & ibi no. & est casus expressus. ff. de ædil. edi. l. bouem.
§. si quis seruum. in ij. responso. fallit in solo socio omnium bonorum, qui nihil habere potest, quin communicare teneatur;
ut. ff. pro socio. l. si quis societatem. & per hoc patet solutio ad
7 l. cum duobus. §. socium. in contrarium allegatam. ¶ †Ad alia
autem argumenta, quæ fundantur super signo uniuersali, & significato verbi indistinctè prolati patet responsio, quia nullũ
uerbum adeò uniuersale, uel indistinctè prolatum est, quod ex
consideratione debitarum circunstantiarum non debeat ciuili
b ter intelligi, & limitationem recipere: [b] ut. ff. de le. iij. l. si mihi
in uia. §. ul. de pig. l. obligatione. de ser. l. si cui. de munc. & ho.
l. ut gradatim. §. & si lex. de pet. hær. l. & non tantum. §. quod si
pro emptore, & ibi no. quod ui, aut clam. l. j. §. denique. & ibi
similiter no. & ex prædictis patere potest solutio ad secundam
8 quæstionem. ¶ †Ad tertiã quæstionem uidetur dicendum, ꝙ
ista

ista quæstio non procedit, quia si tenentes decimas sub annuo
censu ab ecclesijs foresacerent, ita q bona eorum deberent de
iure publicari, vr, q res ab ecclesia detentæ ad ecclesiam totali
ter redeãt, ut. ff. de bo. dam. l. cum ratio. §. j. & de bo. lib. l. si in li
bertinũ. Si uerò quis tenere uellet, q tali iure publicarentur: ut
ff. de dam. inso. l. si finita. §. si qua sunt iura. & §. si de uectigalib.
adhuc tamen ad uitandam communionem, seu participium ca
stellani in talib. rebus, ferè omnes rationes in prima quæstio-
9 ne adductæ locum haberent. ¶ †Ad quartam uidetur dicẽdũ,
q in donatione, qua quæritur castellanus nullam uendicet sibi
partem. & hic est casus. ff. sol. ma. l. si uerò. §. item quicquid. ad
Treb. l. debitor. §. ul. & de dote præleg. l. cùm quis. in uer. nam
c si quis. cum simi.[c]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Verbum possunt.] *De uerbo potest uide Doct. in l. Gallus in prin. de lib. & posth. & in l. 1. de iurisd. om. iud.*
b ¶[Et limitationem recipere.] *Faciũt quæ no. Io. Neuiza. in Syl. nup. charta. x. col. ij nu. clix. uer. Nono facit.*
c ¶[Cum simil.] *Nota. singulariter ex casu huius consil. præsuppositum, quod dominus Old. facit, tanquam indubitatum, s. etiã contra inferiores à summo Principe crimen committi læsæ Maiestatis. Quod Doct. interpretati sunt saltem quo ad pœnam incurrendam, ut per Cap. consi. 17. in criminalibus. Nescio uerò, an ullus antea rationem præsentis consilij habuerit in tali disputatione. Cui datur limitatio, quòd pœna ad liberos non extendatur, sed solum teneat auctorem, cùm is, qui Maiestatem summi Principis lædit, liberos etiam pœnæ reddat obnoxios, ut per Landen. de cri. læ. Maie. q. ij.*

De succes. ab intesta. & de testa. & de dona. extra. C. de lib. præte. & de leg. & de codi. & de col la. & de dona. etiam causa mortis.

SVMMARIVM.

1 *Testatore uiuente si moritur filia, & ex ea neptis & post testamentum proaui nascuntur pronepotes, rumpitur testamentũ nec debentur legata ex dicto testamento, quod tenuit à principio. ideo aut. ex causa. non habet in hoc casu locum, & clausula codicillaris si non ualet &c. in futurum prolata intelligitur hoc casu habere effectum. & nu. 2.*
3 *Emptum ex pecunia aui dicitur profectitium, & est conferendũ.*
4 *Et donatio facta fratri carnali cum clausula de non reuocando eam non ualet, si ipse non fuit præsens, nec alius pro eo.*

CONSILIVM CXLIX.

1 SVPER †Prima qõne, qua quæritur, an per natiuita
tem pronepotum natorum ex. G. nepte. C. superstiti
testatoris. i. filia nata ex. R. filia testatoris prædicti, q
pronepotes post testamentum conditum per dictũ.
C. nati fuerunt, in quo dictis. R. & G. dictorũ pronepotũ auia,
& matre ante testatorem defunctis secum tandem dictus. C. te
stator decessit præteritos inueniunt testm̃, an rumpatur? ¶ Di
co breuiter ruptum esse testm̃, uel saltem rumpi debere, eò q
præteritio talis, cùm agamus de testamento ascendentis per li
neam maternam, exhæredationi æquipollet. ¶ Super secunda
quæstione, qua quæritur, an legata in dicto testamento relicta
debeantur ex beneficio auth. ex causa. credo simpliciter, quod
non, quia illa authẽ. intelligitur, quando institutio à principio
non tenuit sic legata ab ea pendere non poterunt. Hic autem
in prin. tenuit institutio. & ideo si ruat ex postfacto, ruunt & de
pendentia ab ea, ut legata. nec aut. ex cã. de exhæredatione, uel
præteritione posthumi loquitur, quia i prin. iubet ibi iustinia.
causam exhæredationis, uel præteritionis inseri. hic autem in
posthumo sibi locum uendicare non potest, quia nõ potest cõ
mittere aliquam de causis numeratis ibidem. igitur de posthu
mi exhæredatione, uel præteritione non intellexit in eo, s. post
2 humo stant iura antiqua quantum ad hoc non correcta. ¶ †Su
p tertia qõne, qua quæritur an dicta legata ualeant ex ui illius
a clausulæ[a] in testõ appositæ: & hęc omnia ualere uolo iure testa
menti, & si non ualent, uel non ualerent in futurum &c. credo,
q dicta uerba per uerbum futuri tpis prolata possint hunc ca
sum complecti, & non defectum solemnitatis tm̃, ut aliquid di
cere, & notare solent, nisi quia solemnitas non pendet ex futu
ro. statim. n. testm̃ aut est solemne, aut non. & si diceretur hæc
uerba à demente prolata nihil operari: Dico illa iura loqui, cũ
exhæredatur, uerè, uel fictè iam natus, in quo testatore uerè est
quędã insania, ut aliam successionem sanguinis charitate calca
ta propriæ anteponat. Secus est in posthumo, quia parentibus
suis succeditur t pe conditi testamenti per auũ, uel proauum.
Talis. n. ascendens, & si minus pensò utatur consilio: quia nec
consiliũ galli, nec legis uelleyæ est secutus, insanus tamen, uel
demens censeri non põt, qui quos uidebat instituit, & ad culmẽ
consilij institutionis faciendæ de his, qui nasci poterant, non
peruenit. & hanc ẽt interpretationem suadet clara testatoris
3 uoluntas, ut res potius ualeat, q̃ pereat. ¶ †Super alia quæstio
ne quartæ partis molendini, credo, q si ex pecunia aui sit em
pta, cẽsenda sit uelut res peculij pfectitij, & cõicáda, inter oẽs,
q testõri hæredes erunt. circa hoc modicũ prosequor. quia ni
4 hil ad propositum facit. ¶ †Super donatione qõnis celebratæ
per. R. auiam posthumi supradicti in D. fratrem suum de con
sensu. C. testatoris patris communis, credo eam non ualuisse:
quia siue censeatur causa mortis, siue inter uiuos, propter pa
ctum in ea appositum de nullo modo eam reuocando: nõ fuit
q appareat, præsens donatarius, nec aliquis pro eo recipiens,
nec interuenit nuncius, uel epistola: quare non tenuit. Illo etiã
non omisso, q consueuit in dubium reuocari. & no. per glo. an
pater possit consentire uni filio donanti alteri.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Ex ui illius clausulæ.] *De codicillari clausula quando enunciata fuit per uerbum futuri temporis: uide Bal. in l. Frater. in antiqua lectu. C. de fideicom. & iunge hoc, quæ annotata sunt supra in consi. 138. & infra 171. item Adde Maria. Soc. antiquiorem in consi. 23. uol. 1.*

De constitu. & de uerbo. significat. & de concess. præben.

SVMMARIVM.

1 *Statutum factũ in ecclesia cathedrali contra expectantes apostolicos non ualet quia contra superiorem & Papam.*
2 *Item statutum odiosum loquens de personatu non habet locum in dignitate etiam ex identitate rationis quando per illud minuitur cultus diuinus. & nu. seq.*
Item per clausulam non obstantium positam in expectatiuis hoc modo per quem effectus huiusmodi gratiæ impediri ualeat quomodolibet uel differri tollitur omne obstaculum per quod tolleretur gratia uel eius effectus differretur: sed nõ illud per quod ad tempus differtur gratia.
8 *Et de duobus expectantibus quis alteri præferatur.*

CONSILIVM CL.

a IN ecclesia Valentina statutum tale est. [a] In singulis
præterea cupientes clara certitudine stabilire, no-
stramq; Valẽtinam ecclesiã statutis ordinare salubri
bus, & ritib. fulcire decoris, statuimus, & irreuocabili
ter ordinamus nos sub religione iureiurandi ad hoc nihilominus astringentes, q aliqui, uel aliqui a post hoc apostolica auctoritate recipiendi supra numerum per nos in præsentiarum nouiter constitutum, nec uocem habeant in c. nec sint habiles ad adipiscendum, recipiendumve canonicam portionem non domos, quæ per episcopum, uel capitulum canonicis assignantur: non præposituram, nec aliquem ualeant recipere personatum, donec actu recipiant, & sicut unus de numero præstituto. Hoc igitur constituentes rem non nouam, nec insolitam

tam aggredimur, sed præfata cum rectis conscientijs sentien-
tes antiquarum cathedralium ecclesiarum tarachone prouin
ciæ instituta, & moribus usitatis nos nitimur conformare, ip-
sarumq; usus laudabiliter imitari, Modò do, Io, Pap. 22. con-
tulit domino, R. de aspello in dicta ecclesia Valentina canoni
catum, & præbendam ad dignitatem, si quæ tunc uacabant,
uel cum uacarent, decarnens ex tunc irritum, & inane &c. non
obstante de certo canonicorum numero, alijsq; ipsius eccle-
siæ statutis, & consuetudinibus contrarijs iuramento sedis a-
postolicæ, uel quacunque firmitate alia roboratis &c. certis
executoribus datis. Deinde facti fuerunt processus generales
per certos executores, postea iuratis statutis ipsius ecclesiæ p
ipsum. R, ipse recipitur in canonicum, & in fratrem per epi-
scopum, & capitulum. & ad præbendam, & dignitatem futu-
ras admittitur per eosdem, stallum in choro, & locum in capi
tulo assignatur eidem; & in signum traditæ possessionis eidē,
R. traditur portio, av. denariorum, qui dantur, & dari consue-
uerunt pro portione cuilibet canonicorum ecclesiæ memora-
tæ, eadem die, & sub eadem forma. Et ab eodem Papa domi,
A. de Francia canonicatum, & præbendam impetrauit in dicta
ecclesia, & post duos menses impetrauit dignitatem, & fecit
fieri processus generales per executores sibi datos, & quia do.
A. noluit iurare statuta ecclesiæ, inquantum contra ipsum fa-
cere possent, episcopus, & capitulum ipsum recipere recusa-
runt; & ab ipsius gratia, & processibus ad sedem apostolicam
appellauerunt. post hoc uacauit in dicta ecclesia præbenda, &
dignitas quas dictus. R, acceptat cum protestatione, si sibi de-
berentur de iure, & sub eadem protestatione sibi prouidere-
tur de eisdem. Deinde dictus. A. dignitatem solam prædictam
acceptat, & de ipsa prouidetur eidem. His sic præcedentibus
dictus, A. accedit ad sedem apostolicam, & petit se declarari
priorem in hora diei, quo ad impetrationē canonicatus, & præ
bendæ fuisset. Papa certificatus ipsum declarat priorem in ho-
ra diei, & per consequens in assecutione præbendę potiorem,
mandans quibusdam executoribus, ut amoto do. R. de dicta
præbenda eidem. A, eandem assignent, à qua declaratione, &
processibus inde factis pro parte dicti, R. fuit ad sedem apo-
stolicam appellatum. Post hæc omnia uacante quadam alia p̄-
benda in dicta ecclesia valentina dictus. R. legitimè acceptat
eandem cum protestatione, si prima non deberetur eidem, &
sibi prouidetur de ipsa eadem protestatione præmissa, & post
acceptationem, & prouisionem prædictas huiusmodi secundę
præbendæ dictus, R. facit ad maioria sui iuris conseruantiam
prouideri iterum de archidiaconatu prædicto. Modò quæri-
tur, quis ex istis duobus, scilicet A. uel. R. potius ius habeat in
archidiaconatu prædicto? Pro aliquali declaratione, q. de qua
quæritur, quatuor breuiter sunt quærendo notanda. Primum,
an statutum supradictum ualeat? Secūdum an nostrum casum
comprehendat? Tertium an communis prædicta clausula non
obstantium illud tollat? Quartum præsuppositis omnibus præ
missis quis ex litigatoribus scilicet. R. & A. supradictis sit po-
tior in archidiaconatus dignitate, de qua principaliter litiga-
1 tur? ¶ † Circa primum uidetur persuaderi posse statutum nō
tenere in præiudicium impetrantium à sede apostolica, & sic
ostenditur. Lex dicta est a ligando, ut dicit Isidorus ethimolo-
b giarum, [b] & colligitur in ambabus diffinitionibus legis posi-
tis. ff. de legi. & senatusconsul. l. 2. & l. 3. constat autem, q̄ infe
rior non potest ligare superiorem: quia nec par parē. ut. ff. de
arbi. l. nam & magistratus. & ad treb. l. ille, à quo. §. tempesti-
uum, & extrà de maio. & obe. c. cum inferior, ergo nec legem
ei imponere, Erubescit enim. l. filios fieri castigatores paren-
tum, ut in aut. de nup. §. & generaliter. col. 4. Præterea nullum
credo negare, quin de iure communi possit esse archidiaco-
nus, uel archipresbyter etiam aliam præbendam in ecclesia nō
habens: quia hoc non reperitur iure prohibitum, ergò conces
sum ut. ff. de proba, l. ab ea parte. quibus ex cau. ma. l. necnon.
§. q̄ eis. & C. de relig. & sum. fu. l. statuas. rem autē permissam
inhibere est contra ius facere. ut ff. de ser. vr. prædi. l. quidam
iberus. & ff. de iniu. l. iniuriam. §. si quis me prohibet. sed con-
tra. l. communem aliam. l. etiam præfectus pretorio non facit
ut. C. de offic. præfec. præto. orien. & illirici. l. formam. ergò

multo minus alij inferiores. Præterea uidetur casus expressus,
q̄ statuta collegiorum contra iura communia non tenent. ff.
2 de colleg. illicitis. l. ult. ¶ † Circa secundum est primò consi
derandum, q̄ uerba statutorum sunt stricti iuris, quod ostendi
tur per argu. effectus ad causam. qualis enim actio procedit
ex aliquo, tale id ipsum, ex quo procedit, esse censetur. unde
non cognoscimus contractus bonæfidei à contractibus stricti
iuris, nisi per actiones descendentes ex eis. ut insti. de acti. §.
bonæfidei. & pro hoc. ff. de regu. iur. l. cuius effectus. & quod
ibi no. Constat autem, q̄ actio procedens ex statuto quocun-
que nouo est condictio ex. l. ut. ff. de adul. l. si postulauerit. §.
ult. & l. se. & de condi. ex lege. l. j. sed condictio ex. l. est stricti
iuris, quod nō enumeratur inter bonæfidei, ergò & statutum,
ex quo nascitur, erit tale. In his autem, quæ stricti iuris sunt,
non fit ampliatio uerborum, sed nisi palam aliquid dictum
sit, pro omisso est habendum. ut ff. de uer. ob. l. quicquid astrin
3 gendæ. ¶ † Secundò est attendendum, q̄ si horum duorum
uocabulorum uirtus, scilicet dignitas, & personatus, propriè
sumatur, neutrum est alterum: quia dignitas est quædam præe
minentia ex administratione. ut. ff. de munc. & ho. l. honor. Et
est archidiaconatus, qui saltem examinat promouendos, &
alia promouenda exercet, quæ magnam administrationē con
tinet. ut extrà de offi. archidia. c. ad hoc nos deus. & quasi per
totum tit. Personatus uerò minus dicit: quia est quidam ho-
nor sine administratione. & inter hæc est magna differentia.
vt. ff. de mu. & ho. l. ad rempublicam. Et hoc respectu dicunt
iura de dignitatibus aliquid disponentia. Idem in persona [illegible]
bus obseruandum: quasi hæc non sint eadem, sed diuersa. ut
extrà de elec. c. dudum. ij de præben. de multa. de rescrip. c. [illegible]
tutum. circa prin. & de offi. & pote. iudi. delega. hac constitu-
tione. in prin. lib. 6. Si autem sumitur largè, & impropriè,
tunc sunt sinonima, uel conuertibilia alterum in altero, sicut
genus in specie, ut emptum & paratum. ff. de lega. iij. l. si quid
eorum. §. inter emptum: Cum ergò agamus de statuto, quod
est stricti iuris, uerba propriè, & strictè accipi debent. ut. ff. de
exerci. l. j. §. si is, q̄ nauem. ad munici. l. constitutionibus. & de
bo. libe. l. patronus. §. si quis cum esset: & probatum est suprà.
Præsertim uerò, cum istud statutum inducat aliquid contra
ius commune, restringi debet: ut quantò magis possumus, re-
cedamus à iure communi. ut ar. C. de nox. l. ij. & extra de con-
4 sue. c. cum dilectus. † Nec hic locum sibi uendicat identitas
rationis. ut. ff. so. ma. l. si uerò. §. de viro. de legi. & senatuscol. §.
quod uerò contra rationem. & si à paren. quis fuerit manu. l.
pe. & attendatur, q̄ istud statutum non uidetur in sui radice
habuisse rationem, sed odium, inducendo diuini cultus dimi-
nutionem. & ideò non est attendendum per indentitatem ra-
tionis. ut, C. de prædijs curialium. l. ulti. lib. x. & arg. ff. de uen-
tre in pos. mittendo. l. j. §. j. de lib. & post. l. cum quidam. & per
hoc multa argumenta contraria doctorum, in alijs tamē mul
tum ab hoc diuersis casibus, non tantum opi. tollūtur. & sic ex
prædictis cōcluditur, q̄ statutum de p̄sonatu loquens nostrū
casum non complectitur, in quo de dignitate tractatur, inter
quæ longe refert, ut probatum est supra. & plenè no. per Arch.
extra de consuetu. c. j. lib. 6. ¶ Tertiò est uidendum an ista nō
obstantia tollant impedimentum ex statuto proueniens? Et
sunt, qui dicunt, apposita esse ad tollendam peremptionē gra-
tiæ, unde alium effectum operari non debent. sed hæc ratio nō
probat propositum, eò q̄ ista non obstantia uidentur apposi-
ta, ut gratia omnem, quem melius potest, sortiatur effectum,
ar. ff. de tes. manu. §. si quis locuplex. C. cōmunia de le. l. j. §. j. ibi
si enim testator &c. & hoc manifestè indicant uerba in gratia
apposita, dum dr̄. per quem effectus huiusmodi nostræ gratiæ
impediri valeat quomodolibet, uel differri &c. non ergò po-
test dici, de dilatione tollenda non sensisse, qui de hoc fecit mē
5 tionem expressam, vt. ff. de leg. j. l. qui filiabus. in princ. † Item
quod dr̄, posita ad unum effectum non possunt operari alterū
effectum, Verum est effectum contrarium, sicut est adimere,
& confirmare agere, & excipere, ut probant iura, quæ inducū-
tur. ff. de adi. & transse. leg. l. legata inutiliter. & extrà de ordi,
cogni. c. cum dilectus. & probatur. ff. de conditio, in l. & elegā-
ter. §. pe. & l cum his. §. j. de so, l. qui hominem. §. fin. sed effe-
ctum

ctum diuersum, concurrentem tamen, id est concurrere habi le, biu operatur. ut. ff. ad treb. l. si pupillus. & de so. l. in numera tionibus. in princ. & §. ulti. & ibi no. constat autem, quod tollere, quæ petimunt, & quæ differunt gratiam. non sunt contraria, c sed magis subalterna, præsertim quæ talia differentia c tollũ, quæ possunt ea euentu quodam etiam peremptionem inducere. ac. ff. de condi. inde. l. sufficit. de impen. io re do. fac. l. iij. §. nos generaliter. Melius ergò uidetur dicendum, quod statuta tollentia gratiam, uel differentia eius essentialem substantiam, il la tolluntur. Illa uerò, quæ gratiam, quantum ad assecutionẽ non impediunt, nec differunt, sed effectum gratiæ, quantum ad effectum perceptionis fructuũ suspendunt, illa sublata non
6 sunt. † Est enim inter hæc differentia. ut. ff. de do. inter ui. & uxo. l. cum hic status. §. siue autem res. & est bonum exemplũ de statuto, quod fructus deputat fabricæ, uel alteri usui. hac. n. gratia effectum habente, quantum ad ius in beneficio, sola fructuum perceptio differtur. & hoc uidetur sensisse. Io. mo. extra de præben. c. si pro clericis lib. 6. quod autem dicit in c. cũ aliquibus. extrà de rescrip. determinatum fuisse de diacono, qui impetrans in ecclesia, in qua sunt subdiaconales, & præsbyterales præbendæ, non potest habere subdiaconalem, hoc est, quia præbenda est debitaor. vt not. Inno. extra de præbend. c. ult. & diaconum fieri subdiaconum tantum, illæso statuto manente, est impossibile. Undè illud impedimentum est perpetuum, & impossibile tolli, inquantum dicit sibi de dignitate prouisum. sunt enim attendenda, & ponderanda illa uerba actu percipiens, sicut in proposito non præbendatum fieri. & hoc nempè est possibile fieri. Et quia inter hæc est multa nota bilis differentia. ut. ff. de legi. tu. l. j. §. si apud. & l. pe. & ibi not.
7 & de ex. tu. l. non solum. §. si libertus. † Et hoc etiam modo debet intelligi, quod in ca. cum aliquibus no. Arch. scilicet quod talia non obstantia iustificant impetrationis formam, non impetrantis personam impeditam, scilicet tali impedimento, quod secundum naturæ cursum cessante superioris noua gratia tolli non potest, ut patet ex prædictis: & ratio diuersitatis est: quia talia statuta seruata gratiam non perimunt; & non seruata statuta ex toto tolluntur. ita quod est impossibile hunc impetrantem in perpetuum ad obseruantiam statuti deduci. alter uerò per adeptionem præbendæ ad statuti obseruantiam deduceretur. & talis dictum sit in constitutione correorũ, cum quæritur, an imparitas eã impediat? dicitur enim, quòd aut est talis, quæ potest ad paritatem sui natura reduci: & hæc correorum constitutionẽ non impedit. ut. ff. de duobus reis. l. ex duobus. Aut est talis, quæ ad paritatem fine hominis, id est creditoris facto, deduci non potest, & hæc impedit constitutionẽ correorũ, ut in eo. tit. l. eadem. §. j. & ibi no. 2. responso. & sic omnia ad concordiam reducuntur. & hanc sententiam secutus est dominus noster Papa Io. xxij. in archidiaconatu uel in personam do. Aimerici
8 gerardi capellani sui, ut per eius bullam apparet. † Quartũ est præsuppositum ueritate statuti, & quod in hoc casu locum habeat, quis ex litigatorib. potiore iure nitatur? Circa quod absque dubio uidetur dicendum, quod do. R. de aspello sit præferendus: quia quantum ad dignitatem est in data prior. Nec d. A. de Francia reperitur fuisse præbendam actu percipiens, quan-
9 do dicit sibi de dignitate prouisum. † Sunt enim attendenda, & ponderanda illa uerba actu percipiens, ad quorum uerificationem non sufficit habitus, sed actus, ut habetur expressè. C. ut digno. ordo. ser. l. 2. & de aduo. diuer. iud. l. post duos. ibi, ex quo hoc idem officium peragere ceperint &c. Cum igitur do. A. non fuerit præbendam actu percipiens, neque fuerit sibi collata dignitas, apparet, quod stante statuto in uirtute sua nullum ius habet in dignitate. & si dicatur non stetit per eum, quo minus esset actu percipiens. respondetur imò stetit, quia noluit iurare statuta. ac. C. de diuor. & repudi. l. j. & ibi no. ff. de adul. l. si miles. §. ultim. quod me. causa. l. j. de condi. ob causam. l. ij. ex prædictis igitur apparet, quòd quantuncunque uoluatur rota. d. A. de Francia in archidiaconatu prędicto nullum ius habet.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Statutum tale est.] *Consilium Bertrandi in 1. uol. septimum, quod incipit. Non uidi. satis confert ad materiam statutorum, quam hic tractat Oldradus.*

b ¶ Etimologiarum.] *In meo codice Isidori lib. ij. cap. x. lex, inquit, à legendo uocata fuit, quia scripta est. Quod Oldr. dicit, non reperio. Consentiunt autem meo codici optimi quique autores, dum aiunt leges dictam, quia publice, & ex consensu multorum legitur.*

c ¶ Differentia.] *Id est tales dilationes. Est enim participium.*

De donationibus. extraordina. C. de collationib.

SUMMARIUM.

1 *Donatio simpliciter collata à patre in filium existentem in potestate non uenit conferenda, sed ob causam sic. & nu. 2*

CONSILIUM. CLI.

1 SI QUIS uerba † donationis diligenter attendit, iudicabit pro uno tempore. s. constantis matrimonij inter. I. & B. esse donationem propter nup. quæ etiam in filium conferri potest, ut C. de col. l. ut liberis, pro tempore uero finiti matrimonij esse donationem simplicem collatam à patre in filium existentem in potestate, & sic pro temporis diuersitate naturam mutat. ar. ff. de hære. insti. l. iij. §. fideicommissariam. de condi. & demon. l. pater seuerinam. §. conditionum. & ad l. fal. l. fundo. Vel respectu P. & matrimonij erit donatio propter nuptias: respectu uerò. I. tantum erit omni tempore simplex: sicut de dote data per extraneũ, quæ respectu uiri est onerosus titulus. ut ff. de act. & ob. l. ex promissione. & C. de impo. lucra. descrip. l. j. respectu uerò mulieris est donatio. ut ff. quæ in frau. cre. l. ult. §. j. & pro vtraque opi. facit. ff. de doli exce. l. purè. §. pe. & l. apud celsum.
2 §. si mulier. & §. apud iulianum. † Si sic, uidetur, quod uirtus quæstionis remaneat, an donatio simplex collata à patre in filium existentem in potestate ueniat conferenda? & licet in hoc sint diuersæ opi. doc. illa communior, & uerior uidetur, scilicet quod
a non conferatur. a cum enim à prin. non teneat, sed morte confirmetur. ut C. de inoffi. dona. l. ij. & de do. inter uirum & uxo. l. donationes, uim habet legati: & ideo potest in fideicommissum expressè deduci. ut ff. de leg. ij. l. sequens quæstio. & subijcitur falcidiæ. ut C. ad l. fal. l. in dona. legata autem non conferuntur. ut C. de colla. l. ea demum. ergo &c. nec in hoc mutata est. l. pe. C. de colla. quæ dicit collationẽ simplicis donationis fieri in certis casibus duntaxat per aut. de trien. & se. §. illud. col. iij. undè sumpta est auten. ex testamento. quia illa intelligitur de datis ob causam. & pro hoc C. fa. erc. l. filiæ. & hæc fuit opi. gl. C. de col. l. si donationem. & Odoffre. ibidem in repetitionibus. super auten. ex testamento. & Azo in summa eodem titu. §. pe.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Conferatur.] *Hoc ipsum Bar. tenet in auth. Ex testamento. C. de coll. & ibi uide Doct.*

De constitu. & de priuil. & de uerbo. significationibus.

SUMMARIUM.

1 *Priuilegium concessum episcopo non expresso proprio nomine, quòd possit dispensare cum præposito, ut cum præpositura possit aliud curatum beneficium obtinere, non reuocatur per. ca. execrabilis. quia ibi renocatur dispensationis forma, sed non potestas dispensandi, & eiusdem constitutionis execrabilis. §. quia uerò deinceps. non habet locum in his, qui hodie curata beneficia receperunt, uidelicet quòd etiam primum sic reseruatum, quia restitutio iuris lederetur. ideò ultima clausula ad omnes non trahitur, & per eundem. §. non est correctum. c. si tibi concesso. de præben. lib. 6.*

4 Item

4 *Item illa uerba, scilicet tertiam, quartam pænitentiæ partem,*
quæ ponuntur de pæni. in c. ij. in cle. ponuntur exemplificatiuè.
Itaque non potest quæstor concedere etiam sextam, uel ulterio-
rem partem pænitentiæ peccatorum.

CONSILIVM CLII.

1 FACTVM tale est. Do. †Cle. Papa. v. concessit cuidã
episcopo, & successoribus suis in perpetuum, ut cũ
eo, cui præposituram sitam in tali castro conferrēt
possent dispensare ad aliud beneficium curatum si-
mul cum præpositura, quæ est dignitas uique possit illud li-
citè recipere & tenere, eo ꝙ ipsius præposituræ redditus adeò
sunt tenues, & exiles, ꝙ ex eis non potest præpositus commo-
dè sustentari, & ipsum castrum, in quo magna pars bonorũ epi
scopi consistit, melius gubernatur, qñ præpositus idoneus, &
sufficiens stat in illo castro. modo quæritur, an talis potestas
dispensandi, & etiam dispensatio, si qua processit, ex illa, reuo
cetur per. c. exerrabilis. mouet autem me dubium: quia talis po
testas concessa est non fauore personæ præpositi, sed fauore
episcopi, & ẽt castri, & præposituræ. respondeo. non uidetur,
ꝙ tale priuilegium episcupo, & successoribus eius concessum
sit reuocatum per. c. execrabilis. quod solũ dispensationes con
cessas tollit. dispensandi uero potestatem non adimit. ar. ff. de
le. iij. l. uxori. §. j. de li. le. l. Aurelius. §. Titius. & l. ul. circa prin.
secunda ratio est, quia constitutio tollit dispensationes, q̃ per-
sonas, cum quibus dispensatur, recipiunt, eo ꝙ illæ ambitiosæ
præsumuntur. ut extra de consan. & affi. c. quod dilectio. & de
fil. presbyte. c. j. li. 6. potestas uero data episcopo dispensandi
a non est ambitiosa, nec odiosa, sed fauorabilis.[a] extra de præbẽ.
c. sicut. & no. per Compo. extra de rescrip. c. cum adeo. Tertia
ratio est, quia hæc potestas dispensandi uidetur concessa digni
tati episcupali, non personæ certi episcopi. ut. ff. de annuis. le.
l. annua. §. à Titia. & per consequens in talem reuocationẽ non
2 uenit, extra de rescri. c. quia per ambitiosam. li. 6. ¶ †Secundò
quæritur ad eandem constitutionẽ execrabilis, an reseruatio,
quæ fit in ea de beneficiis uacaturis, & dimissis, extendatur ẽt
ad. §. quia uero deinceps. in eadem cõstitutione? Verbi gratia
hodie habens beneficium curatum recipit simile: postea uerò
dimittit primum in manibus ordinarij. certũ est, ꝙ primò pri
uatus est de iure antiquo. secundò priuatus est de iure nouo ꝑ
constitutionem prædictam. Modo quæritur, an utrunque be-
neficium intelligatur reseruatum, an secundum tantũ, uel neu
trum? mouet autem dubium: quia cum. §. ille loquatur de tem-
pore futuro, graue uidetur, ꝙ in tantum restringatur ordina-
riorum potestas, ut perpetuò in casu prædicto beneficia intel
ligantur reseruata, & ordinarij priuentur ptãte conferendi be
neficia. & si sic dicatur, erit in potestate recipientis 2m benefi
cium priuare ordinarios potestate conferendi tam primum, q̃
secundum, & ex delicto alterius sine culpa grauabuntur, quod
est iniquum. respondeo. uirtus clausulæ, quæ omnia præceden
tia solet complecti. ut. ff. de le. j. l. talis scriptura. & C. de li. præ
te. uel exhe. l. j. & no. extra de app. c. secundò requiris. & uniuer
salis signi omnia, & distributiuum singula, quod omnia ambit
& includit. ut ff. de penu. le. l. namque. §. ult. & l. ul. & de usufru.
earum rerum, quæ usu consumun. l. j. inducunt, ꝙ reseruatio in
cludit etiam beneficia, de quibus quæritur. sed absurditas, quæ
posita est, & maior, quæ sequeretur: scilicet ꝙ si quis habens be
neficium curatum, & accipiat aliud primo dimisso, primi col-
latio pertineat ad sedem Apostolicam, quod non est uerisimi
le propter ius ordinariorum, quod nimium absorberetur con
tra. l. ff. ne quis in loco pu. l. ij. §. meritò. & iurium correctionẽ,
quæ est uitanda. ut in aut. de eahi. & introdu. reis. §. pe. & extra
de ele. c. cum expediat. & periculũ, quod emergeret ea tali re-
seruatione. ar. ff. de dam. infec. l. j. & extra de præben. c. statu-
tum. In 2rium multa trahunt. & pro hoc bene facit de postu-
lan. l. j. §. deinde adiicit. & quod ibi no. & sic cum læditur recti
tudo sermonis, ultima clausula ad omnia non trahitur. ut. ff.
de au. & ar. le. l. plautius. multofortius cum læderetur rectitu-
do iuris, siue intentionis, quæ potẽtior est. ut. ff. de sup. le. l. La
3 beo. ¶ †Tertiò quæritur, an per eundem. §. quia uerò deinceps
correcta sit decretalis, si tibi concesso. extra de præben. li. 6. q̃
dicit si habenti beneficium conferatur aliud, cuius fructus alte
ri dentur, primum non cẽsetur uacare, donec percipiat fructus
secundi? rndeo. ad hoc uidetur dicendum, ꝙ illa decretalis. si ti
bi concesso, non sit correcta, promptum est enim leges legib.
concordare. ut. C. de inoffi. do. l. unica. & non est nouũ, ut prio
res leges. ad posteriores trahantur &c. ut ff. de legi. & senatu-
scon. l. non est nouum. imo magis illa decretalis execrabilis,
interpretationem recipit per illam. si tibi. sicut aut. offeratur.
C. de lit. contest. interpretationem recipit per. l. antiquam. ff.
4 qui satisd. cog. l. sciendum. ¶ †Quarò dubitatur, an cõstitutio
nibus Cle. sub rub. de pe. & remis. c. ij. cauet, ne quæstuarij re
mittant tertiam, aut quartam partem penitentiæ, & reuocãtur
priuilegia, si quæ super his sint concessa. Modo quæritur, utrũ
hæc uerba tertiam, aut quartam partem &c. ponantur taxati-
uè, an exempli gratia? utrum uidelicet nõ liceat illis etiã aliam
partem penitentiæ remittere, uidelicet sextam, aut septimam.
uel deinceps? respondeo. credo illa uerba posita exempli gra-
tia, & ideo non arctare constitutionem, sed esse idẽ in alia par
te. ut. ff. de dam. infec. stipulatio. & de ui & ui ar. l. j. §. quod uul
go. & ff. de exc. tu. l. scire oportet. §. ulti. de in. & fac. igno. l. re
5 gula. §. fi. †Non enim refert inter magnam quotam, & paruã.
ut. ff. quemad. ser. amit. nam satis. §. j. & pro hoc bene facit, qđ
no. C. de postul. l. si qui aduocatorum. Per multiplicationẽ nã-
que minutarum quotarum posset deueniri ad totum tollẽdũ.
ut. ff. de impen. in re. dot. factis l. quod dicitur. Et sic. l. circum-
scriberetur, & auctoritas clauium ecclesiæ deduceretur in con
temptum contra mentem constitutionis ipsius. & pro hoc. C.
de iura. calum. l. ij. §. hoc etiam. cum si.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Sed fauorabilis.] *Sequitur Dec. in c. at si clerici. §. De adulte-*
rijs col. 7. de iudi. Quem uideto.

De successione abintestato.

SVMMARIVM.

1 *Statutum si admitti: proximiores ad successionem, potius admit*
titur ad successionem defuncti filius materteræ, quàm filius na
turalis ex sorore.

CONSILIVM CLIII.

1 VIDERETVR, †ꝙ filius ex sorore naturali repel-
latur per filium materteræ. constat enim esse cogna
tum ad defunctum: ergo de numero proximiorum.
Appellatio enim proximitatis tam agnatos, q̃ co-
gnatos complectitur: ut ff. de suis & le. hære. l. j. §. hæreditas. &
insti. de suc. co. §. pe. sed natus ex sorore naturali non est de nu
mero proximorum ad defunctum: ergo non admittitur: cum
statutum non omnes proximos uocauerit, sed proximiores in
ulteriori gradu positis prætulerit. ꝙ autem nõ sit proximus ad
defunctum, probatur: quia mater eius nõ est de numero agna
torum: ut ff. unde cogno. l. si spurius. & l. hac parte. & ibi tangi
tur in gl. & melius in authen. qui. mo. na. effi. legi. §. filiũ. C. de
natu. lib. l. ult. & quia agnatio non contingit nisi iustis interue
nientibus nuptiis, ciuili duntaxat excepta: ut ff. de gradi. l. non
facile. §. cognationis. Nec de numero cognatorum: quia non
iuncta per fœminam ille defuncto, qui fuit frater suus. & sic cũ
non fuerit agnata, uel cognata defuncto, nec proxima dici po
a test.[a] Nec ea mediante filius eius censeri potest de numero pro
ximorum. arg. d. l. ulti. C. de natu. lib. & ff. de col. bo. l. dedit do
tem auus. & aliquid tangit do. Azo. in sum. de legi. hæredi. cir-
b ca finem &c.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Nec proxima dici potest.] *Adde qui nec agnatus est, nec co-*
gnatus alicuius, ille nec est proximus eiusdem. Quod in humanis
legibus uerum est. Lex autem Christi omnes omnino homines pro
ximos inuicem esse censet Lucæ. x.

b ¶ Circa

b ¶[Circa finem & cet.] *Addi. Proximiorum appellatione qui ueniunt, docet Bar. in l. fi. num. 2. de condi. insti. Ias. consilio 159. uol. 4.*

De immunitate ecclesiarum.

SVMMARIVM.

1 *Fugiens ad ecclesiam defenditur: nisi in duobus casibus. in c. inter alia. de immuni. eccle. & si fuerit inde extractus debet restitui ad ecclesiam: etiam si sit homicida: nec debet ad pœnam sanguinis damnari. & nu. seq.*

CONSILIVM CLIIII.

1 QVIDAM † deliquit usque ad mutilationem mẽbri, & confugit ad ecclesiam, & inde extractus est, & ductus ad carcerem secularem. Quæritur, nunquid debuerit ecclesiastica immunitate gaudere? quòd is, de quo quæritur, debuerit ecclesiastica immunitate gaudere, & inde non debuerit extrahi, & extractus debeat restitui: probatur sic: omisso ad præsens iuris ciuilis rigore: de quo hr̃ in aut. de man. prin. §. neque autem homicida, col. iij. quia in talibus iura ciuilia succumbunt canonibus. ut. x. di. c. j. & extra de no. oper. nun. c. j. ibi no. per gl. & per Inn. certum est: quòd delinquentibus extra ecclesiam conceditur immunitas: delinquentes enim intra ecclesiam contra immunitatem non debent immunitate gaudere: ut in aut. ut liceat matri, & auiæ. §. quia uero ita cõ-
2 periuntur qui. colla. 8. † Duo soli malefactores excipiunt,[a] qui
a non gaudent priuilegio ecclesiasticę immunitatis: scilicet latro publicus, & depopulator nocturnus: vt extra de immu. eccle. c. inter alia. Constat autem, quòd is, de quo quæritur, neuter istorum est: ergo stat sub regula. vt. ff. de dam. infec. l. si finita. §. j. in uer. de cæteris locis. quòd autem non sit aliquis istorum, euidenter apparet. depopulator enim non est: quia talis propriè dicitur, qui agros alienos nocturnus destructor accedit. ut. C. quando liceat unicuique sine iudi. se uin. l. j. Item nec publicus latro dici potest, quia latronis propriè est rapere, siue aliena auferre. ut. ff. depo. l. bona fides. & ff. de pe. l. capitalium. §. famosos latrones. & oportet, quòd sit publicus. ut in d. c. inter alia. & habetur expressè. 17. q. 4. sicut antiquitus. & ibi oo. hic autem, & si ad mẽbri mutilationẽ processerit, & fortè mortem intẽderit, non tamen rapinam intendebat, nec obsidere consueuerat itinera frequentata, quod requiritur, ut dicatur latro publicus, ut in iuribus superius allegatis. & probatur in aut. ut nulli iud.
3 §. eos uero. coll. 9. & sic non ob. extra de homici. c. j. † Nõ ob. quod dicitur, quòd uniuersitas eum nõ traxit: quia correrius, uel iudex præsens erat & prohibere poterat, & non prohibuit, nisi forte uerbo solo, quod nõ sufficit, ubi facto potest prohibitio fieri. ut. ff. ad sil l. l. j. §. hoc autem senatuscon. & est casus in ea.
4 l. §. excusantur. & §. non tantum semper. † Imò hoc ipso, quod postea non puniuit, præsumitur prior eius conuenientia dolosa: quia iudex, qui compertum facinus non uindicat, tegere ut conscius criminosa festinat. ut. C. de commer. & merca. l. ij. & dato quòd uniuersitas in dolo non fuerit, tamen constat ipsum ad ecclesiam confugisse, per quod consecutus est immunitatẽ ab omni pœna corporali, adeo ut secundum Goffre. omninò criminaliter accusari non possit, uel secũdum omnes ad pœnam sanguinis damnari. ut 17. q. 4. id constitutus. & per quemcunque, esset uiolenter extractus ab ecclesia, restituendus est ecclesiæ, sicut in aliis restitutoriis iudiciis, ut extra de re. spo. c. sæpe. & ex his apparet, quod in casu proposito sit facienda de iure restitutio.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINAL. CORS.

a ¶[Duo soli malefactores excipiuntur.] *Et quid de homicida uoluntario an gaudeat immunitate ecclesiæ uide omnino d. Gui. Papa in q. ccxxj. inci. in camera. & Pet. de Ancha. in c. j. de homici. & adde quod committens homicidium absque animo occidendi non debet puniri pœna mortis ut concludit d. Phi. Decius in consi. ix. inci. & pro tenui. in prima parte consiliorum. ut. l. j. §. diuus. ff. de sica. & in l. j. C. eo. in c. significasti. el. y. de homi. Et dicit hoc nõ solum procedere inspecto iure communi sed etiam locum habet in statutis: quia si statutum dictat quòd pro homicidio quis decapitetur intelligitur quando dolo & ex proposito homicidium committitur. allegat Bal. in l. data opera. col. iiij. uersi. item si statutũ præcisè punit homicidam. C. qui accu. & Bal. & Saly. in l. ij. C. de noxa. aduerte tamen quòd in omnibus casibus in quibus homicidium permittitur de iure ciuili uel canonico quàmuis tale homicidium non possit puniri aliquo foro tamen quo ad Deum peccat mortaliter & in foro conscientiæ tempore confessionis debet sibi iniungi pœnitentia, ut concludit dominus. Iason. in l. ut uim colum. 5.*
* *uersi. redeo ad primam partem. ff. de iusti. & iu.* NOVA ADDITIO. *Dic homicidam tribus casibus ab ecclesia non defendi, scilicet ubi in ecclesia occidit, ubi ueneno, & ubi alio quouis modo proditoriè. Boer. Decis. 169. in j. par. Item Blasphemus, & sacrilegus nõ defenduntur. Idem decis. seq. R. C. Iunge ad materiam huius consi. quæ habentur supra in consi. 54. & ea, quæ Aug. Ariminen. no. in additio. Ang. de malef. in uer. Quòd fama publica præcedente. num. mihi. 59. Rom. consi. 227. ubi notabiliter inquit: quòd si iudex sciat aliquem captum in ecclesia, debet eum relaxare, & si nemo id alleget. licèt. n. ex officio supplere. Sed & uide. Papien. in forma inquisitio. num. mihi 31. uer. Ex his potest non improbabiliter, item adde, quòd perinde securus est fugiens ad ecclesiam nondum consecratam, sicut ille qui fugit ad consecratam. c. fi. de consec. eccl. uel alta. c. pen. de immu. eccl. Et non intra muros tantum, sed etiam intra. xxx. passus circa ipsam ædem sacram. Debetque, dum ibi manet, sumptibus ecclesiæ nutriri, 17. q. 4. c. sicut antiquitus. & c. Definiuit. ubi gl. Bar. in auth. de manda. princi. §. sed neque. in fi. An autem clericus potiatur his priuilegijs, uidendus est Diaz in pract. sua crim. canon. cap. 115.*

De electione, & de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Electio quomodo debet fieri per inspirationem, uel quasi inspirationẽ, & consilium, ad hoc ut non dicantur tot electiones, quot electores.*
2 *Item dictio quasi aliquando denotat ueritatem: aliquando minuit. & nu. 2.*

CONSILIVM CLV.

1 QVIA de † forma electionis celebratæ in ecclesia catedrali sancti Pauli posset apud aliquos dubitari, ideircò sub compendio robur ipsius electionis, & forma sic breuiter declaratur. Licet dictio quasi aliquãdo sit ueritatis expressiua, ut ibi quasi unigeniti à patre Ioan. j. & c. aliquãdo tamen est diminutionis nota, sicut dicimus qua-
a si[a] possessione in incorporalibus esse, & quasi dominium in eisdem, ut. ff. de ui, & ui ar. l. iij. §. ulti. qui. mod. usufruc. amit. l. quæ usumfructum. & C. de aquę duc. l. usum aquæ. sic etiã est in formis electionum, cum enim, in generali concilio fiat mentio de electione per quasi inspirationem, ex adiectione illius dictionis quasi, tacitè notatur quædam differentia inter eum, qui est per ueram inspirationem electus, & eũ qui est per quasi inspi-
2 rationem. † Per inspirationem enim est, quando nullo inter eligentes ordine seruato ipsi quasi inebriati, & super quasi facto eligunt. & in hoc breuiter nec ullus ordo in eligendo, nec fortè superioris confirmatio requireretur: quia quę spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. ut extra de regula. c. j. Nisi fortè propter dubiũ: ut extra de hære. c. cũ ex iniuncto, §. j. l. di. si quis præpositè. & 42. di. quiescamus. per quasi inspirationem est, quã subito, & repẽtè (aliquo tamen ordine seruato) unus post aliũ sine aliquo interuallo eundem eligunt. & in hac, ne contingat tot esse electiones, quot sunt numero eligentes, contra. c. extrà de ele. in gñali, oportet uni cõmitti, qui uice oĩum eligat: & tũc dñr eligentes unanimiter elegisse: ut extra de tẽpo. or. c. dilectus.
3 † Nec illud modicũ interuallum, quod est inter expressionẽ uoti unius ad alterũ, impedit unanimitatem: cõitatem, & simultatẽ: ut. ff. si pars hære. peta. l. antiq. & ff. loca. & conduc. l. in operis. & de duobus reis. l. duos. & in hac forma: licèt Spiritussanctus simul

simul in omnibus inspirauerit eligendam personam. ex ordine tamen, qui operationi spiritussancti non contradicit, fuit, ut unus prius altero loqueretur, nec ordo loquẽdi distinguit in tempore inspirationem spiritussancti, sed ponit ordinẽ in executione ipsius. Sicque post aduentum spiritussancti in apostolos ad illusionem iudæorum admirantium diuersitatẽ linguarum non omnes apostoli in uniuoco respõderunt, Sed Petrus, cui ea maioritate dignitatis, & administrationis primus in dicendo locus debebatur, leuauit uocem suam, & dixit. Viri iudæi &c. ut hæc leguntur actuum apostolorum, 2. c. Et hæc fuit opi. Host. in d. c. quia propter. & in sum. e. ti. & si reperiatur aliquos scripsisse contrarium, fortè illud deberet intelligi, quando inter nominationem unius, & alterius, esset aliquod notabile temporis interuallum, & posset quis coniecturare, quod secundus, uel tertius, uel quartus in ordine nominandi, non ex præconcepta uoluntate nominasset, sed magis tractus nouiter ex præcedentibus nominationibus sociorum.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Sicut dicimus quasi.] *De aduerbio quasi adde Ias. in §. sed ista num. 26. & nu. 68. iunctis ijs, quæ Doct. ibi notant in additionib. inst. de ac. Bert. in consi. 281, co. 4. nu. 5, & uide supra remissiue in consi. 49. circa fi.*

De arbitris & de pac. & de iureiu. & de appel. Extraordinariè. C. de dolo.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in casu, quo potest esse iudex in causa ecclesia sua uel in causa propria, potest esse arbiter. Item potest esse arbitrator in causa propria indistincte.*

2 *Item dictum arbitri non reducitur ad arbitrium boni uiri, sed arbitratoris sic.*

3 *Et ubi dolus ex proposito, uel re ipsa apparet in arbitramento, non obligat pactum, nec iuramentum de stando eius arbitrio, & de non reducendo ad arbitrium boni uiri. & nu. 4.*

5 *Item non est necesse notificare reductionem ad arbitrium boni uiri infra. xxx. dies, sed sicut in officio iudicis non est terminus statutus, sic nec in ista reductione.*

CONSILIVM. CLVI.

1 PRIMVM quæritur, an tenuerit compromissum factum in epm de re propria, uel pertinente ad ipsum? & uidetur, quod non: quia arbitria sunt ad similitudinem iudiciorum. ut. ff. de arb. l. j. unde lex arguit, qui non potest esse iudex, nec arbiter. ut. ff. de arbi. l. cum lege. sed in re propria non est quis iudex. C. ut nemo in sua cã iudi. uel ius sibi dicat. in rubro, & nigro. & ff. de iur. om. iu. l. qui iurisdictioni. & de iud. l. Iul. &c. Præterea casus uidetur. ff. de arbi. l. pe. Sed in casu nostro in cõtrarium est ueritas, quia, sm communem opi. episcopus est iudex in casibus ecclesiæ suæ. ar. ff. de his, quæ in testa. delen. l. proaimè. & 23. q. 4. guilisarius. & 8. q. 1. sicut consultus. ut no. extra de iudi. c. cum uenissent. & super hoc difusè no. Inn. extra de uer. si. c. ueniens. Præterea prima iura loquuntur, & arguunt de uero arbitro. nos autem in casu nostro loquimur de arbitratore, qui eligitur quasi uir bonus. sicut dicimus, quod legatum non potest conferri in merã uoluntatem hæredis, ut ff. de le. j. l. senatus. §. legatum. & tamẽ in eius uoluntate, ut boni uiri, potest, ut in e. ti. l. si sit. in prin. & de le. iij. l. fideicommissum. §. quamquam. & est propriè casus de quæstione extra de iureiu. c. quintaualis. & not. in d. l.

2 pe. ff. de arbi. ¶†Secundum dubium est, an dictum talis arbitratoris possit peti reduci ad arbitrium boni uiri? Et in uero

a arbitro non. ut. ff. de ar. l. diem proferre. §. stari. [a]Sed in arbitratore q tenet locũ non iudicis, sed mediatoris, uel boni viri sic ut. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitros. cum l. se. & extra de ar

3 bi. c. ij. & ibi no. per Host. ¶†Tertium est, an huic reductioni obstet pactum de non reducendo? Et breuiter uidetur dicendum, quod non, quasi tale pactum induat naturam turpis, & uiam aperiat ad malefaciendum, contra. l. ff. de pac. do. l. conuenire. Et ubi dolus fuisset in arbitratore, planum est, quod non obstaret pactum. C. de arbi. l. arbitratorum. Idem uidetur, si re ipsa dolus insitat quia in modico condemnauit. ff. pro so. l. unde & si neruæ. & de uerbo. obliga. l. si quis. §. cum aliter. & pro hoc optimè facit. C. de arbi. l. cum antea. §. sancimus. ibi, postquam diffinitiu processit &c. & ibi tangitur per glossatorem.

4 ¶†Quartum est, an si non obstat pactum, obstet saltem iuramentum? & uidetur dicendum, quod non: quia ferè, ea mens est personarum in arbitro confidentium, ut quia sperent, quod rectè arbitrabitur, id faciant, non quia immodicè obligari uelint. ut. ff. de ope. liber. l. si libertus iurauerit. Si igitur uerisimiliter hoc non fuit in mente iurantis: ergo nec sub iuramento uenit. ut ff. de pac. l. tres fratres. de transact. l. cum Aquiliana. & l. qui cum tutoribus. §. ul. & de pig. l. obligatione. & iste uidetur casus extra de iureiu. c. ueniens: & præalleg. c. quintaualls. & de arbi. c. ij. nec ob. quod expressè iurauit non petere reductionem: quia inest huic iuramento conditio, si ille, ad quem ut ad bonum uirum recurrebatur, legẽ boni viri seruaret, nõ si manifestè, & euidenter transgrederetur. ar. ff. lo. & conduc. l. quæro. §. inter locatorem. & de uerbo. obl. l. cum quidam filium. & de hoc notauit Spec. in titulo de arbit. §. j. uer. sed pone. & §. ult. in uer. item quid si promissum &c.

5 ¶†Quartum est, an petitio recursus de necessitate debeat notificari intra xxx. dies? & est dicendum breuiter, quod cum petitio recursus petatur per officium iudicis, quod est latissimum. ut ff. de iuris. om. iu. l. ij & extra de ar. c. ij. & c. exposita. & no. Spe. in titul. de arbi. §. ul. in uer. sed quo iure &c. & officium iudicis accedat ad naturam personalis actionis, & comprehendatur sub ipsa. ut ff. de act. & obli. l. actionis. & actio personalis duret. xxx. annis ut C. de const. pec. l. ij. §. fi. & hoc officium. ¶†Et notificationi tali non reperitur tempus statutum a lege &c. ut de reb. aucto.

2 iudi. pos. l. in uenditione. C. de euict. l. si rem quam. §. ul. de lib. & posth. l. gallus. §. uidendum ibi, nihil enim addit, quod significaret tempus &c. & de uen. inspi. l. j. §. meminisse. non ob. c. ex-

6 tra de electio. causam, quæ in concilio uiennen. quia loquitur in casu speciali, & qui celeritatem desiderat, ut extra de appe. c. oblatæ.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶§. stari.] *Ego propter hunc tex. dum olim compromissum dictarem talia uerba adieci, eorumque uim omnem coram notario partibus manifestaui. Et quatenus læsio quantumcunque enormis se quereretur ex laudo, siue arbitrio, tunc laudum illud, siue arbitriũ ex pacto expresso ualeat in uim arbitrij solum, non autem arbitramenti. Et quia uidebam mentem partium esse, ut omnino lis illa, quæ diutius durauerat, finem tandem acciperet, utcunque pronunciaretur, has clausulas adieci, de quarum ualiditate cogitabunt alij. Et in omni eo, quantumcunque esset in quo dictæ partes se læsas senserint, uel quodcunque à dominis arbitris, siue arbitratoribus alteri parti fuerit ademptum, & contraria adiudicatum iuxta facultatem illis datam prædictæ partes. ex nunc pro ut ex tunc, & è conuerso solemni inuicem stipulatione, ac pacto in uim transactionis ob dubium litis postea subsequutura euentũ mito sibi inuicem dant, cedunt, remittunt donantque liberè, & irrenocabiliter, ac se constituunt huius rei causa alter alterius nomine possidere omnia bona sua, & specialiter tale prædium quod nominatim hypothecare intendunt, atque hypothecant cũ facultate aduersario data ingrediendi pro quantitate debiti propria auctoritate ac sine iudice, &c. Renunciantque expressim, specialiter ac præcisè omni, & cuicunque appellationi, atque reductioni simul et omni beneficio orienti ex regulis iuris, atque ex communib. Doctorũ sententijs cum iuramento apposito ex certa scientia, & cum protestatione, ac nominata assertione, quòd usq; nunc cogitant super omnibus, & singulis damnis, quæ sibi ex tali laudo, siue arbitrio contingere possunt. Et nihilominus deliberatè etiam, atque etiam renunciant omni (ut supra dictum est) appellationi; atque reductioni ad arbitrium boni*

uiri

uiri conuenientes in hoc se uelle fauori suo specialiter renunciare, quamuis læsio esset enormis quam maxima, & enormissima. Donant.n.& donare intendunt (ut supra dictum est) omnem quantitatem, ac spem, ad quam fuerint condemnata cogitante de parua, mediocri, magna, & maxima, & in specie de x. xv. xx.& de oĩ eo, quod est infra, intra uel supra præfatam summã, & usque tandem ad uniuersum illud, de quo fit quæstio. Et cõpromissum præsens, siue in pecunia sit numerata, siue in alia re habita rõne summæ quantitatis æstimationis, uel speciei, aut borũ omnium simul. Pariter mõ repetitis omnibus clausulis præcedentibus sibi inuicem promittunt se facturos, si facere iussi fuerint, & denq; in omnibus & per omnia, & omnino se obedituros iudicato illudque ad unguem obseruaturos, ac adimpleturos omni iuris, & facti exceptione remota. Volentes insuper, ac paciscentes quòd quatenus ea non ualeant, quæ superius ordinata sunt, ille omnes pecuniæ, bona, species, aut facta in quib. partes ipsæ grauatas esse se senserĩt intelligãtur arbitris supra scriptis, siue arbitratoribus eo casu adueniente irreuocabiliter, & cum iuramento (quod in illas res præstant) donata. Cogitetur super hoc, quoniã si uera est (ut existimo) est pulcra cautela nec ab alio, quod sciam, excogitata. Communiter enim tenetur, quòd reductioni ad arbitrium boni uiri nullo modo renunciari possit. ita ut partes, si læduntur enormiter, cõtrauenire non possint, dato etiã, quòd iurassent. Et hoc per rationes, quas Oldr in hoc consi. adducit: quæ omnes mihi cessare uidentur. si compromissum fiat, ut ego ostendi. In hac autem materia uide etiam consi. Bertran. 5. uol. 2. Dyn consi. 19. Vnde habes aliud remedium ad impediendam petitionem reductionis obligando. s. hinc inde duos extraneos, qui sub pœna promittant partes non petituras reductionem quæ nota.

De appel.& de procu.& de confessis.

SVMMARIVM.

1 *Propter modicum impedimentum primi fatalis datur à iure totum secundum quod non currit, nisi toto primo finito, & est iustum impedimentum, si procurator fuit negligens, quo casu, etiam si negligentia procuratoris noceret domino, tamen dominus restitui debet. Et confessio procuratoris partis aduersæ coram iudice competenti non est causa dandi secundum fatale. & nu. seq.*

CONSILIVM CLVII.

CASVS talis est. Appellatur ad sedem apostolicam à iudicibus delegatis à grauamine sub anno Mcccxix. tertio idus Martij currente fatali tempore. Postea circa mensem iunij impetratur rescriptum per procuratorem partis appellantis ad certos iudices nullo ex parte partis appellatæ tunc contradicente, qđ rescriptum bullatum, quia inuenitur in curia ad instantiam partis appellatæ superuenientis per auditorem contradictarum reuocatur. Postea per procuratores hincinde in alios iudices conuenitur. quas rescripti reuocationem, & impetrationem eiusdem de conuentione procuratorum hincinde prædictus procurator partis appellatæ, confessus est corã auditore cameræ factas esse anno domini. Mcccxix. à mense Aprilis usque ad finem mensis Octobris. Nec pars appellans postea ad bullationem, seu ad effectum conuentionis prædictæ, nec ad ulteriorem prosecutionem dictæ appellationis procedit, quousque à tempore, quo dicta appellatio interposita fuit, annus integer continuus cum sex, uel octo diebus est reuolutus. pars appellans modo de nouo uolens rescriptũ impetrare ponit literam in audientia. procurator partis appellatæ contradicit asserens aliàs esse super appellatione ipsa in iudices (ut præmittitur) conuentum: & sic in eosdem iudices in quos alias conuenerunt, iterum conueniũt. mõ quæritur, an de nouo sufficiat impetrare rescriptum, & appellãs possit se iuuare ꝯ exceptionem, quæ poterit fieri contra ipsum de negligentia, & transcursu fatalis temporis? & an diligentia aliqualis, quã habuit primo, tollat per negligẽtiã subsequentẽ tanti tp̃is, vt dictũ est? Itẽ an sufficiat ad ꝓbationẽ istius diligẽtiæ, ꝙ procurator partis appellatæ dicens se certũ mensem ignorare confessus est corã auditore ꝯdictarum rescriptũ super eadẽ appellatione, & inter easdem partes per procuratorem appellantis esse impetratum, & bullatum, & postea vt dictũ est supra reuocatum, & iterum in eosdem iudices, & locum in quos nunc de nouo est conuentũ, tunc fuisse conuentum, & istas impetrationem, & reuocationem rescripti necnon per procuratorem hincinde conuentum factas fuisse (ut dictum est. s.) mense Aprilis usq; ad finem mẽ
1 sis Octobris eodem anno? † Quantum ad cursum fatalis tem
poris videtur dicendum cũ appellans fuerit diligens in mittendo tali tempore ꝙ cessante impedimento potuit iudicẽ impetrare, & appellationis causam peragere, & finire ẽm l. ff. de dam. infe. cum postulasset. circa princip. & de re mili. qui commeatus. sed impeditus fuit mora contradictionis partis alterius, ergò secundus annus ei datur à lege. ut. ff. de excu. tut. l. si cum ipse. de minor. l. intra utilem. & C. de adul
2 te. l. ulti. in fi. † Nec ob. ꝙ fuit modico tempore impeditus,
quia cùm secundus annus datur à lege, datur totus integer etiam propter modici tẽporis impedimentũ. arg. ff. ad turp. l. in senatus. §. ult. de uerbo. sig. in itinere. & no. per Inn. extra de app. c. ex ratione. & ibi uidetur plenius in nouel. Ioan.
An. & statim propter impedimentum ꝓstitum fit secundi an
ni beneficium appellãti à lege quæsitum, nec euacuatur, uel tollit per subsequentem negligentiam inter primum annum postea subsecutum. ar. C. de adul. l. adul. & in aut. de nup. §. si uero solum. & ob hoc est, ꝙ non currit annus secundus, nisi toto primo finito. ut. ff. de suc. edi. l. j. §. sed uidendum. alias enim non esset ocrũ ẽm annũ fatalẽ dari, siue biennium, de quo loquit in aut. de his q̃ ingre. ad app. in princ. vñ sumpta
3 fuit aut. ei q̃ appellat. signata. C. de tẽp. ap. † Circa hoc ẽt at
tendendũ est, ꝙ non agitur hic de negligentia principalis ꝑsonæ appellantis, sed procuratoris duntaxat, quo casu si procurator soluẽdo non esset ẽt in casu quo ei ꝓcuratoris negligẽtia uideret obesse, restitueret dñs ad cãm principalẽ. vt. ff. de eo, ꝓ quẽ fac. erit. l. ul. extra de in itẽ. resti. c. cũ uenissent. in fi. & ibi no. licet ꝑ Inn. uideat notari ꝯriũ. extrà de cã pos. & ꝓprie. cũ olim. & c. cũ eo cõsentit Ho. vbi principalis eẽt persona restituibilis, vt ibidẽ no. facit aliqualiter ad ꝑsens ꝓpositũ. C. qui pet. tut. l. cum à matribus. & de appe. ꝑses. Ad ẽm, quod dr̃, an ad probationem diligentiæ sufficiat illud, quod procurator partis appellatæ deposuit corã auditore ꝯ-
2 dictarũ? vr̃ dicendũ, ꝙ non, quia auditor ꝯdictarũ [a] iudex nõ
erat, nec partes in iudicio præsentes fuerant, nec per contumaciam absentes, unde testimonia dici non possunt, q̃ non probãtur. ut. ff. de testi. l. 3. §. idem diuus. cũ multis similibus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Contradictarum.] *Si uis scire, quod sit officium iudicis contradictarũ, & an sit ordinarius, necne, deque oĩbus alijs Rom. curiæ magistratibus, uide uantium de Nullita. titulo. 7.*

De testa.& succes. abintesta.& de uerb. sign. extraor. C. ad trebel.& de legatis.

SVMMARIVM.

1 *Mater si reliquit legata in testamento, & dixit, quòd in cæteris bonis hæredem suum uniuersalem filiam suam reliquit, & ei substituit, tunc in casu restitutionis ipsa uel hæres suus abintestato detrahit duas quartas etiam de legatis relictis, scilicet trebellianicam, & debitam iure naturæ. Item uerbum cæteris &c. comprehendit totam substantiam etiam, legatorum. cum nu. seq.*

CONSILIVM CLVIII.

FACTVM TALE EST. Testatrix quædam habens uirum, & filiam ueniẽs ad mortem suum condidit testm̃ ultimum. In quo antẽ oĩa q̃dã fecit legata, postea in certis bonis suis sibi hæ-

redem

redem instituit ufem filiam suam prædictam, & eidem substituit quendam fratrem suum, si decederet sine liberis, mortua est testatrix. processu modici temporis mortua est filia sine liberis, mō pater dictæ filiæ, qui succedit abintestato ei dem filiæ, vult detrahere duas quartas. s. quartam iure naturæ debitam, & trebellianicam tam de legatis relictis p dictā testatricem, quàm de toto alio vniuersali.& allegat ꝓ se. ff. ad trebel.l.j.§.iulianus.& maximè gl.q incipit. s.tutori:& l. marcellus.§.pomponius scribit.& C.ad treb.l.nl.io fi.& extrà de test.ca.Ray.cum ibi no,maximè quia ista æquiparantur,s.legitima iure naturæ debita & trebellianica: ut sicut re stator non potest diminuere ipsam legitimam, sic nec trebellianicam:ut no.C. ad.l.fal.l, si ut allegas. & aut. sed cum te-

2 stator. ¶† In 2ctum opponitur per substitutū, ꝙ quarta trebellianica non detrahitur de legatis relictis per dictam testatricem , sed solùm de residuis bonis dictæ testatricis pro eo, quod dicta filia non fuit hæres instituta in omnibus bonis,sed tm̄ in certis bonis.& ideo trebellianica non detrahiẽ de his,quæ nō ueniunt in restitutionem , sed tantùmodo de his,quæ rogata est restituere post mortem, prout ex tenore restitutionis manifestè apparet,ibi,dum dicit,in cæteris uero bonis mihi hæredem instituo uniuersalem filiam meam &c.& allegat pro se.ff.de leg.2.l.legatum.& est ratio,quia legatum nihil aliud est,ꝙ donatio in testamento relicta: & donata sunt extrà cām bonorum.ut.ff. de lega.2.l. sequens. nec reperitur esse de corpore hæreditario,quantum ad deducendam quartam trebellianicam:quia de restituendis bonis tenetur quarta trebellianica.vt.C.ad treb.l.iubemus.cum igiẽ dicta legata non subiaceant dictæ restitutioni,nec per consequens retentioni quartæ;quia vbi habet locū restitutio,tunc, & quartæ retentio,& nō antè.nā cū apparet , in quib. uoluit testator habere locum institutionem, & in eisdem noluit habere locum restitutionem,ut colligitur in testamēto, ibi, dū dicit,in cæteris bonis meis &c.Ridiculum enim esset dicere cum restituendorum retineatur quarta bonorum ꝙ in illis, in quibus non fit restitutio,habeat locum retentio.Præterea, si hoc esset uerum, treb. deduceretur de omnibus bonis,quæ dicta testatrix habebat tempore mortis suæ: ergò sequereẽ, ꝙ tm̄ haberet priuilegium, sicut quarta iure naturæ debita,

3 quod est absurdum. † nec ob.si dicatur,ꝙ substitutus,seu fideicommissarius soluere deberet insolidum legata:ut.ff.ad treb.l.j.§.pe.& §.fi.& l.cum hæreditas.& l.deducta.§.q post tempus,quia illa iura,si rectè inspiciantur,loquuntur,qñ hæres confestim rogatus est restituere hæreditatem,& antequā soluat legata,restituit hæreditatem:in quibus casibus non est mirum,si fideicommissarius,seu substitutus soluat legata cū penes ipsum tota hæreditas remaneat.uerumtamen, vbi non restitut sed vult retinere quartam trebellianicam: tūc onus legatorum diuiditur inter hæredem, & fideicommissarium, seu substitutum.& ita intelligitur.ff.ad treb. l. marcellus. §. pomponius.cum si.& post prædicta,bona,quæ remanebunt in hæreditate restituentur per patrem,& successorem dicto substituto,seu fideicommissario pro tribus partibus,quarta

4 sibi remanente.† Quid plura? Azo videtur tenere in sum.C. ad senatusc.tre.§.quartæ retentio.ꝙ hæres detrahere possit quartam trebelliani am de uniuersitate , quam rogatus est hæres restituere. Modò ex prædictis quæritur,quid iuris? Et mihi Oldr.vr̄,ꝙ primarum allegationum conclusio sit uera

5 per allegata ibidē.& est casus.ff.ad treb.l.j.§.ult.cū si.† Nō ob.institutio facta ꝑ illa uerba,in cæteris bonis &c.quia uerba non faciunt quin uideatur instituta ex uniuerso : quia si in stitutio ex re certa nullo alio instituto trahitur ad uniuersum ut.ff.de hære.insti.l.j.§.si ex fundo,& l.ex facto.secunda.multotiens fic conceptæ:ut.ff.ad treb.l.cogi.§. idem quæritur. nec obuiat proprietas uerbi cætera, quæ ẽt totum comprehendit:ut.C.de hære.insti.l.j.§. ff. de uerb.sig. l. cæterorum.& de opti.le.l.cum optio.Modus enim sic loquendi apud testatores irrepsit , vt cætera præter legata uelint apud hæredem irreuocabiliter remanere.legata uerò capi, sed restitui;ut.ff. de uerb.sign.l.penes te.Cætera uero , quæ pro parte contraria adducuntur , si rectè considerentur , magna responsione non indigent.in cuius testimonium &c.

De feudis, & donatio.

SVMMARIVM.

1 *De cōcessiōe principatus Achaiæ an sit donatio simplex an in feudatio licet signa feudorum interueniant in tali donatione puta quia noluit donans quòd non recognosceretur alius in dominum nisi ipse:tamen si dixit ista uerba scilicet damus donamus tradimus & ex causa donationis proprij motus &c. & attēta persona donātis & donatarij dicitur donatio simplex.Item feudatarius non potest plus donare in alienatione quam fecit quam ipse habebat:nec per approbationem generalem superioris uidetur approbata talis donatio aliter facta.cum nume.seq.*

CONSILIVM CLIX.

EX PRAESENTI themate quatuor uidentur per ordinem dubia suboriri. ¶Primum est, qualis fuerit concessio facta de principatu Achaiæ ꝑ inclytæ recordationis dominum regem Calorum secundum princi.Tarentino?utrum uidelicet talis fuisse feudum an simplex,& uera donatio? ¶Secundò,dato quod fuerit feudum, an ceciderit in commissum per concessionē factam dominæ.M. & consensum saltem tacitum præstitum eidem dominæ. M. alienanti ipsum principatum in dominū Lud.de burgundia? ¶ Tertiò,dato ꝙ prædicta sui natura inducerent commissionem feudi,an excusentur propter licētiam,& commissionem factam generalem per dominum regem prædictum dicto principi,ꝙ posset donare &c.¶ Quartò nūm posait se iuuare princeps ex iure domini. B. quondā imperatoris Constantinopol. cui dicuntur pacta non fuisse seruata per dominum Carolum regem primum,ac per consequens soluta.n omnem donationem factam in ipsum?

1 Circa primum,ne multa sermo diffundatur,uidetur dicēdum,quod concessio,de qua quæritur, fuerit feudum. Dubij enim actus, quorum natura lētè uidetur eadem promissoria uel multa in ciuitate coniuncta ex signis fit discretio, ut testamentū à codicillo per exhæredationem , uel institutionem distinguitur:ut.C.de test.l.non codi.& ff.de iure codi.l.illud tractari . & donatio causa mortis à simplici per signa cognoscitur:ut.ff.de dote præleg.l. seia.& de dona.causa mor.l.seia. & contractus emphiteoticus ab emptione , & uendi. locatione,& condi.ctione:ut insti. de loca. & conduc. §.adeò.eum si. Sed hæc sunt signa feudum denotantia: scilicet inuestitura:ut in.x.col.quod præcedere debeat inuestitura,uel iuramentum.c.j.de feu.cogni.c.ij.in fi.item ex retentione seruitij feudalis.ar.ff.de iure fisc.l.statius. de usur. l.itē apud labeonem.§.si quis uirginem.C.de fabricen.l. stigmata.de aqua duc.l.pen.lib.xj. ff.de quęstionibus. l. j.§.j.extra de senten.excom.c. si iudex.ergo uidetur,quod fuerit infeudatio. & hoc etiam uidetur indicare illa uerba in cr necessio ue apposita, per quæ dicitur,quod dictus princeps,& hæredes sui nullum alium de dicto principatu dominum, uel superiorem agnoscant , præter ipsum regem , & hæredes suos

2 in regno Siciliæ. † Constat autem inuestientem respectu uasalli dominum dici:ut in.x.col.si de feu.controuer.fuerit inter dominum,& uasallum, in rubro & nigro.& qualiter nasallus iurare debeat.c. t.§.fi. & de noua fidelitatis forma. c. 1. in fin.& quia mentionem facit de quadam alia concessione, quæ fuit feudalis,ut ex inspectione eius apparet,unde ista uidetur ei accedere . & ideo talis est qualis est prima ut. ff. de pac.dota.l.inter socerū.§.cum inter.et de publicia.l. si ego. §.quod tamen.et uidetur quædam translatio facta de domina.l.in principem.ergo cum eisdem qualitatibus,et cōditionibus,cum quibus erat apud eam,nisi conditio priori personæ cohæreat.ut ff.de fen.instru.et iostru.leg.l.fundum instru

3 ctum.in prin.et de adi.et transfe.lega.l.legatum sub cōditio

4 ne. ¶ †In cootrarium uidetur,quod Rex in cōcessione dixit damus

damus,donamus,tradimus, & ex cā donationis proprij mo
tus &c.cum igitur uera,pura , & mera donatio , sit dicenda
donatio , datio autem in feudum non sit propriè donatio,
sed ob causam datio. ut. ff. de dona. l. j. manifestum est,
quod verbum donationis debet referri ad id, de quo dicitur
per prius: vt ff. si ager vectig. vel emphi.pe.l.j.de le.iij.l.hoc
4 legatum,& ad sill c.l.j.§.ij.†præterea in donando rex dixit se
donare quicquid iuris habebat in principatu ratione feudi si
bi aperti, vel alia.ergo omnia transiuerunt,nisi expresse re-
tenta,& sic trāsiuit directum dominium,& vtile.ff.de penu.
leg l.vltima.de vsufr.earum rerum,quæ vsu consu. l. j. & de
leg. 3.l.iulianus.in prin. hoc autem est ꝯ naturam feudi. im
mo directum dominium remanet pœnes dominū:vt.x. col.
de inuestitura de re.alie.fac.c.j.& no.si de feu.contro.fue. in
ter dominum,& alium.c.3. ad similitudinem domini respe-
ctu superficiarij: vt ff.de rei uen.l.& superficiario . & de pig.
acti.l.tutor.§.fi.& de superfici.l.j.§.planè.&hanc intentionē
indicant illa verba,quæ transferebāt directam,& vtilē actio
nem in principem , ergo à partibus sufficienter enumeratis
nulla remanebat pœnes regem,sic arguit lex.ff.de his q̃ sui,
vel alie.iur.sunt.l.patre furioso.de acti,& obli. l. obligatio-
5 num fere.§. placet.†Præterea uidetur expressum,quod sit do
natio. ff.de dona.inter virum,& vxo.l.sed si plures.§.vlti. de
le.ij.l.Titia.§.vl.& ꝙ ibi no.& hoc videtur sensisse glo.ff. de
dona.l.ij.§.i. & hac sententiam veriorē suadent persona do-
nantis,qui rex erat &c.vt.C.de dona,inter uirum , & uxo.l.
pe.de dona.l.sancimus.§.j.& ff.de dona.l.filius,& p̄sona do-
natarij,qui erat princeps:ut ff.de iudi.l.& si susceperit.§.j.&
l.si longius.§.fi.& de vsu & habi.l.plenum.§.equitij.& de au.
& ar.le.l.Titia.§. seia. & quia donans pater erat donatarius
filius:vt ff.de dona.inter vi.& vxo.l.seruus communis . & est
6 expressum.ff.de lib.le.l.Aurelius.§.Titius testamento.†Non
ob.in contrarium allegata, quoniam argumentatio à signis
accidentalibus non arguit de necessitate, vt portatio annuli
matrimonium non arguit.extra de pręsump.c.illud.& instru
menta etiā dotalia non arguunt de necessitate matrimoniū.
C.de nup.l.neque sine nuptijs.& no.per Inn.in d.c.illud. ex-
tra de præsum.& pro hoc.ff.de decu.l. modestinus pro tuto-
re,l.j.in prin.& in ij.responso.& de contrahen. emp. & ven.
l.quia difficile. Vnde quanq̃ nullum alium voluit recognosci
in dominum,& superiorem,quam se:non sit sequit̄, ergo est
b feudum.verbum enim dominij[b] est valde largum,cuius signi
ficatio saluatur in quacunq modica superioritate: vt ff. de
ver.obli.l.liber homo.§.seruus autem.ff.rerum amo.l.j. vn-
de & imperator mundi dominum se appellat: vt ff.ad.l. rho-
diam de iactu.l.deprecatio.solum ratione iurisdictionis, &
protectionis, vt no.in proemio.ff.in prin. nec hoc etiam ar-
guit retentio feudalis seruitij,sicut nec protestationes serui-
lis ministerij faciunt,vel arguunt aliquem de necessitate ser-
uū:vt.C.de ingenuis & manu.l.ij.de lib.causa.l. liberos.& de
ser.reipub.manumit.l.ult. & pro hoc.C.de proba.l.non epi-
7 stolis:& l.non nudis.¶†Circa secundum breuiter uidetur di
cendum,quod si feudum esset secundum.l.feudorum, non li
cuit illud alteri alia lege in feudum,q̃ qua accepit , dare. vt i
x.colla.de.l.contra.c.j.§.protecto. Verum quia leges feudo-
rum pro magna parte sunt consuetudines particulares , non
extenduntur nisi ad ea loca,in quibus sunt:ut.C.quæ sit lōga
consuetudo.l. ij.Et si dicatur,immo fuit lex Conradi impera
toris:respondetur nondum erat imperator,sed solum rex ala
maniæ. Nec adhuc acceperat imperij infulas,de quibus habē
tur:C. de quadri.præscri.l.bene à Zenone . Nec per ecclesiā
approbatus,quod est necesse:ut extra de elec. c. uenerabilē.
8 †Si igitur iure communi loquamur, nulli habenti etiam tan
tum utile dominium uidetur inhibita alienatio,nisi soli em-
phyteotæ,qui potest certa forma seruata: ut. C. de iure em-
phy.l.ulti.uel in curiali, qui similiter non potest nisi in certo,
casu,& modo:ut.C.de prædiis curialium sine decre. nō alie.
in rubro,&nigro.ergo si hæc specialia sunt,ius commune est
in contrarium:ut ff.de legi.& sena.consul.l.ius singulare . &
ad muni.l.j.Est namque de natura cuiuscunque dominij pos
sibilitas dominij transferendi:ut insti.de re.di.§.per traditio
nem.ff.si à paren.quis fuerit manumis.l.ij.& de cu.furio.l.Iu
lia.immo adeo libera alienandi facultas esse debet ut etiam
expresso pacto inhibita translatione eius nequaq̃ impediar,
licet ad interesse , uel pœnam stipulatio committatur, ut ff.
de pac.l.nemo.de distrac.pig.l.si creditor.§.ul.secūdum unā
literam.& C.de condi.ob causam.l.ea lege.& ibi not. C. de
pac.inter emp.& uen.l.fi.& de uerb.ob.l.qui Romæ,§.cohæ
9 redes.†Et si de consuetudinibus ageretur, uideretur debere
inspici lex saltem data id est consuetudo loci in feudum da-
ti.arg. C.de noxa.l.ij.& ff.commu.pręd.l.uenditor.§.si con
stat.de mune.& ho.l.ultima.§.pe.& de extraor.cri.l. saccula
rij.§.quædam.sic & dominus Papa aliquod beneficium cōce
dendo semper uidetur concedere sa uis rationabilibus cōsue
tudinibus loci,uel ecclesiæ,in quem,uel quam gratia ipsa cō
fertur,ut extra de consuetu.cum olim.de consti. c. licèt Ro-
manus.li.6.consuetudo uero in romania dicitur esse , quod
10 uasalli liberè alienent sine pœna commissi.¶ † Circa tertiū
uidetur dicendum,ꝙ si alias principatus,ut pote rei feudalis
esset infeudatio prohibita,non ualidetur per cōsensum,& ap
probationem generalem domini regis Caroli:quia tales per
missiones,seu concessiones limitant effectum suum ad uerisi
milia.arg.ff.de pecu.l.peculij.quæ in frau.cre.l.si pater.man
dati.l.creditor.§.ul.& de pig.l.obligatione. non autem ueri
simile est,quod uoluerit dominus rex concessisse alienatio-
nem totius principatus,sed alicuius forte partis duntaxat.ar.
bonum.ff.de annu.leg.l.ij.§.quod si ita.ad Treb.l. Titius ro-
gatus.cum si. sicut dicitur , cum princeps concedit ius aquæ
ducendæ,non intelligitur concedere, quod ab ipso aquædu-
ctus capite duci possit:ut.C.de aquędu.eos,qui aquæ.li.xj. E
cōtra uidetur,quod cōsensus adhibitus ualidauerit huiusmo
di concessionem:ut.C.de fideicommis.l.quoties,de leg.j.l.si
fundum sub conditione.&.l.nihil proponitur.§.omnibus. &
11 de le.ij.cum pa.§.libertus.&l.codi.§.insulam.† Nec huic ob
uiat generalitas permissionis,siue approbationis:ut ff.quod
iussu.l.j.§.j.& arg.ff.de admi.tu.l.si duo.& pro soc.l.actione.
§.renunciare. Nec obuiat magnitudo rei.i.principatus:quia
magnum,& paruum considerantur respectu personarum. ut
i aut.de non alie.aut permu.rebus ecclesiæ.§. finimus igit im
perio.& consueuit no.C.de senten.& interlo. om. iudi. aut.
nisi breues. Circa quod etiam attendatur, quod infeudatio fa
cta per principem non uidetur esse talis alienatio , quæ sub
permissione non cadat:quia nec alienatio simplex est , sicut
dicitur de manumittente seruum:quia non uidetur totaliter
desiisse esse manumittentis , qui de seruo factus est libertus.
ut ff.de hære.insti.l.talē,& si attendatur dicta concessio prin
cipatus, non dicitur caput rerum concessarum : quia multa
alia erant iam per regem donata principi , de quibus fiebat
in permissione mentio in genere , unde erat una de rebus in
permissione deductis,à qua aliæ non procedebant,& quæ re
spectu aliarum nullam prærogatiuam habebat, orationis eñ
compendio dicta permissio omnes donationes factas princi
pi pariter comprehendit,ar.ff.de leg. 2.l.mæuius.§. duobus:
in ult.responso,& de leg.3.si chorus: in prin. & de acceptila.
pluribus:& de transac.l.aqui. Nec una,ut dictum est , habet
prærogatiuam ad alteram , ut dicatur caput eius . ar ff. de
euic. l. scapham. & de fund. instruc. & instru. leg. l. ultima.
& sic cessat ar. quod fiebat de. l. eos , qui aquæ. C. de aquæ-
12 duc. ¶ † Quarto , et ultimo diligenter attendatur , quod
nullum ius habet dominus Robertus, nisi ex concessione fa-
cta per domi. Balduinum inclytæ recordationis domino
Carolo primo regi Siciliæ , certæ rei contemplatione , ut
ex tenore concessionis apparet , quæ cum non sit secuta, so-
luta est tota concessio. ut. C. de pact. inter empto. et uen-
dito. l. cum te feudum. Præterea actum fuit expressè in com
positione , et concessione prædictis, quod nisi promissa ser-
uarentur , omnia essent irrita . eis igitur (ut notorium est)
non impletis irrita est , et perit concessio : et sic cum prin-
ceps per personam dominæ Catherinæ uxoris suæ successe-
rit domino Balduino, debet quantum ad hoc per do. regem
in pace dimitti. istud non multum prosequor, quia neutrum
expedit.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[In contrariũ.]*Dec. conuenit cũ Ol. cuius auctoritate utitur in consi. 208. co. 2. uer. postremo par. 2. Sed uideatur tamen eiusdẽ Decij consilium 413. ubi de hoc latius.*

b ¶[Verbum enim dominij.]*Quid sit dominium Ale. post Bar. examinat in l. si quis ui, §. j. col. 3. uer. Extra gl. quæris hic Bar. de acq poss. Nec silentio prætereundum est, quod Alcia. in lib. 1. pag. 2. de uer. sig. inquit, uidelicet quod cum dominium dicimus proprie de directo accipitur. Nam qui utiliter possidet, abusiue uidetur dominus. Et in hoc D. Alcia. allegat Soci. consil. ultimo uolum. 2.*

De testamen. & de iureiurando.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum cum quis iurat non mutare, potest illud mutare per aliud similiter iuratum, etiam si testator sit periurus. & nu. seq.*

CONSILIVM CLX.

THEMA tale est. Titius condidit solemne testm̃,
in quo sciũ nepotẽ suum uniuersalẽ hæredẽ insti
tuit, & multa legata reliquit, & iurauit ꝙ ipsum
testm̃ in aliquo non uenire, nec aliud testm̃, seu
aliam ultimam dispositionem facere: deinde post quinquen
nium, uel circa aliud solemne condidit testm̃, in quo supradi
ctum scium similiter hæredem instituit, & certa legata forte
mutauit, & de uerbis derogatoriis in primo prolatis sufficiẽ
ter mentionem fecit, & iurauit contra illud similiter non ue
1 nire. † Modò quæritur, quæ istarum uolũtatum præualeat.[a]
a ¶ Et dicendum est. ꝙ licet in testamentis iurm̃ magnæ sit au
ctoritatis, & uirtutis, ut ff. de le. 2. l. cum pater. §. filius matrẽ.
& de le. iij. l. cum quis decedens. §. codicillis. & in auth. de iu-
reiu. à mori. præsti. circa prin. tamen hoc non ob. uidetur, ꝙ
ultimum testm̃ preualeat primo. ut C. de testam. l. sancimus
ff. de iniu. rupto & irrito testa. l. j. inst. qui. mo. testa. infir. §.
posteriore. ff. de uul. & pu. sub. l. si quis eam. Et est ratio, quia
ambulatoria debet esse uoluntas defuncti usque ad extremũ
uitæ exitum ut ff. de adi. & transfe. le. l. 3. §. ul. de do. inter ui.
& uxo. l. cum hic status. §. pula, & nihil magis hominibus de-
beatur, q̃ ut suprema uoluntas, postquam aliud uelle nõ pos-
sit, liber sit stilus, & liberum, ꝙ iterum non redit, arbitrium
2 ut. C. de sac. san. eccle. l. j. † Hinc est, ꝙ pactum non tenet, per
qđ quis se intestabilem reddit, uel se ad certum modum testã
di astringit. ut ff. de uerb. signi. l. stipulatio hoc modo. & pro
soc. l. cum duobus. §. idem respondit societatem. induit enim
tale pactum naturam turpitudinis, & sæpe tristissimos cõsue
uit sortiri effectus, præstat enim materiam captandæ mortis
alterius. C. de pac. l. ul. ꝙ etiam iure canonico est reproba-
tum, ut extra de conces. præben. c. 2. & pro tanto iuramen-
tum non uidetur obligatorium, quasi super re turpi interpo
situm. ff. de le. j. l. si quis inquilinos. §. ultimo. de pac. iuregen
tium. §. generaliter. & in aut. scænicas non solum si fideiuss.
præst. sed etiam iusiur. dent. circa prin. col. v. & ad hoc pro
bandum accedit, ꝙ certæ sunt causæ, ex quibus quis testari
phibetur, q̃ sunt enumeratæ ins. quib. non est pmissum face
re testm̃ p totũ, sed iurm̃ non est inter has cãs: ergo &c. sic ar
guit lex. ff. de ac. & ob. l. obligationũ ferè. §. placet. & de his
3 q̃ sunt sui, uel alieni in. l. pẽe furioso. † Præterea aut ex hmõi
iurõ quis dicit iurantẽ alteri obligatũ, aut sibi, alteri non. de
uer. si. l. verba cõtraxerũt. ut. ff. de le. j. l. cum filio. & ar. ff. de
ar. l. si. & de re. permu. l. j. & per hoc potest solui. ad decreta
les extra de pac. quãuis. & de iureiu. c. licẽt mulieres. lib. 6. &
extra e. ti. c. cũ contigat. In nulla. n. ipsarũ uertebat turpitu-
do, uel alicuius mali parabat occasio, licet esse sup illicito iu
4 re tituli † Preterea ibi iurabat alteri. & sup pacto cũ alio int
to: hic nequaq̃: & inter hæc multum refert, ut plenẽ no. ff. de
reg. iu. l. quoties. & melius. ff. de his qui no. infa. l. lucius. &
aliud est quærere, utrũ possit testari contra iurm̃ sine trans-
gressione iurĩ de quo forte intellexerũt doc. Gu. in spe. de in
stru edi. §. compendiose. uer. quid si quis iurauerit. & Hos. in
summ. de sepul. an licitum. uer. qđ si quis eligat. & ita tõnes co
rũ inducat. Aliud est quærere de defectu facti, uidelicet an te
neat testm̃ si ꝙ fiat licet testator posset dici periurus. & hoc ca
su procedũt superius allegata. arg. ff. de pac. l. nemo. §. j. C. de
cõd. causa. da. l. ea l. & ibi no. Et hoc ẽt aperte tetigit In. ex
tra de præb. c. dilecto in gl. signata super uerbo augmẽtare &
incipit ordinando ꝙ ubi sunt decem præbendæ. Et ista fuit
opi. q̃ nocauit Io. xxiij. q. ij. ultima defuncti uoluntas. uñ om
nib. consideratis uidetur standũ regulis generalib. ff. de le. iij.
l. si quis in prin. de le. j. si mihi & tibi. §. in legatis. & de iu. co-
di. l. diuus. §. licet. & pro hoc facit ꝙ no. xj. di. in his. uide ad
quæstionem positam in simili materia Io. An. in regula quod
semel. de re. iu. li. 6.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Quæ istarum uoluntatum præualeat.]*Materia huius quæstionis est in l. si quis in prin. ubi Bar. & doct. de leg. 3. Et concluditur cum Oldr. communiter non obstare iuramentum, quo minus testamentum reuocari possit. Quamuis. Spe. contra in ti. de instru. edi. §. compendiose col. x. uer. quod si quis iurauerit. ubi illũ infra allegat Old. Datur aũt modus, quo testamentum possit irreuocabile fieri, uidelicet dicente testatore se uelle testamentũ illud obseruari pro contractu. quoties reuocari contingeret. Ita Dy. in reg. Quod semel. li. . sed idem contrarium tenet in cons. 301. Et hac magis cõis secundum Doc. in l. stipulatio hoc modo concepta de uer. obl. Ioan. And. super rub. de iureiu. Datur & alij duo modi: uidelicet quod instiutus in priore testõ de cõsilio testatoris, impetret priuilegium à principe, ne ille amplius testari possit, neve prius testamentum reuocare, uel quod in priori testõ apponat testator hæc uerba: si euenerit casus, quòd ego aliud cõdam testamentum, ex nunc fateor me illud facere metu consanguineorum. Vide Ab. in c. cum Martha. in 6. no. & ibi Doct. in addi. quæ incipit. Et an possit dari cautela. extra de celebr. miss. Vide etiam Io. And. in addi. Spe. super rub. de iureiu. Qui se ipsum allegat in d. Reg. Quod semel. Adde Bal. in consi. 205. uol. 1. Bar. in l. si quis inquilinos. §. fi. de leg. 1. & in l. stipulatio hoc modo concepta. ubi item Ale. de uer. ob. iunge etiam in præsenti materia cons. supra 114. & proprius 127.*

De iudi. & de foro competen. & de appellat. & de uerbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *Merum imperium si in castro unus habet potest ibidem erigere furcas etiam in loco cuius dominium pertinet ad alium. & an compellatur uendere illum locum si alias est utile ibidem esse furcas, & nu. seq.*

6 *Et si unus in eodem castro habet mixtum imperium, & iurisdictionem & appellatur à iudice suo non debet appellari ad eum sed ad iudicem superiorem.*

8 *Quando copula cadit inter ea quæ sunt eiusdem potestatis uel effectus tunc ponitur pro disiunctia.*

CONSILIVM CLXI.

THema tale est. Orta materia qõnis inter regẽ maio
ricarũ ex una pte, & abbatẽ ananiæ ex altera super iu
risdõne tenimẽti uillæ de cella noua, & facto sup p̃-
dictis cõpromisso fuit declaratũ p arbitros in modũ
q̃ seqtur. Cũ nobis cõstet officiales regis habuisse q̃dã ad me
rũ imperiũ pertinentia in uilla de cellanoua, & eius pertinẽ-
tiis, icciteo dicimus, declaramus, & diffinimus, ꝙ merũ im-
periũ dictæ uillæ, & districtus eiusdẽ, & ea, q̃ spectãt ad merũ
imperiũ, in illis, s. casib. in quib pena mortis, uel mẽbri abscis
sionis, põt, & dẽt de iure, & de cõsuetudine facinorosis inferri
sint, & esse debeãt dicti dñi regis, & suorũ successorum, in
qb. casib. cognitio, punitio, examinatio, & executio ad dictũ
regẽ, & successores suos pleno iure debeat ptinere. qa igĩt no
bis

bie per candem iurisdictionem, & cognitionem constat di-
ctum abbatem seu eius prædecessores exercuisse in dictis vil
la, & territorio de cella noua mixtum imperium, & omnimo
da in aliam inferiorẽ iurisdictionem à dicto mæro imperio:
Icciro dicimus, ꝙ mixtum imperium, & bannum, & omni-
moda alia iurisdictio inferior à dicto mæro imperio in loco,
& territorio prædictis sint, & esse debeant dicti abbatis, & ad
ipsos dominos dictæ villæ, & territorij pertineant pleno iu-
re, & ꝙ dictus abbas, & successores sui, seu officiales eorũ cũ
ipsis habeant plenè, & libere cognitionem, examinationem,
& diffinitionem, pœnarum impositionem, coertionẽ, & exe
cutionem in omnibus casibus pertinentibus ad mixtum im-
perium, seu quãcunque aliam iurisdictionem inferiorem di
cto mæro imperio. ¶ Accidit, quod rex erexit furcas ĩ dicto
territorio dictæ uillę in quodã quadriuio publico iuxta uias
publicas. ¶ Opponitur ex parte abbatis dictum dominum re
gem non posse tenere furcas in dicto territorio, uel loco ra
tionibus infrascriptis. ¶ Prima, quia dato quod dictum qua-
driuiũ sit quasi publicũ, & iuxta uias publicas, in quo dictæ fur
cæ sunt erectæ: tamen proprietas dicti quadriuij non est re-
gis, sed abbatis, & ita non potest ibi rex furcas erigere, cum
hoc fecerit sine uoluntate, & consensu dicti abbatis, ad quẽ
prędictum solum pertinet. Nec ipse abbas, ut dicit, posset de
iure compelli ad uendendum dictum locum. ¶ Secũda, quia
dicit Abb. quod rex habet furcas in mõtepessulano, quod est
propriè territorium uillænouæ. ¶ Tertia, quia in dicto teni-
mẽto cellænouę nunq̃ fuit facta aliqua executio alicuius cri
minis, siue alicuius causæ mæri imperij. ¶ Replicatur per re
gem, quod eoipso ꝙ habet mærum imperium in loco cellę-
nouæ, habet ius erigendi furcas, & tenendi erectas in signum
mæri imperij. & pro dictis executionibus, cum locus se obtu
lerit, faciendis, licèt ibidem non fuerit facta, ut panditur, ali
qua executio. Et licet rex habeat furcas in montepessulano,
tamen tenimentum prędictum cellænouę est omnino distin
ctum, & separatum à tenimento mõtispessulani. & ibi potuit
furcas erigere, cum facinorosi ibi dẽant puniri &c. & specia-
liter in dicto quadriuio, cum sit locus publicus, & furcæ sint
erectæ propter publicam utilitatem, & si non reperiretur lo
cus publicus aptus ad prædictã, teneretur dictus Abbas uen
dere dicto regi. Ex his quæritur, quid iuris? ¶ Secundo quæri
tur, si à iudice abbatis appelletur, quis erit iudex appellatio-
num, utrum rex, an abbas? Et dicit abbas, ꝙ quia cum ipse ha
beat omnimodam iurisdictionem exceptis duobus casib. su
pradictis, qui sunt mixti imperij, & iudex suus ordinarius co
gnouerit de causis mixti imperij: uel iurisdictionis inferio-
ris, ad ipsum, seu ad iudicem suum appellationum est appel
landum, & ipse debet cognoscere, non autem rex. Econtra
dicit rex, quod cum ipse habeat mærum imperiũ in dicta uil
la, & habeat iudicem appellationum in montepessulano, &
tota terra, & baronia eiusdem, & dicta uilla intra baroniam
montispessulani, ut notorium est, & patet ex tenore arbitra-
tionis prædictæ: idcirco ad iudicem suum appellationũ mon
tispessulani est appellandum, & ad ipsum, ut ad iudicẽm, spe-
ctat cognitio, & diffinitio dictarum appellationum, & non
ad abbatem. Itẽ quia in pronunciatione sunt inserta illa uer
ba, de iure, & cõsuetudine. ¶ Quæritur tertio, an requiratur
ad hoc, ꝙ rex habeat in dictis casibus pro eo executionem,
& cognitionem, quod de iure simul, & consuetudine ita fieri
debeat, an sufficiat de iure tantum ita fieri debere, uel de cõ
1 suetudine tantum, an utrunque? ¶ † Ad primum uidetur, qđ
in erectione furcarum publica uertatur utilitas. Sicut enim
interest, ne maleficia iam commissa remaneãt impunita: sed
ut malè meriti publicè puniãtur, ut ff. ad l. Aqui. l. ita uulne
ratus. depositi. l. bona fides. & de fideius. l. si actus. §. ultimo.
sic & multo utilius est à toto principio homines terreri, ne
ad maleficia prolabantur: quia melius est in tempore occur-
rere, quàm post exitum vindicare: vt. C. quando liceat vnicui
que se sine iudi. vin. l. j. & in qui. cau. in integ. resti. non est ne-
ces. l. vltima. Hoc autem apertè fit metu pœnarum: vt ff. de iu
sticia, & iur. l. j. circa princi. Et ideo aliquando exercentur
pœnæ. ut cæteri terreantur exemplo; ut. ff. ad l. iustam repe.
2 l. j. & ff. de pœnis. l. aut facta. in fine. † Verũ quia executiones
& impositiones pœnarum actu transeunt, & per consequẽs
à memoria decidunt, humana inuenit industria publicè fur-
cas erigi, ut suppliciorum renouaretur memoria: sicut & mo
numenta inuenta sunt in memoriam conditionis humanæ:
ut ff. de condi. instit. quidam in suo. Et per hoc quasi quadam
lectione continua, quæ ẽt melius per visum imprimitur, q̃ p
auditum solum: ut insti. de gradi. in fi. à maleficiis hoĩes arcẽ
tur. Vertitur in hoc ẽt vtilitas priuata, quia talis diutina cõ-
memoratio, quæ per talia signa retinetur: vt C. de offi. pręfe.
præto. l. in nomine dñi. Cedit ad solatium interemptorum,
a & damnum passorum, [a] & sic duplex vtilitas colligitur. ff. de
pœnis. l. capitalium. §. famosos. Est. n. loco propositionis cu
iusdam edicti, quo cautum sit, ut si quis tale maleficium face
ret, malo leto periturus esset: vt ff. de extraor. cri. l. saccula-
rij. §. sunt quædam. In hac itaque erectione furcarum cõcur-
runt uigor alias rigor publicæ disciplinæ, & vtilitas priuato
rũ, vt ff. de pub. & uec. l. licitatio. §. quod illicitè. Nulli ergo
dubium est, quin sit licita. Sed cui cõpetit pœnæ impositio,
eidem finis architectonicè competit, & dispositio omnium,
quæ sunt ad finem: vt ff. de re mili. l. officium regentis exerci-
3 tum. ¶ † Vnde & archiuum habet is, apud quem conficiũtur
acta in archiuo condenda: vt in aut. de defen. ciui. §. & iudica
re. ad fi. coll. iij. Et ad hoc bene facit. C. ut nemo priua. titulos
prædijs suis, vel alie. impo. l. ij. Hinc est, ꝙ ille operas iudicat
in cuius vtilitatem in diem cedere debent: ut ff. de oper. li. l.
4 cum patronus. & l. quoties. ¶ † Præterea sicut dẽt esse cõfor-
mitas inter signum, & signatum alias falsum committitur: vt
ff. ad l. Cor. de fal. l. eos, qui inter se. ff. de iniur. l. apud Labeo
nem. §. si quis virginẽ. C. de fabri. l. stigmata. & extra de sen.
excom. c. si iudex. li. 6. ita inter signum, & signantem, qui vult
aliqualiter designari per signum. Vnde scribere, & intingere
concilio nulli licet nisi principi: ut C. de diuer. rescrip. & pra
gma. san. l. sacri affatus. & de vesti. olobe. per totum. lib. xj. Si
aũt alteri liceret ponere, quã ei cui competit impositio pœ-
næ, nulla esset inter imponentem signum, & ipsum impositũ
conformitas, siue proportio: sed magia videret̃ illusio: vt. C.
de lati. lib. tollen. l. vnica. §. sed & qui dñi. cum vmbra quædã
ostendatur in opere, veritas aũt non subeat in effectu: vt ex-
5 tra de consue. c. quanto. ad fi. ¶ † Et ex his patet, quod si non
reperiatur locus, in quo commodè sine cuiusq̃ incommodo
ponantur, poterit dñs soli compelli ad uendendum propter
publicam vtilitatẽ: ut ff. quemad. ser. amit. l. locus. §. vl. & de
rei uen. l. item si uerberatum. §. præterea. de euic. l. Lucius. ad
sille. l. lex cor. C. in qui. cau. ser. pro præ. acci. li. l. ij. ff. de reli.
& sump. fu. l. si quis sepulchrum. & ar. ff. ne quid in loco pub.
6 l. j. §. sunt, qui putant. ¶ † Ad secundum cum dicit̃, ad quẽ de
beat appellari à iudice abbatis? Dicendum, quod nullo mo-
do uidetur ad abbatẽ, eo quod abbatis, & talis iudicis ad vni
uersitatem causarum dati idem est consistorium. & ideo ad
aliud est appellandum: vt. C. de app. l. præcipimus. §. sed si à
proconsulibus. & extra de consue. c. non putamus. libr. 6. Et
cum villa cellænouæ sit in baronia montispessulani, & de to-
ta baronia appelletur ad regem: ad ipsum similiter debebit
in casu, de quo quæritur, appellari: quia non debet una, eadẽ
que res diuerso iure censeri, nec ex locorum diuersitate di-
uersum ius statui: vt ff. de vsucap. l. eum, qui ædes. extra de de
ci. c. cum in tua. & 12. q. 2. cognouimus. & C. de resti. in inte.
7 l. superuacuam. † Insuper cũ regulariter de tota baronia ap-
pelletur ad regem, ut in facto præsupponitur, & casus nec p
arbitrium, vel alias reperiatur exceptus, remanebit sub regu
la: ut ff. de dã. inse. si finita. §. & quod ait prætor. in verbo de
cæteris locis &c. & de ꝯhen. emp. & ven. l. æde sacra. §. j. Nec
recessum videtur ab illo regulari iure quo appellatur ad re-
gem, nisi quatenus per arbitrium, vel alias reperit̃ recessum:
vt. C. de edifi. priua. l. cum dubitatur. & ff. de adimen. &
transfer. legat. l. alumnis. §. qui filias. nec in hoc verba
sententiæ sunt aliquatenus extendenda: ut ff. de bon. li-
8 ber. l. si patronus. §. si quis cum esset. ¶ † Ad vltimum
vero, quod dicitur de illa copulatiua de iure, & consue-
tudine &c. videtur dicendum, quòd æquipolleat disiun-

b ctiuæ:quia ponitur inter ea, quæ sunt b eiusdem potestatis, siue effectus:ut.ff.de uer.sig.l.sæpe.& extrà de rescrip.ca.2.& ibi no.idq; ipsa sñia arbitrorum designat, quæ Abbati attribuit duntaxat mixtum imperium, & iurisdictionem simplicem, ergò merum imperium in illis duobus casibus in arbitrio expresšis manet sub attributione facta regi quocunque modo, siue ex iure, siue ex consuetudine casus occurat. ar.ff. de hære.insti.l.qui non militabat.§.Lucio. ibi modum enim duarum partium ex quadrante declarari &c. Et hæc dicta circa quæsita breuitatis causa sufficiant.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Passorum.] *Ab his scilicet, de quibus sumpta est pœna.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶ Quia ponitur inter ea quæ sunt &c.] *Regula tamē est quod posita inter duo contraria resoluitur in disiunctam ut. l. si titio fundus.ff.de usufr.le.Pan.de Ca.in consi. ccj.incip.uisis & consideratis.col.2.uer.circa notādum.in prima parte consiliorum. & adde Bal.in l.si quis agere.co.2. uer. quid enim ad rumbum. C.de condi.& de natura copulæ tradit idem Bald.in l. unica. §. ubi autem.C.de cad.tol.*

De testamentis.& de uerb.sign.extraor.ff. de usufru.legato.

SVMMARIVM.

1 *Pater si reliquit filiabus suis certum usumfructum pro eis nutriendis, donec erunt maritatæ, tunc eis nubentibus cessat ususfructus, quia mariti tenentur eas nutrire. & nu. seq.*

CONSILIVM CLXII.

THEMA tale est. P.condidit testamentum solénniter, in quo duas filias suas solas impuberes cum non haberet plures liberos, hęredes instituit, primò in certis rebus, & quantitate, demum in residuo omnium bonorum suorum: & inter alia adiecit clausulam, cuius uerba sequuntur in hunc modum. Si uerò contingeret me non habere filium masculum, qui mihi esset, in hoc casu Titio fratri meo, hæredi, uel hæredibus suis, si idem Titius non esset in humanis, domum meam in tali locu sitā do. lego: ita tamen q prædictæ filiæ meæ, seu altera ipsarum, si sola esset, usumfructum habeant, seu habeat aut pensionem ipsius domus pro ipsis nutriendis, uel ipsa nutrienda. & ita ēt quod dictus Titius post ipsam, uel ipsas maritatas, siue maritatam teneatur soluere prædictis filiæ meæ, & uxori meæ onera, quæ superius sunt expressa, de pēsione dictæ domus. Modò ex uerbis contentis in præsenti clausula quæritur, utrum testator per illa uerba, donec essent maritatæ, seu maritata, inducat uiduitatem ad illum finem, q usus fructus, seu pensio dictæ domus debeat durare in personis ipsarum filiarum, quandiu uixerint, uel per illa uerba non inducat uiduitas ad illum finem, sed quod statim, cum fuerint maritatę, vsusfructus, seu pensio dictæ domus sint finita, & consoliden-
1 tur cum usufructu formali, seu proprietate? ¶ † In qōne p̄senti multi distinguerent, an contractus matrimonij ex conditione per testatorem apposita omninò legatum extinguat, ac si ex toto principio relictum non esset: & hoc casu conditio, tanquàm repugnans reipublicæ, habeatur pro non apposita. & ideò contracto matrimonio nihilominus legatum capiatur. ut.ff.de condi.& demon.l.sed hæc spāliter.§.ult. & l. hoc modo.& l.cum tale.§.meuia.& l.mulieri, & titio.& l.hęres meus.§.ult. An uerò legatum non omninò extinguat, sed non eius durationem mensuret, sicut in legato annuo, donec nubat: Et hoc casu cōditio obseruetur, & ex contractu matrimonij legati p̄statio p futuro tpe finiatur: ut.ff. de annu. le. l.legatum est ita Titio. Sed hoc non approbo: quia expresšè contradicit menti legit.ff.de condi.& de.l. Titio usufr.§.ult. ubi dī esse priuilegium libertatis. & quia hoc nihil aliud est dicere, quā inter legatū unicum, & annuū sub tali cōditione relictū distinguere; quā distinctionē expresšè tollit lex. C.de
2 indic.uidui.tol.l.ul.in fi. † Verius ergò uidetur dicendū, qđ aut adiectio istorum uerborum, donec nubat &c. considerat solū irrationabile impedimentum mr̄imonij, aut rōnabilem cessationem causæ legandi. In primo casu obtinent prima iura iā dicta. Secūdo casu non.ar.ff. de his q pęnæ no. l.2.C. de secū.nup.l.ul.ad fi.ibi rōnale odiū &c. & ff. de cōdi.insti. l.quidā in suo.§.ul. In nostro aūt themate sic fuit: legauit. n. testator filiabus usumfructum domus, ut se nutrirent: ecce cām legandi.ut.ff.de ali.& ci.leg.l.pe.§.j. Sed hæc causa cessat post contrarium, eò q onus alēdi spectat ad maritum: ut ff.so.ma.l.si cum dotem.§.sin aūt in fæuitsimo.de don.inter ui.& uxo.l.ex annuo. Et p̄sertim hęc in patre procedunt, qui in dubio non vr̄ de impedimento nuptiarū filiæ cogitasse, quæ ex uoto ei congruunt. vt.ff.ad Trebel.l.mulier.§. cū proponeretur.& l.hæredibus.§.fi. & sic facta est mentio per testatorē de nuptijs, non ut impediantur, quia si in hoc fraudem legis cogitasset, maiorē pœnā institutioni de eis factæ,
3 saltē ultra legitimam, in hac conditione adiecisset. † Vñ modicitas rei excludit p̄sumptionē fraudis.ff.de transf.l.cum hi. §.modus. Fecit igit̄ & de eis mentionē, & de tpe, in quo cām legandi uerisimiliter suspicatus est debere finiri. ar.ff.de annu.le.l.liberto.§.ul. Vnde cum in dubijs stare debeamus pro testamentis.ff.de inof.test.l.si para iudicantium. non crederem legatum post contractas nuptias debere durare.

De testa.& de uerb.sig.extraordi.C.de leg. & de thesau.

SVMMARIVM.

1 *Legato castro nomina debitorum, quorum instrumenta ibi sunt inuenta, non cedunt legato.*
2 *Item in instrumentis non consistit thesaurus.*
3 *Item arma cedunt legato, quando legatur castrum.*

CONSILIVM CLXIII.

1 QVOD nomina † debitorum in legatum cedāt: quia instrumenta in castro legato sunt inuenta: nō credo. & vr̄ hoc exp̄ssum.ff. de leg. 3.l.uxoré. §.legauerat.& exp̄ssius de le.ij.caius. in pri.
2 & exp̄ssissimè.ff. de le.iij.l.si mihi meuia. † Nec p̄priè cadit in instrumētis distinctio ppetuitatis, ad modū thesauri, q̄ fit in l.si chorus.ff.de le.3.q thesaurus in pecunia cōsistit, uō in instrumētis: vt.ff.de acq.re.do.l.nōnunq̄.§.thesaurus. Vñ
3 in dubio est standum iuribus allegatis. † Arma uerò, quæ in castro erāt ad defensionem castri, in legatis uidētur cedere. ut.ff.de usufr.leg.l.generali.§.uxori. Cętera.n.castra ad hoc ueluti mutabantur. ut de fundo instru.& instr. leg.l.quæsitū.
a §.si quis eodē.& de hære.insti.l.ex facto.§.rerum.cum simi.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Cum simi.] *Adde cons.Bertran.77.uol.2.qui rationes Oldr. pluribus tuetur argumentis, & est pulchrum consi.*

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio non tribuit ius quando id, super quo fit, non inuat. & nu.seq.*

CONSILIVM CLXIIII.

1 VISO priuilegio † inclyti regis Ludo. quondam Francorum regis uidetur ipsum priuilegium nihil facere pro dño episcopo Vticen. quia priuilegium ipsum, exceptis quibusdam locis, de quibus non est quæstio in præsenti generaliter, & sub quodam confuso sermone loquit̄ utēs his uerbis. Et si quid idē quondam cōe habebat &c. per hæc autem uerba nihil iuris confertur, nisi quantum cōmuni competere ostendatur; vt.ff.de hæred.uel actu.uendi. l.q si in uenditione.de leg.j. l.si sic. §.j.de

anr.& argen.leg.l.quintus mutius.& C.de fal.causa adiec.l.
2 si non designata.& l.ultima.†Et hoc apertè describit lex, dum
dicit, q si dicam: quicquid mei iuris est in hoc fundo, tibi tra
do, incertus quantum iuris ibi habeam, nihil trado, & ille ni-
hil accipit: ut ff. de acqui.pos.l.possideri.§. incertam. & l.lo-
cus.& utrobiq; no.de usuca.l.si fur.§.ulti.nisi ergo dictus epi
scopus uticen.aliud probet, q per priuilegium tale, certum
est, q intentio eius non est plene, nec simpliciter probata. &
3 hic est casus extra de præscrip.c.auditis. Nec enim iuuant cõ
firmationes postea subsecutæ: quia de intentione confirman
tium non est aliquid noui dare, sed cõfirmare, tanq prius ha-
bita, & possessa: ut extra de fi.instr.c. inter dilectos. §. porrò.
Cum ergo ipsa prima concessio non iuuet dominũ epm, nõ
iuuabitur confirmationibus, uel priuilegiis, quæ ex ipsa cau-
sa originem acceperunt, ut à primordio tituli posterior for-
metur euentus: ut. C.de impo.lucra.descrip.l.j.li,x.& est ca-
a sus extra de iudi.c. cum inter nos.circa finem. a

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Circa finem.] *Vide in hac materia Dec. in cap. ij. col. 3. de confir.uti.uel inut.eundem in l.Morc.col. 4. de iurisd. omnium iudi.Ias.in ultimo consi.prima par.in fi.Bertran.in consil. 213. num. 2.in j.par. Regulam non firmatur, de reg.iu.in 6. Nõ sunt extranea in hac materia, quæ Bar.not.in l.si sic.§.j.in fi. de leg. j.Alex.in consi.173.alias 32.col.4.uer. Ad prædictorum, uol. ij.Ripa.lib.ij: Responsorum cap.6.num.item 6.*

De cleri.non resi.& de præbendis.

SVMMARIVM.

1 *Clausula licet ponatur in gratia impetrantis, quòd personaliter resideat &c. tamen ualet aliud beneficiũ obtinere postea non curatum, quod requirat residentiam, nec perdit primum curatum. & nu. seq.*

CONSILIVM. CLXV.

HEMA. Cuidam clerico assecuto, & pacificè pos
sidenti unam ecclesiam parochialem curatam au-
ctoritate literarum apostolicarum in forma com
muni concessarum pro pauperibus clericis, in qui
bus literis clausula hmõi continetur. Ita tamen, q idem cleri
cus, prout requirit onus beneficij, de quo sibi prouisum fue-
rit, se faciat statutis tẽporibus ad ordines promoueri, & per-
sonaliter resideat in eodem: alioqnin ipsa gratia, & eius effe
ctus nullius penitus sint momenti &c. Confert aliud benefi-
ciũ simplex requirens residentiam de consuetudine, priuile-
giu, uel statuto: quærit, utrũ postq possessionem pacificam
secundi habuerit, primũ uacet ipso iure, uel possit dimittere
1 sm, & retinere primũ? †Et uidet primũ beneficium ipso iure
uacare per tacitam renunciationẽ, quæ resultat ex accepta-
tione secundi beneficij non cõpatientis se cũ primo: ar. ff. de
diuor.& repu.l.ult.de oper.lib.l.sicut patronus, de acquir.hæ
re.l.si quis extraneus.& extra de rescrip.c.gratiæ, in cõci.uiẽ
nẽ. Et hoc uidet notasse Inn.extra de cle.nõ resi.c.ex tuæ.sed
contrariũ uidet uerius: quia in curatis specialiter hoc est statutũ:
ut extra de pben.c.de multa. In alus ergo stent iura antiqua:
ut arg.ff.sol.ma.l.si uero negocium.§.de uiro: & quia pœna-
le est, non est extendendũ, ut extra de elec. c. statutum. Sicut
ergo iura antiqua, quæ ẽt in non se compatientibus non indu
cebant uacationẽ ipso iure, sed magis obtinenti optionẽ con
cedebant, quod mallet retinere: ut extra de præben.c.ad hoc
2 & c. Præterea.†In hac opi. scilicet quod non inducatur uaca
tio ipso iure, inclinat Innoc. extra de cle. non resi.c.ultimo.
Et quod notauit in c.ex tuæ. intelligitur de beneficiis cura-
tis. Et ibi no.Ho.Non ob. clausula literæ: quia monitio est,
& comminatio: ut ff.de tute.l.muto.§.j.& de colla.bo.l.præ
tor.in prin.& no.Inn.extra de elec.c.dudum.ij. præterea po
nit factum, & non consilium: ut ff.de ædi.edic.l.bodem. §.j.
& de uerb.sign.l.fugitiuus.

De sequestra.posses.& fruct.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius si fecit sequestrationem secundum formam cle.ad compescendas de seque.pos. propria uoluntate potest mutare sequestrum & fit sequestratio spiritualium & temporalium. & nu. sequen.*

CONSILIVM CLXVI.

THEMA. Ordinarius ad instantiam illius, qui pro
se diffinitiuam suam primam in Romana curia re
portauit, commisit alicui, puta Petro, sequestratio
nem fructuũ istius beneficij, de quo litigatur in cu-
ria iuxta, c. ad cõpescendas, extra de sequestra.posses.& fruc.
in concilio uiennem. mõ ordinarius ipse motu proprio, & si
ne cã uult dictam commissionem reuocare, & alij puta Io. se
questrationem fructuum istius beneficij, de quo litigat in cu
ria, committere: quæritur, utrum possit ex officio hoc face-
re uirtute prædictę constõnis? ¶ Secundò dubitatur, utrũ uir
tute, & rõne ipsius. c. ad compescẽdas, dictus ordinarius pos
sit remouere illum, qui contra se habuit primam diffinitiuá
sententiam, ẽt ab administratione spiritualium, & alij com-
1 mittere? ¶ †Ad primam qõnem uidetur dicendum, q ordi-
narius potest reuocare commissionem & alij cõmittere: quia
commissio iurisdictionis similitudinem hẽt cum alio manda
to, & eodem mõ finitur: ut ff. de iurisd.om.in.l.& quia · Sed
mandatum finit reuocatione: ut ff. man.l. si uero non remu-
nerandi §.si mandauero, & insti.manda.§.rectè. ergo &c. præ
terea casus est legum expressus ff. de iudi.l.cũ prętor: in prin.
& l.iudicium soluit, immo in delegato subdelegante idem es
set re integra: ut extra de offi.& po.iudi.dele.c.quáuis, lib.6.
1 & no.per Inn.extra eo.tit.c.in literis, & c.uenerabili. ¶ † Ad
secundam quæstionem uidetur dicendum, quod sic, & uĩ ex-
pressè dicere. c. ad compescendas, extra de sequestra. pol. &
fruc.in concilio Viennen. dicit enim ibi expressè beneficiũ
ipsum & si dignitas uel personatus existat & curá habeat ani
marum à possessore huius &c. non dicit fructus beneficij sed
beneficiũ: ut ff. de euic.l.uaccę.& de iure do.l. si usufructus,
præterea beneficium ipsum duo habet in se.s. fructus tempo
rales & spiritualitatem, & quidem potentior pars est spiritua
litas rõne dignitatis, ut extra de æta.& quali.c. cum sit ars ar
tium, & ff. de acquir.rerum do.l.quicquid aufert.§.cum par-
tes. quomodo ergo rectè diceretur beneficium sequestratũ cu
ius pars potissima apud possessorẽ permanet. ut ff. de uer.si-
gni.l. rectè dicimus in ij. responso, & erit spiritualitas apud
commissarium siue sequestrum sicut est apud commendata
rium commenda. Sic quantum ad exercitium dico de quo ha
betur extra de elec.c.nemo deinceps: Et ibi no. per omnes &
3 per Inno.extra de accu.c.si constiterit. †Nec aliter esset plena
prouisio illius. c. ad compescendas, eo q sæpe propter spiri-
tualia capiuntur temporalia: quia secundum apostolum nõ
est magnum qui seminat spiritualia q metat carnalia, Nec il
lius uerbi beneficiũ sine aliquo adiuncto prolatũ significatio
saluaret arg.ff.loca.& condu.l.uideamus §.si hoc in loco cõ
muni, & quod no.per Io.An.extra de elec.commissa, lib.6.

De excep.uel de libel.obla.& de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Articuli in materia obiectiua, uel criminosa, si dati sunt in termino ad articulandum penitus inutiles, non possunt in termino ad declarandum declarari*
3 *Item quid sit articulus.*
5 *Item declaratio est, quo ad nos propter difficultatem probationis, sed non habet uigorem faciendi utile id, quod de se est inutile.*

CONSILIVM CLXVII.

ANTE omnia considerandum est,[a] q; † respectu de
1 ferentis prælatum suum est materia odiosa, eo q;
iura præsumunt inuidiæ causa fieri; vt. vj. q. j. si om
nis. & qui alium accusat, vel defert, genus illauda-
bilis intentionis assumitaur. 2. q. 7. si quis episcopus. hinc est,
q; cum virtus peremptorij hoc in omnibus operet ut post
peremptorium quis non audiatur, ad id quod intra perépto-
rium fieri debuerit, nisi beneficio restitutionis: ut extra de in
integ. rest. c. coram. multo fortius in declaratione termino-
rum, & articulorum dandorum in ipsis, & circa ea, hoc debet
præfixio peremptorij operari: vt. C. qui accu. non pos. l. si ea.
& ff. de accu. l. Titia. Neque hic restitutio habet locum: ut ff.
de mino. l. auxilium. & no. per Compo. extra de ele. c. q; sicut.
nunc ergo cum in casu præsenti deferenti dñm præpositum
mõtisalani statutus fuerit terminus peremptorius ad articu
landum, nec aliquem dedit articulum admittendum propter
generalitatem, & obscuritatem omnimodam cuiuslibet eo-
rum, quæ & si regulariter in omnibus reprobatur, & actũ ui-
ciatur. ff. de iu. fis. l. ita fidei. & de sol. l. cum stichus. de re. du.
2 l. in ambiguo. & de usufru. leg. l. qui plures. † In criminib. mul
to magis, in quibus causa debet esse clara, & distincta, eo q;
ibi non licèt cum alterius discrimine euagari: ut. ff. de dolo. l.
item exigit. & de iniur. l. prætor. & præsertim super omnia in
3 articulis, ut ipsum nomen designat. † Est enim articulus[b] no-
b men diminutiuum designãs aliquid particulare, & indiuiduũ
à genere suo per debitas circũstantias decisum: vt ar. in aut.
ut nulli iudi. §. quia nos oportet. col. 9. C. quorum ap. non re
ci. l. ab executore. circa fi. & ff. de præscrip. uer. l. naturalis. §.
j. ad fi. ibi explicitus est articulus do, ut des. & extra de test. c.
4 præsentium. li. 6. † Sed si uideantur diligenter articuli dati p
deferẽtem dominum præpositum intra terminum, nullus eo
rum est à genere suo per debitas circunstantias decisus. ergo
caret effectu, propter quem articulus est inuentus: carere er
go debet & nomine: ut. C. de fer. l. à nullo. & sic manifestè ap
paret, q; non est termino satisfactum, & per consequẽs appa
ret delatorem exclusum. nec hic obuiat secũdus terminus da
tus ad declarandum, intra quem dedit aliqua, ex quibus dicit
deferens eius articulos admittendos, quia actus certo tẽpo-
re limitati, & irreptibiles, si durante tempore statuto inutili-
ter producantur in esse, per ultimam declarationem post la-
psum temporis factam conualescere non possunt. arg. ff. rem
ra. ha. l. bonorũ. & hoc expressè dicit lex. ff. de testa. hæredes
palan. §. si quid post testamentum. in fi. ibi nam si adiecta nõ
3 fuisset, placet utique coniecturam fieri &c. † quasi aperte di-
cat, q; uirtus declarationis non est, inutile facere utile, quan-
tum est in se, sed inutile forte quo ad nos propter probatio-
nis difficultatem: ut ff. de testa. tutel. l. duo sunt Titij. per de-
clarationem utile reddere: alioquin uirtus primi perempto-
rij esset totaliter uiribus uacuata: aliàs necesse esset dicere p
actum omnino inutilem, & non attingentem finem propter
quem articulus est inuentus, ei satisfactum, qđ dicere est ridi
culum, & inãne. ar. ff. de diuor. & repu. l. si non legitima. & de
adult. l. pe. & l. accusationis. & C. ne sta. desun. l. si pater.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Considerandum est.] *Vide in materia huius consi. Ioan. An.
in addi. Spec. de teste. §. Nunc uidendum. in j. addi. in fi.*
b ¶ Est enim articulus.] *Articulus quale nomẽ sit. Et adde, quòd
articulus est pars intentionis continens id, quod actor, uel reus
intendit probare. c. ueniens. ij. de testi. Not. in casu. c. j. de rescr.
in 6. Et dicuntur Articuli in corpore minores partes membri
alicuius, quales sunt digitorum nodi, & iunctura. Item in uita
de nodo ad nodum. Artus enim (unde Articuli nomen per di-
minutionem descendit) sunt ossa cum uenis, & neruis membra
membris arctantia. Hincque sumptà translatio.*

De solu. & de rescrip. & de præben. & de
uerbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij impetrati consideratur secundum locum, ubi
est beneficium, & non ubi impetratur. Item attenditur ex-
trinsecus ualor monetæ, secundum quod currit ibi & expen
dunt, & non intrinsecus: & si non sit ibi illa moneta, uel in
circumuicinis locis, habetur comparatio ab illa, quæ ibi cur-
rit, ad illam, de qua debet fieri solutio. Item attenditur tem-
pus, quo beneficium uacat, & realiter gratia sortitur effe-
ctum, & non tempus datæ. & nu. 2. 3. & 4.*
3 *Si ponitur pensio in beneficio, ille, qui soluit, dicitur beneficia-
tus, & ideo si imponatur decima per papã semper debet sol-
uere secundum pactum conuentum, quia ipse soluit, & non il
le, cui soluitur pensio.*

CONSILIVM CLXVIII.

a AD primam quæstionem,[a] qua quęritur † quis locus
1 debeat considerari, licèt non improbabiliter dici
posset considerari locum, ubi gratia facta est, eo
q; ibi dicitur ipsa gratia oriri. ar. C. de sta. l. cũ anti
quitas. circa prin. ibi, uel codicillus nascitur &c. & talis locus
uidetur considerandus: ut ff de leg. iij. l. nummus. ibi, neque ex
regione unde fuit &c. ¶ Probabilius tamen uidetũ debere con
siderari locum, ubi est beneficium, de quo prouidetur, ut ff. si
cer. pet. l. uinum. in fi. & de tri. l. ult. & ar. ff. de fideic. l. si ut p-
ponis. Et est ratio quia actus, cuius expeditio in tertium locũ
confert iurisdictionem, in illo loco intelligitur celebratus:
ut ff. de bo. auto. iudi. pos. l. iij. & de acti. & obli. l. contraxis-
2 se. & de iudi. l. hæres absens. §. ult. ¶ † Ad secundam quæstio-
nem qua quæritur, cuius temporis æstimatio debeat conside
b rari; licèt multi dicerent cõsiderari debere tempus datæ.[b] ar.
extra de rescrip. c. eam te. & c. constitutus. cum si. tñ hoc uide
tur uerius considerari debere tps, quo gratia per uacationẽ, &
realem prouisionem sortitũ effectum: ut ff. de uer. obl. l. quoties.
& l. se. de re iudi. l. si Kalendis. & in præalle. l. uinum. ff. si cer.
pet. & de tri. l. ul. & est ratio: quia talis gratia cõditionẽ hẽt.
ar. ff. qui. & à qui. manu. li. non fiunt. l. iij. & de opti. le. l. cum
ita, & de leg. ij. l. unum ex familia: circa prin. ibi, cæteri cõdi
tione deficiunt &c. In conditionibus autem tps extantis con
ditionis attenditur, ut ff. de condi. & de. l. cum qui post actũ.
de leg. pre. ꝯtab. pos. pe. l. interuenit. & pro hoc. ff. de le. iij. l. si
3 deportati. in prin. & de leg. ij. l. non oportet. ¶ † Ad tertiã q-
c stionem,[c] qua quęritũ, utrũ in ęstimatione pecuniæ Turoneñ.
hñi debeat respectus ad utilitatem intrinsecã, uel extrinsecã,
licèt multi dicerent ad intrinsecam debere haberi respectũ:
ut C. de uet. numismi. pote. l. j. li. x. & ff. si cert. pe. l. cum quid,
tamen probabilius uidetũ, si Turoneñ. sunt in loco beneficij,
uel circumposita regione, quæ ẽt in hoc attenderetũ: ut ff. de
ali. & ci. le. l. pe. & extra de consue. cum olim, & ar. ff. de legi.
& se. cõsul. de qbus habentũ in usu, & cursu cõis, & usualis eo
rũ ualorũ extrinsecus attẽdatũ: ut ff. ad. l. fal. l. pcia, & l. in lege
falcidia, de eo, qđ cer. lo. l. iõ i arbitriũ, & ad. l. aq. l. si seruus.
4 ¶ † Et rõ huius est, quia cõis usus hẽt, cũ qs uult rẽ aliquã p
pecuniã æstimare, qua oĩa æstimantũ, & ipsa p nihil aliud: ut
ff. de fideius. l. si ita fideiussorẽ, nõ dirigit cõsiderationẽ ad in
trinsecũ ualorẽ pecuniæ, sed ad usualẽ. ar. ff. de uer. sig. l. pro
pemodũ. & hoc apertè dicitũ. ff. de ꝯhen. emp. & uen. l. j. circa
prin. ibi usum dñiumq; non tã ex substantia pbet, q̃ ex q̃tita-
te, si aũt sic est, certũ est, q; ad talẽ æstimationẽ, s. usualem, est
æstimatio faciẽda: qa in audiẽdis sermonibus usus omni re-
gulæ, omniq; cõstõni derogat solus: ut ff. de leg. 3. l. liberorũ,
§. qd ergo. & ibi no. & ff. de re. iur. l. semp in stipulationib. &
extra de spõ. c, ex literis, i fi. ¶ Si uero ibi nõ sit cursus, uel u-
sus Turoneñ. & adhuc dico gratiã exinaniri per hoc ar. ff. de
cõdi. & de. l. i testõ. j. & de his, q no. infa. l. liberorũ. §. j. de u-
suf. leg, l. legatũ. Et tũc non bene mihi occurrit. qualiter æsti
matio fieri possit, nisi ad illam monetam, quæ ibi currit, & il
lius habetũ postea comparatio ad Turoneñ. habito respectu
ad utriusque monetæ bonitatem intrinsecam, ar. extra de cẽ-
si. olim. & de iureiu. quanto. & eorum, quæ ibi no. per Inn. &

Host.

5 Host. & in præal.l.j.de uet.numif.pote.C.li.x. ¶†Ad quartam qõnem, qua quæritur cum in ordinatione talis uicariæ fuerit statutũ,ꝙ uicarius daret præceptori.lx.libras,& si contingeret decimam per dominum Papam imponi præstaret solummodo quinquaginta: & uicaria reperiatur decimã soluere per centum decem libras: an dictæ decem libræ uideantur præstari per præceptorem,an per uicarium, ut sic contineatur, uel non contineatur sub gratia ad centum libras taxata? Dicendum uidetur, ꝙ per uicarium uidetur præstari. Ad quod intelligendum est: ꝙ in ordinatione uicariæ dictũ est,ꝙ uicarius omnes fructus,& omnes obuentiones pcipiat sed teneatur dare,'& soluere dicto præceptori &c. ex quib. uerbis patenter colligitur,ꝙ præceptor in beneficio uicariç nullum ius habet, nec in fructibus eius, sed uicarius omnes fructus percipit,& de manu sua pecuniam dat præceptori,vt ff.de usufruc.le.l.patrimonij.& l.fundi trebatiani.& ff.de usufruc.l.defuncta fructuaria.§.sempronio.& l. quis ita. & ibi
6 no.& ff.de an.leg.l.casus.†Semper ergo beneficium integrũ est penes uicarium cum onere præstandi,nunc sexaginta:nũc quinquaginta:nec illa decem dicuntur mutare obligationem passiuè respectu uicarij obligati, sed mutatur respectu creditoris:quia nunc præceptori uero ratione ecclesiæ pro eis te-
7 netur.†Mutatur etiam usus:quia nunc ad priuatum usum pceptoris conuertuntur,nunc uerò omnibus decimæ persoluende respondẽt:vt ff.de usufruc.lega.l.quidam prędia. unde non tam dicitur præceptor illa decem soluere, quam ea non capere: inter quæ multum refert:vt ff.quæ in frau.patro. l.j.§.utrum.cum si.sicut econtra dicitur aliquando quis non quærere,sed non perdere:vt ff.quæ in frau.cre.l.ul.in prin.& ideo hoc totum imputandum est uicario,quasi apud eum sub sistens:ut.ff.ad l.fal.l.idem autem.§.ulti.& l.non est dubium. & l.seq.& l.ex asse.& pro hoc optimè C.de cadu.tol.l.unica. §.si in omnes. Et sic salua sententia meliori uidetur mihi de quæstionibus sentiendum.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Quæstionem.] *Adde in materia huius cons. Spec. de solu.§. Nunc aliqua.uer.Pone.Canonistas in c.ij.de decimis.Ale. in l. eleganter.§.Qui reprobos.de pigno.act. Eundem in consi. 163. quod est 20.in 2.uol.*

b ¶Tempus datæ.] *Idem in taxa respondit Rota in antiquis Decis. 857.*

c ¶Ad tertiam quæstionem.] *Vide Bal.in l.ul.C.de non nu. pe. Doct.in l.quod te si cer. pe. & iunge. not. superius in consi.13. & in consi.31 item infra consi. 250.*

De censibus.extraor.ff.ad muni.

SVMMARIVM.

1 *Possessiones habens,unde fuit natus, licet transferat domicilium,ibi debet soluere tributa,& non ubi habet domicilium: sed si non est ibi oriundus,sed tantum habet ibi possessiones, uel emit ibidem,& alibi habet domicilium,tunc debet soluere regulariter,ubi habet domicilium,& non ubi habet possessiones.cum nu.seq.*

CONSILIVM CLXIX.

a FACTVM est tale.[a] Quidam homines domini. R.de banico domicilium suum mutauerunt de castro Podij ricardi ad ciuitatem aquens. propter ꝗ mutationem asserunt se non teneri pro possessionibus,& bonis quæ habent in dicto castro, & eius territorio contribuere cum cæteris omnibus in tallijs, & subuentionibus,quæ fiunt in dicto castro, quin immo asserunt se prædictis possessionibus cum hominibus dictæ ciuitatis in tallijs, quæ ponuntur hominibus contribuere.quæritur in quo loco dicti mutati contribuere teneantur pro bonis,& possessionibus supradictis, an in loco,undè se transtulerunt,an in loco, ubi se contulerunt. ¶ Item quæritur. quidam homines dictæ ciuitatis aquen.tam titulo emptionis,quàm successionis acquisiuerunt certas possessiones in territorio dicti castri,& asserunt se non teneri contribuere cum hominibus dicti castri, prout faciebant illi,à quibus habuerunt dictas possessio-
1 nes.quid iuris? † Circa quæsita videtur differentia esse inter translatos,de quibus quæritur in prima quæstione,& nouiter acquirentes,de quibus quæritur in secunda quæstione.In primis enim uidetur distinguendum,an in dicto castro haberẽt domicilium originale,an acquisitum. In primo casu,cum domicilium originale non possit regulariter, etiam quãtum ad onera,alterius adiectione mutari:vt ff.ad muni.l.assumptio. in iij.responso.& l.ordine.§.ultimo. Fallit tamen in adepto senatoriam dignitatem,in quo doctores dicunt esse spetiale: ut ff.ad muni.l.municeps.& de sena.l.pe.& ibi no. Dicendũ videtur,ꝙ in primo castro,vnde oriundus fuit, & possessiones habet,subeat onera personæ pro rebus imponenda: vt.
2 ff.ad muni.l.incola.& C.de muni.& orig.l. vltima. † Nec in hoc frangitur regula posita ff.de mune. & ho. l. rescripto.§. vlti.quæ dicit solum municipibus,& incolis onera indicisqa cum talis translatus adhuc remaneat incola prioris domicilij originalis,si ibi subeat,regula salua manet. Et sic in mæris personalibus potior est causa originis domicilio acquisito: vt. ff.ad munici.l.libertus.§.præscriptio.multofortius in istis,in quibus aliquo modo habetur respectus ad rem. Vnde locus originis videtur duplici iure inniti scilicet domicilij,& rei. Non est ergo mirum,si præferatur alteri soli,sine re domicilio:vt C.de adop.l.vlti.& in auth.de consangui.& ute.fra.l.vl. col. vj. Et hoc casu non subibit onera ista in loco domicilij acquisiti,ne in duobus locis agnoscere compellatur. Et hoc modo debet intelligi gl.quæ est.C.de mulie.in quo loco mu. lex,co ng.vel ho.agno.l.vnica.li.x. quæ rectè in hoc casu loquitur,si ad textum fiat relatio.In secũdo uero casu id est in translato à domicilio acquisito,cum ibi fiat vera translatio, & primum domicilium perdatur:vt ff.ad muni.l.domiciliũ. nisi præuentus esset ante translationẽ,de quo loquitur ff. ad munici.l.incola.subibit onera talia in loco, ad quem domici-
3 lium transtulit:quia ibi solum est incola.¶† Et idẽ in tertio. f.in noniter acquirendis:& hic est casus.ff.de mune.& hono. l.rescripto.§. vlti.& l.munerum.§.præterea. & potest esse ratio:quia cum personæ iudicentur pro rebus,& vnius vnicum sit patrimonium:vt ff.de excusa.tu.l.iurisperitos.§.cum oriũdus.persona,tanꝗ dignior,rem ad se trahit arg.C. ne fideiuss so.vel mã.dotium dentur.l.ij.ff. de releg.& sump.fune.cum in diuersis.C.de app.l.præcipimus.§.pe.& extra de conse ec cle.vel alta.c.quod in dubiis.& pro hoc bene facit ff. de tut. & cur.da.ab his.l.j.in fi.& de rebus eorum,qui sub tu. vel cu
4 ra.sunt,l.magis puto.§.aliud.¶† Datus namque simpliciter tutor à iudice originis,vel domicilij ,ad totum patrimoniũ, vbicunq; datur,valet, licèt se ab existentibus in alia prouincia valeat excusare,vt ff.de excusa.tu.illud.& l. propter litẽ. §.licèt. Secus si res exprimatur: quia tunc,licèt certæ rei non possit dari tutor,certæ tamen vniuersitati,puta patrimonio africano potest:vt ff.de test.tute.l.certarum.& l.si tamen. & si exprimatur patrimonium,non potest dari,nisi à iudice,cui illud patrimonium,quod exprimitur,subest:vt ff.de tuto. & cura.da.ab his.l.pupillo.& de exc.tu.l.iurisperitos. §.j. & ita no.in d.l.propter litem.§.licèt.& l.non solum.§.qui testamẽto.& sic debet intelligi,quod legitur, & no. C. ubi pe. tu. & cu.l.vnica.& ad declarationem quæstionum, & materiæ facit,quod no.per Inn.& Host.extra de foro competen.c.po-
5 stulasti.†In mæris vero patrimonialib.habet locum.ff. de cẽ. l.forma.§.si vero quis agrum.C.de mul.& in quo loco.l. vnica.in ij.responso.lib.10.& d.l.rescripto.§.vlti.ff.de mune.& hono.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Tale est.] *Vide supra consi.98.*

De exceptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Articulus ille dicitur propriè de iure dantis,qui directè canonizat titulum suum & quo deficiente,etiam sine aliquo contradictore*

tradictore, canonice beneficium obtinere non possit: & sunt quatuor, scilicet personæ habilitas, conferentis potestas, modi congruitas, & rei collatæ deducibilitas, alias dicitur articulus obiectinus: & quamuis intersit ecclesiæ: tamen non possunt allegare, nisi illi, quorum interest, puta clerici ecclesiæ, uel parrochiani, extraneus uero non potest, etiam si possideat. cum plu. seq.

CONSILIUM CLXX.

1 AD hoc, † ut id, quod datur per appellantem à prouisione, vitet rigorē. c. vt circa. necesse est, ꝙ directè sit de iure ecclesiæ, uel dantis personæ: vt in c. constitutionem. Illud autem dico esse de iure dantis personæ directè, ꝙ directè canonizat titulū suum, & quo deficiente, etiam sine aliquo competitore, uel obiectore, canonicè præbēdam possidere nō posset. & hæc sunt quatuor:
2 † s. quādo dat. personæ suæ habilitatem: cōferētis potestatem: Modi cōgruitatem: & rei collatæ in hūc actum deducibilitatem: ut hæc probantur. ff. de confirma. tu. l. naturali. §. si quæ ratur. Sunt enī hæc concomitantia actum, ꝙ sine his esse nō potest, ergò sunt de iure ipsius: ut ff. si usufruc. pe. l. j. §. usufr. & de le. j. l. si fundum. §. qui fundum. & de ser. ur. præd. l. marcus marcellus. Quando autem articulans non intendit directè, & principaliter aliquod istorum quatuor: sed per exclusionem alterius fortificat aliquod istorū quatuor, obiectus est: quia alterum excludēdum impingit in alterum, licet hoc sibi prosit: hoc autem non licet: quia sicut licet unicuique in suo facere, ꝙ uult, licet per hoc alius damnificetur. Nō licet tamen, ꝙ in alienum immittat etiam stramenta: ut ff. de dam. infe. l. proculus. & si ser. uen. l. sicuti. §. aristo. & talis sic faciendo non dicitur proprium ius tenere, sed alienum impetere: ut ff. ad car. l. iij. §. si duo. & sui iuris defensionem concessam trahit ad alterius impugnationem prohibitam. extra de excep. cum inter priorem. in fio. Et potest colligi ex solutione duarum legum, quarum una dicit, ꝙ seruo accusato de crimine à domino, omnis defensio datur, quę daretur libero vt ff. de accu. l. seruos. Alia dicit, ꝙ seruus accusatus à domino de adulterio non potest excipere de lenocinio: vt C. de adult.
2 qm alexādrum. ¶ † Sol. Dicunt docto. omnis defensio datur, quæ ipsum dūtaxat tuetur, non alium grauet, quod facit exceptio lenocinij. ut. ff. de adul. l. j. §. si publico. & C. eodem titu. l. ita pudor. Nec moueat quemquam, ꝙ per indirectum, & ex quodam consequenti facit ad ius dantis. hoc enim attēdi non debet: ut ff. de auto. tu. l. j. de lib. le. l. is qui duos. & de in inte. resti. l. non solum. in fi. & omnis obiectus, etiam in per
3 sonam pertinēs, non facit ad fortificandum ius dantis. † Et si quis diligenter attendat in hoc concordant ea, quę scripsit Io. Mo. de obseruantia palatij apostolici, qđ articulū datum per vnum ex impetrātibus, qui habebat de maiori summa. lx librarum cōtra illum, qui habebat de minori summa, determinauit continere obiectum, dom dabat de excessu summæ vt ipse posuit extra de lib. 6. in lec. uidetur nelle dicere. Non ob. ꝙ prouisum est de archipresbytali: quia hoc ipse affectauit, cum nō indigeret, cum etiam simplex caderet sub gratia sua, quare ex hoc iuuari non debet: ut insti. de excu. tu. §. item tria. ibi dum dicit, non affectāte &c. & ff. qui satis. cog. l. side iussor. §. si necessaria. Præterea per hoc nō vitiatur collatio sua, dato ꝙ non sit archipresbyteralis, ex quo in corpus est consensum. & utraque scilicet archipresbyteralis, & non archipresbyteralis cadebat sub gratia: ut. ff. de cōtrah. empt. & uen. l in uenditionibus. ergò articulus remanet uoluntarius. Et sic solummō ad excludendum. P. & est manifestè obiectus in forma prouisionis factæ. P. Quod si dicatur, ꝙ interuertit seu mutatur status ecclesiæ, qui est archipresbyteralis, respōdetur, de hoc nō cōstat, immo dicit. P. quod est parochialis. Et dicit. l. non debere admitti ad probandum contrarium: quia obiectus est. Si dicatur, in hoc tangitur ius ecclesiæ:
4 † respondetur, ꝙ tale ius possunt allegare clerici ecclesiæ & alij, quorum interest propter ius quod habent in ecclesia, ut patroni: ut 16. q. 2. filiis. Extraneis autem non, qualis est Ioannes. & si dicatur. l. possidet. Rñdet, ꝙ talis possessio, quę à toto initio in dubium reuocatur commodum possessionis non dat: quia non est aduersariorum silentio roborata, nt. C. de acqui. pos. l. non ambigit. Et huc est quod no. Inn. extra de concess. præb. c. quia cunctis. in gl. quæ incipit quia plures concurrunt. circa finem.

De testamen. & de succes. ab intesta. Extraordi. C. de institutio. & substitutio. sub condi. fact. ff. de uulgar. & pupil. substitu. & C. de libe. præteri. & de inofficioso testa. & de iure de li. & de codi.

SUMMARIUM.

1 *Testamentum patris in quo filia impubes præteritur sed substituitur alteri filio pupillariter non ualet: secus in uulgari substitutione etiam si post mortem patris tacuerit & mortua est pupilla quæ transfert ius suum in matrem pro parte sua nec ualet testamentum in secunda institutione uel secundo gradu. Item auth. ex causa. C. de lib. præte. non habet locum in suo præterito sed in emācipato. Item si suus substituitur & suo ista substitutio non habet locum institutionis ut succedat pariter cum instituto. Nec hoc casu habent locum leges omnino & quoniam in prioribus. & l. sancimus. C. de inof. testa. cum plu. nu. seq.*

15 *Item ius dicendi testamentum nullum transmittitur à pupillo in matrem suam.*

18 *Item licet clausula codicillaris operetur quòd uenientes ab intestato restituant hæreditatem scripto heredi detracta trebellianica quando propter defectum solennitatis esset testamentum nullum & non ex defectu testantis, tamen quando filius præteritur hoc non habet locum quo ad partem suam.*

CONSILIUM CLXXI.

1 THEMA tale est. † Titius filium hæredem instituit & filiam præteriit, & dicto pupillo dictam filiā sub quibusdam conditionibus pupillariter substituit post mortem patris: filia morirur infra pupillarem ætatem relicta matre. Deinde pupillus institutus moritur. Modo, quęritur, nunquid teneat? Et non uidetur dubium: qn testamentum fuerit nullum, quantum ad institutionem, & substitutionem, per auth. ex causa præteritionis. & sic filia ꝓ parte hæres facta, & mater ad eius bona admissa est pro portione ad eam de iure contingente. Sed ob. huic opi. quod imo testamentum ualuerit, & ualeat, quia filia non potuit dici pterita, quæ fuit pupillariter substituta fratri, ut saltem ab illo gradu ualere incipiat testamentum, à quo non est præterita: ut ff. de uul. & pupil. substitu. l. ex facto §. Lucius. & ff. de hære. institu. l. si filius. & maximè quia omne grauamen conditionum, & aliorum grauaminum tollitur per. l. quoniam in prioribus & l. scimus. §. cum antem. C. de inoffi. testa. Præterea ista quamdiu uixit, nihil dixit, & sic testamentum est con
2 firmatum. ff. de iniu. rup. & irrito testamen. l. filio. ¶ † Sed ad primum respondetur, ꝙ non obst. quia substitutio pupillaris non potest subsistere principali testamento non subsistente: & eius institutione sublata, uel nulla. ut ff. de uulga. & pup. sub. l. j. §. fi. & l. 2. §. adeò. & de inof. testa. l. papinianus. §. sed nec impuberes. Secus autem in substitutione uulgari, quæ in defectum præcedentis institutionis locum habebit. Et post incipere testamentū ualere: ut in præal. §. lucius. & d. l. si filius. & fi de li. & po. l. iij. §. fi. Item in easu proposito non potest adaptari pupillaris substitutio: cum ille cui facta fuit superuixerit, & eo uiuo esset primitiua substitutio, nt. ff. de uul. & pup sub. l. ij. §. interdum. & de col. bo. l. j. §. si impuberum. Nec substitutio potuit in cohęredes adiecta admitti ex ui sub-

vi substõnis, ut. ff. dę vul. & pu. sub. l. uerbis ciuilib. de hæ. inst.
l. lucius. §. item quæro. plus est, quia esto, ꝙ pupillaris substi
tutio facere posset, ꝙ ab ipsa posset incipere testm̃, quod est
inconueniens, ut iam dixi. Tameu hic ab illo gradu reperire
tur filius præteritus, cui fiebat substitutio: quare considerare
qđ ab illo gradu incipiat testm̃, est ualde absonum: cum viuo
pupillo sibi hæres daretur, & multa alia inconueniẽtia seque
rentur: ex quo etiam repellitur præal. §. cum autem. qui loqui
tur in fideicommissaria substitutione, in qua non mirum, si
posit represent ari conditio uel dies: quia ab hærede uiuen-
te potest sine aliqua inconuentia fideicommissum præstari:
ut C. de fideic. l. post mortem. Hæc autem in pupillari substi
tutione esset inconueniens considerare, ut dictum est. quare
3 &c. ¶ † Ad ꝯm. f. ad l. filio. ff. de iniu. ru. & irri. test. quæ induci
tur, ut sola taciturnitas faciat testm̃ ualere, si ille, qui est præ-
seritus, in uita sua nihil dixerit põt multipliciter rñderi. uno
modo, ꝙ nun sufficit tacere, sed ab hæreditate abstinere ex-
4 pressè, ut ibi dicitur. hic aũt non abstinuit. ¶ † Non ob. glo.
ibi posita, quæ dicit, ꝙ si semper tacuit, naliđatur testm̃, quia
illã intelligo, si tacuit, semp, id est tãto tpe, ꝙ sufficeret ad ex
cludendum filium præteritu mab intentione sua, non aũt ali
ter: ut. C. de edic. diui Adri. tol. l. fi. §. ul. de iure deli. l. licet. Si
ergò interim decessit, non ideò perdit ius sibi quæsitum ad
hrẽditatem, & in hrẽditate pſna. C. de fideic. l. si in personã cũ
5 li. ¶ † Item in casu proposito non põt dici, ꝙ silentium no-
cuerit isti præteritæ cùm pupilla, & tenera decesserit, contra
q̃ nulla regula iter est pscriptio: ut C. de pscr. xxx. uel al. an. l.
6 sicut, §. j. † Nec expsse posset renũtiare, quare nec tacita renũ
ciatio induci dẽt ꝫ ipsum. ff. lo. & condu. l. qui ad certum. Qua
re his omnibus pensatis ius illius ad matrem transtulit ꝓ por
tione eam contingente: ut C. de leg. hæ. l. apud hostes. & ff. de
iur. fis. l. lucius Et sic credo ego &c. Sed quia per alia uerba
modo narratur factum uidelicet. P. habens uxorem suã Bea-
tricem pregnantem. & R. filium suum ex dicta uxore trium
annorum in personam deformem, non tamen monstruosã
suum nuncupatiuum condidit testm̃, cuius verba statim infe
rius describentur: quo condito, & ipso testatore defuncto, &
postea ex dicta vxore posthumo sibi nato dictus. R. primo &
posthumus præfatus scđò expirarunt infantes. mõ Beatrix
mr̃ ipsorũ præfatũ testm̃ asserens nullũ ex eo: quia ut dicit p
fatus. R. præteritus fuit in illo hæreditatem illorum filiorum
suorum, & dicti quondam. P. patris ad se asserit pertinere. B.
Stephani, qui in dicto testamento eidem posthumo. R. exti-
tit substitutus, contrarium asserente, & dictam hæredita-
tem sibi ex ui substitutionis huius uendicante. quæritur, q d
7 iuris? ¶ † Verba autem dicti testi, quò ad institutiones, & sub
stõnes sunt hæc. In omnib. bonis meis aliis hæredem meum
uniuersalẽ instituo uẽtrẽ dictæ Beatricis uxoris meę posthu
mum, seu posthumos, si mihi nascantur ex dicto uentre, & ad
lucem peruenerint. Et si dicti posthumus, seu posthumi mihi
nascituri decesserit, seu decesserint infra pupillarem ætatem,
uel postea qñcunq; siue libero, seu liberis ex suo corpore seu
ex suis corporib. procreato, seu procreatis, substituo ei, uel
eis R. filiũ meũ primogenitum. Si uerò dictus posthumus, seu
posthumi, & dictus. R. decesserit, uel decesserint infra pupilla
rem ætatẽ, uel postea qñcunq; absq; libero, seu liberis, in eo
casu, seu illis casib. substituo illi, qui fuerit ultimo hr̃s meus
uniuersalis. B. Stephanum consanguineum meum &c. Et cõ
8 siderata dispositione testatoris, & accidentia facti. † Primo
quæritur, an filius iam natus fratri suo pupillariter substitu-
tus, a primo gradu præteritus posit dicere primum gra-
dum nullum? & nulli dubium est, ꝙ sic, ut ff. de lib. & post-
hu. l. si peperit. §. ultim. de hære. insti. l. si filius. Et sunt uera
in iam nato, & suo, posthumus uero & emancipatus sic. in pri
mo gradu præteritus rumpunt primum gradum; posthu-
mus natiuitate: emancipatus per contratabulas ac per om-
nes dependentes ab illo: ut ff. de iniu. rup. & irri. testam. l. nã
& si sub conditione. & ff. de contratabu. l. non putauit. §. à
primo. & de ven. in poss. mit. l. j. §. si uenter. Et sic isti ex post
facto rumpunt: ergo sui à principio nullum dicunt: ut ff. de
9 libe. & posthum. l. posthumi per uirilem. §. ex his. ¶ † Secun
dò quæritur, an hoc casu testamentum posit incipere à se-
cundo gradu, ut dicunt leges superius allega. ff. de lib. & post
hum. l. & si peperit. §. ulti. & l. si filius. de hære. inst. Et dicen-
dum uidetur, ꝙ non, quia substitutio pupillaris, ut ualeat,
exigit hæreditatem ex paterno aditi. ff. de uulga. & pupill. sub
10 stitu. l. 2. §. adeo. de acq. hæ. l. cũ quæsitum. † Non ob. quod
a dici consueuit, ꝙ sola superexistentia sui, [a] quantum ad ro-
bur eorum, quæ aditionem requirunt, idem operatur, quod
aditio extranei: ut ff. de fideicomm. liber. l. cum quasi. §. sed
& si quis. ad Treb. l. ita tamen. §. si pater. & ibi no. de acquir.
hære. l. Iuli. & ibi similiter nor. quia illud locum habet cum
suus est utiliter institutus, ut in eis patet. Hic autem inutili-
ter: quia nullus est gradus propter præteritionem factam:
ut. ff. de lib. & posthum. l. si filius. l. inter cætera, l. Gallus. §.
in omnibus. Non obst. leges in contrarium adductæ. s. l. & si
peperit. & l. si filius, quæ loquuntur, & intelligi debent de vul
gari expressa, quæ quia confert in tempus non existentis hæ-
redis in primu gradu instituti, non solum non exigit non adi
ri, immo per aditionem expirat, ut. C. de impu. & aliis subst.
l. post aditam. Et hoc expresse no. gloss. ff. ad Trebel. apud Iu
lia. §. item Iulia. ait, si duo. in glo. quæ incipit. nam non est ali-
11 qua. ¶ † Tertio quæritur, an pupillaris substitutio facta pos-
sit subsistere, nun obstãte nullitate primi gradus? Et dicendũ
quod non, dupliciratione: una, quia secundum multorum
magnorum opinionem, quæ uera uidetur, dispositio autenti
cæ ea causa præteritionis non habet locum in suo à patre p-
terito, sed loquitur in his, qui sunt de numero prætereundo
rum. i. qui præteriri puterant absq; nullitate testamenti, ut fi
lius emancipatus à patre, & præteritus à matre, uel lineama
terna &c. ratio, quia aut. illa ut cum de ap. cog. §. aliud quoq;
capitulum, co. 8. facta fuit in fauorem filiorum, ne possent ex
hæredari, uel præteriri sine causa, videlicet legitima, uel in fa
cto falsa. vt apparet in eodem corpore aut. §. siue igitur om-
nes. Si ergo suus præteritus à patre, qui nihil beneficio aut.
ꝑcipit, teneretur ad legata, non cederet. auth. in aliqđ suum
cõmodũ, imo in maximum incommodum, quia olim non te
nebatur, ut ff. de lega. præstan. contratabu. bo. posses. pe. l. j.
Et idem in præterito à matre, qui hodie dicit nullum, sed
olim laborabat intentando quęrelam, vt inst. de exhæ. lib. §.
mater. Alia ratio: quia cum pupillaris substitutio sit quædã
conditionalis institutio: vt ff. ad l. Fal. l. in ratione. §. cum fi-
lio, circa ipsam nihil dispensat aut. ex causa. sed remanẽt iu-
ra antiqua ff. de inof. test. l. Papinianus. §. sed nec impuberis,
de vul. & pu. sub. l. j. §. vltim. & aliæ superius alleg. quæ requi
runt talem primum gradum, quod ex eo efficaciter adiri po
tuerit, nedum, quia frustra de hoc in casu nostro contendi-
mus, cum substitutus ante institutum decesserit, & sic substi-
tutionis spem ad nullum transmittere potuit, siue de pupil-
lari loquamur, ut ff. de suis & leg. hæ. l. si ex pluribus, & de vul
ga. & pu. subst. qui liberis. §. ul. & l. sed plures. in prin. siue de
uulgari, ut ff. de acqui. hæred. l. toties, secundum intellectum
12 Ioan. ¶ † Quartò quæritur, an pupillariter substitutus con-
ditione habita pro non apposita ueniat, ut institutus, & cũ pu
pillariter instituto concurrat, per l. quoniã in priorib. C. de
inof. testam. & l. scimus. §. cum autem quis? Ad hoc quidam
plane responderunt, ꝙ non: quia ille, cui facta erat substitutio
superuixit: certe ad propositum nihil, quia non quæritur,
an ueniat iure substitutionis. Certum est, quod eo iure non
uenit, quia tali iure ueniens nunquam cum instituto concur-
rit, ut ff. de hære. institu. l. cum testamento. in prin. & l. lucius
de uulgar. & pupil. substitu. l. uerbis ciuilibus in ij. respon. &
l. ex facto. §. item quæro. de bo. poss. secundum tabu. l. ij. §. de
fertur. & C. de edic. di. Adria. tollen. l. j. ¶ † Sed quæritur
13 an ueniat, tanquam institutus conditione pro non apposi-
ta habita. Et adhuc dicunt non posse: quia filius institu-
tus reperitur à secundo gradu præteritus. Sed hoc nihil ui-
detur: quia filius in primo gradu, & in secundo præteriri po
test absque iudicio nullitatis gradus primi, uel secundi: vt
ff. de iniur. rupt. & irri. testament. l. posthumus. §. quod uul-
go. Ego uero cum sic dicentibus consentio per superius al
le. Et non ob. leges in ꝯrium adductæ, ꝙ sic ostenditur. l. quõ
in prio-

in prioribus.commemorat legem omninò in eo. tit.& l.ſci-
mus.commemorat utramque.Ergò oportet.quod ambæ in
telligantur in eo caſu,in quo loquitur.l. omninò. ad cuius in
terpretationem ſunt ut in aut.de na. fil. ante dota. inſtru.na-
tis.col.iij.Sed.l.omninò circa præteritos nihil immutat, ut
ibi dicitur in tex.ergò &c.Et hoc ut clarius intelligatur,ſciē-
dum eſt,quod. l. omninò. inuenit petitionem ſupplementi.
& circa illud uerſatur intentio illarum trium legum. ſupple-
mentum autem dicit duo:unum præexiſtens:aliud ei accidēs
ſine prioris tamen interitu.ar.ff.de diuer.& tempo. præſcri.
l.ul.de acqui.poſ.l.Pompo nius.§.cum quis.Hoc autem ſup-
plementum fit dupliciter : uerè.ſ. per acceſsionem quantita-
tis ad quantitatem,uel ſpeciem,uel ſpeciei ad quantitatem,
uel ſpeciem,ut loquitur.l.omninò. Et interpretatiuè per a-
motionem conditionis adiectæ inſtitutioni factæ ex legiti-
ma,uel modi,uel dilationis, uel alterius cuiuſcunque graua-
minis.Capiendi tamen modus non mutatur, ſed repreſenta
tur.ar.ff.de hæ.inſti.l.hæreditas.unde ſi quis aduertat in l.ſci
mus.§.cum autem.legitima, quæ ibi repreſentatur non expe
ctata die uniuerſali fideicommiſſo adiecta, non capitur iu-
ra directo,ſed iure fideicommiſsi, & per rationem de manu
hæredis faciendam,ut ibi dicitur in tex. quartæ quidem par
tis reſtitutio &c.Et ſic non mutatur capiendi modus:nec in-
terimitur primus. Sed in propoſito per amotionem condi-
tionis adiectæ pupillari ſubſtitutioni non ſolum ſuccedendi
modus repreſentatur:ſed gradus ipſe perimitur.ut.ff.de uul.
14 & pu.ſubſti.l. ult.§.2. ibi ſed ſi extiterit conditio &c. ¶† Et
hoc eſt contra naturam tam ueri, q̃ interpretatiui ſupplemē
ti,quod circa primum nihil immutat, ſed accelerat, uel au-
get in quantitate,uel exoneratione,uel acceleratione,vt ap-
paret in ſupplemēto,quod facit ius prætorium ad ciuile ſup
plendo actionem furti manifeſti: quia nihil corrigit,uel im-
mutat circa actionem furti non manifeſti, quæ erat ciuilis:
vt inſtit.de noxali.§.ſunt autem.de perpe.& tempora.actio-
ni.§.j.ff.de noaa.l.elec.§. j. & l. ſi plurium. ſecundo reſpon.
in prin.& ideò ſupplere ponitur inter officia iuris prætorij,
tanquam ſpecies diuerſa ad id, quod eſt corrigere. ut.ff.de
iuſti.& iur. l. ius autem ciuile.§. ius autem prætorium. & in
prima conſtitutione.C.§. quibus ſpecialiter. ibi adijcientes
quidem &c.Hinc eſt,ꝙ adiecta,quæ naturam cuiuſdam ſup-
pletionis habent,non immutant ea, quibus adijciuntur,ſed
eorum naturam ſequuntur,ut ff.de pac.do. l. inter ſocerum.
& de pub.l.ſi ego.§.quod tamen. Sed in caſu noſtro deſtru-
cto gradu fieret imputatio: ergò ſub appellatione ſupplemē
ti non cadit, ac per hoc eſt à dictarum legum beneficio alie-
15 nus. ¶† Quintò quæritur, an ius dicendi nullum compe-
tens ſuo præterito tranſmittatur ad matrem præteriti eo de-
cedente in infantili ætate,antequā ipſe, uel alius pro eo dice
ret teſtamentum nullum? & circà hoc dico conſiderandum
eſſe, ꝙ teſtamentum eſt actus iuris ciuilis, licet ius prætoriū
aliquid addiderit. Ius autē ciuile uocauit,& cognouit ſuos:
ut inſti.de hære.quæ ab inteſt.in prin.§.ſinautem. & ob hoc
etiam diſpoſuit,ꝙ ſi ſui, quos magno fauore,& quaſi quadā
dominij continuatione proſequitur:ut ff. de libe. & poſthu.
l.in ſuis,prætereantur in teſtamento,teſtamentum ipſum ip
ſo iure ſit nullum:ut inſti. de exhære.lib. in prin.& ff.de lib.
& poſthu.l.ſi filius.& l.inter cætera. & reducit ad cauſam in
teſtati:ut ff.de le.præſtan.contrata.bo.poſ.pe.l.is,qui in po-
teſtate.circa prin.& l.ſi duo. conſtat autem hæreditatem pa
ternam tali infanti ab inteſtato delatam, eo in infantili ætate
decedente ad matrem tranſmitti: ut C. de ſui, & legi.hære.
l.apud hoſtes.ff.de iur.fiſ.l.lucius. & de reb.dub.l. qui duos.
§.cum in bello:& hoc uidetur apertè dicere.l.filio.ff.de iniu.
rup.& irri.teſt.in ij.reſpon. ubi dicit, ꝙ ita demum tale te-
ſtamentum ualet,ſi præteritus bonis paternis abſtinuit: ergò
oportet apparere de abſtinentia à iure prætorio conceſſa ſi
bi:de qua cum non appareat, hæres ſit etiam ignorans; ut ff.
de caſt.pecu.l.hæreditate.§.ſi filius.& ff.ſi quis omiſ.cā teſt.
l.j.§.qui in poteſtate.ſed non indeſinenter: quia per abſtinen
tiam,quantum ad effectum commodi, uel incommodi ei ap
plicandi, deſinit hæres eſſe: ut ff.de vul.& pupil.ſubſti.l.ſi fi-
lius,qui patri. Non autem abſtinet, qui ante decedit,quàm
abſtinere poſſit,ut probant leges ſuperius allegatæ. & C.de
iure delibe.l.ſi infanti.& ibi tangitur per Odoſ. in quæſtio-
ne,quam dicit fuiſſe inter dominos Azo.& Hoſt. ar. autem,
quod ad hoc probandum adducitur,ſumitur ex. l.ſi filius.ff.
de lib.& poſth.quod eſt tale.ſi teſtamentum propter præte-
ritionem nullum non conualeſcit moriente filio uiuo patre:
ergò multo fortius,ſi patre mortuo moriatur:ut de iniu.rup.
& irri.teſta.l.poſthumus. nam uidetur concludere de neceſ-
ſitate per.ij.reſponſum illius. l. poſthumus. ibidem & circa
16 iniuſtum &c. † Poſſet & aliter reſponderi, ideò teſtamentū
præteritione nullum non conualeſcit præmoriente præteri-
to uiuo patre:quia de eius iuribus uiuo patre quæri non po-
tuit: eſſet enim immatura querela.ut arg. ff. de hære.uel act.
uen.l.j.de acqui.hære.l.neminem.de uulg. & pu.ſubſt.l.ij. &
de colla.bo.l.j.§.impuberi.& ita facilior eſt tranſmiſsio, &
difficilior conualeſcentia, vbi eius impugnationi ius com-
mune impedimentum præſtitit.ar.ff.ad ſille. l.ſi quis in gra-
ui.§.ult.& ff.ad carb.l.ſcriptus.& de bo.poſ. contratab. l.il-
lud.§.ulti. & l.ſeq.In noſtro autem caſu ius impediuit nullū
dici.& eodem modo poſſet reſponderi ad.l.C.de inoffi.teſt.
ſi quis filium.& l.ſcimus.§.ulti. in quibus tranſmittitur que-
rela inofficioſi teſtamenti etiam non preparata: quia & in il
lis ius impedimentum præſtiterat, quominus uiuens exhære
datus eam propoſuiſſet, ut in earum qualibet dicitur: ut. ff.
de inoffi.teſt.l.Papinianus.§.ſi cōditioni.ad l.ij.C. de poſth.
hæredi.inſti.eſt facilior reſponſio ſecundum eos, qui tenent
contrarium eius,quod dictum eſt ſupra.quia ibi ſola natiui-
tas rumpit,vt ibi dicitur.& in l.j.eo.titu.& in multis ſimilib.
hic autem ſecundum eos ſola ſuperexiſtentia ſui præteriti
non reddit nullum, niſi petat detegi. Dicerent illi præſumi
abſtinentiam,niſi probetur actus immixtionem inducens, q.
eſſet ille,qui in extraneo aditionem induceret:ut ff.de acqui.
hære.l.pro hærede.& l. gerit. & in hoc dicerent eſſe caſum.
C.ſi vt ab hære.ſe abſti.l. j.ſed in hoc non conſentio. & di-
co,quòd actus immixtionem inducens facit ſuum hæredem
indeſinentem ceſſante ſpeciali priuilegio, vt minoris æta-
tis,ſed ante hæres eſt, ſed repudiabiliter, ſi utatur prætoris
beneficio abſtinendo: ut dicitur in ſimili.ff. de condi.inſti.l.
verba.& ibi no.ad l. autem primam. C. ſi vt ſe ab hære. ab-
ſti.reſpondetur,ꝙ ibi non dicitur,ꝙ uideatur abſtinere tacē
do,ſed dicitur,ꝙ abſtinentia,quam filius uult facere,non im
pediretur per ommiſſam proteſtationem de abſtinendo: qua
ſi dicat ſemper poteſt abſtinere, quouſque ſe immiſcuerit.
Non autem dicit, ꝙ uideatur abſtinere hoc ipſo, ꝙ non ſe
immiſcuerit. ¶† Sextò quæritur, an iam natus filius atten-
17 tis omnibus verbis teſtamenti dicatur præteritus: quia neq;
hæres inſtitutus,neque nominatim exhæredatus eſt?ut inſti.
de hære.quę abinteſta.§.eadem hęc.& adeò uerum eſt,quòd
fideicommiſſarius uniuerſalis, qui in multis tenet uicē hære
dis:ut.ff.quod cum eo,qui in alie.pote.eſt.l.ſi filius.& de bo.
lib.l.ſi neceſſe.§.ulti. pro præterito habetur ēt iure antiquo,
& ideò tanquam præteritus petit contratab. ut. ff. ad treb. l.
ita tamen.§.qui rogatus.& de bo.poſ. contratab. l.ſi emanci
patus filius nepote.& ibi no.Si autem reperiatur in alio gra-
du inſtitutus,non propter hoc teſtamentum eſt nullum:quia
non poteſt in caſu,de quo quæritur,à ſecundo gradu incipe
18 re,ut eſt oſtenſum ſuprà, ¶† Septimò,& vltimò reſtat vi-
dere de virtute illorum verborum in teſtamento prolatorū,
ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum &c. &
in hoc omnes concordant, ꝙ uirtus illorum verborum eſt,
vt videantur rogati venientes abinteſtato reſtituere bona,
b trebellianica ſalua,ſcriptis hæredibus in tali voluntate: [b] vt.
ff.de vul.& pupil.ſubſtit.l.cohęredi. §.cum filiæ.C de fidei-
com.l. ex teſtamento.& l.cam,quam. & ibi no. ff.eo.tit.l.ex
ea ſcriptura.& ibi ſimiliter no.C.de manu.te.l.ſi mater.& ff.
de le.ij.Lucius.§.ſimilia.Sed an ſemper hæc operētur?quidā
dicunt,aut teſtamentum deficit ea defectu ſui, puta ſolenni
tatis,& habet locū clauſula ſupradicta. aut propter defectū
teſtantis,& tunc locum non habet.ut ff.de inof.teſta.l.titia.
de leg.ij.l.codicillus.§.fin. & de leg.3.l.patronus.§.ul.& iſta
fuit

19 fuit opi. gl. in aut. ex cã. ¶ † Alij dicunt, vt Odofr. qui ibidẽ hoc no. et in casu præteritionis dicta uerba suam uim habere: & certè hoc vr̃ cõius teneri, & uerius: sed ista opinione posita pro vera, est attendendum, q successione ad cãm intestati deducta propter præteritionem iam nati (ut ostensum est s̃.) præteritus fuit pro dimidia hæres, à quo, tanq̃ à præterito, nullum fideicommissum relinq. potuit: vt C. de fideicõ. l. quidam filium. & ff. de leg. iij. l. ex filio præterito. & ibi no. verba ergò præmissa, quantũ ad illam dimidiã, nihil faciunt: sed primò decedenti filio succedet uel matec sola fm̃ l. C. de iure delib. si infanti. uel etiã si succederet unã cũ fratre equaliter: vt in aut. defuncto. adhuc esset idẽ in effectu: quia mortuo secundò filio mater abintestato ueniens deduceret bona, quæ obuenerunt à fratre præmortuo: quia illa non ueneriunt ad ultimum morientem à fideicommittente, sed ex successione patris. Et illa sola ex restitutione deducũtur, quæ à fideicommittente ueniunt: vt d. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. sub. & ff. ad treb. l. debitor. & deduceret legitimam, & trebellianicã fm̃ communem opin. quæ tenet duas quartas deducendas: sed hodie tertiam, & quartam. vt no. C. ad l. falci. l. quanquam. & ff. de inoffi. test. l. papi. §. si quis impubes. & ita esset, si verba suprascripta id, quod contendunt aduersarij, importarent. Nec haberet. B. Stephani, nisi tres vncias, ex hæreditate totali. Hæc quàm breuius potui conscripsi, vt magis intelligentis maioris addiscerẽ ueritatem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Superexistentia sui.] *Hæc est Doct. opi. communis, quòd fuitas confirmet tabulas pupillares, & operetur transmissionem ad quoscunque hæredes, siuè ex testamento, siuè abintestato, et extraneos, agnatis (si quando oportet) exclusis Bar. in l. Paterfamilias. de priuil. cred. & in l. ex militari. §. j. de mil. testa. idem consi. 20. & seq. Anchar. consi. 27. & 71. consi. 58. Alex. consi. 20. in 1. col. Soci. consil. 8. uol. 4. Dec. consi. 33 1. uol. 3. Por. insti. de pup. sub. in prin. in glo. t. Doc. in l. y. & in l. si filius, qui patri. de uulg. & pupil. in l. 3. & in l. si infanti. C. de iu. deli. Bal. in tracta. substitutionum sub capitulo de pup. substi. col. 5. uer. ultimò, & octauò. cum duabus quæstionibus seq. Rol. in flore test. Rub. 23. col. 4. Polytus in eius generis tractatu sub simili capitulo in 8. principali quæstione, & deinceps usque ad fin. maximè nu. 62. 68. & 69. Zasius de substit. c. ij. col. 7. post nu. 17. uersi. ultimò quæritur. Ang. Perusinus de suitate. 9. q. in primis duabus cartis. Et hi omnes tractatus habentur in 2. tractatuum uol. Atque hic sunt annectenda, quæ subijcit Oldr. infra eo. consi. in 5. q.*

b ¶ Voluntate.] *Hic iunge Dec. in consi. 478. col. 2. uol. 4. & quæ suprà annotata sunt in consi. 138. & 149.*

De præscri. & offi. extraordina. de uer. sig. & de testi. & priui.

SVMMARIVM.

1 *Præscribere quis potest obedientiam, quòd sit subiectus uni, & non alteri: sed quòd nulli sit subiectus, non potest præscribere.*
Item hic ponuntur aliqua requisita ad præscriptionem obedientiæ, & quòd sola negligentia episcopi non perditur subiectio.
Item in præscriptione subiectionis non requiritur, quòd ille, in quem fuit subiectio præscripta, sit capax, sed is, qui præscripsit.
Item quòd ualeat præscriptio, quòd capitulum cognoscat de iniurijs sibi illatis.
Item quo intelligatur, quòd priuilegium contra præscriptionem ualeat, necne. cum plu. nu. seq.
8 *Episcopus non potest eximere aliquem à sua iurisdictione.*
14 *Exemptio est duplex.*
18 *Indefinita hominis in materia non necessaria non æquipollet uniuersali.*

CONSILIVM CLXXII.

a QVIA oẽs ferè obiectus,[a] qui nunc offeruntur contra articulos decani, & capituli carnoteñ. facti fuerũt in prima instãtia, & clarè soluti: pp ad pñs breuiori stilo trãsiri: quia uideri poterunt allegationes corã primo auditore factæ. Et quis modo principaliter agit de duobus generibus articulorum. s. de primo, qd tendit ad probandũ exemptionem capituli in iniuriatores suos, vñcunq; sint. ¶ Circa ista duo gña dumtaxat præsens uersabit disceptatio, q̃tum fieri poterit, vitato uitio repetitionis inutilis. Et circa primũ genus articulorũ sic primò opponitur, q articulus ille non procedit: quia est de materia uitiosa: q a non sufficienter qd dat expedit. Hoc aũt sic probant aduersarij: quia consuetudo, ad hoc q effectum consuetudinis habeat, oportet, q sit rõnabilis. hæc aũt non est hmõi, per q̃ qs eximitur, ne subsit capiti. ¶ Scdõ dicũt, qd oportet, q sit pscripta: sed hæc nõ est præscriptibilis: q a sine possessione pscriptio non procedit: nemo aũt pt in se præscribere obediẽtiã. ¶ Tertiò dr, q necesse est, q sit inducta sciente eo, q super hoc legem cõcedere posset. Sed de scientia summi pon-
1 tificis nihil dat, ergò &c. † Sed ad hæc per ordinẽ respondeẽ, illo añ oia pmisso pro fundamento qõnis, q res, de qua quæritur, præscriptibilis est,[b] & consuetudo introducibilis: qd probatur: priuilegiũ, & consuetudo tanti pis, cuius ɔrij memoria non exist, paribus passibus ambulant. Et ideo, quod potest per unum, puta per priuilegium concedi, hoc potest
b & tali consuetudine introduci:[b] vt. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. ult. & l. in eum. §. item varijs. de aqua quoti. & esti. l. hoc iure. §. ductus aquæ. C. de acquæ duc. usum aquæ. & de fun. rei priua. l. ult. li. x. extra de iudi. c. nouit. ibi nisi fortè iuri cõi p spãle priuilegium, uel ɔsriam consuetudinem &c. & ibi no. p Inn. & de fo. compe. c. cum contingat. ibi ex indulgentia, vel consuetudine spãli &c. Et est expsum extra de uer. sig. c. super qbusdã. & ibi not. p Ho. sed constat posse exẽptionẽ priuilegio cõcedi. ergò &c. Textu uerò probat extra de priui. c. cum olim pp qõnes, ibi. Et q ea in possessione tandiu fuerat libertatis q alijs ẽt cessantib. præscripsisset &c. & extrà. e. ti. cũ personæ. li. vj. autoritate aũt probat per no. p In. extra de præscrip. c. cum non liceat. & per Host. in e. ti. c. ex of
2 ficij. & extra de censi. c. cũ uenerabilis. ¶ † His ergò præmissis ad opposita per ordinem rñdeẽ. Primò ad primum, cũ dr̃, qd oportet, quod consuetudo sit rõnabilis &c. cõcedo, cum subditur hæc non est hmõi, nego. Nõ. n. est irrationabile, qd est priuilegio concessibile: vt. C. de priui. sco. l. j. sed hoc est
3 concessibile: ergò non est irrationabile. ¶ † Ad sm, cũ dicitur, q oportet, qd consuetudo sit præscripta, concedo. sed cum dicit, qd hoc non potest præscribi: quia nec pt posside re, nego, q a libertatẽ benẽ qs posidet in seipso: vt. C. de præscrip. qui pro lib. uel ɔ. in rubro & in nigro. ff. de acq. pos. l. posideri. §. si seruus. ff. de lib. cau. l. liberis. §. ult. & l. igit. §. j. obedientiam añ, q dicit actum impetrantis respectu eius, q imperat, nõ põt quis posidere in seipso, & hãc nõ pscribit sibi, sed alteri, puta Romanæ ecclesiæ. ar. expsum. ff. de stipu
4 la. ser. l. seruus cõis se sibi. ¶ † Ad tertiũ, qd dicit, q necessaria est scientia eius, q posit super hoc legem condere &c. respondetur non esse uerum in inductione ois consuetudinis: vt extrà de consue. licet romanus. lib. vj. & no. 4. dist. in istis. Et quod dicitur, quod reqrit sciẽtia eius, q pt legem condere, locũ habet in ea consuetudine, quæ exprese ɔdicit legi. ar. C. de offi. præfec. præto. afri. l. formam. ff. de colle. illic. l. ul. hæc aũt nõ ɔdicit legi, p quã inducitur, quod aliqua ecclesia sit Romanæ ecclesiæ immediatè subiecta: imò est ualde rõnabile, vt illuc, vñ exeunt, flumina reuertantur. Romanæ em ecclesiæ ois ecclesia immediatè subest: quia vñs oim cura cõmissa fuit petro. vt. ij. q. 7. puto. & not. xxj. di. in nouo. & hoc expsiẽ dicit Io. Mo. extrà de ele. c. si eo tpe. & per extrã e nihil de nouo qrit, licet alius excludat, vt no. 16. q. 4. nolumus.
5 ¶ † Qd ergo dr in c. cũ ex officij.[c] & in c. cũ nõ liceat. q ɔ p
c curationẽ, uisitationẽ, & obediẽtiã nõpscribit &c. uerũ est p subditũ remanẽtẽ subditũ: sed si dicit se sibi respectu hmõi libertatis

libertatis pscripsisse.& alteri subiectionē in se,hęc præscri-
ptio nequaq̄ est ꝓhibita,sed concessa,ut probatú est.s̄.sicut
dicimus, ꝙ summus pontifex non pót cú monacho dispen-
sare,ꝙ habeat propriú, sed pót de monacho non monachú
facere, & statu mutato incipit hr̄e propriú . ut extra de statu
mo.c. cú ad monasteriú. in fi. Et prætoriæ stipulationi nihil
pót adiici, uerú est ea manente ṕtoria , quia per adiectioné
fit conuentionalis.ff.de uerb.ob.l.in cóuentionalibus.Et ꝓ-
prietatis dñs non pót rei fructuariæ,ēt fructuario consentiē
te,seruitutem imponere.uerú est usufructu illæso manente,
sed ꝑ hoc perit:ut ff.de usufr.l.sed si qd.§.ulti.& ibi no.& do
natiu cā mortis per adiectionem,ꝙ non reuocet̄ , transit in
donationem inter uiuos:ut ff.de dona.cā mor.l.ubi ita dona
tur.& seruus manens seruus non pót tutor dari:sed per hoc,
ꝙ dat̄ in testō,fit liber:ut insti.qui da.tu. pos.§.j.sic dico in
ꝓposito,ꝙ subditus manens subditus non pót præscribere ꝯ
obedientiá,usitationē,uel procurationē,quia ex hoc resul-
taret quędā implicatio ꝯdictionis:s.ꝙ esset subditus, & non
subditus,ꝯ.l.ff.de excep.rei iudi.l.iudicatú.& de usuca.cum,
qui ædes.Sed desinens esse subditus per pscriptionem legiti-
má,bene per consequens ꝯ prædicta præscribit.Et sic oīa re-
ducunt̄,& non obstant obiectus.Et ubi ēt superioris scia re-
quireret̄,non requirit̄ indiuidua scia circa unáquamq; eccle
siæ consuetudinē.sed sufficit gn̄alis permissio,& scia,qua ec
clesia Romana tales præscriptiones,& consuetudines induci
posse permisit:ut ff.de pecu.l.quá tuberonis.§. scire aút. & l.
6 non solú.in prin.¶ † Ad quartú,ꝙ opponebat̄, ꝙ articulus
consuetudinis est iuris?Rn̄det̄, qđ consuetudo pót mihi di-
cere tria.s.actú frequentatú,habitú generatú,& ius ex utro-
que collectú.de primo loquit̄.C.de epi.audi.l.iij.& de iu.fis.
l.facultas.in fi.de secúdo loquitur insti.de re iu.diui.§.patro
nú. & talis consuetudo sic habituata fit quasi quędā natura.
& de hoc loquit̄.ff.ad mace.l.j.in prin.& ff.de lib. & posth.l.
si quis posthumos.de tertio loquit̄ insti.de iure na.gen.& ci-
ui.§.constat. Et hæc sunt,q̄ no.per Hug.j.di.mos est.Cum er
go sermones exaudiendi sint ẜm propositá materiam , & ut
actus non reddat̄ inutilis,ut ff.lo.& condu.l.si uno.& fa.erc.
l.& puta.§.j.de do.ante nup.l.si cú aút. articulus aút ad factú
referat̄ :ergo ubi in articulo de consuetudine fit mentio ,nó
ad consuetudinē,q̄ est ius,sed ad cósuetudinē,quæ est factú,
fiet relatio.ar.ff.de uer.ob l.stipulatio ista.§. hæc quoq; sti-
pulatio.& de pecu.l.nec seruus,& de condi.& de.l.quib.die-
bus.§.dn̄s.Et hoc mō accipit̄.ff.de leg.& senatuscon.l.de q-
bus.ibi,dú dicit,ꝙ moribus,& consuetudine pro facti obser
uantia ius introducente,non pro iure non scripto morib.in-
7 troducto.& sic fit in eo.ti.lecú de consuetudine.¶ † Ad quin
tum,cú dr̄, quod dant̄ actus sufficientes consuetudinē indu-
centes:Rn̄detur, ut in primis allegationibus est responsum.
8 ¶ † Ad sextú,quod opponit̄, ꝙ eṕs non possit in totú exime
re à iurisdictione sua:Ergo nó pót hoc consuetudine introdu
ci:Respondet̄,ꝙ forte primú non est uerú,ꝙ non possit eṕs
in totú eximere:sed uerú est,eximendo simpl'r non vē in to-
tum eximere,& sic intelligunt̄ iura,q̄ ad hoc adducuntur, ut
no.25.q.1.in summa. Et dato,ꝙ sit uerú,ꝙ non possit eṕs in
totú eximere,non sequit̄ non pót præscriptione induci:quia
multa pót præscriptio,q̄ non pót pactú,ut ff.de ser. urb. pđ.
in l.sed si inter me.& ibi no.C.cōia prædio.l.propriú.& ibi si
militer no.& rō est ; quia pacto tanq̄ iuris priuati existente
ius publicú tolli nó pt̄.ar.insti.de legi.agna.tu.§.ult.ff.de ca-
9 pi.dimi.l.eas obligationes.¶ † Præterea præscriptio hēt qc-
quid hēt pactum:uidelicet consensum eius,ꝯ quem præscri-
bitur,ut ff.de uerbo.sig.l. alienationes.& ulterius assistentiā
iuris publici,& ideo uocat̄ legalis alienatio , quæ aliquando
est permissa,ubi ēt procedēs ab hoīe est inhibita,ut ff.de reb.
10 eo.qui sub tu.uel cura.sunt.l.ij.& C.de legi.tu.l.ult.¶ † Ad
septimú,qđ dr̄:aut pars decani,& capl'i allegat pscriptionem
ꝑꝑ solá eṕi negligentiá:& hoc fieri non pót:aut ꝑꝑ resisten
tiā:& tunc fuerunt in mala fide præscribentes,& sic non ꝓce-
dit:Respondet̄,concedo primú,quod per solá negligentiam
non præscribit̄.sed ẜm non concedo, quod resistentia nó in
ducat præscriptionem,immo inducit,ut ff.de ser.ur. prædi.l.
hoc aút,& quēad.ser.ami.l.si qs alia.§.ul.extra de ver. si. c.
abbate.& ibi no.nec de necessitate sequitur talē resistētiam
mala fides,vt ff.de vsu.l.seq̄t̄.& extra de iu.pa.c.cura.psertim
in tanti tēporis possessione , cuius ꝯrij memoria nō existit ,
ubi bona fides psumitur:ut no.In.extra de in inte.rest.c. cú
11 uenissent.† Per tāti.n.tēporis decursum nemo dubitat hmōi
quasi possessionē quasi ꝓ derelicta habitá:ut ff.de acq.pos.l.
q̄uis saltem.& de dā.infe.l.si finita.§.non aút statim. ac per
hoc pót alius bona fide possidere,& ꝓ suo usucapere , ut.ff.
12 pro suo.l.j.&ij.¶ † Ad octauú,quo q̄ritur,ꝙ calumniosus est
articulus,cú cōstet ꝙ confirmatio eṕi ab archieṕo petat̄, &
ꝙ uadunt ad synodum &c.Rn̄detur,ut in primis alleg. est rn̄
13 sum. ¶ † Ad nonú,quo opponitur, ꝙ aliqua priuilegia deca
ni,& capituli sunt ipsis cōtraria , quia aliqō Papa eos allo-
quens utitur isto latino, eṕis uestris &c.constat.n.ꝙ exēpto
rú nullus est eṕs,nisi Papa. respondetur,ꝙ exemptio habitú
eṕalis dignitatis non tollit,sed exercitium eius in exemptos
impedit:sicut dicitur de tutore,cui administratio interdicit̄,
qui per hoc tutor esse nó desinit:sed administratio eius ces-
14 sat:vt ff.de auct.tu.l.& si plurib.& ibi no. ¶ † Ad decimum,
quod in articulo cōtinetur,ꝙ sunt exēpti:ergo iá subfuerunt
&c.rn̄detur,ꝙ ista cōclusio impertinens est oīno.non.n.q̄rit̄
an subfuerint,sed an subsint. Et ad probandum hoc dantur
articuli.Præterea attēdēdú est,ꝙ duplex est exēptio. una, q̄
tollit uinculú ꝯctú:& ita ꝓcedit ar. Alia,q̄ impedit ꝯhendú,
vt ff.de uer.ob.l.decē.& de sol.l.si decem. & hoc mō ar. non
ꝓcedit.& ita loq̄tur extra de priui.c.ex ore,ibi ab ipa sui fun
15 datione liberú extitit & exēptú.¶ † Ad undecimú,ꝙ dicitur
ꝓ ꝑte decani,& capl'i de replicatione exēptionis corā eṕo se
nonen.opposita,nihil facit : qa sedes eṕalis uacabat &c. re-
spōdet̄,ꝙ nō datur hoc,ad hunc finē vt exinde incipiat pscri
ptio,uel iam incepta,nōdú tn̄ finita,currat.Sed est ꝓbandú,
ꝙ extunc,tanq̄ cōpleta,est admissa,& effectú suú sortita.Et
ad verificādam eā ꝑtē articuli,qua dr̄, ꝙ ab omni iurisdōne
archieṕi &c.& ad probandum sciam eius,qui nunc est eṕs,&
ēt cōsensum,imò & usum,qui ei nocere possit,licet tunc nō
esset eṕs,vt extra de rescri.eam te.Verum quia ad corrobo-
rōnē primi articuli,& corú,q̄ cōtinent̄,in ipso & ēt in scđo,
datus est tertius articulus,q̄ incipit.Item ꝙ dictis tp̄ibus, &
ꝑ ipsa tp̄a romanus pontifex,& sedes apl'ica fuerunt, & esse
consueuerunt &c.cuius effectus est dare, & dicere, & ꝓbare
romanam ecclesiam à tp̄e,& ꝑ tp̄s , cuius ꝯrij memoria non
existit fuisse,& esse ī quasi possessione immediatæ subiectio
nis capl'i,& ecclesiæ carnoceń.Et hic articulus respectu mate
riæ irreprehēsibilis est.Contra formam eius arguút aduersa
rij plurib.modis.Primo.n.dicunt,ꝙ illud uerbum in articu-
lo positum.s.sedes apl'ica,nó pót stare , qa cum sit res inani-
mata rem aliq̄ exercere nó pót.ad hoc rn̄det̄, ꝙ prima para
articuli dicit, ꝙ sedes apl'ica fuit in possessione dictæ subiectō
nis &c.hoc aút,quantum ad aliquid bene cadit in dignitate
uacāte,quantú ad cōtinuandá pscriptionem , ut.ff.de usu. l.
16 nunq̄.§.uacuum.& l.captam.& l.iusto.§.nondum.¶ † Præ-
terea licet possessio propriè penes hæreditatem iacentem
non sit:ut.ff.si quis testa.lib.esse ius.fue.l.j.§.scæuola.& iō ꝑ
solam aditionem non quæritur adeunti:ut.ff.de acqu. pos.l.
cú hæredes.non tamen sic in dignitate,q̄ propriè iacere non
dr̄,eo ꝙ dominus suus non moritur,sed administrator.& iō
nunq̄ per hoc possessionem perdit:ut clare deducit Inno.ex-
17 tra de cau.pos.& propri.c.cum super electione.[d] ¶ † Secúdo
d opponitur,ꝙ illud uerbum, summus pontifex , in articulo ,
stare non pt̄:quia aut articulans intelligit, ꝙ oīs summus pō
tifex hoc fecit,& hoc esse non potest:quia aliqui tam modi-
co tempore uixerunt,ꝙ hoc facere non potuissent. aut est ali
quis,uel aliqui,& non dicuntur qui. & sic articulus remanet
incertus.Sed ad istud respondetur,ꝙ ēt quantum ad conti-
nuationem pót intelligi,non obstante breuitate uitæ,ꝙ pos-
sessio momento quæritur ut.ff.de pub.l.cum sponsus.§. ul-
tim.no.Inn.extra de cau.posl.& proprie. c. cum ecclesia. &
quæsita continuatur,quousque possidens uel repellatur , uel
suspicetur se posse repelli,uel alter desinat possidere uelle ,
ut.ff.de acqu.posses.l.si quis.in §.differentia & l.quemadmo
dum

18 dum.& l.si id quod.§.si.¶ † Quantum uero ad actum corre-
ctionis, & si uideatur impossibile uerũ fuisse in quolibet pro
pter uitæ breuitatem: de hoc tamen non constat, licèt allege-
tur: tamen propter hoc non falsificaretur articulus, quia in-
e definita hominis non æquipollet uniuersali[e] in materia nõ ne
cessaria: & tamen possibile est indefinitum sermonem trahi
ad plura eidem rationi non subiacentia: sic hìc. non enim sub
iaceret eidem rationi, quantum ad exercitium actus, de quo
articulus loquitur, omnes Romani pontifices, & qui breui,
& qui longo tempore uixerunt: quia in his impossibilis actus
fuit, in illis uero possibilis. hæc autem duo eiusdem rationis
nõ sunt, quare arg. nullam in articulo absurditatem inducit,
sicut prædicta probanẽ. ff. de leg. iij. l. iulia. in prin. & in eo. ti.
l. hæres meus. §. j. iuncta. l. quæsitum. & §. illud fortasse. & no.
d. Dy. extra de reg. iu. c. j. li. 6. & Io. Mo. extra de ele. c. ut cir-
ca. & hoc innuunt uerba in articulo posita, dum dicitur, man
dauerunt, & fecerũt pluries, & sæpius prædictos decanũ &c.
19 ¶ † Ad id uero, quod non datur quis, respondetur sicut in a-
liis allegationibus dictum est, quod isti actus tribuũtur digni
f tati, ubi non est necesse nomen exprimi[f] ut ff. de condi. & de.
l. cum ita datur. & de an. leg. l. annua. §. à Titio. ar. ff. de cap.
dimi. l. tutelas. & ibi dum dicit, tutelæ plerunque sic deferun-
tur, ut personæ naturaliter designentur &c. Præterea, & si es-
set in aliis præscriptionibus communibus necesse dare actus
aliquos specificè per certam personã exercitos, tamen in præ
scriptione, uel consuetudine tanti temporis, cuius contrarij
memoria non existit, hæc specificatio necessaria non est. fa-
tuum est enim dicere, uel assentire, quod plus necesse sit in ar
ticulo poni, quam necesse habeãt testes deponere, etiam ad
20 sufficienter probandum. † Sed testes uolentes probare alicu
ius rei memoriam non extare, non habent dicere de aliquo
g actu specifico, sed de communi opi. & fama eorum.[g] qui cir
ca id arbitrantur. s. quod omnium talium est opinio, & fama
communis, quod non uiuit aliquis, qui uiderit uidentem, uel
audierit audientem contrarium eius, quod in articulo cõtine
tur: sicut hæc omnia probat. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. idem la-
beo. de proba. l. si arbiter. & no. per Inn. extra de uerb. sign. c.
quid per nouale. & c. ueniens. Superstitiosum ergo est requi
rere in articulo personas, uel actus aliquos specificè exprimi
21 cum testẽ sufficiat super sola communi opi. testari. ¶ † Præ-
terea, & si aliquorum actuum expressio requireretẽ, dati sunt
duo nobilissimi actus, unus exercitus coram archiepiscopo
senonen. de quo fit mentio in vj. articulo usque ad duodeci-
mum inclusiuè. & alter exercitus fuit coram domino Simo-
ne episcopo carnoten. & contra eum, de quo fit mẽtio in 14.
articulo usque ad 16. inclusiue, qui ambo actus exercili fue-
rũt, tanq̃ per exemptos, & Romanæ ecclesiæ immediatè sub
iectos. & nos non quærimus actus, in quibus præscriptio ini-
tium sumpserit: nec qui præscriptionem induxerint, cum ut
articuli dicunt, illorum memoria non existat, sed solummo-
do ferũdum eam exercitos, & inhærentes eidem. Et isti sunt
22 huiusmodi, & sic sufficiẽter habetur, quod quæritur. ¶ † Op
ponitur tertio contra id, quod in articulo continetur: corre-
xit, & corrigi fecit &c. & dicunt aduersarij, q̃ tale mãdatum
deberet per scripturam probari. Et ideo articulus per testes
probandus admittendus non est. Ad hoc respondetur, quòd
si subditi petentes se admitti uirtute alicuius delegationis,
seu mandati se opponant, & eos admittere recusent, fieri de
bet probatio de mandato, uel commissione per scripturam.
C. de man. prin. l. unica. 97. di. nobilissimus. & no. per Inn. ex-
tra de priui. c. cum olim. secus si post admissionem factã per
subditos sit quæstio inter ipsos admittentes, & quendam ter
tium de admissione, quoniam hoc casu admissio ipsa proba
ri posset per testes. ar. C. de testi. l. testium. & de fide instru. l.
23 emancipatione. ¶ † Deinde opponunt, quod non datur in ar
ticulo, per quem fecit corrigi, quod interest sciri, ut sciatur,
an fuerit capax iurisdictionis, uel non. Sed ad hoc responde-
tur, quod hoc non est necesse in quærenda possessione, q̃ is,
per quem quæritur, capax sit, uel scientiam habeat sibi acqui
rendæ possessionis, sed sufficit, quod is capax sit, cui acquiri
intenditur: ut ff. de acquiren. poss. l. j. §. pec cum. & si hoc non
est necesse in acquirenda, multo fortius in retinenda, de qua
agimus: quia de principio quæsitæ possessionis non disputa-
tur quia præsupponitur eius memoriam non extare: retẽtio
autem fit per quemcunque: ut ff. quemad. ser. amit. l. usuc. cũ
quatuor legibus sequentibus. immo & retinetur, si aqua sua
sponte profluxit: ut ff. quemad. ser. amit. l. qui fundum. & de
24 aqua quoti. & æsti. l. j. §. quæsitum. ¶ † Deinde opponitur,
quod non datur, quem actum correctionis exercuerit. & præ
scriptione tantum quæritur, quantum usurpatur: ut ff. de iti.
actuq; pri. l. j. §. iusta. sed ad istud respondetur, hoc locum ha-
bet in indiuiduis, quorum unum est sub altero. ff. pro empt.
l. ij. §. cum stichũ. secus in aliquo iure uniuersali: quia si exer
ceo unum, uel duos actus ratione uniuersalis iuris, quod mi-
hi prætendo competere, cui illius actus exerciti subsunt, uel
insunt, totius uniuersalia iuris, nullo tamen alio obstãte, pos
sessionem quæro. ar. eorum. quæ no. C. de inge. & manu. l. ij.
alioqui necesse esset uolẽtem probare possessionem filiatio
nis discurrere per omnes actus, qui debentur à patre filio: qđ
non uidetur, sed sufficit in genere, q̃ parentes eum, ut filium
habuerint: ut ff. de quæstio. l. 1. §. ad quæstionem. & C. de pro
ba. l. non epistolis. & l. nonnullis. & de hoc no. Inn. extra de ca
25 pel. mo. c. 2. ¶ † Vltimo opponitur contra articulos, qui ten
dunt ad probandum, quòd decanus, & capitulum carnoten.
possunt cognoscere de iniuriis eis illatis &c. qui est nonagesi
mus septimus usque ad centesimum inclusiuè, & dicunt, q̃
isti articuli sunt de materia turpi, & impræscriptibili scilicet
quòd quis sit iudex iniuriæ propriæ. Sed ad istud respondẽ,
quod hæc in uniuersitatibus locũ non habent: ut extra de uer.
sign. c. ex parte. & c. cum olim. quæ duo capitula loquuntur
de ecclesia carnoten. & est ratio, quia uniuersitas, ut uniuersi
tas est, nõ iudicat: quia est quid incorporale, & ei huius actus
exercitium non conuenit. ar. extra de sent. excom. c. si ciui-
tas. & no. p Inn. e. tit. c. Romana. Sed cũ iudicãt ut singuli de
uniuersitate: iudicant. ut no. Inn. extra de offi. ord. c. irrefraga
bili. & ideo in eis suspitio omnis cessat: quia cõia regulariter
negliguntur, ut. C. quando, & à qui. quar. pars de. l. 1. li. 10. &
probatur hæc ratio. extra de rest. spo. c. cu uenisset. & ibi not.
¶ Post omnia dicunt aduersarij, quòd priuilegia impetrata
per. c. carnoten. in hoc contradicunt præscriptioni, & cõsue
tudini, quoniã minus habent. Videtur enim se referre, quod
possint exercere iurisdictionem in certas uel certæ religio-
h nis personas.[h] ¶ † Sed ad istud respondetur, quod priuilegiũ
26 præscriptioni contrarium præscriptionem tollit, etiam si fue
rit consummata. & sic loquitur extra de præscri. c. ueniens.
Priuilegia autem producta, etiam si arcta essent, non exclu-
dunt propterea præscriptionem latiorem iam completam,
nisi essent illa uerba taxatiua, quæ hic non reperiuntur: immo
econtra reseruatur omne ius, quod alias dictis decano, & ca
pitulo competeret: ut apparet in priuilegio Nico. ibi dum, di
cit. Volens nihilominus, q̃ huiusmodi gradus, uel alias quo
modolibet competens in sui perduret roboris firmitate &c.
¶ Ex his generalibus rationibus manifestè concluditur eam
partem sententiæ per dominum Cardinalẽ latæ in ea parte,
in qua repellit articulos decani, & capituli, de quib. hucusq;
sermo decurrit, fuisse perperam, & contra iustitiam latam.

Additio Rainaldi Corsi.

a ¶ Obiectus.] *Iunge hic consilio. infra. 244. & 254. Et uide Io. An. in addi. Spec. de teste. §. Nunc uidendum. in prima additione, quæ longa est, & incipit: sciendum. Boer. Decis. 132. in j. par.*

b ¶ Consuetudine introduci.] *Not. quòd ualet arg. Potest consuetudine introduci, igitur & priuilegio concedi. Et uide Dec. consi. 369. col. 4. nu. 8. uol. 2.*

c ¶ Cum ex officij.] *Vide Castren. in l. is, qui putat. in fi. ff. de acqui. hæredi ubi citat hoc consi. Oldra. quãuis sub alio numero: Probatq́ue hoc ipsum, quod inquit Oldradus, & dicit optime facere pro eo Gl. quæ est in d. l. is, qui putat. licet Oldra. illam nõ allegct. Additq́ue hanc mirã Oldradi laudem, quod merito dici potuit, & appellabatur pater legum.*

d ¶ Super

d ¶Super electione.]*Idem Inn. in c. cum in officiis. de testa. Ale. in d. l. cum hæredes. §. fi. de acq. poss.*

ADDITIO ANTIQVA.

e ¶Non æquipollet uniuersali.]*Et adde, quòd indefinita apposita circa personas æquipollet uniuersali, si sumus in fauorabilibus: ut concludit Bar. & alij per illũ tex. in l. si plurib. in prin. ff. de le. ij. & adde, quòd in probationib. non æquipollẽt uniuersali: ut concludit d. Phi. Decius post alios quos refert, in consilio 145. inci. & pro tenui. co. 3. uer. quartò producuntur. in j. parte consiliorum. & quando indefinita æquipolleat uniuersali. uide Phi. Cor. in consi. cxxxiij. inc. considerata forma. co. 7. uer. quæ in definita in 4. uol. Iunge quoq; huic materiæ cons. supra c. uersic. tertio. Mars. sing. 171. Cor. consi. 181. col. 15. nu. 2.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

f ¶Nomen exprimi.]*Quãdo nomen exprimi debeat, & quãdo dicatur sufficienter expressum habemus supra consi. c. tex. & do ctl. in §. Nominatim. inst. de exhære. libe. in l. 3. §. nominatim. de iniu. rup. & irri. fac. testa. in l. 1. & ij. ubi præcipuè Ale. de lib. & posth. Bar. in l. si in rem. de rei uendi. & in l. siue a certis, de duob. reis. & in l. qui liberis. §. hæc uerba co. 2. de uulg. & pup. Ias. cons. 45. in fi. & 78. similiter in fi. uo. 1. doct. in l. certum. si cer. pe. Non nihil in c. requisisti. de testi. Alcia. de præsumptio. Reg. 1. præsump. 28. in prin. tex. not. in §. si quis in nomine. inst. de lega. Alius tex. in c. tria nos. de consangui. & affini. & ibi ultima G'o.*

g ¶Et fama eorum.]*Eodem quoque modo probatur alienius rei famam non extare. Bar. utrunq; determinans in d. l. ij. §. idem la beo. de aqu. plu. arc. Balb. in tract. præscr. in ij. par. ij. par. prin. §. sexto quæro, nu. 25. Cæpol. multa congerens de ser. ur. præd. c. 19. col. 2. nu. 5. qui tractatus hodie inseritur in 7. uo. tractatuũ.*

h ¶Vel religionis personas.]*Forte legi posset etiam Regionis.*

De donatio. & de renuncia.

SVMMARIVM.

1 *Renunciari non potest insinuationi donationis, uel l. si unquã. C. de reuo. dona. & nu. 1.*

CONSILIVM CLXXIII.

QVIDAM habẽs unicũ filiũ ex pacto donauit illi prius emãcipato ulr̃ bona sua titulo simplicis, & irreuocabilis donatiõis inter uiuos, q̃ donatio ascẽdit plusq̃ sit ltĩmus numerus quingẽtorũ aureorũ, & nõ fuit insinuata, sed pr̃ renũciauit bñficio insinuationis, & se obligauit. postea dictus pr̃ habuit alios filios pp quos uellet donationẽ
1 reuocare. † Querit̃, an possit? & an potuerit renunciare, ne insinuaret̃ dicta donatio? Breuiter tñdendo vr̃ dicendũ, q̃ talis renũciatio nõ teneat, q̃a per eã ius ciuile impugnat̃. & hoc p
a l. ff. de pac. do. l. cõuenire. Et q̃a solẽnitates substãtiales,[a] q̃b. omissis actus nullus reddit̃ non sunt in actũ celebrãtiũ, & eis renunciantiũ ptãte: vt ar. ff. de suis & leg. hæ. l. ul. & de admi. tu. l. quidã decedens. & de lega. j. l. nemo. C. de iu. calum. l. 2. §. sed q̃a uecemur, Insinuatio ãt donationis quãtitatẽ legitimã excedẽtis est hmõi. ut C. de do. l. sancimus. §. j. ibi sed hoc p nõ scripto, uel intellecto &c. & no. de dona. l. ut mihi donares. Et ad huius coroborationẽ accedit ẽt. C. de sac. san. ec. l.
2 illud in fi. † Renũciatio uerò.[b] q̃ fit p donantem bñficio. l. si
b unq̃. C. de reuoc. do. absq; dubio nõ tenet: q̃a l. illa in fauorẽ donãtis inducta nõ fuit, quare &c. ut C. de in off. le. l. scire de
c bet. & ff. ad legem Fal. l. q̃ de bonis. §. ul. cum sim.[c]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Substantiales.]*Vide Maria. Soc. in c. si diligenti. col. 3. de foro compe.*

b ¶Renunciatio uero.]*Iunge hic cons. quod infra habetur 253. & quæ nos ibi de materia insinuationis addidimus. itẽ adde Ange. in cons. 77. & in cons. 94. Bald. in consi. 95. li. 3. cõis certe opi. uidetur in hoc esse cum Old. a deo ut maxima sit q̃o, an renũciatio insinuationis iuramento firmetur. Are. inst. de do. §. Aliæ autem. col. 4.*

c ¶Cum simi.]*Contra hanc Old. decisionem tenet Ias. in l. pe. co. 3. uer. iuxta hãc reg. quæro. C. de pac. motus, quia filij ad reuocãdam donationem patris usq; ad legitimã in qua dicũtur creditores, habent remedium tit. C. de inof. don. & huic tit. pater renunciare non põt, quia non est in eius fauorẽ inductum, sed filiorum At remediũ l. si unquam dicit proditum esse ob præsumptam à lege mentem donantis uerisimile n. uisum est legislatorib. quod is, qui cum sine liberis sit donat abstinuisset à donatione si liberos habiturum se fore præuidisset. & hac de causa reuocat non fauore filiorum (quippe cùm nulla etiam rõ legitimæ habeatur) sed fauore donantis. Adducitq; Ias. Bar. Bal. Albe. Imo. Ancha. & Comen. pro se tenere. Ac ẽt Ro. qui diuersa respondit. Tenuit. n. in alio loco cum Old. hic, cum quo ẽt tenuisse fertur Io. An. in additi. ad Spe. sub ti. de instru. edi. §. porrò. Papien. in formu lib. quãdo agitur pro do. Ego addo Dec. in d. l. pe. in 5. no. C. de pac. qui secutus est Old. ut Iasoni (qui suus est mos) aduersaretur. sed dicit tamen uideri communem sniam contra Old. & ego (licet sim minimus) hãc sequor motus ex ratione, quæ Bar impulit ad tres casus in hac materia considerãdos in l. titia. §. imperator. de le. ij. cũ. n. locus sit distinctioni. quæ est, quòd aut donator cogitauit expresse liberos se habiturũ. & donatio nõ reuocatur per d. l. si unquã. Aut constat, quod nõ cogitauit, uel saltẽ sumus in dubio, & his casib. reuocatur, cũ in qua locus sit huic distinctioni, sequitur, quòd rõ d. l. si unquã fundata sit in præsũptione sola de uolũtate patris, & non in fauore filiorũ. Nã toties eliditur præsumptio, quoties manifesta est uoluntas donatoris, qui filijs expressè præiudicare uoluerit. Quòd si in fauore filiorũ fundatus esset ille tex. neq; ẽt per uoluntatẽ patris expressũ posset illis renunciari stãte reg. quod ita demũ fauori suo renunciare quis possit si quatuor cõcurrant: uidelicet, si iure sit positiuo inductus. Itẽ in ipso renunciantis fauore (& hoc ego potissimum considero) itẽ si contra bonos mores, aut eũ delicti occasione minime renũcietur. Postremo si renũciãs talis sit, qui libere possit id facere, puta quòd perfectione ætatis, aut sexus fragilitate non impediatur. Ias. in d. l pe. co. °. uer. in clarius. post Castrẽ. in ea l. co. fi. Atq; hac hactenus de renunciatione. Nũ uero d. l. si unquã hẽat locũ in quãcunq; donatione, & nunquid obtineat. cũ certa res particularis, & non uniuersitas bonorũ donatur, uidere est penes Alc. de præsum. Reg. 1. præsum. 13. ubi Arelatanus multa congerit atq; concludit cõem sniam esse, quod dispositio legis illius procedat etiã cum modica res donatur, dũ tamen non adeo sit modica quod donans uerisimiliter non destitisset à donatione propter cogitationem filiorum. Et ad iudicem, pertinet diiudicare, quæ res magna aut modica dicatur iuxta personarũ qualitatẽ, uires patrimonij atq; liberorũ numerum. Concludit similiter dispositionem d. l. si unquã secundum magis cõem opi. seruari, cũ res certa atq; particularis donatur. Et in materia iunge cons. infra 238. Vide latissimè per Episcopum Diaz in reg. 213. Ripam in repet. d. l. si unquam. lib. 3. interpretationum. Qui & ipse discrepat ab Old. uno casu excepto. in q. 51.*

De testamentis.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, & uxor si insimul legauerunt omnia bona sua cuidã monasterio altero mortuo, alter pro parte potest reuocare legatum, uel testamentum, & duo sunt testamenta etiã si in una charta contineantur. & nu. 2.*

CONSILIVM. CLXXIIII.

THEMA tale est. uir, & uxor cõstante mr̃imonio filiã suã unicã hæredẽ tradunt monasterio: cui monasterio legãt oĩa bona sua mobilia, & immobilia. decedit pr̃ & mr̃ superest: & de bonis p̃dictis (citra tñ decimã partem)
1 ad alia loca, uel aliis personis aliquid legat. † Quæritur, nunquid possit? Dico breuiter, q̃ licet fuerit unicũ pergamenũ, in quo ambo coniuges sunt testati, iuris tamen ptãte duo cẽsent̃, sicut duo fuerunt testãtes: ut & dicitur de testõ, ĩ quo

pater

pater substituit filio: ꝙ quantum ad aliqd cẽseantur duo te-
stamẽta:ut C.de inoffi.te.l.Papi §.sed nec impuberis.& not.
ff.de uul.& pu.subst.l.patris,& filij. Et sic est ẽt in pluribus §-
a hentibus:ut C.si cer.pe.l.qđ a multis.†Nullum aũt dubiũ est
quin superstes suum testm̃ mutare potuerit:ut ff.de adi.& trã
fe.le.l.j.§.conditio.C.de sacrosf.eccl.l.j.& de ce.mis.c.cum
Marthæ.cum si.& pro hoc bene facit.ff.ad Treb.l.Lucius. §.
Caio.de condi.& demon.l.falsa.§.fi.& de le.2.l.ul.§.filiũ. sal
ua tñ manente legitima filiæ,qua priuari non potest:ut C.de
episco.& cle.l.Deo nobis,quæ legitima est tertia portio por
tionis,quæ filiæ ab intestato contigisset:ut in aut. de tricn.
& semis.§.j.col.uij.

De rescrip.& de conces. præben.

SVMMARIVM.

1 *Impetrauit quis secundum tenorem constitutionis cum ei quę. de concessione præben. pendente cognitione non sunt ligatæ manus ordinarij etiam si executor inhibuit ei,nec habet effectum nisi gratia purificata,cum nu.seq.*

CONSILIVM CLXXV.

THEMA tale est.Titius impetrauit in quadã eccle-
sia in forma cõi ẽm tenorem cõstõnis. ex de conces.
præb.& eccle.non uacan.c.cũ ei,quę.in concilio vię
neñ.Executores ipsius titij inhibẽt in ecclesia,ubi ti
tius impetrauit,cũ interpositione decreti,ne aliqđ bñficium
ad eorũ collationẽ,uel dispositionem pertinens alicui confe-
rant,uel de eo dispõnãt.& postea incipiũt cognoscere de uita
& honestate morũ Titij. Quod uidens capitulũ illius ecclesiæ
proposuit exceptiones coram ipsis executoribus ꝗ ipsum Ti
tiũ.hoc audiẽs Titius dimisit hanc inquisitionem in pendẽti
usque ad duos annos.Postea uacauit beneficiũ pertinens ad
dispositionem ipsius capituli,ꝙ capitulũ contulit Seio.Seius
petit cõfirmationẽ ipsius beneficij coram ordinario, qui hẽt
confirmare illos,quibus talia beneficia per d.capitulũ confe
runtur. Venit dictus titius impetrans pendente adhuc coram
suis executoribus inquisitione de uita,& honestate morũ ip-
sius,& opponit Seio prædicto,ne confirmetur in beneficio si
bi per capitulum prædictum collato.Seius dicit,ꝙ non põt,
cum cõditiones suæ gratiæ non sunt adhuc purificatæ. Et qa
adhuc non est sibi prouisum,ut habeat ius petendi ipsum be-
neficium eidem Seio per capitulum prædictum collatum.
¶Mõ quæritur,an dictum capitulum,non obstante inhibitio
ne dimissa executorum ipsius Titij,potuerit beneficiũ , quod
sic uacabat pendente inquisitione(ut dictum est) liberè con-
ferre Seio pđicto?Et an ipse titius pendente sua inquisitione
possit Seium corã ordinario impedire ex ui suæ gratiæ,ut nõ
instituatur,uel confirmetur in beneficio sibi collato per capi
1 tulum antedictum†Dico ad hoc breuiter,[a] ꝙ cum gratia,de
a qua in themate fit mentio sit conditionalis,ut dicit eo.c. cum
ei,quę.extra de conces.præb.in concilio Vienneñ.ac per hoc
conditione pendente impetrans nõ habeat aliqđ firmũ ius:
ut ff.de uerb.sign.l.cedere diem.de condi.& demon.l:legata.
& l.qui hæredem.§.ul.non uidetur posse impedire prouisio-
nem purè alteri factam.argum.extra de rescrip.c.si pro te.li.
6.Et per sponsalia sub conditione contracta non inducit pu
blicæ honestatis iustitia.de spon.c.ex sponsalibus. in fi. lib.
6.& nullum impedimentum matrimonio contrahendo præ-
statur,præsertim cum conditio certum tempus per existẽtiã
conditionis in gratiam deducendum non respicit: ut ff. qui
po.in pig.ha.l.potior.§.& colonus.nec per prouisionẽ , quæ
sit conditione pendente,gratia impetrantis extinguitur:quia
tunc propter spem indebiti conditionalis creditor admittere
tur conditione pendente.Non quidem ad petẽdum gratiam
debere sortiri effectum,ut ff.ex quib.cau.m ma.l. fulci-
nius.§.sed si in diem.& l.pe.§.ult. Sed ut in extinctione gra-
tiæ nihil fieret.ar.in c.ti.l.i possessionẽ.& ibi no.de sepa.bo.
l.creditoribus.de uerb.si.l.creditores.& qui & a qui.manu.li.
non si.l.qui in fraudem,& l.generaliter.§.j. Sed solũ a gratia
beneficiũ certũ exprimitur:ut ff.de duo.reis.l.ul.& deadi.& trã
2 fe.leg.l.qui hominem.Præterea † decre.quia cunctis.de con-
ce.præb.li.6.dicit,ꝙ collatio facta per ordinarium ante ac-
b ceptationem [b] apostolici qui habebat gratiam a Papa de be-
neficio,ꝙ duceret acceptandum adiecto decreto &c.cũ de-
cretum uaget super incerto ,non ligat manus ordinarij sed
collatio ualet,& tenet. secus si adijciatur tempus ad acceptã
dum:quia cum tempus sit in fauorem eius,infra illud nõ po-
tuit ordinarius conferre. Et propterea dicta decre. cum ei,
quem.in cle.e.ti.uenit determinatiuè in hoc:quia aut mãda-
tur prouideri,si cum uitæ laudabilis &c.& ante euentũ cõdõ
nis huiusmodi non sunt ligatæ manus ordinarij,per iura alle-
gata,& eo casu etiam si non esset adiectio mensis, & euenis-
set conditio, de iure antiquo dictæ decre. quia cunctis. non
impediretur collatio ordinarij. Sed ubi purificatio facta non
sit,nullum habet dubium,ꝙ decretũ, quod olim non ligabat,
ubi nihil erat purificãdum ante acceptationem, multominus
ligauit ante purificationem,& ita intelligitur d. cle. cum ei ,
3 quem.§.secus.†Nec ob.ꝙ allegabatur contrarium, quòd du
rante deliberatione primi gradus, non admittitur secundus
secundi,uel alterius gradus per l.ut bonorum.C.qui admi.ad
bo.pos.ẽm intellectum.in fi.gl.& l.j.§.quibus.ff. de suc. edi.
4 & l.si filio.§.contra.de inof.test.† Nec ob.leges quæ dicunt
in euentu conditionis trahi obligationem retro ad diem con
tractus initi,per l.potior.primo casu.& l.qui balneum.§.j. q
po.in pi.ha.nec per leges,quæ dicunt donationem inter uir.
& uxo.retro confirmari,& trahi ad diem donationis mortese
cuta:ut l.si mortis.ff.de dona.cau.mor.& l.donationis. C. de
do.inter ui.& ux.nec per leges, quæ dicunt,quod quando ob-
ligatio confertur sub conditione,& in diem, quod ante diem
agi non debet,per quod datur intelligi , quod appositio diei
facũ,quod interim nihil possit disponi:ut l.in illa stipulatio-
ne.& l.hoc iure.de uerb.ob.ff.quia omnia iura prædicta nihil
faciunt,si rectè inspiciatur:tum quia(ut dictum est) apposi-
tio mensis apponitur ad acceptationem,non autem ad purifi
cationem:tum etiam,quia donatio non erat inter uirum , &
uxorem ante euentum conditionis,& possibile erat non eue
nire conditionem: & huiusmodi dubietas quòd sit inter ui-
c rum[c] ualet per l.sufficit.ff.de condi.inde. tum etiam,quia apo-
stolicus, prædictus non inuenit beneficium uacuum, & sic si
5 bi non debeatur,sed expectare debet aliud. † Et est etiam
attendendum , quòd impetrans conditionis impletionem
traxit,idest negligenter implere omisit.arg.ff.de condi.& de-
mon.l.hæc conduio.& de hære.insti.l.si quis instituatur . ac
per hoc prouisionem alterius faciendam impedire non po-
terit ut extra de rescri.c.tibi,qui gratiam.in fi.& ff.de adul.
l.si maritus.& non ob.prohibito facta per executores , quia
cum facta sit ad conseruationem gratiæ,ex cadem conditio-
ne pendet ex qua gratia,& non habet effectum, nisi demum
gratia purificata,ut leg.no.cauea.l.j.§.si quis sub cõditione.
& si quis cau.l.si eum,§.qui iniuriarũ.extra de conce. præbẽ.
quia cunctis.li.6.& e.ti.cum ei,quem.in concilio vienneñ. &
ex his patet responsio ad quæsita,ꝙ impetrans nullum ius ha
bet in præbenda,uel beneficio,de quo dicitur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Breuiter.] *Adde hic Bertran.in consi. 194.Non existimet.n. 3.uol.1.*

b ¶Acceptationem apostolici.] *Apostolicum uocat Oldradus eum,qui a sede Apostolica gratiã habet nouẽ satis, & barbarè meo iudicio. Tamen id ita esse uerba inferius posita declarant, cum inquit,quòd Apostolicus prædictus non inuenit beneficium uacuum.Nec inutile uisum est mihi hac de re lectorem præmone re ne (quod.n. eueniat) lectori quoque hæc uerba negotium ali- quantisper facerent.*

c ¶Et huiusmodi dubietas quod sit inter uirum.] *Lege sic ra- tione huiusmodi dubietatis,quod sit inter uirum & uxorem.*

De præscri.& de uer.sig.& de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio interrumpitur per sententiam arbitri. & numero sequenti.*

CONSILIVM CLXXVI.

FACTVM tale est. In uertice cuiusdam montis est
quædam planicies,& in medio planiciei est quædam
ecclesia,quæ est monasterij Vabren. iuxta ecclesiam
sunt ædificia muris circundata,& appellatur uilla de
a duritio. Titius usus erat semper iurisdõne omnimoda[a] in dorso montis usque ad planiciem,et in locis proprietarijs ecclesiæ prædictæ. Abbas cum conuentu suo, ad quẽ beneficij collatio spectat mouit cõtrouersiam dicto Titio sup iurisdõne mero,& mixto impio dicti montis. Cõpromiserũt finaliter dictæ partes in Seiũ,tanq̃ in arbitrum,seu amicabilẽ cõpositorẽ. Pronunciauit arbiter prædictus:q̄ Abb. & monachi habeant pleno iure in perpetuum oẽm iurisdõnem altã, & bassam merũ & mixtũ impium in dicta uilla de duritio,& eius territorio,& districtu. Emologato arbitrio p partes dictus Titius non cessauit uti iurisdõne omnimoda in dorso montis usque ad planiciem,sicut prius. Modo cum nondum sint secuti.40.anni post latum arbitrium,& dictus titius usus sit iurisdõne añ,& post arbitriũ in ptinẽtijs,& proprietatibus dictæ ecclesiæ: quoties casus euenerit in dorso mõtis, nõ in uertice,ut præmisi,Quæritur,an pro parte titij præscriptio sit secuta,an rõne mediati arbitrij interrupta? Itẽ quæritur cũ in pronunciatione dicti arbitrij sit adiudicata dicto monasterio alta & bassa iurisdõ in illa uilla,et in territorio, & districtu, & dictũ monasteriũ habebat aliquas ꝓprietates in dorso montis,ubi Titius semper usus est iurisdõne omnimoda,an sonet hoc territoriũ,& districtus,quo ad proprietates huius extendatur? Itẽ dubitatur, an territorium, & districtus cõprehẽdat duntaxat situm uillæ,an se extendant ad proprietates,& pertinentias ipsi uillæ contiguas,an ad communes proprietates,& pertinentias ad uillam ipsam mediate,& immediate ptinen-
1 tes? ¶ † Ad primã quæstionem uidetur dicendũ, q̄ licèt p libellum coram uero arbitro oblatũ, & missionem executoris interruptio fiat:ut.C.arbi.tu.l.cũ antea §.licet cũ ignoremus p amicabilẽ tñ cõpõnẽ,q̃ tenet locũ transactionis: ut in auẽ. ut diffe.iudi.§.si uero cõtigerit.& no.Inn.extra de iureiur. c. Quintauallis. Non de naturali constat:q2 p ipsam nõ procedit possessio, q̄ est necesse ad inducẽdũ naturalẽ interruptionẽ:ut ff.de usu.l.naturaliter.& de ciuili idẽ sentiendũ uĩ.ar.ff. pro emp.l.aliena. Et quia hic modus inter alios similiter interrumpens non numeratur:qui no.per gl.C. de præscri. 30. uel 40.an.l.cum notissimi.§.pe.& extra de præscrip.ca.illud.
2 ¶ † Ad secũdam qõnem uĩ dicendum,q̄ sub appellatione territorij,& districtus proprietates non continentur: quia prima uerba sonant superioritatẽ coertionis.ut ff.de uer.si.l.pupillus. §.territorium.& extra de prob.c.licet causam. Proprietatis uero appõ dicit nudum dñium a formali usufructu sepatũ, uel cum eo coniunctum: ut C.de proba.l. proprietatis. ff.de usufr.l.ij.§.ne tñ.& de usufr.accresc.l.j.§.interdũ. Vñ cũ ista nulla societate iungatur,unũ alterum positiuè, uel priuatiuè non sequitur.ar.ff.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil.& l.per misceri.in prin & in 3.respon.de usu.l.iusto.§.non mutat.ff pro emp.l.ij.§.separata.& de usufr.l.locũ.§.proprietarius. Et dici põt q̄ sepatorũ sepata est rõ:ut.C.de do.inter ui.& ux.l. si maritus.ij.& ff.ad Carbo.l.de bonis. in prin. & utrobique
3 no. ¶ † Ad tertiam qõnẽ p supiora patet rñsio:quia appellatio territorij,& districtus non arctatur ad solum situm uillę, ut ff.de uer.si.l.ij.& l.alphenus ad muni.l.qui ex uico. cũ multis si. Sed nec proprietates necessario comprehendit nec partes necessarias,quæ magis dicunt accessionem facti,quam iuris,ut extra de resti.spo.c.cum ad sedem. Licet præsumptio sit,q̄ illud,q̄ est de pertinentijs uillæ per certos terminos ab alia distinctæ,sit & de iurisdictione uillæ alias iurisdictionem habentis.argum.ff.de off.præfec.urb.l.j.§.cum urbem. C.de priui. fisci.l.j. Et quod ibi not.extra de decimis.cum in tua.
b Et pro his omnibus facit 25.q.3.possessorio territorii.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Omnimoda.] *Quæ sit iurisdictio omnimoda,pete ex Gloss.in cle.uni.in uer.omnimodam de fo.compe.*
b ¶ Territorij.] *Adde uidendum omnino præceptorẽ meum d. Alcia.in d.l.Pupillus in §. territoriũ de uer.si.ubi differitur quid ueniat sub horum nomine appellatione territorium comitatus, districtus,& diœcesis.*

De test. & de succes.ab intestato.& de condi.appo. Extraordi.ff.de uul.& pup.sub.& C.de cad.tol.

SVMMARIVM.

1 *Si pater in testamento substituit filio nascituro alium filium secundo nasciturum,& isti secundo substituit fratrem, uel alium:tunc si nascitur unus tantum,& moriatur in pupillari, iste substitutus secundo non uenit ad istius bona,sed eius mater,& nu.seq.*

CONSILIVM CLXXVII.

a TESTATOR[a] in suo ultimo testamento sic dicit. Filium primò mihi nasciturum ex uentre uxoris meæ instituo mihi uniuersalem hæredem. Et si dictus filius meus decesserit in pupillari ætate, uel postea quandocunque sine prole legitima,substituo sibi filium mihi secundo nasciturum ex dicta uxore mea. Et si dictus secundus filius moriatur in pupillari ætate, uel postea quandocunque sine prole legitima substituo sibi Bernardũ fratrem meum. Accidit, quod ex uentre uxoris testatoris natus est posthumus tantum, & decessit in pupillari ætate, ad cuius bona uult uenire mater ab intestato. Et frater testatoris ulti-
1 mo substitutus uirtute substitutionis. ¶ † Quæritur:quis istorum in successione huius impuberis alteri præferatur, & in successione abintestato. Dubium nõ est,quòd mater præfertur: ut in auẽ. de hære.ab intesta.§.consequenter. Superest ergo solum de uigore substitutionis tractare, & absque dubio uidetur dicendum substitutionem esse inutilem: quia prima facta de filio secundo nascituro fuit omnino inutilis eo non nato:ut ff. de reb.dub.l.ul.in prin.de le.j.si duobus.§.ul. & unde cogna.l.j.§.si quis proximior.in ij.respon. ergo aliã utilem facere nõ potest,cum ipsa omnino sit inutilis.ar.C.de decu.l.nullus solius.li.x. & ar.eius,quod de contractu conditionali uestito dicitur:qui,quia propter dependentiam conditionis actionem non parit,alterũ non uestit, ut not. C. de
2 peri.& commo.rei uen.l.si in uenditione. ¶ † Scd'o,arguit sic
b Plus nullitatis est in eo,quod a toto principio non obstitit,[b] q̃ in eo,q̄ ex post facto deficit,ut colligit ex cõiũctione duarũ legũ.ff.de li.& post.l.si filius.& de inu.rup.& irr.te.§.posthumus preteritus. Sed si is,cui ẽ facta pupillaris substitutio,uiuẽte testõre decedat,substõ totaliter euanescit:ut ff.de capt. & postli.reuer.l.q̄ filius.in prin.de uul.& pu.substi.l.lex cor. in uersi.si uerò uiuo patre.si sic,ergo multofortius substõ nu-
3 la redditur,qñ is,cui fit a princi.non subest. ¶ † Tertio absonũ uĩ substitutũ substituti plus capere posse, q̃ unq̃ potuerit is,cui substitutus fuit. Et loquor de habituali ptãte capiẽdi:ut ff.de cõdi.& demon.l.publius.§.titis.& ar.ff.ad leg.Fal.§.qui fundum.& §.qui filios.in fi. Sed primus substitutus nunq̃ habitum capere potuit,ut pote qui nunquam in rerũ natura fuit
4 ergo &c. ¶ † Quarto & ultimo frater testatoris substitutus secundo nascituro uocatus est sub conditione,si secundo nasciturus decederet in pupillari ætate, uel postea quandocunque sine hærede &c. Sed constat, quod hæc conditio non extitit: quia non decedit, qui nunquam fuit: solus enim uiuens moritur: ut.ff. de manu.testamen.l.qui duos. Ergo substitutus omnino excludit. Et hic est casus.ff.de uul.& pu.substi. l.qui habebat. Et per hoc soluitur.l.cohæredi.in princip. & l. Titius quæ loquuntur de substitutione utili, & cuius
conditio

conditio extitit, licet primus substitutus, antequam conditio sua, seu de se factæ substitutionis, existeret decesserit, & quorum utrunque hic fuit. Et quia substitutio inutilis fuit, & ei adiecta, conditio defecit. Et per hoc etiam soluitur. §. in primo C. de cadu. tol.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Testator.] *Iason, quem uide omnino, dijudicat hoc cons. in suo consi. 148. uol. 2. & inquit communem Doctorum sententiam esse, contra Oldradum.*

b ¶Quod a toto principio non obsistit.] *Ab ipso principio nō subsistit, uel quod ex toto à principio non subsistit.*

De feudis, & de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Feudum si erat antiquum, tamen filij primi feudatarij fuerunt a domino spoliati, & nouiter fuerunt inuestiti sub nouis pactis, dicitur nouū feudum, & non antiquum & ideo proximior eorum debet succedere non habito respectu ad primum parentem feudatarium. & nu. 2.*

3 *Et de uerbo æqualiter, quod denotat qualitatem distributionis, & non uocationis.*

CONSILIVM CLXXVIII.

a FACTVM tale est[a] Quidā nobilis tenebat quoddā castrum, q̄ uocatur nouū, a Marchione Montisferrati: aliam terram suam tenebat in feudū a comite Sabandiæ: decessit relictis tribus filijs hæredibus, s. Bertolino, Vito, & Vualfredo, quibus filijs uiuētibus ad diuisionem bonorū patrimonialium Vitus, & Walfredus habuerunt inter alia pro parte ipsorū dictū castrum nouū. Dictus uero Bertolinus in alijs bonis existētibus de feudo dicti comitis habuit partem suam, subsequēter decessit dictus Vitus relicto Bonifacio filio suo. rebus existentibus sic guerra mota fuit inter prædictos comitem ex una parte, & dictum Marchionē ex alia. dictus comes, seu eius uicarius in illis partibus dictum castrum nouum cœpit, tanquam existēs de guerra, & occupauit, & totaliter habere uoluit, quo sic peracto dicti Vualfredus, & Bonifacius spoliati de dicto castro tractatum habuerunt cum ipso uicario, ut ipse uicarius nomine dicti comitis ipsos de nouo inuestiret de dicto castro tractatū, & ipsi dictum castrum ab ipso comite tenerent in feudum: & sic factum fuit præsente, & sciente, & non cōdicēte dicto Bertolino. nam dictus uicarius ipsos Vualfredum, & Bonifaciū quemlibet pro parte dimidia recipientes pro se, & eorū hæredibus, & cuiuslibet eorūdem de dicto castro, & ullis castri iuribus, & iurisdōnibus &c. nomine dicti comitis inuestiuit de nouo, tanq̄ de castro ab eis nouiter acquisito in nobile feudū & tanq̄ in antiquum, & paternum, saluo, & reseruato ipsi comiti directo dn̄io dicti castri. qua inuestitura facta prædicti Vualfredus, & Bonifacius dicto uicario recipienti nomine dicti comitis fidelitatem fecerunt, & iurauerunt. Post hoc rebus sic existentibus decessit dictus Vualfredus, ex quo superest unus filius nomine Huetus, & quidam nepos eius uocatus Manuellus. decessit ēt dictus Bertolinus, ex quo supersunt tres eius filij. decessit ēt Bonifacius relicto unico filio uocato Vito, q quidem uitus nouiter decessit nullis relictis descēdētibus sed solum dictis collateralibus. s. pdicto Hueto, & pdicto Manuello filio quōdam cuiusdam fratris dicti Hueti, Ex prædictis

1 in parte feudi dicti Viti, sine descendentibus decedētis de iure q̄s succedet in castro nouo? Rñdeo, si feudū, de quo quæritur, censetur nouum certum est, quòd descendentes ex dicto Bertolino ad huius feudi successionem aspirare nō possunt: ut in x. colla. qui feudum dare possunt. §. cum uero Corradus. de fratribus de nouo beneficio inuestitis. c. si duo fratres. & de gradi. succe. in feu. c. unico. Et potest esse ratio, quia dās feudum certam, quietam, & pacatam familiam sibi. elegisse uidetur, ut ff. de alimentis, & cib. leg. l. cum unus. in secū rñso. & ar. ff. de le. 3. l. fideiusso. §. ul. C. de cadu. tol. l. unica. §. sui

b uerò talis. & ff. de sol. l. inter artifices. solū supest uidere, utrū nouum feudum censeatur uel antiquū[b] & si quia naturam inuestituræ inspiciat, nouum uidetur. sunt. n. inuestiti, quasi de nouo feudo ab eis acquisito. Vnde cum a cōi agnationis parente non ueniant, nouum censetur: ut in præallegato titu. de gradi. succe. in feudum §. j. & ar. ff. de interdictis, & relegatis. l. ij. de senatoribus. l. emancipatum. §. fi. & de iure pa. l. diui fratres. in penultimo respon. a quibus uerbis recedendum non est, ut ff. de lega. iij. l. non alter. & l. ille, aut ille. §. cū

2 in uerbis. & de exerci. l. j. §. si is, qui nauem: † Videtur etiā nouum respectu noui dn̄ij: quia cum ab alio dn̄o a primo cām non habente nunc in feudum habeant, aliud a primo uidetur dominium ar. ff. ad legem Falcidiam. l. si a me tibi. de uer. ob. l. stipulatio. §. si quia ita. & de exceptiōne rei iud. l. si cum uno

c Videtur ēt nouum rōne nouarum conuentionum[c] quæ fuerunt, ut succederent isti, & hæredes sui, cum ex antiqua etiam alij debeant succedere: ut ff. de pac. l. iurisgentium. §. adeò. ad probandum feudi nouitatem facit interruptio possessionis ciuilis respectu dominij, & naturalis respectu uasalli, quibus per spoliationem priuati fuerunt dominus, & uasallus, ut ar. ff. de usuca. si is, qui pro emptore. si quia bona fide. de acqui. pos. l. Pomponius. §. quæsitum. & pro empto. l. qui fundum. §.

3 quod bona fide. † Illa autem uerba, tanquam antiquū, & paternū, rei ueritatē non immutant: ut ff. de castr. pec. l. si forte, Et no. C. de colla. l. si donatione. & illa uerba posita fuerūt in fauorem inuestitorum, ut inuicem sibi succedere possint. Cōtrarium ergo operari non debent, quod facerent, si alij p hæc ad successionem admitterentur. ar. ff. de le. j. l. legata. de condi. & demon. l. cum tale. §. fi. ad treb. l. deducta: §. pe. & de hære. insti. l. ex facto. j. & extra de uer. sig. c. transmissæ, & hoc clare probatur. ff. ad l. Fal. in ratione ij. §. tam & si ante. sed posito, q sit factum feudum nouum, an præiudicatum sit filijs Bertolini? uidetur, q sic propter eius consensum, saltem tacitum ar. ff. de bo. li. l. Iul. C. de remis. pig. l. ij. de le. ij. l. codicillia. §. insulam. & l. cum pater, §. libertus. C. de fidei. l. quoties. & ff. de le. j. l. si fundum per fideicommissum. Et uidetur expressum in x. col. de eo, qui fecit finem agnato. de feu. c. unico. & qui. mo. feu. amit. §. præterea si ille. & ibi no. Et hoc modo debet intelligi de uasallo decrepitæ ætatis. c. unicū. & ibi no. Manuellus uero non uidetur ad successionem uenire, uel uocari: quia in gradu remotior: ut in auī. de hære. ab intest. §. consequens. Nec ob. in x. col. de natu. suc. feu. c. unico. ubi dicit omnes uocari, quia uerū est, sed proximior quisque primo loco inuitatur: ut ff. de leg. ij. l. peto. §. fratre. & quod ibi dicit æqualiter, non notat æqualitatem uocationis, sed æqualitatem distributionis inter uocatos, ut in capita ueniant non in stirpem. ar. ff. de bo. lib. l. si libertus, §. præterito. in fi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Tale est.] *Vide Ias. cons. 57. in 1. c. 152. & 180. in ij. & 1. consi. in 3. uol. & 7. 24. & 56. eo. uol. 3. & 136. uol. 4. Paris. consil. 106.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶Censeatur uel antiquum.] *Et quando nouum uel antiquum esse dicatur latè tradit d. Phi. dec. in consi. 53. inci. placet mihi in j. parte consiliorum & in cons. 269. inci. consultus ab illustri. in ij. parte consiliorum. Sed quæro nunquid pater in præiudicium filiorum possit uendere feudum antiquum & auitum uide Pau. de Ca. in cōs. 173. inci. præsuppositis his de quib. in ij. parte cōsiliorū. Et de natura feudi auiti paterni & antiqui & de natura noui feudi & quando dicatur nobile. & nunquid naturalis legitimatus succedat in feudo latè tradit idem Pau. de Ca. in consi. 461. inci. nisis & diligenter examinatis. in j. parte consiliorum.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶Conuentionum.]Crot.hoc dictum ut memorabile commendat in l.j.§.si quis simpliciter in uer.no.de uer.ob.& ibi cum ui de omnino, Guarn. non minus in Rubrica eiusdem tituli. q. 13.col.9.

De uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius non censetur prælatus, quo ad extrauagantem uiumq.e.*

CONSILIVM CLXXIX.

1 QVAERITVR, utrum extrauagans†Bonifacij.iniú ctæ.habeat locum,qñ Papa ecclesiã cathedralẽ cõmittit alicui gubernãdã,tanq̃ commendatam usq; ad apostolicę sedis beneplacitum.Respondeo:licet rõnes motiuæ appositæ in c.iniunctæ, in proposito uideatur locũ habere,ac per hoc & ipsa constõ:quia ubi eadẽ rõ &c. ut ff.de adul.si postulauerit.§.sed si negauerit.Et ad l.Aqui.l. illud.tñ contrarium uerius uĩ:quia dum mentionem facit de cathedralibus ecclesijs semper dicit de epis, & superioribus prælatis.Commendatarius aũt prælatus non est.ar.ff.depo.l. Lucius.& de admi.tu.l.inter bonorum.61.di.obitũ.& c.Cathenen.extra de ele.c.dudum.& sic no. lo.1.1.q.1.qui plures: & Inn.extra de accus.c.si constiterit. Non obstat identitatis ratio per leges. ff.sol.ma.si uerò negocium.§.de uito. & si a paren.quis fue.manumif.l.pe.

De elec.& electi po.& de ma.& obe.

SVMMARIVM.

1 *Imperator an habeat administrationem ante coronationem cum plu.nu.seq.*

13 *Ecclesia habet utranque iurisdictionem.*

CONSILIVM CLXXX.

1 QVAESTIO est,utrũ imperator ante coronationẽ possit se immiscere administrationi imperij? & arguit primò,q sic rõnibus infrascriptis.Primo qa quorũ est idẽ immediatũ,& p sc principiũ, neutrũ ab altero dependet,sed summus põtificatus, & imperiũ sunt hmõi,ergo &c.¶ Prima ppositio est p se uera:quia eius ĩris implicat ɔ̃dictionẽ.secũda probatur in aut.quo oportet epis, & cæteros clericos ad ordi.perdu.in prin.de instru.cau.& fide.§.qm igitur imperium.22.q.4.quæsiũ.x.di.qm idem 95. di.ci ad uerũ.& utrobique no.& ea.di.duo sunt.Secũdo hoc idẽ probatur,qñ aliqd est in aliquo per approximationem ad alterũ,potẽtius & efficacius est in illo,sed in aliqbus dignitatibus est spãle priuilegiũ pp maiorem approximationem ad principem:qa ex sola electione plenissimũ ius hñt,sicut appa ret ĩ dignitate principatus,& consulatus,ergo multo fortius ẽ in principe.prima est de se nota.secunda probat,in aut.cõsti tutio,q̃ de dignitatib.& q̃ liberet a pa.po.§.j.insti.q.mo.ius
2 pa.po.sol.§.filius.C.de decu.l.ul. li.x.ergo &c †Tertio hoc idem probatur,non dẽt cui pluslicet qđ minus est nõ licere ut dicit regula iuris nõ dẽt.& ff.de do.cã mo.l.Marcellus.sed maius,q in imperatore ẽ facultas gñalis legẽ cõdẽdi,qm illa ei soli cõuenit:ut C.de legi.& consti.l.ul.& in aut.de rap.mulie.in prin.sed hoc potest ut uĩ statim post electionem ut ff. de excu.tu.l.sed reprobari.§.de bis.ibi.de his omnibus diuus
3 pater meus mox ingrediens ciuitatem.ergo &c.† Quartò:electio quæ fit hodie per principes,& per prælatos , successit loco illius,q̃ fiebat olim p populũ.ergo eiusdem debet esse naturæ:ut C.de adop.l.3.insti.de aẽt.§.fuerat.ff.de do.l.si id, q ex cã.sed illa nullo actu extrinseco ex pacto totũ,& perfectũ ius trãsferebat:ut ff.de orig.iur.l. ij.§.deinde, quia difficile. ibi nouissimè sicut ad pauciores &c.& demũ.prin.l.1.in pri.

& 92.di.legimus.ergo &c.Quarto confirmatur ar.ff.de fun.
4 instru.& instru.lega.l.seiæ.§.Caio.¶†Quinto dici põt ɔ̃riũ tenenti,q erubescat,quia sine lege agit,ut dĩ in aut.de tri. & sc.§.cõsideremus.Dicat mihi q̃so,qui tenet ɔ̃riũ, q ius hoc dicit?c.uenerabilem.extra de ele.hoc nõ dicit.Sed dicit,q Papa inũgit,consecrat,& coronat,actum confirmationis omittens, q fuisset ei facile dicere,si uoluisset,ut ff.de excu.tut.l. ex his.C. de cad.tol.l.ita.§.finaũt ad deficientis. & ex de dec.c.ad audientiã.Vĩ ergo ille tex.innuere eũ ex sola electione sortiri ius,q cõpetit cõfirmatis nõdũ iniũctis,siue cõsecratis.ar.esset pro hoc.C.de decuri.l.si quos. sed illis cõpetunt omnia,quæ sunt iurisdõnis,ut extra de elẽ.c.nosti.& c. transf
5 missam.ergo &c.†Nõ obstat l.bene a zenone.in fi.C. de quadri.præ'cri.ubi mentio fit de receptione infularum : quia ibi ponitur insula pro dignitate ut.C.de primicerio, & secundicerio.l.ij.& ibi no.& pbatur ex cõiũctione duarũ legũ. C.de
6 decurio.l.ul.& aut.cõlti.quæ de digni.& epis.§.j.¶†Sextò arguẽdo a cõi mõ loquendi,sicut arguit l.ff.de manumis.test.si ita fuerit liberi as relicta.& de uer.si.l.anniculus.Cõiter post electionem uocatur rex romanorũ.& sic se describit,& sic de scribitur,ergo habet regnũ,ut ff.de uer.si.l.tuguri.si sic qua si regimento in eũ translato diceret illa posse,q pot uerus, & legitimus impator,ut ff.de offi.præto.l.uni. ibi, regimentia iguur reipublicæ in principẽ translatis &c.Et ut nomen indicat,ex tunc vĩ romanorũ præpositus rebus.si sic,ex tũc est uerus impator,& incipiunt anni imperij.ut in aut.ut præponatur no.imparoris.§.1.ibi, inchoante uerò aprilis mense, & prima die, in qua nos Deus romanorum superposuit rebus.
7 In ɔ̃riũ arguitur,& primò sic.nihil operatur, anteq̃ sit.ff.de colla.bono.l.ul.& de uen.inspici.l.j.§.ex hoc referi pto.de noua.l.quoties.sed imperator in coronatione dr oriri,& sic incipere esse ut ff.de fer. l.omnes.ibi ortus imperij protulerũt &c.& ibi not.glo.quæ incipit.i.coronatus.ergo ante hoc non operatur, quæ ad imperationem pertinent.
8 ¶†Secũdo probatur sic.Furtiuus est ois actus,uel uiolentus uel alias illicitus,q exercet in re pter uolũt atem dñi, uel custodis,ut exercitus,p cũ cui dẽt traditio fieri ut ff.de acq.pos.l.si ex stipulatione.& C.e.ti.l.nec ex uera.sed æternę mæ clauigero.i.beato Petro,& successoribus suis tradita sunt utriusque regni gubernacula,cœlestis.s.& terreni:ut 22. di. oĩs.
15 q.6.alius.& c.nos sanctorum.& c.iuratos.& 1.q.4.quia psulatus.in prin.extra de re iu.ad apostolicæ.li.6.Quicũq; ergo sine uolũtate successoris beati Petri terreni regni gubernacula assumit,rẽ illicitẽ cõmittit.Et si dicatur:hoc romani põtifices statuerunt,unde nõ est eis credẽdũ. Rñdet,q si qs enumerat mũdi regimina usq; ad Chrm,q fuit dñs naturalis,in ueniet ita eẽ.Et ne immorer uerbis superfluis,hoc benè pbatur p rõnes Inn.extra de fo.cõpe.c.licet ex suscepto.& pba
9 tur extra q filij sint legi.p uenerabilẽ.¶†Tertio probat sic in Psal.25.ubi dicitur.Qui fecit luminaria magna, solẽ in prãtũ diei,& lunã,& stellas in prãtẽ noctis,in quo trãsũptiuè intelligũtur istæ duæ dignitates.s.sacerdotiũ,& imperiũ , ut p solẽ sacerdotiũ intelligat,p lunã uero imperiũ demõstrẽt,ut extra de ma.& obe.c.solitæ:luna aũt nõ lucet,nisi p influẽtiã,quã hẽt a sole,ergo nec impator,nisi p influẽtiã,q recipit a Papa, & hoc uoluit dicere.l.C.de quadri.pscri.l bene a Zenone. in fi.dũ dicit,impiales suscepimus infulas,ut dicat infula, quasi influa , sine qua fluentia imperialiter operari non potest.
10 ¶ † Quarto probatur sic, Nullum imperfectum operatur perfectum : quia si operaretur perfectè,iam diceretur perfectum,quia unum ab altero ex efficacia,uel inefficacia operation s cognoscitur : ut ff. de uer.signi.l.ædificia.§.fecisse, arg.ff.de edil.ædic.l.j.§.sed sciendum,& l.item offidius. perfectum autem non est, extra quod est dare aliquam particulam: ut dicit Philosophus.V. Methaphilicæ . c. de perfecto. & probatur hoc per l. dicentem. neque enim aut nullum balneum , aut nullum stadium fecisse intelligitur,qui propriam formam , quæ ex consummatione contingit , non dederit: ut ff.ad l. Falci.l. si is , qui quadringenta. §. quædam , sed constat. quod ante approbationem , inunctionem,& coronationem aliqua pars imperij deest, alioqn essent

essent ista superflua, quod nemo sanæ mentis negabit, ut ff. de cuictio.l.si ita q́s stipulāti.& de capti.& postlimi.reuer.l. postliminiū.ius ergo nō est perfectum, si nō potest perfectē imperialiter operari, quod faceret, si ea, quæ sunt iurisdōnis, liberè exerceret, cum tota sua potestas in hoc consistat.

11 ¶ †Quintò probatur sic. quoties sunt duo gradus successiui, & adinuicem subordinati, existens in primò non debet attingere ea, quæ sunt ultimi: sicut diaconus non debet attinge se ea, quæ sunt presbyteri, uel epi.93.di.diaconus. & c. se. ne nni commissum alius gradus subrepat.ar.C.de test.l.consul ta diualia & de exequutore, & actore annonarum l.2.l.2.& ibi no.sed in electo in imperatorem est cōsiderare duos gradus vnum, in quo est, quia rex.l:erum, ad quem promouendus est, quia imperium, ut dr in prædic.c.uenerabilem.extra de elec.& clarius 23.dist.in nomine domini, ibi, dilectissimi filij Henrici, qui in præsentiarum rex habetur, & futurus imperator domino concedente Iperator &c. existens igitur in primo gradu, scilicet regis, non vsurpabit sibi ea, quæ sunt se

12 cundi gradus.s.imperii. ¶ †Sextò probatur sic, præceps est nimium, & immatura ingestio eius, qui ante efficacem commissionem gladij utitur gladio: ut ff.de off.proconsul. & leg. l.obseruare.§.ul.& C.de exe.rei iud.l.j.& ante administratio nis decretum se administrationē impudēter immiscet: ut C. arbi.tute.l.ul.& in auē.ut hi, qui obli.se prohibēt habere res minorum.§.pen.sed, ut aliqualiter probatum est supra uterque gladius est apud ecclesiam, ꝙ no. per uerba apostolorū, in quorum persona ecclesia designatur.ecce gladij duo hic, in ecclesia.s.non dixit Christus alterum superfluere, sed satis esse respondit, & ideo cum Petrus gladium exercuit, nequaq̃, ut abijceret, iussit, sed vt in uaginam conuerteret, imperauit, quasi exercitium regulariter prohibens, non imperiū auferens, exercitium autem imperatori committit in approbatione.inuoctione, & coronatione.arg.ff.de mili.testa.l.ex eo & l.Titius.& in auē. de desen.ciui.§.interim autem. ergò hu iusmodi commissionem non tam temporaliter administrat, quam se præcipitanter, & ex auaritiæ, ac ambitionis excitatse demergit ut hæc, & alia ad hanc materiam facientia probantur in extrauaganti domini Bonifacij Papæ. VIII. quæ incipit, unam sanctam ecclesiam.cui prima argumenta asséntiunt.& Io. in glo.positis in c. 1.ar.adductis.& Hug.expressè, & satis diffusè in c.cùm ad uerum. In contraria opi. dicit Arch.Lau.fuisse & ipse recitat in c.qm̃ idem. & in eadem est Host.ut ipse no.extra de uerb.sig.c.super quibusdam. & Gu lie.in Spe.de resti.§.item ratione causæ.in uersi.idem, quod

13 obtentum est ab imperatore &c.†Nec huius contrarium dicit Inn.in c.venerabilem, quia loquitur de electo, qui nō pôt coronam recipere in loco debito, & non est par, eademque conditio nolentis, vel negligentis superiorem suum adire, & eius, qui non potest, ut C.de decur.l.generali.ff. quæ in fraucre.l.ait prætor.§.si debitorē.& arg.ff. quis ordo in bo. pos. seruetur l.ul.& in hanc ultimam opi.ego magis inclinarem p rōnes supra adductas.& quia absonum nimis esset cum præcipere, cum examinetur, & approbetur, inungatur, & coronetur, ex quibus actibus confirmatio inducitur saltem perfectiua totius. Sicut in testamento uidemus, quia nascitur, cum conditur, ut C.de testa.l.antiquitas.confirmatur, cum testator moritur, ut extra de cele.mis.c.cum Marthæ. sed ultima perfectione consummatur, cum hæreditas aditur. ff. de stip. ser.l.si seruus communis meuij.in fi.j.responsi. & ante hanc ultimam perfectionem uires testamenti nullæ sunt.ff. de re.

14 iu.l.si nemo.& de testa.tu.l.si nemo. † Sic uires cuiuscunque electionis, in qua approbatio electi requiritur, quantum ad hoc, ut electus aliquid, nisi dispensatiuè exequi possit, nullæ ut in iure dr, si militiæ nomen dare uultis, offerte uos his, qui probandi ius habēt &c.ut C.qui milita.non pos.l.j. de re mi li.l.neminem.de fabricen.l.si quis cōsortium.& inutilis, quā tum ad exequutionem, censetur omnis actus extrinsecus cōfirmationem expectans, ut C.de confir.tuto. l. j. & ideo tutor in testamento datus, qui indiget aliquando confirmari, a confirmatione, quasi a perficiente dr datiuus, vt ff.de test. tu te.l.iure nostro, in fi.de uer.si.l.lege obuenire.& no. in d.l.j. C.de confir.tu.& ẜm illos, qui dn̄t, ꝙ ex confirmatione ius platuræ nō quærit, sed sola exequutio quæsiti iuris concedit in qua opinione fuerunt Lau.& Hug.viij.q.2.dilectissimi.& 63.di.quanto.& no.per Archi.extra de ele.c.si cui.li.6.¶ Ad huc hr̄ propositum, & multofortius ẜm illos, qui dicunt, qđ ex sola electione nō cōferiur ius prælaturæ, sed ex cōfirmatione magis, in qua opi.fuit Inn.& Host.extra de arbi.c.ex parte. in gloss. quæ incipit, non vr̄ posse dici, super uerbo in-

15 hibere.¶ †Nūc restat ad argumenta breuiter in ꝯrium rñdere.& primo ad primum quia primam propositionem conce do, secundam autem interimo, & dico, ꝙ imperiū est a deo, non immediatè sed per debitam, & subalternam emanationem a vicario Iesu Christi.& ẜm hoc loquitur apostolus ad Romanos.13.c.Non est potestas, nisi a Deo, & statim subdit. quæ autem sunt a deo, ordinata sunt. Sicut & in iure dr, ꝙ peculium vicarij non solum est ab ordinario, sed a dño principali: ut ff. de pec.l.diffinitio peculij. Vel aliter imperium, pro ut dicit quandam separationem exequutionis temporalia a spirituali, a Deo est disponente, & uolente, ꝙ hi gladij exerceantur per diuersos: sed ordinatio horum gladiorū, & exercitium quendam ordinem inter se habent, ut minor a maiori procedat. & quicquid alicubi reperitur de distinctione ista rum duarum dignitatum, administrationis se patione, intelligē tū subordinatā notāt, non iuris.s.separationē.ut.ff.de admi. tu.l.inter tutores.Cōstat nāque, ꝙ ois p̄tās, inquantū talis, ēt mala, a Deo est, saltem permittente. Vnde Christus in passio ne dixit.Non haberes potestatem aduersus me ullam, nisi da ta esset tibi desuper. Vnde constat omnem regalem potestatem esse a Deo, nec pp hoc tollitur ordo unctionis impendē dę, in qua confertur regalis dignitas, ut extra de sacra unc. c. 1.& Saul unctus fuit a samuele, vt habetur.1.Reg.14.c.& 2. q.7.plerique.& recitatur.1.q.2.iudices. Vnde & de esse cuiusque regis est unctio sacerdotalis, monstruosum est dicere ꝙ non sit de esse illius, qui est super alios 7.q. 1. c. in apibus. ut in hoc stet pars responsionis.s.imperium esse a Deo, ut a cā prima, non tollit ordinem, quē habet eius vicarius in pro motione imperatoris ad imperium, tanquam cā secunda, &

16 quasi quoddam agens instrumentale.¶ †Ad ẜm respondeo, ꝙ in dignitatibus collatis a principe, sicut est principatus, & consulatus, non expectatur aliquis actus perficiens, ꝙ a superiore emanat, & ideo statim operatur, quia talis collatio uim confirmationis habet, ut no.Inno.extra de ap.c.constitutus. & colligitur extra de app.c.a collatione.lib.6. & extra de cōces.præben.c.post electionem.ibi, ꝙ si archieps &c. ut not. Arch.extra de præben.§.cum in illis. Arg.ergo de actibus pfectis, & per se subsistentibus ad imperfectos affirmatiuè nō procedit. Ad formam ergò argumenti cum assumitur in minori propositione, quòd illæ duæ dignitates statim per electionem plenum sortiuntur effectum: dico, quod hoc non habent per approximationem ad principem, ut deducebat maior propositio, sed per creationem a principe, quæ non expectat actum aliquem ipsum perficientem ab extra, cuius op-

17 positum est in proposito.¶ †Ad tertium respondeo cōcedē do maiorē propositionē, sed minorem interimo.s.ꝙ statim post electionem possit legē condere generalē. Nec eam probat.l. ad hoc adducta.quia dum dicit, mox ingressus in principatum &c. nō loquit de ingressu, qui fit p electionē. sed de eo, qui fit p assumptā debitē administrationē: vt ar.ff.de cōdi.& de. l.publius circa prin.&.ff.de adqu.diuer.iu. l. post duos. ibi. ex quo idem officium peragere cœperis. sed hanc nō hēt, ni-

18 si post recepta solennia. quare arg.nō cōcludit.¶ †Ad quartum respondeo, quod tota uis argumenti fundatur super imperio uiolento, & irregulari. Et ꝙ fuit, antequam imperium, uel imperij subditi Christum cognoscerent, & per consequēs eius vicarium. In cuius signū narratur in chronicis, quòd Cōstantinus beato Siluestro gladiū tradidit, & insignia regalia in signum quòd usque tunc (eo quòd ipse fuit primus, qui fa cra christianorum fide minuit romanum imperium: ut C. de natu.lib.l.diui) nullus fuit legitimus imperator, vt narrat Archidiaco.distin. 96.quonis m idem, uel aliter cum imperator præstet, & semper præstiterit iuramentum fidelitatis do-

mino Papæ, ex quo imperium Romanum Christũ cogno-
uit, ut 63. dist. tibi dño. & est declaratum per dñm cle. Papam
V. extra de iure iu. c. Romani principes. in conci. Viennensi. &
pp infidelitatẽ imperator Constantinopolitanus priuatus
fuit imperio, & a Græcis trãslatum fuit imperium in germa
nos in c. uenerabilem. extra de elect. non tam dr̃ succedere in
locũ primi, q̃ in locum ecclesiæ transferentis. licuit itaque ec
b clesiæ transferẽti, ut pote [b] rei, quàm dabat, legem dicere,
quàm uolebat: ut ff. de sol. l. j. & de pac. dot. l. ob res. Sed
hanc dixit scilicet quòd approbaretur, inungeretur, & co-
ronaretur ab ecclesia. & sic est postea obseruatum. ergo arg.
illius antiqui, illegitimi, & irregularis imperii, ꝙ etiam no-
uam legem potuit in translationẽ suscipere ad præsens impe
19 rium non procedat. ¶ † Ad quintum respondetur, ꝙ totum
ar. fundatur super falso: quia dum dicit, ꝙ non probatur iu-
re, ꝙ debeat confirmari: hoc falsum est, quia actus enumerati
in c. uenerabilem, confirmationem inducunt. quid est. n. ap-
probare, inungere, & consecrare, nisi confirmare? ar. ff. de iu-
re fisci. l. si accepta. ad Mace. l. sed Iulianus §. ul. de euic. l. qui-
dam ex parte. de acqui hære. recusari. C. de condi. inde. l. debi
tum in v. rũso. cum multis similibus. & hoc expressè no. Inn.
extra de re. iu. cũ Bertoldus. in gl. signata super uerbo, nume
20 merato &c. ¶ † Ad sextum respondetur, ꝙ a mõ loquendi,
sumptum ar. non multum urget: quia nonnunq̃ homines abu
siuè loquunt̃, ut ff. de leg. 3. l. nõ aliter. ¶ Præterea possumus
dicere, ꝙ uocatur rex Romanorum, non quia sit ante solen-
nia imperij impẽsa per Papam, sed ꝙ futurus īperator, ut ff.
de le. j. l. quantum. §. si mihi seruus. Et ibi no. sic uocatur quis
hæres eo ipso ꝙ est scriptus, ẽt testatore uiuente: ut ff. ad tre.
l. epistolam. cum multis similibus. ¶ Nec dico eum ante Ro-
manorum præpositum rebus, sed electum, ut præponatur. Et
21 sic ex prædictis omnia obiectus patet solutio. ¶ † In duobus
uerò electis, quorum quilibet se rite electum prætendit, mi-
nus dubium vr̃: quia quilibet dubitat, vel dubitare hẽt, quod
est idẽ, ut ff. ꝙ ui, aut clam. l. seruus. de uirib. electionis. ergo
non debet ex ea medio tpe sibi ius aliqđ uendicare. sicut hæ-
res, qui dubitat de uiribus testamenti, adire non potest, qui
tamen alias scit solo animo: ut ff. de acqui. hære. l. hæres insti
tutus. in fi. & l. sed si de sua. §. cur autem, & pro hoc facit, ꝙ
dr̃ de diuersis sentẽtijs a duobus delegatis datis, quia utriusq;
pendet effectus, donec per superiorem altera confirmetur,
vt. ff. de re iudi. l. duo ex tribus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Quod imperator.] *Quod imperator habeat facultatem con-
dendi legem generalem, quæ facultas eius est præcipua.
HAEC certè fuit mens Autoris, quamuis uerba sint incompo
sita, & deprauata.*
b Vt pote.] *Desideratur hic aliquod nomen, puta domina.*

De constitu.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ualet factum per episcopum & capitulum super re-
sidentia & perceptione præbendarum. & nu. seq.*

CONSILIVM CLXXXI.

1 DE autoritate † condentium statutum non vr̃ rõna
biliter dubitãdũ, quia certũ est epm cum ca. facere
posse statutũ: ut extra de cõsue. l. cũ consuetudinis.
de his, quæ fi. a maio. par. ca. c. j. Et ad hoc statutum
condendum intelliguntur omnes fuisse per interpretationẽ
diei præfixæ a lege non scripta, idest a consuetudine, quæ eq-
pollet hominis interpellationi: ut C. de iure emphi. l. ij. Da-
tur. n. fuisse statutum conditum in septimana paschali, & dat̃
sufficienter de consuetudine tunc celebrandi capitulum gene
rale, & quod tenent ea, quæ aguntur, ut statutũ ibidẽ. Sed cõ
tra casum statuti insurgit pars aduersa, dicens, ꝙ datur mala
cã. s. ut augeatur diuinus cultus, & quia residentes habẽt pau
peres præbendas, & tñ portant põdus diei, & æstus. dicit. n. pars
aduersa, ꝙ neutrũ istorũ procedit. primum nõ, quia p talem
diminutionẽ præbendarum non augetur diuinus cultus, sed
minuitur: ut extra de consti. c. ex parte eduen. Secdm non, quia
apparet de contrario: quia per data, & confessata apparet, ꝙ
in ecclesia valẽtina sunt septẽ dignitates. & 18. mẽsatæ. & ꝙ
quælibet ualet. cc. libras. & 20. canonicorũ numerus. si ergo
una dignitas, vel vna mẽsata vni canonico præbẽdato detur,
erit sufficienter prouisum. 19. canonicis: habebit. n. quilibet
ad minus præter præbẽdam. cc. li. & sic nõ remanet aliqs pau
2 per, vno duntaxat excepto &c. ¶ † Præterea dicit pars aduer-
sa, si non residens, possunt cogi per superiorem ad residẽdum
& sic residentia non est sufficiens cã statuti. Sed ad hæc om-
nia respondetur, primò, ꝙ ista sola cã non datur, sed datur &
alia. s. ꝙ eps non habet de canonicis, cum quibus possit tracta
re, defendere, & promouere negocia capituli. Et hæc quidem
est bona cã: quia cum omnia debeat eps gerere cũ cõsilio ca
pituli: ut extra de his, quæ fiunt a præla. sine consensu ca. no-
uit. interest epi, & ecclesiæ multos esse præsentes, quia ꝙ a plu
ribus quæritur, facilius inuenitur. 20. dist. de quibus. extra de
offi. & pote. iudi. dele. c. prudentiam. §. j. Et per ampliores ho
mines perfectissimè ueritas reuelatur: ut C. de fideicom. l. ult.
& hoc respectu scriptum est, ꝙ reipublicæ interest semper or
dinem plenum esse: ut ff. de decur. l. generaliter. §. spurios. Da
to ergo sine præiudicio, quod prima cã non sit bona, vel ve-
ra, hoc sufficeret: quia ex duabus causis ad actum positis suffi-
cit alteram veram legitimam esse: ut extra de præben. c. dile-
ctus. de re iudi. c. cum 1. & A. circa fi. & no. Inn. extra de renũ.
c. in præsentia. nedum ꝙ prima est ẽt in facto uera, & in iure
legitima. ad cuius intelligentiam est sciendum, ꝙ per data par
tis alterius constat, ꝙ mensata non est dignitas, nec persona
tus, ut dicit in articulis suis, nec est præbenda: quia non posset
conferri præbendato: quia tunc sequeretur, quod quis habe-
ret duas præbendas in eadem ecclesia contra. c. extra de con-
ce. præb. literas. sed sunt quædã emolumenta, & perceptiones
seculares consuetæ ẽt conferri habentibus dignitates, sicut
sunt illæ vineæ, de quibus legitur extra de const. cum omnes.
Et sic cessat illa distinctio, & diuisio, quæ supra fiebat, quia
habentes dignitates, quæ sunt. 7. eas impetrant, & alij paupe
res remanent. Et similiter est in re legitima, quia omne statu-
tum censetur iustum ex cã, quia prouocat ad residentiam. &
hic est proprie casus, sm Inn. & Host. in d. c. cum omnes. ubi
statutum de uineis tenuisset, nisi fuisset defectus auctoritatis
3 epi, & illa decretalis determinat hanc qõnem. † Non ob. ꝙ dr̃,
quod põt quis cogi ad residentiam: quia & si possit quis ad ali
quid cogi metu pœnæ, melius tñ est spe premij inuitari: ut ff.
de iust. & iu. l. j. circa prin. C. de offi. asses. in l. j. in qbus causis
serui pro premio liber. acci. l. 1. li. 11. & sic apparet statutum
ex auctoritate, & ex cã honestum, & legitimum, & tenere, nec
per ipsum numerus ministrorum diminuitur, nec per ꝯñs di-
uinus cultus, sed emolumentum tale seculare in meliores u-
sus conuertitur, quod est licitum, argum. ff. de iur. do. ita con
stante. & l. ul. & extra de his, quæ fiunt a præla. sine consensu
ca. c. tua nobis. Et ex his apparet articulos admittendos.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus cum consensu capituli potest unire capitulo ex cau-
sa aliquam dignitatem, sicut posset extinguere, tamen supe-
rior potest eam reuocare, si capitulum uelit, & nu. seq.*

CONSILIVM CLXXXII.

1 LICET DE Victoria causæ multum † dubitem
propter. c. si una. extra de reb. eccle. non alienandis
quam decre. plerique, tanquam antiqui iuris de-
claratiuam, in dubio sequuntur. credo tamen
vnionem illam tenere: quia mihi uidetur, quòd sit casus
extra de prabend. cap. exposuisti. de concessio. præben.
c. cum

e.cum nostris. ut eccle. benefi.sine dimi.confe.c.unico.in fi. & ibi per Inno.& Host.& sicut possunt episcopus,& capitulum dignitatẽ tollere de ecclesia ex causa fructus inter canonicos diuidendo,sicut omnes notantes intelligunt. extra de consti. c.cum accessissent.sic vr̃ eadem rõne,& æquitate,q̃ possit vnire. Et sicut potest de mensa propria loco religioso temperatè donare. ut extra de dona.c.consultationibus & c.pasto. ẽt sine consensu capituli:ut no.per Host.extra de his, quæ fiunt a maio.par.ca.c.ea noscitur.ita & multofortius capitulo suo donare potest,cui magis alligatur.ut extra de test.c.requisisti §.ul.& ideo non uidetur propriè ad alienationem tendere: ut. C.de fideicomm.l.uoluntatis.& ff.de le.iij.l.pater.§.quindecim.& hoc intelligo,si probari possit necessitatem, & utilitatem faciendæ huiusmodi unionis subfuisse. Hoc enim tutor facit de rebus pupilli in personam suam:ut ff.de adm.tu.l.tutor rerum,animalium l.quoties.§.non tamen.& l. non existimo.& pro hoc benè facit.ff.de contrah.emp.& uen.l. si fistu-
2 las.§.j.†Non ob.quæ in contrarium possunt adduci de differentia,quæ debet esse inter præsentantem,& præsentatum, instituentem,& institutum,& q̃ nemo potest auctoritatem p̃stare in negocio proprio,& quod leg.& no.18.q.4. quia omnia ista loquuntur in actu,qui procedit ab aliquo,ut a perficiente,seu principaliter faciente,hoc autem non facit in unione consensus capituli: quia unio conceditur principaliter ab epo:ut extra de excessi.præla c.sicut unire.& hoc est,quod dicit regula iuris:aliud est donare,aliud donanti consentire. ff. de reg.iur.l.aliud.de le.ij.l.cùm pater.§.libertis.& de proc.l.
3 filius.§.j.& probatur extra ne sede uacan.c.unico.li.6. †Unde talis consentiens non tam facit, quam facientem non impedit,ut ff.de manu.uindi.l.si pater.§.ul.& talem consensum q̃s potest adhibere in suum proprium commodũ,sicut filia patri dotem repetenti consensit.ff.so.ma.l.ij §.uoluntate.& exactio cedit in commodum filiæ,quod apparet,quia pater tenetur dotem sic exactam filiæ conseruare,nec potest eã, nisi ex noua clade minuere:ut in auc.de æqua.do.§.quia uero le.col la.8.& pro hoc facit extra de ele. c.cum in iure.ff.quod cuiusque uni.no:l.planè.& per locum a contrarijs.ff. de excu. tu. l. amicissimos.§.ul. Et in hac s̃nia fuit Host.extra de his quæ fi. a præla.sine consen.ca.c.nouit. Bene tñ inouit Spe.in c.ti.contrarium,dicens,q̃ talem unionem potest successor reuocare. Sed non ob.quia non dicit eam nullam,sed reuocabilem, uel est nulla, si ille,in cuius fauorem fuerit inuenta solennitas con-
a sensu capituli,[a] & eps,uel capitulum hoc dicant,alias non: ut ff.de iniust.ru.& irri.testa.l.filio.& de bo.pos.secundum tab. l.qui ex liberis.§.ul.secundum intellectum Azo.

ADDITIO. RAINALDI CORSI.

a ¶Fuerit inuenta solennitas consensu capituli.] *Ita restituendum puto,fuit adhibita solennitas,& consensus capituli,uelit.*

De elect.& de fide instru.& de senten.excom.& de apostatis.

SUMMARIUM.

9 *Sigillum episcopi non facit fidem quo ad probandum excommunicationem.*

13 *Item religiosus portans habitum sub mantello excusatur a pena excommunicationis & apostasiæ.*

Allegationes quibus excusatur electus per uiam cõpromissi uerbis pluralis numeri si pronuncians se correxit statim & pronunciauit in singulari numero.

CONSILIUM CLXXXIII.

1 FACTUM[a] tale est.¶†Vacante ecclesia[b] vticen.
a ordinis S.Augustini præsentibus omnibus canoni-
b cis, excepto domino Pontio de Alaynaco, electus fuit G. per uiam compromissi. Postmodum, & post consensum die.x.Pontius appellauit opponendo crimina; & defectus facti,& contra formam electionis,tandem cã p dominum Papam commissa fuit do.G.cardinali audienda,& referenda:coram quo ex parte elcti fuit propositum excipiendo,q̃ dictus.P.non poterat se opponere,nec appellare, cum non esset canonicus vticen.nec de diœcesi natus, nec beneficiatus.& ideo admittendus non erat:quod probatur extra de elec.cum inter R.& 2.q.6.non solent.16.q.6.filius. & extra
2 de elec.c.vt circa.li.6.¶†Item quia idem P.translatus erat ad prioratum monasterij de beneuento, quem acceptando desijt esse canonicus vticen.cum sit regularis,per c.cum singula extra de præben.lib.6.uer.statuentes,non obstante dispensatione facta cum eo,ut infra sequitur.¶Cum tibi nuper contulerimus prioratum de beneuento nolumus,q̃ possis canonicatum in vticeñ.ecclesia licitè retinere.c.cum singula.& alijs constitutionibus nequaquam obstantibus. Et ad hoc dicit electus,q̃ non ualet dispensatio, quia non facit mentionem constit.generalis.ne nimia.extra de relig.do.quo cauetur,ne religiosus habeat locum in diuersis monasterijs.ad quod non extendit dispensatio:ut no.Arch.extra de consti.c.licet.sup uerbo,reuocare.li.6.hoc uidemus de facto:quia Papa confert religiosis beneficia in diuersis monasterijs,nec obtinet ibi uocem,nec locum; nisi sic exprimatur ibi. Nec ualet in talibus dispensatio,nisi canonicatus conferatur simul cum prioratu, & simul dispensetur.& hoc probant Inn.& Host.in c.dudum. extra de elec.Et posito quod ualeret dispensatio,& esset canonicus,non erat uocatus missus ad cellam extranei monasterii. h.d.Inn.in dicto c.ne nimia.& posito quòd cessarent omnia prædicta: quia non probauit se esse tempore electionis in certo loco,unde uocari deberet.Item quia erat excommunicatus tempore electionis,& de hoc diffamatus in ecclesia uticen.ut potè quia appellatio contra ipsum pendebat in Romana curia super ipsa excommunicatione, ut hæc probata sunt per electum,quæ sufficiunt ad eum non uocandum: ut in ca. cum desideres.extra de senten.excom.§.secundæ quæstioni. Hoc dicit electus ad istum finem, quòd dictus Pontius non possit prosequi contemptum,licet admissus sit sine præiudicio per interloquutoriam,quæ nulla esset si tenderet ad finem illum, ut posset dici contemptus,cum esset dicto cardinali causa commissa tantum audienda,& referenda, ut appa-
3 ret ex commissione sibi facta per Papam. ¶†Item quia dictus, P.in appellatione sua malè expressit illa, quæ posuit ibi, & friuolè,& confusè, & contra c.ut circa,ut ibi nota. per omnes doct. cuius interloquutoriæ tenor sequitur in hæc uerba. ¶Interloquendo pronunciamus in his scriptis, non ob.rationibus propositis, & allegatis hinc inde,dictum P.esse admittendum.& se opponendi facultatem habere electo uticeñ.& electioni de se factæ in episcopum vticeñ.saluo iure utrique parti in principali, & in omnibus alijs &c. Et hic uidetur admissus ad informationem curiæ tantum, non ut contemptus: postea uero assignata fuit dies peremptoria partibus ad producendum, omnia cum quibus partes debuerunt uenire paratæ, in quo termino electus produxit processum electionis, & decretum sigillatum sigillis capituli canonicorum, & notariorum signis; & alia ad probandum tem-
4 pora fuisse seruata. ¶ † Produxit etiam alias literas absolutorias episcopi quondam ad cautelam,& alias,vt in actis apparet. Et dictus. P. produxit literas sigillatas sigillo episcopi quondam uticen.& multorum uicariorum, in quibus continebatur,quòd episcopus monuit præpositum, & omnes canonicos, ne non procederent ad collationem cuiusdam ecclesiæ, nisi secundum formam eis datam: alioquin excommunicabat eos, & quia constabat ei, ut dicebat, quod præpositus nunc electus, & quidam alij ibi contenti processerant ad collationem dictæ ecclesiæ,& contra monitionem prædictam, mandauit eos publicè excommunicari. & ista litera data fuit. MCCLXXVIII. & sic sunt, xxv. anni, & plus. Sed ad hoc dicit electus,quòd non probatur aliquid esse factum per dictos in monitione contentos contra monitionem prædictam, & quòd conditional-

ter, & ab ea extitit appellatum, quòd conditione pendente fieri potuit:ut extra de appella.cap.præterea. ubi de hoc per Innocẽ.ut extra de ele.excom.c.proposuisti.Itẽ ꝙ dictus ep̃s absoluit ad cautelam prædictos in monitione contentos, excepto quodam.R.absente.Et mandauit vicarijs,ꝙ cessarẽt a sententiæ prædictæ denunciatione.& sic confitebatur dictã sententiam nullam:ut in c.soler,extra de sen.excom.& de offi.de lega.c.cum contingat.& sic non remanet legatus, nisi ille. R. maximè quia tollebatur tempore electionis. Item dicit electus,quia Archid.Vticcñ.ut arbiter a partibus electus,& ut apostolicæ sedit delegatus,dictam monitionem,& sententiam pro nullis pronunciauit,& infectis: præsentibus dicto episcopo,& P.oppositore prædicto,& approbantibus expressè, quæ sententia in rem transiuit iudicatam: ut extrà de re iudi. cum inter nos.de offi.de leg.cum in iure.& ibi no.per Inn.quã sententiam probauit episcopus per absolutionem prædictam.unde satis poterat capitulum ignorare dictum R. excommunicatum,& toleratum per 25.annos.& tamen constat de protestatione facta in c.ꝙ non intendebat procedere cum excõmunicatis,ꝙ sufficit,ut extra de ele.c.cumana.& ibi no.p Inn.de consue.c.cum dilectus.& ibi no.per Compo. Et quia dictus pontius in snia dicti Arch.vticen.præsens fuit, approbauit expressè,& postea iurauit appellationem esse uetam,in qua cõtinetur prædicta sententia.propter quæ dicit idem electus dictum.M.ab appellatione,& oppositione penitus repellẽdum ut calumniatorem ac periurum & contra factum proprium uenientem.3.q.9.caueant.in fi.¶ †Item quod dr̃ quod prædi
5 ctus.P.produxit quandam literam sigillatã sigillo ep̃i,in qua continetur,ꝙ ep̃s excommunicauit electum, tanquam uagabundum.Dicit electus,ꝙ dictus.P.eam non produxit,sed quidam.G.canonicus vticen. & iste opposuit se post terminum peremptorium,& post litem motam per duos annos facere, ꝙ facere non potuit post terminum peremptorium: quia est exceptio peremptoria,& super crimine.& ideo non admittenda, vt dicit Inn.extra de excep.c.pasto. in fi. & Compost. extra de elec.quod sicut. §. item potest. & Archidia. extra de excep. cap. pia. lib.6. super verbo valeat.& ita seruat curia Romana.& tamen ipse interfuit electioni,& sigillauit decretum, & subscripsit propria manu. & quia factum antiquum opposuit,uidetur contrarius sibijpsi,quia postea iurauit hoc de nouo ad eius notitiam peruenisse,qui in tali facto non debuit admitti:quia uerisimiliter non poterat ignorare: ut in c. nr circa.net.nisi aliqui.& quia factum ponit antiquum, non erat uerisimile,ꝙ ea deberet ignorare. Et admissus sine præiudicio,quia non seruauit tempora ueniendo,stando, & morando in curia,non debuit admitti,ut no.omnes doct.in c. cupientes.§.cæterum.super verbo,excludentes.&ibi in glo. Archi.quæ incipit,ipso iure.nec probatur excommunicatio, qa non dicitur,nec probatur,ꝙ ep̃s sederet pro tribunali:ꝙ requiritur:ut extra de consti.c.ut animarum.li.6.de offi.præse. ut. l.ij.& de iur.om.iu.l.fi.item quia ipsa cedula non habet testes,nec alia,quæ requiruntur,ut faciat fidem. & iura in contrarium allegata loquuntur, quando agitur de paruo incom-
6 modo.¶ †Sed hic non statur soli literæ simplici, maximè cũ ep̃s faceret partem contra præpositum nunc electum,qđ apparet per literam productam in iudicio,ubi dicit ep̃s propter uarias q̃ões inter ipsos ep̃m,& præpositum nunc electum, ac quosdam alios suscitatas,ergo præsumebatur quodammodo inimicus,quare in hoc casu non est credendum literis suis ratibus:ut ff.de quæstio.l.j.§.præterea.& in aut.de test.§. si uerò odiosos.Et quia huiusmodi eulogia sæpè ex mala fide procedunt,ut ff.de custo.& exhi.reo.l.diuus. Item alia ratione nõ obst.dicta litera,nam ut ibi apparet,episcopus scribebat uniuersis,ad quos literæ peruenerint &c.non tamen apparet, ꝙ viuente episcopo,nec eo mortuo ante electionem, nec post duos annos, huiusmodi cedula peruenerit ad electum, nec alium. Vnde non potest dici, quòd aliquo modo ligauerit electum: vt extra de sen.excomm.c.a nobis.& ibi in gl. ord.
7 †Cum in re etiam fauorabilissima,ut est in concessione libertatis,quæ conceditur per literas absenti, non habeat effectũ huiusmodi scriptura,nisi demum postquam peruenerit ad illum,cui scribitur ff. de acqui.pos.l.qui absenti.sicut cum mandatur alicui iurisdõ per literas,non capit effectum,nisi postꝙ peruenerint ad eum:ut extra de app. c. super eo. 2. qñ ita est scribentis intentio.ut ibi dicitur. Et qñ aliquis excõicat̃ per epistolam,non est ligatus,nisi postquam recipit literam,vt in c.apostolicæ.extra de cle.excom.in gl.ord.maximè cum nulla appareat monitio,quæ ẽt in notorijs est necessaria.extra de ap.c.cum sit Romana.& no.per Inn.extra de coha.cle. & mulie.c.uestra. & ca.tua. & c.cum sit Romana.& Host. ibidem.
8 †Nec ob.ꝙ in litera illa continetur monitio,quia ibi narrando dicit,non probando:& non probatur monitio, nisi aliter constet.extra de priui.c.si Papa.lib. 6. Item super monitione non fuit confecta litera,licet de alia faciat mentionem, quod non apparet, cumque excommunicatio non dicatur facta in præsentia dicti electi non debet credi monitionem præcessisse,nisi appareat:ut in aut.si quis in aliquo C.de æden. & ff. de contrah.emp.& uen.l.in lege.Nec ad monitionem creditur literæ ep̃i,etiam si super hoc confecta appareat,cùm sit iudi-
9 cialis,ut in c.quoniam contra falsam,ibi,citationes &c.†Nec præsumitur solennitas intercessisse,ubi parte absente fertur sententia:ut not.Comp.extra de elec.c.bonæ memoriæ. maguntinen.in gl.quæ incipit,immò præsumitur.in uer.quæ omnia.sed opponitur contra electum,quòd sigillum episcopi facit fidem in sententia excommunicationis, ut in c. post cessionem.extra de proba. Ad hoc dicit electus quod capitulum illud loquitur in casu ubi paruum esset præiudicium vt ibi in tex apparet non autem ubi magnum & ita tenet Inno.& ibi no.in glo.& curia Romana ita tenet & seruat.Item dicit electus,quod Hosti.loquitur ibi, quando proponitur exceptio excommunicationis in uim dilatoriæ.& ita intelliguntur iura ibi allega.extra de proba.post cessionem.21.q.3.curæ.& quando extra iudicium mandatur aliquis euitari:ut 3.q.9.testes in gl.1.Et in iudicio opinio Inn.quando opponitur in vim peremptoriæ,ut hic,& iura,quæ ipse allegat:ut in c.placuit,& c.si tantum.7.q.1.& hoc clarè ostendit Arch.in c.ut circa. Nã aliter esse non potest: quia absurditas sequeretur: si enim malus prælatus haberet fratrem dormientem in scholis,& excõmunicaret alios secretè,etiam magistros in theologia, ut sic obtineret dormiens episcopatum,si tantum eligeretur per u-
10 nium,nonne esset inconueniens? ¶ †Armetur ergo iustitia cõtra talem literam,& sententiam occultè latam, non publicè, nec publicatam,nec alicui denunciatam, immo quæ in occulto stetit per sex annos,ut apparet ex data,& ideò omninò suspecta,quia non est verisimile,quod episcopus eam lõgo tempore tacuisset:ut ff.de pœ.l.si quis forte.maximè quia episcopus absoluerat electum ab omnibus sententijs latis per ipsum ut clarè probatur.Nec facit in oppositũ.c.sacro.extra de sen. excom.quia loquitur,qñ dicitur snia aliqua,sed hic dicit̃ nulla,& probatur.Et ꝙ opponitur,ꝙ in dubio præsumit̃ qs excommunicatus,per.c.cum desideres.extra de sen.excõ.Non ob.quoniam illud uerum est,quando constat quẽ excõicatum fuisse tempore electionis,vt quia sentẽtia lata erat in loco publico,secundum ꝙ loquitur.c. exceptionem extra de excep. in glo.Ber.Nec constat de absolutione.& sic loquit̃.c.cũ desideres.alleg.Vel constabat de sententia lata pro delicto, quia transiuit ad aliam ecclesiam sine licẽtia,& per famã,& sic loquitur.c.illud.extra de cle.excom.in contrarium alle. in nostro autem casu nõ constat de delicto,nec de fama, ut supra dictum est.Et sic c.omnipotens.extra de accu.cum si nihil facit contra electum.nec.c.inter.extra de pur.ca.quia ibi ꝓbatur per testes,& per famam,& in crimine enormi:quæ omnia
11 cessant in casu nostro. ¶ † Deinde procurator electi produxit quandam literam prædicti episcopi, in qua cõtinebat̃, ꝙ absoluit ad cautelam prædictum electum ab omnibus sententijs per ipsum, & eius officiales latis contra ipsum electum, & erat data post datam literæ excommunicationis exhibitæ per dictos. P. & G.& fuit recognitum sigillum: quare, si omnia cessarent, immunis esset electus ab illa sententia, si aliqua esset, quod absit. ¶ Deindè processum fuit ad receptionem testium super quibusdam articulis productis pro parte dicti electi, & alijs productis pro parte dicti P. Hi

autem

12 autem sunt articuli pro parte electi.¶ †Primò, quod de cō-
suetudine ecclesiæ Vticen.canonici præsentes non debent uo
care absentes remotos per vnam dietam uulgarem.Item po-
nit,quod de hoc est in possessione:& hoc probat manifestè p
testes.Item ponit,q fama erat tēpore electionis,& uacatio-
nis in ecclesia Vticen.quòd dictus.P. erat in Romana curia:
pictanis:uel in prioratu suo:& probauit per testes , & aliqui
deponunt etiam,quod dicebatur mortuus tēpore illo.Itē pro
bat dictus electus dictum.P.excōicatum , & probat per te-
stes,& quod erat publica uox,& fama,& non poterat negari,
cum de hoc penderet quæstio contra ipsum . P. tempore ele-
ctionis. Et prædicta omnia probantur per testes , nec dictus
P.probauit consuetudinem in uocandis canonicis quam alle-
gauit,& sic apparet per ista,& p alia superius allegata , quod
dictus.P.non pōt obijcere de cōtemptu. Item nec probauit,
quod dictus electus dimiserit temere habitum suum, quia te
stes sui nihil ad hoc dicunt,imò vt singulares,& sibi cōtrarij,
vt manifestè apparet,sunt repellendi.maximè qa electus pro
bauit se portasse habitum suum apud rupē.in auram,& hone
stè se conuersatum fuisse ibi per plures testes. Et si unquam
in conuersatione deliquit,quod apparet, credit fore satisfa-
ctum per literam dñi.G.summi pœnitentiarij,& dispensatio
nem dubitatiuè petitam,& receptā,ut in litera producta per
electum continetur,quod in toto illo facto nō confitebatur,
se esse excōicatum : quia semper portauit habitum sub alijs
13 indumentis,præcipuè extra claustrum.†Item confessio,quæ
fit etiam iudicialiter in his,& circa ea,quæ non habent atro-
citatem facinoris,ut in casu nostro , semper est intelligenda
in benigniorem partem,& ut confitenti nō obsit : ut extra de
regu.iur.c.ij.& uo.de hoc Inno. extra de elec.c. dudum. in
glo.quæ incipit,quod electionis tempore.uers.item in huius
excep.& extra de obser.ieiu.in c.consilium.v.dist.ad eius ue-
ro.Et ideo ad hoc supplicauit,& obtinuit ad cautelam. Nec
potest sibi opponi in foro contentioso cōfessio facta in fo-
ro animæ:ut extra de schismaticis.c.fraternitatis.& ibi in gl.
magna.ad fi.xxiij.q.ij.amouere.15.q.5.præsbyter. Et quod
opponitur electo,quod eque offenduntur iura per occultam
habitus portationem,sicut per temerariam dimissionem:Nō
est uerum,quia pœnæ sunt restringendæ.de pœ. dist.j.c. pœ-
næ. Nec à uerbis legis recedendum est.ff. de le.iij.l.nō aliter:
sed iura pœnam imponentia loquuutur cōtra habitum teme-
rè dimittentes,quod non est in casu nostro. quia si portetur
sub alijs indumentis,non est excōicatus:& factum aliquod nō
probatur contra electum,per quod dici possit,quod inciderit
in excōicationem,quia non probatur,quod habitum dimise
rit, & dato,sed non concesso,quod probaretur, non per hoc
esset excōicatus,nisi temere,& dolosè dimisit.colligit ex text.
c.ut periculosa.ibi,temerè habitum &c.ne cle. uel mo. li.vj.
Et ibi,si quis aūt horum temeratus uiolator &c.quod uer-
bū uiolator denotat,quod dolus debeat interuenire:q uiolē
14 tia nō cōmittitur sine dolo:ut.ff.vi bono.rap.l.iij.§.doli.†Itē
constitutio excōicat solum illos,qui ex temeritate uiolant cō
stitutionem ipsam,q uerbū sonat in malam partem: ut.ff. ad
turpil.l.j.in prin.Vnde illa decretalis non est intelligenda de
illis,qui causa timoris dimittunt,nec etiam leuitatis, quia ēt
in atrocibus leuitas non punitur:ut C.si quis impera.maledi.
l.j.& ideo pōt dici dolus interuenire,tū ratione loci, q inspi-
ci debet in talibus:ut.ff.de pœ.l.aut facta.§.locus.tum ratio-
ne animi ipsius electi:quia nō uidetur habuisse mentem habi
tum dimittendi,sed custodiendi,quem in itinere periculoso
sub alijs uestibus portauit.Et quod dicitur in peiorem partē
faciendam esse interpretationem propter periculum animæ;
per.c.cum medicinalis.item contra confitentem:ut.ff. de in-
terro.act.l.de ætate.§.ij.& quia non apparet de iusto timore
&c.non procedit,qa notitia est causa timoris.hoc sciunt præ
15 sertim illi,qui montes transierunt.†Et quia nō agitur hic de
periculo animæ,sed de cōseruatione,uel consumptione iuris
dicti electi,uti excōicatio esset mortalis:quia si per hoc dicta
electio cassaretur,electus efficeretur perpetuo ineligibilis,&
infamis,& ita quò ad mundum fama sua esset perpetuò mor-
tua:ut extra de electio.c.super eo.Item iura prædicta locum
habent in foro contentioso:sed confessio , de qua agitur fa
cta fuit in iudicio animæ,ubi est facienda interpretatio secū-
dum mentem proponentis,ut est expressum extra de homi-
ci.c.exhibita.& c.significasti.ibi,cum de cæteris &c.32.q.5.
humanæ aures.extra de iureiur.c.quāto.& c.ueniens,ubi hoc
expressè dicitur per Inno.Nec dissimulatio improbatur à iu
re.22.q.2.utilem.extra q me.causa.c. perlatum. Nec ualet,
q opponitur,quod habens statum dubium nō debet promo-
ueri,& infamia facti ab electione repellit.Quia non est pro-
batum aliquid,q faciat dubium statum electi,ut iuducat in-
famiam contra eum:imò ep̄s,qui dicitur eum excōicasse in-
fra.xxxvj.dies à data illius literæ de statu,& conuersatione ele
cti laudabile testimonium perhibuit,ut est probatū.& præstā
tius est priuilegium bonæ famę,cum non dicatur diffamatus,
nisi per literas epi,quæ nullam infamiam inducunt,cum non
probentur ad alicuius notitiam peruenisse tempore electio-
nis,nec postea per duos annos,& per contrarias literas eius-
dem epi bona fama probet electi, quæ debet præualere.ex-
tra de accu.c.licet.in fi.& no.per Inno. eod.ti.c. inquisitionis.
16 & per B.in c.qualiter.ij.†Nec præsumitur quis excōicatus in
dubio,per c.cum desideres.& c.illud.quia ibi dicitur,q in du
bijs est uia tutior eligenda.Et qui de sententia dubitat, debet
abstinere magis,q̄ sacramenta tractare. Non tamen dicitur
ibi,nec alibi in iure,quod ubi est dubia excōicatio.iura alicu
ius tollat,uel differat.imò contrarium dicunt,q ille, qui op-
ponit excōicationem , debet eam probare apertissimis do-
cumentis:ut in c.pia extra de excep.lib.vj.nam ubi crimē,uel
pœna imponitur , clara probatio requiritur. C. de proba.l.
sciant.& no.Azo.in sum.de proba.§.postmodū. & de pœnis.
§.cum autē.& c.illud loquitur in notorio. Nec propositio,
aut factum do.Car.probat excōicationem , cum dubitatiuè
petita fuerit,& concessa,quæ non probat excōicationem. de
electio.uenerabilem:maximè cum ex tali facto nulla sit sen-
tentia lata ab hoīe,uel à iure,unde si in dubium uoluerit pro-
uideri saluti animæ,absit,q ex tali facto excōicatus debeat iu
dicari:sed quia bonarum mentium est ibi culpam &c.& quia
si simpliciter sine aliqua dubitatione hmōi absolutionem pe
tijsset,per hoc non esset excōicatus:ut no.Inno. extra de sen.
17 excom.per tuas.¶ †Item præsupposito sine præiudicio,quòd
fuerit excōicatus,fuit tamen absolutus,& habilitatus per di-
spensationem ad celebrandum diuina,quare habilis est ad ha
bendum beneficia,& honores,quia magis dignum trahit ad
se minus dignum:ut.ff.de Sena.l.qui indignus à cōtrario sen
su.& extra de pœnis.c.si is.lib.vj.Et hoc uerum est,quando ir
regularitas ex delicto non enormi occulto sequeretur , ut in
c.quæsitū.extra de tēpo.or.secus si ex defectu:quia tunc ha-
bet principiū uitiosum,& licet dispensetur,quod possit pro-
moueri,remanet tamen spurius facto diffamatus:quia nō po
test præses prouinciæ &c.quapropter restringitur dispensa-
tio,quia plus affert confirmatio,q̄ tollat negatio.& hoc eoo
sueuerunt notare omnes doc.extra de temp.ord.in c.quæsitū
& de consue.c.cum dilectus.l.di. ferrū. & c. domino sancto.
& ut constituerēt.& Host.de filijs præsby.c.ul.Item dicit ele
ctus,quod literam domini.G.Cardinalis produxit contra op
positionem dicti.P.ubi dicebat dictum electum temere dimi
sisse habitum suū.licet non probauerit dictus.P. cum testes
sui sint singulares.dicit enim unus,q apud rupem in auram.
Alter uero dicit,q perusij & ille est contrarius sibiipsi. Ter-
tius uero uidit electum in urbe Romana uenientem corā epi
scopo utieen.& nō uidit,quod portaret habitum , uidit ta-
men albedinem per scissuram cappæ. & sic facit pro electo.
quare ad purgandam conscientiam electi,& curiam de hoc
informandam procurator eius produxit dictas literas, inquā
tum faciebant pro dicto electo,& non aliter. unde si contra
eum in aliquo facerēt,non intelligitur in hoc eas produxisse.
18 ¶ †Item posuit dictus.P.& probare uoluit,q ille , qui pro-
nunciauit electionem prædictam, in sua pronunciatione nō
fuit usus uerbis singularis numeri,sed pluralis,nec uerbū ele
ctionis protulit,sed dixit ista uerba,damus uobis.G.in epm,
& pastorem.& ad hoc probandum produxit.xiiij. testes.s.x.
tempore electionis omnes præsentes.in c.& unus illorū so-
lus

lus dixit, ꝙ audiuit illa uerba cōpleta, & ſtatim poſtmodum
pronunciauit in ſingulari. Alius dixit, ꝙ audiuit uerba illa,
non tamen recordatur, ſi audiuit uerba dñi. G. & ſtatim ad
clamorem ipſius, & plurium aliorum pronunciauit in ſingu-
lari, quæ uerba intelligenda ſunt coniunctim, non diuiſim: qa
aliter eſſet contrarius ſibi. nam aliter teſtificatur in decreto,
ut ibi omnes. Alij dicunt, quod pronunciauit, ſicut eſt ſcriptū
in decreto, tamē audierunt, ꝙ ille incæpit per illa uerba, nos,
ſed non compleuit, ꝙ ipſi ſcirent pp clamorem multorum,
& ſtatim pronunciauit, ſicut eſt ſcriptū. Vnde dicit electus,
quod ſi illa uerba ſibi poſſent nocere (quod abſit) excuſaretur
per c. iij. extra de proba. quoniam illi de c. nolebant malam
electionem, ſed bonam. & quia dicta uerba pluralis numeri
probare non potuit per illos de c. produxit dictus. P. iiij. te-
ſtes laicos, qui uidentur dicere ſe audiuiſſe uerba pluralis nu-
meri ſupradicta, quibus non eſt fides adhibenda: quia contra
ctus erat in ſcriptis: ut. C. de teſti. aut. rogatus. ſed erāt remo
ti ab illo, qui pronunciat per centum pedes pariete ſpiſſo ſe-
ptem pedum intermedio ad pedem cuiuſdam feneſtræ nec
uidere poterant aliquem in capitulo, ut dicunt. Quare suppli
cat pater ſanctæ electus uideri diligenter. c. 3. q. 9. teſtes. &
gloſ. ibi poſitam cum ſi. ubi uidetur electi intentio expediti,
quantum ad proximè dicta dicit tamē unus teſtis contra ele
ctum productus, qui erat immediatè iuxta illum, ꝙ pronun-
ciabat, & incipiebat in plurali. & ꝙ ſtatim reprehendit eū, &
19 ille ſtatim pronunciauit in ſingulari. † Dicit ēt electus, quod
omnes teſtes prædicti contra ipſum producti. ſ. canonici ap-
probauerunt electionem factam in ſingulari, ſubſcripſerunt
in decreto, & appoſuerunt ꝓpria ſigilla, & de eorum expreſſo
proprio mandato appoſitum fuit ibi ſigillum capituli V icē.
infra. x. dies poſt electionem prædictam, ubi teſtificando ſup
plicauerunt domino Papæ, ſicut in decreto continetur, quare
præualet eorum dictum poſitum in decreto, & eorū ultimo
teſtimonio. Et ſi aliqua dicerent aliter, q̄ ſit in decreto prædi
cto, nō debet eis credi, cum illa dixerint poſt biennium: quia
memoria hoīum labilis eſt, & nedum poſt biennium, immò
poſt annum non eſſet dictis eorum ſtandum. ut. de hoc plenè
habetur in glo. iiij. q. iij. ſi teſtes. & ibi plenè de hoc in gloſ. &
ff. de proba. l. ſi arbiter. Electus uero probauit electionem ce
lebratam modo, & tpe debitis per proceſſum, & decretum,
& in talibus potius ſtari debet ſcripturæ, q̄ teſtibus, ut extra
de proba. c. iij. & no. ibi glo. 4. q. 3. in gloſ. magna. Itē probat
hoc per ſeptem teſtes ibi ſubſcriptos, atque à capitulo uoca-
tos ante electionem. ſ. quattuor capellanos duos notarios, &
unum aduocatum directorem capituli in electione prędicta,
qui omnes iurauerunt ante electionem fideliter, & ordinatè
ſcribere, ac teſtificari ſuper facto electionis prædictæ. Item
produxit. x. canonicos, qui omnes dicunt celebratam electio-
nem, ſicut ſcripta eſt in decreto. Dicunt uū, ꝙ incæpit illa uer
ba, nos, & ſtatim clamauerunt, & incontinenti, dato ſilentio
pronunciauit in ſingulari. Vnde uidetur caſus. c. iij. quia ſicut
illi negabant alienationem, ſic iſti uolebant malā pronuncia-
tionem, & ſi aliqui dicerent aliter, q̄ ſit in decreto, ſtādum eſt
primo dicto, ut ſupra dictū eſt: quia dignum eſt &c. extra de
20 proba. c. per tuas. de teſti. cum in tua. † Maximè quia uerba
pluralis numeri præmittebantur per modū præfationis narrā
do datam ſibi poteſtatem, & qualiter conuenerant in talem,
uel dabant tali &c. & ſic ſunt interpretanda uerba pluralis nu
meri, ne teſtes de uarietate notentur. extra de teſta. c. cum tu.
xi. q. uj. anteceſſor. & ita docet Hoſt. & Compo. procedendū
in c. quia propter. extra de electio. ſuper uerbo, procedant. &
G. de mandeg. in ſuo libello hoc idem dicit, ubi ordinat pro-
nunciationem, qnādo proceditur per formam compromiſſi,
ibi dum dicit, cum uacante eccleſia &c. Et ideo circa talia fa-
cta, l. eaute procedit, quæ dicit tunc uitiari id, quod uno con
textu fieri debet, cū actus contrarius intercedit ex interuallo:
ut. ff. de duo. reis. l. duos. §. nl. & per Inno. extra de elec. c. con-
ſiderauimus. §. item ſi electio. ubi ſic dicit, & intelligo eundē
contextum, uel aliqua fieri eodem contextu, quæ fiunt omni
bus canonicis exiſtentibus in capitulo ſimul. nam ſi una pars
recedat, & alia remanens aliud faciat, caſſatur electio, quæ fit

alijs recedentibus, quod non fit, ſi eodem cōtextu eſſet facta,
ut dictum eſt, niſi forte ex priori ſcrutinio procederent: quia
quæ ſtatim fiunt &c. ff. ſi cer. pe. l. lecta. & C. de pac. l. petens.
21 & eſt expreſſum. ff. de præſcri. uer. l. ult. ¶ † Ad id, quod obij-
citur de. l. ff. de arbi. qualem. & duabus. ll. ſequen. ubi dicitur,
ꝙ ſi arbiter iuſſit diffinitiuè pronunciando, & ea mente, ut
ſecundum eius ſententiam diſcederent partes à tota contro-
uerſia non poteſt poſtea mutare, & corrigere, vt in l. actorū.
Et eſt ratio, quia arbitria ſunt redacta ad ſimilitudinem iudi
ciorum, & iudex ſententiam ſuam deliberatione prolatā mu
tare non poteſt: ut C. ſenten. reſcind. non poſſe. l. j. ſic nec ar-
biter, cum functus ſit officio ſuo: ut. ff. de iudi. l. iudex. ſed in
caſu noſtro ille, qui pronunciauit electionem, non diffiniti-
uè pronunciauit, quando dicitur protuliſſe illa uerba, nos da-
mus uobis &c. nec ea mente, ut toti negocio finem impone-
rent, ſed quaſi ex quodam lubrico linguæ, quod apparet ex
eo, quia ſtatim poſt uerba, quæ dicitur abſque deliberatione
protuliſſe, correxit, & emendauit dictum ſuū per uerba apta.
22 ¶ † Et eſt ualde mirandum, qūo aliquis pōt in dubium reuo
care, quod incontinenti non potuerit. nā uidemus, ꝙ hoc pōt
incontinenti teſtis, etiam poſt iuramentum; & primum dictū
pro non dicto habetur, & ſtatur ſecundo: ut no. Azo in ſum.
de teſti. c. pe, & extra de teſt. cogen. c. præterea. Et hoc uide-
mus etiam in eo, qui in ſcrutinio uotum ſuum emittit nomi
nando ſcienter indignum, nam pōt incontinenti mutare hu-
iuſmodi dictum, & dignum eligere. extra de elec. c. perpetuæ.
lib. vj. Si enim lubricum in atrociſſimis ad pœnam non trahi
tur: ut. ff. ad. l. iul. maie. l. famoſi. qūo in caſu noſtro trahetur,
ut totum capitulum ex lubricitate huius linguæ pœnam pa-
tiatur? Nam ſi hoc eſſet, ſequeretur, quod unus ſolus arbiter
facere poſſet ſemper, quod electio, quæ fit per compromiſ-
ſum, non ualeret: quia leue eſſet uni ex arbitris, qñ electio fit
per compromiſſum, dicere, nos eligimus talem, & facere per
talem uiam, quod electio eſſet nulla. Præterea certū eſt, quod
per capitulum datur certa forma compromiſſarijs, per quā
debeant pronunciare electionem. Vnde ſi unus ex compro-
miſſarijs formam huius excederet, non præiudicaret alijs, cū
alieno facto prægrauari non debeant: ut. ff. ad muni. l. conſti-
23 tutus. extra de elec. c. ſi compromiſſarius. lib. vj. † Nec ob. ſi
dicatur, quod functus fuerit ſuo officio, quia hoc non eſt ue-
rum, quod functus fuerit, quia non deliberatè, nec ea mente
&c. Nec ob. l. ff. de re iu. l. actorū. imò videtur decidere illum
punctum pro electo. nam ſecundum opinionem omnium, an
tequā ſit lecta ſententia, ſi iudex aliqua uerba protulerit, illa
uerba pōt emendare, immo & tota ſententia perlecta poteſt
uerba diffinitiuè mutare. Vnde cūm in caſu noſtro, anteq̄ le-
cta eſſet pronunciatio, dicatur mutaſſe uerba, non eſt dubiū,
quod hmōi mutatio non uitiat, ut no. in d. l. actorum. in glo.
24 quæ verè determinat iſtam q̄ōnem pro parte electi. † item il
lud, quod opponitur de. l. iudex. ff. de re iudi. & de c. in literis.
extra de offi. dele. in quibus dicitur, quod iudex ſententiam
ſuam mutare non pōt, uel corrigere: quia ſemel functus eſt
officio ſuo &c. verè non obſtant: quia iura illa loquuntur in
iudice, qui condemnando, uel abſoluendo ſententiam tulit, q
quidē ſi uellet poſtea corrigere, uel mutare cōdēnando, ubi
abſoluit, uel è contra, non poteſt, & eſt ratio, quia functus
eſt officio ſuo, ſed in caſu noſtro nec functus erat officio
ſuo, nec mutauit, nec correxit ſententiam eligendo alium,
quàm primum, uel à nominatione, ſeu electione, quam
facere incæperat recedendo, ſed ſolum uerba minus apta ſer
uato tenore ſententiæ per uerba apta emēdando, quod licet
etiam iudici facere in ſententia diffinitiua, ut in d. l. actorum:
in glo. poſita ibi. item in illis iuribus ideo non pōt iudex dif-
finitiuam ſententiam mutare, uel corrigere: quia ſtatim ex ea
25 lata quæſitum eſt ius illi, pro quo emanauit. ¶ † Vnde iudex,
qui eam tulit, non pōt uariare cum alterius detrimento, ut. ff.
de interro. actio. l. de ætate. §. fi. variatio enim admittitur ſem-
per, ubi fit ſine alterius detrimento. ff. de colla. bo. nonnunq̄.
de act. emp. & ven. l. ſi ſterilis. §. fi. de verbo. obli. l. cum, q cer
tarum. ſed in caſu noſtro nulli fit præiudicium ex huius cor-
rectione, uel mutatione uerborum, imò ex non mutatione

fieret,

fieret, secundum quod allegat pars aduersa. & ideo de facili talis correctio admitteretur, etiam ubi non constaret plenè, quod arbiter uerbum electionis protulisset in totum, unde merito licuit, & mutare, & uariare, præsertim cum nullum fuisse dicatur illud, quod primo dicitur habitum per uerba pluralis numeri: ut. ff. quorum leg. l. j. §. ait. 2. & not. C. de reb. credi. l. si quis iusiurandum. in glo. ibi posita. Præterea iura illa. §. l. iudex. & c. in literis. locum habent in sententia diffinitiua, in alijs autem omnibus, præterquam in sententijs, ut in casu nostro, si quod factum est, uel aliàs non habet effectum de iure, & sic ille, qui minus bene fecit, potest iterum facere, ut plenè no. Inn. in d. c. in literis. in j. gl. & Compo. extrà de rescrip. c. capitulum sanctæ crucis. in gloss. magna. §. item quæritur, si collatio. & Inn. extrà de iu. pa. c. cum dilectus. in gl. j. in fi. imò quod plus est, si electio apparet facta tantum per uerba pluralis numeri, etiam quod nunquam fuisset facta aliqua correctio, uel emendatio uerborum sic prolatorum in plurali, quod tamen non apparet, nec est uerum: quia tamen constat, quod ius fuit quæsitum electo ex consensu, & nominatione unanimi, & concordi tam compromissariorum, quàm canonicorum, & totius capituli, superior haberet compellere capitulum, ut eligeret ipsum electum: & sic primò concorditer nominatū. Et in casu, quo esset deuoluta potestas prouidendi ad superiorem, superior ipse sine iuris offensa non posset de alio prouidere, quàm de illo, in quem omnes sic concorditer conuenerunt, ut no. Inn. & Compost. & Host. extrà de elec. in c. publicato. ad fi. ¶ Item prædicta iura loquuntur, quando erat lata diffinitiua cum effectu, quàm non licet mutare in præiudicium alterius, ut dictum est. sed in uno actu electionis, ut in casu nostro, potest aliquis rationabiliter emendare, & standū est ultimo uerbo, ut de pæni. di. 2. si enim. & xvj. prædicator. & ibi in gl. sed de mente compromissarij, & canonicorum cōstat per publica instrumenta. ergo &c. & si in eadem electione uerba ibi posita substantia non mutata corrigere uoluerunt, absit, ut contra eos in hoc casu uirtutes, & uitia conuertantur. sed accidit, quod legitur Isaiæ. v. ca. & ponitur. aj. q. 3. uæ qui dicitis. Cōcludit ergo electus pater sanctæ, & dicit, quòd ipse debet obtinere de iure. dicit etiam aduersarios puniendos, & sibi condemnandos in expensis factis per eum in lite, & etiam faciendis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Factum.] *Hoc consi. ex multis, præsertim uero ex subseq. consi. deprehenditur esse alterius, quam Domini Oldra.*

b ¶ Ecclesia Vricen.] *Forte legendum Vtisen. siue Vuticen.*

De elec. & de testa. & de fide instru. & de sen. excom. & de apo.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta per uerba pluralis numeri non ualet etiam si pronuncians statim se correxit. & nume. seq.*

Excommunicatio episcopi probatur per literam suam sigillatam suo sigillo: & tantum ualet sicut sententia iudicialis: nec absolutio generalis episcopi ualet nisi quo ad causas expressas etiam si det sibi potestatem celebrandi. & nu. 9.

2 *Item portans habitum sub alijs pannis est excommunicatus & apostata & irregularis.*

CONSILIVM CLXXXIIII.

a 1 PATER sanctè, [a] & si dominus electus multum diffusè locutus fuerit, † placeat sanctitati uestræ opponitores audire. & omissa narratione facti ad prædicta breuiter sic deuenitur. Et primò obijcitur contra electionis formam quæ probatur per duos canonicos, & tres laicos fuisse prolata per uerba pluralis numeri: & sic est nulla, per c. extra de elec. sicut per formam. lib. vj. Sed istum obiectum nititur pars electi multipliciter tollere. Primò, quia dicit non esse probatum, quod electio sic fuerit celebrata per uerba pluralis numeri, & innituntur quibusdam canonicis, qui uidentur dicere, quod non sint perfectè prolata. Sed uere hæc excusatio eos non iuuat: quia cùm probetur per quinque testes sic prolatam, sufficit solēnem numerum exaudire, etiā si alij cōtrarium dicant. & de hoc est casus. ff. de testa. l. hæredes palam. in ij. respon so. Et est ratio: quia illi, qui dicunt eum non perfecisse electionem per uerba pluralis numeri, asserunt negatiuam: & alijs plus debet credi, qui affirmatiuè deponunt: ut extra de eau. pos. & propriet. c. cum ecclesia sutrina. &

b no. ff. de arbi. l. diem proferre. §. si in plures. [b] & per Inno. extra de uerbo. signi. c. ueniens. & circa hoc attendatur, quòd testes ēt negatiue deponentes non bene concordant: quia unus

2 plus, & alter minus dixisse eum dixit. ¶ † Secūdò excusat pars electi dictum obiectum: quia dicunt, quod ipse statim se correxit, & elegit per uerba singularis numeri. Sed nec hoc eos non iuuat: quia constat peccatum formæ esse peccatum punibile, quòd apparet, per impositionem pœnæ. extra de elec. c. quanquā. li. vj. quæ non imponeretur, nisi esset peccatum: ut. ff. de uerbo. signi. l. aliud est fraus. in peccatis autem puoibilibus post ipsa perfecta, & consumpta non est locus pœnitentiæ, ut pena uitetur ut. ff. vi bo. rap. l. penul. & de furtis. l. ea mente. & de ædil. edic. l. quid sit fugitiuus. sed hoc peccatū in forma statim uerbo prolato erat consummatum: ergo &c. quod esset consummatum, apparet: quia quod uerbotenus pronunciatum est, nudo sermone finitur. i. finem suum accipit. ff. de ædil. edic. l. sciendum. §. dictum à compromisso. & clarè. ff. quā dicta leg. ce. l. si pœnam. ibi, publius fundo dato perfectum est legatum &c. & correctio locum nō habet in his, ubi potestas per actum primarium est cōsumpta, sicut hic fuit: ut. ff. de arbi. l. qualem. §. ulti. & l. seque. Et hoc est, quia statim bene, uel male functus est officio suo: ut. ff. de re iu. l. iudex. & extra de offi. & potesta. iudi. delega. c. iij. in literis. & potestas talis cō promissarij finita est per electionem primam, etiā quæ ipso iure nulla esset: ut extra de electio. si compromissarius lib. vj.

3 † Et potissimè locum non habet correctio, ubi ex primo actu ēt nudo sermone prolato statim alteri est ius quæsitum, sicut hic ex ineptitudine formæ est quæsitū dño Papæ ius prouidēdi: ut colligitur ex solutionibus duarū legum, quæ simul contradicere uidētur. ff. ad tertul. l. filij mater. & C. de iur. & fac. ignoran. l. ij. Et ibi no. & quod in hoc correctio nō uendicet sibi locum, probat exemplum sententiæ latæ per dñm Honoriū Papā iiij. de qua no. Archi. in c. sicut cum per formam. ¶ Excusat etiam hic pars aduersa, quod lubricum linguæ &c. sed hæc non est excusatio, quia in his, quæ ponderate, & cū maturitate, & iuridice fieri debent, lubricum tale correctionem non admittit: ut. ff. de arbi. l. quæ arbiter. & ff. de re iu. l. actorum. ubi dicitur, quòd liceat uerba mutare eadem manente substātia: sed non maneret eadem: quia prima per uerba pluralis numeri prolata nulla est uel saltem annullanda: secunda aliqua. Itē prima transfert ius prouidendi ad alterum. secunda translatio nē impedit. Item prima est multiplex: ut extra de elec. in Genesi. & in d. c. sicut cū per formam. Secunda est unica: & sic est diuisa una ab altera non solū in uerbis, sed in sententia, & effectu. ¶ Aliud est in his actibus, qui non habent certos limites à iure datos, & non cū deliberatione, & maturitate: sed magis ex iracundia procedunt: & in istis uendicat sibi locū, quod lubricum linguæ non facile trahitur ad pœnam: ut. ff. ad legē

4 iul. maie. l. famosi. & C. si quis impera. maledi. l. unica. ¶ † Excusat etiam hunc obiectū pars electi si dicit, quod potestas illius eligentis non est cōsumpta: quia non seruauit formā traditam. Dixerunt enim canonici, cū compromiserunt, quod unus ipsorum deberet nomine suo, & aliorum eligere: quod cū non sit factum per primā formam, dicit pars electi potestatem non esse cōsumptam. Sed certe hoc eos non iuuat: quia cum hoc. §. quòd unus pronunciaret suo nomine, & nomine aliorum inesset formæ à iure cōi, si expressissent, nihil immutatur de natura iuris cōis: iuxta illud legale, sæpenumero tamē mutatur rei effectus, si id expresserit testator: quod si non fecisset, inesset tamen: ut. ff. de cōdi. & demon. l. si in diem. §. ult. & tales adiectiones sunt monitiones quędam nihil adijcientes,

uel minuentes præexistenti formæ à iure cõi datæ: ut.ff.de tu te.l.muto.§.j.& hoc est, quod.l.dicit, prætor non sub cõditio ne collationis bono.possess.contra tabu.emancipato promi sit:sed demonstrat, quid adita bono.possessione oporteat fie ri:ut.ff.de colla.bo.l.prætor.in princi.& exp̃ssé.extra de elec. c.significasti.hæc igitur forma non debet dici ab homine tra dita, sed magis seruari debet, tanquam à iure disposita.ar.ex tra de rescrip.c.cum aliquibus.lib.vj.& C.de fideicom.l.non recte.& extra de offi.ord.c.licet in corrigendis. fuit ergo illa adiectio, quædam non necessaria uerborũ multiplicatio, quę substantiam rerũ non mutat, ut.ff.de auro, & argento lega.l. pediculis.§.labeo.ea quo apparet, quod sicut consumpta est potestas uerbis illis in cõpromisso non dictis, sic & modò. Apparet igitur defectum formæ omnium excusatione nudari:& sic remanet quæstio ex hoc capite in casu.c. sicut cũ per
5 formam.† Non obstat, quod illud uerbum nos, quâquam plu ralis numeri, nõ uitiat electionem semper:ut si proferatur ab epo solo compromissario:quia propter dignitatem de le lo quuntur in plurali, ut.lxxiij.dist.in nomine.& c.ulti.qa ibi nos propter unum tantùm, quod demonstratur, electionem unicam reddit:& ideò non uitiatur:sed cum hic essent plures cõ missarij, & ibi præsentes:unus ea eis habita cõmemoratione cõpromissi facti in tres ex eo excludendo dixit: nos damus &c.in quo damus est demonstratio, quæ geminat singularitatem:ut.ff.de condi.& demon.l.falsa.§.ulti.de leg.uj.l. qui con cubinam.§.si stichus.& ad Trebel.l.Lucius.§.Caio.Et penitus de est, ac si compromissarius, qui pronunciauit electionem, seipsum, & collegas suos singulariter enumerasset: ut.ff. de
6 lega.iij.l.si chorus.† Non ob.et, quod dicunt, quod aliqui ex testibus, qui super hoc deponunt, stabant ad fenestram &c. quia in his actibus, quorum ueritas per sensum auditus percipitur, sufficit testem de auditu ꝓprio deponere:ut.ff. de mi. test.l diuus.& de offi.præsi.l.sępe.no.per Inno.extra de testi. c.cum causam.Nec hoc impedit medius paries, uel cortina. ut plenè no.ff.de aqua pluuia arcē.l.in summa.§. idemque la beo.&extra de testi.c.preterea.& per hoc apparet solutio ad omnia iura per partem electi allegata ad excusandum hunc obiectum:qui uere, ut supra tangitur, excusari non potest.
7 ¶ † Secundò obijcitur contra electum, quod ipse tanquam uagabundus fuit per episcopum excommunicatus: & mandatũ fuit eum, ut excommunicatum, uitari, & super hoc producta est litera episcopi, quam constat in tali casu plenam fidẽ face re:ut.xj.q.iij. curæ. extra de treug.& pace.c.j. de tap.c.j. de proba.c.post cessionem.Sed istum obiectum nititur pars electi tollere pluribus uijs:& primò quia dicit, ꝙ litera episcopi fidem facit in modicis, sed non in magnis, & præiudicialibus. Sed hoc est nihil dicere:quia litera, de qua loquitur, quæ est producta, non fuit facti præteriti commemoratiua: sed fuit excommunicationis in absentem inflictiua ea tra.de appel.cũ sit Romana.& de cle.excommu. mini.c. Apostolicæ.&.ff. de rei uen.l.quædam mulier. Vnde ei statur, sicut si produceretur iudicialis.uel solẽnis sententia:& quia dubitat literam hanc, quantum ad repellendum electum, plenam fidem facere, cum secundũ iura supra allegata plenam fidem facit ad abijciendũ aliquem:si ergo intra ecclesiam admitti non debet ex testimo nio talis literæ, quomodo admittetur, ut fiat maritus ecclesiæ, & dignitatem teneat in ecclesia, quam ingredi non licet? ut.ff.de excu.tu.l. sed & milites.§. sed ignominia. Non ob. prædictis.vj.quæst.ij. placuit. & c.si intantum. quia secundum quòd ibi not.illa iura loquuntur in episcopo prodente eum, qui occulte incidit in canonem latæ sententiæ:quo ca su sicut uerbo eius non creditur:sic nec literis. nos autem loquimur de litera excommunicatoria.i.de litera, in qua, & per quam excommunicatio lata fuit.unde cum sit super executione iurisdictionis episcopi, necessario debet ei stari: ut pleuè
8 no.per Inno.extra de fide instru.c.j.& ij.† Nititur etiam hunc obiectum excusare dicens, quod illa litera nunquam ad eum peruenit.sed certe hoc eum non iuuat, quoniam absens, & ignorans omninò excommunicatur: ut extra de appella.c. cum sit Romana.& de cleri.excommunica.Apostolicæ.&.2. quæst.j. de manifesta.& licèt propter ignorantiam excommunicationis excusetur ab irregularitate, si medio tempora celebrauit:quia ignorans nõ contemnit:ut.ff. ad sille.l.si quia ignorare.§.si quis ignorans.loca, & condu.l.si ignorans.C.de tabu.l.generali.lib.x.&.ff.de his, qui not. Infa.l. genero. tamen apparente ueritate excommunicationis inflictæ cessare habet:& electio de eo medio tempore facta non tenet: quia apparente ueritate cedit opinio ueritati secundum Sabinum, qui potius substantiam intuetur, quàm opinionem: ut.ff. pro empto.l.ij.§.si sub conditione & vij. distin. ueritate.& hoc est, quòd lex dicit:si seruus sciens conditionem suam ad dignitatem aspiret, incidit in legem Iuliam Viscelliam, & puni tur, atque à dignitate deijcitur. Si uero cum opinione publica mater eius pro libera haberetur, ex decurione procreatus ad capiendum honorem errore lapsus processit, propter ignorantiam ei pœna parcitur:sed omninò à dignitate deijcitur:ut hæc leguntur. C.si seruus, aut liber.ad dig.asp.l.ij.li. x & hoc expressè not.Ber.& Hostien. in d.c. Apostolicæ. &
9 glo.communis.2.q.5.quarto.† Nititur etiam electus dictum obiectum tollere per quandam absolutionem, quam emanasse dicit ab episcopo Vticen. cuius uerba sunt.G. episcopus &c.sua nobis Gaṅz.petitione monstrauit, quod propter mul tas, & uarias quæstiones ob olim inter nos Vticen.episcopũ, & ipsum Ganalinum, & quosdam canonicos Vticen. suscitata materia quæstionis quàdoq; per nos & officiales nostros in eosdem fuerunt excommunicationis sententiæ promulgatæ, in quas dubitat se aliquando incidisse: & etiam per transgressionem mandatorum, siue statutorum nostrorum. Vnde supplicauit sibi de salubri remedio prouideri, & ad cautelam absolui. Nos uero suis precibus inclinati eundem absoluimus ab omnibus nostris, & nostrorum officialium sententijs, sicut humiliter postulauit &c. Sed uerè hæc absolutio quantũ ad hunc casum ei non prodest: quia ut apparet, supplicatio sua pro absolutione habenda respectũ habuit ad certas causas:ut ex ipsius tenore apparet. quantuncunq; ergo secuta sit absolutio generalis, restringuntur tamen ad causas in petitione expressas, ut.ff.de interro.act.l.si defensor.§. qui interrogatus.& institu.de inuti.stipula.§. præterea. & ff.de libe. lega.l.Aurelius.§.Sticho.& apertè probatur.C.de transa.l.si de certa.&.ff.de arbi.l.si cùm dies plenum. Et potissimè hæc in absolutione uendicat sibi locum, secundum ea, quæ leguntur, & notantur extra de senten.excommu.c.cum pro causa. & de offic.ordina.c.ex parte. Et quod hæc etiam fuerit intentio absoluentis, apparet per uerba sua. dixit enim: absoluimus,
10 propter quod humiliter postulauit. † Non obst. etiam testimonium episcopi super uita electi:quia ubi desideratur absolutio:& per consequens certa forma circa hoc tradita, alia uerborum enunciatio non sufficit. extra de senten. excommu.c.cum desideres. Nec etiam factum sufficeret, nisi in Romano Pontifice, qui non alligatur ad formam. Et tunc etiam necesse esset de eius intentione apparere:ut extra de priui. cũ olim.& ibi not.per Inno.& ff. de manumis.l.apud cum.§.Imperator. Nec ob.quod episcopus dedit ei potestatem celebrandi:quia nec eum absoluit propter formam, quæ etiam in absolutione requiritur. Sed nec pater absoluit filium à uin culis paternæ potestatis, nec dominus seruum à uinculo seruitutis:licet det ei potestatem testandi: & hoc propter formam, quæ in emancipatione, & manumissione requiritur: ut ff.de dona.cau.mor.l.tam his.§.j.Imò dici potest, quod talis impetratio fuerit surreptitia: quia tacuit excommunicationem, cui adhuc remanet implicitus:ut extra de rescrip.ca. di
11 lectus.† Non ob.quod dicitur dictam literam non esse productam per dictum.P.sed per alium, qui non seruauit.c. cupientes.& eam dedit post terminum peremptorium: quia hoc dicere modo non proficit, ueritate obiectus iam probata, & apparente:ut ff.de ædil.edi.l.quod si nolit.§.in factũ.& ar.C.de præci.impe.offeren.l.uniuersalis.& sic etiam notant omnes doc.in c.ut circa. extra de elec.lib.vi. sufficit enim qua litercunque constare aliquem repellendum, secundum quod not.Hostien. extra de offic. Vica. c.i.præsertim in hoc casu, in quo officium multum exuberat, & potissimè in promotione ad Episcopalem dignitatem, in qua periculosa est excommunicatio

municatio indiscussa.xlii.distin.quiescamus.& ad quam non
debet quis prouehi,nisi purgatus clare, & bene examinatus:
& cuius status in nullo uacillet: & qui etiam de facto nullam
notam infamiæ patiatur.ad hæc.xxiij.distin. qui episcopus.
lix.dist.officia.viij.quæst.j.in scripturis in fin.xxxiij. di.laici.
extra de testi.c.tam literis.cum si. & faciunt ad hoc no.per
Hostien.extra de ordi. cog.c. cum dilectus. super uerbo: in
ipsum.negari autem non potest ex dicta litera, & eius pro-
ductione quomodocunque,& quandocunq; facta ortam esse
saltem facti infamiam contra electum, quæ ei obstat in di-
gnitate adipiscenda:ut.C.de digni.l.ij.nec nõ ob.quod pro-
ducens dictam literam iurauit hoc de nouo ad eius notitiam
peruenisse,& tamen factum erat antiquũ:quia etiam in anti-
quo facto:tamen in alieno est probabilis ignorantia: vt.ff.
pro suo.l.ulti.Nõ ob.quod dicitur,quod non apparet,quod
episcopus,quando dictam sententiam tulit, sederit pro tri-
bunali:quia istæ solennitates ommissæ non vitiant sententiã
excommunicationis:vt extra de senten.excommunica.c. sa-
12 cro.& c.cum medicinalis. ¶ † Tertiò obiicitur contra ele-
ctum de excommunicatione, quam incurrit religionis suæ
habitum temere dimittendo,pro hoc quod eũ portauit sub
pannis alijs,& de irregularitate,quam contraxit sic excõmu-
nicatus celebrando diuina:& ad hunc obiectum probandum
inducitur confessio ipsius electi,quam fecit corã fratre gen-
tili summo pœnitentiario,cui necesse habet stare:ut.C.de nõ
nu.pecu.l.generaliter.&extra de exces. prælat.c.quam sit gra
ue.& not.per Compo. extra de electio.c. per inquisitionem.
sed hunc obiectum nititur electus tollere diuersis vijs. Et
primò sic.dicit enim, quod illud, quod confessus fuit, non
est sui natura damnatum,siue à iure prohibitum, dicens, quod
non dimittit habitum,qui illum portat sub alijs pannis. Sed
certe hoc non iuuat:quia falsum est de iure. quod sic proba-
tur. pœnam legis non effugit,qui amplexus uerba mentem
offendit:ut C.de leg.& constitu.l.non dubium.ff. eod. titu.l.
contra legem.& l.fraus.& extra de regu.iur.c.certum.lib.vj.
sed qui habitum sub alijs pannis tegit, mentem legis often-
dit,ergo &c.quod autem offendat,sic ostenditur.Ideo enim.
c.vt periculosa.extra ne cleri.uel mona.lib.vj induxit, quod
habitus non dimitteretur,ut per gestationem eius religiosus
à non religioso cognosceretur: vt.ff. de iur.fisc. sed si acce-
pto.sic ex habitu nouitius à professo cognoscitur. extra de
regu.c.ult.iudæus à Christiano.extra de iudę.c.in nonnullis.
clericus à laico.extra de vita & ho.cle.clerici officia.sic & re
ligiosus per habitum debet discerni. extra de testa.c.ij.xxiij.
di.sanctimonialis.20.q.1.vidua.& 33.q.5.quod Deo. Hæc
autem distinctio sic tollitur per occultam habitus delationẽ,
sicut per totalem dimissionem.imò nec esse videtur,quod nõ ap
paret:ut.ff.de contrahen.emp.& ven.l. in lege. Portatur etiã
habitus ad religionis statũ, & religiosi honorem, & ornatũ,
c [c]& portantis ipsum tuitionem,ne sicut quilibet alius offen-
datur.ad hoc.22.q.4.sine ornatu.& duobus capitulis præce
dentibus.& extra de senten.excõmu.c. in audientia. huic ad-
de.& uide no.in fi.per Io.An.& G. de Montelauduno. extra
de vita & honesta.clerico.c. quoniam. in cle. & est quæstio
13 mercu.aliàs sub titulo de apostatis.†Item ad euitandã ipsius
portantis lubricitatem,seu liberam euagationem:vt præsup-
ponitur,præallega.c.vt periculosa.cum igitur habitus occul-
te portatus careat omnibus his effectibus, delatus,seu por-
tatus dici non potest:sed dimissus sicut & obscurè dictũ pro
non dicto habetur, & præsens latitans: pro non præsente
habetur:vt.ff.de iur.fisci.l. non intelligitur.&.l. ita fidei. de
institoria.l. sed & si.§.præscribere.de interroga.act.l. de æta
te.§.nihil.quibus ex causis in possessio.ea.l.fulcinius.§. illud.
& hoc satis potest colligi ex mente iuris. disponit enim ius,
quod monachus episcopus portet habitum religionis suæ:&
ibidem disponit,quòd monachi facti pontifices pannis lineis
non utantur desuper quod nequaquam disposuisset, si sub
pannis diceretur portare habitum religionis suæ:& hoc ha-
betur extra de uita & hone. clericorum.c.clerici officia. sed
etiam probatur, quia non minus punitur, qui delet album
prætoris,vt legi non possit, quàm qui in totum tollit. quasi
ista duo sint paria aliquod totum tollere, vel illegibile red-
dere:ut.ff.de iuris. om.iudi.l.si quis id,quod.illud autem di-
citur illegibile,quod non potest oculis perspici: & si possit ex
diligenti examinatione intelligi:vt.ff.de his,quæ in test. de-
len.l.j.§.legi autem.& sic de primo ad ultimum sequitur pa-
ria esse aliquid ex toto deponere,siue tollere, & à conspectu
hominũ subtrahere:sed hoc fit per delationem sub alijs pan-
14 nis:ergo &c. ¶ † Item alia ratione idem probatur sic, tan-
tum refert inter palam deferre,& occulte,quantum inter sim
plex argentum,& cælatum,siue deauratum.& istorum neu-
trum est alterum:immo vt diuersa ponuntur: vt.ff. de auro,
& argento lega.l.& si non sint.§.j.& §.quòd ergo.igitur & de
primis neutrum est alterum,sed sunt omninò diuersa: & sic
15 habetur propositum.¶ † Item alia ratione probatur sic.Ha-
bitus religionis,non est solum ex veste clerici, sed ex modo
d portandi uestem talem:[d] sicut aqua quotidiana ab æstiua di-
stinguitur,non ex aquæ substantia:sed ex vsu, & modo du-
cendi: vt.ff. de aqua quotidia. & æstiua.l.j.§. duo. & actus
iudicialis à non iudiciali exprimitur,non solum ex eo, quòd
fit, sed ex faciendi modo. Vnde oportet, quòd fiat à iudi-
ce palam,& in figura iudicij consedente, ut.ff. de latina li-
bertate tollenda.l. vnic. §. simili quoque modo. Si ergo
modus portandi dimittitur, vt quia debebat portari desu-
per, portatus est subtus: habitus dicitur esse dimissus: quo-
niam mutata,& dimissa est forma habitus delationi debi-
ta,vt.ff.ad exhib.l.Iulianus. §. sed & si quis. & de verbo. si-
gnifi. l.mulieris.§. res abesse.vbi expressè dicitur alicui, seu
ab aliquo abesse, quod apud eum est simulantẽ conditionẽ
e suã [e] per assumptionem habitus non sui.ff. ad le. cor. de fal.
l.eos.§. vlt. Vltimò videtur, quod in hoc debeat attendi so-
lum apparens habitus, & non latens.ff.arbo.fur. cæsa.l.si ge-
mina. Pro hoc etiam,quia non dicitur nunciare,qui persun-
ctorie, & obscure defert.ff.quod vi, aut clam.l.aut qui ali-
ter.§.j.nec ob. prædictia,quòd electus alternatiue posuit, sed
causa timoris. ¶ Vel saltem, quòd aliquando causa leui-
tatis hoc fecerit, quòd apparet, quia vbi agitur de periculo
animæ:& specialiter circa censuram ecclesiasticam non in
mitiorem:sed in duriorem, & tutiorem partem fieri debet
interpretatio. extra de senten.excommuni.c. cum desideres.
de cleri. excom.mini.c. illud. de sponsa.c. iuuenis. cum si-
mi. pœna enim excommunicationis medicinalis est.c. cum
medicina. Et sic lata fuit sententia per dominum Clemen.
Papam.v. & repulsus electus, & datus fuit episcopatus fra-
tri domini Berengarij fredoli tunc temporis episcopi Tu-
sculañ. Cardinalis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ [Pater sancte.] *Hoc consiliũ est domini Oldradi, per quod impugnat rationes antecedentis consi.*

b ¶ [§.si in plures.] *Adde Alexand.in l. ex pacto.§.Item quæro. uersi.utrum testes.de uulg.& pup.eundem in consi.206.consi. est 65.col.4.uolu.2.Spe.de teste.§.1.uersi.quoniam si nunc.Doctor. in c.1.de Arbi.in 6.*

c ¶ [Et ornatum.] *Hac ipsa probabilis est causa cur Monachi Cardinales facti habitum non mutent, sed in colore, & habitu suæ religionis perseuerent. Nã præter uotum, quo se Deo astrinxerunt, religionis, in qua professi sunt, decus, & honorem seruant, atque testificantur. Quod de episcopis quoque statutum est, ut infra subijcitur.*

d ¶ [Vestem talem.] *Modus aliquid faciendi inspicitur, nõ ipsum solum factum. Ex quo illud Luciani.* ὁ γὰρ τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἀλλὰ καὶ τὸ μεταχεῖν ὅλως τρόπον ἦν.

e ¶ [Simulante conditionem suam.] *Simulata conditione sua.*

De præben.& dignitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia ecclesiæ cathedralis non includuntur in gratia impetrantis ad collationem episcopi, & capituli.& nu.seq.*

CONSI-

CONSILIVM CLXXXV.

a THEMA tale est. [a] Titius canonicus uticen. regu
laris impetrauit gratiam à domino Papa de perso
natu officio, uel dignitate pertinente ad collatio-
nem episcopi, & capituli Vticeñ. communiter, di-
uisim. Vacauit dignitas in ecclesia uticeñ. cuius collatio per-
tinet ad episcopũ, & capitulũ. Modò quæritur, an talis digni
1 tas sub gr̃a cõprehendatur? ¶ † Et breuiter uidetur dicen-
dum, q̃ non. Quicquid alij dicant, ut extrà de præben. c. quã-
uis. §. quamquam. lib. 6. uerum, quia fortè aliqui niterentur,
ut illius capituli alias dispositionem effugerent: & quod no-
tabat Compostel. ante illam decre. extrà de rescrip. c. capitu
lum sanctæ crucis. in gl. quia quæstiones. in uers. item quæri-
tur de hac forma &c. inter illos casus, & hunc, de quo quæ-
ritur, diuersitates inducere, est aliquibus rationibus ostenden
dum, q̃ illa decretalis: & ante eam opinio Comp. in proposi
to uendicet sibi locum. Ad hoc autem dicendum primò con-
siderare occurrit qualitatem actus, de quo dicitur, item impe-
trationis, quæ est in sui natura restringibilis: ut in prin. dicti
capituli. quamuis. In actibus autem restringibilibus hæc est
regula: q̃ nihil ueniat, nisi id duntaxat de quo palam, & uerbis
expressis est dictum: ut ff. de uerbo. oblig. l. quicquid astringẽ-
dæ. solu. mat. l. si cum dotem. in prin. de libe. & posthu. l. com-
modissimè. & extrà de præben. c. ulti. & in eis cessat arg. à pa-
ri, & à minori ad maius, etiam affirmatiuè: ut extrà de præbẽ.
cum in illis. in ij. respon. lib. 6. de renun. c. ulti. & ibi not. per
Inn. & clarius per Host. extra de rescrip. c. postulasti. Cum igi
tur hic non sit facta expressè mentio de ecclesia cathedrali,
2 non dicitur uenire in gratiam. † Secundò est considerare
rationem restringibilitatis, & quæ mouit conditorem illius
decretalis, quæ ratio in principio posita totam decretalem re
spicit. ff. de hære. insti. l. ulti. de iuris & facti igno. l. regula. §.
ulti. & de condi. & demon. l. quæ conditio. & rectè debuit le-
gislator ad restrictionem ex ambitione moueri: ut ff. de de-
cur. l. decurionum ambitiosa decreta. & de mi. l. j. circa prin.
C. de sena. consul. l. j. & extra de rescrip. c. si gratiosè. libr. 6.
ubicunque ergò illa ratio locum habet, habebit locum &. l.
ut ff. ad leg. aquil. l. illud. de le. & sena. consul. l. nam, ut pedius.
& ut in pos. leg. l. is cui. §. constitutio. & de fonte. l. j. §. hoc in
terdictum. sed in religioso impetrante dignitatem, qui in pro
fessione honoribus renunciauit, & proprium uelle dimisit: ut
extra de elec. quorundam. lib. vj. & xvj. q. j. non dicatis, potius
habebit locum. Tertiò est considerare magnitudinem rei, de
qua agitur: quia de dignitate in ecclesia cathedrali: ista uerò
magna, & notabilia, nisi de eis expressè dicatur, nulla uerbo-
rum generalitate includuntur: ut ff. de intu. l. prætor ait. §. qđ
autem. C. de aquæ duc. l. eos lib. xj. & extrà de rescrip. c. sedes
3 Apostolica. † Quartò certum est, quòd de iure communi ad
episcopum vnius loci non pertinet collatio ecclesiarũ in alia
ciuitate, uel dioecesi positarum: vt 3. q. 6. per totum. & 9. q. 2.
per totum. & extra de rescrip. c. episcopum lib. vj. forma igi
tur, per quam prouideri mandatur de dignitate &c. pertinen
te ad collationem episcopi, & capituli, non est latior illa, quã
mandatur prouideri in ciuitate, & dioecesi: sed illa non com-
prehendit cathedralem: ut in c. quamuis. ergo nec ista: per lo-
cum à pari. ar. ff. de dã. infec. l. hoc amplius. §. vlti. & ibi not.
4 † Quintò certa est forma specialis, & propria, quæ compreh
dit ecclesiam Cathedralem, ut cum mandatur in aliqua ec-
clesiarum prouinciæ prouideri, hoc propter intentionem cõ-
cedentis, qui uoluit vberiorem gratiam facere, ut in d. c. quã-
uis. §. ulti. & extra de præben. c. pro illorum. in qua forma est
duplex generalitas notanda: scilicet in pluralitate ciuitatum
Dioce. & locorum in pluralitate ecclesiarum, & collationũ,
quarum nulla est in gratia, de qua quæritur: ergo deficit ra-
tio comprehensionem ecclesiæ Cathedralis inducens. si sic,
ergo &c. ar. ff. de iurepatro. l. adigere. §. quãuis. de pac. l. quod
5 dictum. de ope. li. l. planè. & de iur. immu. l. semper §. licet. †
Non ob. quòd impetrans erat canonicus ecclesiæ eiusdem:
quia c. quamuis. non considerauit personam impetrantem,
qualis esset: vt C. de diuer. rescript. l. uniuersis. sed considera-
uit solum ambitionem impetrantis, ac rectitudinem impe-
trationis ultra ciuitatem, & Dioce. se minime extendentis.
& excellentiam ecclesiæ Cathedralis, quæ omnia hic concur
runt: ut ex superioribus patet. consideratio igitur personæ
impertinens est: vt ar. ff. de procu. l. minor. §. vlti. & l. seq. ff. de
6 tuto. & curato. da. ab his. l. uj. ius dandi. † Non ob. illa uerba,
in hoc casu &c. posita in c. quis. quia illa uerba posita sunt
propter casum, qui ibi sequitur, quando alicui mandatur pro
uideri in prouincia: & propter formam, quæ nititur iuri com
muni, & modicum gratiæ habet: vt extra de præben. c. quia,
cum secundum Apostolum. & de ætate. & quali. c. accipimus.
non autem ponuntur ibi illa uerba, vt excludantur casus in
quibus est omninò eadem ratio, uel maior, in quibus non di-
citur lex catendi, sed enucleari: ut ff. de adul. l. si postulauerit.
§. sed si negauit. ut no. per Bar. extra de elec. c. cupientes. in
glo. sed potito, quòd per superiorem &c. signata super uerbo,
omnes electi. accedit, & in arg. ff. de æden. l. quædam. §. num-
mularios. cum simi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ [Tale est.] *Adde huic consi. Ioã. And. in addi. ad Spe. de actio. & peti. §. super. iuxta fi. in ultima parte additionis longa, quæ est in uersi. significauerunt. Item adde Rotam in nou. decis. 247.*

De iureiurando.

SVMMARIVM.

1 *Iudex absente creditore potest remittere debitori iuramẽtum præstitum de non repetendis usuris.*

CONSILIVM CLXXXVI.

1 LICET [a] † ex ordine uideatur esse, quòd creditor
teneatur remittere sacramentum de soluendis usu
ris, seu in fraudem usurarum extortum: ut extra de
iureiu. c. j. Si tamen creditor ad illud relaxandum
induci non potest: quia contumaciter id facere recusat, iudex
potest id ex suo officio facere. ar. extra de iureiur. c. cum qui-
dam. §. ulti. de testi. c. constitutis, & 15. q. 6. auctoritate. idem
si absens est creditor, ut à parte moueri non possit. ar. ff. de
fideicommis. liber. l. si eum seruum. §. si quis seruum. ff. de iu-
repatro. adigere. §. vlti. & quod ibi no. Et hæc fuit sententia
Inno. & clarius Host. extra de iureiu. c. debitores. sicut enim
lex mortua interdum supplet, & repræsentat factum homi-
nis: ut C. si mancipium ita fuerit alie. l. si puella. & ff. de manu
mis. l. causam. & melius in authẽ. de hære. & falci. §. his igitur.
ibi. & si non illud aliqua. l. &c. Sic & iudex viuus: ut C. de pri-
2 uile. fisci. l. vl. & de iure delibe. l. si infanti. † uel ubi talis relaxa-
tio de iure dubia uideretur, posset ecclesia ex mero officio
inquirere: ut extra de iureiu. c. ad nostram. ij. & ibi no. per oẽs
nisi uero denunciationis licet iuramentum interueniat. Non
ob. hic ut extra de iureiu. quemadmodum. in fi. eo. ti. c. j. quia
tamen Euangelica, est necesse charitatiuam monitionẽ præ-
cedere, quã facere non est facile pp absentiam creditoris.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ [Licet.] *Vide supra consi. 120. & quæ ipse eo in loco adnotaui.*

De officio ordina. & de transact. & de uerbo. significa.

SVMMARIVM.

1 *Si in compositione episcopi & capituli cauetur quod possit episcopus habere unam curiam & capitulum aliam: non propterea sequitur quod episcopus non possit aliam erigere de nouo maxime in causis criminalibus.*

2 *Curia dicitur a cura. Itẽ quod uerba affirmatiua sine dictione taxatiua prolata nõ excludunt maiorẽ numerũ: puta q̃ possint esse duæ curiæ: nõ sequitur quod plures possint esse. & n. 1. & 2*

CONSI-

CONSILIVM CLXXXVII.

1 PRIMVM dubium est,† an cõsiderata ordinatio
ne Papæ liceat episcopo pictauen. certam curiam
erigere, & habere?& videtur, quod nõ:quia in or-
dinatione sunt hæc uerba, apostulica auctoritate
statuimus in hũc modum:uidelicet quod sint duæ curiæ &c.
quæ uerba taxatiuè debent intelligi, ac si dixisset, ꝙ sint duæ
curiæ tantum.ar.de interro.actio.l.de ætate.§.si cum esset.&
de condi.& demon.l.cum ita.& arg.ff.ad treb.l.si cui parte.
§.j.ibi, nec rursus contra uoluntatem defuncti &c.& extra de
his, quæ fiunt à præla.sine consen.capi.c.cum Apostolica. cir
2 ca fi.& xxxv.dist.qualis.cum si.† Sed contrarium uidetur ve-
rius:certum est enim quod per ipsam ordinationẽ multæ cãæ
sunt domino episcopo reseruatæ, quarum curam,& solicitu-
dinem habet per se,& alium gerere, negari itaque non potest
quin curam habeat intellectualem, quæ est apud omnem cu-
ram reddẽdi iustitiam habentem. dicta est enim curia à cura:
2 [a] vt.ff.de orig.iur.l.ij.in fi.in ij.rñso. videtur ergo quæstio re
manere solum de curia, id est de certo,& determinato loco, in
quo iustitiam reddat, uel reddi faciat in causis, quarum ei est
3 cognitio reseruata.† Sed dicat mihi quæso in contrariũ sen-
tiens, ꝙ ius prohibet, quominus ordinarius ad certa causarũ
genera posit sibi determinare locũ, in quo prædicta expediat
certè nullum ius est. ergo &c. vt.ff.de proba.l.ab ea parte.qb.
ex cau.maio.l.necnon.§.quod eis ingt prætor.&.C.de relig.
& sump.fune.l.statuas.quinimò vnicuique licet bona fide in
suo facere, ꝙ uult, etiam si inde alius lædatur omnium tamẽ
seruitute cessante, ut.ff.de dã.infec.l.ꝑculus.& de aqua plu.
arc.l.j.§. deniq;.si seruitus vend.l.si cui.§.aristo. de serui.ur-
bano.præd.l. cum eo. & l.cuius ædificium. & in iure scriptũ
est, cunctis uolentibus permittatur murali ambitu fundos ꝓ
prios, seu loca sui dñij constituta ualare:ut C. de ædifi priua.
l.per prouincias.saneque necessarium est omninò talẽ locũ
esse publicũ, in quo fiat cãrum examinatio,& ferantur sñiæ,
& dicatur iste locus forus:ut extra de uerb.sig.c.forus.& per
exercitiũ horum actuũ fiat publicus,& insignis locus, in quo
consueuerunt sedere maiores, extra quem locũ alias regulari
ter lata sñia non tenet:vt C.de sen.& interlo.om.iu.l. cũ sen
tentiã.ff.de iusti.& iur.l.penul.& de iudi.l.si locus.ut extra de
ap.c.qua fronte.per hoc tñ non derogatur episcopali priuile
gio ẽt à iure cõmuni ei concesso.s. quod posit in quocunq;
loco honesto suæ dioce.non exempto cathedrã collocare,&
causas audire:ut extra de offi.ordi.cũ episcopus. lib.vj. & cũ
certitudo loci faciat ad expeditionem iudicis:ut extra de re-
scri.c.quia nonnulli.ibi, uel indeterminate ad villam &c. Nõ
ne absurdum est dicere ciuiles casus, qui à criminalibus ma-
gnitudine superanturꝰut.C.de ordi.iudi.l.vlt.& ff.de pœnis.l.
in seruorum in fi.& qui cinus.l. disponente finiri debent: ut
C.de iud.l.properandum & C.ut intra certum tem.cri. quæ-
stio.ter.l.vlt.incertum locum habere: & inter criminales in
incerto uagari? certe hoc nemo negabit.& pro hoc.C.de ue-
te.iu.enu.l.ij.§. quartus.ibi in loca deuia,& multum distantia
deuagantes &c.Præterea cum cognoscenti de crimine sit ali
quando necessarium edictum citatorium in albo proponi:vt
ff.de requi.reis.l.j.quomodo in albo citabit, qui album nõ ha
4 bet? certè nullo modo.† Nec est dicendum, quod non habeat
certum locum, sed in quocunq; loco eum sedere contigerit,
albũ ponet, si opus erit:hoc enim nihil aliud est, q̃ litigantes
uariatione cõtinua decipere:ut ff.de insti. act.l.& si pupil.us.
§.si conditio.in uer.sed & si alias cum alio &c. Porrò si ordi
narius potest in quocunq; loco maluerit, præterq̃ in templo,
pro tribunali sedere, ut extra de offi. ordi.c. cum episcopus.
lib.vj.nihil prohibet eum pro toto tempore, uel usq; ad cer-
tum tempus sibi certum,& determinatum locum eligere: qa
in hoc melior conditio fit subditorum.ar.ff. de statu lib.l.uj.
§.stichus annua.& de serui.vr. prædi.l. seruitutes.§. stillici-
dium. Item hoc patet per dicta uerba compositionis. nam in
ea dicitur, quod de dictis causis potest cognoscere per se, uel
per alium, quomodo uoluerit. igitur non astringitur, quod ꝑ
officialem, uel auditorem cõmunem cognoscat: quia uerbũ
uoluerit præbet naturalem facultatem cuiq; faciendi, quod
uult.ff.de condi.insti.l.ubi hæc.de le.j.l. si ita legatum.§.illi.
de leg.iij.l.si fideicõ.§.hoc aũt legatum.de uer.obli.l. centesi
mis.§.ulti.ff.loca.& conduc.l.iiij.& l.uelle.de reg.iur.quinim
mo dictis officiali,& auditori datur expresse cognitio cãrũ
prædictarum per eandem compositionẽ:ibi, cũ dicit, officia-
lis insuper episcopi,& auditoris cõmunis audientiæ cogno-
scet de quibuscunq; negocijs,& cã, præterq̃ de episcopo præ
fato superius,& inferius reseruatis,& alias specialiter sibi cõ
5 cessis &c.† Item dicitur in eadem cõpositione, quod episco
pus posit dictas causas audire,& diffinire per se, uel ꝑ aliũ:
& etiam alias, quæ ad ipsum deferentur per simplicem quære
lam: dũtamen per citationem officialis sui, uel eiusdem audi-
toris non fuerint partes præsentes:igitur uerba prædicta, uel
per alium &c. intelligentur de alio, quam de officiali,& audi
tore prædictis, præsertim quia in eadem cõpositione dicitur,
ꝙ emolumentum dictarum causarũ erit solum dicti episco-
pi:& tamen de emolumento causarũ, quę uentilantur in curia
officialis,& auditoris prædictorũ. percipit tres partes. appa-
ret igitur per prædicta, ꝙ non fuit intentio domini Cle. Pa-
pæ.v. qui ordinauit, fecit,& autorizauit cõpositionem prędi-
ctam, ꝙ causæ huiusmodi uentilarentur in dictis duabus cu-
rijs: scilicet officialis,& auditoris:& ideò possunt uẽtilari in
tertia curia: alias frustra diceretur in compositione, quod pos
sit de ipsis cognoscere per se, uel per aliũ in ciuitate, uel dio-
cesi. nec est inconueniens, quod episcopus imponat hoc no-
men, curiæ,&c. loco, in quo examinantur,& diffiniuntur cãæ
prædictæ sibi specialiter reseruatę, cum locorum nomina no
stra distinctione constituantur.ff.de leg.i.l. quod in rerũ na-
tura.§.si quis.de le.ii.l.Caius,& Titius.ar.ff.de condi.& de-
mon.l.filiæ.§.Titia.imò talis locus sic debet nominari.C.de
6 leg.l.ult.† Item hoc apparet manifestè alia uia: dicitur enim
in dicta compositione sic: decanus autem:& capitulum supra
dictum habeat in utraque curia quartam emolumẽti: scilicet
officialis,& auditoris &c. præsumitur igitur expressè ꝑ hæc
uerba, ꝙ alia curia esse poterat,& debebat pictauia, ĩ qua nul
lum emolumentum perciperent decanus,& capitulum, aliàs
dicta uerba in utraque curia &c. quę satis erant demonstrata,
& clara de se, si nulla curia deberet esse pictauia, præterquam
dictæ duæ curiæ:ut.ff.de lib.& posth.l.ii. frustra dicerẽtur de
monstratiuè,& declaratiuè uerba prædicta, scilicet officialis,
& auditoris &c. ꝙ esse non debet:ut.ff.de dote præle.l.i.in fi.
sic itaque aliqualiter persuaso, ꝙ liceat episcopo tertiam cu
riam habere, restat respondere ad obiectum, qui ex ordina-
tione sumitur, in qua dicitur sic. quod sicut duæ curiæ &c.
7 ¶ † Sed ad hoc respondetur, quod non sequitur hoc argumẽ
tum: sint duę. ergo duæ tñ: sicut nec hoc: tu habes unũ oculũ:
ergo unũ tñ.ut.ff.de act.emp.& uend.l.si uenditor hominis.
in prin.ff.de leg.ii.l.ult.§.ult.& ibi no. Nisi sint uerba ibi ta-
xatiua, ut duntaxat, uel tñ. hic ergo obiectus numerus exclu-
dit, ꝙ non sint pauciores, non quin posint esse plures: ut.ff.de
iudi.l.per interualla. sicut econtra quandoque contingit: sci
licet hoc expresse dicit: scilicet quod non posit esse plus: tũc
enim plus esse non poterit: minus autem sic: ut colligitur.ff.
de uentre inspi.l.i.§.de inspiciendo.& hoc põt colligi ex qõ-
ne præcedẽte ipsam ordinationẽ: prętendebat nanque eps, ꝙ
soli sibi, tanq̃ ordinario licebat curiam habere. capitulum aũt
non negabat, quin liceret epõ curiam habere: sed dicebat; ꝙ
etiam sibi. scribitur ad carbonianũ l.ui.§. si duo impuberes.
hoc aũt uolens decidere dñs Papa Clemens unam curiam in-
solidum attribuit epõ, quæ uocabatur curia officialis. aliam
uoluit epõ,& capitulo esse cõmunem ad aliquod participiũ
curiæ capitulum admittendo. remanet itaque penes epm: ꝙ
capitulo non inuenit esse cõcessum: ut ff. de usur.l.si stip.§.ul.
de admen.& transfe.le.l.alumnæ.§.qui filios.& qui. ex cau.
l.nec utilem. sicque ex præcedenti qõne sumit intellectũ or-
dinatio: vt.ff.de pœn.l.si ꝓses.& de suspe.tut.l.hæ enim cãæ.
§.l.& ibi no.& pro hoc facit: quia huiusmodi ordinationes,
quantum fieri potest, sunt ad ius cõmune reducendæ: vt C.de
noxa.l.ii.& extra de consue.c.cum dilectus.& de rescript.c.
causam, quæ,& ibi no. per Inno.

ADDITIO

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶A cura.] *habes & consi. at 1.col. 2.*

De electio. & de appellationibus.

SVMMARIVM.

1 *Appellans, qui in electione fuit contemptus, non tenetur ad obseruantiam. c. ut circa. de electio. in 6.*

CONSILIVM. CLXXXVIII.

1 a QVOD † prosequens contemptũ, [a] & ob hoc appellans, non teneatur ad obseruantiam. c. ut circa. probatur sic. Qui deducit aliqd, cuius omissio nõ est de forma, non obijcit in forma: sed contẽptus est huiusmodi: quoniã omnium uocatio non est de forma. ut extra de elec. c. ecclesia uestra. ij. ergo &c. Præterea aliquid iu dicatur alicuius ius propriũ ex actione, quæ ei cõpetit. ut ff. de rei uendi. l. solum. §. uerũ. & de aur. & arg. leg. l. quintus. §. argento. sed prosequenti cõtemptũ datur cõfessoria: ut in c. cum ecclesia sutrina. de cau. pos. & de uer. sig. c. Abbate. & ibi no. p Inno. hæc aũt actio nulli datur, nisi uero dño: ut. ff. si ser ui. uendi. l. ij. ergo prosequens contẽptum dicitur prusequi ius suũ, magis q̃ in forma obijceretur in Luti frui. ff. si usufru. pet. ubi dicitur, q̃ in confessoria oportet uouqueniq; de suo iure,

2 non de alieno cõtendere. † Præterea constat, q̃ patronus pe tens prouisionẽ infringi factam ad ecclesiã, cuius ad eum præ sentatio pertinebat, dicitur ius suum prosequi: sed eligere debens plus iuris habet interessendo electioni, qui habet expres sam iuris dispositionem, q̃ patronus, qui habet solũ ex patien tia. ergo &c. Præterea qui prosequitur dicens aliquid ad suũ officium pertinere, non est delator: sed propriam cãm agere dicitur: ut ff. de iure fisc. l. fiscus in quæstione. §. j. & C. de delatori. l. j. sed pſequens contemptũ est huiusmodi. dicit enim ad suum officium pertinuisse coeligere. ergo cãm propriam dicitur agere. Præterea eligere fructus est quasi possessionis iuris canonicalis: ut no. Inno. extra de elec. in c. cumana. in gl. si simul. & de resti. spo. in literis. in glo. & de relig. domi. c. cũ

3 dilectus. & Archi. extra de præben. cum qui. lib. vj. † Constat autem, quòd defendens fructũ rei suæ dicitur propriã causam agere. ut in præalle. l. usufru. ergo &c. Et hoc uidetur dicere Ioan. Andr. in c. constitutionem, G. de Montelauduno uidetur contra in eo c. sup. er uerbo: ius ecclesiæ, & super uerbo: in formam.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Contemptum.] *Adde Ioan. Andr. in addi. specu. de teste. §. Nunc uidendum in. 1. additi. qua longa est, iuxta fi.*

De testamenti. & de uerb. signifi. extra. C. de institu. & substitu.

CONSILIVM. CLXXXIX.

a 1 DE INSTITVTIONI. [a] † & substitutionibus generaliter notandum est: quòd si inter conditiones disiunctiuè enunciatas ponitur aliqua conditio, quam ad inducendum fideicommissum conditionibus subnixum semper oportet uera existentiam habere iuris dispositione, uel mentis interpretatione: & aliarum aliquam sine hac non sufficit ueram esse: tunc ex uirtute istius trahitur disiuncta ad coniunctam. ut apparet in filio instituto à patre, & rogato alteri restituere, si intestatus decesserit: uel sine liberis: uel sine nuptijs: quia cum, ad hoc ut fideicommis sarius uniuersalis admittatur semper oporteat iuris dispositione filium sine liberis decedere: ut C. de fideicommis. l. cũ acutissimi. & ff. de conditio. & demon. l. cum auus. ideò non sufficit aliquam aliarum conditionum: imò nec omnes sine hac ueras esse: propter hanc enim tota oratio conditiones continens copulatiua intelligitur, ne pro parte dicatur coniuncta, & pro parte disiuncta, per l. de usucap. l. cum, qui ædes. de rerum permuta. l. j. C. de codicil. l. ulti. & argu. ff. ad legem falc. l. qui quadraginta. ibi. rursus partem deberi rationum non congruit &c. extraneo uero sic instituente extraneum, & fideicommis. relinquente sub conditionibus alternatiuis, scilicet si institutus intestatus: uel sine liberis: uel sine nuptijs decesserit: non subintelligitur per l. nisi esset apposita: ut no. in d. l. cum acutissimi. sed qoia expressius posita in alijs ex interpretatione mentis intelligitur repetita, & nullam aliarum sine hac sufficit ueram esse, immo nec omnes: ut. ff. de hære. insti. l. Lucius. ideò naturam copulatiuè assumit eadem ratione, qua super. or. & hic est casus. C. de insti. & substi. sub condi. fac. l. generaliter. in primo, & in ij. responso. & ex his colligitur tota ratio illius legis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶De institutionibus.] *No. declaratam l. generaliter in. j. & ij. responso. C. de institu. & substitu. sub condi. fac.*

De religio. domi. & de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Fratres mendicantes facto ponte in medio flumine, quod est iuxta monasterium, possunt facere ultra pontem ecclesiam sine licentia.*

2 *Et quid sit nouum. ubi dicitur nouum illud dici, quod nunquam fuit.*

CONSILIVM CXC.

THEMA tale est. Fratres heremitæ sancti Augu. habebant, & habent cõuentum, & locum in ciuitate castelli: prælidẽtes regiminis ciuitatis pro uia pu blica facienda circa muros destruxerunt quandam partem dicti loci, & in recõpensationem huius dederunt eis licentiã faciendi pontem super flumen (si indigeant) pro transitu. Nunc fratres facto ponte supra flumen uoluerunt ecclesiam ædificare in domibus, & sedimnibus sibi in cambiũ da-

1 tis. Quæritur, an liceat facere possint. † Dubiũ autem in quæstione facit prohibitio posita extra de exces. præla. c. cum ex eo. li. vj. ubi legislator prohibet, ne mendicantes, domos, uel loca ad habitandum de nouo suscipiant, uel olim suscepta di mittant, se ibidem ad alia transferentes: ut ca litera dictæ decretalis apparet & plerisq; uidetur, q̃ non, propter interpositionem fluminis, quæ discontinuitatem ad primũ locum facit, ac per hoc mutationem quãdam inducit: & propter hoc scriptum est, q̃ medium prædium, q̃ non seruit, impedit seruitutem: ut ff. de ser. urb. prædi. l. quo sellas. §. ul. sicut enim pa ries medius diuidit domum à domo: & in ea, quæ prius eadẽ fuit, diuersitatem inducit: ut ff. commu. prædi. l. si quis duas. §. j. ua fluminis interuentus. multomagis & amplæ ædes per mediũ spatium censentur omnino diuersæ: ut ff. de dã. infec. l. si finita. §. ex hoc edicto. & pp multam diuersitatem, & distantiam dictum est, q̃ habenti domos ex utraq; parte flumi nis non licet pontem super flumen facere. ar. ff. ne quid in lo co publi. l. ij. §. tractatum. & est expressum. ff. de fluminibus. l. ulti. & q̃ licet uere fiat pons, per quem flumẽ transiri posit, adhuc remaneant domus diuersæ, nec altera alteri dicatur accedere: ac per hoc uideatur quædam in tali acquisitione, seu ædificatione esse mutatio: probatur expressè extra de conse.

2 eccle. uel alta. c. si ecclesiam. lib. vj. ¶ † Sed in contrarium uidetur ueritas: quia talis acquisitio, & post acquisitionem ædi ficatio est de actibus sui natura permissis. ff. de proba. l. ab ea parte. ex quibus cau. ma. l. nec non. §. quod eis inquit. supra de relig. & sump. fu. l. statuas. ff. si ser. uen. l. sicuti. & Aristo. C. de edifi. priua. l. per prouincias. & est expressum in casu nostro extra de exces. præla. c. nimia parua. §. adhuc. isti ergo iuri anti quo oportet stari, nisi quatenus ei derogatum est per c. cũ ex eo. ut C. de ap. l. præcipimus. & de testa. l. sancimus. ita aũt. de admi.

admi.offi.in fi.& ff.de adimen. & transfe.lega. l.alumnæ.§. qui filias. immutatum autem est in duobus dūtaxat casibus: scilicet in acquisitione habitationis in loco de nouo, & in mutatione, siue translatione. Sed noster casus sub nullo isto rum clauditur, ergò &c. minor probatur sic. dum decretalis prohibet acquisitionem habitationis in loco: hic loci appella tio non sumitur strictè: vt sumitur. ff. de uerb. signi. l. locus. nec est hoc vocabulum ad angulum referendum: ut. ff. de ui & vi ar. l. iij. §. ibi autem. sed accipitur pro alio loco à ciuita te, castro, uel uilla diuerso, simili tamen, quod ostendit uatu ra disiunctæ orationis: ut. ff. de re. dub. l. j. & de usufr. leg. l. ti tio. cum si. & etiam ostendit illud relatiuū diuersitatis alios: quod significat diuersum in suppositio: sed idem in substan
a tia: vt no. Io. mo. extra de reg. iu. [a] in generali. ergò casus no ster sub prima parte prohibitionis non cadit, quæ prohibet acquisitionem de nouo: quia in loco de quo agitur, siue in ciuitate prius locum habet: & sicut in prædicamento sub stantiæ non est nouum, quod fuit: ut ff. de le. & sena. consul. l. non est nouum. & de no. ope. nun. l. j. §. opus nouū. de pub. & vecti. l. ulti. §. quoties. 7. q. j. nen autem. 18. q. 2. de mona chis. sic & in situ dicitur nouum in loco, in quo nunquā fuit: sed in ciuitate castelli habitatio fratrum fuit, & est: ergò nou
3 potest dici acquisitio in loco, in quo nou fuerit. ¶ † Viden dum itaque restat, nunquid dicatur mutatio, & translatio. & utique neutrum istorum dici potest: quia quodlibet istorum dicit separationem à primo: ut ff. de adi. & transfe. le. l. trans latio. de acqui. re. do. l. adeò. §. insula. & C. de eden. l. edita. hoc autem hic non fit: quia locum primum non relinquunt, nec se mutant: sed primo existenti alium locum adimit. hæc autem sunt in re, & effectu diuersa: ut ff. de sena. l. pen. & de exerci. l. si eum. §. item, si seruus. in hoc enim edicto non trās fertur actio, sed adijcitur: & sic apparet, qd nec sub prima, nec sub secunda parte prohibitionis illius. c. cum ex eo. com prehenditur casus noster. Remanet itaque secundum supe
4 rius probata permissus. † Illud sanè posset dubitationem ali quam facere. s. an interuentus illius medij fluminis, siue ri uuli hanc ampliationem impediat. ¶ Sed hanc dubitationē tollit expressè. ff. de serui. rusti. prædi. l. ult. de aqua pluuia ar cen. l. si prius. §. uia publica. & §. licet non proximo. ¶ Con cludo itaque talem ampliationem, præsertim non uolunta riam, sed magis necessariam, in casu, de quo quæritur, esse permissam. argum. ff. de manumis. testa. l. qui potuerit. non enim subiacet legi necessitas, sed ipsa sibi lex est: ut ff. de of fi. consul. l. j. & j. q. j. remissionem. & ff. fami. ercis. l. alienatio nes. Sed quia contraria parum mouent, non est ad ea necessa rium respondere.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ De reg iur.] *Sequitur Bertr. in consi. 314. Pro pleniori. nu. 12. vol. 14.*

De elect. & de torneamentis.

SVMMARIVM.

1 *Electus antè confirmationem non potest administrare.*
2 *Item non ualet consuetudo, quòd qui uicerit in campo, potior sit in iure. & nu. 3.*
4 *Quæ sit pœna electi, & non confirmati administrantis.*

CONSILIVM CXCI.

1 NVLLO † modo uidetur, quòd liceat alicui siue cō firmatione administrare: hoc enim est in omni officio, tam autoritate publica, sed utilitate pri uata: ut in tutore, & curatore: ut in aut. ut hi, qui obli. se ha. prohib. §. pen. col. 6. C. arbi. tutel. l. ulti. in officio publico autoritate, & vtilitate: ut in aut. de manda. prin. col. iij. ibi placuit oīb. iudicibus nostris &c. & C. de diuer. offi. & app. iud. l. probatorias. li. 12. cōstat et iurisdictionē, & admi nistrationē imperij esse penes papam, quicunq; eam sibi sinè superioris autoritate usurpat, prædo est: ut ff. de acqui. pos. l. ex stip. & solu. ma. l. dotis. Nec uidetur posse consuetudine introduci, quòd quis sine confirmatione, uel superioris autorita te administret: & quia esset contra bonos mores, & posset admini strare excōmunicatus: hæreticus: ac alias prauus: & talis ad ministrationis non capax: & ideò in hoc nulla consuetudo tenet: ut in aut. ut nulli iudi. circa prin. & extrà de consue. ca. ult. præsertim in electis in discordia, quia cum nō appareat, quis ius habeat, magis iuri conuenit utrunque seruare, quàm utrunque se administrationi immiscere imprudēter: vt ff. de testa. tute. l. duo sunt titij. de re. du. l. si fuerit. §. j. & sic alter alterum concursu impediat: vt. ff. de usufr. l. quoties. & de le.
2 2. l. huius. ¶ † Et absit illa abusio, quòd qui uincit in campo, sit in iure potior: quū talis abusio duo habet absurda, propter q̄ redditur impræscriptibilis: quia inuitat ad delicta. s. ad arma, & rixam contra legem. ff. de usufru. l. si auus. §. si inter duos. & de lictorum sit quædam occasio: & hoc dicit tex. legis, dum di cit, ita dùm fortitudinem in armis appellet fortium: & si quis ab ea iustitiam subtrahat, delictorum occasio solummodo, non quorundam bonorum fiet occasio &c. hæc leguntur in aut. ut omnes obedi. iudi. prouin. in prin. colla. 6. talis autem huiusmodi est abusio: quia subtrahit iustitiam à fortitudine: ergò nō inducibilis, nec præscriptibilis: ut potè quæ delicto rum est occasio, ex qua animarum, & corporum pericula sæ pè proueniunt: ut extrà de torneamentis. c. j. ¶ Secundò: quia per eam contra euangelium Deus tentatur. ut 2. q. 5. mono machiam. ut extra de purg. uul. c. ult. per totum. ¶ Tertiò vt etiam iure ciuili prohibita: ut C. de gladia. l. unica. li. x. quic quid notet gl. ordinaria. ff. ad l. aquil. l. qua actione. §. si qs in colluctatione. & insti. de here. ab intest. §. per contrarium.
3 ¶ † Quartò: si ista abusio obtineret iam in electione, uel pe lectione, forti locus esset: quod Hiero. detestatur. xvj. q. 2. nō statim. &c. non exemplo. & extra de sortileg c. ult. & hæc fuit opi. Inno. extra de præben. ca. proposuit. & Compost. extra de consue. cum uenerabilis. & Archi. extra de præbē. c. cum, qui. li. vj. Præsuppositis autem absurditatibus, quæ consuetu dinem impediunt: Eadem etiam priuilegio obstant, iuxta il lud legale: ne sub prætextu concessi priuilegij, uel flagitiorū crescat autoritas uel publica uacillet vtilitas: ut C. de priui.
4 scholarium. l. ij. in fi. & de mu. l. meminerit. † De pœna uerò sic se miscentis sinè confirmatione, si quis quærat, vr̄ dici pos se priuari iure sibi ex electione quæsito: quia quis perdit do minium sibi iuris dispositione quæsitum per hoc, quod rem sua autoritate occupat: ut apparet in legatario. C. de legi. l. non est dubium. & non est dubium talem in l. iul. ambitus in cidere, cuius pœna est infamia: ut ff. ad l. iul. ambitus. l. j. Infa mia autē ab habenda dignitate repellit, ut. C. de dig. l. 2. lib. xij. & extrà de excess. præl. c. cum inter dilectos. & cum impe rium ab ecclesia teneatur in feudum. ut. l. xiij. di. ego Ludoui cus. & est declaratum extra de iureiur. c. romani. in concilio uienen. & not. Inn. extra de fo. compe. licet. nulli dubium est inexcusabiliter errare eum, qui non solum negligenter: imò potius contumaciter sacramenti fidelitatis oblationem ne glexerit, & eum esse feudo priuandum: vt in a. collat. quæ fuit prima causa beneficij amittendi. ca. 1. & de capitu. cor radi. c. unico. & tamen is, de quo quæritur, monitus fuit à tali usurpatione cessare: nec cessans irreuerens, & contumax fuit aduersus dominum: quare uel capite plectendus mili tiam amittet: ut ff. de re mili. l. omne delictum. §. contuma cia. & l. milites agrum. §. irreuerens miles. & extra de maio. & obe. c. 2. & hoc probant iura canonica. extrà de elec. c. qua liter. & in eo. titu. c. auaritiæ. de præben. c. cum, qui. lib. 6.

De testibus.

SVMMARIVM.

1 *Qualiter, & per quos testes sit in causa criminali proceden dum: & concluditur, quòd per integros, & maiores. xx. an nis. & nu. seq. per totum.*

CONSILIVM CXCII.

1 VISO † diligenter processu habito ℥.G. de con-
chis pro veritatis examinatione pmitto aliquas
regulas à iure in criminalibus traditas. ¶ Vna
est, ut ibi diligẽtius examinetur, ubi de salute ho
minis agitur; ut. C. de ap. l. addictos supplicio. Quia & ubi
maius periculum uertitur; ibi cautius est agendũ: ut ff. ad car
bu. l. j. §. sed & si quis. constat autem maius periculum uerti
in qualibet modica criminali, quàm in quantocunque ma-
gna ciuili: ut. ff. de pœnis. l. in seruorum. in fi. ¶ Alia est, ut q
sententiam laturus est, temperamentum hoc teneat, vt non
prius capitalem in quemquam pferat sententiam, quam sua
confessione, uel certa omnium super hoc interrogatorum
depositione uictus sit. Et sic in obiecto flagitio, vt uix etiam
ipse ea, quæ cõmiserit, negare sufficiat; ut C. de pæ. l. qui sen-
tentiam. Nec in hoc est seueritatis gloria affectanda; quini-
mò debet iudex in grauioribus causis seueritatem legum cũ
aliquo temperamento benignitatis subsequi; ut ff. de pę. l. re
spiciendum. Alia est, ꝙ non debet quis criminaliter damna-
ri ex præsumptionibus. ff. de pę. l. absentem. Et ideo licet Sa
lomon ex violenta præsumptione filium iusseris restitui ma-
tri suæ nequaquam subripientem ipsum criminaliter damna
uit de plagio; ut extra de præsump. c. afferte. & c. quia uerisi-
mile. & ibi clarè not. de hoc per Innoc. Alia est, ꝙ ut quis cõ
demnetur de crimine, oportet eum districtissimis probatio
nibus, & luce clarioribus esse conuictum: ut. C. de probat. l.
sciant, v. q. vj. epiphanium. Alia est, ꝙ maleficium non proba
tur, nisi per testes, qui facto interfuisse dicuntur, & sub obtu
tibus maleficium dicunt esse commissum. ut. ff. de quęstio. l.
unius facinoris. §. testes, C. de erog. mili. anno. l. per hanc. §.
sciant uero. & in aut. de testi. §. sancimus. Vltima est. ꝙ opor
a tet testes sanæ, atque integræ opinionis esse: [a] quia si hoc in
ciuili requiritur, quod utique uerum est: ut. C. de testi. l. testiũ
facilitatem. oportet namque iudicantem illud duntaxat te-
stimonium aduertere, quod integri fructus homo protule-
2 rit; ut ff. de testi. l. quæsitum. † Hinc est, ꝙ testimonium la-
borantis sola infamia facti non recipitur; ut ff. de sena. l. cas-
sius. & ibi no. Multo fortius hæc in criminali seruabuntur: ut.
C. de agen. in rebus. l. ex eo. lib. xij. ¶ His igitur sic præmis-
sis accedamus ad probationes, & quidem testes, qui de audi-
tu percepto à uulnerato deponunt, ad propositum nihil fa-
ciunt: vt ff. ad sille. l. si quis in graui. §. j. Nec enim morientes
b semper uerum dicunt: [b] ut. ff. ad carbo. l. j. §. idẽ ait. & ad nel-
le. l. seia. Testes etiam, qui de infamia dicunt, parum faciunt
quia infamia non probat, sed fidem factam confirmat: ut ff.
de testi. l. 3. §. eiusdem quoque principis. 4. q. 3. §. item sæpè.
Vnde dicunt doc. ꝙ fama cum uno teste in criminali nõ pro
bat: ut no. extra de testi. c. ueniens. Et dictum domini. B. non
uidetur nocere: quia si ictus cuiusque est contemplandus: ut
ff. ad leg. corne. de sica. l. ulti. ipse non deponit, ꝙ uiderit. G.
percutientem cum gladio, sed cum palma, uel cum pugno: &
sic non probat vulnus illud, de quo dicitur decessisse. Et eo-
dem modo respondetur ad dictum. B. filij supradicti. B. cu-
ius dictum & alio uicio laborat; quia ipse. B. tpe per eum de
positi testimonij erat minor. xx. annis: cuius dictũ in cã crimi
c nali fidem non facit: [c] ut. ff. de testi. l. in testimonium. & not.
in c. ti. l. inuiti. dictum Petri marcelli in tali causa fidẽ non fa
cit: quia probatum est per multos testes eum esse furẽ, uilis,
& abiectæ conditionis, non integri fructus, uel status homi-
nem: & sic eius dictum non arguit: maximè contra hominẽ
claræ famæ, & emendatioris uitæ. ar. optimum. ff. de do. l. nõ
3 debet. §. j. † Dictum enim Ambrosij non probat, nec ualet:
quia probatum est eum periurum, & sic infamẽ, ut. C. de trã
4 sac. l. si quis maior. † Nec periuri testimonio est credendũ.
extra de testi. c. sicut. vj. q. j. quicunque. & no. ff. de testi. l. iij.
§. lex iulia. Dictum. G. de podio fidem non facit. Infamatus
enim est infamia iuris: quia damnatus fuit de crimine publi
co. illud est lex iulia de ui publica: quia aggressus fuit alium,
imò alios cum armis. C. ad leg. iul. de ui pub. l. si criminis. &
ff. eo. tit. l. qui dolo. §. ul. ad legem cor. de sic. l. is qui cum te-
lo. & sic est infamis: ut. ff. de publi. iudi. l. infamem. Et pro-
pter hoc fustigatus fuit, quare &c. ut. ff. de his qui no. infa. l.
ictus fustium. & ibi no. & C. eo. titu. l. fustibus cæsum. Et in
omnem euentum facti infamiæ non aspergitur: ut no. in eo.
tit. l. nullam. Sunt etiam plures ex testibus productis extra-
nei, & ignoti, qui secundum legem montis pessulani recipi
non debent ad testimonium; quæ lex in hoc seruanda est: ut
argu. ff. de testi. l. iij. §. ulti. & sic recipi non debuerunt, quia
recepti religionem iudicantis non instruunt: ut. ff. de quæ-
stio. l. diuus. §. ex quibus caus. & ibi not. Et his omnibus dili-
genter consideratis uidetur posse probabiliter persuaderi
ex probatis ad faciendum condemnationem de occiso con-
d tra dictum. B. scilicet non debere procedi. [d]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Opinionis esse.] *Dicitur n. leuis, & temeraria præsumptio,
quæ oritur ex personarum huiusmodi testimonio. Gand. in tra-
cta. malef. sub rub. de præsump. & indi. dubi. col. 5. num. 10. &
clarus in rub. præcedenti. Qualis, & quantus sit famæ effectus.
Doct. in addi. Ang. in uersi. Quod fama publica præcedente. in
quæstione: An unum indicium, uel plura requirantur.*
b ¶ Verũ dicũt.] *Vide quæ no. Bal. & Ias. in l. 1. in ul. col. C. cõia
de leg. Alcia. in tracta. Præsump. reg. iij. Præsump. 4. Marsil. in
practi. crimin. §. Restat. in 2. col. Idem in fin. 22. Confessio offen
si. Bertran. in consi. 137. uiso processu causæ inquisitionis. in 2.
col. uol. 2. Adde, quòd iisdem rationibus Duellum est omni iure
prohibitum. Ias. consi. 144. in ij. dubio. uol. ij. Iac. à Castillo Hi-
spanus in tracta. de duello. pagina 2. Alcia. & Soci. iunior am-
bo præceptores, & Domini mei in consilijs illis, quæ post librum
eiusdem Domini Alciati de sing. certa. uulgò imprimuntur, in
prin. Parisius consil. xxxj. in 1. parte. Quibus in locis aliæ au-
toritates congeruntur.*
c ¶ Fidẽ nõ facit.] *Limita, quòd dictũ minoris. xx. annis & admit
titur in criminalibus, ubi aliæ probationes haberi non possunt.
Puta: si duo minores uiginti annis uiderunt aliquod delictum,
& non alij. Albe. in d. l. in testimonium. Io. And. in addi. ad Spe.
de teste. uer. Item excipitur, quòd est impubes. Ias. in l. fi. col. fi.
C. de his, quibus, ut indi. Diaz. reg. 465. De quo tamen uide A-
lex. consi. 176. quod est aliàs. 320. uol. 2.*
d ¶ Procedi.] *In materia huius consi. quòd si simus in causa fa-
mosi latronis, etiam testis alioqui minus idoneus etiam mulier
admittitur: Nam & Lucij Catilinæ coniurationem Fuluia mu-
lier detexit. Alcia. de uerb. sig. lib. 1. col. 43.*

De rescriptis.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum duobus. in fin. de rescrip. lib. 6. non habet locum in
duobus impetrantibus cum illa clausula. aut si aliqui super
prouisionibus sibi faciendis &c. si non appareat, quis illo-
rum primò impetrauit. ubi plene intellectus. d. c. duobus exa
minatur. & nu. 6.*

CONSILIVM CXCIII.

1 IN LITERA † apostolica. G. de baina, quę di-
citur non posse includere ecclesiam sancti Fran-
conis, pro eo ꝙ alius sub eadem data impetrauit
specialiter sunt ista uerba &c. Non obst. autem, si
aliqui super prouisionibus sibi faciẽdis, & de beneficijs eccle
siasticis in dictis ciuitate, & diœcesi speciales, uel in illis par
tibus generales nostras, uel prædecessorum nostrorum Ro-
manorum pontificum, aut legatorum apostolicæ sedis im-
petrassent, & si per eas ad inhibitionem &c. tex. c. duobus. in
fi. ponit ista verba: quo electo alius omnino careat impetra
tis; nisi ex tenore literarum ipsius expresse appareat, ꝙ utri-
que ipsorum noluerimus prouidere &c. Modò est in quęstio
ne: an per uerba supradicta in litera apostolica posita ha-

beant

heant locum uerba.c.duobus.in litera ĩ posita.Et vř dicen-
dum,ꝙ nun:quia uerba in gratia posita sunt per tempus præ
teritum plusq̃ perfectum impetrassent & referuntur ad eos,
qui ante impetrassent &c.sed ex his duobus, quis prius im-
trauerit,non apparet:& si coimpetrantes dicuntur,ergo hos
duos,uel eorum alterum non includunt uerba.c. quoniã quę
æquè simul sunt,neutrum prius altero.ff.de re.du.l. si fuerit.
§.j.& de do.inter ui.& uxo.l.cũ hic status.§.si ambo.ibi:non
vř autem prior decessisse,qui donatum accepit,cum simul de
2 cesserit &c.¶†Secundo.c.duobus,ad hoc ut utrique de im-
petrantibus una die gratia salua sit, requirit aliquam maio-
rem expressionẽ uoluntatis concedentis per quã appareat vo
luisse eũ prouidere vtrique de impetrantibus diuersis diebus
uel eadem: in quibus tamen apparet de ordine ut ex discursu
illius.c.duobus.colligitur euidenter:sed in impetrantibus di
uersis diebus,illa clausula,nõ obstante,si pro alio scripsimus
&c.semper requiritur,ut secunda impetratio teneat: ut extra
de rescrip.c.mandatum.ubi uero in coimpetrantibus eadem
die,illa clausula non sufficit ad faciendum utrunque,siue se-
cundum admitti: alias essent pares impetrantes eadem die,
& successiuè.sed hoc est falsum.ergo &c. ¶ Tertio si atten-
dantur uerba.c.duobus.nisi ex literarum ipsius &c.s.secundo
uenientis appareat,ꝙ utrique papa uoluerit prouidere: sed
ꝙ uoluerit priorum impetrantium obstaculum amouere:in
ter hæc autem uerba refert largiter ut ff.de hære.insti.l.si ue-
ro.in prin.de no.ope.nun.l.sciendum.& extra de rescri. c.cũ
3 aliquibus.li.6.¶†Quarto requirit, quod expressè appareat
per literam secundi,quod uterque &c.Sed cum in litera secũ
di de alio coimpetrante mentio nulla fiat,non põt dici appa
rere per eam,quod ei uoluerit prouidere. ar. à ɔ̃rio sensu.ff.
de le.j.l.qui filiabus.in prin.Nec potest dici expressum, qđ
est sub uerbis tam generalibus denunciatum, ut extra de præ
bẽ.c.si motu ꝓprio.& c.licet ecclesiarũ.in fi.& de rescri.c.cũ
aliquibus.in fi. præsertim cum non unum duntaxat genus ex
pectantium per hoc commemoret.commemorat.n. suos ex
pectantes,& aliorum summorum pontificum,& legatorum
apostolicæ sedis.Non est igitur expressum,quod est tot ge-
neribus expectantium inuolutum:sicut nec filius dicitur no-
minatim exhæredatus, qui in exhæredatione cæteris gradib.
est admixtus:puta cęteros liberos exhęredo:eo ꝙ appellatio
liberorum omnium descendentium gradus continet:ut insti.
de exhære.lib.§.nominatim.& ibi no.ff.de lib.& posth.l. Ti-
4 tius.in prin.¶†Præterea litera dicit,utrique eorum:qđ uer-
bum uterque distribuit inter duos,ut.C.de impu.& aliis sub.
l.cum quidam duobus.& ff.ad tre.l.hæredes palam.§. cũ ita.
sed hic nullum uerbum est,quod ad duos determinate refera
tur,igitur &c.maximè cum tex.dicat eorum:scilicet coimpe
5 trantium eadem die &c.¶†Quinto cum de consuetudine cã
cellariæ in literis apostolicis semper ponatur.Non ob. si pro
alio direximus scripta nostra &c.uel alia æquipollens.& hoc
conditorem illius decre.duobus latere non poterat: quia in
concessionibus continuè uersabatur:& turpe est patritio, &
nobili uiro,& caussa peroranti, sicut fuerunt compilatores
illius decretalis,modum in quo uersatur,ignorare: ut ff.de
ori. iur.l.ij.§.post hos Quintus Mutius.Dicendum est omni
no,quod de coimpetrantibus cum illa clausula debeat.c.duo
bus.intelligi.s.ut secundo ueniens repellatur.arg.ff. si mens.
fal.mo.dixe.l.j.§.hæc actio.in fi.ibi, utique.n. scit prætor &
mercede eos interuenire taliã aunq̃ uel rarissimè potest ille
6 casus contingere.¶†Sexto tex.c.duobus.circa prin.ibi: dum
dicit, si non appareat, quis primo impetrauit ex eisdem &c.
innuit unam diuisionem talem:scilicet ꝙ ex impetrãtib. una
die, si apparet ordo,quilibet admittitur,suo tamen ordine.si
non apparet ordo,unus admittitur,alter ex toto repellitur.
Quis autem admittatur,& quis repellatur,distinguit tex. Vt
ergo sit bona diuisio,oportet,quod fiat relatio ad idem the
ma,alias cauillatio esset: ut ff.de reg. iu. l. natura cauillatio-
nis.& de le.ij.l.debitor.§.ult. sed in primo casu non apparet
ordo,ad hoc ut admittatur uterque secundum ordinem.ne-
cesse est autem clausulam illam in literis esse, non obstante,
si aliqui nostrum, uel Romanorum pontificum &c. ut clare
deducunt Innocen.& Compo.extra de rescrip.c. capitulum
sanctæ Crucis.Cum ergo principium loquatur. ubi apparet
ordo de habentibus clausulam, totus tex. de eadem forma
impetrandi intelligitur.alias(ut dictum est)non esset bona di
uisio,si themata essent diuersa. Et quale principium est con-
stitutionis,talem eam totam esse debet intelligi:ut ff. de iur.
& fac.igno.l.regula.§.ult.& C.de impo.lucra.descrip.l.ij.li.
7 10.¶†Septimo si intelligimus tex.c.duobus. inquãtum dicit
de impetrantibus una die unum admitti,& alterum omnino
repelli,de non habente clausulam,sequeretur absurdum. Fin
ge enim ex duobus impetrantibus una die unum non habere
clausulam,& hunc primo suas literas impetrasse. Alterum
uero habere,& secundo uenire.Secundum hunc intellectum
præfertur illi,cuius litera esset dubia, utrum subreptitia sit,
uel non,ille, cuius litera constat uitium obreptionis non pa
ti,contra.l.C.de libe.præte.uel exhære.l.maximum uitiũ.ibi
nam cum adiutorium ultimum &c.& ibi cum enim per con-
tratab.&c.Debet ergo intelligi.c.duobus.quando ambo sũt
similes in forma,scilicet quod uterque habet clausulam, uel
neuter.Hoc uoluit dicere uerbum simili, quod est in princi-
pio facta relatione ad similitudinem,per cuius ommissionẽ
posset litera uitiari ex toto,ut in superiori exemplo.Non au
tem requirit omnimodam similitudinem, ut apparet in tex.
de canonico, & canonicando,sed illa dissimilitudo neutram
8 literarum uitiat.¶† Octauo,& ultimo secundum intellectũ
eorum,qui dicunt secundo uenientem ex duobus eadem die
impetrantibus omnino excludi, quando clausulam non hẽt,
oportet de necessitate dicere.c. duobus. inquãtum disponit
unum pręferri,& alterum omnino excludi,habere locum so
lum in ecclesia, in qua nulli alij sunt expectantes ante istos
duos coimpetrantes:quod sic declaratur. Aut ambo coimpe
trantes habent clausulã,non ob.si pro aliis scripserimus &c.
Aut nullus habet,aut unus habet,& alter nõ.Primo casu vter
que admittitur secundum intellectum istorum. Secundo casu
nullus,quia utraque litera est subrepticia propter alios expe-
ctantes.Tertio casu non potest loqui, cum loquatur in duo
bus,quorum quilibet est admissibilis,nisi fuisset præuentum
9 præcursu alterius coimpetrantis.†Sed cum unus non habeat
clausulam,ille non est admissibilis propter subreptionẽ alio-
rũ impetrantium, & sic coimpetrans non præfertur ei uirtute
præcursus,sed quia litera eius est obreptitia, & hic non po-
test dici propriè præferri:quia prælatio dicitur propriè inter
plures ad idem uenire uolentes & ualentes ff.qui po. in pig.
ha.l.ij.in fi:& sic non posset habere locum.c.duobus: in ec-
clesia,ubi essent aliqui expectantes,quod irrisorium est dice
re,uel sentire, quia sic ferè eius prouisio inutilis redderetur,
contra.l.ff.de cap.& postlimi.reuer.l, postliminij ius. in fine.
ad carb.l.quod labeo:& de eulc.l.si ita quis.

De consue.& de elec.& de uerb.sig.

SVMMARIVM.

1 *In ecclesia laudunen. licet sit de consuetudine, quòd Archidia coni habent emolumentum iurisdictionis uacante ecclesia, emolumentum tamen, quod obuenit post prouisionem, & ante apprehensam possessionem non debetur eis.*
2 *Item habetur prouisio pro affirmatione.& nu.seq.*

CONSILIVM CXCIIII.

FACTVM tale est.Supposito,ꝙ uacante ecclesia
laudunen. Archidiaconi laudunẽ. ratione suarum
dignitatum percipiant de consuetudine totũ emo
lumentum, quod prouenit ex iurisdictione spiri-
tuali:supponendum est etiam ꝙ ita seruatur in ecclesia lau-
dunen. ꝙ antequàm reddantur sigilla curiæ nouo prælato,ip
se tenetur præstare certum iuramentum capitulo laudunen.
Istis suppositis,per sedem Apostolicam prouidetur de ec-
clesia laudunen.& tunc confirmatus reputatur, ipse petit di
ctum emolumẽtum maximè à tẽpore suę prouisionis dicẽs,

ꝙ postq̃ de eo prouisum tibi amplius non dicitur uacare ec-
clesia Isudunen. Dicunt Archi. ꝙ usque ad tempus illud, quo
redduntur nouo prælato sigilla, de usu, & consuetudine con
sueuerunt percipere dictum emolumentum. ¶ Quæritur,
ad quem pertinebunt dicta emolumenta à tempore dictæ
prouisionis usque ad redditionem dictorum sigillorum? Et
utrum consuetudo in tali casu pro dictis Arch. possit intro-
1 duci. †Pro euidentia uerò dictorum sciendum est, ꝙ licet Ar
chi. sede uacante dictum emolumentum percipiant iurisdõ
tamen residet penes capitulum, & nomine capituli, & per ca
pitulum, non nomine archidiaconorum redduntur nouo ꝓ-
lato sigilla curiæ. Item sciendum est, ꝙ si capitulum differat
reddere sigilla curiæ nouo prælato, quousque dictus præla-
tus dictum iuramentum præstiterit, hoc non fit in fauorem
archidiaconorum aliquo modo, sed in fauorem capituli, ut
citius dictum iuramentum præstetur capitulo a nouo præla-
to. Item sciendum est, ꝙ qñ dicta sigilla redduntur à capitu-
lo, non uocantur ad hoc archidiaconi, sed totum fit nomine
capituli. In qõne prædicta dicendum vr̃, ꝙ archidiaconi be-
nè dicant, & eps male. ar. eius. ꝙ de usufructuario dicitur q.
licet cesserit dies legati, non prius facit fructus suos, q̃ satis-
dederit ut ff. de usufru. le. l. uxori. Sed contrarium ego credo.
Primò, quia non potest dici ecclesia uacare, quę habet epm
confirmatum, uel pro cõfirmato habitum, quia tunc põt oĩa
quæ sunt iurisdictionis, ut extra de ele. c. nosti. & c. transmis-
sam. cui profecto epalis dignitas nihil addit, ut extra de trãs.
epi. uel electi. c. inter corporalia. circa prin. immo hoc est ꝓ-
prium confirmationis dare exercitium administrationis, ut
no. 63. di. quanto. Cum igitur talis habeatur pro cõfirmato,
2 non põt dici ecclesia uacare. ¶ †Secundò consuetudo ista cõ
tradicit iuri cõmuni. 75. di. qm̃ quidem. xij. q. ij. illud. extra
de offi. ord. c. cum nos Fructu enim augetur hæreditas, ut C.
de pet. hære. l. 2. non est igitur extendenda, sed rigide in suis
finib. tenenda: ut ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. ul. de legi. & sena. cõ
sul. l. ꝙ uero contrà. Ergo de sola uera, & totali uacatione de
bet intelligi, ut ff. de ac. emp. l. 2. §. j. sed hæc dignitas epalis
non est hmõi, ergo &c. Porro aduertant archidiaconi, ꝙ om
nia priuilegia, statuta, & cõsuetudines obuiantes, quominus
commodum sigilli ecclesia uacante obueniens ẽi futuro ꝓla
to seruetur, sunt sublatæ: ut extra de elec. c. quia sæpe. iuncta
deliberatione facta in concilio uienen. in eo. ti. statutum. nisi
in casu ibi excepto in ultimo responso, s. quando iurisdõ cũ
eius emolumento deuoluitur de consuetudine, uel priuile-
gio, uel alio iure speciali. Hic autem non dicitur in facto, ꝙ
iurisdõ ad archidiaconum deuoluatur, sed ad capitulũ in cõ
muni, & hoc de iure cõt est. extra de hæret. ad abolendam. &
de ma. & obe. his quæ. licet exerceatur per Archidiaconos ut
per ministros. Sint ergo contenti Archidiaconi, si super ob-
uentionib. vera vacatione durante dimittuntur in pace. Ter-
tiò Arch. uidentur hoc commodum velle vendicare ex perso
na capituli sigilla retinentis. Cum igitur capitulum hoc iure
non vtatur, habent ipsi silere. ar. ff. de leg. præst. contrata. bo
no. pos. petu. l. nonnunquam.

De his, quæ fiunt a præla. sine consen. capi & de dolo & contu.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus solus potest priuare canonicum qui citatus non ue-
nit ad faciendam residentiam.*
2 *Item quòd talis proprie non dicitur sententia.*
3 *Sufficit citatio per edictum, quando nescitur, ubi sint canonici
si proponitur in ecclesia, ubi debent residere, & quod non re
quiruntur tres citationes. & nu. 6.*

CONSILIVM CXCV.

ARTICVLI domini Arnoldi dati coram nobis
super canonicatu, & præben. ecclesiæ Vincen. ꝯ
magistrum Io. de ponte curuo duplicem finẽ cõ
siderãt. Vnus. n. tendit ad canonizandũ ꝓuisionẽ
suam. Alter uero ad tollendũ sñiam contra eũ latam. circa
primum, qa canonizari non põt prouisio sua, nisi ostẽdatur
iusta priuatio: Ioã. duo facit. Primò ostẽdit iustã, & legitimã
priuationem ex ptãte facientis. i. epi facientis ex cã, quia pp
absentiã, & cõtumaciam ad residendum in ecclesia, & pp for
mam debitam seruatam in procedendo, uidelicet quia ꝑcess
serunt solemnes, & peremptoriæ citationes, immo magis vo
cationes publicè factæ in ecclesia Vincen. cũ nesciretur, ubi
esset: & pp expectationem diutinam: quia post primam vo-
cationem in ecclesia propositam: quæ fuit proposita. v. idus
decembris anno domini. Mccccxv. fuit expectatus, antequam
ꝯ eum aliquid fieret, vsque ad xiiij. Kalen. Augusti anno do-
mini. Mccccxvij. Et tunc fuit facta citatio alia publice in eccle
sia ad Kalen. Octobris. Et quia tũc non cõparuit sequenti die
fuit lata priuationis sententia ꝯ eum. †Ex quibus apparet, qd
1 iusti, siue iustificati sunt articuli ex fine, quia ꝙ factum est,
fieri de iure potuit. i. absens ad residentiam sine rationa-
bili causa redire renuẽs priuari potuit, ut extra de cleri. non
resi. c. vltim. Cum enim talis clericus, siue canonicus censea-
tur desertor. ut xxj. q. ij. placuit. dignum est, ut propter deser
tionem gradu priuetur, ut C. de comc. l. ij. lib. 12. & ff. de re
mili. l. desertorem. §. j. Verum, quia contra articulos duo op-
ponuntur, restat breuiter respondere ad illa, & primus obie-
ctus impingit in potestatem priuantis. ¶ Secundus in forma
2 priuationis. †Circa primum dicitur. ꝙ solus eps sine capitulo
suo priuare nõ potuit. ut xv. q. vij. episcopus. & extra de ex-
cess. prælato. c. j. Circa secundum dicitur, quod citatio de ma
gistro Ioanne non fuit facta in loco debito, quia non in lo-
co de ponte curuo, vbi dicit tunc notoriè se fuisse, sed in
3 ecclesia Vincẽ. allegat extra de cle. non resi. c. ex tuæ. ¶ †Ad
primum respondetur dupliciter uno modo per uiam iuris.
Alio modo per uiam facti sic, quod absentes ad residentiam
reuocare, & contumaces priuare principaliter pertinet ad
officium episcopi, sicut ad officium regentis exercitum per
tinet potissimè militi commeatum dare, & datum reuocare:
ut. ff. de re mili. l. officium. & ꝙ hoc etiám soli episcopo sit
commissum habetur. 91. di. c. ul. l. di. contumaces. vj. qõ. j. si
quis presbyter. extra de cle. non resi. c. conquerente. & in ca.
inter quatuor expressè in c. ult. eo. ti. & de app. peruenit. 2. &
no. per Compostel. extra de consti. c. cum omnes. Non obst.
capitulum eps, & similia in contrarium allegata: quia habent
illa locum, vbi solemnitas iudicij requireretur, ꝙ hic non est
qa si super hoc propriè solẽnitas iudicij reqreret̃ exigeret̃ ci
tatio, eo, ꝙ ipsa est principium omnis iudicij, in inst. de pœ.
teme. litigan. §. ulti. quæ hic non requiritur. Vnde non est ꝓ-
prie dictum, ꝙ absens debeat citari, sed requiri. Nec est
propriè dictum, ꝙ sententia priuationis feratur contra ab-
sentem: immo dicuntur magis suis beneficiis spoliari: ut de
cle. non resi. c. ex parte. & ibi no. per Host. in gl. signata super
uerbo, ꝙ si uocatus &c. & in c. ex tuæ. in gloss. signata super
uerbo, ꝙ spoliari. & in fi. gl. signata super verbo, remoueat.
& sic non est mirum, si in hoc non requiritur consensus capi
tuli, quia est quædam executio iuris scripti, in qua non semp
requiritur consensus capituli. & no. Inno. extra de temp. or.
c. ad aures. & est super re notoria. non enim potest esse non
notorium epõ, & canonicis, si eorum canonicus est absens.
extra de transla. c. quanto. & ideo nõ debet super hoc iudiciũ
fieri nec testes recipi, nec cã in iudicium deduci: vt extra de
fi. presby. c. quoniam in sacris. & de iureiu. c. ad nostram. el
2. & no. hoc expressè Host. in præalle. c. ex parte. extra de cle.
non resi. in gloss. signata super uerbo, ꝙ si uocatus &c. quæ
4 glo. diligenter uideatur. ¶ †Per uiam facti respondet, quia
dantur sufficientes articuli de consuetudine præscripta per
spatium xl. anno. & tanti temporis, cuius contrarij memoria
non existit, ꝙ ad episcopum Vincen. solum & insolidum si-
ne requisitione concilij, uel assensu capituli, pertinet inqui-
rere, & punire, & priuare, & conferre præben. canonico-
rum, & uideantur etiam declarationes articulorum, in quib.
dantur multi actus. Vnde uidetur, quod casus decre. extra
de consue. non est. libro. 6. determinet hos articulos debe-
re admitti, præsertim cum in articulis ipsis fiat mentio de
posses-

possesione tanti temporis, cuius contrarij memoria nō exi
stit, ex qua ius resultat: vt. ff. de aqua plu. arc. l. j. §. ulti. & l. in
sum. & de aqua quo. & æsti. l. hoc iure. §. ductus aquæ. Nedū
quia ad hoc, ut alicuius tanquam iudicis, seruarentur senten
tiæ, sufficit probare eum esse in quasi possessione exercitij
iurisdictionis, donec contraria ueritas. s. ꝙ ei iurisdictio nō
competat, probetur. ff. de offi. præto. barbarius. extrà de re
iud. c. suborta. & no. per Inn. de reli. do. c. dilectus. & ibi not.
5 per Host. qui sic exponit dictum Inn. ¶ † Ad secundum re-
spondetur, cùm dicit, ꝙ citatio non fuit facta in loco debi-
to, ꝙ imò facta fuit in loco debito: quia cum ignoraretur,
ubi esset facta publicè fuit in ecclesia quasi ad domū. i. domi
cilium eius: ut. ff. de agno. lib. à paren. l. j. circa prin. ff. de dā.
insec. l. 4. §. toties. extrà de dolo & contu. c. quæ inter. F. & c.
uenerabilis. & habetur expressè extrà de cle. nō resi. c. ex tuę.
& ibi no. per Inn. & Host. imò cum magister Ioānes ponat,
ꝙ ipse tūc erat in ponte curuo, manifestum est, ꝙ uocari po
tuit per edicta in ecclesia publicè proposita, quia extra pro
uinciam non tenetur quis alium citare. ut extrà de dolo &
contu. cum olim. §. uolentes. & no. Host. in sum. de cler. non
6 resi. §. quæ sit pœna. in uer. hoc tamen notādum &c. ¶ † Ad
aliud, quod dicitur, quod non fuerunt factæ tres citationes.
Respondet, ꝙ ius nō requirit tres propter numerum, qui sit
de esse, sed ne præmaturè ad decisionē negocij procedatur,
& ut iudicibus immodicè sæuientibus freni quædam tempe
ries imposita uideatur. ar. ff. de dam. infec. l. si finita. §. si for-
tè. & C. de custo. & exhi. reorum. l. si quis in ea. Et ideo licet
ad peremptorium proponendum tres debeant præcedere ci
tationes. ff. de iudi. l. Ad peremptorium. cum duabus legib.
tamen unum potest pro omnibus proponi. ff. eo. l. Nonnun
quam. & in nihilo iustitia læditur, si illud tantum tempus cō
tineat, quantum omnia tria continerent. ar. ff. de uerb. signi.
l. ter enixa. & not. in d. l. nonnunquam. Cum igitur ex facto
suprà proposito, & in articulis domini Arnoldi clarè com-
prehenso, manifestè appareat inter alias citationes, quæ am
bæ peremptoriæ fuerunt, tantum tempus intercessisse, quā
tum ad hunc actum iura requirunt, secundum no. extra ut li-
te non contest. l. quoniam frequenter. §. si uerò alter. clarè pa
tet iuri satisfactum esse. & quæcunque acta, sunt facta fuere
legitimè. Vltima uerò pars articulorum, siue ultimum ge-
nus, quod ostendit dolum magistri Ioannis circa obtinendā
sententiā domini Host. fundatur super. l. ff. de iudi. si prętor.
§. marcellus. & extrà de re iud. ca. cum olim magodoloneñ.
¶ Ex prædictis itaquè apparet patenter omnes articulos da
tos pro parte magistri Arnoldi esse bonos in materia, & for
ma, & bene concludere. & ideò de iure admittendos esse. cæ
tera suppleat discretio iudicantis.

Qui filij sint legi. & de condi. apposi. & de obli. ad ratiocinia.

SVMMARIVM.

1 *Nobilis si suscipit filium ex soluta pedissequa & instituit eū hæredem appellando eum filium non propterea dicitur filius naturalis.*

2 *Item si testator reliquit duos hæredes & donec implerent certum quid mandauit usumfructum hæreditatis esse apud executores tunc si unus pro parte sua uult implere conditionem licet alter non impleat satisfacit pro parte sua. & nume. 3.*

4 *Et tutores uel curatores testamentarij non remouentur nisi ex callida conuersatione.*

CONSILIVM CXCVI.

a
1 FACTVM tale est.[a] † Quidam nobilis conuertit
se ad quandam mulierē solutam, & totaliter igno
bilem, & ex ea habuit filiū, quæ mulier portabat
aquam de fonte ad domum ipsius nobilis, & mū
dificabat domū ipsius nobilis, & similia faciebat, qū uenie-
bat ad domū ipsius nobilis, & sic paupercula mulier, anteq̄
dictus nobilis eam cognosceret, postea ibat ad messes, & cō
ducebat se ad opera manualia, & de laboribus manuum sua
rum uiuebat, quia dictus nobilis non prouidebat sibi, nisi ꝙ
de duobus, uel tribus annis ad supplicationē mulieris, & alia
rum dabat eidem mulieri unum supertunicale: & quolibet
anno duas, uel tres somatas de blado. Modo quærit, an iste
filius de tali muliere susceptus, quem iste nobilis in testō suo
naturalem uocauit, possit, aut debeat dici naturalis de iure,
2 & si pater potuit sibi aliqnid legare in testō? ¶ † Ad istam q̄-
stionē dicēdum, est ꝙ tales filij non possint, nec debeant na
turales censeri sic, ꝙ capere possint, quia oportet, ꝙ sint ex
libera muliere in schemate cōcubinæ sociata: ut in aut. qui.
mo. na. effi. sui. §. si qs autē defunctus. col. 7. & in ant. de triē.
b & se. §. & hoc dicimus si uni concubinæ &c.[b] Hæc autē non
stabat in schemate cōcubinæ &c. q̄a schema cōcubinæ adeò
affinè, & proximū est uxoris schemati, ut pp difficilē discre
tionē unius ab altera lex protestationem requisiuerit, ꝙ sit
concubina. ut ff. de concubi. l. in cōcubinatu. & de ri. nup. l. in
liberæ. & pręsumptionem indubitatæ affectionis ad ipsam,
quę requirit in concubinatu, multum retrahit uilitas, & abie
cta conditio mulieris. ar. ff. de do. l. donationes. circa prin. &
ff. de his qui. ut indi. l. post legatum. §. de eo. Nec erat ibi co-
3 habitatio, q̄ vr̄ esse necessaria ſm iura superius alleg. ¶ † Se-
cunda qō est, cum ipse testōr in suo testō ordinauerit, ꝙ oīa
debita, & iniuriæ persoluantur per filium, sicut supradictum
est, ex dicta muliere susceptum, & aliū hæredē suum uniuer
salē instituit per medium, & hæres sit paratus soluere partē
suam & executores nolunt eam requirere propter clausulā
testi, qua cauet, ꝙ ipsi executores tanto tempore, & tādiu te
neant oīa bona dicti testatoris, & donec de omnib. debitis, &
iniurijs fuerit plenariè satisfactum, an ipsi executores teneā
tur de iure recipere solutionem, quā hæres vult facere ꝓ sua
parte, & teneantur hæreditatē ipsam hæredi cōtingentē libe
4 rè tradere eidem hæredi. ¶ † Ad istā qōnē videt, ꝙ executo
res teneātur recipere solutionē, q̄ hęres offert pro parte sua,
& uidet casus. ff. de usufruct. & no. ff. fa. erc. inter cohęredes.
§. usufructus. R̄ndetur, ut ibi no. per glossatorē & probātur
bene prædicta. ff. de condi. & demon. l. pen. §. de illo. cum si.
5 ¶ † Tertia qō est, ꝙ cum dicti executores sint ex testō dicti
defuncti dati curatores, & tutores isti filio, sicut suprà dictū
est, ex dicta muliere nato, & ex hoc partē faciūt cū dicto fi-
lio ꝯ hęredē, & pro dicto filio steut publicè, & damna hære-
di procurent, ꝓpter quod hæredi eidē merito sunt suspecti,
q̄ritur, an iudex ordinarius ad requisitionē dicti hæredis pos
sit eos remouere ab executōe testi ꝑdicti? Ad istam dicendū,
ꝙ propter ea q̄ in qōne ponuntur possint executores, ut su-
specti, remoueri. Illi enim soli remouentur, ut tales quos
callida conuersatio suspectos commendat, ut ff. de priu. cre.
l. si creditores. de suspe. tuto. l. suspectum, & C. eod. titu. l. in
postulandis. cum simi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Præclarum. & omnibus fortè alijs præstantius in hac materia Votum Domini Tho. Gram. Quod est 4. in ord. Et illud uide omnino.*

b ¶ Si uni concubinæ &c.] *Spec. de successio. ab intesta. §. j. uersi. Nunc de naturalium. Io. And. in Rub. Qui fil. sint legitimi. in addi. eiusdem Spec. in princ. signoro. de homo. consil. 221. incip. Factum sic se habet. Bar. in l. fi. de concub. & in l. fin. in prin. de his. quibus. ut indi. Bal. in l. fi. C. de natu. lib. & cons. 206. incip. Casus talis est. Quidam A. uol. 3. Ab. in c. Innotuit de electio. & in c. tanta. Qui fi. sint legi. Alex. in l. ex facto. §. si quis rogatus. col. 14. ad sc. Trebell. Et cons. 60. incip. Visa legitimatione. còl. 3. Et in consi. clxxiiij. incip. super eo. col. ij. uol. 5. Areti. in § fi. instit. de nup. Marti. Laud. in tracta. legitimatio. uer. In Christi nomine Amē. Priusquam &c. Præpo. in c. lator. Qui filij sint legitimi. Cacialu. in repet. l. si qua illustris. in j. Carta. C. ad se. or fi. Ang. in consi. 123. Pro decisione. ubaldum in tracta. successio. ab intesta. circa prin. uer. secunda species liberorū. Mathesi.*

in tracta.eiusdem nominis.col.2.uer.secūdum membrum Aret. cons.48.Reuocatur in dubium in prin.Corn.consi.9.incip.Memi ni. col,2,uol.4.Bertran.consi.27.incip. Ex processu.num.5.& 7.uol.2,& consi.227.incip.prout dicit Oldradus num.4.uol.1. Alcia. præceptor meus in tracta. Præsumptio. Reg.2. Præsumptione 5.ubi concludit stuprum in dubio,potius quàm concubinatū præsumi,& per consequēs filios spurios,potius quàm naturales. Adducitq́ue dictū Bal.in consi.262.uol.j. q̄ pauci sunt uere naturales propter multa, quæ requiruntur ad concubinatum.Idē quoq; Bal.in l.eam quam.col.7.C.de fideicom. & Alberi.in rub.C.de natu.lib.hanc Oldra. opi.sequuntur in terminis fortioribus,ut refert ipse ibidem Alcia. quoniam concludunt filios,quos habet quispiam ex seruitrice sua licet non coniugata dici spurios & non naturales. Quæ nota.uide etiam Lud. Sard. in tract. de natu. lib. qui tractatus est in uno uol. tractatuum. pag.ij.§.De concubinis.Bertran.eundem in cōsi.135.inci. Quia scienti nu.3.par.ij.& Bal.in consi.344.Pro ueritatis indagatione in antiquis. Et quis dicatur concubinatus, idem Bal.tradit in consi.240.Ad euidentiam.uol.5.in anti.

De testamentis & de dona.extraordi.ff. de condi.& demon.

SVMMARIVM.

1 *Testator cum legat certas terras sub certa mensura causa demonstrationis, licet mensura sit maior, non propterea uitiatur legatum: sed totum accrescit legatario, secus si legat per certum numerum non causa demonstrandi.idem in donatione cum nu.seq.*

CONSILIVM CXCVII.

1 IN concessione † cuiusdam donationis hæc clausu
la continetˀ.Item dedit,& concessit eodem modo,
quo melius potuit ,& autorizauit eisdē canonicis,
& capitulo sequētem terram insulam,quæ est iux-
ta dicta loca epalia à pte meridiei, quatenus ĩ uias publicas
comprehenditˀ,& quæ hēt.l.brachiatas in longum,& xv.in la
tum &c.¶ Ex illa clausula tale oritˀ dubium in eo,quod dicit
terrā sequentem, quatenus ĩ uias publicas comprehenditur.
Ex eo quod dicit specificando,quæ habet.l.brachiatas in lō-
gū:& in dicta specificata concessione non sunt datæ,nec con
cessæ nisi.l.brachiatæ in longum,& sic reperiuntˀ, & sunt ma
2 gis quatuor brachiatæ in dicta insula in longum,†Mō quæri
tur utrū dictæ quatuor brachiatæ sint datæ , & concessæ per
generalitatem prædictam in eo,quod dicit totā insulam cō-
prehensam ĩ uias publicas, uel sint retentæ per specialitatē
prædictam in eo,quod dicit.l.brachiatas in longum &c. uel
quid iuris?plerisq; vr̄ dicendum sola enumerata brachia. s.l.
deberi. ut ff.de ꝯh.emp & uen.l.cōprehensum.& de act.emp.
& uen.l.pe.§.ulti.Sed ego ꝯrium credo per leges.ff.de le.j.l.si
fundum sub conditione.§.si libertus.in secundo responso. &
3 de le.j.l.cū pater.§.qui filio.† Et uideˀ multū referre, utrum
loquens incipiat mentis conceptum explicare à nominib.ex
plicantibus numerum,& mensuram,& tunc non plus in actū
deducitˀ, quam significetur per præcedentem numerum , uel
mensuram,ut ff.de leg.j.si quis testō.in prin. an à nominibus
designātibus certam speciem,uel corpus determinatū:quod
postea mensurat,quia tunc adiectio mensuræ est loco demō
strationis falsæ,q̄ nec uitiat,nec minuit id,cui additˀ:ut ff. de
le.j.l.si seruus legatus.§.qui quinq;.de leg.3.l.his uerbis.§.pa
ter.de condi.& demon.l.demonstratio.& C.de fal.cā adiec.
l.j.refert largiter, & per totum titulū. & sic est in proposito,
& uidetur hoc determinari per.l.ff.de actio.emp.& uend.l.si
uenditor.in prin.& ita no.gl.in secunda solutione,quam po-
a nit in præalle.l.§.ulti.de actio.emp.& uen.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Emp.& uend.] *Vide in consimili materia consi.Pau.de Castr. quod est in anti.sub numero 378. & incipit. In causa uertente coram domino Potestate Mestre.Item uide Spec.in §.j.col.fi.de empt.& uend.uer super quo no.Et ibi Io.And.in additione longa,quæ incipit.Hic quæritur.Ias.in consi.79.in j.col. uol.j. Qui Ias.loquitur in uenditione: Alex.consi.73.col.2.uol.3.Bertrā. consi.337.non puto.in j.col.uol.j.Paris.cons.65.uol.j. Afflic. decis.68.Bologni.post Io.de Ana consi.98.Soc.in l.demonstratio.in prin.col.ij.de cond.& de.con.Pau.in no.est 219.in ij.uol.*

De proba.& de uer.sig.& de rescri.& de fide instru.& de concel.præben.

SVMMARIVM.

1 *Facultas certa quando conceditur prælato uel alteri pro certis familiaribus suis oportet quod tempore data gratiæ probetur illum qui uult gaudere eadem prærogatiua fuisse familiarem continuum commensalem illius, alias succumbit.*

2 *Itē clausula (anteferri) posita in gratia scilicet seu aliqui &c. impetrauerint &c. intelligitur quo ad impetrantes de præterito & non de futuro & dicta clausula ponitur ad tollendā surreptionem.& nu.seq.*

4 *Item clausula anteferri est odiosa & restringenda.*

5 *Item etiam si expectans apostolicus non habeat mensem ad acceptandum sed decretum irritans tamen illud decretum ligat alios dummodo ipse uellet eo uti & non sit negligens alias secus.*

6 *Item illud brocardicum si uinco uincentem te &c. habet locū quando ego qui uinco te habeo à te causam qua mediāte uinco quem tu uincis eiusdem generis & rationis & ordinis alias secus.*

7 *Item producens literam pro se uidetur confiteri omnia contenta contra se ex qua appareat infra tempus non fuisse diligentias factas.*

CONSILIVM CXCVIII.

1 CIrca † primū punctū sic dicit pars magr̄i.P.texen.q̄
ad hoc,ut p̄bēda Ioānis de fortianis caderet sub gra
tia ap̄lica dn̄o regenti regnū Frāciæ cōcessa, neces
se est, q̄ dictus Ioānes tēpore concessæ gr̄æ fuerit
eius clericus dn̄i regētis talis.Sicut requirit tex.extra de uer.
sig.c.sicut nobis.li.6.uidelicet, q̄ fuerit eius clericus familia-
ris,& in eius expensis cōtinue domesticus cōmensalia. Et in
hoc bene dedit firmū articulū.7.in ordine suorū,& nixus est
ipsum ꝓbare,& non ꝓbauit.Magister uero P.licet non indi-
geret,dedit articulos ꝯ firminū.& sunt. 14.15.& 16.& satis
sufficienter ꝓbauit:& ex hoc solo apparet, q̄ firminus nullū
ius hēt in præbenda ecclesię rothomagen.de qua agitˀ,ut po-
2 te non inclusa in gr̄a dn̄o regenti cōcessa,cui innitatˀ.¶ † Cir
ca s̄m punctū dicit pars magr̄i. P. quod fundata est intentio
sua de iure cōi,uidelicet quod ipse habens gratiā spālē in cer-
ta ecclesia puta rothomagen.dēt præferri innitēti gratiæ ge-
nerali cōcessæ dn̄o regēti. Et de hoc est casus extra de præb.
c.q̄uis.li.6.& accedit.c.dudū.e.ti.Nō ob.uerba ĩ gratia dn̄o
regēti cōcessa cōtenta,q̄ talia sunt.nō obstātib.qbuscūq; sta
tutis,& subiicitˀ,seu si aliq̄ super ꝓuisionib. sibi faciendis de
beneficiis eccl̄iasticis ĩ illis partib.generales,uel spāles dictę
sedis,uel legatorū eius literas ĩpetrauerint,ēt si per eas ad in-
hibitionē,reseruationē,decretū,uel alias q̄ūolibet sit ꝓcessū
q̄b.oībus ꝑsonas easdē in ipsorū beneficiorū assecutione uo
lumus anteferri &c.per quā cl̄am dicit firminus,q̄ dēt p̄fer-
ri magistro.P.post dictā gratiā regēti cōcessā per plures an-
3 nos impetranti.† Et uere nō ob.dicta cl̄a, q̄a illud uerbū ĩpe
trauerint pōt esse p̄teriti perfecti , & pōt esse futuri tēporis,
ut extra de resc.c.ad hoc sumus.& ibi no.ĩ gl.signata sup uer
bo elegerint.Hic āt dēt intelligi in præterito, quod apparet
in tribus.Primo quia illa uerba,sed si aliqui &c.ponuntˀ in li
teris ap̄licis ad tollendū subreptionē,ut extra de rescr.c. mā
datū.subreptio āt non contingit ex eo,q̄ tacerentˀ per impe
trantē illi,qui in posterū impetrabūt , quia hoc esset hoiem
ad ĩpossibilē diuinationē ꝯ iura cōpellere. sed cōtingit solū
ex præteritis.& iō uerbū impetrauerit hēt solā significationē
p̄teriti.Scd̄o hoc idē ꝓbatˀ per illa uerba in cl̄a p̄dicta apposi
ta;ēt si per eas ad inhibitionē,reseruationē,& decretū,& alias
q̄ūolibet sit ꝓcessū: q̄ uerba solū ad p̄teritas gr̄as adaptantˀ.
Tertio clausula anteferri est odiosa,& iuri cōi repugnans; &
ideo

ideo arctanda quãtum fieri poteſt,ut iura manifeſtè probãt. & oo.apertè Comp.extra de reſcr.c.cauſam,quæ.& Arch.ex tra de præben.c.quodam.li. 6. dummodo ergo poſit in aliquo verificari ſatis eſt: quia quoties nihil ſine captione inue ſtigari poteſt,Id potius accipi debet,quod minimum captio nis habet:ut ff.de reg.iur.l.quoties.Nec uideatur cuiquã abſurdum hanc clauſulam referri ad præteritos,& non futuros quia præteriti ſunt certi,futuri vero incerti:ut ff. ne quid in flu.pu.l.j.§.his autem.Item præteriti ſunt pauci,quia duo tã tum:futurorum nõ eſt determinatus numerus.Item per hoc, q papa eos præfert præteritis,nullam ſibi legem imponit. ſi autem præferret futuris,ſibi quodammodo legem indiceret quod non eſt veriſimile vt ff.de fideicom.liber. l. cum fidei. com.cum ſi. Et ad hoc probandum inducitur declaratoria li tera domini Papæ reſcribentis regi , q nequaq̃ ſua intentio fuerat per gratiam regenti conceſſam dictæ gratiæ innitentes his præterite , qui poſtea à ſede apſica impetrarent & per 5rium impetrari non poſſet ſine iuris iniuria alieni: quæ declaratio eſt producta,ſeu facta ſufficiens fides de ea . Illud ẽt non videt abſurdũ dicere. C. q clauſula(anteferri) poſita in gratia domino regenti conceſſa non includat præteritos,vel futuros, qui de manu domini Ioannis concedentis expectãt: quia in tali effuſo ſermone ea ſola ueniunt, quæ ſunt moris, & cõſuetudinis.ar.ff.de leg.j.l.ſi ſeruus plurium.§.vl.de aur. & ar.leg.l.pe.de aqua plu.ar.l.ſi prius.§.plaruit.Non aũt cõ ſuetudo eſt, nec vnq̃ alicuius Romani pontificis fuit aliquẽ in genere à ſe poſterius impetrantẽ præferre alicui,qui ab eo dem prius in certa eccleſia impetraſſet.¶ † Ad tertium punctum,quo quæritur, an firminus poſſit ſe iuuare ex perſona

4 pcedentiũ & per.c.auctoritate Martini dicit pars magiſtri. P.quod non,quia cũ talea primi infra tempus eis datũ ad acceptandum non ſint vſi iure ſuo,perindè eſt,ac ſi non fuiſſent nondum,ergo nomen eorũ non põt excludere tertium.ſ.magiſtrum.P.& hic eſt caſus.ff.ad Tertul.ſiue ingenua.§.liberi. ibi & tunc obſtent ei,quoties rem haberent,nedũ videt &c. & in §.ſed ſi quis cum ſtatus &c.ibi,ita demum aũt &c. ergo capitulum auctoritate Martini loquit in tribus gratiis duratibus,& afficientibus præbendã,de qua agit,niſi alter per alterius prærogatiuam impediretur. ¶ †Secundo pro intelle-

5 ctu diuerſitatis inter capitulum auctoritate Martini ad caſum noſtrum præmitto,quod illa, quæ ſunt de iure commu ni,& ei inhærẽt,longè vberiora ſunt,q̃ quæ ex priuilegio pcedunt,& iuri communi repugnant.ar.ff. de act.& oblig.l.in honorariis.§.ſed cum reciſa.de mili.teſta.l.eius militis.§. j. Attendendum ergo,q in c.auctoritate Martini ſecundus impetrans inchoat victoriam ſuã de iure communi, qui ex prio ritate temporis 5 tertium,& ideo ipſa facile extenditur pro pter prærogatiuam tertij 5 primum. hic autem firminus nihil hẽt de iure communi, ſed quicquid hẽt in præbenda , de qua agit,hoc eſt totum ex priuilegio iniurioſæ clauſulæ (anteferri) reſpicientis præteritos,ſiue præcedentes:quam exten ſionem non recipit 5 alios, de quibus non apparet expreſſè concedentem ſeniſſe & hmõi ſunt futuri per gratiam regen ti conceſſam impetrantes, de quorum numero eſt magiſter. P.& hoc bene probat,ſi quis aduertat.ff.qui po.in pign.ha.l.

6 in l.claudius felix.¶ †Ad brocardicum vero, ſi vinco vincẽ tem te &c. Reſpondeo quod illud propriè locum hẽt,quãdo ego,qui vinco te,habeo à te cãm: quia tunc mediante illa cã vinco illum,quem tu vincis.& ita loquitur.l.ff.de diuer. & tẽ po.præſcri.l.de acceſſionibus. Vel quando tu , quem vinco, & ille quem tu,vincis,eſtis eiuſdem generis,rationis, & ordi nis,tunc enim,quæ rõ facit me vincere te, faciet & me vincere omnes,quos tu vincis:vt patet in exemplo.ff. ad Tertu. l z iuiſſimum.§.j.vbi omnis manumiſſor , ſiue emancipator nepotis vincit patrẽ in ſucceſſione nepotis,certè eadẽ ratio vel maior eſt,quod vincat ẽt matrem, quæ eſt eiuſdem gradus cum patre:quia ambo in primo,& in capite. non ſic pri uilegiato in ſucceſſione : quia pater vel eſt,vel fuit in capite agnatorum,qui auctoritate aut.de hære.ab inte.præferebantur cognatis,mater vero in capite cognatorum.& idẽ eſt videre in exemplo poſito.ff.ad ter.l.ij.§.obijcitur. b bi mater vincit in ſucceſſione filij omnes agnatos : ergo & patrem in adoptione datum,qui deſierat pacto hmõi eſſe agnatus: cũ agnatio eſſet cã ad ſucceſſionẽ vocans. ſed vbi hæc nõ ſunt, ceſſat regula:vt apparet in duob. creditoribus, quorũ vnus eſt prior tempore,ſi is hẽt priuilegium refectionis puta, qui præfertur primo:vt ff.qui po.in pig.ha.l.interdũ. cum duabus.ll.ſeq.ſi.n.ponas mulierem mediã,hæc pro dote ſua vincit vltimum creditorem priuilegio Innitentem, & tamen nõ vincet primum innitentem iuri communi, qui tamen vincit à tertio priuilegiato:vt in aut.de æqua.do.§.his ſequens. Et apparet in exemplo poſito in aut.q.mo.na.effi.ſui.§. diſcretis. vbi naturalis in duabus partibus vincit agnatos, & tamẽ non vincit coniugẽ,quæ vincit ab agnatis:quia agnati, & cõ

7 iunx non ſunt eiuſdem ordinis,generis,& rõnis.¶ †Ad quar tum,quo quæritur,an ſufficienter ſit probata acceptatio facta per magiſtrum.P.intra tempus debitum:dicit magiſter. P.quod ſic.quia firminus produxit vnam literã regis,per quã productionem videt confiteri ea , quæ in ipſa continentur,

a a eſſe vera , vt extra de exce.c.cum venerabilis,& de cenſi.c. cum olim.In illa autem litera dicit in effectu,quod trea impe trantes præfato magiſtro.P.10 ſimili gratia præferant dũ adhuc ſunt infra tempus,ſi quod ius ſibi competat, acceptandi &c.cum igit tempus ad acceptandum currat à tpe notæ vacationis in eccleſia.vt extra de præben.c.cũ ei,quem.in cõci lio viennen. impoſſibile eſt præcedentes magiſtrũ.P.in ſimi li gratia eſſe infra tempus acceptandi. magiſtrum vero.P.nõ eſſe & ſi attendatur data illius literę acceptatio illius per ma giſtrũ.P.facta fuit anno domini.t 319.die. 12.Ianuarij.litera vero fuit data anno eodem. a 5.Feb.& ſic cõſtat,q eſt po-

8 ſterioris datæ. ¶ †Ad quintũ,quo quærit,an facto ſu relatio nibus poſito ſit probatũ,quod collatio facta magiſtro.P. ſit facta 5 decretũ aliorum præcedentiũ eũ,& ſi facta ſit,an con ualeſcat,quia non apparet, quod aliquis aliorũ impetrantiũ voluerit vti gratia ſua,q̃tum ad præbendã iſtam: dicit magiſter.P. quod nullo eũ præcedẽte decreto pendẽte collatio ſi bi facta fuit,oẽs.n.habebant menſem ad acceptandum,exce pto Ioanne de fargetis.Ex pdictis aũt apparet,q nominatio facta per regem de firmino facta fuit vigilia natalis domini, & proceſſus executorum datoris factus in fauorẽ firmini factus fuit in eodem anno.a 5.die Decembris. Firminus ergo non põt dicere tunc temporis non uacare.Et ſi habemus ve-

b ritatem uacationis notitiam vero b habere non poſſumus, ex iuria præſumptione concludo.cum.n.quodlibet beneficium de iure requirat reſidentiam,præſumit,quod magiſter Io.de farge.reſederit in eccleſia rothomagẽſi,atque ibi deceſſerit. quod non potuit non eſſe notum in eccleſia.Magiſter vero. P.die.12.Ianuarij,& ſic infra menſem ſibi pfixũ ad acceptan dum acceptauit.quæ acceptatio nõ eſt impedita per aliquod decretũ,ſed ſolum collatio:collationẽ vero , cui per literam apoſtolicã tempus præfixum nõ eſt,fecit ſibi fieri.19.Febru.

9 & ſic poſt lapſum menſis præfati prioribus.†Et ſi dicat,magi ſter Ioannes de fargetis non habebat menſem.Reſpondet,ue rum eſt,ſed decretũ ſimplex,& non habebat interim. Vnde illud decretũ habebat tacitã conditionẽ,ſi magiſter Ioannes vti voluerit gratia ſua,& in ea negligens nõ fuerit, ut extra de reſcr.c.tibi,qui gratiã.in ſi.de conceſ.præben.c.quia cun ctis.Vnde cũ vere impetrauerit ante magiſtrũ.P.per triẽniũ nec pducta ſit aliqua pſentatio gratiæ ſibi factæ oblata capi tulo,nec aliqua pſecutio.manifeſtũ eſt, qđ decretũ nõ liga uit manus aliorũ,pſertim cũ ipſe in dicto ſuo dicat ſe in eadẽ eccleſia præbẽdã aliam aſſecutũ.Item in uia iuris dicit, quod omne decretum hẽt tacitã conditionem,ſi is, in cujus fauorẽ eſt interpoſitum,eo uti uoluerit ut ff.de leg.j. l. ſeruum filij. in prin.& de caſtrẽ.pec.l.proponebat.Et no.Io.mo.catra de pben.ſtatutũ.& facit bene ,p hor. ff.,p ſocio.l.rũ duobus.§. tdem rñdit.¶ Ex pdictis apparet itaq;,firminũ in pbenda,de qua agit,nullum ius hẽre,& collationem magiſtro.P. factam fuiſſe canonicam,& in euentum,quo non appareat illã fuiſſe canonicam,cum appareat ſibi debitam,& conceſſam peti ſi bi per uos dominum auditorem conferri ſecundum.c.auditor.extra de reſcrip.in concilio uiennen.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINALDO CORS.

a ¶[Continentur esse uera.] *Adde quòd producens instrumentum uidetur confiteri omnia in instrumento contenta esse uera.tamẽ si probetur contrarium per aduersarium ista confessio non præiudicat confitenti quia eneruata est secundum Inn.qui ita notat de iureiur.c.mulieri & c.cum uenerabilis.de excep.ubi omnino uide.idem uoluit Bal.in l.si quis testibus .C. de testi. unde Bald. in l. cum precum. ad fin. C. de libe. causa.& uide Bald. in l. alia causa.C.de his quibus ut indi.& quando instrumento producto quis possit partem acceptare & partem non uide Bar. in l.aurelius.§.idem quæsiit ff.de libe.cau.& Bar.in.l. publia me-*
✱ *nsa.§.si.ff.depos.* [a]*Huius loci Bertr.meminit in consi. 11.examinato processu.num.44.uol.ij.Et multa ibi in hoc allegat. Idem agit de hac materia in consi.78.existimo sub correctione.uol.1. & in consi. 182.uiso processu num. 2.eo.uol.Et in consi. 314. Pro pleniori.num.11.uol.3.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

b ¶[Notitiamuero.] *Expone notitiam uero, id est probationem uero notitiæ.*

Vt lite penden.& de restitu.spolia.& de probat. & de procurat.& de libel. obla. & de uerbo signifi.

SVMMARIVM.

1 *Causa attentatorum magis priuilegiata est quam interdictum unde ui.etiam quoad probationem.*
5 *Item per instrumentum probari potest delictum inquantum in facto consistit sed non inquantum consistit in iure.*
6 *Item si apparet de mandato ad capiendam possessionem & postea probatur spoliatio præsumitur ratihabitio domini nisi cum sciuit contradixerit protestando &c.*
7 *Et si libellus detur contra dominum spoliantem concludit probata ratihabitione.& nu.seq.*
11 *Item ea quæ requiruntur in mandato requiruntur in ratihabitione.*

CONSILIVM CXCIX.

1 PRO fundamento [a]†attendendum est, quod agit
2 reuocatione attentatorum cā pendente,& post in-
hibitionem,cui causæ maius, & præstantius debe-
tur priuilegium, & fauor, q̃ ẽt interdicto recupe-
randę possessionis, uel unde ui. Et est ratio,quia p illud par-
ti spoliatæ succurritur,per hanc nec parti spoliatæ succurrit.
nec contempta iudicis maiestas uindicatur;ut ar. ff. de iuris.
om.iu.l.si familia.& prætorum,siue iudicum edicta fiũt elu-
soria;ut ff.ne quid in lo.pu.fiat l.ul.& de iu.l. si ptor. Et hac
rõne motus (ut puto) dixit dominus In. q agens interdicto
unde ui,plus oneratur probationibus, quia oportet se deie-
ctum probare per hunc, & deiectionis tempore possedisse:
ut.ff.de ui & ui ar.l.j.§. interdictum autem hoc, & extra de
3 de offi.& po.iud.dele.c.consultationibus. ¶†In reuocatio-
ne autem attentatorum sufficit probare se possedisse,& nũc
aduersarium possidere licet spoliatio facta per aduersarium
non probetur,ut extra de appe.c.bonæ memorię.c.de came
ra.& no.Inn.extra de rescr.c.ex parte.& ff.ne uis fiat ei, qui
in pos.mis.esse dicetur.l.j.§.hæc actio.Non ob. si dicatur qđ
c.bonæ memoriæ.loquitur de attentatis post appellationem
quia uerum est,q loquitur de appellatione extraiudiciali, q̃
non est,nisi quædam prouocatio ad causam:ut extra de app.
cum sit romana.& nemo dubitat nõ maioris esse uirtutis sim
plicem prouocationem ad causam,quam ipsam realem litis
depẽdẽtiam,& iudicis inhibitionem secutam.Ex quibus ma
nifeste concluditur,q cessantibus omnibus ambagibus,cum
probatum sit per testes dominum Stephanum possedisse, &
magistrum Io.seu alium pro eo hodie possidere, & hoc etiã
ius improba appellatio detegit interposita à sententia domi
ni. P. Gulielmi auditoris palatij:talique attestatione facta
de domino Stephano,cum ipse magister Ioan.sit ab expensis
& fructibus absolutus(Si enim non possideret, restitutio fa
cta, uel fieri iussa dom.Stephano in nullo magistrum Ioan-
nem afficeret)non debet audiri appellans, nec appellatio nẽ
prosequens:ut ff.de ap.reci.uel non l.j.& extra de elec.c. cũ
inter.R.appellando igitur,& prosequendo ostendit rem ad
se pertinere;ut C.de filiisfa.& quemad. paren. pro his tene.
l.cum appellasset Et per hæc apparet bonam factam fuisse,
& esse sententiam domini Petri Gulielmi,in qua restituit do
minum Stephanum.attendatur etiam,quod magister Io. ap
pellans à sententia Armandi de marcello non comparuit co
ram eo in termino sibi dato ad recipiendos apostolos, p q
vr appellationi suæ renunciasse:ut extra de ap.c.quamuis ri-
3 gor.in conci.uien.¶†Sed his cessantibus, quæ tamen uerè
non cessant, adhuc probata sunt omnia necessaria in uero re
stitutorio iudicio, quia probatum est plenè per testes domi
num Stephanum possedisse quia procurator suus P.nomine
domum decanatus possidebat pro eo:& possidet ille, cuius
nomine possidetur:ut ff.de acqu.pos.l. generaliter. extra de
rest.spo.c.cum uenisset. & positum est magistro Stephano
reuerentiam exhibitam,vt decano, per quæ possessio quæri
tur,ut extra de præben.c.dilecto.de elec.c.in genesi. & ff. de
sol.l.titia.& extra de his quæ fiunt à maio.par.cap.c. ex ore.
¶Probata est item spoliatio manifestè tam per instrumen-
4 tum,quam per testes.†Non ob. q dicitur,q spoliatio,ut po
b tè maleficium non pôt probari per testes, [b]per ea, quæ not.
B.extra de maio.& obe. c. in ecclesijs. & quia præsupponit
possessionem, quæ per testes similiter non probatur, ut hic
est casus extra de rest.spo.c.cum ad sedem. ibi uel etiam in-
5 strumenta,quæ nullatenus de spoliatione tractabãt. †Quòd
autem dicitur maleficium non probari, nisi per testes, dico,
q in maleficio sunt duo.s.ipsum rude factum,& iuris dispo
sitio iudicans,& discernens de tali facto, an sit licitum, uel
illicitum.v.g.in homicidio est hominis extinctio, siue rude
factum,quo mediante homo extinguit. Verum quia non om
nis hominis extinctio est illicita, puta ea,quæ fit ad defensio
nem est ibi quædam iuris dispositio discernens licitum ab il-
licito,q est proprium iuris affectum,ut.ff. de iusti.& iur.l. j.
circa prin.Primum quidem tanquam subiacens hominis sen
sui,puta in sui defensionem subiacet probationi tam instru-
mentorum,q̃ testium.ut.C.de prob.l.sciant.C.quorum ap.
non rec.l.obseruare.& no.ff.ad Turpil.l.in senatus.circa pri.
& no.C.ad l.aqui.l.contra negantem.¶Secundum uerò,q a
q in re est incorporali, hominis sensu non percipitur, pro-
bationi subiacet secundum no.per Inn.extra de test.cum cau
sam.& effectum huius distinctionis posuit Inn. extra de offi.
6 & po.in.deleg.c.statuimus.† & idem de possessione eadem
ratione,quia per q quæritur,& retinetur possessio,probatur
per instrumentum,ut C.de acq.pos.l.quod seruus. uera autẽ
possessio à simplici detentione per instrumenta non probat
quia nihil iuris probatur ut ff.de proba.l.ab ea parte.sed cõ
tra eam à iure præsumitur, & inde probata detentione rei
c præsumitur uera possessio, [c]nisi contrarium diceretur arg.
xvij.q.j.c.j.& no.Inn.extra de priui.c. cum olim propter q̃-
stiones. ¶Nunc uero solum parti aduersæ unum superest
fragile,& debile subsidiũ.dicit.n.quod & si possessio,& spo-
liatio sunt probatæ,non tamen est probatum, q per magi-
strum Io.uel per alium eo mandante, uel ex posttacto ratum
habente.¶Ad istud respondetur,quod de mandato procura
toris dato ad apprehendendam possessionem decanatus ap-
paret per publicum instrumentum confectum lite penden-
te,& post inhibitionem, quo tempore apprehensio licita fie
ri non potuit,& ideo ex tempore præsumitur fraus: ut.ff. de
manu.l.qui pœnæ.ij.responso.de bo.eo. qui mor. sibi cõsci.
l.iij.§.j.in ij.respon.& ex defectu.i. expoliatione secuta: ut
ar.ff.ad Mace.l.iul.§.sed si ab initio.& de ui,& ui ar.l. 3.§.ar
mis deiectum.in ij.respon.sed dato,q mandatum,licet ex tẽ
7 pore susceptum,ad huius spoliationem non traheretur:†ta-
men constat de ratihabitione,quia constat per producta, qđ
procurator

procurator magistri Io. hanc deiectionem fecit, & fieri procurauit nomine magistri Io. & magister Io. ex postfacto sciuit, & non contradixit, ex quo sequitur ratihabitio debita. debuit enim, si sibi factum displicebat, cum sciuit, interponere protestationem contrariæ uoluntatis, ut ff. ad mace. l. si filius. & furti aduer. naut. caup. stab. l. j. in fi. de nox. l. in delictis. alioquin uidetur habere ratum. ut no. ff. rem ra. ha. l. quo. §. j. & hoc est generaliter uerum in gestis per procuratorem, & ad id mandatum habentem, ut C. de execut. & exac. anoonarum. l. fi. li. xij. extra de resc. c. ex parte decani. & ibi aliquid per Inno. extra de in reiu. c. cum in positionibus. in fi. & hanc quæstionem sic in istis terminis decidit Io. Mo. extra de sen. excom. cum quis li. 6. & tangit extra de reg. iu. ratihabitione & ff. e. ti. l. hoc iure. §. deiecit. & de ui, & ui ar. l. j. §. deiecisse. & uidetur expressum extra de offi. & po. iu. dele. ca. cũ olim abbas ibi. plenius contradixit &c. ¶ Ad id autem, quod pars aduersa satis friuolè fugiendo dicit, quod non est datus libellus contra magistrum Io. tanquam habentem ratam spoliationem huius, sed tanquam contra spoliantem seu spoliari fa-
8 cientem, uel mandantem &c. † respondetur spoliationem qs facit aut per se, aut per alium. & quæ fit per alium, est duplex una, quæ fit per alium præcedente mandato: alia; quæ fit per
d alium nomine absentis, qui post ea ratum habet. d ergo & ia dicitur spoliasse, uel spoliari mandasse, qui eam suo nomine factam ex postfacto ratam habet: ut ff. de ui, & ui ar. l. j. §. de
9 iecisse. & de re. iu. l. hoc iure. §. deiecit. † cum ergo regula libellorum sit, quod omnia uideantur in petitione uenire, quæcunque quomodocunque possunt sub petitione claudi, nisi actum sit, quod non ueniant: ut ff. de iudi. l. solemnis. & extra de cã pos. & proprie. c. cum ecclesia. & alia regula, ad actorem suum pertinet interpretari libellum, alioqui reus semper negat ita intellexisse, ut ff. de iudi. l. si quis intentione. & dictus Stephanus in articulis suis declarauit, quod etiã de ratihabitio ne intelligebat, & ideo dedit articulum, quod ipse dictam spoliationem suo nomine factam ratam habuit, manifestũ est, quod ista ratihabitio, seu spoliatio rata habita in iudiciũ
10 est deducta. ar. C. ad mace. l. ult. † & pro secutio declarat intentionem agẽtis. C. de transac. l. age. & de indi. l. ij. & utrobique no. & per Inn. in d. c. cum ecclesia. in fi. primæ glo. & per hoc patet solu. ad id, quod ipse Inn. no. extra de dona. c. inter dilectos, quia ibi ex una duntaxat causa egerat, & illã tantum fuerat prosecutus, & sic patet sententiam se prosecutum fuisse, ut dicebat. hoc aũt est totum oppositum, ut ex superioribus patet. & hoc expresse no. Io. mo. extra de reg. iur. qui fa
11 cit per alium. lib. vj. † Non ob. quod dicitur, quicquid requiritur in mandato, requiritur & in ratihabitione, ut no. Inno. extra de emp. & uen. c. cum dilecti. sed in mandato ad deijciendum requiritur expressum, & speciale mandatum, quia illicita in generali mandato non ueniunt: ut ff. de cõdi. inde. l. si procurator. §. celsus. cũ si. Et in ratihabitione sunt duo. est actus expressus, uel tacitus, ex quo ratihabitio resultat: & est quædam iuris consistentis faciens id, quod ratihabitione inducitur, tenete, uel non, de primo non procedit arg. & est ratio, quia mandatum circa futura uersatur, quæ incerta sunt. & ideo requiritur expressum, Rati uero habitio uersatur circa iam facta, quæ certa sunt: ut ff. man. si uero non remunerandi. §. si post creditam. & ibi no. & in aut. de fideiul. circa prio. & probatur hæc responsio. ne quid in flu. pub. l. j. §. is autem. ¶ Circa secundum uero procedit ar. Vnde sicut decretum requiritur in alienatione rei ecclesiasticæ, ita & ratihabitione alienationis iam factæ, & sic loquitur Inno. non ob. extra de resti. spo. cum ad sedem. quia ibi non succubuerunt agentes propter defectum iuris, sed propter ineptitudinem propositæ actionis, ut ibidem no. Inno. uel dic, quod nulla spoliatio facta fuit, quia oblatio crucum fuit magis rapina quam spoliatio, uel deiectio, per quam competat interdictum. il lud enim requirit deiectionem corporis de re: ut ff. de ui &
12 ui ar. l. j. §. interdictum autem hoc. §. idem iulianus. † Et in rebus immobilibus locum habet rapina. sut in rebus mobilibus, sicut & furtum: ut ff. ui bo. rap. l. 2. §. & generaliter. & in
13 c. secundo. e. ti. §. fi. † cõstat autem furtum in immobilib. locum non habere: ut ff. de usuca. l. quare. inhibitio uero facta hospitalariis, ne ad ecclesiam redirent, similiter non fuit spoliatio, sed quædam minæ euasoriæ, ex quibus actio non daretur, & curare non debuerunt: ut ff. si cui plusquam per l. fal. hæc autem satisdatio. Vel si actio deberet dari, magis daretur quod me. causa, quam interdictum restitutorium: quia non fuit ibi deiectio: ut ff. de ui & ui ar. l. si uerum. & quod me. causa. l. metum autem præsente. circa prin. Ex prædictis itaque liquet, quod tam de iure, quam secundum opiniones doctorum, bene, & iuste pronunciauit do. P. Gulielmi auditor sacri palatii, inquantum restituit domino Stephano: inquantum uero absoluit magistrum Io. à fructibus, & expensis male, & indebite. Et ideo quantum ad primam partem, uos reuerende pater habetis pronunciare bene processum, & sententiatum per eum, & bene appellatum per dominum Stephanum, ac per hoc magistrum Io. condemnare in expensis utriusque instantiæ in fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt & in totũ domini Armandi primi auditoris sententiam confirmare, & sic sententiauit dominus. G. de baioh. episcopus sabinen. sub per decanatu eboracensi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Pro fundamento.] *Contrarium inquit autor supra consil. 1. nu. 16.*

b ¶ Probari per testes.] *An crimen probetur per instrumentum Vide Io. And. in addi. Spe. de proba. §. fi. col. 5. in additione longa qua incipit. fiant, quæ est lex ultima. Fede. consi. 24. Ale. consi. 15. in 2. par.*

c ¶ Vera possessio.] *Iunge hic consi. infra 209. in 2. col. in prin. Bert. in cons. 253. Viso processu. in j. col. uol. 1. ubi ponitur multa concordantia.*

d ¶ Qui postea ratũ habet.] *Circa illa, quæ de ratihabitione hic traduntur, uidere est Alexan. consilio. 46. & 78. in fin. uolum. 4. Felin. in c. causam. col. ulti. de iudi. Et de ratihabitionis materia generaliter habemus Dyn. in ca. Ratum. & in c. seq. de reg. iu. in 6.*

De exceptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem obijciẽs in persona episcopi tempore prouisionis sibi factæ per capitulum non tenetur seruare formã c. ut circa de elc. li. 6. quia facit principaliter ad conseruationem iuris sui proprij. & nu. seq.*

CONSILIVM CC.

1 PRINCIPIVM est de esse, & de iure principiati, sicut pars de esse totius, & fundamentum de esse superædificati: ut ff. de ori. iur. l. 1. de exec. rei iu di. l. si quis cum in totum. in prin. & 2. responso. de solu. l. qui res. §. aream. de act. & obli. l. obligationum fere. §. placet. & de le. j. l. si fundum sub conditione. §. qui fundum. Sed ius eligendi insolidum penes capitulum est eo casu, quo alias ad episcopum, & capitulum communiter pertinet, causatur ex defectu, uel inhabilitate episcopi, ergo qui alle. hoc modo defectum, uel inhabilitatem episcopi, non dicitur obiicere, sed principium, & causam sui iuris defendere. quare in c. ut circa. de elec. libr. 6. non cadit. ar. ff. de iur. fis. l. delator. Vbi dicitur, quod delator non est, qui protegendæ causæ suæ gratia aliquid ad fiscum denunciat. & l. fiscus in quæstione. §.
2 ult. eo. ti. ¶ † Secundo obijciens ex loco accusatorum haben tur: ut in aut. quomodo opor. epi. & cæte. cle. ad ordi. perduci. §. si quis autem talis. iuncto. §. si uerò nemo. qui ibi statim sequitur. in sut. de san. epis. §. si quis ad ordinationem, sicut ergo ex uoluntate, & proposito inter se crimina distinguuntur: ut ff. ad l. cor. de sica. l. diuus. & de furtis. l. uerum. sic obiectus à non obiecibus cognoscuntur, quia obiiciens intẽdit alterum excludere, & ad id concludit, seipsum uero defen-
dens

dens ius suum dicit, ex proposito uerò alterum non onerat.
Iuxta illud, lenocinium igitur maritum ipsum onerat, non
mulierem excusat. ff. de adul. l. j. §. si publico. In proposito ve
rò Dominicus de prouisione facta Alfonso Roderici nullam
mentionem facit, nec de tempore, quo facta fuit, sed dat de
sua tantum, quæ facta fuit post prouisionem Roderici. s. cir-
ca. Mcccclix. die. vij. mensis Aprilis. Et intẽdit Dominicus di
cere, & probare, quod tempore suæ collationis sibi factæ p
capitulum eps erat excommunicatus. Non autem dicit, ꝙ es-
set excommunicatus tempore, quo prouidit Alfonso: quia
nec hoc indiget, licet tempus excommunicationis datum in
articulis necessario concludat excommunicationem in tem
pore prouisionis factæ. sed hoc est, quia aliter de iure suo da
re non poterat, & ex hoc fit licitum, ꝙ alias non liceret. arg.
bonum. C. de iud. l. quoties. ex quodam necessario cõsequen
ti, ut habetur. ff. de lib. leg. l. si is, qui duos. in ul. responso. Et
quoniam obiectus excõmunicationis respectu eius, cui obij-
citur, uidetur quandam iniuriam continere, in casu nostro
omnis cessat iniuria: quia ab ea descendit conseruatio pro-
prij iuris ex hoc causati, ut ar. ff. de iniu. l. si quis deliberatè,
3 & de bo. liber. l. si quis libertum. ¶ † Tertiò omnis obiectus
aut est in personam petitoris, uel competitoris, aut in formã
vt in c. vt circa. Sed iste nec est in personam Alfonsi, nec est
in forma, quia (ut dictum est supra) dicit Dominicus episco
pum Vlixbon. fuisse excommunicatum tempore prouisio-
nis factæ Alfonso, vel commissionis factæ de prouidendo:
sed tempore prouisionis factæ sibi Dominico, licet ea facti
accidentia sic fuerit, & sic ꝙ excommunicatio utrumq; tem
pus præcesserit, & hoc licitum est absque eo ꝙ dicatur obij-
cere, sicut iura dicunt, ꝙ non licet alicui in suo suffodere ani
mo auertẽdi fontẽ vicini, sed si, ut sibi prosit, faciat, potest
licet uenæ vicini putei præcidantur. ff. de dam. infe. l. procu-
lus. & de aqua plu. arc. l. j. §. deniq; & l. si in meo. ¶ † Quartò
4 in casu proposito, siue Dominicus alleget quandam deuolu
tionem, siue consolidationem potestatis de episcopo ad ca-
pitulũ, ut de uno ex consortibus eiusdem iuris reddito inha-
bili alter insolidum istud ius incorporale exerceat. ar. ff. de sti
pu. ser. l. j. §. communis. & l. proinde. §. ul. & l. se. & de bo. pos.
contrata. l. si post mortem. §. liberi. & C. de cadu. tol. l. unica
§. in primo. & §. pro secundo. Doctores autem notant, ꝙ al-
legans deuolutionem non dicitur obijcere, sed ius suum de-
fendere, ut no. Io. An. extra de elec. c. constitutionem. in prin
ci. in concilio uiennẽ. in gl. quæ incipit, beneficium ad se spe
ctare &c. Et ex his patet solutio ad id, ꝙ aliqui doct. notaue
runt in c. vt circa. ꝙ si duo sunt electi unus a vj. & alter à vj.
unus opponens alteri, ꝙ duo ex electoribus partis aduersæ
erant excommunicati dicitur obijcere in formam, & habet
seruare. c. ut circa. Et hoc uerè non ob. quia in casu illo radi
caliter, & fundamentaliter non creatur ius illius, qui excom-
municationem opponit, sicut in proposito. ¶ Præterea ibi,
qui habet ius habet ab eodem. s. capitulo, licet in diuersas
partes diuiso. Vnde ibi deuolutio, seu consolidatio propriè
locum habet: ut inst. de vsufru. §. ul. ¶ Præterea ibi ex propo
sito, & principaliter excludere intendit alterum, ac per hoc
suum ius augere. Hic autem ad nullius exclusionem intendit
quia nec in articulis de aliquo secum contendentis mẽtionẽ
facit, & in talibus inspicitur, quid principaliter intendatur:
5 ut ff. de iniu. l. eum, qui nocentem. §. si iniuria. ¶ † Præterea
ibi propter excommunicationem duorum nullum ius acce-
dit, uel accessisse dicitur aliis sex, sed solus numerus capituli
minoratur. & hic est casus. ff. quemad. ser. ami. l. aquam. §. ul.
In proposito uerò ius capituli augetur, quia quod prius erat
duorum remanet vnius tantum: ut ff. de usufru. accre. l. j. §. in
terdum. in uers. sed in usufru. hoc plus est &c. & ideo primũ
sapit obiectum, per quod aduersario decrescit, & opponen-
ti nihil accrescit. secundum autem non, sed realiter est de iu-
re dantis, quinimo ex quo totum ius dependet, ut ex superio
ribus satis patet.

De concess. præb. & de uerb. sig.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans gratiam expectatiuam in aliqua ecclesia cum clau
sula (dummodo pro alijs quatuor nõ scripserimus) si scripsit
Papa pro septem quorum tres ante uacationem beneficij
quod iste expectat erant assecuti beneficia bene potest iste
consequi beneficium ibidem uacans. & nu. seq.*

CONSILIVM CCI.

CASVS talis est. Quidam clericus impetrauit lite
ras in forma pauperum, per quas mandabatur sibi
prouideri de beneficio pertinẽte communiter, uel
diuisim ad collationem, uel præsentationem Abba
tis, & conuentus cuiusdam monasterij, cum ista clausula. dũ
modò non nisi pro quatuor aliis in consimili forma scripse-
rimus &c. post quam impetrationem, & decretum executo-
rum, & notificationem ipsis abbati, & conuentui factas, ua-
cat quædam ecclesia pertinens ad ipsorum abbatis, & con-
uentus præsentationem patroni: & Abbas, & conuentus præ
sentãt ad illam Titium epm: & eps instituit illum. pauper im
petrans acceptat illam, & ei prouidetur de eadem per execu
tores suos uirtute dictarum literarum, præsentatus opponit
se illi, & dicit literas nõ ualere, nec uigore ipsarum dicto pau
peri ius aliquod in dicta ecclesia competere, quia ante datã
ipsarum literarum iam Papa scripserat in consimili forma
pro alijs septem clericis beneficiandis, ante collationem ip-
sorum abbatis, & conuẽtus, pauper respondet, quod antequã
dicta ecclesia uacaret, & antequam prouideretur ipsi impe-
tranti, tres de dictis septem erant assecuti beneficia pertinen
tia, non ad abbatis, & conuentus prædictorum, sed ad alte-
rius extranei collationem. non autem dicit quod ante datam
suæ gratiæ essent assecuti. Modo quæritur, nunquid dicta ec
clesia debeatur ipsi pauperi, uel excludi possit propter prædi
1 cta? ¶ † Ad quæstionem prædictam uidetur dicendum, ꝙ ec-
clesia, de qua quæritur, impetrãti pauperi debeatur. qđ pro-
batur sic. Primò clausula posita in literis pauperis, s. dummo-
dò non nisi pro quatuor scripserimus &c. apposita est, ut oc
curratur oneri ecclesiæ, hoc est ut non oneretur ultra qua-
tuor: sed secundum thema propositum non reperitur ultra
quatuor realiter onerata: quia alij ad collationes alterius be
neficia sunt sortiti, ergo &c. Regula enim est, quod omnis di
spositio contemplatione oneris inducta cessante onere ces-
sat: ut ff. de adimen. & transfe. leg. l. alumnæ. §. ab hæredibus.
2 & ar. ff. de ali. & cib. le. l. caio. in prin. ¶ † Secundo hoc idem
probatur sic. l. falcidia succurrit hæredi ultra dodrantem gra
uatũ per detractionẽ falcidiæ. pone ergo hæredem ultra do
drantem grauatum, ex postfacto grauamẽ desinit. certè qua
cunque ratione desinat, prouisio contra grauamen inuenta,
uidelicet detractio falcidiæ locum non habet, ut ff. ad l. fal.
l. non est dubium. & nec interest. & l. ex asse. & l. id autem, ꝙ
conditionis. in fi. sic in proposito, cum clausula dũmodo &c.
apposita fuerit ad obuiandum oneri quaternarium numerũ
excedenti. quomodocunq; illud sit sublatum, clausula illa lo
3 cum non habet. ¶ † Tertio uidetur expressum extra de rescr.
c. mandatum. ubi obtinens beneficium computatur in nume
ro eorum, de quibus clausula loquitur. ergo a contrario non
obtinens, nec obtinere ualens in eodem numero non com-
putabitur; quales sunt tres, de quibus in themate dicitur. ut
ff. ne uis fiat ei. l. j. a. hæc verba. secundo responso. quia uerba
cum effectu sunt accipienda: ut ff. ne quis eum, qui in ius uo.
4 est ui eximat. l. penul. ¶ † Quarto. l. occurrit oneri tutelarũ
iniungendarum, ut quis Romæ ultra tria onera suscipere
non compellatur, & tamen non solum iam finita tutela non
computatur in numero trium tutelarum, sed etiam ea, quæ
prope finem est: ut ff. de excu. tu. non tantum. q. d. omnis pro
uisio siue hominis, siue legis adinuenta, ut alicui oneri occur
ratur, etiam si ex accidenti cesset onus actuale, & effectuale,
cessat & ipsa. Vnde oneraria tutela, cum administrationi nõ
impli-

implicetur, licèt periculum subeat in numero trium tutelarũ
non computatur: ut ff. de excu. tu. l. spadonem. §. si cunctis. in
fi. & de ritu nuptiarum. l. si quis tutor. §. quid ergò. In propo
sito igitur, cum cessauerit onus ultra quatuor, cessat uirtus
clausulæ, quæ ad occurrendum tali oneri erat apposita. Et ꝑ
hoc patet responsio ad ar. ꝙ sumitur ex uerbo præteriti tem
poris, scripserimus: quia intelligi debet de effectuali scriptu
5 ra onus vltra quatuor inducente, qualis hic non fuit. † Nec
ob. proprietas præteriti: quia eius significatio considerabitur
solum eo tempore, quo uacabit præbenda, & pro hoc expres
sè. ff. testam. tu. l. tutoribus ita datis. & ff. de manu. testam. l. fa
ma. & ar. ff. arbo. fur. cæsarum. l. cædere. §. subsecare. Et in
hac sententia fuerunt domini In. & expresius Comp. extra
de rescri. c. mandatum.

De apostatis. & de electio.

SVMMARIVM.

1 *Monachus si causa leuitatis dimisit habitum, & reassumpto habitu redit ad monasterium, & absolutus est, potest eligi in abbatem, quia per hoc non fuit irregularis, sed solum excommunicatus. eum nu. seq.*

CONSILIVM CCII.

QVIDAM monachus ex leuitate habitu suæ religionis dimisso excommunicationem incurrit. Deinde eo reassumpto ad monasterium est reuersus: deinde ibidem aliquibus temporibus ab excommunicatione canonicè absolutus laudabiliter extitit conuersatus: tandem in abbatẽ eiusdem monasterij eligitur.
1 ¶ † Modo quæritur: an electio facta de tali teneatur: & uide
tur, ꝙ non: quia transgressor est canonicæ regulæ: & sic ine
ligibil. s. ut in quæstione ul. si quis omnem. & uidetur expres
sum. 16. q. 1. legi. Et in hac sñia fuit Arch. ibi in opere suo su
per decretum. Et idem nota. extra ne cle. uel mona. c. ut pe
riculosa. lib. 6. ¶ Sed contrarium uerius uidetur. constat nan
que talem irregularem non esse. Est nanque irregularitas à
iure positiuo, & nunquam contrahitur, nisi hoc iure expres
sè caueatur: ut extra de sen. excommu. c. is, qui lib. 6. & notat
Innocentius extra de renunc. nisi cum pridem. & de excess.
præla. c. tanta sed hoc in iure cautum non est. ergo &c. sic ar
guit. l. C. de diuor. & repu. l. dissentientem. & de col. l. illam,
in aut. de non eligen. secundo nub. §. optimum. & extra ne
2 sede uacan. c. illa. ¶ † Vna itaque tali habitum sic dimittenti
inuenitur pœna imposita: scilicet excommunicatio, per ca.
ut periculosa. & illa deberemus esse contenti: ut ff. de uerbo
rum obliga. l. si stipulatio facta. & C. de operis liber. l. liber
tæ iuæ. Illa autem, & omnes eius effectus sunt absolutione
sublati: sicut quod induxit deportatio, hoc in integrum resti
tutione tollitur, & quod induxit captiuitas, hoc per reditum
abolitur: ut C. de senten. pass. & re. l. prima, & ultima. adeò
quòd quis per hoc fit habilis ad nouos honores: ut ff. de
decu. l. prima. & argumen. ff. de postulan. l. imperatores.
3 ¶ † Est enim regulare, quòd non minus absolutio potest tol
lere, quã potuerit excõicatio inducere: sicut est uidere de ac
ceptilatione, & operis noui nunciatione, & remissione: ut. ff.
de acceptila. l. pluribus. & de noui oper. nuncia. l. quia in re
præsenti. in princ. & §. j. & de remis. l. prima in principio. &
hoc, scilicet quod excommunicatus post absolutionem po
test eligi, apud canonistas indubitatum uidetur: ut xxxij. qõ.
vij. præceptum. extra de elect. quia diligenti. & ibi nota. per
glo. ordinariam, & per Vincen. in eo. ti. c. ecclesia uestra. &
per Inn. extra de testi. c. testimonium. & iiij. q. prima. in sum
4 ma. ¶ † Nec talis est censendus apostata irregolaritatis ui
tio, de quo loquitur extra de aposta. c. j. & ibi no. Inno. & ca
pitulo ultimo & l. distinct. §. final. quia & si habitum ex le
uitate dimittit, animum tamen religionis non deponit, nec
ad seculum totaliter se conuertit, argumen. ff. de edi. edic. l.
quis sit fugitiuus. §. idem ait. & in uerbo, illud est &c. de re
militari. l. omne delictum. §. qui se uulnerauit. in fine & pro
hoc facit. ff. de iudic. lege destitisse. & ad Turpil. l. ab accusa
5 tione. §. primo. & l. destitisse. ¶ † Talis nempè leuitas siue
lasciuia non concludit de necessitate animum relinquendi
religionem, sicut nec in occidente concludit animum occi
dendi, & mitius puniuntur: ut ff. ad lege Corneliam de si
cariis. l. lege Cornelia. §. cum quidam per lasciuiam. & de
tali apostata largo modo sumpto uocabulo potest intelli
gi, quòd dicitur in canone. omnis enim apostata refutãdus
est ante reuersionem. 3. q. 4. beatus. & uocabitur argumen
tum à contrario sensu. Et ad hoc extra de uoto, & uoti redẽ
ptio. c. per tuas. ubi durante transgressione uoti non potest
quis episcopatum salua conscientia retinere. sed uoto imple
to factus est eligibilis, ut ibi dicitur. & in hac opinione uide
tur Inn. fuisse extra de æta. & quali. intelleximus.

De rerum permutatione. & de priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiam parochialem habens infra annum promotionis ad sacros potest eam permutare etiã decies nec præsumitur fraus in foro contentioso.*

2 *Item si dispensetur cum habente parochialem ad septennium incipit septennium a tempore dispensationis.*

3 *Item si episcopus dispensat ad septennium non potest eius successor reuocare sine causa talem dispensationem & si secundus episcopus durante primo septennio dispensat ad triennium intelligitur a tempore datæ dispensationis & non post finitum primum.*

CONSILIVM CCIII.

a FACTVM tale est. [a] Collata fuit ecclesia parochialis cuidam clerico qui eam tenuit per decem menses sine promotione aliqua. & cum esset prope finem anni, permutauit eam cum alia ecclesia parochiali, quam etiam tenuit per decem menses, & postea permutauit istam secundam ecclesiã cum tertia, & tertiam cum quarta, & cum ista quarta fecit se ad subdiaconatus ordinem promoueri, & istam quartam iteratò permutauit cum quinta sine fraude, & infra annũ, & cum ista quinta, & ultima, quam nunc tenet, & possidet pacificè, & quietè, fuit dispensatũ cũ eo ad septennium ratione studij, iuxta. c. cum ex eo. de elec. li. 6. per episcopum, qui tunc erat, episcopus, qui nunc est, uult reuocare dispensationem cum eo factam ex toto, uel uult eum restringere ad triennium, uel quinquennium. ¶ Ex hoc primo quæritur, utrum istæ tales permutationes possint fieri, & stare de iure, uel præsumantur fraudulentæ: qa fuerunt plures, anteq̃ promoueretur ad aliquẽ sacrũ ordinẽ, & q̃a stetit per tm̃ tp̃s sine promotione, nisi expurgata p̃sumptio: quia cum quarta ecclesia fuit ad subdiaconatus ordinem promotus, & cũ eo dispẽsatũ ad septẽnium iuxta c. cum eo. li. 6. ¶ Secundò quæritur, quo tp̃e incęperit currere septenniũ nunquid à tempore susceptionis primæ ecclesiæ uel secundæ, uel tertiæ, licet non fuisset tunc cũ eo dispensatum sicut a tempore datæ concessionis, seu dispẽsationis cum eo factæ: cum aliqui dicant, ꝙ non currit sibi tẽpus, donec est cum eo dispensatum? ¶ Tertiò quæritur, utrũ si ep̃s dispẽsauerit ad septenniũ cum aliquo iuxta. c. cũ ex eo potest restringere tempus ad triennium, uel quinquennium durante cã, & prætet uoluntatem impetrantis. ¶ Quartò & ultimò quæritur si ep̃s dispensauerit ad septennium cum aliquo iuxta capitulum cũ eo. de electionib. lib. 6. & illo episcopo mortuo alius ep̃s dispensat. etiam cum eodem clerico ad triennium, uel quinquennium, nunquid ꝑp istam secundam dispensationem sit prima reuocata, cum non sit de intẽtio-
1 ne impetrãtis renũciare primæ? ¶ † Circa primam qõnem sciat quærens utrum tales permutationes fecerit ad fraudem

uel non, quantum ad forum conscientiæ, quãtum uerò ad fo
rum contentiosum vr̃ dicendum, alijs cessantibus, quæ impe
diant, permutationea de iure tenere. certum namque est, ꝙ
per omissionem promotionis ad sacros ecclesia parochialis
non uacat, nisi prius toma annus labatur: licet etiam tam mo
dicum de anno supersit, quod certum sit obtinentẽ ecclesiá
intra annum promoueri non posse, arg. ff. de uerb. ob. l. in il-
la. & l. insula. & est casus extrà de elec. c. commissa. li. 6. Ante
ergò quàm uacet, eam obtinens non minus in ea iuris ha-
bet, quia uacatura speretur. & ideo pōt in permutatione de
duci. ar. ff. fa. ercis. l. post. §. res, quæ. de condi. fur. l. si seruus.
& de noxa. si quis seruum. & de rei uendi. l. non ideo. nec plu
ralitas permutationum uitium. i. fraudem necessariò conclu
dit: quia omni uitio cessante uel fructuum tenuitas, uel uici
nitas, uel loci amænitas, uel aeris salubritas, uel multa alia
potuerunt esse causa iterandæ permutationis. ar. ff. de leg. j.
Et si æquo. de leg. 2. l. si cui fundus. de bo. lib. l. libertus, ꝙ sol-
uendo. & si quid in frau. patro. l. j. §. & alias uideamus. de mi
nori. l. si in emptione, nedum quia his cessantibus uariæ sunt
hominum uoluntatea: ut. ff. ad tre. quia poterat. & ad tertul.
l. j. §. si quia. Nec debet fraus præsumi in eo, quod iure per-
mittente fit. ut C. de adul. l. gracchus. ff. de admi. tut. l. sanci-
2 mus. & de reg. iur. l. nemo damnum. ¶ † Ad secundam quæ-
stionem uidetur dicendum, ꝙ septennium incipiat currere
à tempore concessæ dispensationis. Absurdum namque uide
tur dicere, uel sentire tempus currere dispensationi nōdum
ortæ: ut. C. præscript. xxx. uel. xl. ann. l. cum notissimi. §. il-
lud autem plusquam manifestum. & sicut ad præscriptionẽ
rei corporalis necesse est rem esse, & possideri, quæ præscri-
bitur: ut. ff. de usucap. l. iusto. §. si cum apud hostes. ij. respon
so. sic necesse est priuilegium esse, ut ei tempua currere pos-
sit: aliàs sequeretur rem perdi, antequã sit, contra. l. ff. de con
di. & demon. l. titio. qui. mo. usufru. amit. l. j. §. j. & quemad.
ser. amit. l. si partem. & risibile uidetur quasi utenti tempus
currere ei, qui uti non potest. ar. ff. de stip. ser. l. si seruus hæ-
reditarius. Et absurdum esse uisum est ante diẽ præcurrere,
quàm is existeret, quem oportet accipere: ut. ff. de cōdi. & de
mō. l. si diem. in prin. & de statulib. l. 2. §. si quis hæreditarius,
& hoc uidemua in annuo legato, contra ꝙ, quia multiplici-
ter censetur, præscriptio non currit pro futuro tempore: ut.
C. de præscrip. xxx. vel. xl. an. l. cùm notissimi. §. in his etiam.
nec in hoc aliqua æquitas læditur. Nam filio excluso à bono
rum possessione unde liberi, per lapsum anni, datur alter an
nus uenienti per unde agnati: nec iste secundus annus currit
ei, nisi cum agnatia bonorum posses. fuerit delata: ut. ff. de
succes. edic. l. j. §. sed uidendum, & ad dotis restitutionem nō
currit tempus, nisi à tempore ultimi diuortij. ut. ff. so. mat. l.
3 in his. §. uxor. ¶ † Ad tertiam quæstiunem uidetur dicẽdum
ꝙ successor reuocare non possit sine causa: quia omne priui
legium decet esse mansurum: ut in aut. consti. quæ de dig. &
epis. libe. à pa. po. §. generaliter. colla. vj. & extra de reg. iu. de
cet. li. vj. & adiuuari, non decipi beneficijs nos oportet: ut. ff.
commo. l. in commodato. §. sicut, & nemo potest mutare cō
silium in alterius iniuriam: ut. ff. de reg. iur. l. nemo. & cum p
concessionem talis priuilegij: siue per talem dispensationẽ
iuria quasi cuiusdam donationia clerico sit ius quæsitũ. arg.
b ff. de acqui. pos. l. qui absenti. non videt̃ posse reuocari: [b] ut
C. de reuo. donatio. l. possessionem. & l. si donationem. & l.
4 uelles necne. ¶ † Mouet etiam me illa ratio docto. dum di
cunt, & tenet, ꝙ casus, in quo dispensatio hæc deberet de iu-
re concedi, si eps̃ nollet eam concedere, posset superior adi
ri. ar. de iure pa. c. nullus. & not. j. q. 7. exigunt. quasi uideatur
hoc casu iniuriam fieri, si non concedat. ar. ff. de aqua quot.
& æstiua. l. j. §. permittitur. Ad eius itaque reuocationem nō
admittitur, ꝙ dare compelleretur: quia cui damua actionem
&c. ut. ff. de reg. iu. l. inuitus. §. cui damus. & de superficie. l.
j. §. planè. & turpius eijcitur, q̃ non admittitur hospes: ut ex-
tra de iureiuran. c. quemadmodum. & hanc literam sequun
tur Io. An. & Archi. extra de electio. c. cum ex eo. li. 6. & habe
ret hoc locum præsertim re nō integra: puta quia fortè scho
laris libros comparauit, & studere incæpit: ut. ff. de condi. ob
causam. l. si pecuniam. de do. l. qui saxum. & de dolo. l. si cum
5 mihi permisisset. ¶ † Ad quartam quæstionem dimisso iudi
cio intentionis impetrantia: quia de hoc non liquet, videtur
dicendum primam dispensationem expirasse. arg. C. de iure
dominij impe. l. secunda. talia namque uerba in impetratio-
ne dispensationis apposita. s. usque ad triennium, uel quin-
quennium &c. taxatiuè ponuntur, ac si diceretur usque ad
triennium, uel quinquennium tantum. arg. ff. de postul. l. im
peratores. de nego. gest. l. qui aliena. §. j. & de interrogatorijs
actionibus. l. de ætate. §. si cum esset. alij ergò diei appositio-
c ni [c] uidetur primæ renunciatum, siue à prima recessum. ar. ff.
de præto. stipulationibus. l. ualerianus. & quod ibi notatur: &
in eo, quòd conceditur secunda dispensatio usque ad quin-
quennium: post quinquennium prohiberi uidetur. arg. ff. de
legibua, & senatusconsultis. l. cum lex. & in hoc est secunda
contraria priori. ac per hoc uidetur à prima discessum. argu
mento extrà de præscriptionibus. c. ueniens. & quod ibi not.
per Inno. & Hosti.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Hoc cons. deseruit quæstioni de matre, quæ non pe-
tijt dari tutorem filio impuberi usque propè finem anni, quo tē-
pore absoluere non poterat amplius solennitates requisitas in
datione tutoris ante annum finitum. in qua quæstione Pau. de
Castro sibi ipsi aduersatus est. Alex. uerò constanter tenuit non
ideò priuandam esse matrem successione filij, donec totus lap-
sus sit annus. Vide Alex. remissiuè in l. Non omnis. in fine prin
cipij. ff. si cer. pet. Dato scilicet, quòd ille filius moriatur intra
annum, & postquam iam constat non superesse tps ad solenni-
tates adhibendas. Quæ decisio Alex. conformis est huic cons.
Oldra.*
b ¶ Reuocari.] *Vide Gl. in c. Cum ex eo. in uer. septennium. de e-
lect. in 6. ex qua Gl. Rom. sing. 517. notat, quòd inferior à prin-
cipe non potest dispēsationem à se factam reuocare sine causa.
Vide dictum singulare. 517. Et quæ ibi iunguntur in additio.
Item uide Dec. in c. At si clerici. §. De adulterijs. col. 7. uers. Præ
dicta conclusio. de iudi. Domin. de sancto Gemi. in dicto ca. cum
ex eo.*
c ¶ Appositioni.] *Idest per alterius diei, siue temporis appo-
sitionem.*

De statu. mona. & canoni. regula. & de censi.

SVMMARIVM.

1 *Abbas Cluniacen. est unum caput tantum in ordine & com-
petit ei uisitare subditos mediatos immediatos. & numer.
sequent.*

CONSILIVM CCIIII.

1 PRIMA † quæstio est [a] utrum Abbas Cluniacẽ
a sit unum tantum caput in ordine Cluniacẽ. præ-
suppposito semp dominio summi pōtificis, quod
omnes superexcedit, & nihil trahitur per aliquos
immediatos. Et quod unum tantum sit caput, probatur pri-
mò ex corporis mistici ad corporis ueri similitudinem. Si-
cut. n. in corpore naturali unum est caput, aliaa diceretur de
clinare ad monstrum, uel prodigium: ut. ff. de sta. ho. l. non
sunt libe. C. de posth. hære. insti. l. certum. & ff. de uerb. sig. l.
ostentum. in prin. sic & in corpore mystico: ut extra de offi.
ordi. c. quoniam in plerisque. ibi, unum corpus habeat diuer
sa capita, quasi monstrum &c. constat autem, quòd uniuersi-
tas, & religio unũ corpus repræsentat: ut ff. de fideius. l. mor-
2 tuo &c. ¶ † Secundò ex cuiusque uniuersitatis, & collegij or
dinata dispositione, ex quo sic arguitur. oportet omnem or-
dinatam uniuersitatem, & collegium rectè dispositum ad v-
num reduci, ut ad caput: ut. ff. de orig. iu. l. 2. §. nouissimè. de
offic. præfec. uigilum. l. 3. in auth. quando opor. epis. & cæte.

ele.ad ordinem perduci.in prin.& vij.q.j.in apibus.& proba
tur clarè in extrauag. Bonifacij. viij.quæ incipit, unam san-
ctã. sed ordo Cluniacẽ.est bñ dispositus, & regulatus, ergo
oportet ipsum uni, sicut capiti, subiacere. Vnde & philoso-
phus in fine metaphysicæ arguit,& concludit sic dicens, v-
nus ergò princeps: quod autem solus Abbas Cluniacen. sit
caput, probatur sic. illud se habet per modum capitis, unde
principaliter procedit regimen uniuersi. Vnde scribitur in
prouerbijs: Oculi sapientis in capite eius. Et accedit, quod legi-
tur.C.de aquæduc.l.eos.ff.de aqua quo. & æsti.l. j.§.hoc in-
terdictum necessariò. sed Abbas clunia.est huiusmodi, quod ap
paret, quia ipse, vt uniuersalis rector, omnes causas terminat
vt in priuilegio apparet ibi, ubi dicitur, omnes uerò causæ
ordinis, quæ per Abbatem non fuerint terminatæ, ad capitu
lum referantur &c. ut dici possit, nihil est in prouincia, quod per
ipsum non expadiatur, ut ff.de offi.proconsul.& legati.lege,
3 ne quicquam. ¶ † Secundò, ex quo oportet unum caput da-
re, illud debet caput censeri, cui excellentiora conueniunt:
vt.arg.ff.de religiosis, & sumptibus funerum. l.cum in diuer
sis. sed Abbas Cluniacen. est huiusmodi, quod apparet: quia
ipse (ut arguamus de indubitatis ad dubitata.) præest omni-
bus alijs Abbatibus, & prioribus ordinis. ergò maior omni-
bus est, quia inferioribus præest. ut in autentico de defensori
bus ciuitatum.§.nos igitur.ibi, quantò enim quilibet præest,
4 tantò maior ipse.& honestior est.ergò &c. ¶ † Tertiò, quod per
excellentiam dicitur, uni soli conuenit: vt.ff.de uerb.obli. le-
ge ubi autem non apparet.§.j. sed solus Cluniacensis in toto
ordine Cluniacen. dicitur Abbas simpliciter, ergò cum hoc
nomen anthonomaticè sibi sit attributum, in eo notabit præ-
rogatiuam excellentiæ capitis, quia cætera nominantur à par
te: ipse uerò à toto, quod denotat amplitudinem potestatis,
& partem sollicitudinis: prima quæstione quinta. qui se.& de
5 auro.& vsu.pal. c.ad honorem. ¶ † Secunda quæstio est, an
Abbati Cluniacen. competat uisitare subditos tam mediatos
quam immediatos? & ostenditur, quod sic principaliter ex tri-
bus: ex iuris dispositione, & apostolica ordinatione: & anti-
qua & inueterata obseruatione. Et primò sic arguitur. Con-
stat ipsum ordinariam iurisdictionem habere in omnes sub
ditos: ut potè quia ab uniuersitate eligitur, & per summum
pontificem confirmatur. ergò ordinariã habet: ut.ff.de iurisdi
ctione omnium iudicum.l.& quia.C.eod.tit.l. ultim. in au-
tentico de defensoribus ciuitatum.§.interim. & extra de of-
fic.ordi.cùm ab ecclesia. imò dicit Inno. quod habet merum im
perium: ut ipse notat extra de senten. excommuni.ut famæ.
sed ad quemlibet ordinarium pertinet uisitare inferiores: ut
ff.de officio præsidis.lege congruit. decima, quæst.j.decerni
mus episcopum.& ca.placuit. extrà de censi.Romana.lib.vj.
imò quantum ad prælatos, uidetur cadere sub præcepto. Vn
de propheta loquens de prælatis dicit. Visita omnes gentes,
& non miserearis omnibus operantibus iniquitatem: ut scri
6 bitur in.lviij.psal. † Secundò sic arguitur. in statutis domini
Nicolai papæ sic continetur, quia uerò propter defectum ab.
batis remotas prouincias minimè uisitantis, domos ordinis
existentes in eius spiritualibus, & tẽporalibus malè tractant,
& aliquæ à subiectione ordinis se subtrahere moliuntur, præ
cipimus, vt Abbas clunia. studeat, sicut ei possibile fuerit, or
dinem uisitare.& infra, quod si dictus Abbas in eiusdem ordi-
nis uisitatione, quam per se, uel per alium facere debet, negli
gens fuerit, aut remissus, eum diffinitores corrigere tenean-
tur, qui etiam, dum sui ordinis loca uisitat, sit temperatus, &
sobrius &c. Cùm igitur ei papa uisitationem iniunxerit ordi
nis,& locorum: ergò omnium, ut, ff.de offi. præfec. urb.l. 1.
§.cum urbem. ac si specialiter nominasset; ut.ff.de le.l. si cho
7 rus.& de usu,& habitatione.l. si ita. ¶ † Tertiò arguitur sic,
quando in eodem corpore sunt plura indiuidua, quod superior
in maiori parte indiuiduorum seruauit, hoc in omnibus ob-
seruabit; ut extra de censi.c. sopitæ. & de reli. domi.c. 1. quia
una, & eadem res non debet diuerso iure censeri: ut.ff.de v-
suca.l.eum, qui ædes. extra de deci.c. cum in tua. & 12.q.2.
cognouimus. sed in omnibus alijs prioratibus abbas uisitat
mediatos, & immediatos: ergò & in prioratu de caritate su-
pra ligerim, de quo est quæstio, Abbas Clunia. uisitare debe
imò & in dicto prioratu procurationem recipit omni anno
absurdumque esset nimis, quòd reciperet stipendium, &
non impleret debitum.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ [Quæstio est.] *Præclarum, & speciale responsum pro D. Ab. Cluniacensi, & eius autoritate, ac dignitate.*

De testam. & de condi. appo. & de libel. obla. extraord. C. ad trebel. & de reb. alie. non alie. & de leg. & ff. de interroga. acti.

SVMMARIVM.

1 *Filius rogatus siue pure siue sub conditione de iure ciuili non detrahit nisi unam quartam. cum plu. seq.*
12 *Item testator ex iusta causa potest prohibere alienationem rerum per se legatarum.*
13 *Item quod substitutus & postea institutus ab hærede tenetur soluere legata ipsius hæredis.*
14 *Item procedit libellus fundatus super actione ex testamento qua competit pro legato.*
15 *Et hodie de consuetudine procedit libellus in quo fiunt interrogationes licet debeant præcedere libellum.*

CONSILIVM CCV.

PRIMA dubitatio est de filio instituto & rogato
restituere sub cõditione, si decesserit sine libèris: an
1 † cessante conditione restitutionis possit duas de
trahere portiones. s. debitam iure naturæ. & tre-
bellianicam? Et uidetur quod sic: quia in eo ius geminum con-
sideratur. s. filij, & extranei grauati: ut. ff.de lib.ho.exhi.l.3.
§.si cum quis. in aut.ut iudi.sine quoquo suffra.§. illud tamẽ
& §.seq. ubi unus, & idem pro duplici administratione; quã
sustinet, duplex salarium percipit de publico. ff. de his, qui-
2 bus ut indi.l.errorem. ¶ † Secunda rõ est, quod una uno: altera
altero iure detrahitur. legitima enim detrahitur, ut debitũ,
& quasi æs alienum miut. C.de codicillis.l.ulti. de impo. lucra.
descriptio.l.j.ff.de bonis damna.l.cum ratio. de inoffi. testa.
l.papinianus, §.si quis autem non implens.& no.ff. ad l. Cor.
de fal.l.si quis legatum.§.ulti. Trebellianica uerò detrahitur,
ut lucrum, seu quoddam commodum, ut in aut. de fideicom
miss. hære §.sed quia hæredem.& ff.ad trebel.l. namque.§. q
compulsus.& ideo neutra in altera computatur: vt C.ad le-
3 gem fal.l.imponenda.& l.irritum. ¶ † Tertia ratio est, quia
vbi sunt plures causæ deducendi, plures fiunt deductiones:
nec vna per alteram impeditur, vt apparet in eo, cui relinqui
tur vltra quàm capere possit. Primò namque de tali relicto
falcidia deducitur, demum si adhuc plus remanet in legato,
quàm capere possit, in eo, quod propriam capacitatem ex-
cedit, minuitur, prima falcidia non obstante: ut. ff. ad legẽ fal
4 ci. quoties cuidam. ¶ † Quarta ratio sic sumitur. constat, quod
in filio instituto, & de restituendo grauato grauamen non te
nuit in legitima: ut. C.de inoffic. testam.l. quoniam in prio-
ribus. ergo illam indubitanter retinet. sed quòd trebelliani-
cam retineat; est casus. C. ad legem falci. l. quamquam. vbi
eius hæres ex ipsius filij persona retinet. ergo constat, quòd
vtramque retinet. Et hanc opinionem Azo amplectitur in ro
a gato sub conditione[a] secus in rogato purè. & sic not. in d.l.
quamquam.& de inoffic. testam. l. papinianus. §. meminisse.
Sed hæc opi. uidetur contradicere rationi: æquitati: & expres
so iuri. Rationi quod ostenditur sic. Certum est, quod trebel-
lianicam nemo deducit, nisi grauatus ultra dodrãtem: ut. ff.
ad trebellianum. l. prima. §. is qui quadraginta. & insti. de fi-
deicom. hæredi. §. quia. sed ad falcidiam, siue trebellianicam
submouendam paria sunt onus non esse impositum, & quod
non re-

non teneat seu præstari non debeat:ut ff.ad legem falci. l. nõ
est dubium.& l.nec interest.& l.ex asse.& l. si à seruo. & l. id
autem,quod conditionis. in fi. sed grauamen impositum in
legitima ipso iure non tenet:vt in præallega. l. quoniam in
prioribus.ergo à toto principio non uidetur dodrans exces-
sus,si sic, trebellianicæ deductioni secundum primam regu-
5 lam locus non erit.¶†Secundo hoc idem probatur argumẽ-
to sumpto à pari sic.æquè debeẽ quarta filio adoptiuo in bo
nis patris adoptiui:sicut trebellianica grauato in bonis grauã
tis. vtrunq; enim debetur à lege. Prima ex constitutione diui
pij,quasi æs alienum debeatur,onus aliquod nõ admittit: ut.
ff.de adoptionibus.l.si arrogator.de uulg.& pupil.sub. l. sed
6 si plures.§.in arrogato.¶†Secunda vero ex officio treb. im
mo certè prima est magis debita adoptiuo , quàm secunda
grauato:quod apparet, quia alienata in fraudem sine diminu
tione primæ reuocantur per caluianam,uel fauianam actio-
nem,ut ff.si quid in frau.patroni.l. vltima. quod de secunda
non requiritur:immo magis oppositum.argumen.ff. si à pa-
rẽ.quis fue.manu.l.non vsq; adeo.sed in prima, si filius emã
cipatus ab emancipatore rogetur,& ab eodem instituaẽ, suf
ficit vna quarta duntaxat,& altera absorbetur in illa:vt ff. de
inoffic.testa.l.papinianus.§.si quia impubes.ergo multofor-
tius trebellianica,quæ minus debetur, absorbetur per debi-
tam iuris naturæ,quasi per se ipsa maiorem. argumen. ff. de
fideicommis.l.generaliter.& ad legem falcidiam.l. fundo.
7 ¶†Tertia vero ratio sumitur per similitudinem patroni,cui
in bonis liberti debetur certa portio de iure:vt instit.de suc
cess.liber. §. licet nostra. in qua grauari nullo modo potest:
vt ff.de leg.ij.l.cum patronus.& de bo.liber.l. si patronus ex
debita.& tamen si patronus ex asse instituatur , & per legata
grauetur,non deducet legitimam:idest à lege sibi taxatã por
tionem,& falcidiam:sed alteram tantum,videlicet legitimã.
& illa ei sufficit pro utraque:ut ff. si cui plusquàm per l.fal.l.
j.§.interdum.Sic videtur in proposito per similitudinem su-
prapositam,æquitati enim contradicit : quia secundum eam
plus grauatus minus detrahit. Constat namque plus esse gra-
uatum eum,qui purè restituere rogatur,eo,qui sub conditio
ne:vt ff.ad legem falci.l.in lege falcidia non habetur.& l.cir-
ca.& l.qui quadringenta.§.fin.& tamen secundum hanc opi-
nionem grauatus purè non detrahit,nisi vnam quartam. ro-
gatus vero sub conditione,qui est minus grauatus ; detrahit
duas:quod q̃ sit ridiculosum dicere,nulli non patet: iuri ve-
ro expressè contradicit secundum legem.C. ad Trebellianũ.
iubemus.vbi est casus in filio instituto , & rogato restituere,
si decesserit sine liberis:& sic sub conditione.Et tñ dicit tex.
ꝙ rogatus quartam retinet,& dodrantem restituit.Item iure
nouo cauetur,ꝙ institutus , & de restituendo rogatus possit
dodrãtem attingere pro dote,& ante nuptiali donatione, ita
demum,si ad hos vsus quarta sibi non sufficit: quòd non di-
ceret,si duas quartas retineret. Et ex his videtur conclnden-
dum,quòd de veritate iuris ciuilis una duntaxat quarta dedu
8 citur,siue quis sit purè rogatus,siue sub conditione.¶†Ad
contraria breuiter respondetur, quòd primum argumentum
sumptum ex consideratione duplicis iuris cõcurrentis arguit
quòd filius potest habere quartam,si vult,aut legitimam ,ut
extraneus,aut vtranque,quatenus vna excedere potest aliam
vt arg.ff.ui bo.rapto.lege prima.ff.pro socio.l. quod ex sti-
pulatu.commo.l.vnde quæritur.§.vlti.de actio.emp.& ven
diti. l. prædia.Sed non arguit,quod utranque possit habere.
Cum enim filiatio,vt dicit relationem,contradicat extranei-
tati,non poterit vnam partem petere,vt filius,alteram,ut ex
traneus.argumen.ff.de conditio.& demonstratio.l. Titiæ.
9 ¶†Ad secundum videtur,quòd debitum iure naturæ non est
verè æs alienum,sed quasi, ut dicunt iura allegata : quia mi-
b nui[b] potest,tamen ex testamento capitur,immo institutionis
iure necesse est hodie relinqui. vt in auẽ. vt cum de appella.
cogno.§.aliud quoque capitulum.& ideo in quartam trebel-
lianicam imputatur.vt ff.ad.l.fal.in l.iiij.in iij.responso. Si
enim esset verè æs alienum, non minueretur eius computa-
tio ære alieno deducto ,si concurreret cum alio ære alieno:
quod tamen non fit nisi prius æris alieni ratio habeatur : vt
ff.de inofficioso testamen. l. papinianus. §. quoniam autem
10 quarta.¶†Ad tertium respondetur, quòd in l.quoties. ideo
fit duplex deductio,quia per primam nõ erat plene legis pro
hibitioni occursum: quia defalcato legato ille, qui totius ca
pax non erat , adhuc penes legatarium aliquid remanebat,
quod capere non poterat . sed hìc per vnius deductionem
plenè satisfecit excessui dodrantis,qui est causa deductionis,
& ideo amplius non deducit.immo certè,si quis rectè consi-
derat dicta.l.quoties,magis facit pro vltima opinione,quàm
pro prima. Quæ enim est ratio ,quare in legato relicto ei,
qui totius non erat capax,primo detrahitur falcidia , secun-
do detrahitur,si quid est apud eum , quod capere non possit,
magis quàm contrarario est,vt quantum fieri possit, volun
tati testatoris satis fiat.Vnde si primus ante detraheret, quic
quid legatarius capere non potest de iure,vel de facto : dein-
de de residuo falcidia detraheretur,minus caperet legatarius
quam si contra fieret . ergo duæ deductiones non fiunt , sed
altera alteram minuit scilicet primam,& non fit secunda,nisi
quatenus excedit primam. & sic dico in proposito fieri idest
11 in deductione duarum quartarum.¶†Ad quartum respon-
detur,quòd.l.quanquàm.probat Trebellianicam deduci: sed
non prohibet in ea legitimam imputari.Vnde.l.illa nihil ar-
guit contra secundam opi.quæ dicit vtranque deduci ; qua-
tenus plus est in vna,quàm in altera:sed quatenus concurrũt ;
minimè. ¶ Secunda quæstio est , an centum libræ censuales
promissæ in confessione dotis possint statim peti à Gul. Et
videtur dicendum , quòd non : quia promissio illa conditio-
nem habuit. scilicet si Gul.filium,vel filios procrearet:& di-
ctus filius,vel filij ex dicto. G.tunc remanerent hæredes.di-
ctus G.&c.& per hanc conditionem habuit diem scilicet
post mortem.G.argumen.ff.quando di.leg.ce. l. si Titio. in
princip.videtur enim hęc promissio collata in tempus,quo.
G.poterat habere hæredes:vt ff.qui pe.tu.l. credendum.§. si
vero maritus.& ibi not.& argumen.eorum , quæ not. C. de
impub.& aliis substitutio.l.præcibus. hoc autem tempus est
solum post mortem.G. vt ff. de acquirend. hæredi. l. nemi-
nem.& de hæredi.vel actio.uend.l.j.& hoc esse manifestè in
sinuat alternatiua,quæ infra sequitur in testamento, dum di-
cit,si autem.d.Arnaldus, vel dictus. G. vel ambo decederent
sine liberis &c. & infra dum dicit. Item fuit actum , quòd si
contingeret dominum Arnaldum,& G.decedere sine hære-
dibus ab ipsis &c. & ea adiectione facta vni alternatiuarum
intelligitur,quid in altera proferens senserit:ut ff. de vsufru-
ctu.lega.l. Titio.& quando dies lega.ce. si cum ita. in prin-
ci.si autem sic est,quòd hæc promissio videatur collata post
mortem,G.secundum.l.C.vt actio.ab hærede, & contra hæ
redes incipiant,in rubro,& nigro.& institutio. de inuti. stip.
§.post mortem.constat,quòd quamuis conditio , vel condi-
tiones adiectæ extarent , vel eas extituras esse certum esset,
nihilominus dies superest,& ante diem male agitur:vt ff. de
verborum obligatio.l. in illa stipulatione,si Kalendis.& l.in
12 terdum.& de conditio.& demonstratio.l.publius.§.j. ¶ Ad
aliam quæstionem,qua quæritur:an legata relicta per domi-
num Arlandum Helenæ filiæ suæ ualeant, & in quantum pro
pter inhibitionem alienationis &c.videtur dicendum, quòd
cum alienationis prohibitio probabilem causam habeat,sci-
licet ne vnquàm exeat de nomine , & genere testatoris , &
etiam appareant personæ, quarum contemplatione dicta
prohibitio facta fuit, robur prohibitionis præsupponi opor
tet:ut ff.de legat.j.l.filiusfami.§.diui.ij.[c] de legat.iij.l pater.
§. iulius agrippa. C. pro empt. l. si contra. in aut. de resti-
tu. fideicommis.§.j.hoc autem præsupposito certum est con
tra prohibitionem fieri etiam prælegatum , & institutio-
nem. ut ff. de legat. ij. l. peto. §. fratre. C. de secund. nupt.
l. si quis prioris. §. j. & de uerborum obligation. l. ita quis.
§. ea lege. nisi quatenus onus restitutionis iniunctæ , & præ-
ceptum alienationis prohibitæ non tenerent : cuius rei co-
gnitio , pendet ex notitia , quæstionis primæ , in qua actum
est de deductione duarum quartarum , uel vnius duntaxat.
13 † Ad aliam quæstionem, qua quæritur,an G.d.Arnaldo sub
stitutus,& p eũdem institutus, qui eius hæreditatem adiuit
cum

cũ bñficio innentarij, teneatur soluere legatum per do. Artaldũ prædictũ relictũ: vt standum legi. ff. de le. 2. l. cum pater. §. Titio. C. ad l. Fal. l. irritum. ff. ad l. fal. l. q ex bonis. §. cũ fideiussore. & l. si fundũ. §. si quis hæredem. & p hæc, & p supe
14 rius dicta patet rñsio. ¶ † Ad aliam q̃õnem, qua quæritur, an libellus ꝓcedat ex forma, quia fundatus uidetur super actione ex testõ, q̃ cõpetit pro legato: ut C. cõia. de le. l. j. obtinebit agens in tm̃, q̃tum fuerit possibile legãti legare, puta usq; ad legitimam, in q̃ imputabuntur res p filium alienatæ: ut ff. ad Treb. l. marcellus. §. res, q̃. & data cã dotis filiæ. ut in aut. de re
15 sti. & ea quæ parit. §. quamobrem. col. 4. ¶ † Ad alteram q̃õnem, qua quæritur, an interrogationib. factis in libello sit respondendum? dicendum uidetur, q super hoc non sit ptinax disputatio facienda: quia licet interrogationes hmõi deberent libellum de iure præcedere eas tamen simul fieri consuetudo admittit, ita tamen q iudex sui natura priora: puta interrogationes prius expediat: ut C. de nouo codi. cõpo. l. vnica. §. fi. & no. ff. de inter. act. l. j. in prin. & pro hoc. ff. de le. ij. l. peto. §. fratre. ibi proximus q̃sq; primo loco &c. ad Treb. l. heredes. §. fi. & de lib. & posth. l. gallus. §. quidã rectè. & extra de testi. c. cãm, q̃ inter pręmonstrãtẽ: illud ãt dictũ non uidetur rõne carere, q interrogationes uidẽtur inducere obscuritatẽ in libello: q̃a illæ, p quas petitur interrogari, an sit hr̃s, & pro qua pte: & an ex testõ, vel abintestato, uidẽtur hoc casu respicere actionem personalem ex testõ, q̃ non sequitur fundũ. i. fundi possessorem: ut ff. de iud. l. si fideicom. §. iniuriæ. dẽt ergo actor eligere inter actiones, & p consequẽs inter interrogationes. ff. de tribu. l. q in hæredem. §. eligere. & de le. 2. l. cum filius. §. nariis. Ex prædictis itaque patet responsio ad prædicta quæsita.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINALDO CORS.

a ¶ In rogato sub conditione] *Nunquid possit indistincte detrahere duas quartas. uide omnino do. Guido. Papæ. in q. 52. inci. licet doct. & Iac. Bu. Ray. peru. in l. quamquam. C. ad l. falc.*

* **Ias. in aut. res, qua. C. communia de lega. in 3. col. testatur crebiorem Doct. sententiam esse, quod duæ quartæ detrahantur: excepto casu, cum filius institutus est in re certa; & cum testator iussit trebellianica legitimam imputari.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

b ¶ Quia minui non potest.] *Legendum est affirmatiue; Quia minui potest. Et hoc uerba sequentia ostendunt. Item decis. Ro. 18 in no. quæ decisio post plures allegationes citat hunc locum in ult. col. & dicit omnes modernos legentes Old. sequi, & ita fere per uniuersam italiam obseruari, & communiter deniq; teneri, quòd legitima filiorum, item & omnis facultas successionis priuata persona possit tolli, minui. & restringi. & ita de re agitur & supra hoc consi. 107. & consi. 135 Bertr. in consi. 95. Quæsitum est. no. 3. Io. Nicol. 128. Præsump. Alcia. Reg. 1. col. 3. Cur. Iun. consi. 10. feud.*

c ¶ §. Dini. 11.] *In hoc. §. Diui. uide Bar. & doct. Quoniam ibi proprie agitur de prohibitione alienationis, quæ fit a testatore.*

Vt lite penden. & de excep. & de libel. obla. & de causa poss.

SVMMARIVM.

1 *Attentata qualiter lite pendente uel post prohibitionem iudicis ueniant reuocanda.*
2 *Et an & quando exceptio repellatur, quia inepta.*
3 *Item dominus potest agere pro uexatione subditi.*
7 *Item in accessorijs admittitur generalitas, puta in reuocatione attentatorum.*

CONSILIVM CCVI.

1 IN cã carnocen. super attentatis orta dudum materia q̃õnis inter epm̃ carnocen. ex una, & decanum & capl̃m eiusdẽ eccl̃iæ ex altera sup obiectiõe, & libertate ipsorũ decani, canonicorũ, diaconorũ, Archidiaconorũ, & capituli, necnon sup iurisdõne, q̃ dicti decanus, & capitulum, & archidiaconi cõpetere prætẽdebãt in diuersas psonas nominatas in articulis datis coram dom. Gancelino Card. necnon super aliis multis iuribus, de quib. in articulis fit mentio: emanauit quædam sancta ordinatio à domino Ioã. Papa. xxij. in qua inter cætera ordinauit, q quælibet partium prædictarum remaneret in ea possessione, & statu, in quib. tunc erant, & neutra pars cõtra alterã p sñiam excommunicationis, uel alias aliqñd attentaret postq̃ ordinationem dñs eps per se, & suas gentes s̃m assertionem capituli plurima attentauit ꝯ ipsam ordinationem. ad quorũ omnium attentẽtorum reuocationem, & ad ipsius ordinationis obseruantiam compulsi sunt uobis reuerendo patri d. Ia. Gaytano cardinali commisse ex transgressione primę ordinationis cõmissiõe uobis facta nouæ iurisdõnis datus est libellus, q coram paternitate ur̃a nouiter est porrectus: cuius libelli finalis æqtas, & iustitia colligitur tam ex dependentia litis, q̃ ex prohibitione superioris. Ex depẽdẽtia litis: q̃a litepẽden. nihil dẽt innouari, & innouata oĩa debẽt reuocari. ut extra ut li. pen. c. ecclesia S. Mariæ. de const. c. cum M. ad fi. de despon. impu. c. ad dissoluendũ. aj. q. j. quia res ex prohibitione quide superioris, qui prohibuit nihil debere fieri, ergo ꝯ factũ dẽt tolli, quasi factum ꝯ legem: ut ff. de reg. iu. l. qui uetante. alioqui irrisorium erit prætoris imperium: ut. ff. ne q̃d in lo. pub. l. ul. de no. ope. nun. l. j. in prin. nam & hic contempta maiestas p̃toris uindicatur. ut ff. de iu. om. iu. l. si familia. Et probatur hoc bñ extra de ap. c. non solum. Nũc igitur paternitatis nostræ iurisdõne fundata, & petitionis oblatæ iusti
2 tia, & æquitate detecta. † Restat ad quasdam friuolas exceptiones ꝯ ipsam petitionem porrectas breuiter rñdere, quæ opponũtur, ut tã patentis iustitiæ exitus obscuretur. & primo vno uitio omnes laborant. cum. n. in exceptionibus reus fiat actor. ff. de prob. l. in exceptionib. & de exce. l. j. sicut libellus ex pte agẽtis dẽt esse clarus, ut deliberare possit reus, an uelit cedere, uel contendere, ut ff. de æden. l. j. in princ. ita exceptio ex ineptitudine formæ repellitur: ut ff. de flumi. l. j. §. labeo. Nunc autem ita est, q omnes exceptiones peccant in nimia generalitate, & obscuritate euidenti personarum, & rerum, ut ex inspectione cuiuslibet earum apparet. eis ergò ex inepta forma repulsis procedit libellus. Sed ne uideamur declinare certamen: est singulariter ad singulas respondendum. Et primò ad primam, in qua dicitur, q oblata est petitio per personam non habentem sufficiens mandatum pro personis q̃ plurib. de quib. in dicta petitione fit mentio.
3 ¶ † Ad intelligentiam responsionis est sciendum, q cum q̃s qui se alicuius subditum p̃tendit uexatur per alterum eũ sibi subditũ p̃tẽdẽtẽ, considerari põt duplex interesse. unũ respectu subditi: q̃a interesse põt eius magis uni subesse, q̃ alteri: q̃a oĩs gẽs sub maiori cõstitutus iudice maiorẽ sentit prouidentiã: ut in aut. de defen. ciui. §. audiens quoq; leuiora criã. col. iij. & ar. ut ff. de fideico. lib. l. generaliter. §. quoties. & C. de ali. & cib. leg. l. cum unus. in ij. responso. Alterum uero respectu eius, cuius se subditum prætendit. C. de lib. cã l. principaliter. & extra de ma. & obe. c. inter quatuor. Et sicut duplex est interesse: ita duobus competit actio, cuilibet pro interesse suo. & secundum hoc inuenitur ex uno, & eodem facto. i. ex una, & eadem uexatione duas, & duobus actiones oriri: ut. ff. de iniur. l. j. §. ul. & adeo sunt discretæ, quod decisio unius alteri ignoranti non affert præiudicium, ut. ff. de fur. l. inter omnes. §. hæc actio. & arg. ff. de procur. l. non solũ §. si pater. Et de his duabus actionibus, & duplici interesse nota. Inn. extra de offi. ord. c. conquerente. de præscri. c. auditis. Et quia ad interesse superioris satisfieri non potest, nisi reuocetur quicquid factum est contra subiectionem quam sibi soli, & insolidum prætendit competere, & in posterum a simili

nulli uexatione cessetur, non mirum, si pro suo interesse ad agendum admittitur, licet ex hoc & inferiori commodum applicetur. agit. n. cām suam, & suum interesse prosequitur: vt in libello expresse dr: & hoc est regulare, vbicunq; alicuius interest alteri dari, uel fieri, qm̃ agit, vt alteri detur, uel fiat, licet ex hoc alteri commodum applicetur: ut ff. de uer. ob. l. stipulatio ista §. si stipuler. & §. si quis insulam. Et ideo dictum est, ꝙ uno succumbente alius pro suo proprio interesse appellat: secunda tamen die quasi propriam causam agens: vt ff. quando appel. sit. l. procuratorio. §. j. & hoc uolunt dicere doc. dum dicunt superiorem agere posse pro vexatione, q̃ subditis infertur sicut egit archiepiscopus Rauenans pro defensione habitatorum castri arioli: ut extra de proba. c. licet in 6. & ibi no. per Hos. uexatio. n. inferioris est cā interesse superioris & cā interesse supioris est cā sibi dandæ actionis: ut extra de succ. abintest. c. ul. de ap. c. dilectis. & ibi not. per Inn. de sen. exc. Romana. & ibi similiter per eundem. & extra de sēten. & de re iu. c. apostolicæ. lib. 6. & ibi no. per Archi. in glo. signata super uerbo suis. Si autem uellet prælatus pro interesse subditi agere, & eius respectu actionem mouere, vel defensionem suscipere, hoc non posset: ut extra de priui. c. auctoritate. in fi. lib. 6. & ibi no. per Arch. Cum ergo in libello dicatur expresse, ꝙ agitur solùm pro ipsorum agentium iure, & interesse: & quantum pertinet ad ipsos agentes, ut ex inspectione apparet, manifestum est libellum procedere, & exceptionem omninò cessare. ¶ † Ad secundam quæstionem, q̃

4 fundatur super hoc, ꝙ data in impetratione nunc oblata contingunt negocium principale. Respondetur, ꝙ non est uerū: quia in primo iudicio actum est petitorio, & possesione lōgissimi temporis allegata non est ad finē alicuius possessorij iudicij sed tanquam causa causans petitorium, ut C. ꝑ quas personas nobis acqui. l. j. & de acqui. poss. l. j. in 2. responso. Nunc autem reuocatio attentatorum, quæ petitur, sapit naturam meri possessorij recuperandæ possessionis respectu ꝑteritorum, & retinendæ respectu futurorum: possessio autē & proprietas nihil commune habent; ut ff. de acqui. poss. l. naturaliter. §. nihil. & l. permittere. in 2. responso. Præterea si ista exceptio procederet, nunq̃ peteretur aliquid reuocari ꝑ modum attentati: quia semper finalis iustitia speraretur, & si appareret, eum, contra quem attentata sunt, in actu, cuius virtute reuocatio facta est: puta in appellatione, ius non habere. arg. C. de confirma. tuto. l. si, ut proponis. & extra de rescri. c. audita. & no. per Cardi. extra de elec. c. cupientes. in gl. magna. in uer. sed ostendendo, ꝙ hoc bñficiū non dēt

5 dari, cū pendeat ex euentu &c. ¶ † Ad tertiam, quæ plures ptes in se continet, respondetur. Et primo ad primam partem, qua dicit, ꝙ nulla ex cōtentis clauduntur sub cōmissione uobis facta: ꝙ hoc est falsū i facto, ut ex inspectiōe cōmissionis appet, q̃ est gñalis, oīa ambiens, & oīa attentata post ordinationē breuiter cōphendens. ¶ Ad scd̃am ptem, qua dicit, ꝙ sup nonnullis cōtētis in petitione erat corā uobis iudiciū inchoatū: Respōdet, ꝙ huic petitioni nō obuiat. pluries enī idē petere nō implicat ꝯrietatem, uel ꝯdictionem aliquā sed ostēdit desideriū gemināis petitionē. ut ff. de libel. duni. l. j. in prin. de pig. act. l. si conuenerit. & 31. q. 1. lotharius. & no. per Inn. extra de ap. c. dilecto. ¶ Ad terriam ptem, qua dicitur, ꝙ ꝑ aliquib. dictis cōtentis in petitione nō ꝑponitur sufficiens interesse &c. Respondetur hoc falsum esse: qa (vt dictū est) in prima exceptione ipsorū agentium interesse ꝑponitur, & manifestè apparet ¶ † Ad quartam partem, qua

6 dicitur, ꝙ super aliquibus ex dictis contentis &c. fuit alias datus terminus peremptorius &c. Respondetur, ꝙ ille terminus non potuit excludere ius, seu officium iudicis ex noua commissione quæsitum: ut ff. de iudi. l. non potest. Præterea illi, quib. fuit datus terminus peremptorius, prosequebant interesse proprium. Decanus autem, & capitulum aliud prosequitur ut ostensum est supra. & ideo cum sint diuersa iudicia: ut. ff. de iniur. l. pater, cuius filio. terminus datus in uno

7 non ob. in alio. ¶ † Ad quintam & ultimam de principalibus exceptionibus, quæ dicit petitionem esse nimis & generalem, & obscuram, respondetur, ꝙ petitio istorum attentatorum habet se ad modum cuiusdam accessorij ad principale negocium. In accessorijs aūt omnibus talis generalitas admittitur, ut extra de resti. spo. c. cum ad sedem. & ibi no. ꝑ Inno. & de do. c. inter dilectos. & ibi per eundem. & de sepu. c. certificari. & ibi per eundem. Præterea talis forma petendi reuocari attentata est à doctoribus tradita, vt per Inn. extra de exceptio. ca. dilectæ. & per eundem extra de appe. c. consuluit.

De usuris, & de emptione, & uend. & de his, quæ fiunt à præla.

SVMMARIVM.

1 *Contractus non est usurarius, si constitui alicui certam pensionem ad uitam pro certo pretio, etiam si fiat ab abbate, & conuentu in eorum monasterio, sed est emptio iuris percipiendorum redditnum in uita euentis.*

CONSILIVM CCVII.

2 VNIVERSIS[a] præsentes literas inspecturis. G. ꝑmisione diuina abbas monasterij S. Dionysij in frãcia, totiusq; eiusdē loci cōuētus, Salutem in domino. nos euidēti utilitate monasterij iure pluri morū grauium oneribus debitorū his tēporib. ꝑgrauati considerãtes sulicitē, & attentē habito super hoc diligenti tractatu concordi, & unanimi uestrū oim, s. talium, & talium: accedente consensu uēdidimus, & uenditionis noīe concessimus reuerendo patri domino I. archiepō Brimē. pensionē annuā seu redditum quadringentarum librarum Parisiensium bonæ monetæ percipiendam, leuandam, & habendam in monasterio nostro ab eodem do. archiepō singulis annis in posterum, q̄diu uitam duxerit in humanis: terminis infrascriptis, uidelicet: ducentas lib. Parisien. in octauis instantis festi ascēsionis domini, & ducentas libras pari. in octauis festi omniū sanctorum immediatē sequentis. & in quolibet dictorū terminorū annis singulis, quoad vixerit, ꝓ io duarum millium, & quadringentarū librarum pari. bonæ & fortis monetæ, q̄ pecuniæ summam ab eodem do. archiepō accepimus, & habuimus in pecunia numerata, & eā totaliter conuertimus in necessitatē debitorū urgentem, & eam iam cōuersam esse cōfitemur in acquietatione & utilitatē monasterij nostri euidentē. promittētes bona fide dictā pensionē annuatim eidē do. archiepō usq; ad ipsius uitæ exitum absq; difficultate quolibet anno, & terminis supradictis. & ꝓ eo. acto, & conuento inter nos, & ipsum do. Arch. ꝙ si eundem do. Archiepiscopum decedere contingat infra biennium a data præsentium numerandum, suis executorib. mille libras. Parisien. de dicta pecunia restituere tenebimur: & etiam promittimus. ita tamen, ꝙ si eundem dom. archiepm̃ secundo anno proximo uenictī decedere contingat, oīa q̃ ab ipso uel eius ꝓcuratore prædicto secdo anno recepta fuerint de dictis mille libris eius executoribus (ut ꝑmittitur) restituendis ante oīa deducantur, & ē delaleentur ex residuo: facturi, ꝓ ipsius remedio aīæ, ꝓut uidebimus expedire. In quorū testimoniū &c. Datum anno do. Mcccviij. die mensis Nouēbris pontificatus &c. Modo dictus archieps superuixit anni xv. uel plus. abbas, & cōuētus mouent sibi litem recusãtes soluere, & allegãtes ꝯtum fuisse usurariū & illicitum. ¶ Nunc quæritur, quid iuris? & ꝙ ꝯtus illicitus prædictus non sit, nec debeat illicitus, vel usurarius iudicari, probatur sic: cui non congruit diffinitio, nec cadit sub diffinito ut ff. de auro & arg. leg. l. quintus mutius §. cui autem. diffinitio autem usuræ tradita tam per theologos, q̃ iuristas, talis est. ¶ Vsura est lucrum ex mutuo pacto debitum, uel exactum. ut colligitur. 14. q. 4. c. usuræ. & in euangelio lucæ dicitur. Mutuum dantes nihil inde sperantes &c. & colligitur extra de vsu. c. consuluit. Nunc ita est, quod hic nullum est lucrum, qm̃ lucrum est id, quod forte manente ei accedit. ut ff. pro soc. l. mutius. hic aūt a toto principio

2 sora uel pars sortis cōsumit: ergo lucrum nō est. ¶ † Præter-

ea

ea non est mutuũ: datur.n.mutuũ animo recipiẽdi nõ idẽ spẽ sed gñe.ut ff.si cer pe.l.ij.hic sũt uunq̃ debet recipi, q̃ ẽ materiale i usura,uidelicet lucrũ accedẽs mutuo sic,ergo &c. Sed dicet aliq̃,uin q̃d nomẽ cõtractũ inci.in iste cõtractus. Respondetur,q̃ est uera emptio iuris percipiendi talẽ redditum:seu tor redditium percipiendorum in uits cmẽtis.ut ff. de pericu.& commo.rei uendi.l.necessario.§.ul.& de cõtra-
3 hen.emp.& uendi.l.ul.§.fi.¶ † Nec dicat quis,q̃ in uenditione debet esse precium,& merces:dices hic mercẽ nõ subesse: quis verè subest:sicut cũ emuntur fructus futuri, q̃ nõdũ in rerũ natura suntut ff.de contrah.emp. & uen.l. nec emptio. & de hæredi.uel actio.uendi.l.cum hæreditatẽ.& in hoc contractu emptionis, uel uenditionis licet contrahentibus in precio naturaliter se decipere:ut ff.de mino.l.in causæ. ij.§. pe.& sic non ipsum,q̃ in pactum deductum est, partem precij deberc in omnem euentum penes monasterium remanere & totum in euentum,si archieps post biennium decedet, hoc totum prætium rei fuit.ff.de contrah.emptio,& uendi.l. pactem fundi.& de actio.emp.& uend.l.si sterilis §.si cui fundũ. Si ergo monasterium dicat se in hoc prætio esse deceptum, hoc non reddit contractum illicitum:quia in contractu ei dec-
4 tionis hoc licetur probatũ est supra.¶ † Præterea hoc nihil aliud est,q̃ cõqueri,q̃ archieps ultra uixerit, quam credebãt abbas.& monachi uenditores:& hoc non est aliud,q̃ accusare naturam contra l.C.de lib.præte.uel exhære.l.maximũ uitium.& ad allegationem talem nullus admittitur, & persona alias restituibilis.nec.n.euentus damni restõne indulget: sed inconsulta facilitas.ut ff.de mino.l.ucrum.§.sciendum. & §. seq.& erubescant uenditores nolentes hunc contractum sequari,eo quia archiepiscopus aliquo tempore plus uixerit, q̃ crederent,qui utiq; uoluissent sibi seruari,si archieps sequenti die post cõtractum celebratũ diẽ extremũ clausisset:nõ igitur dnt audiri postulãtes aliquid,cuius contrariũ postulaturi
5 non essent.ut C.de solu.l.pe.¶ † Amplius ad ostẽdẽdũ manifestẽ licitum esse contractum,facit dubia duratio emptæ perceptionis,quæ debebit cũ ipsius emẽtis uita finiri:sicut dẽ de donatione annuæ perceptionis collara tu aliquẽ, quoad uixerit,quæ libera est a monumentorum obseruatione. Et subdit l. rõnem dicens incertus enim & fortunæ exitus hoc nobis suggessit,ut possibile sit unius anni tantummodo,uel breuioris,uel etiam amplioris temporis metas superuiuere uel donatorem,uel eum,qui donationem accepit:ut C. de dona. l. sancimus.§.pc.hoc etiam probatur sic.sicut canones simplices prohibent usuras:sic leges prohibent excessus:puta centesimas,sed si res detur pignori,ut fructus in uicem usurarum cedant:licet fructus legitimas usuras excesserint,non per hoc tñ pp dubium euentum fructuum talis perceptio cẽsetur illicita.& hoc est,q̃ lex dicit:obtentu maioris percepti emolumenti pp incertum fructuum eventum rescindi placita non possunt:ut C.de usur.l.si ca lege.& l.si s pactione.& co.ti.loleo.& ar.C.de usuf.l.ambiguitatem §.j.& pro hoc facit expresse extcs de usu.c.natiganri.§.j.Nec ob.prin.eiusdem.c. quia loquitur in mutuo,in quo mutuans ex intentione semper agit fortem una cum lucro ad se redire.& ideo illud est illicitum, licet creditor periculum subeat. hic aũt oppositum est,quia nunquam egit archiepiscopus,q̃ in aliquo casu fors integra redderetur:sed io aliquo casu nihil, & in aliquo aliquid,per quæ constat casus omnes de se loquentes esse ab
6 isto casu dissimiles.¶ † Vltimo ista quæstio est determinata pro parte domini archiepiscopi per Hostien.extra de usuris c.in ciuitate. Et in sum.de usuris.§.in alijs autem casib. in uer.quid de his,quæ oues &c.& in uer.quid de his,q̃ emerũt &c.Et idẽ tenuit Inn. Vincen.& Gof.in d c.in ciuitate. si bñ intelligit & Ber.in c.nauigãti de usu.qui oẽs tenẽt,q̃ talis cõtractus rõne incertitudinis est licitus,& rõne icertitudinis tollitur psumptio usurarũ:nec est omittẽdũ,q̃ persona archiepi nõ facit cõtractũ alicuius illiciti eẽ suspectũ,ut potẽ q̃ fenerari nõ cõsueuit,sed bona sua fere omnia in pios usus erogauit,& ad construendas ecclesias, & capellas arg. eorum, quæ not.C.de usu.l.cum allegas.& ff.de ac.empt.& l. Iulia-
7 nus.§.idem papinianus.¶ † Corroborat etiam contractũ ipsummet & ab omni suspitione illiciti reddit alienum ipsius regni,imo fere totius mundi consuetudo,secundum quã tales contractus continuẽ celebrantur.ar.ff.de cõtrah.emp. & uen.l.si in emptione.§.j.commu.præd.l.uendit or.§.si cõstat. cum si.Ex prædictis itaque patet,& euidenter appare t contractum iudicandum esse licitum,& abbatem, & mona chos esse ad eius obseruantiam compellendos.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ *Vniuersis.*] *Hoc cons. sustinet erectionẽ collegij nostri Lauretani,quam fecit sanctissimus dominus Paulus diuina prouidentia Papa III.ut ex eius Bulla apparet inci. Paulus episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam cælestis patris familias &c.Et addc in hac materia Io.An.in addi.ad Spe. De usu.incip.Quia dum hæc scriberem.Bal.consi.154,in 2.par. & 210.in 3..Ale.cons.103.in 5.col.in 4.par.Pau.de Ca. cons. 289.inci.Præsens dubium in 1.par.Ro.consi.202.& 520.De. plura allegantem,& limitantem duobus modis hanc decis. in l. De fideico.C.de transa.ubi ante eum & alij Doct.& Bert. in cõ si.5.quod incipit.Viso processu causarum col.9.uol. ij.Lau.Rodul in tra de usu.pag.8.in 9.par.q.18.Cap.in consi.x. Bertran. in 3.par.consi.170.si non sine grandi.Pari.consi.60.u.l.1. Ias. in l.si pater in si.C.de inof.te.ubi distinguens tenet attendi ætatẽ emptoris quia si uerisimile erat illum tãto tẽpore uicturum, ut fructus æquales pretio perciperet,usura est.Tamen se remittit.*

De concessio.præb. & de ap. & de rescript.

SVMMARIVM.

1 *De.c.gratis.de rescri.li.6.*
3 *Item administrator datus in spiritualibus uacante ecclesia potest conferre beneficia uacantia.*
7 *Item infirmitas auditoris,uel procuratoris excusat a prosecutione appellationis.*

CONSILIVM CCVIII.

QVONIAM ex temporc omnibus distinctis nodosa etiam dubitatio conquiescit:ut C.de fur. l. apud antiquos.§.& sic igitur.Et cum hic de duabus prouisionibus diuersis temporibus factis, una Petro Balsebræ canonico celsonarum per administratores in temporalibus,& spiritualibus uacante monasterio auctoritate apostolica constitutos. Altera uero facta per dominũ Papam Bernardo de Fanonellis agatur: cuiuscunque prouisionis tempora describentur:ut,quis iustiorem habeat, declarentur.¶ Sciendum est igitur:quòd reuerendus pater dominus.p.titu.sancti Marcellini presbyter cardi. auctoritate apostolica sibi oraculo uiuæ uocis fact. mandauit episcopo uegel. quòd aliquos uicos idoneos ordinaret in mona. celsonarum,qui in dicto monasterio in spiritualibus, & temporalibus administrarent:& ista litera manauit de curis anno do. Mcccxix.vj.Kalen.Decem.Institutio uero uicariorum,seu administratorum facta per episcopum auctoritate commissionis prædictæ facta fuit anno ab incarnatione domini.Mcccxix.idibus Ianuarij.Et quia duo erant vicarij.s.Bartholomeus maior infirmari consilium Bernardo de Brusano collegæ suo,quòd posset de sacristia prædicta prouidere,sicut sibi melius uidetur: & hoc fuit anno domini Mcccxxj. v. Kalendas septem.Et huiusmodi commissionis uirtute dictus Bernard. prouidit de dicta sacristia præfato Petro de Balseb: æ anno domini.Mcccxxj:iu Kalen.septem.& per procur.eius, seu negotiorum gestorem fecit induci in possessionem eodem anno sexto mensis Octob.Post quæ omnia excepta missione in possessione Ber.de Fanonel.asserens dictam sacristiam uacare,& de iure alij non deberi,nec alium esse,præter dominum Papam,qui posset de huiusmodi beneficio prouidere pro eo,q̃ ipsum monasterium uacabat præposito, ad quem ipsius sacristiæ collatio pertineat,de ipsa sacristia sibi obtinuit per dominum Papam prouideri adiectis in gratia his ue bis:tunt præmittitur, uacat, & de iure alij non debetur &c.obtinuit etiam executoriam, in qua mandabatur cum incor-

in corporalem possessionem huius beneficij induci adie-
ctis in executoria his uerbis: ueris existẽ tib. supradictis &c.
& hæc oĩa facta sunt sub anno d. Mcccxxj. vij. idus septẽbris.
& sic ꝑ nouem dies post grãm iam factã Petro de Balsebre.
a ¶ †Postquam ipse Bernardus de Fauonel. ꝑsonaliter fecit se
mitti in possessionẽ sacristiæ prædictæ. is. Kalẽdas nouẽb. eo-
dẽ anno possessore. s. Petro de Balsebre, uel eius ꝓcuratore
aliqualiter non uocato. Ex hoc facto sic per tp̃a distincta, &
ꝙ ex actis colligitur, insurgit qõ, quis ꝓdictorũ duorũ Ber.
uel Pet. in dicta sacristia ius habeat? Et dicendũ est primò, ꝙ
dictus Ber. nullũ hẽt ius ex manifesta obreptione. Asseruit n.
dictã sacristiã uacare, qđ debet intelligi de facto, & de iure,
quia non põt dici uacare, nisi utroque mõ uacet. ut ff. de ac.
emp. & uen. l. ij. §. uacua. Et probat bene hoc Io. mona. extra
de præb. c. si tibi absenti. li. 6. & probatur de cõce. præbẽ. c. cũ
nostris. & c. literas. Sed ex dictis superius, & tp̃um distributio
nibus apparet, ꝙ tp̃e, quo Bernardus de Fanonel. grãm impe
trauit, sacristia nõ uacabat de iure, nec de facto: uel saltẽ libe-
ra non erat, ꝑ c. si tibi absenti. & sic grã eius nulla, tãq̃ subre-
pticia manifestè. Nec his obuiat, ꝙ Ber. dicat se ignorasse col
lationem factam Pe. ꝑ c. gratia, extra de rescr. l. 6. q̃a aliud est
tacere uerum incognitum, de quo loquitur. c. ꝓdictũ grã. Et
aliud temerariè asserere falsũ, sicut hic fuit. ut ff. de ac. emp.
& uendi. l. Iulianus. §. j. & extra de rescri. c. si proponẽte. & ibi
no. Suggessit ẽt aliud falsum dicens, ꝙ nullus erat, qui posset
de dicta sacristia disponere, ꝓter Papam: ꝙ falsum erat: quia
erant uicarij autoritate apostolica dati, ut ex facto supra nar
3 rato patet. †Et ꝙ dicti administratores potuerint dictã sacri
stiã conferre, apparet, ꝙ oẽs uicarij dati ꝑ sedem apostolicã
possunt, & debent omnem curam gerere, quam ageret præla
tus, si uiueret, ut. vij. q. j. circa fi. qui possit eius curam omnẽ
agere &c. & eadem causa, & quæstione quamuis triste. ibi ẽm
si nullo tempore &c. ex quo tex. apparet ꝙ talis simpliciter da
tus intelligitur in spiritualibus, & temporalibus datus: & po-
test omnia facere, quæ posset facere prælatus: quia qui omne
dicit, nihil excipit. ff. de usufr. earũ rerũ quæ usu cõsu. l. j. & de
sup. le. l. ul. Et hæc fuit sñia Ioan. qui hoc notauit. 61. di. obitũ
in fi. gl. quæ incipit ꝑ hoc. c. &c. & est hodie expressum extra
de sup. negl. præla. c. ecclesiæ cathedrali. li. 6. ubi dicit, ꝙ talis
administrator nõ põt beneficia cõferre, si fuerit ab alio, q̃ a
romano põtifice deputatus. ergo si ab eo, põt. nec mirum, q̃a
& procurator cæsaris põt hæreditatem adire: ꝙ nõ põt alte-
rius procurator. de primo probatur. ff. de offi. procu. cesa. l.
4 j. §. ul. †De secundo probatur. ff. de acqui. hære. l. Paulus rñdit
per procur. quia nõ ob. extra de elec. is, cui procurator. istud
ar. nõ sequitur, cui procuratio plena in tp̃alibus, & spũalibus
est cõmissa, hoc põt: ergo nullus alter: q̃a ex affirmatiua non
cõcludit̃ propriè negatiua, sicut nec ẽ̃. ut ff. de test. manu. l.
5 titia. ¶ †Præterea põt & aliter rñderi, ut dicat̃ sic. qui habet
plenã, & liberã ptãtem in spũalibus, & tp̃alibus a Papa, hoc
põt: sed omnis a Papa simpliciter cõstitutus hanc habere vr̃,
ergo hoc põt. minor probatur ꝑ prealle. c. ecclesiæ cathedra
li. & ibi no. ꝑ Ar. & per hoc. ff. de offi. præfec. urb. l. j. §. in ini-
6 tio. ¶ Præterea hic espressè data fuit ptãs administrandi in
spũalibus, & tp̃alibus, ut ex tenore commissionis apparet, er-
go obiectus cessat. Sed ad hoc opponitur ꝑ Ber. de Fauonel.
ꝙ cardinalis hanc ptãtẽ non habuit. s. cõmittẽdi in spũalibus
& tp̃alibus. Ad hoc rñdetur, ꝙ imò habuit iuris dispositione
ut probatum est supra: alias prouisio Papæ, si arctaretur ad
temporalia tantum, fuisset imperfecta: ꝙ non est sentiẽdum
ne princeps philosophiæ plenus uideatur imperfecte aliquid
sensisse, contra. l. C. ad sill. l. cum sillanianum. Et in hoc est stã
dum interpretationi, quam Cardinalis ipso facto committen
do fecit, ut extra de postula. prælato. c. 1. Et dato quod dicta
gratia ex prædictis non deberet censeri subreptitia (quod ue-
rum non est) Vigilanti tamen studio attendenda sunt uerba
Papæ, qui in gratia sua dixit, si, ut præmittitur, uacat. Hãc au
tem conditionẽ constat falsam fuisse de præsenti ꝑ ꝓuisionẽ
factam Petro de Balsebre sic dato ꝙ non fuisset fraus in im-
petrante, non tñ fuisset uoluntas in concedente eam concede
re, nisi uacaret. Sed tñ hæc esset de præsenti falsa. ergo & im-
possibilis: & sic gratia non est aliquem effectum sortita. ut ff.
de iniu. rup. & irri. testa. l. cum in secundo. de hære. insti. l. in
7 facto talis. §. vl. si cer. pe. l. cum ad præsens. ¶ † Vltimo dati
sunt boni, & sufficientes articuli contra dictũ. B. tam per di-
ctum. P. quam per alios canonicos cellenarum, ꝑ quos nihil
rõnabile obijcitur, nisi quia dici cõsueuit appellationẽ lapsu
temporis esse desertam. sed ad hoc respondetur, ꝙ ab hac de
sertione excusat infirmitas auditoris: ut ff. qui. ex cau. maio.
l. sed & si per prætorem. Et espressè habetur in aut. ut spon
sa. lar. §. hoc quoque sancimus. colla. 9. & infirmitas procu-
a ratoris: [a] ut C. qui pet. tuto. l. cum matribus. & de app. ꝓses.
8 ¶ †Ex prædictis itaque apparet, ꝙ in sacristia de qua agitur.
P. de Balsebre plenum ius habet Ber. autem nullum. ad quod
multum facit: quia passus est: imo fecit se intrudi in sacristiã
prædictam possessore non amoto, nec uocato, contra id, qđ
hr̃ extra de præb. c. licet: li. 6. & no. per Ho. extra de ele. c. ꝑ in
quisitionem. in fi. & per Compo. extra de rescr. in c. capitulũ
Sanctæ crucis. in gl. magna. in §. item quæritur, utrum execu-
tor ad prouidendum datus &c. ac per hoc dictus Petrus secũ
dum formam libelli in petitorio, & possessorio obtinere de-
bet, & dicto Bernardo perpetuum imponi silentiũ, & in euen
tum, quo remissio peteretur, debet concedi de iure: ut ex su-
perioribus satis patet.

ADDITIO ANTIQVA.

a ¶ Et infirmitas procuratoris.] *Adde Pe. de Anch. in c. quære-
lam. de procu. ubi dicit quod infirmus citatus ad iudicium excu-
satur a pena contumacia & non solum propria infirmitas sed
suorum, quinimo si iudex sciret impedimentum esset citatio ipso
iure nulla. ut no. in l. quæsitum ff. de re iu. ubi Bar. dat consilium
quòd quis mittat ad iudicem & ei notificet. ubi ẽt tangit quali-
ter probetur infirmitas. ut l. si semel. C. de re mili. li. 12. poterit
et infirmus de hoc fidem facere proprio iuramento cum aliis indi
ciis puta quia facies eius est extenuata quasi hominis surgentis
ab infirmitate. ut lege minor ex aspectu ff. de mino. item poterit
per alios astantes sibi familiares ut l. cõsensu. C. de repu. & quo
modo infirmus restituatur aduersus sententiam uide Bar. in l. in-
ter minores. ff. de in inte. resti.*

De causa pos. & de restitu. spolia.

SVMMARIVM.

1 *Per traditionem clauium maximè armariorum monasterij fa-
ctam a rege alicui præceptori non acquiritur possessio hospi
talis: & si acquireretur & spoliaretur talis præceptor non de
bet restitui: quia uitiose habuit: & quod autoritas regis in si
milibus uidetur metum adijcere.*

CONSILIVM CCIX.

1 IN cã hospitalis S. Egidij † Vlixboneñ. ad habendũ
melius ueritatem est primò uidendum, utrum pro-
batum sit. ꝙ fratres, & abbas de Alcobatia unquam
dicti hospitalis possessionem habuerint quoquo
modo? quia si unquam possessores fuerunt, non expediret q̃d
ultra quærere: quia in hoc restitutorio iudicio indubitanter
deberent succumbere, cum in eo principaliter requiratur, ꝙ
quis possederit, & possidens spoliatus fuerit. ut not. extra de
offi. deleg. c. consultationibus. ¶ Secundo in casu, quo ap-
paret ipsos de Alcobatia possessionem habuisse, utrum ca-
2 nonicè eam habuerunt: an uitiosè. ¶ † Tertio si non ca-
nonicè habuerunt, esto quod fuerint (prout asserunt) spolia-
ti, utrum in hoc restitutorio iudicio sint actores Abbas, &
fratres de Alcobatia dicti hospitalis sancti Egidij, qui nun-
quam possessionem habuerunt per aliqua, quæ probata sint,
sicut probatur, siue declaratur? Circa quod attendendum est,
quod dictam possessionem dicti Abbas, & cõuẽtus solum ex
hoc asserunt se habuisse: quia dicunt, ꝙ hæres, tanq̃ execu-
tor ultimæ uoluntatis illius epi Vlixboñ. qui dictum hospita
le cõstruxit, & dotauit, existẽs in ecclesia eiusdem hospitalis

fecit

fecit sibi tradi claues eiusdẽ ꝑ illum, qui tunc tp̃is erat ꝑce-
ptor, quas sic receptas assignauit, & tradidit dicto abbati de
Alcobatia: & ille Abbas easdem claues postmodum assigna-
uit dicto præceptori. & dictum hospitale comẽdauit, donec
de eo aliter prouideret. Si ergo tollatur, ꝙ ꝑ hunc modũ nõ
uideatur eius acquisita possessio, clarũ remanet, ꝙ in hoc pos
3 sessorio iudicio est contra eos sñia proferenda. † Hoc autem
sic colligitur aperte. Nam certũ est ẽt in uera traditione pos
sessionis alicuius rei, ꝙ eã nemo tradere, seu in aliũ transfer-
re põt, q̃ ipsam nõ hẽt. Vnde illud magistrale dr̃. Nemo dat,
ꝙ non habet: licet det qñque, quale non habet. Sed in hoc ca
a su præceptor ille, qui primo claues [a] reg. dr̃ tradidisse, & eas-
dem postmodũ ab Abbate recepisse, possessionẽ hospitalis
solus nõ hẽbat, ut statim ostendetur. ergo cõcludit, ꝙ per hu
iusmodi clauiũ dationẽ, nec in regem primo, nec in abbatem
secũdo põt dici fuisse trãslata possessio. Primum ꝑ se patet, &
nihilominus notoriũ est in iure. ff. de acqu. re. do. l. traditio.
& de re. iu. l. nemo plus iuris, & extra eo. ti. nemo potest. cum
4 cum si. li. 6. † Secundum. s. ꝙ dictus præceptor dicto tp̃e pos-
sessionem non haberet, solus saltem, patet, quia probatũ est
per testes multos productos super 16. articulo dato pro par-
te præceptoris, qualiter dicto tempore una cum præceptore
erant in possessione dicti hospitalis multi sacerdotes, & pau-
peres inibi instituti perpetuo, nec aliquis dicat, quòd licet in
possessione essent, non propterea sequitur, ꝙ posiderent, cũ
aliud sit posidere, aliud uerò in possessione esse: ut ff. de acq.
pos. l. si quia autem. qm̃ in dubio quicunque rem aliquam te-
nuit; in possessione eius est & intelligitur posidere, nisi con-
b trarium doceatur: [b] ut no. Inn. extra de priui. ca. cum olim. ij.
in glo. & malè. & in fi. & no. 7. q. 1. pontifices, in glo. fi. Vndè
manifestè concluditur, ꝙ traditio illarum clauium, quæ dici
tur fuisse facta per dominum præceptorem, non fecit statum
possessionis mutari. ad quod euidenter facit, qđ no. ff. de ac-
qui. pos. l. quamuis. §. j. in gl. sed hic quõ &c. in fi. Et hoc etiã
alibi confirmat Inn. dum dicit, ꝙ per defectum abbatis non
ammittitur possessio, sed consensu conuentus. ut extra de re
li. do. c. cum dilectus. in gl. quia non potuit &c. ꝙ aũt hic non
interuenerit consensus conuentus. s. illorum, qui ibi erant iã
perpetuò instituti, imo ꝯdictio, & clamor, patet per deposi-
tionem multorum ex testibus productis pro parte præcepto
ris super articulo xxv. super quibus deponunt dicti testes. est
etiam attendendum inter cætera, quòd non claues hospita-
lis fuerint in dictis actibus traditæ, sed claues quarundam lã-
padum, & armariorum ecclesiæ. Et hæc sufficiunt circa pri-
mum articulum, per quæ satis uidetur tota quæstio termina-
5 ri. ¶ † Circa secũdum articulum: s. in casu, in quo posset dici
per prædictos actus. s. ꝑ traditionem clauium esse aliquã pos
sessionem translatam in illos de Alcobatio, dr̃ pro parte præ
ceptoris factã esse translationem hmõi uitiosè rõnib. infra-
scriptis. Primò qa ꝯ uoluntatẽ fundatoris, nõ solũ per Vlixbo
nẽ. ep̃m, sed & ꝑ summum pontificem ex certa scia confirma
tam. Nam (ut ꝑ prædicta apparet) ille Dominus ep̃s Vlixbo
nẽ. fundauit, & dotauit dictum hospitale, ita ꝙ ibi esset unus
præceptor, & aliqui presbyteri seculares, & certi pauperes, &
ille, qui esset præceptor, nihil agere posset sine consilio presb-
yterorum, & pauperum, & hæc habentur spãliter in primo,
secundo, & sexto articulo. Patet ergo, ꝙ per introductionem
huiusmodi religiosorum de Alcobatia enarratur dicti funda
6 toris uoluntas. † Nec ob. ꝙ in contrarium allegatur de qua-
dam cl̃a, nostra est intentio &c. qm̃ non probatur. & dato si-
ne præiudicio, ꝙ esset probata, adhuc nihil prædictis noceret
Aut. n. dictus ep̃s dicta uerba dixisset, tanquã dicti hospitalis
fundator: aut tanquam ep̃s. Si tanquàm fundator, certum est,
ꝙ facere nequiuisset. Non enim per fundationem, & dotatio
nem potuisset ipse statum hospitalis huiusmodi mutare: quia
postquam dictum hospitale fuit ad hospitalitatis usum, &
prouisionem pauperum destinatum, desijt esse in p̃tãte fun-
datoris, & cœpit ad ordinationem episcopi pertinere: ut x.
q. 1. decretum. & c. nouerint. Et accedit, ꝙ leg. & no. extra de
relig. do. c. ad hoc. Si autem tanq̃ ep̃s: tunc hoc minus potuis
set facere. Licet. n. posuit episcopus ecclesiam sibi subiectam,
in qua sunt instituti clerici seculares, ad statum regularem de
ducere interuenientibus multis, de quibus infra dicetur, præ-
sertim capituli sui consensu: non tamen potest ordinare hoc
post eius obitum faciendum, ita ꝙ successor eius hoc facere
teneatur. ar. extra de ele. c. innotuit, & de ap. c. ex insinuatio-
7 ne. & ꝙ no. C. de legi. l. digna. † Certum est autem, ꝙ succes-
sor eius huiusmodi mutationi minimè consensit, imò ꝯdixit
expressè, ut patet ꝑ ꝓdicta. Item dato ꝙ prædicta cessarent,
non caruit uitio immutatio, & dictæ possessionis translatio
talis. Primo quia fuit facta per illos, quibus secundum data ꝑ
partem abbatis hoe erat iniũctum. s. qđ executores, imò mul
ti de executoribus restiterunt: sed fuit facta per regem, qui
non fuit executor, sed exhortator, uel compulsor, inter quos
erat magna differentia: ut colligitur extra de conces. præb. c.
si capitulo. & c. si soli. li. 6. & in multis alijs locis. Secundo
quia dato, ꝙ omnes executores una cum rege in cõi cõcordia
mutationem hmõi facere uoluissent, hoc per se facere nequi
uissent cessantibus consensibus episcopi, & capituli, qui non-
dum consenserunt: immo ꝯdictio expressè probatur. arg. ad
hoc, ꝙ no. extra de his, quæ ui, metusue causa fiũt. c. cùm dile
ctus. & extra de eccl. ædi. c. ad audientiam. ij. Tertiò quia da-
to, ꝙ dicti executores dictam immutationem facere potuis-
sent sine consensu episcopi, saltem dicti abbas, & fratres pos-
sessionem dicti hospitalis licitè, & sine uitio assequi nequiue
runt sine auctoritate episcopi: ut extra de inst. c. frequentibus.
Et no. per Hos. extra de conces. præb. c. proposuit. Ex quibus
relinquitur, quod fratres prædicti, uel nullam sunt reputandi
8 possessionem habuisse hospitalis, uel uanam. † Et sic conclu-
ditur, quo ad articulum tertium, quod restitutione talis pos-
sessionis cum pertinentijs suis de iure petere nequeunt, pro-
ut not. Inn. extra de resti. spo. c. in literis. in glo. C. de rei uen.
uer. item hoc intelligo uerum &c: & in eadem glo. circa me-
dium. ibi, tamen ad hoc ut posit petere restitutionem &c. Et
si prædicta non sufficiunt ad uictoriam consequendam, ostẽ
dam per alias rationes, ꝙ præceptor dicti hospitalis debet ab
illorum de Alcobatio petitione absolui. Primò epilogum fa-
ciendo: quia clausula, nostra est intentio &c. de qua datus est
per eos quartus articulus nullo modo probatur. Circa quod
attendatur, ꝙ dupliciter põt dari articulus. Vno modo de fa-
cto. Alio modo de scripto. ut extra de elec. c. cum inter. R. arti
culus autem iste datus fuit de facto: quod apparet: quia dicit
inter cæteras clausulas, quas apposuit in suo testõ prædicto
Vlixboñ. episcopus fundator hospitalis, hanc apposuit: no-
stra autem est intentio &c. super hoc aũt nulli testes p̃nt de-
ponere, nisi qui ordinationi interfuissent, & testõrẽ etiam co
gnouissent: ut. ff. de quæstio. l. unus. §. testes. C. de testi. l. testiũ.
de iure deli. l. ult. §. j. & de erog. milit. anno. l. pe. nullus autem
talis est productus, excepto quodam Egidio, qui ẽt de ueri-
tate non deposuit: sed de credulitate duntaxat. Quod ergo cæ-
teri dicunt se uidisse scripturam &c. dicunt non iurati, quare
9 &c. ut extra de testi. c. de testibus. ¶ † Et ꝓbare alicuius rei
se uidisse scripturam non est sufficiens probatio, ẽt si de hoc
datus fuisset articulus, qui tñ non fuit: ut. C. de fide instru. l. si
cut iniquũ. & ibi no. imo necesse esset probare, scripturã ca-
su amissam: ut C. de testa. l. publicati. & in præal. l. testium. C.
de testi. & fide instru. l. ul. & de priui. c. cum olim. j. & ibi not.
per Inn. in. j. gl. Ista autem nõ probata manet ordinatio ho-
spitalis facta per fundatorem, & confirmatio facta per alte-
rum eius successorem, & confirmatio facta per dñm Bonifa
cium Papam. viij. ex certa scientia, ad quam tollendam obij-
cit pars monasterij de Alcobatia obreptionem: quia dicit
hanc clausulam Papæ fuisse tacitam. cum uerò obreptio cri-
men sit: ut ff. ad l. cor. de fal. l. si quis obrepserit. & de his, qui
10 no. infa. l. debuerit. ¶ † Oportuit hanc clausulam plene ꝓba-
ri, ut ex ea iustificetur, imo uerificet obreptionis obiectus.
quod cum factum non fuerit (ut ostensum est supra) deficit ex
toto intentio monasterij de alcobatia & in possessorio, cũ ex
ꝓductis appareat nullum ius habere: sed totum est penes cõ-
uentum S. Egidij: ut extra de diuor. c. signi. & no. ꝑ Inn. extra
de filijs presby. ueniens. secundo, quia ſm clausulam, ẽt si ꝓ-
bata eẽt, rex non erat executor, sed hẽbat dũtaxat consulere,

& compellere. Et suadentis, uel etiam consulentis officium non seruauit: sed ipse idem est executus: & inter hæc est magna differentia: ut ff. de admi. tu. l. quidam decedens. & l. Titiũ & Mæuium. in prin. extra de ele. c. cum in ueteri. de arbi. c. cũ olim. & ne sede uacan. c. unico. li. 6. sed sic nihil ualuit, q̃ fecit quia alij commissum alius usurpauit, ꝯ legẽ. C. de exe. & exa.
11 c annona. l. ij. li. 12. & de testa. l. consulta. ¶ † Non ob. consensus aliorum executorum, qui allegatur: q̃m hunc euacuat regis reuerẽtia, quæ timorem probabilem repræsentat. Cõsueuit enim dici, q̃ rogamina maiorum minoribus sunt præce-
c pta:[c] quod doc. eliciunt ex eo. c. Salonitane. 64. di. in uerbo, præceptor: ut ff. de fideicom: li. l. cũ uerò. §. apparet. de fur. l. pe. & quarum rerum act. non datur. l. j. §. quæ honorandæ. & q̃ ibi no. 23. q. 8. conuenior. & ibi no. Tertio non fuit seruata forma, quæ debuisset seruari: quia nullum consilium regis interuenit: sed rex ab executione incipiens immaturè nimis nulla deliberatione præcedente (de quo uide 2. q 6. anteriorum. ut enim Archidia. no. ibi, deliberatio hominem refrenat & à malo iudicio retrahit, quæ est pars consilij) claues tradidit: unde fecit contra l. j. C. de execu. rei iud. concilium. n. quærit, scrutatur, & deliberat, & in hoc differt Eubulia, quæ est bona conciliatio ab Eustocia quæ est bona cõiecturatio: quoniam prima cum quæstione: collatione: tempore, & deliberatione fit. Secunda uero sine tempore. & probat Aristoteles 6. ethi. 7. c. & probatur, C. de diuor. l. dubium. & in præalle. c.
12 cum in ueteri. ¶ † Quarto clausula non dicit, quod executores hæc faciant, sed fieri faciant, quod debet intelligi secundũ ius cõe. s. per epm, in cuius & maioris ecclesiæ dñium ipsum hospitale transiuerat: ut extra de priui. c. cum olim. ij. & hoc
13 clare probatur extra de offi. dele. c. super eo. ¶ † Quintò per adeptionem possessionis per mona. de Alcobatia, quæ impedit, q̃ hospitale possidebatur per alios, quam per solum tradentes claues. q̃ autem hoc adeptionem possessionis impediat, probatur. ff. de acqui. pos. l. quod meo. §. ul. q̃ alij uero possiderent, uel composiderent, probatum est in primis allegationibus: & probat sic, omnis, q̃ habet ius in re, rõne illius iuris quod actualiter est in re, dr̃ ipsam naturaliter possideret ut apparet in usufructuario. ff. uti pos. l. ul. in fi. in creditore. ff. de acqui. poss. l. j. §. per seruum corporaliter. Isti aũt erant huiusmodi, quia erant perpetui, & ibi debebant perpetuo habitare, & de bonis nutriri: & hoc expressè no. Inno. extra de do. inter dilectos. in gl. hæc subiectio &c. in uer. uel dic, q̃ be
14 ne erat licitum collegium &c. ¶ † Sexto, & ultimo attendatur, quod interdicta, quæ de locis sacris, uel religiosis proponuntur, ueluti proprietatis causam continent: ut ff. de interdi. l. ij. §. quædam interdicta. & his perfunctoriè tactis manifestè apparet præceptorẽ sancti Egidij debere a monasterij de Alcobatia petitione absolui.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Qui primo claues.] *Per traditionem clauium probatur possessio, & talis probatio sufficit, ut spoliatus restituatur. Rota in anti. decis. 717. uidere est Glo. & Doct. in l. j. de acqui. pos. præsertim uero Alexan. col. 19. nume. 78. uersi. Habetis diligenter notare.*

b ¶ Docentur.] *Vide, quæ notaui supra in consi. 199.*

c ¶ Sunt præcepta.] *Hinc Plato Epistola 7. Preces, inquit, Tyrannorum necessitati permistæ. Et Alcia. præceptor meus in adagium redegit: Dominus, cum rogat, præcipit. De uerbo. significa. lib. 4.*

De hæret. & de sortile. & de testibus.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis debet apertis indicijs probari. Item quid sit hæresis. & nu. 2.*

3 *Item sortilegia uel pocula amatoria: uel non consecrare hostiã propter conscientiam non sunt hæretica: sed attribuere diabolo quod est attribuendum Deo: puta petere ab eo responsa & sacrificia facere est hæreticum, tamen inuocare diabolum ad id quod sibi attribuitur: puta ad attentandum uel decipiẽdum mulierem non est hæreticum.*

6 *Item de multiplici impugnatione testium cum nu. seq.*

CONSILIVM CCX.

REGVLARIS habet traditio, q̃ in omni crimine, ut condemnatio sequi possit, debent esse probationes luce clariores: vt C. de proba. l. sciant. & de procu. l. qui sententiam. & si hoc in aliquo crimine, multofortius in crimine hæresis, ubi simul & quis criminaliter condemnatur: & ciuiliter punitur: & eius posteritas perpetuò notatur infamia: sola eis uita quadam lenitate relicta[a] & in quo breuiter concurrere uidentur omnia cognitionum genera: de quibus legitur. ff. de uar. & extraordi. cog. l. cognitionũ gña. cum ubi maius periculum uertatur, ibi utique cautius sit agendum: ut ff. de carbo. l. j. §. sed si quis. C. de app. l. addictos supplicio. & de hoc crimine spãliter dictum est, q̃ ex suspitione, quamuis uehementi, non dēt quis de tanto crimine condemnari: ut extra de præsum. c. literas. & ff. de pœ. l. absentem. & hoc pp pœnas graues, quæ sequuntur: utã. dictũ est. & probatur extra de hære. c. urgentis. & eod. ti. c. quicunque. §. hæretici. li. 6. & licet qui leui argumento a fide catholica deuiat, hæreticus sit censendus: ut C. de hære. & mani. l. ij. tamen deuiationem talem plene probari oportet p̃ indicia: & ut doc. dicunt illa indicia debent per testes plenè probari, ut C. fami. her. l. ul. ubi no. in gl. signata super uerbo: iudicis.
¶ His igitur sic peroratis ad propositam materiam accedamus, ad cuius ueritatem habendã diuidatur causa in duas partes: scilicet in rem, quæ dicitur commissa, & probationem,
1 quæ dicitur facta. ¶ † Circa primum esset examinandum, utrum ea, quæ imponuntur do. Io. de Partimacho, sint hæretica, uel hæresim sapiant manifestè. ¶ Circa quod est attendendum, quòd Augustinus diffiniuit hæreticum esse, qui falsas, uel nouas opiniones gignit, uel sequitur. ut 24. q. 3. hære-
b ticus. Et secundum hoc dicunt doctores, quòd hæresis[b] habet principium, & complementum: principium quidem est error in ratione. sed complementum est pertinacia in uoluntate. vt 23. q. 3. dixit apostolus. & dicitur hæresis, quasi diuisio ab unitate fidei. ut ff. de excu. tu. l. si duas. §. j. uel dicitur hęresis, quasi electis ab eligo, eligis, cum quis non secutus doctrinã Christi: uel apostolorum: uel romanæ ecclesiæ eligit sibi aliquam nouam, & falsam credulitatem, contra quos dicit apostolus ad galatas: si angelus uobis de cœlo aliud euangelizauerit, anathema sit. Sed istud imponitur do. Io. de Partimacho. er-
2 go &c. ¶ † Nunc itaque uidendum est, an hæresim sapiant manifestè? & uidetur, q̃ sortilegia simplicia, uel ẽt pocula amatoria: uel propter conscientiam hostiam non consecratã sumere, hæresim nõ sapiant manifestè: ut patet ex criminum distinctione, & pœnarum impositione. ut de primo apparet extra de sortil: in rubro, & nigro: quæ rubrica separata ponitur a rubrica de hæreti. c. accusatus. §. sanè. de hær. li. vj. ¶ De secundo habetur extra de celebratio. missarum. c. de homine. ¶ De tertio habetur. ff. de pen. l. si quis. §. qui abortiuos. Imagines uero facere ad amorẽ mulierũ prouocãdũ magis vr̃ superstitiosũ, q̃ hæreticũ: licèt hoc indubitanter s̃m Augustinum li. x. de ciuitate Dei ad dæmones pertineat ludificatores animarũ sibi subditarum. Sicut ẽt tradidit S. Thomas de aquino in secunda secundæ. 46. distin. in ti. de superstitionibus obseruantiarum. q. ij. demonia inuocare, eis nepharias præces emittere: etiam funesta sacrificia offerre, hisque celebrantibus corũ rñsa exposcere, uiderẽtur hæresim sapere manifestã
3 ut 26. q. 4. igitur genus diuinationis. † Sed circa hoc tres considerationes occurrunt. Prima est, cum actus mortales indicentur ex fine intento: & ideo scribitur, quod uoluntas, & propositum distinguunt maleficia: ut ff. ad leg. Cor. de sica. l. diuus. & ff. de fur. l. uerum. multum refert inuocare dæmonia,

nis,& eorum responsa exposcere ad sciendum futura,& hoc hæresim sapit manifestè,quia creaturæ attribuitur,quod est proprium creatoris.iuxta illud Esaiæ.41.c.annunciate,quæ futura sunt in futurum,& scimus,quia dij estis uos. An uero dæmones inuocentur ad tentandum pudicitiam mulieris. & tunc quia inuocatur diabolus ad id, quod est eius proprium: scilicet tentari. Vnde saluator eum tentatorem nocauit. tunc licet hoc facere sit turpe,& fœdum,& mortale peccatum: non censetur tamen hæresim sapere manifestam? & hæc dubitatio procedit per modum imperij,non adorationis: si enim adorares,hæreticum esset,uel hæresim saperet manifestè. & hoc nō ē pp personam,sed p puitium:ergo ubi erit maius uitium,scilicet in adoratione diaboli maius erit peccatum:ut extra de hære.accusatus.§.j.& ibi no.per Io.mo.¶ Secunda cōsideratio est,nunquid dato, q̄ hæc non sint formaliter hæretica,sed hæresim sapientia,propter simplicitatem militarem tali crimini detrahatur?ut C.de iur.& fac.igno.l.j.de iure delibe.l.ultima.§.ultimo.& de his quę sibi in testa. ascribunt.l.

4 penulti. ¶ † Tertia consideratio est, cum ex decursu omnium actorum factorum in cā ista appareat do. Io.de Partimaco captum,& infatuatum amore cuiusdam mulieris ad finem libidinis exercendæ fecisse,quod fecit: an crimini detrahatur, cum quasi furiosus, & demens fecerit? Scriptum est enim,quòd nihil furore amoris uehementius,quam retinere

c philosophiæ monentis [c] & in esilientem concupiscentiam refrenantis:ut in aut.qui.mo.na.effi.legi. §. illud quoque melius. Et philosophus dicit vij.ethicorum in a.c.Coire enim & concupiscentiæ uenereorum:& quædam talium manifestè & corpus tranlmutant:quibusdam autem & insanias faciunt &c. In quocunque autem crimine , furioso parcitur: ad legem Corneliam de Sic.l.infans,& furiosus,etiam in crimine læsæ maiesta.ut ff.ad leg.Iuliam maie.l.famosi. Et hæc

5 sufficiant circa rem impositam. ¶ † Nunc uidendum est de probatione facta:& ista est duplex.una est per propriam uoluntatem uel confessionem dicti Io.de Partimacho. alia est per testes. De prima quidem me expedio: quia illa scilicet confessio domini Io.de Partimacho ei nihil nocet,quantum ad id,de quo quæritur,ut ex inspectione eius apparet. Alia uero diuiditur in duas : quia quædam est de confessione,quæ dicitur per eum alias facta.quædam uero de multiplici fœdi-

6 tate,quæ per eum dicitur esse commissa. ¶ † Circa primum deponunt duo fratres prædicatores,quos ex inspectione depositionum eorum apparet sæpe,& in pluribus officium testis excedere,quia dum interrogantur de uerbis in confessio ne emissis, quasi officium iudicis assumentes de effectu uerborum deponunt contra legem, C. de erog.mili anno.l.per hanc.xxx.quæstio.v.iudicantem.iij. quæstio.ix. pura & simplex.& no.plenè Inno.& Hostien. extra de testa.c. cùm causam.Dicunt etiam in multis parum uerisimilia,quasi in memoriam retinentes : & inter uerba subtiles differentias faciētes : quæ humana memoria uerisimiliter retinere non potest contra.l.ff.de testi.ob carmen.§.ult.& loquuntur sæpe eundem præmeditatum sermonem,non legibus amica simplicitate utentes,sed magis astutè, & maltiosè deponentes contra.l.ff.de testi.l.iij.§.j.& in aut.de testi.§.si uero astu.col. 7. & in multis sunt sibi inuicem discordes,& in serie sui testimonij contradicunt contra ius.extra de proba,ca.licet causam.

7 ¶ † Sunt etiam inquisitores socij , & quasi participes negocij, & inimici domini Io.de Partimacho,& nimia affectione ut dicunt ad ordinem suum & inquisitionis officium ducti : quibus non est credendum.ut ff.de testi.l.iij.in principio. & §.j.& l.ob carme.§.ul.& aliquis eorum puta Io.de Bordineria adulator,& dicti domini Io.de Partimacho proditor : ut apparet ex literis quas ipse misit d.Io.de Partimacho , & q̄ pducte sunt in iudicio.& pro hoc.ff.de libe. homi. exhib.l. iij.§.si quis uolentem.& quia huiusmodi uitia, quæ ipsorum depositionibus ascribuntur,melius ex oculorum inspectione perpenduntur,quam auribus percipiantur,datur uobis reuerendis patribus scriptura depositionum , in cuius margine prædicta uitia, & alia per ordinem, sicut cadunt,inuenietis

8 per ordinem esse scripta . ¶ † Circa secundam depositionē unus quondam iudæus, nunc Christianus factus : cuius testimonio,inquātum pro eo dicit, utitur dñs Io.de partima.

d inquantum uero contra eum dicit,in aliquo non [d] obstante ratione uilitatis,nitæ,& facinorum suorum,tam ante baptismum,q̄ post:& quia unicus est,cuius ēt in cā ciuili dicto nō staretur:ut C.de testi.l.iusiuran.& quia inimicus, ut in fine dicti sui manifestè fatetur. & quia in multis nominat Alanum Britonem,tanquam contestem,qui quasi in omnibus dicit se non fuisse præsentem. De depositionibus uero Alani Britonis,& Hugonis Bisto Domicelli non est expediens loqui:qa contra do.Io.de Partimacho nihil deponunt , sed magis pro

9 eo.¶ † Circa infamiam non est attendendum:quia ortum habuit,ut testes ipsi dicunt,a quadam muliere eius inimica,& a quodam Io.eius inimico,quæ infamia curanda non est: ut extra de accusa.c.cum oporteat.& c.inquisitionis.in uer. & an fides &c.cum multis similibus. Et ex his salua correctione sanctitatis domini nostri,& reuerendarum paternitatum uestrarum,cui allegantes suas allegationes,& dicta submittunt, uidetur posse concludi do.Io.de Partimacho ab hæresi, & quæ hæresim sapiunt, piè,& misericorditer absoluēdum:& sic absolutus fuit per dominum Ebrudinen.archiepiscopum auditorem contradictarum,& dominum episcopum S.Pauli nunc cardinales auditores in causa illa deputatos per dominum nostrum Ioannem Papam.XXII.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Leuitare relicta.] Not.quanta sit pœna grauitas in Hæresi. Et quid : t Hæresis,uel quis propriè hæreticus,habes infra con. 271.nu.2.& 3.Qua potes coniungere cum hic notatis.

b ¶ Quod hæresis.] Hæresis unde dicta. Verius est autem si hoc nomen,ut Græcum accipiamus,cuius uis sit electionem , siue sectam significare,a uerbo αἱρέω quod significat eligo.

c ¶ Monentis.] Est perfectè monentis,& insilientem, atque inhærentem.

d ¶ In aliquo non.] In aliquo non,ac si dixisset Minimè.

De consuetu. & de priuile.de uer.signi. & de sepul.

SVMMARIVM.

1 *Fratres sancti Antonij habent ministrare sacramenta curialibus de consuetudine:talis consuetudo ualet & uendicat sibi locum in cardinalibus & familiaribus eorum : maximè quia est confirmata per priuilegium Papæ.*
Item quid sit curia.cum nume.seq.

CONSILIVM CCXI.

1 a AD propositum † [a] fratrum sancti Antonij diœcesis Viennen.& ius eorū cōprobandum,eo q̄ ex consuetudine,& usu uidetur sumpsisse principiū , utile uidetur de ipsius rōnabilitate tractare,ut per hoc eius effectus,& maioris extensionis,& fauorabilioris interpretationis appareat:ut C.quæ sit lon.consue.l.j.& ff. de legi.& senatuscon.l.quod non rōne. Ad rōnem autem huiusmodi clarius intelligendam est aduertendum,quod sicut in secularibus in urbe romana legitur duos fuisse prætores,unum, qui peregrinis præerat:alterum uero,qui romanis iustitiam exhibebat,ut ff.de orig.iur.l.2.§.& cum placuisset.& de iudi. l. 2. sic in spiritualibus dignum,& rationi consonum fuit,ubicunque est ipsa urbs,idest romana curia,diuersos esse super intēdentes curæ animarum:quosdam incolis:ut sunt parochiani, & religiosi quantum ex dispensatione apostolicæ sedis permittitur,quosdam uero peregrinis,siue curialibus:ut sunt fratres sancti Antonij:ut satis clarè probatur de offi.ordi,c. quoniam in plerisque.& de tempo.ordi.c.cum secūdū. Rōnabiliter ergo romana ecclesia uoluit , & in usum deduxit, quod essent in curia Sancti Antonij , qui pro pauperibus cu-

rialibus hospitale haberent confessiones curialium audirent, & ecclesiastica sacramenta ministrarent,& sepulturis eorum interesse deberent. ¶ † Visa ergo ratione adinuentionis huiusmodi uidenda est ratio emolumenti eis per huiusmodi cõsuetudinem attributi:quartæ .s. aut dimidiæ secundum diuersos casus occurentes . & circa hoc duo considerari possunt : .s. ipsi antoniani , qui istud emolumentum percipiunt:& hoc quidem uidetur dignissimum , ut illi consequantur stipendium , qui pro tempore reperiuntur suum commodare obsequium : ut.xij.q.ij.charitatem.Et qui uocantur, ad onus, repelli nõ debeant a mercede:ut extra de præb.c.cum ẽm apostolũ,& utriusque iuris regula est,ut eũ cõmoda sequi debeãt quem sequuntur incõmoda,& cõ.ut ff.de re.iu.l.Secundũ naturam. C.de cadu.tol.l.unica.§.pro secũdo.& ff.de adi.& trãsfe.leg.l.alumnæ.§.ab hæredibus.& de ali.& cib.le.l. Caio. & huic sñiæ alludens decretalis loquens de onere ministrandorum ecclesiasticorũ sacrorũ,ac p hoc de participatione eorũ quæ relinquuntur in morte,dicit dignum esse,ut sint socij cõsolationum,qui fuerunt & passionum,secundũ Apostolũ: ut extra de sepul.c.2.& cum eadẽ,quantum ad curiales onera subeant,quæ parochiani q̃tum ad ciues , cum eadem militia sit dignum est utrunque officium eisdem priuilegijs gloriari:ut C.de pala.sacra.largi.& rerum priua.l.iubemus.li.12.& ff.de bo.pos.ex testa.mili.l.j.& parochiani ,siue religiosi, qui de eius incremento curiæ.i.ex curialibus decedentibus multa percipiunt,nec debent ex eis nõ ĩrõnabiliter tantum percipere,q̃tum ex incolis:qm non tantum circa eos laborãt: quia eis ecclesiastica sacra non ministrant,nec eorum pauperibus hospitalitatẽ præstant,non igitur ægrè ferant si tam labor , q̃ pecunia recipiat diuisionẽ: ut ff.de anu. lega.l. Seio amico. in prin.& qui minus laborat,minus manducet .ar.ff.de noxa. l.si ex duobus.§.ul.& de dam.infe.l.quis alienus.10 ij. rñso.& ibi no.hoc.n.incrementum non est alluuione latentec accrescens,sed apparenter adueniens : & ut in plurimis numerum incolarum excedens.Non igitur assumit naturam pcimi, qua si accessoriũ,sed p se existit:ut ff.de acqui.rerum do. l. adeò. §.præterea.de usufr.l.si fundi.§.huic.cum ibi nota.† Visa nan

3 que rõnabilitate consuetudinis,quæ tantæ fuit auctoritatis, ut multo tpe nõ fuerit necesse eam in scriptis redigere. ut ff. de legi.& sena.consul.l.mo tantæ.& insti.de iure natu.gen.& ciui.§.ex non scripto.Et tandem pp labilem memoriam ,& locorum mutationem fuit coram commissario per fœlicis recordationis do.Clemen.V.dato legitimè probata,& per ipsũ dñm Papam ea certa scientia confirmata,& suppletus omnis defectus:si quis esset:de apostolicæ plenitudine ptãtis, & datus & conseruator eiusdem,quicunque esset camerarius dñi Papæ de cuius efficacia dubitare sacrilegij instar est:ut ĩ. de crimi.sacrile.l.ij.uerum qui eius efficaciam attentare nõ audent , eius amplitudinem fraudulenter legitimare conantur dicentes,q huiusmodi consuetudo reuerendos patres domi nos Cardina.& eorum familiares nequaquã amplectit̃ : & q de pannis sericis,& æquis,qui cum funeribus portãtur, & ua dunt:huiusmodi portio non debetur:& sic quantum ad ambi tum consuetudinis iam in scriptis redactæ, & apostolico mu

4 nimine roboratæ est qõ de personis,& rebus.¶ † De personis ergo est primo uidendum.Et q domini Cardina. huiusmodi consuetudine includantur,probat identitas rõnis:proprietas locutionis : interpretatio obseruationis . ¶ Circa primum, quo dr̃,ubicunque est eadem rõ,est idem ius:ut ff.ad l.Aqui. l.illud.ff.de fonte,l.unica.& C.de cõsti.pecu.l.fi. sed in Cardi.est eadem rõ,quæ in alijs corialibus:ergo &c. minor propositio probatur sic.Curia,ut curia,est unum corpus repræ-

b sentatum ex multorum maiorum [b] aggregatione collectum ut ff.de fideiu.l.mortuo,ibi,sicut municipium,& curia:& qui bus ex cau.maio.l.ergo.in fi.de quo corpore loquitur.l.ff. de usuca. rerum mixtura . & de iudi. l.proponebatur : Unum aũt,& idem corpus non potest diuerso iure censeri : ut ff. de usu.l.eum,qui ædes.extra de dec.cum in tua.& 11.q.3.cognouimus.nec eos eripit excellentia status:ut ff. de procur. l. minor.§.ul.& l.consularis.& de testa.tu.l.tutor incertus.§. ulti. eis.n.(ut probatum est)exhibita sunt per tpa ecclesiastica sacramenta:& isti sunt illi præcipui,qui ad pauperes curiales deflectentes pietatis affectum habent dicere ẽm euangelicam ueritatẽ:qui uos recipit,me recipit,quod uni ex minimis istis fecistis,mihi fecistis.Et corporibus rectè dispositis qui tangit partẽ q̃tũcũque minimã,vr̃ tangere ipsum totũ.Unde q aurem hominis tangit,totũ hominem tetigisse vr̃ , ut. ff. de fur.l.uulgaris.Si igitur & in sacrorum pprticipatione, & in hospitalitate cõicat,eos consuetudinis rõ comprehendit,er-

5 go & ipsos complectitur consuetudo.¶ † Circa ẽm est attẽdendũ,q in priuilegio attestante,& approbante consuetudinem iam dictam de duobus verbis fit mentio.s.de curialibus & curiam sequentibus.Dubium aũt non vr̃, quin inter oẽs alios d.Cardi.dici debeant curiales . Ad quod intelligendum ad memoriam reducitur,q Romulus Romanum populũ in triginta partes diuisit:quas.l.dicit eom curias appellasse , pro ptcrea,quod reipublicæ curas per sententias partium earum

c expediebat.Si ergo curia dicta est a cura,[c] illi potissimè curiales dici debent,per quorum curam,& cõsilia respublica regitur.tales autem sunt cardinales:ergo &c. ut hæc leguntur per ordinem.ff.de origi.iur.l.ij.circa prin.&ad idẽ accedit,q decuriones anthonomaticè curiales appellãtur in iure:ut C. de decurio.l.ad subeunda.&ibi no.& l.curiales.Nec ab hmõi uocabuli pprietate eos excludit excellentia status: qm nec ex celsitia imperialis culminis principẽ eximit ab ordine senatorũ:vt C.de di.l.ius senatorũ,& auctoritatẽ eius ordinis', in quo nosipsos cõnumeramus &c.li.12.nec ẽ numero cõmilitonum: or ff.de mil.testa.l.j.io prin.imò certè cũ eorũ reuerẽtia loquẽdo dici possunt ẽr romanã curiã sequi:quia quicũque de iurisdõne curiæ sunt,vt curia est,dñr curiã ipsam sequi: vt ff. de uec.signi.l.qui neque sequuntur.dñi ergo cardinales sunt huiusmodi,ergo &c.Nec ob.si dicatur , q magis construunt,q̃ sequuntur:quia equi,qui demonstrant quadrigam, sunt de numero construẽte quadrigam:ut ff.de le.ij.l.si peculium.§.quadrigæ.& paterfamilias,uñ tota agnatio assumit ordinẽ,appõne familiæ continetur:vt ff.de verbo.sign.l. fami-

6 liæ.[d] † Circa tertiũ est sciẽdũ,q mota pluries qõne de fune-

d re dñorum cardinaliũ,quater,uel quinquies est in cõdictorio iudicio terminatũ allegata præfata cõsuetudine,& cõdictione secuta pro ipsis antonianis,& eis secũdũ allegatã cõsuetudinẽ debitã portione assignatã:& sic sufficit rerũ sic sæpe iudicatarũ auctoritas.ff.ad sille.l.j.§.hoc aũt senatus.Et pro hoc facit,q dici solet.præses prouinciæ probatis his,quæ frequẽter in eodẽ gñe controuersiarum seruata sunt, cã cognita sic statuit:ut C.quæ sit lõga cõsuetudo.l.j.& de ædifi.priua.l.an in totum.Et si hęc uera sunt in dñis cardinalibus,nulli dubiũ est:quin multo fortius dicẽdum sit locum habere in eorum familiaribus,qui proprie dñr curiam sequi.Sunt.n.obsequioſi uitæ,qui de alimentis pendent:ut ff.de transactio.l.cum his.§ sed ad personarum. Concludendum ergo uidetur, q huic sententiæ verborum significatio non repugnet , & ratio consuetudinis coagat ipsos reuerendos patres hmõi consuetudine comprehendi, præsertim eum huiusmodi quæstio locum habeat eo tempore, quo iam esse curiæ vertices desierunt, sicut dicitur de ea,quæ sibi potest eligere sepulturam. Et subditur ratio in text.cũm electio ista adeum potius statum pertingat, in quo mulier soluitur a lege viri &c. ut extra de sep.c.de muliere.& ar.C.de do.ante nup.l.q spõsæ. & de do.inter vi.& vx.l.si eũ seruũ.§.vl.& l.fe.& ff.de hær. insti.

7 l.3.§.tps.† Expedito igitur de psonis,vnũ tãtũ verbũ dicã de reb.& q panni serici ventãt,dubiũ non uidetur:qm vestis:puta stamen,vel cilicium,quod portabatur cum funere, impẽsa funeris dicebatur:vt ff.de relig.& sumpti.fune. l. & si quis. §.impensa & l.funeris. Si ergo mutato more hodie pannus aureus deferatur , debet funeralibus annumerari : sicut in iure dr̃,q olim suppellectili annumerabãtur vasa fictilia, & lignea:hodie uerò pp imperitiam imperitorum,vel perito rum elatiorem argẽtea annumerãtur:ut ff. de supel.le.l.3.in fi. Parua.n.res,vel magna io iure discretionẽ non facit: vt ff.de cõiugẽ.cũ emã.lib.l.j.§.illud non interest.ut in pos.le.l.quãuis minima.si cui plusquam per legem Fal.l.j.§.cum dicitur. & de dam.infec.l.si proprietarius.Et quod de istis omnibus

pannis,

pannis,& æquis portio debeatur:est casus extra de sepul.c.in nostra,ubi ponitur speciale in hospitalarijs,in equis, & alijs pp subsidium terræ sanctæ. ergo in alijs relinquitur in oppositum ius cõe:& est expressum extra de uer.si. c. cum inter nos.Cætera suppleat incommensurabilis profunditas sedentis in throno,& uenerandus cætus dominorum cardinalium assistentium eidem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Ad propositum.] *Iunge hic consi.infra 293.& 321.*
b ¶[Multorum maiorum.] *Minorum, & maiorum.*
c ¶[A.cura.] *not.supra consi.587.col.1.*
d ¶[In aliquo non.] *Et ibi uide Alcia.qui talem huius rei rationem reddit:quoniam nomina collectiua,uel uniuersitatum non membris solum,sed & capite constant, ideo illud quoque comprehendunt.*

De uer.signi.extraor.ff.de liberis & posthumis.

SVMMARIVM.

1 *Maritus instituendo uentrem uxoris suæ non solum unum posthumum sed plures si ex ea nascantur uidetur instituisse hæredes.*

CONSILIVM CCXII.

1 QVIDAM in suo testõ sic dixit. † In oĩbus bonis meis quæcunque sint,& ubicunque sint,instituo mihi hęredẽ uniuersalẽ uẽtrẽ uxoris meę & si partus dictæ vxoris meę ad lucẽ nõ ueniret: vel si ad lucem ueneris,& decesserit infra pupillarem ætatem uel postea qñcunque sine libero uel liberis legitimis de se natis substituo sibi in prędictis omnibus bonis meis talem,& suos.mõ quæritur, si post factum testm̃ dictus testõr plures liberos habuerit de eadem vxore:vtrum dictum testm̃ sit ruptum?Et vr̃ ꝙ nõ: quia dicẽdo instituo mihi hæredem uniuersalem ventrẽ uxoris meę videtur mentionem fecisse de omnibus posthumis. ff.de lib. & posth.l.placet.& l.se.& sic ut vr̃ stat prędicta substitutio,cũ dictum testm̃ non sit ruptum dicendum,ꝙ dubium nõ est qa instituendo uentrem vxoris vr̃ instituisse posthumum: ut ff. de iniusto rup.& irri.test.l.posthumi per uirilem.§.ul.institutio autem posthumi iuris interpretatiõe ẽt plures posthumos comprehendit quia sic est in omnibus actibus fauorabilibus ut ff.de test.tu:l.si quis ita dederit.§.j.& de le.j.l.qui filiabus. §.j.de hære.insti.l.clemens patronus.ut vr̃ casus.C.de fideic. li.l.cum inter ueteres.& probatur in præalle.l.placet.ff.de li.
a & posthu.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[De liber.& posthum.] *Accedat uis ipsa nominis,quia uẽtris appellatione uenit quicquid mulier habet in utero. siue ergo unum posthumum tãtũ, siue plures gerat de omnibus uidetur cogitasse testator,qui uerbo generali est usus.ar.l.De pratio.de publicia.cum si.Et hac est huius articuli medulla. Colligiturque ultra rationem Grammaticæ ex titulis ipsis de uen. inspi.& si uen.nomine muli.& si mu.noĩe uen.Quib.omnibus titulis æquè est locus,siue mulier prægnans sit de uno duntaxat filio siue de pluribus.Generalisque est uterũ partes significatio, ut inde probatur.Et hoc ipsum manifestat fabula à Iustino relata in lib.pe. Canem aliquando partu grauidam locum a pastore precario petijsse, quo pareret,quo obtento iterato petijsse, ut sibi educare eodem loco catulos liceret,ad postremum adultis catulis fultam domestico præsidio proprietatem ibi sibi uendicasse. Sicque Iustinus quem primo partum singulariter dixerat. plurali postea numero hic catulos appellat.Cõfirmat ad hãc materiã Fed.de Se. q.48.ubi instituto singulariter posthumo si bini nascãtur ad utrũque porrigitur institutio. idem habendum est in casu nostro argumento a fortiori.Et pro Fed facit l.Quidam §.fi.cum l.seq.de reb.dub.unde sumitur regula,quòd instituto posthumo nascituro,quotquot posthumi nascentur, uocati sunt, duplici ratione. Quia testator,quot nascituri forent,ignorauit. Et quia nomen. Posthumi collectiuum est,Doctor.in l.si. C. de impub. & alijs substi. Atque hæ rationes ambæ ad rem præsentem faciunt. Quia uentrem uxoris instituit si masculum pareret, eique Seium substituit, & si fœminam, uel neminem, Trochotrophium:At uxor in puerperio caso uẽtre extractoque fœtu masculo decessit, qui etiam aliquantulum superuixit. An Seius admitteretur?Dubium faciebat l.Amiculus.§.fin.de uerb.si. Tamen Seium admitti communi calculo probatum est. Alcia. de uer.si.li.3.col.20.Item quid si testator uentrem instituit, & si masculus nascatur,& impubes decedat, ei substituit Sempronium,si nascantur fœmina,instituit eas in certa portione. Venter nihil peperit,numquid locus erit substituto?Ale. censuit locum esse consi.188.uol.2.Tamen Alci.eo.li.col.17.contra illud Alexandri responsum ratiocinatur.Quid etiam cum quis ægrotus instituerit partum,si uxor sua prægnans esset, & hæc tunc temporis prægnans non fuit,sed post aliquos annos peperit: uel & tunc peperit,& alios deinde filios testatore superuiuẽte.Nũquid huc porrigetur institutio? Et magis est, ut porrigatur.Nã credidit testator se moriturum de illa infirmitate,& consequenter non posse in futurum amplius generare. Nec per ea uerba, si uxor sua prægnans esset, debemus præsumere, illum noluisse eligere uiam,qua iudicia sua subuerterentur. Ita respondit Pau.de Cast.consi.79.Casus iste frequenter.in ult.dub.in antiq. quem refert,& sequitur Alcia.de præsump.reg.3.Præsum.35 num.7.Hisque rationibus,& auctoritatibus maxime comprobatur hoc consilium.*

De condi.appo.& de secun.nup.

SVMMARIVM.

1 *Vidua transiens ad secundas nuptias an amittat legatum sibi a proprio uiro relictum,quandiu in hospitio suo uixerit in et super bonis suis,si uult cohabitare marito suo secundo.*

CONSILIVM CCXIII.

AD quæstionem,qua quæritur utrum legatum uxori sub his uerbis relictum. Item lego tali uxori
a meæ uictum,& uestitum quandiu [a] uixerit in & super bonis meis,& in meo hospitio stare uoluerit &c.ad secundas nuptias conuolanti,& marito secundo cohabitanti debeatur necne? dicendum est quod non per. l. fi. de lega. iij.l.qui concubinam.§.uxori.in secundo responso,
b & ibi est casus.[b]

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINALDO CORS.

a ¶[Quandiu.uixerit in,& super bonis.] *Et quid si fecerit legatum uxori nulla conditione adiecta, & mulier postea transeat ad secũdas nuptias, an in totũ priuetur legato?uide omnino do.*
* *Ias.in l.ambiguitates.in j.no.C. de indi. uiduita.* * *Quid ẽt si uir sub nomine appellatiuo uxori leget contingatq; illam uiro superstite decedere,& eum alteri nubere; An.si testõ non mutato debeatur legatum secundæ uxori.Pulchra est qõ, & uario mõ finita.Bal.in l.fi.C.de indi.uidui.toll.negat deberi: Atque eum sequitur Cremen.in sin suo 8.Contrarium tamen alij tenẽt,pro quibus facit l.si cognatis.in ij.respon. de reb.dub. Et uidere est eos allegatos ab Io.Bapt. Castelliono in addi.ad d. cremen. in loco mox adducto.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

b Et ibi est casus.] *Adde in hac materia Alex.in consi.45.in 4. uol.*

De condi.appo.extraor.C.de bo.quæ lib.

SVMMARIVM.

1 *Pater emancipando filium, si dicit, quòd retinebat usumfructum i omnib us bonis per filium acquirendis: talis retentio non tenet: & nu: seq.*

CONSILIVM CCXIIII.

1 FACTVM tale est. In instrumento cuiusdam emancipationis factæ per patrem de filio sunt posita uerba ista: retento ei patri usufructu in omnibus bonis, & rebus per dictum G. filium emácipatũ quoquo mõ de cætero acquirendis, quem usumfructum remittere non intendit, quibus omnibus sic peractis in præsentia dictorũ dominorum, & iudicis pro tribunali sedentium ad instantiam, & requisitionem dictorum patris. & filij prædictæ emancipationi, & omnibus, & singulis supradictis auctoritatem suam interposuerunt pariter, & decretum, & ea omnia, & singula decreuerunt legitimè facta esse. Quare quæritur, utrum dicta retentio in emancipatione facta, de iure teneat, necne? uidet̃ in qõne proposita de iure dicendum, ꝙ retentio facta per patrem de usufructu quærendorum per filium post emancipationem, præsertim concepta per ea uerba, per quæ concepta proponitur, non teneat. Certum est. n. de iure communi, qđ pater nihil iuris habet in quæsitis per filium post emancipationem: ut ff. de uer. ob. l. si filius. de stipu. ser. l. ul. Et propter hoc fuit æquitas collationis inuenta, ut emancipatus suis cõferat, quacunque patri quæsiisset, si in eius potestate mansisset: ut ff. de colla. bon. l. cum emancipati. §. si duo. Et in remunerationem huius præstitæ libertatis debetur premium patri per filium, ut C. de offi. præt. l. j. qui enim prius poterat habere peculium, factus sui iuris incipit habere patrimonium: ut C. de inoffi. testa. l. ul. & ff. de uer. sig. l. pater. Et ob hoc Iustinianus tali patri propter huiusmodi præstitæ libertatis pręmium contribuit medietatem usus fructus quæsitorum ex aduenticia causa durante patria potestate: ut C. de bo. quæ lib. l. cum oportet. §. penul. & institu. per quas perso. nobis acq.
2 §. j. ¶ † Expedito ergo iure communi sequitur uidere de uirtute retentionis. Circa qđ notandum, ꝙ si quis uerba diligẽter attendat, uidetur; ꝑ pater non intendat nouum ius quærere: sed sibi competere credebat, non remittere, sicut de confirmãte, & nouante dicitur: ut ff. de iuris. om. iudi. l. & quia. extra de confirma. utili uel inuti. c. cum dilecta. & de priuile. c. quia
3 intentionis. † Cum ergo nullum ius sibi competeret in acquirendis (ut probatum est supra) talis retentio nihil operatur: sed censenda est potius inutilis, & inanis per ll. ff. de euic. l. minor. §. ul. de usufr. l. sub conditione, & de contrahen. emp. & uen. l. pacta. §. ulti. alias est. l. quæ incipit. l. conuentionis. & de leg. t. l. si quis legauerit fundum. & uidetur in tali retentione, & patientia fuisse quidam error iuris, qui alias etiam obligationem impedit. ut ff. de le. j. l. uidendum. de ope. li. l. cerdonem. de fideiusso. l. si quis postquam. cum multis simi.

De uerb. signifi. & de fil. presby. de priui. & de æta. & quali. ordi. & de excep.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus super defectu natalium non tenetur in consecutiuis illius dispensationis facere mentionem dispensationis In alia impetratione, secus in non consecutiuis. Item dispensatus quod possit beneficia obtinere non obstante defectu natalium potest in ecclesia cathedrali beneficium obtinere quando dispensatio respectu concedentis est fauorabilis. Itẽ dispẽsatio potest trahi ad similia uel minora eiusdem generis secus si simul diuersi. & nu. seq.*

4 *Clausula ad arctationem dispensationis apposita non debet eũ ampliare: ut in exemplis hic positis.*

Item ordinatus a non suo episcopo uidetur ordinatus de licentia sui episcopi.

CONSILIVM CCXV.

PVNCTA breuia in causa pisana pro magistro. A. de cesiia sunt infrascripta, dimissa prolixitate facti uobis.
a D. auditori peracta, & narrata utriusque partis [a] ad cõ-
1 clusionem sic breuiter peruenitur. ¶ † Ex actis constat præbẽdam, de qua agitur, fuisse, & esse sacerdotalem: & B. de arminio fuisse tpe prouisionis, quam sibi de ea factam prætendit. minorem annis: & per consequens non capacem: ut extra de præben. ei, cui. ff. de excu. tu. l. excusantur. in 2. respon. §. numerum autem liberorum. & de uacatione & excu. mu. l. ij §. qui ad munera. A. uero constat fuisse, & esse ætatis legitimæ: ac ꝑ consequens cessantibus obiectis, de quibus infra dicetur, debere competitori præferri: ut ff. de decurionibus. l. generali-
2 ter. §. j. in ij. responso. † Nunc restat respondere ad obiectus, qui fiunt magistro A. & quia unus fit ex gratia a domino nostro Papa per B. impetrata. Alij uero fiunt contra personam ipsius. A. primò expediemus primum. ¶ Circa quod est cum summa diligentia attendenda forma gratiæ ultimo factæ. B. per dñm Papam, in qua narrata gratia, quam dñs Papa eidẽ fecerat in ecclesia pisana, sic subdit. cunque in eadem ecclesia nulla tunc ibi uacante præbenda fuisses auctoritate dictarũ literarum receptus in canonicum, & in fratrem, demum inibi quædam præbenda uacaret per obitum cuiusdam. I. canonici pisani, quæ tibi alias de iure dictarum literarum uigore debetur: nec de illa alicui alteri est prouisum &c. & infra tuis supplicationibus inclinati tecum, ꝙ præbendam eandem, dũ modo de iure nulli alteri auctoritate nostrarum literarum deberetur, liberè recipere, & licite retinere ualeas, & tenearis. &
3 infra de speciali dono gratiæ dispensamus &c. † Hanc autem gratiam constat obrepticiam fuisse, narrauit. n. impetrans, ꝙ hæc præbenda alias cessante defectu ætatis uirtute dictarum literarum sibi debebatur: nec narrauit se in suis literis habere aliquam clausulam anteferri, narrans autem suam impetrationem simplicem absque prærogatiua clausulæ: & dicens aliquam præbendam actu uacantem nulli alij de iure deberi, dicit nullum alium cum in data præcedere: quia si alius in data præcederet, alij deberetur de iure: iuxta regulam iuris: qui prior est tempore, potior est in iure: ut ff. de te. iu. l. quoties utriusque. & extra eo. ti. qui prior. Hoc autem parenter falsum est: quia magister. A. cum in data præcedebat: ergo &c. Sed ad hoc responder pars aduersa dupliciter. Primo, quia licet magister. A. haberet portionẽ datã: tamen. B. hẽbat clausulã anteferri, & cessante defectu ætatis ei debebat, ac ꝑ hoc uerũ dixit, cũ dixit nulli alij de iure deberi: sed ad hoc rñdet. ꝙ licet hoc ẽet uerum, ut uirtute clausulæ præferretur. tamẽ hoc non asseruit Papa. & ideo ex gratia Papæ asserta, quæ sine prærogatiua clausulæ asserebatur ex illa propositione nulli alij de iure deberi, nullus poterat alius resultare intellectus nisi quod nullus alius præcedebat in data, uel si præcedebat, erat inhabilis. Hoc autem falsum erat: ut supra dictum est: ergo &c. quia gratiæ, quæ conceduntur ex eo, ꝙ sit, uel non sit uitium obreptionis non fugiunt. sed ex eo, ꝙ asseritur, uel non asseritur ut ff. de pec. le. cum dñs. de excu. tu. l. idẽque ulpianus. Et hoc ꝑ tanto, quia non põt Papa, & si locũ Dei teneat in terris, diuinare de occultis: ut extra de eccle. bene. c. t. 22. q. 2. beatus. ff. manda. l. si fideiussor. Secundo rñdet pars aduersa, & dicit, quod non ob. quòd alius præcebat. B. in data: adhuc tamen ista præbenda sibi debetur per uerba apposita in dispensatione Papæ secum habita, quæ talia sunt. tecum quod præbendam eandem, dummodo de iure auctoritate literarum nostrarum nulli alij deberetur, liberè recipere, & tenere ualeas: & infra de spãli dono gratiæ dispẽsamus. & sic uidetur uoluisse præferre eum omnibus, præterquam auctoritate sua expectantibus. ¶ Sed ad hoc respondetur, quod hoc fecit secutus falsam assertionem supplicantis, qui (ut ostensum est) in effectu dixit nullum alium auctoritate Papæ alterius spectare, sed supplicauit solùm tolli ætatis defectum in eo casu, quo alias dixit. B. dictam præbendam assequi dẽre: & iõ q a defectus ætatis poterat ei obstare respectu sequẽtiũ in data: non aũt respectu præcedentium, qui obiectu defectus

ætatis

ætatis non indigent:quia prioritas temporis eis sufficit ad ex-
cludendum. B.etiam si esset ætatis perfectæ,cessante prærogatiua clausulæ anteferri,de qua mentionem non fecit,adhuc
uoluit Papa secum dispensare in præiudicium sequentiũ eũ
in data:sed cum ipse haberet gratiam à domino Ioan. nulli
poterant eum in data sequi,nisi à domino Ioan. & ideo supponens domi.Ioan.Papa,sicut & ipse supplicans asserebat,ꝙ
nullus eũ in data præcedebat:sed solus defectus ætatis ei obstabat,apposuit uerba illa : dummodo nulli alii de iure debeatur auctoritate literarum nostrarum: ad arctãdum dispen
sationem, ne in alicuius præiudicium cedat præcedentibus
eum,tanquam habentibus ei præiudicare,supponit,sequenti-
4 bus uero nolle præiudicari disponit:& sic clausula ad arcta
tionem dispensationis apposita eam ampliare non debet: vt
ff.ad trebe.l.deducta.§.pe.de uulga.& pup.sub.l. ex facto.j.
& de adi.& transfe.leg.legata inutiliter.nec per hoc tollitur
5 vitium obreptionis,de quo supra dictum est.† Nunc uero ad
obiectus qui personam dicti.A.respiciunt,descẽdamus : & qa
unus est cõis personæ,& formæ,illum prius expediri oportet.
dicitur enim per partem alterã grãm factã per dñm Clemẽ.
Papam v.magistro.A.fuisse,& esse obrepticiam,pro eo ꝙ de
dispensatione secum habita,seu sibi facta nullam mentionẽ
fecit,& quod in eo ẽt post dispensationem remanet quędam
nebula eũ afficiens,de qua necesse est fieri mentionẽ:vt extra
de fil.præsbyte.c.ij.lib.vj.sed hoc non obstat:qa refert largiter,utrũ agamus de executione actus , circa quẽ dispensatio
emanauit:an alterius.primo casu nõ est necesse de aliqua dispensatione mentionẽ fieri:qa quantũ ad id , dispensatio ius
agnationis ei tribuit: ut ff.de nata.resti.l.ij.in fi. & l.quæris.
& l.ultima. & de in ius uocan.l.sed si in hac lege.§.patronũ.
in uer.aliud si natalibus.Alioquin si ille,cum quo dispensatũ
est ad ordines,vel beneficia,haberet iterum de dispensatione
mentionem facere,diceremus nugatorie dispensationẽ itera
ri quia una esset expressa:alia tacita per concessionẽ beneficij scienter facta per illum,qui potest dispensare. argumẽ.ff.
de re iudi.l.quidam consulebat.de bo.pos.l.seruus.C. q admit.ad bo.pos.possunt.l.bonorum.& pro hoc optime.C.de
nup.imperialis.§.j.ibi.nam omnium macula penitus deleta.
& no.per Inno.extra de filijs præsby.c.ueniens.Et iste est casus noster.¶ Secundo uero casu necesse est de dispensatione
fieri mẽtionem,ut si ille,qui impetrauit dispensationẽ super
defectu natalium,impetret modo dispensationem super pluralitate beneficiorum,quæ nullo modo potest dici prioris dispensationis effectus loquuntur iura in contrarium allegata,
6 præsertim extra de filijs præsbyte.c.ij.lib.vj.¶ † Deinde dicitur,ꝙ dispensatio prædicta non habilitat eum ad præbendã:
quia dispensatio,utpote odiosa, nõ trahitur ad ecclesiam cathedralem,& præsertim metropolitanam , & primatem. sed
ad istud respondetur,ꝙ in hoc attendenda est forma dispensationis:quia quædam est arida,& arcta , vt cum dispensatur
cum aliquo illegitimo,ꝙ possit beneficia ecclesiastica obtinere:& tunc per excellentiã cathedralis,& multo fortius metropolitana,vel primas ſm multorum opinionem sub dispen
satione non ueniunt.ar.extra de præbẽ.c.quãuis.lib.vj. & xij.
dist.nos consuetudinem.& no.per Ioan.mo.extra de fil.præsby.c.ij.lib.vj.Quædam ea intentione concedentis est fauorabilis & ampla,sicut nostra,in qua dispensans dispensat in
omni eo,quod est citra dignitatem. dispensat enim primò,
quod possit ad omnes ordines promoueri,per ꝙ videtur dispensasse,ꝙ possit beneficia ecclesiastica simplicia obtinere,
ne mendicet in opprobrium ordinis clericalis. extra de præben.c.cum secundum.de æta. & quali.c. accepimus. & C. de
decur.l.neminem.de fil.præsby.c.proposuit.& no.per Inno.
eo.ti.c.ulti.deinde subdit in dispensatione : & beneficia ecclesiastica obtinere &c.sub cuius vocabuli uirtute comprehenduntur omnia beneficia maiora:vt extra de verbo.sig.c.tua
nobis.dũmodo non sit dignitas,personatus,vel cura,vt extra
de præben.c.vl.Et hac ratione moti docto.dicunt,ꝙ epi possunt dispẽsare cũ illegitimo,ꝙ possit esse canonicus in ecclesia cathedrali:vt innuit Host.in sum.de fil.præsby.§.vlt.iuxta
fi.ver.circa hoc notandum &c.& expressè Arch. extra de fil.
præsby.c.i.lib.vj.in fi.glo.non põt episcopus &c.& subdit in
dispensatione,etiam si illorũ aliquod curam habeat animarũ
&c.si igitur potest habere curatum,in quo requiritur omnis
integritas,natalium,ætatis,& scientiæ.vt extra de æta. & qua
li.c.cum sit ars artium.Quis dicet talem à simplici cuiuscun
que ecclesiæ canonicatu repelli , vbi hoc non sit requisitum?
vt extra de ele.c.ex eo.Certe nullus,nisi qui vellet dicere , ꝙ
in eodem genere liceant maiora minoribus denegatis,contra
iura.C.de offi.diuer.iud.l.vl.ff.de re.iu.l.non debet. & extra
de æta.& quali.accepimus.& lxxxiiij.distin.gesta. † Non ob.
7 extra de transla.Epi.c.vl.propter rationem, quæ ibi ponitur
in tex.videlicet propter maiorem vtilitatem,quæ erat in pro
motione ad Archiepiscopatum,quam in translatione ad Epi
scopatum.Præterea ibi dispensatio non tollebat impedimen
tum translationis ex fauore proueniens:scilicet primi uincu
li,quo episcopus erat suæ ecclesię matrimonialiter alligatus:
quia adhuc post dispensationem posset ad Archiepiscopatũ
transire.Item is, cum quo dispensatum erat eps remanebat
in dispensatione,de qua loquimur,agimus de tollendo defectu irregularitatis contractæ præter omnem culpam irregularitatis vt.C.de natu.li.l.lege.Non autem est par ratio fauo
rem dissoluere,ut in primo casu:& odium abolere:ut in secũ
do:Et hoc plenius deducit,& probat Archi.de fil.præsby.c.j.
in glo.ff. de lib.& posth.&c.& quod dicunt doct. præsertim
Hostien.in c.postulasti.extra de rescrip.ꝙ non licet arguere
in dispensationibus de maiori ad minus: Verum est in diuer
sis generibus:hic aũt utrunq; est in eodem genere.s.beneficij
dignitate,& personatu carentis:& hanc sententiam mens dispensantis admittit:& verborum significatio non repugnat,
igitur est sequẽda.ut.ff.de le.j.l.ab omnibus.circa principiũ.
Et hæc uidetur fuisse intentio Specu. & Hostien. si quis iura
per eos allegata diligenter aduertat.de hoc no.in Spe. in tit.
de leg.in tractatu dispẽsationũ.§. postremo. & Host.in sum.
de fil.præsby.§.si quis possit.in uer.quid si sit cum tali dispen
satum &c.& ambo utuntur eisdem uerbis : & si intelligantur
perfectè,respondere possumus ad quæstionem , quam quærunt.manifestè enim dicunt,ꝙ talis,cum quo sic dispensatũ
est,poterit habere canonicatum,& præbendam in ecclesia ca
thedrali:& allegant duas decre.in quarum una.s.extra de prę
ben.pro illorum.sub gratia uenit ecclesia cathedralis.s. xancton.In alia.s.de æta.& quali.accepimus. uenit metropo. qa
bracarẽ.& sic apparet de intentione istorum doctorũ fuisse,
ꝙ uirtute talis dispensationis quis possit , tam in cathedrali,
q in metropolitana ecclesia,beneficiũ obtinere:& tamen non
loquuntur de tam plena,& tam exuberante dispensatione,sicut est nostra:quia ibi in quęstione,quam ponunt,nõ erat dispensatũ in curato.amplius hoc manifestè probatur sic.nonne in ampliori gratia totam prouinciam complectente super
beneficijs,quæ debet,ut ambitiosa, restringi , comprehendit
omnem ecclesiam cathedralem , immo etiam metropolitanam?utiq; propter intentionem concedentis uberiorem gra
tiam impartiri:vt extra de præben.c.quãuis.§. ul.lib.vi. ergo
multo fortius in magis ampla:sed gratia dispẽsationis super
defectu natalium est hmõi,quia reddit quem habilem,non so
lum in ciuitate vna,& una prouincia:sed in toto mundo. ut
ff.de postu.l.pen.& 11.q.3.si quis à proprio. Et hanc respon
sionem manifestè probat decre.extra q fil.sint legi.c. per uenerabilem.ubi dispensatio facta super defectu nataliũ ad ordines,quasi maius,trahitur ad successionem temporalium,
quasi ad minus:& tamen illa omninò in genere sunt diuersa.
8 † Deinde opponitur,ꝙ per literam domini Ioan.Papæ produ
ctam per magistrum.A.apparet , ꝙ gratiam habuit in ecclesia Tudertina. Vnde cum non appareat,quæ fuerit prior, per
Tudertinam,dicit pars aduersa,tanquam per primam post dispensationem,nisi per.A.aliud probetur,apparet effectum dispensationis extinctũ.¶ Sed ad istud rñdetur dupliciter. Vno
modo,quia ea ipsa litera,ex qua arguit pars aduersa,apparet
gratiarũ ordo.Continetur enim ibi , ꝙ in Pisana ecclesia expectauerat per octo annos,& in Tudertina per quatuor:& sic
Pisana fuit prima,unde cessat oppositio. Alio modo respondetur sic, quod per unicum beneficium non erat effectus di-
spensationis

ſpenſationia extinctus, quæ ad plura beneficia extendebatur.
ſunt enim uerba pluralis numeri, quæ ſaltem dualitatem re-
quirunt: nec eorum propria ſignificatio ſaluatur in uno ut ff.
de manu. teſt. l. libertas quæ in vltimum. §. ulti. de verb. ſigni.
inter illam. §. ſi. & de teſti. l. ubi numerus. Et hoc demõſtrant
expreſſè uerba, quæ in diſpenſatione ſequuntur, ẽt ſi illorum
aliquod curam habeat animarum &c. ꝙ ſignum partitiuum
9 non ſaluatur in uno. † Deinde opponitur, ꝙ. A. fuit factus cle
ricus à non ſuo epiſcopo, ac per hoc ordinis executionẽ non
habuit, quem defectum tacuit in impetratione. Ad hoc rñde-
tur dupliciter. Primò, ꝙ per aliqua producta non apparet, ꝙ.
A. ordinatus fuerit à non ſuo epiſcopo: imò pars aduerſa ſim
pliciter eſt confeſſa eum clericum: & ideo oppoſitio locum
non habet. Secundò, ꝙ dato, quod eſſet ordinatus a non ſuo
epiſcopo, per auctoritatem tamen ordinantis, niſi aliud pro-
baretur, præſumeretur ordinatus uoluntate proprij epiſcopi:
10 ut no. Inno. de clericis peregrinis c. j. † Ad ultimũ, quo dicũt
articulos, q. arguunt negligentiã magiſtri. A. debere admitti,
Reſpondetur non eſſe uerum, eo ꝙ omnes dicti articuli ſint
im ptinẽtes: quod ſic declarat. dato ꝙ ante vacationem huiuſ
modi præbendæ, de qua agitur. A. in faciendo ſibi prouideri
de præbenda fuiſſet negligens, cum tñ Papa fecit eum cano-
nicum Piſanum, ſtatim cũ iſta præbẽda uacauit, eo ꝙ nullus
alius Apoſtolicus erat, quod ex actis appareat, cui deberi poſ
ſet, incepit iſta præbenda deberi. A. quia negligentia eum ab
effectu gratiæ non excludit, licet faciat de priore poſteriorẽ
ut extra de præben. c. ſi clericus. Igitur in ipſa uacatione, cũ.
B. propter defectum ætatis ad hanc prębendam non eſſet ido
neus, ſolus. A. Apoſtolicus fuit, cum incipit de iure deberi di-
ſpenſatio. Ita ſuper ętatis defectu quam impetrauit. B. dicens
hanc præbendam nulli de iure debitam, falſitatem manifeſtã
continuit: ut oſtenſum eſt ſupra ſuper primo articulo: ergo
ad B. nihil pertinet de negligentia loqui: quia & ſi interuenis
ſet, non per hoc. B. admiſsibilis fieret, nec A. excluderetur, q.
tempore, quo hæc præbenda vacare cępit, à tempore proui-
ſionis ſibi factæ de ea ſe ſolum ad ipſam aptũ inuenit. ¶ † De
11 inde opponit pars aduerſa ſpãliter de negligentia adhibita
circa acceptationem præbendæ, quæ uacauit per mortẽ do-
mini Iaco. de penudo. & ad augendum obiectum dicit, ꝙ lite
ra collationis factæ per domi. Albanen. ſedis Apoſtolicę lega
tum. C. de cucbinaco auctoritate ſedis Apoſtolicæ non excu
ſat. A. imò magis accuſat, qm̃ ex inſpectione eius apparet, ꝙ.
C. non erat idoneus propter pluralitatem beneficiorum, quę
obtinebat: ſed iſtud non obſtat duplici ratione. Vna, quæ col-
ligitur ex iam dictis. ſ. ꝙ nulla negligentia poteſt A. obſtare
per præalleg. c. ſi clericus. extra de præben. Altera qa conſtat
hanc præbendam, de qua nunc obijcitur, uacaſſe ante mortẽ
Iaco. de Lafranchis, de qua nunc agitur: aut ergo tenuit colla
tio de eo facta per legatum, & ceſſat obiectus. aut nõ tenuit,
& tunc illa eſt debita. B. & fuit etiam tẽpore, quo impetrauit
gratiam ſuper diſpenſatione ætatis. Et per hoc apparet, ꝙ il
la diſpenſatio fuit obreptitia, quia dicit illam ſacerdotalem
ſibi debitam ceſſante ætatis defectu: & tamen non erat uerũ
ſm iſtum obiectum, imò ſibi debebatur illa, quæ vacauit per
mortem Ia. de Panico, quæ ſacerdotalis non erat: & cuius col
latio ſm obiectionem non tenebat, & hoc quia clauſula ante
ferri, quam habet. B. in prima ſua gratia de canonicatu facie
12 bat eum præferri. ¶ † Deinde opponit pars aduerſa, & dat
articulos, quod quidam procurator. A. ad hoc mandatum ha-
bens acceptauit ante vacationem præbendæ, de qua nunc agi
tur, præbendam, quæ uacauit per mortem Iacobi de Malpe.
& illam, quæ uacauit per mortem Io. accurſij. Sed illud non
ob. & articuli omnes ſuper hoc dati ſunt impertinentes: quia
forma mandati in articulis data eſt, ꝙ magiſter. A. fecit pro-
curatorem ſuum ad acceptandum præbendam, ſi uacauerit,
uel proximè uacaturã. Nunc aũt ita eſt, ꝙ poſt datam manda
ti, quod allegat pars aduerſa, primò uacauit præbenda, hæc p
mortẽ Ia. de caualcantibus. in illa ergo fuit finitum mandatũ
ꝓcuratoris, qui habebat de proximo uacaturã. Articuli ergo
dati in acceptatione facta per talem procuratorem de quacũ
que alia præbenda, quæ poſt illam domini Ia. de caualca. va-
cauerit, ſunt impertinentes, quia ſunt ultra fines mandati. l. ſi
quis pro eo. & C. de procu. l. maritus. illud etiam eſt uigilanti
ſtudio attendendum, ꝙ magiſter. A. ante gratiam impetratã
per. B. ſuper defectu ætatis acceptauerat præbendã ſacerdo-
talem, de qua agitur: & ſic erat iam ſibi affecta. Et per hoc &
redditur diſpenſatio. B. obreptitia, qua exiſtente uitioſa con
ſtat, ꝙ nullũ ius habet, & ꝙ articuli omnes per eum dati, præ
ſertim cõtinentes obiectus negligentiæ, & acceptationis de
alia, uel alijs præbendis factæ repelli debent, utpote dati per
eum, cuius probabiliter non intereſt, ut notat Inno. extra de
re iudicata. cum Bertoldus. circa finem. ¶ Ex prædictis pa-
tet, quod obiectionum turba ceſſante debet magiſter. A. in
cauſa prædicta uictoriam reportare, & debetis uos reueren-
de pater pro eo ferre iuſtitia exigente ſententiam.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Peracta & narrata utriuſque partis.] *Lege tu, patefacta, &*
narrata ab utraque parte. Quare.

De reſcrip. & appella. & de ſepul. de excep. & de uerbo. ſignifica.

SVMMARIVM.

1 *Clericis eccleſiæ quidquid obuenit propter obitus aliquorum*
parochianorum uel aliorum non computantur in facultati-
bus eccleſiæ: ideò impetrans in eccleſia tali unum beneficium
uel portionem ſi ſuppetunt facultates eccleſiæ non obtinet
præbendo illud quod obuenit ex obitibus parochianorum
ipſis clericis: & ſi aliquis fuit receptus in tali eccleſia etiam
ultra numerum poſt impetrationem ipſius nõ obſtat eccleſiæ
quia forte fuit receptus per errorem. & nume. ſeq.
3 *Item non prodeſt impetranti quòd poſt datam ſue literæ gra-*
tioſè fuerunt aliqui mortui ex beneficiatis in eadem eccleſia
quando à principio fuit ſurreptitia: & ſic nulla: ſecus ſi fuiſ
ſet annullanda.
4 *Item nõ requiritur declaratio iudicis in caſibus in quibus ipſo*
iure quis ſeruatur illæſus: puta in lapſu fatalium.

CONSILIVM CCXVI.

1 CIRCA primum articulum; † an obitus in menſæ
facultatibus computentur? dicendum videtur, ꝙ
ſi tales obitus, ſeu pſtationes ex mæra præſtantiũ
uoluntate dependeant, in facultatibus eccleſiæ cõ
putandi non ſunt. ut. ff. de an. le. l. ſcio amico. §. medico. & de
of. procon. & le. l. ſolent. §. ul. in fi. Si uero ſint tales, quod ab
inuitis exigi poſsint, in facultatibus eccleſiæ computãdi ſunt:
quia pro eis petendis cõpetit actio, & exceptio: ut. ff. de acq.
re. do. l. ſtatus, & l. rem in bonis. fami. er. l. inter cohæredes. §.
j. & benc. ff. de uerb. ſig. l. propemodũ. Verũ, quia eccleſia ha-
bet menſam cõem, cui ſunt certi redditus deputati: licet ſint
in facultatibus eccleſiæ: non tñ ſequitur, ꝙ cõis menſæ: quia
hæ præſtationes certũ uſum reſpiciunt. vt. ff. de tributoria. l.
procuratoris. §. ſed præſens. ſic & legatum ciuitati in certum
uſum erogandum in bonis ciuitatis cẽſ: ut. ff. de leg. j. l. ſi quis
à filio. §. ẽt. & l. ſi hrs. §. intra. & l. ciuitatibus. & ad tre. l. omni-
bus. & tamen non licet ciuitati in alium uſum erogare, ſi mõ
in illum ualent erogari: ut. ff. de uſufru. l. legatum. & l. quædã
prædia. ff. de adminiſtratione rerum ad ciuita. pertinen. l. j. &
l. legatum. Cum ergo iſtorum obituum perceptio ex fortuna
dependeat, uidelicet pro numero præſentium in anniuerſa-
rio. ff. de condit. & demonſt. l. conditionum. & de manumiſ.
teſt. l. Titia. non videtur computari in facultatibus eccleſiæ
in fauorem impetrantis. cùm enim debeat eſſe quædam com
menſuratio facultatum eccleſiæ ad numerum ponendorum:
ut in authen. ut determina. ſit nume. clerico. in prin. & per to-
tum. & extra de vita, & hone. clerico. c. quoniam, ut ait. & de
inſti. c. j. & c. auctoritate. non poteſt eſſe commenſuratio per
reſpectum ad aliquod incertum de futuro: & ideò per incer-
titudinem

titudinem de talibus ex conditione pendentibus falcidia regulariter non detrahitur, sed detractioni alio remedio prouideatur:ut.ff.ad legem fal.l. in lege falcidiam non habetur. l. titia.nec in facultatibus est, quod quæri potest.vt.ff. quæ in fraud.cre.l.qui autem.in principio. quæ in frau.patro.l.j.§. utrum autem. Tales autem obitus uidentur posse quæri ex assistentia in anniuersario:ut.ff.de au.& ar.leg.l.quintus.§.argento.& melius.ff.de re iudi.l.quæ legata.& C.de condi. inser.l.si uxorem. ¶Ad secundum, quo quæritur, an receptio aliquorum facta post gratiam, iniustam reddat appellationē contra istum impetrantem interpositam?uidetur dicendum, quòd non.argu.ff.de legat. 2. l. Lucius.§.testator.secundum intellectum Azo.& C.de excusatio.tuto. l.uoluntariæ. de his qui spontè munera subeunt. per totum. Hoc enim potuit contingere per errorem, qui defensionem non excludit: ut. ff.ad muni.l. libertus. §. error. & etiam per gratiam ut. ff. ad trebel.l.seruo inuito. §.cum prætor.& de adul.l.denunciasse. §.fin.non obst. extra de præben.ca. pro illorum. quia ibi per propriam receptionem ultra numerum perdiderant exceptionem numeri. hic uerò per receptionem plurium non perdiderant exceptionem inopiæ:imò magis aucta est. Vnde hinc nouo dici poterit uerbum euangelij: accipe, quod tuum est, & nade:an oculus tuus nequam est: quia ego bonus sum? Et pro hoc.C.ne uxo.pro mari.l.iul.ff.de oper.liber.l.operis. &
3 C.de pac.l.si certis annis.cum simi. ¶† Ad tertium, quo quæritur, an mors aliquorum possit impetrantem adiuuare?uidetur dicendum, quòd cùm litera gratiæ fuerit obreptitia, ac pro hoc ipso iure nulla:ut extrà de testi.ad audientiam. & ibi no. non potest conualescere: secus si esset annullanda: ut no.extrà de elect.ca.dudum. ad audientiam.& in c. rothomagen.§. nos autem. & in talibus tempus datæ est inspiciendum: ut ex tra de rescriptis. eam te.& not. per Inno.in eodem titulo. ca. postulasti.Secus(sicut dictum est suprà)ubi exceptio esset necessaria,ut.ff.de mune.& bono.l.cura deficientium.& est casus.ff.de vaca.& excu.mune.l.his bonoribus.§.aut.licet secus esset in excusatione superueniente: quia illa non excusat à munere publico auctoritate, & utilitate:ut in eodem titu.l. sextumdecimum.§.j.& de excu.tuto.l.excusantur.§.munerū.
4 ¶†Ad aliam q̃onem,qua quæritur,an sit necessaria declaratio iudicis in his in quibus ipso iure quis seruatur illæsus? dicendum est,quòd non,ut super hoc per se fiat iudicium,ut ff. de conditio.institu.l.quæ sub conditione.§. ultimo. sed utetur iuris beneficio:& si excipiatur de lapsu fatalium,replicabitur de causa cursum fatalium impediente: vt argumen.ff. de inofficio.testa.l.pomponius.§.si filius.de bo.pos. contratabu.l.si præteritus.& ar.eorū,quæ no.ff.qui ex cau.maior.l. necnon.§.exemplo.licet aliquantulum contra uideatur.C.in qui.cau.ser.pro pre.acci.liber.l.j.

De fide instru.& de uerbo.signifi.

SVMMARIVM.

1 *In instrumento si continētur ista uerba inuestiuit nomine donationis:per hoc probatur præsentia.*
Item quid sit inuestitura. & nu.seq.

CONSILIVM CCXVII.

1 SVPER eo,quod quęritur,an illi inuestiti per uerba in instrumēto appositą†.s. nomine donationis inuestiuit Leonem &c. uideantur contrarij fuisse præsentes:uidetur breuiter,quòd nō:quia quoties de alicuius rei substantia est alicuius personæ præsentia necessaria,debet ad liquidum probari:ut.ff.de publi.l.quocunque.§. qui à pupillo.vt uidetur tex.C.de statu.& ima.l.ij.& no.C.de fide instru.& iure hastæ fiscalis.l.j.lib.x.no.C.si quis igno.rē mino.l.si contrà. Sed in præsenti casu ego contrarium credo:& hoc ex verborum proprietate:sic enim dicitur: inuesti-
2 uit:[a] per quod denotatur quidam actus à præsente in præsentem collatus:vt baculum porrigere,& similia:vt in consuetudine feudorum quid sit inuestitura.c.j. inuestitura enim non dicit titulum,sed est aliud à titulo: quia titulus est modificatio possessionis:ut potest colligi.C.de rei uendi.l.nemo.ff.de usur.l.celsus.de petitio.hære.l.nec nullam.& in quibus causis cessat lon.tem.præscri.l.bæreditatē.nec est possessionis trāslatio:ut extra de dona.c.per tuas.& ibi no.ergo est aliquid per se:quia est actus à præsente præsenti collatus præcedentis cōtractus iudicatiuus ad apprehensionem possessionis uiam sine alia traditione,uel noua concessione aperiens.Et hæc fuisse dicitur opinio domini Azo.ut no.dominus Inno. extra de confue.c.ex literis.Et hoc etiam apparet: quia in instrumēto dicitur:nomine uere,& irreuocabilis donationis ecce tit.infra dicit:usumfructum rerum donatarum retinuit:ecce translationem possessionis:ut.C. de donatio.l. quisquis. sequitur ergò ne illud uerbum inuestiuit sit superuacuum, quod deno tet eum actum, quem superius dixi.argumento.ff. de lega.j.l.
2 si quando,& de usuris.l.stipulatus.¶†Præterea sicut de esse stipulationis est stipulantis, & promittentis præsentia:vt.ff. de uerborum obliga.l.j.sic de esse inuestiture est inuestiētis, & inuestiti præsentia,alias quicquid fieret inter absentes: puta misio anuli pro inuestitura:non induceret inuestiturā: sed signum tantum inuestituræ.ut extra de his quæ fiunt à maio. parte capitu.ex ore.Qua ergo ratione in stipulatione præsentia exigitur utriusque præsentia:ut C.de contrahen. & committenda stipulatione.l.optimam.& not.eodem titu.l.j.ergo sic erit in inuestitura.Et est ratio utriusq;: quia partium præsentia, & uerborum est quidam gradus materialis rem in debito,& efficientē esse constituens:& ideò adesse præsumitur: ut de uec bo.obli.l.sciendum.institu.de fideiusso.§.ultimo.& de inuti.
3 stipulatio.§.item uerborum.† Vltimò quòd inuestitura fiat tantum à præsente præsenti,colligitur ex coniunctione duorum capitulorum.extra de re iudi.c.cum olim.& de his, quæ fiunt à maiori par.ca.ex ore.standū est ergo proprietati uerbi inuestiuit,nisi aliud diceretur:& in uerbis ambiguis sumenda est interpretatio,ut res ualeat potius:ut.ff. de lega.ij. Titia.§.Lucius.& de uerbo. obligatio.l. quoties.& de reb.dub. l. quoties.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Inuestiuit.] *Vide Abba.in c.Tenor.col.pe. de re iud. Roma in consi.509.Circa propositam consultationem.col.fi.*

De priuile.& de probationibus.

SVMMARIVM.

1 *Regi,& comiti si concessum est,ut singulos nominent: regi tamen primitus est cōcessum:& de nominatione nō apparet:ille præsumitur nominatus primus, cuius data est prior. & seq.*
4 *Et dicens se prius nominatum debet probare.*

CONSILIVM CCXVIII.

GRATIA domino regi Franciæ fuit prior in data, quàm gratia facta comiti Diocenen. In cæteris uero, quæ sequuta sunt, puta nominatione, collatione &c.non apparet,quis fuerit prior:utrum Ioan.de Al uago riaiis cuius locum subrogatus est dominus Vincen. an aduersarius:& dominus Vincen.possidet, & ab eo petitur per libellum præbenda rothomag.& confitetur aduersarius, quòd ipse possedit per multos annos,& adhuc possidet aliam præbendam in eadē ecclesia sciens eam ad se non pertinere. Modo quæritur,quis in hac causa debeat obtinere de iure?utrum dominus Vincen.qui est reus, & quem sufficit ab aduersarij petitione absolui? an aduersarius,qui prouisionem suam canonicam pronunciari:& dñm Vincen.ad præbendæ dimissio
1 nem,& restitutionem condemnari petit.† Et breuiter est dicendum dñm Vincen.debere in hac causa victoriam reportare,& ab aduersarij petitione absolui:& hoc pluribus rōnibus. Primò:quia si prioritatem initij iuris utriusq; partis inspiciamus,

mus, ꝙ fuit in gratijs concessis regi, & comiti: & quod uidetur inspiciendum: ut à primordio tituli posterior formetur euentus: vt C. de imponen. Luc. descri. l. j. ff. de le. ij. l. cũ filius. §. hẽs. C. ad mace. l. si filius. & ff. de fideiuss. l. tutor. primo fuit gratia regis in tempore, ergo potior in iure debet esse dicit regula iuris qui prior. & C. qui potiores in pigno. habeã. l. ij. præsertim, cum de nulla notabili negligentia regis, uel nominati per eum appareat: vt extra de rescrip. c. tibi qui grariam. ¶ †Secundò non licuit aduersario Io. de Aluagoria, & nunc domini Vincentij, & sic in ista præbenda, de qua nunc agitur, & quam dicit omni tempore sibi debitam fuisse, iniuria inferebatur, propter hoc aliam occupare: vt C. de iure deliber. l. si de bonis. ff. de fideiussuri. l. excepł. & habetur expressè nonagesimasecunda distinctione. si qui episcopi. Et cũ hoc fecerit, merito dici debet cecidisse ab omni iure, si quod ei cõpetebat in ista, de qua nunc agitur. Cum enim non liceat alicui duas præbendas in eadem ecclesia obtinere: ut extra de cõcessione præbende. c. literas. de consuetu. c. j. li. 6. recipiendo unã alteri renunciare videtur: ut ar. ff. de diuor. & repu. l. vltima. ẽt si recipiat licite: quia actus licitus prioris uacationem induceret, hoc idem facit, etiam si licitè commitatur. argu. in autentico de restitutio. & ea, quæ parit. §. j. de donationibus inter uirum, & uxorem. l. iij. §. j. & extra de præben. eum, qui. & ibi no. per Ioã. And. ¶ Præterea tenendo istam, quam tenet nunc, scienter indebitè, iniuriam facit sequentibus in ordine: vnde videt̃ incidere in mẽtem, & ratio: c. c. si beneficia. extra de præben. lib. vj. ¶ †Tertiò tam dominus Vincentius, q dominus Ioan. de Aluagoria, in cuius locum dominus Vincen-
3 tius fuit subrogatus, ius habuit à sede Apostolica mediante nominatione regia, & aduersarius eius ab eadẽ sede ita se habere prætendit mediante nominatione comitis. Cum ergo dominus Vincentius possideat, ex hac possessione hoc cõmodum habet, ut nunquam euincatur ab eo possessio, nisi euincere uolens de sui proprietate edoceat: ut extra de præ. c. si à sede Apostolica. lib. vj. †Sed hic aduersarius domini Vincẽtij
4 de nulla prioritate ostẽdit: ergo debet do. Vincen. absolui de iure, quo possessores uincunt: ut. ff. si usufr. peta. l. utifrui. oĩs nãq; qui proprietate indiget, eam probare debet: vt C. de rei uendi. l. quoties. de proba. l. matrem, & de dona. ante nup. l. de rebus. sic itaque apparet ex principij consideratione & ex alterius præbendæ non cõpatientis se cum illicita ista detentione, & ex præsenti domi. Vincẽ. possessione, & ex parte actoris cessante prioritatis probatione, debere dominum Vincẽ. ab oblata contra eum petitione absolui, & actorem eidem in expensis legitimis condemnari.

De uerborum significatione.

S V M M A R I V M.

1 *Legatis mobilibus non ueniunt nomina debitorum etiam nomine pœnæ, quia licet nomina non sint immobilia, eo quòd certũ locum non occupent, sicut nec actiones, tamen faciunt tertiũ genus à mobilibus, & immobilibus. & nu. seq.*

CONSILIVM CCXIX.

1 FACTVM tale est.† Dominus rex Franciæ dimisit omnia mobilia sua in certos pios usus eroganda per exequutores suos. Modo quæritur, utrum petitio pœnæ incursæ per aliquos spectet ad regem, qui est hæ-
a res, an cõputetur inter mobilia, [a] & spectet ad exequutores? Hæc quæstio uidetur pendere ex illa quæstione: an nomina computentur inter mobilia, uel immobilia? & quia glossatores nostri uariant, rogamus uos, vt scribatis nobis, quid sit dicendum. ¶ Item est attendendũ, ꝙ maxima, & excessiua quãritas computetur ſm aliquos inter mobilia: unde quæritur, an hoc possit facere ad quæstionem. Nam pœna ascendit ad cẽtum millia florenos. Respondeo, & dico, quòd mobilium, & immobilium appellatio cadit in his duntaxat, quæ loco circũscribuntur. Idcirco enim aliquid dicitur immobile: quia à loco non mouetur, uel quia, si moueatur, fictitiè tamen semper pars rei immobilis censetur. mobile uero aliquid dicitur, quia aptum est sui natura de loco ad locum moueri. Si ergo prima propositio uera est, quæ est, quòd mobile, & immobile in uerbis duntaxat sunt, quæ loco circunscribuntur, & hæc colligi possunt. ff. de fruc. l. si necesse. & de diuer. & temp. præscri. l. longe. & de uerb. signi. l. mouentium. de ac. re. do. l. Titia. sed nomina non sunt huiusmodi, quia non circunscribuntur loco, utpotè incorporalia: ut. C. de præscri. long. tẽp. l. vlt. & ar.
2 ff. de iudi. si fideicommissum & ad Trebe. l. j. §. si hæres. †Qui ergo dicunt nomina inter mobilia computari, uerius dicunt, inquantum imprimant, ut quicquid non est mobile, dicatur immobile, sed inquantum immobilia appellantur, quæ certũ locum habent, à quo moueri non possunt, eo modo ista nomina immobilia dici non possunt: quia certum locum non habent, & hoc respectu est dare tertium genus, quod neutri extremorum cædit ſm. l. ff. de uerbo. signi. si ita quis. Et ideò si quis leges rectè attendat, actiones, & nomina cuidam tertio generi annumerare potest: ut ff. de re iud. l. à diuo. §. j. & C. quando & qui. quarta pars debetur. l. ij. §. mobiles autem res.
3 †Sed quicquid de ista subtilitate sit, [b] ego non credo in legato
b mobilium nomina includi: quia in sermonibus exorbitãtibus non tam verborum proprietas est attendenda, q̃ usus, & norma loquendi. Nunquam enim homines abusiuè loquuntur: vt. ff. de leg. iij. l. non aliter. & eo. titu. l. librorum. §. quod tamen cassius. & ibi no. in glo. regis. de uerbo. sig. l. anniculus. de testa. manu. l. si ita. de fun. instru. & instru. lega. l. cum de lanionis. §. Asinam. & extra de spons. c. ex literis. Cum igitur in communi sermone homines mobilia sua appellant supellectilem suam alteri generi non ascriptam: ut. ff. de supel. leg. l. supellectili. uidentur nomina, de quibus apud legistas dubiũ est, an mobilia, uel immobilia cẽseantur, debere intelligi mobilium legato includi: quia talia ad factũ magis, quàm ad ius sunt referenda. argumen. ff. de condi. & demon. l. quibus diebus. §. dominus. de uer. ob. l. stipulatio ista. §. hæc quoque stipulatio. Hæc sub correctione sanctitatis uestræ perstrinxi. uideat uestra omnibus rationibus perspicacitas ingenij quid tenendum sit.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Inter mobilia.] *In præsentis cõs. quæstione dic uerũ esse, quòd actiones tertium genus constituunt à rebus mobilibus, atque immobilibus omnino distinctum. Bar. in l. si. num. 4. de usufru. lega. Bertran. in consi. 246. par. j. & 74. item 59. itẽ 105. par. ij. Nec non 162. par. iij. Deci. consi. 442. col. j. uolu. 3.*

b ¶ Subtilitate sit.] *Iunge hic, quæ superius scripta sunt in consil. 45.*

De consue. & de cleri. non residen.

S V M M A R I V M.

1 *Constitutio, uel consuetudo ecclesiæ habens, quòd nouus canonicus nihil percipiat usq; ad quadriennium, est reuocata per capitulum suscepti regiminis, inquantum deuiat à uerbis dictæ constitutionis suscepti regiminis aliàs minimè.*
Item canonicus potest habere in studio de licentia episcopi fructus, quos aliàs permittit extrauagans suscepti. & nume. seq.

CONSILIVM CCXX.

SVPPOSITA consuetudine iurata, & per legatũ sedis Apostolicæ confirmata in ecclesia sancti Andreæ humoren. ꝙ canonicus de nouo electus ad canonicatum, & præbendam ecclesiæ prædictæ infrà primum quadriennium nõ percipit aliquos fructus grossos, nec habet uocem capitularem, nec distributiones, quæ dantur in anniuersariis defunctorum, & sic penitus nihil. sed ipsi fructus grossi accrescunt ipsi ecclesiæ, uel alteri, cui hoc

competit

competit de consuetudine. Distributiones uero accrescunt canonicis,& socijs ipsius ecclesiæ chorum quotidie frequentantibus. Titius clericus electus est concorditer in canonicũ, & in fratrem dictæ ecclesiæ ,& ad canonicatum, & præbendam vacantes per mortem sempronij. Titius ille frequentans chorum ecclesiæ prædictæ,& illo primo quadriennio deseruiens petit portionem illam,quæ sibi debetur virtute dictæ constitutionis nouellæ,quæ incipit. suscepti regiminis. & est domini Ioan. Papæ.xxij.petit etiam uocem capitularem. Itẽ petit distributiones,quæ dantur in anniuersarijs defunctorũ, non obstante consuetudine præmissa,quam dicit reuocatam saltem quò ad prædicta per dictam constitutionem.capitu-
1 lum dictæ ecclesiæ contradicit:quæritur,quid iuris?†Itẽ quæritur,utrum portio præbendæ secundum taxationem antiquæ decimæ absque præsentijs infrà primum quadriennium existentibus in studio debeatur,præsupposita rationabilitate,ac robore consuetudinis,extra quam nihil potest certum iudicari,eo quòd ſm diuersitatem locorum,& temporum cõsuetudinis ratio uarietur:vt xij.distin.sic sancta. & c.nouit. & illa. & extra de sepultu.c.certificari.Et ideò notauit Hostien. in summa.de consuetudine.§.quid sit consuetudo.circa princip. q an sit rationabilis,uel non,iudicis cõmittitur arbitrio: nec potest certa regula dari,sicut in mora,& alijs multis:ut.ff. de usur.l.mora. in prin.& de impensis in re.dota.fac.l.penul.in fi.dico per nouam constitutionem. suscepti regiminis. catenus duntaxat consuetudini esse detractum,quatenus ipsa uerba constitutionis sonant illæsa in cæteris consuetudine remanente:vt de ædifi.priua.l.cum proponebatur.ff. de adi. & transfe.le.l.alumnæ.§.qui filias.sicut est etiã in iure scripto, quod non mutatur,cur stare prohibetur:ut C.de testamen.l. sancimus.de appellatio.l.præcipimus.& in authentico de admi.offi.in sacris appellatio.ad finem.& multofortius in consuetudine hoc locum habet:ut extra de consti.c. licet Romana.lib.vj.Vnde si Titius habebat portionem præbendæ ſm taxationẽ decimæ,satis est sibi ius suum secundum consuetudi-
2 nem seruari.argu.ff.ad Trebel.l.ex asse.†Ab illicitis igitur petitionibus abstinendo faciet consultius:ut C.de rescin. uendi. non idcircò.cum igitur per constitutionem suscepti regiminis uerbis eius attentis non uideatur sublata,nec reuocata cõsuetudo quo ad præsentias,& vocem capitularem non assignandas,in illis stabit consuetudo.Et credo,quòd illam partem,quæ debetur canonico ex beneficio constitutionis suscepti regiminis,suscipere poterit existens in studio de licentia episcopi:quoniam licet hoc sit sibi concessum propter obsequium ecclesiæ impendendum,sicut est in omnibus fructibus ecclesiasticis,tamen debetur etiã taliter absentii vt extra de
3 cle.non residen.c.relatum.& c.tuæ. †Nec põt censeri omninò ab ecclesia absens,qui studiorum causa abest:vt ff. de leg. iij.l.quæsitum.in prin.de fun.instru.& instru.le.l.Scie.§. Pamphilæ.Nec omnino ecclesiæ dicitur non seruire, qui proficiẽdo in studio literarum parat se,ut ipsi,imò & vniuersali ecclesiæ possit existere fructuosus.ar.ff. de statu lib.l.iij.§. statbus annua.arg.extra de magistris.c.j. de elec.c. cum ex eo.lib.vj. iuncta decretali.extra de cle.non residen.c.de cætero,

De iudi. & de probatio. extraordi. de actionibus.

S V M M A R I V M.

1 *Per hoc,quòd quis desinit rem possidere ,cuius ratione personali actione poterat conueniri,liberatur à personali probata amißione in casu,quo non tenetur de iure. Et quis debet probare , & quomodo , & quando quis tenetur de dolo , & lata culpa hic traditur.cum nu.seq.*

CONSILIVM CCXXI.

a AD QVAESTIONEM, qua quæritur ,[a] an
1 per †hoc , quòd quis desinit rem possidere , cuius nomine personali actione poterat conueniri, liberetur a personali ? Respondetur distinguendo: aut in
b obligatione est quantitas pro specie.[b] Primo casu non liberatur debitor : vt C. si cer. peta.l. incendium. Et est ratio: quia est debitor generis,& genus perire non potest : vt.ff.ad l.fal.l.in ratione.§.incertæ. In secundo casu liberatur mora, uel culpa cessante: vt.ff.de uerbo. obliga.l. si ex legati causa. & de legat.j.l.cum res.§.vltimo. In tertio casu idem, ut liberetur à quantitate per interitum speciei , cuius respectu quantitas debebatur:vt.ff.de noxa.l.si ad libertatem.§.j. & si cui plusquam per l.falci.l. j.§. vlt.cum l. sequ. Verum , quia sub secundo membro cadit casus,de quo hic quæritur,de hoc est aliquantulum latius dicendum, & considerandum,vtrum obligatio oriatur ex contractu , ex cuius natura contrahens teneatur de dolo , & lata culpa tantum,vt ex deposito regulariter : vel de dolo , & lata culpa , & leui , & leuissima , vt in commodato gratia commodatarij tantum celebrato : & hoc habetur.ff.de regu.iur.l.contractus.commoda.l.si ut certo.§.nunc videndum. Nam secundum naturam cuiuscunque contractus per hoc , quòd obligatus personali rem,ad quam obligatus est , perdat , nunc liberatur , nunc non. Sed cum contractus locationis , & conductionis vtriusque gratia celebretur , in eo venit dolus , lata culpa , & leuis. Si itaque sine istorum aliquo conductor desisset rem habere,non esset dubium eum liberatum esse. Si autem istorum aliquod interuenit , non est liberatus: vt ff.loca.& condu.l.videamus.§. qui vnum. & eod.titu.l.si cui.§.qui seruum . Remanet ergo solum quæstio in onere probandi:& licet super hoc sit diuersimodè scriptum : hæc tamen videtur veritas , quòd conductor ad rei restitutionem personali conuentus habeat probare rei amissionem , qua probata locator haberet probare dolum,uel culpam in cõductore: vt ff.de le.ij.l.cum item.§. species.& est casus.ff.loca.& condu.l.si quis domum. aliàs incipit.l.si quis fundum.§. Imperator. prout loquitur C. de pigno. actio.l. si creditor . sed melius, & clarius ponitur ordo probandi per glos. instituta qui. mo. re contrahitur obliga. §.vlti. Ex quibus apparet, quòd nec sufficienter excipit , nec sufficienter ponit conductor , qui ex locato ad rerum restitutionem conuentus dicit se non possidere,nec dolo desiisse possidere , quia de culpa , ad quam , seu de qua tenebatur,
2 mentionem non fecit.¶†Præterea nihil probat de rei amissione,cuius onus ei incumbit, vt ostensum est supra,& in hoc differt à reali,ubi sufficit conuento dicere se non possidere, nisi actor probet contrarium: vt.ff.de rei vendi.l.vl. & in authen.de trien. & semisse.§. studium uero maliuolentiæ.glo. uero,quæ est.ff.de eden.l.si quis ex argentariis.§. prohibet. Facta relatione ad textum illum , ad propositum non accedit. & ibi loquitur de argentario volente sibi rationem edi propter casum . Vnde allegatur ibi casus ad actionem consequendam , quæstio autem nostra quærit de se defendente .

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Qua quæritur.] *Hoc est notabile consilium.Maximè pro formandis libellis , & exceptionibus in causa locati , & conducti re amissa.*

b ¶[Pro specie.] *Ex enumeratis proximè speciebus constat Oldradum hoc loco multa indigere restitutione. Nam & alioqui superflua est coniunctio illa præposita AVT. Vnde ego ita supplendum opinor. Aut in obligatione est genus: Aut species: Aut quantitas pro specie. Atque hoc pacto quicquid adiectum clarum est.*

De statu regularium.

S V M M A R I V M.

1 *Casus. dispositio cle. ne in agro.§.sane de statu reg. an habeat locum in canonicis regularibus?*

CONSI-

CONSILIVM CCXXII.

a DICENDVM est, quod sic. a Et hoc ostenditur triplici ratione breuissima. † Prima est, quia in illo tit. præter dictum. c. ne in agro. non est nisi unū aliud capitulum, quod incipit. attendentes. quod de monialibus loquitur. nec potest trahi ad canonicos regulares. Cum igitur in rubrica dicatur, de statu monacho. & b canonicorum regularium, arguendo à rubrica: b sicut arguit l. j. ff. si cer. petat. oportet. c. ne in agro. etiam de canonicis regula. intelligi. alias illa uerba: & canonicorum regularium: essent superflua in rubri. quod non est sentiendum: ut ff. de le. j. l. si quando. & extra de maio. & obe. c. solitæ. ¶ Secunda ratio est: quia & si in uiuendo regulæ inseruiant laxiori: quantum tamen ad probationes canonicas a sanctorum monachorum consortio non putantur esse seiuncti: ut extra de statu monachorum. capitulo. quod Dei timorem. circa finem. & videtur satis ista dubitatio tolli. extra de postulan. capitu. ex parte. ¶ Tertia ratio est quia ante. c. ne in agro. erat aliud. c. extra de elec. capitu. nullus. quod prohibebat omnem religiosum eligi ad abbatiam, uel prælaturam suæ, uel alterius religionis, nisi esset expresse professus. ¶ † Ad declarationem autem illius. c. factus fuit. §. sanè. qui extendit, & declarat illud. c. in duobus: ut quod dicebat illud. c. in electione, hoc dicat iste. §. in quacunque commissione, uel promissione. & quod dicebat illud. c. de abbatia, uel prælatura, hoc dicat iste. §. in prioratu, & administratione quacunque. sicut igitur. c. nullus. monachos & regulares canoni. sub eadem prohibitione includebat: sic & §. sanè. qui ad eius interpretationem factus est: ut in authē. de natu. li. ante dota. instru. na. in fi. & ibi no. & C. de inof. do. l. vnica.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Quod sic.] *In hoc consilio ccxxij. exactè declaratur cle. Ne in agro. §. sanè. De sta. regu.*

b ¶ Arguendo à Rubrica.] *A Rubrica licet arguere. Et adde, quod quoties rubrica generalior est nigro, toties nigrum ipsum per rubricā extenditur. Item uerba nigri obscura, & ambigua per Rubricam declarantur. Et si deficiat nigrum suppletur per Rubricam. Rursusque allegatur pro nigro Rubrica, ubi continet orationem perfectam. Hæc Doctores, & præcipuè Ias. in l. j. ff. si cert. pet. Glo. quædam notab. in l. fi. in prin. ff. de cond. indeb. Alia gl. in c. j. in uer. Conseruatores. de offi. deleg. lib. 6. Spec. de dispu-ta. & allegatio. aduocato. §. fi. in fi. Vide Iaso. consi. 198. num. a. par. 2. & consi. 105. nu. 4. ea par. ubi concludit duo copulatiuè requiri, ut allegetur pro lege. Primum, ut habeat orationem perfectam. Secundum ut decisiuam. Quæ nota. Idem Iaso. ad ea multa dicit institu. de actio. in Rubrica Ioan. de Ana. in Rubrica de accusa. & de sagit. Archidia. & Gem. nona distin. Quis nesciat. Trapo. in Prin. Decre. & 8 1. dist. j. Pet. Gbe. not. 7. Alexan. inter extera consi. 6. uol. 7. Bertran. consi. 66. col. 2. 283. col. 1. uolu. 1.*

De concessione præben. & de conditione appo. & de uer. signi.

SVMMARIVM.

1 *Papa si concedit potestatē episcopo uniendi quatuor ecclesias mensæ suæ, & ipse episcopus uniuit eas uiuentibus rectoribus earum sine earum præiudicio, mortuo illo Papa successor dedit expectatiuas cum clausula anteferri: tunc si moriatur aliquis prædictorum rectorum, non præfertur expectans episcopo: quia illa clausula posita in potestate uniendi. s. cedentibus, uel decedentibus non denotat conditionem, sed ex nunc habet effectum.*

Item illa clausula anteferri habet locum, quo ad similes expectantes & non quo ad uniones: & habet locum, quoad personas expectantes & non quo ad ecclesiam, quæ non est persona. cum nume. seq.

CONSILIVM CCXXIII.

FACTVM tale est. Dominus clemens Papa quintus ad supplicationem domini Guil. epi monacen, concessit quatuor ecclesias parochiales ad eiusdē collationem spectantes, quas idem episcopus duceret eligendas: quarum fructus. c. librarum iuxta taxationem decimæ annis singulis non excederent mensæ dicti episcopi Apostolica auctoritate in perpetuum cedentibus, uel decedētibus earum ecclesiarum rectoribus cōcessit annexuit, & uniuit. decernens ex tunc irritum, & inane: & concessit dicto domino epo ex spāli grā, ut dictas ecclesias cedentibus, vel decedentibus (vt præmittitur) earū rectoribus posit idem eps dicta Apostolica auctoritate ad manus suas recipere, tenere, & possidere pacificè, & fructus earum percipere, & hēre, pro uiso φ eædem ecclesiæ debitis obsequijs non fraudarentur, nec animarū cura in eis negligeretur. ¶ Vigore uirtute dicti rescripti Apostolici idem eps uolens uti gratia sua, & potestate prædicta, Apostolica auctoritate elegit, & acceptauit quatuor ecclesias infrascriptas ad eius collationem liberè pertinentes, quarum ualor summā dictarum centū librarum annui reditus iuxta taxationem decimæ non excedit: videlicet ecclesias de berischo sancti Bandilij, & sancti Hippolyti de Gradi tino. & easdem ecclesias, quāprimum eas, & earum quālibet vacare contingeret perpetuo iuxta dicti rescripti continentiā cum earum iuribus, & prouentibus uniendas, & applicandas ex nunc, prout extunc, & extunc, prout ex nunc, mensæ suæ episcopali auctoritate prædicta uniuit, & perpetuo applicauit absq; alia electione, & acceptatione, utiliter, & realiter uniri, & applicari, & prædictam unionem, & applicationem executioni mandari uoluit. idem dominus episcopus inconti nenti, cū simul, vel diuisim easdem ecclesias uacare contigerit, nolens tamen) quòd ante dictam vacationem rectoribus ipsarum ecclesiarum, qui superstites erant in ipsis ecclesijs, priusquam cederent, vel decederent, aliquod prorsus pp præmissa præiudicium generaretur, & easdem vniones idem eps reuocauit in præsentia canonicorum tunc præsentium in ciuitate monacen. & in præsentia eorū publicauit easdē. Post hoc mortuo domino Clemen. Papa. v. dominus noster Papa Ioan. xxij. gratias fecit sub certis formis certis clericis speciales de beneficijs ecclesiasticis ad collationem episcopi prædicti, uel præsentationem, uel quāuis aliam dispositionem p tinētibus, si quod in ciuitate uel diocesi mona. tunc vacabat, & si nullum beneficium vacabat, pro dictis clericis similia beneficia deproximo ibidem uacatura donationi Apostolicæ reseruauit, cum clausula anteferri, decernentes, inhibētes &c. & cum omnibus non obstan. & clausulis opportunis. nouissimè autem dicta ecclesia curata sancti Bandilij per mortem sui rectoris uacauit, & vicarius dicti epi nomine eiusdē episcopi intimata sibi morte dicti rectoris pec procuratorē dicti episcopi, ac rescripto apostolico dictæ unionis, necnō instrumento prædictis coram eo perlectis, auctoritate Apostolica, & uirtute contentorum in rescripto, & instrumento prædictis, ac Vicarius dicti domini episcopi dictam ecclesiā cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis ad manum dicti episcopi accepit, & eam mensæ dicti episcopi, inquantum de iure poterat, uniuit, & de facto dictam ecclesiam, & eius possessionem corporalem victute dictæ vnionis, & eandem unionem nomine dicti episcopi exequendo mandauit apprehendi, & fuit per dictum procuratorem nomine dicti episcopi, & mandato Vicarii pacificè apprehensa. nunc vero dicti clerici dicunt uictute suarum gratiarum in dicta ecclesia se ius habere, & unione, ac electione huiusmodi nō obstantibus se esse potiores dicto episcopo in exequutione, & assequutione sic vacantis ecclesiæ supradictæ, maximè cum tempore gratiarum eis factarum possessionem dictæ ecclesiæ realiter idem episcopus non fuisset assequutus. nec rector dictæ ecclesiæ sic vacantis, licet antea unitæ (vt dictum est) & electæ, nec rector decessisset, nec cessisset, nec plenum haberet effectum vnio supradicta. imò dicto episcopo, & eius vnioni virtute suarum gratiarum, & clausulæ anteferri in assequutione

dictæ

dictæ ecclesiæ, sicut in aliis impetratoribus à domino cleme-
te gratiam obtinentibus præferuntur in iure, parte epi hoc
negante, & in contrarium asserente dictam ecclesiam sic uni
tam uirtute dictæ unionis consolidatam esse proprietati mē
sæ dicti domini episcopi, & per dictam unionem statim im-
mutatam fuisse eiusdem ecclesiæ naturam, adeò quod licet
prius esset rectoria, & ecclesiasticum beneficium per se subsi-
stens, per ipsam unionem tamen desijt esse talis, & statim fuit
facta pars mensæ prædictæ, licet ipsius unionis effectus, consi
derato exitu, quò ad emolumenta exinde prouenientia, colla
tus fuerit in tempus, quo nullum potuit dicto rectori tunc
uiuenti præiudicium generari, per illa uerba in rescripto con
tenta, scilicet, sine præiudicio &c. & sic dicta ecclesia, vt re-
ctoria, uel ecclesiasticum beneficium per se subsistens, non
uacauit, nec uacare potuit de iure, nec in ea ius aliquod mor
te dicti rectoris superueniente dictis clericis uirtute gratiarū
posse competere. sed tanquam per unionem statim plenè af-
fectam, & mensę episcopali consolidatam ad dictum dominū
episcopum debere competere pleno iure. ¶ Et ex dicto the-
mate specialiter quæritur, an dicta unio teneat, & valeat, ac
tenuerit, & ualuerit de iure? ¶ Secundò quæritur, quid iuris
de quæstione suborta ex dicto themate inter episcopum, &
1 clericos supradictos? † Ad quæstiones prædictas, quarū una
alteram præsupponit, multis fortè uideretur dicēdum, ꝙ im-
petrans clericus potior est episcopo in hac parte, & hoc ea
ratione, quia unio collata uidetur in tēpus mortis, uel cessio-
nis rectoris, oē enim, ꝙ confertur in tempus mortis, uel alte-
rius q̄ eius, cui debet commodum applicari videtur cōditio-
nem habere: vt. ff. de condi. & demon. l. à testatore. & ibi no. si
sic, ante conditionis existentiam non habebat eps ius aliquod
saltem iure spectans, ergo poterat eps dici. sed conditione pē
dente superuenit fortior illo pp prærogatiuam clausulæ ante
ferri: vt. C. qui po. in pi. ha. l. licet. ergò debebit clericus impe-
trans epo anteponi. vt extra de præben. c. quædam &. c. au-
ctoritate. de conces. præben. lib. vj. & de rescri. c. si pro te. &
2 ar. ff. qui po. in pig. l. qui balneum. §. j. & l. potior. ¶ † Sed con
trarium magis uidetur. pro declaratione cuius est attenden-
dum, ꝙ unio, siue gratia vnionis non fuit ex parte epi perso
nalis, sed realis, mensam eius respiciens, non personā, vt ex
inspectione eius apparet. ar. ff. de neg. gest. l. q aliena. §. unio.
de insti. l. procuratoris. §. si plures. si de persona facta non est
mentio, vt appareat impetrans: vt. ff. de pac. l. iurisgen. §. pa-
ctorum. ac per hoc gratia est perpetua, nō impetrantis mor-
te finienda: ut. ff. de censi. l. iii. & §. quauquam. de seruit. l. pa-
ter. & C. de excu. mu. l. sordidorum. & ibi no. lib. x. ac p hoc
apparet, ꝙ illa uerba, cedentibus, uel decedentibus, propriè
conditionem non faciunt, sed magis diem adijciunt, quā diē
dicit exituram. quia certum est rectores, aut cessuros, aut mo
rituros, & non est verisimile mensam episcopalem eam defi
nere. ar. ff. de fun. do. l. j. & extra de rescrip. c. si gratiosè. nisi
forte per casum, & aduersam fortunam; cuius consideratio
haberi nō debet vt. ff. qui, & a qui. manu. liberi non fiant. l. iu.
& per hoc videtur, ꝙ uel sit dies, uel sit conditio habens se ad
esse tantum, quæ propriè naturam conditionis vnio habet:
ut. ff. de noua. l. si pupillus. §. j. & de condi. & demon. nam & si
cum moriar. Et per hoc apparet, quod argumenta, quæ de
conditione loquuntur, magis pro ista parte faciunt, quam cō
3 tra. ¶ † Secundò hoc idem probatur sic. ꝙ tacitè inest actui,
a expressè [a] actum conditionalem nō reddit. vt. ff. de leg. j. l. ii j.
& de condi. & demon. quæ conditiones extrinsecus. sed ista
conditio, cedentibus, vel decedentibus, tacitè inerat: vt extra
de do. c. consultationibus. ergo &c. vt magis uidetur Papa
demonstrasse, quo tempore sit ista unio sortitura de facto. ff.
4 de col. bo. l. prætor. in prin. ¶ † Tertiò mentem Papæ expres-
sè indicant illa uerba: liberè ad manus suas accipere, tenere,
& possidere pacificè, & fructus eorum percipere, & habere
&c. quæ omnia uerba non videntur noui iuris collatiua, sed
iam collati executiua. ar. ff. de do. præleg. l. cum quis uxori.
& omnia facti sunt: vt ff. de acqui. pos. l. uj. §. vlti. & l. si quis
autem. & de lega. ij. Titia. §. j. & C. de pig. l. iij. præsupponunt
tamen ius efficacis unionis, & ex talibus uerbis arguit. l. C. de
pac. inter emp. & uen. l. ij. & iij. & not. ff. de dona. l. j. in uer.
Item cum ipse. & sic manifestè patet, quòd illa uerba effica-
ciam unionis non suspenderunt, sed realem fructuum perce-
ptionem distulerunt, arg. C. quando dies le. ced. l. ex his uer-
bis. & C. eo. tit. si unio. §. j. & ad Trebe. l. Seius saturninus. &
pro hoc bene facit. ff. de dona. inter vi. & vxo. l. cum hic sta-
5 tus. §. sententia autem. ¶ † Quartò posito quòd vnio fuisset
conditione pendens, in morte rectoris simul extitit conditio
vnionis, & impetrantis, sed ex prærogatiua prioritatis tempo
ris in concessione vnionis conditio prius extitisse videtur, &
effectum suum induisse. argumen. ff. de excu. tuto. l. si is, qui
tres. & de bo. pos. contra tab. l. j. §. sed & si pater. & C. de secū.
nup. l. hac edictali. §. omnibus. & extra de rescrip. c. duobus.
& hoc facit etiam fauor. quia vna gratia. scilicet episcopi fa-
uorabilis in fauorem ecclesiæ impetrata, altera ambitiosa, ut
extra de præben. c. quamuis. aliàs sicut. & ex hoc, licet videa-
tur simul conditio utriusque existere, tamen prior, idest fauo
rabilis priuilegium habet præsumptæ præexistentiæ: ut. ff. de
leg. j. l. post mortem. in iij. responso. Præterea existentia con
ditionis respectu diuersorum diuersos operaretur effectus:
ut. ff. de solu. l. in numerationibus. & ff. ad. l. falcidiam. l. si pu-
pillus. quia respectu unionis operatur translationem proprie
tatis in mensam: ut. ff. de acqui. pos. l. qui absenti. §. j. & de so-
lutio. l. sub conditione. quantum uero ad impetrantem, ope-
ratur, quòd incipit beneficium esse illi debitum ante proui-
sionem factam de illo: vt extra de concessio. præben. c. ulti.
li. vj concursu uero sui, & sibi debiti suum præfertur: ut. ff. de
pecu. l. deposui. in j. & ij. responso. & l. ex facto. §. planè. &
6 ibi no. ¶ † Quintò si quid iuris competit impetranti, hoc ha-
bet ex uirtute clausulæ anteferri: sed illa in nullo præiudicat
domino episcopo. ergo &c. prima de se patet. secunda pro-
batur, quia clausula illa non extendit uim suam, nisi ad sibi si-
miles. argumen. ff. de tri. triti. & oleo lega. l. ul. §. fi. non ad ma
iores, ut extra de rescri. c. sedes Apostolica. & no. extra de pro
cu. c. qui ad agendum. lib. vj. sed gratia facta impetranti men
sę est omninò dissimilis. & maior gratia finita impetranti. est
enim illa perpetua, hæc temporalis, illa fauorabilis, hæc odio
sa. illa ecclesiæ per modum proprietatis applicans, hæc per
modum beneficij. inter quæ omnis constat esse magnam dif
ferentiam: ut extra de eo qui mit. in posses. causa rei ser. c. cū
qui. lib. 6. Ex quibus apparet, quòd non clauditur sub genera
litate clausulæ omnibus alijs anteferri. quo uero existente,
b [b] quæstio est sopita. ¶ † Præterea pro intentione domini epi-
7 scopi considerandum est, quòd ad unionem de aliqua eccle-
sia alicui mensæ, uel loco faciendam non est necessarium eccle
siam ipsam, quæ unitur uacare, cū & ea non uacante fieri so-
leat, & possit: ut. 16. q. j. c. & temporis qualitas. extra de con-
cess. præben. c. sicut. & no. de hoc ne sede uacan. c. j. & hoc iō,
quia unio huiusmodi fuit de ecclesia ipsa; ut de proprietate
quadam, nō autem ut de beneficio, pro quo facit extra de do-
lo, & contu. cum, qui lib. 6. quia rei fit, non personæ. Vnde cū
facta est, realis dicitur, non personalis: ut extra de insti. c. cū
uenissent. & magis rei, cui fit, quàm personæ dicitur esse, & p
eam ius quæri. ar. ff. de re. co. qui sub tu. uel cur. sunt. l. si pecu
niam. §. si quis. adeo quòd iniuria, quæ ex hoc emerget, men-
sæ fieri diceretur: ut. C. de uia publ. l. fi. de neg. gest. l. qui alie-
na. §. fi. personæ uero, ut beneficium non uacans, concedi non
posset: ut extra de concess. præben. c. j. & ij. & expressè extra de
dona. c. consultationibus. & si sic est, non est, quia impediue-
rit, quominus unio supradicta statim, quo ad sui essentiam,
& translationem proprietatis in mensam electione episcopi
sequuta tenuerit, & sortita fuerit effectum, q̄q̄ confectus
ipsius unionis, hoc est possessionis apprehensio, & fruendi fa
cultas (pro quo extra de restitu. spo. c. sæpe.) in tempus mor-
tis, uel cessionis rectoris dilata censeatur, ne uidelicet ipsi
rectores absque culpa prægrauentur, & forsan doleant dili-
gentes incremento fructuū operā dedisse, & suam sibi dili-
gentiam damnosam intelligant. C. de allu. & pal. l. fi. & hoc
modo disposuit decre. talem unionem esse faciendam: ut in
præallega. c. consultationibus. extra de do. quæ decre. nisi ni-
mia subtilitate utamur, sufficere debet ad decisionem præsen
tia

tis quæstionis:nec miretur quis actum aliquando statim tenere,& petitionem, seu emolumenti consequtionem ex eo in tempus differri intelligi delatum. Nam hoc in stipulationibus ei delegatis contingit,quæ licet tempus, quo ad huius petitionem,& persecutionem,eis insit, non minus ex re ipsa puræ,seu pura censentur,ut.ff.de dona.inter vi.& vxo.l.cum hic status.§.fine.& de uerb.obli.l.interdum.& de conditio.& demonstra.l.j.§.fi.ad Treb.l.Seius saturninus.& C.quando dies leg.ced.l.ex his.& expressè in unione,& in dicta decreta. con
8 sultationibus.†Verba igitur in unione,de qua sermo est, apposita,scilicet,cedentibus, uel decedentibus, magis demonstrant tempus effectus unionis,hoc est fraudis facultatis, quá conditionem adijciant unioni,ut alibi patet.ff.de condi.& demon.l.in conditionibus.§.j.& l.hæres meus.in princi.& hoc etiam ex alijs uerbis in eadem unione insertis satis euidenter apparet,ibi,ad manus suas recipere, tenere, & possidere, & fructus percipere &c.quasi propter solum unionis emolumentum,quód in istis consistit,tempus distulerit, non autem essentiam,& perfectionem vnionis eiusdem,& proprietatis ecclesiarum translationem in mensam, ad quòd esse facit uerbum præsentis temporis,unimus &c.quo usus est Papa, non autem dixit uniri mandamus. Item cum impetrans uendicet beneficium pertinens ad collationem,uel præsentationé, seu dispositionem aliam episcopi, quomodo potest dicere hanc ecclesiam ad collationem,uel dispositionem episcopi pertinere:cum de ipsa iam Papa disposuisset,prouidendo de ea indigentiæ mensæ episcopalis? certe nullo modo. nunquid est uerisimile,quod dominus.Ioan. Papa prouisioni domi. Clementis Papæ gratiosè,& fauorabiliter factæ mensæ episcopi uoluerit per suam clausulá anteferri derogare,& ad tales prouisiones eá referre? certe minimè,& pro hoc extra de rescri.
9 c.si pcopter.lib.vj.†Vltimò clausula ipsa habet, q impetrás expectantibus beneficia præferatur. quód profecto intelligendum est de expectantibus beneficia, ut beneficia conferenda eorum personis.in casu autem nostro nó est persona aliqua, quæ ecclesiam,de qua agitur,ut beneficium sibi conferendú expectet,cum(ut iam dictum est circa prin.)unio fuerit rei, non personæ,& tanquam de proprietate,non tanquam de beneficio facta,& sic apparet,quòd clausula prędicta,quo ad talia,non operatur quicquam. ¶ Ex quibus concluditur impetrantem posse,& debere excludi.& per hæc habetur responsio ad quæsita prædicta.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Expresse.] *Expone,idest si exprimatur.*
b ¶ Vero existente.] *Expone,idest quod uerum cum sit.*

De succes.abintest. & de rest. spol.

CONSILIVM CCXXIIII.

a ISTAE sunt allegationes [a] factæ in causa comitatus sancti Seuerini super iure primogenituræ, & agebatur de causa dicta in ciuitate aueniononsi coram inclyto principe domino Rober.Hierusalem,& Siciliæ rege assistentibus eidé aliquibus dominis Cardi.solemnibus iure ciuili doc.Et primo præmittitur quædam constitutio regni ad factum faciens.regni regia constitutione cauetur p hęc uerba.dilucida constitutione sancimus feuda tenentes filios,& nepotes,& ex eis pronepotes,trinepotes, & usque in infinitum ex descendenti linea descendentes, cuiuscunque sexus sint, liberè, & absolutè, possunt succedere, seruata tamen sexus prærogatiua, mulieri masculus præferatur,necnon maioris ætatis inter eos, qui uiuunt in regno specialiter iure francorum. contingit, quòd comes quidam habens ex primogenito nepotem minorem, & filium ætate maiorem moritur,modo est in quæstione,quis admittatur ad bonorum feudalium successionem huic comiti? nunquid nepos ex primogenito,licet ætate minor, uel secúdogenitus, licet ætate maior?prouiso q recolédæ memoriæ.d.rex Karo.
ij.ordinauit p suas patétes lras ex voluntate dicti comitis uiuente dicto primogenito, q primogenitus ipse, & hæredes ipsius pcimogeniti succedant eidé comiti in comitatu, baronijs,certis,& qbuslibet bonis feudalibus,quæ ad eú comitem peruenerunt ex successione materna,eui prædicto comiti cócessum ét fuit p eandem regiá maiestatem, q ad bona feudalia per eú acquisita noviter,rónabiliter esset successurus. Prouiso ét,q dńs rex Robertus per suas patentes literas declarauit,q si contingeret dictú primogenitum præmori comiti memorato,ordine naturæ turbato ipsius primogeniti liberi sic succedát comiti supradicto,sicut foret primogenitus ipse si dicto comiti superuixeret,successurus. & allegatum fuit p parte dńi Iaco.secundogeniti domini comitis per honorabilem uirum dominum.G.de sancto Geminiano utriusque iuris doctorem in Romana curia aduocatum defensorem dicti
1 domini Iacobi,ut sequitur. †Primò super iuris possessorio p ponebat,cum de mandato domini Ducis Calabriæ filij domini regis Roberti processisset, q dominus præfatus Iacobus comitatus marcisi,& baroniarum sancti Seuerini, & Selenei possessionem quibusdá eius nuncijs assignaret,quam(vt all.) idem dominus Iaco.detinebat.propter q mandatú præfatus do.Iaco.prædicta nuncijs assignauit possessioné (vt dicitur) comitatus,& baroniarum superius expressarum,nunc possessionem petebat pro parte domini Iacobi ante omnia reuocari,eo q prætextu exceptionis proprietatis causam tangentis non est ipsa possessionis restitutio retardanda, & per hoc.ff. de vi,& vi ar.l.j.q dicitur sentire glo.eo.tit.l.iij.§.fin.in glo. quæ incipit.t.fructus percepti.C.loca.& conduc.l.si quis conductionis titulo. tunc mstrabatur uiolentiam comiti pariter per iudicem inferri,sicut ét per priuatum, ad quod allegabat opi.domini Inno.extra de resti.spo.c.ex conquestione. & c. conquerente.& q no.Azo in sum.C.unde vi.in j.col.in fi. & tunc arguebat,& si mandetur colono,uel alteri, ut fructuum perceptio impediatur,licet uti possidetis interdictú uideatur competere:tamen s'm opinionem do.Inno.deiectus videtur, & competit interdictum vnde vi pro recuperanda possessione, vt.ff.de vi & vi ar.l.uj.§.pertinet.&.§.item si non usufructus.ex quo concludebat restitutionem ante omnia faciendá eidem domino Iacobo comitatus,& baroniarú superius expressarum,subiuncto q cum sit minus iuste facta sequestratio antedicta,pro eo q idem dominus Iacobus non est persona suspecta,& est paratus dare fideiussoriam idoneá cautionem de stando iuri,debet ipsum sequestrum reuocari per l.si fideiussor.§.fi.ff.qui satisda.cog.eo maximè, q nec dubitabatur de scandalo,nec erat de casibus in quibus sequestratio est permissa:ut no.C.de prohi. sequestra. pecu.l.j.tamen cum protestatione,q ex præmissis nec priuilegio restituendæ possessionis intendebat per infra dicenda suæ parti generari præiudicium,proprietatis materiam ingressus,dicens,q dominus Iaco.domino Thomasio nepoti ex primogenito pręfati comitis in dicto comitatu,& baronijs sit omnimodò pręferendus:quod ostendebat hoc modo:considerabat enim circa dictarum partium successionem,& prælationem ius com
2 mune primò demum ius constitutionis regni. † Tertiò efficaciam priuilegiorum eidem comiti concessorú tam per bonæ memorię quondam dominum Regem Karolum secundú, quam per dominum regem Robertum: & primò quátum ad ius cóe cósiderabat q in successione ascendentium filij, & ex filio nepotes ad successionem ascendentiú,seu parentum eo-
3 cú pariter admittuntur.† Est differentia tñ quod filij in capita,ex filio nepotes in stirpem. ut in corpore in aut.de hære.q abintesta.deferun.§.j.colla.ix.C.de suis & legi.hære.l.nepotes.aliás in tit.de suc.transuer.& de iure antiquo Codicis soror in secúdo gradu fratrú filijs præferebatur illa tóne prætéʃa,q soror fratri defuncto attinebat in secundo gradu.& defuncti fratris filij defuncto,de cuius hæreditate agit,sunt in gradu tertio cóstituti:vt.C.de le.hære.l.consanguinitatis. quá cónem.l.nó sine ministerio,& suæ partis adminiculo dicebat assumere,ut ex infrà dicendis dicebat velle ostendere.licet.d. l.consanguinitatis, esset per iura autenticorú correcta: vt in auť. cessante. & authen.post fratres.signatus,in d.l.C.de leg. hære.

4 hære.& in aut.ut fratrum si. per totum ti.†Considerabat secundo iura constitutionum regni declarata in constitutione, quæ incipit. Vt de successionibus comitum, & baronum: qua cauetur, quòd in feudis filij, & nepotes possint succedere seruata sexus prærogatiua in maioritate ætatis. Cum ergo inter liberos, & nepotes comitis quondam. T. de cuius successione agitur, nunc domi. Iaco. ætate sit maior, & in gradu proximior, assumpta ratione in dicta. l. consanguinitatis. & ipsius constitutionis, idem dominus Iaco. in prædictis præfato comiti. T. nepoti præferendus erat ex coniunctis duabus rationibus memoratis, maioritatis ætatis uidelicet, & proximitatis in gradu dicti comitis, de cuius successione tractatur.
5 ¶†Considerabat tertio formam literarum regis Caroli, circa quas dicebat, quòd idem rex præfato quondam comiti. T. concessit licentiam, ac etiam potestatem constitutione regis memorati reseruata quōdam domi. H. primogenito eius hæredibus eius genitori comitis. T. supradicti, quod ad eum, & hæredes suos pertineant comitatus, baroniæ, & alia bona feudalia dicti domini. T. comitis ad ipsum ex antiqua successione spectantia, cum ad eum de iure debeant pertinere, seruato successionis ordine, & cuiuslibet iuribus semper saluis.
6 ¶ † Circa quod taliter arguebat, aut enim dictus dominus. H. & eius hæredes in dictis comitatu, & baronijs, & alijs bonis feudalibus supradictis non debebat de iure succedere. & per obreptionem, seu falsam expositionem idem dominus rex concessit, aut ex ignorantia, si per obreptionem datū intelligi regi Carolo, quòd idē dominus. H. & eius hæredes debebant in præmissis succedere, cum non esset de iure uerum, ut ostensum est supra, non ualet rescriptū: ut. ff. de fal. l. si quis obrepserit. & C. de his, qui à non domino ma. l. fi. per ignorantiam, similiter non ualet rescriptum: quia in eo primo debet esse consensus. Nihil enim tam cōtrarium est consensui, q̄ error, qui imperitiam detegit. ff. de iu. om. iudi. l. si per er-
7 rorem.†Non ergo obstat dictum priuilegium, dum enim in priuilegio per modum causæ ponitur, quòd ad dictum dominum. H. & eius hæredem spectabat de iure successiuo, in dubio de antiquiori iure Romano intelligendum est: ut. ff. de in sti. & iur. l. j. §. j. & melius facit. ff. fini. regun. l. fi. Sed constat, q̄ illo iure ad dictum dominum. H. & eius hæredes præfatorum comitatuum, & baroniarum non spectat successio, ergo uel per obreptionem, uel per principis ignorantiam obtinuit priuilegium, seu literas supradictas cum nec de iure no-
b uo^b constitutionum ad dicti domini. H. hæredes eo præmortuo dicti quondam comitis pātris sui successio comitatus, baroniarum, & aliorum bonorum feudalium præfatorum, pertineat, etiam quæ nouiter acquisiuit. quinimo & dictæ literæ successionis ius cuiuslibet alterius seruauerūt. sed cum secundum uerba constitutionis maior ætate minori debeat anteferri successionibus feudalibus, cuius successionis ius fuit ex dictis literis reseruatum, ergo dicti priuilegij auctoritate excludi non potest, immo iuuari debet dominus Iaco. supra
8 dictus.¶†Circa priuilegium uero domini regis Roberti taliter arguebat, q̄ non obesset domi. Iac. supradicto. In eodē enim priuilegio continetur, quod pro eo quod idem do. H. reipublicæ utilis existebat, ac propter reipublicæ utilitatem, necnon quia & eius liberi gradum ingrediuntur ipsius, & per sonam eius, quo ad successionis ordinem, repræsentant, si turbato ordine dicto quondam comiti Thomæ. do minus. H. præ decederet, eius liberi in præfatis baroniis, comitatu, & bonis aliis succedant, successionis seruato ordine inter eos, ut foret dictus quondam dominus. H. si uiueret, dicto quondam. T. comiti successurus. tunc arguebat ex dictis rationibus sic. Aut enim prætextu dictæ publicæ utilitatis est dubium, utrum quid noluerit alij ius auferre, aut est certum, q̄ uoluit ius au
9 ferre.†Si est dubium, non est uerisimile q̄ per rescriptum uelit alicui ius auferre: ut. ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. fi qs à principe. si uero est certum, q̄ uoluerit alicui ius auferre, licet quidam dicant, quod propter publicam vtilitatem princeps hoc possit per. l. ff. de rei uen. item si uerberatum. & de eui. l. lucius. dicebat tamen ipse, quòd doctores communiter intelligunt, quòd in dictis leg. dominorum prædiorum dictum præcesserat, propter quòd eorum prædia eis tollebantur, & assignabantur militibus. licèt enim princeps sit dominus omnium: uerum est, quo ad protectionem, non autem q̄ in mei codicis uendicatione mihi esset rationabiliter præferendus: vt. C. de quadri. præscri. in l. bene à Zenone. subiungebat & aliud, q̄ primogenituræ ius est priuilegium personale, nec potest ad hæredem transmitti: ut. ff. de reg. iur. l. licèt in omnibus. quāuis fallat. C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. §.
10 fi.†Præterea non obstat verbum iudicamus, quia necessitatem non importat, ar. C. de legi. & consti. l. digna. nec uerbū declaramus. qnia qui declarat, nihil noui inducit. ff. de acqui. re. do. l. adeo. §. cum quis. & ff. si ser. ueu. l. sicut. §. sed si quæritur. & his breuiter fuit contentus. Allegauit secundo pro eadem parte dominus. R. planterij legum doctor. in Romana curia aduocatus, & primo sic. filius quo ad auum nepos, locū patris non repræsentat: quod ostenditur: quia si aliquis habēs filium, & ex eo nepotem, filium exhæredet, & extraneum sub conditione instituat: si pendente conditione post mortem eius, de cuius hæreditate agitur, moriatur filius, nepos uolēs rumpere testamentum quasi præteritus, non auditur: quòd esset, si patris sui personam repræsentaret, aut locum. ff. de iniu. rup. & irri. test. si quis filio exhæredato. in prin. allegabat etiam, q̄ vni pater filio substituit, si uiuo patre filius prædecedat apud hostes, substituit filio, ex substitutionis iuribus non succedūt: vt. ff. de vul. & pu. sub. l. lex cornelia. sic in casu proposito, vbi dictus dominus. H. viuo dicto. T. quondam comite patre suo decessit, primogenituræ ius ad eius filium non transit, sicut nec in præalle. l. lex cornelia. ius defuncti filij
11 in vita patris ad substitutos successio pertinebat. ¶ †Præterea vbi libertus moritur superstite patroni filio, & nepote, filius in illo iure patronatus nepotē excludit. ff. de. bo. liber. l. si libertus. §. j. sic & in casu nostræ quæstionis, ubi de iure primogenituræ tractatur, filius tempore mortis eius, de cuius hæreditate agitur, primogenitus maximè, nepotem excludit. Præterea regni constitutio in feudi successione facit ordinem, ut in eo succedant filij, & nepotes sexus, & ætatis considerationem præhabita. Primo ergo secundum dictam considerationem admittuntur filij, & in eorum defectum secundū eandem considerationem nepotes, vt est videre in eo, qui patrem, & filium hæredes instituit: primo etenim pater, deinde in eius defectum videtur filius institutus: vt no. ff. de liber. & post. l. Gallus. in prin. Præterea vbicunque cessat ratio legis
12 cessat lex ipsa.†Constat enim, q̄ secundum antiquam legem ante constitutionem regni non erat ætatis differentia in feudorum successionibus introducta, sed sexus tantummodo, vt in x. colla. de natu. succes. seu. c. j. & de grad. suc. in feud. c. j. §. fili a. ius tamen constitutionis considerauit causam prælationis in successione feudi primogenituram. ex quo ergo causa, seu ratio legis cessat, cessat & lex. vt. ff. de inrepa. l. adigere. §. quamuis. sed in personam dicti comitis Thomæ nepotis cessat primogenitura: quia dominus Iacobus prædictus, quo ad eum, primogenitus est, & ætate maior: ergo cessat in personam ipsius nepotis ius prælationis in successione præfata ut non ipse domino Iacobo, sed eidem do. Iacobus præferatur
13 in successione præmissa.† Præterea vbi feudum alicui conceditur, & ipsius liberis masculini sexus, & eis deficientib. fœminini sexus, si superstite tm̄ filia moriatur nati ex filio, alij à dicti feudi pfato mō concessi successione eam repellunt: vt in x. col. de eo, qui sibi, & hæredibus suis masculis, & fœminis inuesti. accepit. c. j. circa prin. sic in proposito, licèt in filij masculi locum succederet: ratione tamē defectus sui sexus à successione repellitur, sic in casu quæstionis nostræ dictus comes. T. ratione d lectus minoris ætatis suæ, licèt ætate, & natu maiori successerit, uincatur, & succūbat in successione pręfatorū bonorum à dicto domino Iacobo propter uerba cōstitutionis regni, quæ præfert in feudorum successione inter liberos ætate maiores. Cum idem dominus Iaco. inter dicti quōdā comitis. T. oēs liberos tpe suæ mortis superstites ætate sit maior. tāgebat ēi ultra hoc, materiā possessorij, q̄ faciēda sit restō dicto domino Iacobo pfatorū bonorū ad. q. allegabat. C. de dona. inter vi. & vxo. l. si maritus. afferens con-

cludendo super hoc fore satis per dominum. G. allegatum.
14 Et hæc breuiter fuit cõtẽtus. ¶† Allegauit tertiò in eadẽ pte do. R. Rausulus. Et primò sic. regni constitutio sæpè statuit, q primogenitus secundo genito præferatur, nullam de primogenita filia in iure prælatiunis faciens mentionem. Et tunc arguebat sic. casus non expressus à lege, testatore, vel contrahentibus pro omisso habetur. ff. solu. ma. l. si dos. de l. & post. l. commodissimè. cum ergò casus iste non sit expressus, & habeatur propterea pro omisso, nõ succedet nepos ratione primogenituræ, seu maioris ætatis. Sed dominus Iacobus, qui tempore mortis eius quondam dicti comitis. T. inter eius masculi sexus liberos, de cuius bonis agitur, inuenitur maior ætate. Accedit etiam ad præmissa, quia si legislator aliud de primogenito filio noluisset, expressisset. C. de cadu. tol. l. fi. §. sin autem ad deficientes. ibi nam si contrarium &c. Præterea iura corrigentia, & odiosa sunt restringenda, & non amplianda, nisi in casu, in quo loquunt expressè: ut. ff. de lib. & posthum. l. eùm quidam. Cùm ergò constitutio de primogenito filio non loquatur, quæ ius commune corrigens est, & odiosa; quia naturæ differentiam introducens contra. l. maximum uitium. C. de lib. præte. uel exhere. de solo filio primogenito intelligenda est, non de primogeniti filio. Cùm igitur dictus dominus Iacobus sit primogenitus tempore mortis dicti comitis. T. de cuius bonis agitur, excludit dictum nepotem, licet sit primogenitus filius, cum ad eum præ
15 missa ratione se dicta constitutio non extendat. † Præterea ubi primogenitus filius ex aliqua ratione inhabilitatis, uel maculæ à successione impeditur, nec eius filius ad successionem admittitur: ut. C. de quæstio. l. diuo marco. quia quod obstat patri, obstat & filio: ut. ff. de re. iu. l. in his. §. non debeo. & l. aliud §. fi. tunc arguitur sic. paria sunt inhabilem esse, & nullo modo esse: ut. ff. quod cuiusque uni. no. l. j. §. fi. Sicut ergò, ubi esset inhabilis filius, ex eo nepos à successione repellitur, ita & cum primogenitus tempore mortis eius, de cuius hæreditate agitur, non estin rerum natura, nepos ex eo repellitur
16 à successione præfata. † Præterea maius ius habet feudatarius in feudo, quàm dominus, à quo feudum tenetur: quia feudatarius habet utile dominium: ut. ff. si ager uectig. l. fina. & not. ff. de rei uendi. in gloss. rubricæ. dominus autem feudi
17 habet tantum directum dominium: ut in præal. iuribus. † Sed constat, q qui habet utilem actionem, præfertur habenti directam: vt. ff. de procu. l. in causæ. §. fin. & de superfi. l. prima in princip. tunc arguitur sic habens maius ius, vt feudatarius non potest de feudo disponere sine domini licentia: ut in x. collat. de prohi. feud. alie. per Fede. ca. imperialis. & pro hoc quia dominus feudum, q alius tenet, eo uiuente non potest alij iure concedere, nisi illo consentiente: ut in x. collat. qui success. tenean. c. si quis inuestitus. §. nam si quis. ergo nec dominus rex potuit dictum priuilegium sine consensu dicti quõ
18 dam comit. T. concedere. ¶† Præterea quandocunque aliquis ex aliquo facto tangitur, uocandus est, vt consentiat, & nisi ex eius consensu fiat, non ualet; vt C. de pac. l. fi. Cum ergò in concessione dictorum priuilegiorum, & præcipuè regis Roberti vocatus non fuerit dictus comes. T. nec præfatus dominus Iac. priuilegia ipsa de iure non valent. Præterea quando causa adijcitur, aut adijcitur à contrahente, aut à testante, aut à lege, aut à principe. Si à testante, uel à contrahente, tunc causa præsumitur impulsiua: ut. ff. de do. l. iij. §. fin. de condi. & demonst. l. cum tale. §. falsa. Et quia hæc duo membra non faciunt ad propositum, ipse omittebat ea. Si vero à lege, uel principe, causa finalis præsumitur, & ea cessante cessat effectus: ad q adducebat. ff. de iu. pa. l. adigere. §. quamuis. licet melius facit ad causam adiectam à principe. C. de do. inter uirum & uxo. l. si. aliter est sub Rnb. de do. inter regem, & reginam. l. prima. cum ergo causa adiecta in priuilegio domini regis Roberti cesset: illa uidelicet dicti quondam do. H. liberi eius gradum adigrediuntur, ut in dictis literis continetur, quæ causa cessat, ut non uera: quia prædicta do. H. quondam præfato quondam comiti. T. in primo gradu attinebat, & eidem eius liberi in secũdo, ergò qua
19 si cesset dicta causa, dictum priuilegium uitiatur. † Præterea quandocunque duo rescripta conceduntur, unum prius, & aliud posterius, nisi secundum de primo faciat mentionem, nõ ualet secundum. extra de rescrip. c. j. sed cũ primum dictũ rescriptum domini regis Roberti mentionem non faciat de dictis duabus clausulis annexis in priuilegio præfati domini regis Caroli secundi, illis uidelicet, successionis ordine seruato, & iure cuiuslibet semper saluo. ergo non ualet priuilegiũ do. regis Roberti prædicti. Præterea licet in dicto priuilegio præfati domini regis Roberti apponantur illa duo uerba, ut dicamus, & declaramus, de natura dicti uerbi iudicamus, non
20 est, vt necessitatẽ imponat: ut in præalleg. l. digna uox. † Nec uerbum declaramus nouum ius tribuit regulariter, licet interdum tribuatur ut in l. lege. ff. de uer. sig. sed illud, q est sic cõpetit, manifestat ut in præalle. l. sicut. ff. si serui. uendi. §. sed si quæritur. & de rei ven. l. ex diuerso. Præterea ius, qđ non competit, non transmittitur ad hæredes, etiam libetos. C. de cad. tol. l. unica. §. pro secũdo. sed cum dicta successio non competeret præfato quondam do. H. tempore mortis suæ: ergo sue successionem iure primogenituræ ad filios non transmisit. & sic
21 fecit finem Dominus R. ¶† In contrarium uerò pro parte Thomasij nepotis do. Io. de Lauduno iuris ciuilis professor dicti nepotis circa præmissam defensionem assumens, allegata primò per partem contrariam eneruans eiusdem nepotis intentionem subscriptis legibus, & rationibus comprobauit. Et primò circa restonem possessionis, quæ petebat fieri eidem do. Iacobo, quasi per violẽtiam de ea iniustè detecto, prout dictus do. G. allegabat: Respondit dupliciter: vno modo per distinctionem. dicebat n. q magna differentia est, nũ quid violentia fiat à iudice, uel à priuato. Nam si à iudice, q non cognitione habita, sed extra ordinem bona alicui secit auferri, & ea, ad quem de iure pertinebãt, seu cui dicebantur pertinere, tradi, uel solui, nunquam eorum restitutio, seu reuocatio peti, uel fieri potest: ut. ff. q me. cau. l. si. §. ul. & clarina no. 7. q. j. §. illud autem. in gl. sr. quod si concedo in fi. glo. Et posito quod ita fuerit in cã præsentis qõnis. Nam dominus noster dux calabriæ domini regis Roberti primogenitus, & vicarius generalis, vt per partem aduersam ponitur, mandauit domino Iaco. ut dictorum comitatus, baroniarum, & aliorum bonorum feudalium præfatorum possessionem duobus suis nuncijs assignaret, quæ de facto procuratoribus dicti comitis Thomasij nepotis, ueluti notoriè; & manifestè potiora iura habentis in successione præfata, tradi, & assignari mandauit, & fecit prædictorum bonorum feudalium possessionem dari. Vnde non est facienda restitutio ratione præmissa: quis ad eum dicti comitatus, baroniæ, & bona peruenerunt, ad quem de iure pertinebant, ut ex. j̃. dicendis apparebit. bene facit ad hoc extra de ord. cogni. c. cum dilectus. §. rerum. & quod ibi not. ubi autem à priuato violentia fieret, esset possessionis restitutio facienda, nec retardanda esset prætextu exceptionis proprietatis obiectæ, etiam si uellet de proprietatia iure immediatè docere. Et ita intelligitur, quod no. ff. de vi & vi ar. l. j. & eo. tit. l. iij. §. fin. C. loca. & conduc. l. si quis conductionis. ff. de doli exce. l. dolo. licet gl. contrarium notet quę gl. consueuit interdum reprobari. ff. de iudic. l. si de ui. Soluebat & aliter præmissa. nam aut exceptio proprietatis est notoria, & manifesta, sicut est pro dicto comite Thomasio nepote, tum ex iure communi: tum declarationibus regijs: vt ex. j̃. dicendis patebit: & tunc impeditur possessionis restitutio, nec fieri debet ratione præmissa. hoc probatur per Inn. extra de filijs præsby. c. ueniens. ubi autem exceptio exigeret probationem, & examinationem aliã, ante omnia facienda esset restitutio spoliato. & sic intelliguntur iura in contrarium allegata. tunc ostendebatur, quod prę missis allegationibus non obstantibus dictus comes Thomasius nepos iure cõi debet in pfatis comitatu, & baronijs, ac bonis alijs succedere. T. quõdã comiti memorato, nõ obstãte qđ ẽ minor ętate d. do. Ia. filius. n. cũ patre hic cẽset eadẽ eẽ p sona, ut unus stat, uel est, alter stare, uel eẽ uideat: ut. C. de agri. & cẽsi. l. cũ satia. li. xj. & unius uox alterius eẽ cẽset, ut in sti. de inuti. stip. §. ei q. Et ꝓpterea nõ ꝯsiderato dicto comite Tho. ut defectiuo rõne ætatis, sed ut patre eius primogenito, & ad

& ad dictā successionē habili ī successione ipsa dicto do. Iā præferatur, quod pulchrè monstrat, si emancipatus emācipato de iure communi, non confert suo, conferre tenetur de iure. suppone ergò, quod emācipatus ad successionem veniēs cum fratre in potestate constituto, & cum alijs filijs alterius fratris defuncti in potestate similiter constituti, quorum fi-
23 liorum unus in potestate, & alius emancipatus erat: † Quæritur, nunquid dictus emancipatus huic etiam emancipato nepoti suo conferat? & ex dicit, q sic, non considerato defectu emancipationis, qui est in ipso nepote, sed considerato, qd patris sui constituti in potestate personam repræsentat, cuius gratia sibi confertur: ut hæc probantur. ff. de coll. bo. l. j. §. portionés, & eo. ti. l. si nepotes. ff. de coniungen. cum emā. lib. l. j. §. si filius. circa fi. cum fi. ¶ Præterea ad idem arguit, quod dictus comes nepos admittatur ad dictam successionem non ex persona sua, sed primogeniti patris sui. Vbi enim ad successionem defuncti fratris concurrunt fratres uterini, & consanguinei ex una parte, & consanguinei tam tum uel vterini tantum ex alia: consanguinei, & uterini consanguineis tantum, uel vterinis tantum præferuntur: ut. C. cō muuia de success. auē. itaque. & C. de le. hære. auē. post fratres ex vtroque parente. in aut. de consan. & vteri. fra. in princ. cū fi. Modò pone, quod quidam habens fratrem consanguineū tantum, uel uterinum tantum, & nepotes ex defuncto fratre consanguineo, & vterino abintestato sine liberis est defun-
24 ctus. † quæritur, quis admittatur ad defuncti successionem? si consideremus defuncti fratris consanguinei, & uterini liberos, vt seipsos, cum nec consanguinei sint, nec vterini defuncto, de cuius successione agitur, nō excludent consanguineū tantum, uel vterinum tantum ei, de cuius hæreditate agitur, sed propter omnimodam repræsentationem personæ patris paternum ius obtiuent, & dictum consanguineum tantum, uel vterinum tantum excludunt rationabiliter, & de iure, ut in auē. de hære. quæ abintest. deferun. §. si igitur defunctus. coll. ix. & per hoc tolluntur omnia contraria, per quæ dicebatur, q ex uerbis dictæ constitutionis dictus comes Thumasius nepos ætate minor excludebatur à domino Iacobo ætate maiore, cùm non ex persona sua ad dictam successionem
25 ueniat, sed ex persona dicti primogeniti patris sui. ¶ † Et ad hoc facit etiam pulcrum argumentum, ubi sponsus sponsæ alienum dabat anulum: quæ donatio tenebat, si demum matrimonio durante, in loco dicti annuli alieni, proprium donauit anulum vxori: licet de se non teneat: quia inter virum, & uxorem sit interdicta donatio: tamen quia in locum non prohibitæ donationis donationem de se fecit prohibitam, tenet hæc donatio propter repræsentationem: ut. ff. de do. inter ui. & uxo. l. si donāte. §. si sponsus. cum toto illo generali, quod ille, qui in loco alterius ponitur, cum in cuius loco ponitur, per omnia repræsentat. ut. ff. quod cuiusque uni. no. l. item eorum. §. si decuriones. C. de iudi. l. apertissimi. cū si. ad corroborandum prædicta satis bene facit. C. de natu. li.
26 l. fi. ¶ † Præterea ius illud primogenituræ æquiparo iuri accrescendi: sed uideo, q ius accrescendi etiam nondum competens, quia cohærede viuente: si cohæres decesserit, sibi cohærede superstite, ad hæredes suos ius accrescendi transmittit: ut. ff. de suis & legi. hære. l. si pluribus. Idem etiam in iure deliberandi: ut. C. de iure deli. l. cum antiquioribus. in princi.
27 † Nec ob. q dicebatur, quod nō delatum, nec quæsitum ius non transmittitur. C. de cadu. tol. l. unica. §. pro secundo. qa loquitur in his, quæ non erant debita, nec quasi, & poterant simplici uoluntate eius, de cuius hæreditate agebatur, tolli, cum ambulatoria sit ultima uoluntas usque ad extremum uitæ exitum: ut ff. de donat. inter uir. & uxo. l. cùm hic status. §. ait oratio. de leg. 3. l. si quis in prin. testamenti. & l. 3. & l. ex parte. ff. de adi. & transfe. le. l. j. cum si. fuis. Hoc autē ius primogenituræ, sic est primogenito debitum ex beneficio dictę constitutionis, quod & si patris hæres non sit, habet nihilominus feudum iure primogenituræ. arg. bonum. ff. de ope. li. l. si operarum actum. ff. de uerb. ob. l. lege quodcunque. §. si quis ita. Et pro hoc non ob. prælleg. l. unica. C. de his, qui ante aper. tab. & determinatio quæstionis notatæ ibi in glo. Ad q posset etiam rñderi, maximè ad dictam quæstionem per glo. no. cui congruit. ff. de uul. & pup. sub. l. qui liberis. §. hæc uerba. & eo. ti. l. sed si plures. in prin. cum si. nam est differentia, nunquid aliquid debeatur conditionaliter in pacto alicui ex ultima uoluntate, an ex 5ctu, seu prouisione principis. nam ubi debetur ex ultima uoluntate, ante conditionis euentum moriente eo, cui debetur, non transmittit. ff. de leg. j. l. sicta legatum. §. illi si volet. & ita loquuntur iura in contrarium allegata, quæ omnia loquuntur de successione non transmittenda. Nam quælibet substitutio ex testamento competens, conditionalis est institutionis: ut prælle. l. quæ liberis. §. fi. & propte-
28 rea non transit ad hæredem. † Vbi autem ex 5ctu aliquid sub conditione debetur, etiam ante conditionis euentum moriens, cui debetur, ad hæredes transmittit: ut insti. de uer. ob. §. ex conditionali. ff. de actio. & oblig. l. is cui. Idem vbi habetur aliquod ius conditionale ex beneficio legis, uel principis. Nam maius ius quæritur: ut in l. beneficium. ff. de cōsti. prin. Et nun parificatur factum legis facto 5hentium: ut in l. fi. C. de fideius. & q plus est, non vt hæreditatem primogenitus habet feudum, sed ex beneficio constitutionis, quæ ipsum alijs præfert, & formæ concessionis, seu donationis, vel infeudationis regis, per quam feudum conceditur alicui comiti, vel baroni, & primogenito suo, & sic ex facto istius concessionis, seu donationis, quæ donatio contractus dicitur: ut. ff. quod me. cau. l. si donationis. & de præscrip. xxx. an. l. si quis emp. cum si. Et quod ex dicta forma concessionis primogenito ius quæratur, probatur. ff. de li. & posth. l. gallus. in prin. gl. quæ incipit, id est non dicit illa uerba. & arg. bo. C. de do. q sub modo. l. quoties. in fi. uer. sed cum. & quod ibi no. si bene
29 attendatur. † Nec obst. quod dicebatur per partem aduersam, quia ius primogenituræ erat ius personale, & propter ea non transmittebatur: ut in prælleg. l. in omnibus. Nam priuilegia personalia transeunt in filios heredes: ut. ff. sol. ma. l. etiam. C. de promis. do. l. j. ff. de reg. iur. l. sciendum. imò qd fortius est, priuilegium quantuncunque merè personale, trāsit ad filium. C. de excu. mu. l. sordidorum. li. x. & ibi no. l. autem, in omnibus. de hæredibus extraneis, & non filio loquit, vt ibi no. Non ob. quod dicebatur in contrarium contra dicta priuilegia: & primò contra priuilegia domini regia Caroli secundi. s. q aut fuit concessum per obreptionem, aut per ignorantiam regis & c. quia non per obreptionem, sed secuit dum ueritatem. nec ad petitionem dicti quondam domini primogeniti, sed præfati quondam. T. comitis: nec per errorem: quia eius dispositio in dicto priuilegio erat consona iuri, quò ad dictum dominum. H. & eius hæredes. imò & si errasset, quod negatur omninò, forsitan non obesset. nam error principis facit ius: ut. ff. de sup. leg. l. iij. §. fi. nec mirum, quia propter principem, & super facto fingitur: ut uo. C. de test. l. omnium. cuius contrarium, est ius commune. ff. qui. ex cau. maio. l. denique. ff. de capti. & postli. reuer. l. in bello. §. fa-
30 ctæ. † Nec ob. quod dicebatur contra priuilegium do. regis Roberti, uidelicet q causa contenta in declaratione priuilegij, illa. s. cum parentis gradum adingrediantur liberi, & per sonam ordine successorio repræsentent & c. non sit uera, seu non subsistat, cū dictus comes. T. nepos sit in tertio gradu, & dictus quondā do. H. dicit nepotis pater dicti quondā comitis. T. primogenitus filius attinebat in gradu secūdo: vñ qua si pp cessationē dictæ cāæ cessat, & nō ualet dicta declaratio regia: nā falsa grā dicentis, veritatē non habet. nā casus est. l. & litera manifesta, q filius gradū patris, & locū ingredit. ut in auē. vt fratrum filij. in prin. col. ix. Nō ob. q de publica vtilitate dr, q nō posset p p es m alij ius tollere, quia, q hoc possit, dicunt dictæ leges. itē si verberatum. & l. lucius. nec de delicto eius, cui tollitur. l. facit mentionem, nec est verum, quod non possit toli propter publicam utilitatem, vt patet. C. com mu. de le. auē. res, q subiacēt. ff. de reli. & sum. fu. l. si q sepulchrū. & ff. si ser. uēdi. l. certū. & l. si locus. §. fi. & licet possent dici, qq per partē alterā non diceretur, q in dictis legibus. itē si verberatū. & l. lucius. modico dato ibi illud fuit factū, q fieri potuit, quasi secus, ubi nihil. arg. l. uēditor. §. si 5stet. ff. cōmu. prædio. tū satis apparet, q nedū modicum, imò multū datū

 fuit

fuit, propterea quia licentis regia dimittendi feuda noui-
ter acquisita inter liberos secundò genitos fieri non poterat
constitutionis iure prædicto.nec ob.ꝙ dicebatur de dicta. l.
digna uox. de uerbo iudicamus. nam ibi idcircò necessitatē
non inducit, quia pari dirigitur, cui imperari non potest;
ut ff.de arbitr.l. nam & magistratus. ff. ad Trebel. l. ille, a
quo.§.tempestiuum.ubi autem ad eum, cui mandari potest,
dicta uerba diriguntur, necessitatem inducit, ut est uidere.
ff.de legat. 2.l.pero.& eo.tit.l.cum pater. §. rogo: & l. cum
quidam.cum sim.nec obst.l.si quis exhæredato. quia auus,
qui filium exhæredauit, & nepotem præterit, mortuus fuit
supstite filiò exhæredato,& nepote præterito,& nepotē præ
cedebat filius, & idcircò nepotem non erat necesse exhære-
30 dare.† Non ob.l.cornelia.ff.de uulg.& pu. subst. in contra-
riū allegata. quia ibi fuit præmortuus filius patri. & ꝓpterea
substituti filio capto ab hostibus non admittuntur: quia fi-
lius mortuus est apud hostes,qui in ciuitate nulla bona reli-
quit,& propterea non habet hæredes,ut ibidem litera dicit,
cùm eo iure filius in potestate non haberet hæredem; sed
31 omnia peculij patris occuparet:ut ff.de castrē.pec.l.2.† Nec
ob.l.si libertus.ff.de bo.libe.in contrarium alle.quia de suc-
cessione libertorum loquimur in casu, quo nepos cū patruo
nō succedit; secus in successione ingenuorū:ut in aut.de hæ.
q ab intest.§.j.co.ix.& ita soluit gl. contrarium de dicta. l. si
libertus. quam signat pro contraria. C.si in fraudem patro.
l.2.nec ob.ꝙ dicitur.ff.de legi.tuto.l.iij.§.ij.ubi nepos a pa-
truo excluditur,quia ibi de tutela loquitur, quæ nedū in spe
competens,sed neq; in retrāsmittitur,sicut prælaturæ, & ad
ministrationes,seu commissiones certæ:ut nota.ff.de tute.l.
tutela plerunque.uel solue,ut modò proximè dicebatur.n.c.
obst.c.j.2.colla.de eo,qui sibi,uel hæredibus suis &c. quia in
concessione feudi dicebatur expresse, ꝙ ita demum admit-
terentur fœminæ ad successionem feudi, si masculi omnes
deficerent,masculi autem ibi supererant, & propterea re-
pellebantur fœminæ:licet ex masculis natæ essent.nō ob.ꝙ
constitutio nominando filios,& nepotes,uidetē succedendi
ordinem fecisse,ut primò filij maiores natu, & eis deficienti
bus nepotes maiores natu admitterentur ad successionem
feudi; nec similiter obstat, ꝙ dicebatur ex aduerso, quod
in dicto nepote cesset ratio constitutionis maioritatis æta-
tis,& propterea debet quoque cessare in eo beneficium con
32 stitutionis ipsius,ut in præal.l.adigere.§.quamuis. ¶ † Nam
ad ista omnia breuiter respondetur,quod dictus nepos non
ex persona sua, sed ex persona primogeniti patris sui, cuius
personam representat, admittitur, non obstantibus suæ per
sonæ defectibus:ut ā.satis clarè probatum est, & maximè
per l.j.§.si filius.ff.de coniug. cum eman. liber. superius al-
legata. in quo primogenito ipsius nepotis genitore cessant
33 prædicta in contrarium allegata. ¶ † Nec ob.ꝙ dicebatur
de casu non expresso,quia pro omisso debet haberi.nam ue-
rum est,nisi omissus sit similis expresso:ut ff. de do. ob caus.
l.si extraneus.& no.in præalle.l.si cum dotem.in prin.in ma-
gna gloss.casus enim primogeniti nedum similis est expres-
so:immo quasi idem propter omnimodam representatio-
nem patris primogeniti in persona dicti comitis Thomasij
nepotis, ut iam probatum est, uel potest dici; ꝙ quasi in
idem redit, quòd dictus nepos non ex persona sua, sed di-
cti primogeniti patris sui dictum dominum Iacob. excludit
à successione. prædicta, de quo genitore ipsius nepotis ca-
sus exprimitur in constitutione præmissa. & eodem modo
respondetur ad aliud,ꝙ dicebatur,ꝙ dicta constitutio odio-
sa non extenditur ad primogenitum filium: quia non per
uiam extensionis, sed interpretationis omnimodæ, quasi
representationis patris in filium, ad prædictam successionē
admittitur nepos supradictus.licet enim in odiosis sit pro-
hibita interpretatio, ut patet in legum constitutionibus. ff.
ad municip.l.& de interpretatione, uerum est expressa, sed
non declaratiua.ff.de mu.& hono.l.ut gradatim. §. & si le-
ges.& de uer.ob.l.quicquid,non obst.ꝙ dicebatē quod ubi pa
ter esset inhabilis filius repelleretur,&ubi nullo mō est pater
primogenitus,ipsius filius repellitē per parificationem.l. j. §.
si.ꝙ cuiusque uniuer.no.quia illud nō est de se uerum, ut pa
tet.C.de lib.& eorum liber.l.ij.ff.de sena.l.emancipatum,&
ibi not.ff.de interdic.& rele.l.iij.in prin. Prædicta autem ue
ra essent, ubi patri inhabili per filium forsitan aliquid quæ-
reretur, cuius contrarium statuitur,ubi nihil patri quæritur:
ut ff.de re.diui.l.diui fratres.& ibi glo.no.& ff. de bo. lib. l.
quæritur.ꝙ dictū argumentum inhabilitatis patris,ꝙ inhabi
liter filium,habet locum in natis post inhabilitatem: ut not.
in d. l. in contrariū allegata. C. de fal.l. diuo marco. & aliis
prædictis iuribus. attamen dictus Comes. T. natus fuit ante
34 mortem quondam H. † Nec obst. ꝙ in præfatis priuilegiis
dicti quondam.T.comitis consensus debuit interuenire, ut
per partem alterā allegatur: quia ꝙ dicitur.ff. de pact. l. si.
in contrarium allega.in pacto loquitur, secus in stipulatio
ne,ut ibidem no. ¶ Sed respondeo ad l.quæ magis ad pro-
positum facit,licet per partem alteram non fuerit allegata.ff.
de adop.l.item diuus.cum eo,ꝙ ibi no. Dico enim quod ibi
loquitur,quando per rescriptum confirmatur ꝙ iure non te
nuit.ubi āt priuilegium iuri communi congruit nō est neces
se,ꝙ ptes uocētur,seu cōsentiant:quia non tanguntur:dicta
āt priuilegia, & maximè priuilegiū dom.Regis Roberti iuri
cōi cōgruit,ut superius est ꝓbatū. Et per hoc ēt rūdetur ad
aliud,ꝙ dicebat,ꝙ maius ius hēt feudatarius q̄ dominus feu
di,quia feudatarius hēt utile dominiū,ꝙ præfertur directo,
& tamen non pōt sine consensu superioris dñi:ergo nec su-
perior dñs sine consensu feudatarij:q̄ illud uerū est, ubi de
gñcando p̄iudicio agitur,uidelicet de habēdo nouo feudata
rio,ad ꝙ q̄s cōpelli non pōt inuitus.ar.eius,ꝙ dicitē.C.de no
ua.l.j & ar ff.ꝓ soc.l.qui admittitur.in casu āt nostro priui
legia sunt ſm iura cōmunia:ut dictum est.s. quinimò & ubi
esset rescriptū,ꝙ interpretaretē casum dubiū,si conditionali-
ter interpretationē faceret,deberet pte pñte fieri:ut C. de le
gi.& const.l.fi.ubi aūt non cōditionaliter, ut in casu nostræ
q̄ōnis ēt absente parte concedi pōt:facit tamen ius inter eas
personas tm̄,quib.priuilegium est concessum:ut pulchre no.
35 in gl.C.de legi.l.ij.in gl.quæ incipit.immo statim.† Nō ob.
ꝙ ſm rescriptum dēt de primo facere mentionem extra de
rescr.c.j.hoc.n.fatuum est dicere, cū in secūdo priuilegio,
ꝙ fecit Rex Robertus,nedū de primo mentionem faciat sed
de uerbo ad uerbū in ipso includitur.ubi ergo totū includitē
de qualibet eius parte fit mētio.ut ff.de lega.3.l.si chorus. in
c prine.& sic d. Io. finē posuit dictis suis. Allegauit secūdò ꝓ
parte nepotis p̄r legum,& qui ad iurium medullā pertingit,
do.Old.de pōte de laude,q̄ōnis sic materiam tangendo.con
siderauit.n.primò circa ius primogenituræ legem diuinam,
& ius naturæ: demum iura communia ciuilia: & post hæc
regalia priuilegia probauit asserens non debere dici priuile-
gia:sed declarantia ius cōe,cum sint inquantū ius dicti quon
dam do.H.tangitur,magis cōi iure,q̄ spāli,&gratioso funda
ta.Et primo iure diuino dicebat primogenitū in indiuisibili
bus ac comitatib.& regnis secundo genitis de iure legis mo
saicæ debere præferri.nā in Gen.ut legitur,Iacob abstulit ius
primogenituræ Esau,Isaac communi eorum patre uiuente.
unde dicit Esau de Iacob:primogenita mea ante me tulit.&
propterea percipitur,& clarè mōstrātur,ꝙ quia uiuēte patre
cōpetūt,ea cedere,uēdere,donare, & in aliū trāsferre pōt fi
lius primogenitus. ut 7.q.1.c. q̄ periculosum. Et no.de hoc
plenè per Ho.extra de uoto,& uoti redē.c.licet.ex quo con-
cludebat,ꝙ si uendere donare, & cedere ius primogenituræ
diuina lege permittitur, ergo satis constat, quod ad hæ-
redem transmittitur, maxime filium.argum.ff.de acqui. re.
dom.l. quædam. nec odiosum ius esse censetur. considera-
bat etiam ius naturæ.ad quod deueniebat hoc modo assi-
gnando rōnem,quare pater plus diligit filiū, q̄ filius diligit
patrē,& adiecit rōnē esse naturæ q̄ pater in filio partē sui re
tinet,seu hēt. tūc arguit sic ex modico falsitatis tota oratio
falsa redditē.ut de reb.dub.l.si is,qui ducēta.§.utrū.qu q̄.n.d.
H.dicti comitis T.pater mortuus sit,cū eiusdem do. H. ps in
eodem T.comitē eius filio perseuerat.nec potest uideri, uel
dici mortuus cū eius pars uiuat,nec adimi potest exinde di-
cto do.Ia.succedēdi iō in præmissis,ar.ff.de usufr.l.si cui usu

fructus

fructus insulę.& de contrah.emp.& uen.l.domum. §.si uero
quantacunque. Tangebat domum iura communia hoc mo-
do.quod iuris est de toto,quo ad totum,idem de parte, quo
35 ad partem,& econtra.ff.de rei uen.l.quæ de tota.†Sed con-
stat, ꝙ ubi tractatur de admittendis ad partem in successio-
ne, cum patruus patris personam repræsentat, non in capita:
sed in stirpem ex persona patris succedunt,ut in præall. auť.
cessante.& aut.post fratres.& in auť.de hære. quæ ab intesta.
deferun.§.j. ergo ueluti patris personam representātes. ubi
de iure prælationis in totum ratione primogenituræ agitur,
patruum in totum excludunt, sicut eius pater primogenitus
eum patruum iure foret primogenituræ indubitabiliter ex-
36 clusurus.¶† Præterea tangebat materiam successionis dicti
comitis. T.nepotis indagando,nunquid ad successionem prę
dictā ueniat ex persona sua, an primogeniti patris sui? quod
indubitabile reputabat dicens,ꝙ non ex persona sua, sed sui
patris primogeniti debet admitti.Et ad hæc adducebat.ff.de
colla.bo.l.dedit dotem auus.& eo.ti.l.si nepotes.& ff. dę hæ
re.insti.l.sed si in conditione.§.nepotes.In quibus dicitur,ꝙ
auus propter filij personam debet nepti dotem dare,sicut &
filiæ,cum filiæ personam representat.& in d.l.si nepotes.di-
citur,ꝙ nepotibus confertur,sicut fratri, quasi omnes aui es
sent,scilicet pater eorum,ex quo percipitur,ꝙ ex persona pa
tris non eorum ueniunt:ad ꝙ facit.ff.de re mi.l.milites agrū.
nam tanta est filij,& patris identitas,ꝙ à patre in filium uide
tur esse quasi quædam cōtinuatio dominij, & etiam uiuo pa
tre uidentur filij quodammodo domini rerum,& iurium pa
ternorum:immo nec distinguitur pater à filio,nisi nota, per
quam distinguitur genitor ab eo, qui est genitus: ut ff.de
libe.& posthu.l.in suis.& uenit hic nepos ad ius, ꝙ nondum
erat patri quæsitum in actu,sed solum in habitu: sicut de que.
rela inofficiosi testamenti, quæ nascitur in additione hæredi
tatis:ut.ff.de inof.te.l.papinianus.§.si conditioni.& tamen fi.
lius exhæredatus decedens ante aditam hæreditatem trāsmit-
tit eam ad filium suum,licèt nondum natam, nec præparatā:
ut.C.de inoffic.test.l.si filium.§.si quis filium,ante filij obitū
spes querelæ sibi orta erat.quia pater filij exhæredati testato
ris erat defunctus, & pendebat terminus hæredi instituto ad
hæreditatem adeundam statutus à iure ex morte testatoris:
ut in l.sancimus in fi.C.de inof.test.ideo spes illa orta filio,di
cta pendente deliberatione legitima, transmittitur legis be-
neficio.& sic nil tunc habet in casu nostro de filio primogeni
to,qui in bonis patris eo uiuente ius nullum habebat,nullam
que spē ortam de præsenti,quę æstimari posset. & sic quod
non habuit,transmittere non potuit.Arguebat ulterius, ubi
pater uni ex filiis libertum assignauit, eodem filio mortuo
(non distinguitur,quo tempore) superstitibus liberis, & ex
aliis derelictis,fratres eius, cui facta est assignatio, nunq̃ ius
habent in dicto liberto, quandiu is, cui facta est liberti assi-
gnatio,uel ex eo aliquis superuiuit: ut patet. ff. de assign. li-
ber.l.ij.§.fi.cum duabus.ll.sequen. hic autem primogenito
facta est assignatio,quæ non est minoris efficaciæ,quam illa
quæ fit per hominem, ut ff. de iure pa. l. si libertus minore.
37 ¶†Præterea dum dicebatur, quod ius competens ex benefi
cio legis non trāseat ad hæredem,anteq̃ deferatur realiter,ip
se respondebat, quod non concedebat, & hoc pulchre lege
demonstrabat.is,qui in adopti.datur, habet quartam ex be-
neficio constitutionis diui pij,seu leg.ut in l.si arrogator. ff.
de adop.modo quærit.l.nunquid filius in adoptionem,uel ar
rogationem datus, si naturalis patris bonorum possessionē,
petat,quartam sibi debitam cohæredibus conferat,licèt eam
in spe habeat, nec sit realiter assecutus antequàm ad ipsam
quæstionem legislator respondeat,dicit, dictæ quartæ ius pa
tre arrogante superstite ad hæredem transmittere arrogatū
ut.ff.de colla.bo.l.j.§. si impuberi. sic in proposito, cum ius
primogenituræ ex constitutionis beneficio primogenito de-
beatur,uiuente eo,de cuius primogenitura agitur, primoge-
nitus moriens ad posteros hæredes ius primogenituræ tran-
smitit,& propterea soluebat,quod dicebatur, non delatum
seu non quæsitum ius ad posteros non transmittitur, uerum
est,ubi speratur deferri ex uoluntate testantis, cuius contra-
ria uoluntate tolli potest.& propterea nō debitum, nec qua
si censetur. ubi autem ex constitutionis beneficio ius debet,
cum uoluntate eius,à quo debetur,tolli non possit,ut in feu-
do,quod est primogenito debitum,iuste dicitur,quod ad po
steros transmittatur,quasi æs suum,& respectu testatoris alie
num,ut.ff.de inoffic.testamen.l.papinianus.§.si quis impube
38 res. ¶†Respondebat & aliter dicens,quod iura, quæ im-
pediunt transmissionem mortuo aliquo,eo uiuente,de cuius
successione agitur,habent locum in his,quę debentur alicui,
ut hæredi,non autem in his,quæ debentur alicui, ut hæredi,
sed ut filio.ff.de sena.l.emācipatū. §.ulti. à contrario tamen
sumpto argumento ibi, sed si post amiserit dignitatem ante
conceptionem &c.quasi diceret,secus si post conceptionem
& per hoc, quod ibi notatur de in ius uocan.l. adoptionum.
§.ul.Et de interdic.& releg.l.ij. tale autem est hoc feudum,
quod debetur filio etiam non hæredi.ar. pro hoc. C.de lati.
liber.tol.l.unica. §. sed & si sub conditio. Et de proxi. sacro.
scrinio.l.si quis in sacri. Dicebat enim constitutionem re-
gni,inquantum loquitur de prærogatiua ætatis,& sexus,in-
telligi cæteris paribus.hæc autem est prærogatiua prælatio-
nis ex persona patris,in cuius locum succedit. Vnde ex per-
sona eius est potior:ut.ff. qui potio. in pigno. habeantur.l.
qui prior.§.si Titius.& quę res pigno.uel hypothe.oblig. nō
posit.l.Aristo.Ex persona nempe patris sæpe quis inter com
petitores priuilegium prælationis sortitur:ut. C. de aduoca.
diuer.iudic.l.nemini filios.& lege petitionem.§.filij. & l. iu-
bemus.§.& si filius.Post hoc ad argumenta in contrarium re
spondebat ad illud,quod dicebatur, quod personalia benefi-
cia debent cum persona finiri,ut in iam allegata.l. in omni-
bus causis. circa quod ipse dicebat, quod audiuerat à magi-
stro suo domino Dyno,quòd aut persona est causa immedia
ta,& proxima beneficij personalis:Aut non est proxima, &
immediata causa beneficij personalis,sed læsio,uel alia cau-
sa,ut in proposito ætas,seu primogenitura. ¶Primo casu
beneficium cum persona extinguitur. Et ita intelligitur.l. in
omnibus.& l.priuilegium.eo.ti. Vbi autem non est causa im
mediata,sed alia causa tunc cum persona non extinguitur,sed
transit ad hæredem:ut in l.non solum.ff.de mino.& eo. tit. l.
minor.§.fi.& l.se.& C.ad uelł.l.hæredes. cum ergo prædicti
priuilegij non fuerit causa proxima, & immediata persona
dicti quondam domini.H.sed ut primogeniti, quod proba-
tur exemplo. potest enim quis pietatis gratia geminam affe-
ctionem habere,unam communem,quā homo homini de-
bet: cum inter omnes homines natura quandam cognationē
constituerit:ut.ff.de iusti.& iur.l.ut uim. potest & altam ha-
bere,quæ uocatur pietas,& hęc est inter patrem,& filium.&
sic est gemina,quia homo,& quia pater:ut.ff.de libe.ho. ex-
hi.l.ij.§.sed cum quis retineat.ad quod facit.ff. de adop. l. si
pater.§.qui duos.& eo.ti.l.nec enim.§.eorum.cum ergo pri
uilegij causa sit,non quia dominus.H.sed quia primogenitus
dicti quondam.T.comitis est,dictum primogenituræ priuile
gium,quia non est propter personam principaliter,sed pro-
pter causam primogenituræ,transit proculdubio ad hæredē,
39 ¶ † Nec ob. quod de possessorio dicebatur de restitutione
possessionis facienda ratione uiolentiæ. non obstante obie-
ctu exceptionis proprietatis:quia tunc illud uerum est,quan
do proprietatis exceptio est probanda. ubi autem est iā pro-
bata,tenet Inn.ꝙ exceptio proprietatis impediat restitutio-
nem possessionis:ut est uidere in muliere, quæ petebat se in
possessionē matrimonij uiro restitui, ꝫ quam si probata iam
exceptio opponatur, obiectus exceptionis ipsius repellit mu
lierē prędictā,ut extra de diuor.c significasti. sic in proposi
to,cū sit dicti comitis,& nepotis iā probata intētio circa pro
prietatem,tam iure diuino,q̃ iure naturali, atque etiam iure
communi ciuili,non est dictæ possessionis restitutio facien-
da,nec consētiebat dicta priuilegia regalia iura specialia cō
tinere,sed declarationem potius iurium communium in cau
sa quæstionis nostræ.& his breuiter fuit contentus.¶ Tertio
& ultimo pro hac parte allegauit dominus Armandus de
Narcisio auditor sacri palatij, quòd dictus nepos dicto do-
mino Ia.debebat præterri:& hoc modo: quod possunt con-

trahentes, potest. lex. ff. de pac. l. non impossibile. sed constat, quod contrahentis conuentio hoc potest: ut insti. de uerb. ob. §. ex conditionali. sic in proposito, cum ius primogenitu ræ ex beneficio legis, seu constitutionis competat, illud ad
40 posteros transmittitur. ¶ † Præterea retenta prima æquiparatione, quod idem operetur prouisio. l. quod hominis, arguit sic. Vbi ab homine sibi prouidetur, in dubio uidetur sibi, & suis prouidere: ut ff. de proba. l. si. & l. si pactum. ita hic ubi à beneficio constitutionis, seu legis prouidetur, sibi, & suis hæredibus uidetur esse prouisum. & ad corroborationem prædicti argumenti adducebat. l. quam esse dicebat, quasi casum in terminis quæstionis præsentis, ubi patronus, qui ratione iuris patronatus in iudicio contra libertum egit, licet decesserit, tamen transmittit & ius patronatum, & iudicium ad filios, etiam si hæredes non sint, ut ff. de ope. liber. l. si operarũ
41 actum in iudicio. ¶ † Præterea præsupposita prima æquiparatione, ubi duobus manumittentibus operæ promittuntur uno mortuo illo derelicto filio, & superstite alio q manumiserat, mortui filius petet operas, sicut fecisset pater: ut. ff. de ope. li. l. à duobus. & propterea legato prædio cum instico cõtubernali, eius & filij, & nepotes etiam intelliguntur legati. nam filiorum appellatione omnes, qui ex nobis condescendunt, continẽtur, & propterea etiam nepotes, dulciori enim nomine nõ possumus nostros nepotes, quàm appellatione fi
42 lij nominare: ut. ff. de uer. sig. l. liberorum. ¶ † Præterea quãdo alicuius rei deficientis supersunt reliquiæ, non uendicat sibi locum, qui foret ex iuris ordine aliàs successurus, ut est uidere in materia tutelarum: nam deficiente testamentaria, legitima de iure succedit, & in defectu legitimæ datiua uendicat sibi locum, ubi autem datiuus testamento remouetur, uel si à tutela se excusat: quia supersunt reliquiæ: non succedit legitima tutela, sed locũ sibi uendicat tutela datiua: vt. ff. de testa. tute. l. si qui sub conditio. §. & si semel. adiuncto, quod no. C. de testa. tutel. l. j. ubi ratio assignatur in casu præmisso, illa. s. quia remanserunt reliquiæ. sic in proposito, cum dicti domini quondam. H. supersint reliquiæ, eo quod eius persona repræsentetur in dictum comitem. T. non uendicat sibi locum in successione præmissa do. Ia. nicinoratus. ¶ Præterea ex tenore priuilegij domini regis Roberti apparet in dubio præmissæ quæstionis sentẽtiatum, seu iudicatum, cum ergò dicta sententia in se errorem non habeat manifestum, nec sit contra constitutiones, aut leges, ut per præmissa superius est monstratum, nec fuerit appellatum ab ea, sed iam transiuerit in rem iudi. non est quodammodo, q pro parte dicti domini Iac. contra dictum priuilegium possit opponi: & pro hoc. ff. quæ sen. sine app. re. l. j. in prin. & C. quorum ap. non re. l. j. ff. de re ind. l. cum prolatam. ff. de tuto. & cu. datis ab his. l. feiæ egressę. cum si. allegabat etiam dictum argumentũ de assignatione liberorum, pro quo propter dictas leges in dicto argumento allegatas allegabat legem assignare. ff. de assigna. liber. & sic fecit finem. Et ita pro ista parte sententiatum fuit per dictum dominum regem Robertum excluso à dicta successione dicto domino Iac. in ciuitate auinione. Cardinales, qui astabant eidem domino regi, fuerunt dominus. B. sanctæ Mariæ in aquno. do. Iac. Caietanus sancti Theodori diaconus Cardi. prædictas autem allegationes recollegit prædictus do. Ioan. de Lauduno, quas postea correxit di
d ctus dominus Oldra. le laude. [d]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Allegationes.] *Iunge quæ notantur supra in consi. 94. col. 3. in fi. Vide Prapos. de feu. Mar. Duc. uel com. c. 1. col. 12. Vide not. suprà consi. 94.*

b ¶ De iure nouo.] *Constitutionum nomen hoc loco usurpatum fuisse priuilegio uidetur, uidelicet pro regijs illis literis. D. Caroli de quibus in princ. supra.*

c ¶ Dictis suis.] *No. Laudes Oldradi, & qualiter hoc consi. non est suum integrum. Hinc autem eius allegationes incipiunt.*

d ¶ De laude.] *Not. ex hoc si. quomodo præsens consilium, cùm sit plurium Doctorum, tribuatur Oldrado, quia scilicet illud correxit. arg. l. 1. C. de uet. iu. enucl.*

De uerborum significatione, & de sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliantes funus contra cle. super cathedram de sepul. debent restituere & perdunt quartam sibi debitam.*
Item licitum est fratribus habentibus liberam sepulturam intrare parochiam processionaliter cum cruce ad funus deferendum.
Item de legatis relictis fratribus ab his qui se eligunt in eorum monasterijs sepeliri non debetur quarta.
Item de relictis fratribus particularibus non ut collegio non debetur quarta.
Item hoc cauetur ad longum de alijs undecim quæstionibus circa cle. dudum. de sepul. cum plu. nu. seq.
10 *Item uerbum (libera) denotat quandam prærogatiuam absolutam & dominium super actu cui adijcitur.*
11 *Item uerbum (liber) omnem conditionem & moram excludit ideo consuetudo contradicens cle. dudum de sepul. ubi ponitur hoc uerbum (libera) non ualet.*

CONSILIVM CCXXV.

a GRAVAMINA, [a] quæ fratribus ordinum mẽdicantium inferuntur contra constitutionem. sup cathedram, & priuilegia eis concessa, & iura communia. ¶ † Primò. n. ex eo, quod licet in ipsa con
1 stitutione dicatur expressè, quod fratres dictorum ordinum liberam habeant sepulturam, & oẽs ad eam recipere ualeant, qui in eorum ecclesiis, seu locis elegerint sepeliri, & in priuilegijs ipsis à sede apostolica cõcessis expressè dicatur in hęc uerba. Sepulturam quoque in locis cœmiterijs, uel ecclesijs uestris concedimus, & eam liberã esse censemus; vt eorũ deuotioni, & extremæ uoluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nullus obsistat: Et dicta cõstitutio, super cathedram. expressè casset oẽs consuetudines, conuentiones, & pacta, quæ obuiarent hmói fratrum liberæ sepulturæ: Ipsi tamen prælati, rectores, seu curati in pluribus locis non pmittunt ipsos fratres ire liberè ad assumendum corpora defunctorum, qui apud eos elegerunt, dũ uiuerent, sepeliri, atque de ipsorũ domibus ad suas ecclesias deferre, quinimò faciunt, & compellunt de facto ipsa corpora primitus ad ipsorum cathedrales, uel parochiales ecclesias deferri, ubi aliquando faciunt missam solennem cantari, & populum, & fratres diutius expectare, & oblationes omnes recipiunt quandoque quartam canonicam excedentes. & etiam aliquando pãnos, & lectos, qui supra funus sunt, & cum funere ibidem sunt delati, accipiunt, & sic corpus nudatum fratribus derelinquunt, & ultra extorquere nituntur à dictis fratribus de oĩbus obuentionib. quas postea suscipiunt, tam de funeralibus, quam de quibuscunque relictis, quartam partem. ¶ Secundò licet sedes apostolica statuerit in hæc uerba, decernimus, ut omnes ecclesiæ dictorum fratrum, vbi conuentus existunt, conuentuales uocentur, & inter honorabiles congregationes habeantur, & tam de iure, q̃ etiam de consuetudine possint dicti fratres ire ad assumendum corpora illorum, qui apud eos elegerint sepeliri, processionaliter, & cum cruce: tamẽ in nonnullis partibus prælati, rectores, seu curati prohibent dictis fratribus, ne vadant ad assumendum ipsa corpora processionaliter, & cum cruce. ¶ Tertiò licet dicta decre. super cathedram. expresse innuat, quod de relictis fratribus per illos, qui apud eos elegerint sepeliri, quartam dare sacerdotibus, & ecclesiarum rectoribus teneantur fratres prædicti idque tam ex textu, q̃ ex gl. Io. An. ibidem posita, & doctorum sententijs pateat manifestè, tamen de relictis etiam ipsis fratribus per illos, qui apud eos non sepeliuntur, prælati, & rectores quartam exigere moliuntur. Quartò licet dicta decretalis, sup cathedrã. expressè loquatur solùm de relictis fratribus, quibus competit ad sepulturam recipere, qui est actus nulli singulari conueniens, sed collegio. unde tã ex uerbis, quàm ex mente, &

te,& ratione dictæ decretalis patet,quod solum de relictis ꝓ sepultura fratribus in communi, ad quos spectat ad sepulturam recipere,quarta debetur,ipsi tamē prælati,rectores,seu curati contra dictam decretalem,& doctorum sententias nituntur quartam exigere de relictis bona fide,non pro sepultura,sed ratione parentelæ,vel amicitiæ , aut recepti beneficij cuiuslibet singularis fratris . Nec obstant dictis fratribus verba dictæ decretalis, vbi dicitur,de quibuscunque relictis ipsis fratribus distinctè,vel indistinctè ad quoscunq; certos, & determinatos vsus; quia hæc verba res legatas , & modos legandi respiciunt,non autem personas legatariorū ampliāt, vt per iura probatur,nec etiam obstat,ꝙ dicti prælati,& rectores dicunt, quod relictum singulis fratribus acquiritur cōuentui,quia non persona idest conuentus , qui fungitur uice eius,est causa,quare quarta debeatur.Sed causa est sepultura vt patet ex tex.dictæ decretalis.& ideo dicta opinio non procedit.¶ Quinto licèt dicta decretalis.super cathedrā.expresse dicat de relictis,necnon datis , vel qualitercunque donatis in morte,seu mortis articulo in infirmitate donantis, de qua decessit,& tam ex ipso tex.q̃ ex glo. ibi posita quæ incipit in ægritudine &c.expressè pateat,quod de relictis ante infirmitatem,de qua decessit,qui sepulturam elegit,quarta non debetur,ab ipsis tamen fratribus de ipsis quartam exigere mo-
2 liuntur.¶ †Sexto licèt dicta decretalis expressè dicat , ne parochiani ecclesiæ,& ipsorum curati,siue rectores debitis beneficiis fraudentur,statuimus,& ordinamus &c.& sic causa, quare statuitur fratres dare quartam de relictis ipsis,vt ibi dicitur,sit ne rectores,siue curati defraudentur debitis beneficiis.Ex quo sequitur,quod vbi defunctus, qui eligit apud fratrea sepeliri,relinquit ipsis rectoribus,siue curatis tantum,qđ ascendit ad canonicam portionem , quæ de toto inde detrahenda est:vt extra de sepul.c.j.& c.cum sit quæstio.& c.relatum.tamen dicti prælati,rectores,seu curati quantuncunque sit eis per testatores relictum,nullatenus computato, vel cōpensato, quod eis relictum est , volunt integram quartam de omnibus relictis fratribus sibi solui, quod est expressè contra rationem,& mentem ipsius decretalis,& contra gl. ibi po
3 sitam.¶ †Septimo licèt dicta decretalis non dicat de omnib. obuentionibus simpliciter,& absolutè,sed terminatè scilicet tam de funeralibus, q̃ de quibuscunque relictis , & non nisi de his,quæ defunctus ordinauit,quarta debeatur,ut expresse patet extra de sepul.c.j.in tex.& gl.& c.seq.& c. de his. & c. cum super. & c.in nostra. & ex dicta decretali. super cathedram. quæ licet dicat in principio de omnibus obuentionib. postea determinat de quibuscunque,& quocunque modo,& quandocunque relictis scilicet in vltima voluntate, vt patet cuilibet intuenti.& Ioan. And. not. ibidem . ipsi tamen prælati , & rectores contra mentem , & verba dictæ decretalis nituntur extorquere quartam à dictis fratribus , etiam de his , quæ non sunt per testatorem ordinata . & etiam de his, quæ propinqui , & amici , qui veniunt ad honorandum defunctum,de bursa sua offerunt super altare, vel ad missas pri
4 uatas. ¶ † Octauò licèt de iure mortuaria à funeralibus distinguantur.vt no.per Innocen.& Hostien. extra de excess. prælato. c. tanta. in gloss. signata super uerbo , post interdicti uiolationem. Hinc est , quod secundum ipsum Innocen. quarta mortuariorum , sicut nec decimarum , non debetur de iure communi, sicut ipse not.extra de offic. ordina. conquerente. in gloss. signata super verbo , honorentur . & dictæ decretalis verba loquantur tantum de funeralibus. Ipsi prælati tamen , & rectores ipsam decretalem extendentes ad mortuaria perperam , & indebitè ab ipsis fratribus quar-
5 tam partem de mortuariis exigere moliuntur. ¶ † Nonò licèt dicta decretalis apertè dicat , quod fratres prædicti quartam partem tam de funeralibus , quam de quibuscunque relictis parochialibus , rectoribus , & sacerdotibus ecclesiarum , seu curatis largiri integrè teneantur, & infra. ab eis autem ultra portionem huiusmodi nil exigere ualeant , nec amplius dicti fratres impendere sint astricti. ex quibus uerbis clarè patet , quod dicti rectores , & curati dictam quartam solum ab ipsis fratribus debent exigere, & ab eis recipere . Ipsi tamen prælati , & rectores,& curati in aliquib.partib. ui grauent defunctorum hæredes,qui apud fratres sepeliri elegerunt & ut per consequens alij retrahantur ne apud fratres prædictos eligant sepeliri , etiam antequam corpora ipsorum,qui apud fratres ipsos sepeliri elegerunt,tradi permittant ecclesiasticæ sepulturæ, cōtra dictam decretalem compellunt dictos hæredes ad soluendum integraliter quartam prædictam,uel ad satisdandum de ipsa soluenda eis infra certum tempus. & compellunt ipsos hæredes ad exhibendum publicè eis testamenta integra de-
6 functorum.¶ †Decimo cum in priuilegiis dictis fratribus ꝑ apostolicam sedem cōcessis dicatur in hęc uerba. Districtius inhibemus,ne de his,quæ in ornamentis,uel pro eis, aut libris,seu fabricis,luminaribus quoque,anniuersario,septimo vigesimo,trigesimo, seu aliis ad perpetuum cultum diuinum ecclesijs, uel locis uestris in ultima uoluntate legantur canonica portio ab aliquibus deducatur , dummodò in fraudem huiusmodi legata non fiāt. & dicta priuilegia non tollantur per dictam constitutionem,cum non sint contraria his,quæ in ipsa constitutione statuuntur , cum ibidem solummodo statuatur de relictis ipsis fratribus ad vsus eorum: relicta autem ad cultum diuinum ipsis fratribus,ad usum eorum relicta nullatenus dici possint, & iam de ipsis quarta aliqua non detrahatur: Ipsi tamen prælati, & rectores de huiusmodi relictis ad cultum diuinum ab ipsis fratribus , seu hæredibus decedentium quartam exigere contra dicta priuilegia, & iura,& dictæ decretalis sententiam moliuntur. ¶ Vndecimò contra uerba expressa , & mentem dictæ constitutionis , & contra omnia iura in aliquibus partibus , maximè in parti-
b bus saxoniæ. [b] nonnulli prælati , & rectores ecclesiarum de his , quæ ipsis fratribus inter viuos amore Dei dantur , donantur , seu offeruntur , de eleemosinis etiam ostiatim mendicatis , quartam ab ipsis fratribus auferunt, & extor-
7 quent. ¶ †Duodecimò licet decretalis extra de sepult. dicat, quod pater impuberes filios potest, si consuetudo terræ id habeat, ubi voluerit sepelire ; nonnuli tamen prælati , & ecclesiarum rectores in diuersis partibus mundi, & maxime in ciuitate auinionen.in qua consuetudo habet , quod parētes possint pro filiis impuberibus,ubi noluerint , eligere sepulturam,de facto prohibent,& interdicunt, ne impuberes, pro quibus parētes elegerunt apud fratres ipsos sepulturam apud eos , seu eorum ecclesias tumulentur , ipsorum impuberum corpora violenter , seu de facto arripiunt, & in eorū
8 ecclesijs parochialibus faciunt sepeliri. ¶ †Tertiodecimò licet secundum quod nota.per Composte.extra de consuet. c.ultim. sufficere videtur,quod talis consuetudo à iure approbata fuerit per x.uel xx.annos seruata,& obtenta. Nonnulli tamen prælati, & rectores ecclesiarum fratres uolentes probare consuetudinē longi temporis ab huiusmodi probatione repellunt , & repelli faciunt asserentes , quòd consuetudo præscripta per tantum tempus , cuius memoria nō existit,aut saltem longissimi temporis est probanda . Et sic per huiusmodi uias dictos fratres à sepultura impuberum
9 excludere conantur . ¶ † Quartodecimò nonnulli prælati aliquando sic arctant numerum fratrum præsentatorum eisdē,& nonnulli alij tot casus de facto retinent,in quibus potestatem absoluēdi sibi ipsis solummō reseruant, atq; in ipsos fratres,si tales casus absoluere uelint excommunicationis sētentiam promulgant:ꝙ potestas.& auctoritas dictis fratrib. per sedē apostolicā attributa euacuat̄,aut nimiū eneruatur.
10 Quærit̄ mō,quid iuris?†Circa primum vr̄ pro fratrib.sentiēdum,quia uerbum liberam notat quandam prærogatiuā absolutam,& dn̄ium super actum cui additur:ut l.procurator, cui generaliter libera ff.dē proc.& de iureiu.l.iusiurādū.ꝙ ex cōuētiōe.§.fi.& extra de ele.c.cū nobis olim.in fi.constat āt, ꝙ nō hēt dn̄iū sup actū,q̄a quotiescunq; illud exercere uult sp aliqualiter impeditur.unuis nanq; prohibitio, siue perpetua,siue ad tp̄s contradicit libertati simpliciter cōsideratę,ut ff.de stat.ho.l.libertas.Item pupulus liber dr̄,qui nullius alterius ptāti subiectus est,ut.ff.de cap.& postl.reuer.l.non dubito.§.populus āt liber.Sic & illa sola sepultura dicit̄ libera ,

quę nullius est potestati subiecta. sed si necesse haberet ad al
terum locũ declinare, videtẽ aliqualiter alicuius ditioni sup
positus: ergo &c. Præterea, quod directè ad debitum locum
peruenit, leuius, & commodius peruenit, ut ff. de ser. ur. præd.
12 l. seruitutes. §. stilicidium. † Constat autem hoc liberæ sepul
turæ detrahere. constat enim, quod plus fratres consequerẽ
tur, & in commodo temporali, & in expeditione uelociori, si
directè ad eorum domos funera portarentur, quam si alicu-
bi alij deponantur, ergo &c. vt ff. ad. l. fal. l. qui quadraginta.
§. fi. ¶ Præterea verbum libere omnem conditionem, & mo
ram excludit. vt extra de præben. c. exstirpandæ. §. vlt. eo. tit. c.
si beneficia. li. 6. & de offic. ordi. c. ordinarij. §. quod si forte.
Et ibi de hoc per Io. An. & Archi. & de homi. c. pro humani.
li. 6. & secundum hoc talis consuetudo, ut potè ꝯdicens ali-
qualiter. & detrahens liberæ sepulturæ uidetur sublata per. §.
ul. dictæ decreta. super cathedram. Spoliantes uero funus, an
teꝗ̃ ad domos eorum deportetur, debent aliter ablata fratri-
bus restituere, & in eis quartam perdere ad similitudinem hę
redis res hæreditarias detrahentis, qui in eis perdit quartam
trebellianicam, & iure institutionis debitam, quã erat alias
detracturus: ut ff. ad. l. fal. l. Paulus respondit. & de his, qui. ut
indig. l. rescriptum. ¶ Vltimo certum est, ꝙ istud funus arce-
tur in itinere: ergo prohibetur libera sepultura: iuxta tex. l. di
centis prohiberi inferre in sepulchrum uidetur, siue in locũ
inferre prohibeatur, siue in itinere arceatur, ut ff. de mortu.
13 inferen. l. ij. §. prohiberi. ¶ † Circa secundũ uidetur dicẽdum
ꝙ liceat fratribus etiam processionaliter pro assumendis fu
neribus. Et hoc primo sic. cui conceditur finis, concessa uidẽ
tur ea, per quæ peruenitur ad finem: ut ff. de procu. l. ad rẽ. &
l. ad legatum. Et cui conceditur haustus ex fonte, conceditũ si-
militer iter ad ipsum: ut ff. de ser. rusti. prædi. l. iij. §. ult. & cui
relictum est horreum, ad quod per domum non legatam trã
situs erat, relictus uidetur transitus per domum: ut ff. de ser.
ur. prædi. l. olimpico. Item si legatus sit fundi usufructus, le-
gatum uidetur iter per alium fundum, ex quo aliunde ad fun
dum, cuius usufructus est legatus, iri non potest: ideo lega-
tus uidetur, etiam si testator prohibuerit: ut ff. usufru. quem-
14 ad. ca. l. j. §. usufructus. & de usufr. l. damnas esto. † si dicatur,
non licet inuito rectore parochiam eius transire, sicut nec in
uito domino licet prædia eius ingredi. ut ff. de ser. rusti. prę-
di. l. diuus. Respondetur, ꝙ immo licet propter finem con-
cessum, qui apte aliter haberi non potest. & ut alias licet do-
mum alienam inuito domino intrare, & pauimenta frange-
re pro cloaca purganda. ut ff. de cloa. l. j. §. ait prætor. & pro
hoc. ff. de glande legenda. l. j. & ij. Et pro Deo, quod est inter
esse, si funus, quod est fratrum, per eos exportetur, uel proces
sionaliter societur? certè nullum: nisi oculus inuidiæ eos mo-
ueat: quibus dicendum est, aut oculus tuus nequam est &c.
immo etiam aliquod incommodum portare debent, ut fra-
tres maximum damnum uitent: ut ff. ne quid in lo. pub. l. j. §.
sunt, qui putant. Præstat etiam his arg. quod licet de ciuitate
non liceat ad uillam transire, marmora, uel columnas tran-
suehi, tamen ad uillam de uilla per mediam ciuitatem licet,
ac si. l. dicat aperte transuectionem esse illicitam ratione rei,
quæ transfertur, & loci, à quo, non autem ratione loci, per
quem: ut. C. de ædifici. priua. l. si quis opus hac. Vltimo uidetẽ
casus, ꝙ his, qui sepeliendi ius habent, ius competat etiã per
alienos uicos, & territoria funera ipsa deferendi: ut ff. de se-
pul. uio. l. iij. §. non perpetuo. & si dicant rectores, placet, qđ
portent, sed non processionaliter, nec cum cruce? Responde
tur, ꝙ si eis deportatio concessa uidetur, uidetẽ concessa, quia
talia consueuerunt deferri, ut. ff. de aqua plu. arcen. l. si prius.
§. placuit. de ædil. edic. l. quod si nolit. §. si q. assidua. de euic.
l. si fundus. & de pig. acti. l. si pignore. §. si. sed secundum lau-
dabilem usum funera consueuerunt sic processionaliter de-
15 ferri, ergo &c. ¶ † Circa tertium indubitanter uidetur dicen
dum, ꝙ de relictis ab his, qui apud eos non eligunt sepultu-
ram, nulla quarta debeatur. Primo, quia cessat ratio constitu
tionis, scilicet electio sepulturæ &c. ut. ff. de iurepatro. l. adi-
gere. §. quamuis. de adult. l. si postulauerit. & de pac. l. quod di
ctum. Præterea illa est regula, quod ille solum ad collationẽ
alteri faciendam urget, per cuius concursum alteri iniuria ir
rogatur, ut. ff. de leg. præstan. contra tab. bo. pos. pe. l. filium.
§. & si sit consequens. & de col. do. l. si fuerit filia. sed fratres
nullam iniuriam irrogant rectoribus, quia apud eos non est
sepultura electa; ergo &c. Et iam sicut dixit Io. mo. fortuna-
tus esset curatus, si hrẽt subditum, qui summam centum mar
carũ legasset. unde hæc interpretatio esset admodum captio
sa: sicut dicitur de uasculario, & fabro argentario, qui uxori
mundum muliebrem reliquit: creditur enim solum mundus
ad usum uxoris deputatus: quia si totus in legatum cederet,
esset captiosum: ut ff. de aur. & ar. le. l. si uxori. in prin. Et hec
erat etiam communis opi. ante hanc constitutionem. s. quod
de legatis relictis aliis ecclesiis nulla quarta debeatur, sed de
relictis solum illi ecclesiæ, apud quam eligit sepeliri, ut extra
de sepul. c. j. & ibi no. per gl. & c. in nostra. & ibi no. per Inn.
16 & Host. ¶ † Circa quartum uidetur dicendum, ꝙ de relictis
fratribus affectione sanguinis, amicitiæ uel meriti debeat da
ri quarta, considerato quod quicquid quærit frater, quærit
conuentui. ut extra de offi. ordi. c. quanto. & no. per Inno. ple
ne extra de priuile. cum olim. Attendi ergo debet, cui quæri-
tur, non cui relinquitur. ut. ff. de iurepa. l. qui cõtra. de bo. li.
l. in seruitute. §. si patroni. & l. quæritur. unde scriptum est, ꝙ
capacitas serui ex domini, cui quæritur, capacitate cognosci
tur, ut ff. de leg. j. l. si mihi, & tibi. §. regula. de serui. leg. l. & si
maxime. & huic uidetur assentire tex. c. super cathedram. dũ
dicit distinctè, uel indistinctè ad certos, uel determinatos u-
sus, de quibus quarta, siue canonica portio dari &c. Sed ꝯriũ
vr̃ uerius: ad quod intelligendum sciẽdum est, quod quidam
actus sunt, qui ita conueniunt singulis, ut singulis, quod nullo
modo uniuersitati, ut audire diuina, & percipere sacramenta:
ut extra de sen. excomm. c. si sententia. li. 6. quidã sunt actus,
qui ita conueniunt uniuersitati, quod nõ singulis, ut singulis,
sicut creatio syndici, & similia. ut. ff. de muner. & hono. l. ul.
§. defensores. C. de decur. l. ij. li. 10. & extra de elec. in genesi.
Recipere uero ad sepulturam in religiosis singularibus, ut sin
gularibus, non conuenit. ergo nec quartam, quę propter re-
ceptionem ad sepulturam est inducta, in eis locum habebit,
sicut interdictum proditum ad tollendum impedimentũ na-
uigij in flumine non nauigabili, locum non habet, quia hic
actus, propter quem flumini tali non conuenit: ut ff. de flu. &
ne quid in flu. publ. l. j. §. nõ tantum. unde quarta uidetur fra
tribus relicta, ut collegio, ut ff. de reb. du. l. ciuibus. non ut sin
gularibus, ut in eo. ti. l. cum senatus. Tales enim causæ natu-
ram immutant relictorum, & faciunt ſm ipsarum uarietatẽ
legatum ipsi ascribi, nunc paganico peculio, nunc castrensi.
ut. ff. de castren. pecu. l. si fortè. & l. si uxor. & l. castrense. & ta-
le legatum ob talem causam relictum non tam dicitur lucrũ,
quam debitum. & ideo in societatem lucri, & quæstus nõ ve-
nit; ut ff. pro socio. l. nec adiecit. & l. sequenti. & istis sub libe-
ralitatis appellatione debitum naturæ persoluitur. ut. C. de
impo. lucra. describ. l. j. & ff. manda. l. si uero non remuneran
di. §. Idem papi. & de pet. hære. l. sed & si lege. §. consuluit.
17 † Nec ob. quod dictum est, quæritur conuentui, uel monaste
rio: quia incapacitas fratrũ, seu monasterij nõ est causa quar
tæ. quia tunc procederent argumenta: sed sepultura, quæ cũ
in singulari fratre locum non habet, legatum sibi relictum in
aliquo non minuit, nec defalcat: sicut dicitẽ in patre dato tu-
tore, qui si à tutela se excusat, legato sibi in testamẽto priua
tur, & tamen filius in eius potestate manens legatum capit
sibi in eodem testõ propria affectione relictum: ut ff. de test.
tutel. l. qui tutelam. in ij. responso. & de excusa. tuto. l. tutor
petitus. §. j. nec ob. uerba constitutionis suprapposita, quia tes
legatæ modum legandi respiciunt, non autem ampliant lega
tariorum personas: quia semper referuntur ad relicta fratri-
bus, ut collegio. ar. ff. de ali. & cib. leg. l. à filio. §. ul. & de lega.
iij. l. quæsitum. §. j. in ij. responso. Et calumniosa est argumen
tatio, per quam transitur de quali ad quod, ut. ff. de lega. ij. l.
18 debitor. §. seruo. & ibi no. ¶ † Circa quintum uidetur dicen-
dum, ꝙ quarta non habeat locum, nisi de relictis fratribus,
apud quos eligitur sepultura in ea infirmitate, de qua dece-
dit relinquens. Sicut enim dicunt uerba constitutionis in in-

firmitate

firmitate donatis, uel datis, de qua decesserit &c. uidetur hoc esse expressum. ff. de adimen. & transferen. lega. l. alumnæ. §. vlti. cum glo. ibi signata. Sed adhuc uidetur dicendum, quod de donatis in vita, & si vtatur quorum dominium statim trāsiuit in donatarios, quarta non debetur, eo quod constitutio non iubet quartam dari, nisi de relictis: cuius verbi significatio ea sola complectitur quæ post mortem habent effectum. ut ff. de tab. exhi. l. j. §. vlt. & no. in insti. qui. ex cau. manu. licet. §. vl. & de don. in infirmitate. Vnde à verbis constitutionis non est recedendum. vt ff. de exerci. act. l. j. §. si is, qui nauem. & de leg. iij. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. & hoc expresse indicant verba constitutionis. dum infra dicit, seu quod in morte, vel in infirmitate huiusmodi &c. ubi prohibet, ne fratres procurent sibi dari, vel donari in sanitate, quod erat in donantium infirmitate donandum. si enim vtrique actus scilicet donatio in sanitate, & in infirmitate eodem modo subijcerentur quartæ, superuacua fuisset prohibitio talis fraudis. & est expressum extra de sepul. c. de his. de legatis vero relictis in vltima voluntate condita ab eo, qui infirmus existit, & ex ea infirmitate non moritur, videtur quarta deberi: quia illa verba, in infirmitate de qua decesserit &c. apponuntur solum data, vel donata, de relictis vero iubet simpliciter quartam dari. necnon quòd omnis uoluntas quodammodo videtur respectu temporis eo tempore condi, quo condens decedit: vt ff. de manu. vindi. l. lege fauia. & de test. tu. l. tutoribus ita datis. & no. C. de test. tutel. l. si à patre. Et est ratio, quia testamentum morte confirmatur. vt ff. de test. l. j. & extra de ce

19 le. misc. c. cum Marthæ. ¶ † Circa sextum videtur diendum, quòd si testator expresse in testamento dixisset, quòd illud, quod relinquebat parochiali ecclesiæ, relinquebat pro canonica portione, & relictū illud ad quartā sufficiat, quòd alteri quartæ locus non sit, ad similitudinem eius, cui testator dedit in vita quantum ad falcidiam sufficit, quia ammodo aliam falcidiam non petet. vt ff. ad. l. fal. l. cum quo de peculio. §. vlt. & patris à filio emancipato præteriti, cui contra tabulas denegatur, filius viuus in eum, quantum satis est, contulit. vt ff. si à paren. quis fuerit manu. l. j. §. si parens. Secus si non esset ex prefsè dictum. vt instit. de inoffi. test. §. vlti. & C. de inoffi. te

20 sta. l. si quādo. §. si. & ibi not. ¶ † Circa septimum videtur simpliciter pro fratribus sentiendum: iure enim antiquo de relictis in vltima voluntate, & donatis in infirmitate, de qua quis decedit, debebatur canonica, nō autem de oblationibus, quæ fiunt in anniuersario, nec in 7. vel 20. vel 30. die. de his autē, quæ in sepultura fiunt. vt extra de sepulturis. c. j. & c. cum super. & cap. in nostra. & ibi no. in gl. signata super verbo oblationibus &c. ergo nihil um sit circa hoc per hanc quęstionem immutatum. ergo &c. vt in aut. de administra. offic. in sacris app. §. vlt. C. de ædifi. priua. l. proponebatur. de testa. l. sancimus. de app. c. præcipimus. & ff. de adimen. & transfe. le. l. alū

21 næ. §. qui filiss. ¶ † Octaua q̄stio plana uidetur ex verbis constitutionis. ¶ Circa nonam videtur dicendum, quòd quartam debeant curati recipere de manibus fratrum. ar. ff. de le. iij. l. si quis seruum. §. si quis terra. ad Treb. l. filium fratribus. & solutio contrarij de. l. fundi trebatiani. ff. de vsufru. l. ad legem. si ita quis. ff. de vsufruct. & ibi not. & hanc sententiam apertè tenet Innocen. extra de sepultu. c. de his. in glossa quę

22 incipit. & dicunt quidam &c. ¶ † Circa decimam multi contra fratres sentirent; exquo debētur ex virtute alicuius dispositionis extremę propter generalia nimis, & effusa verba posita in §. huiusmodi quoque statuto, vbi dicit, de quibuscunque & quomodocunque relictis; distinctè, vel indistinctè ad quoscunque certos, uel determinatos vsus, de quibus etiam quarta, siue canonica dari, siue exigi non consueuit, uel non debet de iure &c. ut ff. de usufru. earum rerum, quæ usu consumuntur. l. j. & de penu. lega. l. ult. & ad. l. fal. penales. §. an

23 nua. ¶ † Ad undecimam quæstionem patet responsio ex his, quæ dicta sunt circa. 5. quæstionē in qua probatum est, quòd de datis inter uiuos, & in sanitate, quorum dominium statim transit, quarta non debetur: immo certe ex hoc apparet nimia auaritia curatorum, sicut dicitur extra de deci. c. j. qui excedunt suos terminos se ad paniculana conuertētes, contra. l. ff. de bo. dam. l. diuus. & ideo forte non multum absonum esset, si per piam interpretationem à non suis terminis excederentur. ut. C. de his, quæ ui. metus ve causa fi. l. ij. &

24 de edic. diui adria. tollen. l. fina. ¶ † Circa duodecimam uidetur simpliciter pro fratribus sentiendum, quod cum concessa sit eis libera sepultura passim, & sine personarū delectu, omnes, quibuscunque cōcessum est alias eligere sepulturam, potuerunt tam se, quàm alios, quorum sepultura in eorum electione est, apud eos eligere sepulturam: sicut qui possunt libere postulare, possunt pro se & aliis. ut ff. de postu. l. j. §. j. & colligitur per decursum totius. l. Nec ob. verba constitutionis, dum dicunt, apud eos elegerunt sepeliri &c. quia electio sepulturæ filij impuberis facta per patrem, ex dicta cōsuetudo præsupponitur mihi facta per ipsum filium, sicut pupillaris substitutio facta per patrem dicitur filij testamentum. vt ff. de inoffic. testamen. l. papi. §. sed nec impuberum. & ff. de vulga. & pupilla. substitu. l. patris, & filij. & ideo dictum est in testamento patris, & filij vnicam falcidiam obseruari: vt ff. ad. l. fal. l. in ratione. §. quod vulgo. & pro hoc. C. de iure de liber. l. si infanti. Et quod. l. dicit, vox patris, vox filij, & econ tra. vt insti. de inuti. stip. §. ei vero, & C. de impu. & aliis sub. l. vlti. exquo talis consuetudo in terra est, & seruanda est, quo ad alios: vt extra de sepul. c. de vxore. & quo ad fratres seruabitur, arg. 10. dist. si in adiutorium, & cum hæc cōsuetudo sit rationabilis, & à iure expresse approbata, videtur sufficere eā approbatam, spatio decennij. ut. C. quæ sit longa cōsuetudo in rubrica. & l. ij. ff. qui, & à quibus manumis. libe. non fi. l. si si deicommissa. §. Arist. & no. Compo. extra de consue. c. cū tanto. & Archi. eo. tit. c. vlt. lib. 6. Ex his respondetur ad tertiam

25 decimam quæstionem. ¶ † Circa quartamdecimam quęstionem, qua quæritur de compellendo ecclesiam, de qua si quarta detrahatur, usus impeditur &c. an debeat solui? uidetur dicendum, quod non, exemplo pecuniæ alicui legatę pro seruo, emendo. non enim de hoc legato falcidia detrahitur, si per hoc serui emptio impediatur: ut ff. de fideicommis. lib. l. decem. & ad legem falci. l. si seruus. Videatur ergo, an idem fauor sit extendendus ad vsum pium: an standum sit uerbis constitutionis dicentis, distinctè vel indistinctè ad quoscunque certos, vel determinatos vsus &c. & ad prædicta etiam facit quia quæ ad vsus certos sunt relicta, non debent minui. vt in cle. quia contingit. post prin. de religi. domi. In contrarium est tex. præall. constitutionis dudum. de sepul. vbi dicitur de omnibus &c. & hæc no. glo. super verbo de iure. & si Papa ea sum præmissum voluisset, expressisset. extra de deci. ad audiē

26 tiam. ¶ † Ad id, quod quæritur, an de legatis relictis fratribus in testamentis conditis tempore, quo uigebat constitutio. c. inter cunctas. debeat dari quarta secundum. c. super cathedram. an debeat obseruari constitutio inter cunctas? respondetur, quòd si vltima uoluntas confirmata fuit morte condentis, cum uigebat constitutio inter cunctas. tunc illa constitutio seruetur. ut in aut. ut cum de app. cog. in prin. & in aut. constitutio hæc interpretatur constitutionem &c. C. de testa. l. iubemus. & de legi. & consti. l. leges. & ibi constitutiones. & ibi not. Si vero decessit testator post. c. super cathedram. & sic antequàm uoluntas irreuocabiliter sortiretur effectum: tunc seruetur. c. super cathedram. arg. optimum. C. de usur. l. pe.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Grauamina.] *Vide supra consi. 82. & quæ ibi notauimus. sūt autem hæc prima uerba concepta in modum Rub. tanquàm non fuerit dicere dominus consulens. Hæc sunt grauamina &c.*

b ¶ Saxoniæ.] *Not. quomodo Saxonia ab antiquo fuit auida bonorum ecclesiæ, à qua tandem non alia (ut res ipsa loquitur) ratione prorsus defecit.*

c ¶ Verbum libere.] *De hoc aduerbio LIBERE accipe Gl. in c. irrefragabili. iuxta prin. ubi Butrius, & Imo. de off. ord. textum, & ibi Domi. de sancto Gemin. in c. j. de regu. in 6. Alex. in consi. 96. in prin. uol. 5. Barba. in consi. 3. col. 5. uer. in casu autem nostro usus est. uol. 4. Dec. in c. Quæ in ecclesiarum. num. 3. de constitu.*

de constitu. in c. Reprehensibilis num. 3. & in c. Directè. num. 2. de appell. Ias. in l. Nemo potest. col. 8. uer. Quinto pro limitatio ne de leg. j. & in l. j. C. de sacrosan. eccl. Poma. in addi. ad Bart. in l. centurio. col. 8. in fi. super uer. accipiat. ff. de uulg. & pup. Conclusio est, quòd libere importat sine alterius consensu, & requisitione & sine diminutione actus, uel contradictione. Nihilque dicitur unquàm liberè factum cum potest subinde impugnari. uel retractari, aut quoquo modo inquietari, uel impediri.

De dona. & de rebus eccle. alienandis, uel non.

SVMMARIVM.

1 *Pensio data per episcopum de consensu capituli ad uitam alicuius potest per successorem reuocari licet in ea dicatur de meritis præcedentibus, nisi constet alias, quia non propterea probantur. cum nu. sequen.*

CONSILIVM CCXXVI.

QVIDAM episcopus, cuius mensæ episcopalis redditus summam quatuor millium lib. anno quolibet non excedunt, pensionis. cccc. librarum donationem, & concessionem fecit cuidam nobili per eam suo sigillo sigillatam, & per capitulum ecclesiæ suæ post lapsum. v. mensium, & plus confirmatam sub modo, & forma inferius designatis. Nobili tali Grego. eps &c. nobilitatis uestræ merita attendentes, ac etiam plura grata, & utilia seruitia per uos nobis, & ecclesiæ nostræ impensa, & quia speramus per uos ecclesiæ præfatæ in posterum multa commoda, & utilitates impendi: idcircò de gratia speciali damus, & assignamus uobis ad uitam uestram. 8. millia. soli. annuatim habendos, & percipiendos super tota parte nostra reddituum nostri episcopatus, quos pro indiuiso habemus, & recipimus cum capitulo nostræ ecclesiæ. ¶ tertiam partem in festo omnium sanctorum, & aliam tertiam partem in festo natiuitatis domini, & residuam tertiam partem in festo paschæ. Ita tamen quod uos redditus prædictos modo aliquo vendere non possitis. sed dicta. viij. millia sol. annuatim recipiatis ab emptoribus, seu collectoribus reddituum nostrorum, qui nunc sunt, & pro tempore fuerunt, quibus per præsentes mãdamus, quatenus uobis, uel cui volueritis, respondeant annuatim de viij. M. sol. prædictis, terminis antedictis, nullo à nobis mandato alio expectato. Nos enim solutionem quam vobis fecerint de pecunia supradicta gratam habere promittimus, & acceptam. Prædictam autem donationem, seu assignationem uobis tali pacto, modo, conditione. & forma facimus, q; uos teneamini, quãdiu vobis fuerit vita comes, nos, & bona nostra, & ecclesiam nostram, & eius bona defendere, & iuuare coram quibuscunque, & contra quascunque personas, quando, & quoties per nos, seu per procuratorẽ nostrum, uel per literam, seu nuncium fueritis requisiti, ita quod aliqua ratione non possitis uos excusare à defensione nostra, & ecclesiæ antedictæ. Quam assignationem dictus nobilis gratam accipiens sub dictis conditionibus, & modo promisit facere, & compelere; superius expressis, ut in tenore dictæ literæ continetur. Tenor autem confirmationis factę per capitulum sequitur in hunc modũ. Nouerint uniuersi præsentem paginam inspecturi, quòd cum reuerendus in Christo pater & dominus dominus. G. Dei gratia maioricen. episcopus dederit, concesserit, & assignauerit in beneficio personali tali nobili ad uitam eiusdẽ nobilis certam pecuniæ quantitatem super redditibus suis annis singulis per certos terminos exoluendam: & idem nobilis promiserit in fide sua ipsum dominum episcopum, & eius bona, & ecclesiam suam, & bona ecclesiæ corã quibuscunque, & contra quoscũque defendere, & iuuare, prout hæc & alia in litera dicti domini episcopi inde confecta latius sunt contenta. Idcircò nos tales canonici dictæ ecclesiæ præsentes, & capitulum facientes, qui fuimus octo, considerantes, ac spem, & fiduciam obtinentes, quod præfatus nobilis erit defensor multum utilis ecclesiæ memoratæ, & quod sui nobilitate, & potentia ipsa ecclesia, & eius iura defendi poterunt, & iuuari, cum fuerit opportunum: consideratione etiam præcaminum excellentissimi principis de his nos per suas literas affectuosè rogantis cum dictus nobilis sit eius cõsanguineus multum charus: præfatam donationem, concessionem, & assignationem, deliberatione habita, & bis super hoc capitulo congregato, prout iustè, & debitè eidem nobili per præfatum dominum episcopum facta est, & concessa quantum ad nos pertinere dignoscitur, laudamus, & confirmamus, & approbamus. & ex certa scientia eidẽ nostrum assensum præbemus, & præsentis nostræ confirmationis patrocinio communimus &c. actum &c. ¶ Cum igitur ipsa pensionis concessio rectè concessæ nimiæ quantitatis grauis nõ modicum uideatur, & ualdè ecclesiæ onerosa: quæritur, an de iure talis pensionis concessio mortuo episcopo, qui concessit, nunc ualeat, & teneat. ac ex ipsa concessione succes-
a sor dicti episcopi in aliquo obligetur? & an si obtentu [a] talis pensionis aliquibus annis dicto nobili prædicta quantitas fuerit à procuratoribus dicti epi mortui persoluta possis dici concessione, uel quasi dictæ quantitatis spoliatum fuisse, si nunc episcopum successorem concedentis episcopi dicta pecuniæ quantitas non tradatur? & videtur aliquibus, quod dicta pensionis constitutio teneat, & ualeat iuribus, &
1 rationibus infrascriptis. ¶ † Primò si nomine ecclesiæ & pro utilitate ecclesiæ contraxi pecunia inde recepta conuersa in utilitatẽ ecclesiæ ipsius successor meus contractui stare tenetur extra de sol. c. j. Successor enim ad id tenetur quod prędecessor facere debet. xij. q. j. quia Ioãnes. & xvi. q. vi. c. illud & xij. q. ij. alienationes. & c. quicũq; suffragio. ad idem. x. q. 2. hoc ius porrectum. §. his creditor. xxv. di. ecclesiæ principes. in fi. extra de pę. c. j. Quia quasi hæres est ipsius. ut. xxiij. q. vij. conuenior. & 12. q. 2. c. ultim. Sed dicta concessio facta fuit nobili utilitate ecclesiæ exigẽte & benemerito: ergo successor ipsius concedẽtis eandem tenetur ipsam obseruare
2 & ipsi stare ar. iurium prædictorũ. ¶ † Secundò quia donatio legitime facta per successorem non debet reuocari vt. C. de reuo do. l. 2. & l. generaliter. in prin. C. de don. quæ sub modo. l. perfecta. xxij. q. ij. non enim. Sed dicta donatio fuit facta legitime ut apparet per terminos quæstionis ergo &c. Præterea concessio fuit uera sed ob causam scilicet ob merita personæ & propter seruitia quæ dictus nobilis exhibuit ecclesiæ & quæ põt exhibere & paratus existit & se offert paratum. & sic non est reuocãda & pro hoc. ff. de don. l. aquib. ubi dicitur officium magnum quadam mercede remunerari ideoque uidetur donationem sequentis temporis irritam es-
3 se &c. ¶ † Tertiò notorium est quod episcopus dictæ ecclesiæ cum capitulo eiusdem consueuerunt certos redditus dare clericis ad uitam eorum in beneficiũ personale quæ consuetudo a iure approbatur & in perpetuis donationibus siue concessionibus. extra de do. c. cæterũ. cum ibi nota. multo ergo fortius in rebus temporalibus siue personalibus donationibus conceditur: quia etiam alias de iure communi episcopus sine consẽsu sui capituli facere potest. vt. xxij. qõ. ij. quicunque. extra de his quæ fiunt a præla. sine consen. capit. continebatur. & c. tua nuper. donatio enim ad uitam nõ perpetua sed temporalia censetur ideoque permittitur, ut. C. de sacr. sanct. eccle. iubemus. §. sane. concordat quod legitur. xij. q. ij. hoc ius. & c. perpetua. & ad hęc facit quod nota. Hostien. in summa. ti. de feu. §. perpetuum. ubi dicitur quod feudum non est perpetuum quod non transit ad hęredes & quod dicta concessio siue donatio dicto nobili facta ualeat & teneat legitur clare in d. ca. continebatur. & idem no. Host. in titul. de dona. §. equidẽ. uer. item perpetua. & probatur extra de dona. c. per tuas & c. pasto. & per Host. in sum. de reb. eccle. non alie. §. quæ sit forma. ver. sed secundum Ioan. in fi.
4 ¶ † Quarto iure cauetur, q; beneficium concessum militantibus in sacro palatio, vt notariis, cubicularius rectoribus, grãmaticis,

maticis,& aliis imbutis artibus liberalibus, seu aliis maiori-
bus longe,seu vtilioribus,durat non solum,quandiu milita-
uerint,seu officium exercuerint,immo etiam quandiu uixe-
runt:ut.C.de excusa.mu.l.maximarum.& l.ex lege. licèt hoc
non sit necesse allegare: quia dictus nobilis non solum serui-
uit ecclesiæ,sed etiam paratus fuit seruire toto tempore uitæ
suæ,quid ultra quærimus?de hoc tex.existunt expressi. C. de
iure do.l.ancillæ.extra de uo.& uot.redemp. c. ex multa. 16.
q.j.possessionea.& ea.causa.q.6.illud.12.q.2.quicunq; & ha
bes ar.à contrario sensu,quod est fortissimum in iure, extra
de reb.eccle.non alie.c.monasterium.in concilio uiennen.&
legitur in gl.ibi posita super uerbo,possessiones:quæ talia est
de hoc dic,ut 16.q.j.possessiones.ergo nõ est dubium, quin
possessiones,&alij redditus temporales ad mensam alicuius
prælati spectantes,clericis,uel laicis bene meritis ad certum
tempus,uel ad uitam possint conferri: ut in d.c.possessiones.
& 12.q.2.quicunque.16.q.5.illud.extra de præca.c.fi. in fin.
quos,uel quas successor non poterit reuocare, ut dictum est
5 supra.¶ †Quintus casus iuris est, quod quando fit concessio
rei ecclesiasticæ pro beneficio personali seu ad uitam sufficit
scientia capituli dumtamen non contradicat & talis conces-
sio obtinet roboris firmitatem. extra de his quæ fiunt à prel.
sine consen.capi.c.ij.& per Hosti.in sum.eo. tit.§.in quibus
consilium.uer.illud autem cuius uerba sunt. illud autem non
est ommittendum quod ubi prælatus concedit alicui benefi-
cium ad tempus non perpetuum sufficit quod capitulũ sciat
& non contradicat &c. multo ergo fortius hic debet ualere
ubi sciuit & expressè approbauit Pe. de Sampsone idem in-
telligit in præalle.c.ij.de his quæ fiunt à præla.sine cõsen. ca
pit.Et ponit talem causam in temporali concessione prælati
taciturnitas capituli pro consensu habetur.& pro hoc etiam
facit generalis consuetudo prouinciæ tarraconen. & triũ ui-
cinarum prouinciarum quę est quod episcopi concedunt q-
bus expediens uidetur in beneficium personale certos reddi
tus suæ mensæ & in tali concessione sufficit consensus capi-
tuli uel etiã taciturnitas sine ꝯdictione ut est uidere in om-
nibus ecclesiis cathedralibus ubi episcopi conferunt indiffe-
renter illis quibus expedire cognoscunt aliquos redditus in
beneficio,personali,quæ consuetudo est in talibus concessio
nibus attendenda,nam consuetudo iurisdictionem dat & li-
beram tribuit administrationem.ut extra de dona. certum.
¶ Sed salua reuerentia sic dicentium contrarium sentire &
dicere uidetur uerius: quia licèt episcopi tam in morte q̃ in
uita possunt aliqua seruitoribus suis & benemeritis iuxta ser
uitij meritum elargiri.16.q.j.possessiones.& q.6.c. illud. &
extra de testa.c.ad hoc.& c.relatum. §. licèt.sicut & cæteri q.
sunt alienare prohibiti.ut ff.si quid in fraudem patr.l.unius.
de admi.tu.l.cũ plures.§.ul.& de tute.& rati.distra.l.j.§. sed
nonnullos. In casu tamen in quo quæritur non credo dona-
tionem in successorum præiudicium tenere principaliter ra-
tionib. infrascriptis. Primo quia regula est quod prælati res
siue iura prælaturæ donare non possunt eo quod sunt procu
ratores non dñi.ut 12.q.ij.sine exceptione. 10.q.2. c. casel-
las. extra de do.c. fraternitatem. sicut tutores. tunc demum
dant domum cum bene administrant non cũ pupillũ spoliãt.
ut.ff.pro emp.l.qui fundũ.§.si tutor.de tut.l.interdum.§.qui
tutelã.& de admi.tu.l.tutor qui tutelã gerit.licèt liberam ad
ministrationẽ dicantẽ hẽe episcopi.ut extra de elec.c. cũ no-
bis olim in fi.tñ sub libera donatione non continetẽ.ut ff. de
pac.l.ꝯ iuris ciuilis.§.ulti.de solu.l.si is.§.fi.de offi.proc.cæs.
l.j.&q̃ res pign.obli.pos.l.ij.licèt ergo possint donare ob cer
tã cãu,puta pp meritum, illud meritum nõ est in uccasionẽ
sumendum.argu.ff.ad.l. Iul.maie.l.famosi.§.hoc tñ crimen.
sed nere præcedere oportet.ut.C.de sac.san.ec.l.iubemus.ij.
circa prin.ibi scientes nulla sibi occasione uel tpe ad uicissi-
tudinẽ bñficij colorari uel grẽ reuerẽdæ donãdi uel certę vo
lẽtib.emere alienãdi aliquã facultatẽ ꝑmissam &c. & ĩ talib.
sui natura ꝓhibitis,sed in casu ꝑmissu nõ stat simplici asser-
tiõi exercẽtis actũ ꝓhibitũ uel dicẽtis subesse cãm q̃ ꝑmissio
b nẽ inducit:[b] ut ff.de ꝓbationib.l.q testiũ.&de leg.3.l.cũ quis
7 decedens.§.titij. † Vnde doct.dnt quod donatio non dr ce-
lebrata ut in benemeritum quamuis donans donatarium be-
nemeritum appellauerit:quia ueritatem spectamus non qđ
quid finxit vt ff.de castren.pecu.l.si forte.& no. C. de dona-
tio.l.si donationem.Cum igitur in ista donatione non appa-
reat donatarij merita præcessisse cõstat manifeste, eam nul
lius existere firmitatis. ¶ Secundo ubi donatio esset præ-
missa ex parte causæ adhuc tamen non tenet eo quod effusa
8 nimis fuit.†Circa quod duo sunt consideranda. primo. s. qđ
omnis actus ex causa permissiua debet commensurari causæ:
in quantitate & tempore. vnde si merita donatarij sunt cãæ
cõcedẽdæ donationis in prelato ut ostẽsum est supra:dẽt do
natio cõmẽsurari meritis.vt extra de testa.c.relatio.§. licet.
ff.de reb.eorum qui sub tut. vel cur.sunt.l.magis.§.item præ
ter:ibi ne pp es alienum possessio magna distrahatur &c.&
sic debet esse in quãtitate mẽsura silr & in tpe. Vnde finita
cã ꝑmissionis finita ẽ ꝑmissio & actus ꝑmissus.ut ff.de ope.
li.l.plane.& ad l.iul.de adul.qđ dicit.§.fi.& de exc.tu. l. geo
metrę.in fi.scđo quia iura in casu meritorũ donationem per
mittentia semper dicunt ꝙ licet aliqua donare. Hæc autem
dictio aliqua arctat significationem orationis ad rem modi
cam.ut ff.de contrahen.emp.& uendi.l.hanc legem & ar. ff.
de bo.dam.l.diuus. cũ igitur hæc donatio non sit mensurata
q̃titate meritorum q̃ uel nulla uel modica præcesserunt:&ip
sa etiam de se sit magna,manifeste cõcluditur ipsam nullius
esse momenti:quia etiam excessus talis ar.fraudis in donatio
ne adducit.ut ff.de transac.cum hi. §.modus.& ff. quæ in fra
ud.cre.l.omnes.§.lucius.& C. mandati.l.per diuersas. & uo.
9 C.ut li.pen.l.j. in fi. ¶ † Tertio donatio ista magna est
quãtitate:ergo necessarium fuit superioris decretum ut 17.
q.iiij.in venditionibus.Nec ob.si dicatur,ꝙ temporalis est:
quia nihilominus ex quo est de magna quantitate decretum
requirebat.ar.ff.de impen.in reb.do.fact.l.iij.§.nos generali
ter.C.de dona.l.sancimus.in fi.& no.per Inno.& Host.extra
de his,quæ fi.a præla.sine consen.capi.c.2.ideo cum non in-
teruenerit,ipso iure nulla fuit.ut C.de sacrosanct.eccles.l. iu
bemus.& auth.hoc ius.& ff.de transact.cum hi. §. si prætor.
& de re.eorum qui sub tut. & cura. sunt l.magis puto.§.ma-
10 net actio.& C.e.ti.l.ij.& l.prediorum. † Non obstant rõnes
in contrarium allegatę : quia omnes deficiunt in minori uel
maiori propositione. ¶ Prima enim ratio deficit in pro-
positione minori : quia donatio non fuit facta ob utilitatem
ecclesiæ:immo in damnum. regulare enim est quod donare
est perdere.ut ff.de dona.l.filius.in fi.j.responsi. & ad Mace
do.l.filius.¶ Secunda ratio similiter deficit in propositione
minori:quia non fuit facta legitimè, ut ostensum est. s̃.
¶ Tertia ratio deficit,s.in propositione minori: quia de con
suetudine non apparet, quæ cum facti sit debet probari ab
inducente.ut extra de const.c.j.lib.6.& C. quæ sit longa cõ
sue.l. j.& ibi no.Et dato,quod probaretur de modicis ,nõ est
eadem rõ magnæ rei,& exiguæ:ut in aut.de instr .cau.& fide
§.oportet vero in his,colla.vj.& de impẽ. in reb. dot. fac. l.
omnino.de dona.inter uir.& uxo.l.ult. immo etiam deficit
arg.in maiori propositione habito respectu ad thema no-
strum:quia non posset consuetudine introduci , ꝙ prælatus
sine solemnitate decreti posset magnæ rei donationem fa-
cere:quia talis consuetudo esset ecclesijs onerosa, & non te
neret,ut extra de consue.c. j.Et ideò in tex.c.cæterum.extra
de do.nõ simpľr dicit cõsuetudinẽ attendendam:sed rei do-
11 natæ quantitatẽ considerandam.¶ †Quarta rõ simpľr in sui
principio deficit in minori:qa leges adductæ in principio ar.
ad ꝓbationẽ maioris loquũtur de bñficio,cuius cõcessio te
nuit à principio:ꝙ decet esse mansurũ:& oĩs maliciæ: ac di-
minutionis extraneũ:ut in aut.conf.quę de dig.& epi.fil.lib.
a pa.pote.§.illud.Hæc ãt cõcessio tenuit à principio, vt ostẽ
sũ est.s̃.quare &c.In sui uero fine deficit:qa iura,q̃ ibi addu
cunẽ,loquũẽ de cõcessione rei modicæ,& meritis cõmẽsura
tæ,q̃ merita uere ꝑcedũt.& hæc tria hic deficiũt:qa res ẽ ma
gna:nec merita ꝓbanẽ ꝑcedere: & dato ꝙ ꝑcederẽt aliqua,ẽ
excessus donationis ad ipsa.vt in prima rõne probatũ fuit.et
eodẽ mõ rñdetur ad quintam rõnem , uidelicet quòd in ca-
su nostro res donata magna fuit,quare &c.ut notat Inno. &
Host.

Ho.in c.quod in contrarium allegatur.extrà de his,quæ fiũt
12 à præla.sine consen.ca.c.1. † De possessione uerò, quam nobilis prædictus nunquam habuit talia perceptionis, non est necesse tractare duplici ratione. ¶Prima, quia huic tali possessioni ius non assistit, imò resistit. & ideò cùm possessio iuris debeat habere adminiculum, eò quod ex iure plurimũ iuuatur:ut.ff.de acqui.pos.l.possessio quoque.in fi. j.respon si.& no.e.ti.l.j.in prin.ubi describitur, quid sit possessio. apparet, q̃ omni tempore fuit improba. & neminem his casib. tuetur prætor, vt contra legem faciat: ut.ff.de publi.l. cum sponsus.§.si res. ¶Secunda, quia cum hodie constet de petitorio,de possessorio recuperandæ possessionis inaniter disputatur: quia proprietas semper trahit ad se possessionem: ut.ff.de rei uen.l.officium.& C.unde ui.l.iusaʃor.& habetur expressum extra de causa pos.& proprie.c. cum dilectus. de diuor.c.sig.& clarè per In.extra de fil.præsby. c. constitutus. apparet itaque ex prædictis,cessantibus obiectionibus, concessionem prædictam, inquantum fuit attentata de facto, reuocationi subiacere de iure. [c]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Obtentu.] *Declara & dic,id est prætextu.*
b ¶[Promissionem inducit.] *Vide Dec.in consi. 544.col.3.nolum.4.*
c ¶[De iure.] *Ad materiam præsentis quæst. Io.And.& alij dicunt in Additio. ad Specu. super Rubric. de rebus ecclesi. alienel non.*

De restitutione spolia. & de cau.pos.& de sent. & re iud. & de exceptionibus. & de uerbor. significatio.& de rescriptis.

SVMMARIVM.

1 *Executor datus cum causæ cognitione si ea non seruata spoliauit possessorem debet fieri restitutio & etiam merus executor non potest aliquem possessione priuare nisi eo uocato & unquam possessor etiam sine colore debet priuari possessione sine causæ cognitione.*
Item petenti restitutionem non obstat sententia iuris: & sic constitutio execrabilis:sed sententia hominis sic.
Item non obstat sibi sententia lata super proprietate si executio possessionis non sit facta licet renunciatio obstet.& nume.seq.
Item cura dicitur quasi cor urens.
10 *Item prælatus priuans aliquos clericos non seruientes ecclesiæ distributione quotidiana illius diei non dicitur propterea habere curam nec dicitur priuare eos fructibus beneficij propter hoc.nu.t cum plu.seq.*

CONSILIVM. CCXXVII.

a DE TOTO themate [a] quæstionis illud solum in facto consistens ad memoriam reducitur, q̃ cum do.G.de cardelijs præpositus Tarraconeñ.dicens se spoliatum ipsa præpositura per archiepiscopũ Tarraconeñ.contra eum (ut dicebat) apostolica autoritate, perperam tamen, & indebitè uirtute constitutionis [b] execrabilis. procedentem, egisset petitorio, & possessorio contra Raymun.de auinione,cui eadem autoritate,& per ipsum archiepiscopum de ipsa præpositura dicebatur esse prouisum, & qui se intruserat in eadem,utens iuris beneficio suspendit petitorium,& petit in possessorio debere concludi, & sententiam ferri secundum.l.de ui & ui ar.l. cum fundum, §.ulti.& extra de causa possess.& proprie.ca.pastoralis.& eo. ti.causa beneficiali.in concilio Vieneñ.Pars autem aduersa. uidelicet R. de auinione petit articulos suos admitti, qui pro maiori parte petitorium tangunt. Modò est in quæstione, quæ harũ partium melius dicat?& vt,q̃ intentio dicti do.G. iuris æqui tate iunctur,& hoc duabus regulis in iure satis notis. ¶Prima est,q̃ ante omnia restituenda est possessio spoliato: nec per obiectum aliquem proprietatem tangentem regulariter restitutio retardatur.ut.C.de dona.inter uir.& uxo.l.si maritus.j.si per uim, vel alio modo. l.j. ad. l.iul. de ui pub. uel priua.l.si quis ad se fundum.& de agri. & censi. l.omnes.& l. si coloni.& extra de resti.spo. c. in literis. ¶Secunda regula est, q̃ sicut fit spoliatio per priuatum : sic & fieri dicitur per iudicem non seruato ritu debito procedentem, & possessionem alicui auferentem.ut C.si per uim,uel alio modo. l.ult. & unde ui.l.meminerint. & est casus extra de restitutio. spo. conquerente.& 6.q.j.præsentium.
2 ¶† Nunc restat probare, q̃ archiepiscopus tarraconeñ.non seruauit ritum. Hoc aũe sic declaratur. In rescripto apostolico,quod R.de auinione prædictus obreptitiè impetrauit ad archiepiscopum tarraconeñ.dicens præfatum dominum.G.tenuisse,& tenere contra constitutionem execrabilis.plures ecclesias,scilicet abbatiam,& præposituram tarraconeñ.curatas:Inter cætera continentur hæc uerba:fraternitati tuæ. de qua plenam in domino fiduciam gerimus, per apostolica scripta committimus, & mandamus,quatenus,si quod de præmissis proponitur,ue ritate fulcitur, præposituram prædictam sic uacantem eidẽ R.autoritate nostra conferas,& assignes, &c.constat autem, q̃ per hæc uerba committitur, & datur causæ cognitio. ut extra de rescrip.c.ab excommunicato.& c.2.& c.olim ex literis.hic autem nulla fuit causæ cognitio obseruata: nec enim ante prolatam sententiam (si sententia dici potest) aliqua citatio fuit facta de dicto domino.G.& tamen citatio est principium omnis iudiciariæ cognitionis,ut insti.de pœna teme. liti.§.ult.nec aliqua eius defensio audita:nec etiam fuit intentio domini archiepiscopi cum causæ cognitione procedere,ut apparet in responsione eius,quam fecit ad requisitionẽ do.G.in qua dixit se merum executorem esse:& tamen hoc falsum erat,imò(ut ostensum est suprà)erat sibi causæ cognitio commissa,& sic non erat merus executor,ut C.de execu. rei iudicatæ.l.si ut proponis.& l.executorem. & extra de offic.& potestate iudicis delegati.ca.pastoralis.§. quia uerò.& ibi notatur per gloss. ordi.& 2.q.j. Deus omnipotens.& per Inn.extra de cohabitatione clericorum, & mulierum.c.tua. in glo.fama concedit &c.nec fuit debitè citatus, cum dictus R.fuit in possessione missus.Et si de hoc datur aliquid in articulis partis,attendendum est, q̃ appellatio in iudicium producta prætendebat saltem missionem;imò uerius intrusionẽ, quæ facta fuit. apparet enim ex positionibus partis aduersæ, q̃ missio:imò uerius intrusio facta fuit sexta mensis Iunij. & ex data appellationis apparet eam interpositam fuisse quinta die eiusdem mensis. & ex hoc solum esset restituendus dictus dominus.G.& hic est casus extra de iureiurando.ca.ueniente.Circa quod est considerandum, q̃ de graui præiudicio agebatur,quia si dominus. G. incidisset in constitutionẽ execrabilis, non solum perdidisset præposituram, sed abbatiam, & factus esset perpetuò inhabilis ad similia beneficia obtinenda.Et ideò non est mirum,si dominus papa uoluit,ut uelle debuit,cum causæ cognitione procedi:ut. C. de appel. l.qui sententiam.& ff.ad carbo.l.j.§. sed & si quis. Si ergò tali cognitione, quæ committebatur, omissa archiepiscopus tarraconeñ.processit, quod egit, viribus non subsistit, & à spoliatione,& intrusione nequaquam excusat.ut extra de rescri.c.cum dilecta.de offi.dele.c.uenerabili.ff. de bo.pos.cõtra tabu.l.non putauit. §. non quæsi.& no.ff.de acqui.pos. l.iustè.& per Inno.extra de iurepa.c. consultationibus. Cùm igitur constet de possessione domini.G. circa præposituram prædictam, per datam etiam partis aduersæ, & de collatione eidem facta per dominum Clementem Papam. v.& per superiora de spoliatione appareat, restat secũdum primam regulam,q̃ in possessorio debeat concludi, & pro dicto domino.G.diffinitiuæ pronunciari.
3 ¶† Nunc restat responderre ad aliquos obiectus,quos para aduersa facit.Et primò dicit,q̃ dominus archiepiscopus poterat procedere sine omni causæ cognitione secundum ea,quæ no.Inn.extrà de concess.præ-

ceſ.præben.c.propoſuit. ¶Ad iſtud reſpondetur dupliciter. Vno modo, quia illud loquitur de mæro executore, qui datur ad exequendum gratiam iam factam: nos autem loquimur non de mæro executore, ſed de eo, cui cauſæ cognitio demandatur, & qui non datur ad gratiam iam factam, ſed faciendam. & ideò materiæ ſe inuicem non contingunt. ut. C. ſi contra ius, vel vti. pub. l. & ſi non cognitio. Alia eſt ſolutio, ꝙ & ſi mærus executor poſsit ad collationem procedere parte non uocata, tamen ad miſsionem in poſſeſsionem non ꝓcedit, niſi parte uocata. ut extra de præben. c. licet. li. vj. imò & ſi poſsidens habeat aliquẽ titulum, licet minus iuſtum ac coloratum: tamen executor datus ad prouidendum non prouidebit de tali beneficio, niſi præmiſſa cauſæ cognitione, & uocato poſſeſſore, eiusque defenſionib. auditis, & impugnationibus, ſi quas facere uoluerit contra impetrantem. aliàs ſi hunc ordinem non ſeruat, caſſatur ſua collatio. argu. ff. de re iudi. l. à diuo piu. §. ſi ſuper rebus. & extra de conceſ. præben. c. literas & c. cùm noſtris. & ita dicit Compo. dominum Innocen. diſiniuiſſe, ut ipſe not. extra de reſcrip. c. capitulum ſanctæ crucis. in gl. magna. in §. item quæritur, utrum executor ad prouidendum datus &c. Nunquam autem, ſiue poſſeſſor colorem habeat poſsidendi, ſiue non, amouebitur à ſua poſſeſsione ſine cauſæ cognitione. vt decima ſcata. quæſtione quarta. uolumus. hic autem nec ante collationem, nec ante admiſsionem, ſiue intruſionem aliqua præceſſit cauſæ cognitio, ut oſtenſum eſt ſuprà. Nec iuuat miſsionem citatio, quæ facta dicitur ad domum præpoſituræ: quoniam eam præcedebat appellatio, quæ appellantem à citãtis iuriſdictione exemerat. vt extra de appellationi. ca. directæ. & cap. paſto.

4 ¶† Secundò obijcit pars aduerſa ſic. non minoris efficaciæ eſt ſententia iuris, q̃ hominis. Sed ſententia hominis obſtat agenti poſſeſſorio, ut dicitur notanter. 7. q. j. præſentium. ergò & iuris. Sed hic ſecundum ſe obſtat ſententia iuris. ſ. conſtitutionis execrabilis. ergò &c. Sed ad hoc reſpondetur, ꝙ conceditur non eſſe minoris efficaciæ ſententiam iuris, q̃ hominis, cum probatum erit aliquem in ſententiam iuris incurriſſe, ut notat Innoc. extra de teſtibus. ca. teſtimonium. & de teſtibus cogendis ca. j. Sed in hoc eſt differentia, quia ſententia iuris expectat probationes poſt ſe, per quas declaretur aliquem incidiſſe in eam. & ideò ſuper hoc cauſæ cognitio adhibeatur. alias, ſicut dicit Ioã. mo. ex ſola maiori ꝓpoſitione concluderetur, ſicut ipſe notat extra de ſent. excõ. c. ſtatuimus. li. vj. Sententia autem hominis nõ expectat probationes poſt ſe: quóniã ipſe cauſam præcedunt. Et ideo cũ ſententia iuris, quantum ad nos pendeat ex probandis, licet in ſe non pendeat, non impedit reſtitutionem ſpoliati. Sententia autem hominis, cum ex probandis non pendeat, ſed iuſtè appareat ex probatis, impedit reſtitutionem, quã iam probata non probanda impediunt. ut extra de diuor. c. ſignificaſti. & no. per Inn. extra de filijs præsby. c. conſtitutus. & hoc modo debet intelligi quod no. 3. q. j. in ſum.
5 ¶† Tertiò obijcit pars aduerſa, ꝙ ſententia lata ſuper proprietate beneficij tollit, & abdicat etiam poſſeſsionem, ſicut renunciatio ipſius beneficij. ut extra de reſti. ſpol. c. ſolicitè. & ideò dicit, ꝙ ſicut exceptio renunciationis obſtaret etiam agenti poſſeſſorio, ut not. per Innoc. extra de renun. ſuper hoc. ſic & ſententia ſuper beneficio lata. Sed in caſu noſtro dicunt ſententiam latam eſſe per. c. execrabilis. ergò &c. ¶Sed ad iſtud reſpondetur dupliciter. primò quia uerum non eſt, ꝙ ſententia lata tollat poſſeſsionem executione non facta: quia ſententia eſt actus iuris ciuilis: poſſeſsio autem facti eſt. Res autem facti infirmari iure ciuili non poſſunt. ut. ff. de acqui. poſ. l. j. §. ſi uir. j. & qui. ex cau. ma. l. denique. Nec obſt. æquiparatio ſententiæ, & renunciationis, quoniam non eſt uera: quia ſententia non præſupponit animum eius, contra quem fertur. imò fertur etiam contra inuitum. ff. de uerbo. oblig. l. inter ſtipulantem. §. de peculio. l. ſumma cum ratione. §. ſi. renunciatio autem præſupponit animum renunciantis. ut. ff. de ædil. edic. l. quæritur. §. ulti. C. de iureiur. l. ſi quis iuſiurandũ. & vij. q. j. q̃ periculoſum. Inter actus autem inhærentes animo, & conſenſu, & eos, qui in inuitos exercentur, quantùm ad eorum efficaciam, & operationem ueleciorem, conſtat differentiam eſſe, ut colligi poteſt ex coniunctione duarum legum. ut. C. de pigno. actio. l. j. & l. non eſt mirum. & huius differentiæ ratio poteſt eſſe, quia qui renunciauit beneficio, per actum renunciationis uidetur habere rem pro derelicta, & ſic poſſeſsionem amittit. ut. ff. de acqui. poſ. l. ſi quis ui. §.
6 differentia. quod non eſt in priuato per ſententiã. ¶† Quartò obijcit pars aduerſa, ꝙ iam de ueritate petitorij apparet per literas, & proceſſus exhibitos coram archiepiſcopo tarraconeñ. & nunc coram vobis domino cardinali productos, per quos apparere dicit, ꝙ præpoſitus Tarraconeñ. archiepiſcopali ſede uacante iuriſdictionem archiepiſcopalem exercet, ac per hoc cenſeri debet præpoſitura ipſa curata. ¶Sed ad hoc reſpondetur dupliciter. primò quia illa producta coram archiepiſcopo tarraconeñ. fidem non faciunt: quia nec recognita ſunt: nec apparent publica manu ſcripta: nec alias talia, quæ fidem facere debeant, & ſi tibi, ideſt coram archiepiſcopo talia non apparuerunt, nec recognita fuerunt, fidem facere non potuerunt, nec debuerunt, multòfortius nec corã paternitate veſtra, coram qua ſolum producuntur tranſcripta productorum ibidem, & ſic nullam fidem faciunt. vt. ff. de fid. inſtru. l. t. & in aut. ut ſpon. lar. §. ex hoc inſuper. col. ix. & extra de fide inſtru. c. j. ¶Secundò quia dato, ꝙ illa producta fidem facerent, adhuc tñ non arguerent præpoſituram eſſe curatam, quia producta ipſa dicunt: & quicquid egit præpoſitus archiepiſcopali ſede uacante, fecit ut uicegerens archiepiſcopi, & hoc non facit præpoſituram curatam eſſe, qđ
7 oſtenditur ſic. † Certum eſt, ꝙ incorporalia, & ea, quæ iuris ſunt, ab hæreditate iacente non recedunt, quoniam ſunt difficilè ſeparabilia. ut. ff. pro ſoc. l. 3. & de pecu. l. quis ergò caſus. Hinc eſt, ꝙ dominium in hæreditate iacente manet, ſed poſſeſsio nequaquam, vt ff. de acquir. poſſeſ. l. cum hæredes. & ff. ſi qs teſt. lib. eẽ iuſſ. fue. l. j. §. ſcæuola. Sed iuriſdictio eſt huiuſmodi. ergò à uacante dignitate non recedit. Sed interim exercitium eius penes præpoſitum in hac parte uices eius gerentem eſt: ſicut aliquando contingit, ꝙ penes vnum eſt uſusfructus. i. ius utendi fruendi, & penes alium eſt facultas fructuum percipiendorum, ut ff. de iure do. ſi uſufru. ſol. mat. l. uſufru. & extra de loc. & condu. c. ueſtra. eſt enim ſeparatus fructus ab uſufructu: ut ff. de euic. l. uaccæ. Sic & aliquãdo contingit aliquem eſſe hæredem, & alium commodum hæreditatis habere, ut contingit in filio familias hærede ſcripto ab extraneo, quia adiens hæres remanet, & tamen commodum immediatè tranſit ad patrem. Primum probatur. ff. de legi. l. cum filio. Secundum probatur. ff. de acqui. hære. l. placet. & ſic eſt in uicegerente: quia exercitium eſt apud eum. Sed ius apud dignitatem, cuius uices gerit. ut. ff. de off. eius cui man. eſt iuriſ. l. j. §. qui mandata cauſa. & l. ſi prætor. & arbo. ff. de his qui not. infa. l. furti. §. ſi quis alieno. & optimè de præben. ca. mandato. in. t. reſponſo. lib. vj. Et quicquid facit vices gerens vel uicarius alterius, hoc ipſum non reſpicit: ſed tantum attribuitur ei, cuius uices geruntur, ut. ff. de leg. j. l. filius. & l. uicarius alieni muneris. & benè poteſt hoc colligi ꝑ no. per Innoc. extra de reſcrip. c. eam te. cuius arg. & demonſtratio manifeſta ſunt: quia prohibitum eſt, ne quis habeat duo beneficia curata intitulata, ut extra de præben. c. de multa. & tamen unum intitulatum, & alterum commẽdatum habere poteſt: ut extra de elec. ca. dudum rothomagen. & 21. q. j. qui plures. & hoc non poteſt eſſe alia ratione, niſi quia cura per commendatarium temporaliter alieno nomine exercetur, ut not. Bar. extra de elec. c. nemo. & hoc apparet ſimiliter in uiſitatore dato cathedrali eccleſiæ uacanti à ſede apoſtolica, qui adminiſtrationem habet ſpiritualium, & omnia poteſt, præter alienationem immobilium. ut extra de elec. c. is, cui. & de ſup. neg. præla. c. eccleſiæ cathedrali. li. 6. & tamẽ quia temporalis talis cura finitur creato epiſcopo, nemo hunc dicit habere curam talem: ꝙ per hoc aliquod beneficiũ eius curatum uacare dicatur: alias emergeret iniquitas: ſcilicet ꝙ talis uiſitatoris officium eſſet ei damnoſum, contra iura. ff. de fur. l. ſi ſeruus communis. & extra de elec. c. cum non
8 deceat. li. 6. † Et hanc ueritatem. ſ. ꝙ dominus papa in condendo

deudo decre.execrabilis. intellexerat de cura perpetua ratio
ne proprij beneficij exercitata, manifestè demonstrant tria.
¶ Primo quia in constitutione dicitur ratione beneficio-
rum huius &c.beneficia autem regulariter sunt perpetua,ut
extra de cleri.ægro.c.ex parte,& maximè curata:quia licèt fi
lios temporales habere ut ff.de adop.l.quæsitum. & ideo se-
cundum Innocen.temporalitas contradicit curæ,ut ipse no.
extra de præbend.c.cum non ignores.& clarius eod.titul. c.
de multa.ad fin. magnæ glo. ubi dicit hæc uerba, nunquàm
autem aliquem reputamus hac constitutione teneri,nisi per
petuam habeat dignitatem &c. ¶ Secundo hoc idem de-
monstrat finis constitutionis, dum dicit constitutionem ha-
bere locum in ecclesiis curatis,quarum cura non per uicarios
perpetuos exercetur,quasi expresse dicat temporale exerci-
tium curæ non dicitur abdicare curam ab eo, cui sui natura
incumbit:nec attribuere illã ei, qui ipsam temporaliter exer
cet.& pro hoc facit optimè extra de officio uica.cap.quæ de
9 ecclesiis.in concilio Viennen. ¶ † Tertio declaratio facta
per dominum nostrum super dicta cõstitutione,qua declara
tũ est archipresbyteros Bituricen.diœcesis,qui ex officio vi
sitant, & iurisdictionem habent: quorum tantum officium
expirat mortuo archiepiscopo,qui eos dedit: & tamen de-
claratum est eos in constitutione non includi. Et sicut etiam
supra dictum est, non solum istud exercitium est tempora-
le:immo exercetur alterius nomine,non nomine præpositu-
ræ:quod sic probatur. Quicquid exercitium personæ requi-
rit accedens alteri personæ dicitur accedere,& non rei:ut est
uidere in usufructu, qui ad esse sui factum personæ requiriti
vi.ff.de acquirend.rerum dominio.l. hæreditas. & de stipu-
latione seruorum. l. usufructus sine persona.& ideo dicitur
personæ accrescere,cum uacat:ut ff.de usufruct.accrescen.l.
penultima.secus in iure accrescendi respectu prioritatis: ut.
10 ff.de suis,& legitimis hæredibus.l.si ex pluribus. ¶ † Cura
autem est huiusmodi, scilicet factum personæ requirens, ut
ethimologia nominis demonstrat. dicitur enim cura quasi
urens cor: ut notat Archidiaco. extra de filiis presbyte. c. is,
qui de sectum.lib. vj.ergo cura ipsa accedens non dicitur ac
cedere præpositnræ, sed magis personæ præpositi, & etiam
si præposituræ aliqualiter accederet, cum accedat per modũ
cuiusdam inundationis temporalia non ibidem alueum faciẽ
tis,eius,cui accedit,naturam non immutat, nec ipsius accedẽ
tis natura aliqualiter immutatur, uel à domino priore rece-
dit,ut ff.de acquiren.rerum dominio.l.adeo,§.insula.in fine.
& de flumi.l.j.§.si fossa. Neque est hoc exercitium aliquali-
ter attribuendum præposituræ, ut ex ea dicatur competere,
licèt aliqualiter propter eam:ut.ff.de coniun. cum emancip.
libe.l.j.§. nunc uideamus. ibi nec quod nepotibus confertur
à patruo emancipato &c.& ff.de pecu.l. eo tempore. §. ulri.
& not.ff.de acquiren.possessio.l.qui absenti.§.fina.& de loco
pu. fru. l. j. & quod præpositus nihil censeatur ratione
præposituræ habere, sed sit sicut unus simplex minister, ap-
paret, quia nullum sibi commodum applicatur, sed de qui-
bus reddit archiepiscopo rationem, & reliqua restituit. &
ideo dicitur habere præsentem, & momentaneam curam
ab omni lucro,damnoque uacuam,quę nihil aliud,est quàm
simplicem ministrum esse: ut. ff. de alimen. & cib. lega. l. fi-
11 lio. §. mater. † Simpliciter autem minister proprium nihil
dicitur habere in ea re, cui nudum ministerium adhibet: ut.
ff. ad.l. fal. l. cum dotem. & ideo sibi regulariter actio non
datur, ut. ff. ad Trebellia. l. lucius. §. mæuia. & no. ff.de le-
ga. ij. si quis Titio. finge in facto, quòd præpositus uacan-
te sede grauet aliquem, ad quem appellabitur? de facto cer-
te appellatur ad eum, ad quem appellaretur Archiepiscopo
uiuente, quod monstrat unitatem consistorij, ut extra de
consuetu.cap.non putamus.& tamen si nomine præposituræ
exerceret, appellari non potest ad Archiepiscopum, uel ca-
pitulum sede uacante,ut. ff.de appell.l.imperatores. & extra
de appel.cap.dilecti filij.& no.per Hostien.extra de pręben.
cap.referente.Præterea si diceremus præposituram esse cu-
ratam,eadem ratione & sacrista,& omnes alij subsequenter,
ad quos in defectum præpositi huius iurisdictionis exercitiũ

transmittit,sed hoc esset absurdum,ergo &c.ar.ff.solu.ma.l.
12 diuortio.circa princip.de leg.iij.l.fideicommissarius. ¶ † Vl
timo opponit pars aduersa,quòd literæ domini Papæ deter-
minant quæstionem,eo quòd narrato tali facto, quale in ar-
ticulis partis aduersæ datur,Papa mandat,si quod de præmis
sis proponitur, ueritate fulcitur, dicto.R.de dicta præposi-
tura prouideri, & sic non esse aliquid ulterius quærendum,
cum lata uideatur sententia per Papam. sed ad hoc respon-
detur,quòd falsum suggestum fuit Papæ. Dictum enim fuit,
quòd puniebat clericos non interessentes diuinis,fructus be-
neficiorum, & ecclesiasticorum prouentuum subtrahendo:
& tamen hoc falsum est, quia subtrahere fructus beneficio-
rum alicui est suspendere illum à beneficio. suspendere autẽ
nullum potest,quia constitutio dicit, quòd possit clerico nõ
interessenti diuinis officiis subtrahere distributionum illius
diei aliquam partem secundum quòd præposito uisum fue-
rit,ut dicit constitutio per partem aduersam producta, & ta
men hoc non est suspendere à perceptione fructuum:quia p
illam sentẽtiam inhabilitatur persona ne fructus faciat suos,
etiam si eos caperet. Per hanc autem subtractionem nulla in
habilitas,sed aliquid de facto minus præstatur,& satis modi
cum,quod & sub nomine quotæ non cadit, & per consequẽs
non uerificat partem demonstrans aliquod totum,sicut sunt
illa uerba fructus beneficiorum &c.arg.ff.si quis omis.causa
13 test.l.quamuis.† Nam propriè & singula cæmẽta,& lapides
domus non sunt partes domus:ut.ff.de acqui.pos.l.qui uni-
uersas.& de usuca.l.eum, qui ædes. & sicut dictum est supra
illud,quod subtrahitur,modicum est,& ad pennicularium tẽ-
dens magis facti,quàm iuris esse uidetur, & sic etiam came-
rarij Cardinalium quandoque subtrahunt alicui prandium,
uel cœnam, & tamen constat eos curam non habere: & ad
hoc bene facit. ff. de re milita. l. qui commeatus. §. arma.
& de bon. damn. l. diuus. Tunc falsum dixit, & tacuit ue-
rum, cum dixit, quòd sede tarracon. uacante excommuni-
cabat, suspendebat, & inquirebat: & aliàs iurisdictionem
ecclesiasticam exercebat: tacuit enim, quòd tanquàm uices
alterius gerens hæc omnia faciebat. & ideo potest conclu-
di, quòd inspecta religione principis habeat locum illud le
gale. Si enim docuerit uel alias falsa falso, uel non ita se ha-
bere, quæ missa sunt, nihil nobis præcognitum esse uide-
bitur, quæ quasi aliter se habentibus scriptis rescripsimus,
ut hæc leguntur. ff. de appel. l. j. §. j. ¶ Ex prædictis itaque
patet uiam possessorij planam esse, ut in ea debeat domi.
G. uictoriam reportare. & idem similiter debere fieri de
iure, si de petitorio ageretur, de quo non agitur in præ-
senti.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Themate.] *Addatur Maria.antiqui.consi. 12.in 3.col.j. par. Quod consi.incipit.Quoniam in præsentiarum.*

b ¶ Virtute constitutionis.] *Hæc constitutio est inter Ioan. xxij.extrauagantes sub ti.de præben.& dignit.Et famosissima est,atque æquissima,sed male obseruata.*

De relig.domi.& de exces.prælato.

SVMMARIVM.

1 *Fratres prædicatores possunt habere plures campanas, & processus episcopi contra notorie exemptos est nullus.& nu. sequen.*

CONSILIVM CCXXVIII.

1 QVOD fratres † prædicatores ciuitatis castrensis possint de iure quatuor, & plures habere campanas,probatur rationibus infrascriptis. ¶ Primò ex regula,qua dici consueuit omnia uideri concessa, nisi probentur prohibita:ut C.de relig.& sump.fu. l. statuas. & ff.quib.ex causis maio.l.necnon.§. quod eis.de proba.l. ab ea parte.

ea parte. ¶Secundò ex alia regula, qua dici consueuit licere
unicuiq; in suo facere, quod uult, dummodò nihil in alienum
immutet. ff. si serui. uend. l. sicuti §. aristo. etiam si p hoc aliua
lædatur, dummodò dolosè non faciat, ut de dam. infe. l. flumi
num. §. ult. & duabus legibus seq. de aqua plu. arcē. l. j. §. idem
2 ait. & §. deniq; marcellus. ¶†Tertiò quia res transit de per
sona in personam cum suis iuribus, conditionibus, & liberta
tibus: ut ff. de seruitu. urba. prædiorum. l. uia constitui. §. qui-
cunq; & si ser. vend. l. j. §. ul. & l. seq. argum. ff. de fideicomm.
liber. l. generaliter. §. quoties. sed huic ecclesiæ sancti Vincen
tij, quæ modò est fratrum prædicatorum, debebatur ius habē
di campanas plures, quia parochialis erat. ergò mutatione
domini non erat illud ius amissum: ut ff. de censi. l. ætatem. &
3 C. de uaca. & excusa. mu. l. sordidorum. ¶†Quartò ex per
seuerantia causæ. causa enim rei cessans rei finem imponit &
perseuerans eam ampliat, & extendit. ut. ff. de oper. lib. l. pla-
ne. de adul. l. adulterium. de iure patronatus. l. adigere. §. quā-
nis. sed causa pluralitatis campanarum, donec ecclesia fuit in
manibus secularium, fuit honor sancti, decus cultus diuini,
& conuocatio populi: quæ tres causæ adhuc subsunt. ergo &
ius, siue priuilegium campanarum manere debet, ut impleat,
quod in iure scribitur: cum enim par, similisq; iustitia, sit iu-
stum, & competens videbitur eisdem utrumq; officium pri-
uilegijs gloriari, ut. C. de pala. sacra. lar. & re. priua. l. vlt. lib.
12. immo certè classicus, & sonus campanarum necessarius ē
ad conuocandum populum, siue populi multitudinē ad audiē
dum verbum Dei. iuxta illud Numeri. xij. fac tibi tubas argen
teas, & ductibiles, quib. conuocare possis multitudinem & j.
Cunque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis tur-
4 ba &c. ¶†Sed contra ista dicit pars aduersa, quod non li-
cere is habere tot campanas quinimò nisi vnam. & allegat p
se extra de priui. c. patentibus. & de excess. præla. c. nimis ini-
qua. vbi conceditur eis habere campanam: & sic arguit, igiē
vnam dumtaxat. Sed hoc non obuiat: quia c. patentibus. loqui
tur de oratoriis in grangijs, vel priuatis domibus constitutis
de quibus loquitur in authē. vt in priuatis domibus sacra mi-
steria non fiant. in rubro, & nigro. & de quibus procuratio
dari non debet. extra de censi. c. ult. de monasteriis autem nō
debet intelligi, ubi sunt solemnes ecclesiæ, & conuentus, vt de
consecratione. distin. j. si quis tunc. & q inter ista sit patens
differentia, legitur 18 q. 2. quidam monachorum. & ibi nota
5 tur. ¶†Non ob. c. nimia iniqua. ubi legitur in singulari de
campana: quia narrat grauamē, quod inferebatur prædicato-
ribus, & minoribus, videlicet, q prælati non permittebāt eis
campanam: & illud grauamen tollit. ¶Quis ergo dicit, quod
l. in eorum fauorem prodita, qua prohibetur eis inferri? cer-
tè qui hoc dicit a mente legislatoris diuertit. argum. ff. ad tre
bellianum. l. deducta. §. ul. & extra de verbo. sig. transmissa.
Hæc enim oratio pro eis posita est, non contra ipsos, ut. ff. ad
legem falcidiam. in rōne. §. tametsi ante. si enim ad c. a. nimis
iniqua. præcessisset prohibitio, ne campanas haberent: tunc
permittendo eis habere campanam forte staret prohibitio in
alijs: sed cum hic nulla reperiatur prohibitio præcedere, sed
tollatur grauamen, quod inferebatur circa vnam campaná,
videtur quod sit prohibitio de pluralitate: alioqui unum con
trariorum inducet reliquum, videlicet concessio prohibitio-
nem: quod esse non debet: vt ff. de adi. & transfe. le. l. legata in
utiliter. de cond. & dem. l. cum tale. §. ulti. & sicut prohibitio
non inducit eius contrarium, videlicet iussum affirmatiuum,
vt ff. de testam. manum. l. titia. ita concessio non debet pro-
hibitionem inducere, cum loquimur de his, quæ alias sui na-
tura prohibita non sunt, ut legi. & no. extra de transla. epis.
nel cle. c. inter corporalia. nec etiam multum a verbi proprie
tate recedit, quod prohibendo grauamen circa campanæ ap-
positionem inferri, etiam de pluralitate campanarum intel-
lexisse uideat, ut ff. de le. ij. l. si plurib. de le. 3. l. si plures. & de
6 pig. ac. l. si necessarios. §. si annua. †Nec. n. sp singularitas plu
ralitatē excludit vt ff. de ver. si. l. in usu. q fal. tu. auct. l. j. §. hoc
edictum. signa enim taxatiua ut, tantum, dumtaxat, non sunt
usquequaque subandienda in oratione. Vnde hæc non est bo
na illatio: tu habes unum oculum: ergo unum tantum. vt ff. de
leg. ij. l. ult. §. j. & ibi no. Et una uia ducit Romā: ergo una tan
tum, & actio ædita demonstrat speciem futuræ litis: ergo vna
sola, vt hæc probantur. ff. de æden. l. j. circa prin. Et aliud est
dicere episcopum, & aliud est dicere episcopum solum, vt
extra de restam. c. significasti. & huiusmodi sententiæ uidetur
fuisse In. in præl. c. patentibus. vbi uř innuere, q illud c. intel
ligitur in eccłus exemptis, & dicit speciale in prædicatoribus,
& minoribus, innuens. c. nimis iniqua. de campanarum plura
litate debere intelligi. Et in hac sententia est Goff. quicquid
super hoc scripserit Host. cuius dictum non magis urget, quā
ratio, quam adducit, & quæ superius est soluta. Secundo op-
ponit pars aduersa, q hoc non licet prædicatoribus ex ordi-
ne institutis ex generali consuetudine: sed ad istud responde
tur per interemptionē, q a nec ordo prohibet, nec consuetudo
repugnat, immo concordat præsertim ubi sanctorum cor-
pora requiescunt, & ex deuotione concurrit populi multitu
do, sicut in ecclesia beati Dominici in ciuitate Bononiæ, in
ecclesia beati Petri martyris Mediolani, apud sanctum Maxi
minum, vbi requiescit corpus beatæ Mariæ Magdalenæ. & in
aliis multis locis. si ergo illa exempla sunt digniora imitatio
ne, quæ sunt excellentiora pietate, ut 9. distin. sane. sequenda
sunt exempla illarum ecclesiarum, & monasteriorum, in qui
bus propter sanctorum præsentiam maior honor sanctis ex
hibetur. Nec episcopus castren. quantumcunque magnus,
dedignari debet in bono imitari quantumcunque minores.
stultus enim est, qui adeo se primū existimat, ut bona, quæ ui
derit, discere contemnat, ut habetur. 12. dist. de constantino
7 politana. ¶†Tertio obiicit pars aduersa, quod hic fit im-
missio sonitus ad alienum, & sic videtur contra. §. Aristo. ff.
si ser. ven. l. sicuti: superius allegata. sed istud quæritur de im-
missione corporalis, vt puta fragmentorum, aquæ, & fumi: t
vt patet per exempla ibi posita, quæ tria constat esse corpo-
ralia. de primis duobus patet. de tertio. s. de fumo no. inst. de
re. corp. & incorp. in prin. & ff. de re diui. l. j. §. his. ¶†Quar-
to obiicit pars aduersa, quod strepitus, & sonus campanarū
impedit diuinum cultum: sed ad istud respondetur, q non im
pedit nisi velint esse nimium delicati, ad quod non admittun
tur, siue audiri non debet, ut ff. de pig. act. l. si seruus. de verb.
obli. continuus. §. cum ita. & aliquod etiam incommodum de
bet pati pro utilitate vicinorum. ut ff. ne quid in flu. pu. hat.
l. j. §. sunt, qui putant. præsertim cum eorum prædecessores
longissimo tempore sic passi fuerint. Vnde potest eis dici ver
bum legis, q eis maiorum suorum exempla præiudicant, vt
9 C. de coarta. l. si coartalis. li. xij. ¶†Quinto obiicit pars ad-
uersa quod monasterium factum sit ecclesia cathedralis: sed
ad hoc respondetur, q superueniens dignitas, licet aliquan-
do soluat a præstatione operarum, quarum exhibitio dignita
ti non conuenit, ut ff. de ope. libe. l. interdum, & l. operis. Nū
quam tamen in altero obligationem auget, vel ab vsu iuris
sui impedit sine graui ignominia dignitatis ar. C. de seru. &
aqua. l. nō modus. ff. de offi. præsid. l. illicitas. §. ne potētiores.
Alioqui sequeretur absurdum. s. quantum unus in altum tol-
latur, tantum alter decrescat, immo magis penitus depereat,
10 contra. l. C. de nuptiis. l. si libertam. ¶† Sextò obiicit pars
aduersa, q iritatione personæ irritatur & priuilegium. sed ad
istud respondetur, quod hoc habet locum in priuilegio, quod
respicit rem propter personam tantum, ut C. de inof. testam.
l. ul. & de acq. hære. l. paulus. & de coll. bo. l. j. §. nec castrense.
Illud autem, quod competit rei ratione ipsius rei, non tolli-
tur irritatione personæ, ut in iuribus. ā. pro fratribus allega-
tis, & probatur. C. ad Velleia. l. hæredes. ff. de in inte. rest. l.
non solum. & de reg. iur. l. in omnibus. in v. responso. tale au
11 tem est illud, de quo quæritur &c. ¶ † Septimò obiicit
pars aduersa de præscrip. Sed ad hoc respondetur, q nō fuit
positum, nec probatū, nec fratres unquàm prohibiti fuerunt
campanas ponere, & ab eo tempore duntaxat incipit currere
præscriptio. ut. ff. de ser. ur. præd. l. hæc autem iura. quemad-
modum serui. amitta. l. si quis alia. §. fi. & extra de uer. sign. c.
abbate. circa prin. & ibi no. Ex his ergo manifestè colligitur
prædicatoribus campanas, quas posuerunt, de iure ponere li-
cuisse, quibus etiam cessantibus apparet processum episcopi
nullum

nullum fuisse: ut potè exercitum in notoriè exemptos, & nullo iuris ordine seruato, in quibus quidem notoriè exemptia locum non habet c. cum personæ. extra de priui. li. vj. ar. eius quod no. Inn. extra de uer. sig. ex parte ad fi. magnæ gloss. Et cito quòd locum haberet, satisfactum fuit domino episcopo per productionem, & ostensionem priuilegij exemptionis dicti ordinis factam coram episcopo competenti, vt patet per publicum instrumentum in causa productum.

De concessione præbend. & de probat. & de libel. oblat. & de exceptio. & de replicatio. & de rescript. & de uerbo. signific.

SVMMARIVM.

1 *Ad docendum de consumptione gratia alicuius satis est, quòd probetur acceptatio sua tantum sine prouisione.*

Item probata uacatione beneficij per mortem ultimi possessoris probatur etiam per alios prædecessores uacasse.

Item sufficit articulanti probare obitum possessoris licet nō probet, ubi mortuus est, & ea, quæ ueniunt in replicatione, non debet excipiens articulare, nec probare.

Item satis est articulanti probare, quod tempore uacationes beneficij erat certi ualoris comprehensi sub gratia, licet tempore data esset maioris ualoris, cum nu. seq.

5 *Etsi dico in articulis gratiam tuam esse consumptam in certo beneficio, quod possidet alius, ut uerus rector, non dicor contrarius, quia possibile est, quod tu habueris, & dimiseris illi. uerus tamen rector poteris saluari, quoad similitudinem, & apparentiam, licet non quoad ueritatis existentiam. nu. 1. cum plu. seq.*

CONSILIVM CCXXIX.

HAEC sunt dubia, quæ fiunt in causa de Troia contra articulos domini episcopi mirapicen. ¶ In primo opponitur contra decimum articulum, qui incipit. Item quod dictus Ademarius &c. licet in eo dicatur, ꝙ dictus Ademarius acceptauit ecclesiam de pinsagnello, & de ea fecit sibi prouideri, non tamen dicit per quem. & si dicatur, quòd per subexecutorem suum non nominat eum, cum plures subexecutores habuerit. ¶ Secundo opponitur cōtra declarationem datam pro parte ipsius domini episcopi super. 24. articulo, quæ declaratio incipit. In primis declarando &c. ꝙ cum in ipsa declaratione detur, ꝙ dominus Guliel. episcopus tholosanus dictam ecclesiam contulit successiue duobus. ¶ Primo domino R. scabonerij. ¶ Secundò domino G. de monte alto: & non detur mors dicti domini R. nec alia vacatio, adhuc præsumitur uiuere: & rector etiam: & sic non potuit uacare per mortem dicti, domini Guli. ¶ Tertio opponitur contra nonum articulum, qui incipit: Item ꝙ dominus G. &c. quod licet in eo dicatur, ꝙ dictus. G. diem clausit extremum, quodque post eius mortem dicta ecclesia vacauit, non datur in eo locus: & ideo quia possibile fuit, quod mortuus fuerit in curia: quo casu acceptatio Ademarij non teneret: patet, quod ipse articulus non concludit necessariò contra ipsum Ademarium, quod facere debet, cum sit impugnatiuus. ¶ Quarto opponitur contra articulum decimumoctauum, qui incipit. Item ꝙ fructus &c. facta prius præsuppositione, ꝙ articulus, cum sit impugnatiuus, debet necessario concludere contra dominum Ademarium; nam licet dicat, quod prouentus ipsius ecclesiæ de pinsagnello tempore mortis dicti G. & acceptationis, seu collationis Ademarij summam octuaginta librarum turonensium paruorum non excedant iuxta taxationem decimæ, nec excedunt, quod pro ipsis fructibus persolutum fuit, & persolui consueuit pro decima ad valorem non excedentem summam eandem: non tamen datur hoc de tempore gratiæ factæ d. Ademario, & sic cum sit possibile, ꝙ tempore dictæ gratiæ dicta ecclesia erat maioris ualoris, non cadebat sub gratia, licet tempore uacationis, & acceptationis esset minoris, propterea non concludit necessario. ¶ Quinto opponitur contra decimumnonum, & vigesimum articulos, ꝙ cum in eis detur, ꝙ G. de quærio virtute gratiæ a sede apostolica sibi factæ fuerit prouisum, quodq; adhuc eam, vt verus rector, detinet, & possidet, non potest dominus episcopus ipsum Ademarium, nec alium verum rectorem dare. & per consequens
1 articuli dicti domini. G. episcopi cadunt. ¶ † Ad primum obiectum, qui fit contra decimum articulum, in quo dicitur, quod non datur, per quem executorem, uel subexecutorem dictus Ademarius sibi fecerit prouideri. Respondetur primò, ꝙ de efficacia acceptationis, vel prouisionis illius nō agitur, & vt super ea pronūcietur ecclesiam acceptatam, & de qua dicitur esse prouisum, pertinere ad Ademarium: quia tunc forte amplior expressio, & per expressionem legitimatio requireretur: sed solum ad hunc effectum datur, ut per hoc Ademarij gratiæ consumptio ostēdatur, super quo cū pronūciari non debeat, nec aliquod ius adiudicari Ademario, nec tanta expressio exigitur, nec indagatio requiritur. arg. ff. de agn. lib. a paren. l. si quia à liberis. §. si uel parens. & ad Carbo. l. 2. §. causæ. in uer. summatim. ergò &c. ¶ Secundo respondetur, ꝙ cùm per acta appareat, qui fuerint executores gratiæ ademarij, sufficiens expressio est facta ex relatione ad vnū licet incertum, de certis tamen, vt ff. de reb. du. l. quidam relegatus. §. incertis. præsertim vbi non refert, quantum ad id, de quo quæritur, quis executor, uel subexecutor prouideat, cùm nihil ex ea petatur. sed de executione gratiæ, propter quā agitur, ar. ff. ad vell. l. quamuis. §. si mulieri. in versic. planè si mihi proponas, ibi, nihil interest enim &c. & de lib. & posth. l. gallus. §. si eius. ibi nihil refert, utrum ex iure antiquo an ex. l. veleia. excludatur &c. ut. ff. de eunct l. si emancipatum. ¶ Tertiò respondetur, ꝙ dato, ꝙ de prouisione non sufficienter daretur, qđ tamen uerū non est. De acceptatione tamen sufficienter datur, quæ sola gratiā consumit. vt. ff. de opt. lega. l. apud offidium. de leg. ij. l. statu lib. §. ult. & de leg. iij. l. fideicommissa. §. sic fideicommissum. ibi, etiam primam uoluntatem exigit &c.
2 ¶ † Ad secundum obiectum, qui fit contra declarationem datam super 24. articulo, ubi dicitur dari, ꝙ episcopus tholosanus successiuè contulit duobus: & non datur, nisi de morte ultimi, uñ primus adhuc p̄sumitur viuere. rñdet̃, ꝙ si uideatur octauus articulus & sequētes, plenè dat̃ de morte oīm, quia datur, ꝙ dominus G. de Bosonacho fuit verus rector ecclesiæ de pinsagnello, & ꝙ p eius mortē ultimò dicta ecclesia vacauit: hoc autē esse non potuit, nisi aliis p̄defunctis, vel canonicè priuatis: ut 7. q. j. cos. & extra de cōcess. p̄b. c. j. & de accu. c. ad petitionē. & qui dat diuortium, dat & mr̄imonium, vt ff. de diuor. & rep. l. iulianus. rerum amo. l. si concubina. in fi. ij. respōsi. & optimè. ff. de bo. lib. l. in seruitutē. in 2. responso. & optimè de acqui. hæ. l. neque. §. ul. & l. illud. alias si de omnibus, & singulis prædecessorib. deberet expresse dari, per consequens & probari. & sic necesse esset peruenire usq; ad primum, ꝙ esset non solum difficile, sed impossibile. ut no. in glo. ff. ad muni. l. assumptio. §. filius.
3 ¶ † Ad tertium obiectum, qui contra nonum articulum fit, in quo dr̃ ꝙ nō datur locus uacationis, unde potuit uacare ī curia, & sic prouisio nō tenuisse. Rñdetur, ꝙ mortuus præsumitur in ecclesia, in qua domiciliū habebat, sicut miles in loco, in quo stipendia meretur. ff. ad muni. l. municeps. §. ulti. & de fo. compe. c. postulasti. & no. aperte In. extra de priui. c. ex ore. p̄sertim, cum omnis absentia ab ecclesia, in qua quis residere tenetur, dicatur dolosa, ut no. Inn. extra de cle. non resi. c. ex tuæ. in j. gl. & dolus in aliquo non præsumitur, nisi probetur: ut ff. de prob. l. quoties. §. qui dolo. Præterea sufficit dare uacationem, acceptationem, & prouisionem. ꝙ āt non tenuerit, p modum replicationis uenit ꝙ non incumbit obijciēti. Sicut si qs obiiceret homicidium cum debitis circūstātiis non hēt ibi addere: & non ad sui defensionem: qa hoc in modū replicationis uenit, ut C. ad l. Cor. de sica. l. 1. & de iureiu.

si non

si non coniulcij. Et si quis obijceret adulterium cum certa mu
liere commissum cum debitis circunstantijs, quis exigeret
ad legitimationem obiectus in articulo, quod hoc commisit
sciens uxorem non esse tamen constat, si credidisset eam uxo
rem, ꝙ immunis esset à crimine adulterij. 34. q. 2. in lectū.
& ff. de adulte. l. pe. & præsertim vbi impugnat factum suum
proprium, ad quod quis facilè non admittitur. ar. ff. de leg. 1.
4 l. si plurium. §. j. † ¶ Ad quartum obiectum, qui fit contra de
cimumseptimum articulū, in quo obiectu dicitur, ꝙ non da
tur in articulo, ꝙ ecclesia de Pinsagnello esset infra summam
tempore gratiæ aduersario concessæ, sed solum tempore ua-
cationis, acceptationis, & prouisionis &c. Respondetur, q̄d
hoc sufficit, quia cùm clausula, quam duxerit acceptandam,
sit conditionalis: vt ff. de optio. leg. l. cùm ita. & qui, & à qui-
bus ma. libe. non fi. l. 3. & extra de conces. præbend. cum ei
quem. in concilio viennensi. & decretum, & omnia prædicta
pendeant ex conditione, vt extrà de concessione præben. ca.
quia cunctis. & tota gratia fit per verba futuri temporis, in-
spici debet solum tempus conditionis extantis: ut ff. de lega.
præstan. contra tabu. bo. posses. petita. l. interuenit. & de con
di. & demon. eum, qui. & est quasi casus in proposito in aut.
5 de nuptijs. §. quia verò hactenus. coll. 4. ¶ † Ad quintū obie
ctum, qui fit contra decimumnonum, & xx. articulum. in qui
bus dicitur, ꝙ de ecclesia de Pinsagnello fuit prouisum Guli.
de quærio, & adhuc eā tenet, & possidet, vt verus rector &c.
& per hoc concluditur, ꝙ alius verus rector esse non potuit
&c. Respondetur, & dicitur, q̄d istud bene sequitur, si iste est
verus rector istius ecclesiæ: ergò alius non est: quia sicut non
duo possunt esse domini eiusdem rei insolidum ut. ff. de cast.
pecu. l. hæreditatem. §. potest. & ff. commo. l. si ut certo. §. duo-
bus. ita nec eiusdem ecclesiæ, quæ cōsueuit per unum regi re
ctorem, respectu eiusdem iuris non possunt duo esse, sed hoc
est possibile unum esse hodie, & alium cras. Vnde ista in nul-
lo sunt opposita. l. ꝙ Ademarius acceptauit eam, & fecit de
ea sibi prouideri: ac per hoc gratia eius fuit consumpta: & po
stea etiam ante uacationem ecclesiæ de Troia. G. de quærio
sibi fecit prouideri de ipsa forte primam habendo ecclesiam
pro derelicta, ut. ff. de noxa. l. quemadmodum. §. j. & pro dere
licto. l. j. vel aliquo alio modo per renunciationem desinen-
do ius habere; & sic diuersitas temporis tollit contrarium, ut
C. de fur. l. apud antiquos. Vel potest responderi, ꝙ illa uer-
ba, vt verus rector &c. notant similitudinem, & apparentiā,
nō veritatis essentiam: sicut dicimus, ꝙ protutor est, qui ut tu
tor gerit, & tamen non est, vt. ff. pro tutore. l. j. & in transla-
tione Græci quid habetur. ff. manda. l. creditor. §. si. ibi vt do
minus episcopus &c. Ex quibus apparet breuiter, ꝙ reiectis
obiectibus, qui contra articulos fiunt, ipsi articul. debent de
iure admitti: sicut dicitur, ubicunque est eadem ratio &c. dic,
ut in rubrica fratres sancti Antonij habent ministrare sacra-
menta. ibi dum dicit, vt supra proximè, ubicunque est eadem
ratio &c.

De priuile. & de verbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *Papa si concessit fratribus de carmelo, quòd possint audire con*
fessiones illorum, qui sibi de licentia suorum prælatorum con
fitentur: dicitur prælatus, quò ad hoc, episcopus, & non
rector. Et si prælatus eam semel concessit, non potest eam re-
uocare, uel interpretari. cum nu. seq.

CONSILIVM CCXXX.

RBANVS episcopus seruus seruorum dei dile-
ctis filijs generalibus, & cæteris fratribus presbyte
ris ordinis sanctæ Mariæ de Carmelo salutem, &
apostolicam benedictionē. Vobis ad hoc tota mē
te sollicitis, vt eterno regi per vitæ religiosæ studium debitū
placeatis, quæ salutem paritura credimus benigno concede-
re fauore debemus. hinc est, ꝙ nos vestris supplicationibus an
nuentes præsenti vobis autoritate concedimus, vt confratrū,
& familiarium vestrorum, ac aliorū fidelium cā deuotionis
ad vos recurrentium de suorum licentia prælatorum confes
siones audire, & eis pro commissis pœnitentiam salutarem in
iungere valeatis. Nisi forte talia sint propter quæ sedes apo-
stolica sit merito consulenda. Nulli ergò hominum &c. Sif-
fredus dei gratia sanctæ Elonię. ecclesiæ archiepiscopus &c.
dilectis sibi in Christo priori. prouinciali, ac fratribus per A-
lamaniā ordinis sanctæ Mariæ de monte carmelo salutē. Ve-
stris iustis petitionibus grato concurrentes assensu: vt priuile
gijs: & gratijs à sede apostolica vobis indultis; quibus nostrū
consensum beniuolum adhibemus: in nostra dioecesi vti valea
tis: liberè uobis præsentibus indulgemus. in cuius rei testimo
nium: & firmitatem perpetuam sigillum nostrum præsentib.
duximus apponendum &c. ¶ H. Dei gratia sanctæ Colonię.
ecclesiæ vniuersis Abbatibus, præpositis, decanis, plebanis, &
ecclesiarum rectoribus Colonien. dioecesis salutem in domi-
no. Cùm nos fratres ordinis sanctæ Mariæ de monte Carme-
lo viros à sede apostolica approbatos uirtute suorum priui-
legiorum, & per nostræ gratiæ singularis assensum admiseri
mus, & per præsentes admittimus ad recipiendum confessio
nes Christi fidelium iuxta sua priuilegia, & proponendum eis
dem fidelibus verbum dei: vestram deuotionem hortamur in
domino: ut eosdem vos ob reuerentiā sedis apostolicæ, & ad
ꝓmissa, sicut religiosos approbati ordinis, admittatis, & mo-
lestatores ipsorum (quantum in vobis fuerit) efficaciter cō-
pescatis taliter in præmissis facientes: ut apud nos vestra de-
uotio commēdetur: & fratres deinceps propter prædicta ad
nos recurrere non cogant. omnes nihilominus indulgentias,
& gratias eisdem à venerabilibus fratribus archiepiscopis,
uel episcopis catholicis concessas præsenti ū testimonio con
firmamus. in quorum testimonium &c. ex prædictis priuile-
1 gijs quæruntur plura. † Et primò quæritur: vtrum ex virtute
primi priuilegij Vrbani Papæ, quod loquitur de licentia epo
rum: sit ꝙ utrorunque licentia requiratur. ¶ Secundo quæri
tur, vtrū gratia episcopi absolutè, & sinè termino facta post
sex, uel septem annos, seu plus, vel minus, possit ad libitū re-
uocari per dictum archiepiscopum. ¶ Tertiò quæritur: vtrū
episcopus possit interpretari suā gratiam iuxta priuilegium
ordinis absolutè factam contra iura, & significationem ver-
borum, tam in priuilegio, quàm in gratia per ipsum cōcessa.
¶ Quartò quæritur: vtrum interpretatio supra dicta con-
sideratis priuilegio, & gratijs supradictis prælatorum debeat
rationabilis, vel irrationabilis, aut qualis secūdum iura, & re
ctam rationem iudicari. ¶ Quintò quæritur: utrum curati:
qui non licentient suos subditos: vt possint cōfiteri fratribus
iuxta priuilegium apostolicum ipsorū supradictum: possint
à contemptu sedis apostolicæ excusari: præcipuè si talē consi
deratione vallauerint fidei iuramento, vel promissione, vel
pœna. ¶ Sextò quæritur, an antè declarationem factam per
prælatum confessi religiosis præfatis decepti fuerint, vel ritè
absoluti. ¶ Septimò quæritur: an benè dicat episcopus in de
claratione asserens, ꝙ uirtute generalis licentiæ ab ipso fra-
tribus datæ, & nondum reuocatæ, idem fratres non potuerūt
sinè plebanorum licentia confessiones parochianorum eo-
rum audire, & absoluere. ¶ Octauò, & vltimò quæritur, quæ
pœna est plebanorum, & curatorum qui modo præmisso in
ter se confœderati sunt cōtra fratres, & publicauerunt dictos
fratres sinè eorum licentia non potuisse confessiones audire,
2 nec absoluere. ¶ † Ad primam quæstionem uidetur dicen-
dum; quòd habita licentia episcopi, curati licentia superua-
cua requiratur. & hoc probatur rationibus infrascriptis. Pri-
ma est. ea, quæ requiruntur in destructione cuiuslibet actus,
eadem in contrarium sumpta in constructione sunt neces-
saria, & econtrà: ut ff. de adi. & transfe. leg. l. legata inutiliter.
§. ultim. & de serui. rustico. præd. l. tria. & ibi not. Sed in de-
structione actus destructi, ut destruatur, sufficit ad lite-
ras illius, qui in ea re maius imperium habet: ut ff. de iu-
dic. lege iudicium. ibi. vel etiam eo, qui in eadem iuris-
dictione maius imperium habet & cætera. ¶ Secunda
ratio est. vbi agitur de re in se habente periculum, non

oportet multorum exigi autoritatem, vel consensum. ar. ff. de dam. infec. l. j. sed sufficit superioris autoritas: & in hoc inferioris consensus minimè requiritur, secus in nuptijs filij: qa ibi tàm patris quam aui consensus est necessarius: quia ibi nō tantum periculum uertitur: ut ff. de rito nup. l. oratione. & ibi not. sed in audiendis confessionibus, & in iniungendis pœnitentijs summum periculum vertitur: vt extrà de ætate, & quali. c. cū sit ars artium. & de app. c. oblatæ. ergò in laxanda facultate audiendarum confessionum, & iniungendarum pœnitentiarum solius superioris autoritas, vel consensus sufficit. ¶ Tertia ratio est: quia priuilegium papæ dicit: de suorum licentia prælatorum &c. Prælatus [a] autem antonomatice est solus episcopus. ut. xj. q. j. de persona. ergò &c. ¶ Quarta ratio est: quia omnes de diocesi possunt confiteri archipresbytero cathedralis ecclesiæ, eo quia est vicarius epi: ut extrà de of. archipre. c. vl. si ergò sibi, vt epo, multo fortius & coicii que commiserit. ¶ Quintò, & vltimò vr̄ expressum extrà de pœni. & re. c. si eps. lib. 6. & ibi no. per Archi. in ulti. gl. & per

3 Io. And. ibidem in j. glo. ¶ † Ad secundam quæstionem vr̄ dicendum: q̄ eps talē licentiam concessam sine causa reuocare non possit rōnibus infrascriptis. Prima ratio est: quia ionari, non decipi beneficijs nos oportet: ut ff. cōmo. l. in cōmodato. ergò &c. §. sicut. Secunda est rōquia nemo potest mutare consilium in alterius iniuriā: vt ff. de re. iur. l. nemo. Tertia rō est. cū priuilegiū papæ dicat: de suorum licentia prælatorum: vr̄, q̄ semel data licentia sufficit: sicut de illo, qui consentit mortuum inferri in locū suum, licet antè illationē pœniteat, nihilominus tñ inferri poterit, & per illationem huiusmodi fiet locus religiosus. vt inst. de rerum diui. §. aliena. & ibi not. de hoc. ff. quorū lega. l. j. §. prodest. & de aqua plu. arcen. l. in diem. & uidetur expressum. ff. de leg. 3. l. fideicommissa. §. sic fideicommissum. vbi consensus adhibitus legato relicto certæ personæ, si hæres uoluerit, reuocari non pōt. & pro hoc facit. ff. de leg. 3. l. statuliberū. §. si. Hāc sētam corroborat extra de filijs præsby. c. ex tua. & quod consueuerunt doc. qrere, & determinare, an eps possit reuocare licentiam, quā dedit clerico de studendo per septennium: & dicunt, q̄ nō sine causa: ut not. per oēs. extrà de elec. c. cum ea eo. li. 6. & si non pt tolli, vr̄, q̄ non possit ēt interpretari eadem interpretatione, per q̄ ad diminutionē gratiæ ueniat, ne lex circūscribi uideat: ut C. de iura. calū. l. 2. §. hoc ēt huic legi. & cum à principio licentiam expsse concesserit, & sponte, non licet et ad deteriora transire, & se ad indeuotionē trāsferre, & priorū pœnitere: ut hr̄ in aut. de hære. & fal. §. non autē dabimus. colla. 1. oec licet et quibusdam excogitatis actibus suum propositum defraudare, tantamq; indeuotionem quibusdam quasi legitimis uelamentis protegere: vt. C. de dona. l. si quis argentum. §. fina. & pro hoc facit, quod dici consueuit: q̄ iudex, sicut non potest suam sententiam immutare, sic nec interpretari ea interpretatione, per quam ad correctionem deueniat: ut plenè no. ff. de ap. l. ab executore. & cum omnes aliæ quæstiones ex istis dependeant, de eis superuacuum esset pertractare.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Prælatus.] *Quis sit Prælatus, & an pluribus modis hoc nomē capiatur, habes per Dec. in cap. Decernimus. in col. fin. de iudi. Quem uide.*

De donatio. de testam. & de uerbo. sign. & extraordin. de impube. & aliis substitution.

SVMMARIVM.

1 *Rex aragonum habens duos filios eis consentientibus, & iurātibus in manibus patris fecit diuisionē regni aragonū, & maioricarū inter eos dominio retēto ipsi patri in uita sua. Et deinde substitutionem fecit uni filio, q̄ si decederet sine filijs, uel filij eius, tunc succederet regnum aragonum. Hic est casus. Concluditur aūt, q̄ ista uolūtas uocatur ordinatio facta à patre supremi iudicij dispositionem præueniens, & est mutabilis usque ad mortē. Itē quod donatio facta à rege nō recognoscente superiorē non subiacet legibus, quò ad insinuationem, nec quò ad personarum capacitatē. Item quod talis actus regis respectu filiorum etiam est immutabilis, & in tali substitutione excluditur substitutus, si filius filij, licet non primogenitus, moriatur cum liberis.*

Item rex non potest regnum suum submittere seruituti quibuscunque pactis contrà propriam impositionem factam per pactum suum. cum pluribus. nu. seq.

CONSILIVM CCXXXI.

TEIVS, de quo † qritur aliqualis cognitio habeatur; primò uidendum est: an diuisio, seu hæreditamentum, qd̄, seu quam bo. me. dñs Iac. rex aragonum pater fecit inter Petrum, & Iacobū filios suos pñtes, volentes, & consentientes sibi inuicē, & eidē patri iurantes, fuerit actus sui natura mutabilis, & hoc pro tanto, quia si immutabilis fuisset, non licuisset postea dño Iacobo patri circà ipsum actum immutationem aliquam in testamento facere, uel sobstitutionē indncere: ut C. de transac. l. q̄ tis. de reuoc. dona. l. pfecta. ff. de manu. test. l. imperator. præsertim, quia in iure alij quæsito non licet alij in alterius præiudiciū uoluntatē mutare: vt ff. de iure do. l. & licet. & l. stipulatio de dote. de pac. dot. l. cū dos. solu. ma. l. 2. de pac. l. ul. & de bo. pos. contra t. l. si post mortē. §. pe. & de re. iur. l. nemo. cum si. Si antè fuisset mutabilis, secus: ut ff. de præca. l. cū precario. de uer. ob. l. eum, qui cert arum. §. ul. & de act. emp. & vē di. l. si sterilis. §. fi. & vt hoc euidētius clareat, qrendū est, qualiter actus iste cognominet. Et circà hoc vr̄ dicendū, q̄ uocetur ordinatio facta à patre supremi iudicii dispositionē præueniens: de qua loquitur. C. de inof. test. l. parentibus. & ff. fa. ercif. l. si filia. §. papinianus. & hoc quidem, quia dispositionia supremæ natura mutabilis est, sicut & testm̄ est mutabile usque ad supremum uitæ exitum: ut ff. de adimendis, & transfe. lega. l. 4. & hic est casus. C. de pac. l. ul. §. pe. ibi dùm dicit: si donec uixerit, in eadem permanserit uoluntate &c. Si quis autē vellet dicere dictam ordinationē fuisse donationē collatam à patre in filios: ad hoc vr̄, q̄ non tenuerit impediente patria potestate: sed alieno eguerit auxilio: idest confirmatione per mortē: ut. C. de donatio. l. siuè emancipatis. & de inof. dona. l. 2. nec in hoc per ius nouū aliqua innouatio facta sit ut no. C. de inof. test. aut. vn̄, & si parens. eam est opus fateri fuisse mutabilē, & potuisse oneri substōnis subiici: vt ff. de le. ii. l. sequens q̄stio. quicquid gl. dicere uideat in l. si mulier. ff. de le. 3. oīsi fortè quis non improbabiliter diceret hoc locū hr̄e in donationibus communibus: secus aūt in regalibus: quia cùm

a quilibet rex de facto teneat locū imperatoris in regno suo [a] tales donationes legibus non subiiciuntur, nec quantùm ad insinuationem, nec etiam quantùm ad personarum capacitatem: ut. C. de donatio. l. sancimus. & de dona. inter uir. & uxo.

b l. donationes, quas diuus. [b] Si autē quis dicere vellet, q̄ actus iste mutabilis fuit respectu facientis, non eorū inter quos factus est, & qui inter se illum fecerunt: puta fratres: maximè propter iuramentum, quod sibi inuicem præstiterunt, non uidetur rationabile dictum: quia quæcunque inter ipsos egerunt, respectu actus sui natora mutabilis, conditionem tacitam habuisse uidentur: si actus ille immutabiliter perseue-

c ret. [c] argu. ff. de solu. l. cùm quis. in princip. C. si seruus expor. ve. l. ij. ff. de colla. bono. l. iij. §. emancipatus filius. & iuramenta etiam tacitas, & intellectas conditiones admittunt. ut. ff. qui satisda. cog. lege ultima. C. de non numera. pecu. lege finali. ff. ad municip. lege imperatores. in princip. & no. extra de iureiur. cap. quemadmodum. & ad horum omnium corroborationem accedit, quod in ordinatione continetur: scilicet q̄ dictus Iaco. rex, & pater dominium omnium plenè in uita retinuit. licet non uideretur pro hoc potuisse celebrare actum, cuius effectus confertur post mortem: sicut nec

2 econtrà: ut ff. de lega. ij. l. patri. §. fundum. ¶ † Secundò præsuppono actum, de quo suprà dictum est, esse mutabilem, ac per con-

per consequens tenuisse substitutionem factam per dominũ Iac.patrem : Superest videre, an conditio substitutionis existat, an verò deficiat per superexistentiam vnius nepotis nati ex filio naturali, & legitimo, non tamen primogenito domini Iac.regis maioricarum, cui substitutio facta est. & absque dubio uidetur dicendum, quòd conditio substitutionis non existat: quia substitutio locum non habet. nec.n.dom.Iac.rex maioricarum sine filijs decessit : nec filij eius sine filijs : cum vnus ex filijs eius filios habeat: ut ff.de ver.sig.l.non est sinè liberis.& C.de condi.inser.l.j. Nec dicat aliquis uerba substitutionis, inquantum de filijs loquitur, solum ad primogenitum referri : quoniam imò etiam alios uocasse uidetur, & in hoc prudens fuit consilium testatoris filios fratris primogeniti in gradu remotiori præferentis.& hic est casus.ff.de hære.insti.l.Lucius. At per hoc concluditur, quantum ad nunc, non extare conditionem substitutionis:ut ff.de leg.j.l.filiusfa.§.cùm erit.& hoc uerba ipsius substitutionis patenter ostẽdũt, dùm dixit in substitutione testator: & si fortè prædictus infans Iac.filius noster, uel filij eius masculi legitimi, vel descendentes ab eo &c. Si enim de solo primogenito intellexisset, nequaquam filiorũ masculorũ mẽtionem fecisset, quæ in uno regulariter uerificari non potest: ut ff. de ver.sig.l.inter illam.§.u'.& de ma.test.l.libertas.§.fi.cum unus dũtaxat possit esse primogenitus: vt ex̃ de ver.sig.c.Ioseph. Vnde istud sentire est menti, & verbis substitutionis cõtradicere. ¶ † Et
3 ex his patet solutio ad legem hæredes.ff.ad treb.§.cùm itaquia ibi æqtate suggerente conditio duobus apposita in duas conditiones scinditur.ar.ff.de condi.& demon.l.cui fundus. & in personam quidem domini Petri, quia relictis filijs decessit & de ea impertinens est tractare. In persona uero domini Iac.non extitit, nec existit. Fuit enim alternatiua, si ipse, uel filij sine filijs decederent, quæ uerba exprimunt unam conditionem habentem duas partes:ut ff.de condi.& demon.l.hęc scriptura. Prima quidem pars non extitit: quia dictus dominus Iacobus filios habuit. Similiter nec secunda, quia non est uerum filios eius complexiuè sine filijs decessisse, quia vnus ex eis habuit filios. Nec potest dici eandem conditionem ꝓ parte existere, & pro parte non:ut ff.ad.l.falci.l.qui quadraginta.circa medium.l.ergo.§.cum ita.nihil facit ad propositum:quia ut ostensum est supra ibi conditio extitit in vno, hic in nullo. Præterea ibi res in fideicõmissum deductæ erant diuisibiles: hic autem regnum tàm de iure communi, q ex dispositione testantis erat indiuisibile de iure communi.probatur de prohi.feu.alie.per Fede.§.præterea ducatus.in 2.col. De dispositione testatoris probatur:quia dominus Ia. rex aragonum in testamento disposuit semper regnum debere esse integraliter eiusdem domini, & dominij; & diuisibiliũ, & indiuisibilium non est eadem ratio, nec de vno ad alterum bona argumentatio:ut ff.de re.iur.l.cum amplius.& quæ in
4 frau.patro.l.j.§.quamuis fauiana. ¶ † Tertiò videndum est an pacta postea inita inter dominum Iac. regem maioricarũ ex vna parte, & Ia.regem aragonum ex altera, per quæ regnũ maioricarum est suppositum seruituti, efficaciter tenuerunt: & dicendum est, ꝙ non. & uidetur casus extrà de ma.& obe.c.dilecti.& de iureiur.c.intellecto.& arg.e.ti.c.sicut nostris. & hæc principaliter compendiosè dicta sufficiant.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ In regno suo.] *Sequitur Dec.in consi.269.col.4.in prin.Et al legat concordantes.idẽ consi.271.col.2.nu.4.uol.2. Quod uerò dicitur hic de Rege põt extendi ad oẽs habentes dignitatem cũ iurisdictione perpetuam: quales sunt Duces, comites, & huiusmodi.Istius.n.generalis uiri talem dignitatem iure proprio obtinere dicuntur secundum Albe.Bru.in consi.41.col.4.Frã.Cur. in cons.49.in prin.noni fundamenti.Cast.in consi.215.Super primo dubio.in 3.atq; in ul.col.Barb.in consi.34:in antep.col.uol. ij.Et Cast.et Barb.loquuntur in casu legitimationis filiorũ.Ant. aũt Rosellus in 2.lib.tract.sui de legitimatio.nu.36.uer.Nã in recognoscentibus.limitat eorum rõe dicendum:ut ita demum Dux, uel comes eiusmodi possint ex ordinaria potestate in suo territorio legitimare, si nullum neq; de facto superiorem recognoscãt. Atque hoc quò ad successionem, & per uiam dispensationis intelligitur. Adde Ias.consi.70.col.3.uol.3.*

b ¶ l.Donationes.] *Vide Bert.multa.pro hac limitatione congerentem in consi.227.col.2.uol.3. Quod consi.incip. Prout dicit Oldrad.*

c ¶ Perseueret.] *Hic adijce Dec.in cons.475.col.3.uer.Non ob. quòd pater.uol.4.*

De conditionibus apposi.& de testam. & de uerbor.signifi.extraor. C. de legatis. & de condi. inser.

SVMMARIVM.

1 *Testator si reliquit multa legata in codicillo, uel testõ, & annuum legatum pro anniuersario, adijciẽs, quòd in his casibus, si infrà annũ hæres non impleuerit oĩa legata, tunc legat terrã certã ecclesiæ: & hæres illud annuum legatũ non soluit: & alia sic: propterea nõ incidit ĩ pœnã: quia testõr dixit ĩ his casibus &c. Itẽ pronomẽ his est demõstratiuũ, & præcedẽtiũ repetitiuum: ideò nõ uerificatur in uno casu tantum. & nu.seq.*

CONSILIVM CCXXXII.

QVIDAM testator de remanso. s. magister B.de oleto fecit testamentum suum, & plures codicillos:& in testamento suo instituit sibi hæredem Io. nepotem suum nolens, ꝙ illi Io. succederet proles ab eo procreata ex filia.P. berosani, sed alia proles. P. bene. Vndè si ipse Io. decederet sine prole quandocunque legitima à muliere alia procreata, substituit eidem certas personas.& in his casibus legauit ecclesiæ Nemanensi pro anniuersario ꝑpetuo faciẽdo ibidem in die obitus sui annuatim.xx.sol.Turonẽ.paruorum. In codicillis uerò hanc clausulam apposuit, ut sequitur: Addens in pœnam hæredibus meis, ꝙ nisi infrà annum compleuerint meam ultimam voluntatem, & persoluerint legata mea omnia, lego in modum codicillorum in illo casu do.Ia.præposito Nemanensi terram meam in tali loco positam &c. Contigit uerò postea, quod omnia legata soluta fuerunt infrà annum, vt testator ordinauit, excepto illo anniuersario: ex hoc quæritur an in dicta terra sit pœna commissa, & an dicta terra sit dicto præposito applicanda? ¶ Visis prædictis videtur de iure posse dici pęnã in codicillis adiectam, si legata non soluerentur infrà annum, non esse cõmissam : quia legatum annuum pro anniuersario relictũ est sub
1 istis verbis.& in his casibus &c. ¶ † Pro cuius intellectu est attendẽdum: ꝙ substitutio facta Io. est una scriptura duas partes habens: quia per existentiam alterius duorum casuum ei potest via aperiri. s. si decedat Io. sine aliqua prole: uel si decedat cum prole suscepta ex filia. P. Berosani: vt ff. de condi.& demonstr.l.hæc scriptura. & ideò rectè subiunxit testator: in
a his casibus &c. per pronomen his, [a] ꝙ est demonstratiuum, & præsentium repetitiuum: ut ff.de leg.j.l.si seruus legatus. §.si ita scriptum.& §.si ei cui.& de leg.iij.§.si tibi pure.& sic uidetur hoc legatum pendere ex eisdem conditionibus, ex quibus substitutio pendet. Antè ergo earum existentiam nulla mora, nullaque petitio, ac per consequens nulla pęna esse debet: ut ff.si cer.pet.l.lecta.& de noxa.acti.l.non solum.ij.§.illud uidendum. ¶ Secunda ratio est : quia solutio legati annui certam diem habet à lege: ut ff.quando dies leg.ced.l.nec semel. ergo generalis diei appositio facta legatis non includit hoc legatum.& hic est casus.ff.de dote præle.l.cum vul-
2 gari. ¶ † Tertia ratio est: quia legatum annuum etiam alijs conditionibus extrinsecis cessantibus pro primo anno censetur purum, & pro sequentibus censetur conditionale, & in cuiuslibet anni principio capientis persona spectatur : ut ff.de annu.leg.l.si in singulos.& l.cum in annos. quis ergò sentiens rõnem dicet sequentiũ annorum, seu sequẽtibus annis pęnã committi, cùm nondum sit uerum conditionem venisse? imò nec vr̃ creditori inuito solui potuisse: ut ff.de uerb.obli.l.stipulatio ista.§.incertam. Rursum, qui cõtrariũ sentiret, neces-

fario aut I iuris cõtrariũ incidit, aut in impossibile, si dicit hoc
legatũ esse finibile, puta per destructiuuem tpalium: sicut ha-
betur. ff. de le. iij. l. pater. §. Tusculanus. q̃a tunc necesse est di-
cere, ꝙ non cõpellit ad solutionẽ legati conditionem habẽtis
& sui natura finibilis: q̃a nec est certum pro certis annis debi
tũ iri. Si aũt consideret illud ꝑpetuũ, & non finibile ergo solu
tio hæredi erit impossibilis, & pœna sp committetur: contra
3 id, ꝙ hr̃. ff. de sta. libe. l. statulib. ¶ † Vltimò solutioni iniun
ctæ per testatorem dies non currit, nisi cum ipsa solutio peti
põt. Et sic attẽditur, à quo, & quis petere possit & si testator
contrarium iussisset: sed hic ꝑꝑ conditionis pendentiam
utrunq; deficit, ergo &c. Et hoc habetur. ff. de condi. & dem.
l. si in diem. & de statu lib. l. ij. §. si quis hæredi. & in legalib. vti
que ꝑscriptionib. idem seruatur, quæ negligentiam præsup-
ponunt, s. ut à principio cuiuslibet anni incipiat præscriptio:
ut C. de præscr. xxx. uel xl. ann. l. cum notissimi. §. pe.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Pronomen his.] *Pronomen hic hæc hoc est demonstratiuum, & repetitiuum. Et adde quæ no. in l. 1. in prin. de ope. no. nun.*

De rescrip. & de præb. & de reg. iu.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans in forma gratiæ specialis præfertur illi, qui impetrauit in forma pauperum in præbenda uacante ante purificationem conditionum.*

2 *Citatio per edictum non arctat ignorantes, et cũ gratia habeat, quod debeat prouidere idoneæ personæ, habens perpetuam uicariam non dicitur, quo ad hoc idonea persona.*

CONSILIVM CCXXXIII.

1 CREDO de iure impetrantẽ in forma gr̃æ spãle &
a canonicũ effectũ habẽtẽ[a] ante purificatas cõditio-
nes gratiã pauperis in præbenda postea uacante ꝑ-
ferendum de iure. Q̃m in potestate illius ex cuius fa
cto ius causabatur erat ante purificatas cõditiones obligatio
nem impedire: ut ff. qui po. in pig. ha. l. qui balneum. in ij rñso
& l. potior. in prin. & hic est casus ex̃ de rescr. si pro te. lib. 6.
Verũ, quia cõtra hos plures sñiæ latæ sunt in palatio aposto
lico, huic adhærere nõ audeo. Vnde plenè de materia q̃õnis
in c. si soli. per Io. An de conces. præb. sed melius, & clarius in
cle. e. ti. c. vno. vnde vi. ꝑ totum Gul. duran. in tit. de rescr. in
uer. si duo in eadẽ ecclesia. Io. An. ibi videtur sentire contra-
b rium: vt ibi habetur in gl. & concordant cum do. Oldr.[b] Alb.
2 ¶ Secundo attendendũ est, ꝙ per appellationem capituli ci-
tati, & quorũ interest, & quos cã contingit: ut extra de ele. c.
c statuimus,[c] est intelligendũ de scientib. quia nullum regulari
ter edictum citatoriũ, uel decretũ ligat ignorantes: ut ff. de de
cre. decũ. l. ul. & de his, qui no. insa. l. genero. de act. & ob. l. ex
maleficiis. §. j. & C. de re mili. l. super seruis. li. xij. & no. Cõp.
extra de ele. c. statuimus. in j. gl. mag. in §. sed nũq̃d fit eis præ
iudicium &c. Vnde si parceuallus tã per se, q̃ per alium, fue-
rit ignorans, non præiudicabit sibi sñia lata contra capitulũ,
à quo causam non hẽt, sed à sede apostolica. ar. ff. de mi. testa.
l. quærebat. §. ul. & no. Compo. extra de rescr. eã te. sed cum
crassa, & supina ignorantia sciæ comparetur: ut ff. de iu. & fac.
ign. l. regula. & de uer. sig. l. magna. & extra de cle. excom. mi
ni. c. apostolicæ. & de ordi. ab epi. qui renun. epis. c. j. difficile
est credere parceuallum, qui ad residentiam tenebatur de iu-
re cõi, toto tpe ignorasse cãm agi inter capitulum, & Ludo-
3 uicum. ¶ † Tertio attendendum est, ꝙ commissum fuit archi
epo terracon. ꝙ de beneficio uacante per renunciationem
parceualli deberet personæ idoneæ prouidere. Persona au-
tẽ idonea non censetur habens sufficiens beneficiũ, nisi illud
renũciet: ut extra de præb. c. is cui. li. 6. unde cum Petrus habe
ret perpetuã uicariam in ecclesia S. Petri Maguntipen. nõ ui-
detur fuisse idoneus ad illud beneficiũ, & presertim in eadem
ecclesia obtinendũ: quia non dẽt dici beneficio carere, cui de
perpetuæ uicariæ fructib. est prouisum: ut extra de rescr. ca.
postulasti. omnibus itaque circunspectis de Petri uictoria
non confido.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Habentem.] *Arbitror legendum sic & canonicũ effectum habenti &c.*

b ¶ Cum domino Oldrado.] *Hinc, & ex sequentis nominis subscriptione adducor, ut credam hoc consi. non esse Old. uel si est, coniiciam fuisse in textu scriptorum culpa insertam hanc apostillam. Et re uera existimo eo usq; esse uerba Old ADHAERERE NON AVDEO. Quod sequitur VNDE &c. puto esse Apostillam huius, qui inscribitur ALBR. Et censeo illam quoq; deprauatam esse, ac restituendam ita. Vide plene de materia huius q̃õnis in c. si soli. &c. usque ad uer. secundo. Vbi Oldradi uerba succedunt.*

c ¶ Statuimus.] *Hoc est. c. 1. lib. 6.*

De feudis, & de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Feudum francum si miles habet a domino, non tenetur illud sibi præstare, quam contineatur pactis appositis: nec tenetur seruire domino domini sui: & casu, quo teneatur, tenetur expensis domini, & non suis. & nu. seq.*

CONSILIVM CCXXXIIII.

a FACTVM tale est.[a] Quidã miles tenet tam ipse,
q̃ eius prædecessores tenuerunt per. xxx. an. & ul-
tra, & sic tenere recognouerunt in feudũ franchũ,
& nobile cum sacro fidelitatis certa bona à quodã
barone, cui idem miles fecit homagiũ franchum, & præstitit
fidelitatis iur̃m. Demum guerra Guasconiæ per dominum re
gẽ franciæ indicta dictus baro uasallus regis pro ipsa guerra
fecit expensas: mõ idem baro indixit dicto militi certam præ
stationem pecuniarũ sibi soluẽdam per ipsum militẽ pro di-
ctis expẽsis rõne feudi prædicti cum idem requisisset prius
dictum militẽ, ut iret cum eo ad exercitum prędictum. Nunc
q̃ritur an dictus miles, qui ad dictum exercitum iuit ꝑ se uel
alium ꝑꝑ regis mandatum, & regi obtemperare volens, nihi
lominus teneatur ad soluendum præstationem prædictam si-
bi impositam: cum ab ipsa indictione, & impositione idem
1 miles duxerat appellandum. ¶ † Circa hoc primo uidendum
est de iustitia inquisitionis, & requisitionis factæ per baronẽ,
qua requisiuit militè, ut eum ad exercitum sequeretur. Et vẽ
dicendum, ꝙ iusta fuerit requisitio: ut probatur in x. coll. de
ea. corra. c. similiter in ostenditiis. & de prohi. feu. alie. per Fe
de. c. ĩperialẽ. §. similiter ẽt statuimus: & pro hoc. ff. de op. li.
l. suo uictu. & l. ꝙ nisi. §. fi. & si iusta fuit requisitio, ur̃, ꝙ ipse
baro, tanquam iudex potuerit impositionem facere, q̃ fecit.
ar. pro hoc in auth. de quæstore. §. si uerò forsitã. & ibi no, co.
2 6. Sed in contrarium uidetur uerius. ¶ † Pro cuius intelligẽtia
est sciendum: ꝙ sicut cæteri contractus ex conuentione legẽ
accipiunt: ut. ff. depositi. l. j. §. si conueniat. & est tanta uirtus
pactorum appositorum in actu, ꝙ vnum actum transferunt
ad eius oppositum: ut ff. de dona. cau. mor. l. ubi ita donatur.
sic est & in feudis: admittunt enim pacta extranea, & naturæ
feudi regulariter non insita: ut in col. x. quid sit inuestitura. §.
j. c. præterea. & de eo, qui sibi & hæredibus suis masculis, &
fœminis feudum accepit, c. j. de inuesti. quam accipit titius à
sempronio. §. j. Ego considerabam principaliter: quæ est lex
qua hoc datum fuit. & quidem datum fuit hoc feudum fran
cum, & nobile. Huius aũt verbi francũ, uulgaris est interpreta
tio ad q̃ recurri dẽt in talibus vt ff. de uer. si. l. anniculus. §. j. et
de

de testa.ma.l.si ita fuerit libertus.de flumi.l.j.de leg.3.l.non aliter.§.j.& l.nimium est:ut intelligatur francum.i.liberũ:qđ cum sit indiffinite prolatum,intelligetur oi libertate liberũ, & ab omni seruitute liberatum,& absolutum.ar.ff.cõia præ. l.si quis duos.in prin.& l.in tradendis.in prin.& ibi no.Patet igitur,ꝙ nullum onus põt imponi, nisi de quo in ipsa feudi donatione,expressum fuerit:ut ff.de uer.ob.l.quicqd astringendæ.Sicut nec à liberto operæ exiguntur, nisi quæ implicite,uel explicitè in manumissione, uel statim post, impositæ sunt,de ope.lib.l.ut iurisiurandi.& de lib.cã.l.ult.Ne ergo datio ipsius feudi repugnantiã contineat,ac per hoc uicium nullitatis contrahat,ut.ff.de re.iu.l.ubi repugnantia.de uer.obl. l.si titius.& de condi.instit.l.si titius.dicendum est hunc uassallum teneri ad ea,quæ in sacramento fidelitatis continentur:ut x.coll.de noua fidelitatis forma.c.j. & extra de iureiu. c.ego.N. & xxij. q.v.de forma Inter hæc autẽ non est aliquẽ
3 ad exercitum sequi. † Præterea cũ uasallus uasalli nõ sit uassallus dñi eius,cuius est uassallus.ar.ff.de le.iij.l.pater.§.duobus.& de ali.& ciba.leg.l.alimenta.§.j.de ver.sig.l.modestinu..& l.licet inter gesta.§.j.ff.pro socio.l. nam & socij.& de reg.iu.l.consilij.§.j. Non uidetur aliqua sufficiens ratio, qua astringat uassallus uassalli seruire domino principali, ut ta-
b lis,[b] & ut tali.Sicut nec ex fundo in eo,qui debet aquæductũ possum aliquam ducere pro eo fundo, cui aquæductus seruitutem debeo,ut ff.de serui.rustico.præ.l.quod ex meo.& de aqua quoti.& æsti.l.j.§.illud labeo.in fin.& pro hoc optimè. ff.de oper.libe.l.si liberto aram.& in casu,in quo tenetur,fortè teneretur ad expensas baronis:ut e.:it.l.operæ.n.uel saltẽ in hoc deberent longæ,breuesque excusationes attendi:ut in eo.ti.l.quod nisi.§.ult.ff.de annu.leg.l.meuia.;.fi.& xxiij.q. j. pudenda. & secundum hoc habuisset uassallus iustam cãm non eundi:quia non offerebatur sibi debitũ:ut ff.de act.emp. & uen.l.iulianus.§.offerri.& l.qui pendentẽ. & pro hoc exp̃sse.ff.manda.l.si uerò non remunerandi §.si.
4 † Præterea in facto proponitur, ꝙ iste miles uassallus ex generali mandato regis,tanq̃ ipse,ad exercitum iuit: habuit ergò parere maiori iudici uocanti,& interim fuisset ab altero excusatus: ut.ff. de re iud.l.contra pupillum.§.ul.& ad muni.l.libertus.§.præscriptio.& not.extrà de appel.c.cùm parati essemus.Ne uno, & eodem tempore duplici onere grauaretur contrà leges.ff. sol.mat.l.si cum dotem.§.si pater.de dote præleg.l.qui dotẽ. & de leg.2.l.qui titia.§.qui in urna.& pro hoc.ff.ad l.rhodi.
5 de iac.l.nauis onustæ.§.j. ¶ † Secundo uidendum est de iustitia taxationis,siuè pecuniariæ impositionis: & in hac indubitante uidetur dicendum,ꝙ iniusta fuerit: quia non potuit esse iudex in causa propria:ut C.ne quis in causa sua iudicet,uel ius sibi dicat.in rubro & nig.& ff.de arbi.l.pe.nec hoc ex singulorum affectionibus debet æstimari.arg.ff.de in litẽ iuran. l.videamus.§.iurare.& ad l.falci.l.prædia.Sed hæc sunt ꝑ sub
b tilitatem iudicis competentis dirimenda:ut C.de sent.quę ꝓ eo,qđ interest,profe.l.j.in medio legis. & pro hoc benè facit in aut.de quæstore.§.si uerò aliqui.regulariter, cum est controuersia inter dominum,& uassallum, nõ cognoscit ipse dominus,sed alter:ut plenè no.extrà de iudi.c.certum.Ex his apparet iniustam fuisse requisitionem,& iniustiorem fuisse impositionem ex persona imponentis,qui iudex in hoc esse non poterat,& ex parte nostra:quia nulla causa cognita facta fuit:
c euidenter peccauit.[c]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tale est.] *Vide Ias.in prælud.feu.col.42.& seq.*

b ¶ Vt talis.] *Afflic.Decis. 65.nu.107.Vasallum,inquit,Baronis subiectum esse principaliter Domino Regi,adeo ut principaliter Regem,etiam aduersus Baronem dominum suum adiuuare teneatur. Quæ Decisio uidetur aduersari Oldrado nostro hic. At Oldrado consentit Fel.in ca. Quæ in ecclesiarum. col. 24.in uers.sexta declaratio.de constitu. Hac de re Bartolus agit in l. si quis à liberis.§.si quis.de lib.agn. & in l clandius. colum.fin. Qui potio in pign.habean.Bal.in l.1.colum. 2. C.communia de legat.*

c ¶ Euidenter peccauit.] *Conclusio est, quòd regulariter non potest Dominus uasallis suis collectam imponere: secundũ Bal. in l.cùm multa.ad fi.C.de bo.quæ lib.Sex tamen sunt causæ,propter quas comites, & Barones Imperij uasallis suis licitè collectas,& grauamina imponũt ratione feudi, quod huiusmodi uassalli à dictis comitibus,siuè Baronibus recipiunt. Et ex his causis duæ curiam Imperatoris, quatuor comitis, siuè Baronis utilitatem respiciunt.Pro exercitu itaque Imperatoris,item & pro corredo Imperiali, ut si Imperator per locum talis Comitis, seu Baronis transiuerit,uasalli contribuunt.Et hæ sunt duæ priores causæ.Quatuor sequentes sunt.Si Comes,uel Baro filiam matrimonio locet. Si se, aut filium militiæ addicat.Si contingat Comitem,uel Baronem redimendum esse ab hostibus.Si Comes,aut Baro emptionem faciant alicuius terræ.Hæc Spe.de feu.§.j col. antepe.nu.97.uer. Et not.quòd uassalli comitum, post Rofr. de libellis. parte 5.sub Rubr. Sacramentum cuiuslibet uass. col.;. uer.Isti ergò uassalli Alex in cons. 108. Viso themate.& dubijs.in 1.uol.Io.de Ana.in consi.177.Visis,& ponderatis.in 4. col.ad fi.Ias.in l.Placet rationibus.col.2.uer. Et aduerte, quòd regulariter.C.de sacrosan.eccle.Ad Spe.quoque in allegato loco Io.And. facit notabilem additionem circa hanc materiam in uer.si quis id,quod. Quam uide.*

De rescript. & de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Si unus impetrat secundum taxationem decimæ antiquæ &c. debet haberi consideratio etiam ad membra beneficij taxata, licet principale beneficium non reperiatur taxatum. & nu. 2.*

CONSILIVM CCXXXV.

FACTVM tale est.G de sancto Bononico monachus casædei impetrauit officium,vel beneficium primum uacans ad collationem Abbatis,uel conuentus Casædei,cõmuniter,vel diuisim, cuius redditus,& prouentus annui summam.c.librarum secundũ taxationem decimæ antiquæ non excedunt.modò sic est:ꝙ uacanit cameraria eiusdem monasterij, cuius quidem camerariæ corpus habet in censibus annuis, & pensionibus realibus, & perpetuis circa.c.lib. pro quibus nihil soluit in decima, nec hactenus soluere cõsueuit: habet nihilominus tres ecclesias, seu tria loca à cameraria prædicta dependentia,& in diuersis diocesibus constituta, quæ quidem loca sigillatim,& ad partem soluunt in decima.Ecclesia rupis saumæ diocesis claromonten. centum soluit turoneñ. & ecclesia capellæ Genesta eiusdẽ diocesis quatuor libras turoneñ.Ecclesia uero deromagos diocesis didafontis.xxx.sol.Turonẽ. Et sic ista tria loca simul sumpta cum cameraria secundum antiquam decimam pro.c.lib.turonen.sunt taxata.Modò impetrans prædictus asserens in sua gratia prædictam camerariam eadẽ sub
1 gratia eam acceptauit. ¶ † Opponitur, quòd non cadit;quia uidetur excedere summam suam,quæritur quid iuris. In hac quæstione dicendum est: quòd cameraria, de qua quæritur, sub gratia non cadat. mouet me talis ratio. Non est dubium, quòd propter taxationem decimæ in ecclesijs parochialibus camerariæ adiunctis factam non potest cameraria æstimata dici: quia esset sibi fallacia secundum quid ad simpliciter: vt sum albus secundum dentes:ergò albus,quam consequentiam tollit.l.ff. de euict. l.si dictum. §. in stipulatione. ¶ Hoc præsupposito sic arguitur. taxatio antiquæ decimæ est hic loco cuiusdam mensuræ: sed in hac cameraria illa mensura non reperitur: ergò, cùm sit de prætexito, in gratia non includitur: vt ff. de hæred. institue. lege secunda.in tertio.respon. Aut si dicamus in gratiam posse includi, licet non sit taxata pro decima: spectabitur ve-

pus valor camerariæ, exquo certam taxationem non habet:
ut.ff.de ædil.edic.l.ſi plura.& argu.ff.de conditio.& demon.
l.in teſtamento.& de his, qui notantur infa.l. liberorum. §.j.
ſed ſecundum ueritatem excedit ſummam. c. librarum. &c.
& quantum ad iudicandum de taxatione decimæ, capellæ iun
ctæ retinent cauſam ſuam, id eſt naturam, & qualitatem: ut
2 ff.de uſu.l.rerum mixtura.in fi. † Quantum uerò ad æſtima-
tionem ueram, computantur cum cameraria: quia per adiun
ctionem cæperunt eſſe pars illius: ut ff.de rei vendi.in rem a-
ctio. §. item quæcunque. omne autem totum æſtimatur, ut
quoddam totum ex partibus collectum, non autem æſtiman-
tur ſingulæ partes: imò nec habito reſpectu ad partes, quan-
tum quælibet pars per ſe conſiderata ualeret. ut C. commu-
ni diui.l.j. ff.fam. ercíſ. l.meuius. §.fi.de legat. ij.l.meuius.§.
in fundo.

De decimis, & de ſolutionibus.

SVMMARIVM.

1 *Decima agniculorum, & hædulorum debet præſtari, cum na-
ſcuntur: & non debet expectari dies ſancti Ioã. ſed debent eſ
ſe talia animalia apud matrem aliquibus diebus, ne pereant.
& numer. 2.*

CONSILIVM CCXXXVI.

1 CIRCA propoſitam † quæſtionem eſt attenden-
dum: quòd quædam obligationes ſunt puræ, quãtum
ad verba, ſed diem babent, & dilationem capiunt,
quantum ad uim, & effectum præſtationis: & hu-
iuſmodi ſunt omnes præſtationes faciendæ ex rebus nondũ
natis. Habent.n. tempus præſtationes, cum naſcentur: ut.ff.
de uerb.ob.inter ſtipulantem.§.ſacram.& l.interdum. Deci-
ma ergò, quæ præſtanda eſt ex agnis, & hædulis, tempus ha-
bet, cum naſcentur: ut.ff. de contrahen.emp.& uendi.l. ſi debi
tor.§.j.& de ui.tri.& ole. lega. l.cum certus. & licet minuta
præſtatio non minima portet incommoda reſpectu credi-
toris: ut ff.fa.ercíſ.l.planè. & de uſu.l.tutor.§. lucius, tamen
in hoc caſu, ſicut minutatim decima debet perſolui, ita nõ po
teſt dicere ſacerdos, quòd differatur uſque ad ſanctum Io. ſed
poteſt ruſticus de decem natis in quolibet menſe unum dare.
Iniquum.n. eſſet agricolam ſacerdotis procuratorem fieri,
& compelli paſcere agnos per.4.5.uel 6.menſes.ar. ff. ad tre
bel.l.poſtulante.§.ult.de lega.iij.l.fideicommiſſa.§. ſi rem. &
C.de ero.mili.anno.l.nulli miliiarium.lib.xij.& hoc uidetur
ſenſiſſe Hoſt.in ſum.de deci.§.& qualiter.in ver. ſunt autem
perſonales reddendæ &c.& hoc etiã demonſtrat hoc ipſum,
quod præſtandum eſt, quod eſt decimum animal natum, ſi illud
ab alijs cognoſcatur, ſiue bonum, ſiue malum ſit, vt legitur le
2 uitici.c.vl. † Si vero illud non cognoſcatur ab alijs, tunc ceſ
ſat ille rigor.ar.ff.de uſufr.l.ſi uſufructuarium. §. ſi in uarijs.
& de cõdi.inde.l.ſi pęne.§.ij.& ſi cer.peta.l.nã & ſi fur.§.fi.&
præſtabitur mediocre, neque deterius, neque optimum, ſicut
in alijs ſpeciebus debitis: vt.ff.de lega. j. l. legato generaliter
relicto.& de edil.edic.l.ſi quid argentum.§.j. & cõmu. de le.
l.ult.§.ſed ſi quis.& no.ff.man.l.ſi fideicommiſſarius. Si enim
ita præſtaretur priuato: indignum eſt id dare Deo, quòd dedigna
tur homo; ut.xlix.di.c.ul.in fi.Sed quia ex his uidetur inſurge
re quædam abſurditas.ſ. quòd pręſtari poterit agnus, uel hædu-
lus unius diei, qui nullum commodum afferret recipienti: ſa-
tis vr̃ de iure, quòd hædulus, & agniculus eſſe debeat apud matrẽ
aliquo tempore, ne ſolutio ex nimis præmatura præſtatione
periret.& pro hoc optimè.ff.de ſolu.l.ſi ſeruus.in fi.eo.ti.l.ſi
ſoluturus.& ff.de uerb.obli.l.ſtipulatio iſta.§.inter certam, &
ibi de hoc in gl.ſi uera habeatur: debet.n.dicere gl.ſicut acci-
dit in primitijs agnorum, & non agrorum, ſicut communiter
habetur, & malè.& ar.ff.de ali.& cib.leg.ſolent.§.j. & æqui-
tas poſita.ff.de patr.poteſta.l. nec filium. in fi. Leges autem.
ff.de lega.ij.ſi ita relictum.§.pegaſus.& de uſur. l. fideicom-
miſſi.§.cùm polidius.& de ſtatulib.l.3. §. ſtichus.not. de an-
nu.legatis.l.cum qui. alias incipit iabolenus. & carum mate-
riam omitto: quia ad propoſitum eam facere non credo.

De conſue.& de feu. de teſta. & de reſtitu. in integ. & de confir. util. uel inuti.extraor.C.res inter alios acta &c.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo licet ſit hodie, quòd feuda poſſint diuidi inter con
ſortes: tamen iſta conſuetudo non extenditur ad modum præ
legandi.cum plu.ſeq.*

6 *Patientia filiorum non præiudicat domino, & ſi præiudicaret
ſibi, reſtituuntur in integrum. Et inueſtitura, ſiuè confirma-
tio imperatoris facta in forma communi non præiudicat in di
ctis caſibus filijs minoribus.& nu.7.*

CONSILIVM CCXXXVII.

a
1 PERLECTIS, [a] † & diligenter attentis omnib.
ſcripturis mihi exhibitis quatuor ex eis uidentur
inſurgere quęſtiones. Prima eſt: an prælegatum de
re feudali in uaſallo factum teneat: cum feudum
ipſum ſit dignitas: puta Marchionatus? & licet regulariter cui
libet ciui Romano libera poteſtas ſit de rebus ſuis diſponen
di uſque ad dodrantem: ut ff.ad.l.falci.l.j. in princip. & in ij.
reſponſo, de uerb.ſig.l.ſæpe.& in aut.de nup.§.diſponat. Ali
qua tamen ſunt ab huius regula excepta; de quibus nequit te
ſtator diſponere: ſed relinquuntur iuri communi: ſicut ſunt
lucra unius matrimonij ſeruanda ſoboli eiuſdem matrimo-
nij, in quibus diſpoſitio nihil ualet: ut in aut.de nup.§.ueniẽt.
coll.4.& de non eligen.ſecundo nuben.§.proſpeximus.unde
ſumpta eſt aut.hoc lucrum.C.de ſecun.nup.l.fęmine. Hinc
eſt etiam quòd aliqua reperiuntur, quæ teſtatoris diſpoſitionem
non ſequentia ad ſcriptos hęredes non tranſeunt, ſed liberis,
vel generi reſeruantur: ſicut ius patronatus, & ſtipulatio in-
certarum operarum à liberto.ut C.de lati. liber.tol. l.j.§.ſed
ſi ſub conditione.& ff.de oper.lib.l.ſi operarum. Et huius na-
turæ uidentur eſſe feuda: eò quòd dans in donatione non ſolum
cogitauit de perſona eius, cui dabat: ſed de genere, & poſte-
ris in hoc quietam, & pacatam familiam in obſequium ſibi
eligens ar.ff.de ali.& ciba.lega.l. cùm unius.circa princ.& ex
preſſum eſt in.x.colla.de natu.ſucceſ.feudi.c. unico.& quali-
2 ter olim poterat feu.alie.ca.j.§. donare autem. † Hinc eſt: quòd
diuiſio in baronijs locum nõ habet, ne per diuiſionem minu
tatim diuiſo obſequio dominus ſeruitio debito fraudetur. ar
gu.ff.de ali.& cib.leg.l.ſolent.in prin. fa.ercíſ.l. planè, & l.q-
dam.& communi diui.l.cõmuni diui.in 2. rñſo.& de iure pa.
l.cornelia pia.& eſt expreſſum in x. col.de prohibi. feud.alie.
per Federicum.§.prætereà ducatus.& extra de præben.c.ma-
ioribus. Et in hoc caſu ius primo genituræ locum habet, de
quo loquit̃ Geneſis. xxj. & xxv.& ad Hæbreos. xij.c.& 7.q.
j.quàm periculoſum.& extra de uoto, & uoti redẽ.c. licet.&
3 ibi plenè no.per Hoſt. † Verum à iure primogenituræ in feu
dis, ex quibus agitur, per conſuetudinem proponitur eſſe re-
ceſſum ſeruatam ſcientibus imperatoribus: quia eorum ſciẽ-
tia requiritur ad inducendum conſuetudinem legi contrariã,
qui poſſent legem tollere: ut.ff. de legi.& ſenatuſcon.l.de qui
bus.& no.per Inn.extrà de conſue.cap.Quanto. Et facta ſunt
feuda diuiſibilia inter conſortes uirtute talis præſcriptæ cõ-
ſuetudinis.ar.ff.de contrahen, emp.& uend.ſi in emptione.§.
omnium.& de mu.& ho.l.munerum.§.iuxta.in ver. ſed & ea
quæ &c.commu.prædio.l.uenditor.§. ſi conſtat.& ar.ff.de a-
qua plu.arc.l.j.in fi.& l.in ſumma.de aqua quoti. & eſti.l.hoc
iure.§.ductus aquę.& per hoc uellent aliqui dicere, quòd & præ
legare liceret, quaſi in prælegatis ſit quædam diuiſio à teſtato
re procedens: ut ff.fami.ercíſ.l.ſi filia.§. ſi pater.& C.de inof.
teſt.l.parentibus.& fam.ercíſ. ſi cogitatione, ut ſic cũ ſit eadẽ
ratio in utroque, & vtrunque eodem. ſ. diuiſionis uocabulo
cõprehendatur: conſuetudo etiã à iure communi exorbitans
inducta in uno, & in altero ſibi locum uendicet. arg. ff.de no.
oper.

oper.nun.l.de pupillo.§.si quis riuos.de fonte. l. unica. ut in possess.lega.l.is cui.§.constitutio.& no.ff.de reg.iur.l.ea,quę propter necessitatem.& C. de sacrosan. eccle. l.illud. & per Car.extrà de ele.c.cupientes. in glo. quæ incipit: sed posito, ꝙ per superiorem &c. sed contrarium huius uerum est: manet.n.l.nisi quatenus reperitur eidem.l. alia consuetudine de rogatum:ut C.de ædifi.priua.l.cū dubitatur.ff.de adi.& transfer.lega.l.alumnæ.§.qui filios.§. de testa.l.sancimus. de app.
4 præcipimus.circa finem. † Nec est uerum,ꝙ eadem sit ratio in utroque:imò longe diuersa: quia in prælegato uoius non includitur uoluntas alterius, sed in diuisione uoluntaria secus.& ideo dicitur ibi esse quædam permutatio: ut ff. de leg. 2.l.cūm pater.§.hæreditatem.2.Hinc est etiā, ꝙ pro euictio ne in prælegato regulariter non agitur:ut C.commu.utriusque iudicij.l.si fratres.ff.fam.erci.& ibi plenè not. Manet igit adhuc.l. & legis ratio prohibens prælegatum in feudo, & sio prælegatum non tenuit, ut potè factum de re non deducibili in legatum:ut ff.de lega.j.apud iulianum.§. ult. & l.cætera.
5 in a.respon. † Secunda.q.est,dato,ꝙ prælegatum non tenuerit,an per hoc,ꝙ hæredes Anto.passi sunt ipsum castrum ple gatum possidere,ut prælegatum, sibi præiudicauerint.& uidetur,ꝙ sic.C.de testa.l.non dubium.§.ult. de fideicom. l.j. & ij.& l. si ueritate ad l.fal.aut. sed cum testator. & ff.quorū lega.l.j.§. quod ait. Sed hæc omnia iura loquuntur, cum est defectus in solēnitate uoluntatis,uel cum uolūtas ipsa tenet, sed potest propter excessum dodrantis legis beneficio de falcari.hic autē loquitur de re omnino nō legabili. Et inter hęc multum refert:ut ff. de publi. l. cum sponsus. §. si res talia sit. de leg.j.l.cætera.circa princip.& no.in eo.tit.l.si res.& de regula catoniana.l.j.sed ne diceretur, ꝙ quantum ad superiorem dominum hæc uendicant sibi locum. quantum uero ad consentientem non:ut.ff.de serui.rusti.prædi.l. per fundum.
6 ¶† Superest quærere tertium:an dato, ꝙ talis consensus p̄iudicet, possint consentientes iuuari beneficio restitutionis in integrum,cum sint minores?& uidetur, ꝙ non: quasi non sint læsi,sed fecerunt quod debuerunt:ut ff.de fideicom. libe. l.in test.sed ibi est casua specialis:ut ibi no. Et ideò contrariū magis uidetur.f.ꝙ restitutio competat:ut.C.de in integ.resti.mi.l.j.de inof.test.l.parentibus.& C. si aduer. sol.l.ulti.& no.ad l.falci.l.error.& ff.de condi.inde.l. interdū. ¶† Quar
7 tò,& ultimò quæritur de inuestitura facta do. Anto. per do. H. imperatorem ultimum, utrum præiudicet in aliquo iuri prædictorum minorum?& absque dubio dicēdum est, ꝙ nō. primò ex generali regula, quæ est, ꝙ priuilegia,seu principū beneficia ius alienum non exhauriunt: ut C. de preci. impe. offe.l.quoties.ff.de mili.test.l.cum filius. ne quid in loco pu. l.j.§. meritò. & l.si quis à principe.ad treb. l. sicū ab hærede. & C.de emanci.§.nec anus.xxij.q.2.primum.extrà de offi.& potest.iu.dele.c.super eo.& de offi.or.c. licet. cum multis si. & si præsertim ius alienum sit sibi incognitū.ar.ff.de pec.leg. l.cum dñs.in prin.de test.tut.l.si quis ita dederit.§.si quis libe
8 ris.& C.de mili.test.l. sicut certi. ¶† Secundò ex forma ipsius inuestituræ,quæ est forma in communi.& ideo nihil noui iuris tribuit:ut extrà de concess.præben. c. quia diuersitatē. de re iud.l.cùm inter uos. de fide instru.l.inter dilectos.& de confir.uti.uel inuti.c.j.& c.cum dilecta. & pro hoc facit, qd no.C.de confir.tu. l.2. & est magis innouatio inuestituræ, ꝗ concessio noui iuris:ut extrà de priui.ca. quia intentioni.& ar.ff.de acqui.re.do.l.adeò. §.cum quis. & de test. l.hæredes palam. §.sed si notam.de rei uendi.l.ex diuerso.§.j.& si serui.
9 uen.l.sicuti.§.sed si ꝗraē. ¶† Tertiò: quia hoc expressè dicit imperator in fi.inuestituræ, dum dixit : saluo iure imperij, & quorum libet aliorum.quæ uerba sunt præseruatiua iuris alteri competentis :ut ff.de testa.tu.l.idem fiet. circa princ.ibi, ut sine ullo litis præiudicio &c.de aqua quoti. & estil.pen. & de lib.hom.exhi.l.j.§. pe.ut arg.ff.quibus mod.pi.uel hy.l.si debitor.§.si in uenditione.extrà de elec. c.quia diligentia.& lxiij.dist cum longè.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Perlectis.] *In materia huius consi.uide remissiones, quas Ias. facit in l.fi.col.38.in 6.q.uer. Quid autem sit in feudo.C.de iu. emphi.idem in prælud.js fen.col.43.*

De donatio.& de iureiurando.

SVMMARIVM.

1 *Donatrix, si post donationem habeat filios reuocatur donatio non obstante iuramento.& nu.2.*

CONSILIVM CCXXXVIII.

1 CVM MVLIER † donatrix post donationem habuerit,& hodie habeat filios, vī donatio reuo
a cata, a & secundum doct. ipso iure propter subintellectum conditionia tacitæ.ut.C. de reuo.dona.l.si unquā. & ex recta consuetudine talis cōditio.s. si donans liberos non habuerit in tali donatione intelligitur, quo niam non est uerisimile,quòd alienam successionem proprię anteponat:ut.C.de fideicom.l.cum acutissimi. de condi.insti.l.generaliter.§.ultim.ff.de condi.& demon.l.cum auus.&
2 de pac.l.tale pactum.§.ult. † Vnde cum iuramentum non augeat obligationem, sed ei intra suos limites maneat addat
b religionis uinculum: b arg. ff.ad treb.l. titius.in fin.sicut simplex donatio illam conditionem tacitam habet scilicet si liberos donans non susceperit, sic & iuramentum tali conditioni accedens: ut. C.de non num.pec.l.vltim.& extra de iureiuran.cap.quemadmodum.cum ibi not.& ff. qui satisda. cog.l.ulti.& de ope.liber.l.si libertus iurauerit.donatione igitur habita pro non facta potest iure communi soror cum fratre fratri abintestato succedere.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINALDO CORS.

a ¶Videtur donatio reuocata.] *Nunquid reuocetur per superuenientiam filiorum etiam facta extraneo & dato quòd reuocetur an reuocetur qualibet donatio etiam parua & sic an. l.si unquā.hic alle.uendicet sibi locum in qualibet donatione uide omnino Phil.Cor.in consi.4.incip.dubia satis mihi.in 3.uol. & ubi reuocatur donatio per superuenientiam filiorum an reuocetur renunciatio quam facit soror fratri de bonis paternis tradis idē Cor.in consi.lxi.incip.in præsenti consultatione.col.iij.uersi.nec*
* *etiam uidetur.eo.uolum.3.* Eundem Oldra.supra in consi.173. nbi tenet non posset renunciari.d. l. si unquam. & infrà. consil. 278.col.ij.uer. Ad tertiam quæstionē. Et uide Ias.in consi.230. uol.ij.egregiè loquentem de hac materia,& plurimos, ac maximos Doct.allegantem,qui conueniunt Oldra. hic circa iuramentum.limitatur tamē conclusio hæc octo modis,ut per M. Ant.in tracta.de uirtu.iuri.in 72.effectu.col.fi. Diaz. reg.390.Bertrā. cum Oldr.hic conuenit in consi.361. in prin. uol.1. Adde autem Cur.sen.in 1.consi.cum duobus.seq.*
b ¶Religionis uinculum.] *Dec.in l. Non omnis. col.iij. ff.si cer. pet.& in l.1.in pen.col.C.de pactis.Ripam.in 3.lib.Interpratatio.in l.si unquam.nu. 34.C.de reuo.don.Paris.in cons. 110.nu. 31.& deinceps.in j.uol.*

De officio delegati.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus tholosanus, si est datus conseruator, postea uerò est factus archiepiscopus eiusdem ciuitatis non expirat officium.& nu.2.*

CONSILIVM CCXXXIX.

1 BONAE † memoriæ a dominus Clemens Papa. v.
a dedit reuerendo in Christo patri domino.R. Sanctæ mariæ nouæ diacono cardinali conseruatorē, & iudicem episcopum tholosanum, ita ꝙ ex tunc esset perpetua iurisdictio, quo ad omnia ipsius negocia etiā

non cæpta: poſtmodum domi. papa Io. 22, eccleſiam tholoſa
nam in metropolitanam erexit. Modo quæritur, vtrum in ne
gociis domini Cardinalis, vt conſeruator, & iudex procede-
re poſſit Archiepiſcopus tholoſanus, vel per erectionem hu-
iuſmodi commiſſa iuriſdictio expirauerit. Et eſt dicendum,
quòd poteſt procedere, nec iuriſdictio expirauit. Primo,
quia auctus eſt honor, non conditio mutata. vt. ff. de condi.
& demon. l. falſa. & de excu. tuto. l. cum ex oratione. nec deſi-
nit eſſe epiſcopus tholoſanus, ſed natura in eo mutatur: vt.
ff. de hære. inſti. l. ſeruus alienus. §. qui fideicommiſſariam. de
col. do. l. ſi fuerit. & de bo. poſ. ſecundum tab. l. ij. & videtur
ipſe ſibiipſi ſuccedere, ut. ff. q. po. ĩ pig. ha. l. ſi prior. in prin.
2 †Et aliquali cauſa mutata videtur ipſe ſibiipſi ſubſtitui: vt ff.
de vulg. & pup. ſub. l. ſed ſi plures. §. nemo. & l. vlti. Cum igi-
tur ſcriptum fuerit dignitati, & illa eadem maneat, licèt cre-
uerit, vt. ff. de fur. l. inficiando. §. in fraudem. Vel eſt ibi ſuc-
ceſſio, vel ſubſtitutio, ut dictum eſt. ſ. non videtur dubitan-
dum, quin iuriſdictio remãſerit: & pro hoc. C. de digni. l. ma
ior. lib. 12. & de primicerio, & ſecundicerio. l. j. & de excu.
mu. l. eos. & ar. ff. de hære. inſtitu. l. talem. & in aut. vt iud. ſine
quoquo ſuf. §. illud tamen dicimus. col. ij.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Bonæ memoriæ.] *Replicatur hoc conſi. de uerbo ad uerbum infra num. 276.*

De pœnis. extraor. ff. de uſuf. accr.

SVMMARIVM.

1 *Res, quæ cadit in commiſſum, non debetur uſufructuario, niſi quo ad uſumfructum: ſed debetur proprietario.*

CONSILIVM CCXL.

1 SVPER† eo, quod a quæritur, an ſi in caſtro, cuius
a uſusfructus pertinet ad. C. & proprietas ad. G. cue
niat commiſſa ex eo capite, quod emphyteotæ nõ ſol
uant canones. ꝑ. triennium, vel alienent ſine cõſen
ſu domini, vel recognitiones per uaſallos factæ non fuerint
infra tempus, pertineant talia commiſſa ad proprietarium,
an ad vſufructuarium vſufructu finito? ¶ Breuiter eſt dicen
dum, quod ad proprietarium rationibus, quæ ſequuntur, & pri-
mo eſt conſiderandum, quod iſta commiſſa conſiſtunt in rebus
immobilibus, & ſolo adhærentibus, & talia immobilia non
ſunt in fructu. fructus enim eſt, qui ex rebus ipſis immobili-
bus, vel mobilibus: aut ſe mouentibus prouenit, & capitur: ſed
res immobiles, quo ad dominium, non ſunt in fructu, vt. ff. de
uſufr. l. ij. & l. item ſi fundi. in prin. & argu. ff. de uſufr. l. in pe-
cudum. Secundo eſt conſiderandum, quod iſtud commiſſum,
de quo quæritur, prouenit extra rem, & per modum ſepara-
tum, occaſione tamen rei uenit, hoc eſt maioris dominij, &
directi. & iſtud incrementum fit rei dominio, & nõ perſonæ,
quia ſine facto, & prouiſione perſonæ obuenit. & ideo rectè
comparatur tale incrementum incremento alluuionis, ſiue
inſulæ, quæ omnia incrementa ſaltem in proprietate perti-
nent ad proprietarium indiſtinctè: ut. ff. de uſufru. l. itẽ ſi fun
di. §. j. & ij. Tertio eſt conſiderandum, quod iſtud incrementum
ipſo iure prouenit, quia ipſo iure talia committuntur. ff. de
publi. l. commiſſa. & de iur. fiſ. l. j. §. an bona. & in nullo inter
uenit in acquirendo cura, prouiſio, uel diligentia, uſufructua
rij, & ideo iſtis gaudere non debet. Secus ſi per ſuã induſtriã
quærerentur, ut ar. ff. ad l. fal. l. iij. & in eo caſu intelligitur.
ff. de uſufruc. l. in uſufructu legato. §. j. illa enim lex, quæ mul-
tum obſtare uidetur iſtis modis iam dictis, inter cæteras re-
pellitur. ſ. quia ibi loquitur in domo, cuius dñiũ per ſentẽtiã, hoc
eſt per ſecundum decretũ quæritur, ar. ff. de dam. infe. l. ſi fini
ta. §. iulianus. Hic uero quæritur ipſo iure, & eſt magna diffe
rentia, ut ex præmiſſis apparet & no. per Inn. extra de reſtitu.
2 ſpo. c. accepta. in fi. & de conceſ. præben. c. nullus. ¶ †Itẽ ibi
eſt res diſtincta, & ſeparata omnino, quæ ſe non habet ꝑ mo
dum acceſſionis. hic uero dominium utile accedit directè, &
ſub eo. & ideo tale incrementum fit rei, ibi autem perſonæ,
& perſonaliter. Vnde per ſimile apparet in rectore eccleſiæ,
qui ſi per ſuam induſtriam aliqua quærat, non prætextu, uel
intuitu eccleſiæ, ſuæ ſunt, alias ſine occaſione eccleſię ad eccle
ſiam pertinent. ut extra de teſta. requiſiſti. & no. per Inn. c. ti.
ſi hæredes. & facit ad hoc de epiſ. & cle. aut. licentiã. & tamẽ
rector eccleſiæ uſufructuarius eſt, & uſufructuario per oĩa cõ
3 paratur, ut no. extra de prob. c. ex literis. ¶ †Præterea hoc eſt
expreſſum in iure, quia ſi maritus uxore inuita ſeruum manu
mittat, omne, quod prouenit extra cãm uſusfructus, hẽt reſti
tuere mulieri. ff. ſo. ma. l. ſi uero negocium. in prin. & §. item
quicquid. & ad idem facit. ff. de acqui. hęr. l. à dño. in princ. &
§. fi. & ff. de iu. do. l. cum in fundo. §. j. Cum igitur iſtud ex cã
dominij maioris ueniat, proprietario applicatur. Præterea eſt
expreſſum, quia quod pœnaliter ex perſona ſerui quærit pro
prietario applicatur. ff. de iure i. l. item apud labeonem. §. pe.
eſt etiam expreſſum in x. coll. ſi de feudi inueſtitura conten-
tio fuer. §. ſi quis in manſo. uer. ſed ſi dñs. ibi cum dicit, iure
feudi &c. quaſi dicat, non habebit in incremẽto aliud ius, q̃ il
lud, quod habebat in feudo. Nec ob. ſi opponatur de. x. col-
la. hic finitur lex Federici. §. ſi uaſallus. quia ibi loquitur in his,
quæ fructuarius facit, & acquirit ſua propria induſtria, & ſua
propria pecunia. Hic uero ſicut aliquo ex illis. Et eſt etiã ex-
preſſum, quod ſi ꝑꝑ culpam uaſſalli feudum committatur, quod
tenet ab eccleſia committitur eccleſiæ, non rectori, licet hic
4 habeat fructus, extra de pœnia. fœlicis. §. ſi qua. li. 6. ¶ †Præ-
terea uidetur primo, quod talia commiſſa proprietarium ſequã
tur, quia ueniunt ex ꝯctu, uel propter ꝯctum cum domino ce
lebratum, ut. ff. de uer. obl. l. filius de ſtipu. ſer. l. ult. & de re-
gu. iur. l. quæ legata. Secus eſſet in legato ſub conditione reli
cto. ff. quando dies le. ced. ſi uſufructu. §. ul. & de pigno. l. ſi le-
gati. & eſt ratio diuerſitatis, quia in ꝯctu factum ꝯhentis uer-
titur. In legato uero non uertitur factum legatarij: ut not. C.
de condi. inſer. l. ſi uxorẽ. & in ſimili inſti. de uer. ob. §. ex con
ditionali. ¶ Ex his ergo legibus, & ratione diuerſitatis eorum
apparet, quod ei debet res quæri, ex cuius facto acquiſitio ꝓce-
dit: ſed in propoſito ex facto proprietarij quæritur, ergo &c.
& per hoc patet, ſolutio ad. l. uſufructu legato. ff. de uſufruc.
quia ibi ſtipulatio damni infecti ex facto fructuarij procede
bat. & pro hoc bene facit, quod dicitur, quod ſtipulatio uſurarũ
interpoſita per hæredẽ reſtituere grauatum non uenit in re-
ſtitutione, ſed interpoſita per teſtatorem ſic etiam pro uſu-
ris currentibus ante reſtitutionem, quæ tamen tempore reſti
tutionis per hæredem perceptæ non ſunt, ut. ff. ad trebel. l. po
ſtulante. §. ulti. & ibi not. in glo. quæ incipit. ſ. de uſura &c.
¶ †Secundo tale ius quæritur regulariter in accidente aug-
5 mento, quale quis habebat in primo ut. ff. de pub. l. ſi ego. §.
qđ tñ per alluuionẽ. de pac. dota. l. inter ſocerũ. §. cũ inter. &
de iure do. l. ſi unde. ſed hoc põt cenſeri augmentum rei, q̃a
ꝑꝑ eam uenit. arg. ff. de coniungen. cum eman. lib. l. j. §. nunc
uideamus. & propter legem ꝯctus celebrati cũ proprietario.
ergo eius cõditionẽ ſequitur, & ei finaliter hoc debetur aug-
mentum, qui legem appoſuit, uel appoſuiſſe intelligitur ar. ff.
de iure pa. l. diuus. in fin. primi rñſi. & de in ius uocan. l. ſed ſi
6 hac. §. proſtituta. ¶ †Tertio ius commiſſionis hmõi ꝓuenit
ea prærogatiua dñij reſpectu emphyteotæ, uel uaſſalli. ergo
ſi fructuario quæratur, qui durãte uſufructu quodammodo do
minum repreſentat. ar. ff. de uer. ſig. l. liber homo. quæret ei,
quãtum ad uſumfructũ: eo tamen finito ueniet in reſtitutio-
nem proprietario faciendam, ut. ff. de ædil. edi. l. bouem. §. ſi
quis ſeruũ. de pig. act. l. ſi pignorum. in prin. de iure do. l. quo
ties. & l. non ſolum. & pro hoc facit ſolutio duarum legũ, q̃
ſimul ꝯdicere uidentur. ff. de pig. l. inter colonum. §. quicquid. &
7 eo. ti. l. ſi fundus. in prin. & ibi not. Itẽ nihil quæritur fructuario,
niſi quod eſt in fructu, ut. ff. de uſufr. l. itẽ ſi fundi. in princ. &
§. huius tractatus. ſed iſta in fructu dici nõ poſſunt. multo. n.
magis theſaurus in agro inuentus debet dici fructus fundi.
arg. ff. de contrahen. emp. & uendi. l. in lege. & tamen non ce
dit loco fructuarij: ut. ff. ſol. ma. l. diuortio. §. ſi fundum. & de
acqui. re. do. l. ſi is. §. quòd ſi ſeruus. ergo &c. ſola nempe fru-
ctus re-

ctus respiciētia fructuario quæruntur, cætera proprietario: ut ff.de fur.l.inter omnes.§.seruus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Super eo quod.] *Legitur hoc consi.relatum in apostillis Io. And.ad Specu.de Emphitheo.columna.30.super quæstione 93. in fi.*

De iureiurando, & communi diui.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes, si testator facit eos iurare, ne infra. x. annos diuidāt hæreditatem paternam, possunt ante diuidere, si cessat causa, quare fecit iurare testator. tamen consilium est, quod remittant sibi adinuicem iuramentum. cum seq.*

CONSILIVM. CCXLI.

FACTVM tale est. Paterfam. habens duos fi-
lios, & ex vno filiorum duos nepotes, utrunque fi-
lium in sui præsentia iurare fecit, q̄ post mortem
ipsius usque ad x. annos non diuiderent hæredita-
tem paternam: post lapsum vero decennij, si uellent, possent
diuidere quandocūque; & per hoc iuramētum præcauere vo
luit indemnitati hæreditatis, ne diuisa uidelicet dilaberetur.
Mortuus est pater, unus filiorum, uidelicet pater nepotum fa
ctus est monachus, & professus: alter filiorum de nouo incæ-
pit habere guerras, ratione quarum hæreditas pro indiuiso
possessa per rapinas, & per incendia quotidie deuastatur, &
magis deuastari in posterum dubium non existit. Nepotes
petunt hæreditatem diuidi nolentes partem suam ratione
patrui deuastari. Patruus consentit, dumtamen non obstet p̄-
1 stitum iuramentum. quæritur, quid iuris? ¶Ad quæstionem
istam dicendum est, q̄ dicti nepotes petere possunt diuisio-
nem fieri, & est diuisio ad eorum requisitionem facienda,
non obstante quòd dictus paterfami. ordinasset de consensu
filiorum prædictorum, q̄ dicta hæreditas non diuideretur us
que ad. x. annos: ea quidem ratione: quia nemo cogitur stare
in cōmunione: ut C. commu. diuidun. l. fi. & ff. de condi. inde
bi. l. si uerò sortem. §. si centum. & facit ad hoc. C. de præd. mi
no. l. inter omnes. & ff. fami. ercis. l. Lucius. & titia. nec ob. qd
dicitur de iuramento, quod interuenit, & præstitum fuit per
dictos filios patrifa. ad cuius requisitionem dictum iuramen
2 tum præstiterant: rationibus infrascriptis. ¶†Primo, [a]quia
a dictum iuramentum fuit mærè personale, quantum ad perso
nas iurantium, quod solas personas iurantes affecit, ita quod
non transit ad personas nepotum, nisi quoad obseruantiam
obligationis prouenientis ex ipso iuramento: ut extra de arb.
ca. per tuas. circa fine. ibi dum dicit qui a iuramento suo se-
ipsum personaliter, non ecclesiam poterat obligare. & facit
ad hoc argument. extra de iureiurand. c. ueritatis. ¶Secundo
quia dictum iuramentum fuit ex certa causa præstitum scili-
cet ne dicta hæreditas dissiparetur. & ista fuit causa, quæ mo
uit dictum patremfami. ad inducendos dictos filios suos ad
præstandum dictum iuramentum, quæ causa hodie cessat, &
eius effectus, immo causa contraria, & eius effectus superue-
nit, scilicet quòd ipse patruus dictorum nepotum guerras su
scitauit, intantum quòd inimici ipsius propter guerras huius
modi dictam hæreditatem multipliciter dissipauerunt, & dis
sipant omni die: & sic iuramentum intelligitur esse præstitūr
si eadem causa, propter quam præstitum fuit, seu eius res in
eodem statu perseueraret, in quo erat, quando fuit iuratum
quia non est verisimile dictum patremfam. dictam commu-
nionem per dictum tempus voluisse durare si sciuisset, vel co
gitasset, quòd dicta communio fuisset causa dissipationis,
vel consumptionis (vt præmittitur) dictæ hæreditatis, ut 22.
quæst. ij. c. ne quis arbitretur. circa fin. ad hoc. ff. de solut. l. cū
3 quis. ¶†Tertio, quid plus, ex quo in dicto themate proponi
tur, quod dicti nepotes petunt diuidi dictam hæreditatem:
& eorū patruus, qui præstitit dictum iuramentum, vult & cō-
sentit, q̄ diuidatur ipsi nepotes, & patruus possunt sibi adin-
uicem remitterre iuramenta: qua remissione facta absq; me
tu periurij possunt postea diuidere hæreditatem prædictam:
cū dictum iuramentum tantum in fauorem, & commodum
iurātium fuerit introductum: vt extra de sponsa. c. præterea.
& de usuria. c. consuluit. & facit ad hoc. quod no. Inn. extra de
app. c. præterea.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Primo.] *De hoc uide Bal. in l. Generaliter. C. de non nu. pec. Sa li. in l. pactum, quod dotali. C. de pac. Domi. in c. cum C. laicus de so. comp, in 6.*

De conditio. apposi. & de pœn. & de test. extraordina. C. de fideicommi. & de iure deli.

SVMMARIVM.

1 *Cohæres incidens in pœnam non potest a cohærede pœnam petere.*
2 *Conditio si apponitur hæredi a testatore non currit conditio uiuente testatore nec post mortem nisi post interpellationem cum non sit dies certa.*
3 *Item conditio debet esse impleta in totum & si deficiat particula non uidetur impleta. cum nu. seq.*
7 *Item an conditio quæ inest sit causa demonstrationis, uel conditionis.*
8 *Item conditio adiecta super legitima dicitur impossibilis.*

CONSILIVM CCXLII.

a NOTA præsens, [a]quæstio dimissis superuacuis nar
rationibus vertitur circa comitatum guardiani, cu
ius, s. esse debeat utrum dominæ Mathææ commiti
ssæ armaniacę, an dominarum Margaritæ, & Con-
stātiæ sororum eius? & quia duæ principaliter scripturæ ad
decisionem huiusmodi articuli inducuntur. s. testamentum
domini Gasconis quondam uicecomitis Bearni, & ordinatio
illustris quondam regis Franciæ: si quis eas respiciat, sine con-
certatione dicet cessantibus obiectibus comitatum guardia-
ni pertinere ad dominam Matthæam, eo quod tam testamen-
tum, quam ordinatio regia ipsum sibi apertè attribunt. unde
locum habet. ff. de leg. iij. l. ille, aut ille. §. cum in uerbis. Con-
uertamus ergo sermonem ad obiecta, quæ fiunt. & primo di-
citur eam priuatam esse totali successione usque ad legiti-
mam exclusiuè, nisi in uita testatoris quietaret totam terram
marchiam dominæ Constantiæ, quod si non fecerit, priuatio
locum habet. Sed ad istud respondetur, q̄ in uita testatoris
domina Matthæa uoluntatem testatoris ignorauit: & ideo
b si non paruit impunis est: [b] ut ff. ad sille. l. si quia in gra-
ui. §. vltim. & de leg. ij. ult. §. in omnibus enim, quæ in facien
do, & non faciendo consistunt, regulariter sola scientia obli-
gat. ut C. qui mili. non pos. super seruis. ff. de transa. l. ul. ff. de
his, qui no. iusa. l. genero. & ff loc. & conduct. l. si ignorans, cū
multis sim. Sic hic opponitur, quod si domina Matthæa excu
sata sit, donec ignorauerit, post mortem tamen domini Gua-
sconis aperto testamento debuit parere iussui testatoris quie
tando. ar. ff. de statulibe. l. ij. §. si quis hæredi. Sed ad hoc respō
detur, quod & si parere debuerit. ar. ff. de arbi. l. celsus. §. j. &
extra de dolo & contuma. cum dilecti. Obedientia tamen ta
lis diem certam non habebat, infra quam fieri deberet. & iō
mora communis desiderabatur per interpellationem. ut ff. de
usur. l. mora. Non obst. dictus. §. si quis hæredi. quia ibi à toto
principio diei appositio fuit vtilis, cursum tamen suum inci-
piens solum post aditā hæreditatem: quia cum ante eam non
sit hæres, ante eam hæreditari non potest. Hinc est, quod cō-
munis conditio implenda in personam hæredis ad cursum tē

poris

poris conditionis implendæ hæreditatis aditionem expectat:
ut ff.de cõdi.& dem.l.qui hæredi.§.ul.& l. si in diem.& arg.
ff.de iu.dot.l.tali. ¶ Respondetur & aliter, quod aliæ domi-
næ & cohæredes dominæ Mathææ etiam in pęnam priuatio
nis inciderunt,& ante inciderant, quam dici possit dictam d.
Mathæam ex hoc capite incidisse,pro eo quod ingressæ sunt
possessionem hæreditariæ portionis,antequam impleta sint
ea,quæ prius ex dispositione testantis debebant impleri. Vn
de dici potest,quod illi non datur pœnæ petitio , qui in eam
inciderit:ut ff.de reg.in.l.cuius potest.§.illi.& de lega. ij.l. cũ
pater.§.libertus.ad Treb.l.si patronus. §. qui fideicommissa-
riam.Et neuter ea lege se potest petere uindicari , quam am-
bo contempserunt:ut solu.ma.l.uiro,ac uxore.&si quis omis
sa causa testam.l.quidam titium.§.& si non solus. ¶ Respon
detur & aliter,quod si domi.Mathæa incidisset in pœnam ali
cuius priuationis,illud,quo priuata fuit , applicari debuisset
dominæ Constantiæ , in cuius fauorem factus erat iussus de
quietando,ut.ff.de litig.l.ultim.in fi.& de in.pa.l.diuus vespa
sianus.§.ul.& quæ eidem erat immediatè substituta , vt in
2 auth.de hæ.& fal.§.inordinatum. ¶ †Sed hic suboritur quæ-
stio,an dicta domina Matthæa incidisset in pœnam in præiu
dicium substitutarum sibi?Et uidetur dicendum , quòd sic ,
quia cùm substitutio facta dominæ Constantiæ fuerit fidei-
commissaria,non videtur talis pœna in fideicommisso dedu
cta esse,quia ei magis,q̃ alteri,non tam ex ordinatione testa
toris,q̃ ex legis dispositione debetur.arg.ff.de inof.te. l. Pa-
piuianus.§.si quis impubes.& melius.ff.de adopti.l.si arroga
tor.§.j. Et quia uerba fideicommissariæ substitutionis hanc
pœnam,ut pote futuram,inducere non uidentur , secundum
ea,quæ nota.C. de fideicommiss.l. cum uirum. & quia faci-
lis est talis remissio pœnæ , nec uidetur in fraudem fidei-
commissariæ facta , ut ff.si quid in fraudem patro.l.j.§.sed si
puta quęrelam.&hæ responsiones sufficiant,quantum ad pę
nam specialem dominæ Mathææ,& generales omnium cohæ
3 redum,inquantum ipsa posset includi. ¶ †Secundò obiicitur
quod conditio substitutionis factæ dominæ Matthææ de do
minabus Constantia,& Margarita extitit per hoc , quod do-
minus Guasco uicecomes fercessegnelli filius dictæ dominæ
Matthææ habuit partem terræ cathaloniæ , cuius loco hodie
possidet uice permutationis terram,quam habet in carcasel
lo.sed ad istud respondetur multipliciter. Primò quia ad ip-
sum uicecomitem non peruenit tota terra cathaloniæ.Con-
ditio autem, ut impleta dicatur , impleri debet in totum , &
non in parte:ut ff.de condi.& dem.l.qui duobus.& l.cum fun
dus. ¶ Respondetur & aliter,quia quod peruenit ad uiceco
mitem,peruenit ex causa onerosa,non lucratiua. Vnde cum
ante adsit,q̃ absit,conditio impleta non uidetur.arg.ff. de le.
j.l.huiusmodi.§.qui seruum.& l.ciuitatib. §.si. ¶ Respon-
detur & aliter. & si omnia bona cathaloniæ ad vicecomitem
peruenissent , non per hoc diceretur impleta conditio , quæ
impleri debebat in persona dominæ Matthææ.ff.de leg. j. l. si
seruus legatus.ff.de condi.& demon.l.qui hæredi.in princ.&
arg.ff.ut leg.uel fideicomm.nomine caueatur. l. nec si forte.
4 ¶ † Tertiò obiicitur, quòd ex alio capite conditio substitu-
tionis impleri videtur,ex ea videlicet parte, quia per domi-
nam Mathæam stetit , quominus ad eam bona cathaloniæ
peruenirent.& hoc ideo,quod non petiit bona post mortem
d. Gui. ¶ Sed ad istud respondetur , quòd non dicitur per
aliquem stare,quominus aliquid habeat,nisi oblatum non re
cipiat,uel saltem in communi mora per interpellationem cõ
stituatur.& hoc no.lex,dum dicit,ut mittatur legatarius in pos
sessionem bonorum,si pro re legata non caueatur , non exi-
git prætor, ut per hæredem stet,quominus caueatur : quia si
hoc exigeret,interpellatio requireretur , ac si aperte dicat ,
quòd illa uerba per aliquem stare interpellationem requi-
runt:ut hæc leguntur.ff.ut in poss.leg.l.j.§.non exigit.ff.quo-
rum bono.l.ult.regulariter enim dicitur,quod is , qui futurus
est alteri obligatus in conditionis euentum, non teneatur con
ditionem implere,ut ff.de contrahen.empt.& uend. l. labeo.
sed oblatum non tenetur respuere, & hoc modo intelligitur
5 ff.eo.ti.l.labeo. ¶ †Respondetur & aliter quod dictæ domi
næ Mathææ imputari non debet, si bona cathaloniæ non pe-
tiit,quia notorium erat facti,& est,quod rex Aragoniæ dice-
bat totam terram cathaloniæ propter factum G.sibi esse cõ-
missam.& ideo in tali re notoria,in qua tunc propter regis po
tentiam sola præces locum uidebantur habere , non debuit
do.Mathæa ad præces compelli, quæ sæpe difficilem exitum
habent:ut ff.de bo.liber.l.qui maior.§.j. & ad Treb. l.ij.§.tra
ctati.in uer.an hoc imputatur matri &c. ¶ Respondetur &
aliter , quòd fideicommissaria substitutio facta dominæ. G.
non tenuit in legitima , quæ debetur sine omni onere , ut C.
de inof.testam.l.quoniam in prioribus.Cum igitur conditio
sit in totum implenda,ut dictum est s̃. nec domina Matthæa
potuerit omnia petere propter legitimam, in qua non tene-
bat grauamen,etiam in casu , in quo fuisset obligata petere ,
non debet ei ad culpam ascribi,si partem non petit, quæ cõ-
ditionem non impleuisset. Nec imputari debet, si non petiit
totum,quod petere non potuisset:ut ff.de inoffic. testam.l.j.
C.de rescin.uend.l.non ideircò. Sed contra hanc responsionẽ
6 instatur pluribus modis. ¶ †Et primo sic,quia in legitima do
minæ G. deducta in fideicommisso tantum remanebat in bo
nis cathaloniæ,quod æquiualebat oneri iniuncto , idest pre-
tio guardiani. Vnde cum onus esset extrinsecum , non debet
minui onus per diminutionem emolumenti.ut ff.de ann.leg.
l.liberto.§.j.de leg.j.si inde stichus.de leg.ij.cum pater.§. eo
rum. ¶ Sed ad istud respondetur,quòd leges illæ loquuntur
& quærunt , an diminuto emolumento diminuatur in uim
modi,uel conditionis appositum, quo casu locum habent le-
ges prædictę.& ff.ad leg.falci.l.maritum.§.ultim.& l. pœna-
lea.§.fi.& ff.ad Treb.l.facta.§. si titius.& ibi not. Nos autem
loquimur,an diminuto eo, quod est datum causa conditio-
nis implendæ,diminuatur,uel perimatur onus ex conditione
dependens. Et utique perimitur, quia necesse est insolidum
conditioni pareri , ut probatum est supra, & probatur. ff. de
condi.& dem.l.plautius. ibi, quia insolidum paretur &c.
7 ¶ †Sed ad hoc instatur,& dicitur quod illa uerba in testamen
to apposita,& in hoc casu, postquam dicta Matthæa bona di
ctę.G.ex ui substitutionis habuerit.&c. conditionem non fa
ciunt,quia non apposita insunt, ut ff.de leg j. l. iij. & quando
dies leg.ced.l.si dies.§.ul.& l.si titio.§.j. dicunt etiam , quod
magis demonstrationem faciunt, quam conditionem. argu.
ff.de leg.j.l.si titius.§.ultim. sed certæ hæc non obuiant. Et
primo primum non obuiat,quia legatum , quod relinquitur
a legatario,uel fideicommissario , habet tacitam conditionẽ
si ad eum res legata perueniat,sed bene habet illam , si legatũ
agnouerit:ut ff.de lega.ij.imperator.&de leg.iij.si legatarius
& l.cum quis decedens.in priu.& hoc modo debet intelligi.
ff.de leg.j.l.fideicommissum.Secundo secundum non obuiat
quia inspecta ueritate subscripta uerba , quæ ad dictam do-
minam Matthęam dicta bona ex ui substitutionis peruene-
rint & iccirco conditionẽ faciunt,qđ denotat coniunctio si.
ut ff.de condi.inser.l.qui promisit.& de uerbo.obli.l. quod-
cunque.§.non solum.& uerbum futuri temporis peruenerit:
ut.ff.de legatis j.l.stichum, qui meus erit. & de aur. & argẽ.
legat.l.scribit Quintus mutius.circa finem.non obstat.l. si ti
tius.§.ultim.ff.de lega.secundo.quia uerba ibi posita,si rectè
considerentur non sunt uerba conditionis , sed magis taxa-
tionis legati:ut ff.de uino tritico.& oleo legat.l. cum certus.
uel sunt uerba purum legatum inducentia , & dubium li-
tis euentum indicantia . & ideo cessione liberatur hæres:
vt.ff.de lega.j.l.si sic.§.ul. & C.de litig . auẽ. nunc si hæres.
Verba autem,de quibus sermo currit, non sunt circa rẽ , qua
domina Matthæa grauatur, sed circa aliam per modum con
ditionis adiectam.& sic non possunt onus taxare,nec eum pa
8 rum afficere. ¶ †Secundo circa principalem rationẽ,qua di-
cebatur oportere in totum conditionem impleri opponitur,
q̃ cõditio illa,si dicta bona ad dictam Matthæam ex ui sub-
stitutionis peruenerint,uidetur esse impossibilis de iure, quã
tum ad legitimam personam.l. quoniam in prioribus. C. de
inoffi.testa.sed impossibilia habetur pro non apposita,& ui
tiatur,non uitiat:ut insti.de hære.insti.§.impossibilis. sed ad
hoc secundum opi.communem patet responsio: quia condi
tio

tio hic apposita erat oneratæ psonæ, idest dominæ Mattheę, quæ cogebatur soluere guardianum, non autem onerare de qua loquitur dictus. §. impossibilis. cum similibus. sicut uidetur probari hæc distinctio. C. de his, quæ pęnæ nomine. l. unica. institu. de le. §. ult. licèt quidam dicant. §. illum loqui non de impossibili, sed de necessario. Sed hoc nihil est. Hi enim mutatis uerbis eandem tenent sententiam, quia quæ secundum rerum naturam, uel iuris dispositionem habent necesse non existere, eadem est impossibile existere. Et ideo impossibilia, & necesse, quantum ad hoc, sunt idem. Et ideo alij dixerunt, q aut incipit dispositio à præcedenti dispositione. Primo casu propter impossibilitatem conditionis non uitiatur dispositio sequens. Secundo casu sic, sicut in stipulatione distinguitur. ff. de uerborum oliga. l. si homo mortuus. & l. in illa. & l. hoc iure. Et si hæc opi. uera esset, adhuc uideretur seq propositum dominæ Matheæ: uidelicet q spectaretur conditionis existentia, & non esset eius oppositio uitiata. Sed ad hoc instatur, & arguitur. immo sequeretur oppositum eius, quia hæc ordinatio à præcedenti dispositione incipit: cũ dixit testator, q uolębat bona dictæ Gul. sine liberis decedẽtia peruenire ad dominam Matthæam, & subiũxit. & si dicta bona perueniant &c. sed certè hoc non est à præcedenti dispositione incipere, quia tunc intelligitur actus à præcedenti dispositione inchoari, quando sequens promissio, uel dispositio à præcedentia corroboratione recedit ut metu secundæ parcatur priori: ut. ff. de uer. ob. l. ita stipulatus. & de pe. leg. l. j. ad. l. falci. l. j. §. item si ita. & quando dies leg. ced. l. si pœnam. & hoc etiam colligitur in d. §. fi. institu. de leg. in exemplo quod ibi ponitur ueluti si quis ita dicat, Titius hæres esto
9 &c. ¶ † Tertio obiicitur ad responsionem principalem, qua dicebatur non esse imputãdum dominæ Mattheæ, si bona dominæ Gulielmæ non petiit: quia ea omnia, & tota petere nõ potuit propter deductionem legitimæ, quia hoc non procedit de iure, eo q domina Gulielma inuentarium non fecit. & sic priuata fuit iuris dispositione deductione quartæ: ut in aut. de hære. & fal. §. si uero non fecerint. Sed ad istud est facilis responsio secundum opinionem communem: quia ommissio inuentarij non priuat filium deductione legitimæ: qa nec inobedientia contra testatorem, & legem commissa cum priuaret: ut in corpore de hære. & falci. §. si quis autem non implens. & no. in d. §. si uero non steterit. & C. de iure delib. l. ulti. §. si quis autem temerario proposito. & cum relinquuntur fideicommissa uniuersalia, non uidetur, q hæres subijciatur legi inuentarij, eo quod inuentarium inductum fuit, ne per subtractionem hæreditariarum rerum falcidia induceretur: ut in §. hinc nobis. quod in fideicommissario uniuersali locũ non habet, quia semper locus est trebellianicæ deductioni, siue multum sit, siue modicum sit in bonis. Vnde cum cessat ratio legis, cessat etiam lex: ut. ff. de iure patro. l. adigere. §. quo
10 uis. cum simi. ¶ † Contra testamentum uoum tantum opponitur, q ipsum non teneat, quasi perplexitatem, immo cõtrarietatem in se habens: quia in una parte testamenti Matheæ Constantiam sororem suam sub certa forma, & Gulielmæ similiter sub certa forma: & nunc in illo capitulo: item uolo, & præcipio Matheæ filiæ meæ prædictæ: ut ipsa in uita mea quietet, & absoluat &c. omnes prædictas substitutiones mutasse uidetur, & aliam formam dedisse: & tamen statim subiũxit. Item uolo, & præcipio, ut omnes substitutiones prædictæ & quælibet earundem in suo robore perseuerent, nec una p aliam tollatur, uel alias corrigatur &c. ex quibus uidetur perplexitas, & contrarietas, immo impossibilitas resultare. Vnde uidetur habere locum regula iuris, ubi repugnantia. de regu. iur. cum si. Est etiam alia suspitio in testamento ipso: quia in substitutione facta Matheæ uoluit, quod Constantia in uita sua teneret uicecomitatũ guardiani cum pertinẽtiis suis &c. & faceret fructus suos, & tamen infra. c. Item uolo, & præcipio Matheæ filiæ meæ &c. iussit eam in euentum substitutionis Gulielmę restituere guardianum exceptis fructibus per eandem Matthęam perceptis: quos tamen supra assignauerat Constantiæ. Vnde hæc uehementi suspitione non carent. Et hæc de testamento, & his, quæ circa illud sunt, ad præsens
11 sufficiant. ¶ † De donatione autem regia non uidetur multum expediens diffundere sermonem: quia eius robore præposito cessant fere omnia superiora. Et solum uertitur disputatio de illis in substitutione dominæ Matheæ appositis, si ad eam dicta bona peruenerint: aut per eam steterit, quominus peruenirent &c. de quorum effectu inutilis repetitio non patitur, ut amplius decurrat.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tota præsens.] *In materia præsentis 242. consi. adde notabiliter, quòd hæres inobediens non ipso iure cadit, sed tanquam per fideicommissum. Et ideo trebellianicam deducit. Nec is, cui hæreditas secundo loco applicatur, potest eam alteri cedere ante factam ab inobediente hærede restitutionem. Sicque se habet communis opi. teste Bertran. in consi. 152. Viso processu causæ cæpte. col. pen. & fin. uol. ij. Materia est penes Aret. in §. fin. instit. de lega. Bar. & Ang. in l. Paterfamilias testamento. de hæred. institu. Bal. in l. j C. de his, quæ pœ. nomine. Alex. in l. in substitutione. col. ij. de uulg. & pup.*

b ¶ Impunia est.] *No. pœnam absque monitione non incurri. Inno. & cæteri in c. ex parte. §. Quia uero de concess. præb. Dec. in consi. 2. col. 2. & in consi. 37. col. 6. uol. 1. quod tamen limitatur in actibus affirmatiuis, nisi adiecta sit dies. Nam si lex mandet quicquam intra diem certam fieri, præmittenda est monitio. si mãdet simpliciter, non est præmittenda. Item est indistinctè præmittenda in omnibus actibus negatiuis. Puta iubente lege, ut qui homicidam non cæperit, eadem pœna plectatur. Inn. ubi supra Bal. in Marg. in uer. pœna. ad fi. Ale. in l. ita stipulatus. in prin. col. 3. nu. 24. de uer. ob. Dec. in d. consi. 37.*

De condi. appo. & de uerborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Si concessum est aliquid titio, dum placuerit sempronio, qui cõsensit, & promisit non uenire contra contradicere non potest quia sufficit semel conditionem existere.*

Dictio dum denotat conditionem & de uerbo placuerit quid significet. & nu. seq.

CONSILIVM CCXLIII.

a FACTVM tale est. Rectores ciuitatis Thaurini p domino. P. domino illius ciuitatis de uolũtate cõsiliorum credentiæ ipsius ciuitatis concesserũt. B. ciui Thaurinen. suo proprio nomine: & hæredum suorum recipienti curam & administrationem pontis padi, & bonorum ac iurium ad ipsum pontem pertinentium cum clausula illa: dum placuerit domino. P. supradicto. post quã concessionem idem do. P. prædicto. B. eam confirmauit, ac ipsam concessionem: & confirmationem ratã habere & tenere uoluit atque promisit eis non contrafacere, uel uenire, immo prædicta iura pôtis dicto. B. & eius hæredibus, & causam ab eo habentibus defendere, & manutenere per solennẽ stipulationem, & sub obligatione omnium bonorum suorũ ut patet per publicum instrumentum. Item & aliquando mãdauit post omnia prædicta dictus dominus. P. uicariis suis, & iudicibus Thaurinen. per patentes literas eius sigillo munitas, quòd per pœnarum impositiones, & aliis remediis cogerent quoscunque, ne ipsum. B. perturbarent, uel inquietarent contra formam concessionis, & confirmationis prædictarũ. Prædicto uero. B. possidente bona, & iura pontis, de quibus supradictum est, dictus dominus. P. prædicta bona: & iura: & administrationem dicti pontis cuidam alteri concessit, & ipsum. B. à possessione, uel quasi iurium, & bonorum pontis pdicti moueri fecit. Modo quæritur, an dictus dominus. P. de prædictis bonis, & iuribus potuerit de iure concessionem facere, seu alios contractus inire: quibus interuenientibus ille, cum quo secundo contraxit, habere possit & possidere bona, &

na,& lum? & an dictus.B.de sua possessione, uel quasi(sicut
præmittitur)de iure debuerit amoueri?Et an secunda conces
sio,sicut de facto processit, ita de facto debeat per dominũ.
P.reuocari,& ipsi.B.in bonis,& iuribus prædictis restitui?
1 ¶†Viso præfato themate,& q̃one ex eo elicita,& examina-
tis instrumentis,& literis:de quibus in themate fit mentio,&
allegationibus partium diligenti meditatione pẽsatis, aliqui
bus uideretur dicendum,ꝙ illa uerba:si placuerit domino.P.
&c.in contractu ciuitatis apposita conditionem quandá ha-
beant propter uerbum futuri temporis:quod regulariter cõ
ditionem facit:ut ff. de leg.j.l.stichum, qui meus erit. & de
auro & arge.leg.l. scribit Quintus Mutius. & est expressum
extra de condi.appo.c.super eo.& c.per tuas. & perseueran
tiam quandam in conditione id est in domini.P.placito exi-
gant.arg.ff.de condi.& demon.l.illis libertis.cõtra naturam
conditionum,quas sufficit regulariter semel extare:ut C.quá
do di.leg.ce.l.cum uxori.& C.de insti.& sub. sub condi. fac.
l.si quis hæredem.Ex hoc facit monosyllaba dum, quæ nota
re uidetur conditionem actu perseuerantem:ut ff. de condi.
& demon.l.si ita quis legauerit.de le.iij.l. qui concubinam.
§.uxori.& de in ius uocan.l.ij.ibi:pontificem dũ satisfa.Nec
his obstare uidetur confirmatio contractus facta per domi-
num.P.quia facta est sub eisdem pactis,& conditionib. &c.
Vnde orationis compendio uidentur in confirmatione re-
petita quæcunq; erant in actu confirmata.ar.ff.ad trebellia-
num.l.Titius.extra de fi.instr.c.inter dilectos.de confir. uti.
uel inuti.c.cum dilecta.& de priui.c.quia intentionis: nec est
uerisimile dominum.P. in perniciem iuris sui se alligare uo-
luisse non posse uelle contrarium:ut ff.de pecu.lega.l.si pe-
cul.§.sicut autem,& de no.ope.nun.l.j.§.ult.& pro hoc bene
2 facit ff.de fideicom.liber.l.cum fidei.¶†Sed his non obstan
tibus,& pro hac parte subtiliter allegatis,ego contrariũ cre
do de iure dicendum:& hoc triplici ratione. Prima est unus,
& idem sermo ex mente proferentium nunc hãc, nunc illam
significationem assumit. Vnde lex dicit,ꝙ pœnam à cõditio
ne uoluntas testatoris separat:ut ff.de his, quæ pœnæ nomi-
ne l.ij.& de uerb.sig.l.alienationis.§.oratio. Mens autem col
ligitur ex natura rei,cuius uerba inferuntur. Vnde stipulatio
habere licere,cum per se stat,continet factum promittentis,
& personarum ad se uenientium:ut ff.de uer.obli.l. stipula-
tio ista.& tñ,cum in uenditione proferuntur,continet etiam
factum extraneum contrahentium ex mente sumpta ex natu
ra contractus:ut ff.de actio.emp.& uen.l. emptorem. §.qui
autem habere licere,& ibi no.Cum ergo uerba hæc: dũ pla-
cuerit &c.sint dubia,an perseuerantiam exigant:& secũdum
hoc contractus erit temporalis ex uoluntate pendens: an suf
ficiat semel extare:& secundum hoc erit perpetuus: & in tali
dubio hæc uerba hanc,uel eam significationem accipiant, q̃
naturæ contractus conuenerit:sed de natura talis contractus
debet esse perpetuus:ut C.de uenden.rebus ciuitatis l.ij.lib.
xj.ergo &c. Secunda ratio sumitur ex proprietate uerbi pla-
cuerit:quod est futurum subiunctiui modi:quodq; formatũ
est à præterito indicatiui modi,exquo semel placuit,cõditio
infallibiliter extitit,& mutationem aliquam non admittit:ut
ff.de uerb.ob.l. si quis stipulatus sit stichum. & argumento
3 ff.de le.iij. fideicommissa.§.sic fideicommis.cum si.† Tertia
ratio sumitur ex promissione,quam fecit dominus.P.dũ pro
misit sic:sub obligatione bonorum suorum non contra face
re,uel uenire:quæ perpetuitatem quandam notant:ut ff. iu-
di.sol.l.nouissimi, quibus obligatur non solum ne contrafa
ciat:sed etiam ne per alium contrafiat:ut ff.de uerb.obli.l.in
illo ff.loca.& conduc.l.in lege.& absonum est dicere,ꝙ uir-
tus illorum uerborum:dum placuerit: nisi perseuerantiã pla
citi notent,intelligantur hic repetita. Sicut enim ridiculum
est nolentem hæredem esse exhæredare:ut ff.de hære. insti.l.
iam dubitari:ita derisoria, & nugatoria esset ista promissio:
promitto non contrauenire,nisi mihi placeat contrauenire.
Pro non dicto.n. est,quo ad dari,nisi uelis,cogi non poteris
ut ff.de actio.& obli.l.sub hac,& de uerb.obl.l.à Titio.§.ult.
& de contrah. emp.& uen.l. hæc uenditio. cum multis simi.
Absit igitur repetitio talis nugationis:ut ff.de le. j.l. si quis à
filio. Vltimo uidetur casus legis in quæstione præcedenti.C.
de loca.prædiorum ciuilium l.ul.lib.xj.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Factum tale est.]*Circa huius 243.consi.materiam uide Spe. de actio.& peti.§.pen.col.8.num.27.in uer.Item si Papa. Vbi determinat,quòd si Papa concesserit beneficium alicui ad ipsius Papa beneplacitum,talis concessio expirat Papa expirante. Quod tamen secus esset,si facta fuisset concessio ad sedis apostolica beneplacitum:ut ibi no.Io.And.*

De libel.obla.& de præscri.& de consue-tu.& de excep.

SVMMARIVM.

1 *Articulari quomodo debeat exemptio ex præscriptione uel consuetudine: uel quomodo articuletur subiectio uel correctio episcopi in clericis cathedralis ecclesiæ. Et quomodo impugnentur impertinentes articuli circa prædicta.*
Articuli dati post terminum non debent admitti. cum pluribus nu.seq.

CONSILIVM CCXLIIII.

n AD obiectus,[a]†qui fiunt per episcopum Lingonẽ.
1 contra articulos datos pro parte decani, & capi-
tuli Lingonen.Respondetur per ordinem, ut in-
fra sequitur ¶ Et primo ad primum op positum,
ꝙ primus articulus non procedit,quia iuris est inductiuus.
Primo in eo,quod dicit,quod sunt,& fuerunt liberi &c.hoc
enim iudicare ad nullum sensum pertinet,quare &c.ut no.In
nu.extra de testi.c.cum causam.Secũdo in eo,quod dicit de
usu,consuetudine,& obseruantia &c.cõsuetudo.n.ius est nõ
scriptum,ut insti.de iu.na.gen.& ciui.§.ex non scripto. uer.
constat autem.Ad hoc respõdetur,quod in causis, in quibus
procedit summarie,& de plano: & incipitur ab articulis nul
la præcedente petitione,sicut hic factum fuit, articuli duplici
b funguntur officio:[b]tenent enim locum petitionis, sicut est ui
dere in casibus,ubi ex non scripto proceditur,ut in auth. ut
clerici apud proprios episcopos.§.j. col. 6. & ut iudices sine
quoquo suffragio.§.necessitatem,& C.ubi in rem actio. l.ii.
Si sic,debet in eis idem,sicut in petitionibus obseruari,ut ff.
de noxa.l.electio.§.si is,insti.de actio.§.fuerat ff.de dona.l.q
id quod.cum si.sed in petitionibus uerba mentem potẽtis ex
primentia si iuris sint,admittuntur:ut ff.de rei uend.l.in rem
actio.& probatur expressè,quantum ad modum concipien-
di libellum,extra de elec.c.querelam,& no.per Io.mo.& per
Archi.extra de elec.c.ut circa:lib.6.&c.Tenent etiam locum
2 facti probandi.& secundum hoc arg.procedit.¶†Secundo
respondetur,ꝙ aut datur in articulis simplex, & merum ius
nullo corporis sensu perceptibile:& procedit tunc obiectus
aut datur sensu corporis perceptibile,& nihilominus anne-
ctit cõclusio iuris quæ de necessitate ex tali facto resultat:et
tũc procedit articulus:ut puta si diceret,ponit,ꝙ possedit ta
lẽ rem mobilẽ tali titulo,bona fide,et triennij spatio incon-
cusse:et ideo est dominus, nemo dubitat talem articulum ad
mittendum esse,nihil enim aliud hoc est,quam qualificare fa
ctum probationi subiacens.ar.sic contra ius, uel uti. publi.l.
absque præscriptione.ibi siue in iuris narratione &c.ff. de iu
retur.l.ult.§.si autem aliquid,et ibi no. et sic fuit in proposi
to.datur enim factum obseruantiæ tanti temporis, cuius cõ
trarij memoria non existit:quo probato de necessitate sequi
tur conclusio libertatis,ut J.dicitur.quare non obstat primus
3 obiectus.¶†Ad secundum obiectum,quo dicitur, ꝙ inquan
tum fit mentio de consuetudine,articulus est iuris.Respõde-
tur,ꝙ consuetudo potest dicere tria,scilicet actum frequen
tatum,habitum generatum,et ius ex utroque collectum. De
primo loquitur.C.de episcopa.and.l.3.et de iure fisci. l. fa-
cultas.in si.li.x.De secũdo loquitur insti.de rerum diui.§.pa-
uonum.

uorum. Et talis consuetudo sic habituata fit quasi quædã na-
tura. de hoc loquit. ff. ad Mace. l. j. in prin. & ff. de lib. & post
hu. si quis posthumos de tertio loquitur insti. de iure natu.
gen. & ciui. §. constat. & hæc sunt, quę no. per Hugo. j. di. mos
est. Cum ergo secundum omnes exaudiendi sint ſm ꝓpo-
sitam materiam, ut actus non reddatur inutilis. ut ff. loc. & cõ
du. l. si uno. & sa. er. l. hinc puto. §. j. C. de dona. ante. nup. sicuũ
ante. Articulus autem ad factum semper referatur. ergo ubi
in articulo de consuetudine fit mentio, non ad consuetudi-
nem, quæ est ius: sed ad consuetudinem, quæ est factum, fiet
relatio. ar. ff. de uerb. ob. l. stipulatio. & de pec. l. nec seruus. &
de condi. & de. l. quibus. §. dominus. & hoc modo accipitur.
ff. de leg. & sena. consul. l. de quibus. ibi dum dicit, ꝙ morib.
& consuetudine introductum est &c. ponitur enim ibi con-
suetudo pro facti obseruantia ius introducente, non pro iu-
re: non pro scripto moribus introducto, & sic fit in eo. ti. l. -
4 cum de consuetudine. ¶ † Tertio opponebatur, ꝙ articulus
non procedebat, eo quod libertas, de qua loquitur, est impræ
scriptibilis, eo quod impossibilis. nemo enim in seipso obe-
dientiam potest præscribere: ut extra de præscri. c. cum non
liceat. & c. cum ex officij. Ad istud respondetur, ꝙ falsum est
libertatem possideri non posse. ut C. de præscri. quæ pro li-
ber. vel contra. in rubro, & in nigro. & ff. de acqui. pos. l. iij. §.
si seruus. Ad id, quod dicitur, quod non præscribitur obediẽ
tia in seipso. respondetur uerum esse: sed magis dicitur hæc
alteri præscribi, scilicet domino papæ. & hoc est, quod dicit
Host. dum dicit, ꝙ subditus nomine proprio contra episco-
pum præscribere non potuit: sed nomine non subditi hoc fa
cere potuit, ut ipse no. vt extra de censi. c. cum uenerabilis. in
gl. super uerbo causa correctionis. & in c. cum ex officij. in gl.
super uerbo contemptores. ad fi. & in c. auditis. in fin. super
verbo temporale ius. & hoc modo intelligit in c. cum ex offi
5 cij. extra de præscri. &c. ¶ † Quarto opponebatur, ꝙ articu-
lus non procedit, eo ꝙ libertas alia ratione impræscriptibi-
lis est: quia illud duntaxat potest præscribi, quod posset pa-
cto concedi: sed episcopus non posset in totum à se subditã
ecclesiam eximere, ut extra de dona. c. Apostolicæ. & C. de
bo. li. l. ul. ergo &c. Ad istud respondetur, ꝙ prima proposi-
tio non est uera. Aliquid enim potest præscribi, quod nõ po-
test pacto concedi. Vnde iure communi quis seruitutem pa-
ciscendo non quærit, ut ff. de ser. rusti. præd. si vnus. et tamen
iure communi seruitutem præscribit, ut ff. de ser. urb. prædi.
6 l. si inter me, & te. & ibi no. & in l. seq. ¶ † Et est ratio quia ius
præscriptum est quidam cõsensus, sicut in pacto. ut ff. de uer.
sig. l. alienationis. & est diutina perseuerantia in consensu, q
superaddit ad consensum simpliciter: vt C. de sena. consul.
velle. l. mulier perfectæ ætatis. et de plus peti. l. vna. et ꝑscri-
ptio addit ad priuilegium: C. de fun. patrimo. l. vlt. li. xj. et no.
ff. de diuer. & temp. præscri. l. si quisq̃. Iterum secunda pro-
positio non videtur uera. s. quod episcopus non possit à se in
toto unam ecclesiam eximere, ut extra de relig. do. c. consti-
tutus. & hoc tenet Io. xxv. q. j. in summa. & ad ꝯria rñdetur, ꝙ
nequaq̃ ibi dicitur, ꝙ non possit eximere, sed ꝙ eximẽdo sim
7 pliciter non videtur in totum eximere. ¶ † Quinto oppone-
batur, ꝙ articuli de consuetudine non dantur sufficienter: q a
non dantur de sententia illius, qui posset legem, siue consue-
tudinem inducere: quod est necessarium in inductione cõsue
tudinis. Ad istud rñdetur, ꝙ illud locum habet in uera cõsue
tudine, quæ est lex nõ scripta: & inducitur propriè ab uniuer
sitate: & sic à superiore: per actus tamen inferiorum, uel ẽt ip
sius vniuersitatis, vt fit: tñ lex singulorum non in præscriptio-
ne propriè respicit priuatos: scilicet præscribentem, & eum,
ꝯ quem præscribitur, quod ꝯdicit naturæ consuetudinis, sicut
& naturæ legis. ut. ff. de leg. & sena. consul. l. iura non singulas
8 personas. † Non ob. si dicatur adhuc, in pręscriptione uidetur
necessaria scientia eius, cui quæritur: ut. C. de acquir. pos. l. j.
quia id fallit, qñ inferior quasi ex quadam causa peculiari su-
periori suo præscribens quærit. ut. ff. pro so. l. j. §. item acqui-
rimus, de usuc. l. labeo, pro emptore. l. qui fundum. §. vlti. & l.
ij. §. celsus. Cum igitur omnes ecclesiæ mundi Romanæ sub-
sint ecclesiæ: quæ in eas hẽt plenitudinem potestatis, vt. ij. q.

vj. qui scit se. & ix. q. iiij. nunc uero. Patet per hoc, ꝙ quicq̃d
possident inferiores ecclesię, quasi in peculio habent separa-
tum quodammodo à rationibus dñicis dñi permissu, & ꝑ hoc
non est necessaria domini scientia specialium rerum, nec ex-
pressa concessio, sed sufficit non adimi: vt. ff. de pecu. l. deposi
ti. §. ul. & l. quam tuberonis. §. sunt quædam. Iterum obiectus
posset habere locum in consuetudine, uel præscriptione, per
quam præscribenti ius quæritur, & ei, ꝯ quem præscribitur,
aliud diminuitur: sed sic non est hic: quia licèt inferior negli-
gẽs perdat, Papæ tamen nihil acquiritur: qñ ante præscriptio
nem huius, ecclesia positiuè erat sibi immediate subiecta: ut
no. Io. mo. extra de elec. c. si eo tempore. li. 6. & Gulel. in spe
cu. de præscriptionibus. §. illud ẽt. & nulli debet in dubiũ ue-
nire, quin talis articulus super tanti temporis præscriptione
fundatus debeat aptus ex materia iudicari. super hoc. n. fun-
damentum est. extra de priuile. c. cum personæ. li. vj. in tertio
casu, ubi loquitur de allegante pręscriptionem tantum, ne dũ
quia sufficienter datur de scientia in usu actuali immediate
superiori talis ecclesiæ Romanæ in tertio autem articulo da-
9 to per decanum &c. ¶ † Sexto opponebatur, ꝙ illa uerba in
articulo posita, sunt habiti, & reputati &c. sunt impertinen-
tia, quia ius non conferunt. ar. ff. de mor. insc. l. lõga. Ad istud
respondetur, quod licet ius non conferant, constituunt tamẽ
in quadam quasi possessione, sicut nec quis est filius: eo ꝙ à
parentibus filius reputetẽ: tamen in quadam quasi possessione
filiationis constituitẽ. ar. ff. de agno. libe. à parẽ. l. j. §. Iulianus.
de quæstionibus. l. j. §. ad qõnem. & C. de proba. l. non episto
lis. & l. non nudis. & utrobique no. & hæc sufficiant ad susti-
nendum primum genus articulorum, quod durat usq; ad. x. ar
10 ticulum exclusiuè. ¶ † Circa autem secundum genus, quod tẽ
dit ad probandum iurisdictionem capli in inferiores oppo-
nebatur, ꝙ illud genus non procedit: eo qđ talis consuetudo,
siue ꝑscriptio turpis est, & aperit uiã maleficiis: quare &c. ad
istud rñdetẽ salua reuerẽtia dicẽtis, ꝙ imò est honesta, & à iu
re expresse approbata. ut extra. de of. or. c. irefragabili. §. exo
sus. & de fo. cõpe. cũ ꝯtingat. Et idẽ dico de ꝓpria ꝯsuetudine
siue ꝑscriptione, q̃ respicit exẽptionẽ capi. p. c. cũ sponsæ. &
q a ꝯstat exẽptionẽ priuilegio posse ꝯcedi: ut ex̃ de priui. c. si
Papa. qđ non posset si turpitudinẽ contineret, uel uiã malefi-
11 ciis aperiret, ut. C. de priuile. schola. l. 3. li. xij. ¶ † Scđo oppo
nebat, ꝙ ꝑscriptio, de qua in articulis fit mentio, hẽt opposi-
tũ ius commune, quare præscribens non vr̃ habere bonam fi-
dem. arg. ff. de agri. & censi. l. quemadmodum. Ad istud respõ
detur, ꝙ ex quo Papa statuit tale ius sic posse præscribi, nõ põt
præscribens dici habere malam fidem, cum auctoritate Papæ
qui super hoc tale ius constituit, possideat, & præscribat, cu-
ius sunt oĩa: ut. ix. q. iij. cuncta per mũdum. & c. ꝑ principalẽ.
& C. de quadri. præscri. l. bene à Zenone. & 23. q. 4. c. qui pec
cat. & sic soluit Hosti. hunc obiectum extra de censi. c. signifi
cauit. in glo. super uerbo auctoritate præsulis. Præterea, cum
quis possidet rem longo tempore, præsumitur, ꝙ bona fide.
ut no. Innocen. extra de integ. restitu. c. cum uenissent. in glo.
magna. præsertim in præscriptione tanti temporis, cuius con
trarij memoria non existit, qua pendente multi sunt uariati
successores, qui bonam fidem habuerunt propter iustã igno
rantiæ causam. ff. pro soc. l. ultima. & de regulis iuris. l. qui
in alterius: & extra de iure patronatus. capitulo cura. & ibi
no. & quæ uicem legis obtinet: & constituti loco habetur: ut.
ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. ultimo. & l. in summa. & de aqua
quotidia. & æstiua. l. hoc iure. §. ductus aquæ. & C. de aquædu
ctu. l. usum, & extra de præscriptionibus. c. episcopum. lib. vj.
12 ¶ † Tertio opponebatur communiter contra omnes articu
los, quod articuli decani, & capituli non fuerunt dati intra
terminum. Ad istud respõdetur per factum, ꝙ terminus, cu
ius lapsus allegabatur, peremptorius non fuit: & ista etiam
allegatio termini de lapsu facta fuit corã domino nostro pa-
pa in consistorio, & ipse eam quasi tacite reprobando mãda
uit ad ulteriora procedi. ar. ff. de neg. gest. l. si autẽ. §. si quo
13 cunq; mõ. & de compensa. l. qđ debetur. cum si. ni. ¶ † Quar
to opponebatur, ꝙ cum consuetudo ex frequentib. actibus
inducatur, non dantur actus consuetudinem inducentes, sed
à consuetudine

à consuetudine procedentes. ¶ Ad istud respondetur, quod in præscriptione tanti temporis, cuius contrarij memoria hominũ non existit, non debent quæri actus consuetudinem inducentes: quia impossibile est eos inuenire, nihil enim aliud est quærere actus consuetudinem inducentes, quam quærere actus, in quibus, uel ex quibus consuetudo ipsa sumpsit exordium: sed hoc dare est impossibile, ex quo contrarij memoria non existit: ergo frustra quæritur, quod inueniri natura prohibetur: ut inst. de inutili stip. §. j. & ff. de vino triti. & oleo leg. l. quidam hæredem. §. fi. In huius ergo præscriptione probandis sufficit dare nullũ extare sensum usus, qui uiderit, uel audiuerit uidentem, uel audientem contrarium obseruari. & quod est communis omnium opinio: & præsertim eorum, qui circa talia arbitrantur: ut ff. de proba. l. si arbiter. & de aqua pluuia arcẽ. l. in sum. § idemq; labeo. & no. per Inno. extra de ver. si. c. quid per nouale. & c. ueniens. & recte sic sunt formati articuli decani, & capituli: vnde de eorum admissione non expedit du-
14 bitari. ¶ † Quintò & ultimò opponebatur, quod articuli primi fuerunt obscuri, & dati loco declarationum, non sunt declarationes: sed nouorum factorum dationes. ¶ Ad istud respondetur, quod immo sunt declarationes: quia cum semper specialia generalibus insint: ut ff. de reg. iu. l. semper specialia. constat, quod qui species in genere comprehensas enumerat, genus declarat: ut ff. de fun. instruct. & instrumento legato. l. quæsitum. §. penul. & ibi no. præfatæ enim declarationes non fuerunt, nisi quædam exemplorum positiones, in quibus consuetudo extitit obseruata. constat autem, quod qui exemplum ponit, regulam declarat, & aperit, ut. ff. de col. bo. l. prætor. §. quoties. alias incipit l. iulianus. ibi: quod dico exemplo manifestius fiat &c. & ff. de præscr. uer. l. j. & ad legem acquil. l. item iulianus. circa fi. ¶ Ex prædictis itaq; apparet articulorum materiam probabilem, formam debitam, & eius inferre conclusionem intentam: & per hoc cessantibus obiectibus eos admittendos esse de iure. ¶ Nunc autem ostenditur articulos datos nomine domini episcopi lingonen. contra decanum, & capitulum lingonen. esse pluribus rationib. repellendos: quod ut clarius fiat, breuiter est sciendum, quod pro parte eius domini episcopi tribus temporibus dati sunt articuli in præsenti causa. Primò in consistorio coram domino Papa, quorum initium est. Hec sunt grauamina per sanctissimæ &c. Secundò coram duobus dominis Cardinalibus auditoribus causæ datis: quorum principium est. Positiones, & articulos infrascriptos &c. Tertio sub colore declarationum iam datorum, post tamen peremptorium terminũ præfixum ad ponendum & articulandum dati sunt articuli factũ nouum penitus continentes missi inter declarationes ipsas, & incipiunt. Super institutione uero abbatum &c. Et deinde
15 incipiunt. Sequuntur alia facta &c. ¶ † Circa prædictos articulos primò datos est attendendum, quod in exhibitione ipsorum protestata est pars episcopi, quod de contentis in eis parsta erat facere officium domini nostri Papæ extra iudicium informare: & quod non intendebat partem facere contra quẽquam: ex qua protestatione excluditur episcopus a iure petendi, quod ipsi articuli necessario admittantur, etenim in tali informatione, quæ extraiudicialiter fieret. & sic absque parte ut extra de uer. sig. c. forus. & argu. C. de asser. tol. l. ult. præiudicium decano, & capitulo non fieret, & condemnatio, seu sententia sequi non posset. ar. extra de maio. & obe. c. inter quatuor. de cau. pos. & proprie. c. j. & quod no. C. de lib. cã. l. iubemus. ff. de bo. pos. l. iij. §. si cã. & quod no. Innoc. extra de appe. c. interposita. super verbo probaturum. Ijdem quoque articuli peccant manifeste in forma cum sint nimis generales & confusi, & aliqui iuris: & aliqui calumniosi: & maximè octauus articulus, ex sequentes usque ad 10. sunt calumniosi, ut per producta iam in consistorio coram domino nostro Papa, & sacro collegio dominorum cardinalium coram quibus fuerunt reprobati, & in curia regis Franciæ agitati, apparet. sed aduertant, qui aduertere habent, quod ex ipsis primis articulis concludit contra dominum episcopum lingon. Ponitur in 3. & 4. articulis, quod canonici, & capitulum lingõ. excommunicationis sententiam incurrerunt, quod contra capitulum non procedit, cum non possit capitulum excommunicari. & in eodem 14. art. ponitur, quod ciuitas, & omnes ecclesiæ ciuitatis lingonẽ. fuerunt suppositæ ecclesiastico interdicto: iam sunt quinque anni: & sic ponitur generale fuisse interdictũ. & in 15. arti. subijcitur, quod aliis interdicti sententiam obseruantib. canonici lingonen. eam non seruauerunt, & ob hoc irregularitatis laqueum incurrunt. In 7. & 8. articulis ponitur, quod ipse episcopus missam solemnem celebrare fecit in ecclesia lingon. dicto durante interdicto: immo etiam idem episcopus missam celebrauit in ecclesia antedicta dicto durante interdicto: prout ipse episcopus coram domino Papa, & dominis cardinalibus, & procuratore decani, & capituli in consistorio publice est confessus, licet diceret præfatus episcopus ad sui excusationem tunc, quod dicti interdicti sententiam, dum ibidem celebrauit, ad cautelam relaxauit: quod fieri de iure non potuit, ut extra de sen. excommu. c. præsenti. li. 6. ex quo manifeste infertur si uerum est, quod ponitur in dictis articulis, episcopum præfatum uiolasse interdictum, & irregularitatem, & excommunicationis sententiam incurrisse. ut ex de postu. c. j. & arg. eorum quæ ibi no. & in hoc suam turpitudinem, & confusionem allegat, quare non est audiendus: ut C. de reuocan. dona. l. cum profitearis, & ibi plenius dicetur.
16 ¶ † Circa articulos secundo datos notanda est protestatio, quæ præmittitur in eis. pro câ. n. aut repugnantia inducitur, & sic locum habet quod legitur. ff. de reg. iu. l. ubi repugnantia. Aut ab inductione cuiuscunque effectus articuli excluduntur: maximè illis uerbis attentis, & directe, uel indirecte &c. quæ continentur in ipsis articulis circa principium: & per cõsequens super eis probatio non est admittenda, cũ ea facta nihil prodesset ei. ar. C. de proba. l. ad probationem. & extra de offi. & po. iud. dele. c. cum contingat. & breuiter percurrendo genera articulorum ipsorum ibidem articuli rationabiliter impu-
17 gnantur. ¶ † Primum nanque genus de cõfirmatione electionum episcoporum lingonen. seu electorum in episcopum lingonen. per archiepiscopum lingonen. est impertinens: quia si quis duobus subest, non est prohibitum, quod contra unum quærat libertatem sub alterius iurisdictione manendo. argument. ad hoc si serui. uendi. l. loci corpus. §. competit. & quemadmodum ser. ami. l. aquam. ibi dum dicit: nec per cæteros, qui deduxerunt &c. possunt enim dicere decanus, & capitulum. Domine episcope, quo ad uos. habemus libertatem. ar. ff. de ser. urb. præd. l. si ædes mea. in prin. quo. n. iure subditus episcopo, & Archidiacono, contra Archidiaconum quærere libertatẽ potest, eo sub iurisdĩone episcopi manente: utique nullo: quia non potest se iuuare eps contra decanum, & capitulum de iure tamen. s. archiepi lingonen. supposito, quod eidem archiepiscopo subijciatur. ar. ff. qui po. in pig. hab. l. claudius felix.
18 ¶ † Secundum genus, quo dr, quod decanus, & capitulum uocatur ad concilia, puincilia, non procedit, quia eps non facit solũ concilium, nec illud uocat: sed forte ad mandatum archiepi ut eius executor citat oẽs de diœcesi, qui tenentur, ut de iure, uel de consuetudine ibidem compareant, si sua credunt interesse. Item quod postea dicitur, quod citauit, ut superior &c. nõ debet recipi: quia in eo, quod dicit etiam &c. quæ est dictio implicatiua: est articulus implicitus, & captiosus: & per consequens non admittendus. Item quod dicitur in eodem articulo, quod ipsi mittunt ad concilia, & ipsis intersunt, non procedit cum factum notum non detur, super quo testes producendi deponere possint, scilicet quod decanus, & capitulum hoc faciant, ut subditi episcopi. Item quod dicitur in articulo, quod in procuratorio illorum, qui mittebant, continentur. poterunt enim mittere illum ad declarandum iurisdictionem archiepiscopi, & si ibidem interfuerunt, non uidetur, quod habuerint potestatem contractandi, nec decanum & capitulum obligandi, ut non exemptos. ¶ Item etiam, quod dicit, quod interfuerunt concilijs, est impertinens. quia hoc non denotat subiectionem episcopo. potest enim contingere uel ratione populi decano, & capitulo subiecti: uel quia
19 metropolitanus hoc ius sibi retinuit suo usui. ¶ † Tertium quoque genus, quo ponitur de collatione dignitatum ecclesiæ lingonen. est impertinens. certum est enim, quod collatio ipsa

ipsa,quæ prætenditur(prout fit)non competit,nec fit de iu-
re communi , cum secundum hoc fieri deberet cum cōsensu
capituli lugdunen. ut extra de elec. cum ecclesia vulterana.
& ibi no.per Compost.extra de his,quæ fiunt à prælato sine
consensu ca.nouit.& c.ea noscitur.ex quo sequitur, quod il
la collatio competit,& fit aut consuetudine : aut priuilegio:
sed neutrum istorum arguit necessario subiectionem : sicut
si canonicus de consuetudine cōferret præbendam:ut extra
de præben.ca.vl.li.vj.vel rex conferat ex priuilegio:,put no.
Compo.extra de elec.c.sicut. Non ob.hoc,quod haberet iu
risdictionem in eum,cui conferret . præterea hoc nihil facit
ad capitulum,prout ex libertate ipsius,vt corporis agitur.a-
ctus enim,qui fiunt circa singulares,prout fiunt collationes
dignitatum,& aliorum beneficiorum , non afficiunt eos , ut
sunt unum corpus,& vnum collegium:vt.ff.de re.di.l.intan-
tum.§.vniuersitatis.& de in ius vocan.l.sed si hac lege.§. qui
manumittitur.& quod cuiusq; vniuersitatis nomine.l. sicut.
& pro hoc bene facit extra de sen.excom.c.si sentētia. li. vj.
& si hoc est verum,patet manifestè,ꝙ intentio decani,&ca-
pituli,quo ad iurisdictionem,quam se habere prætendunt in
singulares canonicos,est fundata, & sufficienter probatá per
data dicti episcopi confitentis in hoc processu habito , & in
primis articulis coram domino Papa,& dominis Cardinali-
bus auditoribus datis iu causa ipsos decanū, & capitulum ꝯ-
ferre præbendas ecclesiæ lingonen. Et est verum.s.quod de-
canus,& capitulum conferunt præbendas,& multa alia bene
ficia ecclesiastica in ecclesia prædicta:exquo etiam sequitur,
ꝙ non ob.articulus circa hoc datus,ꝙ habent curam,&repu
tantur habere.Non ob.etiam,quod hæc uerba , & similia se-
cundum allegationem partis episcopi partim sunt iuris , dū
dicit habere curam.& partim sunt impertinentia,dum dicit
& reputantur habere:quia(vt allegauit pars episcopi)contra
decanum,& capitulum talis reputatio nihil iuris tribuit, seu
infert.similiter nō ob.articulus,qui datur,ꝙ hi, quibus digni
tates conferuntur,episcopo obedientiam promittunt &c. qa
non in articulo,quod propter hoc : & quia de tempore im-
pertinenti peracto:& ideo talis necessario non includitur.
20 ¶ †Quartum etiam genus articulorum,quo ponitur , ꝙ ab
archidiacono ad episcopum appellatur:omnino est imperti-
nens,cum si hoc contingat,eueniat ratione subditorū archi-
diaconi:nec hoc aliquid facit ad libertatem,vel subiectionē
capituli,vel aliorum singularium:& insuper antiquior actus,
21 qui de hoc datur,est de.xiij.annis. ¶ †Quintum similiter ge
nus de collatione ordinum non procedit , inquantum enim
dicitur,quod canonici ordines ab episcopo recipiunt,est im
pertinens.nam esto ꝙ exempti ordines recipiunt ab episco
po,in cuius diœcesi sunt,non obst.hoc exemptioni,seu liber
tati,siue præiudicat:immo ordinarium est,ꝙ ab episcopo re
cipiantur,si absq; prauitate voluerit ipsos impendere:ut ex-
tra de præscri.c.ueniens.§.chrisma,& ibi no.per Ho.Inquan
tum uero in eodem genere articulorum datur de licentia or
dinis recipiendi,datur insufficienter,cum non detur , nisi u-
nus actus.& is ponitur de tempore huius episcopi:nec datur
quod ille ordines receperit: & sic non ponitur actus consum
matus,&perfectus:pro quo bene facit quod no.Inn.extra de
resti.spo.c.olim.iij.de eo qui excommunicauit:sed non pro
batur,quod excommunicationi sit paritum.Nec obst.quod
dicitur , ꝙ tanq̄ ab ordinario &c. quia hæc verba iuris sunt,
nec testis super hoc deponere posset aliquo corporis sensu:
præterea si ille uoluntarie literam recipit à dicto epō,uel suo
uicario:non pp hoc facit sibi præiudicium in alijs actib. nec
alijs p̄iudicatur.ar.C.de excu.tu.l.uoluntariæ &de his,q spō
te mune.susci.l.ij.lib.x.de episco.& cle.aut. præsbyteros.cie
ca medium.arg.C.rea inter alios acta.in rubro,& nigro. Itē
non ob.quod ibidem subiungitur. scilicet ꝙ à nemine alio,
q̄ à dicto episcopo &c.quia illa est simpliciter negatiua,quæ
per rerum naturá nō potest probari:ut.C.de proba.l. actor.
22 ¶ †Sextum ēt genus, quo ponit̄ de synodis celebratis in ec-
clesia lingonen. & statutis præceptis factis per epōs , quo ad
synodos ipsas,est euidenter impertinens.Posito enim,ꝙ ca-
pitulū non subsit epō, non prohibet̄ eṗs synodum in eccle-
sia cathedrali sponsa sua celebrare , & in ea statuta facere ꝓ
correctione,& directione sibi subditorum.absurdum namq;
esset, ꝙ talem actum prohiberet eṗs in ecclesia cathedrali,
cuius sponsus est,celebrare,& extraneum quærere.& parēter
hæc stant simul,nec per talem actum in tali loco celebratū
23 libertati capituli derogatur.†Quo uero ad statuta, & præce
pta,quæ dr̄ ibi per eṗm fuisse facta , & recepta per decanū,
& capl̄m,ut dr̄ &c.non est admittendus talis articulus: quia
est nimis generalis,cum non declaretur,quæ sint illa , & sup
quibus,pro quo facit,qd̄ not.Archidiaconus extra de excep.
c.pia.& alia iura,q̄ dicunt , ꝙ nimia generalitas obscuritatē
parit:ut ff.de iniur.l.quod sena.consul. §. quod aūt p̄tor ait.
de interrog.actio.l. certum.in prin. ¶ Item iste articulus est
implicitus pp dictionem (ēt) implicatiuá.Item non obst.id
qd̄ in d.c.dr̄:scilicet quod cathedram tenet &c.quia non di-
cit,ꝙ ad iudicandum teneat eam:quod requiritur ad hoc,vt
procedat dictus articulus.₂8.q.2.calumnioso.cum sua gl.a
signata super uerbo cathedram. ¶ Illud ēt genus articulorū
quo ponit̄,ꝙ eṗs monuit,seu fecit moneri dictū capl̄m &c.
per suas patentes literas:vt si habert aliqd̄ priuilegiū &c. nō
procedit: quia illa uerba in articulo posita non ponuntur di
spositiuè,sed materialiter tm̄:& sunt alternatiua, & incerta
sumpta de.c.cū personæ.extra de priui.li.6. ¶ Item illud ge
nus articulorum,quo dr̄,ꝙ canoni[illegible]& singulares,& alij ibi
nominati contulerunt, & conferūt in expensis in singulares
personas &c.non procedit , quia est implicitus pp dictionē
implicatiuam ēt:& ideo est captiosus,& non admittendus.
24 ¶ †Octauum insuper genus articulorū,quo agitur de pœni-
tentiarijs & confessionibus factis eisdem,non cedit: non.n.
sola pœnitentiariorū ꝯstitutio,seu deputatio esset pertinēs,
nisi & ꝓbaretur confessiones esse factas eisdem de casibus re-
seruatis.ar.eorū quæ no.p Inn.extra de restit.spo.c.olim.iij.
Hoc āt ꝓbari nō posset,nisi ꝓbaret̄ ipsos pœnitētiarios secre
tū ꝯfessionis eis factæ uiolasse: & sic eoipso eorū turpitudo,
&mortale peccatū detegeret̄:& p ꝯñs eorū testimoniū repel
leretur.arg.adhoc.C.de reuo do.l.cū ꝓfitearis.ff.de iureiur.
l.alias.extra de pœ.& re.c. omnis.§.fi.& de test.c.testimo-
nium.præterea non dant̄ actus sufficientes in hoc genere. &
actus unus,qui sufficienter datus esse uidetur, est de tempo-
re istius epi:& ēt posset dici,ꝙ non obstat:quia si aliquis ca-
nonicus, uel aliter exemptus uoluntarie se submittat iurisdi
ctioni episcopi,quo ad unum actum:nō sequitur, ꝙ p.p hoc
sibi facit præiudicium,quo ad alios actus:ut dictum est s̄. in
reprobatione quinti generis articulorum.Præterea nō bene
sequitur:aliquis confitetur alicui præsbytero: ergo ille pre-
sbyter hēt iurisdictionem in eum:quia si sic, sequeretur unū
absurdum:scilicet ꝙ si homines unius dn̄i confiterentur om-
nes uni præsbytero,ꝙ ille dn̄s priuaretur sine suo facto iuris
dictione sua:qd̄ esse non dēt.ar.ff.de regu.iur.l. id quod no-
strum.Item si acquirerent ex hoc iurisdictionē,acquireret eā
eam potius,quo ad forum pœnitentiale,quàm iudiciale.
25 ¶ †Circa illud genus articulorum,quo agitur de iurisdictio
ne episcopi in singulares canonicos, & clericos chori &c. ꝙ
incipit in xxxv.articulo:breuiter hic sunt attendenda: uideli
cet illa uerba solum,& insolidum posita in dicto. 35. arti. &
seq. quæ secundum allegationem partis episcopi in articulis
non admittuntur.Item quia iuris sunt,inquantum dicit perti
nuerunt &c.secundū allegata pro parte dicti dn̄i episcopi , &
sunt nimis generalia, præsertim quo ad exercitiū iurisdictio
nis in canonicos:cū nec in articulis,nec in declarationib.ar-
ticulorū ex parte epi datis dent̄ aliqui actus de canonicis: &
bene facit dn̄s eṗs non dando actus,quia eos non hēt,nec ha
buit ipse,nec sui p̄decessores epi lingo.quo ēt ad capellanos
chori &c.non dant̄ aliqui actus in articulis,nisi quidam, qui
interuenisse dicuntur ab octo annis citra tempore immedia
ti prædecessoris præcedentia episcopi, qui bonam fidem co
gnoscens dictam iurisdictionem competere decano: & capi
tulo urgente conscientia est confessus,prout in articulis præ
26 dictorum decani,& capituli ponitur,& est uerū.†In declara
tionibus vero epi non dantur actus,nisi de tēpore huius epi
scopi,qui multas iniurias decano:&capitulo:& singularibus
personis

personis ipsorũ in plurib. irrogauit: & pp hoc, & multa alia
mota est præsens quæstio inter partes prædictas de dicta iu-
risdictione. Item dicti actus sunt impertinentes: nec con-
cludunt quo ad personas capellanorũ, & clericorũ &c. quia
nec dr̃ in eis, ꝙ tpe uacationis: & citationis: & correctionis:
& punitionis. de quib. fit mentio in dictis declarationibus:
essent dicti capellani, & clerici de choro ecclesiæ lingonen. &
sic ipsum genus articulorum totaliter est repellendum. Item
circa. xlvj. articulũ, qui est ultimus, ante articulos denotatos
in singulis attendenda sunt illa uerba, nisi fierent &c. quæ ad-
uocati dicunt nõ esse admittẽda. sunt ẽt attẽdẽda illa uerba
in fi. articuli ipsius, & plurium aliorum, q̃ sunt nimis gñalia,
37 nec declarantur. †Itẽ quo ad articulum, qui loquitur de Gar
uo p̃sbytero, attendatur declaratio habita circa hoc, ex ipsa
enĩ sequitur turpitudo, & confusio epi: ut s̃. in 14. art. de pri
mo datis dictũ est articulum ad ipsum sup hoc repellendum
quia allegans turpitudinẽ suã non est audiendus: ut C. de reu.
do. l. cũ profitearis. de rẽuocandis his, q̃ in fraudem cre. fiunt
l. filios. & de transa. l. transactione finita. & extra de do. c. in-
ter dilectos. & hæc quo ad articulos scd̃o datos pro pte epi
38 sufficiant q̃tum ad præsens. ¶ †Circa articulos tertio tpe da
tos ultra impertinentiã, & sufficientiã, quæ colligi possunt ex
eis: ut in eis allegatur, non sunt admittẽdi pro eo, ꝙ post ter
minũ peremptorium ad dandum articulos præfixum exhibi
ti fuerunt, qđ sufficit ad repellendũ eosdem, ut extra de rest.
in inte. c. coram. & no. per Comp. extra de ele. c. quod sicut.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad obiectus.] *Iunge hic consi. supra 172. & infra 254.*
b ¶ Funguntur officio.] *Adde Rot. deci. 33. in no. uenusin. in aur. Spe. par. iiij. dist. 9. nu. 18.*

De donatio. & de dote post diuort. restituenda. & de iureiurand. extraord. & de rei uxo. actio. & de rei uendicatione.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta genero ex filia in potestate constituta non ualet nec morte confirmatur nisi socer & filia præmoriantur genero. & sequenti.*
4 *Si pater filiæ det insolutum dotis omnia bona sua genero licet a principio fuisset conuentum de certa quantitate dotis: tamẽ res stantes possunt uendicari ab hæredibus filiæ.*
8 *Iuramentum de non reuocanda donatione intelligitur nisi donatarius uelit tacite uel exprese. & nu. 9.*

CONSILIVM. CCXLV.

QVIDAM paterfamilias habebat unicã filiam cui
dotem pmiserat in pecunia qñ maritauit illam: pro
cedente tpe marito dictæ filiæ donauit omnia bo-
na sua. postea tradidit illa bona insolutũ dicto eius
genero pro dote cõuẽta, & promissa. mortuo patresfamilias,
& eius genero: illa filia ab hæredibus quondam eius mariti re
cognouit, ꝙ precario habebat ab ipsis omnia bona sua. ulti-
mò dicta filia condito testõ decessit, in quo testamento fecit
sibi hæredes: & per codicillos: & per donationem ẽt inter ui
uos de bonis suis disposuit asserens ꝙ hæredes dicti quõdam
mariti sui in dictis eius bonis, & iuribus nihil poterant habe
re, vel petere. nec illud est omittendum, ꝙ dictus paterfami-
lias, quando decessit, omnia bona sua & iura reliquit in testa
mẽto suo dictæ filiæ suæ paucis exceptis ꝙ testm̃ factum fuit
1 p̃sente dicto genero suo. †Ex isto themate primũ dubiũ [a] exa-
a minãdũ occurrit, s. utrũ donatio facta à dicto patrefamilias:
s. B. in generum suum, s. I. tenuerit, uel non? & absq; dubio di
cẽdũ est, ꝙ nõ: quia filiam suam. B. noĩe in potestate habebat
ex quo de exceptione à sacris patris non apparet: ut insti. de
sena. cõsul. tertu. §. j. & ibi no. & sic alterũ coniugum p ptãtẽ
contingebat. ergò donatio prohibita ut ff. de dona. inter ui.
& uxo. l. iij. §. qui in eiusdem. & ibi no. & est tex. clarior in eo
ti. cum hic status. §. oratio. non ob. in eod. ti. l. iij. §. socrui. &
C. e. ti. si te in nacuam. quia ille leges loquuntur de socru, &
nutu, uel socru, & genero, quæ quidem alterum coniugum p
ptãtem non contingit: eò ꝙ fœminæ liberos in ptãte non ha
bent. ut inst. de adop. §. fœminæ. & ff. de bo. pos. contra tab. l.
2 illud §. ad testamenta. ¶ †Secundo est quærendum, nunquid
dicta donatio sit confirmata morte donatoris? & absque du-
bio dicendum est, ꝙ non: quia quando socer donat genero,
b necesse est ut in morte confirmetur donatio [b] ꝙ tam socer, q̃
filia præmoriatur huic genero: ut. ff. de dona. inter uirum &
uxo. l. mortis suæ causa. & C. eodem tit. l. si ut proponis. & no
ta. in præalleg. l. cum hic status. §. oratio. Hic autem contra cõ
tigit, quia gener prædecessit ante uxorem: & sic non solum
non est donatio confirmata, sed totaliter resoluta: ut C. de
do. inter uirum & uxo. l. marito in uxorem. ¶ Secunda ratio
confirmationem impediens est pœnitentia donatoris: ut ff.
de dona. inter ui. & uxo. l. cum hic status. §. pœnitentia, quæ
pœnitentia colligitur ex eo, quod res donatas deduxit in ti-
tulum alium eas. s. dando in solutum pro dote dictæ B. filiæ
3 suæ. ¶ †Circa quod est notandum: ꝙ quia tali donationi lex
non assistit, sed resistit, facilior est modus inducendi reuoca
tionem, & impediendi confirmationem, quam in aliis: unde
obligatio rei legatæ non tollit legatum; ut inst. de leg. §. si eẽ.
uer. ijdem rescripserunt. & C. de leg. l. iij. & tamen impedit
confirmationem donationis talis: ut C. de donat. inter uir. &
uxo. l. si maritus. §. ij. & ff. e. ti. l. cum hic status. §. si maritus.
& est ratio, q̃ prædixi: quia tali donationi lex resistit, ut colli-
gitur hæc ratio ex solutione duarum legum, quæ simul con-
tradicere uidentur. ff. de leg. iij. l. uxori. §. uxori. & de lega. j. l.
talis scriptura & ibi no. Si ergò legatum, ꝙ difficilius reuoca
tur, q̃ donatio huiusmodi (ut est ostensum) per uoluntariam
alienationem reuocatur. ut ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. si
rem. multo fortius donatio, de qua quæritur, reuocata dicẽt.
non ob. si dicatur, ꝙ hæc locum habẽt si alienatio fiat in ex-
traneum: secus si in ipsum eundem; quia hæc responsio repu-
gnat legi dicenti idem iuris esse, si fiat in ipsum eundem, ac si
fieret in extraneum, ut. ff. de iure fisci. l. ul. in fi. j. respon. & ff.
de in diem adiectio. l. idem quod dictum est. §. j. & de acqui.
4 pos. l. si quis aũt. ¶ †Tertiò habito pro constanti: quia & ita ẽ
ꝙ donatio prædicta uirib. nõ subsistat: superest uidere, an cõ
siderato instrõ dationis insolutum possit hæres mariti seip-
sum liberare reddẽdo æstimationẽ, quanti res æstimatæ fue-
runt: an uero hæredes dictæ B. filiæ donatoris idem ius haben
tes in repetitione dotis, ꝙ haberet ipsa B. si uiueret, possint
res ipsas repetere: quia recte intuẽti dos primò fuit i pecunia
constituta p pmissionem, & deinde facta est commutatio pe
cuniæ in res p maritum noĩe mulieris receptas: ut instrõ ap-
paret. & sic res ipse dotales factæ sunt, & restitutioni subia-
cẽt: ut ff. de iure do. l. ita cõstãte. & l. seq. & de pac. do. l. si mu
lier. in iij. responso. Scd̃a ratio hoc idem probans, est, ꝙ dos,
quantum ad mulierem, pro qua datur, uidetur esse titulus lu-
cratiuus: ut ff. quæ in frau. cre. l. ul. §. j. in uer. sed si neuter sci-
uit &c. licet quantum ad maritum dicatur titulus onerosus,
ut ibidem. & ff. de act. & oblig. l. ex promissione dotis. & C.
de impo. lu. descr. l. j. ibi nec iuris optimi est &c. lib. x. perin-
de ergo est, ac si maritus nomine uxoris suæ res illas donatio
nis titulo recepisset, quo casu constat, quod uxori esset domi
nium acquisitum: ut ff. de dona. l. qui mihi donatum. & ibi ple
ne no. & C. dẽ his, qui a non domino manumit. l. ij. & pro hoc
apparet solutio ad omnia ca sura, quæ loquuntur de reb. æsti
matis in dotem datis, quia ibi res ipsæ nõ dantur nomine mu
lieris: sed magis æstimatio dari uẽ. ut ff. de iu. do. l. plerũq; cũ
5 si. ¶ †Ad cuius intelligentiã ẽt est notandum, ꝙ dos, & aug-
mentum dotis parib. passib. ambulant, quantum ad consti-
tuendi facultatem, & pactorum subintellectam repetitionem
ut C. de dona. ante nup. l. ul. & ff. de iuro. & cura. da. ab his. l.
non tm̃. & de pac. do. l. inter socerum. §. cũ inter. Sicut ergo
patet

pater maritās filiā suā,& simpliciter, pmittēs aliquid in dotē pro dote promittere vī:ut ff. de iure do. ꝙ aūt ita & post matrimonium constitutum, aliquid simpliciter pmittēs, uel tradens, in augmentum dotis tradere vī:ut sit par, eademque rō dotis à principio cōstituendæ, & ex post facto augēdæ, ut dictum est. Et hoc potissimē, qñ maritus recipit filiæ noīe, sicut hoc factum fuit: & ideo lex dicit, ꝙ tale datum filiæ noīe licet in donatione de dote illa nulla mentio habeatur, matrimonio soluto repetitur p actionem de dote: ut ff. de iure do. l.tali.§.ul.& de condi.& demon.l.titio.§.titio genero.& qui sani capitis diceret patrem, qui unicam filiam prædilexit: & cui teriū suarū æstimationes nō erāt cognitæ: ut C. de rescin. uendi.l.q si quis res lōgē maio: is æstimationis tradeutem, & nomine filiæ, alteri emolumentum huius maioris æstimationis acqri uoluisse, q̄ filiæ, cuius cōtēplatione hæc facta sunt? certē nemo: ut ff. de le.3.l.fideicommissa.§.interdū.& expreſſe.ff. de le.j.l.seruo legato.§.si testtōr.& ar.ff. de usufr. earum
6 rerum, quæ usu consu.l.tribus.in fi. † unde leges, q loquuntur de rebus æstimatis datis in dotem, habent locum in marito res ipsas suo proprio nomine recipiente: quod hic non fuit: sed contrariæ leges ad propositum non accedūt.nō ob.si dicat ꝙ in instrō sunt hæc uerba ad habēdū tenēdū, ac posidēdū. & qcqd sibi, & suis liberis, seu hrdibus, & successorib.&c. p quę uerba diceret aliquis cogitatum fuit dicti.l.generis sui & p pñs de ppetua translatione in ipsum, qa illa uerba dñt referri ad liberos dictæ.B.filiæ suæ, de qua ante illa uerba habita erat mentio immediata: ut ff. de postu.l.j.§.de iudi.& de iurisī.om.iu.l.si idem cum eodem.uel saltem ad cōes liberos: & hoc casu adhuc pactū illud uires non hēret morte uiri dissoluto mrimonio: vt ff. de pac.do.l.ij.illud ēt non ommitto, ꝙ dato sine piudicio, ꝙ res istæ, de quib.agitur, datæ fuissent æstimatæ uera æstimatione: & marito suo proprio noīe recipienti: quia id, ꝙ datur contēplatione mulieris, ab ipsa muliere pfectum vī. ut ff. de colla.bono.l.dedit dotē auus.& de uul.& pu.substitutio.l.sed & si plures.§.in arrogato.& ff. de iure do.l.profecti.iu iij.rñ.sicut si ipsa dedisset, & iu æstimationis mō decepta fuisset, uir, seu hæredes uiri tenent saltem reddere æstimationem iustam: non tñ conuentum sic & hic, ut ff. de iure do.l.si res æstimata.§.si mulier.ibi, omnium uero, si iu æstimationis mō &c.sed de hoc nihil ad præsens: qa ut ostensum est supra res ipsæ dōr: nec curo de lege quoties C. de iure do, quæ prima faciē vī pro ista parte multū facere, dūm dicit, iure æstimatē sunt &c.quia legem illam non credo debere intelligi de æstimatione iniusta: sed uoluisse distinguere inter ueram, & fictam, de quo ēt loquitur lex si inter uirum.posita in eo.ti.& iu dubio præsumetur uera: ut ff. loc. &
7 condu.l.in fundus. † nec multū ēt euro de.l.res, quæ ex dotali.ff. de iure do. pp intellectum gl.ibi datum: & pp id, quod no.in x.col.qui feu.date possunt.§.ij.licet ꝙ illas gl. uideatur tex.expressus.ff. so.mu.l.si cum dotem.§.ul.& ideo circa hoc tenēdum uideret ut.quia dr de re empta de pecunia pupilli.§. ꝙ in eius arbitrio sit, utrū snasit, uel non: ut C. arbitrium tutel.l.iij.& uo.de seruo da.pig.manumis.l.ul.& no.ff. qui po. in pig.ha.l.idem.in principio, & hæc opinio, quæ & ueritas
8 est, multum faceret pro parte nostra. ¶ † Non ob.reuocationi donationis, de qua facta est ī mentio, iurm: quia in iudicio seculari, in quo hæc qō agitur, tale sacramentum non est obligatorium: ut C. de legi.& consti.l.non dubium.ff. de pac. l.iurisgeutium.§.& generaliter.& de le.t.l.si quis inquilinos § ul.& in foro canonico iuramentum est personale ex parte iurantis.& hæredem non afficit: ut C. de iureiuran. propter calumniam da aut.principales.& no.Iuno.extra de iureiu-
9 ran.cap.ueritatis. † Præterea iurm habet illam conditionem de non reuocādo donationem, nisi donatarius uelit, sicut est stipulatio pænalis apposita super opera intra certū diē faciēda, quæ cōdōnem hēt hanc, nisi de uoluntate stipulatoria dicta fuerit prorogata: ut ff. de uer.ob.l.cū stipulatus sim mihi à p culo.& pro hoc.ff. de dam.infec.l.dies cautioni.§.hoc aūt iudicium.& de talibus conditionibus loquitur glo.extra de iure iuran.c.quemadmodum. Cum ergo dictus.l.gener consensarit dationi insolutum sibi factæ, & per consequens reuocationi donationis, quæ sequebatur ex illa, nullam pōt uideri iniuriam accepisse, quia semel uoluit: ut ff. de aqua plu. arcē. l.in diem.cum similibus: nec potest dici facta transgressio sacramenti propter insitam conditionem: ut ff. qui satisd. cog. l.ultimo. ¶ Ex prædictis itaque manifeste concluditur donationem, de qua quæritur, reuocatam: & res in instrō donationis in solutum contentas hæredibus dictæ.B.filiæ patrisfamilias, tanquam suas, & ad eos spectantes de iure, liberē dimittendas.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Primum dubium.] *Circa hoc primum dubium Vide So.in consi.66.Frustra pleuitudini.in prin.no.3.ubi probat hanc Oldr.determinationem, & constituit generaliter hanc reg. uidelicet. Quod omnis donatia facta ratione contracti matrimonij non ualet.Item nota potestatem donantis radicem esse eneruanda liberalitatis in generum, seu nurum, non in filium tantum, seu filiam collata.*

b ¶[Vt in morte confirmetur donatio.] *Id est si morte confirmāda est donatio, oportet, quod tam socer, quam filia &c.*

De electio.& de uerb. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Electus in episcopum si benedicit populum non solenniter ante quam consentiat electioni non incidit in penam.c.auaritiæ.de ele.li.6.Benedicere enim populum non est administrare: quia ante consensum non loquitur.c.auaritie.*

Item quia benedictio pertinet sacerdotes & præsumitur quod tā quam sacerdos benedixit.cum nu.seq.

CONSILIVM CCXLVI.

1 QVAESTIO est, an † electus Parisiēsi.ante consensum electioni præstitum statim post deportationem ad altare iuxta consuetudinem plebi facto signo crucis nō solēniter benedicēs icidat ī pēnā c.auaritiæ cæcitas.de elect.li.6. ¶ Circa ꝙ est attēdēdū, hue notādū, ꝙ c.auaritiæ. nullū actū reprobat, nisi alias reprobatum, sed pænam auget seu magis accelerat.olim.n.prohibitum erat electis ante confirmationem administrare: & si administrabant, puniri debebant: ut ex de ele.nosti.& c.qualiter post obitū.& de præb. cum iam dudum.& ēt de iure ciuili non licebat alicui ad dignitatem uocato administrare, nisi receptis codicillis, q uocabantur supioris quasi per modum cuiusdam cōfirmationis uocabant.ut insti.qui.mo.tua pa.po.sol.§.filiusfa. in auē. ut cōstō, quæ de digni.& epa.libet.a pa.po.§.j.& C. de diuc. offi.& appa.iud.l.probatorias.li.12.& in aut.de defen.ciuit. §.interim. Verum quia iura prædicta iubebant talem administrantem priuari, in quorum obseruatione superiores exhibebaut se sæpius negligentes, superuenit.c.auaritiæ. qd uolens eorū negligentiā iuris executione suppleri, sicut & in c.licet canon.extra de ele.iussit eos fore ipso iure priuatos. & quia ēt electi circa administrationē cōmittebāt fraudē de nomine ad nomēquia non tanq̄ electi, sed tanq̄ procuratores, uel œconomi administrabant interdū, uoluit.c.auaritie. istā fraudē tollere: & tales fraudantes eidē penæ subijcere, ut in auē. ut nulli iudi.liceat habere loci seruatores.§.j.colla.ix.& C. de natu.lib.l.le.in fi.& de priui.scho.l.j.& ff. de tu.& cur.da. ab
2 his.l.scire oportet.§.j. † Si ergo cū c.auaritiæ.factū sit ad supplemētū, & interpretationē iurū antiquorū, in his dūtaxat casib.locum hēt, in quibus & iura antiqua.ut in aut. de natu. lib.ante dota.instra nat.in fi. Cum igitur iura antiqua, & ēt c. auaritiæ, de administratione loquant, solū superest uidere, an signando administrare uideatur. Et vī dicēdū, ꝙ non, quia ad ministrare facti est.ut ff. de admin.tuto.l.j.circa principium. & arg.ff. de ædil.edic.l.bouem.§.j.& ff. de uerbo.signifi.l.fugitiuus.& melius in authen. ut hi, qui oblig. se habere perhi.res minorum.§.ultimo.& dicit quoddam ministerium ex-

trinsecus exercitum circa dispositam materiãnt legit ad He
breos.c.2.ibi;nonne omnes sunt administratorij spiritus in
ministerium missi?&c.Hoc aũt minister.um propriè ſm iura
non vr̃ expediri uerbo,scriptura,uel signo,sed reali alicuius
rei contractu uero,uel ficto ut ff.de fur.l.si quis uxori. §. ne-
que uerbo.& sic solum signum administrationem,de qua q̃-
ritur,non inducit.¶ †Secunda rõ est.quod sit legis authorita
3 te,imò præcepto,impunitum est:ut C.de adulte.l. gracchus.
de pœn.l.sancimus.Sed in l.præceptum est sacerdotibus su-
per populum nomẽ dñi inuocare, quod fit per benedictionẽ.
Vnde scriptum est in libro numeri.vj.c.in fi.Locutus est do-
minus ad Moysen dicens:loquere Aaron sic. Benedicetis fi-
lijs Israel,& diceris eis. Benedicat tibi dñs, & custodiat te &
c.super quo uerbo gl.dicit sacerdotum est nomen dñi inuo-
care:Dei est autem quod petitur perficere . De tali benedi-
ctione intelligit Augustinus in lib.q̃onum ueteris, & noui te-
stamenti,cuius dictum canonizatum est.1.q̃o.1.dictum est a
dño.& Leuiti.ix.c.circa finem.ubi manifestè innuitur,q non
solum in missarum solennijs potest sacerdos benedicere : sed
ẽt postea q̃cunque.Vnde dicit, q Aaron post oblatum sa-
crificium extendens manum ad populum benedixit ei: & in-
fra subijcit.Ingressi autem sunt Moyses,& Aaron tabernacu-
lum testimonij,& deinceps,benedixerunt populo.Cum ergo
talis benedictio non solũ sit permissa:imò sacerdotibus ius
sa,manifestum est ipsam esse impunitam.¶ †Tertia rõ est.q
4 dam sunt actus epales tantum.i.tantum epo conuenientes,si-
cut publicas pœnitentias iniungere,in fronte chrismare,& si
milia:ut ex̃ de exces.præla.c.accedentibus,& 68.di.quamuis
coepis.& c.cor eps.& talis est solennis benedictio, cũ dr̃,sit
nomen dñi benedictum &c.ut 26.q.6.ministrare. ¶ Alij ue-
ro sunt actus promiscui conuenientes epo,& sacerdoti,sicut
benedictio non solennis:ut 9 1.di.ecce ego dico.& de conse.
di.1.cum ad celebrandas.Si ergo non solennis benedictio est
actus promiscuus,factus a sacerdote benigniorem interpre-
tationem recipiet,ut factus uideatur ab eo,tanquam a simpli
ci sacerdote,non tanquam ab electo administrationi se illici
tè immiscente:ut ff.de ser.cor.l.si quis seruum.in ij.rñ.ff.pro
so.l.merito.& de ritu nup.l.in liberæ.& extra de te.iur.c.esto
te misericordes.¶ Quarta rõ est,quia iura loquentia de pœ-
na imponenda administratori, vĩr locum habere in admini-
strante post consensum,sed ante cõsensum prædicta iura nõ
loquuntur:ergo ad hunc se non extendunt, quia p cõsensum
eligentium,& electi quasi coniugale matrimonium spũaliter
est contractum.extra de ele.c.cum inter.canonicos.& de trãs
la.c.inter corporalia.& ideo administranti imponitur pœna
priuationis a iure quæsito,quod propriè quæritur in consen
su:sed de administrante ante consensum prædicta iura nõ lo
quuntur.ergo ad hunc casum nequaquam trahentur.argu.ff.
sol.ma.l.si uero.§.de uiro.& si a parentibus quis fue.manu.l.
pe.præsertim in pœnis,ut ff. de pæ. l. interpretatione .& l.si
præses.nec etiam est nouum, quòd quis plus puniatur post
ius quæsitum , quam ante,sicut.n.uidemus in legatario oc-
cupante rem legatam,quia sic post aditam hæreditatem , &
sic post uerè ius quæsitum iure:ut ff.de leg.j.l.si tibi homo.§.
cum seruus.perdit legatum.& C.de leg.l.non dubium.Et ta-
men si occupat ante aditam,non perdit legatum,sed sola pos
sessio ab eo reuocatur per interdictum quorum legatorum,
ut ff.quorum lega.l.j.§.rediguntur igitur ad hæredes : & ibi
not.in d.l.non dubium.Et si diceretur,quod tale signum ui-
detur inducere consensum , respondetur quod oppositum
est uerum,quia oportet actum talem esse, qui soli episcopo
conueniat:ut ff.de acqui.hære.l.pro hærede.in prin. Iste au-
tem non est huiusmodi, immo si esset illicitus magis con-
trarium ante ostenderetur,ut in eod.titu.l.si quis extraneus. in
prin.& ex his uidetur posse concludi benedictionem , siue si-
gnationem,de qua quæritur , nihil obesse domino Stepha-
no de Loreto Decano Carnocen.in episcopum Parisien. ele-
cto, & sic sententiatum fuit per dominum Ioan. Papam. 22.
præsentibus dominis.B.Tusculaneñ.& G.prænestino episco
pis cardinalibus,& consentientibus,& qui dictum c. auaritiæ
compilarunt.

Qui filij sint legi. & de priuil.uel res. & de feudis.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio est surreptitia,cum legitimatur adulterinus ex u-*
troque parente,si non fiat mentio de utroque adulterio.Item
non sufficit dicere non obstante lege aliqua, sed est facienda
mentio specialis de lege.& nu.2.& 3.
4 *Item legitimati succedunt in re feudali,si legitimatio tenet ,&*
possunt de iure communi:sed non de consuetudine feudorum
etiam non extantibus filijs legitimis.

CONSILIVM CCXLVII.

FACTVM tale est.Quidam rex ad supplicationẽ
cuiusdam nobilis legitimauit duos filios ipsius no
bilis natos ex damnato coitu, uidelicet quia dictus
nobilis habebat uxorem,& mater puerorum habe-
bat uirum.Forma uero dispensationis talis est . Nos rex &c.
dignum fore decernimus & consentaneum rõni q qñ regius
fauor supplicatione requiritur,liberaliter concedatur . Hinc
est,q accedens ad præsentiam nostram talis nobilis humili-
ter supplicauit,q cum sit in facultatibus opulentus, nullum-
que sibi sentiat in bonis suis legitimum successorem ab ipso
ex recta linea descendentem,talem,& talem filios suos,& ta-
lis dñæ ex adulterio,& damnato coitu genitos legitimare,&
legitimis sctibus restituere(qđ eis illicita procreatio abstule
rat) de benignitate regia dignaremur.nos igitur ipsius suppli
cationibus benigniua inclinati prædictos talem , & talem fi-
lios suos de plenitudine ptãtis nostre de spãli gratia legitima
mus. Ita q ad omnia legitima iura successionis ex testõ, &
quolibet alio mõdelata,honoresq; publicos,& priuatos , &
alia tanq̃ legitimi de legitimo thoro,& matrimonio nati ul
terius admittantur,obiectione natiuitatis illicitæ in posterũ
quiescente et lege aliqua nõ obstante,data &c.¶ Mõ quæri-
tur an isti filij nati ex dicto bino damnato coitu possint pete
re legitimam,seu supplementum legitimæ in bonis patris p-
dicti,& an filij legitimi naturales post prædictam legitima-
tionem concepti,& nati excludant dictos filios natos ex præ-
dicto bino damnato coitu à petitione prædictæ legitimæ,& a
quacunque alia successiõe paterna, dicta legitimatione non
obstante.¶ Et opponitur ꝯ legitimationem,q non tenet rõ-
nibus ĩscriptis.Primo quia in legitimatione continetũ , q di-
ctus nobilis supplicauit fieri dictam legitimationem, cũ nul-
lum haberet legitimum ex se descendentem successorem : &
quia dictus nobilis postea habuit filios de legitimo mr̃imo-
nio debet haberi pro nulla.¶ Secundo quia dicta legitima-
tio non continet expressè facti ueritatem,cum non exprima
tur ibi,quod pater haberet uxorem,& mater uirum,sicq; sub
reptitia vr̃.¶ Tertiò opponitur,q dicta legitimatio non ua-
let,cum ibi non fiat expressè mentio non obstante tali lege,q̃
ipsos prohibet succedere:& q non sufficit,licet ibi generali-
ter dicatur,lege aliqua non obstante.¶ Quartò opponitur,q
licet legitimatio teneret,tamen prædicti legitimi non possẽt
1 succedere in re feudali.¶ †Ad primum dubium, [a] scilicet q
a susceptio prolis legitimæ non sit cã sufficiens,quæ tollat, uel
extinguat legitimationem,si a principio tenuit, Videtur,q si
principio legitimè actum est,non debet ex posteriori euentu
tolli,uel reuocari:ut C.de confir.tu.l.si ut proponis.& de ad-
ministratio.tu.l.sancimus.& non est nouum,ut quæ utiliter
constituta sunt,durent,licet ille casus extiterit, a quo initiũ
capere non poterat:ut ff.de reg.iur.l.in ambiguis. §. non est
nouum.& ad l.Fal.l.uerbis.§.fi.& præcipuè in talibus priuile
gijs,q̃ decet esse mansura:ut in aut.constitutio quæ de digni.
& episcopa.liber.à ps.po.§.illud colla.vj.Et pro hoc q no.
eo.ti.§.generaliter.& C.de aduo.diuer.iud.l.cum aduocatio
& dispensatio manet , licet causa dispensationis sit sublata:
ut extra de fil.presby.cap. ex tua. & argu.extra de rescri. ca.
quamuis lib. vj. & C. de natu. libe. l. diui. & l. cum quis .

In

¶ In 2rium vr ex coniecturata mente tam impetrantis legitimationem, q̃ concedentis eandem: ar. C. de fideic. l. cũ Papinianus. de insti. & substi. sub cõdi. fac. l. gñaliter. §. ul. ff. de pa. lctalo pactum. §. fi. de uer. ob. l. eum qui. §. te & tutum. Et uide tuo quali casus. C. de reuo. dona. l. unquam. & ff. de uulga. & pup. substi. l. ex facto. in prin. & ar. de deci. c. dilecti filij. & c. suggestum. a ¶ Ad 2m vr dicendum, q̃ legitimatio non sit subreptitia, quia bene expressum fuit, q̃ proles suscepta est ex adulterio, q̃ est propriè accessus ad alterius thorum, uel uterum, ut ff. ad l. Iul. de adul. l. inter liberos. §. lex ulia. de uer. si. inter stuprum. In 2rium vr, quòd in tali dãnato coitu, uel cõplexu duplex prohibitio concurrebat. s. ex parte. H. uiri habẽtis uxorem: Et mulieris habentis uirum de qua duplicitate impedimenti non fuerat facta mentio in impetratione legitimationis, quæ si facta fuisset, non sic facilè fuisset concessa: q̃a funiculus duplex difficilius rumpitur, q̃ simplex: ut C. de adop. l. ul. §. si uero pater. in aut. de cõsan. & ute. fra. §. pen. col. 6. & ff. de serui. urb. prædio. l. si domus. & pro hoc faciũt leges. ff. de nou. ope. nũ. l. qa in re præsenti. de adul. l. uim passã. §. duos. & de rap. uir. l. j. circa prin. ibi & oportet acerbius adulterij crimen ex hac adiectione puniri &c. ¶ Impetratio ergo obreptitia est, & non tenetur ff. de pecu. leg. l. cum dñs. in prin. de reb. eorum, qui sub tu. uel cura. sunt. l. magis puto §. pe. ad carbo. l. iij. §. impuberi. de fideicom. lib. l. cum uero. §. subuentum. & de excu. tuto. l. idem Vlpianus. & extra de pb. c. non potest. cum si. 3 ¶ † Ad tertium dubium vr dicendum, q̃
b sufficiat dicere lege aliqua non obstante [b] quia cum concedens præsumatur habere legum memoriam. ut C. de testa. l. omnium. sufficit in genere omnem legem tollere: & perinde est, ac si singulariter enumerasset. ut ff. de leg. iij. l. si chorus. in prin. de usu & habi. l. si ita. C. de præscri. 30. uel 40. anno. l. ij. ff. de admi. tu. l. si duo. & huiusmodi sententiæ fuit glo. C. de natu. li. l. j. In 2rium vr. ff. de leg. iij. l. si quis in prin. testamenti. C. de testa. aut. hoc inter liberos. extra de cap. mona. ca. ex parte. & hmõi sententiæ fuit gl. in aut. quib. mo. natu. effi. legi. §. ul. & de hoc multa recitantur per Arch. extra de const. c. i. li. 6. & in casu, de quo quæritur, opinio vr procedere, q̃ tales naturales, sicut sunt hi, de quibus quæritur, sunt prohibiti habere participium legis. ut in aut. quib. mo. natu. effi. sui. in d. §. ul. sed in eodem corpore inter cæteros modos legitimandi est p rescriptum: ut in §. si quis ergo. cum igitur in fi. illius aut. prohibeantur a participio illius legis, prohibiti uidẽtur legitimari per rescriptum, per quod vr, q̃ in rescripto sit necesse expressam fieri mentionem de lege prohibente rescriptum. [c]
4 ¶ † Ad quartum & ultimum, quo quæritur, an talia
e legitimatus posit succedere in feudum, vr dicendum q̃ sic iure cõi romano, ubi legitimatio tenet. ut in aut. qui. mo. natu. effi. leg. §. si quis ergo. De cõsuetudine uerò redacta in scriptis in feudum non succedit legitimatus: ut in x. col. si de feudis controuersia fa. fuerit. c. naturales. & sic in summa omnibus undique collectis crederem legitimationem impugnari posse, & filijs uerè legitimis non obesse.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad primum dubium.] *Vide circa hoc primum dubium Ripã in q. 23. in l. si unquam. C. de reuo. dona. Interpretationis suarum libro tertio.*

ADDITIO ANTIQVA

b ¶ Non obstante.] *Et quid si imperator legitimat spuriũ, an sufficiat exprimere in genere, quod sit illegitimè natus, nec ad speciem speciei descendere oporteat: puta quòd sit natus ex monacha, uel ex incestu. uide do. Ale. in consi. 340. inci. assumo in consultatione, ubi plenissimè de materia legitimationis in 4. uol. & nun quid princeps posit legitimare naturalem, quantum ad successionem: ubi extant filij legitimi tradit plenissime idem d. Ale. in consi. 287. inci. uideretur prima consideratione. in 5. uol.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶ Rescriptum.] *Vide Bertr. in con. 112. col. 3. par. ij. & qua no. infra consi. 322. Alexan. consi. 37. in fi. uol. 1. consi. 117. & quæ ibi addid.*

De consue. & de test. extraor. ad treb. & de fideic.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo, quæ est in loco, ubi fit testamentum, attẽditur, sed si ibi est consuetudo circa minus solenne testamentum, nõ ualet, ideo non potest haberi ratum per eum, cui sit præiudicium & nu. eq.*

4 *Item testator non potest prohibere trebellianicam. & medio tẽpore percepta imputantur in trebellianicam & nu. 5.*

6 *Item de relicto uniuersali ad pias causas detrahitur quarta trebel.*

7 *Item fideicommissarius uniuersalis agit contra hæredem ad restitutionem actione ex testamento. nu. 1. cum plu. seq.*

CONSILIVM CCXLVIII.

PRAESVPPOSITA consuetudine ciuitatis Parisiensis, qua dicitur, quòd marito premoriente dimidia pars lucri per maritum acquisiti durante matrimonio applicatur uxori superstiti. Itẽ supposito, quòd de more dictæ ciuitatis Parisiensis seruatur in testamentis condendis forma certa aliena a solennitate legali. ¶ Factum tale est. Titius ex certa patria oriundus, & domicilium habens, in alia. ubi dicta consuetudo de dimidia lucri applicanda uxori superstiti non uendicat sibi locum, contraxit matrimonium cum Berta in loco originis: & contracto matrimonio in dicto loco originis remansit per multos annos cum dicta Berta. Deinde cum dicta uxore cã negociationis accessit ad ciuitatem Parisiensem, ubi moram traxit retinendo domicilium in loco originis in animo disponendo se ad redeundum ad ipsum locum originis: qui Titius condidit testamentum in ciuitate Parisien. secundum morem dictæ ciuitatis, & dictæ uxori suæ aliqua legata reliquit adijciens, q̃ illis dicta uxor esset contenta. Seium uero filium suum, quẽ ex dicta Berta susceperat, hæredem sibi in dicto testamento cõstituit. Et si dictus filius decederet sine hærede ex se de legitimo matrimonio procreato, uoluit, & præcepit, q̃ medietas hæreditatis ad Mæuium fratrem ipsius testatoris deueniret pleno iure. de alia uero medietate emerentur certi redditus assignandi cuidam sacerdoti, qui celebraret missam pro anima sua perpetuo. & residuum dictæ dimidiæ partis uoluit, & præcepit pauperibus erogari. deinde reuersus est in locũ originis, & mortuus est superstitibus uxore, & filio, qui filius post aliquod tempus sine liberis, & testamento defunctus est: & dicta Berta eius mater hæreditatem ipsam adiuit, & fratri testatoris, & alijs restituere recusat. confessa tamen est præsente dicto substituto, q̃ uult, & consentit q̃ testamentum dicti Titij uiri sui teneat, & adimpleatur. ¶ Ex his primò q̃ritur, an consuetudo prædicta super dimidia lucri applicanda uxori superstiti in casu præsenti uendicet sibi locum. ¶ Secundò utrum propter solennitatem legalem non seruatam uxor possit impugnare testamentum uiri sui, in quo testamẽto fuit seruatus mos loci, ubi conditum extitit testamẽtum, & quod testamentum etiã (ut dictum est in facto) dicta Berta approbauit. ¶ Tertiò utrum dicta substitutio tenuerit, & locum habeat. ¶ Quartò utrum Berta in restitutione dicti fideicommissi posit retinere partem debitam filio iure naturæ, & trebellianicæ, & an per ipsa uerba dicta Berta uideatur prohibita detrahere trebellianicam. ¶ Quintò utrum illa, quę obuenerunt ex dicta hæreditate medio tempore, ueniãt in restitutionem. quia in substitutione dicitur, q̃ deueniant pleno iure. ¶ Sexto utrum de portione, seu capellania, & de erogandis pauperibus sit trebellianica detrahenda. ¶ Septimò, & ultimò de uia competenti substituto contra dictam Bertam restituere recusantem: & quæ erit tutior.
1 ¶ † Ad primam quæstionem uidetur dicendum, quòd consuetu-

consuetudo Parisien. esset attendenda, eo q ibi testm̃ condi-
tur, sicut & cùm ibi contractus celebratur: ut ff. de eui. l. si fun
dus. de usu. l. j. & ibi dr̃ testm̃ nasci, ubi conditur: ut C. de test.
l. cum antiquitas. circa prin. ibi uel codicillus nascitur. Et ta-
lis locus vr̃ præcipuè attendendus: ut C. de muni. & origi. l. ul:
& ff. de munc. & ho. l. qui origine. sm̃ unum intellectum. & ad
muni. l. assumptio. in prin. & §. filius. hoc est, q tex. dicit, dum
dicit, q pactum inter se gentit, aut ciuitatis, cõsuetudine, uel
lege firmatum nulla ciuis, aut peregrini libine uioletur. ut 4.
di. c. quæ cõtra. & C. de emanci. libe. l. j. Sed contrarium credo
quia consuetudo localis est, & non ligat nisi subditos: ut C.
quæ sit longa consue. l. ij. ff. commu. prædio. l. uenditos. §. si
constat. & C. de naui. l. ij. & expresse. 12. dist. illud. sicut nec le
ges ligant nisi subditos: ut C. de summa trini. & fide catho. l.
j. in prin. de nono codi. confir. in fine constitutionis. ff. ad tre.
l. omnibus. & C. de colo. palesti. l. j. & quadam iurisdõne non
vr̃ Parisijs testamentum conditum eo q condens erat ibi tpa
lis, & mente alienus: ut ff. de capti. & postlimi. reuer. l. nihil. de
hære. insti. l. ex facto. §. rerum. & §. cum fundus. de leg. iij. l. qst
tum. §. ul. & l. si ita legarum. & de pigno. l. debitor. de pecu. l.
2 id uestimentum. & de iudi. l. hæres absens. §. j: ¶†Ad secundã
qõnem uẽ dicendum, q sufficit testando seruatam esse solẽn
nitatem, quam exigit consuetudo patriæ, ubi fuit conditum
testamentum per iura pro prima parte primæ qõnis allegata,
& pro hoc bene facit. C. quemadmo. testa. aperi. l. ij. ¶Sed
magis in contrarium credo quod non cẽseantur ut ciues Ro-
mani omnes habitantes in urbe sed hi demum qui acceperũt
usum togæ romanæ: ut ff. de iure fis. l. sed si acceptæ. in fi. &
vr̃ casus. C. de testa. l. si non speciali. & consuetudo circa solen
nitatem testandi non vr̃ approbari, nisi in rusticis, & locis in
quibus rarò inueniuntur homines literati. ut in eodem titu. l.
ul. & ar. ff. de lega. iij. l. nominis. ibi, neque ex regionis, undè
3 fuit &c. ¶†Ad tertiam qõnem dicendum est, q cum iam sit
dictum testamentum non tenere, superuacuum est quærere
de fideicommissaria substitutione ibidem scripta: ut C. de fi-
deicommis. l. eam, quam. & l. ex testõ. ff. de his, quæ in testa.
delẽ. proxime. & pro hoc, ff. de uulg. & pupi. subst. l. ij. §. quis-
que. Nec his obuiat iuris concessio, de qua in secunda qõne
4 hr̃ mentio, ut ff. de leg. iij. l. cum quis decedens. in prin. ¶†Ad
quartam qõnem dicendum videtur, q per illa uerba pleno iu
re non est prohibita detractio trebellianicæ: quia illa uerba
non ampliant restitutionem. s. eorum, quæ restituũtur, plenã,
& integram dñij translationem: ut C. de epis. & cle. l. raptores
§. bona autem. ar. ff. qui & a qui. manu. libe. non fi. l. generali-
ter. §. j. & de bo. lib. l. qui ex causa. extra de re iudi. c. cum in-
ter uos. de foro compe. c. conquestus. Et talis prohibitio non
debet fieri per coniecturas: sed per expressum: ut in auẽ. de hæ
re. & Falci. §. si uerò expressim. quod est palam, & non uerbis
obscuris, & generalibus hoc facere. ut ff. de uer. ob. l. quicqd
astringendę. & adhuc est qõ, an trebellianica possit per testa-
a tores prohiberi [a] glossatore tenente in d. §. si uero expressim,
5 quòd sic sed tamen contrariũ no. C. ad l. Fal. si allegas. ¶†Ad
quintam qõnem dicendum est, q cum illa uerba pleno iure
quantitatem restituendorum non augeant: & superiori qõne
proxima ostensum est, medio tpe recepta in restitutione non
ueniunt, sed imputantur in quartam trebellianicam. & quate
nus eam excedunt, in restõnem non ueniunt iure cõi: ut ff.
ad Treb. l. mulier. §. si hæres. in ij. responso. & si dicatur, q lex
iubemus. C. ad treb. dicit trebellianicam ex ipsis rebus hæredi
tarijs deduci, & non per imputationem reddituum. Respon-
detur, q lex illa in suis casibus, & personis habet locum. s. in
liberis primi gradus rogatis restituere fratri, uel descenden-
tibus, ut apparet in j. & ij. responso dictæ legis. in §. ul. in qui-
6 bus casibus casus noster non clauditur. ¶†Ad sextam qõnẽ,
an de relicto uniuersali ad pias causas possit trebellianica de
duci, credendum est, q sic. Non ob. q dicitur in auẽ. de eccle.
titu. §. si autem hæredes. col. ix. & ne super hoc sermo inutili-
ter diffundatur, uideantur no. per Arch. extra de testa. c. si pa-
ter. in magna glo. signata super uerbo. de iure naturæ debitæ
7 &c. ¶†Ad septimam, & ultimam qõnem est dicẽdum, q pro
pter restitutionem fideicommissi uniuersalis, licet ad eundẽ
institutus restituere grauatus iudicis officio compellatur: ut
ff. ad trebel. si res aliena. §. j. ex quo tamen admit, restituere cõ
pellitur per actionem ex testõ: ut ff. ad treb. l. debitor. circa
prin. & ibi no. in gl. parua signata super uerbo, neque fideicõ-
missis, quasi minus restituere &c. ut ff. de fideicom. hære. pet.
l. ul. & ibi no.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINAL. CORS.

a ¶Possit per testatores prohiberi.] *numquid possit prohiberi in liberis primi gradus: & quid in extraneis: uide do. Gui. Papa in q. 51. inci. filium. Conclude tamen, q in filijs primi gradus trebellianica prohiberi non potest, secundum ueriorem opi. quam tenet Bal. & Saly. in l. iubemus. per illum tex. C. ad trebel. Ro. in cõsi. 206. inci. licet de cõi conclusione. Refert & sequitur d. Phi. Decius in consi. 218. inci. in casu ad me transmisso in ij. col. uer. & si*
* *casus l. ij. parte consiliorum.* [*] *Adde eundem Dec. in l. j. col. 4. C. de pac. Bertr. in consi. 148. si honorabilis. in fi. & in additione eiusdem consi. atque eundem in consi. 30. supposito testõ. in fin. uo. 3. quibus locis opi. enumerat, & tenet communem sententiam esse, ut trebellianica a testatore prohibere possit, sed non liberis, primi gradus. Insuperque examinat uim horum uerborum PLENO IVRE, & concludit uideri sibi magis communem sententiam Doct. esse, ut per hac uerba trebellianica non sit prohibita, in hoc cum Oldr. conueniens. Ias. quoque agit multum notabiliter de hac materia in cons. 99. in ij. dubio principali, nu. 4. Nec non in con. 146. per totum. Et in cons. 159. in fi. eo. uo. Corn. in cõsi. 146. col. 7. & in consi. 182. col. 1. uol. 2. quibus locis adseritur cõem esse opi. quã Bertr. tenere diximus, & eã uerã, atque in facto obseruari. Ad hac in quibus casibus licet, prohibere trebellianicã, idem est, si alienatio iusta alicuius rei, uel personæ contemplatione prohibeatur. Cor. consi. 182. in pen. col. uol. 2. post Bal. in l. ij. prope fi. C. qui non pos. ad lib. perue. Gl. & Bal. Eundem in l. Quoties. C. de fideic. Illud uero ultra præfata notandũ quod Iason ponit in fi. consi. 119. uol. 4. ubi inquit esse communẽ sententiam, & ita seruari, quod ubi filius non purè sed sub conditione grauatur fideicommisso uniuersali, tunc legitimã simul, & trebellianicam detrahit. Adde no. per Bar. in aut. de eccle. titu. §. si autem hæres. coll. ix. Et ibi Doct. in apost.*

De successio. ab intestat. & de solu. & de priuile.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo mortuo successor eius debet habere bona eiusdem. & nu. seq.*
3 *Priuilegium concessum episcopo de testando ualet licet statutũ sit in ecclesia quòd non possit nisi usque ad certam summam. quia statutum concordat cum iure: ideo non est opus facere de eo mentionem in priuilegio. nu. 1. cum seq.*

CONSILIVM CCXLIX.

QVAERITVR utrũ mortuo epo successor eius debeat hẽre bona eiusdẽ, & inde solui debeãt prius debita, ad quæ pdecessor erat obligatus rõne suæ ecclesiæ: maximè si non fuerint soluta tpe, quo debuerunt solui? ¶Item utrũ præparamenta: uasa: libri & huiusmodi, quæ eps mortuus habuerat ab hæredibus prædecessoris per declarationem Papæ, cum onere tamen debitorum, quæ ualorẽ prædictorũ ferè excedebant: & hoc habuit pro sua prouisione usque ad nouos fructus, pertineant ad successorẽ episcopi mortui, q a prædictis hæredibus rõne, & modo prædictis habuit bona prædicta? ¶Item si sit statutum in ecclesia, quòd episcopus possit testari usque ad certam summam de bonis ecclesiæ num possit dictus episcopus per priuilegium Papæ testando excedere dictam summam, si in præfato priuilegio de statuto dicto mentio nulla fiat? Item utrum concessa per Papam subuentione episcopo a suis subditis exigenda pro suis expensis factis in curia, & alibi ratione suæ eccle-
a siæ, mortuo episcopo possit exigi ab hæredibus suis, [a] enim ante eius mortem subditi prædicti concordauerint in re
certa,

certa, & termini solutionis fuerint assignati, & iam ante mor
1 tem epi aliqui soluerint certam partem. ¶ † Circa primā qōnem vr̄ dicendum, ꝙ successor epi in epatu ad soluenda debita ob ecclesiæ neccessitatem, uel utilitatem contracta efficaciter teneatur, ut extra de solu. c. 1. est. n. quasi hæres ipsius. ut 23. q. 3. conuenire. & 12. q. 2. c. si. & successor id facere tenet, ꝙ prædecessor debuit. 12. q. 5. quia Io. & 16. q. 6. illud. nec est dubium, quin de iure bona intelligantur ære alieno deducto. ut ff. de uer. sig. l. subsignatum. §. bona. de iure do. l. mulier. & de le. ij. cum autem pars. sed hoc non uidentur opponere hæredes posse in bonis paganicis, siue priuatis: qm̄ æs alienum tali rōne contractum ipsos non sequitur: sed epalia bona duntaxat, ut ff. de mili. testa. l. si certarum. §. ul. nisi fortè essent ꝓ tali debito personaliter, & realiter obligati: quo casu possunt retentione uti. ar. ff. de condi. inde. l. si non sortem. §. si cētum, quia interest magis non soluere, q̄ solutum repetere. ut ff. de compensa. l. iij. de liber. lega. l. si debitor. si iam dies soluendi debiti uenisset, alias non. ut. ff. manda. l. si mandauero tibi. §.
2 j. ¶ † Ad secundam qōnem vr̄ dicendum, ꝙ si debita uerè æquiualentia uasis, & rebus, de quibus in qōne fit mentio, de suo proprio soluit eps: & de suo proprio usque ad nouos fructus seipsum pauit, & onera ecclesiæ sustinuit: nec illud postea ab ecclesia recuperauit; uasa, & res sint hæredū, quasi de proprio empta vñe nanque ipsa ei in solutū data pro hmōi oneribus supportandis, ꝙ cuidā emptioni æquipollet, ut ff. pro sol. l. j. & iij. de pigno. l. eleganter in prin. & no. C. de len. & inter. om. iudi. l. libera: nec tenebatur se eps de suo pascere. ut ff. mand. l. idemque in fundo. §. idem labeo. & de tuto. & cura. da. ab his. l. j. §. si pupillus. & no. plene Inn. extra de testa. c.
3 cum in officijs. ¶ † Ad tertiam qōnem uī dicendum, ꝙ statututum, de quo non est facta mentio, non impediat priuilegiū quia usque ad quantitatem, de qua statutum loquitur, cōcordant priuilegium, & statutum, inquantum non exceditur quātitas illa, statutum expressè, uel tacitè ultra testari prohibens cōcordat cū iure cōi. ut 12. q. 2. charitatē. De statuto aūt, qđ concordat cum iure cōi, non vī necesse in priuilegio fieri mētionem, eo ꝙ priuilegium concedens sciendo ius cōe scit & statutum. ar. bonum. ff. de sepul. uio. l. iij. §. diuus. & extra de
4 refer. c. j. & ibi no. per Inn. & Host. ¶ † Ad quartā qōnem vī dicēdum, ꝙ si episcopus de suo proprio fecit, expensas in curis, & alibi, quæ onus ecclesiæ respiciebant, talē subuentionē posit hæres eius recipere, & habere. ut ar. ff. solu. matri. l. usumfructum. in uer. non infringere &c. alias non: quia si haberēt, ecclesiæ restituere deberent.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ab hæredibus suis.] *Expone, id est possint episcopi hæredes illam prosequi, & exigere,*

De solutio. & constitu. extraor. de condictione indebiti.

SVMMARIVM.

1 *Papa ordinauit quod Abbas cistercien. daret annuatim abbati Claræuallis. ccc. li. turonen. paruorum, si mutata est moneta debet solui de antiqua: uel habito respectu ad eam quo ad tantum ualorem. & nu. seq.*

3 *Ordinatio regis super solutione monetæ non ligat ecclesiasticas personas.*

4 *Et quid si quis soluit per aliquot annos consulitur quòd repetat per condictionem indebiti uel per retentionem solutionis futuræ: sed remediū possessoriū non competit pro hoc: & seq.*

CONSILIVM CCL.

a FACTVM tale est a Bonifacius Papa octauus fecit quandam constitutionem super certis rebus inter abbatem Cistercien. & abbatem Claræuallis, in qua ordinatione præcepit, ꝙ abbas Cisterciēsis daret abbati Claræuallis incontinenti. x. millia libras turoneū. paruorū. & nihilominus. ccc. libras annis singulis in festo natalis ꝑpetuò: tpe cuius ordinationis in regno Franciæ currebat debilis moneta, & talis, ꝙ unus turonem. grossus ualebat tres solidos: de qua debili moneta abbas Cistercieñ. soluit abbati claræuallis dictā summā decē miliū librarū. ¶ Subsequēter post ordinationē regiā facta est bona moneta in regno, q̄ currit cōiter, de qua 13. denarij ualent unū Turonē. grossum. non. n. fuit prima moneta debilis reprobata, sed pro eo ualore intrinseco, in quo erat, in cursu suo remansit, ita ꝙ tres denarij de illa debili moneta currebant pro uno denario monetæ fortis. & statuit rex, ꝙ si aliquis tpe, quo currebat debilis moneta, obligauerat se ad redditus soluēdū ꝑpetuos durante tpe debilis monetæ, ꝙ teneretur soluere bonam monetam: dicta ordinatio Papæ fuit facta anno dñi. Mcccij. exquo tpe ab
1 bas Cistercieñ. cōtinuè soluit abbati claræuallis de bona moneta ꝑdictam annuam pensionem. ¶ † Ex prædicto facto quæritur primò, utrum dictus abbas Cisterciensis de iure scripto debeat soluere prædictā annuā pēsionem. ¶ Ex prædicta bona moneta? uel utrum liberetur soluendo debilem monetam, seu eius æstimationem? ¶ Secūdo quæritur, si de iure cōi sufficiat soluere debilem monetam, utrum statutum regium de quo fit mentio in themate, uendicet sibi locum inter ꝑdictos religiosos, ita ꝙ teneatur ad ipsius obseruantiam, supposito, ꝙ res, sup quibus processit ordinatio Papæ: & pro quibus dicta annua pensio in regno soluitur, sint earum aliquæ spirituales: aliæ temporales? ¶ Tertio petitur consilium, si ita sit, ꝙ abbas Cistercien. habebat ius in prædictis, qui soluit. xviij annis dictam annuam pensionem in bona moneta, in termino instanti deneget soluere bonam monetam, & offerat se soluturum debilem, utrum abbas clareuallis possit habere recursum ꝑ illum dictum Abbatem Cistercien. per aliquod interdictum possessorium, & specialiter per beneficium cano
2 nis reintegrandæ? ¶ † Ad primam qōnem rñdetur, quod solutio fieri debet de illa pecunia uili, quæ currebat tpe ordinationis, uel de noua habito respectu ad ualorem illius uilis monetæ. ut ff. de le. iij. l. uxorem. §. testō. agitur. n. de bonitate intrinseca: ut ff. si cer. pe. l. cum quidam. & ibi no. & est casus extra de censi. c. cum canonicis. & in casu econtra eo. tit. c. cum olim. ex quo pōt argui ad casum propositum ar. de so. l. pe. & de hoc no. Ho. extra de iureiu. c. quanto. & Azo in libro de
3 Brocardico de mensura, & moneta. ¶ † Ad secundam rñdet, ꝙ quantum ad id, de quo quæritur, statutum regium nihil facit. noluit. n. obligationem augeri, sed de quali moneta solutio deberet fieri, demonstrare: ut ff. de le. j. l. quidam. & si uoluisset, non potuisset. ut 96. di. benè quidem. & extra de const.
4 quæ in ecclesiarum. & c. ecclesia S. Mariæ. cum simi. ¶ † Ad tertium respondetur, ꝙ consilium potest adhiberi, aut pro repetitionem indebiti, quia constat utroque iure indebitū. no. C. de iur. & fac. igno. l. cum quis. aut per compensationē. ut
5 ff. de ne. ge. l. iij. §. pupillo. cum si. ¶ † Ad tertium respondetur, quod in hoc casu nullum interdictum locum habet, quia ut dicit Inn. extra de resti. spo. c. in literis. nemo possidet actionem, nisi is, cui uerè competit. Præterea simul constabit de petitorio, & possessorio: quare &c. ut extra de cau. pos. & propric. c. cum dilect. & de diuor. & tepu. c. signifi. & no. per Inn. extra de filijs presby. c. constitutus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Factum tale est.] *Vide supra consi. 13. 31. & 168.*

De senten. & re iudica. & de his, quæ fiunt a præla. sine consen. capituli.

SVMMARIVM.

1 *Si contra sententiam depositionis latam contra absentem opponitur, quòd fuit lata extra territorium, & sine consensu capituli, & cum non constaret de criminibus, nisi per assertionem iudicis, oppositiones sunt legitimæ, & talis sententia est nulla. & nu. sequen.*

CONSILIVM CCLI.

NOS Rheginus archieps præsentis nostræ senten
tiæ serie omnibus declaramus, ꝙ licèt. P. de Ro-
cha dudum familiaris, & domesticus noster ho-
noribus, & beneficijs per uos fuit decoratus, cre-
dentes ipsum promotum, & translatum in honorem nobis
esse huiusmodi honoribus, & beneficijs (iuris præsumptione
pensata) protinus obligatum: ipse tñ pro gratia contumeliã,
pro familiaritate contemptum nobis reddere procurauit, &
iuxta uulgare prouerbium illam nobis retributionem impen
dit, quam mus in pera, seu serpens in gremio, & ignis in sinu
suis consueuerunt hospitibus exhibere. stimulatus nãque spi-
ritu inuidiæ, & iniquitate propria laqueatus mortem nostrã
per intolerabiles modos extitit machinatus: nec hoc ꝑpter
hominis uitæ connexitatem, & uiuendi usum sine nostro ma
nifesto periculo fieri posset: nec sine totius nostræ familiæ de
rogatione, & infamia, ac piculo, qđ nobis Deo ꝑ ꝑsonas ho-
nestissimas reuelante subito dictum. P. coram nobis fecimus
euocari: & inuentis in latere suo magicis caracteribus, & di-
uersis: necnon in mala sua detestabilibus formis plumbeis, &
pilis mixtis rebus fœdissimis, & sordibus inquinatis, necnon
& alijs turpibus, & fœtidis, quæ tunc ipse catorum stercora
dixit esse, interrogatus in multorum familiæ nostræ præsen-
a tia: & ipse ꝙ animos ordini suo detestabile [a] & multipliciter
inhonestum fuerat operatus, contra ordinia sui statum, & pu
dicitiam clericalem confiteri publicè non erubuit, nec expa-
uit. Tandem nos certificati prius de magicis artibus supradi-
ctis, tam per coniecturas probabiles, quam per rei euidentiã,
suique confessionem factam in iudicio coram nobis. P. prædi
ctum præsentem habere uolentes ipsum citari fecimus, ut ter
tio peremptorio termino compareat in iudicio corã nobis a
b pud Cathazoium [b] locum statutum, & ordinatum per nos su
per institiis ministranda, de consensu, & uoluntate uenerabi-
lit fratris epi Cathacensis nobis non ualentibus ex iusta cã in
nostra Rhegina ecclesia interesse, nec residere, recepturus ꝑ
meritis, prout iustitia suaderet, omnis iustæ defensionis mate
ria ei concessa. Ipse tamen sui conscius timẽs merito pœnã
grauem, ordinariam, & debitam sibi inferri, per se, uel procu
ratorem comparere minimè procurauit, etiam expectatus de
æquitate in diem sequentem ad sui contumaciam conuincen
dam. Propter ꝙ uolentes tam putridum membrum, & sordi-
dum eijcere à domo Dei, Christi nomine inuocato, de peri-
torum consilio, ex tam manifestis causis, nobisque in forma
iuris notorijs (ut est dictum) sententialiter in his scriptis de-
cernimus, & pronunciamus præfatum. P. magum, & magicis
artibus insistentem, & tam de nece, quam de ueneno (ut supra
exprimitur) nequiter machinatum, & ea probabilibus cõie-
cturis meritò suspectum habentes eundem iudicamus, & de-
cernimus perpetuæ infamiæ subiacere: ipsumque priuamus
omnibus beneficijs, canonicatibus, & præbẽdis, quibus in no
stra ecclesia Rhegina, & alijs quibuscunque ecclesijs decorat,
ab officio quolibet suspendentes eundem: ac pronunciantes
eum in præmissis prorsus inhabilem, & indignum. Lata &c.
¶ † Modò quæritur, utrum ista sententia de iure teneat? Re-
spondeo, nisi aliud appareat, quod sententiam iustificet, hæc
sententia multipliciter impugnatur. Primò rõne loci, in quo
lata est. lata. n. fuit extra ciuitatem, & diœcesim Rheginã: un-
de nulla est: quia extra limites iurisdictionis sententiam pro-
ferentis, ut ff. de iusti. & iu. l. pe. extra de offi. le. c. nouit. & ibi
no. per Inn. non obstãte, ꝙ archieps asseruerit se nõ posse ex
iusta cã in rheginã ecclesia interesse, nec residere, ac per hoc
uellet dicere hoc sibi licuisse facere in aliena ciuitate. per c. ex
tra de foro compe. quamuis. in concilio Viennensi. Quin for-
mam assertionis ibi traditam non seruauit, quia non debet di
cere de residentia in ecclesia, sed quòd nequit iurisdictionem
in ecclesia sua per se, uel per alium exercere &c. hoc autẽ non
dixit, nec cum ueritate posset dicere, quia per se potuisset, si
uoluisset. est. n. ciuitas Rhegina sub dominio regis, ubi cessat
probabilis suspitio timoris: ut C. de his, qui per metum indi.
non sp. l. j. ff. quod me. cã l. ul. in prin. & in aut. de man. princ.
§. parrocinia. Præterea per uicarium semper actualiter exer-
cebat: unde cum non seruauerit formam, eius assertio fidem
nõ facit. ff. ad muni. l. constitutionibus. ff. man. l. si quis ꝑ eo.
& ar. ff. de polli. l. subreptitia. in fi. de iti. actuque priua. l. iij. §.
2 hoc interdictum. de transa. l. cum hi. §. si prætor. [c] ¶ † Secun
c do impugnatur sententia supradicta rõne modi: quia sciẽs
hanc præsertim tam grauem, ignominiosam, & infam antem
tulit sine sui capituli consilio, uel assensu: ergo nulla. ar. C. de
senten. & interlo. om. iud. l. cum sententiam. extra de his, quæ
fiunt a præla. sine consen. capi. nouit. 15. q. 7. epũs nullo. s. licet
in hoc consuetudo in contrarium sit nuper præscriptibilis. ut
3 extra de consue. c. non est. li. 6. ¶ † Tertio impugnatur, & in
qua conuincitur ex probationis defectu: quia non apparet de
criminibus aliquibus, nisi per assertionem archiepiscopi sic
in sententia asserentis, cuius uerbis standum non est, nisi qua-
tenus legitimis constiterit documentis. ut C. de arbi. l. ne in
arbitris. §. sin autem. ff. fini. reg. l. eos. & ibi no. extra de testi. c.
s nobis. de proba. c. quoniam cõntra falsam. 2. q. 6. statuẽdum
& 6. q. 2. si tantum. & c. placuit.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Detestabile.] *Vide in tam deprauata lectione utrum quadraret hæc restitutio. & quod ipse cõtra nos ordini suo detestabile &c.*

b ¶ Cathazoium.] *Cathanzarum incolæ uocant, sunt qui scribãt Cathanzanum.*

c ¶ L. cum hi. §. si prætor.] *Cogita, num consensus episcopi Catha cen. ualidam reddiderit sententiam istarum, per ea, quæ no. in l. fi. de iurisd. omnium iud.*

De dona. & de uerborum signifi.

SVMMARIVM.

1 *In generali donatione alicuius castri, uel loci in donatarium merum, & mixtum imperium transfertur, si princeps facit in ecclesiam & nu. seq.*

CONSILIVM CCLII.

AD qõnem, qua quæritur, utrum in gñali donatione
alicuius castri, uel loci in donatariũ mixtum impe-
riũ transferatur. Dicunt aliq̃, ꝙ sic. primò ꝑ legẽ
ff. de offi præfec. ur. l. j. §. cum urbem. & maximè cũ
datur siuè donatur gñaliter dicendo: do tibi omne ius &c. ut
in tali casu nostro fuit: ut ff. de uer. ob. l. continuus. §. cũ ita. &
2 ff. de auro & ar. leg. l. pediculis. §. Labeo. ¶ † Item cõcessio a
licuius loci facta largè interpretari debet ꝑꝑ personam cõcedẽ
tis. ff. de cõsti. prin. l. fi. Item ꝑꝑ personam, cui cõceditur, q̃n
quæ extenditur concessio. C. de obla. uoto. l. j. & ar. ff. de au. &
ar. le. l. Titia. §. fi. & ff. de annu. le. l. cũ erat. ff. de iud. l. hæres. §. fi.
& l. sed & si susceperit. & l. si lõgius. & facit optimè ad hoc. ff.
de acqui. re. domi. l. quidam. ff. de fun. do. l. j. ff. de offi. præfe. ur
3 b. l. j. §. cum urbem. ¶ † Alij sunt, qui distinguunt sic. aut loq-
mur in principe concedente & tunc transit in alio inferiore
non ita indistinctè: quia quantum ad principem, est transibile
ff. de fur. l. falsus. §. qui alieno. C. de præci. impe. offe. l. j. & ar.
ff. de do. l. filius. §. circa fi. ff. de iudi. l. si longius. In alio aũt, q
recipit ab alio inferiore, q̃ principe, distinguimus: q aut con
fert castrũ ꝯtu oneroso: & tũc nõ trãsfert merũ impiũ, nisi
ꝑciũ eẽt tm̃, ꝙ æquipolleret mero imperio, ut ar. ff. de iure do.
l. cũ in fundo: §. uxor. ff. de reg. iu. l. j. In donationib. autem, &
sic ex titulo lucratiuo: quia ibi fit latissima interpretatio, uidẽ
4 transire merũ impium. ut ff. de usu. l. j. ¶ † Alij distinguunt:
utrũ princeps fecerit talem donationẽ motu proprio, & me
ra liberalitate: & tunc merum impiũ transfertur: pro quo bñ
facit extra de præben. si motu proprio. li. 6. aut facit donatio
nem ad præces, & reqsitionẽ alicuius: & tunc ꝙ non transfe-
rãt: sed qd in dubio præsumetur, nil rãdet. Alij ꝙ semp trãs-
fertur, nisi per donantem excipiatur. ad quod præstat op. ar.
extra de iure pa. c. ex literis. & quod ibi no. Inn. & ff. de con-
trahen. empt. o. & uenditio. l. alienatio. & de his no. ꝑ Host.
in sum. de off. de lega. §. quæ delegari possunt. uer. uidetur ta-
men.

tion.& de iure pa. §. qualiter transferatur.uer. uenditioque.
5 ¶ † Alij uero dicunt ꝯtriũ. Et primo dicunt: quòd non est transibile ut ff.de off.eius cui man.est iurisdi.l.ꝑ pi.l.in generali.in lib.feu.de capi.qui curiam uendi.c.1.& ar.ff.de leg. iij.l.fextilã.ar.C.de bo.li.l.fi.Itẽ uerba gñalia habeot declara ri p pcedẽtia & subsequẽtia inst.ad l.Aq.§.pe.ff.de uer.ob.l. Titia.§.idem respondit.ff.de fundo instru.l.seie.§.caio.ff. de lega.j.l.si seruus plurium.§.fina.de leg.uj.l.nummi. & sic generalis clausula sequens ad præcedentia refertur. ff. de contrah.emp.& uendi.l.fistulas.§.frumenta. Item cõiungit,& parificat illa,inter quæ posita est.ff.de fun.instr.& instru.leg. l. Seiæ.§.Caio.ergo clausula sequens ius simile inducit.ff.de le.
6 3.l.quisquis.& l.nummis. ¶ † Itẽ si apponantur illa uerba in donatione quicquid habeo in tali castro,uel loco & c.apponi uñr ex superabundanti:& sic scdm præcedentia intelligũtur.ff.man.l.qui mutuam.& ꝓhoc vt casus in simili rõne.ff. de serui.urb.prædio.l.qui duo.Item in gñali concessione non uenit illud,qđ non esset quis in specie concessurus.ut extra de iureiu.c.ueniens.& de offi.uica.c.cum in generali li.6.& plenissimè catra de re.iu.in generali.p Dy.& alios do.& de hoc per Ho.in lectura extra de iurepa.c.ex literis.Ideo communiter dr̃ per legistas,ꝙ merum impium adeò inhæret ossibus principis,ꝙ nullo mõ pòt a se abdicare.& dc hoc no. p Spe. in ti.de iurisd.om.iudi.in uer.quæ autem meri imperij funt.
a Mihi autem Oldra.uerius uidererur a ad qõnem propositam rńdendum merum, & mixtum imperium translatum fuisse ꝑp personam donantis,qui princeps est,eiius munificentia, & liberalitas freno non subiacet:ut C.de dona.inter ui.& ux. l.donatiunes,quas diuus imperator.C.de do.l. sancimus. §. exceptis.ar.ff.de do.filius.& de iudi.l.si longius.§. ulti.& de hoc pulchre scribitnr.l.cum per absurdum,perque temerariũ sit hanc nostram liberalitatem pietatis,ꝗ astuta interpretatione,non ad augmentum,sed diminutionem conuertere.ut C.de agentibus in rebus.l.hac saluberrima.li.12.propter per sonam donatarij,quæ est ecclesia.ar.de sacros.eccl.l. ut inter diuinum.ff.de auro. & arg. leg.l.Titia.§.feia.& ff.de reli. &
7 sum.fune.l.cum personæ.† Et propter considerationem utriusque simul:quia non multum differt sacerdotium ab impiotnec super hoc accenseтur princeps,cui plurima dedit Deus habere,& multorum dominum esse:& facilè: & maximè sanctissimis ecclesijs,quibus optima mensura est rerum donatarum immensitas.in auẽ.de non alie.aut permu.rebus ecc.§.fi minus.colla.ij.& in auẽ.constitu.quæ de digni.& epa.libe. a pa.pote.§.illud.colla.vj.& propter causam donandi . quia ꝓ remissione peccatorum:& sic ad pios usus.arg.C.de sac. san. ecc.l.sancimus & l.illud.& C.de do.sancimus.§.exceptis.extra de testa.si pater.li.6.In hoc nanque casu dici põt, ꝙ sub liberalitatis appellatione debitum naturæ persoluitur, ut C. de impo.lucra.descri.l.j.circa prin.li.a.Et ad hoc dicendum adducitur,ꝙ merum imperium,& mixtum uñr adhærere administrationi,ꝗ quis rõne territorij habet,ut C.ubi,& apud quos in inte.resti.l.ult.& de fund. limit.l.quicunque.imposi tè ei adiacens,seu ei cohærens. ut ff. de act. emp. & uendi.l. creditor.§.ult.de le.iij.l.prædijs.§.balneas.& §. qui domum & §.fi.de fun.instru.& instr.lega.l.seiæ.§.tyrannæ.Et habet limilitudinem seruitutum,quæ debentur a re,uel debentur rei, ipsam rẽ comitantur,quocunque.alienentur:ut ff.de serui.ru sti.prædio.l.uiam consti.tui.§.quicunque si serui.uend.l.testa
8 trix.in prin.& §.j.& ff.de serui.urba.prædio.l.si ędes §.j.& de usuca.l.si aliena,§.j. ¶ † Et princeps concedendo castrum b &
b territoriũ nr̃ concedere quandam uniuersitatẽ ꝑdiorũ inter fineа positorũut ff.de uer.si.l.pupillus.§.territorium. Cũ aũt conceditur uniuersitas,oia ẽt incorporalia ueniunt . ut ff. de uer.si.l.princeps.Et ideo dicit Inn.ꝙ uilla,& castra sunt quædam nomina uniuersitatem quandam designantia , quæ in se continent iurisdictionem,honorem, & districtum , & iuspatronatus:ut extra de iurepa.c.ex literis.& ibi no.per eũ. Vnde etiam in specie non transibilia cum ista uniuersitate transferuntur . ut ff.de contrahen.emptio.& uenditio.l.in modicis.& de acqui.rerum domi.l.quædam.& extra de re iudica.
9 c.cum Bertol. ¶ † Mouent etiam multum uerba donationis , ubi dicit:cum omni iure ecclesiastico,mundano:& ibi, ubi dicit,quod non retinet aliquod ius regale , uel uicinale , &c.& ibi circa fi.dicit. Insup uolumus,& statuimus,ꝙ si forte &c.quæ oia uerba manifeste ostendunt omnia ẽt regiæ re gi cõpetentia voluisse transferre.at.ff.de pe.leg.l. ul. de usufructu earum rerum , quæ usu consu.l. j. &.extra de maio.& obe.solitæ.Et pro hoc bene facit.C.de reb. corpo. & incor-
10 po.si qñ.li.x. ¶ † Vltimò pro hac parte vt casus.ff.dc offi.præfe.urb.l.j.§.cum urba.& 63.di.ego Ludouicus.& c.tibi dño. & 96.di.Constantinus.ubi imperator sub similibus uerbis ẽt donauit Beato Siluestro urbem, & quasdã alias regiones,in quibus hodiè notoriè utitur ecclesia romana uitute ipsius do nationis mero,& mixto imperio.ut extra qui filij sint legi.c. per uenerabilem.& p ista uerba diligẽter considerata ad omnia contraria facilis patet solutio.& in hac opi.fuit Hostiẽ.in summa de inre pa.§.qualiter transfert.in fi.& tetigit extra de offi.& pote.iudi.dele.§.quæ delegari.circa fi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Verius uideretur. *Huic sententiæ subscribit se Dec. in l. imperium.col.5.in prin.ff.de iurisd.omn.iud.& allegat concord. et respondet obiectis.*

b ¶ Et princeps concedendo castrum. *Not.bene,& adde Dec. in l.j.col. pe. uer. Quarto infert. ff. de iurisdi. omnium iudi. ubi dat remissiones.Et iunge hic,quæ no. supra de territorio in consi.176.*

De uerb.sign. & de ferijs. & de foro compe.& de dona.

CONSILIVM CCLIII.

FACTVM tale est Dña.S.de certis habens duas filias.M.& B.donauit.M.inter uiuos recipienti, & bene meritæ bona quædam,quæ habebat in diœcesi Tolosana,excedentia summam legitimam quingentorũ florenorum retento sibi usufructu ad uitam suam,constituendo se noĩe dictę.M.posfidere,& interim de euictione teneri. Acto in ipsa donatione post solitas renũciationes,ꝙ tot par tibus sit facta,quorum quælibet summam legitimam non excedat,cui donationi iudex ordinarius loci, ubi donatio facta fuit,non iudex ipsorum ꝯhentium:nec rõne rerum: nec psonarum anctoritate suam iudiciariam auctoritatẽ interposuit & consensum.Hæc facta fuerunt die non iuridica , sed solẽni ob honorem Dei,& in domo priuata.Et deinde reuolutis ipi bus dicta dña pœnitens.ꝯ.donationis prædictæ nitens eam re uocare insolidũ,uel in parte:& quia nõ fuit legitimè insinuata:& quia decretum iudiciale die feriata solenni fuit interpositum:donauit inter uiuos bona ipsa prius donata. B. filiæ eius recipienti,& vt benemeritæ,& condignæ,retento sibi usufructu ad uitam,constituẽdo se nomine ipsius.B.interim possidere,& de euictione teneri . Acto in ipsa donatione post multas,& solitas renunciationes,ꝙ tantis partibus censeatur facta,quarum quælibet summam legitimam nõ excedat: fuit que iurata donatio ipsa,& coram iudice ordinario loci , ubi facta fuit:non tñ ipsorum contrahentium rõne psonarũ , uel . rerũ:licẽt eius iurisdĩonem sciẽtes prorogauerint.die iuridica facta,publicata,& legitimè insinuata,loco tamen priuato electo pro publico,& idoneo ad id per ipsum iudicem ob honestatem,magnificentiam,& fragilitatem dictæ donatricis.
¶ Deinde ipsam.B.in corporalem possessionem aliquorum bonorũ induxit dicta donatrix:& ꝑ illam in corporalẽ posses sionem,seu quasi aliorum bonorum donatorum , ꝗ ibidẽ ad oculum uidebantur,& uideri poterant inductam esse uoluit ipsam.B.præsentem,& recipientem, dictotamen usufructu retento . Mortua dicta domina.S. donatrice,quæritur, quæ donationum prædictarum sit ualidior:& utrum secunda primam casset , & infringat de iure , & de facto insolidum ,

1 uel in partem? ¶ † Respondetur. illud & prius quærendum est: an donatio necessitatem insinuationis cessare faciat propter illa uerba: ꝙ tot intelligantur donationes, quot sunt summæ &c. Ad quod est dicendum, ꝙ non: quia ad hoc ut cesset insinuationis, necessitas, requiritur diuersitas in tempore:
a ut C. de dona. l. sancimus.[a] §. si quis autem per diuersa. C. de sacrosan. eccl. l. illud. in fi. & pro hoc optimè. ff. de nau. fœno. l. nihil. §. quod in singulis. fuit enim in donatione impetus: quem l. per insinuationis necessitatem uoluit refrænare. ut C. de inof. dona. l. pater. & constat talem donationem perpetuã, & ad utriusque s. donantis, & donatarij hæredem transiturã. & ideo omninò insinuanda erat, ut d. l. sancimus. §. ul. Alioquin præualerent uerba rei, & fictio ueritati: contra. l. ff. de
2 castren. pecu. si fortè. & de li. & posthu. l. si filio. ¶ † Secundò est uidendum: an iudex, coram quo prima donatio facta fuit, fuerit competens ad faciendum insinuationem? & uidetur, ꝙ sic per. l. C. de dona. data. in fi. & l. in hac. præsertim: quia ratione contractus ibidem celebrati: ut C. de contrahẽ. emp. & uendi. l. j. sortitus est iurisdictionem super contrahentes: ut ff. de iudi. l. hæres absens. §. j. ¶ Tertiò uidendum est: an insinuatio potuerit fieri die solenni? Et uidetur ꝙ sic: quia cùm non reperiatur, ꝙ talis insinuatio requirat causæ cognitionem, potest quolibet die expediri: ut ff. quis ordo in bono. pos. ser. l. ij. §. dies. & hoc bene admittitur, nam huiusmodi, actus est uoluntariæ iurisdictionis: ut C. de ferijs. l. actum. & no. Host. in sum. de ferijs. quid in eis. in uer. sed quæ pertinent. Et eadem ratione uidetur, ꝙ in domo potuerit fieri: ut ff. de interro. actio. l. uoluit prætor. §. j. & de manumis. uindi. l. non est omninò.
3 ¶ † Vltimò uidẽdũ est: quid sit insinuatio? Et dicunt quidã, ꝙ ẽ ꝑ superiorẽ auctoritatis præstatio: & hãc descriptionẽ uĩ innuere gl. & tenere in auẽ. ut nõ fiãt pignorationes. §. illud colla. v. Alij dicunt, ꝙ est scriptura facta in pñtia publicarum ꝑsonarum, & in actis. Vnde superuacuum est aliud testimoniũ quærere: ut C. de do. l. in donationib. Vnde dñt, ꝙ ad hoc, ut donatio dicatur solenniter insinuata, sufficit, ꝙ de ea facta sit scriptura, & apud iudicẽ cõpetentem publicata, & hãc opi. tenet Azo in sum. de dona. §. pe. & Host. in sum. de do. §. quæ donationes scripturam requirant. Verius tamẽ uĩ, ꝙ quantũ
b ad hoc insinuatio dici possit, ꝙ insinuatio[b] est præexistentis donationis in scripturam redactæ apud cõpetẽtem iudicem facta publicatio, & eius auctoritate ĩ publica monumẽta, seu acta uel gesta facta redactio, ut perpetua, & facilior sit probatio ueritatis. colligitur. C. de do. l. in hac. iuncto. §. in aut. ut fra. filij. §. illud col. ix. & de defen. ciui. §. non habente. colł. iij. & ut nulli iud. §. ex hoc peruenit. Nec est nouum, ꝙ actus ẽi apud unum celebratus pro sua ultima perfectione apud aliũ publicetur. C. de eman. lib. l. iubemus. & de ado. l. ij. & ar. de his, qui ue. æta. impe. l. ij. Fuit. n. talis insinuatio inuenta, ut in tpe medio, ꝙ est inter donationem, & insinuationẽ, possit donans deliberare, an sibi donationem per insinuationem confirmare expediat: ut in auẽ. de ap. & intra quæ tpa. circa prin. Et quia iterans tales actus. s. donationis, & insinuationis ostendit mentis perseuerantiam: ut C. de plus peti. l. unica, & tollit suspitionem deceptionis. ar. C. ad Velle. l. si mulier perfectæ ætatis. & caret falsis probationib. quæ possunt per scripturas publicas clam tamen factas cogitari: ut C. de dun. l. data. unde cum prima donatio non sit tali modo insinuata, eam sufficienter insinuatam non reputo. & per consequens non credo eam tenere, nec ualere.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a *¶ L. sancimus.] Io. An. in addi. ad Spe. de instr. editi. §. Torro. in 5. col. in uer. sancimus. dicit per hanc l. cõiter teneri, quòd requiratur diuersitas temporis, ut hic sensit Oldr. Sequuntur Ro. in consi. 305. Bal. in consi. 50. in consi. 408. uol. 2. Bar. in l. Modestinus col. 2. de do. Atque in his præcipuè locis habentur congesta omnes omnino authoritates, quæ de insinuatione loquuntur. Quod si quæ desit, legatur consi. Bertra. 103. in allegatione tertij quæsiti. uol. 1. Ro. in sin. 713. Cremen. in sin. 131. Idem Ro. in alio sing. 646. & antea sing. 200. Cremen. pariter idem in sin. pen. quod est 171. Probat quoque hoc responsum Oldradi Alc. in principio legis stipe. ad fi. de uerb. ob. contra Ang. & Castren. opi.*
b ¶ Quod insinuatio.] *No. diffinitionem insinuationis, & eius effectum. Et adde Alexan. in consi. 157. in prin. uol. 2. alias est consi. 300.*

De rescrip. & de consuetud.. & de exce. & de uerbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *Admittitur articulus generalis concludens subiectionem superioris, id est Papæ, etiam si non exprimatur Papa.*
4 *Item potest quis præscribere obedientiam passiuè: scilicet quod sit subiectus uni, & non alteri; & ualeat consuetudo circa hoc. & nu. 8. & 26.*

CONSILIVM CCLIIII.

a QVIA tota[a] pars decani, & capituli Carnn. ius ecclesiæ suæ defendentiũ, & eꝫ epi Carn. eos, ut asseruit, indebitè impugnãtis circa duo principaliter uersatur intentio. s. circa exemptionem, & libertatem; quam capitulum carnoceñ. prætendit dicens se nulli, nisi romano subesse pontifici; & circa iurisdõnem oẽm merum, & mixtum imperium, quæ sibi idem capitulum cõpetere ꝓtendit in singulares canonicos, clericos chori, & alios multos, de quibus in articulis fit mentio. Iccirco articulos ad hos duos fines tendentes disputatorius sermo percurrat. Et primò oẽs articuli, qui tendunt ad probandum exemptionẽ, siue libertatem decani, & capituli, qui sunt a primo usque ad 22. impu-
1 gnantur, & sustinentur, ut. j. sequitur. ¶ † Primo qdem dr̃ ipsos articulos peccare rõne materiæ, quasi ꝙ obedientiã præscribi nõ liceat, ut extra de præscri. c. cum nõ liceat, nec in se ipso quis possit obedientiã possidere: & ꝙ nõ possidetur, nõ præscribitur: ut ff. de usuca. l. siue. ad hoc respondetur, ꝙ contra obedientiã simpliciter non præscribitur, ita ꝙ per eã fiat præscribens nulli subiectus: remaneret. n. acephalus, quod esse non potest. ut 93. di. nulla. extra de censi. c. omnis & 11. q. 1. magnum. Esset. n. sicut locusta, quæ regem nõ habet secun-
2 dum Salomonem: ut no. 16. q. 1. qui uerè. † Contra obedientiam autem huiusmodi nulli dubium est præscribi posse. ut extra de priui. c. cum personæ. li. 6. Et dum dr̃, quod non potest possideri, ergo &c. Respondetur, ꝙ hæc propositio simpliciter intellecta ueritatem non habet, sed oportet distingui quia aut præscriptio inducitur ad quærendum rẽ, aut ius in re, & hoc modo uera est propositio. Aut ad extinguendum ius alterius, uel quærendum defensionem contra ius alteri competens, ut contra actionem personalem, & hoc casu non est necesse, quod præscribens possideat, uel quasi ipsam actionem, quia nemo eam uere possidet, nisi cui uerè competit: ut no. Inn. extra de resti. spo. c. in literis, quod autem subinfertur, quod obedientiam nemo possidet in seipso, concedo, in quantum obedientia habet respectum ad duas personas, præcipientis. s. & obedientis, & ad duos actus. s. præceptum, & executionem. Hæc. n. in eodem non stant, quia nemo imperat sibijpsi, ut ff. de arbi. l. pe. ad tre. l. ille, a quo. §. tẽpestiuum. Et hoc respectu, qui præscribit exemptionẽ, non dr̃ in seipso ꝑscribere obedientiã. Sed alius utens in eum imperio debet in eo præscribere, ut extra de præscri. c. cum ex officij. In quantum uero exemptio habet effectum negatiuum, quo mediante quis dicit se liberum ab obedientia hmõi ꝑlati, puta epi, dr̃ ipse ꝑscribere non quidem obedientiam, sed libertatem, ut C. de præscrip. quæ pro libe. uel contra, in rubro, & nigro. ff. de acqui. pos. l. iij. §. si seruus. Cum igitur in congerie articulorum appareat sufficienter datum de usu romanorũ põtificũ, apparet cessare obiectum, & bonam materiam esse. ¶ † Secundo dicitur ipsum principalem articulum peccare in forma dupliciter, quia est implicitus propter coniunctionem

etiam

etiam, quæ est in principio articuli, ibi etiam de consuetudi-
ne &c. Secundò quia articulus consuetudinis uidetur esse iu-
ris, & sic inadmissibilis. Sed ad hoc respondetur, quod impli-
catio est duplex: quædam contradictionis: & quædam diuersi
tatis. ¶ Prima viciat positionem, & articulum, quia quod per
rerum naturam est impossibile verũ esse, est impossibile pro
bari, uel poni posse. ut. ff. de interro. actio. l. confessionibus. in
prin. & §. j. & l. is cuius. §. fi. sed contradictoria simul esse ve-
ra non possunt. vt. ff. de uerb. signi. l. hæc verba. ergo &c. ¶ Se
cunda non vitiat, nec impedit, quominus ad explicitũ respon
deatur, & probetur. arg. ff. ad leg. cor. de fal. l. filius emancipa-
tus. Implicito, siue tacito, nisi aliter declaretur, pro inutili ha-
bita. ut. ff. de his qui. ut indi. l. hæres, qui tacitam. Præsertim
cum articuli datur diuisim, sicut hic factum fuit. Tunc enim
tanquam diuisa unum alterius cohęsione non ruit. argu. ff. de
dam. infe. l. si finita. §. si ex hoc edicto. in uer. sed si plures par
4 tes. & de minori. l. etiam. §. j. & de transf. l. si ex fallis. ¶ † Ad se
cundum respondetur, quòd consuetudo duplex est. Vna, quę
est ius non scriptum: & illa datur per modum cuiusdam con-
clusionis iuris orti ex obseruantia longę, uel longissimi tem-
poris: & hoc modo ius est: & articulus talis non admitteretur
ut no. Inno. extra de causa pos. c. cum ecclesia. Alio modo di-
citur consuetudo quædam facti obseruantia: sicut est in aui-
bus consuetudo uolandi, & reuolandi: ut insti. de rerum diui.
§. pauonum. Et consuetudo patrisfami. tam in loquẽdo: ut. ff.
de leg. j. l. si seruus plurium. §. vl. quam in viendo, ut. ff. de opt.
leg. l. ij. in fi. ut de ali. & cib. leg. l. alimenta. §. j. Et cõsuetudo,
quam habet proconsul, vt per certam partem prouinciæ in-
grediatur. vt. ff. de offi. procon. & lega. l. iij. §. pe. Et ista nõ est
ius, sed factum, & sic in proposito. & ideò de ea procedit ar-
ticulus. Non enim simpliciter datur articulus de consuetudi-
ne: sed continet in se articulus omnia, quæ necessaria sunt ad
talem consuetudinem inducendam: puta obseruantiam tanti
temporis, cuius memoria non existit, quiete, pacificè, scienti
bus, & patientibus aduersarijs. Constat aũt hæc facti esse, &
probari posse: ergo & poni. & in articulo deduci, ut in aut. de
his, qui ingre. ad app. §. penultimo. Et sic nõ deducitur hic in
articulum consuetudo, uelut quædam conclusio resultans ex
facto: sed magis, ut quoddam factum, quod dicitur longo tẽ-
pore obseruatum, cõclusionem, siue talis obseruantiæ effectũ
5 iuris dispositioni relinquens. ¶ † Tertiò oppo. quod illa uer-
ba in articulo apposita, quòd pro talibus se gesserunt, & sunt
habiti, & reputati &c. sunt impertinentia: quia non sequitur,
sic reputatur, ergo ita est. Ad hoc respondetur, quòd reputa-
tio est duplex: una uerbalis: alia realis. Verbalis, quæ ex sola
denunciatione fit: licet aliquando multum operetur, ut insti.
de adop. §. vl. C. de lati. liber. tol. l. unica. §. similique mõ. &
in authen. ut lic. matri, & auiæ. §. sed hoc sentire. Regulariter
tamen parum operatur, vt. ff. ad muni. l. Imperatores. §. pe. &
mandati. l. si uero non remuneraudi. §. cum quidam. Parum
enim prosunt uerborũ folia. j. q. j. marchiõ, & basilides. Rea-
lis uero multum operatur, vt. ff. de leg. iij. l. seruis urbanis. in
prin. & in ij. responso. & de iure fisci. l. accepto. & ad macedõ.
l. si patrem. Et hæc, licet non semper rem in vero esse consti-
tuat, ut. ff. de mune. & hono. l. modestinus. de doli excep. l.
apud celsum. §. si quis non tutor. & pro tuto. l. is, qui pro tuto
re. Constituit tamen in quadam quasi possessione talis iuris,
ut. ff. de agno. libe. à parẽ. l. j. §. Iulianus. & C. de probat. l. non
Epistolis. & l. nõ nudis. ubi no. & arguit scientiam aduersarij,
quæ est necessaria in ꝑscrip. incorporalium, ut C. de serui. &
aqua. l. si aquam. & talem quasi possessionem reddit legitimã
quæ est aduersariorum silentio roborata. vt. C. de acqui. poss.
l. nemo: & sic apparent uerba illa articuli de reputatione &c.
6 ad propositum multũ accedere, & pertinentia esse. ¶ † Quar-
tò oppo. articulus, qui datur, quod Romanus pontifex, & se-
des Apostolica fuerunt, & esse consueuerunt &c. qui est ter-
tius in ordine, non procedit, tanquam obscurus, eo quod non
datur quis Romanus pontifex fuerit: nec quis correxerit: nec
ꝑ quẽ visitauerit. Sed ad hoc respondetur primò, quod actus,
qui in articulo describuntur, attribuuntur dignitati summi
pontificatus, non personæ: ut. ff. de annu. leg. l. annua. §. Titia.
& extra de offi. & pote. iudi. deleg. c. quoniam Abbas. & not.
Inno. extra de senten. excom. c. si uero. Cum ergo dignitas cer
ta sit, certus est articulus. Frustra enim persona quæritur, cum
quod intenditur, iam hẽ. vt quemad. testa. aper. l. si duobus. in
ij. responso. de ver. ob. l. cum seruus. & ibi no. Secundò, quod
cum articulus dicat, quòd dictis temporibus, & per dicta tem
pora Romanus pontifex &c. & illud per notet temporis conti
nuitatem, & actus perfectionem, vt. ff. de uerb. signi. l. vrbana
familia. §. pernoctare. & de bonis eorum, qui mor. sibi cõsci.
l. iij. §. sic autem. & de adul. l. ij. in prin. videtur articulus dari
de omni summo pontifice, qui fuit pro tempore annorum. lx.
cuius contrarij memoria nõ extitit. Isti autẽ de se certi sunt:
vel ad minus ex eis multi: ergo articulus certus. Tertiò videt̃
non referre, quis fecerit, sed sufficit dici factum, ut. ff. de peti.
hære. l. item ueniunt. §. petitam. & de admi. tu. l. quidam de-
cedens. §. vlti. & seq. & no. Io. mu. & Ioan. An. extra de excep.
c. pia. lib. vj. & pro hoc bene facit. ff. ad uelle. l. quamuis. §. pla
nè si mihi proponas. sed sic est in proposito, ergo &c. tunc nã
que generalitas parit obscuritatem, quando nõ est uniformis
cõditio inclusorum in generalitate: ut. C. de transf. l. vt respõ
sum. Vel non intelligitur conceptus loquentis, qui diuersimo
dè intellectus contrahit vitium, ut. ff. de iure fisci. l. ita fidei.
7 Hic autem neutrum horum est, ergo &c. † Quod autem dicit̃,
quod non datur, quæ correctio fuerit subsecuta, ex proximis
dictis apparet solutio: quia non refert, quæ uel qualis secuta
fuerit, nec etiã ad uisitationem, quæ allegatur, & quæ ad pro-
positum sufficit, necessaria est correctio. Possibile enim est,
quod nihil inuentum fuerit correctione dignum, quod & hoc
nihil de uisitatione, uel visitantis iure diminuit, sicut dicitur
de tutore, qui in nullo auctoritatem pupillo pręstitit, Quid. n.
prohibet ita patrimonium pupilli esse compositum, ut nihil
agere necesse sit, in quo tutoris auctoritas interponi debeat?
ut. ff de admi. tu. l. tutor qui. Et ille, qui habet possessionem iu
b risdictionis exercendæ [b] possessionem non perdit. ut no. Inn.
extra de capel. mo. c. ij & gl. ordi. de uer. sig. Abbate. & sic ces
8 sat obiectus. ¶ † Quintò opponitur, quòd talis cõsuetudo in-
ducit peccatũ mortale: ergo impræscriptibilis. Ad hoc respon
detur, & conceditur, quod si peccatum mortale induceret, im
præscriptibilis esset. vt extra de consue. c. vlti. & in aut. ut nul
li iudi. §. j. & ff. de re. iu. l. nec ex prætoris. sed quod dicitur, ꝙ
hoc inducit peccatum mortale: potest negari, quia si sic esset,
nec etiam per priuilegium posset cõcedi, ut C. de priui. scho.
l. ij. li. xij. Sed constat, quòd per priuilegium, potest cõcedi: vt
C. de priui. schola. l. ij. lib. xij. ergo &c. nec oportet circa hunc
obiectum multum immorari, quoniã tollitur expressè per. c.
cum personæ. extra de priui. lib. vj. & per alleg. c. cum ex offi-
cii. extra de præscri. Circa quod est notanda regula, quã po-
nit Inno. extra de iudi. c. nouit. de foro compe. c. cum cõtingat.
in fi. quæ est, quod quicquid potest priuilegio concedi, potest
cõsuetudine introduci sciente illo, qui posset priuilegium cõ
cedere, puta Romano pontifice. Et hoc modo tollitur con-
trarium, quod allegabatur. c. dist. contra morem. & xciij. dist.
illud. & hunc intellectum ponit Inno. extra de præscri. c. si di-
ligenti. Hic autem datur sufficienter de scientia Romanorum
pontificum, eo quòd datur de uisitatione eorum, siue de corũ
mandato facta in ipsos decanum, & capitulum, tanquam in
9 exemptos, & sibi immediatè subiectos. ¶ † Sextò opponitur,
quod absonum est caput subesse membris exemptis, quia non
debet una, & eadem res diuerso iure censeri. Ad hoc respon-
detur, non esse absonum ex duobus, quorum unum se habet
ut caput, & aliud, ut membra, quòd vnum exemptum altero
non exempto, ut extra de priui. c. ex ore. §. ul. Ad formam au-
tem argumenti respondetur, quòd triplex est unitas. una est
argumentationis, ut homo, & lapis. alia est cohęsionis, ut do-
mus, & nauis, in quibus plura simul cohærentia unum corpus
constituunt. tertia unitas est aggregationis, ut populus, & col
legium, in quibus plura corpora distincta unum corpus repre
sentatum constituunt, ut. ff. de vsuca. l. rerum mixtura. de fide
iusso. l. mortuo. In primo genere unitatis ueritatem habet ar
gumentum, ut. ff. de excep. rei iudi. l. iudicante. de lib. cã. l. duo
bus. Item in secundo genere. ut. ff. de usuc. l. eum, qui ædes. In
tertio

tertiò uero genere, de quo agimus in prin.argu.ueritatem nō
habet, vt præalle.l.rerum mixtura:§.vlt. Nec est absonum pa-
trem in potestate cōsistere nepote emācipato, & à sacris aui,
& patris exempto.ut.ff.de adop.liberum. Econtra filius emā
cipatus, uel saltem in adoptionem alteri datus, & nepos in su
perioris patria naturalis potestate retinetur, ut.ff. de bo.poss.
cōtratab.l.j.§.qui habebat.& de cōiungen.cum emanci.libe.
10 l.j.& per totum titu.¶ †Septimò opponitur, ꝙ illud genus
articulorum, quod ad eundem finem datur, in quo dicitur, ꝙ
Arch.senonensis fuit ꝓhibitus uisitare:& quod sententia ex-
cōicationis lata pp hoc in decanū, & capitolum fuit habita
pro nulla &c.impertinens est, quia non datur, ꝙ primò archi
epūs visitauit ciuitatem, & diœceses suas s̃m.c.Romana.extra
de censi.lib.vj.& quod no.ibidem. Responderur ad hoc, quod
adiectio causæ in articulo positæ tollit obiectum. dicit enim,
ꝙ habita fuit pro nulla, tanquam lata ab incompetenti, & in
non subditos. Vnde & si articulus de se esset vagus, & non ne-
cessario concludens: tamen adiecta cā contrahit, & concernit
populum ipsum, & pertinentem facit. Determinatur enim p
cām, sicut p consequens, ut ff.de acqui.pos.l.si is, qui animo.
de calum.l.iij.§.hæc actio.de leg.ij.cum pater.§. dulcissimis.
¶ Hucusque egimus de exemptione decani, & capituli: nunc
agamus de iurisdictione decani, & capituli in singulares cano
nicos chori aduocatos &c.de quo tractauit.xxij. articulus, &
sequentes, & pro fundamento omnium istorum articulorum
præmittitur ꝙ apud iuristas notum est.f.eos admissibiles es-
11 se ex materia.†Nemo enim sentiens [c] negat talē iurisdictio-
c nem præscriptibilem esse, & consuetudine posse quæri: ut ex-
tra de offi.ord.c.irrefragabili.& de foro compe.c.cum cōtin
gat.ix.q.iij.conquestus.de coian.libe.l.j.de diuer.offi.& ap-
pari.iudi.l.uiros.lib.xij.& ibi no.impugnantur autem ipsi ar
ticuli, & defenduntur.ut intrà sequit̃. Primò dicitur, quod oēs
ipsi articuli sunt impertinentes: quia ad hoc, ut pertinentes
sint, oportet, ꝙ nō solum includant: sed excludant. hoc est, qđ
non solum iurisdictionem attribuant capitulo, sed ab ea ex-
cludat epm. hoc aūt nō faciunt: quia non est absonum in ean
dem personam plures iurisdictionem hēre: ergo &c. Ad istud
respondetur dupliciter. uno modo, ꝙ isti articuli iuris dispo-
sitione non solum includunt sed ēt excludunt, per hoc, quod
dicitur decanum, & capitulum vsos esse per tanti tpis decur-
sum iurisdictione, quæ de iure cōi ad epm ptinet. Priori enim
adimitur, quod alij destinatur. ff. de leg.j.l.quod in rerum.§.si
quis post testm̃. Et hic est casus extra de rescri.c.cum olim. &
c.auditis.& ibi no.expresse ista oppositio in articulo facta, in
quo sæpe repetuntur illa uerba, solos, & insolidum. quæ uer-
ba his, de quibus sermo fit, sicut sunt decanus, & capitulum,
12 integrum ius attribuunt, & oēm alium excludunt. †Primū in-
surgit ex verbo insolidū, quod rem respicit. vt.ff.de duo.reis.
l.ij. Secundum, quia incorporalia actiuè, & passiuè penes plu
res insolidū sunt.ff. de regu.ior.l.quæ in partes.& de ver. ob.
l.stipu.non diuiduntur. annectuur uerbum solos, quod exclu-
dit oēm alterū à participio eius actus, de quo fit sermo: ut.ff.
de dā.infec.l.si finita.§.Iul.in fi.de bo. aut.iud.pos.l. cū vnus
in prin.& C.de legi.& cōst.l.ulti.sed pp istam ultimam solu
13 tionem opponitur †secundò cōtra formā articuli:& dicitur,
ꝙ articulus non debet admitti: quia illa uerba solus, & insoli-
dum sunt negatiua in effectu:& per consequens improbabi-
lia, per c.cum ecclesia sutrina.extra de cā pos.& propric. Sed
ad istud rūdetur, quod dubium non existit talem articulū ad-
d mittendum esse. aliàs super impossibili probari [d] conditū nō
esset capitulum.extra de consue.non est.lib.vj.ubi mentio fit
de consuetudine, allegat epūs, quod nō teneatur requirere cō-
silium capituli: quod utiq; nemo sanus probabit. ut.ff. de cui.
l.si ita quis.in fi.& hoc expressè probat pręalle.c.cum ecclesia
sutrina. vbi admissi fuerunt canonici ecclesiæ cathedralis ad
probandū, quod ad eos tm̃ epi electio ptinet. licet in proba-
tione facta magis credatur testibus capellanorū deponētibus
affirmatiuè, quā testibus canonicorū, qui videnē astruere ne-
gatioam. Non ergo ibi est qō de admittenda ꝓbatione faciē-
da: sed de iam facta proroganda. quo casu oēs concordant, ꝙ
plus creditur duobus deponentibus affirmatiuè, quam multis
deponentibus negatiuè. vt.ff.de arbit.l.diem proferre.§.si plu
14 res.& per Inno.extra de uer.sig.c.ueniens.¶ †Ad formā uero
e argumenti, quod p̃supponit negatiuam ꝓbari non posse, [e] re-
spondetur quod illa locum habet in mera, & simplici negati
ua: non in ea, cuius veritas resultat ex probatione actus affir-
matiui, ut si probo solū Titium in tali re iudicasse. Ex hoc se
qtur, quod nullus alter cū eo. ut in aut.de hære.& fal.§.si ue-
ro quidam ēt absint.& ff.de itine.actuq́ue priua.l.j.§. hoc in
terdicto.& dicta testiū super huiusmodi deponentium intelli
15 gentur, s̃m quod no.viij.q.iij.arnaldus.¶ †Tertiò oppo. qđ
in articulis non dantur, nisi actus recentes, uel pendentes: siue
de recenti tpe:& causatur consuetudo ex actibus antiquis, vi
detur, quod articuli sufficientes non sint. Sed ad hoc rn̄detur,
quod quidam sunt actus antecedentes: quidam concurrētes.
Actus antecedentes sunt, à quibus præscriptio tanti tpis, cu-
ius contrarij memoria non existit, sumpsit exordiū.& in tali-
bus non est necesse dare principium: quia si principij incboa
tæ consuetudinis extaret memoria: ergo eius contrarij: quia
qui recordatur rem aliquā inchoatam esse, recordatur eā nō
fuisse. Principiū enim limes est ferrens transitum de nō esse in
esse. vt.l.dist. Hoc aūt contraxit præscriptionem tanti tpis.&
idem forte de actibus concurrentibus.i. ex quorū cōtinuatio
ne præscriptio ipsa pficitur. quia sicut principij memoria nō
habetur: ita & finis, idest quo tpe perfecta fuerit. Nemo enim
pōt dicere, tali tpe mortui sunt oēs, qui uiderunt, uel audie-
runt contrariū eius, quod in præscriptione dicitur: quia si sic
diceret, testimoniū eius esset insufficiens, nisi eos uidisset, uel
audiuisset. vt. C.de testibus.l.testiom.& de erogatio. mili. an-
nonæ.l.penultima. Si aūt sic diceret.s.se uidisse uidentem, vel
audiuisse audientē, destrueret pręscriptionē. ut.ff. de proba.l.
si arbiter.& de aqua plu.arcē.l.in summa.§.idē labeo.& no.p
Inno.extra de ver.signi.quid per nouale. Oēs ergo actus, qui
in tali præscriptione, vel consuetudine dantur, tanq̃ actus cō
sequentes eam, & attestantes ueritatē ipsius, sicut exercitium
16 virtutis post habitū: habitum nō inducūt, sed ꝓbāt.¶ †Quar-
tò oppo. ꝙ datur in articulis, quod epūs, siue eius curia citauit
multos, qui tō remissi fuerunt ad decanum, & capitulū. Argui
tur ergo sic: citatio est actus interrūpens præscriptionem: vt.
C.de præscri.xxx.anno.l.sicut in rem.& l.sicut notissimi. Sed
hoc multoties interuenit: ergo præscriptio fuit interrupta.
Ad hoc respondetur dupliciter: vno mō, ꝙ citationes, quæ in
in articulis dicuntur interuenisse, emanasse dicuntur ab incō
petente iudice: quod apparet, quia articuli dicunt, quod remit
tebantur ad decanū, & capitulū, tanq̃ ad competentem iudi-
cem. Talis aūt citatio nō interrumpit: vt. C.ne de statu.defun.
l.si pater.& ibi no. Secundo rn̄detur sic: citatio interdum di-
f cit [f] super re præscriptibili iudicium. Interdū uero rei præscri
ptibilis usum. Primo mō interrūpit præscriptionē, & sic pro-
cedit arg. vt si inter epm, & capitulum corā Papa, vel delega
to eius, uel corā metropolitano fuisset quæstio de iurisdictio
ne, & citatio super hoc emanasset, bene interrupisset: vt pro-
bant leges in argumento adductæ. Secundo mō non interrū-
pit, ut in ꝓposito. Non enim epūs citauit super iurisdictione,
seu citauit uolendo vti iurisdictione: quo casu cum sit impe
ditus, quod per remissionem apparuit, interruptio non est fa
cta. Cū enim impedimentū usui præstitum sit cā inchoandæ,
uel continuandæ præscriptionis. ut.ff. quēadmo.serui. amit.l.
si quis aliā.§.vl. de serui. vr. prędio.l.hoc aōt. vt extra de uer.
signi.c.Abbate. nō pōt esse cā interruptionis: quia non potest
esse unica duorum contrariorū causa immediata. vt.ff.de so-
lu.l. qui hominem.§.ulti.& de condit. inde.l. cum his.§.vlti.
17 ¶ †Quintò opponitur, ꝙ articuli continent certos actus, &
certas personas: ergo ulterius extendi non possunt, quia in iu-
ris præscriptione quærenda non fit extensio ad alios actus, &
personas, nisi ad eos dūtaxat, ad quos, seu ad quas vsus, seu pos
sessio dans cām præscriptioni extenditur: vt.ff. de iti. actuque
priua.l.j.§ iulia.& extra de offi.archi.c.dilecto. Sed ad istud
respondetur, ꝙ iurisdictio est unū totum, saltem iure, ad cu-
ius totius possessionem quærendam non est necesse singulos
actus iurisdictionis exerceri, vt in singulas personas, sed ali-
quos in aliquas sufficit exerceri, animo tū quærendi posses-
sionem

ssionem totius.ar.ff.ad Treb.l.restituta. Sicut & est in re corporali,ad cuius possessionis acquisitionem non est necesse,q quis singulas glebas circũambulet, vt.ff.de acquirẽ. pos.l.iij. §.j.& hæc fuit sententia Inno.extra de capel.mo.c.dilectus. & accedit,quod per eundem no. extra de testi. spo.c.in literis. Nedum quia dantur sufficientes actus meri,& mixti imperij, & simplicis iurisdictionis.Personæ aũt nõ enumerantur oẽs, sed multæ,quia oẽs enumerare fuisset impossibile,sufficit ergo satisfactum possibili, vt.ff.de usuf.l.usufructua.§.si in varijs.& de condi.inde.l.si pœnę.§.j.& de re iudi.l.à diuo pio.§. si emptor.ibi,certorum longè res abibit. &c.¶ Sextò opponitur,q non dantur epi nominatim. Ad istud respondetur:vt supra,responsum est in obiecto facto de summis põtificibus

18 &c.¶ † Septimò opponitur,q p acta apparet,q ecclesia Carnocẽ.pluries uacauit, ergo præscriptio nõ est completa; quia de præscriptione subducitur tempus uacationis ecclesiæ:ut extra de præscrip.c.j.& c.de quarta. ¶ Ad istud respondetur, q posita præscriptione necesse est excipientem de uacatione ecclesiæ docere tanto tempore uacauisse, q facta subductione uacationum præscriptio remaneat incompleta:ut extra de præscrip.c.auditis.hoc aũt non apparet per acta, nec datum est:nec etiam dari põt in hac præscriptione tanti tpis, cuius contrarij memoria non existit,quia si deducantur.xxx. vel.l. anni pp uacationem, non propter hoc sequitur contrarium eius,quod in præscriptione deducitur,uidelicet extare memoriam. Deductio igitur habet locum in præscriptione certo tẽpore mensurata,non in hac,quia si de infinito aliquid demas,

19 nihilominus remanet infinitũ. ¶ † Octauò opponitur,q per partem capituli est confessatum canonicos carnocen. mittere ad cõcilia prouincialia,quod dicunt esse signum subiectionis.Ad istud respondetur,quòd mittunt pp populum nõ exẽptum:ut extra de præscri.c.ex ore.& est casus eo.ti.c.vt Apostolicæ.lib.vj.sicut Abbates habentes populum tenentur ire ad synodum,non habentes non.xviij.q.ij.Abbates.& xviij.di.

20 stin.eps.& extra de maiori.& obe.c.quod super his.¶ † Vltimò dicitur,q eps eligitur à canonicis:habet ergo iurisdictionem super eos:ut extra de offi.ordi.c.cũm ab ecclesiarum.Respondetur hoc esse uerum de iure cõi,nisi priuilegium, consuetudo,vel præscriptio aliud inducant,de hoc aũt est tota q̃stio. De articulis uero datis pro parte epi attendendum est, quod in principio protestatus est eps,q per exhibitionem positionum,& articulorum,ac petitionum,uel alias non intendit in iudicium aliquid deducere , ut super his pronuncietur directè,uel indirectè,sed solum intentio dñi epi eo adiuuetur & ut non pronuncietur,uel declaretur decanum, & capitulũ carnocen.fuisse,& esse immediate sedi Apostolicę subiectos: per quam protestationem,quæ declarat omnia sequentia: ve ff.de pac.l.iuris gentium.§.quod fere.& de acquir. hære.l. qui aliena.§.ulti. apparet, q quicquid est in petitione epi , uel in articulis,q directè,uel indirectè non infringat exemptionem decani,& capituli,totum est impertinens, & debet repelli. & ideo ab articulo.xl.usq; ad finem oẽs repelli debent, ut ex eorum inspectione apparet, & iterum,inquantum de exemptione decani,& capituli agitur,cũ in hoc quilibet sit actor,& reus, non põt episcopus,tanq̃ actor, aliquid obtinere , sed tanquã

g sic,ut g per eandem protestationem apparet , in qua dicit, nihil uelle de iure suo iudicari. Et si capitulum in exemptionis probatione deficeret,nihil ultra posset pronunciari , nisi quod nõ appareret per probata eos esse exemptos:ut.ff.de lib. cau. l.diui fratres,& de iureiur.l.sed & si possessori. in prin.& .§.j. de proba.l.circa.& ibi no.& no.C.uti pos.l.unica.¶ † Ad corroborationẽ prædictorum allegauit alter aduocatus pro parte capituli in modum,qui sequitur.ultra allegationes datas p decanum,& capitulũ ecclesiæ carnocen. dant, & proponunt dicti decanus,& capitulũ,quæ sequuntur,contra obiectus in frascriptos.ad obiectum,ubi proponitur, q nomina Romanorum pontificũ non exprimuntur, dicitur nõ esse necesse de iure:immo iura uidentur expressa,quod non sit necesse, extra de priuil.cũ olim essemus. ubi Abbas allegauit se immediate subiectum esse Romanæ ecclesiæ, & se exemptũ à iurisdictione diocesani episcopi,& fuit admissus ad probandum nulla expressione facta Romanorum pontificum, & eod.ti.c.cum olim propter quæstionem,ubi unus nomine prioris sub nomine dignitatis allegantis exemptionem fuit admissus ad probandum illam sine expressione nominis proprij , nec ibidem exprimitur nomen Romani pontificis,coram quo fuit allegatum,quare apparet,quod specificatio nominum non requiritur,ubi dignitas præscribit,uel ea,contra quã præscribitur.ar

22 gu.ad hoc extra de rescrip.c.si gratiose.lib.vj. ¶ † Ad alium obiectum,quo dicitur,q Archiepiscopus non nominatur.Respondetur,quod dicta nominis specificatio non fuit necessaria,cum hic non agatur de iure Archiepiscopali,nec ipse Archiepiscopus,vel alia legitima persona pro eo interueniat in causa.argumento rõnum,& iuriũ supra pximè allegatorũ circa summos pontifices non nominandos , quæ hic repetita intelligantur. Præterea videtur,q sufficiat nominare dignitatem sine proprio nomine.ut no. Inno.extra de senten.excom. c.si uero.ad si.Sed dato sine præiudicio , q necessaria fuisset nominis specificatio,sicut non fuit, attñ constat de nõie dato infra tẽpus datum ad declarandum, videlicet de dño Stephano tunc Archiepiscopo Senon. vt expressè continetur in declaratione data pro parte domini epi.in qua apparet,quod dictus dñs.S.fuit immediate pdecessor ante dñm Philippum, qui quidem dñs Philippus cõfirmauit electionem moderni epi.& in articulo dato p parte capituli dicitur,q pro tẽpore dictæ inhibitionis dictus dñs modernus eps carnocen.erat,& ante,& post,ita q facta concordia tẽporũ, & personarum in aperto liquebit articulum uerũ esse,& quo ad personã Archiepiscopi esse,& fuisse nominatũ, & specificatũ per dictã declarationem factã pro parte dictĩ dñi epi.¶ Præterea dico sine præiudicio,q & si nominũ propriorũ fuisset faciẽda expressio,tñ sufficienter facta apparet infra terminũ datum ad declarandũ ex datis pro parte dicti dñi epi in quodam articulo pro parte sua exhibito, in quo successiue dat de quatuor episcopis carnocen.incipiendo à dño Simone carnocen. qui fuit per sedem Apostolicam cõfirmatus,usq; ad dñm R. nunc epi scripsũ exclusiuè. Constat & ex literis pro parte decani,& capituli productis,ex quibus apparet de uariis,& diuersis epis successiuè declarantibus articulos h subscriptos, dato q expressione nominum non indigeant , ut supra proxime probatum

23 est. ¶ † Præterea ad illum obiectũ,quo obijcitur, q cõsuetudo debet esse rõnabilis,sed ista non põt esse talis, qua dicitur,q omnes ubicunq; existentes uocare põt,quia ad hoc opponendum non debent admitti, qm̃ dñs noster Papa in consistorio uoluit,& præcepit,quod dñs eps non audiretur,nisi in quantum tangeret ipsum,& officiales suos. & esto sine præiudicio,quod ad opponendũ deberent admitti, hoc non est irrationabile,quod quis extra prouinciã diocesim, & ciuitatẽ possit uocari:immo hoc videtur ex pmissione iurislicere, vt probatur expressè.C.de offi.præfe.vr.l.j.de episc.& cle.l. oẽs, qui vbicunq;.§.si apparitor.extra de foro.cõpe.c.Romana.§. contrahentes.& quod delinquens rõne delicti in loco,in quo deliquerit,potissimè contra ecclesiã Carnocen.possit uocari coram eis,apparet extra de uerb.signi.c.ex parte.& c.cum olim.Nec absonum est rõne delicti quem fieri de foro eius,in

24 quem delinquit.extra de foro cõpe.c.cũ sit generale.¶ † Præterea ad illud obiectũ,quo dicitur,q Romani pontifices mãdauerunt &c.quare pp hoc articulus nõ est admittendus, cũ tale mandatum iurisdictionis debeat per scripturam probari:Rñdetur,q regulariter mandatum põt fieri cum scriptura, siue per nunciũ,& Epistolã.ut.ff.man.l.i. & hoc idem sentire uidetur Archi.in proœmio.vi.li.ubi æquiparat rescriptũ gratiæ,& iurisdictionis,& tñ dicit utrũq; posse probari per scripturam,& testes.Nec ob.l.C.de mandatis pcin.l.i.quia ibi loquitur in mandatis secretis principis,quæ non uult aliis reuelari,uel nota esse:ergo talia fiunt per scripturam,& nõ in præsentia testium.& hoc est quod dicit tex.cum secreta in mandatis &c.immo talia reuelanti pœna capitalis imponitur.ff.de pę.l.ti quid aliquid.§.transfugæ.Sed dato sine præiudicio, q debent probari p scripturã,certe pp hoc non potest dici,q articulus non sit admissibilis:quia possibile est, quod de eo mandato facta fuerit scriptura,& ideò sit pe probationis,& debito

debito modo probabitur, mandatum proderit, & partem re-
leuabit. Sed articulus de se admissibilis est, quia q scripturu
interuenerit, habet se ad esse, uel nō esse, ut prædictum est, cū
i utroq; modo potuerit factum fuisse mandatum [i] requiritur
scriptura. ut in præallc. l. j. ff. man. Præterea iura, quæ cōsue-
uerunt adduci, q ad probandum mandatū requirat scriptura,
loquuntur quando ex uirtute mandati uellet aliquis admitti.
25 † Præterea ad illud, quod obijcitur, q articuli sunt negatiui,
inquantum dicunt, q decanus, & capitulum soli, & insulidum
&c. Breuiter respondetur, q tales articuli cōtinue transeunt,
& admittuntur in palatio Apostolico, & sic se habent ritus, &
stylus Palatij Apostolici, qui de iure sic sunt seruandi, vt extra
de cri. fa. l. c. q̄ graui. & videtur casus extra de elec. cū ecclesia
uulterrana. Præterea ad illud obiectum, quo opponitur, quòd
oēs articuli dari pro parte decani, & capituli sunt impertinen
tes, ut patet ex libello epi, in quo inter cætera cōtinetur, q au-
ctoritate priuilegiorum, & maximè productorū nō licet, nec
licuit decano, & capitulo illa facere, quæ prætendunt, ac ēt pri
uilegia ipsa locū non habuisse, nec habere, quātum ad ea, quæ
iudicialem requirunt indaginem: qui quidem obiectus, ut di-
cunt, verificari uidetur ex cōtextu priuilegiorū productorum
pro parte decani, & capituli, q̄ quidem, ut dicunt, non sunt suf
ficientia ad fundandam intentionem prædictorū decani, & ca
pituli rñdetur, q sunt pertinentia ex forma libelli oblati pro
parte capituli, in quo inter cætera continetur, & petitur, q d
quid attentatum est, & fuit contra priuilegia, & consuetudi-
nes, quæ & quas prætendunt fuisse iniuste, & indebite attenta
ta. ergo hoc ex euentu pendet, q si apparebunt sufficientes
esse cōsuetudines, & priuilegia reportabit pars capituli uicto
riam. & sic articuli sunt admissibiles, & pcedunt, quia cōclu
dunt libellum pro eorū parte oblatum, q q̄ hoc pro parte epi
in suo libello negetur, cuius negationi nō statur, sed pbatio-
nibus vt C. de æden. l. qui accusare. de probatio. l. actor. & ual
de bene. C. de prohib. sequestra. pecu. l. j. Similiter alia ratio-
ne non procedit obiectus, quia non omnia priuilegia exhi-
buerunt, sed ea, & alia exhibere intendunt infra terminum
per vos reuerendum patrem eisdem reseruatum, iuxta conci-
lium uiennen. extra de uerbo. signifi. cle. sæpe. † Præterea
26 ad obiectum, quo dicitur, quod omnes articuli, quatenus
continent præscriptam consuetudinem, contra episcopum, &
eius officiales, cadūt, quia omnino uidentur impossibile con
tinere, uidelicet, quod quis in superiorem suum posit iu-
risdictionem præscribere. Respondetur, quòd de episcopo
nulli dantur articuli, sed de officiali tantum, contra quem
articulj bene procedunt, quia non intelligitur factum offi-
cialis, nisi in casibus, & personis, quæ eidem episcopo sub-
sunt. Cum ergo egreditur, sicut hic, ut priuatus delinquit.
ff. de offi. præfec. urb. l. vl. & de iniur. l. nec magistratibus.
idem posset dici de episcopo, & etiam posset per consue-
tudinem introduci, quæ inducitur tacito consensu, quia ex-
presso consensu maior potest se subijcere iurisdictioni in-
ferioris. ff. de iurisdict. om. iu. l. est receptum. Præterea ad il-
lud, quod obijcitur, quòd articuli dari pro capitulo, quòd
episcopus debet stare recordationi capituli, uel maioris par-
tis, uel quatuor, aut trium ex eis, vbi esset dubium: sunt omni
nò reijciendi propter tria. Primò quia de his nunquam du-
bitauit episcopus, nec dubitat. Secundò quia non datur tem-
pus sufficiens. Tertiò quia, si episcopus iurauit, non propter
hoc sic uniformiter debet dictum iuramentum intelligi, cum
27 duntaxat debeat referri ad rationabiles consuetudines. † Ad
quæ omnia respondetur. Et non ob. prima ratio, quoniam,
licet alicuius arbitrio aliquid committatur non intelligitur
sic commissum, ut pro libito uoluntatis debeat dicere sic,
uel non, sed sibi commissum intelligitur, ut probo uiro. ff. de
lega. iij. l. fideicommissa. §. cum esset. argumen. ff. de uerbo,
obliga. l. continuus. §. cum ita. Nec ad ponendum contra-
rium debet episcopus admitti, cum prius supponatur omniu
sibi fuisse, & esse nota, non solùm ut episcopo, sed etiam
ut canonico, & quòd eisdem tanquam canonicus usus fuit,
propter quod probabilem ignorantiam allegare non potest,
extra de ref. c. eam te. cum si. Item quia priuilegium fuit
concessum in fauorem decani, & capituli, quos uerisimile
est melius scire cōsuetudines ecclesiæ, quàm episcopus, ideò
fuit introductum, quòd eorum recordationi staretur. Miran-
dum est de domino episcopo, quòd in consuetudinibus, quæ
faciunt pro eo, semper dicit se certum esse, ut apparet in suis
articulis. in alijs, quę sunt contra eum, dicit se incertum esse.
¶ Tertia etiam ratio non ob. s. de tempore non sufficienti,
quia ueritatem in facto non continet, ut ex ipsorum singu-
lorum articulorum datorum super singulis consuetudinibus
inspectione clare liquet, in quibus omnibus datur de tanto
tempore, cuius memoria non existit, & dantur plures literæ à
suis prædecessoribus concessæ de consuetudine obseruanda.
Præterea datur articulus, & etiam constat per instrumentum
publicum super hoc confectum, quòd dictus dominus epi-
scopus hanc consuetudinem promisit per suum sacramen-
tum se seruaturum, & stare recordationi capituli, uel maio-
ris partis, aut probationi iuratoriæ trium, uel quatuor sine
contradictione aliqua. & recordatio fuit sibi facta in capi-
tulo, & per capitulum, prout in instrumento super hoc con-
fecto, & exhibito continetur. Ex quibus apparet, quod ex
quo relaxatio iuramenti si facta non fuit, contra dictam re-
cordationem sine metu periurij uenire non potest. extra de
iureiuran. c. i. & c. debitores & eod. titu. c. ad nostram. cum si.
Similiter non procedit obiectus, quia si consuetudines sint
rationabiles, uel non, in pendenti est, & hoc pendente contra
uenire non potest.

ADDITIO RAYNALDI CORSI.

a ¶ Quia tota.] *Iunge hic consi. supra 172. & 244. & quæ ibi adnotaui.*

b ¶ Exercendæ.] *Videntur huiusmodi verba hic omnino desiderari, si nihil sit, in quo iurisdictionem exerceat.*

c ¶ Sentiens.] *Expone, idest sana mentis.*

d ¶ Probari.] *Expone, idest super eo, quod impossibile est, ut probetur.*

e ¶ Non posse.] *Negatiua quando probari posse dicatur, & quo modo. Qua in re uide etiam infra consi. 312. col. 2.*

f ¶ Interdum dicit.] *Expone, idest importat.*

g ¶ Sic, ut.] *Sic, ut idest talis, qualis.*

h ¶ Articulos.] *Expende, num melius se haberet scriptura legendo suprascriptos.*

i ¶ Fuisse mandatum.] *Existimarem facile hunc locum ita restituendum cum scriptura, uel sine.*

De sententia, & re iudi. & de appella. & de dolo & contu. extraordinarie de popularibus acti.

SVMMARIVM.

1 *Licet à prouisione ecclesiæ unus cuius interest non appellet sed pro parte alterius cuius etiam interest appelletur ad curiam cuius appellationi alter non adhasit tamen si feratur sententia contra appellantem & iterum appellet tunc ille cuius interest potest propter suum interesse uenire secus si sententia transiuisset in rem iudicatam. cum plu. seq.*

CONSILIVM CCLV.

CONTRA prouisionem, quam G. se dicit habere de ecclesia Seranallen. appellauerunt episcopus Geben. & R. ipsius ecclesiæ rector, & in appellatione sua inseruerunt crimina, atque defectus: & quia peccauerunt in forma, non curauerunt postmodum articulari de illis criminibus, & defectibus, nec super eis aliqualiter ugere, sed absque alijs probationibus fuit conclusum in causa, & lata fuit sententia diffinitiua pro dicto. G. in curia Romana, à qua dicti episcopus &. R. appellauerunt. post quæ causa appellationis durante, in secunda instantia duo parochiani

2 chiani ipsius ecclesiæ uenerunt ad a causam, cum sciuerunt
appellatum esse, & causam agi, qui tamen nec appellauerunt,
nec appellationi adhæserunt, sed in terminis assignatis dede-
runt contra dictũ. G. positiones, & sufficientes articulos aliis
non datos, nec tactos per dictos appellantes, ac etiam dede-
runt articulos contentos in dicta appellatione: super quibus
tamen nunq̃ fuerat actum, nec diffinitum inter dictos appel
lantes, & appellatum. ¶ Nunc opponitur dictis parochianis
exceptio rei iudicatæ, & quod non dñt admitti ad causam, ꝓ
eo quod non appellauerunt à dicta diffinitiua infra. x. dies,
1 postquam eam sciuerunt esse latam. † Quæritur, an obest hæc
exceptio? & uidetur, quod sic. certum est enim, ꝙ si dicti pri-
mi obijcientes, qui succubuerunt, & appellauerunt, non ap-
pellassent paratum fuisset omnibus, qui appellatum sciuis-
sent, præiudicium, ad similitudinem sententiæ latæ in popula
ri actione. ut. ff. de popu. acti. l. iij. igitur si unus appellet, & al
ter non, cum nõ sit eadem causa impugnationis utriusq;, sed
omninò alia, unius appellatio alteri nõ prodest. ut. C. si unus
ex pluribus appel. l. j. & de appella. l. si qui separatim. §. vlti.
2 ¶ † Præterea cum ipsa appellatio fuit inutilis in ipsis princi-
palibus appellantibus & ideò fuerunt ab ipsius prosecutione
repulsi non potest esse utilis in aliquo accessorio. ut. ff. de reg.
iur. cum principalis. & C. de usu. l. eos. cum simi. Sed in casu
nostro contrarium uerius uidetur. nam dicta sententia non
transiuit in rem iudicatam imo fuit suspensa per appellatio-
nem & exceptio rei iudicatæ non potest habere locum ex illa
sententia cuius effectus per appellationem est suspensus vel
extinctus. ut. ff. ad turpil. l. j. §. ultimo. de pœnis. l. ij. §. fi. de in-
iu. rup. & irri. testa. l. si quis exhæredato. §. hi autem omnes. di-
cta uero exceptio tunc bene procederet si dicta sententia dif
finitiua non fuisset per appellationem suspensa, & alias non.
ut no. Compo. de elec. lib. vj. c. statuimus super uerbo appella
ri. uersi. si uero non fuerit &c. appellatio enim sic effectũ sen
tentiæ suspendit ꝙ nescitur dum pendet ex quo tempore
incipiet uires sortiri etiam si sententiam obseruari cõtingat.
alio enim tempore fingitur sententia uires habuisse tamẽ la-
psu fatalium confirmatur. & alio tẽpore quando expresse con
3 firmatur: ut. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. j. † Præterea regula
iuris est, cuius officium officit, eius factum proficit: ut. ff. de
pact. l. rescriptum. §. ul. Sed in populari actione factum singu-
laris personæ actionem in iudicium deducentis, & succumbẽ
tis officit cuilibet de populo: ut. ff. de popu. actio. l. iij. & de
iureiu. l. eum qui. §. in popularibus. ergo & appellatio prodes
se debet cuilibet de populo, quia regula est infallibilis, quo
succumbente alteri præiudicium generaretur eodem ap-
pellante à sententiæ præiudicio releuatur ut. C. de appel. l. si
4 actor. de procu. l. inuitus. & ff. quando appel. sit. l. j. §. ul. † Præ
terea nullum dubium est, & omnes fatentur, ꝙ omnes, quo-
rum interest, durante causa possunt uenire ad causam, & ad-
mittuntur in statu, in quo eam inueniunt. ut argu. extra ne lite
penden. aliquid innoue. c. si hi contra quos. lib. vj. & no. expres
se per Compost. in c. statuimus. super uerbo appellari in glo.
quæ incipit quid si capitulum &c. in uer. sed ad quid admitte-
tur ille cuius interest &c. Et in casu nostro est simile, quia cã
pendet inter appellantem, & appellatum, qua pendente ueni-
unt dicti parochiani, qui petunt se admitti, & nullum dubiũ
uidetur q̃n secundum prædicta, debeant admitti. Non ob. si
dicatur, ꝙ prædicta locum habebant in prima instantia, ante
quam sententia lata esset, secus autem, ubi sententiatum est,
licet fuerit appellatum. Nam certe talis oppositio non pro-
cedit, quoniam quantum ad hoc, ꝙ causa semper dici debeat
pendere, non refert, vtrum adhuc nulla sententia lata sit, aut
si sit lata, & fuerit per appellationem suspensa, & hoc signan-
ter dicit glo. C. vt li. pen. l. ij. in glo. per sententiam diffinitiuã
&c. Inde est, ꝙ omne, ꝙ licet in prima instantia ante senten-
tiam, licet post sententiam: vt. ff. de cõdi. indi. l. eleganter. iij.
responso. & de transf. l. & post rem. in prin. de bo. li. qui cum
mulier. §. accusasse. & C. de temp. ap. l. per hanc. cum si. & no.
per Inno. extra de consti. c. ul. hinc est, quod emptori, qui pro
re empta conuentus ab extraneo, priori durante instantia uẽ
ditori denunciare omisit, nuncians appellatione pendente
seruat sibi de euictione regressum: ut. ff. de euic. l. si rem. §.
ultimo. & ibi not. & sic durante prima instantia simul con-
ueniri possunt debitor, & fideiussor. ut. ff. de duo. reis. l. iij.
§. ul. sic & ea instantia finita per sententiam appellatione su-
spensam poterunt conueniri. ut. ff. man. l. creditor. in princi.
& pro hoc facit optimè. ff. ut lega. no. ca. l. postquam. §. Im-
5 perator. † Constat autem, quòd durante causa appellationis
non potest dici causa finita, sed durare: vt. ff. de bo. li. l. qui
cum maior. §. accusasse. in. ii. responso. Et ideò in causa ap-
pellationis potest corrigi error facti in prima instantia com
missus secundum beneficium legis: ut. ff. de iu. & fac. igno. l.
error facti. & not. Innocen. extra de confess. c. ul. ergo po-
tuerunt venire dicti parochiani etiam in secunda instantia,
causa appellationis durante, quanquam non appellauerint,
nec appellationi adhæserint. Præterea appellatio est quæ-
dam medicina inuenta contra morbum sententiæ iniquæ,
ut. ff. de appella. l. j. Oportet autem medicinam commensu-
rari morbo. ut in authen. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis ergo.
& extra de iura. cal. c. cæterum. Non autem esset bona com
mensuratio, si sententia omnibus præiudicaret: appellatio
uero vni tantum prodesset: cum contrariorum quantum
vnum vni nocet, alteri alterum debet prodesse: vt. ff. de le-
ga. iij. l. nam nec id quidem. & ibi no. Non ob. quòd supra
dictum est, quòd unius appellatio non prodest alteri, vbi
non est eadem causa impugnationis &c. quia illa iura loquũ
tur in pluribus sententijs, licet sit una pronunciatio, quæ fit
contra plures. tamen tot censentur sententiæ, quot sunt con-
demnati, quantum ad effectum: ut C. si plures una sen. fue
rint condemna. l. j. & l. ij. hic autem est unica sententia, licet
totum populum excludens. & ideò unica appellatione su-
spenditur totum negotium, quantum ad totum populum, &
quemlibet de populo: ut ff. de no. oper. nun. l. quia in re præ-
senti. & ad sena. consul. turpil. in senatus. circa princip.
6 ¶ † Ad secundum respondetur, quòd appellatio non fuit inu
tilis, quantum ad deuolutionem, sed quantum ad obiectũ
prosecutionem. Item appellatio interposita à sententia la-
ta in curia suspendit effectum sententiæ, quanquam iustè, vt
ff. de his, qui no. infa. l. furti. §. j. & sic dicta appellatio rem in-
tegram conseruauit, & per consequens admittuntur dicti pa
rochiani, quasi re integra existente: vt supra dictum est. Et
quanquam pars aduersa alleget Compo. in c. statuimus. su-
per uerbo appellari, & super uerbo interest: ad repellendum
dictos parochianos per prædictam exceptionem rei iudica-
tæ: certè tamen nihil ibi not. contra admissionem illorum
parochianorum: quia Compo. ibi loquitur, quando sen-
tentia transiuit in rem iudicatam. ut supra dictum est. & ui-
deatur bene super dictis uerbis: quia expressè faciunt pro
admissione dictorum parochianorum. quod autem dictis
parochianis non obsit, quod non appellauerint à dicta sen-
tentia, ibi proptereaque debeãt admitti ad causam, & quod
dictam appellationem interpositam per dictos appellantes
possint prosequi, apparet apertè in hærede, & legatarijs, in
7 emptore, & venditore, in debitore & creditore. ¶ † Nam si
hæres, contra quem fuit lata sententia, ab ipsa appellauerit,
nedum illa sententia intelligitur suspensa, quo ad ipsum hæ-
redem, sed etiam quo ad legatarios, qui non appellauerunt, &
ipsi legatarij dictam appellationem ab hærede interpositam
prosequi possunt ut. ff. de appel. l. à sententia. §. idem rescri-
psit. & idem est in uenditore, & emptore, & in debitore, &
creditore, ut eod. titu. l. ab executore. §. alio. & argu. ff. ad. l.
Iul. de adul. l. constante. in fi. sequitur ergo ex prædictis si-
ne obstaculo aliquo, quod articuli per dictos parochianos
dati, præsertim, qui non descendunt ex aliqua appellatione,
& quos nullus de dictis appellantibus dedit, sint admitten-
di, & super eis remissio concedenda. Beatus Hilarius lo-
quens de ista ecclesia dicit sic, proprium est ecclesiæ, ut tunc
uincat, cum læditur: tunc intelligat, cum arguitur: tunc
secura sit, cum deseritur: tunc obtineat, cum separata
uidetur.

ADDITIO

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ad causam.] *Vide uum tutius legendum sit, Ad curiam. Vel si legamus ad causam, ita mox restituendũ, uenerunt ad causam, cum seuerunt appellatum esse, & cam agi.*

De rescrip. uel priuilegijs. & de consangui. & affini. & de excep. de clande. despon.

SVMMARIVM.

1 *Causa falsa etiam impulsiua si exprimitur in dispensatione Papa nulla est dispensatio sed onus probandi falsitatem incumbit allegant i. & nu. seq.*

3 *Item. si petens dispensationem in matrimonio cum consanguinea dicit ignorasse impedimentum & probetur scientia non ualet dispensatio: sed asserens se contraxisse publicè in facie ecclesia licet non probet banna. c. cum inhibitio de clan. despon. pracessisse si tamen contraxit coram populo interuenientibus solemnitatibus in ecclesia non dicitur subreptitie impetrasse. cum nu. seq.*

CONSILIVM CCLVI.

LEMENS episcopus seruus seruorum Dei &c.
dilecto filio. S. comiti &c. & dilectæ in Christo fi-
liæ nobili mulieri. B. comitissæ &c. Sedis Apostoli
cæ circunspecta benignitas concessa sibi desuper
utitur potestate, prout emergentia negociorum qualitate pẽ
sata id in Deo cõspicit salubriter expedire. Petitio si quidem
uestra nobis exhibita continet, ꝙ uos mr̃imoniũ inuicem per
uerba de presenti in facie ecclesiæ publicè contraxistis. Verũ,
quia quonda. C. uxor tua fili. S. tali, & melius tibi filia. B. quar
to gradu fuit consanguinitatis coniuncta, fuit nobis ex parte
uestra humilitet supplicatom, ut cum ex separatione uestra, si
fieret, grauia similiter timebãt inter utriusq; uestrum consan
guineos scandala suboriri. Tuq; . B. tempore mr̃imonij prædi
cti impedimentum hmõi penitus ignorares: prouidere uobis
in hac parte de opportuna dispensationis gratia dignaremur.
Nos igitor, qui salutem, & pacem quærimus singulorum, ue-
stræ super hoc prouidere saluti, dictisque salubriter scandalis
obuiare uolentes, vestris supplicationibus inclinati, uobiscũ,
ut impedimento nõ obstante prædicto in mr̃imonio sic ꝯcto
remanere licitè ualeatis, auctoritate ap̃lica dispensamus. nul
li ergo &c. ¶ Modo cũ in prædicta dispensatione fuerit sug-
gestum, ꝙ ex separatione dictorum. S. & B. grauia uerisilr̃ in
utriusq; ipsorũ cõsanguineos timebantur scandala suboriri; q̃
ritur, an si possit de ꝯrio cõstare, dicta dispensatio ex hoc sit
subrepticia, intantũ ꝙ non habeat roboris firmitatem? Item
si dicta dispensatio possit vitiari ea dicta subreptione, an. s. q
vult sustinere dispensationẽ, teneatur ꝓbare dicta scandala ti
meri suboriri, an alius, qui impugnat dispensationẽ, teneatur
ꝓbare ꝯrium? item fuit suggestum in dictis dispensatione, ꝙ
dicta. B. tpe ꝯcti mr̃imonij impedimentum huiusmodi peni-
tus ignorabat. Quæritur, an si probetur scientia. B. dicto tpe,
dispensatio similiter ex hoc solo sit subreptitia, intantũ quod
sit inualida ex hoc solo? fuit ẽt suggestum, quod publicè in fa
cie ecclesiæ per uerba de præsenti mr̃imoniũ ꝯtraxerunt: quæ
ritur, an posset dici factum esse publicè, si sine missione ban-
1 norum sit factũ, & an ex hoc possit dispensatio uitiari? ¶ † Ad
primum videtur, ꝙ ꝑ talem falsam cãm motiuam, seu im-
pulsiuam ad dispensandũ, nõ debeat ipsa dispensatio uitiari:
sicut dr̃, ꝙ falsa causa legatũ non vitiat: ut. ff. de condi. & de-
mõ. in uersi. quid aũt iuris est. & . l. cum tale. §. falsam. & insti.
de lega. §. longè magis & s̃m multos falsa cã manumittendi
manumissionem non impedit: ut insti. ex qui. cau. manu. libe.
fiã. vel nõ. §. semel. & . ff. de manu. vindi. l. iusta. §. ult. & huc vr̃
probare tex. extra de cõsan. & affi. quia. ¶ Sed in ꝯrium me ad
ducit, ꝙ cũ dispensatio debeat fieri cum cã, ut. j. q. vlt. §. dispẽ
sationes & c. talia. & c. exigunt. Non est uerisimile dñm Pa-
pam sic iura cõia fuisse transgressũrum, vt sine cã rationabili
dispensaret: ut C. de inof. test. l. si qñ. & extra de elec. c. ecclesia
uestra. ij. sic aũt est, ꝙ ubi talis est cã, qua nõ subsistente cõce
dens nõ esset alias ꝯcessurus, talis falsa cã concessionẽ uitiat.
ut in præallega. l. cũ tale. §. falsam. sed sic est in ꝓposito, ergo
&c. Et probatur hoc ꝑ text. legis. ff. de nata. resti. l. j. in talibus
nempe dispensationũ impetrationibus, eo quod in ipsis fit iu
ris cõis relaxatio, nihil debet falsum exprimi, uel uerum tace-
ri. ut ff. de in ius uoc. l. libertus aduersus patronũ. de ele. c. du-
dum. & de deci. c. ex multiplici. si enim rescripta, quę sunt s̃m
ius cõe, ex huiusmodi expressione, vel suppressione uitientur.
ut extra de res. c. sup literis. & arg. ff. de pec. leg. l. cũ dñs. cir-
ca prin. ergo multo fortius dispensationes, in q̃bus præiudiciũ
uertitur, & ius cõe relaxat̃: ut. ff. de mili. testa. l. eius militis. §.
j. ꝓ hoc ex̃ de præben. c. nõ põt li. vj. de offi. ordi. c. ex parte.
2 & de sen. excõ. cũ ꝓcã. ¶ † Ad s̃m videtor, quod impugnanti
dispensationem onus ꝓbationis incumbat, utpotè partẽ acto
ris, seu accusatoris assumenti, iuxta regulã generalem: ut. ff. de
proba. l. ij. & C. de proba. l. actor. & pro hoc C. de accu. singu
lis. & C. de curiosis & statio. l. j. li. xij. & hoc vr̃ innuere lex. C.
si ꝯ ius, vel uti. pub. l. puniri. ibi dũ dicit, precum argui falsita
tem &c. Hoc tñ dicit spe. id fieri ex voluntate, alias impetrãs
debet probare. & hoc no. in ti. de excep. §. nunc videndũ. ver.
licet ꝙ impetrans facit, quod no. Inno. extra de priuileg. c. ex
parte. Videtur ergo in dispensationibus ꝯrium. s. ꝙ in dispen
satione impetrans habeat cãm dispensationis probare verã
esse. ot C. de his, q ueniam ęta. impe. l. ij. Et nõ obuiat his, quę
dicta sunt hic, & in superiori articulo. c. qa circa. extra de con
san. & affi. quia ibi non dicitur dispensationem valere, sed qđ
dissimulari põt, vt remaneant coniuges in copula sic ꝯtracta.
ex qua dissimulatione magis dispensatum videtur, q̃ ex dispẽ
satione pręambula. arg. C. de nup. si ut proponis. & ff. de spõ.
3 l. in sponsalibus. §. j. & no. per Inno. in d. c. quia circa. ¶ † Ad
tertiũ ex prædictis patet rn̄sio, videlicet ꝙ ex scientia. B. quæ
dicta est ignorare, dispensatio subreptitia reddatur, eo ꝙ sciẽ
tia, & ignorantia sunt de necessariis accidentibus dispensatio
nis ipsius, imò uerius defectus, super quo dispensat̃. ut C. de in
ces. nup. l. q ꝯ. & ff. de adul. l. si adulterium cũ incestu. §. j. & §.
4 ij. ¶ † Ad quartũ, & vltimũ vr̃, quod licet emissio bannorum
a [a]sit de scripti iuris necessitate. ut extra de clande. c. cum inhi
bito. tñ & sine eis dici põt mr̃imoniũ in facie ecclesiæ contra
ctum, si solẽnis bñdictio in ecclesia, & aliæ solennitates inter
uenerunt: de quibus legitur. xxx. qõne v. aliter &c. nullus. &c.
5 & c. nostrates & c. sequentibus. † Est. n. facies hoĩs publica, qua
homo ab hoĩe distinguitur, & ad similitudinẽ cælestis pulchri
tudinis figuratur ut. C. de pę. si quis in metallum. Si ergo mr̃i
monium in ecclesia publicè celebratur interuenientibus solẽ
nitatibus suprascriptis, dicetur in facie ecclesię celebrari: sicut
patrimonio dr̃ in eadẽ facie permanere, si palã, & superficiali
ter tale maneat, quale prius. ut. ff. de admi. tu. l. tres tutores.
b §. vl. ibi sed eandem faciem patrimonij &c.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Emmissio bannorum.] *Oldrodi nostri dictum sequitur Ioan. And. ad spec. in Rub. de cland. despons. Et si nullam Oldradi mẽtionem faciat. Abba. in c. 3. nu. 9. de cland. desponsa. ubi detegit furtum Ioan. And.*

b ¶ Patrimonij &c.] *Hodie data est forma per conci. Triden. sessio. 24. de reform. matrimo. cap. j. Quam uide.*

De conces. præben. & de rerum permutatione. & de reb. eccle. non alie. & de rescrip. & de priuileg.

SVMMARIVM.

1 *Papa si dat facultatem alicui episcopo uniendi aliquam ecclesiam mensæ suæ episcopali etiam si dicat per cessum uel decessum rectoris illam possidentis: tamẽ si episcopus eam unit suæ mensæ uiuente rectore & non uocato sine eius præiudicio: puta post mortem eius, ualet unio: maxime si subsequatur confirmatio Papæ, ut autem quòd si rector parochialis eam permutet non ualet permutatio.*

Episcopus

Episcopus potest unire ecclesiam non uacantem sine auctoritate Papæ mensæ suæ: tamen si non habeat facultatem à Papa an uideatur auctoritate sua uel Papæ fecisse. & nu. seq.

36 *Et de multis surreptionibus impetrantis gratiam à Papa. & nume. sequen.*

CONSILIVM CCLVII.

ACTVM tale est dñs Nico. Papa quartus cõcessit olim bonæ memoriæ do. G. quõdam Minateñ. epo grãm uniendi unã ecclesiã mensæ suæ sub hac forma. ¶ Nicolaus eps seruus seruorum Dei &c. Postque dicto G. unione p eũ non facta, niam vniuersæ carnis ingresso, do. G. Eps minateñ. q nunc est ex ptãte prædecessori suo cõcessa, & auctoritate ordinaria uniuit mẽsæ suæ ex causa legitima in unione cõtentis parochialem ecclesiã sancti Medardi de Benassato minatensis diocesis ad eius collatiõnẽ liberè ptinentem, in cuius parochia melius vinũ abundat, & cõstituit pcuratorẽ ad apprehẽdendũ possessionem ecclesiæ memoratæ, & deputauit certũ executorẽ ad ponendũ dictum pcuratorẽ in possessionẽ prædictam: & dicta possessio quasi apprehẽsa extitit p dictũ procuratorẽ epi, & per ipsum procuratorẽ alius ad ipsius possessionis custodiã deputatus, qui substitutus fuit p multos annos noie dicti epi in ecclesia memorata, & dictus eps post dictam vnionẽ psonaliter apphendit possessionẽ dictæ ecclesiæ, & in ea fuit pluries, tanquã in sua, & eã fecit, tanq̃ sibi annexam, proprijs sumptibus reparari, & dictã unionem clero, & populo dictæ ecclesiæ publicauit: quæ oĩa facta fuerunt p dictum epm absq; præiudicio magistri Francisci Andreæ rectoris dictæ ecclesiæ tunc in remotis, uidelicet in Calabria, seu partibus circũuicinis absque licentia, & dispensatione dicti epi agentia, & eo non uocato: quia de eius uita, uel morte, cũ p quinq; uel plures annos abfuisset, non hẽbatur per dictũ epm: nec cõiter per alios in curia sua, & diœce. certitudo: potissimè quia & erat oriundus de partibus remotis. l. de diœce. Cister. & frequenter dictum fuerat eum mortuũ fuisse. Procurator tñ dicti magistri Francisci gñalis, & illi, qui pro ipso regebant, unionẽ, possessionis apprehẽsionẽ, & alia supradicta sciuerunt, & nunq̃ ɔ̃dixerũt nec idem rector & contradixit: cũ prædicta ad eius noticiam peruenissent: quinimo pretendit, quod multum placebant eidem. subsequenter idẽ eps ex certa scientia dñi Clementis Papæ quinti obtinuit confirmationẽ vnionis prædictæ sub hac forma. Clemens eps seruus seruorum Dei &c. Et post hæc dictus eps iterato apprehendit possessionẽ dictæ ecclesiæ præsente etiam, & sciente dicto magistro Frãcisco, qui prædicta dicebat sibi placere, & præuidebat, & hæc nota erant, publica, & manifesta in ecclesia, & ciuitate Minateñ. & in dicta ecclesia de Benassato, & pluribus alijs locis: & dicta ecclesia dicebatur publicè, & reputabatur esse de mensa epi memorati: & ad eam tanquã ad suam, & sibi annexam frequenter idem epa declinabat. demum solicitatus idẽ magister Franciscus, q dictam ecclesiam, & archidiaconatũ, quem obtinebat in dicta ecclesia Minateñ. permutaret cũ dicto dño Iaco. de uia cũ archidiaconatu Foroliuieñ. constituit procuratorem quendã ad faciendam permutationem prædictam auctoritate Apostolica. Sed informatus, q ex dicta permutatione fuisset factum præiudiciũ dicto epo, & ecclesiæ Minateñ. reuocauit dictum procuratorem, priusquam permutatio facta fuisset, & sponte promisit, & iurauit, q permutationem non faceret supradictam. Cum autem post præmissa ad Romanam curiam personaliter accessisset: & de dicta pmutatione multum solicitatus fuisset, & eam facere nollet dubitans perdere Archidiaconatum Foroliuien. si prædicta ecclesia de Benassato euinceretur p dictum dñm epm à dicto dño Iaco. supradicto: dictus dñs Iaco. omnino transferri uolens conuenit solẽniter, & cũ publico instrumento cũ dicto magistro Francisco, q idẽ magister Franciscus in nullo teneretur sibi nec regressum habere posset contra eũ, nec ad Archidiaconatũ Foroliuieñ. si contingeret ipsum dñm Iacobum obtentu unionis, & confirmationis prædictarũ non posse effectualiter assequi ecclesiã de Benassato prædictã: quibus peractis processit inter eos dicta pmutatio auctoritate Apostolica, de prædictis nulla habita mentione: & p Reuerendũ patrẽ dñm Iaco. epm Prænestinũ ignorantem prædicta fuit auctoritate Apostolica ex cã pmutationis collata dicta ecclesia de Benassato eidem dño Iacobo, & mandatum, quod poneretur in possessionem eiusdẽ: & hoc factum fuit inscio dicto epo, & non uocato, nec citato. Porrò cũ ista ad audientiam dicti epi, & uicariorum suorum peruenissent, appellauerunt legitimè à prædictis: quia supradicta omnia suppressa fuerant, & expressum, q dicta ecclesia erat prioratus: q tñ non est: sed ecclesia parochialis, & curata: eps aũt tempore, quo prædicta acta fuerunt, & ipse post de mandato apostolico pro negocio templariorũ in Frãcia existente, procurator eiusdem epi ad dictam ecclesiam de Benassato ueniens, & nullum in ea pro dicto magistro Francisco, qui pro dicto dño Iacobo inueniens intrauit pacifice, & quiete nemine contradicente, ex causis prædictis, in ecclesiam supradictam pro iure dicti episcopi animo continuandi, & retinẽdi ius, & possessionem eius: & ex tunc extitit in eadem, sicut in ecclesia annexa mensæ episcopi memorati. cum supradicta ad notitiam dñi Papæ, qui dictam cõfirmationem fecerat, & prædicti dñi Prænestini, qui auctoritate Apostolica eidem dño Iacobo prædictã ecclesiam contulerat, peruenissent: & ex parte dicti dñi Iacobi requisiti, quod in prædicta prouiderent eidẽ: responderunt, q non erat, nec fuerat intentio eorũ, quod in aliquo detrogaretur pp prædicta episcopo prædicto, & ecclesiæ Minaten. Et quibus quæritꝰ vtrũ dicta grã surrepticia aliquod ius tribuat prædicto do. Iaco. in

1 ecclesia prædicta? ¶ †Super prædictorũ examinatione primò cõsiderandũ occurrit, nunquid grã dñi Nicolai de Vnone facienda fuerit realis respiciens. l. ecclesiam Minaten. an psonalis respiciens personam dñi. G. impetrantis? & certe considerata forma concessionis ipsius dicenda est realis. Voluit enim dñs Papa subuenire defectui, quẽ ecclesia Minaten. patiatur in vino. arg. expressum de aqua quo. l. j. §. pmittitur. & de cẽsibus. l. iii. §. ulti. de reg. iu. in oĩbus & no. plenè. C. de excu.

2 mu. l. sordidorum. lib. x. †In talibus quippe plurimũ ratio cõsiderationis attenditur. ut. ff. de leg. iij. l. cũ pr. §. dulcissimis. & de le. iij. l. nomen debitoris. §. fi. & magis ecclesiæ, quã personæ uidetur esse concessum: ut. ff. de annu. le. annua. §. à Titio. de condi. & de. l. filio. & de re. dub. l. ciuibus. C. de iure de li. cũ aliquis. Et ubi dubium esset, an priuilegiũ esset reale, recurritur pro interpretatione ad concedentẽ: ut. ff. de leg. iur. Neratius. & de uul. & pup. sub. ex facto. & extra de iudi. c. cũ uenissent. aj. q. j. §. ex his omnibus. q si non possit concedentis haberi copia, reale intelligitur, nisi ɔ̃trium doceatur: ut. ff. de consti. prin. bñficium. arg. ff. de proba. si pactum. extra de emp. & uen. c. cum dilecti. de præscrip. c. ad audientiã. 16. q. 3 placuit. & no. in spec. ti. de instru. ædi. §. nunc aũt uidendum. nam uim cõstitutionis habet. aix. dist. in summa. extra de re. iudi. in causa. Hæc aũt interpretatio dñi Nicolai haberi non potest, sed successoris do. Clementis, qui idem censetur cum eo: ut. ff. de iudi. una enim est dignitas, sicut unus proconsul a tus. ut. ff. de offi. proconso. l. meminisse. quiq; unionem ipsam ex certa scientia confirmauit, exequendo mentem prædecessoris. arg. extra de rescrip. c. literas. & ar. ff. de leg. j. l. si quis à filio. §. si quis plures. cum ibi no. nec huic obuiat, quòd de persona domi. G, tunc episcopi Minaten. dicitur, & ipsum alloquitur: Plerunq; enim persona pacto inseritur, & non ut psonale pactum fiat, sed ut demonstretur, cum quo factum est: ut. ff. de pac. iurisgen. §. pactorũ. hoc ergo præsupposito, ex quo constat facultatem exequendæ gratiæ prædictæ ad successorem transiretur in præalle. iuribus. & ff. de reg. iur. priuilegia.

3 †Restat uidere, nunquid unio per successorem facta ualuerit ex auctoritate literarum apostolicarũ? & uidetur, q non ualuit. Volnit nãq; Papa unionem fieri debere, rectore ecclesiæ uniendæ cedente, uel decedente. Sed in contrarium facit, q Papa non uidetur dixisse, eo cedente, uel decedente, eo q hmõi casum uoluerit expectari: sed uoluit p huiusmodi casuum expressionem præiudicio occurrere rectoris: quandocunq; ergo aliter occurratur, uoluntati scribentis satisfit: ut expressè

probatur.ff.ad Treb.mulier.j.&.ij.responso.& ff.de cood.&
de.auia §.pater.& de lega.j.hmõi.§.si cui ita. Sed hic io unio
ne facta satis succursom est præiudicio rectoris, qui erat re-
ctor ipsius tempore unionis, per illa uerba in unione posita:
absq; rectoris, qui eam tenet in præsenti, præiudicio &c. quæ
uerba sunt præseruatiua iuris sui: vt.ff.de lib.exhi.l.iij.§.pe.&
ff.de aqua quo.& æsti.l.pe.ff.de te.tu.idem fiet.iu ij.rñso.&.
ff.de bo.liber.si pater exhæredato.† Effectus nempe unionia
4 considerato exitu collatus est in tẽpus, quo nullum potuit re
ctori præiudiciũ generari, per illa uerba in unione apposita,
sine præiudicio &c.& sic est seruata uoluntas domini Papæ
grãm concedentis,& illorũ uerborum, cedente, uel deceden-
se, significatio non est læsa: quia in alterum illorum tempo-
rum, siue casuum extitit unionis effectus: ut probatur.ff.de do
na.inter uir.& uxo.quia in hoc.& de pac.dota.l.bebius.§.vlti.
secundum unũ intellectum.altàs incipit.l.si inter.& ff. de leg.
ij.si ita.§.quisquis.& de hære.insti.in tpe.in princi.& hoc est,
quod lex patenter dicit. Prohibet enim seruum in fuga existẽ
tem uendi,& tamen si effectus uenditionis conferatur in tem-
pus, quo captus, uel habitus erat, tenet uenditio;& non tẽpus,
quo aliquid fit, sed magis id, in quod confertur, attenditur,
ut hæc probantur.C.a :.l.faui.de plag.l.in fuga.&.ff. de cõtra
hen.emp.& uen.l.quod sæpe.§.si qs amico. Dico ergo, quod
per illa uerba, cedente, uel decedente, uidetur Papa prohibuis
se præiudicium fieri,& satis est seruata uoluntas, si in id tem-
pus unio effectualiter est collata, quia leges, quæ dicunt, ꝙ si
ante existentem conditionem fit præter, uel contra uolunta-
tem conditionẽ apponentis, loquuntur de cõditione, quæ ha
bet se ad esse,& non esse. Illa uero, quæ habet se ad esse tm̃, ha
bet naturam puræ dispositionis, uel saltem in diem: vt.ff. de
noua.si pupillus.§.qui sub conditione.& de condi.inde.nã si
cũ moriar.& l.quod si sub ea.hoc aũt est huiusmodi: q a cer-
tum est, ꝙ rector morietur: vt.ff.de condi.& demõ.l.j. & mo
ritur uiuente ecclesia Minaten.quæ nõ moritur.ut.ff. de fuo.
do.l.ij.extra de rescrip.c. si gratiosè. lib.vj.xij.q.ij.liberti. si-
cut & imperiũ semper est: vt in aut.quo.opor.episco.& cete.
5 cle.ad ordi.pro.§.ulti.† Dico tamẽ sine præiudicio, ꝙ si unio
non tenuisset ex virtute lr̃arum Apostolicarum, tenuit ex or-
dinaria potestate, ex qua concessum est epo unire ecclesias si-
bi subiectas: ut extra de exces. præla.c. sicut unire. maxime
meliora prospiciendo,& meliorem conditionem ecclesiæ ef-
ficiendo.ut hic fecit.1 2.q. 2.sine exceptione. Et iusta causa,
etenim ex potestate sui officij põt duas baptismales ecclesias
in unam adigere, ac terram unius ecclesiæ ad aliam uertere.
16.q. 1.§.sicut duo.extra de eccle.ædi.ad audientiam.sic intel
ligitur, quod legitur & nota.extra de rebu.eccle. non alie.c.j.
6 †Postquã autem potestatem habet in rebus ecclesiæ, ut dispen
set secundum necessitatem, præsertim sibi, atque ecclesiæ, &
fratribus indigentibus.x.q.ij.episcopus. Non debet in dubiũ
reuocari, quin dictam unionem, maximè ex dictis causis tam
urgentibus, facere potuerit, sicut paterfami.duarum, uel plu-
rium domorum dominus potest eas vnire, cum talia, nostra
destinatione, non natura constituantur, ut.ff.de lega.j.l. quod
in rerum.§.si quis post.& onera eis imponere, uel seruitutes.
ff.commu.prædio.si quis duas.& pensiones annuas ecclesijs
imponere, uel etiã uiuente rectore.extra de resti.spolia. cùm
uenissent.cum sit legitimus administrator subiectæ sibi paro
chiæ. Quãobrem eius nomine agere, ipsamque defendere po
test extra de succes. abintesta.c.si. ubi de hoc per Hosti. qui-
nimmo parochialem ecclesiam,& res eius alij donare, & con
cedere potest ex causa.iij.q.ij.si episcopus.&.c.sequ. & nota
per dominum Host.extra de præben.uacan.& c.exposuistis.
& probatur extra de donatio.consulta.adeò etiam quod po
test gerere uicem duorum, concedentis, & autorizantis. Nã
si talis postea uelit suam interponere auctoritatem, potest, &
erit idem episcopus,& iudex.sic est simile extra de elec.c.cum
inter uniuersas in fi.& cum inter canonicos.§.post hæc. nec
per alienationes huiusmodi læduntur ecclesiæ, cum fuerint
ad prouisionem ipsarum, sicut dicta unio facta fuit ad rele-
uandum penuriam matricis ecclesiæ Minaten.cuius ratio tan
quam præcipua, considerabatur, & tanquam publica, quæ
præfertur priuatæ: ut extra de postula. bonæ.j. ubi de hoc.
Præsertim cum priuata utilitas includitur in publica, & ma-
iori, ut hic fuit. Prouidendo enim matrici ecclesiæ prouide-
batur ecclesiæ maiori, uel minori,& particulari, quæ uniebe-
tur: cum pars, & membrum sit ecclesiæ cathedralis. argu.C.
de primipil.l.utilitas.libr.xii.& facit ad hoc, quod no. 7.q. 1.
7 sciaa.in glos.† Episcopus enim ex talibus causis uniendo nõ
abusor, sed ædificator existit, prouidendo suæ cathedrali ec-
clesiæ quam plurimum indigenti.xij.q.ij.aurum.& profecto
talia ad episcopale officium spectant.x.q.i.regendæ.& c.seq.
xii.q.i.præcipimos.& c. seq.sicut no.per Innocen.& Hostien.
& eorum sequaces.extra de rebus.eccle.non alie. in c. dudũ.
super uerbo defensor. In canonibus etiam Apostolorum scri
bitur, quòd episcopus in potestate sua res ecclesiæ habeat,&
quod eas (si indiget) in necessitates suas conuertat, ita quòd
nihil omnimodò deesse ualeat.& idem statutum fuit in con-
cilio domini Martini Papæ.&.xvi.q.iii.concilii Bracaren. &
idem est in canonibus constitutum.i.q.ii. episcopus. 1 2.q. 1.
ex his autem.& c.seq.cum enim facultas ecclesiæ minaten.
non sufficiat ad suiipsius conseruationem, nec sui iuris defen
sionem, ut tangitur in unione prædicta, in cuius defensione
publica utilitas etiam uersatur, ut.i.distin.ius publicum. cum
gloss. Dubium non uidetur, quin dicta unio ratione præuia
processit ordinaris potestate. Nam possessiones non solum
ecclesiarum parochialium, uerum etiam monasteriorum, in
quibus ius episcopale minus residet, alienantur episcoporum
auctoritate.xvij.q.iiii.in uenditionibus. 1 2.q.2. Abbatibus li
quet, quod episcopus, qui ex causis prædictis ordinario iure
poterit dictam ecclesiam unire, eam mensæ suæ humanius po
tuit applicare maiori charitate seruata, quæ incipit à seipso.
Vnde primò sibi, ac suis, postmodum debuit prouidere alijs
xix.di. si Romanorum.lxxxvi.dist. non satis. & C. de serui.l.
præses. 23.q.6.si non licet.de pen.dist.ij.charitas est. cum c.
seq. Sic enim debet alios confouere episcopus, quod se,& ec-
clesiam suam non negligat: ut extra de immu. eccle. quoniã.
lib. vj. potissimè dictis causis iustissimis interuenientibus, quæ
porum zelum denotant uiuentia.& uidemus, quòd propter
multas, iustasque causas dignitas metropolitica attribuitur
non habenti, & sic duæ ciuitates metropoliticæ uniuntur,
quibus præsidet unus Archiepiscopus. C.de Metropoliti.be
rito.l.propter multas.lib.xi.sicut uniuntur prouinciæ nonnũ
quam ex causa, quibus præsidet unus rector, non diuisis, sed
per unam continuationem militans uniuersis.ut in authen.
ut iudi.sine quoquo suffra.§.illud tamen.&.§.hoc autẽ ipsum
index.& iam unit, & diuidit mutando rerum naturam.ff. fi-
nium regun.l.ij. & iij. dũmodo faciat sine præiudicio uiuen-
tis rectoris.ut extra de eccle. ædi.c.ad audientiam.ii.sicut hic
propriè factum fuit,& probatur hoc expressè in d.c. extra de
dona.c.consultationibus, cui casui multum inhæreo io quæ-
8 stione præsenti.† Nec uideo, quòd necesse fuerit uocari re-
ctorem ecclesiæ, quæ uniebatur, quia præsens non potuis-
set contradicere cum effectu.arg ff.de fideicommis.lib.l. er-
go.§. illud uideamus. & de regu. iur. qui potest inuitia. nec
enim quicquam cum eius præiudicio agebatur. Et ideò eo
inuito,& ignorante fieri potuit: ut.ff.communia prædi. qui
per certum.& de aqua quoti.& æsti. hoc iure.§. ia qui. & l.
l.ucio.& de aqua plu.arcen.l.in concedendo. sumpto ar. à cõ
trario senso, ut ibidem not. illud etiam non omitto, quod &
si unio non tenuisset propter absentiam sacerdotis, uidere-
tur conualuisse subsecuto consensu.argu.ff.de pigno.si fun-
dus.§.i.& de offi.procon.l.iii.§. vlti. & de serui. rusti. prædi.
9 per fundum. † Nec io unione forte necessarius est consen-
sus capituli, quia episcopus io unione meliorem facit con-
ditionem suam,& ecclesiæ: sicut dicitur de alimentario, qui
transigendo potest meliorem conditionem suam facere si-
ne pretoris auctoritate.ut.ff.de acquir.re. do. pupillus. & in
10 institu. de auto. tut.in princi. † Cæterum dicta unio rectè
processit tam iure ordinario, quàm auctoritate Apostolica
Simili enim modo, & forma melius potuit fieri, prout con-
textus unionis ostendit, quod fieri potuit, adeo quod etiam
circumscripta confirmatione uidebatur ualere. nam pote-
stas

ftas ordinarij nō impedit delegatam, nec cōtra, cum utraq; via proceditur, ficut videmus prętorē ordinarium, q̄ superioris exequitur iurisdictionē cōmissam.ff. de offi. eius cui mā. est iurisdi.l.& si prætor. quamuis secus sit, quādo ordinarius procedit, nō vt ordinarius, sed vt purus delegatus nihil proprium imitando, sed mandatum superioris exequendo.ff.eo. ti.l.j.§.qui mandatam. Hic autem vtraq; potestas includebatur, quod fieri potuit, cum tenderetur ad eum finē, scilicet ut unio

11 teneretur quis duab. diuersis vijs.† Nec credēdus est vnientē genus ordinariæ iurisdictionis elegisse ad impugnandā vnionem, sed magis vtroque genere uoluisse vti pp fortuitos casus &c. vt.ff. de testa. milit.l. si miles. nec diuersis vijs vtēa probibet vt .ff. de pe.hær.l. Lucius. C. de inof. test.l. cū, q. nisi tē de ret ad diuersa.ff. de bo.lib.l. si patronus. ex minore. cū si. Testator enim pōt facere scripturam validam, in qua procedit duplici uia, tam iure testamenti, quam iure codicillorum.ff. de vul.& pup. substi.§. cum filiæ. vbi videtur hoc expressum. quemadmodum solemus facere, cum aliquid agendum intēdimus, & quotiens incertum est, quæ actio potius competat nobis. Nam duas actiones dicamus, quāuis altera sit sufficiēs ad obtinendum, quod nos contingit.ff. quorum lega. l.j. q̄ autem.C. de codicillis.l. vlt. quod locum habuit maximè in hoc casu, q̄n diuersis vijs, & diuersis iuribus competentibus, vt potē auctoritate apostolica, & ordinaria vtebat.ff. de priuatis delic.l. nunq̄. de act.& ob.l. qui seruum. facit etiā quod no.6.q.j. imitare. & illud scire prælati debent &c.11.q.3. præcipuè. & est hoc satis expressum. extra de præb.c. nisi essent. & de presum. literas. Rescriptum etiam, q̄ impetrandi dat facultatem per præsidem, qui alias erat ordinarius, extra ordinem exequitur.ff. de reli. & sump. fu.l. si quis sepulchrum. in

12 prin.† Ex quibus manifestè apparet, quod tam ex virtute literarum apostolicarum, q̄ ordinaria potestate, & ex vtraq; simul iuncta potuit de iure procedere ipsa unio. & sic non uidetur necessaria concessio apostolica, nec eius confirmatio ad faciendam unionem prædictam, cum sufficere uideat potestas ordinaria à iure semel concessa.ff. de condi. insti. quæ sub conditione.§. si de thesau.l.j.li 2. non tñ prædictis superuenientibus uitiatur, cum abundans cautela non uitiet rem agendum. C. de testa. testm, non nunq̄ enim, q̄ de iure cōmuni licet facere, nihilominus impetratur à papa. extra de pecu. e. quia in causis. & quia si aliquis defectus fuisset in unione pdicta defectus ille uidetur esse sublatus per confirmationem apostolicam ex certa scientia subsecutā, quæ facit ualere id, quod patiebatur defectum. ut extra de accu. c. ad petitionē, sicut adoptio non iure facta per confirmationem principis roboratur. ff. de adop. Adoptio.ij. sic & donatio inualida per principem confirmatur. C. de dona. inter ui. & uxo.l. donatio. & propriè confirmatio facit illud, quod erat inualidum, ualere. extra de transac.c.ij. no. ēt. xj. di. qs nesciat. sic & hæreditates, quæ.l. xij. tabularū confirmantur, dūr obuenire ex ipsa l. de uer. signi.l. lege. nam q̄ confirmat dat. in aut. de defen. ciui.§. interim.ff. de hære. insti.l. asse. omnia enim nostra merito facimus, quibus auctoritatem nostram impertimur. C. de uete. iure enucle.l.j.§. omnia enim. & facit pro hoc extra de confir. uti. uel inuti. uenerabilis. sic & sententia, quæ alias non tenebat, confirmatur per Papam. 3.q.6. hoc quippè. q̄d autem fuerit confirmatio ex certa scientia, apparet, quia cōtinet in ipsa, q̄ ex certa scientia extitit confirmata, nō ergo locus est coniecturis. de uer. obli. quicq̄d. & l. continuus.§. cū ita. & sic non licet dicere ipsam confirmationē ex certa scientia non processisse. extra de præb.n. si motu proprio. lib. 6.

13 † Omnis enim solennitas per hmōi confirmationem supple
a tur. *extra de transla. c.j. de fide instr. inter dilectos.§. cæterū. adeo quod æquiparandum est priuilegium confirmationum ex certa scientia non expresso tenore priuilegij, quod confirmatur, & illud, quod expresso tenore confirmatur. Nam utraque confirmatio supplet solennitatis defectū, ut in d.c. venerabilis. & vr̄ notari per Host. eo.ti. c. ult. & per eūdem. extra de offi. dele. c. pastoralis. in j. col. & eo. c. super uerbo, donec. Quamobrem de confirmatione huiuscemodi, & eius iuribus non est amplius disputandum, cum dicat ex certa scientia se

fecisse. Nam ulterius dubitare instar sacrilegij obtineret. C. de cri. sacri. disputari. 17. q. 4.§. qui autem. nam iniuriā facit iudicio reuerendissimę synodi, qui semel iudicata, ac ratio-

14 ne disposita reuoluere conat. C. de sum. tri. l. nemo. † Talis
b namq; confirmatio ex certa scientia facta ab eo, est præcedētis facti firma collatio, siue collata firmatio ius firmum tribuēs, & omnem defectum supplēs. extra de concess. præben: proposuit. & c. ex parte ālteris. & c. seq. de elec. illa. & no. plenè pes Host. in sum. de cōfir. uti. uel inuti.§. q̄d sit. in uer. hoc fallit, cuius quidem confirmationis effectus est, vt vires attribuat rei confirmatæ, si aliqd incuria, vel imperitia omissum fuerat, & non solenniter factum, ut in dictis iurib. & ff. de pac.

15 l. vlt.† Et inutile, vel infirmum, efficax, & vtile reddat, vt. 7.q. j.c. si. extra de concess. præb. c. constitutus. & d.c. ex parte alterius. adeo q̄ vbi principis confirmatio intercedat, robur accedit legitimum, & imitat naturam rei, super qua accedit, si inefficax fuerat, C. de rei. vxo. ac.l.j. circa prin. & transactionē personalem realem facit, q̄ est multum notandū in casu isto. extra de transac. c. ueniēs. nisi aliud exprimatur, de præben. c. nisi essent.§. pe.& fi. facit etiam. C. communia de le.l. t. q̄ autem talis natura sit dictæ confirmationis ex certa scientia, est communis opi. doc. quæ tangitur in iuribus allegatis, & specialiter per dnos Inn.& Host. de consti. c. cū accessissent. super verbo, confirmatio. de transac. c. j. in gl. ubi ēt not. illud, q̄ antea non ualebat, incipit ualere post confirmationē prædictam, sicut contingit, q̄ papa confirmat ex certa scia statuta laicorum super ecclesiasticis facta, quod antea erat nulla ipso iure &c. extra de consti. c. cum ecclesia, 86. di. bū qui dem. de prædictis ibi etiam no. super. d.c. ueniēs. & de cōfir. uti. vel inuti. venerabilis. de fide instr. inter dilectos. & de li. do. constitutus. & plenè no. Host. de uigore dictæ confirmationis. in sum. tit. de confirma.§. quid sit effectus. in uersi. & no. in uer. effectus autem. fundata igit uirtute, & efficacia vnionis, & confirmationis hmōi, liquet ecclesiam consolidatam esse proprietati mensæ epālis ecclesiæ Minatē. & p unionem prædictam fuisse mutatam eius naturam, & naturā, adeo q̄ licèt prius esset rectoria, & ecclesiasticum beneficium per se subsistēs. Per unionē tamē prædictam desijt esse talis, & facta fuit para mensæ prædictę, licèt unionis effectus cōdecrato exitu, quo ad emolumēta exinde prouēntis, collatus fuerit in tps, quo nullum potuit rectori præiudiciū generari, p uerba illa in unione apposita, sine prīudicio rectoris &c. q̄d fieri potuit ut extra de dona. c. consultationibus. de rest. spo. c. cū uenissent. & sic p q̄ns ecclesia ipsa, ut rectoria, uel ecclesiasticum bñficium per se subsistēs uacare nequiuit nec pmutari potuit, uel conferri iure communi, ad hoc de cōsti. c. cū

16 accessissent. de despon. impu. c. ad dissoluēdum. cum si. † q̄d autē dicta ecclesia mutata natura propria, secuta fuerit, tanquàm minor, naturā mensæ ecclesiæ Minatē, tanq̄ maioris, & eidē subiecta sit, & affecta ita, quod assumēs naturam eius desinat esse, q̄ erat prius; quodq; cōsuetudinē, & priuilegiū, ac statum mēsæ sequatur post unionē prædictam, probat, extra de statu mo. c. recolētes.§. ult. quod. n. alteri aggregatur, eiusdē dēt imitari naturam: & ne sede uacante. c. t. 16.q.j. & tēporis qualitas. & c. seq. ad idē. ff. si quis cau.l. si cū.§. iniuriarum. de ædē. quædam.§. nihil interest. 8. di. quæ contra. extra de uo. & uo. redē. magnæ.§. cū igitur. pars n. sic dēt suo uniuerso congruere, ab eo non discrepare, nec ab eius natura disce

17 dere, ut ibidē. & 12. dist. non dēt.† Erat enim connexa dictæ mēsæ p unionē prædictā, ergo quia eius naturæ, extra de consti. translato. sequēs esset, tanq̄ magis dignum. extra de cele. mis. c. cū Marthæ.§. quæsiuisti. de cōse. ecle. uel alta. q̄ in dubiis. de arbi. c. p tuas. t :. q. 2. non æstimemus. ff. de rel. quæ religiosis. & optimè. ff. de usuc. cū, qui ædes. de duobus reis. l. ulit. in fi. extra de offi. del. præterea. de cēsi. ecclesiis. de priui. quia circa. de offi. archi. c. ulti. de app. c. una. 8. distinctio. quo iure. 1. quæstio. iij. si quis obiecerit. t. q. t. sicut Christus. xxi. q. 2. si quis præuentus. xii. q. ii. cognouimus. & sic dicta ecclesia non uacauit, nec potuit uacare, nec uacauit mensa, & ecclesia Minatensis quarum est pars una, inpotē interueniente unione, coniunctura, & confusione de minori re

ad maiorem facta; sicut uidemus de brachio per rerum no-
tionem & confusionem statuæ iniunctu, & vnito, quod
intantum adhæret naturæ ipsius statuæ, quod etiam sepa-
ratum non redit ad priorem dominum, ff. de rei uendi. l. in rē
actio. §. item quęcunque. per traslationem enim factam inter
ueniente unione prædicta, applicata fuit, sicut uidemus, ꝙ v-
bi dominium rei, quæ de sui natura erat venalis, & obligabi
lis, transfertur in minorem, cuius res singulariter uendi, seu
obligari non potest, euipso in pūcto incipit uenditione obli
gari non posse, quare statim naturam mutat. ff. de rebus eo-
rum. l. j. §. si minor. Nam priuatio conditionis vnius rei alte-
rius conditionis operatur ingressum. xxij. q. j. cum renuncia-
18 tur. ¶ † Nec dubitandum est, quin natura dictæ ecclesiæ mu-
tata fuerit per vnionem, & confirmationē, quæ ritè (ut præal
legatum est) processerunt autoritate apostolica, quæ tanquā
princeps, rerum mutat naturam, vt insti. de actio. §. fuerat. in
d. l. j. de rei vxo. actio. cum sit domina oīm spālium. xxij. di.
omnes. xix. di. in memoria. xxj. di. in nouo. xxij. di. §. j. 24. q. j.
loquitur. cum si. & de nihilo aliquid facit. xvj. q. j. §. fin. extrà
de his quæ fiunt à præla. sine consen. ca. c. cùm apostolica. il-
lud autem constat plus esse, ꝙ de nihilo aliquid fiat, quam de
aliquo aliud. de conse. dist. ij. reuera, quinimò si dici posset di
ctam ecclesiam per resignationem vacauisse, sequeretur, ꝙ
eoipso extūc commoditas, & perceptio fructuum, quæ in ui
ta rectoris penes ipsum residebāt, mensam sequerētur, adeo
ꝙ fructus existente rectore erat formalis, ipso cedente, uel de
cedente est factus causalis. ff. de usufru. l. 3. §. ne tamē. loqnor
de titulo, siue proprietate ecclesiæ, prout accipitur pro domi
nio: quia indubitatum est, ꝙ illud nō uacauit, nec uacare po
tuit per factum rectoris: unò rectorem habuit episcupum,
cuius mēsę tam ad proprietatē accreuerat, quę proprietas an
tè, & post ab unione citra, fuit continuata, sicut moriente, uel
aliter desinente aliquo usufructuario respectu proprietarij di
cunt iura. & ideo non rector, qualis prius, sed usitator tātum
debuit reputari. extra de præben. c. exstirpandæ. & c. exposui-
sti. cum ibi notatis. nec secundum primum statum suum, sed
secundum naturam, & statum mensæ, cui accreuerat, censeri
debet. extra de statu mona. c. recolentes. ne sede uacan. c. j. cū
ibi no. & Archid. extra de præben. c. super eo. li. vj. & habetur
expresse. ff. de publicia. in rem actio. si ego. §. Idē att. uersi. qđ
19 tamen. & de pac. dota. inter socerum. §. cùm inter. † Nam p
unionē, & confirmationem huiusmodi statim fuit ius acquisi
tum mensæ in dicta ecclesia sic unita, & in re, sine præiudicio
tamen commoditatis fructuū, quandiu rector eam teneret,
quæ unio, & confirmatiu transtulerunt ecclesiam unitam in
ius, & uniuersitatem mensæ prædictæ ipso facto: sicut ius cre
diti ipso facto cōfunditur per aditionem hæreditatis factam
à creditore, licet possessionis traditio, seu adeptio non inter
uenisset. ad hoc extra de rest. spo. c. cum uenissent. C. de sacro
san. eccl. l. fi. ar. ff. de separationi. l. j. §. confusus. quod autē di
cta ecclesia affecta esset mensæ adeò per unionem prædictā,
ꝙ nulla alienatio fieri posset inuito episcopo, quis uiuente
dicto rectore ipsa uendicare nō posset, probatur notabiliter.
ff. de separa. l. creditoribus. j. rńso. & de cōdi. cā data cā nō se
cu l. quod seruus. §. donec. & apparet in re supposita restitutio
ni faciēde in diem, quæ licet ante diem per fideicommissum
peti non possit, alienari tñ interim non pōt. ut. C. cōia de le.
l. ulti. §. sed quia uestra maiestas. & notetur tex. qui ibi ponit
sed sciat hoc, quod alienum est &c. & ratio, quæ ibi ponitur,
quia satis absurdum, & irrationabile &c. quæ bene faciunt
ad quæstionem istam. ad hoc. ff. de optio. leg. l. cum ita. §. quę
20 siiū. † His breuiter sic decursis resultat solutio qōnis, utrum
ille, qui ex dicta permutatione assecutus fuit dictam ecclesiā
quam dicit esse prioratum, nulla facta mentione de cōcessio
ne: unione cōfirmatione apostolica: & possessione p ipsum
epm apprehēsa: ius habeat in eadē? & est dicendū, ꝙ non. Pri
mò quia dicta ecclesia in curia nō uacauit, & per cōsequens
in ea nō potuit pmutari, uel cōferri. Secūdò qa rescriptum
apostolicum sup dicta pmutatione obtentū fuit subreptitiū
expressa falsitate, uel saltem ueritate tacita impetratū. Ter-
tiò quia dicta resignatio non bona fide, sed fraudulenter pro
cessit de facto fraudando ius mēsæ prædictæ. ꝙ aūt dicta ec
clesia in curia non uacauerit per resignationem dicti recto-
ris constat: quia (ut supra plenè probatū est) erat mensæ usui
antea deputata. ad hoc, quod legitur, & not. extra de rescrip.
c. si propter. lib. vj. nec intentionis domini papæ fuit ius peri
mere unionis. ergo ipsa unio inconcussa, sicut prius, permane
bit. ad hoc, qđ legitur, & no. de uerb. sig. c. dilecto filio. lxxxv.
21 di. c. j. in fi. & ff. ne quid in loc. publi. fiat. l. ij. §. merito. † Do.
enim Papa nunq̄ intendit dare literas præiudiciales alteri, ni
si expressè agatur: ad hoc, ꝙ no. per Archi. de rescrip. c. cū ali
quibus. & c. quamuis. de præben. c. si postquam. super uerbo
nequiuit. li. vj. facit etiam extra de consti. c. cum accessissent.
& de despon. impu. c. ad dissoluendum. quamuis. n. dictus re-
ctor, quamdiu ipse uellet tenere ecclesiam, nō debuerit eijci.
extra de dona. c. consultationibus. tñ affecta fuit per dictam
unionem mensæ episcopali sic, quod nulla uacatio ex tunc
potuit dici, nec locum habet in eadem, ut ibi. & cap. cum
22 uenissent. de restitutio. spoliato. † Dominus enim Papa
per concessionem, & confirmationem affecit dictam ec-
clesiam mensæ, adeo quod eam dedisse videtur. extra de do-
natio. cap. ultim. argum. ff. de contrahen. emp. & uendi. l. qui
tabernas. C. de iudi. l. apertissimi. ff. de test. tu. l. 3. & de le. ij.
unum ex familia. §. si de falcidia. Vnde cum indefinite ipsam
dedit concedendo, quod unam ecclesiam unire ualeat mēsæ,
periodè est, ac si etiam ipsam dedisset: ut ff. de le. 3. si chorus.
quia indefinita æquipollet uniuersali. ff. de usufru. leg. uxori
meæ. Hinc est, quod re in genere legata ipsius rei electio ui-
detur esse legata qua electione secuta statim eligens efficitur
dominus rei electæ: ut hic fuit. ff. qui & à qui. manu. libe. non
fiant. l. optio. & de le. j. si seruus. §. cum hoc. & de op. le. l. 2. &
23 l. mancipiorum. † Vnde patet, ꝙ tale beneficium affectum
mensæ, cuius rector: id est eps uiuebat, permutari nō potuit:
alias etiam parum operarentur priuilegia concessionis, & cō
firmationis apostolicæ, si nulla de eis habita mentione unitū
beneficium permutari posset cum alio, uel in alium transfer
ri inuito epo uero rectore prædicto. ar. ff. de le. j. si qñ. extra
de priui. quia intentionis. profecto non defendendus uidetur
dictus ambiens permutare uolens, qui unientis rectoris eccle
siam assequi uoluit. vj. q. t. non fuit. sicut. n. non debemus es-
se soliciti de hæreditate uiuentis. ff. de uulg. & pup. subst. l. ij.
§. interdum. sic nec pati debemus nos in locum rectorum ui
uentium adhiberi. extra de conces. præben. c. j. & ij. in prin. &
c. post electionem. & facit extra de conces. præben. c. benefi-
cia. lib. vj. & C. de pac. l. ul. & si dicatur, quod saltem tenuit re
signatio, & uacatio usufructus, qui residebat penes rectorē,
quasi pro hoc, quod iste permutans uteretur, & ille rector uti
uideretur, maximè habito pretio, uel alio beneficio æquiua-
lente, non obst. quod ususfructus sic formalis resideat penes
eum à tempore unionis prædictæ: quia in alium ius quoquo
modo transferri nequiuit, uēdendo, cedendo, nec etiam per-
mutando, quamuis cōmoditas, & perceptio fructuum uen-
di, & alienari possit uiuēte usufructuario, & iure ususfructus
penes eum manente: prout clarè legitur, & no. ff. de pericu. &
cōmo. rei uend. l. necessariu. §. ul. & sic intelligitur. ff. de usu-
fru. arboribus. §. usufructuarius. & l. non utuntur. & l. si licet. cū
24 si. † Cum. n. dictus rector ante unionem usumfructum solū
formalem, non causalem habuerit: ut patet per ea quæ leguntur
extra de pecu. cle. c. ult. ff. de usufr. l. iij. §. ne tamen. super uer
bo, reuera. multòfortius fuit restrictus post unionē, & confir
mationem, ꝙ si usufructuarius ius usufructus uēdat, uel alie
net, non in sic uolentē acquirere transfertur, sed proprietati
consolidatur eoipso: ut expressè legitur. ff. de iure do. si usus-
fructus. & ff. sol. mat. l. usufructu. legitur, & no. insti. de usufr.
§. item finitur. in uer. nam ex contrario. quapropter liquet p-
dictos permutare uolentes nihil egisse, quantum ad usum-
fructum ecclesiæ memoratæ: quia (ut prætactum est) eam
nequiuerunt uacantem facere: nec etiam perceptionem, seu
commoditatem fructuum, quoniam hoc non agebant. C.
de donatio. ante nup. pollicitationem. extra de offic. delega.
c. cū super abbatia. & profecto uacans ecclesia non dr, quæ
ad aliū ptinet. sic ista erat affecta mensæ episcopali. sicut dici
mus

mus non eſſe uacuam poſſeſsionem, quæ ab alio poſsidetur
corpore, vel animo: vel etiam detinetur. C. de acqui. poſ. ſi in
uacuam. arg. ff. de uer. obli. ſtipulatio iſta. §. j. & plenè no. C.
25 unde ui. cùm quærebatur. ¶ † Præterea illud ius, ꝙ penes re
ctorem reſidebat, ſic fuit affectum ſaltē ſpe proprietatis mē
ſæ, ꝙ etiam exiſtente rectore domina credebatur: ſicut dici-
mus in hæreditate paterna. ff. de lib. & poſthu. in ſuis. inſtitu.
de hære. quæ ab inte. de. §. ſinautem. in fi. adeò ꝙ deſinente re
ctore, in momento illud ius, tanq̃ momentaneum, oſtendi-
tur ad menſam pertinere: quemadmodum dicimus de uſu-
fructu rei ſeruo, uel filiofa. legato ſub conditione, vt in liber
tatis ſtatum perducantur. C. de uſufru. l. ult. nec per momen-
tum vacauit. ff. de acq. hær. placet. quinimò vbi deſijt rector
eſſe: & ita uſusfructus ei competere: ſtatim tenuit cum men-
ſa abſque aliquo interuallo. ar. optimum. ff. de excu. tuto. ſi is,
qui tres. in prin. ſicut etiam dicitur de hærede neceſſario, in-
ter cuius aditionem, & teſtatoris mortem nullum eſt mediū.
ff. de leg. j. ſi poſt mortem. in 3. reſponſo. & l. quæſitum. §. j. in
verſ. neceſſariò aūt. intantum ꝙ rector, & conuentio de per-
mutando, vel alias non potuit officere menſæ prædictæ. C.
cōmunia de lega. auten. res, quæ in lib. feudorum. de inueſti
tura de re aliena facta. §. quid ergò. ff. de aqua plu. arcen. in cō
cedendo. & l. ſequen. cum ibi no. ar. extra de præben. niſi eſ-
26 ſent. in fi. & de tranſac. decætero. in fi. † Cùm igitur nulla ua
catio fuerit, per conſequens nulla collatio, ſicut nec rumpit
gradus, qui nullus eſt. ff. de iniuſt. rup. & irri. teſta. l. nam &
ſi. in fi. j. reſponſi. ar. j. q. 7. daibertum. pro tanto cautum eſt,
quod vbicunque alicui ſcribitur per ſedem apoſtolicam, ut
ab aliquo beneficij, quod obtinet, reſignatione recepta ipſū
alteri conferat, illud adimplere non poteſt, ſi beneficia huiuſ
modi per reſignationem non vacent, ſicut nec dicta eccleſia
uacauit in curia, ut dictum eſt ſupra. extra de reſcrip. c. ſuſce-
ptum. libr. vj. & facit de præben. c. quamuis. & c. cum in illis.
fuit quoque ſubreptitium reſcriptum ſuper dicta reſignatio
ne, ex qua permutatio ſequebatur, obtentum: & hoc duplici-
ter, uidelicet per ſuppreſsionem veritatis, & expreſsionem
falſitatis. Tacuit enim impetrans dictam eccleſiam menſæ e-
piſcopali vnitam, & vnionem fuiſſe à ſede apoſtolica confir
matam, dictumq́ue epiſcopum virtute præmiſſorum poſſeſ
ſionem dictæ eccleſiæ fuiſſe aſſecutum: quorum taciturnitas
obreptionem inducit. extra de conceſ. præbē. c. cum noſtris
27 de ſen. & re iud. cum inter monaſterium. † Nam talis ſubre
ptio nullum reddit reſcriptum: quia in reſcriptis huiuſmodi
ſuper beneficijs obtentis ſubreptio ea vitiat. extra de reſcri.
c. ſuper literis. cum materia ſua. nec eniquam venit in dubiū
ꝙ ſi dominus papa ſciuiſſet prædicta, reſignationem huiuſ-
modi nequaquam admiſiſſet: q̄a iniquum fuiſſet, quod nō de
bet eſſe, beneficium principis. ff. de vul. & pup. ſub. l. ea facto.
circa prin. nec eſt veriſimile Papam ſub tali generali permu-
tatione cōceſsiſſe: ꝙ ſpecialiter non fuiſſet veriſimiliter con
ceſſurus. extra de reg. iur. in generali. ff. de pecu. qui peculij.
facit ad prædicta extra de reſcrip. c. cæterum. & c. ex tenore.
cum ibi no. per Ber. & Hoſ. præſertim vbi per talem ſuppreſ
ſionem beneficiale reſcriptum obtinetur. extra de reſcrip. c.
capitulum ſanctæ crucis. & c. Abbatem. & c. j. quinimò de to
to proceſſu habito virtute primi reſcripti oportet ut fiat
mentio in ſecundo reſcrip. aliter non ualeret, ſicut eſt in pro
poſito. nam in dicto reſcripto reſignatorio nulla fit mentio
de priuilegio gratioſo: & ſecundo ꝯfirmatorio, virtute quo-
rum dicta proceſsit unio: quare non ualet dictum ultimum
reſignatoriū. ex̄ de reſcri. cum ordinē. de fil. pſby. ex tua. da-
to ꝙ reſcriptum eſſet alias iuri cōſentaneū. C. ſi ꝯ ius, uel uti.
publi. & ſi legibus. C. de ſacroſan. ecc. priuilegia. ſicut nec ua
let ſnīa per obreptionem obtenta. ff. de fideicōmiſ. lib. cū ue
rò. §. hoc ſignatus. & quicquid virtute literarum beneficialiū
per ſubreptionē obtentarū fit, caret effectu. extra de offi. uic.
c. tua. de reſc. c. ad audientiā. & de ſen. excom. cum pro cā. &
facit ad hoc. xxxv. q. ix. c. veniā. ff. de iudi. l. ſi prætor. §. mar-
cellus. & de reb. eorum, qui ſub tuto, uel cura, ſunt. l. magis. §.
28 manet actio. ad carbo. l. iij. §. puberi. † qd̄. autē dictū reſcri-
ptum reſignatorium, & quodcunque aliud ſup bñficialibus
obtētū per ſubreptionem hmōi, nullum ſit ipſo iure: nec va-
leat ꝓceſſus ex eo habitus, vel ſubſecutus, probatur per plu-
ra iura. extra de reſcri. c. ad aures. ibi: dum dicit literas, in q̄b.
actor nomen ſuæ ſupprimit dignitatis, vires nolumus obti-
nere &c. & e. tit. conſtitutus. circa fi. ibi quicquid fictum eſt
occaſione literarum ipſarum, irritum decernatis. eo. ti. ca. ad
audientiam. 2. in fi. & c. dilectus filius Abbas. in fi. & concor-
dant extra de priui. c. cum olim. 2. nos igitur. quæ decre. mul
tum vr̄ facere ad caſum, de quo quæritur in præſenti, per ea,
quæ etiam no. Inn. & eius ſequaces, quod aliqua litera præiu
dicialis non debet tranſire in curia romana ſine audientia:
& ꝙ literæ dicunt̄ ſubreptitiæ, quæ ſunt ſine conſcientia ad-
uerſarij præſentis in curia impetratæ. ad idem de fil. presby.
cap. ſi is, cui. de offi. lega. de præben. non poteſt. circa princi.
& c. ſi motu proprio. lib. vj. cum dicitur, veluti ſubreptitium
29 uires nolumus obtinere. † ſanè ꝙ proceſſus per tales literas
ſubreptitias habitus nullus ſit ipſo iure, probatur per ea, quæ
leguntur, & not. in d. c. ad audientiam. & alijs capitulis ꝑ In-
no. & Hoſt. & Compo. ſuper. d. ca. ſuper literis. & hoc maxi-
mè ſ̄m Compo. q̄n per literas ſubreptitias proceſſum eſt iu-
ris ordine non ſeruato, ſicut fuit in caſu noſtro: & ſicut faciūt
cōiter executores dati ad prouidendum: nam cum per huiuſ
modi literas datur titulus, & literæ loco tituli habeantur, ſine
quo titulo in beneficijs ius haberi non poteſt. extra de inſti.
ex frequentibus. ar. ff. de decu. hęrēnius. apparet per cōſequēs
titulum eſſe ſubreptitium, & iniuſtū ca litera ſubreptitia ſub
ſecutum: & ſic impetrantem in bñficio nullum ius hr̄e ar. ff.
de re. eo. qui ſub tut. uel cu. ſunt. l. j. §. j. & l. magis. §. ult. & de
in iua no. l. adoptiuū. §. patronū. & ea q. cau. in poſ. ea. l. fulci
30 nius. §. ſi quis bona poſſederit. † ſic videmus, quod deficien-
te titulo cenſuali profeſsio dn̄o præiudicare non ſolet. C. de
don. cenſualis. & l ſi functiones. nec aliena in cēſum deducta
ideò magis deficiente titulo acquiruntur. ff. de acqui. re. do. l.
quiſque. nec reſcriptum, ꝙ impetrandi dat facultatem, etiā
actionem ciuilem inducit, licet ex̄ ordinem per Præſidem,
q alias erat ordinarius, executioni mandetur. ff. de relig. &
ſump. func. ſi quis ſepulcrum. atq; profectò non videt̄ fuiſſe
mandatoris intentio, vt unio, quæ tā ſolenniter eius autorita
te excitatur ꝑ reſcriptū, ſ̄m epiſcopi præiudicium ſubuerta
tur: ut extra de reſcrip. mandatum ad fi. de præben. c. inter cę
tera. de conceſ. præbend. propoſuit. de iure patro. cum dile-
ctus. ubi de hoc. & de elec. quia propter. per Inn. Plus etiam
circunſpecta confirmatione non refert, vtrum dicta unio fa-
cta fuerit autoritate domini Clementis, qui ſecundum reſcri
ptum reſignatorium conceſsit, an domini Nicolai prædeceſ
ſoris ſui concedentis primum reſcriptum, virtute cuius vnio
fuit facta. extra de reſcri. c. literis apoſtolicis. ff. de iudi. l. mor
tuo. Abſurdum eſt namque, ſi promiſcuis actibus rerum
turbentur officia, & alij creditum, uel conceſſum alius ſub-
trahat. C. de teſtamen. conſulta diualia. circa prin. nec cuiq;
ſuū ius detrahi debet. inſt. de his, q ſui, vel alieni iuris ſunt. §.
31 dn̄orum. † Hinc eſt, quòd per tales ſubreptitias literas non
datur iuriſdictio: ſed quicquid per eas agitur, in irritum re-
uocatur: ut d. c. tua nobis. cuius ratio eſt: quia procedens vir
tute earum non eſt iudex competens. 11. q. j. c. vlt. C. ſi à non
compe. iudi. l. ulti. adeo quod recitari poteſt altera parte ab-
ſente: ut dicta decre. cum olim. & not. communiter in d. ca.
ad audientiam. & cap. ſuper literis. nec mirum, cum geſta ab
eo, qui legitimam non aſſumpſerat poteſtatem, irritentur.
C. de numera. & actu. l. actuarios. libr. 12. extra de elect. qua
liter poſt obitum. de hære. ca. fraternitatis. 12. q. 2. alienatio-
nes. Sicut impedimentum, ꝙ obeſt ordinanti, præiudicat or-
dinatis. 81. di. ſanctis Daniel. præſertim in hoc caſu, de quo agi
tur, vbi dicti permutare volentes malam habebant fidem, ſen
tiētes (vt in facto ꝓponit̄) dictā vnionē ꝓceſsiſſe. ar. ad hoc. j.
q. j. ſi q à ſimoniacis. j. q. vij. daibertū. Cū igit̄ nulla poteſtas
virtute dicti reſcripti fuerit attributa, conſtat, ꝙ q̄cq̄d ex eo,
vel ob id ſecutum fuit poſt, nullius eſt momenti. C. de legi.
32 non dubiū. & d. c. qualiter eſt obiectum. in fi † Præterea eſtò
ꝙ literæ ſuper dicta permutatione obtentæ non cenſerentur
merè gratioſæ, adhuc haberent locum prædicta, ſunt enim

nullæ ipso iure:& processus habitus per easdem, cùm subre-
ptio contingat iurisdictionem, q̃ est fundamẽtũ iudicij; sicut
no. Arch. in præalleg. c. si is, cui, extra de fi. presby. circa me-
dium gl. ꝙ autem in hoc casu, ubi est subreptio in iurisdictio
ne, sint literæ nullæ ipso iure:& processus habitus per easdẽ,
pbat idem Arch. p dictam decre. tua. de offi. nica. & per decr.
graue. de offi. or. & per decr. cum olim. de offi. delega. cum
earum sim. Vbi enim deest iurisdictio, & ipsius iurisdictionis
deest prosecutio; ut in dicta decre. tua. ubi de hoc. & ff. de
iurisdict. om. iud. l. ultim. & C. qui pro sua iurisdictione. l. j.
xxxv. q. j. ueniam. & c. sententia. ¶ Expressit insuper impe-
trans falsum, uidelicet dictam ecclesiam, quæ simplex curata
dictæ mensæ epopali unita fuerat asserens prioratum. Vnde si
cut ueri suppsio, sic falsitatis suggestio rescriptũ uitiat: ut
in præallega. iuribus. ¶ † Mutatio enim nominis uitiat rescri
33 ptum, adeo quod nulla fides est ei adhibenda. extra de re-
script. significante. cum glo. & c. sequen. de fal. quam graue.
ff. de lega. t. l. iiij. §. quod si quis. præsertim cum sit fraudulosè
sicut fuit hic, argumento sumpto à contrario. C. de muta-
tione nominis. l. j. † Certum est. n. ꝙ aliud prioratus: aliud
34 simplex beneficium: prioratus nanque dignitas est. extra de
præben. nisi essent. de statu mona. circa finem. quod de benefi
cio simplici non memini me legisse. & facit pro hoc extra de
rescrip. statutum. lib. 6. quæ uero sit differentia inter ista, in-
nuitur extra de præben. cum de beneficio. li. vj. præterea re-
scripta stricti iuris sunt, & ea solum intelliguntur in eis de q-
bus loquuntur.[c] ¶ † Vnde cum de dicta ecclesia dictum re-
c scriptũ non faciat mentionẽ, ut de ecclesia sed ut de prioratu
35 non extendamus illud ad ipsam ecclesiam. argu. ff. de uerbor.
ob. l. quicquid. de re. iur. l. neratius. & l. priuilegia. & de legib.
quod non est ratione. & ad municipales. l. j. extra de offi. de
lega. cum olim. de rescrip. significauit. ad instar compromissi
in quo non ueniunt, nisi ea, de quibus actũ est, ut l. ueniens.
ff. de arbitr. l. non distinguemus. §. arbiter. licet enim error
proprij nominis non semper uitiet rem agendam. Error ta-
men appellatiui nominis, quale est prioratus, & ecclesia, ui-
tiat ipsum rescriptum. ff. de leg. j. si quis in fundi. & de leg. iij.
l. patronus. §. libertus. & de uerbo. obl. si in nomine. & de re-
bus dub. l. pe. & de aur. & arg. leg. l. pediculis. §. argentu. & sic
separatorum separata est ratio. ff. de calumn. l. ultim. Cum
igitur impetrans asseruerit prioratum, quod non erat, sed be-
neficium simplex, debet carere penitus impetratis. ¶ Ta
lia enim potuerunt mouere Papam ad concedendam reserua
tionem & prouisionem prioratus: quæ non mouissent eum, si
parochialis ecclesia dictæ mensæ unita fuisset expressa. ar. ex
36 tra de præben. cui de non sacerdotali. lib. vj. † Videmus etiã,
ꝙ decretum per falsi suggestionem obtentum irritatur. C. de
peti. hæredi. si puras. Et quandocunque apparet ueritas in
contrarium, non statur decreto, sed ueritati: ut ff. de leg. præ
stan. contra tabu. bo. pos. per l. filium §. si quis contra tabu. Vl
terius posito ꝙ dictæ literæ non censerẽtur beneficiales, nec
gratiosæ, sicut sunt, adhuc nullum ius assequi potuit impetra
tor cum non fuerint motu proprio concedentis, sed ad instan
tiam permutare uolentis concessæ. Nam dicta ueritatis sup
pressio, & falsitatis expressio aut processerunt per fraudem
uel malitiam, sicut creditur, & dicitur factum esse: quia qui
rector erat tempore unionis, & confirmationis prædictæ illud
sciebat (ut in instrumento proponitur) & alteri debuit
37 indicasse. ¶ † Constatque ipsos propter ipsorum per-
uersitatis pœnam nullum debere assequi commodum ex lite
ris sic obtentis: ut in dict. capitulo. super literis. §. nos igitur.
facit co. ti. cùm ex eo. & c. cum dilecta. & c. ex tenore. de dolo
& contu. ex literis. ff. de contrahen. emp. & uen. l. quod sæpe.
§. ul. de ædil. edi. quod si nolit. §. qui mancipia. & est expres-
sum de suggestione falsitatis. de rescrip. ex insinuatione. & c.
proponente. & de cõsti. cũ accessissent. ff. de na. restit. l. j. C. si
minor se maio. dixerit, l. si is, qui. Si autem per simplicitatem,
uel ignorantiam huius ueritatis subreptio, & falsitatis sugge-
stio processerunt, adhuc non tenerent, cum talis ueritas subre
pta, & talis falsitas expressa fuerit, quibus tacitis, uel expressis
(ut s. dictum est) nullatenus literas habuissent: ut in d. c. sup
38 literis. §. si uero. ¶ † Nec melioris conditionis esse dẽt stul-
tus, uel fatuus, q̃ peritus. ff. quod ui, aut clam. seruus. extra de
præben. cum qui. li. vj. Vnde cum de hoc exceptum fuerit, &
per hoc appellatum, non prosunt literæ per talem modum
obtentæ. extra de rescript. ad aures. & c. postulasti. & c. cæte-
rum. de transf. ex literis. de fide instrum. inter dilectos, de re
jud. inter monasterium. de cohabi. cleric. & mulie. super eo.
de filiis præsby. ad præsentiam. & c. ex tua. & c. ueniens. de cõ
ces. præben. cum nostris. & facit ad prædicta, quod nota. per
Host. in summ. de rescrip. §. quæ possunt obiici. uer. sed quo
intelligemus ueritatem tacitam &c. ubi inter alios casus po-
nit hunc, de quo quæritur, uidelicet, si de priuilegiis concessis
mentio non habeatur in secundo: ut extra de rescri. ueniens.
& de priuileg. ea parte ij. Et ideò, cum episcopus haberet pri-
uilegium in iuris corpore clausum, non fuit intentionis do-
mini nostri Papæ per subsequentem ordinationem priori or
dinationi per eundem, uel eius prædecessorem factæ, nisi de
39 hoc expressam faciat mentionem derogare. ¶ † Cum itaque
auctoritate domini Papæ, & eius prædecessoris dicta unio
fuisset ordinata, ei non intelligitur derogasse: cum de ea nul
lam fecerit mentionem. extra de rescri. mandatum, & c. lite
ris. & c. abbatem. & expresse de re iudi. cum olim. Plane re-
scripta interpretanda sunt ſm intentionem concedentis. ex̃
de off. ordi. licet. de deci. ex multiplici. Sed iure testante non
est intentionis Papæ per rescriptum suum, ubi non exprimi-
tur, alicui graue, & enorme inferre præiudicium. C. de præci.
impe. offe. l. quoties. præsertim ordinariis: ut extra de officio
ordina. graue. de maiori. & obedien. cum inferior. de deci.
ex multiplici. & capit. tua. ubi de hoc per Innocen. & alios.
de religio. domi. c. ij. de ecclesi. ædifi. c. ij. de rescrip. quamuis
libro vj. 10. q. ij. rescripta. ¶ Ergo infertur, quod dicto epi-
scopo nullum est per hoc præiudicium generatum, nec illatũ
quod tamen inferretur, si dicta rite facta unio per rescriptum
huius retractaretur, & dicta ecclesia de una persona ad aliam
transferretur: quia sic eius proprietas inutilis redderetur: qđ
esse non debet. ar. ff. de usu fru. usufructus. Sequeretur enim
aliud inconueniens: quia apostolica concessio, & subsecuta
confirmatio unionis, illusoriæ redderentur, ꝙ est uitandum.
ff. de iudi. cum prætor. §. marcellus. ne quid in loco public. l.
40 ul. † Præterea in dicto rescripto resignatorio, nulla fuit facta
mentio de possessione dictæ ecclesiæ per episcopum appre-
hensa: quamuis esset facti: & sic non ualet propter obreptio-
nem, ut extra de conces. præben. cum nostris. & c. literas. ff. de
fideicomm. libe. cum uero. §. subuentum. & de reb. eorum.,
qui sub tu. uel cur. sunt l. magis. §. manet actio. extra de pœa.
e. cũ in nostra. Quinimo ignorante illam facti possessionem,
de qua non fit mentio per impetrantem rescriptum, non te-
tenet talis prouisio: ut d. c. literas. cum ibi no. per Inn. & Ho.
& vr̃ expressum extra de priui. c. dudum. ar. ff de nata. rest. l. j.
Cũ igitur eps̃ possessionem haberet, ut præsupponitur in fa
cto, de qua nulla fuit habita mẽtio in rescripto resignatorio,
41 uirib. non subsistit per iura pdicta. ¶ † Nec est inconueniẽs
quod eps̃, & rector possiderent ecclesiam, de qua agitur.
¶ Duo. n. possunt iure licito eandem rem diuersis respectib.
possidere ff. de ui & ui ar. l. ij. §. deiicitur. & uti possidetis. si
duo. de præcario. l. & habet eum. ¶ Etiam duo naturaliter,
& insolidum, diuersis tamen respectibus possidere possunt
ff. uti poss. l. ult. Vnde liquet nullum ius habere in dicta eccle
sia per permutationem prædictam. Et facit ad hoc, ꝙ no. Io.
Mo. extra de fi. præsby. c. ij. lib. vj. Fraus insuper, quæ interue-
nit ex parte permutare uolentium prædictam assequi uolen-
tes excludit: quia non debet ex eius fraude, uel dolo præmiũ
reportare. ff. de neg. gest. sine hæreditaria. nec fraus & dolus
debent patrocinari eidem. extra de rescrip. ex tenore. & c. se
de apostolica. & C. si contra ius, uel uti. pub. & si legibus.
xxv. q. ij. & si legibus. uolebant enim fraudare mensam, cui
sciebant ecclesiam fuisse unitam: & hoc sciebãt: tam rector,
q̃ dominus assequi volens, quem rector certificauerat. Nec vr̃
cœlatum. ff. de act. emp. & uen. l. j. in fine. ¶ Fuit autem per-
mutatio hmõi fraudulenta, quia fraus interuenit super re, in
qua nihil supererat agendum. Nam perfecta erat unio, licet
fuis-

fuisset eius dilatus effectus, quamdiu idem rector ipsam te-
neret: unde quomodo desierit ipsam tenere permutare volẽs
d uel aliàs statim tenuit eã effectualiter primũ unionis decretũ.[d]
ff. de excu. tuto. l. is, qui tres. sicut etiam in legato relicto ser-
uo extranei post mortem domini: quia si domino hæres exi-
42 star, iussus est liber à dño qđ legatum q̃rit hẽditati.† Sin aũt
domino suo seruus hæres existat: tunc quia in vnum concur
rit concessio dicti legati, & libertatis, seruus tantum quærit
sibi, & non alij, sicut hoc eodem momento rector desinit es
se, vt in puncto absque t̃pis deletu purificatur: imò uerius pu
rificatum declaratur ius competens mensæ: ut probatur. ff.
de lega. j. si post mortem. & de acquir. re. domi. l. adeò. §. cum
quid. Quinimò retro purificatum fingitur: ut ff. qui potiõ. in
pig. ha. l. potior. in 2. responso. & de peri. & commo. rei uen.
l. quod si pendente. Eodemque t̃pe concurrunt actus recto-
ris, & ius mensæ. ar. expressum. ff. de uoua. si stichus. §. si quis
ita. in fi. Adeò quod uocatio locum non habuit, etiam p̃ mo
mentum: ut supra plenè tractatum est. & C. de bo. lib. l. fi. in
43 fi. §. nl. † Nec post dictam vnionem status ecclesiæ transfer-
ri in alium, uel mutari potuit: quia semper in eodem statu v-
nionis permansit. Cum. n. ad vsum mensæ unita fuisset, quã-
diu sperabatur, vt rector esse desineret, nulla status eius mu-
tatio esse potuit: vt expressè prubatur. ff. de condi. cau. da. l.
qđ seruus. §. donec. præterea si talis permutatio teneret, pos
set fraudari mensa in infinitum, si permutando de vno in a-
liũ per plures manus ambularet. ff. de mino. sed ubi. quod esse
non debet. C. de sac. san. eccle. vt inter diuinum. Alias. n. iam
frustrà ipsa unio, & eius confirmatio facta esse videretur: q̃
esse non debet, cum verba eius non debeant ludibrio fieri, ne
que debito frustrari effectu: vt. C. communia. de leg. l. 2. in fi.
44 & per Archid. extrà de elec. cõmissa. §. porrò. libr. 6. † Non
enim caruit dolo rector, qui de dicta ecclesia per resignatio
nem huiusmodi uoluit mensam fraudare. ff. si quis omis. cau
sa test. iulianus. uer. sed si varia. eo enim ipso, q̃ sciebat men
sæ dictam ecclesiam fore vnitam, & ipsam alienare uolebat,
intelligendus est fraudandæ mensæ consilium habuisse. ff.
quę in frau. credi. omnes. §. Lucius. Ex qualitate quidem facti
præsumitur fraus. ff. de proba. qui testamentum. in fin. maxi-
mè quia idem rector dictam vnionem sciuerat præcessisse,
cui assensisse vr̃ tacitè: & si non consensisset expressè. ar. eo-
rum quæ leg. & no. ff. de aqua plu. ar. l. labeo ait. & C. de tran-
45 sac. cum donationis. in fi. † Permutationes enim beneficio-
rum huiusmodi purè debent fieri absque dolo, & fraude: q-
bus interuenientibus, vt hìc fuit, quia sciebant vnionem per-
mutantes, manifestum est indicium fraudis, & doli contra ip
sos. propter quæ concluditur manifestè, q̃ permutans nullũ
habeat ius in ecclesia suprà dicta: vt extrà de rerum permu.
quæsitum. & co. ti. c. j. lib. vj. & hæc est allegatio. Oldrad.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Suppletur.] *Hæc doctrina, quòd confirmatio superioris sup-
pleat defectum solennitatis, intelligitur, quãdo solennitas erat
à iure ciuili inducta: & dùm infra paulo post dicitur etiam, q̃
suppleat omnẽ alium defectum. intelligitur semper de defectib.
iuris ciuilis: Nam iuris naturalis defectus confirmatio principis
pis supplere minimè potest. Marsil. sing. 79. quàm plurima accu
mulans. Quin ẽt (ut ibi dicitur) confirmatio principis non tollit
uitium non purgabile in re confirmabili existens: puta defectum
citationis. Addatur in hac materia Decis. Rota. 230. in nouis.
Reg. Diaz 127. Alex. in l. si filius. in fin. de lib. & posth. & quæ
ibi in addi. Marsil. idem in sing. 163.*
b ¶ Ex certa scientia.] *Et de uirtute clausulæ. Ex certa scientia
uide quoq; Bar. in consi. 196. Ciuitate Camerini. col. 2. uer. sed cõ
firmatio. Dec. in consi. 169. col. 5. nu. xj. uol. 2. & in consi. 271.
col. 3. nu. 8. eo. uol. Iaso. in consi. 144 col. 3. uer. Prædicta tantò
fortius. uo. 2. Dec. Idẽ in cõs. 544. in fi. uol. 4. Et ll. in totũ oĩa.
de reg. iu. Vide, quæ inferius notantur in consi. pen. in fi. j. col.*
c ¶ De quibus loquitur.] *Ias. in l. si in nummo. in 4. limit. C. de te
stis. & quæ ibi Doct. in apostillis not.*
d ¶ Decretum.] *Restitue, sic & dic quam primum desijt ipsam te
nere, uel aliàs permutare uolens, statim effectualiter tenuit u-
nionis decretum.*

De probationibus & priuile.

SVMMARIVM.

1 *Papæ assertio in priuilegijs an super facto proprio, & super
quo fundatur intentio sua, probet plenè? & de cle. literis. de
proba. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLVIII.

INNOCENTIVS episcopus seruus seruorũ
Dei &c. Venerabilibus fratribus. O. Terrachoñ.
archiepiscopo Vrgelleñ. Vinceñ. Gerũdem. Eleo
nem. episcopis salutem, & apostolicã benedictio-
nem. Riuipulen. monasterium iuris est proprij beati Petri, &
ad defensionem Romanæ spectat ecclesiæ. Quicunque ergò
beatum Petrum diligunt, monasteria, quæ ad eius ius spe-
ctant, debẽt à prauorum hominum incursibus defensare. Ea
propter fraternitati vestre per apostolica scripta mãdamus,
quatenus Riuipulen. monasterium cum bonis, & possessioni
bus manuteneatis. Et si quis parochianorum vestrorum lo-
cos ipsorum, aut aliquid de pertinentijs eius infestare atten
tauerit, canonicam de eo iustitiam faciatis: q̃ si iustitiam de
malefactoribus neglexeritis facere, periculum ordinis, & of-
1 ficij incurretis. Datum Pisis. 3. idus iunij. ¶ † Quæritur, utrũ
per dictum priuilegium dictum monasterium Riuipulen. de
beat reputari fuisse, & esse exemptum? Quod quidem uerum
esse vr̃: ur per verba in dicto priuilegio contenta: uel dicatur
exemptionem induci, uel ante inductam probari. Nam existe
re ius beati Petri est exemptionem habere: ut habetur extrà
de pri. c. recipimus. & eo. ti. li. vj. c. si Papa. ibi: aut iuris beati
Petri existere &c. Sed in suprascripto priuilegio papa vr̃ ex-
pressè asserere monasterium prædictũ esse iuris proprij bea-
ti Petri: ergò &c. Et maximè, quia assertioni summi põtificis
credendum est: vt habetur in cle. de prob. c. literis. & hoc ex
pressè videtur tenuisse Inno. quoties Papa asseuerando dicit
ecclesiam aliquam esse exemptam. prout no. in præalleg. c. re
cepimus. extrà de priuileg. circa prin. idem no. Host. ibidem.
Econtrà autem uidetur, q̃ per dictum priuilegium inducta
non uideatur exemptio, nec inducta probetur. Ad quod me
lius declarandum sciendum est, q̃ summus pontifex (quantũ
ad præsens pertinet) de exemptione alicuius loci tripliciter
potest loqui. Vno modo narratiuè. Secũdo modo assertiuè,
seu asseueratiuè, qui modus sonat in plus. Tertiò modo di-
spositiuè, seu concessiuè. Per primum aũt modum loquen-
di, videlicet per simplicem narrationem, certum est, q̃ nec
exemptio inducitur, nec inducta probatur: ut in præalle. ca. si
2 Papa. in prin. † Nam regulariter narratiuæ, seu enunciatiuæ
a locutiones modicum operantur: [a] ut C. communia utriusq;
iudi. l. scriptura. & de test. l. verba. & adhuc exp̃ssius. ff. de hæ
re. insti. l. ex facto etiam agitatur. ẽm literam affirmatiuã. &
& de condi. & demon. l. cum tale. §. fi. & de leg. iij. l. Lucius. §.
sempronie. Idem uidetur esse dicendum (salua semper veri-
tate) etiam secundo modo loquendo: uidelicet assertiuè: vt ui
detur fuisse in priuilegio suprascripto: nisi assertio huiusmo
di fiat per modum determinatè traditum in præalle. c. si pa-
pa. §. si autem. uidelicet super huiusmodi exemptione senten
tiando, cùm de ipsius exemptionis negocio ageretur. Nam
tunc in casu præmisso sic notabiliter, & non sine causa deter
minato, si papa asserat ecclesiam fore exemptam, benè debe
bit reputari exempta: alias autem non uidetur uelle textus su
prascriptus nullam faciens differentiam, quantum ad hoc, in
ter dictos modos loquendi: nisi cum de exemptionis nego-
cio ageretur: quod nõ apparet fuisse in casu priuilegij. supra
3 de rescriptis. † Non enim ibi disceptabatur, vtrum illud mo
nasterium esset exemptum, vel non: sed solum defensionis
præsidium quærebatur. Quod vt melius haberet, suggestum
fuit: & forsan falsò, q̃ erat iuris beati Petri: quæ suggestio
præsumitur prouenisse à parte priuilegium impetrante. ar.
eorũ, quæ notantur. ff. de ꝯhen. emp. & uend. l. cum manufa-

ta, in s. responso. nisi Papa diceret, q proprio motu hoc face
b ret: b nt de præben. lib. vj. c. si motu proprio. in fi. & hoc ēē probari videt. 3. q. 6. c. hoc quippe. ibi: ipse enim est metropolitanus &c. vbi est similis assertio Papæ: & tamen non necessario tenetur, q sic fuerit, nisi aliter probaretur: quia non omnis nox iudicis &c. vt ibi no. & habetur. C. de senten. & interlo. omnium indi. l. ex stipulatione. Vnde exposuit ibi Archi. verbum illud est: id est esse dicitur: & accedit ad hoc. ff. de leg. ij. l. Lucius. §. quisquis. vbi per assertiua verba testantis etiam cum causæ appositione non probatur debitum, eo q esse debitum fuit assertum, nec tanq debitum potest peti, nisi aliud doceatur, sed petitur iure legati in dispositione locutionis: vt C. de proba. l. non nudis asseuerationibus. †Nec obstat
4 no. per Inn. & Host. in prælleg. c. recepimus. ibi. Papa asseuerante &c. quia potest intelligi, & saluari dicta opinio in casu magis determinato posito in prælleg. c. si papa. videlicet cū de exceptionis negocio ageretur, vt sic recipiat illud dictum determinationem factam in prælleg. c. si Papa. argu. ff. de legi. l. non est nouum. ¶ †Item non obstat fina prædicti. c. si
5 Papa. non intelligitur derogatum, quia hoc debet referri a'd alios omnino exceptionum modos, qui nullo modo sunt determinati in prælleg. c. si Papa. Ille modus probandi exemptionem per locutionem assertiuam in eo. c. est determinatum expresse, vt solum habeat locum, qñ de exemptionis ne-
6 gocio agebatur: vt dictum est. s. ergo &c. †Item non ob. c. literis. superius allegatum: quia illud. c. ad hoc, vt credatur narrationi, seu assertioni papæ, dicetur requirere duo (saluo saniori intellectu ipsius) uidelicet, q huiusmodi narratio, seu assertio respiciat narrantis factum: & quod super eo eius fundetur intentio: quod non est in narratione, seu assertione, quæ fit in priuilegio. s. scripto. Vnde uerum est, quod dominus Io. An. vt super. c. suprascripto scripsisse: q etiā credatur summo pontifici (suo modo tamen) in his, quæ non respiciunt suum factum. Sed talis opinio videtur contradicere textui manifestè: cui videlicet textui est magis credendum, q gl. et accedat, quod not. ff. de offi. præsi. l. sed licet. Quædam alia sunt aliquoties circa hanc materiam allegata: ad q, quia modicum uidentur accedere ad propositum, a causa breui-
7 tatis, non datur responsio. ¶ †Super tertio uero mō loquendi: uidelicet dispositiuo, & concessiuo exemptionis non est opus instare: quia tunc nulla quæstio est, quin exemptio censeat inducta in prælallegato. c. si Papa & accedit aut. de nup.
8 §. disponat. cum simi. ¶ †Secundo quæritur: an supposito, q per dictum priuilegium non censeatur inducta, uel probata exemptio, saltem uideatur esse præstita legitima causa præscribendi? & uidetur, q non. Primo, quia papa dicto monasterio per dictum priuilegium nihil concedere noluit: maximè ad exemptionem pertinens: quod quidem satis apparet: quia nec ad monasterium, nec ad abbatem, seu conuentum uerba sua direxerit: sed aliis scripsit: non pro ipsius monasterij exemptione: sed solū pro eius defensione contra oppressiones malignantium. Et in talibus multum cōsideratur scribentis, vel aliquid facientis intentio: ad quod accedit quod no. Inno. in solutione cuiusdam contrarietatis. extra de fide instru. c. su-
9 per his. in fine. ¶ † Præterea absq; bona fide de iure canonico aliqua præscriptio non procedit: vt de præscrip. c. uigilanti. & c. ultimo. Sed hic præsuppositis his, quæ superius dicta sunt, hi, qui præscribere debuissent, non possent allegare bonam fidem, nisi causatam ab ignorantia iuris, quæ in usucapionibus non proceditur ff. de usuca. l. nunq. in prin. Vel nisi uellet se excusare à longinquitate temporis. & mala fide alterata in bono: secundum ea quæ no. extra de iure pa. c. cura. Sed tunc, ex quo hoc uirtute dicti priuilegij non habuissent, non posset talis allegatio præiudicare, saltem quoad interim domino patriarchæ, qui habet intentionem suam fundatam de iure communi: iuxta ea quæ habentur in cap. cum persone. in fin. extra de priuileg. lib. vj. ¶ †Præterea pro defensio-
10 ne iuris ecclesiæ Tarraconen. & domini patriarchæ dicitur unum, datum fuit exceptionibus datis contra priuilegium suprascriptum; quod uidetur omnem controuersiam tollere; videlicet, q in diœcesi Vticen. & in valle Riuipulen. ab antiquo fuerunt. & sunt duo monasteria, quorum unumquodq; uocatur monasterium Riuipulen. unum, quantum ad pprium titulum monasterij sancti Io. & est ordinis sancti Augustini: & reputatur fuisse antiquum monasterium: aliud uero monasterium, de quo ad præsens agitur, appellatur, quantū ad proprium titulum, monasterium sanctæ Mariæ de Riuipulen. & est ordinis sancti Benedicti. in priuilegio autem. s. dicto nō fit mentio de speciali titulo monasterij illius, de quo scribitur, nec cuius ordinis sit. Dicitur ergo sic: quod esto, q esset per hanc continuā locutionem exemptio plena concessa, nullum ipsorum monasteriorum propter incertitudinem deberet reputari exemptum: ar. ff. de manu. test. l. cum ex pluribus. ff. de adi. leg. l. iij. §. si duobus. & de reb. dub. l. si fuerit. & de testa. tute. l. duo sunt Titij. Et si prædicta, quamuis in facto consistunt, negata fuerint, parata est pars domini patriarchæ eadem plene probare. Et quia abbas dicti monasterij sancti Io. Riuipulen. est præsens in curia: leuiter poterit dominus
11 noster scire de prædictis omnibus ueritatem. ¶ †Vltimo dicitur pro defensione iuris dictæ ecclesiæ Taraconen. & dicti domini patriarchæ, quòd in casu, in quo sibi non sufficerent suprascripta, attendatur, q abbas, & conuentus dicti monasterij sanctæ Mariæ de Riuipul. de quo monasterio ad pñs agitur, esto, q ex dicto priuilegio ualeant se tueri, saltē quo ad habitam causam præscribendi, non potest hoc extendi ad aliquod membrum eiusdem monasterij. cum de membris in dicto priuilegio nulla mētio habeatur: ut extra de priuile. c. ex ore. §. ulti. cum simi. & sic notorie est seruatum, & seruatur in quolibet membro eiusdem monasterij, & in alijs diœcesibus constituto &c.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Modicum operatur.] *Cum hac decis. Oldra. transit Aret. in consi. 163. col. 2. in fi. dicens summo pontifici ad plenam probationem non credi quando factum, cui ipse non interfuit, narrat. Adducitque pro hac parte Io. Calder. & Butrium in c. Post cess sionem. de proba. & in c. fi. de success. ab intesta. ego addo Ias. in consi. 71. col. 3. in fi. ubi Papæ nō credi plene dicit, cum deponit de facto alterius. Et pro hoc allegat Gl. & Doct. in cle. j. de proba. Addo quoque Dec. uidendum in tali materia in consil. 544. in 4. parte. & in consi. 602. quod est primum consi. 5. par. num. 13. Item in consi. 410. col. 3. num. 11. & in consi. 341. col. ij. nu. 4. uol. 3.*

b ¶Motu proprio hoc faceret.] *Clausula Motu propri o ualere facit priuilegia immunitatū, quæ alioqui minimè ualerēt Alex. in fine trigesimi tertij consilij uol. 5. Et de uirtute huius clausulæ uide Ias. in l. si testamentum col. ij. C. de testa. item dic, quòd principis secunda iussio operatur idem, quod motus proprius, quando in secunda iussione habetur mentio primæ. Dec reg. 586.*

De consti. & de elect. & de iureiuran. & de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Statutum capituli iuratum licèt disponat quod quoties fieret capitulum generale uocentur canonici absentes: certo modo alias non ualeat actus tamen si in electione non fuerint uocati ualet electio tali statuto non obstante nec astringente iurantes. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLIX.

IMPVGNATVR electio electi Ruthen. modo de nouo ex causis sequentibus. Et primo ratione cuiusdam statuti longissimo tempore facti: ut dicitur per capitulum Ruthen. quod tunc erat, dicitur, quòd quotiescunque capitulum generale duo capitula generalia, quæ consueuerunt fieri in anno diuersis temporibus in ecclesia Ruthen. mandare contingerit et aliqua

aliqua rationabili,necessaria,& honesta causa, ꝙ uocentur
absentes per literas, & nuncios speciales, causa principa-
lis vocationis in literis expressa:& si aliter fuerint vocati, ꝓ
non vocatis habeantur,& uenire nullatenus teneantur. Et si
quod in illo capitulo actum fuerit taliter contemptis cano-
nicis,uel eorum aliquo pro nullo penitus habeatur. Quod
statutum in genere,cum canonici recipiuntur in c.iurant (ut
dr̃)iurando seruare statuta capituli generaliter, ut est moris.
Cum ergo in electione ista non fuerint uocati omnes absen
tes:& sic contempti,ꝙ statutum factum fuit,si quod est,& cō
tra iur̃ m:ergo nulla fuit electio,uel ad minus annullanda per
illos,qui non ratificauerunt electionem. ¶ Ad p̃missa respō
detur,ꝙ dicta electio tenuit & tenet:& sanctè, ac canonicè
facta fuit,pluriesq; disputata extitit: & discussa fuerūt dubia
per dños Cardinales,& alios dños doc.qui pro ista parte cō
cluserunt.Nec obstant ante dicta,quæ voluntarie, non Zelo
iustitiæ per aliquos suggeruntur,seo ẽt proponuntur.Primo
quia non sunt vera,vt ponuntur.Secundo quia dictum statu-
tum in forma publica,seu scriptura aut̃. seu sub sigillo auten
tico non ostenditur,nec nomine capituli ostenditur,nec al-
legatur.Sicq; non est fides adhibenda alicui cedulæ,seu carta
pello continenti dictum statutum allegatum, & propositū.
Tertio quia dictum statutū inter cætera statuta capituli Ru-
then.non inuenitur,nec in archiuis,nec thecis, siue armariis
ipsius capituli potuit reperiri. Quarto quia certa statuta in
scriptura, seu scriptis redacta iurātur seruari per canonicos
Ruthen. & solum ad illa dictum iuramentum præstitum per
eosdem de seruandis statutis extenditur,inter quæ dictū sta-
tutum non est,nec inter alia,ut dictum est. Quinto etiam si
dictum statutum appareret uerum in forma publica,uel au-
1 tentica,nō noceret, rationibus,quę sequuntur.†Primo quia
illud statutum generaliter loquitur, non faciendo mentionẽ
de electione:& est iure cautum,quod in, & sub tali generali
tate non subintelligūtur illa,de quibus uerisimiliter p̃sumit̃,
qđ ordinās,si esset interrogatus de illa spālitate,nō consenti
ret.ff.de pigno.l.obligatione generali. & extra de offi. uica.
c.ij.lib.vj.& extra de procur. qui ad agendum. cum ibi not.
Sed non est uerisimile,ꝙ sub isto statuto(si quod est)intelli-
gerent statuentes factum electionis.quod multa specialia re
quirit.ergo &c.Secundo quia illud statutum nunq̃ fuit obser
uatum: immo per factum contrarium in desuetudinẽ abiit:
quia multæ fuerunt factæ electiones extunc,in quibus absen
tes extra prouinciam non fuerunt vocati,nec requisiti. & sic
illi statuto fuit renunciatum, & tacitè fuit mutatum per fa-
ctum contrarium,quod potuit fieri per capitulum. vt arg.ex
tra de consti.cum accessissent.in fi.cum si.Et quia nō refert,
an aliquid ex æquipollentibus fiat:vt ff.si cer.pe.l.lecta. cum
simi.& extra de his,quæ fiunt à maio.par. capi ex ore. cū ibi
no.& talia,quæ in desuetudinem abierunt,non præstant im-
pedimentum:vt.4.di.circa prin.extra de reg.iur.nō præstat.
lib.vj.Tertio quia canonici,qui fuerunt in ecclesia Ruthen.
per.v.x.xx.& plures an. nunq̃ aliàs sciuerunt illud statutum,
si quod fuit:nec audiuerunt: nec fuerunt certificari per suos
canonicos antiquos:nec licèt pluries requisiuerint,ut eis om
nia statuta ostenderentur, videre illud potuerunt: & sic per
eos non stetit,nec stat:ergo eis imputari non debet.extra de
2 reg.iur.imputari.lib.6.¶ † Item probo,quod statutum præ
missum non obstat ẽt rationibus infrascriptis. vbicunq; re-
quiritur certi actus specificatio,non transit ille casus sub re-
gula generali.extra de rescrip.c.sedes. de procu.qui ad agen
dum.li.vj.& ibi no.per Io.And.eodem tit.non potest.in cle.
Sed factum electionis in cathedralibus,& regularibus requi
rit certam specificationem,quia iura non communicant fa-
cta earum aliis ecclesiis,uel beneficijs. extra de elec. cum in
cunctis.quod ad partem loquitur de eis,saltem de ep̄o: vt.§.
j.& §.clerici.& ad partẽ de aliis:vt.§.inferiora.& §.fi.ad hoc
eo.ti.ne pro defectu.& c.quia propter.eo.tit.& c.cupientes.
& c.quamuis.& c.prouida.& c.quanq̃.eo.tit.lib.vj. de con-
ces.præben.dilectus.in istis omnibus non commiscentur ec-
clesiæ prædictæ factis aliarum electionum:ergo statutum fa
ctum generaliter,vel indeterminatè, ad electionem ep̄i non
3 extenditur.¶ †Item tria sunt genera graduum in ecclesia, &
vnum cum alio non commiscetur. In primo gradu est papa
tus,qui apex dr̃. 11.di.non vos.Secundus est dignitas episco-
palis,quæ non est solum dignitas,sed culmen.de præben.ue-
nerabilis.& c.cum olim. qui dicitur alibi locus gubernaculo
rum.xl.dist.ante omnia.inter quos habent prerogatiuam dñi
Cardina.de offi. lega.lib.6. Et tertius gradus simplex digni-
tas:scilicet omnes aliæ inferiores.extra de elec. cū in cūctis.
§.inferiora.cum aliis multis.Sed vbi quis loquitur de vno de
istis,ad alium non extenditur regulariter.de senten. excom.
quia periculosum.de præben.c.ij.lib.6.vbi de hoc per Arch.
& Io.Mo.ergo cum in dicto statuto non fuerit facta mentio
de electione ep̄i, non extenditur ad eam per generalia uer-
ba,vel indefinita.Item statutum prædictum ignorabatur per
canonicos vsq; nunc:quare potest dici,ꝙ ea,quæ non appa-
rent &c.de consecra.dist.j.non sunt sulennitates. ff.de con-
trahen.emp.l.in lege.& l.rutilia polla.& no,de rescrip. cum
contingat.in glo.sed quis.argu.de fide instru. accepimus. &
c.contingit.de priuil.dilectus.§.porro.xcvj.dist.bene qui-
dem.Ergo in nullo casu dicam,quod in electione ep̄i potue
4 rit ligare canonicos,uel altringere ad seruandum. † Pro hoc
est casus, quia quamuis statuto principis ligẽtur etiam igno
rantes post duos menses à tempore publicationis: vt legitur
& no.de postula.præla.c.j.de consti.cognoscentes & per Io.
And.super data lib.vj.de conces.præben.quia cunctis.p Ar-
chi.eo. lib. Tamen statutum ordinarij non ligat ignorantes,
de consti.animarum.lib.vj.qui matrimo.accusa.non pos.cū
ita.Modo autem capitulum, quantum ad statutum faciẽdū,
loco ordinarij est,quod statutum est, quantum tangit factū
eorum:vt legitur & no.per Inno.& Compost.de consti.cum
omnes.de uerbo.signi.constitutionem.per Archi. & Io. An.
lib. vj. Ergo cum prædictum statutum ignorauerint usq; ad
hæc tempora,eos non ligat:immo ex prædictis glo. non im-
probabiliter posset dici,ꝙ ipsi sine episcopo hoc minime sta
tuere potuerint. Cum statutum ipsum tangeret totam eccle
siam.& sic sine episcopo fieri non debebat.de consti.cū om-
5 nes.de ver.sig.c.constitutionem.li.vj.†Præterea statutum iu
ris nunq̃ habet uigorem, nisi moribus utentium approbet̃.
4.di.§.leges. & c. denique. quia per desuetudinem tollitur.
de treuga,& pace.c.j.cū ibi no.& no. per Inn.de consuetudi
ne in rub.& per Compost.c.j.& per Archi.de statu mona.pe
a riculosa.li.vj.ᵃmultofortius statutum capitulare, ꝙ tollitur
faciendo contra contrario actu,prout allegatum est:ut legitur &
not.de consti.cum accessissent.& c.cum.M.de præben.ꝓ il-
lorum.Et qualiter posset illud seruari,nisi sciretur? certè ma
le.ad hoc.de ele.excom.mini.Apostolicæ.cum ibi not.Item
quod de facili potuerit introduci consuetudo, ꝙ canonici
non uocentur extra prouinciam,potest probari,quia cōsue
tudo talis concordat cum aliquibus iuribus:ut decre. corā.
eum ibi no.per Ber.& in c.in Genesi.de ele.saltem ad hoc,ꝙ
posit ualere consuetudo.& concordat opi.Io. vij.q.j. factū
est.in prin.de re iudi.cum olim.in fi. Item consuetudo talis
approbatur de iure,etiam ꝙ nullus absens uocetur. de p̄ben.
cum in ecclesiis.ubi hoc est expressum.lib.vj. Item est utilis
ecclesiæ,ut facilius,& citius ei prouideatur: quia uacatio est
periculosa,& damnosa.de elec.cum inter uniuersas. & c. ne
pro defectu.& c.quia propter.in prin.& c.statuimus.lib. vj.
6 & c.ut circa.c.q̃ sit.& c.cupientes.†Sed talis consuetudo etiā
de iure canonico introducitur spatio.x. annorum. extra de
consue.cum in tua.cum ibi.no.& per Io.An.& Archi.lib.vj.
& no.xij.di.consuetudo.per Io.de consue.c.fi.per Compo.
Sed ista consuetudo scilicet quòd non uocentur nisi illi de
prouincia,seruata est per tempora multa,amplius etiam per
x.annos:ergo bene ualebit. Præterea quamuis de contracti-
bus aliis addere,& statuere,& conditiones apponere cuique
liceat,prout uult:quia contractus sunt:& contractus ex con-
uentione legem accipiunt.de reg.iur.contractus. libr. vj. Et
ideo circa illos casus statuere potuerunt,ꝙ non ualerent,nisi
essent omnes præsentes,& similia:contra illa iura,quæ dicūt
quod possunt facere præsentes.x.q.ij.hoc ius.& not.per Inn.
Ioan. And. & Archidiaco. de testi. præsentium. libr. vj. in

verbo ipsorum.tñ ad iura de electione loquentia:sicut est de
cretalis concilij generalis: quia Papa non potest aliquid ad-
dere:quia nullus potest excepto Papa ꝙ concilium dispẽsare.
de ma.& obe.cum inferior.xxj.di.cum inferior. de præben.
dilectus.ij.de temporibus ord.dilectus.& ibi per Inn.& Ber.
& est satis expressum.de elec.ne Romani.in cle.vbi ponunt.
vij.q̃ non possunt fieri per inferiores: scilicet modificari cor
rigi,mutari,detrahi,addi,dispensari , renunciari, nullum de
istis potest fieri contra constitutionem Papalem. Modo hic
prætextu illius statuti,ut.e.ti. quod sicut. & c. uenerabilem.
& c.ecclesia. Ratio prædicti statuti si adderetur ad decre. qa
propter.vbi est electio annullanda.s.per contemptum , ut in
eo.ti.ꝙ sicut.& c.uenerabilem.& ca.ecclesia.Ratio prædicti
statuti esset nulla:ergo statutum prædictum, quãtum ad ele
ctionem episcopi faciendam,non valebit,oportebit igit̃ in-
telligere,ad hoc vt res,quæ agitur,magis valeat,q̃ pereat. de
ver.sig.abbate.ꝙ restringamus statutum prædictum(præsup
posito,non tamen concesso,quod ualeret) ad contractus a-
lios,& ad facta capituli, non ad electionem faciẽdam de epi
7 scopo in ecclesia memorata. †Confirmatur hoc bene ex his,
quæ no.Archi.in additione facta per eum ad gl.Inn,de cõdi.
appo.c.j.ubi dicit,quod collatio beneficiorũ,ordinis,& mo
nachatus non solum pendet ex solo consensu conferentis,&
recipientis:sed ex officio,& potestate spirituali,quam habet
conferens ratione ordinis,& dignitatis . Alij contractus ex
solo contractu contrahentium assequuntur suum effectũ. fa
ciunt no.per Io.mo.de iure pa.c.j.li.vj.qui dicit,ꝙ in benefi
cialibus hẽt locum,ꝙ est licitum,approbantes:& quod illici
tum reprobantes.& de præben.dilectus.ij.& c.dilecto.de re
gu.iur.cap.utile.quasi dicat,quod in beneficialibus non licet
cuiq̃ apponere,quod nult.sed hoc pendet ex ordinatione iu-
ris.Cum ergo ius non ordinauerit,quod electio sit nulla, fa-
cta non vocatis absentibus,non poterit hoc per capitulũ or-
8 dinari.†Confirmantur etiam prædicta ex his, quæ not.Pau.
de Leaza.doctor Bonon.de elec.Romana.in prin.super uer-
bo constitutio,ubi dicit, quod episcopus non potest statuere
contra decre.quia propter quod aliqua electione obseruare-
tur:vel aliquid ibi adiungeretur , cum esset dispensare cõtra a
concilium, per iura superius allegata . Item statutum prædi-
ctum loquitur de celebrãdo capitulo generali in ecclesia Ru
then.quæ dicta duo, si uideantur , vel considerentur iura de
electione loquentia,nunq̃ uocant uocationem pro electione
capitulum generale:sed uocationem pro electione facienda.
de electio.cum inter uniuersas.& c.quod sicut.& c. bonæ.j.
& ij.& c.ne pro defectu.& c.quia propter. & congregato. cũ
multis similibus. Et tamen,quando iura uolunt loqui de ca-
pitulo generali,vel capitulis generalibus,exprimunt.de deci.
c.fi.de statu mona.in fi.& c.ca,quæ.de exces.præla. frequẽs.
in fi.in cle.ergo statutum ipsum loquens de capitulo celebra
to,ad electionem nullatenus extenditur.Prætetea nos possu-
mus interpretari,& intelligere dictum statutum, si non esset
derogatum ei per desuetudinem,ut concordet cum iure cõ-
muni. Videamus propter quas causas uocantur absentes: nõ
inueniuntur in toto iure canonico,nisi quatuor casus. Vnus
casus est in electionibus. Secundus in collationibus præben-
darum, vbi pertinet ad capitulum . Tertius est in receptione
canonicorum.isti duo casus habentur de præben.cum in ec- in 6.
clesiis.Quartus est in cessationibus à diuinis.de offic.or.quã
nis.lib.6.In primis tribus casibus non est nullum,quod fit ab
sentibus non uocatis:sed appellandum est instantibus,& hẽt
locum in vocando:& quasi de remoto loco uocandi, consue
tudo,ut prædicta decreta.cum ecclesiis.in fi.de elec. quod si
cut.& c.coram.& c.in genesi.in fi. Sed in cessatione non fa-
ciẽda,si nõ uocẽtur absentes,est nullum,& nõ habet locum i
nõ vocãdo oĩs cõsuetudo,si bene uideatur decre.de offi.or-
di.si canonici.& c.quamuis.lib.6.ergo interpretabimur sta-
tutũ secundum ius cõe.de consue.cum dilectus.ut res magis
ualeat, q̃ pereat.de uer.sig.abbate. ut non intelligamus de ua
catione propter electionem.uel alios duos casus:sed propter
9 quartum,si consuetudo de cessando ibi habetur.†Vel potest
intelligi aliter,ut distinguamus inter ea,quæ fiunt de necessi-
tate,ut electiones , & similia : & ea quæ fiunt uoluntarie , in
quibus agitur de his,quæ ad singulos pertinent.extra de con
sti.cum omnes.ut ibi distinguunt omnes doct.in primis non
est nullum.in secundis esset nullum:quia oportet,quod om-
nes consentiant.ut ibi not.Ad hoc de reg.iur. in re commu-
ni.& c.quod omnes.lib.vj.Nec ob.si canonici Ruthen.iurẽt
obseruare ecclesiæ statuta:quia intelligitur de licitis,possibi
libus,& libertati ecclesiæ non obuiantibus,de iureiur. contin
git.li.vj.Illud autem non est licitum,nec possibile de iure.Et
illud possumus licitè,quòd de iure possumus.xxij.q.ij.faciat
homo,ꝙ potest.Item non iuramenta,sed periuria sunt,quæ
contra ecclesiasticam libertatem attentantur.de his , q̃ fiunt
à maio.par.cap.cum in cunctis.de iureiur.sicut nostris. Nec
iuramentum licitè potest seruari , ꝙ contra canonica statu-
ta illicitis pactionibus confirmatur.de fo.compe.si diligẽti.
10 ¶†Opponitur etiam contra electionem prędictam celebra
tam in dicta ecclesia Ruthen. quod consuetum erat olim de
nunciare mortem episcopi ecclesiæ Bituricen. anteqũ elige-
rent:& quia hoc factum non fuit,ideo est electio nulla. Sed
satis illud patet imprudenter oppositum,salua gratia dicen
tium,quoniam talis cõsuetudo reprobatur expresse.de elec.
cum terra.ubi reprobatur hoc in Patriarcha, & tamẽ patriar
cha est loco archiepiscoporum in electionibus confirmãdis
suorum suffraganeorum.de priui.antiqua.facit ad hoc; quã
uis non ita propriè.de elec.cum inter uniuersas.in fi.c.quod
sicut.in prin. nec etiam prædicta opponuntur per ecclesiam
Bituricen.quam tangeret , si uerum esset : sed per canonicos
Ruthen.quare patet,quod extra iura communia,& cõtra ue
ritatem uolunt suam ecclesiam supponere seruituti,cõtra iu
ramentum per eos præstitum temere ueniendo.de accu.ue-
niens.in prin.quare sunt suis beneficiis,quæ in ecclesiis , uel
ecclesia obtinent,spoliandi.de postu.c. j.& fi.§.clericus. nec
circa istud multum immoror, uel insisto:quia non continet
ueritatem.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Periculosa.lib.6.] *Adde cõsi.6.Alex.col.j.in fi.uol.j.Quod est insigne,& copiosum in hac materia. Et amplia , quòd etiam si tale statutum inclusum sit in uolumine statutorum , tamen ex non obseruantia decennali id saltem sequitur , ut probabiliter potuerit ignorari,secundum Mars.in consi.49.num.49.& 50. uol.j.Excusanturque præsertim mulieres,absentes,minores,& rustici prætextu talis ignorantiæ,ut Dy.& Franc.no.in c.Igno rantia.de regu.iur.in 6.Imo.in c.cognoscentes.prope fi.de constitu.Anch.consi.270.col.3.Castren.consi.207.Puto dicendũ. uol.j.ferras.caut.17.col.pen.& fi. Nec abest ratio , quoniam quòd statutum extet,est quodammodo facti,ut Marsi not.consi.99.num.22.uol.ij.Alcia.de præsump.regu.1.præs.37.& huiusmodi personæ à iure inæte positiuo excusantur. secũdũ Pau. de Cast.in d.consi.297.in codice Papien.Quin si statutũ Deuia rerà regulis iuris communis,quisquis illud ignorat,nec læta quidem culpa afficitur.ita Imo.in d.c.cognoscentes. Atque hæc uetiora,ubi agitur de dãno uitando , & de delicto in ommittendo commisso,ut per Marsi.consi.56.num.5.& 6.uol.j. Gl. in l. Ex maleficiis.§.longe minus.de ac. & ob. Quam auream esse dicit Bal.in l.j.col. 13. C. Qui acc. non pos.Imo his casibus non satis est ex aduerso deducere scientiam,ac probare,sed probãdus est item dolus,scilicet quòd qui se tuetur ignorantia, parere neglexerit.Bar.in l.j.col.3.ad se:Turpil.Pau.in l. qui iurasse. in fin. prin.de iureiu.Ias.consi.46.col.3.uol.2.ubi similiter ponit,quomodo præsumatur ignorantia in iis,qui iuris degunt.Et hæc omnia nota quoniam sunt admodum utilia.*

De rebus eccle.non alie.& de exces.prælato.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus si propter tenuitatem dignitatis de consensu capituli unit aliquam ecclesiam parochialem sibi,non ualet unio, si dignitas non est tenuis.& nu.seq.*

CON-

CONSILIVM CCLX.

QVOD Vnio facta per episcopum simul de decem parochialibus ecclesijs decem dignitatibus ecclesiæ cathedralis de consensu capituli, in qua narrat interuenisse tractatum; sed aliter non apparet, & quæ proponitur facta propter inopiam dignitatum: quæ tamen secundum ueritatem inopes, siue tenues nõ erant: sed eas habentes poterant uiuere competenter, non tenet, uidetur posse ostendi sic. de iure communi quælibet ecclesia proprium debet habere rectorem, qui resideat in eadẽ ut extra de cle. non resi. c. quia nonnulli. xxj. q. j. præcipimus. ergo unio duarum ecclesiarum simul est contra ius commune, & non est licita episcopo nisi ex causa tenuitatis, ut extra de æta. & quali. eam te. & x. q. iij. unio. & eadem causa requiritur in annexione ecclesiæ ad præbendam, vel dignitatem ecclesiæ cathedralis, ut extra de præb. exposuisti. Sed hic causa inopiæ, uel tenuitatis uere non subfuit, licet unionem faciẽs eam esse &c. prætenderit, ergo deficiente causa faciente unionem licitam unio ipsa non tenuit ar. quibus ex cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. si quis possederit. & de fideicom. lib. cum nero. §. subuentum. sicut uidemus in minore, cuius prædium potest alienari interueniente decreto ex causa æris alieni. Pone ergo, quod prætor decreuerit prædium alienandum prætendens subesse æs alienum: quod tamen uere nõ suberat; certe alienatio non tenet: & prædium de bonis minoris non erit. ut ff. de rebus eorum, qui sub tu. uel cur. sunt. l. magis puto. §. pe. & ideo in talibus debemus aspicere, quod in re uera est, non quod quis sibi finxit: ut ff. de castren. pecu. l. si forte. Præsertim in habentibus contrarium ius commune. argum. ff. de probat. qui testamentum. & de lega. 3. cum qui decedens. §. h. Hæc nanque res, id est unio commissa episcopo: ut extra de exces. præla. sicut vnire curanda est, non negligenda: sed per effectum apparet rem neglectam uel dolose gestam: ergo non tenet: ut ff. de
a transac. cum hi. §. si prætor. & §. si cum lis. ¶ †Secunda ratio est: quia iste actus præsumitur fuisse fraudulentus propter factum simul diffusum numerum unionum. arg. ff. quæ in frau. cre. omnes. §. lucius. de uarus, & extraordi. l. de usu. & no. Cõpo. in simili extra de consti. cum M. Ferrarien. in j. glo. uersi. item quæritur, an sit licitum, si sic uitiatur factum, & auctoritas præfata: ut ff. de manumis. testa. l. qui filium. ¶ Tertia ratio est, quia non licet regulariter episcopo rem unius ecclesiæ dare alteri ecclesiæ sine grandi causa: ut extra de reb. eccl. non alien. c. j. Hoc enim solius principis est, ut ff. de euic. l. lucius. C. de quadr. præscr. l. bena à zenone. & 9. q. iij. nemo & §. per principalem. & no. de relig. do. constitutus. sic itaque nõ licuit rectoriam de hac ecclesia auferre, & ad aliam transferre, nisi grandi causa subsistente, cuius contrarium præsupponitur.
3 ¶ Quarta ratio est, quia præsupponitur, quod talis, & sic dicta unio cedit ad euersionem quasi totalis collationis episcopalis: quia pauci ualdè, & modici ualoris remanẽt ecclesiæ de quibus possit seruientes remunerare, & per hoc minus amabitur, & minus timebuntur: ff. de uerb. oblig. cito turpen. minus exercere poterit opera charitatis, inter quæ illis primò quis tenetur obnoxius, a quibus seruitia recipit: ut ff. de peti. hære. sed & si lege. §. consuluit. de dona. aquilinus. & extra de testam. cum in officiis. Et cum dictis ecclesijs cura immineat animarum, non sic idonei reperientur uicarij propter tenuitatem redituum, sicut reperirentur rectores, si in facultatibus aliqualiter abundarent: ut extra de præben. extirpandæ. Sicut & propter maiorem dotem ditiori uiro mulier nubit: ut in auth. de æqua. do. §. quia ueru iam legem. coll. viij. Et talia talẽ euersionẽ inducẽtia non tenent. ff. ad treb. l. titius. & ar. ff. de of. præsi. l. ul. & de leg. j. l. legato generaliter relicto. in fi. j. rñ. Non ubi quod dñs episcopus tot confert ecclesias nunc, sicut ante unionem, quia uerum est, quod confert tot uicarios, quot prius rectorias. Et in hoc multum honori suo detractum est, quia quanto quis præest melioribus, tanto maior ipse, & honestior est: ut in aut. de defen. ciui. §. hoc igitur. colla. iij.

Deproba. & de rebus eccle.

SVMMARIVM.

1 *De duobus causis requisitis in unione, & quod episcopo incumbit probatio earum. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLXI.

a
1 IN unione[a] †requiritur solemnitas, & causa. f. euidẽtis necessitatis, uel utilitatis, de præben. exposuisti. & de rebus eccle. non alie. c. dudum. li. vj. & defectus alterius reddit eam nullam, ut in præalleg. c. dudum. fic. in alienatione. 12. q. 2. sine exceptione &c. licet gl. ibidem in summa sapiat contrarium: quam reprobat Archi. de reb. eccle. non alie. c. ij. lib. vj. Episcopo autem incumbit probatio huius causæ. Primo quia dicit. v. q. vj. c. actor.
2 †Secundo quia prælatus est cuius confessioni non statur 12. q. ij. quatuor. in fi. & no. Arch. x. q. ij. §. hoc ius. in uerbo probat. de relig. dom. c. constitutus. in gl. hic uidetur. in fi. Tertio quia asserit causam euidentem. de uer. signi. constitutionem. in prin. lib. vj. Quarto quia indici non est euidens. ij. quæstio. j. Deus omnipotens. & c. præcedenti. ¶ Quintò quia præsumptio transfert onus probandi, ut ecclesiastica beneficia cap. unico. Ex talibus autem multimoda præsumptio insurgit. de temp. or. de eo. in j. gl. de præb. c. dilectus. in fi. gl. posi-
b tæ super uerbo approbantes.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ In unione.] *Dec. in consi. 275. col. : . uol. ij. dicit hanc Old. doctrinam esse magistralem, & eam sequitur ac fulcit argumentis, & rationibus.*

b ¶ Approbantes.] *Hodie dic indistinctè præsumi uniones fuisse per subreptionem obtentas, nisi coram loci ordinario, uocatis, quorum interest doceatur plenè de causa ita statuente concilio Trident. in 7. sessio. c. 6. de reforma.*

De rebus ecclesi. & de his, quæ fiunt à prælato, & de his, quæ fiunt a maiori parte capituli.

SVMMARIVM.

1 *Hic ponuntur aliquæ causæ in quibus annullatur unio, si fiat eis non interuenientibus: maximè si fiat capitulo per episcopum etiam cum consensu capituli: quia requiritur auctoritas Papæ, & non sufficit metropolitani.*
Item si non uocetur rector ecclesiæ unitæ.
Item quod unio facta simoniacè non ualet. & nu. seq.

CONSILIVM. CCLXII.

1 IN quæstione, †quæ ponitur super unione facta per episcopum, & capitulum decem ecclesias decem dignitatibus, dico saluo meliori iudicio, quod dicta unio non tenet, nec seruari debet per successorem: quod probo iuribus, & rationibus euidenter. Primo constat, quod ubi plura requiruntur ad esse, & substantiam alicuius rei, si vnum deficiat, deficit quod est actum. hoc patet in unione. de reb. eccle. non alie. dudum li. vj. & in baptismo. 1. q. 1. detrahe. de baptismo. c. j. non ut apponeus. Hoc patet in testamento. C. de test. c. si unus. hoc idem patet de transactione super alimentis facta. ff. de transact. l. j. §. si prætor. & ibi nota. Idem in dominij translatione: ubi requiritur titulus. & traditio. Vnde alterum non sufficit. ut l. ij. §. nam &. C. de rei uendi. & in acquisitione pos. C. de acq. pos. licet. & est casus. extra de testibus. olim. in fi. Nunc ita est, quod ad esse, & substantiã unionis, quæ fit de ecclesiis parochialibus, multa de iure requiruntur, & inter illa requiritur, quod subsit causa legitima necessitatis

cessitatis, uel utilitatis: & quod illa causa sit euidens. ut legitur & probatur expresse de præben. exposuisti. §. si euidens necessitas, uel utilitas. Si igitur talis causa non subfuit non tenet unio: cum unum de substantialibus deficiat, sicut non subfuisse dicitur, quia licet unio prætendat paupertatem dignitatū, quibus facta est unio, tamen dicitur, quod ita non est in facto: quia habentes dignitates prædictas de antiquis redditib. consueuerunt bene, & honeste uiuere ante unionem prædictam, sicut patere dicitur euidenter, & sic causa unionis non est uera. Et si causa deficit, non ualet causatum; quia cessante causa &c. ff. de dona. l. ij. §. fi. & l. seq. extra de appe. cum cessante. & de uoto. magnæ. in fi. & ibi no. at. 16. q. j. generaliter.
2 cum sim. ¶ † Præterea dato, quod cā unionis esset uera, non prodest, quod licet episcopus possit unire unam uel duas ecclesias, non tamen omnes ecclesias: quia sic collationes. & iura suæ mensæ episcopalis euacuaret prodigalitate quadam: quia sic sibi permittitur facere unionem ut cui confert, uel tribuit competens subsidium conferat, & cui tollit damna grauia nō infligat: ut legitur xij. q. j. bonæ rei. & extra de dona. apostolicæ. Immo licet ab initio causa fuisset legitima: ex quo tamen ex postfacto per diuersas uniones eneruatur ius parochialiū ecclesiarum, & episcopalis mensæ, cassari debet, quicquid ab initio, licet legitime, fuit factum & illud reuocari. argu. in eo quod legitur & not. de deci. suggestum. C. de preci. imper. offer. l. quoties. uer. quod totius negocij cognitionem tollit, & uires principalis negocij exhaurit &c. Sed quamuis quælibet unio per se non grauet, omnes tamen simul consideratæ grauant, & ideo omnes reuocandæ. ut no. Host. in diuersis donationib. in c. allegato apostolicę. facit. ff. de iu. pa. si libertus. §. si qs plures. & ar. ff. ex quib. cau. ma. l. necnon. §. si quis sępius. & bene dico, quod licet possit unire aliquas, non tamen omnes, sicut dicimus in simili, quod licet episcopus, cum suo capitulo sibi posset reseruare fructus unius ecclesiæ uacantis, uel duarū ex causa: ut legitur, & no. extra ut eccle. benefi. ut nostrum. cū sim. non tamen potest de fructibus omnium de diœcesi sine auctoritate domini Papæ. ut patet de uer. si. tua. & de rescri. si propter tua. li. vj. ubi no. per omnes. Nunc autem in facto datur, quod omnes ecclesiæ de diœcesi spectantes ad collationem episcopi sunt unitæ, & sic immensitas reprobatur. facit de dona. cæterum. & præcipuè non debet ualere unio talis: quia ex hoc populus illarum parochialium ecclesiarum dicitur grauiter scandalizatus, & propter scandalum nondum factum non modo episcopus debet cessare: sed etiam gratia domini Papæ ut de præben. cum teneamur. de præscrip. nihil. de renun. nisi cum pridem. §. pro graui quoque scandalo. de reg. iu. qui scandalizauerit. & ibi no. lxiij. di. c. nl. ¶ † Præterea dictæ uniones
3 simul cōsideratæ non sunt perfectę singularibus personis, sed toti capitulo, s. decem dignitatibus, de rebus dubiis, ciuibus. ff. de condi. & demon. municipibus. melius extra de proc. constitutus. Nunc ita est, quod licet ubi fit unio alteri, quā capitulo, ipsum capitulum det consilium, & consensum. ut no. Hosti. de præben. dilecto. & est expressum in cle. si una. de reb. eccl. non alie. ubi tamen fit unio ipsimet capitulo, non sufficit consensus capituli in re sua, uel in facto proprio. ar. ff. de aucto. tut. l. j. & l. pupillus. Sed superioris, s. Papæ consensus, & auctoritas requiritur, nec sufficeret metropolitani, quia non est de casibus reseruatis metropolitano, quo ad subditos suffraganei. de offi. ordi. pastoralis. & quod ibi no. & ibi tenet & no. Io. And. in d. clemen. si una. super uerbo mensæ suæ. in fi.

¶ Præterea dato, quod omnia alia legitime interuenissent, tamen hic deficit unum, uidelicet quod rectores ecclesiarum unitarum non fuerūt uocati, nec in hoc consenserūt, quod tamē requiritur, ubi fuit unio facta capitulo, ut colligitur a contrario sensu cle. allegata si una. j. responso. & per Host. in summ. ti. de reb. eccle. non alie. §. ex quibus. uer. fi. ¶ † Sed prædictis obstare uidetur, quod dicitur in instrumentis unionum, quod cum omnium iurium solemnitate factæ fuerunt uniones, sed non obstat, quia illud non probat solemnitatem, nisi singula capitula exprimantur, quia instrumentum, non debet continere uerba iuris, sed uerba facti iuxta ea, quæ no. Innocen. de prob. quoniam contra falsam, super uerbo instrumentorum. & Host. de uer. sig. c. nihil. sicut dicimus in decreto electionis quod licet contineret in genere, quod legitime fuerit celebrata electio, non sufficeret, nisi singuli actus electionis, & formæ exprimerentur in eo, iuxta ea, quæ no. de elect. innotuit. sicut etiam dicimus, quod licet instrumentum dicat, quod fuit legitime appellatum, hoc non probat solemnitatem extrinsecam, s. quod infra x. dies, nisi aliter probetur no. Compo. extra de elec. cum dilectus in fi. & per Moder. in eo. ti. quia circa. pro quibus facit de pub. l. quæcunque. §. fi. Præterea dato, quod omnis causa legitima subfuisset, & omnis iuris solemnitas obseruata fuisset, tamen non sufficit propter aliud uitium, quia dicuntur factæ uniones per pecuniam datam unienti, & sic per simoniacam prauitatem, quæ in spiritualibus uitiat id, de quo agitur, ut patet de re. per mu. c. ul. in fi. ibi irritum decernatis. &c. & de pac. cum pridem. t. q. 2. quam pia. & quod no. de renun. super hoc. & per hoc utilitas, quæ debuit inspici cōmunis, reddita fuit ad priuatam bursalem, contra iura de of. or. irrefragabili. §. inter & per hoc quæsiuit uniens, quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. de censi. cum apostolus. & c. procu
5 rationes. ¶ † Ex præmissis igitur concluditur, quod non tenuit unio, & dato quod tenuisset, ex quo uergit in graue præiudicium episcopatus, debet retractari, ar. c. alleg. suggestum de decimis, & sic successor episcopi contra præiudicium habet duplicem uiam. Vnam uidelicet retractare unionem ex causa grauaminis, dato quod ab initio tenuisset. Sed hoc debet facere cum suo capitulo, nisi sine causa recuset consentire. sicut cum capitulo debet fieri unio. omnis enim res per quascunque causas contrahitur, per easdem dissoluitur. de regu. iur. omnis res. Et unde processit datio, procedit & priuatio. in auth. de defen. ciui. §. non habenti. colla. 3. ar. ff. de reg. iur. nihil tam naturale. Vel si uelit, accipiat uiam iudicij. s. uocatis uocandis, & præmissa causæ cognitione pronunciet. dictā unionem dissoluendam, & hanc pronunciationem potest facere sine suo capitulo consentiente, nam in causis supradictis potest solus sine capitulo iurisdictionem exercere. ar. de consue. non est. lib. 6. uel etiam sine capitulo consentiente pronunciet unionem, tanquam nullam factam ex causa non uera, nec seruata debita solemnitate, ut est dictum, ante tamen quam sic dissoluat unionem successor, uel pronunciet dissoluendam ut nullam non occupet ecclesias unitas, nec cōferat, ne ius sibi de facto dicere uideatur. ar. de hære. cum se-
a cundum leges. lib. vj.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Cum secundum leges lib. 6.] *Vide in materia proxime allegata concilium trident. sessio. 24. c. 13. & 15.*

De confessis & procuratoribus.

SVMMARIVM.

1 *Per responsionem factam ad interrogationem, uel positionem, non intelligitur responsum ad eius declarationem, uel econuerso. Item an & quando confessio procuratoris noceat domino & nu. seq.*

CONSILIVM CCLXIII.

a DOMINVS Aegidius[a] dedit secundam positionē huius tenoris. Item quod dicto tempore, & ante, & post quælibet dictarum ecclesiarum habuit, & habere consueuit nonnullos portionarios, & quod ipsi portionarij ex fructibus, redditibus, & prouentibus dictarū ecclesiarum perceperunt, & percipere consueuerunt certas, & perpetuas portiones, Hac autem positione in iudicio exhibita auditor dedit terminum procuratori dicti Nicolai ad respondendum positionibus in quo termino idem procurator huic positioni respondit. declarat subsequēter Egidius positionem prædictam. Et pro declaratione ipsius exprimit per nomina, & congnomina, quos portionarios perpetuos quali

bet

bet ecclesiarum prædictarum inter cœteros habuit: & inter
ipsos nominauit in qualibet ecclesia Nicolaum. deinde ueniē
te ipso Nicolao principali ad causam, & copia processus ei-
dem decreta per auditorem, & termino ipsi præfixo ad respō
dendum positionibus Aegidij quibus non erat responsum, &
erat de iure respondendum, effluxis iam post dationem præ
dictarum positionis, & declarationis, sex mensibus cum di-
midio, in termino respondit sic ad secūdam positionem, cre
dit &c. ¶ Nunc quæritur, utrum idem principalis confessus
uideatur, quicquid continetur in positione, non solum pro-
ut primò fuit positum, sed etiam prout fuit postea declaratū
& ostenditur, quod etiam ad declarationem respondisse ui-
detur, seu ad positionem, prout fuit declarata. ¶ † Circa
1 quod duo ante omnia præmittuntur. Primum est, ꝙ dicta
positio declaratione non indigebat quo ad tempus, cum in
ea insertum esset. Sed quo ad personas portionariorū, quas
ponebat quālibet ecclesiarum illo tempore habuisse, ꝓpter
defectum nominum, & cognominum eorum ambigua, &
obscura fuit: ut ff. de solu. l. cum stichus. & de uer. ob. l. ubi au
tem. in prin. de iure fisci. l. ita fides. de test. l. hæredes palam.
§. si quis post testamentum. C. e. l. hac consultissima. Expla-
natione autem nominum, & cognominum facta eadem po-
sitio certa, & clara reddita fuit, ut eiusdem iuribus patet.
2 ¶ † Secundum est, quod per explanationem, & declarationē
huiusmodi non intelligitur quid nouum, positum, sed certi-
tudinaliter certificatum quod prius in positione illa propo-
situm erat, ꝙ fuit explicatum demonstratione nominum, &
cognominum, quod prius implicitum erat, hoc est de quib.
fuissent illo tempore portionarij, sicut in præallega. §. si quis
post test. & de acqui. re. do. l. adeo. §. cùm quia. Et hac consi-
deratione, uidelicet quod per explicationem, seu declaratio
nem non intelligatur quid nouum fieri, exclusus a iure ab in-
ducendo factum nouum non censetur exclusus à declarando,
seu interpretando antiquum factum, ut patet in iudice, qui
quamuis suam nequeat reuocare sententiam, ut C. de sentē.
& interlo. om. iud. in l. post sententiam. & sententiam rescin.
non pos. l. j. eam tamen interpretari non prohibetur. Et in te
statore testamentum condente, ut in præal. l. hæredes palam.
§. si quis. Hinc etiam inoleuit ex quotidiano iudiciorum usu
ut exclusus à dando nouos articulos, non censeatur ob hoc
exclusus a declarando datos. Et aduertendum est diligenter
ꝙ explicatio, seu declaratio, siue interpretatio alicuius ambi
guæ, seu obscuræ in aliqua scriptura dispositionis, adeo ipsi
dispositioni est implicita, ut dudum post facta, censeatur re-
tro facta in eadem scriptura, & sub eodem tempore proces-
sisse: ut ff. de hære. inst. l. asse toto. de condi. insti. l. instrumen
to. de condi. & demon. l. si ita scrip. & pro hoc. ff. de cō. ratab.
l. qui liberis. §. testamento. uer. plane. Secundum quod in le-
gibus, se ipsas interpretantibus sancitum est, pro quibus qua
b liter se inuicem habeant, dictum est[b] Tertia constitutione
non adiecimus aliquid de temporibus, cum omnibus mani-
festum sit oportere ea, quæ adiecta sunt per interpretationē,
in his ualere, in quibus etiam interpretatis legibus sit locus.
3 ¶ † His præmissis s̃m ea fateri necesse est, ꝙ declarans est im
plicitum & etiam declaratio, ꝙ satis denotat præalle. l. si ita
scripsero. dum ibidem per decralationē generale, seu obscu
rum dicitur explicari, & in præalle. l. hæredes palam. dum ibi
dicit Explanari. & hoc mō ēt dr̃ quid explicitum ante gesto,
ut ff. pro so. l. actione. §. morte. uel ꝙ declarās est cōnexū, seu
unitū ipsi declarato, aut ꝙ est dependens ab eodē, seu ꝙ conse
quens eidē declarato, sicut & unū indiciū dependet ab alio. ff.
de neg. ge. l. si quis contracto. ff. de uer. ob. l. stipulationes non
4 diuiduntur. ad idem. ff. re. amo. l. si mulier. §. fin. † Siue igitur
declarans dicatur implicitum declarato quod magis proprie
ur̃, & tunc quod ad declaratum responsum est, & ad declarās
implicitum censetur esse responsum. ar. ff. de pac. l. iurgentiū.
§. prætor. & §. dolo malo. & de æden. l. si quis. §. ait prætor. &
§. prohibet. & de no. ope. nun. prætor. §. j. & l. j. in prin. & qđ
ibi no. & pro hoc etiam bene facit. ff. de manu. test. l. si qs ita.
§. scripserit. & l. rogo. & si ex noxa cau. aga. l. fi. & de iureiur.
l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. & l. seq. in quibus etiam iu
ribus patet, quod implicitum ad idem tempus refertur, ad
quod explicitum, & quod eiusdem temporis utrunq; esse cen
setur. Siue declarans asseratur connexum, seu unitum decla-
rato, responso dato ad unum, & ad reliquum dicetur respon
sum. ar. ff. de diuer. rescri. l. j. & de natu lib. auē. item si quis. &
ff. de dā. infec. l. si finita. §. ex hoc edicto. extra de consti. c. trās
lato. siue etiam declarans affirmetur esse consequens decla-
rato, seu ab ipso dependens, adhuc responso dato ad decla-
ratum, ad dependens, & consequens responsum necessariò esse
dicetur. arg. ff. de acq. hæ. l. si quis hēs. C. de lati. libe. tol. l. uni
ca. §. sed & si quis. extra de consti. nā concupiscentiam & no.
expressè. viij. dist. c. quo iure. super uerbo noli dicere. pro hoc
etiam facit. ff. de admi. tut. l. tres tutores. §. exigi. & iudicatū
solui. l. iam tamen. §. in hoc. Neq; potestas iuris, qua declarans
est declarato implicitum, uel cōnexum, aut ipsi consequens,
seu ab eo dependens, inducet in respondendo diuisionem uo-
luntatis. ff. de his, qui. ut indi. l. eū, qui. §. pro parte. imò ope-
rabitur, ut responso dato ad unum uideatur esse responsum
ad reliquum. & pro hoc etiam facit. ff. de doli excep. l. apud
celsum. §. apud iulianum. & quod no. C. de exhi. reis. l. si res.
5 ¶ † Ex his considerationibus moti doctores scripserunt, qđ
negata positione aliqua non tenentur negans ad dependen-
tem respondere, ne uidelicet dependentem confitendo sibij-
psi contrarius esset, ut patet in multis exemplis positis per G.
in Specu. in tit. de positionibus. & facit quod no. C. de iura.
calum. l. ij. quod & in practica inconcusse seruatur. Et fami-
liariter loquendo consideret unusquisque declaratione su-
pradicta in iudicio exhibita, si auditor dixisset, positionem ta
lem repellimus: quia nimis generalis est, & obscura, uel ad-
mittimus, quia pertinens est, & clara: non ob. hoc appellatio-
6 ni locus fuisset. ¶ † Vlterius multum est attendendum, quod
post recusationem de respondendo factam eo prætextu, qđ
positio erat generalis, & obscura, sequuta est declaratio, &
inde post sex menses fuit actorum omnium copia decreta
ipsi principali, & post fuit eidem factum præceptum de re-
spondendo positionibus, quibus non erat responsum, & post
ista respondit. Nam ex his apparet, ꝙ iudex, & pars iuxta cō-
trouersiam præhabitam senserunt, quod positioni declara-
tæ responderetur, cum absque declaratione positio ipsa im-
pertinens esset. ¶ Vnde non est verisimile, quod iussus iudi-
cis emanarit super impertinenti, nec causari potest principa
lis ignorantia, cum tempus competens habuerit ad habēdum
copiam processus ante responsionem per ipsum factam, ex
quo sibi copia processus decreta fuit ¶ Et si quo modo igno
rantiam allegare, posset, ne propter confessionem de periu-
rio notaretur, quoad hoc tamen, quin confessio uideatur cō
tenta in positione, & declaratione, ad effectum ut ex con-
fessione ipsa a sua petitione, & intentione repellatur igno-
rantiam nullo modo allegare potest: tum propter procurato
ria sui factum, & scientiam qui personam domini represen-
tat & ei præiudicat; ut ff. de procurato. l. sed & hæ personæ. §.
defenderet. & de tribu. act. l. procurator, & de exceptio.
l. si procurator. tum propter copiam sibi datam, quæ etiam
in eo scientiam facit præsumi, aut ignorantiam affectatam,
quæ non excusat, ut de clande. despon. capit. cum inhibi-
tio. Neque nouum est, quod eædem probationes ad unum ef
fectum sufficiant, & ad aliud non, ut patet extra de testi. c. ue
niens. Patet etiam in probationibus super aliquo facto deli-
ctum includente. nam si ciuiliter actum sit, possunt sufficere
& tamen si criminaliter actum sit, cum tunc clariores, & ple
niores requirantur non sufficiunt. Hoc idem contingeret in
confessione, & negatione facta per procuratorem domino
ignorante. ¶ Ponatur enim, quod procurator confitendo, &
negando est manifeste sibiipsi contrarius, hæc quidem con-
c fessio,[c] & negatio, & contrarietas ex ipsis insurgens domino
ignoranti, non præiudicabunt, quoad hoc ut ipsi domino per
iurium impingatur: præiudicabit tamen quo ad hoc, ut do-
minus a sua intentione repellatur. Finge enim, quod procu-
rator unam positionem confessus est, uel confessatam nega-
uit, certe & si dominus de periurio propter ignorantiam no
tari nequeat, tamen confessio, uel negatio accipietur, quæ
domino

domino obesset ꝯ intẽtionẽ suã, licèt nõ quo ad piuriũ igno
rãte dño inducendum, confeßio, uel negatio facta per procu
2 ratorem, facta esse per dominum censeatur. †Illud non uidetur
in dubium reuocandum, utrum in declarati one secundæ po
sitionis uideatur tempus in ipsa positione positum repetitũ,
uel post per eam ab ipso non discessum? manifestum est enĩ,
quod positio de iure non poterat repelli, aut ad ipsam respõ
sio recusari, sed solum erat ambigua, & obscura ob defectũ
expreßionis nominum, & cognominum portionariorũ: non
ergo opus fuit in declaratione de tempore facere mentionẽ,
agatur, ut id duntaxat, quod ambiguum est, tollatur, non ut
certum, & non ambiguum clarificetur. Stat igitur tempus in
positione primo adiectum, nec per declarationem subsequu
tam uidetur ab eo discessum, immo potius repetitum: ut in-
sti. ad. l. aqui. §. illud palã est. ff. de testa. tu. l. si nemo. ij. §. hoc
edictum, & de uer. obli. l. Titia, etiam si diuersis temporib. id
promulgetur, per quod dicatur repetitio inducta: ut patet.
ff. de coniun. cum eman. lib. l. nihil. in hac parte. Et uidetur
casus in aut. de filiis ante dot. instr. §. ul. coll. iij. & ar. ad hoc.
ff. de iur. & fac. igno. l. regula. Alioqui si à tempore in positio
ne ipsa posito discessum uideretur, sequeretur absurdum, qđ
declaratio ad positionem faciendam facta positionem ipsã
corrumperet, sicq; contrarium operaretur effectum: quod
non est dicendum: ut ff. de adi. leg. l. legata. & de condi. & de-
mon. l. cum tale. §. falsam. & de hære. insti. l. ex facto etiam. Si
cut enim his legibus prolatum ad minuendum, augmentum
non inducit: sic & prolatum ad augendum diminutionẽ non
inducit. arg. ff. de leg. j. l. si seruus legatus. §. si ei. & l. si cui ser-
ui omnes. Constat autem, quòd declaratio nominum, & co-
gnominum nũ fit, ut de tempore diminuatur, nec hoc est na-
tura eius, sed magis, ut saltem debitæ circunstantiæ augean-
tur. ergo &c.

Additio Rainaldi Corsi.

a ¶ Dominus Aegydius.] *Not. hoc consi. quia satis præclarum est, atque copiosum in materia positionum, & declarationum.*
b ¶ Dictum est.] *Dic tu, in auth. de filiis ante dot. instru. na. coll. iv. ibi.*
c ¶ Hæc quidem confeßio.] *De hoc articulo quando confeßio procuratoris noceat domino, habetur supra in consil. 126. in j. col.*

De Iudæis, & sarracenis.

SUMMARIUM.

1 *Iudæos sarracenos, uel alios paganos pacificos de terris suis expellere, non potest princeps, nisi parere recusent, uel idololatræ sint.*

CONSILIUM CCLXIIII.

a ILLA uidetur probabilior sententia, [a] quod prin
ceps absque legitima causa pacificos Iudæos, sar
racenos, & alios paganos de terris suis non posit
b expellere. [b] Et primo quia iuris naturalis est, & di-
uini, ꝙ quæcunq; uult princeps sibi iuste fieri, & faciat aliis,
maximè suis seruis aut tributariis. Matthæi. vij. c. di. j. ca. hu-
manum. nec aliis faciat, quod nollet sibi fieri. extra de ma-
io. & obe. c. dilecti. Sed ipse nollet de regno expelli: ergo nõ
alios de regno expellat. Tenetur etiam diligere Iudæos, & sa
racenos, inquantum suæ naturæ participes, nedum in anima,
sed etiam in corpore, ut est expressum de pœni. dist. ij. chari-
tas. in uer. non illi. & uer. seq. ibi quomodo nos in eorum pec
catis, & periculis cogitamus, & sic nobis subueniri optamus,
& ita eis subuenimus. & infrà. Quaprópter charißime ita to
ta dilectione satage, ut bonum, quod tibi conferri uis, uelis
& proximo. Expellere ergo tales absque ratione contra præ
cepta charitatis aperte est. Dilectio enim proximi malũ ex-
pulsionis, uel aliud non operatur. ad Rom. xiij. & charitas nõ
agit perperam. j. ad Corin. xiij. & recta uoluntas iniquũ non
2 agit. in præalleg. c. charitas. †Et tale ius diuinum, & naturale
indispensabile est, quia impermutabile. instit. de iure natura
li. §. sed naturalia. dist. vj. his ita. Etiam per papam: quia eius
permutatio necessario peccatum implicat. facit quod no. de
iureiuran. & si Christus. in gl. quædam. & naturam bonam im
mutat, quod est impoßibile. di. xiij. §. j. di. j. ius naturale. Hinc
est etiam, ꝙ ex isto iure, & charitate in necessitate eis subue-
nire, & eleemosinam facere tenemur. xlij. dist. quiescamus.
xvj. q. j. si cupis. lxxxvj. di. non satis. Secundo hosti capto de
betur misericordia, pſertim ubi pacis perturbatio nõ timetur,
multo fortius talis misericordia facienda est seruo tributa-
rio, ne expellatur. 23. q. j. c. noli. Principes enim iubentur ti-
mentibus, & obsequentibus impendere dilectionem, nihil fa
cere cupiditate nocendi, sed omnia charitate consulendi, ni
hil inaniter, nihil inhumaniter. 23. q. v. prodest. Et quod agẽ
dum est, non ex furore, sed ex charitate agẽdum est. xij. q. ij.
fraternitas. Tertio eadem ratione, qua non debemus Iudęos,
& paganos, & sarracenos, pacificos a rebus suis spoliare, eadẽ
c ratione nec eorum habitaculis, & extra natiua priuare. [c] hæc
probantur per nota. xxiij q. vij. c. si de rebus. in glo. per hoc.
3 †Et quod posident, iuregẽ. posident, siue res, siue loca, siue
iurisdictiones. & sic instè, & iustitia fori, non poli. 14. q. 4. qd
dicam. extra de uer. sig. ius dictum est. Sicut hoc clarè tenet
Inno. extra de uoto, & uoti redemp. quod his. & facit, 23. q.
5. si propterea. ibi uindicauit iustißimè. Et ꝙ nõ posint, ni
si persecutores fuerint, expelli, facit bene à sensu contrario.
23. q. 7. si qui. alias est sub capitulo si de rebus. Et innocẽtia,
maximè regum, est nemini malum inferre. 23. q. 5. c. nõ est.
vj. q. j. sapiens omni Christianæ inest religioni lenitas, & mã
suetudo, & crudelitas ei contraria est signãter. xxiij. q. v. unũ
solum. Item tertio iura istorum agarenorũ Agar, & filius eius
Ismael pater agarenorum induxerunt; ideo expulsi sunt à Sa
ra. Gene. xvj. ꝙ & ipsa persequebatur dominam suam, & ip-
se fratrem suum Isaac, de qua utraq; persequutione clarè lo
quitur Aug. 24. q. 4. si ecclesia & 23. q. 4. recurrat. ubi super-
bus Ismael erexit ceruicem, & uoluit seducere fratrem suũ
ludens: quia cogebat Isaac adorare luteas imagines, quas fa
ciebat, ut dicit gl. quæ incipit Ismael. ergo ubi agareni humi
liter conuersantur, & non decipiunt simplices Christianos
colere suum luteum machometum, non propterea expellen
di sunt, sed recipiẽdi, sicut dicit Angelus agar. xxiij. q. iiij. quã
4 du bñ facit. ¶ †Item quarto pagani, & Iudęi inter oues Chri
sti computantur creatione, gubernatione, & redemptione
ex parte Christi. Vnde dominus in euange. Io. x. c. alias oues
habeo, quæ non sunt ex hoc ouili. s. ecclesiæ. Vndè & papa
super eos potestatẽ habet, sicut super oues suas, quas ei inter
alia commisit Christus. Io. ulti. pasce oues meas, non distin-
guens inter has, & illas. extra de maio. & obe. solitæ. §. pe. &
5 sic tenet Inno. per. c. quod super his. eo. ti. ¶ †Cum ergo pa-
pa eos pascere debeat & uerbo, & exẽplo, & humanitate non
rebelles, non ergo debet eos impugnare, nec pmittere, ut læ
dantur. extra de natis ex libero uẽtre. c. una. ubi de hoc. Quin
to infideles non terroribus, non asperitatibus, non uiolẽtiis
sunt trahẽdi ad fidẽ, neq; expulsionibus, sed blanditiis, & mu
neribus, ut integra sit forma iustitiæ, & libertas arbitrij. 45.
dist. q sincera. quod bñ facit. & ea. dist. c. de iudæ. & xxiij. q. 4.
c. ulti. quod optimè facit. ubi ẽt infidelis uocatur proximus.
Debet autẽ homo diligere proximum, sicut seipsum, ut quẽ
poterit hominẽ beneficẽtiæ consolatione, uel informatione
doctrinę, uel disciplinæ coerctione adducat ad colẽdũ Deũ.
Et si sic Iudæi instè ubilibet expellerẽtur, & deficeret in eis
uerbum Isaiæ, & Pauli, nec adimplerẽt, ꝙ eorũ reliquiæ sal-
uæ fiẽt. ad Roma. ix. c. quod no. xxviij. q. j. Iudeorũ. in gl. j. &
fidei nostræ testimoniũ non præberẽt, sicut probat Eusebius
li. iij. ecclesiasticæ hystoriæ. c. 7. pulchrè dicẽs, ꝓpter hoc Iu
daica genus pro culpa pfidiæ de regno suo pulsa ẽ, & disper
sa p terras, ut eius fidei, cuius inimici sunt, ubiq; testes fieri
cogerẽtur pdito quippè templo, & sacrificio, ipso quoq; re
gno in paucis ueteribus sacramẽtis nomẽ, genusq; custodi-
rẽt, ut permixti gẽtibus sine discretione disperean, & testi-

monium

moniũ ueritatis admittant, uelut Cain profugus à facie do-
mini. & Auguſtinus in ſermonibus epiphaniæ. ideo Iudæos
non occidit.i. de terris non penitus perdidit, ne obliuiſcan-
tur legis, quam propterea legendo reminiſcuntur, ut ſibi ſu-
6 mant iudicium, & nobis p̄beant teſtimoniũ ueritatis. ¶†Sex
to facit uerbum Apoſtoli docentis dominos qualiter de ſer-
uis ſuis obedientibus ſe habere debeant. ad Ephe. vlt. c. ibi &
vos domini eadẽ facite illis. ſ. ſeruis remittentes minas ſcien
tes, quia & illorum, & ueſter dominus eſt in cœlis, & perſo-
narum acceptio non eſt apud Deum. & ad Coloſ. vlt. in prin.
domini, quod iuſtum eſt, & æquum, ſeruis præſtate ſcientes,
ꝙ & uos dominum habetis in cœlis. Vnde ſicut infideles ſar
raceni, vel alij inter nos habitantes à nobis ſunt pro ſuis ſcele
ribus puniendi. extra de rap. in archiepiſcopatu. ſic ſine cau-
ſa non ſunt expellendi, uel puniendi. lvj. diſt. ſatis peruerſũ.
extra de conſti. c. ij. Item ſicut non ſunt infideles de ſuis poſ-
ſeſsionibus expellendi, ita nec eis ſunt auferendæ, ſicut etiam
nec ſunt de ſuis antiquis habitationibus expellendi. xxvj. di.
deinde. extra de Iudæis. Iudæi. ij. §. j. ibi à poſſeſsionibus ſuis
& c. ſicut Iudæi & c. & ſi Iudæos. in prin. ibi pietas Chriſtia-
na recipiet, & ſuſtineat cohabitionem illorum, ergo non ex-
pellant. Item filij Iſrael nõ eiecerunt iebuſæos de Ieruſalem.
7 Iudi. j xj. q. iij. nolite. ergo &c. †Septimo caſus uidentur ex-
preſsi. C. de ſacriſi. paga. l. Chriſtianos. vbi dicitur, ꝙ talibus
quietè degentibus nullam debemus facere moleſtiã. & 23.
q. 8. diſpar. ibi, qui Chriſtianos perſequuntur ergo à contra
rio ſenſu, ſi non perſequuntur, non fit moleſtia, neque guer-
ra. ſic arguit glo. ibi & facit. xvj q. iij. porro. ibi cæterum ut
paganorum, & incredulorũ furor in cauſa eſt &c. ergo à con
trario ſenſu &c. & quod ibi no. Præterea ibi ſcriptum eſt, cœ
lum cœli domino, terram autem dedit filiis hominum, ubili-
bet autem habitare licitum eſt cuicunque, etiam ſeruo, dum
modo tributum ſoluat debitũ domino ratione dominij. ex-
tra de cenſi. omnis. xj. q. j. magnum. ergo nulli negandum eſt,
quod ius humanæ ſocietatis concedit. arg. bo. xiij. q. j. c. no-
tandum. facit. v. diſt. ad eius uero. Item cauſa expulſionis am-
morræorũ, cananæorũ, & iebuſæorum ab eorum terris per
filios Iſrael peccata eorum fuerunt, maximè idololatria, quę
eſt contra legem naturæ, quæ clamat unum Deum, ad Ro-
ma. j. ibi inuiſibilia Dei &c. Sed Iudæi, & ſarraceni non ſunt
idololatræ, ſed alias infideles, neq; tales publici hoſtes princi
pum regentium Chriſtianorum: ergo non debẽt expelli. arg.
expreſſum. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. & Iuſue. v. & vij. & deu
tero. vij. Gen. 15. Hæc ſufficiant canoniſtæ, & theologo groſ
ſo. gentibus uero uos ſubtilia argumenta legalia, & canoni-
ca adiungetis.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Sententia.] *Proxima ſunt huic conſi. quæ habentur ſupra in conſi. 72. & 91.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶Expellere.] *Nunquid poſsit fieri uiolentia Iudæis uel paganis & qualiter eccleſia indicat bellum contra ſarracenos. & quare contra turcos uide Bar. in l. Chriſtianis. C. de paga. & ſi. eo. & adde quòd Iudæi ſunt capaces dominiorum & poſſeſsionum. & ideo non eſt licitum ipſos expellere uiolenter uel eis aliquàm perſonalem iniuriam irrogare: ut no. Pe. de Anch. in c. quanto. de uſu. & nunquid immunitas conceſſa incolis alicuius loci comprehendat etiam Iudæos ibidem habitantes uide. d. Iaſonem in rub. ad ſi. ff. de iuſti. & iure.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c ¶Et extra natiua priuare.] *Horum uim nominum haud planè intelligo, niſi exponamus, extra natale ſolum. Quod & aſperũ eſt. & dici planius poteras.*

HACTENVS OLDRADI CONSILIA SVPERIORIBVS ANNIS IN VRBE ROMANA IMPRESSA.

Sequuntur modo conſilia hucuſq; nõ impreſſa, & penes paucos admodum maximo in prætio habita, quæ tandẽ multo labore, & induſtria collecta ſunt ex uariis pleriſq; codicibus antiquiſsimis reuerẽdiſsimorum dominorum Cardinalium, ac reuerendorum patrum, necnon uenerabiliũ uirorum ſacri palatij cauſarum Apoſtolici auditorum, & aduocatorum. nonnulla uero nõ longè ante hos dies Auinioni reperta, quibus in hunc uſq; diem grauiſsimè caruimus, poſt decem illa, quæ primo loco ſunt impreſſa, ordine ſuo in finem uſque ſubſequuntur.

De priuilegijs, uel de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Ex gratia papæ facta alicui de officio ſcriptoriæ pœnitentiaria, ſi aliquis de numero ſcriptorum deficit, uel quam primũ defecerit, cum tres deficiant de antiquo numero duodenario ſcriptorum: & plures ſint illi antiquo numero ſuperadditi, debet ipſe obtinere, nec expectare ſuperadditos cogitur. neque de ſuperadditis eſt facienda ſubrogatio, uſquequo ad antiquum numerum duodenarum ſit deuentum & nume. ſeq.*

CONSILIVM CCLXV.

IOANNES Epiſcopus ſeruus ſeruorũ
Dei &c. uenerabili fratri Gãcellino Epi
ſcopo Albanẽ. ſalutẽ, & apoſtolicam bñ
dictionẽ. Laudabilia probitatis, & uirtu
tũ merita, ſup quibus dilectus filius Pe-
trus de remis clericus Caturicẽ. dioc. a-
pud nos fide digniorũ teſtimonio com
mẽdatur, uos inducunt, ut pſonam ſuam dignis fauoribus, & gratiis proſequamur. hinc eſt, ꝙ nos uolẽtes dictum Petrum præmiſſorum ſuorũ meritorũ intuitu fauore proſequi, gratioſè ipſius ſupplicationibus inclinati fraternitati tuæ p apoſtolica ſcripta committimus, & mandamus, quatenus eundẽ Petrum (ſi ad hoc per diligẽtẽ examinationem ipſum idoneum eẽ repereris, & aliquis de ſcriptorum pœnitẽtiariæ noſtræ numero deeſt ad præſens, alioquì quam primum defuerit) auctoritate noſtra ipſorum ſcriptorum cõſortio ſtudeas aggregare: ipſumq; in ſcriptorẽ dictæ pœnitẽtiariæ, cuius curam geris, & ad officiũ ipſius ſcriptoriæ, eiuſq; exercitiũ recipias, & recipi facias, ut eſt moris. Data Auinioni. 6. nonas Iunij Põtificatus nři anno. 16. ¶Significat reuerendæ pñitati ueſtræ Petrus de remis clericus Caturicẽ. dioc. quod pridiè ſanctiſsimus pr̃, & dñs nr̃ Papa uolẽs eũdẽ Petrũ pſequi gratioſè, reuerẽtiæ ueſtræ p ſuas cõmiſit lr̃as, & mandauit, ut dicto. P. repto idoneo, ſi de pœnitẽtiariæ ſcriptorum numero. ſ. eiuſdẽ, cuius curã reuerẽda pñitas ueſtra gerit, deeſſet, alioqui q̃ primũ defuerit, ipſum. P. auctoritate apoſtolica ipſorũ ſcriptorũ aggregare conſortio faciatis, ac in ſcriptorẽ dictæ pñiariæ, & ipſius offĩ, ac eius exercitiũ faceretis recipi, & admitti. Quare ſupplicat humiliter idẽ. P. V. R. P. quatenus eũdẽ. P. d. ctorũ ſcriptorum numero aggregetis, & ad dictũ offĩ iuxta ipſarũ Apoſtolicarũ cõtinẽtiã lr̃arum, & ad eius exercitiũ recipi, & admitti facere de ſolita ipſis pñitatis benignitate dignemini: cũ de d. numero deficiãt ſubſequẽtes, uel aliqui eorum uidelicet Reginaldus de agẽno. Michael pacifici. ſanctius de urbe. Petrus caputij, ac ſeruus Dei. loco quorũ nullus extitit ſubrogatus. Sanctiſsimus pr̃ & dñs noſter commiſit ẽt, & mandauit. R. P. dño Gancelino Epõ albanẽ. ſummo pœnitẽtiario ſuo p magiſtro. P. de remis clerico caturicẽ. diœceſis recipiẽdo in ſcriptorẽ pœnitẽtiariæ ſuæ ſub forma, quæ ſequitur. Io. Epiſcopus &c. tibi cõmittimus, & mandamus, quatenus ſi eũdẽ. P. p diligẽtẽ examinationẽ tuam ſufficientem eſſe repereris, & aliquis de ſcriptorum noſtrorum pœnitentiariæ numero deeſt ad præſens,

uel

uel quàmprimum defuerit eundem auctoritate nostra in
scriptorem dictæ pœnitentiariæ,& eius exercitium recipi fa
çias, & admittas . data &c. fuit quidem , & est in ipso pœ-
nitentiariæ officio numerus certus , & determinatus uide-
licet xij. & nominantur , qui tempore numeri constituti
in dicto scriptorum officio consistebant, de quibus tres, nel
quatuor sunt uiam uniuersæ carnis ingressi, Verum est tamē
ꝙ dictus dominus noster ultra numerum plures ad dictum
officium recipi fecit quib.prouidetur,sicut uni ex aliis in di-
1 ctum numerum constituto. ¶ †Modo quæritur, utrum di
ctus P.admitti debeat,& recipi cum de dicto numero uacent
tres,uel quatuor?uel dictus P.expectare debeat,ꝙ omnes alij
supra numerū existētes primitus fuerint defuncti,uel recepti
Et ꝙ dictus.P.recipi,uel admitti debeat loco illius, uel alicu-
ius illorum,qui erant de duodenario numero;appatet primo
ex forma gratiæ apostolicæ eidem.P. factæ , per cuius uerba
uocatus est ad officium antedictum,si uacat, uel quamprimū
uacare contigerit.ar.ff.qui,& a qui.manu.li.non fiant.l. si op
tio.& extra de concess.præben.c.j in concilio uieneo. Secun
do ex utilitate cuiuslibet collegij est semper ordinem plenū
esse:ut ff.de decu.l.generaliter.§. spurios. Et notandum est .
quod cum unum fata subduxerint , statim proximus in eius
commoda percipienda succedit omni obiectione cessante :
2 ut. C.de agentibus.l.j.li.xij.¶ †Tertio uidetur , ꝙ ubi in locū
deficientium faciendum est supplementum,faciendum est ex
nouis,sicut apparet in usufructuario gregis,qui in locum de-
ficientium capitum debet supplere ex agnatis.i.ex nouo natis
ut.ff.de usufructuario.l.uetus fuit quæstio.cum duab. ll. seq.
has quidem propositiones omnes concedunt:sed dicunt non-
nulli huius subrogationem in locum deficientis intra nume-
rum debere fieri ex superadditis ad numerum , & nullum ex
expectantib.debere ad officium huius admitti,usque quoad
numerum sit deuentum per subrogatorem superadditum ,
seruato ordine superadditionis suæ.& pro eis facere uidetur
C.de sacros.eccl.l.non plures.& de offi.diuer.iud.l. iubemus
&.C.de proximis sacrorum scrini.l.comperimus.lib. 12. sed
3 hoc non obuiat prius dictis. ¶ †Ad ꝙ intelligendum sciēdū
est,ꝙ ex superadditione facta per dominum nostrum Papā
numerus statutus naturam suam non mutat nec adiectionem
recipit sicut agri limitati ex alluuione non mutāur limites
suis:& lacus, & stagna licet interdum accrescant: tamen suos
terminos retinēt nec in eis ius alluuionis agnoscitur: ut ff. de
acquirendo re.do.l.in agris.& l.lacus,& stagna, sicut quæ plu
rib. superadditis per Papam eorum quilibet uocatus uidetur
ad nouum ius officij de quo agitur,quod incipit cū creato,&
desinit cum defuncto:ut extra de præben.c.dilecto.nec ad de
ficientis officium admittitur:ut no.communiter per doct. &
ideo,quia superadditi uocati sunt ad nouum ius officij huius
non succedunt in locum alicuius deficientis de numero;sicut
dicitur de testatore, qui nomero assis completo alium sine
parte instituit.uidetur enim talem supra solemnem assis nu-
merum additum ad aliud ius nouum,i.in alium assem uocas-
se:ut instit.de hære.inst.§.si plures.sed non est ius accrescēdi
inter superadditum,& eos,qui intra numerum sunt : ut. ff.de
hære.inst.l.item quod saluum.¶ †Ad leges in contrarium ad-
4 ductas respondetur,ꝙ aut præfixio numeri præcedit superad
ditionem,quæ respectu numeri excessum quodammodo di-
cit,& habent locum,quæ supradicta sunt,aut è contra super
excessus præcedit numerum, seu legem numerum statuentē ,
uel dudum innouantē , & habent locum contraria, v.g.pone
exemplum,quod ponitur in præallega.l.non plures.C. de sa-
crosanct.eccl.Finge igitur,ꝙ ante legem illam erant in eccle
sia Constantinopolitana.M.& quingenti decani , qui erat ef-
fusus numerus:superuenit lex,quæ statuit, quod non plures
essent,quam nongenti,certe nullus recipietur , donec deue-
niatur ad numerum nongentorum,ne recedentibus, uel exeū
tibus singulis decrescere posit uetita conglomeratio,ut in d.
l.comperimus.alias si in locum cuiuslibet deficientis accede
ret alter semper staret excessus numerus,iuxta illud legale,ac
cedentibus singulis crescit numerus,ut.ff.de gradibus affi. l.
iurisconsultus.§,sunt ex lateribus. in proposito autem non
sic est,alio nanq; de superadditis defuncto ad ius eius nullus
uocabitur,quia desinit cum defuncto,per præallega.capi.dile
cto.& sic rato manente habituali numero,qui non mutatur p
superadditionem tantum ad ipsum actualiter ueniens ut su-
pra modo scriptum est.insuper quæstio similis quasi omnino
extitit in palatio apostolico uentilata , & terminata per tres
diffinitiuas snias auditorū,& pro do.Galiardo nigri , qui im-
petrauit canonicatum sub expectatione præbendæ in eccle-
sia cōuenarū,in qua erat certus numerus canonicorū iuratus
& auctoritate apostolica confirmatus.uidelicet xiij. canoni-
corum;deinde p do.Papam ex certa scia,non obstante dicto
numero,sunt in eadem ecclesia ultra prædictum numerū ali-
qui canonici creati,& mandatur, ꝙ eidē prouideatur , sicut
uni inter prædictum numerum existēti , dicto statuto in suo
robore duraturo, nouiter post īpetrationē hmōi pdictus do.
G.mortuus est.P.unus de canonicis intra numerū existentib.
dicti do.G.futuram præbendam ibi expectans acceptauit prę
bēdam sic uacantē iuxta tenorem gratiæ suæ.Modo quæreba
tur,an deberet obtinere tantum superadditis canonicis com-
putatis,adhuc sine ultra numerū xiij.& sic dicebatur, ꝙ unus
de superadditis cadebat intra numerum , & ipsum implere
dēt,uel quid iuris?Quare ex prædictis iuribus , & rationibus
uidetur , quod dictus.P. de remis ad dictum officium recipi
debeat,& admitti iuxta formam gratiæ apostolicæ sibi factæ.
cætera suppleat prouida,& circunspecta religio cuiuslibet
melius sentientis.

De concessione præbendæ uel de priuilegio.

SVMMARIVM.

1 *Per reuocationē Papæ Benedicti xij.qui reuocauit omnes gra*
tias prædecessoris sui Io.xxij.factas eis,qui non habebāt ius
in re,sed ad rem,non sunt reuocatæ reseruationes,& canoni
corum,& aliorum beneficiatorum receptationes factæ ex ui
gore priuilegij concessi ecclesiæ burdegalen.i. quatuor docto-
rum nominatorum.& nu.seq.

CONSILIVM CCLXVI.

a IN Christ. nomine^a amen.†Quod autem per reuo
1 cationē nuper factam per dom. Papam,ut patet in
sua constōne,quæ incipit cæca cordis. reseruatio-
nes,& canonicorum , & aliorum beneficiatorum
receptiones factæ ex uigore priuilegij Burdegalen. ecclesiæ
concessæ,reuocatæ non uideantur probatur rationibus infra
scripris. ¶ Primò,quia dicta reuocatio est generalis , quæ nō
derogat speciali.de rescr.abbatem. de regu.iur. generi. ff. de
lega.iij.l.uxorem.§.fœlicissimo.qui §.bene facit . maxime cū
priuilegium Burdegalen.ecclesiæ concessium facti sit, & in fa
cto consistat,& sic per generalem constitutionem non uide-
2 tur reuocari:ut io c.j.de constitu.lib.vj. ¶ †Secundo,quia
ad intentionem Papæ concedentis priuilegium Burdegalen.
ecclesiæ est recurrendum.de præbend.cum causam. & notā.
de uerbo.signi.dilecto.ad idem.ff.de regu.iur.l. neratius. sed
intentio domini Papæ Benedicti non est,quod expectantes à
Burdegalen.archiepiscopo (ut est dictum in sua reuocatio-
ne) includantur,quia alio iure sunt expectantes,quam per li-
teras apostolicas.argum.ff.de adop.l.arrogatio. & in clem.
3 de re iudi.c.pastoralis.uersi.rursum non est . ¶ † Tertiò ,
quia per generalem reuocationem non intendit Papa spolia-
re ecclesiam Burdegalen. sua possessione conferendi canoni
catum sub expectatione præbendæ. extra de priuile. dudum.
spoliatur autem,si expectantes per ipsum suis expectationi-
bus priuarentur.extra de ele.c.cum ecclesia uulterana.non.n.
dēt priuilegium principis in iniuriam alterius conuerti. ff. ne
4 quid in loco pub.in l.ij.§.si quis a principe. ¶ † Quarto ,
quia prædicta reuocatio respicit , & afficit personaliter ex-
pectantes p romanos pontifices.non aūt reuocat priuilegia
realiter concessa Burdegalen.ecclesiæ.& reuocatio priuile-

gij personalis non extenditur ad priuilegium ecclesiæ reali-
ter concessum. de priuile. ne aliqui. lib. 6. ¶ Similiter reuoca-
tio indulgentiæ personis concessæ non extenditur ad indul-
gentiam ecclesiæ realiter concessam, ut legitur & nota. de re
scrip. c. ul. li. vj. Item quia non tantus fauor debetur personis
sicut ecclesijs. de ele. cum nobis olim. Ad hoc etiam bene fa-
cit, ꝙ no. de confir. uti. c. ad nostram. Vnde Anacletus Papa
dicit, priuilegia ecclesiastica intemerata, uel inuiolata cunctis
decernimus manere tpib. & leo Papa ait: priuilegia ecclesia-
rum & monasteriorũ sanctorum patrum auctoritate institu
ta nulla possint nouitate mutari. & hæc leguntur. xxv. q. ij. ca.
5 j. & iij. q. & c. seq. usq; ad c. imperiali. ¶ † Quinto, quia si prin
ceps concedit quibusdã prouinciis ius Italicũ, uidelicet ꝙ tri
buta non soluãtur: ut le. & no. ff. de censi. l. j. & ulti. tamen po
stea mandando omnib. generaliter, ꝙ soluãt tributa, non ui-
detur per hoc reuocare priuilegia dictis prouinciis concessa
& dictũ mandatũ de dictis tributis soluendis ad ꝓdictas ꝓuin
cias priuilegiatas extendi non debet. C. sine censu uel reli. l.
6 si. & ibi no. in j. gl. ¶ † Præterea reuocatio gratiarum debet in
telligi secundum cursum solitum aliorum romanorum ponti
ficum, & sic istum casum Burdegalen. ecclesiæ inexcogitatũ
Papa non debet includere. ff. de dam. infect. l. damni infecti.
in prin. & de contrahen. emptio. l. fistulas. §. j. & de ann. leg. l.
seio medico. quia non vr̃ per reuocationem prædictam priui
legium Burdegalen. ecclesiæ reuocatum, de quo cogitatum
non docetur. ff. de transa. l. cum Aqui. & talis reuocatio gene
ralis ad casum, cui specialiter est prouisum, trahi non dẽt. ff.
de uer. ob. l. doli. & ff. de pœnis. l. sanctio legum. & maxime,
ubi cessat ratio, quæ mouit Papam reuocantem ad prædictã
reuocationẽ faciendam. s. cæca cordis cupiditas &c. q̃ in ec-
clesia Burdegalen. sibi locũ non uendicat. & sic cessare debet
prohibitio. ij. q. 7. ꝙ pro remedio. & de iurein. & si Christus.
rursus ecclesia Burdega. priuilegiata non dẽt sub generalib.
tractatib. comprehendi. ff. de of. eius cui man. est iuris. l. j. ij.
respon. quia de speciali dicuntur &c. ff. de iureiur. l. itẽ apud.
7 §. hoc edictum. ¶ † Præterea dominus clemens erat naturali-
ter obligatus ecclesiæ Burdegalen. ꝑ beneficia ab ea rece-
pta, ut ipse narrat in priuilegiis dictæ ecclesiæ concessis, ut
probatur. ff. de pet. hę. l. sed si lege. §. consuluit. Vnde vr̃ po-
tius soluisse debitum, q̃ donasse, & tale debitũ naturale repe
ti solutum non põt: ut no. in l. creditorib. ff. de uer. sig. põt. n.
prelatus benemeritos remunerare fraude cessantẽ. xij. q. ij. ec-
clesiasticis. & c. seq. ẽt de immobilib. ut no. in l. iubemus, ij. C.
de sacrosanc. ecclesi. l. libertus. ff. si quid in frau. patro. & ta-
lia non sunt per successores reuocanda, ut plene habetur. xvj.
q. vj. c. illud. ¶ Hæc mihi Bonifacio de Mutina decretorum
minimo doctori uidentur salua semper ueriori sententia.
8 ¶ † In reuocatione dr̃ præsentis constõnis edicto omnes re-
seruationes, & coostõnes super canonicatibus &c. & etiã col
lationes, seu ẽt prouisiones super canonicatibus &c. in quib.
non fit in re, licet ad rem ius quæsitum a quibuscunq; præde-
cessorib. nostris romanis pontificib. factas, & concessas qbus
cunq; personis &c. per eorundem prædecessorũ literas &c.
sed nulli uenit in dubiũ, quin gratiæ factæ per archiepm̃ Bur
degalen. clericis, de quibus quæritur, sint reuocatæ, si factæ
sunt ꝑ archiepm̃, non per aliquẽ prædecessorẽ dñi Papæ, li-
cet auctoritate apostolica, nec ꝑ literas eorundẽ prædecesso
rum, sed ipsius archiepi. Et ꝙ ita sit, ꝓbãt uerba posita in
priuilegio, seu concessione facta archiepo Burdegalen. ubi
post alia dr̃: uolente eos illa gratia honorari, per quam se red
dere ualeant aliis gratiosos &c. ex quib. clare apparet, ꝙ do
mi. Papa facit gratiam archiepis dando eis potestatem pro
uidendi, & archiepi faciunt gratiam aliis, quæ duo differunt
multum si bene attendãtur. extra de præb. c. dudum. & c. quã-
uis nuper. & optime facit quod no. Io. Mo. extra de præben.
in fi. li. vj. ubi dicit, ꝙ omnis potestas delegata minor est ip-
9 sa non delegata. ¶ † Item generale statutum reuocationis
non præiudicat speciali statuto concessionis factæ per fæ. re.
dominum Clementem Papam quintum archiepis Burde. ut
possint auctoritate sua prouidere, extra de rescri. c. pastora-
lis. & no. eo. ti. c. quia. quoniam generi per speciem derogat,
10 ut ibi. & de const. c. j. li. vj. ¶ † Itẽ ꝑ constõnem generalem nõ
reuocatur priuilegiũ speciale. ar. extra de resc. c. cum ordinẽ.
qa nec per aliud priuilegium non faciens mentionem. de pri
mo. extra de præscr. c. ueniens. & nota. in d. c. j. & xxv. q. ij. in
summa. ergo nec eorum effectus. Patriarcha Granden. s. dñs
Dy. qui nunc est archieps Ianuen. adhærendo illius allegatio-
nibus vr̃ enim mihi epo Brixien. ꝙ dictum priuilegium non
sit reuocatum per dictam constitutionem reuocatoriam epi
Brixien. Quod uerbo non expressit quis mẽte non uidetur co
gitasse, per ea, quæ leguntur & no. extra de bap. & eius effe-
ctu. maiores. §. pe. extra de spõ. c. tua. Igitur cum dictus Bene
dictus in constitutione sua nullam mentionẽ fecerit de expe
ctantib. uirtute priuilegiorum, sed suorum prædecessorũ dũ-
taxat, de aliis non vr̃ intellexisse, qm̃ si uoluisset, expssisset, ut
extra de dec. c. ad audiẽtiam. qm̃ talis expressio modicum de
pergameno occupasset, prout Io. An. no. extra de re iu. c. iter.
extra de ap. c. super eo. Itẽ non expressa neglecta esse uidẽtur
ut extra de rescr. c. cũ ordinem, sed ipse non expressit, igitur
uidetur in suo esse, sicut prius, dimisisse, quoniam unum ex-
primendo de alio denegasse uidetur, ut 25. dist. c. qualis. de
præsum. c. nõnẽ. igitur cum expressit (ut præmittitur) gratias
suorũ ꝓdecessorũ, grãs aliorũ quorũcũq; in aliquo tangere
non videtur, quoniã ꝯ eum, qui legem apertius dicere potuit
est interpretatio faciẽda, ut extra de reg. iu. c. contra eum. li.
vj. igitur cũ ipse non expresserit mente cogitasse non uidetur
quoniam ex dictis ratio est assumenda dicendis ut extra de
uer. sig. intelligẽtia. & c. præterea. cum ibi no. idem de mo-
b dico non est curandum, [b] ut extra de consec. dist. ij. reuera. sed
gratiæ priuilegiatæ sunt modicæ, igitur de ipsis cogitasse nõ
vr̃, nec ipsum archiepm̃ hoc unico lumine uoluisse priuare.
ar. de sen. excomm. c. j. §. si. in cle. qm̃ melius est aliquas gra-
tias expectantium priuilegiatorum remanere, q̃ omnes vni-
co uerbo uoluisse reuocare. ar. extra de ele. c. ecclesia uestra.
11 ¶ † Præterea hæc reuocatio est odiosa, cũ tollat ius alterius
& absorbeat, non est igitur dilatanda, sed in suis terminis, ꝓ-
ut sonant uerba in ipsa posita tenenda. extra de priuile. por-
ro, quoniam odia restringi, & fauores conuenit ampliari. de
pœ. di. j. omnes pœnæ. de ele. statutum. & de reg. iu. odia. lib.
vj. Sanctius igitur. est sic intelligi, q̃ ꝙ omnes gratiæ suorum
prædecessorum, & aliorum tollerentur, quoniã in odiosis id,
ꝙ minus est accipere debemus. de reg. iu. odia. facit optime
12 de rescr. si propter tua. li. vj. ¶ † Item priuilegia, cum sint
facti, & in facto consistant, nunquam per generalem consti-
tutionem tolluntur extra de consti. licet li. vj. igitur non est
dicendum ꝙ gratiæ priuilegiatorum sint submotæ, nec reuo-
catæ, quoniam qñ Papa per suam constitutionem priuilegia,
uel effectus priuilegiatorum tollere, & reuocare intẽdit, sem
per in una constõne de hoc facit mentionem. alias non tolle-
rentur, ut patet extra de sepulturis super cathedram. §. nos
ꝯterũ. de priui. & exces. priui. religiosi. de pœnis cupientes. in
cle. & de ele. c. fundamẽta. §. cõtẽptores. li. vj. cum igitur in cõ
stitutione nullam fecerit mẽtionẽ de priuilegiis, in suo esse re
manere uidẽtur, quoniã ꝙ non mutatur, stare non prohibet,
per ea, quæ leguntur, & no. in d. c. ecclesia uestra. & c. statutũ.
13 ¶ † Item priuilegia ecclesiarum, & priuilegiatorũ effectus
est, & esse dẽt perpetuus, ut xxv. q. ij. priuilegia. in j. & ij. igi-
tur per gñalem constitutionẽ ab ipso editam tollere non vr̃,
ex quo non declarauit, per d. c. cum ordinẽ de rescrip. quoniã
si priuilegium sc̃m non tollit primum, ut extra de præscri. c.
ueniens. nec ẽt constitutio, ex quo mẽtionẽ non facit, ut ã. pa
tet. sicut dicimus, ꝙ sc̃m rescriptum non tollit primum ex quo
de primo nõ facit mẽtionem. extra de rescrip. c. cæterum. &
cap. plerunque cum sim. ¶ Item separatorum separata de
bet esse ratio in xviij. q. ij. c. nullo. extra de consecra. ec. uel al
ta. c. si ecclesiam. lib. vj. extra de decimis. c. religiosi. in clem.
Sed gratiæ romanorum pontificum sunt separatæ a gratiis
priuilegiatorum, ergo gratias priuilegiatorum tollere nõ ui
14 detur, nec tollit facit extra de elec. c. nuper. ¶ † Nec ob. quod
præsens constitutio unum genus expectantium per literas fa
cultatum dumtaxat excepit ergo omnes alios expectantes ex
cludere uidetur. Nam istud non est uerum, sed quia sibi hoc
placuit

placuit. Item aliud non factum eſt,& de his, quæ ex uolunta-
te ꝓcedũt, non eſt reddenda rõ, ꝑ ea, quæ no. extra de reſcr. ſi
qñ. iõ cũ nõ expreſſerit de aliis, in ſuo eſſe remanẽt. Nec ob.
ſi dicatur, ꝙ eſt eadem rõ in iſtis expectantib. ſicut in aliis. er-
go idẽ ius. extra de conſt. c. trãſlato, nam non eſt uerum, qm̃
per expectantes per literas apoſtolicas uniuerſalis eccleſia læ
debatur, & ꝑꝑ hoc fuit facta reuocatio per gratiam priuile-
gij in una ſola prouincia, ꝑꝑ ꝙ non procedu at. per c. nuptia
15 rum. 27. q. ij. †Nec ob. ſi dicatur, quod ſtatuit in maiori, mul
tofortius in minori. extra qui fil. ſint leg. c. per uenerabilem.
§. j. de ſen. excom. c. cum illorum. circa mediũ. illud. n. ita ue-
rũ ẽ, niſi minus ſit omnino ſeparatum a maiori, ut cũ ſtatuiũ
in maiori non comprehendit, ꝙ minus eſt. de priui. c. ꝑ exem
ptionẽ. §. ij. & de ſen. exc. c. ſi ſnia li. vj. Nec obſt. ſi dicatur qđ
Papa tollendo, ꝙ maius eſt, & id, ꝙ minus eſt, tollere vĩ: ſed
maius eſt tollere gratias ſuorũ prædeceſſorum, q̃ inferiorũ,
ut hic ergo &c. Quia illud uerum eſt, niſi id, ꝙ minus eſt, à
maiore ſit priuilegiarum, ut hic, quia non tollitur priuilegiũ
per conſtõnem, niſi de ipſo faciat mentionem, ut s̃. patet. er-
go tollendo id, ꝙ maius eſt non uidetur tollere id, ꝙ minus
eſt. in cæteris defectui allegantis ſuppleat diligentia ſtudẽtis.
& ſi aliquid eſt, ꝙ uerum non contineat, imperitiæ non impu
tetur, ſed carentiæ librorum in præſenti, & diſſolutioni tpis
ac uacationis diutinæ. P. Galhardus de Redaco decretorũ do
ctor. iuxta thema propoſitum aſsiſtẽs, & conſentiens allega-
tionib. ſupraſcriptis ex eo, ꝙ argumentis, & iurib. fulciuntur
dicas eas ꝓcedere rationib. infraſcriptis. primo per c. ultra.
ex̃ de conceſ. præb. §. ſane. li. vj. quia ibi reuocatoria Boniſa-
cij ſe extendit tam ſuper gratiis impetratis, q̃ ſuper canoni-
catib. ꝓben. & dignitatib. parochialibus, & aliis eccleſijs, ſeu
bñficiis quibuſcunq; a ſuis prædeceſſorib. impetratis. non ãt
dicit ab aliis inferiorib. impetratis, & ſic ad inferiores cõcedẽ
tes tales gratias prætextu priuilegij papalem reuocatoriã nõ
extẽdã, cũ in reuocatione nulla mẽtio habeatur de gratiis ab
16 inferiorib. prætextu priuilegij impetratis. †rõ ſubeſt talis. cõ
ſtitutio, & ſtatutũ, facti ſunt, & iõ in facto conſiſtunt. extra de
conſt. c. licet. li. vj. & iõ illud Papa non intẽdit tollere, niſi quã
tum exprimat, ut no. Arch. in d. c. licet. & ita dicendum eſt ĩ
priuilegio ſpãli, ut in caſu noſtro, ꝙ papa ipm̃ priuilegiũ nõ
tollat, nec tollere intendat ꝑ ſnã reuocatoriam, hoc expreſſe
no. Arch. extra de reſcr. c. ſi ꝑꝑ tua. li. vj. in gl. conſuetudo. &
Ber. ex̃ de præſcri. c. ueniens. in gl. ſic patet. qa uerba gñalia
quamũcunq; gñaliter prolata a principe non ſunt efficacia ad
tollendũ certũ actũ, & determinatũ ſpecialiter. extra, de offi.
dele. c. ex parte ij. & ꝙ no. per Arch. in roſario. ij. q. vij. lator
ſic in præſenti, quamũcunq; papa pronunciauerit generaliter
ſuam reuocatoriã non intendit tollere certũ actũ, & ſpeciali
ter determinatum, ſ. conceſsionẽ, collationẽ, & gratiã factã
prætextu pribilegij conceſsi archiepõ Burdegalen. quatenus
iſta exceptio contra reuocatoriam admittatur, ut in iurib.
allegatis. Ego Bernardus de nouo dãno canonicus Volnacẽ.
domini Papæ capellanus, & ipſius ſacri palatij cauſarũ primi
gradus auditor adhæreo concluſioni allegationum prædicta
rum, uidelicet ꝙ per conſtitutionem prædictam reuocato-
riam non ſit dictum priuilegium reuocatum, & in teſtimo-
nium præmiſſorum me ſubſcripſi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[In Chriſti nomine.] *Hoc conſi. nullo modo eſt Oldr. ut ex no-
minibus inſertis eorum, qui conſuluere, conſtat. Magni uero eſt
faciendum, eo quod deciſio Rotæ ſit potius, quam conſilium, pro
pter approbationem, & ſubſcriptionem D. Bernardi Auditoris
in ſi. poſitam.*

b ¶ De modico non eſt curandum.] *Minima tunc curantur, cũ
publicus fauor uerſatur in iiſdem. Coraſ. in prælud. l. qui libe-
ros. num. xxxiij. de ritu nupt. Non curantur, quoties itur aduer
ſus ius commune iure aliquo ſpeciali nempe reſtitutorio. aut ſi-
mili Bar. in l. ſi proprietarius. in prin. de damn. infect. Aretin. in
§. Gallinarum. inſtitutio. de rerum diuiſio. Iaſ. in authentic. Qui
rem. C. de ſacroſanct. eccleſi. Dec. in c. De appellationibus. de ap-
pe. Alcia. de uerbo. ſigni. lib. 1. fol. mihi 41. Marſil. ſingul. 276.
Boer. conſi. 42. colu. 3. & 4. tex. in l. res bo. ſi. de contrah. empt.
& in l. 4. de reſtitutione in integ.*

De priuilegijs.

SVMMARIVM.

1 *Prioratus aliquis ſi auctoritate apoſtolica fiat eccleſia cathe-
dralis remanent iura & priuilegia epiſcopo ibi præfecto ſi e-
rant realia ſecus ſi perſonalia conceſſa tantum priori: ut prio
ri. & nu. ſeq.*

CONSILIVM CCLXVII.

QVOD do. epõ cõſuetudines, ſeu priuilegia hacte
nus, ut priori prioratus in cathedralẽ competentia
mõ cõpetãt, ſic vẽ. nulla iuris rõ, ſeu æquitatis be-
nignitas patitur, ut quæ ꝓ honore, & ſalubri utili-
tate alicuius introducta ſunt ad interpretationis duritiẽ ꝓdu
cant. ff. de leg. l. nulla. cũ ſuis ſi. & l. ꝙ fauore. cũ ergo in fauo
rẽ, & honorẽ prioratus & totius territorii erectus fuerit in ec
cleſiã cathedralẽ, duritiẽ interpretationis, ꝙ ſuas dimittat cõ
ſuetudines, quas pro quodam conſtituto ꝑꝑ diuturnitatem
tẽporis uidebatur habere, ſentire non debet. ad hoc. ff. de aq.
plu. arc. l. 1. in fi. ibi, quæ longa ſunt obſeruata conſuetudine,
uelut pro iure cõſtituto, ſeu interpoſito eſt habendum. quãuis
n. poſſet dici, ꝙ ubi priori, ut priori, & eius ſola contempla-
tione perſonæ iura annulorũ aureorũ data eſſent, epalis di-
gnitatis priuilegia amitteret, quæ ut prior habebat, ut alibi li
bertinus, tamen quia iſta iura prioratum erectum reſpiciunt
non amittuntur, dato ꝙ prioratus ad gradum tranſiuerit di-
gnitatis. ff. de excuſa. tu. l. cum ex oratione. in fi. cum gl. ſua.
2 †Item ubi fit tranſlatio, an priuilegia transferantur, uel amit-
tantur, dicitur ſic. aut illa priuilegia magis concernunt rem,
quam perſonam, & tunc priuilegia non perduntur, niſi expreſ
ſe actum fuerit de perdendo. quemadmodũ funeraria actio
priuilegiata eſt, & in ſtipulatione retinentur funeraria priui-
legia, ſi mõ quis non abiiciendi eã fuerit ſtipulatus. ff. de pri-
ui. cre. l. ii. §. parui. ſed ubi tãtum perſonam concernerẽt tunc
priuilegia minime transferuntur. ſic concor. l. alli. g. ſuperius.
& l. eps. ff. de re iu. in fi. ibi, quia cauſæ magis, q̃ perſonæ bene
ficiũ præſtatur. ff. de le. ii. l. cũ patronus, cum ibi alle. ubi tãtũ
de priuilegio perſonali. cũ igitur hæc priuilegia magis cõcer
nãt rem, ſ. ipſum priorarum, q̃ perſonam prioris tranſlatione
& ereptione facta nullatenus amittuntur. illa. n. q̃ firma ſunt,
& quaſi originalia, ſi in petitionẽ hæreditatis transfundãtur,
nõ perdũtur, ut patet in furti actione, & de ſeruo corrupto: q̃
cũ pœna transferuntur in petitione hæreditatis: quia quaſi
naturaliter inhærebant. ſed inficatio. l. Aqui. quæ non ſic fixa
eſt cum l. Aqui. non transfunditur in pe. hæ. ſic non ob. §. cum
prædiximus. de pe. hæ. l. item ueniunt. concor. cum l. certi cõ
dictio. §. competit, & l. alle. in d. §. cum prædiximus. quia huic
prioratui, quaſi naturaliter, & ex iure conſtituto: ut ſ. dictum
3 iura talia cõpetebãt. ¶ †Item ſi inſpiciatur origo prioratus,
debent durare iſtæ conſtitutiones, & priuilegia ſi inſpiciatur
accidens. quia factus eſt epatus, tunc non uidentur concorda
re iura ſuper hoc. Nãm aut accidens ex toto aſſumit ipſum
actum, & non curatur de origine. aut non, ſed remanent ad-
huc plura, tunc non aſpicitur accidens, ſed origo. cum igi-
tur durent plura iura prioratus, & perſona epi, & monacho-
rum, dicamus, ꝙ accidens originẽ non aſſumat. ſic concor. ff.
de aſſeſſ. l. ſi eadem. ff. de poſtulan. l. j. §. beſtias. cum ibi allega-
tis. ff. de orig. iur. l. ii. §. deinde exac. ſuper uerbo ex accidenti.
& ff. de tute. l. quib. iuncta. l. ff. de decur. l. fi. ibi in memoriã
prioris dignitatis, & hoc maxime, ubi ſe poſſunt compati ac
cidens, & orig. ut l. alle. qui habent. de tutelis. cum magis con
ſideranda ſit origo in talibus, quam titulus immutatus. C. ad
4 Mace. l. iii. in fi. ¶ †Item reſpatus Claromontia in epatus duos
diuiſus eſt, ubi ergo aliqua dignitas, ſeu officium diuiditur,
tunc quælibet pars priuilegia retinet, quæ ſola dignitas, non
ſolum

solú officiú antea obtinebat. C. de aduo. diuer. iudi. l. binos.
sic igitur pars S. Flori hêt priuilegia, quę hēbat circa talia eps
Claromótis. Itē sicut in territorio S. Flori fuit creatus eps a-
missionoie prioratus, sic ī certo territorio fuit creatus comes
cú amissione nois uicarij, uidelicet annonarú, & capitatorú,
sed nonne hêt ptátem, quam antea hēbat in milites? dr, q̄ sic.
ergo idē in isto epatu creato, quia iura realia, & psonalia ha-
bet, sicut ante. in aut. ut iudi. sine quoquo suffra. §. illud tñ. &
§. se. ibi & habiturus etiam potestatem in milite p hoc, quia
iura realia remanēt extincto ædificio. ff. de ser. ur. præd. l. ser
uitutes. §. si sublatum. cum ibi no. ¶ Item hoc hñt uerba tex.
quod adiectu alterius dignitatis perire nō patimur, sed pspe-
rioris fortunæ iudicio ad honoris ornamēta prodesse, ut uete
ra priuilegia conseruentur. C. de pŕoxi. sacro. scrini. l. iube-
5 mus. li. 12. in fi. ¶ †Item agentes in rebus ad gradum dignita
tis prouehūtur præstitejs dudú priuilegijs saluis. C: de princi.
agen. in rebus. l. Principes. li. 12. & iterum, qui. n. superiorib.
dignitatibus creuerint, nihilominus huius loci priuilegia præ
sto sibi fuisse lætentur, sicut aēt prima dignitate. C. de excu.
mu. l. eos. e. l. cum ibi no. l. iij C. de dig. & iterú tex. cum enim
par, eademque sit rō inter epm Claromôtis, & istú, pari utan-
tur priuilegio. C. de præ. sacra. lar. l. fi. e. li. allegat tex. p q̄. n.
temerarium est hanc nostræ pietatis liberalitatem q̄q̄ astuta
interpretatione non in augmentum anteriorú priuilegiorú,
sed in diminutionem conuertere. l. si. C. de præposi. agen. in
rebus. Item ubi quis seruitutē ampliat sibi debitá, per quod ui
detur quasi primò mutata illam perdere, non tñ ex ampliatio
ne hmôi eam perdit. ff. de ser. l. si cui. unus. n. & idem actus cau
sam augmenti, & diminutionis importare non dēt. ff. de sol. l.
qui hominem. cum alijs multis. & l. cum tale in fi. ita in casu
nostro: honor. n. auctus est prioratui erecto in ecclesiá cathe
dralem: sed non tñ eius conditio immutata fuit: & sic cú non
mutetur realiter, nec statum eius pristinum conuenit immu-
tari. & sic uerba textus propriè iacent, quæ pro contrario fue
6 rant ꝯ dñm epm allegata. †Et si dicatur quare, ex quo crescit
eps, non crescit conuentus, & capitulum mutatum? ar. C. de
nup. l. fi. ubi uxor crescerit pp dignitatē mariti. rō est, quia ma
ior ptās est prælati in monachú, q̄ mariti in uxorē, q̄ patet. C.
de condi. inser. l. si uxor. cú l. sicut. ibi alle. ff. de ope. li. q. a quo
ad duo hēt ptátem maritus in uxorē. s. quo ad debitum carnis
& quo ad operandú, sed quo ad alia est socia. Verum platus,
quo ad oia, hēt ptátē in monachos, nec sunt socij, sed sút ser
ui. C. de epi. & cle. aut. cā. seruus aút nescire dēt, quid faciat
dñs suus, prout Christus in euangelio testatur. Itē hic nō ex-
tinguuntur iura illa extincto, & transfuso prioratu, quia expe
dit transfundi aliqua, & aliqua nō, sicut alibi stipulatori expe
dit transfundi, & extingui aliqua: aliqua non: uelut cum sti-
pulator hēt reú, & fideiussorem obligatú, & extinguit obliga
tionē principalē accipiendo bona rei; Nunqd extinguit acce
soria. s. fideiussoria? certè non, quia expedit creditori. sic igit
hic aliqua expediút, & transfunduntur, non alia. ff. de fideius.
7 hæres a debitore. §. ante. †Item sicut maior dignitas assumit
minorem prioratum, sic principalis debitor succedendo fi-
deiussori suo assumit fideiussoriá minorē obligationē. sed nō
ne, si interest alicuius non assumi ut creditoris illa minor fide
iussoria tenetur? dr, quod sic. de separa. l. debitor. sic igitur, cú
intersit epi non absorberi iura prioratus ex toto in epatu, iu
ra prioratus quo ad hoc remanebút. Itē sicut hic de conuen-
tu fit capitulum in honorem, sic officiatus, qui bene seruiuit,
si ad honorē eligitur clericus, nunq̄ his actionibus, quæ ꝯ eú,
& eius cōpetebāt patrimonium, liberabitur. Non igitur isti
monachi ad hoc, q̄ ligati erant, ut conuentus liberátur, dato
q̄ sit capitulum creatum. sic: C. de epi. & cle. l. quisquis emer
sis. in fine. subiectos. n. esse eos suo prælato decreta sanciunt,
8 ut ibi in fi. †Item quamuis nouatio sit unius actionis in aliam
transfusio. ff. de no. l. j. cú nec iure antiquo, nec nouo fortius
transfundit illud, quod plus erat in actione pristina effectua-
liter transfusa: imo in hoc remanet, ut effectus, nec quo ad
hoc est nouata: ut ff. pro socio. l. duo. & l. si quis a socio. cum
l. se. Igitur illud, quod plus erat in prioratu, q̄ sit nunc, atten-
to. c. transfusum non fuit, nec nouatum, qm̄ remanet illud sal
uum. cum igitur non transfundatur, dicit tex. q̄ iure pristino
peti potest. ff. de usu. l. si stipulatus. in fi. ubi uerba ista sunt po
9 sita. †Item q̄ consuetudo uicinarum diœces. atendatur, dicút
iura, quia pro ueritate habenda recurritur ad uicinos. C. de
nup. l. si uicinis, & cum in onerosis, & eis præiudicialibus ad
eos recurritur. C. de episc. audien. l. Christianos proximos. &
c. & quæ no. ff. ad l. Aquil. l. si seruus seruum. §. si quis insulam
C. de naufra. l. quoties. C. de incest. nup. l. cum ancillis. in fi. ff.
loca. l. tm̄. & ff. ad Sillcia. l. vj. §. e. & §. si in illa. multomagis in
10 honorē eorú ad eorú cōsuetudinē recurri debet. † nec erit in
hoc casu pprie extēsio cōsuetudinis: q. a si dicāt isti monachi,
in capitulo nostro nō curamus de tali cōsuetudine, q̄ nunquá
uiguit, sicut dicit ille, qui dicit, q̄ in agro suo eo inuito nunq̄
lapides fuerút cæsi, tñ quia in territorio illo erat cōsuetudo,
quod data pecunia cæderent, patiet hāc cōsuetudinē iste ta-
lis. sic ergo monachi isti. quia in territorio claromó. erat con
suetudo, sub cuius erant territorio, núc diuisi ista utant con-
suetudine propriè non extensa. ff. cōia pdio. l. uenditor. §. si
constat ad hoc. ff. de le. j. l. si seruus pluriú. §. fi. ubi ad vicinas
cōsuetudines est recursus, dato q̄ in facto concordato dicat
quòd vsque ad litem motam, seu controuersiam fuerunt in
possessione, & sic monachi confitentur possessionem, dato
quòd subsequatur, & non permittunt uti &c. quæ uerba, da-
to quòd per se diceret episcopus, non sapiunt spoliationem,
est tex. ff. uti possidetis. l. si duo. §. hoc interdictum sufficit,
ubi ille facit mihi controuersiam possessionis, qui prohibe
me uti possessione mea. Et tamē huiusmodi actus non sapiút
spoliationem, sed magis retentionem, ad hæc non spoliat,
qui uim facit, nec per mittit posidentem libera possessione
gaudere. ff. unde vi. alias de vi & vi arma. l. vim facit. cum
ibi alle. Item l. diffamari. vbi si iura haberent super hoc pro-
ponenda talem uerbalem contradictionem dicerent & alle-
garent, licet ea lex ad alium finem scripta sit. C. de inge.
manu. similiter. l. harum. & l. Egi. ff. si ser. uendi. & sic in atten
tatis non præiudicant domino episcopo, sed eum iuuant. do.
Old. de laude.

De priuile. & de deci. & de uerb. sig.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium generale religiosis concessum super decimis non soluendis non extenditur ad decimas, in quarum perceptionis possessione tempore concessionis huius priuilegij erant ecclesia cathedralis, & aliæ parochiales. & nu. se.*

8 *Scandalum quid sit. & quomodo debet priuilegium principis interpretari.*

CONSILIVM CCLXVIII.

VAESTIO est, vtrú p priuilegiú cōcessú aliqbus
religiosis sub his uerbis: vobis auctoritate pñtium
indulgemus, vt ad pstationē decimarú de qbuscun
que possessionibus, & alijs bonis uestris, q̄ nunc in
præsentiarum habetis, & iustis modis acquisiueritis, in futu-
rum minimè teneamini &c. ipsi religiosi a præstatione deci-
marum, in quarum perceptionis possessione erant tpe cōces
sionis huius priuilegij ecclesia cathedralis, & aliæ inferiores
eccłæ parochiales, quarum intētionē dicta pceptiōe ius cōe
fundabat, & fundat, sint liberi, & immunes effecti. Et allegat,
q̄ sic, multiplici rōne. ¶ Primo ratione generalitatis uerbo-
rum, super quibus priuilegium emanauit pdictum ibi, de qui-
buscunque possessionib. &c. Cum. n. uerba sint gñalia, gñaľr
de oībus possessionib. & bonis nulla differentia inter ipsa ha-
bita sunt intelligenda: immo cum ibi sit signú uľe. s. quibus-
cunque, plus hēt operari, & plus inducere, quam si per signú
indefinitum duntaxat concessio dicti priuilegij facta fuisset,
ut ex differentia legati omnis marmoris, & omnis lanæ, &
marmoris, & lanæ simpliciter, & indefinitè colligi potest.
¶ Secundo, quia priuilegia sic sunt interpretanda, vt ali-
quid conferant illis, quibus sunt concessa: nec ī ipsis est mali-
gna, sed benigna, & plenissima interpretatio faciēda, ac si se-

eus diceretur, eorum contrarium fieret, & sequeretur. ¶ Ter
tiò hoc probari dicitur expressa iuris dispositione. extra de
priui.c.accedentibus. ¶ Quarto allegat, ꝓ hac parte d.Io. Pa
pæ. 22. in casu, ut asseritur, similis determinatio. ¶ Quinto al
legatur scandalum, ꝙ exinde, ut dicitur, oriret, si ꝯrium dice-
retur. ¶ Sextò obseruantia, quæ proponitur uigere in similibus
1 casibus in alijs prouincijs. ¶ † Sed in ꝯrium arguit sic. certum
est, ꝙ cum princeps alicui priuilegium concedit, ipsum sic tē
peratè, & ciuiliter est intelligendum, ut in quantū fieri potest
sine alterius iniuria & iuris præiudicio alieni. præsertim si ꝑ
ipsam ioris interpretationē aliqua utilitas, cui conceditur, af-
a ferri posit, intelligatur concessum [a] ut ff. de admi. tu. l. impu
beri. & ad Treb. sed cum ab hærede. C. de eman. li. l. nec auus.
ff. ne quid in loc. publi. l. ij. §. merito. & ex̄ de usu pal. c. ex toa
rum. & de rescri. c. quamuis. li. vj. & oon solùm huius intelle-
ctus principis concedentia ad tempus cōcessionis porrigitur
sed ad quodcunque tp̄s futurum, & ideò dato ꝙ priuilegiō a
sui principio sit æquum, si ex postfacto tendat ad iniquū, ces-
sat ipsum priuilegium: ut ff. de uul. & pup. l. ex facto. & extra
de deci. c. suggestum. & ibi est casus: sed certum est, ꝙ supra-
dictum priuilegium præfatis religiosis concessum, in præiu-
dicium alienum, uidelicet ecclesiarum prædictarum a princi
pio, ul ex postfacto, tēdit, ac iuris interpretatione in decimis
per ipsas ecclesias oon possessis, q̄q̄ debitis eisdē, operari &
utilitatē afferre pōt, cū multæ decimæ possint eisdem eccle
siis esse debitæ, q̄q̄ non possideantur per ipsas prout ēt no. In
no. de priuile. dudum. Igitur ipsum priuilegiū ad decimas tē-
pore cōcessiooi eiusdem per prædictas ecclesias possessas nō
porrigetur. sic. n. temperatè, & ciuiliter intelliget, & minus
iniq tatis habebit. ar. ff. de reg. iu. l. quoties nihil: & ius alienū
non absorbebitur in totum per ipsum, ut C. de præci. impe-
ra. offe. l. quoties. & uide hoc expressum in prealle. decre. du-
2 dūm. & de deci. c. ij. li. 6. ¶ † Præterea manifestum est, ꝙ priui
legium, inquantum tangit ius concedentis, latissimè sit in-
terpretandum, tamen in quantum tangit ius tertij, est restrin
gendum: pront not. Innocen. de dona. cap. cum dilectus. &
de deci. cap. ma. & de transla. capitulo ultimo, & pro hoc fa-
cit præallegatum. c. ex tuarum. Sed constat, quòd priuile-
giū, de quo agitur, ius tertij. s. ecclesiarum. s̄. dictarum, tan
git: ergo est restringēdū, ut sic ad decimas nō possessas nō re
feratur. Tertio pro hac parte arguitur sic. constat, ꝙ prædicti
religiosi tempore concessionis dicti priuilegij ad præstatio-
nem decimarum de omnibus possessionibus suis faciendam
ecclesijs memoratis duplici iure erant astricti, uidelicet iure
proprietatis, seu dominij, & iure possessionis, existentiū tūc
penes easdem ecclesias. tunc arguitur sic. cum quis duplici iu
re, siue uinculo diuisim per se sufficienti alicui est obligatus:
esto ꝙ priuilegium recipiens unum ipsorum impetret, rema
net aliud, ut ff. de serui. ur. præ. l. si domus. & optimè de statu-
li. l. seruus si hæredi. & in prealle. c. ex tuarum. & pro hoc ēt
3 ff. de iti. actuque pri. l. j. §. hoc aūt interdictum. † Dato igitur,
ꝙ dictum priuilegium ius dn̄ij respiciat, non tn̄ ius possessio
nis, de qua in priuilegio mētio nou fuit facta: respectu cuius
nihil cōe habet cum possessione proprietatis, ut ff. de acqui.
pos. l. generaliter. §. nihil sit. & per consequens dicti religiosi
ex iure, & uinculo possessionis remanserunt obligati. & per
hoc benè facit extra de præben. c. cum nostris. nec. n. intentio
nis principis est per suum priuilegium ius possessionis cuiq̄
interuertere, seu auferre, ut C. si per uim, uel alio modo. l. ij.
uidetur expressum in dictis decre. de priuileg. c. dudum. & de
deci. c. ij. li. vj. & oo. hoc etiam, C. de loc. prædi. ciui. l. fi. Quar
to pro hac eadem parte arguitur sic. certum est, quod qn̄ lex
prouidet expressum in casu, in quo minor subest rō, vr̄ tacitè
prouidisse in casu, in quo maior, ut C. de reuocan. do. l. his so
lis. idem & si eadem rō subest: quia licet uerba legis deficiant
mens tamen noo deficit, sed locum habet; ut ff. qui pet. tut. l.
credendum. & C. de excu. tu. l. licet. & ff. ad tertul. l. ij. §. non
solum. & de iur. om. iu. l. si quis id. & ideo quod legis uerbis
ommissum est, nō immittetur religione iudicātis, ut ff. de te
sti. l. quæsitum scio. ¶ Item certum est, ꝙ in casu, in quo pri-
uilegium conceditur de decimis noualium non soluendis,
prouisum est expresse per uerba dictæ decre. dudū. de priui-
le. & prealle. decre. ij. de decimis. li. vj. quod priuilegium non
comprehēdit decimas per tertium tunc possessas. ¶ Vlterius
certum est, quod non minor, sed maior rō subest, ut per priui
legium non uideantur concessæ decimæ aliquarum possessio
num non noualium ab alijs possessæ, quam ipsorum noua-
lium, propter maius præiudicium: ut extra de deci. c. ex par-
te. ergo de primo ad ultimum &c. ¶ Amplius pro hac parte
cōsiderandum est fore uerisimile, quod in præal. decr. dudū.
prior, & conuentus de Bucello allegarent possessionē decima
rum tantum ex aliquo iure spāli: cum iure cōi ipsæ decimæ
fuissent debitæ ecclesiæ matrici, uel saltem eccl'iæ cathedrali
ut notoria iura dn̄t. Item considerandum est, ꝙ illa possessio
est ualidior, & efficacior, q̄ aliquo titulo, q̄ illa, qua nullo,
uel minus efficaci iuuatur: ut probat extra de probat. c. licet
4 ¶ † Tamen ulterius est aduertendum, quod titulus iuris cōis
est ualidior, & efficacior titulo priuilegij, uel aliquo alio spā
li titulo: ꝙ ex hoc apparet. quia spālia facilius tolluntur, q̄ ius
cōe, ut probatur. ff. de mili. testa. l. eius, qui. §. militia. & de ex
cu. tut. l. administrantes. §. ul. & l. propter. §. fi. & l. sed & mili-
tes. §. j. & no. ff. de acqui. hære. l. si quis extraneus. & de iure
emphi. l. ij. & ad Vell. l. antiquę. hinc est, ꝙ pro quo facit ius
commune, non est necessarius titulus in præscribendo contra
priuilegium, sed econtra sic, vt probatur extra de confir. uti.
c. cum dilecta. & ibi no. per Inn. His consideratis, & suppo si-
tis arguitor sic: si id, de quo minus iot ſſe uidetur inest: & id,
de quo magis: ut extra de elect. c. cum in cunctis. & C. de neg.
ge. l. j. sed minus uidetur inesse, quod possessio nullo, uel mi-
nus efficaci titulo, quam sit titulus iuris communis, fulcita ui
res priuilegij de decimis non soluendis concessi impediat: &
tamen impedit, ut in præal. cle. dudum. igitur magis impe-
diet uires talis priuilegij possessio titulo iuris communis ro-
5 borata, sed sic est in proposito. ergo &c. ¶ † Nuoc ad rōnes
in contrarium pro parte noualiū adductas breuiter respōde-
tur. Et primò ad primam, & secundam dr̄, quod non proce-
dunt per ea, quæ in secunda rōne, & tertia pro hac parte alle-
gatis dicta sunt. nam in legatis illis de præiudicio, seu iniuria
tertij non agebatur: sed testator de suis proprijs bonis dunta
xat disponebat absque iniuria cuiuscunque. & ulterius sæpe
cōpertū est de uerbis quātumcunque gn̄alibus, & ul'ibus quæ
dā excipi, & in ipsis modificationē fieri: ut ff. de le. iij. l. si mi-
hi maeuia. §. fi. & ff. de serui. l. si cuius. & de ritu nup. l. q̄q̄. &
no. C. sine censu uel reli. l. j. & facit prealle. decr. ij. de deci. li.
6. & potissimè hoc procedit in priuilegijs, & rescriptis, quæ,
inquantum fieri possuot, sunt iuri communi, & æquitati con
formanda: ut extra de consue. cum dilectus. & C. de noxa. l. ij.
imò ꝙ plus est, ipsa priuilegia, & rescripta sunt æquitati con-
b formanda: licet eorū uerba non patiantur [b] ut no. 23. q. j. c. pa
ratus. Item qn̄ est eadem rō, & conditio omnium particula-
rium sub gn̄e comprehensorum, vr̄ ꝙ indefinita locutio æq-
pollet uniuersali, ut no. Dy. de reg. iu. c. j. constat autem, ꝙ ea
dem, immo maior rō est in alijs possessis, quam in noualibus
propter maius præiudicium: & ut supra probatum est, uer-
bum indefinitum æquipollet uniuersali, & signum uniuersale
adiectum uerbo possessionibus restringitur, non minus, sed
6 magis, quam si uerbo noualibus adiectū fuisset. † Insuꝑ, ꝙ hu
ius gn̄alitas sit in casu ꝓposito restringēda no. expsse Io. An.
reg. iur. c. in generali. li. vj. Ad decretalem accidentalibus re
spondetur, quod ibi non dicitur, quod tempore, quo priuile-
gium extitit concessum, decimæ per alios possiderentur: sed
solum ibi dicit, & ad hoc tantum, non ad allegationem mo-
nachorum se ibi retulit Papa, ꝙ si templarij contra sua priui-
legia eis indulta. & sic post ipsas decimas pro xl. annis sol-
uerint, compellantur ad solutionem ipsarum cum tanto tem
pore soluendo priuilegijs renonciasse uideantur. per hoc au-
tem non sequitur, nec ex text. illo probatur, quod tempo-
re impetrationis eorundem priuilegiorum persoluerentur
7 decimæ monachis de terris illis. ¶ † Ad literam, seu de
cretum domi. Ioann. Papæ xxij. respondetur, ꝙ ibi noo dr̄, ꝙ
ep̄s Cloniceñ. & rectores illi essent in possessiooe percipien
di decimas de possessionibus illis tempore priuilegii con-
cessi:

cessi:& sic ad ꝓpositū nihil facit. nec est præsumēdum, quod Papa ibi voluerit tollere ius cōe, seu iuri cōi, qđ hr in præalle. decre. dudum.& c.ij. de deci. li. 6. derogare: cū de ipsis non fecerit mentionem:& si hoc & voluisset, quō ad certas personas, non faceret ius, quo ad alias: ut ff. de le. l. ius singulare.

¶ Ad quintam rōnem rñdetur, quod non constat, q̄ io facto contineat ueritatem, & dato q̄ constaret, non obesset: quia patientia aliquorum de una prouincia erga certas ꝑsonas iua suum gratiosè, uel negligenter prosequi omittentium nō pręiudicat, nec proficit alijs de alia prouincia: quia nec consensu runt: nec hominum alterius prouinciæ legibus, & moribus astringuntur. & pro hoc facit, quod dicit tex. probatis his, quę in oppido &c. de ædi. priuatis l. an in totum. & quæ sit longa consue. l. j.& quod no. ff. de priuile. credi. ea ea causa. & ꝑ In no. de consue. in summa. & q̄ talia consuetudo foret ecclesijs onerosa, ad q̄ facit, q̄ no. Inno. de offic. Arch. ca. dilecto.

8 ¶ † Ad ultimum de scandalo rñdetur, q̄ cum moniales priuilegium, de quo agitur, impetrauerint, & ipsum ꝯ iura extendere uelint, (quia scandalum c nihil aliud sit, q̄ dictum, uel factum minus rectum præbens occasionē ruinę.) Istud scādalū est ex parte monialium actum, & ipsis alienum usurpare uolētibus: non autem archiepo, & rectoribus ius ecclesiarum sua rum per uiam iuris defendentibus imputandum. nec, n. iura patiuntur, ut unius inopia per alterius iniuriam releuetur. ne quod ex pietate in aliquibus miserabilibus personis concedi tur ad iniuriam parochialium ecclesiarum redundet, ut 22. q. 2. c. t. & extrà de eccle. ædifi. c. ij.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Intelligatur concessum.] *Generale uerbum restringitur, Et in teste, & in instrumento, Ale. in l. inter oēs. nu. 4. Qui satisf. cog.*

b ¶ Non patiaotur.] *Hoc fundamento Iaf. ńtitur in consi. 57. col. pe. uol. 3.*

c ¶ Scandalum.] *Scandalum quid sit. Et de hoc uide S. Tho. de Aqui. in secunda secundæ. q. 43.*

De testa. & de successio. abinte. de uer. si. & de cond. ap. extrao. de insti. & sub. sub condi. factis.

SVMMARIVM.

1 *Cum pater substituit filio suo: si absque filio ex corpore suo procreato hærede decesserit: filiam ipsius, uel eius prolem: tunc si filius habuit filium, & ex eo nepotem: & præmoriatur filius ipsius relicto alio filio nepote hæredis, & pro nepote testatoris, excluditur substitutus ipsius testatoris ex uoluntate præsumpta.*

2 *Appellatione filij ueniunt nepotes, & pro nepotes in fauorabilibus.*

CONSILIVM CCLXIX.

THEMA, siue tenor facti. Deinde ꝑdictus dñs de Famiano in terra sua, & bonis, & iurib. suis, noibus, & actiōib. oīb. & in oībus bonis suis, q̄cūque, qualiacūque, & q̄ ctacūque, & ubicūq; sint, fecit, & instituit sibi hrđē suū uñem, & gñalē Io. filiū suū, ac hrđē masculū ipsius Io. filij sui de suo corpe legitime procreatū, et ꝑcreā dū, ore suo proprio ꝓferēdo: si uero dictū Io. filiū suū, & ipsius testōris hrđē vñem ab ipso supius institutū mori cōtingeret absque filio, seu hærede masculo de suo corpe ex legittimo mrīmonio ꝓcreato: uidelicet nullo filio hærede masculo sibi supstite remanēte, & eidē filiæ tñ cēnt supstites, & hæredes, illā, & illas voluit, & ꝑcepit idē testōr de bonis suis honorificē maritari, & ī eū euētū substituit dicto Io. filio, & hæredi filio vñ filiū dictæ Gul. filiæ suæ vxoris ꝑdicti dñi de mu ro, uidelicet filiū dictæ Gul. q̄ eēt post priogenitū filiū eiusdē natus, & non eēt dñs de rino. Ita uidelicet, q̄ filius dictæ Gul. héret, & reci pet nomē, & arma baroniæ de Famiano. si uero dicta Gul. filia sua filiū masculū, & hæredē masculū nō hēret de suo corpe ex legitio matrimonio ꝓcreatū, ī eū euētū substituit d. Io. filio, & hæredi uñ filiū post primogenitum Stephanæ filiæ suæ uxoris ꝑdicti dñi de rino, q̄ nō eēt hæres ꝑdicti dñi de rino, ita q̄ héret, & reci pet nomē, dñiū, & arma baroniæ de Famiano. uerba gñalia in fi. testi sunt ista. Hoc ē aūt ultimū testm̄ suū, & ultima eius uolūtas, & ordinatio sua q̄, & q̄ ualere idem testator ꝑcepit iure uidelicet testi nūcupatiui: & si iure testi nuncupatiui nō ualeat, voluit, q̄ ualeat iure codicillorū, uel epłæ, aut iure donationis cā mortis, uel ēt inter uiuos, uel ad pias cās, aut iure ordioatiōis, uel distributiōis factæ inter liberos a ptē, & iure cuiuslibet ultiæ uolūtatis minus ēt solennis, & eo iure, quo melius valere poterit quoquo mō. Nūc d. Io. hæres ñ hēt filiū ex suo corpe, ꝑcreatū, nec est in spe habēdi, habuit tñ filiū, & decessit, ex quo filio defuncto hēt d. Io. nepotes, ac ēt ex illis nepotibus hēt ꝓnepotes. dicta uerò Gul. filia dicti testatōris mortua est relicto primogenito de rino, & sc̄dogenito. Itaq; dubitať, utrū dicta substō euanescat pp agnitionē nepotū: maxime si eos faciat hæredes dictus Ioan. & an oino locū hēat dicta substō

1 pp uerba ipsius substōnis, quæ dōt de suo corpore &c: † Vř mihi Ia. de Mediolano in Romana curia aduocato q̄ nepotes, & ꝓnepotes Io. filij hæredis instituti ſm rei ueritatē non sunt hæredes testatoris patris dicti Io. expressa eius uocatione, licet posset dici, q̄ substiturū excludāt ea uolūtate ꝓsūpta & cōiecturata; q̄a in substōnibus, & fideicōmissis de facili ad

a mittit cōiectura a ut in l. cū ꝓponebať. ff. de le. 2. & in l. hæredes. l. j. ff. ad Tre. & in l. Lucius § ibi no. ff. de hære. insti. & in

2 l. filius. §. cū q̄s. ff. de le. j. cū si. † Nā ſm uerborū significationē in fauorabilib. filii appłone cōtinet nepotes, & ꝓnepotes, & oēs liberi itelligūt ut l. filij de uer. si. nā filiorū applone oēs, q̄ ex nobis descēdūt cōtinētur. nec dulciori noīe possumus nepotes nostros, q̄ filij noīe appellare. etenī icciteo filios, filiasue cōcipimus, atq; edimus, ut ex ꝓle eorum, earūue nobis diuturnitatis memoriā in æuum relinquamus. ut in l. li

3 berorū. ad fi. ff. e. ti † Nā cōiectura pietatis videť substō desecisse tacitè, ita q̄ minus scriptum, quam dictum fuerat, reperiatur agnitione nepotis, & pronepotis. l. cū auus. ff. de condi. et de. et C. de insti. et sub. l. generaliter. §. fi. et C. de fideicom. cum acutissimi. cum simi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Admittitur coniectura.] *Hoc dictum ad propositum fuit adducit Ia. in consi. 141. col. 12. nol. 2. & in consi. 52. co. 5. uol. 3.*

De feudis, & de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Vasallus sine licentia domini potest in rebus feudalibus consanguineum impune hæredem instituere & non incidit in penam iuris.*

Item de duplici feudo quod transit ad hæredes & quod non transit.

Item hæres feudatarij non incidit in penam si non restituit domino feudum uel non respondes cum seruitio. cum nu. se.

CONSILIVM CCLXX.

a 1 IN qōne ꝓposita a vř, † q̄ dictus Guiguar. de Clariaco quōdā d. Clariaci de rupe potuerit licitè, et de iure sibi hæredē uñem instituere do. Armariū de Pictauia comitē Valē. cōsanguineū germanū dicti d. Guiguardi ex pte mřis ī castrū Clariaci, et de rupe, et ī qbusdā alijs bonis suis: oālicet idē do. Guiguardus uasallus d. Dalphini rōne dicti castri de Rupe nō posset de iure feudū dicti castri de rupe sine lnia dicti d. Dalphi. ī totū, uř ī parte vēdere, siue pignorare, uř quo

b cūque mō distrahere, seu alienare b uř ꝓ aia iudicare, ut ī c. impiale decet solertiā, de phi. seu alie. ꝑ lotariū, et ī c. lotarius. aꝛs impialis. tñ itelligēdū est, ut uř dēre intelligi de iure, de ꝓrsus ex neo hærede instituto, nō aūt de eo, q̄ su cōiūcta ꝑsona testōris feudatarij, sicut erat dictua d. arma. q̄ erat cōsanguineus germanus præfari d. Guiguardi, quare dato, q̄ prohiberetur institutio hæredis prorsus extranei sine permissu, et licentia domini, et sic intellexit glo. in præfato cap.

imperialem decet solertiam. in gloss. quæ incipit, si autem
alienauit, non tamen prohibetur institutio coniunctarum
personarum, quæ videt posse fieri de iure sine permissione il
lius dñi, ad quem feudum spectare dignoscitur: ut C. de fidei-
com. l. uoluntas patris. ff. de lega. 3. l. pater. §. iul. & §. quinde-
cim. & §. idem quæsiuit. & ff. si quid in fran. pa. l. j. §. j. in fi. &
2 e. ti. l. minus. & C. de impo. lucra. descrip. l. j. j. responso. † Ná
licet ille, qui hæredem instituit in feudo, uel feudum legat si
ne permissione domini, dicatur alienare, ut C. de secun. nup.
l. si quid. §. certum. & ff. de leg. ij. l. peto. §. fratre. Tamen & si
aliquis est prohibitus à iure alienare, & hæredem instituat in
re prohibita alienari, non habet locum pœna prohibitionis
alienationis factæ a iure. ff. de alie. iu. mu. cā fac. l. ex hoc edi-
cto. §. alienare intelligitur. & ff. de fun. do. l. j. & in aut. de liti.
j. responso. & §. j. cum si. sic in proposito uidetur dicendum,
ꝙ licet dominus Guiguar. non potuerit castrum de rupe sine
permissione do. Dalphini alienare sine pœna commissionis
feudi, & alienatio sit nulla: ut in c. imperialē. & in c. lotarius.
& hæredem instituēdo dicatur alienare, ut in l. peto. § fratre.
& in l. si quis. §. certum. quia alienatio est omnis actus, per
quem dñium transfertur, & per hæredis institutionem trans
fertur dñium, adita tñ hæreditate per heredem institutum:
ut in l. cum hæredes. ff. de acquir. pos. & in l. j. §. sczuola. ff. si
quis test. lib. esse ius. fu. & in l. cum pater. §. surdo, & muto. ff.
de lega. ij. tamen hæredem instituendo in dicto feudo, uel le-
gando ipsum feudum sine permissione do. Dalphini, quam-
uis dicatur alienare non erit locus dictarum legum pœnæ. s.
c. lotarius. & imperialem, nec potest dici dictum feudum cō-
missum per dictas. ll. lotarius & imperialem. ratione dictæ
institutionis factæ per dictum do. Guiguardum de dicto do.
Armario: & parcendum est ei, quantum ad pœnam commis
sionis: sicut non habet locum edictum de alie. iu. mu. cā fac.
in eo, qui hæredem instituit, uel legat, quāuis dicatur aliena-
re: & parcitur ei, quia deest dolus, ut in d. l. ex hoc edicto. §. a-
lienare: & in dicta. l. j ff. de fun. do. & in præalle. l. pater. §. iu-
lianus. & §. quindecim. & §. idem quæsijt. cū si. † Præterea non
3 potest negari, quin do. Guiguar. habuerit utile dominium in
dicto castro de rupe, quamuis ratione dicti castri fuerit feu
datarius dicti do. Dalphi. & quod ei competebat, & compe-
tijsset utilis actio in rem aduersus quemuis possessorem, &
etiam aduersus do. Dalph. quæ actio in rem competit ei, qui
aut iure gentium, aut iure ciuili dominiū acquisiuit, ut in l. in
rem actio. j. responso. ff. de rei uen. & quod dico, ꝙ eidem cō
petebat, & competijsset utilis actio in rem, uidetur posse di-
ci de iure, ad exemplum eorum, qui in perpetuum feudum
fruendum conduxerunt a municipibus: qui quāuis non effi-
ciantur domini directi: tamen competit eis utilis actio in rē
aduersus quemuis possessorem, & etiam aduersus ipsos mu-
nicipes: & tales conductores perpetui dicuntur habere utile
dominium: ut in l. j. §. qui in perpetuum. ff. si ager uec. uel em
phi. petatur. sicut & in superficiario dicitur, cui dantur utiles
actiones ratione utilis dominij: ut in l. tutor. §. etiam. ff. de
pigno. actio. Et intelligo utiles actiones in rem: ut in l. super
ficiario, & in l. prætor. ff. de rei uen. & l. prouincialis. §. pen. ff.
de op. no. nun. & in l. j. §. quod ait. ff. de sup. & sic etiam dico
in feudatario, qui habet utile dominium in feudo. ut no. gl. in
l. ij. C. ubi in rem actio. in gl. quę incipit, ut commodatarius.
ergo utile dominium, ꝙ habuit do. Guiguar. in d. feu. potuit
transferre. in do. Armarium ipsum hæredem instituendo sine
licentia do. Dalphini: quia cum aliquis legat rem alienam, &
legans habet in ea aliquod ius, tunc id solum uidetur lega-
re, scilicet ius, qđ habet in ea: ut in l. si domus §. si fundus. ff.
de lega. primo. & eo. ti. l. si cui. §. fin. & l. non quocunque. §. j.
& l. senatus. §. fi. & in l. j. in fin. ff. de libe. lega. & in l. tabernas
ff. de contrahen. emp & uend. & legitur & no. in c. pastoralis
extra de do. & hoc uidetur Spe. tenere in emphiteuticario, ꝙ
non habet meliorationes suas alienare sine consensu domi-
ni. C. de iure emphi. l. iij. & extra de locato. c. potuit. & quod
possit emphiteuta legare etiam extraneæ personæ domino ir
requisito, no. in Spe. de locato. in §. sub hoc titulo. in uersi. 12
4 quæro, utrum emphiteuta. ¶ † Ad secundum, quo dicitur, ꝙ
dictum castrum de Rupe erat feudum iurabile, & reddibi-
le, & quod dominus Armarius fuit inobediens, & difficulta-
tem adhibuit in reddendo dictum castrum, & ideo ius, si qđ
habuit ex testamento do. Guiguar. perdidit. Videtur dicē
dum, quod do. Armarius non perdidit suum ius quæsitum in
castro de Rupe ex testamento do. Guiguar. ex eo ꝙ non red
didit dictum castrum do. Dalphi. in prima requisitione ip-
sius, uel secunda, uel tertia, seu alias: quia do. Arma. successit
in iure alieno, & ideo iustam causam habebat ignorandi, u-
trum dictum castrum esset reddibile, uel non: ut in regula qui
in alterius. de reg. iur. ff. & in regula cum quis. eo. ti. li. 6. quæ
regulæ intelliguntur in eo, qui se defendit, sicut faciebat præ
dictus d. Arma. non autem in eo, qui agit, ut in dicta regula ꝗ
in alterius. & no. per Io. mo. in dicta regula cum quis. & ideo
antequam do. Arma. fuerit certificatus, ita quod plenam, &
indubitatam notitiam habuerit, quod dictum castrum erat
iurabile, & reddibile ad uoluntatem dicti do. Dalphi. non te
nebatur restituere dictum castrū, nec tenebatur credere cui-
libet referēti, ꝙ dictum castrum erat iurabile & reddibile. ex
tra de fi. ca. per tuas 2. quia homo non debet esse nimis cre-
dulus, & imputatur ei, ut quidam putant, qui credulus fuit, ut
in l. j. §. dolum. in fi. ff. de eo, per quem factum erit, quo mi-
nus quis in iudicio sistat. & l. iij. §. sed si. ff. de in rem uerso. &
in l. fi. in prin. C. de accu. cum si. & ideo non potest dici rōna-
biliter do. Arma. fuisse inobedientem, & adhibuisse difficul-
tatem in restituendo dictum castrum: quia quamcirò certifi-
catus fuit, quod dictum castrum erat iurabile, & reddibile, im
mediatè dictum castrum restituit, & restitui mandauit. meri
to ergo iusta ignorantiæ cā, quam habuit do. Arma. in succe
dendo in iure alieno, ipsum excusauit, & excusat, ut in regula
prædicta utriusque iuris, & per hoc dicitur, ꝙ hæres emphi-
teutæ, qui cessauit soluere ecclesiæ canonē ꝑ biēniū, uel priua
to ꝑ trienniū, excusari pōt, & dēt prætextu ignorantiæ, per
5 uerba dictæ regulæ, † Et quia tps non solet currere ignoranti
ut in l. j. §. dies. & §. si aduersus. qn̄ appe. sit & in l. annus. ff. de
calum. & in l. cum sex. ff. de ædil. edic. & no. gl. ac. in d. §. si ad-
uersus. in gl. sed in quo casu. C. de iure emphi. in l. ij. ad fi. &
per Dy. in dicta regula cum quis, & plenius in Spe. de locato.
§. nunc aliqua. uer. 18. Et pro hoc facit, quod leges uoluerūt
scientiam, & non ignorantiam obligare, ut in l. gñali. C. de ta
bu. li. aj. & in l. si dictum. §. pe. ff. de euic. & in l. pecunia. §. j. ff.
de vsur. & in l. semper. §. hoc interdict. ff. quod vi aut clam. &
si quis omninò uellet dicere de rigore iuris potuit cadere in
pœnā, tñ de æquitate restituendus est ex clausula generali, si
qua mihi iusta cā &c. ut in prædicta. l. semper. §. hoc interdi-
6 cto. & no. in gl. præalle. † Præterea ille uidetur propriè inobe
diens esse, & difficultatem adhibere, & moram facere in resti
tuendo, qui litigare maluit, supple iniustè, potius, quam resti
tuere. ff. de uer. ob. l. nemo. §. si post moram. in fi. & ibi no. &
eo. ti. l. qui romæ, §. duo fratres. & ff. de admi. tu. l. tutor, qui
post. §. tutor datus. & ille non uidetur inobediēs esse, nec dif-
ficultatem adhibere, nec morā facere, qui iustè litigare ma-
luit a ɔ̄rio sensu. ll. prædictarum. de peti. hære. l. illud. nec vide
tur aliquā morā fecisse ille, qui iustè ī iudiciū ꝓuocauit, ut in
l. si quis solutioni. in fi. j. respon. ff. de usu. l. qui sine dolo. ff.
de re. iu. & l. j. §. si quis paratus. ff. quod ui aut clam. Ergo nō
uidetur de iure posse dici, quod do. Armarius fuerit inobe-
diens, nec ꝙ difficultatem adhibuerit in restituendo castrū
de rupe, cum semper in qualibet requisitione eidem facta ex
parte do. Dalphi. super restitutione dicti castri de rupe dice-
set, & responderet, ꝙ paratus erat stare iuri, & facere omnia,
ad quæ tenebatur de iure, quotiescunque certificatus esset, ꝙ
dictum castrum esset iurabile, & reddibile ad uoluntatem di
cti do. Dalphini. & antequam certificatus fuerit, ꝙ dictum ca
strum esset iurabile, & reddibile ad uoluntatem dicti do. Dal
phini, uidetur, ꝙ do. Armarius habuerit iustam causam non
restituendi dictum castrum de Rupe, & quod non fuerit in
mora, nec inobediens, nec difficultatem adhibuerit restitu-
tioni dicti castri. non enim omne, quod differendi causa o-
ptima ratione fit, annumerandum est moræ. quid. n. si debi-
tor amicos requirat, uel expediendi debiti, vel de fideiusso-

ribus

ribus rogandis, vel exceptio aliqua allegetur?mora facta non vr, si modo idipsum non frandandi cā simuletur, vt in l.sciendum.cum se.ff.de usu.& non dicit lex, q nō subuenitur ēt in sumptibus illis, qui rōnem litigandi nō habuerūt, nec q ignauiā.i.stultitiam prætendunt, sed illis qui iustā cām litigādi habuerūt, subuenit.ff.de le.ij.l.qui solidum.§.ēt.& ff.de iur.& fac.igno.l.regula.§.q imperitia.& no.extra de dolo.c.finē. & 2.q.1.c.in primis.& pro senten.qđ no.Inn.q dicit q ꝑdictores facti & nō iuris ligantur his sententijs, ut no.in c.pro illorum.in gl.hæc sententia.circa fi.extra de præben.& idem

7 no.Arch.e.ti.fi cui gratiosē.in gl.hac clausula.¶ † Ad tertiū, cū dr quia dominus Armarina recipiendo possessionē dicti castri de rupe sine licentia do.Dalphini vr perdidisse de ius sibi quæsitum in dicto castro ex dicto testō do.Guiguar.dicēdum est, q nullum ius perdidit in apprehensione possessionis dicti castri de rupe, quia hoc fecit de uolntate dicti do.Guiguardi testatoris, & ipso uiuente, q vr de iure fieri potuisse rōne utilis dñij, ut s.dictum est, q comperebat dicto do.Guiguardo in dicto castro rōne feudi ar.ff.de pig.act.l.nl.& C.de pig.l.creditores, & quia ratione iuris, quod dictus do.Guiguar.habebat uidetur potius possessionem dicti castri recepisse, quam iniuriam fecisse d.Dalphino.ff.pro socio.l.merito.& ff.de iniu.l.item apud.§.si rationem.neque.n.alienat, qui duntaxat dimittit possessionem.l.item si res.§.potestatem.ff.de alie.iud.mu.causa fac.cum si.Ex quibus omnibus supradictis concluditur euidenter, quod do.Dalphinus debet do.Ludouicum inuestire de dicto feudo, & fidelitatem recipere a dicto do.Ludouico, & quia tantum tardauit in restitutione dicti castri, uidetur iniustitiam fecisse:quia illa est iustitia, q ius suum cuilibet ita tribuit, ut non distrahatur ab illius psona iustiore petitione:quasi dicat nullus est, qui iustiorem habeat petitionē, quam do.Ludo.& ideo præferendus est, & q usque ad ista tempora male factum est, & iniustē, debet iustē fieri, quia colere iustitiam summum bonum est, vt legitur in canone.12.q.2.cum deuotissimam.& legitur, & no.in c.ex ore.extra de priuile. Et prædictas allegationes ego Iac.de curticis de mediolano in romana curia aduocatus credo ueras esse, & de iure procedere.& in testimonium præmissorum sigillum meum proprium apposui.¶ † Prædictas rōnes uidi-

8 mus nos Bonifacius episcopus mutinæ Dei gratia, & dicimus, q probabiliter dici potest, q dominus Guiguar.testan do potuit feudum cum rebus certis in dñm comitem transferre sine licentia do.Dalphini, quia utile dñium habuit in feudo:ut no.C.ut in rem acti.l.ij.quod ius relinquere potuit cum uniuersitate.ff.de acqui.re.do.l.quædam.de ahen.emp.in modicis.& no.Inn.& Ho.de prob.c.in prouincia.& ac.C.de epi.& cle.l.quisquis.ff.de usur.ob.l.continuus.§.siab

9 eo.† Non ob.in li.feu.de suc.feu.c.sequitur.in prin.in ti.qua li ter olim possessio feudi alie.cap.1.uer.donare autem &c. quia consuetudines feudorum non ligant extra locum, ubi statutæ, uel seruatæ sunt, ut expressē no.per Host.in sum.de immu.eccle.§.inquantum.uersi.si uero paternorum, sed stan dum est tunc legi scriptæ secundum eam. & secundum legē scriptam, rem, in qua habeo utile dominium, possum in testō relinquere.ff.de leg.j.§.domus.in fi.cum si.Et si tu instab siamice lex imperialis prohibet feudum pro anima iudicari, ut in l.imperialem.in prin.solu. secundum Host. illud uerbum pro anima iudicare, ibi positum non fuit in antiquo, sed falso adiectum, quod patet, quia de tribus facta fuit a principio legis querela.s.uenditione, pignoratione, & de collusione facta sub nomine libelli, & nihil fuit dictum de iudicio animæ. Et sic ad ista tria respondet imperator in §.hac edictali.& ibi fuit nisi sē adiectum pro anima iudicare, præter conscientiam principis, cuius responsio ab interrogationem refertur. C.de transa.ut responsum. Vel aliter secundum eū, est quod dam feudum, quod non transit ad hæredes, & ad tempus datur, ut patet in li.feu.qui.mo.feu.amit.§.item si quis.& de feu.guar.& castal.c.1.uel in quo pars tenetur in propria per sona seruire, & in tali feudo non potest testari: quia inter artifices, & cætera.ut ff.de sold.inter artifices.& de offi.dele.c. si.& de isto loquitur decreta, uper.de dona.inter ui.& uxo. & lex imperialis.& alia iura contraria. Est & aliud paternum seu antiquum, & reale, quod transit ad hæredes, & in quo qa potest seruire per alium, quod est communiter, & tunc resta ri potest, ut supra dictum est.uel aliter secundum ipsum Ho. illud uerbum pro anima iudicare non uerat testm rite conditum, sed excludit quandam fraudem, quam excogitabat uasal lus hoc mō. Confitebatur uasallus se multa damna ecclesiæ intulisse, & in recompensationem dicebat, Ego do quicquid habeo, retento mihi usufructu, & iudico hic animam meam &c. Non.n.ut ipse Ho.dicit, prælati ecclesiarum, qui fuerunt præsentes, & petierunt prædictam constitutionem edi, petijssent contra se.Quod quis non possit pro anima sua iudica-

10 re, & relinquere.† Nun ob.gl.quæ est in l.impialem.sup uerbo alienare, quia loquitur, qn solum in feudo hæredem instituit, ut ibi patet:uel qn nullos agnatos hēbat, uel in feudo tēporali, q ad hæredes non transit, uel dicā eā male dicere. & confirmatur hoc, quia emphiteuta, qui non pōt alienare sine consensu dñi extra de loca.c.potuit.C.de iure emphi.l.ij.tamen hæredem instituere potest, quia alienare non uř.l.ex hoc edicto.§.alienare.de alie.iu.mu.cā fact.secundū Guli.in Spe.

11 de loca.§.nunc aliqua uer.13.† Nec uidetur do.comes moram fecisse, si dixit se uelle cum amicis deliberare, & se informare, quid haberet agere, quia lex dicit non esse, quod differendi cā optima ratione fit, moræ annumerandum, quid em, si ad amicos adhibendos, uel expediendi debiti, uel fideiussoribus rogandis, uel exceptio aliqua allegetur? mora facta nō uidetur, ut textualiter habetur.ff.de usur.l.sciēdum.propter quod induciæ deliberatoriæ ad deliberandum cum amicis conceduntur a iure.3.q.3.de iud.& no.C.de dila.l.j.extra e. ti.c.2.facit.ff.de serui.ur.præ.di.quidam hiberus.tempore enim indigemus, ut aliquid maturius agamus.l.di.ponderet. interestque nostra, ne præcipitemur, quandiu iuste deliberemus, & istud modicum tps, in quo quis deliberat, vel se insurmat.& se præparat, non enumerant, neque ponderāt iura, ut l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ff.ex quib.cau.ma.hinc est, q tps datum a iudice ad appellationem prosenquendā uō computatur in anno prosequendæ appellationis: quia illud tempus ēt datur ad præparandum, & itinerandum, vt not.de ap.sæpe.in gl.pe.& maxime quia succedit in locū alterius, & sic habuit do.comes iustam ignorantiæ causam, ut in regula utriusq; iuris. Vnde dicit gl.q si emphiteuta nō soluit canonē ī tēpus, qui ignorauit iuste, quia successit alteri, nō cadit in pœna:uel si purtu vis dicere, q cadar, saltē uiuat p restōnē in integrum ex cā gnali, si qua iusta &c.& no.in d.l.ij.C. de iure emphi.nō.n.vr oino dolosē, uel morosē resistere, cū dicebat, q paratus erat stare, & facere oīa, q de iure teneret. ff.q ui, aut clā.l.3.§.si quis paratus.cōtradictores.n.facti, & nō iuris ligantur huijsmot no.Inn.in c.pro illorū.de præbē.& cōtrouersia eī iudicialis parit interdictum uti possi.nō aūt iu dicialis:ut no.Inn.de pba.in pñtia.de resti.spo.audita, quia non uř iniuriam facere, vt l.iniuriarum.ff.de iniur.& de elec. cum ecclesia Vlterana.talem rñsionem facit Papa.de re iu. ad apostolicæ.li.6.porro non vř do.comes peccasse, si possessionē castri de rupe apprehendit do.Dalphi.irrequisito, q a

12 hoc fecit de uoluntate d.Guiguar.testōris.C.de pig.cre.† Itē rōne simplicis dñij, q simpliciter competit in castro ratione feudi, potuit possessionem apprehendere, & sic rōne iuris sui uř potius apprehendisse, q iniuriā d.Dalphi.fecisse.ff.p socio.merito.ff.de iniur.Itē apud.§.si cōem, Cōcludit ergo, q d.Dalphi.nō dēt molestiā facere dño comiti ex causis pdictis, sed ipsū inuestire de dicto castro, & fidelitatē recipe ab eodē. Nec ob.lapsus tpis do.conuti, q a p cū nō stetit.in lib. feu. quo tpe miles inuestituram petere dēt c.j.& sine dubio put no.in ti.p quos inuesti.c.nulla.d.Dalph.q recusauit inuestiturā facere, & fidelitatē recipere, priuatus est proprietate feudi, & iuriū suorū, & dēt sibi conscientiam facere, quia tm tardauit in traditione, & restitutione castri prædicti.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ In quæstione proposita. *Non est author huius consilij Do minus*

minus Oldradus, sed d. Iacobus de feuticis cum approbatione d. Bonifacij Episcopi Mussuensis, & ipsa lectio manifestat.

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶Seu alienare.] *Nunquid uasallus possit de ipsis feudis testari late tradit do. Ale. in con. 29. inci. perspectis consideratisq;. col. 3. uer. circa secundum dubium & col. fe. in 5. uol. Sed quaro nunquid feudalia sint hodie redacta adinstar patrimonialiũ uide omnino. d. gui. Papæ in q. 59. inci. secundum usus feudorum. & unde Io. Fab. insti. in proemio & de emp. & uend. circa prin. & de leg. patro. tute. circa finem.*

De hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus est asserẽs, quòd uiuẽs in seculo usq; ad seniũ, & faciens rem cum matre sua, si pæniteat non posit saluari.*

2 *Item si dicat, quod Romæ nõ dimittuntur peccata, uel alibi, uel dicat, quòd peccata non dimittit, nisi solus Deus. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLXXI.

1 QVAESTIO † talis est. Aliquis dixit, ꝙ credebat
ꝙ qñ aliquis uixit in seculo usq; in seniũ, & tũc ip-
se assumit sibi vuluam matris suæ, & vult pœnitere
de peccatis suis, ꝙ non poterat. Quærit̃, nunqd hoc sit hære
ticũ? Et vr̃ ꝙ sic, quia dñs pollicetur ꝑ Prophe. peccator in
quacũque die cõuersus fuerit, & ingemuerit, omnium iniqui
tatũ eius nõ recordabor amplius. Eze. 18. c. l. dist. c. ponderet
& uer. & dñs. §. nõ solũ errãt, qui hæc nõ credunt, sed ẽt radi-
citus claues ecclesiæ despicere vñr, de quibus dr̃. Quęcunque
solueritis in terra, erunt soluta & in cælis. ali oq hæc snĩa aut
domini non est, aut uera est, ut in eo. c. ponderet. uer. & dñs.
Et alibi dr̃, cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris. 26.
q. 6. c. is qui. & ubi post peccata secuta est pnĩa, ibi datur mi-
sericordia. l. di. c. quia. in fi. & nulli homini claudenda est mi-
sericordia. 23. q. 4. c. duo ista nomina. ad idem. 42. di. c. quie-
scamus. cum si. & ideo post pœnitẽtiã, & misericordiã nõ de
bet despici in eo, ꝙ fuit, quia iam incipit eẽ, qđ non fuit. l. di.
ferrum. ad idem de pœni. di. j. c. quãtũlibet. & c. quámobrem,
neque. n. ecclesia unquam claudit gremium redeũtibus, ut C.
de sum. tri. & fi. ca. l. inter claras. & C. de hære. l. manichæos.
& extra de hære. c. super eo. li. 6. scriptũ est. n. in psal. Cor cõ
2 tritũ, & humiliatũ Deus nõ despicies. ¶ † Scđs, qõ, nunqd il-
le, q dicit, ꝙ nullo mõ credit, ꝙ Romæ, uel alibi grauia pec-
cata dimittant̃. itẽ ꝙ credit, ꝙ peccata nõ dimittat, nisi solus
Deus, possit dici hæreticus? Et vr̃, ꝙ sic, quia dñs dixit, tu es
Petrus, & suꝑ hanc petram ædificabo ecclesiã meã, & portæ
inferi nõ ꝓualebũt aduersus eã, & tibi dabo claues regni cœ-
lorũ. Petrus ergò ligãdi, soluendiq; ptãtẽ prius accepit a dño
ut legitur. 21. di. c. in nono. & c. q̃uis: & 22. di. c. 1. de sa. sanc.
eccl. & talis dicendo talia uerba conat̃ auferre Romanæ ec-
clesiæ priuilegiũ ab ipso summo capite omnium ecclesiarũ
traditum. & talis sine dubio in hæresim labitur. 22. di. c. j. dicẽ
do. n. talia uerba aliter scripturã intelligit, q̃ consensus spiri-
tus sancti flagitat a quo scriptura est 1 & ꝑ hoc hæreticus põt
appellari. 24. q. 3. c. hæresis. & §. sunt & aliæ. & traditas eccle-
siæ claues despicere vr̃ (ut diximus) cũ scriptũ sit, q̃cũque sol-
ueritis super terrã, soluta erũt & in cælis. Alioq hæc sentẽtiã
aut domini nõ est, aut uera est, ut in præal. c. ponderet. uersi:
3 dñs. † Et ꝓpriè hæreticus est ille, qui hmõi verba emẽdare nõ
vult, sed potius defensare persistit. 24. q. 3. c. j. qui in ecclesia;
ꝙ si paratus fuerit se corrigere, & emendare, & non defende
re uerba prædicta ptinaci animositate, non est inter hæreti-
cos computandus. eadem ca, & q. in c. dicit Apostolus. uniuer
si. n. qui de sacr̃o corporis, & sanguinis d. nostri Iesu Christi,
uel de baptismate, siue peccatorum confessione, uel remissio
ne, uel reliquis ecclesiasticis sacr̃is aliter sentire, aut docere
nõ metuunt, q̃ sacrosancta romana ecclesia prædicat, & ob-
seruat, hæreticus est habendus, ut extra de hære. c. ad abolen-
da. 24. di. c. hæresis. illud ergo, ꝙ romana ecclesia seruat, &
mãdat ab alijs obseruari, gñaliter est obseruandum. 11. di. c. si
quis nesciat. Cum igitur romana ecclesia prædicet, & obser-
uet, ꝙ romæ possint dimitti peccata, & ꝙ possit illa dimitte-
re, & qui aliter sentit, & credit (ut est dictum in themata) hæ-
reticus est habẽdus per iura præallegata. Et si de hoc consti-
terit, si clericus est, uel cuiuslibet religionis obũbratione fu
scata. totius ecclesiastici ordinis prærogatiua nudãdus est, &
oĩ officio, & a bñficio ecclesiastico spoliãdus, & arbitrio se-
cularis ptãtis relinquendus, tunc animaduersione debita pu-
a nẽdus, nisi cõtinuo [a] post depræhẽsionẽ erroris ad fidei cato
licæ ueritatẽ spõte recurreret, & errorẽ suũ ad arbitriũ epi re
gionis publicè cõsenserit abiurare, & satisfactionẽ cõgruam
4 exhibere. † Laicus aũt, nisi (prout dictũ est) abiurata hæresi, &
satisfactione debita confestim ad fidẽ cõfugerit ortodoxã, se
cularis iudicis arbitrio relinquatur debitã recepturus ꝓ qua
litate facinoris ultionẽ, & q post abiuratam hæresim depræ-
hensus fuerit in hæresim abiuratã cecidisse, seculari iudicio si
ne ulla penitus audientia relinquẽdus est, & bona sua ipso iu
re sunt confiscata, ut hr̃ in præalle. c. ad abolendã. §. ꝓsenti. &
§. laicus & §. illos quoque. & e. ti. c. sup eo. & c. cũ s̃m ll. lib. 6.
5 † Sed cõfiscationis huius executio fieri nõ dẽt ꝑ principes,
uel alios dños tpales, anteq̃ ꝑ epm loci, uel aliã psonã eccle-
siasticã, q̃ super hoc hẽat ptãtẽ, snĩa sup eodẽ crimine fuerit
promulgata; ut in d. c. cum s̃m. §. cõfiscationis. & quia dr̃, ꝙ
plures testes singulariter deposuerũt ꝑ famã cõem, & uulga
b rẽ, ꝓbat̃, ꝙ talis est publicè diffamatus [b] pro eo, ꝙ familiari
tatẽ cõtinuã habuit cũ hæreticis, & ipsos defensauit dicendo
ꝙ hæreticis facta erat iniuria, & plura alia, dẽt se ad arbitriũ
epi purgare, & si nõ purgauerit se ad arbitriũ epi, siue qa ab-
iurare nõ uult, siue qa in purgatione deficit, uere hr̃ticus est
cẽsẽdus secũdũ Ho. & hoc no. extra de pur. ca. c. inter. §. j. &
Arch. de hæreticis. c. accusatus. li. 6. in gl. ex dictis testium. Et
sufficiant prædicta, quantum ad præsentes quæstiones.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Nisi continuo.] *Gl. fi. in c. pe. de hære. uult ẽt post condemnationem recipi hæreticum debere, si redeat. De quo tamen uide no. per De. in c. At si clerici. in priu. col. antepe. de iudi.*

¶Diffamatus.] *Videtur hic desideratum post punctum copula siue distributiua, ita ut duo articuli constituantur a do. Oldr. in hoc si. consilij. Prior articulus famam singularibus testibus probatam esse, eo quod plures sint, concludit. Quàm uerè non disputat. sequens pertinet ad consuetudinem cum hæreticis continuam, quam purgare necesse est. Legendũ est itaq meo iudicio. Est publicè diffamatus. Pro eo uero, ꝙ familiaritatẽ etc.*

De foro compe. & de feu.

SVMMARIVM.

1 *Pares curie non sunt iudices in causa quæ uertitur inter dominum & quendam tertium non uasallum super feudo comitatus etiam si dominus sit ecclesia sed iudex ordinarius rei & quot modis acquiritur feudum. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLXXII.

1 REVERENDE pater in causa comitatus † Losen. quæ uertitur inter ecclesiã Leodicen. ex parte una, & d. Theod. & d. Dehcyfiergis filiũ sororis Ludouici quõdã comitis Losen. ex altera pte, fuit factum unum fundamentum in consistorio coram d. Papa. & alias idẽ dictũ est corã d. Hispano, ꝙ si inter dñm, & uasallum cõtrouersia, & liaorit̃ de feudo, ꝑ pares curię a dño sub debito fidelitatis ꝯctus hmõi qõ est terminãda, & istud fundamẽtũ est, & hmõi propositio est uerũ & notoriũ. i. vera, notoria in iure, ut probatur de prohibita feu. alie. ꝑ c. Prærerea si inter duos. uer. si inter dñm & uasallum. & in libro feudorum de controuersia feudi coram pluribus terminanda. c. si inter dominum. & isti propositioni non contradico in aliquo. sed ista non est quæstio nostra, sed nostra quæstio est inter ecclesiam Leodicen. ex parte una, & dictum dominum Theo-

de.

de. qui ſe dicit hæredem do. Ludo. quondam comitis Lo-
ſen.filium ſororis dicti domini Lud.quon. comitis ex altera
ſuper di.comitatu Loſen.qui certisſimè eſt de feudo eccleſię
Leodicen.ubi debeat hmôi qô terminari? uidelicet utrum di
ctus comitatus ptineat ad dictum d.Theode.rône luccesſio-
nis,quia dicit ſe hæredem dicti d.Ludo.quondá comitis Lo-
ſen?& vř,ꝙ buiuſmodi qô non posſit,nec debeat terminari
per pares curiæ eccleſiæ Leodiceñ.& hoc uidetur probari in
dicto.c.præterea.in uer.ſi neró.cum.n.ſpecialiter loquat tex.
de domino,& aaſallo,& qñ qô eſt de feudo inter dominum,
& uaſallum,ꝙ buiuſmodi qô debeat terminari per pares cu-
riæ,uoluiſſe vř,ꝙ in omnibus alijs caſibus neteres leges de-
beāt ſeruari.ſ.ꝙ alter iudex de huiuſmodi quæſtione cogno
ſcat,& ꝙ de uno conceditur,in alijs negatum eſſe uideatur,
ut l.maritus.C.de procur.l.quod labeo.ff.de compcuſa.l.cum
ita.in fi.ff.de condi.& demon.cum ſi.quod enim non muta-
tur,quare ſtare prohibetur?ut l.ſancimus.C.de teſta. ná quic
quid.l.noua ſpecialiter non nidetur expreſſum, illud regu-
lis ueterum legum, & conſtitutionum uidetur relictum t
ut in l.præcipimus.in fi.C.de appel.& in c.conſtitutio.de ele.
li.6.& quicquid aſtringendæ obligationis cauſa dicitur, illud
niſi palam uerbis exprimatur,omiſſum intelligit nr.l. quicqd
aſtringende.j. reſpunſo.ff.de uerborum obligatio. Et cũ ca-
ſus iſte in conſuetudinibus feudorum non ſit cõprehéſus,
merito lege ſcripta ſtrenuus aduocatus uti poterit, ut in lib.
feud.de cognitione feudi.c.cum obertus de orto.& ſic caſus
omiſſus,& in conſuetudinibus feudorum non comprehenſus
pro omiſſo debet haberi,ut in l.commodisſimè. ff. de lib. &
poſt.& in l.ſi cum dotem.j.reſpon.ff.ſo.ma.Cum ergo.ll. &
conſuetudines feudorum dent iuriſdictionem partibus cu-
riæ eccleſiæ Leodicen.duntaxat qñ qô eſſet de feudo eccleſiæ
inter eccleſiam,& naſallum,non aût dét iuriſdônem paribus
qñ eſt qô de feudo eccleſiæ inter eccleſiam Leodicē. & dictũ
do.Theodericum non uaſallum eccleſiæ Leodicen.qui ſe di-
cit hæredem extraneum dicti do.Ludouici quondam comi-
tis,contenti eſſe debemus caſibus in legibus feudalibus, & cõ
ſuetudinibus comprehenſis.ar.l.ſi ſtipulatio facta fuerit.ff.de
uer.ob.ꝙ autem non ſit uaſallus eccleſiæ Leodi. probat ma-
2 niſeſte,† quia ille proprie dř naſallus,qui inueſtitus eſt ꝑ feu
dum de plebe aliqua, uel plebis parte a principe: uel aliqua
poteſtate:ut puta capitaneo,& his.ut in li.feudi.quis dicatur
dux:marchio:comes:ſiue capitaneus,uel ualuaſor.no.per lo.
An.extra de elec.li.6.in c.fundamenta.§.ut igitur. ſub uerbo
marchio.in glo.quæ incipit:in lib.feu.Sed do. Theoder.nun-
quam fuit inueſtitus per feudum de plebe,uel parte plebis in
eccleſis Leudicen.nec de dicto comitatu.nec de feudo comi
tatus Loſen.igitur non poteſt dici uaſallus,nec maior,nec mi
3 nor,nec etiam capitaneus per c.prœalle.¶ † Præterea feudũ
acquiritur multis modis.Acquiritur enim inueſtitura, præ-
ſcriptione,& ſucceſsione.Inueſtitura acquiritur, cum aliquis
tradit poſſeſsionem rei immobilis alicui nomine feudi cor-
poraliter.& tunc propriè dicitur inueſtitura, quando haſta,
uel aliquid corporeum quodlibet porrigitur a domino dicē
se ſe facere inueſtituram.ut in conſtitutione feudi,quid ſit in
ueſtitura.in prin.& ſine inueſtitura nemo poteſt feudum ac-
quirere:nec poteſt,nec debet fieri huiuſmodi inueſtitura:nec
conſiſtit niſi in rebus ſoli,uel ſolo cohærentibus.aut in illis,q
inter immobilia computantur:ueluti cum de camera, aut de
cancua feudum datur.ut in conſti.feudorum:de feudi cogni
tione.c.j.§.ſciendum eſt. Acquiritur etiam feudum eo, qđ
habetur pro inueſtitura, utputa cum dominus dixerit alicui
coram curia:uade in poſſeſsionem illius feudi, & ipſum te-
neas pro feudo,licet non interceſſerit inueſtitura? tamen per
indè habetur, ac ſi interceſsiſſet. vt in lib.feudo. de conſue-
tudine recti feudi.c.ſciendum eſt. Acquiritur etiam & a-
lio modo, eo quòd feudum habetur pro inueſtitura, puta
præſcriptione. ut ſi aliquis poſsideat feudum aliquod ꝑ 30.
ann.vel feudũ,& ſeruitiũ dño exhibuit,q̃uis de eo nunq̃ fue
rit inueſtitus, ꝑſcriptione tñ 30.annorũ ſe tueri põt. vt in
conſtitutione feudi ſi de feudo cõtrouerſia fuerit.c. ſi quis ꝑ
30.annos,acquiritur etiam feudũ per ſucceſsionē,& non ex
teſtõ,ſed potius abinteſtato,neque enim ualet aliqua ordina
tio defuncti de feudo facta,ſiue legatum.ut in conſtitutione
feudi de ſucceſ.feu.c.ſequitur.ergo cum dř,nulla ordinatio-
ne defuncti in ſe manente,uel ualente:Et qualiter olim feudũ
poterat alienari.§ donari autem.& natura ſucceſsionum feu
di eſt talis,ꝙ in feudo pater non ſuccedit filio, ut in conſtit.
feu.de natura ſucceſsionis feudi.c.j.deſcendentes uero ſic.&
primò quidem filius ſuccedit patri in feudo,& non filia. Itē
nepotes ex filia,& non neptis,& ſic uſque in infinitum, ut in
conſtitutionibus feudorum c.fœminæ.§.j.& §.filia.no. a ſuc-
ceſsio.fratrum &c.c.per ſucceſsionem.ubi dř,ꝙ fœmineus ſe
xus,uel ex fęmineo ſexu deſcendens ad ſucceſsionem feudi
aſpirare non poteſt,& qui ſeu.dare poſ.§.hoc autem notan-
dum eſt.ubi dicitur,quòd licet filiæ & maſculi patribus ſuc-
cedant ſecundum leges,tamen à ſucceſsione feudi remouen-
tur, & etiam filij earum, niſi ſpecialiter dictum fuerit, ut ad
eas pertineat.& ꝙ ſuprà dictum eſt,ꝙ ſuccedit filius patri in
feudum,hoc poteſt habere locum de minoribus feudis, ſe-
cus autem in maioribus feudis,puta in ducatu, marchiona-
tu,& comitatu.In illis enim non ſuccedit hæres.ut in lib.feu.
de feudo marchiæ.c.de marchia.refert tamen Hoſt. in ſum.
de feu.§.qualiter feudum confirmatur.ver.de ſuccel.ꝙ de cõ
ſuetudine imperij non ſuccedit,niſi filius deſcendens in feu-
do.Immo feudum debet reuerti ad imperatorem,& ipſe con
fert,cui vult.& ſic refert ſe uidiſſe iudicari in Alamania per
4 proceres,ubi fuit. † Sed prædicta omnia ceſſant in perſona
domini Theode.ergo non poteſt dici uaſallus.primò enim ce
ſat inueſtitura,quia nunquam fuit inueſtitus per feudum de
dicto comitatu per epiſcopum Leodicen.& ſic non poteſt di
ci uaſallus ratione inueſtituræ.ſecundò non poteſt dici ua-
ſallus pro inueſtitura,quia nunq̃ per epm Leodicē. fuit di-
ctum do.Theode.ꝙ ingrederetur poſſeſsionem dicti comita
tus,& ſi ius aliquod habuiſſet in comitatu ipſum ius perdidiſ-
ſet accipiendo poſſeſsionem comitatus auctoritate propria:
ut l.ſi quis in tantam.C.unde vi.l.creditores ff.ad l.Iuliam de
5 vi priuata.l.extat edictum.ff.quod me. cã. † Tertio mõ non
poteſt dici uaſallus,nec acquiſiuiſſe comitatum præſcriptio-
ne,quia non poſſedit comitatum per 30.annos, nec per ipſũ
tempus exhibuit ſeruitiam dominò epiſcopo, tanquam ip-
ſum comitatum haberet in feudum.quartò non poteſt dici ua
ſallus ſucceſsione,nec acquiſiuiſſe dictum comitatum ꝑ ſuc-
ceſsionem rõnibus infraſcriptis.Primo quia per d. Lud.quon
dam comitem non potuit diſponi de dicto comitatu per te-
ſtamentũ in pſonam dicti do.Theode.ſeu alterius. Secundo
quia dictus do.Theode.eſt filius cuiuſdam ſororis dicti dñi.
Ludo.& filij,& filiæ filiarum remouentur a ſucceſsioni feu-
di,& ad ſucceſsionem feudi non poſſunt aſpirare per iura ꝑ-
alle.Tertio quia poſito,ꝙ prædicta ceſſarent,hæres nullo mo
do ſuccedit in comitatu.ergo non poteſt dici,ꝙ qô iſtius cõ
mitatus,q̃ eſt de feudo eccſę Leodicen.debeat terminari per
pares curiæ eccleſiæ Leodicen.& ſic impertinenter datæ ſũt
exceptiones contra commiſsionem do.Hiſpani. inquantum
opponitur,ꝙ commiſsio una fuit ſubreptitia, quia in impe-
tratione ipſius commiſsionis tacitum fuit,ꝙ cognitio, & di-
ſcuſsio veritatis qõnis,& controuerſiæ erat examinanda, &
decidenda per pares curiæ eccleſiæ Leodicen. pro quo facit
decreta.examinata extra de iudi. & ff.ſi menſor fal.mo. di.l.
j uer.ſi autem ex loceto.& melius ff.de flu.l.j.§.Labeo. & ꝑ
prædicta tollitur fundamentum decre. ex parte. & §. prædi-
ctis,uerſi.no.ſupra alleg.in l.imperialem decet ſolertiam.quæ
allegabatur per aduo.do.Theode. Debet igitur quæſtio ter
minari per iudicem ordinarium cunctorum hominum, &
qui habet iuriſdictionem ordinariam auctoritate apoſtoli-
ca,& imperiali quia ſm apoſtolũ omnes homines debēt eē
ſubditi principi, tanq̃ præexcellēti, & ducibus ab eo miſsis,
cũ beato Petro,& in pſoná dicti beati Petri oues Chriſti ſũt
Ro.Põt.eius ſucceſ. cõmiſſæ,nõ diſtinguēdo inter has oues,
& alias,ut in c.ſolitæ.extra de maio.& obe.& no.in l.ſi.C. ſi
ꝫ ius,uel uti.pub.Supradictas autem allegationes,& rõnes ad
deſtruendum allegationes dicti domini Theode. Ego Iaco-
a bus [a] da cuticis de mediolano uolebam facere, & allegare

in consistorio coram Papa, sed impeditus fui pp qõnem magistri Pontij. & quia Papa immediatè dixit; satis est, uolumus deliberare. Sed uos pater reuerende, qui estis fons, & lumẽ iuris, supplebitis defectum aduocatorum ecclesiæ Le odiceñ. & ipsam ecclesiam iuuabitis, quæ est cultrix iustitiæ, & quæ non patitur aliquid ꝯ iustitiam in se fieri, uel in altero. ut habetur
b in lib. feu. de alie. feu. c. si clientulus uoluerit.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Ego Iacobus.] *Dominus Iacobus Mediolanen. auctor fuit huius consilij: Non autem dominus Oldradus.*

b ¶ Si clientulus uoluerit.] *Quia posita fuit conclusio supra quod fœminæ, & earum descendentes regulariter excluduntur a Feudi successione, opere pretium scire est, quòd hæc regula limitatur in Feudo proprio. i. a summi Principis liberalitate purè, ac simpliciter ueniente. Nam si pecunia, uel aliter ex cã onerosa quæsitum fuerit, tale feudum dicitur improprium. & in eo succedit fœmina, atque eius descendẽtes. Et hæc est crebrior iuris prudentum opinio, ut per D. Io. Campeg in 11. consi. col. 6. nu. 6. inter Bruni consilia. Et D. Ia. Card. simonetam in uol. edito super statu Monti sferrati cons. 35. col. 4. nu. 7. Item D. Phil. Decium in consi. 340. col. 4. nu. 7. uol. 3. Nec non D. Card. Parisium in cõsi. 4. nu. 39. uol. j. Et D. Carolum Rui. in consi. 25. col. 5. num. 13. uol. j. Postremo (ne singula Doctorum nomina persequar) per D. Aug. Beroum in c. Dilecti. col. 22. nu. 44. de iudi.*

De pactis, & de uer. signi. & sen. & re iu. uel de iu.

SVMMARIVM.

1 *Compositio facta de controuersia super possessionibus non se extendit ad maleficia. ideo iudex habens mærum, & mixtum imperium debet illa punire, ubi sunt commissa.*

2 *Sententia lata post terminum ualet non obstante instantia iudicij.*

CONSILIVM CCLXXIII.

ITEM damus, & concedimus, & indulgemus uobis, ꝙ si super aliqua possessione, uel honore, uel castro sitis in termino castri, uel uillæ, seu in dñicatura nostra orta est, uel fuerit qõ inter nos ex una parte, & nos, uel aliquem uestrum ex altera, nos in cã illa iudicẽ constituemus non suspectum. Si uero qõ orta est, uel fuerit super possessione sita in termino castri, uel uillæ, uel alicuius uestrum, qđ castrum, uel quæ uilla pro nobis in feudum teneatur, nos in cã illa unum iudicem ponamus, & uos epe, uel abbas, prior, seu aliqua alia persona ecclesiastica, cum qua causam prædictam habuerimus, ponatis alium iudicem, qui quidem de cã ipsa cognoscant infra dictam diœce. & eam debeant de iure terminare. quod præcedit, est tenor priuilegij regis concessi ecclesiæ Eluen. & omnibus personis ecclesiasticis diœce. Eluen, habentibus iurisdictionẽ. Quæstio talis est. In ciuitate Eluñ. quæ non tenetur in feudũ a rege, sit ꝯ suam dñicaturam, cui ecclesiæ rex promittere solet fidelitatem, & eius epo, non est iam diu eps, & capitulum habet omnimodã iurisdõnem, altam, & bassam: mærum, & mixtum imperium, exceptis solũ fractione pacis, & treugæ: & fatigatione hominum dictorum epi, & capituli, & in fideiussionibus, & obligationibus solum, si eps, & capitulũ requisiti per regẽ, uel suos negligant facere iustitiam, rex faciet, in his inq̃ duob. & hoc dĩ de hac fatiga. Nunc quæritur si hoĩes Eluen. delinquant in personam uicarij regis, utrum spectet punitio ad regẽ, uel episcopum, & capitulum? quia dicit esse crimen læsæ maiestatis. & si de hoc sit dubiũ, quæro, an rex super hoc iudicẽ debeat dare ſm primum membrum priuilegij: uel rex unum: & eps, & capitulum alterum iudicem dare debeant iuxta alterũ mẽ-
1 brum eiusdem priuilegij? † Mihi Ia. de Mediolano uĩ, ꝙ punitio, de qua quæritur, spectet ad episcopum, & capitulum: qa præsupponitur, ꝙ in ciuitate Eluñ. eps, & capitulum habent mærum, & mixtum imperiũ, exceptis duobus casibus: & iste casus non est de exceptis: ergo regula remanet, q̃ cõfirmatur per exceptionem. l. gñali capite. §. uxori. ff. de fun. instr. & instru. le. l. qsitũ. §. idẽ ĩndit domo instructa. & ibi no. ff. de fun. instr. & instcu. le. & in auť. de monachis. §. aũi conco. Præterea rex nullo mõ potest cognoscere, ẽt si super hoc iurisdõnem hẽret in ciuitate Eluen. q a cã est criminalis, & qui iurisdõni præest, neque sibi, neque suis in cã criminali ius dicere dẽt, neque uxori, uel liberis suis, neque libertinis, uel cæteris, quos secum hẽt. ff. de iu. om. iu. l. qui iurisdõni. cum si. Præterea hic non possunt habere locum prædicta. capitula quæ habent locum, qñ qõ est super aliqua possessione, uel honore, uel uilla uel castro sitis in territorio &c. Et hæc non est qõ super prædictis. Sed qõ est de hominibus ciuitatis Eluen. delinquentibus in personam uicarij regis, quorũ hoĩum punitio pertinet & pertinere dẽt, ẽt in casu proposito, ad epm, & capitulũ, primò pp rationes iam dictas. Secundo pp mærum, & mixtum imperium, ꝙ præsupponitur hẽre eps, & capitulum in ciuitate. Eluen. per ꝙ animaduertitur in facinorosos homines. ut ff. de iu. om. iu. l. imperium est. & de off præsi. l. illicias. §. uniuersas. cum si. Tertio ratione personæ, quæ subest, quãtũ ad mærum, & mixtum imperium, epo, & capitulo: a quibus in hoĩes suos mærum, & mixtum imperium exerceri põt ad exemplũ præsidis prouinciæ, qui in suæ prouinciæ hoĩes tm̃ imperium
a habet. ff. de offi. præsi. l. præses. ¶ † Quartò rõne loci. & rõne delicti in loco epi, & capituli commissi. rõne delicti põt dici sui hoĩes, & in ipsos habet mærum, & mixtum imperiũ, & exercitium ipsius. ut in d. l. præses. & C. ubi de cri. agi oportet. l. j. & in auť. qua in prouincia. & C. ubi se. uel cla. l. j. cum si. licet steterit per maliciã, & impedimẽta partis, ꝯ quã lata fuit sñia, ꝙ ante nõ fuit lata. uĩ esse dubitatio iudicis solũ in hoc utrum sñia Ia. de Gapo sit nulla, quia lata fuit post lapsũ triẽnij infra terminum tpe contesta. litis, uel p iudicem? & uĩ mi
a hi Ia. de cuticis[a] de Mediolano in romana curia aduocato, ꝙ de qõne ista sit casus, ꝙ ualet dicta sñia. ff. de exeu. tu. l. si cum ipse instituerat. & p istam. l. determinauit d. Dy. istam qõnẽ in d. l. si cum ipse. & ad hoc concordat. l. petẽdæ. C. de tempo. in inte. cest. & ff. de mino. l. inter utile. & C. de ino. te. l. ꝯ maiores, ad finem. ibi præscriptio ex prioris iudicij mora quinquennalis tpis nõ nascitur, quæ officere non cessantibus non po-
3 tuit. C. de anna. exce. l. j. ad fi. concor. † Cã aũt excusationis tutoris dẽt tractari, & terminari infra quatuor menses continuos ex die nominationis, & scientiæ: ut in l. quinqnaginta. ff. de excu. tu. & post quatuor mẽses non auditur, ut in e. tit. l. scire oportet. §. 2ñs. ꝙ infra tempus debitum, & constitutum tutor proposuit excusationem, & mora creditorum impeditus fuit, quo minus decreto liberaretur infra quatuor menses, excusationem deindè rectè probabit, & liberabitur, ut in d. l. si cum ipse. in gl. sua. Præterea prædicta sñia, quæ fuit lata post triennium, uĩ, ꝙ teneat, quia uĩ lata contra ius litigatorum, ideo ualet, & tenet. l. præses. & l. cum prolatis. ff. de re iudica. & l. j. §. item cum contra sacras. ff. quæ sen. sine app. rescin. & in l. ij. C. quando pcouocare non est necesse. cum con
b cordantibus.[b]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Iacobo de cuticis.] *Hoc item consi. auctorem habet d. Iac. de cuticis Mediolanensem aduocatum in Ro. Curia de quo in fi. præcedentis consilij.*

b ¶ Cum concordantibus.] *Not. ex fine huius consi. quanti refert: appellationem interponere. Semperque illam in dubio interpone. Quid enim omisisse prodest: Aut quid nocet, etiam si superflud appelletur.*

De restitu. spolia. & de testi.

SVMMARIVM.

1 *Quando agitur de possessione & proprietate ecclesia an sit de uno episcopatu uel alio etiam si unus episcopus petat restitutionem ipsius tamen statur hic maiori parti testium alterius episcopi pro quo facit ius commune & non fit restitutio. & nume. seq.*

CON-

CONSILIVM CCLXXIIII.

1 IN CAVSA, quæ uertitur super diœcesano iure ecclesiæ Richan. inter dominum episcopum Tricastriuen. agentem ex parte una, & domi. Vasionen. episcopum defendentem ex altera, uidetur, quòd uos domini arbitri debeatis pronunciare dictam ecclesiam iure diœcesano spectare ad domi. Vasionen. & dicto domi. Tricastrino super dicta ecclesia perpetuum silentium imponere: nam certum est, quod domi. Vasionen. prober per magistrum Bertrandum tholosanum notarium de uariaco. Io. gaudeberti Guli. Gerardi. Pet. balosiis iurisperitum, quòd castrum, & totum territorium Variaci, & omnia eius tenimẽta fuerunt, & sunt infra diœce. & de diœce. Vasionẽ. & quòd dicta ecclesia fuerit, & sit infra territorium, & de territorio Variaci, probatur per dictum magistrum Bertrandum, & Arnoldum Gerardi, Petrum laneandi, magistrum pontium mirapedei, Vgonem Raymondi, Petrum Caij Bertrandi de stasti, & Gul. Arnoldi. Et sic de iure communi in omnibus episcopalibus subest episcopo Vasionen. quia si omnia monasteria, & alia loca religiosa, & omnes ecclesiæ pertinent ad episcopum loci de iure communi. xvj. q. v. c. si quis episcoporum. & eadẽ cã. ij. q. vij. c. omnes basilicæ. & 18. q. 2. c. monasteria. & extra de religi. do. c. de xenodochiis. & c. constitutus & c. cum ue-
2 nerabili. cum concor. †Nec obst. quòd do. Tricastrinus probat per Pontium milionis, quòd vidit toto tempore vitæ suæ .s. xxx. annorum, quòd dicta ecclesia fuit, & consueuit esse de diœce. Tricastrinen. & de hoc fuit, & est fama, & habet contestes domi. Iaco. de Gegardi, & Raymundum gerardi (sed illi duo Raymundus, & Ioan. non reddunt sufficientem causam dictorum suorum): & quòd probat etiam per famam, quòd dicta ecclesia est in, & de diœce. Tricastrinen. per magistrũ Franciscum Baiuli. domi. Andream Egidij, magistrum Bertrandum sancti Amancij, Gerardum Bernardi, & Bernardum Blacocij, quia per plures testes (ut supra dictũ est) probatur pro parte. d. uasionem. & quantum ad ueritatem, & quantum ad famam, quòd dicta ecclesia fuit, & est in, & diœc. uasionen. & quod intra territorium uariaci, & quod territorium uariaci est in, & de diœce. uasionem. quam sit probatum per domi. Tricastri. quando testes prodocantur à diuersis partibus, qui deponant non solum diuersa, sed aduersa, & contraria penitus, tunc standum est, & statur, & creditur maiori numero, si testes per utranq; partem producti eiusdem honestatis, & æstimationis fuerint. ff. de testi. l. iij. §. j. ff. de pac. l. maiorẽ, & melius extra de testi. c. in uostra præsentia. Si uero testes ex utraque parte deponentes contrarii omninò essent pares, ferenda est sententia pro reo. extra de proba. c. ex literis, & de fide instru. c. inter dilectos. in fin. & uos do. arbitri confirmare deberis motum animorum uestrorum ex argumentis, & testimoniis, & rei aptiora, & proximiora reperietis: & ad sincerã fidem testimoniorum, & ad testimonia, quibus potius ius ueritatis assistit, respicere debetis, & quód magis est, omnibus dictis testiom conuenit negocio de quo agitur. nam ista magis conueniunt negocio, & magis sunt aptiora, & proximiora rei, de qua agitur, quod dicta ecclesia fuit, & sit in, & de diœc. Vasionen. ut probatum est per plures testes, ea quo probatũ est, quod totum territorium uariaci fuit, & est in, & de diœcesi Vasionen. & quòd dicta ecclesia fuit, & est intra territorium Variaci. ff. de testibus. l. ob carmen. §. si testes. & in d. c. in no-
3 stra præsentia. & eo. titu. c. præterea ad fi. cum concor. †Nec ob. quod dicitur pro parte domi. Tricastrinen. quod petitur restitutio possessionis dictæ ecclesiæ, & iurium episcopalium, quorum se spoliatum asserit, & quod primò, & ante omnia restituendus est: quia quando est præsumptio coutra actorem, & eius commune pro reo possessore, sicut est in casu nostro, ut supra ostensum & probatum est, etiam probata spoliatione non debet fieri restitutio probato petitorio pro reo. ut extra de causa pos. & propric. c. cum ecclesia. & c. cum dilectus. & ff. de rei uen. l. officium. & idem est in quocunque casu, ubicunque factum est notorium pro reo. extra de diuor. c. significasti. Nam proprietas probata pro reo defendit ipsum in possessione. ff. de superfi. l. j. & ff. depositi. l. bona fides. in fine ff. de excep. doli. l. dolo facit. Nam in casu isto do. Tricastrinensis uullo modo deberet restitui ad possessionem dictæ ecclesiæ, quæ est in diœcesi Vasionen. ut supra ostensum est. nec ecclesia debet restitui ad iura episcopalia, nisi euidenter doceret, quod possessionem dictæ ecclesiæ, & iurium episcopalium prædictorum legitimè assecutus fuisset, quia eam, & ea occupasse finaliter præsumitur, cum dicta ecclesia sit constituta in diœcesi Vasionensi, ut supra dictum est, & in caso isto manifestum est, quod nisi aliud ostenditur, vel per compositionem, uel præscriptiouem, uel per priuilegiũ (quod ostensum non est per dominum Tricastrineu.) dicta ecclesia de iure comuni pertinet, & pertinere debet ad domi. Vasionen. per iura allegata supra in prima parte pro do. Vasionen. & uidetur casus in c. ad decimas. extra de resti. spo. li. vj. cõsideratis uerbis, & ratioue ipsius decte. Et pro hoc facit decretalis. ip-
4 sum. extra de præscrip. lib. vj. †Præterea nonne testes per vtrãque partem fuerunt producti ad probandum proprietatem dictæ ecclesiæ aliàs publicari, & super proprietate intantum processum est inter dictas partes, quod plenè poterat de proprietate liquere? certum est quod sic, quia coram uobis dominis arbitris oon sunt factæ nouæ probationes aliæ, quã essent factæ, antequam per domi. Tricastrinum oblata esset petitio corã uobis super restitutione dictæ ecclesię, & iurium episcopaliũ. sed quando super proprietate, uel petirorio intantum est processum, ut plenè possit de proprietate liquere, insimul vtraq; quæstio possessionis, & proprietatis debet terminari una, & eadem sententia, & licet in pronunciatione primò sit possessio præmittenda, in execurione tamen debet proprietas præualere: ut in d. c. com dilectus. & extra de testi. c. significauerunt. ad fi. semper enim proprietas tãquam dignior trahit ad se possessionem, ut sequatur dominium, quia iustior est petitio proprietatis, quàm possessionis: vt in d. l. bona fides. argu. ff. de pig. actio. si rem alienam. & avj. q. iij. c. præscriptionum. uersi. quod si mala. & no. in d. c. cum dilectus in vlti. glo. ergo uos domini arbitri debetis una, & eadem sententia terminare petitorium, & possessorium, sed in executione debetis proprietatem præferte, quæ proprietas est, & fuit de iure communi do. Vasionen. episcopi ut supra ostensum & probatum
5 est. ¶ †Præterea ex quo de iure communi dicta ecclesia pertinet ad do. Vasionen. nisi domi. Tricastri ostendat per priuilegium compositionem, uel præscriptionem, quod dicta ecclesia pertineat ad ipsum (quod non ostendit) aut nullum, aut reprobum habet titulum, & habenti reprobum titulum, de quo cõstat, nulla danda est restitutio. no. Inno. in. c. const tutus. extra de filijs præsby. & nullum, & inutile æquipollent in iure. ff. q. satisd. cogan. l. quoties. & ff. de pigno. act. l. eleganter. ibi qui reprobos. ff. de uer. signi. l. Paulus. cum simi. Cætera suppleat discretio iudicantium.

HAEC, QVAE SEQVVNTVR CONSILIA IN UNO DUNTAXAT, AC SINGULARI CODICE SUNT INUENTA: QUÆ & SI LONGA IAM UETUSTATE MULTIS SINT IGNOTA: EA TAMEN SUNT EIUSMODI, UT OMNIUM CONSENSU, QUI DE HAC RE IUDICARE POSSUNT, OLDRADI ESSE NON DUBITENTUR.

Deappellatio. & de præbendis.

SVMMARIVM.

1 Si appelletur in casu c. si beneficia. de praben. lib. 6. deuolutio ad curiam locum non habet ex beneficio. c. statuimus de electione. lib. 6.
Item qua requirantur ad hoc ut habeant locum d. c. statuimus. & d. c. si beneficia. & nu. seq.

CONSILIVM

CONSILIVM CCLXXV.

1 VAESTIO est, si appelletur in† casu.
c.si beneficia.extra de præben.li.vj.an de
uolutio ad curiam locum habeat ex be-
neficio.c. statuimus. quod est c.j. extra
de elec.eo.li.Et videtur, ꝙ non, quatuor
rationibus.Primò sic.c. statuimus. habet
locum, vbi potest habere locũ obiectus
in formam, vel personam.qnod apparet, quia de his ibi men
tionem non facit: ut.C.de prædijs mino.sine decre.non alie.
l.vlt.de admi.tu.ita aũt.circa prin. & de fluminibus.l. prima.
§.nunc autem omne.sed regressus ad primum beneficium ex
mente.c.si beneficia.exceptionem huius non admittit, ut pa-
a tet:quia dicit liberè a reuertatur:quod est dicere, sine obiectu
exceprionis.ut probatur de officio.ordi.c.ordinarij.§.j.& ibi
no.lib.vj.& in d.c.si beneficia. ergo.c. statuimus locum non
habet.Secundò probatur.c.statuimus non habet locum inter
eos, qui sunt sortiti ultimum electionis, postulationis, uel pro
uisionis effectum per pacificam possessionẽ adeptam. quod
apparet, quia amodo non potest electio, postulatio, vel pro-
uisio propria impugnari.hæc enim tria nomina sunt designã
tia ius iacens, quæ desinunt, cum per assecutionem ultimi fi-
nis ius illud incipit non iacere:sicut dicitur de seruo hæredi-
tario, qui per aditionem hæreditatis perdit nomen hæredita-
rij.ut.ff.de acqui.rerum domi.l.per hæreditarium. & ibi not.
de ac.hæ.hæres per filium.& ibi similiter no.de ac.pos.l.iij.§.
ueteres.& ibi melius no. Tertiò.c.statuimus habet locum, cũ
forma, uel persona potest per modum exceptionis impugna
ri: habet enim locum, cum superest aliquid, ꝙ possit appella
tione suspendi:aliàs non esset propriè appellatio, de qua ibi
loquitur:sed potius prouocatio simplex.vt extra de appel.cũ
sit Romana & hoc bene declarat.c. vt circa. quod oritur ex
illo.Constat autem, ꝙ cum nihil supersit fieri, exceptio locũ
non habet:sed accusatio magis.ut extra de accu.super his.&
no.per Compo.extra de electio.ꝙ sicut.circa fi.magnæ glo.
& per Inno.extra de cau.pos.& proprie.cum olim.& de dolo
& contu.cũ olim.ergo &c. Quartò hoc probat ratio coæqua
lium, & coniunctim positorũ.dicit enim.d.c.electionem, po-
stulationem, &c.constat aũt intellexisse loquentem de his ele
ctionibus, & postulationibus, quæ fiunt per hominem: quo-
niam hæc à lege non prodeunt:ergo cũ de prouisione subiun
git, idem intellexisse dicemus, arg.ff.de reb.dub.l.j. de condi.
& demon.l.libertis.&.l.Seio.§.Caio.¶ Nunc restat respõde-
re ad septem, quæ in contrarium allegantur.s.ad ueritatẽ uo-
cationis:nouitatem prouisionis:identitatem rationis: incur-
sum abusionis:proprietatem reuersionis:iniquitatẽ fictionis:
2 & reprobationem conditionis. ¶ †Circa primum sic proce-
dunt aduersarij: quoties sunt contraria, seu se non compatien
ria, obiectio vnius inducit abdicationem alterius:vt.ff. de di-
uor.& repu.l.ul.C.de postu.quisquis.& qui mili.non pos.l.ia
quidem.circa princi.lib.xij.Respondeo, ꝙ illud uerum, quan
do quis eligit alterum ex se simul non cõpatientibus ex certa
scientia.secus aũt si per errorem:quo casu non est propriè ele
ctio.vt.ff.de inoffi.testa.mater decedens.de petitio. hære.l.le
gitimam.& de bo.lib.Paulus respondit patronus. sed hic fuit
sic, ꝙ euentus electionis secundæ præbendæ demonstrauit er
go &c.ut.ff.de bo.li.si uero.§.si patronus.& de inof.test.nihil
proponitur.§.si cum filius.¶ † Circa secundũ sic procedunt:
ubicunq; appellatur ꝑꝑ nouam prouisionem, habet locum.c.
statuimus.sed hic appellatur ꝑꝑ nouam prouisionem.s.legis,
licet non hominis.ergo &c.prima patet.secundam probant.si
cut lex ipsa iure aliquem priuat.vt.ff.de pu. & uectig.l. com-
missa.& in authen.de incæstis nuptijs.§.j.& sic & ipso iure re
stituit:ut.ff.ad Trebellianũ.debitrix.§.vlt.¶ Ad istud respon
detur per interemptionem minoris: quia cum non fuerit ibi
uera uacatio, ut in superiori rõne dictũ est, non potest dici no
ui iuris acquisitio, sed antiqui semper cõtinuati retentio, uel
saltem continuationis fictio.ar.ff.de li.& postb. filio. & d.l.
debitrix mulier.§.fi.& ibi no.ad Treb.l.si patroni.§.actiones.
& l.si hæres institutus.de peculio.peculium.§.si hæres.de iure
do.si is.§.ult.de impensis in reb.do.fac.l.ꝙ dicitur.de iure fi-
sci deferre.§.ul.& l.Titius.si ex nox.cã aga.l.ij. in fi.& quibus
mo.pig.uel hypo.sol.uoluntate.§.fi.Ad cuius corroboratio-
nem accedit, quod no.Archi.in d.c.si beneficia.ubi dicit, qđ
potest redire ad suũ beneficiũ propria auctoritate, quod non
posset, si suum esse desijsset vt in x.col.de feu. sine culpa non
4 amit.c.j.¶ †Circa tertium sic procedunt. ubi est eadẽ ratio,
& idem ius.sed est eadem ratio in hac prouisione legis, sicut
in prouisione hoĩs.ergo &c.¶ Ad istud rñdetur ꝑ interẽptio
nẽ minoris, qm̃ prouisio hoĩs est noui iuris collatiua. hic autẽ
nouum ius non est neq; est par ratio habiti, & habendi: ut.ff.
de mune.& hono. reus.de postu.l.j.§.casum.de his, qui sunt
5 sui uel alie.iu.patre.& ibi no.extra de accu.c.sup his.¶ †Cir-
ca quartum sic procedunt.illud est absurdum, quo posito se-
quitur absurdũ:ut.ff.sol.mat.diuortio.de leg.iij.offidius.sed
si ꝯrium eius, quod dicunt, teneretur, sequeretẽ absurdum. er-
go &c.absurditatem vero adducunt talem. Pone, ꝙ relinquẽs
primã præbendã, & accipiens secundam euictam non curat
reuerti ad primã.is, cui medio tpe esset prima collata, noua
collatione indigeret.aliàs salua conscientia bñficiũ retinere
non põt.ut extra de sup.negli.præl literas.& ibi no.per Inno.
¶ Ad hoc põt dupliciter rñderi:vno mõ concedẽdo totum ar
gumentum, & dicendo nõ esse absurdum nouam collationẽ
fieri:sed ꝙ hoc sit absurdum, iure probatur.vel aliter dicẽdo,
ꝙ non requirẽ propterea noua collatio, si is, qui eam dimisit,
in redeundo non utatur iure suo, licet, si vellet, tanq̃ ad suum
redire posset:vt ff.de castren.pec.l.proponebatur. & de lega.
6 j.seruum filij.¶ †Circa quintum sic procedunt. nõ est ꝓpriè
ad aliquod reuersio, nisi ad omissum, ut.ff.de vsuf.lega.q fru-
ctus & l.qui filios.C.de reuo.dona.si nunq.& de iur.& ar.bo.
species.cum si.Sed tex.c.si beneficium dicit reuertatur.ergo
iudicat quod erat omissum.¶ Ad hoc respondetur. sicut du-
plex est exitus, sic duplex est reditus.s.iuris, & facti. unde &
de reditu facti debet intelligi, sicut sæpe dicitur aliquid reuo
cari, quatenus de facto exiuit, ut extra de reb.eccle.non alle.
c.si quis præsbyterorũ.de elec. nosti. & ibi not.& in.x.col.de
7 prohi.feu.alie.per Fede.imperialem.circa prin. ¶ †Circa se-
xtum sic procedunt. Omnis fictio est cõtrarij ueritati assum
ptio, sicut apparet ex decursu omniũ fictionum, & colligi po
test ex no.C.de proba.siue possidetis. quod aũt habet contra
riã ueritatẽ, non subsistit:vt.C.de lati.liber.tollen.l.ista. relì-
cta ergo fictione, qua fingitur antiquum ius cõtinuatũ, inhæ-
reamus ueritati, ſm quã est nouum ius, & sic.c. statuimus lo-
cum habet, ut viij.dist.ueritate.& ff.pro emptore.l.ij.§.si sub
condi.de iureiur.l.iij.§.pe.ibi Marcellus ait veritatem esse q-
rẽdã &c.¶ Ad hoc respõdetur, quod hic nõ est aliqua fictio,
sed ipsa uera cõtinuatio antiqui iuris, ut ostensum est suprà
in primo argumẽto, & secundo.& dato quod esset fictio, est
tñ summæ æquitati innitens:ut.ff.de vaca. & excu. mune.l.j.
ne.s.legi obediens in aliquod damnũ incurrat.vt ar.ff de bo-
no.pos.contratabu.l.sed & si decesserit.& ibi no.in prima gl.
& hoc dicit tex.c.si beneficia.ne talis ignorantia eis, cum sint
8 sine culpa, præiudicialis existat &c.¶ †Circa septimum sic ꝓ
ceditur.nulla conditio põt esse in electione, uel prouisione:ut
extra de electionibus.statuimus.lib.vj.Nec in renunciatione.
ut no.Inn.extra de rescriptis.in nostra.si sic, in ista renuncia-
tione primi bñficij nulla conditio fuit:sed fuit pura.ergo &c.
¶ Ad hoc rñdetur, quod nulla potest esse conditio, uerum est
ab homine apposita, uel intellecta: qa animus eius debet esse
purus, & non furuus:sed à lege sub intellecta, cessante tamen
hominis intellectu:hæc non est prohibita:sicut nec in matri-
monio carnali.vt extra de iureiurando. quẽadmodum.& ibi
notatur.& C.de nõ numerata pecunia.l.ultima.hæc enim ho
minis animum furuum, uel uitiosum non reddit: quia nec eã
intelligit.& talis est hic.¶ Vltimò sic dicunt, & arguunt.iu-
ra sæpe arguunt de matrimonio carnali ad spirituale.vt extra
de translatio.inter corporalia. sed iure postliminij, quod fi-
ctio est, non recuperatur uxor. vt.ff. de capti. & postliminio
reuersis.in bello.§.medio tempore.in fine &c.cum dicto.§.
9 non ut pater.ergo nec præbendarius præbendam.¶ †Ad hoc
respondetur, quod hæc fictio necessaria nõ est.vt suprà ostẽ-
sum

sum est. ergo argumentum non concludit, uel etiam si fictio necessaria esset, posses aliter respondere, quòd postliminium locum habet in rebus propriè, quæ fiunt in alicuius dominio, uel potestate: quot, uel quæ sunt, uel fuerunt captiuitate solu sa: ut. ff. de captiuis, & postliminio reuersis. non dubito. circa principium. ibi & dominium rerum suarum &c. uxor uero nõ est in dñio, vel potestate uiri: vt. C. de condit. inser. si uxor. & ibi no. ideo dicit, postliminium ibi locum non habet: sed beneficium quodammodo est in dominio beneficiorum: vt. ff. de statu hoïum. quæ furere. & extra de proba. ex literis. quare ibi fictio, si necessaria esset, locum habere posset. Et sic cessantibus obiectibus stant rationes. & manifestè concluditur. c. statuimus, locum in casu, de quo quæritur, non habere. & hæc est mens capituli.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Libere.] *Quæ sit huius uis aduerbij, notatum fuit supra in consi. 225. col. 2. & 3.*

De officio delegati.

SVMMARIVM.

1 *Si episcopus unius ciuitatis detur conseruator, & postea efficiatur Archiepiscopus eiusdem ciuitatis, non propterea expirat eius iurisdictio, imò semper manet conseruator.*

CONSILIVM CCLXXVI.

1 BONAE memoriç [a] do. Clemens Papa. v. dedit reuerendo in Christo patri do. R. sanctæ Mariæ nouæ diacono. Car. conseruatorem, & iudicem epm Tholosanum: ita q ex tunc esset perpetua iurisdictio, quo ad omnia ipsius negocia etiam non cæpta. Postmodum sanctissimus in Christo pater do. Ioã. Papa. xxij. ecclesiã Tholosanã Metropolitanam erexit. Modo quæritur, utrum in negocijs dicti do. Car. ut conseruator, & iudex procedere possit Archieps Tholosanus: uel per erectionem huiusmodi commissa iurisdictio expirauit? Et est dicendũ, q procedere potest, nec iurisdictio expirauit. Primò: quia auctus est honor, nõ conditio mutata, ut. ff. de condi. & demon. falsa. & de excu. tut. cũ ex oratione. nec desinit esse eps Tholosanus, sed nomen in eo uariatur: ut ff. de hære. insti. seruus alienus. §. quo fideicõmissaria de colla. do. si fuerit. & de bo. pos. secundũ ta. l. ij. Et videtur ipse sibiipsi succedere: ut ff. qui po. in pig. habeantur. l. si prior. in prin. & aliquali causa mutata videtur ipse sibiipsi substitui: ut ff. de uulg. & pup. subst. l. sed si plures. §. nemo. & l. ult. cum igitur scriptum fuerit dignitati, & illa eadẽ maneat, licet creuerit: ut. ff. de fur. l. inficiãdo. §. infans. vel est ibi successio, uel substitutio, vt dictum est supra. non videtur dubitandũ, quin iurisdictio remanserit. & pro hoc. C. de dig. l. maior. li. xij. & de primice. & secundicerio. l. j. & de exc. mu. l. eos. & ar. ff. de hæ. insti. l. talem. & in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud tamen decernimus col. ij.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Bonæ memoriæ.] *Replicatum est supra 239: & uide crot. in l. j. §. si quis simpliciter in 5. no. de uerbo. obliga. Alexand. in l. Qui liberis. §. Hac uerba. post nu. 9. de uulg. & pup. Guarn. in Rubrica de uerb. ob. q. 13. col. 2.*

De solu. & de senten. excommu.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, si infra terminum non soluerit, non incurrit excommunicationem, si non potuit soluere, & non contempsit mandatum iudicis. ideò post terminum non est denunciandus. & numero sequenti.*

CONSILIVM CCLXXVII.

1 QVOD † Abbas monasterij sancti Stephani Ianuẽ. esto quod intra terminum per do. Car. sibi præfixum certam pecuniæ quantitatem fratri. G. monacho nõ persoluerit, iuxta ipsius do. Car. præceptũ, non sit denunciandus excõicatus, ostenditur breuiter sic. Cõstat, quod nemo est excõicatione ligandus, nisi qui facere cõtẽnit, q facere tenetur. vt. 11. q. 3. c. nemo epõrũ. & c. epi. & ibi no. præceptum igitur do. Car. iuris in hac parte ministri, vt iuri sit consonum, & possibile, & per cõsequens errorẽ, & absurditatẽ non contineat, debuit, & debet sic intelligi, si ipsi potuit pareri. aliter enim is, q non contẽneret, diceretur excõicatione fuisse ligatus, quod non est dicẽdũ do. Car. in animo gessisse, ut. s. in casu, quo Abbas suo pcepto parere nõ contẽneret, ipsum Abbatem excõicatione ligaret, & pro hoc quod no. p Inno. extra de of. dele. c. p. & g. Sed ex his, quæ inter dictum terminũ, & post pposita, gesta, & oblata sunt pro parte dicti Abbatis, & aliter sunt notoria, resultat Abbatem ipsum non fuisse contumacẽ in parẽdo præcepto prædicto: ergo nõ põt eum dici excõicatũ esse: intra terminũ. n. quidẽ p Abba. eundẽ propositũ, & iuro assertũ fuit coram dño. car. sibi fore impossibile parere præcepto pdicto, & hoc pp inopiam, & facultatũ defectum. manifestum est aũt, si hæc cã uera est, q sufficit ad excusandum ipsum contemptum, pp quem fuisset excõicatione notandus, ut extra de so. c. Odoardus. de resti. spoliatorum. c. olim. ff. de li. l. nam is. & de fur. l. itaq;. q uerò cã huiusmodi debeat haberi p uera, apparet ex duobus saltẽ simul iunctis: ex iuramenti præstatione, & ex guerrarũ in par
2 tibus Ianuẽ. notorietate. † In hoc. n. articulo, in quo agitur, an Abbas parere cõtempserit, uel non: iurm ipsius Abbatis vr sufficiens probatio, maximẽ cõcurrente, & assistente notorietate prædicta. & pro hoc bũ facit. ff. de exc. tu. l. scire oportet. §. sufficit. secundũ nõ leuis auctoritatis doc. intellectũ. ab eo nãq;, cui probare incũbit se pauperẽ esse, non exigitur plena probatio: cũ hoc impossibile quodãmõ foret, utpotè implicans negatiuam. vñ sufficit uox, & fama uicinorũ. & sic intelligunt doc. vocatũ ad munus tutele posse probare pauptatem, quæ sibi tribuit excusationẽ, ut. ff. de excusatione tu. l. paupertas. argumentũ ad hoc. ff. de flu. l. j. §. j. & alibi rdr, q iurm pro summaria cognitione hr, ut no. Inno. extra de do. & contu. c. contingit. pro quo facit. ff. ad exhi. l. thesaurus. guerræ uerò, quæ (ut præmissum est) notoriæ sunt, hoc faciunt, ut non videat esse, q possideatur, q per hostiũ potentiã possideri non põt, ut. ff. de bonis auctoritate iudi. pos. l. cũ unus. §. fi. ¶ Circa hoc ẽt attendenda est psonæ iurantis cõditio, qui est religiosus, sacerdos, & Abbas. Vnde non est uerisimile, q immemor sit suæ salutis, maximè ob non magnã pecuniæ qtitatẽ. Insuper intra terminũ pdictũ Abbas præparatus, ut suã obedientiam in parendo pcepto sibi facto iuxta possibilitatem ostenderet, obtulit mãdato prædicto electionẽ de oĩbus debitoribus monasterij, & separatum ipsum cõstituere procuratorem cũ pleno mãdato ad exigendũ ab eisdẽ usq; ad quantitatẽ sibi decretam. qs ergo infelicitatẽ hmõi Abbatis pecuniã soluere nequeuntis cõtumaciæ ascribet? & acerbitatẽ monachi post annos quatuordecim ad uexationẽ Abbatis venientis, & nihil nouũ, nihil fœdũ opponẽtis, & dictã oblationẽ recusantis sustinebit, & non repellet eũ? At qñq; aurũ mutuans rẽ imobilẽ p ipso auro isolutũ recipere cogitur? ut in aut. de fideius. §. q aũt. & hoc idẽ in multis iuribus sic possumus reperire, q aliud pro alio soluitur inuito creditori ut in. c. fin. no.
3 ¶ † Circa qd̃ istud ẽt est attendẽdũ, q si do. Car. in suo pcepto de pecunia soluẽda fecerit mentionẽ, nõ credit, q de pecunia pcise intellexerit, ubi Abbas pecuniã non hẽat, maximè eũ nouerit, q numeratio totius debiti non est in expedito: vt ff. de fideius. l. si dubitet. sed magis credit, q de pecunia ad taxandũ, qtũ deberet, habuerit mẽtionẽ Abbate itaq; intra terminũ negante, & p iurm se nõ hre, vnde in promptu solueret, monachus aut debuit prius probare, aut recipe noĩa debitorũ. sic. n. fit executio iudicati: ut. ff. de re iu. l. à diuo pio. §. si super rebus, si qs ergo negationẽ dicti Abbatis iurõ firmatã de im-

potentia

potentia soluẽdi, & oblationẽ de nõibus debitorũ, ac guerras notorias, & cõditionẽ p̃sonæ ipsius Abbatis diligenter considerer, fatebit cũm p eũ proposita, facultatũ. s. defectum, sufficienter probatã, & ipsum de contẽptu non posse notari, & p cõsequens eũ excõicatũ denunciandũ nõ esse, uel saltẽ tot argumentis p Abbate facientibus onus probandi ꝯriũ in monachũ esse translatũ. ar. ad hoc. ff. de re mi. l. non oẽs. §. à barbaris. & q ibi no. post terminũ aũt oblata est p̃batio sufficiens, q intra eundẽ terminũ reuera sufficiunt defectus facultatũ, & impotentia soluendi, quæ quidem oblatio repelli non pôt, sed debet admitti de iure, sicut repelli non pôt probatio, q intra terminum soluisset. per hanc. n. probationem, quæ offertur, detegitur eundem Abbatem in non soluendo contumacẽ non fuisse, & ipsum excommunicationem non incurrisse, & denunciandum excommunicatum non esse.

De accusa. & de test. & de uacatio.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio quando fit contra Abbatem debet fieri sicut in aliis regulariter fit & non sicut contra monachos uel sicut fit generaliter tam in capite quàm in membris. cum nu. seq.*

CONSILIVM CCLXXVIII.

1 DICET quantum ad claustrale aliud sit effectus in a quisitionis[a] specialis cõtra aliquẽ factæ præcedẽte infamia, & alius gñalis, q fit in capite, & in membris, ubi sola reformatio morũ, & regulariũ statu eorum intenditur, ut extra de cõcel. preb. c. ex parte. extra de accu. c. olim. & ibi no. p Host. tñ q̃tũ ad Abbatẽ idẽ uidetur: quia p utranq; ab administratione remouet, si remouẽdus inuenitur: ut extra de re iudi. c. cũ I. & A. & iõ in c. olim. extra de accu. mandat fieri copia dictorũ testiũ Abbati, sed monachis nõ. & iõ vr iniuria fieri Abbati, si bis ꝯ eum de eisdẽ delictis inqritur, & ad eundẽ effectum, vt. ff. nan. cau. sta. l. licet. §. vlt. Præsertim cũ specialius dicat fieri contra Abbatẽ nõ infamatum, nec Papa scribat de eo, vt de infamato: ut extra de a accu. c. cũ oporteat. & ibi no. per Inno. & Host. ¶ † Sup secũdo, in quo dr, q admittuntur cõspiratores &c. Dicendũ est, q in generali inq̃sitione, quæ mandat fieri in capite, & in membris, cũ sola correctio intendatur, & domestica, nõ facile potest probari, nisi p domesticos: ut C. de diuor. & repu. l. consensu. & extra de test. c. uenientes. tales admittuntur. & est casus extra de re iu. c. cũ I. & A. sed Abbati, ꝯ quẽ cõspirauerunt, non 3 oberunt, ut ibidẽ dr & no. p Inno. & Host. ibi. ¶ † Super tertio vr, q excõicatus, cuius excõicatio nõ prætenditur nulla, b semper esset de rigore iuris ad excõicatorem mittendus,[b] vt extra de of. or. c. ad reprimendã. & de offi. dele. c. prudentiã. §. c sexta. pro testimonio tñ ferendo,[c] & cũ alias ueritas patere non pôt, testes ad cantelam absoluunt de cõsuetudine ecclesiæ Romanæ: ut extra de test. c. ueniens. in fi. & ibi not. Host. 4 ¶ † Super quarto vr, q ubi procedit ex mœro officio, nõ est litis cõtestatio necessaria: si vero ad alicuius instantiã, sic: vt extra de purgatione canonica. capitulo cũ dilectus. & ibi no. p Host. de test. c. cũ olim. & ibi similiter no. p Ho. & melius extra de testi. c. cũ clamor. & in præalle. c. cũ. I. & A. de re iu. 5 ¶ † Super ultimo vr, q inq̃sitio gñalis in capite, & in mẽbris debeat fieri in eo loco dũtaxat, ubi morantur hi, de quorũ uita agit: ut. xlij. di. de petro. & ij. q. j. Deus oĩpotens. & 23. q. 1. 6 prudenda. & no. in spe. alle. c. cũ I. & A. extra de iu. &c. ¶ † Ad primũ, quo quęrit de robore donationis celebrate p Henricũ Arnoldi in monasteriũ sanctæ Claræ, dicendũ est, q donatio fuit, & est cũ perfectione perfecta, q̃tũ ad obligationẽ, quæ ex solo cõsensu hoc casu ẽt ciuilis, naturalis, & efficax ad agẽdũ orietur: vt in insti. de do. §. perficiunt. & C. eo. tit. l. si quis argentũ. §. pe. &. §. fi. & q̃tũ ad dñij transtationẽ, & iure cõi, & iure sp̃āli. iure cõi q a donans donatarij se cõstituit noĩe possidere: vt. ff. de ac. pos. l. q meo. de rei uendi. l. quedã mulier. & per dedicationẽ sui, & suorũ, per quã dominium rerũ dedicatur, ipso iure transit in monasteriũ, ut C. de sac. san. eccle. l. aut. ingressi. extra de proba. c. in p̃sentia. Est & quędã species uniuersalis successionis, per quã sine apprehensiõne corporali, quærit dominiũ: ut ff. de adoptio. l. si p̃r. & insti. de acq. per arroga. §. vlti. ff. de acq. posses. l. cũ hæredes. ad Trebel. l. facta. & l. restitutũ. imò vr, q in possessiõe ẽt transferat ẽt non apprehẽsa,[d] d qd est mirabile, ut ff. de pca. l. si adoptauero. ex iure uero speciali: q a in ecclesiã trãsit dñium rerũ donatarũ ipso iu- 7 re sine traditione: ut C. de sacrosan. ecc. ut iter dñium. ¶ † Ad s'm, quo q̃rit, an si abbatissa, & cõuentus cãm ingratitudinis cõmisissent, possit ab eis donatio reuocari? Est dicẽdũ, q licet regulariter possit donatio reuocari p ingratitudinẽ: ut C. de dona. l. vlt. & ex de dona. c. ult. tñ in casu nr̃o hoc nõ vr̃ si bi vendicare locũ: q a factũ eorũ nõ pot dãnũ ecclesiæ redũdare. 6. q. 3. placuit. ij. & eadẽ cã. q̃stionẽ. vj. si epum. ex de ex 8 cep. c. cũ venerabilis. † Ad 3. q̃stionẽ, qua q̃rit, utrum donatio iuramẽto firmata reuocata sit p susceptionẽ noue prolis? Di e cendũ est, q sic: ut C. de reuo. dona. l. si unq. Sed[e] decretistæ uideñt dicere, q hoc uerũ est iure fori, nõ iure poli. 17. q. 4. q cunq;. ij. Nec in hoc vr̃ sacrm multũ operari, q̃m tacitã cõditionẽ hẽt, qua existente nõ est uerisiĩe donatorẽ donaturum fuisse, nec iuraturũ: vt C. de non nu. pe. l. ult. C. de satisdãdo. l. fi. & extra de iure iu. c. queadmodũ. & ibi plenẽ no. Nõ est aũt uerisimile, q donãs, p̃sertim oĩa, donasset, si de p̃le futura cogitasset, ut C. de fideicõ. l. cũ acutissimi. & ff. de ꝯdi. & demõ. l. cũ auus. Et licet suscepta sobole possit esse cã reuocãdæ do- f nationis, hoc intelligo de lẽia sobole[f], ut. ff. de ope. lib. l. qui libertinus. §. pen. ibi ex lege aũt nati liberi prosunt: ut C. de isti. 9 & sub. sub cõdi. fa. l. gñaliter. §. pe. & ibi no. ¶ † Ad quartã. q. qua q̃rit, utrũ index delegatus possit inuocare brachij secularis auxiliũ? dicẽdũ est, q sic, ut no. Inno, extra de of fi. dele. c. significasti. & Host. i eo. ti. c. j. & pro hoc. 23. q. 5. ad g ministratores. & his opinionibus adhære.[g] licet Arch. uideat notare ꝯriũ, & dicere ita curiã Romanam obseruare, extra do 10 hæreti. c. ut offm. lib. vj. ¶ † Ad quintã, & ultimã q̃stionẽ, qua q̃rit, si dãnũ dicto Henrico illatũ p iudicem secularẽ cãm ingratitudinis induxerit in donatarijs, ad cujus petitionẽ factũ est? Dicendũ est, q nõ, q a iuris executio nõ hẽt iniuriã: ut. ff. de iniu. l. iniuriarũ. §. is qui. & arg. ff. de in ius uocã. l. libertus. & C. de obseq. patro. à libertis p̃sãdis. l. si manumissor. Ex his patet solutio ad ea, quæ in oblata mihi cædula continentur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Inquisitionis.] *Circa materiam generalis, & specialis inquisitionis uide Ange. de malefic. in declaratione inquisitionis in ij. carta.*

b ¶ Excommunicatorem mittendus.] *Hæc est regula, quod excommunicatum ab uno alius non absoluit. Fallit tamen in sex casibus. Primus est in excommunicatione lata per constitutionem hominis. Secundus in delegato Papa, qui data negligentia, uel iniusta denegatione eius, qui excommunicauit, potest absoluere, quantum ad effectum, ut possit agi in causa sibi demandata. Tertius est cum excõicatus succedit excõicatori in ipsa causa saltem quo ad onus. Quartus est in mortis articulo. Quintus in Papa, qui absoluit etiam à concilio excommunicatum. Sextus, & ultimus est in teste pro ferendo testimonio ut hic Oldra. dicit. Vide Diaz regu. 262.*

c ¶ Ferendo.] *Iunge hic, quod no. supra consi. 145. in prin.*

d ¶ Non apprehensa.] *Videtur legendum. Quod possessionẽ transferat etiam non apprehensam.*

e ¶ Sed decretistæ.] *Melius credo legeretur licet.*

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINAL. CORS.

f ¶ Intelligo de legitima sobole.] *Nunquid donatio ob causam inter aliquos facta per liberorum superuenientiam etiam si fuerint naturales seu spurij uel adoptiui reuocetur, & an talis donatio ob ingratitudinem reuocari ualeat. uide omnino do. Alex. consi. xxxix. incip. super primo dubio. col. iiij. uersi. circa tertium dubium. & col. seq. in iiij. uolu. & an donatio inrata reuocetur propter superuenientiam filiorum. uide plenissime do. Phi. cor. consi. xxx. incip. in hac consultatione. in iij. uolumine.*

* *Iunge hic, quæ superius adnotata sunt in consilio. 238.*

ADDITIO

ADDITIO RAINALDI CORSI.

5 ¶Adhære.] *Arbitror legendum esse Adhæreo, ita ut Oldradus opinioni Innocentij & Hostiensis subscribat.*

De libelli oblatione.

SVMMARIVM.

1 *Articuli continentes factum à iure dependens procedunt.*
2 *Articuli negatiui qui possunt probari bene admittuntur.*
3 *Articuli debent comprehendere factum quod possit capi sensu hominis.*
4 *Articuli debent continere locum & tempus mensuratum.*
Articuli procedunt si testis uideatur ex articulis capere nomen iudicantis.
Item qualiter articuletur iurisdictio. & nu. seq.

CONSILIVM CCLXXIX.

N propositione maiori, q̄ impugnare articulos facit, quã postea adsingula genera articulorum ętrahit, prout suo proposito expedire credit, quinque continentur. Primum est, q articuli nõ debent esse iuris. Secundum est, q non debent esse negatiui. Tertium est, q debent continere factum tale, quod aliquo sensu corporis ualeat comprehendi. Quartum est, quod contineant factum loco, & tempore mensuratum. Quintũ, q sint tales, qđ super eis deponens non assumat officium iudicantis. & ex his quinque, uel eorum aliquo assumit impugnationes, quas facit dicens, q omnes articuli peccant in aliquo istorum. de intellectu ergò maioris propositionis aliquid uidendum est: de inde quantum ad ueritatem habendam sufficiet de minori.

1 ¶† Ad primum ergò, cùm dicitur, q articuli iuris nõ admittuntur, dico, q duplex est articulus iuris. unus, qui fit super eo, quod ius expsse disponit affirmatiuè, uel negatiuè: & hoc casu articulus non admittitur: quia hoc ius est certum, & determinatum, ut si quis uellet dare articulum, q patrifamilias ciui Romano licet de rebus suis testari, frustra laboraret: qa lege falcidia capite primo ita cautum est: qui ciues Romani sunt, uti quisque legauerit, ita ius esto. ff. ad l. fal. l. j. in princ. & de uerb. sig. l. sæpe, uel si quis daret articulum, quod non licet minori. 14. annis testari: quia & hoc in iure certum est: ut ff. de test. l. qui ætate. C. quando prouo. non est necesse. l. ij. & qui testa. facere pos. l. si frater. & est ratio certitudo. ut ff. de iur. & fac. igno. l. ii. & quia etiam contraria probatio non ualeret. ut ff. de aur. & ar. le. l. ornamentorum. & no. C. de iure iuran. propter calum. da. l. ii. & de confessis. l. ista. Alius est, qui fit super facto recipiente suũ esse, & per consequens efficaciam à iuris dispositione: & iste benè admittitur, ut si dicatur, pono, quod titius uendidit Sempronio talem rem, uel q titius condidit testm̃: uel q titius tali t pe erat sacerdos. isti enim articuli continẽt factum à iure, ut sic fiat, certo modo indnctum, ut pbatur. ff. de contraben. emp. & uen. l. 1. de test. l. j. & ij. Et q isti articuli probationi subiaceant, & per consequens sint admittendi, probatur. ff. de iureiuran. l. si duo pa-

2 troni. §. sed si quis iurauit & l. fi. ¶† Ad secundũ, cũ dr̃, quod nõ debent esse negatiui: hoc debet intelligi de ea negatione, quæ probari nõ potest, ut C. de proba. l. actor. Si uero cõtinerent negationẽ, quæ probari posset, bene admitterentur, qa quicq̃d põt probari, põt in articulũ deduci: ut in auẽ. de his, qui ingrediun. ad ap. §. ult. sed hoc põt. ut extra de renunci. c. sup hæc. in auẽ. de hære & fal. §. si uerò quidam absunt. ff. de iti. actuque priua. l. j. §. hoc interdicto. & ibi no. & extra de cã

3 pos. §. & proprie. c. cũ ecclesia sutrina. ergo &c. ¶† Tertiũ, cũ debet cõtinere tale factũ, quod aliquo sensu corporis ualeat apphendi: intelligendũ est ipsum posse aliquo sensu corporis apprehendi, cũ nihil ipsum immediatè cõprehendit, uel aliud cõprehenditur, p quod, uel ad quod illud de necessitate sequitur: ut si qs ponat Titiũ tali t pe fuisse, uel esse furiosum, uel fortè, uel aliter uirtuosum. hæc enim sensu corporis non apphendunt, sed ex actibus, quos quis facit, & q possunt sensu corporis apphẽdi, talis iudicaẽ, ut. ff. de tu. & cu. da. ab his, l. si, q. de cõdi. insti. l. quidã in suo. C. de his q ve. æta. ĩpetra. l. ij. ibi testimonio uitæ honestioris edoceant &c. extra de pręsump. c. ex studijs. & c. literis.

4 ¶† Quartum, q dr̃, quod oportet, quod cõtineant factũ loco, & t pe mensuratũ, si intelligaẽ de loco, & t pe tacitè cõcomitantibus quælibet actũ: vt dicit. c. Abbatiæ. utiq; uerũ est, qa nullũ factũ de mũdo põt ab his duobus absolui. si aũt ĩtelligaẽ, q in oĩ articulo debeat poni locus, & dies celebrati §ūs, de quo mẽtio fit in articulo, falsum est: qa hoc esset dare materiã falsum fabricandi. ut. ff. de eden. l. j. §. diẽ. & ẽt articulantẽ in ciuili ad amplius arctare, q̃ in criali, vbi sufficit mensem apponere. vt. ff. de accu. l. libelloru. & nõ debet plus in articulo poni, q̃ necesse sit p testem deponi. sed dcm̃ testis tenet, & si nõ recordeẽ de die: ut no.

5 In. extra de accu. c. qualiter. ergo &c. † Dicit ẽt pars aduersa, q articuli debẽt esse certi, & nõ gnales. dico, q certitudo debet esse alia, & alia fm ppositã materiã: sicut dici cõsueuit, q stipulatio ex incertitudine uitiaẽ: ut. ff. de uer. ob. l. ita stipulatus. in prin. & l. triticũ. & de iure do. l. cũ post. §. gener. & in non est ibi necessaria adiectio loci, nisi in casu cũ qs stipulaẽ insulã fabricari. ut. ff. de uer. ob. l. insulã. & de eo, q cer. lo. dari oportet. l. 3. §. si qs isulã. deide alia certitudo. reqriẽ i c. ut circa. ubi agiẽ de obiectibus infamantibus, & alia, ubi qs agit de iure suo, & actione ciuili: ut in pposito: ut colligitur extra de pcu. c. tuæ. in quo casu locus, t ps, & cæteræ negocij circũstantiæ examinationi testiũ relinquuntẽ: nec est necesse hæc oia i articulis poni. ut pbaẽ extra de testi. c. cãm, q. & de pbã c. licet. si qs igiẽ uigilanter cõsideret, nõ inueniet aliquẽ de articulis datis p dñm epm Carpẽtracẽ. i aliquo istorũ peccare. Et ut aliqua in spẽ pcurramus de ĩpugnatione prima, q̃ fit circa sextũ articulũ, q dicit, q redditũ fuerit ius p ecclesiã Carpentraceñ. &c. & nõ daẽ, p quẽ, quare dr̃, q articulus nõ

6 pcedit. ¶† Ad istud rñdeẽ, q imõ daẽ i declaratione, qa dr̃ p epm Carpẽtracẽ. & sufficit nomẽ exprimi dignitatis in actibus, q dignitati ascribunẽ, nõ psonæ: ut. ff. de cõdi. & demon. l. noĩatim. & melius, qa ibi ponunẽ exẽpla. ff. de testa. & manu. l. noĩatim. & de sti. seruo. l. si seruus cõis ex re. §. fi. & l. ser uus hæredi tarius. & eẽ de offi. & pote. iudi. deleg. c. qm̃ Abbas. & arg. corũ, q no. ff. de pac. l. tale pactũ. §. penul. & vr̃ tetigisse Inno. eẽ de sen. excõ. c. cũ desideres. nedũ qa in declaratione facta ad nouũ articulũ nomẽ epi est expssum, & exhęredatio, q pp sui odiũ nominatim fieri debet, noĩatim facta i telligiẽ, ẽt si nomẽ filij nõ exprimaẽ, sed solũ gradus primus: ut si dicatur, cæteri filij exhæredes sunto, secus aũt si gradus certus nõ exprimereẽ, vt si dicaẽ, cęteri liberi exhæredes sunto, vt. ff. de libe. pte. uel exhære. l. Titius. in prin. & ibi no. & in

7 sti. de exhære. libe. in prin. † Nemo ergo dicere põt sufficientẽ expsśionẽ factã nõ eẽ gradu epali expsso, cũ quo gradu nullus alius cõcurrit. Nõ ob. q adducit pars aduersa no. p Inno. in c. si diligenti. ad si. qa ibi loqẽur in allegatione tituli, & in casu, quo titulus ẽ necessarius: qa tũc, sicut ipse dicit, fictitiũ vr̃ dicere se emisse, & nõ dicere, à quo, ut C. de fur. & seruo corru. l. i ciuile. sed hic nõ daẽ articulus de titulo, sed de vsu, in quo sufficit usum p qncunq; exercitiũ, dũmõ noie ecclesiæ: ut. ff. quẽ admodũ serui. amit. l. usu. cũ. l. seq. nsq; ad l. ult. de itinere, actuq; priua. l. j. §. is, q colonus. & iõ nõ reqriẽ illa speci

8 ficatio. † Præterea hic datur articulus de usu tanti t pis, cuius cõtrarij memoria nõ existit, in quo casu secundũ Inno. in tit. non est necesse dicere, à quo, ut tanti t pis, imõ magis, cuius spacium est p sufficienti. ff. de aqua plu. arcẽ. l. j. §. vlt. & l. in sum. in prin. & de aqua qnot. & esti. l. hoc iure. §. ductus aquę. & C. de fundis limitro l. ij. lib. xj. dicit ẽt pars aduersa, quod si testis diceret redditũ esse ius, q hoc esset iudicare, uerũ dicit, si ius p iustitia poneret, sed si ponaẽ ius p oĩ eo, qđ pcedit à iudice iudicialiter decernente, ẽt si nunq̃ decernaẽ, vt. ff. de iust. & iu. l. pe. simplex factũ est, & nõ iura, sicut dr̃, vidi talẽ sedere, eq̃tare, uel audiui talẽ cantare, & huiusmodi: alioquĩ nõ posset pbari locua, ubi cõsueuerunt sedere maiores, & de necessitate sic dicta, quod ibi ius reddebatur, sed hoc falsum, ergo & primũ, ut in d. l. pe. de iusti. & iu. & de iudi. l. si locus,

9 † deinde dicit pars aduersa, q illa verba, p tẽpora suprascripta, sunt obscura, cum in primo articulo plura tempora darentur.

rentur. Respondeo, non sunt obscura, quia cū non sit tēporū in eo facta dist nctio, ad omnia supra dicta tempora fit relatio, & omnium breuiter uidetur facta repetitio, ut ff. de le. iij. l. si plures gradus. de le. ij. l. si ita relictū. in prin. & de hære. insti. l. cum in testamento. §. j. de aqua quot. & æsti. l. j. §. ait prętor inter hæredes. C. de lib. pte. uel exhæreda. l. j. & extra de tescri. c. olim ex literis. deinde dicit pars aduersa, ꝙ non datur in articulo, inter quos fuit redditū ius. Ad hoc rn̄detur, ꝙ nec necesse fuit ad talia indiuidua descendere, alioq̃ necesse esset cadē rōne in articulo ponere, quale fuit illud, utrū fuerit sn̄ia diffinitiua, uel interlocutoria, vtrum in scriptis, uel sine: supee qua re, & utrū fuerit actus uolūtariæ, vel cōtētiosæ iurisdictionis, de quibus, & si posit à testibus quæri, p̄sertim cū suspecti sunt, ar. eorū quæ no. C. de testi. l. testiū facultatē. tn̄ fatuum est dicere, ꝙ hęc debeāt in articulo poni. alioq̃ rei inexecrabilis circuitus deduceret, & ꝑ sui impossibilitate caperet, vt. C. de sentē. quæ ꝑ eo, ꝙ interest. l. ista. & in infinitū abiret, q̃a ꝓximis q̃busq; copulati, ꝓcedunt, vt. ff. de fun. inst. & instru. le. l. cū delanionis. §. asinā. ver. si quis argentū. quod allegat pars aduersa, quod non dantur actus, ꝑ quos iurisdictio exercetur &c. falsum est, q̃a nulli actus magis iurisdictioni cōueniunt, q̄ ius dicere, & reddere inter ꝯhentes, & delinquētes, ut. ff. de
11 iuris. om. iu. l. j. & l. ult. † Et si dicatur, nō dantur in specie in hoc hoīe, & in illo: rn̄sum est s̄ quia nō est necesse, sed hoc q̄ritur ex testibus, & p̄sertim nō est necessaria specificatio generis, uel indiuiduatio speciei, qn̄ quælibet species illius generis habet effectum propositionis. ar. ff. ad uelle. l. quāuis. §. planè si mihi ꝓponas. & de lib. & posth. l. Gallus. §. si eius, q̃ filiū. & hoc no. Io. Mona. & Ioan. And. extra de excep. c. pia.

De simonia.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet potest uexationem suā, & ius suum licitè redimere, & si quid dederit, utrum hoc repetere possit, etiam in beneficialibus: & an committat simoniam.*

CONSILIVM CCLXXX.

QVAERITVR. utrum quis possit uexationem
1 † suam, & ius suū licitè redimere, & si q̃d dederit, utrū possit illud repetere? Et vr̄, ꝙ sic. C. de condi. ob. tur. cām. l. ꝙ euitandi. de hac materia no. ꝑ Io. j. q. j. c. nullus eṗs. & j. q. iij. c. quæsitū. vbi tenet expressē, ꝙ is, qui uexatur indebite, uexationē suam iustè, & licitè redimere pōt: & licet ex parte recipientis simonia ꝯhatur, nō tn̄ ex parte dantis: sicut fuit in Giezi. & hr̄ in d. c. quæsitū. ubi eṗi cōpellebant monachos redimere altaria, hoc est ecclesias, & decimas. ut ibi in tex. exprimitur. & est casus extra de simo. c. dilectus filius. R. prępositus. ubi Ber. tenet idē, ꝙ Ioan. in p̄alle. c. nullus eṗs. & c. quæsitū. & hanc sn̄iam seq̃tur Inno. extra de simo. c. ad aures. & d. capit. dilectus filius. A. præpositus. ubi p̄cipitur Archi. ꝙ restituat, quod accepit, ex quo apparet, ꝙ p̄positus, q̃ pro redimenda uexatione sua dedit, simoniā taliter dando nō cōmisit. Si. n. simoniam cōmisisset, nō præciperet sibi restitui, quod dedit. ut ibi doc. sentiunt. & ex hoc habetur similiter, ꝙ id pōt repeti, ꝙ in tali casu datur. & hoc ēt not.
2 Arch. in lectura. doc. in pręal. c. nullus eṗs. & c. quæsitū. ¶ † Et est notandum, ꝙ in pari causa turpitudinis potior est agentis conditio. ff. de condi. ob tur. cau. l. auunculo. nisi ob causam ei restitueretur, ut. ff. de condi. ob tur. cau. c. ueniens. secundum Gof. & Vin. & Arch. ad hoc extra de magi. c. prohibeas. & de feu. c. ex insinuatione.

De præbendis.

SVMMARIVM.

1 *Licet in gratia expectatiua fiat mentio de decanatu, & præpositura: tamen prioratus ecclesiæ conuentualis non cadit in ca. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLXXXI.

1 VOD prioratus sancti Bādilij † ꝓpe Nemansum non ueniat in gratia. A. de furchia, licet in d. gr̄a de decanatu, & p̄positura mentio fiat in gn̄e, pōt ondi sic. Certū est, quod in dicto prioratu est cōingatio. aij. monachorū priore cōputato, & sic pōt induci, ꝙ dicit extra de sta. mo. c. ne in agro. §. rursus. in cle. & de vi. & ho. cle. c. qm̄, ut ait. Præterea, ꝙ talis prioritas ecclesia collegiata cēseatur, licet ad uoluntatē Abbatis cōsetatur, ꝓbatur extra de ele. c. sac. san. cū ibi no. ꝑ Inno. Ho. & Ber. extra de iurepat. c. nobis & c. postulasti. Præterea, ꝙ p̄sidentes talibus prioratibus sint p̄lati, & excōicent de iure, ꝓbatur extra de ele. c. scriptū est. de maio. & obe. c. cū in ecclesijs. de iud. c. decernimus & ar. extra de of. or. c. cū ab eccl̄iarū p̄latis. & . 24. q. 3. corripiatur. hinc est, ꝙ tales p̄iores, licet ꝑ electionē non assumātur, pn̄t esse iudices delegati, ut dicit constō noua iuris antiq̃ declaratiua. extra de rescri. c. & si principalis. in cōcil. Viennen. Cū igitur in gr̄a, de qua agitur, de decanatu, & p̄positura mētio fiat in gn̄e, principalis dignitas nō uenit, cū tales gr̄æ sint ambitiosæ, & iō restringēdæ. ex̄ de p̄ben. c. q̄uis. j. & eo. ti. c. si
2 pluribus. in ij. rn̄so. lib. vj. † Non ob. iura, quæ pars aduersa ꝓ se allegat, ex̄ de æta. & quali. c. j. & de uerb. signi. c. q̄uis. quæ videntur exp̄sse dicere, ꝙ nomen decanatus, uel p̄positura est nomen sp̄ale dignitatis. & sic dicit pars aduersa, ꝙ est expressum in casu. c. cū in illis. §. j. ex̄ de præbē. lib. vj. q̃a videt possē rn̄deri uno mō, ꝙ nomen decanatus, & præpositura gn̄ale est, & cōtinet sub se alia, quæ interdū nō sunt dignitates, vt ꝓbatur extra de uerb. sign. c. q̄uis. de elec. cū in cunctis. §. inferiora. 1. q. 3. saluator. §. noīe uerò ꝓcuratoris. vn̄ cum in gr̄a partis aduersæ dicatur, prioratū &c. quare &c. ut ff. de fun. instruc. & instru. lega. l. cū delanionis. §. cui fundū. & §. sæpe. ff. de supel. lega. l. legata. & pōt induci ꝑ eandem viam. c. sedes Apostolica. extra de rescriptis. sic igitur non ueniet dignitas
3 in gr̄a partis aduersæ. † Præterea supposito sine p̄iudicio, ꝙ dignitas ueniret uirtute gr̄æ, de qua agit̄: tn̄ prioratus supradictus nō uenit, cū sit cōuentualis, & ēt collegiata censeatur, ut supradictū est. nā certū est, quòd inter dignitatē simplicē, & dignitatē collegiatā illud īterest, quòd licet ad hanc q̃s nō assumatur ꝑ electionē, cōferri nō pōt, ut not. expressè Archi.
a & Ioan. An. in d. c. deliberatione [a] & ꝓ hoc facit. ff. de leg. iij. l. si cui la nā. & l. nūmis. ergo p̄dictus prioratus uenire non debet. ar. ex̄ de rescrip. c. sedes Apostolica. maximè cū odia restringi, & fauores ampliari deceat. ex̄ de reg. iu. c. odia. lib. vj. Nec ob. c. cū illis. §. illis uerò. ex̄ de p̄bē. li. vj. vbi dr̄ de p̄latura, p̄sonatibus, uel dignitatibus &c. q̃a nō dicit ibi tex. de ecclesijs collegiatis. quare &c. Cum inter ista ponat̄ exp̄ssa differentia in d. c. deliberatione. circa prin. s̄m Archi. & Io. And. quare &c. ergo ar. à ꝯrio sensu lr̄æ nō hēt locū. d. c. cū in illis. ut. ff. de leg. iij. l. si hæres meus. l. q̄suum. §. fortasse. & l. seruus legatus. §. si in ius. & de aur. & arg. leg. l. j. quare &c. Cum igit̄ ambitiosa, q̃a odiosa, restringenda sit, ut ā dictū est, ecclesia collegiata sub uerbis gn̄alibus gr̄æ ān dictæ non ueniet: vt ex̄
4 de electio. c. statutū. lib. vj. † Constat aūt, quòd iste prioratus conuentualis est, ex eo, quod ibi. aij. monachi, ut. ā dictū est, morari cōsueuerunt. Cōuentuales aūt prioratus à nō cōuentualibus distinguūtur, ut ex̄ de statu mona. c. ne in agro. §. certū. Nec ualet, si dicatur, nō sufficit, quod est, nisi ea, quæ sunt cōuentualitatis, exerceant, & ꝑ cōuentu hēantur, & sic cōiter habiti fuerunt & ēt reputati. & sic cōcludendū ex alijs, q̄ no. extra de exces. præla. c. dilecta in Christo filia. nec sunt vnum corpus, ita ꝙ capitulū appelletur &c. ut ff. de usu. cū de in rē uerso. Præterea vr̄ de iure ꝓbari, quòd cōuentualis prioratus censeatur p̄sonatus, uel dignitas: q̃a cū cāæ auctoritate Apostolica, uel legatorum eius committi non possint, nisi dignitates, uel personatūs habentibus, ut extra de rescrip. c. statutū j. rn̄so. uel canonicis cathedralium ecclesiarum, vt ibidē, uel officialibus generalibus episcoporum, ut extra de rescrip. c. & si principalis. in concilio Vien̄. & priori conuentuali huius causæ possint committi, ut in d. c. & si principalis. ergo sequitur per locum admissio, quod conuentualis prior, cum non
sit

fit canonicus cathedralis,nec officialis &c.inquantum prior, censeri debeat habere dignitatem,uel personatum,& per cõsequens in gratia aduersarij non ueniet &c.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Deliberatione.]*Iunge tu de offi.leg.in.6.*

De rescrip. de concess. præben.

SVMMARIVM.

1 *Gratiam expectatiuam habens potest acceptare beneficium, quod uacat de iure,licet non uacet de facto:tamen impetrans præbendam uacantem dicitur subreptitiè impetrare ,si nõ uacet de facto,licet de iure sic.*

2 *Item potestas executoris data in gratia ad prouidendum non expirat per lapsum sex mensium.*

3 *Item potest prouidere de beneficio deuoluto ad sedem Apostolicam.*

4 *Item impetranti prædicto currit mensis ad acceptandum,si uacatio prædicta de iure, licet non de facto erat notoria in loco beneficij.*

CONSILIVM CCLXXXII.

CASVS est talis. Aliquis impetrauit in forma pauperum:executor sibi datus ad prouidẽdũ, inquisito de conuersatione sua decreuit eum habilem ad bñficiũ ecclesiasticũ obtinendũ:reseruat:inhibet:& decretum interposuit de bñficio:si quod uacat , alias uacaturo:more solito.hoc facto uacant plura bñficia de iure , licet nõ de facto curata,spectantia ad præsentationẽ,seu collationẽ prælati,de cuius bñficijs ipsi impetranti ꝓuidendũ est, ut potè q̃ atenentes ipsa bñficia fuerunt ad ea instituti ,cũ essent uix.xij.annorũ,& alias minores annis: uel si fuerint legitimæ ætatis,non fuerunt infra tẽpus iuris ad sacerdotiũ ꝓmoti, & sic tã primi,q̃ secundi tenuerunt ipsa bñficia duobus,& pluribus annis,& per negligentiã patroni,& loci diocesani dictorum bñficiorũ collatio est ſm Concilium Lateran.ad sedem Apostolicã deuoluta:& hoc est notorium in locis, ubi bñficia ipsa cõsistunt,& in locis uicinis.Impetrans ꝓdictus tacet, uel aliquod horũ bñficiorum sic de iure uacantium acceptat,nec sibi facit prouideri:sed post modũ aliquis illorum,q̃ sic occupauerant de facto talia bñficia,decessit:& tunc impetrans facit sibi de ipso bñficio,tanq̃ uacante p mortẽ talis dicti bñficij rectoris,qui sic illud occupauerat de facto (ut dictũ est) prouideri:ordinarius uisitans ecclesias suas inuenit tale bñficium tanto tpe uacasse,q eius collatio est ad sedem Apostolicã deuoluta:& quod pp hoc non potuit dici uacare p mortẽ occupantis ipsum. & iõ de eo nõ põt prouideri impetrãti. impetrãs dicit,qd nõ tenebatur bñficium acceptare,nisi de iure,& de facto uacans,& ẽt executor suus non potuit de illo ꝓuidere Queritur,qd iuris?s.an dicto impetranti cõpetat ius, uel non?Plura ex hoc themate quæri possunt.¶†Primũ,an talia bñficia,de quibus fit mentio in themate,possunt acceptari,& p executorem conferri, cũ uacauerint de iure, & non de facto?Et uĩ,q nõ:quasi illud solum dicat uacare,quod utroque modo uacat,de iure.s.& de facto,ut.ff.de act. empt. & uendi.l.ij.§.j.& l.ratio.in priu.& §.j. q põt ueritatem habere,qñ impetraretur aliqua ꝓbenda in specie,tanq̃ uacans:nisi eñ uacet de iure,& de facto litera redditur obreptitia, & per falsi suggestionẽ obtenta,ut extra de cõcess.ꝓben.c.cũ nostris.& c.literas.& ibi notat.Go.in summa de cõcess. præben. super rub.& recitat Arch.extra de præben.c.licet eps. Si autẽ sit lĩa gñalis , ut informa pauperũ,tunc poterit acceptari uacans de iure,licet non de facto:sicut ecclesia dicitur uacare,q̃ sponsum non hẽt:ut extra de transla.c. inter corporalia.&.ff. quod cuiusq; uniuersit.noie.l.j.§.& ydẽ.& de cõdi.& demõ. l.hæc conditio.cũ si.Et iõ executor Apostolicus de tali bñficio poterit ꝓuidere.ut no.Cõpo. extra de rescri.c. capitulũ sanctæ Crucis.in glo.magna.in ii.§.Itẽ quæritur,an executor &c.¶†Secundũ quæri põt,an potestas executoris expiret lapsu semestris tpis per.c.nulla.extra de cõcess.ꝓben?Et dicendũ est,quod nõ:quia illud.c.nulla.loquitur in ordinario executor aũt Apostolicus fungitur uice Papæ,ut C.de offi. Vica.& præfec.l.j.de iud.l.apertissimi.de uete. iure enucle.l.ij. ibi,oĩa meritò imponi facimus &c.& hoc expressẽ tenet cõpo.in præal.c.capitulũ.in gl.magna ibi. ¶†Itẽ tertiò quæritur,nunqd executor ad ꝓuidẽdũ datus possit ꝓuidere de bñficio,cuius collatio est p negligentiã ad sedẽ Apostolicã deuoluta?Et dicendũ est,q sic.de hoc eñ tangebatur per Inno. extra de of.& ptãte iud.deleg.c.super eo.hodie uero est casus extra de præben.c.si de bñficio.in Cõcilio Vieñ. ¶†Quartũ põt quæri,an impetranti in forma pauperũ ad acceptandum tale bñficiũ,cuius uacatio ꝓponitur esse notoria,currat mensis?& uĩ dicendũ,quod sic.ut.ff.de iur.& facti igno.l. regula. §.j.quod ui,aut clã.l.semper.§.hoc interdictũ. & uidetur casus extra de cõcess.ꝓben.c.cũ ei,quẽ.in cõcilio Vieñ.& licet non sit illius iprobandũ ꝓpositũ, qui lites execratur.ut.ff.de alie.iudi.mutan.cã facta.l.itẽ si res.§.j.tñ hoc nõ excusat eũ à cursu mensis:parũ nanq; sibi ꝓiudicaret,eo quod gratia ei salua remanet alia bñficia acceptandi.uñ secus esset in c. si clericus.extra de præben.ubi requiritur negligentia:hic autem sufficit uacationis scientia uera,uel præsumpta , sicut clarè not. Ioan.An.in præal.c.cum ei,quem.in fi.in Concilio, Vieu. Et ex bis uidetur pauper impetrans exclusus à beneficio,de quo quæritur.saluo iudicio meliori.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Et de facto.]*Iunge quæ not.infra consi.288.col.2.*

De foro compe.& de appella.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest esse iudex de iuribus ecclesiæ suæ: & potest hoc delegare: & postea subdit de appellatione, & recusatione: & de compensatione. & nu. seq.*

CONSILIVM CCLXXXIII.

CIRCA præsens thema quatuor examinanda occurrunt.Primò de fine est agẽdũ , eo q in prceritis est primus in intẽtione.Secũdò de mõ electo. Tertiò de impedimẽto,q illi mõ per interiectã appellationẽ inniti tur. Quartò qs modus sit utilis, oĩbus diligenti

1 meditatione pensatis.¶†Circa primũ sciendũ est, q finis de iure cõi debet esse uictoria,sicut.n.fructibus perceptis augetur hæreditas ẽt hæreditare iacẽte:ut C.de pe.hæ.l.ij.& ff.eo. l.itẽ ueniunt.§.fructus.sic & dignitas,q̃ & locũ personæ obtinet,ut ar.ff.de leg.ij.l.si uero eadẽ res & mihi.§.j. de noua.l. nouatio.de ac.re.do.l.in eo.§.ul.& forma.l.seq. & l.hæreditas.de offi.ꝓcõ.& l.meminisse.eẋ de insti.c. cu uenissent. & ad hoc faciunt,q̃ no.Inno.eẋ de cã pos.& ꝓpric.c. cũ sup.& ex bis resultat æquitas.c.q a sæpè.extra de elec.lib.vj.& interpretatio ipsius,eẋ eo.ti.c.statutũ.in conci.uien. salua consuetudine singulariũ dignitatum,ut ibi in fi.dicit,q̃ in talibus est seruanda:ut ar.ff.de admi.tu.l.sine hærede.§.Lucius.& q a hic

2 articulus planus est,non multum insisto.¶†Circa secundũ de mõ electo,uidet,q possit sustineri de iure.dicunt nanq; multi,q eps potest cognoscere de iuribus ecclĩæ suæ. ar.23.q.4. Ego Guilisarius.sicut Imperator de iuribus imperij: ut.ff.de his,q in testã delen.l.ꝓximè.& tñ sua sunt,ut C.de quadr. ꝑscri.l.bõ à xenone.tñ oẽs concordare uĩr,qd cãm talẽ posset eps cognoscẽdã delegare,sicut ꝓcurator Cæsaris cognoscit de iuribus fiscalibus,& è contra:ut C.si aduersus fiscũ.l. secũda.& ubi cãæ fiscales.l.ad fiscum.& ꝓbatur bñ eẋ de fo.cõpetẽti.c.si qs ꝯ clericũ.&.11. q. 1. si clericus. ꝑsertim i notorijs, sicut bic.totum.n.negociũ notoriũ dici põt:q a ius epi notorium est p p ius cõe,cui inhæret.ar.C.de peric.tut.& curato. l.penul.& argu.eẋ de priuilegijs.c. cũ psonæ. de restitutione spoliatorũ.c.ad decimas.& de ꝑscriptionibus.c.epm.li.6.Præceptio uero est notorietate iuris.q a p cõfessionẽ.argumen. ff.de re iudica.l.post rẽ iudicatã. eẋ de cohabitatione clericorum

torum,& mulierum.c.nostra.& de verborũ significatione.c. cũ olim. Et quod in notorijs possit eps nedum delegare, sed ipsemet cognoscere, ꝓbatur.2.q.vij.si quis erga.& ibi not.&
3 per Inn.ex̃ de uerb.signi.c.ex parte. ¶ †Circa tertiũ videtur dicendũ, ꝙ appellationes nõ impediant ꝓcessum.prima q̃dẽ, quæ fuit magis prouocatio,aut aliquod grauamen, q̃ appellatio,non impedit: q̃a non priuat aliquem vsu rei suæ ꝑ viam licitam: vt ar.C.debi.ven.pig.impe. non pos. l. j. extra de his quæ fi.à ma.par.c.& ibi nu.ꝑ Inn.de elec.c.cum inter canonicos.& ibi no.ꝑ Inn.in c. dudũ rothomagen. Sc̃da appellatio non vr̃ impedire processum . primò vna rõne g̃nali ad totam appellationem, q̃a cũ hoc crimen sit notorium, vr̃ interposita ad defendendum notorios criminosos in crimine, ꝯ iura. ex̃ de appel.c.ꝑuenit.& c.consuluit. Sc̃da rõne, q̃a oẽs cãæ in ea propositæ sunt friuolæ. prima q̃dem, quia innitit̃ prouocationi ꝑ̃cedenti, q̃ ad propositum nihil facit, vt dictũ est. ã. Sc̃da, quia exceptio non est probata sufficienter. quia non est allegata in casu, quo ꝯ epm, & eius iura excedit̃: & tales cõsuetudines, siue p̃scriptiones ius alterius vsurpantes eatenus attribuuntur præscribenti, quatenus vsurpatum probatur: vt ff.de iti.actuq; priua.l.j.§.Iulianus.& no. Inno.ex̃ de deci.c. cum in tua.de offi.archi.c. dilecto. & forte talis consuetudo non esset probabilis, ne sub prætextu priuilegiorũ flagitiosorũ crescat autoritas: vt C.de priui.schola.l.ij.li.xij. certæ cãæ apparent falsæ ex inspectione literæ derogatoriæ, quæ vr̃ decisionem, & cognitionem committere f̃m ius: vt ar.ff.de confir.tut.l.tutores, & patruos.C.de inoff.test.l.si q̃n.ex̃.de consue.c.cum dilectus.& de rescri.c.cãm, quæ inter præmonstraten. Suspitio ẽt, quæ vltimo loco allegatur, non fuit iusta cã appellandi: sed recusandi, vt ex̃ de appel.cum spãli. & ibi no.
4 ꝑ Inno. ¶ † Circa quartum vr̃ dicendum, ꝙ compensatio vtilis sit vsq; ad concurrentes quantitates, quæ hẽt locum sc̃dm gl.ẽt si ab vna parte debeatur frumentum, vel uinum, ab altera pecunia: ut ff.sol.ma.l. diuortio.§. ob donationes.C. rerũ amo.l.j.& ibi tangitur per gl.& de compen.l.neq;. & ibi no. expresse in fi.magnæ gl. uel posset procedi ẽt ꝑ uiam notorij ꝯ præceptores, dummodò nulla se possint exemptione tueri, & necesse habebunt ad sui defensionem allegare ius archidiaconorum: & sic ꝑ ꝯñs eps, uel delegatus ab eo iudex esset, & cognitor huius iuris: vel posset iudex ꝑ audientiam impetrari: sed in hac via locus erit conuentioni iudicum, & locorum. & fortè in medio obstaculum interponendarum appellationum occurret his sic aliqualiter, de cuius electione præcisa me dimitto circunspectioni epi, & concilij sui, qui tanq̃ in iure peritissimi & in facti circunstantiis plenè instructi eligãt, quod magis crediderint expedire . sed nullo modo consulo, quod ad p̃ns tangatur materia exemptionis canonicorum, & capituli, sed expectetur cãrum similium in curia dependentium exitus earum. nanq; exitus multum aperiet utriq; parti de intimis q̃onis. Ad realem aũt actionem nullo modo potest hæc causa terminari, nec ad feudũ: quia archidiaconatus non p̃nt in feudum dari: nec pro eis homagium præstari: ut ex̃ de reg.iur.c.ul.& ibi no.per Inno, licet præstari possit, & debeat sacramentum obedientiæ, & fidelitatis: ut extra de maio. & obe.c.legeba.& de exces.præla.c.grauem, & ibi no.

De consuetu. & de transla. prælato. & de uerbo. significa.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo in certo ordine monachorum: uidelicet quòd translatus ad alium prioratum habeat secum omnia bona & actiones ratione primi sibi competentes: & requiritur spatium.xl annorum & non habet locum nisi in uere translato. & nume. sequen.*
3 *Item consuetudo disponens quod bona priorum decedentium pertineant ad Abbatem non habet locum in bonis translati.*
4 *Appellatione mortis non comprehenditur ciuilis sed naturalis tantum in consuetudine.*

CONSILIVM CCLXXXIIII.

IN QVODAM monasterio est introductum de consuetudine, quòd si obtinens prioratũ unum transferatur ad alium per prouisionem Abbatis, uel alias, puta per impetrationem, uel permutationem, taliter translatus portet secum omnia bona mobilia, & actiones ratione primi beneficij cõpetentes relicto ibi tantum: quod possit sufficere pro oneribus usq; ad nouos fru-
1 ctus. † Quæritur, utrum talis consuetudo sit præscriptibilis? item si sufficiunt.x. anni. uel si requirantur. xl. cum titu. uel sine tit. uel tantum tempus, de cuius contrario memoria hominum non existit? Ego Oldra. non uideo, quare consuetudo, de qua quærit̃, non sit præscriptibilis, q̃a nec turpitudinẽ inducit, nec alienationem, nec translati statui ꝯdicit. turpitudinẽ quidẽ non continet, q̃a non inducit, quod sit, aut contra ius naturale, aut contra bonos mores, de q̃bus habetur.ff.de uerb.signi.l.ꝓbrum.& de cõdi.institu.l.filius.& l.cõditiones.extra de consue.c.ulti.in authen.ut nulli iudices &c. circa prin.ff.de le.j.l.si q̃s inquilinos.§.pe.in fi.& de pac. do. l.conuenire. Alienationem non inducit, q̃m oẽs prioratus, de quibus consuetudo ipsa loquitur, & proponitur esse seruata, eidem capi.uel Abbati subsunt, unde nulla per hoc fit alienatio extra familiam, ut.ff.de le.iij.l.pater.§.quindecim.C. de fideicõ.l.uoluntas.& pro hoc bene facit.ff.de leg.j.l.cætera.§. sed uideamus, uñ in duabus eiusdem dñi stationibus non ꝓhibetur, quin altera eiua, quod alteri debetur, cõpẽsationẽ obijciatur, nisi ꝑ ꝑ uitandam confusionem duntaxat, ut.C.de compensat.l.j.& ff.de tribu.l.ꝓcuratoris.§.si plures. &.§. si duas. statui translati non ꝯdicit, quia non secum portat, ut ꝓpriũ
2 habeat, sed ut in secundi prioratus utilitatẽ conuertat. ¶ † Ad secundã q̃onem uidetur dicendũ, ꝙ hæc consuetudo præscribi potuerit spatio.xl.annorũ, ut extra de cõsue.c.ult.de causa pos.& ꝓprie.c.cũ ecclesia.& xvj.q.iij.quas actiones. Non ob. c.epm.extra de præscrip.lib.vj. q̃a istud loquitur in præscriptione, quæ inter priuatos ꝓcedit: & per quã præscribenti ius quæritur, ꝯ quẽ præscriptio currit: est nanq; præscriptio acquisitionis modus, ut in insti.de usu, & habi.§.fi.& ff. de usucap. l.usucapio. hic autem loquimur de quodam iure, per quod tantundem contra quemcunque quæritur, quantum ei, hoc est proprium consuetudinis. nullus enim prior potest sibi dicere contra alicuius ius quæsitum, quin & eodem modo alteri sit quæsitum, unde uniformiter est omnibus quæsitum, prout fortuna dabit, & in quemcunque transferri continget.
3 ¶ † Ad id autem, quod quæritur, utrum in casu isto consuetudo vendicet sibi locum? Videtur dicendum, quòd non, quoniam loquitur de translato. Translatio autem fit de præexistente ad existens. vt.ff.de adi. & transfe.lega.l.translatio.& de ac.pos.l. secunda.§. illud. hic autem, cum priori sancti Bernar. de prioratu aliquo alio prouidetur, iam per domini Papæ reintegrationem primus prioratus esse desierat: ergo non fuit translatio. & pro hoc bene facit.ff. de compensa.l. postea quam placuit. & hoc expressè indicant uerba ordinationis domini nostri Papæ. arg.ff. quibus mo. pi. uel hypo. sol.l.uoluntate. de iudi. mutan. cau. fac.l. quia redhibito.& de liber.& posthu.l. filio. cum si. & quod consuetudo in hoc casu locum non habeat, facit extra de con-
4 suetu.cum in tua.lib.vj. ¶ † De Abbate uero Casadei uidetur dicendum, quod ad ista bona, de quibus quæritur, non ueniat uirtute consuetudinis conuocantis ad bona mortuorum, siue decedentium; quia licet translatus, quantum ad primam, mortuus censeatur, vt. xxj. quæstio.ij.si quid iam translatus. uerba enim consuetudinis sunt intelligenda de morte naturali. argu.C. de his, quive. æta. impetra.l. ulti.ff. de conditio. & demonstra.l.fin. de leg.ij.l.cum pater.§. hæreditatem.j.& l.si ita quis.§.ulti.de iure fisci.l. statius florus.§.vlti.& de uerbo.obliga.l. ea ex parte.§. in insulam. & Io. tradit regulam, quod nunquam mors ciuilis æquipollet
a naturali, [a] nisi ubi hoc reperitur in iure expressum. sic ipse notauit, ac vj.q.j.c.placuit &c.

ADDITIO.

ADDITIO ANTIQVA

a ¶[Aequipollet naturali.] *Adde Ale.cõs:j.inci.Ponderatis his. col.9.uer.non obstat &c.in 5.uo.& adde q ubi fit mentio de morte debet intelligi de naturali in dubio & non de ciuili nisi in casibus in quibus reperitur in iure expressum ut no.idem Ale.consi.282.inci.uiso themate co.ij.uersi.ij.quia mors ciuilis in ij.uo.*

De consuetudi.& de libel.oblat.& de conces. præben. & de condi.app.& de app.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo ualet quod uacante præbenda in ecclesia collegiata abbas conferat eam canonico antiquiori uolenti dimittere suam præbendam etiam si existant expectantes apostolici.*
2 *Item ad probandum talem consuetudinem an sufficiat allegare collationem abbatis:& an debeat articulari cui fuit facta collatio. Qualis debeat esse articulus.*
3 *Item si articuli uidentur esse contrarij iudex debet supplere priores per posteriores etiam dato quod sint contrarij.*
In causa appellationis articuli primi possunt reuocari. cum nu.seq.

CONSILIVM CCLXXXV.

ALLEGATIONES in cã Affrodixij Biterren. &c.
1 † dabat in scda instantia pro pte abbatis talis articulus ꝯ magistrũ Bernardũ. itẽ ponit, & probare
intendit do.pcurator,ꝙ in dicta eccla S. Affrodi-
xij est & fuit cõsuetudo,& obseruantia obtẽta, & obseruata,
iã sunt xl.& l.anni.& ultra,& citra,publicè,& notoriè,& paci
ficè,& quietè,& scientibus,ac patientibus epo,canonicis, &
c.ecclæ Biterren.ꝙ quoties in dicta eccla cõtingit, ul cõtin
gat aliquã uacare pbendam,locus optatus existat, nisi abbas
dictæ ecclesiæ impediret,& ei ꝯdiceret, ꝯ hoc opponebatur,
2 & rñdebatur,ut sequitur.¶ †Circa honestatem,uel improbi
tatem consuetudinis ex parte materiæ, & an sit introducibi-
lis,uel non:Videatur,ꝙ scriptum fuit circa quintum articu-
lum in prima instantia datum,qui talis est.Item ponit,& pro
bare intendit dictus procurator,ꝙ in dicta ecclesia est,& fuit
consuetudo,& obseruantia obtẽta,& obseruata iã sunt.x.xx.
xxx.xl.anni,& ultrà,& citrà.l.ꝙ quotiescunque in dicta eccla
uacat aliqua præbenda per mortem alicuius canonici dictæ
ecclesiæ,uel cessionem,ꝙ abbas dictæ ecclæ, qui est p tẽpo-
re,posit,& ei liceat dictam præbendam uacantem alicui de
canonicis antiquis præbendatis dictæ ecclesiæ volentibus præ
bendas suas mutare,conferre,quodque dictus dñs abbas,qui
nunc est,& prædecessores sui,qui pro tpe fuerunt, per dictũ
tempus fuerunt in possessione iuxta dictam cõsuetudinẽ libe
rè conferendi,si uoluerunt dictas præbendas uni, quem mal-
lent,ex præbendatis antiquis canonicis uolentibus suas præ-
bendas,qñtumcunque modicas,permutare, non obstante ꝙ
3 ibi sint aliqui etiam auctoritate aplica expectantes. † Con-
tra istum articulum opponitur,ꝙ ista cõsuetudo est reproba-
ta,& auctoritati sedis apostolicæ contradicens. & ꝙ peccat ĩ
forma,quia non sunt dati actus consuetudinem inducentes.
& quod continet obiectum,& constat appellatum à prouisio
ne,& applo non apparet.¶ Sed ad hoc per ordinem respon-
detur sic,& primò ad primum,ꝙ consuetudo non est repro-
bata,sed honesta multum,& iuri cõi cõueniens:qm eius effe-
ctus est,ꝙ antiquiores tpe,meliores posint hẽre præbẽdas.
& hoc utique iuri cõi conuenit:non.n.decet, ut periti magis
sint noui antiquis,& rudes pferantur emeritis:ut.61.dis.quid
proderit.& c.seq.74.di.eporum.ff.de albo scriben.in l.j. in
iij.responso.C.de aduo.diuer.iudi.l.per banc.& l.nemo. de
proxi.sacrorum scri.l.unicuique.& de tyronibus.l.ult. & hæc
innititur eidem æquitati,sicut & consuetudo optandi, q est a
lege approbata,& ꝯ expectantes auctoritate apostolica,ut ex
tra de cõsue.cũ in tua.li.vj.imo adeo iuri cõi est consona,ꝙ
non requirit præscriptionem.xl.anno. sed sufficit tempus x.
annorum,ut no.xij.di.consuetudo.& no.per Inn.Host. & Cõ
postel.extra de consue.c.ult.& per Io.And.in d.c.cum in tua
4 lib 6.† Si igitur cõsuetudo optandi nõ est ex parte materiæ
reprobata, nec ista, quæ quantum ad aliquid proximior est
iuri communi, per consuetudinem nanque optandi semper
antiquiores præferuntur nouis,eorum non attenta uirtute,&
hoc non uidetur iuri communi in aliquo cõtradicere.Scriptũ
est enim in iure.non exhonorandum, idest honorandum est
aũt tps,& ex eo ordo sumẽdus &c.ut in aut. de monachis.§.
ordinationẽ.col.j.& 77.di.c.monachus nouicius.Sed cõsue-
tudo,de qua est sermo,non ex necessitate pfert antiquos no
uis,sed committit arbitrio Abbatis,q põderare poterit uir-
tutes antiquorũ,& nouorũ,& sui hoc conferre, uel non con
ferre.Inquãtum ergò hæc consuetudo excludit aplicũ à præ-
benda pinguiori ultimo uacante,& præfert antiquiorem,con
cordat p oĩa cum rõnabilitate consuetudinis optandi.Inquã
tum uero non ex necessitate,nec semper,sed si uideatur abba
ti,ad quẽ ptinet collatio præbendarum, magis cõformis est
iuri communi qđ dicit,nõ semper ea tpe ordinem sumendũ,
& minus contradicit apostolicæ auctoritati.Si ergo consue-
tudo est laudabilis, & honesta, & Papa mandat laudabiles
consuetudines ecclesiæ obseruari, ut apparet ex forma lite-
ræ, ista, cum sit laudabilis, & iuri cõi cõformis obseruabit,
5 ut ex de cõsue.c.cũ olim.¶ †Sed ꝯ hæc instatur,& dr.hæc cõ
suetudo non est cõsuetudo,sed magis ius cõe.Rñdet, ꝙ non
est uerũ,ꝙ sit ius cõe,ꝙ prælatus,puta Abbas secularis eccle
siæ posit solũ,& insolidum conferre præbẽdas? & dato ꝙ de
iure cõi hoc posit,nõ põt in præiudicium expectãtis,ut indu
cit consuetudo iuri cõi multum conformis,& eademque æq-
tati innitens,sicut consuetudo optandi,ergo est seruanda: ut
ff.de legi.& senatuscon.l.de quibus in ij.respon. ibi & si qua
in re hæc defecerit,tunc ꝙ proximum,& consequens ei ẽ &c.
Nec ꝯdicit sedi apostolicæ,quia non excludit,nec differt gra-
tiam apostolicam à canonicatu,uel præbenda, sed statim ad
utrunque admittit.excludit tñ a cano.pinguio. quod & con
suetudo optandi per omnia facit. in uanum itaque relinquit
6 de rationabilitate huius consuetudinis dubitare.¶ † Ad 2m,
cum dicitur,ꝙ peccat in forma,quia non sunt dati actus &c.
falsum est,ut patet in articulis huius gñis, & præsertim in vj.
articulo,qui incipit.Itẽ ꝙ dicti do.Abba.qui nunc est &c. nul
lum.n.ius,nulla rõ exigit,ꝙ in articulo exprimantur certæ p
sonæ,quibus contulerunt,sed relinquuntur testibus, ut extra
de test.c.cum causam,quæ ibi,de causis uidelicet,personis,&
loco &c.alioqui necesse esset in articulis ponere,quicquid ha-
berent testes dicere,quod imposibile esset ac absonum, &
7 absurdum.¶ †Ad tertium,cum dicitur,ꝙ continetur obie-
ctum.falsum est,imo est proprium ius ipsius ecclesiæ : ut ff.
de iusti.& iu.l.oẽs populi.& no.per Inn.extra de priuile.c.ac-
cedentibus. Verum modo opponitur sic. dato quod con-
suetudo sit in ecclesia talis, ut allegatur, non potest obstare
apostolico,quia consuetudo introducit quoddam ius ex uo-
luntate alterius,puta abbatis pendens,ut articuli dicunt, & p
consequens conditionale, cuius conditionis existentiam apo
stolicus puram gratiam habens superueniens uincit,licet po
stea conditio existat. ut extra de rescrip.ca.si pro te libr.vj.
Ad hæc respondetur sic,quod duplex est conditio. Vna,quæ
ab initio suspendit, altera quæ resoluit.in prima potest obie
ctus procedere: quia illa sic suspendit, ut a toto prin. & ante
eius existentiam nulla obligatio sit contracta,sed tantummo
do spes est debitum iri,ut ff.de uerb.significa.l. cedere diem.
& de conditio.& demonstra.l.legata sub conditione relicta.
& l.qui hæredi.§.ulti.& de condit.in.indebi.l. sub conditio-
8 ne.†In secunda uero,quæ resoluit, non procedit, quoniam
hæc præsupponit ius purum præexistere,licet resolubile: qua
resolutione non facta manet a toto princi.purum fuisse. &
hic est clarus casus.ff.de cast.pecu.l.proponebatur.& de le.j.
l.seruum filij.in prin.& colligitur hæc distinctio ea tex.ff. de
in diem adiec.l.ij.pro emptore.l.ij.§.sabinus.& §.si in diem.
& de contrahen.emptio.& uenditio.l.iij. Si quis ergo arti-
culus rectè inspiciat,non dicunt optionem in ecclesia locum
habere,si abbati placeat,sed locum habere,nisi abbas impe-
diat,& ei contradicat. Ante ergo impedimẽtũ per abbatem

prę stitum, uel contradictionem per eum factam ius optandi
purũ est, sicut ius agẽdi actione de dote matrimonio soluto
purè est penes patrẽ, licet possit rõnabili ꝯdictione filiæ im-
pediri, ut ff. so. ma. l. ij. §. uolũtate. & l. dotẽ. & Abbas optio-
nẽ nõ impediẽs, nec ei ꝯdicens nõ põt dici nouũ ius dare, nec
cõpetẽs purificare: sed magis suo iure utẽtes nõ impedire: ut
ff. de manu. uin. l. si pater. §. fi. Nec requiritur ad consequendũ
optionis effectũm abbatis uoluntas assistens. sed sufficit, ꝙ
non appareat uoluntas resistens: ut. ff. de trib. l. j §. sciam. & ꝑ
eius uolũtatẽ nõ incipit, sed ꝑ eius impedimẽtũ, & ꝯdictionẽ
9 desinit: ut insti. de hære. abintc. §. ꝑ ꝯrium. ¶ † Nunc ergo, qđ
desinat ꝑ ꝯdictionem, purum est ius: ut ff. de rei uendi. non iõ
& fa. erci. l. & post litem. §. res, quæ sub condõne. Cum itaque
rescriptum apl'icum mandauerit laudabiles cõsuetudines ec-
clesiæ obseruari, & ista cõsuetudo sit hmõi, obseruari debe
bit, nisi appareret, ꝙ eius obseruãtiã abbatis ꝯdictio impedi
ret. ¶ Sed ꝯ ista instatur, & dr̃. ergo isti articuli sunt ꝯrij quin-
to articulo dato in prima instantia, in quo dr̃ cõsuetudinem
esse in ecclesia, ꝙ quotiescunque uacat aliqua præbenda per
mortem, uel cessionem alicuius canonici, abbas dictæ eccle-
siæ sic potest, & ei licet dictam præbendam sic uacantem cõ-
ferre alicui de canonicis antiquis uolentibus suas præbendas
permutare. & ĩ. e. articulo dr̃, ꝙ Abbas fuit in possessione ꝑ-
bendas sic uacantes iuxta dictam consuetudinem liberè con
ferendi, si voluerit, dictas præbendas uni ex antiquis canoni-
cis, quem mallet. q̃ articulus vr̃ effectum istius actus totũ at-
tribuere voluntati abbatis, & sic vr̃ in effectu ꝯdicere nouis ar
10 ticulis, prout sunt superius intellecti. ¶ † Ad illud rñdetur, si
cut dicit Papa extra de offi. & pote. iudi. dele. c. super qõnum
articulis. circa prin. ꝙ isti non sunt ꝯrij illi articulo, sed illum
exponunt: imò verius in his suppletur, ꝙ in illo fuerat præter
missum: qm̃ isti articuli explicitè cõsiderant duplicem uolun
tatem abbatis: unam, quæ respicit oẽm optionẽ, & ista nõ re
quiritur, ut ius optandi locum habeat, sed sufficit nolle non
impedire. & iõ non suspendit ius optandi, licet differre ipsum
possit ꝑ ꝯdictionem. & hoc apertè dicit lex, dum dicit, ꝙ lega
tum ab hærede relictum, si noluerit hæres, non ualet: ut ff. de
leg. j. l. si natus. §. legatus. & tñ relictũ sic, si hæres meus nolue
rit, benè tenet. primũ est uerè conditionale conditione suspẽ
dente. ſm uerò dr̃ quasi conditionale, quia conditionem hẽt
rescindentẽ. & hic est casus. ff. de le. iij. l. fideicommissa. §. sic
autem fideicommissum. igitur ꝙ in primis articulis obscurè
dictum erat de uoluntate abbatis, in his apertius declaratur
ob causam, q̃ non respicit optionem, sed ea præsupposita. s.
ꝙ ei locus sit, eo ꝙ abbas non contradicit, respicit ꝑsonas o-
ptare uolẽtes, ut inter competitores, & ad eandem præbendã
optandum cõcurrẽtes det liberam ꝑtãtem abbati præferendi
ex antiqs, quẽ uelit, iuxta illud, ut si pares sint genere, & mori
bus petitores, is potior existimetur, quẽ sibi cõsulens mulier
approbauerit, vt C. de nup. l. uiduæ. & in tali prælectione ac-
cedit qñque superioris auctoritas, ut ibidem dr̃, & in l. in con
uentione. & hic similiter non contradicit primis articulis. uer
tim r. n. & in hoc quædam abbatis libertas in eligendo, quẽ vo
luerit ex antiquis, licet necesse habeat unum eligere, ex quo
optionẽ nõ impediuit per ꝯriam uoluntatem, quæ prima attẽ
ditur: ut in d. §. sic aũt. ibi, & primam uoluntatem exigit. s. ut
amplius nolle non possit, non ut deberi incipiat, ut ibi patet
in tex. & quod circa hoc dicatur esse quædam libertas, proba
tur. ff. de le. ij. l. cum quidam. & l. unum ex familia. §. si de fal-
11 cidia. & not. extra de præben. c. inter cætera. † Et ex his ma-
nifestè apparet, quòd nulla est contrarietas inter primos ar-
ticulos, & secundos: sed secundi primos declarant, & supplẽt
sed dato sine præiudicio, ꝙ essent contrarij: hoc est a iure ꝑ-
missum, ꝙ in cã appellationis possint dari articuli contrarij
a primis per modum correctionis.[a] ut no. ff. de app. l. creditor
§. iussus. & no. Inn. extra de cõfe. c. ul. quia cum ꝑ appellatio
nem iudicatum extinguentem negocium finitum dici nõ pos
sit: ut ff. ad turpil. l. j. §. ul. locus est correctioni erroris, ſm le
gem. C. de iu. & fac. ign. l. error facti. & ad istũ effectũ dati sũt
articuli in secunda instãtia, ut apparet in protestõne in fine
articulorum posita quæ diligenter legatur. Apparet itaque
itaque in omnem euentum articulos admittendos. cætera sup
pleant debentes consulere, & etiam iudicare.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Per modum correctionis.] *Tu dic esse communẽ sententiã, ut*
in cã appellationis admittantur sine discrimine articuli omnes
ad cãm facientes, siue sint prioribus directo cõtrarij, siue ijdem
cum illis, siue noui ab antiquis dependentes, quãdo sumus in fo-
ro Cæsaris. Et ego ita obtinui, & bis iudicaui, & sciui Pratorẽm
quendã iudicasse. In foro Pontificis seruatur cle. ij. de testi. & c.
Fraternitatis. extra eo. Quod alis iustè ego & obtinuerim, et iu
dicauerim admitti dẽre antiquos & directo contrarios articu-
los, super quibus et fuerant recepti testes in prima instãtia, eu
quorum auctoritates me mouerunt. Tex. apertus in l. Eos. §. j. C.
de app. Alius tex. in l. Per hunc seq. ti. qui textus unsquam cor
recti inueniuntur. Gl. in d l. Per hãc in fi. in uer. Atque semel. C.
de proba. in d. c. Fraternitatis. in uer. Nouis. & ibi Abb. Spe. de
teste. §. satis utiliter. col. ij. uer. xij. fallit. Lanfr. in c. Quoniã con
tra in uer. Testium depositiones. uer. Item prædicta non proce-
dunt in cã appellationis. de proba. Papien. in form. oppo. contra
testes col. j. atque ij. Bruna. in Agone de prouocatio. & app. nu.
36. uer. Quarto quæritur Cy. Bal. Ang. Cas. & alij cõiter a Bar.
discrepantes in d. l. Per hanc. idem Bal. in d. aut. At qui semel.
& in d. l. Eos. §. j. Aug. in cõ. 155. In qõne uertẽte ĩter d. Michele
tum. Marti. Garatus in tracta. de opi. Bar. reproba. Curtius unus
præ omnibus maximè notabiliter in repe. l. Admonendi. de iurẽ.
in 9. col. in fi. & 10. in prin. nu. 35. & se. super tertio no. Si quis
tamen uelit rõnes pro diuersa parte uidere (non. n. desunt, qui cõ
trarium sentiant) legat Maria. So. latè in d. c. Fraternitatis. Ego
quidem id censeo, ut iudicis sit considerare, an timor subornatio
nis probabiliter subsit in testibus. Et hoc casu sequor opi. Ma-
ria. nec et in foro Cæsaris admittendos credo tales articulos. At
in dubio admitti dẽre credo. Aduertendum est autem quod sem-
per, & in quocunque foro positiones admittuntur, et si articuli
non admitterentur. Vnde tutius est positiones offerre, & quate
nus oporteat, illas in uim articulorum conuertere. Marsi. in sin.
110. Præterea remedium est, ubi testes produci nequeunt, ut il-
le, qui producere prohibetur, det testium nomina iudici, & se ab
sentet, tuncque iudex, in quo non timetur subornatio, recipit eos
& fidem facient. Ita Bal. in l. Ampliorem. in fi. principij. C. de ap
pe. Lanfr. in d. uer. Testium depositiones. nu. 75. Ru. in cons. 479
In eo, quod quæritur ad fi. Cap. tau. 216. Iu. in l. ubi pactum. col.
5. C. de trans. Marsi. in pract. cri. §. sequens. nu. 46. & in l. uni. n.
165. C. de rap. uirg. Crauet. in consi. 134. no. j. Et de huius reme-
dij ueritate quid Ale. sentiat, uide in l. 4. §. Hoc autem iudicium
col. ij. & iij. ff. de dam. inf. Adde utilissimas & in foro etiam ec
clesiastico limitationes a Socino traditas in Fall. 403.

De elec. & de confes. & de sen. excommu. uel suspen. alias de cle. excom.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus ab homine est ineligibilis actiuè. & passiuè, secus si a canone.*
Item electus potest aliquid confiteri in præiudicium suum ex defectu suo, sed non eligentium.
Item licet suspensus ab officio, & beneficio sit scienter admissus ad electionem cum alijs, non propterea est inualida electio, sicut si admitteretur excommunicatus, uel laicus. cum nume. seq.

CONSILIVM CCLXXXVI.

IN electionis negocio de cãstolis exocriensis dię.
factæ de domino. R monacho eiusdem monasterij
vr̃ in dubiũ reuocari, uerum illa electio ualeat im-
pugnari, ex eo ꝙ ꝑs dicti electi ĩ iudicio dedisse vr̃
excipiẽdo ꝯ oppositores, qui se conantur opponere ꝯ dictum
electum, quod dicti oppositores existentes monachi fue-
runt, & sunt publici fornicatores, q̃ quidem monachi fuerũt
una

una cum alijs monachis eiusdē monasterij, quā fuit dicta ele-
ctio celebrata:ea quo vr ꝫ dictā electionē argui.s.qa suspen-
si ab officio sunt ab actu electionis exclusi:sed quilibet noto
rius fornicator est huiusmodi:ergo dicti monachi,q dicūtur fuis
se fornicatores notorij,erant tpe dictæ electionis ab oī ip-
sius electionis pricipio repellendi,ꝙ cū factū nō fuerit,uide-
tur posse cōcludi,ꝙ dicta electio reputari debeat uitiosa , ut
potè attentata cum personis ad dictā electionē nullatenus
admittendis.¶ In ꝯrium uerò allegatur, & dr ꝙ oībus benè
cōsideratis,quæ consideranda ueniunt circa hæc,non vr , qđ
ex hoc ualeat dicta electio impugnari:quorū cōsiderādorum
quædam in iure,quædā in facto consistunt. In iure qdem est
primò uidēdū,utrum omnis notorius fornicator absolutè sit
reputandus suspensus,& quò ad se,& quò ad alios? Secundò
utrum omnis suspensus sit simpľr ab electionum actibus re-
pellendus? Tertiò utrum exceptiones datæ ꝫ oppositores ne-
cessariò cōcludāt partē dātē uideri cōfiteri , ꝙ tpe dictæ ele-
ctionis celebratæ dicti oppositores essent notorij fornicato-
res? Quarto ut ū esto, ꝙ uideat pars dicti electi sic confessa
fuisse,debeāt nocere supradicta alijs monachis dicti mona-
sterij,q dictā electionē fecerūt,& hæc cōfessi nō sunt? Quin-
tò,& ultimò utrū dēat dici omnis electio uitiosa, in qua sūt
admissi scienter fornicatores notorij , sicut in qua sunt ad-
1 missi notoriè excōicati,uel notoriè laici? ¶ † Et quāt ū ad
a primū.s.utrū omnis notorius fornicator [a]uel notoriè laicus
sit eoipso suspensus,& quò ad se,& quo ad alios,sm opi.ma
gnorum doctorum in iure,quicquid dicant alij,uidetur dicē
dum,ꝙ non nisi primò moneatur , & sic monitus in crimine
pseueret,nisi solummodò quo ad se.hoc quidem no.& tenet
Hug.xxxij.dist.c.nullus.in gl.Idem est per sententiam . circa
medium.& c.præter.in gl.postquam ille admonitus &c.Hoc
idem tenet Io.de Deo.ut no.Arch.lxxxj.dist. c. si qui sunt in
gl.dicit Io.de Deo tenendum,ꝙ non est suspensus,quo ad a-
lios,nisi prius fuerit monitus &c.hoc idem not.Laur. ut dicit
Archi.in præalle.c.nullus. 32.di.qui etiam dicit . ꝙ sententia
tenentium,ꝙ notorius fornicator sit eoipso suspensus , quò
ad se,& alios,antequam sit monitus,nimium dura est,& pro
pterea ipsam magis aspernari uidetur,& aliorum opi.sectari,
prout etiam uidetur innui in præalle.c.si qui sunt.cum.n.hoc
dicere sit pœnale,meritò restringendum est iuxta.l.ff.de libe.
& posthu.cum quidam.& de pen.l.interpretatione. & quādo
prædictorum opinio teneatur,nulla remanet quæstio, qa de
monitione aliqua non apparet.¶ † Quantum ad sm,saluo ve-
2 ritate uidetur,ꝙ sm do.Host.sit differentia facienda inter su-
spensum ab homine,& suspensum à canone, ut in suspēso ab
homine dicatur,ꝙ actiuè,& passiue sit sibi electio interdicta,
sed si à canone esset suspensus,ut in isto casu,secus.& hoc ē,
ꝙ notari vr extra de consue.c.cum dilectus.in glo.suspensus
enim non potest &c.ibi, & hoc intellige de suspenso ab ho-
mine,secus si à canone &c.& extra de elec.ne pro defectu. in
glos.ultima.¶ † Quantum ad tertium.s.utrum per dictas ex
3 ceptiones uideatur pars ea dans necessariò fateri &c. uidetur
dicendum,si benè inspiciantur omnia uerba dictarum exce-
ptionum,quod nō. Cum.n.dicitur,quod talis monachus fuit
& est notorius,& publicus fornicator,non concluditur neces
sario,sicut debet concludere quælibet probationis species,
b ut colligitur extra de prob.c.in præsentia.cum si. [b] ip is fuerit
talis tempore electionis,uidelicet notorius fornicator. Nam
illud uerbum est,ꝙ est temporis præsentis,& fuit,ꝙ est tem-
poris præteriti,saluatur in aliquo tempore,estò ꝙ non fuerit
notorius fornicator ille,de quo datur, tempore dictæ electio
nis.Nec ob.si dicatur,quòd in exceptione subiungitur forni-
catio,& concubinatus temporis præcedentis electionē: quia
non dicitur,cum de actibus illis datur,quòd fuerit tunc noto
rie fornicatus,uel ꝙ notorie tenuerit concubinam : sed hoc
pro tempore latuit.post dictam uero electionem perseuerā
do in crimine hoc cœpit patere,& deduci in publicum : & sic
exinde dictus est esse publicus,& notorius fornicator tempo
re dictæ electionis.& maxime quia si quid dicta locutio ha-
bet ambiguitatis,intelligi debet secundum intentionem , &
declarationem loquentis:ut.ff.de iudi.l. si quis intentione .[c]

Nec ob.similiter quod in fine dictæ exceptionis subiungi-
tur,quod est de prædictis grauiter diffamatus : quia illud re-
4 spicit solum tempus,quo dicta exceptio fuit data . † Quan-
tum ad quartum uidetur dicendum,ꝙ cum electio, de qua a-
gitur,facta fuerit per monachos dicti monasterij,non autem
per electum,cuius nomine dicta exceptio data fuisse dicitur:
necessarium uidetur,quòd ipsi possint electionem huius pro
sequi,& ipsam petere confirmari,ut apparet per ea,quæ no.
extra de elec.c.dudum.cum si:& cum ipsi nō confitentur , ꝙ
illi,de quibus agitur,fuerint tempore electionis notorij for-
nicatores,non uidetur,ꝙ quicquid sit datum pro parte ele-
cti debeat obesse electioni per eos canonice celebratæ, & ma
xime quando de eorum ignorantia constet,sicut constare po
terit per eorum proprium sacramentum,iuxta no.p Inno.ex
de ele.c.illa.in ul.col.uer.si autem capitulum,uel maior pars
&c.& per Host.ibidem.& per Compo.extra de consue.c. cū
dilectus.in glo.magna.ver.quod autem dixi, quod electio cū
excōicato &c.Nec ob.si dicatur iam si unus electus cōfiteatur
se excōicatum,uel talem,ꝙ ineligibilis fiat,cassabit eius ele-
ctio, Quicquid dicant in ꝯrium eligentes, quia aliud est ali-
quem electum confiteri aliquid ꝫ se per quod uideatur inha
bilis,& incapax.aliud est ipsum confiteri aliquid , p qđ nullū
uitiū,nullamque inhabilitatem ꝯcerat,sed quod solum eligē
5 tium actum respiciat. ¶ † Quantum ad quintum,& ultimum,
supra tactum vr (salua ueritate) quod non sic actum electio-
nis inficiat admissio aliquorum,qui sint fornicatores noto-
rij,etiam ex certa scientia facta,sicut admissio notorie excō
municatorum,seu notoriè laicorum,& per consequens noto
riè in electione uocem non habentium. Et ratio inter alias pa
tentes colligitur ex his,quæ circa primum dubium sunt nota-
ta. nam hi,qui scienter admittūt excommunicatos notoriè,
seu notoriè laicos,& per consequens notoriè,& indubitanter
nullam uocem habentes,nulla possunt se excusatione iuuare,
quin peccent,& faciant contra iura tales secum admittendo.
& propterea non est mirum,si talis electio dicatur uitiosa .
Sed qui admittunt notorios fornicatores, esto sine præiudi-
cio,ꝙ omnes electores hoc fuissent confessi,non possunt di-
ci in hoc peccasse, cum.n.(ut supra dictum est) sit opinio ra-
tionabilis,& æquior causa odij restringendi,& pœnę minuen
dæ,quòd notorius fornicator ante monitionem uitandus nō
sit,quæ culpa potest eos admittentibus impingi, & adhæren-
tibus opinionibus prædictorum tantorum uirorum in iure ?
certe nulla. licitum nanque cuique uidetur,ex quo opiniones sūt,
d illam opinionem tenere,quam uelint [d] sicut dicitur in opinio
nibus diuersis sanctorum:ut no.Innocen.extra de consti.c.ne
imitaris.& Host.& Compost.ibidem.& uidetur casus extra
de frigi.& malefi.c.fraternitatis.ibi , quamdiu iste articulus
6 dubitabilis erat &c.& ibi no.per Inno.¶ † Præterea ad præ-
dictorum confirmationem attendatur protestatio, quæ fuit
facta ante dictæ electionis actum contra omnes excommuni
catos,suspensos &c.qua enim ratione dicitur protestatio ip-
sa sufficiens,cum dubitatur utrum aliquis excommunicatus
sit,uel non,ut notant omnes doc.eadem rōne,& maiori de-
bet dici sufficiens,& electores excusans, quando dubitatur,
utrum aliquis sit suspensus,uel non , sicut in quolibet noto-
rio fornicatore ante monitionem,& perseuerantiam sequu-
tam propter diuersas opiniones doct.ut superius est proba-
tum . ¶ Attendatur insuper, quòd in processu causæ liqui-
de probari poterit , si fuerit opportunum , quod principalis
oppositor adeo erat potens,quod nec ipse , nec complices
sui sine magno scandalo,& periculo personarum potuissent
expelli,nec etiam specialis potest fieri protestatio contra ip-
sos,unde secundum omnes excusat protestatio supradicta.
7 ¶ † Præterea (salua sp ueritate) licet ī iure repiatur,ꝙ suspē
sus ab officio,& bñficio in electione uocis suffragium nō ha
bet,ꝙ tñ totam electionē inficiat,nō cauet,& iō debemus es
se contenti pœnis lege cōpræhēsis.ff.de uer. ob.l. stipulatio
& quod non est sanctorum patrum decreto statutum , non
est superstitiosis adinuentionibus præsumendum . extra de
transla.præla.c.inter corporalia. Et cum habito respectu
ad eligentes iste actus sit separabilis, alter propter alterum

uitium non contrahit.ar. C.de testa.hac consultissima. §. ex imperfecto.& qui,& à qui.li.ma.fi.uel non.l.si quis hac.l.§.fi. Nec est simile de excõicato sciẽter admisso,qm ille,tanquam infectus,totum sctum;inficit:ut extra de procu.consult.&ex participio cum eo in participante contrahitur macula quæ certum nomen assumit,Scilicet minoris excõicationis, ꝙ in suspenso nõ inuenitur.Et ideo quantum ad inficiendum non
8 est bona argumẽtatio de vno ad alterum.†Nec ob. ꝙ de interessentia laici dicitur extra de ele.c.massana.quia laici sunt perpetuo prohibiti,suspensi aũt non sic:& ideo ar.nõ procedit per no.C.de legi.& consti.l.non dubium.¶ Præterea laici nullam unquam habuerunt interessendi ptãtem. suspẽsi uero sic.& ideo non est bona argumentatio de uno ad alterum, ar.ff.de acqui.pos.l.j.clam possidere.circa prin.ibi,non.n.obtinendæ possessionis,sed origo nanciscendæ &c. & probatur expresse hæc responsio extra de elec.c.quod circa religioso-
9 rum.in conci.Viennẽ.¶†Præterea nemo dubitat longè aliud esse carere habitu,& actu,ut laicus,quãtũ ad electionem aliud habere habitum,sed exercitium ligatum, ut suspensus, ut probatur.ff.de auto.tut.l.& si pluribus. & ibi no. Et hoc probat Augusti.clarè in epistola ad parmenionem sic dicẽs, Aliud est prorsus nõ habere;aliud est perniciosè habere:aliud salubriter.& ponuntur hæc in canone.1.q.1.c.quod quidem. & si uideatur benè illa deductio,quam ibi Augustinus facit, manifestè uidebit hæc solutio ibi eẽ probata. & hæc est &c.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Notorius fornicator]*De pœnis clerici fornicarijs atque illĩ concubinarij uide Tract. Crim.canon.Domini Episcopi Diaz ca. 72.& 73.Consilium Trident.sessio.25.de reforma.cap.14.*

b ¶Cap.in præsentia.cum sim.]*Vide Dec.in l.Non hoc.in ij.colum.C.unde legiti.*

c ¶L.si quis intentione.]*Habes quamplures utiles remissiones ad huius doctrinæ declarationem in tracta.præsum.domini Alcia.Reg.iij.Præsum.16.in j.carta in additio.magna Arelat.*

d ¶Quam uelint.[*Circa tenendas opiniones,ubi sunt diuersæ,uide Præsump.Alcia.51.reg.j.in lib.de præsum. Indagationes iuris nostras li.2,ca.6.ubi tradidimus,qualiter,& quo ordine iudex se gerere debeat,cum dissident iuris ciuilis Doctores a canonistis.*

De sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Quarta non debetur ecclesiæ parochiali defuncti de relictis alicui monasterio a testatore ubi non sepelitur uel alicui fratri in particulari ratione parentelæ uel amicitiæ maxime si est alicuius monasterij ubi in commune uel particulari possunt fratres bona possidere,cum plu.nu.seq.*

CONSILIVM CCLXXXVII.

1 QVAESTIONES propositæ tales † sunt. primò utrum fratres prædicatores,& minores per decre.de nouo conditam,quæ incipit,super cathedrã positam in ti.de sepul.in extra. teneant̃ soluere sacerdotibus parochialibus quartam partem de his,quæ relinquũtur eis ab illis,q̃ penes eccl'as ipsorũ nõ tumulantur ul' de his,q̃ relinquunt̃ fratrib. singularib. cã cõsanguinitatis,affinitatis,seu amicitiæ,uel donationis,aut beneficij recepti ab ipsis singularibus fratribus,alias intuitu ipsarum singularium personarum per illos,qui in ecclesijs, uel cimiterijs fratrum prædicatorum elegerint sepeliri? Licet autem extent instrumenta bo.me.Reuerẽdi.p.& d.Matthei de Aqua Sparta portuensis episcopi cardinalis,in qua attestatur declarationẽ dubij qõnis præmissæ,quo ad utrunque articulũ audiuisse a fe.re.domino Bonifacio.Papa.VIII. qui dictam primo cõdidit decre.cuius literæ uerba talia sunt.Fratres dictorũ ordinũ non tenentur soluere quartam de his,quæ relinquuntur,eis ab illis,qui penes eorum ecclesias nõ humantur,nec de his, quæ deuotionis,amicitiæ,uel confessionis causa singularibus fratribus relinquuntur,siue apud fratrum prædicatorum ecclesias,siue alibi tumulentur corpora defunctorum. sicut nobis constat ex uiuaci memoria,& ex ore sanctissimi patris nostri pdicti nos audiuisse recolimus,uidelicet quartam in his duobus articulis iam dictos fratres non debere soluere, nec deberi hucusque.hæc sunt uerba Cardinalis.& licet ipsius Ro.pontificis declarationem,& interpretationem in dictis articulis, similibus sequi oporteat:cum eius interpretatio, & declaratio ius faciat,& sit ab omnibus obseruanda.C.de legi.l.j.& fi. extra de sen.excom.inter alia.de uer.si.in his,quę.in tex.& in glo.& 11.q.j.ex his.& assertioni dicti do.Cardinalis standum sit s̃m Inn.extra de priui.cum olim essemus.in gl. ipsius Inn. posita super uer.assertiones.& de ap.c.cum parati.& de elec. innotuit 97.dist.nobilissimus.in fin. & not. in suo apparatu Host.in c.cum a nobis.de testa.etiam do.Ioan.monachi Cardinalis,qui in dictis suis,uel scriptis multum fauit curatis, in apparatu suo,quem fecit super dicta decre.super cathedram §.huiusmodi.in uer.quartam,in hæc uerba: sed nunquid ista quarta debebitur curatis de relictis fratribus, etiam si legantes apud dictos fratres non elegerint sepulturam? Dic,ꝙ non sicut extra de sepul.c.j. quia s̃m ius datur electio sepulturæ in ultima uoluntate.decuit autem,ut dicta electio fieret sine iniuria curati.& ob hoc canonica portio,quæ qñ erat tertia, qñq; quarta, qñque dimidia,limitatur,& taxatur, ut sit quarta,& si curatus in quæstione proposita de omnibus relictis haberet quartam,esset fortunatus,si haberet subditum, qui centum milia marcharum legasset. item legatarius integrum debet facere legatum, & ideo defalcationem eius denego, nisi ut in iure expressum est.ff.de reg.iur.l.j. præsertim ne ultimæ uoluntates annullentur,quæ pro lege sunt seruandæ:ut in aut.de nup.§.disponat.& ut ultima volũtas prorsus sit libera. C.de sacros.eccle.l.j.hoc dicit dominus Ioan.monachi præ-
2 dictus. ¶†Ostenditur tamen manifestè per doctorum sententias approbatas,& iura, quod in dictis duobus præmissæ quæstionis articulis fratres dictorum ordinum parochialib. quartam prædictam soluere non tenentur. ꝙ probatur primo
a per do.Inn.lucernam iuris[a] qui extra de sepul.in c.relatũ.exponens tex.ipsius capituli,vbi dicitur,omnium rerum, quas pro salute animæ suæ debuerit disponere,medietatem ecclesiæ,ad quam dignoscitur pertinere,relinquat,de verbo ad verbum sic dicit.ecce si consanguineis,vel amicis, vel pauperib. aliquid pro anima sua reliquerit,nullam partem habebit ecclesia,quia personis singulariter relinquuntur.j̃.de uerbo.sig.
3 ex parte.& non ecclesiæ.¶†Habet enim locum hæc canonica portio tantum in relictis ecclesiæ, vbi sepelitur,vel ad quã transit,vel se conuertendo,vel alio modo, vt hic & supra c. c
proxi.& j̃.eo.c.de his,vbi de hoc no.& hoc ideo ne alias ecclesias suæ præferat.& j̃.iuxta finẽ. item non videtur,ꝙ de relictis,uel pro anima sua,puta pauperibus, vel alijs ecclesijs, ubi non sepelitur,nec alia recipit sacramenta, debeat parochialis ecclesia aliquam portionẽ habere,nisi fortè relinquatur ecclesiæ illi,ubi sepelitur,tunc.n.constat,ꝙ qñcũque illi relinquatur,portionẽ hẽbit ecclesia.supra de test.requisisti. & hic.& c.de his.& hæc est ratio;quia vel ecclesiastica sacra. &c.huc vsque verba Innocen.& Bernar.in c.j. de sepul. idem; sentit, quod do.Innocen.sic dicens,super ver.iudicij. sed qd. reliquit ecclesiæ illi,in qua eligit sepulturam, & non alijs locis religiosis.extra c.in nostra.& Ros.& in suo libello iuris ca d
nonici de sepul.§. sed nunquid prædictam sequitur sententiam dicens,quod illa ecclesia, vbi in vita sua audiuit diuina, & habuit pabulum,siue recepit ecclesiastica sacramenta, totius illius iudicij,quod reliquit illi ecclesiæ, in cuius cimiterio eligit sepulturam,debet habere canonicam portionem. & est ratio prædictorum,quod cum ecclesiæ parochiali fiat iniuria de corpore, quod alibi sepelitur,fiat sibi recompensatio, quòd illa ecclesia,in qua sepelitur, det quartam omnium rerum, quas ei testator pro anima sua legauit. & prædictam Innoc. & Ros.sententiam communiter tenent doct. & gloss.antiqui & Moder.& Archidia.Bononien. in apparatu suo extra de sepul:cum quis.lib.vj.in gloss.quam ponit in ver.canonicam portionem.& probat ipsam sniam apertis rõnibus esse veram, & eam dicit eẽ tenẽdam.& reprobat opi.

Host.

Host. qui quo ad primum articulum dictæ quæstionis discre
pat à sententia do. Io.& aliorum dicens, ꝙ non solum de his,
quæ occasione sepulturæ relinquuntur, sed & de omnibus re
lictis aliis ecclesiis, seu etiam piis locis, ecclesia parochialis
4 suam percipit portionem. ¶† Quantum autem ad secun-
dum articulum, concordat in d.c. relatum. in apparatu suo di
cens sic. in ver. disponere. s. ecclesijs conferen. secus si cõsan-
guineis, vel amicis, vt pauperibus, & pro anima relinquãtur.
de talibus enim non deducitur canonica portio, cum perso-
nis sit singulariter relictum. j. de ver. sig. ex parte. iij. §. j. uer.
de his. s. de testa. requisisti. §. illud. hoc dicit Host. in appara-
tu, & in summa sua de sepul. §. de quibus dicit, quod quarta
debet de legatis, seu relictis pro anima in infirmitate, de qua
obijt, vel causa mortis pro anima, duntamen obtentu, seu ob
donationem ecclesiæ, vel pij loci relicta fuerit, secus si obten
tu personæ, q̃uis ecclesiasticæ, duntamen in fraudem nõ fiat.
de test. c. officij. & c. requisisti. & de uer. sig. ex parte. iij. hæc
dicit Host. in sum. sua. & hoc idem no. de test. c. fi. super uer.
5 pijs locis, in apparatu suo. ¶† Ex prædictis autem sententijs
doctorum, & iuribus allegatis per eos manifestè colligitur,
ꝙ de relictis singularibus personis, & ecclesiasticis quorum-
libet locorum, obtentu suarum personarũ, quarta aliqua exi-
gi non potest, siue testator apud eorum ecclesias elegerit se-
peliri, & sepultus fuerit, siue non, & in hoc omnes concor-
dant. De relictis autem ecclesijs, seu etiam pijs locis secundũ
ueram, & probatam sententiam Inn. & aliorum, ita demum
potest ab eis quarta exigi, & peti per sacerdotes parochiales,
siue curatos, si relinquentes apud ipsas ecclesias, siue loca ele
gerint sepeliri: si autem nõ fuerint in ipsis ecclesiis, seu locis p
sacerdotes sepulti, quartam de talibos relictis ipsis ecclesiis,
seu locis, sacerdotes parochiales non possunt exigere, uel re-
6 quirere, & maximè si loca sint exempta. † Vnde do. Inn. extra
de sepul. ca. in nostra. dicit in hæc verba. s. Et nos dicimus, ꝙ
de legatis locis exemptis nullam portionem habebit ecclesia
parochialis, nisi ibi eligat sepulturam. extra de test. c. officij.
& c. requisisti. & s. de sepul. c. j. & c. de his. & c. in nostra. & est
ratio, quia ea, quæ relinquit ecclesię, tantum pro sepultura re
linquere uidetur, & ideo de illis parochialis ecclesia suã per-
cipit portionem: sed ea, quæ sunt sic separatim hospitali exẽ
pto relicta, non uidentur pro sepultura relicta, sed alias pro
anima: quare de illis nihil est deducendum. & idem, quod di
ctum est de hospitali, dicimus, si quis eligat sepulturam in a-
lia dioece. si uero is, de quo agitur, apud hospitalarios, nõ ex
electione, nec alias de iure, sed de facto sit sepultus, & tũc de
relictis, nec totũ, nec partem reddet parochiali ecclesiæ, sed
corpus tantum, & oblationes omnes, quæ occasione sepultu
ræ factæ essent. s. e. c. ex parte. & hoc Inn. & ibi Ho. recitat in
d. c. nostra in apparatu suo, in gl. j. ver. reliquit. Et prædictam
do. Inn. sententiam sequi uidetur præfatus do. Bonifacius. 8.
in d. decre. super cathedram. §. hmõi. vbi statuit, ꝙ fratres pręg
dictorum ordinum possint recipere omnes illos, qui in eorũ
locis, & ecclesiis elegerint sepeliri: sed ne parochiales eccle-
siæ, & earum rectores, qui ministrare habent ecclesiastica sa-
cramenta, debitis, & necessariis beneficiis defraudẽtur, dicit,
ꝙ fratres dictorum ordinum de obuentionibus omnibus, tã
de funeralibus, q̃ de quibuscunq; relictis distinctè, uel indi-
stinctè ad quoscunq; certos seu determinatos vsus, de quib.
etiam quarta, seu canonica portio dari, seu exigi non consue
uit, vel non dẽt de iure, necnon de datis, uel qualitercunq; do
natis in mortis articulo, aut infirmitate donantis, uel dãtis, de
qua decesserint, quomodocunq; directè, uel indirectè fratri
bus ipsis, vel aliis, quartam partem parochialibus sacerdoti-
bus largiri integre teneantur, quæ verba, tam de funeralibus,
q̃ de quibuscunq; &c. relictis fratribus ipsis, secundum præ-
cedentia necesse est intelligi, ẽt de relictis fratribus in cõmu
ni, quia illos receperunt ad sepulturam. quod patet ex pluri-
bus: Primo quia causa in d. decre. expressa, ex qua dicitur fra-
tres astringi dare quartam de funeralibus, & alijs relictis ip-
sis fratribus, est uidelicet, ne parochiales ecclesiæ, & earũ re-
ctores debitis, & necessariis beneficiis defraudentur. nã si fra-
tres de relictis sibi factis per illos, qui apud eorũ ecclesias se-
peliuntur, aut de relictis singularib. fratrib. obtentu alicuius
donationis, vel seruitij, seu attinentiæ, nihil dant parochiali
ecclesiæ, seu rectori curato, nonne defraudabitur ipsa paro-
chialis ecclesia seu eius rector debito necessario beneficio?
etenim, ut. s. dictum & probatum illud debitum, & necessa-
riũ beneficium est recompensatio, quam faciet, & facere te-
netur ecclesia, in qua eligit sepeliri, parochiali ecclesiæ, seu re
ctori, dando sibi quartam omnium obuenientium, tam fune
ralium, q̃ omnium, quæ ipse testator ipsi ecclesiæ, in qua se-
7 pelitur, reliquit. † Vnde cum illud debitum, & necessariũ be-
neficiũ recipiat aliunde, & sic cesset ipsa cã, effectus decre. nõ
dẽt extendi ad casus, in quib. cã non reperitur ad rem. ex̃ de
app. cũ cessante, j. q. 7. qđ pro remedio. ff. de acqui. pos. l. si qs
amodo. ff. de re mili. l. milites. Et ex hac ẽt rõne motus do. Io.
monachi in dicto apparatu, quẽ fecit super dicta decre. sup
cathedrã. dicit expresse, ꝙ secundũ prædictã decre. fratres p̃-
dictorũ ordinum non tenentur dare quartã de relictis eis per
eos, qui apud ipsos fratres non elegerunt sepulturã. Ideo ex
eo, quia uerba posita in dicta decre. super cathedram. ubi dr̃
copulatinè, qđ fratres tã de funeralibus, q̃ de aliis relictis da-
re quartã partem parochialibus sacerdotib. teneantur, demõ
strant expresse, quod loquitur de relictis p eos, quos recepe
runt ad sepulturã ex electione in earũ cimiteriis, uel ecclesiis
funeralia aũt dici non pñt, nisi quæ rõne sepulturæ deueniũt.
ex̃ de sepul. cũ liberũ. circa fi. & c. in nostra. uerli. eisdem. Itẽ
quia uerba in tex. p̃dicto posita, cũ pluraliter dicit fratribus,
q̃ determinant oĩa p̃missa. s. relictis, necnon datis &c. intelli-
gi necesse est de legatis, seu relictis in cõi loco, in quo qs sepe
litur, & non de legato alicui fratri diuisim, siue singulariter fa
cto: quia pluralis loquutio non infert suã singularitatẽ, nisi ex
tali allegatione fieret ꝯ ius cõe, uel iuri aliorũ p̃iudicaretur,
sicut probatur expresse p simile ex̃ de sepul. c. ut priuilegiũ.
circa fi. in tex. & gl. Cõstat aũt, qđ contra oĩa iura foret, si di
ceretur, ꝙ de legatis factis singularib. personis, siue obtentu
singulariũ personarũ sacerdotes parochiales possent exigere
quartã: ut. s. probatũ est. Et iõ non est credendũ dñm Papam
iura, & statuta sup his uno uerbo uoluisse subuertere: ut extra
de elec. c. ecclesia nostra. iuxta fi. & C. de inof. test. l. si quãdo.
& ꝓpriũ esse dẽt iura iuribus concordare, & iuriũ correctio-
8 nẽ euitare. l. unica. C. de inof. do. † Et uerba rescripti, & legis
particolaris sunt ad ius cõe trahẽda. ex̃ de rescrip. cãm, q̃. ff.
de mu. & hon. l. ut gradatim. §. sed si lege. cũ si. fieret ẽt enor-
me p̃iudiciũ testantibus, quorũ uoluntates dẽnt eẽ liberæ. C.
de sac. san. ec. l. j. & tanq̃ leges sunt seruãdæ, in aut. de nup. §.
disponat. Et legatarijs legata integralr̃ sunt soluẽda, & nõ de
falcanda, nisi in iure inueniatur expræssum: ut. s. dictũ est. Ini
quissimum ẽt foret dicere, ꝙ legatum factũ p patrẽ filio, uel
p alium ꝓpinquum consanguineo pro tunica fortè, uel aliis
ad uitam fratris necessariis, uel p p bñficium fratri benemeri
to, defalcaretur, & subtraheretur eleemosina fratrib. paupi
bus, & p cõsequẽs eis necandi occasio præberetur, quia q ali-
moniarum relicta subtrahit necare vr̃. ff. de lib. agno. l. neca-
re. & ab ecclesia iniuriæ procedere uiderẽtur: unde debẽt iu-
ra nasci. quod esse non dẽt. C. unde ui. l. meminerint. Igitur di
cta uerba fratribus ipsis, arctanda, & restringenda sunt ad re
licta fratribus in communi, siuè conuentui fratrum, & nulla-
tenus ad relicta personis singularibus extendenda. nam uer-
ba legis, siue huiusmodi beneficij dati curato, intelligẽda sũt
sine cuiusq; iniuria, & sic ꝙ non derogẽt iuribus aliorum. ex-
tra de priuileg. pastoralis. & in d. cap. ut priuilegia. in fin. &
de offic. ordi. & de offic. dele. super eo. & C. de emanci. lib. l.
nec auus. & l. ij. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publi-
co. uerbum enim ipsis, quod est relatiuum, hoc declarat.
cum enim supra loquutus fuerit de fratribus; in quorum lo-
cis, & ecclesiis testantes eligunt sepulturam, & quibus com-
petit ad sepulturam recipere, & qui funeralia recipiunt &c.
& huiusmodi loca, & ecclesiæ, atque usus eorum non dican-
tur fratrum singularium, sed fratribus in cõmuni. ff. de in ius
uocan. l. sed si hac. §. qui manumittitur. Et recipere ad sepul-
turam, & funeralia non spectat ad singulares fratres, sed ad
conuentum. siue ad prælatum nomine conuentus, & fra-

trum.patet per nerbum ipsis,quod refertur monasterio, seu
9 loco fratrum.†Nec ob.si dicatur,quod vis,& proprietas eo-
rum,quæ relicta sunt singulari fratri professo,transit in mo-
nasterium,seu conuentum.& sic videtur,ꝙ monasteriũ, seu
conuentus,cui acquiritur, quartam prædictam dare teneať:
quia procedit in religiosis,qui nec in communi,nec in specia
li proprium habere possunt,vt sunt fratres minores,qui nihil
sibi in speciali,uel eorũ monasterio, aut ordini acquirere pos
sunt,vt dř expressè in c.Exijt.§.Porro.& §.Ad hæc cũ fřes.de
uer.sig.in vj.& nihilominus ad legata,seu relicta eis facta sol
uenda hřdes & testõrum,exequutores compelluntur,ut d.ca,
Exijt.§.ad hæc quia fratribus.cum nõ refert cuiusq; id, quod
10 iuris est.s.proprietas acquiratur.† Nam cum ipsi fratres ca-
piant usumfructum rerum eis necessarium tam ad uitæ sustẽ
tationẽ, q̃ ad officiorũ sui status exequutionem,ut d.c.Exijt.
§.porro.& de legatis, seu relictis eis i singulari factis ẽ ipsis in
hmõdi necessariis prouidendũ,quorũ sunt capaces,cũ potius
in facto,q̃ in iure consistant:vt.ff.de capi.dimi.l. legatum. in
tex.& gl.& licèt eis ad hoc actio in iudicio non competat, ex
officio eorum prælati secundum defuncti uolũtatem hoc fa-
ciunt adimpleri,arg.C.de lib.cau.§.cum affirmes.& extra de
testa.c.quia nos.& c.iudicãte.& c.si hæres,& c.tua.& ad hoc
vide,quod no.Inn.& Host.extra de proba.in præsentia.& cũ
loqueretur de legatis singularibus personis non debet dari
quarta secundum Inn.& Host.si ex eo quia talia relicta,seu
legata non sunt facta intuitu monasterij,seu loci,in quo sepe
litur legans,sed intuitu ipsarum singularium personarum: ut
s̄ probatum est.& patet per id,quod expressè no. Hostic.in
sum.de sepul.§.& de quibus.& ita subsu in relictis factis fra-
tribus singularibus dictorum ordinum, sicut in relictis aliis
personis singularibus, sequitur,ꝙ de talibus legatis, seu reli-
ctis fratribus singularibus factis, quæ debent integraliter in
vtilitatem ipsorum fratrum conuerti, non est quarta aliquo
modo detrahenda,& ꝙ beneficium datum curatis,ut quartã
habeant de relictis ecclesiæ,vel conuentui fratrum per eos,q
ibi eligunt sepeliri, non debet ad relicta facta fratribus singu
laribus,& in eorum grauamen extendi.d.l.nec auus.Nec ob.
prædictis uerba in d.decre.super cathedram.posua,cum dici
tur,fratres dictorum ordinum de quibuscunq;,& quomodo
cũq; relictis distinctè ad quoscunq; certos, vel determinatos
v sus,de quibus etiã quarta,seu canonica portio dari,seu exi-
gi non consueuit,vel non debet de iure &c.Ex quibus verbis
arguitur,quod uidetur sensisse, ꝙ de relictis singularibus fra
tribus,de quibus alias non debet ante ipsam decre. dari quar
ta, auctoritate ipsius decre. sacerdotibus parochialibus per-
soluatur.Et verè non ob.Nam in prædictis verbis non est de
terminata sententia,sed vbi.j̃.subiungitur,fratribus ipsis,vel
aliis pro eisdem quartam partem parochialibus sacerdotib.
largiri integre teneãtur,& verba fratribus ipsis &c. ui.s̄.ple
nè probatũ est non inferunt suam singularitatẽ,nec diuisim,
sed coniunctim accipiuntur.Si enim uoluisset intelligi de re-
lictis factis singularibus fratribus,expressisset,determinasset
& posuisset post verbum fratribus ipsis, vel alicui eorũ, aut
in speciali,vel cõi,vel similia:sicut expressit, & determinauit
uerbom relictis dicendo, distinctè, seu indistinctè ad quoscũ
que certos,seu determinatos vsus sint facta, Nam distinctè,
& indistinctè,directè,& indirectè potest fratribus in commu
11 ni relinqui.†Cum ergo non expressit ad relicta fratribus ip-
sa uerba extẽdi nõ dẽnt.ar.c.ad audientiã.extra de deci.& de
transla.præla.c.ij.§.sed nec illud.& de ver.sig.cum partibus,
ibi,cum autem in priuilegiis de regno, uel prouincia nil ex-
pressè dicatur:vt.C.de cadu.tol.l.j.§.si vero. Quare autem
subiungitur,de quibus quarta,siue canonica portio exigi nõ
consueuit,vel non debetur de iure: patet, quia si fratribus in
communi ante ipsam decre.fuisset per illos,qui apud eos ele
gissent sepeliri,aliquid relictum,non pro sepultura,seu occa
sione sepulturæ,sed alias pro anima,seu alia iusta causa,de ta
li relicto nulla quarta de iure debebat exigi:ut supra proba-
tum est per id,quod expressè notat,& determinat Inno.in d.
c.in nostra.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Lucernam iuris.] *Inno.Lucerna iuris,quod item not. infra cõ si.228.*

De sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturam si tempore generalis interdicti unus eligit apud fratres non tenentur isti fratres de sibi relictis siue iure siue de facto recipiunt defunctum ad ecclesiasticam sepulturam soluere quartam parochialibus ecclesiis.& nu.2.*

CONSILIVM CCLXXXVIII.

a SECVNDA quæstio est, [a] pone,ꝙ ciuitates ali-
quæ in earum diœcesi propter delictum domini,
uel rectoris ciuitatum, vel diœcesis in pœnam po
puli sunt generali interdicto ecclesiastico subie-
ctæ:quo durante sæpè contingit, ꝙ parochiani dictorum lo-
corum sua condunt in ultimis testamenta,in quibus apud di-
ctorum ordinum fratres eligunt sepeliri,& eisdem fratribus
in communi multa pro animarum ipsorum testantium reme
dio relinquunt eisq; defunctis à parentibus ipsorum, aliisq;
secularibus personis de facto,& etiam contra prohibitionẽ,
& uoluntatem fratrum dictorum ordinum apud eos in eccle
siis,vel cimiteriis suis tumulantur,& deinde hæredes,seu ꝓ-
pinqui ipsorum defunctorum diuersas oblationes faciunt di
ctis fratribus,vt orent pro animabus ipsorum defunctorum:
Nunqoid præfati fratres de huiusmodi relictis, & oblationi-
bus quartam partem dare sacerdotibus parochialibus teneã
1 tur?Et dicendum est absque dubio,ꝙ non tenentur.† Nã cer
tum est, ꝙ parochiani prædicti tempore talis interdicti non
possunt in parochialibus,aut aliquibus aliis ecclesiis, seu ci-
miteriis interdictis,seu non interdictis sepeliri, aut quomo-
dolibet eligere sepulturam,nisi vbi ex priuilegio hoc reperi
tur esse concessum:vt hæc probantur extra de priuile.ut priui
legia.& ibi plenè no.in apparatu dominorum Inn.& Host.in
ver.regularium.& infra.eo.ti.cum & plantare.§.quod si tẽ-
plarij.& extra de pœ.& remis.quod in te.quodq; oẽa, q̃ tpe
ĩterdicti in ecclesiis,uel cimiteriis defunctorũ corpora scie-
ter ꝑsumunt sepeliri,ipso facto sñiam excom.incurrũt,à qua
non sunt absoluendi,nisi prius ad arbitriũ diœcesani epi eis,
quib.per ꝑmissa fuerit iniuria irrogata,satisfactionẽ exhibue
rint competẽtẽ,ut expressè hř ex̃ de sepul.eos. in cle. Et per
hoc patet,ꝙ fratres dictorum ordinũ nõ debent,nec põt cor
pora taliũ defunctorum in eorum ecclesiis, vel cimiteriis se-
pelire,nec ꝓ sepultura,nec occasione sepulturę eorum aliq̃d
recipere,ne forsitan uideantur sepulturam illicitè à dictis se-
cularibus attentatam per subsequẽtẽ hmõi receptionem cõ
probasse.arg.in q.j.c.constat.in tex.& gl.quamuis liceat ipsis
fratribus ꝓ talibus defunctis,si in pœnitentia decesserint,re-
cipere mortuaria:ut.s.orent ꝓ animabus eorũ,cũ ꝓ eis oran
dũ sit.13.q.3.quodq; &c.relicta ipsis fratribus in testamentis
hmõi defunctorũ,vt hæc hñr,& plenè notanť in apparatu dñi
Inn.& Host.ex̃ de excessi.ꝑla.in c.tanta.in gl.q̃ signať in ver.
post interdicti uiolationẽ.cũ ergo tunc demũ fratres prædi-
cti s̃m.d.decr.sup cathedrã.ad quartã,seu canonicã portio-
nẽ ꝑsoluendã rectoribus ecclesiarũ parochialiũ teneanť, cũ
per electionẽ sepulturæ legitimè factã in eorum ecclesiis,seu
locis sepeliunt corpora parochianorũ,q̃ de iure,si non elegis
sent sepeliri apud eos, forẽt in ipsis parochialib. ecclesiis tu-
mulanda,ut in ꝑdicta decr.dicit,& s̄ dicti doct.Inno.Roffre.
Guid.& Io.mo.notãt hoc fieri in cõpẽsationẽ iniuriç,q̃ paro
chialibus ecclesiis fit,ꝙ in hmõi corpora nõ tumulanť, ne re
ctores earũ debitis,& necessariis officiis defraudentur,& ꝑ-
dicti parochiani non poterant eligere sepulturã, nec sepeliri
de iure in ecclesiis dictorum fratrum,nec sacerdotum paro-
chialium,nec aliquibus aliis,ut s̄ dictum est. & non apparet
præiudicium factum,quod de iure non sortitur effectum.ex-
tra de iure pa.c.quod autem.& c.illud. in tex.& glo.extra de
regu.iur.

reg.iur.c.non præstat.lib.6.& de concess. præben.in c.ne captandæ.li.6.& no.de elec.in c.auditis.in gl.fi.[b] nec relicta,& oblata pro mortuario à fratribus iuste recepta pro electione sepulturæ,& de sepultura,quæ nullius est momenti, possint quo modolibet desalcari.ff.de leg.j.l.si seruus.§.si seruus alienus.& l.si fundum sub conditione.ff.de statulib.& ff.de condi.& demon.l.hæc conditio.26.dist. dictum.in fi.& in casu prædicto cessat eã, quando est danda parochiali sacerdoti quarta in recompensationem iniuriæ, quæ sibi fit, eò quòd is, qui in sua deberet sepeliri ecclesia,in alia eligit sepeliri:quia(ut dictum est) nec in sua,nec in aliena ecclesia potest quolibet se peliri,& per consequens cessat effectus, ut supra dictum est, & cõcluditur,quòd de relictis prædictis, & oblationibus fratres prædicti aliquam partẽ dare parochialibus sacerdotibus nõ teneantur. † Et si dicatur, quòd fratres prædicti de facto tales sepeliant personas, quas sepelire non licet, & pro funere multa recipiunt.Respondetur,quòd si hoc esset(quòd absit)ipsi pro tanto excessu tenerentur satisfacere illis,quorum uiolant interdi ctum:ut in d.c.eos, qui. extra de sepul.in cle. & hoc casu non daret quarta aliqua sacerdoti parochiali,quia tunc sola quarta,seu canonica portio danda est curato,quãdo in casu concesso quis alienum sepelit parochianum. Quando uerò in casu prohibito nullo modo eidem competit petitio, uel exactio quartæ,seu canonicæ portionis. extra de sepul. ex parte.j.in gl.& in c.cùm liberum.& in nostra.§.fi. Vnde Inn.in c.in nostra sic dicit.Si uerò is,de quo agitur, apud hospitalarios non de iure,sed de facto sepultus est.tunc de relictis eis nec totum,nec partem reddent parochiali ecclesiæ, sed eorum tantum oblationes oẽs,quę occasione sepulturę factæ essent.s.c.ex parte.j.& hoc Inn.ex quibus etiam patet, quòd si fratres prædicti sepelissent in suis ecclesijs,uel cimiterijs parochianum alienum,nullo interdicto ecclesiastico subiectum, qui de iure debuisset, & potuisset in parochiali ecclesia sepeliri, quòd de relictis seu alias oblatis ipsis fratribus non pro sepultura, uel occasione sepulturæ,ipsi fratres nullam partẽ sacerdoti parochiali reddere tenentur, sed tenent corpus,& oblationes omnes, quas occasione sepulturæ recepissent. Et multòmagis dicendum est eos non teneri de illicitè receptis per ipsos occasione funeris de facto præsumpti dare aliquam portionem sacerdoti parochiali,cui nullo modo competit sepelire personam in terdictam, & cui nulla fit iniuria ex tali sepultura de facto præsumpta, & funeralium receptione illicita, & per consequens non competit sibi actio ad quartam, cum malè accepta,seu oblata non ueniant diuidenda.ff.fam.ercis.l.certè.§.sed & quid.cum si.sed potius illi facta est iniuria pro tali sepultura,& receptione illicita restituenda,vt dictum est.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Secunda quæstio est.] *Hoc consi.se refert ad antecedens,tanquam eius ultima pars,ut constat legenti utrunque.*

b ¶In gloss.fin.] *Simile in l.3.§.si liber homo. de condi.cã data.caus.nõ seq.Per quem Tex.ultra mentem Glossarum in Rub.ff.& C.de condi.ob.tur.causam,& de cond.indeb.limitatur singulariter uniuersa illa materia , ut nos latius in nostris indagationibus prosequuti sumus. lib. 1.ca.26.*

De appel.& de uerb.sig.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus clemen. dudum.de sepul. ibi ipsis fratribus &c.& ibi.de quibuscunque relictis distinctè, uel indistinctè,quia il la uerba non intelliguntur , nisi de legatis collegio fratrum, & non particularibus,quibus non intelligitur legatum causa sepulturæ.*

CONSILIVM CCLXXXIX.

a 1 MIHI Oldrado [a] de ponte de laude legum professori,& † aduocato in romana curia ad prædictas allegationes vĩ addendũ,qđ sequtur,uidelicet quã tũ ad primã quæstionem,& ad uerba.s.fratrib.ipsis in d.decre.sup cathedram posita.nam debẽt intelligi cum plenius,non aũt de legato alicui fratri singulari relicto, ut probatur de re.dub.l.ciuib.& l.cũ senatus.Itẽ relictũ ecclesiæ, in qua quis eligit sepulturã,in dubio pro sepultura relictũ vr. ff. de excus.tut.l.Nesennius.& l.seq.Et iõ, cũ ad sepulturam recipere sit actus nulli singulari cõueniens:sed collegio:relictũ singulari psonæ pro attinentiã,singularẽ affectionẽ, uel receptum bñficiũ,non subijcitur legi canonicæ portionis. ar. expressum in c.ti.l.tutor petitus.§.j ff.de castren. pecu.l.si forte.& l.castrẽse.C.de ipo.lucra.descrip.l.j.in j.& 2.rñ.nec ob stant verba:de quibuscunque relictis distinctè , uel indistinctè ad quoscunq; certos,& determinatos usus: quia hæc verba res legatas respiciunt,& modũ legandi, nec personas legatariorum ampliant,sed eas iuri cõi dimittunt.& hic est casus. ff.de alimẽ.& ciba.leg.l.à filio.§.fi.non obst. quòd relictũ singulari personæ q̃ritur conuentui:non.n.persona.i.cõuentus, qui singularem personã repræsentat.ff.de fideiuss.l.mortuo.
2 est cã canonicæ portionis:sed causa est sepultura. † Si.n.persona.i.conuentus, esset causa deductionis: puta quia statutũ esset,quòd ultrà certum modũ capere non posset, sequeretur argumentũ:ut ff.de bo.qua.l.j.l.quæritur.& de leg. j.l. si mihi, & tibi.§.regula.sed ubi capacitas eius, per quem tibi quærit, non est in cã,sed aliud,ut in proposito:arg. acquisitionis cessatur ff.de le.ij.l.debitor.§.fi.& in prin.l.seq. & propter superius allegata cum prædictis additionibus, dictis solutionib. & determinationi quæstionum cõsentio , & eas ueras credo.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Mihi Oldrado.] *Not. quòd hoc consi.fuit subscriptio ad consi. Domini Fed.de Sen.154.Cui pariter cons.subscripserunt D.Petrus de Ferro, D. Raynerius Abbas de Podio Boni.D.Bernardus de Montesio,& D.Pacificus de Plano.*

De app. de sepul. & de uerb. signi.

SVMMARIVM.

1 *In adhærente appellationi alterius locum habet.c.ut circa.& quid sit adhæsio. & adhæsio probatur, si cum appellante in eodem instrumento procuratorem constituit adhærens: maxime antè appellationem.*

Item probatur, si curator adhærentis dixerit in iudicio, quòd principalis appellauit &c. & quæ requiruntur in adhæsione.& nume.seq.

CONSILIVM CCXC.

1 CONTRA articulos datos pro parte dñæ Ioãnæ electæ in sacristã monasterij Romãcen. nihil opponitur in forma ipsorum:sed solum opponit, quòd ex appellatione nõ descẽdũt, uel nõ sunt ipsa appellatione causa.& ideò dicũt admitti nõ debere. Sed ad hæc rñdet:quòd dña.Ioãna nõ appellauit,sed uenit,ut electa,ius suũ prosequens.& iõ non arctat ad formã.c.ut circã.qđ in appellatione loquitur:ut ff.sol.matri.l.si uerò negociũ.& de miro.& si à parẽ.quis fuerit manu.l.pr.qui filiũ. ¶ Sed ad istud replicat:quòd & si nõ appellauerit dña Ioãna,adhæsit tñ appellationi dñæ Agnetis.& sic cõstitutio ut circa locũ habet. & ad pbãdũ,quòd adhæserit inducũt duo.primũ,quòd simul cũ dña Agnete procuratorẽ cõstituit:sed ad illud rñdet:quòd unitas instrũ procuratorij nõ arguit adhæsionẽ.ar.C.si cer.pe.l.co , qđ à multis.& expssiè ff.de euic.l.cũ plures. Et hoc arguit,& ostẽdit esse vt rũ tali rõne.oẽ,qđ adhæret.psupponit pcedere, vt cẽ id,cui adhæret.ut ex de eccl.edifi.ad audiẽtiã.ff.de pecu.le.l.j.& 2.& de penu leg.nã qđ liqde.& de vsufr.l.ij.& no.ff.de serui.ur ba.pdio.fi serui.§.j.& ul.& de seru.rust.pd.labeo.sed hoc procuratoriũ i iudicio pductũ factũ fuit an.dñi.Mccc.xij.die.28. mẽsis nouẽbris hora circa tertia.& eadẽ die circa uespas fuit applo iterposita.& sic pcessit cõstõ procuratoris applonẽ. nõ ergo pt iducere adhæsionẽ appłoni,q nõdũ erat:nec i ipsa cõstõne procuratoris fit mẽtio de applone aliqua , nisi de applone iudiciali iterponẽda ab interlocutoria, uel diffinitiua:& sic apparet,quòd cõstõ procuratoris ĩ pt i casu,de quo q̃rit,adhæsionẽ
2 appłoni inducere. ¶† Secũm,qđ inducitur ad probãdum adhæsionem,est,quòd magister Franciscus de Pontecunio procurator dominæ Ioannæ dedit articulum, in quo dixit dominã

Agnetem appellasse.& ꝙ legitimè infra decendiũ,& ꝙ apo-
stoli petiti fuerunt.Sed ad hoc respondetur,ꝙ articuli isti ad
hæsionem in casu,de quo quæritur,non inducunt:qđ sic ostē
ditur.ille propriè dicitur adhærere appellationi, qui ex uirtu
te ipsius appellationis consequitur suæ intentionis effectum:
vt ff.de inoffi.test.l.pe.§.ul.& l.fi. & tunc propriè dicitur ad-
hærens,quia fit cum ipso appellante vnus spiritus, quantum
ad hoc,ut quemadmodum ipse appellans per appellationem
suam vult consequi intentum suum.ar.ff.de test.manu.si quis
locuples.& de le.3.quisquis.& C. communia de leg.l. j.ibi si
enim testator &c. si & adhærens ex uirtute ipsius appellatio-
nis hoc idem intendit. & sic est uerè unus spiritus cum illo:
quia idem,& per idem intendunt: sicut dicitur:qui adhæret
Deo,vnus spiritus est cum eo.extrà de sum.trin.& fid.catho.
firmiter,& ff.de rei uen.item. §.item quæcunque. in fi. §.ibi.
quod non idem inchoantibus corporibus.& §. & infra. quia
tota statuta uno spiritu.& ibi in eo.ti.quæ religiosis. Sed hic
domina Ioanna ex uirtute appellationis nihil uult consequi:
quod apparet,quia libellũ dedit,in quo de appellatione nul-
lam mentionem facit. cum ergo sñia debeat petitioni esse cō
formis:ut ff.communi diui.vt fundus.& de neg.gest.pompo
nius.ij.& extrà de simo. licet helli.constat, ꝙ in sententia fe
renda super libello dominæ Ioannæ nullus habebitur ad ap-
pellationem respectus:& ideò non potest dici adhæsio appel
lationi facta:quia iure alio uenit, & petit, quàm per appella-
tionem: iuxtà illud legale:ei,qui alio iure uenit, quàm quod
amisit,non nocet id,quod perdit,sed prodest id,quod habet:
ut.ff.de bo.quæ lib.§.filius.in fi.primi responsi.& tunc datio
articulorum de appellatione potest adhæsionem inducere,
quando ex articulis potest sequi sententia, puta quia articuli
locum petitionis habent,ut in his, in quibus proceditur sum
mariè,sine strepitu,& figura iudicij:ut not.in aut.de tri.& se-
mis.§.studium.in fi.gl.j.legalem iustitiam &c. quod hic non
fuit,q̃a bene fuit libellus oblatus,vndè illi articuli nihil aliud
operantur,nisi ꝙ adducuntur super criminibus, & defectib.
obiectus alterius.s.appellantis, & ad hoc opinionem testimo
nium,& credulitatem adducunt: quia ob hoc asseritur appel
lasse. Respondetur & aliter ad hunc obiectum, uidelicet ꝙ
tunc colorem haberet differentia, ꝙ articuli adhæsionem in
ducerent,quando dati essent per principalem personam,quæ
electionem suam prosequeretur:sed vbi procurator dat eos,
qui ad hoc mandatum non habet, non præiudicat domino,
quia facit præter mandatum, imò contra mandatum. habet
enim in mandatis obijcere crimina, & defectus, ut in scriptu
ra,& exprimuntur singulariter in procuratorio:ergò ex intē-
tione constitutionis,quæ in hoc potissime est attendenda: ut
extra de procu.petitio.ademptus uidetur ei omnis actus,per
quem præcludatur uia persequutori criminum,& obiectum
expressorum in procuratorio: quia non est uerisimile,ꝙ quis
eligat uiam ad impugnandum sua iudicia:ut ff.de mili. testa.
3 similes sed adhæsio est huiusmodi,ergò &c.† Et cùm adhærē
tes,& appellantes non ad imparia iudicentur per c. ut circa.
sicut ad appellandum ab electione requiritur speciale man-
datum cum debita forma: ut extra de elec. procurator.sic &
ad adhærendum eadem ratione argu.ff.ut in pos.le.l.is cui.§.
constitutio. Nec obuiat,quod dici posset, ꝙ procurator fa-
ctus est dominus litis per contestationem:quia uerum est,ꝙ
factus est dominus instantiæ,& eorum, quæ sub mandato cō
prehenduntur.eorum autem,quæ sunt præter mãdatum, uel
contra,sicut adhæsio, hoc casu dominus factus non est, nec
eorum possibilitatem habet: quia mandatum suum extende-
re non potest,sed solum habet,qui emissa forma præscripsit,
ut C.de procu. maritus.& ff.mand.si quis pro eo.& de offi.&
pote.iod.deleg.cum olim. Ex prædictis itaque apparet,ꝙ non
obstantibus illis obiectibus articuli dari pro parte dictæ do-
a minæ Ioannæ electæ admitti debent. Old.[a]

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Oldr.] *Quod dispositio.d.c. ut circa, habeat locum etiam in monasteriis monialium. Notatur à Dom.de san. Gem.in ca. indemnitatibus.§.Porrò.de elec.in 6.*

HAEC, QVAE SEQVVNTVR, CONsilia, & quod proximo loco antè ponitur, Auinioni sunt reperta, tantò plus gratiæ secũ afferentia, quantò longius à consuetudine nostra demigrarunt.

De except.& de fide instrum. & de confes. & de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *De multiplici modo reijciendi obiectus contra electum, puta si non fuit seruatus modus,& forma.c.ut circà.*
Item si instrumenta sint sibi contraria maximè in data diuersa.cum plu.seq.
7 *Quando potest quis recipere confessionem partis, in quantum facit pro se,& in quantum facit contra se reijcere.*
9 *In delictis, uel pœnis paruus error excusat mulieres.*

CONSILIVM. CCXCI.

a HAE SVNT rationes,[a] per quas osten
ditur instrumentum productum coram
nobis domino iudice per partem aduer
sam. contra religiosam dominam Agne
tem de rupe canardi electam in abbatis-
sam monasterij beatæ Mariæ xantoñ.di
ctæ dñæ electæ non obesse, nec opposi-
trices in aliquo releuare,seu iuuare,imò ēt, non obstante in-
strũo prædicto,respondendũ est positionib.ꝓ parte electæ da
tis. ¶In primis itaq; sciēdũ est, ꝙ pro parte opponentiũ dã
tur articuli continentes crimina,seu obiectus, & inter cæte-
ra illud, qđ pars aduersa nititur probare per dictum instrũm
uidelicet quod dicta dña Agnes existēs monialis monasterij
beatæ Mariæ xãton.recepit prioratũ de noya ad monasteriũ
beatæ Mariæ de regula Lemouicē. spectantē,ex quo obiectu
uolunt cōcludere ipsam esse, & fuisse ineligibilē per.c.extra
de præben.cùm singula.§.prohibemus.in fi.lib.6.ille tñ arti-
culus,& omnes alij continentes crimina,seu obiectos cadũt,
quia non descendunt ex bona appellatione,cum per ipsas op
positrices ab electione dictæ dominæ Agnetis nō sit sufficiē
ter appellatum,ut patet per cōfessionem partis aduersæ,nec
in appellatione fuit obseruata forma constitutionis, ut cir-
ca. nec obiectus expressi, seu specificati fuerunt, ut debe-
bant. Ita quod hodie constat ipsas oppositrices esse exclusas
à suis articulis, atque à probatione ipsorum: pars tamen ad-
uersa post articulos datos produxit instrumentum, de quo q̃
ritur,continens,ꝙ ante tempus electionis, de qua agitur,di-
cta do. Agnes dicens se monialem monasterij beatæ Mariæ
xantoñ.etiam priorissam prioratus de noya se appellabat, ne
procederetur ad electionem abbatissæ in monasterio de re-
gula,ipsa non uocata,seu contempta, eò quia ratione priora
tus sui prædicti uocari,& admitti debebat,& uocē ipsa in ele
ctione habebat, & prædecessores suæ habuerant, ut dicebãt.
nec continebatur ibi,quod contenta in illa appellatione iura
uerit, & in eadem charta continetur alia appellatio, quæ
interposita dicitur per eandem domi. Agnetem contra ele-
ctionem iam factam de domina Seguins in abbatissam dicti
monasterij de regula, & sub alia data, quàm supra posita,&
in illa appellatione secunda non dicit se monialem prædicti
monasterij beatæ Mariæ xantoñ. sed monialem sancti Bene
dicti,& contenta in illa secunda appellatione iurat se crede-
re esse uera, & ea posse probare. ex istis, ergo, & ex confes-
sionibus, quæ per p̃missa ipsam prætendunt fecisse,uolũt di-
rectè ꝓbare ipsam recepisse prioratũ alterius monasterij, &
8 sic fuisse,& esse ineligibilē. † Restat itaq; uidere,an ꝓdest ip
sis? & ꝗstat,qđ n. Primò,q̃a ex quo obiectus cadit; & eius ꝓ-
batio,sicut in actione,& exceptione inepta ꝓpositionis,quę
cadunt,nec releuant proponentem.ff.si agrimensor fal. mo-
dum

dum dise. l. j. §. ideo autem. ff. de flumi. l. j. §. labeo. & est ex-
pressum in dicta constitutione, vt circa. vbi dicitur, potesta-
tem sibi nouerit interdictam, quia intelligit ipso iure, & istud
certum est, ꝙ opponens, qui ab obiectibus cecidit, ipsos non
potest probare, nec probatos allegare, quicquid sit de offi-
cio iudicis. Iuxta illud, quod no. per Inn. extra de iudi. c. exhi-
bita. ne una via concedatur sibi, quod alias prohibitum est.
ff. de bo. quæ lib. l. quæritur. & no. extra de elec. cupientes. so
per uer. concludentes. Sed quid loquimur de probato? q. re-
uera nihil est probatum, quod do. Agneti noceat: quia cōfes
sio, quæ pro parte aduersa prætenditur, probatur facta fuisse
extra iudicium & absentibus illis, qui se ex illa iuuare uolūt,
& ad alium finem atq; per verba enunciatiua, non dispositi-
ua emissa propter aliquid. non enim contendebat d. domina
agens de hoc, vtrum esset priorissa, vel monialis. Sed de hoc,
2 an haberet uocem in electione abbatissæ de reguls. † Verba
vero enunciatiua emissa propter aliquid in testamento mili-
tis non inducunt confessionem: vt. C. de testa. mili. ex his ver
3 bis. extra de priuileg. si papa. li 6. † Confessio etiam facta ex-
tra iudicium absente aduersario illi non prodest, nec ad obli
gandum, nec ad probandum, maximè quando facta est inter
alias personas. ff. de cōfes. l. certum §. si quis absens. maximè
vbi facta est sine causa. Iuxta ea quæ leg. & no. ff. de proba. cū
de indebito. §. si autem primo. certè quando fit confessio in
ter alias personas, etiam cum causa, non prodest absenti. ut
expressè not. ff. de lega. ij. l. Lucius. §. quisquis. vbi testator cō
fitebatur patruo absente penes se ab ipso patruo certam pecu
niam fuisse depositam, & tamen per ipsam confessionem nō
probatur pecuniam depositam fuisse inconuincibiliter per le
gem. ff. de lega. iij. l. cum quis. §. codi. à contrario sensu ubi iu
iuran. facit: ꝙ talis confessio valeat ad probandum. & ita, si
iuramentum non adesset ad probandū non ualeret. Nec gau
deat pars aduersa de hoc, quod dixi de iuramento, quia in in
strumento producto non apparet adhibitum fuisse iuramen-
tum super aliqua confessione, quæ noceat, vt luce clarius ui-
4 debitur in sequentibus: † Nec ualet, ꝙ dicit pars aduersa con-
fessionem emissam extra iudicium inducere probationem:
ut extra de excessi. præla. c. q̄ sit graue. quia illud est speciale
in clericis propter scandalum, quod non solum ex confessio
ne fit illis ipsis, sed clero ex clerici gloriatione, quod fuerat
obscurum, ut ibi dicit expressè Host. immo qui bene aduer-
tit. c. illud facit contra. constat enim, ꝙ si clericus est fornica
tor, cum peccet mortaliter, de iure deponendus est. l. di. qui
semel. sed si in c. q̄ sit graue. per illam confessionem fuisset p
bata fornicatio, depositus fuisset, & tamen ibi non deponit,
sed suspenditur propter scandalum, & sic innuit ibi glo. Ber.
5 ¶ † Item non ualet, si arguitur de iuramento adhibito in cō
fessione, quia sicut dictum est, in dicta charta continentur duo
instrumenta diuersarum datarum. Et primum instrumentū,
ubi dicitur confiteri se monialem mon. sanctæ Mariæ Xan-
ton. & priorissam prædicti prioratus de noya insimul fuisse,
non continet iuramentum: & sic illa confessio remanet nō iu
rata, & talis non ualet, ut præallegatum est: In secundo uero
instrumento, ꝙ continet iuramentum, non dicit se monialē
monasterij beatæ Mariæ Xanton. sed monialem ordinis san
cti Benedicti, & priorissam dicti prioratus de noya, & esse in
possessionem gratia sedis Apostolicæ mediāte: modo uidea
tis, quod inconueniens est, non enim propter hoc dicit se ha-
bere locum in duobus mon. Cum mon. de regula sit ordinis
sancti Benedicti &c. ¶ Præterea ad hoc, ꝙ recipiens priora-
tū alterius mon. sit ineligibilis, duo requirūtur, uidelicet ꝙ
recipiat, & quod prioratus illi consueuerint per monachas il
lius mon. gubernari: ut expressè probatur in dicto. §. prouide
re. circa prin. licèt autem dicta domina Agnes dicat se rece-
pisse dictum prioratum de noya, non tamen dicit, nec pba-
tum est, ꝙ consueuerit per moniales dicti monasterij de re-
gula gubernari: sic ergo probatum non est crimen, quare q̄
do duo requiruntur ad commissionem alicuius criminis, alte
ro non existente, crimen non est. ff. de fur. l. inter omnes. §. re
ctè: & ff. de condi. insti. si haeredi plures. & de transac. l. cum
hi. §. si præter. nec sequitur, ꝙ aliquis habens uocem in ele-
ctione, propter hoc habeat locum in mon. quia multi de cō
suetudine habent uocem in electione, qui de ecclesia, seu de
mon. non sunt, ut benè probatur extra de causa pos. & pprie.
cum ecclesia. & domina Agnes ex consuetudine se dicebat
6 uocem habere in electione, tanq̄ priorissam. ¶ † Præterea,
qui benè aduertit omnia uerba dictæ dominæ Agnetis con-
tenta in dictis duobus instrumentis, nunq̄ poterit ex illis col
ligere confessionem alicuius certi. nam ipsa dicit se monialē
huius monasterij, & priorissam de noya alterius monasterij,
hoc ꝙ est dicere se priorissam, importat ius, sicut hoc quod
est se dicere dominum: iuxta ea, quæ no. extra de testi. cū cau
sam: & crimen nunq̄ est in iure, sed in facto. Immo tale ius di
cit, ad quod nunq̄ potest ueniri per illud crimen, quod cōtra
ipsam probare intendit, monialis enim unius monasterij reci
piens prioratum alterius monas. non fit priorissa de iure: q. a
contra prohibitionem iuris recipit. ar. C. de agri. & censi. quē
admodū. li. xj. & C. de leg. nō dubium. nisi foret auctoritate
sedis apostolicæ. quando ergo monialis unius monasterij di
cit se priorissam prioratus alterius, tacitè dicit, & necessario
præsupponit titulum illum, per quē peruenitur ad illud ius
videlicet per dispensationem sedis apostolicæ, quæ est sola
uia ueniendi ad ius priorissæ, sicut qui concedit haustū aquæ
in fonte, qui est in medio agri sui, tacitè concedit uiam, sine
qua non potest ueniri ad haustum. ff. de serui. urb. prædio. l. cē
sic. §. qui habet. posterius enim præsupponit suum prius: ut. ff.
de uulg. & pup. sub. l. ij. §. quisquis. & §. prius. ff. de acqui. hæ-
re. l. si q̄s mihi bona. §. iussum. uer. sed quid si mādauerit ubi
mandando posterius mandat id, quod est prius. constat autē,
ꝙ constitutio illa, cum singula, quæ se refert ad aliam consti
tutionem. extra de relig. do. ne nimia. non posuit ius, sed factō
quæ enim est ius: quia ꝙ de iure factum est, pœnam non me-
retur: C. ad. l. iul. de adulte. Gracchus. nec valet, si opponatur,
ꝙ continetur in prædicto instrumento ipsam cōfessam fuis
se factum, cum dicit, ꝙ adepta fuerat possessionē ipsius gra-
7 tia sedis apostolicæ mediante. ¶ † Ecce pars aduersa uult
separare dictam orationem unam, & accipere, quod est p se,
uidelicet confessionē, ꝙ esset in possessione dicti prioratus:
sed deindè, quod est contra se, & pro dicta domina Agnete,
excusatur: uidelicet ex grā sedis apostolicæ: sed nō potest, iux
ta no. C. de excep. si quidem. ubi dicitur, quod si ego cōfitear
me tibi debere dotem: sed tu fecisti pactum de non petendo:
b quia sunt duæ enunciationes: stabitur confessioni, q̄ est con
tra me: & habeo probare pactum de non petendo factū: sed
si confitear me promisisse dotem, si nauis ex asia uenisset non
posset separari eadem oratio, ut posit dicere actor: tu cōfes
sus fuisti te pmisisse: & ita stabitur tuæ confessioni, nisi pro
bes conditionem fuisse adiectam. Sic ergo nec hic, quia mul-
tomagis est oratio, possideo ex gratia sedis apostolicæ, sicut
si ego confiteor, promisi tibi seruum uilissimum: tu potuisti
dicere: accipio, ꝙ est pro me: quia promisisti seruum: doce,
ꝙ uilissimum, hic nihil esset dictum, quādo enim in ipsa ora
tione ponitur illud, seu illa determinatio, quæ in ipso suo or
tu impedit illud, seu uoluntatē illius, quod tu vis separare, nō
poteris tunc facere separationē, ꝙ quilibet facit. ff. de actio.
& obl. l. obligationum substantia. §. conditio. de vul. & pupi.
sub. sed si plures. §. filio impuberi. ibi: an posit constitutionē
separare, & ibi iuuata est hrēditas. primo non possunt se plus
iuuare oppositrices ea cōfessione dn̄æ Agnetis habita cum
alio, q̄ faceret ille alius: immo minus: iuxta no. per Innocen.
extra de accusa. super hoc, vbi dicit, ꝙ si quis opponat periu
rium alicui ex pacto cum quodam termino incerto. vt verbi
gratia opponat Mænio quod ipse Mæuius iurauerit soluere
decē Seio infra certum terminum, infra quē, ut iurauit, non
soluit, non sufficiet sibi probare, ꝙ ita iurauerit, immo ēt ha
bebit probare negationē, uidelicet quod non soluerit: vbi aūt
Seiusmet, cui iurauit, sibi opponeret, eius erit probare, quod
soluerit. Cū ergo hic opponatur de confessione emissa in fa
uorē, alias ipsemet Mæuius haberet probare, ꝙ soluisset cū
alio minus proderit opponenti q̄ illi alij prodesset. Sed il-
li nihil prodesset: videlicet decano, contra quē appellatio in-
terposuisse prætēditur: quia ipse negauit respondēdo dictæ
appellationi.

appellationi.sic ex negatis non posset se iuuare. ut extra de
rescrip.c.ex parte decani.extra de censi. c. cum olim. restat
β &c. ¶ † Præterea opponentes crimina uicem habent accusa
torum,ut in authẽ.de san.epi.§.si quis autem. & propter hoc
dicit oratio,ꝙ obseruare debet formam legis libellorum: ut
no.extra de purgatione cano.c. accepimus.Cum ergo crimi
na requirãt probationes luce Meridiana clariores.C.de pb.
sciãt cũcti. oporteret,posito ꝙ iste obiectus noceret:ꝙ esset
plenè,& clare probatus,non præsumptiue: quia ex præsum-
ptione nemo damnatur de crimine:ut ff.de pe.absentem.&re
uera dato,ꝙ prædictum instrumentum probaret, cum tem-
pus contentum in instrumento præcesserit tempus electionis
nec propter hoc probet de tempore electionis, ꝙ esset, nec
est iusta causa,quæ no.extra de cle.excomm.c.proposuit.nõ
præsumptiuè ualet:quia diceretur, ꝙ fuit tunc præsumitur
nunc:sed istud non sufficeret in casu nostro criminoso dictæ
dominæ Agneti multum periculoso,ut ipsa repelletur ex tali
præsumptione:nec in talibus nocet conatus,nisi sequatur ef-
ϑ fectus. ¶ † Vnde dato,ꝙ domina Agnes fuisset confessa se
habere locum in mon.de regula,& uocem in electione, ta-
men fuit sibi negatum,nec fuit,ut alias,admissa, sed repulsa:
unde non probatur eam locum habuisse in monasterio præ-
dicto,cum potuerit errasse.& in pœnis uitandis sufficit præ
sertim mulierib.error quicunq; ut probatur ff.ꝙ cuiusq; uni.
no.l.j.in fi.& ad leg.Cor.de fal.qui falsam.ẽt no.C.de epis.&
cle.si quis non dicam.ff.ad l.Cor.de sica.l.j.in fi.& negatio le
gitimi contradictoris facit rem dubiam.præterea dato ꝙ di-
ctum instrumentum probaret, non tamen probaret plene:
quia domina Agnes contra contenta in eo potest habere ex-
cusationes: maxime cum non habuit terminum peremptо-
rium ad dicendum contra instrumentum. Nec talis terminus
potest sibi dari ad instantiam ipsarum,quæ sunt exclusæ. pro
præmis.facit ex̃ de accu.c.cum dilectus. Ex quib.concluditur
dictum instrumentum non obesse dictæ dominæ electæ; imò
eo non obstante est per partem aduersam positionib. ipsius
respondendum,

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Hæ sunt rationes.] *Hac consi.non est domini Old. immo im-
pugnatur a domino Old.ut patet ex seq.*
b ¶ Enunciationes.] *Adde hoc uerum quoque esse in criminalib.
adea ut si quis hominem se occidisse confiteatur, uerum id ob sui
tutelam corporis fecisse dicat index damnare confitentem (nisi
probet defensionem) poterit citra tamen capitale supplicium,
quod est maxime notab.Marsil.singu.185.Diaz reg.cxxij. Fer
ra.caut.5.Boer.Decis.clxiiij.1.par.*

De confessione, & de excep.

SVMMARIVM.

1 *De eadem materia in contrarium, & quando confessio extra iu
dicium coram notario, uel uicario ualet. & nu.seq.*

CONSILIVM CCXCII.

a AN Negatio[a] electionis sanctæ Mariæ Xanton.
ad replendam electionem, quæ dicitur facta de
dicta Agnete de rupe carnadi datus est sufficiens
obiectus ad annullandum electionem de ea fa-
ctam.s.quod tempore electionis,quæ de ea dicitur attentata
dicta domina Agnes erat priorissa prioratus de noya lemo
uicen.diœcesis,qui prioratus est membrum mon.de regula:
& in eodem Mon.erat monialis uocem habens in electione
abbatissę quando uacabat Mon.antedictum. ¶ Et de hoc
ne insistatur uerbis dati sunt sufficientissimi articuli.s. cente-
simussecundus usque ad centesimũnonum inclusiue:& ad p-
bandum dictos omnes articulos,induxit pars impugnantium
electionem quandam appellationem interpositam per dict.
Agnetem contra quãdã electionẽ,quæ fiebat Mon.de regula,
in qua ipsa asserit se priorissam dicti prioratus, & petebat se
ad electionem admitti,tanquam habẽs uocem in electione,
& non debere procedi ea contempta: & hoc fuit Anno. M.
cccxj.die.x.Iunij:& in illa dum se priorissam nuncupabat,in
nulla pte dicit grã sedis apostolicæ mediante &c.produxit &
quandam aliam appellationem, q̃ interposuit ab electione iã
facta.& hæc fuit interposita.xvj.mensis Iunij,& illam iurauit
in formã debitam. s. prædicta oĩa & singula uera esse: inter
q̃ expresserat se diu fuisse, & esse adhuc priorissam canonicè
institutam in prioratu noyæ immediatè spectante,& ab anti-
quo Mon.de regula Lemouicen.& existente de membris Ab
batiæ monas.prædicti:seq;,tanquam priorissam,possessionẽ
dicti prioratus.& iurium ipsius nactam fuisse ritè, & legiti-
mè, & adhuc esse in possessione dicti prioratus gratia sedis
apostolicæ mediante &c.& postea constituit procuratores,
tanq̃ priorissa dicti prioratus ad prosequendum appellatio-
nes prædictas:& ipsam appellationem intimauit, & innoua-
uit coram uicario episcopi Lemouicen.xvij.eiusdem mensis
& postea xviij. intimauit eam in Mon. de regula omnibus
monialibus:demum a confirmatione secuta appellauit in do
mo dicti domini uicarij semper se priorissam appellans.& hę
omnes appellationes productæ sunt per procuratorem im-
pugnantium allegationem dominæ Agnetis, cum protesta-
tione,quod illas producebat, inquantum faciant pro se, &
1 contra partem aduersam, & non aliter. ¶ † Modo est in
quæstione,an antedictus obiectus sit efficax,& legitimus? &
an per producta sit sufficienter probatus? & quod sit efficax,
& legitimus euidenter probatur:quia in duobus monasteriis
uocem, & locum tenere non põt:ut extra de reli.domi.ne ni-
mia.de elect.constitutionem.ff.de colle.illici.l.ij.& C.ꝙ mil.
non pos.l.hi quidem.in prin li.xij.ubi magis expressum.&est
tex.expressus qui hunc tex.legitimum reddit, extra de præb.
cum singula.§.prohibemus.li.vj. ꝙ autem sit legitime proba
tus,apparet per instrã publica,in quib.se priorissam cõfitet,
& cum sacro,cui absq; dubio standum est:ut C.de libe.cã. cũ
pcum.de inst.& subst.sub cond.fac.l.ij. & de omni agro de-
2 ser.l.iura.& ibi no. ¶ † Circa ꝙ attendendũ est,ꝙ domina A.
nõ solũ cõfessa est se priorissam nuncupãdo, sed ẽt se petẽdo
admitti ad eũ actũ,qui non cadit in aliam nisi monialẽ Mon.
in quo actus ille celebrari dẽt. Primum quidem non est nun-
cupatio sufficiens,& probatio § eam,ar.ff.de iur.fis.sed si ac-
cepto.ff.ad Mace.si quis patremfamilias.C.de contrahen.&
commit.stip.optimã.extra de cẽsi.cũ olim.Scd̃m sitr est suf-
ficiens probatio.s.petens se admitti ad eũ actũ, q nõ cadit, ni
si in monialiut ff.de acq.hær.l.pro hærede.& l. seruũ. §. si qs
3 seruus.† & sic obiectus est omni pte,& legitime, & sufficien-
ter probatus:sed hũc obiectum nititur ps aduersa diuersimo
de tollere. ¶ Primo,quia dicit,ꝙ confessio illa fuit extra iu-
dicium,& sic non obuiat:sed hæc rãtio inanis, & frustratoria
est qa ex tali cõfessiõe, licet ex ea nõ possit ſm multos cõdẽ
natio sequi,exceptio tamẽ oritur,& ad prouectionem digni-
tatis impedimẽtũ:ut affert extra de ele.c.per inquisitionẽ.&
ibi per In.& Compo.& de exce.præla.q̃ sit graue. ubi ẽt ex ta
li cõfessione pœna imponitur, Et rõ huius est: quia ex tali
confessione saltem quis incurrit in infamiã facti:si id, ꝙ di-
cit,ueritatem non habet.ut.C.de his qui no.infa.ea,quæ pa-
ter.& l.uerbum.quæ quidem infamia facti sufficit ad repel-
lendum a dignitate adipiscenda:ut.C.de dig.l.ij. li. xij. & C.
de infa.l.unica.li.x.Iterum ẽt apparet, ꝙ dicta confessio nõ
fuit facta simpliciter extra iudicium,sed in iudicio,qa coram
uicario epi lemouicen.ut s̃.in serie facti dictum est: & sic nõ
potest extra iudicium dici,sed in iudicio:ut ff. de interroga.
4 act.uoluit prætor.§.ul. ¶ † Secundo dicunt in absentia partis:
sed nec hoc eos iuuat:quia in tali confessione partis præsen-
tia non est necessaria:eo ꝙ quis non potest contra ea dicere
quæ sua uoce dilucide protestatus est:ut C.de non nu.pe. ge
neraliter,& ff.de iurein.si duo patroni.in prin. & potissimè;
quia ista confessio facta est coram iudice, & coram notario
publica, quantum ad acquisitionem,personas absentum re-
presentat,ut ff.rem ra.ha.l.ij.& de acqui.hære.in plurium. &
ibi no.& de curato.bonis dando,in rubro, pro hoc speciali-
ter,ꝙ

ter, ꝙ non sit differentia de loco, uel de præsentia partis, pôt
5 induci.l.ff.de cura.l.honores.§.fi.¶ †Tertio dicunt, ꝙ dicta
uerba, in quib. se priorissam appellat, sunt quasi nuda, & plus
q̃ nuda &c. Sed nec hoc eos iuuat: quia sic dispositiue se prio
rissam appellauit. Et ex hoc concludendo se ad certum actũ
admitti petebat: ergo nõ pôt hic nudus sermo appellari, sed
dispositiuus, & iuris dispositionẽ inducens: ut ff. de pec.leg.l.
ul. Præterea, quia ubi super præterito, uerba enũciatiua certi
tudinem cõtinẽtia proferũtur, ut fuit hic, habent uim disposi
tiuarũ. ut ff. de cõ.l.ex hac scriptura. & maxime ubi instrm in
teruenit. ff. de le.3.l.cũ quis decedẽs.§.codi.C.de prob.auth.
ꝙ obtinet. Præterea quis dicet hũc esse nudum sermonẽ, qui
est iure uestitus: cum iuẽm ſm do. sit de insertis pactorũ: ut ff.
de ope.lib.& de iureiu.& ff. qui & a qui manu.lib.non fi.l. ul.
6 ¶ †Quarto, quia dicunt, ꝙ instrã prædicta recte innituntur
casui.c.cũ singula. pp illa uerba in secũda appellatione appo
sita, dum ibi dicitur & adhuc sum in possessione dicti priora
tus gratia sedis apostolicæ mediante &c. quia illa uerba eos
in aliqua non iuuant multiplici rõne; una, quia uerba illa sunt
simplr enunciatiua, & actus præpositi rememoratiua: & sic
non probant: ut C.arb.tute.l.j.& ibi no. cõia utriusq; iũ. scri
ptura. Præterea, sicut no. In. in c. qm̃ contra falsam testimo-
nium notarij non ualet, nisi de his, quæ tunc aguntur. Cõstat
aũt, ꝙ de gra sedis apostolicę nõ agebatur tunc: sed de admis
sione ad eũ actum, qui cadere non poterat nisi in moniali, ut
dictũ est. s. ergo testimonium notarij sufficiens est ad probã-
dum petitione admissionis talis, ex qua sequitur propositum
ar. ff. de do. donationes. in prin. & ad l.iul. de adul. quæsitum
j. & ult. respon. Præterea aduertendum est, ꝙ procurator pro
ducens instrumẽta producta producit ea inquantum faceret
pro parte sua, & non aliter: ut dictum est. ergo ex uirtute pro
testationis producta non sunt, nisi inquantum pro producen
te faciũt, ut ff. de bo. quę li. si pater. C. ad l. Cor. de fal. si falsos
7 ff. de aqua quoti. & æsti.l.pe.cum si. ¶ †Quinto. quia illa uer
ba gratia sedis apostolicæ &c. non respiciũt institutionẽ in
prioratu, sed magis possessionem p̃sentem. & ideo dicit, & ad
huc sum in possessione prioratus gratia sedis apostolicæ me
diante &c. Et ponit hoc esse gratia in patiẽdo, non in admit-
tẽdo, uel titulum concedendo sicut dr: quia multa ꝑ patiẽtiã
8 tolerãtur &c. ex̃ de præb. cum iam dudum. ¶ †Sexto, quia di
cũt, ꝙ d. do. A. non apparet, ꝙ habuerit locũ in mon. de regu
la, quia certe hoc falsum est, & in iure, & in facto. non. n. dẽc
cõsiderari locus in c. cũ singula. ex corporali situ: sed ex aĩo, &
exercitio eorũ, q̃ nulli cõpetũt, nisi hñti locũ in monast. ut ff.
de capt. & postl. reu. nihil. de sup. le. l. quẽadmodũ. cũ ergo di
xerit se ad electionẽ admitti, & iurauerit, seq̃r, ꝙ non possit
dicere se locũ non habuisse in monasterio, quia fidẽ cõtra se
9 hẽt ut ff. de interro. ac. de ætate. §. j. †Vltimo, aut pars aduer
sa uult eam uere iurasse: & sic hr̃ propositum. aut uult dicere
c se iurasse uerũ[c] dũ in appellatiõe se priorissã nũcupauit: & tũc
appet eã piurã, & sic infamẽ. vj. q. j. infames. & c. quicũq;. &
sic ad dignitatẽ, de qua agit, nõ admittẽdã. C. de dig. l. ꝗ. li. xij
& ex̃ de exce. p̃la. c. inter dilectos. Nec est sufficiẽs dicere, ꝙ
nõ ꝓbãt eã priorissam fuisse tpe electionis, licet prius: & al-
legat opi. In. ex̃ de ele. exe. ini. c. proposuit. qa aliud est, cũ qđ
d agit[d] casu, quo p̃sens tp̃s cõplectitur: unde qui agit rei uẽdica
tione, hẽt se dicere de p̃senti dñm esse: ut ff. de rei uẽ. in rẽ ac.
aliud cũ qs ꝓbat: qa tũc sufficit probare p̃teritum: sicut ꝓba
re se dñm fuisse, nisi ꝑ aduersariũ ꝯriũ probaretur. C. de ꝓb.
siue posidetis. & hoc uo. Arch. ex̃ de ele. c. ut circa li. vj. in gl.
10 hẽt &c. †Ex prædictis itaq; apparet obiectũ esse legitimum,
& sufficienter probatum. & sic non est amplius de positionib.
uel responsionib. disputandum: sed dictæ dominæ. A. electæ
silentium imponendum. & hæc est ueritas. Old.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ An negatio.] *Hoc prin. quamquam corruptissimum, quia sic allegari consueuit, neque re uera factum reddit obscurius ausi non sumus immutare.*

b ¶ Infamia facti.] *Infamia facti oritur ex falsa assertiõe. Quod tamen allegata leges non dicunt, nisi suppleamus cum iuramento, ut in fi. consi.*

c ¶ Se iurasse uerum.] *Dic tu eam iurasse uerum in alijs partibus, non tamen.*

d ¶ Agitur.] *Agitur, id est agi dicitur.*

De senten. & re iudic. & de priuileg. & de uer. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia declaratoria consuetudinis notoriæ facta per superiorem ualet etiam parte non citata.*

2 *Priuilegium sancti Antonij circa curiales comprehendit cardinales: tamen in pœnalibus non comprehenduntur cardinales lege generali & nu. 5.*

Item quando familiares comprehenduntur in priuilegio dominorum.

6 *Item an appellatione oblationum comprehendantur oblationes ad altare.*

CONSILIVM CCXCIII.

1 VERVM aliqñ† ꝯ ins[a] ꝙ prætẽdit sibi cõpetere or
a do S. Antonij, cõsueuit opponi, ꝙ priuilegiũ do. cę
lestini est subreptitiũ, pro eo ꝙ informatio recepta
per d. Car. & snia declaratoria cõsuetudinis lata ꝑ
eũ qb. dictũ priuilegiũ innititur facta & lata fuerit parte, de
cuius p̃iudicio agitabatur nõ citata. i. parochianis, & religio
sis nõ citatis. Sed ad hoc respõdetur, ꝙ nec citari debuerit, cũ
n. ageret de quadã cõsuetudine ex frequẽtib. imò continuatis
actib. introducta, ut puta ex morte curialiũ seu curiã Roma
nã sequẽtiũ, q̃ nõ poterat nõ eẽ notoria, nõ necesse fuit i tali
informatiõe ptẽ aliquam uocari, ut ex̃ de transla. epi, uel el.
quãto. & ibi no. ꝑ In. de cohab. cle. & mu. uestra. & c. tua. de fi.
p̃sby. qm̃ in sacris. de ap. constitutis. de ele. bo. me. magũtin.
§. licet. & ur̃ expressum extra de sponsa. cum in tua. & nota.
per Innocent. extra de accus. cum oportet. gloss. uel per te-
stes &c. & per Arch. ex̃ de of. & po. iu. dele. statuimus. li. vj. rñ
detur & aliter, ꝙ cũ ꝑ hũc obiectum impinguatur in irritum
ꝓcessum, nõ in cõsuetudine, quæ asserebatur probata pro-
b pterea[b] ex certa scia suppleuit omnem defectum, ꝙ potuit,
ut ff. de adopt. l. adoptio non iure facta. de fideic. li. itaq; hoc
2 casu. extra de ele. c. illa quotidiana. & de trãs. c. ij. †Scđo con
sueuit apponi, ꝙ cardinales hoc priuilegio, seu cõsuetudine
nõ includũtur pp eorũ excellẽtiã, qa curiã nõ sequuntur: sed
cõstituũt: & sic sunt ps corporis ipsius capitis. Ad istud rñdet,
ꝙ cõsuetudo lex est nõ scripta: ut ins. de iu. na. gẽ. & ciui. §. &
nõ inelegãter. & priuilegiũ lex est priuata: ut 3. di. priuilegia.
& extra de uer. sig. abbate. legis ãt latio oẽs pariter cõprehẽ-
dit: ut ff. de ꝓc. l. minore in leg. §. si procõsularis. de test. tu. tu
tor incertus. in fi. de tu. & cu. da. ab his. l. in cõfirmãdo. C. ne li
ceat po. l. j. & hoc uult dicere lex, dũ dicit inops, & locuples
fructu prouidẽtissimæ legis similime p̃fruant. C. de apocis
pub. l. j. li. x. Et est rõ, qa procedit ab eo, q ita iudicat magnũ
sicut paruũ: ut in aut. de monachis in prin. & ex̃ de iu. nouit.
3 †Qđ ãt dr̃, ꝙ nõ sequunt curiã, sed cõstituũt. Rñdeo, ꝙ cõsti
tuẽdo sequunt, sicut & ciues ciuitates cõstituũt, & seq dicũt
ut ff. de ca. & postl. reue. l. postliminii. §. captiuus ãt. & l. libel
lo. §. manumittẽdo. ibi ut eorũ res seq̃rent &c. & ibi q̃uis nõ
sequunt res uestras &c. & de uer. si. q neq; sequunt. Qđ uero
dr̃, ꝙ sũt ps corpis dñi Papę, dico, ꝙ nõ tollit, qn sint curiales
ꝓut curia dr̃ quoddã corpus repr̃sẽtatũ ex curialib. cõstitutũ:
ut ff. de fidei. mortuo. nã & auris est ps capitis: & tñ est ẽt ps
4 totius corpis: ut ff. de fur. uulgaris. †Præterea nos loquimur hic
de actu, qui exercet, ex quo desinunt esse cardinales, & ps cor
poris dñi Papæ: sicut dr̃ de uxore, q̃ pôt sibi eligere libere se-
pulturã: ponitur in tex. rõ cum electio ista ad eum potius sta-
tum ptineat, in quo mulier soluit a lege uiri. ut ex̃ de sepul.
5 de uxore. & ar. ff. de stip. ser. l. ul. ¶ †Præterea qñ lex est pęna
lis, siue pęnã infligẽs, forte cardinales in generali sermone pp
eorũ excellẽtia nõ includerẽtur. ar. ff. de iniu. itẽ apud labeo-
nẽ. §. ait p̃tor. & ita loqtur dominus io. Mona. ex̃ de schisma.

c, vnico.lib.vj. hic autem de pœna imponenda non agit, qua
re &c. Et per hoc potest responderi ad ea, quæ de familiari-
bus cardinalium opponuntur. Potest & alia specialis dari rñ-
sio: uidelicet ꝙ tunc familiares dominorum priuilegium
sortiuntur, cum ex subiectione priuilegij familiaribus usus
familiarium dominis incommodior redderetur. ar. ff. de iud.
si uerò non alias. §. legati. & sic loquuntur omnia iura, quæ in
6 contrarium adducuntur. hic aũt non est sic, ergò &c. ¶ † Ter
tiò consueuit opponi, ꝙ sub noĩe oblationũ non continẽtur
illa, quæ sibi offeruntur ad altare &c. Respõdetur, quod hoc
falsum est: differentia namque patens est inter oblationes al
taris: quia tunc appositio ueritatem habet. x. q. j. de his. & c. an
tiquos. & oblationes simpliciter: quia tunc lecti, & equi, &
omnia mobilia, & immobilia quæ dantur ecclesiæ, siue in
ecclesia, siue extra continentur: ut extra de uer. sig. c. causa Sa
uonen. alias carpensis. & c. cum inter uos. & ibi no. per Inno.
Et ex his, & alijs, quæ superius dicta sunt, reiectis obiectioni-
bus uidetur intentio ordinis sancti Antonij plenè de iure
fundata.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Contra ius.] *Hoc consi. coniungendum supra est cum consi. 211. atque infra. 321.*
b ¶[Propterea.] *Restitue sic, impugnetur ut irritus processus, consuetudine, quæ asserebatur, non probata, Papa.*

De pactis, & de iureiurando.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio de non succedendo &c. non includit successionem ex testamento, etiamsi iurata sit: quia iuramentum non auget pactum extensiuè, sed intensiuè. cum nu. seq.*

CONSILIVM CCXCIIII.

1 VLTRA iam † dicta [a] copiosè, subtiliter, & pru-
a denter, considero, quòd ius, ex cuius uirtute bona
petuntur per filias, est quantum ad originem no-
uum, quantum ad causam diuersum: & quantum
ad finem extraneum. De primo apparet, scilicet, quia hoc ius
ortum est per renunciationem filiarum: ergò in remissionẽ,
seu renunciationem non uenit: ut. ff. de lib. lega. l. aurelius. §.
testamento. & l. ult. §. ul. & ibi no. ¶ Secundum. s. de diuersi-
tate respectu causæ appatet, quia primum, quod uidetur in
renunciatione deductum, considerat facultatem succedendi,
uel facultatem petendi ex sanguinis charitate: hoc autem ius,
cui nunc filiæ innituntur, uenit ex lege deferente unde unum
in alterius amissione non clauditur: ut ff. de adop. si arroga-
to. ibi. quia hoc non eius iudicio ad eum non peruenit, sed
principali prouidentia &c. in certa lege. ff. de interdic. & re-
2 leg. l. ij. ¶ † Tertium similiter patet: quia primum ius conside
rat successionem ascendentis, quæ descendenti debetur ex no
to: ut ff. unde liber. scripto. de inoff. testa. nã & si parentibus.
& quã uiã unusquisq; parat sibi. ut ff. de adop. nec ei pmitti-
tur. §. pe. hoc autem considerat mariti secundò contrahentis
culpam, & filiorum primi matrimonij iniuriam: quia per se-
cundum matrimonium onerantur, & quadam afficiuntur in-
iuria: ut in ant. de nup. §. si uerò expectet. in uer. uenient au-
tem talia lucra &c. omnes enim similiter secundis exonerati
sunt nuptijs &c. §. nec illud quoq;. ibi si uerò, & ibi, tertijs in-
iuriam passi sunt nuptijs &c. Vnde talis culpæ punitionem,
& iniuriæ præsertim nondum illatæ ultionem in dubio pacta
non comprehendunt: imò nec comprehendere possunt. arg.
C. de repudijs. consensu. in fi. ff. de pac. si unus. §. illud. & de
pub. & negoci. licitatio. §. quod illicitè. sit itaq; originis noui
tas: ut ff. de contrahen. empt. & uendi. rutilia. & l. in lege. & de
damno infec. l. damni infecti. §. si is, qui uicinas edes. & de le-
ga. ij. cum pater. §. hæreditatem causæ. ex qua uix uendicatur
diuersitas: ut C. de peti. hæredi. l. Hereditas materteræ. quæ
est l. iij. ff. de lega. ij. si duobus seruis. & l. si impunè. & l. si ti-
tio. in princi. & ibi not. & finis intenti difformitas: quia in
uno simpliciter successio, in altero uero morum correctio,
& in iure ultio attenduntur: ut. C. de secun. nup. l. 1. non pa-
tiuntur hoc ius, de quo quæritur, uideri prima renunciatione
inclusum. ar. C. de bonis quæ libe. l. ult. in pe. responso. Iuxta
illud legale; ei, qui alio iure uenit eo ꝙ an sit non nocet id ꝙ
perdidit: sed prodest id, ꝙ habet: ut. ff. de bo. liber. si filius. in
3 fi. primi responsi. ¶ † Non obst. iuramentum interpositum:
quoniam non auget renunciationem, uel promissionem ex-
tensiuè, sed intensiuè: ut ar. ff. ad treb. titius. in fin. & quod no.
de uerb. sig. alias ob. si pupillus. Præterea iuramentum tacitã
b conditionem habet, si is, cui iuratur, culpã non committat: [b]
argu. ff. de uerb. oblig. quidam cum filium. & loca. & conduc.
quæro. §. inter locatorem. Et ex aliis rationibus per alios su-
perius scriptis cum modico istarum suffragio ita dico. ego
Oldradus de Ponte.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Vltra iam dicta.] *Vide omnino Dec. consi. 206. par. 2.*
b ¶[Non committat.] *Huc adde. Marsil. sing. 42.*

De officio delega. & de appella.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus non dicitur functus officio suo per actum nullum siuè processum, & potest iterum procedere.*
2 *Delegatus per solam diffinitiuam dicitur functus officio suo, & non per alios actus. Item. c. statutum de rescrip. libro sexto. Item quo ad dietas non habet locum in executoribus gratiarum, sed in iudicibus causarum. & nu. 3. & nu. 4.*
5 *Factum appellatione pendente ualet, si fuit deserta.*

CONSILIVM CCXCV.

ORTA materia quæstionis super canonicatu, &
præbenda, quos quondam Adam rigandi in Ro-
thomagensi ecclesia obtinebat, inter Philippum
de maleduno innitentem collationi de eis auto-
ritate apostolica sibi factæ, ut de uacantibus per mortem di-
cti Adæ sedis apostolicæ capellani ex una parte: & dominum
Theobaldum hoc dicentem Adam non fuisse capellanum in
ficiantem ex altera: Habitus est processus in partibus coram
executoribus dicto domino Philippo à sede apostolica depu
tatis, quibus facta narratione de uacatione huiusmodi man-
datum fuit sub his uerbis: si præmissa repererit ueritate fulci-
ri, prædictos canonicatum, & præbendam sic uacantes cum
plenitudine iuris canonici &c. cõferre, & assignare curet &c.
per quem processum plenè apparet de iure domini Philippi.
uerum uidens pars domini Theobaldi, ꝙ aperta ueritate cõ
uincitur, ad iuris apices, & uana imaginata se conuertit, & im
pugnat processum in partibus habitum pluribus rationibus,
ad quas singulariter respondebitur. ¶ Et primò dicit, ꝙ pri-
mus processus per dominum Nouiomẽ. habitus fuit nullus:
quia cùm esset sibi causæ cognitio commissa, parte etiã non
citata pcessit, ut ex verbis rescripti apparet: & hoc dicit pars
aduersa dominum Nouiomen. ipso facto recognouisse in re
uocatione quàm fecit: hanc certe oppositionem concedit
pars domini Philippi: & dicit. ꝙ illi processui non innititur,
sed processui secundo loco facto per dictum do. Nouiomen.
1 & eius collegas, seu eorum autoritate. ¶ † Sed contra secun
dum similiter oppponit pars aduersa, & dicit ipsum non tene
re: quia per primum fuerat dominus Nouiomen. functus of-
ficio suo: & quia delegatus erat, non poterat se ulterius intro
mittere: licet secus esset in ordinario. Ad hoc respondet pars
aduersa domini Philippi: ꝙ cum pars aduersa dicat primum
processum ipso iure nullum, per ipsum non uidetur dominus
a Nouiomen. functus, uel perfunctus officio suo. [a] argu. ff. de
opt. legat. l. 2. de oper. lib. si uerò. in principio. & de condi. &
2 demon. cum indebitum. §. ul. ¶ † Ad id quòd dicitur, quòd
delegatus

delegatus erat respõderetur, quod delegati processus potest esse nullus: quia formam sibi factæ commissionis non seruat: & tunc quia pp formam non seruatam quasi non iudex processit: ut extra de rescrip. cum dilecta. ff. mã. diligenter. & l. si qua pro eo. & de offi. & pote. iudi. deleg. c. uenerabilis. pôt iterũ procedere, nec uidetur sua potestate pfunctus: ut ff. de arbi. quod cũ. in ij. rñso. respondetur & aliter in sententijs diffinitiuis pcedit oppositio. in alijs autem actibus, ut informatio nibus: prouisionibus, & alijs hmôi, quæ per sequandam executionem habent, & ad diffinitiuam sniam non tendunt oppositio non procedit, qm in eis de effectu beneficij cogitatũ uidetur: ut ff. si ser. uen. l. si uenditor. & ideo quousque per ueniat ad finem intentum, non uidetur quis perfunctus officio suo, ita, quod primo actu ipso iure non tenente impediatur officium suum exequi, quoad attingat finẽ intentũ: ut extra de offi. & pote. iudicis dele. significasti. & hæc est opinio Inno. J. eo. tit. c. in litteris. & Compost. extra de rescrip. c. capitulum sanctæ Crucis. in glo. magna. in uer. item quid si collatio facta per executorem &c. ¶ †Secundo dicitur, quod uirtute
3 commissionis factæ domino Nouiomen. procedere non potuit: qm ciuitas illa distat à rothomago ultra unam, uel duas dietas. Et si dicatur, processus fuit Parisijs. Dicitur quod non potuit dominus Nouiomen. extra suam ciuitatem & diocesim committere. & sumit para hmôi opinionis somentũ in utroque capite à capitulo extra de rescrip. statutum. lib vj. Sed ad istud respondetur duobus modis primo sic quod c. statutum. habet locum in iudicibus delegatis ad causas, non in executoribus gratiarum. Quod probatur sic. capitulum statutum. est ad declarationem: determinationem, & aliqualem correctionem. c. nonnulli. in eo. tit. ergo non potest habere locum, nisi in casibus, in quibus ipsum loquebatur: ut in authen. de filijs ante nup. instru. natis. in fi. Sed illud loquitur solũ in iudicibus ad lites datis. ergo &c. Et fuit opi. Io. mo. & Archi. in c. statutum. & hanc opi. continua consuetudo, & iudiciorũ frequentissimus ordo amplectitur: ut C. de uete. iure enuc. l. j. §. et si quæ leges. ¶ †Et si dicatur: isti non sunt meri executo
4 res grãæ, sed habent etiã aliqualẽ cognitionẽ annexã. fateor. Sed in ista correctione attendi debet, quod fauorabilius est: ut ff. de tute. qui habet. §. j. & no. ff. quib. ex cã. maiores. l. non recte, & est uidere in actione mixta, quæ magis sequẽdo naturã psonalis, eo quod fauorabilior, & durabilior est, & realis. xxx. annis durat. C. de pe. hæ. l. hæreditatis. & quod principalius est, hẽc se p modũ finis intẽti. ut ff. de iniur. eũ quod nocentẽ. §. si. iniuria hic est, quod executor datus ad grãm nõ sumitur morte cõcedẽtis: sed est ppetuus, sicut grã, ut eẽ de of. & po. iud. dele. si super graria. li. 6. rñdetur, & aliter, quod cũ dñs Papa sciens cõmittẽ do nouiomẽ. & decano eccõri Parisiẽ. de necessitate uoluit in casu quo oẽs cognoscere nesciẽ, alterũ ad alterũ, sine ad alios accedere, p quod uẽ uoluisse parisijs posse cognoscere ut ff. de exe. tu. l. idẽ Vlp. de re in palã sfulebat. de bon. pos. seruus. C. quod admit. ad bonorũ pos. ut. ff. de usu. & habi. l. plenum. §. eqtij. & ad hoc accedit q si Papa cõmitte cãm alicui cognoscẽdam monacho, nominãs eũ monachum, dispensare uĩ, quod monachus possit eẽ iudex: ut eẽ de priui. cum olim pp. qõnes. & ibi no. p In. †Tertiò dicit ps aduersa, quod pcessus nõ tenuit, quod
5 factus fuit appellatione interposita. p pte do. Theobaldi in curia pendente coram uenerabili uiro domino Bertrando de sancto Genesio sacri palatij auditore. Ad istud respondetur, quod illa appellatio, si qua fuit, deserta est. & ideo fingitur non interposita, & ualent omnia medio tẽpore facta: ac si interposita nõ fuisset. ut C. de temp. & reparationib. app. l. ul. §. illud. & ff. de his, q no. infa. l. furti. §. ij. ¶ Quarto opponit, quod pcessus, de quo quæritur factus fuit in cã ex certa sciẽtia commissa p do. Papã reuerẽdis patrib. dominis Preneftino, & Dereblesio. Ad istud respondetur p interpretationem; quia nunquam aliqua commissio eis, ut iudicib. uel auditorib. facta fuit, & si de ea se iuuare intendit para altera, prodocat ipsam & respondebitur ei. ¶ Ex prædictis itaque manifeste apparet processum, de quo quæritur, de iure subsistere, & inexpugnabilem esse ex eo posse, & debere ad cãæ decisionẽ procedi. cætera suppleat immensa profunditas reuerendi patris domini Cardi. ad cuius instructionẽ sermo non funditur: sed ut ualeret aliquantisper, stimulatur, & pungitur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ *Officio suo.] Delegatum à Principe, si nullam tulit sententiam posse iterum iudicare, Boerius in Burdegalensi Curia iudicatum fuisse asserit parte j. Dec. 6. De hoc Vantius in tracta. de nullitatibus. sub Rub. coram quo posit, & deb. nulli. propon. nu. 14. Deci. contrariam inquit esse communem opin. in c. in litteris col. ij. de assi. dele. opinionem tamen Angeli, quam Burdegalensis curia sequuta est, defendere nititur.*

De concessione præbendæ.

SUMMARIUM.

1 *Vnio ecclesiarum parochialium probatur, si ab uno fuerunt cantenta, & recta: & uni fuit collatio facta per magnum tempus.*

2 *Item si unus census fuit solutus pro ambabus, uel una decima, & licet tempus non inducat unionem: tamen si allegetur legitimè factam fuisse, ad hoc probandum sufficit probatio temporis. & nu. seq.*

CONSILIUM. CCXCVI.

De iure domini Gulielmoni Gallici ex parte gratiæ, processuum generalium, personæ, acceptationis, & prouisionis in specie factæ de ecclesia, de quibus probatio plenè, & euidenter apparet, uerum tota quæstio uertitur quia dominus Gulielmonus dicit, quod ecclesia de Thusalijs, & sanctæ Liberatæ sunt unum, & idẽ beneficiũ, uel pro uno beneficio ex unione, & dependẽtia unius ab altero hn̄t Gulielmus uero de rupe dicit ea esse duo distincta, & separata, & dicit sibi prouisum per epm Caturcen. de ecclesia sanctæ Liberatæ. sanè ad ostẽdẽdũ, quod sit, & fuerit semper unicum beneficium, Dati sunt articuli sufficientes, & probationes factæ de his, quæ sequuntur, uidelicet de unitate rectoris: nempè quod unus, & idem rector semper utranque tenuit,
1 & possedit, † & rexit, sicut unicum beneficium, quod est signum: immo demonstratio unitatis: ut in authẽ. ut iudices sine quoquo suf. §. illud th. & §. sequen. col. ij. & ff. arbo. fur. cæsa. l. si gemina. sicut ex contrario sria resultat demonstratio, ut ex diuersitate rectorum diuersitas in prouincijs, quas regũnt, li-
2 cet à principio esset una: ut ff. de offi. asses. l. si eandem. † Et ratio huius est: quia si essent uerè duæ ecclesiæ duo beneficia co stituentes, uni non fuissent commendæ personæ: quia difficile est, quod unus duorum onera sustineat: ut. ff. de pac. l. si plures. C. de asses. nemo. lxxxix. dist. singula. 16. q. 1. præsbyteros. & 10. q. ij. unio. & non solũm probatã est unitas rectoris, sed probatã est causa, quia ecclesia de Thusal. facta fuit per quosdã nobiles, qui guerram habebant, non ut essent diuersæ substãtiæ, sed sola incomodatate. C. de sacro san. eccle. iubemus. circa principium. & ff. de leg. ij. l. Caius. §. j. quin unã, & eadem procuratio, ut p uno bñficio, ẽpo est soluta, quod non fieret, si essent duo: nisi in casu speciali pp paupertatem, quæ hic non datur, immo datur oppositum: ut extra de censi. Romana. lib. vj. & una tñ datur decima, sicut pro uno duntaxat beneficio, quod non fieret, si essent duo diuersa, quia unaquæq; debe- 3
ret per se in censum referri: ut ff. de censi. forma. & probatũ est, quod omnia, quæ parrochiani consueuerunt in parrochijs proprijs facere: ut diuina audire: oblationes facere: dies solẽnea celebrare: uigilias facere: baptis. suscipere: hæc oia, in quibus oẽs parrochiani, pmiscuẽ faciunt modo in ista, modo in illa, secũdum quod magis se offert opportunitas: & hæc omnia indubitãter arguunt unitatem, arg. ff. de usu, & habita. diuus. de dãno infec. l. si finita. §. ex hoc edicto. l. quod conclaue. huic aũt unitati nihil obuiat diuersitas ecclesiarum aliquo spatio ab inuicem distinctarũ: Qm hoc de necessitate non arguit diuersitatem in beneficijs, sicut possunt esse duæ ecclesiæ spatijs distinctæ, & una cathedra in utraque cathedralis: ut de metropoli

3 poli Berito.l.unica.& ibi no.extra ne sede uacāte.c.j. ¶†Secundò dicitur pro parte domini Gulielmonis, q̀ à principio probata est unio dupliciter. Primò quia allegatū, & probatū est eas habitas pro una, seu pro uno bñficio per tēpus longissimum, & cuius contrarij memoria non existit: hoc aūt habetur perinde ac ~~[illegible]~~ unio probata esset: quia constituti loco habetur. ut. ff. de aqua quoti. & æsti. l. hoc. § ductus aquæ. de aqua plu. arcen. l. j. §. ulti. & in sum. in princ. ¶Sed huic op
a ponitur [a] de eo, quod no. Hostiē. extra de uita & honesta. cle rico. qm̄ nonnulli. & in sum. de sup. neg. præla. in j. col. ubi di cit, q̀ quantiecunq; tēporis diuturnitas nō inducit unionem. Sed tñ ideo ips non inducit unionē, sicut nec obligationē: ut ff. de act. & oblig. obligationū fere. §. placet. C. de pac. si certis annis. & ff. de oper. liber. l. operis non impositis. Sed si allegetur solenniter facta: & ad huius ꝓbationē tanti temporis obseruantia allegetur, non ad eam inducendā, sed inductam ꝓbandam, sufficit; ut. ff. de usur. cū de in rem uerso. & ibi no. & no. ff. de serui. l. seruitutes rusticorū p̄diorum. C. communi
4 diui. si maior. & extra de p̄scrip. epm lib. vj. ¶†Secundo per confessionē partis aduersæ producentis quandā vnionem factam, vt dicit, de istis duabus ecclesijs inuicem: qui aūt dicit vnionem, sine unionis diuisionē, unionem ipsam confitetur, sicut qui dicit diuortium p̄supponit matrimoniū: ut. ff. de diuor. & repu. mulier. rerū amo. si concubina. in prin. & in aut. quibus mo. na. ef. legi. col. vj. Confitetur ēt pars aduersa totā intentionem dñi Gulielmoni: quia in primo suo articulo, & in litera collationis suæ dicit, q̀ ecclesia sanctæ Liberatæ, de qua agitur, dicitur uacasse ultimò per mortē dñi. B. de sancto Gencio ipsius ecclesiæ rectoris: & q̀ pertinet ad collationē epi Caturcen. & q̀ infra summā, & q̀ affecta fuit per gñales processus: & q̀ acceptata fuit, & collata domino Gul. utraq; siue non habebit ecclesiam sanctæ Liberatæ, siue eam habere malit: ut ar. ff. de colle. illici. l. j. §. ult. & C. qui mili. nō pos. his quibus. lib. xij. & in extrauagan. dñi nostri. execrabilis. ¶Ex prædictis itaq; manifestè apparet, q̀ tam ex originali unitate, q̄ ex probata dependentia, siue unione, quàm ex partis aduersæ aperta confessione pronunciari debet bene iudicatum pro domino Gulielmono, & male appellatum per dominum Gulielmum de rupe. cætera per uestræ paternitatis reuerentiam suppleantur.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Sed huic opponitur.] *Hic uide Dec. in additio. consi. sui. 271. in 3. col. in prin. nu. 17. uol. 2.*

De testa. & de uerbo. signifi.

SVMMARIVM.

1 *Pater si legat filiæ aliquid ultra dotem & uult eam esse contentam de toto eo quod existat in bonis suis: tunc ipsa potest petere dotem matris suæ. cum nu. seq.*
5 *Clausula generalis refertur ad ea quæ sunt eiusdem generis, & non ad alia.*
7 *Item ad probandum testamentum factum uel sic sensisse testatorem per coniecturas locutionis ipsius sufficiunt duo testes, etiam mulieres: sed ad probandum sic esse factum requiruntur septem testes.*
8 *Item quo tempore potest filia petere fructus dotis matris; & an computentur in sortem.*

CONSILIVM. CCXCVII.

DOMINA Stella contraxit mr̃imonium cū Ferrario olibe Burgense perpiniani, & constituit, & dedit sibi in dotē ducentas quadraginta Marchas argenti: de quo mr̃imonio generata, & nata fuit Boneta filia legitima, & naturalis ipsorum coniugum: deinde mortua est dicta dña Stella intestata, superstite, & succedente sibi dicta Boneta filia sua, postea per aliquot annos, cū dicta Boneta esset in ætate nubendi, dictus Ferrarius pater suus, qui habebat ipsam in potestate, eandem in mr̃imoniū collocauit Ioanni Fasenæ, & dedit, & constituit ei in dotē de bonis paternis quingentas libras. ꝓcessu uero tp̄is dictus Ferra. pater ueniens ad mortem suum condidit testm̄, in quo pauperes Christi hæredes instituit, & legauit dictæ Bonetæ filiæ suæ ꝓ parte, & pro hæreditate, & pro omni iure ad ipsam Bonetam ꝑtinenti, seu quod pertinere posset in oībus bonis dicti Ferrarij patris sui pro iure naturæ, uel pro qualicunque alio modo, totū illud quod ei donauerit tp̄e mr̃imonij prædicti: & ultra legauit sibi. xxv. milia solid. uoluit ēt, & mandauit idem Ferrarius pater, q̀ dicta Boneta filia sua teneat se pro pagata, & contenta de toto eo, quod sibi legauit: & q̀ nō petat aliud in bonis, & de bonis dicti Ferrarij patris sui, nisi legata solum, quæ sup̄ra fecit, & quod non ueniat, seu faceret aliquid ꝯ dictam ordinationē. Quo testamento cōdito mortuus est dictus Ferrarius superstite dicta Boneta filia sua petēte sibi solui per hæredes dicti patris sui dictos mille solidos sibi legatos per dictū patrem suū, & ultra petit quantitatem dictæ dotis, & dictos. xxv. milia sol. sibi legatos per dictū patrem suum: & ultra petit sibi solui, & dari dictas ccxl. marchas argenti pro dote dictæ matris suæ, asserens, q̀ dictæ. cc. quadraginta marchæ argenti nō includuntur, nec includi debent in legato sibi prædicto facto: & q̀ per uerba dicti testamenti ipsa non debet excludi à petitione, & perceptione dictarum ducentarū quadraginta. marcharum argenti: ꝓcurator uero pauperū, seu eleemosynæ uillæ Perpiniani ꝯ dictā Bonetam asserendo ꝓponit, q̀ dicta Boneta debet tantūmō habere de bonis, & hæreditate dicti patris sui dicta. x. milia sol. dictæ dotis suæ. & xxv. milia solid. sibi legatos in dicto testamento, & non debet habere dictas ducentas quadraginta Marchas argenti dictæ dotis matris suæ ꝑꝑ uerba prohibitoria apposita in testamento dicti patris sui: uidelicet q̀ esset contenta: & q̀ nihil aliud possit petere ex prædictis. quærit, quid iuris? ¶Verūtū præmittendum est, q̀ non quæritur de legitima, s. an dicta Boneta debeat habere legitimā de bonis patris, cū ipsa non habuerit legitimā de bonis paternis cōputata & deducta dicta dote mris suæ, & deductis legatis sibi factis pro eo: q a eidem Bonetæ uidentur repugnare duæ cōstitutiones Perpiniani scriptę in libro cōis, & curiæ uillæ ppiniani, quæ sic incipiunt. Item statuimus, ac ēt ordinamus &c. ¶Itē quæritur, utrum uoluntas defuncti circa declarationē testamenti possit ꝓbari per duos testes? ¶Item p̄supposito quòd possit probari per duos testes, utrum mulier admittatur ad testificandum? In casu isto uidetē dicendum, q̀ Boneta possit petere dotem matris suæ, cui ab intestato successit, non obstantibus uerbis quibuscunq; in suprascripto patris
1 testamento prolatis: & hoc rationibus infrascriptis. ¶†Primò certum est, q̀ filia patris creditrix erit, sicut & mater, cui successerat. Sed cum debitor creditori legat, non præsumitur animo compensandi relictum: ut. ff. de leg. ij. creditorem. de leg. ij. Lucius. & innititur satis de hæredi. insti. l. si non compensandi. ergo de iure cōi uidetur fundata intentio Bonetæ.
2 ¶†Secundò uerba testamenti huic iuris dispositioni nō obstant: quia pater loqtur de filia, ut filia, sicut ad eam sermonē dirigit: quia non refert, cum quo testtōr de supremis suis loqtur. Sed in genere uoluntas, & intentio dirigatur ut. ff. de leg. ij. cum pater. §. donationes. & l. miles. in prin. ergo ei, uel de ea loquens uidetur eā excludere ꝑꝑ dotē, & legata ab omni eo, q̀ ei debebatur, uel deberi poterat, ut filiæ. ar. eorū, quę leguntur. ff. de pac. auus. & l. si hæredi. §. nos aūt. in fine. & l. si tibi decem. §. si pactus, & ibi plenè no. Sed ad dotem matris uenit Boneta, non ut ferarij filia, sed ut extranea: ergo &c. argu. ff. ad Trebel. debitor. circa fi. & de libero homine exhiben. l. iij. §. si cum quis. & de his, quibus ut indi. l. tutorem. Leges nāque, & iuris ratio, uel æquitas non patitur eam exclusam uideri præter oēm eius culpam ab eo, quod alieno capit iudicio, ut qui petant tu. uel cur. §. hæc aūt mater. de his qui. ut indig. l. hæredem. & ad sill. ꝑꝑ ueneni. §. neptis. & de testa. tu. l. qui
3 tutelam. in fi. j. rñsi. ¶†Tertiò legata filiæ relicta, si dotis maternæ petitionem excluderent, minora fierent, & minorē utilitatem afferrent. in dubio uero propter naturalem affectū ea interpretatio

interpretatio assumitur, per quam maiora legata reddantur,
& contra consuetum, & à iure attributum significatū:ut.ff,
4 de libe.lega.l Aurelius.§.Titiua testamento.¶†Quarto sub
eadem ratione legauit pater filiæ dotem.& xxv.milia soli. &
iussit eam contentam dote, & legatis, ergo q̃ uoluit esse in
uno,& in altero, ut extra de constitu.c.trāslato. Sed dotem,
quam dedit, nō videtur uoluisse cōpensare in debitum filiæ:
quia & si uoluisset, non potuisset.ar.C. de pac. permissione.
& de pollicita.l.ult.& ff.de leg.iij.uxorē.§.pater.& quod ibi
no.ff.de mino.l.iij.§.sed utrum.ergo & de altero idem sensis
5 se uidetur.& sic hr̄ propositū. ¶† Quintò si uerba testatoris
diligenter attendantur, manifestè apparet testatorem p̄ lega
ta uoluisse filiam excludere ab eo duntaxat, q̃ sibi, ut filiæ, de
beri poterat, sic ei dixit per ius naturæ &c. Quæ uerba multū
præcedentiū significatū limitant,& restringunt: ut.ff. de pe-
nu.lega.l.nam quod liquidè.§.ulti.& de uerbo.signi.l.si cum
tibi fundū.& ibi no. Et si dicatur, q̃ testator subiunxerit illa
uerba, uel alio quocunq; modo &c.quæ uerba sunt ampliati
ua p̄cedentium. Rñdetur uerum est: sed ad ea duntaxat, quæ
a sunt eiusdem generis cum præcedentibus [a].ff. de uino tri. &
oleo lega.l.ul.p̄ socio.si adijciatur.& de lega.iij. hæres meus
6 duo statuæ.¶†Sextò,& ulti.attēdatur, q̃ testator prohibuit
peti aliquid, præter legata, in bonis suis.qui aūt petit sibi de-
bitum, petit quod non est in bonis debitoris: quia bona in-
telligūtur ære alieno deducto:ut.ff.de iure do.mulier bona.
de uer.signi.subsignatum.§.bona.& de leg.ij. si quis seruum;
§.ult.& l.seq.immo magis ciuili appella.bonorū dicitur esse
in bonis creditoris.vt.ff.de regu.iur.l.qui actionē.& de uer.
sig.bonorum.in gl.rñso.& forte magis pōt dici ex bonis hæc
dos, cuius p̄prietas debet esse filiæ,& usufructus patris, quā
in bonis, uel de bonis:ut.ff.vi bo.ra.l.ij.§.in hac actione.& in
sti.eo.§.ult.& nulli dubium est, q̃ hanc dotem fuisset filia ha
bitura quocunq; extraneo hærede scripto p̄ patrē. Sed ea ex-
tra cām bonorum sunt, quæ quis habiturus esset alio hærede
existente:& ideò iniuncta restitutione bonorū non ueniunt:
ut.ff.de leg.ij.l.sequens quæstio. ¶†Ad secundam q̃ōnem nr̄
7 dicendum, q̃ circa testamētum triplex p̄batio occurrit. Aut c
enim quis uult probare factū:& tunc potest per duos testes.
ar.ff.de mil.testa.diuus.& l.Lucius. Aut sic factum: & tunc p d
septem.C.de fideicō.l.ul.& sic no.C.de bono.pos. s̄m tab.
b l.ij.Aut sic sensum [b] pec aliquas cōiecturas: puta prælocutio
nes,& alia huiusmodi de quibus habetur ff.ex quibus cau.in
posses.ea Fulcinius.§.quid sit latitare. de doli exceptio. apud
celsum.in prin.& de leg.j.si seruus plurium.§.ulti. & tunc cū
hoc absque dubio p̄bari possit,& debeat:ut.ff.de hære.instu.
in tempus.§.quocunq;.de condi.& demon.falsa.§.si.de testa.
tute.duo sunt Titij.& de leg.j.Lucius in fi.ij.respon.& l.qui
quantum.nec in hoc sit certus numerus taxatus, duo sufficit
unt:vt.ff.de testi.ubi numerus.& no.ff.de testa.hæredes palā.
§.sed si notan. Aliquādo enim est magna res,& quæ de sui na
tura inductionem magnā requirit, & paucis probatur, sicut
fama, uel infamia: quæ licet ex frequentibus actibus,& uul-
gata opinione, siue credulitate inducatur: tamen per duos te
stes probatur: ut extra de test.tam literis.circa prin. & no.ij.
q.j.Deus omnipotens.quandoq; aūt & per duos testes pro-
batur tres affuisse conditio instrumento: ut C. de fide instru.
comparationes.& in codicillis potest declarari nomen scri-
pti hæredis, ut.ff.de hære.insti.asse.& de condi. insti. institu-
8 tio talis.cum si.¶†Ex prædictis rñdeo ad tertiam.q.s. q̃ ad
hoc probandum mulier admittatur: quia prohibita non inue
nitur: ut ff.de testi.l.j.& l.ex eo.& de testi.qui testō.§.mulier.
Ad illud uerò, q̃ quæritur de fructibus: uidetur dicendū fru-
ctus saltem à tempore mortis patris peti posse, nō quasi fru
ctus: sed tanquam rem donatam: vt ff.de ali. & cib. leg. cum
unus.§.j.& pro hoc.ff.de iure do.l.ulti, Sed in contrariū mo
uet suspitio usurarij contractus: quia de iure deberent in sor
tem hoc casu alias cōputari: ut.ff.de solu. Titia.& quia acce-
dant ad moram solutionis pecuniæ.ut no.ff. de act. empt. &
uen.Iul.§.ibidem pa. & C. de usu.cum allegas:& in hac opi-
nione uidetur Innocen. expressius, quàm alibi, extra de usu.
salubriter.in fi.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶Cum præcedentibus.] *Coniunge supra consi.8. & quæ nos. ibi adiecimus.*
b ¶Aut sic sensum.] *Sensum usurpauit Dominus Oldrad. tanquā participium, ac si dixisset cogitatum. Minus utiq; eleganter.*

De procura.& de dolo & contu.

SVMMARIVM.

1 *Citatus à Papa personaliter non potest mittere procuratorem, & de alijs quibusdam causis ex quibus non admittitur procu rator. cum nu. seq.*

CONSILIVM CCXCVIII.

PRO fundamento omnium dicendorum est scien
dum, q̃ Artungus tanquam intrusus, fuit monitus
ex parte dñi Papæ,& eius speciali mandato, q̃ ec
clesiam statilien. in qua se intruserat, dimitteret,
& domino Io.de Cabilione per Apostolicam sedem prouiso
liberè relaxaret, cui monitioni cum non obediret, ex manda
to eiusdem dñi Papæ personaliter ad curiam est uocatus, &
uterq; processus tam monitionis, quā citationis continet pœ
nas excōicationis, inhabilitatis &c. ut in dictis citatione, &
monitione plenius cōtinetur. modo cū petatur declarari, q̃
in pœnas prædictas inciderit, & q̃ contra eum aggrauetur
processus, ad hoc impediendum cōparet coram paternitate
uestra, cui dictum negociū est commissum, do. Ambrosi. de
mediolano dicti Artungi se p̄curatorem asserens cū procu-
ratorio coram paternitate uestra p̄ducto, & mō offerens se
1 defensioni petit copiam actorum.†Quæritur an admitti de-
beat? Et videtur, q̃ non, ex duobus, uidelicet ex cāæ natura,
& ex mandati forma. Ex causæ natura, quæ talis est, ut ad eā
procurator admitti nō debeat, quia Artungus p̄sonaliter est
citatus, ergo per p̄curatorē admitti non debet.ut C.de p̄cu.
in pecuniarijs.in fi.& de cad.tol.l.j.§.ne aūt hoc.in uer. si ue
ro talis.extra de offi.& po.iudi. deleg. q̃m Apostolica.§. his
aūt.& de iud.c.j.lib.vj.& de dolo,& conte. cū dilecti. circa
2 medium.†Ex forma apparet, q̃ non est sufficiens, quia nō est
negociū electionis,& cōfirmationis, quas prætendit, ad quod
erat citatus,& ubi quis non pōt per se uenire, saltem procu-
ratorem ad cām instructū mittere debet.ar.ff.de mino. pap.
exuli.& de diuer.& tēp.præscrip.l.ij.& in d.c.cum dilecti.p̄-
sertim in causis electio.ut extra de elec.indēnitatibus.§.por-
rò in ij.rñso.p̄p periculum, q̃ in eadem uacatione uertitur.
in eo.ti.quam sit.& c.cupientes.in prin.& extra de app.obla
tæ.§.pe.immò et in alijs est idem, ubi speraretur longum impe
dimentū, sicut hic allegatur.argu.ff.de iud.si lōgius. in prin.
extra de appel.ex parte.& ibi no.per Inno.in glo.signata sup
uerbo, uel tui.& clarius per glo.ordi.in d.c.cum dilecti.in fi.
gl.signatę super uerbo rñsale.sanè hic non allegat Artungus,
q̃ uelit per seipsum cām agere: immo per p̄curatorem, sed
dicit quòd non audet mittere instructum. hic autem expresse
contradicit sibi, quia sicut mittit instructum tantum ad ea,
quæ in p̄curatorio continentur, ita potuit & ad totā causam,
ut extra de elec.c.bonæ memoriæ maguntinē.§.pe.de appel.
constitutis.& in d.c.oblatæ & attendatur, quòd non solum
dicit, quòd non audet mittere, immo temerariè asserit, quòd
nec missum tenere, contra legem.C.de his, qui per me.iudi.
non appe. l.j.& ff.quòd met.causa.l.est uerisimile. Et sic ap-
paret manifestè, quod talis procurator non est ad aliquid ad-
3 mittendus. † Et si dicatur, quòd ad minus ad excusandum,
& excusationem probandum debet admitti. Respondetur,
a immo non debet, quia si formam mandati diligenter aduer-
tas, manifestè dicit Artungus, quòd per aliàs uias non suspe-
ctas uenire non potuisset: licet non sine dispendiosis sum-
ptibus. aliàs & nihil quidem facere debuit. Vnde excusatio
est nulla: ut.ff.si quis cau.l.ij.§. pe. ibi aut quid si tempestas
&c. Repulso igitur procurato. Artungi contumacis,& intru-
si, in

ſi, in toto remanet paternitatis ueſtræ oficium liberum, ut
poſsit ad ea, quæ petuntur, iuſtè procedere.

Vt lite pendente nihil innoue.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio beneficij facta lite pendene inter alios non facta*
mentione de lite uales & quando non ualeat. unde hic & nu-
me. ſequen.

CONSILIVM CCXCIX.

QVIDAM Hugo moſcli nomine exiſtens rector
cuiuſdam ecclesiæ curatæ præpolituram: dignita-
tem: ac curam animarum habentem: à dño noſtro
Io. impetrauit, & ſtatim cũ fuit aſſecutus poſſeſsio
nem dictæ præpolituræ, eccleſiam curatã, quam primo tene-
bat cum Titio permutauit: qui qdẽ Titius poſt ipſam pmuta
tionem prædictam eccleſiam curatam uſq; ad ips mortis ſuæ
tenuit, & poſſedit: quo mortuo duo electi clerici à dño no-
ſtro Io. gratiam obtinentes de beneficio cum cura, uel ſine cu
ra, uno in gratia ſpeciali, alio in forma communi, dicunt di-
ctam eccleſiã curatam uacaſſe per mortem illius, cum quo
permutatio huius facta fuit, & inter ſe unus contra aliũ ſup
dicta eccleſia in Romana curia litem mouerũt: qua mota, uel
incepta quidam Aymericus nomine aſſerens dictã eccleſiam
uacaſſe per collationem, & executionem antedictæ præpoſi-
turæ à dicto dño noſtro Ioã. prædictam eccleſiã impetrauit:
nec curauit facere mentionẽ de lite prædicta in ſupplicatio-
ne ſua: ſed tantummò de poſſeſsione facti. quæritur, an talia
1 impetratio ualeat dictę litis pendentia non obſtante? † Et eſt
dicendum de iure, ꝙ talis impetratio ualet non obſtante litis
taciturnitate: q a non eſt circa id, quod Papam retraxiſſet à
gratia. imò ad eam concedendam fortius fuiſſet inductus, eo
ꝙ talis uidetur eſſe cõſtricta in colluſionẽ pꝛãtia Romani pon
tificis, qui ſolus põt alia bñficia reſeruata conferre de facili:
ut no. in ſimili. Hoſtien. extra de præben. in c. relatum. & co.
tit. in c. dilectus. & Inno. extra de tranſac. ex literis. alioqui in
uenta eſſet uia claudendi circa talia poteſtatem Papæ contra
l. ff. de tranſac. cũ hi. §. ſi cũ lis. & ad carbo. l. j. §. ſed & ſi quia.
nuſquã enim pp litem inter duos pendentẽ debet tertius im
pediri, quominus ſuo iure utatur: ut. ff. de uſufruc. cuiuſcun-
2 que. §. j. ¶ † Secundò electio prima, quæ dicitur eſſe inutilia,
non pſtat impedimentum electioni ſecundæ: vt extra de elec.
c. reſcriptum ad finẽ. j. c. congregato Et ad hoc cõcludit do.
Guid. de baiſio, & dñs. A. quod quęſtio, ſeu lis, quę nulla eſt,
non debet alteri nocere, ſi de ea non facit in impetratione ſua
mentionẽ: ut expreſſe no. extra de conceſ. præben. in c. j. ſuper
uerbo impedire. lib. vi. Ad idẽ facit. ff. qui ſatiſda. cog. l. quo-
ties. & eo. titu. l. de die. §. j. & §. ſi ſeruus. & de eden. l. ij. in fi. j.
rñſi. & ad uelle. l. ḡuis. §. ſi cõuenit. & qđ cuiuſq; uniuerſi. l. j.
3 §. pe. ſi quia in ius. uo. nõ ierit. l. j. [a] ¶ † Tertiò dico, ꝙ qñcun-
a que aliqui duo litigant de aliqua re, neuter litigatorum impe
ditur nouum ius à Tertio quærere. Nec enim illud ius nouum,
dici põt uitio litigioſi affectum, vtpotè in iudicio non dedu
ctum, ut pbatur extra de re iud. Abbate. lib. vj. & hoc no. In-
no. & melius Compoſt. extra de conſti. c. cum M. Ferrarien.
in fi. & de hoc eſt caſus expſſus. ff. de liti. l. j. p Hoſt. ¶ Quar-
b tò, & ultimò [b] dico, quod qñ aliquis petit, uel impetrat aliq̃
rem deductam in iudicio inter aliquos ſuper certo iure, non
obſtat tertio petenti, uel impetranti ſuper alio iure meliori,
ꝙ quidem ius nondum extiterat deductũ in iudicio: ut. ff. de
excep. rei iudi. l. ſi mater. §. eadem. & l. & an eadẽ. §. actiones.
4 ſi quia cau. l. qui aũt nouo priuilegio. † Nec. n. prohibẽdus eſt
aliquis lite pendẽte aliquod ius, ſeu rem impetrare: duntamẽ
fiat ſine præiudicio iuris alieni: ut no. Hoſt. ut lit. pen. nihil in
nouetur. c. j. de appel. c. ſignificante. Sufficit enim, ꝙ non in-
terſit alicuius. argu. ff. ſi ſerui. uẽdi. l. loci corpus. §. in confeſ-
ſoria. & l. ſeq. §. ſed ſi quæritur. Nam qñ aliquis impetrat ali-
quam rem, ſeu ius, quod dño noſtro Papæ competit, in nul-
lo facit præiudicium alijs impetratio talis: quia permiſſum
eſt cuicunque rem ſuam facere meliorem ſine pꝛiudicio alio-
rum &c. ut extra de præſcrip. auditis. & de offi. ordina. c. dile
ctus. §. pe. & C. de ſerui. & aqua. l. præſes. & ff. ne quid in loco
5 publi. l. ij. §. meritò. & l. ſi quis à principe. † Nec obſtat c. ij. ut
lite pendente. lib. vj. Nec clemen. j. eodem titu. quia in utroq;
illorum pꝛhibetur impetrare ius, quod uacare dicebatur per
mortẽ unius ex litigatoribus. Nec mirum, quia illud erat in
iudicium deductum, ꝙ adhuc pp ſuperſtitem cãm proſequẽ
tem durabat: & ſic erat litigioſum: vt. ff. de rei uendi. ni qi. &
de ſolu. l. ſi ſeruus. & C. de aſſer. tol. l. ulti. in fin. & hoc modo
ſoluerunt quidã ꝯrietatem, quæ ſignatur inter decretales. ex-
tra de in integ. reſti. cum ueniſſent. ad finem. & extra de arbi.
ex parte. & ibi no. p Inno. in ulti. glo. Aut quia igitur lite pen
dente impetrat aliqd, quod cedit in præiudiciũ iuris alterius
litigatoris, & non tenet impetratio. ut extra ut lite pendente.
per totũ. & maximè in c. ulti. & de teſti. c. cãm, quæ uertitur.
de priuil. dudum. C. ut lite penden. uel poſt pꝛuoca. nemini
liceat ſupplicare. l. ij. & in aut. in medio litis non fieri ſacras
iuſsiones. in princi. col. viij. Aut impetrat aliquid, quod q̃tum
ad ius non cedit in præiudiciũ iuris alterius litigatoris, impe
trat tñ ius iam in iudicium deductum, & adhuc manens in iu
dicio pp ſuperſtitem pꝛſequentẽ, & non tenet, ne ſuperſtiti pꝛ
ſequenti nouus aduerſarius ſuſcitetur, ut extra ne lite pendẽ.
c. j. & ij. lib. vj. & quia hoc eſſet quaſi quandã ſñiam ferre ſu-
per iure ſuperſtitis, contra legem. C. ad legem Corneliam de
fal. ubi falſi. & quia videtur tale ius litigioſum. Aut impetrat
aliquis aliquid, quod nullo modo cedit in præiudicium iuris
litigatoris. Nec impetrat ius in iudicium deductũ: ſed quod-
dam ius tertium à iure, de quo litigatur, omninò ſepara-
tum, & à tertio: & hoc caſu tenet impetratio. Nec eſt dare
rationem, quare debeat impediri: & hoc caſu ſuperius alle-
gata uendicant ſibi locum.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Non ierit. l. j.] *Adde Iaſo. in l. j. in princ. C. ſi contrà ius, uel*
uti. pub.
b Quarto & ultimo.] *Propter has rationes, quas ponit Oldra. in*
hoc quarto fundamento, Marſil. ſingu. 30. firmat regu. talem.
Quod ubi actus non eſt parti præiudicialis, ibi non eſt citatio ne
ceſſaria. Et licet ipſe hoc notet, ut fallentiam à regula, quòd in
quocunque actu citanda eſt pars, tamen iudicio meo debet po-
tius dici contraria regula, quoniam citari debere partem in qui
buſcunque actibus intelligitur ſemper, ſi ſint præiudiciales: Et
tali regula ſic declarata benè conuenit poſtea alia exceptio,
quam ipſe Marſil. in d. ſingu. facit, & eſt talis. Quòd in actibus
etiam præiudicialibus tunc partem citaſſe non oportet, cum ea
pars, ſi præſens fuiſſet, nil in contrarium potuiſſet allegare. At-
que de hac exceptione notauimus ſupra in conſi. 95. in fin. Item
dic in priuilegij conceſſione, quæ nihil, aut parum cuiquam no-
ceat, neminem eſſe citandum. Bar. in l. ij. nume. 3. C. de temporib.
appel. Doct. in c. cum olim. j. de re iud. Idem ſi cauſæ cognitio nõ
ſit neceſſaria. Adde eundem Marſ. in l. De uno quoque nume.
68. de re iudi.

De priuile. & de uerbo. ſignifica.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium habens inſtar alterius priuilegij cenſetur habe-*
re priuilegium, quod ille priuilegiatus habet inſtar alterius.
Item de multiplici prærogatiua priuilegij principis. cum nu-
mero ſequenti.

CONSILIVM CCC.

a FACTVM tale eſt. [a] Magiſtro militi domus de
Calatraua, & eius fratribus ordinis ciſter. à ſede
Apoſtolica eſt indultũ, ut gaudeant omnibus pri-
uilegijs, immunitatibus, & libertatibus Abba. Ci
ſter. & alijs Abbatibus, & fratribus ab eadem ſede cõceſ. ſub-
ſequenter magiſtro, & fratribus domus de monteſia ordinis
Calatrauæ

eslatrauę io sui fundatione à sede apostolica est indultum, vt
ipsi magister, & fratres perpetuò gaudeant omnibus priuile-
gijs, & singulis imunitatibus, & libertatib. dictis magistro, &
fratrib. de Calatraua concessit. & quod dicti magister, & fratres
de montesia gaudeant, & gaudere, & iuuare se possint omni
bus, & singulis priuilegijs, libertatibus, & immunitatibus di-
ctis abb. Cister. & eius abbatibus, & fratribus ab eadem sede
concess. sicut gaudent magister, & fratres de calatraua prædi
cti. Videtur mihi clarũ ius pro magistro, & fratribus de mon
tesia, quod gaudere debeant priuilegijs, libertatibus, & immuni
tatibus abba. & fratrum ordinis Cister. ¶ Et ad fundandum
istam conclusionem allegabo primò circa materiam quæ-
stionis, & postea circam formam. Materia quæstionis nostrę
est de priuilegijs, libertatibus, & immunitatibus istis magi-
1 stro, & fratribus concess. ¶ † Circa materiam consideranda
sunt multa. Considerandus enim est multiplex fauor circa
principis liberalitates, beneficia, & priuilegia in genere: & cō
sideranda sunt insuper aliqua circa priuilegia istis personis
concessis specificè. ¶ Primò nanque in beneficijs principis
largissima interpretatio est facienda. ff. de consti. princi. l. fi.
ad muni. l. j. ff. de iure immu. l. iiij. C. de bo. vacā. l. si quando.
lib. x. extrà de priuile. c. quia circa. de verb. sig. c. olim. de don.
c. cum dilectus, ij. q. iij. c. si. in fi. xvj. q. j. c. frater noster. xvj. q.
ij. c. visis. cum suis simi. & ideò alibi dicit tex. pulcher. per ab-
surdum, perq temerarium est nostrā liberalitatem astuta in
terpretatione non ad augmentum, sed ad diminutionem cō-
uertere. C. de præposi. agen. in rebus. l. hac saluberrima. & ibi
no. in glo. quod priuilegium est extendendum, & nō solum quò
ad res est extensio interpretanda per iura superius allegata,
sed etiam quo ad personas: quia ad uxores, liberos, seruos,
colonos, domesticos, & subiectos. C. de comi. consisto. l. vi-
ros. de proxi. sacro. scri. l. in sacris. §. si uerò. lib. xij. & non so-
lum ad descendentes, sed etiam ascendentes: ut in d. l. in sa-
cris. j. responso. & ibi in glo. C. de priui. scho. l. quoties. de ca
2 stren. pec. l. hi, qui. lib. xij. ¶ † Item nedum est extendendum
priuilegium, quò ad res, & personas: sed quò ad tempus. pri
uilegium enim concessum alicui ratione officij, seu dignita-
tis, non solum durat durante officio, uel dignitate: sed etiā
eo finito, & deposito ad eum extenditur. C. de excu. mune. l.
eam legem. lib. x. C. de præfe. præt. & magistro milit. l. j. & ij.
C. de magist. scri. l. j. & ibi glo. præ. comi. consisto. Archi. l. j.
de silentia. & decurio. eo. lib. xij. cum multis si. Item nedum
est extensibile priuilegium ad res, personas, & tempus: sed
etiam ad modum agendi: quia priuilegium fortè non habet
locum tantum in defendendo: sed etiam agendo, & alium
impugnando, ut reus sequatur forum actorum. C. de comi.
consisto. l. ij. lib. xij. C. de suarijs. l. quicunque. lib. xj. de agen-
ti. in reb. l. fi. & in rub. lib. xij. & non solum est extendendū pri
uilegium quò ad res, personas, tempus, & modum agendi: sed
etiam quò ad omnia genera causarum: quia quò ad ciuiles,
& quo ad criminales. C. de agentibus in reb. l. ex eo. & de re
mili. l. cancellatores. circa fi. & de silen. ne ad diuersa. cum ibi
3 alleg. lib. xij. ¶ † Ex istis ergò satis conijcitur, quod in liberalitati
bus principis circa beneficia, & priuilegia concessis versatur
magnus fauor, quò ad eius multiplicem extensionem: nec so
lum uersatur fauor, quò ad sui extensionem, ut probatur, sed
et quò ad sui immutabilē durationē: quia licet iura et tolli pos
sint per rescriptū principis ex certa scia. ff. de excu. tu. l. idē Vl-
pianus. uel ex mera liberalitate nullo petēte. C. de peti. bo.
subl. l. j. in fi. vel saltem cū clausula nō obstāte adiecta. C. si cōtra
ius, uel uti. pub. l. oēs. & ibi no. per Cyn. & alios. C. de aquędu.
l. oīs seruitus. in princ. cū sua glo. lib. xj. quantumcunque sit in
consuetudine roborata: sic intelligitur glo. mirabilis posita.
C. de colla. do. l. j. lib. x. Liberalitates multū priuilegiatæ sunt,
nec rescripto tolluntur. C. de metatis. l. fi. in fi. de silentia. l. de
curiones. in prin. lib. xij. Nec etiā mera libertate. C. de loca.
prędi. ciui. l. prędia. lib. xj. de coartali. & cōi custo. l. quisquis. lib. xij.
vbi loquitur de priuilegio: imò plus dicit, quod priuilegiū nō pōt
tolli per impiale rescriptum quacūq; adiectione, quod est ualdè mira
bile, & extraneū. C. de diuer. præ. vr. & rust. l. fi. lib. xj. & alibi
dr, quod nec pragmatica sanctio: nec sententia eminentissimæ præ-

fecturæ: nec aliur quęcunq; modus excogitatus pōt ualere ad
tollendum id, quod statuitur in priuilegiū. C. de decu. l. fin. §.
vlt. lib. x. ¶ Ex præmissis patēt multæ singulares prærogatiuę
priuilegiorū in genere, & ideò sunt fauores eisdem multipli-
ces imponendi. sed in facto nostro specificè, ultra præmissa,
consideranda sunt aliqua specialia, quæ conclusionem prædi
4 ctam approbant, & inducunt. ¶ † Considerandum est enim
in facto nostro, quod agitur de priuilegijs religioni, & religiosis
personis cōcessis, quibus cum multus sit fauor adhibendus per
superius allegata, multò magis priuilegijs religioni, & perso
nis religiosis concessis: quia summa est ratio, quæ pro religio
ne facit. ff. de reli. & sump. fu. l. sunt personæ. in fi. Et præser-
tim istis religiosis, qui dei militiæ ad expugnationem infide-
lium, & dei hostium ascribuntur. Dicit enim imperator his
nostræ beniuolentiæ liberalitas debita contribuenda est, qui
nostræ quodammodò maiestati assistere uidentur. C. de ma-
gi. sacri pala. l. unica. in prin. lib. xij. multò igitur magis istis,
qui diuinæ maiestati assistere videntur exponētes, uel parati
ad exponendū se quotidie morti, & expugnationi infidelium,
prout dicit, qui præsto semper sunt actibus, quos intentos, &
eruditos itinerum prolixitas, & expeditionum difficultas ex-
ercet. C. de castren. omnium pala. peculio. l. unica. lib. xij. Si
enim immunitatibus, & priuilegijs digni sunt, quos lateris
imperialis comitatus illustrat. C. de præposi. laborum. l. j. lib.
xij. multò magis hi, qui cœlestis imperatoris curiā continuè
comitantur, ut pulchrè dicit tex. loquēs de priuilegijs eorū,
qui ad expugnationem infideliū se conuertunt. Sanè iusto iu
dicio cœlestis imperatoris obsequijs inhærentes speciali di-
cit prærogatiua gaudere. & nota verbū iusto iudicio, quia sic
ex debito. extra. de iudæis. c. ad liberandā. in gl. in vers. delique-
rint quā plenè recitat Host. ibidem in lectura. & benè pos-
sunt isti dici cœlestis imperatoris obsequijs inhærere, quia
prout pulchrè dicit tex. non sunt illi, qui uano quodam mili-
tiæ nomine lucra sectantur, sed qui certitudinem officij solici
tudinis debitis exequuntur. C. de coar. & prin. cor. l. per illiri-
cum. lib. xij. & quos sæpè sæua pericula, & vitæ interdum re-
nunciatio ad meliorem gradum perducit. C. de princ. agen.
in re. l. princeps. priuilegia enim data cœlestis principis obse
quijs inhęrentibus, videntur principaliter esse propria diuinę
maiestatis, ut pulchrè dicit tex. de principe terreno. C. de præ
posi. sacro. scri. l. pe. ij. responso. cū igitur priuilegia istis conces
sa videantur esse propria dei, cuius insistunt obsequijs, valde
videntur fauorabiliter extendenda, quia nedum ex gratia, sed
ex debito iustitiæ sedet apostolica priuilegia talibus impar-
tita est, ut superius est probatum. ergò &c. & hæc dicta suffi-
5 ciant circa materiam quæstionis. ¶ † Iam uenio ad formam
quæstionis, qua bene considerata uidetur mihi, quod euiden-
ter, imò sequitur necessariò conclusio supradicta. Ponitur e-
nim in forma quæstionis propositæ, quòd isti de montesia
sunt subiecti magistro, & fratribus de calatraua, & de ordi-
ne eorundem, & per consequens potest dici, quòd ad eos,
ut subiectos, essent etiam tacitè a iure dicta priuilegia de-
riuanda, per l. C. de comi. consisto. l. uiros. de proxi. sacro.
scri. l. in sacris. §. si non. cum alijs superius allegatis. tamen
quia hic non inquirimus de priuilegijs per medium alterius
magistri de Calatraua isti magistro, & confratribus de mon-
tesia, ut subiectis, à iure tacitè deriuandis, sed de expresse, &
rectè, nō per obliquum eisdem de montesia concessis inter-
pretandis, multò fortius in hoc casu fauorabilior, & latior est
facienda interpretatio, ut intelligantur omnia, & singula pri
uilegia abbatis Cistercien. eisdem immediatè, & directè con
6 cessa. ¶ † Præterea ponitur in forma quæstionis, quod indulgen
tia, tam prima facta illis de calatraua, quàm secunda facta
illis de montesia, fuit nedum generalis, imò vniuersalis: &
sic est uniuersaliter intelligenda, & nihil uidetur exceptum.
generale nanque dictum generaliter debet intelligi. ff. de pu-
bli. l. de pretio. ff. de leg. præst. l. j. §. generaliter. ff. ui bono. ra
pto. l. ij. §. homines. & ff. de iniurijs. item apud Labeonem.
§. generaliter. cum multis similibus. & dicit text. hominis
enim legatum ualet in genere orationis compendio singu-
los homines continens. ff. de leg. ij. l. iij. eius. §. duorum. in

fin.& multò magis ultra: quia qui omne dicit, nihil excipit. ff. de pe. leg.l. si quis.de lega. iij.l.hæres §. iij. quia quoties significatio sumitur ex uniuerso, si aliquid sit falsum de cótentis,totá orationem falsam facit.ꝑ textum & gloss.ff. de rebus dub.l. si is qui ducenta. §. ult. & not. gloss. de legi. tut. l. legitimos. §. in legis. & ideo dicitur alibi, quòd tunc non quæritur,an prælegata ueniant in restitutione fideicom. sed distinguitur,aut primò legauit,& postea rogauit: aut econtra.ut not.gl.ff.ad treb.l.marcel.§.quidam ex disparibus.
7 ff.ad legem Fal.l.Titia.C.de fideicom. cùm uirum. † Et hoc uerum quando fideicómiss. est simplex. Vbi uerò fideicommissum est factum cum signo uniuersali distributiuo: ut omne: uel quidquid: tunc indistinctè tenent omnia prælegata, siue ante,siue post: quia qui omne dicit,nihil excipit.ff. de lega.ij.cum pater.§.fi. & dicunt ibi notanter doc. ꝙ differétia est inter omne,& totum: quia totum designat corpus integrum,& ex partibus integratum,non quod uerificetur in partibus. Sed omne est nomen collectiuum, & distributiuum, quod designat indiuidua,ut uerificatur in eis: sicut no.glo.ff. in procemio.in princ.uult dicere uerbum designatiuum corporis integri nó uerificatur ea partibus, sed ex toto integro: ut grex potest esse meus,licet singulariter oues non sint meg. ff.de rei vend.l.j.§.fi.ff.de leg.ij.l.grege. ¶ Idem si quis possideret singulas res.ff.de usuca.l.eũ, qui ædes.sed aliud in verbo uniuersali distributiuo: quia illud distribuitur in singulares,& verificatur in eis.& in uno singulari falso totum uniuersale est falsum,vt s̃.probatur.& ff.de fideicom.l.grege. §.autore. & ideo legata simpliciter lana nó uenit lana tincta, sed adiecto signo uniuersali debetur cuiuscunque coloris. ff. de leg.iij.l.si cui lana.ff.de argẽ.lega.l.pediculis.§.labeo. ¶ † Est attendendum,ꝙ in casu nostro in forma indulgentiæ factæ istis de Montesia nó solùm fuit dominus papa usus signo
8 uniuersali distributiuo dicens omnia: sed apposuit singularia distributa dicens,omnia,& singula, sicut ponitur in c. ut circa.extrà de elec.lib.vj.& sic apparuit intentionem suam magis laxam,& latam quod uoluit omnia comprehendi,& nihil excipi.arg.illius quod leg.& no.extrà de præben.quamuis. in fine lib.vj. Et præsertim in facto nostro, ubi signo uniuersali adijcitur designatio certa,& relatio ad certa: quia dicitur omnia priuilegia concessa tali &c. & sic uidetur perinde, ac si omnia priuilegia specificè,& singulariter designarẽtur: & ac si de singulis priuilegijs esset facta singularis, & specifica indulgentia.ff.de verb.obli.l.titio.§.fi.& l. pluribus.in princip.
9 ¶ † Præterea certum est,quod illi de calatraua habent omnia priuilegia,libertates,& immunitates ordinis Cistercien. tũc arguo sic: aut illi de Calatraua non habuerunt alia priuilegia eisdem specialiter concessa: aut sic. si non: tunc,quia nulla alia habuerunt,oportet de necessitate,ꝙ omnia alia priuilegia,licet alias non transirent,ad illos de montesia transferãtur: sicut dicitur alibi, quod in legato uniuersali non ueniũt debita,nec ea,quę ad mercem disponunt.ff.de leg.iij.si mihi mæuia.de leg.ij.l.caius.de usufru.lega.l.generali.§.uxore.cũ multis alijs.Vbi uerò nulla sunt in patrimonio legantis, nisi talia,tunc omnia ueniunt.ff.de aur.& arg.lega.l. pediculis §. item cum quæreretur.& ibi no.ff.de leg.uj.l. cum quæreret.
10 §.lana.ff.de vino tri.& oleo le.l.fi.& ibi no.glo. ¶ † Pro hoc facit bene decisio gl.ordinariæ Ber. quia priuilegium datum studenti super fructibus percipiendis non extenditur ad quotidianas distributiones. Vbi uerò non sunt alij fructus: tunc ad eas extenditur priuilegium: sicut no.Ber.extrà de præbẽ. c.licet.in fi.¶ Si autem illi de Calatra.habuerunt alia priuilegia,tunc illa priuilegia Cister. eisdem concessa una cum alijs priuilegijs in unam patrimonium confusa faciebant unum subiectum cum (ut utar uerbo legis.ff.de muner.l. iij.§.j. ibi neque enim &c. & verbis Innoc.extrà de his, quæ vi me. vo causa.c.j.in fi.& verbis Archi.de confes.c.j.lib.vj.) considerêmus unam uniuersitatem priuilegiorum: sicut est in multis, & varijs hæreditatibus vndecunque quæsitis: quia omnes có fusæ unum structum,unam hæreditatem,& unum faciunt patrimoniũ.C.de inof.test.l.fi.ff.ad Treb.l.si patrimoniũ.§.cui titia,Nã facit de mili,test.l.quærebatur.& l,sed & si. §. iulianus.cum sua materia.ff.ad legem fal.l.imperator.§.quod uulgò.in auth.de non eligen.secundò nuben.§.j.& §. ante non ptiali.& ibi no.& sic communia in unum structum confusa simul cum uniuersitate transire debent.arg.ff.de acq. rer.do.l. quidam. & bene facit.ff.ad Treb.l.cogi.§. sed & si quis. & l. si
11 Leius.§.ulti.¶ † Et est ratio,quia ista priuilegia Cistercien.vniuersitati priuilegiorum illorum de calatraua sunt adiuncta. ff.de lega.ij.l.cum fundus in fi.& omnium priuilegiorum vnus est confusus usus fuit, & redditus ff.de leg.iij.l.prędijs.§. titio.& omnia priuilegia sub uno nomine priuilegiorum uniuersitatis habuerunt,& possederunt.ff.de leg.ij.l.caius.§. Titius.ff.de fundo instru.& instr.leg.l.scientiæ.§.tyrannæ. ff. de leg.iij.uxorem.§.legauerat.totum ergò structum unicum, & confusum per illos de calatraua sub unico nomine generali, & confusò habitum,& possessum ad illos de montesia transi-
12 ret secundum iura supradicta. ¶ † Præterea hoc cócludit inconuincibiliter (ut mihi uidetur) ró dialectica ad modum sillogismi in barbara figura. Et arguo sic: omnia priuilegia illis de calatraua concessa,illis de montesia conceduntur: sed omnia priuilegia Cister.sunt de calatraua tunc concessa. ergo omnia priuilegia Cistercien.illis de montesia conceduntur.mai or est uera,& probatur per secundam indulgentiam in facto supradicto. minor etiã est uera, & probatur per indulgentiam primam in facto prædicto præsuppositam: ergò necessariò sequitur conclusio,ꝙ sit uera. ¶ Iste sillogismus potest formari in iure in materia priuilegiorũ per istum modum: omnia priuilegia agentibus in rebus cócessa conceduntur comitibus Consistorialib. C. de comi. consisto.l.j.lib. xij. sed etiam priuilegia proximorum scriniorum sunt concessa agentibus in rebus.C.de agen. in rebus.l.hac saluberrima.in prin.lib.xij.ergò omnia priuilegia proximorum comitibus consisto.cócedũt. Sic alibi comitibus prouinciæ regentibus vicariorũ priuilegia ꝯcedunt.C.de comi.qui prouin.te.
13 l.j.lib.xij.† Sed vicarij ducibus in omnibus priuilegijs adæquantur.C.de comi.& Archi.l.j.lib.xij.ergò comites prouinciam regentes in omnibus priuilegijs ducibus adæquantur. Istum modum arguendi,& sillogizandi ponit gl. or. & beor. C.de præfect. qui in urbe Constantinopo.l. j.in fin.lib. xij.
14 ¶ † Concludendo igitur ex præmissis dico, quòd priuilegia abbatum,& fratrum Cister. prædicta à tempore,quo per apostolicam sedem illis de Calatraua concessa fuerunt, & ad eos translata, non poterunt dici singularia Cistercien.inquãtum respiciebant, & respiciunt illos de calatraua, sed debuerunt & debent dici priuilegia propria illorum de calatraua, tanquam in eorum ius,& patrimonium confusa.ff.de acqui. hæred.l. paulus respondit.§.j.C.de inoff.testa. l.fi. in fin.& subsequenter à tempore, quo priuilegia illorum de calatrana per apostolicam sedem illis de montesia fuerunt translata, non poterunt dici priuilegia illorum de calatraua,nec abbatum Cistercien.inquantum illos de montesia respiciebãt, & respiciunt: sed priuilegia propria illorum de montesia,tanquam in eorum ius & patrimonium confusa,ut sic ista priuilegia, inquantum singula monasteria, seu singulas domus respiciunt, singulorum propria priuilegia reputentur: confuso tamen modo loquendo sunt omnibus tribus monasterijs, seu domibus,& eorum fratribus insolidum communia, ut sic dicta tria monasteria, seu domus, & eorum fratres quò ad priuilegia omnia consequantur ad instar textus legis alibi, qui facit priuilegia tribus dignitatibus communia,ut omnes tres dignitates, quò ad omnia priuilegia, coæquentur. C. de comi.& Archid.l.j.lib.xij. & ibi not.glo. ¶ Sic alius tex. legis communicat priuilegia alijs tribus dignitatibus: & omnes tres dignitates, quò ad omnia priuilegia, coæquantur. C.de præfect.prętro,magist.mili.l.j. lib. xij. & C. de proxi. sacro. scri.l.j.libr.xij.

De dolo,& contuma. & de appellat. & de recu. & de sententia & re iudicata. & de re iudica.

SVMMARIVM.

1 *Post recusationẽ legitimè propositam coram iudice non potest dici quis contumax, uel contemptus iurisdictionẽ iudicis. Et de aliquibus causis recusandi.*

3 *Ordinarius de iure canonico, & sic in terris ecclesiæ potest recusari.*

Item quando causa recusationis officialis descendit ex persona sui superioris, non debet probari coram eo, sed coràm arbitris.

Item cùm appelletur à certo grauamine, quod potest colligi ex actis, p hoc uenit præceptũ factũ per iudicem. & nu. seq.

5 *Appellatione pendente si detur diffinitiua sententia, & si nõ appelletur ab ea, non transit in rem iudicatam.*

6 *Electa una uia per partem ad aliam non potest ueniri: & licet in sequenti allegatione hoc consilium impugnetur: tamẽ in alia sequenti allegatione confirmatur.*

CONSILIVM CCCI.

1 BREVES allegationes † & rationes pro parte ma
gistri Io. de purto procu. Naldi rubei, & Ioã. grati
merca. ad ostendendũ, q dominus Facious iudex
domini Marscalci non possit, nec debeat procede
re contra ipsos, uel corũ aliquem ratione præcepti, qđ ema-
nasse dr̃ a dño Egidio de Cremona eius in officio pdecessoi o-
re, eò q dicat ipm præceptũ aliqua ḟr fuisse contẽptũ. ¶ Hoc
aũt probaẽ sic. non põt dici contẽptus, nisi ubi adesse debuit
obedientia. ff. de re iudi. cõtumacia. §. contumaces. de pecu.
eo tẽpore. & de iud. non videẽ. Sed isti duo mercatores, de q
bus loquimur, ipsius præcepto obedire nõ tenebantur: ergo
&c. quòd aũt nõ tenerentur obedire, inducebat præcedẽs re-
cusatio ex causis legitimis, q p recusationẽ talẽ eius erat li-
gata iurisdictio, adeò q nõ solũ pcedere nõ debebãt, sed nec
alij cõ mittere poterãt, ut ex̃. de off. deleg. iudex ab appel. se.
2 lib. vj. ¶ † Quòd aũt istę causę recusationis essent legitimę, ex
ipsarum inspectione apparet, imò nõ solũ legitimæ, sed etiã
notoriæ. s. q causa erat ppria ipsius marscalci: qđ apparet,
q ipse constituit do. Iac. de Bononia pcuratorem suũ in di-
cta causa, qui libellũ obtulit, & oĩa acta in causa fecit, ut pro
curator dñi marscalci. pcu. aũt nemo consistit in causa pro
pria. ut. ff. de procu. l. j. ppria aũt illa dr̃, cuius cõmodũ, & in-
cõmodũ ad aliquẽ spectat: ut. ff qñ app. sit. l. j. §. imp opia.
¶ Itẽ qđ do. Egidius posset recusari, ex hoc apparet, q assel-
sor eius erat: ut ẽt ostẽditur, q offiñ familiaritatẽ inducit:
ut ff. de iur. om. iud. l. q iurisdictioni. & de offi. p̃si. senatus. &
p cõsequẽs iustã recusationis cãm: vt ex̃. de offi. deleg. insi-
nuante. nedũ q dicta recusationis causa est legitima, videli-
cet q erat eius commensalis, quã constat esse legitimã, ut ex.
3 vt lite nõ cõtest. accedẽs. ij. ¶ † Nun ob. si dicatur, q ordina-
rius nõ recusatur iure ciuili, q iure canooi. bene recusatur:
ut extra de soro cõpe. si qs cõtra clericũ. & fatuũ est dicere,
q in curia marscalci, q datur a dño papa, ius ciuile seruetur,
& nõ canonicũ: cũ in ciuitatibus tẽporali iurisdictioni ec-
clesiæ subiectis ius seruetur canonicũ, & nõ ciuile, vt appa-
ret in Tuderto. extrà de iureiu. uenientes. ¶ Nõ obest, quod
dicitur recusationis cãm agenda fuisse corã ipso marscalco,
& nõ corã arbitris, ut petebat recusans, q hoc uerũ non est,
qñ causa suspitionis in officiali pcedit ex psona eius, cuius ẽ
officialis, sicut hic erat. arg. C. si quacũq; prædi. pote. l. ista. in
ult. & pen. responso. probatur expresse extrà de offi. & pote.
iudi. dele. si à subdelegato lib. vj. ¶ Defendebat aũt eos appel
latio legitima, quæ præcedebat, & eos exemerat appellatio-
ne pendente à prioris iudicis potestate, quantũ ad præceptũ,
4 & omnia, vt extrà de app. dilectis filijs decano. ¶ † Non obst.
si dicatur, q p̃ceptũ, & appellatio facta apparẽt eadem die. s.
xj. Februarij: q aut appellatio præcedebat: & tunc eo non
seruato cõtumacia nõ ↄ̃hicur, per præalleg. c. dilectis filijs de
cano. aut præceptũ præcedebat appellatioonem, & tunc cùm
appellatũ sit à repulsione legitimarũ exceptionum, & ab om
ni grauamine, quod ex actis colligi põt ſm formã appellan-
di traditã per do. Inno. extrà de nuut. ope. nun. significãtibus.
ipm p̃ceptũ in appellatione includit, & ab eo appellatum vr̃.

5 ¶ † Nõ obest, qđ dici posset, appel. renun. p hoc, q oblato li-
bello p do. Iacu. de bonn. pcu. dñi marscalci eædẽ exceptio-
nes, & recusationis causæ obiectæ fuerunt, sicut prius: obie-
ctæ enim fuerũt præmissa ptestatione, qđ nõ intẽdebat obij-
ciens appel. renũciare, sed ei magis insistere: q ptestatio ius
acq suũ ex appellatione reseruat. ut. ff. q bus mo. pig. uel hy-
po. sol. l. si debtior. §. j. & de reb. & sum. fu. l. hac si qs. §. pleri-
que. ¶ Nec ob. qđ dici posset sup ipsis latã esse sñiam p do.
Egidiu, à quo appellatũ nõ fuit, q nec necesse fuit appellari,
eò qđ lata fuerit p iudicẽ, q post appellationẽ iã interpositã
& pendentẽ se de cã intromittere nõ põt. si ergò erat appella
tionis remediũ, nulla fuit. ar. ff. de ser. l. j. & de app. si exp̃sã.
6 † Vltimò qcq d sit, certũ est, q ↄ̃ dictos mercatores non põt
dictus do. Facinus pcedere p p cõtẽptũ uia extraordinaria dã
do defensionẽ, sicut dr̃ uelle pcedere, q hic electa est uia or
dinaria, & libellus oblatus p do. marscalcũ, & p̃ceptũ factũ,
q lis cõtestaretur. Vnde offiñ iudicis extraordinariũ, circa il
lud locũ nõ habet q iã est in iudiciũ ordinariu iure deductũ
ut ex̃. de app. significãte. Et est ratio, q uno ex dictis bñficija
electo nõ licet pœnitere, & ad alterũ cõuolare: ut. ff. de codi
cil. l. ul. de cur. fur. cuius bonis. Et no. Archi. super reuocatio
ne attentatorum. extrà de appel. non solùm. lib. vj. ¶ In om
nem ergò euentum debet circa talem cõtemptũ iudicis offiñ
cõquiescere in præsenti. cætera suppleat æquitas iudicantis.

Contra supradictas allegationes.

CONSILIVM CCCII.

1 HAE sunt breues † allegationes ad ostendendũ ma
nifeste, q dictus iudex marscalci põt, & debet cõ-
demnare Naldũ rubei, & Ioã. grati in trecẽtis flo-
renis auri, & in expẽsis factis, & faciẽdis in cã ſm
pmissionẽ, quã fecerat. ¶ In primis certũ est, q pmiserant
præsentare scolarẽ ex cã in ... pmissionis adiecta,
quoties requirerentur, sub pœna ibi apposita: & requisiti, ut
eũ p̃sentarent, cũ nõ fecerint, in pœnã inciderũt rõne suæ p-
missionis. C. de ↄ̃tien. & cõmit. stip. l. magis. Nã satis est dies
obligationi inserta, cũ ibi dicaẽ, quoties fuerit requisitũ, &
cũ hoc ... ab eis requi... g. ff. de ver. ob. l. cũ seruus. &
co. tit. ... lega. ... ex promissione, quã fecerũt de
... præsentando ... probabit causa, & pro præsente. ff.
2 de acti ... & ob. l. trãsiturae. ¶ † Nec ob. qđ dicitur, q isti mer-
catores nõ tenebãtur obedire, ... iudicẽ recusauerãt, & sic e-
rat ligata eius iurisdictio. qm̃ hoc non est uerũ in ordioario.
extra de fo. comp. si qs cũtra clericũ. & hoc not. Ioã. And. in
decre. iudex. & in glo. In summa aũt illa decre. iudex. planum
est, q loqtur io delegato. & q ante fuit hoc præceptũ, seu
requisitum, quam recusatio proponeretur, & qui dicet, quod
ante recusauerit, hoc probet: ut. ff. de proba. ei, qui dicit. ad
hoc facit, quod no. extrà de sent. excõm. uenerabilibus. in fin.
lib. vj. ¶ Item huius recusatio non fuit legitimè proposita,
quia obtulit se eam probaturum coram arbitris, quod nõ po
test, quando ordinarius recusatur: ut extra de offi. dele. si cõ
3 tra unum. in fin. lib. vj. ¶ † Nec obst. quod dicitur, hoc non
habet locum, quando causa suspitionis procedit ex persooa
eius, cuius est officialis: quia hoc nõ impedit suspitionis co-
gnitionem ordinario in suum officialem, sed benè impedit
appellatiooem ad ordinarium. Cuius ratio est, quia iurisdi-
ctio ordinarij fauorabilis est, propter quod aditur superior
in causa suspitioois, sed non appellatur ad eum: quia idem
est consistorium. & ... non obstat. c. si à subdelegato. extrà
de offi. delega. lib. vj. & illa. l. j. si quacunque præditus pote-
state. dicit contrarium, quia ibi dicit de ordinario itur ad
4 ordinariũ, & nunquã dicit ad arbitros. ¶ † Item posito legi-
timè sine præiudicio, quod secundum formam iuris alias si-
ne promissione præsentare non tenereotur: quod non est ue
rum: quia tunc ex forma promissionis ipsum pręsentare te-
nebantur, ad hoc ut ueritas inquiratur, ut no. ff. q. satisd. cog.
l. ij. §. si quis ex his. cum non ratione personæ, sed alia ratio-
ne principalis non teneatur, ut est casus. ff. si quis cau. l. si cũ.

in prin. Ad hoc facit.ff.de tab.exhib.l.locū.§.ſed lex.ibi,quia
pœna contumaciæ præſtatur ab eo,qui non exhibet. ¶ Item
in ipſa recuſatione,quam dicitis, iudicem ſimiliter appella-
uit. ſi appellauit eum iudicem,approbauit. ſi recuſauit eum
iudicem,reprobauit. ea eodem enim actu non poteſt appro
bare,& reprobare.ff.de neg.geſt.l.pompo. de reg. iur. ſemel
approbatum. & ſic eſt contrarius ſibijpſi , & repellendus. C.
de furt.l.j.& decre.allegata per aliam partem. ſi a ſubdelega
to.lib.vj.de off.deleg.¶ Nam appellari non poteſt,niſi à iu-
dice iuriſdictionem habente.ff.de appel.l.j.ſed recuſatus ha-
bet ligatam iuriſdictionem : ut ſ.oſtenſum eſt. ¶ Reſtat er-
gò,ut hic non obediens crimen committat idololatriæ vltra
5 pœnam cōmiſſam.lxxxj. diſt.ſi qui presbyteri. ¶ †Item cer-
tum eſt, ꝙ poſito,ꝙ illa recuſatio ualeret,uel appellatio, ta-
men non ualeret,niſi pro illa cauſa. in cæteris enim cauſis re
manet iuriſdictio ordinaria illibata. Nam non plus poteſt pe
tere recuſatio,quàm ſi foret abſolutus in illa cauſa , propter
quam recuſauit iudicem : nec obſtaret exceptio rei iudicatæ
in hac cauſa : ergò &c. ¶ Nam in illa cauſa , propter quam
recuſauit iudicem,agebatur de quadam contumacia non re-
ſtituendi ſecundum ſuam prouiſionem.ff.de rei uen. l. reſti-
tuere. hic uerò cauſa agitur de quadam contumacia nō exhi
bendi : ſed aliud promiſſum.ff.de appel.creditor.§.nullus.in
ter quæ eſt magna differentia propter mutationem perſona-
rum & cauſæ,& quantitatis.ff.de except.rei iudi.l.an eadem.
& eo.tit.ſi cum uno.ubi caſus huius.q.ibi aliam, atque aliam
6 rem facit &c. † Non obſt.ꝙ dicitur, quòd hæc eſt cauſa mar-
ſcalci.& ſic in ſua cauſa &c. certè non eſt ita , quia propter
hoc non poteſt ordinarius recuſari, eò ꝙ talis pœnæ exactio
ad ipſius commodum pertineat:quia non habet hanc pœnā,
ꝙ ſit priuatus homo : ſed propter officium tantum . ſic ij.q.
vij.ſi quis ab epiſcopo. Nā & procurator fiſci iudex eſt inter
fiſcum,& priuatum.C.ubi cau.fiſ.l.j. & imperator iudex eſt
in cauſa fiſcali.ff.de his,quæ in teſta.delen.l.proximè . & ta-
men res fiſci res imperatoris dicuntur.ff. ne quid in loco pu.
l.j.§.hoc interdictum.C.de quadri.præſcri. bene a Zenone.
hæc enim quō non tangit do.B.de Petragijs , ſed dominū . B.
tanquam marſcalcum. Et ſi dicatur , ꝙ ſimile priuilegiū non
habent priuati,ut imperator:certè imo habet fiſcus,& ſena-
7 tus.l.diſt.contumaces.av.q.j.eccleſia. ¶ †Nec ob.ꝙ marſcal
cus fecit procuratorem,quia uocatus fuit in cauſa appellatio
nis,unde habuit neceſsitatem per ſuum procuratorem oſten
dere iniuſtam cauſam uocationis,non per ſe. C. de iniu.l.pe.
Ex quibus apparet reſponſio.l.qui iuriſdictioni. & cap. inſi-
nuante.nam ſi non poteſt recuſari marſcalcus , qui principa-
lis eſt,multo minus iudex,qui ei aſsidet, & ſi dominus poteſt
cognoſcere,multomagis commenſalis eius. Nam aliàs non
poſſet aliquis epiſcopus in cauſa aliqua , ubi propter aliquos
exceſſus aliquis pecunialiter condemnatur,cognoſcere: quia
pœna ipſi epiſcopo applicatur,& tamen iudex eſt , ut prædi-
xi. ¶ Nam & antiquitus, cum bona damnatorum fiebant lu-
cro iudicibus,uigebat.l.illa qui iuriſdictionē.& cām cogno-
ſcebant,& ſibi applicabantur pœnæ.C. de bo. dam.l. ſi. Et pōt
uerè dici,ꝙ hoc non eſt cōpendium iudicis , ſed in opus pu-
blicum hæc pœna infertur.ſic.C.de modo mul.l. multarum.
& hoc not.d.G.in ſum. de pœ.in ſi.hoc publicum opus eſt, ut
ſoluatur officialibus,qui ius reddunt, & qui debent recipere
8 ſalarium de publico.in aut.ſcripta. ¶ †Et poſito ſine præiudi
cio,ꝙ ius non eſſet,ſicut eſt,tamen hoc in conſuetudine de-
ductum eſt, ut continuè uidetur apparere, quā conſuetudinē
non eſt neceſſe probari;quoniam ſatis & apud nos,& per om
nes iuriſtas apparet in conſtitutionibus ſtorum.ibi quis am-
plius,q̄ nos cognoſcit. Et pōt dici , ꝙ marſcalcus nō tenetur
inter ſuos ſeruare, niſi iura ciuilia : quia iuriſdictionē habet
temporalē ab imperatore.xcvj.diſt.c.Conſtantinus & qui ha
bet iuriſdictionē ab alio,eius iuriſdictionem ſortiri debet.ff.
ſi quis cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarum,extra de reſcri.ſuper lite
ris.& hoc probabiliter dixi non approbando : & ꝙ utendum
ſit legibus in quolibet foro , dūmodo non obuient canonib.
9 probatur.xl.diſt.cū ad venerabiles. ¶ †Nō ob.decre. dilectis
filijs.quia nihil facit ad hoc:ſed dicat illud,quod iura alia cō-
munia dicūt,ꝙ appellatione pēdēte nihil debet innouari:ma
ximè ad exequendā ſniam.hic aūt,ut probaui.ſ. nec ſup prin
cipali:nec ſuper acceſſorio agitur:ſed ſuper alia cā oino,quia
ſuper alia promiſsione,& ſuper alia contumacia,adeo ꝙ ſen-
tentiæ latæ ſuper uno non ob.exceptio rei iudi.in alio: ut ſ.
probaui. Nec appellatio eſt legitima:imo ex ſni inſpectione
eſt friuola: quia appellat ex eo, ꝙ nō recipitur cā recuſatio-
nis,q̄ malè erat propoſita.ut dixi.& ideo quia erat malè qua
lificata,nō fuit eius recuſatio recepta . Nā ſi agā pp dānum
datum,ſi non probaui in turba datum,ſuccūbo.ff.ſi fam. ſur.
feciſ.dica.l.j. .huius actio.ff.de noxa.act.l.in delictis.§. ſi de
tracta,ita hic male aſſerebat ſe probaturū : ideo nō fuit eius
10 recuſatio recepta. ¶ †Præterea inouata poſt appellationē aū
ſententiam interpoſitā nō ueniunt reuocanda,niſi in euentū
appellationis:ut ſi pronuncietur benè appellatū, & malè pro
ceſſum;ſed ante euētū nō eſt qui poſsit dicere , cur ita facis?
& hoc probatur in vj.lib.de app.non ſolū.quo iure ergo im
properas mihi,ſi ante ſniam procedo?nō potes dicere,ꝙ in-
hibitū ſit poſt litē conte.quia non eſt lis cōte.in aliqua parte
actorū in cā appellationis.& quod dicitur,ꝙ ſiue apparet,ꝙ
appellatio pcedat pceptū,ualet pceptū: tn̄ illa appellatio nō
remouet,quin hoc pceptū fieri poſsit ex alia pmiſsione , ut
dixi. Siue appellatio ſequatur pceptum,non includit pceptū
hoc,quia non eſt appoſita legitima cā grauaminis . ut extra
de appel.ut debitus.& c.cordi.& quod dicit, quod illæ recu-
ſationes fuerunt propoſitæ cum proteſtatione,nihil ualet,q
quod quis fecit facto ꝯ ſuam proteſtationē , ipſam proteſta-
tionem tollit ſuo facto,quia plus eſt ſuo facto facere,q̄ uer-
bo dicere.ff.de leg.de quibus.ff.rem ra.ha.l.non tm̄ . & maxi
mè qñ ſuper eā,uel poſt eā iudex interloquitur,nec ab eo ap-
pellatur,ut debet,quia tunc vr̄ receſsiſſe à ſua proteſtatione.
11 extra de do.& contu.c.prout. ¶ †Nam ſicut de facili admit-
titur pteſtatio in iudicijs,ita de facili tollitur.ar. ff. de adult.
l.quod ait lex. & hoc oo. Hoſt.extra de conſti. cum oportet.
Mirabile eſt dicere, ꝙ ſententia eſt nulla ipſo iure, quia lata
ſit contra ius litigatoris non expreſſe declaratum in ſenten-
tia.ff. quæ ſen.ſine appel.re.l.j.§.j.C.quando prono. non eſt
neceſ.l.ij.cùm enim hic non ſit expreſſus error in ſententia ,
ipſa ſententia ualet,& tranſit in rem iudicatam , & hoc ſiue
ſit diffinitiua,ut dixi,ſiue interlocutoria,quò ad partes. ut ex
trà de elec.bonæ.& c.dilecti. & inſti.quibus non eſt permiſ-
12 ſum fa.teſta.§.ita prodigus. ¶ †De eo,quod dicitur , ꝙ uia
ordinaria eſt electa , & cur non eſt ita ꝙ hæc debuit opponi
ante lapſum tempus defenſionis,& poſt terminum non audi-
tur.extra de exce. paſtoralis.C.de inge.ma.diffamari. C.qui
accuſ.non poſſ.ſi ea. nam cùm in plus eſt extraor. quàm ord.
benè concurrit unum cum alio,ut not.do. Dy.ff.de no.oper.
nunc.in prouinciali. & in plus eſt hoc, quia expedita eſt hæc
ma.arg.inſti.de acti.§.plus.non eſt uerum , ꝙ non licet pœ-
nitere ante litem conte.ff.de iuriſd.omn. iud.l. ſi conuenerit.
nàm & nonnunquam uariantem prætor admiſit . ff. de col.
bon.l.nunquam.& ij. quæſt.vj.ſi quis libellos ſic & in libel-
lo uſque ad litem conte.C.de æden.l.edita. maximè quando
non intereſt tua plus una uia,quàm alia experiri.ff. de inter-
ro.actio.l.de ætate.§.ult.hæc eſt uia inordinaria. & hoc ca-
13 ſu dando defenſionem.C.de iure fiſci.l.defenſionis. ¶ † Nec
obſt.anth.qui ſemel.C.quomodo & quando iudex. quia lo-
quitur,quando actor eſt in contuma.ut no. Odo. in l. ædita.
C.de æden.& do.Inno.de cau.poſ.& proprie. paſtoralis. nā
in cautione,quæ ſit in iudicio, ex ſuperabundāti eſt libellus,
& lis conteſtata.arg.C.de teſt.l.nullum.cum hæc ſint not. &
notoria ipſi iudici. In quo caſu,quando taliter eſt notorium,
non admittitur recuſatio,uel appellatio. ut not. in lib. vj. de
off. deleg.c.j.ij.q.j. c. de manifeſta. Nec etiam ordo iuris re-
quiritur , & qui ſic intelligit , benè intelligit , alioqui uuam
acerbam videtur comedere. xxvij. diſt. quicunque . cætera
ſuppleat &c. Oldra.

De appel.& de ſucceſſ.ab inteſt.

SVMMARIVM.

1 *Recuſans iudicē poſt appellationē non renunciat appellationi.*

CONSI.

CONSILIVM CCCIII.

BREVIS responsio ad allegationes pro parte do-
1 mini marscalci factas † Et primò ad id, quod dici
tur, quod hæc facta fuit ex iusta, & probabili can-
sa, & quod diem habet &c. Respondet, qnod hoc
est falsum. imò causa fuit in sui exordio iniusta, improbabi-
lis, & iuris cõis repugnãtiã habẽs. Dicit enim d. Marscalcus,
quod succedit oĩbus curialibus ab intestato decedentibus,
agnatis, & cognatis exclusis, qđ etiã in fisco est falsum, quia
imò ultimo loco uocaẽ: vt. C. de cad. tol. l. unica §. ulti, & vn-
de vir, & vxor. l. ista. & in auth. de hæred. & fal. inordinatũ. &
ad id, quod dicitur, ꝙ diem habet &c. Respondeẽ, quod aliã
diem habet à lege appositam talis promissio de presentando:
ut. C. de fideicõmissis. l. sancimus. quæ cùm fuerit in agendo
præuenta, duplicari debent induciæ, & actor in expensis con-
demnari: ut insti. de perpe. & temp. act. §. temporale. & nihi-
lominus à petitione absolui. quia qui ante diem soluit, malè
agit. vt. ff. quãdo dies ususfr. leg. ced. l. j. in fi. quod intelligen-
dum est tam de die apposita ab homine, q̃ subintellecta a le-
ge. vt. ff. de pę. l. j. ¶ † Ad id quod diciẽ, quod in ordinario nó
2 est ligata iurisdictio p recusationem &c. Respondetur, imò
ligata est, quantũ ad cognitionem negotij principalis. ut ex-
trà de appel. cũ speciali. ibi causa uero suspitionis &c. Fateor
autem, quod non est ligata, quantùm ad coactionem arbitro
rum, & quantum ad commissionem negocij principalis, in
euentum etiã suspitionis, probatæ: cuius contrarium obti-
net in delegato, ut extrà de appel. secundò requiris. §. ulti. &
ibi not. & extrà de foro compet. si quis contra clericum.
¶ † Ad id, quod dicitur, ꝙ causa suspitionis non debuit agi
3 coram arbitris &c. Dico adhuc, quod quando suspicio proce
dit in officiali, & ex persona domini, ipse dominus nó cogno
scit: quia sic cognosceret de causa suæ propriæ suspitionis
per eum in alium deriuatæ: quod est contra mentem. l. aper-
tissimi. & l. ult. C. de iud. & arg. extrà de offi. & pote. iud. de-
leg. si à subdelegato. lib. vj. ¶ Ad id, quod dicitur. l. j. si quacũ
que prædi. pote. &c. pro hac parte allegata huic parti contra
dicit. Respondeẽ, ꝙ non est uerum: imò apertè probat. dicit
enim, quod uno iudice existente suspecto alius ordinarius co
gnoscit, nisi & ipse suspectus existat. sic dico, de suspitione
officialis cognoscit dominus, nisi & ipse suspectus existat.
¶ Ad id, quod dicitur, recusauit, & appellauit & appellando
eum iudicem approbauit &c. Respondeo hoc arg. non sequi-
tur. vt. ff. de app. si expressim. ¶ † Ad id, quod dicitur, posito,
4 ꝙ illa recusatio, & appellatio valeret, non ualeret, nisi pro il-
la causa &c. Respondetur, imò etiã pro accessoria, qualẽ con
stat esse illam, de qua agitur: ut extrà de appella. dilectis filijs.
& arg. ff. si quis cau. l. ij. circa prin. & de lib. leg. nó solùm. §. j.
¶ Ad id, quod dicitur, quod hæc causa non est domini Mar-
scalci. Respondetur falsum esse per. l. qui stipendia. C. de pro
cu. & ff. quando appe. sit. l. j. §. impropria. ¶ Ad id, quod dici-
tur, ꝙ princeps cognoscit de causa fiscali &c. Respondeẽ, ꝙ
non minus diligit priuatos, quàm fiscum. ut. C. de cad. tol. l.
unica. §. fi. & par affectio suspitionis eam amouet. ut. ff. de ri
tu nup. non solũ. §. de uno. ¶ † Ad id, quod dicitur, ꝙ non põt
5 episcopus cognoscere de aliqua causa ad episcopatum perti
nente &c. Respondetur, quod de causa, quę deberet imbursa-
ri, non cognosceret: ut l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. om.
iud. de causa autem, quæ deberet dignitati applicari, benè co-
gnosceret. argu. ff. de post. l. j. circa princ. & de pen. roma.
Inno. quartus. lib. sex. C. de offi. eius, q vicẽ alterius iudicis ob
tinet. l. j. Hanc autem pœnam non dicit do. Marscalcus debe
re esse marscalci, siue officij: sed suam propriam: & ideò ad
eam petendam procuratorem constituit: per quod apparet,
quòd de ea, ut de propria, cognoscere non debeat. Ad id, qđ
dicitur, quòd Marscalcus non utitur iure ueri, alias respon-
sum est, & apparet falsum esse per c. romana. §. debet. extrà
de appella. lib. vj. ¶ Ad id, quod dicitur, ꝙ innouata post ap-
pellationem non ueniunt reuocanda, nisi in euentum appella
tionis &c. Respondetur, quod hic interuenit inhibitio, quæ
reuocationem attẽtatorum inducit, ẽt appellationis exitu nó
6 expectato. ut extrà de appell. non solum. lib. vj. ¶ † Ad id, qđ
dicitur, quod est renuntiatum appellationi: quia post eam in
terpositam fuerint propositæ recusationes: Respondeo, nõ
est uerum: quia appellationi non renunciat, qui iudiciũ sem
per declinat. arg. ff. de acq. hæred. fuit quæstionis. & not. hæc
7 quæstio per Io. And. extra de appel. si a iudice. lib. vj. ¶ † Ad
id, quod dicitur, ꝙ lata fuit sententia, & non fuit appellatũ:
Responsum est. s̃. quia cum ligata esset iurisdictio per appel-
lationem legitimam, non fuit necesse ab ea sententia appella
re, quanquam ille tunc iudex esset competens: ut C. si a non
compet. iudi. l. ulti. Nec hoc casu ad nullitatem sententiæ
requiritur, quòd error sit expressus in sententia. ¶ Ex prædi-
ctis ad omnes obiectus patet solutio. cætera suppleat æqui-
tas iudicantis. Oldra.

De iureiur. & de uerb. sig. & de concess. præben.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sint de forma uel essentia rei. Item quando ex uerbis nar
ratiuis fit dispensatio uel impetratio surreptitia uel ne. & num. 2. & 4.*
3 *Appellans secundum formam. c. ut circa. de ele. lib. vj. debet iu
rare se credere obiectus per se oppositos esse ueros & se pos
se probare. & si non iurat ista duo coniunctim: sed alterum
tantum nihil agit.*
7 *Acceptans ecclesiam uiuentis probans quòd communis fama
erat ipsum esse mortuum excusatur propter hoc. Item pro-
bans alium tertium potius habere ius in beneficio excusatur
a consumptione gratiæ etiam si non expectet sententiã. Item
quando dies ad acceptandum apponitur cum decreto irritan
te ligantur manus ordinarij infra illum terminum. secus si nõ
apponitur dies. Itẽ an tunc ligentur manus alterius executo-
ris. Item quando potest quis dare de iure tertiũ. Item ea quæ
ponuntur ad dubium tollendũ uel ad addendum non restrin-
gunt præcedentia. Idem dicitur cum tribus sequentibus: ubi
additur de decreto irritante an operetur si non uult uti ille
in cuius fauorem apponitur. & 8. 9. & 10.*

CONSILIVM CCCIIII.

INFRASCRIPTAE allegationes, & rationes
offeruntur uobis uenerabili patri abbati montis
albani iudici appellationum sacri palatij, & cau-
sæ infrascriptæ auditori ad ostendendum benè, &
legitimè, ac iustè pronunciatum fuisse per reuerendum uirũ
do. Bertrandũ de mediolano palatij apostolici auditorem in
causa, quæ uertitur inter do. Bertrandum præpositum Clare-
monteñ. ex una parte, & discretum uirum. d. Rolandum An-
dreæ ex altera, pro do. Bertrando & malè appellatum per ip-
sum Rolandum. & hoc probatur rationibus infrascriptis. &
qa totius huius causæ fundamentũ est, an teneat appellatio
interposita per d. do. Rolandũ: de ipsius robore prius est agẽ
dum: qa causa nõ subsistente tunc totũ ædificiũ destruitur: vt
ff. de aqua plu. ar cen. l. sed interdũ. de except. rei iudi. egi. &
de lega. j. si fundus sub conditione. §. q fundus. Ipsam aũt ap-
pellationẽ inualidã esse constat ex forma: qa est ineptè iura-
ta. debuit nempe appellans post obiectus expressos iurare se
prædicta omnia, & singula credere esse uera, & se posse pro-
bare: & sic debuit esse geminum iuramentũ, qđ cũ nõ fuerit,
sed unum tm̃, peccatũ fuit in forma appellationis tradita ex-
trà de elec. ut circa. & c. is qui lib. vj. & sic non debet appellãs
admitti ad prosecutionẽ obiectorum: quia à tradita forma
recessit. ut. ff. mãdati. si qs pro eo. de exerci. l. j. §. si is qui na-
uem. ad municip. constitutionibus. cũ simi. Non obst. ꝙ sm̃
se dicitur debere intelligi repetitũ, & ꝙ extranea persona à
2 loquente non subintelligiẽ. ¶ † Circa hoc namq; notandum
est, ꝙ aliqua sunt, quæ recipiunt suum esse ex forma propria,
& eorum productioni attributa, & in talibus si forma ali-
qualiter immutetur, actus non producitur, sicut apparet in

ſtipulatione,quæ requirit congruentem formam reſponſio-
nis ad interrogationem,& ideò ſi non ſeruaẽ, ſtipulatio non
tenet : vt.ff.de verb.obli.l. j.§. ſi quis ita interroget. in ſecun
do reſponſo.vbi dicitẽ, quod talis ſtipulatio nec naturalem
obligationẽ parit,ut eſt uidendum in acceptillatione , quæ ſi
pèccet in forma ei attributa,vim acceptillationis:imò nec nu
di pacti habet : ſecos eſſet,ſi peccaret in materia : ut.ff de ac-
ceptilla.l.an inutilis.de pac.ſi unus ex argẽtarijs.§. ſi acceptil
latio.& de reſcin.uen.cùm emptor.& talis eſt appellatio , de
qua loquimur,& eſt ratio, quia in huiuſmodi actibus forma
rei eſt eſſe rei,& ideò cũ mutaẽ,uel omittitur, actio nõ pro-
ducitur.ff.de uer.ſig.ſi mulieres.§.res abeſſe.de auro , & arg.
leg.l.ſeia.§.j.& ad exhiben,iulianus.§.ſed ſi quis. ¶ Quædam
uero ſunt,quæ formã certã non habent, & in iſtis ſola conſi-
deratur intentio.& ſic loquunẽ ꝯria.ut.C.de teſtam.qm indi
3 gnũ.¶†Conſtat etiã eã eſſe inualidam: quia non apparet eã
aliquo modo eſſe iuratã : ſi quis enim rectè aduertat uentẽ
conſtitutionis.ut circa.publica perſona,quæ atteſtaẽ appel-
lationem,uicem teſtis habet,& dicit litera ibi,quę ſuper hoc
teſtimoniũ perhibeat ueritati &c.teſtis aũt,q obſcurè depo-
nit,interpretationem recipit contra producentem : ut ex-
trà de proba.in præſentia.Notarius igiẽ in hac parte teſtimo
niũ perbibet : ut C.qui teſt.ſa.poſ.hac cõſultiſsima. &.ff.de
dote præle.l.theopom.& debet clare, & ſingulariter atteſtari
appellationẽ,& iuramenti interpoſitionem : aliàs ſi ſub com
muni uerbo ſimul utrunq; cõfundat,ut quia dicat prædictis
omnibus interſui,ut in noſtra appellatione dixit,obſcurè de
ponit : ut.ff de iureiur. ſi ita fidei . & ideò teſtimonium eius
eſt inſufficiẽs : debuit enim unum ab altero diſtinguere. arg.
ff.ad l.cor.de ſal.l.filius emancipatus.in prin.q̃a iu c.ut circa
notabiliter ponitur modus exprimendi obiecta , & ſubſeqũẽ
ter modus,ſiue forma iuramẽti & ideò ſi ea, quæ fiunt no-
tabiliter,uerbis generalibus exprimanẽ,& ſpecialiter non no
tentur,uidentur neglecta : ut.ff. de iniur.l. itẽ apud labeonẽ.
§.ait prætor.dato ẽt ſine pręiudicio, quod dicta appellatio le
gitima eſſet , adhuc dictus dominus Ro. in ſua iuriſdictione
deficeret.Conſtat nanq; per producta per ipſum , ꝙ antequã
eccleſia de biſano,de qua agitur,cõferreẽ eidem , obtinebat
duo beneficia curata.ſ.præpoſiturã claremonteñ. & ſacriſtiã
agatheñ.quo caſu collatio ſequentis beneficij curati nulla ẽ
4 ipſo iure : ut extrà de off.ord.c.ordinarij.li.vj.¶†Nõ ob.ꝙ
dicitẽ pars aduerſa de diſpẽſatione dñi Boniſacij.Nã fuit ſur-
reptitia : dixit eñ impetrans,ꝙ do.Celeſtinus diſpenſauerat
cũ eo,ut præter præpoſiturã,cui maior archidiaconatus erat
annexus,poſſet unũ aliud bñficiũ cũ cura , uel ſine cura &c.&
de diſpenſatione Celeſtini non cõſtat,nec datur articulus: &
ſic fuit diſpenſatio ſurreptitia. Induxit nãq; do. Bonifacium
ad reconcedendũ diſpẽſationẽ iam habitã , quã nõ eſt uериſi-
mile ſic facile cõceſſurum de nouo : ut. ff. de aqua quoti.&
æſti.l.j.§.ii.& pe.& ff.de teſt.l.ſi teſtm̃.& ibi not. & c. ex luc-
ris.de dolo & cõtu.& de reſcrip.ſuper literis. fuit ſurreptitia
ergo.& quantũ ad oẽm effectum nulla. extrà de præbẽ. c.nõ
poteſt.lib.vj.Item etiã dixit archidiaconatũ annexũ eſſe præ-
poſituræ.& de iſta connexione nec apparet , nec datus eſt ar
ticulus,& ſui natura dignitates illę diuerſæ ſunt, & nõ connexæ,ut extrà de æta.& qua.c.j.& ſic falſo ꝑ expreſſam cõnexi
tatem,utpotè licitè factã, induxit papã ad facilius diſpenſan
dum.ut extrà de præbẽ.ſuper eo.lib.vj.Et dato ꝙ dicta diſpẽ
ſatio nõ fuiſſet ſurreptitia,notandũ eſt,ꝙ virtute eius obti-
nuit ſacriſtiã agatheñ.curam animarũ hñtem , & ſic expira-
uit uirtus eius,etiã ſi tenuiſſet de iure.vt.ff.de opt. leg.l.apud
Offidium. poſtea obtinuit à dicto domino Bonifacio aliam
diſpenſationem,ut patet ꝑ prædicta . uirtute cuius obtinuit
prioratũ ſancti Iuliani ex collatione epiſcopi Claremonteñ.
quæ diſpenſatio fuit ſimiliter ſurreptitia : q̃a ibi dixit impe-
trans ſecum ſuper pluralitate beneficiorũ per ſedem apoſto
licã diſpenſatũ : de qua diſpenſatione nõ apparet,nec eſt da-
tus articulus : & ſic diſpẽſatio nulla quantũ ad omnem effe-
ctum.vt.ff.de nata.reſti.l.j.& ar.ff.de in ius voc.l.libertus ad-
uerſus.ibi nõ diſsimulare &c. Item dixit in dicta diſpenſatio
ne archidiaconatum claremonteñ.annexum eſſe præpoſitu-
ræ,de qua connexione nõ apparet,nec datur articulus , ut ſ.
5 dictum eſt. ¶†Item dicit, ꝙ fructus annui dictæ præpoſitu-
ræ non excedebant ſecundum æſtimationem decimæ ualo-
rem.xxx.li.paruorum turoneñ. cum notoriè contrarium ue
rum ſit : & ſic quælibet ex diſpenſationibus laborat multipli
ci uitio ſurreptionis : & pro tanto ruunt omnia , quæ pendẽt
ex eis : ut.ff.de iniu.rup.& irri.teſta.nam & ſi ſub cõditione .
ibi rumpendo &c.C. de codicil.l.j. & ff. de pign.act. ſi enim
paratus. Et ſic ex prædictis apparet, ꝙ prouiſio facta per do.
Archiepiſcopum Narboneñ.domino. Ro.de eccleſia luſanæ
nulla eſt, utpotè facta inhabili, & non capaci propter uitiũ.
¶ Et dato qđ ſecunda diſpenſatio ſurreptitia non fuiſſet ,
ſortita eſt effectum ſuum ex eo , quod uirtute eius obtinuit
dictus. Ro. prioratum ſancti Iuliani , ut dictum eſt ſupra .
6 ¶† Nec obſtat quod dicitur , quòd Claremonteñ. epiſco-
pus prouidit ſibi de dicto prioratu authoritate apoſtolica.
Nam de huiuſmodi autoritate non conſtat , quod eſt neceſ-
ſe,ut extrà de offi,deleg.cùm in iure . & ſic remanet . Quia
ant dictus do.Rolandus fuit electus detentator, quaſi epiſco
pus Claremonteñ. & quod uoluit,nõ potuit,& quod potuit,
noluit.ut.C.ſi quis alteri,uel ſibi.l.multum.& extrà de offic.
deleg.c.ſuper abbatia . & ideo tanquam trãſgreſſor canonũ,
& illicitus detentator inhabilis factus eſt ad obtinendum ec-
cleſiam de biſana,ut extrà de præbẽ.eum,qui in certa. decret:
ordinarij.de offi.ordi.in vj. Aut dicta uerborũ enunciatione
non attenta dicemus quod dictus do. Ro.eccleſiam ſancti Iu-
liani habuit de epiſcopo Claremonteñ.ut ab epiſcopo, ut.ff.
de caſtren.pecu.l.ſi fortè.& ar.eorum,quæ nota.C. de colla,
l.ſi donatione.& tunc illa uerba in collatione appoſita auto-
ritate apoſtolica &c.operabuntur ex uirtute diſpenſationis
apoſtol: ex habilitãtis do.Ro.ut.ff.de legi.& ſena. conſ.l. in
ambigua. & ſic expirauit uirtus diſpenſationis ſecundæ.Itẽ
etiã cum impetrauit diſpẽſationẽ à do.Boni.aſſeruit,ꝙ obti-
nebat præpoſituram Claremonteñ. & quædã alia ſimplicia
bñficia, & tacuit de canonicatu Narboneñ. quem ex uerbis
appellationis per eũ interpoſitæ apparet tunc temporis ob-
tinuiſſe,nec includitur ſub iſta generalitate,& quædam alia
beneficia ſimplicia &c.ut extrà de præben.quamuis.§.quanq̃.
lib.vj.Et ſic apparet.ꝙ ex hoc capite fuit dicta diſpẽſatio ſub
reptitia : quia tam nobile beneficiũ in eccleſia archiepiſcopa
li,quod etiã de iure cõmuni reſidentiã pſonalem requirit , ta-
cuit,quo expreſſo cũ eo papa nõ ſic facile diſpẽſaſſet . & ſic
ſumus in caſu.c.nõ poteſt.extrà de præben.lib.vj.ff. de pecu.
7 leg.l.cũ diis ſeruũ.in prin.¶†Non obſt. domino B. quod dẽ
ipſum acceptaſſe eccleſiã de ouilibus,cuius rectorẽ pars ad-
uerſa articulat uiuere,quoniam conſtat per uerbum appella-
tionis interpoſitæ ab aduerſa parte , quod dictus do. B. cre-
debat ipſum rectorem mortuum fuiſſe : & ideo potuit dictus
do. B. prædictam eccleſiam rationabiliter acceptare , ut col
ligitur ex ſolutione duarum legum , quæ ſibijpſis contradi-
cere videntur.ff.de dona.quidam.§.ult.& C.de cap.& poſtli.
reuer.l.nec nos. potiſsimè cum dominus. B. ſufficienter ar-
ticulet,quod fama publica erat rectorem eccleſiæ de ouilib.
deceſſiſſe:quæ fama in hoc caſu excuſat ipſum : ut not. C.de
repu. aut. hodie quantiſcunque. potiſsimè circa mortem ,
quæ cum ſit naturæ conſona ſola fama habetur loco perfe-
a ctæ probationis : [a] ut.C. ſol.mat.ſi quidem. & ff.de teſti.l.iij
§.eiuſdem quoque principis.& ibi no.fama nempe à dolo,&
calumnia excuſat. ut.ff de acqui.hære.cum quidam.§. quòd
autem. & de tali credulitate ꝙ aliquis mortuus ſit loquitur.
l.de hære.inſtit.l.ult. & expreſſius.ff.quis ordo in bono.poſ.
l.ij. circa princip.ibi fieri autem poteſt &c. ¶ Non obſtat
quod dicit de eccleſia Nunerba. Nam cum dictus B. præ-
dictus impetrauit tempore domini Benedicti . & ſecundò
Bernardus bo. Cambonus tempore domini Clementis . &
tertiò domi. Philippus filius Regis maioricarum ab eodem
domino Clemente ad collationem do. archiepiſcopi Narbo
neñ cum clauſula anteferri, apparet, quòd ſumus in caſu. c.
autoritate Martini. extrà de conceſ. præben.lib.vj. & ſic di-
cta eccleſia de Nunerba ex perſona filij Regis maioricarum
prædicti debebatur Bernardo Camboni. ¶ † Nec obſtat
quod

quod dictus B. non expectauit sententiam aliquam: quia in re tam de iure notoria potest, & debet bonã fidem agnoscere: nec tenetur sententiã expectare. vt. ff. de admin. tut. l. quoties. §. deniq; imperator. & C. e. tit. nõ est ignotum. & l. si bonã & ff. de ac. emp. & ven. l. emptorem. in princ. & hoc est, quod notabiliter lex dicit: is moram vĩ fecisse, qui litigare maluit, quã restituere. vt. ff. de ver. obl. nemo. §. j. Et quis sani capitis diceret, maximè in foro canonico, vbi de cõscientia agitur, aliquem contra conscientiã compelli litigare, & sententiã expectare? hoc certe esset contra iura. ff. de doli except. l. ij. §. & generaliter. & ff. depositi. si quis inficiatur. in princ. & pro hoc. ff. mand. l. quintus. Et in hac sententia est Archi. ex. de concess. præbẽ. nec captãdæ. lib. vj. & cũ ex postfacto veritas apparuit ecclesiã de nunerba debitã Bernardo Cãboni. ut ff. de reb. dub. quædã. ad quid debuit expectare sententiam quæ expectata nõ profuisset expectanti. ut. ff. de acq. hære. cũ

9 hæres. §. vlt. & ff. ad Velleia. aliquãdo. §. si. ¶ † Nõ ob. quod allegatur de confirmatione dñi Clementis producta per partẽ aduersam. Primò qa est surreptitia: vt ex superioribus patet. Secundò qa verba cõfirmationis hoc habẽt, q̃ papa nun intendit præiudicare habẽtibus efficax ius in dicto beneficio, qualis erat dominus. B. cui per executionem erat prouisum de dicta ecclesia, & in possessionẽ inductus. & sic habebat efficax ius de iure: quia habebat actionẽ, & exceptionẽ. ut. ff. de acq. rer. do. statuas. & l. rem in bonis. & hoc ius dicitur efficax, quòd alibi optimum ius appellatur. ff. de pigno. fide-

10 ius. §. pater. & ibi no. C. de usu. l. j. ¶ † Illud etiã mirabiliter an nullat collationem ecclesiæ, de bisano factã do. R. q̃ qa facta fuit intra mensem datũ domino. B. ad acceptandũ, intra quẽ manus ordinarij est ligata, licet termino non apposito contrarium uerum sit, per c. q̃ a cunctis. ex. de cõcess. præbẽ. lib. vj. & huius differẽtiæ tàm probatio, q̃ ratio sumitur ex l. dicẽte, q̃ manus hæredis grauati legato sub die certa, interim est ligata, ut nõ possit rem illã alienare, uel hypothecę subijcere secus si sũ i bi conditio, uel dies incerta. ut C. cõia de leg. l. ul. §. sed qa. & §. sin autem sub conditione. & alibi scribit q̃ pendentibus. xx. diebus datis ad optandũ in ecclesia, ubi cõsuetudo optãdi uiget, interim manus ordinarij sunt ligatæ. & hoc facit præfixio termini. ut extrà de cõsue. c. cũ in tua. §. ult. lib.

11 vj. ¶ † Nec dicat aliqs, q̃ illud c. loquit de termino statuto a iure. quia idẽ est in termino statuto ab homine: ut probat ex. de præbẽ. si tibi. lib. vj. Et probat lic. cũ legantur duæ species alternatiuẽ, potestatẽ habet legatarius iure cõi eligere, quã uult: vt. ff. de leg. ij. si is cui. & l. lucio. & ibi no. & tamen si testator leget duas species alternatiuẽ, data electione hære di die certa adiecta, intra quã eligat, interim cessat eligendi potestas, quæ iure cõi, & ordinario cõpeteret legatario: ut hæc legunt. ff. de leg. ij. statu liberum. §. stichum. & ideo si ponitur in iure actio negociorũ gestorũ contra curatorem adulti pro generali redditione administrationis, nõ intentat cura durante: ut. ff. de admi. tu. l. actus. & C. eo. ti. l. ij. & tamẽ ɔtra curatorem furiosi intentat actio neg. gest. durãte cura. ff. de tnte. & ratio. distra. nisi finita. §. ult. & reddunt rationem gl. qa una ciceret cura adulti diem certũ non habet: qa non scitur, qñ resipiscat. ut C. de usufruct. l. ambiguitatem. & ideò una præuenitur p intentatiõne actionis: altera nõ: vt no. in d. l. nisi finita. & hæc ratio potest reddi indifferenter inter gradũ habentem diem certũ, & non habentẽ: esset quippe absurdum q̃ uno puta deliberãte intra diem sibi datã alter præcurreret C. qui admit. ad bono. pos. pos. l. ult. & q̃ festinatione ius alterius lædere: cui cũ sit intra terminũ datũ, nulla potest negligentia imputari; ut. ff. de acq. hære. cũ seruus. & ad Tertul. l. ij. §. sed si fortè. nec digna est præmio tã præceps festinatio

12 prioris: ut. ff. de iure fisci. edicto. §. cũ aũt. ¶ † Non ob. si dicatur eadem ratione, qua manus ordinarij erat ligata p præfixionẽ termini in gratia do. Philippi apposite, eadem ratione erat ligata manus executorũ, q̃ prouiderunt domino. B. Andreæ: qa nõ est par, eadẽq; ratio unius ad alterũ, eò q̃ ordinarius nõ habet secum concurrentẽ uoluntatem superiorũ: executor aũt eam habet: vt colligitur hæc differentia. ff. ad l. fal. titia. Respondet aliter & clarius, q̃ do. Ro. nõ potest se iuuare ex persona tertij. s. domini Philippi: ut. ff. de dona. ut mihi donares. ij. responso. & ff. fami. ercis. l. is, q consequenter. §. j. & si ser. vend. l. loci. §. cõpetit. tunc enim tantũ ex p sona tertij quis se iuuare potest, & opponere, quãdo p omissionem exceptionis futuræ esset obligatus illi tertio: ut. ff. ad carbo. l. ij. §. cũm constaret. & de bo. lib. l. quandiu. aliàs non. ut. ff. si cui plusquã per. l. fal. l. hoc aũt. §. pe. sed hoc dicens. B. non est aliquo casu futuro obligatus domino Philippo. ergo ex eius psona se iuuare nõ potest. ¶ Præterea do. Philippus ad istam ecclesiã non est usus suo iure. & ideo quod factũ est interim do. B. per executores suos, validum fuit: vt. ff. si cer. pet. l. proindẽ. & ad l. aquil. l. tij. & l. seq. ¶ Nec dicitur domino. B. aliquid accrescere p omissionem domini Philippi: sed magis dicit ei non decrescere: ut. C. de cadu. tol. l. isto. §. si ve

13 rò non omnes. ibi si uerò nemo alius &c. ¶ † Nõ ob. l. si filius §. cũm filius. de bo. lib. ff. qa ibi filius liberti actualiter petebat bonorum possessionẽ: & ideo patronũ præuertit: ut inst. de success. lib. §. sed nostra. & hoc indicat tex. §. cũ filius. dum dicit bonorũ possessionem accipiat &c. ¶ Sed si filio petere retardante patronus peteret, & post ea filius iure suo nõ uteretur, sed repudiaret bonorum possessionem, patrono deberet. vt. ff. de inoff. testa. si non mortis. §. ulti. & sic est in themate meo, qui domino Philippo non utente iure suo tenet, quod fa

14 ctum est per executorem dicti. B. ¶ † Nun obst. extrà de præben. c. quod si. lib. vj. qa illi superuenit reuocatio gratiæ cælestini impediẽs gratiã do. M. quæ reuocatio nõ sic tollit gratiã cælestini, q̃ fingat eã à principio nõ fuisse. & ideò non resuscitatur, quod impediebat per ipsam. & hic est casus. ff. de mili. test. l. militis codicillis. §. ult. secus est, qñ quis sponte iure suo nõ utitur, vt in casu nostro. & probat expressè in text. legis. de castren. pecu. proponebat per totam legem. & de lega. j. l. seruum filij. in prin. & arg. ff. ad treb. si patroni. §. actiones. Et quare plures in hac causa responsiones quærimus: do. Phil. sidem facit per suas patentes literas in iudicio iam productas, quod procurator suus, & ipse dictã ecclesiam de bisano sciuerunt uacare, & ex certis causis noluerunt eã acceptare, cũ nõ posset cadere sub gratia & sic inficiari nõ possumus, quin ueritas cõcurrerit cũ opinione dñi. B. & sic potuit, & debuit sibi per executores suos facere prouideri. & hic est casus expressus. ff. de acq. hære. cũ quidã. qđ dicitur ibi, toties igitur ei sua præsumptio proficit, quoties concurrit cũ ueritate &c.

15 ¶ Non obst. quod dicitur, quod ecclesia de nunerba non potest debere Bernardo cãboni qa ecclesia de nunerba spectat ad collationem archiepiscopi nunerbonem. & neque in litera. B. camboni fit mentio de archiepiscopo, sed simpliciter de beneficio, ad cuiuscunque, seu ad quorumcunque collationem, electionem, vel aliam quamcunque dispositionem pertinente &c. Sub quibus uerbis dicunt archiepm nõ contineri propter excellentiã dignitatis: qa hoc falsum est, imò continetur. vt. ff. de uerb. sig. si familiæ. & appellatione cõmilitonum imperator continetur: ut. ff. de mili. testa. l. j. & appellatine senatorũ princeps ẽt continetur. ut C. de digni. l. ius senatorũ. lib. xij. in facto similiter hæc oppositio ueritatẽ non habet, qa de intentione domini Papæ apparet, q̃ si literæ gratiosæ. B. cãboni, dũm dicit nõ obst. quibuslibet &c. & infrà subijcit, seu si se uen. fratri nostro archiepõ Narbonẽ. &c. per quæ uerba apparet, q̃ intendebat ipsum archiepm includere. arg. ff. de fun. instru. & instru. lega. l. quæsitũ. §. idẽ respondit de instructa. de leg. j. si seruus pluriũ. §. ult. & de test.

16 heredes palàm. §. sed si notã. ¶ † Non obst. q̃ dicitur, quod gratia domini Philippi non extendebatur ad ecclesiã de Nunerba, siue quod dicta ecclesia sub eius gratia nõ cadebat: qa ei mandabat prouideri de bñficijs psonalibus, & dignitatib. in quibuscũq; ecclesijs cathedralibus, uel alijs: sed ecclesia de Nunerba non est in ecclesia: sed est ecclesia parochialis p se subsistens. & sic allegant differentiã inter præpositiones in, & de. quæ not. per Arch. extra de concess. præb. nec captan-

17 dæ. lib. vj. nec est considerata gratia dñi Philippi. ¶ † Nõ ob. etiã, quod ibi dicitur, beneficia ecclesiastica cũ cura, uel sine cura, etiã si dignitates, uel personatus existant ad cuiuscunq;, vel quorumcunq; collationem, electionem, uel aliam dispositionem

tionem ſpectantia, ſi quæ inter Agonen. uel Narbonẽ. ciuita-
tes & dioe. & prouincias &c. & ſi ultra non eſſet in littera, con
ſtat, ꝙ omnis eccleſia contineretẽ. ibi, & extrà de præben. c.
quamuis. §. ult. li. vj. Quod ergo ſubiecit in quibuſcunque ca
thedralibus, uel alijs uacantibus eccleſijs, poſitum eſt ad du-
bium tollendum. & ideo ſignificatum præcedentium non re
ſtringatur. ut ff. de auro, & argen. leg. l. pediculis. §. labeo. &
de cond. & demon. l. ſed in diem. §. ſeruo. & addita fuerunt ad
addendum magis, quàm ad minuendum: & ideò contrarium
huius operari nõ poſſunt. & hic eſt caſus expreſſus. ff. de ſun.
18 inſtru. & inſtr. leg. l. ſi mancipia. in prin. ¶ † Vltimò non ob.
ꝙ dicitur do. B. poſsidere: quia ut ex ſuperioribus patet, im-
probata eſt eius poſſeſsio. & ideo commodum poſſeſsionis
non probet. ut C. de acqui. poſſ. l. improba. Ex prædictis liqui
diſsimè patet reiectis omnibus obiectibus ius domini. B. An
dreæ per producta plenè probatum, & articulos do. Rolandi
admittendos non eſſe: quia impugnantur, & ex appellatione
non deſcendunt. ideo admittendi non ſunt. ut in ca. ut circa.
de elec. in 6. Alij uero tales ſunt, qui probati non releuarent
probantem, ut in ſuperioribus plenè probatum eſt: ergò ad-
mittendi non ſunt: ut C. de proba. l. ad proba. ſupereſt ergò,
ut reiectis articulis prędicti domini R. cõcludatur in cauſa, &
in eadem feratur diſſinitiua ſententia, qua pronuncietur be-
ne iudicatum pro parte domini. B. & malè appellatum pro
parte domini dicti Ro. Cætera paternitatis ueſtræ ſuppleat
plenitudo &c. Oldradus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Perfectæ probationis.] *Intellige circa mortem abſentis. Et
adde in hac materia Spec. de noto. crim. §. Fama. num. 5. & ibi
Bald. & Henr. in addi. Bart. in §. Mortuum in tracta. Teſtimo.
& in l. Genero. de ijs, qui not. inf. & in l. ij. §. ſed & ſi. Quemad-
mo. teſtam. ape. & in l. ſi quidem. C. ſol. mat. & in l. Quoties. ubi
item Alex. & Ang. C. de naufrag. lib. x. Alex. eundem in conſi.
4. col. 3. uol. 2. & 25. col. j. uol. 4. & 175. uol. 6. Nec non in l. ie
poteſt. col. pen. de acqui. hæredi. Gl. & Ab. & Feli. in c. Quoniã
frequenter. §. finaliter de carnali. ut li. non conte. Iaſ. in l. cum
ea. ad fi. C. de tranſac. Lanfr. in c. Quoniam contra. in . erſic. Te-
ſtium depoſitiones. col. pe. de proba. Corn. conſi. x. col. iij. uolu. j.
Corſe. in ſingul. in uerſi. Mors. §. ſi quæratur. Butrig. in l. Quod
te. num. 48. ſi cer. pe. Alcia. de præſump. reg. j. Præſump. 44. in
fi. allegando Bal. in c. j. §. fi. Qui feu. da. poſſ. illum ipſum Bald. in
conſi. cccxxx. Dicis lex. uol. iii. in antiq. Papien. in forma lib.
Quomodo peti. hæredi. ex teſtamento. in uerſi. Poſſidebat.*

De verborum ſignifi.

SVMMARIVM.

1 *De eadem materia: ſed additur hic quod decretum irritans ap
poſitum in gratia nil operatur niſi ille qui habet gratiam ue-
lit canti. & nume. ſeq.*
4 *Item quod plus operatur dictio in: quàm dictio de.*

CONSILIVM CCCV.

1 LICET allegationes aliàs datæ pro domino Ber-
nardo † Andreæ plenè ſufficiant ad oſtendendum
liquidè ius dicti domini Bernardi, & ad reſpon-
dendum ad obiecta aduerſariorum: tamen quia à
certamine adhuc non deſiſtunt, ad aliqua nouiter ſuperaddi
ta breuiter reſpondetur. ¶ Et primò ad id, quod dicunt pro-
uiſionem factam dicto domino B. per executo. non ualere ꝓ
pter gratiam domini Philippi, in qua erat datua menſis, & de
cretum appoſitum, per quod decernebatur irritum, & inane,
quicquid contra hoc interim contingeret attentari: Reſpon-
detur quod decretum illud ſicut & quilibet actus reſpiciens
fauorem alterius inſitam conditionem habet, ſi ille in cuius
fauorem fit, uel apponitur, uti noluerit iure ſuo: ſicut appa
ret in inſtitutione, q̃ hẽt cõditionẽ, ſi uoluerit inſtitutus, & ſi
non apponitur: ut ff. de hære. inſt. Cornelius. & de condi. in
ſti. uerba. & apparet in decreto legis mortuæ decernentis te-
ſtamentum, in quo filiusfam. prĕteritus eſt, ipſo iure nullum:
ut ff. de lib. & poſthu. ſi filius. & tamen illud decretum condi
tionem habet, ſi filius iure ſuo uti uoluerit: ut ff. de iniuſt. rup.
& irri. teſt. filio. & decretum teſtatoris alienationem prohi-
bentis conditionem habet, niſi is, in cuius fauorem alienatio
eſt prohibita, alienationi conſenſerit, & iure ſuo uti nolue-
rit: ut ff. de leg. j. ſi fundum per fideicommiſſum. in caſu au-
tem noſtro dominus Philip. uti uoluit iure ſuo, quantum ad
eccleſiam, de qua agitur: ergò decreti conditio deficit: & ſic
habetur perindè, ac ſi nullum decretum à principio fuiſſet ap
poſitum. ut ff. ad l. fal. in ratione. in princ. & l. nec intereſt. &
2 facit. l. ff. ad treb. filiam fratribus. ¶ † Nec ob. ꝙ dicitur, ꝙ hi,
qui alieno beneficio admiſsi ſunt, non curant, utrum illi, quo
rum beneficio admiſsi ſunt, iure ſuo utantur, necne. per l. ff.
de contratab. ſi poſt mortem. §. ult. quia licet admittantur,
admittuntur tamen ſine aliquo priuilegio, uel prærogatiua, q̃
prætendi poſsit ex illorũ perſona, quorũ beneficio admittun
tur. ut ff. de leg. præſtan. cõtab. bo. poſ. petita. l. nonnunquam.
3 ¶ † Non obſt. c. cum dilectus. extrà de incepa. quia ibi niteba
tur non ex pſona extranei, ſed ex proprio iure dicens eccleſiã
de borouilla per renũciationem illius, cui legatus cõtulerat,
nouiter uacauiſſe, & per ſententiã legati caſſatũ fuiſſe, quicquid
factum fuerat de. g. Vnde de iure alterius non excipit, ſed de
proprio. & iſte eſt uerus intellectus literæ, & hunc ibidem ſe
quitur Hoſt. potiſsimè in gl. parua ſignata ſuper uerbo, præ-
4 ſentare. ¶ †. Non obſt. c. quodã. extra de præben. lib. vj. quia,
ut ibi dictum eſt, in alijs allegationibus in pſona primi facti
expectantis de manu cæleſtini non interuenit aliquid, ꝓpter
quod retrò dici poſsit eum uti uoluiſſe iure ſuo, & per conſe-
quens expectantem de manu Nicolai potuiſſe beneficiũ ac-
ceptare, quod in themate noſtro interuenit. hoc enim ipſo,
quod poteſt infra menſem acceptare ſpontè, ſi nõ acceptat,
retro acceptare noluiſſe uidetur: ut. ff. de leg. j. ſeruũ filij. §. j.
& ad l. aquil. nam & ſicut. & de leg. j. ſi ibi homo. §. cũ ſeruus.
& accedit optimè. ff. de ſol. qui rea. j. ij. & iij. reſponſo. ¶ Ex
prędictis ergo apparet, ꝙ cũ do. Philip. iure ſuo in acceptan
do uſus nõ fuerit, decreti ſua conditio inſita deficit, & re-
tro acceptare noluiſſe uidetur, & per conſequens nec impedi
mẽtum præſtitiſſe executori do. B. Andreæ, ne nudum nomẽ
ipſius ſine re impedimentum præſtitiſſe uideatur, contra. l. ff.
ad tertul. l. ij. §. liberi. & per hoc patet ſolutio ad omnia obie-
cta. Ad id, ꝙ dicitur de articulis nouiter datis ſuper abbatia
ſancti Pauli, ubi aduerſarij differẽtiã faciunt inter in, & de:
reſpondetur, quod forte ſalua opinione dicentium plus im-
a portat, in, q̃, de, [a] ut colligi poteſt in inſti. vi bo. rapt. §. ulti.
5 ¶ † Sed dato quod epi. locum habeat mandetur prouideri in
aliqua eccleſiarum ciuitatis, uel dioece. quia tunc de qualibet
eccleſia poterit prouideri, cathedrali duntaxat excepta. ut ex-
trà de præben. quamuis. lib. vj. ut ibi hæc differentia no. p Ar-
chi. & ſic fuit in caſu noſtro. Et ratio poteſt eſſe, quia ea, quæ
exprimuntur per nomina plurium copulatiua aliam, & am-
pliorem naturam, & ſignificationem aſſumunt, quam ea quę
exprimuntur per unam duntaxat certã & determinatam rem
reſpiciens. ut. ff. de leg. j. l. grege. de uſur. equis. de fun. inſtruc.
& inſtru. leg. l. pe. & ibi no. Et eſt ratio, quia hoc caſu appa-
ret de maiori, & ampliori uoluntate prouidentis, ut in prædi
cto. c. quamuis. in ult. reſponſ. ¶ Apparet itaq; ex prædictis,
repulſis articulis do. Rolan. utpote impertinentibus, ex to-
to fundatum ius domini. B. & concludi debere in cauſa, & ꝓ
eo diffinitiuam ferri ſententiam. nec irritat aduerſa con-
firmatio domini noſtri, quia obreptitia eſt, ſicut collige-
re licet ex ſubreptionibus in primis allegationibus datis. Ol-
dradus.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINAL. CORS.

a ¶ Plus importat in, quàm de.] *De hac dictione de: uide Phi.
Cor. conſi. liij. incip. pro deciſione, col. ij. uer. præpoſitio enim, in,
primo uolu. & Bal. in l. ex arrali. C. de ac. emp. & in l. non dubiũ
in quinto no. C. de leg. & Bar. in l. j. §. ſi plures. ff. de exerc. Et de
dictione in: uide Bar. in l. Gallus. §. ille caſus. ff. de libe. & poſth.
& in l. ſi ſtatuta. ff. de incur. & per Bal. in l. ſi pater. ff. de uſufr.* *
* *De his, & pluribus alijs dictionibus habemus uberrimum conſ.
ſupra, quod eſt 49.*

De

De concess. præbē. & de verb. signif.

SVMMARIVM.

6 *Si unus habet decretum mains antequàm acceptet nullus potest acceptare.*
7 *Item de dictione in: & de.*

CONSILIVM CCCVI.

1 QVAMVIS pater reuerendæ per plures † uias in
antiquis allegationibus factis plenissimè conclu-
sum fuerit de iure domini. R. super ecclesia de bi-
sano, & nō de iure. B. petentis: q̃a tamen pars ad
uersa inter cæteras uias duas impugnabilea præuidet, & co-
gnoscit, & teneat per quasdam subtilitatea superficialea constā
tiam illarū uiarum conterere, licet agnoscendo bonā consciē
tiam meritò similiter deberet considerare, ꝙ de difficili per
tales uanos anfractus nostræ profunditatia constātia mouere
tur, libet satis faciendo uerbis eorū aliqua dicere, licet nō es-
set necesse. ¶ Quis enim sanæ mentis dubitat prouisionē fa-
ctam do. B. durāte adhuc tempore domini Philip. qui grām,
decretū, & inhibitionem etiā ante acceptationem habebat,
nullam fuisse maximè cùm facta fuerit ab eo, qui ptātem non
habebat, quia omn execu. manus erant ligatę per decretum
domini Philippi? & sic quod debuit fieri per execu. si factū
sit per non executorem, nullū est. ut. C. ne de sta. defun. si pa-
ter. si à non cōpeten. iudice fue. ap. l. j. & ij. Nec firmatur, qđ
factū est per non iudicem, etiam postea incipiat esse iudex,
imò nec interim posit haberi pro uero iudice, ut not. in
glo. ff. de iudi. l. licet uerū. & no. ff. de ap. si expressim. & ideò
negligentia domini Philip. subsecuta nō facit illud ualidum,
quod ab initio propter impedimentū iudicis nullū fuit, licet
tollat impedimentū iudicia, & iudex id primò facere posset.
2 ¶ † Accedat ad hoc opinio do. Dy. qđ licet cesset causa impe
diens, nō propterea firmatur tractu temporis, quod ab initio
nullum fuit, nisi superueniat causa cōfirmatiua: ut no. extrà
de re. iur. nō firmatur. lib. vj. Pro quo insti. qui. mo. test. infir.
§. præterea. ff. de ap. si expressim. de test. eius. de leg. j. l. cæte-
ra. §. j. cū multis si. Si ergo non superuenit noua prouisio post
mensem domini Phil. qui præuenisse nō prætenditur. do. B.
nescit, q̃d petat, & uerè ista est ueritaa in actibus puris, quos
aliquis facit, ut statim sortiantur effectum suum: quod ubi
ipse faciena non habet potestatem faciendi, ex superueniente
potestate non conualescunt actus ab initio nulli: secus es-
set in actu conditionali, si potestas ante euentum conditio-
nis superuen iret, ut probatur. ff. de re. cato. l. j. & l. placet. Et
probatur clarissimè. ff. de castren. l. ex castren. §. j. qui incipit,
in sum. & eo. tit. l. hæreditatem. §. pater. per quas leges pa-
tet, quòd nihil ualet obiectua, qui alias fuit factus de. l. pro-
ponebatur eo. tit. & certe prouisio, & acceptatio beneficij est
actus purus, sicut aditio hæreditatis, nec recipit conditionē.
ff. de reg. iur. actus legiti. & est ridiculum dicere, quod proui-
sio facta per executorem d. B. pendebat ex negligentia domi
ni Philippi, ut sic execut. processus ex alieno pēdeat arbitrio,
& fiat ludibrio, quod esse non debet: ut. ff. de iuoi. si prætor.
imò plus dicimus, quòd iudicialiter factum ab actore ius nō
habente non conualescit, dato quod postea iua agendi habe-
re incipiat, quia ex parte actoris ius metimur: ut. ff. de iudi.
non potest uideri & l. non quemadmodum. & ideo bonorū
pos. quæ agnosci debet in iudicio, & olim debebat decerni p
iudicem: ut ff. de succes. edic. l. j. §. decretalis. hodie sufficit, ꝙ
agnoscatur coram iudice. ut C. qui ad bo. pos. admit. pos. l.
si. decura. furio. l. ulti. §. n os ita. si ergo agnoscatur per sequē
tem in gradu durante tempore primi, qui nondum renuncia
uit, habetur pro non agnita, nec conualescit propter sequen
tem negligentiam primi. ff. de bo. lib. l. castrensium. §. cum fi-
lius. & est nostra quæstio expedita per glos. Archid. extra de
præbend. c. si clericus. Ibi enim dicit, quòd si duo per papam
fuerunt facti canonici, & facta eiut gratia de præbenda uaca
tura per ordinem, uidelicet uni primò, alteri secundò, secun-
dus potest petere primam præbendam, si primus notabiliter
3 eam neglexerit. ¶ † Pone ergò secundum do. Archi. quòd an-
te completam negligentiam primi secundus facit sibi proui-
deri, postmodum primus complet negligentiā suā, nec eā pe
tit, imo notabiliter negligit, nunquid propter secutam negli-
gentiam conualescit prouisio secundo facta? dicit quod nō.
ergo certè nec propter secutam negligentiam. d. Philip. con-
ualescet prouisio facta do. B. & iste casua frequenter allega-
tur extrà de præben. c. quodam. Nec ualet euasio, qua ipsi di
cunt, quòd in d. c. non fuit secuta negligentia, qui habebat
clausulam anteferri constitutionem reuocatoriam subsequē
tē ante negligentiam & non aduertant ipsi rectè in quæstio
ne nostra summa in eodem casu. ¶ Non siquidem ante negli
gentiam domini Philip. fuit obtenta confirmatio prouisio-
nis factæ do. R. cum clausula anteferri omnibus, non effica-
citer in re, licet ad rem ius habentibus, postquam confirma-
tionem do. Phi. nihil petere potuit, nec esse negligens q̃ &c.
¶ Constat igitur articulos dom. R. de præbenda narbonen.
& abbatia sancti Pau. datoa debere admitti, quia licet nō ap-
paret, nec dicatur gratiam do. Philip. exhaustam fuisse tem-
pore gratiæ factæ ipsi domino. R. ipsis tamen probatis cla-
rius apparebit ipsum exhaustum fuisse. Nec obstant, quæ cir-
4 ca hoc opponuntur per partem dom. B. ¶ † Et primò illud,
quod opponitur, quod inhibitio, & decreta prædicta habent
conditionem insitam. s. si dom. Philip. uoluerit eis uti: sicut &
quilibet actus fauorem continens, ut hæredis institutio, &
testamentum, quod est nullum, si filius præteреatur in illo,
habet conditionem, si filius iure suo uti uoluerit: & sic in de-
creto alienationis à testatore prohibente per. l. lex cornelia.
ff. de hære. insti. & per. l. filio. ff. de iniusto, rup. & irri. testa. cū
5 simili. non obstanti. rationibus infrascriptis. ¶ † In primis,
quia ille actus non habet insitam conditionem si uoluerit il
le, in cuius fauorem fit, ex quo necessariò sequeretur alium
actum esse conditionalem, qui conditionem non potest reci-
pere. Nam illud non debet concedi, ex quo sequeretur incō-
ueniens, uel absurdum. ff. de leg. iij. Offidius. de condi. & de-
mon. à testatore. Si ergo diceremus, quod decretum, & inhi-
bitio pro domino Phi. intelligerentur, ꝙ prouisio facta alie-
ri tempore dom. Philip. non ualeret, si dom. Phil. uellet acce-
ptare: à cōtrario intelligeremus, ꝙ prouisio facta alteri uale-
ret sub conditione, si dom. Philip. nollet. Vbi enim unum de
contrarijs conceditur sub conditione uolendi, ut est expres-
sum. ff. de hære. insti. nim dubitationum. sed hoc esse non po-
test, ut prouisio talem conditionem recipiat, ut superius est
6 expressum, ergò &c. ¶ † Præterea iste actus, scilicet reseruа-
tio, inhibitio, & decretum nullo modo respicit fauorem il-
lius, contra quem interponitur, & cuius manus ligat, sed po-
tius odium, & præsertim ubi apponitur clausula anteferri, ut
in casu nostro, secundum quod not. Compo. extra de rescrip.
c. causam, quæ. Vnde cùm fauorem nō respiciat, sed odium,
apparet, quod dicta allegatio, & iura super quibus fundatur,
non habent locum: hic enim, & ille, scilicet execu. dicti. d. B.
qui contulit inhibitionem, & decretum domini Papæ deli-
quit, ut extrà de maio. & obe. cap. si quia uenerit. & ille. s. do.
B. qui nimis festinanter, scilicet pendente termino dato do-
mino Phi. ad acceptandum, acceptauit, similiter deliquit, ꝓ-
pter quod cecidit à beneficio accepto etiam post terminum,
ut arg. optimum. ff. de iur. fis. l. edicto. §. cum autem. & ff. de
dona. l. quidem. §. dona. nec possunt dolo carere, cum contra
decretum, & inhibitionem papæ fecerint: ut. ff. de reg. iur. l.
non potest. Apparet ergo, quòd dictus. B. qui contra inhibi-
tionem, & decretum papæ fecit, non debet ex dolo, & impro
bitate sua premium consequi, ut in præallegato. §. cum autē.
& ff. de fur. l. itaque fullo. ¶ Item in d. l. filio expressè dicitur,
& statuitur in testa. ut tunc demum testamentum, in quo ꝓte
ritur filius iam natus, sit nullum, cum ipse præteritus hoc di-
cere uoluerit. at in casu nostro. d. Papa uoluit, quod quicquid
fieret infra mensem contra reseruationem, & inhibitionem
suam, esset nullum, non distinguendo, uel declarando uellet,
an non uellet dom. Phil. ideò generaliter est ipsum decretum
intellig endum: ut ff. de ali. & cib. le. j. §. generaliter. & de leg.
præst.

præst.contra tabu.bo.pos.pe.l.j.§.generaliter. ¶Item d.l. filio. & similia iura loquuntur & locum possunt habere, vbi gradus, uel certum tempus non apponitur in actu,cui renunciat non vtendo:sed ubi est gradus, & certum tempus appositũ, ut in casu nostro, secus est sine dubio.& qui sequentis gradus sunt,non admittuntur,quia interim, cum præcedit vna persona,quæ sequitur,accipere non potest,ut est text. expressus. ff. de bo.lib.l.si filius.§.cum filius. præsertim vbi sequeretur in grado inter tps appositũ petito,sicut do.B.tunc.n. nihil agit, nisi primò pcedens expressè renunciauerit:ut ff.de acqu.hær. l.qdiu. 2.& C.qui admit.ad bo.pos.l.si.& præcipuè hoc procedit in collationibus beneficiorum,in quibus inspicitur totum tps collationis:ut extrà de rescrip.c. si eo tpe.li. 6. ¶† Ad illud uerò, quod allegatur do. R. præpositũ non posse allegare

6 ius dñi.Phi. cùm sit tertia persona:& cum licet alias sit plene rñsum, vt ex alijs allegationibus plenè apparet,tamen ex abũdanti iterum respõdetur, qp illa allegatio nihil facit ad casum nostrum duabus rõnibus.Prima,quia do.R.non nititur ex iure domini Phi.nec ex eius psona dicit se ius hře, sed ex inhibitione,& decreto papæ positis in literis do. Phi. conuincit, qp acceptatio do.B.& collatio sibi facta nõualuit. Vnde sicut in c.cum dilectus.de turepa.obtinuit ecclesiã ꝗ.B. ex eo quia facta fuerat ipsi. G.collatio ꝗ inhibitionem intendẽtis prouidere. V.nepoti suo,& non ex eo qp ille. V.ius habuisset,uel haberet in ea: sic & multòmagis in casu nostro debet obtinere. do. R.ꝗ.d.B.ex eo quod collatio fuit eidẽ.B.facta ꝗ reseruationẽ, inhibitionem,& decretum do. Papæ: cuius ptãtem maiorem esse,quam legati,nemo dubitat. Secunda rõ est,quia iam est probatum de iure do.Phi.quod habebat ad dictam ecclesiam tempore collationis do.B.unde dico, qp aliter non deberet ad mitti.d.R.contra. B. ad probãdem de iure tertij,cùm ibi probatum sit ius tertij.s.do. Phi.in casu nostro, & sic probatum est collationẽ do.B.non ualuisse.cessat itaque dicta allegatio multa.n. impediunt probationem faciendam,quæ non deijcit,nec tollunt iam factam:sicut traditur,& no.in c.ut circa de elec.lib.6. ubi apponens non expressa in appellatione non admittitur ad probandum, sed à prosecutione probatorũ nõ deijcitur,vt ibi no. ¶ Præterea in l.filio.fratres hæredes instituti,& qui iuxta uoluntatem testatoris habent bona filiæ,prę terito non aduocante,quoniam impugnabant ipsi uoluntatẽ de alijs ipsos laudare necesse est ut. ff. de iure do. cum in fun-

7 dum. ¶† Ad illud uerò, qp pars domini. B.n.itur allegare de præpositione in:& de alias satis est responsum, & per doctores determinatum,quid importet unaquæque ipsarum præpositionum,& quid alia,& quid minus in : quàm de : ideo prædictus Philip. ounquam potuit,nec potent obtinere abbatiã, sancti Pauli uirtute literarum suarum,in quibus &c.

De concess. præben.

S V M M A R I V M.

1 *De eadem materia de decreto irritante habente certam diem. item quod semel acceptans beneficium non sibi debitum potest acceptare aliud sibi debitum.cum nu.seq.*

CONSILIVM CCCVII.

1 V O'D quando dies est apposita, † ligata sit die pedente manus ordinarij, ultra iam dicta probat sic:diei appositio circa quemlibet actum,cui adijcitur,duo operatur. ¶Primò ne ultra tẽpus obiectum liceat euagari:ut ff.de hæ.insti.l.si quis ita instituatur.& de bo.auto.iud.pos.l.si seruus,& de sue.edic.l.j.circa princip. ¶Secundò ne pendente die posit quis per præcurrentem alium supplantare.ff.de inoff.test.filio.§.contra tabulas.de bo. li.si filius.§.cum filius.de hæ.inst.si uerò lex.§.fi.C.qui admit. ad bo.pos.l.ult.ex uirtute secundi effectus resultantis ex appositione diei dicendum est,qđ pendente die non posit impetrans per præcurrentem ordinarium supplantari,aliàs diei appositio effectum suum perderet . & pro hoc benè facit. C.de ap.l.appellationẽ. & extra de ap. oblatæ . nec enim digna est premio præceps festinatio prioris : vt ff. de iure fisc. edicto. §.ante & per alterius festinationem non debet alterius ins lædi:ut.ff de acqui.hær.l. si seruus præcipitem autem festinatio nẽ illam dico,quæ altero non negligente præcurrit. ut ff.ad l. iul.de adul.si maritus.§.si extraneus. & ad tertul. l. 2.§. sed si fortè.pendente aũt die non potest in ocgligẽtia dici, cui dies adiecta est, ut.ff.de ner.ob.e um filius.§.vlt.quare oĩs die pendente veniens dicitur præcipiti festinatione venire, ergò &c. quæ omnia cessant,cùm dies apposita non est. ¶ Et si dicatur per hoc non respondetur ad ca. quia cuncti .extra de concess. præben.lib.6.quia adhuc remanet decretum supe incerto interpositum:respondetur,imò sufficiens potest colligi respon

2 sio,ut dicatur hic demonstratiuum ad oculum,uel intellectũ. ut.ff.de hæredi.instit.nemo dubitat. ¶† Item dies alia certa, alia incerta, Ex certa autem certus,ex incerta incertus resultat effectus, quoniam conditioni æquipollet. vt. ff. de verb. oblig. cum qui inter cætera.& de condi. & demonst. dies incertus. cum similib. ¶ Cum ergo post diem certam appositam in rescripto apponitur decretum, decretum diem illã certam , & effectum certum resultantem ex ea. i. ad proximã relationẽ facta:ut.ff.de iutis.om.iudi.si idem.& quia alias nihil operaretur diei appositio contra.l.si stipulatus.ꝗ.de usur. & sic non est decretum super certo, sed incerto effectu resul-

3 tante ex appositione diei certæ. ¶† Ad id,quod dicitur de ecclesia Nunerba, quam dominus Bernardus Andreæ simpliciter acceptauit:respondetur, qp simplex acceptatio ei non nocet,quominus iterum acceptare posit, quoniam primæ acceptationi inest tacita conditio,si sibi debitum esset. Vnde optio alieni serui non consumit optionis legatum : ut. ff. de op. le.l.2.& quod simplici acceptationi insit illa conditio tacitè, si acceptanti sit debitum,quod acceptat,not. Comp.extrà de rescrip. cap. capitulũ sanctæ crucis.in gl. quia quoties. circa

4 fi.glo.3. ¶† Sed quid si facta est reseruatio, &c. Archi.extrà de concess. præben.c.ne captandæ.in gl.hæc est forma &c.lib. 6.Et si dicatur,non debuit,ex quo eam acceptauerat,dimittere eam sine sententia: respondetur , imò quia in iure certum erat dominum Philip.ei præferri per.c.autoritate martini.licet esset posibile gratiam domini Phi. esse impletam, si eam dimisit,iuri communi deseruiens inculpab lis e.,ut.ff.de bo. pos.contra tab.l.sed & ibi decesserit.& ibi no. cum do. Bernardo Andreæ imponatur culpa in dimittend pter implecionem gratiæ domini Phi. q eam imponit, habet probare. ff.de le.l.2.cum ita legatur.§.spes. & C. de pigno.actio.creditor.& maximè,quia asserit eam impletam. dominus verò. B. Andreæ negat,ergò & c. ff.de prob.l. 2. & in exuberante gratia,si quam duxerit acceptandam &c. sufficit aliqua uer dubitare,an prima sit debita,vel non,ut excusetur à culpa in dimittendo,uel non.ut no.Io. Ao.in d.c.ne captandæ, & Card. ibidem & no.in tempore dimisit, qui scripturam impetrationis domi. Phi.secum dimisit:ut ff.de inter.actio.l.de ætate.§.ex causa.in fin. Et prædicta ultra aliàs dicta, & data, sufficiant ad duos obiectus ex quibus iam potest patere solutio. Cætera domi. And. suppleat pe.&c. ¶ Ego Oldradus de ponte.

De app.& de senten. & re iudic.& de procuratoribus .

S V M M A R I V M.

1 *Procurator si in causa appellationis & nullitatis non prosequitur appellationem infra terminum sibi statutum ab homine & appellatio sit deserta & cum agitur de nullitate iudex pronunciat non esse litem contestandam super libello nullitatis uidetur pronunciare non esse nullitatem.& nu.seq.*

2 *Procurator datus simpliciter uidetur datus ad omnes causas præsentes & futuras etiam super appellatione.*

CONSILIVM CCCVIII.

QVIA vos pater reuerende tantum cognoscere habetis, utrum benè sit appellatum pro parte theodorici à sententia lata per do.B.qua pronunciauit non esse respondendum libello per ipsum. T.oblato, seu super eo litis contestationem fieri non debere, & appellationem primam pro parte. T. à sententia diffinitiua lata per dominum Li.geraldi fore desertam, & secundam appellationem non ualuisse, circa factum tantum, omissis ex his, q faciunt ad instantiam causæ principalis, & substantiam, nam in ea non coro diutius agitare, quoniam de hoc non est discrepatio ad præsens, quæ tamen omnia sunt pro Io. de m[illegible] paupere clerico, & sub compendio sic narratur. Cum orta esset sup canonicatu, & præbenda ecclesiæ zeflezen.colonien. dioce. inter prædictum.I.ex una parte, & quędam Stephanum primò, & postea theodericum ex altera materia quæstionis, & ea esset ad romanam curiam deuoluta dominus.B. Roardi, cui j.dicta causa commissa fuit, pro dicto.I. tulit diffinitiuam senté tiam, à qua (ut dicitur) extitit appellatum, & in causa appellationis dominus Li.geraldi datus auditor confirmauit eandé, à qua fuit secundò appellatum per magistrum Ioan. de Rota procuratorem, & eidem fuit terminus præfixus ad prosequendum.x.dierum, quem tunc (ut dicit pars aduersa) non acceptauit, & hanc appellationem dictus. T.deseruit non prosequendo eam infra tempus debitum, ita q. I. habuit literas executorias per audientiam, ex quarum uirtute capitulum zeflezen.ip sum. I. recepit pacificè, quantum in se fuit, à qua executione dictus. T.iterum appellauit, & ad curiam ueniens coram abbate sancti florentij auditore concesso libellum porrexit, in quo narrauit duas sententias q sic latas, & conclusit, & petijt eas pronunciari nullas, & si quæ essent, remedio appellationis infringi, tandem datis exceptis, & replicabilibus hincinde, & quadam informatione facti per ipsum, in qua confitebatur sententiss latas ante terminum præfixum, do.Io. auditor abbas sancti florentij prædictus exigente iustitia sententiá tulit, qua pronunciauit super dicto libello litem contestatam non esse &c. ut suprà dictum est, ab ista sententia appellatum est: & uobis reuerendo patri huius appellationis causa cómissa est, † nunc est in quæstione, an benè, uel malè appellatum sit? & absque dubio dicendum est malè appellatum esse, quia per præfixionem termini ab homine data sententia à domino li. transiuerat in rem iudicatam, ut extrà de ap. c. sæpè. & qui tale tempus non seruat, appellationi renunciare ut: ut C. qui accu.non pos.l.si ea, quæ crimen, & no.ff.de neg. gest.l.si ego. ¶† Modò restat respondere ad aliquos obiectus, qui fiunt. Et primò ad id, quod dicitur, q terminus præfixus magistro. I. procuratori partis aduersæ ad prosequendum, ipsum arctare non potuit. ¶ Respondetur dupliciter, & primò sic, magister. S. constitutus erat procurator contra quoscunque clericos, & laicos ad agendum, & defendendum, & sic cum in diffinite constitutus esset sine enumeratione causarú, ad quas constituebatur, ad omnes uniuersaliter constitutus uidetur, hr expressè.ff.de tutel.l.qui habet.§.ult.& arg.ff. de seruit.ur. prædi.l.si seruiuit s.& C. quæ res pi.ob. pos.§.ult.& qui uniuersaliter constituitur, constitutus etiam uidet ad futura: ut. ff.de libe.& post.l.placet. & de pen.leg.l.ei quoque.& arg.ad l.ul.quæ res pig.ob.pos.& maximè ad futura s connexas præsentibus, qualis est cá appellationis ad principalem: ut. ff.de admi.tut.l.tutores, qui post finem. §. tutores. igitur procurator datus simpliciter pro. T.ad futuras etiam uidetur datus, & ad prosequendum appellationem, quæ est de genere futurarum. ¶† Non ob.l.C.de procu.in uitus, & extrà e.ti.c.non iniustè. quia debent intelligi de procuratore ad enumeratas causas constituto, in cuius mandato nihil ultra enumerationé uenit: ut C.de procur.l.maritus. ¶ Respondetur & aliter: quia cum. T. sciret cám in curia agi, & se citatum ad totá cám tam principalis, quam appellationis, mittere debuit procuratorem ad omnem cám principalem, & appellationis sufficiéter instructum, per.c.statuimus.extra de elect.li.6.q sinó fecit, sibi imputet: ut ff.ex qui.cau.ma.l.sed & si per prætorem. §.j.& cogitare debuit hoc euenire posse. arg.ff. lo. & conduc. l.si quis domum.§.j. ¶† Ad secundum, quod opponitur, q in sententia dicti abbatis non fit meptio de appellatione interposita à conclusione facta coram do.Li. ¶ Respódetur, qd illa appellatio in actis non apparet, & ideò non fuit necesse de ea facere mentionem: ut.ff.de contrahen. emp.& uen.l.in lege. ¶† Ad tertium, quod dicitur, q dominus abbas non fecit mentionem de nullitate in sententia. Respondetur, imò fecit, dicendo enim litem contestandam non esse super libello, qui libellus etiam nullitatem continebat, super ipsa nullitate pronunciasse uidetur: ut ff.de pe.l.si præses.& de neg. gest.l.pomponius.ij. Et si dicatur, in hoc ergo grauauit, quia saltem nullitatem admittere debuit. ¶ Respondet, imò non debuit, qa hoc casu cá nullitatis é accessoria ad appellationé: ut no. C.qñ prouo.non est necesse.l.j.& ideò p lapsum tpis appone finita: finita est nullitas in eo modo agendi: ne plus duret accessorium, quàm principale contra.l.ff.de re iudi.l. cùm principalis.& C.de usur.l.eos. ¶† Respondetur & aliter, q cùm libellus nullam haberet[a] cáni nullitatis, admitti non debuit, quia semper ponenda est in libello cá sufficiens. C.de edi.diui adri.tol.l.j.& no.per do. Inn.extra de re iudi.cum bertoldus.in ul.gl.in fin.hic autem non continebatur aliqua cá, nisi ex actis falsa, & ideo ratione pronunciantis litem non esse có testandam super libello, etiam ad nullitaté respectus est habitus. ¶† Ad quartum, & ultimum, quod dicitur, q acta priorum iudicum non fuerunt coram abbate producta, & q interlocutoriæ ex nonis productis iustificari non possunt: Respondetur, quod sententia domi. Abbatis aut diffinitiua est, aut saltem uim diffinitiuæ habens: quod apparet, quia imponit finem controuersiæ: ut ff.de re iudi.l.j.& sic materiam diffinitiuam habet, ut ff.de ap.re.l.ij.de mino.l.intra utile.& ibi no.qui satisda.cogan. .ab arbitro. & ibi similiter notatur.nedum, quia ex productis partis aduersæ coram abbate apparet tota intentio partis nostræ, scilicet de probatione fuarum sententiarum in præfixione termini ad prosequendam appellationem, de quibus fit mentio, maximè in informatione data coram do. Abbate ab aduersa parte, cui standum est, ut. C.de fide.cau.l.cum præcum.& C.de om.agro deser.l.iura. lib.xij. & ibi no. Et pro deo attendatis malitiæ, quia malitia est manifesta partis aduersæ, quæ nunquam in iudicio titulum suæ institutionis produxit, & ideo non deberet ad aliquam contradictionem admitti, quia eius non interest probabili interesse: ut.ff.de bo.pos.secundum tab.l.qui l ber.§.ult. & de app. recu.l.j. ¶ Ex prædictis itaque manifestè concluditur remotis friuolis, & calumniosis obiectis, per uos reuerendum patrem pronunciari debere per dominum Abbatem benè, & iustè fuisse pronunctatum, & pro parte dicti. T.malè, & perperam appellatum, cætera suppleat.d.v.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Nullam haberet.] *Haberet, id est redderet, siue assignaret.*

De procuratoribus.

SVMMARIVM.

1 *Procurator habens mandatum ad causas legitimè deuolutas ad curiam non potest agere, nel defendere causas postea inchoatas, & non deuolutas. cum nu.seq.*

CONSILIVM. CCCIX.

PRAESVPPOSITO, q appellatio domini episcopi lintoñ. de qua agitur, recepta non fuerit à iudice, uel à parte, nec ad appellationem prosequendam terminos statutus casibus sequentur iura extra de renun. ueniens, & de appellationibus. Nicolao, & sic remanemus in terminis ea. extra de ap.interposita.§.j. Est quæstio, an causa potuerit duci in curia Romana per procuratorem partis appellante habentem sufficiens mandatum in causis

In causis deuolutis de necessitate hominis, uel iuris. Et dicen
dum est, quod sic. ¶ Ad cuius declarationem sciendum est: quod q̄-
dam causæ ad romanam curiam deuolutæ sunt, & ibidem de
necessitate iuris retinentur, & retractantur, sicut sunt causæ,
quæ deuoluuntur per. c. statuimus. & c. cupientes, extra de ele.
& extra de renun. ueniens. & aliæ tales, siuè similes. Aliæ uerò
sunt, quæ ad curiam romanam deuoluuntur, sed ea benignita
te sedis apostolicæ parcētis partium laboribus, & expensis ad
instantiam vtriusque partis, & interdum alterius remittuntur
ad partes, vt. C. de app. cum post sententiam, & sic aliud est
dicere in causis deuolutis, & aliud in causis de necessita-
te in romana curia tractandis: quia omnes deuoluuntur per
appellationes ad curiam, sed non omnes de necessitate tractā
tur, & reuidentur ibidem. sic omne legatum per legatarium
etiam non capacem agnitum deuoluitur ad ipsum, tñ n. com
ne retinetur per ipsum, sed interdum in alium transfertur: ut.
ff. de legatis secundò. cùm eius. ad treb. cogi. §. his solidum. de
lega. præstan. contra. bo. pos. peti. l. 3. §. pe. & si quis aliquem
testari prohibuerit. l. j. §. sed si legatum. Interdum aufertur. ff.
de his qui. ut indi. l. j. & apparet instituto hærede, qui commo
dat fidem, & de restituendo uero capaci partem eius, in quo
constitutus erat: quia ad eum tota hæreditas deuoluitur, sed
pars ei auferetur: ut ff. de vul. & pu. substi. ex facto. Et sic mani
festè apparet, quod verbum deuolutis comprehendit omnes cās
ad curiam romanam deuolutas, etiam illas, quæ non sunt de
necessitate iuris ibidem tractandæ, sed ad partes remittendæ:
quia omnes deuolutæ sunt, licet difformis sit deuolutionis ef
2 fectus. † Et si dicatur, quod omnes causæ sub verbo deuolutis cō
prehenduntur, in quo ergò illud verbum deuolutis in procu-
ratorio positum ipsum mandatum legitimat? Respōdeo mul-
tum legitimat: quia nouæ causæ non possent cum tali procu-
ratorio in romana curia inchoari: quia tales deuolutæ dici nō
possunt: quia ad hoc, ut aliquid deuoluatur, oportet, quod præexi
stat: sicut dicimus quod nouatio est prioris obligationis secun-
da transfusio, ac translatio. & ideo nisi præexistat obligatio-
nis substantia, nouatio locum non habet. ut ff. de noua. l. j. &
3 l. quoties. §. sed si id, & in secundo responso eiusdem. ¶ † Vn
dè si ponamus nullas causas præcedere, cum tali procurato-
rio per eius præsentiam in curia inchoari non possunt, quia
deuolutæ dici non possunt, cum non præextiterint. Præterea.
c. interposita. §. j. de ap. quod dicit sufficere appellanti mitte-
re procur. ad impetrandum, & contradicendum: uerum est, si
voluisset hoc beneficio uti, sed non est usus, imò misit ad agē
dum causam, si esset deuoluta: sed constat, quod est de his, ut pro-
batum est: & habetur extra de procur. in nostra. & sic cum ta-
li procuratore potuit causa agi potissime appellato uolen-
te, & hoc specialiter petente, in cuius fauorem dictum est cau
sam debere extra curiam mandari. ut plenè not. extra de ap-
pel. c. j. lib. vj.

De priuileg. & de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum regi de fructibus beneficiorum perci-
piendis post certum tempus non comprehendit beneficia ante
priuilegium uacantia & tempore priuilegij litigata licet
litigantes tempore priuilegij durante renunciant. cum nu-
mer. sequen.*

CONSILIVM CCCX.

THEMA tale est. uacante præpositura brituacen. p
canonicos eiusdem ecclesiæ duo electi in discor-
dia extiterunt sub anno domini. Mcccij. dictisque
electis in romana curia litigantibus facta fuit gra-
tia per do. Benedictum Papam. 13. illustri regi francorum de
beneficijs ecclesiasticis primi anni de festo domini proxi. tūc
venturo in antea ad terminum numerandum quæ uacare con
tigerit in regno suo sub anno domini. Mccccxij. iure, si qd eis
competebat in dicta præpositura vigore electionis, vel aliter
in manibus domini papæ, qui nunc etiam spontè, & liberè re
signauerunt: qui quidem do. papa præposituram præfatam
cuidam tertio contulit. ¶ Nunc prædictus rex vigore prædi-
ctæ gratiæ petit fructus prædictæ præposituræ illius anni p̄-
sentis allegando, quod præpositura tempore suæ gratiæ uacauit:
quod patet, ut dicit, quia nullus electorum habebat ius in ea-
dem pro eo, quod nullus obtiuuit, imò tertio prouisum fine
de his. quæritur, an dictus rex bene, & iustè petat? & an gratia
facta per modum prædictum extendat se ad beneficia, quæ iā
ante dictam gratiam uacare inchoauerant: uel an intelliga-
tur tantum de beneficijs, quæ inchoauerunt post dictam gra-
1 tiam? uel quid iuris? ¶ † Ad prædictam quæstionem dicendū
videtur, quod dictus rex malè petat in hac parte: & hoc rationi-
bus infrascriptis. ¶ Et primò sic. in generali concessione ea
sola ueniunt, quæ est uerisimile concedentem specialiter con
cessurum: ut ff. de pecul. qui peculij. de pig. ob. & de condi. in
de. si procurator. §. celsus. sed cùm concessit priuilegii tempo-
re de fructibus primi anni percipiendis præpositura ipsa esset
litigiosa, duobus contendentibus se habere ius in re non est
uerisimile, quod romanus pontifex fructus eius graui damno,
aut periculo litigatorum alicui concessisset. ff. ne quid in loco
pub. l. 2. §. meritò. & C. de præci. imp. offe. l. 2. & ui lit e pen.
2 nulli lic. suppli. l. 2. si ita est, ergò &c. ¶ † Secundò, si quis pri
uilegij uerba rectè attendat, futurum tempus duntaxat respi-
ciunt, ut apparet ibi, omnes fructus, redditus, & prouētus pri
mi anni beneficiorum ecclesiasticorum, quæ intra terminum
à festo natiuitatis domini proximè futuro in anteà numeran
dum uacare contigerit &c. Ita autem est, quod futura præterita
non includunt. unde appellatio posthumi non apprehendit fi
lium iam natum: ut. ff. de uerb. sig. nomen filiarum. in princ. &
not. ff. de testam. tut. quod si nepotes. in fi. & pro hoc est apertè,
quod scribitur, quod stipulatio dolum malum abfuturum com-
prehendit dolum solum post stipulationem committendum:
non autem eum, qui tempore stipulationis committitur, uel
est antè commissus, nisi esset ibi uerbum præsentis temporis
abesse: ut. ff. iudi. sol. l. nouissima. sic ergò est in proposito, quod
uerba illa priuilegij non includunt beneficia, quæ iam uaca-
uerant, sed solum in posterum uacatura. si sic, ergò &c. Et hoc
arg. confirmat lex, dùm dicit, quod testator legans uxori in tem
pus liberorum, de futuris liberis sensisse uidetur: non de his,
quos iam uxor habuit, cum testaretur maritus: sic cum papa
concedit fructus beneficiorū, quæ uacare contigerit, de futu
ris uacaturis sensisse uidetur, non de iam uacantibus: ut hæc
3 probantur. ff. de cond. & demon. solemus. l. si uir. ¶ † Tertiò,
aut præpositura debebatur iure, & de iure alicui ex litiganti-
bus, aut nulli. si debebatur alicui, non uacabat, eo quod alter ius
iam iure habebat. ut extrà de cōces. prēb. c. fi. li. 6. nec contro
uersia, quæ est super hæreditate, facit hæreditatem dici uacan
tem: qd apparet, quia legata nihilominus debentur, quæ non
deberentur, si hæreditas esset vacans, ut probatur. C. de peti.
hære. l. ul. & hoc casu non uacauisset intra tempus priuilegij,
sed incepisset uacare tempore renunciationis duntaxat, & sic
non includeretur in priuilegio. ar. ff. de postu. l. imperatores. si ue
rò dicta p̄positura nulli ex litigātibus debebat: tūc incæpit ua
care p̄positura in morte alterius prioris p̄positi: & sic nō fuit
intra diem, ex qua die incipiebat priuilegiū, s. à festo natiuita-
tis futuræ domini in antea. ¶ † Est enim considerandum in
4 priuilegio duplex tempus. s. tempus, à quo, quod est natiuita-
tis domini: & tempus usque ad quod uacare dicatur. omne
ergò beneficium, quod non contingit uacare intra istas duas
extremitates, in priuilegio nō includitur. ff. pro so. l. j. in prin.
& de act. & obli. l. obligationum ferè. in 2. & 3. responso. &
sic siue alter ex litigantibus ius haberet, non includitur benefi
cium in priuilegio: quia non uacabat: siue nullus haberet ius,
in priuilegio non includitur: quia non contingit uacare inter
extremitates temporum limitatas, ut dictum est. ¶ Non ob-
uiat, si dicatur, quod effectus uacationis præcedentis durauit tē-
pore priuilegij, per quod uidentur in priuilegio includi, quia
eo casu futurum comprehendit præteritum, & præsens: ut. ff.
de uerb. sig. erit. & de iure codicillorum. Plotiana. quia dici-
tur in lege, uerbum erit tàm præsens, q̄ futurum significat, est

uerum

uerum ex interpretatione,& mente,non autem ex propria si-
gnificatione verborum:ut not.ff.de uer.sig.uerbum oporte-
bit, sed inhærendum est ipsis uerbis priuilegij,cum ipsum pri
uilegium,siue gratia ambitiosa uideatur.extra de præben.cui
de non sacerdotali.& c.quamuis. plenissimè. lib.6.nec mens
etiam concedentis aliud includit, ut probatum est in primo
argumento.& probatur extrà de rescrip.si propter. Vnde di-
ci potest, ꝙ ad sola nacatura inter tempus determinarum,nō
autem ad iam uacantia priuilegium extendatur, cum signifi-
catio uerborum non repugnet huic sententiæ,& uoluntas cō
cedentis congruat,& hæc leguntur.ff.de leg.j. ab omnibus.in
fi.j.responsi.& probatur benè hæc sententia. ff. de lib. & po-
sthu.titius.§. lucius.si quis rōnem illius tex.diligenter aduer-
5 tat.& C.de posth.hære.insti.l.ulti. ¶ † Et si dicatur,renuncia
tio ostendit illos ius non habere. Respondeo falsum est,quia
transigunt,& renunciant,quia tamen ius habent,quia execrā-
tur.ut.C.de transl. 2.& ff.de alie.iudi.mutan. cau.fac. l.item
si res.§. potest. Vndè uerius dicere possumus, ꝙ renunciatio
non ostendit neutrum eorum ius habuisse,sed non patitur ap
parere,quis eorum ius habuerit:ut dicitur de animali morti-
ferè vulnerato,& eadem ruina oppresso,in quo cōtra uulne
rantem non habet locum. l.aquil. de occiso. quia, ut dicit,
non est passum ruinam.ff.de lege aquilia.l.prima.§.si seruus.
¶ Ex prædictis itaque concludo priuilegium domino regi cō
cessum ad fructus præposituræ,de qua dicitur,nō extendi &c.

De causa pos.& de resti.spolia.& de excep. & de restitu.

SVMMARIVM.

1 *In causa super petitorio & possessorio pendente in curia post dationem & probationem articulorum actoris tunc demum petitorium suspendentis reus debet habere remissionem in partibus ad probandum duos articulos etiam proprietatis causam tangentes. De stilo curiæ una tantum remissio datur in causa.& nu.seq.*

3 *Item quæ dicatur uacua possessio.*

10 *Contra petentem restitutionem admittitur exceptio sententiæ iuris uel hominis.*

CONSILIVM CCCXI.

ALLEGATIONES, & rationes breues pro
domino Ioanne de bandare rectore ecclesiæ de si
mon.de supri.dulmen. dioecesis,videlicet quod ei
dari debeat remissio super articulis per eum exhi
bitis in causa,quam contra eum mouet do. Robertus de roti
ga coram reuerendo viro.S.sacri palatij,& ipsius causæ audi-
1 tore. ¶ † Et ut breuiter ueniatur ad factum, attēdendum est,
ꝙ dictus do.Rober. obtulit contra dictum domi. Ioannem li
bellum in petitorio, & possessorio dicens se appellasse à qui
busdam processibus, & sententijs priuationis contra eum la
tis.supra de ecclesia simon.de supri.& à præsentatione,& in-
stitutione facta de præfato dom.Io.& se spoliatum ab eodem
ecclesia supradicta,& super utroque processit vsque ad datio
nem articulorum inclusiuè, & postea suspendit petitorium.
nunc dictus Io. insistit in articulis suis, & petit remissionem
fieri, ut eos probare possit. ¶ Vertitur autem in quæstione,
an danda sit ei remissio,uel non? & certè dicendum est remis
sionem dandam super omnibus: quia causa possessorij sui na
tura,& per se non est in curia tractanda,sed propter accessio
nem ad alteram:ut.C.de iudi.nulli.& not. C. si à non compe.
iudi.l.3. cum ergò sic se habeant, ut unum propter alterum,
necesse est,quòd aut uno,ut principali, suspenso reliquum sit
suspensum:ut.ff.de liber.lega.non solùm.§.illud.2. Aut neu-
trum suspensum est,sed utrūque suo marte decurrit. ut.ff.de
liber.& posthu.si ita scriptum.§.regula.Probatur hoc idē sic.
ex persona actoris utrunque.s.petitorium,& possessorium in
tentantis,quod est factum,& ius,debet super utroque articula
re,& probare.ut.ff.de reg.iur.l.non debet actori licere.&.ff.
si seruitus uendicetur.l.sicuti.§.Aristo.ibi, agiq; sic posse &c.
& cùm acquisitum est ius reo, non potest actor in sui iniuriā
uariare:ut.ff.de reg.iur.l.nemo potest mutare consilium. Iux-
ta illud,cùm enim semel beneficio aliorum ad id beneficium
fuit admissus,iam non curat illi petant, necne bonorum pos-
sessionem:ut.ff.de bo.pos.contra tab.si post mortem.§.ulti.&
ff.de bo.aut.iud. pos.cum unus. ibi aliter atq; si creditor &c.
Potissimè cum in causa aliqua secundum consuetudinem cu
riæ non fiat remissio,nisi semel, & ideo rei interest super peti
torio nunc probationes producere,& eas permutare:ut.ff.ad
l.aqui.l.3.l.aquil.si deletum.& C.de usur. pupillaribus. l.ulti.
ne sit in calumniosa potestate actoris, etiam si in possessorio
succumbat, postea in petitorio procedere, & reum priuare
potestate probandi in petitorio in partibus, ubi facilior de
his ueritas inuenitur:ut.ff. de iur. om.iu. si idem cum eodem.
§.j.ibi, ne in potestate calumniosa aduersarij mei sit &c. ut.
2 C.ubi de cri.agi opor.l.ul. ¶ † Tertiò hoc idem manifestè ap
paret, si quis articulis exhibitis, & super quibus iam sunt te-
stes,tanquam affuturi, recepti, inspiciat post suspensum iam
petitorium,quia omnes iam ferè petitorium respiciunt: & idō
pars domini Roberti super eis testes producendo suspensio-
ni petitorij renunciasse uidetur faciendo contrarium actum
suspensioni:ut.ff.loca.& conduc. .cùm in plures. §. locator.
& extra de ap.solicitudinem:& no.extrà de consti.cùm.M.fer
rarieñ. ¶ Et si dicatur, ꝙ producti sunt testes,inquantum pe-
titorium tangunt,solum ad colorandum possessionem agen-
tis. Dico nō esse uerū:ut.C.qui leg.per.stā.in iudicio habent,
uel non.l.momentaneæ.& dato quòd ad solam colorationem
possessionis sint duo articuli, sicut licet actori colorare, sic li
cet reo decolorare propter æqualitatē:ut C.de proxi.sa. scri.
ne in sacris.& ne quod uni datur, alteri denegetur, contra.l.
3 C.qui potio.in pigno.habean.l. assiduis. ¶ † Item super ar-
ticulo,qui continet, ꝙ eo tempore, quo dictus dominus Ro-
bertus se asserit spoliatum, dicta ecclesia, & possessio dictæ
ecclesiæ erat libera & uacua, & ꝙ pro uacua, & libera publi-
cè;& cōmuniter in illis partibus habebatur, & tenebatur,abs-
que dubio non debet ad imparia iudicari, imò tanquam reus
in probandi facultate melioris debet esse conditionis, quia
instructus esse non potuit,qui præter spem in iudicium trahi
turut.C.de dila.si quando.& ff.de ser.l.ult.& ff. de re. iur.l. q
in alterius.in ultimo responso.& si licet actori, ut obtineat in
restitutorio interdicto,q implorat,probare se tempore de
iectionis possedisse:ut ff.de vi & vi ar.l.j.§. j.interdictū. cur
non liceat reo probare tunc actorem non possedisse?hoc au-
tem probat probando eam tunc liberam, & uacuam extitis-
4 se. ¶ † Restat ergò ad obiecta breuiter respōdere, & quia so
lum de isto articulo aduersarij iniuriosè contendunt, de eo tā
tum erit sermo. ¶ Et primò ad primum obiectum,cum dici-
tur, ꝙ articulus ille, ꝙ possessio erat libera &c.est in effectu
negatiuus.respondeo, ꝙ si quis rectè cōsideret, non est aliqua
a negatiua,[a] quin habeat implicitam affirmatiuam,& ècontra:
ut.C.de codi.uel codicillos.extra de renun.super hoc. & not.
ff.de proba.l. 2. In hoc tamen non debet attendi uerborū su-
perficies,& figura.Sed an id,quod in articulis deducitur, pro
bari possit per causas affirmatiuas, qualitercunque proferat.
ff.de doli exce.pater.§.ul.& ibi no.ff.de condi.& demon. pa-
ter seuerinam.§.socrus.& ff.qui ex cau.l.in eadem causa. Sed
articulus,de quo loquitur, est huiusmodi, videlicet ꝙ id,qđ
in eo ponitur,probari potest p causas affirmatiuas: pater,q a
possessio tunc dicitur uacua,quādo à nemine corpore,uel ani
mo detinetur:ut.ff.de actio.emptio.& uend.l.2.§.uacua. & l.
ratio.§.j.& ff.de usuca.nunquam. §.uacuum. & not. pleuè. C.
unde ui.Cum quærebatur.hoc autem accidere,& probari pt
multipliciter,puta ex depositione animi possidendi, quæ per
obliuionem longi temporis transcursu inducta præsumitur:
ut.ff.de acqui.pos.peregrè.& alio modo,qui ponitur.ff.de v-
suca.sequitur.§.si tu me.& alio modo,qui ponitur eo.ti.non
solum.§.si dominus. & multis alijs modis:si quis uellet per-
currere,quorum aliqui no.in d. l. Cùm quærebatur. igitur si
probare potest per positiones, & causas in mæro,& nudo fa-
5 cto consistentes,constat ipsum debere admitti. ¶ † Non ob.
ad hoc oppositio Inn. extrà de testi. cùm causam.ubi dicit de
teste

teste deponente aliquem dominum &c. quia illud non est simile huic, eò quod dominium iuris est, & ius dic tur, quod apparet, quia in descriptione sui ius ponitur:ut.ff.de rei uend. non solum.§.meum.& de aur.& argen.lega.quintus.§.argento, sed uacuitas possessionis ius nō dicit, sed factum simplex, & per causas, quæ facti sunt, demonstratur. ¶ Præterea nec Inno.dicit ibi, quod articulus, per quem quis dicat se esse dominum, non admittatur, sed φ dictum testis deponentis aliquem dominum non probat plenè, nisi causam adijciat, etiā non interrogatus, in quo differt ab alijs testimonijs: ut no.de testi.causam. ¶ Non obst. φ dicitur articulum esse obscurū, eò quod uacuus quandoque dicitur etiam quæ animo retinetur, quare uidetur, quòd verbum vacuum sit æquiuocum.quia æquiuocum non est, cum duobus significatis pariter non conueniat, sed de vno dicitur simpliciter, ergo sumi prolatum propriè debet.ff.de leg.3.nō aliter.in pri.de su p.le.l.l.beo.

6 ¶ † Non ob. φ dicitur, quod articulus non habet adiectionē loci, uel temporis, & sic incertus, & obscurus est.cum enim in articulo dicatur, quod eo tempore, quo dicit dominus Robertus se spoliatum, dicta possessio erat libera, & vacua &c. satis dicit tempus certum, quia refert se ad articulum actorum, in quo certum tempus continetur:ut.C.de sen.quæ sine cer. quan.profe.l.hæc sententia.ut.ff.de re iud.au prætor. §.si iu-

7 dex.& l.in sum.in 2.responso. ¶ † Non ob. quod dicitur, est generalis, & per consequens obscurus, & sic no admittendus: quia non posset esse magis specificatus, postquam per ipsum apparet quid, quale, & quādo.ergò est clarus articulus, & qualis erat possessio, de qua loquitur, & de quo tempore loquit, & sic cùm apparet, quid, quale, & quando, articulus certissimus, & clarissimus est censendus: ut.ff.si cer.pet.certum.& ff. de verb.ob.stipulationum. ¶ Non ob. quod pars aduersa dicit articulos possessionem tangentes in curia probandos, & per hoc debere do.la.probare in curia, per.c. cùm olim. extrà de priui.quia hoc falsum, & iniquissimum esset, si foret in potestate actoris, qui potest adesse quando vult reum compellere ad probandum in certo loco, in cuius potestate non fuit, quando conueniretur, & sic non potuit secum testes adducere:ut.ff.de doli excep.purè.§.ul. cuius contrarium est in actore, de quo scriptum est, probationes secum afferat debitoreq; conuincat pecuniam petiturus, vt. C. de prohibitia sequest.

8 per.l.unicam, & habetur expressè.C.de dila.si quādo. † Ad c.cum olim.respondetur, φ ibi eugubinen. episcopus volebat reprobare testes partis alterius. & ideo quia reprobatio sapit quandam naturam criminis.arg.corum, quæ notam.ff. de his, qui no.infa.Iocius.& ar.C.de testi.nullū.& natura criminum est, vt de eis agatur in loco, ubi commissa sunt: ut.ff. de noxa.l.penu.& C. vbi de cri. agi oportet. l.j. & aut.qua in prouincia. Iccircò noluit ibi Papa testes debere reprobari in curia, vbi pducti fuerant. ¶ Præterea ibi pars episcopi, cùm testes producerentur in curia, non fuit protestata, quod saluū esset sibi ius remissionis ad partes, cuius cōtrarium fecit pc. do.lo.in cā ista. ¶ Præterea nec in curia recepti sunt testes simpliciter, sed ut affuturi, ideo non debet propter hoc astringi in curia probari: quia propter necessitatē imminentis absentiæ factum est hoc.ar.ff.de reg.iur.quæ propter necessitatem.

9 ¶ † Præterea, ut tradit Host. super.d.c.cum olim. illud factū fuit ibi ex quadam æquitate, quia eugubium à perusio, vbi curia erat, non distat, nisi per.xx.miliaria. hic autem compellentur testes longo itinere emenso laborare, contra.l.C.de iudi. cùm specialiter:& ideo talem æquitatem debet iudex ex longis, & breuib.excursionibus moderari.ut.ff.de annu.le.l.mæuia.§.ul.& de oper.lib.l.fi. ¶ Non obst.quod dicitur, qđ articulus, de quo est cōcertatio, quò ad uacuitatem possessionis, non releuaret probantem, quia nihilominus dato φ possessio fuisset uacua, fieret restitutio per beneficium legis cùm quærebatur.quia non est illa uia, sed interdicto restitutorio, & ideo fieret absolutio propter ineptitudinem actionis, ut.ff.si mensor falsum modum dixerit.l.j.& extrà de iudicijs.examinata. ¶ Præterea constitutio cum quærebatur. loquitur de ingrediente uacuam possessionem sine iudiciali sententia, ut ibidem dicitur circa prin.legis. hic autem interuenit iudicialis sententia, vt apparet ex actis, & plenè datur in articulis, propter quod do.Io.in.l.illam no incidit, quia iustè possidebat:ut.ff.de acqui.pos.iustè.& ff. de relig. & sump. fu.l.si quis.§. si colonus. ¶ Ex prædictis itaque apparet manifestè reiectis omnibus, dicto do.Io.remissionem, quę petitur concedendam. & hæc est ueritas. ¶ Item alijs rationibus conuincitur, φ omnes articuli prædicti, etiam in eo, φ tangunt cām proprietatis, debent admitti, & super eis remissio debet concedi. Et prima est, quia licet regulariter petenti restitutionē non obstat exceptio proprietatis, tamen ubi excipitur de re iudicata, & sententia lata, bene obstat huius exceptio:ut extrà de offi.deleg.causam nimeri.& no.Inno.de resti.spo.c.ex cō questione. Vnde cùm ipsi articuli dati sint ad probandum sententiam latam tam à iure, quam ab homine contra petentem

10 restitutionem, certum est, φ debent admitti. ¶ † Nec obstat, si dicatur appellatum ab his sententijs, quia in eo, quod danē articuli ad probandum sententiam à iure, non procedit huius obiectus: quia certum est, φ à sententia iuris non potest appellari, ut.ff.de uerb.sig.si qua pœna.& no. de elec.c.cupientes.lib. nec data, nec allegata est aliqua appellatio, quæ dicatur interposita ab huius iuris sententia. Secundò, quia in eo, quod dantur articuli ad probandum sententiam hominis, similiter appellari non potuit, ex eo φ articuli dantur ad probandum, φ lata fuit super notorio, quo casu non appellatur, ut extra de appell. ...romana.§.si autem li.6.& de appel. cu

11 sit romana, in ¶ † Secunda ratio est, quare huius articuli admitti deberet, quia constat, φ secundum consuetudinem curię in una causa non datur, nisi una remissio: sed certum est, φ saltem, quò ad probandum testes partis aduersæ in curia productos, & super petitorio suo debet remissio ad partes, ut plenè no.Host.d.c.cum oli . & supra plenè allegatum, & ostensum est. Vnde cum remissio super reprobatione nullo modo possit denegari, ut seruetur consuetudo curiæ, quæ uult, φ una remissio communis detur, & ut probationis facultas non subtrahatur reo, quæ potius amplianda est, ut. ff. de testi.l.curent.l.quoniam.& ut circuitus euitetur. ff.de condi.inde.l.dominus testamento. Merito est dicendum, φ etiā super articulis tangentibus proprietatem detur remissio, præsertim propter æqualitatem seruandam & quoniam pars alia iam produxit, postquam suspendit petitorium, & æqualitas præcipuè in iudicijs est seruanda.ut.C.de prox. sac. scri.l. in sacris. & in auth. de æqua. do.§.quę igitur. nam iudicium claudicare non debet, vt extrà de excep:io. cùm inter priorem & cætera.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Non est aliqua negatiua.] *Not. Singulariter, quomodo intelligatur non posse probari negatiuam. Et iunge, quæ no. supra con si. 254. col.4.*

De donat. & de iure patron. & de concess. præbend.

SVMMARIVM.

1 *Imperatori si competit ius præsentandi seu cōferendi certa beneficia in ecclesia alicuius ciuitatis & illam ciuitatem concedit in feudum cum omnibus iuribus intra & extra eam sibi competentibus uidetur concedere etiam ius præsentandi & conferendi.*

Item in collationibus & præsentationibus statur possessioni & non proprietati.

Item in concessione imperatoris non requiritur annus neque consul. & nu.2.& 3.

CONSILIVM CCCXII.

THEMA quæstionis tale est. Ad reges romanorum, siue imperatores pertinuit ab antiquo collatio, prouisio, seu præsentatio sancti Saruatij Traiectē.leodeñ dioce.& ut pars aduersa asserit, ex commissione

missione fe.ap. Sed dominus Philippus secundus tunc Romanorum rex, siue imperator concessit illustri uiro domino. H. duci lothoringiæ, & brabantiæ, & suis hæredibus in feudum ciuitatem Traiecten. cum omnibus inuestituris, & appendicijs suis extra ciuitatem, & intra, necnon ibidem ecclesiam sancti Seruatij cum omni integritate, & eo iure, quo pater, & frater dicti domini imperatoris tenebát & dicta infeudatio fuit confirmata, & innouata per primum Fædericum imperatorem, & postea per Federicum secundum, postea per Henricū, postea per Rodulphum in personam illustris viri do. Io. ducis lothoringiæ, & brabantiæ, postea per Rodulphum in personam eiusdem Io. & vltimò per Albertum. Verum ultimò dominus Rodulphus imperator de facto molestare cæpit præfatum ducem super iure, & possessione, uel quasi conferendi prædictam præposituram, seu præsentandi ad eam, quam cū dominus dux viriliter, vt rem ad se pertinentē, defenderet se mel præpositura uacante, & dictis imperatore, & duce simul contendentibus de iure præsentandi ad ipsam: tandem ad hoc deuentum est, q̄ dictus imperator commisit fratri Matthiæ præceptori domus theutonicę per Alamaniam, q̄ uice sua, & imperij conferret præposituram prædictam: adiecto in commissione prædicta, q̄ ex concessione, & collatione huius uullum ius, quantum ad proprietatem, & possessionem sibi uel imperio: seu suis successoribus: seu duci brabātiæ t seu suis successoribus acquiratur, uel eorum alicui in antiquo iure aliqua innouatio fiat, uel præiudicium generetur: sed dictus imperator, & dux in eo iure permaneant, in quo erant ante tempus collationis, & concessionis prædictæ: & eandem concessionē, seu commissionem fecit eidem fratri Matthiæ dux brabantiæ: & cum eisdem clausulis, & reseruationibus, & tenoribus: Qua commissione sic facta idem frater Matthias ex uigore utriusque commissionis de dicta præpositura prouidit domino. S. filio eniardi comitis de liachocen. uallis longæ. quo domino. S. matrimonium contrahente præfatus dux vtens iure suo, & sua quasi possessione præsentauit ad ipsam præposituram dominum. S. de inhaco, qui per decanum, & capitulū ecclesiæ sancti Seruatij ad ipsam præposituram, & eius possessionem corporalem libere fuit admissus: & sic eam possedit pacificè, & quietè, tanquam uerus, & legitimus præpositus tempore uitæ suæ. Nunc autem ultimò uacante præpositura prædicta per mortem, seu liberam resignationem domini. S. præfatus dominus dux iure suo utens: & suam quasi possessionem continuans præsentauit ad ipsam solēniter, & debitè venerabilem uirum dominum Ioan. filium do. Io. de Rino consanguineum suum: & ei contulit eandem præposituram. qui domin. Ioan. per decanum, & capitulum eiusdem ecclesiæ ad ipsam præposituram libere est admissus, & ipsam canonicè possidet. ¶ Nunc ex aduerso uenit quidam dominus. H. de manhen. dicens dictam præposituram sibi collatam à dño Alberto tunc rege romanorum à quo collatione dictus dominus Io. ad sedē apostolicam legitimè appellauit. Nunc verò dictus do. H. præfatum. d. Io. canonicum possessorem § iustitiam molestando ad iudicium euocauit, & libellum obtulit, in quo narrata collatione sua petijt pronunciari iam dictā collationem, & prouisionem canonicas extitisse, & esse: & debitum debere fortiri effectum: & eandem præposituram ad dictum do. H. pertinuisse, & pertinere de iure & eidem adiudicari debere, & malè fuisse appellatum &c. prout in ipso libello plenius cōtinetur. super quo libello fuit lis legitimè contestata, & fin debitum ordinem ad probationes processum. Nunc est in quæstione attenta serie facti superius enarrati, quod talem ueritatem habet, qualis est supra narrata, & ex actis, & productis colligitur euidenter: quis eorum debeat in hac causa victoriam reportare? vtrum scilicet dictus dominus. H. actor factis, & pronunciatis, quæ in libello serie continentur, an dictus domi. Io. reus, & possidens sic à petitione absoluendus? ¶ Et certè absque dubitatione

1 ne oblata sententialiter absoluendus? ¶ † Et certè absque dubitatione dicendum est dñm do. Io. debere à petitione absolui, & bene appellatum per eum, & malè processum, & collatū pro parte altera. Quod sic ostēditur. aut ius præsentandi, uel conferendi præposituram prædictam non competit imperatoribus, siue Imperio: & tūc quod factum fuit de domino. H. per imperatorem eum præsentantem, uel eidem conferentē, non tenuit, q̄ potē factum ab eo, qui ius faciendi non habuit: ut ff. de acqui. re. do. l. traditio. extra de iure par. quod autem. & de dona. inter virum & uxo. & de dote post diuor. resti. c. & si necesse. & hoc casu debet dominus Io. vincere, & à petitione absolui iure, quo possessores sunt potiores: ut. ff. si usufr. pe. vti frui. C. de æden. qui accu. & de rei uen. res alienas, aut ius competit imperatoribus, seu imperio præsentandi, seu cō ferendi, & tunc translatum est ius dicendum in ducem brabantiæ per infeudationem, quæ est iustus titulus ad tale ius transferendum, potissimè cū uniuersitate: ut. ff. de contrahen. emp. & uen. in modicis. & de acqui. re do. quadam. extra de iurep. ex literis. de re iudi. cum bertoldus. & hoc casu potior est cōditio. d. P. ut est casus. C. de rei uend. quoties, & melius. ff. de act. emp. & uen. si hæres. §. ul. in fi. ¶ Et circa huiusmodi concessionem est attendendum, q̄ imperator Philippus secūdus in concessione, q̄ fecit duci brabantiæ, dixit, quod ei concedebat ciuitatem traiecten. cum omnibus inuestituris intus, & extra, cū omni integritate. quæ uerba ecclesiam sancti Seruatij ibidem existentem complectuntur. & de hoc est casus. C. de bo. ua. si quando lib. x. nedum quia in concessione dicit se concedere ecclesiam sancti Seruatij. ¶ Non obuiat huic, quod dicitur in tali concessione fuisse aliquem defectum, q̄a certè nulla defuit solēnitas necessaria, & dato q̄ defuisset, ad huc non obesset, quia imperiales contractus legis uicē obtinent, minimeq; opitulatione quadam extrinsecus egent: ut. C. de dona. inter ui. & uxo. l. donationes. 2. in fin. & de dona.

2 sancimus. §. exceptiones. † Non obuiat, q̄ dicitur concessio per infeudum facta per imperatorem non habere diem, & consulem: qnia falsum est: concessio enim prima facta per dominum Philip. imperatorem habuit, & habet annos domini, mensem, diem, & cætera necessaria. & idem habuit ultima cōfirmatio, seu innouatio per do. Albertum imperatorem in p̄sentem ducem, ut ex earum inspectione apparet. ¶ Præterea cum literæ infeudationis sint literæ priuatæ ab imperatoribus procedentes, non uitiantur ex defectu diei, & consulis. ut. ff. de pig. cum tabernam. §. idemque fit. Et dato sine præiudicio, q̄ dicta infeudatio, & concessio facta per imperatorem duci non tenuisset, ex quo tamen dux ipse reperitur in ultima, & immediata quasi possessione iuris præsentandi, debet præsentatus per eum, & ad eius præsentationem admissus censeri potior alio quocunque, et à uero patrono præsentato: ut extrà de iurepa. consultationibus. & in d. c. cum bertoldus. etiam si iure concessionem in feudum, & ultimam præsentationē alii, quādo imperatores possedissent, ex quo dux ultimò possidet, quia in talibus attenditur solùm ultima, & immediata possessio. ut extrà de causa pos. & proprie. cum ecclesia sutrina. ff. de usuc. ti is, qui. §. si quis bona fide. & pro emptore. qui fundum. §. qui bona fide. Nec obuiat, si dicatur, quoniam duces brabantiæ post infeudationem factam permiserunt imperatores possidere, uidentur infeudationem remisisse: quia hoc falsum est, ut apertè probatur. ff. de ali. & cib. leg. l. libertus. §.

3 manumissus. ¶ † Ad. l. ff. de prob. procula. respondeo, q̄ ibi affectio, & coniunctio personarum inducit præsumptionem tacitæ remissionis, ut de dona. inter ui. & uxor. seruus communis. & ibi no. & ar. ff. de lib. leg. aurelius. l. titius. 2. & no. ff. sol. ma. quæ dotis, etiam cum alterius iniuria, & damno. hic autē dux contendit de retentione sui feudi, & sic sine alterius iniuria, nec enim potest videri iniuriā accepisse, qui semel uoluit: ut. ff. de aqu. plu. arcen. l. in diem. & inter hæc scilicet retentionem sui, & assecutionem iuris multum refert, ut. C. de codi. l. ul. & potissimè cum agitur de lucro, quod sine alterius iniuria peti non potest: ut. ff. qui ex eau. ma. sciendum. & de fur. si is, cui. §. ulti. Nedum quia postquam do. Alber. imperator infeudauit in dominum Io. ducem brabantiæ, nec dicitur, nec ponitur, nec est uerum hoc ius imperatores postea possedisse. Illud etiam non omitto, q̄ non probant. d. H. fuisse clericū tempore collationis ei factæ. ¶ Ex prædictis itaque liquet dicendum do. Io. iure præsentandi, quod uerè competit ducibus, ex uero, & legitimo titulo, & ex possessione ultima, & immediat

diata iuris præsentandi, in qua dux fuit, debere censeri in hac
causa potiorem, & uictoriam totaliter reportare, aut saltem
ex defectu intentionis agentis, quæ deficit tam ea iure præsen
tandi, quod non competit imperatori, quam ex persona præ-
sentata ipsius. s.d.H. qui non probatur clericus, debere ab ob-
lata petitione absolui eo iure, quo deberent possessores, & si
nihil præstiterint, obtinere. C. de æden. qui accusare. cum si-
milibus. Cætera supplicat æquitas iudicis.

De appellation. & de exception. & de accusatione.

SVMMARIVM.

1 *Appellans quis propter prouisionem factam in ecclesia & capitulum uult prosequi obiectus etiam contra prouisum præfertur capitulum illi appellanti & objicientes crimina uel defectus habentur loco accusatorum. & nu seq.*

CONSILIVM CCCXIII.

THEMA tale est. Contra prouisionem factam,
seu gratiam à sed. spo. in aliqua ecclesia, per epi-
copum, & capitulum illius ecclesiæ in appellatio-
ne facta bene, sunt expressa aliqua minus bene in
causa appellationis usque ad articulos dandos, & tunc nene-
runt de nouo quidam canonici eiusdem ecclesiæ qui non ap-
pellauerunt, probabilem ignorantiam allegantes omnium p̄-
dictorum, & instanter dāt illos articulos, quos dat episcopus
& capitulum, sed dant magis expressos. dant etiam quosdam
alios in appellatione nullatenus positos, & quatenus quæstio
esset de istorum canonicorum admissione, pronunciatū fuit
eos non admittendos ad eos articulos, qui ineptè fuerunt in
appellatione expressi, ad alios uerò nullatenus in appellatio-
ne expressos pronunciatum est eos, admittendos esse. & appel
latum est ab ea sententia, per quam pronunciatū fuit eos non
admittendos, s. articulos non bene expressos in appellatione.
Modo in quæstione est, utrum ad eos melius exprimendos
admitti debeant, sicut alios non expressos, necne? & quod ad-
mitti debeant, & per consequens pronunciandum sit in ea par
te malè iudicatum, & bene appellatum, ostenditur omnibus
1 infrascriptis. ¶ † Et primò sic: certum est, q omnis, qui in
tali casu opponit, dicitur cām suā defendere, ut extra de exce.
c. dilecti filij. & quod ad hoc tam capitulum: ut capitulum: q̄
quilibet singularis admittitur, vt ibidē. & extrà de iureiu. c. pe
titio. & ff. de no. ope. nun. l. nam reipublicæ. & de procur. l. ser
uum. §. Publicè. cum ergò hoc ius commune sit, siue commu
niter cōpetat capitulo, & cuilibet singulari de ecclesia, in exe-
cutione huius iuris is præfertur, qui ideoneior est: ut. ff. de ac.
si plures. & de collusione detegenda. l. ul. & de pupilla. actio. l.
2. idoneitas autem consideratur non solum ex personis, sed
ex facilitate executionis eius actus, qui intenditur: sicut fide-
iussor censetur idoneus non solum ex facultatibus, sed ex con
ueniendi facultate: ut. ff. qui sat. cog. l. 2. in prin. & conditio di
citur leuior, etiá quæ sui natura grauior est, dummodò de fa-
cto leniorem exitum habeat: ut. ff. de condi. & demon. l. leuis
sima, & institutu de actio. §. preterea. §. si quis generaliter. li-
cet ergo capitulum sui natura censeretur magis idoneum, pp
tamen malam expressionem prosecutionis facultatem nō ha
bet. & ideo censendi sunt alij magis idonei, imò certè soli ido
nei. ar. ff. qui po, in pi. ha. l. 2. si magis idonei, soli ergò admit-
2 tendi. ¶ † Secundò sic: huiusmodi objicientes loco quorun-
dam accusatorum habentur, ut in aut. quomodo opor. episco
pos & cæteros clericos ad ordinem produci. §. si quis autem
tales, ut ele. ap. pro. episcopos. §. si quis autem ad ordinatio-
nē. In accusationibus autem ita est, quod licet ab alio delata
alius deferre non posit, hoc locum habet, quando primò de
ferens potest in dilationis prosecutione persistere. si autem
non posit ex aliqua causa accusationem prosequi, non impe
ditur secundus à prosecutione propter ineptitudinem libelli
secundum glossatorem, sed sic est in proposito. ergo &c. ut
hoc probatur. ff. de accus. hi tñ omnes. §. ul. l. libellorum. §. si.
3 & ibi no. ¶ † Tertiò, si quis rectè consideret, non est hoc in-
uenire præoccupationem aliquam: quia solus ille actus p̄oc-
cupationem aliquam inducit, qui de iure sortitur effectum.
quod probatur sic, scribitur in iure, qui ultimo supplicio dā-
nantur, statim & libertatem, & ciuitatem perdunt. Et subdit
ibi: itaque præoccupat hic casus mortem, & nonnunquam lō
gum tempus occupat. hæc leguntur. ff. de pœ. l. ulti. sed alibi
scribitur, q talis præoccupatio locum non habet in ea sentē
tia, quæ de iure non sortitur effectum: ut ff. de pœn. l. 2. §. ulti.
& de inu. rup. irri. test. si quis exhæredato. §. hi tamen omni-
bus. ex quibus iuribus colligitur, q non resultat occupatio, ni
si ex eo actu, qui sortitur effectum de iure. sed obiectus crimi
num, qui facti sunt per e. non possunt sortiri effectum de iu-
re, igitur præoccupationem, seu præuentionem nō inducunt.
4 si sic, ergò &c. ¶ † Quartò stipulatio prima impedit effica-
ciá secundæ super eodem, & eodem modo interpositæ sed si
prima sit talis, quæ posit exceptione repelli, nequaquam se-
cundam impediet, ut hæc legūtur. ff. de uer. ob. qui bis idem.
& l. si dari stipuler. sic dicimus, q præcedens ascriptio liberta
tis impedit subsequens legatum serui, si non appareat de cō-
traria uoluntate: ut. ff. de leg. 2. si inde seruus. & de fideicom.
li. si seruus. Quod tamen debet intelligi, si ascriptio libertatis
utilis est, aliàs non ut. ff. de leg. j. si seruus lega. §. si seruus alie
nus. ¶ Ex quibus apparet, q si sunt duo, quorū unus habest
prælationis prærogatiuam, alter autem potestatem ipsum
impediendi, cessat prærogatiua prælationis, & potestas impe
diendi, si de iure non sortitur effectum, ut verificetur regula
posita in sexto, non præstat impedimentum, q de iure non
sortitur effectum, sed in proposito, obiectus episcopi, & ca-
pituli propter ineptitudinem expressionis non sortitur effe-
ctum prosecutionis, ergò alijs non præstat in obiectione cri-
5 minum impedimentum. ¶ † Quintò mirabile est consentire
contrarium: quia si sunt duæ uiæ, quarū una alterius electio-
ne tollatur, ita demum quis per unius electionem priuatur al
tera, si illa potest de iure sortiri effectum, aliàs nō: ut. ff. de bo.
lib. l. si uero. in prin. & de leg. præstan. contra tab. bo. pos. pe.
l. filium. §. si quis contra tab. Si ergò quis per electionē, & p̄oc
cupationem unius actus, qui de iure effectum sortiri non pōt,
semetipsum ab alio non excludit, multo fortius alios nec impe
diet, nec excludet, cùm facilior sit exclusio sui ipsius, quàm al-
terius. ut. ff. si quis aliquem testa. prohib. l. 2. §. fratris autē fa-
6 ctum. & de bo. lib. l. iul. ¶ † Sextò nuntiatio noui operis sic
præoccupat ædificantem, quod siue iure, siue iniuria facta sit,
demoliendum venit quicquid ædificatur post ipsam: ut ff. de.
no. ope. nun. l. j. in prin. & tamē si nunciatio peccet in forma,
puta quod sit ineptè concepta, effectum talis præoccupatio
non habet, vt. ff. de remissio. l. j. §. j. & nota. in d. l. j. & de nou.
ope. nun. in gloss. magna, quæ incipit, imò &c. in gl. legitima
&c. Et pro hac parte optimè facit. ff. de adul. si maritus. 2. §. ul
7 ti. ¶ † Septimò attendendum est, quod isti canonici erant ab
sentes, & ignorātes tempore appellationis emissæ per ipsum
c. propter quod uidetur, q talis præoccupatio potissimè de
iure non tenens eis non obstet. sic cùm scribitur in iure, q do
minus admittitur ad defensionem serui criminaliter accusatis
ut. C. de accusatio. l. ij. & si ueniat ad defensionem eius, anteq̄
seruus conijciatur in uincula, domino committitur præstita
satisdatione de iudicio sisti. Si autem prius conijciatur in uin
cula, q̄ dominus se defensioni offerat, postea uenienti domi-
no ad defensionem non redditur, sed ex uinculis causam di-
cit, & sic si uincula præueniunt defensionem, non admittitur
postea defensio, nec redditur domino causa pendente: & sta-
tim subijcit lex. sed hæc interpretatio perdura perq; nimiū se
uera est in eo cuius dominus absens fuit, ac si apertè dicat, q
absens, & ignorans per præuentionem non impeditur, ut hæc
leguntur per ordinem. ff. de custo. & exhi. re. l. ij. & est expres
sum. ff. ad tertul. l. ij. §. sed si fortè. & est hoc æquitati consonū
ne ignorantia puniatur, contra. l. ff. de his, qui no. infa. l. gene-
ro. & sic contraria opinio intelligi potest in canonicis scienti
bus, quia scriptum est, scientiam, non ignorantiam ulcisci-
mur. l. 3. C. de tabu. scri. lib. 2. in summa actus iudicialis, sicut
est lit.

est lit. contesta. libellus, & huiusmodi nullũ effectum habẽt ad interruptionem, uel comodum aliquod aliud, vt dicunt casus legũ. C. ne de statu defun. l. si pater. & ibi no. ff. de adul. denunciasse. & de appel. reci. si seruus. §. sanè. si igitũ nõ ꝓsunt hmõi actus ineptè concepti, quantũ ad cõmoda, quæ cõsueuerunt ex talibus actibus resultare, absonũ ualde uidetũ esse, quantũ ad solum effectũ exclusionis ualere, argu. expresse de bo. pos. contra tab. l. filiũ. §. sed cũ exhæredatio. & de bo. lib. si patronus. §. ex testamẽto. ¶ Et sic breuiter ex præmissis concludere possumus textũ legis dicentis, qualiscunq; qs sit, audiri debet & rem publicã, & suã gerens, ut. ff. de uen. inspi. l. j. §. sed & si seruus. ¶ Non ob. q dicitur in contrariũ, q inter esse omniũ canonicorũ causatur ab eadem origine, & ideò cõsequens est, q una electione alterius tollat &c. q a illud locum habet, quãdo actus translatiuus, uel extinctiuus sortitur effectũ de iure, ut probãt iura in contrariũ deducta: sed hoc nõ est sic, ergò &c. arg. ff. de pe. leg. l. ij. & iij. & de cõdi. & de-
8 mon. l. hæc cõditio. ¶ † Nõ obst. qđ dicitur de plurib. hæredibus debitoris, & de pluribus fideiussoribus, q cõpelluntur dare unum fideiussorẽ, ut ff. iudi. sol. iam tñ. §. pen. q a illud locum hẽt in ꝯhente, qui uoluntariè contrahit. Nos aũt loquimur de capitulo, & canonicis, qui uoluntariè cum ꝓfessione nõ ꝯhunt, sed inuiti in eum incidunt, & ideò eis magis subuenitur: ut habet expsſè. ff. rem pu. sal. fore. l. ult. & ff. fami. ercis. l. hæredes. §. non tñ ¶ Præterea nec defensio dicitur scindi in plures: sed capitulo ꝓpter ineptitudinẽ repulso soli canonici admittuntur. arg. pro hoc expressum de li. ho. exhi. l.
9 iij. §. si tamen plures. ¶ † Non ob. quod dicitur, qđ iuris permissione una persona habilis ad deducendum in iudicio aliquid, si alij, quorũ interest, singulariter nolunt venire, non ad mittũtur ad faciendũ partem, sed possunt adesse causæ ne colludatur: ut. ff. de pig. si superatus. §. j. & C. de litigiosis. auth. nunc si hæres. & quia secundum glo. hoc uerum non est, imò possunt participes litis fieri, & producere testes, ut in auth. de liti. §. & hoc aũt præsenti. & no. ff. de inoff. testa. si suspecta. in prin. ¶ Præterea illud locum habet, cùm p solã assistentiã potest prouideri periculo, q timeẽ. s. collusionis, hic autem per assistentiam prouideri non potest, cum obiectus ex toto ruant, & alij remedio locus sit, ut arg. ff. de dam. infec. si ædibus. cum si. ¶ Et ex prædictis concluditur, non obstantibus obiectis, dictos canonicos admittendos. Cætera suppleat æquitas iudicantis. Oldradus.

De eadem materia, & additio eiusdem. Sed in contrarium.

IN contrarium uidetur dicendum. s. dictos canoni
1 cos non admittendos. † Et hoc sic ostenditur. nã certum est, q capitulum facit partem in iudicio pro omnibus canonicis, qui sunt de capitulo, & omnium canonicorũ interesse causatur ab eorum origine, & nascitur una lege. Vnde qđ una lege nascitur, necesse est, q una lege tollatur. ut extrà de cõst. transla. & C. de nup. si quis
2 libertã. in fi. ¶ † Itẽ est uidere, q si sint plures hæredes debitoris, licet debitũ sit diuisum inter hæredes ipso iure. ut C. de pac. l. pacto successorũ. tamen ipsi oẽs ad defensionem cõem eiusdem debiti compelluntur facere unum procuratorem, q omniũ causam deducat in iudicium, & singuli uolentes facere partem admittuntur, sic & plures fideiussores eiusdem debiti cõpelluntur unum dare defensorem, & aliqui singulariter
3 non debent admitti: vt. ff. iudi. sol. nã cũ. §. pe. &c. ¶ † Item est uidere, q quoties permissione iuris una persona est inhabilis ad deducendum in iudicio causæ negocium, si aliqui, quorum singulariter interest, uolunt uenire, non admittunt ad faciendum partem, possunt tamen interesse liti, ne colludatur, sicut in hærede, qui defendit testamentum defuncti, si legatarij uolunt, eodem nolente, defendere, quia eorum interest, ne legatum eorum pereat, non admittuntur ad faciendum partẽ, sed liti possunt assistere, ne colludatur. ff. de pig. l. si superatus. §. j. C. de legib. in auth. ibi posita. quæ incipit, nunc si hæres. Ad quod facit. ff. de exerci. l. j. §. ulti. vnde de pluribus debitoribus unus facit partem pro omnibus, & alij non faciunt per se partem in iudicio, ne ius petitoris per plures distinguatur, nec attenditur, quotam quisq; portionem habeat, ut in l. iij. eiusdem tit. Sic ergò patenter ostenditur, q cum ius istorum superuenientium censeatur ab eodem trahere originem, a quo capitulum assumpsit causam, ipsi non debent admitti, sed liti possũt adesse, si uolunt, ne fiat collusio. Nam & sententia lata contra capitulũ faceret ius indubitanter contra quoscunque canonicos eiusdem capituli, q a eorum ius est in iudicio deductum qualitercunque, mentiò non possunt aliud iudicium facere, secus si eorum ius nõ causaretur ab eodem capitulo, quia tunc sententia capituli non faceret ius contra ipsos, & quandocunque possent uenire. extrà de re iudic. cum super controuersia. facit extrà de testi. venientes. ij. Oldradus.

De eadem materia, & additio eiusdem.

ITem quod admitti non debeat iste appellãs ad eadem crimina, & defectus opponendos, sic primò probatur. tales oppositores defectus, & crimina opponentes loco accusatorum habentur, ut probatur ex coniunctione duorũ. §. in auth. quomodo opor. episc. &c. §. si quis autem talis. & §. seq. & de sanctiss. episco. §. si quis autem ad ordin. sicut & in causa ciuili dicitur actor, qui constructionem ædificij impedit, & reus, qui denunciationis remissionem petit: ut. ff. de oper. noui nunc. l. de pupillo. §. qui procurator. & argu. ff. quæ in fraud. cred. l. si pupillus. §. defendere. sed ab alio delatum alius defendere non potest: ut. ff. de accusat. l. hos accusare. §. ab alio. & C. de ac-
1 cusa. l. qui de crimine. j. responso. ¶ † Secundò probatur sic. iste secundus, sicut nouus uenit quasi ad defensionem ecclesiæ: sed capitulum ipsum ecclesiam defendit: ergò si nouus admittitur, in plures scinditur defensio ecclesiæ cum agentis incommodo, quod esse non debet. ut. ff. de exerci. l. j. §. ul-
2 ti. ¶ † Tertiò in concursu plurium ad exercitium popularis actionis, & defensionem interesse communis, is præfertur cuius plus interest, & quem uerisimile est maiori affectione ad communis interesse defensionem adduci, & ille quantum ad hoc magis idoneus est censendus. ut. ff. de popula. actio. l. ij. de accusat. si plures. de colluli. dete. l. uli. & de lib. ho. exhi. l. iij. §. si tamen plures. sed constat quod capituli magis interest quàm unius tantùm. Item verisimile est, quòd c. maiori zelu, & maiori affectione ducatur, quàm unus, ratione maioris numeri. extrà de elec. dudum. & eo. tit. c. si quando. lib. vj. ergò in obiectu taliũ criminũ. & defectus capitulum singulariter præfertur, quæ prælatio concursum omninò exclu-
3 dit, vt. C. de aduo. diuer. iudi. l. ult. ¶ † Quartò constat, quòd tam capitulum, quàm iste singularis canonicus, idem interesse prætendunt. i. interesse ecclesiæ, & eodem iure, ut not. p Innoc. extrà de elec. c. auditis. sed inter uenientes eodem iure, & idem ius prætendentes prior secundum impedit: ut ff. de duob. reis. ex duobus. de procu. l. pluribus. Sic ergò capi-
4 tulum ipsum singularem impediet. ¶ † Quintò interesse hoc, qđ iste singularis canonicus nũc in iudicio deducit, siue cuius rõne se petit admitti, est illud idẽ numero, licet nũc ad oculũ mõstrabile nõ sit, sed ẽ ad intellectum tamẽ, qm alias prædecessor eius iam vnus de capitulo in iudiciũ deduxit. ff. de leg. ij. l. Mæuius. §. duobus. & ibi no. & arg. ff. de stip. ser. l. seruus cõis. & si est illud idẽ, nõ põt alio modo in iudiciũ deduci p successorẽ, q̃ p decessorẽ fuerit deductũ, q a ex psona heredũ nõ debet obligationis ꝯditio mutari: ut. ff. de uer. ob.
5 l. ij. §. incertum. & de except. rei iudi. l. exceptio. ¶ † Sextò iste nunc appellans tpe appellationis emissæ erat de capitulo, & sciebat talem appellationem fieri. ergò si sciens tacuit, vr sibi præiudicasse: ut C. de filijsfa. & quẽadmodũ pater ꝓ his te. l. j. lib. a. ff. ad mace. l. si filius. & sibi amissi mancipij damna dũt imputari, in prouincia sua gesta taciturnitate firmauit: vt C. de his, q a nõ domi. manu. l. fi. ¶ † Septimò certũ est, q si ille appellans nouiter deberet admitti, admitteretur capitulo sibi uiã apperiẽte p appellationem suã aliàs processus facti

in fauorem promissoris transijssent in rem iudicatam: sed omnia, qui admittitur alio sibi uiam aperiente, sic admittitur, sicut ille, qui sibi uiam aperit: vt. ff. de leg. præst. contra tab. bo. pos. pc. l. ss, qui in potestate sic admit. §. sed si solus. in verbo, descriptio &c. Sed in casu nostro, Cap. nõ admitteret ad istos articulos sic dandos, ergò &c. arg. ff. de verb. oblig. l. mora rei. ¶ Octauo videtur ista sententia apertè corroborari p l. quoniam Alexandrum. C. ad l. Iul. de adult. Et hoc est &c.

De appel. & de procura. & de verb. signif.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio deseritur per lapsum termini dati ab homine ad protestandum uel impetrandum.*
Appellans necesse habet iudicem ad quem appellat in appellatione exprimere etiam si unus tantùm iudex erat ad quem poterat appellari.
Simpliciter substitutus ab eo qui mandatum habebat ad appellandum & prosequendũ uidetur substitutus ad uiam quã habebat substituens in mandatis. cum plu. nu. seq.
3 *De natura alternatiuæ, quomodo ponatur.*

CONSILIVM CCCXIIII.

THEMA quæstionis tale est. Archidiaconus montis regalis, & magister Montisferrati procu. (vt dicebãt) reuerẽdi patris domini archiepiscopi montis regalis corã domino auditore pro tribunali sedente exhibuerunt literas cum sigillo ceræ rubeę, per quas de eorum mandato, & substituendi potestate constabat. cõparuit etiam magister Rogerius procurator monasterij Martina Solij, & ibidem domini Archid. montis regalis, & magister Montisferrati subsistunt apud acta præsente dicto magistro Rogerio, necnon & fratre Angelo monacho, & procuratore dicti monasterij contra magistrũ Ioã. de Rota præsentem, & recipientem protestationem, q̃ per aliquã comparitionem, quã ipsi, uel alter eorum facient, non intendunt reuocare prædictum magistrũ Io. de Rota procura. pręsentem, & recipientem, nisi eũm expresſè reuocauerint &c. post quæ dictus magister Io. inhærens substitutioni prædictæ prosecutus est litem quandã, seu causam, quæ erat inter dominũ suũ ex una parte, & dictum monasterium ex altera corã reuerendo patre domino P. de columna sanctæ Romanæ ecclesiæ diacono Cardinali, & tandem cũ magister Io. prædictus per diffinitiuã sententiã succubuisset in causa, appellauit uiua uoce, & simpliciter dicens, appello: & dictus dominus Cardinalis præfixit terminum ad prosequendum, vel impetrandum vsq; ad xv dies post resumptam audientiam, dicto magistro Ioan. protestante, q̃ prosequi non intẽdebat. Nunc termino lapso per dictum dominum Cardinalem statuto impetratæ sunt literæ executoriæ iam latæ sententiæ pro parte monasterij antedicti, quas dictus magister Io. coram reuerendo patre dño R. sancti Eustachij diacono Cardinali sibi post lapsum præfixi termini iam in casu appellationis prædictæ auditori concesso nititur impedire, procu. monasterij in contrarium asserente, & dicente appellationem esse desertã per lapsum termi-
1 ni supradicti. ¶ † Ex hoc themate quæritur, vtrum dictæ literæ suspendi debeãt, vtpotè appellatione pendente, uel relaxari, quasi appellatione deserta? Et absque dubio dicendum videt̃ dictã appellationẽ esse desertã, & per cõsequens debere dictas literas relaxari, & hoc ꝑpter lapsum termini dati p primũ iudicem, ut probãt iura extrà de appella. sæpè. in pe. responso. & eo. tit. cùm sit Romana. & ibi no. & C. de appel. præses. & hoc nullo modo posset in dubiũ reuocari, si in casu fuisset principalis persona, uel primus procu. mãdatũ habẽs ad appellandum, & prosequendũ: sed q̃a fuit magister Ioan. simpliciter substitutus, vertitur in quæstione, utrum simpliciter substitutus ab eis, qui mandatum habebant ad appellandum, & prosequendum, sicut in mãdatis habebant substituẽ-
a tes, [a] Et videtur, q̃ sic, quia in iure scribitur, q̃ omne onus insertum in instituto, in personã substituti legis uirtute intelligitur repetitũ, nisi contrariũ appareat ꝑ legitimas coniecturas: vt C. ad treb. non iustam. ut. ff. de leg. j. nõ licet imperatori. de leg. iij. cũ pater. §. ab instituto. Si ergò omne onus principaliter in instituto incumbens repetitum intelligit̃ in personam substituti, etiã onus prosecutionis appellationis, quod incumbebat procuratori principaliter constituto, trãsibit ad
2 procur. personam simpliciter substituti. † Nec enim est differentia inter primum institutum procuratorem, nisi in gradu, ideò dicto primo substitutus totaliter eius vires assumit. Iuxta illud, plures substituti subducta persona pupilli reuocandi sunt ad nutum instituctis, ut. ff. ad l. Fal. in ratione. §. si filio. & de uulg. & pup. substi. l. j. in prin. ¶ Apparet hoc idem alia ratione, si testator relinquat alicui legatũ sub conditione, uel cum nominis alicuius adiectione, & postea illud transferat in alium simpliciter, cum eadem conditione, & eodem modo transtulisse vr̃: vt. ff. de adi. & transfe. leg. l. legatũ sub cõdi. & de adi. & demon. l. legatũ sub cõditione. & expresſe. ff. de ali. & cib. leg. l. caio. in princ. ex quibus iur. colligitur, q̃d omne, quod transfertur, cum onere adiuncto transfertur. sed hic facta est translatio mandati de uno procuratore in alterũ vt. ff. de procu in causæ. §. ult. ergò factum uidetur cum onere, q̃ inhærebat primò mandato. sed illi inhærebat onus prosequendi appellationẽ, ergò &c. ¶ Tertiò hoc idẽ probatur sic: imperator cõmisit præfecto urbem: ex ista simplici commissione dicit lex, præfecto urbis cõpetere cognitionem omnium eorum, quæ intra urbem, uel centesimũ lapidem cõmittuntur: ut. ff. de offi. præfec. vr. l. j. §. cum urbem. ex qua lege apparet, q̃ simplex commissio deducit in seipsam vniuersaliter, quicquid cõpetit committenti. sed hæc facta erat simpliciter, ergò &c. ¶ Quartò hoc idem probatur, quia potestas appellandi, & exequendi simul data fuit primo procu-
b ratori, & ab eodem substituto. [b] ergò facta simplici translatione simul utrunque translatũ uidet̃. ut extrà de consti. translato. ¶ Quintò hoc idem probatur sic: mandatũ ad appellãdum, & prosequendũ vnicum est, licet plura in executione cõtineat: ut. ff. de neg. gest. sed & eum aliqui. §. si nemini. ergò q̃ illud recipit indistinctè, totum recepisse uidet̃. Nec potest dicere pro parte recepisse, & pro parte non: vt. ff. de ope. libe. nam absurdum est. & de admi. tuto. Cùm quæritur. & in procura. nam sicut in domino, talis inconstantia reprobat̃. ut. ff. de procu. in causæ. ¶ † Fundata ergò hac parte restat respon-
3 dere ad opposita, & primò ad primũ dicit pars aduersa, q̃ argumentũ de instituto, & substituto ad propositũ nõ accedũt. Nec de testatore legatũ transferente, quia ibi est unus, & idẽ instituens, & substituens; legans, & legatũ transferens. In casu verò nostro sunt diuersi. sed errant, qui sic dicunt, quia verè in casu nostro est unus, & idem, qui cõstituit, & substituit. constituit fictitiè. sic enim dicitur in iure, si constituo alicui seruitutem aquæ ducendæ, & do ei potestatem, quod & ipse possit alium, uel alios cõstituere, cõstituit. certe talis cõstitutio tenet, etiã in prædio alieno, q̃a nõ ipse cõstituisse videt̃; sed is, q̃ ei cõstituẽdi seruitutẽ ꝑtatem dedit, ut hęc leguntur. ff. de ser. rust. præd. cũ essent. §. vlt. & ibi not. in gl. de isto tali
4 procur. ¶ † Secundò obijcit pars aduersa, sicut dñs principalis cõstituẽdo simpl'r procuratorẽ videt̃ ei dedisse mandatum ad appellandũ tñ, non ad appellationẽ prosequendã: ut C. de procu. l. inuitus. q̃ sic est in substitutione, ne plus possit substituens, q̃ poterat principalis. ¶ Respondeo, q̃d nõ plus põt q̃a & primus poterat dare ad utrunq. mandatũ, sicut & ille facit. Sed in hoc bene est differẽtia, quia primus cõstituens simpliciter mandans non videtur prosecutionem appellationis mãdare, eò q̃d mandatũ ipsum de non esse in esse producit, & ideo ei legem dicit, quam uult. ff. de solu. l. j. & de pac. do. ob res. Sed qui substituit, mandatũ iam in esse productũ extẽdit, seu ad alterũ transfert, & ideò in ipm transfert, sicut erat productũ, cũ onere. s. prosequẽdi. & hoc est, quod lex dicit, si testator legat fundũ simpl'r, nõ uidet̃ legare instrumentũ fundi: sed si legauit fundum instructum, postea legatũ in alium transtulit, cum instrumento transtulisse videtur: ut hæc leguntur. ff. de fundo instructo. & instru. lega. l. ij. §. ult. & l. iij.
5 ¶ † Tertiò obijcit, & dicit, dato q̃ substituens ad totũ substituisse videat̃, nõ apparet, q̃ substitutus recepit, & sic dicit. ff. de procu.

de procu.filiusfa.§.inuitus.Respondetur. ille. §.inuitus. de-
bet intelligi de eo,quẽ non apparet suscepisse mandatũ.Nos
aũt loqmur de eo,qui mandatũ suscepit: Sed dubitatur,qua-
liter susceperit,vtrum.s.totum suscepisse uideatur , an par-
tem? Et certè dicendũ est,quod totum suscepisse videtur,si-
cut & constituens cõmisisse. sic dicitur de fideiussore, cui p-
dicitur eum non usurum fori priuilegio,quia simpliciter fide
iubendo,ita fideiussisse uidetur,ut prędictio indicabat.& idẽ
dicitur in caupone res simpliciter recipiente , quia sic rece-
pisse uidetur,sicut indicat prædictio : vt hæc leguntur. ff. qui
satisd.cog.si fideiussor.in prin.ff.nau.cau.stab.l.licet.in prin.
& qui iurat,sic iurare uidetur,sicut est delatum , nisi aliud in
6 iurando adijciat; ut.ff.de iureiur.non erat.¶ †Quartò obij-
cit pars aduersa præfixionem termini domini Cardinalis nõ
tenuisse,q̃a terminus talis nõ reperitur in iure,& quia impos
sibilitatem continere uidetur,quoniã impetrare non est in li
tigatorũ potestate,sed superioris.arg.extrà de app.ex insinua
tione.Respondetur,imò uerè talis terminus reperitur in iu-
re,q̃a (ut in iuribus in prin. allegatis habet) ad prosequendũ
pôt præfigi terminus sed ex istis actibus resultat prosecu-
tio: ergò ad istos actus terminũ præfigendo ad prosecutio-
nem termini præfixisse videtur,sicut cũ quis dato libello ter-
minum videtur præfixisse ad litem contest.ut.C.de iudi.rem
non nouam,ut de lit.contest.l.unica.& de iura.cal. l.ij. circa
prin.quia inter duo prædicta non plus refert,q̃ inter implici
tum,& explicitum,de quo scribitur,q̃ sæpenumero mutatur
rei effectus,quanq̃ id expresserit testator,quod & si non fecis
set,inesset tamen:ut.ff.de condi. & demon. si in diem. §. j. &
nihil refert utrum iubeat testator rationem reddi , an talem
summam poni,& reliquum restitui : ut.ff.de cond. & demõ.
cùm seruus:quia nihil obstat dicẽdi diuersitas,si ex dictis idẽ
intellectus resultat.ut extrà de uerb.sig.c.nihil. ¶ †Ad id,qđ
7 dicunt, q̃ præceptum continet impossibilitatem: Respon-
deo,non est uerum simpliciter: quia satis ille petere videtur,
per quẽ non stat,quo minus impetret , & q̃a circa id facit q̃
potest,ut.ff.de reg.iur.iure ciuili.& de condi. institutio.q ex
fratribus.& dato q̃ impetrare de se , & per se sub præcepto
nõ caderet,cadit tamẽ rectè alternatim,quando est protesta
tus.sicut lex dicit de eo,q stipulatur.c.operas,aut in singulas
aureos quinos dari. Nec enim uidetur contra.l.Aeliam sen-
tiam mercedem operarũ stipulatus. Adducit iterum. l. q̃a in
ptãte liberti est operas præstare,ut hæc legũtur. ff.de iurepa.
adigere. §.j.& qui,& à quib.manu.liber. non fi. l.ult. §.ult.
8 ¶ †Sed insurgit pars aduersa,& dicit præceptũ fuisse ineptũ,
eò q̃ alternatiuè est conceptum, & ex hoc uidetur data ptãs
appellãti , qđ alternatiuorum facere malit , & sic protestari
solùm sufficeret,etiã nulla opera data impetrationi : sed hoc
est absonũ : ergò est præceptũ ineptum. Respondeo alterna
tiua locutio nõ dat semper potestatẽ,ut quodcunq; velit q̃s ,
ex alternatiuis faciat,sed aliquando unum in subsidium alte-
rius ponitur,& sic hic,licet quis nõ possit impetrare, saltem
protestatur appellans,& probat de tali alternatiua. ff.ad tre-
9 bel.hæredes.§.ult.& de leg.ij.cùm pater.§.pen. ¶ †Sed circa
hoc insurgit pars aduersa,& dicit ordo scripturę seruãdus est,
& secundũ hoc prius protestaretur,quàm impetrationi ope-
ram daret,sed hoc est absonum,ergò &c.Respondeo, hæc al
ternatio recipit conuersum ordinem,ac si dixisset ad impe-
trandũ,aut protestandũ : sicut lex dicit de auo,qui stipulatus
est dotem reddi nepti,aut sibi,quia perindè est ac si dixisset si
bi,aut nepti.ut solu.mat. caius. q̃a in talibus orationibus or-
do scripturę non attenditur : ut.ff.de pec.l.quidem. sed ex iu
re sumitur,quid agi intelligatur.ut.ff.de sol. nec enim ordo.
& hoc est,quod lex dicit,ordo scripturæ nõ impedit causam
iuris,& uoluntatis,id est certam dispositionem , uel loquẽtis
intentionem.ff.de leg.iij.cùm pater.§.fidei.ij. illud etiam nõ
omitto,q̃ procurator substitutus accepit à substituente in-
strumentum procurationis suæ,& eo usus est in iudicio , qđ
indicat translationem,& susceptionem omnis oneris , & to-
tius mandati in ipsum,cuius mandati probatio chirographo
continebatur. arg.C.de don.l.j.ff.de leg.iij.qui chirographũ.
nec illud est perfunctoriè transeundũ,quoniã,qui appellauit
iudicem,ad quem appellauit,in appellatione non expressit ,
quod uidetur esse necessarium : ut.ff.de app.l.j. §.si quia in ap
10 pellatione.¶ †Nec ob.q̃ unus tantùm erat iudex , ad quem
poterat appellare,scilicet papa,quia & si hoc sit, potuisset ta
men appellans in appellatione errare , & ad minorem prouo
care,& sic appellatio nõ tenuisset,ut in d.§. si quis in appella-
tione. qui error in iudicio nocet,etiam si de damno vitando
tractetur,& hoc propter rigorem iuris seruandum : ut. ff. de
confes.non fatetur. & propter hoc attentè dicunt glossato-
res in libello debere exprimi actionem , quia possibile esset
ineptè proponi,& per hoc reum absolui : ut. ff. si mens. fal.
mo.dix.l.j.§.j.& no. gl. hanc rationẽ.ff.de ædem.l.j.in ver.ut
perindè.iuxta fin.Illud vltimò ociose nõ trãseo, qđ monã. spo
liatum est,& sumus in causa spoliationis,quæ non modicum
est priuilegiata,ut extrà de restitu.spolia. quasi per totum.
¶ Ex prædictis itaque patet,quod deberet pronunciari erra-
tum in appellationis forma,uel saltem appellationem esse de
sertam, & per hoc literas executorias sententiæ latæ pro mo-
nasterio relaxandas. Atque hæc breuitatis causa sufficiant,
Cætera suppleat exuberans cognitio ius dicentis. Oldradus,

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Substituentes.] *Eandem facultatem habuisse dicatur, & po-
tuisse nocere, Huiusmodi uerba sunt supplenda.*
b Et ab eodem substituto.] *Fortè legeretur apte substituẽdo.*

De his, quæ fiunt a maiori parte capi. ex-traor. quod cuiusque vniuers. no.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitatis minor pars si aliquid agit,etiam si interueniant
consules, & aduocati, tota uniuersitas non debet puniri.
cum num. seq.*

CONSILIVM CCCXV.

a CIRCA istud [a] propositum thema quærendũ est
1 primò,† utrum ex datis, & productis possit uni-
uersitas subiecẽ deprehendi,ac per hoc alicui pœ
næ subijci? Et dicendum,videtur quod non, cir-
ca quod attendendum est,q̃ uniuersitas habet suos terminos
& limites in constitutione sui: ut uidelicet sit multorum in
unum congregatio eidem capiti subiectorum : ut de primo
uerbo probatur.ff.de uerb.sign.l.Neratius. & extrà de elect.
c.j.& ideò sindicum describuntur uniuersitatea habere,qui di
citur quasi singulorum causam dicens.ut.ff.de mune. & ho.
l.ult.§.defensores.& no.ff.quod cuiusque uniuer.l.j.§. defen
sores.quod constituentium pluralitatem insinuat : ut colligi
tur ex solutione duarum legum, quæ simul contradicere uidẽ
tur.ff.de lega.ij.l.cum ita legatum.§.qui plures.& eo.titu. in
eius.§.eum,qui.& ibi not. ¶ † De secundo verbo probatur :
2 quia talis congregatio duntaxat corpus constituit : ut de fi-
deius.l.mortuo. Ita quod prælatus caput , cæteri uerò mem-
bra. ut extrà de his,quæ fiunt à præla.sine consen.capi.c.no-
uit.& per hoc etiam per tertium, de quo probari potest. G.
de seruis reipublicæ manu. l.j. & ij. & ff. quando appellan.
sit.l.j.§. solent.& probantur prædicta extrà de iure pa. c.po-
stulasti, & extrà de excess.præla.c dilecta. & sic in sui consti-
tutione vniuersitas quandam vnitatem constituit , & unum
corpus repræsentat.sicq; in productione actuum qui progre
diuntur ab ipsa ; oportet,quòd sit unitas , & si oẽs fecissent,
non diceretur uniuersitas fecisse, sed singuli.ut extrà de elec.
c.in genesi.& arg.ff.de usucap.l.eum,qui ædes. & de reb.du.
3 cum status.¶ †Circà quod etiam attendendum est,quòd est
mutatio consentientium , & unitas actuum unitas consen-
tientium , cùm in pluribus, qui communicato consilio ad
idem perpetrandum accedunt unitatem arguit in delicto,
sed non vt sit unitas actuum in idem tempus concurren-
tium , sed ea debent esse diuersa hoc probatur expressè . ff.

quod ui aut clam.l.semper.§.sed si in sepulchro.& p hoc tamen uniuersitas sit unum corpus tñ, ut probatú est, & per eã unum duntaxat crimen cõmittatur, ꝙ cũ per singulares, ut p uniuersitatũ membra cõmitti nõ potest. ut no.per Inno.extrà de sent.excõ.c.grauem. ergo oportet, ꝙ hoc delictũ p̃cedat unitas consensuũ eorũ, qui de uniuersitate simul congregatorũ tuba sonata vel cãpana sonata, vel alio tali signo hoc facere deliberãtiũ sunt. & hoc est qđ no.gl.ff.de dolo.l.si ex dolo.§.j.& de reg.iur.aliud.§.refertur. hoc idem sentiuot in dolo præsumpto, puta in cõtumacia, dicunt enim oportere vniuersitatem citari in concilio, uel in publico. ut not.ff.de reg.iur.l.nemo potest dolo carere. sed in proposito nullum tale factũ est in articulis positũ, uel probatũ. ergò seqtur, ꝙ vniuersitas lubicen.censenda sit ex toto innocens. ¶ Nec obstãt dicta testium dicentiũ, ꝙ uniuersitas lubicen.nunc ad canonicũ curiam &c. qa hoc non est tale factũ, qđ uniuersitatem afficiat, sed euntes duntaxat. Aliud enĩ est dicere hoĩes de lubiço, aliud uniuersitas lubicen. sicut aliud est dicere oues, aliud gregem ouium, ut.ff.de lega.iij.l.seruis legatis. §. omnibus. ¶ Non ob.si dicatur vniuersitatem teneri: qa resistere potuit, & nõ restitit: qa talis patientia tunc de iure alicui imputatur ad noxã, cùm resistere potuit iure patriæ, uel dominicæ potestatis, quã habebat in talem delinquẽtem. ut. ff. de noxa. l.ij.in prin.aliàs nõ. ut.ff.ad silleia.l.ij.§.hoc aũt senatus consultum & no.ff.de reg.iur.l.culpa caret. & extrà de sen.excõ. c.quantæ præsumptionis. Sed uniuersitas nõ est hmõi, quę lñ iurisdictiunem habet, potissimum cùm rectores hẽt, vt.ff.de tuto.& cura.da.ab his.l.ubi absunt.& C.de iur.om.iudi.l.per iniquũ.& no.extrà de consti.c.cũ accessissent. ergò ea hoc capite vniuersitas nõ teneret. ¶ Non ob.si dicatur vniuersitatẽ teneri ꝑpter factũ aduocati, & consulũ, qa verè non tenetur ob delictum eorũ.ar.ff.de reg.iur.l.neque interdicto.C.vnde vi.l. meminerint.&.ff.si cer.pe.l.si ciuitas.& sic ex omni par

4 te vniuersitas innocens, & insons redderet. ¶ † Sed idem quærendum est de consulibus, & circa eos idem dicendũ, qđ de vniuersitate, ꝙ consules vt consules innocentes sint. agitur.n. contra consules, vt cõtra collegiũ consulum, quod apparet, quia nullus specialiter nominatur. ut.ff.de reb.du.l.ciuibus ciuitatis.& de condi.& de mon.l.municipibus. sed nõ probatur maiorem partem cõsulũ fuisse p̃ntem, q ut per producta apparet sunt.xxxij.numero & nulli testes deponũt, nisi de sex, ergò sea non fuit maior pars, imo nec quarta, & p cõsequens non fuerunt ibi cõsules, nec collegiũ consulum. ut.ff.ad mu.l.qđ maior, qđ cuiusq; uni.no.l.planè.C.de decu.l.nec rationum.& ff.de re iud.l.aliud.§.refert.& no.per Inno.& p Compost.extrà de elec.dudũ. Imò etiã si maior pars ibi fuisset, soli præsentes tenerent, & non absentes, qa qđ dicunt iura, qđ maior pars facit, oẽs fecisse vident, locum hẽt in his, quæ pertinent ad officiũ faciendũ, vt expresse colligit.ff.de magistra. cõuc.l.j.circa prin.ibi sed si ordo reciperet &c.& in auth. ut nulli iudi.§.qñ uerò contingit.col.ix. Cùm ergò nõ sit actum singulariter contra consules, quasi ut contra collegium, nec ut tales nocentes fuerint, apparet ab ea parte petitionis consules absoluendos. de aduocato planum est, quia ad ipsum iurisdictio non extenditur, ut ex forma primi rescripti, quod emanauit ad partes, & ex cõmissione postea facta dom. Cardinali apparet euidenter. si sic, ergo &c. ut extrà de offic. & po.iudi.deleg.c.P. & G.& ca.cum olim. Id enim debent iudices exequi, quod commissio emissa præscripserit vt.C. de procu.l.maritus. ¶ Ex præmissis itaque euidenter apparet attenta forma agendi, quæ in talibus consideranda est, ut. ff. de neg.gest.l.papinianus. la ij. quòd uniuersitatem non faciunt consules, & aduocati eo agendi modo, qui in iudicium deductus esse simulatur, ideò reus est absoluendus. Cætera suppleat religio iudicantis, & hæc Oldradus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

1 Circa istud.] *Coniunge huic materia cons. supra. 66.*

De except.& de verborum significat.

SVMMARIVM.

1 *Articuli non releuantes non debent admitti, imò eos ponens debet condemnari in expensis.*

Et quid sit causa, & articulus impertinens. cum num. seq.

CONSILIVM. CCCXVI.

1 BREVES rationes ad ostendendum, † ꝙ articuli Gonselini Michaelis admitti non debeãt in causa, quam habet cũ magistro Bernardo Martini rectore sancti Saluatoris de fregnerido bracbareñ. dio: ¶ Et primò hoc ostenditur sic: non debet quis admitti ad articulandum, sicut nec ad probandum id, quo probato non releuatur. ut C.de proba.l.ad probationem, & aliàs dici solet, ꝙ melius faceret, si se inanibus sumptibus non vexaret, cùm obtinere spem non habet, cùm laborando, quod optat, obtinere non valet, ut ff.de inof. test. l.j.in fi. sed Gonselinus Michael est huiusmodi, videlicet ꝙ probatis omnib. articulis datis obtinere non potest, quod sententia lata p the

2 saurarium bracharensem rata maneat, ergò &c. ¶ † Quòd autem in nullũ euentũ hoc obtinere posSit. sic ostendit. aut ille thesaurarius processit, ut index, aut ut cõmissarius a domino archiepiscopo electus ad executionem testamẽti domini Siluestri quondã archiepi bracharen. Si ut iudex, non tenuit, quod fecit, qa nulla lit.contesta. corã eo facta fuit, quinimò nec ullus ordo iudiciarius est obseruatus, & sic qđ factũ fuit, nullum est. ut.C.de sent.& interlo.om.iudi.l. prolatam. Si verò ut cõmissarius, nec hoc esse potuit, quia cũ dominus archiepiscopus esset electus per testatorem, ut bonus vir, de cuius industria, & legalitate saltem in quolibet archiepiscopo est præsumptio. vt ff. de offi.præte.præto.in pe. responso. & in Auth.de testi.§. sancimus. ibi p dignitatis, & militiæ &c.constituebatur & simpliciter minister ad eligendum dignitatem secundum legem. C.de lega.cum quidam.& de reb.dub.l.usũ §.j. non potuit illud ministerium alij expediendum committere, quia industria dignitatis, imò pro in dignitate constitutus electus erat. ff.de ali.& cib.leg.l.cùm unus.in secundo responso. & hęc ratio est, quare officium executorum, siue simplicis ministri ad hæredem non transit, ut.ff. de cura.furio. l. cuius bonis. secundo responso.& de his, qui not.infa. l.furt. §.illud.& de testa.tu.l.tutela.& ibi est expressum. extrà de of

3 fic.& po.iud.dele.c.is, qui.in ij.responso.lib.vj. ¶ † Secundò dato, quod prædicta ratio non vendicaret sibi locum, sed si uerum esset ꝙ dictus thesaurarius, non tanquam iudex, sed tanquam simpliciter commissarius a domino archiepiscopo electus processisset, sicut pars aduersa dat in processu iudicij coram nobis non teouisset quidquid egit, quia non datur, nec ostenditur per partem aduersam aliquam commissionem lactam a domino archiepiscopo prædicto thesaurario. sed ostenditur quædam generalis commissio, per quam dominus archiepiscopus omnes, & singulas causas, quas sibi audiendas reseruauit usque tunc, exceptis his, quas aliquibus specialiter commiserat, dicto thesaurario cõmisit audiẽdas, & fine debito terminandas: sed negotium hoc nõ erat de genere causarum ecclesiæ, sicut dicit pars aduersa, quia causa propriè est, in qua fit litis contestatio, & certæ personæ assistunt, vt actor, & reus integrantes iudicium. unde dicit Tullius, causa est, quæ habet in se controuersiam in dicendo positam cum certarum personarum interpositione, ut probat. ff.de testib.l.j.§.j.C.de transact.l.causas, uel lites. & ibi not. & sic apparet, quòd illud, quod egit thesaurarius, egit ut priuatus homo, & non præcedente aliqua sufficienti cõmissione,

4 ut est ostensum. ¶ † Tertiò dato, ꝙ prædicta cessarent, sicut non cessant, adhuc quod fecit thesaurarius, nihil fuit, quia articuli dati pro parte Gonselini Michaelis, qui locum libelli obtinebant propter naturam negotij, quæ talis erat. in auth. de trien.& sem.§ illud.& ibi nota, ad certam causam se referunt, quia dicunt Gonselinum Michaelis electum fuisse per Laurentium Gonselini. Sententia autem thesaurarij nõ ad eã causam refertur, sed aliã oĩnò extraneã, uidelicet quia dignior est, ut dicebat. & ideò nihil ualet quod fecit thesaurarius: quia sicut quando pronunciatur super aliqua re, quę est in iudicium deducta, non tenet, quod fit vt.ff. cõmuni diui.

l.ut

l.ut fundus.vt C.de fideicō.liber.l.ult.ita quando pronuncia
tur ex alia causa,quæ non est determinatè in iudicium dedu-
cta.ut extrà de re iud.c.abbate sanè.lib.vj. quia causa agendi
diuersitatem inducit,sicut & res.ff.de excep.rei iud.l.si mater
5 §.eadem.¶†Quartò de articulis impugnaturis, siue crimen
imponentibus dicto.B.non est dubium,quod admitti nō de-
bent : quia ad præsens tantum tempus se referunt.vt. ff.de au
ro, & arg.leg. l. scribit Quintus Mutius. §. itē scribit. sed in
casibus talibus successionū & ex testamento uocationum nō
cōsideratur tempus testamēti,sed mortis,& aditionis. ut in-
sti.de hære.quali.& differ.§.in extraneis,& ff.de iure fis. l nō
intelligitur.§.quando autem. cùm igitur articuli non respi-
ciant debitum tempus,constat ipsos admittendos non esse.
¶Et ex prædictis liquidè patet nullos ex articulis admit-
tendos : imò ex actis,& productis exnunc apparet, quicquid
actum fuit per thesaurarium,nullum esse : & sic debere ex vir
tute appellationis,& libelli in ea oblati nullum pronunciari ;
& dictū Gons.linū Michaelis in expen. exigēte iustitia cōdē
nari.Cætera suppleat religio iudicātis.Et hoc est uerū Oldra.

De appellat.& de procurat.

SVMMARIVM.

a *Iudex licet deserat appellationi ob reuerentiam sedis aposto-*
licæ : tamen potest sententiā exequi, si appellatio sit deserta.
Et quomodo intelligitur, quod procurator efficitur dominus
litis per contestationem. Et responsio ad c.cum appellationi-
bus friuolis. cum num. seq.

CONSILIVM CCCXVII.

1 SENECA † serie [a] facti aliàs pro parte præcepto
2 ris,& conuentus fratrum , militiæ hospitalis san-
cti Thomæ mar.cantuarieñ.de acon.bene & diser
tè secūdum ueritatem narrati,ex cuius inspectio-
ne manifestè apparet appellationem interpositam per recto
rem,& conuentum domus sanguinis Christi totaliter esse de
sertam.superest,ut ad quasdam exceptiones pro parte dictæ
domus sanguinis christi propositas alias breuis,& competēs
responsio detur.¶Ad prima, qua dicitur, quod non refert,
per quem supplicatio sit facta,& quo ad supplicationem cō-
missio est secuta,ut in l.C.de preci.imper.offer.l.uniuer. Re
spondetur,imò certè oportet,quod per uerum procuratorem
facta sit,aliàs non ualet,extrà de rescrip.c.nonnulli.& c.olim
ex literis.nec l.uniuer.hoc negat.Sed dicit, quod licet seruus
ab alio mandatum habens ad impetrandum admitti non de-
buerit,impetratum tamen per eum rescriptum ualet. Et est
ratio illius legis : quia talis exceptio : tu non potes esse pro-
curator : debet admitti in initio nondum perfecto negotio.
ff.de procu.l.filiusfa.§.veterani.& C.eo.l. ita demum . & ibi
no. Vnde in l.uniuer.non erat defectus in mandato, sed inha-
bilitas in susceptione mandati.arg. pro hoc.ff.de proc.l.j.§.
2 proindè.& §.si seruus.¶†Ad secundum, quod dicitur, quod
H.qui substituit,fuerat litem contestatus.Et ideò potuit sub
stituere.Respondetur,non est uerum,quod procur.lite con-
testa.in principali possit ex uirtute concessionis illius procu
ratorij substituere in causa appellationis : ideò procur. post
litis contesta.uidetur dominus effectus,ut. C. de procurat.l.
procuratoribus.& l.ij.dominus quidem est non rei , sed litis,
& instantiæ,ut.ff.de doli excep.l.si procura.& ibi not. Con-
stat aūt,quod diuersæ sunt instantiæ , scilicet principalis , &
appellationis : quod apparet : quia diuersa sunt tempora v-
triusque.ut.C.de iudi.l.properandum.& de temp. & repara.
appellat.auth. ei , qui. & si contestatio litis in principali vni-
formiter operaretur effectum suum etiam in causa appella-
tionis: tunc foret post susceptionem mandati per contesta-
tionem litis in principali obligatus procurator ad executio-
nem mandati,& dominus similiter obligatus ei, ut ipsum si-
ne causa reuocare non possit.ut.ff.de procu.l. post litem. &
ff.manda.l.si mandauero.§.sicut ita.& in causa appellationis
esset,& teneretur procurator causam appellationis exequi,
cuius contrarium uerum est.ut.C.de procu.l.inuitus. & not.
ff.an per alium causæ appella.reddi possunt.l.ulti. & dato q
substituere potuisset,& substituerit.tamen non fuit probatū
inter assignatum terminum. ergò de iure de ea constare non
3 potest,ut in serie facti dictum est,& probatum. ¶†Ad ter-
tium,cum dicitur, quod terminus datus per dominum aliàs
auditorem.d.G.cardi.non arctauit in aliquo,eò quia iurisdi-
ctionem non habebat propter dilationem.Respondetur du-
pliciter,quod non fuit delatum simpliciter,sed cum præfixio
ne diei ad prosequendum : quia non seruata dilatione & ab-
dicatio,quæ ex ea sequi uidentur,locum non habent.arg.ex-
pressum.ff.qui.mod.pig.vel hypo.sol.l. sicut re corporali. §.
pen.Respondetur & aliter,quia c.cum appellationibus friuo
lis.loquitur in iudice: quando simpliciter,& absolutè defert,
in quo colligitur animus abdicandi iurisdictionem. in eò ue
rò,qui ob reuerētiam sedis apostolicæ defert,sicut hic fuit,
talis animus nō colligitur,ut probatur.ff. quarum rerū actio
non datur l.j.§.quæ honorandę.de fur.l.pen.& de fideicom.
liber.l.cum non.§.apparet.& hoc tangitur per Inno.extrà de
appel.cordi.circa princ.¶†Ad quartū dum dicitur,qđ inter
4 terminum datum per dominum ad probandum diligentiam
producendo instrumēta. Respondetur falsum esse: quia sub
stitutio,quæ dicitur producta est inania,& uacua, ut ostēsum
est suprà.ergò diligentiā non inducit,& negligentiam nō ex
cusat : quia actus frustratorij,& non tenentes de iure hos ef-
fectus non habent,ut.ff.de appellati.reci.l.sicut ius. §. planè.
& de adul.l.accusatori & C.ne de stat.defun.si pater.¶†Ad
5 quintum , quo dicitur, q non pertinet ad iudicem,à quo ap
pellatum est cognoscere, an appellans seruauerit tempora ,
uel non. ¶Respondetur falsum esse per c.extrà de appella.
personas. & c.consuluit.¶ Non obst.glo.ff.in l.j.nil innoua
ri appellatione pendēte;quia aliud est cognoscere , an defe-
rendum sit appellationi,uel non,quod propriè spectat ad iu
dicem appellatum.ut.C.de appel.l.iij.& l.à proconsulibus.&
ff.de appe.reci.l.sciendum.Aliud est cognoscere,an appellās
seruauerit tempus ei præfixum,uel non, & illud spectat ad iu
6 dicem primum,ut probatur in prealle.c.cordi.¶†Ad sextū,
cum dicitur,quod impedimenta sua,siue impedimentum su-
um docuit per præstationem,quæ dicitur producta. Respon
detur,non est sufficiens probatio.C.quod metus causa.l.me-
tum.potissimè in actu per alium explicabili,ut ff.de mino.l.
Papinianus exuli. Nec est uerum,q tales casus probentur p
simplex sacramentum,sed per probationes aliàs legitimas :
ut.ff.de proba.l.in exceptis.§.ij.& de re mili. l. quibus mea-
7 tus. ¶† Ad ultimum,quod dicitur,q sub termino dato per
uos dominum auditorem ad iustificandum, & impugnandū
non includitur necessitas probandi impedimentum &c. Re-
spondetur,falsum esse.hæc enim appellatio habet iustitiam
suam,quantum ad aliquid ex obseruantia temporis debiti,in
tantum quod si de huiusmodi iniustitia de nō obseruatis tem
poribus opponere pars omittat , iudex ex officio illud sup-
pleat ,vt.C.de tempo.& repara.ap.l.ij.§.ult.& hoc apertè pa
tet,quia appellatio impugnatur ex tempore non seruato , ut
extrà de app.Roma.§.si verò.lib.vj.& iustificatur ex obseruā
tia eius,quia tantum est in uno contrariorum,quantum in al
tero : ut.ff.de leg.iij.nam nec.& ibi no.¶Reiectis ergò friuo
lis exceptionibus appellantis apparet ex multiplici capite ap
pellationem esse desertam,& dato quod deserta non esset,ad
huc articuli admittendi non essent,eò q mærum petitorium
intuentur. Et sic pronunciandum est hic bene iudicatum , &
malè appellatum, & remittenda pars aduersa ad iudicem pri
mum in expensis legitimis condemnata. & hæc Oldrad.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Seneca serie.] *Quis hoc principium audeat immutare , quan-*
quam manifestè deprauatum,cùm ita passim à Doctoribus al
legetur ? Aliorum sit hic labor,ego quidē libēter abstineo.

De offic. ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus licet fecerit compositionem cum suo capitulo quod*
possit capitulum tenere unum auditorium tamen episcopus

etiam quo ad criminales causas potest tenere unum auditorium, ad ciuiles aliud ubi voluerit in tota dioece. cum nu. seq.

CONSILIVM CCCXVIII.

1 AD cognoscendum † veritatem, an articuli oblati pro parte domini episcopi Xantoneñ. in causa, quam habet cũ decano, & c. Xantoneñ. admitti debeant, & articuli ipsorum decani, & capituli totaliter sint reiciendi. ¶ Sic breuiter pueniitur, considerandum primò occurrit, quid sit, de quo quæritur, ut dicit lex. ff. de rebus dubijs. l. si is, qui docenta. §. utrum. & qdem ex una parte. f. domini episcopi, quare de iure cõmuni, & eius obseruantia, qa ipse est in ciuitate, & dioecesi sua prærordinator, & in cunctis etiã iurisdictionis ordinarium habet exercitiũ mæri, & mixti imperij. vt catrã de offi. ordi. c. j. & vj q. iij. c. placuit. & nihil est, quod per ipsum non expediatur: vt. ff. de off. pro consu. & lega. l. nec quicquã. in prin. Cùm ergò omnes articuli domini episcopi huic tali iuri inhæreant, & distinguant, sicut de facto est per tempora obseruatum, planum est, ꝙ oẽs pertinentes sunt, & boni ac per consequens admittendi. Pars verò decani, & capituli nititur contra ius cõmune iurisdictionem totalem, & mærum, & mixtũ imperiũ usurpare, & ideò cum nec præscriptionem, nec priuilegium allegent, sunt eorum articuli repellendi, & dici debet eis uerbum: scilicet sufficit tus tuum tibi conseruari, ut. ff. ad trebellianum. l. ea asse. nec cuiquam homini ius suum detrahi, ut. ff. de his, qui sui, uel alieni iuris sunt, l. ij. & hoc intelligo, nisi quatenus articuli possint includere compositionem dudum factã inter partes prædictas per dominum Bonifacium. ut ergò sciatur, an compositio prædicta exercitium mæri imperij comprehendat, sunt attendenda plura. ¶ † Primò facti accidentia, circa

2 quod sciendum est, ꝙ sicut dicunt in articulis domini episcopi Xantoneñ. sunt duo auditoria. Vnum, ꝙ uocatur auditoriũ episcopi, ubi causæ mæri imperij agitantur. Aliud, quod uocatur auditorium Xantoneñ. & ad illud multitudo causarum ciuilium decurrit, & inde pecuniaria utilitas prouenit, & ex hoc, & propter hoc orta fuit inter partes prædictas materia quæstionis, ut ex uerbis compositionis ipsius colligere licet, dum hoc pecuniarium commodũ diuidit. Habita ergò relatione ad id, de quo controuersia erat, causæ mæri imperij in auditorio episcopi tantũ agebantur, de quibus controuersia non erat, & sic in compositione non clauduntur, ut. C. de trãsac. l. si de certa. & ff. de except. rei iud. l. si ex testamento.

3 † Nec mirum videat duo talia auditoria esse in eadem ciuitate, in quorum uno agantur causæ criminales, in alio ciuiles: sic enim recitatur. ff. de orig. iuris. l. ij. §. exactis deindè regib. & §. & post hæc populo deinde exacto. Sic & princeps hẽt. duo auditoria. Vnum, cui præest procurator fisci, qui cognoscit de causis uertentibus inter cæsarem, & priuatum. Aliud cui præest procurator cæsaris, & cognoscit de causis uertentibus inter priuatum, & fiscum. ut. C. ubi causæ fiscales. l. ad fiscum, & l. ij. & diuersa habent cognomina, ut unum dicatur simplex Xantoneñ. aliud episcopi Xantoneñ. nec unũ sub alterius appellatione comprehẽditur, sicut cum unum prædiũ seianum est in plura diuisum. Vnũ appellatur seianum superius: aliud seianum inferius ex qualitate loci, & unum sub alio comprehenditur, nisi talis diuisio facta sit animo constituendi diuisionem perpetuã, vt. ff. de lega. ij. l. caius. §. ultimo. & de rebus dubij. l. j. & ibi plenè nota Cùm ergò dicit dominus Bonifacius ad auditorium Xantoneñ. non intellexit de auditorio episcopi, sicut dicitur de testatore, qui habebat familiam uernarum, quorum quidã erant cursores, in legãdo vernas cursores tantũ in legatũ non cedũt ut hæc legũtur. ff. de leg. iij. l. seruis urbanis. §. si alumnæ. & traditur de lega. j. l. textiæ textores. Sic dico in proposito, ꝙ licet auditorium epi sit quodammodo Xantoneñ. quia Xantonis est, non tamen sub appellatione simplicis Xantoneñ. comprehẽditur, imò rectè considerando Xantoneñ. dici non debet, quia non est allegatus episcopus auditorium tenere Xantoni, sed habet largas habenas, ut possit in quacunque parte suæ dioece. sedere pro tribunali, causas ad forum ecclesiasticum spectantes audire, personas ecclesiasticas capere, & reliqua facere, quæ ad iurisdictionem ordinariã pertinẽt, ut hæc leguntur ext. de offi. or di. ca. cũ episcopus. lib. vj. & ideò non debet auditoriũ Xantoneñ. dici: sed epi Xantoneñ. quia auditoriũ Xantoneñ. ad ciuitatem tm̃ restringitur: sicut in legato supellectilis cõprehenditur supellectilis usui duntaxat attributa, nõ ea, quæ alicui in iure deseruit, vt. ff. de supellec. le. l. quemadmodũ. & de leg. iij.

4 l. seruis urban. ¶ † Secũdũ attendenda est causarum excellen. s. mæri, & mixti imperij, quę ꝑpter excellentiã sui in generalẽ iurisdictionis cõmisionẽ non ueniũt. vt. ff. de offi. eius cui mãdata est iu. l. j. in prin. & l. ult. §. ult. & hoc est pp excellẽtiam suã ar. ex. de præbẽ. c. ult. & eo. tit. c. quãuis plenissime.

5 lib. vj. ¶ † Tertiò attendenda est propria significatio uerbi. Dicit enim cõpu sitio prædicta iurisdictionẽ omniũ cãrum, &c. Sub quo uerbo propriè sumpto non continetur mærum imperiũ. ut ff. de iur. om. iud. l. imperium. in interpretatione ergò cõpositionis illius stabimus strictè, ꝓpriæ significationis uocabuli, ut. ff. de exerci. l. j. §. si is, ꝙ nauem. & de leg. iij. l. nõ aliter. & no. plenè. xxij. q. ij. his aũt. & potissimè sic strictã significationẽ accipimus, cũ a iure ciu recedimus, sicut hic, ut ab eo, quanti minus possumus, discedamus, ut. C. de noxa. l.

6 ij. & extrã de consue. c. ij dilectus. ¶ † Restat mõ ad aliquoa obiectus breuissimè respondere, & primò ad id, qđ dr̃, ꝙ in cõpositione est signũ uniuersale oĩum cãrum &c. qa illud vniuersale statum limit actionẽ recipit p id, qđ dicit, quas ad auditoriũ Xantoneñ. &c. ut. ff. de leg. iij. ca tamẽ adiectio. & de aur. & arg. leg. l. quintus. & attendatur, ꝙ nõ dicit ad omne auditoriũ: sed oĩum causarũ, quas ad auditoriũ &c. Sunt enim hæc diuersa, sicut illa, oĩbus libertis, quibus alimenta viua ꝓstabã. quõ casu solũ illi ad legatũ alimentorum admittũtur, quibus testatrix consueuit uiua præstare. Si aũt dicat oĩbus libertis alimenta quæ uiua præstabã, tunc non sulũ illi ad legatũ alimentorũ admittũtur, qbus præstabat: sed oẽs alij. ff. de ali. & ciba. le. l. à filio. l. ult. & de leg. iij. l. quæsitũ. §. j. & §. ij. & ult.

7 responsũ. ¶ † Ad id, ꝙ dr̃ de indefinito sermone auditorium, Xantoneñ. &c. Respondeo nõ est sermo indefinitus, sed particularis, & inde erminatus, & hoc facit adiectio illius uerbi Xantoneñ. per quod distinguuntur ab auditore episcopi Xantoneñ. arg. ff. de dam. infect. l. plures. Sic & cùm testator dicit, lego uillã, nõ teneret legatũ pp incertitudinẽ, ut. ff. de iure do. l. cũ post. §. gen. sed si adijciat villã gazã, adiectio illius verbi gazã certificat, & induiduat corpus legati, & ualet, ut. ff. de le.

8 ga. ij. l. titia. §. j. ¶ † Nõ obst. qđ dicit, ꝙ excipit dñs Bonifacius causas criminales, quas subtꝯ reseruauit quasi ꝓ hoc cæteræ causæ cuiuscũq; generis sint in cõpositione deductę, qa cũ de natura primorum uerborum causæ mæri imperij nõ includantur. ut probatum est suprà: non facit exceptio id sub generalitate includi, quod alias sui natura non includebat. ff. de vsufruc. lega. l. generali. §. uxori. Primæ causæ matrimoniales sunt de genere ciuilium, non criminalium, & ideò necessaria fuit exceptio. Vel ultimò articuli omnes sunt in forma sui insufficientes. Conqueritur enim decanus, quòd episcopus fecit contra cõpositionem, & ad hoc multos actua adducit: puta quod cœpit clericos chori &c. sed non dat, quòd sciret, uel notificatum fuisset ei eos esse clericos chori, & sic dato, ꝙ actus huiusmodi in compositione uenisset, nõ tamẽ uidetur excusantes ignorantia uenisse cõtra compositionem factam, ut. ff. loca. & condu. l. si ignorans. & de iniur. l. oẽm apud labeonem. §. si quis uirginem. ¶ Item dic, quòd dictus episcopus monuit eum: quia cœpit. G. de molendino. & sic de omnia alijs, quasi usque ad finem articulorum, & tamen non dicit, quòd episcopus esset absens tempore, quo ille captus fuit, ergò si præsens erat tempore capturæ in ciuitate episcopus, decanus egit rem illicitam capiendo, & de recuperatione non potest episcopus inculpari. ut. ff. vi bon. rapt. l. iij. §. hęc autem actio. & de incen. rui. nau. l. j. §. pen in fine.

9 ¶ † Ad articulos datos sub declarationis prætextu respondetur, quòd non procedunt: quia non declarant: sed de nouo dant nouum factum, quod non est de natura declarationis, cuius effectus est uerbum obscurum clarius explicare. ut. ff. de testam. hæredes palam. §. si notam. de acquir. rer. domi. l. ideò

l. adeò. §. nec tamen ideò. si sic, ergò admitti non debeut obstāte lapsu peremptorio, sicut ille, qui admittit ad refectionem uiæ, non admittitur, si uelit eam latiorem, uel longiorē, uel altiorem, uel humiliorem sub nomine refectionis efficere, vt. ff. de uia public. l. j. §. si quis iu specie. ¶ Ex prædictis ita que euidenter apparet non obstantibus obiectibus aliquibus articulos domini episcopi admittēdos esse, articulis decani, & capituli ex toto reiectis, tànquam impertinentibus, & insufficientibus, & in sui forma peccantibus manifestè. Cætera suppleat æquitas iudicantis. Et hoc est uerum Oldradi.

De cōcess. præben. & de offi. dele. & de rest. spol.

SVMMARIVM.

1 *Papa quando mandat prouideri alicui de beneficio uacante uel uacaturo cum decreto irritante licet collatio tunc facta per ordinarium etiam ignorātem non ualeat tamē expectans non debet sua propria authoritate expellere posidentem. aliàs perderet ius etiam si sibi non resistatur. Et coram subexecutore expectans debet seruare modum hic contentum. cum num. sequen.*

5 *Item delegatus potest inuocare brachium seculare sicut ordinarius.*

CONSILIVM CCCXIX.

1 SVPER executione † facienda per sedem apostolicam. P. de tali loco talis ordo seruet. Nā si dicat uacare aliqua ecclesia, seu vacauisse tēpore gratiæ factæ dicto. P. vel post, & illa ecclesia sit alteri collata per dominū Abbatem talis loci scientem, uel ignorantem prædictā gratiā sedis apostolicæ [a] dicti prioratus collatio facta fuisset, seu reseruatio, & inhibitio cum clausula decernentes. Nam quandocunq; in istis literis gratiosis dominus papa ponit clausulā in prædictis casibus: Intētio est domini papæ, quod prædicta gratia statim suum consequatur effectum. & idem dico, si prædicta fiant per executorem, quia post præmissa non ualet facta collatio, licet ignoranter ab illo, ad quem aliàs pertinebat, quia per præmissa censet ab ipso reuocata potestas, ut no. Inno. extrà de conces. prębē. c. qa cunctis. in glo. hic intelligunt. ad finē gl. per mediū colū. Idē no. Compost. extrà de rescrip. c. capituli sanctæ crucis. in gl. magna ad finem per unam columnā. in. §. partem. Item quæritur cuiusmodi? & est expressum extrà de præben. c. dudum. in vers. & quidem decretum. lib. vj. & c. si beneficia. in princ. & c. quodā. ad finem. & de conces. præben. c. si soli. lib. vj. cū si. licet collatio facta per summum pontificem de prioratu vacante dicto. P. uel per executorem eius ualeat de iure, & nō collatio facta per Abbatem post literā gratiosè obtentam, ut probaui, dictus tamen P. non debet authoritate propria occupare possessionem dictæ ecclesiæ, nec expellere possessorem, cui dictus Abbas prouidit, aliàs perderet ius, qđ habet in dicto beneficio, ut not. Inno. extrà de præben. c. de multa. in glo. concedendo. Et hoc dico esse uerū, etiā si per illum, q dictū prioratum posidet, nō resisteretur, nisi dominus tamē posidens consentiret expultioni de se factę. ad hoc. ff. ne uis fiat ei. l. si quis pro derelicto. ff. de rei vend. l. qui testamēto. ff. ut in possesio. l. is cui. §. iussus. C. unde ui. l. meminerint. & hoc notat Inno. extrà de concos. præben. c. cū in nostris. in gl. credimus. & est expressum extrà de præben. c. eum, qui. lib. vj.

2 ¶ † Ad omne ergo dubium remouēdum, & ut processus dicti domini P. posit constare, si de hoc reuocaretur in dubium, uel negocium contingeret deuolui ad curiam per appellationem, procedendum est, ut sequitur. dictus dominus uice executor uocet possessorem dicti prioratus, & coram eo legi faciat gratiam dicto domino. P de collatione dicti prioratus p summum pontificem. Item faciat legi processum factum per dictum executorem principalem super executione gratiæ apostolicæ supradictæ, & inde faciat legi commisionem sibi factam per dictum executorem principalem, quia alter monitionibus suis, uel præceptis, seu procesibus nullus obedire tenetur, ut extrà de offi. delega. c. cùm iure peritus. ar. extrà de test. c. cum à uobis. C. de manda. prin. l. una. deinde dicat dictus subexecutor. P. de tali loco monachus, seu eius procurator nos cum importuna instantia requisiuit, quatenus gratiā sibi factam iuxta contenta in literis apostolicis & commisione nobis facta exequamur taliter, quòd non posimus de negligentia reprehendi, nec incurrere excommunicationis sententiam, uel etiam interdicti in nos latam per dictum dominum executorem si essemus negligentes in præmisis, notificando insuper uobis, quod tempore gratiæ. P. (ut supra dictum est) factæ, uel parum post uacauit ecclesia, seu prioratus sancti Marcellini stertarien. diœc. per mortem talis monachi pertinens ad collationem, prouisionem, siue ordinationem domini Abbatis talis monasterij, & sui conuentus, communiter, uel diuisim, quem prioratum detinet, & occupat frater Adam in tali loco monachus prędicti monasterij; & interroget illum, si est uerum, uel si tenet, uel posidet dictū prio-
3 ratum, seu ecclesiam? † & si dixerit, quòd ex collatione sibi facta per dictum Abbatem, siue alium quemcunque, requiratur, quòd faciat de hoc fidem coram dicto subexecutore, qđ tenetur facere, cum præsumptio sit contra ipsum, & pro prædicto. P. ratione prædictarum literarum, cum posidens probare debeat collationem dictæ ecclesiæ sibi factam. ut extrà de insti. c. a frequentibus. ij. q. j. legum. modo nisi fidem fecerit de collatione sibi facta, tunc dictus. P. faciat fidem dicto subexecutori suo de uacatione ecclesiæ, quo tempore uacauit, & prædicta omnia scribantur per notarium, sed in dicta informatione vacationis nō est necessaria citatio, uel præsentia posidentis beneficium, seu abbatis, qui contulit dictum beneficium: q. a non ut iudex, sed ut executor, uel prouisor hoc facit, uerum ad suā instructionem hoc facere pōt summariè. arg. ff. de re iud. l. à diuo pio. & hoc no. Inno. extrà de pręsump. c. dudum. frangitur fides de prioratus uacatione, & tēpore, si uacabat tempore datarum literarū papæ, uel post, dictus executor citet illum, qui posidet beneficiū, & sibi notificet, q collatio dicti prioratus sibi factæ per abbatem nulla est, cum sit perfecta tempore datæ literarum papæ, uel post, & post collationem factam de dicto prioratu dicto. P. de visala per summum pontificem, uel eius executorem, seu post inhibitionem, uel reseruationem dicti prioratus factam per dictum dominum papam, seu eius executorem, & euidenter sibi constat, quare sibi præcipit sub pœna excommunicationis, semel, secundò, & tertiò, quod dictum prioratum de facto dimittat, & dicti prioratus possessionem, quod si facere noluerit, potest de ipso inuestire. P. & ab eo uiolenter auferre. argum. ad hoc. ff. de rei uendic. l. qui restituere. & sic not. per Innocent. extrà de conces. præben. c. proposuit in glos. magna. ad fin. & idem not. eo. tit. c. cùm in nostris. in gloss. credimus. & si dictus executor hoc non posit facere: tunc det licentiā dicto P. seu eius procuratori expellendi possessorem de possesione eiusdem prioratus. & tunc P. seu eius procurator erit minister dicti domini executoris, seu prouisoris, ut not. Innoc. in d. c. cum nostris. in glo. credimus. Idem si dictus prioratus vacauerit post gratiam, & collationem factam per summum pontificem, seu reseruationem, inhibitionem, & decretum in dictis literis appositum, & postea per dominum abbatem dicto nunc posidenti collatus fuit, cum talis collatio nulla sit, ut supra dictum est, dictus executor, uel subexecutor prætextu cōmisionis sibi factæ per dictū executorem potest conferre dictum prioratū prædicto P. absente, nec uocato illo, qui posidet, nec illo, qui contulit prioratū prædictum. ut not. Innoc. extrà de conces. præben. c. proposuit in glo. ij. ad prin. & idē videt notare Innoc. extrà de præsump. c. dudum. idē & plenius no. de causa pos. ex̄ de rescrip. c. capitulū sanctæ crucis. in gl. magna. §. itē quærit, utrū executor ad prouidendū datus &c. & §. seq. Ad quod facit ēt, qđ legitur de concess. præben. c. capitulum. in fi. lib. vj. cum simi.

4 ¶ † Non obstat supradictis, quod legit extrà de conces. pręprębeu. c. cum nostris. ubi non ualet litera impetrata, nisi de possesione facti faciat mētionem, secundū aliquorū opinionē, cū nō potest cōferre impetrāti, quanq̄ dixerit dictā eccle

siam uacare de iure, nisi prius cognito, an vacet de iure, per sententiã vacare pronunciet, ut amoueatur. prædicta enim decretalis loquit, quãdo tempore impetrationis possidetur ab aliquo habente titulum coloratũ, ut expressè colligit ex textu & gl. ordinarijs & extraordinarijs, vt not. Compost. in d.c. capuulũ sanctæ crucis. §. item quæritur, utrum executor datus. & §. seq. idem no. Innoc. ex̃. de conces. præbẽ. c. literas. ubi de hoc assignat rationem sufficientem. imò si prælatus q cunque post insinuationem, inhibitionem, & decreti appositionem, uel tantum decretum per papã appositum, alicui cõtulerit ecclesiam sic uacantem, talis collatio nihil ualet, quãquam aliàs dicti beneficij collatio ad ipsum pertineat integraliter, vt extrà de cõces. præben. c. si olim. in fi. lib. vj. imò talis prælatus incidit ipso facto in excõmunicationis latã sententiam contra ipsum per executorem in processu eidem lecto, & insinuato per dictum executorem nisi admittat dictũ P. ad possessionem prioratus prædicti autoritate apostolica sibi collati, cum collatio facta sit dicto. P. per eũ, qui potuit, & tempore competenti. Vnde facta prius fide dicto do. Abbati de collatione dicti prioratus facta dicto. P. tẽpore, quo vacabat, si dictus prælatus, uel alius quicunque publicè, uel occultè dictum. P. non admiserit in priorem dictæ ecclesiæ, uel impedierit post monitiones factas in processu dicti executoris, potest, & debet denunciari excommunicatus per dictum subexecutorem autoritate cõmissionis sibi factæ, & fa
5 cere ab alijs excõmunicatum publicè nunciari. ¶ † Item prędictus subexecutor potest inuocare nedum brachium secu-
b lare, sed etiam spirituale[b] ad expellendum illum detẽtorem prioratus prædicti, & inducendum in possessionem prioratus prædicti per dictũ P. hoc probatur. x. q. j. c. petimus. xxiij. q. v. de liguribus, & capitulo administratores. & nedum ordinarius, imò & delegatus posset inuocare brachium seculare. ut no. Inno. extrà de offi. deleg. c. significasti. in prima gl. & Ho. eo. tit. c. j. & Ber. eo. tit. c. statuimus. & hoc est uerum Oldr.[c]
c

ADDITIO RAINALDI CORSI.

n ¶ Sedis Apostolicæ] *Multa hic proculdubio desiderantur, sed quæ parum intelligentiæ iuris officiant, quamuis sensum nonnihil obscurent.*

ADDITIO ANTIQVA.

b ¶ Sed etiam spirituale.] *Adde Pet. de Ancha. in c. postulasti. de homi. ubi dicit quòd contra contemnentem sententiam excommunicationis inuocatur brachium seculare & dicitur contemnere secundum Host. ex quo infrà diem per hominem assignatum non satisfacit. c. ex publico. de conuersio. coniug.*

ADDITIO RAINALDI CORSI.

c Oldrad.] *Iunge hic in materia brachij secularis cons. 89. & quæ nos ibi addidimus. Et circa articulum, an delegatus inuocare possit, & an appellatio impediat, uide Fede. de Sen. in consil. 163.*

De appell. & de verb. signif.

SVMMARIVM.

1 *Conclusio debet fieri in causa appellationis, & iudex potest compellere partes ad conclusionem. & num. seq.*
6 *Causa beneficialis in prima instantia est etiam beneficialis in causa appellationis.*

CONSILIVM CCCXX.

BREVES allegationes ad probandũ, q cõclusio fieri debeat in causa, quæ uertit corã uenerabili patre dño abbate auxĩ. albano sacri palatij cãrum auditore inter Reuerendũ virũ dñm Richardum de primo stach ex una parte, & magistrũ Bartholomeum de sancto Laurẽtio ex altera sup beneficio de ecclesia oxonieñ. ¶ Et ut ueniat breuiter ad factũ sciendũ est, q dicto magr̃o Richardo dictam ecclesiam canonicè possidente magister Bartholomeus prætextu cuiusdã præsentationis, & institutionis secutæ ad ipsam per epm oxonieñ. ipsum magistrũ Richardũ indebitè spoliauit, & seipsum in dicto beneficio intrusit, à quibus omnibus fuit pro parte dicti magistri. Ri. ad sedem apostolicã appellatũ, & in ea contra dictũ magistrum R. lata diffinitiua sententia exiuit, & inique rursus ab ea appellatum. in qua appellationis causa uobis præfato domino abbati cõmissa habita lite pro contestata in contumaciã procuratoris dicti magistri Barth. & positionib. magistri. R. habitis pro confessatis, & multis datis dilationibus in causa, & ꝑcrastinationibus factis, & actis prioris iudicij in appellationis iudicio introductis, & datis omnibus terminis in hmõi causa tam de consuetudine, quàm de iure, petitur pro parte dicti magistri. R. in causa concludi. modò est in quæstione,
1 utrum concludi debeat, necne? ¶ † Et quod cõcludi debeat, probatur sic. iudicium redditur in inuitum. vt. ff. de verb. ob. l. inter stipulantem. §. j. & de pecu. leg. l. summa cũ ratione. §. si. Si iudiciũ redditur in inuitum, ergo & quælibet pars iudicij, ut quod iuris est in toto, idem sit & in parte, vt. ff. pro derelicto. l. an pars. & de acq. hære. l. seruus. & de rei vend. l. quæ de tota. sed conclusio est pars iudicij. ut extrà de proba. c. qm̃ contra falsam. & de procu. c. audiris. & in auth. de testi. §. qa uerò multi sæpè. collatio vij. ergò ad ipsam qs compellitur inuitus. ¶ Secundò probatur hoc expressè per textum legis in auth. ut cũ de appel. cognosci. §. sed hoc præsent. ubi fugã nolentis concludere maliciam appellat. Vnde sumpta est auth. iubemus signata super l. iudices. C. de iudi. ¶ † Restat ergò, ut
2 sit plenè fundata intentio petentis conclusionẽ fieri debere. Respondeatur itaque breuiter ad obiecta, & ut uno uerbo breuiter tollãtur, notandũ est propterea, q in exceptionibus reus actor efficitur. ut. ff. de except. l. j. & ff. de probat. l. in exceptionibus. & ideò sicut quis cadit propter ineptè propositã actionem, sic & reus propter ineptè propositã exceptionem. ut. ff. de flumi. l. j. §. ideo. ¶ Sed si quis obiectas exceptiones diligenter aduertat, & uerba earũ ponderet, omnis interpretationis surreptionem impingunt, & iurisdictionem declinãt hoc autem ante lit. cõte. opponi debet, ut C. de excep. l. pen. in fin. ¶ Præterea, cum positiones magistri. R. pronunciatæ sint pro confessatis, non potest in exceptionibus contrarium dicere eorum, quæ in positionibus pro confessatis habitis cõtinentur, quia sicut contra ea, quæ quis ore proprio est cõfessus, uenire non potest. C. de non nume. pecu. l. generaliter. & ff. de dona. l. quidã. ita nec aduersus confessionem ex contu-
a macia præsumpta.[a] vt C. de as. l. consiliarios. & de omni agr. deserto. l. locorum. lib. xj. & in auth. de exhiben. & introduc.
3 reis. §. si uerò & quidam iurent. col. v. ¶ † Nec obst. si dicatur, quod prima exceptio in effectu continet exceptionem rei iudi. quia dato, quod ita esset, non est apposita, nisi per modũ surreptionis respicientis impetrationem, & in talibus nõ debet inspici ueritatis substantia, sed magis proponendi forma iuxta id. s. quantum petatur quærendum est, non quantũ debeatur, ut. ff. de iur. om. iud. l. cum quædam puella. §. ult. Et potest colligi ex notatis per Inno. extrà de rescrip. c. cõstitutus.
4 & per Compost. eo. tit. c. super literis. ¶ † Præterea dato, q exceptio rei iudi. esset opposita expressè añ litẽ contestatã, litis contestationem impediret. ut. ff. ad exhiben. l. iij. §. ibidẽ. extrà de lit. cõtest. c. exceptiones. lib. vj. Opposita uerò post lit. contest. processum nõ impedit, & p cõsequens nec cõclusionẽ. sed opponẽti, & probanti victoriã pręstat, & ad sñiam uiã aperit, quæ conclusionẽ præsupponit. vt. ff. de li. exhi. l. j. §. fi. & ff. de excep. rei iudi. quasi per totum. ¶ Non obst. etiã quod allegatur de nullitate processus, q sit factus lite nõ contest. qa hoc nõ reddit ꝓcessum nullũ multiplici rõne. primò qa in causa appellationis põt ꝓcedi lite nõ cõtest. vt C. de
5 temp. & repara. appel. l. ult. §. illud. ¶ † Nec ob. quod illud deberet intelligi partibus absentibus, qa potest dici magistrum Bartholomeum fuisse absentem, ex quo præsens in ciuitate procu. eius ad iudicium uenire contumaciter recusauit, & talẽ ꝓ absente habere diuus pius scripsit. ut ff. de fideicõ. liber. l. non tantũ. §. sed & Artisculiano. Posset etiam dici eum vere fuisse absentem, quia non erat in iudicio, licet fuisset in ciuitate. ut in dicta lege non tantum. §. abesse. Nedum, qa causa ista in sui exordio, & origine ẽ beneficialis, in qua proce-

proceditur lit. non conte. ut extrà ut lite non non contest. ca. quoniam.§.porrò.nec dicat aliquis causam istam esse propha nam,eò quod magister. B. in causa ista appellationis resistat solum propter expensas,qa in hoc attendendis est origo prio ris iudicij,& ipsius qualitatis,ut. C. ad mace.l.si filius. ff.de fideiuss.l.tutor.& ff.man.l.si procuratorem.& de leg. 2.l.cum si lius.§.hæres.ubi etiam hoc dicit Innoc. appellatio non mutat naturam prioris causæ,ut ipse nota.extrà de ap. c.cùm specia li. ¶ Nec est accipiendum in hoc ratio mouens reum ad resi stendum,sed solummodò quid actor petat,vt.ff.si pars hære.

6 pe.l.j.§.j.† Et pro Deo aduertat iudex appellationis: uonne debet iudex priorem sententiam iniustam tantum pronuncia re,vel iustam?utique,ut.C.de appel.l.eos.ergò in secunda instantia causa est beneficialis,sicut fuit in prima,quemadmodum dicimus,quod mortuo boue nihilominus iudex de boue pronunciat propter expen.& regressum de euic. Vnde causa est super boue,sicut prius.ff.de rei vendi.l.itaque mortuo bo ue. ff. iudi. solui. l.si seruus. & ff.de arbi.l.non distinguemus.

7 §.j. ¶† Præterea in causis, in quibus potest sui natura lite nō contest.procedi,ut sunt matrimoniales,altera parte existente in contumacia potest procedi,ut not. per gloss. extrà qui filij sint legi.c.per venerabilem. & certè sic fuit hic: quia procura tor pluries citatus non venit,nec substituit,cum tamen utrúque posset.imò aliquādo respondit,q nolebat defendere cau sam,quia sibi satisfactum de salario non fuit. Et ideò apparet,q processus non potest ex aliqua parte,nec secundum ali cuius opinionem de nullitate argui,& sic conclusio non impe ditur. Sed dato sine præiudicio,quod processus esset nullus, cum conclusio non fit, nisi quædam renunciatio,q nihil amplius producatur,ut in aut.ut cū de app.cognoscit.§. sed hoc hæc renunciatio,& per consequens conclusio locum non habebit, etiam si processus millies nullus esset, quia necesse est sententiam aliquam ferri,ut.ff.de iudi.l.de qua re.ergo & con cludi,cum sit de ordine iudiciario,ut plenè probatum est supra. ¶ Ex prædictis itaque manifestè apparet reiectis omnibus obiectis conclusionem omnimodè faciendam,quæ renūciationem dicit, ne qd amplius producatur, & ea facta cùm omnes obiectus impediant ex inspectione actorum,tunc erit locus disputare, utrum processus fuerit nullus, uel aliquis & si aliquis, vtrum prima sententia iusta fuerit, uel iniusta & hoc est uerum Oldrad.

Additio Rainaldi Corsi.

a ¶Præsumpta.] *Hoc dictum Oldr. ut singulare notat. Marsil.sing.12.*

De sepultu. & de pœni. & remiss. & de priuile.& de verb. sig.

SVMMARIVM.

1 *Fratres sancti Antonij habent priuilegium, quòd possunt audire confessiones quorumcunque curialium, & recipere ad sepulturam,ideò debent priuilegio parochiani gaudere.*

2 *Appellatione curialium ueniunt cardinales,& curia dicitur a cura.cum nu.seq.*

CONSILIVM. CCCXXI.

a THEMA tale est.[a] Fratres.sancti Antonij viennē. habent priuilegium à sede apostolica eis concessum in quo inter cætera continentur hæc verba,q confessiones fidelium curiam sequentium audirent,& eis iniungerent pœnitentiam salutarem, & cum expediret,ministrarent ecclesiastica sacramēta,ac de cæra,& alijs oblationibus, quæ percipiebantur in exequijs decedentium fidelium eorundem, uidelicet si apud parochiales tumulabantur ecclesias, medietatem. Si uerò apud alia loca secularia,vel religiosa,cuiuscunque ordinis, uel religionis extiterint,quartā, seu canonicam cōsueuissent recipere portionem,ipsique fratres oblationes, & cæram huiusmodi exequiis pauperum decedentium,ut curia supradicta, & alia conuerterent in opera pietatis &c.§.sequuntur hæc uerba,& recipere debeant in eo dem hospitali pauperes curiales,& tam eis, q̄ alijs curialibus sacramenta ministrare prædicta, & interesse exequijs eorundē curialiū mortuorū, & recipere pfatā canonicā portionē, quando in locis non sepeliantur ipsorum &c. Modo mortuo Cardi.& sepulto in ecclesia cathedrali quæritur, nunquid dicti fratres recipere debeant canonicam portionem? † Et uide

1 tur, q eis debeatur canonica portio secundum formam priui legij supradicti,quia priuilegium quod per eos producitur,facit eos,quantum ad curialem,veros parochianos,ut apparet ex iniunctis uerbis:curialium audiendi confessiones,& ministrandi ecclesiastica sacramenta,ergò debent parochiani iure gaudere,cum enim par,similisque militia sit,iustum & conueniens uidetur eosdem utriusque officij priuileg. gloriari ut. C.de palati.sac.lar.& rerū priua.l.ulti.lib. 12.& ff. de bo.pos. & de test.mili.l.j.circa prin. sic & prætor fecit bonorum possessorem, ut in omni parte loco hæredis haberetur, & ideo in eum ut in hæredem commoda transferuntur.ut.ff.de bon. pos.l. j. & l. ij. & cognati exequantur agnatis in successione, quia in tutelarum onere eorum æqua coditio est, ut in auth. de hær.abintest.§. ex his.& sic esset in multis similibus inueniretsed magis propriè loquendo rectè sicut in proposito q̄tū ad spiritualia, sicut in vrbe romana quantum ad tēporalia olim erat,vbi erant duo prætores,vnus urbanus,qui intra vrbes, & ciues urbis ius reddebat. Alter peregrinus ex eo sic dictus, q inter peregrinos ius deberet dare:ut.ff.de orig. iur.l.2.§.deinde cum placuisset. Sic ergò cum ordo sancti Antonij quantum ad curiales,ueri parochiani uicem,& locum obtineat,vt ex priuilegio apparet,fundatam habet intentionem suam in

2 canonica portione. ¶† Restat ergò respondere ad obiecta. & primò ad primum,quo dr̄, q priuilegium ipsum non comprehēdit Card. ut de eorum funeribus dicta portio debeatur. Respondetur,q imo continetur. Dicitur enim circa finem priuilegij, q fratres sancti Antonij debeant in hospitali suo, ubicunque curia resederit, recipere pauperes curiales,& tam eis,q̄ alijs curialibus,sacramenta prædicta ministrare, & interesse exequijs eorum curialium mortuorum, & recipere præ fatam canonicam portionem,& quis dubitat sub appellatione curialium magis Car.tanquam curiæ necessariò astrictos, q̄ alios,qui ipsam curiā uoluntarie comitant: certè nemo rectè intelligens, cum proprie curialis dicatur curiæ nexibus al ligatus.ut.C.de hær.& ma.l.curiales.de epis.& cle.l.si quis cu rialis.& C.de decur.l.curiales.li.x. cum ab hac comprehensio ne eos eximat excellentia dignitatis, sicut sub appellatione familiæ paterfamilias continet:ut.ff.de verb.sig. l.familiæ.& appellatione senatorum princeps continetur: ut.C. de digni. l.ua senatorum.lib. xij. & ipse princeps se inter milites connumerat: ut. ff. de milit.testa.l.j. C. de ueteranis.l. 1.libr. xij.

3 ¶† Nou ob.q circa principium priuilegij dicitur de sequentibus curiam,quasi Cardi.non sequantur curiam, sed constituant eam constituendo sequuntur, & econuerso curiam sequuntur,& sequendo cōstituunt, & quodlibet animal de qua driga quadrigam sequitur,& quadrigam cōstituit: ut. ff. de uer.sig.l.qui neque sequantur.& de le.ij.l. peculium.§.quadrigæ.& quibus mo.usufru.amit. l.quid tñ.§.vlt. & certè Card. plus debent curiales dici, q̄ alij. ¶ Dicta est enim curia à cura,& per eorum sollicitudinem Romanus pontifex ecclesiam regit.& est simile,quod dicitur, q Romulus diuisit populum in xxx.partes,quas partes curias appellauit, propterea q reipublicæ curam per sententias partium earum expediebat: ut hæc textualiter leguntur.ff.de orig.iur.l.ij.in secundo respon

4 so. ¶† Non obst. si dicatur, q ecclesia cathedralis in tali priuilegio non includit pp sui excellentiam: quia constat hoc non esse uerum:ut extrà de æta.& quali.c.accepimus.& de p ben.c.cum sm apostolum.de uerb.sig.c.tua nobis. potissimè cum de certa ciuitate non facit mentionem,sed vniuersum or bem terrarum respiciat, vbi Romanam curiam contigerit re sidere,sicut cùm mandat prouideri de bñficio in aliqua prouincia.tūc.n.cathedralis,& metropolitana ecclesia cōprehēditur.

ditur.ut extrà de præben. c.pro illorum.& eo.ti.c. quamuis. li.6.& circa hoc attendentur verba ipsius priuilegij.circa fi. ubi dicit,quod debent canonicam percipere portionem, qñ in locis non sepeliuntur ipsorum. ergò ubicunq; alibi sepeliũtur,priuilegium locum habet ar.expressum.ff.de interdi.& releg. l.exilium.in secundo respõso.& indicant benè uerba circa prin.priuilegij apposita,ibi,si uerò apud alia loca secularia
5 uel religiosa &c. ¶ † Ridiculum enim est, ꝙ sub appellatione locorum non contineatur ecclesia cathedralis.constat eñ hoc falsum esse.ut.C.de episco.& cleri.l. si quemq̃.ibi quocunque locorum peruenerint.&c.extra de priuil. cùm & potestatem.§.ulti.cum simi. ¶ Ex prædictis itaque patet fratres sancti Antonij repulsis obiectibus souere iustitiam pietati cõsonam,& de consuetudine approbatã. & hoc censet Oldrad.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Tema tale est.] *Iunge hic consi.suprà.211.& 293.*

De priuil. & de verborum significa.

SVMMARIVM.

1 *Per priuilegium concessum studenti cum clausula non obstantibus quibuscunque statutis &c.solluntur statuta primæ residentia,quibus cauetur, ꝙ teneatur quis residere tanto tempore à princi.aliàs nihil habeat.& clausula generalis omnia sub se comprehendit,ac si specialiter essent ibi nominata.*
Item priuilegium concessum causæ est magis fauorabile, quã si esset concessum personæ.& nu.seq.

CONSILIVM CCCXXII.

1 ATTENTO themate proposito credo † de iure fructus beneficij ligoneó.per tempus,quo.B.P.studuit in vrbe, ipsi deberi ex vigore indulgentiæ,nulli enim dubium est,quin Roma.ponti.possit singulares cuiuscunque ecclesię consuetudines tollere,si uult,ut ff. de sepul.uio.l.3.§.diuus.& C.de vsu.cos.ne filius pro pa.aut. oẽs peregri.C.de fur.& seruo cor.aut.nauigia. extrà de consti.c.j. hoc autem expressè sustulit per illa verba non obstan-
a tibus [a] quibuslibet statutis &c. extra de electio. quia sepæ. &
2 c.cũ non deceat in 6. ¶ † Non ob. ꝙ de statuto primæ residẽtiæ specialem mentionẽ non fecerit, qa generalis clausula,q̃tum ad comprehensa sub ipsa , sic singula complectitur, ac si essent specialiter omnia enumerata:ut ff.de leg.3.si chorus.in prin.C.de quadri.præscrip.l.2.de præscrip.xxx. uel. xl. anno. l.omnes docendi. & hoc denotat uerbũ uniuersale quibuscun
b que [b] ut.ff.de hære.insti.hoc articulo.& C. de pac.si creditores.& ibi not. quia uoluit tales studentes cum ea integritate percipere,cum qua perciperent,si residerent personaliter , & sic eos pro residentibus uoluit haberi.ut. ff.qui.ex cau.maio. iulianus.§.ul.& de re mili.l.pe.in fi. ubi hoc satis expssum est. & attẽdat̃ bõ ista indulgẽtia:nã nõ est restringẽda, qa nõ est data psonę,sed cãæ.ut.ff.q.ex cau.maio.necnon. io prin.imò talis indulgentia est amplianda:ut extrà de uerb.sig.c.olim.& ff.de consti.prin.l.ult.Et pro ista opi.facit capitulũ fi.extrà de rescri.li.6.ẽm intellectum Io.And.licet Arch.ꝯrium sentiat, cuius opi.& si uera esset,ad propositum nõ accederet,quia ibi de fructibus loquitur certam personam,uel certum usum respicientibus , quibus statim in uacatione beneficij quæsitum est ius in fructibus: ut.ff.de acqui.hær.l.filium emancipatum. hic autem dominus P.facit se habilem ad capiendum fructus in absentis tali , antequam aliquis ius haberet in huiusmodi fructuum perceptione . Pro hoc. C.de iu.& fac.ign.l.2.cum ibi not. Et pro hoc.ff.de uer.ob.l.cum stipulatus sum mihi à proculo,Oldradus .

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Non obstantibus.] *Clausula non ob. in rescriptis quando requirat specialem legis,cui derogatur,expressionem, Alex.remissiuè docet in l. Ælia.§.fi.de re iudi.Barba.in cons.55.col.13.uol. 2.Cuius consilij prima uerba sunt . Sapienter scribit Psalmista. Dec.consi.269.col.5.ad fi.uol.2.Oldr.noster.suprà in cõsi. 247. Vbi ego addidi.Bertr.in consi.212.col. 3.uol.2. Alex.in cõsi.37. in fi.uol.j.Accedat Dec.in consi.x.uol.j.Imo.in c. Quæ in ecclesiarum.col.fi.de constitu.*
b ¶ Quibuscunque.] *De pro nomine quicunque uide suprà in consi.117.in fi.Alcia.de uerb.sig.lib.3.col.2.Vbi si lex hoc termino aut simili utatur,ad idoneas tantum personas restringi regulariter inquit In contractibus uerò secus.Adde Cur. Iun.in consi.1. Feudali.col.2.& 3.*

De excep. & de conces. & de testi. & de fide instrumen.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio debet admitti contra compositionem quæ si non admittitur potest legitime appellari.*
5 *Interlocutoria quando non apparent in registro non præsumuntur testes examinati secundum eam .*
6 *Notarius si dicat testes iurasse secundum morem non propterea probat eos iurasse coram iudice.*

CONSILIVM CCCXXIII.

1 CIRCA primum, † & ꝙ exceptiones vniuersitatis subiecen.ꝙ schedulã loco cõpositionis lectã admitti debeant,necnõ probationes super ipsis, probatur sic.Quod præstat iustam causam appellandi,multòfortius præstat iustam cãm excipiendi.ut extra de appel. c. dilecto.sed cõstat,ꝙ talis relatio schedulæ, per quam quia apud principem minus ueraciter honorator, præbet iustã causam appellandi,ut ff.qñ appel.sit.l.j.in ij.responso. & de app. l.j.§.j.& C.de relatio.l.j.in fi. & ibi notat̃ , ergò multofortius
2 præbet iustam causam excipiendi. ¶ † Secundò ex relatione talis schedulę vr̃ subsecuta esse commissio,quã dñs noster papa mandauit,ea non obstante , iustitiã fieri inter partes,quasi ea reprobata,uel saltem neglecta,ar.ff.de his,qui notan.infa. lucius.nunqd ergo æquũ nõ est excep.admitti,& probationes, p quas appareat ueritas compositionis , & sic non uideatur reprobata,q̃ erat incognita:certè sic.nec.n.propriè reprobatur incognitum,sicut nec approbatur.ut ff.de iuris.om.iud. si per errorem.quia cum reprobandum præsupponat uoluntatẽ reprobantis,non potest esse,nisi in eo,qui rem cognoscit. ar. C. de re.mil.semel.& de inoffi.testa.l.mater decedens.hic allegatis describit lex.dum dicit.si misit aliquis nobis,& nos eis aliquid descripsimus uolentes pernoctare ad enunciationẽ suæ existat.si n.docuerint, uel non ita, se habere,quæ missa sunt, nihil à nobis cognitum esse uidebitur,quod quasi aliter se habenti rescriptis rescripsimus,per quem tex.dum dicit,si enim docuerit &c.appatet,ꝙ debeant exceptiones,& probationes admitti,& de hoc,quod dicit,nihil à nobis incognitũ &c. apparet, ꝙ commissio ad talem relationem secuta, & quicquid ob id secutum est,uitiatur, ut hæc leguntur.ff.de appell.l.1.in terpretatione guerræ,ibi posita,qui textus benè videat̃,qa de
3 terminat istũ punctum. ¶ † Attẽdant ẽt, quia prompta offertur ꝓbatio per ipsam literam compositionis,q̃ offertur.ut.C. de reb.cred.& de iureiu.l.ul.& p testes, qui nõ de longinquo expetuntur,sed in curia sunt.V ō cum facilius est ueritatis ꝓbatio,salua iustitia repelli non p̃t.ut.ff.ad exhi.l.3.§. ibidẽ.ad trebel.ille,à quo.§.si de testõ.& i aut.de testi.§.si uerò.& huic opinioni assensit Reuerẽdus pater dñs Car.causæ auditor,dũ ꝓpositis exceptionibus dixit se auditis partibus iustitiã facturũ.cũ ergo exigat iustitia(ut est probatõ)exceptiones admitti nequaquam eas do.Car.erubescẽdo ueritatem repellet,iux
4 ta illud,qđ traditur.C.de mõ mult.l.ul. circa finem. ¶ † Circa ẽm,ꝙ interrogationes eædẽ,quas fecit,fuerunt factæ parti uniuersitatis,& fieri debebant parti aduersæ, & ipsa ad rñdendũ cogi,probat inuestigatio ueritatis , ad quã iudex modis oĩbus laborare debet,ut cognita ueritate &c.35.q.ul.iudicantẽ. C.de eden.is,apud quem, de iudi. l.iudices.& ff.ad.l. fal.

ff.d.l.pe.in fi.& obferuantia æqualitatis, quæ debet in iudicijs
obferuari.ut.C.de fru.& lit.expen.l.ul.de proxi.facr. fcri.l.in
facris. & de poftulando. prouidendum. & quia iudex poteft
partes interrogare, quandocunque æquum fibi uidebitur, ut
ff.de interrog.act.l.pe. & extrà de fide inftru.c. inter dilectos.
Et debet intelligi illud æquũ uidebit.i.uideri debuerit. ut. ff.
de fta.l ib.fi libertus.l.labeo.& de ʒhen.emp.& vend. hæc non
dtio. & de ope. lib. Quòd aũt debeant interrogationes fieri,
fuadent inueftigationes ueritatis, obferuatio æqualitatis, &
5 quafi totalis decifio quæftionis ¶ † Circa tertium vř, ꝙ de iu
re dicta teftium, qui debebant ẜm interrogationem recipi ꝓ
parte epifcopi,& capituli, non probent, quia cum mandatũ
fuerit teftes interrogari ẜm interrogatoria exhibita,nec ipfa
interrogatoria appareant, manifeftum eft,ꝙ nec dicta teftiũ
efficaciam habent,ficut dicitur de duabus fcripturis,quarum
vna alterum refpicit,ut originale,uel ut mandatum dirigens,
& regulans,quia nifi prima appareat, fecunda efficaciam non
fortitur.ut.C.de æden.aut.fi quis.extrà de offi.deleg.cũ in iu-
re.& hoc fatis patet per illud, qđ in iure fcribitur, fi teftator
quem hæredem inftituat pro parte, quam afcripfit,inftitutio
nulla eft,ac fi aperte dicat lex,quoties unus actus alterum re-
fpicit,vt fui ipfius regulam,& menfuram,nifi ipfum primò re-
gulans,& menfurans appareat,id,qđ agitur,nihil eft, ut hæc
leguntur.ff.de hære,infti.l.a.& l.clemens patronus.§.ult.expf.
6 sè no.Hoft.extrà de tefta. præfentium. ¶ † Circa quartum vi
detur, ꝙ dictum tabellionis dicentis teftes iuraffe ẜm moré,
non probat eos coram iudice iuraffe, quia qui dicit afsiften-
tiam,vel præfentiam alicuius perfonę in expeditione alicuius
actus,habet illud manifeftè probare.ut.C.de ftatuis & imag.
l.2.& ff.de pub.l.s.& l.quæcunque.§.qui à pupillo.& no.de fi
de inftr.& iure haftæ fifca.l.j.li.x.Sed præfentia iudicis non ar
guitur neceffaria ex uerbis prædictis, ergò &c. extra de pro-
ba.in præfentia.Et hoc idē probatur fic. ifta uerba iurauit iux
ta morem, magis refpiciunt iuramenti formam,quam perfo-
nam,coram qua iuratur. Et ideo lex præfuppofita perfona iu-
dicis,à qua procedunt citatoria edicta,& modus proponendi
ea,dicit aduerfus abfentes non per cõtumaciam. f. nequaq̃ ex
more conuentos &c.C.quo,& qō iudex,ea,quę.& hī bene.de
nouo codi.cõfir.l.vl.§.ult.ibi edictis ex more propoonitur &c.
& ad hoc accedit.ff.de offi.procon.& legati fimul in aliam.in
2.refponfo.ibi,& ferias fecundum moré,& confuetudiné &c.
In omnibus.n.his legibus apparet illa uerba non perfonam in,
cludere,fed magis qualitatem ipfius actus refpicere. vt extrà
de præfumption. c. illud,ibi de more illarum, quæ panes uen
7 dunt &c.Oldradus. ¶ † Item uerba iuxta morem obfcurũ, &
dubium.& ideo nefcierunt,fub qua forma, uel modo iuramē
ta pofsint effe diuerfa ẜm cõfuetudinis diuerfitatem. extrà de
cõfti.c.j.li.6. ¶ Itē, vt patet in ꝓceffu, nõ refert procuratoré
fuiffe citatum ad certam horam, & alia hora aliquos teftes re
cepiffe dicto procuratore abfente, & aliter non uocato:quia,
non tenet exceptio tal.C.quomdo,& qñ iud.l. fi ut proponis.
8 ¶ † Itē non conftat de cõmifsione fibi facta per dõm Car. pi-
faqa ipfe ꝑ dictũ fuũ in facto fuo deponit, & fidē nõ facit, cũ
non fit factum per modum actorum, quia non in iudicio,fed
partibus abfentibus,nec uocatis,extrà de offi. dele. cũ in iure.
& de proba.ca.qñ ꝫ fallam.& de teft.cum à nobis,aliquos ét
teftes recepit ante diem, quo dicit fibi factam cõmifsionem,
Vnde non ualent,quæ per eum facta funt,tanquam à non iud.
ce facta,& quia etiam non fuit capax talis commifsionis. Ci
fta non competenti iudice.per totum titulum,extrà de refcri.
9 c.ftatutum.li.6. ¶ † Item domino Car. fuit caufa commiffa,
ut in ea procederet feruato legitimo ꝓceffu habito inter par-
tes,& in multis non feruauit primum proceffum,ut patet per
proceffus,& libellos fuos in primo,& fecundo iudicio.

De concef. præbend. & de renuncia. & de refcrip. & de uerbor. fignifica. & de exception.

S V M M A R I V M.

1 *Expectatiuam fi unus habet ad primo uacaturum beneficium cum claufula anteferri in una ecclefia & ibidem unus anti-
quus in fraudem ipfius renunciet beneficio in curia etiam fi
facias mentionem de expectantibus non propterea præiudica
tur expectanti & uacatio in curia fraudulofa non afficit be-
neficium.cum fequen.*
5 *Gratia quo ad poteftatem iudicis debet effe bullata & non po-
teft probari per teftes.& nu. 20.*
8 *Articuli concludentes maxime circa renunciationem fimonia-
ce factam in fraudem debent admitti.*

CONSILIVM CCCXXIIII.

FACTVM tale eft. Dominus nofter papa Clemēs
quintus fecit.G.duranti gratiam fpecialem de ca-
nonicatu,& præbenda,necnon dignitate, perfona,
tu,uel officio, fi tunc uacabát, in ecclefia numacē.
alioqui referuauit eidem cum inhibitione, & interpofitione.
& interpretatione decreti proximè uacaturũ,feu uacatura,cũ
claufula anteferri,certis fibi ad hoc executorib, deputatis, ad
quorum mandatum receptus fuit concorditer tam per facri-
ftam ĩ fcriptum,quam per alios nullis tunc ibi præbenda, di-
gnitate,perfonatu,uel officio uacãtibus,in canonicum,& fra-
trem,poftmodum eft receptus:tunc canonicus,& facrifta di-
ctæ ecclefiæ decrepitus,debilis,& ualetudinarius centum an-
norum fuę ætatis,& ultra,qui etiam carnes propter fenectuté,
& debilitatem diebus comedebat prohibitis, de cuius morte,
probabili de die in diem fperabatur,cõiter, fciens aũt do. G.
prædictam præbendã expectantem conftituit procuratorem
ad refignandum apud fedem apoftolicam canonicatum, præ-
bendæ,& facriftiæ,quos in dicta ecclefia obtinebat.P. nepoti
fuo poft refignationem hmói conferendos, facientes inter fe
auunculos & nepotes conuentiones illicitas,& pactiones, ac
nullo domino Papæ facta mentione de decrepitudine,debili-
tate,ualitudine,& antiquitate prædictis,imò expofito fibi, ꝙ
idem.F. cupiebat dictos canonicatum,& præbendam, & facri
ftiam ex certis caufis legitimis liberè refignare. Idem do. Pa-
pa commifit cuidam Cardinali,ut dictam refignationem etiã
apud fedem apoftolicã poffet recipere, & alicui perfonæ ido
neæ hmói beneficia conferre, de qua fibi expediens uideret:
dicens in fua commifsione inter cætera. gerētes in his,& alijs
de circunfpectione tua fiduciã in domino fpãlem tenore præ
fentium tibi concedimus facultatem.cum claufula decernen-
tes irritum &c. ficut in literis apoftolicis plenius continetur.
dictus autem dominus Cardinalis ftatim dicta commifsione
fibi facta,antequã literæ prædictæ commifsionis fuiffent bul
latæ,& præfentatæ,eidem do.Card.nulla caufa in refignatio-
ne fpecificata,uel inquifita,uel proceffu facto, fi erat iufta cã
refignandi,uel non,refignationem recepit, & etiam ad colla-
tionem proceffit. P.nepoti præfati. F.facriftæ renunciationē
faciendam,ficut continetur in literis inde factis, poft quæ di-
ctus. F. facrifta apud dictam ecclefiam numacen. infra duos
menfes,ut & canonicus,& facrifta uiã vniuerfæ carnis ingref-
fus eft. Executores prædicti. G. duranti ignari refignationis,
& collationis prædictarum, cùm nulla tunc noticia de hoc in
illis partibus effet,ꝑbendam,& facriftiam,quos dictus.F,ob-
tinuerat,eidē.G.autoritate apoftolica contulerũt,& cũ in pa
cificã poffefsionem induxerunt, ēt anteq̃ literæ papales prædi
ctæ commifsionis effent bullatæ, & præfentatæ præfato do.
Card.Idemq; do. G.durãti à prouifione prædicta facta dicto,
P.nepoti dicti.F.quondam facriftæ,& à proceffibus executo
ria ipfius,cum ad eius peruenere noticiã, ad fedem apofto li-
cam appellauit,& caufa huius appellationis uertitur in curia
in præfenti. ¶ Circa ꝓpofitũ thema ueniendo breuiter ad pũ
cta iuris eft primò attendendum,ꝙ do. F.canonicus,& facri-
fta ecclefiæ numacen.dño papæ expofuit fe uelle ex certis cau
fis legitimis liberè refignare,in quibus uerbis refignandi cã,&
modus refignationis defcribitur.cuius.F.affertioni,& fuppli
cationi innitēs do.Papa.cõcefsit do.N.Car. ptãtem renuncia
tioné recipiendi,& conferendi fub hac forma. Clemens eṗs
feruus feruorũ dei &c. ex cuius cõcefsionis uirtute do. Card.
proceffit ad renũciationem admittēdã,& prouifioné, & ficut
producta

producta ostendunt. Modò est in quæstione, utrũ articuli ꝓ
parte domini. G. duráti in cã oblati admitti debeant ad defen-
1 sionem iuris sui, & ecclesiæ numacẽ. & exclusionem du. F. † Et
vr̃, ꝙ sic multiplici intentione. Et primò sic. dominus papa in
concessione, quam fecit do. N. Card. sic dicit, cùm dilectus fi-
lius. F. canonicus, & sacrista ecclesiæ numacen. cupiat, sicut
ex parte sua nuper accepimus, canonicatum, & ꝑbendam, &
sacristiam, quas in ecclesia ipsa obtinet, certis ex causis legiti
mis liberè resignare, nos uotis eius in hac parte fauorabiliter
annuentes, & gerentes in his & alijs de circunspectione tua in
dño fiduciam &c. Ex quibus verbis vr̃ dñm papam secutum
assertionem dicti domini. F. qui dicebat ex causis legitimis se
uelle renunciare, sub conditione hac rescripsisse. s. si præcea
ueritate nitantur, & si cã subsit legitima renunciádi: ut. C. de
diuer. rescrip. l. vniuersa. & extrà de rescrip. c. 2. oĩs ergò arti-
culus, qui probat cãm renunciandi non esse legitimam, debet
admitti, utpotè quia probat formam mãdati nõ esse seruatã,
imò conditionem non impletam, & sic contra, uel saltem pꝫ
ter uoluntatem mandantis factum, ut. ff. ad treb. sed si ante. in
prin. & l. si cui purè. §. j. sed articuli probant simoniam, & frau
dem huiusmodi, ergò &c. ¶ † Item etiam fuit assertum domi
2 num. F. uelle liberè renunciare, & papa mandauit liberam re-
nunciationem recipi. Omnis ergò articulus, qui probat, quod
renunciatio fuit non libera, sed cum pacto, quod deberet reti
nere donec uiueret, aliquod emolumentum, debet admitti,
quia per talia constat eam non liberam, ut. ff. de don. l. j. & ex
tra de rerum permu. c. licet in tua. li. 6. & extra de offi. dele. c.
ex parte. 2. ¶ † Secundò dicta impetratio facta ad dominum
3 Card. fuit surreptitia, quia tacuit impetrans ẽt in ecclesia nu-
macen. aliquem expectantem cum clausula anteferri. Nec suf
ficit, quod in litera fiat mentio de expectantibus, quia nõ so-
lum factum, sed etiam modus facti exprimendus est. ar. ff. de
trans. cum hi. §. modus. C. de transa. ut responsum. & extra de
rescrip. dilectus filius Abbas. & ibi no. per Bar. & Inn. cum. n.
talis, qui habet clausulam anteferri, iudicatus sit per papã di-
gnior alijs, nõ possumus eum, quem pp lucem claritatis suę,
alijs anteposuit, non dicere alijs digniorem: ut. ff. de offi. præ-
se. ꝑto. l. unica. & C. de crimine sacri. l. 2. & sic non cottinet ta
lis sub clausula generali: ut ff. de iniur. l. item apud labeonem.
§. ait prætor, extrà de rescri. sedes apost. si sic, ergò grã rema-
a net surreptitia. [a] ¶ † Tertiò renunciatio officij iam suscepti
4 est contra ius cõe, nisi causæ legitimæ renunciationem sua-
deant, & debito modo fiat, ut. ff. de offi. præsi. l. legatus. de mi
noribus. uerum. §. ex facto. extra de renun. c. nisi cum pridem.
& c. post translationem. Si ergò ad suggestionem alicuius di
centis se uelle ex iustis, & legitimis causis renũciare, papa ius
sit eius renunciationem recipi, debet intelligi cum causæ co-
gnitione: sicut cum prętor mandat tutorem confirmari, ut. ff.
de confir. tuto. l. tutores. & si hoc factum non fuit, inualidum
est, quod actum est: quia hæc res ei commissa est curanda, nõ
negligenda, & hoc indicant illa verba, gerentes de circun-
spectione tua &c. ut hoc probatur. ff. de transac. l. cũ hi. §. si ꝑ-
5 tor. ¶ † Quartò renunciationem recipere est iurisdictionis, si
cut potest intelligi in aut. de defen. ciuitas. §. interim. extrà de
renun. admonet. & ff. de orig. iur. l. 2. §. & cùm placuisset. Sed
in commissione iurisdictionis ita est, quod prius exerceri nõ
potest, q̃ literæ ad eum perueniãt, cui iurisdictio est commis
sa, ut. ff. de acqui. pos. l. qui absenti. in prin. & extrà de appel. c.
super eo. 2. & hoc ea maximè ratione procedit, quia commis
sio iurisdictionis desiderat scripturam, ut insti. quib. mod. iua
pa. potestatis soluitur. §. filius. Et alibi dicitur, placuit omni-
bus iudicib. nostris, q minores, uel medias administrationes
gerunt, siue inter correctores, siue inter consulares, siue inter
spectabiles ordinentur, non solũ codicillos dare &c. ut in aut.
de man. prin. in prin. & C. de man. princ. l. unica. 2. q. 1. legũ, si
uerò ita est, non prius habuit uim huius concessio, q̃ scriptu-
ra concessionis esset completa, bullata, & in munilum reda-
cta. C. de fide instr. l. contractus. ¶ Et cum articulus. G. dicat,
ꝙ tempore renunciationis erant literæ commissionis in can-
cellaria iterum legendæ, manifestè apparet, ꝙ ex his adhuc
nulla iurisdictio ei competebat, sicut dicitur de testatore, qui
scribi fecit testamentũ, & erat iam in schedula positum. Nam
talis scriptura ius aliquod non tribuit, nec uim testamenti, uel
codicillorum obtinet: ut. ff. de leg. 3. fideicom. §. j. & ibi no. &
de testa. ex ea scriptura. imò magis & hoc sic vr̃ incæpisse fa-
6 cere, q̃ fecisse ut in eo. ti. l. si is, qui. & ibi no. ¶ † Quintò renun
b ciatio fraudulenta [b] non obstat expectantibus: ut extrà de re
nun. si te præbendam, li. 6. & ar. ff. de repu. l. si filia. & solu. ma.
filiæ meæ. & accedit in argumentum bonum, ꝙ dicitur de so
cio omnium bonorum, qui spe successionis sibi primò deferẽ
dæ societati renunciat. ff. pro so. l. actione. §. diximus, & de pa
tre adoptiuo emancipante filium, ut fratres collatione priuet.
ut. ff. de colla. bo. l. j. §. his, quorum. & l. si filium. in fi. secundi
rũsi. Et quod fuerit fraudulenta apparet ex signo posito in ꝑ-
dicto. c. si te, quando infirmus renũciat tenui beneficio, ut ex
pectanti uiam præcludat, & sic de proximo futuram uacatio-
nem præuenit in fraudem, sicut dicitur de muliere præuenien
te diuortium manumittendo seruum, ut eum adulter subtra-
hat quæstioni, ut. ff. qui, & a quibus manumis. liberi non fiũt.
l. sed si maritus, & de eo, qui adoptat præueniendo tempus cõ
fiscationis bonorum, cum iam accusatio immineret, ut. ff. de
bo. dam. cum ratio. §. ex bonis. & de bonis eorum, qui mortẽ
sibi consciuerunt. l. ult. §. j. nempe hic fuit senex, & ualetudina
rius, ut in articulis ponitur, & renũciauit, & sic erat morti ꝓxi
mus iuris præsumptione, ut. ff. de dona. cau. mor. l. 3. 4. & 5. &
in fine ætatis erat: ut, ff. de leg. j. ciuitatibus. §. j. & non poterat
diu uiuere, eò ꝙ centenarius erat, & ultra: ut ff. ad l. fal. hære-
di. & ff. de usuf. uc. an usus fructus. de usufru. leg. l. si usus fruct.
& notatur. ff. quemadmodum testa. aperiantur. l. 2. §. j. nec mi
nus fraus committitur in loco, quam in tẽpore, quia hæc duo
pariter se habent ad obligationem. ut. ff. si cer. pe. l. nam. & de
7 leg. j. l. nemo conditionem. ¶ † Colligitur etiam, quia sub il
lo tempore mortis facta est, ut patet de do. inter ui. & uxo. l.
si is, qui sub ipsa. Nec hanc præsumptionem fraudis tollit, qđ
in curia, uel coram papa facta sit: quia facta est coram eo hu-
ius uitium, & fraudem, quæ ex articulis colliguntur, ignoran-
te, ut. ff. de bo. pos. l. seruus. & qui admitti ad bo. pos. l. bono-
rum, ut dicitur de re furtiua, cuius uitium non purgatur, si red-
dit in potestatem ad ipsum dominum ignorantem. ut. ff. de v-
suc. l. sequitur. §. qui autem dicit. & de tutore, qui mutat domi
cilium principis autoritate, quia per hoc non excusatur à tute-
la, nisi princeps hoc sciat, & ipsum literis ascribat. ut. ff. de ex-
cu. tuto. l. idemq; uel proauus. imò dignus est pœna, qui con-
scientiam principis circumuenit: ut. C. de his, qui à non domi
no ma. l. fi. ¶ Sextò quia datur in articulis, ꝙ dominus. F. indu
ctus, & deceptus fuit per dolum, & per fraudem facere procu
ratorem ad renunciandum: & sic mandatum nullum, eò quod
dolus causam dedit huic contractui, ut. ff. de dolo. eleganter.
8 circa prin. ¶ † Nunc de intẽtione dñi. G. q̃tum ad articulos
partis aduersæ, vbi impetratio nõ fuit reprobata, eò ꝙ fiebat
sub spe. renunciationis auunculi, & uerè illud. c. ad propositũ
non accedit, quia ibi totum, quod actum fuit, incipit à gratuita
concessione, hic uerò à fraudulenta cõcessionis inductione,
& illicita pactione, & ideò propter potentiam principis totũ
est uitiosum. ut. ff. de acqui. pos. clam possidere in prin. & à pri
mordio tituli posterior formatur euentus, ut. C. de imponen.
lucratiua descriptione. l. unica. circa finem, cum similibus. sic
& aliàs fit differentia, utrum aliquid incipiat à præcedenti pa
ctione, an a præcedẽti traditione, ut. ff. de dona. l. Aristo. & ibi
no. & C. de iu. do. l. j. ¶ Pro nobis quidem est casus illius. ca.
ex parte. de offi. deleg. inquantum dicit, ꝙ impetratio non te
nuit, quia de expectantibus non fecerit mentionem, non ideo
minus est facienda mentio de modo facti, quam de facto ipso
ut. C. de trans. ut responsum. & ff. de trans. cum hi. §. modus. &
no. per Bernardum. & Inno. extrà de rescrip. cum dilectus fi-
lius Abbas. ¶ Secundò in alijs est casus pro nobis, quia ibi pa
pa mandauit, ꝙ si auunculus. N. omninò Archidiaconatum re
nunciare uoluerit, Archidiaconatus conferatur dicto. N. & ex
ponitur ibi omninò, id est liberè, absolutè, totaliter, & simpli
citer. Omnes ergò articuli, qui ostendunt renunciationem nõ
esse omninò, & liberè & absolutè, & simpliciter factã, debent
admitti, ut pertinentes, & ipsum. F. excludentes de toto. Nec
dico

dico, ſicut aduerſarij nobis imponũt, ex hoc demulcentes au-
res plebis, ꝙ ſola porrectio præcum pro conſanguineo, uel
quas porrigit conſanguineus, non inducunt ſimoniam, quam
pro digno faciunt, ſed conſtringere ſe ad aliquid dandum, uel
remittendum de eo, quod futurum eſt ſuum, ſicut colligitur
ex coniunctione legum. ff. quæ ſententiæ ſine appella. reſcin.
l. uenales. & ff. ad treb. l. ſeruo inuito. §. cum prætor. iuncta. ff.
9 de calum. l. 2. & 3. in princ. ¶† Secundò non obſtat, ꝙ ſene-
ctus eſt iuſta cauſa renunciandi &c. quæ ſenectus non allegatᷓ
hic pro cauſa uera, ſed ſimonia, & illicita pactio fuit hic cau-
ſa proxima, licet ſenectus fuerit remota, & colorata, vt in arti
culis dicitur, & ad probandum iſtam ueritatem contra colo-
rem ſunt articuli, ut. C. de ſacroſan. eccl. l. iubemus. ff. ad ma-
ced. ſed iulianus. in prin. C. de tranſ. cũ ea. Et ẽt ad probandã
proximam cauſam. l. pe. & de excep. rei iud. l. cum de hoc. Vn
de cùm ſenectus per ſe, & ſimpliciter eſt cauſa beneficij renũ
ciandi, ſed non in propoſita ſpetie, quando ex hoc reſultat ſu
ſpitio fraudis, ſic ꝙ faciat in fraudem, ut. ſ. fraudet fratres in
collatione, ut. ff. de colla. bo. l. j. §. his quoque. & l. filium. in fi.
ſecundi reſponſi. & licet iuſtè adire, niſi ſuſpitio fraudis ſit, vt
ff. de leg. præſtandis ꝯtratabulas bo. poſ. l. pen. §. ſi adierit. ſed
hæc eſt violẽta ſuſpitio fraudis, ut in c. ſi te. & fraus facile col
ligi non poteſt, niſi ex coniecturis, ut. ff. ſi quis omiſſa cau-
ſa teſtamenti quia autem. §. non ſimpliciter. ibi ſed modo nul
la &c. ergò non obſtante, ꝙ dicitur & diſtinguitur inter impe
dimentum perpetuum, & temporale &c. quia in fraude, ſiue
in actibus fraudulentis hæc diſtinctio locum non habet. nam
prætor fraudem etiam in tempore intelligit fieri: ut. ff. quæ in
frau. credi. omnes. §. ult. ¶ Præterea poſsibile eſt, ꝙ in c. ſi te.
eſſet impedimentum temporale. Pone. n. ꝙ in eccleſia ſit con
ſuetudo operandi, quæ eſt in iure approbata. ut extrà de con-
ſuetu. c. cum in tua. lib. 6. ¶ Præterea dato ꝙ c. ſi te. debeat in
telligi de impedimento perpetuo, in caſu noſtro impedimen
tum hoc eſſe poſſet temporale, & perpetuum, & ideò perpe-
tui impedimenti naturam aſſumit. ut. ff. de condic. inde. ſuffi-
10 ciat. ¶† Quartò non ob. quod dicebatur, ꝙ locus non indu-
cit ſuſpitionem, ſed amouet ut in. §. qui iuſſu. quia illud non
eſt aliàs propter locum, ſed propter ſuperiorum iuſſum. Si di
catur, & hic fuit ſuperiorum autoritas? Rũdetur uerum eſſe,
igitur oarrantis &c. & ideò verè, licet locus ſimpliciter, & de
ſe non inducat ſuſpitionem doli, perficit tñ, ſiue conſummat
dolum per alias coniecturas huic adiunctas præſumptum. Vn
de totum hoc ſtatutũ eſt tali loco, ꝙ fiat mentio iuris expe-
11 ctãtium. ut. ff. de mino. l. 3. §. ſi quis cum minore. ¶† Præte-
rea talis mutatio loci. ſ. de municipio in urbẽ habet in ſe ſuſpi
tionem doli, & ideo defertur iuramentum malitiæ ſuper hoc,
ut. ff. qui ſatiſd. cog. l. de die. §. ult. & talis mutatio loci eſt do-
loſa, ut. ff. ſi ex noxa. cauſa agatur. l. j. ibi, loco, uel perſona mu
tata &c. & ideo talis mutatio non præiudicat expectanti, & ſic
dicitur de eo, cui legata erant mancipia, quæ in fundo erant,
cùm moritur teſtator, ancilla fugit de fundo, & peperit extra
fundum, & ſic non erat ancilla, uel partus tempore mortis in
fundo, tamen hoc non præiudicat expectanti legatum. ff. de
leg. primo, huiuſmodi. §. cum ita legatum. & nõ parcitur ei, ꝗ
cum poſsit rectam uiam dirigere, quærit eam, quæ eſt ex cir-
cuitibus, ut. ff. de excuſa. tuto. l. non ſolum. circa principium.
12 ¶† Nec obſtat, quod dicitur, ꝙ in curia uacauit, & ideo ad
papam ſpectat collatio per. c. extrà de præben. licet. lib. 6. quia
illud debet intelligi de his, quæ uacant in curia ſine fraude. nã
in permutatione fit renunciatio, & per hoc aperitur uia epi-
13 ſcopo, qui fuit, & eſt iudex competens conferendi. ¶† Non
obſtat, ꝙ ſint ibi aliqui expectãtes, ut extrà de rerum permu.
c. licet in tua. li. 6. & tamen ibi dicitur hoc locum habere, ſi ſi-
ne fraude hoc fit. nã & papa uacãtia in curia pt cõferre, ſi libe
rè, & ſine fraude hoc fiat. Vnde imperator nõ recipit lites do
natas, & ea, quæ in fraudem aliorum ei dantur: ut. ff. de iure
fiſ. res quæ. §. lites. Iuxta illud legale, calumniæ facultatem ex
principali maieſtate capi non oportet. ut. ff. de hær. inſti. l. pe,
14 ¶† Quintò non obſt. ca. cùm pridem. extrà de pac. imò facit
magis pro hac parte, quia ibi, quod per ſimoniam actum eſt,
reprobatur, aliud uerò confirmatur per papam ſcientem ui-
tium, & perfectum negocium fuit unum ab altero ſeparatũ,
ita quod realis renunciatio, quæ ſecuta eſt, nunquam inuenit
ſe cum pacto ſimoniaco, & non fuit ſimonia. hic autem arti-
culamus de ſimoniaca renunciatione ſine conſtitutione pro-
curatoris ad renunciandum, quę tamen in initio afficit ipſam
renunciationem, niſi probetur purgata ut. ff. quod ui, aut clá.
l. j. §. ult. & §. item labeo. & l. prohibere. §. illud. de leg. a. l. titia
15 ſeio. §. vſuras. ¶† Sextò non ob. quod dicitur in articulo, ꝙ
ſi ſit inductus propter dictas promiſsiones conſtituit procura
torem. Nec dicitur quem, quia cùm in modum exceptionis
dicatur, non requiritur ſolemnitas libellorum, ut poteſt per-
pendi. ff. ſo. ma. uiro, ubi in modum exceptionis opponebatur
crimen, nec tamen ibi aliqua ſolemnitas ponitur. Et eſt ratio,
quia alius, & grauior eſt effectus accuſationis, quia impoſitio
pęnæ ex crimine non eſt modus exceptionis, quia ſola repul-
ſio ſufficit, ut extrà de ordine cognitio. cùm dilectus. Et ſi di-
catur, ꝙ per hoc ſit inhabilis, dico, ꝙ per hoc non eſt, quia in
ſententia iuris contrahatur, ſed eius opinio læditur apud bo-
nos, & graues. ut. ff de excep. apud. & l. celſus. §. aduerſus. &
ſic ſola infamia facti contrahitur, quæ repellit à dignitate. ut.
C. de digni. neque. Præterea perſona procuratoris eſt perſo-
na omninò extranea à delicto, quia nec cum eo, nec mecum
fuit crimen ſimoniæ commiſſum, ſed ipſi inter ſe commiſe-
runt. Præterea ſi neceſſaria eſſet certificatio perſonæ, dico,
ꝙ facta eſt, ſi quis inſpicit præcedentẽ articulum, licet ab hoc
remotum, ubi fit mentio de Alberto lor. doxi. & infrà in alio
articulo ſimiliter fit mentio de eodem Alberto. Vnde nõ po-
teſt dici incertum, quod certificatur per præcedẽtem, uel ſub
ſequentem ſcripturam, ut ff. de lega. j. ſi ſeruus plurium. § ult.
& de reſt. a. hæredes palam. §. ſed ſi notam. & C. de ſen. quæ ſi-
16 ne cer. quan. l. hæc ſententia. ¶† Septimò, ꝙ allegatur inepti
tudo in articulo, dum dicitur, conſtituit, ut dicitur, dictum
procuratorem, quia iſta uerba, ut dicitur, poſſunt determi-
nare uerbum conſtituit, & tunc non denotant neceſſariam
ueritatis aſsignationem, ut ar. ff. de acqui. hære. cum quod. §.
quod dicitur. & poſſunt determinare illos accuſatores, & pro
curatorem, & tunc poſita eſt ueritas aſſertiue, quantum ad fa-
ctum: quod uerbum inducit efficaciam iuris, & ſi dicat, conſti-
tuit eum procuratorem, ſed non eſt procurator, quia manda
tum uitiatum, utporè cui fraus, dolus, & circumuẽtio cauſam
dederat, & ſic habebat nomen procuratoris ſed non erat. Iux
ta illud legale, ab his qui dici tantũmodo collegiati, uel deca-
ni feſtinant, cum id munus non impleant, ideoque ſi quia ſub
nudo appellationis uelamine eorum &c. ut. C de ſacroſan. ec
cle. l. qui ſub prætextu. & de collegiatis, & charto. l. uni. lib. xj.
De tali duplici expoſitione ſiue determinatione habetur ex-
tra de uer. ſig. Abbate. Debet ergò de iſto dubio ſic accipi, ꝙ
articulus ualet. ff. de uerb. ob. l. quoties. de rebus du. l. quoties.
& poſt articulos illos põt illũ exprimere, q a nõ potuit, ſed ex-
17 ponit: ut ex̃ de accuſ. c. cum dilectus. ¶† Octauò non obſtat,
quod dicitur, ꝙ in appellatione obijcitur euidens defectus p.
c. ſi fortè, quia illud loquitur, quando defectus attribuitur per
ſonæ, quod non eſt hic. ¶ Illud loquitur, quando euidentia at
tribuitur facto, puta defectiui, de quo loquitur lex. ff. de con-
trahen. emp. & uen. ea, quæ extra de accuſ. euidentia. ¶ Aliud
quando iuri, ut ſi dicatur euidentis iuris eſt. ut. C. de fur. mani
feſtiſsimi. & talis diſtinctio fit in tex. ut ff. de iureiu. l. ult. Cùm
ergo dico aliquid colligi ex ſcriptura euidenter, euidẽtia hoc
ius reſpicit. ſ. utrum ſit talis, quæ transferat iuriſdictionem,
uel poteſtatem in alium. argumẽtum bonum. ff. de his, qui. ut
indi. l. pe. unde. c. ſi fortè. de elec. lib. 6. de defectu uiſibili ſta-
tuit, qualis non eſt hic oppoſitus, ſed eſt quidam defectus in-
uiſibilis, & diſputationi relinquendus ſicut colligitur hæc di-
18 ſtinctio. C. de edic. diui adri. tol. l. 2. & 3. & ibi no. ¶† Nõ ob.
quod nobis imponit periurium, quia in appellatione fit men
tio de Alber. lor. doxi. &c. quia ibi fit mẽtio, ꝙ dicebat ſe ꝓ-
curatorem, in articulis uerò, ꝙ dominus. F. conſtituit, & cum
iſti actus ſint diuerſi, ſcilicet dicere, talis dicit ſe procurato-
rem, & dicere talis conſtituit talem procuratorem, ſicut ſunt
diuerſa mulierem dicere ſe prægnantem, & eſſe prægnantẽ:
ut. ff. de acquir. hæred, cùm quidam. §. quod. & de uen. inſpi.

l. j. in

l.j.in secundo responso. ¶Præterea hic fit mentio de qualitare constituendi: dicit enim, ꝙ inductus, solicitatus etiam, & circunuentus, quæ constat esse diuersa, sicut dolus incidens in contractum, uel dans causam contractui sunt diuersa ab ipso
19 contractu. ¶† Decimò oon obstat, quod dicit scripturã fieri solum ad probationem, quia illud uerum est regulariter. fallit tamen hoc in multis casibus.ut. C. si minor se maiorem dixerit.l.3.circa fi.& hęc de illis, ut probatum est suprà per iura
20 superius allegata. ¶† Vndecimò non obstat quorundã opi-
c olo, qui dicunt gratiam probari per testes, [c] quia hic de gratia mæra non agimus, sed de facultate danda do. Nico. Cardi. acceptandi renunciationem, quæ scripturam requirit, ut pro-
21 batum est supra. ¶† Duodecimò, & ultimo non obstat, si q̃ obscuritas est in articulis, quæ declarata est in respõsionibus, & hoc fieri potuit, & debuit de iure admitti.ut.ff. de test.l.hæredes palàm.§.sed si notam.& extrà de accu.cap.cum dilecti. ¶Ex prædictis itaque manifestè concluditur articulos dñi. G.duranti admittendos, tanquam claros, pertinentes, & benè compositos, atque ij probati euacuant in totum intentionem partis aduersæ. Oldradus.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶[Surrepticiis.] *Hanc Oldra.conclusionem sequitur Dec. in c.ceterum.in j.col.de rescri.& idem esse dicit, ubi causa semel delegata rursus delegatur non habita mẽtione clausulæ appellatione remota, quando aderat in priori delegatione talis clausula.*

b ¶[Renunciatio fraudulenta.] *Renunciatio fraudulenta non obstat. Hæc Decisio Oldra.trahitur in arg. à Mar. in sing. 18. dùm concludit renunciationes in contractibus factas ab ijs, qui nim earum ignorant, nihil nocere: innuens & illas esse fraudulentas: Datque exemplum in clausulis generalibus notariorum. De quibus uide Alex. consi. 10.in ij.uol.*

c ¶[Probari per testes.] *Ad effectum gratiæ nõ esse opus scriptura, sed ad facultatem probationum tantum. firmat Bal. in l. Humanum & in aut. si qua per calumniam.C.de legibus. Aucba. in c. Nemo potest de reg.iu.in 6. Affl.Decis.cclij. Marsil. in Rubrica de proba.nu.26. Facit Rot.in antiq.Decis.882. Iaf.in l. Cùm proponas. Deci.in l. Pactum, quod bona fide.C.de pac. Docet ipsa experientia in uiuæ uocis oraculis à Domino Papa quotidie emanantibus. Hæc autem conclusio à fortiori procedit in inferioribus Dominis secundum Francum post Archid. in princ.lib.6. ad fi. Et quòd possit gratia, & aliter, quàm per scripturã probari*
7 *tenet. Alex.consi.107. uol.ij. Ripa lib. Responsorum li cap. 5. Camerarius tamen in repet.l. Imperialem. fol.8. col.iij. de prohi.feu.alie.per Fed.distinguit, ut in gratijs cum onere admissis, quale est Feudum, in quo uicissim Dominus, & cliens obligãtur, scriptura non sit necessaria. In puris, atque simplicibus gratijs sit necessaria omninò.per c.sicut.extra de re iud.*

De rescrip.& de priuileg.

SVMMARIVM.

1 *Papa, si pupillo existenti coràm se, dedit gratiam ad dignitatẽ, si alias non dispensat secum non uidetur propter hoc secum dispensare.& nu.seq.usque ad nu.6.*

7 *Item si postquam beneficium uacauit, dispensauit secum, non uidetur facere praeiudicium alij tertio, qui id acceptauit. Ideò ille tertius debet illud habere, & pupillus expectare aliud uacaturum.*

CONSILIVM CCCXXV.

HEMA quæstionis est tale. Cuidam pupillo nomine Henrico coram papa existenti fuit facta gratia de dignitate in ecclesia Rothomagensi auia sua ibidem præsente & ipsum pupillum asserente: in literis cum gratia non reperitur de ætate expresse dispensatũ. Est modo una quæstio, utrum ex ipsis literis uideatur cũ eo tacitè dispensatum. Secunda quæstio est, ꝙ postquam beneficium uacauit, & per dominum Bernardum acceptatum fuit fuit dispensatum cum eo pupillo sine tñ præiudicio alieno, nunquid aliquod adminiculum præstet domino Henrico pu
1 pillo prædicto. ¶† Et quantum est de prima quæstione, uidetur posse dici de ueritate iuris dictum dñm papam non uideri cum eo de ætate dispensasse. Et primò hoc probo: certum est, ꝙ de iure cõi iste admitti non potest: ut. s̃. est allegatũ. & ff. de mu. & ho.l.ad rẽ. Dico ergo sic. papa & imperator sunt iuris patres ut in aut. de incest.nup. §.dubitatio col. s, ubi est expressum & per consequens ius loco filij habetur. modo uenit lex, institutus est filius per patrem in testamẽto, pater uult reuocare testamentum, & instituere extraneum in alia uoluntate, dicit lex, ꝙ requirit, ꝙ expressè faciat mentionem de testamento quo filium instituit, ad hoc ut primum testamentũ reuocare possit, ut in aut. de testa.imperfe.coll.viij.§.& si qui dẽ. ita dico hic, si papa uult derogare filio suo.i.iuri cõi, oportet de necessitate, ut faciat mentionem de ipso iure cõi, ꝙ eo non obstante uelit prouidere, quia non est uerisimile, ꝙ papa ius, ꝙ cum magnis vigilijs constituit, vno momento subuerterit. C. de inoffi.testa.l.si qñ.in prin. Fauent.n.iurà multum ꝓ iure cõi obseruando, & reijciendo ius speciale. C. ad treb.l.antiquæ.ff.de mili.test. eius miluis, §.militia.in aut. de non alienã. coll. 2. §.qs oon uerisimile. Et pro superiori ratione faciunt, quæ leguntur. ff. de le. 3. si quis in prin.& C. de testa.sut. quod fine. ¶ Quare euidenter concluditur contra ipsum Henricũ.
2 ¶† Præterea uidetur idem manifestius probari, vbicunq; cũ minore dispensatur, ut ad dignitatem possit promoueri, requiritur causa. ff. de decorio.l.non tõ.§.pe.& iura dicunt, ꝙ causa subintelligitur, nisi exprimatur. ¶ Sciendum est.n.ꝙ quædã sunt solennitates extrinsecæ, & illæ nunquam intelliguntur, nisi sint expressæ ff. de publ.l.quacũque.§.fi. Vnde cum hic ista causa dispensandi habeatur pro solennitate nunquam subin-
3 telligetur. & hoc uoluit Gl.ff.de uerb.ob.l.sciendum. ¶† Præterea hoc idem vr̃.probari, s̃m quod de solennitate dispensationis est causa dispensandi, ita de solennitate est præcedẽs cautio.ff.quæ senten.sine appell.resc.l.j.§.item cum ex do. Sed ita est, ꝙ sententia est nulla, nisi exprimatur, ꝙ solennitas illa interuenerit, ergo dispensatio nulla nisi causa expressa fuerit.hoc vr̃ probari.ff.de iure fisci.l.ij.§.senatus.in fi.ibi dũ
4 dicitur ut in sñia comprehendatur &c. ¶† Præterea, & hic facio magnam differentiam: ista gratia facta isti pupillo strictè est interpretanda propter duo. Primò pp naturam gratiæ. Secundò pp inhabilitatem personæ. Primò dico propter naturam gratiæ, qm̃ quæcunque gratia super beneficijs emanata strictissimè interpretatur ẽt facta maiori. extra de rescriptis. ca.ij. Item propter conditionem personæ, quæ de iure cõi est inhabilis ad talem gratiam, & ꝙ in istis duobus odiosis aliqđ subauditum debemus subintelligere, ut ualeat gratia, nõ uidetur conueniens. ff. de uerb.ob.l.si ita stipulatus fuero.§.grisogonus.& e.tit. l. quicquid astringende. hoc probat euidenter lex, quis, secundum quod uides, hic sunt duo ius cõe fauorabile ledentia, sic & alibi in l.non dubium, ꝙ de iure cõi ex nudo pacto non datur actio.ut.l.iurisgentium.§.sed cùm nulla. fallit in dote. C. de do.promis.l. ad exactionem. Item promissio incerta non ualet: fallit in dote.ut.l. cum post. §. gener.ff. de iure dot. Sed qñ ista duo specialia concurrunt in promissione dotis, & pactum nudum, & incertitudo, nunquid ualet? non est dubium, ꝙ non, nec aliquid est subintelligendum, qđ ista duo odiosa confirmet: hoc dico per.l.primã.C.de do.pro
5 mis. † Quid plura? pone, ꝙ imperator super ætate dispensat dicit lex, ꝙ requiritur probatio ætatis allegatæ coràm principe, anteq̃ possit ex rescripto sortiri effectum, quod hic non fuit factum, ergò &c. C. de his, qui ueniam æta.impe.l.ij.3.responso in fi.l.ad hoc faciunt. ll. secundum hoc quæritur propriè de infante habilitando per rescriptum, uidelicet cũ emãcipando, nam dicit.l.ꝙ ad hoc, ut ualeat emancipatio specialis, requiritur scriptura emancipationis, ergò, ut ualeat hæc dispensatio specialis, requiritur scriptura dispẽsationis. C. de emancipatio.libe.l.iubemus.in fi. cum ibi nota. hoc idem dicit lex quam induco sic. secundum ꝙ est iste Henricus inhabilis ad obtinendum de iure cõi, ita monachi ad litigandum in alia ciuitate, quam in illa, in qua degunt. sed ponamus, ꝙ petunt

tunt se admitti, & dicunt, ꝙ habeant licentiam sui epi, nunqd
habent fidem facere de ista licentia per literas speciales licen
tiam continentes? constat ꝙ sic. ergo & iste per literas specia-
les dispensationem continentes. hæc legũtur. C. de epis. & cle.
6 l. si qua per calumniam. §. fi. ¶ † Præterea vř. l. dilucidè proba
re, secundũ ꝙ aliquis per dispensatione m ætatis consequit̃ iu
ra maiorũ & eorum numero aggregatur, ita consequitur quis
per approbationem iura aduocatorum, & eorum numero ag
gregatur, ergò ad hoc ut probatio sortiatur effectũ debet de
a ipsa constare per scripturam [a] dispensationem expressam cõ-
tinentem. hoc dico per legem. C. de aduocatis diuersorum iu
diciorum. l. memimmus. ibi dũ dicit: gestis conficiẽdis aperte
apparet &c. & his iuribus credo, quo ad primum dubium quę
7 stionis, dñm. B. ius habere. ¶ † Nunc aũt est uidere, an ex se-
quenti dispensatione posiit se iuuare do. Henri. Et est dicen-
dum breuiter, quod non, qñ aut vult eam sortiri effectum, vt
nunc, à tempore impetratæ dispensationis in futurum, aut
uult eam retrotrahere ad tempus factæ gratiæ super dignita-
te. si primo concedas sibi, ꝙ super beneficio futuro in præsen
ti non uacante iuuet se, & ita nihil agit cõtra dñm Berñ. Si au
tem uellet retrahere ad tempus factæ gratiæ super dignitate
istud non debet concedi. Primo ex uerbis ipsius dispensatio-
nis, quia dicit sine præiudicio alieno. Vnde præiudiciũ fit do.
B. qui iam acceptauit, si retrotrahatur, qđ est contra intentio-
nem rescripti, & eius uerba, à quibus receditur sine dubio. ut.
ff. de leg. 3. non aliter. in prin. de usufr. leg. si alij. soluto matri
monio. l. si uero negocium. §. de uiro. & de exercito. l. j. §. si is
q nauem. maximè cum de iure communi istud intelligatur: ut
C. de eman. libe. nec enim anus. ff. ne quid in loco pub. l. 2. §.
merito. & §. si quis à principe. ideo concluditur, ut ex uerbis
ipsius dispensationis apparet, non posse præiudicare dom. B.
8 ¶ † Præterea hoc probant leges euidenter in casu magis du-
bio, in quo magis uidetur mens principis retrotrahenda. non
est dubiũ, ꝙ per restõnem fit retrotractio. ff. de mino. l. fi. & l.
ꝙ si minor. §. restitutio. & de usu. uideamus. §. in sauiana. sed
secundum qđ hic habilitatur inhabilis per dispensationem, sic
habilitatur inhabilis per restitutionem, deinde quærit lex,
an inhabilis restituatur per principem, ut recuperet locũ suũ
antiquũ? dicitur autem, ꝙ si inuenit locum suum occupatum,
& tunc de iure restitutio ad illum extenditur, sed habet expe-
ctare donec locus uacet, aliàs si non inuenit locum occupatũ,
quia primum recupérat. ergò concludo hic, ꝙ, do. Hen. inue-
nit locum occupatum per do. Ber. qui occupauit illo tempo-
re, quo do. Henri. ius non competebat, expectare debeat seqn
tem, ita ꝙ dispẽsatio eum iuuet per l. ff. de decurio. l. 2. §. j. sta
tim enim ius fuit quæsitum do. B. quod ex sequenti facto au-
ferri ratio, & uerba legis non patiuntur. ff. de excu. tut. is qui
tres. in prin. ibi dùm dicit: statuti eum tenuit &c. immò ꝙ cer
te ista dispensatio expresse uidetur ius tollere do. Henri. si qd
habet ex prima gratia, quia istud est uerum, ubi unum conti-
net aliud, si unum exprimatur, tunc neutrum sub alio conti-
netur. ff. de vulg. & pup. cum ex filio. §. filio. & l. ex facto. §. idẽ
quæro. unde ibi forte posset argùi cum aliquali colore, ꝙ in
prima gratia continetur dispensatio, quod uerum tamen non
puto: nunc argui non potest, quando dispẽsatio expressa est.
9 ¶ † Quare concludo, ꝙ nec ex prima gratia dignitatis, ut in
primis rationibus, nec ex secunda. s. dispensa, ut in secundis,
ius dictus do. H. uidetur habere. & ideo habito alias abiecto
eo priuilegio sequens admittendus est. ar. ff. de le. tut. l. agna-
ti. in prin. C. de prox. sac. scri. unicuique in prin. ibi dum dicit,
in deficientium locum &c. quia non debet alij præstare impe
dimentum, quod de iure non sortitur effectum. ff. de lega. j. si
seruus leg. §. si seruus alienus. & e. ti. l. si fundus sub condi. §. si
statu lib. & C. ne de testa. defunc. l. si př. Inter cætera ad. l. qui-
dam consulebant. ff. de re iud. quam inducit pro se specialiter
pars aduersa. Respondeo tripliciter. Primò, quia loquitur hic
in pupillo, ibi in adulto, & ibi est gloss. dicens, ꝙ illud, quod
habet locum in pupillo, non habet locum in adulto, siue econ
10 tra, & sic nullo modo arguendum est ex illa. l. † Præterea ibi
nullus ex hoc læditur tertius, quare conceditur, hic læderetur
tertius, ideo non est mirum si secus. uel aliter, quædam sunt
officia consistentia in iuris redditione, & illa committuntur
minori, quia in eo potest esse iuris capacitas, ut ibi &. ff. de
postula. l. j. §. pueritia. alia sunt, quæ consistunt in administra-
tione, & ista non committuntur minoribus ut in l. ad rem
publicam, & superius est probatum. alijs allegationibus ad-
uersæ partis respondere non curo, quia in allegatio. aliorum
sufficienter responsum est.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Per scripturam.] *Casus, in quibus necessario scriptum exigi-
tur, traduntur per Glo magistralem in c. j. §. postquam de censi-
bus. in 6. Quibus addendi sunt hi, quos Oldr. in præsenti consilio
recenset, tresque alij cum notabili limitatione positi à Ias. in l.
cùm proponas. C. de pac. Item alius à Marsil. notatus in Rubrica
de proba. nu. 26.*

De eadem materia ad idem.

De priuile. & de appel.

SVMMARIVM.

1 *Articulus quòd papa fecit dispensationem ipso facto conceden
do gratiam minori nõ est admittendus per maxime si fecit gra
tiam contra concilium generale non uidetur tollere nisi faciat
mentionem de eo expresse. & nu. seq.*
17 *De appellante secundum. cap. ut circa. & de ratihabitione. &
numer. 18.*

CONSILIVM CCCXXVI.

1 QVOD articuli dati in quæstione † prædicta pro
parte. d. H. substantialiter continentes papam sci-
uisse, eum in ætate pati defectũ tempore, quo gra-
tiam per ipsum exhibitam fecit eidem, & per hoc
dicit non obstare defectum, licet in literis dictæ gratiæ non
fiat mentio de defectu: sunt impertinentes, ostenditur rationi
bus infrascriptis. ¶ Et in primis, nam cum tàm per cõstitutio
nes summorum pontificum, quàm sacra concilia generalia
fuerit introductum, ꝙ personatus, & dignitates ecclesiasticæ
personis talem defectum patientibus non conferantur: ut ex-
trà de elec. c. cum in cũctis. §. inferiora. & c. nihil. §. episcopo.
& de præben. graue. Non sufficit proponi papam etiam scien
ter fecisse contra concilia, nisi in literis gratiæ contineatur ex
presse, ꝙ id facit non obstantibus concilijs supradictis, ut ex-
trà de capel. mo. c. ex parte. probat̃ expressè, ad hoc extrà de
æta. & quali. c. cam te. de confir. uti. uel inuti. c. porrecta. & ff.
de excus. tuto. l. uel idem iulia. §. sunt & alij casus. ubi probat̃,
ꝙ oportet probari per literas principis, ꝙ ex certa sciẽtia iura
cõe transgrediatur, & quod semper sit facienda mentio de ge
neralibus concilijs, qñ do. papa facit aliqua contra ea. & ex-
pressè determinat Ho. in d. c. ex parte. & in sum. de rescrip. §.
quas. uer. fi. & uer. sed & uero. & uersi. sed sunt casus. & no. p
Spe. de rescr. §. romanæ quoque. uersi item quod est contra
ius. Item cùm ius publicum cõsistat in sacris, & sacerdotibus.
ut. ff. de iust. & iur. l. j. & j. di. ius publicum. & publicè hominũ
confitẽtium Christi nomine intersit in ecclesijs plures, & suf
ficientes esse ministros, qui peccata populi deleant. ut. 3. q. j.
nulla. & j. q. j. ipsi sacerdotes. & Oseæ 4. c. & no. per doc. extrà
de accus. c. super his. & qualis minister in ciuitate, tales habitá
tes in ea: Præsumi non potest, ꝙ dominus papa iuri nedum
a publico, sed quasi diuino [a] cum solennitate, uidelicet in sacris
generalibus concilijs promulgato, sub tali taciturnitate uo-
luerit derogare. ad hoc. C. de inof. test. l. si qñ. in prin. extra de
rescrip. c. si qñ. & de of. deleg. c. ex parte. ¶ Cum etiam sit le-
gali prouisione statutum, ꝙ rescriptum, nedum ius diuinum,
sed etiam publicum impetratum extorquendum est de mani-
2 bus impetrátis. ut. C. de sacris largi. l. 3. ¶ † Nec per rescripta
quælibet uidetur detrahere princeps utilitati publicæ, uel pri-
uatæ: ut. ff. ne quid in loco publico. l. j. & §. sunt, qui putant. &
C. de præci. impe. offe. l. nec dãnosa. & l. rescripta. q sunt ca-
nonizatæ.

nonizate.xxv.q.2.& C.si contra ius uel uti, pub.l.fin, C.de
procu.l.milite.de temp.& repara.l.nemo.& de duob. reis.l.
b 2.nisi saltem princeps diceret nõ obstante tali,l,ut in d.l.fi.[b]
no.per gl.communem,& per Azo.in sum.eo.tit, & no.per gl,
3.distinct.c.rescripta.& per Hug,c.j.25.q. 2. sunt quidam.&
sic per hoc concilium deficiunt quædam,per quæ finis impo-
nitur articulis,de quibus statuitur in eisdem,sic ꝙ non restat,
nisi ꝙ executio fiat,ubi constat aliquatenus, ꝙ contra conci
lium tale committeretur.extrà de ele.licet canon.ibi iuris exe
cutione supplere.& ibi not. per omnes. Esset ne igitur contra
diffinitionem huiusmodi appellatio admittenda? certè nequa
quam,ut,C.sen.re.non pos,l,j.& C,de naturalibus lib. l.j.nisi
saltem rescriptum huiusmodi contineret, ꝙ tali iure non ob-
3 stante.& c.ut d.l.j,de naturalibus.lib. † no. super uerbo rescri
ptum.& C,de testa,l. si uerò speciali priuilegio. qđ etiã ea ra
tione iuuatur: quia quantòminus præiudicium talis iuris trãs
gressio redderet,ẽ expressim consentiret, & huic iuri renuncia
ret,non tamen eò magis ualeret huiusmodi concessio,cũ ta-
libus in reipublicæ,ac diuini cultus augmentum (ut præmitti
tur) introductis renunciari non possit,nec partium conuen-
tionibus derogari,extrà de immu.eccle.c.non minus. & c.ad
uersus.xxv.q.2.c.j.cum duobus seq.& ff.de ferijs.l. si feriatis.
& extra de ferijs c.fi.& de foro comp.c.si.diligenti,ff.de pac.
do.l.2.& l.de dic.& de dona.l.si patronus,& de oper.lib.l.cer
donem,de colla.l.parium,de iureiuran.propter calum.l.2.§.
sed quia ueterum.Calumniosum est ergò dicere, ꝙ huiusmo-
di sacra concilia, quorum autoritas uim habet diffinitionis
sententiæ,sicut præmittitur, & quæ rescripto papali,nisi ex-
pressum rescriptum clausula contineat derogatoriam, tolli nõ
possunt,nec consensu partium prætermitti, tali dissimulatio-
ne fuisse sublata,facilius equidem tollantur simplices decreta
les & cõstitutiones,quas solus papa promulgat,quã unaquæ-
que ex concilijs cũ multitudine,ac ex autoritate tot solẽnium
personarum, & de ipsarum sensu, & consilio, & tot firmata
capitibus promulgantur, cum naturale sit unãquanque rem
dissolui &c,ut.ff.de reg.iur.l.nihil.& extrà.e.c.omnis.Et licet
papa,sicut princeps,legibus sit solutus,ut extrà de ele.c.signi.
& C.de legi.l.digna uoa.& sit super concilia.ut xxv.q.j.c.j.&
in iure præallegato.& ff.de lega.3.l.ea imperfecto.& iniuriæ
nasci non debent,unde iura nascuntur.C.unde ui. l.memine-
rint. Et quod hmõi gratia, etiam si rescripto probetur obten
ta,nisi prædictam clausulam derogatoriam contineret,ineffi
cax, sit tanquam uideatur per importunitatẽ, & ambitionem
obtenta,apertè vr̃ probare lex denique.ff.de mi.in prin. † Nã
4 rescriptum etiam principis,per quod administratio rerũ sua-
rum minori concedirur,uelut ambitiosum repellitur.ergò sic
in rescriptis apostolicis,quæ cum tanta maturitate, & tam so
lẽni deliberatione transeunt, seu examinatione elimantur,ni-
hil est,nec esse debet, ꝙ frustra membranas occupet. ut ff. de
usu.& habi.l.diuus.de usuris,l.stipulatus.& de leg.j.si quãdo.
ad muni,l.j.§.fi.& C.de test.l.j.lib.x.& extrà de rescrip. c. pa-
storalis,& de ætate,& quali.c.accepimus,§.j.& de priuilegijs.
c.ea ore.& c.quia circa, & c.in his, nihilominus tamen uide-
mus ad sensum, & hoc indubitanter uicecancellariæ stylus
obseruat, ꝙ licet ille,cui prouidetur per dominum papam de
personatu,dignitate,uel beneficio curam personarum haben
te,sit minor,xxv.annis,& in literis apostolicis asseratur explsè
ꝙ hmõi gratia fit non obstante constitutione concilij genera
lis,solùm tñ debet attendi, an ex ipsius defectu literæ aposto
licæ falsæ probentur:ut extrà de cri.fal.c.licet.§.sed hæ duæ.
Item in præsenti casu nedum esset facienda mentio de ijs,quę
obuiarent,imò pp hoc aliud opus est,quia remedium, & gra-
tia dispensationis exigitur,ad hoc quod minor talia beneficia
possit assequi:ut de æta.& quali.c.permittimus,li. 6.quia in-
teruenisse non dicitur, cuius omissio gratiã supradictam eua
5 cat. ¶ † Nec ob.quod oppo. ꝙ reseruando scienter dignita-
tes,aut personatus conferendos eidem Hen.dispensauit cum
ipso:quia habet ueritatem in facto,siue in iure,non in dispen
satione,cũ exorbitet à iure communi: ut extra de fil.præsby.
c.is,qui.& de præben.ca.quamuis.lib.vj.xxiij.q.4.c.ipsa pie-
tas. Quin etiam facienda non est, nisi causa sufficiens ipsum

inducat,utpotè prærogatiua meritorum euidens promouen-
di,aut necessitas,uel utilitas beneficij, cui præficitur promo-
uendus;ut.C.de præpo.sacr.scri.l.certe.& l. unicuique. li.xij.
& v.q.vj.tali.& si illa.xlv.di.omnis.in gl.qualiter.63.di. Vale
rius.& 77.c.fi. de qua causa est secundum ius saltem summa-
ria præmittenda cognitio.ut.j.q.vij.ca.nisi rigor.& e. seq. Et
not.per Inn.& Host.extrà de fil.præsby.c.ueniens.& Vincen.
extrà de ele.coniuga.c.diuersis fallacijs. ¶ Item non sufficit,
ꝙ causa subsit, dum à iure communi receditur, nisi hæc per
c hoc cui hoc de iure comperit,exprimatur:[c] ut. ff.de re iud.l.
2.& l.4.§.si quis condemnatus.& de appel.sciendum.& in au
th.de iudi.§.oportet.& extrà de offic.ordi.c.ordinari. li. 6.&
no.extrà de iudi.c.iure esse ambiguũ.lib.6.per. Host. de dila.
6 c.papa.per Inn.& Host.de re iudi.c.ad consultationẽ.¶ † Est
autem dispensatio actus ita solennis, & solenniter expedien-
dus, ꝙ tanquam inter ardua, & grauiora negocia reputetur,
non potest per ep̃m sine consensu capituli expediri,ut expres
sè not.per gl.j.q.v.præsentium. ¶ Item dispensatio est quasi
quædam sententia,uel decretum, & est necessaria scriptura,
ut.ij.q.j.legimus.alias non ualet, ut supradictum est.Præser-
tim in dispensatione,per quam aliquis ad officium,uel digni-
tatẽ pter obseruantiã antiq̃ assumitur. & quod in tali casu ne
cessaria sit scriptura,probatur expressè.C.de diuersis officijs,
& appar.li.xij.l.probatorias.ij.responso. ibi cum dicitur sed
ex autenticis in sacris probatorijs manu nostra subscriptis.
Quin consuetudo, & obseruantia notoria,& indubitata dñi
papæ Clementis est attendenda,à quo gratia dicitur emanas-
se, quisque nullam unquam gratiam concedit in talibus, nisi
eam suo speciali signo conscribat,cuius cõsuetudo est in his,
tanquam uniuersalis patrisfamilias attendenda,& quæ in eo-
dem genere controuersiarum seruata sunt:ut.C.de ędif.priua.
l.an in totum.ff.de usu.l.qui semisses. §. quæsitũ. & de pigno.
act.uel uniuersorum,de test.l.hæredes.palam.§.j. & de cond.
& demon.l.cum seruus.de act.emp.& uen.l.pe.j. responso.&
7 extra de pigno.illo nos. ¶ † Item certum est, ꝙ in dispensa-
tione,quæ facti est opus est facto.cum igitur nuda uoluntate
uideatur hic dispensationis actus interuenisse,non ualuit, qđ
expressè probatur extrà de præben.c.de multa.in fi.& melius
e.ti.c.nõ potest.li.6. cũ nec pacto actio iniuriarum nasci pos
sit,ubi non præcessit iniuria.ff.de pac.l.si unus,§.quod in spẽ,
nec etiam ius cognitionis pactis, uel epistolis potest consti-
tui:nec est libertas,nisi expressus actus interueniat, per quẽ li
bertas detur:ut.ff.de pac.l.ius agnationis.de re.iur.l.iura san
guinis.C.de testa.l.ex his uerbis. & in præsenti casu u detur es
se præsumptio iuris, & de iure, quæ probationem in contra-
rium nõ admittit, quia ubi papa de huiusmodi defectibus mẽ
tionem non facit expressam in literis, defectus ipsi non uiden
tur de iure esse sublati:ut extrà de præben.c. si motu proprio.
lib.6.& e.ti.c.licet.& de rescri.c.cũ aliq̃bus.& ca.susceptũ.&
c.duob.in q̃bus expsè dr̃, qđ nisi papa in literis suis suã intẽ
tionẽ expsè insinuet,stabitur iuri cõi, nulla probatione alia
sup hoc suffragante. ¶ Itẽ eorum,q̃ ponuntur per oĩm destru
d ctionẽ[d] nunquam unum comprehenditur sub reliquo: ut. C.
de codicil.l.si idem.ff.de ser.ur.præd.l.si domus. sed ad ocu-
lum uidemus, quod licet papa facta mentione de alicuius in-
habilitate,utpotè quia prouidet minori de beneficio cum cu
ra,uel de beneficio curato,obtinenti aliud consimile,ei, nihi
lominus clausula iungitur ex uberiori domini gratia:tecum
nihilominus dispensamus,ut dictis defectibus nequaquam ob
stantibus &c, quæ clausula non apponeretur, si prima gratia
uim dispensationis haberet,nec dominus papa se alia dispen
satione superflua oneraret, nec ista clausula frustra mẽbranas
in literis apostolicis occuparet, ut suprà clarè probatum est.
8 ¶ † Itẽ ex lr̃a p partẽ.do.H.pducta colligit, ꝙ multa p par-
te sua fuerunt pposita,& petita,quorũ quodlibet ius cõc læ-
debat,vz reseruatio dignitatis,aut psoi atus,ac pbẽdę,quas
duxerit acceptãdas, & qđ extũc nõ obstãte certo canonicorũ
numero,& iurõ firmato reciperet i canonicũ,& qđ decernere
tur irritũ,& inane,si secus ẽt añ acceptationẽ hmõi contige-
rit attẽtari,& nõ obstãte:qđ alia bñficia &c. & ſm qđ ipe dat
articulũ,fuit ẽt ppositum, & petitum,qđ non obstante,quod
eius

eius ætatis esset, cuius esse proponitur, posset personatum
aut dignitatem habere. uerum constat ex ipsa litera producta
per ipsum. H. quod idem dominus noster in cõcessione gra
tiæ, & literæ apostolicæ, quæ habetur loco tituli, ut probatur
super literis. de rescr. & C. de quadri. præscrip. l. bene à ze-
none. & de re mili. l. nemině, in prin. & de cõsul. l. fi. lib. xij. xx.
q. 4. monachũ. circa princ. 39. q. 2. c. 1. 70. di. hortatur. de te-
ctus oẽs, p quos de iure cõi petitio sua sortiri nõ posset effe-
ctũ, enarrauit, & dispẽsauit ætatis defectũ, cũ exceptio, super
qua nedũ non dispensauit, sed neque de hac ... articu-
lus, imò nec in literis sit aliqua mentio de eodem. ergo plu-
ries proponitur & petitur, respondendo ad aliqua illa qui-
bus non respondit Pontifex, denegasse uidetur. Instit. de
inuti. stipu. §. quoties ius. probatur. extrà de præsump. nonne.
imò si fuisset prius intẽtio cõcedentis, dispensasset, cũ gratia
petita fuit. postmodum tñ hoc concedendo, vř alia denegas-
se: vt C. de procu. l. maritus de pac. conuen. l. fi. nã & in stipu.
rescriptis, & dispensationibus ac etiã priuilegijs intelligitur
ommissum, quod non reperit̃ expressum. ff. de uer. ob. l. quic-
quid astringẽdæ: & sol. mat. l. si cùm dotem. in prin. & de lib.
& post. cõmodissimè. & ad turpil. l. j. §. si plura. C. de cad. tol.
l. 1. §. cum aũt. 2. q. 5. consuluisti. extra de transa. inter corpo-
ralia. & de decimis. c. ad audientiã. ¶ Itẽ quis dubitat hoc ha-
bere stilum, & obseruantiam romanæ curiæ, ꝙ super gratijs,
& indulgentijs per sedem apostolicam concessis gratia fiat,
nec gratia dicatur integraliter facta, donec literis per dñm ui
cecancellarium lectis gratia per dominum papã concedatur,
nisi expresse dñs papa diceret, ꝙ literæ bullarentur ex specia-
li gratia sine aliqua læsione? ¶ Itẽ ꝙ gratiæ, quæ dispensatio-
nẽ cõtinent, priusquã registrentur, non reddantur impetrãti-
bus, ad occurrendũ falsitatibus, quæ super his sæpè committe
bantur? certè nullus. non ergò prius dicitur facta esse gratia,
quàm talis scriptura, & lectura firmẽtur, & perficiantur, ac do
nec lecta, & registrata fuerint. insti. de contrahen. empt. circa
9 prin. ¶ † Itẽ supposito, ꝙ dñs noster dispẽsasset expresse cum
do. Henrico, non tñ sequitur, ꝙ executores, quibus commissa
fuit executio gratiæ, susceperint potestatẽ ꝓuidẽdi dicto Hẽ
rico, non obstante dicto defectu, quibus de hoc fides habuit
fieri, cũ alias ad collationẽ procedere nequissent, donec hoc
in sñia deductũ fuisset. ad notitiã cuius iudicij, uel executoris,
priusquã procedant, sup his dẽt fieri plena probatio, ut extrà
de offi. deleg. c. prudentiã. & de offi. ord. c. ordinarij. in fi. lib.
6. de concess. præben. c. quia cunctis. lib. 6. ex cuiusmodi defe
ctu sola gratia dicti. H. quæ fuit sup beneficio uacaturo, fuit,
& adhuc remanet prorsus inutilis, & ipse. H. qui se fecit inue-
stiri de ipso, & fructus uendicat à dño. B. per quẽ se proponit
impeditum, quominus possit eius pacifica possessione gaude
10 re, cadit à dicta thesauraria, & incidit in c. eum, qui. ¶ † Item
posito, quod papa reseruasset eidem Henrico minori ex cer-
ta scientia, ꝙ posset huiusmodi beneficium acceptare, non ob
stante ꝙ esset minor, certè talis indulgentia erit arctanda, ut
quantòminus fieri poterit, ius cõe offendat, modò aliquid o-
peretur, ut C. de inof. testa. l. si quando. & no. de rescrip. c. 1. &
not. per Compo. eo. ti. causam, quæ. quid igitur poterit ope-
rari? utique, quod idem. H. qui tempore, quo dictam gratiam
obtinuit, minor erat, & sic etiam pro eo tempore, quo maior
factus est, non possit dictam gratiam impetrare, cum tempus
datæ semper inspiciatur, ut extrà de rescr. c. si eo tempore. lib.
6. postquam maior factus fuerit, & habilis, possit dictũ bene-
ficium obtinere. nam cum hic sint impedimenta duo: scilicet
quod minor non potest tale beneficium impetrare etiam pro
11 eo tempore, quo maior factus fuerit. ¶ † Item aliud impedi-
mentum, quo durante minori ætate ipsum obtinere non pos-
sit, intelligam sublatum minus impedimentum, cùm semper
(ut prædictum est) minus, & illud, quod minus à iure commu
ni discrepat, uideatur esse sublatum: ut d. l. si quando. & extrà
de consue. cùm dilectus. & de fide instru. inter dilectos. §. cæte
rum. & no. per Host. extrà de fil. præsby. §. fi. in uer. quid si di-
spensetur ad hoc. extra de præben. cùm in illis &c. quamuis.
lib. 6. not. ẽt per Archidia. de fil. præsbyte. c. si is. lib. 6. ex quo
ergo expresse dispensatum non fuit, expectet, donec fuerit fa
ctus maior. ex quibus ... et præfatos articulos repellendos.
12 ¶ † Quid plura? litera apostolica prædicta super gratia facta
dicto. H. probat, & inducit contrarium eorum, quæ in dictis
articulis continentur. probat quidem quod papæ tacitus fue
rit defectus ætatis, quem idem. H. patiebatur, qui nõdum com
pleuerat octauum annum, cuius obiectionis probatio satis
patet per responsionem sui procuratoris. nam cùm procura-
tor prædicti. B. ponat, quod idem H. tempore dictæ gratiæ,
quæ fuit quasi in princ. primi anni, nondũ attigerat. xj. annos,
ex parte dicti. H. respondetur, quod tpe responsionis, quæ fuit
facta nuper de mẽse Ianuarij, idẽ. H. maior erat. 14. annis. &
sic introducto intermedio tempore à tempore gratiæ usque
ad tempus responsionis, quod fuit sex annorum, qui excessus
restringi habet ad paucos dies: ut ff. de uerbo. sign. l. hæc adie
ctio. si quis cautio. & post tres. ubi no. nec bonus posset vir
arbitrari contrarium. nam ex quo pars eiusdem. H. gratiam
suam repugnare sciebat propter ætatis defectum, ut apparet
in 7. & 8. articulis per ipsum exhibitis, satis præsumitur, &
habet præsumi, quod si præfatus. H. fuisset tunc temporis ma-
ior. 9. aut 10. annis, sicut de octo posuisset, quia quanto es-
set proximior pubertati, aut. 25. annorum ætati, tanto fuis-
set cum ipso facilius dispensatum, ut extrà de despon. impu-
be. cap. puberes. & C. de his, qui ue. æta. impe. l. 2. & extrà de
æta. & quali. c. permittimus. lib. 6. nec eius procuratorẽ fuis-
set uerisimile huiusmodi suffragium, quod faciebat propter
defensionẽ dicti beneficij, ommisisse, siue iactasse, ut ff. de pro
ba. cùm de indebito. & de inoff. testa. l. 1. & extrà de renun. c.
13 super hoc. & de præsum. quia non est uerisimile. ¶ † Item ex
eo arbitrari non potest adiectionem prædictam referri, nisi
ad paucos dies, quia articuli prædicti. H. continent, quod ip-
sum portabat auia eius, seu coram ipso papa tenebat, quod
satis ostendit eum esse minorem. 8. annorum, præsertim cùm
secundum naturam personæ, quæ octo annos excessit, non
consueuerit teneri, nec portari. unde apostolica litera duas
clausulas continet, per quas concluditur eundem. H. talis æta
tis non pati defectum. Primò in hoc, quod dicitur circa prin.
ipsius literæ, ibi, conditiones, & merita personarum &c. mo-
rum honestate, & literarum scientia sunt dotatæ. His igitur
ritè paterna considera ione pensatis uolentes tibi &c. Quæ
uerba de necessitate concludunt papam supponere ipsum.
H. saltem attigisse tempora pubertatis. Cum autem tempo-
ris illius ætas adeò sit fragilis, quod ignorat, quid agat: ut C.
de fal. mo. l. 1. & de consec. di. 4. c. eos. nec in talibus mores,
aut delicta deprehenduntur: ut ff. de ædil. edic. l. cum autem.
§. accipitur. & de acqui. hære. l. pupillus. & ex qui. cau. in pos.
ea. l. si pupillus. de iureiuran. l. l. pupillus. ad l. aquil. sed
& si quæcunque. §. 1. Et propter hoc dicit Salomon, ut legi-
tur prouerb. cap. 1. quod licet tria sibi reputaret difficilia,
scilicet uiam aquilæ in aere: uiam nauis in mari: & uiam co-
lubri super petram: quartum tamen penitus ignorabat, scili-
14 cet uiam uiri in adolescentia. ¶ † Item talis ætas non pati-
tur, quod literarum scientia ad tale beneficium obtinendum
possit esse dotatus, cum ante tempora pubertatis quis non
censeatur habere peritiam iuris, aut facti: ut apparenter dicit
lex. ff. de iur. & fac. igno. l. fi. & propter hoc dicitur quod. 17.
anni sunt necessarij, siue saltem requiruntur, antequam quis
possit postulare: ut ff. de postu. l. 1. §. pueritiam. Ad quod fa-
cit illud, quod scribitur Hiere. c. 1. Puer sum, & nescio loqui.
Dicitur enim puer, donec ad tempora perueniat pubertatis:
ut. ff. de uerbo. sign. l. pupillus. ut not. Innoc. in c. super inor-
dinata. de præben. de æta. & qualit. ord. indecorum. ut extrà
de despon. impu. c. puberes. sed tales non præsumuntur me-
ritis. & moribus suffragari: ut probatur. 1. q. 1. c. iudæi. ibi, non
merito, sed fauore &c. Et in saluatore nostro stupebant ho-
mines, quod in 12. anno sapientiæ signa faceret, ut scribitur
Lucæ c. 2. Et paulus, licet præordinatus foret vas electionis,
fatetur opera paruuli dum erat paruulus, se fecisse, & ea, cùm
desijt esse paruulus uacuasse ad Corinth. 13. c. Ex quibus ex-
presse conuincitur articulus aduersari literæ supradictæ.
Item ex hoc etiam, quod idem dominus noster per ipsum di
ctum H. præstari præbuit de seruandis statutis ipsius ecclesiæ

Iuramentum, q̃ à pueris prohibitum est præstari. ff. de iureiu.
l. qui iurasse. & de arbitris. l. diem proferre. §. coram. nam de
omnibus iuramenti est iudicium, uidelicet quod à iurante
discreto præstetur, ut extrà de iureiur. c. & si Christus. quod
esse nequit impuberis, ut probatum est. 22. q. 5. c. paruuli. &
no. in aut. de pace tenen. §. sacramenta. per glo. præsertim, ubi
non essent adeo proximi pubertati, quod essent doli capa-
d ces. & sic etiam tenet frater Thomas [d] eos ex hoc non posse
iurare, quia nescirent habere reuerentiam, quam decet, ad sa
15 cramenta, seu sacra, quæ tangunt. ¶ † Præterea per alium mo
dum euidenter apparet, quod nedum inter articulos produ-
cta est repugnantia manifesta, imò ipsi articuli sibi inuicem
aduersantur, ut liquido ex ipsorum tenore apparet cuilibet in
tuenti. nam septimus, & quatuor sequentes articuli dantur ad
eum finem, quod dominus papa tempore gratiæ sciuerit, &
certificatus fuerit ipsum. H. pati defectum ætatis, sed 53. &
54. ad eum finem tendunt, quòd de prædictis nulla mentio
fuit facta, ut patet in hoc, quia articulus continet, quod ipse
papa decreuit, quod non obstante dicto defectu, siue obiectu
prædicta gratia sortiretur effectum, ac si de huiusmodi mino
ri ætate in dicta gratia mentio habita extitisset. ex quo etiam
conuincitur, q̃ ante hoc decretum præfata gratia, saltem quo
ad dignitatem, & personatum, nullum habebat effectum alio
quin litera apostolica contineret iuris errorem, si suppleret,
quod erat plenum: cùm adiectione nõ indigeat plenitudo. 6.
q. 1. si omnia. quæ quidẽ repugnantia defectus euidens in iu-
re. H. prædicti colligitur ex tex. literæ, quam obtinuit pro sup
plemento defectus præfatæ gratiæ, de qua litera sui articuli,
scilicet. 53. 54. faciunt mentionem. nam tex. ipsius literæ apo
stolicæ continet quod idem defectus uidetur sibi prædictam
gratiam fecisse authoritate literarum suarum, & quod de hoc
in ipsa gratia ea sola simplicitate nulla mentio facta est. ¶ Itẽ
cõtinet postmodum impetrantem, qui in thesauraria, de qua
sibi prouisum fuerat, ius non habebat ex defectu prædicto.
¶ Item quod super hoc voluit eum fauore prosequi gratio-
so, & quod tam suis, quam Delphini prædicti supplicationi-
bus inclinatus decreuit eam habere roboris firmitatem, ac si
de huiusmodi minoris ætatis facta mentio in ipsa gratia ex-
titisset: ita tamẽ quod illis, quibus erat quæsitum ius in re, uel
ad rem, nullum præiudicium pararetur. ¶ Ex quibus colligi-
tur primò dictum. H. fateri, & prosequi uelle gratiam aposto-
licam sibi factam auctoritate literarum apostolicarum. lite-
ris igitur ipsis non facientibus de defectibus huiusmodi men-
tionem non purgatur dictus defectus per ipsas literas, ut su-
pra probatum est, & posito quod duæ uiæ sibi cõpeterent, per
quas sibi posset prouidere, una iuxta dictarũ formam, & con
tinentiam literarum, alia, qua plus habetur priuilegij quam
literæ apostolicæ continerent, utendo tantum una forma ui-
detur aliam ommisisse, nec postmodum poterit uariare. C.
de fur. l. 1. & de testa. l. non codicillum. de iure delibe. l. san-
cimus. ff. quod cum eo. l. sed si ex parte. §. fi. & de iure codicil.
16 l. 1. ¶ † In hoc etiam, quod dicitur postmodum impetrantem
sibi defectum prædictum opponere, præsupponitur unum,
scilicet probabilitas obiectus, quam nunquam papa recipit,
nisi iuri conueniat, ut per l. si quando. C. de inoffi. testa. de of-
fi. deleg. c. pastoralis. & aliud, quod doceat interesse illius, qui
postmodum impetrauit, cum alias non admitteretur, ut ff. de
ap. l. non solet. & no. extra de senten. & re iudi. c. cùm Bertol-
dus. in fi. per Innoc. & Hosti. ¶ Item in hoc, quod tertiò dici-
tur, quod papa suis precibus inclinatus eum fauore prosequi
uelit gratiosè. ex quo detegitur manifestè, quod secus erat
de iure communi: nam indubitatum est, quòd ubi quid in
e uiam gratiæ, contenditur [e] necessariò subinfertur, quod in con
trarium sit ius commune: ut ff. ad muni. l. 1. C. de testa. l. 1. lib.
10. ergo subinfertur eundem. H. suppositum per concessio-
17 nem huiusmodi gratiæ ius aliquod non habere. ¶ † Item
in hoc, quod dicitur, q̃ illis, qui ius habent in re, uel ad rem,
præiudicare non intendit: manifestè concluditur, in dicta the
sauraria ante præfatam declarationem, & inter dictam impe-
trationem ius poterat esse acquisitum, ut ius de præsenti ha-
beri posit, cum talia sint prædicata, qualia subiecta permit-
tunt: ut extra de priuileg. c. ex ore. §. porro. ibi, relinquit. igi-
tur dominus noster ius adeò illæsum, & integrum seruat per
suam protestationem, & retentionem, quod ipsum ius sit re-
seruatum, dicens, quod non in dubium reuocaret. ut ff. de reli-
gio. & sumpti. fune. l. & si quis. §. idem labeo. & quib. mod.
pig. vel hypothe. sol. l. si debitor. secundo responso. & de le-
ga. 2. [illegible] à filio. quod autem propter defectum appel-
landi q[illegible] erpositæ pro parte domini. H. repellatur ob-
iectus [illegible] tuto, probatur à parte, cùm appellatio prædi-
cta, in qua de [illegible] dicto sta[illegible] uto fit mentio. quæ per prædictum
procuratorem. H. dicitur interiecta, non sit sufficienter for-
mata, alias interposita, nec specificata. quare secundùm con-
stitutionem ut circa. dominus. H. repellitur. nec ob. quod di-
cit, q̃ per ipso proponitur, qui mandatum aliquod non ha-
bebat. quoniam ex quo nomine suo fuit interposita, ipsam ra
tam habere potuit, & perinde est, ac si eam interposuisset.
nam ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur: ut ff.
de reg. iur. l. hoc iure. & de indi. l. licet. imò etiam si dominus
ad rescindendum sententiam prolatam contra illum, qui se
procuratorem suum fuerat mentitus, appellet, nihilominus ra
tam habere uidetur: quia primitus nulla fuit, adcò q̃ rata ma-
nebit, nisi per appellationis beneficium rescindatur: ut ff. rem
ra. ha. l. 3. §. falsus procurator. ¶ Cum ergo idem. H. procura-
torem constituerit ad prosequendũ appellationem interpo-
sitam pro parte sua contra dictum. B. & suos processus, nec a-
lia sit producta, nisi solum illa, de necessitate concluditur, q̃
omnes articuli impugnati debent repelli: cum constet pro
parte dicti. H. appellatum, ut apparet per memoratum pro-
curatorem. & non apparet sic, nec apparere potest, quod præ
fati articuli ab aliqua appellatione bene formata descendant.
18 ¶ † Nec etiam ob. quòd proponitur non obstare, quòd in-
tra decem dies, nec quod in scriptis: quia de contrario non
constat. nec pars dicti. B. hic opponit. non igitur per domi-
num. H. erit ad allegationem huiusmodi, quæ manifestã turpi
tudinem continet, admittendus: ut ff. de adopt. l. post mor-
tem. C. de ser. pigno. dato manu. si creditoribus. & de reuo-
can. do. l. cum profitearis. 5. q. 3. feminẽ. extra de testi. sicut.
de conces. præben. cùm super. & hanc quæstionem not. in ca
su simili Compostel. extra de elect. ut circa. super uerbo ad-
hærentes, scilicet quod si quis tempore, quo adhærere non
poterat, appellationi adhæreat, propter effectum, quem ha-
buit opere subsecuto, sibi præiudicat. cùm uerò apparet, quòd
non infra decem dies appellatum fuerit: sicut nec etiam ap-
parere potest, cum sit simpliciter negatum, hoc solum osten-
dit præfatum obiectum non officere. Et hoc est.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Sed quasi diuino.] *Not. cõciliorum decreta appellari ius qua si diuinum.*

b ¶ Vt in d. l. fin.] *Vide Ias. in hac ipsa lege circa fi.*

c ¶ Exprimatur.] *Vide Matthesil. sing. 19. & quæ ibi not. in additio. Dec. consi. 8. col. 1. uol. 1.*

d ¶ Frater Thomas.] *Hunc arbitror esse Diuũ Tho. Aquinatem, qui postea à Io. 23. inter sanctos est relatus, qui quidem Ioannes Clementis 5. cuius præsens consilium meminit, successor fuit.*

e ¶ Contenditur.] *Lege, si manis, conceditur.*

De eadem materia ad idem.

De rescrip. & priui. & de uerbo. sign.

SVMMARIVM.

1 *Ad idem, quòd ex solo facto non uidetur sine uerbis papa dispensare.*

Quid sit dispensatio. Item quòd dispensatio est quædam legitimatio. cum nu. sequen.

CONSILIVM CCXXVII.

MISSA thematis repetitione q̃stionis immedia-
tè sopradictæ, quia in multis allegationibus est re-
ctè exposita, breuiter aliquas persuasiones addu-
co, per quas manifestè dicitur, q̃ scientia domini
nostri

nostri papæ talis, qualis est in articulis cōprehēsa, ministeriū
iuris non habet, nec effectū dispēsationis inducit. ¶ Hoc aūt
1 ꝓbatur multiplici rōne. ¶ † Primò sic. Dispensatio est iuris
cōis relaxatio: ut colligit ff. de cond. & demō. l. cū titio. & ibi
no. & j. q. vij. §. pro tpe. & ibi plenè in gl. debet ergo talis reces
sus à iure cōi non esse incoloratus, & sine notabili causa mo-
uens: ut. ff. de constitutio. prin. l. in reb. & de mino. l. minor au
tem magistratus. uer. denique. & non solùm debet esse cā mo
uens, sed debet exprimi, eò ꝙ talis actus repugnantiam iuris
habet: vt ff. de appella. sciendū. & de trans. cum hi. §. si prætor.
& si debet esse notabilis causa mouens: & non reperiatur ex-
pressa: pro ommissa habetur ex toto: ut. ff. de iniur. itē apud la
beonem. §. ait prætor. & de liber. & posth. commodissimè. &
2 solut. matr. si uerò negocium. §. de uiro. ¶ † Secundò hæc di-
spensatio, ad quam probandam articulus dirigitur, non est ex
pressa, aut tacita, quasi à lege subintellecta, expressa, non quia
non est uerbis explicita: ut. ff. de uerb. ob. quicquid astringen-
de. tacita, quasi per legem subintellecta non: quia cum dispen
satio uersetur super eo, quod de se est contra ius cōe, ad hu-
iusmodi coniecturas legum fictiones non trahuntur, ut colli-
gitur ex solutione duarum legum, quæ simul contradicere ui
dentur. ff. de leg. 3. uxorem. §. j. & de leg. j. talis scriptura. & ibi
3 no. ¶ † Tertiò sic, qui non adimit, cum adimere possit, dare
uidetur. ff. de leg. j. quidam testamento. & de leg. 3. l. j. §. scien
dum. Sed hæc debent intelligi, nisi aliquis defectus præcedat,
qui dispensatione testatorum indigeat. pone enim, ꝙ legata-
rius factus est inimicus testatoris, reuocatum est legatum iu-
ris dispositione: ut ff. de adi. & trāsfe. leg. l. 3. §. ult. & de his, qui
bus, ut indig. l. si inimicitiæ. sed pone, ꝙ post inimicitias testa
tor condidit codicillos, & potuit legatario inimico facto, &
sic legato priuato legatū adimere, nec adimit: nunquid cum
eo dispensasse uidetur? certè nō. Ex quo colligitur, ꝙ tacitur-
nitas iuncta ei actui uidetur dispensationem inducere, & nisi
expresse facta sit, dispensationem nequaquam inducit: ut hęc
4 leguntur. ff. de adi. & trans fe. leg. l. filio. §. ult. ¶ † Quartò cō
suetudo papæ est, dum uult dispensare, ꝙ dicit non obstante
&c. talis aūt cōsuetudo est attēdenda: ut ff. de le. j. si seruus plu
rium. §. fin. & de testam. hæredes palam. §. sed si notam. Si er-
gò hanc consuetudinem non seruat, dispensare non uidetur
arg. l. ff. de leg. 2. lucius. & l. 2. §. lucius. Nec. n. uidetur uoluis-
se dispensare, qui dispensationis uel æquipollenter nullā mē-
tionem fecit. arg. ff. de leg. 3. l. liberto. §. largius. ibi cum testō
nullo exigēte satisdationis cōmemoratio fuit &c. Iuxta illud
legale: nam ille qui nō dederit tutorem, noluisse tutelam ad
ministrare filij dicere non possumus &c. ut. ff. de excu. tuto. l.
5 ex his apparet. ¶ † Quintò, & ultimò probatur sic: legitimatio
alicuius rei sua natura non legitimat: sed aliquo adminiculo
extrinsecus indiget: nec inducitur per scientiam, aut pñtiam
eius, qui legitimare pōt, sed oportet eum in legitimādo expsè
loqui: ut dr̄ de tutore legitimante ꝯctum, qui celebratur cū
pupillo. non. n. sufficit eum præsentem esse, & scire, sed eū lo-
qui oportet: ut. ff. de auto. tuto. l. iij. & ibi no. Cum ergo dispē
satio sit legitimatio quædam non inducetur ex sola scientia,
sed expressa dispensantis loquela. Ex prædictis itaque patet,
ꝙ articuli solam scientiam domini nostri papæ circa mino-
rem ætatem dicti. H. continent, & tanquam impertinentes
sunt meritò repellendi. & hoc est.

De eadem materia ad idem.

De priuilegijs. & de appel.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio papæ circa ætatem non probatur nisi faciat mentio nem de ætate uel dicatur quod ex certa scientia dispensat de stylo cancellariæ & de. c. ut circa. de elec. lib. 6. & nu. seq.*

CONSILIVM CCCXXVIII.

1 AD IDEM. † primò in his, q̃ sunt ꝯ cōcilia gñralia
ex̄ de ele. c. cūm in cūctis. §. īferiora. & c. cū dilectus.
in gl. ord. oportet, ꝙ expsè caueat, non obstāte cō
cilio gñali. ex̄ de cap. mo. c. ex parte. nec ibi scīa pa

pæ sufficit. ¶ Itē certū est, ꝙ licet iure cōi qlibet papa sit so-
lutus; benè tñ illo uti uult: ut l. digna uox. C. de leg. ff. eo. prin-
ceps. & oēm dispensationē habet præcedere aliqualis causæ
cognitio. C. de his q ue. æta. ipe. l. 2. 19. di. Romanorū. j. q. 7.
§. nisi rigor. de ele. licet canon. in si. de p̃ben. c. de multa. in fin.
de æta. & quali. c. 2. li. 6. ff. de in ius uoc. libertus. cū si. Cum er
gò hoc non det, aliquo mō nō procedit articulus: cū talis dari
debeat, q probatus releuet partē ponentē. ut ex̄ de cler. excō.
c. proposuit. C. de ꝓba. ad ꝓbationem. hoc vr̄ expssum ex̄ de
priui. c. cū olim essem. circa fi. ibi, tanq̄ non ligatū ad osculum
admisit &c. & loqt̄ in papa. & hoc expressè dicit lucerna iuris
a Inn. [a] super uerbo, osculū. cum dicit illud uerbum, si causæ co
gnitione præcedente admisit eum ad osculum papa, aliàs nō.
2 † Item similis ratio, qua quilibet episcopi possunt dispensare,
& non sufficit scientia, imò oportet, quod præcedant causæ,
quæ faciunt præsumi dispensationem. i. causæ cognitionē, ut
extra de filijs præsby. ca. ueniens. in gl. ignorare, ibi alij dicūt
3 securus: & sic fieri cōsueuit. ¶ † Idem in domino nostro, quò
ad illa, quę sunt sibi reseruata: quia licet sit solutus canonibus,
& legibus (ut dixi) secundum eas uiuere uult, ut. C. de test. ex
imperfecto. & facta sua secundum iura uidetur facere, nisi
expressè contrarium detur, quod non datur hic. non enim est
uerisimile, quod uno uerbo ipse uelit iura communia tollere,
uel contra ea disponere, nisi expressè hoc dicat. & hoc est, ꝙ
dicit lex expressè loquens in principe, ut. ff. de excu. tuto. l. idē
Vlp. ibi, alterutrum literis significantis &c. pro hoc, quia sicut
dispositio domini nostri loco legis habetur, si hoc animo di-
spensat, sic & testantis, ut in auth. de nup. §. disponat. tamen si
aliquid disponat contra primam dispositionem uallatam uer
bis derogatorijs, oportet, quod exprimat, ad hoc ut ualeat. sic
in proposito, cum statuta per concilium generale uideantur
uallata uerbis derogatorijs effectualiter, ut. ca. ex parte. extra
de capel. mo. ff. de leg. iij. si quis. in prin. C. de test. aut. hoc in-
ter liberos. Non enim esset conueniens, quod uallata fortiori
uinculo, scilicet concilij generalis, sic de facili tollerentur, si-
cut alia, quæ non sunt tanto uinculo roborata. & ideo ab em-
ptione, quæ roborata est solo consensu, per dissensum contra
rium disceditur omninò: non autem ab illa, quæ traditione
est uallata, q a illa fortiori uinculo est ligata, nisi in contrariū
retraditio subsequatur, ut. ff. de pact. l. ab emptione. de re. iu.
nil tam naturale. ¶ Item si attendatur forma articuli super
hoc dati uidetur omninò inhabilis expressè contra iura. dici
tur namque ibi, ꝙ domino nostro fuit ostensus, & ꝙ sibi mi-
nor ex aspectu corporis apparebat: & quod certificatus &c.
4 ¶ † Iste enim modus probandi est hodie à iure reprobatus,
ut institu. quib. mod. tu. fi. circa princ. uel saltem non probat,
sed inducit quandam præsumptionem scientiæ, fallacem ta-
men, ut in pluribus legibus. ut. ff. de mino. l. minor. xxv. an-
no. ex aspectu. & ibi no. & quod dicitur, certificatur &c. in-
telligi debet modo iam. d. scilicet per aspectum, cum non
det alium modum certificandi, & quia quæ in præcedenti-
bus dicuntur &c. ut. ff. de uerbo. obliga. l. Titia, §. idem respon
det. ¶ Item necessaria fuisset scriptura in dispensatione ip-
sa, si dispensatum fuisset (quod tamen non est uerum sic)
quia articulus in quo non fit de scriptura, nec dispensatione
aliqua mentio, sed de sola scientia minoris ætatis, non pro-
cedit, quoniam non nudo consensu, sed actu solenni talia fiūt.
5 C. de emanci. lib. l. non nudo. ¶ † Item quia ubi est impari-
tas personarum matrimonium contrahentium, nil ualet, ut in
aut. ut liberti de cætero. §. libertum. 6. col. ergo eodem mo-
do in isto speciali uinculo, quo legatur ecclesia suo modo,
quia si non interuenerit scriptura: faciens mentionem de ista
imparitate, quæ prouenerit ex defectu ætatis, non ualet, & si
dicatur. interuenit scriptura super gratia, sicut ibi super matri
monio, non sufficit nisi constaret per scripturam de imparita
te personæ, secundum uerum intellectum ipsius. §. alleg. & q a
dicebat, inter talem nobilem, & talem libertum &c. aliàs non
esset, quibus per confectionem instrumenti ualent prouidere
expressè. C. de dona. l. data. In istis periculosis scriptura requi
6 ritur, ut. C. de mand. prin. l. unica. ¶ † Præterea stylus curię est
b attendendus, [b] intantum etiam ꝙ litera reputetur falsa, in

qua stylus,& consuetus modus scribendi non extitit obserua
tus. Stylus aūt est, ꝙ quando dominus noster dispēsat cū ali-
quo, expressè hoc dicat: & quod etiā fiat litera de hoc, qđ
non est in proposito. probatur de crimine falsi. c. quā graui.
extrà de cōfirm. uti. uel inuti. c. porrecta. & C. de diuer. rescr.
7 l. sacri affatus. † Vsus etiā, & cōsuetudo ipsius domini nostri,
qui dicitur dispensasse tacitè propter scientiā ætatis, quam
dicunt præcessisse, debet attendi, quod nō de facili dispēsat,
nec ex abrupto, sed pensatis meritis sup hoc supplicantis, &
alijs pēsandis, anquā fit litera. & pro hoc facit. ff. de leg. j. l. si
seruus plurīū. in fi. de usu, qui semisses. de pac. l. uniuersorum
8 & de leg. iij. liberorū. §. quod tamē cassius. ¶ † Item uidetur
c expressum, quod in dispensatione scriptura requiratur. c ex-
tra de offi. ord. c. ordinarij. in vj. Item hoc innuit expressè di-
cit enim, quod ubi princeps dispensat cū aliqua aliàs de se in
habili ad matrimoniū contrahendum, ut possit matrimoniū
contrahere, oportet, quod super hoc materia legitima, seu di
spensatio prius sacros affatus obtineat: qđ nihil aliud est, q̄
rescriptum imperiale, ut est expressum in tex. & gl. C. de di-
uer. rescrip. l. sacri affatus. Pustq; pōt liberè contrahere talib.
super hoc interuenientibus instrumentis. Sic est dicendum in
casu isto, ꝙ licet interuenerit scriptura super gratia, nō suffi
ciat, ubi etiā super dispensatione nō interuenerit scriptura, vt
probatur. C. de nup. l. qui periculis. §. præsentia. Ex omnibus
ergò istis uidetur dari scripturā necessariā, quæ non fuit sup
dispensatione adhibita: & meritò, q̄a nec dispensatio tunc
concessa tacitè, uel expresse: sic qđ etiā si interuenit (quod ta
men negatur) nullā existentiā potest habere illa dispensatio
tacita, quam dicunt interuenisse, cùm scriptura fuerit omis-
sa, quæ uidetur necessaria. Sic cōtractus, qui debet in scriptis
fieri, nisi prius sit facta scriptura, & in mundū redacta, nō ha-
bet effectū, ut. C. de fide instru. l. contractus. ¶ † Item nō cō-
9 cludit articulus necessariò, sciuit eum minorem, & contulit,
ergò secum dispēsauit. sicq; nō procedit, ut ā. allegatum est,
q̄a potest esse, qđ minori contulit forte ad importunitatem
petentis, & tamē noluit dispensare. ff. de statu. ho. quæri. ibi,
q̄a non annis. & de act. & ob. quia non solū cū. C. de peti. bo.
.j. lib. x. ¶ Et si dicas, imò ex quo scienter contulit, omnia cū
eo agere &c. vt ff. de re iud. quidam consulebant. & de bono.
pos. l. seruus. extrà de offi. deleg. c. pastoralis. §. præterea. Nō
obst. primò, quia ibi non agitur de tāto præiudicio, sicut hic,
q̄a illa iura loquuntur, quomodo uidebantur sapientes, ut tā
tam dignitatem tractaret. C. qui testa. fa. pos. l. fi. Et ideo quā
quam minor xxv. annis ꝓpter defectū aliorū eligatur aliquā
do ad administrandā rempub. adhuc ꝓpter hanc rationem
suffragiū nō habet, nec secū dispensare uidetur adhuc. ff. de
mune. & ho. l. ad rem. de decur. l. spurij. §. minores. ¶ † Item
10 illa iura locum habēt, vbi aliqd cōfertur in præsenti, hic aūt
quò ad dignitatem, uel personatū, in futurū, ut in pluribus.
ll. & si diceres dispensatum tacitè, dicerem in hoc vt ualeat
collatio dignitatis, quæ aliàs non ualeret, ut c. si eo tempore.
extrà de rescript. lib. vj. non autem quod si eo tempore, quo
uacabat, adhuc sit minor, possit obtinere sine alia dispensa-
tione, ut sic infringatur. de filijs presby. c. j. in fi. lib. vj. ibi quā
exorbitantem à iure oportet, ueluti odiosam restringi. & in
c. quod delicto. extrà de consanguinit. & affinit. arg. ff. de leg.
quia uerò. cum simi. C. de inoffi. testamen. l. quando. Et not.
Inno. quod restringantur, de elec. dudum. in gloss. sententiæ.
quia fortè papa præsumebat, quod antequam uacaret, iste fa
ctus esset habilis de iure communi, & nisi aliter appareret,
11 restringeret ad primū casum. ¶ † Vel clarius dico, ꝙ ubi
ex proposito dat aliquid certum, quod non possit habere ali-
quam utilitatem ex en sine dispensatione: posito quod tunc
possit dici, quod uidetur voluisse (ut ualeat quod agit) dispē
sare, tamē in casu nostro aliud est, quia & dispēsatio habere
potest effectū de iure cōmuni, saltem in canonicatu, & præ-
benda valet gratia, vtputa si personatus sine cura uacaret, &
acceptaretur per eū. ut not. Inno. extrà de æta. & quali. c. in-
decorū. & Compost. de elec. dudum. in fi. & c. si eo tempore.
& de præbē. cùm singula sint. lib. vj. Cùm dispensatio sit re-
stringenda, ut suprà probaui, & probanda sit per illum, qui eā
allegat eā de uoto. c. ij. Et si prima uacet dignitas, sputet sibi
si eā acceperit, q̄a tunc facto suo expirat grā: ut C. de castren.
pec. l. fi. & ff. de leg. j. l. si sic. §. similiter. Item patet manifestè,
ꝙ non intellexit tunc dispensare, cùm post expresse dispēset.
nam per sequentia iudicamus de animo circa præcedētia. C.
ad l. iul. de adulr. l. si hi, qui. instit. de rer. diui. §. Pauonum. Et
si esset, quod non est uerum, vt s. probaui, tamen per nouā
uideretur recedere ab antiqua. ff. de acqui. poss. l. si quis ante.
ad l. Fal. fundo. & l. si à me. Nec obst. si dicatur, qđ litera pro-
bat, quod erat dispensatum, cum dicat, quod ex sola simpli-
citate fuisset omissum tunc, quasi plus factum, minus scriptū
q̄a intelligo, quod simplicitas fuit, quia non fuit petitum, qua
si innuat, quod si fuisset petitū, libēter cōcessisset. sed ex quo
omiserunt, sibi imputent, quia simplicitas eorum non debet
alijs nocere. Nec hoc uult papa, quinimò expressè excepit,
quibus ius erat quæsitum, & illo tempore quæsitum erat etiā
ad rem, sicut erat in casu nostro. ¶ Item litera probat paten
ter, quod nunquam aliàs dispensauit cum illo, nisi nūc in ista
litera, quia dixisset aliter, scilicet nos scientes defectum æta-
tis tali tempore cōtulimus tibi ex certa scientia &c. uolentes
tunc tecum super ætate dispensare: & hoc per errorem tunc
poni in litera omissum fuit &c. uolumus autem, quod sub ea-
dem data ista uerba ponantur, nec oportet facere mentionē,
quin præiudicaret, & fortè præiudicaret ex hoc omnibus, uel
12 saltem illis, qui ius ad rem non acquisiuissent. ¶ † Item arti-
culi, qui dantur ad probandum certam scientiam papæ, non
procedunt, ea eo, quia nō datur, nec ponitur in eis tale factū,
quod si probatum esset, inducat certam scientiam papæ: cū
huius certam scientiam oporteat probare altero de duobus
modis, scilicet vel quod in literis papæ fiat specialis mentio
de facto, super quo, uel cōtra quod dispensatur: puta de mi
nori ætate, uel quod facta mentione dicatur, de ætate ex cer
ta scientia dispensamus. ut extrà de offi. deleg. c. pastoralis. §.
præterea. & extrà de præbendis. c. si motu proprio. in fin. lib.
13 vj. & facit ad c. nō potest. eo. tit. ¶ † Item quia licet in dictis
articulis contineatur, ꝙ dictus iuuenis fuerat tempore gratiæ
sibi factæ in præsentia, & coram domino papa, tamen ꝓpter
hoc non concluditur, ꝙ sciuerit eum ætatis minoris, cum nō
dicatur, ꝙ aliqd dictum fuerit papę de ætate eius, nec ꝙ ipse
dñs papa p aliqua dicta, uel facta itellexerit eū minoris ætatis
fuisse, ita ꝙ. licet ipse iuuenis fuisset tunc in pñtia papæ, nō tū
corā eo intelligitur tunc fuisse, cū non detur tale factum, per
qđ includatū ipsum aliqd intellexisse de ætate dicti minoris.
14 ut. ff. de arbi. l. dic. §. corā. ff. de uerb. sig. l. corā. ¶ † Alius arti-
culus, qui datur de statuto ecclesiæ, quod non prius habebit
præbendā &c. & dependētes ex eo cadunt manifestè, ea eo ꝙ
sunt impugnatiui prouisionis dicti B. de caulis, fuitq p pro-
curatorem dñi H. à proximiori appellatū cōtra forma capi-
tuli, ut circa. & contra formā capituli, procuratoris. eo. tit. lib.
vj. & si dicatur, nunqd procurator scit, ꝙ factū ipsius nō po-
tuit præiudicare domino? dico, ꝙ imò constat per transcri-
ptum manu publica, ꝙ magnā præsumptionē facit. ut ff. de
iureiu. in fraudem. §. neque. & ibi glo. ordina. de hoc. & ff. de
15 admi. tut. l. chirographia. ¶ † Item licet non habuisset man-
datū, tamē ex quo nomine suo appellauit, ipseq; post ratifica
uit constituendo procuratorem ad prosequendū appellatio-
nem prædictam: ut. ff. rem ra. habe. l. iij. §. fallis. & l. non tm.
C. de filiosami. l. cùm test. lib. aj. ff. de euict. quidam ex parte.
& ratihabitio trahitur retro, & cōparatur mandato. ut C. ad
maced. l. fi. ff. de sol. l. iij. ¶ Si dicatur non ualere ratificatio-
nem, eo ꝙ non facta debito modo. ut. ff. rem ra. ha. l. procu-
rator. de offi. proconsu. l. obseruare. in fi. uel quia nullum est
&c. ut ff. de reg. iur. qđ ab initio. Ex per hoc. l. expressa uidetū
loquens in ratihabitione. ff. de his, qui no. infa. l. quid ergò.
in prin. Dicendum est, ꝙ licet nō ualeat ratihabitio, quoad
utilitatem, & fauorē ratificātis, ex quo peccatū est in forma,
uel materia, ut est dictū: tamē in præiudicium ratificātis be-
nè valet, sicut si dolus contractui bonæ fidei causam dedit, nul
lus est contractus, uerum in doli odium, & fauorem alterius,
& ideò si aliquis, qui non adhibuit dolum, vult, ꝙ ualeat, op-
timè ualebit. ff. de dolo. eleganter. iuxta prin. ibi in glo. super
uerbo

16 verbo nullũ. ¶ †Item si quis renunciet intempestiuę societati, licet nõ ualeat in præiudiciũ contractus, tamen tenet i sui præiudicium. ff. pro socio. l. actione. §. videamus. ff. de seruit. rust. præd l. per fundũ. sic soluunt doctores, cùm dicitur, ꝙ contra ius est pro infecto debet haberi. uerùm est, quò ad effectum iuris: sed si in præiudiciũ delictum cõmitteretur, non habetur pro infectu, imò pro facto. C. de legi. l. non dubiũ. cũ ibi no. tamen adhuc videtur remanere. l. allegata in contrariũ ff. de his, qui no. infa. Respondeo, ꝙ illa. l. se limitat imponendo pœnã illis, qui in initio conseruãt: tamẽ nõ uult se extendi ad alios, qui postea ratificant. & est speciale etiã, ut ibi no. glo. & ratio põt esse, ne pœna infamiæ, quæ est odiosa, extendatur, ut. ff. de pœnis. interpre. & l. si præses. & de suspe. tuto.
17 l. nec enim. ¶ †Item constitutio, & pœna cõstitutionis, ut circa. ita habet locũ in adhærente appellationi, sicut in appellante: sed si aliqs in appellatione adhęserit post decem dies. licet adhæsio non ualeat, ut sibi prosit: tamẽ si appellatio, cui adhæsit sit mala, bene valet adhæsio, ut sibi obsit, & pœna cõstituta astringitur. ita no. in d. c. vt circa. in gl. do. Ioã. And. quæ
18 incipit singulariter. §. sed quæro. ¶ †Non ob. C. si mancipiũ ita fuerit alie. l. ea quidẽ. qa ibi se referebant cõtrahentes ad beneficiũ iuris, non ad factum, vt ff. de ser. expor. l. si seruus ea lege. aliàs incidit in pœnã irregularitatis, qui contra facit de facto, licet de iure non habeat effectũ. C. de trans. l. ubi pactũ.
19 cum ibi no. ¶ †Item non obst. de verb. obl. l. stipulatio ista. §. quæsitum. quia hoc est ibi ꝓpter specialem naturã illius stipulationis, quæ se refert ad ius tantũ, ut ea. l. §. hi, qui. Et hoc tenet expressè Archid. de appella. c. j. sup uerbo de partium. lib. vj. & Compostel. extrà de elec. c. statuimus. circa fi. tertiæ col. & est glo. ordi. C. de rei uend. l. matrimoniũ. super uerbo nõ prohibens. ubi dicitur, ꝙ uendicationem rei meæ factam ab alio nõ nomine meo, non possum ratificare. uerũ est, quò ad cõmodũ meũ, sed in præiudiciũ sic, qa non possum rem meã petere. sic in proposito & iste, quia allegat turpitudinem suã, & qa cõtra factũ suũ. i. ratihabitionem uult uenire. C. de cõmuni ser. manu. si creditoribus. ff. de leg. j. si seruus pluriũ. de adopt. si post mortem. extrà de dona. inter dilectos. & de elec. c. cum in cunctis. de cler. coniug. diuersis fallacijs.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Innocen.] *Lucerna iuris Innoc. ut item. cons. 207.*
b Attendendus.] *Adde Marsil. in sing. 110. qui multa congerit circa hanc conclusionem, & tandem post Ang. ab eo allegatum infert excusari à contumacia eum, qui citatus non comparuit, ubi citatio secundum stilum consuetum facta non erat.*
c Scriptura requiratur.] *Casus, in quibus scriptura est necessaria, notantur à Gloss. in c. j. de censib. in vj. & à Ias in l. cum proponas. C. de pact.*

De eadem materia ad idem. in contrarium.

De priuileg. & de rescript. & de procura. & de appella. & de verb. sig. & de confessis.

SVMMARIVM.

1 *Additio eiusdem in contrarium scilicet quod ipso facto uideatur papa dispensasse etiam si non exprimat uerbum dispensamus. cum plu. sequent.*
6 *Procurator appellans extraiudicialiter in casu. c. j. & c. ut circa. de elec. lib. vj. si ad hoc non habebat mandatum non praiudicat domino nec potest dici quod dominus ratum habuit ex quo fecit contra mandatum. & num. seq.*
7 *Et de requisitis in ratihabitione.*
11 *Item dictia ex: ponitur pro de.*
13 *Positioni criminis quis compellitur respondere saltem quo ad articulum de publica uoce & fama.*

CONSILIVM. CCCXXIX.

HAS allegationes, rationes, & defensiones dat magister And. de Tignano procurator, & procuratorio nomine reuerendi uiri domini Henrici Delphini, thesaurarij, Rothomagen. ad informationẽ uestram reuerendissime pater miseratione diuina tituli sanctæ Priscæ presbyter Cardinalis. Et primò ait. Clarè pateant dicẽda per me in istis punctis. ¶ Primò, an dominus papa videatur cum domino H. dispẽsasse in ætate, ut habere possit dignitatẽ & personatũ, qđ habere nõ poterat sine dispẽsatione, per ea, quæ actualiter in suis articulis dantur, & per literas suæ gratiæ. ¶ Secundus punctus est, an appellatio interposita à magistro Andrea, qui se dicit procuratorem illius, qui habet certam formam limitatam, deducat negocium ad curiã, uel nõ? ¶ Tertius punctus est, an per procuratorẽ factũ per dominũ. H. ad prosequendũ quancunq; appellationẽ, quæ esset interposita ex parte sua contra dominũ. B. uideatur habere ratã illam appellationẽ, quæ dicit interposita, & malè per dictũ magistrũ. B. an nõ? ¶ Quartus punctus est, an per secundas literas domini papæ præfatus do. H. uideatur habilitatus, & à se constet, ꝙ intentio papæ fuerit dispensare cũ eo in ætate, perinde ac si in primis literis expressis uerbis dispensasset. Quintus punctus est, an teneatur respondere para ad-
1 uersa positionibus dicti domini H? ¶ †Et super primo puncto certo certius de iure potest ostendi, ꝙ ꝑ ea, quæ dantur pro parte domini H. s. quod do. B. auia sua erat in præsentia papæ apud sanctum Vinc. apud Lugdnũ. quando dñs papa fecit dictã gratiã dicto. H. datur etiam in septimo articulo, ꝙ dictus H. erat minor octo annis, & ꝙ dominus papa sciebat, & scire poterat eum esse minorem. Datur etiã octauus articulus, ꝙ papa certificatus fuit per dictã dominã, & per alios milites, & familiares, qui erãt tunc ibi, ꝙ dñs. H. minor erat, & ꝙ per aspectũ corporis apparebat minor, & ꝙ dicta domina tenebat eum corã papa, & ꝙ papa sciẽs ipsum minorem, & pati defectũ; ex certa scientia cõtulit illi dictam gratiam. per quæ omnia sic articulata ponitur tale factũ, per quod ap-
a paret ipsum dispensasse secum, & ad hoc probandũ, [a] ꝙ papa secum dispensauit: pono, ꝙ papa certioratus, & sciens ipsum minorem dictã gratiã contulit. sed ipse modus scientiæ papæ probatur duobus modis, uel visu, uel auditu. & utrunq; probatur hic, ideò probatur, quia papa certioratus per dictũ dominũ, & alios, quòd minor erat, quia audiuit dici, quòd minor erat. & quis certificatur per auditum, & efficit sciẽs. nã iura dicũt, ꝙ illud dicimur scire, quod ab alijs audiuimus. xij. q. v. hæc uidetur. ubi traditur, ꝙ dicitur quis sciens, & cõscius, quia aut vidit, aut cõscius fuit, & aliquo modo cognouit, aut oculus suus conspexit, aut fuit sibi indicatum ꝑ uerba: quia istis duobus modis potest quis esse sciens, & cõscius ut per dictum, & per uerba posita in articulis rectè apparet, ꝙ papa sciuit eum minorem per aspectum corporis. nam ponitur, ꝙ auia tenebat eum ante papam, & ꝙ papa uidebat eũ & quòd dictum fuit papæ, ꝙ minor erat. quæ probatio per aspectũ corporis in ætate sufficit. ut. ff. de mino. l. minor xxv. annis. ¶ Præterea dicitur de iure constitutionem proprie ueritatis perceptã in mente tenere. ut no. ff. de aqua plu. ar. l. in
2 summa. §. labeo autem. ¶ †Præterea lex dicit, ꝙ scire quis dicitur, quocunque modo sciuerit, siue nunciatione verbali, siue literis, siue edictis fuerit denunciatum. ut ff. de peti. hære. l. item ueniunt. §. petitam ¶ Præterea iura faciunt differentiã inter scire, & credere: quia scire est ueritatem rei habere. Credere est per præsumptionem coniecturari. ut hæc leguntur extrà de sent. excõ. c. inquisitionis. ¶ Præterea dicitur in articulo, quòd papa fuit certificatus per aspectum corporis, & uisum, & auditum, & certus quis est quoquo mõ sit certus, uel per uisum, uel per aliam demõstrationem, per quam qđ reddatur certum. ut. ff. si cer. pet. l. certum. de uerb. oblig. l. sti-
3 pulationum quædam certæ. ¶ †Præterea, ꝙ papa sciuerit eũ minorem, ponitur in articulis, quòd eum uidit in minori ætate, & in qua minor apparebat, sed nulla est maior probatio, quàm quæ fit per uisum, ut insti. de grad. §. hactenus iure. Si ergo papa sciuit eum minorem per aspectum, & per dictum aliorum, & quia notum habebat, & ei contulit tale beneficium, quod de iure communi habere non poterat, uidẽ concessisse, ut illud haberet, non obstante defectu ætatis, qa scientia inducit consensum. ff. de aqua plu. ar. l. labeo. & l. uẽ quæritur. §. qui impleto. C. de ædifi. priua. l. iij. per totum. &

eoipso, ꝙ ipsum non repulit a dignitate, quam papa sciebat
eum habere non posse, ipsum habilitauit, ut habere posset, &
reputauit eum dignum. Si ergò dignum eum reputauit, sacri
legij instar est eũ reputare indignũ. Si ergò cõstat papã sciuis
se ipm esse minorẽ, & certioratus sup hoc & notã habebat fa
mã, nobilitatẽ, & ætatẽ ipsius, certo certius est, ꝙ secũ dispen
sauit cõferendo illi scienter bñficiũ qđ de iure cõi sciebat eũ
habere nõ posse.† Præterea video in epo. & in c. q sine cõpa
4 ratione est papa minor, & q nõ hẽt ptãtem cõtra ius, si aliqd
cõferat alicui, uel promoueat eum, q de iure cõi promoueri
non põt, nec illud sibi põt cõferre, ꝙ in casibus, in qbus põt;
dispensare intelligit, ut est casus, & gl. lu. lj. di. qui in aliquo.
ex̃. de schis. c. fraternitatis. ubi de hoc. & de præbẽ. c. referen-
tes. & ꝙ ipso facto dispenset, ꝓbat ex̃. de fil. presby. c. veniẽs
xxxviij. dist. diaconi. liiij. di. si seruus. ex̃. de resti. spol. literas:
ubi habet, ꝙ ecclesia, seu papa mandãdo, dissimulãdo, seu fa
ciendo ꝯ ius cõe, dispẽsat. & ista est uera sñia, quæ fuit Ioãnis
de Bona, & uera, ut notatur hoc liiij. di. d. c. si seruus. & d. ca. q
in aliqua. lj. di. ¶ † Præterea uideo in epo, ꝙ ubicunque facit
5 scienter ꝯ ius cõe, & est tale factũ, in quo põt dispẽsare, ꝓ di-
spẽsato habet, ut no. Inno. extrà de fil. presby. c. ueniẽs. & de
bigamia. sup eo. multò fortius papa, q est suprà ius, & oĩa iu
ra hẽt nota, & aliud credere esset hæreticũ: maximè cũ ex ta
li dispẽsatione, tunc tpia, cũ fuit facta, nullus lædebat. ut d. c.
ueniens. ¶ † Sup secũdo puncto, quo dubitabat, an dicta ap-
6 pellatio negociũ deducat ad curiã, dico, ꝙ nõ deducit, qa c.
statuimus. de elec. & c. ut circà. loquunt in ꝑsonia principalr,
quorũ interest, ut hæc causa ad curiã deducat ꝑ appellationẽs
ut hic patet ex tenore, & forma dictorũ articulorũ. Sed dñs
G. q dr appellasse, nõ est principalis, nec sua interest principa
liter, nec ut procurator principalia, qa cõstat ipm non esse
principalẽ, nec principalr sua interesse, nec ut ꝓcurator. uã
licet dicat fuisse ꝓcurator dñi H. habuit tñ certã formã agẽ-
di, & appellãdi à sñia lata ꝯ eũ in iudicio tm̃, ut ex forma pro
curatorij apparet, sed à forma nõ fuit sibi licitũ recedere, ut
extrà de rescrip. c. cũ dilecta. & de restit. spo. pisanis. cũ simi.
& si aliqd fecit, nõ præiudicat. vt in c. pisanis. de restitu. spol.
¶ † Præterea facit differentiã, an qs noĩe meo aliqd faciat, q
7 nõ habet mandatũ, an q habet mandatũ certũ. nã si aliquis, q
nõ habet mandatũ, aliqd faciat noĩe meo, possum ratũ habe-
re. sed si habet certã formã ꝓcur. & ipse facit aliqd noĩe meo
ut procurator, ultra formã mãdati, uel cõtra formã, nunq̃ vi-
deor illud ratum habere: qa cõstat de ꝯria uoluntate ꝓpter
formã ei datã: ut dicimus in mãdato mariti, q põt pro uxo-
re agere sine mandato in oĩbus causis uxoris; sed si datur illi
certũ mandatũ de certa lite prosequẽda, nunquã de alijs cau
sis põt se intromittere. vt C. de procura. l. maritus. ita dicam
hic, ꝙ cùm dederit aliquã formã certã appellãdi, & ꝓcurãdi,
in alijs videt ademisse facultatẽ pro eo aliqd faciendi, & qđ
noluit in eis, ꝙ in alijs ultra formã datã sibi aliqđ præiudi-
ciũ generet. & si postea ipse cõstituet aliũ procuratorẽ ad ꝓ
sequendũ quãcunq; appellationẽ pro eo, seu ex ꝑsona sua in-
terpositã cõtra dñm B. & contra procuratorẽ ipsius, intelli-
gendũ est de ipsa appellatione, quã interposuit, & ſm formã
mãdati, postquã mandatũ habebat, & nõ de alia, quæ cõtine
8 batur in mãdato. ¶ † Præterea in hoc procuratorio ad appel
landũ à ꝓuisione collationis est certa forma limitata in c. ꝓ-
curator. extrà de elec. lib. vj. & si forma nõ seruetur, ipso iure
procuratoriũ nõ ualet, si nõ ita, licet ꝓcurator, ut ibi, ꝑ illud,
qđ facit, ut ꝓcurator, qa aut facit, ut procurator cũ mãdato,
aut ut alius nõ habẽs mandatũ. sed ut procurator nõ potuit
qa non habebat mandatũ; si ut alius, non potuit; qa sua nõ
intererat, & nõ solent audiri, nisi quorũ interest appellãtes.
ij. q. vij. §. sic quorũ. extrà de elec. cũ inter R. seniorem. & sic
appellatio ipso iure nulla est. si est nulla ipso iure, & mortua
oritur, nõ põt ratihabitione cõfirmari. dicit regula iuris, qđ
9 ab initio. ¶ † Præterea ratihabitio debet fieri infrà decẽ dies,
sicut infra decem appellatur. extrà de testi. significauerũt. ex-
trà de re iudi. inter monasteriũ. ff. quãdo appellã. sit. l. j. & ꝙ
ratihabitio debeat fieri & infra decem dies nõ habuerit ratã:
10 & sic nõ ualet. ¶ † Præterea ratihabitio reqrit scientiã, & co
gnitionẽ eius, qui ratũ habuit. ff. rem ra. habere. l. quo enim.
§. rem habere ratam, hoc est cõprobare, quod actũ sit à falso
procuratore, ut ibi est. & sic ad hoc ut ratihabitio nedum uẽ-
dicet sibi locũ, oportet illũ, q uult habere ratũ, ut sciat, & co
gnoscat, & cõprobet qđ factũ est: sed in nulla parte actorũ
inuenitur, ꝙ cognouerit, uel sciuerit dictã appellationẽ inter
positã, & sic eã habere ratã nõ potuit: qa nemo, quod igno-
11 rat, approbat, vel ratũ habet. ¶ † Non obst. l. iij. §. falsus. rem
ra. ha. qa ibi, ut ex tex. apparet, dñs ratam habuit certã sñiam
falsi procuratoris, & sciebat talem sententiã latã: in casu aũt
nostro ignorabat, & sic ignorans ratam habere non potuit.
¶ Præterea in instrumẽto, qđ dicitur continere ratihabitio-
nem, continet, ꝙ ipse cõstituit procuratorẽ ad prosequendũ
quãcunq; appellationẽ ex parte sua interpositã. & in hoc mul
tũ debent cõsiderari verba, s. ex parte sua, qa ista uerba videtur
innuere de appella. interpositis ex parte sua, ex mandato
suo, & de mandato suo: ut exponitur ex mãdato. i. de mãda-
to. & exponitur ex pro de. & sic exponit. ff. de fur. l. ei qui. sed
de mãdato nulla appellatio reperitur interposita: qa solum
mãdat, qđ rescriptũ fuit de appellãdo in iudicio, & à senten-
tia, non aũt in extraiudicialibus ex tenore mãdati apparet. &
c. ut circà. loquitur in extraiudicialibus: ut dicit. c. cõstitutio.
extrà eo. tit. lib. vj. & sic ratihabitio ad appellantẽ extraiudi-
12 cialem nõ trahit: qa de ea nõ sensit. † & ratihabitio habet
consensum, ut super re certa, & de certa scientia, ut supra di-
ctum est. & d. l. quo enim. rem ra. hab. & sic nulli potest uide-
ri, ꝙ talis ratihabitio de re incerta, & de qua nõ sensit, teneat.
13 ¶ † Ad ultimũ, quod dicitur, ꝙ dominus B. non debet respõ
dere positionibus domini H. dico, ꝙ tenetur respondere. Nã
dñs H. dat duplex genus positionũ. Vnũ est ad conseruatio-
nem sui iuris, & his omnibus tenet respondere. & hæc nõ est
dubitatio. ſm genus est ad impugnandũ. & in hoc dicitur, ꝙ
respondere non tenetur dño H. quia tendunt ad crimen; sed
certè debet respondere, dummodò dicatur, ꝙ de hoc erat pu
blica uox, & fama, uel notorium; quia saltem ad famam, &
notorium tenetur respondere. ut no. Compost. extrà de elec.
b dudum. & sic super criminibus[b] debent positiones & interro
gationes fieri: & hæc breuiter sufficiant.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a Et ad hoc probandum.] *Superflua multa sunt, & inculcata in hoc consilium.*

ADDITIO ANTIQVA.

b Et sic super criminibus.] *Nunquid in causa criminali sit respondendum positionibus adde de hoc & uide Georgium Natan. in cle. sæpe. §. & quia. col. vij. de verb. signi. ubi ponit octo casus, quibus tenetur quis respondere. & Bart. in l. Marcellus. §. qui rerum. ff. rerum amo. & in l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiur. & in l. ij. §. quòd obseruari. C. de iur. calum. & ibi Bal. col. pen. versi. item non tenetur quis cano. in c. ij. de confessis.*
* *in vj. do. Ias. in l. transactione. in ult. not. C. de transact.* * *Vide & Bar. in cons. 194. Cecbus de Spoleto. col. ij. uers. super tertio.*

De eadem materia ad idem.

De appellat. & de procu. & de priuileg.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita extraiudicialiter per eum qui non est legitimus procurator in beneficialibus non deuoluit causam ad curiam nec habetur rata per dominum qui non constituit eum: cum nume. seq.*

6 *Papa ipso facto videtur ex certa scientia dispensare cum minore si eum scit minorem, & mandat sibi conferri beneficium. Et nume. sequen.*

CONSILIVM CCCXXVIII.

AD IDEM videtur in dubiũ reuocari de duobus in causa dñi H. Dalphini. Primũ est, & (de secundo dicetur inferius) vtrũ appellatio interposita ꝑ quendã, q se dicit ꝓcuratorẽ, de cuius ꝓcuratione nõ cõstat, deducat negociũ, de quo agit, ad curiã, q appellatio est male iurata, atq; ibidẽ crimina malè expressa, ꝑ illũ,
qui

quĩ appellauit, vt dicit̃? & allegat̃ per partẽ aduersam, ꝙ ta
lis appellatio deuoluit, & ꝙ dñs H. qui etiã post tp̃s debitũ
ad appellandũ constituit ꝓcuratorẽ ad agendũ,& defenden-
dum,& prosequendũ quãcunq; appellationẽ interpositã cõ-
tra partẽ aduersam, uideat̃ hanc appellationẽ ratã habere i-
gnorãs appellationẽ interpositã. q̃a ratihabitio retrotrahit̃,
& mãdato cõparat̃, ẽt post tp̃s debitũ ad appellandũ. Itẽ alle-
gatur, ꝙ præiudicat dño H. etiã ignoranti ꝑ uiam adhærentiæ
ꝓpter dictã procurationẽ. Et uidetur indubitãter, ꝙ talia ap-
pellatio nõ deuoluat, nec eoipso, ꝙ constituit talẽ ꝓcura-
torem gñalem ad quãcunq; appellationẽ, uidet̃ talẽ appella-
tionẽ habere ratã, nec adhærere illi appellationi, de qua agit̃.
& primũ certũ est, ꝙ appellatio, quæ dr̃ interposita ꝑ illum,
qui se dicit procuratorẽ, de cuius ꝓcur. nõ cõstat, est ab ini-
tio nulla,& laborat duplici uitio,& uitio formæ,& uitio per
sonæ, q̃a uult appellare, ut ꝓcurator, qđ nõ potuit: q̃a non
erat: & posito ꝙ fuisset, in procur. non continetur forma, ꝑ
1 quã continetur idoneus procur. &c. † Item nõ erat de ꝑsonis,
quarũ intererat appellare: q̃a extraneus. & sic infallibiliter ap
pellatio nulla,& frustratoria ẽ,& hoc ꝑ sui euidẽtiã apparet.
Vnde nõ est locus cõiecturæ. ut. ff. de uer. ob. l. cõtinuus. §. cũ
ita. extrà de accu. c. euidẽtia. ergò nõ deuoluit. ut extrà de di-
la. quãuis. ubi hoc habet̃. aliàs sequeretur magna absurditas,
& incõueniẽtia. s. ꝙ quicũq;,& qualiscunq; appellaret ab ele
ctione, uel ꝓuisione, posset negociũ deducere ad curiã,& tar
dare ꝓuisionẽ ecclesiarũ: qđ esse nõ debet, ut patẽter osten-
ditur ꝑ c. statuimus. ibi, dũ dicit: & gñalr, quorũ interest, so
lẽt appellãtes audiri,& nõ alij. vt. ff. de appel. à sñia. eã de ele
cti. c. cùm inter. R. sed iste nõ est de illis: ergò &c. rñdet̃, ꝙ
2 nõ est uerũ. ¶ † Primò, q̃a hæc appellatio nulla est, ẽt si nõ ex
cipiatur,& ꝙ nullũ est, ratũ haberi nõ põt. extrà de elec. audi
tis. ubi de hoc. & l. ꝙ sicut. C. de leg. serui. & ꝙ initio nõ va-
let &c. ut. ff. de reg. iur. ꝙ ab initio. cũ simi. sicut dicimus de
appellatione, q̃ est ipso iure nulla, quę nõ impedit electionẽ,
secus si esset aliqua, licet posset elidi exceptione. ut in d. c. au
ditis. & extrà de appel. c. cõstitutis. & c. cõsideramus. extrà đ
elec. Itẽ cõstituẽdo ꝓcuratorẽ ad quãcunq; appellationẽ nõ
uidetur eã ratã habere, posito ꝙ haberet locũ ratihabitio, qđ
negatur, q̃a nõ cõstat, ꝙ infra tp̃s debitũ ad appellãdũ hoc fe
cerit, qđ necesse est. ut. ff. rem ra. ha. l. bonorũ. ¶ † Itẽ q̃a gene
3 rale mãdatũ nunq̃ extendit̃ ad illicitũ, seu ad ea q̃ cõsona nõ
sunt rationi. ut. ff. de leg. iij. uxori. §. j. de cõdi. inde. si procu-
rator. extrà de rescrip. c. si gratiose. in fi. lib. vj. ubi cõceditur
alicui retinere fructus bñficiorũ, q̃ tenebat tp̃e suæ promo-
tionis, qđ intelligitur de canonicè, seu licitè habitis, ut ibi pa
4 tet expressè. † Itẽ gñalia uerba nunq̃ extenduntur ad ea, quæ
qs ignorauit. ut. ff. de trans. l. q̃ cũ tutorib. sed talẽ appellatio
nẽ interpositã nõ cõstat do. H. sciuisse, quin potius ꝓsumitur
ignorasse. ut. ff. de proba. l. uerius. meritò ad illã mentẽ suam
nõ præsumitur direxisse, de qua nõ potuit cogitare. Vnde de
q̃bus nõ est cogitandũ, dñt in suo statu remanere. ut. ff. de trã
sac. l. cũ aq̃lia. extrà de iureiu. c. clericus. ubi de hoc. & ff. de
5 pac. l. tres fratres. ¶ † Itẽ nõ ꝓcedit hæc ratihabitio, si specia-
liter habuisset ratã talem appellationẽ: q̃a mandatũ req̃re-
bat certã formã: ut in c. ꝓcurator. de elec. lib. vj. sed ratiha-
bitio non põt illa duo inducere: s. ꝙ dicatur data forma tali
mãdato. & ꝙ dicatur mãdatũ, q̃a a forma data nõ est recedẽ
dũ. ut ff. ad muni. l. cõstitutionib. extrà de rescri. c. cũ dilecta.
& forma nunq̃ subintelligitur, nisi probetur. ut. ff. de publi. l.
quæcũq;. de uerb. ob. l. sciendũ. ¶ Sic ergò põt dici, ꝙ ratiha-
bitio nõ põt haberi, q̃a nulla: tùm q̃a generale fuit mãdatũ,
per qđ etiã de ratihabitione dr̃: tùm q̃a nõ cogitauit, q̃a do.
H. nesciebat appellatũ: denique q̃a nõ esset uerisimile i spe-
cie cõcessurus. ¶ Itẽ nõ põt dño H. obesse, ꝙ uideatur adhæ-
rere, q̃a de adhęrentia nõ cõstat, nec põt cõstare. ¶ Itẽ q̃a ad
hoc, ꝙ quis dicatur adhærere, oportet, ꝙ illud, cui adhæret,
saltẽ sit aliq̃d: sicut dicimus, q̃ religiosis adhærent, religiosa
sunt. ut. ff. de rei uend. l. q̃ religiosis. extrà de cõsecratione ec-
clesiæ, uel altæ. c. qđ in dubijs. ¶ Item adhærẽtia nõ cadit in
illo, qui ignorat illud, cui dicitur adhærere. Nam qui adhæret
Deo, unus spiritus est cũ illo. nõ enim ignorãs põt dici adhæ
rere, q̃a req̃ritur cõsensus illius, qui adhæret, & nihil est tam
contrariũ cõsensui, q̃ error. ut. ff. de verb. obli. l. si ꝑ errorem.
& requiritur, ꝙ infra decem dies, ut not. in c. ut circà. sed in
casu nr̃o nihil est, cui possit dicta adhærentia fieri, deficien-
te principali ipso iure, ac etiã iure actionis, & exceptionis.
Vnde nihil est, ꝙ super tali appellatione potuerit fundari ꝑ
modũ adhærentiæ,& præcipuè ab ignorãte, & post debitum
tp̃s. Non obst. ff. rem ratam habe. l. uj. §. falsus. ubi iudicia-
rium actũ per falsum procuratorẽ poterat mãdari ratũ habe
ri, quia ibi erat iudiciũ,& ualidũ saltem cõtra procuratorem
falsum,& sñia lata contra talẽ procuratorem poterat manda
ri executioni cõtra ipsum procuratorem, qui se liti obtulit.
ut ff. de procu. l. plautius. Vnde saltem aliquo respectu aliq̃d
meritò poterat ratũ haberi ex certa scientia, illius, q̃ ratũ ha-
bebat: sed in casu nostro nulla erat appellatio, & quantũ ad
procuratorem, & quantũ ad quemuis alium, & dominus H.
6 ignorabat appellatũ per falsum procuratorem &c. ¶ † Super
articulis admittendis, qui tractant de certa scientia papæ, ui-
dentur primò articuli impertinẽtes sm̃ iura allegata per par
tem aduersam. extrà de capel. mona. c. ex parte. ubi videtur,
ꝙ facienda sit mentio de concilio. Et respondetur, ꝙ ibi ali-
ter non constabat de conces. præben. nisi per literas, quæ pos
sent esse surreptitię. sed in casu nostro nos uolumus probare,
ꝙ hanc gratiã, papa scienter, & ex certa scientia fecit certifi-
catus illum esse minorem,& ex causa, ita ꝙ omnia concur-
runt ad probationẽ ueritatis,& per uocem uiuã, cuius proba
tio ualidior est, q̃ mortua,& certificationem, ꝙ non debeat
ibi facere mentionẽ de necessarijs, etiã in literis. Inno. ibi nõ
tenet, sed pro tanto non est similis casus. Facit etiam contra
partem aduersam decre. per eos allegata. extrà de offi. deleg.
c. pastoralis. §. prætérea. ibi, cũ dicitur: & ex certa scientia:
exponitur ibi: si papa fuit certificatus solũ de natura nego-
cij, de quo agebatur, uidetur ex certa scientia facere, ut patet
ibi expressè,& etiã not. facit etiã contra aduersariũ. extrà de
cõfir. uti. uel inuti. cũ dilecta. ubi dominus papa admisit mem
brũ in procuratorem,& eoipso uidetur tollere ius cõmune,
quia est suprà ius. ut extrà de cõcess. præben. c. proposuit. est
etiã l. animata in terris. ut in auth. de cõsu. §. fin. nec potest
ei dici, cur ita facis. de pe. di. ij. ex persona. & ita not. in d. c.
7 cùm dilecta, in fine. ¶ † Contra allegãtes casus etiam uidetur
legis, ꝙ dominus H. sit potior. C. qui admit. ad bo. pos. l. fin.
vbi pupillus non potest sine tutore bo. pos. petere, nec præ-
tor dando aliquid agit. & statim subiungit, ꝙ si prætor sciuit
illum pupillum, dispensare,& supplere uidetur defectũ æta-
tis,& uidetur prætori quasi sit danda, & alias ad mentem præ
toris recurritur. Nam & prætoriæ stipulationes ex mẽte præ
toris legem accipiunt, quia eas in iure posuit: ut ff. de uerb.
obli. l. in conuentionalibus. sic ad mentem domini nostri, qui
lex est, habeatur recursus. non enim est locus ministerio uer
borum, si aliàs per exteriora de mente constet, ut de leg. l. nõ
dubiũ. & de leg. iij. l. nõ aliter. ubi mens præualet. ¶ Est etiã
casus legis alibi: nã si princeps dedit minorem prorsus inha-
bilem ad iudicandum, uidetur supplere defectũ ætatis,& eo-
ipso, ꝙ scienter eum dedit minorem, decreuit in eo omnia
ualere, ut ff. de re iud. l. quidã consulebãt. in fin. ubi sunt hæc
uerba. ¶ Itẽ uidetur casus in decretali sup literis. ex. de rescr.
ubi censetur rescriptũ impetratũ ex certa scientia dñi papæ
ualere, si exprimãtur exprimẽda pro parte impetrãtis: licet
dñs papa aliter non dixerit. Sed in casu nostro fuit expressa
minor ætas,& pro parte dñi H. certificatus fuit, sciuit etiam
nobilitatẽ,& alias circunstãtias, propter quas & alius minor,
q̃ do. papa, fuisset motus ad concedendũ &c. ut patet in lite-
8 ra,& articulis, de quorũ pertinẽtia agitur &c. ¶ † Non obst.
qđ ipsi allegãt, ꝙ requiritur in dispẽsatione expressio causę,
quare dispẽsatur: quia hoc potest habere locũ in inferiorib.
quorũ ptãs nõ est supra ius. Vndè merito in eis arbitriũ requi
ritur,& causa: sed in Papa nõ, ut etiã apparet de causa in ca-
su nostro,& de nobilitate,& affectione,& de multis alijs ibi
expressis. ¶ † Non ob. qđ dicitur, ꝙ postea impetrata fuit di
spensatio per literas: q̃a ad hoc fuit petita, ut facilior esset
do. H. probatio per scripturã, quã per testes. ad hoc enim so

lum ut plurimũ fiũt scripturæ, ut facilior reddatur probatio t
ut. ff. de pigno. l. cõtrahit. & si benè aduertatur illa litera do.
H. plenu ius habet ex uirtute illius contra do. B. q ado. Pa.
certificatus fuit, q ille, q obtinebat, habebat ius ad rem: sed
obiectũ illius do. Papa anstulit, aliàs gratia fuisset frustrato-
ria. & qđ dicit postea in eadẽ litera, sine præiudicio aliquorũ
&c. oportet de necessitate, q intelligatur de alijs, qui habe-
rent ius ad rem, non de eo, cuius obiectum specificatum fuit
domino nostro, & uideatur bene litera: quia omninò præ-
cludit uiam do. B. sed illam uolebamus reseruare disputan-
dam, si necesse esset, post conclusionem.

De eadem materia ad idem.

De rescrip. & de priuileg. & de appel. & de procura. & de confessis.

S V M M A R I V M.

1 *Additio eiusdem quod ipso facto uidetur papa dispensare ex certa scientia etiam si non exprimat dispensamus. ca. a seq.*

6 *Positioni criminosæ quo ad notorium & famam debet responderi & quo ad spoliationem.*

7 *Appellatio interposita extra iudicium per non habentem mandatum aa aaleat. & num. 8.*

CONSILIVM CCCXXXI.

AD idẽ infrascriptas allegationes, seu rationes dat
1 coram uobis domino auditore † Andreas procu-
rator uenerabilis uiri domini. H. Dalphini thesau-
rarij Rothomagẽ. Et primò, an uideatur super de-
fectu ætatis per dominum Papam dispensatum? & quòd di-
cta dispensatio sufficiat, patet, & primo in facto articulatur
pars dicti do. H. inter cætera, q domina Beatria auia eius fue
rat apud sanctum Cirichum prope Lugdunum in præsentia
domini papæ, quando ipse gratiam fecit eidem domino H.
¶ Præterea sciebat eũ tunc esse minorem annis, & per ipsam
dominã Beatricem auiam, & alios astantes ibidem dominus
Papa fuit certificatus de ætate ipsius, & etiã aspectu appare-
bat, & ipse papa eum minorem sciens gratiã sibi fecit prædi-
ctam, quibus probatis non est dubium cũ eo fuisse dispensa-
tum. nã nemini uenit in dubiũ, q Romanus pontifex iure cir
cumueniri non põt, uel decipi. nam iura omnia in scrinio pe-
ctoris habet. C. de testa. l. omniũ. extrà de constit. c. j. lib. vj.
ergò nec in facto præsenti, maximè cùm personã uiderit: ut
in facto supponitur. ¶ Et primò per iura ciuilia uideo enim,
q mulier scænica prohibetur contrahere matrimoniũ, uel
nuptias: sed si sibi princeps hoc cõcedit, hoc ipso tollit infa-
miam, & super ea dispensat: ut C. de nup. l. imperialis. uersi.
sed si talis. ¶ Item seruus non potest in iudicio assistere, & ta
men &c. ut. ff. de bo. pos. l. seruus. hoc enim facit sciẽtia. arg.
ad hoc. ff. de usu & ha. l. plenũ. §. equitij. C. de fideicõ. l. fidem.
¶ Item pupillus non põt bo. pos. uel hæreditatem petere si-
ne tutoris authoritate, ut insti. de auto. tuto. §. j. prætor tamẽ
potest eam sibi decernere. C. qui admit. ad bo. pos. l. bon. pos.
de iure delib. l. si infanti. in fi. arg. optimũ ad hoc. ff. de offic.
2 præto. l. Barbarius. in fi. ¶ † Item minor aa v. annis non potest
esse iudex ut. ff. de iudi. cũ prætor. §. non aut. extrà de offi. de-
leg. cũ uigesimũ. si tamen princeps minori magistratũ dedit i
& is pronunciauit, ualebit: princeps enim, q ei magistratũ
dedit, omnia agere decreuit. ff. de re iudi. l. q dam cõsulebant.
in fi. nec erat opus domi. Papã de defectu ætatis facere men-
tionem, ex quo etiã notoriè minor apparebat. qui enim cer-
tus est, certiorari non debet. ff. de actio. empti. l. j. in fine. de
3 edil. edict. l. j. §. si intelligatur. ¶ † Iura autem canonica in p-
posito sunt in promp. video enim, q si capitulum indignum
eligit scienter, hoc ipso dispensat cum eo. xvj q. j. ecclesia. &
ibi de hoc: & ecclesia mandãdo, uel dissimulando dispensat.
non enim peccare uidetur, qui ad mandatum ecclesiæ reddit
debitum coniugale. extrà de restit. spol. literas. & si papa ali
quando excommunicatum scienter salutat, eum absoluisse
uidetur. extrà de sent. excom. si quando. & ibi plenè de hoc.
& quòd dispensasse uidetur, iura hoc clare dicunt in prælat. s
minoribus à papa. extrà de fil. presby. c. ueniens. de cler. con-
iug. c. diuersis fallacijs. nam & dispensatio per testes probari
potest, ut not. extrà de schis. c. fraternitatis. etiam si papa ir-
regulari aliquid conferat, sciens eum talem, uidetur cum eo
dispensare. hoc not. Innoc. extrà de excess. præla. c. ex literis.
etiam si seruus sciente domino sit ordinatus in clericum, eo
ipso factus est liber, si dominus non contradicit. liiij. distin.
si seruus. qui est liber. C. de episco. & cler. auth. si seruus: &
certè glo. hoc dicit, quòd inferior à papa circa uotum solo fa
cto dispensat. vj. q. j. si omnia. & q mulier punitur ut a a xj. q.
4 j. hac ratione. † In his enim, quæ sunt contra ius positiuum,
papa dispensat, prout uult & notat Innoc. extrà de statu mo
nacho. c. cum ad mõnasterium. & not. Spec. in titu. de dispen
sa. §. nunc breuiter. ubi etiam nota. ¶ item posito, quòd præ
dicta non essent uera, sicut sunt, dominus papa declarauit p
prædicta coram nobis, quòd quantum ad huius obiectum
perindè habeatur, ac si in prioribus literis facta fuisset men-
5 tio. ¶ † Non obstat, quòd opponatur per partem aduersam,
quia in huiusmodi declaratione continetur absque præiudi-
cio illorum, quibus esset in ea ius quæsitum in re. nam parti
aduersæ quæsitum esse ius in re non potest, quia gratia factã
eidem do. Henri. præcedit gratiam factam eidem do. B. per
quadriennium, & si in prioribus literis facta fuisset mentio
non poterat eidem do. B. ius quæri. ¶ Item per illam clausu-
lam papa non intendebat excludere aliquos, qui dictum do.
Henri. in data præcederent; plus, quia infra mensem domi.
Henri. non poterat aliquid acceptare, nam manus ordinarij,
& cuiuscunque alterius ligatæ erant, ut not. extrà de præbẽ.
c. dilectus. & c. dudum. lib. vj. & per Archid. & maximè, quia
in literis domini Henri. prædicti dicitur, decernentes, si qui-
bus etiam ante acceptationem, & idem do. B. poterat cogi-
tare, quòd cum ipso do. Henri. fuerat dispensatum. argu. ex-
trà de præbend. c. licet episcopus. lib. vj. ¶ Item non potest
thesauraria eidem. do. B. deberi propter consuetudinem eius
dem ecclesiæ approbatam, cum non habebat in ipsa præben-
6 dam. ¶ † Positionibus autem respondendum est per partem
aduersam, non obstã. appellatione producta, quæ interposi
ta dicitur per eundem domi. Henr. nam nunquam is, qui eã
interposuit, fuit procurator suus ad ista: igitur eam interpo
nere nõ potest: appellatio enim, quæ interponi debet à pro-
uisione, in qua obijciuntur crimina, & defectus, habet for-
mam specificatam. extrà de elec. procurator. lib. vj. à qua for
ma non est recedendum. ut. ff. de exer. l. j. §. si is, qui nauem &
ad muni. l. constitutionibus. cum simi. & de tali forma dici-
tur, sicut olim de formulis dicebatur, ut qui cadit à syllaba,
cadat à toto, adeò speciale mãdatũ reqritur in ea re, q licet,
q hẽt mãdatũ ad unũ, qđ spãle mãdatũ reqrit, adiecta postea
clausula gñali, possit oĩa, in qbus spãle mãdatũ reqrit. eã de
pcu. c. q ad agendũ lib. vj. & nunq̃ posset sine spãli mandato
7 sic appellare, ut no. p Modernos in eo. c. pcurator. ¶ † Non
obst. qđ dr, q d. H. hãc appellationẽ ratã habuit cõstituẽdo
pcuratorẽ ad appellationẽ psequendã, nã in tali casu ratiha
bitio nihil operat, cũ necesse sit mãdatũ pcedere ipsã appel-
lationẽ: sicut dicimus in iussu, ut. ff. de acq. hær. si qs mihi bo
na. §. iussum. ex̃ de rescrip. c. nõnulli. & hoc approbat hodie
p Moder. eã de re in, ratihabitionẽ. lib. vj. & eo. tit. c. nõ fir-
8 matur & c. ab initio. † Itẽ alia ratione nõ obstat ratihabitio t
nam pars aduersa asserit. d. H. minorem aj. annis, & sic impu
berem, q non põt sine curatore causam agere etiã in benefi-
cialibus, ut ex̃ de iudi. c. si annũ. lib. vj. si non põt agere, ergò
nec ad agendũ, seu appellandũ procuratorẽ cõstituere. extrà
de app. romana, ad ista. ff. de no. ope. nun. l. de pupillo. i prin.
¶ Nõ obst. q positiones uidẽtur ad crimẽ tẽdere. Primò, qa
nõ est uerũ in facto. Secũdo, q a si uerũ esset, teneretur saltem
pars aduersa rñdere ad famã, & notoriũ istorũ, q̃ in articulo
cõtinenẽ, fm ea, quæ no. ex̃ de ele. c. dudũ. p Compo. ¶ Itẽ ad
spoliationẽ, quæ ẽt ad crimẽ tẽdit, pars aduersa respõdere te
netur. eã de testi. c. præsentiũ. lib. vj. & not. Spec. in tractatu
de positionib. §. vij. vers. xix. cõsiderandũ est, & hoc est &c.

19 De eadem materia.

Depriuileg.& de procu.& de ap.& de reg. iu.

SVMMARIVM.

1 *Additio istius domini ad primam partem, & concluditur hic, quòd ipso facto non uidetur papa dispensasse, nisi dicat dispensamus, et faciat ex certa scientia, declara. cum nu. seq.*
9 *Procurator datus ad acceptandum, & prosequendum gratiam & ad omnia alia faciendum &c. potest appellare extraiudicialiter ad curiam.*
10 *Et licet requiratur solemnitas, quò ad ratihabitionem, & quò ad adhæsionẽ appellationis: tamen si non seruatur, ualet quò ad præiudicium ratificantis, & ratum habentis.*
Item quòd nunquam princeps præsumitur uti plenitudine potestatis nisi expressè appareat. Et hic continentur responsiones ad multa iura contraria: & maximè ad legem. quidam cõsulebant. ff. de re iud. cum numer. sequent.

CONSILIVM CCCXXXII.

D idem, & ꝙ allegata pro parte do. Hen. Delphi-
ni non obstent, nec nimium iudicantem in aliquo
mouere deberẽt, patet per seq. manifestè, & per il-
1 la, q̃ allegata alias, & in scriptis data fuerũt. ¶ † Ad
primum enim, cùm dicitur, ꝙ tale factum datur in 6. articulis
sequentibus, ꝙ dñs Papa sciuit dictum dominum. H. minorẽ
tempore gratiæ sicq; certioratus fecit sibi gratiam, exquo di-
cunt colligi manifestè, ꝙ secum noluit dispensare: Rñdeo, ꝙ
salua pace dicentium non est uerum. Primò quia non datur in
articulis tale factum, qđ ueram scientiam includat. non. n. se-
quitur tenebat eum auia coram papa, & dicebat eum minorẽ,
ergò papa erat sciens, & certus: quia licet hoc dictum matris
a circa ætatem filij aliqualem præsumptionẽ posit inducere: [a]
non tñ probat. ff. de proba. l. ẽt matris professio. & ibi gl. ord.
¶ Item dico de alio modo, qui daĩ in alijs articulis, ꝙ ex aspe-
ctu apparebat minor: quia illud uerum: sed certam scientiam
circà ætate inducere nõ potest: quia aliqui apparent iuuenes,
b plus q̃ alij.[b] ut insti. qui. mo. tu. finiatur. in prin. & no. ff. de mi-
no. l. minor. xxv. annis. adito præside ex aspectu falso, &c. &
ẽt. l. de ætate. cum sua gl. ¶ De alio modo, cùm dr̃, ꝙ à mul-
tis præsentibus fuit certificatus papa: Rñdeo, ꝙ non dr̃, ꝑ quẽ
modum, ut si deponerẽt se scire eum minorem: quia uiderũt,
2 & sciuerunt eum tali tempore natum &c. ¶ † Item non sequi-
tur: mater dixit, & illi milites: ergò fuit papa certus. nam illis
deferentibus, potuit etiam non credere, nedum scire. expressũ
est, ff. quod falso. tu. l. 2. & sic patet, cum articuli nõ contineãt
factum expressè, ꝙ ueram scientiã includat necessariò, ꝙ non
sunt admittendi. ut extrà de cle. excom. ca. proposuit. non enim
3 probat hoc esse &c. ut. C. unde cognati. l. non hoc. ¶ † Non
obstat. ca. quod allegatur: ꝙ illud dicimur scire, quod ab alijs
audiuimus. xxij. q. v. hoc vr̃, quia illud non dicit hoc capitulũ:
sed dicit, ꝙ si me audientè iurat aliquis falsum: tunc scio illũ
falsum iurasse: quia ueritatem facti prius noueram: quia te-
stis, uel iudex in illo facto fueram. sed ibi hoc non dicitur, nec
alibi, ꝙ si audio aliquid ab alijs super facto, quod ego nõ no-
ui ob hoc sciam illud pro certo. & ad illud testimonium audi-
tus non sufficit per se regulariter: sed additur & uisus: ut C. de
testi. l. testium. ut. C. de epi. & cleri. aut. serui. & Inno. extra de
testi. c. cum causam. Item hoc esset de auditu alterius, nõ suo,
quod est expressè reprobatum: nisi in casibus. ff. de prob. l. ar-
4 biter. ff. de aqua plu. ar. l. 2. §. idem labeo. ¶ † Non obstat, qđ
allegat de peti. hære. l. item ueniunt. §. petitam. quia benè fa-
teor, ꝙ quocunque modo sciuerit benè sufficit quò ad scien-
tiam: sed hoc in articulis non sufficit dicere, ꝙ dñs papa sci-
uerit: sicut non sufficit dicere, ꝙ ego sum dominus talis rei,
si rei uẽ. agam: sed oportet dare tale factum, quod necessariò
hoc concludat, ut suprà dixi, quod non fit hic. Ille. §. loquitur,
quò ad hoc, ut ille malæfidei iudicetur, quæ mala fides potest
induci ex suspitione, uel credulitate sinè certa sciẽtia. ff. quod
ui, aut clam. l. 2. in fin. de acquir. possess. l. si uelit. de fur. l. qui
5 re sibi commodata. & l. inter omnes. §. fi. ¶ † Non obstat, qđ
allegatur. ff. si cer. pe. cum similib. quia fateor, ꝙ sufficit quo-
cunque modo sit certus, quo ad sciẽtiam, dummodo detur ta-
le factum, quod hoc necessario concludat, qđ non fit hic, ut
probatum est. ¶ Nec obstat. §. qui allegatur insti. de gra. de. §.
sed cum, ꝙ probatio inducatur per uisum: quia fateor in his,
in quibus ueritas percipi potest per uisum: sed hoc non ita: nã
non sequitur, uideo te, ergò scio, cuius ætatis es: sed si uidis-
6 sem, cum natus fuisses. hoc est aliud. ¶ † Ad conclusionem, q̃
etiam modò infertur, ꝙ exquo sciuit eum talem, permisit, &
sibi contulit omnia eum egere, secumq; tacitè dispensauit, &
ꝙ sacrilegium esset illum reputare indignum, quem papa di-
gnum fore æstimauit. Dico, ꝙ non concludit. Primò quia nũ-
quam dicitur in articulis, ꝙ papa dispensauerit expressè: sed
innuitur, ꝙ saltem tacitè ipso facto, sicut in episcopo. extrà de
fil. presby. c. ueniens. cum si. quia dico, ꝙ illud intelligitur, cũ
7 causæ cognitio præcesserit. ut in c. ueniens not. Ion. ¶ † Et si
diceres, ꝙ in papa non requiritur causæ cognitio, sed in infe-
rioribus: dicimò & certè nec papa, nec imperator consueue-
rũt, maximè circà talia ardua, dispensare sine causæ cognitio-
ne, quæ non datur hic præcessisse: ut. C. de his, qui ue. æta. im-
petra. l. omnes. extrà de priuil. cum olim essemus, ibi tanq̃ nõ
legunt &c. in gl. Inn. & quia esset contra concilium generale,
non debet sic de facili præsumi dispensare. extrà de capel. mo-
nacho. c. ex parte. cum. c. extrà de elec. cum in cunctis. §. infe-
riora, plus est, ꝙ ſm stylum curiæ, qui debet, pro iure seruari:
ut extrà de crimine fal. c. quàm graui. C. de diuer. rescrip. l. sa-
cri affatus, scriptura est necessaria super gratijs, & dispensa-
tio. talibus, facit ad hoc extrà de offi. ord. ca. ordinarij. li. 6. &
ideo dicit lex, ꝙ cùm princeps sic contra ius dispensare uult, c
oportet ꝙ alterutrum suis literis significet, uel ꝙ ipse dispen-
c set, uel ꝙ ex certa scientia,[c] & ex proposito faciat: ut. ff. de ex-
cu. tot. l. idem Vlpianus. in fi. & circa hoc plenè est allegatũ
8 in rationibus nostris. † Item do unam solutionem generalẽ
ultrà iam dicta ad omnia, quæ allegantur, ꝙ papa ipso facto
uoluit secum dispẽsare, & habilitare ipsum, quoniam uerum
esse potest, cũ papa, uel princeps aliquid dat, qđ ille, cui dat,
habere non potest, nec aliquã utilitatem ex eo consequi non
potest, nisi secum uideatur tacitè dispensare, quia uidetur uel-
le, quod factum suum habeat effectum, ut. ff. de ma. test. l. si qs
locuples. circa fi. sed hic gratia potest habere effectum de iu-
re cõi sine omni dispensatione in præbenda. Itẽ etiam in per-
sonatu, siue cura, si per eum obtinetur. no. Inn. extrà de æta. &
quali. c. præterea. & Compo. de elec. dudum, in fi. extrà de præ-
ben. si cui. li. vj. Si autem obtinet dignitatem, facto suo se ex-
cludit, & sibi imputet. C. de neces. ser. hære. insti. l. fi. dispensa-
tionem enim, uelut à iure cõi exorbitantem, habemus, quan-
tũ possumus, restringere: ut extrà de fil. ꝑsc. 1. lib. vj. sic uide-
mus, ꝙ si eps aliquam ecclesiam concedat, & aliquam portio-
nem percipiat sibi, illã uidetur concedere: si nullam, tunc oẽs
prouentus, præter cathedraticũ, uidetur concessisse: quia aĩs
gratia effectum non haberet, ut extrà de don. c. pastoralis. sic
in proposito ut si gratia posit habere effectum sine dispensa-
tione, licet fortè non ita plenam, quod tunc non uideatur di-
spensasse, aliàs sic. idem in testatore, q. a si habet ius in re, quã
legat, illud uidetur concessisse tantũ, aliàs totum, si sciat alie-
nam, ut. ff. de leg. j. l. serui electione. & l. si domus. in fi. cum. l.
si rea aliena, & circa hoc plenius est allegatum in rõnibus no-
9 stris. ¶ † Ad secundum punctum, ubi probare nititur, ꝙ si ap-
pellatio erat alicuius procu. d. H. non nocca: dicto. H. eò qđ
non ualuit, quia non ut principalis appellauit, quia nec erat
principalis: nec ut procur. quia habebat certam formam limi-
tatam agendi, & defendendi, & appellandi à sententia lata cõ-
tra eum in iudicio: ut patet in procuratore: sic qđ ab ista for-
ma non licuit sibi recedere, & si fecit, domino suo non præiu-
dicat: nam dicunt ipsi, aliud est, si nullum habens mandatum,
transgrediatur faciendo aliquid ultra, quia nunquam illud ui-
detur ratificare. quod est contra mandatum. C. de proco. l. ma-
ritus. ¶ Dico, quod his non obstantibus ualet in præiudi-
cium domini. Primò quia non fuit contra formam ei datam
in procuratorio, imò secundum formam: nam licet primò
loquatur

loquatur ibi, ꝙ dat potestatem agendi, & defendendi in iudi-
cio, & appellandi, tamen postea transit ad extraiudiciaria, cũ
dicit, paciscendi, transigendi: & cum postea addat, & omnia
alia faciendi, etiam si mandatum exigant speciala, istud potest
comprehendi. extrà de procur. qui ad agendum. li. vj. Item cũ
det ibi potestatem expressè, præbẽdam, & dignitatem pro eo
acceptandi, uidetur dedisse & omnia faciendi, quæ pertinent
ad ipsam acceptationem; ut. ff. de procur. l. ad rem mobilem.
& l. ad legatum, & melius. eo. tit. l. qui proprio. §. item quæri-
tur: quia procurator tenetur appellare, licet non prosequi, q̃-
uis non sit facta mentio de appellatione, ut. C. de procur. l. in-
uitus. ergo non potest dici contra mandatum fuisse. Sed si da-
tur ad acceptandum præbendam, & dignitatem & alia, quæ
mandatum etiam exigunt speciale, & quæ ipse facere posset, si
præsens esset, & quæ causæ merita exigũt, & requirũt, si ꝓ exe
cutione acceptationis, & conseruatione iuris domini appella
uit, ualet appellatio, nam si non esset expressè mandatum, sal
tem iuxta mandatum est, non contrà, ut alij dicunt ut. ff. iu-
di. sol. l. 3. §. in hac. in fi. potissimè cùm postea constituerit ꝓ-
curatorem ad prosequendum appellationem interpositam à
prouisione. d. H. nec appareat interposita, nisi illa, illam expres
sè approbasse uidetur. C. fa. erc. l. cum te. li. ff. rem ra. ha. l. 3. §.
falsus. & l. non tantùm. & ff. de euic. l. quidam ex parte. sicut vi
demus, quod per procuratorem non potest adiri hæreditas,
quia eo ipso quod ad hoc constituo, uideor illam adire. ff. de
acqui. hær. l. Paulus respondit per procuratorem, cum gl. sua.
Item exquo mãdo prosequi, necessariò præsuppono causam
ad me pertinere, cùm aliàs nec in appellando, nec in prosequ
do essem admittendus. ff. quando appel. sit. l. pe. §. j. cum simi.
30 ¶ † Non ob. quod postea dicitur, qđ in appellatione à proui-
sione est forma certa, & limitata a iure introducta, ut in c. ꝓ-
curator. extrà de ele. li. vj. quæ hic non fuit seruata: & sic nulla
fuit appellatio, sicq; per ratihabitionem confirmari non po-
tuit. ff. de re. iur. quod ab initio. quia hoc est uerum, quod non
potest, quò ad utilitatem ratificantis: sed quò ad præiudiciũ
sic, si alia pars uult, Sic in contractu inito per dolum, qui est
nullus, quò ad utilitatem dolosi: sed quò ad præiudicium non
ff. de dolo. l. eleganter. & de illo, qui renunciat intempestiuè
scienti. ff. pro so. l. actiones. §. dicimus. no. gl. in fi. C. de rei vẽ
31 di. l. 3. in aut. super uerbo, non prohiberis, cũ multis si. ¶ † Itẽ
non ob. cum dicunt postea, qđ infra decem dies debuit ratum
habere, qđ nec fecit. ergò &c. rem ra. ha. l. bnuorum. quia, ut
dixi, ualet in eius præiudicium: sicut uides, quod donatio in-
ter vir. & uxo. est prohibita. & tamẽ si non tenet matrimoniũ,
non habet locum prohibitio donationis; ita dico, ꝙ adhæsio
tenet in præiudicium adhærentis: licet appellatio sit nulla. ff.
de do. inter ui. & uxo. l. 3. §. j. ibi, sed fas non est &c. & expres-
sè hoc tenet do. Io. Mo. in c. ut circa. in gl. super uerbo adhærẽ
tis sui; sed pone appello, tandem. p. adhærere potest infrà decẽ
dies &c. Animus enim eius cum opere secuto astringitur. ex-
trà de bigamis. nuper. C. de transa. ubi pactum. hoc etiã Arch.
innuit expressè extrà de ap. c. j. li. vj. super uerbo, de partium.
& Compo. extrà de ele. c. statuimus. lib. vj. circa fin, 3. colum.
32 ¶ † Item non ob. quod dicit quod nemo ignorans uidetur ra-
tificare: ac in nulla parte actorum apparet istum d. B. ratificas
se. istud satis est mirabile dicere, frustratorium, ꝙ uescincrit,
cum expressè constituerit pro se procuratorem ad prosequẽ
dum appellationem productam, ut apparet in procuratorio,
& nedum in uno loco, imo in quatuor, uel in quinqe expressè
loquitur de hoc. ex qua rõne plenior consensus, & conscien-
tia colligi potest. C. ad uelł. l. si mulier. & licet effuso sermone
loquatur, qui effuso sermone se iactat in promp. sui incidit pe
riculum. C. de do. promis. l. fi. ¶ Item satis exprimit mentem,
ꝙ uelit ratum habere, cum dicit interpositam, uel interposi-
tas contra prouisionem &c. ¶ † Nec ob. quod dicitur, qđ do.
33 H. constituit procuratorem ad prosequendum appellationẽ
pro parte sua interposita. i. de mandato. ista autem non fuit
de mandato suo interposita, quare istam ratificare non uide-
tur. quia hoc dicere est calumniari uerba, nec salua ratione re
cti sermonis potest sic exponi, ut. ff. de au. & ar. leg. l. plautius.
nam uerè pro parte sua est interposita: quia per procuratorẽ.
Itẽ nomine suo. item ratione acceptationis, & prouisionis si-
bi factæ. & ideo negocium suum uidetur in hoc gessisse, licet
etiam diceremus, quod in hoc non haberet mandatum. casus
est. ff. de neg. ge. l. si ego. in fi. Item cum non appareat alia ap-
pellatio interposita cõtra prouisionem, apparet, ꝙ de ista sen
sit, quæ apparet. ff. de contrahen. emp. l. in lege. Item ista ui-
detur interposita de mandata suo, secundum quod suprà ple-
nius tactum est. Item potest dici etiam, quod illo momento,
quo constituit procuratorem ad prosequendum &c. uideatur
ratificare, sicq; trahatur retro ad prius facta, uideatur de man
dato suo interposita: ut. ff. de solu. & C. ad mace. l. fi. sicq; etiã
secundum eorum expositionem ad istã refertur, quòd in mo-
mẽto duo dicantur fieri, in quibus etiam ordo prioritatis exi-
gitur. patet de hoc in l. si stichum. §. si quis ita. ibi, ut eodem
tempore &c. de condi. insti l. fi. de leg. j. si post mortem. §. fin.
circa princ. ibi, quia in uim contrahuntur &c. de statu ho. l. fi.
34 in fi. ¶ † Non ob. ꝙ postea dicitur ꝙ positionibus. d. H. de-
bet d. B. respondere illis, quæ tendunt ad conseruationem iu-
ris ipsius: quia hoc habet colorem in illis, quę principaliter ius
ipsius. d. H. concernerent sine impugnatione, nisi per quoddã
iudicium iuris. d. B. in formam, uel in personam. d. B. & est
malè appellatum, ut in casu nostro, omninò repellitur. & sic
intelligitur. ca. ut circa. aliàs prouisio dictarum partium uale-
ret, & in defendendo fieret ꝯ ipsum, qđ est contra ius. ff. de ad
mi. tu. l. scire. §. j. & de transa. l. cum hi. §. sed cùm lis. aliàs sub
colore iuris sui semper, licet malè appellasset, alium impugna
ret, quod esset contra. l. C. qui le. perso. l. momentaneæ, ibi, ne
sub colore &c. ¶ Item dicunt ultra, quod licet positionibus,
quæ tendunt ad crimen, non sit respondendum, saltem quò
ad famam dicunt responderi: illud posse colorem habere, ubi
non esset appellatum, & malè, ut hic, fuit expeditum. & quod
directò non auditur, nec super crimine, nec super fama, & sic
35 intelligitur. c. ut circa. ¶ † Nunc adducunt ipsi rationes, Et
primò nituntur probare, quòd appellatio non deuoluit: quia
non constat, quod ille, qui interposuit, fuerit procurator.
Ad hoc dico, quòd imò per transcriptum manu publica fa-
ctum per se magnam præsumptionem facit. ff. de iu. fisca. l. in
fraudem. & ibi glos. facit. de administ. tuto. l. chirographis.
¶ Item cum nullum procuratorium præcessisset, exquo no-
mine suo appellauit, & ipse. d. H. ad prosequendum appella-
tionem &c. fecit procuratorem, ex hoc ostendit causam
ad se pertinere, ratificare, quod factum est, ut. C. de fi-
liofami. lege cum re. libr. x. ff. rem ra. hab. l. tertia. §. falsus.
36 ¶ † Item cum dicit postea, quod appellatio est nulla, & la-
borat duplici uitio, s. materiæ, & formæ: ut. s̃. plenè probatũ
est: non impedit, quin in præiudicium ratificantis, uel adhærẽ
tis teneat, cum nomine suo esset interposita: & licet non pos-
set appellare, ut ipse: qa sua non intererat, saltem, ut procu-
ra. do. H. cuius intererat, potuit nomine ipsius: licet non præ-
cederet mandatum, ut dixi, in præiudicium ratificantis. ¶ Ad
illud, quod sequitur, ꝙ nulla erat, & sic ratificari non potuit,
tum etiam, quia non infra decem dies, s̃ responsum est. ¶ Ad
illud, ꝙ postea dicunt, quod generalis ratificatio non extendi
tur ad illicita: dico, ꝙ ista non est generalia, quia specificatur
ꝑ illud, quod additur, contra prouisionem &c. & nulla alia ap
paret interposita. ff. de au. & arg. lega. l. j. circa medium. & de
uer. obl. l. ubi autem. §. sed qui unum. faciunt etiam, quæ no.
extrà de offi. & pote. iudi. delega. c. ex parte. ¶ Ad illud, quod
postea dicunt, quod non extẽditur ratihabitio ad illud, quod
ignorant &c. apparet expressè de contrario, quod imo sciue
rat, cum ad illud prosequendum procuratorem cõstituit, ma
ximè exquo constat de mente; sicut dicimus de milite, qui si
ignorat prægnantem uxorem, & apparet de animo, ꝙ etiam
si sciret, eodem modo præteriret, ualet, nec rumpitur testamẽ
tum. ff. de re mili. l. qui iure. ¶ Ad illud, quod postea dicitur,
ratihabitio non uendicat hic sibi locum propter certam for-
mam hic datam, & limitatam, à qua non est recedendum, qa
sic ratihabitio cooperaretur duo, & mandatum, & formã mã
dati; iam responsum est, qđ si peccatũ est in forma, illud ꝑ ra-
tihabitionẽ non reparatur, sed nihilominus facit ratihabitio,
ut talis qualis erat nomine meo interposita, uideatur à me
interpo-

interposita, nã & in pœnalibus, & delictis ita propriè cadit ra
tihabitio: ut. ff. de ui & ui ar. l. j. quoties. ibi rectius. n. dr̃ &c. ꝙ
nõ cogitauit, apparet de ꝯrio, exquo ad hoc prosequendũ ꝓ-
curatorem cõstituit, qa non præsumitur dixisse, qd̃ mẽte nõ
cogitauit, nec sensit, ut. l. labeo. ad fi. ff. de supel. le. & ꝙ dr̃ po
stea, ꝙ non debet extẽdi ad illud, quod est uerisimile, qd̃ non
esset in spẽ cõcessurus. Dico, ꝙ illud esset, si eẽt gñalis: sed hic
specificat, dũ addit, prouisio &c. ¶ Itẽ exquo non põt ad aliã
referri, necesse est, ut ad hanc referat. ff. de le. j. l. si qñ. & de v-
sur. si stipulatus. ¶ Ad hoc, quod sequit, qd̃ adhærere non põt
ei, qd̃ nullum est, rñsum est, quia dico, imò in p̃iudicium adhæ
rentis est adhærentia ĩ decẽ dies. ¶ Nunc tendit para aduer-
sa ad hoc, ꝙ articuli de certa scia papæ sunt admittenti, ꝙ vo-
luit probare per uocẽ uiuã, q̃ ualidior est, q̃ mortua. Dico hic
ut dixi iam, qd̃ in articulis non datur tale factũ, qd̃ necessariò
concludat naturam scientiæ papæ. ¶ Item ad id, quod dicit de
uiua uoce, dico, qd̃ nõ est uerum in casibus, in quibus scriptu
ra requiritur, ut no. de pig. l. ꝯhitur. qualis est iste, ut s̃ tetigi,
17 & plenè probatũ est in alijs rationibus nostris. ¶ † Ad iura, q̃
sequuntur, extrà de offi. deleg. c. pastoralis. §. præterea. & C. q
admit. ad bon. pos. l. bonorum. & ff. de bo. pos. l. seruus. & de
re. iu. l. quidã. cũ si. Rñsum est p ea, q̃ dicta sunt plenius. s. quia
possent locũ hr̃e, ubi gratia alias nullũ posset habere effectũ.
hic aũt secus est, ut ã. dixi. Itẽ quia hoc est de scriptura per ily
18 lum, de quo non articulatur. quare &c. ¶ † Nunc conãtur rñ
dere ad aliqua iam dicta in primis nostris rationibus, & dicũt,
qd̃ in papa non requiritur causæ cognitio p̃cedens in dispen-
satione, sed in inferiorib. sic. sed hoc nihil est, qa bene fateor,
ꝙ est suprà ius, & hoc uerum est, ubi constat, ꝙ illa &c. pleni-
tudine uult uti. alias dico, quod debet ponderare magis facta
sua, q̃ alius, quia magis esset exemplũ suum perniciosum, q̃
alterius. l. di. c. ponderet. alias quodãmodò sibi uideret aufer-
re potestatem alios increpandi, si ipse causæ cognitionẽ omit
teret, ut est exp̃ssum in cor. ut iudices sine quoquo suffragio.
§. itaq; dico. ibi sibimet ĩpsis auferentes licentiã &c. licet. n. so
lutus sit legibus, tñ secundũ eas uiuere uult. C. de test. l. ex im
perfecto. de lega. digna uox. insti. qui. mo. testa. infir. §. ex eo-
dem. Nec est uerisimile, qd̃ de facili uelit ꝯfacere: ut. C. de in-
offi. test. l. si qñ. & est gl. Inno. papæ. extrà de priui. c. cum o-
19 lim essemus. ibi quasi non legatum &c. ¶ † Non obstat, qd̃
postea dicitur, qd̃ dispensatio fuit postea impetrata ad hoc,
ut facilior esset probatio: quia dico, qd̃ imò apparet per illũ
quod alias non fuerat secum dispensatum, cùm dicit prius, ꝙ
exquo papa sciebat, quod do. B. istud obijciebat do. H. & nihi
lominus dispensauit, quod obiectum illud tollere uoluit, alĩ
esset frustratoria gratia. Sed salua pace dicẽtium neutrum est
uerum. & primò, quod uoluerit obiectum illud tollere, uerũ
est cõtra illos, quibus nondum erat ius quæsitum in re, uel ad
rem, quia sic ipsemet do minus noster limitauit gratiam suã,
ad quam spectabat: ut. ff. de reg. iur. l. Neratius. extrà de offi.
ord. c. ordinarij. §. quod uideat. lib. 6. & sic etiam de iure face
re dominum nostrum decuit sine præiudicio illorum, quibus
erat ius quæsitum. ff. de decu. l. a. circa prin. extrà de rescrip. c.
quamuis. libr. 6. facit. C. de sta. & imagi. l. ut uirtutum. prima.
Item non est uerum, quod dicit, qd̃ gratia ista sine dispensa-
tione aliàs non habet effectum, nisi prosit ꝯ. d. B. quia certè
in alijs poterit esse ualida, & naturalis. cum. n. omnis dispensa
tio sit contra ius cõe, est restringenda. ut extra de fil. p̃s. c. j. li.
6. de consan. & affi. c. quia dilecto. ff. de leg. qd̃ uerò. C. de præ
di. cu. l. fi. li. x. sed hic non est dubium, cùm dñs noster eam li-
20 mitet, ut dixi. ¶ † Nunc respondeo ad rationes alterius, & li
cet per præcedentia satis appareat solutio: tamen rñdeo singu
lia. Primò tangitur, quod papa vr̃ cũ domino. H. tempore pri
mæ gratiæ dispẽsare super defectu ætatis, quia non potest de
cipi in iure: sed nihil ad propositũ, cũ addit, nec in facto præ-
senti, quod uidit istud posse esse uerum in facto, quod posait
perfectè per talem præsentiam scire: sed per aspectum perso
næ non potest perfectè percipi ætas: ut dictum est. ã. & in fa-
cto ita potest decipi papa, ut alius. ut extrà de conces. præbẽ.
c. j. lib. 6. de re iu. c. cum olim. ff. de iu. & fac. igno. l. error. qd̃
allegat postea, quod hoc modo uideatur dispensare: quia fa-
cit gratiam: sicut uidetur tollere infamiam eoipso, quod con-
cedit, ut matrimonium possit contrahere: ut. C. de nup. impe-
rialis. §. j. illa facit ꝯ ipsum, quia dicit necessariam scripturam
in tali dispensatione. sic dico in ꝓposito. Alleg. postea iura iã
alle. de bo. pos. seruus. C. qui admit. ad bo. pos. l. bonorum. ff.
de re iu. l. quidã consulebant. de of. præto. l. barbarius. Dicen
dum, quod ibi constabat de scientia uera illius, qui poterat ha
bilitare. hic autem non articulatur factum, qd̃ uerã scientiam
necessariò includat, ut. ã. ostẽsum est. Item, ut dixi, plenè ibi ali
ter effectum non poterat habere, hic autem sic. Item cum ad-
dit, quod nõ oportebat dñm nostrum certificari super ætate,
cum notoriè apparebat sibijpsi, dat notoriam probationem,
quam tñ iura reputant dubiam, & falsam. ut insti. qui. mo. tu.
fini. circa prin. ff. de mino. l. minor. xxv. annis. adito p̃side ex
21 aspectu falso. & no. co. ti. de ætate. † Item non sequitur ne-
cessario, & facit gratiam minori sciens eũ minorẽ, ergò uide-
tur dispensare: quia potuit esse, qd̃ noluit, ut. ff. de sta. li. l. cùm
quasi. circa princ. ibi, quia nec annis docuerit liber &c. & de
ac. & ob. l. non solũ. n. sed per importunitatem petentium, ut
sic de eis se expediret, & hoc fecit, ut. C. de peti. bo. sublat. l.
22 j. & a. lib. x. † Allegat postea, quod capitulũ scienter eligen-
do indignum uidetur secum dispensare. xvj. q. j. ecclesia habet
senatum. dico, qd̃ hoc non est uerum, imò priuatur iure eligẽ
di, ut extrà de elec. cùm in cunctis. nec. ca. allegatum loquitur
de hoc. uerum est, quod gl. benè no. ibi qd qñ capitulũ dispẽ-
sat qd̃ nil facit ad propositũ. Nõ ob. c. quod allegatur postea
de resti. spo. literas: quia uerũ est, qd̃ qñ papa mandat aliqd̃ p̃-
cisè ex proposito, illud debet esse sine pœna. ut. C. ad. l. iul. de
adul. l. Gracchus. & de his q ne. gra. ĩpe. l. j. &. ff. de sicar. l. si in
rixa. sed ubi aliqd mihi cõfert, potissimè ad petitionẽ meã in
telligitur, si sim idoneus. ff de mu. & ho. l. ut gradatim. §. & si
lege. cum dicit, qd̃ si papa excõicatũ salutat, eoipso vr̃ absol-
uere, dico uerũ est, si sciat ꝓ certo, & ex propositò hoc faciat
quod non est hic, ut dixi. Itẽ hoc est, qa charitas incipit à seip
so. C. de serui. l. si p̃ses. & ideò, quia ipsum concernit, qa aliàs
poterat participando cũ illo, &c. Item potest utilitatem habe
23 re ex gratia de iure cõi, ut dixi. † Postea allegat de minorib.
prælatis, qui uidẽtur dispensare quandoque ipso facto. de cle.
coniu. c. diuersis fallacijs, cum alijs si. iam responsum est. ã. qa
uerũ est secundũ Inn. si causæ cognitio præcedat. extra de fil.
p̃s. c. ueniens. Item dico. ut. s̃. qd̃ in illis aliàs utilitatẽ hr̃e non
poterat, hic aũt sic. Cùm dicit postea, patet de dispẽsatione p
producta, quia in dispensatione dr̃, qd̃ perindè habeat, ac si in
priorib. lr̃is &c. Nec ob. ut dicit, ꝙ cõtinet, ꝙ p hoc nõ fit p̃iu
diciũ illis, qb. ius ẽ q̃sitũ i re, vl̃ ad rẽ, cũ. d. H. ius ñ poterat q̃-
ri, qa gr̃a dñi. B. p̃cedebat de magno t pe. istud nihil est: qa li-
cet p̃cedat gratia: tñ ex quo tunc nõ erat dispẽsatum, & pso-
na erat inhabilis, non potuit ĩpedire, qn dño. B. possit q̃ri ius:
sicut electio, quæ nulla est, non impedit secundã: ut ex̃ de ele.
auditis. ff. de uerb. ob. l. si dari. de leg. j. l. si seruus. ad tertul. l. a.
§. alij. in fi. id tñ dicit obstare, quoties rem haberet, vnde nego
ciũ matris alijs noceat. Nec ualet, qd̃ dr̃, ꝙ manus ĩ mensem
fuerunt ligatæ: quia ex inutili gratia manus ligari nequeunt,
24 prout dixi. † Non ualet, quod dicit, ꝙ non potest deberi. d.
H. quia non habet præbendam: quia hoc fuit obiectum in ap-
pellatione malè. quare super hoc non sunt audiendi. postea di
citur, quod appellatio non ualuit, cùm habuit certam, & limi
tatam formam, quam nõ licet transgredi. iam solutum est, qd̃
saltem ualet, si ratificauit in præiudiciũ ratificantis, quod ad
ditur postea, ꝙ non potest ratificari: quia oportet, qd̃ manda
tum præcedat, hoc fortè non est uerum, & licet esset sine præ
iudicio, ualet in præiudiciũ ratificantis: ut. ã. plenè probatur,
& doc. tenent. ad. l. bonorum. quam allegant, respondendum
25 est, ut. s̃. † Item cùm dicitur, ꝙ pars nostra fatetur eum mino
rem. xj. annis, sed in beneficialibus non potest per se agere: er
go, nec prouocare extra iudicium: cum istæ appellationes sint
prouocationes ad causam. Respondeo (supposito facto ut po
nunt, quia nescio si uerum ponunt) & dico, ꝙ præsumi de-
bet, ꝙ procuratorium sit factum cum solennitate debita. ff.
de uerbor. obligat. l. sciendum. Item aliud est appellare extra
iudicium, aliud in iudicium agere, ut nota. in ca. cordi. extra
de ap-

de appel.& c.statuimus,de ele.li.6. Item pcocuratoc appellat, & tamen non agit cãmtut.C.de procu.inuitus. & de app. si actor.cum dicitur postea, quòd positionibus debet respondere saltem ad famam, & spoliationem, dicendum est, quòd non est uerum,ubi appellatum est,& malè, ut est io casu nostro.& hoc est &c.

ADDITIO RAINALDI CORSI.

a ¶ Posit inducere.] *Matris dictum inducit solam præsumptionẽ circà ætatem filij. Et circa probationem ætatis uide multa bona in tractatu præsumptionum Domini Alcia.magistri mei Reg ij. Præsump.14.*

b ¶ Plusquam alij.] *In hoc aduertendum, ꝙ probatio, quæ fit ex aspectu,licet non concludit tamen onus probandi transfert in aduersarium,ut Doct.notant in l. hic allegatis. Alcia. ubi suprà. numero 4.*

c ¶ Ex certa sciẽtia.] *Principi contra ius dispẽsanti necesse est uel id palàm exprimere, uel apponere clausulam ex certa scientia, & De clausula ex certa scientia agit Io.de Ana.consi.94.in.ul. col.las.in consi.144.colum.3.uol.4.Vide,quæ annotaui suprà in consi.257.nu.13.*

De iudæis, & de adulterijs.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus carnaliter christianam cognoscens debet puniri extraordinariè:tamen isti iudæo fuerunt incisa uirilia. & nu.seq.*

CONSILIVM CCCXXXIII.

1 QVALITER †puniatur iudęus cognoscens [a] carnaliter christianam?fateri quidem oportet prohibitum esse iudæũ christianæ coniungi· qa cùm matrimonium sit communicatio diuini iuris.ff.de ritu nupt.l.j.de cri. expi.hæ.aduersus.hoc casu, cum non sit,cõstat matrimonium non esse. 27. q.j.caue.& talis contrahens, tanquam adulter puniretur. C. de iudę. ne quis Christianam, sed de alia cõmixtione iudæi cũ Christiana,licet sit prohibita extra non occurrit ius expssum dicens cũ tanq̃ adulterũ puniri. † Et si forte diceretur arguendo,ꝙ si puniretur talis com-
2 mixtio sub uelamine matrimonij commissa. ut suprà dictum est,fortius sine uelamine tali:ut. ff. de adul. si adulterium cum incestu. Sed hæc multum non cogit.Primò quia commixtionem illicitam committit, & matrimonij sacramẽto iniuriam facit.C.ne sanctum Bap.rei.l.j.secus si solum coitu concupiscentiam facit.in aut.de rest.& ea,quę parit.§.unum,si quidẽ. & qui mo.na.eth. sui.in prin.& hoc intelligo cessantibus alijs circunstantijs, quæ ad hanc commixtionem alterius peccati deteriorationẽ adijciũt:ut de raptu,stupro,& incestu.tunc.n. oportet ex alterius criminis adiectione grauius puniri. l. j. de rap.uir.hæc aũt cessant in accessu ad mulierẽ. de iniur. l. itẽ apud labeonẽ.§.si quis uirgines.ideò nõ est talis,ut adulter,puniendus capitaliter.C.de adul.q̃ adulterium, ubi no. † non di
3 co tñ,ꝙ hæc fœda cõmixtio ciuiliter ad arbitriũ iudicantis nõ sit aliqualr puniẽda.ff.de effractio.l.j.§.expillatores. & ꝙ ꝯfessus est tortus,& nõ q̃stioni positus,nõ vẽ ei obesse,quia de uulgarib. tñ confessus est:& qa nullis indicijs pcedentibus cõfessus fuit, & contra priuilegium concessum hebræis per reginã. M.unde,quod dixit, religionem iudicantis non instruxit.ff.de quæstio,diuus.ubi no.Aduertat tamen dominus iudex:qa nõ seueritate gloria affectanda, sed in leuioribus promptus ad leuitatem iudex esse debet,& in grauioribus seueritatem legis debet cum aliquo temperamento benignè prosequi.

¶ Ego Oldra.prædicta scripsi,& sigillum apposui.sed do.R. de apulea &.d.Ant.de cruce,qui tunc præerant in officio iudicatus auinioñ.dictum iudæum in amissione uirilium condemnauerunt,cuius nomen erat pandonus,& ego uidi uirilia incisa antę palatium.

ADDITIO ANTIQVA CVM RAINAL. CORS.

a ¶ Iudæus cognoscens.] *Iudæus cognoscens carnaliter christianã,quæ pœna puniri debeat.latè tradit.d.Phil.Cor.consi.114.inci.licet primo aspectu.in primo uolu.Et quid si Iudæus faciat aliquid in contemptum fidei Christianæ, ad quẽ pertineat cognitio, & punitio.uide omninò.d.Guid.Papæ in q. 63. incip.fuit coram*
* *me.* [a] *Christianus uerò econtra cognoscens Iudæam, uel Sarracenam,qua pœna debeat plecti.uide Bonif.de malef.sub tit.de raptorib in fi.Qui tenet(sub dubio tamẽ) plectẽdũ esse capitali pœna,sicut sodomitæ,& ij,qui cum brutis nefariè coeunt. Item generaliter in materia iudæi delinquentis adde consi. supra 36.& quæ ibi not. Paul.Grill.de pœnis omnifariam coitus. quæst. 12. in tertio tomo tract.Alex.cons.99.uol.6. Nouel.in tract.ad defen.sub Rubrica Homicida,quibus ex can.& c.nu. 129.& seq. ubi concludit stari consuetudini loci. Vide etiam Boss. de coitu damna.& pluribus.col.3.in fi.*

Pro priore sancti Stephani officiali Papæ.

AD declarationem extrauagantis cum Matthæus, quæ licet sit Ioannis. xxii. non tamen est inter suas extrauagantes, sed est inter extrauagantes communes,ꝗ sub titulo de hæreticis.c.3.& hoc intendit in summa.Inquisitores hæreticæ prauitatis censuras ecclesiasticas fulminare non possunt in officiales, & nuncios sedis Apostolicæ sine ipsius licentia speciali,sed de eorum excessibus informationem facere possunt, & deinde Romano Pontifici significare.

Ioannes episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

CVM Matthęus de Põtiano ordinis pdicatorum inqsitor hæreticę prauitatis in regno Siciliæ deputatus friuola occasione q̃sita,ac nr̃a, & apostolicæ sedis reuerẽtia & honore postpositis in dilectum filium magr̃um Guli.de Balacto archidiaconũ Forolnliensem capellanum nr̃m cãpaniæ maritimęq; rectorẽ excõicationis sniam inconsultis motibus, non sine multa temeritate duxerit pferendam.nos uolentes de cętero talium psumptionibus obuiare. Vniuersis,& singulis tam ordinarijs, q̃ delegatis indicibus,& inquisitoribus prauitatis eiusdem, & alijs uniuersis, & singulis quacunque autoritate funguntur autoritate aplica districtius inhibemus,& mandamus expsse ne ꝯ nos,& aplicę sedis officiales uel nuncios,aut ipsorum aliquem quauis occasione uel cã absq; nr̃a dictæ sedis lnia speciali pec eiusdem sedis literas concedenda plenam facientes tenore præsentiũ mẽtionem procedere quoquo mõ præsumant aut in eos uel ipsorum aliquem excõicationis,uel suspẽsionis, uel quasuis alias sententias promulgare:nos.n.ex nunc decernimus irritum,& inane,quicquid contra inhibitionem,& mandatum hmõi contigerit attentari. Volumus tñ quod ordinarij,& inquisitores prædicti super his,quæ negocium tangunt fidei. alij uero sup alijs quæ rem tangunt alias publicam,& priuatam.& siue ordinarij siue delegati fuerint quacunque autoritate prout posset alias ad eorum officium pertinere,si quid per officiales vel nuncios ipsos indebite forsan attentatum extiterit se plenius informare:ideoq; nobis significare studeant,ut prouidere super hoc de opportuno remedio ualeamus.nulli ergo hominũ liceat hanc paginam nostræ inhibitionis,mãdati, constitutionis,& uoluntatis infringere uel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei,& beatorum Petri, & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum.Data Auinio.xij. Kal.Ianuarij pontificatus nostri anno.6.

CONSILIVM.

In Dei nomine amen.

FACTVM super quo iuris consilium quæritur tale est:uidelicet. Dudum sanctissimus in Christo pater dñs noster dominus Ioannes papa xxij. p suam cõstitutionem disposuit in hæc uerba.uidelicet.cũ Matthæus de pontiano ordi.prædicatorum inquisitor hæreticæ pra-

cę prauitatis friuola occasione q̃sita &c.ut s.in proxima con
stitutione. ac etiam postmodũ sanctissimus papa in Christo
pater & dñs dominus Clemẽs diuina prouidẽtia papa. 4. per
suas apostolicas literas sub datis Viterbij.2.Non.Iulij ponti
ficatus sui anno tertio. percepto epũm florentinum & fesu-
lañ.et aliquas ecclesias ciuitatis & dioce, floren. in procura-
tionibus legatorum & nunciorum apostolicæ sedis exhiben-
dis interdũ plus debito aggrauari & uolẽs sup hoc de oppor
tuno remedio ꝓuidere, Abbati monasterij uallisumbrosæ fe
sulañ. diocesis & priori sancti Stephani ad pontem Floren. &
& magistro Albertino p̃posito ecclesiæ fesulañ. p apostolica
scripta mandauit quatenus eundem Floren.& fesulañ.episco
pos necnon cleros earundẽ ciuitatum & dioce.& eorum quẽ-
libet ad exhibendum procurationes ipsas pro satis facultatib.
singulorũ monitione p̃missa autoritate apostolica per se uel
alium seu alios appellatione postposita compellerent cũ cl̃a
illa q̃ si non omnes his exequendis potueritis interesse duo ue
strũ ea nihilo minus exequantur, vt prædicta & alia latius pa-
tent in prædictis literis apostolicis. ¶ Ex prædictis quæritur
an prædicti Abbas Vallis Vmbrosæ & prior sancti Stephani
iudices delegati & executores prædicti tanq̃ officiales papæ
& sedis apostolicæ gaudeãt, & gaudere debeant & possint di
ctis priuilegijs, & imunitatibus & fauoribus concessis officia
libus & nuncijs domini papæ & sedis apostolicæ per dictam
constõem, & extrauagantem do.Io.papæ. 22.prædicti. Et di-
cendum est, quod ipsi Abbas & prior qui erant sunt & erunt ꝑ
tpe gaudeant gaudere possint & debeant p̃dictis priuilegijs,
& fauoribus dictæ cõstitutionis extrauagantis, & ad hæc mo
uent inter cætera in effectu potissime: q̃a ipsi Abbas & prior
& eorum quilibet fuerunt, & sunt & erunt perpetuis tempori
bus iudices domini papæ, & sedis apostolicæ ad compellendũ
præfatos epos floren.& fesulan.necnon cleros earundum ciui
tatum & dioce. & eorum quemlibet ad exhibendum procura
tiones p̃dictas p̃fatis facultatib.singulorũ, vt patet ea p̃dicto
tenore lr̃arũ apostolicarũ Clementis papæ.4.Circa quæ ꝓ de
claratione prædictorum tria sunt attendenda. Primò nunq̃d
commissio duret perpetuo. Secundò an p̃dicti Abbas & prior
sint officiales domini papæ & sedis apostolicæ. Tertio an di-
cta priuilegia & immunitates compeṫant oĩbus abbatibus &
prioribus præsentibus & futuris nec alias per sedem apostoli
cam reuocentur. Et ad primum dicendum est quod perpetuo
durat dicta commissio quæ facta fuit dignitatibus non perso
nis. 16.q.j.hinc etiã. 25.q. 2.c.j.& 2.ff. de immuni.l.iiij. & ex̃
de consti.cum uenissent.sine temporis præfixione ut patet ex
tenore ipsius. Item patet ex ipso tenore quod ratione mate-
riæ tam ex uerbis quam ea mente fuit ipsa commissio perpe
tua, & quod ex uerbis fuerit perpetua patet ipsius cã impulsi-
ua. Nã ibi dr̃ qđ epi & clerici p̃dicti aliq̃n plus debito aggra-
uabaʋ̃.non ergo retulit se ad certa grauamina, q̃bus de p̃sen
senti dũtaxat p dictã constitutionem voluit prouideri. sed q̃a
1 præcesserat culpa. extra de sent.excõ.Romana.† Circa negli-
gentiam ordinariorum uoluit ꝓuidere, & ipsorũ negligẽtiã
supplere, & ob hoc dictos officiales dedit, ut quoties casus
exigendarũ procurationũ pro nuncijs apostolicis eueniret ip
si ęqualente ac manra distributione cogerẽt p̃dictos epos, &
cleros soluere p̃dictas procurationes, & hoc satis innuit uer-
bum, & interdũ, ibi positum, quod idem importat, quod ali-
quando, & uerbum aggrauari, quod est latũ, & indiffinitum tã
ad præterita, q̃ ad futura se extẽdens, & nõ dixit aggrauatos
de p̃terito & generaliter dictũ est. & gñraliter intelligẽdum.
ex̃ de coniu.lepro.c.j.ex mente ẽt, hoc patet: quia materia ta-
lis est, q̃ habet continuam cãm: quia ex cura pastoralis offi-
cij, quã dñs papa gerit, per uniuersum orbem opus est conti-
nuis tẽporibus nuncios suos huc, & illuc transmittere, qui de
antiquo more p epos & cleros quorũ res agitur sunt idonee ꝓ
curandi. extrà de sen. excom. cũ uolũtate. itaque semp subest
causa prouisionis, & compulsionis dictæ, nec sufficit hoc se-
mel fecisse, cum semper hoc occurat, & reperiatur, & faculta
tes aliquo modo superexcrescant. extra de consti. cum oẽs. &
de uer.sig.c.sine. Vñ q̃ isto anno plus debet alio minus, & for
te nihil debebit, de resti.spo.c olim.& c.frequens.e.ti.in 6.ꝓ
ut infelix aut ꝓspera fortuna attulerit. & sic per unicã proui-
sionẽ ipsorum officialiũ uoluntati, & mẽti papæ satisfieri nõ
posset. & uerba cũ effectu sunt intelligenda, ut de elec.non resi.
tuę. & c.relatũ. durat ergo, & ipsę literæ apostolicæ super eis
loquuntur, ut facit lex. ut sic semper casu adueniente æqua di
stributione iuxta facultatũ q̃titatẽ cogant hmõi procuratio-
nes debite persolui, & eorum iurisdictio perpetua fuit, & est ꝑ
exercitiũ eorum officij. de offi.dele.gratũ, & c. relatum. cum
similibus, & sunt in possessione dicti eorum officij. & sic exer-
cent, & eis per oẽs paretur: & sic usus has literas interpretatus
est per longa spatia, & usus literas interpretatur. extrà de con
2 sanguinitate & affi. q̃ dilecto. cum ibi notatis. ¶ † Ad secun
dum dicendum est, quod prædicti Abbas & prior & eorum
vterque uigore dictarum literarum fuerunt, & sunt officiales
papę, & sedis apostolicæ: quia is dicitur officialis alicuius, q̃
circa aliqua negocia uices eius gerit. & s̃m hoc dicemus uica
rium episcopi, eius officialem. & de hoc multi doctores uiden
tur inter uicarium & officialem episcopi non facere differen
tiam. Vnde Archi.& Io.And. dicunt, quod in officialem epi-
scopi transit quod habetur de hęreticis. cũ officij. in fi.li.6.&
c.ut commissi.& c.ult.eo.lib & titu.& in illa iura non loquũ-
tur de officiali, & de uicario quasi sit unum officiũ hñs diuer-
sa nomina. Io.And.in.eo.titu.c.ulti. dicit q̃ uicarij & officia-
les sunt diuersi alleg. de temp.ord.c.3.§.ij.& 3.li. 6. quicquid
tamen sit constat ipsum officialem dici qui gerit uices alicu-
ius, qui sic dr̃ ab officio sibi cõmisso. extra de offi. Archid. in
rubro, & nigro; ac prædicti uices papæ gerunt in prædictis. q̃
patet ex tenore ipsarum literarũ: ibi authoritate apostolica:
quia omnia nostra facimus, quibus authoritatẽ impartimur.
extrà de præben.hi qui.li.6. & ibi appellatione postposita. &
est hoc potissime uerum quãdo uices seu autoritas commis
sa est circa facta quæ ad ipsum papam spectant ut in casu no-
stro: quia circa procurationes quæ debẽtur nuncijs papæ. hoc
dico: quia commissio fit aliq̃n pro factis aliorum: ut q̃n com
mittit papa cãm autoritate apostolica decidendam inter par
tes: quo casu nõ uidentur tales gaudere hoc priuilegio: & nec
usus interpretatus est: sed in casu nostro non est dubium ratio
ne prædicta. & ex hoc etiam sunt officiales apostolicæ sedis:
quia officium uersatur circa ea quę respiciunt honorem, & of
ficium dictæ sedis potius quàm papæ personam. Nuncij enim
mittuntur occasione officij, & pro negocijs sedis apostolicę.
& facit ad prædicta quod notat Paulus Bononiẽsis, in decreta
li studuisti. de offi.leg. super gl. iq̃ quærit an delegatus papæ, q̃
in causa sibi commissa specialiter per papam maior est ordina-
rio possit mandare legato de latere, ut suam s̃niam exequaʋ̃,
& tenet, qđ sic. sed q̃rit nunquid in eum animaduertere possit
si non pareat. dicit Paulus expeditum esse p p̃dictam extraua
gante cũ Matthæus. qđ non: quia ipse legatus officialis est pa
pæ, & sic ꝯ eum procedi nõ potest, sine speciali lñia papæ. idẽ
ergo in proposito: & hoc est, videre in collectoribus aposto
licis q̃ indifferenter utũtur hoc priuilegio, & officiales papæ
dñr: tñ inter eos, & istos, quantum ad materiam, & quantum
ad officium nulla est differentia: nisi, quia illi in pluribus dio-
cesibus, seu locis habẽt iurisdictionem: isti in duabus: s. Florẽ.
& Fesulañ. sed multitudo locorum facit eos maiores officia
les, sed non plus officiales: quia quilibet ad plenum officialis
est, eaquo in negocijs papæ, & sedis apostolicæ, uices aposto-
4 licas gerunt. facit eã de appel.c.iij ¶ † Ad tertiũ dicendũ, qđ
prædictis abbati, & priori, & eorum successoribus in perpe-
tuum competit, prædictum officium, & prædictum priuile-
gium. ratio est, quia prædicta commissio fit eisdem per præ-
dictas literas proprijs nominibus non expressis: & sic dignita
ti non ꝑsonis facta esse intelligitur: quo casu cõmissio transit
ad successores, & non expirat per mortem prælati. extra de of
fi.deleg. q̃m abbas. cũ ibi notatis. Ex q̃bus trib. sic examinatis
clare infertur, & concluditur prædictos abbatem, & priorem
& eorum successores in perpetuum gaudere priuilegijs, & in
dulgentijs concessis per dictũ dominum papam Ioãnẽ uigesi
mum secundum per dictam constitutionem seu extrauagãtẽ
cum

cum Matthæus. & si contra eosdem uel eorum alterum aliqua occasione ratione uel causa absque sedis apostolicæ licentia speciali per aliquem iudicem ordinarium vel delegatum quo quó modo procedi aut in eos uel eorum aliquem excommunicationis uel suspensionis seu cuiusuis alias sententias promulgari: & quod quicquid in contrarium fieri contigerit est nullum & irritum ipso iure etiam exceptione non proposita propter decretum papæ quod ligat etiam ignorantes. & si qs in contrarium attentauerit esset per superiorem grauiter puniendus, extra de maio. & obedien, si quis uenerit. fundatur autem dictum apostolicum priuilegium magna æquitate ut ipsi officiales, & in casu prædicto prædicti Abbas, & prior possint dictum suum officium libere exercere, & absque metu cleri, & maximè eporum & sui capituli quorum metus iustus est & potest cadere in constantem uirum. extra de rescrip. statutum. §. cum autem. & sufficit ita scriptum esse. ff. qui & à quibus. in l. prospexit.

¶ Ego Lapus de Castiglioncho decretorum doctor requisitus à prædicto domino priore sancti Stephani dico & consulo iuris esse vt superius scriptum est. ideoque mea propria manu subscripsi & sigillum meum apposui consuetum.

¶ Ego Iacobus de Fulchis de Florentia doctoratus in iure canonico: à præfato domino priore requisitus una cum supradictis domino Lapo de Castiglioncho & infrascriptis doctoribus dico, & consulo vt superius scriptum est esse de iure. Et ideo manu propria subscripsi & sigillum quo in præsenti vtor apposui.

¶ Ego Cynus domini Marchi de Thebaldis de pistorio decretorum doctor actu legens in studio Floreo. requisitus à prædicto domino priore dico & cōsulo iuris esse, vt superius est scriptum. Et ideo mea propria manu subscripsi & sigillum quo nunc vtor apposui.

¶ Ego Guido de Bonciañ. de Florentia decretorum doctor à supradicto domino priore de supradicto puncto siue quæstione requisitus dico, & consulo esse iuris, vt superius continetur & scriptum est. Ideoque propria manu subscripsi & sigillum meum apposui.

¶ Ego Ristorus de Canigranis de Florẽ. decretorum doctor requisitus à prælibato domino priore sancti Stephani dico, & cosulo iuris asse quod superius scriptum est & consultum. Ideoq; mea propria manu subscripsi: & sigillum meum apposui consuetum.

¶ Ego Nicolaus Lemij Neldi de Floreñ. archipresbyter de Collegio decretorum doctor à supradicto priore requisitus dico, & consulo iuris esse quod superius scriptum est, & consultum. Ideoque mea propria manu subscripsi, & sigillum meum apposui.

¶ Ego Ioannes de Lignano prædicta esse dico, de iure vera & propria manu subscripsi & sigillaui.

Consilia Eccellentissimi Iur. Vtr. Doct. Domini Oldradi de Ponte de Laude, cum expunctionibus, Restitutionibus, Castigationibus, & nouis additionibus Domini Rainaldi Corsi fœliciter expliciunt.

VENETIIS,
Apud Franciscum Zilettum.
M D L X X.

